BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA, &c.

De principalioribus, & fere omnibus, quæ in dies occurrunt,
nec penes omnes facile, & prompte reperiri possunt,

EX UTROQUE JURE, SUMM. PONTIF. CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS,
SACR. CONGREGATIONUM DECRETIS, SACR. ROT. ROM. DECISIONIBUS
AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate Collecta, Adaucta, Ordine Alphabetico congesta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA

AB ADM.

R. P. LUCIO FERRARIS

Soler-Alexandrino, Ordinis Regular. Observ. Lectore Jubilato
Exprov. Examinat. Synod. ac S. Officii Consultore.

POST PLURES ITALICAS

EDITIO POSTREMA AUCTIOR ET EMENDATIOR

Cui præter ea, quæ Clariss. ANONYMUS Jurisconsultus Romanus suis locis adjecerat, sublatis de medio quæ conspirantibus Catholicorum fere omnium Imperantium legibus proscripta sunt, accesserunt ex aliena manu permulta tum THEOLOGIAM, tum maxime JUS CANONICUM & Civile concernentia, eaque scitu dignissima, & omnibus præsertim ECCLESIASTICIS VIRIS apprime utilia & necessaria.

TOMUS SEPTIMUS.
O = P

VENETIIS, MDCCLXX.

TYPIS VINCENTII RADICI

SUPERIORUM PERMISSU.

INDEX

Titulorum, ſeu Materiarum, quæ in hoc Septimo Tomo continentur.

O

P

Pecu-

ADM.

ADM. REVER. P.

F. LUCII FERRARIS PROMPTA BIBLIOTHECA

Canonica, Juridico-Moralis, Theologica &c.

OBEDIENTIA.

VIDE Verb. *Votum art. 2. a num. 10. ad 14.*

OBLATI MONASTERIORUM.

OBlati, & qui Donati appellantur, quamvis non sint Religiosi, si tamen bona sua, ne minima quidem parte excepta, quoad proprietatem, & usumfructum sibi non retinuerint, sed transtulerint in Monasterium, sunt personæ Ecclesiasticæ, gaudent privilegio Fori, & immunitate ab exactionibus sæcularibus. Verum ut subtrahantur ab jurisdictione Episcopi requiritur, ut actu inserviant suæ Religioni, ut late docet Benedictus XIV. *De Synodo Diœcesan. lib. 6. cap. 3.*

OBLATIONES.

SUMMARIUM.

1 *Oblationes dupliciter sumi possunt, scilicet large, seu improprie; & stricte, seu proprie.*
2 *Oblationes large, seu improprie sumptæ quæ sint?*
3 *Oblationes stricte, & proprie sumptæ quæ sint?*
4 *Harum oblationum tres sunt species, & assignantur.*
5 *Oblationum usus cœpit ab origine Mundi, & semper duravit.*
6 *Oblationes non debentur ex præcepto nisi in quatuor casibus.*
7 *Assignatur primus casus.*
8 *Assignatur secundus casus.*
9 *Assignatur tertius casus.*
10 *Assignatur quartus casus.*
11 *Ad hoc, ut consuetudo faciendi Oblationes obliget, duo præcipue requiruntur, & assignantur.*
12 *Si dictis duobus requisitis concurrentibus ad consuetudinem faciendi Oblationes, populus ulterius eas facere recusaret, posset, & deberet per Ordinarium loci ad eas continuandas compelli, etiam per Excommunicationem, si opus foret.*
13 *Oblationes omnes factæ intra Ecclesiam Parochialem, seu extra ipsam in quocumque loco sito intra limites Parochiæ, de Jure communi spectant ad Parochum loci, nisi aliud habeat legitima loci consuetudo, aut aliter constet de Offerentium intentione, aut voluntate.*
14 *Unde si alicubi legitima consuetudo habeat, ut Oblationibus non ipsi Parocho, sed Ecclesiæ vel alii pio loco, seu piæ caussæ applicentur, tunc sunt applicandæ secundum talem consuetudinem.*
15 *Item supradictis locis, & caussis piis applicari debent Oblationes, quando sufficienter constat talem esse intentionem, & voluntatem offerentium.*
16 *Hinc Oblationes, quæ fiunt Oratoriis, Cappellis, aut aliis locis intra, vel extra Ecclesiam, ubi aliquæ Imagines miraculosæ depictæ, vel sculptæ existunt, non spectant ad Parochum, ad quem hisce temporibus spectant solæ Oblationes, quæ in Ecclesia sub Missis ad Altare fiunt, & quæ pro administratione Sacramentorum, pro benedicendis Nuptiis, aut Mulieribus post partum, pro exequiis, & Sepulturis, aut aliis similibus functionibus specialiter offeruntur, consuetudine, & intentione offerentium reliquas ferme alias oblationes Ecclesiis ipsis, Cappellis, Altaribus, aut aliis certis finibus applicante.*
17 *Administratio tamen similium oblationum adhuc spectat ad Parochum.*
18 *Nisi tamen ex legitima consuetudine spectet ad Laicos.*
19 *Unde Confraternitates Laicorum ex consuetudine possunt recipere, & administrare oblationes, dummodo Laici nihil sibi applicent, sed in pios usus totum convertant.*
20 *Oblationes factæ imagini depictæ in pariete domus alicujus personæ privatæ, non spectant ad ipsam privatam personam, sed ad propriam Parochiam.*
21 *Nisi tamen offerens obtulisset contemplatione Domini Domus.*
22 *Oblationes, quæ fiunt tempore Jubilæi, vel anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, seu Imaginibus intra Ecclesiam, & Parochiam existentibus spectant ad Archipresbyterum, seu Parochum ejusdem Ecclesiæ, & non ad Episcopum.*
23 *Si autem loca, ubi sunt tales Imagines, non sint intra fines alicujus Parochiæ, spectant integre ad Episcopum.*
24 *Intellige tamen quoad omnia supradicta, nisi aliud habeat legitima loci consuetudo, aut aliter constet de Offerentium intentione, & voluntate.*
25 *Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, acquiruntur Monasterio pro Religiosis ibi servientibus.*

26 *Oblationes, & eleemosynæ possunt a Regularibus recipi inter Missarum solemnia.*

27 *Parochi in diebus Festis possunt post Offertorium in medio Altaris vertere se ad populum, & invitando ad Oblationes Manipulum, vel aliud præbere deosculandum offerentibus: At aliis Sacerdotibus id non licet.*

28 *Parochi, stante consuetudine, possunt recedere ab Altari, post offertorium, & ad infimum locum Ecclesiæ accedere ad recipiendas oblationes Mulierum inibi existentium, separatim a Maribus.*

29 *Sacerdotes novi non prohibentur in suis primis Missis post offertorium in medio Altaris ad populum se convertere, & oblationes accipere a sponte dantibus, dummodo non discedant ab Altari.*

30 *Tales Oblationes factæ novis Sacerdotibus quæruntur ipsis, & non Parocho.*

31 *In materia Oblationum attendenda est semper legitima Locorum consuetudo, & intentio, seu voluntas Offerentium.*

32 *Oblatio major in alienatione bonorum Ecclesiasticorum semper recipitur, quando actus non est perfectus.*

33 *Oblatio major habet locum in re vendita in concursu creditorum.*

34 *Oblatio major in casu, quo habet locum in venditionibus, non requiritur ut sit in sexta parte, prout in terminis læsionis, sed sufficit, ut sit in aliqua quantitate excludente minimam.*

35 *Oblatio major numquam admittitur post perfectum actum venditionis.*

36 *Et quando dicatur actus perfectus?*

37 *Oblationis novæ privilegium post extinctam candelam, conceditur minori, eoque uti potest etiam Ecclesia.*

38 *Oblatio major quando admittitur in venditionibus bonorum Ecclesiæ, semper prius emptor habet prælationem pro eodem pretio.*

39 *Oblatio major admittitur, etiamsi fuerit initum instrumentum venditionis cum reservatione Beneplacito Apostolici, donec hoc subsequatur.*

40 *Oblatio major admittitur, antequam Executioni demandet Beneplacitum Apostolicum.*

41 *Oblatio major habet locum obtento Beneplacito Apostolico pro certo pretio ad favorem determinatæ personæ ante stipulationem instrumenti.*

42 *Oblator secundus, quando præfertur in emptione rei Ecclesiasticæ tenetur reficere expensas primo emptori pro impetrato Beneplacito illiusque executione.*

43 *Quædam alia novissima referuntur*, ad n. 48.

1 OBlationes dupliciter sumi possunt, scilicet large, seu
2 improprie, & stricte, seu proprie: *Communis*. Oblationes large, seu improprie sumptæ importent omnes actiones, per quas quæcumque res ad divinum cultum exhibentur, seu offeruntur, ut explicant Sotus *de Justitia lib.* 9. *q.* 3. *art.* 2. Barbos. *lib.* 3. *Juris Eccles. univers. cap.* 23. *n.* 1. *& de Officio, & potest. Parochi p.* 3. *cap.* 24. & alii; Et sic sub nomine *Oblationum* veniunt etiam Decimæ, & Primitiæ, ut in specie advertit Silvester *in Summa verb. Decima n.* 2. & Barbosa *loc. cit.* & de Decimis patet *ex Genes. cap.* 28. ibi: *Decimas offeram tibi, & Num. cap.* 28. ibi: *Decimarum Oblationem*. Et de Primitiis patet *Exodi* 34. ibi; *Primitias frugum terræ tuæ offeres; & Levitici* 2. ibi; *Primitias tantum eorum offeretis*. Oblationes stricte, & proprie sumptæ dicuntur res illæ, quæ Fideles
3 Religionis intuitu immediate offerunt Deo ut deserviant, vel ad usum Ecclesiæ, vel ad usum Ministrorum, juxta illud *Matthæi* 5. ibi; *Si ergo offers munus tuum ad Altare, & Deuteronomii* 23. ibi: *Non offeretis mercedem: & Malachiæ* 1. ibi: *Si offeratis*, sive res sint mobiles, sive immobiles, sive testamento legentur, sive aliter donentur; *argum. cap. Qui Oblationes* 10. *& cap. Clerici* 11. *caus.* 12. *quæst.* 2. Sic Marc. Socin. *in tractat. de Oblationibus lib.* 1. Troil. Malvet. *in simili tract. fere per tot.* Monet. *de Decimis cap.* 1. *num.* 9. Galgan. *de Jure publico lib.* 3. *tit.* 53. *num.* 1. Barbosa *loc. citat.* & alii passim.

4 Unde harum Oblationum tres sunt species. Prima dicitur Donatio rei inter vivos facta Deo, & Ecclesiæ, *argum. cap. Indigne* 21. *caus.* 12. *quæst.* 2. Secunda dicitur donatio causa mortis, quæ fit in Testamento pro animæ redemptione, *argum. cit. cap. Indigne*. Tertia dicitur usualis, & est illa, quam faciunt fideles offerendo aliquas suas res in Ecclesia ad Altare, aut in alio Ecclesiæ loco aut etiam extra Ecclesiam ad Imaginem miraculosam, vel Devotam, & hujusmodi, prout ad longum refertur *in cap. Cum inter* 29. *de verbor. significat.* in cujus Summario sic præcise habetur: „Oblationis nomine intelligitur, quidquid offertur Ecclesiæ, quocumque modo in Missa, vel extra, & in Ecclesia, vel extra."

Oblationum usus cœpit ab origine mundi tempore Cain, 5
& Abel. *Genes.* 4. ibi: „Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino; Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui & de adipibus eorum" & deinde tempore Noe: *Genes.* 8. ibi: „Ædificavit autem Noe Altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocausta super Altare." Et postea tempore Moysis *Numer.* 7. ibi: „Obtulerunt Principes Israel, & capita familiarum, qui erant per singulas tribus, Præfectique eorum, qui numerati fuerant, munera coram Domino &c." & sæpe sæpius aliis temporibus, ut patet in toto Veteri Testamento, & etiam in novo, ubi *Matth.* 2. Magi *Obtulerunt ei munera Aurum, Thus, & Myrram*; Et sic in lege Gratiæ, adest antiquissimus usus offerendi in Altari, vel Ecclesia tempore Missæ panem, vinum, oleum, ceram, & alia hujusmodi, ut constat ex Canonibus *Sextæ Synodi*; & *in Canone* 28. *Trullano* declarantur, qua ratione possint fructus aliqui offerri.

Oblationes non debentur ex præcepto, nisi in quattuor 6
casibus enumeratis a S. Thoma 2. 2. *q.* 86. *art.* 1. Barbosa *locis citatis n.* 10. Reiffenstuel *lib.* 3. *decret. tit.* 30. *a num.* 183. & ab aliis passim. Primus casus est, cum debentur 7
per modum census, aut pensionis, seu conventionis antea factæ cum Ecclesia, seu ejus Ministris, quia omne pactum servandum est; *l. Hujus Edicti* 1. *ff. de pactis*, *cap. Antigonus* 1. *& cap. Qualiter* 3. *de pactis*, cum similibus. Secundus casus est, cum debentur ex Testamento, Legato, Voto, vel donatione inter vivos; Vota enim realia, & legata adimpleri debent etiam per Successores; *cap. Licet* 6. *de Voto, & Voti redemptione*, *leg. Si quis* 2. *de pollicitationibus* cum similibus, sicuti & omnimode servari 8
debent ultimæ testamentariæ voluntates; *cap. Ultima voluntas* 4. *caus.* 13. *quæstion.* 2. cum concordantibus, nec revocari possunt donationes inter vivos sine legitima causa; *leg. Si donationem* 5. *& leg. Generaliter sancimus* 1. *de revocandis donationibus*. Tertius casus est, cum Ministri Ecclesiæ non habent congruam sustentationem: 9
tenentur enim Parochiani ex præcepto naturali, & divino ad exhibendas Oblationes, quando Presbyteri indigentes sunt, nec habent unde possint sibi necessaria ministrare: quia ex quo ministrent populo spiritualia, merentur ab eo temporalia; *cap. Si Episcopus* 6. *de Offic. Ordinar. in* 6. *& Matth. cap.* 10. *num.* 10. dicitur expresse; *Dignus est enim Operarius cibo suo, & Lucæ* 10. *num.* 7. *Dignus est enim Operarius mercede sua, &* 1. *ad Corinth. cap.* 9. *num.* 13. expresse habetur: „Qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt, & qui Altari deserviunt, cum Altari participant;" Unde *cap. Cum secundum* 16. *de præbendis*, expresse dicitur: „Cum secundum Apostolum, qui Altari servit, vivere debeat de Altari, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat a mercede, patet a simili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jesu Christi, cujus obsequio deputantur, ut ipsa nobis ratio persuadet." Quartus casus est, cum alicubi longa consuetudine introductum habetur, quod certis 10
anni temporibus & Festivitatibus a populo Oblationes fiant: *cap. Omnis Christianus* 69. *dist.* 1. *de consecrat.* ibi: „Omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus Moysi dixit: non apparebis in conspectu meo vacuus; Etenim in Collectis SS. Patrum liquido apparet, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex usu SS. Patrum debent," ex quibus ultimis verbis claro patet ex usu, & consuetudine oriri talem obligationem, *& cap. Ad Apostolicam* 42. *de Simonia*, ubi *laudabiles consuetudines* aliquid dandi, & offerendi *ex devotione fidelium introductæ*, præcipiuntur observari; Et sic cum S. Thoma, & aliis supracitatis *num.* 6. tenent *communiter Doctores*.

Ad hoc autem, ut consuetudo faciendi Oblationes obli- 11
get, duo præcipue requiruntur. Primo, ut longo tempore vigeat talis consuetudo, videlicet saltem per decem annos, *arg. §.* 1. *Institut. de Usucap.* ubi decem anni longum tempus efficere dicuntur: Unde quando tanto tempore populus ex devotione perseveravit facere dictas Oblationes, præsumitur ad eas se voluntarie obligasse: quamvis enim hæc consuetudo a principio fuerit voluntaria, & minime obligatoria, elapso decennio, habet vim Legis, & obligat; quia acceptata est, & præscripta, ut obligatoria. Guttierez *Canon. qq. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 140. *& seq.* Reiff. *lib.* 3. *decret. tit.* 30. *n.* 140. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. p.* 3. *cap.* 24. *n.* 12. *& lib.* 3. *Juris Eccles. univers. cap.* 23. *nu.* 12. cum aliis ibi citatis, *arg. c. Ad Apostolicam* 42. *de Simonia*. Secundo requiritur, ut totus populus, vel saltem major pars observaverit dictam consuetudinem, Guttierez *loc. cit. n.* 150. *& seq.* Navarr. *in Manual. cap.* 13. *n.* 19. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 186. Barbosa *locis citatis*, & alii.

Unde, si dictis duobus requisitis concurrentibus ad con- 12
suetudinem faciendi Oblationes, populus ulterius eas facere recusaret, posset, & deberet per Ordinarium loci ad eas continuandas compelli etiam per Excommunicationem, si opus foret; Covarruvias *variar. resolut. lib.* 1.

cap.

cap. 17. *num.* 3. Guttierez. *loc. cit.* Barbosa *loc. cit.* *n.* 10.
Reiffenstuel *loc. cit. num.* 187. & alii communiter ita in-
telligentes Glossam *in cap. Statuimus* 55. *caus.* 16. *quæst.* 1.
ubi dicit, populum via Excommunicationis esse compel-
lendum ad faciendas consuetas Oblationes, *arg. cit. cap.
Ad Apostolicam* 42. *de Simonia*, *& cap. Omnis Christia
nus* 6. *dist.* 1. *de consecrat.*

13 Oblationes omnes factæ intra Ecclesiam Parochialem,
seu extra ipsam in quocumque loco sit intra limites Pa-
rochiæ de Jure communi spectant ad Parochum loci,
nisi aliud habeat loci legitima consuetudo, aut aliter
constet de offerentium intentione, & voluntate. *Com-
munis* cum Barbosa *loc. citat. a numer.* 22. Reiffenstuel
loc. cit. num. 190. Fagnan. *in cap. Pastoralis* 9. *a num.* 16.
De his, quæ fiunt a Prælatis, Rota recent. *part.* 1. *de-
cis.* 256. *num.* 1. *& decis.* 480. *num.* 1. *part.* 5. *tom.* 1. *de-
cis.* 161. *num.* 9. *& decis.* 402. *num.* 10. *part.* 19. *tom.* 1.
decis. 234. *num.* 2. *&* 3. & sæpe alibi, *arg. cit. cap. Pa-
storalis* 9. *De his, quæ fiunt a Prælatis*, ubi Parochiano-
rum proventus Parochiali Ecclesiæ, & ejus Ministro at-
tribuuntur: *cap. Ex transmissa* 10. *de Præscript. cap. Quia
Sacerdos* 13. *& cap. Sanctorum* 14. *caus.* 10 *quæst.* 1. Et ra-
tio est, quia nisi aliter constet de voluntate, & inten-
tione offerentis, Oblationes fieri censentur Parocho ra-
tione Curæ animarum, administrationis Sacramentorum,
& aliorum Divinorum; *arg. cit. cap. Quia Sacerdotes* 13.
caus. 10. *quæst.* 1. Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 402.
num. 11.

14 Notanter autem dicitur in conclusione; *Nisi aliud
habeat legitima loci consuetudo, aut aliter constet de Of-
ferentium intentione, & voluntate*; quia si alicubi legi-
tima consuetudo habeat, ut Oblationes, non ipsi Paro-
cho, sed Ecclesiæ, vel alio pio loco, seu causæ piæ ap-
plicentur, v. gr. ad comparanda Ecclesiastica ornamen-
ta, ad construendam, vel reparandam Fabricam Eccle-
15 siæ, seu Cappellæ, & hujusmodi, seu pro commodo al-
terius Sacerdotis celebrantis, seu Ministri, tunc Obla-
tiones sunt applicandæ juxta talem consuetudinem; *ar-
gum. cap. Cum tanto* 11. *de consuetudine*, *& cap. Cum
inter* 29. *de verb. signific.* Et sic tenet Communis Do-
ctorum, teste Fagnano *loc. cit. num.* 36. Et a fortiori
non Parocho, sed supradictis locis, & causis piis appli-
cari debent Oblationes, quando sufficienter constat ta-
lem esse intentionem, & voluntatem offerentium; Rota
part. 5. *tom.* 1. *dec.* 37. *num.* 8. ubi expresse dicit, O-
blationes, quæ præstantur a Fidelibus ad certum finem,
& usum, nullo modo spectare ad Parochum, sed eo-
rum voluntatem esse servandam; Et sic tenet *Communis-
sima Doctorum*, *argum. l. In re mandata* 21. *Cod. de Man-
datis*.

16 Hinc Oblationes, quæ fiunt Oratoriis, Cappellis, aut
aliis locis intra, vel extra Ecclesias, ubi aliquæ Imagi-
nes miraculosæ depictæ, vel sculptæ existunt, non spe-
ctant ad Parochum, sed ad Oratorium ipsum, seu Cap-
pellam pro Fabrica, vel ornatu Ecclesiæ, vel Imaginis,
vel pro construenda in honorem Imaginis ampliori, &
splendidiori Ecclesia, seu Cappella; Consuetudo enim pe-
ne universalis, & intentio, seu voluntas dantium, di-
cto fini, & non Parocho tales Oblationes attribuit, ut
recte observant Cardin. de Luca *de Decimis disc.* 19.
num. 11. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 193. & alii passim
ex jam communi praxi docentes, quod his temporibus
solæ oblationes, quæ in Ecclesia sub Missis ad Altare fiunt,
& quæ pro administratione Sacramentorum, pro bene-
dicendis Nuptiis, aut Mulieribus post partum, pro Exe-
quiis, & sepulturis, aut aliis similibus functionibus spe-
cialiter offeruntur, ad Parochum spectent, consuetudine,
& intentione offerentium reliquas ferme omnes alias O-
blationes Ecclesiis ipsius, Cappellis, Altaribus, aut aliis
certis applicantes, ut recte observant Reiffenstuel *loc.
citat. numer.* 193. Van-Espen *in Jur. Ecclesiastic. uni-
vers. part.* 2. *titul.* 33. *cap.* 10. cum aliis ibi citatis.

17 Administratio tamen similium Oblationum spectat ad
Parochum, ut scilicet eas ad debitum finem juxta con-
suetudinem loci, aut intentionem offerentium appli-
cet; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 37. *numer. & sequen-
tib.* Fagnanus *in cit. cap. Pastoralis num.* 30. Abbas *ib.
numer.* 2. Barbosa *loc. citat. num.* 20. Reiffenstuel *loc.
citat. numer.* 194. Van-Espen *loc. cit. num.* 24. & alii
passim.

18 Nisi tamen ex longæva consuetudine talis administratio
ad Laicos ab initio legitima auctoritate ad id deputatos
pertineat, quia in tali casu, uti de facto pluribus in lo-
cis id praxis docet, possunt Laici, vel una cum Paro-
cho juxta consuetudinem tales Oblationes licite admini-
strare, cum talis administratio non sit alicujus Juris spi-
ritualis, sed rei mere temporalis; sicut enim Laici tales
Oblationes, ac reliquam Ecclesiæ supellectilem custodi-
re, ita & easdem administrare, ac pro debito usu appli-
care possunt: Fagnan. *cit. cap. Pastoralis n.* 20. *& seq.*
Van-Espen *loc. cit.* Reiffenstuel *loc. cit.* Card. de Luca
lib. 14. *part.* 4. *Miscellan. Ecclesiast. disc.* 35. *per tot.* ubi plu-
ribus adductis id ad longum demonstrat; & consuetudi-
19 nem admittendam esse in materia Oblationum docet de
communi Barbosa *loc. cit. num.* 31. Unde Confraternitates
Laicorum ex consuetudine possunt recipere, & admini-
strare Oblationes, dummodo Laici nihil sibi applicent,
sed in pios usus totum convertant; Amostaz *de causis piis
tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 11. cum aliis ibi citatis, Card.
de Luca *loc. cit. num.* 12. Fagnan. *loc. cit. num.* 22. De-
cius *consil.* 248. *num.* 3. *vers. Sed tamen in casu proposi-
to*, Ferret. *consil.* 143. *num.* 6. & alii. Vide *verb. Con-
fraternitas art.* 3. *num.* 13. *&* 24.

Oblationes factæ Imagini depictæ in pariete Domus 20
alicujus personæ privatæ spectant ad Parochialem, intra
cujus fines situs est paries, non vero ad ipsam personam
privatam dicti parietis dominam; Amostaz *loc. cit. num.*
11. Marescottus *Variar. lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 4. Barbosa
loc. cit. num. 26. Hieronymus Carat. *in Opusc. de jurib.
Paroch. tit.* 3. *cap.* 21. Fagnan. *loc. cit. num.* 18. cum plu-
ribus aliis. Nisi tamen offerens obtulisset contemplatione 21
Domini domus; puta si talis esset pauper, vel Offerens
sciret Dominum domus ex consuetudine convertere O-
blationes in suas necessitates, vel in pios usus, ut ad-
vertunt Hieronymus Carat. & Barbosa *loc. citat.* adden-
tes, non obstare *cap. Hanc consuetudinem* 15. *caus.* 10.
quæst. 1. quia loquitur de oblatis in Ecclesia, non in lo-
co profano.

Oblationes, quæ fiunt tempore Jubilæi vel anno San- 22
cto in Ecclesia Cathedrali, seu Imaginibus intra Eccle-
siam, & Parochiam existentibus, spectant ad Archipresby-
terum ejusdem Ecclesiæ privative ad Episcopum; Cum
enim Archipresbyter habeat curam animarum, & Sa-
cramentorum administrationem, habet per consequens de
Jure communi fundatam intentionem in omnibus Oblatio-
nibus; *cap. Pastoralis* 9. *de his, quæ fiunt a Prælatis
sine consensu Capituli*, *cap. Quoniam* 13. *de Decimis*, *cap.
Dilectus* 18. *de Offic. Ordinar.* cum concordantibus; adeo-
que Oblationes ad ipsum Archipresbyterum, seu Paro-
chum pertinent, & non ad Episcopum; Sic tenent A-
mostaz *loc. cit. num.* 13. cum pluribus ibi citatis; Barbosa
loc. cit. num. 27. *&* 29. cum aliis, Marian. Soccin. *in tract.
de Oblat. libell.* 18. *n.* 9. testans de communi; Fagn. *l. cit.
n.* 18. affirmans hanc sententiam esse receptissimam; & sic
sæpius censuit Rota, & signanter *part.* 1. *rec. dec.* 256. 23
& part. 5. *tom.* 1. *dec.* 37. *n.* 2. ubi refertur ita etiam cen-
suisse *S. Cong. Conc. in una Cavensi*. Si autem loca, ubi sunt
depictæ Sacræ Imagines, non sint intra fines alicujus Pa-
rochiæ, aut incertum sit, de cujus Parochia existant,
eo quod limites non sunt distincti, tunc Oblationes in-
tegre pertinent ad Episcopum Diœcesanum, per textum
in cap. Quoniam 13. *de Decimis*, uti ibi notant commu-
niter Doctores teste Fagnano *ibid. num.* 10. *& in cit. cap.
Pastoralis*, 9. *de his, quæ fiunt a Prælatis sine Consensu
Capituli num.* 32. & sic expresse Rota recent. *part.* 4. 24
tom. 1. *decis.* 37. *num.* 4. Intellige tamen quoad omnia su-
pradicta, *Nisi aliud habeat legitima loci consuetudo*, *aut
aliter constet de Offerentium intentione*, *& voluntate*,
ut jam supra dictum est *num.* 14. *&* 15.

Oblationes, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium, acqui- 25
runtur Monasterio pro Religiosis ibi servientibus; Rota
part. 5. *recent. tom.* 1. *dec.* 373. *num.* 11. Fagn. *loc. cit.
num.* 34. Engel *lib.* 3. *Decret. tit.* 30. *num.* 69. Reiffenst.
ib. n. 195. Abbas *in c. Theodosius* 1. *de statu Monachorum*,
& alii communiter; *arg. cit. cap. Theodosius* 1. *de statu Mona-
chorum*, ibi: *Cum Monachis ibi servientibus debeat pro-
ficere quidquid a fidelibus offerri contigerit*. Unde Obla-
tiones, & eleemosynæ inter Missarum solemnia possunt 26
& recipi a Regularibus, qui possunt se vertere ad popu-
lum, & generalem confessionem pro eo facere sistendo in
medio Altaris, non autem illinc discedendo, & Eccle-
siam circumeundo; *Sac. Congreg. Concil. in Nullius Pro-
vinciæ Ravennaten.* 15. *Septembr.* 1629. apud Barbosam
in Summa Apostol. decis. verb. Oblationes num. 3. Aldan,
& Novar. ibi citat.

Parochi diebus Festis possunt post Offertorium in me- 27
dio Altaris vertere se ad populum, & invitando ab Obla-
tiones, manipulum, vel aliud præbere deosculandum offe-
rentibus: At aliis Sacerdotibus id non licet; Sic decre-
visse *Sacr. Congreg. Conc.* refert Fagnan. *in cit. cap. Pa-
storalis num.* 40. Parochi, stante consuetudine, possunt re-
cedere ab Altari post Offertorium, & ad infimum locum 28
Ecclesiæ accedere ad recipiendum Oblationes mulierum in-
ibi existentium sejunctim a maribus; Sic declaratum fuisse
a Sanctissimo refert Fagnan. *loc. cit. num.* 41.

Sacerdotes novi non prohibentur in suis primis Missis 29
post Offertorium in medio Altaris ad populum se conver-
tere, & Oblationes accipere sponte dantibus, sed peram-
bulationes prohibentur; Sic decrevisse; *Sacram Congrega-
tionem Concilii approbante Sanctissimo* refert Fagnan. *loc.
cit. num.* 39. ubi subjungit, quod & Sacra Congr. Episcop.
& Regul. declaravit, Sacerdoti Missam novam celebranti
licere Oblationes accipere, modo non discedat ab Alta-
ri, ut *in Januen.* 2. *Octob.* 1601. *in regestro original. fol.*
96. Et tamen Oblationes factæ novis Sacerdotibus, dum
celebrant primas Missas, quæruntur ipsis, & non Pa-
rocho, quia sic habet ubique locorum consuetudo, &
talis est mens, & voluntas Offerentium; Fagnan. *loc. cit.
num.* 37. *&* 38. cum pluribus ibi citatis, & alii passim,
sic docente praxi ubique recepta.

31 De primo ad ultimum in materia Oblationum attendenda est legitima locorum consuetudo, & mens, seu voluntas Offerentium; Rota *part. 5. recent. tom. 1. decis. 37. num. 13.* Barbosa *de Offic. & potest. Parochi part. 3. cap. 24. n. 31. & lib. 3. Juris Eccles. univers. cap. 23. n. 31.* cum pluribus ibi citatis, Fagnan. *loc. cit. num. 24. 36. 37. 38. & seq.* & alii communiter, & patet ex dictis supra *num. 14. & 15.*

32 Oblatio major in alienatione bonorum Ecclesiasticorum semper recipitur, quando actus non est perfectus, idest quando nondum est factum instrumentum alienationis cum Beneplacito Apostolico jam obtento, & executo ab Executore: Beneplacita enim Apostolica conceduntur solum cum clausula: *si in evidentem utilitatem Ecclesiæ*; Sic expresse eruditissime docet more suo Eminentissimus Cardinal. Petra *tom. 1. Commentar. ad Constitut. Apostolicas in Constit. 1. Divi Leonis Magni sect. 3. num. 37.* cum Cardin. de Luca, Salgad. Riccio, Del Bene, & aliis ibi citatis, Sabell. *in Repertorio verb. Subbastatio num. 11.* & plurimi alii ab ipso relati.

33 Oblatio major habet locum in revendita in concursu creditorum. Hoc enim privilegium majoris oblationis in tali concursu æque & juste admittendum est ratione utilitatis deferendæ ipsis creditoribus, ut quantum fieri potest majori eorum in idemnitati consulatur; Salgad. *in Labyrinth. credit. part. 2. cap. 2. num. 12.* Riccius *in collect. 1726. vers. Limita 3.* Rodulph. *in Praxi part. 1. cap. 15. num. 127. & seq.* Thor. *in compend. Decis. Regni Neapol. verb. Obligatio*; ubi de jure Sacri Consilii, Card. Petra *loc. cit. num. 38.* & alii.

34 Oblatio major in casu, quod habet locum in venditionibus, non requiritur, ut sit in sexta parte, sed sufficit quæcumque ad differentiam læsionis post contractum. Interveniente enim læsione in sexta parte datur remedium restitutionis in integrum, quod non evenit in nostro casu, alias si oblatio deberet esse ad terminos læsionis, hoc non esset privilegium, quod tamen hic admittitur ab omnibus supracitatis communiter cum Cardin. Petra *loc. cit. num. 37. & 40.*

35 Oblatio major, nunquam admittitur post perfectum actum venditionis; quia tunc jam contractus est completus, & effectuatus, nec res amplius est integra, ut possit admitti nova major oblatio; Actus autem non dicitur
36 plene perfectus nisi sit factum alienationis instrumentum cum Beneplacito Apostolico jam obtento, & ab Executore executo, de consensu partium in actu stipulationis instrumenti; Cardin. Petra *loc. cit. num. 41. & 44.* & alii passim.

37 Oblationis novæ privilegium post extinctam candelam concedunt Minoribus; *l. Et sine dolo §. Quæsitum, ff. de Minoribus*. Ecclesia autem potest uti omnibus privilegiis Minorum, adeoque potest etiam ipsa illo uti, vel post extinctam candelam per tantum temporis, vel post 40. dies; Card. Petra *loc. cit. n. 36.* Salgad. *loc. cit. num. 17.* De Luca ad *Gratian. Disceptat. 479. num. 3.* & alii communiter.

38 Oblatio major quando admittitur in venditionibus rerum Ecclesiæ; semper primus emptor habet prælationem pro eodem pretio: Sic expresse *Sacr. Cong. Concil. in Neapolitana pro PP. Tertii Ordinis S. Francisci die 17. Augusti 1697.* in qua responsum fuit: *Ad mentem Eminentissimi Præfecti pro concessione domus majori oblatori, data tamen prælatione pro eodem pretio emptio primo emptori*. Et idem confirmavit *die 28. Septembris 1697. persistendo in dec. & 23. Novemb. ejusdem anni 1697.* teste Card. Petra *loc. cit. num. 42.*

39 Oblatio major admittitur, etiamsi fuerit initum instrumentum venditionis cum reservatione Beneplaciti Apostolici, donec hoc subsequatur, quia licet fiat instrumentum venditionis, si reservetur Beneplacitum Apostolicum, quoadusque hoc obtineatur, actus est nullus, & sine vigore, adeoque interim sine ulla difficultate est locus novæ majori oblationi; Card. Petra *loc. cit. num. 42.* Card. de Luca *de alienat. disc. 12.* & alii passim.

40 Immo oblatio major admittitur, etiamsi sit jam expeditum Beneplacitum Apostolicum in forma Commissoria, & nondum ab executore sit executioni demandatum; quia donec ab Executore non proferatur sententia, & executioni demandetur, res adhuc remanet integra, adeoque in majorem Ecclesiæ utilitatem potest, & debet interim admitti major oblatio; Card. Petra *loc. cit. num. 42.* & Card. de Luca *cit. discurs. 12.* & alii.

41 Insuper oblatio major habet locum, etiamsi fuerit concessum Beneplacitum Apostolicum, & executionem, cum facultate vendendi pro certo pretio certæ & determinatæ personæ; quia semper est locus novæ majori oblationi, donec actus sit perfectus, & completus; ad perfectionem autem & complementum unus requiritur consensus partium in actu stipulationis instrumenti: & Card. Petra *loc. cit. num. 44.* & alii. Et ad id videtur facere *resolut. Sacr. Congreg. Concilii in Urbinaten. 8. Maji & 24. Julii 1734.* apud Thesaurum *Resolutionum Sacr. Congreg. Concil. tom. 6.* quæ Resolutiones prostant Romæ apud Hieronymus Mainardi.

42 Oblator secundus, quando præferuntur in emptorem bonorum Ecclesiasticorum, tenetur reficere expensas primo emptori pro Beneplacito imperato, illiusque executione; Card. de Luca *cit. disc. 12.* Card. Petra *loc. cit. num. 43.* & alii.

Oblationis, vel eleemosynarum in Oratorio collectarum nequit Parochus administrationem exercere, vel clavem capsulis pro illis conservandæ exposita retinere: *Sacr. Congreg. Conc. in Novarien. Aggregationis 24. Septemb. 1717. ad VII. dub.* apud Thesaurum Resolutionum Sac. Cong. Concil. tom. 1. 43

De oblationibus Fidelibus exteris, & non Parochianis Oratorio rurali B.M.V. relictis nulla Parocho Portio debetur; *Sac. Cong. Concil. in Tarantasien. 22. Aprilis 1719. ad 5. dub.* apud dict. Thesaurum tom. 1. 44

Oblationum ad Imaginem spectantium administrationem spectare ad Parochum una cum Œconomo Ecclesiastico ab ipso Episcopo deputando, vel in casu vacationis Episcopatus a Metropolitano, rescripsit *Sacr. Congregat. Concil. in Portugallen. 11. Januarii 1727. ad III. dub.* apud d. Thesaur. tom. 4. 45

Oblationum factarum Confraternitati administratio spectat non ad Rectorem Ecclesiæ, sed ad Præfectum Confraternitatis; ita tamen, ut de eis rationem Episcopo reddat; *S. Congreg. Concil. in Cusentina Cappellæ 3. Decembris 1729. ad IV. dub.* apud Thesaur. tom. 4. 46

Administrationem oblationum propriam esse Rectoris Ecclesiæ, in qua illæ fiunt, excluso etiam Parocho fuse probat Card. Petra *tom. 1. ad Constitut. 1. Anastasii IV. sect. 2. num. 20.* & statuit *Sacr. Congreg. Concil. in Asculana Jurium, & functionum Parochialium 29. Augusti 1733.* ubi *ad IV. dub. An eidem Rectori debeantur oblationes, seu eleemosynæ colligi solitæ in dicta Villa Tini, seu in Oratorio prædicto, & an valeat in illarum administratione se ingerere absque licentia & consensu dicti Parochi?* Respondit: *Ad IV. Affirmative quoad oblationes, & eleemosynas in Oratorio, ita tamen, ut ratio reddatur Episcopo, & dictæ eleemosynæ convertantur in usum, & cultum illius Ecclesiæ cum approbatione ejusdem Episcopi*; Sic apud d. Thesaurum tom. 6. 47

In Hyeracen. ad dubium: *An, & ad quem spectet deputatio Cappellanorum, & Eremitarum pro servitio Ecclesiæ S. Mariæ de Poposi, & respective Procuratoris pro administratione eleemosynarum, seu oblationum de quibus agitur in casu? S. C. Concil. 30. Maji 1743.* respondit: *Spectare ad Abbatem sub obligatione reddendi rationem Episcopo, a quo visitari etiam possit Ecclesia jure saltem delegato, & quoties id sibi in Domino videbitur expedire*; Sic apud d. Thesaurum tom. 12. 48

Novæ additiones ex aliena manu.

OBlationes ex consuetudine quantumvis vetusta necessarias evadere haud posse, tenet *Jacobus de Lalande in Prolegomen. ad tit. Decretal. de Decim.* relatus in *vol. 5. Novi Thesauri Meermann.* verbis hisce: „ Veruntamen hic posterior casus mihi admittendus esse non „ videtur; quia oblationes sui natura voluntariam omnino „ præstationem continent; & in Christianismi cunabulis „ tales institutæ fuerunt, ut donantium arbitrio, & „ liberalitati relinquerentur, cujus rei probatio facilis, „ & expedita est. Justinus Martyr de his sermonem faciens „ in Apologia secunda ita loquitur: Qui per facultates „ possunt, & volunt, pro arbitrio quisque suo, „ quod lubet, donant. Non minus expressa sunt verba „ Tertulliani in loco superius laudato, quæ propterea hic „ subjiciam: Etiamsi quod Archæ genus est, non de honoraria „ summa quasi redemptæ Religionis congregatur, „ modicam unusquisque stipem menstrua die, vel cum „ velit, & si modo velit, & si modo possit, apponi; „ nam nemo compellitur, sed sponte confert. Ibi „ narrat Tertullianus, quæ pietatis opera suo tempore „ Christiani in Ecclesiis cœtus agentes exercerent, & „ inter cætera oblationum meminit, quas ex sola beneficentia „ proficisci manifeste declarat, consequenter temporis „ diuturnitate in necessitatem converti nequeunt. „ Et huic sententiæ convenit id, quod vulgo dicitur præscriptione „ non acquiritur ea, quæ sunt meræ voluntatis, „ nec ex spontaneis actibus quasi possessionem induci. 1

At recedendum haud est a sententia illa communi, quod oblationes consuetudine legitime præscripta evadant necessariæ; quam ultra Doctores relatos *ab Auctore num. 11.* tenuit Rota *in Cracovien. præstationis Lignorum 30. Junii 1749. §. 2. & 20. Aprilis 1750. §. 1. cor. Illustriss. Caprara Almæ Urbis Gubernatore*, modo tamen eæ ac mixtam habeant causam retributionis, ut sunt illæ, quæ fiunt Parocho Ecclesiæque Parochiali: qualis erat casus *mox allegatarum Decisionum*. 2

Quæstionis vero est: An oblationes difformiter præstitæ consuetudine necessariæ evadere queant? Hæc autem distinctio placuit Rotæ *in mox allegata prima decisione §. 7. Quod nimirum* (sunt ejus verba), tum demum consuetu„ do vires exercere nequiret ad obligationem ducen„ dam etiam in futurum si difformitas annuæ præstatio„ nis consisteret in ipsa specie, ut puta si uno datum fuis„ set oleum, alio vinum, alio frumentum, & sic dein- 3

„ ceps

„ ceps alia hujusmodi: & ratio est, quia ex actibus difformibus, in specie, & sic in ipsa substantia nulla oriri valet obligatio, nullaque possessio efficax potest emergere; Secus autem quando prout hic non agitur de difformitate in ipsa specie, sed solummodo de difformitate respectu quantitatis &c. quibus in terminis difformitas nihil officit efficaciæ consuetudinis, ut obliget etiam pro tempore futuro eam ob prævalidam rationem, quia licet varius fuerit modus, seu quantitas annuæ præstationis lignorum, species tamen semper fuit una, & eadem. Unde sicuti quoad speciem, quam plus & minus non variant, consuetudo dubio procul uniformis deprehenditur; ita hoc sufficit, ut quilibet ex Incolis Villæ Podolizc, juxta propriam possibilitatem quotannis ligna proprio Parocho in posterum tradat, prout antea per diuturnum temporis spatium tradere consuevit." Confer etiam de hac distinctione del Marin. *Resolut. Jur. lib. 2. cap. 71. n. 11. & seq. Lagun. de Fructib. cap. 33. n. 124. & seq.*

OBREPTIO. Vide verb. *Rescriptum n. 28. & 29.*

OBSERVANTIA VANA. Vide verb. *Superstitio a n. 41. ad 64.*

OBSTETRICES.

SUMMARIUM.

1 *Obstetrices unde dicantur?*

2 *Obstetrices ex Officio tenentur sub mortali discere formulam, & modum baptizandi.*

3 *Hinc in pluribus diœcesibus Obstetrices, antequam admittantur ad hoc officium præstent juramentum procurandi salutem spiritualem sobolis, & puerperæ.*

4 *Et in aliis traditur Obstetrices debere esse in primis ab ipsis Parochis, & Potestate sæculari approbatas.*

5 *Unde Parochi tenentur ipsas Obstetrices diligenter examinare: & si non sciant jam esse examinatas, & approbatas ab aliquo bene perito, peccant graviter eas non examinando.*

6 *Baptizati ab Obstetricibus quando sint rebaptizandi, vel non, sub conditione ad n. 7.*

8 *Obstetrices, quæ aliquem infantem baptizaverint, sunt a Parochis diligentissime examinandæ, an rite, vel non, ipsum baptizaverint; Et si repererint ipsas rite Baptismum contulisse, non debent, nec possunt ipsum repetere; Si vero probabiliter dubitent, debent Baptismum sub conditione repetere.*

9 *Obstetrices Ægyptiæ in responsione data Pharaoni pro salvandis ab interfectione infantibus Hebræorum non sunt culpabiliter mentitæ.*

10 *Subnectuntur Supplementa Auctoris.*

1 OBstetrix dicitur ex eo, quod obsistat dolori, vel certe pignori, ne laxatis uteri genitalibus claustris in terram defluat; S. Ambrosius *Oper. moral. Epistol. 46. ad Si agrum fol. 234.* impressionis Romanæ *anni* 1585.

2 Obstetrices, quæ obstetricantur ex officio, tenentur sub mortali discere formulam, & modum baptizandi, quia ex tacito pacto ad id obligantur; Non enim admitterentur ad hoc officium obeundum, nisi tacite se obligarent ad Baptismum rite ministrandum in tam frequentibus casibus necessitatis; Navarr. *in Manual. cap. 22. n. 6.* cum Paludano, & S. Antonino *ibi citatis*, Reginald. *lib. 27. n. 45.* Henriquez *lib. 2. cap. 29. n. ultim.* Gobat *tom. 1. tract. 2. cas. 5. num. 167.* La Croix *lib. 6. part. 1. num. 270.* aliique multi cum Averia *quæst. 67. sect. 2. §. Teneri.*

3 Hinc in pluribus Diœcesibus, & signanter in Leodiensi, & Trevirensi, teste Chapeaville *de modo administr. Sacr. tempor. pest. cap. 2. q. 2.* & Gobat *loc. cit.* quando Obstetrices admittuntur ad hoc munus, juramentum emittunt
4 procurandi salutem spiritualem sobolis, & puerperæ. Et in obsequiali Constantiensi *fol. 62.* traditur, Obstetrices debere esse in primis ab ipsis Parochis, & Potestate sæculari approbatas.

5 Unde Parochi tenentur ipsas Obstetrices diligenter examinare, & si non sciant jam esse examinatas, & approbatas ab aliquo bene perito, peccant graviter eas non examinando, quia cum Obstetrices in tali casu sint Vicariæ Parochi, & quisque obligetur scire, utrum suum locum tenens sit peritus Officii sui, nec ne, stat clarum ad id sub gravi teneri Parochum ad indagandam peritiam Obstetricum pro officio tantæ necessitatis; Quintadvenas *Singular. tract. 1. singul. 6:* Gobat *loc. cit. num. 169.* Layman *lib. 5. tract. 2. c. 5. num. 3.* cum aliis ibi citatis; Et certe omnes fere Constitutiones Synodales sub gravi videntur id oneris Parochis imponere, ut signanter novissime fuit recte impositum in hac Synodo Alexandrina celebrata die 1. 2. 3. Maji 1732. ubi *tit. 6. de Baptismo* sic præcise statuitur: *Oneratam Parochorum conscientiam volumus, qui exactissime certo tempore Obstetrices examinent, quæ perfecte callere debent, & mente retinere modum Baptismum rite conferendi.*

Baptizati ab Obstetricibus sunt rebaptizandi sub condi- 6
tione, si Obstetrices sint suspectæ de beneficiis, aut aliquando confessæ se non rite baptizasse, vel si a Parocho examinatæ, qua materia, forma, & quas corporis partes baptizaverint, non satis constanter respondeant, aut si aliunde oriatur probabile dubium de valore Baptismi ab ipsis collati; *Communis arg. cap. De quibus dubium est 2. de Baptismo*, ubi sic exprese habetur: *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Sic enim & consulitur reverentiæ Sacramenti, & saluti animarum.
Si vero nullum sit dubium de valore Baptismi ab ipsis 7
collati, ex quo diligenter a Parocho examinatæ, reperiantur bene peritæ, & rite adhibuisse debitam materiam, formam, & intentionem, non sunt rebaptizandi ab ipsis Obstetricibus sic rite baptizati, cum Baptismus rite collatus, neque sub conditione debeat iterari, ex quo sit de sui natura initerabilis, *ex cap. Majores 3. de Baptismo, Concil. Florentin. in Litteris Unionis, & Trident. sess. 6. can. 9.* Sic tenent *Doctores communiter.*

Hinc Obstetrices, quæ infantem aliquem baptizaverint, 8
sunt a Parochis diligentissime examinandæ, an & quomodo, quibus verbis, & forma, qua materia, & aqua, & cum qua intentione baptizaverint; & si rite repererint, fuisse a dictis Obstetricibus collatum Baptismum, non debent, nec possunt ipsum repetere; Si vero probabiliter dubitent, debent Baptismum sub conditione repetere; Catechism. Roman. *part. cap. 2. §. 43.* & sic solent statuere Constitutiones Synodales, ut recte statuunt illæ Diœcesis Constantiensis *part. 1. tit. 6. n. 4.* ibi: *Examinent diligentissime Parochi, aut eorum socii Obstetrices, vel alios, qui infantem aliquem baptizarunt, an, & quomodo, quibus verbis, & forma, qua materia, & aqua, & cum qua intentione baptizaverint; Quod si debitam materiam, formam, & Ecclesiæ institutionem adfuisse cognoverint, Parochi Baptismum ab Obstetricibus collatum, minime repetant; Si probabiliter dubitent, Baptismum cum conditione conferant.*

Obstetrices Ægyptiæ respondendo *Exodi cap. 1. num.* 9
19. Pharaoni: *Non sunt Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres, ipsæ enim obstetricandi habent scientiam, & priusquam veniamus ad eas, pariunt*, non sunt culpabiliter mentitæ; *Vide verb. Mendacium n. n. 14. ad 18.*

Obstetrices antequam ad officium admittantur, sunt se- 10
rio, ac diligenter instruendæ a Parochis de Baptismo infantibus in casu necessitatis conferendo, cum vera materia, forma, & intentione; Benedictus XIV. *De Synodo Diœcesana lib. 7. cap. 6. num. 4.*

Novæ additiones ex aliena manu.

IN Judicio nullitatis Matrimonii ob impotentiam alte- 1
rutrius Conjugis, tum in illo dispensationis super Matrimonio rato, & non consummato, differi solet de viribus relationis Obstetricum.

Ex sententia autem multorum, si Obstetrices referant 2
de virginitate Mulieris adhibitis consuetis experimentis, probata remanet non consummatio Matrimonii. At si referant de virginitatis defectu, minime consummatio Matrimonii remanet probata, quum virginitas amitti ex aliis causis possit, quam ex Matrimonii consummatione; Con- 3
fer *Bohemer. in Decret. lib. 4. tit. 15. §. 26. & plur. seq. Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 9. num. 16. Pacian. de probat. lib. 2. cap. num. 22. ad plur. seq. Sperell. decis. 141. num. 37.*

Falluntur vero qui septem Obstetrices requirunt. Li- 4
cet enim *in cap. 4. de probat.* habeatur septem Obstetrices inspectioni adfuisse; hoc tamen tantummodo refertur, atque narratur, non item per modum necessitatis præscribitur, ut tradunt communiter Canonistæ *in dict. cap. 4. de Probat. Grannulet. num. 7. Gonzal. num. 4. Bohemer. in Decretal. lib. 4. tit. 15. §. 27. Pacian. de Probat. lib. 2. cap. 2. num. 4. Sperel. decis. 4. n. 4.*

OCCASIO PECCANDI.

SUMMARIUM.

1 *Occasio peccandi est duplex; scilicet proxima, & remota, & quæ sit utraque?*

2 *Eadem occasio, quæ uni, attentis circumstantiis, est proxima, alteri, & etiam eidem ipsi sine dictis circumstantiis est remota.*

3 *Sicuti occasio, ita & periculum peccandi est duplex, scilicet proximum, & remotum, & quod sit utrumque?*

4 *Periculum, seu occasio quare dicatur proxima?*

5 Peri-

5 *Periculum proximum aliud est formale, & aliud materiale, & quid sit utrumque?*

6 *Idem periculum potest esse respectu unius formale, & respectu alterius solum materiale.*

7 *Periculum formale aliud est intrinsecum, & aliud extrinsecum, & quod sit utrumque?*

8 *Qui est in occasione remota potest absolvi.*

9 *Qui est in occasione proxima involuntaria, nec est in sui potestate eam removere, potest absolvi, dummodo tamen vitare conetur periculum formale peccandi per actus proprios.*

10 *Absolvi tamen non potest, qui est in occasione proxima voluntaria, nec vel eam, cum possit, deserere, licet sub prætextu cujuscumque utilitatis, commodi, vel boni spiritualis, vel temporalis sui, vel proximi.*

11 *Absolvi non potest consuetudinarius, seu recidivus, qui semper labitur in eisdem peccatis sine ulla spe emendationis, nec facit quantum in se est pro tali consuetudine peccaminosa deserenda.*

12 *Si vero consuetudinarius, seu recidivus post ultimam suam Confessionem se vel paulum emendavit, nec tot peccata, ut ordinarie solitus erat, commisit, & aliquem conatum ad se emendandum adhibuit, debet absolvi.*

13 *Cum recidivæ peccati fiunt ex sola fragilitate intrinseca, potest pœnitens toties absolvi, quoties Confessarius judicat eum serio dolere, & proponere in posterum se emendare.*

14 *An sint absolvendi nec ne illi consuetudinarii, seu recidivi, qui in aliqua Confessione minora afferunt peccata, & in aliis majora, & sic vicissim longo tempore sua peccata continuant; & quomodo cum eis procedendum?*

1 OCcasio peccandi est duplex, scilicet proxima, & re-
mota. *Occasio proxima* est illa, quæ frequenter, &
sæpe sæpius homines similes conditionis ad peccatum in-
ducit, vel experientia constat eam in hoc homine, cir-
cumstantiis attentis, talem effectum causare; *Est in re*
communis. *Occasio remota* est illa, quæ quamvis aliquo
modo inducat ad peccatum, tamen raro inducit ad illud
homines similis conditionis, vel experientia constat eam in
hoc homine, circumstantiis attentis, talem effectum raro
causare; *Est in re Communis*. Hinc maxime sunt attenden-
2 dæ circumstantiæ loci, temporis, personarum, & hujus-
modi, quia sæpe contingit, quod eadem occasio, quæ
uni, attentis circumstantiis loci, temporis, & personæ,
est occasio proxima, alteri, seu etiam idem ipsi, in di-
versis circumstantiis, sit remota; sic sæpe eadem occasio
carnis, seu conversatio mulieris, quæ juveni est proxi-
ma, seni, aut juveni valde timorato est remota; Ita e-
tiam sæpe contingit, quod eidem juveni conversatio unius
mulieris sit occasio proxima, & conversatio alterius sit
ei solum occasio remota, & quod etiam conversatio ejus-
dem mulieris in uno tempore, & loco sit ei occasio pro-
xima, ut si in tempore magis periculoso reperiatur solus
cum sola, & in alio tempore minus periculoso, aliis si-
mul adstantibus, sit ei tantum occasio remota.

3 Sicuti occasio est duplex, ita duplex est periculum
peccandi, scilicet proximum, & remotum. *Proximum* est
illud, quod, attentis circumstantiis, habet frequentem
conjunctionem cum peccato. *Remotum* autem est illud,
quod, attentis circumstantiis, habet raram conjunctio-
nem cum peccato; *Sic in re communis Doctorum*. Pericu-
lum autem, vel occasio, non ideo dicitur proxima, quod
inter ipsam, & peccatum nihil mediet, plerumque enim
4 mediat aliquid, v. g. tentatio, aspectus, tactus, collo-
quia, & hujusmodi, sed ideo dicitur proxima, quia in-
ter ipsam occasionem, & peccatum communiter nihil in-
tervenit, quod impediat peccatum; Card. de Lugo *de Pœ-*
nitentia disput. 14. *num.* 162 La Croix *lib.* 5. *num.* 252.
& alii.

5 Periculum proximum aliud est formale, & aliud mate-
riale. *Formale* est illud, quod attentis circumstantiis, ita
inclinat, & movet ad peccandum, ut in persona similis
conditionis soleat frequenter, & sæpe sæpius esse conjun-
ctum cum peccato. *Materiale* vero est illud, quod de se
secundum circumstantias suas extrinsecas solet esse con-
ditionem subjecti. Unde materiale periculum est occasio
externa, quæ secundum se solet frequenter esse conjun-
cta cum peccato; Formale autem præter occasionem ex-
ternam includit tales circumstantias, ut iis omnibus at-
tentis in persona similis conditionis existimetur hic, &
nunc fore conjunctum cum peccato; Sic *in re communis*
Doctorum. Hinc idem periculum potest esse respectu unius 6
formale, & respectu alterius solum materiale, ut, salva
proportione, dictum est supra *sub n.* 2. de occasione pro-
xima, & remota. Periculum formale aliud est intrinsecum,
& aliud extrinsecum. *Intrinsecum* est illud, quod oritur 7
ex propria, & personali intrinseca prava conditione, seu
natura ipsius talis personæ. *Extrinsecum* autem est, quod
non oritur ex intrinseca prava conditione ipsius personæ,
sed ex aliqua occasione extrinseca; *Communis*.

Qui est in occasione remota potest absolvi, alioquin 8
deberemus ad evitandas occasiones remotas exire de hoc
mundo, ut inquit Apostolus 1. *ad Corinth. cap.* 5. *n.* 10. ibi:
Alioquin debueratis de hoc mundo exiisse. Cum etiam in
ipsa solitudine, & in licitis commerciis humanis adsit oc-
casio remota peccandi; *Communis*.

Qui est in occasione proxima involuntaria, nec est in 9
sui potestate eam removere, potest absolvi, dummodo ta-
men vitare conetur periculum formale peccandi per actus
proprios. Vide verb. *Absolutio art.* 2. *num.* 8. 9. *&* 10. ubi
assignantur dicti actus proprii, affertur ratio conclusionis,
& datur ad hoc monitum pro Confessariis.

Absolvi tamen non potest, qui est in occasione proxi- 10
ma voluntaria, nec vult eam, cum possit, deserere; li-
cet sub prætextu cujuscumque utilitatis, commodi, vel
boni spiritualis, vel temporalis sui, vel proximi; Habe-
tur clare ex pluribus propositionibus damnatis relatis *sub*
dict. verb. Absolutio art. 2. *num.* 12. Vide ibi usque ad
num. 13.

Absolvi non potest consuetudinarius, & recidivus, qui 11
semper labitur in eisdem peccatis sine ulla spe emen-
dationis, nec facit quantum in se est pro tali consuetu-
dine peccaminosa deserenda. Vide *ibidem a numer.* 14.
ad 16.

Si vero consuetudinarius, seu recidivus post ultimam 12
suam Confessionem se, vel paululum emendavit (a), nec
tot peccata, ut ordinarie solitus erat, commisit, & ali-
quem conatum ad se emendandum adhibuit, debet absol-
vi. Vide *ibidem n.* 17.

Cum recidivæ peccati fiunt ex sola fragilitate intrinseca, 13
potest pœnitens toties absolvi, quoties Confessarius judi-
cat eum serio dolere, & proponere in posterum se emen-
dare. Vide *ibid. n.* 18.

An sint absolvendi, nec ne, illi consuetudinarii, seu 14
recidivi, qui in aliqua Confessione minora afferunt pecca-
ta, & in aliis majora, & sic vicissim longo tempore sua
peccata continuant, & quomodo cum eis procedendum?
Vide *ibidem num.* 19.

OCCISIO. Vide verb. *Homicidia*. *Homicidium*.

OCCULTATIO.

Additio ex Auctore e II. Editione.

OCcultatio Fidei cum simulatione Mahumetismi dam- 1
natur; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 89.
incip. *Inter Omnigenas* §. 3. Præsertim in Judicio *ibid.*
§. 4.

Occultantes Fidem tali simulatione excluduntur a Sa- 2
cramentis in vita, & a suffragiis in morte; Idem *ibid.* §. 3
5. Ad occultandam Fidem, non licet vitæ institutum 4
amplecti omni Religionis exercitio vacuum; Idem *ib.* §.
7. Nec Ecclesiæ præcepta infringere; *ibid.* §. 3. Occul-
tantibus Fidem cum dicta simulatione Mahumetismi nul-
læ dispensationes, aut gratiæ de Ecclesiæ thesauro sunt
concedendæ; Idem *ibid.* §. 14.

Occultatio impedimenti, sive defectus, de quo quis in 5
actu Professionis interrogatus fuit, addita declaratione,
quod Religio ipsum cum eo impedimento, aut defectu
admittere non intendebat, an allegari possit ab ipso Pro-
fesso ad obtinendam delarationem nullitatis Professionis,
est a Superiore Regulari & ab Ordinario Loci simul matu-
re discutiendum, donec a Sanctissimo, ut in præmissis, hæc
cum

(a) Nota. Non ita facile absolvi debet consuetudinarius, qui paululum duntaxat se emendavit, ac aliquem ad sui emendationem conatum adhibuit, ut Auctor asserit. Etenim, uti fere omnes sanioris ethicæ Theologi fatentur, iis impertienda est absolutio, qui efficacia adversus peccata remedia adhibent, qui sua crimina sincere plangunt, & detestantur supra quodcumque detestabile, adeo ut mori malint, quam in eadem relabi; uno verbo, qui idonea emendationis indicia præstant. Quæ indicia tunc manifestantur, quando pœnitens vitiosum habitum sic vincit, ut periculum proximum, seu probabile peccandi sustulerit; quando non adeo facile obliviscetur statim sui propositi, sed saltem per aliquod tempus perseverat, & difficilius, vel rarius cadit. Hæc autem non verificantur certe de pœnitente illo, qui paululum se emendavit ab ultima confessione, ac aliquem adhibuit conatum ad sui emendationem, loquendo præcipue de consuetudinario, qui pravi sui habitus radices omni quo potest conatu evellere debet.

cum aliis similibus quæstionibus explanetur, & definiatur; Idem tom. 2. Constit. 47. incip. *Si datam*.

OCCULTUM. Vide verb. *Notorium n. 12. & per tot.*

OCCUPATIO PRO ACQUIRENDO RERUM DOMINIO. Vide verb. *Dominium artic. 3. a numer. 6. ad 45.*

O C T A V Æ.

S U M M A R I U M.

1 *Octavarum usus est in Ecclesia antiquissimus.*
2 *Octavæ introductæ fuerunt ad majorem solemnitatem præcipuarum Festivitatum.*
3 *Cur autem octo dies assignentur ad hunc effectum, spectat ad Mysterium numeri octonarii.*
4 *Assignatur primum Mysterium in sensu mystico.*
5 *Assignatur secundum Mysterium in sensu Anagogico.*
6 *Assignatur tertium Mysterium in sensu Tropologico.*
7 *Die Octava etiam non privilegiata occurrente cum Duplici Majori per annum, transfertur Duplex Majus & fit Officium de ipsa Octava, & Octava cedit solis Festis solemnibus primæ, & secundæ Classis, nisi sit privilegiata, ut Octava Corporis Christi, de qua infra sub num. 15. & Octavæ Nativitatis Domini, & Epiphaniæ, de quibus infra sub n. 34.*
8 *Infra Octavam Paschæ, & Pentecostes prohibetur Officium de Festo cujuscumque ritus, & Dignitatis; Item prohibentur Missæ votivæ, & de Requiem.*
9 *Infra Octavam Epiphaniæ prohibetur quodcumque Officium præter primæ Classis, sed in die Octavæ etiam Officium primæ Classis; Item prohibentur Missæ votivæ, & de Requiem.*
1 *Infra Octavam Corporis Christi prohibetur Officium de Duplici translato, semiduplici occurrente; Item prohibentur Missæ votivæ, & de Requiem.*
11 *Infra Octavam Nativitatis D. N. J. Christi prohibentur Missæ Votivæ, & de Requiem.*
12 *Infra Octavas non privilegiatas, de quibus possit fieri Officium, vel non?*
13 *Occurrentibus in eadem die infra Octavam Corporis Christi duobus Festis duplicibus alterum eorum est transferendum post Octavam.*
14 *Si Octava Corporis Christi occurrat, vel concurrat cum die Octava S. Joannis Baptistæ, seu Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, aut alterius Sancti Titularis, vel Patroni, aut Dedicationis, fit totum Officium de Octava Corporis Christi, & sola Commemoratio aliarum Octavarum.*
15 *In die Octavæ Corporis Christi fit tantum de S. Joanne Baptista, de SS. Apostolis Petro, & Paulo, aut de alio ex Solemnioribus eodem die occurrentibus cum Commemoratione Octavæ.*
16 *Si Festum S. Antonii de Padua, aut aliud Festum secundæ Classis occurrat in die Corporis Christi, transfertur post Octavam. Observa tamen posterius Decretum relatum numero sequenti.*
17 *Si tamen tale Festum esset Titulare, sicuti est aliud quodlibet primæ Classis, tunc fieret de eo Officium infra Octavam; Immo infra dict. Octavam fieri potest etiam Officium de duplicibus translatis secundæ Classis, ex posteriori Decreto 30. Maji 1699.*
18 *Si festum habens Octavam transferatur post dies octo a die Festi, non celebratur illo anno cum Octava; si transferatur ad pauciores dies, octava non transfertur, sed numerari debet a die quo Festum incidebat; dies autem Octavæ celebratur suo die, ac si Festum non fuisset translatum.*
19 *Si Festum, quod celebrari solet cum Octava, venerit paulo ante Quadragesimam, ante Pentecostes, & ante diem 17. Decembris, nihil amplius fit, nec Commemoratio.*
20 *In Pascha Resurrectionis, & Pentecostes Officium Octavæ terminatur in Sabbato sequenti ad Nonam.*
21 *In Quadragesima sine speciali Privilegio non possunt celebrari Octavæ.*
22 *Si in Quadragesima occurrat Officium infra Octavam, qui ex speciali Privilegio octavam celebrant, debent dicere Missam Conventualem de feria cum commemoratione Octavæ, & Missas privatas possunt dicere de octava cum commemoratione feriæ.*
23 *De Octava concurrente cum alia die octava fit a Capitulo de sequenti cum commemoratione præcedentis, exceptis octavis privilegiatis, in quibus de aliis sequentibus non privilegiatis fit tantum commemoratio.*
24 *Die octava concurrente cum sequenti Duplici Minori etiam translato fit a Capitulo de sequenti cum commemoratione Octavæ.*
25 *Die octava concurrente cum sequenti Duplici Majori, etiam translato, totum Officium fit de sequenti cum Commemoratione octavæ, excepta die octava Epiphaniæ, Paschæ, Ascensionis, & Corporis Christi in quibus de sequenti, etiam Duplici Majori, fit tantum commemoratio.*
26 *Die octava concurrente cum Duplici secundæ Classis, etiam translato, totum officium fit de sequenti cum commemoratione Octavæ.*
27 *Concurrente autem die Octava cum Duplici primæ Classis, totum Officium fit de sequenti sine commemoratione Octavæ.*
28 *Quæcumque dies octava B. M. V. debet habere integras utrasque Vesperas in concurrentia cum Festo Duplici Minori.*
29 *Dies octava non privilegiata dimidiat Vesperas in concurrentia cum Duplici Minori.*
30 *Dedicatio Apostolorum, & Salvatoris extra Urbem habent integras Vesperas si die præcedenti, vel sequenti celebretur Officium Duplex Minus. Idem dicendum est de die octava Dedicationis.*
31 *Si aliqua dies octava incidat in Dominicam privilegiatam, de qua debebat fieri Officium, quomodo id regulandum?*
32 *Infra Octavam Officium fit semiduplex, in die octavæ fit duplex: Infra octavam omnia dicuntur sicut in secundis Vesperis Festi, & in primis Vesperis diei octavæ, omnia sicut in primis Vesperis Festi, nisi aliter in propriis locis notetur.*
33 *De octavis Nativitatis, Epiphaniæ, & Corporis Christi fit semper commemoratio quocumque Festo in illis occurrente.*
34 *Si in die Octava alicujus Festi habentis octavam occurrat aliquod Festum duplex primæ, vel secundæ Classis, debet fieri Officium de Festo cum commemoratione diei octavæ, excepta die Octavarum Nativitatis Domini, & Epiphaniæ, in quibus non fit de aliquo Festo, sed transfertur in primam diem non impeditam.*
35 *Festum occurrens in Dominica in Albis, & Dominica Trinitatis, cujuscumque sit ritus, & Dignitatis, transfertur in sequentem diem non impeditam.*
36 *Dies octavæ omnes (exceptis Christi, & B. M. V.) sunt ejusdem solemnitatis. Octava autem Dedicationis est dignior, quam Patroni, Patroni, quam Titularis, Assumptionis, quam Dedicationis. Octava autem omnium Sanctorum tamquam dignior præferenda est octavæ Dedicat. Ecclesiæ.*
37 *Infra octavas privilegiatas nequit cantari Missa defunctorum in Anniversario, & Officio solemni.*
38 *Infra Octavam Corporis Christi nequit cani Missa Defunctorum, nisi præsente cadavere.*
39 *Alia ad rem*, remissive.

OCtavarum usus est in Ecclesia antiquissimus, de qui- 1
bus agit Durandus *in suo rationali lib. 6. cap. 1. numer. 45.* Et introductæ fuerunt ad majorem solemnitatem
præcipuarum Festivitatum. Hinc Radulfus *propos. 19.* ait: 2
Magnitudo Festi a nobis exigit, ut prius illud incipiamus, & tardius terminemus, prævenimus vigilia, prorogamus cum ad octavum diem Festum protendimus, præveniamus ergo, & prorogemus, ut ardentius, quos debemus, recolamus, quæve una die minus possumus, reliquis dietus compensemus.
Cur autem octo dies assignentur ad hunc effectum, spe- 3
ctat ad Mysterium numeri octonarii. Quarti Comment. *in Rubr. Missal. part. 1. tit. 2. ante dub. 1.* & alii *ibi cit.*
In sensu igitur Mystico primum Octavæ Mysterium con- 4
sistit in expressione perfectionis omnimodæ & completæ illius Sancti, cujus Festum celebratur cum octava, vel sublimitatis Mysterii, quod recolitur; eo quia octonario numero designatur justitia & perfectio, etiam apud Gentiles Pythagoricos; quippe justitia æqualitatem respicit, & servat, numerus autem octonarius primus omnium ita solvitur, & dividitur in numeros pariter pares & hoc est in bis quaterna, ut nihilominus in numeros æque pariter pares divisio ipsa solvatur, hoc est in bis bina; & idcirco Auctores hunc numerum appellarunt plenum. Hic enim numerus efficit cubum corporeæ soliditatis indicium. Insuper in Evangelio manifestum habemus, ejusdem significationis exemplum in octo Beatitudinibus, quibus Christianæ vitæ perfectio continetur, & exprimitur, de quibus loquens Divus Augustinus *lib. 1. de serm. Dom. in Monte cap. 3. Octava*, inquit, *tamquam ad caput redit, quia consummatum, perfectumque ostendit, ac probat. Hinc perfectam justitiam Sanctorum, vel consummatam sublimioris cujusque Mysterii perfectionem, octo dierum numero Sancta Mater Ecclesia veneratur.*
Secundo, in sensu anagogico Octava significat æternita- 5
tem gloriæ, qua fruuntur Sancti, & Beati. Ubi adnotandum, septem dies hebdomadæ significare spatium hujus vitæ præsentis, qui in Sanctis fuerunt pleni virtutibus, & donis Spiritus Sancti, juxta illud Psalmistæ: *Dies pleni invenientur in eis.* Additur insuper dies Octavæ in præmium virtutum, & laborum, idest dies æternitatis, quæ una est, & illi nec succedit nox ulla, nec caligo, & consequitur

vitam

viram præsentem septem dierum. Fortunatus lib. 4. c. 2.
Celebretur, inquit, per septem dies opus septiformis Spiri-
tus, & Octava die consummatio, & glorificatio ejusdem
operis.

6 Tandem in sensu tropologico concludimus cum Hesy-
chio lib. 6. in Levit. ubi sic ait: Ut doceamur debere nos
exempla Sanctorum sequi, & tempore vitæ, quod septe-
nario significatur, Deo placere, quousque ipso Deo Octava
demum diem fruamur. Hæc Hesychius, & ad litteram
Paulus Maria Quarti Commentario in Rubricas Missalis
part. 1. tit. 2. ante dubium primum.

7 Dies Octava cujuslibet Festi, quod cum hujusmodi so-
lemnitate celebratur, quia non transfertur, excludit, &
transferri facit quodlibet Festum Duplex in ea occurrens
per annum, sive sit Minus, sive Majus; solisque cedit
Festis solemnibus 1. aut 2. Classis, seu talium vim ha-
bentibus, nisi sit privilegiata, qualis est Octava Epipha-
niæ, de qua in Rubricis generalibus: Hinc ubi Festum
S. Elisabeth Hungariæ celebratur cum Octava, Festum B.
Delphinæ occurens in die Octava, licet sit Duplex Ma-
jus, transferri debet in primam diem non impeditam, ex
Decreto Sacr. Rit. Congreg. 1. Martii 1681. Sic in Rubricis
particularibus nostri Breviarii Franciscani n. 131.

8 Infra Octavam Paschæ, & Pentecostes prohibetur Offi-
cium de Festo cujuscumque Ritus, & Dignitatis. Item pro-
hibentur Missæ votivæ, & de Requiem; S. C. Rit. 28. August.
1627. & 23. Aug. 1704. & 1714. & 10. Decemb. 1718.

9 Infra Octavam Epiphaniæ prohibetur quodcumque Offi-
cium præter primæ Classis, sed in die Octavæ etiam Of-
ficium primæ Classis. Item prohibentur Missæ Votivæ,
& de Requiem; Sacr. Rit. Congr. 28. Augusti 1627. & 23.
Augusti 1704. & 1714. & 10. Decemb. 1718.

10 Infra Octavam Corporis Christi prohibetur Officium de
duplici translato, & semiduplici occurrente. Item prohiben-
tur Missæ Votivæ, & de Requiem; Sac. Congr. Rit. 21. Ju-
nii 1670. & 23. Augusti 1704. & 1714. & 10. Decemb. 1718.

11 Infra Octavam Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi
prohibentur Missæ Votivæ, & de Requiem; S. R. Congr.
27. Septemb. 1707.

12 Infra reliquas Octavas non privilegiatas fit Officium e-
tiam de Festis Semiduplicibus, & de ipsis translatis, si
incidant in Dominicam infra Octavam, & haberi possint
immediate die Lunæ, seu incidant in Festo duplici oc-
currente infra Octavam, & dies immediate sequens non
sit impedita alio Festo duplici, vel Semiduplici; S. Rit.
Congregat. 30. Septemb. 1679. & 22. Decemb. 1696. Unde se-
quitur, quod semiduplicia infra Octavam die impedito oc-
currentia, si non possint haberi die immediate sequenti,
debeant transferri post totam Octavam, & post omnes
Octavas, si plures sibi immediate succedant; ex decreto
S. Rit. Congr. 11. Julii 1664. & ex Rubricis anni 1666. ab
eadem S. C. approbatis. Duplicia autem licet non possint
haberi prima die immediate sequenti, possunt haberi aliis
diebus sequentibus infra Octavam. De semiduplicibus ad
libitum non fit infra quamcumque Octavam; S. C. Rit. 24.
Januar. 1682.

13 Occurrentibus in eadem die infra Octavam Corporis
Christi duobus Festis duplicibus, alterum eorum est trans-
14 ferendum post Octavam; S. Rit. Congr. 7. Decembr. 1680.
Si Octava Corporis Christi occurrat, vel concurrat cum
die Octava S. Joannis Baptistæ, seu SS. Apostolorum Pe-
tri, & Pauli, aut alterius S. Titularis, vel Patroni, aut
Dedicationis, fit totum Officium de Octava Corporis Chri-
sti, & sola Commemoratio aliarum Octavarum; Rubr.
gener. Breviar. tit. De translatione Fest. num. 1. In dicta
15 die Octavæ Corporis Christi fit tantum de S. Joanne Ba-
ptista, si eodem die occurrat, vel de SS. Petro, & Pau-
lo, aut de alio ex Solemnioribus cum commemoratione
Octavæ; Ex Rubricis anni 1666. a S. Rit. approbatis, &
16 ex Rubr. gener. Breviarii tit. De translat. Festorum n. 1.
Si Festum S. Antonii de Padua, aut aliud Festum 2. Clas-
sis occurrat in die Corporis Christi, transfertur post octa-
vam; S. Rit. Cong. 12. Jul. 1664. Observa tamen posterius
17 decretum in fine numeri sequentis. Si tamen tale Festum
esset Titulare, sicuti & aliud quodlibet primæ Classis,
tunc fieret de eo Officium infra Octavam, cum infra O-
ctavam Corporis Christi possit & debeat fieri Officium de Du-
plicibus primæ Classis, etiam translatis, ex cap. Rubr. an-
ni 1666. a S. Congr. Rit. approbatis, & ex Rubricis gene-
ralibus Breviarii tit. De translatione Festor. nu. 1. Immo
infra d. octav. fieri potest etiam Officium de Duplicibus
translatis 2. Classis, ex posteriori Decreto 30. Maji
1699.

18 Si Festum habens octavam transferatur post dies octo a
die Festi, non celebratur illo anno cum Octava, si trans-
feratur ad pauciores dies, octava non transfertur, sed
numerari debet a die quo Festum incidebat, & celebrari
debebat, si translatum non fuisset; Dies autem octavæ ce-
lebratur suo die, ac si Festum non fuisset translatum,
etiamsi occurrat statim post Festum ipsius, ex cit. Rubri-
cis anni 1666. ut patet in Rubricis particularibus nostri
Breviarii Franciscani n. 124.

19 Si festum, quod celebrari solet cum octava, venerit
paulo ante Quadragesimam, ante Pentecosten; & ante diem
17. Decembris, tunc de tali Octava a Feria 4. Cinerum, a
vigilia Pentecostes, & a die 17. Decembris, nihil amplius
fit, nec commemoratio, Rubr. Gener. Breviarii sub tit.
de Octavis num. 1. Intellige tamen, quod quando dies 17.
Decembr. vel dies Cinerum occurrunt infra aliquam octa-
vam, ipsa octava terminari debet ad nonam præcedentis
etiamsi Vesperæ sequentes (nullo occurrente Festo) re-
citari debeant de Psalterio. Sic expresse Rubricæ particu- 20
lares nostri Breviarii Franciscani tit. de Commemorat. n. 96.
ex Rubricis anni 1666. Et si antivigilia Pentecostes, seu
Feria 6. post octavam Ascensionis occurrat infra aliquam
octavam, ipsa octava desinit ad Nonam inclusive dictæ
Feriæ 6. itaut in Vesperis illius diei nihil fiat, nec etiam
commemoratio de dicta octava. Sic expresse cit. Rubricæ
n. 95. Merati post Gavant. tom. 2. sect. 6. c. 17. n. 5. Baul-
dry part. 4. cap. 3. num. 5., & alii Rubricistæ passim. In
ipsa autem Feria 6. post octavam Ascensionis potest fieri
de Festo semiduplici etiam translato, Sac. Rit. Congregat.
in Romana dubiorum 11. August. 1691. In Pascha Resurre-
ctionis, & Pentecostes Officium Octavæ terminatur in
Sabbatho sequenti ad Nonam. Rubric. Generales Brevia-
rii sub titul. de Octavis num. 2. Vide verb. Resolutiones
Sac. Congregat. n. 466.

In Quadragesima sine speciali Privilegio non possunt 21
celebrari octavæ; citat. Rubricæ Gener. titul. de octavis
num. 1. Si in Quadragesima occurrat Officium infra octa- 22
vam, qui ex speciali Privilegio octavam celebrant, de-
bent dicere Missam Conventualem de Feria cum comme-
moratione Octavæ, & Missas privatas possunt dicere de
octava cum commemoratione feriæ. Sacr. Cong. Rit. 24.
Januar. 1682.

Die octava concurrente cum alia die octava fit a Capi- 23
tulo de sequenti cum commemoratione præcedentis, ex-
ceptis Octavis privilegiatis, in quibus de aliis sequentibus
non privilegiatis fit tantum commemoratio, Rubric. Ge-
neral. Breviar. tit. de concurrentia officii nu. 7. De octa- 24
va concurrente cum sequenti Duplici Minori etiam trans-
lato fit a Capitulo de sequenti cum commemoratione o-
ctavæ. Rubr. Gener. loc. cit. num. 7. Die octava concur-
rente cum sequenti Duplici Majori etiam translato, to- 25
tum officium fit de sequenti cum commemoratione octa-
væ, excepta die octava Epiphaniæ, Paschæ, Ascensio-
nis, & Corporis Christi, in quibus de sequenti etiam
Duplici Majori fit tantum commemoratio. Rub. Gener.
loc. cit. num. 7. Die octava concurrente cum Duplici se- 26
cundæ classis etiam translato, totum Officium fit de se-
quenti cum commemoratione octavæ. Rubric. General.
loc. cit. num. 7. Concurrente autem die octava cum Du- 27
plici primæ Classis, totum Officium fit de sequenti sine
commemoratione octavæ; ex regula generali in Tabula
Quando concurrit sub n. 1.

Quæcumque dies octava B. Mariæ Virginis debet ha- 28
bere integras utrasque Vesperas in concurrentia cum Fe-
sto Duplici Minori. Sacra Congreg. Rit. 11. Aug. 1691. 29
De octava non privilegiata dimidiat Vesperas in concur-
rentia cum Duplici Minori. Sacra Rit. Congregat. 12. Ju-
lii 1664. Dedicatio Apostolorum, & Salvatoris extra Ur- 30
bem non habent integras Vesperas, si die præcedenti,
vel subsequenti celebretur Officium Duplex Minus. Idem
dicendum est de die octava Dedicationis. Sacr. Rit. Con-
greg. 12. Julii 1664.

Si aliqua dies octava incidat in Dominicam privilegia- 31
tam, de qua debeat fieri Officium, in primis Vesperis di-
cuntur Psalmi Sabbati, Capitulum de Dominica cum
commemoratione octavæ; & si in Sabbatho fuit Festum
semiduplex, de hoc sunt Vesperæ, attamen a capitulo
fit de Dominica, & prima commemoratio est de priori
semiduplici, quia de eo fuit Officium, secunda est de o-
ctava, quæ nec habuit, nec habebit Officium. Sic ex
Gavant. expresse La Croix lib 4. n. 1280.

Infra Octavam Officium fit semiduplex; in die octa- 32
va fit duplex; infra octavam omnia dicuntur, sicut in
secundis Vesperis Festi, & in primis Vesperis diei octa-
væ, omnia sicut in primis Vesperis Festi, nisi ali-
ter in propriis locis notetur, Rubric. General. Brevia-
rii titul. de octavis num. 5 De octavis Nativitatis, Epi- 33
phaniæ, & Corporis Christi fit semper commemoratio
quocumque Festo in illis occurrente, Rubric. Gener. loc.
cit. num. 3.

Si in die octava alicujus Festi habentis octavam oc- 34
currat aliquod Festum Duplex 1. vel 2. Classis, debet
fieri officium de Festo cum commemoratione diei octavæ,
excepta die octava Nativitatis Domini, & Epiphaniæ,
in quibus non fit de aliquo Festo, sed transfertur in pri-
mam diem non impeditam. Rubric. Gener. Breviar. tit.
de Translation. Festor. n. 2. Si autem non fuerit ex præ-
dictis Festis, debet fieri Officium de Octava, & Festum
transferri juxta dicta super n. 7. Festum occurrens in Do- 35
minica in Albis, & Dominica Trinitatis, cujuscumque
sit Ritus, & Dignitatis, transfertur in sequentem diem
impeditam: Quamvis enim in Pascha Resurrectionis, &
Pentecostes Officium octavæ terminetur in Sabbatho se-
quenti ad Nonam, juxta dicta supra num. 18. tamen di-
ctæ duæ Dominicæ cum aliis sunt privilegiatæ, ut patet
ex Rubric. General. tit. de commemorationibus n. 3. & tit.
de Translation. Festor. n. 1.

Dies

36 Dies octavæ omnes (exceptis Christi , & B. M. V. ordinarie sunt ejusdem solemnitatis ; hinc dividere debent Vesperas , juxta dicta *supra num.* 23. nisi aliter notetur . Octava autem Dedicationis est dignior , quam Patroni quam Titularis (nisi sit intra hos magna distantia Dignitatis) ; Assumptionis quam Dedicationis . La Croix *lib.* 4. *num.* 1279. Octava autem omnium Sanctorum tamquam dignior præferenda est octavæ dedicationis Eccles. *S. R. Cong.* 5. *Martii* 1695.

37 Proposito in Sacr. Rit. Congregat. a Capitulo Cathedralis Collensis inter alia nono dubio : *An infra octavas privilegiatas possit cantari Missa defunctorum in Anniversario, & Officio solemni ? Eadem Sac. Rit. Congregat. in Collen. die* 5. *Julii* 1698. Respondit . *Ad IX. Negative* .

38 Infra octavam Corporis Christi non sunt canendæ Missæ Mortuorum, nisi præsente corpore ; *Sac. Rit. Congregat. in Nuscana* 12. *Septemb.* 1671. Quod intelligendum
39 est etiam de diebus infra omnes quinque octavas Privilegiatas , nempe Nativitatis Domini , Epiphaniæ , Paschæ , Pentecostes , & dictæ Corporis Christi , ex alio supra allato Decreto ejusdem *Sacr. Rit. Congreg. in Collen. die* 5. *Julii* 1688. *in responsione ad* 9. *dub.*

Nemini licet facere octavam pro defunctis sine speciali indulto Sedis Apostolicæ ; *Sac. Rit. Congreg.* 13. *August.*
40 1667. *in Romana* .

OCULUS.

SUMMARIUM.

1 *Oculo carens , si non sit valde deformis , non est irregularis , & consequenter ordinari potest.*
2 *Impudicus oculus impudici cordis est nuncius .*
3 *Oculi irritamenta sunt vitiorum .*
4 *Oculos stibio depingere non licet .*
5 *Oculis noxia assignantur .*
6 *Oculos retro nulla lex , nulla appellatio , nullaque inhibitio habet .*
7 *Oculorum officium durius est amisisse , quam linguæ .*
8 *In Missa quando Sacerdos debeat oculos elevare ?*
9 *Et quando debeat eos demissos tenere ?*

1 OCulo carens , si non sit valde deformis , non est irregularis , & consequenter ordinari potest ; Vide verb. *Irregularitas art.* 1. *numer* 12. §. *Secunda ex defectu corporis* .

2 Impudicus oculus impudici cordis est nuncius ; *cap. Ne solo* 12. *caus.* 32. *quæst.* 5.

3 Oculi irritamenta sunt vitiorum , lucesque scelerum ; Seneca *de remediis fortuit* . Unde S. Joannes Chrysostomus *in cit. cap. Nec solo* 12. *caus.* 32. *quæst* 5. sic ait ,, Mulier , si se decoraverit , & vocaverit ad se oculos hominum , etiamsi plagam non intulerit , vindictam debit ,, externam , venenum enim obtulit , etsi nullus , qui bibat , inventus sit .

4 Oculos stibio depingere non licet ; Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Multa* 1 *Ne Clerici , vel Monachi numer.* 66. Unde S. Augustinus *Epist.* 73. *ante med.* 1. 2. dicit : *Fucari figmentis , quo rubicundior , vel candidior appareat , adulterina fallacia est* . Sic impia Jezabel introitu depinxit oculos suos stibio , 4. *Reg. cap.* 9. *num.* 30. , ibi : *Porro Jezabel , introitu ejus audito , depinxit oculos suos stibio , & ornavit caput suum* ; Et sub figura multiplicium stuprorum duarum Meretricum Oolæ , & Oolibæ acriter reprehendit idololatriam Samariæ , & Jerusalem Ezechiel 23. *numer.* 40. , ibi : *Circumlinisti stibio oculos tuos , & ornata es mundo muliebri* .

5 Oculis noxia ,

Alia , Vina , Venus , Pulvis , Ventus , Faba , Fumus .
Ista nocent oculis , sed vigilare magis ,

Sic apud Ursayam *in Miscellaneo Sacro , & profano litt.* O. *num.* 24. , & 25.

6 Oculos retro nulla lex , nulla appellatio , nulla inhibitio habet ; Rota *in Herden. Hæreditatis* 4. *Februarii* 1705. §. *Quod si , coram Ansald.* apud Ursayam *loc. citat.* , *numer.* 26.

7 Oculorum officium amisisse durius est , quam linguæ ; Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Cum percussio* 1. *de Clerico ægrotante num.* 14. *arg. Cap. Causam quæ , de electon. cap.* 1. *de treuga , & pac.* cum similibus .

8 In Missa Sacerdos elevat oculos ad *Munda cor meum* , *Veni Sanctificator , Ad oblationem Hostiæ , & Calicis* ; sed offerens Hostiam , statim iterum deprimit in Hostiam , offerens autem Calicem tenet elevatos . Item oculos elevat *Ad Suscipe Sancta Trinitas , Te igitur Clementissime . Gratias agamus* , dum dicit *Deo nostro* , *Qui pridie* dum dicit , *Elevatis oculis* , Quando Hostiam , & Calicem elevat ; hæc enim respicit , donec deponat , in fine ,, ad ,, Benedicat vos Omnipotens Deus ; Sic ex Missali in Ritu servando in celebratione Missæ per tot.

9 In Missa Sacerdos oculos demissos tenet , dum accedit , vel recedit ab Altari . Quandocumque se vertit ad populum . Sub utroque *Memento* . Post consecrationem plerumque conjiciuntur in Hostiam , nisi occupentur in legendo : *Sic ex Missali loc. cit.*

ODIUM.

SUMMARIUM.

1 *Odium opponitur directe amori , seu Charitati .*
2 *Sicut duplex est amor scilicet unus* amicitiæ , *& alter* concupiscentiæ ; *ita duplex quoque est odium , scilicet unum* personæ , *seu odium* inimicitiæ , *& alterum odium* qualitatis , *seu odium* abominationis .
3 *Odium* personæ , *seu odium* inimicitiæ *quid sit ?*
4 *Odium* qualitatis , *seu* abominationis *quid sit ?*
5 *Odium* personæ *seu* inimicitiæ *non reperitur in Deo .*
6 *Bene vero odium* qualitatis , *seu* abominationis .
7 *In homine reperitur utrumque ; scilicet , & odium inimicitiæ , & odium abominationis .*
8 *Odium inimicitiæ tum erga Deum , tum erga proximum est peccatum de genere suo gravissimum .*
9 *Odium inimicitiæ erga Deum non potest esse veniale ob parvitatem materiæ , bene vero ob imperfectum animi consensum , seu inde liberationem actus ; Odium autem inimicitiæ erga proximum potest esse veniale , tum ob imperfectum animi consensum , seu indeliberationem actus , tum ob parvitatem materiæ .*
10 *Odium abominationis erga Deum est de genere suo peccatum mortale ; erga proximum autem interdum licitum est , & laude dignum .*
11 *Affertur ratio primæ partis .*
12 *Affertur ratio secundæ partis .*
13 *Cavendum tamen est , ne fiat ex vindicta , aut inordinate contra ordinem Charitatis .*
14 *Afferuntur ad id propositiones damnatæ .*
15 *Odium suscitat rixas , & universa delicta operit Charitas .*
16 *Odisse quem læseris proprium humani generis est .*
17 *Alia ad rem* , remissive .

ODium opponitur directe amori , seu charitati ; *Com-* 1
munis .
Unde sicut duplex est amor , scilicet unus *amicitiæ* , & 2
alter *concupiscentiæ* , ita duplex quoque est odium , scili-
cet unum *personæ* , seu odium *inimicitiæ* , & alterum odium
qualitatis , seu odium *abominationis* ; *Communis* . Odium *per-* 3
sonæ , seu odium *inimicitiæ* , est illud , quo personæ alicui
volumus malum quatenus absolute illi malum est ; *Et si*
in re communis . Odium *qualitatis* , seu *abominationis* est il-
lud , quo personam adversamur , non secundum seipsam , 4
sed secundum suam malam qualitatem , quatenus ipsa est
nobis , vel alteri , aut Communitati noxia : *Est in re com-*
munis .
Odium *personæ* , seu *inimicitiæ* non reperitur formaliter 5
in Deo , quia Deus non odio habet Creaturam , ut Crea-
turam , cum de illo dicatur *Sapient.* 11. *Nihil odisti eo-* 6
rum , quæ fecisti . Reperitur autem in Deo odium *quali-*
tatis , seu *abominationis* , quatenus odio habet creaturam
ut peccatricem , juxta id , quod dicitur ,, Psalm. 5. Odi-
,, sti omnes , qui operantur iniquitatem ; & inferius . Vi-
,, rum sanguinum , & dolosum abominabitur Dominus ;
,, & Psalm. 118. Iniquos odio habui ; & ad Romanos 9.
,, Esau odio habui , cum similibus .
In homine reperitur (& utinam non reperiretur) 7
utrumque odium scilicet & odium *inimicitiæ* , & odium
abominationis : *Communis* .
Odium inimicitiæ tum erga Deum , tum erga proxi- 8
mum est peccatum de genere suo gravissimum ; *Commu-*
nis . Et colligitur *ex Psalm.* 73. ,, Superbia eorum , qui
,, te oderunt , ascendit semper , & ex lib. Numer. cap.
,, 10. , ibi : Dissipentur inimici tui , & fugiant , qui ode-
,, runt te , & ex 1. Joan. cap. 2. , ibi ,, Qui odit fra-
,, trem suum , in tenebris est ,, cum similibus . Et pro-
,, batur etiam ratione , quia odium inimicitiæ formali-
,, ter , & directe opponitur Charitati , quæ est maxima
,, omnium virtutum , ex 1. ad Corinth. 13. numer. 13. ,
,, ibi ,, Major autem horum est charitas , & de qua præ-
,, cipuum mandatum habemus ex Matth. 22. n. 37. &
,, seq. , ibi . Diliges Dominum Deum tuum ex toto cor-
,, de tuo , & in tota anima tua , & in tota mente tua ,
,, hoc est maximum , & primum mandatum ; secundum
,, autem simile est huic , Diliges proximum tuum sicut
,, te ipsum . Ex Marc. 12. num. 30. , & seq. , ibi ,, Di-
,, liges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo , & ex
,, tota anima tua , & ex tota mente tua , & ex tota vir-
,, tute tua : hoc est primum mandatum . Secundum au-
,, tem simile est illi , Diliges proximum tuum tamquam
,, te ipsum ; Majus horum aliud mandatum non est .
,, Ex Luca 10. num. 27. , ibi ,, Diliges Dominum Deum
,, tuum ex toto corde tuo , & ex tota anima tua , & ex
,, omnibus viribus tuis , & ex omni mente tua , & proximum
,, tuum sicut te ipsum ,, Adeoque odium inimicitiæ , tum

erga Deum, tum erga proximum, est peccatum de genere suo gravissimum.

9 Dicitur autem notanter *de genere suo*, quia licet odium inimicitiæ erga Deum non possit esse veniale ob parvitatem materiæ, cum quodlibet odium etiam in materia levi maxime repugnet summæ ejus bonitati, potest tamen esse veniale ob imperfectum animi consensum, seu indeliberationem actus; Et odium inimicitiæ erga proximum potest esse veniale, tum ob imperfectum animi consensum, seu indeliberationem actus, tum ob parvitatem materiæ, puta si levem aliquam displicentiam, seu modicam aversionem habeat quis erga proximum, aut leve malum illi optet, ut recte notant Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 4. *dist.* 7. *quæst.* 1. *numer.* 5. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 4. Tortianus *cap.* 2. *disp.* 91. *dub.* 1., & alii passim.

10 Odium abominationis erga Deum est de genere suo peccatum mortale; erga proximum autem interdum li-
11 citum est, & laude dignum; *Communis*. Ratio primæ partis est, quia cum Deus sit infinite bonus, & in eum nulla malitia, sive defectus intrinsece, vel extrinsece cadere possit, ob quem abominatione, vel odio dignus sit, immo omnia, quæ in eo sunt, & ab ipso procedunt, pro nobis bona sint, quamvis cæcitati nostræ interdum mala videantur, ideo summa nostra deordinatio est Deum odisse, adeoque peccatum mortale est, eum
12 odio prosequi propter infirmitatem, paupertatem, afflictionem, & hujusmodi &c. quibus ad nostrum spiritualem profectum, & utilitatem æternam nos interdum visitare dignatur. Ratio autem secundæ partis est, quia odium abominationis interdum fundatur in amore amicitiæ, seu Charitatis erga Deum, vel nos ipsos, vel erga proximum ipsum, quem odio prosequimur, aut alterum proximum, ut proinde tale odium, si debito ordine, & fine eliciatur, ex virtute Charitatis proveniat, adeoque sit licitum, & laude dignum; Unde (a) licitum est, & laude dignum mortem optare Hæresiarchæ, vel publicæ pacis turbatori ob bonum commune, & multorum, juxta illud ad *Galatas* 5. *Utinam abscindantur*; Item mortem, egestatem, aut morbum alicujus desiderare, ut cesset a peccatis, & vitam in melius mutet (b); Item tristari de eo, quo dignitates conferantur indignis, vel de sanitate, & prosperitate, seu fortuna ejus, qui ex illa sumit occasionem peccandi; Et generatim ad bonum spirituale proprium, vel alienum licet mala pœnæ inefficaci affectu aliis velle: quia cum in hoc affectu bonum spirituale præferatur temporali, non est inordinatus.

13 Cavendum tamen est, ne fiat ex vindicta, aut inordinate contra ordinem charitatis, quia quamvis licitum sit ordinate, & salva Charitate inefficaci affectu optare alicui mortem, morbum, aut aliquod temporale infortunium ob bonum spirituale proprium, vel ipsius, aut propter bonum commune Reipublicæ, quod alias obtineri non posset, ut notant communiter Doctores cum S. Gregorio 22. *Moral.* 11. S. Thoma 2. 2. *quæst.* 76. *art.* 1., *&* *in* 3. *dist.* 30. *art.* 1., & Scoto in 3. *dist.* 30. *qu. unica*, quia sic principalis intentio, & finis non fertur ad malum, sed ad bonum spirituale ipsius, vel alterius, vel ad bonum Communitatis, & ut alter graviter nocere desinat: Attamen illicitum est, & Charitati repugnans optare mortem proximo ob bonum temporale non necessarium, aut quodcumque etiam modicum temporale emolumentum, censetur esse levioris momenti, facta comparatione cum vita hominis, & ita illicitum est desiderium, & gaudium de malo proximi, quod trahit secum nostrum, seu alterius, aut Reipublicæ bonum, si tale bonum non sit comparatione ad malum proximi in ordine, & esse præstantius; Sic recte plurimis a doctis notant Cardenas *in Crisi Theologica ad propositiones* 13. 14., *&* 15. e merito damnatis ab Innocentio XI *die* 2. *Martii* 1679. Viva ad easdem, & alii scribentes in ipsas, quæ propositiones hic ad litteram dantur, prout jacent.

Propositio XIII.

14 Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

Propositio XIV.

Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

Propositio XV.

Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis a se in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.

Odium suscitat rixas, & universa delicta operit Cha- 15
ritas; *Proverb. cap.* 10. *num.* 12. 16
Odisse quem læseris proprium humani generis est, *Tacit. in Vita Agricolæ.* 17
Alia, Vide verb. *Virtus a num.* 34. *ad* 87.

OFFICIALES BELLICI.

Vide verb. *Bellum art.* 3. *per tot.*

OFFICIUM DIVINUM.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt ejus nomen, originem, divisionem, & obligationem.

SUMMARIUM.

1 *Officium modo appellatur* Divinum, *& quare?*
2 *Modo vocatur* Ecclesiasticum, *& quare?*
3 *Modo vocatur* Canonicum, *seu Horæ* Canonicæ, *& quare?*
4 *Modo vocatur* Breviarium, *& quare?*
5 *Modo vocatur* Orarium, *& quare?*
6 *Unde Officium Divinum, seu Ecclesiasticum, vel Breviarium, aut Orarium, seu Horæ Canonicæ desinari possunt Officia quædam &c.*
7 *Usus Divini Officii, ac recitatio Horarum Canonicarum est antiquissimus in Ecclesia Catholica, & jam a tempore Apostolorum inchoatus, atque celebratus.*
8 *Qui dicunt Horas Canonicas cæpisse a SS. Damaso, Gelasio, & Gregorio primis, intelligendi sunt, quod a dictis Summis Pontificibus cœperint quoad novam, & reformatam formam ipsas recitandi.*
9 *Formula moderna recitandi Horas Canonicas, seu Divinum Officium, fuit potissimum tradita a nostris Franciscanis, & deinde a Sede Apostolica pro ipsa Ecclesia Romana suscepta.*
10 *Affertur Summarium Constitutionis S. Pii V. incip.* Quod a Nobis *edita pro reformatione, & editione Breviarii Romani.*
11 *Affertur ad id Summarium Constitutionis Clementis VIII. incip.* Cum in Ecclesia.
12 *Affertur ad id Summarium Constitutionis Urbani VIII. incip.* Divina Psalmodiam.
14 *Officium Divinum dividitur in Nocturnum, & Diurnum.*
14 *Per* Officium Nocturnum *quid intelligatur?*
15 *Per* Officium Diurnum *quid intelligatur?*
16 *Totum Divinum Officium dividitur in septem partes, seu septem Horas Canonicas, quæ enumerantur.*
17 *Assignatur mystica ratio hujus septenarii numeri Horarum Canonicarum.*
18 *Obligatio recitandi Divinum Officium seu Horas Canonicas oritur ex triplici titulo, scilicet Sacri Ordinis, Beneficii Ecclesiastici, & Religionis Choro adstricta.*
19 *Titulo Sacri Ordinis obligantur sub mortali ad recitandum Divinum Officium omnes Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri, quamvis nullum habeant Beneficium, nec aliquo voto ad id sint adstricti.*
20 *Obligatio recitandi Horas Canonicas incipit a prima die, & hora suscepti Subdiaconatus.*
21 *Clerici in Sacris constituti tenentur ad recitationem Divini Officii, etiamsi sint Excommunicati, Interdicti, & Suspensi.*
22 *Idemque plurimi censent de Degradatis.*
23 *Quid sentiendum de damnatis ad Triremes, incarceratis, & captivis apud infideles?*
24 *Clericus in Sacris, qui cum dispensatione Papæ duxit Uxorem, tenetur adhuc probabilius ad recitationem Divini Officii, nisi quoad hoc etiam obtinuerit dispensationem Pontificiam.*
25 *Titulo* Beneficii Ecclesiastici *obligantur sub mortali ad recitandum Divinum Officium, seu Horas Canonicas Beneficiati omnes, sive habeant Beneficium Curatum, sive non Curatum.*
26 *Et quando incipiat dicta eorum obligatio?*

27 Im-

(a) Nota. Numquam licet optare mortem alterius, sed ejus conversionem.
(b) Scripturarum Interpretum neminem novi, qui Apostoli verba: *Utinam, & abscindantur*, de morte intelligant. Vel enim ea explicant de abscissione per anathematis sententiam. Vel de exsectione, ut si Apostolus dicere vellet; falsi isti Doctores, quibus tantopere curæ est circumcisio, nedum circumcidantur, verum etiam abscindantur. *Postremam hanc explicationem*, inquit Eruditus Calmet in præfatum textum, *vulgo probant scriptores*.

27 *Immo tenentur Beneficiati ad recitationem Divini Officii, etiamsi summè Beneficium sit tenue, si scienter illud acceptarunt.*

28 *Item tenentur ad recitationem Divini Officii habentes Præstimonia, & Præstimoniales portiones.*

29 *Clerici percipientes portionem ex Beneficio Ecclesiastico tenentur recitare Officium B. M. V. nisi recitent ipsum Officium Divinum.*

30 *Beneficiati, si post sex menses ab obtento Beneficio, Divinum Officium sine impedimento, & culpabiliter non recitaverint, tenentur ad restitutionem fructuum pro rata omissionis.*

31 *Beneficiati tenentur in conscientia ad talem faciendam restitutionem ante omnem sententiam, & declarationem Judicis.*

32 *Neque talem restitutionem compensare possunt Beneficiati per eleemosynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus Beneficiis, ob quod tenentur ad Horas Canonicas.*

33 *Pro recitatione tamen ob neglectas Horas satis est post illud tempus, a quo Beneficiarii omiserint, dare eleemosynam, etiamsi non cogitent de debito, neque intendant dare in exsolutionem suæ obligationis.*

34 *Possunt autem tales Beneficiarii eleemosynas ob omissionem Horarum debitas pauperibus, sibi applicare, si vere sint pauperes.*

35 *Obtinentes Beneficia v. g. Præposituras, Personatus, & hujusmodi, quibus ex speciali sua erectione solum annexa est obligatio recitandi Officium parvum B. M. V. vel alia similis obligatio, cum expressa conditione, quod Cappellanus ratione Cappellaniæ non sit obligatus ad Horas Canonicas, eximuntur ab onere recitandi Divinum Officium, & consequenter ab onere restituendi fructuum ob omissionem recitationis.*

36 *Item a tali onere eximuntur, qui titulum quidem Beneficii obtinent, sed per se non stat quominus de facto aliquos fructus percipere possint.*

37 *Titulo* Religionis professæ Choro adstrictæ *obligantur sub mortali ad recitandum Divinum Officium, seu Horas Canonicas, sive publice in Choro, sive privatim, omnes, ac singuli Regulares (exceptis Novitiis, ac Laicis, seu Conversis) qui profitentur Religionem Choro adstrictam, & hoc ratione generalis consuetudinis in omnibus Religionibus Choro addictis cum tali obligatione recepta.*

38 *Novitii, & Laici, seu Conversi ad id non tenentur.*

39 *In illis autem Religionibus, ubi propria Regula obligat Laicos, seu Conversos ad consimilium precum recitationem, & hujusmodi, ut in Religione Minorum, Laici, seu Conversi ad illas tenentur, sicut ad alia præcepta propriæ Regulæ.*

40 *Item sub mortali obligantur ad recitationem Divini Officii, sive publice in Choro, sive privatim omnes, ac singulæ Moniales Choro addictæ ratione consuetudinis obligantis sub mortali: quamvis ad id non forent ligatæ ex vi Regulæ, aut voti.*

41 *Excipiuntur tamen Novitiæ, & Conversæ, de quibus discurrendum est, ac de Novitiis, & Conversis Regularium.*

42 *Obligatio recitandi Divinum Officium in Choro incumbit toti Communitati, Monasterio, Capitulo, ita tamen, ut primario, & ex Officio incumbat Prælato, seu Superiori, qui peccabit graviter, si ex ejus culpa Officium, vel omittatur, vel notabiliter negligatur, vel etiam indebite persolvatur.*

43 *Secundario tali obligatio incumbit subditis, ita ut deficiente suo Muneri Superiore etiam peccent mortaliter subditi; si ex eorum negligentia Divinum Officium prætermittatur, aut inde ite persolvatur.*

44 *Novitii soli de more recitantes in Choro Horas Canonicas satisfaciunt obligationi loco Professorum, dummodo tot numero adsint, quot requiruntur ad constituendum Corpus Communitatis, aut Collegium.*

45 *Ad satisfaciendum obligationi recitandi Officium in Choro sufficiunt, & requiruntur saltem tres.*

46 *Obligati ad Divinum Officium, & choro addicti licet extra chorum non teneantur diebus statutis recitare Psalmos Grad. nec Pœnitentiales, neque &c. tamen in choro ex præcepto recitare debent.*

47 *Religiosi fugitivi, seu Apostatæ, Excommunicati, Suspensi, & Interdicti tenentur adhuc ad recitationem Divini Officii, licet non sint Sacris initiati.*

48 *Quid dicendum de Religiosis condemnatis ad Triremes, incarceratis, seu factis captivis ab infidelibus?*

49 *Quid dicendum de Religiosis degradatis?*

50 *Quid de Religiosis ejectis?*

51 *Religiosus Clericus nondum in Sacris constitutus, si ex Privilegio Papæ exeat a Religione ad ducendam Uxorem, non tenetur Divinum officium recitare, nisi diploma aliud sonet.*

52 *Idem probabiliter dicendum est de eo Religioso nondum in Sacris, qui obtinuit Pontificiam dispensationem perpetuo vivendi extra Monasterium.*

53 *Idem dicendum est de Religioso nondum in Sacris ex simili dispensatione Pontificia transeunte de Clericatu ad statum Conversorum, aut ad Religiones, ubi Religiosi non sunt ad Chorum professi, & obligati.*

Officium modo appellatur *Divinum*, ut *cap. Dolentes 9.* 1
de celebratione Missar. ibi: *Ut Divinum Officium*, &
Clementin. 1. eod. tit. ibi: *Divinum Diurnum, & Nocturnum* 2
Officium; quia ad Dei cultum est institutum; Modo vocatur
Ecclesiasticum, ut *cit. Clementin. 1. de celebratione*
Missarum, ibi: *Ecclesiasticum .... Officium* quia nomine 3
Ecclesiæ persolvitur; Modo vocatur *Canonicum*, seu *Ho-* 4
ra Canonica, quia fit juxta Regulas Sacrorum Canonum;
Modo vocatur *Breviarium*, quia est breve, & admirabile
compendium veteris, & novi Testamenti, Patrum sen- 5
tentiarum, & vitæ Sanctorum; Modo vocatur *Orarium*
ob orando, quia magna ejus pars constat variis precibus,
seu petitionibus fusis ad Deum, & potissimum Deum
oramus, & precamur per ipsum.

Unde Officium Divinum, seu Ecclesiasticum, vel Bre- 6
viarium, aut Orarium, seu Horæ Canonicæ definiri pos-
sunt, „ Officia quædam Divina ex Psalmis Hymnis,
„ Canticis, Sac. Scriptura, & doctrina SS. PP. con-
„ structa, atque ex Sacrorum Canonum Decreto a per-
„ sonis Ecclesiasticis Ecclesiæ nomine, certis diei, no-
„ ctisque horis persolvenda ad Deum, *prout tradit Sporer*
„ tom. 3. Theolog. Sacrament. Appendice de obligatione
„ recitandi Horas Canonicas quæst. præambula num. 2.
„ *vel ut brevius tradit Layman* lib. 4. tract. 1. cap. 3.
„ Horæ Canonicæ sunt publicæ, ac statæ preces ex Sa-
„ crorum Canonum decreto ab Ecclesiasticis personis no-
„ mine Ecclesiæ ad Deum persolvendæ.

Usus Divini Officii, ac recitatio Horarum Canonica- 7
rum est antiquissimus in Ecclesia Catholica, & jam a
tempore Apostolorum inchoatus, atque celebratus, &
colligitur ex illo „ Actorum 3. *ibi*: Petrus, & Joannes
„ ascendebant in templum ad horam Orationis nonam,
„ & Actor. 10. *ibi*: Ascendit Petrus in superiora, ut
„ oraret circa horam sextam, & Actor. 16. *ibi*: Media
„ nocte Paulus, & Silas orantes laudabant Deum: *Et*
„ *probat etiam illud S. Clementis Papæ I.* lib. 8. Constitu-
„ tion. Apostolicar. Canon 34 *sic expresse dicentis*: Pre-
„ cationes facite mane, hora tertia, sexta, & nona, &
„ vespere, atque ad galli cantum.

Cum autem aliqui dicunt a SS. Damaso, Gelasio, & 8
Gregorio primis Horas Canonicas cœpisse, intelligendi
sunt Horas Canonicas a dictis Summis Pontificibus cœ-
pisse quoad novam, & reformatam formam ipsas recitan-
di, prout notant passim Scriptores, & colligitur ex no-
tatis in initio nostri Breviarii Franciscani post Bullam
Gregorii IX. incipient. *Pio vestro Collegio*, ubi sic præci-
se habetur.

Breviaria autem a Gregorio IX. pro Ordine nostro sic 9
approbata, formulam Divini Officii continebant, quæ a
SS. Damaso, Gelasio, & Gregorio Primis pro S. Roma-
na Ecclesia constituta, & a S. Gregorio VII. reformata
extiterat, diuturnitate tamen temporis jam ab antiqua
institutione deflexerat, & opera Haymoni Angelici Ge-
neralis Ministri ad præscriptum moderniorum decretorum
S. Sedis tunc restituta fuerat.

Eaque propter hujusmodi formula Deo persolvendi sa- 10
cras preces, laudes, & gratias, sic restituta, Officisque
Conceptionis B. M. Virginis, & aliorum Sanctorum a S.
Bonaventura subinde aucta adeo Sedi Apostolicæ placuit,
ut, testantibus Radulpho Tungrensi, Palmerio, Gavanto,
& Card. Bona cum innumeris aliis Sacris Scriptoribus,
a Nicolao III. anno 1277 ad Pontificatum assumpto, pro
ipsa Ecclesia Romana postmodum suscepta, ac sancita
comperiatur.

Hanc deinde temporum injuria, aliisque de causis va- 11
riatam in pristinum statum ex Decreto Tridentinæ Sy-
nodi restituit S. Pius V. sub Rubricis præsertim, ac
Ritibus, Regulisque pro Ordine nostro a Romanis Pon-
tificibus Nicolai III. successoribus usque tunc approba-
tis, & contentis in directorio Divini Officii prius pro
Ordine nostro edito, in cujus commendationem id testa-
tum idem Gavantus reliquit, quod innuunt ejus infra-
scripta verba: *Paucissimi tamen erant* (inquit de Rubri-
cis appositis in reformatione Piana) *earum tituli, nempe*
undecim tantum in prima editione jussu Pii V. hausti e Dire-
ctorio Divini Officii, composito a Ludovico Ciconiellano Regu-
laris Observantiæ, sub Paulo III. qui & Directorium ap-
probavit. Prædictæ tamen restitutioni, seu reformationi
suam operam addidere impensissimam Clemens VIII. &
Urbanus VIII. prout ex eorumdem sequentibus Bullarum
Summariis, & ipsius formulæ contextu luculentius ap-
parebit.

Summa Bullarum Summorum Pontificum pro editione 12
Breviarii Romani.

S. Pius V. Bulla, quæ incipit *Quod a nobis*, data Ro-
mæ septimo Idus Julii anno 1568.

Significat caussam edendi hujus Breviarii, nempe ad
tollendam orandi varietatem.

Enarrat ea, quæ in hac re præstitere Paulus, & Pius
nominè Quarti, & quam ipse adhiberi operam curavit
ex Decreto Concilii Tridentini.

Tollit, & abolet omnino Breviarium a Cardinale S.

Crucis compositum, quod erat brevissimum. Item alia Breviaria Romana, & alia, quæ ex institutione, vel consuetudine legitima non superant ducentos annos.

Permittit tamen, ut antiquiora ducentis annis possint mutari in hoc Breviarium, iis omissis, si Episcopus, & universum Capitulum consentiant.

Revocat omnes permissiones, consuetudines, statuta, & Privilegia, licentias, & indulta precandi, & psallendi more, & ritu prædictorum Breviariorum suppressorum.

Præcipit observari hoc Breviarium in toto Orbe cum exceptione 200. annorum, de qua supra.

Statuit in eo nihil mutandum, addendum, & detrahendum.

Obligat quosque, qui tenentur Horas Canonicas recitare, ut hoc utantur Breviario, alias non satisfaciant muneri suo.

Jubet omnibus Prælatis, ut hoc introducant, tam in Choro, quam extra Chorum. Tollit peccati obbligationem, quæ erat recitandi in Choro Officium parvum B. M. V. & Defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, & Graduales, juxta Rubricas Breviarii.

Hortatur, ut recitentur eadem, propositis Indulgentiis dierum centum recitantibus Officium parvum B. M. V. & Defunctorum, quinquaginta recitantibus Psalmos Pœnitentiales, & Graduales, quando Rubricæ ea præscribant.

Non tamen tollit laudabilem consuetudinem, ubi est, recitandi Officium parvum B. M. V. in Choro, immo eamdem confirmat, & tandem tempus decernit obligationis ad usum Breviarii post ejusdem publicationem.

Clemens VIII. Constitutione, cujus initium *Cum in Ecclesia*, data Romæ die 10. Maji 1602. declarat se per viros pios, & eruditos Breviarium Romanum a Pio V. editum, & progressu temporis in multis depravatum examinasse, & in statum pristinum restituisse: illudque sic restitutum in Typographia Vaticana imprimi, & divulgari jussisse. Prohibet, ne alibi imprimatur, nisi juxta exemplar Vaticanum, & habita Ordinariorum licentia sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ. Interdicit usum Breviariorum impressorum absque tali Ordinariorum licentia in scriptis, quæ fidem faciat de collatione facta prædictorum Breviariorum cum originali Romano, cujus etiam licentiæ copia initio, vel in calce cujusque Breviarii semper imprimatur. Prædictis Ordinariis prohibet, ne aliquid addi, vel detrahi permittant. Et hæc sub pœna Excommunicationis, Suspensionis a Divinis, ac Interdicti ab ingressu Ecclesiæ; Verumtamen in gratiam pauperum Breviaria hactenus impressa vendere, apud se retinere, ac illis uti permittit.

Urbanus VIII. Constitutione, quæ incipit *Divinam psalmodiam*, data Romæ die 25. Januarii 1631. declarat se piorum, Doctorumque Virorum adhibita cura, Breviarium a Pio V. editum, & a Clemente VIII. recognitum a pluribus mendis expurgasse, Hymnos ad metri, & latinitatis Regulas revocasse, in Psalmis, & Canticis interpunctionem editionis vulgatæ restituisse, Sermones, Homilias, & Sanctorum Historias collatis veteribus manuscriptis recognovisse. Quamobrem jubet, ut juxta hanc correctionem Romæ imprimatur, alibi juxta Romanum exemplar excudatur servatis conditionibus in supraescripta Clementis Bulla enumeratis, quas fere iisdem verbis repetit. Adjungens easdem conditiones servandas in impressione eorum, quæ a Breviario Romano ortum habent, cujusmodi sunt Missalia, Diurnalia Officia parva B. M. V. Officia majoris hebdomadæ, & alia id generis.

13 Officium Divinum dividitur in Nocturnum, & Diur-
num pro ut expresse habetur, *ex cap. Dolentes 9. de cele-
bratione Missarum*, ibi: *Ut divinum Officium Nocturnum pa-
riter, & Diurnum*, & ex *Clement. 1. de celebratione Mis-
sar.* ibi: *E debite celebretur Divinum Diurnum, & Noctur-*
14 *num Officium* Per *Officium Nocturnum* intelligitur id, quod
de nocte celebrari consuevit, & adhuc apud plures Re-
ligiones, & Regiones celebratur, & vulgo nuncupatur
Matutinum, cui juxta morem Ecclesiæ Romanæ adjun-
guntur *Laudes*. Quamvis istæ olim in multis Ecclesiis
fuerint a Matutino separatæ, & adhuc nunc apud non-
nullos Religiosos Ordines separentur, & posse licite,
15 immo laudabiliter separari; fuit dictum sub verb.
Matutinum. Per *Officium Diurnum* intelliguntur omnes
aliæ Canonicæ Horæ, quæ de die sunt persolvendæ.

16 Totum Divinum Officium dividitur jam fere communiter contra Navarr. & nonnullos alios in septem partes, seu septem Horas Canonicas, nempe Matutinum cum Laudibus, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas, & Completorium, juxta illud Davidis *Psalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius numerus* (subjungit Concilium Agathense relatum *in cap. 1. de celebratione Missarum*) *a nobis impletur, si Matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorii tempore nostræ servitutis Officia persolvamus; nam de Nocturnis Vigiliis, idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ergo his temporibus laudes Creatori nostro super Judicia suæ Justitiæ referamus.*

17 Et hujus septenarii numeri Horarum Canonicarum mysticam rationem assignat Glossa *in cit. cap. 1. de celebratione Missarum verb. Septenarius*, quia nempe septem sunt dona Spiritus Sancti; septem sunt dies sæculi, idest quibus completa fuit creatio mundi; septem sunt ætates, quibus completis, finietur mundus; septem sunt petitiones in Oratione Dominica; septem sunt Psalmi Pœnitentiales, septem sunt Diaconi, septem sunt candelabra, & præsertim, septem sunt præcipua Dominicæ passionis Mysteria, in quorum proinde commemorationem septem Horæ Canonicæ recitantur, juxta illos vulgatos versiculos a Glossa *loco citato* relatos.

Hæc sunt septenis propter quæ psallimus Horis.
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis, caussam dat Tertia mortis.
Sexta Crucis nectit, latus ejus Nona bipartit.
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.

18 Obligatio recitandi Divinum Officium, seu Horas Ca-
nonicas oritur ex triplici titulo, scilicet ex titulo
Sacri Ordinis, ex Titulo Beneficii Ecclesiastici, & ex
Titulo Religionis Choro adstrictæ. *Communis.* Titulo *Sa-
cri Ordinis* obligantur sub mortali ad recitandum Divi-
num Officium, seu Horas Canonicas omnes majoribus
Ordinibus initiati, scilicet Subdiaconi, Diaconi, & Pres-
byteri, quamvis nullum habeant Beneficium, nec aliquo
voto ad id sint adstricti. *Communis.* De Sacerdotibus, &
consequenter Episcopis habetur *in cap. Presbyter 1. & cap.
Dolentes 9. de celebrat. Missar.* De Diaconis colligitur *ex
cap. Si quis Presbyter ultim. dist. 92.* De omnibus etiam
Subdiaconis habetur expresse in Concilio Basileensi *sess.
21. § Quoscumque.* Quia tamen *cit. cap. Præcipimus ultim.* 19
dist. 92. non satis convincit de Diaconis, & cit. Concil.
Basileense fuit acephalum, & sine capite, adeoque non
satis ex ipso inducitur obligatio de omnibus constitutis
in Sacris Ordinibus, dicendum est, obligationem recitan-
di Divinum Officium respectu Diaconorum, & Subdia-
conorum fundari in communi, & antiqua Ecclesiæ con-
suetudine, vim Legis secundum omnes obtinente, cum
consuetudo legitime præscripta habeat vim Legis, simul-
que ea sit optima Legum interpres, *cap. Cum Dilectus 8.
de consuetudine.*

20 Obligatio recitandi Horas Canonicas incipit a prima die, & hora suscepti Subdiaconatus, ita ut ordinatus in Subdiaconum teneatur recitare illas Horas, quæ correspondent horæ suæ Ordinationis, sicque sua obligatio a Sexta, vel Nona, si illo tempore, & hora fuit in Subdiaconum ordinatus. *Communis.*

21 Clerici in Sacris constituti tenentur ad recitationem
Divini Officii, etiamsi sint Excommunicati, suspensi, &
Interdicti. *Communis.* Nemo enim debet ex propria cul-
pa, & iniquitate commodum reportare; *cap. Intelleximus
7. de judiciis*, ibi: *Ne videatur de sua malitia commodum
reportare, & leg. Nemo ex suo, ff. de Regul. Juris*, ibi: *Ne-
mo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest.* 22
Idemque propter eamdem rationem censent de Degra-
datis, Navarrus, Sotus, Henno, Reiffenstuel, & alii
contra alios volentes Clericos degradatos non obligari
ad Horas Canonicas, ex quo ab Ecclesia spoliati sint
omni Privilegio Clericali, atque adeo ad statum mere 23
sæcularem, seu Laicalem rejecti. Idem pariter propter
eamdem rationem de damnatis ad Triremes, & de in-
carceratis docent Henno *tom. 1. tract. in Decalogi præce-
pta disput. 1. quæst. 3. conclus. 1.* & alii plures contra
alios volentes ipsos non teneri ad talem recitationem;
quod revera multum probabile est de damnatis ad Tri-
remes, & a fortiori de captivis apud infideles (a); non
tamen de incarceratis, ut cum Tamburin. aliis recte do-
cet Sporer *tom. 3. tract. Append. de Horis Canonicis cap. 1.
num. 9.* Unde Sacra Congregatio Concilii diebus 13. Au-
gusti 1707. & 18. Augusti 1708. & 15. Decembris ejus-
dem anni, & 1719. noluit decidere utrum damnatus
ad Triremes teneatur recitare Divinum Officium. Immo
neque Clemens XI. cui Congregatio Concilii dubium re-
solvendum reservarat. Sic refert Ursaya *in 1. Miscella-
neo sacro, & profano lit. O. num. 4.*

Cle-

(a) Nota. Quamvis multum probabilis dici possit illorum Theologorum opinio, quæ Clericos ad Triremes damnatos a recitatione divini Officii eximit, *Quia*, ut ait P. Concina *tom. 2. Theol. Christ. diss. 2. qu. 7. pag. 403. vix in tam misero statu implere hoc onus possunt, tum ob impedimenta continua, tum ob Breviarii privationem, tum etiam quia Pontifex, dum eosdem tanto supplicio subjicit, videtur eosdem a recitando Officio tacite quodammodo dispensare, ne status religiosus* (idem dicendum de statu Clericali) *opprobrio exponatur*; isthæc tamen opinio penitus falsa est de Clericis carceri mancipatis, qui certo certius recitare debent horas canonicas, ut omnes fatentur.

24 Clericus in Sacris, qui cum dispensatione Papæ duxit Uxorem, tenetur adhuc probabilius ad recitationem Divini Officii, nisi quoad hoc etiam obtinuerit dispensationem Pontificiam, quia dispensatio utpote odiosa stricte est explicanda, *argument. cap. Odia 16. de Reg. I. jur. in 6.* & ipse adhuc characterem Ordinis Sacri retinet. Henno *loc. cit.* Busemb. *lib. 4. dub. 2. de Horis Canonicis num. 1.* La Croix *ibidem numer.* 1186. cum Bonacina, & Azorio ibi citatis, & alii plures contra Sporer *loc. cit.* & alios.

25 Titulo *Beneficii Ecclesiastici* obligantur sub mortali ad recitandum Divinum Officium, seu Horas Canonicas Beneficiati omnes, sive habeant Beneficium Curatum, ut Episcopi, Abbates, Archipresbyteri, Præpositi, Decani, Parochi &c. sive habeant Beneficium non Curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, aliique Beneficiarii simplices. *Communis*, per textum *in cap. Dolentes 9. de celebratione Missarum, & cap. Quia 15. de rescriptis in 6.* ubi expresse dicitur, quod Beneficium datur propter Officium, ibi: *Officium . . . . . propter quod Beneficium Ecclesiasticum datur*, & Constitut. 7. Leonis X. incip. *Supremæ dispositioni*, & Constitut. 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi expresse dicitur: *Item ille, qui primis sex mensibus Officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse.*

26 Et hanc Beneficiatorum obligationem recitandi Divinum Officium non incipere a die, qua Beneficium ei collatum est, & ab ipsis fuit acceptatum, sed solum a die obtentæ possessionis; Dummodo per ipsos non stet, ne possessionem consequantur, sed bona fide illam habere conentur, tenent Flaminius Parisius, Rodriquez, Henriquez, Azorius, Lessius, Suarez citati, & secuti a Layman *lib. 4. tractat. 2. cap. 5. numer.* 3. ubi dicit hanc opinionem esse in Scholis, & praxi receptiorem, & ultra supradictos id defendunt Filliucius, Naldus, Molfesius, Menochius, Cajetanus, Philiarcus citati, & secuti a Bonacina *de Horis Canonicis disput. 1. quæst. 2. punct. 2. n. 2.* & Cardinal. de Lugo *respon. moral. lib. 5. dub. 5. num. 1.* ubi ex Gavanto *in Rubricas Breviarii sect. 1. cap. 4. n. 5.* testatur de praxi, & consuetudine Romanæ Curiæ. Sic etiam Sporer *tom. 3. tract. Appendic. de Horis Canon. cap. 1. num. 22.* Felix Potestas *tom. 1. part. 2. cap. 3. num. 490.* Pontas *dictionar. cas. conscient. verb. Officium Breviarii casu 8.* & alii plures, quos affert, & sequitur Diana *part. 2. tract. de Horis Canonicis resolut.* 21. Et ratio est, quia solum tunc censetur quis proprie habere Beneficium, cum ejus pacificam possessionem accepit, & habet, & colligitur ex Constitut. Leonis X. incip. *Superna*, & ex alia S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi imponitur Beneficiatis obligatio restituendi fructus perceptos, si post sex menses ab obtento Beneficio non recitaverint Divinum Officium. Fructus autem non percipiuntur ante adeptam possessionem Beneficii, & id etiam colligitur ex Concilio Tridentin. *sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi statuit, quod provisi de beneficiis teneantur emittere professionem Fidei intra duos menses a die *adeptæ possessionis*, non autem a die obtenti tituli; Quod est contra Navarrum *cap. 7. de orat. num. 29. & cap. 25. Manual. num. 102.* existimantem solum Beneficii titulum sufficere post ejus acceptationem, & contra Henno *tom. 1. tract. in decalog. disput. 1. quæst. 5. art. 1. concl.* 3. dicentem obligationem recitandi Officium incipere ab eo tempore, quo fructus debentur Beneficiato, sive interim possessionem acceperit, sive non; quia ratio dictat, ut quando quis incipit gaudere fructibus, incipiat & præstare id, propter quod sunt fructus, dicitque, quod contraria praxis Romanæ Curiæ respicit solum Forum externum; quæ opinio est vere probabilis, ubi nullum adsit dubium, & periculum obtinendi pacificam possessionem Beneficii, cum, ut dicit etiam Pontas *loc. cit. verb. Observandum*, sit tutior, & justitiæ affinior.

27 Immo tenentur Beneficiati ad recitationem Divini Officii, etiamsi suum Beneficium sit tenue, si scienter illud acceptarunt. Vide verb. *Beneficiatus artic. 1. num.*

28 *2. & seq.* Item tenentur ad recitationem Divini Officii habentes Præstimonia, & Præstimoniales portiones;

29 Vide *dict. verb. Beneficiatus num.* 3. Clerici percipientes Pensionem ex Beneficio Ecclesiastico ex dict. Constitut. S. Pii V. incip. *Ex proximo* tenentur recitare Officium B. M. V. nisi (ut dimitant communiter Doctores apud Tamburin. *lib. 2. Decalog. cap. 5. n. 22.*) recitent ipsum Officium Divinum, sive gratuito, sive ex alia obligatione, nempe vel ratione Sacri Ordinis, vel ratione Religiosæ Professionis; quia mens Pontificis solum fuit, ut Clerici Pensionarii non essent omnino immunes ab orando, non autem alio superaddito onere eos aggravare, si aliunde jam inveniantur onerati Divino Officio.

Beneficiati, si post sex menses ab obtento Beneficio, 30 Divinum Officium sine impedimento & culpabiliter (secus si inculpabiliter, ob impotentiam, oblivionem &c.) non recitaverint, tenentur ad restitutionem fructuum pro rata omissionis, seu respondentium tempori, quo non recitarunt: *Communis*; Vide *dict. verb. Beneficia-* 31 *tus artic. 1. num.* 5. Beneficiati tenentur in conscientia ad talem faciendam restitutionem ante omnem sententiam, & declarationem Judicis; Vide *ibid. num.* 6. Ne- 32 que talem restitutionem compensare possunt Beneficiati per eleemosynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus Beneficii, ob quod tenentur ad Horas Canonicas. Vide *ibidem num.* 7. Pro restitutione tamen ob 33 neglectas Horas, satis est post illud tempus, a quo Beneficiarii omiserunt dare eleemosynam (a), etiam si non cogitent de debito, neque intendant dare in exsolutionem suæ obligationis; Vide *ib. n.* 8. Possunt autem ta- 34 les Beneficiarii eleemosynas ob omissionem Horarum debitas pauperibus, sibi applicare, si vere sint pauperes, cum non sint pejoris conditionis ipsi, quam alii, etiamsi olim deliquerint; quia pauperibus existentibus in mortali potest fieri hujusmodi eleemosyna. Sic Viva *ad propositionem 20. ex damnatis ab Alexandro VII. n.* 10. ubi testatur de communi aliorum; Cavendum tamen, ne interveniat fraus, & dolus in Beneficiatis non vere pauperibus.

Obtinentes Beneficia, v. g. Præposituras, Personatus, 35 & hujusmodi, quibus ex speciali sua institutione, & erectione solum annexa est obligatio recitandi Officium parvum B. M. V. vel alia similis obligatio cum expressa conditione, quod Capellanus ratione Capellaniæ non sit obligatus ad Horas Canonicas, eximuntur ab onere recitandi Divinum Officium, & consequenter ab onere restitutionis fructuum ob omissionem recitationis. Sporer *loc. cit. n.* 29. Reiffenstuel *Theol. moral. tract. 6. quæst. 2. n.* 26. & alii passim. 36 Item a tali onere eximuntur, qui titulum quidem Beneficii obtinent, sed per se non stat, quo minus de facto aliquos fructus percipere possint, sive per se, sive per alios, aut in aliis substitutis; Nemo enim suis stipendiis militare cogitur, 1. *ad Corinth. cap. 9. n. 7.* ibi: *Quis militat suis stipendiis unquam*; Sic tenent Navarr. *cap. 7. de Orat. n.* 28. Herinck *part. 3. disput. 7. n.* 58. Layman *lib. 4. tractat. 2. cap. 5. n. 3. & seq.* Sporer *loc. cit. n.* 22. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 26. ubi testatur de communi.

Titulo *Religionis professæ Choro adstrictæ* obligantur sub mor- 37 tali ad recitandum Divinum Officium, seu Horas Canonicas, sive publice in Choro, sive privatum omnes, ac singuli Regulares (exceptis Novitiis, & Laicis, seu Conversis) qui profitentur Religionem Choro adstrictam, & hoc ratione generalis consuetudinis, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tali obligatione acceptata est, quamvis ad id non sint obligati, nec ex vi Ordinis sacri nondum recepti, nec ex vi Beneficii non habiti, nec ex vi Regulæ, aut voti; Sic paucis exceptis *Doctores communiter*. Et ratio est, quia universalis consuetudo habet vim Legis obligantis sub mortali; Talis autem consuetudo in Religionibus Choro adstrictis est communiter recepta sub tali obligatione ex fere communi sensu Doctorum, quibus in moralibus standum est cum quis raro bene loquatur, cum contra omnes loquitur, ut dicit Baldus *consil.* 112. *in l. 2.* ad oque &c.

Dicitur *exceptis Novitiis, & Laicis, seu Conversis*, quia 38 Novitii ex quo necdum sint Religionem professi, sed possint libere exire, ad onera Religionis non tenentur sub obligatione. Laici autem Conversi licet sint Religionem professi, tamen per Professionem non ad Chorum, sed ad exercitia corporalia Monasterii recipiuntur, & deputantur; Unde si ex propria Regula non sint obligati ad recitationem aliquarum precum, seu auditionem Missæ, vel hujusmodi loco Officii, ad id non tenentur, ut tenent *communiter Doctores*. In illis autem Religionibus, ubi propria Regula obligat Laicos, seu Conversos ad consimilium precum recitationem, vel hujusmodi, ut in Religione Minorum, Laici, seu Conversi ad illas tenentur, sicut ad alia præcepta propriæ Regulæ. *Communis*.

Item

(a) Nota. Beneficiarios omnes teneri fructus illos restituere, qui ex possesso beneficio percipiunt, in casu omissionis Divini Officii, tam certum est, quam quod maxime. Ita namque definitum perspicue est in Lateran. Concilio sub Leone X. *sess.* 9. ac a S. Pio V. confirmatum in sua Constitutione anno 1571. edita, cujus initium est: *Ex proximo Lateranensi Concilio*. Onus istud restitutionis pro rata omissionis officii, impositum est Beneficiariis omnibus, saltem post sex menses a possessione pacifica beneficii, qui omnes, vel aliquos beneficii ejusdem fructus percipiunt, a S. Pio V. in sua mox laudata Constitutione. Huic oneri, seu obligationi non satisfieri per quascumque eleemosynas, quas Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit, liquet ex propositione 33. ab Alexandro VII. damnata. Sed neque per eleemosynas illas, quas Beneficiarius, post horarum canonicarum omissionem, pauperibus erogavit, nihil cogitans de suo debito, suaque obligatione, ut Lucius noster opinatur; nam Beneficiarius elargiens eleemosynam, nullo habito respectu ad restitutionis suæ debitum, liberaliter donat. Liberali autem donatione non satisfit oneri, quod ex justitia debetur: *Quid quod*; inquit P. Concina *loco supra citato quæst. 16. similibus eleemosynis Beneficiarius forsitan intendit satisfacere præcepto erogandi superfluum?*
Ad hanc porro fructuum restitutionem ob Officii omissionem, nedum tenentur Beneficiarii illi, qui omnes Beneficii sui fructus percipiunt, sed illi quoque, qui aliquos quoquomodo percipiunt; etenim Piana Constitutio indiscriminatim loquitur in casu omissi Officii, quod nempe Beneficiarius *non faciat fructus suos*, sive omnes, sive aliquos percipiat.

40 Item sub mortali obligantur ad recitandum Divinum
Officium, seu Horas Canonicas, sive publice in Choro,
sive privatim omnes, ac singulæ Moniales Choro addi-
ctæ ratione consuetudinis obligantis sub mortali, quam-
vis ad id non sint obligatæ ex vi Regulæ, aut voti. Vi-
41 de verb. *Moniales art. 6. a num. 1. ad 3.* Excipiuntur ta-
men Novitiæ, & Conversæ, de quibus discurrendum est,
ut de Novitiis, & Laicis, seu Conversis Regularium,
uti *supra sub n. 37. & 38.*
42 Obligatio recitandi Divinum Officium in Choro in-
cumbit toti Communitati, Monasterio, Capitulo, ita ta-
men, ut primario, & ex officio incumbat Prælato, seu
Superiori, qui peccabit graviter, si ex ejus culpa Offi-
cium, vel omittatur, vel notabiliter negligatur, vel
etiam indebite persolvatur. *Communis, argum. Clement.*
43 *1. de celebratione Missarum.* Secundario talis obligatio in-
cumbit subditis, ita ut deficiente suo muneri Superio-
re, etiam peccent mortaliter subditi, si ex eorum negli-
gentia Divinum Officium prætermittatur, aut indebite
persolvatur. *Communis*, cum Donato *tom. 4. prax. Rer. Re-
gul. tract. 18. quæst. 24.* Sporer *loc. cit. n. 16.* Henno *loc. cit.
qu. 3. art. 1. concl. 2.*
44 Novitii soli de more recitantes in Choro Horas Cano-
nicas satisfaciunt obligationi loco Professorum, dummo-
do tot numero adsint, quot requiruntur ad constituen-
dum corpus Communitatis, sive Collegium. Diana *part.
7. tract. 11. Miscellan. resolut. 5.* ex Caramuel. *in Reg. S.
Benedicti disput. 101. dub. 6.* Pellizzar. *in manual. tract. 5.
cap. 8. sect. 1. quæst. 22. num. 49.* Reiffenstuel *lib. 3. de-
cret. tit. 31. num. 116.* Donat. *tom. 2. prax. Rerum Regul.
part. 4. tract. 6. quæst. 22.* & alii. Et ratio est, quia No-
vitii in favorabilibus reputantur Religiosi professi, adeo
ut dici possunt pars, & membrum Communitatis, ac
proinde possint satisfacere obligationi Chori; Tum quia
sicut gaudent privilegiis Professorum, ita possunt concur-
rere ad implenda illorum onera, cum per hoc non possint
dici subesse oneribus Professorum, sed posse implere
illa loco Professorum. Donatus autem *tom. 4. prax. Rer.
Regul. tract. 18. quæst. 30.* censet negativam, & contra-
riam sententiam esse tutiorem, quia servitium Chori est
onus personale Professorum, quod nequit per non Profes-
sos adimpleri nisi ex causa justa, & necessaria, & se-
cundum hoc vult intelligi, quod dixit *tom. 2. loco supra
citato.*
45 Ad satisfaciendum obligationi persolvendi Horas Ca-
nonicas in Choro sufficiunt, & requiruntur saltem tres,
quia tres faciunt Collegium; *l. Neratius 85. ff. De verbor.
signific.* ibi; *Neratius Priscus tres facere existimat Collegium,
& hoc magis sequendum est*, Reiffenstuel *lib. 3. decret. tit.
31. num. 116.* Donatus *tom. 2. prax. rer. Regul. p. 4. tract.
6. q. 22.* & alii contra Sporer *loc. c. n. 17.* & alios vo-
lentes requiri saltem quatuor.
46 Obligati ad Divinum Officium, & Choro addicti, li-
cet extra chorum non teneantur diebus statutis recita-
re Psalm. Grad. nec Pœnitentiales, neque Officium par-
vum B. M. V. nec Defunctorum, tamen in Choro ex
præcepto recitare debent; Sic novissime *S. Rit. Congr.
per sequens Decretum.* „ Persolventes Divinum Officium
„ extra Chorum non tenentur ad Psalmos Graduales,
„ nec Pœnitentiales, neque ad Officium parvum B. M.
„ V. nec Defunctorum, quæ quidem Officia, & Psal-
„ mi sunt onera tantummodo ex præcepto implenda in
Choro „; *S. Rit. Congr. 2. Septembr.* 1741. unde huic De-
creto accommodari, ac juxta idem moderari debent di-
cta in verb. *Canonicatus, Canonicus art. 5. de Canonicis
.... quoad chorum a num. 51. ad 56.* Vide tamen infra *art.
3. num. 107.*
47 Religiosi fugitivi, seu Apostatæ, Excommunicati,
Suspensi, & Interdicti tenentur adhuc ad recitatio-
nem Divini Officii, licet non sint Sacris initiati; Sic
48 fere communis Doctorum per dicta, & Jura adducta *su-
pra num. 21.* De Religiosis condemnatis ad Triremes,
incarceratis, seu factis captivis ab infidelibus idem di-
cendum est, quod de Clericis in Sacris dictum est *supra*
49 *n. 23.* De Religiosis degradatis idem dicendum est, quod
supra n. 22.
50 Quid autem dicendum sit de Religiosis ejectis; Vid.
Ejecti a religionem n. 51. & 52.
51 Religiosus Chorista nondum in Sacris constitutus, si ex
Privilegio Papæ exeat a Religione ad ducendam Uxo-
rem (nisi diploma aliud statuat, propter quod est dili-
genter attendendum, & adimplendum) non tenetur Di-
vinum Officium recitare, quia tunc Papa dispensans
in Professione, censetur & dispensare in eo, quod talem
Professionem sequitur; *arg. l. Cum principalis 178. ff. de
Regul. Juris, & cap. Accessorium 42. de Regul. Juris in
6.* Henno *loc. cit. concl. 2.* Donatus *tom. 4. tract. 18. q. 14.*
52 La Croix *lib. 4. n. 1191.* & alii passim. Idem probabili-
ter dicendum est de eo Religioso nondum in Sacris consti-
tuto, qui obtinuit Pontificium dispensationem perpetuo
vivendi extra Monasterium, quia licet ipse maneat Reli-
giosus, non tamen Regularis Chorista. Unde cum obli-
gatio recitandi Officium private sit sequela obligationis il-
lius recitandi in Choro, ablata ab eo per Papam obliga-
tione recitandi in Choro, censetur ablata etiam obligatio recitandi privatim, utpote accessoria ad illam, *arg. Juribus cit. num. antecd.* Sic Sotus *lib. 10. de justitia q. 5. art. 3.* Azorius *t. 1. lib. 10. cap. 6. q. 8.* Bonacina *de Horis Canonicis disp. 1. qu. 2. punct. 2. n. 4.* Faustus *de Horis lib. 2. q. 43.* Donat. *cit. tom. 4. tract. 18 q. 13. num. 2.* Busemb. *lib. 4. dub. 2. de Horis Canonicis art. 1. n. 2.* cum aliis contra Navarr. Suarez, & alios. Idem dicendum est propter eamdem rationem de Religioso nondum in Sacris ex simili dispensatione Pontificia transeunte de Clericatu ad statum Conversorum, aut ad Religionem, ubi Religiosi non sunt ad Chorum professi, & obligati; Henno *loc. cit. concl. 2.* Donat. *l. c. qu. 17.* Sotus *l. c. art. 3. post. 2. conclusionem in §. Dub. de Relig. ad finem*, & alii passim.

Novæ Additiones ex aliena manu.

Prioribus Ecclesiæ sæculis nulla Clericos majores in- 1
ter & minores fuit distinctio quoad obligationem re-
citandi Horas canonicas. Nullus enim tunc Minoribus
Ordinibus initiabatur, quin una adscriberetur alicui Ec-
clesiæ, cui deserviret tanquam Minister. Nil igitur mi-
rum, quod quicumque Clericus Horas Canonicas recitare
tenebatur.
Sequioribus sæculis disciplina hæc mutationem acce- 2
pit, & ordinari Clerici cœperunt, sine adscriptione Ec-
clesiæ alicui. Atque ab eo tempore ab onere recitandi
Horas Canonicas se eximere cœperunt, qui Clerici non-
dum Sacris Ordinibus initiati erant, neque Beneficium
possidebant. Consule *Vanesp. de Hor. Canon. cap. 1. §. 1.*
qui §. *sequenti* docet, qua ratione Clericis merito injun-
gatur Horarum Canonicarum recitatio.

Articulus II.

Quo ad ea, quæ concernunt intentionem, & attentionem requisitam ad recitationem Divini Officii.

Summarium.

1 *Intentio quid sit?*
2 *Intentio dividitur in actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam.*
3 *Quæ sint omnes istæ intentiones?* remissive.
4 *Intentio alia est explicita, & qua sit?*
5 *Alia implicita, & qua sit?*
6 *Alia est directa, & qua sit?*
7 *Alia indirecta, & qua sit?*
8 *Alia est absoluta, & qua sit?*
9 *Alia est conditionata, & qua sit?*
10 *Ad recitandas Horas Canonicas requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum.*
11 *Non requiritur tamen intentio actualis, & explicita, sed sufficit virtualis.*
12 *Et etiam sufficit intentio implicita.*
13 *Intentio autem mere habitualis, & interpretativa non sufficit.*
14 *Non requiritur expressa intentio recitandi attente, & studiose.*
15 *Intentio nova, vel prima intentionis renovatio non requiritur, si plures Horæ consequenter recitentur; neque etiam ea requiritur, si fiat interruptio, & postea prosecutio Horæ.*
16 *Intentio satisfaciendi non requiritur ad recitationem Horarum, sed sufficit intentio ponendi opus debitum.*
17 *Imo satisfacit obligationi, qui recitans Horas expresse intendit per illam recitationem non satisfacere, quamvis dicat:* Nolo hac Horarum recitatione satisfacere præcepto Ecclesiæ, sed ut satisfaciam, decerno iterum has recitare.
18 *Affertur, & solvitur instantia.*
19 *Hinc qui legit Horas non ea devotione, qua voluisset, ideoque proposuit (sine voto tamen) ad satisfaciendum præcepto repetere, etsi deinde non repetat, satisfecit tamen præcepto.*
20 *Affertur ad id notabilis advertentia.*
21 *Attentio quid sit, & per quid differat ab intentione?*
22 *Attentio est duplex, interna, & externa, & qua sit utraque?*
23 *Attentio interna circa recitationem Horarum est triplex, scilicet superficialis, litteralis, & spiritualis.*
24 *Attentio superficialis qua sit?*
25 *Attentio litteralis qua sit?*
26 *Attentio spiritualis qua sit?*
27 *Qualibet ex his tribus attentionibus adhuc est triplex, scilicet actualis, virtualis, & habitualis.*
28 *Attentio actualis qua sit?*
29 *Attentio virtualis qua sit?*
30 *Attentio habitualis qua sit?*
31 *Ad satisfaciendum obligationi de recitando Divino Officio*

cio requiritur sub culpa mortali nedum attentio externa, sed etiam interna.

32 *Adducuntur ad id duo versiculi Glossæ.*
33 *Adducuntur alii duo versiculi.*
34 *Affertur efficax ratio.*
35 *Adducitur, & solvitur duplex instantia.*
36 *Ad satisfaciendum obligationi recitandi Officium sufficit non solum attentio* litteralis, & spiritualis, *sed etiam attentio* superficialis.
37 *Ad satisfaciendum tali obligationi non solum sufficit attentio* actualis, *sed etiam* virtualis, *minime vero attentio* habitualis.
38 *Ad peccatum mortale incurrendum ob defectum debitæ attentionis internæ, non est necesse, ut mentis evagatio, seu distractio sit deliberata, directeque volita, sed sufficit, si sit volita indirecte.*
39 *Si vero mentis evagatio, seu distractio non sit plene voluntaria, seu recitans, inadvertenter aliud cogitet, aut faciat, quousque advertat se distrahi, semper reputatur sufficienter attentus, & per consequens satisfacit obligationi recitandi Officium.*
40 *Clerici Beneficiati, qui cum voluntariis distractionibus recitant Officium, licet mortaliter peccent, non tenentur tamen ad ullam fructuum restitutionem, dummodo tamen integre & cum intentione orandi, & Deum colendi recitent.*
41 *Ad satisfaciendum obligationi recitandi Officium sufficit attentio tacita, vel implicita.*
42 *Qui Officium incipiat recitare cum intentione recitandi debite, quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum officium distractus, non peccat mortaliter.*
43 *Quod licet Sanchez, intelligat de omnibus, Gobat tamen merito intelligit de solis scrupulosis, & solitis recitare pie, & devote.*
44 *Qui accedit ad Ecclesiam de more ibi Officium recitaturus, ut adimpleat munus suum, sufficientem habet intentionem, ac proinde satisfacit, quamvis postea recitet involuntarie distractus.*
45 *Dummodo qui adhibent mediorum diligentiam pro repellendis distractionibus se vexantibus, & non supina, & crassa negligentia se evagari sinat, satisfacit obligationi recitandi Officium cum sufficienti attentione.*
46 *Quinimmo absque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum, vel cor, & inter recitandum Officium aliquid annotare, seu famulo mandare, aut aliquid alteri significare, ne interim memoria decidat, aut evadat occasio.*
47 *Quamdiu scrupuloso evidenter non constat, quod mutaverit propositum recitandi attente, vel advertens, sciens, volens inhæserit cogitationibus plane alienis inter recitandum Officium, credere potest se satis fecisse suæ obligationi.*

1 INtentio generatim sumpta est actus voluntatis volentis aliquid facere, vel fieri a se vel ab alio: *Est in recom-*
2 *munis*. Intentio dividitur in actualem, virtualem, habi-
3 tualem, & interpretativam; Quæ sint omnes istæ intentiones? Vide verb. *Intentio a n. 3 ad 7.*

4 Intentio alia est explicita, & quæ sit? Vide dict. verb. *Intentio n. 8.*
5 Alia est implicita, & quæ sit? Vide *ibid. n. 9.*
6 Alia est directa, & quæ sit? Vide *ibid. n. 10.*
7 Alia est indirecta, quæ sit? Vide *ibid. n. 11.*
8 Alia est absoluta, & quæ sit? Vide *ibid. n. 12.*
9 Alia est conditionata, & quæ sit? Vide *ibid. n. 13.*

10 Ad recitandas Horas Canonicas, seu Divinum Officium requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum? Vide *ibid. num. 44.*

11 Non requiritur tamen intentio actualis, & explicita, sed sufficit virtualis; Vide *ibid. n. 45.*

12 Et etiam sufficit intentio implicita; Vide *ibid. n. 46.*

13 Intentio autem mere habitualis, & interpretativa non sufficit: Vide *ibid. n. 47.*

Non requiritur expressa intentio recitandi attente, & 14
studiose: Vide *ibid. n. 48.*

Intentio nova, vel primæ intentionis renovatio non re- 15
quiritur, si plures Horæ consequenter recitentur, neque etiam ea requiritur, si fiat interruptio, & postea prosecutio Horæ: Vide *ibid. n. 49.*

Intentio satisfaciendi non requiritur ad recitationem 16
Horarum, sed sufficit intentio ponendi opus debitum: Vide *ibid. n. 50.*

Immo satisfacit præcepto, qui recitans Horas expresse 17
intendit per illam recitationem non satisfacere, quamvis dicat: *Nolo hac Horarum recitatione satisfacere præcepto Ecclesiæ, sed ut satisfaciam, decerno iterum has Horas recitare;* Vide *ibid. n. 52.*

Affertur, & solvitur instantia; Vide *ibid. n. 53.* 18

Hinc, qui legit Horas non ea devotione, qua voluis- 19
set, idque proposuit (sine voto tamen) ad satisfaciendum præcepto repetere, etsi deinde non repetat, satisfacit tamen præcepto; Vide *ibid. n. 54.*

Affertur ad id notabilis advertentia; Vide *ibidem* 20
num. 55.

Attentio est actus intellectus, per quem homo conside- 21
rat ea, quæ facit, & differt ab intentione, quia intentio non est actus intellectus, sed est actus voluntatis circa finem; *Sic Doctores communiter.*

Attentio est duplex, interna, & externa, & quæ sit 22
utraque? Vide verb. *Attentio n. 2. 3. & 4.*

Attentio interna circa recitationem Horarum est tri-
plex, scilicet Superficials, Litteralis, & Spiritualis? Vide 23
dict. verb. *Attentio n. 5.*

Attentio *superficiales* quæ sit? Vide *ibid. n. 6.* 24
Attentio *litteralis* quæ sit? Vide *ibid. n. 7.* 25
Attentio *spiritualis* quæ sit? Vide *ibid. n. 8.* 26

Quælibet ex his tribus attentionibus adhuc est triplex, 27
scilicet actualis, virtualis, & habitualis: Vide *ibidem numer. 9.*

Attentio *actualis* quæ sit? Vide *ibid. n. 10.* 28
Attentio *virtualis* quæ sit? Vide *ibid. n. 11.* 29
Attentio *habitualis* quæ sit? Vide *ibid. n. 12.* 30

Ad satisfaciendum obligationi de recitando Divino Offi- 31
cio requiritur sub culpa mortali nedum attentio externa, sed etiam interna? Vide *ibid. n. 13.*

Adducuntur ad id duo versiculi Glossæ, Vide *ibidem* 32
numer. 14.

Adducuntur alii duo versiculi; Vide *ibid. n. 15.* 33
Affertur efficax ratio: Vide *ibid. n. 16. & 17.* 34
Adducitur, & solvitur duplex instantia: Vide *ibid. a n.* 35
18. ad 23.

Ad satisfaciendum obligationi recitandi Divinum Offi- 36
cium sufficit non solum attentio *litteralis*, & *spiritualis*, sed etiam attentio *superficialis* ad verba, cum pia intentione orandi, & colendi Deum prolata; *Communis* (a). Vide *ibidem numer. 22. & 23.*

Ad satisfaciendum tali obligationi recitandi Divinum 37
Officium non solum sufficit attentio *actualis*, sed etiam *virtualis*, minime vero sufficit attentio solum *habitualis*. *Communis.*

Ad peccatum mortale incurrendum ob defectum de- 38
bitæ attentionis internæ non est necesse, ut mentis evagatio, seu distractio sit deliberata, directeque volita, sed sufficit, si sit volita indirecte. Vide *ibidem num. 24.*

Si vero mentis evagatio, seu distractio non sit plene 39
voluntaria, seu recitans inadvertenter aliud cogitet, aut faciat, quousque advertat se distrahi; semper reputatur sufficienter attentus, & per consequens satisfacit obligationi recitandi Officium. Vide *ibid. n. 25.*

Clerici Beneficiati, qui cum voluntariis distractionibus 40
recitant Divinum Officium, licet mortaliter peccent (b), non tenentur tamen ad ullam fructuum restitutionem, dummodo integre, & cum intentione orandi, & Deum colendi recitent. Vide *ibid. a n. 26. ad 29.*

Vide etiam notam Verb. *Attentio* numer. 27. Tom. 1.

Ad satisfaciendum obligationi recitandi Divinum Of- 41
ficium

(a) Nota. Horæ Canonicæ recitari debent secundum Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 12. reverenter, distincte, devote*, ac ea animi attentione, quæ illi convenit, qui Deum suum præsentem considerat, qui in ipsum Creatorem omnium pio humilique affectu fertur, quique ipsum laudare intendit. Ex quibus infertur, quam longissime a vero aberrare Auctores illos, qui asserunt, nullam requiri interiorem attentionem in recitatione Divini Officii, sed sufficere superficialem quamdam attentionem ad verba, ut nempe ista integre distincteque pronuntientur, quam opinionem sequitur etiam Lucius noster. Verum qui sic opinantur, meminisse deberent, quod qui absque ulla interiori attentione Deum precatur, non orat, sed simulat orare; vera namque oratio est ascensus mentis in Deum, secundum Damascenum; est actus religionis Deo gratus, ac Ecclesiæ utilis; at oratio illa, quæ sine interiori attentione fit, non est verus Dei cultus, qui fieri debet in spiritu, & veritate, sed est species quædam hypocrisis, ac simulatio orationis. Orandum est igitur non solo corpore, sed in spiritu & veritate, non superficiali duntaxat attentione, sed mente ad Deum elevata.

(b) Auctor noster ratus sufficere superficialem tantummodo attentionem ad satisfaciendum obligationi Divini Officii, sustinet etiam propterea Clericos Beneficiarios, qui cum voluntariis distractionibus Horas Canonicas recitant, non teneri ad ullam fructuum restitutionem, etsi mortaliter peccent. Verum opinio hæc pereruditis Censoribus non placet, & merito id quidem: *Nam qui voluntarie, & data opera mentem alio distrahit, & positive atque animo deliberato persistit in hac distractione tempore recitationis*, inquit P. Concina *loco superius citato q. 10. reipsa non implet præceptum, quemadmodum non impleret præceptum confessionis annuæ per confessionem sacrilegam*. Sicut enim qui confitetur sacrilege, facit confessionem voluntarie nullam, sic qui animo voluntarie distracto horas canonicas recitat, suæ obligatio-

ficium sufficit attentio tacita, vel implicita: Non enim requiritur propositum expressum attente recitandi; Unde intendens in genere recitare Officium modo consueto, vel intendens Deum laudare, & debito suo satisfacere, sufficientem habet attentionem. Vide *ibid. n.* 30.

42 Qui Officium incipit recitare cum intentione recitandi debite; quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum Officium distractus, non peccat mortaliter. Vide *ibidem num.* 31.

43 Quod licet Sanchez intelligat de omnibus, Gobat tamen merito intelligit de solis scrupulosis, & solitis recitare pie, & devote. Vide *ibid. n.* 32.

44 Qui accedit ad Ecclesiam de more ibi Officium recitaturus, ut adimpleat munus suum, sufficientem habet attentionem, ac proinde satisfacit, quamvis postea recitet involuntarie distractus. Vide *ibid. n.* 33.

45 Dummodo quis adhibeat mediocrem diligentiam pro repellendis distractionibus se vexantibus, & non supina, & crassa negligentia se evagari sinat, satisfacit obligationi recitandi Officium cum sufficienti attentione. Vide *ibidem num.* 34.

46 Quinimmo absque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum, vel cor, & inter recitandum Officium aliquid annotare, seu famulo mandare, aut aliquid alteri significare, ne interim memoria decidat, aut evadat occasio. Vide *ibid. num.* 35.

47 Quamdiu scrupuloso evidenter non constat, quod mutaverit propositum recitandi attente, vel advertens, sciens, volens inhæserit cogitationibus plane alienis inter recitandum Officium, credere potest se satisfecisse suæ obligationi, cum hoc sit privilegium scrupulosorum, *Communis* Vide *ibidem. num.* 36.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt integritatem, continuationem, & formam recitandi Divinum Officium.

S U M M A R I U M.

1 *Omittens culpabiliter integrum Divinum Officium peccat mortaliter.*

2 *An is committat tot numero peccata, quot omittit Horas?*

3 *Probabilius tenetur in Confessione explicare, quod omisit totum Officium.*

4 *Probabile est etiam, quod is non teneatur explicare in Confessione, quod omisit totum Officium, aut tales & tot Horas.*

5 *Peccat mortaliter, nedum omittens totum integrum Officium, sed etiam omittens culpabiliter ejus partem notabilem.*

6 *Notabilis pars est omissio unius integræ Horæ minoris.*

7 *Sic etiam notabilis pars est omissio Laudum, unius Nocturni, aut alterius similis æquivalentis partis.*

8 *Omittere majorem partem quam totam parvam Horam, aut simile æquivalens non est peccatum mortale.*

9 *Probabile est esse tantum peccatum veniale omittere totas Vesperas Sabbati Sancti.*

10 *Alii tamen sentiunt contrarium.*

11 *Omittere culpabiliter interruptim per totum Officium quantitatem æquivalentem integræ parvæ Horæ, est peccatum mortale.*

12 *Omittens ut supra notabilem partem Officii probabilius committit unum solum peccatum mortale, quamvis simul sit Sacerdos, Parochus, & Monachus.*

13 *Qui notabilem partem Divini Officii culpabiliter, seu etiam inculpabiliter ex oblivione omisit, si recordetur eadem die, tenetur sub mortali adhuc supplere.*

14 *Si vero recordetur altera die, non tenetur supplere.*

15 *Qui dubius, an recitaverit aliquam Horam, si nullam habeat rationem, aut conjecturam, quod recitaverit, tenetur recitare, seu repetere.*

16 *Si vero habeat rationem aliquam, vel conjecturam, quod recitaverit, non obligatur recitare, seu repetere.*

17 *Et a fortiori non tenetur repetere, qui certo scit se dixisse aliquam Horam, & solum dubitat an integre eum dixerit, seu aliquid in ea omiserit.*

18 *Qui inter publicam Canonicarum Horarum recitationem ex officio, vel Superioris mandato occupantur in parandis libris, in providendis Antiphonis, in pulsandis Organis, in sonandis Campanis, & hujusmodi, non tenentur repetere, quæ alii ipsis non audientibus, nec recitantibus, canunt, seu recitant.*

19 *Quamvis aliqui probabile censeant eos satisfacere, qui cum sola attentione assistunt integræ horæ a Musicis decantatæ; tamen oppositum est tenendum.*

20 *Psalmi, Hymni, Antiphonæ, & hujusmodi, quæ solo organo, vel alio musico instrumento sine humana voce personant, debent a Religiosis in Choro submissa voce recitando suppleri.*

21 *Alii tamen docent oppositum, insuper docentes Organaedum, qui Choro Organis musicis alternis versibus respondit, non esse obligatum, ut voce etiam proferat,* ad n. 22.

23 *Integre recitatur Divinum Officium, quod etiam privatim recitatur cum socio, seu sociis alternatim versus recitando.*

24 *Unde potest licite recitari Divinum Officium etiam privatim a quatuor, vel octo simul, dummodo non constituatur nisi duplex Chorus.*

25 *Integre, & licite recitatur Divinum Officium cum socio etiam Laico, non obligato, non attento, immo non audiente, dummodo ipse recte recitet alternatim versus & ab obligato ad Officium attente audiatur.*

26 *Qui in Choro, vel cum socio Divinum Officium recitando nondum absolutis alterius Chori, seu socii versibus præpropere notabiliter incipere suos, peccat graviter, vel leviter juxta materiæ quantitatem.*

27 *Item peccat graviter, vel leviter juxta materiæ quantitatem, qui recitat Divinum Officium syncopando, mutilando, glutiendo, seu absorbendo syllabas, seu medias, sive ultimas, nisi tamen id fieret involuntarie ex naturali linguæ defectu.*

28 *Qui ob alterius Chori defectum, vel ob strepitum aliqua ab altera parte prolata, non percipit, adhuc satisfacit, nec ei opus quidquam repetere.*

29 *Et hoc est verum etiamsi quis sit surdus, & inde alterius Chori partem audire non valeat; quod tamen alii negant.*

30 *Officium Divinum nedum est recitandum integre, sed etiam continue, ita ut una Hora Canonica cœpta, debeat tota dici usque in finem continue, nec possit licite interrumpi sine justa caussa.*

31 *Unde graves Doctores dicunt, quod si in eadem Hora, vel Psalmo absque rationabili caussa fiat magna, & longa interruptio, sit peccatum mortale, nisi repetatur totum.*

32 *At vero per se præscindendo a scandalo, & contemptu non erit mortale, sed solum veniale, Horam Canonicam cœptam absque omni rationabili caussa interrumpere etiam notabiliter per multas horas.*

33 *Immo si justa, & rationabilis aliqua caussa interveniat, nullum nequidem veniale peccatum est interrumpere paulisper recitationem Divini Officii.*

34 *Quæ sint hujusmodi justa caussa?*

35 *Matutinum potest licite etiam sine ulla caussa dividi tota nocte a Laudibus.*

36 *Immo multi dicunt id esse etiam laudabile. Quando dividitur a Laudibus debet in fine addi* Pater noster, *& probabilius etiam addi debet Oratio diei sine aliis commemorationibus.*

37 *Probabilius est etiam, quod initio Laudum divisarum non debeat dici* Pater Noster, & Ave, *quamvis consultum, & laudabile sit illa dicere.*

38 *Probabilius etiam posse separari in Matutino Nocturnum a Nocturno, dummodo interruptio sit tantum dimidiæ, vel unius Horæ, tenent varii Doctores.*

39 *Pro recitando Divino Officio ab omnibus Breviario Romano adstrictis, servanda est omnino forma generalis Breviarii editi jussu S. Pii V. & confirmati a Clemente VIII. & correctis, novisque Hymnis adornati ab Urbano VIII.*

40 *Qui autem a ducentis annis a dicta Constitutione S. Pii V. utebantur aliis Breviariis, possunt adhuc illis uti.*

41 *Clerici, & Religiosi adstricti Breviario Romano non satisfaciunt præcepto sed mortaliter peccant, si recitant Officium ex alio Breviario peculiari alicujus Ecclesiæ, vel Religionis.*

42 *E contra Clerici, & Religiosi adstricti Breviario propriæ Ecclesiæ, vel Religionis (Nisi aliud specialiter pro ipsis*

---

gationi non satisfacit, præceptum de recitando Divino Officio non adimplet, ac proinde idem est, ac si prorsus actus non poneret. Hinc fit, quod si Clericus Beneficiarius, ita animo voluntarie distracto Officium recitet, post primos sex menses a possessione beneficii, nedum mortaliter peccat, sed tenetur etiam ad restitutionem pro rata omissionis, ut S. Pius V. in supra laudata sua Constitutione præcipit. Quæ cum ita se habeant, conficitur sane, summam debere esse solertiam, diligentiamque Clericorum, qui Ecclesiastica præcipue possident beneficia, repellendi a se voluntarias hujusmodi distractiones, ne obnoxii fiant restitutioni ob non adimpletum præceptum recitationis Divini Officii.

ipsis post d. Constit. S. Pii V. a Sancta Sede sit cautum) non peccant, si in privata recitatione Divini Officii utantur Breviario Romano.

43 Forma recitandi Divinum Officium nedum servanda est secundum dictum Breviarium, sed etiam secundum proprium Kalendarium, seu Directorium recitando qualibet die prout ibi signatur.

44 Unde peccat mortaliter, nec satisfacit praecepto; qui data opera mutat officium hujus diei in aliud officium notabiliter brevius.

45 Immo peccat probabilius etiam mortaliter, qui data opera sine justa caussa mutat officium hujus diei in aliud licet aequivalens, seu etiam longius.

46 Qui culpabiliter recitavit officium de Martyre, cum esset recitandum de Confessore, non tenetur totum repetere, sed sufficit, si repetat illa, quae sunt Confessoris propria.

47 Si autem inculpabiliter per inadvertentiam recitavit officium de Martyre, cum esset recitandum de Confessore, licet consultius, & laudabilius sit illa repetere, non est tamen obligatorium, neque sub veniali.

48 Qui per inadvertentiam, seu errorem incipit recitare officium non praescriptum, & recitato jam Matutino, primum advertit errorem si vellt ab initio repetere, uti esset consultum, & laudabile, sufficit, quod ex tunc errorem corrigat, & recitet officium praescriptum illius diei quoad reliquas Horas.

49 Qui per inadvertentiam, vel errorem hodie recitavit Officium crastinum, debet cras iterum recitare illud Officium jam hodie celebratum.

50 Qui sic erravit, debet potius eo anno penitus illud officium omittere, quam Rubricas invertere illud in alium diem transferendo.

51 Plura consimilia, remissive.

52 Generaliter loquendo omnis Clericus, sive saecularis, sive Regularis existens etiam pluribus annis extra suam Dioecesim, aut Monasterium, sed solum tamquam peregrinus, & advena, potest recitare Officium de Sanctis, de quibus recitaret, re ipsa in sua Dioecesi, aut in suo Monasterio, ad numer. 53.

53 Regulares vero Choro addicti debent semper recitare officium, quod recitatur in illo Conventu, in quo, sive ut moratores, sive ut hospites existunt.

55 Forma recitandi Divinum officium juxta Kalendarium, & Breviarium Franciscanum servanda est omnibus Religiosis, & Monialibus existentibus sub obedientia Ministri Generales Ordinis Minorum.

56 Etiam Moniales tam S. Clarae, quam Tertii Ordinis, quamvis sint sub guberno Ordinariorum possunt uti nostro Breviario Franciscano.

57 Etiam Tertiarii nostri Ordinis in saeculo degentes possunt uti nostro Breviario Franciscano.

58 Tam Fratres quam Tertiarii in saeculo degentes qui ratione Episcopalis Dignitatis, aut alterius muneris, sunt de gremio alicujus Ecclesiae, & ipsius Choro intervenire debent, tenentur recitare Officia, quae sunt particularia illius Ecclesiae, & Dioecesis; Secus vero si de gremio fuerint, Choro tamen nullatenus sint obligati.

59 Generaliter autem loquendo Episcopus Regularis debet officium recitare juxta Ritum suae Dioecesis, non vero Regulae, & occurrente Festo Regulae in Festo Dioecesis, hoc erit praeferendum.

60 Communicatio etiam amplissima privilegiorum unius Religionis alteri facta se se minime extendit ad officia Sanctorum.

61 Facultas recitandi officium de aliquo Sancto concessa uni ex Ordinibus, seu Congregationibus Fratrum, seu Monialium S. Francisci, non extenditur ad Fratres, seu Moniales alterius Congregationis.

62 Nec admitti debet mutua extensio inter aggregationes Observantium, Reformatorum, Discalceatorum, & Recollectorum utriusque Familiae.

63 Multo minus admitti potest eadem extensio de Conventu ad alios Conventus, & de Provincia ad alias Provincias.

64 Quamvis Officia Sanctorum, quae alicubi supersunt de mense Decembri alias transferri possent in annum sequentem; Nunc vero amplius transferri non possunt.

65 Episcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apostolicae gaudent Privilegio suae Religionis, non possunt de Beatis suae Religionis recitare officium, & in propriis Cathedralibus Missam celebrare, & Altare praedictis Beatis erigere.

66 Cappellanus Episcopi, qui cum eo recitat officium, debet se illi conformare.

67 Non possunt locorum Ordinarii, tam Saeculares, quam Regulares addere Kalendariis etiam propriis Sanctorum Officia, nisi ea duntaxat, quae ex Breviarii Romani Rubricis, vel Sacrorum Rituum Congregationis, seu Sedis Apostolicae licentia conceduntur.

68 Si Festum S. Confessoris transferatur in proxime sequentem diem, in Hymno Iste Confessor nulla fiat mutatio versiculi: sed dicatur Meruit beatus, dummodo primae Vesperae non sint impeditae.

69 Translato Festo S. Confessoris ultra sequentem diem, in Hymno Iste Confessor facienda est mutatio versiculi dicendo Meruit supremos.

70 Et hoc etiamsi tali Confessori perpetuo translato sit fixa dies assignata.

71 Officium, seu Festum translatum, quamvis posset in diem immediate sequentem transferri, seu reponi, non debet recitari, seu celebrari ante alia Festa prius translata, quando sunt aequalis Ritus. Aliter tamen hodie est servandum ob contraria posteriora decreta.

72 Si occurrerint, vel fuerint transferenda duo Festa ejusdem ritus, quae unica die occurrebant, quorum unum sit universale, & alterum particulare alicujus Dioecesis, vel religionis, prius fiat de universali, deinde de particulari, nisi obstet ratio majoris Dignitatis. Aliter tamen hodie est servandum ob contraria recentiora Decreta.

73 Si plura sint transferenda Festa, quae eadem die occurrunt, & quibus non convenit ratio majoris Dignitatis, attendatur in eorum repositione major apparatus, vel populi concursus, ex quo vocatur etiam major solemnitas; supposito tamen quod sint ejusdem ritus.

74 Si simul sint transferenda Festa S. Marci Evangelistae, & Ss. Apostolorum Philippi, & Jacobi, prius reponitur Festum S. Marci, deinde Festum Apostolorum.

75 Si vero simul sint transferenda Festa S. Josephi, & Annunciationis, prius reponatur officium Annunciationis, & deinde S. Josephi.

76 Confessarii, & Cappellani Monialium possunt Missam celebrare de Sancto, cujus Officium recitatur ab ipsis Monialibus in Choro, sed cum Missali Romano, & de Communi, ad n. 77.

78 Confessarii, & Cappellani Monialium possunt etiam recitare officium, quod recitatur ab ipsis Monialibus, sed cum Breviario Romano, & de communi.

79 Regulares tenentur sub ritu duplici primae Classis cum octava ad officium tam Dedicationis, quam Titularis Ecclesiae Conventus, in quo morantur.

80 Item sub eodem ritu, sed sine octava tenentur ad Festa Sanctorum, qui Provinciis Regularium praesunt tamquam earum Patroni, seu Titulares.

81 Regulares tenentur celebrare Festum de Dedicatione Ecclesiae Cathedralis, sed sub ritu duplici secundae classis, & sine octava.

82 Officia autem de Patrono principali loci Conventus, ac de Patrono, seu Protectore principali Civitatis, Regni, aut Provinciae, & de Titulari Ecclesiae Cathedralis tenentur Regulares celebrare sub ritu duplici primae Classis, & sine octava.

83 Ad Officia vero de Patronis minus principalibus, ac de Sanctis Dioecesium non tenentur, nisi sint descripta in Kalendario, & tunc non sub alio ritu, quam ibi assignato.

84 Ad hoc autem, ut Regulares teneantur ad Officia Patronorum principalium, & Clerici saeculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent esse electi in Patronos juxta conditiones praescriptas in decreto emanato de ordine Urbani VIII. quod hic ad uberiorem notitiam datur,

85 Approbatio sancti Patroni, seu protectoris principalis solet concedi pro unico solo.

86 Regulares exempti utentes Breviario Romano an possint recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de S. Dioecesum, seu solitis recitari a Clero saeculari.

87 Quando permittitur fieri Officium aliquod per ditiones subjectas Caesari, per has intelliguntur etiam Urbes Imperiales, & omnes Provinciae, Ditiones, & Loca sunt Feuda Imperii.

88 Locorum Ordinarii tam Saeculares, quam Regulares nequeunt propria auctoritate quovis praetextu mutare ritum, qui habetur in Kalendario Romano, seu rubricis Breviarii, in altiorem ritum, neque extendere concessa Officia de loco ad locum.

89 Officium recitatur sub ritu duplici minori de illo Sancto, cujus habetur reliquia insignis.

90 Qui recitant Officium de Sancto, de quo habent insignem reliquiam in propria Ecclesia, si celebrent eo die in alia Ecclesia, debent omittere Credo.

91 De Sancto cujus habetur corpus, vel insignis Reliquia, non potest fieri Officium, nisi reperiatur in Martyrologio Romano.

92 Dedicationis Festum, & Officium extra actum consecrationis non potest amplius mutari ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica.

93 Si in locis Dioecesis nullus reperiatur electus Patronus, tenetur

tenetur Diœcesis non solum ad Festum de Patrono Civitatis, sed etiam ad octavam.

94 *In Patronorum, seu Protectorum præcedentia servandus est ordo Hierarchiæ Ecclesiæ, & inter Ordinem Hierarchicum anterioritas in electione.*

95 *Canonici, sub onere, & obligatione restitutionis fructuum tenentur psallere, seu canere in Choro cum aliis, & non satisfaciunt, si solum assistant, & intersint Horis.*

96 *Canonici ex decentia debent alta voce cantare in Choro, & Episcopus potest illos ad hoc hortari, sed non cogere.*

97 *Extra Chorum ipsi Canonici, & quicumque alii, quando soli recitant, non obligantur tam alte loqui, & recitare, ut circumstantes possint audire.*

98 *Probabilius tamen privatim, & soli recitantes, debent ita alte proferre verba, ut possint ipsimet ea audire.*

99 *Multi autem tenent sufficere, quod quocumque minimo sono, seu voce absque syllabarum confusione verba distincte pronuntient.*

100 *Et hoc maxime pro Regularibus ob privilegium a Leone X. concessum Fratribus Minoribus, ut possint Horas Canonicas mentaliter persolvere*, ad n. 101.

102 *Litaniæ in Festo S. Marci, & tribus diebus Rogationinum, sunt pars Divini Officii, adeoque recitandæ sunt de præcepto sub mortali.*

103 *Et quidem recitandæ sunt proprio mane, nec possunt recitari Vesperis pridie.*

104 *Adstricti Breviario Romano non tenentur diebus in Breviario notatis recitare Officium B. M. V. Officium Defunctorum (excepto die Animarum) Psalmos Graduales, & Pœnitentiales.*

105 *Excipiuntur tamen illæ Ecclesiæ, in quibus adest consuetudo recitandi Officium B. M. Virginis, quæ adhuc est servanda.*

106 *Canonici tenentur recitare in Choro Officium Defunctorum, Psalmos Graduales, & Pœnitentiales solum juxta Constitutionem S. Pii V. & non alias.*

107 *Et qui prædicta non recitant, non peccant; Observanda tamen sunt novissima Decreta, quæ adducuntur cum suis adnotationibus.*

108 *Officium B. M. V. tenentur Canonici adhuc recitare, ubi vigebat talis pia consuetudo.*

109 *Immo Officium B. M. V. debet dici in Choro etiam in Dominicis, si aderat consuetudo.*

110 *Et tempore Paschali recitari debet sine Alleluja hebdomadibus, vel singulis mensibus in diebus non impeditis aliquo Festo duplici, vel semiduplici, non possunt illa recitare in diebus Quadragesimæ, Adventus, Vigiliarum, Quatuor temporum; & Rogationum, etiamsi in Indulto nulla sit facta de his diebus specialis mentio.*

112 *Nec in diebus, in quibus ponendum sit Officium de Festo duplici, vel semiduplici translato.*

113 *Habentes Indultum recitandi Officium de SS. Sacramento in feriis quintis per annum quomodo debeant illud recitare, & de ipso Missam celebrare?*

114 *Ad Horas omnes quæ recitantur in Choro, debent ardere duæ saltem candelæ in Altari.*

115 *Assignantur Officia B. M. V. in toto Statu Ecclesiastico ex oblatione celebranda, ex novissimo Decreto.*

116 *Pro coronide feruntur varia a Sacra Congr. Rit. resoluta dubia.*

OMittens culpabiliter integrum Divinum Officium, pec- 1
cat mortaliter; *Communissima*. An autem is committ-
at tot numero peccata, quot omittat Horas, variant Do- 2
ctores; Cajetanus enim, Toletus, & alii cum Lessio *lib. 2. cap. 47. n. 53.* dicunt, tot committere peccata, quot Horas omittit, & sic si integrum omittit Officium, septem distincta peccata in Confessione numeranda committit, quia septem Horæ, ut dicunt ipsi, sunt septem distincta præcepta. Alii vero communius; & verosimilius tenent, ipsum committere unum solum peccatum, gravius tamen, quia est unicum præceptum de recitando integro Officio unius diei, cujus singulæ Horæ sunt pars: Omnes enim Horæ unum complent Officium, tamquam unum formale objectum unius debiti, & unius omissionis; Sic Navarrus, Sylvester, Suarez, Vasquez, Bonacina, & alii passim cum Tambur. *lib. 1. Decal. c. 5. §. 2. n.* 9. Sporer *tom. 3. tract. Append. de Horis Canon. cap.* 2. *n.* 92. Hentincx *disput. 2. Horis Canon. q.* 1. *n.* 8. Reiffenstuel *Theol. mor. tract. 6. dist. 1. q. 3. n.* 29. Gobat *tract. 5. Theol. experim. n.* 617. Donat. *tom. 4. prax. rer. Regul. tract.* 18. *q.* 38. ubi dicit, quod in hoc omnes consentiunt. Ille tamen probabilius tenetur in Confessione explicare, quod omisit totum Officium, quia licet unicum peccatum commiserit, est tamen notabiliter gravius, & in communiori, & veriori sententia, circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt explicandæ in Confessione, ut cum aliis notant Sporer *loc. cit. n.* 93. Henno *tom. 1. tract. 1. in Decal. disp. 1. art. 7. concl. 1.* & alii plures, & hoc maxime ob efformandum justum judicium de statu pœnitentis, & ob imponendam ei debitam pœnitentiam; nam aliud judicium est de omissione totius integri Officii, seu omnium septem Horarum, quam unius solius Horæ, majorque pœnitentia est injungenda pro omissione totius, quam pro omissione unius solius partis; sicuti aliud judicium est de furto mille Florenorum, quam decem, majorque pœnitentia est injungenda pro illo furto, quam pro isto; atque semper in Confessione debet quis explicare numerum, & qualitatem Horarum, quas omisit; maxime etiam quia, ut fuit dictum *supra sub n.* 2. plures Doctores tenent, tot numero peccata distincta committi, quot Horæ omittuntur. Probabile autem est etiam, quod is non teneatur in Confessione explicare, quod omiserit totum integrum Officium, aut tales, & tot Horas, sufficiat, quod dicat: *Peccavi mortaliter omissione Divini Officii*; Sic cum aliis notat Sporer *loc. cit. num.* 93. & alii plures tenentes istam sententiam nedum probabilem, sed & probabiliorem, quia totalitas est tantum circumstantia aggravans intra eamdem speciem (a).

Peccat

(a) Nota, Quamplurima sunt, quæ in hoc loco Auctori nostro Romanis Censoribus minime arrident. Et sane quis ferre posset, opinionem illam esse probabiliorem, quæ negat in confessione exprimendum esse numerum & qualitatem Horarum, quas Clericus omisit? Hæc namque opinio nedum probabilior, sed omni etiam probabilitate caret. Etenim si Clericus confiteretur dumtaxat generice: *Peccavi mortaliter omissione Divini Officii*, quodnam esse posset Confessarii judicium? Quonam pacto Pœnitens suum, uti revera est, fateretur peccatum? Certe majus ac gravius peccatum committit, qui totum integrum Officium Divinum omittit, quam qui unam, vel alteram Horam: Magis obnoxius est restitutioni, qui quinque Horas omisit, quam qui duas tantummodo, uti recte advertit etiam Lucius noster. Ipse itaque recte se gessisset, si opinionem hanc veluti improbabilem, nulloque solido suffultam fundamento rejecisset.

Verum Lucio nostro placent omnino, nisi me fallit animus, sententiæ illæ, quæ magis, magisque benignitatem dolent, quæque obligationem minuunt. At non recte id quidem. Hinc falsum omnino est, esse tantum peccatum veniale omittere minorem partem, quam totam parvam Horam, si per tot *minorem partem* intelligat Auctor noster; uti reapse intelligit, ultra dimidiam Horam. Nam admissa hac opinione, si quis tres unius Horæ psalmos omitteret, & reliqua recitaret, non peccaret mortaliter, quod nemo sanæ mentis dixerit; nam omittere minorem partem, quam totam parvam Horam.

Falsa quoque est opinio illa, quæ adstruit, peccatum tantummodo esse veniale, omittere Vesperas Sabbathi Sancti, quamque Lucius noster obviis ulnis amplexatur. Nam Vesperæ Sabbathi Sancti integram constituunt Officii horam; qui autem integram horam omittit, lethaliter peccat, quippe qui materiam gravem, notabilemque partem omittit, ut fere omnes fatentur Theologi.

Ex his sequitur, quod si omittens notabilem Officii partem, sit Beneficiarius, & Sacerdos, duplex committit peccatum, contra duplicem virtutem, Religionem scilicet, & Justitiam, ut recte P. Concina cum innumeris pene aliis defendit, qui etiam contrariam sententiam laxam vocat. Et sane quod peccet contra virtutem Religionis, nemo negat; quod peccet etiam contra Justitiam, evidens; Nam ut bene, sciteque advertit Continuator Tournely: *Obligatio recitandi Divinum Officium in Beneficiario, est juris naturalis, præcipue nunc, cum Beneficia præcise propter horarum recitationem fundata sint: Hinc inter fundatorem & Beneficiarum pactum quoddam de recitando Officio intercedit; quod pactum est contractus quidam de Do ut facias, & Beneficium datur propter officium. Porro pacta & conventiones jure naturali servari debent; igitur Beneficiarii, non solum ex Religionis virtute, sed etiam ex justitia commutativa restituere tenentur, saltem post sex menses, secundum Pii V. mentem, quia sub hoc onere Beneficium eis collatum est, & ab eis acceptatum.*

Curare debent itaque omnes illi, qui Officium Divinum recitare tenentur, ut ipsum recitent integre, & perfecte, absque præcipitantia, abscissione, atque syllabarum contractione. Integre nimirum, idest voce & pronuntiatione articulata & sensibili, nisi impotentia excuset.

Et sic, qui in pulsandis organis longo tempore occupatur, dum in Choro horæ Canonicæ persolvuntur, debet submissa voce & per se illa recitare, quæ ipse non audit. Sic etiam Clericus, qui ob strepitum, aut alia de causa, ut si surdaster sit, partem alteram recitantem nullo modo percipit, nec verba audit, tenetur ex se repetere; alioqui non satisfaceret præcepto, quia omitteret notabilem officii partem, si nihil perciperet. At si isti attenderent quantum possent ad aliam partem psallentem, & per eos non staret, quin conarentur percipere & audire, quæ dicuntur, tunc suæ obligationi satisfacerent, nec tenerentur postea privatim recitare.

5 Peccat mortaliter nedum omittens totum integrum Of-
ficium, sed etiam omittens culpabiliter ejus partem nota-
6 bilem; *Communis*. Notabilis autem pars sufficiens ad con-
stituendum peccatum mortale est omissio integræ unius
Horæ minoris, v. g. Tertiæ, Sextæ, aut Nonæ; Sic fe-
re *communis Doctorum*, cum Donator *prax. rer. Regul.*
tom. 4. quæst. 39. Verricell. 1. *part. Moral. tract.* 8. *Mi-*
scell. quæst. 58. Stoz *lib.* 1. *p.* 3. *num.* 380. La Croix *lib.*
4. *num.* 1202. qui omnes referunt, sic etiam declarasse
7 *Sacr. Congregationem Cardinalium*. Sic etiam notabilis pars
sufficiens ad mortale est omissio Laudum, unius Noctur-
ni, aut alterius similis æquivalentis partis; Sic Suarez
lib. 4. de Oratione cap. 25. *num.* 15. Henno *loc. cit. art.*
6. *concl.* 1. Illsung *tom.* 5. *num.* 39. Sporer *loc. cit. num.*
93. cum pluribus ibi citatis.
8 Omittere minorem partem, quam omittere parvam Ho-
ram, aut simile æquivalens non est peccatum mortale;
Sic Lessius Bonacina, Layman, Garzias, Bonartinus,
Tamburinus, Gobat cum La Croix *lib.* 4. *numer.* 1202.
& alii multi cum Stoz *lib.* 1. *part.* 3. *num.* 381. contra
Suarez, Sanchez, Escobar., Reginald. Dianam volentes,
9 omissionem mediæ partis unius parvæ Horæ esse morta-
lem. Immo probabile esse tantum peccatum veniale omit-
tere totas Vesperas Sabbathi Sancti, cum sit tam exiguæ
partis omissio, & quidem in die tam læto, in quo jam
præcessit tam longum Officium; Tambur. *in Decalog. lib.*
2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 11. Pellizar. *tom.* 1. *tract.* 5. *c.* 8.
n. 93. Sporer *loc. cit. n.* 93. Gobat *loc. cit. n.* 609. Mar-
10 chant: Franciscus Bonæspei, & alii. La Croix *loc. cit.*
num. 1204. dicit, quod omittere totas Vesperas Sabbathi
Sancti communiter censetur mortale, non ob quantita-
tem, sed ob qualitatem, quia nempe sunt integra Hora,
& continent magnum Mysterium.
11 Omittere culpabiliter interruptionem per totum Officium
quantitatem æquivalentem integræ parvæ Horæ, est pec-
catum mortale; Qui enim per plures diversas Horas Psal-
mum, vel partem aliquam hinc inde omittit, ille censetur
omittere notabilem quantitatem Officii, quia licet secun-
dum se seorsim sumptæ non sint partes notabiles, simul ta-
men aggregatæ notabilem Divini Officii partem consti-
tuunt; partes enim spectantes ad unum totius diei Offi-
cium coalescunt in unum, & omissio expendi debet ex
respectu ad totum Officium, circa quod illæ partes con-
ficiunt notabilem quantitatem, Sporer *loc. c. n.* 95. La Croix
loc. cit. n. 1203. & alii contra alios sentientes contrarium.
12 Omittens ut supra notabilem partem officii probabilius
committit unum solum mortale peccatum, quamvis simul
sit Sacerdos, Parochus & Monachus; Sic Tambur. *in De-*
cal. lib. 2. *cap.* 5. §. 1. *n.* 53. Reiff. *Theolog. mor. tract.* 6. *dist.* 1.
quæst. 3. *n.* 30. Herincx *disp.* 2. *de Horis Canonic. quæst.* 1.
n. 9. Diana *part.* 1. *tract.* 13. *de Horis Canonicis resolut.* 5.
Burgh. *Cent.* 3. *cas.* 81. Castropal. *tract.* 7. *disp.* 2. *part.* 1. §. 2.
n. 29. Gobat *Theolog. experim. tract.* 5. *n.* 580. Pellizar. *tom.* 1.
tract. 5. *cap.* 8. *n.* 96. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1112. cum
Sanchez, Henriq., Hombon. Filiucc. & aliis ibi citatis,
contra Suarez, Bonacinam, Facundez, Lessium, Sanig.,
Layman, & alios volentes, quod duo specie peccata com-
mittat specialiter in Confessione exprimenda, unum con-
tra virtutem Religionis ratione ordinis, vel Professionis
Religiosæ, alterum contra virtutem Justitiæ ratione Be-
neficii, ratione cujus tenetur ex Justitia ad restitutio-
nem fructuum ad ratam omissionis. Ast ad istorum ratio-
nem respondetur cum supradictis Doctoribus, quod Be-
neficiarius omittens Horas non peccat contra Justitiam,
sed tantum contra Religionem, ac præceptum Ecclesiæ,
quæ talem obligationem restitutionis Beneficiariis impo-
suit, non tamquam debitam ob læsionem Juris alieni, sed
tantum velut pœnam delicti, cum, ut patet, tum ex
Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9. tum ex Consti-
tutione 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi imponitur
talis restitutionis obligatio, imponatur solum facienda, si
post sex menses a die Beneficii obtenti Beneficiatus Di-
vinum officium non dixerit: Quod si talis obligatio re-
stitutionis esset debita ex Justitia, oriretur statim a pri-
ma die tanti Beneficii.
13 Qui notabilem partem Divini officii culpabiliter, seu e-
tiam inculpabiliter ex oblivione omisit, si recordetur ea-
dem die, tenetur sub mortali adhuc supplere, cum pro
tota die vigeat obligatio; *Communis*; Si autem recorde-
14 tur altera die, non tenetur supplere, quia cum quodlibet
officium sit affixum proprie diei, ea die transacta, transit
etiam obligatio: Unde nec tenetur amplius supplere, quod
inculpabiliter ex oblivione omisit, nec supplere potest,
quod omisit culpabiliter, cum tam mortaliter violaverit
obligationem de recitando illa die, pro qua culpabiliter
omisit: *Communis*.
15 Qui est dubius, an recitaverit aliquam Horam, v. gr.
Primam, Tertiam, & hujusmodi, si nullam habeat ratio-
nem, vel conjecturam, quod recitaverit, tenetur recita-
re, seu repetere, quia præceptum est in possessionem, cum
16 certa sit obligatio recitationis; *Communis*. Si vero ha-
beat rationem aliquam vel conjecturam, quod recita-
verit, non obligatur, recitare, seu repetere, ut tradit
Communis Doctorum: Immo male eum faceret, si in tali
casu repeteret, docet Sanchez *lib.* 7. *consil. moral. cap.* 2.
dub. 34. & Sporer *loc. cit. n.* 97. & alii; Et a fortiori non
tenetur repetere, qui certo scit, se dixisse aliquam Horam, 17
& solum dubitat, an integre eam dixerit, seu aliquid in
ea omiserit, quia posito principali facto, in dubio præ-
sumitur accessorium, ex communiter contingentibus: San-
chez *loc. cit.* Sporer *loc. cit.* Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5.
n. 11. Navarr. *cap.* 13. *de Orat.* & alii passim.
Qui inter publicam Horarum Canonicarum recitatio- 18
nem, ex officio, vel Superioris mandato occupantur, in
parandis libris, in prævidendis Antiphonis, seu Lectioni-
bus, in pulsandis Organis, in Turificandis Altaribus, in
sonandis Campanis, & hujusmodi, non tenetur repetere
ea, quæ alii ipsis non audientibus, nec recitantibus ca-
nunt, seu recitant, quia Chorus, cui inserviunt, supplet
pro ipsis: *Communis*.
Quamvis aliqui apud Pellizarium *Manual. Regul. tom.* 1. 19
tract. 5. *cap.* 8. *num.* 42. & Tamburin. *l.* 2. *Decalog. cap.* 5.
§. 2. *n.* 18. probabile censeant eos satisfacere, qui cum
sola attentione externa assistunt integræ horæ a Musicis
decantatæ; Tamen oppositum est tenendum, quia tales
simpliciter audientes non orant vocaliter, nec orationem
illam Musicorum faciunt suam, cum non alternent cum
ipsis; Sporer *loc. cit. n.* 99. Gobat *loc. cit. num.* 705. La
Croix *loc. cit. num.* 1199. & alii.
Psalmi, Hymni, Antiphonæ, & hujusmodi, quæ solo 20
Organo, vel alio musico instrumento sine humana voce
perficiuntur, debent a Religiosis in Choro submissa voce
recitando suppleri, cum sola Organi pulsatio non sit ora-
tio, nec attendendo simpliciter ad Organum attendatur ora- 21
tionis; Sic passim Doctores, & praxis fere communis.
Quamvis tamen Sanchez *lib.* 7. *consil. mor. cap.* 2. *dub.* 26.
aperte doceat oppositum, & nec improbabile censeat Spo-
rer *loc. cit. n.* 99. Unde idem Sanchez *ibid.*, aliis citatis, 22
Sotus, Navarr. Arragon., Rodriquez apud Layman *lib.* 4.
tract. 1. *cap.* 5. *n.* 7. docent, Organœdum, qui Choro Or-
ganis musicis, alternis versibus respondet, non esse obli-
gatum, ut voce etiam proferat.
Integre recitatur Divinum Officium, quod etiam pri- 23
vatim recitatur cum socio, seu sociis alternatim ver-
sus recitando; *Communis*. Unde potest licite recitari 24
Divinum officium etiam privatim a quatuor, vel octo si-
mul: dummodo non constituatur, nisi duplex Chorus, &
alternis versibus recitentur Psalmi, & Hymni; An-
tiphonæ autem, Responsoria, Capitula, Lectiones, & O-
rationes possunt licite recitari ab uno solo, vel a pluri-
bus, omnibus aliis attente audientibus; At nequeunt
duo, vel quatuor recitare totam primam mediam partem
Matutini, v. g. & alteram mediam audire a Sociis; Ne-
que possunt duo recitare omnes Psalmos, & postea a ter-
tio audire Lectiones, quia hoc esset recitare per tres Cho-
ros contra morem Ecclesiasticum, & communem consue-
tudinem Ecclesiæ, quæ non concedit recitari Officium Di-
vinum cum socio, vel sociis, nisi alternatim in forma Chori
alternis versibus recitando; Sporer *loc. cit. n.* 105. cum pluri-
bus ibi citatis; La Croix *l.* 4. *n.* 1198. cum multis ibi citatis,
& alii passim.
Integre, & licite recitatur Divinum officium cum socio 25
etiam Laico non obligato, non attento, immo non au-
diente, dummodo ipse recte recitet alternatim versus, &
ab obligato ad officium attente audiatur, Diana *p.* 7. *tr.* 11.
res. 6. Pellizar. *tom.* 1. *tr.* 5. *cap.* 8. *n.* 91. Stoz *lib.* 1. *part.* 3.
n. 454. Gobat *Theolog. Experiment. tract.* 5. *n.* 691. La Croix
loc. cit. n. 1295. & alii passim.
Qui in Choro, vel cum socio Divinum Officium reci- 26
tando, nondum absolutis alterius Chori, seu socii versibus
præproperat notabiliter incipere suos, peccat graviter, vel
leviter juxta materiæ quantitatem, quia ultra quod par-
tem anticipatam non communicet alteri Choro, seu so-
cio, non percipit ipsemmet versiculos a Choro, vel socio
recitatos. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 101. Henno
tom. 1. *tract. in decalog. disp.* 1. *art.* 7. *concl.* 3. *res.* 4. Item
peccat graviter, vel leviter juxta materiæ quantitatem, 27
qui recitat Divinum Officium sincopando, mutilando, trun-
cando, glutiendo, seu absorbendo syllabas, sive Medias, si-
ve ultimas; nisi tamen id fieret involuntarie, ex natura-
li linguæ præcipitantia, aut balbutie, quia tunc nullum
esset peccatum. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 100. 102.
& 103. Henno *loc. cit. res.* 5.
Qui ob alterius Chori defectum, vel ob strepitum ali- 28
qua ab altera parte prolata non percipit, adhuc satisfa-
cit, nec opus est quidquam repetere, quia alioquin mul-
ti orirentur scrupoli, ad quos removendos habemus Privi-
legium: Bonartinus *lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 4. Gobat *Theolog.*
experiment. tract. 5. *num.* 692. Sporer *loc. cit. num.* 107. Tam-
burin. *lib.* 2. *decalog. cap.* 5. §. 4. *num.* 12. Felix Potestas
tom. 1. *part.* 2. *num.* 444. & alii. Quinimmo Tamburinus,
quem sequitur Felix Potestas *loc. cit.* dicit ipsum satisface-
re, quamvis ob socii, vel alterius Chori defectum, nihil
ex iis percipiat; Habet enim Tamburinus *loco citato* hæc
præcisa verba „ Sine hæsitatione pronuncio te satisfa-
„ cere, si attendas, quantum moraliter vales, li-
„ cet propter socii, vel alterius Chori defectum nihil
„ ex iis percipias; Ratio est, quia hoc modo tu præstas
„ id, quod potes, nec per te fiat, quin audias atque
„ per debitam recitationem tuæ partis, & attentionem

„ ad alteram partem ejus orationem , vel recitatio-
29 nem , satis tibi , communem facis. Et hoc esse verum e-
tiamsi quis sit surdus , & inde alterius Chori partem au-
dire non valeat , docent Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *decal.*
disp. 1. *quæst.* 13. *art.* 3. *concl.* 1. Leander *part.* 6. *tract.* 8.
disp. 6. *quæst.* 40. cum Pasch. & aliis apud Felicem Potesta-
tem *l. c. n.* 444. quia ex una parte ad impossibile nemo
tenetur ; *leg. Impossibilium* 185. *ff. de Regul. Jur.* , & *cap.*
Nemo potest 6. *de Jur. in* 6. , & ex alia parte , quod re-
citatur in Choro , est oratio totius Chori , adeoque etiam
ejus , qui non audit , non valens , dummodo Choro assistat ,
& attendat . Non enim est credibile , quod benigna Ma-
ter Ecclesia voluerit illum obligare , vel ad repetendum
privatim Officium , vel ad omnia , quæ ab aliis dicuntur
submisse , recitanda , alias vix posset inter cantandum re-
spirare ; Tamburinus autem *l. c. n.* 13. quamvis concedat
satisfacere surdastrum , etsi nihil percipiat , dummodo
quantum potest attendat , negat tamen satisfacere omnino
surdum , & ita etiam tenet Mendo verb. *Horæ n.* 33. ubi
dicit , quod surdus teneatur repetere , Sporer tamen *loc.*
cit. num. 107. dicit se nihil hic definire audere .

30 Officium Divinum nedum est recitandum integre , sed
etiam continue , ita ut una Hora Canonica cœpta debeat
tota dici usque in finem continue , nec possit licite inter-
rumpi sine justa causa. *Communis* , *arg. Cap. Nullus* 57. *de*
consecr. dist. 1. *cap. Presb.* 1. , & *Cap. Dolentes* 9. *de cele-*
bratione Missarum , & *Clementin.* 1. *de celebratione Mis-*
sarum . Unde graves Doctores , ut Navarrus , Medina , A-
31 zorius , Vasquez , Marchant. apud Sporer *l. c. n.* 135. Suar.
Baldell. , Covarruv. , & alii apud La Croix *lib.* 4. *n.* 1306.
dicunt , quod si in eadem Hora , vel Psalmo absque ratio-
nabili causa fiat magna , & longa interruptio , sit pecca-
tum mortale , nisi repetatur totum , quia sic tollitur , seu
dissolvitur unitas , & forma orationis ab Ecclesia institu-
ta ; estque species non parvæ irreverentiæ erga Deum ,
cœptum cum ipso colloquium sine justa causa , immo a-
liqua impertinente actione , seu vana locutione notabili-
ter interrumpere , quod homo a servo vix toleraret .

32 At vero per se , præcindendo a scandalo , & con-
temptu non erit peccatum mortale , sed solum venia-
le Horam Canonicam cœptam absque omni rationabi-
li causa interrumpere , etiam notabiliter per multas ho-
ras , quia cum singulæ partes sint de per se quædam pre-
ces , vel laudes Divinæ , nec habeant necessariam conne-
xionem cum aliis sed tantum accidentalem ex ordinatio-
ne Ecclesiæ , qui eas etiam per multas horas notabili-
ter interrumpit , dummodo omnes absolvat intra eam-
dem diem , revera adhuc implet substantiam præcepti ,
quamvis in accidentali modo continuationis non serva-
to peccet contra ordinationem Ecclesiæ , adeoque non
mortaliter , sed solum venialiter . Sic Arragonius , Lay-
man , Bonacina , Quintanadven. , Pelizarius , Tanne-
rus , Bassæus , Sporer , Tamburin. Lessius , Beja , Gobat ,
Illsung , aliique citati , & secuti a La Croix *lib.* 4. *nu-*
mer. 1306. Suarez , Diana , & alii apud Sporer *loc. cit.*
num. 136. ubi insuper dicit esse communem . Reiffenstuel
Theol. Moral. tract. 6. *dist.* 1. *quæst.* 5. *num.* 55. Henno
tom. 5. *tract. in decalog. disp.* 1. *quæst.* 3. *concl.* 2. &
alii passim .

33 Immo si justa , & rationabili aliqua causa interveniat ,
nullum nequidem veniale peccatum est interrumpere pau-
34 lisper recitationem Divini Officii . *Sic præcitati Doctores* .
Tales autem justæ , & rationabiles causæ variæ esse pos-
sunt , ut si in Confessionali Confessarius expectet pœniten-
tes , quorum aliqui , dum recitat Horas , accedunt ; si oc-
currat necessitas succurrendi proximo infirmo , vel aliter
indigenti ; si eveniat occasio amicum , vel alium salutan-
di , alloquendi , respondendi &c. si quis interim aliquid
faciat ad tollendam distractionem , aut aliquid in Charta
notet ad repellendam internam inquietudinem , seu solli-
citudinem , & hujusmodi . *Sic citati Doctores* .

35 Matutinum autem potest licite etiam sine ulla causa di-
vidi tota nocte a Laudibus . Vide verb. *Matutinum num.*
36 15. Immo multi dicunt id esse etiam laudabilem ; Vide
ibid. num. 16. Quando matutinum dividitur a Laudibus ,
debet in fine addi *Pater Noster* , & probabilius etiam addi
debet Oratio diei sine tamen aliis commemorationibus .
37 Vide *ibid. n.* 17. Probabilius est etiam , quod initio Lau-
dum divisarum non debeat dici *Pater Noster* , & *Ave* ,
quamvis consultum , & laudabile sit illa dicere . Vide
ibid. num. 18. Posse etiam separari in Matutino Noctur-
38 num a Nocturno , dummodo interruptio sit tantum
unius , aut alterius horæ , tenet probabilius Henno *tom.*
1. *tract. in decal. disp.* 1. *art.* 7. *concl.* 2. *in fine* , quia ,
dicit , sic fiebat in primitiva Ecclesia , ubi Matutinum
canebatur in tribus vigiliis noctis , Laudes in quarta vi-
gilia , & idem censent Lezana *tom. primo capit.* 12.
num. 16. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 67. , & Sporer
loc. cit. num. 138. ubi dicit , quod non exigitur gravis
ratio ad tollendam omnem culpam ejusmodi separatio-
nis per dimidiam circiter horam , & postea dicturus
alium Nocturnum non præmittit necessario *Pater* , &
Ave , ut contra Reginaldum bene docent Azorius *tom.*
1. *lib.* 10. *capit.* 8. *quæstion.* 4. Gobat *loc. citat. num.* 675.
& alii .

Pro recitando Divino Officio ab omnibus Breviario 39
Romano adstrictis servanda est omnino forma generalis
Breviarii editi jussu S. Pii V. Constit. incipit. *Quod a No-*
bis , & confirmati a Clemente VIII. Constitut. incip. *Cum*
in Ecclesia , & ab Urbano VIII. correcti , & novis Hy-
mnis adornati , Constitut. incip. *Divinam Psalmodiam* ;
quarum trium Constitutionum Summarium habes supra 40
art. 1. *num.* 10. 11. , & 12. Dicitur autem notanter :
Ab omnibus Breviario Romano adstrictis , quia S. Pius V.
in cit. Constitut. incip. *Quod a Nobis* , confirmata , a di-
ctis Clemente , & Urbano octavis , excipit Ecclesias il-
las , & Religiones , quæ a ducentis annis fuerunt alio
Breviario usæ , illisque indulget servare suam antiquam
formam , & uti dictis suis propriis Breviariis .

Clerici , & Religiosi adstricti Breviario Romano non 41
satisfaciunt præcepto , sed mortaliter peccant , si reci-
tent Officium ex alio Breviario peculiari alicujus Eccle-
siæ vel Religionis , v. g. Ambrosianæ , Dominicanæ , &
hujusmodi . *Communis* , arg. cit. Constitut. S. Pii V. in-
cip. *Quod a Nobis* , ubi expresse statuitur , eum qui suæ
Ecclesiæ , vel Religionis formam non custodit , præce-
pto non satisfacturum : præcepto autem non satisface-
re , quamvis esset etiam per unicam diem , est materia
gravis .

E contra Clerici , & Religiosi adstricti Breviario pro- 42
priæ Ecclesiæ , vel Religionis (nisi aliud specialiter pro
ipsis post dictam Constitutionem S. Pii V. a S. Sede sit
cautum) non peccant , si in privata recitatione Divini
Officii utantur Breviario Romano , quia tunc confor-
mes se reddunt Ecclesiæ Romanæ , quæ est Mater omnium
Ecclesiarum , unde merito præsumendum est , id non
displicere Pontifici , maxime cum Sancto Pio V. in d.
Constitutione loquatur de Choro & insuper de iis di-
cat ; *Quibus inveteratum illud jus psallendi suum Officium*
non adimimus , quibus verbis , ut vides , illas Ecclesias , &
Religiones ab hac nova Lege eximit quasi Privilegio ;
Privilegio autem utimur , quando volumus ; cum li-
berum sit unicuique Juri suo renunciare , *cap. Si de Pri-* 43
vilegiis , & *leg. Si quis inscribendo* 29. *Cod. de pactis* ; Et
sic expresse tenent Sa verb. , *Horæ* , Busemb. *lib.* 4. *cap.*
2. *dub.* 2. *artic.* 4. *num.* 1. cum Bonacina , & aliis ibi
citatis , Sanchez *libr.* 7. *Consil. Moral. cap.* 2. *dub.* 33.
Lessius *lib.* 2. *de Justit. cap.* 37. *num.* 74. Portell. verb.
Horæ , Diana *part.* 2. *tractat.* 12. *resolut.* 10. Sporer
loc. cit. num. 114. , & alii contra Suarez *de Oratione lib.* 44
4. *cap.* 23. *num.* 6. Henriquez *de Horis Canonicis disput.*
2. *quæst.* 2. *n.* 11. , & alios oppositum sentientes , præ-
sertim de Religiosis , qui vi Professionis suæ non impro-
babiliter tenentur ad ritum sui Ordinis abstrahendo ab
omni Diœcesi .

Forma recitandi Divinum Officium , nedum servanda 45
est secundum dictum Breviarium , sed etiam secundum
proprium Kalendarium , seu directorium , recitando qua-
libet die , prout ibi signatur . *Communis* . Unde peccat
mortaliter , nec satis præcepto , qui data opera mutat
Officium hujus diei in aliud Officium notabiliter bre-
vius ; *Communis* ; *argument. Proposit.* 34. ex merito dam-
natis ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. , ibi : *In*
die Palmarum recitans Officium Paschale , satisfacit præ-
cepto ; Et ratio est , quia ultra quam quod variatur hoc
modo sine justa , causa forma ab Ecclesia præscripta ,
omittitur etiam magna , & notabilis pars Officii diei ,
ideoque peccatur mortaliter . Immo peccat probabilis e-
tiam mortaliter , qui , data opera , sine justa causa ,
mutat Officium hujus diei in aliud licet æqui valens ,
& etiam longius ; Sic Divus Antoninus , P. Marchan-
tius , & Salmanticenses citantes pro se quatuordecim
Auctores , ut notat , & sequitur Henno *tom.* 1. *tra-*
ctat. in Decalog. disputat. 1. *artic.* 5. *conclus.* 2. , & te-
nent alii plures cum Sporer *loc. citat. num.* 117. cum
Castropalao *tractat.* 7. *disputat.* 2. *numer.* 17. cum Stoz
libr. 1. *part.* 3. *numer.* 388. , & 397. contra multos
alios ; Et ratio est , quia Officium hac die ab Eccle-
sia præscriptum sunt hi Psalmi , hi Hymni , hæ An- 46
tiphonæ , hæ Lectiones &c. , & forma tali die de-
terminata a S. Pio V. est præscripta veluti substantia
rei præceptæ ; Sanctus enim ille Pontifex non præcepit
Officium Divinum in genere , sed Officium tale jux-
ta occurrentiam Festorum , aut dierum , ut patet ex
ejus toties citat. Constitutione incip. *Quod a Nobis* .
Dicere autem obligationem illam in re tanti momenti
& ponderis , esse levem , videtur omnino sine funda-
mento .

Qui culpabiliter recitavit Officium de Martyre , v. g. cum 47
esset recitandum de Confessore (a) , non tenetur totum
repo-

(a) Nota . Convenit penes omnes , quod si quis unum Officium pro alio absque justa , urgenti necessitate reci-
tarer ,

repetere, sed sufficit, si repetat illa, quæ sunt Confessoris propria, quia quælibet Oratio, Antiphona, Lectio, Capitulum, Responsorium &c. habet suam vim, efficaciam, & significationem independenter a Psalmis, & aliis; Henno *tom. 1. tract. in Decalog. disp. 1. art. 5. responsione ad primum quæsitum*, Buicmb. *eodem loc.* cum pluribus ibi citatis, Lugo *respons. Moral. lib. 5. dub. 8.* & alii passim. Si autem inculpabiliter per inadvertentiam recitavit Officium de Martyre, cum esset recitandum de Confessore, licet consultius, & laudabilius sit illa repetere, non esset tamen obligatorium neque sub veniali, quia is præcepto Ecclesiæ jam satisfecit; neque præsumendum est quod Ecclesia velit ad duo Officia obligare eum, qui sine culpa est; Henno *l. c.* Reiff. *loc. cit. num. 62.* & *Communis aliorum*, teste Viva *ad propositionem 34. ex damnatis ab Alexandro VII. num. 16.*

48 Qui per inadvertentiam, vel errore incepit recitare Officium non præscriptum, & recitato jam Matutino, primum advertit errorem, si nolit ab initio repetere, uti esset consultum, & laudabile, sufficit, quod ex tunc errorem corrigat, & recitet Officium præscriptum illius diei quoad reliquas Horas: In tali enim casu eum excusat bona fides, & eo maxime quod pensum quoad substantiam, & æquivalentem quantitatem, jam persolverit; Viva *loc. cit. n. 16.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 63.* Herincx *dis. 2. de Horis Canonicis quæst. 3. num. 19.* Lugo *Respons. Moral. lib. 5. dub. 8.* Sporer *loc. cit. num. 128.* Sanchez, Tamburin. & alii ibi citati. Consultum tamen est, quod repetat saltem Antiphonas, Versus, Collectam, & alia propria Festi, de quo erat secundum Rubricas recitandum Matutinum, & hujusmodi.

49 Qui per inadvertentiam, vel errorem hodie recitavit Officium crastinum, aut Lectiones Scripturæ diei crastinæ assignatas; debet cras iterum recitare illud Officium jam hodie recitatum, aut Lectiones Scripturæ jam hodie recitatas, quia pro tali die est præceptum obligans de persolvendo isto Officio, cui heri, cum tempus præcepti nec dum cucurrerit, non potuit satisfieri. Nec error, & inadvertentia dat jus invertendi Rubricas; Unde si inadvertenter erravit heri, non debet advertenter errare hodie non recitando Officium hodiernæ diei assignatum per hoc, quod jam illud recitaverit heri; quia sic esset bis errare contra Rubricas; Viva *loc. cit. num. 16.* Henno *loc. cit. respons. 1. ad 2. quæsitum*, Reiffenstuel *loc. cit. num. 64.* Herincx *loc. cit. num. 20.* Sanig. *dist. 2. de Horis Canonicis quæst. 3. num. 5.* Sporer *loc. cit. num. 127.* Lugo *Respons. Moral. lib. 5. dub. 8.* ubi mordicus hanc sententiam propugnat, & plurima adducit.

50 Unde sequitur, quod qui sic erravit, debeat potius eo anno penitus illud Officium omittere, quam Rubricas invertere illud in alium diem transferendo, cum non sit præceptum recitandi semel in anno de tali Sancto, sed recitandi tali die; Sic Lugo, omnesque citati numero an-
51 tecedenti, & alii. Plura consimilia vide apud Sporer *l. c. n. 129. & 130.*

52 Generaliter loquendo omnis Clericus, sive Sæcularis, sive Regularis, existens etiam pluribus annis extra suam Diœcesim, aut Monasterium, sed solum tamquam peregrinus, aut advena, potest recitare Officium de Sanctis, de quibus recitaret, si existeret reipsa in sua Diœcesi, aut in suo Monasterio, adeoque de Reliquiis, aut de De-
53 dicatione, aut de Patronis suæ Ecclesiæ; Suarez, Quintanadven. citati, & secuti a Gibat *tom. 1. tract. 5. nu. 625.* La Croix *lib. 4. num. 1214.* Unde *Sacra Congregat. Rit. die 8. Sept. 1602.* decrevit quod: *Qui sunt de gremio alicujus Ecclesiæ, debent recitare Officium, quod in Choro dicitur, & licet extra Ecclesiam, vel Diœcesim moventur, decet eos recitare Officium proprium Ecclesiæ ipsorum.*

54 Regulares vero Choro addicti debent semper recitare Officium, quod recitatur in illo Conventu, in quo sive ut moratores, sive ut hospites, existunt, ut dicitur *in Rubricis particularibus Breviarii nostri Franciscani num. 143. & 144.* ibi: *Cum ex decreto Sacræ Rit. Congreg. die 8. Septembr. 1602. emanato, qui sunt de gremio Ecclesiæ, debeant recitare Officium, quod in illius Choro dicitur, & aliunde cum Fratres re ipsa de gremio illius Ecclesiæ censeantur, cujus Choro sive ut hospites, sive ut moratores, sunt obligati; Hinc tamquam certum tenendum, ipsos, dum sunt præsentes, etiam ut hospites, in aliquo Conventu Ordinis, facere debere Officium, tam de Festis, quam de Octav. sicut fit in Conventu illo, quamvis per Ordinem generaliter de iis non fiat; Postquam vero ab illo Conventu recesserint, ad Officium consuetum redeant.* Ex Rubr. *a Sancta Sede pro nobis, ac Patribus Dominicanis, & Carmelitanis approbatis.*

55 Forma recitandi Divinum Officium juxta Kalendarium, & Breviarium Franciscanum servanda est ab omnibus Religiosis, & Monialibus existentibus sub obedientia Ministri Generalis Fratrum Minorum; *Sacr. Cong. Rit. 7. Augusti 1664.* Vide *dict. Rubricas*. Et sic sæpe alibi.

56 Etiam Moniales tam S. Claræ, quam Tertii Ordinis, quamvis sint sub gubernio Ordinariorum, possunt uti nostro Breviario Franciscano, ut expresse cavetur de mente S. Sedis *in dict. Rubricis num. 141.* ibi: *Eidemque conformari queunt Moniales, tam S. Claræ, quam Tertii Ordinis, sive sint sub nostri Ordinis, sive sub Ordinariorum, aut aliorum Religiosorum cura, & gubernio, quæ usum elegerint ejusdem Breviarii: Sacra siquidem Congregatio in Decreto die 30. Augusti 1687. edito consulto declaravit, licere prædictis Monialibus S. Claræ, & Tertii Ordinis uti Breviario, vel Patrum Conventualium, vel Patrum Observantium.*

57 Etiam Tertiarii nostri Ordinis in Sæculo degentes possunt uti nostro Breviario Franciscano, ut expresse cavetur de mente S. Sedis *in dictis Rubricis n. 142.* ibi: „ Personæ tandem Tertii status Tertii Ordinis prædicti (quæ „ quatenus vivendi formam, ac Regulam a S. Sede ap„ probatam opera nostra suscipiunt quoad ejusdem Regu„ læ Observantiam, directioni nostri Ordinis regulari ex „ Apostolico præscripto legitime subsunt) eodem poterunt „ uti Breviario, quia præter superius adductum Decre„ tum a Sacra Congr. die 7. Augusti 1694. editum, id „ pariter præscribunt tam Rub. num. 1. 2. 3. 4. & 21. „ ut num. 22. innuitur, approbatæ, quam Bulla Pauli „ III. ibidem apud Directorium trium Ordinum citata; „ in qua sub cap. 4. Regulæ hujus Tertii status, *sic adest* „ *sancitum*; Fratres Litterati seu Beatæ Literatæ, si „ voluerint, persolvant Divinum Officium, ut Fratres „ primi status hujus Sacri Ordinis de Pœnitentia.

58 Tam Fratres, quam Tertiarii in seculo degentes, qui ratione Episcopalis Dignitatis, aut alterius muneris sunt de gremio alicujus Ecclesiæ, & ipsius Choro intervenire debent, tenentur recitare Officia, quæ sunt particularia illius Ecclesiæ, & Diœcesis. Secus vero, si de gremio quidem fuerint, Choro tamen nullatenus sint obligati: Sic expresse ex Decreto Sac. Cong. *in dictis Rubricis n. 145.* ibi: „ Hinc tam Fratres, quam Tertiarii certi sta„ tus in sæculo degentes, de quibus loquuntur Rubr. n. „ 4. & 21. qui ratione Episcopalis Dignitatis, & alte„ rius muneris, de gremio alicujus Ecclesiæ fuerint, & „ ipsius Choro intervenire debuerint, recitare tenebun„ tur Officia quæ sint particularia illius Ecclesiæ & Diœ„ cesis; Secus vero si de gremio fuerint, Choro tamen „ nullatenus sint obligati. Ex Decreto dicta die 8. Se„ ptemb. 1602. expedito.

59 Generaliter autem loquendo Episcopus Regularis debet Officium recitare, juxta ritum suæ Diœcesis, non vero Regulæ, & occurrente Festo Regulæ, in Festo Diœcesis, hoc erit præferendum; *Sacra Cong. Rit. 11. Junii 1605.* apud la Croix *lib. 6. part. 2. num. 2055. Decr. 69.*

60 Communicatio etiam amplissima Privilegiorum unius Religionis alteri facta se minime extendit ad Officia Sanctorum; *Sacra Cong. Rit. 16. Decemb. 1679.* Vide *dict. Rubricas n. 161.*

61 Facultas recitandi Officium de aliquo Sancto concessa uni ex Ordinibus, seu Congregationibus Fratrum, seu Monialium S. Francisci, non extenditur ad Fratres, seu Moniales alterius Congregationis; Sic *Sac. Rit. Cong. in cit. Decreto*, ut patet *in dictis Rubricis n. 162.* ibi: „ Fa„ cultas recitandi Officium de aliquo Sancto conces„ sa uni ex Ordinibus, sive Fratrum sive Monialium S. „ Francisci, seu uni ex Congregationibus ad eosdem Or„ dines spectantibus, uti nequeunt Fratres, aut Monia„ les alterius Ordinis, seu Congregationis, cui ea facul„ tas expresse non fuerit impertita. Ex eodem Decreto.

62 Nec admitti debet mutua extensio inter Aggregationes Observantium, Reformatorum, Discalceatorum & Recollectorum utriusque Familiæ; *Sacra Rit. Cong. in cit. Decreto*, ut liquet *in citatis Rubricis num. 163.* ibi: „ Nec „ admitti debet mutua extensio inter Aggregationes Ob„ servantium, Reformatorum, Discalceatorum, & Re„ collectorum utriusque Familiæ, Ultramontanæ scilicet, „ & Cismontanæ, quoad prædictam facultatem, vigore „ solius præfatæ Communicationis. Ex ipsomet Decreto.

63 Multo minus admitti potest eadem extensio de Conventu ad alios Conventus, & de Provincia ad alias Provincias;
Sa-

taret; peccaret saltem venialiter. Quod si culpabiliter id certe majus peccatum committeret, & ex multorum non inferioris notæ Theologorum sententia, lethale peccatum committeret, præcipue post Bullam S. Pii V. & propositionem damnatam ab Alexandro VII. Pius quintus siquidem præcipit nedum Divini Officii recitationem, verum, & modum, formulamque designat, qua dicendum, recitandumque est Divinum Officium. Si quis itaque culpabiliter, & data opera modum hunc, formulamque mutaret, recitando Officium de Martyre; quando recitandum erat de Confessore, probabilius est, quod totum de Confessore Officium repetere debeat, nec sufficeret, si ea tantum repetat, quæ sunt Confessoris propria. Immo sententia apposita, quam Lucius noster defendit, ad laxitatem propendit, ratione propositionis damnatæ, ac Bullæ Pianæ.

Sac. Rit. Congr. in cit. Decreto, ut habetur *in citatis Rubricis num.* 164. ibi : „ Multoque minus admitti poterit „ eadem extensio de uno Conventu, seu de una Provin„ cia ad alios Conventus, aut Provincias ejusdem Ordi„ nis, vel Instituti ex eodem Decreto.

64 Quamvis Officia Sanctorum, quæ alicubi supersunt de mense Decembri, alias transferri possent in annum sequentem, *ex Decreto Sacræ Congregat. Rit.* 7. *Decembris* 1680. Nunc vero amplius transferri non possunt, *ex novissimo Decreto ejusdem Sacr. Congr. Rit.* 8. *Martii* 1738. ut infra.

„ Ex parte Ministri Provincialis Ordinis Minorum S. „ Francisci Discalceatorum Provinciæ S. Didaci in Re„ gno Mexicano Sacr. Rit. Congregationi pro declaratio„ ne infrascripti dubii supplicatum fuit,

„ An Sancti, de quibus in toto anni decursu celebrari „ Officium non potuit, inferendi sint ad annum sequen„ tem, vel potius eo anno omittendi?

„ Sacr. eadem Congreg. inhærendo alteri resolutioni in „ similibus editæ ad instantiam Reverendissimi Archiepi„ scopi Hispalen. sub die 26. Novembris 1735. rescriben„ dum censuit:

„ Sanctos, qui in fine anni supersunt, non esse ad an„ num sequentem transferendos, sed quoties toto anni „ decursu de illis celebrari non valeat, tunc in illo an„ no diebus eorum propriis considerandos esse tamquam „ Simplices, faciendo illorum commemorationem, ut in „ semiduplicibus, cum nona lectione ad Matutinum com„ posita ex eorum omnibus Lectionibus propriis secundi „ Nocturni admodum unius, & ita declaravit die 8. Mar„ tii 1738. “ *Vide verb. Resolutiones Sacr. Congregat. in Indice* 2. *Decret. n.* 202. 337. & 341.

Card. Guadagni Pro-Præf.

Loco ✠ Sigilli.

F. Patriarch. Hierosolym. Secret.

Vide Tom. VIII. Decreta *Sac. Rit. Congr.*

65 Episcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apostolicæ gaudent privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, non possunt de Beatis suæ Religionis recitare Officium, & in propriis Cathedralibus Missam celebrare, & Altare prædictis Beatis erigere. *Sac. Congr. Rit.* 17. *Aprilis* 1660.

66 Cappellanus Episcopi, qui cum eo recitat Officium, debet se illi conformare. *Sacra Rituum Congregatio* 11. *Junii* 1605.

67 Non possunt locorum Ordinarii tam Sæculares, quam Regulares addere Kalendariis etiam propriis Sanctorum Officia, nisi ea duntaxat, quæ Breviarii Romani Rubricas, vel Sacrorum Rituum Congregationis, seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur. *Sacra Rituum Congregatio* 8. *Aprilis* 1628. & 20. *Junii* 1690.

68 Si Festum S. Confessoris transferatur in proxime sequentem diem, in Hymno *Iste Confessor* nulla fiat mutatio versiculi, sed dicatur *Meruit beatas*, dummodo primæ Vesperæ non sint impeditæ. *Sacra Rituum Congregatio* 13. *Januarii* 1683.

69 Translato Festo S. Confessoris ultra sequentem diem, in Hymno *Iste Confessor* facienda est mutatio versiculi dicendo; *Meruit supremos*, *Sac. Rit. Cong.* 14. *Junii* 1692.

70 Et hoc etiamsi tali Confessori perpetuo translato sit fixa dies assignata. *Eadem Sacr. Congreg. Rituum* 11. *Junii* 1701. *in responsione ad* 5.

71 Officium, seu Festum translatum, quamvis posset in diem immediate sequentem transferri, seu reponi, non debet recitari, seu celebrari ante alia Festa prius translata, quando sunt æqualis ritus. Sic recedendo a Decreto edito *in una Ordinis Capuccinorum* 30. *Septembris* 1679. statuit *Sac. Cong. Rit. in Lycien.* 24. *Novembris* 1691. *in Suessana* 11. *Julii* 1691. & 22. *Decembris* 1696. Quando proposito tali dubio expresse respondit; *Officium celebrandum esse de primo translato*. Sic refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *num.* 22. Vide tamen Resolutiones Sacr. Congregat. in nostro tom. 10.

72 Si occurrerint, vel fuerint transferenda duo Festa ejusdem ritus, quæ unica die occurrebant, quorum unum sit universale & alterum particulare alicujus Diœcesis, vel Religiosis, prius fiat de universali, deinde de particulari, nisi obstet ratio majoris Dignitatis. *Sacr. Cong. Rit. die* 13. *Junii* 1682. 27. *Septemb.* 1798. Item vide cit. Resolutiones Sacrar. Congregationum & serva posteriores, ut ibi.

Si plura sint transferenda Festa, quæ eadem die oc- 73
currunt, & quibus non convenit ratio majoris Dignitatis, attendatur in eorum repositione major apparatus, vel populi concursus, ex quo vocatur etiam major solemnitas, supposito tamen quod sint ejusdem ritus. *Sacr. Congr. Rit.* 20. *Julii* 1686.

Si simul sint transferenda Festa S. Marci Evangelistæ, 74
& SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi, prius reponatur Festum S. Marci, deinde Festum Apostolorum. *Sacr. Rit. Congregat.* 18. *Septembr.* 1666. Vide dict. Tom. 8. Resolutiones Sac. Congr.

Si vero simul sint transferenda Festa S. Josephi, & 75
Annunciationis, prius reponatur Officium Annunciationis, deinde S. Josephi, non obstante Decreto edito in contrarium sub *die* 12. *Januar.* 1682. Sic decrevit *Eadem Sacra Congr. Rituum* 14. *Junii* 1692. Vide d. tom. 8. Resolutiones Sac. Congregat.

Cappellanus Monialium potest Missam celebrare de San- 76
cto, cujus Officium ab ipsis Monialibus recitatur in Choro, Missali tamen Romano, in quo si Missa particularis de eodem Sancto non adest, sumitur de communi. *Sacr. Rit. Congr. in Austriæ Oenisponti* 22. *Decembr.* 1672. apud Barbosa *in summ. Apostolic. decis. verb. Cappellanus nu.* 4. Et *ead. Sacr. Congr.* 20. *Novemb.* 1628. apud Nicol. *Lucubrat. Canonic. tit.* 1. *de vita, & honestat. Cleror.* & Gavant. *in Manual. Episcop. verb. Monialium cura spiritualis n.* 33. & Monacell. *tom.* 1. *tit* 11. *formul.* 23. *num.* 6. Et novissime *eadem Sacr. Rit. die* 20. *Novemb.* 1717. idem concessit Confessariis, & Cappellanis Monialium approban- 77
te, & confirmante Clemente XI. *die prima Decemb. ejusdem anni* 1717. ut apparet *in ejus Bullario Decr.* 28. *Sacræ Congat. Rit.* Vide verb. *Moniales art.* 5. *n.* 48.

Unde Cappellani, & Confessarii Monialium, ad hoc ut 78
Missa concordet cum Officio possunt etiam recitare Officium (a), quod recitant Moniales, sed cum Breviario Romano, & de communi ad instar citati Decreti *de die* 28. *Novembris* 1717. in quo statuitur, quod Missas Sanctorum, de quibus Moniales recitant Officium, Confessarii, & Cappellani ipsarum celebrent cum Missali Romano, & de communi; Non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione concessas. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 625. Henno *tom.* 1. *tract. in Decalog. disput.* 1. *art.* 4. *concl.* 4. Quintanadven. *singular. tract.* 8. *singul.* 7. Tambur. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 5. *§.* 2. *num.* 32. Sooz *lib.* 1. *part.* 3. *num.* 386. La Croix *libr.* 4. *num.* 1254. & alii dicentes, quod tales Cappellani, seu Confessarii videantur æquiparari Beneficiatis; qui possunt recitare Officium Ecclesiæ cujuscumque, in qua habent Beneficium.

Regulares tenentur sub ritu duplici 1. Classis cum octa- 79
va ad Officium Dedicationis, quam Titularis Ecclesiæ Conventus, in quo morantur. *Sacr. Rit. Congr.* 3. *Junii*
1682. Item sub eodem ritu, sed sine octava tenentur ad 80
Sanctorum, qui Provinciis Regularium præsunt, tamquam earum Patroni, seu Titulares. *Rubric. Particular. Breviarii nostri Franciscani n.* 77.

Regulares tenentur celebrare Festum de Dedicatione 81
Ecclesiæ Cathedralis, sed sub ritu duplici 2 Classis, &
sine octava. *Sacra Congreg. Rit.* 8. *Aprilis* 1662. Officia 82
autem de Patrono principali loci Conventus, ac de Patrono, seu Protectore Principali Civitatis, Regni, aut Provinciæ, & de Titulari Ecclesiæ Cathedralis tenentur Regulares celebrare sub ritu duplici 1. Classis, & sine Octava. *Sacra Congr. Rit.* 3. *Junii* 1682. & 20. *Martii* 1683. ut patet *in dict. Rubr. particularib. nostri Breviarii Franciscani num.* 78. & 80.

Ad Officia vero de Patronis minus Principalibus, ac 83
de Sanctis Diœcesum non tenentur, nisi sint descripta in Kalendario, & tunc non sub alio Ritu quam ibi assignato: *Cit. Rubr. particulares d. num.* 78. ex Decreto Sacræ Congregationis Rituum ibi adducto.

Ad hoc autem ut Regulares teneantur ad Officia Pa- 84
tronorum principalium, & Clerici sæculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent esse electi in Patronos juxta conditiones præscriptas in sequent.

De-

(a) Nota. Scio plurima ex Sacra Rituum Congregatione variis temporibus prodiisse Decreta, quibus præcipitur, ut Sacerdotes sæculares, etiam Cappellani, Missas celebrent in Ecclesiis Monialium de Sanctis illis, de quibus Officium a Monialibus celebratur, sed cum Missali Romano. At Cappellanos istos posse se conformare in Officio quoque cum Monialibus, falsum mihi omnino est. Nam si Cappellani, aut alicui Ecclesiæ, aut Religioni sunt addicti, certe recitare nequeunt Officium Monialium illarum, quarum Ecclesiæ inserviunt. Si vero nulli Religioni, aut Ecclesiæ sunt addicti, utpote ad solum Patrimonii Titulum ordinati, tunc Officia illa recitare debent, & juxta illum ritum, quo recitantur in tota illa Diœcesi, in qua sunt; Sic videmus quotidie in praxi; & nullus Monialium Cappellanus arbitratur se posse conformare in recitatione Divini Officii, cum Monialibus, quarum Ecclesiæ inservit.

De Monialium Confessariis, qui Missam Conventualem, vel canere, vel quotidie legere debent, quæque quoad fieri potest concordare debet cum Officio, nonnullorum est opinio, quos inter Continuator Tournely *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. *quær.* 3. eos posse convenire cum Monialibus in recitatione Divini Officii; sed praxis Confessariorum est in contrarium, etiamsi nulli Ecclesiæ sint addicti; immo neque id facere posse existimant sine privilegio speciali.

Decret. emanat. de ordine SS. Domini Nostri Urbani Papæ VIII. *die 23. Martii 1630.*

„ Sacra Rituum Congregatio annuente SS. D. N. in Electione Patronorum mandavit infrascripta in posterum servari debere, declarans, quod aliter facta Electio nulla sit ipso jure.

„ Primo, quod elegi possint in Patronos ii solum, qui ab Ecclesia universali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificatorum duntaxat.

„ Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per secreta suffragia a Populo mediante consilio generali illius Civitatis, vel loci, non autem ab Officialibus solum, & quod accedere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius loci.

„ Idemque servari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per secreta suffragia a Populo singularum Civitatum Provinciæ.

„ Et quod Repræsentantibus Regnum, Civitatem, vel Provinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & ulterius interveniat consensus Episcopi, & Cleri dictarum Civitatum.

„ Et tertio, quod causæ electionis novorum Patronorum debeant in Sacr. Congregat. deduci, & ab ea examinari, ac demum causa cognita ab eadem Congr. approbari, & confirmari.

„ Et ne præmissorum ignorantia ullo unquam tempore possit allegari, eadem Sacra Rit. Congregatio supradictum Decretum imprimi, & publicari mandavit.

85 Approbatio S. Patroni, seu Protectoris principalis solet concedi pro unico solo cum hac clausula: *Dummodo alium principale Patronum, seu Protectorem non habeant*, ut *in una Mazzaren. 30. Martii 1697. pro universitate Castri Veterani, & in alia Lucen. 12. Julii 1669. pro Universitate Terræ Monteroni*, apud Monacell. *tom. 2. titul. 6. form. 10. n. 11.*

86 Regulares exempti utentes Breviario Romano, quamvis ex dictis supra *nu.* 83. non teneantur recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de Sanctis Diœcesium, seu solitis recitari in Diœcesibus, in quibus existunt, posse tamen illa licite recitare, si velint, expresse tenent Hennon *tom. 1. tract. in Decaleg. dis. 1. art. 4. conclus.* 3. La Croix *lib. 4. num 1246.* Sporer *tom. 3. Theolog. Sacramental. part. 1. cap. 2. num. 122.* & alii; Et favent *Rubrices particulares nostri Breviarii Franciscani num.* 84. ibi: „ Ad alia tandem specialia Locorum Officia nunquam tenemur, nisi expressa adsit mentio de Regularibus in concessionibus, & tunc, deficiente præcepto, adhuc recitanda erunt ad libitum, prout superius in Rubr. num. 13. manet præscriptum"; Et ratio conclusionis est, quia Privilegium Principis alicui Provinciæ, aut Civitati concessum, quando nemini nocet, est latissime interpretandum, cum sic habeat rationem Beneficii; *cap. olim 16. de verbor. signific.* ibi: *Cum Beneficia Principum sint interpretanda largissime*; Temerarium enim est, & perabsurdum liberalitatem Principis non ad augmentum Privilegiorum, sed ad diminutionem convertere, seu interpretari velle, ut expresse dicitur *in l. Hac saluberrima 2. Cod. de Propositis agentium in rebus*. Ergo Privilegium Apostolicum concessum alicui Diœcesi, seu Provinciæ, vel Regno pro recitandis certis Officiis particularibus potest ita late interpretari, ut etiam comprehendat Regulares, ut eo uti possint, si velint, eo vel maxime, quod potissime in Privilegiis concessis favore cultus Divini sit lata facienda interpretatio ut notat Fagnan. *in cit. cap. Olim 16 de Privil. num. 25.* & Calderin. *consil. 422. alias 6. de privilegiis*, per clarum textum *in cap. In his 30. de privilegiis*, ibi: *In his, quæ cultum Divinum facere dignoscuntur, non maligna, sed benigna est potius interpretatio facienda*. Et concordat *cap. Odia 15. de Regul. juris in 6.* ibi: *Favores convenit ampliari*; Tum quia hoc conducit ad servandam uniformitatem Divini Officii. Non est tamen recedendum a Decreto *Sacr. Congregation. Rit. 19. Julii 1687.* disponente contrarium, ut apparet *in Rubricis particularibus nostri Breviarii Franciscani num. 78. in fine*, ubi sic expresse habetur: *Immo nec possumus Octavas prædictas, & Patronorum minus principalium, ac Sanctorum Diœcesum Festa cum Officio celebrare vigore Constitutionum a Sede Apostolica approbatarum, nisi de eisdem Festis singularis ibi adsit mentio, & particularis dispositio. Ex Decreto 19. Julii 1687.* Vide ad id verb. Resolutiones Sacrar. Congreg. in Indice 2. Decembr. Merati n. 142., & 224.

87 Hinc quando permittitur fieri Officium aliquod per ditiones subjectas Cæsari, per has intelliguntur etiam Urbes Imperiales; In omnibus enim Cæsareis Rescriptis, in quibus Cæsar de aliqua talium Civitatum loquitur, semper dicit: *Nostra & Sacri Romani Imperii Urbs*. Item intelliguntur etiam omnes Provinciæ, Ditiones, & Loca, quæ de facto sunt proprie dicta Feudi Imperii, quia ejusmodi Feuda sunt vere subjecta Cæsari, cum sit illorum Dominus directus, ut liquet ex communi definitione Feudi apud Schraderum *Tract. Feudal. part. 2. cap. 2.* Sic Gobat. *tom. 1. tract. 5. num. 650. Append. 5. lit. N.* La Croix *lib. 4. n. 1247.* & alii.

Locorum Ordinarii tam Sæculares, quam Regulare, 88
nequeunt propria auctoritate, quovis prætextu, mutare ritum, qui habetur in Kalendario Romano, seu Rubricis Breviarii in altiorem ritum, neque extendere concessa Officia de loco ad locum; *Sic* expresse statuit Sacr. Rit. Congregatio approbante Urbano VIII. qui insuper tale Decretum cum aliis jussit apponi in novis Breviariis, uti de facto in initio nostri Breviarii Franciscani reperitur, ut sequitur.

„ Sac. Rituum Congreg. declaravit, & decrevit, non potuisse post Bullam Pii V. de Breviario Romano, neque posse locorum Ordinarios, tam Sæculares, quam Regulares, addere Kalendariis etiam propriis, Sanctorum Officia, nisi ea duntaxat, quæ a Breviarii Romani Rubricis, vel Sacr. Rit. Congregat. seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur; Neque propria auctoritate, quovis prætextu, mutare Ritum, qui habetur in Kalendario Romano, seu in Rubricis Breviarii in altiorem Ritum, neque extendere concessa Officia de loco ad locum.

„ Item vetuit, & prohibuit celebrari per totam Civitatem, vel Diœcesim, etiam de cujuscumque Ordinarii auctoritate Festum cum Officio, eo quod in loco adsit Ecclesia Parochialis vel Regularis, vel Abbatialis, aut aliqua Reliquia; sed tantum in ipsius Sancti Ecclesia Titulari, seu ubi asservatur Corpus, aut insignis Reliquia, & non alibi.

„ Insignes autem Reliquias declaravit esse Caput, Brachium, Crus, aut illam partem corporis, in qua passus est Martyr, modo sit integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis approbata.

„ De Sanctis Episcopis locorum, Martyribus, Civibus & aliis Festis, de quibus in Kalendario Romano, seu Rubricis Breviarii nihil habetur, uti etiam de Beatis nondum Canonizatis, nihil propria auctoritate constituatur, sed omnino consulatur Sac. Rit. Congr.

„ Decretum quoque nuper editum super electione Sanctorum in Patronos, & impressum omnino servetur. Et hæc omnia decrevit, statuit, & mandavit, innovando pœnas Constitutionis Pii V. respective.

„ Facta deinum Relatione horum Decretorum SS. Urbano Papa VIII. ea laudavit, & approbavit, ac in omnibus ubique sub prædictis pœnis servari præcepit, necnon in novis Breviariis de mandato Sanctitatis Suæ imprimendis apponi possit.

Loco ✠ Sigilli.
T. Tegrimius Episcopus Assisien. Secret.

Officium recitatur sub ritu duplici minori de illo Sancto, cujus habetur Reliquia insignis, scilicet Caput, Brachium, Crus, aut ea pars Corporis, in qua passus est Martyr, dummodo sit integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis approbata, cujus ratione recitandum est 89
Symbolum in Missa; *sacr. Rit. Congregat. 8. April. 1628.* 90
Qui recitant Officium de Sancto, de quo habent insignem Reliquiam in propria Ecclesia, si celebrent eo die in alia Ecclesia, debent omittere *Credo*; *Sacr. Congreg. Rit. 2. Decembr. 1684.*

De Sancto, cujus habetur Corpus, vel insignis Reliquia, non potest fieri Officium, nisi constet de identitate, & nisi reperiatur in Martyrologio Romano; Reliquiæ vero a Locorum Ordinariis approbatæ, possunt exponi ad fidelium venerationem, *Sacr. Congr. Rit. 11. Augusti 1691. approbante S. S. die 19. Octobris ejusdem anni 1691.* ut patet ex Originali prout sequitur. 91

Decretum Generale.

„ Cum Sacror. Rituum Congregationi innotuerit, quamplures abusus irrepsisse circa recitationem Officii sub prætextu Decreti ab eadem Congregatione evulgati de an. 1630. & in Breviario Romano impressi, in quo permittitur posse in Ecclesia recitari Officia, Missas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, aut Reliquiæ insignes in ea asservantur: Eminentissimi Patres eidem Sacræ Congregationi Præpositi iisdem abusibus evellendis præcipue intenti, inhærendo Decretis alias in similibus editis, declararunt, prædicta Officia Sanctorum ratione Corporis, seu insignis Reliquiæ recitanda, intelligi debere de Sanctis duntaxat in Martyrologio Romano descriptis, & dummodo constet de identitate Corporis, seu Reliquiæ insignis illius met Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano descriptus; De ceteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non descriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit specialiter concessum, Officia recitari, & Missas celebrari vetuerunt, non obstante, quod ipsorum Corpora, vel insignes Reliquiæ in Ecclesia asserventur. Quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis debitam fidelium venerationem (prout hactenus servatum est) exhibendam esse censuerunt, sed absque Officio, & Missa, sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione S. Pii V. contentis, die 11. Augusti 1691.

„ Et

„ Et facta de prædictis Sanctissimo per me Secretarium „ relatione, Sanctitas sua hujusmodi decretum approba„ vit, ac ut debitæ executioni demandetur, locorum Or„ dinariis injungendum esse præcipit. Die 19. Octobris „ ejusdem anni 1691.

92 Dedicationis Festum, & Officium extra actum Consecrationis non potest amplius mutari ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica *Sacr. Rit. Cong. 16. Octobr. 1604.*

93 Si in locis Diœcesis nullus reperiatur electus Patronus tenetur Diœcesis non solum ad Festum de Patrono Civitatis, sed etiam ad octavam *Sac. Rit. Cong. 29. Septemb.*
94 1658. In Patronorum, sive Protectorum præcedentia servandus est ordo Hierarchiæ Ecclesiæ, & inter ordinem Hierarchicum anterioritas in electione. *Sac. Rit. Cong. 12. Martii 1690.*

95 Canonici sub onere, & obligatione restitutionis fructuum tenentur psallere, seu canere in Choro cum aliis, & non satisfaciunt, si solum assistant, & intersint Horis, & per Cappellanos, & alios Beneficiatos psallant; ipsi vero vel ibi, vel domi privatim recitent Horas, quia institutio Canonicatuum est, non ut assint tantum in Choro, sed ut canendo assistant, & ob id eis dantur distributiones; Colligitur ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 12. de reform.* ibi: „ Omnes vero Divina per se, & non per „ substitutos compellantur obire Officia . . . atque in „ Choro ad psallendum instituto Hymnis, & canticis Dei „ nomen reverenter, distincte, devoteque laudare: *Et sic „ censuit Sac. Cong. Concilii, nam proposito dubio*: An Ca„ nonici, & alii, qui intersunt Divinis Officiis, satisfa„ ciant eorum muneri exhibendo suam præsentiam in „ Choro etiam, quod non cantent, neque psallant, ma„ xime si allegarent se eo tempore meditari, vel submis„ sa voce dicere, quæ ab aliis cantantur, vel alias præ„ ces tunc recitare? *An vero teneantur* præcise alta, & „ consona voce Divina Officia, & Horas Canonicas re„ citare, cantare, & psallere, & aliter non satisfaciant „ muneri, & obligationi? Eadem Sacr. Congreg. sub die „ 20. Aprilis 1602. censuit teneri omnino psallere, alio„ quin obligationi suæ non satisfacere". Vide verb. *Missa, articul. 3. num. 11.* ubi ad id affertur novissima dispositio
96 Benedicti XIV. Canonici ex decentia debent alta voce cantare in Choro, & Episcopus potest illos ab hoc hortari, sed non cogere. *Sacra Congr. Rit. in Egitanensi 23. Nov. 1602.* (a)

97 Extra Chorum ipsi Canonici, & quicumque alii, quando soli recitant, non obligantur tam alte loqui, & recitare, ut circumstantes possint audire, quia id nulla Lex præcipit, ut testibus Gobat. *tom. 1. tract. 5. num. 691.* & Sporer *loc. cit. num. 110.* docet *Communis Doctorum*.
Probabilius tamen privatim, & soli recitantes debent ita 98
alte proferre verba ut possint ipsimet ea audire, si non impediat propria surditas, vel tumultus, & strepitus aliorum, quia Divinum Officium est injunctum per modum orationis vocalis. Sic cum multis docet Suarez, & Sporer *loc. cit. num. 110.* Monacell. *tom. 2. tit. 15. form. 1.*
num. 9. & alii. Sufficere autem, ut quocumque minimo 99
sono, seu voce absque syllabarum confusione verba distincte pronuncient, docent Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 11. q. 4.* Tannerus *de Horis Canonicis q. 1. num. 110.* Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 5. num. 6.* Busembau *lib. 4. cap. 2. dub. 2. art. 4. num. 2.* cum Bonacina, & aliis ibi citatis: item Caramuel, Bassæus, Baldelius apud Dianam *part. 10. tract. 11. resolut.* 33. & alii, quia revera non potest exhibere Lex aliqua requirens clariorem pronunciationem.

Et hoc maxime pro Regularibus ob Privilegium a Leo- 100
ne X. concessum Fratribus Minoribus, ut possint Horas Canonicas mentaliter persolvere, ut patet ex infrascriptis verbis dictæ petitionis relatis a Rodriquez *in Bullario Regularium inter vivæ vocis Oracula Leonis X.* & a Sporer *loc. cit. num. 111.* ibi: Placeat Sanctitati vestræ, ut „ ne Fratres mutuo se impediant in Officio Divino, aut „ aliis sint fastidiosi, quod, quæ in ordinario jubentur „ dici secreto sub silentio, tam in Horis Canonicis, quam „ etiam in Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed „ satisfaciant dicendo mentaliter aut legendo intra se per „ librum, quia aliqui devotius sic dicunt, & absque im„ pedimento, & fastidio aliorum. Et eodem modo possit „ facere, qui dicit Officium solus, cum prolatio verba„ lis sit præcipua, ut ab aliis intelligatur". Cui postulationi cum aliis simul propositis annuit Leo Papa, ut per suas Litteras authenticas testatur Eminentissimus Laurentius Presbyter Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum die 15. *Aprilis anno* 1516.

An autem illa verba: *Et eodem modo possit facere, qui* 101
dicit Officium solus, debeant referri solum ad præcedentia, nimirum illa, quæ in ordinario jubentur dici *secreto sub silentio*, ut Pater, Ave, Credo, & alia quædam; an vero sint extendenda ad totum Divinum Officium, ita ut solus extra Chorum possit totum Divinum Officium dicere mentaliter absque ulla pronunciatione, seu expressione, vel formatione verborum? Gravis est inter Doctores controversia. Quidam enim, ut Navarrus *de Oratione cap. 19. n. 88.* Rodriquez *q. Regular. tom. 1. q. 2. art. 4.*

Cela-

(a) Nota. Quamvis Concilium Tridentinum, & Concilia quam plurima Provincialia a Sancta Sede approbata, quamvis Summus Pontifex Bened. XIV. in sua Constit. die 19. Augusti 1744. edita, præcipiant, ut Canonici omnes in Choro cum aliis psallant, & canant, & Lucius noster asserat, quod ad id stricto jure teneantur; nihilo tamen minus ipse autumat, Episcopum illos posse hortari, sed non cogere, juxta Sac. Rit. Cong. Decretum. Verum Auctor noster proprio se perimit gladio. Si Canonici tenentur psallere, & canere, aliter non satisfaciunt suæ obligationi, Episcopus itaque potest illos cogere ad psallendum & canendum, si sola hortatio sufficiens non esset. Quod ut magis magisque planum fiat, audiatur Bened. XIV. in suo Brevi ad Eminentissimum Cardinalem Delphinum Patriarcham Aquilejensem dato, die 19. Januarii 1748. in quo hæc habet verba: „ Porro nolumus inter tot tantaque „ privilegia eidem Capitulo, & Canonicis concessa numerandum esse illud, quod quemadmodum Tibi, æque ac No„ bis notum est, antiqua traditione contra Sacrorum Canonum sanctiones, ac nostram præsertim Constitutionem, „ cujus initium est, *Cum semper oblatas*, invectum ab ipsis Canonicis, non modo contenditur, sed etiam servatur, „ interessendi duntaxat Choro, & cum cæteris Mansionariis, Cappellanis, Acolythis, & Clericis canentibus, psal„ lentibusque adsistendi, numquam vero cum iisdem canendi, psallendive, etsi nonnullos eorumdem esse accepimus, „ qui aliter sentientes a conscientiæ angoribus agitantur, ex eo quod ea propter se non fecisse fructus suos existi„ ment. Itaque a Te, dilecte Fili noster, poscimus, & flagitamus, ut non solum hujusmodi ABUSUM & CORRU„ PTELAM ab Ecclesiastica disciplina abs onam, & Canonicis ordinationibus, *ac nostræ quoque Constitutioni contra„ riam* penitus evellere, & eradicare adnitaris; verum etiam ipsos suaviter fortiterque admoneas, & horteris, ut in „ posterum ea qua decet, ac *tenentur* reverentia Choro intersint, adsistantque, nec non pari pietate, attentione, „ ac vigilantia *omnino canere, vel psallere* cum cæteris studeant, & contendant. Deinde iisdem edicas & notum „ facias; Nos, quemadmodum per hasce nostras in forma Brevis litteras Tibi declaramus, & injungimus, decerne„ re, atque statuere, sicut *in eadem Constitutione nostra sanximus* ipsos suosque successores Canonicos, Choro quidem „ interessentes, adsistentesque, minime vero canentes, psallentesve, NULLO PACTO " ex præbendis, & distributionibus facere fructus suos, atque adeo RESTITUTIONI *obnoxios esse, ac fore &c.* Ex Summi itaque Pontificis Maximi verbis evincitur, ut Episcopi omni nisu, omnique conatu curent, non hortatione tantum, sed etiam coactione, ut Canonici in Choro cum cæteris canant, psallantve, & sic abusum illum, ac corruptelam penitus evellant, & eradicent, quæ multis in locis invaluit, contra Ecclesiasticas ordinationes.

Quid vero dicendum de privilegio a Leone X. Fratribus Minoribus concesso, quod Lucius noster obtrudit? Illud nempe, aut omnino commentitium esse, aut si verum, omnino revocatum censeri a Summis Pontificibus Gregorio XV. & Urbano VIII. qui illud, & alia vivæ vocis oracula Prædecessorum Pontificum revocarunt. Verum enim vero, quo authentico documento hoc probatur privilegium? Forsan authenticis litteris Card. Laurentii? At ubinam gentium sunt istiusmodi authenticæ litteræ? Ab Auctoribus, qui privilegium hoc divendunt non producuntur. Porro privilegium hoc omni caret verisimilitudine. Primo, quia in *cap. Dolentes* præcipitur distincta, ac devota Officii Divini recitatio, quæ in Deum dirigat non solum propriam, sed etiam aliorum mentem. Tum quia præceptum recitandi Divinum Officium Ecclesiasticum est, quod secundum omnes Theologos directe pertinet ad exteriorem recitationem, quæ spectat immediate ad forum Ecclesiæ. Quonam pacto itaque poterat Pontifex Summus Leo X. Fratribus Minoribus concedere, ut totum Divinum Officium mente recitarent, etiam quando soli recitant, contra naturam, & institutionem Ecclesiasticam ipsiusmet Divini Officii?

Quod si privilegium hoc vivæ vocis oraculo concessum velint, jam cum cæteris vivæ vocis oraculis revocatum censemus a Gregorio XV. & Urbano VIII. 20. Decembris 1631. qui *omnia & singula privilegia, facultates, licentias, & gratias quæcumque vivæ vocis oraculo a Prædecessoribus suis concessas*, omnino revocat. Neque in mentem alicui veniat, privilegium recitandi mentaliter Divinum Officium esse declarationem juris communis, adeoque non revocatum a dictis Pontificibus; Nam Jus commune Ecclesiasticum conceptis verbis præcipit, ut Divinum Officium clara, ac distincta voce persolvatur, ut omnes fatentur, non autem mente; unde tale privilegium non esset declaratorium Juris communis, sed potius ipsi oppositum, uti est perspicuum.

Casarubius, Corduba, Miranda, eosque citans Bruno Cassaing. *de Privilegiis Regularium part. 2. tract. 8. cap. 4. profess. 5.* Joannes Crucius, Sanctorius, Persicus, Tamburinus apud Dianam *p. 10. tract. 11. resolut. 1.* & Sporer *loc. cit. num. 111.* tenent, quod solus extra Chorum possit totum Divinum Officium dicere mentaliter, quia id suadet ratio addita in petitione: *Cum prolatio verbalis sit præcipue, ut ab aliis intelligitur*, quæ ratio non tantum de illis paucis *Pater*, *Ave*, *Credo*, sed de toto Officio a solo recitando militat: Alii tamen, ut post Garziam, & Pellizarium Diana *part. 20. tract. 11. resolut. 1.* Lugo *Respons. moral. lib. 3. dub. 17.* Henno *loc. cit. art. 6. conclus. 4.* & fere communiter de hoc scribentes tenent oppositum, teste Sporer *loc. cit. conclus. 4.* ubi dicit hoc Privilegium, utpote vivæ vocis oraculo concessum, fuisse ab Urbano VIII. revocatum, sed de hoc infra sub verb. *Oracula vivæ vocis*.

102 Litaniæ in Festo S. Marci, & tribus diebus Rogationum sunt pars Divini Officii, adeoque recitandæ sunt de præcepto sub mortali; Vide verb. *Litaniarum. 16.* Et qui-
103 dem recitandæ sunt proprio mane, nec possunt recitari Vesperi pridie statim post Matutinum, & Laudes ab illis, qui Matutinum, & Laudes recitant Vesperi pridie. Vide dict. verb. *Litania n. 17.*

104 Adstricti Breviario Romano non tenentur in diebus in Breviario notatis recitare Officium B. M. Virginis, Officium Defunctorum (excepto die Animarum) Psalmos Graduales, & Pœnitentiales, quia a tali obligatione ipsos expresse liberavit S. Pius V. Const. incip. *Quod a Nobis*, cujus Summarium habes supra *art. 1. num. 10.*
105 uti adest *in initio Breviarii Franciscani*. Excepit tamen S. Pontifex expresse illas Ecclesias, in quibus viget sancta consuetudo, & usus recitandi in Choro Officium B. M. V. ita ut in prædictis Ecclesiis, sive sæcularibus, sive Regularibus, debeat adhuc servari talis laudabilis, & sancta consuetudo recitandi more solito prædictum Officium; Unde in prædictis Ecclesiis saltem dict. Constitutione S. Pii V. antiquioribus manet obligatio recitandi prædictum Officium B. M. V. in Choro, non tamen privatim extra Chorum, ut notant Herincx *de Horis Canonicis disp. 2. q. 2. num. 13. in fine*, Sporer *loc. cit. numer. 115.* & alii passim, sic servante communi praxi.

106 Hinc Canonici tenentur recitare in Choro Officium Defunctorum, Psalmos Graduales, & Pœnitentiales solum juxta dict. Constitutionem S. Pii V. & non alias; *S.*
107 *Congr. Rit. in Suessan. 28. Januar. 1606.* Et qui prædicta non recitant, minime peccant; *Sac. Congr. in Barchinonen. 10. Januarii 1609.* Observanda tamen sunt novissima sequentia Decreta. Proposito enim dubio in Sacra Congregatione Concilii: An in Ecclesia Suessana recitandi sint Psalmi Graduales, Pœnitentiales, & Officium B. M. V. & Defunctorum in diebus assignatis a Rubricis Breviarii; *Ead. Sac. Congr. 18. Augusti 1707.* respondit: *Ad formam Bullæ Pii V.* Sic refert eruditissimus Scarfantonus ad Ceccoperium *part. 2. lib. 3. in animadvers. ad tit. 11. sub num. 11.* Et Sacr. Rit. Congregatio 2. Septemb. 1741. sic expresse declaravit; *Persolventes Divinum Officium extra Chorum non tenentur ad Psalmos Graduales, nec Pœnitentiales, neque ad Officium parvum B. M. V. Defunctorum; Quæ quidem Officia, & Psalmi sunt onera tantummodo ex præcepto implenda in Choro*; Sic refert eruditissimus P. Cavalieri *in suis egregiis Commentar. tom. 1. part. 2. cap. 46. Decret. 4.* ubi post multa ad rem doctissime observata *sub n. 3.* hæc expresse habet; Hæc indubia cum sint, iisdem conciliari debet Decretum, ita ut, dum extra Chorum dictorum Officiorum nullam obligationem agnoscit, veritatem undequaque habet relate ad Romanum Clerum; Secus ad reliquum, qui in obligatione suæ consuetudinis perstat. Dum vero eadem Officia qualificat *onera ex præcepto implenda in Choro*, id verum erit de Officio Deiparæ pro iis Ecclesiis, in quibus consuetudo aderat; secus de reliquis Officiis, in quorum omissione, uti & Officii B. Virginis relate ad Ecclesias, quæ eamdem consuetudinem minime habebant, nonnisi concessas deperdunt Indulgentias. Dicuntur autem adhuc *onera ex præcepto implenda in Choro*, quatenus Rubricæ eisdem præfixæ, disertis verbis Choro demandant eadem; secus extra Chorum, ubi *posse dici pro temporis opportunitate*, duntaxat afferunt. Hæc ille, qui *sub num. 5.* subjungit, quod licet plurimi insignes Auctores asserant, consuetudinem in favorem Officii B. Mariæ in Bulla S. Pii præservatam, non obligare sub peccato, tamen loquendo de tali antiqua consuetudine ante S. Pium V. vult, quod peccati periculo fuerit, & adhuc reperiatur obnoxia; secus autem loquendo de consuetudine introducta post Sanctum Pium V. quia censetur potius inducta ex devotione, & causa lucrandi Indulgentias, quam ex animo se sub peccato obligandi; ut recte concludit ipse *sub n. 4.*

108 Officium B. M. V. tenentur Canonici adhuc recitare, ubi vigebat talis pia consuetudo, quia S. Pius V. in dict. Constitutione ipsam non abstulit, sed jussit servari, ut observat Fagnan. *in capit. 1. num. 35. de celebratione Missarum.* Immo Officium B. M. V. debet dici in Choro etiam in Dominicis si aderat consuetudo; *Sac. Rit. Congr.* 109
1. Septembris 1607. apud Gavant. *in Manual. Episcopor. verb. Hora Canonica numer. 17.* Et tempore Paschali recitantes Officium parvum B. M. V. in Choro debent recitare sine additione *Alleluja*; *Ead. Sacra Rit. Cong. 28. Martii 1626.* Et sic expresse Breviarii Rubrica *37. de Officio parvo B. Mariæ, & alii num. 2.* ibi: *Tempore Paschali in Officio parvo B. Mariæ, quod dicitur in Choro, non additur Alleluja Antiphonis, neque Versibus, neque Responsoriis.* Et hoc ad distinctionem Horarum majorum Canonicarum. Quod asserendum videtur etiam de aliis precibus, & versibus, extra Divinum Officium, ut in versiculis Sanctorum. V. G. *Ora pro nobis B. P. Francisce. Ora pro nobis B. Antoni. Ora pro nobis B. Didace &c.* qui cani solent in Novendiis, quæ fiunt ad eorum gloriam pro aliqua gratia impetranda, sicque ipsis non est addendum *Alleluja*, ut etiam pro versiculo: *Panem de Cœlo &c.* statuerat *Sac. Rit. Congregatio in Callen. 5. Julii 1698.* quæ ad dub. *An in expositione, & depositione SS. Sacramenti etiam causa devotionis, sit addendum Alleluja ad versiculum Panem de Cœlo*, respondit, *Negative*; Cui tamen versiculo peculiari ratione addendum esse *Alleluja* tempore Paschali, & in tota octava SS. Corporis Christi mandavit Clemens XI. *die 20. Januarii 1705.* & confirmavit, ac innovavit Clemens XII. *die 1. Septembr. 1730.* ut patet in verb. *Eucharistia in Instructione pro expositione SS. Sacramenti §. 21.*

Et non esse addendum *Alleluja* versibus Precum, etiam in Officio, præscribit Breviarii *Rubrica 24. de Versibus numer. 4.* ibi: *Versibus prædictis tempore Paschali semper additur Alleluja; Non autem versibus Precum*, ut *ibidem* recte notat Gavantus sequutus a Merati, nam in his attenditur potius ratio humilitatis, & mœroris, quam lætitiæ.

Congregationes, Religiones, sive Ecclesiæ, vel Na- 111
tiones habentes Apostolicum Indultum semel, vel pluries in singulis hebdomadibus, vel mensibus celebrandi Officium de Sanctissimo Sacramento, vel de aliquibus Sanctis in diebus non impeditis aliquo Festo duplici, vel semiduplici, non possunt hujusmodi Officia facere in diebus Quadragesimæ, Adventus, & Quatuor Temporum, etiamsi in Indulto de his diebus nulla sit facta specialis mentio. Nec in diebus, in quibus ponendum sit 112
Officium de Festo duplici, vel semiduplici translato, ut novissime declaravit Sacra Rituum Congregatio, ut sequitur.

DECRETA GENERALIA

Circa Rubricas.

„ Cum Sacrorum Rituum Congregationi demisse supplicatum fuerit sequentia dubia declarare,
„ Primum, An cum multis Congregationibus, Religionibus, sive Ecclesiis, vel Nationibus concessum sit a Sancta Sede Apostolica, ut semel, vel pluries in singulis hebdomadibus, vel mensibus celebrentur varia Officia per annum ver. gr. de Sanctissimo Sacramento, vel de Sanctis, in diebus non impeditis aliquo Festo duplici, vel semiduplici, liceat ejusmodi Officia facere etiam in diebus Sanctæ Quadragesimæ, Adventus, Vigiliarum, & quatuor Temporum, etiamsi de his diebus nulla sit facta specialis mentio in aliquibus Officiorum concessionibus?
„ Secundum; An dies impeditus Festo duplici, vel semiduplici pro dictis Officiis recitandis, intelligantur etiam dies, in quibus ponendum est Officium de Festo duplici, vel semiduplici translato, quemadmodum dicitur responsum fuisse olim a Sacra Congregatione; Quod scilicet Festum duplex, vel semiduplex etiam translatum, necnon dies Octavæ, sit dies impeditus respectu talium Officiorum?
„ Tertium: An Regulares absque speciali Privilegio, sed sola communicatione Privilegiorum aliarum Religionum, possint addere nomen Fundatores in Litaniis, & Confiteor, itemque recitare Officia, & Missas concessas aliis Religionibus?
„ Sacrorum Rituum eadem Congregatio ad relationem Eminentiss. & Reverendissimi Domini Cardinalis Colloredo respondit:
„ Ad primum negative, & hujusmodi Indulta non habere locum in Feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Vigiliarum, sive cum jejunio sive absque jejunio, nec in Feria secunda Rogationum, nec in alia Feria, in qua secundum Rubricas sit reponendum Officium Dominicæ.
„ Ad secundum Affirmative.
„ Ad tertium negative in omnibus.
„ Et ita declaravit, ac servari voluit. Ac insuper ut declarationes, seu Decreta prædicta omnibus innotescant, typis ea imprimi mandavit, Die 20. Martii 1706.

G. Card. Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

B. Inghirami Sac. Congr. Secret.

113 Habentes Indultum recitandi Officium de Sanctissimo Sacramento, debent illud recitare, uti recitatur in die ipsa Corporis Christi. *Sac. Congregat. Rit. in Aquen. 18. Junii* 1689. ubi inter alia Quæsita adsunt sequentia cum dictæ Sacræ Congregationis responsione.

„ Secundo, cum Regulares varii sint in assignando quolibet mense Lectiones secundi, & tertii Nocturni pro hujusmodi Officio, quæritur: An constet de Decreto ejusdem Sacræ Congregationis Rituum, quo utuntur PP. Barnabitæ, quod nimirum Lectiones secundi, & tertii Nocturni semper recitari debeant, pro ut in die Solemnitatis Corporis Christi?

„ Ad secundum affirmative ex Decreto pro Ordine Minorum de Observantia emanato die 12. Julii 1664.

„ Tertio, Quæritur: An quando recitatur Officium prædictum, Missa dici debeat, prout in Solemnitate Corporis Christi, & cum sequentia Lauda Syon &c. vel ut Missa Votiva de SS. Sacramento in fine Missalis, & an 2, & 3. Oratio dici debeant, ut infra Octavam ejusdem Solemnitatis, vel 2. A cunctis, & 3. ad libitum?

„ Ad tertium Missa Votiva celebranda est sine Sequentia, & cum Orationibus tempori congruentibus ex eodem Decreto; Et ita censuit, & servari mandavit Sac. Rituum Congr. hac die 18. Junii 1689.

A. Card. Cibo.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Casulius Sacr. Rituum Cong. Secret.

Unde caute legenda est expositio dicti Decreti *de die 12. Julii* 1664. facta in Rubricis Breviarii Franciscani *sub numer.* 33. nempe recitandum esse supradictum Officium, ut in die, idest cum *Alleluja*, quia *in die dicitur Alleluja*; cum ex supradictis clare, & expresse constet diversam fuisse mentem, & concessionem dictæ Sacræ Congregationis; Tum quia si contingat recitari dictum Officium inter Septuagesimam, & Feriam 4. Cinerum non potest congruere supradicta expositio, idest *cum Alleluja*, quia dicto tempore non dicitur *Alleluja*.

114 Ad Horas omnes, quæ recitantur in Choro, debent ardere duæ saltem candelæ in Altari. *Sac. R. Congr. 7. Augusti* 1594. apud La Croix *lib. 6. part. 2. n.* 2055. *Decret.* 31.

115 Assignantur Officia Beatissimæ Virginis Mariæ in toto Statu Ecclesiastico ex obligatione celebranda de mandato Sanctissimi Domini Nostri Benedicti XIII. sequenti Decreto.

„ Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIII. benigne indulsit, atque concessit, ut in toto Ecclesiastico Statu ab omnibus utriusque sexus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur sequentia Officia B. M. V. in ejus respective Festivitatibus recitari, & Missæ celebrari debeant. Videlicet I. Die 23. Januarii Desponsationis B. M. V. cum S. Joseph. II. Feria 6. post Dominicam Passionis de Septem Doloribus B. M. V. III. Die 16 Julii B. M. V. de Monte Carmelo. IV. Dominica Secunda Novembris Patrocinii B. M. V. V. die 10. Decembris Translationis Sacræ Domus Lauretanæ. VI. Et die 18. Decembris Expectationis partus B. V. Ita declaravit, ac servari mandavit die 23. Augusti 1725.

F. Card. Paulutius Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Nicolaus Maria Tedeschi Archiepiscop. Apamen. S. R. C. Secret.

116 *Adducuntur ad rem varia dubia proposita S. Sacræ Rituum Congregationi a Capitulo Cathedralis Collensis, & resoluta ut infra.*

I. An recitatio Officii Beatissimæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo possit (ut pluribus in locis fit) transferri in Dominicam sequentem diem decimam sextam Julii?

II. An Cathedralis Collensis, quæ per triginta circiter annos recitavit Officium S. Artemiæ Virginis, & Martyris die secunda Junii, eo quod in ea asservetur Corpus, possit talem recitationem continuare?

III. An occurrente in feria tertia Rogationum Festo simplici, in Cathedrali, & Collegiata, sint cantandæ duæ Missæ?

IV. An in absolutionibus in die commemorationis omnium fidelium defunctorum, sit dicenda tota conclusio in Oratione?

V. An in expositione, & depositione SS. Sacramenti, etiam causa devotionis, sit addendum Alleluja ad versiculum, Panem de Cœlo?

VI. An Parochus duarum Ecclesiarum unitarum debeat de ambarum Patrono, & Titulari recitare Officio juxta Rubricas?

VII. An in Anniversario occurrente in Festo duplici secundæ classis, possit cantari Missa de Requiem?

VIII. An in duplicibus primæ classis, præsente corpore, possit defunctorum Missa cantari? Et an dici possit una Missa privata deficientibus Clericis in Choro?

IX. An infra octavas privilegiatas possit cantari Missa Defunctorum in Anniversario, & Officio solemni?

X. An in die Anniversarii, & depositionis possit cantari defunctorum Missa loco Conventualis, ut Rubrica innuere videtur?

XI. Quando in Mense Novembris sunt eadem die ponenda plura Initia Prophetarum, an sit tantum dicenda unica Lectio?

XII. An poni possint plura tribus Initiis unica die.

XIII. An ubi sunt plura Officia habentia primas Lectiones proprias, possint omitti aliqua ex dictis Initiis?

XIV. An in Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus fit de duplici primæ classis, sint cantandæ duæ Missæ?

XV. An quando ab aliqua Congregatione dicitur totum Officium Defunctorum, dici debeat, ut secunda die Novembris, omittendo Psalmos post Vesperas, & Matutinum positos?

XVI. Si Anniversarium anticipetur, aut postponatur per aliquot dies, an possit dici Missa, ut in Anniversario?

XVII. An occurrente Festo S. Marci infra octavam Paschatis in Missa Rogationum sit dicendum Credo?

XVIII. An deficiente Subdiacono pro Missa solemni possit per Superiores substitui constitutus in minoribus ad cantandam Epistolam, paratus absque Manipulo?

XIX. An Sacerdos Missam celebraturus, transiens ante Altare, ubi fit populi communio, debeat permanere genuflexus, donec & quousque terminetur communio?

XX. An Officium Defunctorum pro secunda die Novembris, possit recitari etiam præsente Episcopo, ante Completorium diei Festi omnium Sanctorum?

XXI. An in Cathedrali Collensi, quæ habet privilegium recitandi Officium Sanctæ Crucis qualibet sexta Feria non impedita, possit cantari unica Missa cum commemoratione Sanctæ Crucis, quando in dicta feria sexta occurrit feria quæ habet Missam propriam?

XXII. An sit toleranda consuetudo, quod Hebdomadarius, aut alius Canonicus post Processionem in Festo S. Agathæ Virginis & Martyris, stans ad Altare majus benedicat populum, habens tantum superpelliceum, & Stolam, sicut in aliis Processionibus, in quibus circumferuntur aliquæ Reliquiæ cum Alba, Stola, & Pluviali?

Dicta Sacra Rit. Congregatio in Collen. die 5. Julii 1698. Respondit:

Ad I. Negative.

Ad II. Doceant, an sit descripta in Martyrologio, & de ejus identitate.

Ad III. Negative.

Ad IV. Negative.

Ad V. Negative. Hæc resolutio non est intelligenda de tempore Paschali, nec de diebus infra Octavam Corporis Christi; Merati in 2. *Indice Decretorum num.* 200. ex Decreto *anni* 1703. 20. *Januarii & 1. Septembris* 1710.

Ad VI. Pro utroque Titulari Affirmative, maxime si Ecclesiæ sint peræque unitæ.

Ad VII. Negative.

Ad VIII. Negative in omnibus.

Ad IX. Negative.

Ad X. Negative.

Ad XI. Affirmative.

Ad XII. Negative.

Ad XIII. Occurrente legitima causa, Affirmative.

Ad XIV. Negative.

Ad XV. Negative. Hæc resolutio confirmata fuit 23. Junii 1736. 3. Aug. 1737. & 8. Maji 1738.

Ad XVI. Affirmative.

Ad XVII. Negative.

Ad XVIII. Data necessitate, posse permitti.

Ad XIX. Negative.

Ad XX. Affirmative. Hæc resolutio spectat ad Cathedrales Ecclesias tantum; Merati in 2. *Indice Decretorum num.* 206. & 220. ex Decret. 1. *Septembr.* 1607. & 22. *Jan.* 1701.

Ad XXI. Negative.

Ad XXII. Posse permitti.

ARTICULUS IV.

Quoad ea, quæ concernunt ordinem, tempus, locum, situm, & habitum recitandi Divinum Officium.

SUMMARIUM.

1 *In recitandis Horis Canonicis servandus est ordo ex præscripto Ecclesiæ in Breviario signatus.*

2 *Ordo recitandi Horas Canonicas publice in Choro servandus est sub portali.*

Ex-

3 *Extra Chorum autem, & privatim solum sub veniali, secluso contemptu, vel scandalo.*

4 *Immo interveniente aliqua caussa rationabili, neque erit peccatum veniale integras Horas transponere, & dictum ordinem invertere.*

5 *Assignantur tales justæ, & rationabiles caussæ.*

6 *Qui absque rationabili, & justa caussa incipit Officium sequentis diei, nondum finito Officio diei præsentis, peccat venialiter.*

7 *Si autem id fiat ex rationabili, & juxta caussa, non peccatur nequidem venialiter.*

8 *An autem sit, & quod peccatum, Matutinum, & Laudes non recitare ante celebrationem Missæ?* remissive.

9 *Tempus pro absolvendo toto Divino Officio a Matutino a Completorium ex primæva institutione incipit a media nocte præcedenti usque ad mediam noctem sequentis diei.*

10 *At vero ex communi praxi, & consuetudini potest nunc licite anticipari, & recitari Matutinum cum Laudibus Vesperi pridie.*

11 *Quanam hora Vesperi pridie inchoari possit Matutinum?*

12 *Per unicam recitationem Matutini, & Laudum non potest satisfieri obligationi pro hac die præsenti, & pro die sequenti.*

13 *Tempus statutum, & habile pro implendo toto Divino Officio unius diei terminat in media nocte sequenti.*

14 *Tali tempore elapso, cessat obligatio Officii recitandi illa die; & si nondum fuerit ei integraliter satisfactum, non potest amplius statim transacta dicta media nocte satisfieri.*

15 *Assignatur tempus proprium pro singulis Horis persolvendis juxta suam primam institutionem.*

16 *Assignatur tempus proprium, & accuratum pro singulis Horis persolvendis juxta jam receptissimam consuetudinem.*

17 *Vesperæ possunt licite sine ullo peccato privatim recitari post prandium etiam in Quadragesima.*

18 *Immo congruentius est nunc secundum multos Vesperas privatim recitare post prandium etiam in Quadragesima.*

19 *Pro publica recitatione Horarum in Choro servanda sunt tempora consueta Ecclesiarum etiam sub mortali, nisi interdum adsit justa, & rationabilis caussa differendi, seu anticipandi.*

20 *Pro privata tamen recitatione non sunt servanda sub mortali dicta tempora, sed erit solum veniale peccatum, quamvis notabiliter anticipetur, seu postcipetur etiam sine ulla caussa.*

21 *Immo, aliqua justa interveniente caussa, neque veniale erit non servare statuta tempora in recitatione privata.*

22 *Assignatur justæ, & rationabiles caussæ, ob quas potest licite anticipari, vel postcipari privata Horarum recitatio.*

23 *Aliqua justa interveniente caussa non recitandi statuto tempore pro privata recitatione Horarum melius, & consultius est anticipare, quam postcipare; Pro majori autem securitate Regulares utuntur Privilegio Apostolico concesso Fratribus Minoribus.*

24 *Qui non habent nec participant simile Privilegium, nec aliquam habent justam caussam horas anticipandi, vel postcipandi, debent pro viribus quasli et Horas etiam privatim statis temporibus recitare, & refertur ad id memorabile exemplum de quodam Eremita.*

25 *Insuper adducitur ad id aliud terribilius exemplum de B. Peregrino Archiepiscopo Coloniensi.*

26 *Officium Divinum in Cathedralibus, Collegiatis, & Ecclesiis Regularibus Choro addictis recitandum est publice in Ecclesia, seu Choro.*

27 *Quosnam autem concernat obligatio recitandi in Choro, seu Ecclesia?* remissive.

28 *Canonici tenentur recitare Officium in Choro, nec ipsis potest Episcopus concedere, ut officient in Sacristia.*

29 *Potest tamen aliquando ex caussa, veluti ob frigus, seu nimium calorem extra Chorum arbitrio Episcopi recitari Divinum Officium in diebus ferialibus, in diebus vero Festivis omnino recitandum est in Choro.*

30 *Hinc tolerandum est quod Canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in Sacristia.*

31 *Privata Horarum recitatio fieri potest in omni loco honesto.*

32 *Et secundum multos etiam in locis sordidis, & immundis, etiam dum venter exoneratur; Quod tamen extra casum necessitatis non caret culpa veniali.*

33 *In Choro, & publica recitatione Divini Officii servandus est situs, & habitus Corporis, stando, sedendo, genuflectendo, præscriptus in Rubricis, & hoc sub veniali.*

34 *In privata tamen recitatione potest sine ullo peccato non servari talis situs, & habitus.*

35 *Canonici in Choro, vel in Ecclesia Divinis Officiis interessentes sine habitu Canonicali, & superpelliceo debent puncturi.*

36 *Qui recitat Matutinum pro feria secunda sequenti ante solis occasum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad Antiphonam finalem B. M. V. debet tamen genuflectere, si illud recitet post occasum solis.*

37 *Attendenda est ad rem Pontificia Decisio, quæ affertur.*

IN recitandis Horis Canonicis servandus est Ordo ex 1
præscripto Ecclesiæ in Breviario signatus, ut videlicet recitetur primo Matutinum ante alias Horas;
Prima ante Tertiam, Tertia ante Sextam, & hujusmodi, nec invertatur talis Officio, recitando v. gr. Primam ante Matutinum, Tertiam ante Primam, Sextam
ante Tertiam, & hujusmodi; *Communissima*. Ordo re- 2
citandi Horas Canonicas publice in Choro servandus est
sub mortali; Sic expresse post Merchant. Sporer *tom. 3. tract. Append. de Horis Canonicis cap. 2. sect. 4. §. 3. ante*
n. 131. & alii. Extra Chorum autem, & privatim solum 3
sub veniali, secluso contemptu, vel scandalo; *Communis* contra Vasquez *de Beneficiis cap. 4. §. 1. art. 1.* ubi dicit peccare mortaliter, qui sæpe talem ordinem invertit; At certe, secluso contemptu, vel scandalo, etiamsi sine causa invertatur talis ordo, recitando v. g. Vesperas ante Primam, Sextam ante Tertiam, & hujusmodi, est solum peccatum veniale, quia talis ordinis inversio nec gravem continet deformitatem, nec de substantia Divini Officii quidquam imminuit; *Sic* Sporer *l. c. num.* 131. testans esse communissimam Doctorum sententiam.

Immo aliqua interveniente rationabili causa neque 4
erit peccatum veniale integras Horas transportare, &
dictum ordinem invertere; *Communis*. Causa autem ra- 5
tionabilis, & justa, seu sufficiens invertendi ordinem est,
si quis serio veniat ad Chorum, una Hora jam integre finita, seu jam incæpta; iste enim licite, & laudabiliter pergit cum aliis in Choro psallere, postea Horam, seu partem Horæ omissam recitaturus; laudabilius enim est, statim cum Choro psallere, & se illi conformare, quam velle prius supplere, & interim Chorum obsequio suæ vocis defraudare, Navarrus, Toletus, Sa, & alii cum Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 5. n. 7.* Sporer *loc. cit. n.* 132. *& seq.* La Croix *lib. 4. n.* 1309. Item si quis non habeat Lectiones ad manum, potest interim licite recitare, Psalmos Matutini, & Laudum, & etiam reliqua, quæ habet, Lectiones postea recitaturus; *Communis* cum supra citatis. Item si quis in itinere, vel alibi, ubi non potest commode expectare, non habeat Breviarium, sed solum Diurnale, potest licite sine omni scrupulo interim recitare horas minores, postea Matutinum recitaturus; *Communis* cum supradictis. Item si quis ab amico, vel ab alio alicujus auctoritatis invitetur ad secum recitandas horas minores, cum ipse necdum recitavit Matutinum, tunc si hoc negare non possit absque sui periculo, seu aliqua nota saltem inurbanitatis, poterit licite cum ipso minores horas recitare postea Matutinum recitaturus; *Communis* cum supra citatis.

Qui absque rationabili, & justa causa incipit Officium 6
sequentis diei, nondum finito Officio præsentis diei, v. g. nondum dictis Vesperis, & Completorio, recitat Matutinum diei sequentis, peccat venialiter, quia licet ex illis non fiat unum Officium, nec videantur inter se habere ordinem, tamen voluntas Ecclesiæ est, ut prius persolvatur obligatio hujus diei, quam inchoetur alterius; *Communis* cum Suarez *de Oratione lib. 4. cap. 24. n. 3.*
Sporer *l. c. num.* 134. *Si* autem id fiat ex rationabili, & 7
justa causa, non peccatur nequidem venialiter; *Communis* cum supra citatis, & aliis. Hinc si quis timeat sibi lucem diei defuturam pro Matutino, potest ipsum licite prius recitare, nondum persolutis horis præsentis diei, quas memoriter sine indigentia lucis potest recitare dummodo non sibi suppetat modus habendi aliud lumen; Et universaliter omnis causa sufficiens ad inversionem inter horas unius diei est sufficiens etiam hic; Gobat *tom. 1. tract. 5. n.* 666. La Croix *loc. cit. num.* 1315. Sporer *loc. cit. n.* 134. & alii passim.

An autem sit, & quod peccatum, Matutinum, & 8
Laudes non recitare ante celebrationem Missæ; Vide verb. *Matutinum a n. 19. ad 21.*

Tempus pro absolvendo toto Divino Officio a Matu- 9
tino ad Completorium ex primæva institutione incipit a
media nocte præcedenti usque ad mediam noctem sequen- 10
tis diei. At vero ex communi, & jam recepta apud omnes consuetudine potest nunc licite anticipari, & recitari Matutinum cum Laudibus Vesperi pridie; Sic docente praxi communi, & tenente communissima Doctorum cum S. Thoma *Quodlibet 5. cap. 8.* ubi hujus praxis, & introductæ consuetudinis congruam hanc reddit rationem: *Quia solemnitas diei sequentis a Vesperis incipit, ideo merito casus obtinuit, ut post publicum Officium, Vesperas, & Completorium a meridie ordinarie in Ecclesiis jam persolutum ante horam quartam, deinceps preces nocturnas inchoare liceat.*

Quanam autem hora Vesperi pride inchoari possit Ma- 11
tutinum, habetur in Tabella, quæ singulis annis in Kalendario, seu Directorio dari solet, & ubi non de-

tur, potest observari Tabella, quæ anno 1706. prodiit Romæ typis Cameræ Apostolicæ, & traditur a La
12 Croix *lib. 4. post numer.* 1314. Per unicam tamen recitationem Matutini, & Laudum non potest satisfieri obligationi pro hac die præsenti, & pro die sequenti, ut clare patet ex propositione 35. inter merito damnatas ab Alexandro VII. *die 18. Martii 1666.* ibi: *Unico Officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsenti & crastino.*

13 Tempus statutum, & habile pro implendo toto Divino Officio unius diei terminat in media nocte sequen-
14 ti; *Communis*. Hinc, tali tempore elapso, cessat obligatio Officii recitandi illa die, & si nondum fuerit ei integraliter satisfactum, non potest amplius statim transacta dicta media nocte satisfieri: quia recitatio Divini Officii est pensum cujuslibet diei, & ideo terminus diei est & terminus Officii legendi pro illa die, alias non legeretur totum integrum Officium eadem die: *Communis* contra Leandrum docentem sufficere inchoare Officium paulo ante mediam noctem diei sequentis, & sine interruptione prosequi post mediam noctem, eo quod omnes horæ sequentes efficiant unum totum integrale cum Matutino, jam tempore habili incepto, licet transacto.

15 Tempus proprium pro singulis horis persolvendis juxta suam primævam institutionem est illud, quod ipsis nominibus horarum præfertur, & in suis respective Hymnis indicatur, videlicet Matutinum circa mediam noctem, Laudes sub Auroram, Prima ad Ortum Solis, Tertia tempore medio inter Ortum Solis, & Meridiem, Sexta in ipso Meridie, Nona tempore medio inter Meridiem, & Solis Occasum, Vesperæ ad Solis Occasum, Completorium sub crepusculum nocturnum; *Communis*.

16 Cum autem hæc originaria distributio ob humanam fragilitatem, & multiplices occupationes jam dudum abierit in desuetudinem fere apud omnes (paucis rigidioribus, & Observantioribus Religiosis exceptis) jam receptissima facta est consuetudo, ut tempus proprium, & accuratum habeatur pro Matutino, & Laudibus a pridie Vesperi usque ad horam post ortum mane Solem. Pro Prima a tempore Auroræ usque ad II. Pro Tertia ab ortu Solis usque fere ad Meridiem. Pro Sexta, & Nona etiam fere usque ad Meridiem. Pro Vesperis extra Quadragesimam a meridie usque ad Occasum Solis: in Quadragesima autem (exceptis tribus primis diebus, & Dominicis) ante Meridiem, & prandium. Pro Completorio a tertia hora post Meridiem usque ad mediam noctem.

17 Vesperæ tamen possunt licite sine ullo peccato privatim recitari post prandium etiam in Quadragesima, quia Rubricæ, *& cap. Solent 49. dist. 1. de consecration.* si quod continet præceptum, obligat solum respectu Officii publice recitandi in Choro. Gobat *tom. 1. tract. 5. n. 68.* Bargh. *Centur. 3. cas. 83.* Loth. *part. 4. §. 10. n. 4.* La Croix *lib. 4. n.* 1316. cum Gavant., Sanchez, & Sto. *ibi citatis*, Sporer *loc. c. n.* 144. cum Bonacina, & Escobar *ibi citat.*, Reiffenst. *Theolog. Moral. tract. 6 dist. 1.*
18 *q. 6. n. 75.* & alii. Immo congruentius est nunc secundum multos Vesperas privatim recitare etiam in Quadragesima post prandium, quia ideo primitus recitabantur ante prandium, seu cœnam, ne nimis diu differrentur, cum tunc solum Vesperi cœnaretur; *cap. Solent. 49. dist. 1. de consecr.* quæ ratio nunc amplius non militat, quia pia Mater Ecclesia ob corporis, & naturæ semper magis declinantis infirmitatem, refectionem illam tanquam prandium sumi indulsit in meridie, retento nomine Cœnæ, statuitque, ut in Quadragesima vesperæ dicantur ante ipsam refectionem meridianam, Cœnam adhuc nuncupatam ob memoriam antiquitatis, & ordinavit, ut pro benedictione mensæ dicantur preces, ut in Cœna: Unde cum ad conservandam dictam memoriam antiquitatis sufficiat publica recitatio vesperarum in Choro, congruum, & congruentius erit privatim recitare vesperas suo congruo tempore, scilicet a meridie usque ad Occasum Solis, ut recitantur extra Quadragesimam; Sic ex Bellarmin. Tamburin. *in Decalog. lib. 4. c. 5. §. 4. numer. 4.* La Croix *lib. 4. numer.* 1316. & alii, quibus etiam favent Gobat *loc. cit. numer.* 688. Sporer *l. cit. numer* 144. Bonartius, & Escobar apud ipsos, & alii docentes nullam adesse obligationem recitandi vesperas privatim ante prandium, seu Cœnam in Quadragesima.

19 Pro publica recitatione horarum in Choro servanda sunt tempora consueta Ecclesiarum etiam sub mortali, nisi interdum adsit justa, & rationabilis causa differendi,
20 seu anticipandi: Sporer *l. c. n.* 142. & alii passim. Pro privata tamen recitatione non sunt servanda sub mortali tempora statuta singulis horis; Unde quamvis notabiliter eam sine ulla causa anticipetur, vel posticipetur talis privata recitatio, secluso scandalo, & contemptu, non est peccatum mortale, sed solum veniale; dummodo totum Officium quacumque hora diei recitatum sit absolutum ante mediam noctem sequentem; *Communis*.

Immo, aliqua justa, & rationabili interveniente cau- 21
sa, neque veniale erit, non servare statuta tempora
in recitatione privata; *Communis*. Causæ autem justæ, 22
& rationabiles, ob quas potest licite anticipari, vel posticipari privata horarum recitatio sunt, v. g. Concio, vel Lectio paranda, major commoditas studendi, major devotio, periculum impedimenti obventuri, iter obeundum, & hujusmodi; Sic Doctores passim cum Gobat *l. c. num.* 681. Sporer *l. c. num.* 146. La Croix *l. 2. n.* 1313.

Recte tamen monent Doctores, quod aliqua justa, & 23
rationabili interveniente causa non recitandi privatim horas statis temporibus, melius, & consultius esset anticipare, quam posticipare, seu postponere, nam, ut inquit Ugo a S. Victore apud Sporer *l. c. n.* 146. *Ante horam orare providentia est, post horam negligentia, in hora obedientia.* Pro majori vero securitate Patres undequaque præstantissimæ Societatis Jesu fruuntur Privilegio Apostolico expresso his verbis apud Gobat. *l. cit. num.* 681. ibi: „Ratione itineris, aut alterius occupationis, quando „creditur, quod cum majori devotione dicetur Divi„num Officium, potest illud a nostris recitari mane to„tum usque ad Completorium: *Uti concessum fuisse Fra„tribus Minoribus refert* in Compendio Privilegiorum „Fratrum Minorum verb. Officium Divinum tertio, „Capuccini Annotario lite. B. ibi: Possunt etiam Fratres „Minores, qui ad horas Canonicas tenentur, sine scru„pulo ratione itineris, vel alterius honestæ occupatio„nis, quando creditur, quod tunc majori devotione Of„ficium recitabunt, dicere Matutinum vespere ante Solis „Occasum, vel mane totum usque ad Completorium in„clusive. Ita concessum est per Sanctum Pium V. Mi„noribus, ut refertur in Compendio Societatis Jesu „verb. horæ Canonicæ §. 2. & in manuscripto Privileg. „Minorum fol. 79. pag. 2.

Qui tamen non habent, nec participant simile Privi- 24
legium, nec aliquam habent justam, & rationabilem causam Horas anticipandi, vel posticipandi, debent pro viribus quaslibet Horas etiam privatim statis temporibus recitare, semper præ mente habendo, quod referunt Joannes Andreas, & Abbas Panormitanus *in cap. 1. de celebratione Missarum*, & ex ipsis Gobat. *loc. cit. sub n.* 681. ibi. *Angelus Dei Sanctum quemdam Eremitam cibis deficientibus alebat, & tempore Ovarum ipsi quandoque marcidas portabat. Interrogatus Angelus ab Eremita, quæ sit tanta diversitatis causa? Respondit Angelus, quod bonas portabat, quando dicebat Officium horis competentibus, agrestes vero, quando anticipabat horam dicendi Officium, marcidas, quando differebat ultra debitam horam, & hoc ideo, quia Eremita non occupatur aliis exterioribus.*

Insuper attentius reflectere debent, quod ex Bzovio 25
ad annum Christi 1602. refert Monacell. *tom. 2. tit. 16. formul. 1. numer.* 6 de Beato Peregrino Archiepiscopo Coloniensi, qui post mortem cuidam Clerico illius Ecclesiæ apparens, dataque manu, tactu tantus eam ardor absorbuit, ut undique carnes ejus resolutæ diffluerent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus: *Cur te pestilens vorago constringit?* Respondit: *Nihil in me remansit ultione plectendum præter hoc tantum, quia dum in Aula Regia constitutus, Imperialibus consiliis me vehementer applicavi, Canonica Synaxis Officia per distincta Horarum spatia non persolvi; Nunc quippe omnia coacervans, simul tota die negotiis ingruentibus sæculari libertate vacabam: ob hanc itaque negligentiam, ardoris hujus fero supplicium* (hoc est in Purgatorio.) Hactenus Monacell. *ubi supra*.

Officium Divinum in Cathedralibus, Collegiatis, & 26
Ecclesiis Regularibus Choro addictis recitandum est publice in Ecclesia, seu Choro; *cap. 1. de celebration. Missarum, & Clement. 1. eod. tit.* Quosnam autem concernat 27
obligatio recitandi in Choro, seu Ecclesia, vide *supra articul. 1. numer.* 41. *&* 42.

28
Canonici tenentur recitare Officium in Choro, nec
ipsis potest Episcopus concedere, ut officient in Sacri- 29
stia; *Sacra Congregat. Episcop. in Segnina 12. Januarii* 1604. Potest tamen aliquando ex causa, veluti ob frigus, seu nimium calorem extra Chorum arbitrio Episcopi recitari Divinum Officium in diebus ferialibus, in diebus vero Festivis omnino recitandum est in Choro; *Sacra Rit. Congregat. in Lunen. Sarzanen. 5. Martii* 1633. Hinc to- 30
lerandum est, quod Canonici tribus mensibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in Sacristia; *Sacra Congregat. Episcop. in una S. Severini 13. Septembris* 1641 apud Nicolium *in Flosculis verb. Officium n.* 19. 31
Privata Horarum recitatio fieri potest in omni loco honesto, juxta illud *Psalmi* 102. *In omni loco Dominationis ejus benedic anima mea Domino; Communissima.* Immo Sanchez *in consil. libr. 7. capit. 2. dub.* 44. 32
Angles apud ipsum, Trullenchus, Caramuel, & alii apud Dianam *part. 10. tract. 11. resolut.* 33. Sporer *loc. cit. numer.* 148. La Croix *lib. 4. numer.* 1320. & alii contra Sotum, Navarr. Bonacin. Castropal. & alios excusant a peccato etiam veniali recitantes Horas privatim etiam in locis sordidis, & immundis, etiam dum ven-

trem

trem (a), seu naturam exonerant, quia, dicunt ipsi, potest ibi mente orari, ergo & voce, nec de se est irreverentia. Deus enim ubique est, ubique a se ipso, & Angelis laudatur, & Oratio dirigitur ad Deum sine ullo speciali respectu ad locum. Ego autem non auderem a veniali excusare eum, qui potens Horas Canonicas recitare in loco honesto sine necessitate eas recitaret in dictis locis sordidis, & immundis. Unde Tamburinus *lib.* 2. *Decalog. cap.* 5. §. 6. *n.* 2. refert ex Molfesio quemdam, qui in locis immundis orabat Officium, in iisdem post mortem luisse pœnas; Audi ipsum Tamburinum sic ibi loquentem: „ Si locus ejusmodi sordidus sine delectu eligatur ad Horas recitandas, aliasve preces, cum „ potest mundior eligi, aliquam irreverentiam committi „ probabile est; At si semel casu, vel ex aliqua occasione in loco immundo reperiaris, orato libenter, quia „ etiam in loco sordido orare est melius, quam otiosum „ esse. Molfesius refert, quemdam, qui in locis immundis orabat officium, in iisdem post mortem luisse pœnas; & merito, is enim non ex amore non cessandi „ a Dei laudibus in quocumque loco, sed fortasse temere, & sine delectu, cum alibi facile potuisset, in locis sordidis sacrum pensum persolvebat.

33 In Choro, & publica recitatione Divini officii servandus est situs, & habitus corporis, stando, sedendo, genuflectendo, præscriptus in Rubricis, & hoc sub veniali propter uniformitatem, quam non servare in publica recitatione Divini Officii parit aliquale scandalum; Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *in Decalog. disput.* 1. *q.* 3. *art.* 6. *conclus.* 1. Navarr. *de Oratione cap.* 4. Suarez *de Oratione lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 2. & alii, & consentire videtur La Croix *lib.* 4. *n.* 1321. ubi ait, quod, quando Navarrus dicit peccari venialiter, si id non observetur, loquitur de Oratione publica in Choro, in quo peccatur venialiter potius ratione scandali, quam cæremoniæ prætermissæ; Unde ipse cum Tolet. Filiucc. Bonacin., Bass., Reginaldo, Castropal. & aliis *ibi citatis* vult, quod sedere, cum standum, vel genuflectendum est, per se loquendo non sit peccatum, quia Rubrica solum consilium dat ad majorem devotionem, & reverentiam habendam.

34 In privata Horarum Canonicarum recitatione, quamvis optimum, & laudabilissimum sit se uniformare laudabilibus ritibus, & consuetudinibus observatis in publica recitatione Chori pro diversis Divini Officii partibus stando, genuflectendo, sedendo; tamen absque ullo peccato potest quilibet Divinum Officium persolvere, sive stando, sive sedendo, sive ambulando, prout ei libuerit; *Communis*.

35 Canonici in Choro, vel in Ecclesia Divinis Officiis intercessentes sine habitu Canonicali, & superpelliceo debent punctari: *Sacr. Rit. Congregat. in Lunen. Sarzan.* 3. *Martii* 1633. apud Scilium *in Selectis Canonic. cap.* 3. *n.* 101. & Barbos. *in Summ. Apostolic. dec. verb. Canonici in Choro n.* 15.

36 Qui recitat Matutinum pro Feria secunda sequenti ante Solis Occasum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad Antiphonam finalem B. M. V. Gavant. *de suo Officii cap.* 12. *num.* 18. Debet tamen genuflectere si illud recitet post occasum Solis, quia ritus standi incipit a primis Vesperis Dominicæ, non a media nocte, adeoque desinit in occasu Solis ejusdem Dominicæ more Indaigentiarum; Idem *ib.*

37 Attendenda est decisio Controversiæ inter Episcopum, & Capitulum Cathedralis Papiensis edita a Benedicto XIII. 6. Julii 1720. Prætendente enim dicto Capitulo sine petitione necessariæ licentiæ Episcopi uti Indulto Sacræ Congregationis Concilii, quamvis remisso ad arbitrium Episcopi, recitandi certis anni temporibus Matutinum post Completorium, & contradicente Episcopo, nunc Archiepiscopo, tandem dicta Controversia extincta, & decisa fuit die, & anno quo supra a Benedicto XIII. per suum speciale Breve relatum a laudato Card. de Lambertinis, post felic. record. Summo Pontifice, *loc. cit. Volumine* 5 *Notificatione* 19. § 4. his verbis: Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad mentem, deinde a Divinis suspenderis, eo quod Matutinum Officium, te contradicente, ac vetante, recitare ausi fuerint post Vespertinas horas antecedentis diei, obtentu interpositæ appellationis, & rescripti Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum; laudamus consilium, zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione ansam repugnandi arripuerint Canonici, per præsentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuisse, semperque fore decernimus, potestatem iisdem Canonicis facere, sive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, statutis recitationis temporibus.

ARTICULUS V.

Quoad ea, quæ concernunt caussas excusantes, vel non, a recitatione Divini Officii.

SUMMARIUM.

1 *A recitatione Divini Officii excusat in primis impotentia quæcumque physica, vel moralis.*
2 *Qui inculpabiliter caret Breviario, excusatur a recitanda illa parte Divini Officii, quam sine Breviario recitare non potest.*
3 *Non excusatur tamen a recitanda illa parte, quam recitare potest ex Diurnali habito, vel memoriter tenet.*
4 *Sic Cæcus excusatur a legenda, seu recitanda illa parte Officii, quam non potest, nec memoriter scit.*
5 *At vero non excusatur ab illa parte, quam memoriter tenet.*
6 *Qui ob cæcitatem, vel aliam caussam non potest Officium recitare solus, tenetur ipsum recitare cum socio gratuito, seu sponte se offerente, sive ante solitus fuerit uti socio, sive non.*
7 *Si autem sit Beneficiatus, tenetur eo casu non solum recitare cum socio se ultro offerente, sed insuper ipsum quærere.*
8 *Immo Beneficiatus, si habeat Beneficium satis pingue, tenetur eo casu non solum quærere socium, sed etiam ipsum pretio conducere.*
9 *Qui Breviarium voluntarie, & sponte abjecit, vel combussit, vel alias culpabiliter eo caret, tamdiu remanet obnoxius peccato mortali omissionis Divini Officii, quamdiu de culpa commissa non pœnitet, nec propositum satisfaciendi suo Officio concipit.*
10 *Postquam autem pœnituit, & propositum satisfaciendi quamprimum potuerit, concipit, tunc deinceps omissio Divini Officii non imputatur amplius ei ad culpam, quamdiu aliud Breviarium habere non potest.*
11 *Infirmitas gravis, ob quam infirmus nequit recitare Divinum Officium sine læsione suæ valetudinis, vel sine incommodo, vel incremento morbi, excusat a recitatione ejusdem.*
12 *Non sic autem excusat infirmitas levis.*
13 *Infirmitas impediens infirmum ad recitandum v. g. solum Matutinum, non excusat ipsum a recitatione aliarum Horarum.*
14 *In dubio an infirmitas sit gravis, vel levis, & an infirmus, seu convalescens possit sine gravi nocumento recitare totum Officium, vel partem, standum est judicio Medici, vel Superioris, aut viri prudentis, & interdum etiam proprio.*
51 *Si autem nec supradicti, nec infirmus ipse possint solvere dubium, sed adhuc illud permaneat, tunc non tenetur infirmus tale Officium recitare.*
16 *Regulares infirmi, valetudinarii, senes, aut alias invalidi, quando non possunt, nec sciunt se determinare an licite possint totum, vel partem Officii omittere, satisfaciunt præcepto, recitando Psalmos, Hymnos, Pater, & Ave, aut alia sibi a suis Superioribus, aut Confessoribus assignata.*
17 *Infirmi omnes, qui ex recitatione Divini Officii verisimiliter credunt aliquem dolorem capitis, aut aliquam cruditatem stomachi, vel virium lassitudinem, aut etiam febrim tardius remissuram, excusantur a præcepto illud recitandi.*
18 *Immo secundum multos tales infirmi non tenentur adhuc ad recitationem Officii, quamvis bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis caussa legant.*
19 *Item dum tales infirmi convalescunt, possunt ad aliquos dies differre recitationem Divini Officii, & aliquando incipere prius celebrare, quam recitare illud.*
20 *Qui ob infirmitatem non possunt Horas recitare debito tempore, possunt autem commode sine nocumento valetudinis recitare alio tempore, ante, vel post, non excusantur a præcepto.*
21 *Alii autem sentiunt contrarium.*
22 *A recitatione Divini Officii excusat omnis superveniens repentina, & improvisa occupatio gravis, & necessaria, seu multum utilis, quæ absque scandalo, aut suo, vel alterum gravi detrimento omitti non possit, cum qua tamen recitatio Officii in toto, vel in parte consistere non potest.*
23 *Item a recitatione Officii excusat Charitas, tum propria sui, tum etiam proximi, quando nisi Officium totaliter, vel partialiter quis omittat, cogitur aliquod grave incommodum adire, vel magnum opus Charitatis proximo negare.*
24 *Adducuntur hinc multa ad rem ex doctissimo Sanchez.*
24 *A recitatione Divini Officii potest excusari Concionator non satis paratus, qui debeat in Quadragesima quotidie Conciones habere, cum crederet non quotidie obligandus.*
26 *At vero universaliter recitationem Officii esse fere semper incompossibilem cum onere concionandi quotidie, ac pro*

(a) Potuisset L. Ferraris ab hac exagitanda controversia abstinere.

proinde communiter excusari tales Concionatores, ut scripsit Leander, merito negatur.

27 *Adducitur ad id Privilegium Apostolicum pro Regularibus.*

28 *A recitatione Divini Officii excusat metus gravis.*

29 *A recitatione Divini Officii excusat legitima Dispensatio, seu Privilegium.*

30 *Privilegium, & legitimam Dispensationem non recitandi Officium concedere potest omnibus etiam Beneficiatis Summus Pontifex.*

31 *Episcopus per se de Jure ordinario nequit talem concedere Dispensationem.*

32 *Potest tamen ea concedere ex consuetudine jam ubique recepta.*

33 *Et hoc etiam ejus Vicarius Generalis.*

34 *Rationabilis caussa eam concedendi est, si dubitetur de morali impotentia recitandi.*

35 *Superiores Regulares etiam locales dispensare possunt valide, & licite ob justam caussam cum suis subditis.*

36 *Assignatur disparitas inter Dispensationem concessam a Papa, & Dispensationem concessam ab aliis.*

37 *A recitatione Divini Officii excusatur etiam Beneficiarius, qui sine sua culpa privatur ad tempus notabile fructibus sui Beneficii; dummodo nec sit Religiosus Professus, nec Sacris initiatus.*

38 *Impeditus recitare Officium statis horis, vel temporibus tenetur anticipare, vel postea supplere.*

39 *Hinc qui mane prævidet se ob aliquod impedimentum sibi superventurum non posse suo tempore recitare Horas pomeridianas, tenetur anticipare, & etiam mane eas persolvere.*

40 *Item qui ob aliquod impedimentum non potuit Officium recitare suis propriis horis, & temporibus, tenetur postea recitare intra eamdem diem.*

41 *Qui ob aliquod impedimentum non potest recitare totum Officium, potest autem partem, tenetur ad illam.*

42 *Qui per se ipsum non potest ex justa caussa recitare Officium, non tenetur illud recitare per alium.*

43 *Qui uno die sive culpabiliter, sive inculpabiliter omisit recitare Officium, non tenetur alio sequenti die supplere, seu recompensare.*

44 *De caussis excusantibus a recitatione publica in Choro,* remissive.

45 *Recitantes in fine Horarum Canonicarum Orationem Sacrosanctæ, quid consequantur,* remissive.

1 A Recitatione Divini Officii excusat in primis impotentia quæcumque physica, vel moralis. *Communis. argum. l. Impossibilium 185. ff. de Regul. juris, cap. Nemo potest 6. de Regul. juris in 6.*

2 Hinc, qui inculpabiliter caret Breviario, vel quia ipsum in itinere perdidit, aut ei furto sublatum est, vel incendio, seu naufragio consumptum, excusatur a recitanda illa parte Divini Officii, quam sine Breviario re-
3 citare non potest. *Communis.* Non excusatur tamen a recitanda illa parte, quam recitare potest ex Diurnali habito, vel memoriter tenet; Unde tenetur ad recitandos Psalmos, & alia, quæ memoriter scit, licet ignoret, aut non habeat Lectiones, & similia, quia præceptum de recitandis Horis Canonicis, cum sit virtualiter multiplex, est divisibile afficitque singulas partes. Henno *tom. 1. disput. 1. qu. 3. art. 3. concl. 2.* Sporer *loc. cit. n. 132.* La Croix *lib. 4. num. 1220.* Cardenas *ad prop. 54. ex damnatis ab Innoc. XI cap. 4. n. 30.* Viva *ad eamdem prop. n. 15.* & alii communius & probabilius (a) *arg. cit. propos. 54. ex damnatis ab Innoc. XI. die 2. Martii 1679. ibi: Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.*

4 Sic cæcus excusatur a legenda, seu recitanda illa par-
5 te Officii, quam non potest, nec memoriter scit. *Communis.* At vero non excusatur a recitanda illa parte, quam memoriter tenet. Sic *Communis & probabilior sententia*, cum supracitatis Doctoribus.

Qui ob cæcitatem, vel aliam caussam non potest Of- 6
ficium recitare solus, tenetur ipsum recitare cum socio gratuito, vel sponte se offerente, sive antea solitus fuerit uti socio, sive non; Ita (contra Sanchez, & quosdam alios docentes nequidem teneri admittere socium se se ultro offerentem, & contra Lessium, & quosdam alios asserentes non obligari, nisi antea soleret uti socio) Henno *loc. cit. concl. 2.* Sporer *loc. cit. num. 181.* ubi testatur sic tenere omnes alios communiter, quia talis adhuc potest facile satisfacere suo Officio; adeoque tenetur.

Si autem sit Beneficiatus, tenetur eo casu non solum reci- 7
tare cum socio se ultro offerente, sed insuper ipsum quærere, quia Beneficiatus ratione Beneficii strictius obligatur ad recitationem Officii, quam alii, cum obligetur ex Justitia, ut possit percipere fructus Beneficii, adeoque strictius, quam alii, obligatur adhibere media congrua, uti est socium quærere pro recitando Officio; Navarr. *De Oratione cap. 11. n. 13.* Henno *loc. cit.* Suarez, Vasquez, Azorius, Reginald. Layman., & plures alii cum Bonacin. *disp. 1. de Horis Canonicis q. 6. prop. 1. n. 8.* & Sporer *l. c. n. 182.*

Immo Beneficiatus, si habeat Beneficium satis pingue, 8
tenetur eo casu, non solum quærere socium, sed etiam ipsum pretio conducere pro recitando Officio, quia ex quo obligetur ex Justitia ad dictum Officium, propter quod fructus pingues recipit, tenetur partem ipsorum expendere in conducendo socio pro adimplendo tali debito, cum sic commode possit habere medium ad suam obligationem adimplendam, a qua non excusatur, nisi ratione magni incom-
modi: Suarez, Molfesius, Castropal. citati, & secuti a 9
Sporer *loc. cit. n. 183.* Bonacina *loc. cit.* cum pluribus aliis ibi adductis, Henno *loc. cit.* & alii contra Sanchez, Dianam, Tamburinum, & Gobat *tom. 1. tract. 5. n. 713.* volentes, Beneficiatum non obligari socium pretio conducere, eo quod hoc medium sit nimis extraordinarium. Qui Breviarium voluntarie, & sponte abjecit, vel combussit, vel alias culpabiliter eo caret, tamdiu remanet obnoxius peccato mortali omissionis Divini Officii, quamdiu de culpa commissa non pœnitet, nec propositum satisfa-
ciendi suo Officio concipit. *Communis.* Postquam autem 10
pœnituit, & propositum satisfaciendi quamprimum poterit, concepit, tunc deinceps omissio Divini Officii non imputatur amplius ei ad culpam, quamdiu aliud Breviarium habere non potest; quia ex tunc omissio cessat esse voluntaria, tam in se, quam in sua caussa; & ipsi pro tunc est impossibilis recitatio; Ad impossibile autem nemo obligatur, *l. Impossibilium 185. ff. De Regul. juris, & cap. Nemo potest 6. de Regul. juris in 6.* Et sic tenet *Communis Doctorum*, teste Sporer *loc. cit. n. 152.*

Infirmitas gravis, ob quam infirmus nequit recitare Di- 11
vinum Officium sine læsione suæ valetudinis, vel sine incommodo, vel incremento morbi, excusat a recitatione
totali. *Comm. argum. cap. Clericus 2. dist. 91.* Non sic au- 12
tem excusat infirmitas levis. Vide verb. *Infirmus num. 5.*

Infirmitas impediens infirmum ad recitandum v. g. solum 13
Matutinum, non excusat ipsum a recitatione aliarum Horarum. Vide *ib. n. 6.*

In dubio, an infirmitas sit gravis, vel levis; & an in- 14
firmus, seu convalescens possit sine gravi nocumento recitare totum Officium, vel partem, standum est judicio Medici, vel Superioris, aut viri prudentis, & interdum etiam proprio. Vide *ibid. n. 7.*

Si autem nec supradicti, nec infirmus ipse, possint solve- 15
re dubium, sed adhuc illud permaneat, tunc non tenetur infirmus tale Officium recitare (b) Vide *ib. n. 8. & 9.*

Regulares infirmi, valetudinarii, senes, aut alias inva- 16
lidi, quando non possunt, nec sciunt se determinare, an licite possint totum, vel partem Officii Divini omittere, satisfaciunt præcepto, recitando Psalmos, Hymnos, Pater, & Ave, aut alia sibi a suis Superioribus, aut Confessoribus assignata. Vide *ibid. num. 10.*

In-

(a) Nota. Si damnata ab Innocentio XI. est propositio, quæ asserit, non teneri ad recitandam partem, qui totum persolvere nequeat officium, non solum communior, & probabilior, sed omnino certa est sententia, quæ ait teneri virum Ecclesiasticum ad recitandam partem, quam possit, dum nequeat integrum recitare. Atque hanc adnotationem subnectendam duximus, quia secundum Luciana, & probabilistica principia licitum est sequi opinionem minus probabilem, ut ex *art. de Conscient.* liquet; ergo liceret etiam ea stabilita hypothesi opinionem illam sequi, quæ a recitanda officii parte hominem absolvit, non obstante Pontificia definitione; Vides ergo consecutiones, quæ ex probabilistarum principiis oriuntur.

(b) Nota. Scimus universim Theologos tradere, piam, ac tenerrimam matrem Ecclesiam nolle filios suos notabili periculo exponere, ideoque obligare nolle ad Officium, vel Officii partem, si timeatur recitationem notabiliter nocituram, ne vero tam faciles sint homines ad omittendum officium infirmitatis prætextu, afferre hic placuit S. Caroli Borromæi verba, quæ in IV. Mediolanensi Concilio ab ipso celebrato, reperiuntur: *Meminerit*, inquit, *qui officio adstrictus est, se febri, morbove aliquo, vel adversa valetudine aliquando laborantem, non justam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve.* Ex quibus colligunt eruditi Theologi tamdiu infirmitatem, vel febrim non censeri dispensare ab officio, quamdiu non impedit, ne homo alia sua negotia gravia, atque molesta tractet. Expende itaque, num dispensari ab officio licite possit, qui magnam diei partem in confabulationibus, ac librorum lectione impendere soleat? Is enim facto probat suo, se non ita esse ab infirmitate oppressum, ut recitare officium nequeat sine notabili damno. Atque hinc habes etiam, quam improbabilis sit altera opinio, quam Ferraris tuetur, de convalescente, qui ita officii recitationem differre possit, ut prius valeat incipere sacrum facere, quam officium recitare. In eo enim, qui celebrare possit, non ea virium debilitas esse potest, quæ a recitando officio, præsertim dum in varias istud horas distribuat, ac in distinctis diei horis absolvat, dispensare illum possit. Sed ut hæc clarius intelligantur, placet regulas nonnullas præscribere, quas Tournely continuator exponit. Primo itaque notat, eum, qui totum non posset officium persolvere, teneri ad eam partem, quam recitare potest: hinc damnata fuit ab Innoc. XI. anno 1679. hæc propositio *n. 54. Qui non potest recitare Matutinum, & Landes, potest autem*

reli-

17 Infirmi omnes, qui ex recitatione Divini Officii verisimiliter proventurum credunt aliquem dolorem capitis, aut aliquam cruditatem stomachi, vel vitium lassitudinem, aut etiam febrim tardius remissuram, excusantur a præcepto illud recitandi. Vide *ibid. n.* 14.

18 Immo secundum multos, tales infirmi non tenentur adhuc ad recitationem Officii, quamvis bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis caussa legant. Vide *ibid. n.* 15.

19 Item dum tales infirmi convalescunt, possunt ad aliquos dies differre recitationem Divini Officii, & aliquando incipere prius celebrare, quam recitare illud. Vide *ib. n.* 16.

20 Qui ob infirmitatem non possunt horas recitare debito tempore, possunt autem commode sine nocumento valetudinis recitare alio tempore ante, vel post, non
21 excusantur a præcepto; Vide *ib. num.* 17. Alii autem sentiunt contrarium, Vide *ibid. num.* 18.

22 A recitatione Divini Officii excusat omnis superveniens repentina, & improvisa occupatio gravis, & necessaria seu multum utilis, quæ absque scandalo, aut suo, vel aliorum gravi detrimento omitti non possit, cum qua tamen recitatio Officii in toto, vel in parte consistere non potest. *Communis.*

Item a recitatione Divini Officii excusat Charitas,
tum propria sui, tum etiam proximi, quando, nisi Of-
23 ficium totaliter, vel partialiter quis omittat, cogitur
aliquod grave incommodum adire, vel magnum opus
Charitatis proximo negare; tunc enim ipse potest tuta
conscientia omittere de officio tantum, quantum erit
24 necesse ad illam. *Communis.* Unde ad hoc juvat hic expresse adducere ad litteram, quæ habet doctissimus Sanchez *lib.* 7. *Cons. moral. c.* 2 *dub.* 52. & etiam ad litteram adducunt Gobat *t.* 2. *tr.* 5 *n.* 727. & Sporer *loc. cit. num.* 161. ibi: *I. Quando supervenit aliqua occupatio, quæ non potuit præveniri, & nequit prætermitti sine scandalo, aut gravi pœna, aut aliorum jactura, & non compatitur Horas recitare, excusat; ut si quis esset per totum diem occupatus in audienda Confessione existentis in articulo necessitatis, vel in vitando magno scandalo, vel in componendis gravibus inimicitiis vel rixis ad arma currentium, ita ut tantum superesset tempus ad esum, & somnum. II. Sufficiens etiam caussa est ad excusandum, si quis ita esset impeditus circa infirmos, vel aliter, ut nullatenus superesset tempus ad commode recitandum. III. Boni Confessarii, quando magna est pœnitentium copia, vel instat dies ultimus Jubilæi, vel præcepti Ecclesiæ, possunt licite omittere Horas, si non possunt recitare, nisi omittendo Confessiones quorumdam, qui non consequerentur Jubilæum, vel non adimplerent præceptum Ecclesiæ. IV. Excusatur etiam, vel lecturus lectionem oppositionum, in qua re plurimum interest vel sua, vel Reipublicæ doctum se præbere, si simul recitare non possit. Probantur hæ omnes conclusiones, quia non obligat magis hoc præceptum, quam præceptum audiendi Sacrum; sed hoc potest omitti propter prædictas caussas; Item quod pro Charitate institutum est, non debet contra Charitatem militare.* Hactenus Sanchez probans singula variis auctoritatibus.

A recitatione Divini officii potest excusari Concionator non satis paratus, qui debeat in Quadragesima quotidie Conciones habere, cum credere non quotidie ad ipsas obligandus (a). Sporer *loc. cit. n.* 162. attestans 25
hunc casum inter excusantes communiter afferri; Et ex-
presse tenet Rosignolus *de Ordinibus Ecclesiasticis part.* 2.
q. 6 *art.* 28. *num.* 13. *& sequentibus.* At vero univer- 26
saliter recitationem officii esse fere semper incompossibilem cum onere concionandi quotidie, ac proinde communiter excusari tales Concionatores, ut scripsit Leander *q.* 37. merito negant ipse Sporer *l. c. citat.* & Gobat *loc. cit. n.* 627. *in fine*, asserentes nihil de hac incompossibilitate sciri in Germania, multosque alios operarios in vinea Domini per Europam, & maxime per Indias esse, ac fuisse distentos tantis laboribus ac curis, quantis illi Concionatores Quadragesimales, & tamen nec suo, nec aliorum judicio fuisse exemptos a persolutione Divini officii; Unde justissime ab Alexandro VII. *die* 24. *Septembris* 1665. fuit inter alias damnata sequens propositio 21. in ordine: *Habens Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi si Officium per alium recitet.*

In Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum, & 27
aliorum Mendicantium, & non Mendicantium verb. *Officium Divinum tertio Capuccini Annotatio litt. D.* refert ut sequitur: *Fratres Ordinis prædicationi verbi Dei, audientiæ Confessionum, & Sacræ Theologiæ, ac Sacrorum Canonum studiis insistentes ad suam, & animarum fidelium utilitatem; & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum Fratrum curatione, satisfaciunt pro Horis Canonicis recitantes certum numerum Psalmorum per Priorem eis assignandorum, numero non minus septem, aut sex cum devotione, aut Orationem Dominicam sexties, & Symbolum Apostolorum bis, graviter autem ægrotantes Orationem Dominicam septies in die recitando septem Horis Canonicis similiter satisfaciunt. Ita concessum est a Clemente VII. Societati Clericorum Sancti Sylvestri, & S. Andreæ de Urbe alias Theatini nuncupatorum, & refer-*

---

reliquas Horas, ad nihil tenetur; quia major pars trahit ad se minorem. II. Eum, qui non potest Horas legere ipsa accessus die, regulariter teneri ad recitationem aliis diebus, quibus febri non corripitur, quia tunc cessat, aut suspenditur caussa non recitandi. III. Longe tutius esse ut qui prævidet futurum, ut propter febrim, aut aliquod aliud impedimentum, die sequenti recitare non possit, pridie recitet Matutinum, & Laudes: qui enim ad munus aliquod stricte obligatur, eo fungi debet cum potest; atque hinc præveniendi obligationem timoratorum omnium sensus, & usus satis ostendit. Ita auctor Ethicæ amoris *lib.* 10. *cap.* 27. pro se adducens Lessium, Sanchesium, immo & Dianam. IV. Eum, qui non potest solus recitare, teneri socium sibi adsciscere, si commode possit. Quin & Suarez, Bonac. aliique, quibus dissipulamur, existimant, Beneficiatum cæcum v. gr. teneri conducere socium, quo cum recitet, si sufficientes ad hoc fructus ex Beneficio percipiat; quia fructus percipit, ut officium persolvat, & per illos sibi comparare potest medium persolvendi.

At inquiunt aliqui cum Caramuele, posse officium anticipare, vel officium legere cum socio, gratia est & privilegium; nemo autem privilegio uti tenetur. Sed quis non miretur futilibus hisce cavillis eludi graviora Ecclesiæ præcepta? Anticipatio itaque, & socii usus sunt privilegia, & gratiæ, eo sensu quod qui aliter facere possunt, ad hæc non teneantur: non autem eo sensu, quod qui nisi anticipet, aut socio utatur, recitare non poterit, vel ab anticipatione, vel a comparando sibi socio, si commode potest, abstinere possit. Idem sentiunt Navarrus, Pontas *Offic. cas.* 16. ... qui socium habere non potest, eam debet partem recitare, quam memoriter tenet; quia præceptum, quod ex toto non potest, saltem ex parte impleri debet. Sic qui tota Quadragesima jejunare non valet, aliquot saltem si potest diebus jejunare tenetur, qui ne una quidem die jejunare potest, a carnibus abstinere debet, vel ex toto, vel ex parte, prout sinunt vires. Ex hisce principiis colligunt aliqui, Canonicum surdum, & cæcum, adhuc teneri Choro interesse, ibique mentaliter orare, aut ea, quæ memoriter tenet, secum recitare: quia licet cum aliis canere nequeat, cum aliis Choro interesse potest, & magnum ædificationis exemplum præbere. Vide Navar. *de Orat. cap.* 19. auctor *theor. & prax. tom.* 3. *p.* 131. *qui ibidem* docet, eum qui Breviario careret, nec sciret memoriter, debere id compensare oratione vocali, aut piis meditationibus: quisque enim, inquit, tenetur facere id quod potest, ut Deo secundum Ecclesiæ intentionem servitium præstet.

(a) Nota. Non adeo facile probantur Censoribus, quæ circa finem *num.* 24. *num.* 26. 27. *&* 28. confidenter a Lucio nostro asseruntur. Neque enim sufficiens esse videtur excusandi ab officii recitatione titulus lectio oppositionum; dum plurimum interest homini se doctum præbere. Cavendum enim hic est, ne susceptum aut privatæ utilitatis caussa, aut captandæ apud homines gloriolæ studium, caussa sufficiens habeatur, quæ a recitationis onere homines eximat; plus enim interest hominem Ecclesiæ parere, obligationibus proprii status satisfacere, ac per ea, quæ Ecclesiæ judicio præscripta sint, ut apta media ad debitam proprii status perfectionem procurandam, ad hanc perfectionem tendere, quam se doctum ostendere; præsertim cum ostentatio hæc aut vana gloria sit, aut inanis gloriolæ fomentum; quæ duæ res abesse omnino debent ab homine in Dei sortem vocato, Deoque consecrato. Ad Concionatores quod attinet, primum, non subsistit privilegium, quod *num.* 27. decantatur: deinde etsi a Leandro, aliisque a Ferrario citatis, ii a recitatione excusentur, quibus felix saltem memoria concessa non sit; tamen novum hoc dispensationis genus, inquit Turnely continuator, nescierunt Apostolici viri, ut Franciscus Salesius, & Franciscus Xaverius, qui nunquam uti voluit licentia sibi per Romanum Pontificem facta recitandi Breviarium solito brevius; nesciunt etiam hodie qui Deum timent. Ex eo autem quod concionatorum quidam tardioris sint memoriæ, id unum sequitur eos ocyus, & diutius studium amplecti debere. Affertur tamen casus, in quo possit aliquis studium officio præponere, puta si cras concionem habere debeas in die admodum solemni, eamque sine notabili cum tui infamia, tum affluentis populi murmure, & scandalo omittere non possis, & ipsam ob gravia quibus obrutus es negotia memoriæ mandare non potueris, nec mandaturus sis, si officium recites. Et siquidem casus satis est metaphysicus, cum vix concipi possit, quo pacto parum illud temporis quod ad privatam officii lectionem sufficit, ita concionis studio sit necessarium, ut alioqui concio memoriæ committi nequeat. *Num.* 28. dum excusantur ob metum gravem inter Hæreticos degentes, addendum est, modo occulte, vel memoriter nequeat recitare. Nam ita recitando cessat periculum, ex quo metus ille ortus statuitur.

refertur in Compendio Privilegiorum S. Hieronymi Hispan. col-
lecto a Patre Garzia anno 1591. fol. 108. §. 70.

28 A recitatione Divini officii excusat metus gravis, ut
quando versantes inter Haereticos, vel Infideles, seu per
eorum loca transeuntes ex recitatione Horarum pruden-
ter timent grave malum, seu notabile damnum in pro-
priis, vel alienis bonis, puta jacturam vitae, vel fortu-
narum: Leges enim Ecclesiasticae non obligant cum tan-
to periculo; *Communis*.

29 A recitatione Divini officii excusat legitima Dispen-
satio, seu Privilegium; *Communis*.

31 Privilegium, & legitimam Dispensationem non recitan-
di Officium concedere potest omnibus etiam Beneficiatis
Summus Pontifex; Gobat *tom. 1. tract. 5. num.* 729.
Sporer *loc. cit. num.* 166. La Croix *lib. 4. n.* 1233. &
Communis aliorum, *arg. cap. Proposuit 4. de concessione*
praebenda.

31 Episcopus, quamvis per se jure ordinario nequeat ta-
lem concedere dispensationem, cum inferior nequeat per
se loquendo relaxare legem Superioris; *cap. Inferior 4.*
dist. 1. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. & Cle-
32 *men. Ne Romani, de election.* Tamen ex consuetudine (a)
jam ubique recepta potest Episcopus ob rationabilem
caussam valide, & licite suis subditis dictam dispensatio-
nem ad breve tempus concedere; Tamburin. *lib. 2. De-*
calog. cap. 5. §. 8. numer. 24. Sporer *loc. cit. num.* 167.
33 La Croix *loc. cit.* Gobat *loc. cit.* & alii passim. Quam li-
centiam concedere posse etiam Vicarium Episcopi, te-
nent Gobat *loc. cit. num.* 714. *&* 729. La Croix *loc. cit.*
34 & alii. Rationabilis autem, & justa caussa est, si dubi-
tetur de morali impotentia recitandi; La Croix *loc. cit.*
& alii passim.

35 Superiores Regulares etiam locales dispensare possunt
valide, & licite ob justam, & rationabilem caussam cum
suis subditis; *Communis*. Sic enim habetur ex variis Apo-
stolicis Privilegiis, ut patet *in Compendio Privilegiorum Fra-*
trum Minorum verb. Officium Divinum primo n. 10. & verb.
Infirmi Fratres n. 6. 8. & sequen. & dictum est *supra n.*
16. *&* 17. & habetur etiam *in Compendiis Privilegiorum*
aliarum Religionum.

36 Disparitas autem est inter Dispensationem concessam
a Papa, & Dispensationem concessam ab aliis, quod
Dispensatio concessa a Papa sine caussa sit valida, licet
illicita (b); Dispensatio autem concessa ab aliis sine caus-
sa, nec sit valida, nec licita; Henno *tom. 1. tract. 1. in*
Decalog. disput. 1. q. 3. art. 10. concl. 1. & alii communiter.

37 A recitatione Officii excusatur etiam Beneficiarius,
qui sine sua culpa privatur ad tempus notabile fructibus
sui Beneficii; Dummodo nec sit Religiosus Professus, nec
Sacris initiatus; *argum. cap. Quia 15. de Rescriptis in 6.*
Cum enim ibi dicatur, quod propter Officium datur Be-
neficium, sequitur, quod cessantibus, sine culpa Benefi-
ciarii, fructibus Beneficii, non teneatur Beneficiarius ad
Officium, cum cessante caussa cesset effectus; *cap. Cum ces-*
sante 60. de appellation. Tum quia, si justum est, ut il-
le, qui Altari inservit, de Altari vivat, *ex cap. Cum*
secundum Apostolum 16. de praebendis; ita etiam justum est,
ut qui de Altari non potest vivere, Altari non teneatur
inservire; Henno *loc. cit. conclus.* 5. & alii passim.

38 Impeditus recitare Officium statis horis, vel tempori-
bus tenetur anticipare, vel postea supplere, quia prae-
ceptum de Officio persolvendo non urget solum suis cor-
respondentibus horis, sed incipit a media nocte antece-
denti, seu ex consuetudine a Vesperis pridie, & substan-
tialiter durat tota die usque ad mediam noctem sequen-
tem, ut dictum est *supra num. 9. &* 10. Est enim unum
praeceptum totius diei, & accidentaliter tantum pro-
pter Mysteria repraesentata una hora obligat pro hac par-
te diei, & alia pro alia parte, utique non ad finiendum,
sed potius ad augendam obligationem, cum transacta illa
hora, adhuc perseveret substantialis obligatio pro tota die
usque ad mediam noctem sequentem; *Communis*.

39 Hinc qui mane praevidet, se ob aliquod impedimen-
tum sibi superventurum non posse suo tempore recitare
horas pomeridianas, tenetur anticipare, & etiam mane
eas persolvere; Sic jam Communior, & sine dubio pro-
babilior, & tutior sententia Doctorum cum Sporer *loc. cit.*
num. 171. Bonacina *de horis Canonicis qu. 6. proposit. 2. n.*
2. & alii plurimi apud ipsum Gobat *loc. cit. n.* 711. Less.
Sanchez, Tamburin. Diana, Suarez, Azor. & alii apud
40 Sporer *loc. cit.* Item qui ob aliquod impedimentum non po-
tuit Officium recitare suis propriis horis, & temporibus,
tenetur postea recitare intra eamdem diem; si enim, v.
g. non potuit recitare ante meridiem Matutinum, & Lau-
des, ac Horas minores, tenetur postea recitare quacum-
que hora potuerit ante mediam noctem, *Communis*.

Qui ob aliquod impedimentum non potest recitare to- 41
tum Officium, potest autem partem, tenetur ad illam;
Communis, argum. cit. proposit. 54. ex damnatis ab Innocen-
tio XI. adducta supra num. 3. Vide *ibi*.

Qui per seipsum non potest ex justa caussa recitare 42
Officium Divinum, non tenetur illud recitare per alium;
Communis. Nullo enim Jure constat talis obligatio reci-
tandi per alium; Tum quia obligatio recitandi Officium
est personalis, cui proinde per alium satisfieri nequit.
Unde jure merito Alexander VII. damnavit inter alias
proposit. 21. adductam *supr. n.* 26.

Qui uno die sive culpabiliter, sive inculpabiliter omi- 43
sit recitare Officium, non tenetur alio sequenti die sup-
plere, seu recompensare; *Communis*. Cum enim onus re-
citandi Officium qualibet die sit suae cuique diei alliga-
tum, transeunte illa die, transit, & cessat etiam obli-
gatio recitandi Officium illius diei, nec potest eidem al-
tera die satisfieri.

De caussis excusantibus a recitatione publica in Cho- 44
ro; Vide *verb. Canonicus art. 5. a n. 33. ad 40. & verb.*
Distributiones per tot. ubi abunde assignatur, quibus ab-
sentibus a Choro debeantur, vel non, Distributiones.

Recitantes in fine Horarum Canonicarum Orationem 45
Sacrosanctae &c. consequuntur remissionem culparum in
recitatione commissarum, ex concessione Leonis X. Vide
verb. *Indulgentia art. 6. num.* 11.

Officii Divini recitatio imposita est Presbyteris, Dia- 46
conis, & Subdiaconis, expressa lege Ecclesiae Occiden-
talis; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 129. incip. *Eo*
quamvis tempore §. 43. Similis consuetudo obtinet in Ec-
clesia Orientali, eamque legis vim habere decretum est;
Idem *ib.* §. 44.

Officiorum Divinorum ratio immutari non debet, ubi 48
celebratio dierum Festorum transfertur tantummodo pro
commoditate populi; Idem Constitut. 138. incip. *Nuper*
§. 3. Officia Divina in primitiva Ecclesia de nocte cele-
brari consueverunt; Idem Constitut. 137. incip. *Singula-* 50
rem §. 6. Sed ea disciplina deinde fuit utiliter immuta- 51
ta; Idem *ib.* Officia Hebdomadae majoris de die sunt ce- 52
lebranda; Idem *ib.* §. 1. Ad Officia, & Beneficia Urbis
doctoratum exquirentia, non suffragatur gradus in exte-
ra Universitate in posterum adeptus, Idem Constitut.
106. incip. *Inter conspicuos* §. 29. Officia propria Sancto- 53
rum non conceduntur, nisi praecesserit saltem approbatio 54
Cultus. Idem si non habeantur gesta authentica; Idem
tom. 2. Constit. 29. incip. *Jampridem*.

In Officii Divini recitatione pro aliqua morali difficul- 55
tate dispensanda, commutare potest Major Poenitentiarius.
Idem tom. 1. Constit. 95. incip. *Pastor bonus*, §. 30.

OFFICIUM DEFUNCTORUM.

SUMMARIUM.

1 *Officium Defunctorum non prima, sed secunda die Novem-*
bris celebrandum est, juxta consuetudinem universalis
Ecclesiae.

2 *Occurrente Festo duplici minori, etiam translato in die*
Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, Of-
ficium faciendum est de Sancto; Missae vero celebrandae
sunt de Requiem.

3 *Idem dicendum est de die Defunctorum Ordinis Minorum,*
& consequenter etiam aliorum Ordinum.

4 *Officium, seu Matutinum Defunctorum die Commemoratio-*
nis omnium Fidelium Defunctorum non est recitandum
Vesperi pridie, sed mane ejusdem diei. Vide tamen no-
vissimum Decretum.

5 *Officium Defunctorum, & Missa potest cantari in die Do-*
minico, vel Festivo, praesente Cadavere; Secus si jam
sit sepultum.

6 *Non potest autem Officium, & Missa cantari etiam prae-*
sente Cadavere in Solemnitatibus primae Classis, nempe
Nativitatis D. N. J. C. Epiphaniae, triduo ante & bi-
duo post Pascha, Ascension. Pentecostes cum duobus
sequentibus diebus, Corporis Christi &c. Et in die S.
Pa-

(a) Nota. Falsum est ex consuetudine ubique recepta Episcopos ab officio persolvendo dispensare homines solere; ac multo magis falsum est, posse id Vicarios generales, vel Regularium Superiores; satis enim nota nobis res est, pro hujusmodi dispensationibus ad solum Romanum Pontificem recurrendum esse, ac recurri solere; Romanumve vero Pontificem Episcopi informationem exposcere, vel aliorum Superiorum, ut petitioni indulgeat. Nec Romani & Itali tantum Theologi ita sentiunt, sed etiam inter Gallos doctiores. Audiatur Cont. Tournely, qui laudat etiam Pontasium; Episcopi, inquit, ab officii recitatione dispensare non possunt; quia inferior in lege superioris non dispensat, nisi de ejusdem consensu: porro Ecclesia, Romanusve Pontifex, nullibi leguntur hujusce dispensationis facultatem Episcopis concessisse.

(b) Cum Summus Pontifex nolle sine caussa dispensare sit praesumendus; hinc dispensatio a recitatione officii ab ipso sine caussa obtenta, censenda est subreptitia; per consequens nedum illicita, verum etiam invalida.

Paschæ prohibentur etiam exequiæ; & quodcumque
signum Defunctionis: Vide tamen novissimum Decretum.
7 *Anniversaria, & Missæ de Requiem relicta ex di-*
spositione Testatorum (non autem ad placitum vivo-
rum) cantari possunt, etiamsi occurrant in Dupli-
ci Majori.
8 *Officium, & Missa Defunctorum cantari potest cum pri-*
mum habita fuerit certa notitia de obitu alicujus Re-
ligiosi Ordinis, vel Provinciæ, etiam in duplici Ma-
jori; Secus vero in Festo de præcepto.
9 *Officium anniversarium, vel septenarium, vel trice-*
narium Defunctorum post obitum, si cadat in die
Dominico, vel Festivo, transfertur ad diem sequen-
tem cum eadem solemnitate.
10 *Officium Defunctorum ad consequendas Indulgentias in*
Constitutione S. Pii V. concessas, debet recitari pri-
ma die cujuslibet mensis non impedita.
11 *Ad Officium Defunctorum non tenentur etiam in Choro*
illi qui utuntur Breviario Romano.
12 *Tenentur autem ad ipsum in die Commemorationis o-*
mnium Fidelium Defunctorum.
13 *Non utentes Breviario Romano tenentur recitare Of-*
ficium Defunctorum secundum suas consuetudines,
& peculiares Constitutiones.
14 *Patres Ordinis Prædicatorum tenentur sub mortali se-*
mel in hebdomada recitare Officium Defunctorum,
vel in Choro, vel privatim.
15 *Ad dictum Officium an teneantur sub mortali etiam*
Moniales ejusdem Ordinis;
16 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 36.
37 *Alia ad rem*, remissive.

1 Officium Defunctorum non prima, sed secunda die No-
vembris celebrandum est juxta consuetudinem uni-
versalis Ecclesiæ; *Sacra Rit. Congregat. in Egitanien. 25.*
Maji 1603. in respons. ad dubium 3.
2 Occurrente festo duplici minori, etiam translato in die
Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, Of-
ficium faciendum est de Sancto, Missæ vero celebrandæ
sunt de Requiem; *Sacra Rit. Congregat. 5. Octobris 1686.*
Officium enim Defunctorum ea die etiam sub ritu dupli-
ci celebratur. Sub eodemque ritu celebrabitur pariter Of-
3 ficium generalissimum præscriptum *in particularibus Ru-*
bricis nostri Breviarii Franciscani sub num. 9. pro Defun-
ctis Fratribus, Sororibus, Patribus, & Matribus, ac Be-
nefactoribus, & illis omnibus, qui in nostris Ecclesiis,
seu Cœmeteriis sunt sepulti; Pro quo insimul non erit
dies impedita ea, in qua occurrat duplex minus etiam
translatum, quia Missæ pari ratione dici poterunt de Re-
quiem ob Commemorationem amplissimam, quæ ibi adest
sancita; Sic *Rubric. particul. nostri Franciscani Breviarii*
n. 33. Sacr. Rit. Congreg. 5. Maji 1736. Vide verb. *Resolu-*
tiones Sac. Congreg. in Indice 1. Decret. Merati n. 683. &
alios ibi indicatos.
4 Officium, seu Matutinum Defunctorum in festo omnium
Sanctorum post Vesperas recitandum non est, sed ipsa-
met die Commemorationis omnium Fidelium Defuncto-
rum mane recitari debet (a); *Sac. Rit. Congregat. sub die*
1. Septembris 1607. & 12. Januar. 1701. Vide verb. *Re-*
solutiones Sacr. Congreg. in Indice 2. Decretor. Merati n.
160. & 220.
5 Officium Defunctorum, & Missa potest cantari in die
Dominico, vel Festivo pro Defunctis, quorum corpora
sunt adhuc supra terram; Secus, si jam sint sepulta; *S.*
Rit. Congr. in Egitanien. 23. Maji 1603. in respons. ad dub.
5. & sæpe alibi.
6 Non potest autem Officium & Missa cantari etiam præ-
sente Cadavere, in Solemnitatibus primæ Classis, nempe
Nativitatis D. N. J. C. Epiphaniæ, triduo ante, & bi-
duo post Pascha, Ascensiones, Pentecostes cum duobus
sequentibus diebus, Corporis Christi &c. Et in die S. Pa-
schæ prohibentur etiam exequiæ, & quodcumque signum
Defunctionis, ex Decreto *sacræ Congr. Rit. 23. Augusti*
1704. & 1714.
7 Anniversaria, & Missæ de Requiem relicta ex disposi-
tione Testatorum (non autem ad placitum vivorum)
cantari possunt, etiamsi occurrant in Duplici Majori;
Sacr. Rit. Congr. 22. Novembr. 1664. Officium, & Missa De-
8 functorum cantari potest cum primum habita fuerit certa
notitia de obitu alicujus Religiosi Ordinis, vel Provin-
ciæ, etiam in Duplici Majori; Secus vero in Festo de
præcepto, quia tunc differri debet ad aliam diem simili
Festo non impeditam; *Sac. Rit. Congr. 4. Maji* 1696. Vide
Rubr. particul. Breviarii Franciscani n. 47.
9 Officium anniversarium, vel septenarium, seu tricena-
rium Defunctorum post obitum, si cadat in die Domini-
co, vel Festivo, transfertur ad diem sequentem cum ea-
dem solemnitate; *Sac. Rit. Cong. in Egitanien, 23. Maji 1603.*
in respons. ad dub. 5.
10 Officium Defunctorum ad consequendas Indulgentias in
Constitutione S. Pii V. concessas debet recitari prima die
cujuslibet mensis non impedita Festo novem Lectionum;
Sacra Rit. Congregat. in Egitanien. 6. septembris 1606.
Ad Officium Defunctorum non tenentur etiam in Cho- 11
ro illi, qui utuntur Breviario Romano; Talem enim o-
bligationem ab eis abstulit S. Pius V. & eis concessit In-
dulgent. 100. dierum, si illud recitent; Sic in sua Con-
stitutione incip. *Quod a Nobis*, cujus Summarium habes
supra verb. Officium Divinum art. 1. n. 10. Tenetur au-
tem ad ipsum Officium Defunctorum die Commemoratio- 12
nis omnium Fidelium Defunctorum, quia pro tali die est
pars Officii, adeoque cadit sub præcepto etiam privatim;
Communis.
Non utentes Breviario Romano, cum S. Pius V. in 13
dict. Constitutione ipsos reliquerit propriis consuetudini-
bus, & Constitutionibus, tenentur solum Officium De- 14
functorum recitare ad præscriptum earum. Unde in Or-
dine Prædicatorum *dist. 1. de Officio Ecclesiæ cap. 1. fol.*
14. col. 3. in fine, adest præceptum recitandi Officium
Defunctorum in Choro semel in hebdomada, quo fit, ut
omnes Religiosi Clerici teneantur illud sub mortali semel
in Septimana publice in Choro recitare, vel privatim,
si fuerint impediti Choro interesse; Sic expresse habet do-
ctissimus P. Donatus ejusdem Præstantissimæ Religionis 15
dignissimus Filius *prax. rerum Regular. tom. 4. tract. 18.*
part. 45. nu. 2. Ad dictum autem Defunctorum Officium
non teneri sub mortali Moniales ejusdem præclarissimi
Ordinis, ad longum, pluribus adductis, probat Felix Po-
testas *tom. 1. p. 2. a nu. 469. ad 487.*
Addenda sunt sequentia Decreta, tradita, & scite 16
commentata ab eruditissimo Cavalieri in Agenda Defun-
ctorum.
Matutinum Defunctorum pro generali eorum comme- 17
moratione non debet cantari pridie vesperi in festo om-
nium Sanctorum, sed recitandum est mane die 2. Novem-
bris post laudes diei; *Sacr. Rit. Congr. 25. Maji 1603. in*
Egitanien.
Matutinum Defunctorum pro generali eorum comme- 18
moratione prohibitum est cantari pridie vesperi in festo
omnium Sanctorum; sed recitandum est mane die 2. No-
vembris post laudes diei; *Sac. Rit. Congr. 1. Septemb.* 1607.
Officium defunctorum pro secunda die Novembris po- 19
test etiam præsente Episcopo ante Completorium diei fe-
sti omnium Sanctorum recitari; *Sac. Rit. Congreg. 5. Julii*
1698. *in Collen.*
Matutinum diei commemorationis omnium Fidelium 20
defunctorum non potest recitari in Choro in die festivi-
tatis omnium Sanctorum post Completorium, sed servan-
dæ sunt Rubricæ; *Sac. Rit. Congr. 22. Januar. 1701. in usu*
Camald. Montis Coronæ.
Vesperæ defunctorum pro prima die mensis dicantur 21
post vesperas, etiam Dominicæ, vel festi de præcepto,
si accidat; *Sac. Rit. Cong. 23. Maji 1601. in Egitanien.*
Officium defunctorum non potest dici in semiduplicibus 22
& Officiis novem lectionum, nisi ad effectum duntaxat
satisfaciendi menti Testatorum; *Sacr. Rit. Congr. 12. Ju-*
lii 1628. in Januensi.
Officium defunctorum dici potest in choro separatim ab
officio diei in diebus exceptis a Breviario pro adimplen- 23
da Testatorum voluntate; *Sac. Rit. Cong. 12. August. 1697.*
in Triventina.
Duplicatio antiphonarum præter diem commemoratio- 24
nis omnium Fidelium defunctorum, & diem depositionis
Defuncti, fiat in diebus 3. 7. 30. & anniversario; *Sacr.*
Rit. Cong. 8. Martii 1738.
Quando ab aliqua Congregatione dicitur totum Officium 25
defunctorum, non debet illud dici ut secunda die No-
vembris omittendo Psalmos post vesperas, & Matutinum
positos in officio defunctorum; *Sac. Rit. Congreg. 1. Julii*
1698. *in Collen.*
In Officio defunctorum in Vesperis, & Laudibus dicen- 26
di semper sunt psalmi appositi *De profundis*, & *Lauda*
anima mea Dominum, & post Vesperas, & Laudes omit-
tantur iidem psalmi tantum in die commemorationis om-
nium fidelium defunctorum, & in die depositionis defun-
cti; *Sac. Rit. Congreg. 23. Junii 1636. in Einsilden.*
Psalmi *Lauda anima mea Dominum*, & *De profundis* 27
omittantur in precibus post officium in die commemora-
tionis omnium Fidelium Defunctorum, & in die obitus,
seu depositionis defuncti duntaxat, cæteris autem diebus
semper, & omnino dicantur; *S. R. C. 3. Aug. 1737. in Nolana.*
Hujusmodi decreta *in Nolana*, & *in Einsilden.* confir- 28
mata fuerunt *a S. R. C. die 6. Martii* 1738. & in una
Eremitarum Ord. Camald. teste P. Merati *tom. 2. sect. 9. cap.*
2. nu. 5. in fine, & in Indice Decretor. n. 339. Vide verb.
Resolutiones Sac. Cong. in Indice 2. Merati n. 339.
Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum non est 29
celebranda, nec facienda in die Dominico, sed transferri
debet in feriam secundam sequentem; *Sac. R. Cong. 24. Se-*
ptemb. 1605. in Augustan.

(a) Nota. Ex Decreto Sacræ Congr. Rituum 4. Septembris 1745. privatim potest recitari.

30 In commemoratione omnium Fidelium Defunctorum potest fieri Officium de festo duplici minori, sed Missæ sunt celebrandæ de Requiem; *Sacr. Rit. Congreg. 5. Oct. 1686. in una Urbis.*

31 Occurrente duplici minori, seu translato in die commemorationis Defunctorum, Officium faciendum est de Sancto, Missæ vero celebrandæ sunt de Requiem; *Sacr. Rit. Congreg. 19. Junii 1700. in Curien.*

32 In die commemorationis omnium defunctorum in Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis, ubi quotannis occurrit dies Octava Dedicationis Ecclesiæ, Missæ privatæ dicendæ sunt de Requiem, & cantandæ sunt duæ Missæ Conventuales, una scilicet de die Octavæ post Tertiam, & altera de Requiem post Nonam juxta Rubricas. Quando vero dies Octavæ incidit in Dominicam, omnes Missæ celebrandæ sunt de die octavæ, & commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem sequentem; *Sacr. Rit. Congreg. 17. Septemb. 1695. in una S. Germani Montis Cassini.*

33 Jam in omnibus Congregationibus Ordinis Benedictini post Festum omnium Sanctorum 13. Novembris celebratur solemnis commemoratio omnium defunctorum Confratrum dicti Ordinis; quid si illa die 14. Novembris alicubi adsit festum duplex translatum, aut occurrens? Eritne ejusmodi duplex ulterius transferendum, vel duplex celebrandum, & tamen peragendum cum officio defunctorum, & dicendæ omnes Missæ pro Defunctis Confratribus præter unam de festo? Vel eritne Officium alia die dicendum? Et tunc non amplius in celebrando convenient Monasteria nostri Ordinis. Sacra vero Rituum Congregatio die 1. Maji 1736. respondit: *Commemoratio omnium Defunctorum non est transferenda, sed si die illa occurrat festum duplex minus, seu translatum, fiat Officium de festo duplici cum Missa solemni post Tertiam; Officium vero Defunctorum recitandum erit post Laudes, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris.*

34 Quando Anniversarium seu Officium solemne pro animabus omnium defunctorum Confratrum alicujus Congregationis fit in festo ritus duplici minoris, potest cantari Missa de Requiem; secus, si occurrat, in festo altioris ritus; *Sacr. Rit. Congreg. 8. Martii 1738.*

35 In absolutione in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum non est dicenda tota conclusio in Oratione. *Sacr. Rit. Congreg. 5. Julii 698. in Collen.*

36 Ubi ex dispositione Testatorum diebus festivis canendum est in Ecclesia Responsorium pro Defunctis, potest quotidie decantari, exceptis festis 1. & 2. classis, & octavis privilegiatis, nec non tota hebdomada majori; in prædictis autem festis 1., & 2. Classis, & octavis privilegiatis, ac majori hebdomada, ne pia Testatorum voluntas defraudetur, Responsorium prædictum recitetur privatim in choro, absolutis horis canonicis. *S. R. C. 8. Julii 1741.*

37 Alia ad rem: vide v. *Matutinum* num. 14., & ibi tom. 8. Decret. *S. R. Congregationis*, quæ consule ex eorum proprio Indice.

OMEN. Vide verb. *Superstitio num. 30.*

ONYROMANTIA. Vide *ibidem num. 25.*

OPINIO. Vide verb. *Conscientia a num. 68. ad num. 114.*

OPINIO PROBABILIS.

1 * AN opinio recentiorum, cæteris paribus, faciat ma-
jorem probabilitatem, quam antiquorum opinio;
2 An minus communis opinio, dummodo sit probabilis,
possit Episcopis legem prudenter, & rationabiliter agen-
di constituere; Et an unius opinio, dummodo sit optima
3 ratione munita, possit communiori præferri; Vide *Leges*
Prudentiæ Episcopalis a Josepho Maria Meraviglia Episco-
po Novariensi indictas, atque Innocentio XI. dicatas, Leg.
167. 312. 340.
4 Verum superioribus annis circa usum *Opinionis proba-*
bilis tria edita sunt Decreta: primum ab Episcopo Tri-
dentino: alterum a Sacrosanctæ Romanæ, & Univers.
Inquisitionis Congregatione: utrumque occasione quarum-
dam Thesium, quas publicæ, licet in ædibus Parochiali-
5 bus, concertationi quidam Theologus exposuerat Avisii
in Tridentina Diœcesi. Tertium denique a Capitulo Ge-
nerali Mantuano totius Ordinis FF. Minorum Sess. xv.
habita die 6. Junii 1762. Ut votis aliquorum fieret satis
visum est præfata Decreta hic adducere: Sunt autem te-
noris ut sequitur.

DECRETUM I.

6 ,, Franciscus Felix, Dei gratia Episcopus; & S. R. I.
,, Princeps Tridentini, Marchio Castellarii, Sacris Cæsareis
,, Regiis Majestatibus a Consiliis secretis, ex Comitibus de
,, Albertis de Enno &c.
,, *Perillustribus, Nobilibus, admodum Reverendis,*
,, *& venerabilibus respective Parochis, & Curatis No-*
,, *stræ Tridentinæ Diœcesis salutem in Domino sempiter-*
,, *nam*.
,, Dolenti equidem animo percepimus; proxime elapso
,, Mense Junio in loco Avisii Tridenti hujusce no-
,, stræ Diœceseos quosdam articulos, quos infra notabi-
,, mus, manuscriptos ad disceptandum privatim domi fuis-
,, se propositos, ac discussos, ubi nullæ sunt scholæ;
,, quod quidem tunc dissimulandum duximus, minime ne-
,, scii, privatam ejusmodi exercitationem probro dede-
,, corique cessisse Auctori, qui ab Oppugnatoribus in ar-
,, ctum ita adductus est causa illum palam cecidisse ad-
,, stantes omnes facile intellexerint. Cum vero novis-
,, sime harum Thesium exemplar extra hanc Diœcesim ty-
,, pis editum in manus nostras pervenerit, muneris no-
,, stri ratio flagitat, ut confestim gliscenti malo obviam
,, eamus, ne populus nostræ curæ concreditus nimia o-
,, pinandi licentia a recta salutis semita deducatur. No-
,, veritis itaque, a nobis articulos, quos infra subjicie-
,, mus, acervatim sumptos omnino rejeci, improbarique,
,, prout harum litterarum tenore rejicimus, atque impro-
,, bamus, prohibentes, nec sub pœnis Canonicis, ac aliis
,, arbitrio Nostro iidem articuli acervatim sumpti in di-
,, sceptationem, usumque deducantur. Officii porro ve-
,, stri partes in eo esse debent, ut Populum cum ex sa-
,, cro suggestu, tum in Pœnitentiæ Tribunali dexterri-
,, me eo inducatis, ut ea sequatur dogmata, quibus
,, tum ratio solidior, tum gravior Auctoritas suffra-
,, gatur, quod dum a vobis sanctæ observandum con-
,, fidimus, Episcopalem vobis Benedictionem imperti-
,, mur.

,, Datum Tridenti ex Arce Nostræ Residentiæ hac die
,, tertia Januarii 1761.

Franciscus Felix Episcopus.

,, Ad mandatum Celsissimi, & Reverendissimi DD.
,, proprium Presbyt. Joseph Antonius Bertinalli Cancel-
,, larius.
Hic recitantur Theses damnatæ, quæ legi poterunt in sequenti Decreto.

DECRETUM II.

,, S. Rom., & Univers. Inquisitionis confirmatum a SS. 7
,, D. N. Clemente Papa XIII. quo prohibentur Theses cir-
,, ca Probabilismum expositæ publicæ disputationi anno
,, 1760. Avisii in Diœcesi Tridentina.

Feria V. die 26. Februarii 1761.

,, Per suas litteras ad Congregationem S. Romanæ,
,, & Universalis Inquisitionis, labente superiori anno
,, datas, dolenter nimium conquestus est Antonius Ce-
,, schi Tridentinæ Ecclesiæ Canonicus Decanus, Theses
,, quasdam de Probabilismo a Parocho Avisiensi Diœce-
,, sis Tridentinæ in Ædibus canonicalibus jampridem
,, propugnatas, postmodum sine nota loci, & Auctoris
,, obscuro prælo fuisse cusas, & vulgatas non sine Reli-
,, gionis detrimento, & bonorum offensione, præsertim
,, Ecclesiasticorum, quorum pars suo est regimini, & vi-
,, gilantiæ concredita. Postulante itaque eodem Decano
,, congruum adhiberi remedium ingruenti malo, ne la-
,, tius serpat, Theologicæ censuræ de more subjectæ fue-
,, runt prædictæ Theses unico contentæ folio impresso,
,, cujus tenor ita se habet.

PROBABILISMUS

,, *Publicæ disputationi Ven. Clero Avisiensi exercitii gra-* 8
,, *tia expositus contra Probabiliorismum stricte talem, utpo-*
,, *te negotium perambulans in tenebris.*

,, Pro die 10. Junii 1760. in Ædibus Canonicalibus
,, Avisii.
,, Utinam observaremus mandata Domini certa! Quid
,, nobis tanta sollicitudo de dubiis? *Celeberrimus P. Const.*
,, *Roncaglia lib. 2. cap. 3.*

I.

,, Probabilismus noster versatur circa hæc tria.
,, Licet sequi probabiliorem pro libertate, relicta minus
,, probabili pro Lege.
,, Licet sequi æque probabilem pro libertate relicta æ-
,, que probabili pro Lege.
,, Licet sequi minus probabilem pro libertate, relicta
,, probabiliori pro Lege.

,, *Ex iis deducuntur sequentia Paradoxa.*

II.

II.

„ Usus Probabilismi maxime tutus. Usus Probabiliorismi maxime periculosus.

III.

„ Usui genuini Probabilismi minime in laxitatem degenerare potest.
„ Usus Probabiliorismi stricte talis in Rigorismum excurrere debet.

IV.

„ Probabilioristas qua tales, qui ex consilio probabiliora sequuntur, laudabilissime operari affirmamus.

V.

„ Probabilioristis stricte talibus, qui ex præcepto, quod numquam clare probant, se ipsos, & alios ad probabiliora impellunt, merito Rigoristarum nomen imponimus.

VI.

„ Qui nullatenus ad Christianam perfectionem redere possunt, nisi sequendo probabilissima.

VII.

„ Abusus Probabiliorismi stricte talis non solum licentiæ frænum, sed licentiæ calcar est; quod Gallorum testimonio comprobamus.

VIII.

„ Genuinus itaque noster Probabilismus, qui nec morum corruptelam inducit, nec a S. Sede umquam male fuit notatus, origine sua Thomisticus, progressu ætatis Jesuiticus, utpote a quo arctatus, emendatus, & contra Jansenianos furores propugnatus fuit.

X.

„ Qui ergo habitat in adjutorio fundatissimi Probabilismi, sub protectione plurimorum ex omnibus Orbis Christiani nationibus præstantissimorum Theologorum commorabitur securus.

Ex Historia Critica.

X.

„ Hinc sine ulla laxismi nota Benignismum etiam vocamus; sed legitimum, quem suadent utraque lex Cæsarea, & Pontificia; sed Dominicanum, quem illustris Dominicanorum Ordo jam a primis temporibus est amplexus; sed Pium, qui Christianam pietatem fovet; sed Thomisticum, quem S.Thomas in amoribus habuit, qui ducentas, & plures opiniones libertati faventes in suis sententiarum libris docet; sed Christianum, qui Christo Domino summe familiaris fuit.

O. A. M. D. & V. G.

„ Pro coronide. Probabilismus noster stans pro libertate, est notabiliter probabilior ipso Probabiliorismo stante pro Lege.
„ Cum vero Theses hujusmodi notæque Theologicæ expensæ fuerint in Congregatione generali habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino Nostro Clemente Papa XIII. Sanctitas sua auditis Eminentissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum a S. Sede Apostolica specialiter deputatorum suffragiis, folium prædictum, & Theses in illo expositas prohibendas, ac damnandas censuit, prout præsenti Decreto damnat, & prohibet tanquam continentia propositiones, quarum aliquæ sunt respective falsæ, temerariæ, & piarum aurium offensivæ. Illam vero exceptam a numero X. nempe *Probabilismum, qui Christo Domino familiaris fuit*, proscribendam uti erroneam, & hæresi proximam. Præfatum itaque folium sive Theses ut supra exscriptas sic damnatas, & prohibitas Sanctissimus Dominus noster vetat, ne quis cujusque status, & conditionis ullo modo sub quocumque prætextu, quovis idiomate imprimere, ac imprimi facere, vel transcribere, aut jam impressum, sive impressas apud se retinere, & legere, sive publice propugnare audeat, sed illud, vel illas Ordinariis locorum, vel hæreticæ pravitatis Inquisitoribus tradere, & consignare teneatur sub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis.

Benedictus Veterani Assessor.

DECRETUM.

In Capitulo Generali Mantuano totius Ordinis Fratrum Minorum Sess. XV. habita die 6. Junii 1762. promulgatum.

„ Cupiens Generale Capitulum ea scandala ab Ordine removere, quæ ex nimia opinandi licentia, in doctrinis præcipue ad mores pertinentibus oriri, & suscitari possent; renovat, & confirmat eas omnes Constitutiones, quæ in aliis præcedentibus Generalibus Capitulis de Doctrinis in nostris scholis, & a nostratibus seligendis decreta sunt. Et ad hunc effectum mandat, & præcipit Sacræ Theologiæ Lectoribus, aliisque omnibus, quatenus doctrinas tutiores, & probabiliores semper doceant, & amplectantur.

Hoc autem Decretum, datis ad suos subditos Encyclicis litteris, evulgarunt, & illius observantiam quanta pollebant auctoritate præceperunt Reverendissimus P. Petrus Joannetius de Malina Generalis totius Ordinis FF. Minorum S. Francisci iterato Minister die 4. Octobris 1762. Romæ ex Ara Cœli, nec non Reverendissimus P. Pasqualis a Varisio Commissarius Generalis Cismontanus ex Ara Cœli Romæ ad mensem Martium proxime superioris anni 1762.

Porro quanti faciendum sit hujusmodi Decretum, vel inde licet arguere, quod a gravissimis Patribus longe amplissimi Ordinis manarit, sitque oppido consentaneum aliis antiquioribus ejusdem Ordinis Constitutionibus; neque ullus illi ausus fuerit contraire, sed plenum, ut asserunt, deinceps in Franciscanorum scholis effectum habuerit; acta quoque prædicti Capitoli a summo Regnante Pontifice ultimum obtinuere roboris firmamentum. * Cetera, quæ de *Opinione probabili* habet Auctor noster P. Ferraris vide verb. *Conscientia a num. 68. ad 114.* in Tomo Secundo.

ORACULA VIVÆ VOCIS.

SUMMARIUM.

1 *Oracula vivæ vocis quid sint?*
2 *Oracula vivæ vocis alia sunt authentica; & alia non, & quæ sint utraque?*
3 *Oracula vivæ vocis authentica quomodo secernantur a non authenticis?*
4 *Gratiæ, & privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa quo ad substantiam pro Foro interno, sive sint authentica sive non; dummodo non sint revocata, sunt ejusdem valoris, quanti sunt Privilegia in scriptis concessa.*
5 *Ad essentiam, & substantiam Privilegii non requiritur scriptura, sed etiam oretenus, seu* vivæ vocis Oraculo *concessum subsistit.*
6 *Ut Oracula vivæ vocis practicari possint etiam* pro Foro *externo, non sufficit illa esse concessa, sed insuper requiritur, ut illorum concessio probetur authentico testimonio.*
7 *Omnia, & singula Indulta, & Privilegia quibuscumque* vivæ vocis Oraculo *concessa a Summis Pontificibus ante Gregorium XV. (exceptis concessis ad supplicationem Regum, nec non illis manu Cardinalium firmatis) revocavit pro utroque Foro dictus Gregorius XV. & adducitur Constitutio.*
8 *Postea autem Urbanus VIII. revocavit etiam omnia & singula Indulta, & Privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa etiam ad instantiam Imperatoris, & Regum & manu quorumcumque Cardinalium firmata: & adducitur Constitutio.*
9 *Deinde idem Urbanus VIII. justis de causis declaravit prædictam suam revocationem non comprehendere illos Officiales seu Ministros, quibus ratione suorum Officiorum, seu munerum de Summi pontificis Oraculis fides haberi solet, & debet. Et adducitur Constitutio.*
10 *Hinc omnia Privilegia vivæ vocis Oraculo a quocumque Pontifice concessa, & testificata per Officiales, quibus vi sui officii de Privilegiis, & Gratiis per Pontifices oretenus concessis, vel concedendis fides adhiberi solet, adhuc impræsentiarum, valent pro utroque Foro.*
11 *Officiales, seu Ministri prædicti qui sint?*
12 *Inter Officiales, seu Ministros præfatos computantur, & revera sunt Cardinales illi, qui ad id a Papa deputantur, vel Protectores Ordinum existunt.*

13 *Hinc plurima adhuc impræsentiarum valent Privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa*, *utpote debite authenticata ab aliquo ex supradictis Officialibus*, *vel S. R. E. Cardinalibus*, *& qualia sint talia Privilegia?*

14 *Unde saltem pro* Foro interno *valent adhuc hodie privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa ante tempora*, *vel tempore Leonis X.*

15 *Item eadem ratione adhuc hodie valent pro Foro conscientiæ privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa ante tempora*, *vel tempore S. Pii V.*

16 *Adducitur*, *& solvitur instantia ex Constitutione Gregorii XIII.*

17 *Item adhuc hodie valent pro* Foro Conscientiæ *privilegia* vivæ vocis Oraculo *concessa ante tempora*, *vel tempore Clementis VIII. dummodo non adversentur Concilio Tridentino.*

18 *Item valent adhuc hodie omnia* vivæ vocis Oracula *post Gregorium XV. & Urbano VIII. concessa.*

19 *Ut autem* vivæ vocis Oracula *post Urbanum VIII. concessa valeant pro foro interno*, *quid requiratur?*

20 *Apponitur Constitutio Clementis XII. ad rem*, *quorumdam revocatoria.*

1 ORacula vivæ vocis sunt concessiones Privilegiorum, seu Gratiæ factæ a Supremo Principe verb. gr. Summo Pontifice *sola voce*, seu Oretenus sine Scriptura; *Ita in re Communis*; Oracula vivæ vocis alia sunt authentica

2 & alia non. Oracula *authentica* sunt illa, quæ ne memoria pereant, & ut etiam pro Foro externo probari, & practicari possint, subinde in scripturam rediguntur, & testimonio authentico ab iis, quibus ex officio incumbit, fide digna redduntur. Oracula autem non authentica sunt illa, quæ vel neglectu impetrantium, vel alia de causa non sunt tali forma in scripturam redacta; *Com-*

3 *munis*. Hinc Oracula vivæ vocis Authentica, ut secernantur a non authenticis, solent in collectionibus Privilegiorum, & Oraculorum vivæ vocis distincto, & diverso signo notari, ut patet in *Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum*, ubi Oracula vivæ vocis authentica signantur O *magno*, & non authentica O *parvo*, ut testantur Auctores ipsius Compendii: *Ad Lectorem in declaratione Abbreviaturarum Allegationum*.

4 Gratiæ, & Privilegia *vivæ vocis Oraculo* concessa quoad substantiam pro *Foro interno*, sive sint authentica, sive nondum non sint revocata, sunt ejusdem valoris, quanti sunt Privilegia in scriptis concessa; *Communis*, textu expresso *in cap. Institutionis 7. caus. 25. quæst. 2.* Et sic expresse concessit nullo Ordini Leo X. ut habetur *in Compendio Privil. Fr. Minorum verb. Oracula vivæ vocis num. 2.* ibi: *Idem Leo concessit*, *quod non sint minoris efficaciæ*, *& valoris vivæ vocis Oracula quam si per Bullam*, *aut Breve ad perpetuam rei memoriam essent concessa*. Ad essentiam enim, & substantiam Privi-

5 legii non requiritur scriptura, sed etiam oretenus, seu *vivæ vocis oraculo* concessum subsistit; *Communis*, *argument. capit. Si quis cum Clerico 5. caus. 11. quæstion. 1. & citat. capit. Institutionis 7. caus. 25. quæstion. 2.* Clement. *Dudum*, *de Sepulturis*, & Extravagant. *Etsi Dominici*, *de Pœnitentiis*, *& remission.* ibi: *Considerans*, *quod plerumque contigit*, *suam sanctitatem*, *hujusmodi facultates etiam oraculo vivæ vocis concedere &c.*

6 Notanter autem supra *numer. 4.* dicitur: *Pro Foro interno*, quia Oracula vivæ vocis, ut practicari possint etiam *pro Foro externo*, non sufficit illa esse concessa, sed insuper requiritur, ut illorum concessio probetur authentico testimonio; ut patet ex Constitutione Julii II. incip. *Romani Pontificis*, & *ex Regula 52. Cancellariæ*; Et ratio est, quia, si sine testimonio authentico valerent etiam *pro Foro externo*, posset quilibet asserere se habere Privilegium *vivæ vocis oraculo* concessum, & sic prætextu *oraculi vivæ vocis* posset cum maxima perturbatione boni Communis eludere Leges, & Canones in *Foro externo*, quod nemo sanæ mentis audebit admittere; *Communis*.

7 Omnia, & singula Indulta, & Privilegia quibuscumque *vivæ vocis oraculo* concessa a Summis Pontificibus ante Gregorium XV. (exceptis concessis ad supplicationem Regum, nec non illis manu Cardinalium firmatis) revocavit pro utroque Foro, scilicet, tam pro Foro interno, quam pro externo, dictus Gregorius XV. *die 2. Julii* 1622. Constitut. incip. *Romanus Pontifex*, quæ ad uberiorem legentium notitiam hic ad litteram datur.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex in specula militantis Ecclesiæ Divina Providentia constitutus, Gratias, & indulta a se, & prædecessoribus suis concessa, justis interdum suadentibus causis, juxta creditum sibi pastoralis Officii debitum moderatur, aut revocat; prout rerum, & temporum qualitatibus debite pensatis conspicit in Domino salubriter expedire.

§. 1. Itaque motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnia, & singula Indulta, Facultates, Privilegia Gratias, & Concessiones quæcumque spirituales, & Ecclesiasticas, tam ad forum exterius spectantia: ac tam ad supplicationem partium, quam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus a Sede Apostolica, quæ tamen vivæ vocis Oraculo hactenus quandocumque, & qualitercumque, & quavis etiam de necessitate exprimenda causa, quibusvis Collegiis, Capitulis, Ordinibus tam Mendicantium, quam non Mendicantium Societatibus, etiam Societatis Jesu, Congr. quibuslibet; sive eorum & earum respective Præpositis, Decanis, Magistris, & Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, Generalibus, vel Provincialibus, quocumque nomine nuncupatis Superioribus, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi prædictæ immediate subjectis; cujuscumque Dignitatis, præeminentiæ, aut quovis Privilegio munitis, non tamen ad supplicationem Regum concessas, in iis videlicet, quæ non sunt sortita effectum, tenore præsentium revocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus; ac revocata, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua perpetuo fore, & esse, neque imposterum cuiquam suffragari posse, vel debere, neque aliquem iis de cætero uti ullo modo posse, etiamsi expressa, & specifica mentio, etiam de verbo ad verbum de iis facienda esset, decernimus, & declaramus.

§. 2. Firmis tamen, & in robore permanentibus omnibus Indultis, & aliis Concessioibus prædictis vivæ vocis Oraculo S. Rom. Ecc. Cardinalibus ad ipsorum, vel aliorum quorumcumque favorem propria S. R. E. Cardinalium manu firmatis pro ipsis, vel aliis tractis, & de quibus iidem S. R. E. Cardinales testimonium in scriptis præbuerunt.

§. 3. Decernentes præsentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes, ad hoc vocati, & auditi non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu aliquo quocumque defectu notari, impugnari, redargui, in Jus, vel in controversiam revocari, ad terminos Juris reduci, aut adversus illas quodcumque Juris, Gratiæ, vel Facti remedium impetrari, nullatenus posse, sed illas semper validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere.

§. 4. Sicque per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Nuncios, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, & ignoranter contigerit attentari.

§. 5. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, Ordinibus, Societatibus, & Congregationibus prædictis, eorumque Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, & aliis Superioribus, prædictis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma, ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 6. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, & manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem prorsus fides adhibeatur in Judicio, & extra illud, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 7. Quodque eædem præsentes Litteræ, seu illarum exempla ad valvas Basilicarum S. Joannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixæ, omnes ita arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimata fuissent.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo 8
Piscatoris die secunda Julii MDCCXXII. Pontificatus nostri anno secundo.

Postea autem Urbanus VIII. *die 20. Decembris* 1631. Const. incip. *Alias felici recordationis Gregorius Papa XV.* revocavit etiam omnia, & singula Indulta, & Privilegia *vivæ vocis* concessa, etiam ad instantiam Imperatoris, & Regum, & manu quorumcumque Cardinalium fir-

mata

ma : Quæ Constitutio etiam hic pro omnium scitu ad litteram datur.

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. Alias felicis recordationis Gregorius Papa XV. Prædecessor Noster, ut subnascentibus jugiter variis difficultatibus, & abusibus ex Privilegiis à Sede Apostolica vivæ vocis oraculo sæpe numero concessis obviam iret, Constitutionem edidit tenoris subsequentis, videlicet, Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam Romanus Pontifex in specula militantis Ecclesiæ &c. *ut supra.*

§. 2. Cum autem experientia rerum magistra compertum sit, concessiones, & gratias vivæ vocis oraculo, etiam a S. R. E. Cardinalibus obtentas, & ipsorum manu firmatas, sæpe ab his, in quorum favorem emanarunt, minus canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplinæ Ecclesiasticæ detrimentum exequutioni demandari: Idcirco quantum cum Domino possumus, his, & aliis malis occurrere volentes, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, & de consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, quibus negotium hujusmodi mature discutiendum commisimus, omnia, & singula Privilegia, facultates, Licentias, & Gratias qualscumque per Summos Pontifices Prædecessores nostros, ac per Nos vivæ vocis Oraculo, & S. R. E. prædictæ Cardinalium quorumcumque manu firmatas, quibuscumque Generalibus, Provincialibus, ceterisque Superioribus, & personis cujusvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis, sive sæcularibus, sive Regularibus, vel etiam ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Societati Jesu, aut ejus Clericis, seu Presbyteris, aliisque personis prædictis, quacumque de causa, etiam de necessitate exprimenda, occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, & Principum quorumcumque, aut alias quomodolibet concessa, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac de cetero revocata, cassata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nullique prorsus deinceps suffragari posse, nec debere declaramus.

§. 3. Præterea, ut præsentes Litteræ omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, quanto citius innotescant, omnibus, & singulis Generalibus, & aliis quocumque nomine nuncupatis Superioribus quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis Jesu, & Institutorum sub Excommunicationis, ac privationis Officiorum, & Dignitatum, nec non vocis activæ, & passivæ, pœnis ipso facto incurrendis, præcipimus, & mandamus, ut infra tres menses proximos a die publicationis præsentium computandos, omnes, & singulos Provinciales eorumdem suorum Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis Jesu, & Institutorum, de eisdem præsentibus Litteris certiores faciant, & eorumdem præsentium exemplaria illis transmittant: qui quidem Provinciales sub eisdem pœnis teneantur singulis Superioribus Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, & Locorum Regularium præcipere, ut easdem præsentes subditis suis, ut moris est, publicent.

§. 4. Decernentes, præsentes Litteras, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, vel habere prætendentes, ad hoc vocati, & auditi non fuerint de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu alio quopiam defectu notari, impugnari, invalidari, redargui, in Jus, vel controversiam vocari, aut ad viam, & terminos Juris reduci, sive adversus illas quodcumque Juris, Gratiæ, vel Facti remedium impetrare nullatenus posse, sed illas semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere.

§. 5. Sicque per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si quid secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 6. Non obstantibus præinsertis Litteris hujusmodi, ac Constitutionibus, & Ordinationibus, Apostolicis, & quatenus opus sit, etiam Regula nostra de non tollendo Jure quæsito, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, eisdem Cardinalibus, Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, eorumque Superioribus quocumque nomine nuncupatis, sub quibuscumque verborum formis, & tenoribus, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§. 7. Volumus autem, quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ, quodque eædem præsentes Litteræ, sive illarum exempla ad valvas Basilicarum prædictarum, & in acie campi Floræ hujusmodi similiter affixæ omnes, quos concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent.

Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo piscatoris die 20. Decembris 1633. Pontificatus nostri anno nono. 9

Deinde idem Urbanus VIII. *die 11. Apr. 1665.* Const. etiam incip. *Alias felicis recordationis Gregorius Papa XV.* justis de causis declaravit, prædictam suam revocationem non comprehendere illos Officiales, seu Ministros, quibus ratione suorum Officiorum, seu Munerum de Summi Pontificis Oraculis, fides haberi solet, & debet. Quæ Constitutio, utpote summe necessaria ad hujus notitiæ complementum, etiam hic ad litteram datur.

URBANUS PAPA VIII.

Ad futuram rei memoriam.

Alias felicis recordationis Gregoris Papa XV. Prædecessor Noster, ut subnascentibus jugiter variis difficultatibus, & abusibus ex Privilegiis a Sede Apostolica vivæ vocis Oraculo sæpenumero concessis obviam iret; Constitutionem edidit tenoris subsequentis, videlicet: Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam Romanus Pontifex.

Et subinde per nos accepto, quod experientia rerum magistra compertum erat, concessiones, & Gratias vivæ vocis Oraculo, etiam a S. R. E. Cardinalibus obtentas, & ipsorum manu firmatas, sæpe ab his, in quorum favorem emanarunt, minus Canonica interpretatione extendi, & perperam in disciplinæ Ecclesiasticæ detrimentum executioni demandari, idcirco, quantum cum Domino potuimus, his, & aliis malis occurrere volentes, motu proprio, certaque scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, de consilio nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, quibus negotium hujusmodi mature discutiendum commisimus, omnia, & singula Privilegia, Facultates, Licentias, & Gratias quascumque per Summos Pontifices Prædecessores Nostros, ac per Nos vivæ vocis Oraculo, etiam S. R. E. prædictæ Cardinalium quorumcumque Generalibus, Provincialibus, ceterisque Superioribus, & personis cujusvis Ordini Congregationis, Instituti, & Societatis, sive sæcularibus, sive Regularibus vel etiam ipsis Ordinibus, Congregationibus, Institutis, & Societatibus, etiam Societati Jesu, aut ejus Clericis, seu Presbyteris, aliisque personis prædictis, quacumque de causa, etiam de necessitate exprimenda occasione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, & contemplatione, seu ad instantiam Imperatoris, Regum, & Principum quorumcumque, aut alias quomodolibet concessæ, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes Apostolica auctoritate revocavimus, cessavimus, sustulimus, abrogavimus, & annullavimus, ac de cetero revocata, cessata, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nullique deinceps suffragari posse, nec debere declaravimus, prout in aliis nostris desuper in simili forma Brevis expeditis Litteris, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, plenius continetur. Cum autem pro tempore existentibus nonnullis nostris, & Sedis Apostolicæ Officialibus, seu Ministris, qui, eorum Officiorum, seu Minorum ratione de Gratiis, Concessionibus, & Dispositionibus, quibuscumque per nos faciendis, mandatisque, & jussionibus Nostris exequendis, aliisque rebus, & negotiis gerendis, Nobiscum diversa tractant per se, seu de eorum mandato facienda, gerenda, & exequutioni demandanda, vivæ vocis Oraculo committerimus, & in dies circa ea, quæ ad cujuslibet eorum officium, seu Munus, quo funguntur, pertinent, committamus: Nos firmiori gestorum de mandato nostro per Officialium, seu Ministrorum securitati consulere volentes, motu proprio, certaque scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Officiales, seu Ministros prædictos, quibus alias ante emanatas prædictas Constitutiones ex Officiorum auctoritate, & prærogativa de Oraculo per eos a Romanis Pontificibus pro tempore existentibus habito, fides haberi solebat, quoad ea, quæ, ut præfertur, ad cujus-

cujuslibet eorum officium, seu munus, quo funguntur, pertinent, in litteris etiam nostris prædictis super revocatione Oraculorum hujusmodi emanatis, & minime comprehensos fuisse, nec esse, nec comprehendi debere declaramus, & ab abundantiorem cautelam eosdem Officiales, seu Ministros adversus easdem Constitutiones, quatenus opus sit, restituimus, & plenarie reintegramus in omnibus, & per omnia, perinde ac si quoad illos prædictæ Constitutiones non emanassent; Decernentes, præsentes Litteras validas, firmas, & efficaces existere, & fore, ac irritum, & inane, si quid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, Non obstantibus Gregorii prædecessoris hujusmodi, nostrisque Litteris præfatis, ac omnibus illis, quæ in dictis Litteris concessa sunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 12. Aprilis 1635. Pontificatus nostri anno duodecimo.

10 Unde, ut vides, ex hac secunda Constitutione Urbani VIII. §. *autem pro tempore existentibus*, clare patet, quod omnia illa Indulta, & Privilegia *vivæ vocis oraculo* a quocumque Pontifice concessa & testificata, seu authenticata per Officiales, & Ministros, quibus vi sui officii, de Privilegiis, & Gratiis per Pontifices oretenus concessis, vel concedendis, fides adhiberi solet, & debet, adhuc impræsentiarum valent pro utroque Foro, scilicet tam interno, quam externo, valideque, & licite practicari possunt. *Communis, ac certa*, Reiffenstuel *lib. 5. decr. tit. 33. num. 155.*

11 Officiales autem, seu Ministri prædicti sunt multi, & diversi, ut patet *in Extravagant. commun. Ad regimen. 13. de præbendis, & dignitatibus*, ibi: *Officialium dictæ Sedis videlicet Camerarii, Vicecancellarii, Notariorum, Auditorum, Litterarum contradictarum, & Apostolici Palatii causarum Auditorum, Correctorum, & scriptorum Litterarum Apostolicarum, ac Pœnitentiarii præfatæ Sedis, ac Abbreviatorum, nec non Commensalium, & aliorum quorumlibet Cappellanorum Sedis ejusdem. Et etiam quorumcumque Legatorum, sive Nunciorum, ac in Terris Ecclesiæ Romanæ Rectorum, & Thesauriorum &c.*

12 Inter Officiales, seu Ministros præfatos computantur, & revera sunt Cardinales illi, qui ad id a Papa deputantur, vel Protectores Ordinum existunt; quia quamvis *in dict. cap. Ad regimen* non numerentur inter Officiales Papæ, & Sedis Apostolicæ, tamen in Religiones sibi commissas Jurisdictionem, curam, & vigilantiam exercent tamquam Ministri Papæ, qui est omnium Religionum Generalissimus, & Administrator, Gubernator, & Rector. Unde est ipsis omnino credendum in iis, quæ testantur de Religionibus, quas protegunt, ut recte *ex cit. Constitutione Urbani VIII. sub num. 9. allata* colligunt, & docent Peyrinus *in Formul. Prælat. Regul. litt. Z. cap. 3. & Appendice 4. ad Urban. VIII. num. 2. fol. 726.* Donatus *prax. rer. Regul. tom. 1. tract. 16. qu. 12. nu. 1.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 157.* & alii passim.

13 Hinc plurima adhuc impræsentiarum valent Privilegia *vivæ vocis Oraculo* concessa, utpote debite authenticata ab aliquo ex supradictis Officialibus, seu Ministris, vel Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus juxta dictam Constitutionem Urbani VIII. Et talia sunt omnia illa, quæ *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum* a Hieronymo a Sorbo juxta Decreta Concilii Tridentini, & alias Constitutiones Pontificias reformato, comprehenduntur, & signanter *O magno*; quia Privilegia tali *O magno* signata, ut fuit dictum supra *num. 3.* sunt *vivæ vocis Oracula vere Authentica*, sicut sunt illa signata æquivalenti signo in libris Privilegiorum aliorum Ordinum. Et *vivæ vocis Oracula* authenticata per supradictos Officiales, & Ministros Papæ, & Sedis Apostolicæ, non sunt revocata: ut expresse declarat Urbanus VIII. in *supra cit. n. 9.* adducta sua secunda Constitutione §. *Cum autem pro tempore existentibus*.

14 Unde saltem pro foro interno valent adhuc hodie Privilegia *vivæ vocis Oraculo* concessa ante tempora, vel tempore Leonis X. quia dictus Leo X. concessit, quod *Fratres Minores Regulares Observantiæ secura conscientia possint uti omnibus a Sede Apostolica, sive per Bullas, sive per Brevia, sive vivæ vocis Oraculo concessis Privilegiis, prout ea in libris Ordinis reperiuntur, ac si omnia specifice fuissent tunc expressa. Et quod hujusmodi vivæ vocis Oracula non sint minoris efficaciæ, ac valoris, quam si per Bullam, aut Breve ad perpetuam rei memoriam essent concessa*: prout testatur Laurentius Presbyter Cardinalis tituli Quatuor Coronatorum, & Protector dicti Ordinis Minorum, & habetur *in 1. tom. Collect. Bullar. Rodriq. in fine Bull. Leonis X. fol. 1317. & in supplement. ejusdem Ordinis concess. ibi fol. 58.* de quo idem Rodriq. *tom. 1. qq. Regul. quæst. 7. art. 5. & tom. 3. qu. 22. art. 1. & 2.* & habetur etiam *in Compendio Privilegior. Ordinis Minor. verb. Oracula vivæ vocis numer. 1. & 2.* insuper additur, quod *pro majori conscientiarum securitate omnia de novo concessit vivæ vocis Oracula authentica*; atqui *vivæ vocis Oracula vere authentica*, (uti sunt illa, utpote testificata a supradicto Eminentissimo Cardinali Laurentio tunc Ordinis Protectore) non sunt revocata, ut expresse declarat Urbanus VIII. in dicta sua secunda Constitutione allata supra *sub n. 9.* ergo adhuc hodie vigent.

15 Item eadem ratione adhuc hodie valent pro Foro conscientiæ Privilegia *vivæ vocis Oraculo* concessa ante tempora, vel tempore S. Pii V. quia dict. S. Pius V. *die 13. Martii 1566.* vivæ vocis Oraculo confirmavit Privilegia Ordinis Minorum pro Foro conscientiæ, etiam illa, quæ sunt contra Concilium Tridentinum, cujus copia authentica est in Archivio Conventus S. Joannis Regum Ordinis Prædicatorum, prout *in Compendio societatis Jesu, tit. de Concil. Tridentin. §. 3.* & Rodriquez *tom. 1. qq. Regular. quæst. 8. art. 8.* & habetur *in tom. 2. collect. Bullar.* Rodriq. *in fine Oraculorum S. Pii V. fol. 428. nu. 15.* & sub *anno 1567.* Constitut. incip. *Etsi Mendicantium*, & alia incip. *Ad uberes*, multa expresse concessit suo Præclarissimo Ordini Prædicatorum, quæ Decretis Concilii Tridentini adversantur.

16 Nec obstat, quod Gregorius XIII. immediatus Successor S. Pii V. *anno 1572.* Constit. incip. *In tanta rerum, & negotiorum mole* recusaverit expresse omnia Privilegia a dict. S. Pio V. concessa contra Concilium Tridentinum, & ad terminos ejusdem *Concilii Tridentini* reduxerit, ibique statuerit, Regulares teneri stare Decretis *Concil. Tridentini*, & Juri veteri, ac si dictæ Concessiones, Constitutiones S. Pii V. nunquam emanassent. Non obstat, inquam, quia Gregor. XIII. in dict. sua Constitutione non revocat Privilegia concessa Regularibus pro *Foro interno*; revocat enim ibi sola Privilegia Regularibus concessa contra dispositionem *Concilii Tridentini*, ex quibus perturbatio inter Episcopos, & Mendicantes solet oriri; quandoquidem in Proœmio dictæ Constitutionis, ubi causa finalis exprimitur, sic præcise legitur: *Demum animadverso quod ea omnia multis dubitationibus involuta, magnisque difficultatibus obstructa, multas, magnasque dissensiones, alternationes, & lites inter prædictos Locorum Ordinarios, & Fratrum ipsorum Ordines non sine gravi Divini cultus, & animarum detrimento, ac populorum scandalo concitaverant*. Usus autem privilegiorum Mendicantium in *Foro conscientiæ* exercitus, nec magnam, nec parvam litem inter prædictos poterit excitare; quod est mente valde tenendum, ut recte dicit Donatus infra citandus, quia causa finalis est illa, quæ stringit, & ampliat Privilegia, cum ratio Legis sit anima Legis; *l. Cum ratio ff. de donis damnatorum*; & cessante ratione, & causa Legis cessat ipsa Lex; *leg. Adigere 6. §. 2. ff. de jure patronat.* & cessante causa cessat effectus; *cap. Cum cessante 60. de appellationibus*; Sic citatus Donatus *prax. rerum Regular. tom. 1. tract. 11. quæst. 17. num. 19.* & alii plures; Tum quia in dicta Constitutione Gregorii XIII. nullatenus nominantur Oracula, unde ad illa non debet extendi, cum uti pœnalis non debeat extendi ad non expressa, quia, si voluisset, expressisset; quod enim voluit, expressit; *arg. cap. Inter corporalia 2. de translation. Episcop. §. Sed neque istud, & cap. Quia circa 22. de privilegiis, & c. Ad Audientiam 12. de Decimis*, & uti odiosa debet restringi, ne minus lædat, juxta Regulam *in cap. Odia 15. de Regul. juris in 6. & cap. Olim 16. de verbor. significat. & l. Beneficium 3. ff. de Constitutionibus Principum*. Oracula enim favore animæ concessa, revocatis Privilegiis, non intelliguntur revocata, nisi in specie, & expresse revocentur, prout docet Innocent. *in cap. Constitutus n. 2. de rescriptis*, Felin. *in consil. 6. n. 1.* Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 24. n. 8.* Donatus *loc. cit. n. 17. & tract. 16. qu. 6. n. 5.* tum Navarr. Rodriquez Faust. Peyrin. & Bordon. ibi citatis.

17 Item adhuc hodie valent pro Foro conscientiæ Privilegia vivæ vocis Oraculo concessa ante tempora, vel tempore Clementis VIII. dummodo non adversentur Concilio Tridentino, quia dictus Clemens VIII. *die 20. Decembris 1595.* Constitut. incip. *Ratio Pastoralis Officii* confirmavit, & innovavit *ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine* omnia, & singula Privilegia Fratrum Minorum, etiam *vivæ vocis Oraculo concessa*, ut patet *ibi §. 3.* Unde cum ob Clausulam *ex certa scientia*, sub qua de novo concessit omnia Fratrum Minorum Privilegia a quocumque Pontifice, sive *per Bullam*, sive *vivæ vocis Oraculo* concessa, jam ipsa *vivæ vocis Oracula* acquirunt novam naturam, & novum esse *vivæ vocis Oraculis* evadunt *Privilegia scripta, seu Bullata*, eorumque naturam assumunt, ut recte observant Pellizar. *tract. 9. cap. 1. numer. 132.* Reiffenstuel *lib. 5. Decretal. tit. 33. nu. 161.* & alii, adeoque non sunt revocata saltem pro Foro interno a Gregor. XV. & Urbano VIII. in supra adductis Constitutionibus *a n. 7. ad 9.*

18 Item valent adhuc hodie omnia *vivæ vocis Oracula* post Gregorium XV. & Urbanum VIII. concessa, quia cum par in parem non habeat imperium; *c. Innotuit 20. de election. §. Quamvis, & cap. Exiit 3. de verbor. significat. in 6. §. Cæterum Sanctæ memoriæ*, stat clarum, quod Gregorius XV. & Urbanus VIII. in dictis suis Constitutionibus non ligaverint manus Successorum Pontificum, adeoque *vivæ vocis Oracula* ab illis expost concessa valent adhuc hodie pro *Foro interno*, etiamsi de iis testimonium authenticum ab Officialibus, & Ministris

supra-

supradictis non habeatur, sed alii fide digni Superiores, Generales, Provinciales, Procuratores, Generales, & hujusmodi, in quorum præsentia aliquis Papa Gregor. XV. & Urbanus VIII. Successor Privilegium oretenus concessit, testimonium ferant; supradicti enim duo Pontifices loquuntur præcise de Oraculis antea concessis, & probatio per testimonium dictorum Officialium Papæ, & Sedis Apostolicæ ab Urbano VIII. præscripta se extendit solum ad probanda Oracula præcedentia, non autem ad Oracula in futurum concedenda (a).

19 Ut autem *vivæ vocis Oracula* post Urbanum VIII. concessa valeant etiam pro *Foro interno*, quamvis absolute non requiratur probatio concessionis per testificationem dictorum Officialium propter dicta *numero antecedenti*; Attamen requiritur tale fide dignum testimonium de eorum concessione, quale ad probandum *in Foro externo* alias requiritur, & sufficit, *arg. toto titulo 19. de probationibus*, Sic Reiffenstuel *loc. citat. numer.* 164. & alii passim.

20 Hic juvat ad rem addere novissimam Constitutionem Clementis XII. revocatoriam diversarum facultatum, ut sequitur.

Clementis XII. revocatio diversarum facultatum a Romanis Pontificibus per eorum vivæ vocis Oraculum, vel Rescripta, concessarum.

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, Gregis Dominicæ curæ sibi Divinitus commissæ, more seduli Pastoris jugiter advigilans nonnulla, quæ a Prædecessoribus suis concessa noscuntur, justis interdum suadentibus causis, quibus præsertim Ecclesiasticæ disciplinæ conservationi, animarum Christi fidelium saluti, ac recto rerum ordini consulitur, pro Apostolici muneris sui sollicitudine moderatur, revocat, & immutat, sicuti omnibus debitæ considerationis trutina perpensis conspicit in Domino salubriter expedire.

Itaque de nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, ac etiam motu proprio, ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia, & singula infrascripta indulta, facultates, & gratias, quæ tam ad supplicationem partium, quam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, a Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, vivæ eorum vocis Oraculo, vel per Rescripta propria illorum, aut de eorum mandato cujusvis S. R. E. præfatæ Cardinalis, alteriusve ipsorum Prædecessorum, vel Sedis Apostolicæ Officialis; & Ministri manu signata, quibusque utriusque sexus personis Sæcularibus, vel Regularibus, cujuslibet status, gradus, conditionis, præeminentiæ, ac Dignitatis, sive Ecclesiasticæ, sive temporalis existentibus, etiamsi de iis specialis, ac individua mentio, & expressio necessario facienda foret: Communitatibus quoque, Universitatibus, Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Conventibus, & Monasteriis cujusvis Ordinis, Congregationis, Militiæ, etiam S. Joannis Hierosolymitani, ac Instituti, & Societatis etiam Jesu, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Exemptorum, & non Exemptorum, ac quovis tandem Privilegio suffultorum nullis prorsus exceptis, quandocunque, & qualitercunque concessa fuerunt, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, irritamus, & annullamus, viribusque, & effectu penitus, & omnino vacuamus, & revocata, cassata, sublata, abrogata, irrita, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, ac perpetuo fore, neque de cetero cuiquam suffragari posse, vel debere decernimus, & declaramus.

Indulta autem, facultates, & gratiæ hujusmodi sunt, quæ sequuntur videlicet:

I. Excipiendi Confessiones, sive Sæcularium, sive Regularium, etiam Monialium, aut aliarum quarumvis Personarum in Conventibus, Monasteriis, seu Conservatoriis degentium absque expressa Ordinariorum, ac Superiorum illorum, ad quos pertinet, facultate: nec non eligendi sibi Confessarium ab iis respective non approbatum.

II. Absolvendi quoscumque sive Sæculares, sive Regulares utriusque sexus a peccatis, pœnis, & Censuris Sedi Apostolicæ, Locorumve Ordinariis, aut Superioribus Regularibus quoquo modo reservatis; Prout quoque eligendi Confessarium, etiam ex legitime ad audiendas Confessiones approbatis, qui a peccatis, pœnis, ac Censuris sic reservatis absolvat.

III. Eximendi, seu absolvendi quemlibet ab obligatione denunciandi in casibus, quibus denunciatio juxta Præscriptum Constitutionum Apostolicarum seu alias fieri debet.

IV. Utendi quibuscunque facultatibus etiam generaliter concessis quoad alitercunque dictæ Sedi, vel etiam ipsi Romano Pontifici reservata, sive per eos, Majori, vel Minoribus Pœnitentiariis attributis, durante Jubilæo, vel Missionum, Exercitiorum spiritualium, Quadragesimæ, Adventus, aut alio quovis anni tempore; sicuti etiam utendi facultatibus quæ ab officio Pœnitentiariæ Apostolicæ aliquando impertiri solent.

V. Relaxandi juramenta quælibet, etiamsi de nullo cujusquam agatur damno, seu præjudicio.

VI. Dispensandi, sive commutandi vota quæcunque, licet simplicia duntaxat, ac juramento minime confirmata.

VII. Dispensandi cum quibusvis personis Sæcularibus pariter, vel Regularibus super qualibet Irregularitate & inhabilitate quomodocumque ex delicto, vel defectu etiam prorsus occultis proveniente, tam pro exercendis susceptis, quam pro suscipiendis quibusvis Ordinibus, ac retinendis, & assequendis quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis.

VIII. Dispensandi super quocumque impedimento quantumvis occulto matrimonium dirimente, sive agatur de matrimonio contrahendo, sive de convalidando jam contracto.

IX. Convalidandi titulos Beneficiorum Ecclesiasticorum Simoniace, vel ex alio quovis capite invalide obtentorum, ac condemnandi fructus qualitercumque indebite perceptos, aut componendi super iisdem fructibus.

X. Celebrandi Missam in itinere, aliave occasione in quocumque loco super Altari portatili, sive extra tempus, ab Ecclesia definitum, vel non reservandi omnia, & singula ab ipsa Ecclesia præcepta, & ordinata circa celebrationem Missæ, & administrationem Sanctissimi Sacramenti Eucharistiæ.

XI. Officium Divinum absque legitima causa non recitandi, illudve commutandi in alias preces, vel opera pia, sive recitandi unum Officium pro alio, aut extra tempus ab Ecclesia statutum, vel super præmissis cum aliis dispensandi.

XII. Indulta quæcumque a Regularibus utriusque ejusdem sexus obtenta, votum paupertatis quomolibet lædentia, aut Regulari observantiæ, Apostolicis Constitutionibus, propriique Ordinis, seu Instituti statutis contraria, vel adversantia.

XIII. Facultas Regularibus alloquendi Moniales etiam consanguineas, aliasque personas intra Clausuram degentes absque peculiari Superiorum, ad quos quomodocumque spectat, licentia.

XIV. Indulta, facultates, & gratias mox relatas, eorumve aliqua in toto, vel in parte indefinite, vel ad tempus, & in casu particulari, seu alio quovis modo aliis communicandi.

Quæ quidem omnia, & singula, etiamsi sub quibuslibet aliis quantumvis amplis verborum formis, & tenoribus concessa, & impetrata fuerint quoad utrumque forum, ac generaliter, sive res sit de casu occulto, sive publico, revocata, & abrogata esse, ac intelligi, censeri debere statuimus.

Districte propterea prohibemus, ne quisquam deinceps indultis, facultatibus, & gratiis sic per Nos revocatis, & abrogatis ullatenus uti audeat, seu præsumat sub pœna Excommunicationis, ac privationis Officiorum, Dignitatum, & quorumvis Beneficiorum obtentorum, vocis activæ, & passivæ, nec non inhabilitatis ad audiendas Confessiones, & ad Officia, Dignitates, & Beneficia hujusmodi in futurum obtinenda ipso facto absque ulla alia declaratione per Transgressores respective incurrenda, a qua nonnisi a Nobis, seu Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam quoad Excommunicationem præfatam in mortis articulo constituti, absolutionis, dispen-

(a) Multa profecto in hoc articulo occurrunt, quæ seria indigerent animadversione. Si stemus Auctori, nullius sunt roboris Constitutiones Greg. XV. & Urbani VIII. vivæ vocis Oracula tam ampla forma revocantes, saltem quantum ad forum internum. Hic nihil aliud agam, nisi subnectere verba P. Remigii Maschat, quæ veluti regula inconcussa mihi sunt, postquam ejus opus a Clar. Ubaldo Giraldi illustratum est. Is autem ita habet L. V. tit. XXXIII. n. 5. „ Privilegia vivæ vocis Oraculo concessa hodie revocata sunt per Constit. Urb. VIII. incipien. *Alias*, & Gre„ gor. XV. incip. *Romanus*: quæ vero post dictas Bullas viva voce concessa sunt probabilius valent pro foro inter„ no, cum ob substantiam privilegii scriptura non requiratur: & in foro externo non prosunt, nisi fuerint authenti„ cata per publicos officiales Papæ ad id constitutos, ut statuitur in cit. Constit. Urb. VIII. " Confer, mi lector, æquam ac sobriam hanc doctrinam cum portentosa extensione privilegiorum vivæ vocis oraculo concessorum, non obstantibus præfatis Constitutionibus, Videnda tamen est Constit. Clement. XII. ut infra.

dispensationis, seu rehabilitationis beneficium valeat obtinere.

Noverint insuper Pœnitentes, & alii fideles, absolutiones, dispensationes, relaxationes, commutationes, convalidationes, compositiones, & alia ejusmodi, si quæ in posterum contra hanc nostram prohibitionem obtinuerint, nulla fore, nulliusque roboris, ac momenti.

Ceterum per præsentes non intendimus revocare, supradicta Indulta, facultates, & gratias, quæ per quasvis Litteras Apostolicas, etiam in simili forma Brevis expeditas, vel Rescripta a S. R. E. præfatæ Cardinalium, aut Romanæ Prælatorum, aliisve Almæ Urbis Congregationibus edita, & ab eisdem Prædecessoribus approbata, nec non per dict. Officium Pœnitentiariæ Apostolicæ quandocumque concessa fuerint, seu emanaverint, quæ salva, ac firma remanere volumus.

Decernentes easdem præsentes Litteras, & in eis contenta, etiam ex eo, quod prædicti, & alii quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, ad ea vocati, & auditi non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu alio quocumque defectu notari, impugnari, redargui, in controversiam vocari, aut adversus illa quodcumque juris, gratiæ, vel facti remedium intentari, vel impetrari nullatenus posse, sed ipsas præsentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suos plenarios, & integro effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, in omnibus, & per omnia inviolabiliter observari; Sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam caussarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, dictæque Sedis Nuncios, & alios quoslibet, quavis præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi & facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inanne, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis ac quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quatenus opus sit quarumlibet Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Militiarum, etiam S. Joannis Hierosolymitani, Institutorum, Societatum, etiam Jesu, Communitatum, Universitatum, Capitulorum, Collegiorum, Confraternitatum, Conventuum, & Monasteriorum, etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, usibus & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, Litteris Apostolicis sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis irritantibusque, & aliis Decretis in genere, vel in specie, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, ac Consistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantiscumque vicibus innovatis.

Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressa habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata exprimerentur, & insererentur præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, & expresse, ac plenissime, & amplissime derogamus, & derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ut autem eædem præsentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, volumus, illas, seu earum exempla ad Valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, Curiæque generalis in Monte Citatorio, & Acie Campi Floræ de Urbe præfata, ut moris est, affigi, & publicari, sicque publicatas, & affixas omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent: Utque ipsarum Litterarum Transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, Sigillo Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in Judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam majorem sub Annulo Piscatoris die XII. Februarii MDCCXXXII. Pontificatus nostri anno secundo.

Novæ additiones ex aliena manu.

NON inutile est, hic accuratius inquirere, quænam vi- 1
væ vocis oracula fuerit revocata.
Illud principio monendum est, sub generali revocatione oraculorum vivæ vocis non venire Privilegia oretenus omnibus fidelibus, aut omnibus Ecclesiasticis, vel aliis, quam Regularibus concessa, quia in Bullis revocatoriis exprimuntur duntaxat privilegia oretenus concessa Regularibus Ordinum, tum Mendicantium, tum non Mendicantium; *Grueber de Privileg. tract. 1. disput. 4. sect. 5. n. 48.* De Privilegiis itaque concessis oretenus Regularibus erunt sequentes quæstiones.

An sub generali revocatione venerint oracula illa vi- 2
væ vocis, quibus declarantur Privilegia Regularium, aut Constitutiones Pontificiæ &c.? Negat *Grueber de Privileg. dict. tract. 1. disput. 4. sect. 5. num. 48.* At recte *Amort. in addit. ad mox laudatum Auctorem: Inter declarationes* (ait) *alias esse authenticas, dispositivas, ac novæ legis constitutivas, quæ non habent vim Legis. Itaque si ex circumstantiis constet, declarationem in re indeterminata per Legem, esse novæ Legis constitutivam, aut a Lege generali non per quidam, sed ex gratia exceptivam, eadem ratio erit de his oraculis declarativis, quæ aliis. Intentio enim Pontificis privilegia revocantis talis esse præsumenda est, qualis esse debet. Talis autem esse debet, qualem exigit urgens ratio.*

De indulgentiis quoque oretenus concessis quæritur, an 3
eæ comprehendantur sub generali revocatione oraculorum vivæ vocis? Pariter negat *Grueber loc. cit. Sed Amort. tum in add. ad ipsum, tum in tract. de Indulgent. qu. 56. nota 5.* affirmativam sententiam tenet, & merito, quia etiam Indulgentiæ sunt Indulta, & gratiæ &c. quæ in Bulla Urbani VIII. revocantur, immo majus est confusionis, deceptionis, aut scandali ex hujusmodi incertis indulgentiis periculum, quam ex aliis privilegiis.

Gravior quæstio est, an Privilegia vivæ vocis oraculo 4
concessa, quæ ante revocationem Gregorii XV. sortita fuerunt effectum, quia tamen tactum habet successivum, dici debeant revocata? Fertur autem, *P. Dominicum Molin. Procuratorem Generalem Ord. Prædicat.* petiisse a Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis proposita declarari, *an stante præfata revocatoria Gregorii XV. gratiæ, & privilegia vivæ vocis oraculo concessa Generalibus, Vicariis Generalibus, & Procuratoribus Generalibus, ac eorum Ordinibus, quæ sortita erant effectum ante revocatoriam, licet effectus tractum habeat successivum, vel alias respiceret personas particulares, ut sunt præsentaturæ, & magisteria, maneant in suo robore, & valida censeantur, ac si in dicta Constitutione revocatoria non essent comprehensa, an vero aliqua indigeant revalidatione, tam in temporalibus, quam in spiritualibus?* & mox dictam Sacram Congregationem verbis hisce rescripsisse: *Sacra Congregatio &c. prædictas gratias, & privilegia in dicta revocatoria constitutione non comprehendi nullaque revalidatione indigere, proindeque validas fore, & esse, eisdemque secure uti posse censuit, prout alias fuit responsum.* Vide *Castellin. de elect. Canon. c. 5. n. 37.*

Innixi autem huic rescripto complures negativam in 5
hac quæstione opinionem tenent. Sed non conveniunt, de intelligentia privilegii sortientis effectum, qui habeat tractum successivum; Confer *Grueber loco citato num. 50.,*
& 51. Non omittendum vero, quod *Amort. in addit.* 6
ad num. 50. Hanc conclusionem (inquit) *admittendam quidem esse quoad privilegia personalia, de quibus agit illa Molinæ interrogatio, & Sacr. Congregationis responsio. Non vero extendenda ultra personas actu gaudentes usu Privilegii. Ratio est, quia intentio illius clausulæ exceptivæ Provinciæ præsumenda est esse qualis debuit esse juxta Leges prudentiæ. Quum ergo prudentia solum suadeat excipi personas, non successores, solus inter exceptos censendi sunt tempore Gregorii XV. actu gaudentes usu Privilegii.* At verba *ac eorum Ordinibus* pandunt actu haud
fuisse solummodo de privilegiis concessis Generalibus, Vi- 7
cariis Generalibus &c. Quod si actum dicendum sit de privilegiis solummodo concessis Generalibus, & Vicariis Generalibus, nisi ea fuerint restricta ad eos, qui tunc munera illa obibant, non video cur ad successores non sint transitura.

Privilegia vivæ vocis oraculo concessa, de quibus te- 8
stati sunt Officiales Summi Pontificis, quibus vi officii de privilegiis Pontificiis oretenus concessis fides haberi solet, non esse revocata, communis sententia est innixa Bullæ VIII. incipienti *Alias felicis recordationis*. Intellige
tamen modo non sint contraria *Decretis Concilii Triden-* 9
tini, vel Pontificiarum Constitutionum, ut probe monet *Amort in addit. ad Grueber dict. loco n. 53.*

At magna est dissensio, quinam veniant nomine Offi- 10
cialium, quorum facta attestatio de concessis viva voce privilegiis sufficit, ut non sint revocata. Adi *Grueber dicto opere n. 54.,* & ibi *Amort in addit.*

Pariter in eam communiter eunt Doctores sententiam, 11
Privilegia oretenus primitus concessa, ac postea per Constitutiones Pontificias, Motu proprio, & ex certa scien-

ſcientia confirmata, non comprehendi in Conſtitutionibus revocatoriis Privilegiorum. Vide *innumeros Auctores relatos a Grueber eodem loco num.* 55. tum rationes ab eo numeris ſequentibus adductas. Sed *Amort. in addition.* hanc opinionem impugnat.

12 Impugnat quoque idem *Amort. in addit. ad num.* 56. opinionem illam, quod Privilegium primum per Bullam conceſſum uni Religioni, deinde vero alteri communicatum per oraculum tantum vivæ vocis, non veniat ſub generali revocatione oraculorum vivæ vocis.

13 Reliquum eſt, ut duo adnotemus. Alterum eſt, quod revocata tantummodo dici debent Privilegia oretenus conceſſa ante Bullas revocatorias, non item poſt ipſas. Recte vere ait *Amor. in addit. ad Grueber loc. cit. n.* 54. *Non eſſe veriſimile ullum Romanum Pontificem poſt ea tempora voluiſſe, aut velle integris Communitatibus concedere Privilegium notabile ſine ſcriptura authentica. Solum enim Privilegia perſonalia ſolent concedi aliquando ſine forma probante non publica.* Alterum eſt, quod ſi qua poſt Bullas revocatorias conceſſa ſunt Privilegia, vel concedentur vivæ vocis oraculo, ea veniunt ſub generali Privilegiorum revocatione. Etenim ſi Papa, vel Concilium intendit revocare Privilegia omnia etiam ſcripta, adeoque matura deliberatione edita; multo ſane magis revocare intendit Privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa, ut contra *Grueber dict. loc. n.* 45. firmat *Amort. in addit.*

ORACULUM SUPERSTITIOSUM.

Vide verbo *Superſtitio num.* 32.

O R A T I O.

S U M M A R I U M.

1 *Orationis nomen ſumitur tripliciter, ſcilicet* generaliſſime, generaliter, *&* ſpecialiter.
2 *Quid ſignificet Oratio ſumpta* generaliſſime, *quid ſumpta* generaliter, *& quid ſumpta* ſpecialiter?
3 *Oratio* ſpecialiter *ſeu* proprie *ſumpta definitur.*
4 *Oratio recte dividitur in mentalem, & vocalem, & quæ utraque ſit?*
5 *Oratio vocalis debet habere neceſſario adjunctam mentalem, ſeu internam.*
6 *Oratio vocalis dividitur in privatam, & publicam, & quæ ſit utraque?*
7 *Oratio adultis uſum rationis habentibus eſt neceſſaria neceſſitate præcepti Divini poſitivi, & naturalis.*
8 *Immo Oratio ſecundum ordinarium Dei concurſum ſalvandi Adultos, eſt ipſis neceſſaria ad ſalutem, etiam, neceſſitate medii.*
9 *Quamvis tempus, quo urget obligatio orandi, per ſe loquendo, & ex virtute Religionis determinari non poſſit; Neceſſarium tamen eſt, ut non nimis diu ab Oratione deſiſtamus.*
10 *Per accidens vero, & ſaltem ex lege Charitatis tenetur quilibet homo orare in variis caſibus, qui aſſignantur.*
11 *Reſpectu autem aliquarum particularium perſonarum poteſt inſuper adeſſe obligatio orandi in quatuor ſpecialibus caſibus, qui aſſignantur.*
12 *Oratio fieri poteſt pro omnibus, qui nec dum ſunt interemti.*
13 *Non eſt orandum pro Sanctis, qui ſunt in Cœlo, quamvis poſſit illis peti nova gloria accidentalis.*
14 *Item nec eſt orandum pro Damnatis.*
15 *Orandum eſt tamen pro Animabus Purgatorii.*
16 *Animæ in Purgatorio probabilius orant pro nobis, & ad hoc recte invocantur.*
17 *Animæ in Purgatorio orant Deum pro ſe ipſis.*
18 *Angeli, & Sancti in Cœlo, & orant pro nobis, & a nobis recte, & ſalubriter invocantur tamquam Interceſſores apud Deum*, ad num. 19.
20 *Homines Sancti, & juſti in hoc mundo recte, & ſalubriter orantur & invocantur ut Interceſſores noſtri apud Deum.*
21 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia de invocatione Sanctorum.*
22 *Oratio ex Chriſti promiſſione habet infallibilem impetrandi vim, dummodo adſint conditiones requiſitæ.*
23 *Aſſignatur prima conditio requiſita.*
24 *Aſſignatur ſecunda.*
25 *Aſſignatur tertia.*
26 *Aſſignatur quarta.*
27 *Supradictis quatuor conditionibus concurrentibus oratio ſemper infallibiliter impetrat, & ſi non impetret provenit ex defectu alicujus ex dictis conditionibus.*
28 *Immo ſupradictis quatuor conditionibus concurrentibus exaudiuntur etiam peccatores.*
29 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia ex dicto Cacinati.*
30 *Oratio quotidiana Fidelium, & præſertim* Pater noſter, *delet peccata venialia, & quotidiana.*
31 *Affertur brevis additio facta a Clemente XII. Inſtructioni pro expoſitione SS. Sacram. occaſione Orationis 40. Horarum edita a Clement. XI. & a nobis allata ſub verb. Euchariſtia in fine.*
32 *Refertur noviſſima conceſſio ſpecialium Indulgentiarum a Benedict. XIV. tam docentibus, & addiſcentibus, quam peragentibus Orationem mentalem.*
33 *Aſſignatur modus, brevibus Verſiculis comprehenſus, concludendi omnes Orationes ſeu Collectas.*
34 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 39.

ORationis nomen ſumitur tripliciter, ſcilicet *genera-* 1
liſſime, generaliter, & ſpecialiter; Navarr. *in cap.*
Quando, ſeu Enchirid. de Oration., & Hor. Canonic. præ-
lud. 5. *n.* 8., *&* 9. Gobat *t.* 1. *tract.* 5. *n* 733., & alii
paſſim. Oratio *generaliſſime* ſumpta ſignificat quamlibet 2
ſanctam operationem; Oratio *generaliter* ſumpta ſignificat
laudem Dei, gratiarumque actionem; Oratio *ſpecialiter*
ſumpta ſignificat petitionem rei alicujus decentis a Deo;
Gobat *loc. cit. numer.* 733. Navarr. *loc. cit.*, & alii paſ- 3
ſim. Et Oratio hoc tertio modo ſumpta, ſcilicet *ſpeciali-*
ter, ſeu *proprie*, recte definitur a D. Thoma 2. 2. *qu.* 83.
art. 1. his verbis *Eſt petitio rerum decentium impetrandarum*
a Deo immediate, vel mediate ad eum directa; Et ſic in re
alii communiter.

Oratio recte dividitur in mentalem, & vocalem; Ora- 4
tio *mentalis*, ſeu interna eſt illa, quæ non voce, ſed ſo-
la mente formatur, exercendo videlicet interiores ani-
mæ potentias circa Deum cum interna, pia, & familiari
ad eum directa collocutione, prout fit in Meditatione,
de qua S. Auguſtinus *lib. de Spiritu, & anima cap.* 70. di-
cit: *Meditatio parit ſcientiam, ſcientia compunctionem, com-*
punctio devotionem, devotio vero perficit Orationem; Oratio
autem vocalis eſt illa, quæ formatur voce externa ex-
primente pium noſtrum internum deſiderium ad Deum.
Et additur notanter *exprimente pium noſtrum internum de-* 5
ſiderium, quia Oratio vocalis ad hoc, ut habeat veram
rationem Orationis, neceſſario debet habere adjunctam
Orationem mentalem, ſeu internam, aliter ſine interio-
ri affectu, & attentione prolata non prodeſt juxta illud
vulgatum.

Si mens non orat, In vanum lingua laborat.

Et ſic orantes tamquam hypocritæ merito reprehen-
duntur a Chriſto *Matthæi* 15. *n.* 7., *&* 8. his verbis:
Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Iſaias dicens: popu- 6
lus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt
a me.

Oratio vocalis dividitur in privatam & publicam.
Oratio *privata* eſt illa, quam proprio ſuo motu, & no-
mine homo privatus quocumque decenti modo, & loco
effundit ad Deum pro ſe, vel pro aliis. Oratio *publica*
eſt illa, quæ auctoritate publica, & nomine totius Ec- 7
cleſiæ a Miniſtris ad id deputatis Deo offertur, uti fit
in Miſſa, & Horis Canonicis.

Oratio Adultis uſum rationis habentibus eſt neceſſaria
neceſſitate præcepti Divini, poſitivi, & naturalis. *Com-*
munis; Et quod ſit neceſſaria neceſſitate præcepti Divi-
ni poſitivi, habetur expreſſe ex pluribus Sacræ Scriptu-
ræ locis, ut *Luc.* 18. *Oportet ſemper orare*. Ad Coloſſenſ.
4. *Orationi inſtate vigilantes in ea*. 1. Ad Theſſalonicenſ.
cap. ultim. *ſine intermiſſione orate*. Ad Epheſ. 6. *Orantes*
omni tempore, & ſæpe alibi: Quod autem ſit neceſſaria
neceſſitate præcepti naturalis clare de ſe patet, quia jus
naturæ exigit, ut Deum quandoque per actus Religionis
honoremus, & colamus, & hoc naturale præceptum eſt
adeo naturæ rationali inſitum, ut omnes gentes etiam
barbaræ, & infideles ſemper agnoverunt, cum nunquam
fuerit gens tam barbara, ac infidelis, quæ Deum ali-
quem, ſeu verum, ſeu falſum aliquo cultu non honora-
ret, & coleret, & ſignanter per Orationem, quæ natu-
ræ obvia maxime indigentiam noſtram a Deo primo om- 8
nium Principio declarat.

Immo Oratio ſecundum ordinarium Dei concurſum ſal-
vandi Adultos, eſt ipſis neceſſaria ad ſalutem etiam ne-
ceſſitate medii. Ita Suarez *tom.* 2. *de Religion. lib.* 1. *de*
Oratione cap. 28. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *de oratione n.* 2.
Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *Præcept. Decalog. cap.* 7. *n.* 21.
ubi dicit ſic tenere omnes. Et hoc deſumitur ex verbis
Apoſtoli *ad Romanos* 10. ibi: *Omnis, qui invocaverit no-*
men Domini, ſalvus erit, & mox addit: *Quomodo invoca-*
bunt, in quem non crediderunt; indicans non minus
quam Fidem, etiam invocationem Divini Nominis, ſeu
Orationem eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Item
ex verbis Chriſti *Luc.* 11. ibi: *Petite, & accipietis*,
quaſi dicat, niſi petieritis, non accipietis; adeo-
que petitionem, ſeu Orationem ordinarie eſſe medium
neceſſarium ad ſalutem; Quamvis enim Divinum auxi-
lium ad vincendas tentationes, & ſervanda Dei præce-
pta neceſſarium quandoque detur non petentibus, ordi-
narie tamen non datur, niſi petentibus, ut patet exil-
lo Jacobi Apoſtoli *cap.* 4. *num.* 2. *Non habetis, propter*
quod non poſtulatis.

Quamvis tempus, quo urget obligatio orandi, per ſe 9
loquendo, & ex virtute Religionis determinari non

possit, necessarium tamen est, ut non nimis diu ab Oratione desistamus, juxta illud Lucæ 18. *Oportet semper orare, & non deficere*. 1. Ad Thessalonicens. capitul. ultim. *Sine intermissione orate*. & ad Ephes. 6. *Orantes omni tempore*. Unde Sanctus Joannes Chrysostom. *lib.* 2. *De orando Deum* sic dicit: *Si teipsum destitueris precatione, perinde feceris, ac si piscem ex aqua extraxeris, ut enim piscis vita est aqua, ita tibi deprecatio*. Et id ipsum fortius inculcat Sanctus Bonaventura *de perfectione vitæ cap.* 5. respectu Religiosorum. *Revera Religiosus non frequentans assidue Orationem, non solum est miser, & inutilis, quinimmo coram Deo fert animam mortuam in corpore vivo .... Non est mirum, si tentationibus succumbat frequenter miserabiliter, qui studium Orationis non frequentat*.

10 Per accidens vero, & saltem ex lege Charitatis tenetur quilibet homo orare in variis casibus. *Primo*, quando adest necessitas gratiam recuperandi. *Secundo*, quando adest periculum gratiam amittendi. *Tertio*, quando adest periculum grave propriæ mortis. *Quarto*, quando occurrit aliqua spiritualis necessitas proximi, cui aliter succurri non potest, nisi orando pro eo. *Quinto*, quando Respublica, seu Communitas adest in aliqua gravi necessitate, seu periculo, sive spirituali, sive temporali. In istis enim, & similibus casibus tenetur quis ex populo orare sub gravi, vel levi culpa omnino æstimanda prudenti judicio, juxta gravem, vel levem casus indigentiam, & urgentiam. *Communis*.

11 Respectu autem aliquarum particularium personarum potest insuper adesse obligatio orandi in quatuor specialibus casibus. *Primo*, quando adest specialis status, vel Ordinis Sacri, vel Beneficii, vel Religionis professæ. *Secundo*, quando adest speciale votum. *Tertio*, quando adest speciale pactum. *Quarto*, quando adest speciale præceptum impositum a Superiore, vel in Sacramento Pœnitentiæ. *Communis*.

12 Oratio fieri potest pro omnibus, qui nondum sunt in termino; adeoque non solum pro nobis, sed etiam pro quibuscumque aliis, etiam sceleratissimis peccatoribus, pro Paganis, Turcis, Judæis, Schismaticis, Hæreticis, & Excommunicatis. *Communissima*. Et patet tum ex praxi Ecclesiæ, signanter in Feria sexta majoris Hebdomadæ, tum ex verbis Apostoli 1. *Ad Timoth.* 2. ibi: *Obsecro vos primum omnium fieri obsecrationes, Orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*.

13 Dicitur notanter, *qui nondum sunt in termino*, quia non est orandum pro Beatis in Cœlo existentibus, cum ipsi Orationibus non indigeant, sed nos potius eorum Orationibus indigeamus, *cap. Cum Martha. §. Tertioloco, de celebratione Missarum*, ibi: *Respondemus, quod cum Sacra Scriptura dicat authoritas, quod injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, idem est ratione consimili de aliis Sanctis sentiendum, quia Orationibus nostris non indigent pro eo quod, cum sint perfecte Beati, omnia eis ad vota succedunt, sed nos potius orationibus eorum indigemus*. Quamvis tamen varii doceant, posse illis peti novam gloriam accidentalem, ut videtur etiam concedi *in cit. cap. Cum Martha, § Tertio loco*.

14 Item nec orandum est pro damnatis, cum ipsi nec dilectionis Dei, nec hominum, nec ullius Orationis effectus capaces sint. *Communis*.

15 Orandum est tamen pro Animabus purgatorii, quia licet ipsæ sint in termino merendi, & demerendi, non tamen sunt in termino mansionis. *Certa de fide*, etiam in veteri Testamento. *Machabæor.* 2. *cap.* 12. & idem alibi: *Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare, ut à peccatis solvantur*. Quo in loco S. Augustinus *lib. de cura pro mortuis habenda cap.* 11. addit: *Etsi id nunquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, tamen sufficere deberet universæ Ecclesiæ in hac consuetudine clara authoritas*: Et de verbis Apostoli *cap.* 32. ait: *Orationibus S. Ecclesiæ, & sacrificio salutari, eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur a Domino, quam eorum peccata meruerunt: Hoc enim a PP. traditum universa observat Ecclesia*.

16 Immo nedum est orandum pro Animabus Purgatorii, sed & ipsæ sunt probabilius orandæ, & invocandæ, ut orent pro nobis; quia licet non sint in statu merendi, id tamen ad orandum, & impetrandum non requiritur, ut testatur ipsemet S. Thomas 2. 2. *qu.* 83. *art.* 16. *ad* 2. Et de facto ex Scriptura Sacra constat, Animas Patrum veteris Testamenti, dum erant in Limbo, fuisse solitas orare pro populo, *Jeremiæ* 15. & 2. *Machabæor. cap. ultim.* ubi de Jeremia Defuncto dicitur: *Hic est qui multum orat pro populo*. Sic tenent Bellarminus *lib.* 2. *de Purgatorio cap.* 15. Joannes Medina *cap. de Orat. quæst.* 4. *verb. de Animabus*, Gabriel *sect.* 85. *in Canone Missæ prope finem*, Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *præcept. Decalog. cap.* 7. *num.* 1. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. cum Valentia, Suarez, & Less. ibi citatis, & plurimi alii passim, quamvis S. Thomas, & alii senserint contrarium; Vide verb. *Anima*.

Animæ in Purgatorio orant etiam Deum pro se ipsis 17
quia cum pœnam, & miseriam suam cognoscant, & intensissime desiderent, & sperent suam liberationem, nihil obstat, quo minus hoc suum desiderium, & spem, suamque indigentiam Deo humili petitione explicare possint, saltem ut excitet fideles viventes ad suffragia pro illis ferenda. Ita Alensis *in* 4. *part. quæst.* 91. *membr.* 4. Valentia *tom.* 2. *disput.* 6. *qu.* 2. *part.* 6. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de Orat. cap.* 11. § *sed jam dicendum*, Lessius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 5. Layman *loc. cit. num.* 5. ubi dicit hoc certum esse debere, Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in Præcept. Decalog. cap.* 7. *n.* 17. ubi dicit hoc certum esse, & alii passim.

Angeli, & Sancti in Cœlo, & orant pro nobis, & a 18
nobis recte, & salubriter invocantur tamquam Intercessores apud Deum; Est de Fide quoad utramque partem contra Hæreticos. Et prima pars, scilicet, quod Angeli, & Sancti in Cœlis orent pro nobis, clare patet ex Sacra Scriptura, *Zachariæ cap.* 11., ubi habetur, quod Angelus afflictionem populi miseratus ita Dominum deprecatus sit: *Domine exercituum usquequo tu non misereberis Jerusalem, & Urbium Juda, quibus iratus es?* Et *Tobiæ* 12. ubi Angelus dixit ad Tobiam; *Quando orabas cum lacrymis .... Ego obtuli Orationem tuam Domino*; & *Jeremiæ* 15. ubi Deus ipso dixit: *Si steterint Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum*, per quod clare demonstrat, quod Moyses, & Samuel jam Defuncti poterant, & solebant orare pro populo Judæorum; Alioquin si nunquam orassent, vel orare non potuissent, inepta fuisset talis Dei locutio. Et *Apocalyps. cap.* 5. Describuntur viginti quatuor seniores in Cœlo procidisse coram Deo habentes *Phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt Orationes Sanctorum*; Et *ibidem cap.* 8. dicitur, quod *Ascendit fumus incensorum de Orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo*, & sæpe alibi in Sacra Scriptura, tum veteris, tum novi Testamenti habentur consimiles textus probantes Angelos, & Sanctos in Cœlis orare pro nobis.

Secunda etiam pars, scilicet quod Angeli, & Sancti a 19
nobis recte, & salubriter invocentur tamquam intercessores apud Deum, clare etiam patet ex pluribus textibus Sacræ Scripturæ. *Genes.* 48. legitur, quod Jacob Patriarcha Angeli opem imploravit, & Sanctos posse invocari monstravit, ibi: *Angelus, qui eripuit me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & invocetur super eos nomen meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham, & Isaac, & crescant in multitudinem super terram*; Et *Job* 5. ibi: *Voca ergo, qui tibi respondeat, & ad aliquem Sanctorum convertere*. Exodi 32. ita Moyses orabat Dominum. *Recordare Abraham, Isaac, & Jacob servorum tuorum*; Et *Psalm.* 131. ibi: *Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus .... Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui*: *Daniel.* 3. ibi: *Ne auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel sanctum tuum*.

Tum quia de Fide est, homines Sanctos, & justos a 20
viventibus recte utiliterque orari, seu invocari ut Patroni, vel Intercessores nostri apud Deum, ergo multo magis eosdem Sanctos nunc cum Christo regnantes in Cœlis licebit orare, & invocare ut Patroni, & Intercessores nostri apud Deum; antecedens clare habetur ex variis Sacræ Scripturæ textibus; 1. *Reg.* 7. dicunt filii Israel ad Samuel: *Ne cesses clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philisthinorum*. *Job ultimo* dicitur: *Ite ad servum meum*. *Job*. *Jeremiæ* 42. habetur: *Dixeruntque ad Jeremiam Prophetam: cadat Oratio nostra in conspectu tuo, & ora pro nobis Dominum Deum*. *Baruch* 1. legitur: *Pro nobis ipsis orate ad Dominum Deum nostrum, quia peccavimus Deo nostro*. *Ad Romanos* 15. sic habet Apostolus: *Obsecro vos Fratres per Dominum nostrum Jesum Christum, & per Charitatem Sancti Spiritus, ut adjuvetis me in Orationibus vestris pro me ad Deum*. Et *Jacob cap.* 5. dicitur: *Orate pro invicem, ut salvemini, multum enim valet deprecatio justi assidua*.

Nec valet dicere cum Hæreticis, quod invocatio Sancto- 21
rum cedit in injuriam Christi Mediatoris, qui solus est Mediator, & Advocatus noster. 1. *Ad Timoth. cap.* 2. ibi: *Unus est Mediator Dei, & hominum, Homo Christus Jesus*. Non valet, inquam, quia, cum ibi Apostolus statim subjungat: *Qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis*, aperte demonstrat, quod non loquitur *de Mediatore per intercessionem* (a), sed solum *de Mediatore per Redemptionem*, quem solum esse Christum Jesum unicum nostrum Redemptorem, de Fide nos ipsi indubitanter tenemus; quamvis plures Mediatores per Intercessionem admittamus.

Oratio ex Christi promissione habet infallibilem impe- 22
tran-

(a) Christus est etiam Mediator per intercessionem, & diversimode a sanctis. Vide *Expositionem doctrinæ Catholicæ Ecclesiæ* magni Bossuetii, c. IV.

trandi vim, dummodo adsint conditiones requisitæ; *Communis*. Habetur enim clare ex pluribus Evangeliorum textibus; *Matthæi 7.* dicitur: *Petite, & dabitur vobis*, & *ib. cap. 21.* habetur: *Omnia quæcumque petieritis in Oratione credentes, accipietis*, & *Marc. 11.* promittitur expresse: *Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis. Luc. 11.* absolute dicitur: *Omnis enim, qui petit, accipit*, & *Joann. 16.* concludit suam infallibilem promissionem dicens: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*.

23 Prima conditio requisita ad efficaciam, & infallibilem effectum orationis est, quod petantur necessaria, & utilia ad salutem; Cum enim ad infallibiliter obtinendum juxta textum mox allatum *Joannis 16.* debeamus petere in nomine Salvatoris, clare indicat, quod petenda sint necessaria, & utilia ad salutem, quia, ut optime ad eum locum exponit S. Augustinus *tract. 102. in Joannem*: *Non petitur in nomine Salvatoris, quidquid petitur contra rationem salutis*.

24 Secunda conditio est, quod Oratio fit pia, scilicet cum Devotione, & maxime cum firma Fide obtinenda id, quod petitur, quia supracitatæ promissiones Christi ad infallibilem effectum, seu impetrationem Orationis exigunt Fidem orantis. Unde *Jacobi 1.* dicitur: *Postulet autem in Fide, nihil hæsitans; qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur, & circumfertur; non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid a Domino*.

25 Tertia conditio est, quod Oratio fiat pro se ipso, & non pro aliis. Ut enim optime observat S. Augustinus *tract. 102 in Joannem*: *Exaudiuntur omnes pro seipsis, non autem pro omnibus: Unde non simpliciter dictum est, dabit, sed dabit vobis*. Quamvis enim ex Charitate orare possimus, ac debeamus etiam pro aliis, juxta illud *Jacobi 4.* *Orate pro invicem, ut salvemini*, tamen multo difficilior censetur impetratio pro aliis, quam pro seipso, cum alii possint obicem ponere ratione propriæ indispositionis, quam indispositionem tollere, & dispositionem ponere pro aliis, non est in potestate orantis, sicuti est in sua potestate pro se ipso: Dato autem, quod alii, pro quibus oratur, sint debite dispositi, etiam Oratio pro ipsis facta, & cæteris aliis conditionibus vestita, habebit suum infallibilem effectum, seu impetrationem, ut recte docent Layman *loc. cit. n. 10.* Reiffenstuel *tract. 5. dist. 1. q. 5. de Oratione n. 53.* & alii.

26 Quarta conditio Orationis infallibiliter, & certo impetrantis est, quod fiat perseveranter, idest, si prima vice non obtineamus, iterum, iterumque instemus. Unde Christus Dominus *Luc. 18.* dicit: *Oportet semper orare, & non deficere*: Et ex professo late id ostendit *Lucæ 11.* de amico, & tribus panibus dicens: *Et si ille perseveraverit pulsans, dico vobis, Etsi non dabit illi surgens, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis, quærite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis*.

27 Supradictis quatuor conditionibus concurrentibus, Oratio semper infallibiliter impetrat, & si non impetret, provenit ex defectu alicujus ex dictis conditionibus, ut omnes ipsos egregie complectens dicit S. Basilius *serm. de orando Deum*, ibi: *Ideo quando petis, & non accipis, est quia perperam postulasti, vel infideliter, vel leviter, vel non conferentia tibi, vel destitisti*; Et jam dixerat Jacobus Apost. *in sua Canonica cap. 4. Petitis, & non accipitis eo quod ma-*
28 *le petatis*. Immo supradictis quatuor conditionibus concurrentibus exaudiuntur etiam ipsimet peccatores, ut docet Communis Doctorum cum S. Thoma *2. 2. qu. 13. art. 16.* Et expresse S. August. *tract. 44. in Joannem*, dicens: *Si peccatores Deus non exaudiret, frustra ille Publicanus oculos in terra dimittens, & pectus suum percutiens diceret: Deus propitius esto mihi peccatori*. Et S. Joan. Chrysostom. explicans illa verba Christi *Matthæi 7. Omnis, qui petit, accipit*, addit, *sive justus sit, sive peccator, dum rite orat*; Et ratio est, quia Orationis proprius effectus, seu impetratio non nititur justitia, seu statu gratiæ, sicut meritum solum, sed tantum gratia, misericordia, & liberali promissione Dei, qui dives est, ac pius in omnes justos, ac impios, Judæos, & Græcos, qui invocant illum. *Non enim* (scribit Apostolus *ad Romanos 10. n. 12.*) *est distinctio Judæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, Dives in omnes, qui invocant illum*.

29 Nec valet objicere illud cæci nati *Joan. 9. Scimus quia Deus peccatores non audit*, non valet, inquam, quia, ut respondet S. Augustinus, *loc. cit.* illud est dictum nondum Spiritu Sancto inuncti, seu perfecte illuminati, & ideo non est ratum, quamvis possit ratificari (ut dicit S. Thomas *loc. cit.*) si intelligatur de peccatore in quantum peccator est, utpote qui, vel cum actuali affectu peccati petat; Hunc enim Deus non exaudit ex mera misericordia, nisi quandoque ad vindictam, juxta illud S. Augustini *tract. 73. in Joann. Deus quædam negat propitius, quæ concedit iratus*; Tum quia proprius sensus illius cæci videtur esse, quod Deus peccatores non exaudiat ad patrationem miraculorum in confirmationem falsæ fidei, & consequenter Christum non potuisse tunc facere miraculum, nisi ejus vita, & doctrina esset justa, vera, & a Deo. Sic ad litteram Sporer *loc. cit. num. 15.*

Oratio quotidiana Fidelium, & præsertim *Pater noster &c.* delet peccata venialia, & quotidiana, textu expresse *in cap. De quotidianis 20. dist. 3. de Pœnitentia*, ibi: *De quotidianis, brevioribus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio fidelium satisfacit: Eorum est enim dicere Pater noster, qui es in Cœlis &c. delet omnino hæc Oratio minima, & quotidiana, peccata*. 30

Advertendum est, quod in Instructione pro expositione SS. Sacramenti occasione Orationis 40. Horarum italice tradita de mandato Clementis XI. & a nobis allata sub verbo *Eucharistia in fine*, non excipiuntur *sub §. 10.* pro facultate canendi Missam votivam de SS. Sacramento omnes dies, qui excipiuntur in posteriori, & novissima simili Instructione italice pariter tradita de mandato Clementis XII. In hac enim sub dicto §. 10. post verba *Come anche eccettuata la Feria quarta delle Ceneri, e le Ferie seconda, terza, e quarta della settimana Santa*, excipiuntur etiam *li giorni dell' Ottava di Pasqua, e di Pentecoste, le Vigilie del S. Natale, e della Pentecoste, e l' Ottava dell' Epifania*, qui non erant excepti in dicta Instructione Clementis XI. Hinc utpote posterior, attendenda est nunc Instructio Clementis XII. quo ad exceptionem etiam supradictorum dierum. In reliquis autem est utraque eadem ad litteram: Unde sufficit cum dictorum exceptorum dierum additione, attendere jam allatam *loc. cit.* Instructionem. Vide *ibidem*. 31

Orationes, præter eas, quæ in Ecclesia receptæ sunt, in sacris Ritibus non sunt admittendæ. Benedict. XIV. tom. 1. Const. 86. incip. *Inter omnigenas*, §. 18. 32

Orationes, seu preces publicæ, earumque formulæ ab Ecclesiastica auctoritate indicendæ sunt & designandæ. Idem Const. 82. incip. *Quemadmodum preces*. 33

Oratio in communi suadetur & laudatur. Orationum vocalium recitatio laudatur, & confirmantur Indulgentiæ eas recitantibus concessæ: Orationis mentalis exercitium docentibus, illamque peragentibus novæ Indulgentiæ conceduntur: Orationem mentalem per mensem peragentibus, & confessis ac Sacra Communione refectis indulgentia plenaria conceditur. Hæc omnia ex Constitutione 22. Bull. tom. 2. Benedicti XIV. quam hic per extensum adducimus. 34

Ven. Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiscopis, Episcopis, & Præsulibus Locorum Ordinariis universis gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Quemadmodum nihil est hominibus a familiari Dei consortio, & consuetudine avulsis, & erectis ad divinos hauriendos fulgores, ad æternam salutem procurandam, & ad Deum quasi manu ducta eocundum magis opportunum, salutare, ac necessarium oratione, quæ est veluti ascensio animæ de terrestribus ad cœlestia, inquisitio Supernorum, invisibilium desiderium, conjunctio Spiritui Sancto, & ad Deum locutio; ita ne desolatione desoletur universa terra ex eo, quod nullus recogitet corde, omnes, & singuli ubique, & semper salutaribus præceptis monendi sunt, quod oporteat semper orare, & numquam deficere: ut in omni oratione, & obsecratione, cum gratiarum actione, petitionibus nostris innotescentibus apud Deum, ipse qui dives est in omnes eum invocantes, nec nostras abs se deprecationes, nec suas a nobis amoveat miserationes. Ea propter Prædecessores nostri Romani Pontifices Divina institutione formati, ut Christifideles ad orationis, sive vocalis, sive Mentalis, ut dicitur, ille sit, studium cum alacritate ineundum, & sine intermissione frequentandum incitarent, eosdem tum cohortationibus inflammare tum cœlestium etiam munerum thesauris, quorum dispensationem ipsis crediderat Altissimus allicere studuerunt. Indulgentias enim, peccatorum remissiones, & de injunctis eis quomodolibet debitis pœnitentiis relaxationes elargiti sunt iis, qui sive vocales preces recitarent, sive per aliquod temporis spatium quotidie in lege Domini meditarentur. Nos autem laudatissimis eorumdem Prædecessorum nostrorum exemplis incensi, non solum omnes, & singulas indulgentias, peccatorum remissiones, & pœnitentiarum relaxationes per eosdem nostros Prædecessores pro recitantibus quascumque vocales preces (dummodo numquam revocatæ fuerint) aut quomodolibet orantibus quocumque modo, sive ad tempus, sive in perpetuum ad hanc usque diem concessas Apostolica auctoritate, tenore præsentium, sub iisdem prorsus modo ac forma confirmamus, & quatenus opus sit,

de novo concedimus; Verum etiam alias insuper iis præsertim, qui mentalis orationis, seu meditationis studio operam dederunt ut infra, impertimur. Primum itaque omnibus, & singulis sive qui tam in Ecclesiis, quam alibi, & ubicumque locorum publice, & private quoscumque homines orandi, seu meditandi rudes quomodocumque orare, & meditari docuerint, sive qui pie orandi, & meditandi institutioni hujusmodi, ut præmittitur, interfuerint, dummodo vere pœnitentes, ac sacra communione refecti, qua vice id egerint, septem annos, & totidem quadragenas de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta relaxamus. Iis vero tam docentibus, quam addiscentibus, qui assidue præmissa peregerint, ac similiter vere pœnitentes, ac Sacra Communione refecti, pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint semel in mense pro uniuscujusque commodo, & arbitrio plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam per modum suffragii animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare possint, misericorditer in Domino concedimus. Insuper iis, qui per duos quadrantes continuatos, vel saltem per quadrantem horæ singulis diebus, & per totum mensem orationi mentali dabunt operam, & vere pœnitentes, & confessi, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, & Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias apud Deum preces pariter effuderint, plenariam semel quolibet mense omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem, quam itidem per modum suffragii animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare possint, auctoritate, & tenore similibus misericorditer in Domino elargimur. Etsi autem juxta Divinum Domini Nostri Jesu Christi præceptum oporteat, ut quisquis oraturus, ne ad instar Hypocritarum videatur ab hominibus, intret cubiculum suum, & clauso Ostio oret Cælestem Patrem in abscondito: tamen cum ipse Dominus dixerit, quod ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum; & Sanctus Joannes Chrysostomus prædicet: esse in oratione cum fratribus plus aliquid, videlicet concordiam, conspirationem, amoris conjunctionem, & charitatis clamorem felici societate, ex qua orationes infirmiores, se simul complexas, validiores in cœlum evehi; optimum esset, ubi commode fieri posset, ut quemadmodum in nonnullis institutum esse accepimus, ita in omnibus, & singulis Diœcesibus in more poneretur: nimirum, ut singulis diebus, dato certo Campanarum signo, sive in Ecclesiis, dummodo totius populi multitudo unum in locum, ubi oret, masculis a fœminis seorsim collocatis, convenire facile possit, & nulla suboriatur confusio, & inordinatio, sive in propria domo patresfamilias, eo aut alio opportuniori tempore ante imaginem Sacram cum tota familia convenientes orent. Ea propter Vos Venerabiles Fratres rogamus, & in Domino hortamur, ut omnibus, & singulis Ecclesiarum, piorumque locorum, in Civitatibus quidem Cathedralis, aliarumque præcipuarum Ecclesiarum; in Oppidis vero Parochialium Ecclesiarum Superioribus, ac Rectoribus injungatis, ut præmisso Campanæ sonitu iis diebus, iisque horis, quibus vobis opportunius in Domino visum fuerit, dando, decernendoque omnes Christifideles uniuscujusque curæ commissos, quos in unum convenire contigerit, in mentalis orationis studio erudire, sive per alios peritos eruditi faciant, atque ad illam frequentandam accendere, necessitatem, utilitatemque proponere, indulgentiarum thesauros, quos de benignitate apostolica elargimur, explicare, & ad ipsos ea, qua decet, pietate, reverentia lucrandos inflammare studeant, & enitantur, atque etiam, si commode, ut præmittitur, fieri poterit, orationi mentali in communi practica, ut dicitur, vacare, in eaque exerceri faciant, & curent, Præsentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earundem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Interim Apostolicam Benedictionem Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XVI. Decembris MDCCXLI. Pontificatus nostri anno sexto.

Cajetanus Amatus.

* Anno antecedenti super eodem argumento emanaverat hoc aliud Decretum.

CUM Sacræ Congregationi Indulgentiis, sacrisque Reliquiis præpositæ humillime expositum fuerit, tribus diebus, scilicet Feria V. in Cœna Domini, ac Parasceves, & Sabbathi Sancti, quibus incruenta Sanctissimi Corporis, & Sanguinis D. N. Jesu Christi sacrificia ex Ecclesiasticæ disciplinæ instituto offerri minime possunt, quoddam pium exercitium in Urbe, & in aliquibus Italiæ locis introductum inveniri sub hac lege, ut quisque spatio saltem unius horæ omnibus ac singulis præfatis diebus Orationi mentali, vel vocali in suffragium animarum in Purgatorii pœnis degentium vacare debeat, ut quo tempore ipsæ fidelium defunctorum animæ suffragiis ex Missarum celebratione provenientibus destituuntur, alia qua potest ratione valeant adjuvari, eadem Sacra Congregatio die 6. Aprilis 1745. re mature perpensa ad laudabile hujusmodi institutum confovendum, omnibus & singulis utriusque sexus in Urbe, ac in Italia Christifidelibus, qui saltem corde contriti diebus in Cœna Domini, ac Parasceves, & Sabbathi Sancti orationi mentali, vel vocali in suffragium fidelium defunctorum unam saltem horam devote impenderint, Indulgentiam septem annorum totidemque quadragenarum animabus fidelium defunctorum applicabilem in perpetuum concedendam esse censuit. De quibus facta per me infrascriptum Secretarium die 10. ejusdem Mensis Sanctissimo Domino relatione, Sanctitas sua votum sacræ Congregationis approbando benigne annuit.

C. Card. de Hieronymis Præf.

A. M. Erba Protonotarius Apostol. Secr.

Eamdem Indulgentiam confirmavit SS. D. N. Papa Benedictus XIV. die 4. Martii 1750. anno Jubilæi. Vide verb. Jubilæum *art. 1. n. 47.* *

Ut quisque sciat modum concludendi Orationes, seu 35
Collectas, tum in Missa; tum in divino Officio, quidam Sacer Poeta sequentibus Versibus omnes quotquot dari possunt conclusiones univit, videlicet,

Per Dominum dicas, cum Patrem Presbyter oras,
Cum Christum memoras *per eumdem* dicere debes.
Cum Christo loqueris. *qui vivis* dicere quæras,
Qui tecum si sit Collectæ finis in illo,
Et si Spiritus almus, *ejusdem* dicere debes.

* Peccatorum orantium tria sunt genera. Alii scilicet 36
in statu peccati mortalis degunt, & se credunt contritos, quamvis non sint. Eorum oratio rite instituta a Deo exauditur. Alii dolent quidem de peccato, sed non ita ut ab eo se expediant; hi vero, ut eniti ac se liberare valeant, si ideo Deum deprecentur ea saltem impetrabunt, quæ ad æternam suam salutem pertinent. Sunt tandem, qui nec dolent de peccato, nec enituntur ut e statu illo exeant, immo nec volunt; si quid illi petierint a Deo vel spirituale, vel temporale raro exaudiuntur. Ita ex Suarez, *Instit. Eccl.* 62. §. 10. *

Additio ex Auctore.

Orationes, præter eas, quæ in Ecclesia receptæ sunt, 37
in Sacris Ritibus non sunt admittendæ; Benedict. XIV.
tom 1. Const. 89. incip. *Inter omnigenas* § 18. Oratio- 38
nes, seu preces publicæ, earumque formulæ ab Ecclesiastica auctoritate indicendæ sunt, & designandæ: Idem Const. 82. incip. *Quemadmodum*.
Oratio in communi suadetur, & laudatur; Idem tom. 39
1. Const. 23. incip. *Quemadmodum nihil*. Orationum vo- 40
calium recitatio laudatur, & confirmantur Indulgentiæ
eas recitantibus concessæ; Idem *ibid.* Orationis mentalis 41
exercitium docentibus, illamque peragentibus novæ indulgentiæ concedunt; Idem *ib.* Orationem mentalem per 42
mensem peragentibus, & confessis, ac sacra communione refectis, Indulgentia plenaria conceditur; Idem *ibid.* Vide *supra num.* 32. ubi affertur integra dicta Constitutio.

ORATORIUM.

SUMMARIUM.

nerè &c. quæ imperas veram nobilitatem ab ascendentibus derivatam, & sufficit sola nobilitas Patris.

11 An sufficiat sola nobilitas Matris?

12 Expenditur secunda clausula: In privato Domus tuæ &c. quæ non privat Indultarium hoc Privilegio, etiamsi mutet Domicilium, & illud transferat etiam in aliam Diœcesim.

13 In tali casu debet approbari ab Ordinario illius Civitatis seu Diœcesis, ad quam Oratorium transfertur.

14 Et probabilius debet iterum approbari, etiamsi transferatur de una in aliam Domum intra eamdem Civitatem, seu de uno loco ad alium intra eamdem Domum.

15 In casu vero, quod verba illa: solitæ habitationis in Diœcesi N. existentis, seu Civitatis N. vel Diœcesis N. posita sint in Indulto restrictive, & taxative, transferens habitationem ab una ad aliam Diœcesim, non trahit secum Privilegium Oratorii privati.

16 Privilegiatus potest probabiliter, tam in Civitate, quam Ruri, dum ibi commoratur, uti Oratorio privato ita tamen, ut interim ne utatur eo, quod est in Civitate.

17 Tertia clausula: Decenter muro extructo, & ornato, denotat, quod locus, in quo vult erigi Oratorium, debet esse decens, muro clausus saltem a tribus lateribus, ornatus, & instructus omnibus supellectilibus necessariis ad Sacrum faciendum, & ab omnibus domesticis usibus liber, & segregatus.

18 Unde supra cubiculum Oratorii, seu supra Cappellam non debet retineri lectus ad dormiendum, aut alia res profana.

19 Potest tamen Privilegiatus, si nolit amplius uti privilegio, pro suo libito convertere Oratorium in usus profanos.

20 Si autem Privilegiatus velit iterum tale Oratorium profanatum remittere ad usum celebrandi Sacrum, indiget nova approbatione Ordinarii.

21 Quarta clausula: Per Ordinarium loci prius visitando, &c. indicat non posse valide rat orium constitui, nisi præcedat visitatio, & approbatio Ordinarii, ejusque licentia.

22 Sufficit tamen, si semel visitetur, & approbetur, & licentia obtineatur ab Ordinario loci, vel ejus Vicario, seu Delegato, aut Vicario Capitulari.

23 Ordinarius adinveniens Oratorium præditum omnibus requisitis in Indulto, tenetur approbationem, & licentiam concedere.

24 Ex justa caussa potest tamen eam non concedere, & concessam revocare, donec Oratorium sit decenter instructum omnibus in Indulto requisitis.

25 Privata Oratoria post primam visitationem non possunt amplius de Jure visitari ab Episcopo.

26 Attamen Episcopus per viam denunciationis, & inquisitionis potest accedere ad ipsa Oratoria privata, ut videat quomodo se habeant, & an decenter retineantur, & custodiantur?

27 Episcopus non potest concedere licentiam celebrandi in Oratoriis privatis.

28 Immo Episcopi neque possunt concedere licentiam domi celebrandi, ut infirmus pro Viatico communicetur.

29 Potest tamen Episcopus concedere licentiam erigendi Oratorium in domo privata, & inibi per modum habitus semper celebrandi; dummodo tale Oratorium habeat publicum ingressum, & egressum.

30 Privilegium Oratorii durat durante vita illius, cui facta est concessio, eoque mortuo, finitur, nec transit ad hæredes.

31 Mortuo Summo Pontifice, qui concessit, & Ordinario, qui approbavit Oratorium, non perit Oratorii concessio.

32 Immo Indultum Oratorii non perit mortuo Pontifice concedente, etiamsi ante ipsius mortem nondum fuerit ab Ordinario approbatum, & executioni demandatum.

33 Quinta Clausula: Unam Missam pro unoquoque die, clare demonstrat non posse ibi celebrari, nisi unica Missa pro qualibet die.

34 Unde tam celebrans, quam celebrare faciens in dicto Oratorio alteram Missam, & plures, peccant mortaliter.

35 Sexta clausula Dummodo in eadem domo celebrandi licentia, &c. aperte ostendit quod in eadem domo nequeunt esse plura Oratoria, & quod idem Oratorium nequit suffragari quoad satisfaciendum præcepto audiendi Missam pluribus Dominis, & Familiis distinctis.

36 Unde, si in eadem domo sint duo Domini cum suis distinctis Familiis & uterque impetraverit Indultum Oratorii, is qui posterius impetravit, non potest eo uti durante Indulto pro eadem Domo prius impetrato.

37 Cessante autem primo Indulto incipit valere secundum posterius impetratum pro eadem domo.

38 Si autem plures Familiæ habitent in domo divisa in plures distinctas partes potest pro qualibet habere locum Privilegium Oratorii privati.

39 Item, si Domus pluribus Solariis constet, & in ipsis constituantur diversæ habitationes, pro diversis Familiis, erunt diversæ Domus juxta diversitatem Solariorum.

40 Septima clausula: Per quemcumque Sacerdotem ab Ordinario approbatum, &c. indicat Sacerdotem ibi celebraturum debere habere a suo respective Superiore approbationem saltem generalem, & licentiam saltem tacitam, seu non prohibitionem ibi celebrandi.

41 Unde, si quis ex rationabili caussa positive inhiberetur a suo respective Superiore, graviter peccaret ibi celebrando.

42 Non requiritur tamen pro ibi celebrando licentia Parochi.

43 Octava clausula: Sine Jurium Parochialium præjudicio, denotat, quod in his privatis Oratoriis non potest exerceri ullum munus Parochiale sine licentia Ordinarii, vel Parochi.

44 Hinc non possunt ibi exigi Decimæ, Primitiæ, seu Oblationes, quæ de Jure dantur Parocho; nec potest ministrari Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschatis sine licentia Parochi, aut Ordinarii; Nec denunciari Matrimonia, aut hujusmodi.

45 In his privatis Oratoriis potest ministrari Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, si id non sit per specialem aliquam Constitutionem expresse prohibitum.

46 Immo plurimi Doctores tenent posse Regulares in Oratoriis privatis Eucharistiam extra Festum Paschatis ministrare, etiam Episcopis contradicentibus.

47 Consultius tamen est id non facere, Episcopis contradicentibus.

48 Sacerdotes autem sæculares non possunt ibi ministrare nisi de licentia saltem præsumpta, & tacita Episcopi, vel Parochi.

49 Nona clausula: Exceptis diebus Paschatis &c. excipit solemniora quædam Festa hic assignata, in quibus non licet in Oratoriis privatis Missam celebrare.

50 Hinc, si quis in dictis Festis exceptis celebret, vel celebrari faciat in Oratoriis privatis, graviter, & dupliciter peccat.

51 Decima clausula: In tua, & Familiæ tuæ præsentia &c. designat personas, quæ in Indulto comprehenduntur, & hic assignantur.

52 Famuli, & Famulæ non veniunt hic nomine Familiæ.

53 Unde sequendi non sunt Doctores tenentes posse famulos & famulas sibi celebrari facere Missam, eamque audire & satisfacere præcepto in Oratorio privato sine præsentia personarum, quarum contemplatione concessum est Indultum.

54 Possunt tamen Missam sibi facere celebrare, & eam audiendo satisfacere præcepto in Oratorio privato sine præsentia Domini omnes illi, qui sunt de Familia agnatitia, & cognatitia Indultarii; Dummodo habitent cum ipso Indultario, & ipsius sint commensales; & nunc attendenda est novissima dispositio, quæ adducitur.

55 Pater, Mater, Filii, ac Filiæ, Fratres, & Sorores Privilegiati, eorumque Uxores, ac Viri, non gaudent tali Privilegio si habitent in eadem domo, sed vivant suis expensis propriis.

56 Undecima clausula: Nec non in hospitum tuorum Nobilium præsentia, denotat, quod duplex conditio debet concurrere, nempe quod sint Hospites, & quod sint Nobiles.

57 Non requiritur tamen in ipsis Nobilitas ex genere, sed sufficit quæcumque alia Nobilitas.

58 Hospitum appellatione qui veniant?

59 Qui veri sunt Hospites, si ex aliquo accidenti adsit die Festo Indultarius, possunt sibi facere celebrari Missam, eamque audiendo satisfacere præcepto in dicto Oratorio absque præsentia Domini.

60 Duodecima clausula: Volumus autem, quod Familiares servitiis tuis, &c. aperte demonstrat, quod illi Familiares, qui non sunt actu necessarii servitiis Domini tempore dictæ Missæ, non satisfaciunt ibi præcepto, quamvis ejus expensis vivant, & commensales sint.

61 Necessitas servitii in dictis Familiaribus requisita, qualis debeat esse?

62 Affertur notabilis advertentia.

63 An Celebrans, & Minister satisfaciant in Oratorio præcepto audiendi Missam; ad num. 64.

65 In Oratorio privato, in quo ex justa caussa ab Apostolica Sede conceditur Facultas celebrandi Missam in die Nativitatis Domini, possunt, & debent celebrari omnes tres Missæ.

66 Habens Bullam Cruciatæ non satisfacit præcepto audiendo Missam in privato Oratorio.

67 Oratoria, quæ sunt in aulis publici Palatii Civitatis, ubi Senatores conveniunt, sunt privata, adeoque opus est Indulto Summi Pontificis, ut ibi celebrari possit.

68 In Cappellis Carcerum publicorum potest quolibet die Missa celebrari, & ab omnibus ibi Missam audientibus satisfieri præcepto.

69 Item potest satisfieri præcepto, audiendo Missam in Oratoriis privatis Episcoporum.

70 Etiamsi sint Episcopi Titulares. Non possunt autem Episcopi uti Oratorio privato extra domum propriæ habitationis; juxta tamen posteriorem Pontificum declarationem, seu explicationem.

71 Item potest satisfieri præcepto, audiendo Missam in Oratoriis privatis Cardinalium.

Regu-

72 *Regulares possunt in suis Conventibus habere Oratoria privata absque alio Indulto.*

73 *Quoad hæc Oratoria non sunt revocata privilegia Regularium a Concilio Tridentino.*

74 *Et dato etiam, quod essent revocata quoad hæc Oratoria, fuerunt per posteriorem concessionem innovata.*

75 *Nec etiam quoad hæc Oratoria privata sunt revocata Privilegia Regularium in novissimo Decreto Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis.*

76 *In supradictis privatis Regularium Oratoriis possunt omnes fideles Missam audire, & satisfacere præcepto.*

77 *Quid circa hoc sentiant aliqui?*

78 *An Regulares possint habere Oratoria privata etiam extra Conventus in Grangiis, & Domibus ruralibus utilitatis, & recreationis caussa acquisitis?*

79 *Ut Regularium privata Oratoria legitime erigantur & depetentur, quid requiratur?*

80 *Regulares nequeunt erigere Altare portatile in domo privata Consanguineorum, & ibi celebrare pro ministrando Viatico Regulari ibi existenti graviter infirmo.*

81 *Non permittitur a Sacra Congregatione Oratorium cum Beneficio in Domo privata; Immo Sacra Congregatio Immunitat. ad tollenda inconvenientia mandat Cappellam cum Beneficio esse removendam a Domo privati.*

82 *Quo ad Oratoria privata attendenda nunc est novissima dispositio Benedicti XIV. quæ assignatur.*

83 *Oratorium publicum, facta prius legitime translatione onerum, potest, clausa janua via publica, reduci ad Oratorium privatum.*

84 *In Oratorio privato, in quo adest Apostolica facultas celebrandi Missam in die Nativitatis Domini possunt celebrari ab eodem Sacerdote omnes tres Missæ.*

85 *Oratoria privata non solent facile concedi in domibus mulierum in communi viventium.*

86 *Oratorium esse publicum probatur ex multis, & adducuntur ad id plures Resolutiones Sacrarum Congregationum,* ad n. 91.

92 *Quamvis supra Oratorium, seu Cappellam, aut Ecclesiam nequeant esse camera, vel loca ad usum profanum: Subtus tamen ipsa possunt esse horrea, cella vinaria, aut Apotheca.*

93 *Oratorium permittitur in Collegio, ut in eo valeant quolibet die, etiam Festo solemni celebrari Missæ, & Sacramenta administrari Convictoribus, Discipulis, aliisque ibi degentibus, excepta tamen communione Paschali.*

94 *Ad rem attendenda est novissima Constitutio Benedicti XIV. quæ ad litteram adducitur.*

95 *Subnectuntur Supplementa Auctoris,* ad n. 99.

1 ORatorium generice captum est locus aptus ad orandum, precesque Deo offerendas; Barbosa *lib. 2. Juris Eccles. univers. cap. 8. num. 1.* & alii communiter.
2 Oratorium pro Missis celebrandis aliud est publicum, &
3 aliud est privatum; *Communis*. Oratorium publicum pro
Missis celebrandis est illud, quod auctoritate Episcopi
est erectum, & ad Dei cultum tantummodo perpetuo
dedicatum, habens aditum, & liberum, ingressum per
viam publicam, & pariter ingressum in viam communem; Colligitur *ex cap. Oratorium 6. & cap. in Oratorio 7. dist. 42. cap. Quidam 10. caus. 18. q. 2. cap. Nemo 7. distinct. 1. de consecrat. & authent. Ut nullus fabricet Orator.*
Et quod Oratorium publicum debeat habere portam
continuo apertam correspondentem in publicum, declaravit *Sacra Congreg. Episcop. 22. Septemb.* 1719. apud Ursayam *in Miscellan. Sacro, & professus 1. lit. O. num. 69. & Sacr. Cong. Concilii in Saracena. 28. Julii, & 9. Sept.*
4 1724. & sæpe alibi. Oratorium privatum pro Missis celebrandis est illud, quod intra domesticos parietes in angulis Domus privatæ non habens ingressum, vel egressum in viam publicam, ex concessione Sedis Apostolicæ, sub certis clausulis, & recognitione, & approbatione Ordinarii, est id ad tempus destinatum; ut colligitur *ex formula ordinaria Indulti, & ex novissimo Decreto Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis edito die 13. De-*
5 *cembris* 1703. Quod decretum, & formula Indulti, ut
ab omnibus percipiantur, & plane observentur hic ad
litteram dantur.

DECRETUM CLEMENTIS XI.

De celebratione in Oratoriis privatis.

QUoniam Sancta sancte tractanda sunt, ac præsertim tremendum incruenti Sacrificii Mysterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum est; Propterea super observandis & evitandis, in celebratione Missarum in Sacrosanctis Œcumenicis Conciliis, ac præsertim Tridentino *sub cap. unico sess. 22.* inter cetera statutum est, ut tantum Sacrificium solummodo in Ecclesiis, aut Oratoriis Divino tantum Cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Episcopis, & Locorum Ordinariis, ne privatis in Domibus, atque omnino extra Ecclesiam peragi paterentur: Ac subinde Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium ipsius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpositorum sæpe sæpius per opportuna Decreta obrepentes abusus eliminavit; Modernis tamen temporibus innotuit Sanctissimo Domino Nostro, quod nonnulli Episcopi sub prætextu Privilegiorum Cappellis Episcopalibus competentium, & complures Regulares, sub prætexto Privilegiorum, quæ ipsis a Sancta Sede indulta noscuntur, per hujusmodi Privilegiorum dilatationem, seu potius excessum, & abusum in nonnullis Diœcesibus, præsertim Regni Neapolitani, ac in ipsa Neapolis Civitate, ea sibi licere putant, quæ permissa non sunt, quinimmo prohibita. Siquidem nonnulli Episcopi etiam in aliena Diœcesi, *& extra Domum propria habitationis*, in privatis Laicorum Domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures ex suis Cappellanis vivificam Christi Hostiam immolare; Regulares vero in quibusdam Magnatum, seu aliarum nobilium personarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis a Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures Missas, quam in ipsis celebrare sit indultum, vel *absque præsentia Personarum, quarum contemplatione gratiosa concessio emanavit*, vel extra debitas horas, & post Meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constit. Diœcesanas, aut etiam per Decreta Sac. Congreg. Conc. celebrari prohibetur, aut quæ in ipsismet Indultis Apostolicis excipiuntur, quominus in iis celebrari possit: aut etiam Altari portatili uti non verentur, in Sanctiarum Sanctionum contemptum, ac Sancti Sacrificii irreverentiam.

Quamobrem ad abusus hujusmodi eliminandos, & ad instaurandam venerationem tremendo Ministerio debitam, idem Sanctissimus Dominus Noster ex unanimi voto Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum inhærendo Declarationibus, alias hac de re editis, expresse declarat, Episcopis, & his Majoribus Prælatis etiamsi Cardinalatus Dignitate fulgentibus, neque sub prætextu Privilegii clausi in corpore Juris, nec alio quocumque titulo, ullo modo *licere extra Domum propria habitationis* in Domibus Laicis, etiam in propria Diœcesi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamsi Diœcesani consensus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare seu celebrari facere, ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut Instituti, seu Congregationis & etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Sanctissimæ Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque anni Festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis; In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, seu Sacerdotibus quibuscumque etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur; celebrata fuerit, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo se optime informare; Atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem; demandando propterea alterius, ac declarando in omnibus hujusmodi casibus, Personas quascumque dictas, Missas audientes, nullatenus Ecclesiæ præcepto satisfacere; Quo vero ad Altare portatile iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit, Licentias, seu Privilegia concessa nonnullis Regularibus in *cap. In his, de Privileg.* & per alios Summos Pontifices aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Sacrum Concilium, & propterea eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis Decreti tenore mandat Episcopis, aliisque Ordinariis Locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ad pœnas præscriptas per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto *sess.* 22. usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam eisdem facultate per hoc Decretum, ita procedendi perinde ac si per S. Sedem specialiter concessa fuissent. Et ita Sanctitas sua declarat, & servari mandat.

Romæ hac die 15. Decembris 1703.
B. Card. Panciaticus Præf.

Joan. Dominicus Thomas Episcopus
Cyrenen. S. C. Secr.

Die 8. mensis Januarii 1704. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit in Monte Citatorio Curia Innocentiana, ac aliis Locis solitis, & consuetis Urbis per me Nicolaum Vasellum SS. D. N. Papæ Curs. Pro D. Mag. Curs.
Thomas Orlandus Ap. Curs.

For-

6 Forma Indulti, ut referunt Quarti *Commentar. in Rubricas Missalis part. 3. tit. 10. sect. 2.* Gobat *tom. 1. tract. 5. n. 347.* Monacell. *tom. 4. supplement. ad 2. tom. num. 470.* & alii, solet esse tenoris sequentis.

Dilecte Filii &c. Spirituali consolationi tuæ quantum cum Domino possumus benigne consulere, teque specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes &c. supplicationibus tuo nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati; Tibi, qui (ut asseris) nobili genere procreatus existis, ut in privato Domus tuæ solitæ habitationis in Diœcesi N. existentis Oratorio ad hoc decenter muro extructo, & ornato, seu extruendo, & ornando ab omnibus domesticis usibus libero per Ordinarium loci prius visitando, & approbando, ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sæcularem, seu Regularem, sine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis, in tua, ac Familiæ, & Hospitum Nobilium tuorum præsentia celebrari facere libere, & licite possis & valeas, Auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus, non obstantibus &c. Volumus autem, quod Familiares servitiis tuis tempore dictæ Missæ actu non necessariis ibidem Missæ hujusmodi interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto minime liberi censeantur.

Dat. Romæ &c.

7 Pro Infirmo autem etiam Nobili solet poni semper sequens clausula: *Tibi, ut etiam diebus, ut præfertur, exceptis, si in illis ob infirmitatem e Domo egredi non poteris, in dicto Oratorio prædictam unicam Missam celebrari facere, ac illam cum una persona servitiis tuis necessaria duntaxat audire libere, & licite valeas.* Vel *in tua, ac unius personæ servitiis tuis necessariæ duntaxat præsentia, celebrari facere libere, & licite possis, & valeas. Volumus autem, quod alii præter supradictam personam Missæ hujusmodi ibidem interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto minime liberi censeantur;* Sic refert Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 2. sub num. 32.*

8 Quadruplicis speciei solent Oratoria privata concedi. Primo pro civitate, & omnibus locis, sive ea sint Oppida, sive Villæ, sive Dominia unius Diœcesis; & Indultum hujus Oratorii conceditur solum personis nobilibus exercentibus Jurisdictionem temporalem altam, vel bassam in aliquo loco, qui specificari debet; Et tale indultum solet concedi cum clausulis contentis in formula adducta *sub numer. 6.* Secundo pro Rure tantum, sive pro locis, seu habitationibus extra Urbem, vel Oppidum sitis; Et Indultum hujus Oratorii conceditur etiam iis personis, quæ non sunt nobiles, & nullam exercent Jurisdictionem temporalem in aliquo Domino. Tertio pro infirmis nobilibus (sive Jurisdictionem temporalem exerceant, sive non) quod convenit in omnibus cum Oratorio primi generis, præterquam quod valeat tantum pro eo tempore, pro quo Orator ob infirmitatem Domo ad audiendam Missam egredi nequit, & nulla anni Festivitas etiam solemnissima excipiatur, & una sola persona suis servitiis necessaria, præcepto audiendi Missam satisfacere in illis possit, ut patet ex clausula adducta *supra num. 7.* Et hoc Indultum potest etiam impetrari pro Conjuge, Patre, Matre, Filio, Filia, Fratre, & Sorore infirmis, si simul habitent; tunc enim ad tenorem supplicationis in eodem Brevi exprimuntur. Quarto pro itinerantibus, & vocatur Altare portatile, quod solet concedi cum sequentibus clausulis. 1. Ut persona sit nobilis, sive Jurisdictionem temporalem exerceat, sive non. Ut valeat tantum v. g. per Italiam, Germaniam, Galliam, Hispaniam, & hujusmodi. 3. Ut valeat tantum in actuali itinere, & quidem, ubi Missam commoditas deest, cæterum ejusmodi Missæ interesse possunt valide omnes comites itineris. Taxa pro dictis Indultis obtinendis solent esse 12. Scuta. Sic P. La Croix *Lib. 6. part. 3. n. 921. §. De Oratoriis*; ubi dat etiam modum, & formam ipsa Indulta petendi.

9 Hic ad uberiorem notitiam juvat expendere singulas clausulas supradictæ formulæ solitæ communiter dari in concessione Oratorii privati, & adductæ *sub numer. 6.*

10 Prima clausula: *Qui, ut asseris, de nobili genere procreatus existis*; importat veram nobilitatem ab ascendentibus derivatam; & sufficit sola Nobilitas Patris, ut tenet *Communis Doctorum*. An autem sufficiat sola Nobili-
11 tas Matris, variant Doctores: Monac. enim *Tom. 4. supplement. ad tom. 2. num. 476. & sequent.* Quarti *loc. cit. dub. 2. §. Colligitur primo*; cum Sanchez, & Tamburino ibi citatis negant sufficere solam nobilitatem ex parte Matris, ex eo quod Nobilitas absoluta solummodo a Patre derivatur. Pignatell. tamen *Tom. 1. consult. 96. num. 14.* Amostaz *de causis piis lib. 5. cap. 10. num. 37. cum seq.* Card. Petra *Tom. 2. Commentar. ad Constit. 8. Honorii III. num. 26. & seq.* verius probant ex multis sufficere solam nobilitatem Matris, dicentes, quod tunc solum exposcatur nobilitas absoluta, quando ipsa venit in stricta, & propria significatione, non autem dum est causa favorabilis quemadmodum in præsenti, ubi expresse dicitur: *Te specialibus favoribus prosequi volentes.*

Secunda clausula: *In privato Domus tuæ solitæ habitationis in Diœcesi N. existentis Oratorio*, non privat Indultarium hoc Privilegio, etiamsi mutet Domicilium, & illud transferat, etiam in aliam Diœcesim, quia, cum hoc Privilegium sit personale, immediate concessum personæ ratione sui, debet sequi personam quocumque se transferat, & figat habitationem; Illa enim clausula, *In Diœcesi N. existentis*, non apponitur restrictive seu taxative; sed solum demonstrative in hunc sensum *solitæ tuæ habitationis, quæ nunc existit in Diœcesi tali*; eo vel maxime quod sæpe in Indultis reperiatur duntaxat scriptum *Tibi Diœcesis N.* Ita Angelus, Sylvester, Salas apud Bonacinam *de dispensation. punct. 10. §. 2.* Quintanadven. Pellizarius, Barbosa, Aversa, Tamburin. & alii, quos citant, & sequuntur Diana *part. 9. tract. 1. resolut. 7.* La Croix *lib. 6. part. 2. num. 269.* Quarti *loc. cit. dub. 1. difficult. 2.* & ita tenent etiam Card. Petra *loc. cit. num. 32. & seq.* cum Navarr. Amostaz, Pasqualeg. & aliis ibi citatis, ubi advertit, quod, cum motivum concessionis hujus Privilegii non sit locus, seu Diœcesis, sed sola persona, locus, seu Diœcesis in Indulto non apponitur taxative, seu restrictive, sed solum demonstrative, & idem tenet Pignatell. *loc. cit. num. 51. & 59.* ubi insuper ex duabus decisionibus Rotæ addit, quod in casu dubio; An verba illa *Civitatis N.* seu *Diœcesis N.* stent demonstrative, an vero taxative? Censen- 13 tur stare demonstrative. In tali autem casu debet approbari ab Ordinario illius Civitatis, sive Diœcesis, ad quam Oratorium transfertur, ut tenent omnes supracitati Doctores. Et probabilius debet iterum approbari, etiamsi 14 transferatur solum de una in aliam domum intra eandem Civitatem, seu de uno loco ad alium intra eandem domum, quia prima approbatio non extendebat se ad hunc locum; Tum quia in hac mutatione irrepere potest aliquod indecens contra tenorem Indulti; adeoque necessaria est nova approbatio; Pignatell. *loc. cit. num. 57. & 59.* Tamburin. Quarti, & La Croix *locis citatis*, & alii contra Quintanadv. Dianam, & aliquos alios volentes non esse opus nova approbatione, si fiat mutatio loci in eadem Civitate, vel Domo.

In casu vero, quo verba illa *Solitæ habitationis in Diœcesi N. existentis, seu Civitatis N. vel Diœcesis N.* 15 aut hujusmodi posita sint in Indulto restrictive, & taxative, quæ referant Privilegium ad locum, ac proinde ipsum certe, & clare restringant ad locum, transferens habitationem ab una ad aliam Diœcesim, non trahit secum Privilegium Oratorii privati, quia quamvis Privilegium sit personale, & sequatur personam, potest tamen a concedente restringi ad certum locum, & operari, ut persona censeatur Privilegiata tantum in illo loco, ita ut sequatur personam, quotiescumque extiterit in tali loco, & tale esset Privilegium Oratorii privati, si haberet restrictionem ad locum; Sic expresse Pignatell. *loc. cit. num. 58.* La Croix *lib. 6. part. 3. num. 931. §. De Oratoriis*, & alii.

Privilegiatus potest probabiliter, tam in Civitate, 16 quam Ruri, dum ibi commoratur, uti Oratorio privato, ita tamen ut interim non utatur eo, quod est in Civitate; quia sicuti illa verba *Domus tuæ solitæ habitationis* excludunt omnem aliam Domum, quæ non sit solita habitatio Privilegiati, ita etiam includit omnem domum, quæ sit solita habitatio, & proinde extendunt concessionem ad ipsam; Pignatell. *loc. cit. num. 60.* Pasqualigus *in qq. Canonicis Cent. 1. quæst. 84. num. 3.* & alii; Probabilius tamen docent oppositum Quarti *loc. cit. dub. 3. difficult. 1.* La Croix *lib. 6. part. 2. num. 1269.* Diana *part. 9. tract. 1. resol. 22.* cum aliis ibi citatis, quia Summus Pontifex nunquam per unum Breve concedit facultatem, ut possit celebrari Missa in pluribus Oratoriis privatis, sed in uno tantum, ut constat ex stylo Curiæ; In modernioribus autem Brevibus solet apponi facultas utendi Oratorio privato, & in Civitate, & Ruri: Unde est semper attendendus tenor Indulti.

Tertia clausula: *Decenter muro extructo, & ornato,* 17 *ab omnibus domesticis usibus libero*, denotat, quod locus, in quo vult erigi Oratorium, debet esse decens, muro clausus saltem a tribus lateribus, ornatus, & instructus omnibus supellectilibus necessariis ad Sacrum faciendum, & ab omnibus domesticis usibus liber, & segregatus. 18 Unde supra cubiculum Oratorii, seu supra Cappellam non debet retineri lectum ad dormiendum, aut alia res profana, ut monet S. Carolus *in 4. Concilio Provinciali*, quod refert Gavant. *in Manual. verb. Ecclesiarum reverentia numer. 14.* Et *Sacra Congr. Immun.* in *Tridentina 30. Septemb. 1636.* apud Ricc. *in Synops. verb. Cappella numer. 7.* & Monacell. *tom. 4. supplement. ad 2. tom. num. 471.*

Potest tamen Privilegiatus, si nolit amplius uti Privi- 19 legio,

legio, pro suo libito convertere Oratorium in usus pro-
fanos, quia Oratorium privatum non est locus sacer,
nec immutabiliter dicatus Divino cultui, adeoque nec
gaudet Immunitate Ecclesiastica, ut decrevit *Sac. Cong.
Immunit. in Perusina 9. Decembris* 1631. apud Barbos. *in
Summa Apostolic. decis. verb. Oratorium num.* 10. Et sic te-
net Quarti *loc. cit. dub. 4. difficult.* 2, Tamburin. *Opuscul.*
20 *de Sacrific. lib. 1. cap. 4. num.* 10. & alii passim. Si au-
tem Privilegiatus velit iterum tale Oratorium profana-
tum remittere ad usum celebrandi Sacrum, indigebit no-
va approbatione Ordinarii; *citati supra Doctores*, & alii
passim.
21 Quarta clausula: *Per Ordinarium loci prius visitando, &
approbando, ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio du-
ratura*, indicat non posse valide Oratorium constitui, nisi
præcedat visitatio, & approbatio Ordinarii, ejusque li-
centia, quia hæc omnia requiruntur ut conditiones ne-
cessariæ ad hoc, ut valeat Papæ Indultum; *Communis*.
22 Sufficit tamen, si semel visitetur, & approbetur, & li-
centia obtineatur ab Ordinario loci, idest ab Episcopo,
vel ejus Vicario, seu Delegato, seu a Vicario Capitulari
Sede vacante; *Communis*.
23 Ordinarius adinveniens Oratorium præditum omnibus
requisitis in Indulto, tenetur approbationem, licentiam
concedere quia non habet potestatem limitandi concessio-
nes Summi Pontificis: Et si injuste eam deneget vel se-
mel concessam sine justa causa revocet, potest cogi ab Ar-
chiepiscopo, & aliis Superioribus, ut eam concedat. *Com-*
24 *munis*. Ex justa tamen causa ut si deficiant requisita, po-
test eam non concedere, & concessam revocare, donec
Oratorium sit decenter instructum omnibus in Indulto re-
quisitis. *Communis*.
25 Privata Oratoria post primam visitationem in concessio-
ne, & approbatione non possunt amplius de Jure visi-
tari ab Episcopo, nec ab eis potest exigi Procuratio,
quia cum non sint loca Sacra, aut Religiosa, immo nec
Pia, ut censuit Abbas *in cap. Ultimo, de censibus num.* 1.
& Fagnan. *ibidem n. 2. & 29. & ibidem in opusculo de Grangiis
num. 2. 9. & 23.* Card. Petra *loc. cit. num.* 58. Pignatell.
tom. 1. consult. 93. sub num. 24. circa medium, jam non vi-
detur ex quo capite Episcoporum visitationi subjaceant,
ut notant Fagnan. *loc. cit.* Card. Petra *loc. cit.* Ventriglia
in praxi tom. 2. annotat. 19. §. unic. 19. Pignatell. *loc. cit. n.*
24. *circa medium*, ubi expresse dicit: *Nam licet Orato-
rium privatum visitetur, quando primo conceditur licentia,
non tamen continuat Jurisdictio Episcopi ad illud visitan-
dum cum privatum sit; unde de facto non visitatur, cap.
final. de censib. juncto capit. 16. §. Deinde, eodem tit. in* 6.
26 Tamen licet Episcopus non possit tamquam Visitator
ad dicta Oratoria privata accedere, permissum est ei ni-
hilominus videre (saltem quando præcedit accusatio,
vel denunciatio, aut fama publica, quod Oratorium
indecenter teneatur, & in ipso non adsint, seu non
serventur requisita in Indulto), an revera indecenter
teneantur, & non serventur dicta requisita? Tunc enim
Episcopus potest procedere super crimine in Judicio actu
visitationis, vel denunciationis, aut inquisitionis secun-
dum ea, quæ leguntur *in cap. Qualiter, & quando 24. de
accusationibus*. Et sic potest accedere ad Oratoria privata,
ut videat: An constet de corpore delicti, scilicet, an ve-
re inibi deficiant requisita in Indulto, & sine debita re-
verentia Sacrificium Missæ celebretur? & sic providere,
ut opus fuerit; Innocentius *in cit. cap. Ultim. de censibus
post principium*, Abbas antiquus *ibidem num.* 2. & Abbas
Siculus *ibidem in fine*, ubi sic ait: *Et Credo, quod licet
Episcopus non possit visitare hujusmodi Oratoria, ut hic: ta-
men posse ad illa accedere, ut videat, quomodo se habeat,
& si præter formam Juris constructa sint, & an honeste tra-
ctentur?* Pignatell. *tom. 1. cit. consult. 93. num. 24. circa
medium*, ubi sic dicit. *Cui scilicet Episcopo, non competit
proprium Jus visitandi Oratoria privata, licet possit ad illa
accedere, ut videat, quomodo se habeant, & an bene tractën-
tur?* ut pariter distinguit Fagnan. *in d. cap. Ult. n. 25. de
censibus* Thomas del Bene *tom. 2. cap. 16. sect. 12. dub. 31.
numer.* 6. Castropal. & alii apud ipsum. Et idem Pi-
gnatell. *tom. 6. consult. 98. n.* 39. ubi sic habet: *Illudque
visitare amplius potest ultra primam vicem, ut cognoscat, an
manuteneatur in eo statu, in quo debet esse, ut in ipso possit
celebrari?* Et hic concordat etiam Fagnan. *in cit. cap. ultim.
de censibus, disceptat. de Grangiis, & etiam Oratorius num.*
23. Card. Petra *loc. cit. n.* 60. Barbos. *de Jur. Eccles. uni-
vers. lib. 2. cap. 8. n.* 15. Ventriglia *in praxi tom. 2. annotat.* 19.
§. Unic. num. 19. & alii.
27 Episcopi non possunt concedere licentiam celebrandi
in Oratoriis privatis; ibi enim Missæ non possunt cele-
brari, nisi de licentia Summi Pontificis, ut *Sac. Congreg.
Concilii respondit Archiepiscopo Eboracensi die 10. Martii* 1616.
Et eadem Sacra Congr. Concilii de mandato SS. D. Pau-
li V. *die 25. Octob.* 1615. irritavit licentias omnes cele-
brandi in Oratoriis privatis ab Episcopis concessas, &
expresse prohibuit, ne hujusmodi licentias concedere au-
derent; & novissime in Decreto Clementis XI. adducto
supra sub n. 5. ubi prohibetur, quod, ne quidem ipsi Epi-
scopi possint celebrare in Oratoriis privatis contra formam
inibi præscriptam.

Immo Episcopi neque possunt concedere licentiam Do- 28
mi celebrandi, ut infirmus pro Viatico communicetur;
Sic expresse Fagnan. *cap. In his 30. de privileg. num.* 13.
ubi refert sic declarasse Sacram Congregationem Concilii
respondendo Eminentissimo Cardinali Paleotto, & ite-
rum respondendo Eminentissimo Cardinali Legato Portu-
galliæ; Et sic tenent Eminentissim. Cardinalis Petra *loc.
cit. n.* 15. & alii.
Potest tamen Episcopus concedere licentiam erigendi 29
Oratorium in Domo privata, & inibi per modum habi-
tus semper celebrandi; dummodo tale Oratorium habeat
publicum ingressum, & egressum, quia tunc posito in-
gressu publico, & egressu patente in publicam viam, il-
lud Oratorium censetur publicum, adeoque propria au-
ctoritate potest designari ab Episcopo ad Divinum cultum
tantum, & ad celebrationem Sacrificii; Ita Aversa *de Sa-
crific. quæst. 11. sect. 14. §. Quinto petebant*, Naldus, Ho-
mobon. Pasqualig. & alii, quos citant, & sequuntur Dia-
na *part. 9. tract. 1. resolut.* 21. Quarti *loc. cit. dub. 5. diffi-
cult.* 5. & alii passim.
Privilegium Oratorii durat, durante vita illius, cui 30
facta est concessio, eoque mortuo, finitur, nec transit ad
hæredes, quia est privilegium personale, quod finitur mor-
te personæ privilegiatæ; *l. In omnibus, ff. de Regul. juris,
& cap. Privilegium, de Regul. juris in* 6. Unde mortuo
Privilegiato, ne quidem Familia ipsius agnatitia eo am-
plius uti potest, quia non conceditur personaliter Fami-
liæ, sed accessorie, quatenus trahit ad participandum in
Privilegio Domini, & ideo cum esset Privilegium quoad
Dominum, cessabit etiam quoad Familiam; *cap. Qualiter,
de election. & l. Nihil dolo, ff. de Regul. jur.* Et sic tenent
Doctores communiter, juxta praxim, ac stylum Curiæ Ro-
manæ non permittentis hujusmodi Privilegia transire ad
successores, non obstante dicta clausula, *ac de ipsius Ordi-
narii licentia ejus arbitrio duratura*: Nam ista clausula po-
nitur, non ad extendendam concessionem, sed ad illam
modificandam, quatenus sit duratura ejus arbitrio, in-
telligendo de arbitrio prudentis, & boni viri, qui illam
possit revocare ex justa causa, juxta *dicta supra numer.*
24. Et docent Sanchez *lib. 7. consilior. cap. 1. dub. 55. n.*
7. Tamburin. *Opuscul. de Sacrific. lib. 1. cap. 4. §. 4. nu-
mer.* 16. Quarti *loc. cit. dub. 5. difficul.* 2. Card. Petra *loc.
cit. num.* 31. Pignatell. *cit. consult. 98. num* 52. Amostaz
de causis piis lib. 5. cap. 10. num. 83. Pasqualig. *qu. 626. n.*
2. & alii passim.
Mortuo Summo Pontifice, qui concessit, vel Ordina- 31
rio, qui Oratorium semel approbavit, non perit Oratorii
concessio, quia est gratia facta, quæ non cessat mor-
tuo, vel amoto ab Officio eo, qui eam concessit;
Unde mortuo Episcopo, non est opus alia licentia, &
approbatione novi Ordinarii; Pignatell. *tom. 6. consult.
98. num.* 53. Quarti *loc. cit. dub. 5. difficul.* 3. & alii com-
muniter; *arg. cap. Si cui 46. de præbend. in 6.* ibi: *Hu-
jusmodi concessio (quam cum specialem gratiam contineat,
decet esse mansuram) non expirat etiam re integra per obi-
tum concedentis*. Immo Indultum Oratorii non perit, mor- 32
tuo Pontifice concedente, etiamsi ante ipsius mortem
nondum fuerit ab Ordinario approbatum, & executio-
ni demandatum; Pignatell. *loc. cit. num.* 54. & alii pas-
sim, *arg. cap. Si super gratia 9. de Offic. delegat. in* 6. ibi:
*Ipsa gratia, licet nondum sit in ejus executionem processum,
morte non perimitur concedentis, & cit. cap. Si cui 36. de præ-
bend. in 6. Non expirat etiam re integra per obitum conce-
dentis*.
Quinta clausula: *Unam Missam pro unoquoque die* clare 33
demonstrat, non posse ibi celebrari, nisi unica Missa pro
quolibet die, ut novissime fuit etiam declaratum *in cit.
Decret. Clementis XI. adducto supra num.* 5. ubi prohibet
omnibus Sacerdotibus, & etiam Episcopis, ne ibi cele-
brent, postquam fuerit jam celebrata illa unica Missa,
quæ in Indulto conceditur, & obligat celebraturum di-
ligenter inquirere, & se optime informare, an jam ibi
celebrata fuerit dicta unica Missa, quæ in Indulto concedi- 34
tur? Unde tam Celebrans, vel celebrare faciens in dicto
Oratorio alteram Missam, & plures, peccat mortaliter;
quia delinquit in re gravi contra expressam Summi Pon-
tificis inhibitionem. Quarti *loc. cit. dub.* 6. & ipso teste,
alii communiter.
Sexta clausula: *Dummodo in eadem domo celebrandi licen- 35
tia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit*, aperte
ostendit, quod in eadem domo nequeunt esse plura Ora-
toria, & quod idem Oratorium nequit suffragari quoad
satisfaciendum præcepto audiendi Missam pluribus Domi-
nis distinctis ad invicem non subordinatis, aut pluribus
Familiis, si forte plures sint in eadem domo; *Communis*. 36
Unde si in eadem domo sint duo Domini cum suis distin-
ctis Familiis, & uterque impetraverit Indultum Orato-
rii, is, qui posterius impetravit, non potest eo uti, du-
rante Indulto prius pro eadem Domo impetrato, ut
constat ex relatis verbis, & notant Tamburin. *Opuscul.* 37
de Sacrific. lib. 1. cap. 4. §. 4. numer. 20. Quarti *loc. cit.
dub.* 7. & alii communiter. Cessante autem primo In-
dulto incipit valere secundum impetratum pro eadem
Domo, quia tunc tollitur impedimentum, quo ejus
validitas impediebatur, & continuatur causa dans valida-
tem,

tem, nempe voluntas Pontificis ad totum tempus, pro
quo datur Privilegium, seu Indultum, ita ut tunc inci-
piat Privilegium, seu Indultum, tamquam tunc, non an-
tea concessum, juxta *l. Si incertus* 1. §. 1. *ff. De Legatis*
3. ibi: *Quasi nunc datum*; & juxta tradita per Gloss. *in
cap. Non firmatur, de Regul. Juris in* 6. Calderin. *consil.*
2. *n.* 3. *de Consf.* Pignatell. *tom.* 6. *cit. consult.* 98. *num.* 66.
& alii.

38 Si autem plures Familiæ habitent in Domo divisa in
plures partes, potest pro qualibet habere locum Privile-
gium, seu Indultum Oratorii; Dummodo partes tales
sint, quæ habeant cubicula, & alia loca pro Officinis,
& aliis Domesticis usibus sufficientia pro habitatione Fa-
miliæ, ita ut in qualibet parte sint ea, quæ ordinarie
requiruntur pro constituenda una Domo, nihilque offi-
ciat, quod habeant ingressum communem, atrium com-
mune, & aulam principaliter communem; per textum
in l. Si quis Duas 6. §. 1. *ff. Communis Prædiorum*, ibi:
*Quod & in Ædibus potest dici, si Dominus, pariete me-
dio ædificato, unam Domum in duas diviserit (ut ple-
rique faciunt) nam & hic pro duabus Domibus accipi de-
bet*. Sic Pignatell. *cit. consult.* 98. *num.* 61. cum aliis ibi
citatis.

39 Item si Domus pluribus solariis constet, nam superiori,
& inferiori, & in ipsis constituantur diversæ habitatio-
nes, in quibus habitent diversæ Familiæ, erunt diversæ
domus, juxta diversitatem solariorum, sive Domus Su-
perioris, sive inferioris, vulgo *appartamenti di sopra e di
sotto*, ut ponderant Castr. *in cit. l. Si quis duas* 6. §. 1. *in
fine ff. Communia Prædiorum*; Cavalcan. *decis.* 19. *num.*
52. 54. & 61. *p.* 2. Carpan. *Ad Stat. Mediolan. cap.* 434. *n.* 32. Pi-
gnatel. *loc. cit. n.* 62. & Rota *coram Merlino decis.* 411. *n.* 11.
Et ratio est, quia inter has portiones Domus adest suffi-
ciens divisio, nec est communicatio in actu inhabitandi
inter Familias inhabitantes, quod sufficit, ut censeantur
Domus diversæ in ordine ad fruendum multiplici Privile-
gio Oratorii privati.

40 Septima clausula: *Per quemcumque Sacerdotem ab Or-
dinario approbatum Sæcularem, seu de Superiorum suorum
licentia Regularem*, indicant Sacerdotem ibi celebraturum
debere habere a suo respective Superiore approbationem,
saltem generalem, & licentiam saltem tacitam, seu non
prohibitionem ibi celebrandi; *Communis*. Ut enim notat
Pignatell. *loc. cit. n.* 84. dicta clausula est apposita, ne Pri-
41 vilegiati possint facere celebrare per quemcumque Sacer-
dotem exterum, & qui non habeat licentiam celebrandi
in Diœcesi, ob vitanda ea inconvenientia, quæ seque-
rentur, si Sacerdotes exteri absque licentia Diœcesani ce-
lebrare possent in Diœcesi. Unde si quis ex rationabili
causa positive inhiberetur a suo respective Superiore, gra-
42 viter peccaret ibi celebrando, quia tunc, cum non veri-
ficaretur conditio exacta a Summo Pontifice, nec pariter
suffragaretur Indultum concessum sub tali conditione, &
sic perinde esset, ac celebrare in loco inepto contra vo-
luntatem Pontificis, & sui respective Superioris, quod est
grave peccatum; Quarti *loc. cit. dub.* 8. & alii passim. Non
requiritur tamen pro ibi celebrando licentia Parochi, quia
Parochus nec est Ordinarius, nec habet jus prohibendi;
Quarti *loc. cit. dub.* 8. Diana *part.* 0. *tract.* 1. *resolut.* 13. cum
aliis ibi citatis.

43 Octava clausula: *Sine jurium Parochialium præjudicio*,
denotat, quod in his privatis Oratoriis non potest exer-
ceri ullum munus Parochiale sine licentia Ordinarii, aut
Parochi; *Communis*. Hinc non possunt ibi exigi Deci-
mæ, Primitiæ, seu Oblationes, quæ de jure debentur
44 Parocho; Nec potest ministrari Sacramentum Eucharistiæ
tempore Paschatis sine licentia Parochi, aut Ordinarii;
Nec denunciari Matrimonia, aut benedici puerperæ, &
alia hujusmodi ad Parochum spectantia, & qui ibi similia
perageret sine licentia saltem tacita, graviter peccaret,
nisi excusaretur ratione parvitatis materiæ; Tamb. *Opusc.
de Sacrific. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *num.* 24. & *seq.* Diana *part.* 9.
tract. 1. *resolut.* 15. cum aliis ibi citatis, Quarti *loc. citat.
dub.* 9. cum Mossel. Pellizar. & Quintanadven. ibi citat.

45 In his privatis Oratoriis potest ministrari Sacramentum
Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, si id non sit per specialem
aliquam Constitutionem expresse prohibitum; *Communis*.
46 Immo Diana *p.* 4. *tract.* 4. Suarez *de Religion. tom.* 4. *lib.*
9. Rodriquez *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 3. Pellizar. *p.* 3. *respons. moral.
cap.* 39. Quintanadven. *in Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 7. *sing.*
33. *n.* 8. & alii tenent, posse Regulares in Oratoriis priva-
tis Eucharistiam extra Festum Paschatis ministrare, etiam
Episcopis contradicentibus, & prohibentibus; eo quia ha-
bent Privilegium Pauli IV. de anno 1557. ad dandam Eu-
charistiam sæcularibus extra proprios Conventus. Recte
47 tamen monent Diana *loc. cit.* Lezana *in Summa t.* 3. *verb.
Eucharistia num.* 11. & alii consultius esse, si Regulares,
contradicentibus Episcopis, non ministrent, cum hoc etiam
consulat Sixtus IV. quoad usum amplissimi Privilegii conces-
si Ordini Prædicatorum ad administrandam Eucharistiam
sæcularibus, ut patet in Bulla incip. *Sedis Apostolicæ*.* Sed
hæc corrige ex iis, quæ adducuntur infra sub *n.* 94. in no-
vissima Encyclica Benedicti XIV. præsertim a §. 20. *

48 Sacerdotes autem Sæculares non possunt ibi ministrare
Eucharistiam, nisi de licentia saltem præsumpta, & taci-
ta Episcopi, vel Parochi, quæ licentia facile præsumi po-
test; præsertim cum Communio eorum, qui Missæ inter-
sunt, pertineat ad idem Sacrificium, & cum eo conne-
xionem habeat: unde olim, qui Missæ intererant, semper
communicabant. Sic Tambur. *Opusc. de Sacrific. lib.* 1. *cap.*
4. *n.* 24. & *sequentibus*, cum aliis ibi citatis, Quarti *loc. cit.
dubio* 9. & alii.

Nona clausula *Exceptis diebus Paschatis Resurrectionis*, 49
*Pentecostes, & Nativitatis Domini, nec non aliis solemnio-
ribus Festis diebus*, excipit quædam solemniora Festa, in
quibus non licet in Oratoriis privatis Missam celebrare; Et
talia Festa ex Decreto *Sacræ Cong. Rit.* 17. *Novemb.* 1607.
sunt Nativitas D. N., Epiphania, Pascha, Pentecostes, An-
nunciatio, & Assumptio B. M. V. Festum SS. Petri, & Pau-
li; Et *ex Decreto Sacræ Congr. Concilii emanato in Dertbonen.*
17. *Februarii* 1685. *lib.* 33. *fol.* 100. etiam Festum S. Titula-
ris Ecclesiæ loci. Sic apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *for-
mular.* 1. *num.* 19. & 20. *tom.* 4. *supplement. ad* 2. *tom.
num.* 485.

Hinc, si quis in dictis Festis exceptis celebret, vel ce- 50
lebrari faciat in Oratoriis privatis, graviter, & duplici-
ter peccat; Primo quia contra gravem prohibitionem Sum-
mi Pontificis celebrat, vel celebrari facit in loco pro ta-
libus Festis excepto; Secundo quia non satisfacit præce-
pto audiendi Missam, ut expresse declaratur in cit. De-
creto Clementis XI. adducto *supra n.* 5. Sic Diana *part.* 9
tract. 1. *resolut.* 13. cum aliis ibi citatis, Quarti *loc. citat
dub.* 10. & alii passim.

Decima clausula: *In tua, & Familiæ tuæ præsentia cele-* 51
brari facere, designat personas, quæ in Indulto compre-
henduntur, seu continentur, quæ sunt Pater, Mater, U-
xor Privilegiati, Filii, Filiæ, Nurus, Gener, & Nepo-
tes, aliique Agnati, & Affines, dummodo habitent cum
ipso Indultario, seu Privilegiato, & ipsius sint commen- 52
sales. *Communis*. Non autem famulæ quia nomine *Fami-
liæ suæ* veniunt solum Agnati, ac dixit Rota *in Romana
seu Bononien. Protectoriarum* 20. *Aprilis* 1671. §. *Clarius*,
& §. *His tamen coram Albergato*, aut ad summum Co-
gnati; Cardin. de Lugo *de jure patronat. disc.* 25. *num.* 2.
& 3. Tum quia famuli, & famulæ, qui sub nomine Fa-
miliarium continentur, ex Barbos. *appellat.* 96. *num.* 1. &
4. expresse excluduntur, & excepti untur a Papa in ipso
Indulto per clausulam separatam, & distinctam, ibi: *Vo-
lumus autem, quod Familiares servitiis tuis tempore dictæ
Missæ actu non necessarii, ab obligatione audiendi Missam
in Ecclesia diebus Festis de præcepto minime liberi censean-
tur*, quæ alias frustranea, otiosa, & illusoria esset; & il-
lico induceretur correctio, & contrarietas, quæ semper
est vitanda, maxime quando verba sunt clara, ut hic,
prout in terminis Litterarum Papæ observat Rota coram
Coccino *d.* 2338. *num.* 5. & 6. Si enim ipsi Familiares
servitiis Indultarii tempore dictæ missæ actu non necessa-
rii non liberantur ab obligatione audiendi Missam in Ec-
clesia diebus Festis de præcepto, fiat clarum, quod non
comprehendantur in Indulto, & Familiares actu necessa-
rii suis servitiis tempore dictæ Missæ satisfaciant præce-
pto solum contemplatione ipsius Indultarii. *Sic* expresse
tenet, & solide probat ex multis Monacell. *tom.* 2. *for-
mul.* 12. *tit.* 32. & *sequentibus* & *tom.* 4. *supplement. ad*
2. *tom. num.* 486. & *seq.* Matthæuc *Offic. Curiæ cap.* 10.
num. 75. & plures alii; Tum etiam quia in moderniori-
bus Brevibus solet poni hæc clausula: *In vestra, ac na-
torum, Consanguineorum, & Affinium vestrorum præsen-
tia*. Unde jam sic cessat difficultas, & fiat clara re-
sponsio.

Unde sequendi non sunt Doctores contrarium scriben- 53
tes, & docentes, posse famulos, & famulas sibi celebrari
facere Missam, eamque audire, & præcepto satisfacere in
Oratorio privato sine præsentia personarum, quarum
contemplatione concessum est Indultum; oppositum e-
nim expresse declaratur *in citat. Decreto Clementis* XI.,
ibi: *Vel absque præsentia personarum, quarum contem-
platione gratiosa concessio emanavit*. Sic supracitati Do-
ctores, La Croix *libr.* 6. *part.* 2. *numer.* 272. & alii
passim, qui post dictum Decretum scripserunt. Possunt
tamen Missam celebrari sibi facere, eamque audire, &
præcepto satisfacere in Oratorio privato sine præsentia Do-
mini omnes illi, qui sunt de Familia agnatitia, & cogna-
titia Indultarii, dummodo habitent cum ipso Indultario,
& ipsius sint commensales; Et ratio est, quia in Indulto
non explicatur præsentiam Domini esse necessariam, &
illa verba: *In tua, & Familiæ tuæ præsentia* possunt
reddere seorsum disjunctivum vel *in tua*, vel *Familiæ
tuæ præsentia*, seu non *solum in tua præsentia*, sed *etiam
Familiæ tuæ*; Tum quia sicut Dominus potest sibi cele-
brari facere sine Familia, non obstante particula conjun-
ctiva, *Et Familiæ tuæ*, ita poterit Familia sine Domi-
no, qui sunt de dicta ejus Familia audire Missam in O-
ratoriis privatis, Sic tenent passim Doctores, & a fortio-
ri tenere debent Pellizarius, Aversa, Castropal. Quin-
tanadv. Pignatell. Diana, Quarti, & alii dicentes id pos-
se etiam famulas sine præsentia Domini. Nunc autem
quoad supradicta attendenda est novissima dispositio Be-
nedicti XIV. felic. recordat. in Constitut. incipient.
Cum duo, ubi statuit, non licere celebrare Missam

in absentia Domini, ac præsente sola familia, etiamsi præsens sit aliquis, sive ex filiis, sive ex consanguineis, sive ex affinibus, sive ex familiaribus, sive demum ex hospitibus nobilibus, decernens non posse vigore similis Induli celebrari Missam in privatis Oratoriis, quando eidem Missæ actu non intersit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum concessum est. Indultum vero principaliter concessum intelligi debet iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum personis illis, quæ a tergo ejusdem Brevis proprio nomine nuncupantur, Et de facto Oratorium privatum, in quo Missa celebrabatur absente Domino, cui Indultum principaliter fuerat concessum ab Episcopo, fuisse valide suspensum, rescripsit *Sac. Congr. Concil. in Marsicen. Oratorii die* 3. *Decembris* 1740. *ad dub.* 2.

55 Pater, Mater, Filii, ac Filiæ, Fratres, & Sorores Privilegiati, eorumque Uxores, ac Viri non gaudent tali Privilegio, si habitent in eadem Domo, sed vivant suis propriis expensis; quia nomine Familiæ veniunt solum, qui sunt Familiares; Prædictæ autem Personæ non sunt Familiares, quia in ipsis deficit conditio, necessaria ad constituendam Familiaritatem, nempe commensalitas, juxta *cap. Sicut nobis, de verbor. significat. in* 6. sine qua destruitur familiaritas, quamvis habitent in eadem Domo materiali; quia cum vivant propriis expensis, & habeant omnia servitia, & suos domesticos seorsim a Familia Privilegiati, non communicant in habitatione cum ipso, sed constituunt Familiam, & habitationem omnino distinctam a Privilegiato; Pignatell. *cit. consult.* 98. *num.* 95. & alii communiter.

56 Undecima clausula: *Nec non in Hospitum tuorum Nobilium præsentia*, denotat, quod duplex conditio debet concurrere, nempe quod sint Hospites, & quod sint Nobiles; *Communis*. Non requiritur tamen in istis Nobilitas
[57] ex Genere, quia Indultum dicit tantum *Nobilium*, non autem *Ex nobili genere*, unde sufficit quæcumque Nobilitas, sive ex Genere, sive ex Privilegio, sive ratione Matris tantum, sive ratione Dignitatis, seu Gradus, sive quocumque alio modo conveniat Hospiti ad verificandam qualitatem Nobilitatis requisitam, cum sufficiat, ut appellari possit aliquo modo Nobilis; Pignatell. *citat. consult.* 98. *num.* 100. Tamburin. *Opuscul. de Sacrific. Missæ lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *num.* 32. Monacell. *tom.* 4. *supplement. ad tom.* 2. *num.* 492. & alii passim.

58 Hospitum autem appellatione veniunt illi, qui domi commorantur tamquam extranei recepti a Domino, qui quidem sunt commensales, sed ex occasione temporanea, & ad certum tempus. An autem hoc Privilegium extendatur ad Hospites unius diei, & ejusdem Civitatis, seu loci, qui ab Indulto invitantur ad prandium, vel ad spectaculum, & similia? Variant Doctores. Affirmativam enim tenent Pignatell. *cit. consult.* 98. *num.* 101. Tamburin. *loc. cit. num.* 33. Pellizzarius *in Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *sect.* 2. *quæst.* 12. *num.* 150. & alii, quia dicunt ipsi, revera hi quoque sunt Hospites; Immo insuper addunt posse virum Nobilem de industria invitari ad hunc finem, ut possit in dicto Oratorio audire Missam, quia uterque, tam invitans, quam invitatus utitur Jure suo, nec fraudem committit: quia sic solum redditur habilis vir Nobilis, ut gaudere possit Privilegio; Negativam tamen sententiam docent Quarti
[59] *loc. cit. dub.* 2. Diana *part.* 9. *tract.* 1. *resolut.* 6. & alii plures apud ipsum volentes, quod nomine Hospitum non comprehendantur habitantes in eadem Civitate, seu loco, sed aliunde advenientes, quia Indultum Oratorii, cum disponat contra jus commune, stricte, & non ample est interpretandum. Qui veri sunt Hospites, si ex aliquo accidenti absit die Festo Indultarius, possunt sibi facere celebrari Missam, eamque audire, & præcepto satisfacere in dicto Oratorio absque præsentia Domini, propter dicta *supra num.* 54. In modernioribus autem Brevibus solet poni hæc clausula *In Hospitum tuorum Nobilium præsentia* solum pro Oratoriis Ruri existentibus.

60 Duodecima clausula: *Volumus autem, quod Familiares servitiis tuis tempore dictæ Missæ actu non necessarii, ibidem Missæ hujusmodi interessentes, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto minime liberi censeantur*, aperte demonstrat, quod illi Familiares, qui non sunt actu necessarii servitiis Domini tempore dictæ Missæ non satisfaciunt ibi præcepto, quamvis ejus expensis vivant, & commensales sint. Necessitas autem servitii in dictis Familiaribus requisita non debet esse physica, & quoad Missam, quia certe Privilegiatus tempore
[61] Missæ nullo indiget, nisi sit infirmus graviter, sed respectu Domini, & quidem spectata necessitate morali considerando non solum decentiam, seu conditionem Dominorum, & Dominarum, ne soli, vel solæ remaneant Domi, & debito comitatu priventur, sed etiam Domus, ne remaneat derelicta a Domesticis; Sic Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Constitut.* 8. *Honorii III. num.* 63. Pignatell. *citat. consult.* 98. *num.* 107. & 108. & alii.

62 Advertendum tamen, quod cum *die* 30. *Julii* 1706. *in Auximana Oratorii privati* transcripta fuisset in folio dicta clausula Brevis, nempe *Volumus autem quod Familiares servitiis tuis &c.* & propositum fuisset in Sacra Congregatione Concili sequens dubium; *An in vim dicti Brevis satisfaciant præcepto Missæ in diebus Festis omnes famuli commensales, vel quinam in casu?* Rescriptum fuit: *Dilata juxta mentem*, & mens fuit, quod *Orator peteret declarationem a Papa*. Sicque patet, Sacram Congregationem Concilii noluisse apponere manum propter satis claram mentem Papæ in dicta clausula expressam; Sic apud Monacell. *tom.* 4. *supplement. ad* 2. *tom. numer.* 487.

An Cappellanus, seu Sacerdos electus ad celebrandum 63
in Oratorio privato, & Minister inserviens satisfaciant præcepto audiendi Sacrum diebus Festis ibi celebrando, & respective ministrando? Variant Doctores; Pignatellus enim *tom.* 6. *citat. consult.* 98. *num.* 97. sic præcise habet: *Quod autem ad Cappellanum, quando contingit in Oratorio celebrare, non potest satisfacere præcepto audiendi Missam in Oratorio illius, cujus est Cappellanus, si salarium tantum recipiat pro celebrando, absque eo quod in celebratione inserviat Domino, sed habet tantum onus celebrandi; Potest autem, si sit addictus servitio Domini, ita ut celebret, & Dominus, aut Familia habeat commoditatem audiendi Missam: Tunc enim est in servitio Domini, & cum recipiat salarium, vivit expensis ipsius, ac proinde concurrunt conditiones necessariæ, ut si vere Familiaris:* Rosignolus *autem de Eucharistia quæst.* 8. *artic.* 12. *num.* 16. absolute supponit quemlibet Sacerdotem electum ad ibi celebrandum satisfacere præcepto, & utitur hoc fundamento ad probandum satisfacere etiam Ministrum ei inservientem, quamvis talis Minister non esset ex Privilegiati, per diploma, & existerent alii Privilegiati, qui possent, & vellent Sacro ministrare; quia, dicit ipse, sicuti Sacerdos electus ad ibi celebrandum satisfacit, non est cur non satisfaciat Minister electus ad ministrandum; & sicuti potest eligi hic, vel ille Sacerdos ad Missam celebrandam, ita potest hic, vel ille Minister eligi ad inserviendum; Tum quia Minister inserviens Sacro sortitur Privilegium, & conditionem Celebratis. Sic ille citans pro se Dianam *libr.* 9. *tractat.* 1. *resolutio* 17.

Ast tamen, quamvis sit verum, quod satisfaciat Sacer- 64
dos celebrans, & Minister inserviens, quando non adest inter Privilegiatos, qui possit, & velit ministrare Sacro cum concesso principali intelligatur concessum, & accessorium, quod ex dispositione Juris, vel ex natura sua necessarium est ad ipsum principale consequendum, uti verificatur de Sacerdote electo a Privilegiato ad ibi celebrandum, & de Ministro in casu quo non adsit Privilegiatus, qui possit, & velit ministrare Sacro; Non sic autem de Ministro non Privilegiato in casu, quo adsit inter Privilegiatos qui possit, & velit ministrare Sacro, quia ipse non est accessorius ad consequendum ipsum principale concessum, cum sine ipso possit æque bene ministrari Sacro per alium Privilegiatum, qui potest, & vult in nostra suppositione Sacro ministrare; Tum quia, cum de Jure communi *in cap.* 1. *cap. Sicut & c. Unicuique dist.* 1. *de consecratione*, & juxta mandatum Concilii Tridentini *sess.* 22. *decret. de evitand. in celebratione Missar.* Missa sit celebranda, & audienda in Ecclesia, Indultum Oratorii privati tamquam odiosum, & præjudiciale cultui Divino, est stricte, & non late interpretandum; Fagnan. *in cap. Non licet num.* 13. & 14. *de præbend. argum. cap. Odia* 15. *de Regul. juris in* 6. adeoque nequit extendi ad non Privilegiatos, & ad Ministros non necessarios.

In Oratorio privato, in quo ex justa causa ab Aposto- 65
lica Sede conceditur facultas celebrandi Missam in die Nativitatis Domini, tres Missæ, non autem una duntaxat, ab eodem Sacerdote celebrari possunt; *Sacra Congregat. Concil. in dub. Oratorii privati* 20. *Januarii* 1725.

Habens Bullam Cruciatæ non satisfacit præcepto au- 66
diendo Missam in privato Oratorio; Per Bullam enim Cruciatæ non conceditur facultas habendi tale Oratorium privatum; neque Commissarius Bullæ potest eam licentiam concedere, sed solus Papa; *Communis*. Privilegium enim Bullæ Cruciatæ circa Oratoria privata fuit sublatum per Concilium Tridentinum *sess.* 22. *in Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, & per Decretum Sacræ Congregationi jussu Pauli V. editum *die* 25. *Oct.* 1615. Atque in hac specie declaravit *Sacra Congreg. Concilii die* 14. *Novemb.* 1648. ad preces Archiepiscopi Calaritani per hæc verba; *An privilegium Bullæ Cruciatæ pro hujusmodi Oratoriis, Altaribus, ac Missarum celebratione in dicta Diœcesi possit suffragari? Item an quatenus dictæ Cappellæ sub decreto Sacri Concilii, nec non dicto decreto Pauli V. & Litterarum prohibitione comprehendantur, & Bulla Cruciatæ non suffragetur, liceat Archiepiscopo contra Sacerdotes, tam Sæculares, quam Regulares in eisdem Cappellis celebrare volentes post Edictum Archiepiscopi publicatum; seu intimatum procedere, & quibus pœnis illos punire?* Sac. Congr. respondit; *Privilegium Bullæ Cruciatæ non suffragari. Item licere Archiepiscopo contra Sacerdotes, tam Sæculares, quam Regulares in iisdem Cappellis celebrare volentes post Edictum Archiepiscopi publicatum procedere etiam ad pœnas censurarum;*

Sic

Sic refert ex Fagnan. Pignatelli. *tom. 6. cit. consult. 98. num. 127.*

67 Oratoria, quæ sunt in Aulis publicis Palatii Civitatis, ubi Senatores conveniunt, sunt privata, adeoque opus est Indulto Summi Pontificis, ut ubi celebrari possit. Sic declarasse Sacram Congregationem Concilii refert Diana *part. 9. tract. 1. res. 35.* & ex ipso Quarti *loc. cit. lib. 3. difficult. 3.* Non comprehenduntur autem in Decreto tollente Oratoria privata Cappellæ Carcerum publicorum. Unde potest in ipsis quolibet die celebrari, & ad omnibus ibi Missam audientibus satisfieri præcepto audiendi Missam diebus Festis, cum ipsæ Cappellæ censeantur Oratoria publica: Diana *loc. cit.* Quarti *loc. cit.* La Croix *lib. 7. part. 2. num. 264.* & alii. In Decreto enim Concilii Trident. *cit. sess. 22. cap. 8.* tollente Oratoria privata comprehenduntur duntaxat Oratoria in particularibus Domibus existentia. Sic declarasse *Sacram Congregationem in Florentina 1. Septembr. 1615. & in Conimbricen. 1. Julii 1615. refert* Barbosa *in citat. capit. 8. sess. 22. Concil. Tridentini numer. 21. & in Summa Apostolic. decis. verb. Oratorium num. 12. &* Sellius *in Selectis Canonic. capit. 18. num. 25.*]

69 Item non comprehenduntur in decreto tollente Oratoria privata, Cappellæ, & Oratoria existentia in propriis Palatiis & domibus propriæ habitationis Episcoporum, sive sint in Diœcesi sive extra, & inibi Missam audientes satisfaciunt præcepto de audienda Missa diebus Festivis, ut respondit *Sacr. Congreg. Conc. 22. Septembr.* 1640. *in Nullius lib. 6. decret. pag. 421.* & præcedente 17. *Augusti* 1630. *lib. 14. Decret. pag. 147.* Etiamsi sint Episcopi Titu-
70 lares; *Eadem Sacr. Congreg. Conc. in Valentina* 1616. apud Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 1. in adnot. ad decretum Communionis quotidianæ num. 1. & ibid. eod. tit. 13. formul. 2. num. 31. in princip.* ubi dicit: quod hoc privilegio eis concesso *in cap. fin. de Privilegiis in 6.* & non revocato ut supra nequeunt uti extra domum propriæ habitationis ex Decreto Clem. XI. adducto *supra n. 5.* Quod tamen debet intelligi juxta novissimam declarationem Innoc. XIII. Constitut. incip. *Apostolic. Ministerii* §. 22. ibi: *Declaramus tamen, quod cum in prædicto Decreto statuatur non licere Episcopis extra domum propriæ habitationis in domibus Laicis erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere, hujusmodi prohibitio intelligenda non sit de domibus etiam Laicis, in quibus ipsi Episcopi forte occasione Visitationis, vel itineris hospitio excipiatur, ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permissis, vel speciali Sedis Apost. licentia absentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena domo per modum similis habitationis; his enim casibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis non secus ac in domo propriæ ordinariæ habitationis.* Quæ Innoc. XIII. Constitutio confirmata est quoad omnia a Benedicto XIII. Constit. incip. *In supremo.*

71 Item non comprehenduntur in Decreto tollente Oratoria privata, Cappellæ, & Oratoria, Cardinalium, quia statim ac sunt promoti ad hanc sublimem, & eminentem dignitatem absque alia expeditione Indulti, non per viam extensionis, sed comprehensionis includuntur in dispositione *c. fin. de Priv. in 6.* ut ad longum probat Fagnan. *in cap. Quod nonnullis a n. 6. usque in finem de Privilegiis.* Cardinales enim sunt dignitate, & Officio majores Episcopis, ut expresse declaravit Eugenius IV. Const. incip. *Non mediocri*, & Leo X. Constitut. incip. *Supernæ*, & patet experientia, ac per consequens æquali, ac majori titulo gaudent Privilegio habendi Oratorium privatum, sicut Episcopi, & inibi Missam audientes diebus Festis satisfaciunt præcepto; *Communis.*

72 Item non comprehenduntur in Decreto tollente Oratoria privata, Cappellæ, & Oratoria privata Regularium: Possunt enim adhuc hodie Generales, & Provinciales Regularium in suis Conventibus, & Collegiis erigere privata Oratoria: Dummodo ad Divinum cultum tantum sint deputata; & in ipsis absque alia Episcopi, vel Summi Pontificis facultate possunt legi eodem die plures Missæ, nedum a Regularibus, sed etiam a Presbyteris sæcularibus, cum hoc Privilegium non sit personale tantum, sed etiam locale, quo frui possunt omnes alii Sacerdotes; Sic Aversa, Hieronymus, Garzias, Lezana, Suarez, Lugo, Bassæus, Azorius, Fagundes, Marchinus, Reginaldus, Miranda, Tamburinus, Peyrinus, & alii innumeri citati, & secuti a doctrina Patre Rosignolo *de Eucharistia quæstion. 8. artic. 14. numer.* Et sic tenent etiam Diana *part. 9. tract. 1. resolut. 32. & 33.* Quarti *part. 3. tract. 10. dub. 9.* La Croix *lib. 6. part. 2. num. 275.* & alii passim.

73 Nec quoad hæc Oratoria fuerunt revocata Privilegia Regularium a Concilio Tridentino *session. 22. in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, quia ibi Concilium revocavit solum Privilegia celebrandi Missam in *privatis Domibus*; Unde in ipso Decreto comprehenduntur duntaxat Oratoria in particularium Domibus existentia, ut sæpius declaravit Sacra Congregatio per decreta allata *supra numer. 68.* Et da-
74 to etiam quod per Concilium fuissent revocata Privilegia concessa antecedenter Regularibus habendi in suis Conventibus, & Collegiis Oratoria privata, & ibi celebrandi, fuerunt tamen innovata per posteriorem concessionem factam post ipsum Concilium Societati Jesu, & in virtute Communicationis Privilegiorum etiam, aliis Regularibus a Gregorio XIII. die 3. Maji 1675. per Breve incip. *Decet Romanum Pontificem* in quo sic expresse habetur: *Volumus, ut in Oratoriis, & Cappellis, quæ ipsius Societatis Provinciales per se in Domibus, Collegiis, & aliis locis, ubi aliqui Societatis residebunt, approbaverint, & ad Divinum duntaxat cultum deputaverint, Missæ, & alia Divina Officia, alterius licentia minime requisita celebrari possint.* Nec etiam quoad hæc Oratoria 75
privata sunt revocata Privilegia Regularium in novissimo Decreto Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis adducto *supra num. 5.* quia Decretum, ut illud legenti patet, loquitur solum de Altari portatili, ibi: *Quo vero ad Altare portatile . . . . Utendi dicto Altari portatili.*

76 In supradictis privatis Regularium Oratoriis, seu Cappellis possunt omnes fideles Missam audire; & satisfacere præcepto audiendi Sacrum diebus Festis: quia ista Oratoria gaudent Privilegio Oratorii publici, cum sint per modum habitus deputata duntaxat ad Divinum cultum, & tale Privilegium non sit personale tantum, sed etiam locale, quo frui possunt etiam omnes alii Christifideles; Sic Tamburin. *Opuscul. de Sacrific. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 6.* citans Azorium, Suarez, & Diana, Quarti *loc. cit. part. 3. tit. 10. dub. 9. §. Colligitur 3.* Rosignolus *loc. cit. num. 7. verb. Secunda*, ubi expresse dicit, quod in dictis Oratoriis *omnes indifferenter, & libere audiunt sacrum, nec ullus est, qui dubitet, quin præcepto satisfaciant.*

77 Cardinalis Petra tamen *tom. 2. Commentar. ad Constitut. 8. Honorii III. num. 48. & 49.* sic præcise habet: *Illud autem an Sæculares ibi Missam audientes satisfaciant præcepto, certum est regulariter non satisfacere, nisi speciale sit Privilegium, quod debet in fonte revideri; prout an in illis Oratoriis possint celebrare Sacerdotes sæculares*, ut animadvertit Passerin. *de statu homin. tom. 3. quæst. 189. art. 10. num. 982.*

78 An autem Regulares possint habere Oratoria privata etiam extra Conventus in Grangiis & Domibus ruralibus, utilitatis, & recreationis causa acquisitis, variant Doctores. Affirmativam enim tenent Lezana, Rodriquez, Peyrin. Joannes de la Crux, Henriquez, Leo, Quintanadven. Garzias, Pellizarius, Diana, Aloysius de S. Joanne, & Miranda citati, & secuti ab eodem Patre Rosignolo *loc. cit. n. 4. & seq.* ubi id late probat, & ostendit, non posse Regulares in hoc impediri ab Episcopis, concluditque, omnes audientes Missam in dictis Oratoriis sitis in eorum Grangiis & Domibus ruralibus satisfacere præcepto audiendi Sacrum in diebus Festis; Vide ipsum *loc. cit.* & Quarti *loc. cit. dub. 9. per tot.* Negativam autem docent Card. Petra *loc. cit. num. 53.* & Matthæuc. *Officialis Curiæ cap. 10. num. 83.* ubi dicunt, post Concilium Tridentinum esse prohibitum; nam *Sacr. Congreg. Concilii die 1. Martii 1687.* ad dubium Oratorii: *An Sacerdos Regularis absque peculiari Sedis Apostolicæ Indulto possit in domo rurali Monasterii celebrare?* Respondit *negative*; Unde recte monet D. Card. Petra, in hac materia respiciendа esse attente verba Privilegiorum, an etiam se extendant ad parvas Domos recreationis.

79 Ut Regularium Oratoria privata legitime erigantur, & deputentur, ex verbis allegati Privilegii Gregorii XIII. requiritur, ut Provinciales per se ipsos locum observent, & designent: Privilegium enim sic habet expresse: *Ut in Oratoriis & Cappellis, quæ ipsius Societatis Provinciales per se approbaverint, & ad Divinum duntaxat Cultum deputaverint.* Et per hoc Card. de Lugo *in responsis moralibus lib. 1. dub. 14.* solide defendit, non posse Superiores locales hujusmodi Oratoria per se designare, & approbare, sed solum posse ex commissione Provincialis judicare de decentia, & idoneitate loci, & postea ipsum informare, ut juxta ipsam informationem Provincialis per se approbet, & deputet locum in Oratorium, quamvis sit absens, cum non magis requiratur hic præsentia approbantis, quam in absolutione a Censura, quæ per omnes ab absente dari potest. Quarti tamen *loc. cit. dub. 8. in fine*, & Diana *ibi cit.* censent, & posse Superiores locales designare, & approbare, locum saltem ex ratihabitatione, aut commissione præsumptione Provincialis.

80 Hic pro complemento juvat afferre sequentem resolutionem Sacræ Congregationis Concilii relata ab Eminentissimo Petra *tom. 3. Commentar. ad Constitut. 2. Alexandr. IV. num. 33.* ibi *Sacra Congreg. Concilii in Messanen. Privilegii 20. septembris 1698. lib. 48. decret. pag. 471. propositis dubiis,*

„ I. An Regularis Theatinus potuerit licite erigere „ Altare portatile, Sacrum peragere, & Sanctissimum Viaticum ministrare alteri Regulari infirmo in Domo privata illius consanguineorum absque „ licentia Ordinarii, aut Parochi.

„ II. An possit Ordinarius in hoc, & similibus casibus procedere contra Regulares etiam ad Censuras?

Respondit,

„ Ad I. Negative.

„ Ad II. Affirmative, sed in præsenti non molestandum.

81 Non permittitur a Sacra Congregatione Oratorium cum Beneficio in domo privata; Immo Sacra Congr. Immun. ad tollenda inconvenientia, *in Neritonensi* 18. *Januarii* 1628. *censuit*, *Cappellam cum Beneficio esse removendam a Domo privati*, apud Card. Petram *tom.* 3. *Commentar. ad Constit.* 2. *Paschal. II. n.* 80.

82 Quo autem ad hæc Oratoria privata attendenda nunc est novissima dispositio Sac. Cong. Concil. & Bened. XIV, in sequenti decreto, quod hic ad litteram datur;

DECRETUM

Jussu Sanctissimi Domini Nostri

BENEDICTI XIV,

editum circa celebrationem Missæ in Oratoriis privatis

Die septima Januarii MDCCXLI.

CUm duo nobiles Conjuges Diœcesis Marsicen. obtinuissent a Sede Apostolica Indultum pro celebratione Missæ in privato suæ Domus Oratorio sic conceptum:

Dilecte fili, & dilecta in Christo filia salutem, & Apostolicam benedictionem.

„ Spirituali vestræ consolationi, quantum cum Domino possumus, benigne consulere, vosque favoribus spiritualibus, & gratiis prosequi volentes, & vestrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, Censuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, supplicationibus vestro nomine Nobis, super hoc humiliter porrectis inclinati, Vobis, qui (ut asseritis) loco Gallichii, & Messanelli Marsicen. seu alterius Diœcesis Jurisdictionem temporalem in illis, seu eorum altero exercendo Baro, & Baronissa respective existitis, ut in privatis Domorum vestræ habitationis in Civitate, & Diœcesi Marsicen. existentibus Oratoriis ad hoc decenter muro extructis, & ornatis, seu extruendis, & ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis per Ordinarium loci prius visitandis, ac ipsius Ordinarii licentia ejus arbitrio duratura, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in eisdem domibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis in vestra & Natorum, Consanguineorum, & affinium in eadem domo, vobiscum insimul habitan. Familiæque, & quoad Oratoria Ruri existentia, etiam in Hospitum Nobilium vestrorum præsentia celebrari facere libere, & licite possitis, & valeatis, ac Vestrum quilibet possit, & valeat Auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus; Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod familiares servitiis vestris, tempore dictæ Missæ actu non necessarii, ibidem Missæ hujusmodi interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de præcepto minime liberi censeantur."

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 12. *Februarii* 1739.

„ Cumque exorta esset dubitatio, an ex vi hujusmodi Indulti liceret Missam celebrare in privato Oratorio, etiam sine præsentia alterutrius ex dictis Canonibus, in quos Indulti concessio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa respective sententia inter se certantium, Sacr. Congregatio Concilii, ad quam hujus quæstionis resolutio delata fuit, die tertia Decembris 1640. censuit: Non licere; Deinde vero Sanctissimus Dominus Noster, reprobata contraria Doctorum sententia, prædictam Sacræ Congregationis resolutionem nedum approbavit, verum præsenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri, non posse vigore similis Indulti celebrari Missam in privatis Oratoriis, quando eidem Missæ actu non interfit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum concessum est; Indultum vero principaliter concessum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum Personis illis, quæ a tergo ejusdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeout sine præsentia alicujus ex dictis personis, minime liceat Missæ Sacrificium peragi; etiamsi præsens sit aliquis, sive ex Familiaribus, sive demum ex Hospitibus Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippe quibus nil aliud per hujusmodi Breve conceditur, quam quod unusquisque eorum) dummodo, quod attinet ad Familiares, juxta clausulam in iisdem Brevibus insertam, non sit ex illis actu non necessariis) assistens Missæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præsentia alicujus ex Personis a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, satisfaciat obligationi audiendi Missam diebus Festis de præcepto. Sublata igitur, & proscripta quacumque minus germana interpretatione ejusmodi Brevium, & Indultorum in contrarium hactenus facta, Sanctitas sua ita declaravit, & servari omnino mandavit, distincte præcipiens, ut omnes Episcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tanquam a Sede Apostolica Delegati executioni, & observantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio constituendas.

A. Card. Gentili *Præfectus*.

G. A. Archiepiscopus Philippen. Secr.

Oratorium publicum, obtenta prius a Sacra Congregatione Concilii translatione onerum, potest, clausa janua viæ publicæ, reduci ad Oratorium privatum; *Sacra Congregat. Immunit. in Lucana* 19. *Augusti* 1704. *lib.* 1. *decretat. Valleman. pag.* 605. Cappella erecta in privatis domibus cum dote, & titulo non cadit sub decreto prohibitionis de celebratione Missarum in privatis Oratoriis; *Sac. Congregat. Concilii in Polignanen.* 23. *Augusti* 1653. *lib.* 19. *decret. pag.* 288. apud Ursayam *Instit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 10. §. 2. *n.* 85. 83

In Oratorio privato, in quo ex causa infirmitatis a Sede Apostolica conceditur facultas celebrandi Missam in die Nativitatis Domini, tres Missæ, non autem una duntaxat ab eodem Sacerdote celebrari possunt; *Sacr. Congregat. Concil. in dubio Oratorii privati* 20. *Januarii* 1725. apud *Thesaurum Resolutionum Sacr. Congregat. Concil.* *tom.* 3. 84

Oratoria privata non solent facile concedi in domibus mulierum in communi viventium, ut notant Doctores passim, & præsertim Nicolius *in Flosculis verb. Clausura num.* 38. *in fine* Ursaya *tom.* 8. *part.* 2. *discept.* 6. *num.* 8. *& seq.* Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 19. *&* 20., & patet ex pluribus Sacrarum Congregationum decretis, & signanter in una *Panormitana* 14. *Februarii* 1699. in qua *Sac. Congregat. Concil.* non obstante favorabili voto Reverendissimi Archiepiscopi, similem instantiam Congregationis mulierum rejecit, quam refert, & sequitur Monacell. *loc. cit. nu.* 20., & itidem *num.* 19. referendo aliam resolutionem *Sacræ Congr. Episcop. & Regul. in Imolen.* 20. *Februarii* 1693. advertit, Sacras Congregationes non esse faciles ad concedendas similes Gratias, sed nec etiam approbare similia mulierum Collegia, illa simpliciter tolerando ad custodiendam honestatem, & libere relinquendo sub Ordinariorum cura, & jurisdictione; Et quidem merito denegantur similia Indulta, quia hujusmodi Congregationes mulierum sine clausura viventium sunt contra expressam dispositionem, & prohibitionem S. Pii V. Constitut. incip. *Circa Pastoralis Officii* relat. a nobis sub verb. *Tertiariæ num.* 13. ubi quod tales mulieres possunt hoc tempore prohiberi, ne in Communitate maneant, nisi professionem cum quarto voto de perpetua clausura omittant ad formam dictæ Pianæ Constitutionis, ut de facto Urbanus VIII. incip. *Pastoralis Romani Pontificis*, suppressit, & annullavit quamdam hujusmodi mulierum, vel penitus dissolvuntur, vel si tolerentur, remanent sub omnimoda jurisdictione Ordinariorum, ut pluries respondit Sacra Congregatio, tum Episcopor., & Regular. tum Sacri Concil. Vide ibi *numer.* 15. 16. *&* 17. 85

Oratorium esse publicum per multa ostendit, & probat erudito de more D. Ursaya *tom.* 1. *p.* 2. *discept.* 23. Et signanter ab Altari fixo, & stabili, *ibid. num.* 39. ab admissione plurium personarum ad audiendas Missas, *ibidem num.* 95. a campana, & campanili ibi existentibus, *ibidem num.* 91. *&* 99. a celebratione multarum Missarum in illo sequuta *ibidem num.* 94. a celebratione Missarum per spatium decennii, *ibidem num.* 96. a celebratione Festivitatis illius Sancti, cui est dicatum, *ibid. n.* 97. a porta correspondente viæ publicæ, *ibidem num.* 92. 86

Nec

Nec cessat esse publicum, etiamsi habeat januam in interiori atrio, seu cortili palatii, *ibidem num.* 19. ex decreto *Sacr. Congr. Episcop.*, & *Regul. in Ostunen.* 20. *Martii* 1698. & *Sac. Congregat. Concilii in Compsana* 31. *Maji* 1704., & 8. *Augusti* 1705. ibique *num.* 30. affert exempla Urbis, & idem asserit *sub num.* 60. adducens ad litteram cit. decret. *in Ostunen.* confirmat. 9. *Martii* 1702. Nec publicitati Oratorii detrahit, quod aditus ipsius detur per scalas, seu porticum per viculum, aut ædes privatorum, *ibidem num.* 27. adducens ad id etiam decisionem Sacræ Rotæ. Et a fortiori non desinit Oratorium esse publicum, quando Patronus cedit juri, quod habebat in situ ante illius portam *ibidem num.* 25., & 26. referens per extensum magistralem decisionem *Sac. Congregat. Episcop.*, & *Regul. in Placentina* 14. *Novemb.* 1626., ac dicens, quod talis resolutio vim legis habeat, & tamquam talis servanda sit; Et ibi per totam dictam disceptionem 23. *Pisauren. Oratorii*, sic docte, & erudite scripsit, ut plurimis juribus, & Decretis, ac innumeris Doctoribus ad rem adductis, victoriam reportaverit contra Curiam Episcopalem Pisauri in Sacra Congregatione Episcopor., & Regul. quæ Ponente Eminentissimo Cardinali Rubino *die* 2. *Junii* 1706. Rescripsit: „ Attenta refectione Oratorii, Vicarius Apo„ stolicus permittat celebrationem Missarum, & Festi „ Nativitatis B. V. M. circumscripto processu in Curia „ Episcopali fabricato super prætensa falsitate testium.

87 Et Oratorium esse publicum, declaravit *Sacr. Congreg. Concil. in Savonen.* in qua propositis binis hisce dubiis. „ I. An ædes Sacra S. Mariæ de Areneto sit Ecclesia pu„ blica, vel Oratorium privatum in casu? II. An constet „ de nullitate, & injustitia Interdicti, & respective Su„ spensionis a Divinis in casu &c.? die 28. Julii 1724. „ prodiit Rescriptum: Dilata, & fiat Planta judicialis, „ & addatur dubium juxta mentem. Et reproposita cau„ sa sub dubio: An sit standum, vel recedendum a deci„ sis in casu &c. die 9. Septemb. 1724. Responsum fuit: „ Prævio recessu a decisis, Ecclesiam esse publicam, fa„ cta tamen per Senatorem Imperialem in publico Instru„ mento declaratione, se nullum jus habere in area sita „ ante Ecclesiam, necnon quod claves tam Ecclesiæ, „ quam Areæ prædictæ retineantur a Cappellano; & ad „ D. Secretarium cum Sanctissimo pro declaratione, quod „ Area non gaudeat immunitate; Et quoad secundum af„ firmative, & amplius; Sic apud Thesaurum Resolutio„ num Sac. Congr. Concil. tom. 3. Et in Ruben. die 29. „ Julii 1731. ad dubia. I. An licita sit celebratio Missa„ rum in Oratorio, de quo agitur? Et quatenus negative. „ II. An, & quomodo sit providendum in casu &c.? Ea„ dem Sacr. Congreg. Concil. Respondit: Ad I. Affirma„ tive, & amplius. Ad II. Provisum in primo, apud D. „ Thesaurum tom. 5.

88 Et in *Nitrien. die* 2. *Februar.* 1735. ad dubia: *An constet de valida consecratione Oratorii, de quo agitur in casu &c. II. An idem Oratorium sit publicum, seu potius privatum in casu &c. Ead. Sac. Congr. Concilii* Respondit: *Ad I. Affirmative. Ad II. Affirmative quoad primam partem, at negative quoad secundam; Imposita tamen obligatione Comiti Josepho retinendi apertas Fores atrii de die, & constituendi Cappellam congrue dotatam*; apud *d. Thesaurum tom.* 7. ubi ab Eminentissimo Cardinali Cavalchini, tunc Sacræ Congregat. Secretario in sua eruditissima causæ expositione adducuntur ad rem sequentia decreta.

89 In *Nullius die* 14. *Januar.* 1626. Eadem Sacra Congregatio censuit, *Committendum esse Ordinario, ut ubi Orator publico Instrumento se obligaverit, semitam, qua itur ad Cappellam, cuicumque liberam in perpetuum servare, atque illius situs dominio, ac juri efficaciter renuntiaverit, declaret, Cappellam ipsam non comprehendi in Decreto a Congregatione edito de privatis Oratoriis, petitamque celebrandi licentiam pro suo arbitrio concedat; ubi tamen prius dictam Cappellam visitaverit, ac divino cultui peragendo aptam, ac decentem esse compererit, atque itaut nullum hic præjudicium inferatur juribus Parochialis Ecclesiæ*, ut in *lib.* 19. *Decret. pag.* 316. In *Vercellen.* ubi Episcopus prohibuerat, ne diebus solemnioribus Missa celebraretur in Oratorio intra mœnia Castri Casalengi existente; & Comitibus de Casalengo exponentibus, idem Oratorium esse Sacra supellectili instructum, ab immemorabili tempore in eo Nocte Nativitatis Domini pluries celebratam fuisse Missam solemnem, Episcopos antecessores illud visitasse, in eo administratum fuisse Sacramentum Confirmationis, & tandem publicum, & liberum ad illud haberi aditum, cum nocturno tantum tempore clauderetur janua prædicti Castri: *Sacr. Congr. die* 3. *Augusti* 1675. Respondit, Oratorium esse publicum, adeoque licitum esse ibi celebrare Festis etiam solemnioribus, *ut in lib.* 39. *decret. pag.* 124.

90 *In Compsana*, cum Oratorium in aula palatii Baronis Castri Novi, situm Ecclesiastico Interdicto fuisset suppositum, nec non prohibitum Sacrosanctum Missæ Sacrificium ibi celebrari, nisi doceretur de legitima facultate Apostolica, eo sub fundamento quoad ipsum publicus non patebat accessus, ac intra septa palatii existebat, ita ut privatum, & non publicum dici deberet memoratus Baro, & Scipio ejus filius postulantes ab hac Sacra Congregatione prædictum Oratorium publicum declarari, ostendere satagerunt, idem Oratorium habere fixum Altare marmoreum, & campanile cum campana pro convocatione populi ad audiendum Sacrum dicatam esse S. Joanni Baptistæ, Festum ejusdem Sancti Titularis solemniter celebrari cum totius Cleri assistentia, ibique erectum reperiri Beneficium sub eodem titulo S. Joannis Baptistæ de jurepatronatus Baronum dicti Castri, necnon procurationem Episcopo dictum Oratorium visitanti persolutam fuisse, proposito inter cetera hoc dubio; *An interdictum emanatum per Visitatorem sub fundamento, quod Oratorium, sive Cappella, de qua agitur, sit privata, & non publica, sustineatur in casu &c. die* 31. *Maji* 1704. responsum fuit *Negative*, ut in *lib.* 54. *decret. pag.* 216.

91 Immo reproposita causa ad instantiam Episcopi Compsani existimantis, non convenire, nec licere, quod atrium palatii Baronis pro libito claudi posset, quodque per palatium ad Cappellam haberetur aditus, discussa fuerunt duo hæc dubia: I. *An aperiendum sit ostium Cappellæ, in via publica, vel potius removendæ sint valvæ impedientes ingressum in atrium? II. An liceat Baroni per palatium ad Ecclesiam descendere in casu &c.* Et eadem Sacr. Congregat. Concil. *die* 8. *Augusti* 1705. respondit: *Ad I. Negative. Ad II. Affirmative, in casu, de quo agitur, ut in lib.* 55. *decret. pag.* 292. Sic ad litteram dict. Eminentissimus Cavalchinus in citat. *Nitrien.* ubi refert etiam supradictas resolutiones *in Savonen. sub die* 28. *Julii*, & 9. *Septembris* 1724.

92 Quamvis supra Oratorium, seu Cappellam, aut Ecclesiam nequeant esse cameræ, vel loca ad habitandum, dormiendum, deambulandum, aut ad alium usum profanum ex dictis, & Decretis allatis *supra num.* 18. & sub verb. *Ecclesia art.* 5. *num.* 5. Subtus tamen ipsa possunt adesse horrea, cellæ vinariæ, aut Apothecæ, ut plura adducens exempla Urbis de Oratoriis, ac etiam de ipsismet Ecclesiis Parochialibus ac pluribus ad id allegatis Doctoribus defendit D. Ursaya tom. 8. *part.* 1. *disceptat.* 40. *a num.* 136. *ac* 138. ubi insuper refert quod ita in terminis respondit *Sacr. Congr. Episc. & Regul. in Reatina* 6. *Junii* 1606. & *Sacr. Congr. Concil. in Pisaurien. Oratorii* 23. *Februar.* 1710.

93 Oratorii erectioni locum esse in Collegio, ut in eo valeant Missæ quolibet die, & etiam Festis solemnibus celebrari, & Sacramenta administrari Convictoribus, Discipulis, atque Domesticis in Collegio actu degentibus, & illi inservientibus excepta Communione Paschali, respondit *Sac. Congr. Concil. in Sutrina Oratorii* 11. *Junii* 1718. apud *d. Thesaurum tom.* 1.

94 Oratorium domesticum conceditur Advocatis consistorialibus. Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 106. incip. *Inter conspicuos* §. 34. Item conceditur Officialibus & Militibus S. Januarii. Idem Constit. 24. incip. *Romanæ Ecclesiæ*.

95 Advertenda sunt ea, quæ recte tradit Benedictus XIV. *Institut. Eccles.* 34. §. 3. *numer.* 11. & 12. (de qua ipse mentionem ingerit in mox allata Encyclica §. 23) ubi postquam scripsit, non posse vigore Indulti administrari in Oratoriis privatis Sacramentum Pœnitentiæ, ex quo Rituale Romanum tit. *de Sacramento Pœnitentiæ*, sic præcise habeat: *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.* Et dubium movit de Sacramento Eucharistiæ, ex quo Concilium Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 6. *de Sacrificio Missæ*, sic se præcise exprimit; *Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret.* Adducens inibi sententiam affirmativam Clericati *de Sacramento Eucharistiæ decis.* 8. *ad mensem Februarii casu primo a num.* 54. *usque ad finem*, ubi fuse probat posse in ipsis Oratoriis Eucharistiam ministrari: & alios Doctores inter quos Quarti, Dianam, & Giribald. credentes ad id opportunam facultatem Ordinarii, tam pro Sacerdotibus Regularibus, quam sæcularibus ibi celebrantibus, cui opinioni asserens esse conformem Romæ praxim, testatur insuper, quod cum de Ordine Sacræ Congregationis Concilii, cujus erat Secretarius, allocutus fuisset Summum Pontificem Innocent. XIII. pro facultate recipiendi Eucharistiam in suo privato Oratorio a quadam nobilissima fœmina, quæ propter suas habituales indispositiones nequibat mane se ad Ecclesiam conferre, noluit eam dictus Pontifex concedere, nisi limitatam ad tempus infirmitatis, visis prius, & ponderatis juratis Medicorum attestationibus: Quamobrem cum ipse esset Archiepiscopus Bononiensis statuit, quod nullus Sacerdos sive sæcularis, sive Regularis sine sua, aut sui Vicarii Generalis speciali facultate posset ullo modo in dictis privatis Oratoriis Eucharistiam ministrare.

98 * Nullum jus assistit Parocho, ne in Oratoriis publicis intra suam Parochiam, Missa celebretur ante absolutam Missam Parochialem, ex decretis Sacræ Congregationis, *Institut. Eccles.* 44. §. 11. Potest tamen id vetare Ordinarius *dummodo tamen Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna*

portuna celebretur. Quæ verba sunt S. Congregationis. *Ibid.* §. 12.

200 In Archiepiscopatu tamen Bononiensi, si Oratorium
publicum distet a Parochiali unum milliare, permittitur
hæc anticipatio; onere tamen injuncto Cappellano annun-
ciandi Festa de præcepto, Evangelium explicandi, sicut
& Catechismum, ac Doctrinam Christianam habendi, quod
etiam mandatur a Clemente XII. in Encyclica ad Episco-
pos Italiæ data an. 1735. *Ibid.* §. 15.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 POtissima differentia Oratorium publicum inter & Ora-
torium privatum in eo posita est, quod illud habere
debet januam apertam in via omnium usui patenti, & a
privatorum Hominum dominio exempta, tantaque ampli-
tudinis, quanta communiter ab Interpretibus Juris ad viæ
publicæ denominationem desideratur: in hoc vero alius
non patet aditus, nisi per locum privatum; *Gattic. de
Orator. domestic. cap. 3. n. 2. & plur. sequent.*
2 Cæterum si pateat aditus ad Oratorium per domus atrium,
per prædam, aream, campumque de alicujus dominio,
sed ab immemorabili tempore transitus ille liber fuerit,
perinde ac si fuisset per viam publicam, ita ut nulla Do-
mino sit facultas transitum illum impediendi, non desinit
3 Oratorium illud esse publicum. Idem dic, si in nova con-
structione Oratorii, Dominus se obligaverit, viam, quæ
ducit ad ipsum, utique liberam in perpetuum servare
*Fagnan. in cap. in his num. 18. de Privileg. Gattic. de
Orator. domestic. cap. 3. n. 5.* ubi *num. 6.* agit de Orato-
riis, quæ intra domos erecta sunt, & tamen tanquam pu-
blica habentur.
4 In Oratorio publico necessariam esse campanam, vulgo
traditur. At Oratorium non desinere esse publicum, ta-
metsi campana ipsum careat, firmat *Gattico de Orator. do-
mestic. cap. 3 num. 13. Quot (inquit) in Villis præcipue,
& oppidis reperiuntur Oratoria, in quibus publice Sacrifi-
cium offertur, nec in illis suspensa reperitur ulla, vel mi-
nima Campanula, quin propterea ab Episcopis interdicantur?
At vero hujusmodi defectum nequaquam Episcopi tolera-
rent, si ex communi jure campana ad constituendum pu-
blicum Oratorium requireretur. Mihi certe hæc multorum
Episcoporum tolerantia æquipollens invicto testimonio appa-
ret, quum ex illa evidenter comprobetur, inter necessaria
Oratorii publici campanam non reputari. Quocirca non jam
Oratorium propter campanam publicum constituitur, sed ideo
campana appenditur, quia jam supponit locum publicum,
quo perfecto, signum illud collocatur. Signa etenim rerum,
prius in se ipsis res constitutas supponunt, quas nisi per-
fectas præsupponerent, fallaciter demonstrarent. Si autem
dicatur, male a quibusdam Episcopis tolerari Oratoria pu-
blica absque campana, statim reponere poterimus, non uni-
formem ubique Regulam posse observari ob diversas circum-
stantias in diversitate locorum occurrentes. Addam pariter,
nullam, quam sciam, ab Apostolica Sede legem latam esse
præcipientem, in Oratoriis publicis appendi Campanam, ac
proinde uniuscujusque Episcopi prudentiæ relinqui pro op-
portunitate hac, vel exigere, vel non concedere; ac a-
bunde ad discrimen uberius inter Ecclesias, & Oratoria
conservandum, sufficere si, quod olim jusserat Joannes XXII.
in Extravagant. 1. de offic. Custodis, renovaretur, quem-
admodum expresse illud renovavit S. Carolus in Concilio
Provinciali Mediolanensi IV. part. 1. tit. de Campanis,
videlicet unam tantum campanam in Oratoriis, plures so-
lum in Ecclesiarum campanariis turribus appendi.*
5 Qua posita opinione, non per hoc, quod Oratorium
6 non habeat campanam, concludi potest, quod non sit pu-
blicum, si januam habeat in via publica. Recte vero as-
seri potest, publicum esse Oratorium, si campanam ha-
beat, quia campana non appenditur, nisi Oratorium sit
publicum.
7 De eo non levis est controversia, num Oratorium publi-
cum præter ostium principale in via publica apertum ha-
bere possit aliam minorem januam, quæ privatam domum,
vel privatæ domus atrium respiciens ingressum non omni-
bus liberum præbeat, sed solis domesticis, in quorum uni-
8 ce gratiam aperitur? Tum etiam quæritur, num in Ora-
torio publico fenestræ in parietibus effingi queant, ut e
privatis cubiculis domestici in Oratoria respicere, atque
ita a reliquis omnibus separati Missæ, ac orationi assi-
9 stere, & vacare possint? Negativam in utraque quæstio-
ne opinionem tenent *Barbos. ad Concil. Trident. sess. 22.
cap. 8. num. 21. de Reform. Amostaz de Causis piis lib. 5.
cap. 10. num. 15. & sequent.* At pro affirmativa senten-
tia, in una, itemque altera quæstione est, concurrente,
vel Lege fundationis, vel privilegio Apostolico, vel usu
immemorabili, *Gattic. de Orator. domestic. cap. 3. num.
8. & 9.* ubi inter alia in confirmationem hujus suæ af-
firmativæ sententiæ affert *Synodum Beneventanam anni
1567. tit. 4. cap. 2.* in quo habetur: *Ædificationem & u-
sum Oratoriorum ita Episcopi, quum id illis justa de causa
concedendum visum fuerit, concedant, ut præter fores,
per quas a privatis domibus ad ea itur, alias item habe-
ant, quibus a via publica, omnibus etiam aditus pateat.*
10 De Oratoriis privatis consule, ubi res postulat, pluries

laudatum Gatticum, qui hoc argumentum illustravit. Il- 11
lud vero hic prætereundum haud est, quod S. M. Benedictus XIV. in epistola data 2. Junii 1751. ad Primatem &c. Poloniæ a §. 10. ad §. 26. declaravit, in hisce privatis Oratoriis administrari haud posse Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ etiam extra tempus Paschale, comprehensis etiam Regularibus exemptis. Quocirca amplecti amplius nequit opinio, quam *Auctor num. 45.* tenet, quod scilicet possint in iis dicta Sacramenta administrari.

Sed præ omnibus attendenda est sequens novissima Constitutio Benedicti XIV. juxta quam sunt nunc moderanda varia ex supra traditis, quamque idcirco veluti normam & regulam hac in re servandam, ad litteram subnectimus.

EPISTOLA ENCYCLICA

Ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos Regni Poloniæ.

De tollendis abusibus ab Oratoriis privatis, quæ sunt in Domibus Laicorum.

BENEDICTUS XIV.

Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Controversiæ circa Oratoria privata vigentes & Polonorum Præsulum vota, Pontificias declarationes exposcunt.

MAgno cum animi nostri dolore a Nobis intellectum est, nonnullas in Diœcesibus vestris controversias ac molesta dissidia, propter Oratoria privata, insurrexisse, quibus præcidendis cum omnis per vos cura ac diligentia adhibita fuerit, non modo optato fine frustrati sitis, sed & in aliorum offensionem incurreritis, vobisque eam acquisiveritis reprehensionem, & notam, quasi nimio rigore adhibendo modum excedatis: optari proinde a vobis, ut per hanc Sanctam Sedem certæ vobis regulæ indicentur, ad quarum normam, sublatis abusibus, privati Oratorii Privilegium exerceri debeat; idque ad eum finem, ut cum Ordinationes vestræ Pontificia auctoritate nostra munitæ fuerint, non solum ab omni malevolorum censura immunes evadant, verum majus semper eisdem honoris, atque æstimationis pondus accedat. Licet autem vestræ hujuscemodi petitioni satisfacere facillime potuissemus, illos vobis libros indicando, tam in quibus de hujusmodi materia doctrina traditur Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum decretis conformis, quam alios etiam, quorum Scriptores, dum de privatis Oratoriis agunt, ea Sanctæ Sedis Decreta vel dissimulant, vel ignorant, quæ assertionibus eorum omnino opponuntur; Nihilominus, cum nos Venerabiles personas Vestras præcipuo ac speciali affectu prosequamur, per Encyclicam hanc Epistolam nostram, qua fieri poterit brevitate, tum eorumdem Decessorum Nostrorum, tum nostram hac super re mentem, sensusque aperiemus: quibus quidem, præter obedientiam, quæ eisdem debetur ratione auctoritatis, a qua velut a fonte dimanant, aliud etiam nescio quid majoris ponderis inest, materiæ ipsius nomine, quæ eorum objectum est, quæque in quæstione versatur, cum omnis hujusmodi res ab Apostolicis Privilegiis dependeat, quorum explicatio privativo jure Summis Pontificibus reservata est, cumque eadem præcipuam normam desumere debeat ex intentione illius, a quo concessio facta est, cujus sensus concedenti semper, quam alii cuilibet notior esse debet, adeo ut quidquid a vobis secundum ea, quæ in Encyclica hac Epistola nostra continentur, ordinabitur, & statuetur, id pro exequendis Summorum Pontificum præscriptis præstitum esse dicendum sit; cujus rei gratia Apostolicorum Delegatorum qualitatem, & auctoritatem Fraternitatibus Vestris additam esse censendum est quam etiam, quatenus opus sit, nos ipsarum præsentium litterarum tenore Vobis ad hujusmodi effectum concedimus, & impartimur.

Oratoria privata in Episcoporum ædibus extructa jam usque a prioribus Ecclesiæ Sæculis.

§. 1. Nihil sane expositum nobis est, quod ad ea pertineat Sacella, quæ in Episcopalibus Palatiis vestris habetis, pro Missa, vel per vos, vel per alios celebranda, aliave quapiam sacra Functione, quæ officii ac dignitatis vestræ propria sit, obeunda, de quibus late disserere Nobis perfacile esset, nisi hoc a proposito nostro alienum foret: quare duo tantummodo vetita Sacellorum exempla indicabimus, quæ Episcopi in proprio Episcopio a publicis Ecclesiis distincta, ac separata habebant, in quibus Sanctum Missæ Sacrificium celebrabant. Horum primum Sacellum est Sancti Cassii Episcopi Narniensis, de quo S. Gregorius in Homilia 37. super Evangelia narrat, quod licet gravi morbo opprimeretur, *in Oratorio Episcopi sui Missas fecit*, tam ut propriæ, quam ut eorum, qui illum visitatum adveniebant, devotioni satisfaceret. Alterum

exem-

exemplum est S. Joannis Elemosynarii Ep. Alexandrini, qui sicut in actis ipsius a Leontio scriptis deprehenditur, illos coarguens, qui Missa nondum peracta discedebant, quum ipse ad eamdem celebrandam in publicam Ecclesiam se conferebat, dicere in more habebat: *Ego propter vos descendo in Sanctam Ecclesiam, nam poteram mihimet facere Missas in Episcopio*. Prædictum exemplum legere est apud Thomassinum *de veteri, ac nova Ecclesiæ disciplina pt. 1. lib. 2. c. 93. num. 6.* Alia exempla in opere *de oratoriis privatis* inscripto cap. 6. collecta reperiuntur (quod opus novissime a Joanne Baptista Gattico Canonico Lateranensi Romæ in lucem editum est) per quæ Episcoporum jus circa Sacella in propriis Episcopalibus Palatiis habenda validis fundamentis innixum comprobatur.

Concilium Tridentinum de aliis Oratoriis privatis decernens, nihil detrahit Sacellis Episcoporum.

§. 2. Huic quidem juri Sacrum Trident. Concil. nulla ratione derogavit; quippe quod *tantummodo sess. 22. de observandis & evitandis in celebratione Missæ*, propter multa, quæ parum decenter fieri identidem contingebat, Episcopis præcepit, ne Secularibus, ac Regularibus Missam celebrare permitterent *privatis in domibus*, & extra Ecclesias, aut Oratoria publica, quæ divino cultui destinata essent; quod nullam cum Cappellis, quæ in Episcopalibus Palatiis sunt, rationem habent, quum hæc sub privatarum domorum nomine nunquam censeri possint. Id pluries a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium ejusdem Concilii Tridentini Interpretum, in aliquot ejusdem Resolutionibus, validis rationibus innixis, declaratum est, quas Nos in nostro *de Sacrificio Missæ* Tractatu retulimus *Sect. 2. §. 45. & seq. Latin. Edition. Patavinæ*. Nos enim, tunc etiam cum *in minoribus* constituti opus aliquod inscriberemus, illud præcipue Nobis gloriosum duximus, ut nulla in parte a Romanæ Curiæ Tribunalium Sententiis recederemus, quibus ut plurimum a Pontificiis Oraculis auctoritati robur accedit.

Sed nihil etiam statuit de eorum facultatibus extra Ædes Episcopales, & extra Diœcesim.

§. 3. Illud tantummodo de hujusmodi Episcoporum Privilegio dici poterat, quod cum idem ad Sacella, quæ in Episcopiis sita sunt, restringeretur, nullo modo Episcopis favere poterat, tum cum iidem extra proprias Domos versarentur, cum visitationem obirent, sive cum iter haberent, adeo ut cum vel Missam celebrare, vel eidem interesse vellent, ad publicas Ecclesias se conferre cogerentur, vel a locorum ordinariis veniam petere, ut sibi liceret, vel Missam celebrari facere, vel ipsi eamdem celebrare, in illa habitatione in qua forte diversarentur.

Privilegium Altaris viatici ubique erigendi Episcopis concessum a Bonifacio VIII.

§. 4. Verum recol. mem. Prædecessor Noster Bonifacius Papa VIII. in decretali sua: *Quoniam Episcopi, de Privilegiis, in Sexto*, male factum reputans, Episcopos sine rationabili caussa Missam quotidie non celebrare, aut eidem non interesse, eisdem concessit, ut etiam extra propriam diœcesim altari portatili, seu viatico uterentur: *Præsenti Constitutione indulgemus iisdem, ut Altare possint habere viaticum, & in eo celebrare; aut facere celebrari, ubicumque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare vel audire divina*. Dignum animadversione verbum, est *Ubicumque*, quod quidem procul dubio loca etiam, quæ extra diœcesim sita sunt, comprehendit.

Eo uti possunt etiam sine licentia Ordinarii Localis, & post Concilii Tridentini, & Pauli V. decreta.

§. 5. Præcipuam etiam animadversionem dictæ Congregationis Concilii Resolutiones merentur, cum ad quæsitum eidem propositum, num videlicet Episcopus, qui extra propriam diœcesim, ad utendum Privilegio Altaris viatici, petere ejus rei veniam ab Episcopo locali teneatur; minime eum teneri respondit; alioqui frustratorium Bonifacii VIII. Privilegium fuisset; quoniam illius Pontificis ætate antiquum Jus in suo vigore perstabat, cui, quemadmodum mox dicetur, a Concilio Tridentino postea derogatum fuit, secundum quod Episcopis facultatem concedebant Missam in privatis domibus celebrandi. Similiter, cum eidem Congregationi alterum quæsitum propositum fuisset: num Privilegio per Bonifacium VIII. Episcopis concesso, vel Tridentinum Concilium, vel Pontificis Pauli V. Decretum, de quo pariter Privilegio illi detractum fuisse respondit: cum tam in Concilio, quam in citato Decreto, sublata quidem Episcopis facultas fuerit qua aliis licentiam in privatis domibus Missam celebrandi concedere possent, verum nequaquam juribus illis expoliati remanserint, quæ proprias personas respiciunt, quæque eorumdem dignitatis, atque characteris propria sunt. Prædictæ Resolutiones a Nobis referuntur in nostro Tractatu *de Sacrificio Missæ* latinæ editionis Patavinæ Sect. 2. §. 42., nec non in Commentariis bon. mem. Cardinalis Petra ad Constitutiones Apostolicas tom. 4. *Super Constitutione 2. Urbani V. num. 15. & seq.*, & a Gattico in recenti ejusdem Tractatu *de Oratoriis domesticis, in tit. de usu Altaris portatilis c. 12. num. 3. & seq.*

Non tamen extra domus propriæ habitationis sive in sua, sive in aliena Diœcesi.

§. 6. Tam verum est, quam quod verissimum, nullam rem majus præjudicium Privilegiis afferre, quam abusum eorumdem, quod quidem satis superque pro vero comprobatum fuit, etiam in casu hujus Privilegii Altaris portatilis, quod concessum Episcopis est, & quod post Concilium Tridentinum, ac Paulinum Decretum illæsum remansit. Certis indiciis compertum fuit, quosdam Episcopos eodem abuti, qui, vel intra, vel extra Diœcesim, ad Laicorum se domos conferebant, atque in iis, vel ipsi Missam celebrabant, vel, ut ibidem plures celebrarentur Missæ, faciebant, idque nulla necessitate urgente, sed ad eum tantum finem, vel ut proprium Privilegium ostentarent, vel ut Laicorum petitioni satisfacerent. Cum hujusce inconvenientis notitia ad Concilii Congregationem pervenisset, non prætermisit hujusmodi excessum prohibere, ejusdemque abusus corrigendi curam Archiepiscopis committere, si quando factum in locis eorum jurisdictioni subjectis contigisset. In Codicibus Actorum, seu Regestis Congregationis prædictæ lib. 48. *Decretor.* fol. 471. Resolutiones ipsæ referuntur. Quia tamen nihilominus malum invalescebat, a felicis recordationis Prædecessore Nostro Clemente Papa XI. die 15. Decembris 1703. sequens Decretum publicatum fuit, in quo postquam inconveniens expositum fuit, nimirum: *Episcopi etiam in aliena Diœcesi extra Domum propriæ habitationis in privatis Laicorum domibus erigi faciant Altare, ibique per unum, aut per plures e suis Cappellanis vivificam Christi Hostiam immolant*; ad remedium gradus fit: *ad abusus hujusmodi eliminandos &c. Sanctissimus Dominus Noster &c. expresse declarat, Episcopis, & suis majoribus Prælatis, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, neque sub prætextu Privilegii clausi in corpore Juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis; etiam in propria Diœcesi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamsi Diœcesani consensus adhiberetur, erigere Altare: ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere.*

§. 7. Magni hujus Pontificis menti ille tantummodo finis in hoc propositus fuit, ut abusus tollerentur, nunquam autem, ut recto Privilegii usui quidquam detraheretur. Et quia relata verba prohibitiva, utpote nimis ampla & effrænata, cuiquam præbere ansam poterant affirmandi, non licere Episcopis uti privilegio Altaris portatilis tum cum vel Diœcesim visitant, vel iter faciunt, aut alia justa de caussa extra residentiam sunt, atque in Laicorum domibus morantur; illato de hujusmodi re sermone in Congregationibus, quæ sub Innocentio XIII., immediato Clementis ejusdem Successore, habitæ fuerunt, quarum Nos tunc *in minoribus* existentes, a secretis fuimus, opportunum factu judicatum est, ut ea, quam mox subjicimus, declaratio fieret, quæ postea inserta fuit in ejusmodi litteris Innocentii incipientibus: *Apostolici Ministerii*, quas idem Pontifex pro constituendo in Hispaniarum Regnis bono Ecclesiasticæ disciplinæ regimine condidit, quasque etiam ejusdem Successor Benedictus XIII. *in forma specifica* confirmavit, & ut in omnibus locis pro regula ac norma haberentur in Appendice Concilii Romani a se celebrati voluit insertas; ipsam vero declarationem inter ejusdem Concilii decreta retulit Tit. XV. Cap. III. in quo quidem Concilio Nos quoque ad Sacrorum Canonum Interpretationem adhibiti fuimus. Declarationis verba Nos etiam hic libenter apponimus: *Declaramus quod cum in prædicto*, (de Clementis XI. Decreto sermo est,) *statuatur, non licere Episcopis extra domum propriæ habitationis, in domibus Laicis erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere; hujusmodi prohibitio intelligenda non sit de domibus etiam Laicis, in quibus ipsi Episcopi forte occasione Visitationis, vel itineris, hospitio excipiantur, ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permissis, vel de speciali Sedis Apostolicæ licentia, absentes a Domo propria ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena domo per modum similis habitationis; his enim casibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis, non secus ac in domo propriæ ordinariæ habitationis.*

Præ-

Præmissarum Regularum usus.

§. 8. Optimum factu judicavimus in Encyclica hac Epistola nostra exponere vobis hæc, quæ ad Fraternitates Vestras præcipue pertinent, nimirum quantum Vobis concessum est, quoad Sacella, seu Cappellas, quæ in Episcopalibus Palatiis vestris sunt; quantum item Vobis in alienis domibus, & extra vestram Diœcesim facere permissum est; caussas etiam Concessionum, ac Privilegiorum indicavimus, nec non eorumdem abusus, atque abusuum prohibitiones apposuimus; tum ut Vos discrimen agnoscatis, quod intercedit inter Cappellas Episcopalium Ædium vestrarum, in quibus aliquando vobis, pro præcipuo sine hujusmodi commodi, & consolationis vestræ, Privilegio Altaris erigendi, ac celebrandi, vel celebrari faciendi, uti licet, tum vero etiam ne forte, cum vos contra abusus, privatorum Oratoriorum in domibus Laicorum invigilare debeatis, redargutioni illi obnoxii sitis, quod alienos in aliorum Domo defectus dum corrigitis, interim vestræ domi, atque in propria agendi ratione excessus adhibeatis. Ideoque ad privatorum Oratoriorum propositum, quæ in domibus laicorum sunt, gradum facientes, aliqua præmittemus.

De Oratoriis privatis in domibus laicorum extant monumenta, tum primis, tum posterioribus Ecclesiæ Sæculis. De iis abrogandis sæpe cogitatum.

§. 9. Primum quidem est, privatorum Oratoriorum in dictis domibus, usum ab antiquo tempore repetendum esse; cum constet, Apostolos Sacra Mysteria privatis in domibus celebrasse, eumque morem persecutionum tempore servatum fuisse, quemadmodum Christianus Lupus *in suis notis ad Canones Trullanos* apposite animadvertit. Alterum autem, privata Oratoria in domibus Laicorum subsequentibus etiam sæculis fuisse, cum persecutiones jam cessassent; cum in Sacramentario Gallicano, quod Mabillonius *tom.* 1. *Musæi Italici* impressum edidit, *collecta* legatur, quæ recitanda erat in Missa, quæ celebratur *in domo cujuslibet*; nec ad hujusmodi quidem assumptum aliæ deficiunt probationes, quas Nos in Tractatu nostro *de sacrificio Missæ sect.* 1. §. 10. cum cura colligere studuimus. Tertium porro est, de tollendis hujusmodi Oratoriis privatis in domibus Laicorum, seu potius facultatibus Missam in ipsis celebrandi, pluries cogitatum esse. Nihil de Justiniani Novella 58. dicemus, in qua, ne in domesticis Oratoriis celebraretur, lege interdixit, tantummodo permittens, ut in eisdem oraretur; nihil præterea de Novellis 4. & 15. Leonis Sapientis, qui prohibitionem sustulit, asserens, adeo tunc privata Oratoria multiplicata fuisse, in quibus Missæ celebrarentur, ut non solum optimates, sed mediocris etiam conditionis homines in suis domibus eadem haberent. Quod vero spectat ad ea monumenta, quæ proxima temporibus nostris sunt, satis erit illa indicasse, quæ in dicto Tractatu de Sacrificio Missæ loco superius citato a nobis allata fuerunt.

Ad eorum erectionem, & usum Episcoporum licentia semper requisita fuit.

§. 10. Quartum, quod licet fere semper in Laicorum domibus privatorum Oratoriorum usus habitus fuerit, in quibus Missa celebrabatur; semper tamen Episcoporum licentia necessaria fuit: Ad quam concedendam ipsi valde faciles plerumque erant: *Missarum solemnia non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis*, vel *ubi ipse permiserit, celebranda censemus*. Verba sunt *Can. Missarum, de Consecrat. dist.* 1. Hæc autem facilitas, propter quam interdum factum est, ut Oratoria domestica, licet frustra, prohiberentur, multo magis in usu fuit in Ecclesia Orientali ob id potissimum, quod in Ecclesiis Græcorum non nisi unicum Altare erat, & postquam una super ipso Missa celebrata esset, altera per eumdem diem celebrari minime poterat. Balsamon *in Comment. ad Canon. Trullanos* testatur, quod sine ulla alia formula, impertita ab Episcopo censebatur Sacerdoti licentia celebrandi Missam in privatis Laicorum Oratoriis, quoties super Mappis ab Episcopo consecratis celebraret.

Sed hæc facultas a Concilio Tridentino Episcopis adempta est, ideoque ad solum Romanum Pontificem devoluta.

§. 11. Postremum autem, quod dicimus, illud est. Quum, post varios sermones in Sacro Concilio Tridentino hac de re habitos (quod Concilium, tam magna cum Polonici Regni gloria, tanto plausu acceptatum fuit, opera Cardinalis Osii, & Nuntii Commendonii, in magno Conventu habito coram Rege Sigismundo Augusto, quemadmodum in ipsius Concilii Historia per Cardinalem Pallavicinum conscripta *lib.* 24. *cap.* 13. videre est) *in sess.* 22. in Decreto *de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, sequenti modo statutum, & ordinatum fuerit: *Neve patiantur*, de Episcopis sermo est, *privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab iisdem Ordinariis designanda, & visitanda, Sanctum hoc Sacrificium a sæcularibus aut Regularibus quibuscumque peragi*, cum adjecta derogatione cuilibet Privilegio, exemptioni, & consuetudini, non obstantibus Privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque; ex eo factum esse, ut non amplius Episcopis facultas sit concedendi usum Oratoriorum privatorum in domibus laicorum, caussa in iisdem Missam celebrandi; cum licentia, quæ ab ipsis daretur, celebrandi Missam in Oratoriis privatis, neutiquam stare possit cum præcepto a Concilio eisdem ipsis imposito, ne id permittere debeant; ac proinde prædictum jus ad Sanctam Sedem devolutum fuisse, quoniam circumstantiæ temporum, & Oratoriorum privatorum in Laicorum domibus dilatio minime permittebant, ut eadem prorsus abolerentur. Atque hujusmodi semper fuit Conciliaris Textus intelligentia, quam tradidit Congregatio Concilii, privativa ejusdem interpres; quæque etiam a fel. record. Prædecessore nostro Paulo Papa V. in Epistola Encyclica anno 1615. ad omnes Episcopos expedita, approbata fuit, quæ quidem Epistola tum apud varios Auctores, tum etiam *in citato Tractatu nostro de Sacrificio Missæ Sect.* 3. §. 42. impressa reperitur. Et in ea quidem alia quæcumque verborum Concilii intelligentia reprobatur, multaque de irreverentia erga Missæ Sacrificium dicuntur, cui nimia Episcoporum facilitas in concedenda licentia sine ulla limitatione, aut cautela, non parum fomenti præbebat. Denique in eadem ita concluditur: *Facultatem hujusmodi licentias dandi ipsius Concilii Decreto, unicuique ademptam esse, solique Beatissimo Romano Pontifici esse reservatam.*

Providæ leges a S. Sede præscriptæ pro Oratorior. privat. erectione, & usu.

§. 12. Postquam jus concedendi Oratoria in privatis Laicorum domibus Sedi Apostolicæ reservatum fuit, dici vix potest quantum curæ, ac diligentiæ adhibitum sit pro recto ejusdem moderamine. Qua de re in Archivio Congregationis Concilii, cujus olim Secretarii munus Nos ipsi, antequam ad majores dignitates ascenderemus, plures per annos gessimus, authentica documenta reperiuntur. Hæc tandem pro lege statuta fuerunt, quemadmodum ex formulis litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur, colligere licet: Oratorium scilicet parietibus, per quos ab omnibus aliis domesticis usibus segregetur, extructum esse debere; idem prius, vel ab Episcopo, vel ab alio, cui ipse vices suas delegaverit, visitandum esse, inspiciendi gratia, num decens, & apte compositum sit, & num aliquid eorum, quæ necessaria sunt, in eodem desit; ut Episcopus sit, qui celebrandi Missam licentiam impertiatur, & quod licentia hujusmodi secundum rationabile illius arbitrium perduret; nec plures in die, sed unica tantum Missa in Oratorio celebretur; & quod hæc Missa celebretur a Sacerdote vel Seculari vel Regulari, dummodo Sæcularis ab Episcopo approbatus sit, Regularis autem licentiam habeat a suo Regulari Superiore; ne Missa celebrari possit diebus Solemnibus Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, & aliis solemnioribus diebus, quos inter etiam enumerantur dies Epiphaniæ, & Ascensionis Domini, Annunciationis, & Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum, nec non Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac Titularis Ecclesiæ loci: Exprimuntur personæ, quarum præsentia necessaria est, ut in privato Oratorio Missa celebrari possit; aliæ item, quæ, dum supradictis præsentibus Missa celebratur, eidem interesse possint, & Ecclesiastico Præcepto satisfacere; denique declaratur, omnia sine parochialium Jurium præjudicio fieri debere.

Ampliores concessiones, quoad numerum Missarum; diesque & horas, quibus celebrari valeant.

§. 13. Atque hæc sunt, quæ in consuetis privatorum Oratoriorum Brevibus continentur: quædam vero alia expediri contingit Brevia, quæ extraordinaria sunt; ut quum exempli gratia, justis cuipiam de caussis concessio fit, ut secundam Missam celebrari facere possit, vel, ut eadem aliquanto citius, aut aliquanto serius eo temporis limite, seu termino celebretur, qui in Rubricis præfixus; vel etiam in diebus exceptis; & alia hujuscemodi. Cum autem interdum tam circa Brevia privatorum Oratoriorum prioris speciei, quam circa alia, ac generatim super omnibus controversiæ exortæ sunt, Apostolica Sedes per hujusmodi occasiones, opportunis rationibus super hoc providere non prætermisit.

§. 14. In ordinariis Brevibus, ut plurimum, duobus Conjugibus licentia conceditur faciendi, ut in privato

Ora-

Oratorio Missa celebretur; exprimiturque, ut Missa celebrari posse tum iisdem præsentibus, tum eorum filiis consanguineis, atque affinibus, qui una cum ipsis in eadem domo habitationem habent. Numquam exorta difficultas est, an, cum aut vir, aut uxor Missæ intersunt, si consanguinei, & affines, qui in eadem domo habitant, præsentes pariter adsint, Ecclesiastico præcepto diebus Festis satisfaciant, id tamquam tutum, ac Brevis litteræ cohærens habitum est.

1. Indultariorum præsentia requiritur pro celebratione Missæ in Oratorio privato.

Summum autem difficultatis eo semper rediit, ut dispiceretur: num, cum neuter Conjugum adsit, sed unus ex consanguineis, aut affinibus in eadem domo habitantibus, possit eo jubente in privato Oratorio Missa celebrari; & num alii, qui in domo illa habitant, consanguinei, & affines, eamdem audientes Festo die Ecclesiastico præcepto audiendi Missam satisfaciant. In hoc autem divisæ de more Auctorum opiniones erant: verum cum hujusce difficultatis punctum in Congregatione Concilii *die* 3. *Decembris* 1740. in causa, cujus inscriptio erat *Marsicen. Oratorii*, propositum, ac discussum esset, decisum fuit, non posse in Oratorio privato Missam celebrari, nisi Indultariorum præsentia ibidem haberetur; quod idem est, ac si dicatur, Viri, vel uxoris, ad quos Breve directum erat: quemadmodum *in t.* 9. Resolutionum Sacræ Congregationis Concilii *anni* 1740. ad *p.* 89. & sequent. videre est.

Indultarii distinctius secernuntur ab iis, quibus solummodo conceditur ut Missam ibi audiendo satisfaciant Præcepto.

§. 15. Cum autem Decreti hujusce facta Nobis relatio esset, idem per Nos *sub die* 7. *Januarii* 1741. confirmatum fuit; ac præterea demandatum, ut in hujusmodi Brevibus, in quibus certis quibusdam, ac determinatis personis concessio fit, ut unam in privato Oratorio Missam celebrari facere possint, quæ Missa pro filiis, consanguineis, affinibus valeat; majoris claritatis gratia, subjecta clausula adjungatur: *Voluntas autem, quod nati, ac consanguinei, & affines prædicti unicam dictam Missam vobis quidem præsentibus, audire tantummodo, numquam vero celebrari facere audeant.* Ut autem quæ Indultariæ personæ sint, facile agnosci posset, sine quarum præsentia Missa celebrari non potest, neque, qui eamdem audit, præcepto satisfacit; adjunximus, ut pro Indultariis personis illæ haberentur, quæ in Fronte, seu Inscriptione Brevis nominatæ forent, cum ad easdem ipsas Breve dirigatur.

Indultarii censentur ii, quibus inscriptæ sunt Litteræ Apostolicæ.

§. 16. Nos ab hujusmodi norma minime recedimus: verum quia aliqua interdum in corpore Brevis persona nominatur, qua præsente conceditur ut Missa celebrari possit, & quod alii affines, consanguinei, vel familiares eamdem audientes, præcepto satisfaciant, etiamsi prædicta persona in Fronte Brevis minime nominetur; hinc est, quod, firma semper ea regula manente ut possit in privato Oratorio Missa celebrari, dum aliqua ex Indultariis personis adsit, quæ in Fronte, seu Inscriptione Brevis nominatur; dicimus, posse Missam celebrari, etiamsi nulla earum personarum præsens adsit, quæ in Fronte seu Inscriptione Brevis nominetur, dummodo illa præsens sit, cui in Brevis corpore nominatim, & expresse facultas tribuitur, ut possit in privato Oratorio tum cum ipsa adsistat, facere, ut Missa celebretur.

Nisi aliter in corpore Brevis dispositive statuatur.

§. 17. Atque, ut res exemplo magis pateat, datur Viro, & Uxori facultas faciendi, ut in privato Oratorio Missa celebretur, atque ad hos Breve dirigitur. Hic autem Vir superstitem habet Matrem; hæc vero in Fronte, seu Inscriptione Brevis minime nominatur; verum cum in Brevis corpore dicatur, quod ipsa quoque Mater eamdem Missam celebrari facere possit, & valeat: id sufficiens est, ut sola Matris præsentia adhibita, Missa in Oratorio celebrari possit, etiamsi Mater in Fronte, seu Inscriptione Brevis nominata non sit: Quæ hactenus dicta sunt in hujusmodi generis Brevibus indicantur: Verum curæ Nobis erit, ut in posterum felicius etiam, & sine ulla confusione exprimantur.

Exemplum ejus rei affertur. 2. Si permittatur celebratio Missæ diebus excipi solitis, in Nativitate Domini celebrari poterunt tres Missæ.

§. 18. In consuetis, sive ordinariis Brevibus solemnes, quemadmodum dictum est, dies excipiuntur, quos inter Natalis Christi Domini dies recensetur, in quo tres a quolibet Sacerdote Missæ celebrantur. Interdum illi, qui privati Oratorii Breve habet, extraordinarium Breve conceditur, in quo eidem valetudinis causa, Missam domi audire diebus etiam exceptis permittitur. Cum autem in hujusmodi Brevibus de unica tantum Missa sermo sit, orta difficultas fuit: num possint die Natalitio a Sacerdote; qui in ipso celebrabat, tres Missæ celebrari, de quo cum Nos eo tempore, quo Concilii ejusdem a Secretis eramus, peculiarem dissertationem conscripsissemus, atque in lucem edidissemus, sub die 13. Januarii anni 1725. resolutum a Congregatione fuit, quod a Sacerdote tres Missæ celebrari possent, quemadmodum t. 3. Thesauri resolutionum pag. 109. & seq. & pag. 116. videre est.

3. Baptismus, extra casum necessitatis, ministrari nequit in Oratoriis privatis, præterquam Filiis Regum, ac Principum.

§. 19. Reliquum est, ut de Sacris functionibus dicatur, quæ in iis Oratoriis fieri possunt, quæ in domibus privatorum sunt, & in quibus non plures, quam unicam tantum Missam celebrari permissum est, nisi cum forte cuipiam ex speciali gratia concessa facultas esset faciendi, ut secunda celebretur. Quod ad Baptismatis Sacramentum attinet, jam in Viennensi Concilio sub Pontifice Clemente V. decretum fuit, ne Baptismus in aliis locis conferri posset, præterquam in Ecclesiis, in quibus Sacri hujus lavacri Fontes reperiuntur, nisi cum casus necessitatis adesset, aut cum de Regum, vel Principum filiis ageretur, quemadmodum in Clementina unica de Baptismo, & ejus effectu videre est.

4. Nec Pœnitentiæ Sacramentum, extra casus a Jure permissos, non obstantibus Privilegiis Regularium.

§. 20. Quod autem Sacramentum Pœnitentiæ respicit, jam in Rituali Romano sub Titulo de *Sacramento Pœnitentiæ*, cum de Sacerdote sermo fit, qui Confessiones audit, statutum fuit: *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.* Rituale a Pontifice Paulo V. confirmatum fuit. Et magnus Ecclesiasticæ disciplinæ instaurator Sanctus Carolus Borromæus tum in Instructione Sacramenti Pœnitentiæ, tum in Monitis ad Confessarios, atque in primo suo Provinciali Mediolanensi Concilio, id inculcare non prætermisit, quemadmodum in actis Ecclesiæ Mediolanensis, editionis Civitatis ejusdem *part.* 1. *pag.* 11. *part.* 4. *pag.* 520., *eadem part.* 4. *pag.* 761. *& pag.* 773. videre est; *Pag. autem* 775. Superioribus Regularium inculcat, ut id a subditis eorum exacte adimplendum curent. Cum autem a prædictis Confessariis Regularibus prolata in medium facultas esset audiendi ubique Confessiones Fidelium, quam sibi ea ratione asserebant, quod in Pontif. Clem. X. Bulla: *Superna*, nulla loci limitatio fieret; idem ipse Pontif. declaravit, *nullam facultatem* (in prædicta Constitutione sua) *fuisse tributam Regularibus audiendi Confessiones Sacramentales in privatis domibus, ac proinde minime licere ejusdem Regularibus cujusvis Ordinis &c. Sacramentum Pœnitentiæ administrare in domibus privatis extra casus a jure permissos.* Quod Decretum cum Præsidis Fagnani subscriptione editum, variis in locis impressum est, ut in Appendice ad Synodum Fulginatensem, quæ a bon. mem. Josaphat Baptistelli Civitatis ejusdem Episcopo anno 1722. celebrata fuit.

5. Communio Paschalis in Ecclesia Parochiali sumenda est.

§. 21. Quod pertinet ad Communionem Paschalem, ab unoquoque Catholico Paschatis tempore recipienda est, ex præscripto tum Decreti Concilii Lateranensis *in cap. Omnis utriusque sexus, de pœnitentiis, & remissionibus*, tum Concilii Tridentini *sess.* 13. *cap.* 8. *can.* 10., nemo est, qui ignoret, præceptum hoc in propria Parochiali Ecclesia adimplendum esse, aut in alia Ecclesia cum proprii Episcopi, vel Parochi licentia, secundum varias Diœcesum consuetudines: Porro fel. record. prædecessor Noster Paulus Papa IV. Fratribus Minoribus privilegium concessit, ut Sacram Eucharistiam omnibus Christifidelibus in eorum Ecclesiis distribuere possent, excepta tamen die Paschatis Resurrectionis; atque hoc privilegium a sanctæ memoriæ altero Prædecessore Pio Papa V. *per communicationem*, ut dicitur, ad omnes Regulares extensum fuit.

Regularibus vetitum, in die Paschatis S. Eucharistiam distribuere in eorum Ecclesiis non Parochialibus.

§. 22. Verum quia, secundum præcedentem Eugenii IV. Constitutionem, Paschale tempus, intra quod Communionis præceptum adimplendum est, a Dominica Palmarum initium habet, ac Dominica in Albis terminatur; cum exortum dubium fuisset, num licitum Regularibus foret intra præscriptum eorumdem dierum terminum Sacram Eucharistiam Fidelibus eorum Ecclesiis distribuere; resolutum fuit die Paschatis nemini distribui posse, ne illis quidem, qui intra Sanctiorem Hebdomadam Paschali præcepto in propria Parochiali Ecclesia satisfecissent; posse quidem Regulares aliis Paschalis temporis diebus Fideles in eorum Ecclesiis Sacra Eucharistia reficere, hac tamen conditione, ut Communione refecti scirent, non ideo se a præcepto illo exemptos esse, ut Paschalem in propria Parochiali Ecclesia Communionem recipere deberent; Illustria Congregationis Concilii Decreta sunt quibusdam in causis, Seqonensi videlicet, Burdegalensi, & Mechliniensi, quæ a nobis in nostro de Synodo Diœcesana Tractatu *lib.* 7. *cap.* 42. *num.* 3. relata sunt.

Non tamen id vetitum aliis diebus intra terminum Paschale, salvo implemento Præcepti in Parochiali Ecclesia.

§. 23. Extra Paschalem vero Communionem, cum in Sacro Tridentino Concilio *sess.* 22. *cap.* 6. *de Sacrificio Missæ*, quæ subjicimus verba legantur: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior perveniret*, non defuit qui ex iisdem verbis deduceret, quod certe, & clare inde consequatur, ut in privatis Oratoriis, quando in ipsis celebrandi Missam facultas est, distribui Eucharistia possit iis, qui Missæ præsentes adsunt; neque ad hoc præstandum ullo particulari indulto opus sit.

In Oratoriis privatis, extra Communionem Paschalem, licebit S. Eucharistiam sumere, si Episcopi licentia accedat.

§. 24. Super hujusmodi quæstionis capite Nos *in nostra Instit.* 34. §. 3. disseruimus, inter eas, quas tum, cum Bononiæ resideremus, Ecclesiæ illius Archiepiscopatum gerentes publicavimus, quas quidem Institutiones cum Italico sermone edidissemus, postea Romæ latine redditæ, atque impressæ sunt, ibi autem expositam paulo ante opinionem retulimus: verum aliam esse subjunximus, quæ Episcopi licentia requirit, ut qui domesticum Oratorium Domi habet, dum Missæ in eodem interest, communicare possit. Hujusmodi opinio tum bono rerum, tum Romanæ etiam consuetudini, sive praxi, cohærens Nobis visa est, ac proinde ordinavimus, ne in privato Oratorio recipi Communio posset ab iis, qui in eodem Missæ interessent, quam vel Sæcularis Sacerdos, vel Sacerdos Regularis celebraret, nisi vel nostram, vel Generalis Vicarii nostri licentiam obtinuissent.

Rectus disciplinæ ordo postulat, ut hac in re Episcoporum statuta observentur.

§. 24. Neque etiam in præsens voluntas nobis, aut ratio est, cur ab hoc systemate recedamus, Siquidem, cum Nos in magna illa controversia super communione illis distribuenda, qui Missæ præsentes cum sint, eamdem petunt, quæ aliquot ab hinc annis in Italia exorta fuit, post quam commendassemus, qui inter Sanctæ Missæ celebrationem communionem recipiunt; Ecclesiasticos quoque Pastores excitavissemus, ne Ecclesiastico cibo illos fraudarent, qui ejusdem famelici forent; cum inquam animadvertissemus, ejusmodi circumstantias dari posse, in quibus vel temporis, vel loci ratione, Episcoporum prudentia opportunum factu existimet, Sacram Eucharistiam etiam illi, qui Missæ interfuit, minime distribui; eo magis quod, juxta præsentis temporis disciplinam, libera eidem facultas patet, ut eamdem alio loco, atque alio tempore recipere possit, ordinavimus, ut in hoc debita proprii Superioris præcepto, obedientia præstari deberet; cui qui morem gerere recusasset, nimis manifestum indicium præbuisset, quam parum animo dispositus ac paratus esset ad Altaris Sacramentum recipiendum; quemadmodum in litteris nostris, quarum initium est: *Certiores effecti*, & quæ Bullario nostro *tom.* 1. *num.* 64. leguntur, videre est.

Præmissorum decretorum expositio omnem ignorantiæ excusationem de medio tollit.

§. 25. Atque hæc sunt, Venerabiles Fratres, quæcumque in Encyclica hac Epistola nostra Vobis exponere opportunum existimavimus; a quo quidem satis intelligetis quod legendis, & considerandis Apostolicis litteris concessionum Oratorii, Decessorum nostrorum Decretis, harum Congregationum Resolutionibus, quæ Nobis etiam in præsentia confirmata sunt, nullus amplius litibus, & controversiis locus reliquus sit. Verum quia Vos illud fortasse Nobis responsuros arbitramur, optime quidem hæc omnia habere, verum eo difficultatem redire, quod quæcumque decreta atque ordinata sunt, minime observantur; ne grave vobis sit, hoc per Nos reponi, quod si inobservantia ex neglecta brevium lectione, & consideratione, aut ex ignoratione Decretorum, ac Pontificiarum resolutionum originem habet, Nos quidem in hac numquam culpandi erimus; idque nunc maxime, postquam, ingravescente licet ætate nostra, & multis, ac difficillimis curis assidue Nos prementibus, in Encyclicam hanc Epistolam nostram, quidquid hac super re scire opus erat, inserere non detrectavimus.

Eadem in Diœcesanis Synodis, & Episcoporum edictis publicanda sunt.

§. 26. Quod si Vos etiam id præstare curabitis, ut in Diœcesanis Synodis vestris, in vestris item Edictis, quæ a Vobis pro bono Diœcesis vestræ regimine publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Resolutionum desuper indicatarum observantia inculcetis, duplex inde bonum extabit, ut, & vivam in Vobismetipsis eorumdem memoriam teneatis; atque ab aliis, aut ignorantiam expellatis, aut eamdem, utpote crassam deinceps atque supinam, inexcusabilem reddatis. Hanc agendi rationem, ac formam tenuerunt, atque in præsentia tenent nostri Italiæ Episcopi, qui aut Pontificiorum Decretorum, quæ super privatis Oratoriis condita sunt, summam in Synodis suis inseruerunt, aut in Appendice ad ipsas Synodos eadem Decreta *per extensum* adjunxerunt; quemadmodum in Synodo *anno* 1724. a bon. mem. Cardinali de via Arimini habita, in altera *anno* 1726. celebrata a bon. mem. Cardinali Pignatelli Archiepiscopo Neapolitano, atque etiam in ea, quæ anno 1736. habita fuit a Ven. Fratre nostro Annibale Cardinale Albano, Sabinensi tunc temporis Episcopo, atque in aliis multis videre est.

Indultariis etiam demonstranda, cum interminatione amissionis Privilegii.

§. 27. Non ex eorum numero Nos sumus, quibus persuasum sit, omnia in nostra tempora inconvenientia incidere, atque ex præsentibus diebus contingere scandala, quæ numquam præteritis temporibus evenerint. Satis superque pro certo habemus ea, quæ hodie fiunt, alio tempore accidisse. Ac ne a proposita re longius recedamus, illud dicemus, quod si hodie sacræ leges ad privata Oratoria pertinentes a Sacerdotibus violantur, propter præsidium, quo nituntur, Magnatum Seculi, apud quos Cappellani munere inserviunt: idem nono etiam Seculo eveniebat, cum S. Agobardus tunc temporis Archiepiscopus Lugdunensis de eadem re queratur in suo Tractatu *de Privilegio, & Jure Sacerdotii cap.* 11. Non tamen idcirco vobis Sacerdotalis constantia, atque animus deponendus est. Pia ac religiosa Polonorum natio est; & si quando aliquis abusus in privatis ejusdem Oratoriis contingat, cum id Magnati, cujus in domo commissus, aut introductus est, notum fiat, rationes adducendo, & ostendendo, quod per abusus privilegium amittitur; sperare est, ipsum omne suum inobedienti Cappellano præsidium certo sublaturum.

Et contra Cappellanos inobedientes procedendum etiam per censuras.

Et si quando infortunium accideret, ut hac ratione finis non obtineretur; præsto vobis semper spiritualia arma sunt, quibus contra Cappellanum uti potestis. Fortasse autem si hac ratione factum esset, quum primum de inconvenienti rescitum fuit; pace omnium dicemus, res non eo progressuras fuisse, in quo nunc statu sunt, sicut ex recursibus ad Nos delatis notum factum est, quorum causa ad Encyclicam hanc Epistolam nostram conscribendam animum adduximus.

Exempti quoque præmissa observare tenentur.

§. 28. At cum inconvenientia a Privilegiatis, & Exemptis proficisci vos fortasse dicturos prævidemus, nimirum a Regularibus, de quibus in prædicto recursu ad hanc Sanctam Sedem facto plura insinuantur. Nos au-

tem id vobis dicimus, nulla privilegia, nec exemptiones esse, quæ impedire possint, quominus abusus exterminentur.

Regularium Privilegia hac in re sublata sunt a Concilio Tridentino, omnisque facultas Episcopis tributa, ut eos arctare possint ad observantiam Decretorum super hoc editorum.

§. 29. Habebant sine dubio Regulares privilegium Altaris viatici, & ut super eodem Altari Missam, ubicumque locorum forent, sine ulla Episcoporum licentia, celebrare possent, quemadmodum in decretali Honorii III. *in cap. In his, de privilegiis*, videre est; a quo deinde privilegio fiebat, ut Missam possent celebrare etiam in domibus Laicorum, sive super Altari viatico, sive super Altari fixo, etiamsi Laicus privilegium Oratorii privati minime haberet; propter eam rationem, quod privilegium celebrationis suum vigorem haberet, licet celebrationis locus minime privilegiatus foret. Verum cum Sacrum Tridentinum Concilium in citata *Sess. 22. in Decreto jam citato de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, Episcopis præcepisset, ne permittant, ut in privatorum domibus Missa celebretur *a Sæcularibus, aut Regularibus quibuscumque*, eisdemque dedisset facultatem procedendi, tamquam Apostolicæ Sedis Delegati, contra refractarios: *Ut delegati Sedis Apostolicæ*; atque omnibus privilegiis, exemptionibus, & consuetudinibus contrariis, cujuscumque generis essent, derogasset: *Non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque*: hinc necessario consequitur, Sacrum Concilium Tridentinum tam præcedentibus Altaris viatici privilegiis derogasse, quam facultati Missam in privatorum domibus, sine Episcopi licentia, celebrandi; atque ulterius Episcopum tamquam Sedis Apostolicæ delegatum, contra inobedientes procedere posse, etiamsi exempti sint; nullum vero amplius esse privilegium, vel exemptionem, quæ obstet, quæque impediat, quo minus abusus tollantur.

Privilegia in corpore Juris clausa etiam sine speciali mentione a Trident. Synodo abrogata.

§. 30. Nihil autem valet ea, quæ a quibusdam promovetur, assertio, videlicet, Concilium privilegio, de quo agitur, minime derogasse, eo quod illud *in corpore Juris* inclusum sit, etenim Sacrum Concilium Tridentinum iis etiam derogare privilegiis consuevit, *quæ in corpore Juris* inclusa sunt, nullam etiam de iis expressam mentionem faciendo, sed simpliciter aliquid contrarium ipsis determinando, generali adjecta ad contraria privilegia derogatione, quemadmodum celebris Præsul Fagnanus in cap. *Nonnulli n. 42. & seq. sub tit. ne Rescriptis* ample demonstrat.

Altaris viatici Indultum pro locorum necessitatibus tantum conceditur.

§. 31. Quod si forte quis hoc unquam objiceret, concessum sæpe ab Apostolica Sede fuisse, atque etiam nunc, post Tridentinum Concilium, Altaris viatici usum concedi; Fraternitatibus vestris notum esse debet, hujusmodi privilegium in iis locis concedi ubi Ecclesiæ non sunt, aut si sunt, talis Hæreticorum potentia est, ut in easdem Catholici non sine gravi periculo ad audiendam Missam convenire possint. Uno verbo præcise necessitati providetur: quod quidem, ut optime perspicitis, ab eo, de quo agimus, casu plane diversus est.

Tenor privilegii Fratribus Prædicatoribus concessi, pro locis, in quibus Ecclesiæ desunt, & Hæretici Catholicos opprimunt.

§. 32. Gregorii XIII. Decessoris nostri privilegium legite, quod *anno* 1580. Fratribus Ordinis Prædicatorum Provinciæ Polonicæ concessit, quod Bullario Religiosæ illius Familiæ *tom. 7. pag.* 192. insertum est: *In quibusdam Civitatibus, Oppidis, & locis Provinciæ Poloniæ tanta Hæreticorum potentia, & impietas existit, ut Catholicos impune opprimant, nec iisdem Catholicis Missas in Ecclesiis, quarum raritas in illis partibus existit, audire tuto liceat. Nos supplicationibus tuis in hac parte inclinati, tibi, ac pro tempore existenti Ordinis Fratrum Prædicatorum Provinciæ Poloniæ Prioris Provinciali, ut licentiam, & facultatem dictis Professoribus Altaria portatilia habendi cum debitis reverentia, & honore, super quibus in domibus Nobilium Civium, & incolarum Civitatum, Oppidorum, & locorum dictæ Provinciæ, in quibus, vel Ecclesiæ desunt, vel tanta est hæreticorum potentia, & impietas, ut impune opprimant, in locis ad hoc congruentibus, & honestis, per se ipsos Missas in præsentia Personarum Catholicarum celebrare possint, in casibus necessitatis tantum, ita quod eis ad culpam nequeat imputari, concedere valeatis, Apostolica auctoritate tenore præsentium de speciali gratia indulgemus.*

Decretum Clementis XI. de Privilegiis Regularium, de usu Oratoriorum Privatorum, de facultatibus Episcoporum diserte statuit.

§. 33. Legite item jam superius citatum Clementis XI. Decretum, quod majoris etiam commoditatis vestræ gratia hic annexum vobis transmittimus; etiamsi, tum cum illud conditum fuit, præter publicationem ejusdem Romæ factam ad Ordinarios per loca, tam intra, quam extra Italiam transmissum fuisse sciamus. Ab ipso autem absque eo quod nostris rationibus, & animadversionibus Nos idem roborandum suscipiamus, (quod quidem facere Nobis in proclivi esset, cum præstantiorum, inter Pontificii Juris peritos Auctorum assertiones ubique in promptu sint,) manifeste cognoscere poteritis, subsistant nec ne amplius portatilis Altaris privilegia, quæ Regularibus concessa fuerunt, & non a Tridentino Concilio eisdem fuerit derogatum. Cognoscetis, num permissum Regularibus sit, secundam in privato Oratorio cuipiam concesso Missam celebrare, cum prima jam celebrata est, nec pro secunda hujusmodi Missa peculiare indultum adest: Cognoscetis, num in prædictis privatis Oratoriis licitum eisdem sit, vel ante Auroram, vel post meridiem, Missam celebrare eamdem possint diebus iis, qui in Indulto excipiuntur. Cognoscetis demum, num exemptione non obstante, contra delinquentes procedendi potestas vobis sit. Licet autem nulla omnino hujusce rei necessitas sit, illud Nos in præsentia Decretum confirmamus, ac Fraternitatum vestrarum curæ committimus, ut pro exacta ejusdem observantia invigiletis; cum minime commendatione dignum sit ad Sedem Apostolicam recurrere, inconvenientia exponendo, nisi prius adhibita cum vigore ea remedia sint, quæ ab ipsa Apostolica Sede contra hujusmodi inconvenientia subministrata fuerunt.

Regularibus non licet, contradicente Episcopo, exorcizare, etiam in propriis Ecclesiis, & Cœnobiis.

§. 34. In eo, qui Nos factus est, recursu, alterius etiam inconvenientis attentio fit, quod scilicet sine licentia vestra Regulares exorcizent; de hoc tamen nihil dicitur, utrum per vos, aut in Synodis vestris, aut in vestris Edictis Decretum fuerit, ne ullus Sacerdos, vel Secularis vel Regularis exorcizare audeat, sive in sua, sive in aliena Ecclesia, sive intra sive extra Cœnobium, quin prius a vobis approbatus sit, atque ita, quin ante licentiam a vobis obtinuerit. Hoc illud est, quod præstari debet, quodque ab Episcopis præstari solet, quemadmodum apud Clericatum *de Sacramento Ordinis decis. 19. num. 42.*; ubi Episcopales Synodos affert, videre licet. Quod si nihilominus, post quam a vobis, tam in hac materia, quam in alia Oratoriorum privatorum, quantum in vobis est, præstitum fuerit, vestra nihilominus præcepta violabantur, ac pœnæ a vobis impositæ, & inflictæ negligentur; nequaquam certe Nos officio nostro deerimus, ut totam auctoritatem nostram in favorem vestrum interponamus; cum nihil antiquius Nobis sit, quam ut Episcoporum, qui Fratres Nostri sunt, jura sarta tecta serventur. Interim tam Fraternitatibus vestris, quam Populis curæ vestræ commissis Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Dat. die 2. Junii 1751.

Datum ex Arce Gandulphi die 2. Junii 1751. Pontificatus nostri Anno Undecimo.

ORDO, ORDINARE.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Ordinis in genere, & in specie essentiam, numerum, institutionem, materiam, & formam.

SUMMARIUM.

1 *Ordo sumitur dupliciter, & quomodo?*
2 *Ordo quid sit?*
3 *Ordines secundum Theologos magis communiter sunt septem; & enumerantur.*
4 *Ex dictis septem Ordinibus quatuor primi nuncupantur minores, & non Sacri, & tres ultimi nuncupantur majores, & Sacri, & quare?*

3 *Subdiaconatus in primitiva Ecclesia non connumerabatur inter Ordines Sacros, bene tamen nunc.*
6 *Secundum autem Canonistas magis communiter sunt novem, & assignantur.*
7 *Et hoc non sine Mysterio, sed ad formam Cœlestis Hierarchiæ, & juxta novem Ordines, seu Choros Angelorum.*
8 *Quod primam Tonsura non sit Ordo proprie dictus, neque Sacramentum, qui Doctores teneant?*
9 *Adducitur pro hac sententia fortis textus ex cap.* Illud 1. *dist.* 77.
10 *Adducuntur etiam ad id variis textus Concilii Tridentini cum declaratione Sacræ Congregat. ejusdem Concilii.*
11 *Oppositam sententiam, scilicet quod prima Tonsura sit Ordo proprie dictus, qui Doctores teneant?*
12 *Adducitur pro hac sententia satis validus textus ex cap.* Cum contingat 11. de ætat. & qualit.
13 *Canonistarum sententiæ videtur clare adhæsisse Sixtum V. in Constitution.* 91. *incipit.* Sanctum, & Salutare.
14 *Et hanc Canonistarum sententiam probavit etiam Sacra Congreg. Episcop. & Regular.*
15 *Eamdem sententiam apertius probavit Sacra Congregatio Concilii.*
16 *Quod Episcopatus non sit Ordo proprie dictus, simpliciter, & adæquate distinctus ab Ordine Præsbyterali, qui Doctores teneant, & quænam sit præcipua eorum ratio?*
17 *At vero Episcopatus probabilius est Ordo Sacramentalis ab Ordine Presbyterali realiter, & adæquate distinctus.*
18 *Respondetur ad rationem adversariorum.*
19 *Omnes, & singuli veri Ordines sunt verum, ac proprie dictum Sacramentum.*
20 *Per hoc tamen, quod singuli Ordines sint sacramenta, non valet inferre, quod Sacramenta sint plura, quam septem, quia omnes, & singuli Ordines constituunt unum dumtaxat Sacramentum Ordinis ut sic, unitate Ordinationis, & finis.*
21 *Ita etiam Characteres particulares singulorum Ordinum insimul constituunt unum duntaxat Chacterem totalem, & completum Ordinis ut sic.*
22 *Prima Tonsura, quæ secundum Theologos non est Ordo, sed dispositio ad Ordines, definitur.*
23 *Secundum Canonistas, qui tenent primam Tonsuram esse Ordinem, aliter definitur.*
24 *Quænam sit materia, & forma primæ Tonsuræ secundum Canonistas?*
25 *Dicitur notanter secundum Canonistas, quia secundum Theologos cum prima Tonsura non sit Ordo, non constat materia, & forma proprie dicta.*
26 *Prima Tonsura secundum Canonistas est ex institutione Christi tradente Apostolo Petro in Ecclesiam derivata.*
27 *Secundum Theologos autem prima Tonsura est ex institutione Ecclesiæ, & assignatur occasio, seu motivum hujus institutionis.*
28 *Ostiariatus quid sit?*
29 *Quæ ejus materia, & forma?*
30 *Quando fuerit institutus?*
31 *Lectoratus quid sit?*
32 *Quæ ejus materia, & forma?*
33 *Quando fuerit institutus?*
34 *Exorcistatus quid sit?*
35 *Quæ ejus materia, & forma?*
36 *Quando fuerit institutus?*
37 *Acolythatus quid sit?*
38 *Quæ ejus materia, & forma?*
39 *Quando fuerit institutus?*
40 *Subdiaconatus quid sit?*
41 *Quæ ejus materia, & forma?*
42 *Quando fuerit institutus?*
43 *Diaconatus quid sit?*
44 *Quæ ejus materia, & forma?*
45 *Quando fuerit institutus?*
46 *Adducitur, & solvitur notabilis objectio de materia Subdiaconatus, & Diaconatus*, ad n. 47.
48 *Presbyteratus quid sit?*
49 *Quæ ejus materia, & forma?*
50 *Quando fuerit institutus?*
51 *Episcopatus quid sit?*
52 *Quæ ejus materia, & formæ?*
53 *Quando fuerit institutus?*
54 *Contactus physicus materiæ remotæ cujusque respective Ordinis est necessarius necessitate præcepti.*
55 *An autem sit etiam necessarius ad valorem Ordinis? concluditur affirmative*, ad n. 56.
57 *Sufficit tamen contactus physicus mediatus.*
58 *At non sufficit contactus moralis.*
59 *Adducitur, & solvitur objectio.*
60 *Affertur, & solvitur instantia, prima responsione*, ad num. 61.
62 *Quoties rationabile dubium emergit de valore Sacramenti, reiterandum est sub conditione.*
63 *Affertur secunda responsio ad supradictam instantiam.*
64 *An sit necesse ad valorem Ordinis, ut contactus materiæ fiat simul physice cum prolatione formæ?* ad num. 65.
66 *Episcopus ordinans debet per seipsum porrigere materiam tangendam ab ordinandis.*
67 *Affertur compendiosa conclusio doctissimi Patris La Croix.*

ORdo sumitur dupliciter. Primo velut *active* sumitur Ordo pro ipsa actuali Ordinatione, seu actione, qua alicui confertur Ordo, seu potestas, aliqua spiritualis in Ecclesia circa Eucharistiam, & hoc modo acceptus Ordo est unum ex Sacramentis novæ Legis. Secundo quasi *passive* sumitur Ordo pro statu, seu gradu potestatis, & Ministerii Sacri circa Eucharistiam, & hoc modo acceptus Ordo non est Sacramentum, sed effectus, & res Sacramenti, seu Sacræ Ordinationis. Sic v. gr. Presbyteratus sumitur, vel pro ipsa actuali Ordinatione alicujus in Presbyterum, & sic est Sacramentum; Vel pro gradu, seu potestate Sacerdotali, quam quis acquisivit vi Ordinationis suæ in Presbyterum, & ratione cujus potest valide consecrare, & absolvere, & hoc modo Presbyteratus non est Sacramentum, sed potius effectus, seu quid consequens ad Sacramentum Ordinis Presbyteratus jam peractum, & sibi collatum; Unde, ut vides, gradus, status, seu potestas Sacerdotalis est res permanens; Sacramentum vero Ordinis Presbyteratus, seu ipsa actualis Ordinatio in Presbyterum est res transiens; Et sic salva proportione dic de aliis Ordinibus. 1

Ordo, seu Sacra Ordinatio est *sacramentum novæ Legis initerabile, quo subjecto capaci cum impressione Characteris spiritualis potestas confertur ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendam, aut circa illud ministrandum.* Est *in re Communis*. Et convenit cum illa longiore definitione, quam tradit Scotus *in* 4. *dist.* 24. *quæst. unic.* §. *De tertio* dicens: „Ordinatio est institutio alicujus in gradu Ecclesiæ præeminenti, cui convenit aliquod ministerium „circa Eucharistiam exhibendum, facta a Ministro idoneo certa verba proferente, & simul cum intentione „debita ministerium gradus illius aliquo signo visibili repræsentans, ex institutione divina efficaciter signans „gratiam, præeminentem, qua ordinatus digne aliquod ministerium exequatur. 2

Ordines secundum Theologos magis communiter sunt septem, scilicet Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, seu Sacerdotium. Ita Magister Sententiarum *in dist. dist* 24. & alii passim. 3

Et quamvis omnes dicti septem Ordines sint aliquid Sacrum deputatumque ad cultum Divinum; tamen quatuor primi nuncupantur Minores, & non Sacri, tres ultimi dumtaxat dicuntur Majores, & Sacri, ut habetur *in cap. A multis* 9. *de ætat. & qualitat.* Primi quatuor dicuntur *Minores* ob minus, & remotius Officium ad quod circa Eucharistiam exercendum deputantur; Et non *Sacri*, non per hoc, quod quasi nihil Sacrum sint, aut contineant, sunt enim & ipsi verum Sacramentum, sicut colligitur ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, & Tridentino *sess.* 23. *cap.* 2. *& Canon.* 2, & tenent omnes: Sed dicuntur non *Sacri* ad differentiam Ordinum Majorum, qui per excellentiam ob rationes mox afferendas appellantur *Sacri*, & ipsis Ordinibus Minoribus tales rationes non competunt. Tres autem ultimi dicuntur *Majores & Sacri*. Primo ex eo, quod per eos ordinati ad majus, & proximius Officium circa Sacram Eucharistiam exercendum deputentur; Sacerdos scilicet ad Sacram Eucharistiam conficiendam, Diaconus ad eam dispensandam, & tractandam in vasis, & Subdiaconus ad ejus materiam subministrandam. Scotus *in* 4. *dist.* 24. *art.* 2. *lit. D.* ut ex ipso notat Mastrius *Theolog. moral. disp.* 19. *num.* 5. & alii passim. Et secundo ex eo, quod in Ecclesia Latina dicti tres Ordines Sacri habent annexum votum perpetuæ Castitatis, & obligationem recitandi Divinum Officium, quibus homines specialiter Deo consecrantur. *Sic Doctores communiter.* 4

Fatendum tamen est, quod Subdiaconatus in primitiva Ecclesia non fuerit connumeratus inter Ordines Sacros, ut expresse habetur *in cap. Nullus in Episcopum* 4. *dist.* 60. ubi dicit Urbanus I. *Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum & Presbyteratum; Hos siquidem solo primitiva legitur habuisse Ecclesia*, & refertur *in cap. A multis* 9. *De ætat. & qualitat.* ibi: *Siquidem Urbanus Papa primus decrevit ut nullus in Episcopum, nisi in Sacris Ordinibus religiose vivens inventus fuerit, eligatur; Sacros* (inquit) *Ordines Diaconatum dicimus, & Presbyteratum; Hos siquidem solos primitiva Ecclesia legitur habuisse*; Et revera Subdiaconis licuit habere uxores usque ad tempora Gregorii primi, ut patet *in cap. Ante triennium* 1, *distinct.* 31, ubi cum olim promoverentur Subdiaconi, non promissa continentia, & licite uterentur uxoribus, & Beneficiis; Et Pelagius Papa postea edidisse & Constitutionem, in qua præcise prohibuit, ne Subdiaconi suis uxoribus commiscerentur; Gregorius illius Successor revocavit illam 5

Con-

Constitutionem tamquam duram, & incompetentem, statuitque, ut Subdiaconi, qui tunc erant, inviti non cogerentur, at in futurum nemo ad Subdiaconatum promoveretur nisi continentiam voveret, ut notat Fagnan. *lib. 1. Decretal. in cap. Nuper 4. de bigamis non ordinandis num.* 33. Hinc ex tunc Subdiaconatus pro Sacro Ordine usque nunc fuit ab omnibus semper habitus, ut expresse habetur *in cap. Miramur 7. de servis non ordinandis*, ibi: *Nam licet Sacer Ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva; tamen a Constitutione Gregorii, atque urbani secundum moderna tempora Sacer gradus minime dubitatur.* Et hoc etiam decisum habetur *in cit. cap. A multis 9. de ætat. & qualit.*

6 Secundum autem Canonistas magis communiter Ordines sunt novem, videlicet septem mox assignati, & *prima Tonsura*, ac *Episcopatus*, de quibus omnibus fit mentio *in cap. Cleros 1. dist. 21.* sequentibus verbis; *Quorum* (Clericorum gradus, & nomina sunt hæc) *Ostiarius Psalmista* (per hunc intelligendo cum Glossa ibidem initiatum prima Tonsura) *Lector, Exorcista, Acholythus, Subdiaconus, Diaconus, Præsbyter, Episcopus*. Et hoc non sine

7 Mysterio, sed ad formam cœlestis Hierarchiæ, & juxta novem Ordines, seu Choros Angelorum.

8 Quod prima Tonsura non sit Ordo proprie dictus, neque Sacramentum, tenent expresse Magister sententiarum, S. Thomas, S. Bonaventura, & Scotus *in 4. distin. 24. qu. unic. in fine*; & Theologi fere communiter, & ex Canonistis tenet Archidiaconus *in cap. Cleros 1. dist. 21. num. 16.* Bellamera *ibidem numer. 4.* Vincentius *cap. Cum contingat. XI. de ætat. & qualit. Persiciend.* Pirhing *lib. 1. decretal. tit. XI. num. 1.* Sanig. *ibidem cap. 1. n. 9.* Cardin. de Luca *tom. 2. disc. 60. de Regularibus nu. 12.* Aloysius Riccius *in Praxi Fori Ecclesiast. part. 3. resolut. 234. n. 7. & 235. nu. 2.* Pignatell. *tom. 2. consult. 66. nu. 11. & tom. 8. consult. 146. n. 7.* cum aliis ibi citatis.

9 Et pro fundamento adducitur satis validus textus *in cap. Illud 1. dist. 77.* ubi Cajus Papa sic expresse habet: *Ad Ordines Ecclesiasticos sic ascendant in Ecclesia, qui ordinari merentur, idest, quis Episcopus esse meretur, sit primum Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde sacretur Acolythus, demum vero Subdiaconus, deinde Diaconus, & postea Presbyter, & exinde, si meretur, Episcopus.* Unde si, ut vides, Ostiariatus ponitur pro primo Ordine, clarum stat, quod nullus alius Ordo antecedit, *argum. cap. Joseph 4. de verbor. signif.* & *l. Proximus 62. ff. eodem*; adeoque prima Tonsura, quæ antecedit Ostiariatum, & est minor illo non est Ordo proprie dictus; nec Sacramentum. Et concordat *cap. A Subdiacono 5. distinct. 93.* ubi distincte enumerantur singuli Ordines, & gradus Ecclesiæ, & tamen nulla fit mentio primæ Tonsuræ, seu Psalmistatus, quod fieri non potuisset, si esset proprio Ordo.

10 Et omissis, brevitatis gratia, variis aliis Sacris Canonibus, qui videri possunt apud Fagnanum *in cap. Cum contingat XI. de ætat. & qualit. a n. 13. ad 35.* colligitur etiam clare ex variis textibus Concilii Tridentini, & signanter *in cap. 2. sess. 23. de Sacramento Ordinis*, ubi enumerat singillatim omnes Ordines, nec tamen inter eos reponit primam Tonsuram; Immo non solum non reponit inter Ordines ipsam primam Tonsuram, sed insuper hanc aperte ab Ordinibus secernit, separatim ipsam uti quid diversum ab illis, & tamquam quid prævium ad eos referendo, ibi: *Ita distributi, ut qui jam Clericali Tonsura insigniti essent, per Minores ad Majores ascenderent.* Et similiter primam Tonsuram tamquam quid diversum ab Ordinibus secernit expressis verbis *cap. 2. sect. 14. de reformat.* ibi: *Ad aliquos Sacros, aut Minores Ordines, vel primam Tonsuram promovere &c.* & *in cap. 6, sess. 23. de reform.* ibi: *Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus.* Ubi, ut vides, Concilium utitur dictione alternativa *Aut*, quæ ponitur inter diversa. Et quod talis fuerit mens ipsius Concilii, scilicet primam Tonsuram inter Ordines non connumerari, pluries declaravit Sacra Congregatio dicti Concilii interpres, ut refert Fagnanus *in cit. cap. Cum contingat nu. 37. & 38. de ætat. & qualit. præficiend.*

11 Oppositam tamen sententiam, scilicet quod prima Tonsura sit Ordo proprie dictus, tenent expresse Glossa *in cit. cap. Cleros 1. dist. 21. verb. Psalmista, & in cit. cap. Cum contingat XI. de ætat. & qualitate, verb. Abbati*; & Abbas *ibidem numer. 1.* Joann. Andreas *num. 12.* Hostiens. *num. 2.* Butrius *nu. 6.* & latissime Fagnanus *n. 45. & sequentibus*, dicens hanc esse communem Canonistarum; Et ex Theologis eidem adstipulari Majorem *in 4. distin. 23. quæst. 1. col. 2.* Joannem Echium *in homilia de ordinibus*, Angelum *in verb. Ordo primo num. 1.* & Clericalem Tonsuram vocare ordinem Alcuinum *lib. De Divinis officiis cap. 33. in 3. tom. Bibliothecæ Sacræ*. Quam etiam (inquit Fagnanus ibidem) secuta est Rota multoties, & præsertim *decis. 731. n. 5. & 6. part. 1. divers. & decis. 30. part. 5. recent. n. 5.*

12 Et pro fundamento hujus sententiæ adducuntur plurimi Sacri Canones, variæque non spernendæ rationes, quarum universim viginti duas affert Fagnanus *loc. citat. nu. 46. ad 118.* & deinde *a nu. 119. ad 135.* respondens ad fundamenta adversariorum. Præcipuum autem, & satis validum fundamentum desumitur *ex cit. cap. Cum contingat XI. de ætat. & qualitat. præficiend.* ubi expresse legitur definitum, quod *per primam Tonsuram juxta formam Ecclesiæ datam, Clericalis Ordo confertur*, adeoque cum clara habeatur decisio Juris pro sententia Canonistarum, standum est litteræ Canonis, & non expositioni, & interpretationi Theologorum dicentium, quod ibi, & alibi sumitur Ordo solum large, & improprie, nam verba, cum possunt, debent intelligi secundum suam propriam significationem; *leg. Non aliter 69. ff. De legatis III.* Tum quia Papa Innocentius III. fuit specialiter ibi interrogatus a Rhotomagensi Archiepiscopo: *An Clericatus Ordo in Tonsura hujusmodi* (idest per Abbates Benedictinos suis Regularibus collata) *conferatur?* & ad hanc interrogationem ipse Pontifex respondit sine alia limitatione affirmative, nempe quod *per primam Tonsuram juxta formam Ecclesiæ datam a talibus Clericalis Ordo confertur*. Atqui hæc responsio simul, & decisio Apostolica fuisset inepta, si nomine *Clericalis Ordinis* voluisset intelligi duntaxat *Ordinem* large, & improprie dictum, cum responsio debeat correspondere interrogationi; *leg. Stipulatio 1. §. 1. & 2. ff. De verborum obligationibus, leg. Is, qui 12. §. 10. ff. Quod vi, aut clam*; *cap. Inter dilectos*, juncta Glossa *verb. Petitionis, de Fide instrument.*

Canonistarum sententiæ videtur clare adhæsisse Sixtum 13
V. in Constitut. 91. incip. *Sanctum, & salutare*; ubi primam Tonsuram appellat Clericalem Characterem, ibi: *Ad suscipiendum Clericalem Characterem, aliosque ordines*; Si enim primam Tonsuram insignitur quis Clericali Charactere, stat clarum, quod prima Tonsura est Ordo Sacramentalis, ut aperte indicat illa dictio *aliosque*, cum ex propria vocabuli significatione dictio *alius* stet implicative; & sic repetitiva similium; *Clement. 2. de celebrat. Missar.* & Glossa *in cap. Hinc etenim verb. Altarum 49.* Idipsum etiam videtur innuere Concil. Trident. *sess. 23. cap. 2. de Sacramento Ordinis* illis verbis: *Qui jam Clericali Tonsura insigniti essent*, ubi per ly *Insigniti*, designatur impressio Characteris in anima recipientis Tonsuram, ut suadent similia verba Apostoli impressionem Characteris denotantia, *2. ad Corinth. 1.* ibi: *Qui unxit nos Deus, qui & signavit nos.* Et *ad Ephes. 1.* ibi; *in quo signati estis Spiritu promissionis Sancto.* Unde etiam prima Tonsura ad instar ceterorum Ordinum est initerabilis, ut censuit Sacra Congregat. Concilii apud Fagnan. *loc. cit. n. 118.* & tenent etiam Theologi; Tum quia nullum Sacramentum prærequirit de necessitate præcepti Characterem Confirmationis, nisi Sacramentum Ordinis; Sanctus Thomas *in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 2. qu. 8.* & alii; Sed prima Tonsura requirit Characterem Confirmationis, ut statuit Tridentinum *sess. 23. cap. 4. de reformat.* Ergo Tonsura est Ordo Sacramentalis.

Et hanc Canonistarum sententiam probavit etiam Sa- 14
cra Congregat. Episcopor. & Regul. nam, ut refert Fa- 14
gnanus *loc. cit. n. 117.* cum ei relatum fuisset Episcopum Cavensem declarasse quendam Clericum primæ Tonsuræ fori privilegio privatum eo, quod Tonsura non imprimeret Characterem, Sacra Congregatio binis Litteris videlicet 12. *Maji* 1620. & 16. *Novembr.* 1621. eidem Episcopo injunxit, ut decretum illud revocaret, & obliteraret, si in eo contineretur declaratio, quod prima Tonsura Characterem non imprimeret, & in posterum a similibus declarationibus abstineret.

Eamdem sententiam apertius probavit Sacra Congregat. 15
Concilii. Siquidem consulta: An Abbas habens jurisdictionem quasi Episcopalem, si aliis, quam Regularibus sibi subditis, primam Tonsuram conferret, censeretur saltem impressisse Characterem; adeo ut taliter tonsuratus, non iterum tonsurari deberet? Respondit impressum esse Characterem, & ita tonsuratum, tonsurari iterum non debere. Hactenus Fagnan. *loc. cit. n. 117. & 118.* ubi postea *sub n. 132.* subjungit, quod cum Sacra Congregat. dixit, Tonsuram a Concilio non haberi pro Ordine, seu Concilium primam Tonsuram non connumerare inter Ordines juxta notata *supra n. 8. in fine*, voluit dicere Concilium non definivisse Tonsuram esse Ordinem, & ideo illam non comprehendisse explicite Minorum Ordinum appellatione, & certe si Concilium hoc definivisset, Congregatio ejusdem Concilii interpres non declarasset in Clericali Tonsura imprimi Characterem, prout declaravit apud ipsum Fagnanum *loc. cit. n. 118.* & patet ex adductis hic in principio, *hujus num.*

Quod Episcopatus non sit Ordo proprie dictus simpli- 16
citer, & adæquate distinctus ab Ordine Presbyterali, docent omnes illi Theologi, qui tenent ordines esse tantum septem; Et fundamentum præcipuum, & ratio hujus sententiæ est, quia per omnem ordinem confertur potestas in Corpus Christi verum, & ordines distinguuntur per diversas potestates, & Ministeria in ordine ad Sacramentum, & Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi; Atqui per Episcopatum non confertur ulla specialis, & distincta potestas in Corpus Christi verum, cum Episcopus nullam habeat potestatem in Corpus, & Sanguinem Christi, quam non habeat quilibet Presbyter, seu Sacerdos; ergo Episcopatus

non est Ordo proprie dictus simpliciter, & ad æquate distinctus ab ordine Presbyterali.

17 At vero Episcopatus probabilius est Ordo Sacramentalis ab Ordine Presbyterali realiter, & adæquate distinctus. Sic Hostiens. *in cit. cap. Cum contingat num. 6. de ætate & qualitate*; quem ibi sequuntur Joannes Andreas Butrius, Cardinalis Ancharanus, Abbas, & ceteri omnes Canonistæ, Gloss. *in proœm. Sexti Decretal. verb. Episcopus*, Gloss. unic. *in cap. Sollicitudo*, & ibi etiam Præposit. *n. 4 dist. 12.* Gloss. *in Clement. In plerisque verb. Aliquid, de election.* Præpositus *in cap. Cleros 1. dist. 21. n. 9.* Fagnan. *in cap. Requisivit 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui*, & ibi Canonistæ communiter, teste Cardin. *ibid. n. 1.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. p. 2. allegat. 1. n. 18.* ubi pro hac sententia citat plusquam 28. etiam ex Theologis, quos sequuntur alii moderniores cum La Croix *lib. 6. part. 1. num.* 2209. Sporer *tom. 3. part. 1. cap. 5. sect. 2. num. 27.* Henno *tom. 2. tractat. 7. de Sacramento Ordinis quæst. 3. conclus. 2.* Averia *quæst. 2. sect. 7.* Illsung *num. 28.* aliique plures contra torrentem aliorum Theologorum, vide *verb. Episcopatus a num. 1. ad 5.* ubi late probatur hæc sententia (a).

18 Ad rationem autem adversariorum, quando dicunt, quod per Episcopatum non confertur ulla specialis, & distincta potestas in Corpus Christi verum, cum Episcopus nullam habeat potestatem in Corpus, & Sanguinem Christi, quam non habeat quilibet Presbyter, seu Sacerdos; Respondetur negando totum id absolute, quia Episcopatus mediate saltem dicit specialem, & distinctam potestatem in Corpus Christi verum, quatenus constituit legitimos Eucharistiæ Ministros ipsos Presbyteros, seu Sacerdotes; Si enim Diaconatus est Ordo, quia continet potestatem serviendi Sacerdoti, quare non erit Ordo Episcopatus, qui continet potestatem ordinandi Sacerdotem? Tum quia Episcopatus continet specialem, & distinctam eminentiorem potestatem ad exercendas actiones Sacramentales, quas simplex Sacerdos exercere non potest, nimirum conferendi Sacramenta Confirmationis, & Ordinis.

19 Ordines, & singuli vere Ordines sunt verum, ac proprie dictum Sacramentum. *Communis* inter Catholicos. Et quidem quod Presbyteratus sit verum Sacramentum novæ Legis a Christo Domino institutum est de Fide in Concil. Trident. *sess. 23. Canon. 3.* ibi: *si quis dixerit, ordinem sive Sacram ordinationem non esse vere & proprie sacramentum a Christo Domino institutum..... anathema sit.* Quod autem ceteri alii veri Ordines sint vere, & proprie Sacramenta novæ Legis, colligitur ex *Concilio Florentino in Decreto Unionis*, ubi post quam dixit, Ordinem in genere esse Sacramentum, ponit sub Ordine tamquam speciem sub genere Diaconatum, Subdiaconatum, & reliquos; Quod autem convenit generi, convenit & speciei, adeoque si ratio Sacramenti competit Ordini ut sic, competit etiam Diaconatui, Subdiaconatui, & reliquis veris Ordinibus. Quod & clarius desumitur ex Concilio Tridentino *cit. sess. 23. Canon. 3.* ubi, ut patet ex propriis verbis supra adductis, tradit indefinite Ordinem esse verum Sacramentum, ibi: *Si quis dixerit Ordinem sive Sacram Ordinationem, non esse vere, & proprie Sacramentum &c.* adeoque omnis verus Ordo est Sacramentum; dicendo enim *Ordo est Sacramentum*, censetur dicere: *Omnis Ordo est Sacramentum*, cum propositio indefinita æquivaleat; Tum quia singuli Ordines habent suum specialem ac diversum Characterem ab aliis, ac sint omnes irreiterabiles, quod aperte demonstrat, omnes, & singulos esse vere, & proprie Sacramenta.

20 Per hoc tamen quod singuli Ordines sit Sacramenta, non valet inferre, quod Sacramenta sint plura quam septem per illam vulgarem argumentationem, quod si singuli Ordines sunt Sacramenta, ergo universim sunt plura Sacramenta quam septem, nempe tredecim in sensu Canonistarum admittentium novem Ordines. Non valet, inquam, sic inferre, quia quando dicitur *Ergo universim sunt plura Sacramenta, quam septem*, distinguitur consequens: sunt plura quam septem quoad speciem infimam, conceditur consequentia, & negatur absurditas: sunt plura quam septem quoad speciem subalternam, seu genus proximum, negatur consequentia, quia omnes Ordines constituunt unam solam speciem subalternam Sacramenti in genere, & in ordinaria Sacramentorum divisione, & numero, seu sub unica ratione Sacramenti Ordinis ut sic, tamquam in sua specie subalterni Sacramenti in genere continente sub se species infimas sic inter se ordinatas, ut omnes reliqui Ordines referantur, seu ordinentur ad unum Presbyteratum tamquam complementum, & ad SS. Eucharistiam velut finem principalem, & sic omnes, & singuli Ordines constituunt unum duntaxat Sacramentum Ordinis ut sic unitate Ordinationis, & finis, in quantum omnes ordinantur ad unum Sacerdotium, & SS. Eucharistiam.

21 Et hac eadem ipsissima ratione Characteres particulares singulorum Ordinum insimul constituunt unum duntaxat Characterem totalem, & completum Ordinis ut sic; ita Doctores communiter.

22 Prima Tonsura, quæ secundum Theologos non est Ordo, sed dispositio ad Ordines, definitur, *quod sit signum distinctivum Ministrorum Ecclesiæ a plebe communi*; Sic in re Communis Theologorum. Secundum Canonistas autem, qui tenent primam Tonsuram esse Ordinem, definitur, quod *sit potestas, per quam Tonsuratus potest Officium canere in Ecclesia Dei, & redditur capax Beneficii Ecclesiastici, & privilegiorum Clericatuum*; Sic in re communis Canonistarum, *arg. cap. Psalmista 20. dist. 23.* & Pontifical. Romano *tit. de Degradatione*, ubi cavetur, quod Episcopus dicat Clerico degradando: *Quod ore cantasti, corde non credidisti, nec opere complevisti; ideo Officium cantandi in Ecclesia Dei a te amovemus.*

24 Materia remota primæ Tonsuræ secundum Canonistas est superpelliceum, proxima autem est traditio, & acceptatio ipsius superpellicei. Forma sunt illa verba prolata ab Ordinante: *Induat te Deus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, & Sanctitate veritatis*: Sic Fagnanus *lib. 1. Decretal. in c. Cum contingat XI. de ætat. & qualitat. n. 86.* Reiff. *lib. 1. Decret. tit. XI. n. 20.* & alii passim; Seu secundum Abbatem, & Hostiensem *in cit. cap. Cum contingat*, sunt illa verba desumpta *ex cap. Psalmista*, ibi: *Vide; ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credideris, operibus compleas.* Dicitur autem, secundum Canonistas, quia secundum Theologos, cum prima Tonsura non sit Ordo, non constat materia, & forma proprie dicta, & secundum ipsos abscissio Capillorum fiat loco materiæ, & loco formæ sient verba illa a Prælato Tonsurante, & a Tonsurando simul prolata: *Dominus pars hæreditatis meæ, & pars mea Deus in æternum.*

26 Prima Tonsura secundum Canonistas est ex institutione Christi tradente Apostolo Petro in Ecclesia derivata; Colligitur ex Concilio Triburiensi *cap. 2. t. 7. Concil. pag. 152. col. 2. in impressione Parisiens.* ubi sic legitur: *si quis irreverens timorem Domini postponens in servos ejus sævire præsumpserit, quos ipse præ ceteris sibi segregavit, & coronæ suæ similitudinem tradente Apostolorum Principe gestare fecit, sortemque illorum se constituit, sicut de iis scriptum est: Ego hæreditas eorum, & Dominus hæreditas mea est.* Cujus rei etiam fit mentio in Epistola Aniceti Papæ relata *in cap. Prohibete 21. dist. 2. de Officium Ecclesiæ cap. 4.* scribunt, hunc usum Tonsuræ in Ecclesiam Evangelicam, & personas Ecclesiasticas fuisse derivatum ex Tonsura Nazaræorum, qui in Lege veteri radebantur in signum cujusdam devotionis, & hoc ritu fuisse tonsos Ezechielem, ut dicitur *c. 5. suæ Prophetiæ*, & Priscillam, Aquilam, & Paulum *in Actibus Apostolorum cap. 18.* ut quemadmodum Nazaræi in veteri Lege divino cultui mancipati crine præciso innovantur, sic etiam Clerici eodem ritu suam innovationem denotent; Unde ex hujusmodi antiquitate colligunt Canonistæ, primam Tonsuram non ex institutione Ecclesiæ, sed Divina traditione ad nos pervenisse, ac proinde Sacramentum esse; Fagnan. *l. c. n. 64.* & alii Canonistæ passim.

27 Secundum Theologos autem Prima Tonsura est ex institutione Ecclesiæ, & occasionem hujus institutionis refert S. Germanus *in Theorica rer. Eccl.* prout habetur *in tom. 4. Bibliothecæ antiquorum PP.* quod cum Divus Petrus Antiochiæ Christum Crucifixum maximo cum ardore prædicaret, quidam perversi hostes nominis Christiani in ignominiam ejusdem caput illi abraserunt, ut in signum opprobrii abradi solebant rei publici criminis; Unde postea factum est, ut illud, quod fuit factum in opprobrium, verteretur in gloriam, juxta illud S. Leonis Papæ *sermone in Natali S. Laurentii*, ibi: *In honorem transferunt Triumphi etiam instrumenta Supplicii.* Et ideo Ecclesia tantam cœpit habere venerationem huic mysteriosæ Tonsuræ, ut, quamvis non desint aliæ considerationes, ipsam receperit tamquam insigne proprium Clericatus. Sic Petrus Patriarcha Antiochenus in Epistola ad Cerularium, quam refert Baronius *anno 1054. num. 41.* & Berninus *tom. 1. Histor. omnium Hæresum fol. 24.* his verbis: *Nos coronam in capite gestamus pro veneratione Principis Apostolorum Petri, super quem Dei Ecclesia est superædificata. Quod enim impii illi ad contumeliam illius Sancti cogitaverunt,*

(a) Quinimmo nullus fere hodie inter Theologos reperitur, qui Episcopatum, verum esse ordinem, eumque a Presbyteratu distinctum, inficietur.

verunt, hoc nos pie ad gloriam, & honorem ipsius faci-
mus.
28 Ostjariatum est potestas, per quam ordinatus in Ostia-
rium, potest recipere dignos, & excludere indignos ab Ec-
clesia, & eam custodire; Sic in re Communis. Materia
29 remota sunt Claves Ecclesiæ: materia proxima est traditio,
& acceptatio dictarum clavium. Forma sunt verba pro-
lata ab Episcopo: sic age quasi rationem Deo redditurus
30 pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur; Communis.
Ostiariatus fuit institutus a Christo inchoative, & denotati-
ve, quando ementes, & vendentes ejecit de templo, &
completive, quando in ultima Cœna dedit discipulis suis
primam potestatem Sacerdotii.
31 Lectoratus est potestas, per quam ordinatus in Lecto-
rem potest legere Lectiones, & Prophetias; Est in re Com-
32 munis. Materia remota est liber Sacras Lectiones, &
Prophetias continens: Materia proxima est ejusdem li-
bri traditio, & accepatio: Forma sunt verba illa ab E-
piscopo prolata: Accipe potestatem, & esto verbi Dei re-
33 lator; Communis. Lectoratus fuit institutus a Christo in-
choative, & denotative quando in medio seniorum Li-
brum Isaiæ Prophetæ aperuit, & completa lectione Pro-
phetæ, clausit, & dedit Ministro, & completive in ulti-
ma Cœna, quando dedit Apostolis suis primam potesta-
tem Sacerdotii.
34 Exorcistatus est potestas, per quam ordinatus in Exorci-
stam potest expellere Diabolum, ne impediat aliquem a sum-
35 ptione Eucharistiæ; Est in re Communis. Materia remota
est Liber Exorcismorum: materia proxima est ejusdem
libri traditio, & acceptatio. Forma sunt verba illa ab E-
piscopo prolata: Accipe, & commenda memoriæ, & ha-
be potestatem imponendi manus super Energumenos, sive
Baptizatos, sive Catechumenos. Exorcistatus fuit institutus
36 a Christo inchoative & denotative, quando tetigit aures
surdi, & muti dicens: Epheta, quod est aperire, & quan-
do ejecit septem Dæmonia de Maria Magdalena, & com-
pletive in d. ultima Cœna.
37 Acolythatus est potestas, per quam ordinatus in Acoly-
thum potest accendere lumina, & portare urceolos cum vi-
no, & aqua; Sic in re Communis. Materia remota est du-
plex partialis, una est candelabrum cum cereo extincto,
alia sunt urceoli vacui; Materia proxima est horum tra-
ditio, & acceptatio. Forma etiam est duplex partialis,
38 una sunt illa verba prolata ab Episcopo; Accipe Cerofe-
rarium cum cereo, ut scias te ad accendenda Ecclesiæ lu-
mina mancipatum in nomine Domini; alia partialis forma
sunt illa verba: Accipe urceolos ad suggerendum vinum,
& aquam in Eucharistiam sanguinis Christi in nomine Do-
mini. Acolythatus fuit institutus a Christo inchoative,
39 & denotative, quando dixit: Ego sum lux mundi,
qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lu-
men vitæ, & completive in d. ultima Cœna.
40 Subdiaconatus est potestas, per quam, ordinatus in Sub-
diaconum potest portare Calicem cum vino ad Altare,
præparare necessaria ad Eucharistiam, & legere Episto-
lam; Est in re Communis. Materia remota est duplex par-
41 tialis, una est Calix vacuus sine vino, & patena vacua
sine Hostia, & alia est Liber Epistolarum: Materia pro-
xima est horum traditio, & acceptatio. Forma etiam est
duplex partialis; una sunt illa prima verba prolata ab
Episcopo: Vide cujus ministerium tibi traditur; ideo te
admoneo, ut ita te exhibeas, qui Deo placere possis; alia
sunt hæc secunda verba: Accipe librum Epistolarum, &
habe potestatem legendi eas in Ecclesia Sancta Dei, tam
pro Vivis; quam pro Defunctis, in nomine Patris, &
42 Filii, & Spiritus Sancti. Subdiaconatus fuit institutus a
Christo, quando in ultima cœna dedit Apostolis primam
potestatem Sacerdotii, & completive, quando post cœ-
nam linteo se præcinxit, & missa aqua in pelvim pedes
Discipolorum lavit.
43 Diaconatus est potestas, per quam ordinatus in Diaconum
potest proxime Sacerdoti in ministerio Altaris assistere, &
44 Evangelium legere; sic in re Communis. Materia remota
est duplex partialis, una est manus dextera Episcopi impo-
nenda super caput Ordinandi, alia est liber Evangelio-
rum; Proxima autem est duplex partialis, una est impo-
sitio ipsius manus dexteræ facta ab Episcopo supra caput
Ordinandi, alia est traditio, & acceptatio libri Evangelio-
rum. Forma autem est duplex partialis, una sunt prima
illa verba prolata ab Episcopo: Accipe Spiritum sanctum
ad robur, & ad resistendum Diabolo & tentationibus ejus,
in nomine Domini, alia sunt hæc secunda verba: Acci-
pe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, tam pro
vivis, quam pro Defunctis, in nomine Domini. Diacona-
45 tus fuit institutus a Christo, quando in ultima Cœna
Corpus, & Sanguinem suum dispensavit Discipulis, &
completive, quando post cœnam suos Apostolos dormien-
tes excitavit dicens: Vigilate, & orate.
46 Hic occurrendum venit vulgari objectioni, quæ solet
afferri contra assignatam materiam pro Subdiaconatu, &
Diaconatu; solet enim objici, quod liber Epistolarum, &
liber Evangeliorum non erant in primordio Ecclesiæ, &
tamen ordinabantur Subdiaconi, & Diaconi, ergo nec
liber Epistolarum est materia necessaria Subdiaconatus,
nec liber Evangeliorum materia necessaria Diacona-
tus, quia, si talis materia esset nunc necessaria, & essen-
tialis pro dictis Ordinibus, fuisset etiam necessaria, & es-
sentialis tunc, cum materia necessaria, & essentialis pro
Sacramento Ordinis fuerit a Christo instituta, adeoque sit
quoad substantiam invariabilis ab Ecclesia.
Ali respondetur, quod licet in primordio Ecclesiæ libri 47
Epistolarum, & Evangeliorum non essent materia necessa-
ria, & essentialis dictorum Ordinum, cum tunc nedum ex-
tarent, tamen ex post fuerunt ab Ecclesia determinati pro
materia necessaria; Nec in hoc potest dici Ecclesiam mu-
tasse, & variasse, materiam a Christo institutam, sed so-
lum determinasse in specie materia a Christo in genere
designatam; Christus enim instituit solum materiam in
genere, idest positionem, seu traditionem alicujus rei sen-
sibilis aptæ ad exprimendum Ordinem, qui conferunt, at
specialem ejus rei, seu signi sensibilis determinationem re-
liquit Ecclesiæ, quæ ad impositionem manuum, seu aliam
materiam, qua utebantur Apostoli in primordio Ecclesiæ,
potuit addere, & decernere librum Epistolarum pro ma-
teria Subdiaconatus, & librum Evangeliorum pro mate-
ria Diaconatus, utpote magis apte, & clare exprimen-
tes potestatem, & Officium dictorum respective Ordinum;
Sic Bellarminus de Ordine cap. 9. in fine; Comitolus lib.
1. resp. mor. q. 52. Card. de Lugo disp. 2. de Sacram. sect. 5.
Gobat tom. 1. tract. 8. n. 51. Sporer loc. cit. n. 18. Petrus
Marchantius in Tribunal. t. 1. tract. 6. tit. 5. q. 2. Diana
part. 10. tract. 15. resolut. 65. cum S. Bonaventura, & aliis
triginta ibi citatis sic plurimi alii.
Presbyteratus est potestas, per quam ordinatus in Presby- 48
terum potest consecrare Corpus, & Sanguinem Christi, &
remittere peccata Fidelibus; Est in re Communis. Mate- 49
ria remota est duplex partialis, una est Calix cum vino,
& Patena cum Hostia, alia sunt manus Episcopi impo-
nendæ supra caput Sacerdotis: Proxima etiam est duplex
partialis, una est traditio, & acceptatio ipsius Calicis
cum vino, & Patenæ cum Hostia, alia est ipsa ulti-
ma impositio manuum facta ab Episcopo super caput Sa-
cerdotis. Forma etiam est duplex partialis, una sunt illa
prima verba prolata ab Episcopo: Accipe potestatem offe-
rendi Sacrificium Deo Missamque celebrandi, tam pro vivis,
quam pro Defunctis, in nomine Domini, Alia sunt vero
hæc: Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris pecca-
ta, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenti sunt. 50
Presbyteratus in ordine ad conficiendum Corpus, & San-
guinem Christi fuit institutus a Christo, quando in ul-
tima Cœna panem, & vinum convertit in suum Corpus,
& Sanguinem, dicens Apostolis; Accipite, & comedite,
hoc est Corpus meum. Hoc facite in meam commemoratio-
nem. In ordine vero ad absolvendum Fideles a peccatis,
quando post Resurrectionem dixit: Quorum remiseritis
peccata, remittuntur eis &c.
Episcopatus, qui ex dictis sub num. 15. probabilius est 51
Ordo Sacramentalis ab Ordine Presbyterali realiter, &
adæquate distinctus, secundus Communem Canonistarum,
& plurimorum Theologorum: Est potestas, per quam or-
dinatus in Episcopum potest conferre Sacramenta Confirma-
tionis, & Ordinis; idest potest conficere Sacramentum,
Chrisma, & Oleum Sanctum &c. ac ordinare Sacerdo-
tes, & Episcopos; Est in re communis. Materia remota 52
est duplex partialis, una est liber Evangeliorum impo-
nendus super cervicem & scapulas consecrandi, alia sunt
manus Consecratoris, & duorum assistentium Episcopo-
rum imponendæ super caput consecrandi: Proxima etiam
est duplex partialis, una est in ipsa libri Evangeliorum
impositio super cervicem, & scapulas consacrandi alia est
ipsa impositio manuum Consecratoris, & duorum Episco-
porum assistentium super caput consecrandi. Forma sunt
illa verba, quæ dum ipsum electum Episcopum consecrant,
proferunt Consecrator, & duo Episcopi assistentes, vi-
delicet: Accipe Spiritum Sanctum &c. Fagnan. lib. 1. De-
cretal. in cap. Requisisti 1. de ordinatis ab Episcopo, qui 53
renunciavit Episcopatui numer. 59. & alii. Episcopatus
probabilius institutus fuit a Christo, quando Joann.
cap. 21. num. 18. dixit Petro: Pasce oves meas. Fuit enim
Petrus primus Episcopus a Domino institutus, & quidem
Episcopus universalis Ecclesiæ per dicta verba: Pasce
oves meas, ut scribit Fagnan. loc. c. num. 85. adducens
cap. Considerandum 53. & cap. Fidelior fructus 54. dist. 50.
cap. Significasti 4. de elect. & Glossam in cap. in Novo
testam. 2. dist. 21. Aversa tamen quæst. 2. sect. 10. pro-
babiliter dicit, institutum fuisse cum Sacerdotio; Vide La
Croix lib. 6. part. 2. num. 2207. ubi concludit, quod di-
cendum videtur. Ordines alios, utpote tendentes ad Sa-
cerdotium, esse institutos, quando data est prima potestas
Sacerdotii (a).

Con-

(a) Ea, quæ de ordinum hierarchicorum materia & forma edisserit noster Auctor, jam pene antiquata habentur a
nostri

Contactum realem & physicum materiæ remotæ cujusque respective Ordinis esse necessarium necessitate præcepti Ecclesiastici, adeo ut sine dubio peccaret mortaliter, qui advertenter, & deliberate illum omitteret, est certissima, & communissima omnium Doctorum tam Canonistarum, quam Theologorum sententia, quia graviter delinqueret contra præceptum ac morem universalis Ecclesiæ, & Rubricas Pontificalis id præscribentes, & redderet, ac susciperet Sacramentum dubium.

55 An autem contactus realis, & physicus sit etiam necessarius ad valorem, & essentiam Ordinis, adeo ut sine ipso sit invalida ordinatio, & non recipiatur Sacramentum, variant Doctores. Negativam sententiam tuentur Albertus Magnus *num.* 4. *dist.* 24. *art.* 34. *ad* 2. Vasq. *disput.* 248. *num.* 6. *cap.* 2. Henriq. *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 11. Victories, Armilla, Zambran. & alii citati, & sequuti a Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 5. *num.* 4. Reiffenst. *Theol. mor. dist.* 12. *tract.* 14. *quæst.* 5. *num.* 68. Sporer *tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *sect.* 3. *num.* 35. Filiucius, Reginaldus, Dicastillus, & alii ab ipso allegat. *sub n.* 34. Diana *part.* 3. *tract.* 3. *res.* 185. cum aliis ibi citatis, Mollesius *tract.* 2. *cap.* 1. *num.* 42. & alii. Immo aliqui ex ipsis, & signanter Vasquez, Layman, Gobat & Sporer *loc. cit.* volunt, nullum, nequidem moralem contactum, requiri ad essentiam, & valorem Ordinis.

56 At vero affirmativam, quam nos sequimur, sententiam, nempe contactum physicum, & realem saltem mediatum requiri ad essentiam, & valorem Ordinis, & neque sufficere contactum moralem, defendunt, S. Thomas *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 1. *art.* 1. *quæst.* 5. *ad* 3. expresse dicens: *Tamen ipsa verba formæ videntur ostendere, quod tactus materiæ sit de essentia Sacramenti, quia dicitur; Accipe hoc, vel illud*; Pontas *tom.* 2. *verb. Ord. cas.* 13. 14. *&* 15. Paludanus *quæst.* 1. *art.* 1. *in fine*, Sylvester *verb. Ordo* 2. *quæst.* 4. Angelus *ibid.* 1. §. 7. Cajetanus *tom.* 1. *Opusc. tract.* 26. Viguerius *in inst. Theol. cap.* 16. §. 16. Mastrius *Theol. moral. disp.* 19. *n.* 26 cum aliis ibi citatis, Felix Potestas *tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 1. *n.* 135. Matthæucc. *Cautela Confessarii lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 13. Coninch *disp.* 20. *dub.* 7. *n.* 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 9. *quæst.* 1. *punct.* 5. Busembau *lib.* 6. *part.* 2. *cap.* 2. *n.* 2. La Croix *ibid. n.* 2148. cum aliis citatis, Henno *tom.* 2. *tract.* 7. *disp. unic. de Sacram. Ordinis quæst.* 4. *art.* 3. *concl.* 1. Bonacina *de Sacram. Ordinis disp.* 8. *quæst. unic. part.* 3. *num.* 11. testans de communi contra supra citatos. Et ratio est, quia juxta communem, & usitatam significationem verborum formæ *Accipe &c.* requiritur, ut is, qui dicitur accipere, ad minimum tangat rem oblatam; Tum quia Pontificale Romanum *in Rubric. de Episcop. consecrando* sic expresse habet: *Moneat Ordinandos, ut instrumenta, in quibus character imprimitur, tangant*, ut advertit Fagnanus *lib.* 1. *Decretal. in cap. Cum venisset* 1. *de Sacra Unction. num.* 34. quod ex perpetua Ecclesiæ praxi ab omnibus Episcopis observatur sollicite requirendo, ut ab omnibus Ordinandis vere physice, & realiter tangatur materia tradita, quæ praxis per traditionem ex Christi institutione profecta esse videtur; Tum etiam quia in quolibet Sacramento habente materiam, necesse est, ut suscipiens contingat illam sicuti patet in Baptismo, Confirmatione, & aliis adeoque &c.

57 Fuit dictum notanter requiri contactum physicum *saltem mediatum*, quia certum est non exigi contactum immediatum cujusque materiæ ad essentiam Sacramenti requisitæ; Presbyterandi enim nunquam tangunt immediate vinum contentum in Calice, quod tamen spectat ad materiam essentialem Sacramenti. Hinc qui claves, urceolos, librum Epistolarum, & Evangeliorum, Calicem &c. tangeret manum obvoluta Chirotheca, strophiolo, superpelliceo &c. non ideo esset irritus Ordo, quia communissime, & rectissime dicitur tangere, vel palpare hominem, qui eum apprehendit manu ut supra obvoluta; Sic Doctores communiter tradentes insuper non esse necesse ad valorem Sacramenti, quod materia tangatur utraque manu, sed sufficere si tangatur una tantum manu vel uno tantum digito, quia sic adhuc verificatur tactus, quælibet res sufficienter est, & dicitur tacta. Immo etiam si solis manus unguibus, quia ipsi pars digiti censentur, ut tradunt in terminis Card. de Lugo *Res. moral. lib.* 1. *dub.* 1. *n.* 8. Sporer *loc. cit. n.* 38. Gobet *loc. cit. numer.* 62. La Croix *loc. cit. n.* 2155. & alii, quia si solis unguibus quis laceret vultum alterius, vere dicitur eum tetigisse: Nulla enim lex exigit, ut utraque manu tangatur materia; unde non debemus dicere, quod id requiratur ad valorem Sacramenti, cum sine ipso utriusque manus contactu salvetur forma Sacramenti, & auctoritas Scripturæ, vel Ecclesiæ nos non cogatur ad ipsum requirendum; In praxi tenendum est, quod materia tangenda sit nuda altera saltem manu. Insuper advertunt; & tradunt Filiuccius *tractat.* 9. *num.* 39. Busembau *loc. citat. num.* 2. La Croix *loc. cit. num.* 2155. & alii, contactum faciendum esse utraque ex præcepto ad scrupulum vitandum.

Etiam notanter fuit factum, non sufficere *contactum moralem*, videlicet si quis manum extendat, & appropinquet materiæ, & non tangat illam seu inclinatione capitis, vel aliquo æquivalenti signo significet se materiam oblatam ab Episcopo acceptare, quia cum sententia nostra requirens ad valorem Sacramenti contactum physicum saltem mediatum, sit tutior sententia contraria docente sufficere contactum moralem, non videtur posse tute illam sequi post damnatam ab Innocentio XI. propositionem primam, quæ dicebat, licitum esse in conferendis Sacramentis sequi sententiam probabilem, relicta tutiori, etiam quando agitur de valore Sacramenti. Unde ut refertur Mastrius *disp.* 19. *Theolog. moral. num.* 26. Clemens VIII. aliquos sic ordinatos ab Episcopo Sagiensi sub conditione reordinari præcipit. Quod & docet Pontas *verb. ordines cas.* 13. 14. 15. per text. *in cap. Pastoralis* 1. *de Sacrament. non iterand.* ubi Innocentius III. statuit, quo *caute supplendum (est), quod incaute fuerat prætermissum*, & *in cap. Presbyter* 3. *eod. tit.* ubi Gregorius IX. decrevit, quod *statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos caute supplendum (est) quod per errorem extitit prætermissum*. 58

Nec valet objicere, quod ex dictis duabus Decretalibus colligitur potius, quod contactus physicus non sit de essentia Sacramenti, quia licet in ordinatione Subdiaconi fuerit omissa impositio manus, ut dicitur *in cit. Cap. Pastoralis*, & etiam ut dicitur *in cit. Cap. Presbyter*, fuerit omissa in ordinatione Presbyteri, & Diaconi dicta manus impositio, quæ, ut ibi, fit tactu corporali, idest physico, adhuc in utroque loco flagitur, quod non sit Sacramentum iterandum, sed solum esse supplendum, quod incaute extitit prætermissum, quod clare indicat contactum physicum non requiri ad essentiam Sacramenti, aliter si ita requireretur, fuisset iterandum Sacramentum sine ipso collatum, utpote, irritum & invalidum. Non valet, inquam, quia ibi Pontifex accepit verbum *itero* in propria sua significatione, quatenus idem sonat, ac iterum conferre idem specie Sacramentum jam semel rite collatum. Non autem iterum confertur, quod nunquam rite fuit collatum, juxta illud *Cap. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato*, ibi: *Non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum*, & illud *Cap. Solemniter* 18. *de consecrat. distinct.* 5. ibi: *Non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum*, & illud *Cap. Si nulla* 113. *de consecr. dist.* 4. ibi: *Quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, ut videatur iteratum*. Et non dicitur actum, cum aliquid superest ad agendum, ut dicit expresse Glossa *in citat. Cap. Pastoralis verb. Permittit*; per text. *Leg. Penult. Cod. ad Sylanianum*, *Cap. Illud* 15. *&* *Cap. Nihil* 16. *caus.* 7. *quæst.* 1. etiamsi id quod superest ad agendum, seu supplendum, dubitetur esse de substantia, quia generaliter quotiescumque dubitatur, an aliquid, quod omissum fuerit, sit de substantia ordinis nec ne, & tamen expressum est jure, ut fieri debeat, æstimari debet de substantia, & tota ordinatio est repetenda saltem sub conditione; *Cap. Presbyteri* 2. *C. Chorepiscopi* 5. *dist.* 68. *C. Nihil* 16. *caus.* 17. *quæst.* 1. *Cap. Unic. de Clerico per saltum promoto*, *&* *Cap. De quibus de Baptismo*, cum similibus. Sic expresse Fagnan. *in Cap. Cum venisset de S. Unction. numer.* 54. cum Innocent. Raymund. Goffred. Hostiens. Fribgur. Archidiacon. S. Antonin. Turrecremat. Angelo, Armilla, Pisanella, Joann. Andrea, Butrio, Card. ibidem ab ipso allegatis, & ipso teste omnes alii *in dict. Cap. Cum venisset*. Unde dicendum est, Pontifices in dictis Decretalibus *cap. Pastoralis*, *&* *c. Presbyter*, solum velle nihil esse iterandum quoad ritus, & cæremonias, se caute, idest secrete, & sine solemnitate ad evitandum scandalum, supplendum esse, quod defuit, nempe essentiales Sacramenti, quod non dicitur iterari, per jura supra adducta, ut etiam explicat Juenin *diss.* 9. *qu.* 3. *Cap.* 2. *in resp. ad* 4. *objectionem*, dicens, laudatos Pontifices ideo statuere ordinationem in proposito casu non debere iterari, quod supponat peractam non fuisse. Non enim dicitur iterari quod ne semel quidem peractum est. 59

Neque valet instare, quod Pontifex *in cit. cap. Pastoralis* pariformiter loquatur de manus impositione in Ordinatione Subdiaconi omissa, & de supplendo defectu balsami in Confirmatione non adhibiti, adeoque cum balsamum non sit de essentia materiæ Confirmationis, neque manuum impositio, & contactus physicus cujusvis respective materiæ erit de essentia Ordinationis. Non valet, inquam, instantia. Respondetur enim primo, quod so- 60

---

nostri temporis Theologis. Plures viri eruditi ostenderunt aut eam in manuum impositione esse sitam, ut Morinus, Juvenin. Tournely, cæterique recentiores, qui hac de re scripsere. Confer inter ceteros Hellier. *de Sanctis electionibus, & ordinationibus* Part. II. Sect. II. Cap. 2. Etsi ad praxim quod attinet, nihil immutandum sit ex iis, quæ a proprio uniuscujusque Ecclesiæ ritu præscribuntur.

secundum nonnullos classicos Doctores, quos sequitur Barbosa *in c. cap. Pastoralis numer.* 1. Engel *ib. numer.* 7. Reiffenstuel *lib.* 1. *Decret. tit.* 16. *num.* 6. dictus textus incuria Librariorum sit corruptus, & vera littera ibi habeat *Diaconatus* pro ly *Subdiaconatus*, ut advertit Innocentius, prout etiam in duobus vetustioribus exemplaribus legi notat Glossa marginalis *ibidem*. Unde nec Papa, quando ordinat Subdiaconum, manum imponit, ut testatur Abbas *in cit. cap. Pastoralis*, nec Pontificale Romanum auctoritate Gregorii XIII. editum ullam in Ordinatione Subdiaconi manuum impositionem præscribit, & expresse dicitur *in cap. Subdiaconus* 15. *dist.* 23. quod Subdiaconus, cum ordinatur, non recipit manus impositionem, sed duntaxat Diaconus, ut habetur *in c. Diaconus* 11. *ead. dist.* 23. Hinc tenendo per supra dicta, quod ibi legi debeat *Diaconatus* pro verbo *Subdiaconatus*, ne superflua videatur dispositio Pontificis, quod caute sit supplenda manuum impositio omissa in ordinatione Subdiaconi, ubi nullimode requiritur, respondetur, quod æque, & juste loquitur Pontifex pariformiter de supplenda impositione manus in Ordinatione Diaconi omissa, & de supplendo defectu balsami in Confirmatione non adhibiti, quia & impositio manus dexteræ Episcopi cum illa verborum forma *Accipe Spiritum Sanctum ad robur &c.* est materia partialis Ordinis Diaconatus, sicuti & impositio manuum Episcopi sub illa verborum forma: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata &c.* est materia partialis Ordinis Presbyteratus caute supplenda procul dubio statutis temporibus, si fuerit prætermissa, ut disponitur *in cit. cap. Presbyter*, & admixtio balsami est pars materiæ ad valorem Confirmationis essentialiter requisitæ, caute etiam supplenda, si fuerit omissa.

61 Quod enim impositio manuum sit de essentia Diaconatus Presbyteratus; colligitur etiam ex textu *dict. cap. Presbyter*, in quo supponitur, hos Ordines omissa manuum impositione non fuisse revera collatos, sed postea primum fuisse conferendos, ut patet ex illis verbis: *Statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos caute supplendum*, ut recte notant Pirhing. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 16. *n.* 5. §. *Notandum tertio in fine*, Reiffenstuel *ib. num.* 11. *& sequent.* Tanner. *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 2. *dub.* 3. *num.* 65. & alii. Et quod admixtio balsami sit de essentia Confirmationis, fuit probatum *in verb. Confirmatio art.* 1. *num.* 8. *&* 10. per Jura, Concilia, Decreta, & classicos Doctores ibi allegat. Quibus adde Mastrium *Theol. mor. disp.* 17. *num.* 69. testantem ex declaratione Pauli III. & Pii IV. sufficere ad majorem commoditatem quodcumque balsamum etiam Indicum, ubi nascitur in magna copia; Layman *lib.* 5. *Theol. moral. cap.* 2. *num.* 1. Henno *tom.* 2. *tract. de Confirmat. disp. unica qu.* 3. *conclus.* 2. Henricx *disp.* 9. *de Sacram. Confirm. qu.* 2. *num.* 1. Frassen *ibid. n.* 9. Pisignanum *disp.* 7. *qu.* 21. *art.* 3. Felic. Potest. *tom.* 1. *part.* 4. *p.* 5. *num.* 3015. Bonacin. *de Confirmat. disput.* 3. *qu. unic. punct.* 3. *num.* 2. Rosignol. *de Confirmat. qu.* 2. *art.* 1. *concl.* 3. cum multis ibi allegatis, Bosco *de Confirmatione n.* 58. aliosque innumeros communiter explicantes text. *in c. cap. Pastoralis*, nempe *quod in talibus non est aliquid iterandum, seu caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum*, respectu Confirmationis collatæ non simplici oleo sine admixtione balsami, modo supra explicato respectu Ordinationis factæ sine impositione manuum: idest quod non debeat tunc iterari Sacramentum, eo quod supponatur sine parte suæ materiæ essentialis non fuisse collatum, & non dicatur iterari, quod nec semel quidem peractum est; sed caute esse supplendum defectum privatim adhibendo Chrisma, eoque Confirmandum in fronte rursus inungendo, cum debita verborum forma, & intentione: ita tamen ut aliæ cæremoniæ accidentales, puta nova adhibitio Patrini, alapæ, & hujusmodi semel solemniter adhibitæ, postmodum omittantur: sicque salvatur dispositio Innocentii III. *in c. cap. Pastoralis*, & praxis universalis Ecclesiæ Sacramentum Confirmationis per Chrismatis unctionem in fronte factam solitæ conferre, & damnatio primæ propositionis ab Innoc. XI. facta, & mens Concilii Florentini, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Scoti, Alensis, ac aliorum, non aliter pro necessitate Sacramenti Confirmationis loquentium de balsamo, ac de oleo, teste Mastrio *in* 4. *Sentent. disp.* 2. *q.* 8. *n.* 223. ubi *n.* 225. advertit, quod jplemet Innocentius III. jam dixerat in *c. Veniens unic. de Sacra Unctione*, Chrisma, quod ex oleo fit, & balsamo, esse hujus Sacramenti materiam.

62 Quotiescumque autem rationabile dubium emergat de valore Sacramenti, idest an illud hic, & nunc valide collatum fuerit, est reiterandum sub conditione, si fuerit invalidum, ut expresse statuitur *in cap. De quibus* 2. *de Baptismo*, ibi: *De quibus dubium est, an Baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis: Si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, Ego te baptizo &c.* Ex appositione enim talis conditionis, & præcavetur omni injuriæ Sacramenti, & omne præjudicium sacrilegæ reiterationis evitatur. Ad nostrum propositum attendendæ sunt tres aureæ illæ regulæ, quas universaliter in omnibus dubiis circa materiam, & formam Sacramentorum observandas esse tradit Scotus *in* 4. *dist.* 3. *q.* 2. §. *Tertio de forma*. Prima est: *Si possibilitas adest, via tutissima est eligenda*. Secunda: *Si non adest possibilitas, via tutissima proxima est tenenda*. Tertia: *Cessante impossibilitate, caute est supplendum, quod impossibilitas prohibebat*.

Respondetur secundo ad instantiam, quod, retinendo 63
textum, prout jacet in *c. cap. Pastoralis*, ne videatur privata auctoritate variari textus ibi litteralis sub verb. *Subdiaconatus* per tot sæcula ab ipsis Summis Pontificibus toleratus, adhuc stat inconcussa nostra conclusio, dicendo, quod textus ibi non loquitur de impositione manuum consecratoria, quæ non datur Subdiacono ex *cit. cap. Subdiaconus*, sed duntaxat Diacono ex *cit. cap. Diaconus*; sed loquitur solum de quadam manuum impositione deprecatoria, quæ est quædam benedictio, juxtam Glossam *in c. c. Pastoralis, verb. Impositione*, & constat ex *cap. Manus* 74. *caus.* 1. *q.* 1. quæ fit etiam in Minoribus Ordinibus constitutis, ut habetur *in cap. Quoniam* 1. *dist.* 69. prout docent Abbas *in c. cap. Pastoralis* §. *Opponitur*, Pirhing. *c. tit.* 16. *num.* 2. Reiffenstuel *ib. n.* 7. Layman *loc. c. n.* 1. & plures alii. Sicque in utroque casu salvatur dispositio Innocentii III. *in d. cap Pastoralis*, quod sit *caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum*; nempe in casu Ordinationis Subdiaconi supplendam esse dictam manuum impositionem deprecatoriam, seu benedictoriam omissam, & in casu collationis Confirmationis supplendam esse admixtionem balsami cum debita verborum forma, & intentione modo supradicto. Unde quia in casu Ordinationis Subdiaconi tantum defuerat quid accidentale, tantum accidentale supplendum erat, & quia in casu Collationis Confirmat. defuerat substantiale, ideo substantiale supplendum erat, & in neutro casu ob id iterant Sacramentum. Non in casu Subdiaconi, quia ibi suppletur tantum quid accidentale non ingrediens essentiam Ordinationis. Nec in casu dictæ Confirmationis, quia cum ibi defuerit pars essentialis, non fuit tunc valide Sacramentum collatum, adeoque non dicitur postea iterari, sed primo conferri, cum non dicatur iterari, quod ne semel quidem peractum est, per jura adducta *supra num.* 57.

Non esse necesse ad valorem Sacramenti Ordinis, ut 64
contactus materiæ fiat simul physice cum prolatione formæ, sed sufficere, si fiat simul moraliter, idest paulo ante, vel paulo post, defendunt Bonacina *loc. c. numer.* 13. Valentia, Emmanuel Sà, Nugnus, Henriquez, Reginaldus, & alii ab ipso ibi allegati, Layman *loc. c. num.* 3. *in fine*, cum Victoria, & aliis ibi citatis, Card. de Lugo *respons. moral. lib.* 1. *dub.* 33. *num.* 1. Palaus *tract.* 27. *part.* 4. *num.* 20. Sporer *loc. c. num.* 37. Felix Potest. *loc. c. num.* 116. Rosignolus *de Sacramentis in genere part.* 1. *q.* 2. *art.* 3. *num.* 5. *& seq.* & alii id probantes etiam ex praxi nonnullorum Episcoporum, qui, teste Marchino *de Ordine tract.* 1. *part.* 1. *cap.* 16. *num.* 13. quando plures sunt initiandi Ordine Sacerdotali, prolata semel forma in plurali, *Accipite potestatem &c.* præbent materiam pluribus successive tangendam, non repetita forma, atque validam esse talem Ordinationem fuisse decisum Romæ in quadam Congregatione testatur Martinus Fornarius *de Oratione cap.* 2. *n.* 5. apud Bonacinam *l. c. n.* 17. tunc enim habetur simultas moralis, nec tollitur proprie significatum illorum verborum *Accipite potestatem &c.* quamvis in prolatione eorumdem non coexistat physice contactus, sed tantum moraliter, idest paulo post.

Navarrus vero *in Manual. cap.* 22. *n.* 17. Cajetan. 65
in Opusc. tr. 26. Paludan. apud & cum Sylvestro verb. *Unctio* §. 7. La Croix *lib* 6. *part* 2. *num.* 2148. cum Cajetan. Ricard. Navarr. Granado, & aliis ibi citatis, Matthæucc. *Cautela Confessarii lib.* 4. *cap.* 7 *num.* 14. & alii plures sustinent, ad valorem Sacramenti traditionem materiæ, & prolationem formæ debere esse simul non tantum simultate morali, sed etiam physica, saltem in aliqua parte, adeout si totaliter ponatur prolatio formæ ante, vel post contactum materiæ, nullo modo subsistat Sacramentum. Hinc quia hæc sententia est tutior prima, adeout Gobat *tract.* 7. *caus.* 4. *num.* 114. licet primam defendat, non audeat eam vocare moraliter certam ut advertit etiam Sporer *l. c. n.* 37. quamvis ipsa non careat sua probabilitate, cum tamen agatur de valore Sacramenti, ubi sequenda est tutior, ut ex propositione 1. inter damnatas ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1679. non est in praxi ab hac posteriori recedendum, nisi aliter constet esse vere a *Sancta Sede* decisum. Tum quia Scotus *in* 4. *d.* 6. *q.* 3. Cajetanus, Navar. & alii gravissimi Doctores, teste Sporer *loc. cit. c.* 1. *num.* 83. negant valere Baptismum, si tota forma pronuncietur ante cœptam, vel finitam ablutionem: Felix Potestas *loc. cit. num.* 137. expresse dicit: Tutius autem est, ut saltem priusquam materiæ traditio finiatur, formæ prolatio incipiat, aut e converso, ut communiter Doctores docent de Baptismo. Unde recte contra alios infert Gobat *tr.* 2. *n.* 61. *& tract.* 1. *n.* 20. omnino repetendum esse Baptismum taliter collatum, addens; Idem omnino sentio de Ordine Presbyteratus, & Episcopatus, quippe ex quorum irrita collatione oriri possunt innumera mala. Sicque in praxi est omnino sequenda nostra sententia, quia quamvis juxta sententiam adversariorum esset

valida talis Ordinatio, adhuc etiam secundum ipsos adversarios esset graviter illicita, ita ut peccaretur mortaliter, si sine gravi necessitate id fieret, ut cum aliis advertit Sporer *cit. num.* 27. & *cit. Cap.* 1. *n.* 64. concludens in genere quoad praxim, consultissimum esse, ut Minister Sacramenti curet majorem, quam potest, facere simultatem materiæ, & formæ, v. g. in Baptismo, Confirmatione, Extrema Unctione, Ordinatione, dum abluit, inungit, instrumentum Ordinis tradit, simul proferat formam.

66 Episcopus ordinans, qui profert formam, debet etiam per se ipsum porrigere materiam tangendam ab ordinandis; Sic Suarez *tom.* 5. *disp.* 42. *sect.* 3. *n.* 2. Martinus Fornarius *de Ordine Cap.* 2. *n.* 4. Bonacina *l. cit. n.* 16. cum aliis ibi allegatis, La Croix *l. cit.* & alii passim, & Mastrius *Theolog. moral. disp.* 10. *n.* 26. & expresse decrevit *S. Congreg. S. Officii die* 1. *August.* 1697. apud Pascuc. *in compend.* Pignat. *de Ordine, & Ordinatione*, qua re mature perpensa statuit ordinatos ab Episcopo, qui per alium fecerat porrigere materiam, esse reordinandos sub conditione ad formam Pontificalis Romani, non servatis tamen Interstitiis, & extra tempora, habilitando, & dispensando forsan inhabiles ad quæcumque Beneficia, & Dignitates, etiam Curata, & absolvi mandavit eosdem ab Irregularitate, in exercitio Ordinum forsan contracta. Et sic ordinatos ab Episcopo Sagiensi, qui non tradiderat per seipsum instrumenta ordinandis, reordinari saltem sub conditione mandavit Clemens VIII. teste Mastrio *cit. disp.* 19. *n.* 26.

67 Hinc recte universim concludit P. La Croix *loc. cit. num.* 2148. quod practice improbabiles sunt sequentes quinque sententiæ. 1. Quod ad validam consecrationem Episcopi sufficiat sola manuum impositio, & non requiratur traditio, nec baculi pastoralis; nec annuli, nec libri Evangeliorum, possuntque Dicast. a *n.* 110. & Illsung *n.* 25. de hoc videri. 2. Quod ad valorem Diaconatus sufficiat, vel sola impositio manuum, vel sola traditio libri Evangeliorum, & non requiratur utrumque simul; de quo videri possunt Avers. *q.* 2. §. 6. & Dicast. *a n.* 164. 3. Quod sufficiat prius, vel post formam attingere vasa, ordinationem enim tunc esse invalidam docent Caj. Rich. Nav. Granado & alii. 4. Quod ad valorem Ordinum Majorum non requiratur, ut Ordinans ipse tradat materias. 5. Quod ad valorem Ordinum non requiratur contactus physicus saltem mediatus Vasorum seu instrumentorum &c. Ratio horum omnium est, quia sententiæ negantes talia requiri ad valorem, non sunt moraliter certæ, sed tantum probabiles, oppositæ autem sunt tutiores; ergo non licet his relictis sequi illas; Cardena, & alii, potestque videri etiam Aversa *f.* 2. afferens Auctores, & rationes in utramque partem. Hactenus ille.

Nova Additiones ex aliena manu.

1 Concilium Tridentinum *sess.* 22. *can.* 2. & 3. *de Sacram. Ordin.* definit dari in Ecclesia præter Sacerdotium alios Ordines majores, & minores, & Ordinem esse verum Sacramentum.

2 Quod attinet ad majores Ordines, semper in Ecclesia
3 tum latina, tum græca, Diaconatus fuit major Ordo. At Subdiaconatus major utique Ordo erat tempore Concilii Tridentini, sed in ipsa Ecclesia latina non nisi exeunte sæculo decimo inter Ordines majores annumeratus est; *Rousseaud de la Combe in sua Jurisprudentia Canonica verbo Ordo num.* 1. & *seq.*

4 Quod vero concernit minores Ordines, dum Concilium Tridentinum fuit conditum, erant in Ecclesia latina quatuor minores Ordines, at antea in ipsa Ecclesia latina alicubi erant pauciores, alicubi plures erant ipsi Ordines minores; *Rousseaud de la Combe in sua Jurisprud. Canon. verb. ordo d. num.* 2. *Morin. Exercit.* 14. *cap.* 1. ubi, & de numero Ordinum minorum in Ecclesia græca.

5 Patet ex his, minores Ordines non esse a Christo, neque ab Apostolis immediate institutos, sed ab Ecclesia crescente fidelium multitudine pro locorum, & temporum
6 rum necessitate, & opportunitate. Monet vero *Morin. ubi supra*, dici & eos posse juris divini; & institutionis Apostolicæ, in quantum ipsi *eminenter & formaliter* in Diaconatu continebantur, atque Ecclesiam postmodum crescente fidelium, ac ministrorum numero de diaconatu eduxisse. At locutio hæc Scholasticis utique, non item Morino castigatioris eruditionis viro convenit.

7 Recte vero *idem Morin.* concludit, minores ordines utpote nec a Christo, nec ab Apostolis institutos rationem Sacramenti haud habere. Neque id est contrarium *canon.* 3. mox citati Concilii Tridentini. Subsistit enim veritas hujus canonis licet solus Presbyteratus sit Sacramentum. Consule etiam *Van-Espen. Jur. Eccles. Univ. part.* 2. *titul.* 9. *capitul.* 1. §. 6.

8 De materia, & forma Sacramenti ordinis nil *Concilium Tridentinum* definiit. At Eugenius IV. in decreto pro Armenis de hoc Sacramento disserens, *Cujus*
9 (inquit) *materia est illud, per cujus traditionem confertur ordo: sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patena cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero Calicis vacui cum Patena vacua superposita traditionem. Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotalis est; Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti, & sic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continentur.*

Non male autem *Morinus, & Van-Espen. l. c.* tradunt, 10
quod mens Eugenii IV. in hoc decreto, seu Instructione haud fuit essentiales, & a Christo institutas materias, & formas Sacramentorum assignare, sed ad summum usitatas tunc in Ecclesiastica materias, & formas, ut hoc decreto redderentur Armeni de ritu Ecclesiæ instructi.

Cæterum quæ hodie pro forma, & materia præscri- 11
buntur, exacte observari debent; Confer hic *etiam Rousseaud de la Combe in sua Jurisprud. Canon. verb. ordo n.* 3. 12
ubi quod unctio in ordinatione est tantum Cæremonialis, nec semper fuit adhibita.

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt tempora faciendarum Ordinationum, & qualitates Ordinandorum.

S U M M A R I U M.

1 *Prima Tonsura quando, & ubi conferri possit?*
2 *Ordines Minores conferri possunt, non solum in generalibus Ordinationibus, sed etiam singulis Dominicis, atque Festivis diebus, etiam extra Missam.*
3 *Immo non solum unum, aut duos possunt Episcopi promovere ad Ordines minores dictis diebus Dominicis, & Festivis, sed etiam plures. Dummodo non tot ordinentur, quod videatur esse generalis Ordinatio.*
4 *Dicti dies Festivi, quibus Ordines Minores conferri possunt, sunt dies Festi, qui a populo coluntur, & servantur.*
5 *Ordines Minores olim non solum dictis diebus Festivis, sed etiam alio quocumque die, & loco beneviso Episcopis poterant conferri.*
6 *Hodie autem per generalem Ordinationem non conferuntur, nisi in quatuor temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato ante Dominicam Passionis, & per specialem paucorum Ordinationem in Dominicis, & aliis Festivis diebus.*
7 *Ex consuetudine tamen plurium Ecclesiarum Ordines Minores conferuntur, non in Sabbato, sed in Feria sexta, vel quarta quatuor Temporum Vespere.*
8 *Hinc non est necesse, quod conferens, & recipiens Ordines Minores sint jejuni.*
9 *Ordines Majores de Jure conferri possunt solummodo in Sabbatis omnium quatuor Temporum, in Sabbato ante Dominicam Passionis, & in Sabbato Sancto tempore Missæ.*
10 *Nec potest induci consuetudo conferendi dictos Ordines Majores in aliis Temporibus.*
11 *Ex privilegio autem Summi Pontificis possunt valide, & licite conferri Ordines Majores extra dicta Tempora.*
12 *Et ad hoc validum, & stabile privilegium habent Regulares omnes.*
13 *Immo Regulares habent Apostolicum privilegium recipiendi Ordines Sacros etiam tribus diebus Festivis continuis.*
14 *Episcopatus confertur die Dominico, vel Natalitio Apostolorum, nisi Summus Pontifex aliud specialiter indulserit.*
15 *Supradicta Tempora a Jure statuta ad conferendos Ordines non sunt de substantia Collationis illorum. Unde si illis non servatis conferantur, imprimitur nihilominus Character.*
16 *Duo Ordines Sacri nequeunt conferri eodem die.*
17 *Immo eodem die neque conferri debent Ordines Minores, & Subdiaconatus, nisi adsit consuetudo, quæ est probanda per Episcopum.*
18 *Potest tamen Episcopus Ordines Minores ex consuetudine privatim aliquibus conferre die Veneris quatuor temporum, si sit dies Festus, & in Sabbato ad Subdiaconatum eos promovere ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ.*
19 *Affertur ad rem Decretum Sacræ Congregationis.*
20 *Immo plurimi volunt absolute, quod dispensante Episcopo, possint Ordines Minores die immediate præcedente Sabbatum quatuor Temporum conferri, & die Sabbati Subdiaconatus, ut asserunt id usum obtinuisse in Hispaniis, Italia, & alibi.*
21 *Quoad interstitia temporum ad Ordinationem requisita*, remissive.
22 *Ordinum Sacrorum collationes publice in Cathedrali Ec-*

clesia, vocatis, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis, celebrari debent.
23 Ordines autem Minores potest Episcopus conferre in ejus Domo Episcopali; Immo in ejus Domo, seu Cappella Episcopali videntur passim conferri etiam Ordines Sacri, ut jam usus invaluit in pluribus Diœcesibus.
24 Ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod Ordinandi sint masculi.
25 Fœmina sunt omnino incapaces recipiendi Ordines.
26 Adducitur, & solvitur duplicata instantia.
27 An autem Hermaphrodita sit capax recipiendi Ordines? remissive.
28 Item ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod Ordinandi sint Baptizati: & ad id affertur notabilis casus.
29 Item ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod Ordinandi adulti habeant debitam intentionem, & voluntatem ipsos recipiendi
30 Ad licite autem recipiendos Ordines requiritur primo, quod Ordinandi sint in statu gratiæ.
31 Secundo requiritur, quod sint confirmati.
32 Tertio requiritur, quod ordinate, seu gradatim, & non per saltum Ordines suscipiant.
33 Quarto requiritur, quod non sint Irregulares.
34 Si furiosus, aut infans vel dormiens hominem mutilet, seu occidat, non fit irregularis.
35 An Infans ante septennium completum habens plenum usum rationis, si occidat hominem, fiat irregularis? ad num. 37.
38 Si dubitetur, an infans, cum homicidium commiserit, habuerit sufficientem usum rationis ad peccandum mortaliter, probabilius censendus est irregularis.
39 Et id certius tenendum est de puero decem circiter annorum, si non adhibuit debitam diligentiam ad evitandum homicidium, quamvis reputetur casuale.
40 Affertur, & solvitur e textis.
41 Generaliter dicendum est quod ob homicidium casuale incurritur Irregularitas a dante operam rei illicitæ, quamvis adhibuerit debitam diligentiam ad evitandum homicidium.
42 Hinc Clericus, qui sese exercens cum sclopeto, hominem, quem non videbat, occidit; Seu venando telum in feram misit, & hominem occidit, irregularis est, etiamsi omnem adhibuerit diligentiam.
43 Item Irregularis evadit ex homicidio casuali, qui non adhibuit debitam diligentiam ad ipsum evitandum quamvis daret operam rei licitæ.
44 Secus tamen si adhibuerit debitam diligentiam.
45 Neque evadit irregularis furiosus, si durante furore hominem occidat.
46 Evadit tamen Irregularis, si dilucida Intervalla habeat, & hominem occidat, dum sanæ mentis est.
47 Non est autem irregularis, licet gravi sua culpa in furorem, vel amentiam inciderit.
48 Item non evadit irregularis dormiens propter homicidium a se commissum in somnis.
49 Esset tamen irregularis, si sciebat se ad id dormiendo solitum esse, & non adhibuit diligentiam debitam ad evitandum.
50 Sic pariter dicendum est de ebrio, qui non adhibuit prius debitam diligentiam.
51 Non esset tamen ebrius ob id irregularis, si inopinato, & ex improviso absque culpa hominem in ebrietate occideret.
52 Irregularitas ob homicidium casuale saltem indirecte voluntarium incurritur ab homicida, quamvis ob id non fuerit a Tribunali Laicali condemnatus, ad n. 54.
55 Pro dispensatione hujusmodi Irregularitatis adeunda est Sedes Apostolica.
56 Facilius dispensatur cum jam promoto, quam cum promovendo.
57 Potest autem Episcopus dispensare super Irregularitate orta ex homicidio casuali occulto.
58 Sic potest dispensare cum eo, qui hominem occidit, non intendens occidere, & cum eo, qui mandavit servo, ut alterum baculo percuteret, sine homicidio, si homicidium contra suam voluntatem sequitur.
59 Item super Irregularitate ex homicidio occulto caussa defensionis facto, non servato moderamine inculpatæ tutelæ.
60 Secus autem si tale homicidium, vel aliud casuale sit notorium, & publicum, vel ad forum contentiosum deductum.
61 Neque dispensare potest super Irregularitate absque delicto orta ex defectu perfectæ lenitatis.
62 Potest tamen dispensare super Irregularitate orta ex quacumque, mutilatione, etiam voluntaria, si sit occulta.
63 Item, dispensare potest super Irregularitate orta ex homicidio casuali, seu indirecte tantum voluntario quamvis notorio, ad Ordines minores, & Beneficium simplex.
64 Papa est incapax Irregularitatis; & ad eruditionem affertur curiosus casus.
65 Potest Episcopus dispensare super Irregularitate contracta ab eo, qui duos Sacros Ordines eadem die suscepit, & in pluribus aliis similibus, quæ assignantur; dummodo delictum sit occultum.
66 Occultum autem quantum ad hoc non dicitur, si probari delictum possit per aliquos testes.
67 In casibus quomodocumque occultis ex nova Lege post Concilium Trident. Sedi Apostolicæ reservatis nequeunt Episcopi dispensare.
68 Cardinales in suis titulis, sicut Abbates, & Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, & Sedi Apostolicæ immediate subjecti nequeunt uti dicta facultate dispensandi, & absolvendi in casibus occultis tributa a Concil. Tridentino Episcopis
69 Quinto requiritur quod nulla censura sint ligati.
70 Sexto requiritur, quod sint in ætate Canonica constituti.
71 Infantes tamen, quamvis illicite, valide ordinantur ad quemcumque Ordinem etiam Presbyteratus.
72 Immo infantes ordinantur valide etiam ad Episcopatum.
73 Ætas Canonica pro prima Tonsura, Ostiariatu, Lectoratu, & Exorcistatu sunt anni septem completi.
74 Pro Acolythatu sunt anni duodecim completi.
75 Pro Subdiaconatu sunt anni viginti duo.
76 Pro Diaconatu sunt anni viginti tres.
77 Pro Presbyteratu sunt anni vigintiquinque.
78 Qui anni requisiti a Tridentino pro his tribus Sacris Ordinibus sufficiunt incepti.
79 Pro Episcopatu requiruntur anni triginta completi.
80 Septimo reqiritur, quod sint scientia sufficienti instructi pro quolibet Ordine suscipiendo.
81 Octavo requiritur, quod ordinentur a suis propriis respective Episcopis, vel ab aliis de eorum licentia, & cum suis dimissoriis.
82 Nono requiritur, quod ordinandi in Sacris habeant legitimum titulum sustentationis, scilicet aut Beneficii Ecclesiastici pacifice possessi, aut Patrimonii sufficientis ad honestam sustentationem, aut Paupertatis Religiosæ.
83 Ad titulum Beneficii, ut quis licite ordinetur, requiritur, quod sit Beneficium proprie dictum.
84 Et quod tale Beneficium sit sufficiens ad honestam ipsius sustentationem, & pacifice possessum.
85 Unde qui non habet Beneficium sufficiens, non debet ordinari cum supplemento Patrimonii, nisi necessitas aut utilitas Ecclesiæ id exigat.
86 Et si Beneficium, ad cujus titulum ordinatur ab Episcopo non suo, non esset sufficiens juxta Taxam sui Ordinarii, esset suspensus quoad exercitium Ordinum.
87 Immo nedum ipse ordinatus esset suspensus ab exercitio Ordinum, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire; sed etiam Episcopus Ordinans esset suspensus per annum a Collatione Ordinum, si uterque subjaceret gravioribus pœnis pro modo culpæ.
88 Et tale Beneficium non potest ordinatus postmodum resignare, nisi facta mentione, quod ad illius Beneficii titulum sit promotus, neque ea resignatio potest admitti, nisi constito quod aliunde vivere commode possit: Aliter autem facta resignatio nulla est.
89 Ad titulum Patrimonii, vel Pensionis, ut quis licite ordinari possit, requiritur, quod Episcopus judicet talem pro necessitate, vel commoditate suarum Ecclesiarum esse assumendum, illudque Patrimonium, vel Pensionem, & ad vitam sustentandam sufficiens esse, & vere ab ipso obtineri.
90 Unde Clericus suscipiens Ordines Sacros cum Patrimonio ficto, sicuti etiam cum ficto Beneficio suspensionem incurrit.
91 Non est tamen suspensus ipse ordinatus, si bona fide, & sine ulla sua fraude, & dolo absque legitimo titulo ordinaretur.
92 Tale Patrimonium, seu pensio postbac sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus potest, donec ordinati Beneficium Ecclesiasticum sufficiens suo statui sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint.
93 Unde Patrimonii titulus non extinguitur, etiamsi ordinatus acquirat alia bona, donec ab Episcopo loco Patrimonii subrogentur.
94 Neque ordinatus potest absque expressa licentia Episcopi donare Patrimonium libere constitutum, reservato sibi usufructu ad vitam.
95 Neque potest absque dicta licentia Episcopi illud in Emphyteusim concedere, reservato desuper annuo Canone fructibus correspondente.
96 Neque Patrimonium potest sine licentia Episcopi alienari etiamsi ordinatus consequatur Beneficium.
97 Prohibitio Concilii Tridentini alienandi Patrimonium extenditur ad Fidejussionem Ordinati, & quomodo in tali casu provideatur Creditori?
98 Patrimonium constitui potest etiam in censibus.
99 Ordinibus Sacris initiari non potest, qui bonis cessit.
100 Ad titulum Paupertatis, seu Professionis Religiosæ, ut quis licite ordinetur, requiritur, quod sit vere Professus.
101 Unde Novitii sine titulo Beneficii, vel Patrimonii, aut Pensionis nequeunt promoveri ad Sacros Ordines.

1 PRima Tonsura conferri potest quocumque die, & hora, & loco; Ita expresse Pontificale Romanum *in Rubric. de Ord. conferend.* ibi: *Clericatus, seu prima Tonsura quocumque die, & hora, & loco conferri potest.* Et sic tenet *Communis Doctorum*. Non enim alicubi in Jure reperitur quid aliud de ea constitutum.

2 Ordines Minores conferri possunt, non solum in generalibus Ordinationibus, sed etiam singulis Dominicis, atque Festivis diebus, etiam extra Missam; Sic Pontificale Romanum *tit. de Minoribus ordinibus*, & habetur *ex cap. De eo 3. de temporibus Ordinationum*, ibi: *Licitum est Episcopis, Dominicis, aut aliis Festivis diebus unum*
3 *aut duos ad Minores Ordines promovere*. Immo non solum unum, aut duos possunt Episcopi promovere ad Ordines Minores dictis diebus, sed etiam plures, dummodo non tot ordinentur, quod videatur esse generalis Ordinatio; Glossa *ibid. verb. Aut duos*, Sylvester *verb. Ordo 2. quæst. 6.* Gobat *tom. 1. tract. 8. num. 453.* cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *lib. 1. decret. tit. 1. num. 31.* Rosignol. *de Ordinibus Ecclesiasticis part. 1. de Ordinibus in communi quæst. 2. art. 7. num. 4.* ubi recte dicit, quod *in citato textu cap. De eo*, ly *unum, aut duos* non positum sit *restrictive, & exemplificative*, & sic tenent alii passim, & servat praxis.

4 Dicti dies Festivi, quibus Ordines Minores conferri possunt, sunt dies Festi, qui a populo coluntur, & servantur; Sic expresse declaravit *Sacra Cong. Conc.* apud Fagnan. *in cit. cap. De eo 3. de temporibus Ordination. nu-*
5 *mer. 24.* Ordines Minores olim non solum dictis diebus Festivis, sed etiam alio quocumque die, & loco bene viso Episcopi poterant conferri, ut patet *ex cap. Quando*
6 *6. dist. 75.* ibi: *Quando, & ubi libitum fuerit, usque ad Subdiaconatus officium Clerici ordinentur*. Hodie autem per generalem Ordinationem non conferuntur, nisi in quatuor Temporibus, aut Sabbatho Sancto, vel Sabbatho ante Dominicam Passionis, & per specialem, & privatam paucorum Ordinationem in Dominicis, & aliis Festivis diebus, juxta *dict. cap. De eo 3. de temporibus ordinationum*, ut notant Fagnan *ibid. numer. 30.* Ex con-
7 suetudine tamen plurium Ecclesiarum Ordines Minores conferuntur, non in Sabbatho, sed in Feria sexta, vel quarta Quatuor Temporum, quæ consuetudo, ut dicit Layman. *in cit. cap. De eo 3. de temporibus ordination.* reprehendi non potest; Et quidem quod Ordines Minores conferantur pluribus in locis Vespere illius Feriæ 6. testantur passim Doctores, & signanter Gobat *tom. 1. tract. 6. num. 2.* Escobar *in Theolog. moral. lib. 23. cap. 18. num. 430.* Rosignol. *loc. cit. n. 6.* Quintanadven. *Singular. tract. 6. singul. 7. num. 1.* Henriq. *in Summa lib. 10. cap. 12. §. 2.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 32.* & alii plurimi; Immo hoc concedere consuetudinem ubique receptam, testatur Fagnan. *in cit. cap. Ex eo n. 14.* post Henriquez *loc. cit.* quamvis subjungat præstare, ut talis consuetudo tollatur, & ad rem facit dubium propositum in Sacra Cong. Concilii ab Episcopo Portalegrensi: „An supposita consuetudine immemorabili licitum sit „conferre primam Tonsuram, & Minores ordines feria „sexta post prandium ante diem Sabbathi;„ Ad quod præfata *Sac. Congr. Conc. die 23. Aprilis 1702.* respondit: „Affirmative quoad primam Tonsuram, & quoad „Minores Ordines consuetudinem immemorabilem tolerari posse, sed expedire, ut Episcopus se conformet „Pontificali Romano tit. de Minoribus Ordinibus;„ Sic refert Card. Petra *tom. 5. Commentar. ad Constitut. 7. Pii II. sub n. 48. in fine.*

8 Hinc non est necesse, quod conferens, & recipiens Ordines Minores sint jejuni; Reiffenstuel *loc. c. n. 32.* Layman *in dict. cap. De eo 3. de temporibus ordination.* cum aliis ibi citatis, & alii passim; cum enim possint conferri, & sæpe conferantur post prandium, stat clarum, quod nec in conferente, nec in recipiente requiritur jejunium.

9 Ordines Majores de Jure conferri possunt solummodo in Sabbathis omnium Quatuor temporum, in Sabbatho ante Dominicam Passionis, & in Sabbatho Sancto tempore Missæ, *cap. De eo 3. de temporibus ordinationum*, & *cap. Ordinationes 7. dist. 75.* cum similibus, in quibus licet dicatur *in quatuor Temporibus*, & hujusmodi non debet intelligi, quod Ordines Majores possint de Jure conferri die Mercurii, & Veneris, sed solum die Sabbathi earumdem hebdomadarum; *cap. Ordinationes 3. cap. Quod a Patribus 4. dist. 75. cap. Litteras 13. de Temporibus Ordinat.* Sic expresse Fagnanus *lib. 1. decret. in cit. cap. De eo 3. de temporib. ordinat. n. 17. & 18.* cum multis ibi citatis, Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 17. num. 1. & 3.* cum pluribus ibi citatis, ubi reddit rationem, quare potius diebus Sabbathi Ecclesia constituerit Sacros Ordines esse conferendos, quia nempe Sabbathum significat requiem; Legitur enim *Genes. 2.* quod requievit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat: Qui autem ad Sacros Ordines assumuntur, a sæculi laboribus ad requiem Domini, seu Ecclesiasticam transeunt; Glossa *in cit. cap. Litteras, verb. Pertinere, de temper. ordinat.* cum illis non amplius negotiari permittatur; *cap. Fornicari 10. dist. 88.* quem transitum non faciunt Ordinati in Minoribus, cum ad sæculum redire valeant; *cap. Si qui 2. dist. 32. cap. Joannes 7. de Cleric. conjugat.* Card. Petra *tom. 5. Comment. ad*
Constit. 7. Pii II. num. 7. & seq. & alii passim. Nec po- 10
test induci consuetudo conferendi dictos Ordines Majores in aliis temporibus, textu expresso *in cap. Sane 2. de temper. ordinat.* Barbosa *c. allegat. 17. numer. 4.* cum aliis ibi citatis.

Dicitur autem notanter *de Jure*, quia ex privilegio 11
Summi Pontificis possunt valide, & licite conferri Ordines majores extra dicta tempora; Papa enim secundum plenitudinem potestatis de Jure potest supra jus dispensare, textu expresso *in cap. Proposuit 4. de concession. prabend.* Et de facto sæpe sæpius dispensat cum pluribus.

Et ad hoc validum, & stabile Privilegium habent Re- 12
gulares omnes, ut novissime declaravit Benedictus XIII. *in Concilio Romano celebrato 1725. tit. 5. de temporibus Ordinationum cap. 2.* ibi: „Quo vero ad Regulares „Privilegia a Summis Pontificibus habentes, sive ex„presse, sive per viam communicationis concessa, Sa„cros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi; cum „Privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis dero„gatum fuisse constet, decernimus proinde Regulares
„eosdem absque novo Indulto Apostolico tuto posse ex- 13
„tra tempora ordinari. Immo Regulares habent Apostolicum Privilegium recipiendi Ordines Sacros etiam tribus diebus Festivis continuis, ut expresse concessit Societati Jesu cum prohibitione communicationis Gregorius XIII. Constitut. incip. *Pium, & utile*, & absolute sine prohibitione communicationis concessit Congregationi Reformatæ S. Bernardi Gregorius XIV. Constitut. incip. *Romanus Pontifex*, & Clemens VIII. *die 13. Novembris 1596.* concessit Congregationi S. Joannis Evangelistæ in Portugallia, ut possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum communionem Ecclesiæ Catholicæ habentem tribus Dominicis, vel Festivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam non servatis interstitiis. Quod privilegium se se vidisse testatur Portell. *in dub. Regular. verb. Ordo num. 4.* & ex ipso testantur Reiffenstuel *loc. cit. num. 31.* Sporer *tom. 3. part. 1. cap. 5. sect. 4. num. 121.* Rosignol. *de Ordinibus in communi part. 1. quæst. 2. art. 8. num. 3.* & alii; Unde ex vi dictarum concessionum non solum noster Ordo, seu Religio Minorum, sed etiam omnes aliæ Religiones participantes Privilegia Congregationum; Tum quia post Gregorium XIII. per alios Pontifices Successores fuerunt concessa variis aliis Religionibus Privilegia Societatis Jesu absque ulla penitus restrictione, ac si eisdem concessa noviter essent, & primo; Quibus stantibus in dies cernimus, a doctissimis, & gravissimis Episcopis Regulares (ut de suis testatur P. Rosignolus *loc. c. num. 4.*) extra tempora tribus diebus Festivis immediate subsequentibus Sacris Ordinibus initiari.

Episcopatus confertur die Dominico, vel Natalitio 14
Apostolorum, nisi Summus Pontifex aliud specialiter indulserit; *cap. Ordinationes Episcoporum 1. & cap. Quod die Dominico 5. dist. 75.*, & Pontific. Roman. *tit. de consecrat. Electi in Episcopum.*

Supradicta tempora a Jure statuta ad conferendos Or- 15
dines non sunt de substantia collationis illorum, unde si, illis non servatis, conferantur, imprimitur nihilominus Character; Glossa *in cap. Ordinationes 1. dist. 75.* & alia Glossa *in cap. Vel non est compos 14. de temporibus Ordination. verb. Ætatem*, Barbosa *de Offic., & potest. Episcop. part. 2. alleg. 17. num 8.* Ugolin. *de potest. Episcop. cap. 26. §. 25. num. 1. in princip.* Fagnan. *in cit. cap. De eo 3. de temporibus ordination. num. 29.*, & *in cap. Vel non est compos 14. eod. tit. num. 7.* & alii passim.

Duo Ordines Sacri nequeunt conferri eodem die, 16
cap. Litteras 13. & cap. Dilectus 18. de temporibus ordinat. & expresse Concil. Trid. *sess. 23. cap. 13. de reformat.* ibi: „Duo Sacri Ordines non eodem die etiam Re„gularibus conferantur, Privilegiis, ac Indultis quibusvis
„concessis non obstantibus quibuscumque „. Immo eo- 17
dem die neque conferri debent Ordines Minores, & Subdiaconatus, nisi adsit consuetudo, quæ est probanda

per

per Episcopum, ut decrevit *Sacra Congr. Concilii in Calaguritana Ordinis 24. Aprilis 1694.* teste Card. Petra *tom. 5. Commentar. ad Constitut. 7. Pii II. num.* 46 qui insuper *sub num.* 46. subdit, quod ad dubium *in Sacra Congregatione Concilii propositum in una Bovensi: An Ordinatus eodem die ad Minores, & Subdiaconatum, ille, necnon Episcopus ordinans in pœnas, & quas inciderint? Sac. Congreg. die 7. Maji 1707.* resolvit: „ Quoad ordinatos dandam esse „ absolutionem, imposita pœnitentia salutari arbitrio „ Episcopi vicinioris „ (quia Episcopus fuerat particeps actionis prohibitæ) *quo vero ad ordinantem, ad mentem*, ut scilicet non solum acriter admoneatur, sed per Litteras moneatur, quod licet gravior pœna ipsi esset infligenda, quia plus deliquit scienter conferendo his tribus Clericis Minores cum Subdiaconatu eodem die: attamen ex benignitate Congregationis, omnis pœna pro hac vice ei remittitur, quodque in posterum a similibus committendis omnino abstineat. Alia ad rem vide in hoc eodem *art. sub num.* 115.

18 Potest tamen Episcopus Ordines Minores ex consuetudine privatim aliquibus conferre die Veneris quatuor Temporum, si sit dies Festus, & in Sabbatho ad Subdiaconatum eos promovere ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, ut decrevit *Sacra Congregatio Concilii ad quartum dubium* ex iis propositis apud Faznan. *in cit. capit. De eo 3. de tempor. ordinat. n.* 42. quæ hac occasione hic ad litteram dantur.

19 „ Præsupposito, quod Minores Ordines possunt con-
„ ferri diebus Dominicis, aut aliis Festivis, dubitatur,
„ an appellatione diei Festi comprehendatur Festum, in
„ quo ab Ecclesia fit Officium, an vero debeat esse Fe-
„ stum, quod a populo colitur?
„ Secundo, idem est dubium quoad promovendos vi-
„ gore dispensationum de promovendo extra Tempora
„ diebus Festis.
„ Tertio, an ex consuetudine possit Episcopus uno,
„ & eodem die ad Minores Ordines aliquos promovere?
„ Quarto, an ubi consueverit ordinatus ad quatuor
„ Minores Ordines die Veneris, & in die Sabbathi se-
„ quentis ad Ordinem Subdiaconatus promoveri, id sit
„ licitum propter consuetudinem?
„ Ad primum Sacra Congr. Conc. censuit, comprehen-
„ di dies Festos, qui a populo servantur, *toto tit. de fer.*
„ *de consecr. dist. 3. cap. 12 sess. 25. de Regul.*
„ Ad secundum idem respondit.
„ Ad tertium, præsupposita consuetudine posse.
„ Ad quartum, licere Episcopo, si dies Veneris sit
„ dies Festus, & sit necessitas, aut utilitas Ecclesiæ, ju-
„ dicio Episcopi, id exposcat, juxta Decretum Concil.
„ *capit. 11. sess.* 23. non tamen in publicis Ordinationi-
„ bus, sed privatim, & aliquibus prædictos Minores Or-
„ dines conferre.

Immo plurimi volunt absolute, quod dispensante Epi-
20 scopo, possint Ordines Minores die immediate præcedenti Sabbathum quatuor Temporum conferri, & die Sabbathi Subdiaconatus, & id usum obtinuisse in Hispaniis asserunt Henriquez *lib.* 10. *cap.* 12. *n.* 12. Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 41. dub.* 13. *n.* 4. Sayrus *lib. 7. de Censuris cap.* 10. *n.* 26. Vasquez *tom. 3. in tertia part. disp.* 246. *cap.* 5. *n.* 48. & alii, & hoc etiam practicari in Italia referunt Molfesius *in Summa tract. 2. cap.* 14. *num.* 13. Reginald. *tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 5. n* 26. Diana *tom. 1. tract. 16. resol.* 28. & alii. Vide Rosignolum *loc. cit. n.* 18, ubi ad id multa adducit.

21 Quoad Interstitia Temporum ad Ordinationem requisita, vide verb. *Interstitia*, ubi late de omnibus.

22 Ordinum Sacrorum collationes publice in Cathedrali Ecclesia, vocatis, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis, celebrari debent; Sic expresse Conc. Trid. *sess. 25. cap. 8. de reformat.* ibi: „ Ordinationes Sacrorum Ordinum statutis a Jure temporibus, ac in „ Cathedrali Ecclesia, vocatis, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis, publice celebrentur; Si autem in „ alio Diœcesis loco, præsente Clero loci, dignior, „ quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur „; & sic decisum fuisse refert ex multis Barbosa *in dict. Concil. loc. cit. num.* 12. & novissime statuit Benedictus XIII.
23 Constit. incip. *In Supremo* §. 15. Ordines autem Minores potest Episcopus conferre in ejus Domo Episcopali; Barbosa *ib. num.* 13. cum pluribus ibi citatis. Immo in ejus Domo, seu Cappella Episcopali videntur passim conferri etiam Ordines Sacri, ut jam usus invaluit in pluribus Diœcesibus.

24 Qualitates Ordinandorum ad valide recipiendos Ordines sunt, quod Ordinandi sint masculi; *Communissima om-*
25 *nium Catholicorum*. Fœminæ enim sunt omnino incapaces recipiendi Ordines, ut desumitur ex *cap. Mulieres 19. dist. 32. & ex cap. Nova 10. de Pœnit. & remiss.* & tenent communissime omnes Doctores Catholici docentes, hoc esse de Jure Divino & ordinatione Christi, cum ipse nullam fœminam, immo nec propriam quidem Matrem ordinaverit, quamvis fuerit dignior, & excellentior universis Apostolis; Unde Apostolus 1. *ad Corinth. cap.* 14. *n.* 34. sic præcipit: „ Mulieres in Ecclesiis „ taceant: non enim permittitur eis loqui, sed subditas „ esse, sicut & lex dicit: si quid autem volunt discere, „ Domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri „ loqui in Ecclesia; & 1 ad Timoth. cap. 2. num 11. „ sic habet: Mulier in silentio discat cum omni subje„ ctione: Docere autem Mulieri non permitto, neque „ dominari in virum, sed esse in silentio; „ adeoque cum Fœminis ex Sacra Scriptura nequeat competere munus docendi in Ecclesia, quod ex *Malachia cap. 2. n.* 7. est munus proprium Sacerdotis: ibi: *Labia enim Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore ejus*, nec eisdem potest competere Ordo Sacerdotalis.

Nec officit, quod in Jure fiat mentio Diaconissæ, Pres- 26
byterissæ, & Episcopissæ, ut *in cap. Diaconissam 23. caus. 27. q. 1. & cap. Mulieres 19. dist.* 32. & sæpe alibi. Non officit inquam; quia (ut recte notant Baronius *ad annum Christi* 34. *num.* 280. Campanil. *in divers. Juris canon. rubr. 11. cap* 2. Vasquez *t. 3. in 3. part. 1. q. 3. art. 1. n. 7.* & alii) ipsæ fœminæ tali nomine appellabantur, non quod sic essent ordinatæ, sed quia viri earum erant assumpti ad Diaconatum, Presbyteratum, & Episcopatum, & ideo uxores Diaconorum Diaconissæ, Presbyterorum Presbyterissæ, & Episcoporum Episcopissæ dicebantur denominatione desumpta ab earum Maritis. Et si instetur dicendo, quod *in cit. cap. Diaconissam* expresse habetur: *Diaconissam non debere ante annos quadraginta ordinari statuimus*, sicque videtur sequi, quod post tale tempus possint ordinari; Respondetur cum Glossa *ib. verb. Ordinari*, Barbosa *ib. num. 3. & seq.* & Doctore Subtili *in 4. dist. 25. qu. 2. §. Ad secundum principale*, Reiffenstuel *lib. 1. Decretal. t. 11. n.* 58. & aliis, id esse intelligendum non de vera ordinatione, sed quia super talem fœminam fiebat aliqua benedictio, ex qua consequebatur aliquod Officium speciale, ut puta, quia ex Ordinatione Abbatissæ, vel Collegii, tunc competebat ei legere Homilias, aut Evangelia in Matutino, quod non licebat aliis, sed ille non erat actus alicujus Ordinis, vide *verb. Fœmina num.* 1. (a)

An autem Hermaphroditus sit capax recipiendi Ordi- 27
nes, vide *verb. Hermaphroditus a num.* 11.

Item ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod 28
Ordinandi sint Baptizati: Baptismus enim est fundamentum, & janua omnium Sacramentorum novæ Legis *cap. Cum itaque 112. §. final. de consecrat. dist. 4. & cap. Veniens 3. de Presbytero non baptizato*, ibi: *Cum Baptismus sit fundamentum omnium Sacramentorum*; adeoque sine Baptismo non potest valide recipi Sacramentum Ordinis; *cap. Si quis per ignorantiam 59. caus. 1. q. 1.* Unde *in cap. Si quis Presbyter 1. de Presbytero non baptizato* expresse statuitur; *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur*, & concordat *cit. cap. Veniens 3. eodem titulo*. Et casus hic nostro sæculo accidit in Calabria, ubi scelestus quidam Parochus, cum aliter non posset hostili animo, quem habebat erga quemdam Principem, satisfacere, ejus infantes, quos aqua baptismali abluebat, in peccato originali relinquebat; siquidem animum positivum habebat illos minime baptizandi, ut animæ illorum a gloria excluderentur, & hoc ad vindictam inimicitiæ, quam contra eorum Patrem gerebat. Sub finem vitæ Parochus pœnitentia ductus, crimen confessus est, unde filii illius Principis superstites (nam nonnulli sine Sacramento Baptismi decesserant) iterum baptizati sunt, inter quos unus erat ex Ordine nostro Sacerdos, Concionator, & qui Prælaturas plures Locales, ac Provinciales administraverat; & hic ad præscriptum dictorum Sacrorum Canonum *cap. Si quis Presbyter 1. & cap. Veniens 3. de Presbytero non baptizato*, post baptismum iterum omnes Sacros Ordines suscepit. Sic ad litteram refert Amenus *de delict. & pœnis tit. 8. §. 1. verb. Abusus in Baptismo num.* 3. & sequitur Ursaya *tom. 1. part. 2. disceptat. 2. n.* 159.

Item ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod 29
Ordinandi Adulti habeant debitam intentionem virtualem saltem externam, & voluntatem ipsos recipiendi, unde invalide suscipiunt Ordines omnes adulti inviti, vel non voluntarii, utpote vel animo repugnante, vel ficte, & simulate tantum ipsos recipientes; *Communis*. * Quod si quis coactus gravis mali metu animum intendat ad susci-

susci-

(a) Nota. Diaconissarum munus non erat legere Homilias, aut Evangelia in Matutino. Ad eas enim pertinebat adsistere Episcopis in Baptismo ministrando fœminis, eas in Fidei rudimentis instruere, eleemosynas distribuere, curam gerere Viduarum, aliisque pietatis operibus se se exercere. Diaconissarum munus citius per Occidentem obsolevit, quam in Oriente. Concilium Epaonense in Galliis Sæcul. VI. vetavit in posterum Diaconissas promovere. Sæcul. XIII. adhuc Constantinopoli Diaconissæ vigebant. Confer. Macri *Hierolexicon*, necnon Doctiss. Goarium in Notis ad Euchologium Græcorum, in Ordinatione Diaconissæ. pag. 219. & seq.

piendos Ordines, ut malum illud vitet, tunc utique Ordinatio valet. Si vero recipiat absque intentione interna, profecto Ordinatio non valet. Nec valet etiam, si habuerit animum indifferentem, idest nec voluntatem suscipiendi, & non suscipiendi ordines. Pro invaliditate hujus Ordinationis refertur Decretum Sac. Congregationis; *De Sacrif. Missæ lib. 7. cap. 10. §. 20.* * Vide verb. *Intentio*.

30 Qualitates autem Ordinandorum ad licite recipiendos Ordines sunt multæ. Primo igitur requiritur, quod sint in statu gratiæ; status enim gratiæ requiritur ad licitam, & dignam receptionem cujusvis Sacramenti novæ Legis; Unde si qui scienter existentes in peccato mortali reciperent aliquem Ordinem, peccarent mortaliter; *Communis*.

31 Secundo requiritur, quod sint confirmati; *Communis*, & habetur aperte ex Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 4. de reformat.* ubi dicit, quod confirmati debent esse etiam, qui volunt accipere primam Tonsuram. ibi. *Prima Tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint*. Unde si qui non confirmati scienter ad Ordinationem accederent, peccarent saltem venialiter, ut tenent communius Doctores, vel etiam mortaliter, ut jure tenent Toletus, Bonacina, Nugnus, Tanaerus, Castropalaus, & alii.

32 Tertio requiritur, quod ordinate, & gradatim, & non per saltum Ordines suscipiant; *Communis* per textum in *cap. unico de Clerico per saltum promoto, & Concil. Trident. sess. 23. cap. 2. de Sacramento Ordinis*. Unde si qui scienter per saltum ordinarentur, recipiendo verbi gratia Presbyteratum, nondum suscepto Diaconatu, graviter peccarent, quia agerent contra præceptum Ecclesiæ in re gravi. Et si quis sic ordinatus etiam ex bona fide, & ignorantia invincibili in susceptis Ordinibus ministraret, indigeret absolutione, & respective dispensatione saltem ad cautelam; Sicque quidam Clericus Joseph Cajetanus Ghinettus per saltum ad Exorcistarum, & Acolythorum Ordines promotus, quique ex bona fide, vel ex ignorantia invincibili in susceptis Ordinibus ministraverat, absolutus, & respective dispensatus fuit ad cautelam, tum ad Ordines omissos, tum ad alios arbitrio Archiepiscopi, ut mandavit *Sac. Cong. Conc. in Florentina Ordinum 5. Decembr.* 1744. apud Thesaurum Resolutionum t. 13.

33 Quarto requiritur, quod non sint Irregulares; *Communis*. Irregularitas enim est inhabilitas Canonica ad Ordines suscipiendos, & in susceptis ministrandum. Unde durantes Irregularitate nemo licite ordinari potest, nec in suscepto jam Ordine ministrare; *cap. Sæpe contingit 1. de temporibus Ordinationum in 6.* Quot autem, & quales sint Irregularitates, & a quibus dispensari possint, vide verb. *Irregularitas* per tot.

34 Hic adde quod si furiosus, aut infans, vel dormiens hominem mutilet, seu occidat, non fit irregularis; *Communis* per textum expressum in „ Clementina Si furio- „ sus unic. de homicid. *ibi*: Si furiosus, aut infans, seu „ dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex „ hoc Irregularitatem incurrit.

35 An autem si infans (idest minor septennio, ex *leg. Si infanti 18. Cod. de jure deliberandi*. ibi; *Si infanti, idest minori septem annis*; ex *cap. Si infantes unic. de desponsat. impuber. in 6.* & Glossa *in d. Clementin. Si furiosus. verb. Infans*) ante septennium completum plenum usum rationis habeat, ac sit doli capax, & occidat hominem, fiat irregularis? Negant Barbosa *in cit. Clementina Si furiosus num. 6.* Sayrus *de Censura lib. 6. cap. 17. num. 30.* Avila *in simili tract. part. 7. disput. 6. sect. 1. dub. 13. concl. 1.* Henriquez *lib. 4. cap. 3. num. 4.* Laymann *lib. 1. tract. 4. cap. 10. num. 7.* Pirhing *lib. 5. Decretal. tit. 12. num. 72.* & alii. Et eorum ratio est, quia in *dict. Clement. Si furiosus* generaliter, & absque ulla distinctione, seu exceptione dicitur, infantem, si mutilet, aut occidat hominem, non fieri irregularem; Ubi autem Lex non distinguit, neque nos distinguere debemus, *l. Non distinguemus 32. ff. de recept. arbitr. leg. Præses 3. ff. de Offic. Præsid. cap. Quia circa 22. de privileg.* Præsertim cum Irregularitas sit odiosa, adeoque potius sit restringenda, quam amplianda, ex *cap. Odia 15. & cap. In pœnis 49. de Regul. jur. in 6. cap. Pœna 18. de pœnitentia dist. 1. cap. Statutum 22. de elect. in 6. l. Factum 155. §. 2. ff. de Regul. jur. l. Cum quidam 19. ff. de liberis, & posthum.* cum similibus. Tum quia Irregularitas non incurritur, nisi in casibus a Jure expressis, *cap. Is quis 18. de sentent. excommunicat. in 6.* Nullibi autem in Jure expressum invenitur, quod infans ante septennium, etsi doli capax sit, ac plenum usum rationis habeat, si occidat hominem, fiat irregularis, adeoque pro tali non est habendus; quæ utique negativa sententia est aliquantulum probabilis.

36 At vero probabilior est sententia affirmativa, quam tuentur Abbas in *cap. Pueri 1. de delictis pueror.* Hostiensis *ib.* Covarruvias *part. 3. Clement. num. 5. §. De infante*, Emman. Rodriq. *part. 1. Summæ de Irregulart. cap. 176. conclus. 2.* Pontas verb. *Irregularitas casu 46.* & alii plures tenentes, infantem etiam ante septennium incurrere Irregularitatem ob homicidium, si plenum usum rationis habeat, & doli sit capax, itaut, ejus malitia supplente ætatem, mortaliter peccare possit. Et ratio est; quia motivum, ob quod infans occisor ab incursu Irregularitatis in *cit. Clem. Si furiosus*, secundum Glossam *ib. verb. Furiosus, & verb. Infans*, est, quia occisio in ipso ob defectum pleni usus rationis, non est voluntaria, cum nondum supponatur doli capax, & quid agat, ignoret; *cap. Aliquos 5. caussa 15. qu. 1. L. Quoniam 1. Cod. de falsa moneta. Leg. Sed etsi infans ff. ad Leg. Aquil. Leg. Infans 12. ff. ad L. Cornel. de sicar.* ubi dicitur, quod si infans hominem occiderit, Lege Cornelia non tenetur, quia ipsum innocentia consilii tuetur; ergo si ante septennium jam ipsum innocentia consilii non tueatur, ex quo jam plenum rationis usum sit consequutus, & ita doli sit capax, ut mortaliter peccare possit, jam ipsi ut culpabile imputabitur homicidium, ut ob ipsum evadat irregularis; cum cessante caussa, cesset effectus, *cap. Cum cessante 60. de appellat. L. Cum ancillam 6. ff. de condition. ob caussam*, & Glossa final. *ib.* & cessante ratione & caussa Legis, cesset ipsa Lex, *L. Adigere 6. §. 2. ff. de Jurepatronat.* Tum quia per ipsosmet adversarios, etiamsi sit major septennio, si necdum plenum usum rationis quis habeat, non fit ob commissum homicidium irregularis, quia cum excusetur a culpa, ob defectum sufficientis usus rationis ad peccandum mortaliter, excusari etiam debet a pœna Irregularitatis: ergo a sensu contrario non excusabitur ab incursu Irregularitatis ob commissum homicidium, si ante septennium sit jam doli capax, & habeat plenum usum rationis sufficientem ad peccandum mortaliter, cum contrariorum, & correlativorum, eadem sit ratio, & disciplina, *L. De jure personarum 1. ff. De his, qui sui, vel alieni juris sunt*; ne ad imparia judicentur, *arg. Leg. Non debet 41. ff. de Regul. jur. cap. Non licet 33. de Regul. jur. in 6.* cum concordantibus apud Rotam *part. 19. tom. 1. recent. decis. 2. num. 11.* Ubi enim eadem est ratio, eadem debet esse Legis dispositio; *leg. Ideo 27. ff. de Legib. l. Illud 32. ff. ad Leg. Aquil. & cap. Inter corporalia 2. de translation. Episcop.* Cum ratio Legis sit anima Legis, *leg. Cum ratio 7. ff. de bonis damnatorum*.

Nec valet dicere, quod Irregularitas non incurritur 37
nisi in casibus a Jure expressis, ex *cit. cap. Is qui 18. de sentent. excommun. in 6.* & cum nullibi reperiatur in Jure, quod infans ante septennium etsi doli capax, & plenum usum rationis habeat, ob commissum homicidium fiat irregularis, pro tali non sit habendus. Non valet, inquam, quia licet id non reperiatur in Jure explicite, reperitur tamen implicite *in cit. Clement. Si furiosus*, ubi cum excipiatur infans, & furiosus ab incursu Irregularitatis, ex quo secundum Glossam *ib.* & jura adducta *numero antec.*, occisio non sit in ipsis voluntaria ex defectu sufficientis usus rationis ad peccandum mortaliter, videtur in ipsis firmari incursus irregularitatis, si jam ante septennium sint doli capaces, & habeant plenum usum rationis sufficientem ad peccandum mortaliter, cum exceptio unius firmet regulam in contrarium in non exceptis; *l. In his, quæ 15. ff. de Legib. leg. Quæsitum 12. §. 43. ff. de instructo, & instrumento Legato. cap. Dominus 6. caus. 32. q. 7. cap. Quoniam 2. de conjugio lepros.* cum similibus. Taciti autem & expressi idem est judicium; *cap. Ex part. 2. de Rescript. leg. Cum quid 3. ff. de rebus credit.* & frustra exprimitur quod jam intelligitur; *leg. Cornelius 69. ff. de hæredibus instituend. leg. Hæc verba 3. ff. de Legatis 1. leg. Fideicommissa 11. §. Si Filio ff. de Legatis 111.* Tum quia in *dicta Clementina* videtur potius, quam defectus ætatis, considerari defectus sufficientis usus rationis; Nam, ut supra dicebatur, etiam per ipsos adversarios si major septennio necdum plenum usum rationis habeat, & hominem occidat, non fit irregularis, non obstante excessu ætatis supra septennium, ergo ex ipsa *Clementina* colligitur, quod minor septennio, si jam plenum usum rationis sufficientem ad peccandum mortaliter habeat, fiat irregularis ob homicidium, non obstante defectu ætatis infra septennium; In infantibus enim seu pueris magis quoad hoc est attendenda doli capacitas, quam ætatis quantitas; *arg. cap. Pueris 1. de delictis puerorum*.

Si autem legitime dubitetur, an infans, seu puer, 38
cum homicidium commisit, fuerit doli capax nec ne, & habuerit usum rationis sufficientem ad peccandum mortaliter, probabilius censendus est irregularis; *Cum in dubiis sententiam debeamus eligere tutiorem*, ut ad rem statuit Clemens III. in *cap. Ad audientiam 12. de homicidio*; ac Innocentius III. in *cap. Significasti 18. eod.* ibi: *In dubio tamquam homicida debet haberi Sacerdos, & si forte homicida non sit, a Sacerdotali officio abstinere debet, cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temere celebrare*; Et Honorius III. *in cap. Petitio 24. eod.* ibi: *Cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare*. Et concordat *cap. Ad Aures 7. de ætat. & qualitat. Ordinandor.* cum similibus, Pontas verb. *Irregularitas casu 46. num. 3.* & alii plures citati, & sequuti a Pirhing. *loc. cit. num. 59.* in dubio facti, sed non in dubio facti, sed non in dubio Juris, & a Barbosa in *cit. cap. Ad audientiam 12. de homicid. num. 2.* ubi habet, quod quando certum est Irregularitatem esse jure inductam, & dubium est an hic in

cum

eum casu homicidii inciderit, in utroque foro censendus est quis irregularis, cum secus in dubio juris.

39 Et id certius tenendum est de puero ætatis decem, vel circiter annorum, si non adhibuit debitam diligentiam ad evitandum homicidium, quamvis reputetur casuale. Puer enim decem circiter annorum merito præsumendus est doli capax, & sufficientis usus rationis ad peccandum mortaliter, per text. *in cap. Pueris grandiusculis 1. de delictis puer.* ubi Gregorius IX. sic expresse habet: „ Pueris grandiusculis peccatum nolunt attribue„ re quidam, nisi ab annis 12. cum pubescere cœperint; „ Quod merito crederemus, si nulla essent peccata, nisi „ quæ membris genitalibus admittuntur. Quis vero au„ deat affirmare, furta, mendacia, & perjuria non esse „ peccata? At his plena est puerilis ætas, quamvis in „ eis non ita ut in majoribus, punienda videantur; “ Ubi Glossa verb. *Grandiusculis*, sic exponit: „ Grandiu„ sculis, idest doli capacibus, videlicet septem annorum. „ Tales enim & mentiri, & verum dicere, & confite„ ri, & negare possunt, ut dicit Augustinus in Episto„ la ad Renatum Episcopum “ ut habetur *in Gloss. Augustini super cap. Parvuli, de consecrat. dist. 14. Parvuli.* Et de puero decem annorum, qui alium puerum casu fortuito sagitta percussit, atque occidit, Gloss. *in cap. Referente 2. de delictis puer. verb. Inultum*, expresse dicit: *Irregularis tamen fuit effectus, & pœna spirituali debet puniri, sive Canonica*, quamvis de mandato Summi Pontificis fuerit absolutus a pœna pecuniaria sibi ob id ab Abbate S. Remigii suo Ordinario Superiore imposita; Licet enim homicidium reputetur, & sit casuale, si non fuit adhibita debita diligentia ad ipsum evitandum, adhuc sufficiens est ad inducendam irregularitatem, per text. *in cap. Continebatur 8. de homicid.* ubi ab Alexandro III. declaratur irregularis quidam Diaconus, qui in lusu præter opinionem alium occiderat; Et concordant *cap. Presbyterum 8. & cap. Ad audientiam 12. de homicid. cap. Clerico faciente 37. & cap. Eos vero dist. 10.* cum similibus, ubi statuitur, quod Irregularitas incurritur etiam ob casuale homicidium, si homicida non satis, ut debuerat, præcavit periculum tertii, adhibendo debitam diligentiam ad ipsum homicidium evitandum, ut passim interpretantur celebriores Canonistæ, & Theologi, & habetur in Summario *cit. cap. Presbyterum 7. de homicid.* ubi expresse dicitur: *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam quam debuit*; quod idem habetur etiam in Summario *cit. cap. Continebatur 8. eod.*

40 Nec obstat, quod varii alii habeantur Sacri Canones, uti *cap. Lator 9. cap. Dilectus 13. cap. Ex litteris 14. cap. Ex litteris 15. cap. Significasti 16. cap. Exhibita 22. cap. Joannes 23. & cap. Quidam 24. de homicid.* ubi in variis hujusmodi casibus ob homicidium casuale declaratur nullam contractam fuisse irregularitatem. Non obstat, inquam, quia cum jura juribus, quantum fieri potest, sint concordanda, textu expresso *in capit. Cum expediat 29. de elect. in 6.* ibi; *Cum expediat concordare jura juribus* & concordent textus *in l. Non est novum 26. & seq. ff. de Legibus, & l. unic. de inofficiosis dotib.* cum similibus; ad illos Canones respondetur, quod sic ibi declaratum fuit quia nulla ibi intervenerat culpa neque juridica, ex quo ibi debita fuerit adhibita diligentia, ne homicidium sequeretur, ut notat Glossa *in cit. cap. Continebatur 8. de homicid. verb. Romani Pontificis* & eruditissime advertit Pirhing. *lib. 5. decretal. tit. 12. n. 37.* assignando disparitatem inter casum relatum *in cap. Continebatur 8.* & casum relatum in *cap. Lator 9. de homicid.* ubi cum Covarr., Sylvest., & Molina dicit secundum Glossam, quod ideo Diaconus *in cap. Continebatur* declaratus fuit irregularis, quia in culpa fuit, ex quo debitam diligentiam ad impediendum homicidium non adhibuerit. At vero Clericus *in cap. Lator* in nulla culpa fuit, cum passus tantum fuerit, & nihil alteri fecerit, nec potuerit prævidere, quod alter illum in terra projecturus esset; Unde cum nullam prævidere potuerit adhibendam diligentiam ad evitandum homicidium, cujus nullum, quantum in se erat, debuerat timeri periculum, ideo declaratum fuit nullam ipsum incurrisse Irregularitatem.

41 Unde generaliter dicendum est, quod ob homicidium casuale incurritur Irregularitas a dante operam rei illicitæ, quamvis adhibuerit debitam diligentiam, ne homicidium sequeretur; Sic Glossa in *in cap. Tua nos 16. de homicid. verb. Congruebat*, ex *l. Culpa est 36. ff. de Regul. jur.* ubi dicitur, *Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti*, S. Thomas in *2. 2. qu. 64. art. 8. in corpor.*, ubi sic expresse concludit: „ Et ideo secundum jura, si ali„ quis det operam rei licitæ, debitam diligentiam adhi„ bens, & ex hoc homicidium sequatur, non incurrit „ homicidii reatum: Si vero det operam rei illicitæ; vel „ etiam det operam rei licitæ non adhibens diligentiam „ debitam, non evadit homicidii reatum, si ex ejus ope„ ra mors hominis consequatur, *Et idem in 4. dist. 26. q. 2. Art. 1. quæstiunc. 2. ad 4.* sic habet: Et ideo qui „ ignoranter hominem occidit homicidio casuali, non „ dicitur homicida, nec Irregularitatem incurrit, nisi „ dederit operam rei illicitæ; vel nisi omiserit debitam „ diligentiam, quia tam quodammodo efficit volunta„ rium, nec hoc est propter hoc quod culpa careat quia „ etiam sine culpa incurritur irregularitas.; Scotus *in 4. dist. 25. qu. 1. litt. E.* Innocentius *in cap Tua nos 19. de homicid.* Fagnan. *in cap. Ad audientiam 12. n. 19. de homicid.* Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 200. & seq.* Layman *lib. 3. part. 3. n. 4.* Faber, Biondus, Mastrius, Pontas, verb. *Irregularitas casu 47.* cum Toleto, & aliis ibi citatis: & plures alii, præsertim antiquiores Canonistæ absolute, & universaliter volunt omnem illum, ex cujus opere illicito sequetur casuale homicidium, esse irregularem, quamvis ad illud evitandum omnem cautelam, & diligentiam adhibuerit, per textum *in cap. Presbyterum 7. cap. Continebatur 8. cap. Ad audientiam 12. cap. Dilectus 13. cap. Tua nos 19 cap. Joannes 23. cap. Petitio 24. & cap. Quidam 24. de homicid. cap. Sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi, cap. De his Clericis 36. dist. 50.* cum similibus. Pirhing. tamen *loc. cit. n. 65* & Reiffenstuel *loc. cit. num. 196. & sequent.* cum Covarruvia, Navarro, Avila, Palao, Suarez, & Sanchez ibi allegatis volunt, quod probabilius Irregularitas non incurratur ob homicidium casuale dando operam rei illicitæ, & adhibita debita diligentia, nisi actio illicita ex se & natura sua inducat propinquum periculum homicidii. Vide verb. *Irregularitas art. 1. num. 11. §. decimo vers. Dantes.*

Hinc Clericus, qui se exercens cum scloreto, homi- 42
nem, quem non videbat, occidit, seu venando telum in feram misit, & hominem occidit, irregularis est etiamsi omnem adhibuerit diligentiam, juxta terminos *l. Perspiciendam 11. §. 2. ff. de pœnis*; Fagnanus *lib. 5. Decret. in cap. Ad audientiam 12. de homicid. num. 20.* Sylvester *verb. Homicidium 2. num. 7. vers. Sexto*, Pontas verb *Irregularitas casu 47.* ubi adductis ad id variis Sacris Canonibus, adducit etiam hæc præcisa verba Toleti: „ Clericus ve„ nationi, in qua sagittæ, aut sclopeta emitti solent, „ incumbens, & casu occidens quantumcumque omnem „ prius diligentiam adhibuerit, irregularis est, quia ope„ ram dabat rei illicitæ, & talibus personis prohibitæ, „ ex cap. Episcopum 1. & cap. Omnibus 2 de clerico „ venatore cap. Episcopum 2. & cap. Omnibus 3. dist. 34. “ Concil. Agathen. *Canon.* 55. Concil. Matisconen. *Canon.* 13. Concil. Vermarien. *Canon.* 6. Concil. Turonen. III. *Canon.* 8. Concil. Parisien. *part. 2. cap.* 13. Concil. Nanneten. *Canon.* 3. Concil. Ravennaten. IV. *Rubrica* 17. Concil. Senonen. *art.* 26. Concil. Rhemen. *tit. de Clericis in genere num.* 6. Concil. Lateranen. IV. *Canon.* 15. Concil. Tridentin. *sess. 24. de reformat. cap.* 12. Tum quia Clerici sine justa, & necessaria caussa arma deferre non possunt; *cap. Nimirum 1. cap. Cum a Judæis 2. cap. Non pila 3. cap. Clerici qui 5. cap. Quicumque ex Clero 6. caus. 23. qu. 8. cap. Clerici arma 2. de vita, & honestat. Clericor. cap. In audientia 25. de sentent. excommunic. Clementin. 1. de vita, & honestat. Clericor. in fine* cum similibus; Arma enim Clericorum debent esse orationes, & lacrymæ, *cap. Non pila 3. & cap. Convenior 21. caus. 23. qu. 8. cap. Si quis 3. dist. 36. cap. Porro 14. caus. 16. qu. 3* cum similibus. Vide verb. *Arma per tot.* & verb. *Clericus art. 6. per tot.* Covarruvias tamen, Carvonal. & alii citati, & sequuti a Reiffenstuel *loc. cit. num. 201* volunt, Clericum vacantem venationi, ex qua sequitur homicidium casuale, non esse irregularem, si pro eo vitando debitam adhibuit diligentiam, quia licet venatio sit prohibita, & illicita Clericis ex citatis juribus, quia tamen apud peritos ex se non est periculosa, & mortis inductiva, homicidium ex ea fortuito sequutum Irregularitatem non inducit.

Item irregularis evadit ex homicidio casuali, qui non
adhibuit diligentiam, quam debuit ad ipsum evitandum, 43
licet daret operam rei licitæ; Sic expresse S. Thomas *loc. cit. supra num. 41.* Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam num. 35. & sequent.* cum aliis ibi allegatis; Sylvester verb. *Homicidium 2. num. 2. vers. Secundo, qui dat operam rei licita*; Pontas *cit. cas. 47.* & alii plurimi per text. *in cap. Qui arborem 49. dist. 50. cap. Presbyterum 7. cap. Continebatur 8. & cap. Ad audientiam 12. de homicid. cap. Quæsitum 7. de pœnitent. & remissionib.* cum similibus. Et ratio est, quia, ut dicit Glossa *in cit. c. Quæsitum verb. Negligentibus*, dissoluta negligentia prope dolum est, *l. Si fidejussor 29. ff Mandati, cap. Sæpe contingit 50. dist. 50.* & habetur pro conscientia *l. Cum sex 55. ff. de ædilitio edicto*; & quamvis hoc casu homicidium non sit voluntarium indirecte, quia voluntas potest illud prohibere, & non prohibet, ut declarat S. Thomas *in 2. 2. qu. 77. art. 7.* Unde tenetur etiam de casu fortuito, licet daret operam rei licitæ; uti habetur in Summario *a. c. Presbyterum 7. de homicid.* sic expresse dicente: *Homicidium casuale imputatur ei, qui dat operam rei licitæ, si non adhibuit diligentiam, quam debuit*, quod idem habetur in Summario *cit. cap. Continebatur 8. de homicid.* Hinc Abbas, Covarruvias, & alii apud Pirhing. *loc. cit. num. 62.* volunt, quod incurratur Irregularitas etiam ob culpam levem, & levissimam, si talis culpa non sit in omittendo, seu non impediendo homicidium, sed sit in committendo, dum non adhibetur debita diligentia in evitando periculo-

riculo homicidii proveniente ex propria positiva actione ; quod & cum aliis tenet Fagnanus *in cap. Quidam 25. de homicid. num. 9. & 10.* dicens , quod etiam contrariæ opinionis Auctores concedunt culpam levissimam in committendo inducere Irregularitatem , juxta *cap. Consuluisti 20. caus. 2. qu. 5.* propterea quod ea transit in culpam levem , juxta Gloss. 2. *in L. Lege Cornelia 25. ff. de Senatusconsulto Silaniano*. Vide verb. *Irregul. art. 1, num. 11. §. Decimo vers. Assignantur*.

44 Non evadit tamen irregularis ex homicidio casuali qui dat operam rei licitæ, & debitam adhibet diligentiam ad ipsum evitandum ; *Communis* per text. *in cap. Dilectus 13. cap. Significasti 16. cap. Exhibita 22. & cap. Quidam 25. de homicidid. cap. Qui arborem 49. c. Sæpe contingit. 50. & cap. Si duo fratres 51. dist. 50.* cum similibus. Vide verb. *Irregularitas loc. cit. vers. Assignantur*.

45 Neque evadit irregularis furiosus , si durante furore , occidat hominem. *Communis* , textu expresso *in cit. Clementina , Si furiosus , unic. de homicid.* quia cum tunc usum rationis non habeat , immunis est a culpa , & consequenter ab omni pœna ; *l. Sed etsi 5. § 2. ff. ad leg. A-*
46 *quil.* cum similibus. Evadit autem irregularis , si dilucida intervalla habeat, & hominem occidat , dum sanæ mentis est ; quia & in foro Civili tunc punitur , *l. Divus Marcus 14. § Si vere , ff. de Officio Præsidis* , Covarruvias *in cit. Clementin. Si furiosus , part. 3. num. 1. & 2.*
47 Pirhing. *loc. cit. n. 71.* & communis aliorum . Non est autem irregularis , quamvis gravi culpa sua in furorem , vel amentiam inciderit . Pirhing. *loc. cit. n. 71.* Navar. *in Manual. cap. 27. n. 230.* Avila *de Censuris disp. 6. sect. 1. dub. 12.* & alii passim. Et ratio est , quia licet prius peccaverit , superveniente tamen furore , amplius peccare non potest , & consequenter neque fieri ob homicidium irregularis , per text. *in cit. Clementin. Si furiosus*.

48 Item non evadit irregularis dormiens, propter homicidium a se commissum in somnis , textu expresso in d. Clementin. *Si furiosus* . Et ratio est , quia & is usu rationis , & libero arbitrio caret , ac furioso comparatur , ut in d. Clementin. *Si furiosus & in cap. Majores 3. §. Item quæritur , de Baptismo* . Et sic communis Doctorum teste Covarruvia in d. *Clementin. part. 3. num. 6.* & Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam 12. de homicid. num. 37.*
49 Esset tamen irregularis ob commissum casuale homicidium , si sciebat se solitum esse noctu dormiendo e lecto surgere , arma arripere , & obvios percutere , & similia facere , & nihilominus non adhibuit debitam diligentiam ad hujusmodi periculum præcavendum , claudendo ostium , vel removendo arma , aut alias arbitrio boni viri providendo , quia tunc tale homicidium sic prævisum , & non impeditum esse indirecte volitum & intentum in caussa , adeoque sufficienter culpabile ad inducendam irregularitatem ; & hunc esse puniendum pœna extraordinaria , tradit Bartolus in *l. Pœna parricidii 9. ff. ad Leg Pompejam de parricidiis* ; & est communis opinio teste Covarruvia *loc. cit.* & Claro *in §. final. q. 6. num. 13. vers. Quare etiam* , ac Fagnan. *loc. cit. n. 37.* ubi refert , quod Guilelmus ponebat exemplum de quodam socio suo Anglico , qui dormiendo Pisis in Ecclesia S. Bened. prope Arnum fluvium , accessit ad filiam cujusdam alibi existentem , & ibi puerum interfecit , & dormiens ad lectum redivit , ut refert Marianus Socinus *in cap. Ad audientiam n. 51.* subdens se habuisse Bononiæ vicinam puellam , quæ in somnis surrexit , & panem fecit .

50 Sic pariter est dicendum de ebrio , qui dedit operam , ut inebriaretur , & sciebat se consuevisse in ebrietate arma sumere , & homines ferire ; hic enim procul dubio , hominem occidendo , evadit irregularis , si non adhibuit debitam diligentiam ad pericula illa cavenda , quia in tali casu homicidium saltem indirecte , & in caussa est voluntarium , & consequenter sufficiens ad inducendam Irregularitatem . Sic Covarruvias *in cit. Clementin. Si furiosus part. 3 n. 4.* Barbosa *ib. num. 10.* Fagnan. *loc. cit. n. 26.* Pirhing. *loc. cit. n. 75.* Reiffenstuel *loc. cit. num.*
51 207. & ipso teste communis aliorum . Non esset tamen irregularis ebrius usu rationis privatus , ob homicidium in ebrietate commissum , si ebrietas ex vino , vel alio potu , plusquam æstimabatur , forti , & generoso , vel alias inopinato , & ex improviso absque culpa bibentis accivit . *Sic communis* cum citatis Doctoribus , *arg. cit. Clementin. Si furiosus* , quia sicuti ibi declaratur , quod ob homicidium non incurrat Irregularitatem furiosus , aut infans , vel dormiens ob defectum usus rationis , ita etiam ob talem defectum eam non incurret dictus ebrius , quia ubi eadem est ratio , eadem debet esse juris dispositio , *l. Ideo 27. ff. de Legibus , l. Illud 32. ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia 2. de translat. Episcop.* Immo Pirhing. *loc. cit n. 74.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 205. & seq.* cum Covarruvia , Barbosa , Navarro , Azorio , & aliis ibi allegatis volunt , quod ebrius non incurrat Irregularitatem , etiamsi voluntarie , & gravi cum culpa , se inebriet , dummodo homicidium prius non intendat , nec prævideat , nec rationabiliter prævidere possit , *arg. cap. Inebriaverunt. 9. & sequent. caus. 15. q. 1.* ubi Lot ob ebrietatem ex nimio vino sibi obvenientem culpabilis quidem , ob incestum tamen cum filiabus in ea commissum , a culpa immunis declaratur .

Irregularitas ob homicidium casuale saltem indirecte 52
voluntarium in casibus supra expressis , & consimilibus incurritur ab homicida , quamvis ob id non fuerit a Tribunali Laicali condemnatus , sed innocens declaratus ; quia licet tale homicidium non reputetur sufficienter culpabile ad effectum condemnandi homicidam in pœnas juris; est tamen sufficiens ad effectum incurrendi Irregularitatem , quæ incurritur etiam sine culpa , immo etiam ex facto meritorio , ut patet de pugnantibus contra infideles , & hæreticos ob defensionem Fidei , & patriæ ; de deferentibus ligna pro comburendis hæreticis , ut acquirant Indulgentias ; de Judicibus juste condemnantibus reos ad mortem , & hujusmodi , propter jura , & decreta adducta , ac dicta sub verb. *Bellum art. 5. a num. 5. usque in finem* , & sub verb. *Irregularitas art. 1. sub num. 11.* ad longum de variis consimilibus casibus merito ibi videndis.

Tum quia , ut supra dictum fuit *num.* 39. Glossa com- 53
muniter recepta *Cap. Referente 2. de delictis puer. verb. Innitum in fine* , expresse dicit , quod puer decem annorum , qui alium puerum casu fortuito sagitta occiderat , *effectus fuit irregularis , & pœna spirituali debet puniri , sive canonica* , quamvis de mandato Summi Pontificis fuerit omnimode absolutus a pœna pecuniari a suo Judice Ordinario sibi imposita ; Et concordat *cit. cap. Pueris 1. de delictis puer.* , & cit. *Clementin. Si furiosus , de homicidio* , ex qua Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 10. num. 7. de Legibus* , colligit , quod Irregularitatem incurrit impubes , qui septennii ætatem consequutus , & doli capax voluntarium homicidium committit , prout docent etiam Sylvester *verb. Homicidium 3. 2. dict. 5.* Sanchez *leg. 1. moral. cap. 12. num. 8.* Avila *part. 7. de Censur. d. 6. sect. 1. dub. 13.* Pontas verb. *Irregularitas casu 46.* Pirhing. *lib. 5. decret. tit. 12. num. 72.* Reiffenstuel *ibidem numer. 181. , & seq.* testant de communi ; *arg. cap. Presbyterum 7. cap. Continebatur 8. & cap. Ad audientiam 12. de homicid. , & cap. Is qui 3. de homicid. in 6.* cum similibus.

Et etiam dato quod adesset aliqua contrarietas inter 54
judicia prolata secundum jura Civilia , & prolata secundum jura Canonica adhuc esset standum horum dispositioni , alia illorum relicta , per text. *in c. Sicut quidem 1. c. Denique 5. c. Cum ad verum 6. cap. Satis 7. & c. In scripturis 9. dist. 96. c. Ecclesia 10. de Constitutionibus , cap. Decernimus 2. de judiciis , & cap. Relatum 11. de testamentis* , ubi expresse statuitur : *Mandamus , quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum fuerit examen deducta , non secundum Leges , sed secundum Decretorum statuta tractetis* , & sic in pluribus consimilibus ; & tenent Canonistæ communiter .

Pro dispensatione autem hujusmodi Irregularitatis ade- 55
unda est Apostolica Sedes , cum ad id non se extendat Episcopalis auctoritas , ex *cap. Continebatur , de homicid.* ubi Alexander III. mandat , ut Diaconus , qui homicidium , licet casuale , commiserat , non possit sine licentia Romani Pontificis ad Superiorem gradum ascendere , & ex Concilio Tridentino *sess. 24. de reformat. cap. 6.* „ Liceat Episcopis in Irregularitatibus omnibus , & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus (excepta ea , quæ oritur ex homicidio voluntario , & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) dispensare ; “ & expresse *Sac. Congregat. Conc. in Zagabrien. 17. Novemb. 1685. in responsion. ad 3.* apud Card. Petram *tom. 2. Commentar. ad Const. unic. Gregorii VIII. sect. 1. n. 17.* ubi refert etiam decisionem *ejusdem Sac. Congr. in Salisburgensi 14. Maii 1689.* Et tanto magis id currit , 56
si agatur de dispensatione pro promovendo , quæ difficilius conceditur , quam pro jam promoto , *ex cap. Si quis 13. quæst. 1. , & Glossa in leg. In ambiguis 85. §. Non est novum ff. de Regul. jur.* , & tenent Surdus *consil. 174. numer. 12.* Pignatell. *tom. 7 consult. 19. numer. 1. , & 3.* Card. Petra *loc. cit. numer. 3.* Fagnan *lib. 1. decretal. in cap. Henricus 1. de Clericis pugnantibus in duello numer. 21.* ubi adducit insuper , quod proposito *in Congr. Conc. 2. Septembr. 1613.* coram Summo Pontifice dubio , *An decretum Conc. Trid. cap. 7. sess. 24. de reform. excludens voluntarium homicidam a spe dispensationis , vindicet sibi locum in eo , qui ante homicidium ad Sacros jam erat Ordines promotus* ; Et Eminentissimis Cardinalibus in diversa abeuntibus , S. D. N. idest Paulus V. probavit hanc opinionem , *ut Concilium promotum non includat* ; Unde Panimoll. *dec. 89. adnotat. 6. numer. 62.* Corrad. *in praxi dispensat. Apostolicar. leg. 5. cap. 1. numer. 11.* Majolus *de Irregular. lib. 5. cap. 48.* , alii plures recte concludunt , quod quamvis homicidium sit casuale , adhuc tamen petenda sit dispensatio a Summo Pontifice , non obstante , quod homicidium absque culpa sit perpetratum ; Et de homicidiis commissis in bello , aliisque etiam commissis ex facto meritorio ob defensionem Fidei , & hujusmodi ; colligitur ex *cap. Petitio 24. de homicid.* , & variis Sacræ Congregationis Concil. Decretis relatis sub verb. *Bellum art. 5.* , &

& sub verb. *Irregularitas art. 1. sub num. 11.* & supra *num. 5.*, & a Fagnan. *in cit. cap. Petitio*, & a Card. Petra *loc. cit.* ubi in fine concludit, quod etiam in Militibus Hierosolymitanis (vulgo Cavalieri di Malta) aliisque approbatis a S. Sede Apostolica ad pugnandum contra Infideles; est necessaria, vel præventiva, vel subsequens dispensatio Apostolica.

57 Potest tamen Episcopus dispensare super Irregularitate orta ex homicidio casuali occulto; Sic Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 39. *num.* 48. Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 218. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 12. *num.* 2. Guttierez *Canon. qq. lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 13. Nicolaus Garzias *de Benefic. p.* 7. *cap.* 11. *num.* 27. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 13. *conclus.* 2., & 3. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tr.* 1. *part.* 9. *diffic.* 3. *n.* 9. Alzed. *de præeminent. Episcop. Dignitat. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. Avila *de censur. p.* 7. *disp.* 6. *sect.* 5. *dub.* 2. *conclus.* 2. Reiffenstuel *lib.* 5. *decret. tit.* 12. *num.* 223. Pirhing *ibid. num.* 127. Rosignol. *de Ordin. in communi part.* 1. *quæst.* 3. *art.* 6. *num.* 44., & alii plures contra Molinam, Azorium, & alios. Et ratio est, quia a Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. conceditur Episcopis facultas dispensandi super omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta Irregularitate proveniente ex homicidio voluntario, quo venit homicidium mere casuale, adeoque ibi non excipitur; cum exceptio unius firmet regulam in contrarium in non exceptis, per jura adducta *supra n.* 37. præsertim cum Irregularitas sit odiosa, adeoque potius sit restringenda, quam amplianda, nec extendenda de casu ad casum, per jura adducta *supra num.* 35.

58 Sicque dispensare potest Episcopus cum eo, qui hominem occidit, non intendens occidere, & cum eo, qui mandavit servo, ut alterum baculo percuteret, sed caveret, ne occideret, quia homicidium inde sequens non est proprie voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile; Sic Barbosa *in Concil. Trid. cit. sess.* 24. *cap.* 6. *num.* 34., & *sequ.*, & *de Offic.*, & *potest. Episcop. citat. alleg.* 39. *num.* 50., & *seq.* cum pluribus aliis ibi citatis, ubi ad id affert expressam decisionem Sacræ Congregationis in responsione ad dubium propositum his verbis: „ An „ is, qui mandavit aliquem baculo vulnerari, eo expresso ne occideretur, si mandatarius armis percusserit, „ & occiderit, intelligatur incidisse in decretum Concilii „ sess. 24. de reformat. cap. 6. ut in omni ordinatione a „ Beneficio, & Officio, ab spe dispensationis perpetuo „ carere debeat? Congregatio censuit negative, cum Con„ cilium requirat homicidium per industriam, per insi„ dias, & ex proposito. Sic referunt Garzias, Riccius, „ & alii ibi citati a dicto Barbosa *num.* 52., ubi insuper refert ex Campanil., & Aloysio Riccio fuisse etiam decisum, quod mandans homicidium in persona unius, si committatur in persona alterius, non incurrit Irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

59 Episcopus dispensare potest super Irregularitate proveniente ex homicidio occulto causa defensionis facto, non servato moderamine inculpatæ tutelæ; Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 239. Layman. *loc. cit. num.* 2. Avila *de Censuris disp.* 6. *dub.* 5. *conclus.* 1. Molina *de justit.*, & *jur. disp.* 79. *num.* 8., & 11. Guttierez *loc. cit. lib.* 5. *cap.* 65. *num.* 13. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 221. Pirhing *loc. cit. num.* 118. Barbos. *in Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. *num.* 32., & *citat. allegat.* 39. *num.* 53. cum pluribus aliis ibi citatis. Et ratio est, quia hujusmodi homicidium, quamvis ob excessum moderaminis inculpatæ tutelæ sit illicitum, & injustum, non comprehenditur sub homidio voluntario excepto a Concilio Tridentino *cit. cap.* 6. Immo potius licet non sit mere necessarium, necessarii vim habet, quatenus non sponte, sed coacte vitandæ mortis causa fit, & nonnisi quoad modum illicitum, & injustum est.

60 Quando autem homicidium causa defensionis commissum vel aliud casuale est notorium, & publicum, vel ad forum contentiosum jam deductum, super Irregularitate inde orta dispensare nequit Episcopus; Colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *de reformat. cap.* 7. ubi loquens de facultate dispensandi super Irregularitate orta ex homicidio causa defensionis, vel casualiter commisso, intelligitur de homidio publico, vel deducto ad forum contentiosum, ut patet ex his subjunctis verbis: „ Qui nonnisi „ causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec „ aliter dispensare possit; & in tali casu declarat dictam dispensandi facultatem non competere de jure, nec esse commissam Episcopo, sed primum per Papam esse ei committendam; Sic Pirhing *loc. citat. num.* 128. Reiffenstuel *loc. citat. num.* 225. Guttierez *Canonic. quæst. lib.* 1. *cap.* 3. *ad finem*, Bonacina *de Censuris disputat.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 2. Sanchez *de Matrimon. lib.* 2. *disputat.* 37. *num.* 12. Barbosa *in Concil. Tridentin. sess.* 24. *cap.* 6. *num.* 37. cum pluribus aliis ibi allegatis.

61 Neque potest Episcopus dispensare super Irregularitate absque delicto orta ex defectu perfectæ lenitatis, ut ex homicidio auctoritate publica in malefactores juste, & recte facto a Judicibus, accusatoribus, testibus, ministris, & aliis ad mortem propinque concurrentibus, & a militibus in bello, etiam juste pugnantibus; Sic Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 217., & *lib.* 5. *consil.* 39 *de homicid.* Layman *loc. cit. num.* 5. Suarez *de Irregular. disput.* 47. *sect.* 6. *in fine*, Avila *de Cens. disput.* 6. *sect.* 5. *dub.* 1. *concl.* 1. Guttierez *loc. cit. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 170. Garzias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 40. Castropal. *de Cens. disp.* 6. *punct.* 14. §. 7. *num.* 6. Pirhing *loc. cit. n.* 129. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 220. cum communiori, & probabiliori aliorum. Et ratio est, quia Concilium *citat. sess.* 24. *cap.* 6. concedit Episcopis facultatem dispensandi solummodo super Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto. Irregularitas autem prædicta oritur ex defectu perfectæ lenitatis, & non ex delicto, cum tale homicidium sit juste, & licite factum. Tum quia nullus Episcopus solet cum similibus irregularibus dispensare, sed illi ad Curiam Romanam ab omnibus dirigi solent, ut teste Reiffenstuel *loc. citat.* docet communis praxis, & consuetudo, quæ est optima Legum interpres; *Cap. Cum dilectus* 8. *de consuetudin.*, & *Leg. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*, prout etiam servat stylus Curiæ, qui pro Lege habetur, *capit. Ex litteris* 11. *de Constit. capit. Quam gravi* 6. *de crimine falsi*.

Potest tamen Episcopus dispensare super Irregularitate 62
proveniente ex mutilatione quacumque etiam injusta, & voluntaria, ac directe intenta, dummodo tamen sit occulta; Sic Barbosa *in Concil. Trid. loc. cit. num.* 36. cum pluribus ibi allegatis, Suarez *de Censur. disp.* 44. *sect.* 1. *n.* 5. Navarr. *in Manual. cap.* 23. *num.* 249. Layman *loc. cit. num.* 2. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 226., & alii communiter. Et sic respondit expresse *sacra Congreg. Concil. ab Episcopo Cremonensi consulta*, teste Fagnano *leg.* 1. *Decret. cap. Dilectus* 15. *de temporibus ordinat. n.* 29. Et ratio est, quia Concilium *cit. sess.* 24. *cap.* 6. excipit solam Irregularitatem ex homicidio voluntario provenientem, exceptio autem firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, per jura adducta *supra n.* 37. & dicta *supra n.* 35. & 57. *in fine*.

Quamvis Episcopus nequeat dispensare, neque ad ordines 63
minores, sive recipiendos, sive exercendos, neque ad Beneficium simplex, super Irregularitate proveniente ex homicidio voluntario, etiam occulto, cum id sit expresse prohibitum a Concil. Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. ibi; *Omni ordine ac Beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuo careat*, & tenent communiter Doctores. Tamen potest Episcopus dispensare super Irregularitate proveniente ex homicidio casuali, sive indirecte tantum voluntario, quamvis notorio, ad ordines minores, & Beneficium simplex: Sic expresse Barbosa *in cap. Ad audientiam* 2. *de homicid. n.* 8. & *cit. alleg.* 39. *n.* 62. cum Henriquez, Covaruv. Campanil. Miranda, Gerola, Bonacina, & Homobon. ibi allegatis, Layman *loc. citat. num.* 3. cum Sylvestro, Navarr. Sayro, Avila, & aliis ibi citatis, ac plures alii ex *cap. Ad audientiam* 12. *de homicid.* ibi: *Poteris concedere, ut minoribus ordinibus sit contentus*, & ex *c. Henricus* 2. *de Clericis pugnant. in duello*, ubi de simili homicida statuitur, quod non debeat in Sacris ordinibus ministrare, sed ad habendum Beneficium misericorditer dispensetur; quæ jura per *Concil. Trident.* non sunt mutata circa homicidium indirecte tantum voluntarium; Cum ipsum Concilium *cit. cap.* 6. prohibeat tantum, ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario, adeoque ejus prohibitio non extenditur ad homicidas casuales; non enim facienda est extensio de casu ad casum, præsertim in odiosis, per toties repetita jura allata *supra num.* 35. & 37.

Hinc juvat ad eruditionem referre, quæ ex aliis refert 64
Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 19. *sub num.* 1. §. *Refert*, ibi: *Refert Paris de Put. de Syndicat fol.* 32. quem allegat Felin. *in cap. Si quando, de Rescript. col.* 2. casum, qui evenit Romæ Joanni Papæ XIII. Jussit Pontifex quemdam Romanum capite plecti; at ille cum adeo clamasset, quod ob id Papa esset irregularis, ut populus de Irregularitate Pontificis scandalizaretur, fuit jussu Papæ liberatus. Simile contigit Hostiensi, qui cum esset Legatus Bononiæ, quidam reus pœna capitali condemnatus petiit, ut prius sibi permitteretur alloqui Legatum de re ardua; Quod cum obtinuisset, & nihil arduum dixisset, turbatus Legatus dixit, suspendio necetur; Illo autem clamante: Vultis esse irregularis? Respondit Legatus; Maledictus qui te docuit; eumque remissum ad carcerem postea liberavit, ut tradit Felinus ubi supra post Joann. de Lignano *in cap. Sententiam in fin. Ne Clerici, vel Monac.* dicentem id se audivisse a Domino Paulo, dum legebat Fundamentum *ex cap. Ex litteris, de excessib. Prælator.* ubi dicitur, quod Prælati non debent imponere proprio ore sententiam sanguinis; dicitque Baldus post Innocent. *in cap.* 2. *de major. & obedient.* quod licet Papa possit statuendo imponere pœnam mortis, non tamen potest exequendo; Ex quo infert, quod si Papa propriis manibus occideret aliquem, statim esset Irregularis. Quod dictum posset sustineri loquendo opinionem illorum, qui volunt, quod Irregularitas ex homicidio

cidio voluntario est de Jure divino, ut tenent multi *in
cap. Ad audientiam, de homicid.* sed sequendo illos, qui
dicunt, quod est de jure positivo, dictum Baldi non careret
dubio, juxta Felin. *in dict. cap. 2. de majorit. & obed.*
cum Papa sit supra jus positivum, *cap. Proposuit, de
concession. præb.* ubi concludit inveniri in locis per ipsum
allegatis, quod quamvis Irregularitas ex homicidio habeat
in se rationem, ac mentem juris Divini, per text. *in 5.
de consecr. dist.* 1. tamen super ea potest Papa ex causa
dispensare, quod etiam voluit Hostiens. *in cap. Sicut di-
gnum, & de homicid.* & Innocent. *in dict. cap. Ad au-
dientiam eod. tit.* ac Panormitan. *in cap. Ego N. in fin.
de jurejur.* Hactenus ad litteram Pignatell. *loc. citat.* Cui
adde, quod Papa revera non potest Canonicam Irregula-
ritatem incurrere, cum ipse sit supra omne jus Canoni-
cum; *c. Proposuit 4. de concessione præbendæ*, Fagnan. *l.
5. Decret. in c. De cætero 11. de homicid. n. 22.* Reiffen-
stuel *loc. cit. n.* 91. Pirhing *loc. cit. n.* 96. Majolus *de Irre-
gularitat. lib. 2. cap. 4.* Suarez *disput. 40. lib. 7. n. 7.* La Croix
l. 7. num. 447. Castropal. *de Irregularit. d. 6 p. 2. n. 4.* cum
pluribus aliis ibi citatis. Immo est adeo incapax Irregula-
ritatis, ut statim ac evehitur ad Papatum, fiat liber etiam
ab Irregularitate prius contracta, cum statim desinat esse
subjectus Juri Canonico quoad vim coactivam, & pœnas;
ut recte *ex cap. Licet de vitanda 6. de election. & cap.
Ubi periculum 3. eod. in 6.* deducunt Reiffenstuel, Ma-
jolus, La Croix, Castropal. & alii *locis citatis*; & jam
diximus sub verb. *Irregularitas art. 2. sub num. 11. §. Un-
decimo*.

65 Potest Episcopus dispensare super Irregularitate contra-
cta ab eo, qui duos Sacros Ordines, vel Acolythatum
cum Subdiaconatu eodem die suscepit, si delictum sit oc-
cultum. Item super Irregularitate occulta proveniente ab
administratione in ordinibus male susceptis. Item super
irregularitate, quam quis contraxit exercendo ordines,
quos non habebat. Item super suspensione, & Irregulari-
tate contracta ab eo, qui ante legitimam ætatem ordines
suscepit. Item suspensione contracta ab eo, qui ordines
suscepit dum vinculo censuræ obstrictus esset. Item in
suspensione contracta a conjugato suscipiente ordinem Sa-
crum. Item in suspensione contracta ab eo, qui furtive
ordines suscepit. Item in suspensione occulta, quam quis
contraxit recipiendo ordines sine litteris dimissoriis. Item
dispensare potest cum eo, qui per saltum promotus ad
ordines, celebravit. Item cum eo, qui ordines Minores
suscepit ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui. Item
cum Simoniaco occulto. Item dispensare potest super Ir-
regularitate contracta ab excommunicato celebrante, quan-
do excommunicatio est occulta, licet celebratio sit ma-
nifesta; Sic quoad omnes supradictos casus cum plu-
ribus aliis Barbosa *in Concil. Trident. sess. 24. de refor-
mat. cap. 6. a num. 11. ad 22. & num. 29.* dummodo in
omnibus delictum sit occultum, ut etiam alii passim te-
nent Doctores.

66 Occultum autem quantum ad hoc dicitur, quod proba-
ri non potest, unde ubi delictum probari potest per duos
testes, occultum non est, nec absolutus, & dispensatus
est tutus in conscientia, ut declaravit *Sacra Congr. Concil.*
quæ ad dubium; *An absolutus, & dispensatus a proprio
Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel
tribus testibus, quod tamen non fuit notorium, esset tutus
in conscientia?* Respondit, *Non esse tutum, quia Concilium
utitur termino occulto, quod proprie loquendo est illud,
quod probari non potest.* Sic refert Fagnan. *lib. 1. Decret. in
cap. Requisivit 1. de ordinatis ab Episcop. n. 38.* & verba
Concilii debent accipi secundum proprietatem; quod re-
petit *lib. 3. Decretal. in cap. Vestra 7. n. 127. de cohabitat.
Cleric. & mulier.*

67 In casibus quomodocumque occultis post Concil. Trid.
ex nova lege Sedi Apostolicæ reservatis nequeunt Episco-
pi dispensare, & absolvere, ut expresse declaravit *Sacra
Congregat. Concil.* teste Fagnano *lib. 1. Decretal. in c. Di-
lectus 15. de temporib. Ordinat. num.* 30. Ubi *num.* 37.
insuper refert, eamdem Sacram Congregationem appro-
bante Pontifice declarasse, quod dicta facultate dispensan-
di, & absolvendi in casibus occultis tributa Episcopis a
Concilio non possunt uti Cardinales in suis titulis; quia
licet habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, ibi tamen
68 vere, & proprie Episcopi non sunt; Sicuti neque Ab-
bates, aliique Prælati jurisdictionem quasi Episcopa-
lem habentes, & Sedi Apostolicæ immediate subjecti

69 Quinto requiritur, quod nulla Censura sint ligati; *Com-
munis*; qui enim sunt aliqua Censura irretiti, ipsa du-
rante, nequeunt licite ullum ordinem suscipere, *c. Illo-
rum 32. de excomm. c. Sæpe contingit 1. de temporib. ordin.
in 6.* Quotuplex autem sit Censura, & quid sit quælibet
in specie, vide verb. *Censura, Excommunicatio, Interdi-
ctum, & Suspensio.*

70 Sexto requiritur, quod sint in ætate Canonica constitu-
ti; *Communis arg. cap. Nullus 4. de temporibus ordinat. in
6.* ubi Bonifacius VIII. sub pœna suspensionis per annum
ipso facto incurrenda prohibet, ne quis infanti Clericalem
præsumat conferre Tonsuram. Infantes autem quamvis il-
71 licite, valide tamen ordinantur ad quemcumque Ordinem,
etiam Presbyteratus; *Communis* cum S. Thoma, S. Bona-
ventura, & Scoto *in 4. d. 25.* & desumitur *ex cap. unico,
de Clerico per saltum promoto*: ubi de Clerico, qui ante an-
nos discretionis inferiores Ordines susceperat, postea fal-
so, & temere credens se etiam suscepisse Diaconatum, abs-
que Diaconatu Sacerdos ordinatus fuerat, rescribit, & sta-
tuit Innocentius III. ut post injunctam, impletamque pœ-
nitentiam Diaconatus solum suppleatur, ubi clare suppo-
nit Pontifex posse eum infra annos discretionis ordinari.
Nec Lex Divina reddit infantem incapacem Sacramenti.
Immo infantes ordinantur valide etiam ad Episcopatum,
ut communiter tenent Doctores, & signanter Dominicus
Sotus, Vasquez, Castropal. Filiucc. Dicastill. & alii apud
Tambur. *de Sacrament. lib. 7. cap. 6. §. 1. num.* 12. Spo-
rer *loc. cit. num.* 65. cum Gobat, & Diana ibi citatis, &
alii passim, & constat experientia fuisse Hugonem Fi-
lium Heriberti Comitis Aquitaniæ ætate puerili quin 72
que annorum promotum ad Archiepiscopatum Rhemen-
sem, ut ex aliis refert Berninus *tom. 2. de Histor. omnium
hæresum sæculo decimo capitul. unico fol.* 585. ubi adducit
S. Bernardum *Epistol.* 42. sic scribentem: *Scholares pueri,
& impuberes adolescentuli ob sanguinis dignitatem promo-
ventur ad Ecclesiasticas Dignitates, & de sub ferula
transferuntur ad principandum Presbyteris, lætiores inte-
rim, quod virgas evaserint, quam quod meruerint princi-
pari, nec tam illis blanditur ademptum, quam adeptum
imperium*. Et insuper variis aliis omissis in infantili æta-
te ad Episcopatum promotis, ex Historiis habetur, quod
adolescentes, & Juvenes fuerunt interdum ad Pontifica-
tum assumpti, ut Joannes XII. vix natus annos duode-
viginti, ut testatur Graveson in *Historia Ecclesiastica tom.
4. fol. 71. primæ impressionis Romanæ*, & Baronius *ad an-
num 955. n. 3. & 4.* Et Joannes XI. fuit Summus Pontifex
constitutus, cum ætatis suæ annum trigesimum quintum
vix attigisset, ut testatur idem Graveson, ubi *supra fol.*
67. Vide verb. Papa *art. 1. n.* 54.

Ætas igitur Canonica pro prima tonsura, Ostiaratu, 73
Lectoratu, & Exorcistatu sunt anni septem completi, *c.
In singulis 2. distinct.* 77. Pro Acolythatu sunt anni duo-
decim completi; *citat. cap. In singulis 2. distinct.* 77. Et 74
colligitur ex textu, & Glossa *in cit. cap. De iis 5. dist.
28. & cap. Cum nullus 4. de temporibus Ordinandorum in
6.* Pro Subdiaconatu sunt anni 21. Concil. Trident. *sess.* 75
23. cap. 12. de reformat. infra adducend. Pro Diaconatu
sunt anni 23. Concil. Trident. *loc. cit.* Pro Presbyteratu 76
sunt anni 25. Concil. Trident. *citat. sess. 23. cap. 12. de
reformat.* ibi: *Nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinem* 77
*ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum
tertium, ad Presbyteratum ante vigesimum quintum æta-
tis suæ annum promoveatur*. Qui anni requisiti a Triden- 78
tino pro his tribus Sacris Ordinibus sufficiunt incepti,
ut tenet communis Doctorum cum Barbosa *in cit. sess.
23. cap. 12. num. 2.* & in praxi receptum est apud om-
nes. Pro Episcopatu requiruntur anni 30. completi; *cap.* 79
1. 2. & 4. dist. 78. & Concil. Trident. *sess. 7. cap. 1. de
reformat. & cap. Cum in cunctis, de election.* & Grego-
rius XIV. Constitut. incip. *Onus Apostolicæ*, & *Commu-
nis* Doctorum cum Barbosa *in citat. sess. 7. cap. 1. nu-
mer. 4.*

Septimo requiritur, quod sint scientia sufficienti instru- 80
cti pro quolibet Ordine suscipiendo; *cap. 1. dist.* 39. ubi
Gelasius Papa expresse habet: *Illiteratos nullus præsumat
ad Clericatus Ordinem promovere, quia litteris carens sa-
cris non potest esse aptus Officiis*. Unde Concil. Tridentin.
sess. 23. cap. 4. de reformat. statuit, quod *prima Tonsura
non initientur, qui .... Fidei rudimenta edocti non fue-
rint, quique legere, & scribere nesciant*. Et *ibidem cap.* 11.
pro Ordinibus Minoribus requirit, *ut saltem latinam lin-
guam intelligant, & sciant, quæ ad Officium suum spectant*.
Et *ibidem cap.* 13. pro Subdiaconatu, & Diaconatu requi-
rit, *ut sint litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum
pertinent, instructi*. Et *ibidem cap.* 14. pro Presbyteratu
requirit, quod *ad populum edocendum ea, quæ scire om-
nibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacra-
menta, diligenti examine præcedente, idonei compro-
bentur*.

Octavo requiritur, quod ordinentur a suis propriis re- 81
spective Episcopis, vel ab aliis de eorum licentia, &
cum suis Dimissoriis; Sic expresse Concil. Tridentin. *sess.
23. cap. 8. de reformat.* ibi: *Unusquisque a proprio Episco-
po ordinetur; quod si quis ab alio promoveri petat, nul-
latenus id ei etiam cujusvis generalis, aut specialis re-
scripti vel privilegii prætextu permittatur, nisi ejus pro-
bitas, ac mores ejusdem Ordinarii testimonio commen-
dentur: si secus fiat, Ordinans a collatione Ordinum
per annum, & Ordinatus a susceptorum Ordinum exe-
cutione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire,
sit suspensus*; Et novissime Innocent. XII. Constitut. in-
cip. *Speculatores Domus Israel*. Nono requiritur, quod
ordinandi in sacris habeant legitimum titulum sustenta-
tionis, scilicet aut Beneficii Ecclesiastici pacifice possessi,
aut patrimonii sufficientis ad honestam sustentationem,
aut paupertatis Religiosæ, ejus scilicet, quam solemni-
ter vovent Religiosi. Sic Pontificale Romanum *tit. de*

ordi-

ordinatione Subdiaconi, & communis Doctorum. Et ratio
hujus dispositionis est, ut Clerici ordinati in sacris ha-
beant unde honeste ali possint, ne cogantur, dicit Con-
cilium Tridentinum *sess. 21. cap. 2. de reformat. cum or-
dinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum
exercere*.
83 Ad titulum autem Beneficii, ut quis licite ordinetur,
requiritur, quod sit Beneficium proprie dictum, quod de-
finitur: *Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccle-
siasticis ratione spiritualis officii personæ Ecclesiasticæ auctori-
tate Ecclesiæ constitutæ*. Vide verb. *Beneficium art. 1. a
num. 6.* Et quod tale Beneficium sit sufficiens ad hone-
84 stam ipsius sustentationem, & pacifice possessum, sic
expresse Tridentinum *cit. sess. 21. cap. 2.* ibi: *Nisi prius le-
gitime constet eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad
victum honeste sufficiat, pacifice possidere*. Unde qui non
85 habet Beneficium sufficiens, non debet ordinari cum sup-
plemento patrimonii, nisi necessitas, aut utilitas Eccle-
siæ id exigat. *Sacra Congregat. Concil. in Siguina 18. Se-
ptemb. 1683. & in Civitatis Plebis 10. Junii 1654* Et si
Beneficium, ad cujus titulum ordinatur ab Episcopo non
86 suo, non esset sufficiens juxta taxam sui Ordinarii, esset
suspensus quoad exercitium ordinum. *Sac. Concil. in A-
rimin. 10. Januarii* 1705. Immo nedum ipse ordinatus esset
87 suspensus ab exercitio ordinum, quandiu proprio Ordina-
rio videbitur expedire, sed etiam Episcopus ordinans es-
set suspensus per annum a Collatione ordinum, & uter-
que subjaceret gravioribus pœnis pro modo culpæ arbi-
trio Summi Pontificis infligendis. Sic expresse statuit In-
nocentius XII. 6. *Novembris* 1694. Constitut. incip. *Spe-
culatores Domus Israel*. Et tale Beneficium non potest
88 ordinatus postmodum resignare, nisi facta mentione, quod
ad illius Beneficii Titulum sit promotus, neque ea resi-
gnatio potest admitti, nisi constito, quod aliunde vivere
commode possit, aliter autem facta resignatio nulla est.
Sic expresse Trident. *cit. sess. 21. cap.* ibi: *Id vero Be-
neficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad
illius Beneficii titulum sit promotus, neque ea resignatio
admittatur, nisi constito, quod aliunde vivere commode
possit, & aliter facta resignatio nulla sit*.
89 Ad titulum patrimonii, vel pensionis, ut quis licite
ordinari possit, requiritur, quod Episcopus judicet eos
pro necessitate, vel commoditate suarum Ecclesiarum es-
se assumendum, illudque patrimonium, vel pensionem,
& ad vitam sustentandam sufficiens esse, & vere ab ipso
obtineri. Sic exprese Tridentin. *cit. sess. 21. cap. 2.* ibi:
*Patrimonium vero, vel Pensionem obtinentes ordinari post-
hac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assu-
mendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum sua-
rum, eo quoque prius perspecto, Patrimonium illud, vel
pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse, quæ ei ad
vitam sustentandam satis sint*.
90 Unde Clericus suscipiens Ordines Sacros cum patrimo-
nio ficto, sicuti etiam cum ficto Beneficio, suspensionem
incurrit, *cap. Neminem 1. & cap. Sanctorum 2. dist. 70.*
quoad hoc a Concilio Tridentino *citat. sess. 21. capit. 21.*
innovata, ibi: *Antiquorum Canonum pœnas super his in-
novando*. Et sic pluries declarasse *Sacram Congr. Episcop.
& Regularium, & Sacram Congreg. Concilii* refert Pigna-
tell. *tom. 5. consult. 77. num. 15. & 16.* ubi de Stylo
Curiæ, & praxi Pœnitentiariæ testatur, & plurimos af-
fert Doctores. Sic etiam Monacell. *tom. 2. tit. 13. form.
3. num. 4. & tom. 3. titul. 2. formul. 1. num. 1.* ubi ex
Nicolio testatur, sic plenis votis declarasse *Sacr. Congr.
Concil. 27. Novemb.* 1610. quoad eum, qui per fraudem,
& culpam decepit Episcopum ordinantem fingendo se ha-
bere titulum, quæ declaratio relata reperitur *in Synodo
Farfensi in tit. de Sacram. Ordin. num. 5. & tom. 4. sup-
plement. ad 2. tom. numer.* 437. ubi monet Ordinandos,
quod caveant a contraria sententia, quia laxa est, erro-
nea, & pluries Decretis Sacrarum Congregationum re-
probata, quæ referuntur a Pignatell. *tom. 5. consult. 77.
num. 15. & 16.* & ab aliis Doctoribus a se allegatis *tom.
2. & tom. 3. locis citatis*; Et sic etiam tenent Nicolaus
Garzias *part. 2. de Beneficiis cap. 5. num.* 20. Barbosa *de
Offic. & potest. Episcop. allegat. 20. n. 27. & 33.* Pirhing
in Jus Canonic. lib. 1. tit. XI. num. 112. Reiffenstuel *ibi-
dem num.* 198. ubi refert supradictam *Sac. Congr. Concil.
27. Novemb.* 1610. quam refert, & tenet etiam Fagna-
nus *in cap. Cum secundum 16. de præbend. num. 69. in
fine*; & sic tenent alii passim per Constitutionem 33. Ur-
bani VIII. incip. *Secretis*; ubi sic expresse habetur: *In-
super promotos hujusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis,
vel fictis, aut fiduciariis patrimonii titulis, scienter se ad
Ordines hujusmodi promoveri fecerint, non solum prædi-
ctis* (scilicet inter alias pœnas suspensionis perpetuæ abs-
que spe dispensationis a Sede Apostolica obtinendi) *ve-
rum etiam majoribus arbitrio nostro, & pro tempore exi-
stentis Romani Pontificis infligendis pœnis subjectos esse vo-
lumus*.
91 Non esset tamen suspensus ipse Ordinatus, si bona fi-
de, & sine ulla sua fraude, & dolo, absque legitimo ti-
tulo ordinaretur, ut tenent supracitati Doctores, & alii
passim, *argum. cap. Cum secundum 1. de præbend.* ubi
suspensio Ordinati per Jura antiqua inducta, fuit subla-
ta ex parte bona fide, & sine ulla sua fraude ordinati,
& solus Episcopus Ordinans per impositionem oneris or-
dinatum sustentandi, fuit punitus; & citat. Constitut.
Urbani VIII. incip. *Secretis*, ubi declarantur suspensi to-
lum, qui *scienter se ad Ordines hujusmodi promoveri fe-
cerint*.
Et tale patrimonium, vel pensio posthac sine licentia 92
Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus
potest, donec Ordinati Beneficium Ecclesiasticum sufficiens
statui suo sint adepti, vel aliunde habent, unde vivere
possint; Sic expresse Tridentinum *cit. sess. 21. cap. 2.* ibi:
*Atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut ex-
tingui, vel remitti nullatenus possint, donec Beneficium Ec-
clesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, un-
de vivere possint*.
Unde patrimonii titulus non extinguitur etiamsi ordi- 93
natus acquirat alia bona, donec ab Episcopo loco patri-
monii subrogentur. Licet enim quis habeat patrimonium
sibi constitutum sub hac conditione: *Donec & quousque
provisus fuerit de Beneficio Ecclesiastico, aut aliunde ha-
buerit, unde commode sustentari valeat, quo casu evenien-
te, patrimonium redeat ad constituentem absque alia decla-
ratione*; non dicitur spoliatus tali patrimonio, quamvis
Beneficium, vel bona acquirat, sed viget patrimonium ut
prius, non obstante dicta conditione, donec ab Episcopo
non fiat subrogatio; Sic declaravit *Sac. Congr. Concil. 12.
Julii* 1687. confirmando Decreta olim emanata *in Terra-
cinen. 8. August.* 1602. *& 20. Julii* 1691. & idem cen-
suit novissime *in Senogallien. 20. Junii 1705. in respons.
ad 4*.
Neque ordinatus potest absque expressa licentia Episco- 94
pi donare patrimonium libere constitutum, reservato si-
bi usufructu ad vitam; *Sac. Cong. Concil. 10. Octob. 1676*.
Neque potest absque dicta licentia Episcopi illud in Em-
phytheusim concedere, reservato desuper annuo Canone
fructibus correspondente; *Sac. Congr. Conc. in Parmanen.
20. Julii* 1641. in qua licet concessor esset Beneficiatus,
adhuc quia ordinatus fuerat ad titulum patrimonii in Em-
phytheusim concessi, declaravit, concessionem non su-
stineri, & idem probavit *in alia Aquilana 24. Februar.*
1652. Neque patrimonium potest sine licentia Episcopi 95
alienari, etiamsi ordinatus consequatur Beneficium; *Sa-
cra Congregat. Concilii 16. Aprilis 1622. lib. 4. Decret. p.* 96
231. & faciunt Decreta relata *supra num.* 93.
Prohibitio Concilii Tridentini alienandi patrimonium 97
extenditur ad Fidejussionem Ordinati, adeo ut Fidejus-
sio, & obligatio respectu dict. patrimonii non sustineatur,
si facta sit ab Ordinato sine consensu Episcopi; Sac. Cong.
Concilii, quæ ad dubium sibi propositum sub *die 12. Mar-
tii* 1642. respondit *extendi etiam ad Fidejussionem*, & jus-
sit dari declarationem sequentem. „ Die 5. Februarii 1654.
„ Sacra Congr. &c. censuit, neque in hujusmodi patri-
„ monio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum
„ necessariis executioni locum esse posse, licere autem
„ capere in causam judicati eam fructuum portionem,
„ quæ quotannis superest, ultra ea, quæ ad Ordinarii su-
„ stentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, Judi-
„ cis Ecclesiastici arbitrio fuerit necessaria: Posse autem
„ ipsum Creditorem accipere in solutum, atque vendere
„ jus sibi competens ad hujusmodi patrimonium, quod
„ post mortem ipsius promoti ad Creditorem uti res hæ-
„ reditaria pertinebit.
Patrimonium constitui potest etiam in Censibus; dum- 98
modo constituentes tale patrimonium in forma Juris va-
lida se obligent, quod in casu redemptionis pro sufficien-
ti ordinati victu providebunt, donec investiantur; *Sacr.
Cong. Concil. in Nullius 21. Junii 1629. lib. 14. Decret. pag.*
109. Ordinibus Sacris initiari non potest, qui bonis ces-
sit; *Sacra Congregat. Concil. in Atrienen. 23. Junii 1725.* 99
apud Ursayam *in Miscell. 1. Sacro, & profano litt. O.
num.* 82.
Ad titulum paupertatis, seu professionis Religiosæ ut 100
quis licite ordinari possit, requiritur, quod sit vere pro-
fessus; Pontifical. Roman. *tit. de ordinatione Subdiaconi*,
& Communis Doctorum. Unde Novitii sine titulo Bene-
ficii, vel patrimonii, aut pensionis nequeunt promoveri
ad Sacros Ordines, *arg.* Concil. Trid. *cit. sess. 22. Cap.* & ex- 101
presse S. Pius V. Const. 75. incip. *Romanus Pontifex*. Vide
verb. *Novitius n.* 89. Et hoc ipsum habet locum non so-
lum in Novitiis, seu non professis, sed etiam in nulliter 102
professis; Vide d. verb. *Novitius n.* 90. Patres autem So- 103
cietatis Jesu, qui tria vota paupertatis, Castitatis, &
Obedientiæ in Societate emiserunt, de licentia Præpositi
Generalis possunt promoveri ad Sacros ordines absque ti-
tulo etiam ante solemnem professionem. Vide *ib. num* 91.
Patribus Societatis Jesu sic ordinatis nulla debentur ali-
menta a dicta Societate, si contingat eos ante solemnem 104
professionem a Præposito Generali a dicta Societate dimit-
ti; Vide *ib. n.* 92.
Pro hujus articuli complemento addendum est, quod 105
in calculandis reditibus Beneficii pro titulo Ordinandi
non sunt detrahenda onera Missarum eidem Beneficio ad-
jecta, maxime si Ordinandus, donec ascendat ad Sacerdo-
tium, pro rata Missarum aliunde habeat unde vivere pos-
sit. Sic tenent Ursaya *tom. 5. part. 1. discept. 4. per tot.*

Card. de Luca *in tract. de donationibus disc.* 11. Lamperez *in veter. Ecclesiæ disciplina n.* 366. *fol.* 209. P. Ludovic. Noguera *quæst. singular. disp.* 1. *tit. de Sacram. q.* 16. *n.* 3. *fol.* 25. Joannes Morinus *in Commentar. ad Const.* 44. *Innoc.* XII. incip. *Speculatores*, Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *form.* 13. *num.* 2. *& in Append. adnotat. ad dictam Constitutionem Innocentii XII. n.* 1. & alii. Quamvis enim *in d. Constitutione Speculatores* §. *Licet vero* requiratur, quod „ Beneficium sit talis reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta taxam Synodalem, sive ea deficiente, juxta morem Religionis promovendis ad Sacros ordines, detractis oneribus, per se sufficiat " tamen illa verba *detractis oneribus*, non referenda ad onera Missarum, sed ad alia onera etiam post emanatam dictam Innocentii XII. Constit. ut declaravit *S. C. Conc. in Signina ordinationis* 14. *April.* 1696. *& in Neapolitana, seu Scalen.* 18. *Febr.* 1701. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *form.* 13. *n.* 2. *& in Append. adnot. ad d. Constitutionem Innocent. XII. inc. Speculatores n.* 11. & *in Firmana Cappellaniæ* 14. *Januar.* 1708. apud Ursayam *tom.* 5. *parte* 1. *discept.* 4. *n.* 47. qui *eod. tom.* 5. *in additionibus* §. 4. refert, quod proposita causa *in S. C. Conc. die* 17. *Julii* 1723. sub dubio: „ An a Beneficio, seu Cappellania, ad cujus titulum quis intendit ad *Sacros* ordines promoveri, detrahenda sint onera Missarum eidem adjecta, quando Beneficiatus non tenetur eas per se ipsum celebrare. Vel potius oneribus Missarum non detractis, sive illæ celebrandæ sint per se ipsum, sive possint celebrari per alium, faciendus sit calculus omnium fructuum pro constituenda Summa a Synodali Constitutione, vel Regionis more requisita pro Sacris ordinibus suscipiendis? *Responsum fuit*: Esse relinquenda arbitrio, & conscientiæ Ordinariorum.

106 Onera, ad quæ referri debent verba illa *detractis oneribus*; & detrahi debent a fructibus Beneficii, sunt contributio pro fabrica Ecclesiæ, & refectione domus beneficialis, Census, sive tributa super possessionibus Beneficii imposita. Pensiones a Beneficiato solvendæ, expensæ necessario faciendæ pro paramentis, hostiis, cereis, pro visitatione, Cathedratico, Seminario, Salario Ministrorum Ecclesiæ, & hujusmodi. Sic. Card. de Luca *de Beneficiis disc.* 90. *n.* 80. Monacell. *t.* 1. *in Appendice loc. citat.* Ursaya *cit. disceptat.* 3. *num.* 40. & alii.

107 Non autem, ut dictum fuit, sunt onera Missarum, sive per se ipsum, sive per alium a Beneficiato celebrandarum, nisi numerus Missarum esset ita excessivus, quod superaret Missam quotidianam, nec possent omnes Missæ per Cappellanum, seu Beneficiatum intra annum celebrari, vel essent Beneficio adjectæ multæ Missæ in cantu majori eleemosyna per alios ab ipso Beneficiato quotannis celebrari faciendæ, quia in tali casu detractis his stipendiis, fructus Beneficii taxam Synodalem, vel Regionis morem non exæquarent, adeo ut tale Beneficium non esset sufficiens titulus, ut Beneficiatus promoveri posset.

108 Alias autem non, quia licet obligationes Missarum Beneficio annexæ vocentur quoque onera, quia tamen stipendium earum percipitur, seu percipi potest ab eodem Beneficiato, cedit in congruam sustentationem ipsius, & sic non debent detrahi a supputatione, cum per ipsas Ordinatus diminutionem non patiatur in reditibus, sicuti illam non patitur ordinatus ad titulum Cappellaniæ perpetuæ cum obligatione per se, vel per alium quotidie celebrandi, ut recte advertunt Lamperez *loc. cit.* Ursaya *l. cit. n.* 20. & alii. Tum quia hæc videmus practicari in dies in Ecclesiis receptitiis, in quibus Sacerdotes ordinantur ad titulum aggregiationis, vel adscriptionis dictis Ecclesiis, cum obligatione celebrandi tot determinatas Missas, vel ad ratam redituum; dummodo isti sufficiant ad congruam ordinatorum sustentationem: & tamen nullum aliud obtinent emolumentum, nisi ratione Missarum, quæ celebrari debent juxta præcisa verba Card. de Luca *de donationibus disc.* 11. *n.* 8. loquentis ad præcisum effectum nostri casus; *& in adnot. ad Conc. Trid. disc.* 14. *n.* 39. expresse dicit: „ Assumunt Sacerdotium, quod sufficientem provisionem ad victum præbere solet cum eleemosyna celebrationis Missæ diurnæ; " quem sequitur Ursaya *d. discep.* 3. *a num.* 57. *ad* 60. pluribus ad id allegatis, & etiam individuali oraculo Sixti V. ibi adducto.

109. Nec officit, quod Ordinandus possit ratione absentiæ, irregularitatis, seu Censuræ incursæ, morbi incurabilis, vel delicti, se impotentem reddere ad celebrandas per se ipsum Missas Beneficio annexas, & cum in tali casu Missarum celebrationi per alium teneretur satisfacere, non amplius remaneret ei rata pro congrua sustentatione, & dispositio Concilii Trident. *sess.* 21. *Cap.* 2. *de reform.* & d. Constitutio Innocentii XII. non observaretur; Non officit, inquam, quia etiam Beneficium, seu Sacrum Patrimonium constitutum super domibus, prædiis, Censibus, locis montium, & hujusmodi, licet ab omni onere exemptum, subjacet multis periculis, ac majoribus infortuniis sterilitatis, siccitatis, incursionibus hostilibus, cessationis, seu diminutionis locorum montium, & hujusmodi: & sic in totum, vel in parte reddi potest infructiferum, & inutile, tamen ex communi omnium Curiarum Ecclesiasticarum praxi hæc pericula, & infortunia non attenduntur, sed solum exquiritur, & attenditur rigorosa recognitio facienda a peritis circa Beneficii, seu Sacri Patrimonii reditus facienda tempore constitutionis ipsorum: Leges enim adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non autem ad illa, quæ raro accidunt, & ab accidentalibus casibus dependent, ad Text. *in Authent. Ut sine prohibitione matres*, ibi: „ Quod raro fit &c. non observant Legislatores, sed quod plerumque, & respiciunt, & medentur, & in l. Ex iis, ff. De Legibus, ibi: Ex iis, quæ forte uno aliquo casu accidere possunt jura non constituuntur, & in l. Nam ad ea, ff. eod. ibi: Ad ea potius debet aptari jus, quæ frequenter, & facile, quam quæ perraro eveniunt. " Unde in nostro casu, cum Ordinandus regulariter per se ipsum Missas Beneficio annexas celebrare possit, & sic percipere integros fructus Beneficii, verificatur, quod habeat validum, & sufficientem titulum, ut ordinari possit, juxta Decreta Sacræ Congregationis Concilii, allegata *supra n.* 70. ut recte docet Monacell. *cit. l.* 2. *tit.* 3. *form.* 13. *num.* 3. & cum aliis Ursaya *cit. discept.* 4. *per tot.* ubi *n.* 34. concludit expresse: „ Onus Missarum nunquam detrahendum esse ab illo Beneficio, seu Cappellania, ad cujus titulum quis ordinari cupit, sive Missæ præcise celebrandæ sint per Beneficiatum, sive celebrari possint a quocumque alio Sacerdote, sed esse faciendum cumulum omnium fructuum Beneficii, seu Cappellaniæ, ad constituendam Summam a Synodali Constitutione, & in illius defectum, a solito Regionis pro Sacro Patrimonio requisitam.

Tum quia potest quis promoveri ad Sacros Ordines 110
ad titulum Beneficii residentialis, cujus fructus una cum Distributionibus quotidianis sufficiunt ad congruam & honestam Beneficiati sustentationem, quamvis multis de causis possit contingere, quod Beneficiatus nequeat ipsas Distributiones quotidianas lucrari, ut expresse declaravit *S. C. Conc. in Veron.* registrata *in lib.* 15. *Decretal. fol.* 443. ibi: „ Posse Clericum ceteris requisitis necessariis concurrentibus ad Sacros Ordines promoveri ad titulum Cappellaniæ, cujus fructus una cum Distributionibus quotidianis ad victum honeste sufficiunt " sic apud Ursayam *citat. tom.* 5. *part.* 1. *disceptat.* 5. *num.* 30.

Ad complementum hujus articuli advertendum est; 111
quod circa preces, vel Missas, quæ in Ordinatione injunguntur ab Episcopo, secundum Pontificale Romanum, ipse Episcopus sic dicit: „ Singuli ad primam Tonsuram, vel ad quatuor minores Ordines promoti dicite semel septem Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis, versiculis, & orationibus. Ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, Nocturnum talis diei. Ad Presbyteratum vero ordinati post primam vestram Missam tres alias Missas, videlicet unam de Spiritu Sancto, aliam de B. Maria semper Virgine, tertiam de Fidelibus defunctis dicite, & Omnipotentem Deum etiam pro me orate. " Quod illi devote suscipiunt, & respondent, sic facturos. Unde Suarez, Azorius, Lessius, Layman, & alii cum Aversa *qu.* 2. *sect.* 13. volunt, ista persolvenda esse sub mortali; quam sententiam Stephanus *tract.* 5. *disp.* 4. *n.* 72. dicit esse probabiliorem; Quia Episcopus, potest, & quando aliud non declarat, censeri debet graviter imperare; cum hæc materia sit gravis. E contra Diana, Sotus, Valentia, Castropal. Pellizzar. Lohner, Gobat *Experient. tractat.* 3. *n.* 713. *& tract.* 8. *n.* 771. defendunt esse tantum obligationem decentiæ, non autem sub peccato præsertim mortali; Quia licet sub mortali possint id Episcopi imperare, tamen id hactenus non declaraverunt. Unde videtur tenenda benignior sententia, quod non peccetur mortaliter, sed solum venialiter, si id negligatur. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1519 *argum. c. Statutum* 22. *de election. in* 6. *cap. In pœnis* 49. *de Regul. Juris in* 6. *L. Cum quidam* 19. *ff. de liberis, & posthumis*: *L. Factum* 155. §. 2. *ff. de Regulis Juris*.

Nocturnum autem, quod præscribitur Subdiaconis, & 112
Diaconis, non necessario est illud ipsius diei, quo fit Ordinatio, sed cujuscumque, quem Episcopus designat. Gobat *loc. cit. tract.* 8. *n.* 772. La Croix *loc. cit. n.* 2320. & alii. Si vero Episcopus nullum determinatum diem designat probabilius debet recitari Nocturnum talis diei Ordinationis, uti colligitur ex verbis Romani Pontificalis ab Episcopo post Ordinationem prolatis, nempe, *Ad Subdiaconatum, vel Diaconatum Nocturnum talis diei*, ut patet *n. antecedenti*. Sic Gobat *loc. cit num.* 772. & alii. Missæ tamen Presbyteris injunctæ non debent necessario celebrari primis diebus post Ordinationem impeditis post ipsam Missam; sed primis diebus non impeditis, idest quibus licebunt post primam Missam Missæ votivæ, & de Requiem. Ita Sennyei *de Missa num.* 152. La Croix *l. c. n.* 2210. & alii. Et has tres Missas possunt Neo-Presbyteri offerre pro quibuscumque voluerint, stipendium accipiendo. (Hoc tamen non est certissimum). Et sufficit quod pro Episcopo ordinante orent, ut patet ex verbis solitis ab Episcopis post Ordinationem proferri, relatis

nu-

numero antecedenti, ibi: *Et Omnipotentem Deum etiam pro me orate.*

113 Item possunt Neomystæ primam Missam cum Episcopo ordinante lectam, seu celebratam, offerre pro altero, non aliter ac si soli illam legerent; Reipsa enim consecrant, & substantialiter ponunt Sacrificium; At vero videtur, quod pro tali Missa non possint stipendium accipere, quia petens, & offerens eleemosynam pro una Missa censetur velle aliam cum omnibus ordinariis cæremoniis, actionibus solitis ab Altare peragendam; Tum quia dubium est, an consecrent cum dubium sit quod forte verba consecrationis non absolvant cum Episcopo, sed post, jam ab ipso peracta consecratione.

114 Hinc monendi sunt Neomystæ, quod omni diligentia curent verba consecrationis incipere, & absolvere una cum Episcopo, non ante, nec post; Sicque consultum est, ut consimilem forment intentionem: *Si verba consecrationis incepero, & absolvero cum Episcopo, volo consecrare; alias non*; quia si aliquis Neo-Presbyter absolute volens consecrare, verba consecrationis absolveret ante Episcopum, Episcopus nihil consecraret, cum jam esset tota materia consecrata; quod videtur inconveniens; Et e contra si dicta verba absolveret post Episcopum, ipse Neomysta nihil posset consecrare, quia nihil superesset consecrabile, adeoque frustra proferret formam volens consecrare, ut recte notat Gobat *tract.* 3. *n* 241. Suarez, Aversa, citati, & sequuti a La Croix *loc. cit. nu.* 2222. ubi subdit, quod ad tollendum omnem scrupulum, sufficit quod Neo-Presbyter conetur verba absolvere cum Episcopo, & velit solum facere, quod ibi vult fieri Ecclesia, aut sicut meliori modo fieri potest: Ubi cum aliis monet etiam Gobat *l. c. tract.* 8. *n.* 131. Quamvis tamen nullam (præter consuetudinem & præscriptum Pontificalis) extare legem positivam obligantem sub gravi Neomystas proferre illa verba consecrationis, seu tunc consecrare, una simul cum Episcopo, tradat cum aliis Gobat *loc. cit. n.* 133. ipsumque etiam citet La Croix *loc. cit. nu.* 2322. recte concludens nihilominus esse standum consuetudini Ecclesiæ & præscripto Pontificalis.

115 Ordinationes Ministrorum Ecclesiæ cum magno delectu fieri jubentur. Benedictus XIV. Constitut. incip. *Ubi primum*.

116 Ordinandi examinari debent in doctrina Christiana. Idem Constit. 42. incip. *Etsi minime*, §. 10. & docere debent, se operam dedisse instruendis fidelibus in doctrina Christiana. *Ibid.* § 6.

117 Ætas in Ecclesia Occidentali requisita ad recipiendos Ordines assignatur ab eodem Pontifice Const. 128. tom. 1. incip. *Eo quamvis tempore*, §. 19. Vide verb. *Ætas*. Pro recipiendis Ordinibus quoad Græcos, eadem, quæ pro Latinis, requiritur. Idem Constitut. 56. tom. 1. incipient. *Etsi*, §. 7. *n.* 19.

118 Hinc Ordinatio infantis est illicita, sed valida; & ordinatus in infantili ætate non tenetur ad onera Ordini Sacro adnexa, nisi ordinationem ratam habuerit, sive expresse, sive tacite; nec ministrare potest in Ordine suscepto ante complementum ætatis legitimæ. Idem cit. Constit. *Eo quamvis tempore* §. 20, 21, 22, 23. & 26.

119 Quare pro ordinatis apud Cophtos ad Diaconatum in infantili ætate, præscribitur exploratio voluntatis, quæ fiat ad normam Concilii Toletani secundi post expletum annum decimum sextum. *Ibidem* §. 27. 28. Si quis sæcularia vota elegerit, suspensus erit ab exercitio Ordinis Sacri. *Ibidem*, §. 22. Nec tenebitur ad recitationem Horarum Canonicarum. *Ibidem* §. 28. Et nuptias etiam iterato contrahere poterit. *Ibid.* § 28. & 29. Eligentibus autem perseverare in ministerio Ecclesiæ, prohibentur secundæ nuptiæ, & omnis bigamia sub pœna depositionis. *Ibid.* §. 30. 31. 32.

120 Ordinationes ad Ordines majores in Cathedrali, vel insigniori Diœcesis Ecclesia haberi debent. Idem Constitut. incip. *Ad audiendam* §. 17. Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. *de Reformat.* Id tamen intelligendum est de ordinationibus generalibus. *Ibidem* §. 18. Ex mitiori tamen interpretatione apud omnes recepta, non prohibetur Episcopus, quin justa aliqua suadente causa, possit aliquos privatim in Episcopii sacello majoribus ordinibus initiare. *Ibidem*. An autem, quod de Cappella Episcopi, idipsum dicendum sit hac in re de Cappella Cardinalis Episcopi suburbicarii in Urbis palatio sita; vide dict. verb.

122 *Cardinales*, *Art.* 3. *a num.* 30. Ordinari a quo debebant subditi Episcopis suburbicariis, & a quo exteri in Urbe commorantes, vide *loc. cit.* & verb. *Vicarius Urbis*.

123 Ordinari a Pontifice possunt Clerici de quacumque Ecclesia, sive Diœcesi, non solum ut eorum opera utatur; sed etiam honoris causa. Idem Constitut. *In postremo*, §. 16. Ordinatus a Papa, etiam honoris causa, sine licentia Papæ non potest ab inferiori ad superiores ordines promoveri. *Ibidem* §. 3. & 7. ordinatus a Papa non est propterea a jurisdictione sui Episcopi exemptus. *Ibidem* §. 18.

124 Episcopus potest ob crimen occultum, etiam extrajudicialiter cognitum Clericis interdicere ascensum ad ordines superiores, & susceptorum ministerium seu exercitium; *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 71. *num.* 3. *ad* 5. ubi scite adducuntur Concil. Tridentin. *sess.* 14. *cap.* 1. *de Reform.* & Decreta Sacræ Congregationis ejusd. Concilii interpr. in *Aleriensi die* 24. *Novembr.* 1657. *in Capritanen.*
16. *Decembr.* 1730. & *in Oritana seu Tarentina* 20. *Augusti* 1735. *ut in Thesauro Resolutionum tom.* 5. & 7. Et adeo 125
verum est, posse Episcopum, virtute prædicti Decreti Concilii Tridentini ex causa sibi nota Clericum interdicere tam Sacrorum exercitio, quam ascensu ad altiores ordines, ut neque teneatur *Causam suspensionis seu delictum manifestare ipsi reo, sed tantum Sedi Apostolicæ, si suspensus ad eam recursum habuerit*, quod præcisis verbis respondit Sacr. Congreg. Concil. Episcopo Vercellensi *die Martii* 1643. *lib.* 7. *Decret. pag.* 170. & *seqq.*

Et universim loquendo, Episcopum renuentem alicui 126
ordines conferre, nullo jure obstringi ad manifestandam causam, cur eum repellat, neque ei, qui repulsus est, nullam competere appellationem, sed tantum permitti adire Sedem Apostolicam, eique suas querelas exponere,
declaravit eadem Sacr. Congregatio *in Romensi die* 21. 127
April. 1668. Ibidem num. 14. Et num. 15. additur, quod si sic suspensus ab Episcopo, nihilominus appellationem interponere, ejusque obtentu, in Altari ministrare, seu quovis modo suum ordinem solemniter exercere præsumat, statim incidat in irregularitatem, uti, quidquid in contrarium senserint nonnulli Doctores, expresse definivit ead. Sacr. Congregat. Concil. *in Sagonen.* 21. *Iunii* 1626. *lib.* 24. *Positionum pag.* 1. ibi; *Episcopus Sagonensis ex facultate sibi attributa a Decreto Concilii cap.* 1. *Sess.* 24. *ex causis sibi notis suspendit Parochum ab exercitio Curæ; sed ille appellavit, & præcepto Episcopi contempto, celebravit, & curam exercuit. Quæritur, an a dicta suspensione detur appellatio, ita ut Parochus, non obstante appellatione interposita, per exercitium curæ effectus fuerit irregularis? Sacr. Congregat. Concil. censuit, ab hujusmodi suspensione non dari appellationem; & Parochum, qui Sacramenta, ut supra, ministravit, irregularitatem contraxisse*. Hæc Benedict. XIV. *loc. cit.* qui subjungit, *id tamen ab Episcopo non debere in Synodo statui, & declarari*. Vide *tom.* 7. *verb. Suspensio art.* 7. per tot. & singulariter n. 12.

* Beneficium, ad cujus titulum ordines conferuntur, 128
debet tantum ex redditibus ferre, quantum sufficit ad Clerici honestam sustentationem, juxta taxam ab Episcopo definiendam; detractis tamen oneribus, non tamen Missarum, saltem nisi aliter Episcopus statuerit. Si vero Clericus ordinetur in loco Domicilii, & Beneficium obtineat in alia Diœcesi, tunc si beneficium poscit perpetuam residentiam, sustentatio ista dirigenda est juxta taxam Synodalem loci, ubi est beneficium; secus vero statuendum est, si residentiam non exposcat, juxta ac statuit Innocent. XIII. in sua Constit. incip. *Apostolici Ministerii*. Hæc *De synod. Diœc. lib* 7. *cap.* 72. §. 2.

Ordines Sacri conferendi sunt primario titulo Benefi- 129
cii Ecclesiastici; nec nisi in subsidium pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum conferri possunt ab Episcopo ad titulum Pensionis, vel Patrimonii, ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* Nec nisi concurrat necessitas vel commoditas Ecclesiæ, licitum id esse edixit Sacra Congregatio Concilii in Encyclica *die* 13. *Maji* 1679. jussu Innocentii XI. exarata; *Instit. Eccles.* 26. §. 2.

Ad ordines conferendos censet Pontifex *ex Concil. Trid.* 130
sess. 23. *de Reform. cap.* 2. non esse positum in arbitrio Episcopi, ut ordines minores det ignorantibus linguam latinam, si spem ostendant futuri profectus: nam Concilium exigit, ut saltem linguam latinam intelligant, & arbitrium Episcopi, de quo ibidem, cadit, super interstitia, non super scientiam latinæ linguæ. *Instit. Eccles.* 42. § 2.

Quoniam vero ad Sacros ordines requirit Tridentinum 131
ibid. cap. 14. scientiam requisitam ad docendum populos necessaria ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta; ideo Subdiaconatui convenit, ut præcedat annus integer studii, sive Theologiæ moralis, sive Scholasticæ, sive Juris Canonici, Biennium vero ad Diaconum ordinandum; triennium ad Sacerdotem. Nec impletur mens Tridentini, si quis in Theologia morali tantum studuerit de contractibus, cambiis &c. Concilium enim exigit, ut possit erudiri populus quo ad necessaria ad salutem. *Ibid.* §. 3.

Ordinum Sacrorum interstitia dispensare etiam quoad 132
Regulares, non quidem ad eorum Præsules, sed ad Episcopum ordinantem spectat, & ex responso Sacr. Congregationis, *Institut. Eccles.* 58. §. 1. Quamquam ab Episcopo deferendum sit judicio Superiorum Regularium, ut ex aliis Decretis S. Congregationis. *Ibidem*.

Quoad clericum sæcularem Episcopus dispensare potest, 133
si agnoverit id postulare utilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ. Utilitas tunc resultat, cum pauci Ministri suppetunt; cum ordinandus sit provectioris ætatis, & simul etiam maxime provectus in studiis; seu tandem cum agitur de Parœcia, seu alio Beneficio exigente intra annum ordinem Sacrum, ut ex DD. *Ibidem*.

Cæterum si quis obtinuerit, ad dispensationem intersti- 134
tiorum indultum Sedis Apostolicæ; permissa est ista dispensatio arbitrio Episcopi, ut Innocentius XII. in sua resolutione die 4. Decembris 1693. *Ibid.*

Si quis obtinuerit privilegium a Sede Apostolica, ut 135

Ordi-

ordinari possit extra tempora tribus diebus festivis interpollatis cum dispensatione interstitiorum, non potest ordines recipere tribus interpolatis quidem, & festivis tantummodo, quia celebratur in illis festum duplex, sed non festum de præcepto. Licet enim in Brevi dicatur *festivis diebus*, attamen festivum stylo Sedis Apostolicæ indicat diem festum de præcepto. Accedit decretum Sacr. Congregationis Concilii, definiens dies festos accipiendos esse pro festis de præcepto. *Institut. Eccles.* 106. §. 6.

136 Si Clericus Sacris initiandus sit consuetudine aliqua peccandi adstrictus, modo vero ita sincera exhibeat resipiscendi argumenta, ut Confessarius vere eum contritum judicare possit, nolit autem pœnitens ille Confessario suadenti ut differat susceptionem Sacri ordinis acquirere, firmiterque statuat se solemni voto adstringere; utrum in ea voluntate sic obfirmatus possit absolvi, quæstio est anceps, adeoque suadendum est illi, ut prudentem & doctum virum consulat, a quo remedia petat, & consilium. *De Synodo Diœces. lib.* 11. *cap.* 2. §. 17. 18. *nov. edit.*

137 Ad dicta superius *sub n.* 17. attendenda est Causa proposita, & decisa a Sacra Congregatione Concil. die 21. Februarii 1728. relata a D. Cardin. de Lambert. *loc. cit. Volum.* 5. *Notification.* 18. ut sequitur.

CALARITANA.

„ In Diœcesi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Episcopatibus, magnus est numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent, non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

„ Plerique ex Episcopis Regni Sardiniæ usum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eisdem personis. Cumque Calaritanus Archiepiscopus putet, methodum hanc futuram esse aptam natam ad evellendos expositos abusus, ex quo videlicet si statim ac eodem contextu, quo Ordinandi primam Tonsuram, & Minores Ordines recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus supererit reassumendi habitum laicalem, & se convertendi ad exercendas artes Clericali Charactere indignas; supplicat pro facultate conferendi primam Tonsuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iisdem personis una die, hoc est in Quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, & in Sabbatho Sancto.

„ Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit: quocirca onus erit EE. VV. decernere.

„ Primo, an sit indulgendum petitioni in casu? *& quatenus negative.*

„ Secundo, quid sit in casu statuendum pro abusibus supradictis eradicandis?

Et dicta Sacra Congregatio respondit. Ad primum, negative. Ad secundum, Archiepiscopus utatur Juris remediis, & signanter statutis in cap. 6. sess. 23. de Reformat. & aliis indicatis in Constitutione 16. impressa post Synodum Romanam incip. *Apostolici Ministerii*. edita ab Innocentio XIII. & confirmata a Benedicto XIII. incip. *In supremo*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 Privilegium recipiendi Ordines extra tempora illis duntaxat Regularibus suffragatur, quibus post Concilium Tridentinum nominatim atque recta concessum est, vel si fuerit antea concessum, fuerit in forma non communi,
2 sed specifica postmodum confirmatum. Per communicationem igitur Privilegium hoc haud acquiritur, ut ex Constitutione S. M. Benedicti XIV. incipiente *Impositi* probe monet clarissimus *Pater Giraldi in addit. ad Mascat. lib.* 1. *Tit. de Temp. Ordinat. sub n.* 15. Quocirca lo-
3 cum amplius non habet, quod *Auctor num.* 12. *innixus Concilio Romano Tit.* 5. *cap.* 2. ait, acquiri scilicet posse mox dictum Privilegium per communicationem, tum suffragari ante Concilium concessum.
4 Recteque monet idem Pater Giraldi consentanee ad mox allegatam Constitutionem S. M. Benedicti XIV. Privilegium hoc recipiendi Ordines extra tempora Regularibus concessum non arctare Episcopos Diœcesanos ad eos extra tempora ordinandos, vel dimittendos ad Ordinationem alibi suscipiendam.
5 Vide alia pertinentia ad Ordinationem Regularium in eadem Constitutione Benedicti XIV. &c.
6 Illud vero hic non est prætereundum, male *Auctorem num.* 105. *& plur. seq.* generaliter asserere, non esse detrahenda onera Missarum a Beneficio, ad cujus titulum
7 quis ordinatur. Fuit enim olim hæc gravissima quæstio, in qua non una erat Doctorum sententia. Tenebant nonnulli detrahi debere onera Missarum, si possit Beneficiarius ea, vel per se, vel per alium implere, nequaquam vero si per se ipsum illis satisfacere teneatur. Contra vero alii sustinebant, onera Missarum neutro in casu esse detrahenda.
8 *In hac opinionum varietate* (ut refert S. M. Bened. XIV. *de Synod. Diœces. lib.* 12. *cap.* 9. *num.* 7. *& seq.*) „ satius duxerunt aliquot Episcopi Sacræ Congregationis Concilii sententiam efflagitare, & nos, qui eidem eramus a secretis, ut Patres unico intuitu omnia inspicerent, quæ ad materiam pertinerent &c. diligentem exaravimus Dissertationem &c. ubi cujuslibet ex diversis quas retulimus Auctorum sententiis præcipua expendimus rationum momenta. Actum fuit de hac quæstione die 8. Augusti 1722. iterumque die 24. Aprilis 1723. ac tandem die 17. Julii ejusdem anni decisum, rem esse relinquendam conscientiæ, & arbitrio Ordinariorum, qui spectatis Locorum, & Personarum conditionibus, vel in particularibus eventibus statuant, vel etiam in Synodo per modum legis decernant, an onera Missarum, sint, aut non sint detrahenda e reditibus Beneficii, e quibus Ordinandus suam honestam sustentationem est percepturus.

Quamobrem (rectissime concludit mox laudatus Summus Pontifex ubi supra) „ absque periculo obviandi Juri communi, & Sacro Concilio Tridentino tuto poterit Episcopus in sua Synodo non solum præfinire quantitatem proventuum, qui censeantur sufficientes ad alimoniam subministrandam Clerico suam incolenti Diœcesim, sed etiam statuere, & determinare, num inter ejusmodi proventus sit numeranda, an potius detrahenda stipes respondens numero Missarum, ad quas celebrandas Clericus, sive per se, sive per alium adigitur lege sibi indicta a Fundatore Beneficii, quod possidet. " Confer eumdem Summum Pontificem *Institut. Eccles.* 26. *num.* 6. 9

De eo etiam hic necessario agendum, an ubi quis ordinatur ad titulum Beneficii in aliena Diœcesi obtenti, *sufficientia* præfinienda sit ad normam Taxæ Synodalis vigentis in Diœcesi domicilii, an in Diœcesi, in qua Beneficium est situm? Hæc autem recepta est distinctio, ut si Beneficium continuam, & perpetuam exposcat residentiam, *sufficientia* desumi debeat a Taxa Synodali præfinita in Diœcesi, in qua Beneficiarius possidet Beneficium; sin autem Beneficium oneri hujus continuæ, & perpetuæ residentiæ non sit obnoxium, desumenda *sufficientia* sit a Taxa Synodali præfinita in loco, ubi Beneficiarius habet Domicilium, ut respondit Sacra Congregatio Concilii Interpres *in Alatrina* 9. *Julii* 1701. *in Ariminen. Ordinationis* 10. *Januarii* 1708. *in Romana seu S. Agathæ Gothorum* 20. *Maji* 1713. & statuit Innocent. XIII. in Constitutione incipiente *Apostolici Ministerii*. Confer & Benedict. XIV. *de Synod. Diœces. d. lib.* 12. *c.* 9. *n.* 6. 10 11

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt facultatem Prælatorum ordinandi suos, vel alienos subditos, & concedendi Litteras dimissorias.

SUMMARIUM.

1 *Suos Subditos possunt ordinare Episcopi quoad omnes Ordines.*
2 *Abbates possunt de Jure conferre Ordines Minores suis subditis, licet non sint benedicti.*
3 *Abbates, & alii quicumque intra fines alicujus Diœcesis existentes, etiamsi Nullius Diœcesis, vel exempti esse dicantur, non possunt hodie cuiquam, qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, & Minores Ordines conferre.*
4 *Nec etiamsi alii Regulares non subditi, & Clerici Sæculares afferant Dimissorias suorum respective Superiorum.*
5 *Immo talis Ordinatio Abbatum conferentium Ordines Minores, sibi non subditis, licet cum Dimissoriis sui Superioris, esset irrita, & invalida.*
6 *Abbates Regulares non possunt promovere ad Ordines Minores neque suos Novitios.*
7 *Novitii respectu Minorum Ordinum ordinandi sunt a proprio Episcopo.*
8 *Episcopus autem proprius est Episcopus loci Monasterii, in quo Novitii agunt Novitiatum.*
9 *Cardinales Presbyteri, etiamsi Episcopi non sint, possunt in suis Titulis conferre primam Tonsuram, & Ordines Minores suis subditis, & familiaribus.*
10 *Subditus Episcopi quo ad ordines licite ab ipso recipiendos potest quis fieri quatuor modis, scilicet ratione Originis, ratione Domicilii, ratione Beneficii, & ratione triennalis Familiaritatis, seu commensalitatis cum Episcopo.*
11 *Quoad quatuor dictos modos, quibus potest quis fieri subditus Episcopi quoad Ordines licite ab ipso recipiendos adest novissima Constitutio Innocentii XII. quæ hic ad litteram datur.*
12 *Ut quis ordinari possit ab alieno Episcopo ratione Beneficii in ejus Diœcesi obtenti requiritur, quod Beneficium sit ibi revera obtentum, & pacifice ab Ordinando possessum.*

13 Item

13 Item requiritur, quod tale Beneficium, detractis oneribus per se sufficiat ad congruam Clerici sustentationem, adeo ut non possit defectus fructuum ejus suppleri per adjectionem Patrimonii.

14 Item requiritur, quod Ordinandus ante Ordinationem obtineat testimoniales Litteras proprii Episcopi, tam Originis, quam Domicilii super suis natalibus, ætate, moribus, & vita, & eas exhibeant Episcopo ordinanti in actis illius Curiæ servandas.

15 Insuper requiritur, quod Episcopus sic ordinans, tam de prædictis Testimonialibus Litteris, quam de reditu Beneficii hujusmodi expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem faciat.

16 Ut quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari possit ratione Originis requiritur, ut naturaliter ortus sit in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat dummodo tamen ibi natus non fuerit ex aliquo accidenti.

17 Si quis autem tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti natus est, moram traxerit, ut potuerit ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario illius loci Litteras Testimoniales, ut supra, obtinere debet.

18 Si vero Pater in alieno loco, ubi ejus Filius natus est, tamdiu, ac eo animo permanserit, ut inibi vere Domicilium de Jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed Domicilium de Jure per Patrem legitime contractum pro Ordinatione ejusdem Filii attendi debet.

19 Origo Matris quoad receptionem Ordinum non attenditur.

20 Si autem Filius sit illegitimus debet attendi Origo Matris, & non Patris.

21 Expositus tamen, cujus parentes ignorantur, potest ordinari in Diœcesi, in qua ut supra naturaliter ortus est; Vel si de hoc constare nequeat, potest ordinari in Diœcesi loci, ubi expositus est.

22 Ut quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari possit ratione domicilii, requiritur, quod illud adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit, & nihilominus ulterius se vere, & realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet.

23 Verum enim Domicilium, non nuda voluntate, & assertione, sed animo, & facto simul constituitur.

24 Unde Domicilium contrahitur animo permanendi videlicet perpetuo in tali loco; alioquin enim non contrahitur domicilium.

25 Hinc, si quis inhabitet locum animo inde recedendi, non contrahet ibi Domicilium, quamvis mille annis ibidem habitet.

26 Sufficit tamen alicubi decennio, si de opposito non constet, præsumptione Juris censetur ibidem contractum Domicilium.

27 Sufficit autem animus perpetuo manendi in tali loco perpetuitate saltem proposito, licet hujusmodi propositum, sicuti & Domicilium mutari ob supervenientem caussam possit.

28 Si quis a propriæ Originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suæ Originis Testimoniales Litteras, ut supra, afferre debebit.

29 Ut quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari possit ratione familiaritatis, seu commensalitatis, requiritur, quod sit vere familiaris, & commensalis Episcopi.

30 Item requiritur, quod ipsum secum retinuerit per integrum, & completum triennium.

31 Item requiritur, quod is ante receptionem Ordinum obtineat Testimoniales Litteras proprii originis scilicet, aut domicilii Episcopi.

32 Item requiritur, quod Episcopus ordinans suum familiarem statim, idest saltem intra terminum unius mensis a die ordinationis, quacumque fraude cessante, reipsa conferat illi Beneficium sufficiens ad ejus congruam sustentationem.

33 Tali facultate ordinandi suos triennales familiares non gaudent Episcopi Titulares, adeoque nequeunt ipsos ordinare absque sui proprii Episcopi expresso consensu, & dimissoriis.

34 Immo ordinati ab Episcopo Titulari sine expresso consensu proprii Episcopi ipso jure suspensi sunt, donec suo proprio Episcopo visum fuerit.

35 Et ipse Episcopus Titularis sic Ordinans est suspensus per annum ab usu pontificalium.

36 Litteras Dimissorias pro Ordinibus ab alieno Episcopo recipiendis ultra Romanum Pontificem, qui eas concedere potest pro omnibus Ordinandis totius Orbis, potest quilibet Episcopus concedere suis subditis, sive is sit Episcopus Originis, sive Domicilii, sive Beneficii.

37 Item Dimissorias concedere possunt Episcopi, & Cardinales suis familiaribus triennalibus.

38 In supradictis omnibus semper est servanda dispositio Innocentii XII. Constit. incip. Speculatores.

39 Vicarius Generalis Episcopi non potest Dimissorias concedere, nisi Episcopo absente, seu si præsente, id ei concedente.

40 Vicarius Capitularis, Sede vacante, non potest infra annum a die vacationis computandum, Dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicujus Beneficii recepti, vel recipiendi onere arctatus fuerit; Alias Vicarius Capitularis contraveniens subjacet Interdicto. Et sic ordinati si in Minoribus Ordinibus fuerint constituti, nullo privilegio Clericali præsertim in Criminalibus gaudent. In Majoribus vero ab executione Ordinum ad Beneplacitum futuri Episcopi sunt ipso jure suspensi.

41 Electo Vicario Capitulari, Dimissorias concedere, tam intra annum, quam non arctatis post annum a die vacationis Sedis, non ad Capitulum, sed ad Vicarium Capitularem omnino spectat.

42 Vicarius enim Capitularis privative, & non cumulative, quoad Capitulum jurisdictionem obtinet.

43 Et hoc etiamsi Capitulum illum constituisset, & elegisset cum tali, aut alia restrictione, & limitatione facultatis.

44 Arctatus ratione Beneficii recepti ad finem obtinendi a Vicario Capitulari infra annum a die vacationis Sedis Dimissorias ad Ordines, quis dicatur?

45 Arctatus quis dicatur ratione Beneficii recipiendi?

46 Si quis nondum tonsuratus vocetur ad aliquod Beneficium, potest Vicarius Capitularis infra annum concedere ei Dimissoriam pro recipienda prima Tonsura.

47 Vicarius Capitularis, Sede vacante, concedens intra annum Dimissorias non arctato incidit in pœnam Decreti Concilii Tridentini sess. 7. c. 10. quamvis is, cui concessit, usus non fuerit.

48 Vicarius Capitularis, Sede vacante, concedens Dimissorias intra annum non arctatis, non incurrit secundum multos pœnam Suspensionis per annum juxta cap. 10. sess. 23. sed tantum pœnam Interdicti juxta dict. cap. 10. sess. 7.

49 Abbates, aliique exempti, licet in Parochos, & Parochianos jurisdictionem habeant quasi Episcopalem privative ad Episcopum, nequeunt suis subditis Sæcularibus Litteras Dimissorias ad Ordines suscipiendos concedere.

50 Neque ipse Episcopus tamquam Abbas, nec alius Prælatus loci potest subditis Sæcularibus Nullius Diœcesis concedere Dimissorias, sed has debet concedere Episcopus vicinior.

51 Dimissoriæ ab Episcopis, aliisque Ordinariis dirigi non possunt Abbatibus Regularibus sub Suspensionis pœna a collatione Ordinum præter alias pœnas arbitrio Sacræ Congregationis reservatas, tam contra concedentes, quam contra ordinantes.

52 Prælati Regulares possunt concedere suis subditis Regularibus Dimissorias ad Ordines.

53 Sed seclusa speciali privilegio non possunt ipsas Dimissorias concedere nisi ad Episcopum Diœcesanum.

54 Affertur ad id Decretum Sacræ Congregationis Concilii editum de mandato Clementis VIII.

55 Et dictum Decretum Clementis VIII. quoad Ordinationes Regularium fuit novissime confirmatum per Innocentium XIII. pro Regnis Hispaniæ Constitut. incip. Apostolici Ministerii confirmata per Benedictum XIII. Constit. incip. In Supremo.

56 Unde ad hoc ut Regulares possint ab alio Episcopo ordinari, sufficit, quod in Litteris Dimissoriis Prælatus Religionis, seu Conventus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere Ordinationes. Nec est necessarium habere de hac re ex Curia Episcopali Fidem authenticam.

57 Insuper quid eis sufficiat, ut possint ab alio Episcopo ordinari, stante dicta Constitutione Innocentii XIII. confirmata a Benedicto XIII.

58 Si Regulares ordinandi morentur in Monasterio Nullius Diœcesis, Dimissoriæ concedendæ sunt ad Episcopum viciniorem.

59 In casu, quo proprius Episcopus Ordinationes non teneat, possunt Dimissoriæ Regularium dirigi ad quemcumque alium Episcopum, etiam ultra montes.

60 Nec Regulares comprehenduntur in Decreto generali mandante, ut Ultramontanis absque Sanctitatis suæ, vel Sacræ Congregationis Episcop. & Regul. licentia, Ordines non conferantur.

61 Expedit tamen, ut Dimissoriæ in similibus casibus dirigantur a Superioribus Regularibus ad aliquem Episcopum viciniorem.

62 Superiores Regulares, si ex industria, & per fraudem transferant subditos de una Diœcesi ad aliam, ut facilius ad examen admittantur, ac statim ordinati redeant ad primam Diœcesim, peccant, & sunt punibiles in foro externo.

63 Per quantum tempus Regulares Ordinandi commorari debeant in Conventu Diœcesis Episcopi Ordinantis, ad hoc ut dici possint de familia ipsius Conventus?

64 Regulares, si fuerint ab Episcopo Diœcesano in examine repro-

reprobati non possunt a suis Superioribus mitti ad alios Episcopos pro Ordinibus suscipiendis, & hoc sub gravibus pœnis.

65 *Superiores Regulares nequeunt concedere suis Novitiis Dimissorias ad Ordines recipiendos, sed hoc spectat ad Episcopum loci Monasterii, in quo Novitius agit Novitiatum.*

66 *Regulares, qui speciale privilegium ad id post Concilium Tridentinum a Sede Apostolica obtinuerunt, possunt adhuc a quolibet Antistite Ordines suscipere, & consequenter eorum Superiores ad quemlibet Catholicum Antistitem dimissorias concedere.*

67 *Tali speciali privilegio gaudent Patres Societatis Jesu.*

68 *Dicto speciali privilegio gaudent Fratres Minores de Observantia in partibus Indiarum Occidentalium existentes.*

69 *An tali speciali Privilegio gaudeant omnes alii Regulares?*

70 *Patres Congreg. Oratorii Urbis & Neapolis habent Indultum, quod promoveri facere possint ad quoscumque Ordines suos Alumnos a locorum Ordinariis, in quorum Diœcesi habent Domicilium absque Litteris Dimissoriis Episcopi Originis.*

71 *Nuncii Apostolici possunt Ordines conferre illis, qui habent Dimissorias proprii Episcopi cum clausula, quod possint, a quocumque Antistite ordinari.*

72 *Græci, & Albanenses Græco Ritu viventes, & commorantes in Italia, quomodo promovendi sint ad Ordines?*

73 *Ultramontani non possunt ordinari ab Episcopis Italis, nisi illorum Dimissoriæ fuerint recognitæ, & approbatæ per Nuncios, seu Collectores Apostolicos, earum Regionum, ac per Vicarium Urbis.*

74 *Et hoc quamvis Ordinandi permanerent in Collegiis Italiæ.*

75 *Hoc tamen non procedit in Ultramontanis Regularibus.*

76 *Commorantes in Urbe per quatuor menses non possunt ordinari extra Urbem cum litteris Dimissoriis proprii Ordinarii, sed debent se præsentare Eminentissimo Vicario a quo debent Ordines recipere.*

77 *Ordines subditis sex Episcopatuum Cardinalitiorum prope Urbem, in quibus non sunt Suffraganei, si proprius Cardinalis Episcopus non accedat ipse ad suam Diœcesim, ut ibi Ordinationes habeat, debent conferri per Cardinalem Vicarium Urbis cum Dimissoriis sui Ordinarii, nec prædictæ Dimissoriæ possunt dirigi aliis Episcopis.*

78 *Metropolitani, Patriarchæ, & Nuncii, seu Legati nequeunt subditis Ordinariorum conferre Ordines, seu Dimissorias ad alios Episcopos concedere.*

79 *Papa potest ordinare quoscumque sine Dimissoriis suorum Ordinariorum.*

80 *Ordinatos a Papa nullus ad Superiores Ordines promovere potest sine ipsius licentia.*

81 *Litteræ Testimoniales proprii Episcopi Originis, & Domicilii de necesse requisitæ ut Clericus possit ab alio Episcopo ad Ordines promoveri, non videntur necessariæ, ut possit Beneficium in aliena Diœcesi obtinere, ac in illo institui, quamvis alioquin valde expediant, ad num. 84*

85 *Coadjutor cum futura successione, & assignata congrua, est eo ipso subditus Ordinarii Beneficii ad effectum suscipiendi Ordines absque alia Dimissoria Episcopi suæ originis.*

86 *Regulares ad Ordines promovendi non tenentur exhibere Ordinario fidem sui Baptismatis ad docendum de legitima ætate, si de ea constet in Litteris Obedientialibus sui Superioris.*

87 *Pro Ordinibus suscipiendis potest fieri variatio de uno Episcopo ad alium; dummodo non fiat in fraudem.*

88 *Ad dicta superius n. 52. ad 70. attendenda est novissima Constitutio Benedicti XIV.*

1 SUos subditos possunt ordinare Episcopi quoad omnes Ordines; *Communissima*, per clarissimos textus *in cap. Illud 5. cap. De aliena 2. cap. Si quis 3. cap. Clericos 4. cap. Fraternitatem 5. cap. Primatus 6. cap. Extraneo 7. & cap. Hortamur 8. dist. 71. & cap. Eos qui 2. & cap. Nullus Episcopus 4. de temporib. ordinat. in 6.* & *Conc. Trid. sess. 14. cap. 2. & 3. de reformat. & sess. 23. cap. 8. de reformat.* ubi sub gravibus pœnis prohibetur, ne quis alienum subditum, seu extraneum audeat ordinare absque proprii Superioris licentia.

2 Abbates possunt de jure conferre Ordines Minores suis subditis, licet non sint benedicti; *cap. Quoniam 1. dist. 69. cap. Cum contingat 11. de ætat. & qualit. cap. Abbates 3. de privil. in 6.* cum similibus, & sic fuisse decisum a Sacra Congreg. Concilii *die 16. Februarii 1619.* testantur Barbosa *in Summa Apostolic. decis. verbo Abbas num. 19. & in Concil. Trident. sess. 23. cap. 10. de reformat. num. 7.* Seldius *in Select. Canonic. cap. 19. num. 9.* Navarr. *v. Ordo num. 4.*

3 Abbates, quamvis de Jure communi possent olim Ordines Minores conferre sibi subditis, non solum Monachis, verum etiam & Laicis, in quos ordinariam Ecclesiasticam habebant jurisdictionem, ut probat textus *in cap. Abbates 5. de privil. in 6.* & cum aliis advertit Barbosa *in cit. sess. 23. cap. 10. numer. 2.* Hodie tamen ipsi Abbates, & alii quicumque intra fines alicujus Diœcesis existentes, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempti esse dicantur, non possunt amplius cuiquam, qui Regularis subditus non sit, Tonsuram, vel Minores Ordines conferre; Sic expresse Concil. Trid. *cit. sess. 23. de reform. cap. 10.* & pluries decrevit Sac. Cong. Conc. & signanter *26. Junii 1709. & 16. Decemb. 1713.* Barbos. *in Trident. loc. c. num. 2.* Card. Petra *tom. 5. Comment. ad Const. 4. Callisti III. num. 68.* & alii communiter.

Nec etiam si alii Regulares non subditi, & Clerici sæculares afferant dimissorias suorum respective Superiorum. Vide verb. *Abbas num. 22.* 4

Immo talis Ordinatio Abbatum conferentium Ordines Minores sibi non subditis licet cum Dimissoriis sui Superioris esset irrita, & invalida. Vide verb. *Abbas num. 23.* 5

Abbates Regulares non possunt promovere ad Ordines Minores neque suos Novitios. Vide verb. *Abba. num. 93.* 6

Novitii respectu Minorum Ordinum ordinandi sunt a proprio Episcopo. Vide dict. verb. *Novitius num. 94.* 7

Episcopus autem proprius est Episcopus loci Monasterii, in quo Novitii agunt Novitiatum. Vide dict. verb. *Novitius num. 95.* 8

Cardinales Presbyteri, etiamsi Episcopi non sint, possunt in suis Titulis conferre primam Tonsuram, & omnes Ordines Minores suis subditis, & Familiaribus; Barbosa *p. 2. de Offic. & potest. Episcop. alleg. 3. num. 15. & lib. 1. Juris Ecclesiast. univers. cap. 4. num. 40.* cum plurimis ibi citatis; Rosignol. *de Ordin. in communi part. 1. q. 2. art. 3. num. 12.* & alii passim. 9

Subditus Episcopi quoad Ordines licite ab ipso recipiendos potest quis fieri quatuor modis, scilicet ratione Originis, ratione Domicilii, ratione Beneficii, & ratione triennalis familiaritatis, seu commensalitatis cum Episcopo; *Communis* per textum *in cap. Cum nullus 3. de temporib. ordinat. in 6.* ubi comprehenduntur primi tres modi his præcisis verbis: „ Superior intelligitur in hoc casu (scilicet quantum ad dandam licentiam recipiendi Ordines ab alieno Episcopo, & a fortiori ipsos conferendi) „ Episcopus, de cujus Diœcesi est is, qui ad Ordines „ promoveri desiderat, oriundus: Seu in cujus Diœcesi „ Beneficium obtinet Ecclesiasticum: Seu habet (licet alibi natus fuerit) Domicilium in eadem." Et per textum *in Conc. Trid. sess. 23. de Reform. cap. 9.* ubi additur quartus modus, triennalis videlicet familiaritatis, seu commensalitatis cum Episcopo his præcisis verbis: „ Episcopus familiarem suum non subditum ordinare non „ possit, nisi per triennium secum fuerit commoratus, „ & Beneficium, quacumque fraude cessante, statim re „ ipsa illi conferat, consuetudine quacumque etiam im„ memorabili in contrarium non obstante." 10

Et quoad quatuor dictos modos, quibus potest quis fieri subditus Episcopi quoad Ordines licite ab ipso recipiendos adest novissima Constitutio Innocentii XII. edita 4. *Novemb.* 1694. quæ cum debeat inservire pro quotidiana regula, hic ad litteram datur. 11

CONSTITUTIO

Qua plura declarantur, ac præscribuntur pro tollendis abusibus, & fraudibus circa Ordinationes alienorum Subditorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

„ SPeculatores Domus Israel, quæ est Sancta Dei Ecclesia, per ineffabilem Divinæ Bonitatis abundantiam constituti, eo potissimum ab ipsis Pontificatus nostri primordiis Pastoralis vigilantiæ nostræ studia convertenda esse duximus, ut, qui in sortem Domini vocantur, Sacrisque conveniunt, ut præesse valeant corrigendis, ac in quos tamquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur, tales sint, qui digne possint Dominica Sacramenta tractare, ac ædificent cunctos, tam Fidei scientia, quam operum disciplina.

„ §. 1. Sane hoc inito consilio, non alios quantum fieri „ potest, quam qui in Sanctitate, & justitia per ornatissimos Ecclesiasticæ Militiæ gradus statis intervallis ambulaverint, ac pie, & fideliter in Ministeriis antea ctis „ se gesserint, ad Sacerdotium assumi, Sacrasque Ordinationes juxta priscum Ecclesiæ morem, præscriptis a „ jure temporibus, orationi, & jejunio consecratis, habere cupientes, severiorem quandam in concedendis In-

,, Indultis suscipiendi Sacros Ordines extra Tempora hujusmodi, & interstitiis ad id designatis minime servatis, ultro Nobis proposuimus adhibendam rationem, qua videlicet servata, ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur, nec unquam heri profani, hodie Sacrorum Antistites, veteres vitio, virtute rudes, & recentes, Discipuli simul, ac Magistri pietatis creantur; Sed ii tantum juxta constitutas a Majoribus Leges ab humili gradu fidelis populi ad Sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui post mutatum habitum sæcularem diuturna conversatione inter Clericos fuerint comprobati, ac multo tempore didicerint, quæ postmodum alios docere tenentur.

,, §. 2. Ceterum per ea ipsa Indulta, quæ super præmissis parcius quidem, ac ex certis tantum, & magis rationabilibus causis concedere decrevimus, contraria quavis illorum interpretatione penitus improbata, salutare illam, quam Sacri Generalis Tridentini Concilii Decreta de non ordinandis ad Patrimonii titulum, nisi illis, quos Episcopi pro necessitate, vel commoditate suarum Ecclesiarum assumendos judicaverint, præscribunt disciplinam nequaquam relaxatam intelligi, quinimmo nec unquam ad Indulta hujusmodi exequenda Episcopos ipsos arctare, sed illorum executionem arbitrio semper eorumdem Episcoporum, quorum conscientias hac in re strictissime oneratas volumus, prorsus relinquere declaravimus; Sperantes in Domino eos, qui, juxta Apostoli monitum, nemini cito manus imponendas esse, probe norunt, sibi, & universo Gregi attendentes, in quos eos posuit Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei, & reverenda ipsis spiritibus angelicis Ministeria ab Hominibus sine consideratione apprehendi unquam permissuros, nec temere percipi passuros, quæ vita probata duntaxat accipere promerentur.

,, §. 3. Omnes insuper, & singulos cujuscumque tandem gradus, Ordinis, & Dignitatis fuerint, quibus ex hujus Sanctæ Sedis gratia Sacros Ordines præfatos extra eadem tempora conferre valeant, indulgendi potestas fieri consuevit, cum Divinos Ordines largiri districti semper esse Judicii oporteat, serio monitos volumus, ut præscriptos, sibi desuper in suis quique facultatibus terminos religiose custodiant, nec eas cujusvis consuetudinis, aut exempli prætextu ullatenus transgrediantur.

,, §. 4. Verum quo impensius Apostolicæ gubernationis curam, & cogitationes in hæc intendimus, eo majori cum animi nostri dolore ex quampluriuum Venerabilium Fratrum nostrorum Archiepiscoporum, & Episcoporum in diversis Regionibus existentium delatis ad Nos querelis accepimus, & graviora quotidie malignari inimicum in Sancto, sacrilega scilicet illorum impudentia in dies crescente, qui propriæ salutis immemores Clericales Ordines sibi forsan a propriis Præsulibus denegatos, seu quos, aliquibus Canonicis sibi obstantibus impedimentis, denegari merito verentur, ab alienis Episcopis, non quæ Jesu Christi, sed eas, quæ ad ipsos non pertinent, Oves, in animarum suarum perniciem quærentibus, nec tot Canonicas damnationes contra usurpantes alienæ plebis homines latas perhorrescentibus absque suorum Prælatorum commeatu, hoc est, Dimissoriis, Commendatitiisve eorum Litteris destituti, quinimmo eis insciis, & sæpe etiam invitis, sub minus legitimis Beneficii Ecclesiastici Originis, Domicilii, seu etiam familiaritatis, ac continuæ ordinantium Episcoporum commensalitatis quæsitis titulis, in Sacrarum Legum fraudem, & contemptum, illegitime suscipiunt, atque ita non intrantes per Ostium, & nihilominus Tabernaculum Dominici cum macula inhabitare non dubitantes, Sacrificium in Sacrilegium convertunt, judicium absque misericordia sibi conciscunt, Deoque minime placere velle præsumentes, non modo eum non placant, sed magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere, non requiret.

,, §. 5. Hinc est, quod Nos ex commissæ Nobis Divinitus Apostolicæ servitutis munere, abusus, fraudes, ac scandala hujusmodi penitus, & omnino e medio tollere, irreligiosam contrafacientium audaciam, quantum Nobis ex alto conceditur, compescere, & reprimere volentes, necnon fel. record. Urbani VIII. contra male ordinantes, & male ordinatos, quæ incipit: *Secretis*, aliorumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, ac etiam Conciliaribus hac in re editis Constitutionibus, & Ordinationibus inhærentes, illasque quoad ea, quæ præsentibus non adversantur, quatenus opus sit, innovantes, de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium ejusdem Concilii Tridentini Interpretum, qui quæcumque ante hac super præmissis ab ipsorum Cardinalium Congregatione in particularibus casibus edita Decreta, declarationes, seu responsa ad earumdem præsentium limites reducenda esse censuerunt, consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ad Omnipotentis Dei Gloriam, Ecclesiæ utilitatem veteris disciplinæ instaurationem, totiusque Christiani, Populi ædificationem, hac generali nostra, & perpetuo valitura Constitutione decernimus, & declaramus.

,, §. 6. Nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tametsi Cardinalatus honore fulgeat, licere externum quempiam, ac sibi ratione Originis, seu Domicilii juxta modum inferius declarandum legitime contracti non subditum ad Clericalem Tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici, ei statim ac Tonsura hujusmodi insignitus fuerit, conferendi, seu ad quod is a Patronis jam præsentatus, seu nominatus fuerit, prætextu, etiamsi Beneficium prædictum de novo ea expresse adjecta lege fundatum fuisse constiterit, ut quis immediate post Clericalem Characterem susceptum ad illud instituatur.

,, §. 7. Præterea Clericum, qui legitime jam a proprio Episcopo ad eamdem Clericalem Tonsuram, seu etiam ad Minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo, ratione ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, nisi ante eorumdem susceptionem Testimoniales Litteras proprii Episcopi, tam Originis, quam Domicilii super suis Natalibus, ætate, moribus, & vita sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo ordinanti in actis illius Curiæ conservandas exhibuerit.

,, § 8. Licet vero Clericus ratione cujusvis Beneficii in aliena Diœcesi obtenti subjici dicatur jurisdictioni illius Episcopi, in cujus Diœcesi Beneficium hujusmodi situm est, eam tamen de cætero hac in re inconcusse servari volumus Regulam, ut nemo ejusmodi subjectionem ad effectum suscipiendi Ordines acquirere censeatur, nisi Beneficium prædictum ejus sit reditus, ut ad congruam vitæ sustentationem, sive juxta Taxam Synodalem; sive, ea deficiente, juxta morem Regionis, pro promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus per se sufficiat; illudque ab Ordinando pacifice possideatur, sublata quacumque facultate supplendi quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii cum adjectione Patrimonii etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem, seu alia quavis Diœcesi obtineret: ac Episcopus sic ordinans, tam de prædictis Testimonialibus Litteris, quam de reditu Beneficii hujusmodi expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere debebit.

,, §. 9. Ceterum subditus ratione Originis is tantum sit, ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat; Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirum itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu supermanentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum, & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti, sicuti præmittitur, natus est, moram traxerit, ut potuerit ibi Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci Litteras Testimoniales, ut supra obtinere, illasque Episcopo Ordinanti per eum in collatorum Ordinum testimonio similiter recensendas præsentare teneatur.

,, §. 10. At si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu, ac eo animo permanserit, ut inibi vere domicilium de Jure contraxerit, tunc non Origo Patris, sed Domicilium per Patrem, legitime, ut præfertur, contractum, pro Ordinatione ejusdem Filii attendi debeat.

,, §. 11. Subditus autem ratione Domicilii ad effectum suscipiendi Ordines is duntaxat censeatur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo stabiliter constituerit in alio loco, ut vel per decennium saltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis Ædibus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit, & nihilominus ulterius utroque casu se vere, & realiter animum hujusmodi habere jurejurando affirmet.

,, §. 12. Si quis tamen a propriæ originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii suæ Originis testimoniales Litteras, ut supra afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinum Litteris facienda erit.

„ §. 13. Ad hæc nullus Episcopus alienæ Diœcesis subditum Familiarem suum ad aliquos Sacros, seu Minores Ordines, vel etiam primam Tonsuram promovere, seu ordinare præsumat absque ejus proprii, Originis scilicet, seu Domicilii Prælati Testimonialibus Litteris, ut supra, & nisi ad præscriptum Conc. Trid. præfati *sess.* 23. *cap.* 9. *de reform.* Familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit, Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius præfinitum, sufficiat, quacumque fraude cessante, statim, hoc est, saltem intra terminum unius mensis a die factæ Ordinationis hujusmodi testimonio expressam itidem Familiaritatis, ac Litterarum prædictarum mentionem facere teneatur.

„ §. 14. Porro, ut quibuscumque fraudibus aditus omnino præcludatur, volumus, & Apostolica auctoritate statuimus, atque decernimus, ut Episcopus quilibet suos ratione Originis, sive Domicilii subditos Clericos quoscumque ab alienis Episcopis quavis auctoritate, etiam cum suis Commendatitiis Litteris promotos, nedum ad formam Concilii Trident. supradicti *sess.* 14. *cap.* 3. *de reform.* quoad scientiam examinare valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum Testimoniales Litteras, gratis tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præsentis Constitutionis forma, & dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotis termino competenti ei magis beneviso ad docendum de ejusmodi adimplemento, itaut quos eo termino elapso id minime præstitisse compererit, a susceptorum Ordinum exercitio, & si ita, & quandiu ei expedire videbitur, suspendere, illisque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine ministrent, interdicere possit.

„ §. 15. Ita vero præmissa omnia, & singula perpetuo, ac inviolabiliter observari, atque adimpleri volumus, ut si quid in iisdem præmissis, seu eorum aliquo secus fiat, Ordinans quidem a Collatione Ordinum per annum, Ordinatus vero a susceptorum Ordinum executione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, aliisque insuper gravioribus pœnis pro modo culpæ nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis uterque subjaceat.

„ §. 16. Decernentes pariter easdem præsentes Litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, & per omnia plenissime, & inviolabiliter observari; Sicque & non aliter quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Caussarum Palatii Apostolici Auditores ac ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Sedis præfatæ Nuncios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros; sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

„ §. 17. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusvis, etiam Juramento, confirmatione Apostolica, ac quavis firmitate alia roboratis statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, in genere, vel in specie, seu alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, eisdem præsentibus pro expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

„ §. 18. Volumus autem, ut præsentes Litteræ in valvis Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, publicentur, & affigantur, sicque publicatæ, & affixæ omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent.

„ §. 19. Quodque eorumdem præsentium transumptis, seu exemplis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides, tam in Judicio quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

„ §. 20. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Decretorum, Declarationis, Voluntatis, Statuti, & Derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, pridie Nonas Novembris, Pontificatus nostri anno quarto.

B. Card. Prodatarius.
J. F. Card. Albanus.

Visa de Curia J. Sacripantes.
D. Ciampinus.

Loco ✠ Plumbi.

Ut quis ordinari possit ab alieno Episcopo ratione Be- 12
neficii in ejus Diœcesi obtenti, requiritur, quod Bene-
ficium sit ibi revera obtentum, & pacifice ab Ordinan-
do possessum. Sic expresse statutum est in dict. Constitu-
tione *Speculatores*. §. 8. Item requiritur, quod tale Be- 13
neficium, detractis oneribus, per se sufficiat ad Con-
gruam Clerici sustentationem, adeo ut non possit defe-
ctu fructuum ejus suppleri per adjectionem Patrimonii
cit. §. 8. Item requiritur, quod Ordinandus ante Ordi- 14
nationem obtineat Testimoniales Litteras proprii Episco-
pi, tam Originis, quam Domicilii super suis natalibus,
ætate, moribus, & vita, & eas exhibeat Episcopo Or-
dinanti in actis illius Curiæ conservandas. *Ib.* §. 7. In- 15
super requiritur, quod Episcopus sic ordinans, tam de
prædictis Testimonialibus Litteris, quam de reditu Be-
neficii hujusmodi expressam in consueta collatorum Or-
dinum attestatione mentionem faciat; *Ibidem* §. 8. *in
fine*.

Et quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari 16
possit ratione Originis, requiritur, ut naturaliter ortus
sit in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoveri deside-
rat; Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex acciden-
ti, occasione nimirum itineris, Officii, Legationis, Mer-
caturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu per-
manentiæ ejus Patris in illo loco, quo casu nullatenus
ejusmodi fortuita nativitas, sed vera tantum, & natura-
lis Patris origo erit attendenda; *Ib.* §. 9. Si quis autem 17
tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti,
ut præmittitur, natus est, moram traxerit, ut potue-
rit ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc
etiam ab Ordinario ejus loci Litteras testimoniales, ut
supra, obtinere debet, & illas præsentare Episcopo ordi-
nanti per eum in collatorum Ordinum Testimonio re-
censendas. *Ib.* §. 9. *in fine*. Si vero pater in alieno loco, 18
ubi ejus Filius natus est, tamdiu, ac eo animo perman-
serit, ut inibi vere Domicilium de jure contraxerit,
tunc non origo patris, sed Domicilium per patrem legi-
time, ut præfertur, contractum, pro Ordinatione ejus-
dem Filii attendi debet; *Ib.* §. 10.

Origo Matris quoad receptionem Ordinum non atten- 19
ditur, quia Filius sequitur solummodo originem patris,
& non matris; *l. Filius* 3. *Cod. de Municipibus*, *& Origi-
nariis*. Si autem filius sit illegitimus, tunc si super de- 20
fectum natalium dispensetur ad Ordines recipiendos de-
bet attendi Origo matris, & non patris, quia Filii illegi-
timi sequuntur matrem, ejusque Originem; *l. cum legiti-
mæ* 19. *ff. de statu hominum*. *l. Municipem*, 1. §. *final. ff.
Ad Municipalem*, *& l. Ejus qui* 19. *ff. eodem*. Expositus 21
tamen, cujus parentes ignorantur, potest ordinari in Diœ-
cesi, in qua, ut supra, naturaliter ortus est. Vel si de
hoc constare nequeat, potest ordinari in Diœcesi loci,
ubi expositus est. Stephanus Gratian. *disceps. forens. cap.*
75. *num.* 12. Mandol. *de ætate minori cap.* 1. *a n.* 22. Bar-
bosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 4. *num.* 17.
cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* XI.
numer. 93. & alii passim.

Ut quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari 22
possit ratione Domicilii, requiritur, quod illud adeo sta-
biliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decennium
saltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bono-
rum suorum partem cum instructis Ædibus in locum
hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod con-
siderabile tempus commorando, satis superque suum per-
petuo ibidem permanendi animum demonstraverit; Et
nihilominus ulterius utroque casu se vere, & realiter
animum hujusmodi habere jurejurando affirmet, cit. Con-
stit. *Speculatores* §. 11.

Verum enim Domicilium, non nuda voluntate, & as- 23
sertione, sed animo, & facto simul constituitur, textu
expresso in *l. Domicilium* 20. *ff. Ad municipalem*, ibi: *Do-
micilium re, & facto transfertur, & non nuda contesta-
tione*.

tione. Ubi Glossa inquit: *Facto subintellige, & animo;*
24 *num hæc duo sunt necessaria*. Unde Domicilium contrahi-
tur *animo* permanendi, videlicet perpetuo in tali loco,
alioquin enim non contrahitur Domicilium, ut *l. Postli-
minii 5. ff. de captivis, l. Ejus, qui manumisit, §. Celsus
ff. Ad municipalem*. Hinc si quis inhabitet locum animo
25 inde recedendi, non contrahet ibi Domicilium, quamvis
mille annis ibidem habitet. Menochius *lib. 2. de Arbi-
trariis Judic. cas.* 86. *num.* 7. Barbosa *de Offic. & potest.
Episcop. part. 2. allegat. 3. num.* 25. Marchin. *de Sacra-
ment. Ordinis tract. 1. part. 5. cap. 7. num. 1.* & alii pas-
26 sim. Exacto tamen alicubi Decennio, si de opposito non
constet, præsumptione Juris censetur ibidem contractum
Domicilium; *l. Nec ipsi 2. Cod. de Incolis*. Sufficit autem
animus perpetuo manendi in tali loco perpetuitate sal-
27 tem propositi, licet postea progressu temporis hujusmodi
propositum sicuti, & Domicilium mutari ob superve-
nientem caussam possit, *ut cap. Ultim. de Parochiis, & cit.
l. Ejus, qui manumisit §. Celsus ff. Ad municipalem*; Dum-
modo quoad Ordines recipiendos se vere, & realiter ani-
mum hujusmodi habere jurejurando affirmet, ut cit.
Const. *Speculatores* §. 11.

28 Si quis tamen a propriæ originis loco in ea ætate di-
scesserit, qua potuerit alicui Canonico impedimento ob-
noxius effici, etiam Ordinarii suæ originis Testimoniales
Litteras, ut supra, afferre debebit, ac de illis expressa
similiter mentio in susceptorum Ordinum Litteris facien-
da erit; cit. Constitut. *Speculatores* §. 12.

29 Ut quis fiat subditus Episcopi, & ab ipso ordinari
possit ratione Familiaritatis, seu Commensalitatis, re-
quiritur, quod sit vere familiaris Episcopi, idest Domi-
nicæ potestati Episcopi vere subjiciatur, ejusque expen-
sis tamquam Domesticus commensalis continue alatur, *ut
c. Ultimo, de verbor. signif. in 6.* juncto Conc. Trident.
sess. 14. c. 2. de reform. ibi: *Etiam prætextu familiaritatis
continuæ commensalitatis suæ*, & concordat cit. Const. *Spe-
culatores* §. 13. ibi: *In suo actuali servitio secum retinue-
30 rit, ac suis sumptibus aluerit*. Item requiritur, quod
ipsum secum retinuerit per integrum, & completum
triennium. Concil. Trident. *sess. 23. cap. 9. de reformat.*
ibi: *Nisi per triennium secum fuerit commoratus*, & cit.
Constitut. *Speculatores* §. 13. ibi: *Familiarem prædictum per
31 integrum, & completum triennium in suo actuali servitio se-
cum retinuerit*. Item requiritur, quod is ante receptio-
nem Ordinum obtineat Testimoniales Litteras proprii,
originis scilicet, aut Domicilii, Episcopi super suis Na-
talibus, ætate, moribus, & vita, & eas Episcopo or-
32 dinanti consignet in actis illius Curiæ conservandas. Sic
expresse cit. Constitut. *Speculatores* §. 13. Item requiri-
tur, quod Episcopus ordinans suum familiarem statim,
idest saltem intra terminum unius mensis a die Ordina-
tionis, quacumque fraude cessante, reipsa conferat illi
Beneficium sufficiens ad ejus congruam sustentationem,
ac in Ordinationis hujusmodi Testimonio expressam iti-
dem Familiaritatis, ac Litterarum prædictarum mentio-
33 nem faciat Concil. Trid. *cit. sess. 23. cap. 9. de reform.*
& expresse quoad omnia cit. Constit. *Speculatores* §. 13.

Tali autem facultate ordinandi suos triennales Fami-
liares non gaudent Episcopi Titulares, adeoque nequeunt
ipsos ordinare absque sui proprii Prælati expresso con-
34 sensu, & Dimissoriis. Sic expresse Concil. Trid. *sess. 14.
c. 2. de reform.* Immo ordinati ab Episcopo Titulari sine
expresso consensu proprii Episcopi, ipso jure suspensi
sunt, donec suo proprio Episcopo visum fuerit. Sic ex-
presse Concil. Trid. *loc. cit.* Et ipse Episcopus Titularis
35 Ordines conferens, seu Pontificalia exercens sine licentia
Ordinarii Diœcesani, est suspensus per annum ab usu
Pontificalium. Sic expresse Concil. Trid. *loc. cit.*

36 Litteras Dimissorias pro Ordinibus ab alieno Episcopo
recipiendis, ultra Romanum Pontificem, qui eas conce-
dere potest pro omnibus ordinandis totius Ordinis, potest
quilibet Episcopus concedere suis subditis, sive is sit
Episcopus originis, sive Domicilii, sive Beneficii, textu
expresso *in cap. Cum nullus 3. de temporibus Ordinat. in 6.*
Qui enim potest ordinare, potest etiam Dimissorias ad
Ordines dare. Glossa *ibi verb. Oriundi; arg. cap. Potest 68.
de Regul. Juris in 6.* ibi: *Potest quis per alium, quod potest
37 facere per seipsum*. Et eadem ratione potest etiam Epi-
scopus dimissorias concedere suo Familiari Triennali, si-
cuti etiam posse ipsas dimissorias concedere Cardinales
suis Familiaribus Triennalibus, declaravit *Sac. Congreg.
Conc.* 22. *Jan.* 1602. ut testantur Sellius *in Selectis Cano-
nicis, c. 19. num.* 3. & Barbosa *in Trid. sess. 23. c. 9. n.*
38 3. In supradictis omnibus tamen semper est servanda di-
spositio Innocentii XII. in cit. Const. incip. *Speculatores
supra adducta n. 11.*

39 Vicarius Generalis Episcopi non potest Dimissorias
concedere, nisi Episcopo absente, seu si præsente, id ei
concedente; alioquin enim ad hoc se non extendit ejus
Officium; *c. Cum nullus 3. §. Inferiores, de temp. Ord. in
6.* ubi late Glossa *in expositione casus*, Aloysius Riccius *in
Praxi aurea part. 3. res. 232. num. 1. & seq.* Reiff. *loc.
cit. n.* 125. Barb. *de Offic. & potest. Episcop. part. 2. alleg.
7. n.* 9. cum communi aliorum.

40 Vicarius Capitularis, Sede vacante, non potest infra
annum a die vacationis computandum Dimissorias conce-
dere, præterquam illi, qui alicujus Beneficii recepti,
vel recipiendi ratione arctatus fuerit; Alias Vicarius
Capitularis contraveniens, Ecclesiastico subjacet Interdi-
cto; Et sic ordinati, si in Minoribus ordinibus constitu-
ti fuerint, nullo privilegio Clericali præsertim in Cri-
minalibus gaudent. In majoribus vero ab executione or-
dinum ad Beneplacitum futuri Prælati, sunt ipso jure
suspensi. Sic expresse Concil. Trid. *sess. 7. c. 10. de re-
form.* Quamvis enim Concilium ibi nominet solum *Capi- 41
tulum contravenientem*, tamen quia Capitulum infra, octo
dies post mortem Episcopi tenetur constituere Vicarium,
juxta præscriptum ejusdem Conc. *sess. 24. de refor. c. 16.*
non potest amplius, electo Vicario, ejusmodi Dimissorias
concedere per seipsum, sed solum per suum Vicarium
Capitularem. Unde *Sac. Cong. Episcop & Regular. in Nea-
politana 12. Jan. 1604.* declaravit, Dimissorias concedere
tam arctatis intra annum, quam non arctatis post annum
a die vacationis *Sedis*, non ad Capitulum, sed ad Vica-
rium Capitularem omnino spectare. Vicarius enim Ca- 42
pitularis privative, & non cumulative quoad Capitulum
jurisdictionem obtinet, ut declaravit *ead. S. Cong. Episc.
& Regul. in Neriton. 17. Sept. 1655. & in Hydruntina 1.
Octobris ejusdem anni* 1655. Et hoc etiamsi Capitulum il- 43
lum constituisset, & elegisset cum tali, aut alia restri-
ctione, & limitatione facultatis, cum Capitulum non pos-
sit in electione Vicarii aliquid sibi reservare, nec pote-
statem electi coarctare, ut sæpe sæpius respondit *Sac.
Congr. Episc. & Reg.* & signanter *in Cajetana 20. Octob.
1567. in Regiensi 26. Julii 1593. in Brundusina 8. Maji
1606. in Salernitana 16. Junii 1628 in Tudertina 11. De-
cem.* 1654. apud Nicolium *in Flosculis verb. Vicarius Capi-
tularis a n. 54 ad 59.* & *in Venusina 14. Novemb.* 1698.
apud Monacell. *tom. 1. tit. 1. form. 2. n.* 16. Vide verb.
Capitulum art. 3. n. 62. & 63. Hic tamen addendæ, &
attendendæ sunt duæ sequentes Epistolæ, ut sequitur.

EPISTOLA 44

*Qua Nuncio Apostolico in Regno Neapolitano jussu Summi
Pontificis mandatur, ut omnibus Vicariis Capitularibus
ejusdem Regni Pontificis nomine inhibeat, ne Litteras Di-
missorias pro prima clericali Tonsura, aliisve Ordinibus
quicumque concedant, tametsi annus a die vacationis Ec-
clesiarum elapsus sit, absque speciali facultate Sac. Con-
gregationis.*

„ LA Santità di Nostro Signore ha ordinato d'ingiunge-
„ re a V. S. affinchè con Lettera Circolare proibi-
„ sca in nome della Santità Sua a tutti li Vicarj Capi-
„ tolari di cotesto Regno il concedere le lettere Dimis-
„ soriali per la prima Tonsura, ed altri Ordini, quan-
„ tunque sia passato l'anno della vacanza delle Chiese,
„ senza speciale licenza di questa Sacra Congregazione
„ sopra li negozj de' Vescovi, e Regolari; Obbedisco al
„ supremo comando in Sua Beatitudine; E le prego ec.

Roma 9. Settembre 1701.

G. Card. di Carpegna Prefetto.

G. D. Paracciani Prosegretario.

EPISTOLA 45

*Qua præcedens Mandatum Nuncio Apostolico in Regno Neapo-
litano injunctum instauratur, & ad Vicarios Capitulares,
& Apostolicos Ecclesiarum, quarum vacatio post illud conti-
gerit, extenditur.*

„ CON lettera delli 9. Settembre prossimo passato per
„ comandamento espresso della Santità di N. Signo-
„ re fu ingionto a Monsignor Arcivescovo di Cesarea
„ Antecessore di V. S. di proibire in nome della Santità
„ Sua a tutti li Vicarj Capitolari di cotesto Regno il
„ concedere le lettere Dimissoriali per la prima Tonsu-
„ ra, ed altri Ordini, quantunque fosse trascorso l'anno
„ della vacanza delle Chiese, senza speciale licenza di
„ questa Sacra Congregazione sopra i negozj de' Vesco-
„ vi, e Regolari; essendo pertanto vacate altre Chiese
„ in detto Regno dopo l'Ordine accennato, sua Beati-
„ tudine mi ha ordinato di rinovarlo a lei, affinchè fac-
„ cia la medesima proibizione agli altri Vicarj Capitola-
„ ri, ed Apostolici delle Chiese, che dopo il prim'ordi-
„ ne restano vacanti, ed il Signore Iddio la prosperi.

Roma 5. Maggio 1702.

G. Card. di Carpegna Prefetto.

N. Grimaldi Segretario.

Arctatus ratione *Beneficii recepti* ad finem obtinendi a 46
Vicario Capitulari etiam infra annum a die vacationis
Sedis Dimissorias ad Ordines dicitur omnis ille, qui

obtinet aliquod Beneficium requirens servitium personale, & ratione cujus de Jure, consuetudine, privilegio, Statuto Ecclesiæ intra annum tenentur se ordinari facere, ut qui assumitur ad Parochiam, cum is teneatur intra annum se promoveri facere ad Sacerdotium; *cap.* 14. *de elect. in* 6. Et qui obtinet Dignitatem, seu Canonicatum, seu Cappellaniam habentem sibi annexum aliquem Ordinem, cum is teneatur intra annum ad talem Ordinem se promoveri facere. Conc. Trid. *sess.* 22. *capit.* 4. *de reformat. & sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.*

47 Arctatus autem ratione *Beneficii recipiendi* dicitur omnis ille qui habet jus, seu vocatus est ad aliquod Beneficium vacans requirens actu certum ordinem, quo ille caret. Huic enim potest Vicarius Capitularis concedere infra annum Dimissoriam pro tali Ordine recipiendo,

48 juxta Tridentinum *cit. sess.* 7. *cap.* 10. *de reform.* Immo si quis nondum Tonsuratus vocetur ad aliquod Beneficium, potest Vicarius Capitularis infra annum concedere ei Dimissoriam pro recipienda prima Tonsura. Card. de Luca *de Beneficiis decis.* 71. *n.* 7. Garzias *part.* 5. *de Benefic. cap.* 7. *num.* 102. ubi pro hac sententia refert declarationem Sacræ Congregationis, & rursus *part.* 7. *cap.* 2. *num.* 30. ubi aliam refert ejusdem Sacræ Cong. super *cap.* 10. *sess.* 7. *Concil. Trid.* quæ ait: *Vicarius Capituli, Sede vacante, infra annum potest concedere Dimissorias ad primam Tonsuram ei, qui est præsentatus a Patronis Laicis ad Beneficium Ecclesiasticum Jurispatronatus ipsorum, ut illud obtinere valeat.*

49 Vicarius Capitularis Sede vacante, concedens intra annum Dimissorias non Arctato incidit in pœnam supradicti Decreti Trident. *sess.* 7. *cap.* 10. quamvis is, cui concessit, usus non fuerit, nam actus fuit perfectus quo ad concedentem, per quem non stetit. Sic decisum fuisse refert ex Garzia & Marchino Barbosa *in cit. sess.*

50 7. *cap.* 10. *num* 10. qui *ibidem numer.* 18. *antecedenti* dicit, quod Vicarius Capitularis, Sede vacante, concedens Dimissorias intra annum non Arctatis, non incurrit pœnam Suspensionis per annum, juxta *cap.* 10. *sess.* 23. sed tantum pœnam Interdicti juxta d. *cap.* 10. *sess.* 7. & citat Franciscum Leonem, Molinam, & Rotam *in Burg. Canonicatus* 19. *Octobris*, & 28. *Novembris* 1586. *coram Gipsio.*

51 Nota. Circa dimissorias a Vicario Capitulari concedendas, vel non, in dominiis Regis Sardiniæ nunc attendenda & exacte est observanda Instructio Benedicti XIV. dependenter a Concordatis Benedicti XIII. in qua sub §. XV. sic expresse habetur: „ I Vicarj Capitolari non potranno d'or innanzi senza il voto del pieno Capitolo „ da darsi nel luogo solito Capitolare, per maggioranza di voti segreti da calcolarsi secondo il costume di „ ciascun Capitolo, e da registrarsi negli atti Capitolari, concedere le Lettere dimissoriali a' Laici, benchè „ siano realmente arrati per ragion di Benefizio o di „ Cappellania, che sia veramente Ecclesiastica, nel modo spiegato di sopra, oppure a coloro, che avendo già „ la prima Tonsura, sono presentati a qualche Benefizio, o Cappellania, che *actu requirat Ordinem*, e coll' „ espressa condizione, che così nell'uno, che nell'altro „ caso, colui, che chiede d'esser promosso non sia stato altre volte rigettato dal Vescovo ante essore: Ma „ ove si tratti di Persone, che non sono veramente arrate nel senso di sopra accennato, non potranno concedere le Lettere Dimissoriali neppure *post annum luctus Ecclesiæ*, senza una espressa licenza della Sagra „ Congregazione del Conc. " V de ibi, ubi insuper statuuntur pœnæ contra transgressores & multa alia ad rem facientia merito observanda, & exequenda. Et dicta dispositio militat etiam pro aliis Dominis gaudentibus similibus Concordatis.

52 Abbates, aliique exempti, licet in Parochos, & Parochianos jurisdictionem habeant quasi Episcopalem privative ad Episcopum, nequeunt suis subditis sæcularibus Litteras Dimissorias ad Ordines suscipiendos concedere. Vide verb. *Abbas num.* 24. ubi adducitur ad id Textus Concilii Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 10. *& Decret. Sac. Congr.* quibus adde ultra alia varia Decreta antiqua relata ab Eminentissimo Petra *num.* 5. *Comment. ad Constit.* 4. *Callisti III. sect.* 2. *n um.* 67. alia novissima edita *die* 26. *Junii* 1709. *& die* 16. *Decembris* 1713. apud eumdem Petram *ibidem num.* 68. *& die* 36. *Januarii* 1717. apud eumdem *ibidem sect.* 3. *num.* 16.

53 Neque ipse Episcopus tamquam Abbas nec alius Prælatus loci potest subditis sæcularibus Nullius Diœcesis concedere Litteras Dimissorias, sed has debet concedere Episcopus vicinior. Vide verb. *Abbas num.* 26. ubi ad id adducuntur varia Decreta, quibus adde novissimum Decretum Sacræ Cong. Conc. editum *die* 30. *Januarii* 1717. *in respons. ad* 6. ubi cum quæreretur: *An Eminentissimo Abbati competat jus concedendi Dimissoriales pro Ordinandis, tam super vita, & moribus, quam Patrimonio, vel titulo Beneficii; Sacra Congr.* respondit, *Ad sextum Negative.* Sic refert Card. petra *dict. tom.* 5. *Commentar. ad Constit.* 4. *Callisti III. sect.* 3. *num.* 19.

54 Dimissoriæ ab Episcopis, aliisque Ordinariis dirigi non possunt Abbatibus Regularibus sub pœna Suspensionis a Collatione Ordinum præter alias pœnas arbitrio Sacræ Congregationis reservatas, tam contra concedentes, quam contra Ordinantes; Vide verb. *Abbas num.* 22. ubi adducitur Decretum per extensum.

Prælati Regulares possunt concedere suis subditis Regularibus Litteras dimissorias ad Ordines; *Communis*, & habetur *ex cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6. Ex Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 10 & expresse ex Decreto Sacræ Cong. Concilii de mandato Clementis VIII. edito 15. *Martii* 1596. Sed secluso speciali privilegio non possunt ipsas dimissorias concedere suis Regularibus subditis, nisi ad Episcopum Diœcesanum, idest ad Episcopum, intra cujus Diœcesim situm est Monasterium ordinandi; Dummodo ipse Episcopus Diœcesanus Ordinationes habuerit; alioquin si Diœcesanus Ordinationes non sit habiturus, possunt Prælati Regulares, servatis servandis, concedere suis subditis Regularibus Dimissorias ad quemcumque alium Episcopum. Sic expresse citat. Decret. de mandato Clement. VIII. editum, quod hic ad litteram datur. 55 56

„ Decretum Sacræ Congregationis Concilii Tridenti- 57
„ ni emanatum auctoritate sel. rec. Clementis VIII. su-
„ per Ordinatione Regularium.

„ De mandato S. D. N. Clementis Divina Providentia „ Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & „ singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut „ de cætero observari faciant, quæ in Decreto Sacræ „ Congr. Concilii Trid. continentur, cujus tenor est „ talis.

„ Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares 58
„ posse suo subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras Dimissoriales concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus Familia „ ab iis, ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit: „ & si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum „ tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quo ad doctrinam, & dum ipsi Regulares non „ distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in „ id tempus, quo Episcopus Diœcesanus, vel abfuturus, „ vel nullas habiturus esset Ordinationes. Verum cum „ a Superioribus, Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationes non habente, Litteræ Dimissoriæ dabuntur, ab eis utique hujusmodi caussam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod qui non fecerint, Officii, & Dignitatis, seu administrationis, ac vocis „ activæ, & passivæ privationis, ac alias arbitrio ejusdem S. D. N. Papæ reservatas pœnas incurrent. In „ quorum fidem, &c. Datum Romæ die 15. Mensis „ Martii 1596.

Decretum Clementis VIII. quoad Ordinationes Regularium fuit novissime confirmatum per Innocentium XIII. pro Regnis Hispaniæ Constit. incip. *Apostolici Ministerii*, confirmata per Benedictum XIII. Constit. incip. *In supremo, die* 23. *Septembris* 1724. ibi: „ Quoties vero Regulares ad Ordines erunt promovendi, servetur omnino „ Decretum Congregationis Cardinalium Concil. Trid. „ interpretum a piæ memoriæ Clemente Papa VIII. Prædecessore etiam nostro confirmatum die 15. Martii „ 1595 quo sancitur, non ad alium, quam ad Episcopum Diœcesanum Litteras Dimissorias pro eorumdem „ Ordinum susceptione a suis Superioribus esse dirigendas, præterquam in casu, quo Diœcesanus a Diœcesi „ abesset, vel Ordinationes non esset habiturus, quo etiam casu in Litteris Dimissoriis ad alium Episcopum „ dirigendis expressa fieri debeat mentio, vel de prædicta Episcopi Diœcesani absentia, vel de illa alia caussa, videlicet, quod Ordinationes non sit habiturus; „ exceptis tamen quoad prædicta Regularibus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apostolica post „ Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet Catholico Antistite Ordines suscipere possint, super quo Indulto nihil per præsentes innovare intendimus. Noverint autem Episcopi, se debere per semetipsos, secluso ægrotationis casu Ordines conferre, & „ Sacrorum Ordinum collationem, statutis a Jure temporibus, in Cathedrali Ecclesia, vocatis, & adstantibus Canonicis, publice habendam esse, vel si in alio „ Diœcesis loco, semper tamen in Ecclesia, quantum „ fieri poterit, digniori, & præsente Clero ejusdem loci. Ne vero incertitudo, an ipsi Ordinationes sint habituri, nimis grave afferat incommodum promovendis „ varia Diœcesis loca inhabitantibus, per mensem ante „ singulis vicibus publico Edicto ab iisdem Episcopis denuntietur, se Ordinationes esse habituros, adeo ut „ quoties denunciatio hujusmodi facta non fuerit, inde „ satis intelligant Regulares, Episcopum Diœcesanum „ Ordinationes ea vice minime esse habiturum, sibique „ idcirco licitum futurum Ordines ab alio Episcopo suscipere cum Litteris Dimissoriis suorum Superiorum ad eum „ directis, servata in iis forma superius expressa. 59

Unde

60 Unde ad hoc, ut Regulares possint ab alio Episcopo ordinari, sufficit, quod in Litteris dimissoriis Prælatus Religionis, sive Conventus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, ut clare patet ex verbis dicti Decreti, & adductæ Constitutionis; nec est necessarium habere de hac re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam. Sic Piasec. *in praxi nova Episcop. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 14. Ugolin. *de potest. Episcopi cap.* 23. §. 20. *n.* 8. Campanil. *In diversorio juris Canonici Rubric.* 12. *cap.* 13. *n.* 37. Madius *de Sacris Ordinibus cap.* 10. *n.* 8. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 1. *q.* 28. *art.* 2. Molfesius *in Summa Theologia moralis tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 23. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 7. *n.* 18. & alii passim.

61 Insuper cum Eminentissimus Gard. Petra *in Indice tomi quinti suorum Commentariorum ad Constitutionis Apostolicas verb. Ordines*, expresse dicat, quod *Decretum Clementis VIII. quoad Ordinationes Regularium fuit confirmatum per Innocentium XIII. pro Regnis Hispaniæ, & generaliter per Benedictum XIII.* stante hac asserta generali confirmatione, & innovatione Benedicti XIII. sufficeret, ut Regulares cum Dimissoriis suorum Superiorum possunt ab alio Episcopo ordinari, quod proprius eorum Diœcesanus, per mensem ante singulis vicibus publico Edicto non denuntiaverit se Ordinationes esse habiturum, ut ex dispositione dictæ novissimæ Constitutionis tenentur facere Episcopi, ut patet ex ipsius præcisis verbis *supra adductis n.* 55. Ubi enim eadem ratio est, eadem est Legis dispositio, *l. Ideo* 27. *ff. de Legibus*; *l. Illud* 32. *ff. Ad Leg. Aquiliam*, *c. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcop.* Cum ratio legis sit anima legis; *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.*

62 Si Regulares ordinandi morentur in Monasterio nullius Diœcesis, Dimissoriæ concedendæ sunt ad Episcopum viciniorem. Sic ex præcit. Decret. Clement. VIII. adduct. *supra n.* 53. confirmat. & innovat. ab Innocentio XIII. & Benedicto XIII. ut patet ex verbis adductis
63 *supra n.* 55. In casu, quo proprius Episcopus Ordinationes non teneat, possunt Dimissoriæ Regularium dirigi ad quemcumque alium Episcopum, etiam ultra montes; Dummodo sit Catholicus Episcopus. Sic expresse Passerinus *de statu homin. l.* 3. *q.* 189. *n.* 814. Card. Petra *t.* 1. *Commentar. ad Const. unic. Urban. II. sect. n.* 41. Marchinus *tract.* 1. *de Sacrament. Ord. in communi part.* 5. *cap.* 11. *n.* 17. & alii: Decretum enim Clementis VIII., & Constitutio Innocentii XIII. confirmata a Benedicto XIII. dicit absque ulla distinctione, & restrictione: *Ad quemcumque alium Episcopum*; Et ubi Lex non distinguit, neque nos distinguere debemus; *c. Quia circa* 22 *de privileg. & l. De pretio, ff. de Publiciana in*
64 *rem actione*. Nec Regulares comprehenduntur in Decreto generali mandante, ut Ultramontanis absque Sanctitatis suæ, vel *Sacr.* Congr. Episcop. & Regul. licentia Ordines non conferantur, prout declaravit *eadem Sac. Cong. Episcop. & Regular. in Neapolitan.* 30. *Decemb.* 1617. quia in Decreto generali non comprehenduntur Regulares: nisi de iis fiat expressa mentio; Sic referunt, & tenent Sellius *in Selectis Canonic. cap.* 19. *numer.* 30. Barbosa *in Concil. Trid. sess.* 23. *cap.* 8. *de reformat. num.* 34. Card. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Constit.* 8. *Pii II. nu-*
65 *mer.* 76. & alii. Expedit tamen, ut Dimissoriæ in similibus casibus dirigantur a Regularibus Superioribus ad aliquem Episcopum viciniorem, tum ad tollendas Religiosorum divagationes, tum ad evitanda multa absurda, & inconvenientia, tum ad se conformandum Constitutioni Urbani VIII. incip. *Secretis edit. die* 11. *Decembr.* 1624. in qua statuitur, ut Ultramontani non ordinentur ab Episcopis Italiæ, neque ad Ordines Minores, aut Clericalem Tonsuram, nisi Dimissoriæ requisitæ propriorum Ordinariorum per Nuncios Apostolicos, seu Collectores earum Regionum, ac per Vicarium Urbis approbatæ fuerint.

66 Superiores Regulares, si ex industria, & per fraudem transferant Subditos de una Diœcesi ad aliam, ut facilius ad examen admittantur, ac statim ordinati redeant ad primam Diœcesim, peccant, & sunt punibiles in foro externo, ut contraventores præcepti Summi Pontificis, ut ex multis probat Card. Petra *tom.* 1. *Comment. ad Constit.*
67 *unic. Urbani II. sect.* 2. *n.* 34. Ubi *sub n.* 37. subjungit, quod ad rem proposito dubio in Sacra Congr. Concil. *in una Neapolitana die* 8. *Augusti* 1621. „ Secundo per quantum tempus Regulares ordinandi commorari debeant „ in Conventu Diœcesi Episcopi ordinantis ad hoc, ut „ dici possint de Familia ipsius Conventus? „ Sacra Congregatio respondit: *Providebitur in casibus particulariter proponendis*. Et ita ad aliud dubium: „ An Regulares sint „ licite ordinati in eadem Neapolitana, in qua Cardina- „ lis Archiepiscopus conquestus fuerat, Regulares per „ quatuor dies remotos fuisse a Conventibus Neapolis an- „ te Ordinationes, & fuisse ordinatos ab aliis Episcopis, „ ubi morabantur? „ Respondit: Providebitur in casibus particularibus.

68 Regulares si fuerint ab Episcopo Diœcesano in examine reprobati, non possunt a suis Superioribus mitti ad alios Episcopos pro Ordinibus suscipiendis, & si hoc faciant, ultra pœnas in cit. Decreto Clementis VIII. quas incurrunt Superiores Regulares, Episcopus non Diœcesanus sic eos ordinans a collatione Ordinum per annum erit suspensus, & Ordinati a susceptorum Ordinum executione suspensi erunt, quamdiu Episcopo Diœcesano expedire videbitur manere suspensos, *ut Sacra Congr. Concil. respondit Archiepiscopo novi Regni Granatæ* 14. *Martii* 1610. *lib.* 56. *Decret. pag.* 610. Sed si rejiciantur, debent recurrere per viam appellationis ad legitimum Superiorem. *Ead. Sac. Cong.* 23. *Aprilis* 1604. *lib. decret.* 55. *pag.* 859. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 4. *n.* 29.

Superiores Regulares nequeunt concedere suis Novi- 69
tiis Dimissorias ad Ordines recipiendos, sed hoc spectat ad Episcopum loci Monasterii, in quo Novitius agit Novitiatum. Marchinus *tract.* 1. *de Sacrament. Ordin. in communi Part.* 6. *cap.* 4. *num* 15. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 7. *num* 32. & 33 cum multis ibi citatis, & omnes Doctores citati, *verb. Novitius n.* 93. 94. 95. Vide ibi dicta ad rem.

Notanter autem *supra sub n.* 56. fuit dictum, quod 70
secluso speciali privilegio non possunt ipsas Dimissorias concedere suis Regularibus subditis, nisi ad Episcopum Diœcesanum, quia qui speciale privilegium ad id post Concilium Tridentinum a Sede Apostolica obtinuerunt, possunt adhuc a quolibet Catholico Antistite Ordines suscipere, & consequenter eorum Superiores ad quemlibet Catholicum Antistitem Dimissorias concedere. Habentes expresse ex citata novissima Constitutione Innocentii XIII. incip. *Apostolici Ministerii*, confirmata a Benedicto XIII. Constit. incip. *In supremo*, ut patet ex propriis verbis adductis *supra n.* 55 ibi: „ Exceptis tamen quoad prædicta Regu- „ laribus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apo- „ stolica post Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut „ a quolibet Catholico Antistite Ordines suscipere possint, su- „ per quo Indulto nihil per præsentes innovare inten- „ dimus.

Tali speciali privilegio gaudent Patres Societatis Je- 71
su, ut eis concessit Gregorius XIII Constitut. 77. incip. *Pium & utile*, confirmata a Paulo V. post Clementem VIII. & nunc vigere Oraculo Innocentius XII. testatur Eminentissimus Petra *tom.* 5. *Commentar. ad Constit.* 7. *Pii II. num.* 87. & refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 4. *num.* 31. quod dictus Pontifex Innocentius XII. instante Patre Thyrso Gonzalez Generali, & referente Eminentissimo Card. Sperello tunc Vicesgerente sub *die* 17. *Augusti* 1695 declaravit, prædictum Decretum non comprehendere Clericos Societatis, sed in illorum Ordinatione servandam esse Constitut. Gregorii XIII. & jam antea proposito in Sacra Congr. Concil. ab Archiepiscopo Mechliniensi duplici dubio, nempe, ut refert Monacell. *loc. cit. n.*

I. An Clerici Societatis Jesu Sacros Ordines ab Archiepiscopo Mechliniensi suscepturi debeant se subjicere examini prout cæteri Regulares?

II. An Clerici Societatis Jesu habitantes in Diœcesi Mechliniensi Archiepiscopo Ordinationem habente, possint extra Diœcesim Mechliniensem ordinari ab alio Episcopo in propria Diœcesi?

Sac. Cong. Conc. die 5. Jul. 1681. respondit.
Ad I. Negative, nisi adsit consuetudo in contrarium.
Ad II. Affirmative.

Dicto speciali privilegio gaudent Fratres Minores de 72
Observantia in partibus Indiarum Occidentalium existentes ex concessione post Concilium, Tridentinum, & Clementem VIII. eis facta ab Urbano VIII. Constitut. incip. *Cum sicut*, ibi: *Nos ejusdem &c* & infra: „ Nobis „ humiliter porrectis inclinati, omnibus, & singulis ejus- „ dem Ordinis S. Francisci in partibus Indiarum Occi- „ dentalium hujusmodi tantum existentibus expresse pro- „ fessis, ut de Superiorum suorum licentia quocumque, „ quem maluerint, Catholico Antistite, gratiam, & com- „ munionem Apostolicæ Sedis habente, in propria Diœ- „ cesi residente, vel in aliena de Diœcesani loci consen- „ su Pontificalia exercente, per eos eligendos ad omnes „ & etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam „ temporibus ad id a jure statutis, ac interstitiis a Sac. „ Cong. Concil. Trid. designatis, minime servatis, an- „ nique curriculo non expectato, etiamsi in unoquoque „ ex dictis Sac. Ordinibus susceptis, antequam ad alium „ promoveantur, se minime exercuerint; Dummodo „ tamen ad id idonei reperiantur, & servatis alias ser- „ vandis, promoveri, & promoti in illis etiam in Al- „ taris Ministerio ministrare libere, & licite possint, „ & valeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium „ concedimus, & indulgemus, ac facultatem imperti- „ mur. Non obstantibus &c.

An autem tali speciali privilegio gaudeant omnes 73
alii Regulares, quamvis multi id negent, plurimi tamen id affirmant ex concessione facta a Clemente VIII. *die* 23. *Novembris* 1596. Congregationi S. Joannis Evangelistæ in Portugallia, quibus indulsit, ut a quocum-

que

que Antistite communionem Ecclesiæ habente cum Prælatorum suorum licentia, seu Dimissoriis ordinari valeant. Unde quod ejusmodi Religiosi non sint adstricti ad eam formam concedendi Dimissorias suis subditis, quæ in sæpius citato Decreto Clementis VIII. adducto *supra n.* 54. præscribitur, notant Piasecius *part.* 1. *praxis Episcopalis cap.* 1. *art.* 2. *n.* 5. Barbosa *part.* 2. *de Offic., & potest. Episcop. alleg.* 4. *numer.* 60 Pirhing. *lib.* 1. *Decret. tit. XI. num.* 61. *vers. Porro etsi.* Reiffenstuel *ibidem n.* 136. Sporer *tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *n.* 123. cum multis aliis; Nec immerito, quia allegata Concessio Clementis VIII. est posterior dicto suo Decreto, uti patet ex Data, cum Decretum datum sit 15. *Martii* 1596., & concessio data sit *die* 23. *Novembr. ejusdem anni*. Tum quia Privilegium a Papa concessum debet aliquid speciale operari. *Cap. Abbate* 25. *de verbor. significat.* Si autem dicti Religiosi non possent Dimissorias concedere ad alios Episcopos, nisi in casu, quo proprius Diœcesanus abesset, vel nullas Ordinationes haberet, nihil speciale operaretur, cum jam id fuerit ipsis, sicuti & omnibus aliis Regularibus concessum ab ipsomet Clemente VII. in priori Decreto edito 15. *Martii* 1596. Cum dictis autem Religiosis communicant in privilegiis alii Regulares. Vide *supra art.* 2. *n.* 13. ubi varia ad rem.

74 Patres Congregationis Oratorii Urbis, & Neapolis habent Indultum, quoad promoveri facere possint ad quoscumque Ordines suos Alumnos a Locorum Ordinariis, in quorum Diœcesi habent Domicilium absque Litteris Dimissoriis Episcopi Originis. Sic declarasse *Sacram Congregationem Concilii anno* 1604. *lib.* 55. *Decret. pag.* 575. refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 4. *num.* 31., & Card. Petra *tom.* 5. *Commentar. ad Constitut.* 7. *Pii II n.* 8., ubi subjungunt non videri derogatum tali Indulto per Constitutionem Innocentii XII. incip. *Speculatores*, quia Lex generalis nunquam censetur comprehendere casum privilegiatum, & specialem, per textum *in Cap. Cum Ordinem* 6., *& Cap. Abbatem* 40. ubi Glossa *verb. Per Litteras, de Rescriptis*. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 2. *n.* 6. Rota coram *Peutinger. dec.* 354. *n.* 10. cum ibi allegatis.

75 Verum quoad hæc, de quibus hucusque, Ordinationes scilicet Regularium, nunc attendenda est omnino, & observanda novissima Constitutio Benedicti XIV. incip. *Impositi Nobis* desuper edita die 27. Feb. 1747.

In qua, relata veteri Controversia de Ordinatione Regularium inter ipsos, & Episcopos ac sanctione sub Gregorio XIII. Sixto V., & Clemente VIII. quod nempe Superiores Regulares possint suis subditis Regularibus pro eorumdem Ordinatione litteras Dimissorias duntaxat concedere ad Episcopum Diœcesanum, & solum, si Diœcesanus absuerit, vel non esset habiturus Ordinationes ad quemcumque alium Episcopum, prædictam sanctionem confirmat, Superiores Regulares Decreti Clementis VIII. transgressores omnibus pœnis in ipso contentis subjicit, ac Regulares contra dicti Decreti præscriptum promotos, & Episcopos eos sic promoventes, pœnas omnes, atque censuras, quæ adversus Sacram Ordinationem suscipientes ab Episcopo, qui proprius ad hunc effectum dici, & haberi nequit, necnon adversus Episcopos, alienos subditos indebite ordinantes, in Jure Canonico, & in Constitutionibus Apostolicis statutæ habentur, incurrere ipso facto absque alia declaratione decernit: Clementer respective absolutis, dispensatis, ac rehabilitatis iis omnibus, qui in prædictis deliquissent, & ob hoc sententias, censuras, ac pœnas Ecclesiasticas antehac incurrissent.

76 Præterea statuit, ut Superiorum Regularium Dimissoriæ, quæ ideo ad alium Antistitem directæ fuerint, eo quod Episcopus Diœcesanus extra Diœcesim commoretur, vel Ordinationem non sit habiturus, nullius sint valoris, & momenti, nisi illis adjuncta fuerit authentica attestatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii ejusdem Episcopi Diœcesani, ex qua constet, vel ipsum a Diœcesi abesse, vel Clericorum Ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per Ecclesiasticas Leges ad hunc effectum statuto. Quod si aliquis Antistes Regularem virum in sua Diœcesi proprium Domicilium non habentem, solis ipsius Superioris Dimissorialibus Litteris contentus, sine adjuncta præfata attestatione in forma probante, ad Ordines promovere præsumpserit, decernit, & declarat, hunc ipso facto incurrere in pœnas Canonicas adversus eos constitutas, qui alienum subditum legitimis Dimissoriis destitutum ordinaverint. Declarat tamen, Regulares volentes se promovere ad Ordines non teneri ostendere Dimissorias Ordinariorum propriæ originis, sed sufficere, ut observent formam præscriptam in Decreto Clementis VIII. ut censuit etiam Sacra Congregatio Concil. 28. Februarii 1654., & amplissime confirmavit 7. Martii 1674.

77 Privilegia autem suscipiendi Ordines a quocumque Catholico Antistite decernit illis solis Regularibus suffragari, quibus post Tridentinum Concilium nominatim, atque directe, non autem per communicationem concessa fuerint, ut jam in quadam Congregatione particulari ab Innocentio XIII. deputata fuit declaratum, & ipsemet Innocentius XIII. statuit Constitutione incipient. *Apostolici Ministerii*, confirmata a Benedicto XIII. Constitut. incip. *In supremo*. Dicta vero privilegia declarat nequaquam post Concilium Tridentinum indulta censeri, nisi vel post ipsius Concilii confirmationem reipsa fuerint concessa, vel quatenus antea concessa, & posterius confirmata esse asserantur, hujusmodi confirmationes, quæ *in forma communi* nuncupantur, nemini ad præmissum effectum ullo pacto suffragari. Quod vero spectat ad eorumdem privilegiorum usum, & exercitium, vult monendos esse illos, qui vere ipsis, ut supra concessis, gaudent, ut non sine justa causa, nec extra debitas circumstantias, pro libito ipsis utantur; Minime vero ad ostendendam duntaxat ipsorum privilegiorum singularitatem, quemadmodum aliquibus in more positum esse cognovit, qui pridie illius diei, quo ab Episcopo Diœcesano Clericorum Ordinationes publice habendæ sunt, ad alterius Episcopi Diœcesim consulto migrant, moxque suscepto ibidem Ordinationis munere, ad pristinum domicilium redeunt: idque se facere ajunt, ut jurium suorum indemnitati consulant; quasi vero Apostolica privilegia, non nisi cum aperto Episcopi Diœcesani contemptu suam vim, & robur habitura forent. Sic ipse expresse in cit. Constit. incip. *Impositi Nobis*, ubi etiam ad rem multa sapientissime tradit, ac Episcopos, & Regulares omnes, maximo quo potest Apostolicæ voluntatis studio; per misericordiam Dei nostri, ut tam in hoc negotio, quam in ceteris omnibus solliciti sint, unitatem spiritus, & sinceræ delectionis concordiam servare, hortatur &c.

78 Nuncii Apostolici possunt Ordines conferre illis, qui habent Dimissorias proprii Episcopi cum clausula, quod possint a quocumque Antistite ordinari; Supplicante enim Nuncio Apostolico Taurinensi pro resolutione dubii: *An ipsi Nuncio competeret facultas absque licentia Episcopi Diœcesani Ordines in propria Cappella conferendi habentibus Litteras Dimissoriales a propriis Episcopis cum clausula, quod possint a quocumque Antistite ordinari? Sacra Congreg. Concilii sub die* 23. *Aug.* 1653. *respondit, posse*; *lib.* 19. *Decr. p.* 271.

79 Græci, & Albanenses græco ritu viventes, & commorantes in Italia, sine Litteris Dimissoriis proprii Ordinarii loci Latini, & Diœcesani nequeunt promoveri ad Ordines sub pœna suspensionis, & si suspensi in suis Ordinibus ministraverint, Irregularitatem incurrunt. Et si ordinentur ab Episcopo Latino illi, qui a Presbyteris Græcis sunt confirmati, debent ante Ordinationem iterum confirmari sub conditione, videlicet: *N. Si es confirmatus, Ego te non confirmo. Sed si non es Confirmatus, ego signo te signo Crucis* ✠ *Confirmo te Chrismate salutis* ✠ *In nomine Patris, &c.* Clemens VIII. Const. 34. incip. *Sanctissimus*.

80 Ultramontani non possunt ordinari ab Episcopis Italiæ, nisi illorum Dimissoriæ fuerint recognitæ, & approbatæ per Nuncios Apostolicos etiam Regionum, ac per Vicarium Urbis. Urban. VIII. Constitut. 33. incip. *Secretis*. Et hoc quamvis Ordinandi permanerent in Collegiis Italiæ. *Sacra Congregat. Concil. in Eporedien.* 15. 81
Martii 1692. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 19. *n.* 3. Hoc tamen non procedit in Ultramontanis Regu- 82
laribus, ut jam dictum est *supra n.* 60. ex declaratione Sacræ Congreg.; Vide ibi.

83 Commorantes in Urbe per quatuor menses non possunt ordinari extra Urbem cum Litteris Dimissoriis proprii Ordinarii, sed debent se præsentare Eminentissimo Cardinali Vicario, a quo debent Ordines recipere vigore Edicti tempore Clementis VIII. *de anno* 1603. *emanati*, ac Alexandri VII. *anno* 1664. *die* 15. *Maji*, & Declarationis Congregationis deputatæ ab eodem Pontifice approbatæ; alias contraveniendo incurrunt suspensionem Papæ reservatam.

84 Ordines subditis sex Episcopatuum Cardinalitiorum prope Urbem, in quibus non sunt suffraganei, si proprius Cardinalis Episcopus non accedat ipse ad suam Diœcesim, & ibi Ordinationes habeat, debent conferri per Cardinalem Vicarium Urbis cum Dimissoriis sui Ordinarii, nec dictæ Dimissoriæ possunt dirigi aliis Episcopis sub pœna suspensionis. Alexander VII. Constitut. 129. incip. *Apostolica Sollicitudo*.

85 Metropolitani, Patriarchæ, & Nuncii, seu Legati nequeunt subditis Ordinariorum conferre Ordines, seu Dimissorias ad alios Episcopos concedere. Sic declaravit *Sacra Congregatio in una Burgen.* 16. *Novembr.* 1621. & refert Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 1. *num.* 5., *&* *per tot.* & *in Compend. verb. Nuncius*, & Card. Petra *tom.* 1. *commentar. ad Constitut. Unicam Urban. II. sect.* 1. *n.* 41. ubi refert, san. mem. Innocentium X. prohibuisse Legato Bononiæ se ingerere in materia Ordinum, prævio voto *Sacræ Congreg. Episcopor., & Regular.* 30. *Septembris* 1650. Et de Archiepiscopo *Sacra Congreg. Concilii in Calaguritana die* 17. *Januarii* 1693. censuit, dandas esse Litteras monitoriales Metropolitano Burgen. ut abstineret a conferendo Ordines iis, qui fuerunt ab Ordinario ex-

jecti,

jecti, & Episcopus uteretur jure suo in Ordinationibus, non obstante jussu Metropolitani in contrarium, & in casibus hujusmodi certioret Sac. Congregrationem. Et propositis pluribus dubiis in Congregatione die 16 Aprilis anni 1695., & dilata resolutione die 16. Julii 1691. iterum propositis inter alia, *IX. An Metropolitanus possit cogere Suffraganeum ad conferendum Ordines, & an possit admittere appellationes ab Ordinum denegatione? X. An, & in quibus casibus teneatur Episcopus exprimere causas denegationis Ordinum, & an ad id compelli possit per Metropolitanum?* Sacra Congreg. cum alia octo dubia fuissent proposita circa gravamina prætensa per Episcopum contra Archiepiscopum quoad appellationes, respondit: Ad primum usque ad nonum, *Dentur Decreta alias a Sacra Congregation. Episcoporum edita*, apud Quarantam *in Summa Bullarii verb. Archiepiscopi auctoritas, impressa*. Ad decimum censuit pariter dandum esse Decretum *in Rhemen. 21. Aprilis* 1668. tenoris sequentis: *Propositis in Sac. Congregatione Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum dubitationibus, circa quas Eminentia Vestra pro sua egregia Pastorali sollicitudine Apostolicam Sedem consuluit, Eminentissimi P. P. illius zelum charismata meliora æmulantem, peculiari laude prosequuti sunt: Cæterum eas dubitationes, quæ primis quinque capitibus, seu numeris digestæ, & descriptæ sunt, unico responso ex declarationibus alias editis definiri posse censuerunt. Etenim cum nullus ordinari debeat, quem suus Episcopus suæ Ecclesiæ utilem, aut necessarium non judicaverit, Congregatio non semel declaravit, ab hujusmodi judicio nullam dari appellationem, sed recursum dumtaxat ad Sedem Apostolicam, quæ juxta ipsius Congregationis sententiam per Gregorium XIII. fel. rec. approbatam, quotiescumque Ordinarius recusaverit quemquam ordinare, Metropolitano, aut viciniori Episcopo committit, ut ab eodem Ordinario prius requirat causam recusationis, quæ legitimam non allegante, liceat illi eumdem recusatum ordinare. Itaque si qui ex Diœcesanis Episcoporum Emin. Vestræ Provincialium Sedem Apostolicam adiverit, juxta prænarratam formulam eorum querimoniis consulatur, cui formulæ, ut unum in præsens addatur, censuerunt expedire Eminentis. P. P. videlicet ut Metropolitanus, aut vicinior Episcopus, antequam commissas sibi partes exequi aggrediantur, paterne curent, ut illi denuo apud suos Episcopos per tres vices suppliciter instent. Ad XI. censuit discutiendos esse casus particulares.*

86 Papa potest ordinare quoscumque sine Dimissoriis suorum Ordinariorum. *Communissima, Cap. Nunc vero 20. Cap. Per Principalem 21. caus. 9. q. 3., & arg. cap. Proposuit 4. de concessione præbendæ*, ibi: *Qui secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus dispensare;* & expresse Pius II. Constitut. 7. incip. *Cum ex Sacrorum*, ubi excipit ordinatos a Summo Pontifice, ibi: *Præterquam si per Sedem Apostolicam juxta ejus stylum ordinati fuerint*. Ordinatos autem a Papa nullus ad superio-
87 res Ordines promovere potest sine ipsius licentia. *Cap. Filium 122. caus. 1. quæst. 1., & cap. Cum in distribuendis 12. de temporibus Ordinat.* Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiast. univers. cap. 2. num. 82., & cap. 33. num. 39. & de Offic., & potest. Episcop. part 3. allegat. 50. n. 22.* cum aliis ibi citatis, & Benedictus XIV. Constitut. incip. *In postremo*.

88 Quamvis ex dictis super *num.* 14. ratione allatæ Constitutionis *Speculatores*, Litteræ Testimoniales proprii Episcopi Originis, & Domicilii de necesse requirantur, ut Clericus legitime ad primam Tonsuram, seu etiam ad minores Ordines a proprio Episcopo promotus, possit ab alio Episcopo, ratione, ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri; Non videtur tamen necessario requiri, ut talis Clericus possit in alia Diœcesi Beneficium obtinere, & in illo institui: Cum circa hoc nihil dicta Constitutio decernat; Immo ex ipsa videtur posse contrarium colligi, cum §. 7. expresse dicat, talem Clericum *non posse ab alio Episcopo ratione, ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, nisi ante eorumdem susceptionem Testimoniales litteras &c.* quæ verba *ratione, ac titulo cujuscumque Beneficii in illius Diœcesi obtenti*, clare denotant, Beneficium jam fuisse legitime sine dictis Testimonialibus in illius Diœcesi obtentum; Alias si ad illud obtinendum fuissent necessariæ, sicuti Constitutio statuit non posse Clericum in tali Diœcesi Beneficiatum, sine dictis Testimonialibus ad ulteriores Ordines promoveri, statuisset etiam non posse sine ipsis aliquod Beneficium in aliena Diœcesi obtinere; Quod enim voluit, expressit; Unde si etiam id voluisset, expressisset; *arg. cap. Inter corporalia 2. de translation. Episcopor. §. Sed neque istud, cap. Ad audientiam 12. de Decimis, & cap. Quia circa 22. de privilegiis*, cum similibus.

89 Tum quia hoc colligitur etiam ex resolutione *Sacr. Congr. Concil. in Pientina, seu Ilcinen. Ordinationis*, in qua cum Episcopus Pientinus conquestus fuisset apud ipsam Sacram Congregationem, quod Clericum Laurentium Medicheschium sibi originis, & Domicilii jure subditum, & jam ab ipso ad Ordines Minores promotum, sine suis Litteris, aut Dimissoriis, aut Testimonialibus ad omnes Sacros Ordines evexerit Episcopus Ilcinensis, ratione, ac titulo cujusdam Beneficii in ejus Diœcesi obtenti, propositis quatuor sequentibus dubiis:

I. An Clericus Laurentius Medicheschius fuerit licite ordinatus ad titulum Beneficii, de quo agitur?

II. An prædictus Laurentius licite fuerit ad Sacros Ordines promotus ab Episcopo Ilcinen. in cujus Diœcesi Beneficium illud existit, sine Litteris Dimissoriis Episcopi Pientini?

III. An Litteræ Testimoniales, quas idem Laurentius impetravit ab Episcopo Pientino, fuerint sufficientes ad licitam Ordinationem?

IV. An, & qui Ordines contulit, & qui eos suscepit, inciderint in pœnas statutas a Sacro Concilio Tridentino, & a Bulla Speculatores *in casu &c.*

Dicta Sacra Concil. Congr. die 8. Julii 1733. Respondit:

Ad I. Affirmative. Ad II. Affirmative. Ad III. Affirmative in casu, de quo agitur. Ad IV. Negative.

Sic apud Thesaurum Resolutionum Sacræ Congregationis Concil. *tom.* 6. *pag.* 111. *ad* 116. ubi multa ad rem merito ibi legenda.

Ubi, ut vides, nec minimum quidem dubium excitatum fuit super facultate conferendi ipsi Clerico Beneficium, in eoque ipsum instituendi. Quod si aliqua adfuisset & adesset ratio, etiam minima, excitandi tale dubium, & solum, ut ita dicam, aliquod ad id Canonicum fundamentum somniasset Episcopus Pientinus, certe excitare, & omnem movere lapidem non omisisset, utpote sibi persuasus graviter offensus ab Episcopo Ilcinensi; Sed tota controversia restricta fuit, ut supra patet in propositis, & decisis in Sacra Congreg. Concilii dubiis, ad dicti Clerici promotionem ad ulteriores Sacros Ordines, juxta sancita ab Innocentio XII. in allata Const. incip. *Speculatores*. Unde nullus videtur adesse ambigendi locus super facultate conferendi in nostro casu alicui Clerico sic jam a suo Episcopo Originis, & Domicilii ad primam Tonsuram, seu etiam ad Minores Ordines promoto, Beneficium in sua Diœcesi, in eoque ipsum instituendi ab alio Episcopo, dummodo non procedat ratione ipsius Beneficii in sua Diœcesi obtenti ad conferendos ei ulteriores Ordines, sine Testimonialibus proprii Episcopi Ordinis, & Domicilii, juxta disposita in dict. Constitut. *Speculatores*. 90

Tum quia experientia constat, non paucos adesse Clericos, qui nolentes ad ulteriores, & Sacros ascendere Ordines, & aliunde digni nulla habentes impedimenta Canonica, in alienis Diœcesibus sine dictis Testimonialibus obtinent in dies Beneficia simplicia, nullam personalem residentiam, & celebrationem per se Missarum requirentia: Quamvis tamen non desint Episcopi, qui ad mutuam inter se venerationem, & reverentiam conservandam, ac magis fovendam, ut valde decet, & summe præstat pro conferendis solis dignis, atque dignioribus Beneficiis, dictas Testimoniales exquirere consueverint. 91

Nota tamen atque adverte, quod a præfata resolutione *Sacræ Congregationis Concilii in Pientina, seu Ilcinen.* 92 hic adducta *num.* 88. ead. Sacra Congregatio *die 7. Augusti ejusdem anni* 1733. recessit quoad tertium, & quartum dubium; Reproposita enim causa ex noviter deductis sub dub. *An quoad III. & IV. dubium sit standum vel recedendum a decisis die 18. Julii proxime præteriti in casu?* Eadem Sacra Congregatio dicta die 8. Augusti 1733. respondit: *Quoad tertium recedendum a decisis, ad quartum vero consulant conscientiæ suæ*; Sic apud Thesaurum Resolutionum *Sacræ Congregationis Concilii tom. 6. in dict. Pientina, seu Ilcinent. Ordinationis sub die 8. Augusti* 1733. in cujus expositione clar. mem. Eminentissimus Cardinalis de Lanfredinis, tunc ejusdem Sacræ Congregationis Secretarius plura eruditissime tradit ad rem. Et signanter quod Testimoniales Litteras impetrari oportet ab Episcopo originis, etiamsi quis inde discesserit in tali ætate, in qua nullum Canonicum impedimentum contrahere potuerit (ac proinde in casu quo de natalibus solum, ac de ætate testari queat Episcopus originis,) ut deducitur ex resolutione edita *in Lugdunen. seu Bizantina Ordinationis 16. Novembris 1709. ut in lib. 19. Decret. pag.* 367.

Et scite advertit, quod magna intercedit differentia 93 inter Litteras Dimissorias, & Litteras Testimoniales. Nam Litteræ Dimissoriæ exprimunt traditam facultatem, ut aliter Episcopus possit Clericum illum ad Ordines promovere; Litteræ autem Testimoniales non hanc facultatem impertiuntur, quia supponitur facienda Ordinatio ab alio Episcopo non indigente traditione hujus facultatis, sed ex potitura jure suo; solumque continent testimonium, quod Clericus promovendus sit dignus, cui tales Ordines conferantur, quemadmodum hæc diversitas clare deducitur ex Litteris utriusque generis, quarum formulam tradit Monacell. *tom. 1. tit. 4. formul. 3. formul. 9.* 94
Et insuper etiam differunt Litteræ Testimoniales, quæ dantur eo fine, ut ad præscriptum Bullæ Innocentianæ exhibeantur alteri Episcopo Ordines collaturo ei, qui Beneficium in sua Diœcesi fuerit assecutus, a Litteris

Testi-

Testimonialibus, quæ concedi solent ad commendandum Clericum e Diœcesi proficiscentem, ut illarum quoque formula habetur apud eundem Monacell. *loc. tit. 4. formul. 6.* Sed si istiusmodi Litteræ nullum exprimentes respectum promotionis ad Ordines, approbarentur tamquam idoneæ, & Bullæ Innocentianæ satisfacientes ad suscipiendos ab alio Episcopo Ordines, facilis sterneretur via fraudibus cum non mediocri Ecclesiasticæ Disciplinæ discrimine, quemadmodum conquestus fuit Episcopus Pientinus sic scribens; ,, Si de Testimonialibus agatur, non inficior, quod a mea Curia concessæ fuerint Clerico Laurentio Medicheschio paulo ante ejus discessum, prout Clericis omnibus illas postulantibus, & præsertim discessuris conceduntur, sed limitate ad mores, & absque ullo prorsus respectu ad Ordines suscipiendos, de quibus nec per umbram fuit cogitatum. *Et infra*: Prius audivi dictum Medicheschium celebrasse Missam in hac mea Diœcesi, quam fuisse ordinatum.

95 Litteræ autem Testimoniales concessæ ab Episcopo Pientino Clerico Medicheschio sunt istæ:, Testamur, ,, Clericum Laurentium Medicheschi nostræ Diœcesis in minoribus Ordinibus constitutum, nullo excommunicationis, irregularitatis, aut cujusvis alterius Canonici impedimenti vinculo, saltem quod sciamus, innodatum existere, neque ullo crimine postulatum, sed esse bonis, & honestis moribus præditum, ac talem, qualem in sortem Domini vocatos decet.

96 Quibus omnibus, aliisque diligenter ponderatis, *eadem Sacra Congregatio die 8. Augusti* 1733. prudentissime recessit a decisis *sub die 18. Julii ejusdem anni* 1733. quoad tertium dubium propositum sub his verbis: *Tertio, An Litteræ Testimoniales, quas idem Laurentius impetravit ab Episcopo Pientino, fuerint sufficientes ad licitam Ordinationem?* & resolutum, *Ad tertium Affirmative in casu, de quo agitur*. Et quo ad quartum propositum sub his verbis: *Quarto; An & qui Ordines contulit, & qui eos suscepit, inciderint in pœnas statutas a Sacro Concilio Tridentino, & a Bulla Speculatores in casu &c.* ac resolutum, *Ad quartum, negative*. Quibus postea repropositis die, qua supra his verbis: *An quo ad tertium & quartum dubium sit standum, vel recedendum a decisis die 18. Julii proxime præteriti, in casu &c.* Respondit; *Quo ad tertium recedendum a decisis; ad quartum vero, consulant conscientiæ suæ*. Hæc apud laudatum Eminentissimum de Lanfredinis *loc. cit.* Vide ibi, ubi plura alia ad rem erudite congesta.

97 Coadjutor Canonicis cum futura successione, & assignata congrua, alias exterus, eo ipso debet dici subditus Capitulo Elborensi, seu respective alteri, ad effectum suscipiendi Ordines absque alia dimissoria Episcopi suæ originis. Propositis enim in Sacra Congregatione Concil. sequentibus dubiis:

,, I. An Coadjutor ejusdem Canonicatus cum futura successione, & assignata congrua, alias exterus eo ipso dici possit subjectus Capitulo Elboren. ad effectum suscipiendi Ordines, absque alia dimissoria Episcopi suæ originis?

,, II. An supradicta Coadjutoria sufficiat saltem, ut talis Coadjutor dicatur habere Domicilium requisitum a Constitutione fan. mem. Innocentii XII. incip. *Speculatores* ad effectum suscipiendi Ordines, ex eo quod ex possessione talis Coadjutoriæ perpetuæ, videtur sufficienter demonstratus animus perpetuo permanendi?

,, III. An idem Episcopus Auxiliaris teneatur inquirere, utrum circa illos, qui sibi ab Ordinario, seu Capitulo proponuntur, seu dimittuntur ordinandi, satisfactum sit supradictæ Constitutioni *Speculatores*, non obstante quod ipsi non competat habilitare, & expedire ordinandos, sed Provisori Capituli, a quo non in genere, sed expresse personæ habiles, & expeditæ proponuntur?

Ead. Sacr. Conc. Cong. die 23. Aug. 1721. Respondit.

,, Ad I. Affirmative. Ad II. Satis provisum in primo. Ad III. Non teneri requirere, sed posse, & debere justa subsistente causa se abstinere ab Ordinatione.

98 Regulares ad Ordines promovendi præter Litteras Obedientiales sui Superioris, non tenentur exhibere Ordinario fidem sui Baptismatis ad docendum de legitima ætate, dummodo in Litteris Obedientialibus exprimatur ætas. Sic expresse *Sacra Congr. Concil. die* 12. *Decembr.* 1733. *in Brixinen. in respons. ad 2. dub* apud Thesaurum Resolution. Sacr. Cong. Concil. *tom.* 6. impressionis Venetæ.

99 An pro Ordinibus suscipiendis possit fieri variatio de uno Episcopo ad alium, attendendæ sunt sequentes Resolutiones Sacræ Congregationis Concilii. Cum enim *in Fundana Ordinum 27. Febr.* 1666. proposita fuissent ,, hæc dubia: I. An in suscipiendis minoribus Ordinibus sit permissa variatio: itaut qui ab Episcopo Originis, seu Domicilii Tonsura, aut altero ex minoribus Ordinibus initiatus fuerit, possit ad alium Ordinem Minorem ab Episcopo Beneficii promoveri? II. An sit permissa variatio in ascensu ab Acolythatu ad Subdiaconatum? III. An sit permissum Subdiacono in promotione ad Diaconatum, vel Diacono in promotione ad Sacerdotium variare? *Sacra Congreg. Concil. respondit*; ,, Variationem in unoquoque ex prænarratis casibus (dummodo non in fraudem fiat) licitam esse, ut in lib. 25. decret pag. 26. Sicque conciliari possunt dissidentes Doctorum opiniones, ut scilicet variatio bona fide facta liceat, secus vero in fraudem, ut observat Eminentissimus Petra *tom. 1. ad Constitut. unic. Urbani II. sect. 1. numer.* 64. Et ad hoc facit alia ejusdem Sacr. Congregationis Resolutio, quæ in *Mutinen. 26. Januar.* 1658. *ad dubium; An Laico, cui a proprio Episcopo fuit denegata prima Tonsura, possit ipsa prima Tonsura conferri, vel concedi Litteræ dimissoriales ab Ordinario alterius Diœcesis, coram quo ipse Laicus præsentatus fuit ad Beneficium Ecclesiasticum*. Respondit: *Non posse: ut in lib. 21. decret. pag.* 166. *Et in Aversana, seu Casertana Ordinationis* ... Cum quidam Laicus prima Tonsura initiari petiisset ab Episcopo Originis, & Domicilii, & ab eo repulsam passus, deinde fuisset Clericali militiæ adscriptus ab alio Episcopo, in cujus Diœcesi fuerat præsentatus ad tenue Beneficium, discusso dubio: *An Ordinans, & Ordinatus inciderint in pœnas statutas in cap. 8. sess. 23. de Reformat.* Eadem Sacra Congregatio respondit; *Affirmative, ut in lib. 43. decr. pag.* 128 *&* 491. Sic referuntur *tom. 5. Thesauri Resolut. Sac. Congregationis Concilii in Pisana, seu Clusina, ad dubium Ordinationis*, in qua cum quidam Petrus Christophorus fraudolenter extortis Litteris Testimonialibus, Episcopum pro suscipiendis Ordinibus variasset, proposito dubio: *An Petrus Christophorus fuerit licite ad Sacros Ordines promotus cum Litteris dimissoriis Episcopi Clusini, & sine Litteris dimissoriis Archiepiscopi Pisani? Ead. S. Congreg. 27 Januar.* 1722. Respondit, *Affirmative, sed Petrum Christophorum esse suspendendum ab exercitio Ordinum ad tempus arbitrio Sac. Congregationis*. Et id etiam comprobant resoluta dubia in supradicta *Pientina, seu Ilcinen. Ordinationis* de Clerico Laurentio Medicheschio prius ad Ordines Minores promoto ab Episcopo Pientino, & deinde ad omnes Majores, seu Sacros ab Episcopo Ilcinensi evecto.

Ordinatio ad titulum Religiosæ paupertatis an ratificare censenda sit Professionem initio nullam, adhuc disputatur, donec a Sanctissimo ut in præmissis, cum aliis similibus quæstionibus explanetur & decidatur. Benedictus XIV. tom. 2. Constitut. 47. incip. *Si datam*. 100

* Ordines minores collati ab Abbate nullum ad id obtinente privilegium, neque licite conferuntur, neque valent. Si vero conferantur ab Abbatibus habentibus jus conferendi illos certo personarum generi, & quos initiaverint ad alterum genus pertineant, illicite conferuntur, *sed tamen valide*, ita ex variis Decretis S. Congregationis. *De Synod. Diœces. lib. 2. cap. 10. §. 13.* 101

Cum Regularibus faciliorem se præbere potest Episcopus in ordine ad examen, ut ex Salmantic. *Theol. Moral. Tract. 8. cap. 5. dub. 2. punct. 2. num.* 47. Facilius etiam dispensare cum illis potest ab interstitiis, conformando se judicio Superioris Regularis testantis de sufficientia causæ. *Institut. Eccles.* 23 §. 1. 102

Episcopus alienos subditos ordinaturus per dimissorias ad se directas, non tenetur quidem ordinandum novo examini subjicere, cum id a proprio Episcopo sit præstandum, ut ex communi Doctorum sententia; at si velit novæ discussioni illum subjicere, potest, ut sæpius a S. Congregtione Concilii definitum est. At Episcopus suffraganeus ad supplendas Diœcesani vices assumptus, nec tenetur, nec potest, ut ab eadem Congregatione decisum est in causa *Elboren. dubior.* die 22. Augusti 1721. cui tamen fas est ab ordinatione illius abstinere, si aliqua justa causa suppetat ad eum removendum. *De Synodo Diœces. lib. 12 cap. 8. §. 7. nov. edit.* * 103

Novæ Additiones ex aliena manu.

Opinio *Auctoris num.* 2. quod Abbas possit conferre Subditis suis Ordines minores, tametsi non sit benedictus, haud potest indistincte recipi. Ex tribus tantum casibus admitti potest. I. Si Abbas hoc a S. Sede privilegio donatus sit, ut nondum benedictus Ordines minores suis subditis conferre valeat. II. Si munitus sit diuturna consuetudine. III. Demum si Episcopus fuerit in mora illum benedicendi. Extra autem tres hosce casus amplecti nequit, Confer *Sanchez consil. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 6. & sequent.* & qui alios allegat *Thesaur. de Pœn. verb. Ordo cap. 23. versic. Verum est*. Mora autem Episcopi dicitur adesse, si ter Abbas petierit benedictionem, eamque ipse Episcopus haud fuerit impertitus, attenta Constitutione S. Mem. Benedicti XIII. quæ incipit: *Commissi*. 1 2 3

Quinimmo juxta eamdem Constitutionem non, aliter Abbas non benedictus ex privilegio potest conferre subditis suis minores Ordines, quam si privilegium recte, & nominatim ipsi sit concessum. Cæterum si agatur de Abbate, qui Privilegium illud allegare queat per communicationem, nequit is spectata dicta Constitutione con- 4

conferre amplius minores Ordines suis subditis non benedictum.

5 De facultate Cardinalium Presbyterorum circa collationem primæ Tonsuræ, & minorum Ordinum in suis Titulis, Familiaribus & subditis, de qua disserit *Auctor n.* 9. consulenda est Constitutio S. M. Innocentii XII. cui initium est: *Romanus Pontifex*.

6 Recte notavit *Auctor nu.* 77. quod Vicarius Urbis conferre debet Ordines subditis sex Episcopatuum suburbicariorum, in quibus non sunt Episcopi suffraganei, si proprius Cardinalis Episcopus non accedat ad suam Diœcesim, ibique habeat ordinationem.
7 Nuper vero *Auctor quidam* affirmare non dubitavit, quod Cardinalis Episcopus in Urbe residens, possit in ea ordinare subditos suos absque licentia Vicarii Urbis, ex ineptissima illa ratione, quod scilicet Cappella Palatii ejusdem Cardinalis in Urbe existentis, censeatur per fictionem Juris adhærere ipsius Episcopatui. At novam hanc opinionem uti contrariam Concilio Tridentino, Constitutioni Alexandri VII. incipient. *Apostolica*, cum inconcussæ Praxi improbavit S. M. Ben. XIV. ut ex ejus Epistola Typis data, quæ incipit: *Nell' ultima udienza*, asservaturque in Secretaria Cardinalis Vicarii, & quidem de mandato ejusdem Summi Pontificis Benedicti XIV.

8 De Bulla *Speculatores*, quam refert *Auctor sub n.* 11. vide Lamperez, & Morenum, licet caute legendos, ob nonnullos errores, in quos inciderunt, eosque notatos a Monacello, Riganti, aliisque.

Articulus IV.

Quoad ea, quæ concernunt culpam, & pœnam male Ordinantium, & Ordinatorum.

Summarium.

1 *Ordines absque speciali dispensatione, seu privilegio illicite, sed valide conferuntur, & suscipiuntur, aut extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine Litteris Dimissoriis.*

2 *Quod illicite conferantur, & suscipiantur, ostenditur.*

3 *Quod valide adhuc conferantur, & suscipiantur, demonstratur.*

4 *Si Episcopus ante Ordinationem protestaret se vere, & absolute non habere intentionem ordinandi eos, qui non habent legitimam ætatem, Dimissorias, vel alia requisita necessaria, invalida esset illorum ordinatio.*

5 *Adducitur, & solvitur instantia.*

6 *Si vero dubium esset de vera, & absoluta intentione habita in tali protestatione, vel de mutatione intentionis prius expressæ, tunc Ordinatio saltem sub conditione esset reiteranda.*

7 *Episcopus Ordinans scienter aliquem ante legitimam ætatem, suspenditur a collatione omnium Ordinum.*

8 *Non est tamen ipso jure suspensus, sed solum per sententiam suspendendus.*

9 *Episcopus sic suspensus a collatione Ordinum, non est suspensus ab alio actu Ordinum.*

10 *Ordinati scienter Ordinibus Majoribus ante legitimam ætatem sunt ipso jure suspensi.*

11 *Et si durante tali suspensione, in eisdem Ordinibus ministraverint, eo ipso Irregularitatem incurrunt, & ultra alias pœnas possunt etiam privari Beneficiis Ecclesiasticis.*

12 *Talis suspensio est perpetua, & tamdiu durat, quamdiu sic ordinati absolutionem non obtinuerint.*

13 *Sic suspensi ob dolose acceptos Sacros Ordines, & facti Irregulares ob ministrationem in ipsis factam, durante Suspensione, solent recurrere ad Sacram Pœnitentiariam cum delictum est occultum, quamvis tamen possint absolvi, & respective dispensari a proprio Episcopo.*

14 *Si autem delictum evadat publicum, caussa devolvitur ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium.*

15 *Episcopus scienter ordinans aliquem extra Tempora a Jure statuta sine dispensatione, aut privilegio, non est suspensus ipso jure, sed suspendendus est per sententiam, & privandus potestate conferendi Ordines, quos illicite contulit.*

16 *Episcopus autem sic suspensus a collatione Ordinum, censetur solum suspensus a collatione illius Ordinis, quem male contulit, & aliorum Majorum, sed non a collatione inferiorum illius.*

17 *Ordinati scienter in Sacris extra Tempora sine legitima dispensatione, seu privilegio, sunt de facto ipso jure suspensi.*

18 *Sic suspensi, & consequenter ob administrationem facti irregulares, si talis suspensio, & Irregularitas sit occulta, possunt absolvi, & respective dispensari ab Episcopo.*

19 *Si tamen sit publica, non possunt absolvi, & respective dispensari, nisi per Summum Pontificem.*

20 *Episcopus ordinans scienter alienum subditum sine Dimissoriis, seu consensu sui proprii Superioris, est ipso facto suspensus per annum a collatione Ordinum.*

21 *Episcopus autem sic suspensus censetur solum suspensus a collatione illius Ordinis, quem male contulit, & aliorum majorum, sed non a collatione inferiorum illius.*

22 *Ordinati scienter ab alieno Episcopo sine Dimissoriis, seu consensu sui proprii Ordinarii, sunt suspensi ipso facto ab executione susceptorum Ordinum, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire.*

23 *Sic ordinantes, & ordinati sine Dimissoriis proprii Diœcesani, possunt insuper puniri aliis pœnis, quæ assignantur.*

24 *Suspensio sancita contra ordinatos sine Dimissoriis, non est reservata Papæ, sed proprio Episcopo.*

25 *Suspensio tamen sancita contra ordinatos cum falsis Dimissoriis, est reservata Summo Pontifici.*

26 *Item Summo Pontifici est reservata suspensio lata contra eos qui postquam permanserunt per quatuor menses in Urbe, faciunt se promoveri extra Urbem cum Litteris dimissoriis proprii Ordinarii.*

27 *Item reservata est Summo Pontifici suspensio lata contra ordinatos ex sex Episcopatibus Cardinalitiis prope Urbem cum Litteris Dimissoriis ab alio, quam a Cardinali Vicario.*

28 *Ab Irregularitate incursa propter administrationem in Ordinibus sic male susceptis, si sit publica, dispensat solus Summus Pontifex; Si autem sit occulta, dispensare potest Episcopus.*

29 *Episcopus scienter ordinans aliquem ad Sacros Ordines titulo sustentationis, ultra grave peccatum commissum, tenetur eidem sic ordinato providere de necessariis alimentis, donec Beneficium Ecclesiasticum consequantur.*

30 *Et ipso Episcopo Ordinante jam mortuo, tenetur sic Ordinato providere de necessariis alimentis Capitulum, Sede vacante, & deinde novus Episcopus.*

31 *Immo si Clericus sine titulo fuerit scienter ordinatus a pluribus Episcopis, Domicilii videlicet, & Originis, tunc quilibet ipsorum tenetur in solidum sic ordinato providere de necessariis alimentis.*

32 *Quinimmo nedum Episcopus, sic scienter ordinans, sed etiam Episcopus scienter dans licentiam alteri Episcopo promoveri, vel certis, & determinatis promovendis ad Sacros Ordines sine titulo, tenetur ipsis alimenta præstare.*

33 *Si vero Episcopus alienus ex generali commissione, & licentia Episcopi Diœcesani Ordinationes habeat, & scienter ordinet aliquem sine titulo, tunc ad ipsa alimenta præstanda non tenetur proprius Episcopus, sed alienus.*

34 *Talis obligatio providendi de necessariis alimentis sic ordinatis scienter sine titulo incumbit Episcopis solummodo, quando tales ordinati aliunde non habent, nec habere possunt suam sustentationem.*

35 *Item talis obligatio incumbit Episcopis solum, quando scienter sine titulo ordinant, vel concedunt aliis determinatam facultatem aliquas certas personas sic ordinandi, & sic ordinati bona fide, & absque dolo, & fraude propria tales Ordines susceperunt; Non autem quando sic ordinati fuerunt ipsi soli in culpa, & dolo.*

36 *Si Episcopus aliquem ordinet sine titulo sub pacto, & promissione, quod ordinatus non possit ex post ab ipso petere alimenta, tunc Episcopus ordinans suspenditur a collatione Ordinum per triennium, & sic ordinatus est perpetuo suspensus ab Ordine recepto, donec a Summo Pontifice dispensetur.*

37 *Si Episcopus Religiosum nondum professum, aut non nisi ad certum tempus, ordinet ad Sacros Ordines sub prætextu Religionis, & absque titulo Beneficii, vel Patrimonii, tunc ipse est ipso jure suspensus per annum a collatione talium Ordinum, & Religiosus sic ordinatus est suspensus ab executione Ordinum, donec Beneficium Ecclesiasticum sit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere possit; & si interim in ipsis Ordinibus ministraverit, efficitur Irregularis.*

38 *Excipiuntur tamen Patres Societatis Jesu, qui tria vota in Societate emiserunt: quia de licentia Præpositi Generalis possunt ipsi promoveri ad Sacros Ordines absque titulo, etiam ante solemnem Professionem.*

39 *Promoti ad Sacros ordines cum falsis, & fictis titulis, sunt ipso facto perpetuo suspensi absque spe obtinendæ dispensationis a Sede Apostolica, & subjacent adhuc majoribus pœnis arbitrio Summi Pontificis infligendis.*

40 *Episcopus ordinans aliquem eodem die ad duos Sacros Ordines secundum aliquos est ipso facto suspensus a collatione utriusque Ordinis, donec a Sede Apostolica absolutionem, & dispensationem impetraverit; secundum plures alios non est ipso facto suspensus, sed solum suspendendus.*

41 *Ordinatus eodem die ad duos Sacros Ordines, an sit suspensus solum ab executione ultimi Ordinis illo die recepti, vel ab executione omnium?*

42 *Episcopus conferens Ordines Sacros absque celebratione Missæ graviter peccat, sicuti & graviter peccant ipsos Sacros Ordines extra Missam recipientes, & tam Ordinans quam Ordinati possunt gravi pœna puniri.*

43 *Ipsa Missa debet celebrari ab eodem Ordinante, nec sufficit ut celebretur ab eodem Sacerdote coram illo.*

44 *Missæ tamen celebratio non est de substantia Ordinationis: Unde quamvis collatio, & receptio Sacrorum Ordinum sine celebratione Missæ sit illicita, est tamen valida.*

45 *Hinc non est reiteranda tota Ordinatio sed solum supplenda est Missa ipsius Ordinantis, & donec suppleatur dicta Missa, remanent suspensi dicti Ordinati.*

46 *Ordinans, & Ordinatus non expectatis temporum Interstitiis, graviter peccant, & uterque potest a Superiore puniri pœna arbitraria.*

47 *Alia ad rem, remissive.*

1 ORdines absque speciali dispensatione, seu privilegio illicite, sed valide conferantur, & suscipiuntur, aut extra Tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine Litteris Dimissoriis; *Communis* quoad utramque partem.
2 Et quidem quoad primam partem, nempe quod *illicite* conferantur, & suscipiantur, est evidentissima, cum id sit contra gravem & expressam prohibitionem Ecclesiæ, ut patet *toto tit. de temporibus Ordinationum, & eodem in 6. & cap. Illud* 1. *cap. De aliena* 2. *cap. Si quis ausus* 3. *cap. Clericos* 4. *cap. Primatus* 6. *& cap. Extraneo* 7. *dist.* 71. *cap. Quoniam* 2. *c. Ordinationes* 3. *cap. Quod a Patribus* 4. *& cap. Ordinationes* 7. *dist.* 75. cum plurimis similibus, Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 2. *de reform. sess.* 23. *c.* 8. *& c.* 13. *de reform.* & sæpe alibi; Pii II. Constitut. incipient. *Cum ex Sacrorum*; Urban. VIII. Constit. incipient. *Speculatores*; & in aliis Constitutionibus variorum
3 aliorum Pontificum. Quoad secundam partem, nempe quod *valide* adhuc conferantur, & suscipiantur, clare constat ex variis Sacris Canonibus, & signanter *cap. Consultationi* 16. *de temporibus Ordinationum*, ubi expresse definitur, quod Ordinati ad Sacros Ordines extra Tempora a Jure statuta sine ullo dubio Characterem recipiant, *ex capit. Cum quidam* 8. *cap. Quod translationem* XI. *cap. Vel non est compos* 14. *de temporibus ordination. capit. Sæpe contingit* 1. *& cap. Eos qui* 2. *eod. in* 6. ubi sic Ordinantes, & Ordinati suspenduntur quidem a collatione, & respective ab executione Ordinum, at non declarantur
4 invalidæ Ordinationes. Et hoc quamvis in aliquibus Canonibus præfata prohibentibus, dicatur irrita aliter facta Ordinatio, ut *in cap. Si quis ausus* 3. *dist.* 71. *cap. Nullus* 1. *caus.* 9. *Quæst.* 2. & aliis, quia dictum verbum *irritum* intelligendum non est, quod Ordinatio sit nulla, & invalida in se ipsa, ut non recipiatur Character, quia vere eum recipit, ut expresse cavetur *in cit. cap. Consultationi* 16. *de temporib. ordinat.* sed intelligendum est, quod sit sine usu licito talis Ordinatio; Turrecremat. *in cit. Canon.* Sanchez *opuscul. lib.* 7. *cap* 1. *dub.* 20. *n.* 14. Campanil. *in Diversorio Juris rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 18. Cardinal. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Constitut.* 7. *Pii II. sect. unic. num.* 1. & alii passim docentes, quod neque defectus ætatis, neque defectus Dimissoriarum, aut Interstitiorum temporum, atque hujusmodi non servata præcepta Ecclesiæ infringant validitatem Ordinum collatorum, & receptorum.

5 Si autem Episcopus ante Ordinationem protestaretur se vere, & absolute non habere intentionem ordinandi eos, qui non habent legitimam ætatem, Dimissorias, vel alia requisita necessaria, invalida esset Ordinatio illorum, qui ordinati essent contra dictam absolutam, & veram non retractatam intentionem Episcopi eos non ordinandi; Deficeret enim in tali casu intentio Ministri, quæ necessario requiritur ad validitatem Sacramenti. Hinc *Sacra Congregatio Concilii die* 31. *Jan.* 1688. declaravit: „ Nullam fuisse ordinationem quondam Simonis Tarcii, „ qui confectis sibi falsis Dimissoriis accessit ad Episcopum N. qui agnoscens, vel saltem dubitans Dimissorias esse subreptitias, protestatus fuit in ipsa ordinum „ celebratione ordines exposcenti conferre, quoties ipse „ sufficientem haberet ætatem, ac Dimissoriæ veræ, & „ non adulteratæ essent." Sic apud Monac. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 3. *num.* 43. & Card. Petram *loc. cit. n.* 5. *in fine*.

6 Nec valet objicere, quod *Sacr. Congregat. Concil. in una Portallegr.* 5. *Aprilis* 1704. declaraverit quemdam Clericum, qui falsis Dimissoriis ordinatus fuerat, fuisse valide ordinatum, non obstante, quod Episcopus ordinans fuisset protestatus se non habere intentionem. Non valet, inquam, quia talis protestatio fuerat generaliter emissa a Secretario, & non ab Episcopo, & insuper ipse Episcopus interrogatus respondit se habuisse intentionem faciendi in ordinandis eis etsi requisitis carentibus, quod facit, & mandat Ecclesia, & sic non constabat de vera, & absoluta intentione negativa ipsius Episcopi ante ordinationem per ipsiusmet protestationem, & quatenus adfuisset, constabat de retractatione dictæ negativæ tentionis in actu ordinationis per supradictam suam confessionem, seu responsionem. Sic Cardin. Petra *loc. citat. num.* 5. Monacell. *loc. cit. num.* 42. & tenent plures alii 7
apud ipsos, aliique passim. Si vero dubium esset de vera, & absoluta intentione habita in tali protestatione, vel de mutatione intentionis prius expressæ, tunc ordinatio saltem sub conditione reiteranda juxta stylum Pœnitentiariæ, de quo testatur Pignatell. *tom.* 4. *consul.* 140. *n.* 7. Monacell. *loc. cit. n.* 44. Card. Petra *loc. cit. n.* 6. & alii. Et sic pluries respondit *Sacr. Congregat. Concil.* & signanter *in Aprutina ordinum* 11. *Januar.* 1710. *in Perusina ordinationis* 19. *Julii* 1732. *& in Ugentina* 3. *Augusti* 1743. apud Thesaurum Resolutionum S. Congregationis Concilii dictorum annorum.

Episcopus ordinans scienter aliquem ante legitimam æ- 8
tatem, suspenditur a collatione omnium ordinum. *Communis*, textus expresso *in cap. Vel non est compos* 14. *de temporib. ordinat.* ibi; *prædictum Episcopum* (qui puerum 13. annorum in Diaconum ordinavit) *a collatione ordi-* 9
num suspendentes. Non est tamen ipso Jure suspensus, sed solum per sententiam suspendendus; Colligitur *ex cit. cap. Vel non est compos*, ubi Papa mandat, prædictum Episcopum per sententiam suspendi, ibi: *Mandamus, quatenus si rem inveneritis ita esse, prædictum Episcopum a collatione ordinum suspendentes &c.* Et nullibi in Jure reperitur statuta Suspensio latæ sententiæ contra Episcopum sic delinquentem; Immo ex *cap. Sane* 2. *de temporibus ordinat. cit. cap. Vel non est compos*, & aliis Juribus est tantum suspendendus, Glossa *penultima*; *& Interlinear. in Clementin. fin. de ætat. & qualit.* Nec cit. Constitut. Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*, Suspensionem ipso jure imponentis, loquitur de Episcopis male ordinantibus, sed solum de Clericis male ordinatis, ut ipsam legenti patet. Et Bulla Sixti V. incipiens *Sanctum, & salutare*, infligens Suspensionem, aliasque pœnas etiam contra Episcopos male ordinantes, moderata est a Clemente VIII. Constitut. incip. *Romanum Pontificem*; & redacta ad dispositionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, nec non citatæ Constitutionis Pii II. Et sic tenent Card. Petra *loc. cit. num.* 32. cum Riccio, Ventriglia, & Thesauro citatis, Reiffenstuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 11. *num.* 184. & 176. Fagnan. *in cit. cap. vel non est compos n.* 4. & alii passim.

Episcopus sic suspensus a collatione ordinum, non est 10
suspensus ab alio actu ordinum; Unde, si talis Episcopus, durante illa Suspensione, Missam celebret, non efficitur Irregularis. Abbas *in cap. Cum dilectus n.* 20. *vers. Si ergo suspensio, de consuetud.* Rebuffus *in praxi benefic. tit. de Clericis ad Sacros Ordines male promotis gloss.* 2. *n.* 7. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 175. Fagnan. *in cit. cap. Vel non est compos n.* 45. & alii plures.

Ordinati scienter in Ordinibus Majoribus, ante legitimam 11
ætatem sunt ipso jure suspensi, *Communis hodie ac certa* ex Constitut. Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*, ubi expresse declarat, quod *qui ad aliquem ex Sacris ordinibus se fecerint promoveri, ab eorum executione ipso jure suspensi sint*. Et 12
si, durante tali Suspensione, in eisdem ordinibus ministraverint, eo ipso Irregularitatem incurrunt, & ultra pœnas, possunt etiam privari Beneficiis Ecclesiasticis. Sic expresse cit. Constitut. Pii II. *Cum ex Sacrorum*, ibi: „ Et si hujusmodi Suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso Irregularitatem incurrant. Præterea ultra alias pœnas in tales generaliter a Jure inflictas, Beneficiis Ecclesiasticis possint jure privari".

Talis suspensio est perpetua, & tamdiu durat, quandiu 13
sic ordinati absolutionem non obtinuerint, quia cum sit simplex, & indeterminata, non stat in nobis eam limitare ad certum tempus; Jura enim, ubi volunt Suspensionem esse temporalem, id solent exprimere, ut *in cap. Eos qui* 2. *de temporib. Ordinat. in* 6. cum aliis allegatis per Glossam *in Clement. fin. in verb. Suspensi, de pœnis*. Unde & Pius II. si voluisset, suam Suspensionem durare solummodo usque ad ætatem legitimam, hoc expressisset, sicut expressit Honorius III. *in c. Vel non est compos* 14. *de temporib. Ordinat. arg. cap. Inter Corporalia* 2. *de translation. Episcop.* §. *Sed neque istud, cap. Quia circa* 22. *de privileg. & cap. ad audientiam* 12. *de Decimis*; Sic Fagnanus *in cit. cap. Vel non est compos num.* 13. Gonzalez *ibid. numer.* 7. Reiffenstuel *loc. citat. numer.* 179. Cardinal Petra *loc. cit. nu.* 13. & alii apud ipsos. Suspensi ob dolose receptos Sacros Ordines, & facti Irregulares ob ministrationem in ipsis factam, durante suspensione solent recurrere ad Sacram Pœnitentiariam, cum delictum est occultum, & Sacra Pœnitentiaria solet concedere facultatem Confessario eos absolvendi a Suspensione, & dispensandi ab Irregularitate, cum clausula, *Dummodo de præsenti habeant ætatem*, & solet injungere dicto Confessario exequenti, ut tales Pœnitentes per aliquod tempus sibi benevisum suspensos detineat ab Ordinibus. Marcus Leo *in praxi Sacræ pœnitentiariæ part.* 3. *in formul.*

a ma-

a mala promotione ante ætatem pag. 290. *& seq.* Card. Pe-
tra *loc. cit. n.* 23. Quamvis tamen possint absolvi, & re-
spective dispensari a proprio Episcopo vigore Concil. Tri-
dentini *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. Vide verb. *Irregula-*
14 *ritas art.* 3. *num.* 7. Si autem delictum evadat publicum,
causa devolvitur ad Sacr. Congreg. Episcop. & Regul. ut
de simili casu testatur Card. Petra *loc. cit. n.* 24.

15 Episcopus scienter ordinans aliquem extra tempora a
Jure statuta sine dispensatione, aut privilegio, non est
suspensus ipso Jure, sed suspendendus est per sententiam,
& privandus potestate proferendi ordines, quos illicite
contulit. *Communis* per textum *in cap. Sane* 2. *& cap.*
Cum quidam 8. *& cap. Litteras* 13. *de temporibus ordi-*
16 *nat.* Episcopus autem sic suspensus a collatione ordinum
censetur solum suspensus a collatione illius ordinis, quem
male contulit, & aliorum Majorum, sed non a collatio-
tione inferiorum illius. Card. Petra *loc. cit. nu.* 34. Ab-
bas *in cit. cap. Vel non est compos numer.* 5. Fagnan. *ibi-*
dem num. 16. Reiffenstuel *loc. cit. nu.* 182. & alii passim,
argum. cap. Qualis hinc 4. *distinct.* 25. ibi: *Quod enim de*
uno negatur; consequens intellectus patet, quod de quibus-
dam conceditur, juncto *cap. Odia* 15. *& cap. In pœnis* 49
de Regul. Juris in 6.

17 Ordinati scienter in Sacris extra Tempora sine legiti-
ma Dispensatione, seu Privilegio sunt de facto ipso Jure
suspensi. Sic expresse citata Constitutio Pii II. incipit.
Cum ex sacrorum. Unde non sunt amplius attendenda Ju-
ra antiqua *in cap. Sane* 2. *& c. Cum Quidam* 8. *de tem-*
porib. ordinat. ubi censebantur suspendendi per senten-
tiam, & non suspensi ipso Jure.

18 Sic suspensi, & consequenter ob ministrationem facti ir-
regulares, si talis suspensio, & irregularitas sit occulta,
possunt absolvi, & respective dispensari ab Episcopo
virtute Concilii Tridentini *session.* 24. *capit.* 6. Barbosa
de offic. & potest. Episcop. part. 2. *allegat.* 17. *nu.* 14. Bo-
nacin. *de Censuris disp.* 3. *quæst.* 6. *punct.* 5. *num.* 5. *vers.*
19 *Tertio*, & alii passim. Si autem sit publica, Barbosa *loc.*
cit. num. 14. docet, non posse absolvi, & respective dis-
pensari, nisi per Summum Pontificem, & testatur sic te-
nere Communem Doctorum, & nuncupatim de Suspen-
sione agentes adducit Rebuffum, Guttierez, & Bonaci-
nam: Oppositam tamen sententiam, scilicet proprium E-
piscopum posse ab hac Suspensione, & Irregularitate ab-
solvere, & respective dispensare probabiliter docent Sua-
rez *de Censuris disput.* 7. *sect.* 1. *num.* 18 Pirhing. *lib.* 1.
Decretal. tit. 11. *n.* 107. Reiffenstuel *ibid. n.* 184. Armill.
verb. *suspensio n.* 22. Silvester *eod. verb. n.* 8. *vers. Ter-*
tium, *Clement.* 1. *§. penult. verb. Excommunicationis*, *de*
Hæreticis. Papa enim Pius II. in cit. Constit. non reser-
vavit sibi talem absolutionem, dispensationem, adeoque
hoc ipso concessisse videtur facultatem absolvendi, & dis-
pensandi Episcopo, ut in simili dicitur *cap. Nuper* 29. *§.*
In secundo, *de sentent. excomm.* cum citatis a Guttier.
Canonic. lib. 2. *cap.* 5. *a princip.* Concessum enim dicitur,
quod expresse prohibitum non reperitur; *l. Nec non*, *ff.*
Ex quibus causis.

20 Episcopus ordinans scienter alienum subditum sine Di-
missoriis, seu consensu sui proprii Superioris, est ipso fa-
cto suspensus per annum a collatione Ordinum, *Commu-*
nis, textu expresso *in cap. Eos qui* 2. *de temporib. ordi-*
nat. in 6. & Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. *de reformat.*
21 & in citat. Constitut. Innocent. XII. incip. *Speculatores*.
Episcopus autem sic suspensus censetur solum suspensus a
collatione illius ordinis, quem male contulit, & aliorum
Majorum, sed non a collatione inferiorum illius. Vide
supra num. 21.

22 Ordinati scienter ab alieno Episcopo sine Dimissoriis,
seu consensu sui proprii Ordinarii, sunt suspensi ipso fa-
cto ab executione susceptorum Ordinum, quamdiu pro-
prio id Ordinario videbitur expedire; textu expresso in
Concil. Trid. *cit. sess.* 23. *cap.* 8. *de Reform.* & in cit. Con-
stit. Innocent. XII. incip. *Speculatores*.

23 Ultra alias pœnas arbitrio Summi Pontificis infligendas
in sic ordinatos ab alieno Episcopo sine Dimissoriis, seu
consensu proprii Diœcesani, & in alienum Episcopum
sic ordinantem, possunt insuper sic ordinati puniri priva-
tione Beneficii Ecclesiastici, ut expresse statuit Pius II. in
cit. Const. incip. *Cum ex Sacrorum*. Et Episcopi sic or-
dinantes puniri insuper possunt in hoc, quod postquam
eorum Suspensio fuerit manifesta, possint sui subditi abs-
que ipsorum licentia interim a vicinis Episcopis ordina-
ri, ut est expresse statutum *in cap. Eos qui* 2. *de tempor.*
Ordinat. in 6. ut sic puniantur in eo, in quo deliquerunt,
nempe quod sui subditi absque eorum licentia ordinentur ab
aliis Episcopis, sicuti ipsi alienos subditos sine propriorum Su-
periorum, seu Diœcesanorum facultate ausi sunt ordinare.

24 Suspensio sancita contra Ordinatos sine Dimissoriis, li-
cet non sit reservata Sedi Apostolicæ in cit. Constitut.
Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*, fuit tamen reservata pro-
priis Episcopis a Concilio Trid. *sess.* 23. *cap.* 8. *de reform.*
& a Constit. Innocenti XII. incip. *Speculatores*. Suspen-
25 sio tamen sancita contra Ordinatos cum falsis Dimissoriis
est reservata Summo Pontifici, ut expresse statuit Urba-
26 nus VIII. Constit. incipient. *Secretis*. Item Summo Pon-
tifici est reservata suspensio lata contra eos, qui postquam
permanserunt per quatuor menses in Urbe, faciunt se pro-
moveri extra Urbem cum Litteris Dimissoriis proprii Or-
dinarii, ut expresse fuit statutum per publicum edictum
tempore Clementis VIII. & Alexandri VII. Vide *supra* 27
art. 3. *n.* 76. Item reservata est Summo Pontifici suspen-
sio lata contra Ordinatos ex sex Episcopatibus Cardina-
litiis prope Urbem cum Litteris Dimissoriis ab alio, quam
a Cardinali Vicario; Sic expresse statuit Alexander VII.
Const. incip. *Apostolica Sollicitudo*.

Ab Irregularitate incursa propter administrationem in 28
Ordinibus sic male susceptis, si sit publica, dispensat so-
lus Summus Pontifex; Campanil. *in diversorio Jur. Rub.*
7. *c.* 6. *n.* 2. Card. Petra *l. c. n.* 28. & alii passim; Si au-
tem esset occulta, tunc posset dispensare Episcopus vigo-
re Concilii Tridentini *sess.* 2. *de reform. c.* 6. ubi statuit,
quod Episcopi possint dispensare in Irregularitatibus occul-
tis, exceptis iis, quæ oriuntur ex homicidio voluntario;
Barbosa *ad cit. cap.* 6. *sess.* 24. *de reform. n.* 12. *& de of-*
fic. & potest. Episcop. alleg. 39. *n.* 41. Campanil. *l. c.* Card.
Petra *l. c.* & alii passim

Episcopus scienter ordinans aliquem ad Sacros Ordines 29
sine titulo sustentationis, ultra grave peccatum, quod
committit agendo contra justam prohibitionem Ecclesiæ
in materia gravi, tenetur eidem sic ordinato providere
de necessariis alimentis, donec Beneficium Ecclesiasti-
cum consequatur; *Communis*, textu expresso *in cap. Epi-*
scopus 4. *& c. Cum secundum* 16. *de præbendis*. Et ipso
Episcopo ordinatore jam mortuo, tenetur sic ordinato pro-
videre de necessariis alimentis Capitulum, Sede vacante,
& deinde novus Episcopus; textu expresso *in cit. Cap.*
Cum secundum 16. *de præbend.* ibi: „ Tamdiu per Ordi-
„ natores, vel Successores eorum provideri volumus or-
„ dinatis, donec per eos Ecclesiastica Beneficia conse-
„ quantur. " Immo si Clericus sine titulo fuerit scien-
ter ordinatus a pluribus Episcopis, Domicilii videlicet, &
Originis, recipiendo v. g. ab Episcopo Originis Diacona-
tum, & ab Episcopo Domicilii Presbyteratum, tunc qui-
libet ipsorum tenetur in solidum sic ordinato providere de
necessariis alimentis; Fagnan. *in cit. cap. Cum secundum*
16. *de præbend. n.* 24. Reiffenst. *l. c. num.* 192. & alii
passim.

Quinimmo nedum Episcopus sic scienter ordinans, sed 32
etiam Episcopus sic scienter dans licentiam alteri Episco-
po promoventi, vel certis, & determinatis promovendis
ad Sacros ordines sine titulo, tenetur ipsis alimenta præ-
stare, textu expresso *in c. Si Episcopus* 37. *de præbend. in*
6. ubi assignatur justa ratio, quia nempe Episcopus, an-
tequam det talem licentiam pro determinatis personis ab
alienis Episcopis ordinandis, prævidere debet, an ha- 33
beant titulum, & repertis sine titulo, nequit talem fa-
cultatem concedere. Si vero Episcopus alienus ex gene-
rali commissione, & licentia Episcopi Diœcesani ordina-
tiones habeat, & scienter ordinet aliquem sine titulo,
tunc non tenetur proprius Episcopus, utpote sine culpa,
sed alienus Episcopus, utpote, qui in culpa fuit, alimen-
ta præstare sic ordinato, textu expresso *in c. Cap. Si Epi-*
cop. 37. *de præbend. in* 6.

Talis autem obligatio providendi de necessariis alimentis 34
sic ordinatis scienter sine titulo incumbit Episcopis solum-
modo, quando tales ordinati aliunde non habent, nec ha-
bere possunt suam sustentationem, puta ex sua, vel pa-
terna hæreditate; sic enim expresse limitatur *in cit. c.*
Episcopus 4. *de præbendis*, ibi: *Nisi talis ordinatus de sua*
paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere. Item ta-
lis obligatio incumbit Episcopis solum, quando scientes
sine titulo ordinant, vel concedunt aliis determinatam fa-
cultatem aliquas certas personas sic ordinandi, & sic or-
dinati bona fide, & absque dolo, & fraude propria tales
Ordines susceperunt. Non autem quando sic ordina-
ti fuerunt ipsi soli in culpa decipiendo Episcopos, ac fin-
gendo per fraudem titulum, quem non habebant;
habebant; tunc enim Episcopi non tenentur alimenta præ- 35
stare sic Ordinatis, cum ipsi Episcopi, ut supponitur,
sint quoad hoc sine culpa, & rem, quæ culpa caret, in
damnum vocari non conveniat, ut expresse dicitur *in c.*
Cognoscentes 2. *de Constitutionibus*, & ipsi soli sic ordina-
ti sint in culpa, dolo, & fraude, quæ patrocinari non
debent; *c. Sedes* 15. *c. Ex tenore* 16. *de Rescriptis*, *c.*
Ex litteris 2. *de Dolo*, *& contum. Cap. Tuæ* 12. *de Cler.*
non resid. l. in fundo ff. de rei vindic. l. Cum hi ff. de
Transact. l. Si Legatarius Cod. de Legatis, cum simili-
bus; Ne videantur de sua malitia commodum reportare;
Cap. Intelleximus 7. *de Judiciis*, *l. Nemo ex suo delicto*
ff. de Regulis Jur. Et sic tenent Fagnan. *in cit. Cap. Cum*
secundum 16. *de præbend. n.* 62. Ugolin. *de Offic. & po-*
test. Episcop. Cap. 26. *§.* 15. *vers. Tertio non tenentur*,
Pirhing. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 11. *n.* 111. Reiffenstuel *ibid.*
num. 193. *&* 198. & alii passim.

Si Episcopus aliquem ordinet sine titulo sub pacto, & 36
promissione, quod ordinatus non possit ex post ab ipso
petere alimenta, tunc Episcopus ordinans suspenditur a
collatione Ordinum per triennium, & sic Ordinatus est
perpetuo suspensus ab Ordine recepto, donec a Summo
Pontifice dispensetur; textu expresso *in Cap. Si quis or-*
dinaverit 45. *de simonia*.

37 Si Episcopus Religiosum nondum Professum, aut non
nisi ad certum tempus, ordinet ad Sacros Ordines sub
prætextu Religionis, & absque titulo Beneficii, vel pa-
trimonii, tunc est ipso jure suspensus per annum a colla-
tione talium Ordinum, & Religiosus sic ordinatus est su-
spensus ab executione Ordinum, donec Beneficium Eccle-
siasticum sit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere
possit. Et si interim in ipsis Ordinibus ministraverit, ef-
ficitur Irregularis; Sic expresse statuit S. Pius V. Const.
38 incip. *Romanus Pontifex*. Excipiuntur tamen Patres So-
cietatis Jesu, qui tria vota Paupertatis, Castitatis, &
Obedientiæ in Societate emiserunt, quia isti de licentia
Præpositi Generalis possunt promoveri ad Sacros Ordines
absque titulo etiam ante solemnem Professionem. Vide
supra art. 3. n. 68. & 69.

39 Promoti ad Sacros Ordines cum falsis, & fictis titulis sunt ipso facto perpetuo suspensi absque spe obtinendæ dispensationis a Sede Apostolica, & subjacent adhuc majoribus pœnis arbitrio Summi Pontificis infligendis; Sic expresse statuit Urbanus VIII. Const. incip. *Secretis*.

40 Episcopus ordinans aliquem eodem die ad duos Sacros Ordines secundum aliquos est ipso facto suspensus a collatione utriusque Ordinis, donec a Sede Apostolica absolutionem, & dispensationem impetraverit; Sic Reiffenstuel *l. c. n.* 205. Barbosa *in Cap. Litteras* 13. *de tempor. Ordinat.* cum aliis ibi citatis *arg. cit. Cap. Litteras* 13. §. *final. & Cap. Dilectus* 15 *de tempor. Ordin.* Secundum autem plures alios non est ipso facto suspensus, sed solum suspendendus; Pirhing. *in Jus Canonic. tit.* 10. *de temporibus Ordinat. n.* 108. Layman *de Sacr. Ordin. l.* 5. *Cap.* 10. *n.* 10. Suarez *disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 41. Pignat. *tom.* 4. *consult.* 228. *n.* 5. Card. Petra *l. cit. n.* 49. Thesaur. *de pœnis p.* 2. *Cap.* 15. §. 4. *vers. Episcopus conferens*, ubi testatur de communi; Suspensio enim, de qua *in cit. Cap. Litteras, & Cap. Dilectus. de tempor. Ordin.* non est latæ sententiæ respectu Ordinantis, sed solum sententiæ ferendæ; Hinc S. C. *Conc. in Bovensi* 7. *Maji* 1707. respondit; *Quoad Ordinatos dandam esse absolutionem, imposita pœnitentia salutari arbitrio Episcopi vicinioris* (quia Episcopus fuerat particeps actionis prohibitæ (: *Quo vero ad Ordinantem ad mentem*, ut scilicet non solum acriter coarguatur, sed etiam acriter moneatur, quod licet ipsi gravior esset pœna infligenda, quia plus deliquit scienter conferendo dictos Ordines Sacros eodem die; attamen ex benignitate Sacræ Congregationis omnis pœna pro hac vice ei remittitur, quodque in posterum a similibus committendis omnino abstineat; Sic Card. Petra *l. c. n.* 49. tamen *supra in Comment. ad eamd. Constitut.* 7. *pii II. n.* 44. refert, quod casus *in dict. Bovensi* propositus erat; „ An Ordinatus eodem die ad Minores, & Subdiaconatum, ille, necnon Episcopus ordinans in pœnas, & „ quas inciderint? “ Et postea *sub num.* 48. refert dictam resolutionem *Sacræ Congr. Concilii emanatam esse* respectu Clericorum, qui scienter receperunt, & respectu Episcopi, qui scienter contulit Minores cum Subdiaconatu eodem die.

41 Ordinatus eodem die ad duos Ordines Sacros secundum aliquos est suspensus solum ab executione ultimi Ordinis Sacri, illo die sibi collati; Sic Barbosa *in Cap. Litteras* 13. *de tempor. ordin. n.* 5. *& p.* 2. *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 14. *n.* 11. citans alios; Reiffenstuel *l. c. n.* 206. Layman *l. cit. Cap.* 10. *num.* 10. & alii *arg. cit. Cap. Litteras* 13. *de tempor. ordin. & cap.* 2. *De eo, qui furtive*. Alii autem dicunt, Ordinatum ad duos Sacros Ordines eodem die esse suspensum quoad omnes Ordines receptos; Navarr. *in Manual. c.* 27. *n.* 241. & alii, quos refert Thesaur. *de pœnis p.* 2. *c.* 15. §. *Recipiens duos Sacros*. Sed quidquid sit circa intelligentiam *cit. c. Litteras, aliorumque Textuum* id prohibentium, tollitur difficultas ex cit. Const. Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum* contra male promotos, ut suspensi maneant indefinite loquendo; *Scortia ad dictam Bullam theorem.* 108. Pirhing. *in Jus Canon. tit.* 11. *de tempor. ordin.* §. 12. Unde Sacr. Congr. Concilii indiscriminatim hujusmodi Ordinatos supponit incursos in Suspensionem, & concedit non solum absolutionem, quæ reservata est Sedi Apostolicæ, sed etiam dispensationem ab Irregularitate ob administrationem Ordinum in fortioribus terminis Ordinatorum eodem die in Ordinibus Minoribus, & Subdiaconatu, ut *in d. Bovensi* 7. *Maji* 1707. *in Neapolitana* 6. *Aug.* 1711. *& in Melevitana* 12. *Maji* 1714. Sic præcise apud Card. Petram *l. c. num.* 48.

42 Episcopus conferens Ordines Sacros absque celebratione Missæ graviter peccat, sicuti & graviter peccant ipsos Sacros Ordines extra Missam recipientes, & tam Ordinans, quam Ordinati possunt gravi pœna puniri, quia agunt contra Ordinationem Ecclesiæ, & contra illud, quod ipsa Ecclesia servat; Sic Glossa *in Cap. Quod sicut* 28. *de election. verb. Dividatur*, Card. Petra *l. c. num.* 50. & alii passim observantes, quod semper fuerunt Sacri Ordines collati cum celebratione Missæ Ordinantis, & quod Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 23. *Cap.* 8. *de reformatione* voluit, collationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia inter Missarum solemnia publice celebrari.

Ipsa Missa debet celebrari ab eodem Ordinante, nec sufficit, ut celebretur ab alio Sacerdote coram illo, quia debet esse unicus actus concelebrationis, ut in simili, nempe de consecratione Episcopi, recte notant Glossa *in cit. Cap. Quod sicut* 28. *de election. verb. Dividatur*, Hallier *de Sacr. Ord. p.* 2. *Cap.* 5. *art.* 2. Card. Petra *l. cit. num.* 39. & ipso teste alii communiter. 43

Missæ tamen celebratio non est de substantia, & essentia ordinationis; Unde quamvis collatio, & receptio Sacrorum ordinum sine celebratione Missæ sit illicita, est tamen valida; Sic expresse Glossa *in cit. Cap. Quod sicut, verb. Dividatur*; Barbosa *p.* 2. *de offic. & potest. Episc. alleg.* 14. *num.* 16. *& ad Concil. Trident. sess.* 23. *Cap.* 8. *num.* 14. Giribald. *tract.* 9. *de ordine Cap.* 3. *dub.* 4. *n.* 35. Sanchez *in Opuscul. Moral. lib.* 7. *Cap.* 1. *dub.* 6. Campanil. *in Diversorio Jur. Can. rubr.* 2. *n.* 36. *& rubr.* 5. *c.* 3. *n.* 21. Card. Petra *l. c. num.* 41. ubi testatur de communi Theologorum, & Canonistarum. 44

Hinc non est reiteranda tota ordinatio, sed solum supplenda est Missa ipsius ordinantis, & donec suppleatur dicta Missa, remanent suspensi ordinanti; Glossa *l. c.* Hallier *l. c. Cap.* 5 *art.* 2. Sanchez *l. c. dub.* 13. qui ait, omnem suppletionem debere fieri ab eodem, qui ordinavit, si est possibile; quod si fieri nequeat ab alio, nec non in tempore, quo ordinationes possunt celebrari; Campanil. *cit. rubr.* 2. *n.* 36. ubi advertit, quod Missa debet suppleri cum omnimoda cautela, ne cæteris innotescat error, ac propterea consulit, ut patiens defectum accedat quasi Minister Episcopi. 45

Ordinans, & ordinatus, non expectatis temporum Interstitiis, graviter peccant, quia uterque est voluntarius, culpabilisque transgressor Sacrorum Canonum in materia gravi. Et quamvis in Jure nulla reperiatur expressa pœna contra ipsos, potest tamen Superior eos punire pœna arbitraria; Zerola *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Ordo* §. *Ad quintum*, Reiffenstuel *lib.* 1. *Decret. tit. XI. n.* 202. *&* 204. Barbosa *p.* 2. *de offic. & potest. Episc. allegat.* 18. *n.* 14. cum plurimis ibi citatis. 46

Alia Vide verb. *Interstitia*.

Additio ex Auctore.

Ordines quinam suppleri debeant a Clericis Græcis, qui 1
ritu Latino ad superiores ordines sint promovendi, de-
claravit Bened. XIV. tom. 1. Constit. 57. incip. *Etsi Pa-
storalis* §. 7. Vide supra *verb. Græci*. Ordinandi exami- 2
nari debent in Doctrina Christiana; Idem Const. 42. in-
cip. *Etsi minime* §. 10. Ordinandi docere debent, se ope- 3
ram dedisse instruendis fidelibus in Doctrina Christiana;
Idem *ib.* §. 6.
Ordinationes Ministrorum Ecclesiæ cum magno dele- 4
ctu fieri jubentur; Idem Constitut. 2. incip. *Ubi primum* 5
§. 1. Ordinatio infantis est illicita, sed valida; Idem Con-
stitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 20. & 25. Ordi- 6
nationes Græcorum quibus legibus, & ritibus fieri de-
beant, declarat idem Pontifex Constit. 57. incip. *Etsi pa-
storalis* §. 7. Vide supra *ad verb. Græci*. Ordinationes
Græco-Ruthenorum ad Ecclesiam Catholicam redeuntium,
Episcopo Auxerrensi delegantur. Idem Constit. 63. incip.
E sublimi.
Ordinatus in infantili ætate non tenetur ad onera Or- 7
dini Sacro adnexa, nisi Ordinationem ratam habuerit,
sive expresse, sive tacite; Idem Constit. 129. incip. *Eo
quamvis tempore* §. 20. 22. 23. & 26. Quare pro Ordina- 8
tis apud Cophtos ad Diaconatum in infantili ætate, præ-
scribitur exploratio voluntatis, quæ fiat ad normam Con-
cilii Toletani secundi post expletum annum decimum sex-
tum; Idem *ib.* §. 27. & 28. Si quis sæcularia vota elege- 9
rit, suspensus erit ab exercitio Ordinis Sacri; Idem *ib.* 10
§. 22. Nec tenebitur ad recitationem Horarum Canonica- 11
rum; Idem *ib.* §. 28. Et nuptias, etiam iterato, con-
trahere poterit; Idem *ibid.* §. 28. & 29. Eligentibus au-
tem perseverare in Ministerio Ecclesiæ prohibentur secun-
dæ nuptiæ, & omnis bigamia sub pœna depositionis; I-
dem *ib.* §. 30. 31. & 32.
Ordinatus ad Ordinem Sacrum *ante pubertatem* non te- 12
netur servare onera Ordini adnexa, nisi ratam habuerit
ordinationem, sive expresse, sive tacite; Idem *ib.* §. 23.
Nec ministrare potest in Ordine suscepto ante complemen- 13
tum ætatis legitimæ; Idem *ib.* Ordinatus per vim non a- 14
digitur servare onera Ordini adnexa; Idem *ib.* §. 21.
Ordinati per saltum, vel alias male promoti, dispensa- 15
tionem obtinere possunt in casibus occultis a Pœnitentia-
ria Apostolica, Benedict. XIV. Constitut. 95. *Pastor Bo-
nus* §. 18.
Ordinati a schismaticis, exercitium Ordinis non reci- 16
piunt. Sed absolutionem recipere tenentur, & dispensa-
tionem ab irregularitate; & schisma, erroresque abjurare.
Idem Constitut. 57. incip. *Etsi Pastoralis* §. 7.
Non ordinati ad Sacrum Presbyteratus ordinem, qui 17
Missam celebrasse, aut Confessiones Sacramentales audis-
se reperti fuerint, Curiæ Sæculari puniendi tradi debent.
Idem Constit. 97. incip. *Sacerdos*. Ordinationis probatio
in tali casu a Reo facienda est, nec incumbit Fisco onus 18

eam excludendi, ubi ex ralatione Ordinarii constat eum
non promotum fuisse; Idem *ibid.*
19 Ordinationes Regularium, an ad Episcopos Diœcesa-
nos privative spectarent, olim disputatum fuit; Idem
20 tom. 2. Constitut. 27. incip. *Impositi Nobis*. Gregorius
XIII. & Clemens VIII. spectare decreverunt, nisi Epi-
scopus extra Diœcesim maneat, aut ordinationes non sit
21 habiturus; Idem *ibid.* Id confirmatur ab Innocentio XIII.
exceptis iis Regularibus, quibus privilegium recipiendi
22 ordines a quocumque post Concilium Tridentinum spe-
cialiter concessum fuerit; Idem *ibid.* Idipsum confirmat
Benedictus XIII. sub pœnis contra suscipientes ordines ab
23 eo, qui non est proprius Episcopus, & contra ordinantes
alienos Subditos sine eorum Ordinarii licentia, in Jure
statutis; Idem *ibid.* De absentia vero Episcopi a propria
Diœcesi, vel quod ordinationes in Temporibus habiturus
non sit, authentica testimonia afferri jubet, subscripta
nempe, vel a Vicario Generali, vel a Cancellario, aut
a Secretario ejusdem Episcopi Diœcesani, iisque defi-
cientibus, dimissorias nullas haberi decernit; Idem *ibi-
dem*.
24 Privilegia recipiendi ordines a quocumque, nisi post
Tridentinum Concilium alicui ordini Regulari nomina-
tim, & directe, non autem in communicatione privile-
giorum, concessa fuerint, vel ante illud concessa, post-
modum in forma specifica, cum insertione veteris Indul-
ti, confirmata sint, nullatenus suffragari decernit; Idem
ibid. Privilegia recipiendi ordines a quocumque, vult
cum summa moderatione in usum esse deducenda, &
25 nunquam sine justa causa, nec extra debitas circumstan-
tias pro libito ad ostendendam duntaxat ipsorum privile-
26 giorum singularitatem; Idem *ibid.* Hujusmodi privilegii
concessio per se non probat exemptionem ab Ordinarii
jurisdictione, quum maxime olim in odium simoniacæ
pravitatis indulgeri contingeret; Idem *ibid.* Constit. 40.
incip. *Causarum Palatii Apostolici*.
27 Privilegia recipiendi Ordines extra tempora Regu-
laribus indulta non arctant Episcopos Diœcesanos ad eos
ordinandos extra tempora, vel admittendos ad ordinatio-
nem alibi suscipiendam; Idem in citat. Constitut. *Imposi-
ti Nobis*. Vide *in addition. quoad verbum Ordo*, ubi da-
tur Summarium dictæ Constitutionis. Ordinatio ad titu-
28 lum Religiosæ paupertatis, an ratificare censenda sit
Professionem initio nullam, adhuc disputatur, donec a
Sanctissimo, ut in præmissis, cum aliis similibus quæstio-
nibus explanetur, & decidatur; Idem Constitut. 47. incip.
Si datam.
29 Pro ordinum collatione nihil a Collatoribus, aut eo-
rum Ministris, etiamsi sponte oblatum, est accipiendum;
Sic expresse Concil. Tridentinum *sess.* 21. *cap.* 1. *de re-
formatione*, ibi: „ Quoniam ab Ecclesiastico ordine om-
„ nis avaritiæ suspicio abesse debet, nihil pro collatione
„ quorumcumque ordinum, etiam Clericalis Tonsuræ,
„ nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum,
„ Episcopi, & alii ordinum Collatores, aut eorum Mi-
„ nistri quovis prætextu accipiant; “ Benedictus XIV. *De
synodo Diœcesana libr.* 5. *capit.* 6. 1. Vide tamen *tom.* 7.
verb. Taxa n. 1.
30 Sacerdotio initiandum, qui licet omnes consuetas ma-
nuum impositiones ab Episcopo accepisset, ad Episcopum
tamen, solita Patenæ cum Hostia, & Calicis cum vi-
no, instrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis di-
stractus, non accessit, iterum sub conditione esse ordi-
nandum, respondit *Sacra Congregat. Concil*, teste eod. Be-
nedicto XIV. *loc. citat. lib.* 7. *cap.* 25. *num.* 1. & 13. qui
ibid. num. 2. ex Hamberto *de Sacrament. ordinis disput.* 3.
art. 6. dicit, sane ridiculam, & plane absurdam esse opi-
nionem illorum, qui tenent ante impressionem Evange-
liorum in ordinatione Diaconorum, fuisse eis traditam
loco libri Evangeliorum, chartam, in qua Fidei nostræ
Mysteria erant conscripta.
31 Episcopus ordines collaturus laudabiliter sub censuris
præcepit, ne quis Canonico impedimento irretitus, aut
sine legitimo patrimonio, vel Beneficio ad Sacros ordines
accedat; sed improbatur Episcopi potestatio, se non ha-
bere intentionem Ordinandi irregulares, censuris inno-
32 datos, legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel Litteris
dimissorialibus sui Ordinarii carentes, cum ex ipsa variæ
oriantur animi anxietates, & etiam prudens dubitatio
excitetur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo
quod aliquo ex enunciatis impedimentis esset obstrictus;
33 Idem *loc. cit. cap.* 26. *num.* 1. Si quis aliquo ex iis im-
pedimentis detentus ordinetur sub tali protestatione, cui
alligata fuerit Episcopi intentio, erit iterum absolute or-
34 dinandus; Si dubia sit Episcopi intentio, Ordinatio sub
conditione erit iteranda; Idem *ibid. num.* 2. Vide *supra
verb. Ordo artic.* 4. & 5. ubi ad id varia afferuntur De-
35 creta Sacræ Congregationis Concilii. Quare ad evitandas
omnes dubietates, & securius procedendum, expedit, ut
Episcopus se abstineat a simili protestatione, & prius di-
ligenter inquirat de ordinandorum omnimoda idoneitate,
& postea in actu collationis ordinum, absolutam habeat
intentionem omnes ordinandi, quotquot ad ordinationem
accesserint; Idem *ibid. n.* 2.

Ab ordinibus suspensus, ad Superiorem ordinem ascen- 36
dens, licet grave committat Sacrilegium, non incurrit
tamen irregularitatem, nam sic non exercet ordines, a
quibus est suspensus, ad incurrendam irregularitatem in-
dictam *in cap. Apostolica* 9. *de Clerico excommunicato, de-
posito, vel interdicto ministrante, cap.* 1. *de sentent. ex-
communicat. in* 6. & *cap.* 1. *de sentent. & re judicata
pariter in* 6. Idem *ibid. libr.* 7. *capit.* 67. *num.* 7. ubi re-
fert, sic censuisse *Sacr. Congregat. Concil. in Carinolen. seu
Neapolitana ordinationis die* 31. *Januarii* 1688. & multos
ad id adducit etiam Doctores contra alios oppositum sen-
tientes.
Episcopus potest ob crimen occultum, etiam extrajudi- 37
cialiter cognitum, Clericis interdicere ascensum ad ordi-
nes superiores, & susceptorum ministerium, seu exerci-
tium; Idem *loc. citat. cap.* 71. *a num.* 3. *ad* 5. scite ad
id adducens Concil. Tridentin. *sess.* 14. *cap.* 1. *de refor-
mat.* & Decreta *Sacr. Congregat. ejusdem Concil. in Ale-
riensi die* 24. *Novembris* 1657. *in Capitanen.* 16. *Decembr.*
1730. & *in Oritana seu Tarentina* 20. *Augusti* 1735. ut *in
Thesauro Resolutionum tom.* 5. & 7. Et adeo verum est, 38
posse Episcopum, virtute prædicti Decreti Concilii Tri-
dentini ex causa sibi nota Clericum interdicere tam Sa-
crorum exercitio, quam ascensu ad altiores ordines,
ut neque teneatur *Causam suspensionis, seu delictum ma-
nifestare ipsi reo, sed tantum Sedi Apostolicæ, si suspensus
ad eam recursum habuerit*, quod præcisis verbis respondit
Sacr. Congregat. Concil. Episcopo Vercellensi die 21. *Martii*
1643. *lib.* 7. *Decret. pag.* 170. & *sequentib.* Et univer-
sim loquendo, Episcopum renuentem alicui ordines con- 39
ferre, nullo jure obstringi ad manifestandam causam, cur
eum repellat, neque ei, qui repulsus est, ullam compe-
tere appellationem, sed tantum permitti adire Sedem A-
postolicam, eique suas querelas exponere, declaravit *ea-
dem Sacra Congregatio in Remensi die* 21. *April.* 1668.
apud ipsum *num.* 4. qui *ibid. num.* 5. subjungit, quod si
sic ab Episcopo suspensus, nihilominus appellationem in-
terponere, ejusque obtentu, in Altari ministrare, seu
quovis modo suum ordinem solemniter exercere præsu-
mat, statim incidat in irregularitatem, uti, quidquid in
contrarium senserint nonnulli Doctores, expresse defi-
nivit *Sacra Congregat. Concil. in Sagonen.* 21. *Junii* 1626.
lib. 24. *positionum pag.* 1. ibi: *Episcopus Sagonensis ex fa-* 40
cultate sibi attributa Decreto Concilii cap. 1. *sess.* 14. *ex
causis sibi notis suspendit Parochum ab Exercitio Curæ,
sed ille appellavit, & Curam exercuit. Quæritur, an a
dicta suspensione detur appellatio, itaut Parochus, non ob-
stante appellatione interposita per exercitium Curæ effectus
fuerit irregularis? Sacra Congregat. Concilii censuit ab hu-
jusmodi suspensione non dari appellationem, & Parochum,
qui Sacramenta, ut supra, ministravit, irregularitatem
contraxisse*. Hæc ille, qui subjungit, *id tamen ab Episco-
po non debere in Synodo statui, & declarari*. Vide *tom.*
7. *verb. Suspensio articul.* 7. *per tot. & signanter nu-
mer.* 22.
Ibidem dict. *artic.* 3. *num.* 82. advertendum est, quod 41
a resolutione *Sacræ* Congregationis Concilii in Pientina,
seu Ilcinen. Ordinationis *sub die* 18. *Julii* 1733. adducta
ibi, & *in tom.* 7. *in appendice Pientina, seu Ilcinen. Or-
dinationis eadem Sacra Congregatio die* 8. *Augusti ejusdem
anni* 1733. recessit quoad tertium, & quartum dubium;
Reproposita enim causa ex noviter deductis sub dubium;
*An quoad III. & IV. dubium sit standum vel receden-
dum a decisis die* 18. *Julii proxime præteriti in casu?* Ea-
dem Sacra Congregatio dicta die 8. Augusti 1733. respon-
dit: *Quoad tertium recedendum a decisis, ad quartum
vero consulant conscientiæ suæ*; Sic apud Thesaurum Re-
solutionum *Sacr. Congregat. Concilii tom.* 6. *in dict. Pien-
tina, seu Ilcinen. Ordinationis sub die* 8. *Augusti* 1733. in
cujus expositione clarissim. memor. Eminentissimus Car-
dinalis de Lanfredinis, tunc ejusdem Sacræ Congregatio-
nis Secretarius plura eruditissime tradit ad rem. Et si-
gnanter quod Testimoniales Litteras impetrari oportet ab
Episcopo originis, etiamsi quis inde discesserit in tali æ-
tate, in qua nullum Canonicum impedimentum contra-
here potuerit (ac proinde in casu quo de natalibus so-
lum, ac de ætate testari queat Episcopus originis,) ut
deducitur ex resolutionie edita *in Laquedonen. seu Bi-
suntina Ordinationis* 16. *Nov.* 1709. ut *in lib.* 19. *Decret.
pag.* 365.
Et scite advertit, quod magna intercedit differentia in- 42
ter Litteras Dimissorias, & Litteras Testimoniales. Nam
Litteræ Dimissoriæ exprimunt traditam facultatem, ut al-
ter Episcopus possit Clericum illum ad Ordines promove-
re; Litteræ autem Testimoniales non hanc facultatem
impertiuntur, quia supponitur facienda Ordinatio ab alio
Episcopo non indigente traditione hujus facultatis, sed ea
pociturо jure suo; solumque continent testimonium, quod
Clericus promovendus sit dignus, cui tales Ordines con-
ferantur, quemadmodum hæc diversitas clare deducitur
ex Litteris utriusque generis, quarum formulam tradit
Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 3. & *formul.* 9. Et in-
super etiam differunt Litteræ Testimoniales, quæ dan- 43
tur eo fine, ut ad præscriptum Bullæ Innocentianæ
exhi-

exhibeantur alteri Episcopo Ordines collaturo ei, qui
Beneficium in sua Diœcesi fuerit assecutus, a *Litteris*
Testimonialibus, quæ concedi solent ad commendandum
Clericum e Diœcesi proficiscentem, ut illarum quoque
formula habetur apud eundem Monacell, *dict. tit. 4. for-
mul. 6.* Sed si istiusmodi Litteræ nullum exprimentes re-
spectum promotionis ad Ordines, approbarentur tamquam
idoneæ, & Bullæ Innocentianæ satisfacientes ad suscipien-
dos ab alio Episcopo Ordines, facilis sterneretur via frau-
dibus cum non mediocri Ecclesiasticæ Disciplinæ discri-
mine, quemadmodum conquestus fuit Episcopus Pienti-
nus sic scribens: „ Si de Testimonialibus agatur, non in-
„ ficior, quod a mea Curia concessæ fuerint Clerico
„ Laurentio Medicheschio paulo ante ejus discessum,
„ prout Clericis omnibus illas postulantibus, & præser-
„ tim discessuris conceduntur, sed limitate ad mores,
„ & absque ullo prorsus respectu ad Ordines suscipien-
„ dos, de quibus nec per umbram fuit cogitatum. *Et*
„ *infra:* Prius audivi dictum Medicheschium celebras-
„ se Missam in hac mea Diœcesi, quam fuisse ordina-
„ tum.

46 Litteræ autem Testimoniales concessæ ab Episcopo
Pientino Clerico Medicheschio sunt istæ: „ Testamur,
„ Clericum Laurentium Medicheschi nostræ Diœcesis in
„ minoribus Ordinibus constitutum, nullo excommunica-
„ tionis, irregularitatis, aut cujusvis alterius Canonici
„ impedimenti vinculo, saltem quoad sciamus, innodatum
„ existere, neque ullo crimine postulatum, sed esse bo-
„ nis, & honestis moribus præditum, ac talem, qualem
„ in sortem Domini vocatos decet.

47 Quibus omnibus, aliisque diligenter ponderatis, *ea-
dem Sacra Congregatio die 8. Augusti* 1733. prudentissime
recessit a decisis *sub die 18. Julii ejusdem anni* 1733.
quoad tertium dubium propositum sub his verbis:
„ Tertio, An Litteræ Testimoniales, quas idem Lau-
„ rentius impetravit ab Episcopo Pientino, fuerint
„ sufficientes ad licitam Ordinationem? " & resolutum,
„ Ad tertium Affirmative in casu, de quo agitur. "
Et quoad quartum dubium propositum sub his verbis;
„ Quarto, An & qui Ordines contulit, & qui eos su-
„ scepit, inciderint in pœnas statutas a Sacro Concilio
„ Tridentino, & a Bulla Speculatores in casu &c. "
ac resolutum; „ Ad quartum Negative, " Quibus po-
stea repropositis die qua supra sub his verbis: „ An
„ quoad tertium, & quartum dubium sit standum, vel
„ recedendum a decisis die 18. Julii proxime præteriti
„ in casu &c. " Respondit: „ Quo ad tertium receden-
„ dum a decisis. Ad quartum vero consulant conscien-
„ tiæ suæ. " Hæc apud laudatum Eminentissimum de
Lanfredinis *loc. cit.* Vide *ibi*, ubi plura alia erudite con-
gesta ad rem.

48 * In Sacra Congregatione die 31. Martii 1685. agita-
tum est, num Clericus qui falsaverat Testimoniales Or-
dinum præcedentium, adeoque metu censurarum, quæ
in eo casu comminari solent in edicto, habuit inten-
tionem non suscipiendi Ordinem Subdiaconatus, qui tunc
sibi ab Episcopo conferebatur, re ipsa ordinatus esset?
Respondit vero die 24. Augusti ejusdem anni, esse ite-
rum ordinandum sub conditione; nam illa animi pertur-
batione qua agitabatur Clericus, non satis constare pote-
rat, utrum verum animum suscipiendi Ordinem non ha-
buerit; *De Sacrific. Missæ lib. 7. cap. 12. §. 13.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 IN *Canon. Neminem distinct.* 79. pœna suspensionis sta-
tuitur, si quis Ordines accipiat absque sufficienti pa-
trimonio: „ Decrevit Sancta Synodus vacuam haberi
„ manus impositionem. " In alio Canone *Sanctorum* id 2
ipsum verbis hisce decernitur: „ Decernimus, ut sine
„ titulo facta Ordinatio irrita habeatur. " Innocentius
III. in *in cap. Cum secundum, de Præbend. & Dignitatib.*
severitatem hanc veterum Canonum mitigavit, & ob-
stringit eum, qui haud ignarus fraudis, atque impa-
ris patrimonii contulerit Ordines, ut subministret Or-
dinario necessaria ad vitam agendam: „ Licet autem
„ Prædecessores nostri Ordinationes eorum, qui sine cer-
„ to titulo promoventur, in injuriam Ordinantium ir- 3
„ ritas esse voluerint, & inanes; Nos tamen beni-
„ gnius agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel
„ Successores eorum provideri volumus Ordinatis, do-
„ nec per eos Ecclesiastica Beneficia consequantur. Con-
cilium Tridentinum *session. 21. cap. 2. de Reformat.* ite-
rum præscripsit veterum Canonum pœnas illis, qui titu-
lo imparis Beneficii, sive pertinentis ad alium quem-
piam, aut patrimonii fictitii ordinantur: " Antiquorum
„ Canonum pœnas super ipsos innovando. " Sixtus V.
in sua *Constitutione* 91. rursus confirmat suspensionis
pœnam a priscis sanctionibus inflictam, & Clemens
VIII. in sua *Constitutione* 40. iis terminis concludit Six-
tinam; quæ decernitur a Concilio Tridentino.

Patet ex his, quod, ut recte judicetur, an Ordinatus 4
titulo imparis Beneficii, vel ad alium quempiam perti-
nentis, aut patrimonii fictitii, incurrat suspensionem,
investigandum sit, an Concilium Tridentinum, dum ve-
terum Canonum Decreta renovavit, pœnam suspensionis
promulgaverit, vel solum edixerit, ut qui fraudis con-
scius administraverit, alimenta præstare debeat Ordina-
to, donec honestam vitæ sustentationem alio pacto con-
sequatur?

Sacra autem Congregatio Concilii Interpres, cui hac 5
in re standum omnino est, pœnam superius expositam
solummodo in eum, qui Ordines contulerit, renovatam
asseruit, non item suspensionem, nisi forte Ordinatus
fuerit ante conscius doli, & Ordinatorem ipsum in frau-
dem adduxerit. Tunc enim eadem suspensionis pœna li-
berari nequit, uti die 27. *Novembris anno* 1610. consti-
tutum fuit: „ Sacra Congregatio Concilii, proposito su-
„ prascripto dubio, omnium sententiis censuit hoc casu
„ pœnam suspensionis ante Concilium non esse corre-
„ ctam, & hodie a Tridentino Concilio esse innovatam, 6
„ & propterea hujusmodi Clericum, qui adhibito dolo,
„ confictoque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure
„ suspensum, carereque Ordinum executione. *Confer* Fa-
„ gnanum in cap. Cum secundum num. 63. usque ad fi-
„ nem, de Præbend.

ORDO, PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII.

Vide verb. *Impedimenta art. 2. a num. 1. ad 7.*

ORGANA.

Vide verb. *Musica num.* 10. & verb. *Paramenta num.*
37. & verb. *Sacerdos num.* 53.

OSTIARATUS.

Vide verb. *Ordo*, *Ordinare artic.* 1. *num.* 3. 4. 28.
29. *ad* 30.

PABU-

P

P A B U L A T I O.

VIDE verb. *Bellum artic.* 3. *num.* 27. 28. 29, & verbum *pasqua per totum*; in primo namque loco breviter expenditur pabulationis usus respectu Militum tempore Belli in terra hostili, & in terra amica; in secundo autem loco Pasqua declarantur quoad nomen, & esse, ac ad quos spectent, nec non quinque traduntur modi, quibus pascendi jus acquiri potest, & per totum exponitur, quod hac de re scitu dignum est.

P A C T U M.

Quod ad ea, quæ concernunt naturam, divisionem, & effectus Pactorum.

S U M M A R I U M.

1 *Pactum unde sit dictum?*
2 *Pactum quid sit?*
3 *Pactum (omissis aliis minus scitu necessariis divisionibus) præcipue dividitur in pactum nudum, & vestitum.*
4 *Pactum nudum quale sit?*
5 *Pactum vestitum quale sit?*
6 *Pactum pluribus modis vestitur.*
7 *Primo vestitur specifico nomine contractus.*
8 *Secundo vestitur Legis assistentia, seu Juris auxilio.*
9 *Tertio vestitur cohærentia cum contractu nominato.*
10 *Quarto vestitur traditione rei, seu impletione promissi.*
11 *Quinto vestitur adjectione juramenti.*
12 *Sexto vestitur vestimento verborum, seu per stipulationem.*
13 *septimo vestitur Litteris, seu proprio Chyrographo.*
14 *Primarius, ac principalis effectus pactorum est obligatio naturalis.*
15 *Princeps licet sit solutus Legibus, nihilominus obligatur ex nudo pacto etiam inito cum propriis subditis.*
16 *Princeps ex pacto obligatur Jure naturali, & divino, cui etiam Papa, & Imperator subjiciuntur.*
17 *Quicumque non servat pacta etiam nuda, dummodo deliberate, & serio facta, peccat mortaliter.*
18 *Pacta quæcumque ratione naturalis obligationis pariunt quosdam alios notabiles effectus etiam pro foro externo.*
19 *Primo igitur quælibet pacta etiam nuda, ac pro foro externo pariunt exceptionem.*
20 *Secundo impediunt debiti soluti repetitionem.*
21 *Tertio tribuunt jus compensandi.*
22 *Quarto quibuslibet pactis etiam nudis potest accedere Fidejussor, & efficaciter obligari.*
23 *Quinto pacta omnia etiam nuda pariunt facultatem retinendi pignus.*
24 *De Jure Canonico ex pacto nudo datur actio.*
25 *De rigore Juris civilis ex pacto nudo non datur actio, sed solum exceptio.*
26 *Secundum autem hodiernos mores etiam in Foro civili datur actio ex pacto nudo.*

1 PActum est sic dictum a pactione, textu expresso *in l. Hujus Edict.* 1. *ff. de pactis* §. 1. ibi: *Pactum autem a pactione dicitur*, vel quasi ex pace factum, quia per pacta fieri solet pax, *c. Pactum* 11. *de verb. signific.* ibi: *Pactum quasi ex pace factum*, & concordat *cit. l. Hujus Edicti* §. 1. ibi: *Inde etiam pacis nomen appellatum est*.

2 *Pactum est duorum, pluriumque in idem placitum consensus*. Sic præcisis verbis definitur *in cit. l. Hujus Edicti* §. 2. seu ut definitur *in l. Pactum* 3. *ff. de Pollicitationibus*: *pactum est duorum consensus, atque conventio*, & concordat definitio, quæ refertur *in c. Pactum* 11. *de verb. signific.* ibi: *Pactum dicitur inter partes ex pace conveniens scriptura Legibus, & moribus comprobata*. Ly enim *scriptura* non denotat, quod pactum sine scriptura fieri non possit, sed solum demonstrat, quod solet in pactis interponi scriptura ad faciliorem, & clariorem pactorum probationem, ut recte explicat Glossa *ibidem*.

3 Pactum (omissis aliis minus scitu necessariis divisionibus) præcipue dividitur in pactum nudum, & vestitum, seu legitimum. Abbas *in c. Antigonus* 1. *de pactis n.* 4. &
4 alii communiter. Pactum nudum est illud, quod in sola conventione paciscentium consistit; & dicitur *nudum*, quia stat in puris, simplicibus, & nudis finibus conventionis, sicut ille dicitur nudus, qui & sicuti de utero processit, ut declarant Bartolus *in l. Juris gentium* §. *Igi-* 5
tur n. 1. *ff. de pactis*, Abbas *in cit. c. Antigonus* 1. *de pactis n.* 4. Fagnan. *ib. n.* 18. & alii passim. Non enim intercedit aliquod extrinsecum, quo vestiatur, videlicet; nec stipulatio, nec solemnitas Scripturæ, aut hujusmodi. Pactum vestitum, seu legitimum est illud, quod præter conventionem partium aliquod aliud Juris adminiculum habet, ratione cujus actio civilis in Foro externo oritur, *l. Legitima conventio*, *ff. De pactis*, ibi: „ Legitima conventio „ est, quæ Lege aliqua confirmatur; & ideo interdum „ ex pacto actio nascitur, vel tollitur, quoties Lege, vel „ Senatusconsulto adjuvatur, *concordat textus* in l. Juris „ gentium §. 1. & seq. ff. eodem.

Pactum pluribus modis vestitur, seu Jure Civili confirmatur, & hos præcipuos modos enumerat Glossa magna *in cit. l. Juris gentium* §. *Sed cum nulla*, *verb. Quinimmo*, *ff. de pactis*, Bartolus *ib.* Pirhing *lib.* 1. *Decret. tit.* 35. *a n.* 4. Reiffenstuel *ib. a n.* 20. & alii passim. 6

Primo igitur vestitur, si pactum simplex transeat in contractum specificum, seu nominatum, seu in genere perfectum v. g. in Emptionem, Venditionem, Locationem, Commodatum, Depositum, & hujusmodi: Generatim enim omnes contractus nominati sunt vestiti, & pariunt actionem, quando in suo genere sunt perfecti; *citat. leg. Juris gentium* §. 1. *ff. de pactis*. 7

Secundo pactum nudum, seu simplex vestitur, seu confirmatur Legis assistentia, seu Juris auxilio, ita ut ex eo oriatur actio Civilis ex Juris privilegio, ut colligitur *ex l. Legitima* 6. *de pactis*, & notat Glossa *ib.* Sic quippe ex simplici donatione, posteaquam accepta est ante traditionem rei, Jure novo Codicis oritur actio Civilis ad rei ita promissæ traditionem; *l. Si quis* 35. §. *Sed si quidem*, *Cod. de Donation.* Item ex nudo pacto Dotis præstandæ, seu ex simplici promissione Dotis acceptata in favorem Matrimonii oritur actio Civilis; *l. Unica*, *C. de rei uxor. act. l. Ad exactionem* 7. *Cod. de Dotis promissione*. 8

Tertio vestitur, & confirmatur pactum nudum, seu simplex, cohærentia cum contractu nominato, vel alio pacto vestito, videlicet si pactum incontinenti, & non ex intervallo adjiciatur alteri contractui nominato, vel pacto vestito, sive pactum nudum præcedat contractum nominatum, vel pactum vestitum, sive confestim subsequatur; *cit. l. Juris gentium* 7. *ff. de pactis* §. *Quinimmo*, & *seq.* Sic quando quis locat alteri Domum adjecto simul pacto, ut agrum suum adjacentem colat, tale pactum non dicitur amplius nudum, quia cum cohæreat cum illo primo pacto vestito, seu contractu locationis, hoc adimpleto ex parte locantis Domum, firmatur etiam illud pactum nudum, & simplex, ita ut pariat actionem Civilem, sicut primum pactum vestitum, seu contractus locationis Domus. 9

Quarto vestitur, & confirmatur pactum nudum, seu simplex per traditionem rei, seu impletionem promissi; *cit. l. Juris gentium* 7. §. 2. *ff. de pactis*. Sic quando quis dat alteri aliquid, ut aliud ipsi, vel pro se faciat, tale pactum non est amplius nudum, sed ex parte ejus, qui dedit, seu promissum implevit, dicitur vestitum, & parit actionem civilem, cum ipse petere possit, ut etiam alter adimpleat contractum, & præstet id, quod conventum est, vel ut sibi restituat, quod dedit, vel quantum sua interest: *l. Naturalis* 5. *ff. De præscriptis verbis*, *l. Si ob rem* 1. *l. Dedi* 3. §. *Si pecuniam* 5. *in princip. De conditione causa data*, *causa non secuta*. 10

Quinto vestitur, & confirmatur pactum nudum, seu simplex adjectione juramenti, ita ut exinde etiam de Jure civili concedatur actio; *arg. l. Ut jurisjurandi*, *ff. de operibus liberator.* & tenent Covarruv. *in c. Quamvis p.* 2. §. 4. *n.* 27. *de pactis in* 6. Pirhing *lib* 1. *Decretal. tit.* 35. *n.* 5. Reiffenstuel *ib. n.* 25. Engel *ib. n.* 8. cum aliis ibi citatis. Omne enim juramentum, quod sine salutis æternæ dispendio servari potest, in utroque Foro servandum est; *cap. Cum contingat* 38. *de Jurejurando*. 11

Sexto vestitur, & confirmatur pactum nudum, seu simplex vestimento verborum, sive per stipulationem, quæ stipulatio valet sub quacumque verborum forma sit concepta, §. 1. *In hac re*, *Inst. de verbor. obligationibus l. Omnes stipulationes* 10. *Cod. de contrahenda stipulatione*. 12

Septimo vestitur, & confirmatur pactum nudum, seu simplex Litteris, sive per proprium Chirographum; ut quando quis sub suo Chirographo aliquid paciscitur, sive alteri promittit; *arg.* §. *Unico Olim Scriptura*, *Instit. de Litterarum obligationibus*. 13

Primarius, ac principalis effectus pactorum est obligatio naturalis; *c. Antigonus* 1. *de pactis*, ibi: *Inita pacta suam obtineant firmitatem ... pacta custodiantur*; & in ejus Summario expresse dicitur; *Pacta, quantumcumque nuda servanda sunt*, & *c. Qualiter* 3. *eod.* ibi: *Studiose agendum est*, 14

est, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur. Et con-
cordat *l. Hujus Edicti 1. ff. de pactis in principio*, ubi expres-
se dicitur: *Quid enim tam congruum fidei humanæ, quam
ea, quæ inter eos placuerunt, servare?* Et propterea Prin-
ceps, licet sit solutus Legibus; *l. Princeps, ff. de Legibus*;
15 nihilominus obligatus ex nudo pacto etiam inito cum pro-
priis subditis; *arg. c. Ex Epistolæ verbis 1. de probationibus*,
adeout ab eo recedere non possit etiam de plenitudine po-
testatis. Bald. *in cap. 1. §. Ad hæc Col. 5. ff. de pact. jurament.
firmand.* Paul. de Castr. *in l. Digna vox C. de Legibus*; Card.
Zabarell. *consil. 147. Dominus noster Papa*, Socin. *consil. 86. nu.
14. lib. 4.* Fagnan. *in cit. cap. Ex Epistolæ verbis 1. de proba-
tionibus n. 23.* cum aliis ibi citatis, & *in c. Antigonus 1. de
pactis n. 7.* Reiffenstuel *l. 1. Decret. tit. 35. n. 28.* Et hoc non
16 alia ratione nisi quia Princeps ex pacto obligatur Jure na-
turali, & Divino, cui etiam Papa, & Imperator subji-
ciuntur. Clement. *Pastoralis, de re judicat.* Card. Zabar.
cit. consil. 147. num. 7. Abbas *in cap. 1. de Constitutionibus* Fa-
gnan. *loc. cit.* Reiffenstuel *loc. cit.* & alii.
17 Hinc quicumque non servat pacta etiam nuda, dum-
modo deliberata, & serio facta, peccat mortaliter; *arg. c.
Prædicandum 22. q. 1. c. Antigonus 1. & c. Qualiter 3. de pa-
ctis; & l. Hoc Edicto 1. de pecunia constituta*, ibi: *Hoc E-
dicto Prætor favet naturali æquitati, qui constituta ex con-
sensu facta custodit; quoniam grave est fidem fallere*. Et
probatur efficaciter *ex cit. c. Antigonus 1. de pactis*, ubi
recedens a pacto potest excommunicari, ibi: *Ecclesiasti-
cam sentiat disciplinam*. Excommunicatio autem non in-
fligitur, nisi pro mortali, ut est textus *in c. Nemo Epi-
scoporum 11. q. 1.* adeoque &c. Et sic tenent Glossa, Ho-
stiens. Joann. Andreas, Bellarm. Card. Burrius, Imola,
18 Archidiaconus, & alii communiter, teste Fagnano *in
cit. c. Antigonus 1. de pactis n. 5.*
19 Primo igitur qualibet pacta etiam nuda, ac pro Foro
externo pariunt exceptionem; *l. Juris gentium 7. §. Sed cum
nulla, ff. de pactis*; itaut licet promissarius non possit in-
stituta actione petere quod sibi promissum est ex simplici,
& nuda promissione, potest tamen pacto illo tamquam ex-
ceptione uti, ut se defendat ab actoris petitione, eumque
repellat. Hinc si Petrus v. g. simpliciter promisit se cen-
tum aureos mutuo daturum Paulo, isque vicissim Petro
debeat centum ex venditione, in tali casu Paulus Petrum
petentem centum aureos sibi debitos potest repellere ex-
ceptione promissi mutui.
20 Secundo pacta omnia impediunt debiti soluti repetitio-
nem, unde quod semel ex tali pacto solutum est, potest
retineri, non solum in Foro conscientiæ, sed etiam pro
Foro externo, ita ut non debeat neque in judicio restitui;
*arg. cit. l. Juris gentium 7. Sed cum nulla ff. de pactis & §. Præ-
terea, Inst. de exceptionibus*.
21 Tertio pacta omnia etiam nuda tribuunt Jus compen-
sandi; Unde debitor potest facere compensationem in eo,
quod sibi ex pacto nudo Creditor debebat, neque in Fo-
ro etiam externo compelli potest ad plus solvendum,
quam excessum, *arg. cit. l. Juris gentium 7. §. Sed cum nulla, ff.
de pactis, & §. Præterea, Inst. de exceptionibus*.
22 Quarto quibuslibet pactis etiam nudis potest accedere
Fidejussor, & hic efficaciter obligari, ita ut contra eum
detur actio; *arg. l. Fidejussoribus, ff. de Fidejussoribus*.
23 Quinto pacta omnia etiam nuda pariunt facultatem
retinendi pignus: Unde potest retineri pignus datum, do-
nec solvatur id, quod ex nudo pacto est debitum: Molina
tom. 2. de justitia; & jur. tract. 2. disp. 25. n. 1. Lessius *lib. 2. de
justit. cap. 17. n. 23.* Pirhing *loc. cit. num. 35. arg. cit. l. Juris gen-
tium 7. §. Sed cum nulla, ff. de pactis, & §. Præterea, Inst.
de exceptionibus*.
24 De jure Canonico ex pacto nudo datur actio, idest jus
exigendi in Judicio illud, de quo inter paciscentes con-
ventum fuit, sic colligitur aperte *ex c. Antigonus 1. &
c. Qualiter 3. de pactis*, & tenet Glossa *in cit. c. Anti-
gonus*; Abbas *ib. n. 3.* Bald. *n. 11.* Felin. *n. 4.* Fagnan.
n. 24. & Canonistæ communiter, ut testantur Fagn. *loc.
cit.* Reiffenst. *loc. cit. Decret. tit. 35. n. 31. & seq.*
25 De rigore Juris Civilis non datur actio, ex pacto nu-
do, sed solum exceptio. *Communis*, textu expresso, *in l.
Juris gent. 7. §. Sed cum nulla, ff. de pactis*, ibi: *Igitur nuda
pactio obligationem non parit, sed parit exceptionem*, ubi per
ly *Obligationem* Glossa *ib.* dicit, quod intelligitur obligatio
efficax, idest talis, qua quis actione instituta possit pete-
re in judicio, quod sibi ex nudo pacto promissum fuit.
Et concordat *l. Ex placito 3. C. De rer. permutat.*
26 Dicitur autem notanter *De rigore Juris Civilis*, quia
secundum hodiernos mores etiam in Foro Civili datur
actio ex pacto nudo, prout tradunt uno ore Interpretes,
testibus Christ. Clingensperger *l. 3. Inst. 14. q. 10.* Reiff. *lib.
1. Decret. tit. 35. n. 37.* Pirhing *ib. n. 37.* Card. de Lugo *disp. 22. de
Contractibus sect. 5. n. 56.* Et hoc merito, ne Forum internum
discordet ab externo, & ut delictis janua non aperiatur.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE vi pactorum attento Jure naturæ, attento Jure ci-
vili Romanorum, attento Jure canonico, tum at-
tentis hodiernis moribus gentium, vide quæ diximus *in
addit. ad verb. Contractus*.

Illud hic denuo inculcandum est, haud confundenda es- 2
se pacta cum tractatibus; Illa negotium in se perfectum,
hi perficiendum continent, & ita actum imperfectum con-
tinent: *Imperfectum* autem dicitur, juxta *legem penult. in
fin. C. de his quib. ut indign. Ad quod perficiendum, seu a- 3
gendum aliquid superest*, adeoque etsi plurima jam acta
sint inter partes, ita ut prope res peracta sit, nihil tamen
actum intelligitur, quamdiu totum negotium non plene
est absolutum; Confer *Cocceii dissert. de Jur. circa act. im-
perfect. sect. 2. §. 4. in fine*.
In sponsalibus, quæ pacto perficiuntur, observatio hæc 4
insignem præbet usum. Ea non sunt perfecta, nisi Paci-
scentes consensum categoricum adeo ad futurum matri-
monium ediderint, ut nihil determinandum supersit. Si
adhuc quædam determinanda reservata sunt, imperfecta
sunt ex doctrina jam proposita.
Quid sentiendum sit de pactis præparatoriis contractuum, 5
facile ex dictis dijudicari potest. Meo judicio meris tracta-
tibus referri debent pacta præparatoria contractuum. Hinc
etiamsi quis indefinite promiserit se rem alteri venditu-
rum, locaturum, seu societatem cum altero initurum esse,
hæc promissa sunt indefinita, & respiciunt negotium fu-
turum adhuc determinandum, adeoque imperfecta dicen-
da: Et ita quamdiu nondum apparet eo usque partes con- 6
sensisse, ut jam subsistere, nihilque amplius illi rei ad-
dere, sed ei quod jam placuit acquiescere valeat, imper-
fectus est actus: *Cocceii cit. dissert. sect. 3. §. 3.*
Contra vero si pactum, quod contractum præcedit, in 7
sesit determinatum, definitumque, ut contractu acceden-
te nihil amplius sit determinandum, hic actus non nudum
tractatum, sed pactum absolutum continet.
Huc referri debent sponsalia, quæ sunt negotium præ- 8
paratorium futuri matrimonii contrahendi, in quibus om-
nia determinantur, quæ inservire possunt futuro matri- 9
monio contrahendo. Huc quoque referendum pactum de
mutuanda certa ac determinata pecuniæ quantitate ad cer-
tum tempus. Et propterea apud illas Gentes, apud quas
ex pacto actio oritur, actio ad interesse ei cui promissio
facta est denegari nequit.

Articulus II.

Quoad illos, qui possunt, vel non pacisci quoad res, de quibus licet, vel non pacisci, & quoad pacta quædam illicita, & a Jure reprobata.

SUMMARIUM.

1 *Omnes illi pacisci possunt, vel non, qui possunt, vel non, contrahere.*
2 *Qui autem possint, vel non, contrahere? remissive.*
3 *Pacisci solum potest de iis rebus, quæ sunt paciscentium propriæ.*
4 *Hinc pacisci non potest de rebus Sacris & Religiosis.*
5 *Nec de rebus, quæ sunt publicæ, & communes.*
6 *Pacisci solum potest de rebus possibilibus.*
7 *Item solum de rebus licitis, & honestis.*
8 *Omne pactum pro obtinenda re spirituali est penitus irritum, ac nullius momenti.*
9 *Sic omne pactum circa spiritualia est illicitum, & continet Simoniam saltem Ecclesiasticam, quando illud intervenit in Beneficiis Ecclesiasticis &c.*
10 *Pactum, vi cujus Beneficium Ecclesiasticum debet pecunia resignari, nullum est atque Simoniacum.*
11 *Et hoc etiam procedit de pacto illo, quo una pars litigantium privata conventione, & sine auctoritate superioris cedit liti, & juri super Beneficio litigioso, si quod in eo habeat, & altera pars vicissim dat aliquid temporale.*
12 *Interveniente autem auctoritate Superioris, scilicet Papæ, vel Episcopi pars cedens liti super Beneficio exortæ, licite potest recipere aliquid temporale, vel propter bonum pacis, vel ob aliam hujusmodi justam caussam.*
13 *Pactum, quo quis promittit novam pensionem, vel augmentum antiquæ, ut in Beneficio instituatur, est illicitum, & Simoniacum.*
14 *Pactum de succedendo in Eccl. Benef. est nullum.*
15 *Non valet pactum factum in præjudicium juris Parochialis.*
16 *Pactum, quod filia dote contenta patri ab intestato non succedat, a Jure improbatur, & non valet.*
17 *Valet tamen tale pactum si fuerit juramento firmatum & non vi, nec dolo ab eadem præstitum fuerit.*
18 *Pactum talis filiæ juramento firmatum valet etiam in Foro Civili.*
19 *Ad hoc autem, ut talis filiæ pactum juramento firmatum valeat, & servandum sit, requiritur, quod juramentum non sit, nec vi, nec dolo extortum.*
20 *Si vero fuerit extortum vi, aut dolo, tunc vel nullatenus est obligatorium; vel saltem non est efficaciter obligatorium.*
21 *Hinc talis filia, quæ dote accepta cum juramento renunciavit paternæ hæreditati, atque enormiter, seu*

ultra

ultra dimidium inde læsa fuit, post obtentam absolutionem a juramento, potest petere rescissionem dictæ suæ renunciationis, atque hæc a Judice est concedenda.

22 *Pactum addictionis in diem, quid, & quid Juris de eo?* remissive.

23 *Pactum Legis Commissoriæ, quid, & quid Juris de eo?* remissive.

24 *Pactum Antichryseos quid, & quid Juris de eo?* remissive.

25 *Pacta hypothecæ, seu pignori adjecta quænam, & quomodo valeant?* remissive.

26 *Pacta retrovendendi, seu redimendi quando, & quomodo liceant, vel non, & quid Juris de ipsis?*

27 *Pacta, & Conventiones, seu compositiones quas Superiores locales Regularium sine licentia Generalium, seu Provincialium ineunt cum Prælatis, seu Rectoribus Parochialium Ecclesiarum super Juribus Parochialibus, & aliis articulis de Jure communi sunt valida, & observanda.*

28 *Secus autem spectatis eorumdem Apostolici Privilegiis, quæ, quid disponant post dictas Decretales, sunt diligenter attendenda.*

29 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 31.

1 OMnes illi pacisci possunt, vel non, qui possunt, vel
non contrahere: Pactum enim non differt a contra-
ctu, nisi sicut genus a specie. *Communis*, & patet *ex l.*
Hujus Edicti 1. ff. de pactis, ubi dicitur, quod *Conventio-*
nis, seu *Pacti* nomen generale est, quamvis postmodum
Conventionum pleræque in aliud nomen transeat, veluti
in emptionem, in locationem, in pignus, & hujusmodi;
2 respectu quarum proinde Conventio, seu Pactum ut sic
obtinet rationem generis; Qui autem possint vel non,
contrahere? Vide verb. *Contractus*.
3 Pacisci solum potest de iis rebus, quæ sunt paciscen-
tium propriæ; §. *Idem juris 2. Instit. de inutilibus stipulatio-*
nibus, ibi: „ Quæ enim natura sua Dominio nostro e-
„ xempta sunt, in obligationem deduci nullo modo pos-
4 „ sunt. “ Hinc pacisci non potest de rebus sacris, &
Religiosis, quæ cum sint Juris divini, in nullius bonis
sunt, §. *Nullius 7. Instit. de rerum divisione*, ibi: „ Nul-
„ lius autem sunt res sacræ, & Religiosæ, & sanctæ,
„ quod enim Divini Juris est, id nullius in bonis est, *&*
concordat cit. §. Idem juris 2. Instit. de inutil. stipulation. ibi:
„ Idem juris est (*idest inutilis erit stipulatio*) si rem sa-
„ cram, aut Religiosam quam humani juris esse crede-
„ bat. “ Item pacisci non potest de rebus, quæ sunt pu-
5 blicæ, & communes, ut sunt flumina, Littora, Forum,
Theatra, Stadia, & similia, quæ enim communibus, &
publicis usibus populi perpetuo exposita sunt, sub pactis
privatorum cadere non possunt; §. 1. 2. 3. 4. 5. *& 6. Instit.*
de rer. div. & cit. §. Idem juris 2. de inutil. stipulat.
6 Pacisci solum potest de rebus possibilibus; Pactum enim
rei impossibilis, sive de jure, sive de facto nullam obli-
gationem inducit, textu expresso *in cap. Pactiones 8. de pa-*
ctis verbis mox in numero sequenti adducendis. Impossi-
bilium enim nulla est obligatio, *l. Impossibilium 185. ff. de*
Regulis Juris. Et nemo potest ad impossibile obligari, *c.*
7 *Nemo potest 6. de Reg. Juris*. Et de jure illud tantum
possibile, & dari posse censetur, quod licite fieri potest,
cap. Fraternitatis 15. caus. 22. q. 2. juncta Glossa verb. *Quod*
potest. Unde pacisci solum potest de rebus licitis, & ho-
nestis; pacta enim de rebus illicitis, & inhonestis, quæ
sunt contra leges, vel contra bonos mores nullam vim
habent, & nullius penitus sunt momenti, textu expresso
in l. Pacta 6. Cod. de pactis, ibi: „ Pacta, quæ contra le-
„ ges, constitutionesque, vel contra bonos mores fiunt,
„ nullam vim habere, indubitati juris est; “ *& in cit. c.*
Pactiones 8. de pactis, ibi: „ Nam etiam juxta legitimas
„ sanctiones pactum turpe, vel rei turpis, aut impossi-
„ bilis de jure, vel de facto, nullam obligationem indu-
„ cit.
8 Hinc omne pactum pro obtinenda re spirituali est peni-
tus irritum, ac nullius momenti, textu expresso *in cit. c.*
Pactiones 8. de pactis, ibi: „ Pactiones factæ a vobis (ut
„ audivimus) pro quibusdam spiritualibus obtinendis, cum
„ in hujusmodi omnis pactio, omnisque conventio debeat
„ omnino cessare, nullius penitus sunt momenti, *& con-*
cordat c. Quæsitum 5. de rerum permutat. *ubi additur*
quod „ Pactio circa spiritualia vel connexa spiritualibus,
„ labem semper continet Simoniæ.
9 Sic omne pactum circa spiritualia est illicitum, & con-
tinet simoniam saltem Ecclesiasticam, quando illud inter-
venit in Beneficiis Ecclesiasticis, aut aliis Jure Ecclesia-
stico prohibitis, tamquam continentibus labem simoniæ,
ut si fiat permutatio Præbendarum propria auctoritate, &
sine interventu Superioris, scilicet Episcopi, *cap. Quæsi-*
tum 5. de rerum permut. Aut si quis resignet Præbendam
cum pacto, ut sibi solvatur certa pensio absque auctori-
tate Papæ *cap. super eo 7. de transactionibus*. Vel si eligen-
dus, v. g. in Episcopum, in Provincialem, in Generalem,
& hujusmodi, promittat alteri Beneficium Ecclesiasticum,
Dignitatem, Personatum suum votum, & hujusmodi,
ut det sibi votum in Electione, *cap. Quam pio 2. caus. 11.*
quæst. 2. c. plerique 7. & cap. Pactiones 8. de pactis, cap. Quæ-
situm 5 de rerum permutat. cap. Præterea 9. de transactio-
nibus, cap. De hoc 11. & cap. Tua nos 34. de Simonia, cum
similibus.
Pactum, vi cujus Beneficium Ecclesiasticum debet pe- 10
cunia resignari, nullum est, atque simoniacum, *c. Cum*
pridem de pactis, c. Consulere 38. de Simonia cum similibus.
Et hoc etiam procedit de pacto illo, quo una pars liti- 11
gantium, privata conventione, & sine auctoritate Supe-
rioris cedit liti, & juri super Beneficio litigioso, si quod
in eo habeat, & altera pars vicissim dat aliquid tempora-
le, v. g. expensas factas restituit. In spiritualibus enim
omnis pactio cessare debet, *c. pactiones 8. de pactis, c.*
Quæsitum 5. de rerum permutat. cum similibus. Et sic tenet
Abbas *in cit. cap. Cum pridem 4. de pactis n. 1. & 2.* Barbosa
ib. numer. 15. & communis aliorum.
Dicitur autem notanter *privata conventione, ac sine au-* 12
ctoritate Superioris, quia interveniente auctoritate Supe-
rioris scilicet Papæ, vel Episcopi ex gravi causa id con-
cedentis, pars cedens liti super Beneficio exortæ licite
potest recipere aliquid temporale, non quidem in com-
pensationem sui Juris, si quod in Beneficio habeat, cum
hoc sit Simoniacum; sed vel propter bonum pacis, *arg.*
cap. Nisi essent 21. de præbend. vel ob aliam hujusmodi ju-
stam caussam. Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent num. 3. & 28.*
Barbosa *ibid. num. 8.* Reiffenstuel *lib. 1. Decretal. tit. 25. n.*
70. Layman *lib. 4. tract. 10. cap. ult. n. 56.* & alii.
Pactum, quo quis promittit novam pensionem, vel aug- 13
mentum antiquæ, ut in Beneficio instituatur; est illici-
tum, & simoniacum, & qui illud, mediante tali pacto,
obtinuit, non solum est eo spoliandus, sed etiam aliis
pœnis Canonicis est puniendus; *c. Cum Clerici 6. de pa-*
ctis, Cap. Matt. 23. de Simonia, & Extravagant. Cum
detestabilis, de simonia inter communes, cum similibus.
Pactum de succedendo in Ecclesiasticis Beneficiis, ita 14
videlicet, ut ista Clericis concedantur sub hac conditione
quod post eorum mortem alii nominatim succedant, est
nullum; *cap. Accepimus 5. de pactis, & Comm. Doct.*
Non valet pactum factum in præjudicium Juris Parochia- 15
lis, ut si Clerici Sæculares, vel Regulares res suæ Eccle-
siæ locent, vel in Feudum concedant cum pacto quod
Conductores, vel Feudatarii Decimas eis persolvant, aut
apud ipsos sepulturam eligant. Cum enim hujusmodi pa-
ctum præjudicet Juribus Parochialibus, nullius est robo-
ris, & sic paciscentes tenentur reddere quidquid ratione
similis pacti receperunt, & servare indemnem Ecclesiam
illam Parochialem, quæ exinde læsa fuit; textu expresso
in cap. Plerique 7. de pactis.
Pactum, quod filia Dote contenta Patri ab intestato 16
non succedat, a Jure improbatur, & non valet, textu
expresso *in l. Pactum Dotali instrum. 3. Cod. de Collationi-*
bus, ibi: „ Pactum dotali instrumento comprehensum ut
„ contenta Dote, quæ in Matrimonio collocabatur, nul-
„ lum ad bona paterna regressum haberet, Juris auctori-
„ tate improbatur, nec intestato patri succedere filia ea
„ ratione prohibetur “, & refertur etiam *in c. Quamvis*
2. de pactis in 6. per verba mox adducenda in numero
sequenti. Valet tamen tale pactum, si fuerit juramento 17
firmatum, & non vi, nec dolo ab eadem præstitum fue-
rit, textu expresso *in cit. c. Quamvis*, ibi: „ Quamvis
„ pactum patri factum a filia, dum nuptui tradebatur, ut
„ dote contenta, nullum ad bona paterna regressum ha-
„ beret, improbet Lex Civilis; Si tamen juramento, non
„ vi, nec dolo præstito firmatum fuerit ab eadem omni-
„ no servare debebit, cum non vergat in æternæ salutis
„ dispendium, nec redundet in alterius detrimentum.
Pactum talis filiæ juramento firmatum valet etiam in 18
Foro Civili; cum enim hic agatur de evitando peccato,
ac perjurio, dicta Pontificia Dispositio *in cit. c. Quamvis*,
valet etiam in Foro Civili, & per Judicem Sæcularem
est servanda. *Sic* pluribus Juristis, & Juribus adductis,
Glossa *in cit. cap. Quamvis, verb. Servari*, Alexander
consil. 29. lib. 3. Zoesius *tit. de pactis num. 37.* Covarruvias
part. 2. in cap. Quamvis pactum, §. 4. num. 18. de pactis in 6.
Reiffenstuel *lib. 1. Decretal. tit. 35. n. 82.* ubi testatur de com-
muni. Et colligitur *ex cap. Novit. 13. §. Licet autem, de ju-*
diciis, ubi dicitur, quod *Pontifex procedere valeat super*
quolibet criminali peccato, ut peccatorem revocet a vitio
ad virtutem, ab errore ad veritatem. Et additur, quod
de juramenti religione cognoscere, ad judicium Ecclesiæ
non est dubium pertinere. Et hoc etiam habetur ex præ-
scripto Legum Civilium. Nam *Authentic. Ut Clerici apud*
proprios Episcopos §. Si vero Ecclesiasticum, collat. 6. Im-
perator expresse hoc sancivit his verbis: „ Cum oporteat
„ talia Ecclesiasticæ examinari, & emendari animas de-
„ linquentium per Ecclesiasticam mulctam secundum Sa-
„ cras & Divinas regulas, quas etiam nostræ sequi non
„ dedignantur Leges. *Unde* in c. Intelleximus 1. de no-
„ vis operis nunciatione *dicitur, quod* Leges non dedi-
„ gnantur Sacros Canones imitari.
Ad hoc, ut talis filiæ pactum juramento firmatum va- 19
leat, & servandum sit, requiritur, quod juramentum non
sit nec vi, nec dolo extortum, ut expresse cavet Ponti-
fex *in cit. cap. Quamvis 2. de pactis in 6.* ibi: *Juramento*

non vi, nec dolo præstito. Si vero fuerit extortum *vi*, id est si filia juravit se renunciare paternæ hæreditati gravi metu majoris mali adducta, puta quia alias Dotem a patre obtinere non posset; seu fuerit extortum *dolo*, idest, si parentes scienter, & dolose persuaserint filiæ minores esse facultates suas, quam revera essent, sicque ipsa seducta, & modica dote contenta reliquæ hæreditati sub juramento renunciaverit; tunc juramentum sic vi, aut dolo extortum, vel nullatenus est obligatorium, ex quo talis vis, seu dolus valuerit auferre consensum; ut dicunt Abbas *in c. Cum contingat n. 2. de jurejurando*, Joann. Andreas *in c. Unic. de Commodat.* Pirhing *lib. 1. decret. tit. 35. n. 32.* Reiffenstuel *ib. n. 83.* Molina, *tom. 2. de justitia, & Jure tract. 2. disp. 579. n. 28.* & alii. Vel saltem non est efficaciter obligatorium, cum possit peti, & obtineri ejus relaxatio, & dispensatio, quæ per Ecclesiam solet in similibus casibus passim concedi, *c. Virum 25. de jurejurando*; Immo & Magistratus sæcularis potest cogere eum, qui vim, aut metum intulit, ut juramentum remittat. Pirhing *loc. cit. n. 32.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 83.* & alii passim.

21 Hinc talis filia (idem dic de filio, vel quovis alio necessario hærede) quæ, dote accepta, cum juramento renunciavit paternæ hæreditati, atque enormiter, seu ultra dimidium inde læsa fuit, post obtentam absolutionem a juramento, potest petere rescissionem dictæ suæ renunciationis, atque hæc a Judice est concedenda ob ejusmodi enormem læsionem rite probatam; Juramentum enim junctum enormi læsioni: nempe ultra dimidium, censetur extortum; nam tunc *ipsa res in se dolum habet*, ut dicit *l. Si quis cum aliter 36. ff. de verbor. obligationibus*: Covarruvias *part. 3. in cap. Quamvis pactum 2. de pactis in 6. §. 4. num. 11.* Gailus *lib. 2. Practic. Observ. 147. num. 8. & 9.* Layman *in cit. cap. Quamvis 2. de pactis in 6. n. 2.* Menoch. *de arbitrar. Jud. caus. 149. n. 17. & 18.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 84.* Fachineus *lib. 8. Controvers. Juris Canon. 69.* citans alios, & solvens contraria.

22 Pactum addictionis in diem quid, & quid juris de eo, vide verb. *Emptio art. 5. a n. 46. ad 55.*

23 Pactum Legis Commissoriæ quid, & quid juris de eo, vide d. verb. *Emptio a num. 40. ad 45.* & verb. *Hypotheca n. 34. & 35.*

24 Pactum Antichryseos quid, & quid juris de eo, vide d. verb. *Hypotheca n. 32. & 33.*

25 Pacta Hypothecæ, seu pignori adjecta quænam, & quo modo valeant, vide *verb. Hypotheca a numer. 35. ad 40.*

26 Pacta retrovendendi, seu redimendi quando, & quomodo liceant, vel non, & quid juris de ipsis, vid. d. verb. *Emptio art. 3. n. 54. ad 56.*

27 Pacta, & Conventiones, seu compositiones, quas Superiores locales Regularium sine licentia Generalium, seu Provincialium ineunt cum Prælatis, seu Rectoribus Parochialium Ecclesiarum super Juribus Parochialibus, & aliis articulis, de Jure communi sunt valida, & observanda, textu expresso *in cap. Quia ex eo 3. de pactis in 6.* in cujus Summario sic expresse habetur: *Pacta inita per Fratres Prædicatores, vel Minores, vel alios Mendicantes cum Rectoribus Parochialium Ecclesiarum super Parochialibus juribus, si facta sunt Priores, vel Guardianos de Conventuum ipsorum locorum consensu, licet auctoritas Sedis Apostolicæ non intervenerit, vel licentia Prioris, vel Ministri Generalis; aut Magistri: vel Provincialis Ministri, vel Capituli Provincialis, servanda sunt, dummodo sint licita, & honesta*, & concordat *cap. pactum 1. eodem in 6.* in cujus Summario sic præcise habetur: *Monachi habentes liberam a Sede Apostolica sepulturam, si paciscuntur de non recipiendis aliquibus, vel certis Parochianis Ecclesiæ alicujus, servare compelluntur pactum, nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri, cum per pactum privilegio renunciaverint.*

28 Verum prædictas Decretales Bonifacii VIII. iterum sublatas esse per Sixtum VI. & privilegia Mendicantibus prius concessa iterum restituta esse, & confirmata per ipsum Sixtum IV. variosque alios Summos Pontifices testatur Emmanuel Rodericus *t. 1. q. 27. art. 3.* addens ita servari in nostra Religione. Et ita etiam docent Layman *in cit. c. Quia ex eo 2. de pactis in 6.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 35. num. 14.* Reiffenst. *ib. n. 7.* & alii. Et ratio ipsorum est, quia sicuti Rector Ecclesiæ Collegiatæ inferiores non potest Jura, & bona immobilia Ecclesiæ alienare, nisi ultra consensum Capituli cum licentia Episcopi, ut colligitur *ex c. De cetero 5. & c. Veniens 8. de transactionibus*; ita etiam Rector, seu Prior Ecclesiæ Conventualis, seu Regularis non potest alienare sine consensu Generalis sui Ordinis, qui quasi Episcopalem jurisdictionem in suos subditos habet, vel saltem Provincialis in illis Religionibus, in quibus habet facultatem præbendi similem consensum. Sic prædicti Doctores, qui tamen recte monent in hac re attendendas esse consuetudines, statuta, & privilegia Apostolica, cuique Religioni post dictas Decretales Bonifacii VIII. facta, & concessa.

29 Pacta abolendarum pensionum contemporanea resignationi Beneficiorum, & earumdem pensionem resignantibus, damnantur, & annullantur. Bened. XIV. tom. 1. Constit. 30. incip. *In sublimi* §. 3. Pacta penalia de non appellando a sententia super nullitate Matrimonii damnantur, & annullantur. Idem Const. 85. incip. *Nimiam* §. 4. 30
& 7. Earumque observantia prohibetur sub pœna excommunicationis. Idem ib. §. 7.

Novæ additiones ex aliena manu.

PLura sunt pacta, quæ tum Jure Civili, tum Jure Cano- 1
nico speciatim improbantur. De omnibus agere haud
patiuntur angusti limites additionum. Agemus de uno a
Jure Civili, tum de uno a Jure Canonico improbato.
Jure Civili improbatum est pactum de Hereditate Ter- 2
tii, si Tertius ille certus sit, nec aliter subsistit nisi Ter-
tio illo consentiente, & in eodem consensu subsistente us-
que ad mortem. Improbatum autem fuit pactum hoc tan-
quam plenum tristissimi eventus, & votum captandæ mor- 3
tis continens; *leg. 15. & fin. C. de pact. Rot. in Monopo-
litana Immissionis 3. Martii 1749. §. 9. & seq. cor. Em. Bussi.*
Pactum hoc non sustinetur, etiamsi tendat in favorem 4
certi, ac determinati matrimonii, quod alias sequutum non
fuidet. Immo etiamsi juramento munitum sit, Rot. *cor.* 5
Ratt. dec. 142. n. 2. & 3. Nec si inter Nobiles conventum 6
sit cum juramento; Licet supremum Tribunal *in Lucana* 7
Immissionis 16. Februarii 1731. coram Calcagnin. Nec a
statuto vel a consuetudine vim accipere potest. Confer
Treutler. vol. 1. disput. 6. thes. 8. cap. final.
Debet autem esse hoc pactum vel de tota hereditate, 8
vel de ejus parte, ut prohibitionem incurrat. Occurrit
vero non semel dubitatio, utrum pactum hoc sit de quota 9
aliqua hæreditaria, an de rebus particularibus. Vide ubi
res postulat, Rot. *cor. Ratt. dict. decis. 142. a n. 4. ad plur. seq.*
Consentiente Tertio illo ut dictum est, sustinetur. De 10
Tertio vero quæritur, an is, si jurato consenserit, possit
non obstante juramento discedere a consensu, & testamen- 11
tum condere? Variant Doctores: Meo judicio separari de-
bet casus. Si dixerit: *Juro me in hoc pactum consentire*,
resilire adhuc valebit; quippe quia juramentum actus na-
turam sequitur. Aliud si dixerit: *Juro me consentire, nec
me unquam consensum hunc revocaturum esse: Hoc casu*
(recte ait *Stryk. in usu modern. Pandect. lib. 2. tit. 14. §.
§. 17.*) *pœnitere non posset, ut facultatem testandi amitteret;
testamentum enim ut faciat nulla Lege obstringitur.*
Jure Canonico improbatur pactum, quo præsentatus pen- 12
sioni vel favore patroni, vel favore Tertii consensit *cap.* 13
6. de pact. Cæterum interest scire, utrum pactum hoc sit con-
ceptum per *viam conditionis*, an per *viam modi*. Priori 14
enim casu ipse quoque præsentatio irrita est, idque quia con-
ditio vel jure impossibilis addita actui inter vivos vitiat;
*Piton. de Jurep. p. 2. can. 12. & 13. cas. 5. n. 6. & plur. seq. Gagliard.
eodem tract. cap. 16. n. 10. Rot. cor. Emer jun. decis. 100. n. 3. cor.
Crisp. dec. 335. n. 14.* Posteriori vero casu firma manet præ- 15
sentatio, ipsumque pactum habetur pro non apposito, *Car-
dinal de Luc. de Jurepat. disc. 48. fer. per tot. & Card. Lanfred.
Eccl. 2. pariter fere per tot.* qui una tradit quando mox di-
ctum pactum appositum dici queat per viam conditionis,
& quando per viam modi, confutatque in hoc *Cardina-
lem de Luca*; Et quidem non immerito.
Quid si reservatum fuerit Beneplacitum Apostolicum? 16
Interest pariter scire, utrum fuerit pactum adjectum per
viam Conditionis, an per *viam modi*. Nam priori casu 17
Beneplacitum accedere debet intra quadrimestre, ut su-
stineatur præsentatio; posteriori vero potest supervenire
elapso ipso quadrimestri; *Lanfredin. ubi supra, Piton. d.* 18
*Controvers. patron. allegat. 56. n. 5. Rot. cor. Crisp. dec. 335. n. 14. &
sequent. in Faventina Beneficiorum 6. Martii 1736. §. Et quod
attinet, cor. bon. mem. Vals.*
Quod si ex aliquo impedimento, puta sequutæ interim 19
vacationis Sedis Pontificiæ, impetrari nequit Beneplacitum,
an subduci debeat tempus impedimenti magna quæstio est?
Rota nec assumere voluit hunc articulum *in Regien. Be-
neficii 4. Junii 1759. cor. R. P. D. Ratta*. Proposita vero denuo
fuit hæc causa *die 2. Junii hujus anni 1760. a R. P. D. Cor-
nelio*. Sed an in hac altera propositione deciderit articu-
lum, videbitur edita decisione.
Coronidis loco ea hic examinanda est quæstio, an ho- 20
diernis moribus alter Altari pacisci possit hoc effectu, ut illi
inde competat actio. Negat post alios *Carpzov. Jurisp. Forens.
p. 2. Const. 33. def. 25. & seq.* qui retinendam autumat & ho-
die definitionum Juris civilis. At affirmant *Brunneman. ad
l. 24. in fin. ff. de pact. Mev. p. 4. dec. 112. n. 2. Christ. vol. 3. dec. 34. n.
12.* Adde *Groenweg. & plures ab eo citatos ad §. 18. Instit. de
Inutil. stipulat.*

PAGANA PROPOSITIO. Vide verb. *Propositiones damnatæ* num. 28.

PALATIUM. Vide verb. *Immunitas art. 2. n. 71. ad 88.*, ubi late de Immunitate, qua gaudere possunt Palatia Cardinalium, Legatorum, Principum, Regum, Nunciorum, & Episcoporum.

PALLIUM.

Supplementa Auctoris, e III. Editione.

INstantiæ pro Pallii concessione ad Advocatis Consisto- 1
rialibus proponi debent. Bened. XIV. Constitut. 106.
incip. *Inter conspicuos* §. 18. Pallium conceditur, & 2
transmittitur Patriarchæ Antiocheno Græcorum Melchi-
tarum. Idem Constit. 92. incip. *Dum nobiscum*. Pallium 3
trans-

transmittitur Patriarchæ Maronitarum. Idem Constit. 101.
incip. *Litteras*.
4 Pallia Patriarchis, & Archiepiscopis ab Apostolica Se-
de concedi, & mitti consueverunt a primis usque Ec-
clesiæ sæculis. Idem tom. 2. Constitut. 60. incip. *Rerum*
5 *Ecclesiasticarum*. Eadem antea solemni ritu benedicta
6 fuisse non dubitatur. Idem *ibid*. Palliorum benedictio in
Ecclesia S. Petri, præviis Cleri Vigiliis, aliisque Sacris
7 Cæremoniis fieri solebat. Idem *ib*. Ritus hujusmodi non-
nullas subjerunt mutationes, quæ assignantur. Idem. *ibid*.
8 Palliorum Benedictionem in posterum a Summo Ponti-
fice fieri statuitur in privilegio Apostolorum post Vespe-
ras in Vaticana Basilica celebratas. Idem *ibid*. Vel ab-
9 sente Pontifice, ab eo Cardinale, qui Pontificalia pere-
10 gerit. Idem *ibid*. Hujusmodi Benedictionis ritus, & for-
mula statuitur. Idem *ibid*. & est sequens.
11 Post vesperas, Pontifex, seu Cardinalis, qui illius vi-
ce in Pontificalibus Officio adstiterit, ipsa Pallia ter as-
pergit aqua Benedicta dicendo Antiphonam, *Asperges
me &c.* ac ter incenso adolet, deinde dicit.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMUS.

Deus Pastor æterne Animarum, qui eas Ovium nomine designantes, per Jesum Christum Filium tuum, Beato Petro Apostolo, ejusque Successoribus, boni Pastoris typo regendas commisisti, atque ipsis Sacrarum Vestium symbolis Pastoralis curæ documenta significari voluisti; effunde per Ministerium nostrum super hæc Pallia de Beatorum Apostolorum Principum Altari sumpta copiosam Benedictionis ✠ & Sanctificationis ✠ tuæ gratiam, ut quam mystice repræsentant Pastoralis Officii plenitudinem, atque excellentiam, pleno quoque operentur effectu. Humilitatis nostræ preces benignus excipe, atque eorumdem Apostolorum meritis, & suffragiis concede, ut quicumque ea, te largiente, gestaverit, intelligat se Ovium tuarum Pastorem, atque in Opere exhibeat, quod signatur in nomine. Sit boni, magnique illius imitator Pastoris, qui errantem Ovem humeris suis impositam cæteris adunavit, pro quibus animam posuit. Sit ejus exemplo in custodia Gregis sibi commissi sollicitus, sit vigil, sit circumspectus, ne qua Ovis in morsus incidat, fraudesque Luporum. Sit disciplinæ zelo districtus, quod perierat requirens, quod alienum reducens, quod confractum alligans, quod pingues, & forte custodiens. Videat humeris suis impositam Crucem, quam Filius tuus proposito sibi gaudio sustinere non recusavit; sitque illi crucifixus Mundus, & ipse Mundo. Tollat injectum collo suo Evangelicum jugum, sitque ei ita leve, ac suave, ut in via mandatorum tuorum cæteris exemplo, & observatione præcurrat. Sit ei hoc Symbolum unitatis, & cum Apostolica Sede communionis perfectæ tessera, sit caritatis vinculum, sit Divinæ hæreditatis funiculus, sit æternæ securitatis pignus, ut in die adventus, & revelationis Magni Dei, Pastorumque Principis Jesu Christi, cum Ovibus sibi creditis, stola potiatur immortalitatis, & gloriæ. Per eumdem Dominum nostrum &c.

12 Pallium suscipientes absentium Antistitum nomine, præstare debent juramentum in manibus Cardinalis S. R. E. Diaconorum Prioris pro tempore existentis, dum Pallium ipsis ferendum, seu transmittendum suscipiunt, ut sequitur.

13 Ego N. Procurator, & procuratorio nomine, & pro parte Reverendissimi in Christo Patris, & Domini N. electi Ecclesiæ N. instanter, instantius, & instantissime peto mihi tradi, & assignari Pallium de Corpore Beati Petri sumptum, in quo est plenitudo Pontificalis Officii, & promitto illud reverenter portare, vel portari facere eidem Reverendissimo Patri Domino N. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

14 Pallia Archiepiscopalia in Vaticana Basilica prope Corpus S. Petri semper asservari jubentur in capsula argentea auro obducta, quam Pontifex dono dedit. Idem *ibid*. Ejus Arculæ custodia ad Altaristam Canonicum spectat. Idem *ibid*.

15 Alia de Pallio; Vid. tom. 1. verb. *Archiep. art. 3. per tot.*

DE PANTHEISMO

Articulus novus.

I. De Panteismo quoque in hac Bibliotheca disputandum constitui, ut ea in nova hac editione titulo ab Auctore præfixo, quoad fieri possit, respondeat: Cum enim etiam dogmaticam Theologiam tractandam Auctor proposuerit, facile patet, Pantheismi errorem & impietatem exponi in eadem, ac refutari oportere. Est enim error hujusmodi omnium pessimus, ac Theologiam a fundamentis evertit; In eo enim situs est Pantheismus, ut Deum Mundi Auctorem, Conservatorem, atque Rectorem, de medio tollat; ad declinandam vero Atheismi infamiam Deum profiteri fingit. At si roges, quinam sit hujusmodi Deus, respondere cogitur, esse Mundum ipsum, ac ipsam rerum Universitatem. Pantheismus ergo error est, qui totum Mundum, sive rerum Universitatem pro prima causa ac pro Deo rerum omnium auctore habet. Quamobrem Pantheistæ re quidem, etsi non nomine Athei sunt.

II. Athei dicuntur, qui Deum esse negant; nam qui nunquam norint, nonnisi improprie, vel negative Athei nuncupantur. Ii vero vel practici sunt, vel theoretici. Athei practici appellantur, qui ita passionibus, & cupiditatibus indulgent, ut certa indicia præbeant, ita se vivere, quia Deum non credunt. Theoreticorum vero duplex est ordo; alter eorum, qui Dei naturam aperte sustulerunt, cujusmodi fuere Diagoras, Protagoras, Theodorus, aliique pauci; eorum alter, qui Deum aperte non negarunt, sed eas statuere, ac probavere Philosophiæ hypotheses, ex quibus id per legitimam consecutionem sequatur: hujusmodi fuere Epicurei, Anaximandri, & Stratonis sectatores, atque ex Recentioribus Hobbesius, Tollandus, ac Benedictus Spinosa. Addi quoque possunt scepetici, qui de omnibus dubitantes Dei quoque existentiam in dubium revocant.

Athei secundi ordinis Pantheistæ appellari solent: quia sublata superna mente, quæ res condiderit, & regat, primam causam, ac primum principium rerum, mutationumque omnium, materiam habent, ex qua omnia constant, cujusque res singulæ partes sunt, & mutationes, actionesque, formæ, modi, aut affectiones. Hinc totum ipsum, Deum: ipsius vero partes, Dei partes, vel attributa, & actiones, mutationesque, Dei operationes, & affectiones, aut modos vocant.

III. Sunt autem quædam, in quibus Pantheistæ omnes conveniunt, & quædam, in quibus invicem dissident. Inter omnes convenit materiam esse ens necessarium, increatum, æternum, secundum totum immutabile, ac mutabile secundum partes, & motum quemdam, aut conatum ad motum habere, ac ex hac materia, ejusque naturali virtute Universum, sive res omnes, quæ in Universo sunt, atque mutationes singulas oriri. Dissidium vero est circa materiæ naturam atque proprietates, per quas res omnes, ac functiones singulas efficiat. Epicurei, atque Stratonici materiam in particulas, sive minutas moleculas, vel atomos divisam natura sua adstruunt. Illi atomis diversa figura præditis motum quemdam inditum esse ajunt, ac Epicurus in nonnullis atomis motum quoque declinationis confinxit, quo combinari facilius possent: Stratonici vero addidere particulis illis vitam quamdam, & plasticam virtutem per omnia diffusam, quæ initia in se habeat motus, sensus, rationis, atque consilii, licet ipsa sensus, rationisque sit expers. Epicurei itaque fingunt ex fortuito illo motu atomorum in immenso spatio, post innumeras per infinitum tempus combinationes, tandem ea omnia prodiisse, quibus Universus constat, & conservatur, mentem quoque hominis, ejusque libertatem, quam per declinationem atomorum explicare conantur. Stratonici per illam plasticam virtutem res omnes necessarie productas fingunt, ac pro materiæ dispositione varios effectus fieri, hoc est, vegetationem in plantis, sensum in brutis, & in homine rationem etiam, atque consilium.

IV. Anaximander, & Spinosa materiam, unam, immensam, infinitam, & secundum se totam immutabilem, mutabilem vero secundum partes confingunt. Anaximander vero ait, materiam per motum, & naturales qualitates frigoris, caloris, humiditatis, & siccitatis producere reales formas magnitudine, figura, motu, & quiete distinctas, inter quas formas vitam quoque animalem, sensum, & rationem constituebat, & hac ratione infinitos antea genitos Mundos, atque infinitos gignendos imaginabatur, qui corrupti in naturæ infinitatem redirent, cujus deinde virtute novi successive, non secus, ac Epicurus, de fortuito atomorum concursu philosophatus est.

Benedictus autem Spinosa gente, ac Religione Judæus, qui natus Amstelodami die 14. Novemb. 1632. obiit Hagæ Comitum 21. Februarii 1677. in impia sua Ethica Atheismum mathematica demonstrare methodo conatus est, absurda quadam conficta hypotesi, in qua materiæ infinitæ & immensæ, infinitam quoque cogitationem asseruit. Hypothesis autem hæc est; Fingit, substantiam unam tantum esse posse, eamque æternam, necessariam, infinitam, immensam; substantiæ vero præcipuas proprietates esse extensionem immensam, & cogitationem infinitam; Modos autem, & affectiones, quibus substantia illa, quatenus extensa est, particularia corpora constituit, & quatenus cogitans, belluas, homenesque efficit, substantias, sive Dei attributa & affectiones vocat, quæ determinato quodam modo Dei essentiam exprimunt. Hinc lapis E. C. non est nisi substantia, sive Deus, quatenus extensus, qui particulari modo per illud attributum exprimitur: bellua quoque Deus est, qui per illius organa & animam, extensionem & sensum, finito, ac determinato modo exprimit: hominis denique mens eadem substantia est, quatenus cogitans, non ut infinita, sed *quatenus humanæ mentis essentiam constituens, hanc vel illam habet ideam, & sibi conscia hoc vel illo particulari modo delectabiliter operatur*, licet semper necessarie. Vide, inquit doctissimus

Salignac, Spinosisticum Deum? duo homines, quorum unus negat, alter ait, unus fallitur, alter verum assequitur, unus adorat, blasphemat alter Deum, nil sunt nisi unum indivisibile ens, una substantia, si Deus, qui in uno ait, negat in altero, fallitur in uno, non vero in alio, colit in illo Deum, in hoc blasphemat. En Spinosæ Numen: Quis vero fingat in indivisibili infinita substantia tot diversos modos, in perfecta unitate tantam rerum varietatem, & multitudinem, in invariabili, & infinito mutationes, & limites? Hæc sunt profanorum ætatis nostræ hominum deliria. Hæc portentosa eorum sapientiæ inventa sunt, qui, ut supra cæteros se se extollant, *spiritus fortes* appellari solent.

Hactenus Pantheistarum hypotheses exposuimus. Quoniam vero in describenda Pantheismi historia, & in Panteistis recensendis impii quidam Angli, ac Bailius, Buddeus, & etiam Antonius Genuensis turpiter erraverunt non sine maxima injuria etiam Sanctorum hominum, & cum aliquo Religionis detrimento, animadvertere hic operæ pretium duximus, satis non esse ad insimulandum hominem Pantheismi, ut vel vocabula quædam adhibuerit a veris Pantheistis usurpata, vel hypotheses usurpaverit ad naturæ phænomena explicanda, quæ aliqua in parte supra recensitis sint similes; sed necessarium præterea esse, ut Deum non agnoscant Universi Auctorem Rectoremque. Ii ergo, qui Deum adstruunt a rerum universitate distinctum, atque diversum, qui Mundum condiderit, conservet, & regat, nonnisi per summam injuriam Phanteismi accusantur. Ac multo major injuria est, si ii Deum etiam materiæ creatorem esse fateantur. Hæc adeo clara sunt, ut demonstratione non egeant, & ut pro explorata regula haberi possint in texenda Phanteismi historia.

V. Quæ cum ita sint, quis non rideat impios illos Anglos, qui Moysem, & Sanctum Paulum, aliosque probatissimos viros veriti non sunt inter Pantheistas recensere? Quid enim clarius in Moysis libris, atque in Paulinis Epistolis, quam quod Deus creaverit Cœlum & Terram, quodque omnia virtute sua conservet, & regat? Scio hos fingere Moysem nomine Spiritus Dei, qui ferebatur super aquas, vim quamdam in natura activam, & genitricem, aut plasticam virtutem designasse. At quid hoc cum Pantheismo commune habet? Nam vis illa quæcumque fuerit, ex Deo est, qui Mundum condidit atque regit. Ait quoque Paulus: In Deo vivimus, movemur, & sumus; sed cum eumdem Deum opificem summum, rectoremque adstruat Universi, qua ratione verba illa in Spinosisticum sensum trahi poterunt, cum satis perspicue exprimant, Deum Mundi Auctorem immensitate sua nobis præsentem esse, ac actione sua ita nos conservare, & fovere, ut in ipso simus, ac per ipsum moveamus, atque vivamus? Sed mittamus hæc, atque ad alia veniamus.

VI. Primo itaque constat, perperam inter Pantheistas recenseri antiquos Philosophos, qui hypotheses adhibuere iis etiam similes, quas exposuimus, ad explicandam Mundi genesim, rerumque propagationem, & effectus, dum constet, hos non negasse, sed præsupposuisse Dei existentiam, & providentiam; cum enim id nobis constet, palam fit illas hypoteses excogitasse ad modum explicandum, quo causæ secundæ juxta leges a prima causa præscriptas, Mundi genesim effectusque reliquos efficiant. Ita sane egisse Philosophos omnes, qui ante Anaxagoram physicam rerum causam investigarunt, ac etiam eos, qui ex minimis moleculis ante Democritum cuncta fieri autumarunt, observatum a pluribus est, ut optime advertunt Gerdil, Ansaldus, Cudvvortius, Joan. Albertus Fabricius, aliique.

VII. Secundo nec inter Pantheistas haberi posse Stoicos, aliosque antiquos, qui Deum Mundi Auctorem, rectoremque asseruere, quod Deum quandoque dixerit animam Mundi. Nam exploratum est, hos, hoc animæ nomen nonnisi improprie usurpare, & longe alio diverso sensu, ac mens anima hominis nuncupatur; Cum hæc corporis, hominisque Auctor non sit, sed pars sit hominis, humanarumque functionum principium. At multo minus Panteismi suspecti sunt, qui Deum continuata actione creaturas conservare, cum ipsis concurrere, aut etiam præmovere eas asserunt. Nam ii Deum cum rerum Universitate neutiquam confundunt, sed supremi illius dominii exercitium explicant in res, earumque functiones; quod notatum iis velim, qui Genuensis Metaphysicam legunt.

VIII. Tertio nec jure Panteismi suspecti habentur, Morus, Clarkius, Cudvvortius, Raplonius, aliique, qui spatium pro Dei immensitate habent; Nam ii existentiam & providentiam Dei asserunt, probant, & explicant, atque ab hac fieri regique omnia tuentur. Ubi ergo Pantheismus est? Numquid ex eo quod penetrato a rerum Universitate spatio, hoc unam cum illa rem indivisam constituit? At id Genuensis cerebrum fingit, sed numquam probabit, cum spiritum corpus penetrare, quin eadem cum illo substantia fiat, norint fere omnes; cumque mutuam corporis penetrationem contingere per miraculum posse, nostri Theologi omnes propugnent, ac Philosophorum plerique, quin jactata ab illo inde sequatur identitas. Ii ergo reprehendi ea unice de causa possunt, quod immensitatem Dei rite non explicant, sed Panteismi accusari non possunt.

IX. Quarto, neque iis Pantheistæ existimari possunt, qui licet Mundum æternum putaverint; Deum tamen illius Auctorem, Rectoremque norunt, atque probarunt, ut Aristoteles, recentiores Platonici, sed dici duntaxat potest, Aristotelem beneficam Dei libertatem negasse. Excusari autem nequeunt illi, qui naturas homine præstantiores adstruebant, sed ortas illas fingebant cum tota rerum Universitate, *ex chao, & Oceano* in ipso rerum exordio. Nam naturas illas, ex materia prodiisse, ajunt, atque partes esse Universi, sive conficti a Pantheistis Dei.

X. Quinto denique injuria Bailium, & alium Scotistas ob assertas naturas a parte rei metaphyce universales, & univocationem entis, Pantheismi, & Spinosismi insimulari; Nam præterquam quod longe diverso a Spinosæ sensu entis unitatem, quæ sola abstractione mentis continetur, agnoscunt, perspicuum est, eos admittere Deum etiam materiæ Creatorem, ac Moderatorem rerum omnium. Eadem ratione constat, nonnisi per summam impudentiam suspectos prædicari Pantheismi peripateticos ob admissas reales formas iis similes, quas Anaximander confixerat; Nam ii recte de Deo, ejusque providentia sentiebant.

XI. Præter hæc ad cognoscendum, quam levia & suspecta sint indicia, quibus profani homines moventur, ad augendum atheorum numerum, atque ad conciliandum per aliorum auctoritatem quamdam impietatis verisimilitudinem, observare etiam necesse est, Homines plerumque Atheos, aut sine religione dictos a nonnullis fuisse, vel quod receptam apud suos religionem non servarent, vel quod falsa numina colerent; vel quod datam fidem facile infringerent, vel denique quod efferatis moribus ostenderent parum eos potuisse minatum supremi Numinis metum, atque terrorem. Hæc omnia exemplis probantur. Anaxagoras, Socrates, & Evehemerus ab antiquis nonnullis Athei appellati fuere, licet Deum Mundi auctorem, rectoremque agnoscerent, atque docerent, quia primus Solem e Deorum numero expunxit; alter Deos gentium recusavit; tertius vero, quia Deorum Græciæ popularium ortum, sepulcra demonstraverit, ut Clemens Alexandrinus ostendit; Accedit etiam, Judæos & Christianos Atheos a Gentibus passim appellatos fuisse, quod Idola, ut ipsi, non colerent, ut ex Justino, Athenagora, Tertulliano, aliisque Christianæ Religionis Apologistis, novimus. Item Atlantes, ut refert Mela, atque Æthiopes, qui ad torridam Zonam habitant, teste Strabone, Athei a nonnullis appellati fuere, quod Solem execrarentur, veluti ipsis noxium, licet aliunde constet, religionem servasse; Sanctus Nilus Atheos vocavit Arabes, quos adorasse matutinam stellam recenset. Ob efferatos mores a Macrobio Gigantes, a Porphyrio Thoes, & a Dionysio Periegete Nasamones Athei vocati fuere, dequorum sane Religione aliunde constat; Denique, ut alia mittam, Galli, quos maxime religioni deditos Cæsar exhibuit in suis de bello gallico commentariis, a Cicerone Or. pro Fontejo sine Religione dicuntur, ea fortasse de causa, quod fidem datam facile infringerent. Atque hæc satis quoad historiam.

XII. Ad errorem quod spectat, qui sola explicatione refellitur, satis duximus argumenta per summa capita indicare, quibus confutatur, ac celebriores, qui hanc oppugnaverunt, Auctores recensere. Primum itaque consensus omnium cujusque ætatis gentium in asserendo Mundum statuto tempore a Supremo Numine conditum esse, ejusque providentia gubernari, invictum argumentum depromptum est ex traditione a primis hominibus ad posteros ubique locorum diffusos transmissa, quo ostenditur, Deum esse Supremum Mundi Opificem, conservatorem, atque rectorem. Inter plures, qui de hoc argumento scripserunt, videri poterunt opera Patris Moniliæ, ac Patris Vincentii Patuzzi celebrium e Dominicana familia Theologorum, quorum primus adversus Fatalistas, & Materialistas, alter vero de vitæ futuræ statu nuperrime scripsit: videri quoque poterit Auctor principiorum Religionis naturalis & revelatæ, qui circa operis initium hujusmodi argumentum accurate pertractat, & Joannes Albertus Fabricius *in delectu argumentorum, & Syllabo Scriptorum*, qui veritatem Religionis Christianæ adversus Atheos, Epicureos &c. asseruerunt: Is sane *c.* 8. argumentum a consensu generis humani erudite persequitur, & nullas unquam esse vel fuisse Gentes Atheas ostendit, ac *n.* 5. plures Auctores recenset, qui ex professo de hoc argumento tractarunt.

Argumenta reliqua ex rerum natura, motu, & finibus petita, ab omnibus fere Philosophis, & Theologis nostris recensentur; dum Dei existentiam, & providentiam adversus Atheos, & Epicureos, demonstrant. Inter hæc vero plurimum ad Pantheismum refutandum valet argumentum ex rerum contingentia desumptum, de qua fuse disputat laudatus Pater Monilia in suo opere contra Materialistas, ubi luculenter demonstrat, non solum rerum individua, atque species, & aspectabilem Mundum, sed etiam materiam ipsam contingentem esse, ideoque esse non potuisse, ac sola libera Supremi Opificis actione creatam esse, atque conservari. Et sane ens contingens, quod ita existit, ut possit non existere: Materia vero ita se habet. Etenim in notione materiæ idea existen-

tiæ

tiæ non relucet; cum æque bene concipere possimus nullam materiam existere, ac concipiamus posse non existere materiam de qua Urbs nostra constat, vel ex qua formatus est Sol, Luna &c. Nil enim prohibet quominus fingamus materiam hujusmodi non existere. Concipere ergo possumus nullam existere materiam. Ergo materia universa per notionem, quam ingerit nobis, veluti ens contingens exhibetur. Si contingens est, in se sufficientem rationem existentiæ non habet, sed in caussa aliqua libera, cujus libera actione fit, & conservetur. Atque hæc caussa Deus est Auctor, Conservator, & Rector Universi. Vide etiam Auctores, qui contra Pantheistas, & Spinosam ex professo scripserunt, scilicet Antonium Genuensem in sua Metaphysica, Franciscum Lamy Benedictinum Congregationis S. Mauri. Henricum Morum, Isaacum Jaquelotum, Samuelem Clarck, aliosque bene multos, quos recenset Jo. Albertus Fabricius in opere supra citato. Vide infra verb. *Religio*.

P A P A.

Articulus I.

Quoad ea, quæ concernunt Papæ Electionem, consecrationem, & coronationem.

S U M M A R I U M.

1 *Papa non potest sibi Successorem eligere.*
2 *Papa prohibetur eligere sibi Successorem, non solum de Jure Ecclesiastico, sed etiam de Jure Divino, & naturali.*
3 *Adducitur, & solvitur instantia de Christo, qui sibi Successorem elegit S. Petrum Apostolum*, ad n. 4.
5 *Adducitur, & solvitur instantia de S. Petro Apostolo, qui traditur sibi elegisse Successorem S. Clementem*, ad n. 6.
7 *Non parva est controversia inter Doctores, an Clemens fuerit secundus, vel quartus Summus Pontifex?*
8 *Ostenditur veritas de assumptione S. Clementis in Pontificem.*
9 *Adducitur, & solvitur instantia de Bonifacio II. qui dicitur elegisse sibi successorem Vigilium Diaconum*, ad n. 10.
11 *Hinc plures Pontifices etiam ex non primævis, licet rogati, & persuasi ad sibi Successorem eligendum, id facere omnino recusarunt.*
12 *Unde a Papa nequit valide fieri Constitutio etiam de consensu Cardinalium, quod Summus Pontifex possit sibi successorem substituere.*
13 *Summus ergo Pontifex assumi debet per electionem, quæ post S. Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum ex XXIV. Presbyteris & Diaconis Romanæ Urbis, quos ipse S. Petrus tamquam Senatores Romanæ Ecclesiæ in locum absentium Apostolorum instituit ad instar XXIV. Seniorum.*
14 *Deinde vero post tempora S. Silvestri orientibus scandalis, & scissuris inter hujusmodi Ecclesiæ Senatores, reliquus Clerus Romanus, ac populus ad præsentiam, & corroborationem exhibendam adjunctus est electioni Pontificis.*
15 *Processu autem temporis ad sedandas adhuc contentiones, & tumultus, qui in ejusmodi electione nihilominus oriebantur, Imperatores suas manus huic electioni interponere cœperunt, non quidem auctoritate electiva, seu vere confirmativa, sed solum opitulativa, seu auxiliativa, & executiva.*
16 *Adducitur, & solvitur instantia*, ad num. 18.
19 *Papa non potest alteri impertiri facultatem eligendi Summum Pontificem.*
20 *Nicolaus ad sedandas seditiones, tumultus, & rixas, quæ in electione Summi Pontificis oriebantur, statuit, ut electio Papæ a Cardinalibus Episcopis perageretur, ac deinde reliqui Cardinales, Clerus, ac populus Romanus ad eam comprobandam accederent; salvo tamen honore, & reverentia Imperatoris.*
21 *Sed quia adhuc quandoque violentia Imperatorum in electione Papæ schismata oriebantur, ab Alexandro III. in solum Collegium Cardinalium posita fuit Papæ electio, ita ut ille censeretur Canonice electus, in quem duæ ex tribus partibus omnium Cardinalium consensissent, excluso penitus ab illa Cleri, & populi, & Imperatoris consensu, quod & fuit confirmatum a pluribus aliis Pontificibus, & servatur adhuc in dies.*
22 *Insuper ne diuturnæ vacationis incommodis Romana Ecclesia premeretur; neve Cardinales possent ambientium studiis corrumpi, plures summi Pontifices circa electionem Papæ varia statuerunt, quorum aliqua magis notabilia hic referuntur.*
23 *Primo igitur ante Papæ electionem, statim priore defuncto, Cardinales absentes sunt monendi, ac per decem dies a die mortis Pontificis computandos, expectandi.*
24 *Si tamen ante dictos decem dies elapsos ex aliqua justa caussa præveniendi, fiat Papæ electio a communi Cardinalium præsentium, vel duarum partium eorum consensu, non expectatis Cardinalibus absentibus, talis electio erit valida.*
25 *Cardinales absentes non sunt solemni vocatione vocandi, seu citandi.*
26 *Cardinales præsentes solent certiorare Cardinales absentes de obitu Pontificis per Litteras particulares a Secretario Sacri Collegii subscriptas.*
27 *Cardinales absentes, licet desint ex publica caussa, & de licentia Romani Pontificis, ad electionem Successoris expectandi non sunt ultra decem dies.*
28 *Cardinales præsentes per novem dies debent celebrare exequias Defuncti Pontificis.*
29 *Secundo, dum exequiæ per dictos novem dies a Cardinalibus celebrantur, singulis diebus Cardinales non impediti, in Basilica Vaticana conveniunt, & in ejusdem Sacristia varia peragunt, quæ assignantur.*
30 *Decima vero die, celebrata prius in eadem Basilica Missa de Spiritu Sancto, Cardinales in Urbe existentes, & legitime non impediti, processionaliter Conclave ingrediuntur; legitime autem impediti solent sero privatim ingredi.*
31 *Omnibus autem de sero exclusis, præter eos, qui in Conclavi cum Cardinalibus sunt, varia interim peraguntur, quæ hic notantur.*
32 *In conclavi sub clausura, ultra Cardinales, quinam regulariter remanere soleant?* ad n. 33.
34 *Circa cibum, & potum intra Conclave Cardinalibus portandum, quid fuerit statutum?*
35 *Tertio, ad hujus rigoris observantiam constituuntur Executores ex præcipuis Magnatibus Civitatis, ubi electio celebratur.*
36 *Electio Summi Pontificis est celebranda ab ipsis tantummodo Cardinalibus.*
37 *Unde Cardinales omnes, etiam nuper creati & publicati vocem habent in electione Pontificis, etiamsi nondum insignia Cardinalatus acceperint, neque os clausum, aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit.*
38 *Cardinales omnes ad electionem Pontificis admittuntur, quamvis Excommunicati, Suspensi, aut interdicti.*
39 *Cardinales vero nondum ordinati ad Diaconatum in electione Pontificis vocem non habent ex Constitutionibus variorum Pontificum; Quibus tamen Constitutionibus quoad hoc hactenus derogare solent Summi Pontifices, quando Cardinales nondum Diaconos creant, & ad hoc expedire jubent Breve particulare.*
40 *Si ante factam electionem plurimi Cardinales decedant, vel recedant, & nolint electioni intervenire, electio pertinet ad solos superstites, & electioni interessentes, quamvis duo tantum remaneant.*
41 *Immo quamvis unus solus remanserit, ad ipsum spectabit electio.*
42 *Non potest tamen ille eligere seipsum.*
43 *Assignatur modus, quo possit talis Cardinalis seipsum eligere.*
44 *Si omnes Cardinales morerentur ante factam electionem ad quem spectabit electio?*
45 *Sede vacante tempore Concilii Generalis legitime congregati electio Pontificis spectat ad Cardinales, & non ad Concilium.*
46 *Licet ex quibusdam Canonibus antiquis videretur non posse eligi in Summum Pontificem, nisi qui esset Cardinalis.*
47 *Tamen nunc potest eligi etiam non Cardinalis.*
48 *Immo etiam Laicus potest eligi in Pontificem.*
49 *Nec electionis validitati obstabit, si Uxoratus in Pontificem eligatur.*
50 *Si autem vir absque licentia Uxoris ad Summum promoveretur Pontificatum, posset ab ipsa revocari, & ei debitum reddere teneretur.*
51 *Fœmina Papa esse non potest.*
52 *Hinc exploditur fabula de Joanna Papissa.*
53 *Eligendus in Summum Pontificem congruit ut sit maturæ ætatis; unde non potest licite eligi minor triginta annis.*
54 *Si tamen eligeretur in Summum Pontificem aliquis nondum in tali ætate constitutus, electio esset valida, ut de facto fuit valida reputata, & habita electio Joannis XII. ætatis 18. annorum, & Benedicti IX. ætatis decem annorum.*
55 *Modus, seu forma pro eligendo Summo Pontifice ubi habeatur?*
56 *Triplici tantum forma, seu modo potest fieri Papæ electio; scilicet per scrutinium, per compromissum, & per quasi inspirationem.*
57 *Triplex hic modus eligendi Summum Pontificem ubi tradatur?*
58 *Electio Papæ debet celebrari in Conclavi clauso, & uno*

ex

ex dictis tribus modis, alias nulla est, & invalida eo ipso absque ulla declaratione; Et tam electus, quam eligentes, ejusque fautores, & complices incurrunt Excommunicationem, aliasque Censuras, & pœnas Summo Pontifici reservatas, ad n. 60.

61 *Papa statim ac est Canonice electus, est verus Papa quoad omnes effectus, & plenam, absolutamque habet Jurisdictionem exercibilem supra totum Orbem.*

62 *Unde Papæ electio non indiget confirmatione uti aliæ inferiores electiones.*

63 *Hinc mere cæremonialia sunt, quod Papa non nisi post Coronationem, Lateranensis Ecclesiæ possessionem nanciscatur, & quod ante Consecrationem, & Coronationem, nec Pontificatus annum scribat in Litteris, nec integras Bullas expediat, sed tantum Brevia, nec simpliciter Episcopum se nominet &c.*

64 *Immo aliter sentiens incurrit Excommunicationem.*

65 *Et de facto, quando protrahitur Coronatio, Papa expedit etiam Bullas sub plumbo cum intitulatione Episcopi, & cum Data Pontificatus, etsi ante Coronationem.*

66 *Papa postquam suæ electioni consensum præstitit, aliud nomen sibi imponit.*

67 *Assignatur ratio hujus mutationis.*

68 *Quis fuerit primus, qui e Romanis Pontificibus cœpit nomen mutare?*

69 *Non tenetur autem Papa nomen proprium mutare.*

70 *Papæ consecratio, seu intronizatio a quo fiat?*

71 *Consecratio Papæ in Episcopum, si non erat Episcopus, ac benedictio, & Coronatio ejusdem sunt diversa, & a quibus fiant?*

72 *In die Coronationis Papæ comburitur stupa, & interim sic inclamatur:* Pater Sancte sic transit gloria mundi.

73 *In Coronatione Papæ tertia Collecta canitur de Sancto P. N. Francisco.*

74 *Alia remissive.*

1 PApa non potest sibi successorem eligere, & si eligeret, irrita esset electio, Sic Glossa in cap. Apostolica §. His omnibus verb. Beatus 9. quæst. 1 quam sequuntur omnes, teste Felino in cap. 2. sub numer. 23. col. 5. vers. Fallit quarto de Constitution. Item Glossa in cap. Si transitus verb. Non possit dist. 79. & ibi etiam Archidiaconus, Bellamer, Geminian. & Præpositus, Abbas in cap. Accepimus 5. de pactis num. 2. ubi testatur hanc esse communem conclusionem. Doctores passim in cap. Licet, de vitandaz, de electione, & ibi in specie Joann. Andreas numer. 15. Butrius num. 3. & num. 21. Card. num. 9. in 6. qu. Abbas num. 2. Decius num. 7. & 8. S. Joannes de Capistrano de potestate Papæ num. 2. inter tract. Commun. tom. 13. fol. 32. Card. Zabarella in cap. Licet nu. 9. de elect. & in Clement. Ne Romani in 5. qu. numer. 5. de elect. Card. Jacobatius de Concil. lib. 10. art. 7. in solutione undecimi argumenti fol. 34. Card. Turrecremata in Summa de Eccles. lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 51. Card. Cajet. tom. 1. Opuscul. tract. 3. de potestate Papæ, & Concil. Apol. 2. cap. 22. Card. Alban. de Cardinalibus quæst. 32. Card. Baronius ad annum Christi 11. & ad 371. August. Triumph. de potest. Ecclesiæ quæst. 2. art. 3. in corpore, Fagnan. lib. 1. Decretal. in cit. cap. Accepimus 5. de pactis num. 29. & seq. cum plurimis aliis ibi citatis, Barbosa Juris Ecclesiast. univers. lib. 1. cap. 1. num. 40. cum aliis pluribus ibi adductis. Et plures alii citati a Card. Petra tom. 4. Commentar. ad Constit. 5. Clementis VI. num. 9. contra Victoriam, Bonacinam, Suarez, Vasquez, Turrianum, Ledesmam, & alios.

2 Papa prohibetur eligere sibi successorem non solum de Jure Ecclesiastico, ut habetur ex cap. Episcopo 3. cap. Plerique 5. cap. Moyses 6. caus. 8. quæst. 1. cum similibus, & tenent communiter Doctores, sed etiam de Jure Divino, & naturali, Fagnan. loc. cit. a num. 38. usque in finem; ubi plurimis adductis id suo more solide probat, & omnia solvit argumenta contraria. Barbosa loc. cit. a numer. 44. ad 47. ubi ex multis id clare ostendit, & sic plures alii citati a Card. Petra loc. cit. an. 7. ad 9.

3 Nec valet objicere exemplum Christi, qui sibi Successorem elegit S. Petrum Apostolum (a) adeoque idipsum licebit Romanis Pontificibus, qui vices Christi gerunt; cap. Ad Apostolicæ 2. §. Nos itaque, de sentent. & re judicata in 6. quia omnis Christi actio, nostra est instru-
4 ctio, cap. Significasti 5. de election. Non valet, inquam, quia Christus uti Supremus Dominus potuit de re sua, idest, de sua Ecclesia absolute disponere, & eam suo arbitrio fundare; Non sic autem alii Pontifices, qui non Domini, sed dispensatores existunt; Tum quia, ut recte dicit Augustinus Triumph. de potest. Eccles. q. 2. art. 2. in corpore: „ Christus fuit Deus, & homo, ideo in suo „ judicio non potuit falli, neque fallere; sed quia judicium humanum est fallibile, quia purus homo potest „ falli, & fallere, ideo conveniens fuit post Christi ascensionem, & post mortem illius, qui immediate a „ Christo electus fuit, ut promotio cujuslibet alterius „ Summi Pontificis fieret per electionem, ut ex collatione, & concordia plurium talis electio careret errore, „ & mereretur suscipere divinam inspirationem; " Quinimmo, ut notat Fagnanus loc. citat. num. 54. ipse quoque S. Petrus ministerialiter ab Apostolis electus fuit post Domini in Cœlum ascensum, ut patet in cap. In novo, dist. 21. ibi: „ Cæteri vero Apostoli cum eodem pari „ consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsum „ quoque Principem eorum esse voluerunt; " Et cap. Sacrosancta 2. dist. 22. ibi: „ Petro tamen a Domino concessum est (& ipsi inter se voluerunt idipsum) ut reliquis omnibus præesset Apostolis, & Cephas, idest caput, & principium teneret Apostolatus, qui etiam eandem formam suis Successoribus, & reliquis Episcopis „ tenendam tradiderunt. " Ad id autem, quod dicitur, quod omnis Christi actio nostra est instructio, conceditur de omni actione, quam fecit ut homo, non autem quam fecit ut Deus; nam ipse ambulavit super aquas, & jejunavit absque omni cibo, & potu quadraginta diebus, & ad hæc nos non adstringimur, quia talia miraculose fecit ut Deus. Et sic quod Christus Petrum sibi constituerit successorem, eique contulerit potestatem ligandi, & solvendi, non est trahendum ad exemplum, cum non ut homo, sed ut Deus operatus sit; cap. Ita Dominus 7. dist. 19. c. Omnes 1. dist. 22. & cap. Solitæ §. Potuisset, de majorit. & obed.

Nec valet instare ex cap. Si Petrus 1. caus. 8. qu. 1.
quod S. Petrus Apostolus sibi elegit successorem S. Cle- 5
mentem, quod ipsemet Clemens attestatur in Epistola prima ad Jacobum Fratrem Domini dicens: „ Simon Petrus „ in ipsis diebus, quibus vitæ finem sibi præsensit, apprehensa manu mea repente consurgens in auribus totius Ecclesiæ hæc protulit verba: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis, & „ Doctrinæ Cathedram trado; " Sic præcise refertur in cap. Unde 2. cit. caus. 8. & q. 1. & latius in eadem Epistola, quæ habetur integra tom. 1. Concilior. part. 1. fol. 27. col. 1. Hoc autem S. Petrus non fecisset, si Jure Divino, & naturali prohibitum fuisset; dist. 5. in Summa-
rio §. Naturale Jus, cap. Sunt quidam 6. caus. 25. q. 1. Non 6
valet, inquam, quia in primis illa Epistola videtur falso inscripta ejusdem Clementis nomine, ut insinuat Cardin. Baronius Annal. Eccles. tom. 1. anno Christi 69. pag. 680. quia longe ante mortem Petri obierat Jacobus Alphæi Frater Domini, dictus justus, & minor, qui constitutus fuerat a Petro Episcopus Hierosolymitanus, & ex Templi vertice fuit præcipitatus anno Domini 63. Petri vero 19. Neronis 7. ex tabula Chronographica Jacobi Gualt. primo sæculo fol. 8. & ex Breviario Chronologico Fr. Francisc. a Coriolano fol. 15. Ex Card. Baronio dict. tom. 1. anno Christi 69. pag. 628. & 680. & ex Barbosa l. c. n. 45. Et non debet confundi iste Jacobus cum altero Jacobo Filio Zebedæi, qui primus Apostolorum cæsus obiit anno Domini 44. sub Herode Agrippa. Unde cum d. Epistola scripta sit post obitum S. Petri, & sic post annum Neronis decimum tertium, scribi non potuit ad Jacobum Alphæi, qui jam obierat anno 7. ejusdem Neronis, nec ad Jacobum Zebedæi, qui primus Apostolorum jam obierat anno Domini 44. sub Herode Agrippa, & sic multo prius ante mortem S. Petri. Et propterea Card. Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiast. in S. Clemente dicit, dictam Epistolam non carere scrupulo, & multis rationibus hoc ipsum ostendit Jul. Lavorius variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 3. n. 51. Et de ipsa dubitant Fagnan. l. c. n. 59. Barbosa l. c. n. 5. aliique multi Canonistæ, & Theologi apud Card. Petram l. c. n. 8. Possevin. in Appar. sac. in verb. Clement
Romanus, Mendoz. q. 4 schol. §. 11. vers. Quarto. Nec 7
parva est controversia inter Doctores, an Clemens fuerit secundus, vel quartus Summus Pontifex. Unde Glossa in cit. cap. Si Petrus 1. caus. 8. q. 1. verb. At ligandi habet sequentem versum:

Disputat hic mundus, quartus fueritve secundus.

Sed dato etiam, quod S. Petrus eum sibi Successorem nominaverit, ut communius sentiunt Doctores, respondetur cum Barbosa l. cit. n. 47. quod melius dici potest, Petrum ex omnibus Presbyteris, & Diaconis Romanæ Urbis XXIV. elegisse, cum quibus omnia ardua negotia Ecclesiæ resolveret, eosque sibi Coadjutores, & Consiliarios, & Summi Pontificis Electores instituit, ordinavitque, ut ex Sacro hoc XXIV. Senatorum Collegio, quos postea Silvester I. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales nuncupavit, Pontifices eligerentur, ut colligitur ex c. Oportebat

(a) Nota. Christus constituit Petrum suum Vicarium in Terris, non Successorem, ipse enim est Sacerdos in æternum. Quare argumentum corruit. Deinde post Christi Domini Ascensionem ab Apostolis Petrus non electus, ut ait Auctor, sed recognitus fuit eorum Princeps.

Arbat 3. *dist.* 79. In præsentia igitur horum Electorum Petrus in ultimis vitæ suæ diebus consurgens Clementem in Pontificem nominavit, quod tamen ita factum crederetur, si a Sacro illo Romanæ Ecclesiæ Senatu admitteretur: Cognoscentes vero, hujusmodi nominationis formam graviter in futurum Ecclesiæ posse nocere (a), non Clementem, sed Linum elegerunt, & illum post Petrum Pontificatui Romano præesse voluerunt, quamvis deinde Clemens decedentibus Lino, & Cleto, ab ipso Senatu in Pontificem fuerit electus; Colliguntur hæc ex Cæremoniali Romano *lib.* 1. *sect.* 1. *cap.* 2. Unde apparet, Sanctum Petrum non sibi Clementem necessario Successorem elegisse, sed tantum nominasse; ut a Sacro illo Collegio juxta formam sibi traditam eligeretur, & ita intelligendus est textus *in dict. cap. Si Petrus* 1. *cum seq. caus.* 8. *q.* 1. Hactenus Barbosa.

9 Nec valet, inquam, instare, quod Bonifacius II. in Concilio Romano I. Vigilium Diaconum sibi successorem elegerit anno Christi 531. ut refert Anastasius Bibliothecarius in vita ipsius Bonifacii; & habetur *tom.* 2. *Concilior. part.* 1. *fol.* 465. *col.* 2. & *fol.* 646. *col.* 3. in hæc verba: *Hic*, scilicet Bonifacius II. *congregavit Synodum in Basilica Beati Petri Apostoli, & fecit constitutum, ut sibi Successorem ordinaret. Quo constituto cum Chirographis Sacerdotum, & jurejurando ante Confessionem B. Apostoli Petri in Successorem Pontificem Diaconum Vigilium constituit*. Nec desunt alia exempla his similia. Nam S. Gregorius VII. anno 1085. elegit Victorem III. Victor III. anno 1086. elegit Urbanum II. Urbanus II. anno 1099. elegit Paschalem II. ut videre est apud Baronium *ad annum Christi* 1085. *fol.* 188. & *ad annum* 1087. & apud Fagnan. *l. c. num.* 22. Et ad hoc facit textus *in cap. Si transitus* 10. *dist.* 79. ibi: *Si transitus Papæ inopinatus evenerit, ut de sui electione Successoris non possit ante decernere &c.* per quæ verba innuitur posse Papam ante transitum suum de Successore decernere, & deliberare.

10 Non valet, inquam, quia factum illud Bonifacii II. in Concilio iterum congregato, ab omnibus fuit reprobatum, ut testatur idem Anastasius Bibliothecarius *in dicta vita ejusdem Bonifacii*, dicens: *Eodem tempore facta iterum Synodo hoc censuerunt Sacerdotes omnes propter reverentiam Sedis sanctæ, & quia contra Canones fuerat hoc factum, & quia culpa eum respiciebat, ut Successorem sibi constitueret, ipse Bonifacius Papa reum se confessus est Majestatis, quod Diaconum Vigilium sua subscriptione Chirographi ante confessionem B. Petri Apostoli constituisset, ac ipsum constitutum in præsentia omnium sacerdotum, & Cleri, & Senatus incendio consumpsit*, & etiam refertur *tom.* 2. *Concilior. part.* 1. *fol.* 643. *col.* 2. *litt.* C. Unde merito S. Silverius Papa in Epistola ad eumdem Vigilium Diaconum Pseudo-Pontificem exprobravit: „ Quia contra „ Jura Canonica temporibus sanctæ memoriæ Bonifacii „ Papæ, & ipso vivente designari conabaris nisi tibi am„ plissimus Senatus obviasset, justa tunc Providentia, „ Pastorali, ac Pontificali auctoritate tua execranda jam „ debuerant auspicia detruncari; sed dum parvum vulnus „ in te est neglectum, insanabile tunc crevit apostema. “ Alia vero exempla in contrarium adducta, si accurate considerentur, nullam vim faciunt, nam illa non fuerunt electiones, & substitutiones Successorum; sed potius designationes, & commendationes personarum, quæ sibi ad tantum munus subeundum præstantiores viderentur. Pontifices enim a Cardinalibus rogati indicarunt, quem dignum putarent Cathedra Petri, salvis tamen Cardinalium suffragiis; Ideoque nullus ex designatis post obitum Pontificis designantis gessit se pro Papa, nisi post subsecutam Cardinalium electionem, & ad hoc facit *cap. Petisti* 17. *caus.* 7. *quæst.* 1. ibi: *Si eum aptum . . . . . cognoveris tibi Successorem designa, ut huc veniat ordinandus*. Ad textum autem *in citat. cap. Transitus*, respondetur cum Glossa *ibidem*, quod aliud est de sui Successoris electione cum Fratribus, seu Cardinalibus deliberare, quod ibi permittitur, & potest fieri, & aliud est ex testamento, quasi dignitatis suæ hæredem substituere, quod penitus prohibetur, ut *cap. Episcopo* 3. *cap. Episcopo* 4. *cap. Plerique* 5. *cap. Moyses* 6. *caus.* 8. *quæst.* 1. cum similibus. Sic respondet ad litteram Gratianus *in cap. Apostolica* 5. *His omnibus* 7. *caus.* 8. *quæst.* 1. & Glossa *in cit. cap. Transitus*; & ibi Archidiaconus, Bellamer. Turrecrem. & reliqui omnes, teste Fagnano *loc. cit. num.* 62.

Hinc plures Pontifices etiam ex non primævis licet rogati, & persuasi ad sibi Successorem eligendum, id facere omnino recusarunt. Sic Cœlestinus III. cum gravi morbo laborans, renunciare vellet Papatui, & Cardinalis Joann. de S. Paulo titul. S. *Priscæ* in ipsius locum subrogari, & assumi summopere cuperet, tamquam inauditum in Ecclesia Dei id minime fecit. Paulus III. persuasus a Cardinali Francisco Pisano Veneto Episcopo Patavino, ut sibi Successorem eligeret, omnino respuit. Pius IV. in Consistorio Cardinales alloquens, ipsisque suam senectam exponens adjecit se utique scire, quæri a Jurisconsultis; An Romanus Pontifex sibi successorem deligere queat? Et sub Paulo IV. agitatam fuisse quæstionem: An idem Pontifex adjutorem cum futura Successione adsciscere possit? Et quamvis nonnulli id affirment, eam tamen sententiam Pius uti falsam rejiciendam censuit, volebatque declarare Pontificem Cardinalibus etiam assentientibus id facere non posse; Major pars Cardinalium Decretum faciendum judicavit, sed Cardinalis Gambara dixit, declaratum olim a Pontifice in Consistorio, & Decreto firmatum hoc a Pontifice. Sic ex aliis refert Cardinal. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Constitut.* 5. *Clementis VI n.* 9. 11

Unde a Papa nequit valide fieri Constitutio etiam de 12
consensu Cardinalium, quod Summus Pontifex possit sibi Successorem substituere: Cardin. Zabarell. *in Clement. Ne Romani in* 5 *quæst. num.* 5. *de election*, Card. Turrecremat. *In summa de Eccles. lib.* 1. *cap.* 15. & *lib.* 2. *cap.* 15. & *in cap. Si transitus* 10. *num.* 1. *dist.* 79. Augustin. Triumph. *de potest. Eccles. quæst.* 3. *artic.* 3. *in corpor.* Martin. Lauden. *de Cardinal. quæst.* 39. *inter tract. commun. tom.* 4. *fol.* 61. Hieronym. Manfred. *de Cardinal. lib. decis.* 15. *tom.* 13 *tract. part.* 2. *fol.* 86. & *Concil. Apolog.* 2. *cap.* 12. Petrus de Palud. *de potest. Eccles. lib.* 4. Silvester *in verb. Excommunicatio* 9. *num.* 3. Gregorius de Valentia *tom.* 3. *disput.* 10. *quæst.* 3. *de statu Episc. punct.* 3. §. *Quarto assero*; Card. Baron. *ad annum Christi* 11. *fol.* 188. & passim Moderni, teste Fagnano *loc. cit. num.* 31. *qui numeris sequentibus* quinque præcipuis solidis fundamentis hanc conclusionem propugnat.

Summus ergo Pontifex assumi debet per electionem; 13
quæ primo post Sanctum Petrum fuit apud Ecclesiæ Romanæ Senatum ex XXIV. Presbyteris, & Diaconis Romanæ Urbis, quos ipse S. Petrus tamquam Senatores Romanæ Ecclesiæ in locum absentium Apostolorum instituit ad instar XXIV. Seniorum, quos *in Apocalyps. cap.* 4. Joannes super Throno in conspectu Dei sedere conspexit, & ipsos Romani Pontificis Consiliarios, Coadjutores, & Electores pro tunc esse voluit, inter quos præcipui erant Linus, Cletus, & Clemens, ut *in cap. Si Petrus caus.* 8. *quæst.* 1. qui postea singuli successive Romanam Sedem tenuerunt.

Deinde vero post tempora S. Silvestri, a quo cœpit Ec- 14
clesia bonis temporalibus, ac terrena potestate perfrui oerientibus scandalis, & scissuris inter hujusmodi Ecclesiæ Senatores reliquus Clerus Romanus, ac populus ad præsentiam, & corroborationem exhibendam adjunctus est electioni Pontificis, ut colligi videtur *ex cap. Factus* 5. *caus.* 7. *quæst.* 1. Et hoc tribus potissimum rationibus; primo ad removendas seditiones Clericorum; secundo ut omnibus in eligendo esset dicendi facultas, & liceret vitia, vel virtutes eligendi proferre, & sic electioni suo consensu testimonium perhibere; *cap. Reliqui* 1. *dist.* 67. Tertio ne populus invitus, & non optatum Prælatum acciperet; *cap. Nullus invitis* 13. *dist.* 61. *cap. Si forte* 56. *dist.* 63. Hactenus Barbosa *loc. cit. n.* 49. & 50.

Progressu autem temporis ad sedandas adhuc contentiones, & tumultus, qui in hujusmodi electione nihilominus oriebantur, Imperatores suas manus huic electioni interponere cœperunt, non quidem auctoritate electiva, seu vere confirmativa, sed solum opitulativa, seu auxiliativa, & executiva, quatenus nempe in publicæ pacis officium electionem promovebant, & jam factam sua auctori- 15

(a) Quæ ex Barbosa Auctor recenset, haud facile eruditus Lector probabit. Quamobrem Romani Censores addendum hic voluere, quod Antonius Sandinius in sua historia Apostolica hac de re scripsit. Irenæus, inquit ipse, memoriæ prodit, *Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ a Petro traditum*; Tertullianus Clementi datum. *Hoc enim modo*, ait, *Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: Sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne collocatum refert: sicut Romanorum, Clementem a Petro ordinatum itidem; Perinde utique, & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici Seminis traduces habeant*. Itaque sicut Polycarpus ab Joanne inauguratus est, ut esset Antistes Ecclesiæ Smyrnæorum; ita Clemens a Petro ordinatus dici debet, ut esset Pontifex Romanorum: alioquin non recte Tertullianus duas illas Ecclesias inter se se comparasset. Ex Scriptoribus tam antiquis, quam recentibus, alii Irenæum sequuntur, alii Tertullianum. Baronius, cujus præ ceteris sententiam probant Natalis Alexander, Cotelerius, Bollandus, Tillemontius, secutus conjecturam Epiphanii, utrosque ita componit. Scribit enim, S. Clementem accepisse quidem a D. Petro Episcopatum, modestiæ tamen causa de suo cedentem jure collatam sibi dignitatem recusasse, donec Linus, & Cletus Petri ipsius in Episcopali munere Administri alius post alium, opera, crediderim, ejusdem Clementis a Clero electi, Romanam Ecclesiam gubernarent. At vide Eminent. Orsium *tom.* 103. *suæ Hist. Ecclesiast.*

ctoritate ipsi favebant, & defendebant ne schisma orire-
tur, & si quod ortum esset, comprimebant, tumultusque
sedabant; sub his enim restrictionibus eis concessum erat,
ut electioni intervenirent, ac electioni eorumdem aucto-
ritas inserviret, numquam tamen quod electioni præessent,
vel in ea suffragium ferrent, aut eamdem factam, vel
firmarent, vel infirmarent.

16 Nec valet dicere, quod Imperatores habuerint Jus eli-
gendi Romanos Pontifices, ut concessum fuisse Carolo
Magno ab Adriano I. habetur *in cap. Adrianus 22. dist.*
63. & Othoni I. a Leone VIII. ut habetur *in cap. In Sy-*
17 *nodo 23. eodem dist.* 63. Non valet, inquam, quia Cano-
nes illos esse apocryphos, commentitios, & fictitios scri-
bunt Cardin. Bellarminus *de Summo Pontific. l. 2. c. 22.*
& de Clericis cap. 9. & in Apolog. pro responsione sua ad
lib. Regis Angl. c. 7. tom. 6. suorum operum, Cardin. Ba-
ron. *annal. Eccl. ad annum 526. & 555. & præsertim*
ad annum 774. a num. 10. & ad annum 964. a num. 22.
Suarez *de Defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ*
sectæ errores lib. 3. Cap. 29. num. 7. Azorius *Institution.*
moral. part. 2. lib. 4. Cap. 2. q. 3. Jacobus Gretser. *in A-*
pologia Baron. Cap. 1. & 2. Seraphin. de Freitas *de justo*
imperio Lusitan. Asiatico cap. 6. num. 100. & 101. Solor-
zan. *de Jure Indiarum lib. 2. Cap. 22. num. 39. tom. 1.*
Bonacina *de election. Pontificis q. 1. punct. 1. proposit. unic.*
n. 9. Fagnan. *in Cap. Accepimus, de pactis num. 64.* & alii
plures apud Cardin. Petram *loc. cit. n. 26.* dicentes fabel-
lam, & imposturam esse a Sigiberto Monaco Gemblacensi
Schismatico Historico atque Imperatoris Henrici partes
adversus Romanos Pontifices propugnante in fine suæ
Chronographiæ adjectam. Hic enim in gratiam Schisma-
tici Imperatoris Henrici vindicantis sibi Ecclesiarum in-
vestituras, eosdem Canones primus contexuit, cum nul-
lus plane alius, qui ante eum scripserit res Francorum
de recensitis in illis vel levem mentionem fecerit, ut no-
tarunt Coriolanus *in Breviario ad annum 774.* Spondanus
ad eumdem annum n. 4. Gonzalez *in primo tit. 6. c. 5. nu.*
12. plures allegans; Qui omnes nimiæ credulitatis prout
in aliis fuit, & levitatis virum appellant Gratianum, eo
quod illud Concilii Decretum suæ Canonum collectioni
improvide nimis consarcinaverit. Unde Cabassut. *Notit.*
Eccl. ad ann. 1274. dissert. 2. ad Conc. Lugdun. II. n. 4.
dicit, Canones allegatos cum eo, qui præcedit, merito
deberi ex collectione expungi, & obliterari.

18 Sed quatenus prædictis Canonibus aliqua esset adhiben-
da fides, tamen confirmatio electionis, quam ex asserto
Indulto Apostolicæ Sedis tunc temporis concedebant Im-
peratores, non conferebat Papæ auctoritatem Papatus,
alioquin Papatus esset ab Imperatore, quod est Hæreti-
cum, cum sit a Deo tantum; *Cap. Omnes 1. & Cap. Sa-*
crosancta, 1. dist. 22. cum similibus, sed solum dabat ro-
bur facto, ut Schismatici, & Hæretici non auderent con-
travenire, ut optime probant Cardinal. Turrecremata *in*
dict. c. Adrianus num. 1. Fagnan. *loc. cit. num. 65.* &
19 alii plures. Tum quia Papa non potest alteri impertiri
facultatem eligendi Summum Pontificem, quia Regula
Juris est quod nemo possit per alium facere, quod per se
ipsum facere non potest; *Cap. Nemo 79. de Regul. Juris*
in 6. ibi: Nemo potest plus Juris transferre in alium,
quam sibi competere dignoscatur; Nemo enim dat, quod
non habet; *cap. Dilibertum 24. caus. 1. q. 7. cap. Quomo-*
do de consecrat. dist. 4. cap. Quod autem 5. de Jurepa-
tron. Papa autem nequit sibi eligere Successorem, ut su-
pra probatum est *a n. 2.* & neque de consensu Cardina-
lium potest facere Constitutionem, quod Summus Ponti-
fex possit sibi Successorem substituere, *ut supra n. 12.* Un-
de tanto minus potest concedere Imperatoribus jus eli-
gendi, & confirmandi Summum Pontificem. Sic optime
probant Cardin. Alban. *in tract. de Cardinalibus q. 32.* Fa-
gnan. *loc. c. n. 66.* & alii passim.

20 Immo cum post Decretum Nicolai II. relatum *in cap. In*
Nomine Domini 1. dist. 23. in quo notat Card. Petra *tom.*
4. Comment. ad Const. 5. Clementis VI. n. 33. ad sedandas
seditiones, tumultus, & rixas, quæ in electione Summi
Pontificis oriebantur, sancitum fuerat, ut electio Papæ a
Cardinalibus Episcopis perageretur, ac deinde reliqui Car-
dinales, Clerus, ac populus Romanus ad eam comspro-
bandam accederent, salvo tamen honore, & reverentia
21 Henrici Imperatoris. Cum adhuc quandoque violentia Im-
peratorum in electione Papæ schismata orirentur, Ale-
xander III. qui & illa suo tempore non semel, expertus
fuerat, statuit in Generali Concilio, ut ille demum Ca-
nonice electus censeretur, in quem duæ ex tribus parti-
bus omnium Cardinalium consentirent, prout refertur,
in cap. Licet 6. de electione, & sic excluso Cleri, & po-
puli, & Imperatoris consensu, qui requirebatur, attento
Nicolai II. decreto *in cit. cap. In nomine Domini 1. dist.*
23. postea tota Pontificis electio ad solum Cardinalium
Collegium redacta fuit per dictum Alexandrum III. *in c.*
Cap. Licet 6. de elect. quod deinde fuit confirmatum, &
plenius statutum a Greg. X. in Concilio Generali Lug-
dunensi relato *in c. Ubi periculum 3. de electione in 6* &
a Clemente V. in Concilio Viennensi relat. *in Clem. Ne*
Romani 2. de elect. Vide Barb. *l. c. n. 55. & 56.* Card. Pe-
tram *l. c. a n. 35. ad 38.*

Insuper, ne diuturnæ vacationis incommodis Romana 22
Ecclesia premeretur, neque Cardinales possent ambientium
studiis corrumpi. Gregorius X. *in dicto cap. ubi pericu-*
lum de elect. in 6. Clemens V. *in cit. Clementina Ne Ro-*
mani 2. de election. Clemens VI. *in Const. incip. Licet.*
Clemens VII Const. incip. *Cum Charissimus*; Paulus IV.
Const. incip. *Cum secundum*; Pius IV. Const. incip. *In*
eligendis; Gregor. XV. Const. incip. *Æterni*, & alia e-
jusdem Gregor. incip. *Decet Romanum Pontif.* Urbanus
VIII. Const. incip. *Ad Romani*, & novissime Clemens
XII. Const. incip. *Apostolatus Officium*, plura circa ele-
ctionem Papæ statuerunt, quorum aliqua magis notabi-
lia ex Barbosa *l. c. a n. 60.* & Card. de Luca *in p. 2. relat.*
Romanæ Curiæ disc. 3. referre placet.

Primo igitur ante Papæ electionem statim priore de- 23
functo, Cardinales absentes sunt monendi, ac per decem
dies a die mortis Pontificis computandos, expectandi,
cit. Cap. Ubi periculum 3. de electione in 6. & cit. Const.
Pii IV. *in c. In eligendis*. Si tamen ante dictos decem 24
dies elapsos ex aliqua justa causa præveniendi, fiat Pa-
pæ electio a communi Cardinalium præsentium, vel dua-
rum partium eorum consensu, non expectatis Cardinali-
bus absentibus, talis electio erit valida, cum expecta-
ctio dicti temporis non pertineat ad substantiam electio-
nis; Lavorius *variarum lucubration. tom. 1. tit. 4. cap.*
7. num. 4. Diana *p. 5. tract. 2. resol. 75.* Azorius *Instit.*
moral. p. 1. lib. 4. c. 2. q. 5. Bonacina *de elect. Pontif.*
disp. 1. q. 3. in princ. a num. 1. Barbosa *loc. c. a n. 63.* & alii
passim.

Cardinales absentes non sunt solemni convocatione vo- 25
candi, seu citandi eo modo, quo de jure in aliis electio-
nibus, & actibus Capitularibus alii Electores sunt vocan-
di, Glossa *in cap. ubi periculum, verb. decem dierum*, &
ibi Archidiaconus *verb. Expectare*, Card. de Luca *p. 2.*
relat. Romanæ Curiæ disc. 3. n. 17. Lavor. *l. c. tit. 4. cap.*
7. Mendoza *in Regul. 32. Cancellar. q. 8. n. 8.* Barbosa *l. c.*
n. 62. & alii. Cardinales præsentes solent certiorare Car- 26
dinales absentes de obitu Pontificis per litteras a Secreta-
rio Sacri Collegii subscriptas. Barbosa *loc. cit. num. 63.* La-
vorius *in fine dicti titul. 4. pag. 554.* ubi dat formulam ipsa-
rum Litterarum.

Cardinales absentes, licet desint ex publica causa, & 27
de licentia Romani Pontificis, ad electionem Successoris
expectandi non sunt ultra decem dies. Pius IV. in d.
Constit. incip. *In eligendis*, §. *Declarandis*. Cardinales 28
præsentes per novem dies debent celebrare exequias De-
functi Pontificis; *cit. Cap. Ubi periculum 3. de electione in 6.*
§. *Quia vero*.

Secundo, dum exequiæ per dictos novem dies a Cardi- 29
nalibus celebrantur, singulis diebus Cardinales non impe-
diti in Basilica Vaticana conveniunt, & ante dictarum
exequiarum celebrationem congregari solent in ejusdem
Basilicæ Sacristia, ut Principum Oratores, ac etiam Of-
ficiales, & Magistratus audiant, aliasque congruas præ-
beant provisiones pro utriusque Principatus regimine, ac
etiam pro Conclavis ordinatione, quod intra id temporis
fabricari debet in Pontificio Palatio, nullo intermedio
pariete, & ibi commanere debent Cardinales, donec per
ipsos Summus Pontifex fuerit electus, *cit. cap. Ubi pericu-*
lum, §. *Hoc Sacro*.

Decima vero die, celebrata prius in eadem Basilica 30
Missa de Spiritu Sancto, Cardinales in Urbe existentes,
& legitime non impediti processionaliter Conclave ingre-
diuntur; Legitime autem impediti solent sero privatim
ingredi. Cardinalibus jam existentibus in propriis Cellis,
quæ per sortem absque aliqua personarum acceptione di-
stribuuntur; per totam illam diem liber patet aditus
Principum Oratoribus, ac Magnatibus, & Prælatis a-
liisque omnibus, tam nobilibus, quam popularibus Con-
clave peragrandi, atque benevolos Cardinales in Cellis vi-
sitandi, & præsertim Principum, & Rerumpublicarum
Oratores, & Magnates totum Collegium visitant, eique
obsequia præstant, atque felices faciunt adulatorias augu-
rationes, ut refert Card. de Luca *p. 2. Relat. Romanæ Cu-*
riæ disc. 3. n. 13.

Omnibus autem de sero exclusis præter eos, qui in 31
Conclavi cum Cardinalibus remansuri sunt, illud ad for-
mam rigorosæ clausuræ undique redactum clauditur per
ejusdem Conclavis Custodes, qui duo sunt fixi, ac prin-
cipales, ille scilicet Prælatus, qui ab eodem Collegio an-
te ingressum electus fuerit, qui Conclavis Gubernator di-
citur, & alter Sæcularis, qui Conclavis Marescallus nun-
cupatur; alii vero Custodes sunt Prælati, ac etiam res-
pective Conservatores populi custodientes rotas, per quas
victualia, aliaque necessaria transmittuntur, ad formam
Clausuræ Monasteriorum Monialium, dictique Custodes
per turnum deputari soliti singulis diebus invigilant, ne
Apostolicis Constitutionibus contraveniatur circa allo-
cutiones, vel Litterarum transmissionem; *cit. cap. Ubi*
periculum, §. *Hoc Sacro*; & cit. Const. Pii IV. incip. *in*
eligendis.

In Conclavi sub Clausura, ultra Cardinales, remanent 32
regulariter duo cujuslibet Cardinalis familiares, qui vul-
go Conclavistæ nuncupantur pro eorum servitio, solumque
Cardinalibus senibus, vel infirmis, ac etiam iis, qui

de

de Principum genere fiat, indulgetur tertius familiaris, seu Conclavista ratione majoris servitii quo indigere dignoscantur judicio ejusdem Collegii, a quo pendet concessio tertii familiaris, seu Conclavistæ, & tales familiares, seu Conclavistæ non debent esse Mercatores, Ministri Principum, Domini temporales, & jurisdictionem habentes, neque Fratres, aut Nepotes Cardinalium etiamsi expensis eorum viverent, sed debent esse ipsorum Cardinalium vere servientes, familiares, Domestici, & continui commensales cujusque respective saltem ab anno ante, & adhuc pro tunc tales existere, citat. Const. Pii IV. incip. *In eligendis §. Qui servientes*.

33 Ultra prædictos familiares cuilibet Cardinali specialiter necessarios remanent in Conclavi alii quoque Officiales, vel Ministri pro servitio Cardinalium in communi; scilicet unus Sacrista cum Clerico coadjutore, duo Magistri Cæremoniarum, qui Celebranti ministrent, unus Religiosus pro Confessionibus audiendis, unus Collegii Secretarius cum uno tantum famulo; duo Medici, unus chirurgus cum uno, aut duobus servitoribus; duo Barbitonsores cum uno, aut duobus servitoribus; unus faber lignarius; unus Cæmentarius; item octo, aut decem servientes bajuli publicæ utilitati, & commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, & pro aliis hujusmodi ministeriis, qui omnes a Collegio Cardinalium, non tamen ex familia alicujus Cardinalis eligi debeant per secreta suffragia, ita tamen, ut is obtineat, qui plura vota tulerit, & eis salaria de publico persolvantur, cit. Constit. Pii IV. incip. *In eligendis*, *§. Sacrista*.

34 Circa cibum, & potum intra Conclave Cardinalibus portandum Greg. X. *in cit. c. Ubi periculum*, *§. Hoc sacro* statuit, quod si intra tres dies post ingressum Conclavis non fuerit electus Papa, per spatium quinque dierum immediate sequentium singulis diebus, tam in prandio, quam in cœna uno ferculo solo contenti, quibus, provisione non facta, decursis, tunc tantummodo panis, vinum, & aqua ministrentur. At Clemens VI. in Const. incip. *Licet*, præter panem, vinum & aquam in prandio, & cœna unum duntaxat ferculum seu missum carnium utriusque speciei tantummodo; aut piscium seu ovorum cum uno potagio de carnibus, vel piscibus specialiter non confectis, & decentibus salsamentis habere permittit, ultra carnes salitas, herbas crudas, caseum, & fructus, seu electuaria, quibus tamen nullum specialiter ferculum vult confici, nisi ad condimentum fieret, vel saporem, & prohibet, ut nullus de alterius ferculo vesci possit; Pius vero IV. cit. Const. incip. *In eligendis §. 22. vers. Cardinales autem*, statuit, ut primo ipso die, quo Conclave ingressi fuerint, tam in prandio, quam in cœna uno ferculo unius speciei tantum, atque moderato, alias juxta Constitutionem Clem. VI. qualificato contenti esse debeant, & ut quispiam in alterius Cella, vel de alterius ferculo vesci non possit.

35 Tertio ad hujus rigoris observantiam constituuntur Executores ex præcipuis Magistratibus Civitatis, ubi electio celebratur, qui præstito juramento curare debent, ut prædictus ordo, rigorque servetur, *d. cap. Ubi periculum §. Præterea*. Romæ autem sunt Prælati diversorum graduum, qui bis in die singulis diebus, mane scilicet, & vesperi mutantur, intimaturque a Cursoribus, servato ordine eorum omnium, qui in Romana Curia reperiuntur, incipiendo a Patriarchis, sequentibus Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Prælatis, juxta ordinem eorum promotionis, semperque assistit Gubernator Burgi, & duo Cursores pro occurrentibus necessitatibus, tam Collegii, quam prædictorum Gubernatorum; qui quidem Prælati sub perjurii pœna, ac Suspensionis a Divinis, maxima, & exquisita diligentia uti debent in inspiciendis, & perscrutandis epulis, quæ prandii, & cœnæ tempore afferuntur, ac aliis rebus, & personis Conclave intrantibus, & de eo exeuntibus, ne sub earum rerum velamine litteræ, aut notæ, vel signa aliqua transmittantur: si qui vero reperiantur, qui contra prædicta aliquid commiserint, familiares Cardinalium, aut alii delinquentes pœnam privationis Officiorum, & Beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta, & obtinenda incurrunt, & ulterius per Gubernatorem carceribus mancipandi erunt, & inde nisi de mandato novi Pontificis minime relaxandi, seu ejus arbitrio acrius puniendi, omni facultate Cardinalibus, in favorem quorumcumque, qui in præmissis, vel eorum aliquo deliquerint, omnino interdicta, prout latius continetur *in sæpe cit. Constit. Pii IV. §. Prælati, & §. Quia vero*.

36 Electio autem Summi Pontificis est celebranda ab ipsis tantummodo Cardinalibus. Sic in primis statuit Nicolaus II. *anno* 1059. *in Conc. Rom. cap.* 2. cum hoc tamen, quod facta a Cardinalibus Episcopis Summi Pontificis electione, deinde reliqui Cardinales, Clerus, ac populus ad eam comprobandam accederet, prout expresse habetur *in cap. In nomine Domini* 1. *distin.* 23., & notat Card. Petra *t.* 4. *Comm. ad Const. V. Clem. VI. num.* 33. Et hic mos eligendi Pontificem perduravit usque ad tempora Alex. III. optime meriti de hac mea patria Alexandrina Civitate, utpote qui eam Sede Episcopi condecoravit, & suo nomine appellandam pro sibi præstita fidelitate, obedientia, & ope constituit. Unde quia pro simili electione, & approbatione constituta a Nicolao II. adhuc quandoque schismata oriebantur, hic providissimus Pontifex Alex. III. in Generali Lateranensi Concilio statuit, ut ille demum Canonice electus censeretur, in quem duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes consensissent, & sic excluso Cleri, & populi consensu requisito, ex supra laudato Decreto Nicolai II. *in cit. cap. Nomine Domini* tota Pontificis electio ad solum Cardinalium Collegium redacta est per ipsum Alexandrum III. ut expresse patet *in cap. Licet* 6. *de election.* Unde ut dicit Onophrius in annotatione ad vitam d. Alexandri III. in electione Lucii III. sui immediati Successoris ea tunc primum redacta fuit ad solos Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis electione exclusis, & Lex salutaris a dicto Alex. III. in Concilio Generali Lateranensi anno 1179. celebrato lata de duobus tertiis suffragiorum Cardinalium ad evitanda in posterum schismata executioni mandata fuit, quod dicit sibi constare ex ejusdem Pontificis diplomate apud se asservato. Et hæc facultas eligendi Summum Pontificem solis Cardinalibus demandata, fuit confirmata, & plenius statuta a Gregorio X. in Concilio Lugdunensi 1274. celebrato, ut habetur *cap. Ubi periculum* 3. *de election. in* 6., & a Clemente V. in Concilio Viennensi 1310. prout refertur *in Clementina*, *Ne Romani* 2. *de electione*, & expost fuit semper in ipsis inviolabiliter conservata. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiastici univers. cap.* 1. *num.* 55., *& seq.* cum pluribus aliis ibi citatis, & alii passim.

37 Unde Cardinales omnes, etiam nuper creati, & publicati vocem habent in electione Pontificis, etiamsi nondum insignia Cardinalatus acceperint, neque os clausum, aut si clausum fuerit, nondum tamen apertum sit. S. Pius V. *sub die* 26. *Jan.* 1571. Const. quam refert Jul. Lavorius *variar. lucubrat. tom.* 1. *act.* 4. *cap.* 6. *num.* 21., & citat Fagnan. *in cap. Licet* 6. *de electione num.* 19. Barbosa *loc. citat. n.* 72. Bonacina *de electione Pontific. quæst.* 1. *punct.* 1. *proposit. unica num.* 4. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 74., & alii. Et idem quoque statuit Gregorius XV. Constit. incip. *Decet Romanum Pontificem*, *in Cæremoniali §. Porro*.

38 Cardinales omnes ad electionem Pontificis admittuntur, quamvis Excommunicati, Suspensi, aut Interdicti. *Clementin. Ne Romani* 2. *de electione*; Pius IV. Constitut. incip. *In eligendis §. Et ne dissensiones*; Gregorius XV. Constitut. incip. *Æterni*, *vers. Volumus etiam*.

39 Cardinales vero nondum ordinati ad Diaconatum in electione Pontificis vocem non habent ex Constitutione Pii IV. incip. *In eligendis*, *§ Statuimus*. Idem quoque statuerunt Sixt. V. Const. incip. *Postquam*, *§. Neque porro*, & Greg. XV. *in Cæremoniali ipsius jussu composito*, *& confirmato ab ipso* Constitution. incip. *Decet Romanum Pontificem*; & ab Urbano VIII. Constitut. incip. *Ad Romani*; Quibus tamen Constitutionibus, & Cæremoniali quoad hoc hactenus derogare solent Summi Pontifices, quando Cardinales nondum Diaconi erant, & de hoc expedire debent Breve particulare, ut testantur Lavorius *loc. cit. cap.* 6. *num* 22. Barbosa *loc. cit. n.* 73. Cardin. de Luca *part.* 2. *relat. Romana Curia*, *disc.* 3. *n.* 20., & alii.

40 Si ante factam electionem plurimi Cardinales decedant, & recedant, & nolint electioni intervenire; electio pertinet ad solos superstites electioni interessentes, quamvis duo tantum remaneant, quia unus potest eligere alium. Anan. *in cap. final. de appellat.* Lavorius *loc. cit. cap.* 6. *numer.* 25. Silvester verb. *Excommunicatio* 9. *num.* 2. Barbosa *loc. cit. numer.* 74., & alii passim.

41 Immo quamvis unus solus remanserit, ad ipsum spectabit electio. Glossa *in cit. Clementin. Ne Romani* 2. *de election. verb. Omnes*, Alban. *de Cardinalibus quæst.* 23., & 25. Laudens. *de Cardinalib. quæst.* 14. Panvin. *de offic.*, *& potest. Capituli*, *Sede vacante*, *prælud.* 5. *numer.* 8. Manfred. *de Cardinalib. decis.* 268. 289., & 291. Villadieg. *de orig.*, *& potest. Cardinal. quæst.* 5 *numer.* 25. Bonacina *de Legibus disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 3. *Et de election. Pontific. qu.* 1. *punct.* 1. *§.* 4. *num.* 2 *disp.* 1. Barbosa *loc. citat. numer* 74., & alii passim; Jus enim, & nomen Universitatis propter casus superventuentiam conservari potest, etiam in una sola persona; *Leg. Sicut* 7. *§.* 2. *ff. Quod cujuscumque Universitatis nomine*, *& ibi* Bartol. Glossa *in leg. Neratius*, *ff. de verbor. signif.* Card. de Luca *part.* 2. *relat. Romana Curia disc.* 3. *num.* 9. Albanus *de Cardinalibus quæst.* 25. Barbosa *loc. cit. n.* 74., & alii, Vide verb. *Electio art.* 2 *num.* 5., *& art.* 4. *n.* 23. *&* 24.

42 Non posset tamen ille eligere se ipsum; *arg. Cap. In scripturis* 9. *caus.* 8. *q.* 1. *Cap. Ad nostram* 7. *de Instit. cap. Per nostras* 26. *de Jurepatron.*, & Glossa communiter recepta *in cap. Cum in Jure* 33. *de election. verb. Ex se*, *vel aliis*. Vide *verb. Electio art.* 3. *numer.* 28, *art.* 2. *num.* 6. Abbas autem *in cap. Licet in fine*, *de election.* dat remedium, quo possit talis Cardinalis se ipsum eligere, ut scilicet is totius Sacri Collegii nomine alteri eligendi potestatem demandet, qui veluti Compromissarius ipsum eligat. Albanus vero *de Cardinalibus quæst.* 24. dicit talem opinionem Abbatis procedere, quando ille

solus remansisset, ceteris exeuntibus, vel absentibus non autem mortuis; Vide Barbosam *cit. lib. 1. Juris Ecclesiast. univ. cap. 1. num. 74.*

44 Si omnes Cardinales (quod Deus avertat) morerentur ante factam electionem Pontificis, & nullus extaret, non conveniunt Doctores ad quem spectaret Pontificis electio. Multi enim dicunt, quod in hoc casu electio spectaret ad Canonicos Lateranenses, quorum Ecclesia est propria Sedes Pontificis super omnes Orbis, & Urbis, & hanc sententiam aliis probabiliorem, & tutiorem dicunt Abbas, Hostiens. Ludovicus Roman. *in cap. Licet 6. de election.* Imola *in Clementin. Ne Romani 2. de election.* Barbosa *ib. n. 23. & de Jur. Eccles. univers. lib. 1. n. 73.* Divus Anton. *p. 3. 3. Summa tit. 22. §. 2. n. 5.* Lavorius *variar. resol. tom. 1. tit. 4. Cap. 6. num. 27.* Azorius *p. 2. lib. 4. n. 2. quæst. 11.* Dionysius *de vera quatuor Patriarchar. Sedium excell. Cap. 16. n. 13.* Card. Petra *tom. 4. Comment. ad Const. V. Clementis VI. n. 20. & ad Const. 1. Gregorii XI num. 14.* Alii vero affirmant, quod in tali casu electio Pontificis spectaret ad Concilium Generale, quia Pontifex non solum Urbis Romæ, sed totius Ecclesiæ universalis est Pastor. Sic Decius *in cit. Cap. Licet 6. de elect.* Aug. de Ancona *in Summa q. 5. art. 3.* & alii. Nonnulli tamen dicunt talis temporis electionem Pontificis pertinere ad Patriarchas. Sic Baldus *in l. Ubi absunt, ff. de Tutor. & Curator.* Conrad. *in templo omnium Judic. l. 1. §. 2. n. 6.*

45 Sede vacante tempore Concilii Generalis legitime congregati electio Pontificis spectat ad Cardinales, & non ad Concilium. Diana *p. 5. tr. 2. resol. 73.* Bonacina *de electione Pontif. qu. 1. puncto 1. §. 4.* Barbosa *cit. Cap. 1. n. 76.* & alii plures. Unde in Concilio Pisano, in quo tanquam dubii Pontifices Gregorius dictus XII. & Benedictus dictus XIII. de Sede depositi fuerunt, non quidem deponendo veros Pontifices in ratione auctoritativa, sed in ratione declarativa, asseriendo scilicet, quod neuter eorum bene, & legitime occuparet Sedem papalem, eamque pro vacua, seu vacante habendam, Cardinales Conclave ingressi, & non Concilium elegerunt in Summum Pontificem Petrum Philargi (vel Philareto) ex meo Minorum Ordine Archiepiscopum Mediolanensem, virum magnæ Sanctitatis, & eximiæ Doctrinæ qui appellari voluit Alexander V. Item in Concilio Constantiensi, in quo tanquam dubii Pontifices Gregorius dictus XII. Joannes dictus XXIII. & Benedictus dictus XIII. eodem modo, quo supra de Sede depositi fuerunt, & declarata Sede vacante, Cardinales, & non Concilium elegerunt in Summum Pontificem Odonem, seu Othonem Columnam virum, tum claritate sanguinis, tum nobilitate virtutum, undequaque insignem, postea Martinum V. appellatum. Vide Historiam Ecclesiasticam eruditissimi Patris Ignatii Hiacynthi Amat de Graveson *t. 6 fol.* 300 primæ impressionis Romanæ, ubi de electione Alex. V. sic præcise habet: *Cardinales numero viginti quatuor, concordibus suffragiis die 14. Jun. 140. Summum Pontificem elegerunt Petrum Philargum vulgò de Candia nuncupatum, Ordinis Fratrum Minorum Cardinalem, & Archiepiscopum Mediolanensem, qui Alexandri V. nomen sibi sumpsit: & eodem tom. 6. fol. 310. de electione Martini V. sic præcise habet: Concordibus suffragiis die XI. Novemb. 1416. Odo de Columna patria Romanus ex illustri ma Columnensium prosapia oriundus Cardinalis Tituli S. Georgii in Velabro, seu ad velum aureum, Pontifex Romanus electus est, dictusque Martinus quintus, qui tamen juxta Ordinem Romanorum Pontificum, qui eo Martini nomine nuncupati fuerunt, dicendus esset Martinus III.* Et eodem t. 6. a *fol.* 248. iterum commemorat electionem Alexandri V. & a *fol.* 290. electionem Martini V. Vide *ibi*.

46 Licet ex quibusdam Canonibus antiquis videretur non posse eligi in Summum Pontificem nisi qui esset Cardinalis, ut innuunt *Cap. Oportebat 3. & c. Nullus 4. dist. 79.*
47 Tamen nunc potest eligi etiam non Cardinalis. Card. de Luca *Relat. Romanæ Curiæ disc. 3. n. 21. & sequ.* & alii infra citandi. Colligitur *ex c. In nomine Domini 1. dist. 23. vers. Eligatur & cap. Licet 6. de electione*, ubi Alexander III. statuit, quod *ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus (scilicet Cardinalium) concordantibus electus fuerit, & receptus*. Et post hanc Alexandri III. Constitutionem sex numerantur non Cardinales, qui ad Apostolatus apicem electi sunt videlicet: Urbanus IV. Gregorius X. Cœlestinus V. Clemens V. Urbanus VI. ut recte observat Fagnanus *l. 1. Decr. in cit. cap. Licet 6. de elect. numer. 15.* Vide tamen Const. 50. Sixti V. incip. *Postquam §. 2.*

48 Immo etiam Laicus potest valide eligi in Pontificem maxime ob eximiæ vitæ merita, & Clericorum inopiam. Cœlestinus enim V. ex eremo vocatus, cum nec esset in Sacris Pontifex est creatus; colligitur ex Cæremoniali Romanæ Ecclesiæ, ubi datur forma ordinandi eum, qui ex Laico fuerit assumptus. Sic tenent Glossa *in c. Si quis pecunia 9. dist. 79. verb. Non Apostol.* Decius *in cit. c. Licet 5. de elect. n. 9.* Lavorius *variar. resol. tom. 1. tit. 4. cap. 12. num. 10.* Barbosa *lib. 1. Juris Eccles. univ. c. 1. num. 38.* cum pluribus ibi citatis, & *n. 78.* Bocc. Epo. *l. 1. de Regul. n. 208. p. 137.* ubi dicit, quod Laicus interim Pontifex Mitra nihilominus ornatus Clericatum suscipit, ac ad Ordines omnes Ecclesiasticos promovetur.

Nec electionis validitati obstabit, si Uxoratus in Pontificem eligatur; quia si Uxore consentiente hoc contingat, videtur eum cogi posse, ut convertatur, prout *arg. c. Qui Uxorem 10. caus. 33. qu. 5.* resolvit Archidiaconus *in cit. cap. Si quis pecunia 9. dist. 79.* & tenent Fagn. *l. c. num. 15.* cum duplici Glossa ibi citata, Machado *in perfetto Confessor l. 2. l. 4. p. 7. tr. 4. docum. 2. num. 3.* Bonacina *de elect. Pontif. disp. 1. qu. 2. in princ. num. 4.* Barb. *l. c. num. 79.* & alii. 49 Si autem viri absque licentia Uxoris ad Summum promoveretur Pontificatum, posset ab ipsa revocari, & ei debitum reddere teneretur; 50 quia cum hoc sit debitum justitiæ, non potest lædi per Pontificatum, quamvis bona fide assumatur eo quod Uxor mortua credatur. Ita Abbas *in c. Constitutus n. ult. de Convers. Conjug. & in c. Uxoratus n. 1. eod. tit.* Silvester *in Summa verb. Matrim. 8. qu. 12. dist. 2.* Majol. *de irregul. lib. 1. c. 34. n. 3.* Perez *l. 1. glos. 3. versic. In tantum tit. 1. lib. 5. Ord. p. 23.* Flamin. Paris. *de resign. Benef. lib. 3. qu. 18. num. 126. cum seq.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 38. n. 12.* Azor. *Inst. moral. p. 1. lib. 23. cap. 14. qu. 13. in fine* Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 2. c. 6. n. 80.* & alii.

Fœmina Papa esse non potest, *Communissima arg. c. Nova 10. de Pœnitent. & remissionibus*. 51 Hinc fabulosissimum est illud, quod aliqui ferunt fœminam quandam sub nomine Joannæ fuisse electam Romæ in Summum Pontificem. Quomodo enim potest rationabiliter dici, quod Christus Dominus voluerit permittere Pontificatum, & Claves Ecclesiæ committi uni fœminæ peccatrici, cum nec suæ sanctissimæ Matri Virgini Mariæ commiserit? *cit. c. Nova, de Pœnitent. & remissionibus* ibi: *Quia licet Beatissima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apostolis universis, non tamen illi, sed istis Dominus Claves Regni Cœlorum commisit.* Unde merito rejicitur communiter hæc fabula de Joanna Papissa, ut videre est apud Panvin. *in annot. ad Platinam;* Card. Bellarmin. *tom. 2. controvers. 3. c. 24.* Cardin. Baron. *in annalib. Eccles. anno Christi 853.* Spondan. *eodem anno num. 6. vers. hoc ipso anno.* Bonac. *de legitima Summi Pontificis election. quæst. 2. in princip. a num. 2.* Barbosa *loc. cit. num. 82.* Graveson *Histor. Eccles. tom. 3. a fol. 307. ad 312. primæ impressionis Romanæ*, & innumeros alios.

Eligendus in Summum Pontificem convenit, ut sit maturæ ætatis. 52 Sanctus enim Hieronymus contra Jovinianum *p. 1. Epistol. lib. 3. cap. 24.* dum caussam perquirens, quare Christus potius Petrum elegerit, quam Joannem, quem summo prosequebatur amore, dicit postposuisse Joannem juniorem Petro seniori, illique propterea commisisse Ecclesiæ regimen. Unde ex hac, & aliis rationibus, & juribus Joannes de Selva *de Benefic. part. 3. quæst. 5. n. 14.* Bonacina *cit. qu. 2. in princ. n. 6.* Barbosa *loc. cit. n. 83.* & alii plures tenent non posse eligi in Summum Pontificem minorem triginta annis. Cum enim Papa comprehendatur sub nomine Episcopi, & de facto ipse se Episcopum nominet, debet saltem esse constitutus in illa ætate, quæ requiritur pro Episcopis, pro quibus *sub. verb. Ordo art. 2. n. 44.* ex variis juribus ibi adductis, diximus requiri ætatem triginta annorum completorum. 53 Si tamen eligeretur in Summum Pontificem aliquis nondum in tali ætate constitutus, electio esset valida, ut de facto fuit valida reputata, & habita electio Jo: XII. vix nati annos duodeviginti, ut testatur Graveson *Histor. Eccles. tom. 4. fol. 71. primæ impressionis Romanæ*, Baronius *ad annum 955. num. 3. & 4.* & alii. 54 Et electio Benedicti IX. decem annorum pueri, ut testantur Graveson *loc. cit. fol. 89.* Vincentius Fagi in *Comp. Notitia Orbis Sacri, & profani fol. 187.* Baronius *ad an. 1003. n. 6.* ubi dicit fuisse electum puerum annorum circiter duodecim, uti ex aliis refert etiam Berninus *in Hist. omnium Hæresum tom. 3. c. 3. sec. 24.* & alii. Cum enim supradicta ætas solum de congruentia requiratur in Summo Pontifice, si minor eligatur dummodo usum rationis habeat, ejus electio non erit invalida. Sic Cardin. Jacobat. *in tract. de Conc. l. 3. art. 2. vers. Et idem de infante*, Majol. *de Irregul. lib. 2. cap. 30. n. 13.* Campanil. *In diversor. Juris Canon. rub. 3. cap. 9. num. 5.* Lavorius *loc. cit. tit. 4. cap. 22. n. 5. & 6.* Didac. Narbona *de ætate ad omnes actus humanos requisita, anno 30. qu. 3.* Perez de Lara *in Compend. vita hominis cap. 29. n. 22.* Machado *cit. tom. 1. lib. 4. document. 2. num. 4.* Roderic. a Cunha *in c. Episcopus 7. dist. 77. num. 27.* Barbosa *loc. cit. n. 83.* & alii passim. Vide verb. *Ætas n. 8. & 9.*

Modus seu forma pro eligendo Summo Pontifice habetur in Const. Greg. XV. incip. *Æterni Patris Filius*; & 55 in alia ejusdem Greg. incip. *Decet Romanum Pontificem*; ubi traditur ad id Cæremoniale observandum. & in Const. Urb. VIII. incip. *Ad Romani Pontificis providentiam*; ubi tam dicta Constitutio Gregorii XV. de electione, quam hujusmodi Cæremoniale approbatur, & confirmatur.

Tria

56 Triplici autem forma, seu modo potest fieri Papæ ele-
ctio, scilicet per scrutinium, per compromissum, & per
quasi inspirationem, Gregor. XV. in d. Constit. incip.
Æterni Patris Filius §. 1. & in dicto Cæremoniali appro-
bato, & confirmato ab eodem *in cit. Constit.* incip. *Decet
Romanum Pontificem;* & ab Urbano VIII. in cit. Constit.
incip. *Ad Romani Pontificis.*
57 Triplex hic modus eligendi Pontificem traditur in di-
cta Const. incip. *Æterni Patris Filius*, & diffusius in
d. Cæremoniali incluso in cit. Const. *Decet Roma-
num Pontificem;* ubi cum omnibus aliis ibi dispositis
potest videri apud Bullarium *tom. 3. in Const.* 29. *Greg. XV.*
58 Electio Papæ debet celebrari in Conclavi clauso, &
uno ex dictis tribus modis, alias nulla est, & invalida
eo ipso absque ulla declaratione, & tam electus, quam
eligentes ejusque fautores, & complices incurrunt Ex-
communicationem, aliasque Censuras, & pœnas Sum-
mo Pontifici reservatas. Sic expresse Gregorius XV. in
cit. Constitut. incip. *Æterni Patris Filius. Vide ibi per tot.*
59 In dicta Constitut. §. 24. Gregorius XV. expresse quo-
ad hoc derogat Decretali Alexandri III. incip. *Licet* 3.
de electione, & omnibus aliis Pontificiis Constitutionibus
etiam in Conciliis Generalibus promulgatis, & in Cor-
60 pore Juris clausis. Et quamvis ibi Greg. XV. dicat *Pro
hac vice duntaxat*, ad tollendam omnem difficultatem,
quæ propter dicta verba oriri posset, Urbanus VIII.
eandem Constitutionem confirmavit, atque perpetuo in
omnibus futuris Romanorum Pontificum electionibus præ-
cepit, cit. sua Const. incip. *Ad Romani Pontificis providen-
tiam.*
61 Papa statim ac est Canonice electus, est verus Papa
quoad omnes effectus, & plenam, absolutamque habet
jurisdictionem exercibilem supra totum Orbem, Glossa
verb. *Et dispensandi in cap.* 1. *distinct.* 27. ubi Archidiaco-
nus *num.* 29. Bellamer. *sub num.* 22. & 23. Geminian.
sub num. 26. & 27. Turrecremata *num.* 20. 21. & 22.
Glossa final. *in cap. Licet de vitanda 7. de election.* Barbo-
sa *lib.* 1. *Juris Ecclesiastic. univers. num.* 113. Cardin. Petra
tom. 1. *Commentar. ad Constit. Apost.* §. 3. *Proœmial. num.* 46.
& *ad Constitut. unic. Divi Gelasii* 1. *num.* 9. & *tom.* 4. *ad Con-
stitut.* 5. *Clem. VI. n.* 25. Corrad. *in praxi dispensat. lib.* 2. *cap.*
8. *n.* 20. & Communis aliorum.
62 Unde Papæ electio non indiget confirmatione, uti aliæ
inferiores electiones, quia confirmatio electionis per
Superiorem fieri debet. Papa autem, nullum in ter-
ris habet Superiorem, adeoque &c. *Communis* cum supra-
citatis.
63 Hinc mere Cæremonialia sunt, quod Papa non nisi
post Coronationem, Lateranensis Ecclesiæ possessionem
nanciscatur, & quod ante consecrationem, & coronatio-
nem nec Pontificatus annum scribat in Litteris, nec sim-
pliciter Episcopum se nominet, sed duntaxat se subscri-
bat *Data suscepti a Nobis Apostolatus Officii anno &c. N.
electus Episcopus.* Sic Card. Petra *locis citatis* & alii pas-
64 sim. Immo si quis ad Jus ea reducere præsumpserit: Apo-
stolicas Litteras impugnando ex hujusmodi prætextibus,
quod scilicet Summus Pontifex ante suæ coronationis in-
signia providere, reservare, dispensare non possit, nec se
in Litteris Episcopum simpliciter, sed tantum electum
Episcopum scribere, nec etiam uti integra Bulla, in qua
ipsius nomen exprimatur; incurrit excommunicationem
latam a Clemente V. *in Extravagan. Quia nonnulli, de sen-
65 tent. Excommunic. inter Communes.* Et de facto quando pro-
trahitur coronatio, Papa expedit etiam Bullas sub plum-
bo cum intitulatione Episcopi, & cum data Pontificatus,
etsi ante Coronationem, ut inter alios fecit Urbanus VIII.
qui cum fuerit electus *die* 6. *Aug.* 1623. & coronatus *die*
26. *Sept. ejusdem anni*, tres Bullas expedivit cum inti-
tulatione Episcopi, & data Pontificatus ante dictam
diem, 29. Septembris, ut patet in Bullario, & obser-
vat Cardin. Petra *tom.* 1. *Comment. ad Constitut. unic. Di-
vi Gelasii* 1. *n.* 9.
64 Papa postquam suæ electioni consensum præstitit,
aliud nomen sibi imponit adinstar Principis Apostolorum
Petri, qui antea Simon vocabatur; *Matth.* 16. *Beatus
es Simon Bar Jona &c. & ego dico tibi, tu es Petrus.* Ra-
67 tio autem hujus mutationis varia assignatur, sed verior
est ad ostendendam novam regenerationem, Quapropter
sicut in Baptismate imponitur nomen, ita ingressuris Re-
ligionem, cujus Professio, quasi alter Baptismus novo
nomine Novitium regenerat, idque a Summis Pontifici-
bus, uti novis hominibus, usurpatur non sine Mysterio
veteris hominis exuendi, Christumque prorsus induendi,
juxta illud Samuelis ad Saul, *Regum* 10. ibi: *Ecce unxit
te Dominus super hæreditatem suam in Principem ... Et mu-
taberis in virum alium.* Sic Card. Pallavic. *in Historia Con-
cilii Tridentini lingua Italica par.* 2. *lib.* 13. *c.* 1. *n.* 2. Card.
Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Constitut.* 1. *Cœlestini III. n.* 4. &
alii.
68 Quis autem fuerit primus, qui e Romanis Pontifici-
bus cœpit nomen mutare, non satis constat inter Histo-
riogr. Nam Platina Martinum sequutus, & post eum
Duard. *in Comment. lib.* 1. *c.* 4. *q.* 5. dicunt fuisse Sergium
Secundum, qui ante *Os porci* vocabatur, nomine videlicet
indigno Pontificia dignitate, & Majestate. Idem refe-
runt Petrus Messia *in Silva variar. lect. lib.* 1. *c.* 2. Ille-
scas *in historia Pontif. lib.* 4. *cap.* 33. *de Sergio II.* Meno-
chius *de arbitr. casu* 218. *a num.* 3. Gonzal. *ad Regul.* 8.
Cancell. gloss. 1. *num.* 44. & 45. Paulus Fulc. *littera P.
sign.* 2. *vers. Qui sua electione*, Thomas Actius *De ludo
Scacchorum q.* 12. *num.* 133. Boet. Epo *lib.* 1. *de Regalib. in
Ecclesiast. Benefic. num.* 212. & plures alii citati a Gene-
do *ad Sextum collect.* 13. *num.* 1. Sed hanc fabulam esse,
& Martinum Polonum primo eam tradidisse, scribit Vin-
centius Fuga *in Compendio Notitiæ Orbis sacri, & profani
fol.* 270. & ut falsam opinionem rejiciunt Camil. Borel.
de præstantia Regis Catholic. cap. 1. *n.* 16. Barbosa *loc. cit.
num.* 115. & alii dicentes, constare secundum Anastasium
Bibliothecarium prædictum Pontificem etiam ante Pon-
tificatum Sergium fuisse appellatum. Alii cum Azorio
Institut. moral. par. 2. *lib.* 5. *cap.* 42. *quæst.* 6. ad Adria-
num III. antea vocatum Agapetum hujus mutationis ini-
tium referunt. Alii autem, ut Vincentius Fuga *loc. cit.
fol.* 18. Graveson *loc. cit. tom.* 4. *fol.* 71. Baronius *ad an-
num* 959. dicunt; quod Joannes XII. primus nomen mu-
tavit, qui cum Octavianus vocaretur, in gratiam pa-
trui Joannis XI. Joannes vocari voluit hujus nominis XII.
Alii vero cum Cardin. Petra *tom.* 3. *Comment. ad Consti-
tut.* 1. Cœlestini III. dicunt Sergium IV. fuisse primum,
qui nomen mutaverit; cum enim vocaretur Petrus ob
reverentiam tanti Apostoli primi Christi Vicarii nomen
sibi commutavit in Sergium, ut constat ex Epita-
phio ejusdem, quod extat in Lateranensi Basilica, &
refert Cardinalis Pallavicinus Societatis Jesu *in Historia
Concilii Tridentini lingua italica part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11.
num. 2.
Non tenetur autem Papa nomen proprium mutare, 69
cum ad id nullum Jus obligatorium reperiatur, & constet
non solum antiquiores Pontifices hac nominis mutatione
usos non fuisse; sed etiam sæculo decimosexto Adrianum
VI. & Marcellum II. nomen proprium Baptismatis re-
tinuisse; Primum ad preces Cæsarei Oratoris propter ex-
cellentiam Pontificum ita nuncupatorum; Secundum ob
maximam dilectionem erga Martyrem Summum Pontifi-
cem dicti nominis, ut referunt Card. Pallavicin. & Card.
Petra *locis citatis.*
Papæ consecratio, seu intronizatio fieri consuevit per 70
Card. Episcopum Ostiensem, qui in eo actu Metropoli-
tani vice fungitur; *cap. In nomine Domini* 1. *dist.* 23.
Unde Pallio Archiepiscopali utitur, & ei Portuensis, &
Albanensis Cardinales Episcopi solent assistere. Et hodie
Cardinalium Decanus, idest primus inter Cardinales Epi-
scopos, quamvis non esset Episcopus Ostiensis, id munus
cum duobus aliis Senioribus subit. Barbosa *loc. cit. n.* 116. 71
& alii passim. Consecratio autem Papæ in Episcopum, si
non erat Episcopus, ac benedictio, & Coronatio ejusdem
sunt diversa. Consecratio enim, seu benedictio fit a Car-
dinali Episcopo Ostiensi, seu Decano, ut supra inter Mis-
sarum Solemnia ante Hymnum Angelicum, & postea ipse
Missarum Solemnia incipit, & perficit consecratus, quo
tempore potest etiam Ordines conferre, si velit; quod ab
Episcopo in die Consecrationis suæ fieri nequit, *cap. Quod
sicut* 28. §. *Super eo, de election.* Coronatio autem fit per
antiquiorem Diaconum Cardinalem. Barbosa *loc. cit. n.*
117. ut patet *ex Cæremoniali Romano tit.* 2. *de Ordinat. &
consecr. novi Pontificis.*
In die Coronationis Papæ, ut conditionis humanæ 72
memor sit, ante illum in summitate arundinis combu-
ritur stupa, & ab uno Cæremoniarum Magistro inte-
rim sic inclamatur: *Pater sancte, sic transit gloria mun-
di.* Barbosa *loc. cit. c.* 2. *num.* 23. & alii passim, & pa-
tet ex *Cæremoniali Romano tit.* 2. *de Ordinat. & Consecrat.
novi Pontificis.*
In Coronatione Papæ tertia Collecta canitur de S. P. 73
N. Francisco: Canitur enim prima de Spiritu Sancto,
ut illuminet, Secunda de B. V. Maria, ut prote-
gat, tertia de S. P. N. Francisco, ut sicut repara-
vit Ecclesiam, eandem sustentet. Ita Kazenberger *in
Supplement. Theol.* Sporer *in prærogativis Or. nostri Ser. nu-
mer.* 10.
Alia, Vide verb. *Cardinales art.* 5. *per tot.*

Articulus II.

Quo ad ea quæ concernunt Papæ dignitatem, auctoritatem, seu potestatem, & infallibilitatem.

Summarium.

1 *Papa tanta est Dignitatis, & celsitudinis, ut non sit sim-
plex homo, sed quasi Deus, & Dei Vicarius.*
2 *Papa adeo summa, & Suprema Dignitatis est, ut pro-
prie loquendo non sit in Dignitate constitutus, sed po-
tius in ipso culmine Dignitatum positus.*
3 *Papa idem est ac* Pater Patrum.
4 *Et hoc nomine uti potest solus Summus Pontifex.*

5 *Papa appellatur* Sanctissimus, *& quare?*
6 *Neque Sanctissimi appellari possunt Imperatores, & Reges*
7 *Merito solus Papa appellatur nomine* Sanctissimi, *& quare?*
8 *Papa præ excellentia suæ supremæ Dignitatis vocatur* Episcopus Episcoporum.
9 *Item appellatur* Ordinarius Ordinariorum.
10 *Item* Episcopus universalis Ecclesiæ.
11 *Item* Episcopus, seu Diœcesanus totius Orbis.
12 *Item* Divinus Monarcha, ac Imperator Supremus, & Rex Regum.
13 *Hinc Papa triplici corona coronatur tamquam Rex Cœli, Terræ, & Infernorum.*
14 *Immo Romani Pontificis excellentia, & potestas, nedum est circa Cœlestia, Terrestria, & Infernalia, sed etiam super Angelos, quorum ipse major est.*
15 *Ita ut, si foret possibile, quod Angeli errarent in Fide, vel contra Fidem sentirent, per Papam judicari, & excommunicari possent.*
16 *Papa tantæ est dignitatis, & potestatis, ut faciat unum, & idem Tribunal cum Christo.*
17 *Adeo ut quidquid facit Papa, ab ore Dei videatur procedere.*
18 *Deveniendo ad Papæ auctoritatem, Papa est quasi Deus in Terra unicus Christifidelium Princeps, Regum omnium Rex maximus, plenitudinem potestatis continens, cui Terreni simul, ac Cœlestis Imperii gubernacula ab Omnipotenti Deo credita sunt.*
19 *Congruunt ulterius quoad Papæ summam auctoritatem & potestatem textus Juris Cæsarei.*
20 *Non minus Summam Papæ auctoritatem, & potestatem Imperatorum;*
21 *Magis magisque Supremam Papæ auctoritatem, potestatemque extollunt plurimi Sacri Canones, & ibi Canonistæ communiter.*
22 *Egregium dictum S. Cyrilli Alexandrini de admirabili auctoritate, seu potestate Summi Pontificis.*
23 *Hinc jam communis opinio docet, quod Papa utriusque gladii habeat potestatem, spiritualem, scilicet, & temporalem confirmatur.*
24 *Quæ opinio auctoritate Sanctorum Patrum, Juris Canonici, & Civilis dispositione, & Apostolicis Constitutionibus latissime, confirmatur.*
25 *Adeo ut contrarium affirmantes videantur adhærere fere illi opinioni Hæreticorum reprobatæ per Bonifacium VIII.* in Extravagant. Unam Sanctam 1. de obedient.
26 *Unde Principes & Reges infideles possunt per sententiam Papæ privari in certis casibus Dominio, quod habent super Fideles.*
27 *Et inde Papa Provincias, quæ olim Christianorum erant, ab Infidelibus occupatas alicui ex Principibus Christianis eruendas concedit.*
28 *Immo Papa in casibus, quibus propter Hæresim Regis, videat periclitari Religionem illius Regni, Fidemque aliorum, nec aliter tanto damno succurri possit, tunc potest non solum a Rege Regnum, sed etiam ab ejus Successoribus in totum auferre, & Principi Christiano, suisque Successoribus, si illud debellaverit, concedere.*
29 *Afferuntur ad id varia exempla.*
30 *Papa tantæ est auctoritatis, & potestatis, ut possit quoque Leges Divinas modificare, declarare, vel interpretari,* ad n. 31.
32 *Papa id potest de solo etiam sine Generali Concilio, Est enim Papa supra Concilium Generale, & non e contra.*
33 *Quanto vero Papa major, & excellentior est omnibus, tanto humiliorem se reputat, & nominat, ac se vocat* Servum Servorum Dei.
34 *Papa quare se vocet* Servum Servorum Dei?
35 *Quis fuerit primus Pontifex, qui se* Servum Servorum Dei *nominaverit?*
36 *Papa potest cedere, & renunciare Papatui.*
37 *Talis renunciatio fieri debet apud Collegium Cardinalium.*
38 *Quantum ad Papæ infallibilitatem, potest Papa considerari dupliciter. Primo quo ad se, ut persona privata, privatusque Doctor. Secundo quo ad alios, ut persona publica, & Magister universalis Ecclesiæ, eam ex Cathedra docens, proponendo quid credendum, quidve agendum sit?*
39 *Loqui ex Cathedra quid sit?*
40 *Loqui ex Cathedra non arctatur præcise ad ea, quæ Papa proponit, ut a Deo revelata, & a nobis credenda Fide Theologica, sed insuper extenditur ad cætera, quæ proponit, seu tenenda, seu servanda.*
41 *Decreta quæ edit Papa ex Cathedra circa doctrinam Fidei, & morum, sunt infallibilia.*
42 *Affertur probatio primæ partis Conclusionis, scilicet, quod infallibilia sint decreta Papæ circa doctrinam Fidei.*
43 *Adducitur, & solvitur instantia.*
44 *Adducitur, & solvitur alia instantia,* ad n. 45.
46 *Affertur probatio secundæ partis conclusionis, scilicet quod infallibilia sint Decreta Papæ circa doctrinam morum.*
47 *Adducitur objectio contra Conclusionem.*
48 *Adducitur responsio, & solutio dictæ objectionis.*
49 *Papa errare non potest in Canonizatione Sanctorum.*
50 *Affertur probatio quod id sit de Fide.*
51 *Adducitur, & solvitur objectio.*
52 *Adducitur, & solvitur alia objectio.*
53 *Papa secundum multos licet errare non possit, & infallibilis sit in Beatificatione Beatorum infallibilitate morali, & infra Fidem, non tamen infallibilitate Fidei.*
54 *Affertur ratio hujus sententiæ.*
55 *Papa secundum multos alios est absolute infallibilis infallibilitate Fidei, non solum in Canonizatione, sed etiam in Beatificatione.*
56 *Affertur ratio istius sententiæ.*
57 *Adducitur responsio ad rationes prioris sententiæ.*
58 *Pontifex errare non potest in approbatione Religionum.*
59 *Affertur ratio.*
60 *Adducitur, & solvitur objectio.*
61 *Adducitur, & solvitur instantia.*
62 *Papa probabilius etiam ut persona privata non potest in hæresim incidere, & in Fide deficere.*
63 *Affertur ratio.*
64 *Ex Romanis Pontificibus nemo unquam repertus fuit, qui in hæresim, vel apostasiam fuerit prolapsus.*
65 *Adducitur, & solvitur objectio.*
66 *Adducitur, & solvitur alia objectio.*
67 *De Fide est Benedictum XIV. v. g. legitime electum, & talem ab Ecclesia acceptatum esse verum Papam.*
68 *Affertur probatio ex Concilio Constantiensi sub Martino V. & ex Constitutione Leonis X. damnantis hæresim Lutheri.*
69 *Affertur probatio ex ratione.*
70 *Adducitur, & solvitur objectio.*
71 *Adducitur, & solvitur alia objectio.*
72 *Primatus Ecclesiæ universalis, seu Papatus est annexus Romano Episcopatui de Jure Divino.*
73 *Affertur probatio ex Sacris Canonibus, & Conciliis.*
74 *Adducitur & solvitur objectio,* ad n. 75.
76 *Adducitur, & solvitur instantia.*
77 *Adducitur, & solvitur alia instantia concludendo quod Primatus Ecclesiæ nequeat a Romano Episcopatu ulla humana potestate separari,* ad n. 78.
79 *Quamvis aliqui Pontifices Avenione mansuerint, semper tamen Episcopatum Romanum tenuerunt, & Romani Pontifices fuerunt appellati.*
80 *Ubi Papa ibi Roma.*
81 *Papa etiamsi salutet Excommunicatum, aut ipsi scienter participet quovis modo, non idcirco censetur eum absolvere, nisi expresse se declaret id velle.*
82 *Subnectuntur Supplementa Auctoris,* ad n. 88.

PApa tantæ est Dignitatis, & celsitudinis, ut non sit simplex nemo, sed quasi Deus, & Vicarius Dei; *c. Ita Dominus 7. dist.* 19. ibi: „ Hunc enim in consortium „ individuæ unitatis assumptum id, quod ipse erat Do- „ minus, voluit nominari, dicendo, Tu es Petrus, & „ super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, *& ut* „ *ibi explicat Glossa*: ad quod ipse erat, scilicet Petra; „ voluit eum vocari Petrum „ & concordat textus *in cap. in novo 2. dist. 21. & cap. Fundamenta ejus 17. de election. in 6.* Annotat. *I. ad decis. 1. num. 2. part. 3. Rot. recent.* Unde Papa adeo Summæ, & Supremæ Dignitatis est, ut proprie loquendo non sit in Dignitate constitutus, sed potius in ipso culmine Dignitatum positus, ut observat Card. Zabarell. *in Clement. 2. in 5. notabil. de renunciat. & cit. Annotat. 2. ad Decis. 2. num. 2. part. 3. Rot. Recentior.* 1

Hinc Papa idem est, ac *Pater Patrum*, ut notat Gloss. 3
communiter recepta *in Proœmio Clement. verb. Papa*. Et hoc nomine uti potest solus Summus Pontifex, ut maxima ratione, teste Card. Petra *tom. 1. Comment. ad Constit. 1, Divi Leonis num. 8.* fuit statutum a Gregorio VII. *anno 1073. 6. Kalend. Maji in Synodo Romana*, quia vere solus ipse dici potest *Pater Patrum*, cum contineat Primatum omnium, omnibusque sit vere major, omniumque Maximus; *cap. Solitæ 6. de majorit. & obedient.* ibi: 4
„ Fecit Deus duo magna Luminaria in firmamento Cœ- „ li; Luminare majus, ut præesset diei, & Luminare „ minus, ut præesset nocti, utrumque magnum, sed al- „ terum majus. Ad firmamentum igitur Cœli, hoc est „ Universalis Ecclesiæ, fecit Deus duo magna lumina- „ ria, idest duas instituit Dignitates, quæ sunt Pontifica- „ lis auctoritas, & Regalis potestas, sed illa, quæ præest „ diebus, idest spiritualibus, major est; quæ vero car- „ nalibus, minor, ut quanta est inter Solem, & Lunam, „ tanta inter Pontifices, & Reges differentia cognosca- „ tur. “

Papa *Sanctissimus* appellatur: quia talis vere præsumi- 5
tur, *cap. Non nos 1. dist.* 40. ibi: Quis enim Sanctum du- „ bitet esse, quem apex tantæ Dignitatis attollit? In „ quo, si desint bona requisita per meritum, sufficiunt,

quæ

„ quæ a loci Prædecessore præstantur : aut enim claros
„ ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur, illustrat. “
6 Neque Sanctissimi appellari possunt Imperatores, & Re-
ges : quamvis enim in Legibus Civilibus videatur ali-
quando usurpatum ab Imperatoribus nomen *Sanctissimi*,
nunquam tamen illud *Sanctissimi*, ut observat Card. Petra
tom. 1. Commentar. ad Constit. 1. Divi Leonis Magni n. 9.
7 Et merito solus Papa appellatur nomine *Santissimi*, quia
solus ipse est Vicarius Christi, qui est fons, & origo,
atque plenitudo omnis Sanctitatis ; *cap. Inter corporalia 2.*
cap. Quanto 3. & cap. Licet 4. de translatione Episcopi cum
similibus.
8 Papa præ excellentia suæ supremæ Dignitatis vocatur
Episcop. Episcoporum. cap. Novatianus 6. caus. 7. quæst. 1.
cap. Loquitur 18. caus. 24 qu. 1. Item appellatur *Ordina-*
9 *rius Ordinariorum, cap. Cuncta per mundum 17. cap. per Prin-*
cipalem 21. caus. 9. qu. 3. Item *Episcopus Universalis Ec-*
10 *clesiæ*, prout definit Pelagius II. Constitut. incip. *Manife-*
11 *sto*. Item *Episcopus, seu Diœcesanus totius Orbis, cap. Ad*
honorem 4. de auctoritate, & usu Pallii, Glossa verb. *Pri-*
12 *vata in c. Felicis §. final. de pœnis in 6.* Item *Divinus Mo-*
narcha, ac Imperator Supremus, & Rex Regum, Annotat.
secunda partis ad decis. 2. Rota Recentior. num. 7. Hinc Pa-
13 pa triplici corona (a) coronatur tamquam Rex Cœli,
& Terræ, & Infernorum. *Annotat. 1. ad dec. 2. part. 3.*
14 *Rota recentior. §. 45. numer. 61.* Immo Romani [P]ontificis
excellentia, & potestas, nedum est circa Cœlestia, Ter-
restria, & Infernalia; sed etiam super Angelos, quorum
ipse major est. *Cit. Annotat. 1. ad decis. 2. part. 3. Rot.*
Rom. recent. §. 5. numer. 24. Ita ut si foret possibile, quod
15 Angeli errarent in Fide, vel contra Fidem sentirent,
per Papam judicari, & excommunicari possent, *cit. An-*
notat. 1. ad dec. 2. Rota Romana recent. §. 5. n. 24.
16 Tantæ enim est Dignitatis, & potestatis, ut faciat
unum, & idem Tribunal cum Christo, ut per textum *in*
cap. Quanto 3. de translatione Episcopi tenent passim Do-
ctores adducti *in cit. Annot. 1. n. 68. ad decis. 2. part. 3. Ro-*
ta recens. Adeo ut quicquid facit Papa, ab ore Dei videa-
17 tur procedere, ut post plurimos Doctores, ratiocinatur
Rota *in Foro sempronien. & Eugubina, seu Nullius. Em-*
phyteusis 16. Junii 1636. coram Coccino §. Hinc inferendo
vers. Ita ut, quod fit a Papa, ab ore Dei videtur proceda-
re, cit. Annot. 1. ad dec. 2. §. 5. num. 31. part. 3. Rota
recent.
18 Deveniendo igitur ad Papæ auctoritatem; Papa est
quasi Deus in Terra, unicus Christifidelium Princeps,
Regum omnium Rex maximus, plenitudinem potesta-
tis continens, cui Terreni simul, ac Cœlestis Imperii
Gubernacula ab Omnipotenti Deo credita sunt, prout
clare habetur *in cap. Omnes 1. dist. 22.* ibi : „ Qui (*sci-*
„ *licet Christus*) æternæ vitæ Clavigero Terreni simul,
„ & Cœlestis Imperii Jura commisit, & in Extravagant.
„ Joannis XXII. cap Si Fratrum unic. Ne Sede vacan-
„ te, aliquid innovetur. Et in alia celebri Extravagant.
„ Bonifacii VIII. cap. Unam Sanctam Catholicam, de
„ majoritat. & obed. inter Communes.
19 Congruunt ulterius quoad Papæ summam auctoritatem,
& potestatem textus Juris Cæsarei, nempe *in l. Reddentes ho-*
norem, Cod. de Summa Trinitate. & Fide Catholica, l. Be-
ne a Zenone, cod. De quadriennii præscriptione, l. Omnes
dies, cod. de Feriis, & Authent. de Monachis §. Si vero re-
linquens Authentic. de Ecclesiasticis titul. §. 1. collation. 9.
cum similibus.
20 Non minus Summam Papæ auctoritatem, & potesta-
tem extollunt Rescripta, & dogmata variorum aliorum
Imperatorum, nempe Valentiniani, Othonis, Caroli Ma-
gni, Constantini &c. quæ ex eorum Constitutionibus re-
fert Gratianus *in cap. In memoriam 3. dist. 19.* ibi : *Per*
Legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum sua
sancta Legatione dignetur decorare &c. & in ejus Summa-
rio expresse dicitur: *Tolerandum est jugum, quod a Sancta*
Sede imponitur, licet intollerabile videatur, cap. Valentinianus
3. dist. 63. ibi; *Nos, qui gubernamus Imperium, Pontifici-*
bus sincere capita nostra submittimus; cap. Tibi Domino
Joanni Papa 33. ead. dist. 63. ibi ; *Sanctam Romanam Ec-*
clesiam, & Te Rectorem ipsius exaltabo; cap. Constantinus
14. dist. 96. ibi : *Ut sicut Beatus Petrus in terris Vicarius*
Filii Dei fuit constitutus, ita & Pontifices ejus Successores in
terris Principatus potestatem amplius, quam terrena Imperialis
nostra serenitatis mansuetudo habere videtur.
21 Magis, magisque supremam Papæ auctoritatem, pote-

statemque extollunt plurimi Sacri Canones, & ibi Canonistæ communiter, & signanter *in cap. Cleros 1. cap. In novo 2. & cap. Quamvis universa 3. dist. 21. cap. Non nos 1. & cap. Si papa 6. dist. 40. cap. Si inimicus 1. dist. 94. cap. In scripturis 8. cap. Quis dubitet 9. cap. Duo sunt 10. & cap. Si Imperator 11. dist. 96. cap. Auctoritatem 2. cap. Alius 3. cap. Nos Sanctorum 4. cap. Juratos 5. caus. 14. q. 6. cap. Si quis suadente 29. caus. 17. q. 4. cap. Venerabilem 34. de election. cap. Solitæ 6. de majorit. & obed. cap. Quanto 3. & cap. Licet in tantum 4. de translation. Episcop. cap. Cum ex eo 14. de pœnit. & remission. cap. Novit. 13. de Judiciis; cap. per venerabilem 13. Qui filii sint legitimi, cap. Significasti 4. & cap. Licet 6. de electione, c. Licet 2. de Foro competent. cap. Fundamenta 17. de election. in 6. cap. Ad Apostolica Dignitatis 2. de sentent. & re judicata in 6. cap. Periculoso unic. de statu Regular. in 6. Clementin. Dudum 1. de judiciis Clementin. Romani Principes unic. de jurejurando*, cum aliis infinitis similibus.

Unde hanc mirabilem auctoritatem, seu potestatem Summi Pontificis reflectendo S. Cyrillus Alexandrinus *in Libro Thesaurorum* admirabundus sic altissime de eo loquitur: *Filius Dei, quemadmodum ipse a Patre accepit Ecclesiæ, & gentium sceptrum, & potestatem super omnem Principatum, & super omne quodcumque est, ut ei genua cuncta curventur, ita camdem amplissimam potestatem Petro, & ejus Successoribus plenissime commisit.* 22

Hinc jam communis docet opinio, quod Papa utriusque gladii habeat potestatem, spiritualem scilicet, & temporalem, quam Jurisdictionem, & potestatem Christus ipse commisit Petro, & ejus Successoribus. *Matth. cap. 16. num. 19.* dicens: *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis.* Ubi notant Doctores, quod non dixit *Clavem*, sed *Claves*, per hoc comprehendens temporalem, ac spiritualem potestatem; *Annotat. ad decis. 2. partis tertia Rota re-* 23
cent. §. 2. num. 6. Quæ opinio auctoritate Sanctorum Pa- 24
trum, Juris Canonici, & Civilis dispositione, ac Apostolicis Constitutionibus latissime confirmatur. *cit. Annot. & §. 2. num. 1. & seq.* Adeout contrarium affirmantes videantur adhærere fere illi opinioni Hæreticorum repro- 25
batæ per Bonifacium VIII. *in Extravaganti Unam Sanctam 1. de majoritate & obedient. cit. Annotat. 4. numer. 6. & seq.* Et concordant *Extravagant. Joannis XXII. cap Si Fratrum unic. Ne Sede vacante aliquid innovetur*, & Constitut. Gregorii IX. incip. *Cum juxta testimonium veritatis*, cum aliis similibus.

Unde Principes, & Reges Infideles possunt per senten- 26
tiam Papæ privari in certis casibus Dominio, quod habent super Fideles, ut si Terras Christianorum vi occupaverint, vel subditos Fideles a Fide avertere satagant, & hujusmodi, ut satis aperte demonstrant Card. Bellarmin. *In Apolog. contra Regem Angliæ cap. 3.* Suarez *in defensione Fidei Catholic. contra eumdem Regem Angliæ lib. 3. cap. 23.* Barbosa *in cap. Si Papa 6. dist. 40. & in cap. Venerabilem, de elect. & electi potestate, & in Clement. unic. de Jurejurando*, Gonzalez *in cap. Venerabilem, de election.* Card. Petra *tom. 1. Commentar. ad constitut. unic. Gregorii VII. a num. 33. & seq.* & alii passim.

Et inde Papa provincias, quæ olim Christianorum 27
erant, ab Infidelibus occupatas alicui ex Principibus Christianis emendas concedit, ut inquit Bartolus *in l. Liber homo, ff. de verbor. obligat. & in l. final. ff. de actionib. empti, & in l. Is, qui apud hostes*, ubi Jason *ff. de Legatis 1.* Bald. *in l. 1. Cod. de emancip. filior. & in l. 1. Cod. De Paganis*, Barbosa in *Collectan. Juris Canonic. in cap. Vergentis, de Hæreticis*, & plurimi alii dicentes, Regem effectum Hæreticum posse per Papam amoveri a Regno, & ad eum spectare Jus eligendi, si ejus filii, & propinquiores sint quoque Hæretici. *Annotat. ad decision. 2. part. 3. Rota recentior §. 30. n. 5.*

Immo Papa in casibus, quibus propter Hæresim Regis 28
videat periclitari Religionem illius Regni, Fidemque aliorum, nec aliter tanto damno succurri possit, tunc potest non solum a Rege Regnum, sed etiam ab ejus Successoribus in totum auferre, & Principi Christiano, suisque Successoribus, si illud debellaverit, concedere. Molina *in tract. de primogenit. Hispaniar. lib. 4. tit. 11. n. 37. vers. Ex qua causa potest Regnum Romanus Pontifex Regi Hæretico, & ejus Successoribus auferre*: Jacob. Menoch. *in Consil. 808. num. 75. vers. Jure potest Summus Pon-*

(a) Nota. De triplici Papæ corona Nicolaus Alemannus de Lateranensibus parietinis *cap. 13. pag. 48. tom. 8. part. 4. Thesauri Antiquit. & Historiarum Italiæ*, ita scribit: *Tiaram triplicis ornamenti ex Pontificibus primus gestavit ante annos non amplius ducentos quinquaginta Urbanus V. duplicis vero Bonifacius VIII. Nam Superiorum Pontificum tiaras in vetustis imaginibus ac monumentis unius ornamenti, & Romæ cernimus, & Sugerius describit: Capiti ejus* (Innocentii IV.) *phrygium ornamentum Imperiale instar galeæ circulo aureo concinnatum imponunt.* Circa ea, quæ de triplici Papæ regno, deque potestate in Sanctos Angelos, quorum ipse sit major, Auctor noster recenset, consulendi sunt Theologi; Quæ enim ex Jurisconsultis ipse refert, Eruditis Theologis suspecta, & quandoque etiam ridicula habentur. Capiti enim, ac visibili Ecclesiæ Principi, non alii sane quam visibiles subditi, Fideles scilicet homines designari videntur; atque in hos tantum solvendi, ligandique potestatem exercet, eos scilicet regendo, absolvendo, vel per censuras ligando dum vivunt, & per Indulgentias juvando vita functos.

Pontifex privare Regno non solum Regem &c. lib. 9. cit. Annotat ad decis. 2. part. 3. Rota recentior. §. 30 num. 5.
Et de hoc exemplum habetur *in Joanne Rege Navarræ*,
qui a Julio II. Pontifice damnatus fuit ob crimen Schis-
matis; unde eum, ac Successores Regno privavit, om-
niaque ejus bona publicavit, & primo occupantibus am-
ple concessit, donavitque in persona Regum Hispana-
rum Catholicorum tunc viventium, eorumque Succes-
sorum. Alvarez *in specul. Roman. Pontif. cap.* 16. Ferdi-
nand. Vasquez *de de Successsion. part. 2. lib* 1. *numer.* 155.
Annotat. *ad decis.* 2. *part.* 3. *Rota recentior.* §. 45. *n.* 56.
29 Unde nil mirum, si Romano Pontifici, tamquam Vi-
cario ejus, cujus est terra, & plenitudo ejus, Orbis
terrarum, & universi, qui habitant in eo &c. non so-
lum spirituali, sed etiam gladio materiali evaginato, at-
tributa sit, justa suadente caussa, plenissima auctoritas,
atque potestas transferrendi Imperia, sceptra frangendi,
Coronas auferendi. Qua plenitudinis potestate, non se-
mel, sed sæpius Romani Pontifices usi sunt toties, quo-
ties opus fuit, accingendo gladium suum super femur
suum potentissime, ut satis superque palam est, atque
de hoc amplissimum testimonium faciunt tam Theologi,
quam Juris Pontificii, ac Cæsarei Professores, atque in-
numeri inculpatæ Fidei Historici, tam profani, quam
Sacri, tam Græci, quam Latini, ut videre est *in Anno-
tat. ad decis. 2. partis 3. Rota recentior. §. 45. num.* 53. *&
seq. & num.* 57. ubi ad id referunt multa exempla, &
signanter de Gregorio Papa II. qui a celsitudine Imperia-
li deposuit Leonem II. Cæsarem; De Gregorio Papa VII.
qui deposuit Henricum IV. Imperatorem; de Alexandro
Papa III. qui deposuit Fridericum I. Imperatorem; de
Innocentio Papa II. qui deposuit Othonem Cæsarem de
Innocentio Papa IV. qui deposuit Fridericum II. Impe-
ratorem; de Clemente Papa VI qui deposuit Ludovicum
Bavarum. Et insuper possent adduci exempla diverso-
rum Regum, aliorumque Supremorum Principum, quæ
brevitatis gratia omittuntur, cum sint nota, & videri
possint in caterva Doctorum adducta *in cit. Annotat. ad
decis. 2. part. 3. Rota recentior. §. 45. num.* 53. Vide ad id
Jura supra adducta *n.* 21. Card. Bellarm. *tom.* 1. *controv.
de translation. Imperii Romani per tot. & de potest. Summi
Pontificis in temporalibus per tot.* Card. Petram *tom.* 1. *Com-
mentar. ad Constitut. unic. Gregorii VII. & tom.* 2. *Comment.
ad Constitut.* 4. *&* 6. *Innocentii III. & ad Constitut.* 1. *Ho-
norii III sect.* 2. *& tom.* 3. *Comment. ad Constitut.* 7. *Ale-
xandri IV.*
30 Papa tantæ est auctoritatis & potestatis, ut possit
quoque Leges Divinas modificare, declarare, vel inter-
pretari; *Annotat. ad decis. 2. part. 3. Rota recentior. §.* 4.
numer. 24. *& seq.* ubi plures adducuntur, refertque Sur-
dus *decis. Mantuan.* 30. *num.* 27. *vers. Hinc dicimus, quod
Papa potest contra Legem Divinam aliquando venire limitan-
do, declarando &c.* & clarissime id asserit Petrus de An-
char. *in Consil.* 373. *num.* 3 *vers. Papa Jus Divinum po-
test modificare, cum ejus Potestas non sit ex homine, sed ex
Deo, & in terris Dei vices fungitur cum amplissima potestate
oves suas ligandi, & solvendi*, & *sub num.* 7. subjungit,
*quod ipse Deus Dominus, & Redemptor dicitur facere, quod
facit ejus Vicarius; Dummodo non faciat contra Fidem.* Co-
varr. *lib.* 1. *variar. resol. cap.* 17. *numer.* 8. §. *Henricus
tandem vers. Summi Præsulis dispensatione*, & post Abbat.
& Felinum hanc esse communem opinionem testatur
Scacc. *in tract. de judiciis lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 382. *vers.
Papa potest interpretari, & ex caussa limitare Jus Divinum*,
ut tradunt communiter omnes; *cit. Annotat. ad dec.* 2.
part. 3. *Rota recentior.* §. 4 *numer.* 24. Et quoad hoc, vi
31 de etiam verb. *Dispensatio num.* 20. Et quod Papa ipse
solus possit Jus Divinum declarare, & certitudinaliter in-
terpretari, meminit Rota *in Gerunden. Spoliorum* 21. *Maji*
1638. *coram clara mem. Merlino §. caussa semper præsumitur
in gestis, vers. Papa quippe est supra omne Jus positivum; im-*
32 *mo declarat ex Epicheja ipsum Jus Divinum*; cit. Annotat.
ad decis. 2. *part.* 3. *Rota recent.* §. 4. *num.* 25. Papa enim
hoc potest etiam sine Concilio Generali; cum Concilium
Generale non sit supra Papam, sed Papa sit supra Gene-
rale Concilium, ut abunde probatum est verb. *Concilium
art.* 1. *a num.* 76. *ad* 86. Vide *ibi*.
33 Quanto vero Papa major, & excelsior est omnibus,
tanto humiliorem se reputat, & nominat, ac se vocat
Servum Servorum Dei, ut patet *in cap. Relatum* 27. *in fine
de sentent. excomm.* & Glossa *verb. Servus, in proem. Sexti
Decret.* Flamin. Paris. *de resignat. Benefic. lib.* 8. *quæst.* 7.
num. 101. ubi subdit, quod Papa de stylo ita se *Servum
Servorum Dei* appellat, ut si appareat Bulla sine hujusmo-
di inscriptione, de falso sit suspecta tamquam contra sty-
34 lum. Ideo autem Papa se vocat *Servum Servorum Dei*, ne
ex tali, tantaque Dignitate, & auctoritate in superbiam
incidat, præ oculis semper habendo illud salubre Domi-
nicum præceptum: *Qui major est vestrum, fiat sicuti Mi-
nister*, Matth. 20. Luc. 22. Marc. 10. *cap. Nullus Primas
7. claus. 9. quæst.* 3. vere sic imitans Jesum Christum,
qui non venit ministrari, sed ministrare, & cum esset
coæqualis Patri Omnipotenti, & omnia Verbo, idest per
ipsum fecerit, *Joann.* 1. nihilominus pro nostra, om-
niumque redemptione formam Servi accepit. *Ad Philip-
pens.* 2. *Annotat.* 2. *ad decis.* 2. *part* 3. *Rota recent ior. nu.*
10. Barbosa *lib.* 1. *Juris Ecclesiastic. univers. cap.* 2. *n.* 29.
& alii passim.
Primum Pontificem, qui se *Servum Servorum Dei* 35
nominavit, fuisse S. Gregorium Magnum referunt
Additio ad Gloss. verb. Servus, in proem. Sexti Decret.
Card. Petra *tom.* 1. *Comment. ad Constitut. unic. Joannis XV.
num.* 3. Alvar. Pelagius *de planctu Eccles. lib.* 2. *cap.* 13.
vers. Iste Gregorius. Andr. Gammar. *in Extravagant. Julii
II. de Simoniaca Papæ elect. in verb. Julius num.* 10. Diony-
sius Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect. cap.*
17. *num.* 72. Ast vero prior omnium fuit S. Damasus Pa-
pa, ut constat ex Epistola ejusdem ad Stephanum Ar-
chiepiscopum, quæ invenitur inter opera S. Clementis
Papæ, & egomet ipse pluries legi, & *tom.* 1. *Concil. in
actis S. Damasi Papæ fol.* 329. cujus vestigia postmodum
sequutus fuit S. Gregorius Magnus in omnibus suis Epi-
stolis, ut refert Azorius *Institut. moral. part.* 2. *lib.* 5.
cap. 3. *vers. Gregorius Magnus*, Barbosa *loc. cit num.* 30.
Sanctus enim Damasus multo tempore præcessit Sanctum
Gregorium Magnum, cum Sanctus Damasus fuerit tri-
gesimus nonus Pontifex Maximus a S. Petro, & fuerit
ordinatus Papa die prima Mensis Octobris anni trecente-
simi sexti, & Sanctus Gregorius Magnus fuerit sexagesi-
mus sextus, & fuerit consecratus Pontifex Maximus die
tertia Mensis Septembris anni quingentesimi nonagesimi
juxta Tabulam Chronologicam eruditissimi Patris Grave-
son *tom.* 3. *part.* 1. *Histor. Ecclesiastic.*
Papa potest cedere, & renunciare Papatui abdicando 36
a se dictam Supremam, & omnium maximam potestatem
Jurisdictionis per modum voluntatis sufficienter expres-
sum, textu expresso *in cap. Quoniam* 1. *de renunciatione* 37
in 6. Et talis renunciatio fieri debet apud Collegium
Cardinalium, cum ad ipsum duntaxat spectet Papæ Suc-
cessoris electio, ut fuit ostensum *articulo præcedenti nume-
ro* 21. Et de facto Sanctus Cœlestinus V. apud dictum
Sacrum Collegium fecit sui papatus renunciationem, ut
patet ex forma dictæ renunciationis, quam tradit Carillus
in suis Annal. Chron. lib. 4. *anno* 1294. *fol.* 373. & Bar-
bosa *loc. cit. num.* 213. his verbis: *Ego Cœlestinus Papa V.
motus ex legitimis caussis, idest caussa humilitatis, & me-
lioris vitæ, & conscientiæ illæsæ, & debilitate Corporis, de-
fectu scientiæ, & malignitate populi, & infirmitate Personæ,
& ut præteritæ consolationis vitæ possim reparare quietem,
sponte, ac libere cedo Papatui, & expresse renuncio loco, &
Dignitati, oneri, & honori, dans plenam, & liberam facul-
tatem ex nunc Sacro Cœtui Cardinalium eligendi, & provi-
dendi duntaxat Canonice Universali Ecclesiæ de Pastore.*
Quantum ad Papæ infallibilitatem, advertendum est, 38
quod Papa potest considerari dupliciter. Primo quoad se,
& ut persona privata, privatusque Doctor. Secundo quo
ad alios, ut persona publica, & Magister universalis Ec-
clesiæ eam ex Cathedra docens proponendo quid creden- 39
dum, quidve agendum sit. Loqui autem Papam ex Ca-
thedra nihil aliud est, quam ipsum esse a Deo constitu-
tum Magistrum Universalis Ecclesiæ, & hujus Regulam
visibilem, indeque auctoritate suprema sui Pontificatus
judicare, & definire de dubiis Fidei, & doctrina mo-
rum, ac factis dogmaticis, & sic Ecclesiam docere quid
credere, vel agere debeat. *Est in re Communis.* Hinc lo- 40
qui ex Cathedra non arctatur præcise ad ea, quæ Papa
proponit ut a Deo revelata, & a nobis credenda Fide
Theologica, uti quando aliquam doctrinam damnat ut
Hæreticam, vel definit esse de Fide; sed insuper exten-
ditur ad cetera, quæ proponit seu tenenda, seu servan-
da, uti quando aliquam Doctrinam proscribit ut teme-
rariam, scandalosam, & hujusmodi, seu declarat aliquem
contractum, aut factum esse illicitum, & hujusmodi.
His breviter notatis concluditur, quod Decreta, quæ 41
edit Papa ex Cathedra circa doctrinam Fidei, & morum
sunt infallibilia. *Est de Fide.*
Probatur prima pars conclusionis, scilicet quod infalli- 42
bilia sint Decreta Papæ circa doctrinam Fidei; Christus
enim promisit, & dedit Papæ in persona Petri suam as-
sistentiam, ne in definiendis rebus Fidei erraret, ut pa-
tet ex illo *Lucæ* 22. *numer.* 2. ibi: *Simon, Simon ecce Sa-
tanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; Ego autem
rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando con-
versus confirma Fratres tuos.* Nec valet dicere, quod hic 43
textus debeat intelligi de tota Ecclesia, & quod Domi-
nus oraverit pro Petro, quatenus totius Ecclesiæ figu-
ram gerebat. Non valet, inquam, quia hæc interpreta-
tio, seu expositio omnino falsa est, cum ibi Dominus
unam tantum personam designaverit dicens bis: *Simon, Si-
mon*, & addens pluries pronomen secundæ personæ, *pro
te, Fides tua, & tu, fratres tuos*, quæ verba clare indi-
cant fuisse a Christo Domino impetratum aliquid specia-
le Petro; Si enim de tota Ecclesia fuisset loquutus,
multo rectius dixisset *Rogavi pro vobis*, quam *Rogavi pro
te*; Tum quia Deus pro illo rogat, cui dicit, *Et tu ali-
quando conversus confirma fratres tuos*. Hæc enim verba
nequeunt toti Ecclesiæ convenire, quia ipsa non habet,
unde convertatur, cum numquam defecerit, nec unquam
sit defectura juxta infallibilem Christi promissionem *Matth.*
17. *num.* 18, ibi: *Portæ inferi non prævalebunt adversus
eam.*

eam. Nec Ecclesia habet fratres, quos debeat, & possit confirmare, cum omnes Fideles sint ejus Filii.

Nec etiam valet dicere, quod auctoritas illa pertineat præcise ad personam solius Petri, non vero ad ejus Successores Romanos Pontifices. Non valet, inquam, quia Petro mortuo, debuit Jure Divino, seu ex Christi institutione alius pro regimine Ecclesiæ succedere, alias Christi promissiones quibus promisit Ecclesiam suam usque ad finem Mundi duraturam, *Matth. 28. num. 20. Et ecce Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. Joan. 14. n. 16. Et Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum*, essent prorsus inutiles, & sine effectu: Nam quomodo Ecclesia esset usque ad mundi finem duratura, si mortuo Petro, alius non esset caput visibile Ecclesiæ, qui eam in externo regimine gubernaret; Tum quia dum Christus *Joan. 21. n. 17.* dixit Petro: *Pasce oves meas*, & *Matth. 16. num. 17.* dixit eidem: *Et tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cælis*, ordinarium, & perpetuum Pastoris Officium constituit. Hinc optime sciens Petrum brevi duraturum, Petri nomine ejus etiam Successores intellexit, in quibus perpetua esset ordinaria cura, & potestas gubernandi & pascendi suas oves, modo per Officium Pastoris, quod ex maxima parte consistit in pabulo veræ Doctrinæ spiritualis exhibendo, modo per aliam metaphoram ligandi, & solvendi, seu clavium, tollendo scilicet impedimenta, quæ clauderent ingressum Regni Cœlorum.

45 Propter quod Patres, & Concilia verba illa: *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris &c. Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos: Pasce oves meas*, declararunt esse intelligenda, nedum de Petro, sed etiam de omnibus ejus Successoribus Romanis Pontificibus; Sic enim declararunt Leo I. relatus *in cap. Ita Dominus 7. dist. 19* Innocentius III. relatus *in cap. Majores 3. de Baptismo*, & varii alii antiquiores Pontifices, & Patres, quos refert Card. Bellarmin. *tom. 1. Contr. de Romano Pontifice lib. 4. cap 3.* Ita etiam declararunt Concilia Generalia, & signanter Chalcedonense *act. 1. 2. & 16.* Lateranense IV. *Can. 5.* & aliis brevitatis gratia omissis, clarissime Concilium Florentinum *in Litteris unionis*, ibi: *Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Universum Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere & ipsi in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi Universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.*

46 Probatur secunda pars conclusionis, scilicet quod infallibilia sint Decreta Papæ circa Doctrinam morum. *Est de Fide*, quod Ecclesia sit Sancta, ut in Symbolo Apostolorum vocatur: ergo & de Fide est, quod Papa docens ex Cathedra errare non possit in tradenda Doctrina morum, adeoque Decreta ab ipso ex Cathedra edita circa morum Doctrinam sunt infallibilia. Si enim posset errare, approbando Doctrinam falsam, & malam pro vera, & bona, & reprobando veram, & bonam pro falsa, & mala, jam Ecclesia non esset Sancta, quia Ecclesia dicitur Sancta potissimum ob Sanctam suam professionem, quia nimirum Legem, & professionem Sanctam profitetur, quæ nihil docet falsum, nihil præcipit malum; Tum quia si Papa posset errare circa Doctrinam morum, docendo falsa pro veris, & approbando mala pro bonis, Ecclesia necessario erraret circa Fidem, quia contra Fidem Catholicam docentem omnem virtutem esse bonam, omne vitium esse malum, teneretur credere virtutem esse malum, & vitium esse bonum, utpote sic sibi propositum a suo Magistro, cui tamquam vivæ Regulæ Fidei tenetur obtemperare; Ecclesiam autem errare circa Fidem est impossibile, cum sit *columna, & firmamentum veritatis 1. ad Timoth. 3.* cui assistit Spiritus Sanctus, ne erret, doceatque ei omnem veritatem, *Joann. 16.* ibi: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

47 Objiciuntur contra nostram conclusionem varii Summi Pontifices, qui prætenduntur errasse, & Decreta contra Fidem, & bonos mores ex Cathedra edidisse. Sanctus enim Petrus *ad Galatas 2.* erravit cogendo Gentiles judaizare; Liberius subscripsit formulæ Fidei Arianæ, & condemnationi D. Athanasii veræ Fidei defensoris; Zephyrinus Montani Hæresim approbavit. Vigilius damnavit doctrinam de duabus naturis in Christo; Stephanus VI. & Sergius III. irritaverunt acta Formosi, quæ tamen postea cassatis circa hoc Stephani, & Sergii Decretis, approbavit Joannes IX. Honorius primus admisit cum Monothelitis unicam in Christo voluntatem; Gregorius III. *in cap. Quod proposuisti 32. q. 7.* erravit definiendo, quod si mulier propter infirmitatem non possit debitum reddere, possit vir aliam ducere; Nicolaus primus *in cap. A quodam Judæo, de consecrat. dist. 4.* falso definivit validum esse Baptismum in nomine Christi collatum; Gelasius *in c. Comperimus: de consecrat. dist. 2.* falso dicit non posse citra Sacrilegium sumi unam speciem Eucharistiæ sine alia.

Respondetur tamen, quod nullus ex adductis Pontifi- 48
cibus erravit in Decretis editis ex Cathedra circa Doctrinam Fidei, & morum (a). Non erravit S. Petrus proponendo Ecclesiæ falsum dogma, sed solum erravit facto, quatenus abstinendo coram Judæis a conversatione Gentilium conversorum indirecte eos inducebat ad judaizandum. Sic Liberius non approbavit definitive Hæresim Arianam, sed solum metu tormentorum subscripsit condemnationi Athanasii, & communicavit cum Episcopis Arianis. Unde solum peccavit contra confessionem Fidei, inciditque solum in Hæresim externam, sicuti ex metu mortis thurificavit Idola Marcellinus, & Christum negavit Petrus, qui ideo Fidei confessionem externam non sustinuerunt; sed non ideo amiserunt Fidem internam, quam in corde vere servaverunt, ut colligitur ex verbis Christi *Luc. 22. num. 31.* ad Petrum; *Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua.* Hinc Liberius Epistol. ad Ursacium anathematizat Arianos. Unde quamvis Petrus, Marcellinus, & Liberius peccaverint, nihil tamen per hoc ex Cathedra decreverunt contra doctrinam Fidei, & morum. Zephyrinus Montani Hæresim nullatenus approbavit, sed misit solum Litteras pacis ad ejus Sectatores, putans Doctrinam Montani non esse Fidei Romanæ contrariam, quas tamen revocavit statim ac a Praxæa, & aliis fuit edoctus de Montani erroribus. Vigilius, quando damnavit Doctrinam Catholicam de duabus naturis in Christo, non erat verus Pontifex, sed intrusus in Pontificatum ope Theodoræ Imperatricis Hæreticæ, vivente adhuc Liberio vero Pontifice, quando vero, mortuo Liberio, fuit verus & legitimus Pontifex, ipsam Imperatricem cum aliis Hæreticis excommunicavit, & Doctrinam Catholicam usque ad mortem in exilio propugnavit. Stephanus VI. & Sergius III. errarunt solum in quæstione facti: putantes enim Formosum non fuisse legitimum Pontificem, ejus acta annullarunt, quæ restituit Joannes IX. ubi deprehendit fuisse legitimum. Honorius primus in Christo unam voluntatem esse rescripsit, non intellexit cum Monothelitis esse solum Divinam, sed non esse duas humanas contrarias, & pugnantes; sicuti sunt in nobis post peccatum, in quibus *caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem*, volens Honorius per id ostendere, quod a Christo non fuerit assumpta natura vitiata, & Adami labe corrupta, sed incorrupta, & integra, quæ vacua erat concupiscentiæ morbis, & motibus spiritui, ac rationi contrariis, & sic omnia, quæ in ejus carne erant, subjicerentur perfecte, & sine ulla rebellione spiritui. Gregorius III. *loco citato* intelligendus est de impotentia perpetua Matrimonium dirimente. Nicolaus primus docuit quidem in eo textu Baptismum in nomine Christi collatum esse validum, sed addidit statim *Sicut conferebatur tempore Apostolorum*. Etenim Actorum 8. dicitur: *In nomine Christi baptizabantur viri, ac mulieres*. Cum autem tempore Apostolorum Baptismus conferretur, vel in nomine Christi ob specialem dispensationem, ut redderetur venerabile nomen illud tunc temporis exosum, ut docet D. Thomas, vel potius, ut alii putant, quia in forma Baptismi etiam nomen Christi exprimebatur dicendo: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii Jesu Christi, & Spiritus Sancti*. Idcirco recte Nicolaus primus ad Bulgaros respondit validum esse Baptismum hoc pacto a Judæo collatum. Gelasius, *loco citato* loquitur de Sacerdote sacrificante, cui non licet unam tantum Eucharistiæ speciem sumere. Hinc universim, si quando Pontifices errarunt; vel errarunt ut Doctores privati, vel in quæstionibus facti, non habentibus connexionem cum quæstionibus Juris ad Fidem, vel mores spectantibus, ut passim Controversistæ dogmatici ostendunt. Et sic solvuntur omnes objectiones, quæ possunt, & solent adduci de variis Pontificibus qui prætenduntur errasse.

Papa errare non potest in Canonizatione Sanctorum. *Est* 49
de fide. Ita Lauræa *de Fide dispu. 7. art 3. §. 1.* Leyman *Synops. de Eccles. milit. discept. 6. sect. 1.* ubi plures allegat; Diana *Coordin. tom. 9. tract. 3. resol. 15.* Castrop. *part 1. tract. 4 disput. 1. punct. 5. §. 5. num. 2.* Joannes de Neapoli *in quodlibet. 11.* relatus a S. Antonino *in 3. part. tit. 12. § 2.* & a Panorm. *lib. 2. decretal in cap. Venerabili 25. num. 29. & seq.* Valentia *2. 2. disput. 1. qu. 1. part. 7. art. 6. § 4. vers. Itaque*, Marchetti *in opere dogmat. Controvers. 7. cap. 5. n. 3.* Felix Potestas *tom. 2. part.*

(a) Nota. Circa responsionem ab Auctore allatam consule Natalem Alexandrum cum annotationibus P. Mansi, Clar. P. nunc Emin. Cardinalem Orsi de Romano Pontifice, Emin. Gotti, Antonium Morphi, aliosque Theologos, qui longe melius illos Romanos Pontifices ab objectis criminibus, & erroribus vindicant, ac ne quidem in externam hæresim incidisse demonstrant. Vide etiam Clar. Earfol. in vind. Honorii.

part. 2. *cap.* 7. *num* 307. Henno *tom.* 1. *tract. de virtutibus disp.* 2. *q.* 2. *art.* 6. *conclus.* 2. Viva *in quæst. Prodroma ad propositiones damnatas num.* 11. ubi dicit esse communiorem cum S. Bonaventura, Bellarmino, Amico Valentia, & aliis, Bord. *resol.* 113. *num.* 15. Verricelli *tract.* 8. *qu.* 24. *&* 25. & plurimi alii, & signanter Luca Castellinus *de certitudine Gloriæ Sanctorum cap.* 3. *punct.* 48. *& c.* 4. *punct.* 3. 4. *& seq.* Rodericus ad Arriaga *in disputationibus Theologicis in* 2. 2. *Divi Thomæ tract. de Fide disp.* 9. *sect.* 5. *numer.* 27. Adamus Tannerus *Theolog. Scholast. tom.* 3 *disp.* 1. *de Fide q. dub.* 7 Alosius Turrianus *in disputationibus in* 2. 2. *Divi Thomæ disp.* 16. *dub.* 3. Alphonsus a Castro *de justa Hæreticorum punitione tom.* 2. *c.* 6. Ricciolus in libro cui titulus: *Immunitas ab errore tam speculativo, quam practico Definitionum Sanctæ Sedis Apostolicæ*, & alii relati ab Eminentissimo Cardinal. Prospero de Lambertinis, in præclarissimo suo Opere *de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione tom.* 1. *cap.* 45. ubi doctissime, & eruditissime more suo adductis hinc inde pro, & contra Auctoribus, & rationibus, tandem concludit, quod contrarium sentientes, licet non sint formaliter hæretici, ex quo id nondum sit ab Apostolica Sede expresse definitum, tamen sunt temerarii, impii, scandalosi, in Sanctos injuriosi, faventes Hæreticis, sapientes Hæresim, assertores erroneæ propositionis, & gravissimis pœnis obnoxii. Vide ibi ipsum, ubi plurima egregie adducit ad rem merito legenda, addiscenda, & observanda.

50 Probatur igitur, quod sit de Fide Papam errare non posse in Canonizatione Sanctorum; Hæc enim propositio: „ Romanus Pontifex in Canonizatione Sanctorum errare „ non potest *sequitur ex duplici præmissa de Fide, scilicet*; „ Romanus Pontifex docens Ecclesiam in iis, quæ spectant „ ad materiam Fidei, & doctrinam morum errare non „ potest; sed Canonizatio Sanctorum spectat ad materiam „ Fidei, „ ergo est de Fide, quod Papa errare non possit in Canonizatione Sanctorum. Major constat, tum ex dictis *supra a n.* 42. *ad* 48. tum ex Evangelio Joann. *cap.* 14. ubi dicitur: „ Ego rogabo Patrem; & alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum „ spiritum veritatis, & cap. 16. *ubi dicitur:* Cum autem „ venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem, & Matth. cap. 18. *ubi habetur*. Ubi sunt „ duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in „ medio eorum, *Unde Apostolus* 1. ad Timoth. 3. *ait:* Ecclesia Dei vivi Columna, & firmamentum veritatis." Firmitas autem Ecclesiæ, & securitas eam non erraturam est fundata in firmitate Capitis, & securitate non erraturum Magistrum, & *Matth.* 16. ibi: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*; Minor etiam clare patet, quia Canonizatio Sanctorum est actus externæ Confessionis Fidei contentæ in articulo de Communione Sanctorum. Papa enim in Canonizatione definit, Sanctum, quem canonizat, esse vere in gloria, & in consortio aliorum Sanctorum, & decernit sic firmiter ab omnibus tenendum, ut patet in Bullis Canonizationum, & signanter in Bulla Leonis X. incipient. *Excelsus*, ubi in Canonizatione S. Francisci de Paula sic habet: *Decernimus, & definimus, esse receptum in gloria*, & in Bulla Sixti IV. incip. *Superna*, ubi in Canonizatione S. Bonaventuræ sic loquitur: *Hunc Sanctum esse fideliter, firmiterque teneri debere decernimus*, & consimiliter in aliis aliarum Canonizationum Bullis, quas omnes adducere nimis operosum esset. Unde S. Thomas *quodlibet* 9 *q.* 7. *art.* 16. *in corpore quæstion.* dicit: *Honor quem Sanctis exhibemus, est professio quædam Fidei, qua Sanctorum gloriam credimus*, & S. Bonaventura *in Opusculo contra Guilelmum* ait: *Ad infidelitatem spectat de Sancti Canonizati gloria dubitare*.

51 Nec valet objicere, quod judicium Papæ in Canonizatione est humanum, cum innitatur testimoniis humanis, adeoque est fallibile. Non valet, inquam, quia licet judicium Papæ sit humanum *dispositive*, est tamen Divinum *directive*, roboratum nimirum assistentia Spiritus Sancti, qua ita regitur ut definitione errare non possit; Quamvis enim Papa utatur testimoniis hominum in se fallacibus, illis tamen utitur solum dispositive, ut maturo procedens consilio, & examine se disponat ad recipiendam motionem Spiritus Sancti, sine qua numquam devenit ad Canonizationem; Hinc Spiritus Sancti motio, directio & assistentia est unica causa, ut dubitari non possit de judicio Pontificis, ac etiam ut falsa hominum testimonia rejiciat, & vera admittat.

52 Nec etiam valet objicere illud satis vulgatum quod Divo Augustino tribuitur: *Multa corpora Sanctorum venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in Inferno*. Non valet, inquam, quia ultraquam dictum illud non reperitur in veris operibus S. Augustini, ut observarunt Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *de Sanctorum Canonizatione*, Viva *loc. cit. numer.* 11. Matthæucc. *loc. cit. num.* 19. Felix Potestas *loc. citat n* 323. & plurimi alii; Dato adhuc quod esset Divi Augustini, seu alterius S. Doctoris, nihil probaret contra nostram conclusionem, quia dictum illud est intelligendum de Hæresiarchis, & falsis Martyribus, qui apud multos nomen Sancti obtinent, & superbissimis sepulcris honorantur; cum tamen eorum animæ torquentur in inferno. Sic Donatistæ suos Martyres honorabant, quos carpit S. Augustinus *serm.* 325. *de Natal.* 20. *Martyrum*. Sic Hussitæ ut Martyrem colunt suum Hæresiarcham Hussium; Sic Lutherani ut Sanctum venerantur suum Hæresiarcham Lutherum, & sic de aliis. Non autem est intelligendum de veris Sanctis a Papa canonizatis, & Ecclesiæ propositis, de quibus canit Regius Psaltes: *Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Gaudent in cælis animæ Sanctorum &c.* Sic Doctores citati, & alii passim.

An autem etiam sit de Fide, quod Papa nequeat errare, & sit infallibilis in Beatificatione Beatorum, variant Doctores. Multi enim licet concedant Papam errare non posse, & infallibilem esse in Beatificatione Beatorum infallibilitate morali, & infra Fidem, id tamen negant infallibilitate Fidei. Unde tenent, quod qui negaret Beatificatum a Papa esse in gloria, non esset Hæreticus formalis, sed ejus propositio esset Hæreticus formalis, sed ejus propositio esset temeraria, scandalosa, impia, sapiens Hæresim, & hujusmodi. Sic Valentia *t.* 3. *disp.* 1. *qu.* 1. *punct.* 7. §. 40. Tannerus 2. 2. *t.* 1. *disp.* 17. *dub.* 6. Henno *l. c. concl.* 2. Arrigia cum Viva *loc. cit. num.* 11. & alii quos sequitur Diana *Coordinat. t.* 9. *tract.* 3. *resol.* 18. *num.* 6. & alii. 53

Et ratio illorum est, quia Beatificatio non est ultimum judicium Papæ seu Ecclesiæ, quia post illud antequam ad canonizationem deveniatur, fit novum examen, quod non fieret, & injuriosum Fidei esset, si de Fide esset Papam non posse errare in Beatificatione: nam quod est de Fide certum, ulteriori examine, & certitudine non eget, cum sit infallibilis veritatis. Tum quia Pontifices in Bullis Beatificationis uti solent solum verbis *concedimus, indulgemus, impartimur*, ut talis Beatus appellari, & de eo Sacrum, & Officium in tali loco, & a talibus personis fieri possit. In Bullis vero Canonizationis utuntur verbis explicitis *declaramus, definimus, decernimus, & mandamus* talem Sanctum ab omnibus venerandum esse, & uti talem ubique, & ab omnibus firmiter tenendum esse. Unde, dicunt ipsi, de Fide est, quod Papa non possit errare in Canonizatione, & non est de Fide, quod non possit errare in Beatificatione. 54

Multi autem alii absolute tenent, quod de Fide est, quod Papa non possit errare, non solum in Canonizatione, sed etiam in Beatificatione. Sic Leyman *loc. cit. num.* 436. Verricelli *in q. q. Moral. tract.* 8. *q.* 55. *numer.* 3. Castropalao *t.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 5. §. *n.* 4. Matthæucc. *loc. cit. num.* 42. Felix Potestas *loc. cit. num.* 309. Bordon *loc. cit.* & alii plures. 55

Ratio illorum ultra quam quod eadem potest deservire pro Beatificatione, quæ supra *num.* 50. adducta est pro Canonizatione; insuper est, quia Papa etiam ad Beatificationem nunquam devenit, nisi prius implorata divina ope, & habita motione, illustratione, directione, & assistentia Spiritus Sancti, ex qua certo judicat, & deducit eum infallibiliter esse in gloria, sicque implicite declarat, ac definit, dum eum beatificat, & ut Beatum Ecclesiæ, ac Fidelium cultui, & venerationi proponit, ergo de Fide quoque est non posse Papam errare in Beatificatione; tota Ecclesia posset errare in iis, quæ pertinent ad cultum, & venerationem; quia Papa beatificans aliquem, eum toti Ecclesiæ venerandum implicite proponit; Quamvis enim Divinum Officium, & Sacrum Deo offerre in ejus honorem non concedatur omnibus, omnibus tamen in Ecclesia licet se illius precibus etiam publice commendare, eumque Beatum vocare, & pro tali reputare, colere, & venerari. Quod omnimode repugnaret Ecclesiæ Sanctitati, & infallibilitati, si non esset de Fide Beatum infallibiliter esse in gloria, cum sic tota Ecclesia posset errare venerando, & colendo hominem sibi propositum, ut vere Beatum, qui posset forsan esse damnatus in Inferno. 56

Ad rationes autem prioris sententiæ respondent negando, quod Beatificatio non sit ultimum, & completum judicium, quod vir Dei sit in gloria, immo per Beatificationem ut talis toti Ecclesiæ proponitur, & ideo ubique a Fidelibus Beatus certo absque formidine in gloria creditur, & ad gratias impetrandas invocatur, quamvis uni soli provinciæ, aut Regno, vel Religioni, Officio, ac Missa colendus permittatur. Nec obstat, quod pro Canonizatione novum fiat examen, quia tale novum examen non fit de virtutibus viri Dei, neque de miraculis in vita, aut ante Beatificationem patratis, quibus probata fuit Sanctitas vitæ, & infallibilis existentia Servi Dei in gloria; sed fit solum novum examen de continuatione miraculorum post Beatificationem a Deo ad intercessionem Beati patratorum, ut inde publico cultu Officii, & Missæ in tota Ecclesia colendus decernatur. Nec etiam efficit, quod Pontifices in Bullis Beatificationis uti soleant solum verbis *Concedimus, indulgemus, impartimur*. In Bullis vero Canonizationis utantur verbis explicitis *Declaramus, definimus, decernimus, & mandamus*, quia ut recte dicit Trullench. *in decalog. tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 3. Pontifices per Canonizationem, & Beatificationem declarant Servum Dei esse in gloria; per Canonizationem qui- 57

qui-

quidem in forma explicite definitiva, & pronunciativa; per Beatificationem vero in forma indultiva, & implicite definitiva.

58 Pontifex errare non potest in approbatione Religionum. Sella *Scrutin. Doctrin. cap.* 2. *art.* 13. *n.* 38. Diana Coordinat. *tom.* 9. *tract.* 5. *resol.* 23. Viva *l. c. nu.* 12. Leytam *Synops. de Eccl. Milit. discept.* 6. *sect.* 3. Matthæucc. *l. c. Controv.* 7. *Cap.* 5. *n.* 3. Barbosa *l.* 1. *Juris Eccl. univ. Cap.* 2. *n.* 46. Valentia 2. 2. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 41. Azorius *Inst. moral. p.* 2. *lib.* 5. *Cap.* 7. *q.* 2. Bellarminus, Bannes, & alii passim contra Canum. Et ratio est, quia approbatio Religionum spectat ad materiam
59 morum, cum sic decernatur Institutum talis Religionis esse Sanctum, salutare, honestum, & medium aptum ad assequendam Evangelicam perfectionem, cujus falsitas officeret puritati, Doctrinæ, & Sanctitati Ecclesiæ. Cum autem Pontifex errare non possit in Decretis morum, consequenter neque errare poterit in Religionum approbatione.

60 Neque valet objicere, quod nullibi reperitur fuisse Religiones a Deo revelatas, adeoque Papam posse errare in earum approbatione, cum solum circa revelata sit infallibilis. Non valet, inquam, quia esto Religiones non sint revelatæ quantum ad existentiam, earum tamen honestas, & Sanctitas revelata est in hoc principio: *Ecclesia est Sancta, Ecclesia in suo Capite habet infallibilem potestatem* circa necessaria, & utilia saluti Fidelium; Unde sequitur omnino; *Religio hæc est a Pontifice approbata*, ergo *est Sancta, honesta, & utilis ad salutem*, cum Pontifex ex officio sui Pastoratus nequeat proponere Ecclesiæ, nisi bonum, honestum & sanctum, alias Portæ inferi prævalerent adversus eam.

61 Nec valet instare, quod Religiones sunt contingentes, cum possint supprimi, & de facto plures fuerint suppressæ, adeoque non posse cadere sub revelatione, quod sint bonæ, honestæ, & sanctæ, alias Pontifices suppressores errassent. Non valet, inquam, quia licet Religiones sint contingentes quoad existentiam, non tamen quoad honestatem, & Sanctitatem. Nec per hoc, quod possint supprimi, & de facto fuerint aliquæ suppressæ, valet inferre quod in se fuerint, vel evaserint inhonestæ, & malæ, adeoque vel Pontifices suppressores erraverint, aut Pontifices approbatores Ecclesiam deceperint, approbando aliquod Institutum, de se malum, & inhonestum, quia causa suppressionis fuit pravitas, & malitia earumdem Professorum, ex quorum relaxatione cessabant Religiones illæ esse utiles Ecclesiæ; Unde suppressio non tangit Sanctitatem Religionum suppressarum, nec officit infallibilitati Pontificum Prædecessorum, qui eas approbarunt, sed tangit solum abusus, corruptelas, & relaxationes sine spe emendationis in ipsas a suis Professoribus introductas, propter quas, vel alias extrinsecas circumstantias pro statu præsenti minus utiles, & convenientes Ecclesiæ apparebant, quemadmodum in dies videmus Leges ipsas positivas a Prædecessoribus latas revocari a suis respective Successoribus, tam Principibus Laicis, quam Pontificibus, seu Præsulibus Ecclesiasticis, non quia malæ per se, & sui natura censeantur, sed quia per accidens, & ob extrinsecas circumstantias, aliasque rationabiles causas pro statu præsenti, vel minus necessariæ, aut inutiles, seu minus idoneæ ad bonum publicum reputantur.

62 Papa probabilius etiam ut persona privata non potest in Heresim incidere, & in Fide deficere. Ita Albertus Pighius *lib.* 4. *de Eccles. Hierarch. Cap.* 8. Gravina *tom.* 4. *p.* 2. *disp.* 1. *art.* 1. *in Appendice ad finem*, Tirinus *tom.* 2. *Comment. in Scripturam Controv.* 6. *num.* 18. Fragosus *de Republ. tom.* 2. *l.* 1. *disp.* 1. §. 2. *n.* 32. Joannes Wiggers 2. 2. *Divi Thomæ de Pontific. lib.* 4. *Cap.* 6. Jadercin. *Introduct. ad Lect. disp.* 2. *art.* 8. Suarez *tom.* 1. *de Fide disp.* 10. *sect.* 6. *num.* 11. Bellarm. *de Pontifice lib.* 4. *cap.* 6. Matthæuc. *Controv.* 6. *Cap.* 1. *n.* 3. *& seqq.* aliique plures, & hanc sententiam valde probabilem censet etiam Barbosa *l.* 1. *Juris Eccles. univers. Cap.* 2. *n.* 51. & probabiliter tenent plurimi alii contra Turrecrematam, Canum, Cajetanum, Sotum, Bannez, Valentiam, Castropalaum, Turrianum, & plurimos alios, quos referunt Barbosa *l. c. nu.* 47. Pegna *Comment.* 74. *in q.* 25. 3. *part. director. Inquisitor.* Fagnan. *in Cap. Significasti n.* 68. *de elect.* Diana Coordinat. *t.* 9. *tr.* 5. *resol.* 12. & alii.

Probatur autem nostra Conclusio ex verbis a Christo dictis Divo Petro *Lucæ* 22. ibi: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*, quæ verba non personaliter ad solum Petrum, sed ad omnes Successores in ejus Cathedra pertinere ostendimus *supra a n.* 44. Unde cum constet Petrum sic a Deo fuisse confirmatum, ut ejus Fides etiam personalis minime posset deficere, ut clare denotant illæ particulæ *pro te & tua*, quas expendimus *supra nu.* 43. idem dicendum est etiam de aliis Romanis Pontificibus ejus Successoribus. Ideo enim tale privilegium est illis impetratum, ut fratres suos in Fide confirment; Sed quomodo confirmabunt, si sint ipsimet vel Hæretici, vel Infideles? An in aliis eam Fidem stabilient, quam ipsimet animo execrantur, & impugnant? Tum quia cum Pontifex sit viva Regula, quam omnes Fideles sequi, & præ oculis semper habere debent, oportet muniri singulari aliquo privilegio, quo ab errore in iis, quæ sunt Fidei non solum Sedes ipsa, sed etiam illius persona præservetur, alias si & ipsum Papam in Hæresim labi, & a Fide deficere admittamus, quid aliud sperari poterit, nisi quod cæcus ipse nos cæcos simul in foveam trahat? juxta illud *Matth.* 15. *num.* 14. ibi: „ Cæcus autem si cæ„ co ducatum præstet, ambo in foveam cadunt, & Lu„ cæ 6. n. 39. ibi: Numquid potest cæcus cæcum duce„ re? non ne ambo in foveam cadunt; & cap. Cum sit „ ars artium 14. de ætate, & qualitate, ibi: Quia si cæ„ cus cæcum ducit, ambo in foveam dilabuntur ". 63

Hinc hæc de Romana Ecclesia præ omnibus aliis prædicatur excellentia, & prærogativa singularis, quod omnes aliæ principaliores, & antiquiores Ecclesiæ, non solum Hæreticos, sed etiam Hæresiarchas habuerunt Episcopos; Antiochena videlicet Paulum Samosatenum; Alexandrina Dioscorum; Constantinopolitana Dioscorum (a), & Macedonium, & sic de reliquis, ut prosequitur Mendoza *in q.* 4. *Scholast.* §. 4. *arg.* 7. Ecclesia vero Romana numquam. Ex tot enim Romanis Pontificibus, quamvis aliquibus subinde moribus, utcumque dyscolis, nemo unquam repertus fuit, qui in Hæresim, vel Apostasiam fuerit prolapsus, ut fuse demonstrant Bellarminus *de Pontifice lib.* 4. *cap.* 8. *& seq.* Lauræa *de Fide disp.* 8. *art.* 5. *usque ad* §. 11. Albertus Pighius *de Eccles. Hierarch. lib.* 4. *cap.* 7. Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. cap.* 2. *a n.* 52. Matthæucc. *loc. cit. Controv.* 6. *cap.* 4. *& Controv.* 7. *c.* 1. & fatentur omnes alii, teste Fagnan. *in Cap. Significasti* 4. *de electione n.* 69. Et expresse id testatur Agatho Papa in Epistol. ad Constantinum Imperatorem, quæ lecta est *in VI. Synodo act.* 4. & postea *act.* 8. ab omnibus approbata. *Hæc est*, inquit „ veræ Fidei „ Regula, quam, & in prosperis, & in adversis vivaciter „ tenuit Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei gra„ tiam a tramite Apostolicæ traditionis numquam errasse „ probatur, nec hæreticis novitatibus unquam depravata „ succubuit, quia dictum est Petro: Simon, Simon ecce „ Satanas expetivit vos, ut cribaret sicut triticum; Ego „ autem rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, & tu „ aliquando conversus confirma fratres tuos: Hic Domi„ nus Fidem Petri non defuturam promisit, & confirma„ re eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos Pon„ tifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecis„ se semper cunctis est agnitum "; Vide etiam dicta *supra n.* 48. 64

Nec valet objicere, quod si omnis Papa, ut S. Petrus, neque ut persona privata posset in Hæresim incidere, & a Fide deficere, hoc esset de Fide, & consequenter essent Hæretici contrariam sententiam tenentes, quod non est dicendum, cum illam teneant clarissimi Doctores, tum Canonistæ, tum Theologi, ut patet ex adductis *supra n.* 62. & notat Fagnan. *c. c. Significasti* 4. *de elect. n.* 68. Non valet, inquam, quia etiamsi dicatur id esse de Fide, ut volunt aliqui, inter quos Matthæucc. *l. c. Controv.* 7. *c.* 1. *n.* 6. utpote revelatum saltem implicite, (b) & vir- 65

(a) Scilicet Nestorium; Dioscorus enim non fuit Patriarcha Constantinopolitanus.

(b) Nota. Dum Auctor noster ait, Papam ne quidem ut personam privatam incidere in hæresim posse, atque id *esse de fide*, non ita intelligendum est, ut Ferraris exponit, ut contrariam opinionem tuentes hæretici habendi sint, si pertinaciam non exuant. Nam hæc quæstio Scholastica est, nondum Ecclesiæ judicio definita, ac salva fide cuique opinari fas est, non solum de fide non esse Romanum Pontificem quatenus personam privatam non posse in hæresim incidere, quod verum omnino est, sed etiam errare posse. Item dum Theologi cum Auctore nostro ajunt, de fide esse Romanum Pontificem in Canonizatione Sanctorum errare non posse, ac de fide esse hunc numero Romanum Pontificem esse legitimum Petri Successorem, non ita intelligi debent, ut id veluti fidei dogma amplectendum cuilibet sit; cum enim Ecclesiæ sententia id definitum non sit, pro fidei dogmate proponi non potest; Sed intelligi hoc sensu debet, quod privati Doctores ex principiis revelatis deducere contendant, id adeo certum esse, ut ad fidem pertineat. At aliis, salvo dogmate, contrarium opinari licet, uti revera opinantur Ludovicus Antonius Muratorius in opere suo de Ingeniorum moderatione, atque alii, qui contendunt, inerrantiæ privilegium Ecclesiæ concessum ad fidei dogmata constabilienda, versari circa ea, quæ sunt a Deo revelata, non vero circa res humanas. Quamobrem cum Romanus Pontifex ferendo judicium in Canonizatione Sanctorum nitatur testimonio homi-

& virtualiter in illa propositione, *Ego rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua*, adhuc tamen contrarium sententes non essent Hæretici, quia propriam opinionem non sustinent cum pertinacia, ut requiritur ad Hæresim; sed parati sunt parere Ecclesiæ definitioni.

66 Nec etiam valet dicere, quod Sacri Canones supponunt Papam ut personam privatam posse a Fide deficere, ut de facto supponitur in Canone, *Si Papa 6. dist.* 40. ubi statuitur Papam a nemine propter quodcumque crimen posse judicari: *Nisi deprehendatur a Fide devius*, adeoque Papa quoad se & ut persona privata potest Hæresim incidere, & a Fide deficere. Non valet, inquam, quia textus ille non est alicujus Pontificis, aut Concilii Generalis, sed cujusdam Bonifacii Martyris Episcopi Moguntini, qui potuit illius esse opinionis, uti fuerunt, & sunt plures alii, & ideo nobis utpote privati Doctoris vim non facit, cum nostra sententia majoribus sit fulsulta auctoritatibus, & rationibus, adeout si non sit de Fide, est tamen certa certitudine infallibili infra Fidem.

67 De Fide est Benedictum XIV. v. g. legitime electum, & ut talem ab Ecclesia acceptatum esse verum Papam. *Est communis inter Catholicos.*

68 Probatur primo ex Concilio Constantiensi *sess. ult.* ubi Martinus V. Const. incip. *Inter cunctos* decernit, ut ab iis, qui de Hæresi ad Fidem revertuntur, petatur inter alias *Utrum credant, quod Papa Canonice electus, qui pro tempore fuerit ejus nomine proprio expresso sit Successor B. Petri habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei?* adeoque supponit esse articulum Fidei, cum Hæresim abjurantes nonnisi de Fidei veritatibus interrogentur. Tum quia est Hæresis Lutheri, quod Papa non sit Vicarius Christi, cujus error 25. a Leone X. cum aliis proscriptus fuit Const. incip. *Exurge*, ibi: „ Romanus Pontifex Petri Successor non est Christi Vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in B. Petro constitutus.

69 Probatur secundo. Illa conclusio est de Fide, cujus duæ præmissæ sunt de Fide; sed hæc conclusio: *Benedictus XIV. est verus Papa* sequitur ex duabus præmissis de Fide, ergo est de Fide. Major est certissima; Probatur Minor, quia hæ duæ præmissæ (ex quibus sequitur dicta conclusio) *omnis in Papam legitime electus, & ut talis ab Ecclesia acceptatus est verus Papa; sed Benedictus XIV. est talis*, sunt de Fide; & quidem de Majori nulli Catholici dubitant, alias non esset de Fide legitimum Petri Successorem esse verum Papam. Minor quoque est certa, quia eo ipso, quod Ecclesia ipsum recipit, legitime electum, revelat Deus ipsius electionem esse legitimam, cum promiserit Christus numquam Ecclesiam suam erraturam in materia Fidei, ut patet ex Evangelicis textibus adductis supra *a n.* 42. *ad* 44. erraret autem in tali Fidei materia, si non staret conclusio; Quandoquidem Ecclesia agnoscet electum, ut legitimum Papam, ipsum agnoscat, ut Fidei Regulam infallibilem, quæ tunc esset fallibilis, adeoque &c. Tum quia definivit Benedict. XIV. esse verum Papam, ergo &c.

70 Nec valet objicere, quod non est de Fide, quod Benedictus XIV. sit valide baptizatus, & Canonice electus, cum id non sit revelatum, ergo neque de Fide est, quod sit verus Papa. Non valet, inquam, quia licet non sit revelatum explicite, est tamen revelatum implicite per pacificam Ecclesiæ universalis acceptationem, eo enim ipso, quo Deus revelet esse legitimum Papam, etiam implicite revelat habere omnia ad Papatum necessario requisita.

71 Nec etiam valet objicere, quod licet sit de Fide, Christum esse in Eucharistia, non est tamen de Fide esse in hac numero Hostia, adeoque licet sit de Fide, verum Petri Successorem esse Papam, non est tamen de Fide hunc numero hominem esse Papam. Non valet, inquam, quia negatur consequentia & paritas, & disparitas est, quia non est certum quod hæc numero Hostia sit valide consecrata. Secus autem est de acceptatione Papæ, cum revelatum sit, hunc hominem esse Papam eo ipso, quo per Ecclesiam indefectibilem agnoscitur, & recipitur ut talis.

72 Primatus Ecclesiæ universalis, seu Papatus est annexus Romano Episcopatui de Jure Divino. Sic tenet Abbas *in cap. Per venerabilem* 13. *Qui filii sint legitimi*; Joannes Andreas *in cap. Fundamenta, de election. in* 6. ubi Ancharanus *n.* 12. Card. Tuschus *Practic. concl. Juris tom.* 3. *conclus.* 3. *n.* 19.; *& tom.* 7. *lit. R. conclus.* 362. Bellarmin. *tom.* 1. *de Romano Pontifice lib.* 2. *a princip.* S. Antonin. *p.* 3. *tit.* 23. *cap.* 5. §. 7. Caietan. *tom.* 1. *Opusc. tract.* 3. *de Pontif. Inst. cap.* 13. Canus *lib.* 6. *de locis Theolog. cap.* 4. Turrecremata *de potest. Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *cum seq.* Jacob. *de Concil. lib.* 8. *art.* 6. *&* 7. Alvar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 32. Valentia *de Fide disput.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 37. Guarnieri *de Cap. Militant. Eccles. discept.* 5. *sect. n.* 409. Baronius *in addit. ad Martyrologium Romanum die Januarii pag.* 1030. Tirinus *tom.* 2. *Comment. in Scripturam in Summar. Controvers. Controv.* 6. *nu.* 11. Leyran. *Synops. de Eccles. Militant. discept.* 5. *sect.* 4. *n.* 409. cum pluribus ibi relatis, Azorius *Instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 11. *quæst.* 2. Cordub. *in quæst. lib.* 4. *quæst.* 2. *proposit.* 8. Alphons. Mendoza *in quæst. Quodlibet q.* 4. *Scholast. per tot.* Matthæuc. *loc. cit. Controv.* 6. *cap.* 2. *n.* 2. Barbosa *de Offic.*, *& potest. Episcop. p.* 1. *tit.* 3. *cap.* 2. *n.* 12., *& lib.* 1. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 1. *nu.* 31. & alii passim.

Probatur nostra Conclusio ex Sacris Canonibus, & Conciliis. S. enim Pelagius Papa *in cap. Quamvis* 3. *dist.* 21. omnibus Orthodoxis scribens sic expresse habet: „ Quamvis universæ per Orbem Catholicæ Ecclesiæ unus thalamus Christi sint; Sancta tamen Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis Synodis constitutis, ceteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri primatum obtinuit. *Nicolaus II.* in c. Omnes 1. dist. 22. *Mediolanensis scribit*: Qui Romanæ Ecclesiæ privilegium ab ipso Summo omnium Ecclesiarum Capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in Hæresim labitur. *S. Anacletus Papa* in cap. Sacrosancta 2. distinct. 22. *sic præcise habet*: Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super universas Ecclesias, ac totum populi gregem assecuta est. *S. Marcellus Papa* in cap. Rogamus 15. caus. 24. quæst. 1. *Episcopis per Provinciam Antiochiæ constitutis scribit*: Ejus enim (*Petri*) Sedes primitus apud vos fuit, quæ postea jubente Domino, Romam translata est, cui, adminiculante gratia Divina, hodierna præsidemus die. *Innocentius III* in cap. Per venerabilem 13. Qui filii sint legitimi, *sic habet*: Locus enim, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur; Cum enim Petrus, Urbem fugiens exivisset, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, revocare, interrogatus ab eo, Domine quo vadis? respondit, venio Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reversus. *Bonifacius VIII.* in capit. Unam Sanctam 1. de majoritat., & obedient. inter Communes *sic præcise definivit*: Unam Sanctam Ecclesiam Catholicam, & ipsam Apostolicam, urgente Fide credere cogimur, & tenere; Nosque hanc firmiter credimus, & simpliciter confitemur, extra quam nec salus est, nec remissio peccatorum, *& ibi est sermo de sola Ecclesia Romana Catholica, ut expressis verbis* ibidem in §. final. *declaratur*, ibi: Porro subesse Romano Pontifici omnem humanam Creaturam declaramus, dicimus, definimus, & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis. *Concilium Constantiense damnavit sequentem errorem VViclessi in ordine* 41. Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias. *Concilium Florentinum sub Eugenio IV. in Litteris unionis sic expresse definivit*: Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Universum Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorum existere, & ipsi B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi Universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse." Quæ omnia clarissime ostendunt, Primatum Ecclesiæ universalis esse annexum Episcopatus Romano ex institutione, & dispositione Christi, & sic de Jure Divino. 73

Nec valet objicere, quod Primatus Ecclesiæ ex prima sui a Christo facta institutione fuit personalis, hoc est, annexus, & connexus personæ Petri. *Matth.* 16. 74

Tu es

---

hominum, qui de hominis Sanctitate, deque patratis in istius confirmationem miraculis testantur; cumque judicium de legitimo Pontifice ferendum pendeat ab ipsius baptismate, rata ordinatione, atque legitima electione, quæ res non pertinere Canonizationem Sanctorum, nec Fidei dogma esse hunc Romanum Pontificem esse legitimum Successorem S. Petri, licet de his certi simus certitudine morali, ac non nisi per summam temeritatem revocare ea in dubium valeamus. Accedit etiam, quod dum nos propugnamus, de Fide esse Romanum Pontificem esse infallibilem, non ita sententiam nostram sustinere debemus, ut Gallos Theologos ajentes, infallibilia non esse decreta Romanorum Pontificum, nisi accesserit consensus majoris partis Episcoporum, hæreticos declaremus; hæretici enim non sunt, nisi homines, qui proposito ab Ecclesia dogmati pertinaciter obsistunt. Ecclesia vero Gallos Theologos hac usque non damnavit, eorumdemque opinionem tolerat.

Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Et tibi dabo Claves Regni Cælorum &c. Et Joan. 21. Pasce oves meas, non vero affixus particulari loco, vel determinato Episcopatui. Nam Christus Petrum constituit generalem totius Ecclesiæ primum Episcopum, supremumque Pastorem, adeoque quod primatus Ecclesiæ sit Romano Episcopatui potius annexus, quam Viennensi, Parisiensi, Toletano, Mediolanensi, Neapolitano, vel Taurinensi non est ex Christi institutione, sed quia Petrus Romæ sedem fixit, vel a Nicæna Synodo fuit sic ei annexus, & consequenter non ei annexus de Jure Divino.

75 Non valet, inquam, quia licet primatus Ecclesiæ ex prima Christi institutione fuerit personalis, idest annexus personæ Petri, non tamen ut Petrus erat persona privata, sed ut publica, ipsi nimirum collatus, & in ipso omnibus ejus legitimis Successoribus, & ex tunc fuit jussu Christi etiam localis, seu certo loco, Romanæ Urbi nimirum affixus, non statim pro illo tunc, sed pro tempore subsequenti Petro a Christo, ut supra dictum est, significato; adeoque non ex voluntate Petri, sed ex voluntate, & jussu Christi fuit primatus Ecclesiæ annexus Episcopatui Romano; Et tanto minus dici potest, quod primatus Ecclesiæ fuerit unitus Romano Episcopatui a Concilio Nicæno *Can.* 6. ut falso volunt Græci Schismatici, quia Sextus Canon Concilii Nicæni sic expresse habet: *Ecclesia Romana semper habuit primatum*, ut notat Bail. *summ. Concil. tom.* 1. *in Concilio Chalcedonensi ad Can.* 27. Gabalutius *Notit. Ecclesiast. ad dict. Can.* 6. *Nicæni*, & alii passim. Immo in præfatione dicti Concilii Nicæni, teste Bail. *loco citato* expresse dicitur, quod *Ecclesia Romana nullis synodicis decretis prælata est ceteris Ecclesiis, sed Evangelica voce Domini, & Salvatoris nostri primatum obtinuit*.

76 Nec valet instare, quod hoc dato, de Fide tenendum esset primatum Ecclesiæ universalis esse annexum Episcopatui Romano, adeoque sententia contraria esset hæretica, & sic non posset a Catholicis Doctoribus defendi, prout a pluribus defenditur. Non valet, inquam, quia etiam dato, quod id de Fide tenendum esset, ut non deficiunt Doctores, qui id velint, inter quos Matthæucci *loc. cit. Controv.* 6. *c.* 2. *n.* 19. adhuc tamen Doctores contrariam sententiam propugnantes, non essent Hæretici, quia non sunt contumaces, & propriam opinionem non sustinent cum pertinacia, ut requiritur ad Hæresim, sed parati sunt parere Ecclesiæ definitioni.

77 Neque etiam valet instare, quod si primatus Ecclesiæ esset de Jure Divino annexus Romano Episcopatui, non possent ad invicem separari, quod est manifeste falsum, cum possint Pontifices ad aliam Civitatem transferre sedem Pontificiam, ut de facto fuit translata Avenionem, & per multum temporis ibi remansit; Vel possit funditus destrui Roma, & sic cessare Episcopatus Romanus.

78 Non valet, inquam, quia revera primatus Ecclesiæ nequit a Romano Episcopatu ulla humana potestate separari, cum, ut cum multis recte notat Barbosa *lib.* 1. *Juris Eccles. univers. cap.* 1. *n.* 32. Sedes Pontificia ex necessitate Divini præcepti Romæ remanere debeat, ac proinde e Roma contra Domini jussum alio transferri non possit, ut colligi etiam videtur ex Sacris Canonibus adductis supra *num.* 73. & aliis Juribus, & auctoritatibus relatis per Abbatem *in c. Per venerabilem* 14. *Qui filii sint legitimi n.* 18. per Jacobat. *de Concil. lib.* 8. *art.* 9. per Alphons. Mendozam *in quæst. Quodlibet quæst.* 4. *Scholast. per tot.* per Card. Tusch. *tom.* 6. *litt. P. conclus.* 50. *num.* 30., & 31. per Card. Bellarmin. *tom.* 1. *de Romano Pontif. lib.* 4. *cap.* 4. & per alios plurimos. Et quamvis aliqui Pontifices Avenione manserint, semper tamen
79 Episcopatum Romanum tenuerunt, & Romani Pontifices fuerunt appellati, ut eorum Bullæ clarissime demonstrant. Et dato etiam, quod Romana Civitas penitus extingueretur (qui casus tamen creditur impossibilis, & speratur a Divina providentia, Romam usque ad mundi finem esse conservandam) adhuc tamen non extinguere-tur Episcopatus Romanus, siquidem ut semper duret, sufficit aliquando fuisse cum connotatione ad illos terminos materiales Urbis, ut recte notant Guarnieri *de Capite Militant. Eccles. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 6. Matthæucci *loc. cit. Controvers.* 6. *cap.* 2. *num.* 20., & alii. Et pro tunc sicuti in casu, quo Papa alio se transferat ad residendum, 80
valeret illud vulgatum, quod *Ubi Papa, ibi Roma*; ut in terminis Eugenianæ Const. incip. *Divina*, editæ ab Eugenio IV. octavo Idus Martii 1432. dixerunt Marchesan. *de Commiss. Eug. p.* 2. *cap.* 11. *n.* 38. Ridolphin. *in prax. p.* 3. *cap.* 4. *n.* 164. Card. Petra *tom.* 4. *Comment. ad Const.* 4. *Eugenii IV. n.* 6. & alii.

Papa, etiamsi suis Litteris Apostolicis salutet excommu- 81
nicatum; Immo quamvis scienter ipsi Excommunicato participet, Litteris, Verbis, Osculo, aut quovis alio modo, non idcirco censetur eum absolvere, nisi expresse se declaret velle per hoc ipsum absolvere. *Communis*, textu expresso *in cap. Si aliquando* 41. *de sent. Excommunicationis; & in Clement. Si Summus Pont. scienter etiam excommun. participet litteris, verbo, vel osculo, seu alio quovis modo, ipsum per hoc absolvere nulla ratione censetur, nisi se velle forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi; junctio ejus Summario sic expresse habente: Si Papa etiam scienter Excommunicato participat, illum per hoc non absolvit, nisi exprimat, hoc se velle*. Vide verb. *Probatio a n.* 37. *ad* 39.

Additio ex Auctore.

PApæ primatus a Græcis est agnoscendus. Bened. XIV. 82
tom. 1. Const. 57. incip. *Etsi Pastoralis* §. 8. Papæ commemoratio in Missa fieri debet a Græcis Italiæ, & Insu- 83
larum. Idem *ibid.* §. 9.

Papa ex absoluta potestate, etiam inconsulto Diœcesis Episcopo, potest concedere exemptionem ab Ordinaria 84
jurisdictione. Idem tom. 2. Const. 40. incipient. *Causarum Palatii*. Papa, non autem ullus inferior Antistes, potest dispensare in iis, quæ sunt de Jure communi Canonico. Idem Const. 51. incip. *Magnæ Nobis*.

Papa est supremus dispensator bonorum Ecclesiæ; Im- 85
mo Canonistæ communiori suffragio Dominum eum agnoscunt. Benedict. XIV. Constitut. incip. *Cum Encyclicas litteras*, §. 4. Papa bona Ecclesiæ potest injustis detentoribus concedere, quoties id Religionis utilitas, & detentorum salus postulare videatur. Idem *ibid.* §. 5., & 6. ubi ad id affert exempla prædecessorum Pontificum; Id autem Pontifex jure potest non solum cum res est de Hæreticis ad Ecclesiam revocandis, sed etiam cum Christifideles a probabili apostatandi periculo revocantur. Idem *ibid.* §. 6. & 7.

Papa potest Ecclesias quibuscumque in Diœcesibus si- 86
tas, per se, vel quatenus nolit, aut non possit, per suum Delegatum, irrequisitis locorum Ordinariis, consecrare. Bened. XIV. Const. incip. *Jam inde*, §. 25., & 28. Immo olim privativa fuit ipsi auctoritas consecrandi Ecclesias. Idem *ibid.*

* Plura de Papa minus exacte hic dicta emendantur verb. *Romanus Pontifex* (a).

PAPALIS BENEDICTIO.

Quid novissime statuerit Clemens XIII. circa *Benedictionem*, quam vocant *Papalem*, cujus impertiendæ aliquoties infra annum facultatem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis &c. (eam auferendo ceteris Ecclesiasticis omnibus) tribuit, cum præscriptione ritus in casu servandi; vide tom. 1. verb. *Benedicere*, *Benedictio* art. 5. n. 63. ubi ad litteram adducuntur ea de re editæ laudati Pontificis *Apostolicæ Litteræ*.

(a) Nota. *Monitum ad Lectorem*. Non ut abjicias quod verum, & justum est, sed ut æquus rerum æstimator sis, moneo, Lector veritatis amans, ne more pecudum eas in sententias omnes, quas in medium promit *Lucius Ferraris*. Illas cribra, & auctoritatem quære in Scripturis Sanctis, in doctrinis Sanctorum Patrum, in Sacrorum Conciliorum Canonibus, atque in Summorum Pontificum sinceris Decretis. Scias velim, neque Ecclesiam, neque Summos Pontifices indigos esse falsitatis, ut auctoritatem, decorem, splendoremque tueantur. Ridebis quum leges num. 13. Papam esse Regem Cœli, & Terræ, & Inferorum; indignaberis, quando omnia, quæ sub num. 49. congesta sunt, perlegeris, dicesque Lucium velle definire, quod nondum ab Apostolica Sede expresse definitum est, teste Lambertino. A suspicione Hæresis ille non abest (inquit Lamindus Pritanius de Ingen. Moder. l. 1. c. 17. atque intolerandam, & pœnis dignam temeritatem ac impudentiam præ se ferat, qui rite Cœlitum catalogo adscriptos explodat, & in iis, ut ajunt, canonizandis Ecclesiam reipsa, & Romanum Pontificem errasse dicat. Suspicionem Hæresis memoravi, non autem Hæresim formalem; quippe non video quo conciliari possit cum certissimis regulis hactenus traditis eorum sententia, qui firmissimo assensu, divinaque Fide credendum censent, Ecclesiam, aut Romanos Pontifices talia decernentes falli nunquam posse. Videant ipsi, an non inde sequatur, novas Revelationes, nova de Factis dogmata in Ecclesiam induci, quod abhorrere a Catholica doctrina, & ipsi non negant. Nam quæ argumenta pro sua opinione producunt, aut nihil aut nimium in ista quæstione probare facile cognitu est; Dictorum suorum probationes legeris apud eumdem Pritanium, quem si legisset Ferraris in negotio Religionis moderatius scripsisset.

PARAMENTA SACRA.

SUMMARIUM.

1 Paramenta Sacra ex Glossa in cap. Ad Nuptiarum 43. de Consecratione, non debent fieri ex vestibus mulierum.

2 At vero Barbosa, Lezana, Quarti, & alii sustinent contrarium.

3 Paramenta Ecclesiastica debent esse munda, honesta, & proportionata usui, & Ministerio, ad quod accomodantur.

4 Paramenta Ecclesiastica, & præsertim Sacerdotalia debent esse benedicta.

5 Unde celebrare sine vestibus, seu paramentis benedictis aut cum antiquis non benedictis, regulariter sine justa caussa est peccatum mortale.

6 Qui possint paramenta Ecclesiastica, & vestes sacerdotales benedicere? remissive.

7 Quæ sint paramenta, & ornamenta necessaria pro celebratione Missæ? remissive.

8 Paramenta Sacra non possunt amplius converti in usus profanos.

9 Nec ad alios usus, quam quibus dedicata sunt, transferri debent.

10 Paramenta Sacra, cum fuerint vetustate consumpta, incendio danda sunt, & cineres in Baptisterio, vel alio loco condi.

11 Paramenta pretiosa nequeunt alienari sine justa caussa, & delita solemnitate.

12 Immo nequeunt hypotecari, & oppignorari.

13 Cum justa tamen caussa, & solemnitate debita possunt hypothecari, & oppignorari, & alienari.

14 Quæ, & quot sint istæ caussæ, & solemnitates? remissive.

15 Paramenta Sacra, quando urgente aliqua justa caussa alienantur, oppignorantur, vel hypothecantur, tunc non debent alienari, oppignorari, vel hypothecari, nisi ad servitium, & ministerium alterius Ecclesiæ; & Altaris, & ad usus sacros, & pios.

16 Paramenta Sacra, si absque necessitate vendantur, hypothecentur, oppignorentur etiam ad usus Sacros, & pios, & ad servitium alterius Ecclesiæ, cum vendantur solum ratione materiæ, qua constant, & non quatenus Sacra sunt, committitur quidem Sacrilegium, sed non Simonia.

17 Paramenta, & vasa Sacra licet ex justis caussis vendi possint etiam Laicis, & ad usus profanos, tamen prius confracta, & confiata esse debent.

18 Paramenta Ecclesiastica, & Sacra exsecrantur, & benedictionem amittunt, ac nova indigent, quando ita franguntur, & in eo statu ponuntur, ut non possint amplius decenter inservire usui Sacro, cui fuerant deputata, aut non amplius priorem figuram retineant.

19 Hinc Stola facta de planeta benedicta debet iterum benedici.

20 Secus autem si de Stola fiat Manipulus.

21 Alba non indiget non benedictione, si ad eam reficiendam aliqua adjungantur quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamsi quæ adduntur, non sint benedicta.

22 Si vero refectio fiat secundum majorem partem tam ipsius Albæ, quam alterius paramenti, seu ornamenti, opus est nova benedictione.

23 Paramenta non dicuntur substantialiter per usum in Sacrificio mala fide factum.

24 An autem benedicantur per usum bona fide factum? remissive.

25 Paramenta Altaris, & Celebrantis, & Ministrorum debent esse coloris convenientis Officio, & Missæ dici secundum usum Romanæ Ecclesiæ, quæ quinque coloribus uti consuevit, Albo, Rubeo, Viridi, Violaceo, & Nigro.

26 Rubrica de coloribus paramentorum non est præceptiva, sed directiva, unde non inducit vigorosam obligationem.

27 Potest tamen peccari venialiter, si absque rationabili caussa varietur communis Ecclesiæ Ritus circa colores; Immo etiam mortaliter, si ex circumstantiis timeatur grave scandalum.

28 Color aureus, prout croceus æquivalet omni colori: non videtur tamen absolute substituendus pro colore nigro, & violaceo.

29 Paramenta a Dignitatibus, & Canonicis sumenda sunt juxta regulas libri Cæremonialis in processionibus, & Solemnitatibus pontificalibus; licet præbendæ non sint distinctæ.

30 Paramenta nova, & antiqua mutare possunt Canonici absque consensu Episcopi, & si de aliis mobilibus adsit consuetudo, quod de consensu Episcopi id fiat.

31 Solis Episcopis licet sumere paramenta de Altari.

32 Hinc neque Abbates possunt sumere Sacras vestes de Altari, nisi pontificaliter Divinis vacaturi.

33 Episcopus tenetur providere de illis paramentis, quæ deserviunt pro sua persona, vel pro Altari Majori; sed pro aliis Altaribus, & Sacristia providebuntur decenter a Capitulo.

34 Sedes Archiepiscopalis ære proprio Archiepiscopi, non ex Sacristiæ Sacris vestibus ornanda est.

35 Non potest Episcopus uti paramentis Cathedralis extra ipsam Cathedralem.

36 Omnia, & singula ornamenta, & paramenta Cappellarum Prælatorum decedentium non faciunt spolium, sed pro rata dividantur Ecclesiis, & Monasteriis, quæ possidentur in Titulum, vel Commendam.

37 Paramenta, & ornamenta pretiosa quando possint habere in eorum Ecclesiis fratres Minores Reformati?

38 Sub excommunicationis latæ sententiæ Papæ reservatæ, ac privationis vocis activæ, & passivæ pœnis prohibetur, ne quisquam paramenta, & ornamenta Ecclesiastica extrahat ab Ecclesiis Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti, ut commodentur aliis Ecclesiis, nec ut id fiat, permittere audeat.

39 Fratres Minores de Observantia sub gravissimis pœnis prohibentur aliis commodare paramenta, ornamenta, Vasa, & hujusmodi suarum Ecclesiarum.

40 Fratres Minores de Observantia possunt habere paramenta, & Ornamenta pretiosa pro suis Ecclesiis.

41 Paramenta Sacra, Vestes, & Vasa ad Ministerium Divinum consecrata non debent commodari ad usus Laicales, & profanos.

42 Alia ad rem, remissive.

PAramenta Sacra ex Glossa *in cap. Ad nuptiarum* 43. *de* 1
consecr. dist. 1. non debent fieri ex vestibus mulierum,
ibi: *Ex veste alicujus Dominæ, vel alterius non debet
fieri casula, vel aliquis ornatus Ecclesiæ*, & hanc Glossam sequuntur Bacco *in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 1. *art.* 5., & alii, quos tacito nomine citant Barbosa *lib.* 3. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 2. *num.* 33., & Suarez *disput.* 81. *de Sacrificio sect.* 8. *§. Sed quæres*, & hujus opinionis videtur esse etiam Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 7. *nu.* 23., & alii; *arg. cap. Vestimenta* 42., *& cit. cap. Ad nuptia-
rum* 43. *de consecrat. dist.* 1., *& cap. Ad hæc* 4. *de Reli-* 2
giosis Domibus. At vero ipse Barbosa *loc. cit. num.* 33. tenet contrarium, dicit enim expresse: *Non prohibetur autem ad Sacras Vestes, & alia ornamenta Ecclesiæ ex materia profana, vel etiam muliebri Veste fieri quamvis aliqui per Gloss. in Cap. Ad nuptiarem, de consecr. dist.* 1., *& in cap. Ad hæc, de Religiosis Domibus contrarium senserint, quia per consecrationem Episcopi sanctificantur, & & templa Idolorum in Ecclesias convertuntur*. Idem expresse tenet Lezana *Summa qu. Regularium tom.* 4. *verb. Paramenta Sacra num.* 3. ubi dicit, quod ornamenta, seu paramenta Sacra possunt fieri ex materia etiam profana, vel etiam ex mulierum vestibus, non solum propter vivæ vocis oraculum Sixti IV. pro Minoribus, quod refert Casarubius *in Compend. privileg. Mendicant. verb. Ornamenta Ecclesiastica num.* 6. sed etiam Jure communi quia per benedictionem sanctificantur, & ex profanis fiunt Sancta, & Sacra. Et idem absolute tenet Quarti *Comment. in Rubr. Missalis part.* 1. *tit.* 19. *dub.* 4. ubi dicit quod communis, & vera sententia docet hoc licite fieri posse absque ullo scrupulo. Tum quia hoc nullibi reperitur prohibitum; Tum quia ex communi usu Fideles vestes pretiosas Ecclesiis donant, ut ex illis conficiantur casulæ, & paramenta Altaris; Et Præfecti Ecclesiarum etiam doctissimi ita exequuntur; Tum etiam quia constat in praxi communes Domos nonnunquam in Templa converti, exemplo Marcelli Papæ, qui Domum Lucinæ in Ecclesiam consecravit, & Bonifacii IV. qui Pantheon Templum Idolorum consecravit in honorem omnium Sanctorum. Immo id expresse concessit Sixtus IV. Fratribus Minoribus, ut refert Casarub. in compendio Privilegiorum verb. Ornamenta Ecclesiastica n. 6.

Paramenta Ecclesiastica debent esse munda, honesta, 3
& proportionata usui, & Ministerio, ad quod accommodantur; *cap. Vestimenta* 42. *de consecr. dist.* 1. *cap. Relin-
qui* 2. *de custodia Eucharistiæ*. Paramenta Ecclesiastica, 4
& præsertim vestes, quibus Sacerdos utitur in Missa, ut Amictus, Alba, & hujusmodi debent esse benedicta, ut colligitur *ex citat. cap. Vestimenta* 42. *de consecrat. dist.* 1. antiqua Ecclesiæ consuetudine, & benedictionibus pro hac re institutis, & contentis in Cæremoniali Romano. Unde celebrare sine vestibus, seu paramentis be-
nedictis, aut cum aliqua non benedicta, regulariter 5
sine justa causa, est peccatum mortale; quia est contra Ecclesiæ præceptum, & consuetudinem in re gravi. *Communis*.

Qui autem possint paramenta Ecclesiastica & vestes Sa- 6
cerdotales benedicere, vide verb. *Benedicere*, *Benedictio art.* 1. *a n.* 17. *ad* 22. & verb. *Vasa Sacra n.* 2. *&* 3.

Quæ sint paramenta, & ornamenta necessaria pro ce- 7
lebratione Missæ, vid. verb. *Missa art.* 10. *per tot.*

Paramenta Sacra non possunt amplius converti in u- 8
sus profanos, quia semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum, textu expresso *in cap.*

Semel

Semel 31. de Reg. Juris in 6. & concordat cap. Quia se-
mel 4. caus. 19. q. 3. Nec ad alios usus, quam quibus de-
9 dicata sunt, transferri debent; cap. Vestimenta 42. & cap.
Ad nuptiarum 43. de consecrat. dist. 1. Paramenta Sacra,
cum fuerint vetustate consumpta, incendio danda sunt,
10 & cineres in Baptisterio, vel alio loco abdito, & hone-
sto condi, ne forte transeuntium pedibus conterantur; c.
Altaris palla 37. de consecrat. dist. 1.
11 Paramenta pretiosa nequeunt alienari sine justa causa,
& debita solemnitate; c. Final. de rebus Ecclesiast. non alie-
nand. Clement. 1. eod. tit. Extravagant. Ambitiosæ eod. tit.
inter communes. Immo possunt hypothecari, & oppigno-
12 rari; cit. Extravag. Ambitiosæ cum aliis Juribus adductis
sub verb. Alienatio art. 1. num. 2. Dicitur autem notan-
ter sine justa causa, & debita solemnitate; quia istis in-
13 tervenientibus, & concurrentibus possunt hypothecari,
oppignorari, & alienari, ut patet ex variis Juribus ad-
ductis sub verb. Alienatio art. 2. n. 1. ad 9. Quæ autem,
14 & quot sint istæ causæ, & solemnitates, vide d. verb.
Alienatio art. 2. a n. 1. ad 9.
15 Paramenta Sacra, quando, urgente aliqua justa causa,
alienantur, oppignorantur, vel hypothecantur, tunc non
debent alienari, oppignorari, vel hypothecari, nisi ad
servitium, & ministerium alterius Ecclesiæ, & Altaris,
& ad usus Sacros, & pios; cap. Ligna Ecclesiæ 36. de
16 consecr. dist. 1. Paramenta Sacra, si absque necessitate
vendantur, hypothecentur vel oppignorentur etiam ad
usus sacros, & pios, & ad servitium alterius Ecclesiæ,
quamvis vendantur solum ratione materiæ, qua constant,
& non quatenus Sacra sunt, adhuc committitur Sacrile-
gium propter irreverentiam, quæ fit rebus Sacris, dum
sine necessitate venales fiunt; Non tamen committitur
Simonia; quia non venduntur, quatenus Sacra sunt pro
pretio temporali, sed solum venduntur ratione materiæ,
qua constant, & ita venditur materia temporalis pro pre-
tio temporali. Covarruv. lib. 3. variar. cap. 16. num. 8.
Molina de justitia tract. 2. disput. 240. vers. Res item Sa-
17 cra, Navarr. in Manual. cap. 17. num. 205. Barbosa lib.
3. Juris Ecclesf. univers. cap. 2. n. 47. & alii passim. Pa-
ramenta, & Vasa Sacra licet ex justis causis vendi pos-
sint etiam Laicis, & ad usus profanos, tamen prius con-
fracta, & conflata esse debent; cap. Aurum 69. caus. 12.
quæst. 2. cum ibi notatis, Sanchez tom. 2. consil. moral.
lib. 2. cap. 2. dub. 15. Quarto dico, Barbosa loc. cit. nu.
48. Lezana cit. tom. 4. verb. Vasa Sacra num. 6. & alii
passim.
18 Paramenta Ecclesiastica, & Sacra exsecrantur, & be-
nedictionem amittunt, ac nova indigent, quando ita fran-
guntur, & in eo statu ponuntur, ut non possint amplius
decenter inservire usui sacro, cui fuerant deputata, aut
non amplius priorem figuram retineant. Barbosa loc. cit.
19 num. 36. Lezana loc. cit. tom. 4. verb. Paramenta Sacra
num. 3. Armilla verb. Benedicere num. 3. Angelus verb.
num. 3. & alii. Hinc Stola facta de planeta benedicta de-
bet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis
20 Benedictio, & est mutata forma, quæ debet esse rei.
Paul. Fulchius de Visit. lib. 1. cap. 25. num. 19. Ugol. de
potest. Episcop. cap. 32. §. 1. num. 6. Barbosa loc. cit. n. 48. Mi-
thæucc. loc. cit. num. 22. & alii. Secus autem si de Stola
fiat Manipulus. Antonell. de Regimin. Eccles. lib. 1. cap.
17. num. 13. Matthæucc. Official. Curiæ cit. cap. 7. n. 22.
& alii.
21 Alba non indiget nova Benedictione, si ad eam refi-
ciendam aliqua adjungantur, quorum additione remanet
adhuc prior figura, etiamsi quæ adduntur, non sint be-
nedicta; arg. cap. Quod in dubiis 3. de consecrat. Eccles.
vel Altar. Accessorium enim naturam sequi congruit
principalis; cap. Accessorium 42. de Regul. juris in 6. Bar-
bosa loc. cit. num. 37. Armilla, Angelus loc. cit. & alii.
22 Si vero refectio fiat secundum majorem partem, tam ipsius
Albæ, quam alterius paramenti, seu ornamenti, opus est
nova Benedictione, quia non retinet priorem figuram,
& materia addita non benedicta est major priori materia
benedicta; arg. cap. Si Ecclesiam unic. de consecr. Eccles.
in 6. addita ibi ratione: Ne minus dignum majus, aut
accessorium principale ad se trahere videatur. Vide verb.
23 Ecclesia artic. 4. num. 25. Paramenta non benedicuntur
substantialiter per usum in Sacrificio mala fide factum.
24 La Croix lib. 6. p. 2. n. 252. cum pluribus ibi citatis.
An autem benedicantur per usum bona fide factum? Vi-
de verb. Calix n. 20.
25 Paramenta Altaris, Celebrantis, & ministrorum debent
esse coloris convenientis Officio, & Missæ diei secundum
usum Romanæ Ecclesiæ, quæ coloribus uti consuevit,
Albo, Rubro, Viridi, Violaceo, & Nigro; Communis
ex Rubrica Missalis de color. parament. Rubrica de co-
26 loribus paramentorum non est præceptiva, sed directiva,
unde non inducit rigorosam obligationem; quia præce-
ptum S. Pii V. latum in Bulla Missalis, ex quo Rubri-
cæ vim obligandi habent, non se extendit ad hanc Ru-
bricam de coloribus. Quarti Comment. ad Rubr. Missal. q.
proœm. sect. 2. punct. Colligitur 4. & p. 1. tit. 18. dub. 1. Sua-
rez tom. 3. in 3. p. disput. 82. sect. 2. §. Secundo est observan-
dum; Homobonus in examine p. 3. tract. 4. cap. 15. q. 144.
Diana p. 2. tract. 14. resolut. 57. Averia de Sacrificio q. 31.
§. Rursus, La Croix lib. 6. part. 2. num. 340. & alii no-
tanter, quod neque etiam de materia, ex quo confici de-
bent ipsa paramenta aliquid reperitur statutum sub præ-
cepto, quæ tamen majoris momenti est, quam sint colo-
res, adeoque &c.
Potest tamen peccari venialiter, si absque rationabili 27
causa ex negligentia v. g. vel simili motivo varietur com-
munis Ecclesiæ Ritus circa colores. Immo si ex circum-
stantiis timeretur grave scandalum, v. g. si in die Pascha-
tis quis celebraret in paramentis nigris in publica Eccle-
sia, non excusaretur a peccato mortali. Quarti cit. p. 1.
tit. 18. dub. 1. Gobat in Exper. tractat. 3. num. 382. La Croix
loc. cit. num. 340. & alii. Color autem aureus, seu cro- 28
ceus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum con-
currunt. La Croix loc. citat. n. 340. Quarti citat. part. 1. tit.
18. dub. 2. qui tamen dicit, quod non videtur absolute sub-
stituendus pro colore nigro, & violaceo in diebus jeju-
niorum, & afflictionis.
Paramenta a Dignitatibus, & Canonicis sumenda sunt 29
juxta regulas libri Cæremonialis in processionibus, & so-
lemnibus Pontificalibus, licet præbendæ non sint distin-
ctæ. Sac. Congregat. Rit. in Alexandrina 17. Mart. 1608. in
respons. ad dubium nonum, quam refert Aldan. in Compend.
Canonic. resolut. lib. 1. tit. 33. num. 50. & Barbosa Summ. A-
postol. dec. verb. Paramenta n.
Paramenta nova, & antiqua mutare possunt Canonici 30
absque consensu Episcopi, etsi de aliis mobilibus adsit con-
suetudo, quod de consensu Episcopi id fiat. S. Cong. Conc.
in Maxien. 23. August. 1631. apud Aldan. loc. cit. num. 52. &
Barbosam loc. cit. n. 2.
Solis Episcopis licet sumere paramenta de Altar. Sacr. 31
Cong. Rit. 7. Jul. 1612. apud Gavant. in Rubr. Missal. p. 2. tit. 1. n.
2. in princ. & apud Barbosam loc. num. 3. ubi habetur quod
paramenta non debent poni in Altari, nisi pro solis Epi-
scopis, & Cardinalibus.
Hinc eadem Sacra Congregat. Rit. in Decreto Gene-
rali circa usum Pontificalium Prælatis Episcopo inferiori- 32
bus concessorum coram Sanctissimo Domino Nostro Ale-
xandro Papa VII. emanato die 27. Septemb. 1659. §. XI.
statuit, quod Sacras vestes ex Altari non sumant, nisi
Pontificaliter Divinis vacaturi; & ibidem §. XXI. sta-
tuit, quod in Missis privatis quo ad indumenta, Cære-
monias, Ministros, Altaris ornatum, & benedictionis lar-
gitionem a simplici Sacerdote non discrepent; ac proinde Sa-
cras vestes induant in Sacristia, neque utantur Cruce pe-
ctorali, unico sint contenti Ministro, aquam cum pelvi, &
urceolo argenteis sibi ministrari non sinant, duasque tantum
Candelas super Altari adhibeant. Et demum die 20. Julii
1660. in declaratione prædicti Decreti, Ad §. „Undeci-
„ mum, quo Sacras vestes ex Altari sumere Abbates
„ privatim celebraturi prohibentur, asserentibus Mona-
„ chis, se hactenus tali privilegio gavisos esse, Sacra
„ Congregatio censuit servandum esse Decretum. Et ad
§. XXI. quo in Missis privatis prohibentur Abbatibus qui-
„ vis Ritus, & prærogativæ ad Episcopos privative spe-
„ ctantes, exponentibus Monachis, Abbates Cassinenses
„ hactenus in Missis privatis adhibuisse quatuor Candelas,
„ Ministros ad lotionem manuum, & duos assistentes cum
„ Cotta &c. Sacr. Congregat. censuit servandum esse De-
„ cretum." Vide verb. Abbas n. 31. ubi per extensum
datur totum cum sua declaratione.
Episcopus tenetur providere de illis paramentis, quæ
deserviunt pro sua persona, vel pro Altari Majori, sed 33
pro aliis Altaribus, & Sacristia providebuntur decenter
a Capitulo. Sacr. Congregat. Episcop. in Maceraten. 9. Ju-
nii 1583. apud Nicol. in Lucubrat. tom. 2. lib. 1. tit. 26.
num. 6.
Sedes Archiepiscopalis ære proprio Archiepiscopi, non
ex Sacristia Sacris vestibus ornanda est. Sacr. Congregat. 34
Concil. in Messan. apud Nicol. in Flosc. verb. Sedes
num. 3.
Non potest Episcopus uti paramentis Cathedralis extra 35
ipsam Cathedralem. Sac. Cong. Episcop. in Savonen. 3. Mart.
1579. & in Fundana 2. August. 1652. apud Nicol. in Flo-
sculis, verb. Episcopus n. 25.
Omnia, & singula Ornamenta, & paramenta, ac Va- 36
sa, necnon Missalia, & Gradualia, & Cantus firmi, &
Musicæ, ac alii Libri, & aliæ res sacræ, etiam auri,
& argenti, ac quæcumque alia bona per quoscumque Ab-
bates, seu Commendatarios, & alios quoscumque, qua-
liacumque Beneficia Ecclesiastica etiam quorumvis Ordi-
num Regularis obtinentes ad usum, & Cultum Divinum
etiam in eorum privatis Ædibus, & Cappellis, vel O-
ratoriis destinata, tempore eorum obitus ex testamento,
vel ab intestato relicta, sub quibusvis facultatibus testandi,
& alias disponendi de bonis non comprehenduntur, nec
sub appellatione Spoliorum veniant, sed ad singulas Ec-
clesias, Monasteria etiam Conventu carentia, & Benefi-
cia hujusmodi (in quibus resederint, aut quibus præfue-
rint, seu quæ alias obtinuerint) omnino pertineant. Quod
si aliquis ex præfatis Abbatibus, seu Commendatariis, &
aliis Beneficiatis pluribus Ecclesiis, seu Monasteriis pro
tempore simul, vel successive præfuerit, seu plura Be-
neficia obtinuerit, ornamenta, & paramenta, ac res, &
Bona prædicta ad illa omnia (habita ratione fructuum, &
tem-

temporis quo eadem Beneficia possedit) spectent omnino, & proportionaliter inter ea dividantur. Pius V. apud Cherubin. *in Bullar. Roman. tom.* 2. *Constitut.* 42. quæ incip. *Romani*, & referunt etiam Quaranta *in summ. Bullar. verb. Spolia Clericorum pag. mihi* 482. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 2. *disputat.* 16. *quæsito* 2. *num.* 2. *pag.* 268.

37 In Ecclesiis, quas nunc habent, & quas in posterum ædificabunt, vel quovis modo obtinebunt Fratres Minores Ordinis Sancti Francisci de strictiori Observantia, seu Reformati, in quibus non sunt Organa, vel paramenta, aut Vasa Ecclesiastica, non possint ea de novo, nec etiamsi piorum eleemosynis, vel donatione, aut quovis alio titulo offerrentur, seu fierent, illa valeant acceptare, sed teneantur observare Regulam cum declarationibus Nicolai III. & Clementis V. ac VII. in Ecclesiis vero, quas nunc habent, vel in posterum habebunt, & acceptabunt, sive Fratrum de Familia, sive quavis alia concessione obtinebunt, in quibus essent hujusmodi Organa, & paramenta, ac Vasa eisdem Ecclesiis applicata, conceditur, quod sine scrupulo aliquo, & conscientiæ onere possint ea tenere, & illis uti, donec duraverint. Clemens VIII. apud Cherubin. *in Bullar. Rom. tom.* 3. *Constit.* 84. quæ incipit *Sanctissimus*.

38 Sub excommunicationis latæ sententiæ (reservata Papæ absolutione) ac privationis vocis activæ, & passivæ pœnis per contrafacientes eo ipso incurrendis interdicitur, & prohibetur, ne quisquam Vasa, Calices, Candelabra, Lampades, & alia paramenta, & Ornamenta Ecclesiastica, aut quamcumque Supellectilem Sacram ad Ecclesias Congregationis Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti spectantia, aliis Ecclesiis, vel Monasteriis, aut Locis piis, seu quibusvis commodare, sive sub quovis quæsito colore ex quacumque dictarum Congregationis hujusmodi Ecclesiarum extrahere, & asportare, vel ut commodentur, aut extrahantur, & asportentur permittere, aut consentire audeat, seu præsumat, Alexand. VII. *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 40. quæ incipit *Conservationi*.

39 Fratres Minores de Observantia sub gravissimis pœnis prohibentur aliis commodare paramenta, ornamenta, Vasa, & hujusmodi suarum Ecclesiarum, & ad id datur per extensum Constitutio Innocentii XI. confirmativa Decreti Sacræ Congregat. Episcop. & Regul.

Innocentius Papa XI. ad futuram rei memoriam. „ Alias ad supplicationem tunc existentis Commissarii Generalis Curiæ Ord. Fratrum Min. S. Francisci de Observantia nuncupatorum emanavit a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita Decretum tenoris, ut sequitur.

„ Sacra Congregatio Eminentissimorum S.R.E. Cardinalium, negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Spectabili Cultui, & decoro ornatui Ecclesiarum Ord. Fratrum Min. Sancti Francisci de Observantia provide consulens injungendum censuit, prout præsentis Decreti tenore injungit omnibus & singulis dicti Ordinis Superioribus, Provincialibus localibus, eorumque subditis sub pœna privationis Officiorum Ordinis immediate incurrenda: ne ullo unquam tempore, quavis occasione, vel prætextu ad instantiam, & preces cujusvis indulgeant, aut consentiant, supellectilem, Vasa, Ornamenta, vestes, atque omnis generis res spectantes aliquo modo ad præfatas eorum Ecclesias, Cappellas, Oratoria, Sacristias, extra illa ad usum, vel Officium ceterorum distrahi, asportari, seu aliis ab ipsis Min. Observantibus commodari, quin prius accedat consensus saltem ultra duas partes Capituli, cujuslibet respective Conventus per secreta suffragia singulis vicibus præstandus, nec non a Ministro provinciæ authentice confirmandus, & ita observari mandat. Non obstantibus &c. Datum Romæ 4. Martii 1580.

„ Cum autem sicut Dilectus Filius Franciscus Diaz a S. Bonaventura, carissimi in Christo Filii nostri Caroli Hispaniarum Regis Catholici Concionator, & Theologus, ac pro Ultramontana Familia Fratrum dicti Ordinis Vice-Commissarius Generalis nobis exponi nuper fecit, eo quod ipse Decretum hujusmodi (quo firmius subsistat, & servetur exactius) Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri desideret; Nos ipsis Francisci Vice-Commissarii Generalis votis hac in re (quantum cum Domino possumus) favorabiliter annuere volentes, & eum a quibusvis Excommunicationis, Suspensionis, Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis (si quibus quomodolibet innodatus existit) ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine super hoc nobis humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum Auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabiliter Apostolicæ firmitatis robur adjicimus.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 26. *Sept*, *anno* 1685. *Pontificatus anno* XI.

Leo X. Const. incip. *Merentur* declaravit, & decrevit, quod Fratres Minores de Observantia sint tantum Custodes, & non possessores paramentorum, & ornamentorum, ac Vasorum, quæ ad Ministerium Sacramenti Altaris habent, & propterea illis, etiam pretiosis, absque suæ professionis macula, aut violatione, uti, & potiri, libere, & licite eos posse, cum deceat juxta solemnitatem & celebritatem, decentioribus paramentis Divinam honorare Majestatem. 40

Paramenta Sacra, Vestes, & Vasa ad Ministerium Divinum consecrata, non debent commodari ad usus Laicales, & profanos, *c. Ad nuptiarum* 43. *de consecrat. dist.* 1. & Communis Doctorum. 41

Alia ad rem, Vide verb. *Utensilia*. 42

Novæ additiones ex aliena manu.

Usum paramentorum Sacrorum Ecclesiæ Cathedralis deberi Episcopo vulgo traditur. Sed ne in errores incidamus plures notandi sunt casus. 1

Porro non est dubium, quin usus paramentorum Sacrorum debeatur Episcopo in ipsa Ecclesia Cathedrali celebranti, & quidem sive Pontificaliter, sive private, ut respondit *Rot. in Spoletana paramentorum super Exequutione Brevis* 22. *Junii* 1722. §. *Quoniam*, & in confirmatoria 14. *Maji* 1723. §. *Ex his autem*, *cor. bon. mem. Crispolto*. 2

Idemque Juris est, si Episcopus celebret in Cappella palatii Episcopalis, modo tamen inibi non private, sed Pontificaliter celebret; *Rot. in dict. spoletana paramentorum super exequutione Brevis* 14. *Maji* 1723. §. *Quo vero*, & rursus §. *Inutiliter*, *cor. bon. mem. Crispolto*. 3 4

Quod procedit sive palatium Episcopi sit finitimum, sive sit remotum ab Ecclesia Cathedrali, ut prosequitur *Rot. in dicta Spoletana paramentorum super exequutione Brevis* 14. *Maji* 1723. §. *Absque eo quod*, *cor. bon. mem. Crispolto*, & in terminis palatii Episcopalis distantis ab Ecclesia Cathedrali 400. pass. rescripsit *Congregatio Particularis in Alben.* 19. *Sept.* 1710. 5

Controversia vero est, an hic ipse usus debeatur Episcopo Pontificaliter celebranti extra Ecclesiam Cathedralem, tum extra Cappellam proprii palatii? Et negative respondit *Rot. in d. Spoletana Paramentorum super exequutione Brevis* 22. *Junii* 1722. §. *Quoniam*, & in confirmatoria 14. *Maji* 1723 § *Eoque fortius*, *cor. bon. mem. Crispolto*, & resolutum fuit *a Congregatione Particulari in dicta Alben.* 19. *Sept.* 1710. 6

Quinimmo Rota *in dicta Spoletana* 22. *Junii* 1722. §. *Et licet id* admisit, tametsi ageretur de paramentis Sacris non expensis Capituli factis, sed comparatis ex legatis Episcoporum antecessorum. 7

Quid vero, si Episcopus habere consueverit hunc usum extra Ecclesiam Cathedralem, Cappellamque proprii palatii? In dubio usum hunc referendum esse ad meram conniventiam Capituli, ideoque nullum ipsi Episcopo præstare titulum, sensit *Rota in dicta Spoletana paramentorum super exequutione Brevis* 22. *Junii* 1722. §. *Longe minus*, & in confirmatoria 14. *Maji* 1723. §. *Nec Episcopo*, *coram bon. mem. Crispolto*. 8

PARENTES.

SUMMARIUM.

1 *Parentes tenentur gravi obligatione Juris naturalis conservationem, & educationem liberorum curare.*
2 *Hinc parentes tenentur alere prolem suam.*
3 *Non solum prolem legitimam, sed etiam spuriam.*
4 *Mater tenetur alere prolem suam, primo triennio, & post triennium tenetur pater usque ad emancipationem.*
5 *Mater tenetur proli suæ præbere solum lac, & si alia alimenta subministraverit sine animo donandi, potest repetere a patre.*
6 *Si Mater nequeat ipsa lac præbere proli, tenetur pater suis impensis nutricem conducere; si vere possit ipsamet, tenetur præbere, vel suis impensis nutricem conducere.*
7 *In defectum patris tenetur alere prolem avus paternus, vel alii ascendentes, & in defectum ascendentium paternorum, hæc obligatio devolvitur ad matrem.*
8 *Deficiente autem Matre, tenetur prolem alere Avus, aliique ascendantes materni.*
9 *Supradicta de præstandis alimentis proli, intelligi debent, si proles non possit habere aliunde, unde se alat.*
10 *Parentes tenentur filiis legitimis relinquere integram Legitimam nullo aggravatam onere.*
11 *Quænam pars, seu portio bonorum debeatur Filiis pro legitima?*
12 *Parentes nequeunt Filios legitimos privare legitima eis*

debi-

debita, nisi concurrat aliqua ex quatuordecim caussis assignatis in Jure.

13 *Parentes de rigore juris possunt relinquere extraneis id, quod in suis bonis habent supra legitimam Filiis debitam.*

14 *Attamen id non debent facere sine gravi, & justa caussa.*

15 *Immo nec debent totam hæreditatem suam relinquere Ecclesiæ, seu pio loco.*

16 *Quinimmo parentes neque licite possunt absque justa caussa ex inordinato affectu erga liberos successionis inæqualitatem inter eos instituere, & assignantur ad id justæ caussæ.*

17 *Parentes universim tenentur Filiis procurare educationem corporalem, scilicet providentiam vitæ, victus, & status.*

18 *Et insuper strictissime tenentur procurare eis bonam educationem spiritualem.*

19 *Assignatur, quando peccent parentes contra debitam educationem corporalem, & signanter contra debitam providentiam vitæ.*

20 *Assignatur, quando peccent parentes contra debitam providentiam victus.*

21 *Parentes, qui exponunt Filios ex mera necessitate, vel ex mero timore infamiæ, si adhibita cautione vitæ spiritualis; & corporalis eos exponant, tunc non peccant.*

22 *Si autem, nulla interveniente mera necessitate, nec ullo timore infamiæ eos in viis publicis, aut in publicis Hospitalibus exponant ultra peccatum mortale quod committunt, graviter arbitrio Judicis sunt puniendi.*

23 *Parentes propter detestandam crudelitatem, quam in Filios exercent; eos exponendo, privantur patria potestate, sive ipse Pater Filium exponat, sive alius, eo consentiente, vel ratum habente.*

24 *Nec Pater ex eo, quod amittat patriam potestatem, eximitur ab onere dotandi v. g. Filiam, aut alimentandi ipsam, vel Filium, vel ab obligatione refundendi expensas.*

25 *Parentes si quando Filios exposuerunt, erant vere pauperes, nec peccarunt, nec tenentur ad restitutionem.*

26 *Si autem, quando Filios exposuerunt, erant Divites, quo ad istos variæ sunt Doctorum sententiæ. Et prima sententia tenet, quod parentes, quantumvis divites, expensas restituere non teneantur.*

27 *Secunda sententia docet quod parentes divites non teneantur restituere expensas Hospitali de Justitia, & Jure stricto, sed solum ex æquitate.*

28 *Tertia sententia communior defendit teneri parentes divites ad has expensas restituendas, ac posse ab Hospitali repeti.*

29 *Quarta sententia vult esse attendendam mentem Fundatoris Hospitalis, & dicit, quod si fundavit Hospitale simpliciter absque aliqua expressione, seu declaratione, parentes divites tenentur refundere expensas. Si autem Fundator Hospitalis expresserit, aut ex verbis ejus clare concipiatur voluisse, ut reditus illi liberaliter expenderentur in alendis expositis, inspecta solum eorum præsenti necessitate absque aliqua consideratione ad parentes licet divites, ad nihil tenentur.*

30 *Parentes divites exponentes filios in locis, qui aluntur expensis Reipublicæ, seu Communitatis, tenentur omnino ad ipsas restituendas, & ad omnia damna resarcienda.*

31 *Item parentes divites exponentes Filios ad Ostium alterius, qui ideo facere debet expensas, tenentur ad ipsas restituendas.*

32 *Qui autem invenit infantem ante Ostium suum, & illum ponit ad Ostium alterius, qui ea de caussa tenetur facere expensas, non tenetur ad ipsas restituendas: Immo aliquando id potest fieri etiam sine delicto.*

33 *Assignatur quando peccent parentes contra debitam providentiam status.*

34 *Assignatur, quando peccent Parentes contra debitam Filiis bonam educationem spiritualem.*

35 *Parentes nequeunt licite occidere Filias in adulterio deprehensas.*

36 *Parentes nequeunt licite occidere Filios suos bannitos, nisi aliter ab armis contra patriam averti possint.*

37 *Parentes in casu necessitatis, si nullus alius existat, possunt baptizare proprios Filios sine solutione conjugii, seu absque debiti Matrimonialis præjudicio.*

38 *Parentes peccant graviter Filios etiam consentientes castrando, ut evadant præstantiores Musici.*

39 *Parentes dubitantes an proles adulterinæ, seu non legitimæ sint a se genitæ, vel ab aliis, quam obligationem contrahant?*

40 *Parentes an, & in qua necessitate sint a suis Filiis subveniendi præferenter ad alios?*

41 *Parentes, ut subveniantur, in qua necessitate, & quomodo possint, vel debeant Filii exire de Religione?*

42 *Parentes quo jure, & in qua necessitate possint vendere suos Filios?*

43 *Parentes quando, & quibus modis amittant patriam potestatem super Filios?*

44 *Parentes spirituales an teneantur alere suos Filios spirituales in defectum parentum naturalium?*

45 *Parentes an, & ob quas caussas possint Filios exhæredare?*

46 *Parentes contrahentes sponsalia pro liberis nedum septennibus invalide contrahunt: nisi liberi septennio majores approbaverint.*

47 *Parentes etiam invalide contrahunt pro impuberibus septennio majoribus.*

48 *Parentes possunt per se loquendo esse testes Matrimonii prolium suarum.*

49 *In multis tamen casibus sunt suspecti, & munus testis implere non possunt.*

50 *Parentes, quamvis non teneantur benedicere Filiis suis benedictione materiali, tenentur tamen eis benedicere benedictione formali.*

51 *Hinc parentes maledicentes Filiis suis maledictione formali peccant graviter vel leviter juxta gravitatem mali Filiis imprecati.*

52 *Parentes maledicentes Filiis solum materialiter, peccant tantum venialiter.*

53 *Datur Episcopo facultas absolvendi pro suo arbitrio in forma privata ob carcerationem Clerici factam per ejus parentes.*

PArentes, quo nomine etiam intelliguntur ascenden- 1
tes, v. gr. Avus, Proavus &c. tenentur gravi obli-
gatione Juris naturalis conservationem, & educationem
liberorum curare. *Communis*. Hinc parentes tenentur a- 2
lere prolem suam; *l. Si quis a liberis 5. ff. de agnoscen-
dis, & alendis liberis; l. Unusquisque 2. Cod. de infan-
tibus expositis*. Non solum prolem legitimam, sed etiam 3
spuriam, seu ex coitu damnato ortam. Vid. verb. *Filius,
Filii n. 127*.

Cum hac tamen advertentia, quod Mater tenetur ale- 4
re prolem suam primo triennio, & post triennium tene-
tur pater usque ad emancipationem; Vide dict. verb. *Fi-
lius num. 129*. Nomine alimentorum aliud intelligitur
respectu patris, & aliud respectu Matris. Respectu enim 5
Matris intelligitur solum lac; plus enim quam lac non
tenetur proli exhibere; Unde si proli alia necessaria sub-
ministraverit sine animo donandi, potest repetere a pa-
tre; *l. Alimenta, Cod. De negotiis gestis, & cit. leg. si
quis a liberis 5. ff. de agnoscend. & alend. liberis §. Si
Mater alimenta*. Si autem nequeat ipsa lac præbere pro-
li, tenetur pater suis impensis Nutricem conducere; Si 6
vero possit ipsamet, tenetur præbere, vel suis impensis
Nutricem concedere; Vid. d. verb. *Filius n. 130*.

In defectu patris, si is videlicet pauper sit, tenetur 7
alere prolem Avus paternus, vel alii ascendentes, & in
defectum ascendentium paternorum, hæc obligatio de-
volvitur ad Matrem, ut colligitur *ex cit. leg. Si quis a
liberis 5. ff. de agnoscend. & alend. liberis §. Utrum au-
tem, & Authent. Si pater, Cod. De divortio in fine*. Vi-
de dict. verb. *Filius n. 131*. Deficiente autem Matre, te-
netur prolem alere Avus, aliique ascendentes materni: *l.
Non quemadmodum 8. ff. De agnoscend. & alend. liberis*, 8
& cit. leg. Si quis a liberis §. 5. ff. eod. Vide dict. verb. 9
Filius num. 132. Supradicta tamen de præstandis alimen-
tis proli intelligi debent, si proles non possit habere ali-
unde, unde se alat; *cit. l. Si quis a liberis 5. ff. de agno-
scend. & alend. liberis §. 7*. Vide dict. verb. *Filius nu-
mer. 135*.

Parentes tenentur filiis legitimis relinquere integram Le- 10
gitimam nullo aggravatam onere. *Communis*. Vide verbum
Legitima. Quænam autem pars, seu portio bonorum ha-
beatur Filiis pro Legitima, vide dict. verb. *Legitima*. 11
Parentes nequeunt Filios legitimos privare *Legitima* eis 12
debita, nisi accurrat aliqua ex quatuordecim caussis assi-
gnatis in Jure, & adductis sub verb. *Exhæredatio*. Vide 13
ibi. Parentes, quamvis de rigore juris possit relinquere
extraneis id, quod in suis bonis habent supra Legitimam
Filiis debitam, ut tenent communiter Doctores; Tamen 14
sine gravi, & justa causa non debent suam hæreditatem
alienis, seu extraneis relinquere, quia juxta monitum
Spiritus Sancti *Proverb. cap. 13. n. 22. Bonus relinquit hæ-
redes filios, & nepotes*. Immo nec debent totam hæredi- 15
tatem suam relinquere Ecclesiæ, seu pio loco, *cap. Qui-
cumque 43. caus. 17. qu. 4.* ibi: „ Quicumque vult, ex-
„ hæredato Filio, hæredem facere Ecclesiam, quærat al-
„ terum, qui suscipiat, non Augustinum, immo Deo
„ propitio, neminem inveniet. “ Et in ejus Summario
expresse dicitur. *Non debet Ecclesia suscipere, quæ filio* 16
exhæredato, sibi offeruntur. Quinimmo parentes neque li-
cite possunt absque justa causa ex inordinato affectu er-
ga liberos successionis inæqualitatem inter eos instituere;

Justæ

Justæ autem causæ hujus inæqualitatis erunt merita, & majora obsequia; Si pupilli magno sumptu in studjis ali debeant; Si qui plures agere videantur, & hujusmodi. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *resolut.* 83. Bulemb. *lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. §. *His adde*: La Croix *ibidem*, & alii.

17 Parentes universim tenentur Filiis procurare educationem corporalem, scilicet providentiam vitæ, victus, & status. *Communis*. Et insuper strictissime tenentur procu-
18 rare eis bonam educationem spiritualem, scilicet eos recte instruere per se, vel per alios in omnibus ad salutem animæ necessariis. *Communis*.

19 Contra debitam educationem corporalem, & signanter contra debitam providentiam vitæ peccant Parentes, & quidem graviter, si tempore menstrui, aut alias impuris, & importunis commixtionibus vacant cum evidenti periculo abortus, aut prolis vitiatæ, & monstruosæ concipiendæ, vel generandæ. Item Patres nimia sævitia proprias prægnantes Uxores vexantes, & percutientes in gravissimum damnum foetus in utero existentis; Item Matres post conceptam prolem immoderate saltantes, currentes, nociva bibentes, aut comedentes, & hujusmodi cum præviso, vel prævideri debito periculo abortus. Item peccant saltem venialiter Matres illæ, quæ sine rationabili causa Filios proprio lacte, seu per se non lactant, *cap. Ad ejus* 4. *dist.* 5. ibi „ Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut Mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eosque ad nutriendum aliis mulieribus tradant, quod videlicet ex sola carnis incontinentia videtur fuisse inventum, quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare, quos gignunt ". Si autem ad id moveat, seu concurrat rationabilis aliqua causa, v. g. Matris imbecillitas, mos patriæ, vel gentis, nullum erit peccatum. Item peccant graviter Parentes, qui sine debito, & sufficienti repagulo pueros suos tenellos cum probabili periculo suffocationis secum in lecto recumbendo retinent. Unde merito pluribus in Diœcesibus est casus reservatus.

20 Contra debitam providentiam victus peccant graviter parentes, qui Filiis in ætate infirma, aut alias gravi, vel extrema necessitate pressis, victum, vestitum, aliaque necessaria denegant, nisi Filii aliunde se providere possint; Item parentes, qui excessivis ludis, lusibus, comessationibus, dotationibus, superfluis, & excessivis aliis expensis, omnia dilapidant, ita ut Filii mendicare cogantur; Item Parentes, qui sine legitima causa Filium aliquem exhæredant, vel dotem alicui Filiæ negant; Item Parentes, qui cum possint, Filios captivos non redimunt; Item Parentes, qui seclusa vera necessitate, in viis publicis, aut in Hospitalibus publicis Filios alendos exponunt.

21 Circa hoc ultimum tamen est breviter advertendum; quod parentes, qui exponunt Filios ex mera necessitate, cum non habeant unde eos alant, vel ex mero timore infamiæ, si adhibita cautione vitæ spiritualis, & corporalis eos exponant, tunc non peccant, ut advertunt Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 51. *numer.* 147. Amostaz *de causis piis lib.* 4. *cap.* 11. *numer.* 78. Monac. *tom.* 2. *tit.* 15. *formul.* 7. *num.* 14. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in IV. præcept. Decal. cap.* 5. *sect.* 2. *num.* 41. & alii passim. Si autem nulla interveniente vera necessita-
22 te, nec ullo timore infamiæ, eos in viis publicis, ut in publicis Hospitalibus exponant, ultra peccatum mortale, quod committunt, graviter arbitrio Judicis sunt puniendi; *l. Sancimus* 4. *Cod. De infantibus expositis*; Menoch. *de Arbitr. cas.* 396. Vela *de delict. cap.* 9. Bossius *in praxi tit. de homic. num.* 7. Barbosa *loc. cit. num.* 144. Monacell. *loc. cit. num.* 5. Amostaz *de causis piis tom.* 1. *libr.* 4. *cap.* 11. *num.* 77. Quæ quidem pœna aliquando poterit extendi usque ad mortem, scilicet quando in expositione secuta est mors; Dicuntur enim Jure Civili hujusmodi crudeles, & feri parentes partum occidere, dum illum sic periculose exponunt; *l. Necare* 4. *ff. de cognoscendis, alendis liberis*, ibi: „ Necare videtur non tantum is, qui partum præfocat, sed & is, qui publicis locis misericordiæ causa exponit, quam ipse non habet ", & concordat *cit. l. Sancimus Cod. De infantibus expositis*, ibi in fine: „ Velut omni refertis inhumanitate, & crudelitate, quæ tanto quovis homicidio pejor est quanto miserioribus eam inferunt ". *& cap. Si expositus* 6. *distin.* 87. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 9. Vallensis *in Rubr. de infant. num.* 1. Velasco *de privileg. pauper.* 2. 2. *part. quæst.* 65. §. 2. *a num.* 1. Amostaz *cit. n.* 77. & alii.

23 Parentes propter detestandam crudelitatem, quam in Filios exercent, eos exponendo, privantur patria potestate, sive ipse Pater Filium exponat, sive alius, eo consentiente, vel ratum habente: *l. Unusquisque* 1. *Cod. De infantibus expositis*, *& cap. Si a Patre, unic. de infantibus, & languidis expositis*, ibi: „ Si a Patre, sive alio, sciente ipso, aut ratum habente (relegato pietatis Officio) infans expositus extitit, hoc ipso a potestate fuit patria liberatus ": Non enim convenit, ut qui sic crudeliter, & inhumaniter se gessit cum Filio adhunc in eo
24 jura habeat. Sic Doctores communiter. Nec pater ex eo quod amittat patriam potestatem eximitur ab onere dotandi v. g. Filiam, aut alimentandi ipsam, vel Filium, vel ab obligatione refundendi expensas, quia solum perdit patriam potestatem quoad ea, quæ sunt sibi utilia, non autem circa sibi onerosa, & damnum afferentia: *Ne videatur de sua malitia commodum reportare*, ut de simili dicitur *in cap. Intelleximus* 7. *de judiciis*, quia, ut habetur *in l. Nemo ex suo ff. de Regul. Juris*; *Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest*. Gratianus *discept. forens. cap.* 267. *a numer.* 54. Amostaz *loc. citat. num.* 78. Barbosa *loc. citat. num.* 146. Homobon. *de examine Ecclesiastico part.* 10. *capit.* 4. *quæst.* 4. *supplem.* 1. & alii.

An autem Parentes exponentes Filios in Hospitali, vel 25
alio loco ad id erecto, seu deputato teneantur ad restitutionem expensarum pro ipsis alendis, & vestiendis factarum? Respondetur cum distinctione. Vel Parentes, quando Filios exposuerunt, erant vere pauperes, vel divites: Si erant vere pauperes, nec peccarunt, ut dictum est *supra num.* 21. nec tenentur ad expensas, quia intentio Fundatoris ea fuit, ut ibidem Filii Parentum pauperum alerentur. Unde Parentes Filios exponentes ob inopiam in Hospitali, vel alio loco ad id destinato, ad id tenentur; quia id ex pietate concessum est similibus infantibus, ut de communi testatur Monacell. *loc. cit. numer.* 14. Amostaz. *loc. cit. num.* 66. Lugo *tom.* 1. *disp.* 13. *num.* 4. & alii; *arg. leg. Cum deditis* 1. *Cod. de latina libertate tollenda*.

Vel Parentes, quando Filios exposuerunt, erant divi- 26
tes, & quoad istos variæ sunt Doctorum sententiæ. Prima sententia tenet, quod Parentes quantumvis divites expensas restituere non teneantur ex eo, quia Hospitalia ista intuitu pietatis, & misericordiæ alimenta expositis præbeant propter Dei amorem, & non animo repetendi. Sic Glossa *in cap. Si expositus* 9. *distin.* 87. Acuna *ibidem n.* 13. Diana *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 40. & alii.

Secunda sententia, docet, quod Parentes divites non 27
teneantur restituere expensas Hospitali de justitia, & jure stricto, sed solum ex æquitate, quatenus Hospitale absque causa illas expendit; dum expositus Patrem habet divitem, licet eas det, ne Patres Filios necent, aut aliud malum perpetrent. Sic Henriquez relatus a Bossio *de alimentis cap.* 9. *nu.* 606. & Amostaz *de causis piis tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 68.

Tertia sententia communior defendit teneri Parentes di- 28
vites ad has expensas restituendas, ac posse ab Hospitali repeti, quia horum Hospitalium institutio est ad nutriendos pauperes expositos, qui non habent Parentes divites, qui possint eos alere; adeoque Parentes divites tenentur expensas restituere, & Hospitale potest illas repetere. Sic Leoncillus *de privileg. pauper. part.* 1. *quæst.* 3. *n.* 67. Trullench. *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 3. *num.* 2. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *tit.* 14. *num.* 4. Carpio *de execut. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 31. Bossius *cit.* §. 1. *n.* 607. Bonacina *de contract. disput.* 6. *q. unic. punct.* 6. §. 1. *propos.* 2. *nu.* 6. Sanchez *consil. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 4. *nu.* 16. Villalobos *in Summa part.* 2. *tract.* 41. *difficult.* 7. *n.* 10. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *n.* 259. Lugo *tom.* 1. *disp.* 13. *n.* 4. ubi cum multis aliis dicit esse communem.

Quarta sententia vult esse attendendam mentem Fun- 29
datoris Hospitalis, & dicit, quod si fundavit Hospitale simpliciter absque aliqua expressione, seu declaratione, Parentes divites tenentur refundere expensas, quia præsumitur tantum fundasse pro egenis, utpote opus magis pium, & Deo gratius. Molina *de justitia tract.* 3. *disp.* 203. *nu.* 4. Amostaz *loc. cit. nu.* 70. & in hoc conveniunt omnes citati pro tertia sententia, aliique passim. Si autem Fundator Hospitalis expresserit, aut ex verbis ejus clare concipiatur voluisse, ut reditus illi liberaliter expenderentur in alendis expositis, inspecta solum eorum præsenti necessitate absque aliqua consideratione ad Parentes, tunc Parentes licet divites ad nihil tenentur, quia liberaliter expensæ illæ donatæ fuerunt expositis. Sic Villalobos *loc. cit. difficul.* 7. *nu.* 10. Amostaz *loc. cit. num.* 70. ubi *num.* 71. subjungit, quod est gravis conjectura donandi liberaliter has expensas expositis, si Hospitale fuerit ditissimum, quia compensatione non indiget. Layman *lib.* 3. *de justitia tract.* 3. *cap.* 14. *num.* 4. *Dico* 3. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in IV. præcept. Decal. c.* 5. *sect.* 2. *numer.* 41. Quod Lessius *de justitia lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 2. *num.* 69. & alii admittunt, nisi expresse Fundator dicat pro pauperibus fundare.

Parentes divites exponentes Filios in locis, ubi alun- 30
tur expensis Reipublicæ, seu Communitatis, tenentur omnino ad ipsas restituendas, & ad omnia damna resarcienda, quia Parentes tenentur quantum possunt sine aliorum gravamine providere Filiis alimenta, & quæ necessaria sunt ad illorum educationem, & disciplinam, *l. Si quis a liberis* 5. *ff. De agnoscendis, & alendis liberis*, *l. Unusquisque* 2. *C. De infant. expositis*. Unde Parentes divites tenentur omnino refundere expensas omnes, quas pro alendis, & educandis suis Filiis expositis fecit Respublica, seu Communitas cum gravamine tot pupillorum, viduarum, & aliorum innocentium ad ipsas expensas non obligatorum. *Communis*, & a fortiori omnes Doctores citati supra pro tertia sententia; Vide verb. *Adulterium artic.* 3. *a n.* 27. *ad* 30.

Item

31 Item Parentes divites exponentes Filios ad Ostium alterius, qui ideo facere debet expensas, tenentur ad ipsas
32 restituendas *Communis*. Qui autem invenit infantem ante Ostium suum, & illum ponit ad Ostium alterius, qui ea de caussa facere debet expensas, non tenetur ad ipsas expensas ipsi restituendas, quia non peccat contra justitiam, cum hunc non inducet in obligationem justitiæ ad providendum tali infanti, quia ad id non tenetur neque ex charitate, cum possit illum inde mittere ad publicum Hospitale pro iis infantibus erectum, vel ad Ecclesiæ cunabula, & licet teneretur ex Charitate ei providere de alimentis, si non esset alius modus illi subveniendi, adhuc non peccaret contra justitiam, quia non est contra justitiam dare alteri occasionem, qua debeat opera Charitatis ex necessitate exercere: Immo nec videtur peccare contra charitatem in illum, ad cujus Ostium illum infantem exponit, sicut nec esset contra Charitatem, si pauperem in extrema necessitate existentem ad illum mitteret ex industria, ut ipse ex Charitate teneretur illi succurrere *Sanch. lib. 1. Consil. c. 5 dub. 5. a n. 70.* Bossius *loc. cit. c. 9. §. 2. per tot.* Lugo *tom. 1. disp. 18. n* 114. La Croix *lib. 3. part. 2. n. 160.* Amostaz *loc. cit. n. 72.* ubi dicit id præsertim posse fieri sine delicto, quando aliquis timet infamiam, v. g. si sit Sacerdos, aut alter persona gravis, quia pessimi, & malitiosi dicerent Filium ipsius esse, & idem dicendum, quando non haberet superfluum naturæ, sibi, & suis.

33 Contra debitam providentiam status peccant graviter parentes, si non adhibeant diligentiam saltem mediocrem secundum suam conditionem, ut acquirant, seu saltem conservent bona, quibus Filii alantur, habeantque hereditatem secundum suum statum. Item peccant graviter, si bona dilapidando impotentes se reddant ad liberos honeste secundum suum statum educandos, & dotandos. Item graviter peccant parentes, si Filios, vel Filias invitas cogant ad ingrediendum Religionem vel statum Clericalem assumendum; Unde merito a Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 18. de Regularibus* lata est sententia excommunicationis contra eos, qui fœminas ad Religionem cogunt. Item graviter peccant, si Filios, vel Filias a Religionis ingressu sine justa caussa impediant. Item si Filios, vel Filias absque justa caussa compellant ad Matrimonium ineundum seu a Matrimonio contrahendo impediant, & abstinere cogant.

34 Parentes contra debitam Filiis bonam educationem spiritualem graviter peccant, si Filios in bonis moribus, & necessariis ad salutem per se, vel per alios instruere non curent: Item si occasiones peccandi ab ipsis non removeant, vel in locis, aut domibus suspectis, & periculosis habitare permittant, aut alias peccaminosam vitam agere sinant. Item si consilio, aut malo exemplo eos ad peccata perducant. Item si Filios, aut Filias dissolutas pro posse non corrigant, & juxta exigentiam non puniant; in his enim parentes non tantum peccant virtutem Caritatis, sicuti quivis alii proximum delinquentem corrigere negligentes, sed etiam contra virtutem Justitiæ, quia parentes Jure Divino naturali obligantur Filios educare ad bonum, & avertere a malo. Unde parentes Catholici in illis Regionibus, ubi Catholici contrahunt Matrimonia cum Acatholicis, si moraliter possint, tenent sub mortali curare, ut proles educentur Catholice, ut ex aliis notant Busembaum *lib. 2. c. 4. dub. 3. n. 7.* La Croix *ibid. numer. 95. & 100.*

35 Parentes nequeunt licite occidere Filias in adulterio deprehensas; Vide verb. *Adulterium art. 2. a numer. 10. usque ad finem.*

36 Parentes nequeunt licite occidere Filios suos bannitos, nisi aliter ab armis contra patriam averti possint, quia in tali casu prævalet bonum universale patriæ, quæ est communis omnium Mater. Ita Laym. *lib. 3. par. 2. tract. 3. cap. 2. num. 2.* La Croix *lib. 3. par. 1 n. 792.*, & alii passim; *arg. l. Minime 35. de Relig. & sumpt. fun.*

37 Parentes in casum necessitatis, si nullus alius existat, possunt baptizare proprios Filios sine solutione conjugii, seu absque debiti Matrimonialis præjudicio; Vid. verb. *Baptismus art. 4. n. 41.*

38 Parentes peccant graviter Filios etiam consentientes castrando, ut evadant præstantiores Musici; Cum enim nemo sit Dominus membrorum sui corporis, tanto minus erunt parentes Domini membrorum corporum suorum Filiorum, adeoque &c. Sic Laym. Tanner. Bonac. Lezana, & alii, quos affert, & sequitur Diana *part. 6. tract. 8. resol. 36.* Quarti *de Sacris Benedictionib. tit. 3. sect. 17. difficul. quarta.* Bulca b. *leg. 2. part. 1. tract. 4. cap. 1. dub. 1. resolut. 2.* & alii passim.

39 Parentes dubitantes an proles adulterinæ, seu non legitimæ sint a se genitæ, vel ab aliis, quam obligationem contrahant? Vid. verb. *Adulterium art. 5. a num. 20.*

40 Parentes an, & in qua necessitate sint a suis Filiis subveniendi præferenter ad alios, vide verb. *Filius a n. 91. ad 99.*

Ferrar. Biblioth. Tom. VII.

Parentes ut subveniantur, in qua necessitate, & quomodo possint, vel debeant Filii exire de religione, vide d. verb. *Filius a num. 100. ad 104.* 41

Parentes, quo jure, & in qua necessitate possint vendere suo Filios, vid. d. verb. *Filius a n. 105. & 112.* 42

Parentes, quando, & quibus modis amittant patriam potestatem super Filios, vide d. verb. *Filius a n. 113. ad 125.* 43

Parentes spirituales, an teneantur alere suos Filios spirituales in defectu parentum naturalium, vid. dict. *verb. Filius n. 136.* 44

Parentes an, & ob quas caussas possint Filios exheredare, vide verb. *Exheredatio.* 45

Parentes contrahentes sponsalia pro liberis needum septennibus invalide contrahunt, nisi liberi septennio majores approbaverint; *cap. Unic. de desponsat. impuber. in 6.* Sic *Communis Doctor.* teste La Croix *lib. 7 part. 3. n. 118.* 46

parentes et am invalide contrahunt pro impuberibus septennio majoribus; *cit. cap. Unic. de Desponsat. impub. in 6.* La Croix *loc. cit.* & alii communiter. 47

Parentes possunt per se loquendo esse testes Matrimonii, prolium suarum; Vid. verb. *Impedimenta Matrimonii art. 2. n. 88.* In multis autem casibus sunt suspecti, & munus testis implere non possunt; Unde Card. de Luc. *de Matrimon. dis. 2. n. 16.* citans Passer. Alex. Menoch. Mascard. docet, Si v. g. Pater agat pro valore Matrimonii ut salvet honorem Filiæ, tunc talem Patrem potius esse partem interessatam, & principalem in caussa; ideoque non posse implere munus testis. Hine Joannes Kugler *de Matrim. & sponsalib. n. 343.* La Croix *lib. 6. p. 3. n. 757.* & alii dicunt Parentes in multis casibus merito esse suspectos, nec sufficere. 48 49

Parentes, quamvis non teneantur obligatione aliqua particulari benedicere propriis Filiis Benedictione materiali, idest expressa verbis, & signis externis, cum hæc solum ex beneplacito, & in signum benevolentiæ soleat conferri a parentibus propriis Filiis; Tenentur tamen eis benedicere Benedictione formali in ordine ad finem, ad quem dirigi solet, videlicet ut bene sit Filius quoad animam, & corpus, idest procurare, & a Deo precari bona, quæ sunt illis necessaria ad salutem animæ, & corporis, quia jure naturali tenentur eorum curam habere quoad eorum majus bonum spirituale, & temporale. *Communis.* Hinc peccant Parentes maledicentes Filiis suis maledictione formali, idest imprecantes eis vere ex animo malum sub ratione mali, cum vero desiderio, ut illud malum eis eveniat, adeoque tenentur parentes hanc circumstantiam in Confessione explicare, quia in hoc casu maledictio continet specialem malitiam contra virtutem pietatis; quæ malitia erit mortalis, si malum Filiis imprecatum sit grave; & venialis, si malum imprecatum sit leve ratione parvitatis materiæ; *Sic Communis Doctorum*, cum S. Thoma 2. 2. q. 76. *art.* 1. 50 51

Si parentes maledicant Filiis solum materialiter, idest non ex animo, ut malum aliquod illis eveniat, sed ex ira quadam, & impatientia, peccant solum venialiter, quia tunc maledictio, ultra quam quod non est ex animo deliberato, non opponitur Charitati, cujus obligatio gravis est, sed mansuetudini, vel patientiæ, quæ virtutes levius obligant. Sic Molina, Navarr. & alii, quos affert, & sequitur Laym. *l. 2. tr. 3. c. 8.* & alii passim. (a) 52

Datur Episcopo facultas absolvendi pro suo arbitrio in forma privata ob carcerationem Clerici facta per eius Parentes. *Sac. Cong. Immunit. in una Civitatis Ducalis* 19. *Feb.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 171. 53

Novæ additiones ex aliena manu

De jure occidendi, vendendi, tum exponendi Liberos secundum jus Civile Romanorum, vide contraria inter se scripta Noodt. in libro singulari: *Julius Paulus, sive de partus expositione, & nece apud veteres*, & Bynckershoek in opusculo: *De jure occidendi, vendendi, & exponendi liberos apud veteres Romanos*, tum ejusdem Noodt *in Amica Responsione ad difficultates Julio Paulo, sive libro de partus expositione & nece nuper motas a Viro Amplissimo Cornelio Bynckershoek, &c.* 1

Hoc ipsum argumentum illustravit etiam, & quidem accomodate tum ad theoriam, tum ad praxim *A. Carenza de Partu cap. 4. per tot.* ubi de moribus, modisque exponendi, de conditionibus expositorum, de pœnis exponentium, de cura in expositos adhibenda, de sumptuum in eosdem erogatorum caussa & repetitione, & demum de sanguinolentis tractat. Consule eum ubi res postulat. 2

PARICIDIUM.

Filius occidens Patrem naturæ crudelis sæpe sæpius indiscrete percutientem ipsum Filium bonæ indolis, restituitur Ecclesiæ, a qua fuit extractus, nec con- 1

(a) Nota. Etsi parentes materialiter filiis maledicant, possunt peccare mortaliter ratione scandali, seu mali exempli, & pravi habitus.

condemnatur ad pœnam extraordinariam, ut petebatur; *Sacra Congr. Immunit. in Fulginaten. 18. Julii 1690. lib. Decret. Martelli pag. 636.*

2 In caussa parricidii Sanctissimus tribuit Archiepiscopo Ravennati licentiam consignandi Curiæ Legationis Urbani processum constitutum a Notario subdito ejus jurisdictioni; *Eadem Sac. Congr. Immunit. in Pisauren. 21. Apr. 1694. lib. 3. Decr. Valleman. pag. 117.*

3 Matricida extractus ab Ecclesia gaudere debet Immunitate Ecclesiastica; *Eadem Sac. Congr. Immunit. in Arianen. 15. Novembris 1661. lib. Decret. Ricci pag. 367.* (a)

4 Parricidii pœna quæ sit, vide verb. *Pœna art. 2. a n. 128. ad 133.*

PAROCHIA, PAROCHIALIS, PAROCHIANUS.

S U M M A R I U M.

1 *Parochia sumitur dupliciter, scilicet stricte, seu proprie, & large, seu improprie.*
2 *Parochia large, & improprie sumpta quæ sit?*
3 *Parochia stricte, & proprie sumpta quæ sit?*
4 *Parochia unde dicta?*
5 *Parochia vocatur etiam* Parœcia, *& quid* Parœcia *importet?*
6 *Non primum Parochia, sed Parœcia est appellata.*
7 *Parochiæ antiquitus non erant distinctæ.*
8 *Dionysius Papa XXIV. post S. Petrum primo eas distinxit.*
9 *Quamvis aliqui existimaverint ab ipsismet Apostolis fuisse prius factam divisionem Parochiarum.*
10 *Parochias erigere, & dividere, præter Papam, solus, potest, & debet Episcopus.*
11 *Ad Constitutionem Parochiæ seu ad hoc, ut aliqua Ecclesia dicatur, sit, & prohetur Parochialis, plura requiruntur, primo enim requiritur, ut auctoritate Papæ, vel Episcopi sit erecta.*
12 *Secundo requiritur certum Territorium, seu certus locus, ac districtus cum certis limitibus ab Episcopo determinatis.*
13 *Tertio requiritur, quod in ipso designato loco, seu districtu sint saltem decem Domus, aut Familiæ.*
14 *Quarto requiritur ut unum solum, ac perpetuum Rectorem, seu parochum habeat cum cura Animarum, & potestate Fori Pœnitentialis ipsi soli competente.*
15 *Quinto requiritur, quod non facta aliqua electione sepulturæ per defunctos, & non existentibus sepulturis Majorum in dicta Ecclesia, corpora ibi sepeliantur tamquam in parochiali, in qua concurrentibus prædictis, defuncti debent sepeliri.*
16 *Nova Parochiæ erectio, & antiquæ dismembratio quomodo, & quando, & quibus concurrentibus fieri possit, & debeat?* remissive.
17 *Pluribus in locis adsunt parochiæ, quæ non distinguuntur per Domos materiales, & per determinatos districtus locorum, sed per populos, & familias, & istæ vocantur Parochiæ gentilitiæ.*
18 *Parochialis Ecclesia dicitur, quæ habet jus consistens in cura Animarum parochianorum, ipsis Sacramenta ministrans, & proprium habens Rectorem, seu Parochum; Parochialitas enim nihil est, quam Cura Animarum.*
19 *Parochialis Ecclesia, ut probetur, non sufficit, quod Rector administret Sacramenta, nisi etiam ostendat, quod de necessitate administret, & populus ab eodem de necessitate recipiat.*
20 *Parochialis Ecclesia de jure non præsumitur, sed est probanda.*
21 *Unde in dubio est plene, & concludenter probanda ab eo, qui talem esse asserit, & se fundat in ea.*
22 *Jura parochialia Ecclesiæ, & Parocho competentia assignantur.*
23 *Alias ad jura parochialia spectabat, quod Parochiani diebus Dominicis, & Festivis Missam audirent in Ecclesia parochiali; Secus autem nunc.*
24 *Alias ad jura Parochialia spectabat etiam quod parochiani semel in anno sua Peccata proprio Parocho confiterentur; Secus autem nunc.*
25 *An autem Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum sint de juribus mere parochialibus?* remissive.
26 *An Benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismi ignis, seminis, ovorum, & similium sint de juribus mere parochialibus?* remissive.
27 *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere parochialibus?* remissive.
28 *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis juribus parochialibus?* remissive.
29 *An prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto sit de juribus parochialibus?* remissive.
30 *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro Defunctis, sit de dictis juribus parochialibus?* remissive.
31 *An expositio quadraginta Horarum, & Benedictio quæ fit super populum, sit de dictis juribus parochialibus?* remissive.
32 *An expositio quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris imaginibus, & Benedictio, quæ fit cum eis super populum, sit de dictis juribus parochialibus?* remissive.
33 *Parochianus alicujus Parochiæ, ut quis efficiatur, sufficit solum habitationis principium, nec requiritur, quod illibi pro majori anni parte habitaverit.*
34 *Intellige tamen de eo, qui contrahit domicilium animo non redeundi, secus vero si de tali animo nullibi constet.*
35 *Efficitur tamen parochianus illius Parochiæ qui ad habitandum in ea se contulit ad evitanda impedimenta, quæ parentes suo Matrimonio præbere intendunt.*
36 *Et quoad hoc habentur plures casus sic decisi a Sacra Congregatione Concilii,* remissive.
37 *Quando quis habitat in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium, censetur parochianus illius, in qua Domus aditum magis frequentatum habet.*
38 *Parochianus, si in una Ecclesia solet audire Missam, in altera vero recipere Sacramenta, Canonica portio debetur ei, a qua recipit Sacramenta.*
39 *Parochiani non sunt necessario vocandi in unione parochialium.*
40 *Parochialitatis suppressio, & curæ translatio sustinetur, quando ex justa caussa, & cum Superioris permissione facta fuit.*
41 *Parochianus ex justa caussa eximi potest pro determinato tempore a jurisdictione sui Parochi.*
42 *Subnectuntur Supplementa Auctoris,* ad n. 74.

PArochia sumitur dupliciter, scilicet stricte, seu pro- 1
prie & large, seu improprie. *Communis.*
Parochia large, & improprie sumpta intelligitur pro 2
tota Diœcesi, ut clare patet ex *c. Si quis ordinatus 4. dist.*
92. ibi: „ Si quis ordinatus Episcopus ad parochiam,
„ cujus est electus &c. „ *& ex cap. Si quis Episcopus 5.*
ead. dist. 92. ibi: Si quis Episcopus ordinatus ad pa-
„ rochiam, cujus est electus &c. „ *& cap. Si qui Episcopi ordinati sunt, neque recepti ab alia parochia, in qua fuerant denominati, & ex cap. Ad Apostolicæ Sedis regimen 20. de Decimis,* ibi: „ De parochia unius Episcopi in Diœcesi alterius transferatur &c. Unde etiam parochianus pro Diœcesano sumitur *in cap. Nullus Episcopus 3. de Parochis,* ibi: *Nullus Episcopus alterius parochianum judicare præsumat.*
Parochia stricte, & proprie sumpta est certus territo- 3
rii districtus per Papam, vel Episcopum determinatus, habens unum Rectorem stabilem, cum potestate populum ibidem existentem, regendi, & judicandi, eique Sacramenta, aliaque Divina administrandi. *Est in re communis.* Parochia ita nuncupatur quasi partitio Curæ. *Rota recent. part. 15. decis. 39. n. 10. Abbas in Rubr. de parochiis n. 1. Archidiaconus in cap. Ecclesias 1. caus. 13. q. 1.* Fagnan. *in cap. Litteras 1. de Matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ n. 12.* Barbosa *de Officio, & potest. Parochi par. 1. cap. 1. num. 16.* cum pluribus ibi citatis; *Parochia* enim
Græce Latine *Partitio* dicitur. Fagnan. *loc. citat.* & alii, 4
Et sic parochia dicitur quasi Partitio curæ, quia Parochus, seu Rector Ecclesiæ curam habere debet animarum totius populi intra limites Ecclesiæ sibi assignatæ congregati, *cap. Ecclesias 1. caus. 13. qu. 1. cap. In Ecclesiis 1. de Cappellis Monachor. cap. Cum singula 32. de Præbend. in 6.*
cum similibus. Parochia vocatur etiam *Parœcia*, hoc enim 5
nomine usos fuisse antiquos Christianos demonstrat S. Augustinus *lib. 14. de Civ. Dei* his verbis: *Fuit Presbyter nomine Restitutus in Parœcia Calamensis Ecclesiæ. Parœcia* autem Græce, Latine *Accolarum conventus, seu habitatio, aut Cura* dicitur. Barbosa *loc. cit.* Calvin. *in*
magno Lexico Jurid. verb. Parochia; Ubi ex aliis no- 6
tat non primum *Parochias*, sed *Parœcias* appellatas 7
esse.
Parochiæ antiquitus non erant distinctæ, sed Episcopus Curam Animarum totius Diœcesis per Sacerdotes pro suo libitu missos, & ad nutum amovibiles administrabat, assignatis cuilibet laboranti Sacerdoti iis sustentationis mediis, quæ Episcopus pro tali judicabat sufficientia, ut
propterea tota Diœcesis merito diceretur Parochia, *arg.* 8
cit. Juribus sub. num. 2. Successu tamen temporis, cum populus Christianus magis, magisque in dies augeretur, Dionysius Papa XXIV. post S. Petrum secatis, & partitis

(a) Nota. Sed non amplius gaudet Immunitate Ecclesiastica post Constitut. Benedict. XIII., Clementis XII., & Benedict. XIV.

tis diœcesibus in plures Ecclesias parochiales, seu parochias, singulas has parochias singulis Sacerdotibus assignavit, ut unusquisque proprium haberet territorium, seu certum districtum, ab hac partitione, ut supra dictum fuit, appellatum *Parochiam*, intra cujus fines, ac limites populum inibi existentem in spiritualibus debite pasceret, ac regeret, nec unus alterius fines, & limites ingrederetur, ut expresse habetur *in cap. Ecclesias 1. caus. 13. q. 1.* ubi dictus Papa Dionysius sic ait: „ Ecclesias singulas singulis Presbyteris dedimus, Parochias, & Cœmeteria eis divisimus, & unicuique jus proprium habere statuimus, ita videlicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos, aut jus invadat, sed sit unusquisque suis terminis contentus, & taliter Ecclesiam, & Plebem sibi commissam custodiat: " & quod prima parochiarum divisio facta fuerit a Dionysio Papa, habetur etiam *in c. Pastoralis 9. de his, quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli*, ibi: *Cum auctoritate Dionysii fuerint Parochiæ limitatæ*: & testantur passim Doctores, & signanter plurimi congesti a Barbosa *de Offic. & potest. Episc. cit. par.*
9 *1. cap. 1. numer. 18.* Quamvis, ut *ibi* ipse notat, Card. Baron. *Annal. Eccles. tom. 3. ad annum 325. Vers. Unde hic*, & Theoph. *Parochialis par. 1. de cont. Paroch. art. 1. pag. 4.* existimaverint, ab ipsismet Apostolis factam divisionem Parochiarum.

10 Parochias erigere, & dividere, præter Papam, solus potest, & debet Episcopus, *cap. Nullus omnino 11. caus. 16. q. 7.* & docet ibi Barbosa cum communi Doctorum. Accedit Concilii Tridentini dispositio *in sess. 21. de re-*
11 *form. c. 4. & sess. 24. de reform. c. 13.* Ad Constitutionem parochiæ, seu ad hoc, ut aliqua Ecclesia dicatur, sit, & probetur parochialis, plura requiruntur. Primo igitur requiritur, ut auctoritate Papæ, vel Episcopi sit erecta, ut patet ex dictis *numero antecedenti*; Erecta tamen præsumitur auctoritate Papæ, vel Episcopi ex lapsu temporis, quo Rector Ecclesiæ publice Divina Officia peregit, Sacramenta administravit, ac reliqua parochialia præstitit, & recepit. Barb. *loc. cit. num. 39.* Afflict. *decis. 369. n. 5.* Lancell. Gallia *cons. 124. n. 6. vol. 1.* & alii passim.

12 Secundo requiritur certum territorium, seu certus locus, ac districtus cum certis limitibus ab Episcopo determinatis; *arg. cit. c. Ecclesias 2. caus. 13. q. 1. & cit. sess. 21. de reform. c. 4. & sess. 24. de reform. c. 13.* Rota recent. *part. 2. dec. 238. n. 5. & seq. & part. 18. tom. 1. dec. 32. n. 2. & seq.*

13 Tertio requiritur, quod in ipso designato loco, seu districtu sint saltem decem mancipia, seu, ut alii legunt, municipia, idest decem Domus, ut familiæ, *c. 3. Unio 3. caus. 10. qu. 3.* ubi statuitur, *Ut Ecclesia, quæ decem habuerit mancipia, super se habeat Sacerdotem, quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur Ecclesiis*; Barbosa *loc. cit. num. 20.* Reiffenstuel *lib. 3. Decretal. tit. 28. n. 6.* Caret. *de juribus Paroch. titul. 3. cap. 3. in fin.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 31. numer. 24.* & alii cum Rota recentior. *part. 11. decis. 348.*

14 Quarto requiritur, ut unum solum, ac perpetuum Rectorem, seu Parochum habeat cum cura Animarum, & potestate Fori Pœnitentialis ipsi soli competente, itaut jure ordinario nullus alius, sed solus, ac unicus Parochus prædictam habeat curam, & potestatem. Conc. Trid. *sess. 24. de refor. c. 13.* ibi: „ Cuicumque parochiæ suum perpetuum, peculiaremque Parochum assignet, qui eas cognoscere valeat, & a quo solo licite Sacramenta suscipiant „ ; *c. Cum non ignores 15. de Præbendis*, ibi „ Cum non ignores, quod una Ecclesia unius debeat esse „ Sacerdotis " , *&c. Extirpanda 30 eod. tit. § Qui vero*, ibi: „ Qui vero parochialem habet Ecclesiam, non per „ Vicarium, sed per ipsum illi deserviat, in ordine ad „ quem ipsius Ecclesiæ cura requiritur, nisi forte Dignitati vel præbendæ parochialis Ecclesia sit annexa, „ in quo casu concedimus, ut qui talem habet præbendam, vel Dignitatem, cum oporteat eum in majori „ Ecclesia deservire, in ipsa Ecclesia parochiali idoneum, & perpetuum habeat Vicarium Canonice institutum " . Rota rec. *pag. 18. tom. 1. dec. 32. numer. 2. & seq.*

15 Quinto requiritur, quod non facta aliqua electione sepulturæ per Defunctos, & non existentibus sepulturis Majorum in dicta Ecclesia, corpora ibi sepeliantur tamquam in parochiali, in qua concurrentibus prædictis Defuncti debent sepeliri, *cap. Ex parte 4. de Sepulturis*; Rota *in Florentina parochialis 22. Maji 1630. coram Cerrino Decano*: Barbosa *loc. cit. n. 30.* & alii.

16 Novæ Parochiæ erectio, & antiquæ dismembratio quomodo, & quando, & quibus concurrentibus fieri possit, & debeat, vide verb. *Dismembratio a numer. 10. usque in finem.*

17 Pluribus in locis adsunt Parochiæ, quæ non distinguuntur per Domos materiales, & per determinatos districtus locorum, sed per populos, seu familias, & illæ vocantur parochiæ Gentilitiæ earumdem familiarum, ita ut si eædem familiæ commorentur in districtu alterius parochiæ, subsint nihilominus jurisdictioni suæ parochiæ Gentilitiæ, & has parochias non extendi ad alias familias diversas ab illis, pro quibus erectæ fuerunt, ad longum probat Ursaya *tom. 8. part. 1. discept. 24. per tot.*

Parochialis Ecclesia dicitur, quæ habet jus consistens 18
in Curam Animarum parochianorum ipsis Sacramenta ministrans, & proprium habens Rectorem, seu Parochum; parochialitas enim nihil aliud est, quam Cura Animarum. Rota recent. *part. 15. dec. 49. num. 3.* Barbosa *loc. cit. n. 26.* Abbas *in Rubr. de Paroch.* Carat. *de juribus Paroch. tit. 1. capit. 3.* Bellamer. *consil. 38. num. 8* Guttier. *alleg. 8. num. 6.* & alii passim. Parochialis Ecclesia, ut probetur, non sufficit, quod Rector administret Sacramenta, nisi 19
etiam ostendat, quod de necessitate administret, & populus ab eodem de necessitate recipiat; Gloss. *in Clement. Dudum, sepulturis, verb. Infundat*, & ibi Imola *num. 32.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. n. 36.* Nantica *dec. 48. num. 5.* Gregorio XV. *dec. 387. n. 7.* Barb. *loc. loc. n. 28.* & alii cum Rota recent. *par. 2. dec. 221. n. 4. & par. 9. tom. 1. dec. 110. num. 21.* Parochialis Ecclesia de jure non 20
præsumitur, sed est probanda, Rota recent. *par. 2. dec. 218. num. 3. dec. 300. num. 5.* Barbosa *loc. cit. numer. 36.* cum pluribus ibi citatis. Unde in dubio est plene, & 21
concludenter probanda ab eo, qui talem esse asserit, & se fundat in ea; Rota recent. *part. 2. dec. 228. numer. 3. par. 11. dec. 345. num. 9. par. 13. decis. 37. num. 2.* Barbosa *loc. cit. n. 36.* & alii plures apud ipsum.

Jura parochialia Ecclesiæ, & Parocho competentia, 22
ultra potestatem Fori pœnitentialis, sunt sequentia. I. Quod parochiani proles suas proprio Parocho teneantur baptizandas offerre; *arg. Concil. Florent. in Decreto in Eugenii IV.* & tenet Barbosa *de offic. & potest. Parochi part. 1. cap. 18. n. 1.* Layman. *lib. 5. tract. 2. cap. 7. num. 2.* Reiffenstuel *lib. 3. Decret. 29. cit. num. 9.* & ipsis testibus alii communiter dicentes, parochianum graviter peccare, si absque licentia proprii Parochi prolem suam baptizandam alieno offerat; Intellige tamen ubi non reperitur specialis Ecclesia Baptismalis assignata pro omnibus baptizandis cujuscumque parochiæ, quia tunc Presbyter ibi ad hoc deputatus habetur pro proprio omnium Parocho quoad collationem Baptismi. II. Ut saltem in Paschate Eucharistiæ Sacramentum suscipiant in propria Ecclesia parochiali, *c. Omnis utriusque sexus 12. de pœnitent. & remiss.* Unde si quis communicaret in Ecclesiis Regularium infra tempus paschale animo satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, non satisfaceret, quia in Canone *Omnis utriusque* præcipitur a proprio Parocho Eucharistiam sumi. *Sacra Congreg. Concilii 27. Jan. 1588.* Immo Regulares non possunt in die Paschatis administrare Sæcularibus Eucharistiam, neque per modum Devotionis, etiamsi tales personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto, ut respondit *Sacra Congregat. Conc. in Burdigalen. 9. Jun. 1644. in Senonen. 11. Jun. 1650. & in Mechlin. 31. Jan. 1682.* III. Ut solum a proprio Parocho Sacramentum Extremæ Unctionis percipiant *Clement. 1. de privilegiis*, ubi etiam exemptis, & privilegiatis Regularibus sub pœna excommunicationis prohibetur, ne absque licentia Parochi Sacramentum hoc alicui parochiano administrent. IV. Quod mortui in parochiali Ecclesia sepeliri debeant, nisi alibi sepulturam Majorum habeant, vel propriam eligant; *arg. cap. Nos instituta 1. c. Ex parte 5. & cap. In nostra 10. de sepulturis* juncto *c. 1. & 2. eod. in 6.* Et si alibi sepulturam Majorum habeant, vel propriam eligant, debent Canonicam portionem, *Quartam funeralem* propriæ parochiæ, *cit. cap. Nos instituta 1. cap. Fraternitatem 3. cap. de his 4. cap. Cum supra 8. cap. Certificari 9. cap. In nostra 10. de sepulturis*, cum similibus. V. Quod in Ecclesia parochiali coram proprio Parocho Matrimonia solemni ritu celebrentur. *cap. 1. de Clandest. desponsat. cap. 1. caus. 30. qu. 5.* juncto *Concil. Trident. sess. 24. de reform. Matrim. cap. 1.* VI. Quod Parocho solvi debeant decimæ, primitiæ, & Oblationes, juxta dicta sub verb. *Decima* & sub v. *Oblationes*. Vid. *ibi*.

Alias ad jura parochialia spectabat, quod parochiani 23
diebus Dominicis, & Festivis Missam audirent in Ecclesia parochiali, *c. Ut Dominicis 2. de Parochiis*. Nunc autem possunt parochiani Missas audire in Ecclesiis Regularium, & aliis non parochialibus, & ibi satisfacere præcepto de audiendo Missam, ut dictum est sub verb. *Missa art. 16. n. 9. 10. & 11.*

Alias ad jura parochialia spectabat etiam, quod pa- 24
chiani semel in anno sua peccata proprio Parocho confiterentur, *c. Omnis utriusque 12. de Pœnitent. & remiss.* ibi: „ Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam „ ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata semel in anno proprio confiteatur Sacerdoti "; Nunc autem certo satisfaciunt, qui confitentur Regularibus, aliisque Confessariis ab Ordinario approbatis, ut patet ex *Clement. Dudum 2. de Sepulturis §. Statuimus etiam* Extrav. Joann. XXII. *Vas electionis, de Hæreticis*; Extravagant. Benedicti XI. *Inter cunctas, de Privilegiis*, ex Constit. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana §. 6.* ex Constitut. Pauli III. incip. *Licet debitum*, Const. Clementis VIII. incip. *Significatum fuit Nobis*; Hinc dicentes nunc, quod Confessi Religiosis ab Episcopo approbatis teneantur iterum eadem peccata proprio Parocho confiteri, suspecti sunt de

de Hæresi, & possant per Inquisitores puniri, qui-
bus sunt denunciandi; Diana *part. 4. tract. 8. resolut. 102.*
Nicol. *in Floscul. verb. Confessor num. 7.* Vita ad proposi-
tion. 21. ex damnatis ab Alexand. VIII. *num. 1.* ubi ex
Joanne de la Cruz *de statu Religioso lib. 2. c. 6.* advertit
id fuisse statutum a Sixto IV.

25 An autem benedictiones, & distributiones Candelarum,
Cinerum, & Palmarum sint de Juribus mere parochiali-
bus. Vid. verb. *Confraternitas art. 2. n. 4. in respons. ad
5. dubium.*

26 An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptis-
malis, iguis, seminis, ovorum, & similium sit de juri-
bus mere parochialibus; Vide *ibidem in responsione ad 6.*

27 An functiones omnes hebdomadæ Sanctæ sint de juri-
bus mere parochialibus, vide *ib. in resp. ad 7.*

28 An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna
Domini sit de dictis Juribus mere parochialibus, vide
i. in resp. ad 8.

29 An prima pulsatio Campanarum in Sabbatho Sancto sit
de Juribus parochialibus, vide *ib. in resp. ad 9.*

30 An celebratio Missarum solemnium per annum, sive
pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis Juribus paro-
chialibus, vide *ib. in resp. ad 10.*

31 An expositio quadraginta Horarum, & benedictio, quæ
fit super populum, sit de dictis juribus parochialibus,
vide *ib. in responsione ad 11.*

32 An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Ima-
ginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populum,
sit de dictis juribus parochialibus, vide *ibidem in resp.
ad 11.*

33 Parochianus alicujus parochiæ, ut quis efficiatur, suf
ficit solum habitationis principium, nec requiritur, quod
illibi pro majori anni parte habitaverit. Rota recent.
34 *par. 4. decis. 629. n. 3. & 9. part. 15. dec. 252. n. 20.* Bar-
bosa *de offic. & potest. Paroch. par. 2. cap. 2. n. 35. & seq.*
cum pluribus ibi citatis. Intellige tamen de eo, qui con-
trahit Domicilium animo non redeundi, secus vero si de
35 tali animo nullibi constet. Rota recent. *part. 4. tom. 3
dec. 629. n. 3. & 9. part. 11. decis. 348. n. 3. & seq. part.
11. dec. 162. n. 21.* Efficitur tamen parochianus illius pa-
rochiæ, qui ad habitandum in ea se contulit ad evitan-
36 da impedimenta, quæ parentes suo Matrimonio præbere
intendunt. Rota rec. *part. 15 decis. 60. n. 18* Et quoad
hoc habentur plures casus sic decisi a Sac. Congr. Conc.
& referuntur sub verb. *Impedimenta Matrimonii art. 2. n. 77.*
Vide *ib.* Plures aliæ quoad hoc resolutiones dictæ Sacræ
Congreg. Conc. referuntur a Barb. *de Offic. & potest. Pa-
roch. part. 2. c. 21.* & ab Ursaya *tom. 2. part 1. disc. 10.*

37 Quando quis habitat in confinio duarum Ecclesiarum
parochialium, censetur parochianus illius, in qua Do-
mus aditum magis frequentatum habet Aloysius Riccius
in praxi rerum Fori Ecclesiastic. dec. 333 in edit. alias re-
solut. 510. in 2. edit. Barb. *de Offic. & potest. Paroch. part. 2.
cap. 21. n. 43.* & *de Offic. & potest. Episc. part. 2. alleg. 32.*
38 *n. 71.* & alii. Parochianus, si in una Ecclesia sole au-
dire Missam, in altera vero recipere Sacramenta, Cano-
nica portio debetur ei, a qua recipit Sacramenta; *cap.
Non insistunta 1. de sepultur.* Barb. *de Offic. & potest. Paro-
chi part. 3 cap. 25.* Silvester *in Summa verb. Canonica portio
num. 11.* Fr. Emmanuel *quæst. Regul. tom. 1. qu. 39. art.*
39 5. & alii.

Parochiani non necessario sunt vocandi in unione pa-
rochialium. *Sac. Congr. Concilii in Fulginaten. 20. Januar.*
40 1723. parochialitatis suppressio, & Curæ translatio susti-
netur, quando ex justa caussa, & cum Superioris per-
missione facta fuit. *Sacra Congr. Conc. in Cesenat. 31. Jul.*
1723.

41 Parochianus ex justa caussa eximi potest pro determi-
nato tempore a Jurisdictione sui Parochi. *Sic in una Ro-
mana 5. Apr.* 1690 ut refert Ursaya *tom. 1. part 1. decis*
10. *a n.* 90

Parochiales Ecclesiæ dignioribus sunt conferendæ. Be-
42 nedictus XIV. Constitut. 68. incipient. *Cum illud §. 1. &*
43 8. parochialium Ecclesiarum collatio, prævio concursu,
& examine fieri debet. Idem *ib.* Vide tom. 2. verb *Con-
44 cursus*, & tom. 3 verb. *Examen*. In electione dignioris
in Parochialium provisione potest Episcopus concedere ex
45 informata conscientia. Idem *ib. §. 14. & 16.* Si autem
appellatum fuerit, caussas sibi notas significabit Judici
46 Superiori per litteras familiares. Idem *ib.* Vel Cardinali
Præfecto Congregationis Concilii. Idem *ib.*

47 Quando Parochialis collatio spectat ad Datariam Apo-
stolicam, Concursus ab Ordinario indici, & compleri po-
48 test, non petita venia. Idem *ib.* 19. Electio autem di-
gnioris ab eo fieri potest, si agatur de Beneficiis Curatis
reservatis ratione mensium, nec tenetur transmittere acta
49 Concursus, nisi postulata fuerint. Idem *ibidem*. Si
vero Beneficium alia qualibet ex caussa reservatum fue-
rit, acta transmittet, nec digniorem pronunciabit. Idem
ibidem.

50 Parochiales Ecclesiæ conferri nequeunt Canonicis Re-
gularibus Lateranensibus absque Indulto Apostolico. Idem
Constitut. 125 incip. *Quod inscrutabili, per tot.* Vide tom.
51 2. verb. *Beneficia* & ad verb. *Canonici Regulares*. Nec
Presbyteris sive Clericis Congregationis Missionis. Idem
Constitut. 69. incip. *Quo magis §. 4.* Vide tom. 5. *verb.
Missionarii*.

Frequentia populi ad Ecclesiam Parochialem turbari 52
non debet per celebrationem solemnitatum in aliis Ec-
clesiis. Idem Constitut. 42. incip. *Etsi minime §. 15.* An- 53
te Missam parochialem celebrari non debent Missæ in
Ecclesiis ruralibus parochiæ proximis. Idem *ib. §. 14* In 54
remotioribus autem Sacerdos celebrans Doctrinam Chri-
stianam populo tradere debet. Idem *ib.* parochiali Eccle- 55
siæ vacanti Vicarius ab Episcopo deputari statim debet.
Idem Constit. 68. incipient. *Cum illud §. 16.*

Parochiæ Græcorum committi debent iis, qui in Se- 56
minariis Italo-Græcorum, seu Albanensium trium admi-
nus annorum spatio versati sunt. Idem Constitut. 17. in-
cip. *Et Pastoralis §. 5.* Possunt tamen Ordinarii Latini 57
alios Presbyteros idoneos parochis Græcis velut Coadju-
tores adjungere. Idem *ibid.* Nunquam tamen Monachis 58
Græcis, seu Calogeris animarum Cura debet commit-
ti, nisi ex necessitate, vel alia justa caussa. Idem *ib.
§. 9.*

Parochiæ Italo-Græcorum committi non debent Italo- 59
Græcis a Latino Diœcesano Episcopo Latine ordinatis,
sed ipsis præfici debent Græci, vel Albanenses, catholi-
ci tamen, sive advenæ, sive indigenæ Græco ritu viven-
tes. Idem *ib. §. 9.*

Parochialia munia in Græcos Melchitas soli exercere 60
possunt Fratres Ordinis Minorum Custodiæ Terræ Sanctæ
in defectu Parochi Ritus Græci. Idem Constit. 87. incip.
Demandatam §. 13. parochialia emolumenta jure perci- 61
piuntur a Missionariis exercentibus Curam animarum
in defectu Parochi Catholici nationalis. Idem *ib.*

Parochiales Ecclesiæ Regularium in Indiarum Regio- 62
nibus subsunt Episcoporum jurisdictioni. Idem tom. 2.
Constitut. 1. incip. *Quamvis*. Parochi Ecclesiarum Re- 63
gularium, sive Regulares, sive sæculares sint, subsunt
jurisdictioni Episcopi in iis, quæ animarum Curam re-
spiciunt. Idem *ib.* Parochi Regulares Curam animarum 64
assumere nequeunt, sine examine, approbatione, & con-
sensu Episcopi. Idem *ib.*

Ad vacantem Ecclesiam parochialem tenetur Patronus 65
Ecclesiasticus etiam in foro externo præsentare magis
idoneum, seu digniorem ex approbatis ab Examinatori-
bus, utrumque enim forum respiciunt verb. Conc. Trid.
cap. 18. sess. 24. ibi; *Quem Patronus digniorem inter appro-
batos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo præsentare tenea-
tur* Benedict. XIV. *de Synodo Diœcesana lib. 4. cap. 8.
num. 8.* Episcopus debet judicio Patroni acquiescere, & 66
instituere sic a Patrono præsentatum si ex approbatis ab
Examinatoribus nullus reclamet; cum Concilium Triden-
tinum edixerit sine ulteriori indagine instituendum, quem
Patronus tamquam digniorem præsentaverit. Sed si ali- 67
quis ex approbatis de judicio Patroni conqueratur, &
hac de caussa ad Episcopum provocet, debet Episcopus
Judicis partes assumere, & diligenter inquirere, an re-
ctum fuerit judicium a Patrono latum, de sui præsen-
tati meritorum supra reliquos ex approbatis præstantia.
Idem *ib.* Si quis appellet a sententia Episcopi, cujus ju- 68
dicium sit conforme judicio Patroni, appellatio est ad-
mittenda solum in devolutivo. Si vero sit difforme, est 69
admittenda etiam in suspensivo, & interim nullus est in-
stituendus usque ad sententiam Judicis appellationis, &
parochialis est administranda ab Œconomo. Idem *ibidem*.
Quod totum statuit tom. 2. Bullar. Constit. 4. incip. *Red-
dita*.

Si parochialis Ecclesia fuerit jurispatronatus Laicorum, 70
vel mixti, admittendus est sine concursu præsentatus
a Patrono, & idoneus ab Examinatoribus repertus.
Conc. Trid. *loc. cit.* ibi: „ Quod si juspatronatus Laico-
„ rum fuerit, debeat qui a Patrono præsentatus erit,
„ ab iisdem deputatis, ut supra, examinari, & non nisi
„ idoneus repertus fuerit, admitti, " Idem *in cit. cap.
8. num. 9.* ubi subjungit, quod idem declaratum fuit
a Sacra Congregatione Concilii 5. Febr. 1628. de parochiali
jurispatronatus mixti, idest partim Ecclesiastici, & par-
tim Laicalis, ne jura Laici ob consortium cum Eccle-
siastico ulla ex parte læderentur. Si autem ab uno, aut 71
pluribus Patronis Laicis, gaudentibus æquali jure, plu-
res ad vacantem parochialem sint nominati, & Episcopo
præsentati, neque ullus ex præsentatis retulerit a Patro-
nis plures voces, quam ceteri; tenetur Episcopus indi-
cere concursum inter eosdem præsentatos, atque illum
eligere, quem ex approbatis ab Examinatoribus Synoda-
libus judicaverit magis idoneum, ut decrevit *eadem Sacra
Congr. Concil.* apud ipsum *cit. numer. 9.* & Barbosam
de offic. & Potestat. Parochi part. 1. cap. 2. numer. 130.
Episcopi jus eligendi digniorem in prædictis omnibus,
Sede Episcopali vacante, transit ad Capitulum; & ab 72
hoc ad Vicarium Capitularem sine ulla penitus reserva-
tione. Idem *cit. cap. 8. num. 10.* ex Decreto *Sacræ Congr.
Concil. in Elten. 1. Decemb.* 1736. & ex pluribus aliis jam
ad id allatis tom. 2. verb. *Capitulum art. 3. a n. 58. ad
63.* Vide *ibi*.

Parochiæ, aliaque Curata Beneficia, & Officia In- 73
diarum Occidentalium, sublato asserto privativo jure
Regularium, sæcularibus Sacerdotibus canonice confe-
ran-

runtur. Bened. XIV. Const. incipit. *Cum alias* §. 2. & 3. Immo si ob defectum Sacerdotum iisdem præficiantur Regulares, hi tamquam amovibiles ad nutum, possunt, nulla expressa causa, & ab Ordinario, vel etiam a Superiore Regulari removeri. Idem *ibid.* §. 2. Et jam id statuerat ad instantiam Regis Catholici in alia sua Constitutione incip. *Cum nuper* confirmata, & declarata in hac ultima *Cum aliis*.

74 Parochialibus Ecclesiis Basilicæ Assisiensi Sancti Francisci unitis, præficiendi sunt Vicarii sæculares ad nutum amovibiles. Benedict. XIV. Constitut. incip. *Fidelis Dominus* §. 16.

75 Canonici Regulares Præmonstratenses possunt obtinere & retinere perpetuo sine Apostolica dispensatione Ecclesias Parochiales, etiam sæculares, & Vicarias; Sic declaravit Benedict. XIV. die 1. Septemb. 1750. Const. incip. *Onerosa*.

Nova Additiones ex aliena manu.

1 DE etymologia verborum *Parochia*, *Parochianus*, *Parochus* non sum sollicitus. Vide de ea si lubet varias opiniones apud *Bohemer. Jur. Parochial. sect. 1. cap. 1. §. 1. & plur. sequent.*

2 Nec sum sollicitus de origine Parochiarum, an ea Tito in Creta, an Evaristo, an Anacleto, an Dionysio sit attribuenda. Confer itidem *Bohemer. Jur. Parochial. sect. 2. cap. 2. per tot.*

3 Parochia est „ Societas quædam publica Ecclesiastica ex „ Parochis, & Parochianis composita in certo districtu „ constitutis, & certis limitibus circumscriptis, vi cujus „ Parochiani Ecclesiæ in illo districtu sitæ obligantur ad „ peragenda ibi sacra, & ad onera tum Parocho tum „ Ecclesiæ præstanda. Parochus vero ad illa, quæ sui of- „ ficii sunt. „ In Parochia igitur considerari debent Parochus, Ecclesia Parochialis, & Parochiani.

4 Facile autem est hinc dignoscere, quid requiratur, ut Ecclesia dici queat parochialis. Sed vide si materiæ plenam discussionem desideres, Rotam in *Polycastren. Jurium Parochialium* 10. *Januarii* 1729. *cor. clar. mem. Cincio, & in Sabinen. Jurium Parochialium* 8. *Maji* 1733. *cor. clar. mem. Calcagnin. & 8. Junii 1736. cor. clar. mem. Millin.*

5 At non ita facile est breviter tradere quis dicendus sit Parochianus ad omnes præsertim effectus, tum si una in Civitate de qua agitur sit Parochia, tum maxime si plures sint in ea Parochiæ. Adi *Bohemerum Juris Parochialis sect. 3. cap. 2. per tot.*; qui argumentum hoc illustravit.

PAROCHUS.

Articulus I.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus nomenclaturam, electionem, atque approbationem.

SUMMARIUM.

1 *Parochi apud Ethnicos dicebantur illi qui Legatis publice Romam missis salem, & ligna præparabant.*

2 *Parochi in Ecclesia sunt Sacerdotes, auctoritate Episcoporum Ecclesiis præfecti, ut Plebibus, sive populis omnia necessaria ad pascendas Animas subministrent.*

3 *Parochus dictus est quasi Parœcus; Parœcus autem Græcis est incola, sive habitator in loco.*

4 *Parochus, seu Parœcus dicitur a* Parochia, *seu* Parœcia, *sicuti & Parochiani, seu Parœciani.*

5 *Ex Parochis aliqui vocantur* Plebani, *qui videlicet curam exercent animarum in Plebania habente sub se plures Ecclesias, vel Cappellas.*

6 *Plebani sunt dicti sic a Plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur.*

7 *Aliqui appellantur* Rectores, *qui Plebem, & Populum sibi commissum cum cura regunt, & eorum Beneficium vocatur* Rectoria.

8 *Aliqui vocantur* Cappellani, *& sunt illi, qui in Ecclesia Monachorum curam Animarum exercent.*

9 *Aliqui vocantur* Sacerdotes proprii, *Sacerdos enim proprius vocatur cujuslibet parochia Rector.*

10 *Aliqui vocantur simpliciter* Curati *sic dicti a Cura, quam de regendis Ovibus susceperunt. Qui Curati alicubi sunt insigniti nomine* Archipresbyteri, *& alibi nomine* Præpositi, *& hujusmodi.*

11 *Pro Parocho quocumque nomine nuncupetur, eligi debet persona idonea, qua in propria parochia residere, & per se ipsum Animarum Curam exercere valeat.*

12 *Idonea persona in hac materia dicitur prædita ætatis maturitate, morum gravitate, & litterarum scientia.*

13 *Hinc Parochi debent eligi ad præscriptum Concilii Tridentini* sess. 24. de reform. cap. 18. *& Constit. S. Pii V. incip.* In conferendis Beneficiis.

14 *Nempe per examen, & concursum coram Episcopo, vel ejus Vicario Generali, & saltem tribus Examinatoribus Synodalibus.*

15 *Quomodo autem, quando, ubi & a quibus sit indicendus concursus pro Parochis eligendis?* remissive.

16 *In Parochos eligendi, & promovendi sunt sub gravi culpa meliores, seu digniores.*

17 *Parochus in Ecclesia exempta Animarum Curam exercere intendens, prius approbandus, & examinandus est ab Episcopo.*

18 *Examen, & approbatio Vicariorum ad Curam Animarum positorum in Ecclesiis unitis Ordini S. Joannis Hierosolymitani ad Episcopum pertinet.*

19 *Parochus pro Cura Animarum non potest deputari, nisi de consensu Episcopi, & prævio examine.*

20 *Examinato, & approbato in Urbe ad Curam Animarum non possunt ab Episcopo Ordines denegari sub prætextu insufficientis litteraturæ.*

21 *An & quatenus Episcopus possit Parochos rite, ac recte semel approbatos iterum ac pluries examinare?* ad n. 28.

PArochi apud Ethnicos olim dicebantur illi, qui Le- 1
gatis publice Romam missis salem, & ligna præ-
parabant, idest illi, qui omnia necessaria Legatis Ro-
gum, Principum, ac Rerumpublicarum hospitio re-
ceptis, suppeditabant, teste Acrone in illud Horatii *lib.*
1. *Ser. Sat.* 5. ibi:

Proxima Campano ponti, qua villula tectum.
Præbuit, & Parochi, quæ debent, ligna, salemque.

Et sic referunt Calvinus *in Magno Lexico juridico tom.*
2. *verb. Parochus*; Petrus Gregorius *Syntag. Juris lib.* 36.
c. 30. *num.* 9. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. part.* 1. 2
cap. 1. *num.* 1. & alii. Unde quidam censet adinstar
illorum dictos esse Parochos in Ecclesia Catholica, eo
quod sint Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesiis
præfecti, & plebibus, sive populis omnia necessaria
ad pascendas animas subministrent. Alii vero existimant
Parochum dictum esse quasi Parœcum, Parœcus autem
Græcis est incola, sive habitator in loco, ut habetur 3
in l. Pupillus 239. *ff. De verbor. significat.* ibi: *Incola est qui
in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci
Parœcon (idest juxta habitantem) appellant.* Ita Azorius
Instit. moral. part. 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *q.* 1. Barbos. *loc. cit. n.*
3. & alii.

Parochus, seu Parœcus dicitur a *parochia*, seu *Pa- 4
rœcia*, sicut & parochiani, seu Parœciani. Budæus
citatus, & sequutus a Barbosa *loc. cit. num.* 14. Calvin.
l. c. verb. Parochia. Ex Parochis aliqui vocantur *Ple- 5
bani*, *ut in cap. Scriptura est* 40. *de election.* qui videli-
cet curam exercent Animarum in Plebania habente sub
se plures Ecclesias, vel Cappellas; *c. Statutum* 1. *Ne Cle-
rici, vel Monachi in* 6. Et sunt sic dicti a plebe, vel popu- 6
lo, qui sub eorum cura regitur, & habet se Plebanus
cum ceteris Curatis unius Plebis, sicuti Archiepiscopus
cum suffraganeis suæ provinciæ. Barbosa *loc. cit. n.* 5. &
alii passim.

Aliqui vero appellantur *Rectores*, quia plebem, & po- 7
pulum sibi commissum cum Cura regunt, juxta *cap.
Ut quisque Presbyter* 3. *de vita, & honestate Clericor. & c.
In Ecclesiis* 1. *de Cappellis Monachor.* & eorum Beneficium 8
vocatur *Rectoria*, *c. Cum olim* 28. *de Præbend.* Aliqui vo-
cantur *Cappellani*, & sunt illi, qui in Ecclesia Monacho-
rum Curam Animarum exercent, *ut in cap. In Ecclesiis* 1.
de Cappellis Monachorum. Aliqui vocantur *Sacerdotes pro-
prii*; Sacerdos enim proprius vocatur cujuslibet Parochiæ 9
Rector, *c. Omnis utriusque sexus* 12. *de pœnit. & remiss.*
Aliqui vocantur simpliciter *Curati* sic dicti a Cura, 10
quam de regendis Ovibus susceperunt. Qui Curati ali-
cubi sunt insigniti nomine *Archipresbyteri*, & alicubi no-
mine *præpositi*, & hujusmodi.

Pro Parocho quocumque nomine nuncupetur, eligi de- 11
bet persona idonea, quæ in propria Parochia residere,
& per se ipsam Animarum Curam exercere valeat, ut
colligitur *ex c. In parochia* 31. *causs.* 16. *q.* 1. *c. Cum in
cunctis* 7. *de elect. c. Eam te decet* 4. *de ætat. & qualit. cap.
Quia nonnulli* 3. *de Clericis non resident. c. Grave nimis* 29.
de Præbend. cap. Licet Canon. 14. *de election. in* 6. cum
similibus, juncto Concil. Tridentin. *sess.* 7. *de reform.
cap.* 3.

Ideona persona in hac materia dicitur prædita ætatis 12
maturitate, morum gravitate, & litterarum scientia,
cap. Cum in cunctis 7. *de election* §. *Inferiora*, ibi: „ Alia,
„ quæ Curam Animarum habent annexam, nullus omni-
„ no suscipiat, sed nec parochialis Ecclesiæ regimen,
„ nisi qui cum 25. annum ætatis attigerit, & scientia,
„ & moribus commendandus existat, cum similibus.

Hinc Parochi debent eligi, & institui ad præscri- 13
ptum Concilii Tridentini *sess.* 24. *de reformat. cap.* 18.
& Constitut. S. Pii V. incip. *In conferendis Beneficiis*.
Nempe per examen, & concursum coram Episcopo, 14
vel ejus Vicario Generali, & saltem tribus Examina-
toribus Synodalibus. Conc. Trid. *c. sess.* 24. *cap.* 18. *de
reform.*

Quomodo autem, quando, ubi, & a quibus sit in- 15
dicendus concursus pro Parochis eligendis, vide verb.

Be-

Beneficia art. 3. *a n.* 21. verb. *Concursus per tot.* verb. *Examinatores a n* 25. *usque in finem*.

16 In Parochos eligendi, & promovendi sunt sub gravi culpa meliores, seu digniores. Vide verb. *Electio art.* 3. *per tot.* & signanter *n.* 3.

17 Parochus in Ecclesia exempta Animarum Curam exercere intendens prius approbandus, & examinandus est ab Episcopo juxta dispositionem *cap. Exemptionem, de privileg. in* 6. *Sacra Congreg. Conc. in Caputaquen.* 23. *Junii* 1629.

18 Examen, & approbatio Vicariorum ad Curam Animarum positorum in Ecclesiis unitis Ordini S. Joannis Hierosolymitani, ad Episcopum pertinet. *Sacra Cong. Conc. in Augustana* 4. *Decembr.* 1631.

19 Parochus pro Cura Animarum non potest deputari, nisi de consensu Episcopi, & prævio examine. *Sacra Congreg. Conc. in Pillavien.* 4. *Junii* 1627.

20 Examinato, & approbato in Urbe ad Curam Animarum non possunt ab Episcopo Ordines denegari sub prætextu insufficientis litteraturæ. *Sac. Congr. Episc. & Regul. in Sutrina* 26 *Januarii* 1594.

21 An, & quatenus Episcopus possit Parochos rite, ac recte semel approbatos iterum, ac pluries examinare? Respondendum est cum distinctione: Aut enim agitur de Parochis examinatis, & approbatis ab Episcopo antecessore. Si agatur de Parochis examinatis, & approbatis ab eodem Episcopo, non potest idem Episcopus eos iterum examinare, nisi novis supervenientibus vehementibus indiciis, etiam extrajudicialibus, de eorum imperitia, seu defectu necessariæ scientiæ ad suum obeundum, & adimplendum officium. Sic expresse Rota recent. 19. *tom* 1 *decis.* 257. *n.* 1. *& seq.* cum pluribus ibi adductis. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *Form.* 15 *n.* 2. cum Gonzalez, Garzia, Barbosa, & Card. de Luca ibi allegatis. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 233. *n.* 7. *& seq.* Et sic censuit *Sacra Congr. Concilii in Pampilonensi* apud Pignatell. *loc. cit. n.* 8. ubi cum quæreretur.

22 Primo: „ Utrum Episcopus possit examinare Parochos
„ & Rectores semel approbatos ad Curam Animarum
„ exercendam, quando ex rationabili, & legitima cau-
„ sa habetur vehemens suspicio de illorum imperitia
„ ad Sacramenta ministranda, & munus suum ad-
„ implendum, & clarius cognita illorum illiteratura,
„ datur illi Coadjutor benemeritus cum assignatione
„ alicujus portionis fructuum pro ejus congrua sustenta-
„ tione?

„ Secundo: „ An possit hoc examen facere non so-
„ lum in actu Visitationis, sed etiam extra illam re-
„ spectu alicujus Parochi, de cujus imperitia habetur
„ certa notitia.

„ Tertio: An ad ejusmodi examen faciendum requi-
„ ratur, quod imperitia talis Parochi examinandi probe-
„ tur juridice per testes deponentes; an vero sufficit ta-
„ lem imperitiam constare Episcopo extrajudicialiter, vel
„ quia expositum fuit illi per personas fide dignas, quæ
„ nolunt juridice deponere propter metum, respectum,
„ vel aliam rationem, vel quia ipsemet Episcopus ex ali-
„ quibus actionibus quas videt, & notat in ipso Parocho,
„ & ex verbis, quæ ab illo audit, & ex aliis acciden-
„ tibus, quæ occurrunt, facit conjecturam fere eviden-
„ tem de imperitia illius. His igitur scrupulis anxiatus
„ supplicat pro declaratione, ut salutare pabulum suis
„ Ovibus præbere, sicque muneri satisfacere possit;

„ Sacra Congreg. &c. die 16. Januar. 1667. censuit ad
„ omnia respondendum, Affirmative.

23 Cumque ab eodem Episcopo pampilonensi iterum *die* 22. *Septembris* 1668. quæsitum fuisset, an in actu Visitationis Ordinario liceret examinare Parochos, quamvis contra illos suspicio imperitiæ non urgeret; Sacra Congregatio absolute respondit *Negative*. Sic Rota *l. c. decis.* 166. *n* 7.

24 Et sic etiam censuit *eadem S. Cong. Conc. in Tridentina juris examinandi* 18. *Aprilis* 1671. consulta enim, *An possit idemmet Ordinarius examinatos, & ad Confessiones audiendas, ac Curam Animarum exercendam, Ecclesiasque Parochiales obtinendas idoneos repertos, & approbatos ad novum examen vocare, quando nulla adest rationabilis suspicio de illorum imperitia?* Respondit, *servandam esse declarationem alias editam sub die* 22. *Septembris* 1668. *In Pampilonensi*, quæ non potest esse, & intelligi nisi de Episcopo approbante, de quo in Tridentina quærebatur, alias Sacra Congregatio ad eam non remisisset. Sic expresse Rota *loc. c. decis.* 257 *a n.* 18.

25 Et quod possit idem Episcopus iterum examinare a se ipso jam examinatos, & approbatos Parochos, quod probabiliter judicaverit insufficientes, eo quod non vacaverint studio, & scientiam, quam prius habebant, deperdiderint; colligitur aperte ex Concilio Tridentino *sess.* 21. *c.* 5. decernente, quod possit Episcopus Rectoribus Parochialium illiteratis dare Coadjutores; Nam si non posset examinare aut non posset dare Coadjutores, & sic redderetur inane dictum Decretum Concilii aut dando, fieri posset, quod iis quoque daret, qui revera essent litterati, & sufficientes; adeoque ad hæc inconvenientia evitanda dicendum est, quod Episcopus possit reexaminare a se ipso jam examinatos, & approbatos Parochos, quos ex supervenientibus vehementibus indiciis vere probabiliter judicaverit illiteratos & insufficientes, ex quo non exculta scientia in ipsis defecerit: Opinio enim insufficientiæ est veluti quædam accusatio, seu denunciatio.

Si autem agatur de Parochis examinatis, & approbatis ab Episcopo antecessore, non solum potest Episcopus successor eos examinare, cum probabiliter ex vehementibus indiciis eos judicat illiteratos, ac insufficientes, sed etiam sine talibus indiciis pro sola quiete conscientiæ suæ. Sic Rota recent. *p.* 19. *tom.* 1. *cit. decis.* 257. *a num.* 5. cum pluribus ibi citatis. Solorz. *de Jure Indiarum c.* 17 *n.* 3. *tom.* 2. *lib.* 3. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 49. Barbosa *de Paroch. p.* 1. *Cap.* 2. *n.* 10. & alii. Et ratio est, quia Episcopus tenetur ex munere suo curare, & attente prospicere, ut Ecclesiæ sibi subditæ recte administrentur, & Oves propriæ accurate pascantur; *Cap. Qui Episcopatum* 11. *caus.* 8. *q.* 1. id autem præstare non potest, nisi per examen inquirendo, an Parochi scientiam semel acquisitam amiserint, vel eam amplius excoluerint, ideoque eos examinare potest, & non alieno, sed proprio judicio deferre. Glossa *ad Cap. Cum secundum Apostolorum* 19. *de prebend. verb. Liceat*, ibi: *Sed successor potest, & ita semel approbatus iterum probatur, & reprobatur sicut Alexius*, quod & ante notaverat *ad Cap. Accepimus* 15. *de ætate, & qualit. & ordin. præficiend. verb. Examinari*. Unde si in examine eos insufficientes, ac illiteratos reperiat, sufficientem eis Coadjutorem assignare tenetur, ne Oves suæ fame pereant; Quam ob rem Christus ipse Ecclesiasticos alloquens præsertim Parochos *Matth.* dicit: 26
„ Vos estis sal terræ, quod si sal evanuerit, in
„ quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur
„ foras. *Et Malachiæ* 2. inquit Deus: Labia Sacerdotis
„ custodient scientiam, & Legem requirent ex ore ejus;
„ Vos autem recessistis de via. *Et Oseæ* 4. *dicit*: Quia
„ tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fun-
„ garis mihi „.

27 Et Conclusionem nostram clare comprobat S. Pius V. Constit. incip. *Romani Pontificis* §. 2. *in fine*, ibi: „ Volu-
„ mus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Civitate,
„ vel Diœcesibus suis prævio examine approbati fuerint,
„ ab eodem Episcopo iterum non examinari: Ceterum
„ ad Episcopo successore pro majori conscientiæ suæ
„ quiete examinari de novo poterunt, etiamsi sint Le-
„ ctores, & in Theologia graduati „. Quæ sane verba nullam requirunt causam in Successore, ut possit examinare approbatos ab Antecessore, nisi ob solam propriæ conscientiæ quietem, ac proinde Sanctus Pontifex Lectores, & Graduatos in Theologia noluit excipere, in quibus suspicio imperitiæ facile considerari non potest, sed eos pro sola quiete conscientiæ suæ a Successore examinari posse sancivit. Unde conficitur argumentum a multo magis *Authent. Multo magis, Cod. de Sacrosanctis Eccles.* Si enim successor Episcopus Regulares adeo a S. Sede Privilegiatos semel a Prædecessore approbatos, licet Lectores, & Graduatos in Theologia, potest pro recta, & tuta Sacramenti Pœnitentiæ administratione ad examen vocare, multo magis poterit Parochos a se nunquam examinatos examinare, ut experiatur, an exculta duret scientia, & peritia, de qua cognovit Prædecessor, ut sic consulat quieti conscientiæ suæ, quam ratiocinationem induxit Capon. *Controv.* 42. *n.* 8. post Joann. Sanchez *in selet. Sacr. disp.* 48. & sic censuit *S. C. Conc. in Placentina* 28. *Aug.* 1268. his verbis: „ Examinare iterum potest Epi-
„ scopus, tam in Visitatione, quam extra super doctri-
„ na, & litteratura Parochos approbatos ab Antecessori-
„ bus tempore provisionis Parochialium, apud Barbosam *in Summa Apostol. dec. verb. Examinare n.* 11. Hactenus Rota *c. dec* 257. *a n.* 5. *ad* 17

28 Recte tamen concludit Monacell. *cit. tom.* 1. *tit.* 10. *form.* 15. *n.* 3. quod Episcopus sententiam hanc ad praxim non debet deducere, nisi raro, cum magna cautela, & non nisi præcedente diffamatione, seu conjectura imperitiæ Parochi, ne *bonam famam, quæ impinguat ossa*, *Proverb. c.* 15. *n.* 30. amittat. Immo Pignatell. *c. t.* 1. *consult.* 133. *n.* 12. absolute dicit, quod extra hos casus, nempe notæ imperitiæ, & illiteraturæ Parochorum, seu erroris in administratione Sacramentorum non potest Episcopus vocare ad examen Parochos; Habent enim intentionem fundatam, ut ad exercitium Curæ Animarum, & ad Sacramentorum administrationem admittantur; Cum hoc veniat in consequentiam approbationis ab Examinatoribus de eorum persona factæ, ut Sacra Cong. resolvit *in Nucerina die* 6. *Octobris, & 10. Novembr.* 1617. Quia cum eorum approbatio se habeat per modum sententiæ decernentis de idoneitate, quam de Jure possidet, & ideo non potest sine causa revocari in dubium ipsa possessio; sicuti revocaretur, jam approbatus iterum ad examen vocaretur. Hactenus ipse, qui *ib. n.* 19. subjungit, quod tota difficultas reducitur, an fidendum sit arbitrio Episcopi, qui prætextu inhabilitatis Parochos divexare poterit, & *num.* 20. concludit, se existimare proinde quod constare debeat Episcopo examinandos vere esse illiteratos, vel quia tales fuerint, antequam ad Curam Animarum admitterentur, vel

vel propter aliam causam, quæ supervenire potuerit; juxta *Cap. Accepimus 15. de ætate, & qualitat. & ordin. præficiendor.* ibi: *Nisi forte postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos*; Utque id constet, non debet attendi attestatio ejusdem Episcopi, sed requiruntur necessario diligentes investigationes in scriptis reducendæ, juxta Felinum *in Cap. Ex litteris 11. de Constit. n. 7.* ibi: *Per diligentiorem investigationem*, quæ licet fuerint extrajudiciales, attamen ex iis apparere poterit, an constet de illitteratura, & imperitia. Quod sentire videtur Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloss. 4. n. 96.* Idque ut possint Superiores dignoscere, an Episcopus jure, meritoque processerit, secundum Rotam *part. 3. recent. dec. 23.* Esto itaque quod causa substiterit, ea deberet probari: *ex l. Cum hi 8. §. ultim. juncto princip. ff. de Transact.* Vel ex eo maxime, quia revocatio pertinet ad Forum externum, & versatur in adimendo jure quæsito. Hactenus ille.

29 * Parochum Regularem suo muneri deficientem potest punire Episcopus cumulative cum Superiore Regulari; ita tamen ut si aliter statuat superior Regularis, aliter Episcopus, standum sit Episcopi mandato. Ita statuit Benedictus XIV. in Bulla *Firmandis*, Bull. *tom. 1. num. 109.* Si removeri debeat, potest tam Episcopus sine Superiore quam hic sine illo id præstare. *Ib.* § 11.

30 Parochi Jurisdictionem habent ordinariam in foro interno, non vero externo, quidquid alii consuerint, ut proinde nullam excommunicationis sententiam ferre possint, ut ex communiori, & in praxi recepta sententia. *De Synod. Diœcesan. lib. 5. cap. 4. §. 2.*

31 Episcopi successores ex rationabili causa etiam extra visitationem possunt examinare Parochos ad Ecclesias Parochiales alies approbatos, ut in decreto S. Congr. Conc. *Instit. Eccles. 9. §. 16.* Quin & hoc potest præstare pro libito, & ex sola quiete animæ suæ, quamvis nihil habeat suspicionis; *ibidem*.

32 Si vero Episcopus velit iterum examinare quos ipse approbavit, requiritur saltem extrajudicialis infamatio de inscitia. Quamvis hoc non requiratur ab iis, quod laicus Patronus nominavit ad Beneficium curatum, cum probati non fuerint in concursu, ut ex Sacr. Rota, & ex Cardinali de Luca *ib.*

33 Parochus habendus est quoad crimen complicitatis ille, qui peccat cum famula sua, quæ in ejus domo inhabitat, quamvis in alia Parochia habeat peternam domum. Et reipsa quidem præceptum paschale tenetur illa implere in Parœcia, ubi famulatum habet, *Institut. Eccl. 82. §. 22.*

34 Tolerari potest, ut Parochus habeat in domo mulieres sibi conjunctas in primo & secundo gradu consanguinitatis, & etiam affines in primo gradu cum ancillis earum, quæ tamen minores non sint annis quadraginta. Ita decretum est a Sacr. Congregatione Concilii pro Diœcesi Bononiensi. *Institut. Eccles. 82.* per totam, quamvis hoc decretum respiciat famulas cum uno tantummodo Parocho cohabitantes; quæ vero munus suum præstant propinquis ejusdem Parochi, minoris etiam ætatis permittuntur, dummodo tamen testimonium bonæ famæ suæ habeant.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE qualitatibus, quas Sacri Canones in Parochis requirunt, plene tractant Canonistæ *ad Tit. de vit. & honest. Clericor.* sed cum primus adeundus est *Daniel Hannibal Fabrettus de vit. & honest. Cler.* Confer etiam *Barbos. de offic. & potest. Parochi part. 1. Cap. 2.* ubi plena manu totam hanc materiam sistit, quæ omnia sub examen revocare non lubet.

ARTICULUS II.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus residentiam, præcedentiam, & prædicationem.

SUMMARIUM.

1 *Parochus tenetur de jure Divino residere in Parochia.*
2 *Affertur ratio ex Concilio Tridentino.*
3 *Adducitur, & solvitur objectio.*
4 *Non est tamen explicite definitum a Concilio Tridentino tamquam Dogma Fidei.*
5 *Parochus residere tenetur, quamvis Parochialem tenuem habeat.*
6 *Item Parochus residere tenetur, etiamsi in Parochia remanserint tantum tres, vel quatuor Incolæ.*
7 *Parochus, si duas habet Ecclesias unitas, residere tenetur in digniore. Si vero non constet, quæ sit dignior, in frequentiori. Sed si una fuerit extra, & altera intra Urbem, residere debet in ea, quæ est intra.*
8 *Unde, si populus dividatur, & una pars habitet in Civitate, & altera extra, Parochus residere debet in Civitate.*
9 *Immo Parochus residere debet prope Ecclesiam in Civitate, licet major pars Parochianorum longe habitet in Oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem.*
10 *Parochus habens Parochiales duas unitas perpetuo inter se æque principaliter, & non unam alteri accessorie, ambasque pares, itaut una non sit dignior, & principalior altera, potest, in qua maluerit, residere.*
11 *Parochus habens ex legitima dispensatione parochialem Ecclesiam cum Canonicatu, residere debet in parochiali.*
12 *Unde Parochus residens in parochiali, quæ non longe abest a Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea Divinis inservire potest: dummodo omnibus diebus, & horis suis, & congruis parochiali inserviat, & nihil prorsus relinquat ex debito servitio ipsius parochialis.*
13 *Parochus residere debet in loco, ubi sita est Ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus Coadjutor ratione infirmitatis.*
14 *Parochus, qui non habet Domum propriam in loco ubi residere tenetur, aliquam conducere debet.*
15 *Parochus non excusatur, quin intra parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda Domus parochialis, & sit magna aeris intemperies, & retineat Cappellanum in parochia, & ipse accedat singulis diebus Festis.*
29 *Parochus cogendus est habitare in Domo Ecclesiæ, vel si Ecclesia eam non habeat, in propinquiori intra limites parochiæ; Quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructuum, de quibus* in Decret. Tridentin. sess. 23. cap. 7. de reform.
17 *Parochus, parochiali domo relicta, poterit in paterna, vel Cognatorum Domo intra fines parochiæ habitare, si ex ea possit residentiæ muneri satisfacere. Immo id poterit etiamsi talis Domus sit extra fines parochiæ dummodo parum distet.*
18 *Parochus tenetur residere personaliter, nec satisfacit præcepto residentiæ, suaque conscientiæ, si totam Curam relinquat Cappellano, nulla per se ipsum munia parochialia obeundo.*
19 *Parochi cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, & non per substitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per substitutos suppleant in illis tantum casibus in quibus expressis verbis Canonum, & Decretorum Concilii, permissum est eis, ut per Vicarios Coadjutores possint Officio suo fungi.*
20 *Potest tamen Parochus pro meliori Cura animarum atque officiorum parochialium executione, & aliquali sua quiete, unum, vel plures cooperatores habere; dummodo simul ipsemet Parochus cessante justo impedimento, aliqua etiam munia Pastoralia præsertim principaliora personaliter præstare non intermittat.*
21 *Parochi non possunt abesse a suis parochiis neque per duos menses ipsis a Concilio concessos absque licentia Episcopi; quamvis alii contrarium sentiant.*
22 *At veritas nostræ conclusionis clare habetur ex verbis Concilii, & ex declaratione Sacræ Congregationis ejusdem Concilii.*
23 *Immo ad hoc, ut Parochi possint etiam per bimestre a Concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita, nisi etiam fuerit obtenta, & in scriptis data.*
24 *Si autem Parocho postulanti Prælatus, seu Episcopus renuerit licentiam concedere, posset habere recursus ad Superiorem illius Prælati, seu Episcopi, & subsistente rationabili caussa, posset idem Superior compellere Prælatum inferiorem ad eam licentiam concedendam*
25 *Occurrente tamen caussa aliqua gravi, & necessaria subito abscedendi tunc Parochus, relicto idoneo Vicario, discedere poterit absque prahabita licentia Ordinarii, dummodo quum primum poterit, certioret Ordinarium de tali suo discessu, atque necessitate urgente; nisi brevi sit reversurus.*
26 *Parochus non potest abesse a sua parochia etiam relicto in ea idoneo Vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in Civitate Grammaticam, etiamsi non inveniretur alius idoneus ad legendum, & ipse singulis diebus Festis ad suam Ecclesiam accedere vellet.*
27 *Parochus autem habens in Civitate suam Ecclesiam, potest inibi in publica Universitate Sacram Scripturam legere, ita tamen ut Cura Animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patiatur.*
28 *Parochus ex alio loco oriundus, non potest propter intemperiem aeris extra parochiam habitare, quamvis in ea relinquat Vicarium approbatum.*
29 *Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis parochialibus, possunt tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ; & si non resederint, contra eos procedendum est, servata forma* C. 1. in fine sess. 23. de reform.
30 *Parochus non potest per hebdomadam abesse a sua Ecclesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato.*

31 Immo

31 *Immo nec potest abesse ultra duos dies si adsit Constitutio Episcopi prohibens Parochis, ne ultra biduum sine sua licentia a propriis Ecclesiis absint.*

32 *Quinimmo potest Episcopus prohibere Parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab Ecclesia sua possint abesse; Non tamen id prohibere potest sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ.*

33 *Ubi autem non adsit talis Constitutio Episcopi, potest Parochus ex caussa sibi visa legitima per unum, vel alterum diem abesse, dummodo interim idoneum Vicarium ab Ordinario approbatum relinquat.*

34 *Immo Barbosa, & alii docent posse Parochum sine licentia Episcopi ex caussa sibi legitima visa abesse per sex, aut septem dies; Dummodo interim idoneum Vicarium in illo Episcopatu admissum pro administratione Sacramentorum relinquat.*

35 *Parochis possunt Ordinarii aliquibus justis de caussis juxta Tridentini formam licentiam concedere recedendi a parochiali ad aliquod tempus, modo ea utantur intra limites præscriptos a Concilio Tridentino* sess. 23. cap. 1. de reform.

36 *Pro Ordinariis, qui talem licentiam concedere possunt, veniunt etiam Ordinarii Episcopo inferiores, ut Abbates, & alii similes habentes Jurisdictionem & proprium Territorium.*

37 *Ordinarii possunt concedere Parochis licentiam abessendi ad bimestre tempus ob quamcumque justam caussam; veluti recreationis, aut visendi amicos, & hujusmodi. Ultra bimestre autem non possunt illam concedere, nisi ob aliquam gravem caussam.*

38 *Graves caussæ, ob quas potest concedi Parochis licentia abessendi ultra bimestre sunt præcipue quatuor assignatæ a Tridentino, scilicet* Christiana Charitas, urgens necessitas, debita Obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas.

39 *Quid intelligatur per* Christianam Charitatem?

40 *Quid per* urgentem necessitatem?

41 *Quid per* debitam Obedientiam?

42 *Quid per* evidentem Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitatem?

43 *Parochis non licet caussa studiorum a suis Parochialibus Ecclesiis post Concilium abesse, nec Episcopus licentias ad id concedere potest; illæque, si concessæ fuerint, non suffragantur.*

44 *Nec Episcopus potest uti opera Parochi in Visitatione, vel alio servitio suæ Ecclesiæ, nisi pro tempore duorum mensium a Concilio Tridentino permissorum.*

45 *Item non potest Parochus per Episcopum occupari in sui, vel Ecclesiæ Cathedralis servitio, ut nempe si Vicarius, Visitator, Secretarius, Fiscalis &c.* Vide, num. seq.

46 *Parochus habens curam animarum an possit esse Vicarius Generalis Episcopi, vel Capituli sede vacante?*

47 *Parochus non excusatur a residentia propter Officium Inquisitoris.*

48 *Parochus justa de caussa absens, sive cum Superioris licentia, sive absque per aliquot dies, semper tenetur relinquere idoneum Vicarium.*

49 *Abesse non potest Parochus, si Episcopus licentiam deneget judicans minus æquam caussam, licet de facto sit vera, & sufficiens, sed tunc potest habere recursum ad Superiorem.*

50 *Parochus obtinens licentiam abessendi fingendo caussam justam, quam revera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus in tali absentia perceptos.*

51 *Parochus absque legitima caussa, & licentia non residens in sua parochia, præter culpam mortalem, quam incurrit (nisi modicitas temporis eum excuset pro rata absentia fructus non facit suos, & eos restituere tenetur.*

52 *Restitutio hujusmodi fructuum pro rata non factæ residentiæ amissorum facienda est Fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus, nec obtineri potest compositio.*

53 *Parochus restituere tenetur statim in conscientia hujusmodi fructus amissos ob non factam residentiam, etiam ante ullam Judicis sententiam.*

54 *Parochus Juris remediis etiam usque ad privationem compelli potest ad residentiam.*

55 *Parochus non residens etiam monitus non est hodie ipso jure privatus parochiali.*

56 *Ad privationem Parochi ob non residentiam non est necessarium quod prius procedatur per alias pœnas, nempe per Censuras Ecclesiasticas, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, sed relinquitur arbitrio Episcopi, qui potest procedere ad privationem, tametsi illa temporum intervalla non fuerint observata.*

57 *Præcedentia inter ipsosmet Parochos, seu Curatos Ecclesiarum parochialium, sive sint Sæculares, sive Regulares, datur secundum prærogativam Regulæ.*

58 *Parochus indutus superpelliceo in processionibus præcedit omnibus Rectoribus, & presbyteris.*

59 *Parochus in funeralibus non debet præcedere Canonicis Cathedralis, sed bene omnibus aliis presbyteris, qui non sunt de Cathedrali.*

60 *Parochus, sive Curatus, aut Sacrista Cathedralis, etiam quod sint amovibiles, quando intervenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti.*

61 *Parochus amovibilis Cathedralis, in processionibus debet incedere cum Capitulo dictæ Cathedralis super Priores, Plebanos, & Curatos perpetuos Beneficiatos.*

62 *Præcedentia in funeralibus debetur Archipresbytero Parocho ratione Stolæ, & non Archidiacono primæ Dignitatis.*

63 *Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum supra Parochum semper, & ubique competit præcedentia, etiam in associandis funeribus Defunctorum propria ipsius parochia. Jus tamen faciendi Officium circa corpus defuncti ad Parochum in sua Parochiali Ecclesia spectat,* ad n. 65.

66 *Parochus locum habet in funeribus a Canonicis sine propria Cruce, & sine consessu Capituli incedentibus.*

67 *Vicarius Foraneus sedet primus in illis, quas ipse facit, Congregationibus.*

68 *Vicarius Foraneus nullam habet præcedentiam super alios ipso antiquiores in Clero ratione hujus Officii.*

69 *Parochus tamquam caput Ecclesiæ parochialis thurificandus est ante Dominum loci.*

70 *Parochi tenentur per seipsos, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascere prædicatione verbi Dei.*

71 *Parochi, qui raro, aut nunquam concionem habent ad populum, peccant mortaliter etiam præcisa gravi populi necessitate. Et si populus graviter indigeat prædicatione, peccant toties contra Divinum præceptum, quoties populus graviter indiget ipsa prædicatione.*

72 *Hinc graviter peccant Parochi, si tribus mensibus totius anni discontinuis per se, vel per alios non concionentur.*

73 *Nec Parochi Officio suo satisfaciunt quoad Deum, prædicationes totius anni aliis committentes.*

74 *Quamvis dum prædicat Episcopus, silere debeant alii Concionatores, illisque possit præcipere, ut eo tempore a prædicatione se abstineant;*

75 *Possunt tamen Parochi per se ipsos inter Missarum solemnia sermonem habere, etiam quando Episcopus ipse prædicat.*

76 *Parochi si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri. Immo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis Ecclesiis prædicare; non obstante consuetudine, quod in sola Matrice, vel alia concionetur.*

77 *Parocho per se ipsum concionanti minime licet prætextu cujuscumque paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari prædicatoribus ab Universitate electis.*

78 *Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamsi prædicare vellet aliquis Episcopus.*

79 *Possunt tamen Parochi dare licentiam alicui viro docto, & noto, etiam Regulari, ut bis, vel ter concionetur in suis Ecclesiis sine Episcopi approbatione.*

80 *Et a fortiori possunt, immo debent Parochi concedere approbatis ab Ordinario licentiam prædicandi in suis parochiis.*

81 *Parochi non naturales Indiarum, sive Sæculares, sive Regulares sint, tenentur omnino habere apud se Cappellanum natalibus, & origine Indum pro Confessionibus audiendis, & diebus Festis hortationibus ad populum lingua vernacula habendis.*

82 *Parochi in Concionibus caveant ab allegatione Doctorum, & Auctorum modernorum præsertim viventium.*

83 *Parochi utantur specialiter in Concionibus Catechismo Romano, maximasque utiles, & Auditorum Capacitati adæquatas simpliciter, & clare explicent, ut populus libenter audiat, frequenter concurrat, & fructuose discedat.*

84 *Parochi an, & quando teneantur præstare alimenta Prædicatoribus?* remissive.

PArochus tenetur de jure Divino residere in sua Parochia. Colligitur aperte ex Concilio Tridentino *sess. 23. de reform. cap. 1.* ubi sic expresse habet: „ Cum „ præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum Cura commissa est, oves suas agnoscere, pro „ his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, „ Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium „ operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum Curam paternam gerere, & in „ cetera munia pastoralia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo „ non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum „ more deserunt, Sacrosancta Synodus eos admonet, & „ hortatur, ut Divinorum præceptorum memores, facti- 1

„ que

„ que forma Gregis in judicio, & veritate pascant, & „ regant ". Per quæ verba licet Concilium loquatur de Episcopis, tamen *ibidem* subjungit, & vult eadem omnino esse intelligenda etiam de Parochis, ibi: „ Eadem „ omnino etiam quoad culpam, amissionem fructuum, „ & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscum„ que, qui Beneficium aliquod Curam animarum habens „ obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit „ &c.

2 Ex quibus verbis sic argumentari licet: Episcopi, & ceteri Curati tenentur jure Divino *Oves suas agnoscere*, aliaque a Concilio specificata munera obire; sed hæc præstare nequeunt illi, *qui Gregi suo non assistunt*, idest personaliter non resident, ut dicit ipsummet Concilium *l. c.* ibi: „ Quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & imple„ ri possunt, qui Gregi suo non invigilant, neque assi„ stunt, sed mercenariorum more deserunt, *& sess. 6. de reform. Cap.* 1. ibi: *Implere autem illud se nequaquam posse sciant, si Greges sibi commissos mercenariorum more deserant*, ergo &c. Et hanc sententiam tenent Garzias *part.* 3. *de Beneficiis Cap.* 2. *num.* 16. Pirhing *l.* 3. *decr. tit.* 4. *n.* 11. Vallensis *ibid. n.* 1. Zoesius *ibid. n.* 2. Reiffenstuel *ibid. n.* 58. Bernardus Sannig *de residentia Parochor. Cap.* 1. *n.* 4. Navarrus *Cap.* 29. *Manual. n.* 121. *vers. Ex quo ibiter*: Lessius *lib.* 2. *de just. & jur. Cap.* 24. *dub.* 29. *n.* 153. Barbosa *de Off. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 53. *n.* 2. *& de Offic. & potest. Parochi p.* 1. *Cap.* 8. *nu.* 1. *& super Concil. Trid. sess.* 2. *De reform. Cap.* 1. *num.* 3. cum innumeris aliis citatis, Fagn. *l.* 3. *Decr. in Cap. Ex parte* 8. *de Clericis non resident. n.* 25. ubi alios plurimos citat, & asserit hanc sententiam teneri ferme ab universa Schola Theologorum.

3 Nec valet objicere, quod Papa sæpe sæpius dispensat in residentia Episcoporum, & Parochorum; quod non posset facere, si eorum residentia esset de jure Divino, cum Papa in iis, quæ sunt de jure Divino, dispensare non possit, ex *cap Sunt quidam* 6. *caus.* 25. *q.* 1. cum similibus. Non valent, inquam, quia Papa in similibus casibus non dispensat proprie tollendo vinculum, quo Episcopus, seu Parochus obstrictus est ad residentiam, sed justa, & legitima existente causa declarat vinculum illud cessare ob rationabilem causam, quæ supervenit, & Parochum non teneri in aliquibus casibus residere, & Dei voluntatem esse, ut nunc non cogatur ad residentiam; & quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, ut ab obligatione præcepti Divini hominem ipso facto liberet. Unde Papa non dispensat, ut agens principale, sed ut agens instrumentale, seu ministeriale, quatenus ex Officio, & cum auctoritate declarat esse justas causas, ob quas Deus relaxat obligationem; & ita Deus tunc, ut agens principale tollit illam obligationem; Vide verb. *Dispensatio n.* 20.

4 Tum quia, ut notant Fagnanus *in cit. cap. ex parte n.* 18. *&* 19. Pirhing. *l. c. n.* 12. Reiffenstuel *l. c. n.* 11. & alii, Conc. Trident. *l. c.* noluit definire hunc articulum, tanquam Dogma Fidei, alioquin enim disertis verbis eundem posuisset inter Canones ad Dogmata Fidei pertinentes, prout moris est, non autem inter Decreta Reformationis; Unde si quis de facto affirmaret etiam pertinaciter, præceptum residentiæ Episcoporum, & Parochorum esse tantum de jure positivo Ecclesiastico, ipse non condemnaretur ut Hæreticus. Et de facto Ecclesia neminem hactenus condemnavit, ex quo docuerit, vel affirmaverit etiam cum pertinacia, residentiæ præceptum esse tantum de jure positivo Ecclesiastico; & tamen secus esset, si hujusmodi articulus esset ab Ecclesia definitus; *cap. Sicut* 2. *distinct.* 15. *cap. Cum Christus* 7. *de Hæreticis*, & docet S. Thom. *in* 2. 2. *quæst.* 5. *art.* 3. Fagn. *loc. cit. num.* 19.

5 Parochus residere tenetur, quamvis Parochialem tenuem habeat. *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 53. *n.* 70. *& de offic. & potest. Parochi p.* 1. *c.* 8. *n.* 4. *& super Concil. Tridentin. sess.* 23. *de reformat. c.* 1. *n.* 26. Rebuf. *in tract. nominat. quæst.* 8. *n.* 27. Valer. Reginald. *in praxi Fori pœnitent. l.* 30. *num.* 294. *vers. Si objicies*, & alii passim.

6 Item Parochus residere tenetur; etiamsi in Parochia remanserint tantum tres, vel quatuor Incolæ. Nicolaus Garzias *de Beneficiis p.* 3. *c.* 2. *n.* 179. Armend. *in addit. ad recopilat. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. §. 2. *sub tit. Sed an Parochi debeant residere? n.* 142. Barbosa *de offic. & potest. Paroch. l. c. n.* 4. *& super Trid. n.* 27. & alii.

7 Parochus, si duas habeat Ecclesias unitas, residere tenetur in digniore; si vero non constet quæ sit dignior, in frequentiori; sed si una fuerit extra, & altera intra Urbem, residere debet in ea, quæ est intra. Sic decisum fuisse referunt Garzias *l. c. n.* 179. *in declarat.* 14. Armend. *l. c. num.* 142. Barb. *de offic. & potest. Parochi p.* 1. *cap.* 8. *n.* 9.

8 Unde, si populus dividatur, & una pars habitet in Civitate, & altera extra, Parochus residere debet in Civitate. Garzias *l. c. n.* 179. *in declaratione* 15. Armend. *l. c. n.* 143. Barb. *l. c. n.* 10. Immo Parochus tenetur re-
9 sidere prope Ecclesiam in Civitate, licet major pars Parochianorum longe habitent in Oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem, per *cap.* 4. *sess.* 21. Sic decisum referunt Garz. *l. c. n.* 179. *in* 20. *declar.* Armend. *l. c. n.* 148. Barb. *in Conc. Trident. sess.* 23. *de reform. cap.* 1. *num.* 46.

10 Parochus habens parochiales duas unitas perpetuo invicem æque principaliter, & non unam alteri accessoriæ, ambasque pares, ita ut una non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit, residere. Sic decisum referunt Garzias *l. c. cap.* 2. *n.* 179. *in* 16. *declar.* Armend. *l. c. n.* 145. Barbosa *in Concil. Tridentin. sess.* 23. *c.* 1. *n.* 39.

11 Parochus habens ex legitima dispensatione parochialem Ecclesiam cum Canonicatu, residere debet in parochiali, cum prima, & præcipua debeat esse Cura Animarum, juxta Constit. S. Pii V. incip. *Cupientes*, & percipere fructus Præbendæ, & solum ejus distributiones quotidianas perdit. Sic decisum fuisse referunt Armendar. *loc. cit. n.* 135. & Barbos. *in Conc. Trid. l. c. num.* 40. subdentes, quod si Canonicatus est in eodem loco, ubi Parochialis est, potest utrique servire, & quotidianas distributiones percipere citaturque Garz. *l. c. num.* 179. *in septima declaratione*.

12 Unde Parochus residens in Parochiali, quæ non longe abest a Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus Ferialibus ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea Divinis inservire potest, dummodo omnibus diebus, & horis suis, & congruis parochiali inserviat, & nihil prorsus relinquat ex debito servitio ipsius parochialis. Sic decisum referunt Garzias *l. c. n.* 179. *in* 8. *declar.* Armend. *l. c. n.* 136. Barb. *in Concil. Trid. l. c. n.* 40.

13 Parochus residere debet in loco, ubi sita est Ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus Coadjutor ratione infirmitatis, *S. C. Conc.* apud Garziam *l. c. n.* 178. & Barbos. *in Summa Apostol. decis. verb. Parochus quoad residentiam num.* 1.

Parochus, qui non habet domum propriam in loco ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. *Sac. Congreg. Conc.* apud Garziam *loc. cit. num.* 179. & Barbosam *loc. c. num.* 2.

15 Parochus non excusatur, quin intra Parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda domus Parochialis, & sit magna aeris intemperies, & retineat Cappellanum in Parochia, & ipse accedat singulis diebus Festis. *Sacr. Congregat. Concil. in Sarzanen.* 13. *Nov.* 1627.

16 Parochus cogendus est habitare in Domo Ecclesiæ, vel si Ecclesia ea non habet, in propinquiori intra limites Parochiæ. *Sac. Cong. Conc. in Fulginaten.* 19. *Novemb.* 1718. *&* 13. *Januarii* 1720. in cujus casu nulla habita fuit ratio contrariæ observantiæ per annos 43. nec ætatis Parochi, quæ erat annorum 70. Quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructuum, de quibus *in Concil. Trid. sess.* 23. *cap.* 1. *de reform. Sic. Sac. Congregat. Conc.* apud Garziam *loc. citat. num.* 4. Vide Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero a num.* 13. *ad* 16.

17 Parochus parochiali *domo relicta*, poterit in paterna, vel cognatorum Domo intra fines Parochiæ habitare, si ex ea poterit residentiæ muneri satisfacere. Possevin. *tract. de offic. Curati cap.* 1. *num.* 7. Barbosa *de offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 8. *num.* 37. & alii passim. Immo Beja *part.* 4. *casu* 21. *sub fin.* Marant. *controv. Jur. respons.* 19. *num.* 2. *ad fin.* Ventrigl. *tom.* 1. *annot.* 20. §. 1. *num.* 2. *&* 4. Bonacina *tom.* 1. *de onere Resident. num.* 2. *&* 4. Ricc. *part.* 4. *decis.* 41. *per tot.* Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 156. *in fin.* La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 745. & alii plures id sustinent, etiamsi talis domus sit extra fines Parochiæ, dummodo non distet ultra miliare Italicum.

18 Parochus tenetur residere personaliter, & non alio modo satisfacit muneri suo, etiamsi populo per alium æque bene, & forte melius serviatur. Unde Parochus non satisfacit præcepto residentiæ, suæque conscientiæ, si resideat quidem personaliter in Parochiali, sed totam Curam relinquat Cappellano, nulla per se ipsum munia Parochialia obeundo. Barbos. super Trid. *loc. cit. n.* 47. *& de offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 8. *num.* 41. cum aliis ibi citatis. Possevin. *de offic. Curati cap.* 1. *num.* 10. Reiffenstuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 4. §. 3. *n.* 85. Engel *ibid. num.* 15. & alii; Parochi enim cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, & non per substitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per Substitutos suppleant in illis tantum casibus, in quibus expressis verbis Canonum, & Decretorum Concilii, permissum est eis, ut per Vicarios Coadjutores possint Officio suo fungi. Sic censuit *Sacr. Congregat. Concil. in una Nullius* 3. *Jul.* 1591. apud Garziam *loc. cit. num.* 48. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 85. Barb. *in Concil. Tridentin. loc. cit. num.* 48. Residere enim est Ecclesiæ deservire per se ipsum; *Cap. Quia nonnulli* 3. *& Cap. Relatum* 4. *de Clericis non residentibus*. Unde *in cap. Extirpandæ* 30. *de Præbend.* §. *Qui vero*, expresse sic statuitur: *Qui vero Parochialem habet Ecclesiam, non per Vicarium* (Cappellanum sive Cooperatorem) *sed per se ipsum illi deserviat, in Ordine, quem*

ipsius Ecclesiæ Cura requirit. Vide Monacell. *p. 2. tit. 16. formul. 2. num. 2.*

20 Potest tamen Parochus pro meliori Cura animarum
atque Officiorum Parochialium executione, & aliquali
sua quiete unum, vel plures Cooperatores habere, &
ipsi, seu ipsis relinquere munera magis ardua, ut ire
de nocte ad infirmos, peragere Divina Officia in Ec-
clesiis filialibus distantibus, Confessiones multas audire,
& hujusmodi; dummodo simul ipsemet Parochus, ces-
sante justo impedimento aliqua etiam munia Pastora-
lia, præsertim principaliora personaliter præstare non in-
termittat, & quando nominatim vocatur a Parochia-
nis, ad ipsos præsertim infirmos ire non recuset. Bar-
bosa *de offic.*, *& potest. Parochi loc. cit. numer.* 41. cum
aliis ibi citatis, Reiffenstuel *loc. cit. num.* 86., & alii
passim, docetque hoc recepta consuetudo, *quæ est
optima legum interpres*, *cap. Cum dilectus 8. de con-
suetudine*.

21 Parochi non possunt abesse a suis Parochiis, neque per
duos menses ipsis a Concilio concessos absque licentia E-
piscopi. Garzias *loc. cit. num.* 23. Armendar. *loc. citat.
num.* 155. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 67. Barbosa *in Sum-
ma Apostolic. dec. verb. Parochus quoad residentiam nu-
mer.* 6. Fagnan. *lib. 3. Decretal. in Cap. Relatum 4. de
Clericis non resident. num.* 32. qui omnes referunt Sacram
Congregationem Concilii censuisse, quod Parochi non
possunt sic abesse per duos menses, immo nec per hebdo-
madam absque licentia Episcopi, quæ, causa cognita, &
in scriptis concedenda est. Et sic tenet etiam Piasecius
part. 2. prax. Episcopal. cap. 3. art. 3. n. 55. Lessius *lib. 2.
de justitia, & jure cap. 34. dubitat. 29. n.* 159. Ugolin. *de
offic. Episcopor. cap. 15. §. 5. num.* 2. Possevin. *loc. cit. c. 1.
num.* 11. Barbosa *de offic.*, *& potest. Episcopi part. 3. al-
legat. 53. num.* 96., *& de offic. & potest. Parochi part. 1.
cap. 8. num.* 55., *& super Concil. Trident. sess. 23. de re-
format. cap. 1. n.* 76. cum aliis ibi citatis contra Navarr.
in Manual. cap. 25. n. 121., & alios apud Barbosam *locis
citatis*, existimantes in duobus mensibus a Concilio con-
cessis posse Parochum ex justa causa abesse continue, vel
divisim sine licentia Episcopi.

22 At veritas nostræ conclusionis clare patet ex verbis
Concilii *in cit. sess. 23. de reform. cap. 1.* ubi dicit, quod
quandocumque eos abesse contigerit, debere causam esse
prius cognitam, & probatam per Episcopum, ibi: *Quan-
documque eos causa prius per Episcopum cognita, & proba-
ta abesse contigerit . . . . discedendi autem licentiam in
scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, ni-
si ex gravi causa non obtineant*: quæ verba satis clare in-
dicant etiam pro primo bimestri a Concilio concesso non
posse abesse sine licentia Episcopi. Et idipsum declarasse
Sacram Congregat. Conc. *ad cit. cap. 1. sess. 23. de refor-
mat.* refert Garz. *loc. cit. num.* 23. Aliamque talem decla-
rationem refert idem Garzias *part. 9. de Beneficiis cap. 2.
num.* 295. asserens, quod cum Episcopus Abulensis de an-
no 1693. dictam Sacr. Congregat. in alia consuluisset:
*Secundo, an parochi possint abesse duos menses absque Or-
dinarii licentia ex causa quæ sibi videtur justa? ut tra-
dit Navarrus in Manual. cap. 25 num.* 121. Respondit:
*Ad secundum de licentia parochorum censuit Congregatio
eos minime abesse absque amplitudinis tuæ* (sive Episco-
pi) *licentia*. Sic ex ipso refert etiam Reiffenstuel *loc. ci-
tat. num.* 68.

23 Immo ad hoc, ut parochi possint etiam per bimestre à
Concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita,
nisi etiam fuerit obtenta, & in scriptis data. Ita Abbas
in cap. Relatum 4. de Clericis non resident. n. 5. Fagnan.
ibidem num. 12. Reiffenstuel *loc. cit. numer.* 74., & alii id
desumentes ex verbis Concilii *loc. cit.*, ibi: *Discedendi
autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam &c.* ex
quibus patet, quod non sufficit licentiam illam duntaxat
peti, sed oportet eam etiam concedi, & quidem in scri-
24 ptis. Si autem parocho postulanti Prælatus, seu Episco-
pus renueret licentiam concedere, posset haberi recursus
ad Superiorem illius Prælati, seu Episcopi, & subsisten-
te rationabili causa posset idem Superior compellere Præ-
latum inferiorem ad eam licentiam concedendam, pro-
ut censuit *Sacra Congregat. Concil.* ut referunt, ac tenent
Fagnan. *loc. citat. numer.* 13. Reiffenstuel *loc. citat. nu-
mer.* 74. Garzias *part. 3. de Beneficiis cap. 2. num. 37. &
seq.*, & alii.

25 Occurrente tamen causa aliqua gravi, & necessaria su-
bito abscedendi, quæ tantam celeritatem requirat, ut
non patiatur dilationem, seu sit periculum in mora pe-
tendi, & expectandi licentiam, tunc Parochus, relicto
idoneo Vicario, discedere poterit absque præhabita li-
centia Ordinarii, quia necessitas non habet legem; *cap.
Quoniam 1. quæst. 7. cap. Sicut 11. dist. 1. de consecrat.
cap. Consilium 2. de observat. Jejunior. cap. Omnes 1. de
Feriis, cap. Consuluisti 3. de celebrat. Missar. cap. Quod
non licitum 4. de Regul. Jur.* Ita tamen, ut hujusmodi
Parochus quamprimum poterit, teneatur certiorare Ordi-
narium de tali suo discessu, atque necessitate urgente, ut
is de causa cognoscat, & licentiam concedat, nisi sit bre-
vi reversurus. Abbas *loc. cit. num.* 6. Fagnan. *loc. citat.
num.* 14. 33., & 45. Garzias *loc. cit. num.* 34., & alii pas-
sim. Et sic declarasse Sacr. Congregation. Conc. referunt
Garzias *loc. cit. num.* 34. Barbosa *in Summa Apostolicar.
decis. verb. Parochus quoad residentiam n.* 9.

Parochus non potest abesse a sua Parochia, etiam reli- 26
cto in ea idoneo Vicario approbato cum congrua merce-
de, ut doceat in Civitate Grammaticam, etiamsi non in-
veniretur alius idoneus ad legendum, & ipse singulis die-
bus Festis ad suam Ecclesiam accedere vellet. *Sacr. Con-
gregat. Concil.* testibus Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar.
gloss. 6. num.* 255. Barbosa *loc. cit. num.* 12., *& de Offic.*,
& potest. Episcop. part. 3. allegat. 53. num. 76. Armendar.
loc. cit. n. 134. Parochus autem habens in Civitate suam 27
Ecclesiam potest inibi in publica Universitate Sacram Scri-
pturam legere, ita tamen, ut Cura Animarum per ipsum
exercenda nihil detrimenti patiatur. *Sac. Congreg. Concil.*
apud Sellium *in Selectis Canonic. cap. 18. n.* 25., & Bar-
bosam *loc. cit. in summa n.* 17.

Parochus ex alio loco oriundus non potest propter in- 28
temperiem aeris extra Parochiam habitare, quamvis in
ea relinquat Vicarium approbatum. *Sacr. Congregat. Conc.*
testibus Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Residentia
§ 7.* Barbosa *loc. cit. num.* 13. Armendar. *loc. cit. n.* 132.
Nisi accedat Ordinarii consensus ex justa causa, *ibidem
num.* 180.

Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis 29
Parochialibus; possunt tamen per alium idoneum mini-
strare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Bapti-
smi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos pro-
cedendum est servata forma *cap. 1. in fine sess. 23. de re-
form. Sacr. Congregat. Conc. in Mediolan.* 10. *Octobr.* 1576.
apud Barbosam *loc. cit. in Summa n.* 16. Bened. XIV. *de Sy-
nod. Diœces. lib. 13. cap. 19. §. 2. nov. edit.*

Parochus non potest per hebdomadam abesse a sua Ec- 30
clesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam re-
licto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato. *Sacra
Congregat. Concil.* apud Garziam *loc. cit. num. 23. in ter-
tia declarat.* Armendar. *loc. cit. numer.* 157. Barbosa *loc.
cit. in Summa num. 11. & de offic. potest. Parochi loc. cit.
num.* 56. Immo nec potest abesse ultra duos dies, si ab- 31
sit Constitutio Episcopi prohibens Parochis, ne ultra bi-
duum sine sua licentia a propiis Ecclesiis absint; tunc enim
Parochi, etiam stante causa rationabili, & constituto
idoneo Vicario, non possunt ultra biduum abesse sine
licentia Ordinarii, Reiffenstuel *loc. cit. numer.* 84. & alii
passim. Valet enim Constitutio Episcopi, ne Parochi pos-
sint abesse ultra duos dies sine licentia, ut declaravit
Sacra Congregat. Concil. apud Garziam *loc. cit. num. 23.
in 1. declaratione*; Barbosam *loc. cit. in Summa num. 6.
& de offic. & potest. Parochi loc. cit. num.* 57. Armendar. 32
loc. cit. num. 155. Quinimmo potest Episcopus prohibe-
re Parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen
dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab Ecclesia sua
possint abesse. Non tamen id prohibere potest sub pœ-
na excommunicationis latæ sententiæ. Sic declaravit *Sa-
cra Congregat. Concil. ad cit. sess. 23. cap. 1. de reformat.*
testibus Garz. *loc. cit. nu. 23. in 2. declaratione*. Barbosa
loc. cit. in Summa n. 7. Armendar. *loc. cit. n.* 156. & sub
pœna pecuniaria esse permissum censuit *ead. Sacr. Con-
gregat. Conc. in Trevirensi 11. Februar.* 1628. apud Barbo-
sam *de offic. & potest. Paroch. part. 1. cap. 8. num.* 45. &
apud alios mox citatos.

Ubi autem non adsit talis Constitutio Episcopi, potest 33
Parochus ex causa, quæ sibi legitima videatur per unum,
vel alterum diem abesse sine licentia Ordinarii; dummo-
do interim idoneum Vicarium ab Ordinario approbatum
relinquat. *Communis*. Sic enim docet universalis recepta
consuetudo, quæ est optima Legum interpres, *cap. Cum
dilectus 81. de consuetudine*. Nec immerito, *quoniam qui
aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum senten-
tia, non videtur abesse, quia statim reversuri sunt*, uti
loquitur idemmetipsum Concil. Trident. *cit. sess. 23. c. 1.
de reform.* Unde in simili, *brevi reversa Uxor nec diver-
tisse videtur*, juxta textum expressum *in l. Quidquid in
calore, ff. de Regul. Juris*. Immo Barbosa *de offic. & po-
test. Parochi loc. cit. num. 52. & de offic. & potest. part. 3.* 34
allegat. 53. num. 106. Reiffenstuel *loc. cit. num. 79. & seq.*
& alii docent posse Parochum sine licentia Episcopi ex
causa sibi legitima visa abesse per sex, aut septem dies:
dummodo interim idoneum Vicarium in illo Episcopatu ad-
missum pro administratione Sacramentor. relinquat. Ita, si-
cuti fatetur ibi Barb., declarante consuetudine universali.

Parochi possunt Ordinarii aliquibus justis de causis jux- 35
ta Concil. Trident. formam licentiam concedere receden-
di a Parochiali ad aliquod tempus, modo ea utantur in-
tra limites præscriptos a Concilio *session. 23. de reformat.
cap. 1.* quia facultas hujusmodi non fuit ipsis Ordinariis
ablata per motum proprium Sancti Pii V. publicatum de
mense Junii 1568. super residentia Canonicorum haben-
tium Parochiales. *Sacra Congregat. Concil.* testibus Gar-
zia *loc. cit. num.* 179. Armendar. *loc. cit. nu.* 87. Barbosa
loc. cit. in Summa num. 15. Et pro Ordinariis, qui talem 36
licentiam concedere possunt, veniunt etiam Ordinarii E-
piscopo inferiores, ut Abbates, & alii similes habentes ju-
risdictionem, & proprium Territorium, sicuti & Capitulum,

Sede

s de vacante. Sanctarell. *variar. resolut. quæst.* 5. *nu.* 64. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *qu.* 4. Possevin. *de offic. Curati cap.* 2. *num.* 28. & 29. Barbosa *de offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 8. *n.* 63. & alii.

37 Ordinarii possunt concedere Parochis licentiam abessendi ad bimestre tempus ob quamcumque justam causam, veluti recreationis, aut visendi amicos, & hujusmodi. Ultra bimestre autem non possunt illam concedere, nisi ob aliquam gravem causam. Colligitur clare ex Concil. Tridentin. *cit. sess.* 23. *de reform. cap.* 1. ibi: *Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant.* Garzias *cit. part.* 3. *de Beneficiis cap.* 2. *num.* 21. Fagnan. *in cit. cap. Relatum num.* 21. & 29. Barbosa *de offic. & potest. Parochi loc. cit. num.* 58. 59. & *seq.* Reiffenstuel *loc. cit. num.* 77. & alii passim.

38 Graves autem causæ, ob quas potest concedi Parochis licentia abessendi ultra bimestre, sunt præcipue quatuor assignatæ a Concil. Trident. *loc. citat.* scilicet *Christiana Charitas, Urgens necessitas, Debita Obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ Utilitas.* Barbosa *de officio, & potest. Parochi loc. cit. a num.* 45. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 747. & alii passim.

39 *Christiana charitas* intelligitur, cum quis abest ob proximorum utilitatem, ut ad juvandam aliquam Ecclesiam in magno periculo Hæresis versantem, ad dirimendas lites, controversias, & odia; Dummodo ex tali absentia in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem charitatis. Sanctarell. *variar. resolut. quæst.* 3. *num.* 1. Mollesius *in summa Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 11. *nu.* 29. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. Barbosa *de offic. & potest. Parochi loc. cit. num.* 46. & *de offic. & potestat. Episcopi part.* 3. *allegat.* 53. *num.* 6. & *in Concil. Trident. loc. cit. num.* 7. Reiffenstuel *loc. cit. a numer.* 90. La Croix *loc. cit. n.* 747.

40 *Urgens necessitas* intelligitur, cum quis abest ob morbum curandum, vel propter aliquam persecutionem, bellum, hostium incursus, pestem sævientem, aeris intemperiem, vel ob inimicitias, aut ob Principis, & populi furorem declinandum; Dummodo tamen non immineat detrimentum Ovium in spiritualibus; nam si illud immineret, ex nulla causa posset abesse; quia bonus Pastor animam suam pro ovibus ponit, ut habetur *Joan.* 10. Ita citati Doctores, & alii.

41 *Debita obedientia* intelligitur, cum quis abest ex mandato Papæ, vel ut occupetur in servitio Sedis Apostolicæ, & Reipublicæ. Sic citati Doctores, & alii.

42 *Evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas* intelligitur, cum qui abest ad Synodum Generalem, vel Provincialem, aut Diœcesanam rite, & legitime vocatus. Vel cum quis abest pro tuendis juribus suæ Ecclesiæ, aut pro obtinenda a Superiore reformatione in variis emergentibus, vel ut id exigente Reipublicæ utilitate fungatur Legatione apud aliquem Sæcularem Principem. Ita cit. Doctores, & alii.

43 Parochis non licet causa studiorum a suis Parochialibus Ecclesiis post Concilium abesse, nec Episcopus licentias ad id concedere potest, illæque, si concessæ fuerint, non suffragantur. *Sacr. Congr. Conc. sub die* 8. *Maji* 1595. apud Garz. *loc. cit. n.* 1. Barb. *l. c. in summa n.* 18.

44 Nec Episcopus potest uti opera Parochi in Visitatione, vel alio servitio suæ Ecclesiæ, nisi pro tempore duorum mensium a Concilio Tridentino *cit. sess.* 23. *cap.* 1. *de reformat.* permissorum. Sic declaravit *Sacra Congregat. Concil.* testibus Gonz. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 258. Pignatell. *tom.* 7. *consult.* 4. *num.* 3. & Garzia *loc. cit. numer.* 42. Barbosa *loc. cit. in summa nu.* 21. & *de offic. & potest. Episcopi allegat.* 53. *n.* 86.

45 Item non potest Parochus per Episcopum occupari in sui, vel Ecclesiæ Cathedralis servitio, ut nempe sit Vicarius, Visitator, Secretarius, Fiscalis &c. Sic decrevisse Sacram Congreg. Concil. referunt Gonzal. *loc. cit. n.* 258. Barbosa *loc. cit. in summa nu.* 22. & *cit. allegat.* 53. *n.* 86. & 87. Garzias *loc. cit. n.* 42. Pignatell. *loc. cit.* Vide *n. seq.*

46 Parochus habens curam Animarum non potest esse Vicarius Episcopi, vel Capituli, Sede vacante. *Sac. Congregat. Conc. sub die* 12. *Maji* 1629. apud Barbosam *in summa Apostolicar. decision. loc. cit. nu.* 23. & Sellium *in Select. Canonic. cap.* 18. *nu.* 26. Nam generaliter esse Parochum, & Vicarium sunt Officia male compatibilia in eadem persona, *Sac. Congreg. Episcop. & Regular. in Messana* 19. *Januar.* 1602. Ex eo, quod ut quis bene exerceat alterum ex dictis Officiis, alteri necessario deesse cogitur. *Eadem Sacra Congregatio Episcop. in Sutrina* 16. *Novembris* 1640. apud Nicol. *in Floscul. verb. Vicarius Generalis nu.* 37. Hæc tamen Decreta esse intelligenda de Parocho Rurali, & extra Civitatem, & non de Parocho intra Civitatem respondisse *Sacr. Congregat. Episcopor. in Orien.* 19. *Jul.* 1619. testatur, & tenet Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *formul.* 18. *n.* 5. Et Nicolius *loc. cit.* ex Decretis Sacræ Congregationis Episcop. dicit, quod non potest Parochus esse Vicarius Generalis, maxime si habeat curam Animarum extra Civitatem, & multo magis si extra Diœcesim.

47 Parochus non excusatur a residentia propter Officium Inquisitoris. *Sacr. Congregat. Concil.* apud Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. Glossa* 6. *num.* 265. Barbosa *loc. citat. in Summa num.* 24.

Parochus justa de causa absens, sive cum Superioris licentia, sive absque ea per aliquot dies, semper tenetur relinquere idoneum Vicarium in suo Episcopatu admissum pro administratione Sacramentorum, qui interim pro se populo inserviat. Sic expresse statuit Concil. Trident. *cit. sess.* 23. *de reformat. cap.* 1. §. *Eadem omnino*, ibi: *Quandocumque eos ... abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum debita mercedis assignatione relinquant.* 48

Parochus habens justam causam abessendi extra Parochiam per duos, aut tres menses, non satisfacit suæ conscientiæ, si petat licentiam jurans se habere gravem causam, quam non expedit manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat. Similiter abesse non potest in casu, quo causam rationabilem expresserit, sed rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur suspicione quod ficta sit, cum tamen sit vera, sed tunc potest habere recursum ad Superiorem. *Sacr. Congreg. Concil.* apud Garziam *loc. cit. num.* 37. Armendar. *loc. cit. nu.* 155. Barbosa *loc. cit. in summa n.* 14. 49

Parochus obtinens licentiam abessendi, fingendo causam justam, quam revera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus in tali absentia perceptos; nam Concil. *loc. cit.* requirit duo ad justitiam absentiæ, scilicet causam justam, & ejus approbationem, ut acquirantur fructus in absentia; Unde cum sit falsa prima, erit etiam inutilis secunda, maxime cum tota ratio acquirendi fructuum dependeat a justa causa. Sanctarell. *variar. resol. qu.* 4. *nu.* 15. Possevin. *de offic. Curati cap.* 1. *n.* 24. Azorius *part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *q.* 5. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 53. *n.* 9. & *de offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 8. *n.* 60. & alii passim. 50

Parochus absque legitima causa, & licentia non residens in sua parochia, culpam mortalem, quam incurrit (nisi modicitas temporis absentiæ eum excuset, uti limitat Fagnan. *in citat. cap. Relatum* 4. *de Clericis non residentibus n.* 41.) pro rata absentiæ fructus non facit suos, & eos restituere tenetur; Sic expresse statuit Concilium Tridentinum *citat. sess.* 23. *de reformat. cap.* 1. §. *Si quis autem*, ibi: *Si quis autem (quod utinam eveniat) contra hujus Decreti dispositionem abfuerit; statuit Sacrosancta Synodus præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse; sed teneri, aut ipso cessante per superiorem Ecclesiasticum illos Fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare; prohibita quacumque conventione, vel compositione quæ pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum; aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis cuicumque loco, aut Fabricæ concessis.* 51

Quæ dispositio licet loquatur de Episcopis, eadem tamen statim extenditur etiam ad Parochos, ut expresse subjungit Concilium, ibi: *Eadem omnino etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum Curam Animarum habens, obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit.*

Restitutio hujusmodi fructuum pro rata non factæ residentiæ amissorum facienda est Fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus; nec obtineri potest compositio prout habetur expresse ex allatis verbis Concilii, ibi: *Illos Fabricæ Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conventione, vel compositione.* Et sic decisum fuisse a *Sacra Congregat. Concilii* referunt Garzias *loc. cit. nu.* 27. Armendar. *loc. cit. nu.* 158. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 53. *n.* 101. 52

Parochus restituere tenetur statim in conscientia hujusmodi fructus amissos ob non factam residentiam, etiam ante ullam Judicis sententiam; sic habetur expresse ex allatis verbis Concilii, ibi: *Etiam declaratione non secuta*, nec ad id requiri citationem, vel monitionem. Sic decisum fuisse a *Sacr. Congreg. Conc.* referunt Garz. *loc. cit. num.* 27. Armendar. *loc. cit. num.* 259. Barb. *loc. c. numer.* 102. 53

Parochus Juris remediis etiam usque ad privationem compelli potest ad residentiam. Sic expresse statuit Concilium Tridentin. *loc. cit.* ibi: *Quod si per Edictum citati etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per Censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere. Nec executionem hanc qualibet privilegio, licentia, familiaritate, exceptione, etiam ratione cujuscumque Beneficii, pactione, statuto, etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est, sive appellatione aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Constitutionis suspendi posse.* 54

Ex quo satis clare patet, quod Parochus non residens 55

etiam monitus, non est hodie ipso jure privatus parochiali. Quamvis enim olim Parochus non residens esset ipso jure privatus Beneficio parochiali, ut patet ex *cap. Conquerente 6. cap. Ex parte 8. de Clericis non residentibus* cum aliis similibus, & signanter *cap. Extirpandæ 30. §. Qui vero, de Præbendis*, ibi: *Alioquin* non residens *illa* (scilicet Ecclesia parochiali) *se sciat auctoritate hujus decreti privatum libere alii conferenda*. Hodie tamen Parochus non residens, etiam monitus, non est ipso jure privatus sua parochiali, alias enim statim procedendum esset ad declarandum illum privatum, & non esset in arbitrio Episcopi, quo remedio ex relatis *in dict. cap. 1. Tridentini* uti vellet, quod non est dicendum, quia Sacra Cong. Concilii apud Fagnan. *lib. 3. Decretal. in cap. Ex tuæ 11. de Clericis non residentib. num.* 18. generalis consulta; *An sit arbitrium Episcopo, qua via, & quo remedio uti voluerit contra non residentes, nempe vel censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel privatione?* Respondit, *ita esse*. Et ita tenent Barbosa *de Offic. & potest. Parochi p. 1. 1. cap. 8. num. 72. & in Concilio Trident. cit. sess. 23. de reformat. cap. 1. num.* 7. Garzias *de Beneficiis part. 3. cap. 2. num.* 139. referentes etiam ipsi sic declarasse *Sacram Congregationem Concilii*, & sic alii passim.

56 Ex quibus manifeste patet, quod ad privationem Parochi ob non residentiam non est necessarium, quod prius procedatur per alias pœnas, nempe per Censuras Ecclesiasticas, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia; Nam licet id de jure communi requiri videretur, *cap. Ex tuæ devotionis 11. de Clericis non residentibus* cum similibus; tamen Trident. *cit. sess. 23. de reformat. cap.* 1. id relinquit arbitrio Ordinarii, ibi: *Liberum esse vult Ordinariis*, ut expresse etiam respondit *Sacra Congregat. Concilii*, adducta *numero antecedenti*. Et hoc modo Domini de Rota apud Manticam *decis. 66. num.* 6. dixerunt intelligendum etiam esse idem Concilium *sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. Præterea*. Quemadmodum per Sacram Congregationem Concilii fuit declaratum, ut non afficiat Episcopos, qui possunt procedere ad privationem ob non residentiam, tametsi illa temporum intervalla non fuerint observata. Sic refert, & tenet Barbosa *de Offic. & potest. Parochi part. 1. cap. 8. num.* 74. & ita docent Fagnan. *in cit. cap. Ex tuæ Devotionis num.* 18. Garzias *loc. cit. num.* 139. Flamin. Parisius *lib. 1. de resignat. benefic. cap.* 10. 61. Castropalan *tractat. 3. de Benefic. disp. 5. punct. 3. n.* 10. Reiffenstuel *lib. 3. Decretal. tit. 4. n.* 64. Barbosa *in Concil. Trid. cit. sess. 23. c. 1. n.* 74. & alii contra alios volentes, procedendum esse contra Parochos non residentes, primo per Censuras, secundo per sequestrationem fructuum, & postea si hæc remedia non prosint, possit contra eos procedi per privationem, prout, dicunt ipsi videtur declarasse *Sacra Congreg. Concilii die 6. Decembris* 1565. dum asseverit, quod contra Parochos tempore pestis non residentes, præmisso Edicto, seu monitione, sit procedendum, prout Concilium mandat *sess. 23. cap. 1. de reform.* Sic refert Fagnan. *lib. 3. Decret. in cap. Clericos 17. de Clericis non residentibus num. 41. & seq.* Qui tamen est contrariæ opinionis, ut clare docet *in cit. cap. Ex tuæ devotionis 11. de Clericis non residentibus num.* 18. ubi dicit non obstare illam Declarationem *Sacræ Congregationis Concilii de die 6. Decembris* 1565. quia ipsa loquitur de casu speciali, seu de Parochis non residentibus tempore pestis, de quibus cum olim fuisset controversum inter Theologos, & Canonistas: An eo tempore Parochi personaliter residere tenerentur; noluit Sacra Congregatio statim contra absentes procedi posse ad privationem Beneficii, nisi prius aliæ per ordinem præmitterentur. Verum extra illud tempus generaliter consulta eadem Sacra Congregatio; *An sit arbitrium Episcopo, qua via, & quo remedio uti voluerit contra non residentes, nempe, vel Censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel privatione?* Respondit: *Ita esse*. Hactenus Fagnanus *ibi*.

57 Præcedentia inter ipsosmet Parochos, seu Curatos Ecclesiarum parochialium, sive sint sæculares, sive regulares, datur secundum prærogativam suarum Ecclesiarum, & non secundum prærogativam Regulæ. *Sacra Congreg. Rit. in Assen. 21. Martii* 1609. apud Barbosam *in Summa Apostolicar. decis. verb. Parochus quoad præcedentiam n.* 5.

58 Parochus indutus superpelliceo in processionibus præcedit omnibus Rectoribus, & Presbyteris *Sac. Congr. Rit. in Firmana Terræ sanctæ Victoriæ 31. Martii* 1618. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap. 50. n.* 40., & Barbosam *loc. cit. n.* 2.

59 Parochus in funeralibus non debet præcedere Canonicis Cathedralis, sed bene omnibus aliis presbyteris, qui non sunt de Cathedrali. *Sacr. Congr. Rit. in Viterb. 25. Junii* 1611. apud Sellium *loc. citat.* & Barbosam *loc. cit. num.* 4.

60 Parochus, seu Curatus, aut Sacrista Cathedralis etiam quod sint amovibiles, quando intervenit Capitulum dictæ Cathedralis, debent præcedere proprio Parocho defuncti. *Sacra Congr. Rituum in Pisaurien. 22. Martii* 1631. apud Barbosam *loc. cit. num.* 7.

61 Parochus amovibilis Cathedralis in processionibus debet incedere cum Capitulo dictæ Cathedralis super Priores, Plebanos, & Curatos perpetuos Beneficiatos *Sacra Congregat. Rit. in Callien. 9. Aprilis* 1633. apud Barbosam *loc. num.* 9.

62 Præcedentia in funeralibus debetur Archipresbytero Parocho ratione stolæ, & non Archidiacono ut primæ Dignitati. *Sac. Congr. Rit. in Nullius, seu Trojana 12. Martii* 1612. & 4. *Martii* 1613. apud Jul. Lavorium *variarum Lucubrationum tom. 1. tit. 2. cap. 3. num.* 211. & Barbosam *loc. cit. verb. Archidiadiaconus n. 23. & verb. Archipresbyter num.* 16.

63 Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum supra Parochum semper, & ubique competit præcedentia, etiam in associandis funeribus Defunctorum propriæ ipsius Parochiæ. Jus tamen faciendi Officium circa corpus Defuncti ad Parochum in sua parochiali Ecclesia spectat. Sic plures decrevit *Sacra Congreg. Rit.* & signanter *in Sutrina 30. Augusti* 1602. & 2. *Augusti* 1603. *& in Meliten. 18. Novembris* 1600. *& in alia Odien. Terræ Cori 9. Maji* 1617. *& in alia Prænestina Cavarum 14. Augusti* 1618. *Et Sac. Congreg. Concil. in Derthonen. in causa Oppidi Novarum 3. Decembris 1718. ad 10. dub.* Et expresse quod Canonici hujusmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus, Plebanis, ac Presbyteris Ecclesiarum parochialium in publicis processionibus, & Functionibus, etiam Synodalibus censuit *eadem Sac. Congreg. in Verul. 11 Decembris 1613. & in Senogallien. 23. Martii* 1629. 4. *Aprilis* 1720. Etiamsi ante erectionem in Collegiatam mixtim incederent cum dictis Rectoribus, ut declaravit *Eadem Sacr. Congr. in Syracusana 20. Decembris* 1601. Vel inferiores Ecclesiæ essent antiquiores, & fuissent in quasi possessione præcedendi ante erectionem. *Eadem Sac. Congr. in Ilerden. Præeminentiarum 26. Jun.* 1602. ubi dicitur hoc procedere, etiamsi in erectione adsit clausula: *sine præjudicio alicujus*.

64 Nec obstant contrariæ declarationes ejusdem Sacræ Congregationis, quæ ab aliquibus adducuntur, & signanter *in una S. Angeli Saxiferrati 24. Octobr. 1609. in Eugubina 15. Jul. 1614. & in alia Prænestina Cavarum 13. Jul.* 1619. ubi dicitur fuisse declaratum, quod Parochus debeat præcedere Canonicis Collegiatæ Ecclesiæ in associandis funeribus defunctorum propriæ Ecclesiæ. Quibus concordare videtur Rituale Rom. *tit. de exequiis pag.* 150. ubi Parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum.

65 Non obstant, inquam, quia omnes ipsas, quas adducit Barbos. *de Off. & potest. Paroch. part. 1. cap. 9. num.* 8. solvit infra *sub num.* 11. præcisis his verbis: *Ad illam S. Angeli Terræ Saxiferrati*, in qua videtur declaratum illum Presbyterum, seu Curatum, aut Priorem, qui defert stolam, & ad ejus Ecclesiam funus defertur aliis omnibus præcedere debere, & sic etiam Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ potest responderi, non loqui de præcedentia quando funus defertur ad Ecclesiam ejus, qui stolam defert, sed quando ab eo fit Officium in sua Ecclesia, in qua præcedentiam habere debet. Ad illam vero Eugubinam respondetur, habere locum inter Curatum Cathedralis, & Curatum Sancti Petri Monachorum Olivetanorum, non autem inter Capitula Collegiatarum. Ad Rituale Romanum respondetur, habere locum inter Presbyteros ejusdem Ordinis, & alios prærogativam non habentes, cujusmodi non sunt Canonici Collegiatarum Ecclesiarum, in quibus terminis loquitur etiam Stephan. Gratian. *Discept. Forens. tom. 2. cap. 298. numer. 83. & tom. 3. cap.* 492. Et dico Parochum debere præcedere ratione Officii, quando est inter partes, non autem quando est inter Majores. Item quod dum incedit per viam, non videtur exercere Officium, sed sociare una cum aliis. Hactenus Barbos. *loco citat. num.* 11. Et sic pluribus adductis tenet Panimoll. *decis. 1. adnot. 9. a num. 14. ad* 20. ubi multa habet ad rem. Immo Canonici Collegiatæ debent præcedere etiam Parocho Ecclesiæ Matricis, ut patet ex sequentibus ejusdem Sacr. Rituum Congregat. allatis a Pignatell. *tom. 6. consult. 74. sub n.* 2. ibi.

I. An Parochus, & Clerici parochiali Ecclesiæ Matrici addicti sint præferendi Capitulo, & Canonicis Collegiatæ?

II. An Parochus uti Protonotarius, possit uti Almutia?

III. An Parochus Pronotarius Apostolicus possit uti habitu prælatitio in processionibus, & functionibus Ecclesiasticis?

IV. An Capitulum, quamvis non invitatum, interesse possit generalibus processionibus?

V. An Parochus Matricis Ecclesiæ possit ad suum libitum inchoare generales processiones, non expectatis Canonicis Collegiatæ; vel potius eligenda sit conveniens hora?

VI. An Decreta alias per dict. Sacr. Congregat. emanata, quod Capitulum Collegiatæ in omnibus in sit præferendum Archipresbytero Matricis Ecclesiæ, quamvis Archipresbyteralis Ecclesia sit unica

Paro-

parochialis, & Collegiata animarum cura penitus careat; & cum Capitulum invitatum fuerit ad levanda funera debeant omnes tam sæculares quam Regulares convenire in Ecclesiam Collegiatam, ut sub unica Cruce Capituli incedant, debeant servari etiam in processionibus generalibus, in quibus inceditur etiam sub Cruce parochiali, & nullum afferri potest præjudicium juribus parochialibus, & Parocho; Et quis debeat facere functiones benedicendi campis, & maledicendi animalia, & a quo debeat præscribi, & intimari hora hujusmodi processionum?

VII. An Archipresbyter in propria Parochia assistens tam in Vesperis & Missis decantatis, quam in Concionibus uti possit habitu Protonotarii?

VIII. An dum Capitulum fuerit invitatum ad funus, & illud renuat Parochus levare, possit idem Capitulum ad hæredibus requisitum illud levare prævia tamen protestatione Parocho facienda?

IX. An Capitulum Collegiatæ, dum non habet jus funerandi, & corpus est sepeliendum in ejus Ecclesia ex electione Defuncti, possit erigere Crucem intra limites Parochiæ, cujus jurisdictio, & territorium spectat ad Archipresbyterum?

X. An Officium faciendum in Ecclesia Archipresbyterali circa funus ad eandem delatum pro sepultura spectet ad Archipresbyterum, & Capitulum postquam illud associavit ad portam Ecclesiæ teneatur recedere?

XI. An Officium faciendum in Collegiata circa funus ad eandem delatum pro sepultura spectet ad Parochum, vel potius ad dignitatem Collegiatæ?

Sacra Rituum Congregat. anno 1666. mense Augusti respondit.

Ad I. Capitulum, & Canonicos Parochialis Matricis Ecclesiæ in omnibus esse præferendos.

Ad II. Non posse.

Ad III. Non posse uti habitu Prælatitio in processionibus Ecclesiasticis.

Ad IV. Non solum posse, sed etiam esse laudandum.

Ad V. Non posse, sed spectare ad Collegiatam, & indicenda est hora conveniens.

Ad VI. Affirmative; Et Functiones benedicendi spectare ad Parochum, & hora debet præscribi, & intimari a prima Dignitate Collegiatæ.

Ad VII. Posse.

Ad VIII. Posse requisito, & expectato Parocho, & renuente venire.

Ad IX. Posse.

Ad X. Spectare ad Archipresbyterum: Capitulum vero posse expectare, vel recedere.

Ad XI. Spectare ad Dignitatem uti in propria Ecclesia.

66 Parochus locum habet in funeribus a Canonicis sine propria Cruce, & sine consessu Capituli incedentibus. *Sacra Cong. Rit.* 20. *Novembr.* 1603. apud Gavant. *in Manual. verb. Præcedentia in addit. n.* 10.

67 Vicarius Foraneus sedeat primus in illis, quas ipse facit Congregationibus. *Sacra Congreg. Rit.* 20. *Decembr.* 1603. apud Gavant. *in Manual. verb. Vicarius Foraneus num.* 6.

68 Vicarius Foraneus nullam habet præcedentiam super alios ipso antiquiores in Clero ratione hujus Officii. *Sacra Cong. Rit.* 30. *Junii* 1620. apud Gavant. *verb. Vicarius Foraneus num.* 5.

69 Parochus tamquam Caput Ecclesiæ parochialis thurificandus est ante Dominum loci. *Sacra Rituum Congreg. in Turritana* 14. *Februarii* 1672. apud Barbosa *in Summa Apostolicar. decision. verb. Parochus quoad præcedentiam num.* 8.

70 Parochi tenentur per seipsos, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & Festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascere prædicatione verbi Dei. Sic expresse Concilium Tridentinum *sess.* 5. *de reform. cap.* 2. ibi: „ Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque parochiales, vel alias Curam Animarum habentes Ecclesias „ quocumque modo obtinent per se, vel alios idoneos, „ si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, „ & Festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & „ earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo „ quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiando cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ „ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut „ pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant. Id vero si quis eorum præstare negligat, „ etiamsi ab Episcopi jurisdictione quavis ratione exemptum se esse prætenderet, etiamsi Ecclesiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui Monasterio extra „ Diœcesim existenti forsan annexæ, vel unitæ, modo „ re ipsa in Diœcesi sint; provida Pastoralis Episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur: Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. „ Itaque ubi ab Episcopo moniti trium mensium spatio „ muneri suo defuerint, per Censuras Ecclesiasticas, seu „ alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur, ita ut „ etiamsi ei sic expedire visum fuerit ex Beneficiorum „ fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces „ persolvatur, donec principalis ipse resipiscens Officium „ suum impleat ". Et idem repetit *sess.* 22. *de sacrif. Missæ cap.* 8. his verbis: *Quamobrem retento ubique cujusque Ecclesiæ antiquo, & a Sancta Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum Matre, & Magistra probato ritu, ne Oves Christi esuriant, neve parvuli panem petant, & non sit qui frangant eis, mandat Sancta Synodus Pastoribus, & singulis Curam Animarum gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera Sanctissimi hujus Sacrificii Mysterium aliquod declarent, diebus præsertim Dominicis, & Festis*. Atque idipsum in parte replicavit *sess.* 23. *de reform. cap.* 1. in hæc verba „ Cum præcepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, „ pro his Sacrificium offerre, Verbique Divini prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum „ omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, „ & in cætera munia Pastoralia incumbere &c. ": Et licet ibi loquatur de Episcopis, inferius tamen intelligit omnia etiam de Curatis.

Parochi, qui raro, aut nunquam Concionem habent 71
ad populum, peccant mortaliter, etiam præcisa gravi populi necessitate; Et si populus graviter indigeat prædicatione, peccant toties contra Divinum præceptum, quoties populus graviter indiget ipsa prædicatione: Cum ex Dei præcepto teneantur oves suas verbi divini Prædicatione pascere, ut expresse habet Tridentinum *sess.* 23. *de reformat. capit.* 1. per verba numero antecedenti adducta, ibi: *Cum præcepto Divino mandatum sit &c.* Barbosa *de Offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 14. *sub num.* 8. & alii passim. Hinc graviter peccant Parochi, si tribus men- 72
sibus totius anni discontinuis per se, vel per alias non concionentur, cum sit materia gravis; Concilium enim Tridentinum *sess.* 5. *de reformat. capit.* 2. per verba adducta supra *sub num.* 69. decernit, Parochos, si ab Episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, cogendos esse per Censuras, & alias pœnas. Unde Concilium supponit saltem trium mensium spatium esse notabile, & gravem culpam; cum Ecclesiasticæ Censuræ imponi non soleant, nisi graviter peccantibus: Barbosa *locis cit. sub n.* 8. & apud ipsum Bonacina, Trullench, & alii (a). Nec Parochi Officio suo satisfaciunt quoad Deum 73
prædicationes totius anni aliis committentes: Barbosa *loc. cit. num.* 9. cum pluribus aliis ibi adductis: *Vide supra num.* 18. & 19.

Quamvis *in una Bituntina die* 2. *Maii* 1629. *Sacra Con-* 74
greg. Concilii, de mandato Urbani VIII. statuerit, quod dum prædicat Episcopus, silere debeant alii Concionatores, illisque possit præcipere, ut eo tempore a prædicatione se abstineant. Possunt tamen Parochi sermonem ha- 75
bere inter Missarum solemnia per se ipsos etiam quando Episcopus ipse prædicat; Sic censuit *Ead. Sacr. Congr. Concilii in Terulen.* 11. *Junii* 1631. ubi subdit, id non intelligi respectu parochorum in Ecclesia parochiali: Ita apud Barbosam *de Offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 14. *n.* 3.

Parochi, si per se velint munus prædicationis obire, 76
non debent impediri; *Sac. Cong. Concilii ad cap.* 2. *sess.* 5. *de reform.* in hæc verba: *Si Curatores animarum per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri*; Sic refert Barbosa *l. c. n.* 5. Immo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis Ecclesiis prædicare, non obstante consuetudine, quod in sola Matrice, vel alia concionentur: *Sac. Congregat. Concilii in Florentina Juris prædicandi* 26. *Januar.* 1697. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *formul.* 18. *n.* 4.

Parocho per se ipsum concionanti minime licet præ- 77
textu cujuscumque paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari Prædicatoribus ab universitate electis. *Sac. Cong. Conc. in Vestana* 20. *Martii* 1626. apud Sellum *in Select. Canon. c.* 23. *n.* 18. & apud Barbosam *l. c. num.* 7. *& in Summa Apostol. Decision. verb. Parochus quoad prædicationem n.* 3. *in Trident. sess.* 5. *de ref. c.* 2. *num.* 15.

Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Con- 78
cionatores ab Ordinario non approbatos, etiamsi prædicare vellet aliquis Episcopus. Et ita jam hodie nullus etiam a Parocho invitatus prædicare poterit sine licentia Episcopi, ut declarasse Clementem VIII. referunt Zip. *in* ana-

(a) Nota. Ecclesiasticæ Censuræ non semper inducunt peccatum mortale, & viceversa mortale peccatum non semper Censuris, aliisve pœnis Ecclesiasticis coercetur.

analitica postremi Juris Eccl. enarr. lib. 3. *tit. de Parochis n.* 3. Berti Luceni, *in praxi crimin. Regul. c.* 34. *de Visitat. Eccles. parochial. num.* 1. *vers. Regulares* . Barbosa *de Offic. & potest. parochi. part.* 1. *c.* 14. *n.* 8. *in Trident. sess.* 24. *n.* 7.

79 Possunt tamen parochi dare licentiam alicui viro docto, & noto etiam Regulari, ut bis, vel ter concionentur in suis Ecclesiis, sine Episcopi approbatione. Navar. *in Manual. c.* 24. *num.* 141. Ugolin *de Officio Episcopi c.* 42. §. 1. *numer.* 3. Hieronym. Rodriq. *in Compendio quæst. Regul. resolut.* 112. *num.* 4. Berti Lucens. *loc. cit.* Barbosa *de Offic. & potest. parochi loc. citat. num.* 8., & *in Trident. loc. cit. num.* 9., & alii. Et a fortiori possunt, immo debent parochi concedere approbatis ab Or-
80 dinario licentiam prædicandi in suis parochiis, Sic decisum fuisse a *Sacra Congregat. Concilii* referunt Galet. *in Margarita casuum conscientiæ*, *verb. Parochus* 3., & Barbosa *in Tridentin. session.* 24. *de reformat. cap.* 4. *numer.* 8.

81 Parochi non naturales Indiarum, sive Sæculares, sive Regulares sint, tenentur omnino habere apud se Cappellanum natalibus, & origine Indum, pro Confessionibus audiendis, & diebus festis hortationibus ad populum lingua vernacula habendis, ne tali auxilio destituti, in ea, quæ initiati sunt, Orthodoxa Fide langueant, ac paulatim deficiant, iisque pro sustentatione, & labore, ubi populus ipse id sponte non præstiterit, congruum suppeditent stipendium. Clemens IX. Const. 38. incip. *In excelsis*.

82 Parochi in Concionibus caveant ab allegatione Doctorum, & Auctorum modernorum, præsertim viventium. *Cong. S. Officii* 27. *Octobris* 1649. apud Pitonium *Const. & decis. ad parochos spectantes n.* 539.

83 Parochi utantur specialiter in Concionibus Cathechismo Romano, maximasque utiles, & Auditorum capacitati adæquatas, simpliciter, & clare explicent, ut populus libenter audiat, frequenter concurrat, & fructuose discedat. Clemens XI. *die* 16. *Martii* 1703. *in littera circulari ad quintum*.

84 Parochi an, & quando teneantur alimenta præstare Prædicatoribus, vide verb. *Alimenta a n.* 114. *ad* 116.

85 Attendendum est sequens decretum Sacr. Congr. *super disciplina Regul.* quo Officium Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ord. Serv. B. M. V. declaratur incompatibile cum cura Animarum ejusdem Ecclesiæ, hincque statutum, duo prædicta munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, & Instituti seorsim distinctisque personis fore demandanda.

„ Mature discussa in Sacra Congregatione super disciplina Regul. habita sub die 28. Maji currentis anni 1715. „ Causa incompatibilitatis Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ord. Serv. B. M. V. & curæ animarum „ ejusdem Ecclesiæ, unitim in persona P. Hieronymi Allegri, EE. PP. auditis partibus unanimiter censuerunt, „ prædicta duo munia esse inter se incompatibilia, & „ insuper nominationem præfati Pat. Allegri in Priorem „ dicti Conventus, esse nullam. Mandantes insimul, Sanctissimo Domino N. approbante, ut enunciata duo Officia seorsim provideantur in omnibus & singulis Conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, aut Instituti, quibus Cura animarum incumbit, aut incumbere „ contigerit. Et ita perpetuo & inviolabiliter observetur, „ sub pœnis arbitrio ejusdem Sac. Congregationis.

I. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

86 * Parochus ad residentiam materialem, & formalem obstringitur tempore pestis (ut supra traditum *num.* 29.) etiam cum periculo morbi contrahendi, ut ex rescriptis S. Congreg. a Gregorio XIII. approbatis. Idque verum est, licet Sacerdotem idoneum provideat, ut se absente ejus vicibus fungatur. *De synodo Diœces. lib.* 13. *cap.* 19. §. 2. *nov. edit.*

87 Fas est equidem parocho propter inimicitias, & persecutiones residentia recedere ex *c. Ad supplicat. de Rescript.* quia tunc periculum inimicitiarum soli parocho imminet; quare potest alium Sacerdotem substituere, qui sine suo periculo ejus munus adimpleat. At in peste omnibus æque periculum imminet, ideoque convenientius est, ut id discrimimus subeatur a parocho, quam ab alio Sacerdote. *Ibid.* Quæ de parocho dicta hic sunt, valent etiam pro Episcopo.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 COmplectitur hic articulus residentiam, & præcedentiam parochi, tum prædicationem ejusdem.

2 Quod concernit residentiam, parochum debere habitare in Ædibus parochialibus, præter allegatos *ab Auctore num.* 16. firmavit *Rot. in Tarraconen. Juris residendi* 15. *Martii* 1734. §. 3. *coram bon. mem. Harrach*, nec recipi potest opinio Doctorum *ab Auctore num.* 17. allegatorum tenentium posse parochum Domo parochiali deserta in Domo propria, vel paterna, vel Conjunctorum habitare, si ex ea possit suo muneri satisfacere, ut rescripsit Sacra Congregatio Concilii interpres in *Pontis Corvi Residentiæ* 20. *Decembris* 1755. Dubium enim ita erat conceptum: *An Abbati Curato Lucernari liceat habitare in domo paterna sita in Regione Civita?* Et licet probatum fuerit potuisse ex ea parochum onus suum implere, fuit tamen *negative* rescriptum.

Quid si in districtu parochiæ sit Ecclesia aliqua filialis, 3
in qua Sacramenta administrentur, in eaque velit parochus habitare deserta domo parochiali? Nec posse sensit Rota *in dict. Tarraconen. Juris residendi* §. 6., *& sequ.*,
& 11., & quidem etiamsi prope Ecclesiam illam filialem 4
habitet major pars parochianorum.

Neque potest Episcopus potestatem facere parocho ex- 5
tra domum parochialem habitandi, nisi *ad breve tempus*, & quidem dummodo hæc altera domus sit proxima domui parochiali, ut firmavit idem Sacrum Tribunal in d. *Tar-*
racon. Juris residendi §. 8., *&* 9. Idque procedit etiamsi 6
pro aeris intemperie nequeat parochus in parochiali domo habitare; nam nec concurrente hac, vel alia causa potest Episcopus licentiam parocho dare extra domum parochialem *in perpetuum habitandi*. Confer Rot. *in dict. Tarraconen. Juris residendi* §. 12.

Quod vero attinet ad præcedentiam, parochus, exce- 7
ptis iis, quæ sunt sui officii, nullam regulariter præcedentiam, & præeminentiam habet. Atque hinc est, quod parochus in Choro locum altiorem, & ornatiorem habere nequit, quam cæteri presbyteri inibi assistentes; Rota *in Pamplon. manutentionis* 10. *Maji* 1706. *coram bon. mem. Casarello*, ubi quod nec in Sede, sed in scamna sedere debet, si cæteri in scamnis sedeant.

Huc etiam pertinet, quod ait Rota *in Alexanen.* 28. 8
Aprilis 1747. §. 11. *coram Reverendiss. Cortada*: „ Nihilominus (sunt ejus verba) æquum haud erit Rectorem „ eo usque præeminere supra presbyteros, ut seclusis „ diebus Festis solemnioribus non permittatur Cœtui presbyterorum absente parocho inchoare per ipsorum Hebdomadarium Sacram Psalmodiam, & celebrationem Missæ „ postquam tinnierit signum æris Campani, & congruum „ subinde effluxerit tempus; Nam moderatio Chori non „ habentis verum cum Dignitate Prælatum ordinem mutuatur, & regulam a Capitularibus, prout fert consuetudo cujusque Ecclesiæ.

De prædicatione adi *Van-Esp. Jur. Eccles. Univers. p.* 9
1. *tit.* 3. *cap.* 4., *& plur. seq.* ubique *per tot.*

Articulus III.

Parochus quoad ea, quæ concernunt Missam, Sacramenta, & Funeralia.

S U M M A R I U M.

1 *Parochus diebus Festis Missam celebrare debet in propria Ecclesia, & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante*.

2 *Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, ut diebus Festis urgente necessitate bis celebret*.

3 *Regulares possunt in suis Ecclesiis, Missas celebrare eodem tempore, quo Parochi celebrant in suis*.

4 *Regulares possunt pulsare Campanas ad Missam, antequam pulsetur Campana majoris Ecclesiæ, præterquam in die Sabbathi Sancti*.

5 *Immo possunt Regulares etiam celebrare Missas priusquam parochi celebrent*.

6 *Nec Episcopi possunt illis prohibere, ne Campanas pulsent, & Missas celebrent in suis Ecclesiis, ante pulsationem campanæ, & celebrationem Missæ in Ecclesia parochiali*.

7 *Potest tamen Episcopus Decreto Synodali statuere, ut diebus Festis de præcepto Missæ celebrari non debeant in Oratoriis, & Ecclesiis Ruralibus, nisi celebrata Missa in Ecclesia parochiali*.

8 *Maxime si Oratoria, & Ecclesiæ rurales parum distent a parochiali Ecclesia, quia alias adest Decretum Sacræ Congregationis*, quod Parochus non potest prohibere, ut absque ejus licentia celebretur in Cappella Ruri ædificata per Laicum, antequam celebretur in parochiali, & Matrice.

9 *Servari debet Decretum, ne in Oratoriis Confraternitatum celebretur in Festis ante parochialem, dummodo parochus celebret hora competenti*.

10 *Parochorum de consensu liberum est Regularibus celebrare in eorum Ecclesiis parochialibus absque Ordinarii loci licentia*.

11 *Parochus non tenetur subministrare Cappellanis, seu Presbyteris in suis Ecclesiis Parochialibus celebrare volentibus paramenta, & alia necessaria; Nec ad id possunt per Episcopos cogi, sed tantum hortari*.

12 Pa-

12 Parochi an, & quando teneantur applicare Sacrificium Missæ pro suis Parochianis? remissive.
13 Sacramenta administrare non licet Parocho Cathedralis in alia Parochia.
14 Neque etiam licet Parocho Cathedralis ministrare Sacramenta infirmis Canonicis ejusdem Cathedralis, sed hoc spectat ad Parochum Domicilii.
15 Ad Parochum spectat ministrare Sacramenta famulis, & famulabus inservientibus Monasteriis Monialium, quamvis exemptarum, non autem ad Confessarium earumdem Monialium.
16 Non debet Ordinarius sine caussa valde gravi, & relevanti auferre a propriis Curatis celebrationem Baptismorum, & Matrimoniorum, eaque ipse ministrare, vel aliis delegare.
17 Parochi non possunt accipere aliquid etiam a sponte dantibus pro administratione Sacramentorum; possunt tamen accipere, quod sponte pro eleemosyna offertur.
18 Unde Parochus nihil petere debet pro administratione Baptismi, nec antea investigare, quid sibi donare, velint.
19 Item Parochus nihil potest percipere pro Matrimonio contrahendo.
20 Item Parochus pro publicationibus Matrimoniorum, & Ordinum nihil exigere potest; Pro fide vero decimam partem unius Scuti; Nec potest Parochus cogere parochianos, ut deferant pro Matrimonio contrahendo solita munuscula.
21 Parochus potest simplici Sacerdoti licentiam concedere administrandi sacramenta in sua Parochia, excepta Pœnitentia.
22 Curati Regulares tenentur adesse Benedictioni Fontis Baptismalis in Sabbato Sancto, si alii teneantur.
23 Curatus Regularis debet juxta solitum accedere ad assistendum in Matrice Benedictioni Fontis, indeque aquam accipere, projecta in Sacrarium ea, quam ipse contra solitum benedixerat.
24 Parochus nequit approbare Confessarios non approbatos ab Ordinario ad audiendas Confessiones suorum parochianorum.
25 Immo Parochus ne quidem potest sibi in Confessarium eligere simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.
26 Parochus potest suorum parochianorum Confessiones audire etiam in aliena Diœcesi sine approbatione Episcopi illius Diœcesis.
27 Pro hac Conclusione facit resolutio Sacræ Congregationis Concilii, quæ adducitur.
28 Parochus, dimisso Beneficio parochiali, non potest absque nova approbatione Confessiones audire.
29 Parochus ex obligatione justitiæ tenetur ministrare Sacramenta suis parochianis tempore gravis necessitatis, etiam cum certo periculo vitæ suæ.
30 Principes, & Magistratus non possunt impedire Parochos, & Sacerdotes ministrare Sacramenta tempore pestis. Poterunt tamen Parochos, & alios ministrantes infectis prohibere a sanorum commercio.
31 Immo potest Episcopus tempore pestis præcipere Parochis etiam cum mortis periculo, ne a sua Parochia discedant & quod necessaria Sacramenta petentibus administrent.
32 Parocho ministranti Viaticum etiam prætextu invaletudinis, neque de nocte, neque de die permitti debet pileolus.
33 Parochum dolose cogentes ad assistendum Matrimoniis excommunicantur ipso facto in septima Synodo Provinciali Mediolanensi, & in decima Synodo Diœcesana Beneventana.
34 Alia de Parocho quoad Sacramentum Matrimonii, remissive.
35 Parochus violenter rapiens, & spolians funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit jus, quod habet, & Quartam Canonicam, teneturque restituere cum Corpore quidquid accepit.
36 Occasione funerationis Cadaverum alterius Diœcesis, aut Parochiæ in Ecclesiis Regularium, potest proprius Parochus defuncti ad effectum deferendi processionaliter Cadavera ad dictas Ecclesias, libere transire per quascumque Diœceses, & parochias Stola, & Cruce elevata, etiam irrequisitis eorumdem Parochis.
37 Parochus occasione transitus suam per parochiam cadaveris alterius parochiæ, & Diœcesis nequit prætendere aliquam partem Ceræ, aut pecuniarum pro Quarta funerali, aut alio titulo ab hæredibus Defuncti.
38 Parochus consequi nequit, neque prætendere ab hæredibus Defuncti, qui sepelitur in Ecclesiis Regularium duplicem Quartam, seu aliquam portionem majorem solito.
39 Hæredes Defuncti in associando cadavere tam ad Ecclesiam parochialem quam ad aliam Ecclesiam possunt vocare majorem numerum Regularium, quam sint Sacerdotes Sæculares.
40 Adducitur ad id resolutio Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium.
41 Hæredes Defunctorum pro illis ad sepulturam associandis numerum Ceræ sibi benevisum quolibet contrario prætextu per Parochum adducto non obstante subministrare valent.
42 Hæredes Defunctorum possunt vocare numerum Religiosorum sibi benevisum in deferendis Cadaveribus ad Ecclesias.
43 Et tunc destinatos Clericos ab eis, & non alios vocare debebit Parochus.
44 Si vero dicti hæredes nullos destinaverint, tunc, & eo casu jus advocandi alios Sacerdotes pro obeundis funeribus Parocho competet.
45 Parochus potest ad libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit, nec cogitur vocare viciniores, nisi aliter disponant hæredes.
46 Parochi contra voluntatem hæredum Defunctorum nequeunt impedire Regulares, aliosque Clericos vocatos, ne veniant ad funus.
47 Parochi non possunt cogere hæredes, seu executores testamentarios, ut pro Defunctis qui tumulantur in Ecclesiis Regularium, in Ecclesiis etiam parochialibus celebrari faciant Officia, Novenalia, & Anniversaria, prout celebrantur in Ecclesiis Regularium, in quibus Cadavera sepeliuntur.
48 Parochi licentia, seu interventus requiritur ad hoc, ut Regulares possint Defunctorum cadavera in ejus parochia levare, nisi ipse requisitus venire expresse omnino renuerit.
49 Vocato enim parocho, & ipso renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc possunt Regulares absque Parocho deferre cadavera in eorum Ecclesiis sepelienda.
50 Parochus proprius nullatenus est excludendus, quamvis ad sepeliendum Cadaver Regulares duntaxat a Defuncto accersiri jubeantur.
51 Ad Parochum spectat declarare per quam viam sit exportandus defunctus, & facere omnia necessaria usque ad januam Ecclesiæ Regularium, ubi sepeliendus est.
52 Vocati omnes ad funus debent convenire ad parochialem Defuncti. Excipiuntur tamen Canonici Cathedralis capitulariter intervenientes.
53 Regulares extra claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri inconsultis Parochis.
54 Parochus facere debet Officium supra Corpus Defuncti, etiamsi adsint Canonici Cathedralis in sua parochiali Ecclesia.
55 Canonicus Cathedralis decedens, non electa sibi sepultura, debet sepeliri in Cathedrali, si in ea adsit sepulcrum proprium Canonicorum: sin minus in sepulcro majorum.
56 Pro sepultura Canonicorum Cathedralium debetur Quarta funeralis Parocho Domicilii; non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho, ubi adest supulcrum suorum Majorum.
57 Ubi Parochiæ distinctæ sunt per familias, administratio Sacramentorum spectat ad proprium Parochum dictarum familiarum etiam pro exteris ducentibus uxores de dictis familiis, & pro advenis famulatum præstantibus eisdem.
58 An, & quando Parochus incedere debeat sub Cruce Regularium in delatione cadaveris ad eorum Ecclesiam?
59 Adducuntur varia quædam ulterius respectu Parochi decisa, ad n. 65.
66 An Parochi possint cum Stola, & Cruce elevata ingredi Ecclesias Regularium occasione associationis cadaverum? ad n. 69.
70 An Confessarii approbati ab Ordinario possint Confessiones Sacramentales excipere sine licentia parochorum in suis respective Parœciis? ad n. 74.
75 Parochi associantes funus nequeunt prætendere candelam majorem illa, quæ datur Superioribus Regularium; Neque alii Sacerdotes, & Canonici majorem illa, quæ datur Regularibus.
76 Afferuntur ad rem varia Decreta Sacræ Congregationis Concilii.
77 Attendenda est ad rem Constitutio Innocentii XIII.
78 Alia ad rem. remissive.
79 Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad n. 88.

PArochus diebus festis Missam celebrare debet in propria Ecclesia, & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante; *Sacra Congregat. Concilii in Lucana 15. Septembris, & 17. Novembris 1629.* apud Sell. *in Selectis Canonic. cap. 59. num. 34.*, & Barbosam *in Summa Apostolic. decis. verb. Parochus quoad Missam.* 1

Parocho concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, ut in diebus festis urgente necessitate bis celebret. 2
Sacra

Sacra Congregat. Concilii sub die 17. *Aug.*1627. apud Sell. *cit.* 59. *nu.* 37. & Barbosam *loc. cit. num.* 6. Vide verb. *Missa art.* 5. *a n.*24., & Barbos. *de Offic.*, *& potest. parochi*, ubi dicit de hac re melius esse eamdem Sac. Cong. consulere.

3 Regulares possunt in suis Ecclesiis Missas celebrare eodem tempore, quo parochi celebrant in suis. Vide dict. verb. *Missa art.* 5. *n.* 29.

4 Regulares possunt pulsare Campanas ad Missam, antequam pulsetur Campana Majoris Ecclesiæ, præterquam in die Sabbathi Sancti. Vide *ibid. n.* 31.

5 Immo possunt Regulares etiam celebrare Missas, priusquam Parochi celebrent. Vide *ib. num.* 31.

6 Nec Episcopi possunt illis prohibere, ne Campanas pulsent, & Missas celebrent in suis Ecclesiis ante pulsationem Campanæ, & celebrationem Missæ in Ecclesia parochiali. *Sacra Congregat. Concilii* 2. *Julii* 1620. apud Pitonium *Consi. & decis. ad Parochos spectantes n.* 391. Vide *d. verb. Missa art.* 5. *n.* 32.

7 Potest tamen Episcopus Decreto Synodali statuere, ut
diebus festis de præcepto Missæ celebrari non debeant in
Oratoriis, & Ecclesiis ruralibus, nisi celebrata Missa in
Ecclesia parochiali; Vide *d. verb. Missa art.* 5. *num.* 33.
Maxime si Oratoria, & Ecclesiæ rurales parum distent a
8 parochiali Ecclesia, quia alias adest Decretum *Sac. Con-*
gregationis Concilii in Calaritana 18. *septembris* 1627., ubi
fuit decisum, quod *Parochus non potest prohibere, ut abs-*
que ejus licentia celebretur in Cappella ruri ædificata per
Laicum, antequam celebretur in parochiali, & Matrice.
Sic refert Barbosa *in Summa Apostolic. decis. verb. Pa-*
rochus quoad Missam num. 3., & Sellius *citat. cap.* 59. *n.*
36. Et adest etiam simile Decretum *Sacræ Congr. Rit. in*
Capuana 31. *Martii* 1629. ubi fuit decisum, quod *non po-*
test prohiberi celebratio Missæ in Oratorio privato ruri æ-
dificato per Laicum ante celebrationem Missæ parochialis.
Sic refert Pitonius *loco citato num.* 467. Barbosa *de Offi-*
9 *cio, & potest. parochi part.* 1. *capit.* 11. *numer.* 23. Ga-
vant. verb. *Missa parochial. in addit.* Servari debet De-
cretum, ne in Oratoriis Confraternitatum celebretur in
festis ante parochialem: dummodo Parochus celebret ho-
ra competenti. *Sacra Congregat. Episcopor. in Senogallien.*
29. *Januar.* 1613. apud Piton. *loc. cit. num.* 269.

10 Parochorum de consensu liberum est Regularibus celebrare in eorum Ecclesiis parochialibus absque Ordinarii loci licentia. *Sacra Congregat. Episcop., & Regul.* 10. *Jan.* 1617. apud Barbosam *loc. cit. in summa n.* 5.

11 Parochi non tenentur subministrare Cappellanis, seu Presbyteris in suis Ecclesiis parochialibus celebrare volentibus paramenta, & alia necessaria; Nec ad id possunt per Episcopos cogi, sed tantum hortari. *Sac. Cong. Episc., & Regul. in Montis alti* 15. *Maji* 1699. non obstante solito. *Sac. Cong. Rit. in Egitanien.* 10. *Jun.*1602. confirmata in *Suanen.*31. *Maji* 1698. apud Monac. *t.*1.*tit.*10.*form.*18.*n.*6.

12 Parochi an, & quando teneantur applicare Sacrificium Missæ pro suis parochianis; Vide verb. *Missa art.* 3. *a n.* 1. *ad* 11.

13 Sacramenta administrare non licet Parocho Cathedralis
in aliena Parochia. *Sacra Congr. Concilii in Eugubina* 20.
Septembris 1628. apud Barbosam *in Summa Apostol. decis.*
verb. parochus quoad Sacramenta num. 2. & Sellium *in*
Select. Canonic. cap. 59. *numer.* 30. Neque licet Parocho
14 Cathedralis ministrare Sacramenta infirmis Canonicis e-
jusdem Cathedralis, sed hoc spectat ad parochum Domi-
cilii. *Sacra Congreg. Episcop., & Regul. in Tiburtina* 12.
Maji 1685, *in responsione ad primum*. Vide verb. *Canoni-*
ci art. 8. *num.* 14. ubi refertur integrum Decretum, &
sic censuit etiam *Sacra Congregat. Concil. in Novarien.*
17. *Septembris* 1695., *& in Narnien.* 26. *Septembris* 1699.
apud Monacell. *tom.* 1. *titul.* 10. *formul.* 17. *sub nu-*
mer. 4.

15 Ad Parochum spectat ministrare Sacramenta famulis, & famulabus inservientibus Monasteriis Monialium, quamvis exemptarum, non autem ad Confessarium earumdem Monialium, ut respondit *Sacra Congregat. Concil. in una Leodien.* 14. *Aprilis* 1685., & *in alia Spoletana* 19. *Aprilis* 1691. Inter famulas Monialium S. Matthæi Congregationis Lateranensis, quæ habitabant in Domo extructa intra Cortile, sive atrium Monasterii, & parochum S. Martini, intra cujus parochiæ limites Monasterium existit: apud Monacell. *tom.* 1. *XI. formular.* 10. *num.* 2. Et iterum *in Ulixiponen. Occidentalis* 19. *Septembris* 1722. apud Ursayam *in Miscellan. Sacro, & profano litt. M. numer.* 16.

16 Non debet Ordinarius sine causa valde gravi, & relevanti auferre a propriis Curatis celebrationem Baptismi, ac matrimoniorum, eaque ipse ministrare, vel aliis delegare. *Sacra Congregat. Episcop., & Regul. in Neapolitana* 17. *Septembris* 1604. apud Pitonium *loc. citat. numer.* 267.

17 Parochi non possunt accipere aliquid a sponte dantibus pro administratione Sacramentorum; possunt tamen accipere, quod sponte pro eleemosyna offertur. *Sac. Congreg. Concil. sub die* 5. *Februar.* 1593. apud Barbos. *loc. cit.* & Sellium *cit. cap.* 59. *num.* 31.

18 Unde Parochus nihil petere debet pro administratione Baptismi, nec antea investigare, quid sibi donare velint; *Sacra Cong. Episcop., & Regul. in Tropien.* 5. *Junii* 1582. apud Piton. *loc. cit. num.* 88.

Item parochus nihil potest percipere pro matrimonio 19
contrahendo. *Sacr. Congreg. Concil.* 17. *Mart.* 1919. apud Barbos. *loc. cit. num.* 7. & Sellium *loc. cit. num.* 41.

Item parochus pro publicationibus matrimoniorum, & 20
Ordinum nihil exigere potest. Pro Fide vero decimam partem unius Scuti. Nec potest Parochus cogere parochianos, ut deferant pro matrimonio contrahendo solita munuscula, ut ad hæc respondit *Sacra Congreg. Episcop., & Regul. referente Eminentissimo Acciajolo in Sanctæ Severinæ emolumentor.* 6. *Augusti* 1700. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *num.* 8.

Parochus potest simplici Sacerdoti licentiam concedere 21
administrandi Sacramenta in sua parochia, excepta Pœnitentia. *Sacr. Congr. Episcop., & Regul. in Castellaneten.* 20. *Aug.* 1062. apud Sellium *cit. cap.* 59. *num.* 32., & Barbos. *loc. cit. n.* 4.

Curati Regulares tenentur adesse Benedictioni Fontis Ba- 22
ptismalis in Sabbatho Sancto, si alii teneantur. *Sac. Congregatio Episcoporum, & Regul.* 12. *Decembris* 1595. apud Piton. *loc. cit. n.* 182.

Curatus Regularis debet juxta solitum accedere ad as- 23
sistendum in Matrice Benedictioni Fontis, indeque aquam accipere, projecta in Sacrarium ea, quam ipse contra solitum benedixerat. *Sac. Congregat. Episcop., & Regul. in Ariminen.* 6. *Septembris* 1629. apud Piton. *loc. citat. num.* 432.

Parochus nequit approbare Confessarios non approbatos 24
ab Ordinario ad audiendas Confessiones suorum parochianorum, *Communis*, & colligitur ex Concilio Tridentino *sess.* 22. *cap.* 15., & expresse declaravit *Sacr. Congregat. Episcopor., & Regul.* 20. *Augusti* 1602. Vide verb. *Approb. art.* 1. *n.* 25.

Immo Parochus nequidem potest sibi in Confessarium 25
eligere simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario; Nam Alexander VII. die 24. Septembris 1665. damnavit expresse hanc propositionem 16. in ordine: *Qui Beneficium Curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

Parochus potest suorum parochianorum Confessiones au- 26
dire etiam in aliena Diœcesi sine approbatione Episcopi illius Diœcesis, quia in eos ordinariam habet Jurisdictionem, & cum actus audiendi Confessiones sit Jurisdictionis voluntariæ, potest etiam in alieno territorio exerceri, *l.* 1. *ff. de Offic. Proconsul.* Glossa *in c. Novit, de Officio legati*, Fagnan. *leg.* 5. *decret. in cap. Ne pro dilatione de pœnit., & remiss. nu.* 29. cum aliis ibi citatis, Pialec. *prax. Episcop. part.* 2. *cap.* 1. *art. num.* 5. Barbos. *in Trident. sess.* 23. *cap.* 15. *num.* 20., *& de Offic., & potest. parochi p.* 2. *cap.* 19., *& de Offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 35. *nu.* 18. cum plurimis ibi citatis, & alii contra Matthæucc. *Officialis Curiæ cap.* 6. *num.* 16. *& in cautela Confessarii lib.* 1. *cap.* 9. *proposit.* 13. *ab Alex. VII. &c. n.*4., & alios.

Et pro nostra conclusione facit resolutio *Sacr. Congre-* 27
gat. Concilii 3. *Decembris* 1707. *in una Pisanien.* in qua fuerunt proposita, & resoluta hæc dubia, ut sequitur:

I. An Curati unius Diœcesis vocati a parochis alienæ Diœcesis, possint in ista audire Confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi?

II. An Sacerdotes approbati ad Confessiones audiendas in una Diœcesi vocati a parochis alterius Diœcesis possint in ista audire Confessiones quorumlibet absque approbatione Episcopi loci? Et quatenus negative ad utrumque.

III. An, & quomodo in casibus prædictis sit consulendum, si agatur de magno concursu populi, & magna distantia adeundi pro approbatione Episcopum Diœcesanum?

Quibus dicta die responsum fuit.

Ad I. Affirmative quoad subditos; Negative quoad alios.

Ad II. Negative.

Ad III. Arbitrio, & prudentiæ Ordinariorum.

Sic refert, & tenet Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tom.* 1. *n.* 172., *& seq.*

Parochus, dimisso Beneficio parochiali, non potest abs- 28
que nova approbatione Confessiones audire: Facultas enim ad absolvendum est connexa cum assecutione parochiæ, adeoque, ista dimissa, facultas cessat, quia sicuti statim ac consequitur Beneficium parochiale, modo sit Sacerdos, & non sit suspensus, consequitur etiam approbationem ad audiendas Confessiones in sua parochia, ita statim dimissa Parochia, desinit etiam approbatio, & facultas; Barbosa *in Trid. loc. cit. n.*21. *& de Offic. & potest. Paroc. c.* 19. *n.* 6. cum pluribus ibi citatis, Pialec. *loc. cit.* & alii passim.

Paro-

29 Parochus ex obligatione justitiæ tenetur ministrare Sacramenta suis Parochianis tempore gravis necessitatis etiam cum certo periculo viæ suæ. Ubi enim detrimentum Ovium suarum imminet in spiritualibus, non potest nec propter pestem, nec alium morbum contagiosum, æris intemperiem, seu ob inimicitias, aut Principis, & populi furorem se excusare, nisi per alios idoneos Ministros sufficienter id præstet; S. Thomas 2. 2. q. 185. *art.* 5. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *parte disp.* 72. *sect.* 3. *col.* 1. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta præcept.* 3. *lib.* 3. *n.* 1. Barbosa *de Offic. & potest. Parochi p.* 2. *c.* 17. *n.* 12. & alii communiter.

30 Principes, & Magistratus non possunt impedire Parochos, & Sacerdotes administrare Sacramenta tempore pestis; poterunt tamen Parochos, & alios ministrantes infectis prohibere, a sanorum commercio; Marta *de jurisdict. part.* 4. *cas.* 73. Barbosa *l. c. n.* 16. & alii passim. Immo

31 potest Episcopus tempore pestis præcipere Parochus etiam cum mortis periculo, ne a sua Parochia discedant, & quod necessaria Sacramenta petentibus administrent; Duard. *in Comment. ad Bullam in Cœna Domini l.* 1. *cap.* 2. *q.* 2. *conclus.* 4. Chapeavilio *de administr. Sacr. tempore pestis cap.* 1. *q.* 4. Barb. *l. c. n.* 17. ubi subjungit, quod de hac re *Sacra Congregatio Concilii*, instante S. Carolo Borromæo, *sub die* 10. *Decembr.* 1576. censuit „ Parochos „ tempore pestis teneri omnino residere in suis Parochia- „ libus; posse tamen per alium idoneum ministrare Pa- „ rochianis suis peste infectis *Sacramenta* Baptismi, & „ Pænitentiæ, & si non resederint, contra eos proceden- „ dum esse servata forma *cap.* 1. *in fine sess.* 23. *de reform.*

32 Parocho ministranti Viaticum, etiamsi prætextu invaletudinis, neque de nocte, neque de die permitti debet pileolus, ut contra Parochum Ecclesiæ SS. Laurentii, & Damasi respondit *Sac. Congr. Rit. in Romana* 13. *Augusti* 1695. & 22. *Januarii* 1696. apud Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tom.* 2. *n.* 10.

33 Parochum dolose cogentes ad assistendum Matrimoniis excommunicantur ipso facto *in septima Synodo Provinciali Mediolan. & in decima Synodo Diœcesana Beneven. tit.* 12. *c.* 1. & 2. de qua *in Synod. p.* 1. *fol.* 194. Sic apud Ursayam *in Miscellaneo Sacro, & profano* 1. *littera P. n.* 35.

34 Alia de Parocho quoad Sacramentum Matrimonii. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a numer.* 59. *usque ad n.* 102.

35 Parochus violenter rapiens, vel spolians funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit jus, quod habet, & quartam Canonicam, teneturque restituere cum Corpore, quidquid accepit. Barbosa *de Offic. & potestat. Parochi part.* 3. *Cap.* 26. *n.* 27. cum aliis ibi citatis. Et sic pluries censuit *S. Congregatio*, & signanter *S. C. Rit. in Bisuntina* 21. *Julii* 1607. & *S. C. Episcop. & Regul. in Calaritana* 12. *Martii* 1650. confirmata ab Alexandro VII. *die* 30. *Aprilis* 1660. Const. incip. *Alias, pro parte*, & *S. C. Concil. in Alexandrina Restitutionis Cadaveris* 27. *Julii* 1680. Vide verb. *Cadaver n.* 11. ubi dictæ decisiones referuntur.

36 Occasione funerationis Cadaverum alterius Diœcesis, aut Parochiæ in Ecclesiis Regularium potest proprius Parochus Defuncti ad effectum deferrendi processionaliter Cadaver ad dictas Ecclesias libere transire per quascumque Diœceses, & Parochias stola, & Cruce elevata, etiam irrequisitis eorumdem Parochis. *Sic S. C. Episcop. & Regul. in Placentina* 24. *Novembris* 1713. *in responsione ad primum*, & pluries alibi.

37 Parochus consequi nequit, neque prætendere ab hæredibus Defuncti, qui sepeliatur in Ecclesiis Regularium duplicem Quartam, seu aliquam portionem majorem solito. *Eadem S. Congr. in d. Placentina in responsione ad tertium*, & pluries alibi.

38 Parochus occasione transitus per suam Parochiam Cadaveris alterius Parochiæ, & Diœcesis, nequit prætendere aliquam partem Ceræ, aut pecuniarum pro Quarta funerali, aut alio titulo ab hæredibus defuncti. *Eadem Sacr. Congregation. in d. Placentina in responsione ad secundum*, & pluries alibi.

39 Hæredes Defuncti in associando Cadavere tam ad Ecclesiam Parochialem, quam ad aliam Ecclesiam possunt vocare majorem numerum Regularium, quam sint Sacerdotes sæculares. *Ead. S. C. in d. Placentina in responsione ad quartum*, & pluries alibi, & signanter *in Alexandrina* 10. *septembris* 1688. Quod Decretum reperitur Authenticum in Archivo hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ, & refertur ad litt. sub verb. *Heres n.* 36. Vide *ibi*. Ubi insuper ad id citantur Constitutiones Alazandri VII. & Benedicti XIII. & anterius decretum in Albinganensi non obstante Synodo Provinciali, & concordia.

40 Hinc ad confirmanda hucusque dicta, adducitur sequens decretum S. Cong. Concilii confirmatum ab Innocentio XI. ut sequitur.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

EXponi nobis nuper fecerunt dilecti Filii Fratres Conventus loci de Binasco Papien. diœcesis, Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia Reformatorum nuncupatorum quod ipsi alias a Congregatione tunc existentium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, obtinuerunt decretum tenoris, qui sequitur, videlicet: Papien. funerum. Regulares Minores strictioris observantiæ S. Francisci Diœcesi Papien. ob aliqua inconvenientia orta occasione defunctorum, qui ad eorum Ecclesiam deferuntur, ubi habent proprias sepulturas, supplicant declarari: Primo, an Curatus unius diœcesis, quæcumque sit, in transitu cadaveris, quod processionaliter defertur ad Ecclesiam Regularium ab alia diœcesi, transeundo per propriam jurisdictionem, & Parochiam, possit aliquam partem ceræ, & pecuniarium ab hæredibus Defuncti prætendere. Secundo, An proprius Parochus Defuncti transeundo per Parochiam unius Parochi alterius cujuscumque Diœcesis, ad effectum deferendi processionaliter Cadaver ad Ecclesiam Regularium, possit libere, & licite per eamdem cum stola, & Cruce elevata transire, etiam irrequisito Parocho? Die XXVIII. Novembris MDCLXXI. Sacra &c. ad primum respondit: Negative; ad secundum Affirmative. In quorum fidem &c. Romæ XIV. Novembris MDCLXXVI. J. M. Brancaccius Episcopus Viterb. Sacræ Congregationis Concilii Secretarius. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, dicti exponentes Decretum hujusmodi, quo firmius subsistat, & servetur exactius, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri summopere desiderent, Nos specialem ipsis exponentibus gratiam facere volentes, & eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes & absolutas fore censentes, supplicationibus eorum nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate præfatæ Congregationis Cardinalium, decernentes easdem præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, plenissime suffragari, & ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscumque judices Ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Decembris MDCLXXVI. Pontificatus nostri Anno primo.

Juvat etiam adducere in terminis resolutionem *Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium in d. Placentina* 24. *Novemb.* 1713. Quæ Authentica pariter habetur in Archivio hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ, & est ut sequitur.

In causa Placentina Funerum vertente inter Fratres Conventus Clastidii Min. Observ. S. Francisci ex una, & parochum dictæ Terræ Clastidii partibus ex altera de, & super infrascriptis dubiis, nempe.

Primo, An occasione funerationis cadaverum alterius Diœcesis, aut parochiæ in Ecclesia S. Mariæ Angelorum Provinciæ S. Didaci Minor. Observant. Terræ Clastidii possit proprius Parochus Defuncti ad effectum deferendi processionaliter cadaver ad dictam Ecclesiam libere per eamdem parochiam Clastidii transire Stola, & Cruce elevata, etiam irrequisito Parocho Clastidii?

Secundo, An dictus Parochus Clastidii occasione transitus cadaveris alterius parochiæ, & Diœcesis possit aliquam partem ceræ, aut pecuniarum prætendere pro Quarta funerali, aut alio titulo ab hæredibus Defuncti?

Tertio, An dictus Parochus consequi possit ab hæredibus Defuncti, qui sepelitur in dicta Ecclesia S. Mariæ Angelorum duplicem Quartam, nempe duos philippos, aut integram ceram, & unum philippum, seu potius debeatur unica Quarta unius philippi, aut solius ceræ?

Quarto, An hæredes ejusdem Defuncti in associando cadavere tam ad Ecclesiam parochialem, quam ad aliam Ecclesiam possint vocare

majorem numerum Regularium, quam sint Sacerdotes Sæculares in casu &c.

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, audita relatione Episcopi Placentini referente Eminentissimo Grimaldo, censuit ad suprascripta dubia infrascriptum in modum respondendum, *videlicet*,

Ad primum Affirmative. Ad secundum, & tertium Negative. Ad quartum Affirmative, Romæ 24. Novembris 1713.

G. Card. Carpineus,

Loco ✠ Sigilli,

F. A. Nizanus Secret.

41 Hæredes Defunctorum pro illis ad sepulturam associandis numerum Ceræ sibi benevisum quolibet contrario prætextu per Parochum deducto non obstante subministrare valent. *Sac. Congr. Episc. & Regul. in Cassanen. 5. Maji* 1617. apud Barb. *de Offic. & potest. Parochi p. 3. c. 26. n. 57.*

42 Hæredes Defunctorum possunt vocare numerum Reli-
giosorum sibi benevisum in deferendis Cadaveribus ad
Ecclesias. *S. C. Rit. in Camer. 21. Novembr.* 1627. &
14 *Januarii* 1649. Et tunc destinatos Clericos ab eis,
43 & non alios vocare debebit Parochus, ut censuit *S. C.*
Rit. in Lauden. 30. Augusti 1601. Si vero dicti heredes
44 nullos destinaverunt, tunc, & eo casu Jus convocandi
alios Sacerdotes pro obeundis funeribus Parocho compe-
45 tet. Rota *in Alexandrina Funeralium 1. Julii* 1630. *co-*
ram Merlino. Et ideo dicta *Sac. C. Rit. in una Ferrar. 7.*
Septemb. 1631. censuit, Parochum posse ad libitum voca-
re ad funus Clericos, quos voluerit, nec cogitur vocare
viciniores, nisi aliter disponant heredes defuncti, quo-
rum voluntas est servanda, apud Barbosam *l. cit. num. 60.*

46 Parochi contra voluntatem hæredum defunctorum nequeunt impedire Regulares, aliosque Clericos vocatos, ne veniant ad funus, *S. C. Rit. sub die 23. April.* 1631. apud Barbosam *in Summa Apostol. dec. verb. Parochus quoad funeralia num.* 14.

47 Parochi non possunt cogere hæredes, seu Executores testamentarios, ut pro defunctis, qui tumulantur in Ecclesiis Regularium, in Ecclesiis etiam Parochialibus celebrari faciant Officia, Novenalia, & Anniversaria prout celebrantur in Ecclesiis Regularium, in quibus Cadavera sepeliuntur. *Eadem S. C. Rit. sub dicta die 23. April.* 1633. apud Barbosam *l. c. n.* 15. & Sacra Cong. Conc. in Novarien. 15. *Martii* 1704. *in responsione ad 7.* Vide vero. *Quarta funeralis sub num.* 32.

48 Parochi licentia, seu interventus requiritur ad hoc ut
Regulares possint defunctorum cadavera in ejus Parochia
levare; nisi ipse requisitus venire expresse omnino recu-
set. *S. C. Rit. in Catanien. civitatis Platiæ 18. Octobr.*
1619. *& in Vercellen. TerraCrescentini 26. Februar.* 1621.
apud Sellium *in Selectis Canon. Cap. 69. n. 48.* & Bar-
49 bos. *l. c. n.* 3. Vocato enim Parocho, & ipso renuente in-
tervenire, vel alterum mittere, tunc possunt Regulares
absque Parocho deferre Cadavera in eorum Ecclesiis sepe-
lienda. *S. C. Rit. in Senogallien. 22. Junii* 1675. *in respon-*
sione ad sextum, & sic fuit iterum decisum ab eadem S.
Congregatione ad instantiam Ordinis Minorum de Obser-
vantia S. P. Francisci *die 13. Julii* 1675. Et ita jam fue-
rat decisum a *S. C. Episc. & Regul. 14. Januar.* 1639. quod
Decretum fuit confirmatum ab Alexandro VII. 30. Apri-
lis in Const. incip. *Alias pro parte*.

50 Parochus proprius nullatenus est excludendus, quamvis ad sepeliendum Cadaver Regulares dumtaxat a Defuncto accersiri jubeantur. *S. C. Episc. & Regul. in una Montis pilosi de anno* 1581. apud Sellium in selectis Canonic. cap. 69. *n.* 51. & Barbosam *l. cit. n.* 8.

51 Parocho spectat declarare, per quam viam sit exportandus Defunctus, & facere omnia necessaria usque ad januam Ecclesiæ Regularium, ubi sepeliendus est *S. C. Episc. & Regul. in Castellaneten. 3. Januarii* 1594. apud Barbos. *loc. citat. n.* 9.

52 Vocati omnes ad funus debent convenire ad Parochialem Defuncti. *S. C. Rit. in Bonon. 9. Decemb.* 1617. *& in Tropien. 16. Febr.* 1631. apud Barbos. *de Off. & potest. Parochi p. 3. c. 26. n.* 63.

Excipiuntur tamen Canonici Cathedralis Capitulariter intervenientes, pro quibus servanda est sequens dispositio Sac. Cong. Rit. in Æsina, ubi cum nomine Capituli ejusdem Cathedralis supplicatum fuisset pro declaratione infrascriptorum dubiorum.

Primo: An iidem Regulares teneantur accedere ad Cathedralem ad levandum Capitulum pro associando Cadavere Defuncti sepeliendi etiam in Ecclesia Regularium, licet Defunctus non sit de Parochia Cathedralis?

Secundo: An Plebanus S. Petri, seu Curatus S. Nicolai d. Civitatis pro associando Cadavere sui proprii Parochiani defuncti, in alia tamen Ecclesia, etiam Regularium sepeliendi, teneatur pariter accedere ad Ecclesiam Cathedralem, quando intervenerit Capitulum ejusdem; & idem servandum sit, si prædictum Cadaver per modum depositi existat in sua propria Ecclesia Parochiali, vel in alia sita intus, vel extra dictam Parochialem?

Tertio: An dicti Curati teneantur accedere ad d. Cathedralem, quando Capitulum intervenit, si præfatum Cadaver sit sepeliendum in aliqua ex dictis Parochialibus S. Petri, & S. Nicolai.

His omnibus eadem Sac. Cong. *affirmative* respondit, ex declaratione in similibus facta, proponente Emin. Brancacci in Nicien. die 9. Augusti, quando Capitulum Cathedralis capitulariter intervenit, & ab ipso incipiendam esse Processionem in præfatis omnibus casibus. *Hac die 29. Januarii* 1671. M. Episcop. Portuen. Card. Ginettus. Loco ✠ Sigilli. Bernardinus Casalius Sac. Rit. Congr. Secret. Sic refert Joannes Baptista Bassi *in Tractatu de Sodalitiis quæst. 5. sub n.* 19. impress. ad calcem Amostaz de causis piis.

Regulares extra Claustra decedentes possunt ad eorum Ecclesias deferri inconsultis Parochis, ut declaravit *Sac. Congregat. Concilii sub die 2. Julii* 1620. Nec id iisdem Regularibus prohiberi potest sub prætextu, quod debeant prius Jus sepulturæ solvere, quia ab hujusmodi prætensionibus Parochis abstinere debere mandavit *Sac. Congr. Episc. & Reg. in Puteolana 22. Maji* 1615. 53

Parochus facere debet Officium supra Corpus Defuncti, etiamsi adsint Canonici Cathedralis, in sua Parochiali Ecclesia, *Sac. Congr. Rit. in Ostien. Ceren. 28. April.* 1607. *in Viterbien. 25. Junii* 1611. & *in Prænestina Cavarum 25. Augusti* 1618. apud Barbos. *loc. cit. in Summa n.* 1. & Sellium *l. cit. cap. 69. n.* 45. 54

Canonicus Cathedralis decedens, non electa sibi sepultura, debet sepeliri in Cathedrali, si in ea adsit Sepulcrum proprium Canonicorum. Sin minus in Sepulcro Majorum. *Sac. Congr. Concilii in Tiburtina 12. Maji* 1685. *in respons. ad secundum.* 55

Pro sepultura Canonicorum Cathedralium debetur Quarta funeralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedralis, neque Parocho, ubi adest sepulcrum suorum Majorum. *Ead. Sacr. Cong. Concil. in d. Tiburtina in respons. ad tertium.* Vide verb. *Canonici art. 8. a n. 11. ad* 14. ubi refertur decretum ad litteram. 56

Ubi Parochiæ distinctæ sunt per determinatas familias, administratio Baptismi, aliorumque Sacramentorum spectat ad proprium dictarum familiarum Parochorum, & non ad Archipresbyterum Collegiatæ, seu Matricis, *Sac. Cong. Concil. in Bojan. Jur. Paroch. 24. Maji 1732. in resp. ad VII. dub. Et ib. ad VIII. dub.* respondit, quod ceteri uxorem ducentes de familiis Ecclesiarum Rectoralium possint eligere Ecclesiam Rectoralem familiæ uxoris pro futura administratione Sacramentorum, in exclusionem Ecclesiæ Archipresbyteralis. Item *ad IX. dub.* respondit, quod advenæ facultatum præstantes Oppidanis de familiis Ecclesiarum Rectoralium censeri debeant de iisdem familiis, ita ut subjaceant pro administratione Sacramentorum Ecclesiæ Rectoralis familiæ, cui inserviunt, privative quo ad Archipresbyterum. Sic apud *Thesaurum Resolutionum Sacr. Congr. Concil. tom. 3. fol. 325. & 326.* quæ Resolutiones prostant Venetiis apud Joannem Baptistam Recurti. 57

Parochus debet incedere sub Cruce Regularium, si cadaver ad earum Ecclesiam deferatur; excepto casu, quo Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ funeris associationi intersit; Tunc enim incedit sub Cruce Capituli. Sic pluries declaravit *Sac. Cong. Concil.* & signanter in *Fossanen. 21. Julii 1645. in Aretina 22. Decemb.* 1697. *in Aquen. Jurium Parochialium 9. Junii 1708. & 2. April. 1709. ad 3. dub. in Nullius Atinæ 7. Septemb.* 1710 *ad 2. dub. in Civitatis Castelli juris funerandi 16. Aprilis 1732. ad 5. dub. in Volaterrana 16. Martii 1726. & in Sabinen. 29. Januar.* 1735. Nisi tamen alicubi tam Parochi quam Regulares erigant propriam Crucem ex legitima consuetudine, quæ est servanda; cum ipsa sit altera Lex, & pro Lege servari debeat, *cap. Dilecti 4. de Arbitris l. De quibus 32. ff. de Legibus, L. Et ab antiquis 31. cod. de Testament.* & ipsa sit optima legum interpres, textu expresso *in cap. Dilectus 8. de consuetud. L. Si interpretatione 37. ff. de Legibus.* 58

Parocho jus funerum cum Cruce, & stola non competit, sed privative ad Confessarium Monialium pertinet occasione delationis cadaverum ad Ecclesiam exteriorem Monialium, *Sac. Cong. Concil. in Novarien. 22. Augusti* 1727. *ad 1. dub.* 59

Parocho non licet in Sabbatho Sancto benedicere Collocutoria, aut Januæ Monasterii Monialium. *S. Cong. Concil. in d. Novarien. ad 3. dub.* 60

Parochus non potest in Ecclesia Monialium assistere Matrimoniis, vel eorum denunciationes facere, aut benedictiones mulierum post partum, vel similes impertiri. *Sacra Congregatio Concilii in d. Novarien. ad 4. dub.* 61

Parocho præstare non tenetur Confraternitas eleemosynam, vel alteri per eum deputando Missam celebranti, tam pro consecratione, quam pro consummatione Sanctissimi exponendi occasione, qua exercitia 62

spiri-

spiritualia peraguntur. *Sac. Cong. Concil. in Bononien. 15. Maji 1728. ad VIII. dub.*

63 Parochus qui dat benedictionem cum Venerabili Eucharistiæ Sacramento in Ecclesia Confraternitatis, nihil omnino exigere potest, sed id gratis agere debet. *Sac. Congr. Concil. in d. Bononien. ad IX. dub.*

64 Parocho Cathedralis non licet ministrare Sacramenta quibuscumque Clericis, Sacerdotibus infirmis, & in alienis Parochiis commorantibus, sed id competit privative Parochis domiciliariis. *S. Cong. Conc. in Eugubina Jurium Parochialium 2. April. 1729.*

65 Parochus non tenetur invitare Regulares ad officia, quæ in Parochiali peraguntur. *S. Congr. Concil. in Volaterrana 16. Mart. 1726. ad VIII. dub.*

66 Non posse Parochos cum stola, & Cruce elevata ingredi Ecclesiis Regularium occasione associationis cadaverum ad illorum Ecclesias, pluries fuit resolutum a Sacris Congregationibus tum Concilii, tum Episcoporum & Regularium, tum Sacrorum Rituum, & confirmatum a pluribus Summis Pontificibus; Et omissis, brevitatis gratia, antiquioribus resolutionibus dictarum Sacrarum Congregationum, sic expresse respondit *Sacra Congr. Conc. 22. April.* 1625. apud Novar. *in Summa Bullar. par. 1. commentar.* 91. *& in Lauden. 2. Maji 1711. in respons. ad 1.* apud Ursayam *tom. 1. part. 2. disceptat. 14. num.* 137. Item *Sacra Cong. Episcop. & Regul. in Placentina 16. Decemb.* 1661, expresse confirmata a Clem. X. Constitut. incip. *Nuper* edita ad instantiam Procuratoris Generalis Ordinis Minorum observantia *in Sutrina die ultima Februarii 1708. in Brictinorien. 16. Martii 1717.* Item *Sac. Rit. Congregat. in Vaden. 3. Augusti 1698. in Avenionen. 3. Dec. 1701. in Camerinen. 1. Septembris 1708.* Ita etiam per viam Legis confirmando aliquas ex citatis, & quamplures alias dictarum Sacrarum Congregationum resolutiones, ad instantiam nostri Ordinis Minorum Regularis Observantiæ demandarunt Alexander VII. Constitut. 95. incipient. *Alias* & Clemens X. Constitut. 67. incip. *Nuper*, & alia 58. incip. *Alias*. Et Innocent. XI. speciali Indulto concesso Carmelitis] Excalceatis Congregationis Italiæ, & relato ab Ursaya *tom. 1. p. 2. discept. 15. n. 4.* Vide infra *n.* 88.

67 Econtra vero posse Parochos cum stola, & Cruce elevata ingredi dictas Regularium Ecclesias fuit etiam pluries resolutum ab iisdem Sacris Congregationibus, & signanter a *Sac. Congr. Episcop. & Regul. in Firmana 29. Nov. 1641. in Placentina 9. Nov. 1693. & 7. Decemb. 1668. & in Parmen. 21. Mart. 1720 & 5. Nov. 1721. apud* Ursayam *tom. 4. part. 2 discept. 6. n. 188.* Item a *Sac. Cong. Rit. in Eugubina 12. Maji & 5. Julii 1613. in Placentina 23. Maji 1619. in Catanien. Civitatis platia 12. Octob. ejusd. anni* 1619. Et *in Spoletana 1. Jul. 1702.* favore Parochi Castri Vissi adversus PP. Minores Conventuales, apud Ursayam *tom. 5. part. disceptat. 11. n.* 16 ibi; *An Parocho Terræ Vissi liceat deferre stolam in Ecclesiis Regularium occasione cadaverum in casu &c. Sac. Cong. respondit, Affirmative, dummodo non peragat Officium*. Ita etiam per viam Legis expresse statuit Benedictus XIII. Constitut. incip. *Pretiosus* derogando omnibus in contrarium facientibus, etiam consuetudinibus immemorabilibus, & declarando, ac decernendo quod talis Crucis erectio, stolæ delatio, & ingressus in Ecclesias, nullam penitus jurisdictionem importet, aut minimum in aliquo præjudicium cuicumque irroget, aut quandocumque, & quomodocumque irrogare, & inferre possit. Quæ Benedictina sanctio esset utique ubique servanda, nisi videretur revocata a Clemente XII. Constitut. incipient. *Romanus Pontifex*, in qua dictam Benedicti XIII. Constitut. incip. *Pretiosus* una cum variis aliis ad favorem diversarum Religionum emanatis, moderatur, ac reducit ad terminos Juris communis Concilii Tridentini, & Constitut. Apostolicarum, statuendo quod dictæ Benedictinæ Constitut. habendæ sint in omnibus judiciis, etiam in foro conscientiæ, perinde ac si illæ non emanassent.

68 Quid autem, attentis tot allatis contrariis resolutionibus, & decisionibus, concludendum sit? mihi videtur standum esse cujusque loci legitimæ consuetudini, cum ipsa sit optima Legum interpres, texto expresso *in cap. Dilectus 8. de consuetudine. L. Si de interpretatione 37. ff. de Legibus*; Immo ipse sit altera lex, & pro Lege servari debeat, *cap. Dilecti 4. de Arbitris, l. De quibus 32. ff. de Legibus, l. Scævola 26. ff. de aqua, & aqua pluviali arcenda, l. Et ab antiquis 31. Cod. de Testament.* cum similibus; Eo vel maxime quod plures ex prædictis resolutionibus emanarunt cum addito *Salvo jure probandi immemorabilem consuetudinem*.

69 Nisi tamen declaretur, ut satis probabile, & consonum est, quod Clemens XII. in dicta sua Constitutione *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem Regularium a Benedicto XIII. emanatas, solum quo ad maxima privilegia, indulta, gratias, exemptiones, & facultates in eis contenta, & concessa, uti videtur colligi ex verbis ipsiusmet suæ Constitutionis §. *Quamvis*, ibi: „ Itaut in posterum supradicti Ordines Regulares earumdem „ Litterarum, & Constitutionum usu, commodo & effe„ctu penitus carere debere intelligantur. „ Non autem voluerit revocare dictam Benedicti XIII. Constitutionem *Pretiosus* etiam quoad hanc dispositionem, & declarationem de ingressu Parochorum Stola, & Cruce elevata in Ecclesias Regularium factam omnino provide, ac laudabiliter ad tollendum Fidelium scandalum, & nimis frequentium controversiarum originem, ut loquitur ipsa Constitutio, quæ proinde quo ad hoc est magis ad favorem, & commodum Parochorum quam Regularium, ut de se patet. Unde hoc stante, quod, uti dicebam, satis probabile, & valde consonum est, cum ratio Legis, sit anima Legis, *l. Camerario 7. ff. de bonis damnatorum*, possent Parochi cum stola, & Cruce elevata libere ingredi in Ecclesias Regularium, non obstante quacumque in contrarium immemorabili consuetudine, cum Benedictus XIII. in dict. Constitutione *Pretiosus §. Et ad tollendum* derogaverit omnibus in contrarium facientibus, & etiam consuetudinibus immemorabilibus.

Parochi frustra repugnant, si Episcopus dederit Confessario absolutam facultatem audiendi Confessiones suorum diœcesanorum, Confessarius enim qui absolutam facultatem obtinuit ab Episcopo audiendi Confessiones in alterius Parochia independenter voluntate, & consensu Parochi, non indiget de rigore juris, sed solum ex quadam æquitate, consensu Parochi. Et ratio est, quia singuli Parochiani sunt subditi Episcopo tamquam Pastori universali omnium, etiam ipsorum Parochorum; Episcopus enim habet absolutam jurisdictionem in tota sua Diœcesi independenter a Parochis, & potest ipsis invitis saluti suarum ovium, prout melius sibi videbitur expedire, consulere. Ita Bonacina *tom. 1. Pœnitentia Sacramento disput. 5. quæst. 7. punct. 4. §. 1. n. 17.* ubi proposito hoc præciso quæsito: „ Utrum Sacerdos, qui fuit ab Episcopo „ approbatus ab eoque facultatem obtinuit audiendi Con„ fessiones, petere debeat novam licentiam a Parochis, in „ quorum Parochia vult Confessiones juxta facultatem sibi „ ab Episcopo concessam audire? Respondeo, dicit ibi: „ Negative, nisi Episcopus concesserit facultatem sub con„ ditione, vel cum onere facultatis a Parocho impetran„ dæ; Ratio est, quia Episcopus jurisdictionem habet con„ cedendi facultatem dependenter, & independenter a „ Parocho. " Sic etiam Suarez *disput.* 27. Henriquez *lib. 3. de Pœnitent. cap.* 12. Reginald. *lib. 3. n. 46. & 67.* Coninch *disput. 8. dub. 3. n. 2. & 29.* Zerola *in praxi cap. 15. quæst. 3.* La Crux *lib. 6. part. 2. n.* 1523. Sayrus *de Pœnit. cap. 22. n. 1.* ubi refert Panormitanum, & alios in contrarium, uti videtur esse saltem quo ad esse licitum etiam Pontas *verb. Approbatio casu* 17. 70

An autem posito quod Episcopus concedat approbationem pro Confessionibus excipiendis cum supradicta conditione, scilicet *de licentia, seu consensu Parochi*, possit Confessarius ipsas valide excipere, tali licentia non requisita; Bonacina *l. c. n. 18.* (a), cum aliis probabilius existimat posse dictum Confessarium adhuc Confessiones ipsas valide excipere sine licentia, & consensu Parochi, quia dicit ipse, Sacerdos approbatus per dictum loquendi modum certior tantummodo fit de modo quem debet saltem ex æquitate servare: Nec obstat quod dictus loquendi modus, ut volunt aliqui, tamquam ablativus absolutus videatur importare conditionem. Nam ablativus absolutus non semper importat conditionem ad aliquid valide agendum, sed aliquando connotat modum ad aliquid licite præstandum. 71

Quod de sic approbatis Confessariis Regularibus absolute tenet cum multis aliis mox citandis Barbosa *de officio, & potestate Parochi part. 2 cap. 19 n.* 22. expresse dicens, quod Fratres Minores ex privilegio ad Alexandro IV. sibi concesso possint Confessiones audire assensu Parochorum minime requisito, ut refertur in *Compendio privilegiorum, verb. Absolutio quo ad sæculares 2. §. 1.* Et idem alii posteriores Pontifices concesserunt; Sicque ipsos, ac alios Regulares cum eis in privilegiis communicantes posse Parochis contradicentibus sæcularium Confessiones audire. Ita F. Emmanuel *in explicat. Bullæ Cruciatæ § 9. n. 145. & §. 12. n. 4. & sequent. & quæstion. Regul. tom. 1. quæst. 60. art.* 4. Miranda *in manual. Prælat. tom. 1. quæst. 44. art. 14. conclus.* 2. Joannes a Cruce *de statu Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 1. concl.* 3. Fagundez *in quinque Eccles. præcepta, præcept. 2. lib. 1. cap.* 5. Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2. disput. 6. qu.* 53. qui omnes asserunt (b) procedere hanc resolutionem, etiamsi Episcopi in licentiis Regularibus concessis dicant, quod eis Parocho retinente non utantur; quia ipsi Ordinarii, dicunt ipsi Summorum Pontificum hac in re concessa privilegia tollere 72

 aut

(a) Nota. Periculosa Censoribus Romanis videtur Bonacinæ opinio, quando licentia Episcopi fit conditionata; quare in praxi non est attendenda.

(b) Nota. Idem dicendum de Regularibus, ac in superiori adnotatione de Sæcularibus Confessariis diximus.

aut limitare non possunt, *argument. cap. Inferior 4. dist. 21. cap. Cum inferior 16. De majorit. & obedien. Clement. Ne Romani 2. de elect.* Hæc ille *loc. cit. n. 22.* qui *n. 23.* insuper addit, quod nec etiam Parochi ipsi impedire possunt Confessarios Regulares quo minus Confessiones audire possint in domibus pœnitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, dummodo eorumdem infirmorum Parochos de audita Confessione eodem die certiores reddant, ut censuit *Sacra Congr. Visitationis Apostolicæ* apud Lezanam *in Summa Quæstion. Regul. cap. 19. num. 32. & Sacr. Congregat. Episcop. & Regul. 2. Julii 1587. 5. Julii 1606. & in Senogallien. 22. Januar. 1616. ac in Anconitana 9. Octobr. 1640.* & sæpissime aliis, & expresse statuit Clemens X. Constitut. incip. *Superna*.

73 At vero quo ad illos Confessarios sive Sæculares, sive Regulares, quibus ab Episcopo concessa est solum conditionata facultas excipiendi sæcularium Confessiones cum hac, vel simili conditione, *de licentia tamen Rectorum in Ecclesiis eorum, seu solum consentiente Rectore Ecclesiæ*; ego sentio, nisi aliter constet de mente Episcopi quoad vim illius conditionis, quod non possint dictas Confessiones excipere in Ecclesiis Parochorum, nisi accedat eorum licentia, aut consensus, saltem tacitus, aut implicitus, quia conditio in tali concessione videtur apposita tamquam forma; & conditionale nihil ponit in esse nisi purificata conditione *argument. §. Sub conditione 5. Institut. de verbor. obligationibus, l. Legata sub conditione 41. ff. de conditionib. & demonstration. & l. Unic. §. Sin autem, Cod. de caducitar. tollendis*; Suspenditur enim ejus valor usque ad eventum conditionis; *l. Is cui 42. ff. de action. & obligationib. & cit. l. Legata sub conditione 41. ff. de conditionib. & demonstrationib.* cum similibus. Tum quia ex Tridentino *sess. 23. cap. 15. de reformat.* nullus quantumvis privilegiatus potest Confessiones sæcularium audire absque approbatione Episcopi, ut fuit dictum sub verb. *Approbatio art. 1. num. 44. & sequent.* Et ne quidem Romæ approbati, quicumque sint, possunt in aliis Diœcesibus sine expressa approbatione suorum respective Ordinariorum dictas Confessiones excipere, ut expresse statuit Urbanus VIII. *die 15. Septembris 1628.* Constitut. incipient. *Cum sicut accepimus*. Dicti autem Confessarii ut supra sic conditionate approbati, non censentur vere approbati nisi sub tali conditione, nisi, ut dicebam, aliter constet de mente Episcopi quo ad vim illius conditionis, adeoque &c.

74 Parochi associantes funus sive una cum Capitulo, sive non, nequeunt prætendere candelam majorem illa quæ datur Superiori Regularium associato ab aliis suis Religiosis: Sic expresse decrevit *S. Concil. Congregat. in Novar. 15. Martii 1704. in respons. ad 5.* apud Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 1. sub n. 92.* Sicque neque alii Sacerdotes, ac Canonici sive capitulariter, sive seorsim interveniant, nequeunt prætendere candelam majorem illa quæ datur Regularibus, ut expresse defendit D. Ursaya *tom. 1. part. 2. discept. 15. num. 13.* ubi ad id adducit Decreta, & Doctores. Et ratio clara, ac convincens est; quia si Parochi qui portant pondus diei, & æstus præstando omnimodam assistentiam, ac Sacramenta suis Parochianis toto tempore vitæ suæ, nequeunt prætendere candelam majorem illa, quæ datur Superioribus Regularibus qui eis ordinarie non ministrant Sacramenta, ac parvam, & interdum nullam assistentiam præstant, tanto minus Canonici, ac alii Sacerdotes poterunt illam prætendere majorem ea, quæ datur Regularibus cum ipsi parvam, & ordinarie nullam eis præstent assistentiam, ubi Regulares indefesse ipsis assistunt cum in eorum Sacramentalibus Confessionibus excipiendis, tum in eorum ultimo agone suas animas diu, noctuque Deo commendando.

75 Et quoad Canonicos, & Capitula varia ad id sunt edita Decreta a Sacra Congregatione Concilii, & signanter *in Trojana Funerum 7. & 21. Maji 1701.* ubi ad V. dubium: „ An candela gestanda per Canonicos funeris „ debeat esse ponderis ad minus quatuor librarum, vel „ arbitrio hæredum; & an Canonici ultra dictam can„ delam prætendere possint unum ducatum Regni pro quo„ libet Canonico? " Dicta Sacr. Congr. Concil. ad V. respondit: *Negative quoad primam partem, sed remittendam arbitrio hæredum; Quo vero ad secundam partem, Negative*. Item decrevit, quod Capitulum, Canonici, & Parochi nequeant prætendere majorem portionem funeris, quando Cadaver sepelitur in Ecclesiis Regularium extra Civitatem, ac extra Parochiam quamvis sitam intra Civitatem, quam acciperent si cadaver in illorum Ecclesia sepeliretur. *Eadem Sacra Congregat. in dict. Trojana in respons. ad VII.* Item quod Capituli Cruce interveniente in funere ducendo ad Ecclesiam Regularium una cum Abbate, vel alio Sacerdote, Capitulum nequit exigere emolumentum eo modo quo exigeret, si totum Capitulum interveniret. *Eadem Sacra Congregat. ib. in respons. ad VIII.* Sic apud Thesaurum Resolutionum Sacræ Congregat. Concil. anni 1740. ubi in fine dicti Tomi referuntur etiam resolutiones ab anno 1700. ad annum 1718. Quæ resolutiones prostant Venetiis, apud Joannem Baptistam Recurti.

Et in Nullius, seu Montis Cassini die 26. Januarii 76
1726. fuerunt inter alia ab eadem Sacra Congregatione Concil. edita sequentia Decreta ubi ad VIII. dubium, „ An hæredes defunctorum possint adhibere circa cada„ vera defunctorum quantitatem ceræ sibi benevisam, seu „ potius constet de aliqua consuetudine quoad quantita„ tem ceræ, eaque sit servanda? *Respondit*, Ad VIII. esse „ statuendam taxam ab Ordinario auditis interesse haben„ tibus, & taxa ab eodem transmittatur ad Sacram Con„ gregationem. *Et ad IX.* An liceat hæredibus defuncto„ rum vocare ultra Parochum Presbyteros sibi benevisos, „ & excludere integrum Capitulum Ecclesiæ Matricis „ ab associatione cadaverum tam in ipsa Ecclesia Ma„ trice, quam in aliis Ecclesiis, in quibus fuerit electa „ sepultura? *Respondit*, Licere hæredibus defunctorum „ solum Parochum vocare, sed quatenus alios Presbyte„ ros vocare velint, esse præferendos illos Ecclesiæ „ Matricis in numero ipsis hæredibus beneviso. *Et ad* „ X. An, & quæ quantitas ceræ, & quod emolumen„ tum cuilibet ex dictis Presbyteris debeatur pro simpli„ ci, & pura associatione cadaverum, tam ad alias Ec„ clesias, quam ad Ecclesiam Matricem? *Respondit*, Ser„ vetur quantitas præscripta in concordia. *Et ad XV.* An „ Presbyteri dictæ Ecclesiæ valeant prohibere sonum cam„ panarum tam de tempore obitus, quam de tempore de„ lationis cadaveris ad aliam Ecclesiam, & quod emolu„ mentum ab hæredibus defunctorum Sacristiæ debeantur „ in casu &c. *Respondit*, Negative quo ad tempus obitus, „ & pro sonitu nihil deberi; Quoad tempus vero delatio„ nis cadaveris pulsandas esse campanas, si hæredes ve„ lint; soluta competenti mercede taxanda ab Ordina„ rio. " Alia jam posita sunt n. 59 ad 65.

77 Attendenda est ad rem Constitutio Innocentii XIII. incip. *Emanarunt nuper*, edita 24 Augusti 1722. in qua confirmantur Decreta S. Congregationis Episcop. & Regular. super Quarta Funerali, & ingressu Parochorum cum Stola, & Cruce in Ecclesias Regularium, absque tamen aliquo exercitio; Et id *in Parmensi*, ubi aderat consuetudo, ut vicissim possent Regulares cum Stola, & Cruce elevata in Ecclesias Parochorum, & Parochi in Ecclesias Regularium.

78 Alia ad rem vide verb. *Quarta Funeralis*, & verb. *Sepultura*.

79 Parochi exercitiis spiritualibus quotannis vacare debent. Bened. XIV. tom. 1. Const. incip. *Ubi primum* §. 3. Parochi proprii assistentia in celebratione Matrimoniorum non est temere omittenda. Idem Const. 85. incip. *Nimiam* §. 80 9. Parochi Missam applicare debent pro populo diebus Festis. Idem Constitut. 103. incip. §. 9. *Cum semper*. Vide tom. 5. verb. *Missa art. 3.*

81 Parochus duarum Ecclesiarum unitarum Curam exercens, quando Missam eadem die iterare possit, vide *ad verb. Missa* 82 ex declaratione ejusdem Pontificis in Const. 3. incip. 83 *Declarasti*. Parochus relinquere non potest animarum Curam inconsulto Episcopo. Idem Const. 25. incip. *Ex quo*. Quod si Religionem ingredi voluerit, Episcopus ipsi licentiam denegare nequit. Idem *ib.*

84 Parochi, aliique Curam animarum habentes tradere debent Doctrinam Christianam juxta dispositionem Concilii Tridentini omnibus diebus Festis. Idem tom. 1. Const. 42. incip. *Etsi minime* §. 3. & 4. Quæ Doctri- 85 na Christiana tradenda est etiam a Sacerdotibus celebrantibus in Ecclesiis ruralibus non Parochialibus. 1. *ibid.* §. 14.

86 Parochi ante, vel post Missam Parochialem recitare debent clara voce actus Fidei, Spei, & Caritatis, Populo verba iterante. Bened. XIV. Const. incip. *Cum re-* 87 *ligiosi* §. 4. Parochi etiam extra Diœcesim possunt audire Confessiones suorum Parochianorum. Idem Const. incip. *Apostolicum ministerium* §. 22. Vide supra n. 26. & 27. 88

Quoad dicta supra *n. 66. & seqq.* concludendum est, non amplius suffragari Parochis pro ingressu cum Cruce & Stola in Ecclesias Regularium Constit. Benedict. XIII. incipient. *Pretiosus*, hæc enim revocata fuit a Clemente XII. Const. incip. *Romanus Pontifex*, quæ ad litteram adducitur infra verb. *Privilegium art. 3. n. 64.* ad cujus revocationis tramitem omnia Urbis Tribunalia hodie decidunt, ut videre est in celebri *Baren. Juris tumulandi, coram Aldovrando 12. Januar. 1733. & 29. Novembr. 1743. coram Vajo*. Ac in *Melevitana funerum coram Millino 23. Novembr. 1744* & novissimæ ita etiam decisum fuit *4. Febr. 1757. a Cong. Episcop. & Reg.* in Pientina funerum pro Minoribus Conventualibus licet eorumdem Conventus subesset jurisdictioni Ordinarii ob defectum præscripti numeri Religiosorum.

* Parochi Ecclesiarum filialium interesse tenentur be- 89 nedictioni Fontium diei Sabbathi Sancti, ex sæpe repetitis Sac. Congregationis Concilii decretis. *Institut. Eccles. 1. §. 2. & seq.*

Parochi alienæ Diœcesis non possunt in altera audire 90 confessiones sine approbatione Ordinarii illius loci, nisi tantum suorum subditorum. Ita ex decret. S. Congreg. Concilii *Inst. Eccles. 86. §. 7.*

Parochi per concursum provisi censentur idonei ad 91 audiendas Confessiones in tota Civitate vel oppido,

ubi Parochi constituuntur, non vero in tota diœcesi Episcopi approbantis, ut ex Decretis S. Congr. *ibid.* §. 13. Ex consuetudine tamen Parochi Civitatis Confessiones audiunt in diœcesi & viceversa. *Ib.* §. 13. Si Parochus beneficium renunciet, indiget nova facultate audiendi confessiones, ut ex communi Doctorum. *Ib.*

92 Parochus habens reditus tenues, & populum frequentem, ita ut per se sufficere nequeat audiendis confessionibus, tenetur sibi adjungere alium Sacerdotem adjutorem, cui, si ipse nequeat, populus necessaria ad sustentationem subministrare tenetur. Ita ex Decret. S. Congregationis Concilii, *Instit. Eccles.* 94. §. 7.

93 Parochus ex privata scientia noscens alterum ex sponsis matrimonium celebraturis hæreticæ sectæ occulte adhærere, assistere Matrimonio non potest, quemadmodum nequit, si sciret impedimentum etiam impediens. *De Synodo Diœc. lib.* 6. *c.* 7. §. 6. & 7.

94 Parochus tempore pestis, & eo morbo infectis tenetur ministrare Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ; sed & Viaticum ne tanto bono in illa necessitate parochiani priventur, nisi in eo rarissimo casu, in quo rarus esset Sacerdos, vel Parochus; ex quo fieret, ut post administratum Sacramentum Pœnitentiæ uni, non superesset spatium, ut aliis morituris Pœnitentiæ Sacramentum administraretur; vel si eo Sacramento administrando mortem vitare non posset, & sic populus destitueretur Sacerdotibus, ut ex Doctrina Suarii; *De Synodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 19. §. 18. 19. *nov. edit.*

95 In ordine ad Extremam Unctionem ex Doctrina ejusdem Suarii tunc tenetur Parochus illam administrare, quatenus valeat absque morali periculo. *Ib.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 MIrum quod *Auctor* tametsi Regularis *numer.* 67. videatur sentire, quod ex Constitutione Benedicti XIII.
quæ incipit *Pretiosus*, fas sit Parochis associantibus Cadavera suorum parochianorum cum stola, & Cruce elevata
2 ingredi in Ecclesias Regularium. Nulla enim potest amplius haberi ratio de mox dicta Benedictina Constitutione, utpote quæ non diffitente ipso *Auctore numer.* 67. a
Clemente XII. in Constitutione cui est initium *Romanus Pontifex* fuit reducta ad terminos Juris communis Concilii
3 Tridentini, & Apostolicarum Constitutionum. Nec facit ad rem, quod revocata dici debet Benedictina Constitutio in quantum Regularibus est favorabilis. Scien-
4 dum enim est, quod ubi Constitutio statuit ut fas esset
Parochis associantibus Cadavera suorum parochianorum ingredi cum Stola, & Cruce elevata in Ecclesias Regularium, ibi simul statuit, ut & vicissim fas esset Regularibus invitatis ad funera cum Cruce elevata ingredi in Ecclesias parochiales. Nulla autem æqui bonique ratio patitur, ut ea revocata dicatur in favorabilibus Regularibus, non item in favorabilibus Parochis, quando unum alterius gratia concessum est.
De hac igitur quæstione judicium ferendum est reposi-
5 ta præfata Constitutione Benedictina. Certum autem est,
6 quod ea seposita, ubi *agitur* (sunt verba Rotæ *in Valentina Funerum* 7. *Decemb.* 1731. §. 4. *& seq. cor. feliciter regnante Summo Pontifice* inter impressas *dec.* 30. *num.* 2. *& plur. seq.*) „ de Cadaveribus tumulandis in Ecclesia
„ Regularium ratione exemptionis, qua ipsi fere omnes
„ peculiari Sedis Apostolicæ Beneficio fruuntur in suis
„ Ecclesiis, & Monasteriis quamvis intra limites Paro-
„ chiæ positis, Rector pastorali Jurisdictione præeminen-
„ tia tam actu quam habitu adeo est destitutus, ut si
„ velit in associatione Cadaverum cum Stola, & Cruce
„ per dictas Ecclesias incedere, vel exequias Ecclesiasti-
„ co ritu celebrare, vel alios quoscumque actus ab of-
„ ficio, & potestate Parochiali simili modo dependentes
„ ibidem exercere, positivam Juris assistentiam potius
„ habere dicatur, sitque omnino excludendus &c. Sed
„ teneatur terminare preces associatorias ante Januam
„ Ecclesiæ, ibique benedicere, & dare ultimum va-
„ le.
Sentit vero Rota in dicta *Valentina Funerum l. c.* quod
7 ex immemorabili consuetudine, vel alio legitimo titulo possint Parochi jus acquirere ingrediendi Ecclesias Regularium, non obstante ipsarum exemptione cum Stola, & Cruce elevata, inibique faciendi officium funebre.
8 Adeoque sentit necessariam esse consuetudinem immemorabilem, ut in specie ejus caussæ prodesse haud crediderit consuetudinem, propterea quod de ea testificati haud fuere Testes cum notissimis requisitis *Glossa in cap.* 1. *verb. Memoria, de Præscript. in* 6.
At non immerito dubitari de hac opinione potest: Id-
9 que quia Regulares nituntur tantummodo Privilegiis exemptionis, & non dispositioni Juris Communis, contra vero Parochi pro se habeant assistentiam juris communis: immemorabilis autem vel centenaria, vel quadragenaria cum titulo colorato nunquam requiritur tunc quum agitur adversus eos, qui non dispositionis Juris communis, sed privilegiis nituntur; præsertim si præscribentes habeant pro se Juris communis assistentiam.
10 Cæterum excludi Parochi ab ingressu in Ecclesias Regularium nequeunt, si declarent, „ expeditum ac privativum exercitium functionum funebrium illis (*idest Ecclesiis Regularium*) relicturos, ac insuper oblata condi-
„ tione dimittendi propriam Crucem, quæ ingressum præ-
„ fatum longe faciliorem reddit, removetque obstaculum
„ tum Sacrorum Congregationum, quam Sacræ Rotæ ob-
„ sistentium hujusmodi ingressui, quæ intelligendæ sunt
„ in casu ingressus cum Cruce elevata, secus ea inclina-
„ ta: *Sunt verba Rotæ* in Melevitana Funerum super in-
„ gressu in Ecclesias Regularium 23. Novembris 1744. §.
„ 3. coram clar. mem. Millino. *Confer etiam* Pignatell.
„ consult. canon. tom. 3. consult. 48. ser. per tot.

ARTICULUS IV.

Parochus quoad ea, quæ concernunt Immunitatem.

Non est hic opus Summario.

1 PArochus post delictum commissum confugiens ad propriam domum parochialem gaudet Immunitate; *Sac. Congr. Immunit. in Mutinen.* 18. *Febr.* 1631. *l.* 2. *decr. Paul. pag.* 96.

2 Parochus captus pro debito in propria domo parochiali gaudet Immunitate Eccles. & est restituendus; *Ead. S. Congregat. in Ariminensi* 2. *Maji* 1661. *lib. decret. Rocci part.* 331.

3 Parochus captus in propria domo parochiali, etiamsi distante ab Ecclesia, gaudet immunitate; & restituenda ei sunt ablata, seu quæ solvit, ne duceretur ad Carceres; *Eadem S. Congreg. in Portuen.* 24. *Maji* 1672. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 592.

4 Verum Episcopus potest extrahere Parochum a propria domo parochiali ad correctionem tantum; *Eadem S. Congregatio in Interamnen.* 27. *Maji* 1640. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 14.

5 Sic Parochus repertus in fragranti delicto cum muliere in domo parochiali extrahi potuit per Episcopum ad effectum correctionis; *Ead. S. C. in Aretina* 31. *Augusti* 1648. *lib.* 4. *decr. Paul. p.* 86.

6 Circa Parochum inobedientem iterato Episcopi præcepto de dimittenda e domo sua parochiali muliere malæ famæ, cum de mandato ejusdem Episcopi extractus fuisset e dicta domo simul cum muliere, & conjectus in Carceres; Sacra Congregatio pronunciavit, bene extractum fuisse ad correctionem; & retinendum arbitrio Episcopi ad eumdem effectum, nec dimittendum, nisi renovato præcepto de non conversando cum muliere; *Eadem S. C. in Aretina* 15. *Novemb.* 1639. *lib. decr. Martelli p.* 526.

7 Attamen Parochus nulliter extractus jussu Pro-Vicarii per Curiam Laicam e domo parochiali, & successive detentus in Carceribus a Vicario Generali nomine Ecclesiæ, est restituendus; *Ead. S. C. in Nonantulana* 22. *April.* 1698. *libr.* 2. *decr. Vallem. p.* 148.

8 Aliquando datur Episcopo facultas extrahendi cum debita decentia, & interventu Personæ Ecclesiasticæ ad formam Bullæ e domo parochiali, tum Parochum, tum mulierem, qua sub prætextu famulæ revera ut concubina utebatur, ad effectum retinendi in carceribus per aliquod tempus nomine Sacræ Congr. ad correctionem tantum; *Eadem S. Congregatio in Feretrana* 10. *Decemb.* 1692. *lib.* 1. *dec. Vallem. pag.* 9.

9 Item datur facultas Episcopo carcerandi in Ecclesia, & quocumque loco immuni Parochum pravæ, incorrigibilis, & scandalosæ qualitatis, qui post barbaram occisionem sui Pensionarii, qui ei resignavit Curam, ac ejus servæ, fugitus e carceribus habitabat cum suis in domo parochiali, & celebrabat Sacrum suo Populo, & datur etiam facultas ejiciendi ab Ecclesia, & domo parochiali consanguineos ejusdem, & alias personas ibidem confugitas pro dicta caussa; *Eadem S. Cong. in Asculana* 26. *Septemb.* 1679. *lib.* 2. *decr. Altoviti pag.* 1849.

10 Parochum, seu Curatum conjectum in Carceres nimis asperos Sacra Congregatio mandat Episcopo, ut faciat charitative tractari; *Eadem S. C. in Pisana* 19. *Febr.* 1695. *lib.* 1. *decr. Vallem. p.* 172.

11 Quoad Parochum suspensum ab Episcopo in contumaciam, injungitur eidem Episcopo, ut procedat ad reintegrationem bonorum, & suspensis Censuris per duos menses dictus Parochus compareat coram Episcopo, qui charitative recipiat, & nullo modo molestet; *Ead. S. C. in Aquen.* 7. *Jul.* 1699. *lib.* 2. *decr. Vall. p.* 229.

12 Eodem recusante comparere, ac denuo suspenso a Curia Episcopali, Sacra Congregatio decrevit, ut suspensa spensione per tres menses Episcopus transmittat omnia acta. *Eadem S. C. in eadem* 8. *Jun.* 1700. *ibi pag.* 293.

13 Extractus ab Ecclesia ob violentiam illatam Parocho jubetur restitui Ecclesiæ præstita idonea fidejussione de non offendendo eumdem Parochum. *Ead. S. C. in Spoletana* 9. *Maji* 1690. *l. Decr. Mart. p.* 610.

14 Vicarius Generalis ordinans carcerationem Parochi in loco immuni, suspenditur arbitrio Sacræ Congregationis.

nis. Sic *S. C. Immun. in Alban.* 12. *Septemb.* 1684. *lib.* 3. *Decr. Altoviti p* 393.

15 Domus Præpositura contigua Ecclesiæ gaudet Immunitate etiam respectu bonorum ibidem existentium, quamvis pars ejusdem domus sit Laico locata. *Sacr. Congregat. Immun. in una Castri Durantis, sive Urban.* 19. *Aug.* 1630. *lib.* 2. *Decr. Paul. p.* 54.

16 Domus parochialis gaudet Immunitate. *Ead. S. Cong. Immunit. in Comen.* 25. *Febr.* 1698. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 138.

17 Etiamsi ab Ecclesia distans modo non sit locata, & inhabitata a Laicis. *Ead. S. C. Immun. in Casen.* 17. *Nov.* 1654. *l.* 5. *Decr. Paul. p.* 24.

18 Attamen distans ab Ecclesia parochiali spatio circiter tertiæ partis milliarii non gaudet Immunitate. *Ead. S. C. Immun. in una Civit. Castelli* 4. *Jul.* 1673. *lib.* 1. *Decr. Altoviti pag.* 817.

19 Domus, quæ habitatur a Parocho, sed non est parochialis, idest de pertinentia Parochiæ, non gaudet Immunitate. *Ead. S. C. Immun. in Alatrina* I. *Maji* 1699. *lib.* 2. *Decr. Vallem. pag.* 217.

20 Domuncula de juribus Ecclesiæ parochialis ab ea tamen, & a domo Parochi distans circa triginta passus, quæ solum inservit pro usu, & servitio Parochi, non gaudet Immunitate. *Ead. S. C. Immun. in Feretana* 27. *Jul.* 1683. *l.* 3. *decr. Altoviti pag* 209.

PAROCHI PRÆSENTIA QUOAD MATRIMONIA. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 2. *a numer.* 60. *ad* 113.

PARRICIDIUM.

1 Filius occidens proprium Patrem naturæ crudelis sæpe sæpius indiscrete percutientem ipsum filium bonæ indolis, restituitur Ecclesiæ, a qua fuit extractus, nec condemnatur ad pœnam extraordinariam, ut pe ebatur. *S. Cong. Immun. in Fulgin.* 18. *Jul.* 1690. *lib. Decret. Martelli pag.* 636.

2 In caussa parricidii Sanctissimus tribuit Archiepiscopo Ravennæ licentiam consignandi Curiæ Lerationis Urbini processum constitutum a Notario subdito ejus jurisdictioni. *Ead. S. C. Immun. in Pisauren.* 21. *April.* 1694. *l.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 117.

3 Matricida extractus ab Ecclesia gaudere debet Immunitate Ecclesiastica. *Ead. S. C. Immun. in Arian.* 15. *Nov.* 1661. *lib. Decr. Recci p.* 267.

4 Parricidii pœna quæ sit, vide verb. *Pœna art.* 2. *a n.* 28. *ad* 133.

PARVULI.

Non est hic opus Summario.

1 Parvuli originale tantum peccatum habent. *Cap. Majores* 3. *de Baptismo*, ibi: *Qui peccato tantum originali tenentur*.

2 Parvuli utiliter baptizantur, licet non credant; Ipsis enim in Baptismo deletur originale peccatum, *cit. Majores* 3. *de Baptismo*.

3 Parvulis in Baptismo Fides aliorum sufficit. „ cap. In
„ Ecclesia Salvatoris per alios parvuli credunt, *& in*
„ *ejus Summario dicitur*: Aliorum Fides in Baptismate
4 „ parvulos salvat. *Fiunt enim Fideles per Fidem offerentium*,
„ Cap. Parvuli Fideles 138. dist. 4. de consecrat. *ibi*:
„ Parvuli Fideles recte vocantur, qui Fidem per verba
„ gestantium quodammodo confitentur, *& in ejus Sum-*
„ *mario dicitur*: Offerentium Fides parvulos facit fide-
„ les.

5 Parvuli baptizati dicuntur fideles, non quia actu credunt, sed quia recipiunt Sacramentum Fidei, scilicet Baptismum; *Cap. Nihil est aliud* 76. *dist.* 4. *de consecr.*

6 Parvuli baptizati morientes salvantur, *cit. cap. Majores* 3. *de Baptismo*.

7 Sine Baptismo enim non possunt salvari, sive moriantur nati, sive in utero Matris, „ c. Firmissime 2. &
„ cap. Nulla 142. dist. 4. de consecr. *ibi*: Nulla præter
„ Baptismum salus promittitur in infantibus, quia in-
„ fantes si per Sacramentum, quod ad hoc est Divinitus
„ institutum, in credentium numerum non transeunt,
„ in tenebris manent."

8 Parvuli decedentes sine Baptismo quomodo puniantur juxta sententiam S. Augustini in Canone *Firmissime tene* 2. *dist.* 4. *de consecrat.* vide *ibi*. At observa responsionem datam sub verb. *Peccatum n.* 72.

9 Parvulis baptizatis non est necessaria Pœnitentia *Cap. Tres sunt* 81. *dist.* 1. *de pœnit.*

10 Parvuli carentes usu rationis non tenentur ad Eucharistiam de necessitate salutis. Non tamen damnari debent Patres antiqui, qui eam dabant: Conc. Trid. *sess.* 21. *cap.* 4. *& Can.* 4.

11 Parvulorum sepulcrum ab aliis debet esse separatum, *S. Congr. Rit. in una Civitate Castellana* 12. *Decembr.* 1620. Apud Aldan. *in Compendio Canonic. resolut. lib.* 1. *titul.* 36. *num.* 2. & Barbosa *in summa Apostol. decis. verb. Parochus num.* 1.

Parvulorum Corpora possunt sepeliri in Ecclesia Re- 12
gularium, si ibi est sepulcrum Majorum, vel concurrente consuetudine Pater ibi eligit sepulturam. *Eadem S. Congr. Rit. in d. caussa Civitatis Castellanæ* 22. *Decembr.* 1620. apud eosdem *loc. cit. & Sacra Congreg. Concilii in Novarien.* 15. *Martii* 1704. *in respons. ad primum*. Vide verb. *Quarta funer. num.* 32.

PASCHA, PASCHALIS COMMUNIO.

SUMMARIUM.

1 *Pascha in uno die, & tempore per universam Ecclesiam celebrari debet.*

2 *Pascha celebrari non potest ante æquinoctium vernale cum Judæis. Id faciens debet ejici ab Ecclesia.*

3 *Pascha celebrari debet die Dominico post lunam* 14.

4 *Datur præceptum, ut Fideles omnes adepti usum rationis communicent singulis annis ad minus in Paschate.*

5 *Ad satisfaciendum tali præcepto sufficit Eucharistiam sumere in hebdomada sancta, vel infra Octavam Paschæ Resurrectionis.*

6 *Potest tamen tempus Paschale extendi in longius tempus ex Episcopi, aut Parochi dispensatione rationabili.*

7 *Eucharistia pro adimplendo præcepto Communionis Paschalis est sumenda in propria Parochia.*

8 *Communicans in Ecclesiis Regularium infra tempus paschale animo satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, non satisfacit.*

9 *An communicans in Ecclesia Cathedrali satisfaciat?*

10 *Sacerdos satisfacit pro Communione Paschali, ubicumque celebret Missam, tamen si non celebret, tenetur communicare in Parochia.*

11 *Vagi, Peregrini, & Advenæ possunt ubilibet præcepto Paschali satisfacere, etiam in Ecclesiis Regularium.*

12 *Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, necnon Mantellati, Corregiati, Pinzenchere, Cordellati, & alii similes quocumque nomine nuncupati in propriis domibus habitantes debent pro satisfaciendo præcepto Ecclesiæ Paschali Eucharistiam recipere a proprio Parocho, & non a Regularibus.*

13 *Famuli domestici, & continui Commensales in Monasteriis Regularium degentes satisfaciunt præcepto paschali recipiendo Eucharistiam ab ipsis Regularibus.*

14 *Hoc tamen privilegio non gaudent Sæculares illi, qui tantum ipsis Monasteriis deserviunt, sed in eis non sunt de Familia, nec continui Commensales, & cum Sæcularibus exteris extra Monasteria habitant.*

15 *Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, qui in Monasteriis Regularium infirmantur.*

16 *Regulares non possunt in die paschatis administrare Sæcularibus Eucharistiam.*

17 *Etiamsi tales personæ in alia die satisfecerint præcepto.*

18 *Per communionem Sacrilegam non satisfit præcepto.*

19 *Qui culpabiliter non adimplet præceptum Paschale, vivens interdicitur ingressu Ecclesiæ, & moriens privatur Ecclesiastica sepultura.*

20 *Ipse tamen non adimplens præceptum paschale non est ipso jure interdictus, sed interdicendus; Unde si ante declarationem moriatur, non est privandus Ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum Synodale in contrarium.*

21 *Qui ex malitia, vel impotentia non communicavit in Paschate, probabilius & in praxi debet statim post communicare quum primum poterit. Quod tamen varii alii negant.*

22 *Affertur ratio nostræ conclusionis.*

23 *Qui prævidet tempore paschali se impediendum, probabiliter non tenetur prævenire, si jam semel eo anno communicaverit, vel brevi post Pascha esset communicaturus.*

24 *Qui tamen nec ante communicasset, nec postea habiturus esset occasionem, teneretur prævenire, ut satisfaceret præcepto Communionis annuæ.*

25 *Qui tempore Paschatis Eucharistiam ex negligentia non suscipit, potest ab Ordinario excommunicari.*

26 *Immo potest etiam mulctari pœna pecunaria alicui Pio loco applicanda.*

27 *Non expedit tamen, quod Episcopus talium absolutionem sibi reservet.*

28 *Excommunicati paulo ante Pascha, non sunt molestandi, si non communicant in Paschate.*

29 *Communio an, & quomodo possit dari pueris, mutis, & surdis a nativitate, energumenis, epilepticis, semifatuis, stolidis, phreneticis & amentibus, aliisque infirmis.*

30 *Studiosi scholas frequentantes extra parochiam satisfaciunt præcepto Communionis paschalis communicando in Ecclesiis Regularium, & aliorum, apud quos scholas frequentant. Ubi tamen Ordinarii, & Parochi contradicerent, essent mittendi studiosi singuli ad suas respective parœcias.*

31 *Qui fuerunt interdicti declarati ex eo, quod in Paschate non communicaverunt in Parochia, si postea ibi communicant, debent absolvi, & Cedulones amoveri.*

32 *Episcopus non debet procedere contra eos, qui in Paschate communicaverunt Romæ.*

33 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 34.

1 PAscha in uno die, & tempore per universam Ecclesiam celebrari debet; *Concil. Roman. sub Victore I. c. Paschæ 22. & cap. De Observatione paschæ 25. dist. 3. de consecr.*

2 Pascha celebrari non potest ante æquinoctium vernale cum Judæis. Id faciens debet ejici ab Ecclesia, *Conc. quod dicitur Apostolor. c. 8.* ubi sic habetur; *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus Sanctum Paschæ diem ante vernale æquinoctium celebraverit, abjiciatur; Lib. 6. Constitut. Apostol. c. 16.* ubi sic statuitur: *Oportet ergo fratres, ut qui pretioso Christi Sanguine redempti estis, dies Festos Paschæ accurate, & omni diligentia post æquinoctium celebretis .... Neque amplius cum Judæis tempus celebrandi Pascha observetis; nulla enim nobis nunc cum eis communitas est.*

3 Pascha celebrari debet die Dominico post lunam 14. *Concilium Romanum sub Victore I.* ubi sic habetur statutum: *Decretum est Pascha non decima quarta Luna primæ mensis, sed potius die Dominico post 14. Lunam, & vernale æquinoctium, occurrente, prout ab Apostolis traditum est, celebrandum esse. Conc. Roman. III. sub Silvestro c. 1.* ibi: *Omnibus Episcopis, & presbyteris præceptum est Paschæ observantiam custodire a Luna 14. usque ad vigesimam primam, ita ut Dominicus dies corruscet. Et dixerunt Episcopi, placet; cap. Nosse 21. dist. 3. de consecr.* ibi: *Nosse vos volumus, quod Pascha Domini die Dominico annuis temporibus sit celebrandum; istis enim temporibus Hermes Doctor Fidei, & Scripturarum effulsit inter nos. Et licet nos idem Pascha prædicto die celebraremus, quia tamen inde quidam dubitaverunt, ad corroborandas animas eorum eidem Hermeti Angelus Domini apparuit in habitu pastoris, & præcepit ei, ut Pascha Domini die Dominico ab omnibus celebraretur; Unde & Nos Apostolica auctoritate instruimur omnes eadem servare debere, quia & Nos eadem servamus, neque debetis à Capite quoquo modo dissidere.*

4 Datur præceptum ut Fideles omnes adepti usum rationis communicent singulis annis ad minus in Paschate; *c. Omnis utriusque sexus 12. de Pœn. & remiss.* ibi: *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, confiteatur .... suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem caussam ad tempus ab ejusmodi susceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab Ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.* Idem declarando statuit Conc. Trid. *sess. 13. Canon. 9.* ibi: *Si quis negaverit omnes, & singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annum discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ, anathema sit.*

5 At satisfaciendum tali præcepto sufficit Eucharistiam sumere in hebdomada sancta, vel infra octavam Paschæ Resurrectionis. Vide verb. *Eucharistia num. 9.*

6 Potest tamen tempus Paschale extendi in longius tempus ex Episcopi, aut parochi dispensatione rationabili, Vide d. verb. *Eucharistiam num. 10.*

7 Eucharistia pro adimplendo præcepto Communionis Paschalis est sumenda in propria parochia. Vide d. verb. *Ecclesia num. 10.*

8 Communicans in Ecclesiis Regularium infra tempus Paschale animo satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, non satisfacit. Vide d. verb. *Eucharistia num. 12.*

9 An communicans in Ecclesia Cathedrali satisfaciat, vide d. verb. *Eucharistia num. 13.*

10 Sacerdos satisfacit pro Communione Paschali ubicumque celebret Missam; tamen, si non celebret, tenetur communicare in parochia. Vide d. verb. *Eucharistia numer. 14.*

11 Vagi, Peregrini, & Advenæ possunt ubilibet præcepto Paschali satisfacere, etiam in Ecclesiis Regularium (a). Vide d. verb. *Eucharistia n. 15.*

12 Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, nec non Mantellati, Corrigiati, Pinzocheræ, Cordellati, & alii quocumque nomine nuncupati in propriis Domibus habitantes, debent pro satisfaciendo præcepto Paschali Eucharistiam recipere a proprio parocho, & non a Regularibus. Vide d. verb. *Eucharistia num. 16.*

13 Famuli Domestici, & continui commensales in Monasteriis Regularium degentes, satisfaciunt præcepto Paschali recipiendo Eucharistiam ab ipsis Regularibus. Vide d. verb. *Eucharistia n. 17.*

14 Hoc tamen privilegio non gaudent Sæculares illi, qui tantum ipsis Monasteriis deserviunt, sed in eis non sunt de familia, nec continui commensales, & cum Sæcularibus exteris extra Monasteria habitant. Vide d. verb. *Eucharistia n. 18.*

15 Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, qui in Monasteriis Regularium infirmantur. Vide d. verb. *Eucharistia num. 19.*

16 Regulares non possunt in die Paschatis administrare Sæcularibus Eucharistiam. Vide d. verb. *Eucharistia numer. 20.*

17 Etiamsi tales personæ Sæculares in alia die satisfecerint præcepto. Vide d. verb. *Eucharistia n. 21.*

18 Per Communionem sacrilegam non satisfit præcepto. Vide d. verb. *Eucharistia n. 22.*

19 Qui culpabiliter non adimplet præceptum Paschale, vivens interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, & moriens privatur Ecclesiastica sepultura, Vide d. verb. *Eucharistia numer. 23.*

20 Ipse tamen non adimplens præceptum Paschale non est ipso jure interdictus, sed interdicendus; Unde si ante declarationem moriatur, non est privandus Ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum Synodale in contrarium. Vid. d. verb. *Eucharistia n. 24.*

21 Qui ex malitia, vel impotentia non communicavit in Paschate, non tantum *probabilius*, sed certe & in praxi debet statim post communicare quum primum poterit. Ita S. Thomas, Navarr. Suarez, Vasquez, Azorius, Coninch, Silvester, Fagund. Layman, Hurtad. Lugo, Bernal, Avers. Illsung Plat. citati, & secuti a La Croix *lib. 6. part. 1. n. 644.* & plures alii contra S. Antoninum, Victoriam, Tolet. Medin. Gran. Præposit. Valent. Henriq. aliosque cum Diana *p. 3. tract. 4. resol. 41.* dicentes non amplius ipsum obligari pro tali anno, quia Communio videtur per præceptum fuisse alligata illi determinato tempori, uti obligatio audiendi Missam alligatur certæ diei, qua transacta non est amplius obligatio.

22 At ratio pro nostra conclusione est, quia tempus Paschale est designatum, non ad terminandam, sed ad urgendam obligationem; quod colligitur ex verbis præcepti, nam *c. Omnis utriusque sexus 12. d. Pœnit. & remiss.* dicit; *Ad minus in Paschate*, & Concil. Trident. *sess. 13. Canon. 9.* dicit: *Saltem in Paschate*; Tum quia præceptum Communionis Paschalis videtur esse virtualiter duplex, & continere in primis præceptum communicandi semel in anno, deinde communicandi circa Pascha ob venerationem Festi, & commemorationem Cœnæ Domini; Unde quamvis hoc posterius non possit amplius impleri, tamen prius, si nondum impletum est, adhuc impleri potest, adeoque etiam debet impleri, sicuti qui ex pœnitentia debet jejunare die Sabbati, si ex negligentia, vel impotentia non jejunet tali die, tenetur jejunare tempore sequenti, & idem probat Carden. *in 1. Crisi d. 52.* dicens esse moraliter certum.

23 Qui prævidet tempore Paschali se impediendum, probabiliter non tenetur prævenire, si jam semel eo anno communicaverit, vel brevi post Pascha esset communicaturus; *Suarez, Lugo, Castropal. Bernal, Burg. Platell*, Illsung citati, & secuti a La Croix *l. 6. par. 1. num. 641.* & alii plures.

24 Qui tamen nec ante communicasset, nec postea habiturus esset occasionem, teneretur prævenire, ut satisfaceret præcepto Communionis annuæ. *Omnes citati Doctores*, & alii.

25 Qui tempore Paschatis Eucharistiam ex negligentia non suscipit, potest ab Ordinario excommunicari. *S. C. Conc. 28. Jan. 1587. in responsione ad primum.*

26 Immo potest etiam multari pœna pecuniaria alicui pio loco applicanda. *Eadem Sacra Congreg. Conc. in responsione ad secundum.*

27 Non expedit tamen, quod Episcopus talium absolutionem sibi reservet. *Ead. Sacra Cong. Conc. in responsione ad tertium.* Vide verb. *Eucharistia num. 25.* ubi afferuntur dicta dubia cum responsione Sacr. Congr.

28 Excommunicati paulo ante Pascha non sunt molestandi, si non communicant in Paschate. Vide d. verb. *Eucharistia n. 26.*

29 Communio, an, & quando possit dari pueris, mutis, & surdis a nativitate, energumenis, epilepticis, semifatuis, stolidis, phræneticis, & amentibus, aliisque infirmis; Vide d. verb. *Eucharistia a num. 30. ad 33.*

Studiosi Scholas frequentantes extra propriam Parochiam satisfaciunt præcepto Communionis Paschalis communicando in Ecclesiis Regularium, & aliorum, apud quos Scholas frequentant (b), Gobat *tom. 1. tract. 4. n. 77. consuetudine*, inquit, *fere ubique id obtinente*. La Croix *lib. 6. part. 1. numer. 636.* & alii dicentes, quod ideo conniveant prudenter Ordinarii, & parochi, quia Professores longe facilius observant defectum, & ad Confessionem, & Communionem urgent; Ubi tamen Ordinarii,

---

(a) Nota. Debent semper in Ecclesia Parochiali præcepto Paschalis Communionis satisfacere.
(b) Nota. Falsa videtur hæc opinio Censoribus, Ordinario etiam, & Parocho non contradicentibus.

natii, & Parochi contradicerent, essent mittendi studiosi singuli ad suas respective Parœcias, quia ex supra adductis tenentur omnes pro satisfaciendo præcepto Communionis Paschalis communicare in propria respective Parochia, nisi alibi communicent ex dispensatione, vel permissione Ordinarii, seu Parochi.

31 Qui fuerint interdicti declarati ex eo, quod tempore Paschatis non communicaverunt in parochia, si postea ibi communicant, debent absolvi, & Cedulones amoveri. *Sac. Cong. Episcopi in Trojana* 30. *Apr.* 1613.

32 Episcopus non debet procedere contra eos qui in Pascate communicaverunt Romæ. *Sac. Congreg. Episcop. in Castrensi* 24. *Maji* 1624.

33 Paschale tempus pro Communione Paschali a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis concluditur, nec
potest ab Episcopo prorogari, præsertim in sua Synodo
usque ad Festum v. g. Ascensionis Dominicæ, vel San-
ctissimæ Trinitatis, inconsulta *Sacra* Congregatione. Be-
nedict. XIV. *de Synodo Diœcesana lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 9.
ubi dicit, quod si ejusmodi Synodalis constitutio edere-
tur, corrigenda foret, quia non decerneret, quod est a
jure prætermissum, sed contra jus limites ampliaret, ab
34 ipso jure jam præfinitos. Quocirca Cardinalis Cantel-
mus Archiepiscopus Neapolitanus probe noscens sibi non
competere facultatem prorogandi dictum tempus usque ad
diem Ascensionis, illam sibi concedi petiit a *Sacra* Con-
gregatione, quæ ob ingentem numerum populi Neapoli-
tanam Urbem incolentis, petitam prorogationem concessit, *Die* 20. *Mart.* 1694. quam idem Cardinalis in suam inseruit Diœcesanam Synodum, eodem anno celebratam, quod idem præstitum fuit ab ejus successore Cardinali Pignatello in Synodo ab ipso celebrato anno 1726. Hæc ille.

35 Superiores Regulares, & non Parochi, debent exquirere a suis familiaribus, & continuis commensalibus, eisque actu inservientibus, an præcepto Paschalis communionis satisfecerint. Sic S. Congr. Conc. ex Bullario Ordinis Prædicatorum *tom.* 7. *pag.* 332. Constitut. 69.

Novæ additiones ex aliena manu.

VIde additiones ad verbum *Eucharistia*.

PASCUA.

SUMMARIUM.

1 *Pascua unde nomen deducant?*
2 *Pro Pascuis intelliguntur illa loca, in quibus pecora, aliaque similia animalia pastum sumere solent.*
3 *Pascua, & sylvæ de Jure communi spectant ad Communitatem.*
4 *Adeo ut communia sint omnibus Pascua publica.*
5 *Et sic Dominus loci potest & ipse sua animalia mittere ad pascua.*
6 *Intellige tamen jus mittendi propria Animalia ad Pascua publica competere quidem Domino loci, tamquam Civi illius loci.*
7 *Non autem tamquam Domino.*
8 *Hinc si ex caussa publica per Communitatem fuit prohibita pasculatio, tunc nec ipse Dominus loci potest mittere sua animalia in loco prohibito pasculari.*
9 *Jus pascendi in bonis communalibus competit Communitati, & dictum jus potest Communitas exercere in iis tantum, quæ sub Dominio Universitatis esse censentur.*
10 *Adeo ut hujusmodi jus prohiberi non possit a Domino Castri ratione jurisdictionis, quam in eo exercet.*
11 *Dominus enim loci prohibere non potest incolis usum pascendi, ligandi, & hujusmodi.*
12 *Etiamsi Domino loci per Principem esset concessum expresse Feudum cum nemoribus, Sylvis, & forestis exemptum ab omni onere.*
13 *In aliis vero Pascuis, quæ non sunt juris Communitatis, sed ipsius Domini Castri, vel privatorum, Communitas non potest illis invitis Animalia ad pastum mittere.*
14 *Dominus enim prohibere potest pastionem in suo.*
15 *Unde si alicujus Animalia depascant in loco, in quo a Domino fundi jus pascendi sit interdictum, ad resarciendum damnum inde emergens tenetur ipse Animalium Dominus.*
16 *Jus pascendi potest acquiri quinque modis, qui assignantur.*
17 *Ad præscribendam servitutem juris pascendi requiritur immemorabilis, seu centenaria; vel requiritur, quod probetur quadragenaria cum titulo.*
18 *Qui sine ullo ex dictis quinque titulis animalia sua pascit in interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter, juxta gravitatem, vel levitatem damni causati, & tenetur ad restitutionem.*
19 *Item qui sua animalia pascit in Pascuis Communitatis elocatis alicui privato tenetur restituere damnum datum.*
20 *Qui pascit animalia sua in Pascuis Communitatis non elocatis alicui particulari non peccat, nisi fortasse essent Pascua divisa, & assignata singulis pro parte, ut pluribus solet fieri de Sylvis singulis assignatis pro parte, quia tunc pascendo in Pascuis assignatis aliis, graviter peccaret, vel leviter juxta gravitatem vel levitatem damni dati, & teneretur ad restitutionem.*
21 *Qui pascit animalia sua in Pascuis spectantibus ad Communitatem, cujus ipse non est pars, secundum aliquos non peccat, nec tenetur ad restitutionem, maxime si pascat in Pascuis Communitatis vicinæ; Opinio contraria est probabilior, & communior.*
22 *Quæ dicta sunt de Pascuis, intelligenda sunt etiam de lignatione in Sylvis.*
23 *Recte tamen monent Doctores quoad ista attendendas esse Consuetudines, & Leges diversis Provinciis, ac Locis proprias.*
24 *Quæ habentur ab hoc numero 24. ad 32. non summantur, quia satis summata dantur prout collecta a D. Riccio in sua synopsi verb.* Pascua.

PAscua nomen, & originem ducunt a pascendo; *Com- 1
munis.*
Unde pro pascuis intelliguntur illa loca, in quibus pe- 2
cora, aliaque similia animalia pastum sumere solent; *Com-
munis.*
Pascha, & sylvæ de Jure communi spectant ad Com- 3
munitatem; *leg. Omnes* 13. *Cod. de operibus publicis*, *leg.
Omne territorium* 4. *Cod. de Censibus*, cum similibus; Ro-
ta *part.* 4. *recent. tom.* 1. *decis.* 278. *n.* 2. Adeout com- 4
munia sint omnibus Pascua publica; *leg. In tantum* 6. *ff.
De divisione rerum* §. *Universitatis sunt*, *leg. Cum nulla*
1. *& leg. Insignis* 2. *Cod. de Pascuis publicis*. Rota *p.* 3.
recent. decis. 433. *n.* 1. Et sic Dominus loci potest & ipse 5
sua animalia mittere ad Pascua; Rota *cit. decis.* 433. *n.* 1. 6
Intellige tamen jus mittendi propria animalia ad Pascua
publica competere quidem Domino loci tamquam Civi
illius loci; Rota *loc. cit. n.* 1. Non autem tamquam Do- 7
mino, cum ratione Dominii, & jurisdictionis nullum ha-
beat jus in publicis Pascuis; Rota *loc. cit. num.* 1.
Hinc sequitur, quod si ex caussa publica per Commu- 8
nitatem fuerit prohibita pasculatio, tunc nec ipse Domi-
nus loci potest mittere sua animalia in loco prohibito
pasculari, cum talis pasculatio sibi non competat tam-
quam Domino, sed tamquam Civi, & propterea debet
subjacere Legibus aliorum Civium; Unde cessat quod di-
citur Leges inferiorum non ligare Superiorem, quia hoc
est intelligendum respectu illius, in quo est Superior, &
Dominus; Rota *cit. dec.* 433. *n.* 2.
Jus pascendi in bonis communalibus competit Commu- 9
nitati, & dictum jus potest Communitas exercere in iis
tantum, quæ sub dominio Universitatis esse censentur;
Rota recent. *part.* 2. *decis.* 300. *n.* 1. Adeout hujusmodi 10
jus prohiberi non possit a Domino Castri ratione jurisdi-
ctionis, quam in eo exercet; Rota *loc. cit. n.* 2. Domi- 11
nus enim loci prohibere non potest incolis usum pascen-
di, lignandi, & hujusmodi. Card. de Luca *de servitut.
disc.* 42. *per tot. & disc.* 36. *n.* 11. Etiamsi Domino loci 12
per Principem expresse concessum esset Feudum cum ne-
moribus, sylvis, & forestis exemptum ab omni onere.
Card. de Luca *cit. disc.* 42. *n.* 2.
In aliis vero Pascuis, quæ non sunt juris Communita- 13
tis, sed ipsius Domini Castri vel privatorum, Communi-
tas non potest, illis invitis, animalia ad pastum mitte-
re. Rota rec. *cit. decis.* 300. *n.* 3. Dominus enim potest 14
prohibere postionem in suo; Rota *loc. cit. n.* 4. *& Com-
munis Doctorum*. Unde si alicujus animalia depascant in 15
loco, in quo a Domino fundi jus pascendi sit interdictum,
ad resarciendum damnum inde emergens tenetur ipse ani-
malium Dominus, jure naturali id suadente, & juribus
scriptis id demandantibus; textu expresso *in l. De his* 6.
Cod. de Lege Aquilia, ibi: *De his, quæ per injuriam de-
pasta contendis ex sententia Legis Aquiliæ agere minime
prohiberis*; *l. Si Quadrupes* 1. *ff. Si quadrupes pauperiem
fecisse dicatur*, ibi: *Si quadrupes pauperiem fecisse leg-
tur, actio ex lege* 12. *tabularum descendit*, & concordant
l. Si quis 1. *Cod. de fundis, & saltibus Rei Dominicæ*;
l. Insignis 2. *& l. Prata* 3. *Cod. de pascuis publicis*.
Jus pascendi potest acquiri quinque modis. Primo in- 16
stitutione, vel alia ultima voluntate, si jus pascendi
relinquatur. Secundo, stipulatione, pactione, vel em-
ptione, donatione, & simili contractu. Tertio, Senten-
tia. Quarto, Lege, vel statuto. Quinto, præscri-
ptione: Cæpol. *de servit. rustic. præd. cap.* 91. *a num.* 6.
usque ad 31. ubi late de omnibus; Panimol. *dec. ci-
vil. Moral. Criminal. par.* 1. *dec.* 25. *adnotat.* 2. *num.* 2.
& alii. Ad præscribendam tamen hanc servitutem juris 17
pascendi requiritur immemorabilis, seu tantum tempus,
cujus initii memoria non extet in contrarium, seu cen-
tenaria. Cæpol. *loc. cit. num.* 32. Panimol. *loc. cit. n.* 3.
Rota rec. *p.* 9. *tom.* 1. *dec.* 320. *num.* 8. *& par.* 9. *tom.*
2. *dec.* 337. *numer.* 17. Vel requiritur, quod probetur
quadragenaria cum titulo. Rota *par.* 9. *tom.* 1. *cit. dec.*
300. *num.* 10.
Qui sine ullo ex dictis quinque titulis animalia sua pa- 18
scit

scit in interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni causati, & tenetur ad restitutionem, sicuti in alia re damnificasset. *Communis*. Item qui sua animalia pascit in Pascuis Com-
19 munitatis elocatis alicui privato, tenetur restituere damnum datum, non aliter ac si ad personam privatam spectarent talia pascua, quia Communitas illa locando dictae personae privatae, transtulit totum suum jus in illam, non aliter ac si pro tempore vendidisset. *Communis*.

20 Qui pascit animalia sua in pascuis Communitatis ab ipsa non elocatis alicui personae particulari, sed relictis communibus omnibus incolis, & Civibus, nullimode peccat, nisi fortasse essent pascua divisa, & assignata singulis pro parte, ut pluribi solet fieri de sylvis ad ratam singulis assignatis pro parte, quia tunc non posset animalia sua pascere, nisi in pascuis sibi pro sua parte assignatis, & pascendo in pascuis assignatis aliis, peccaret graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni dati, & teneretur ad restitutionem, ac si pasceret in interdicto fundo alieno, maxime si repartitio & divisio talium pascuorum sit juste, & recte facta, quia quisque in parte sibi juste a Communitate assignata habet jus strictum, tanquam in pascuis propriis. *Communis*.

21 Qui pascit animalia sua in pascuis spectantibus ad Communitatem, cujus ipse non est pars, secundum Dicastill. & alios cum Burg. *Centur.* 3. *cas.* 77. non peccat, nec tenetur ad restitutionem; Quod admittunt Illsung *tom.* 4. *dec.* 2. *num.* 284. Sanchez *in Consil. lib.* 1. *cap.* 5. *dec.* 1. *n.* 21. & 35. & alii, si pascat in pascuis Communitatis vicinae, quia talia damna mutuo compensantur in Oppidanis vicinis; Unde videntur ista licite per consuetudinem, aut saltem tantum sub poena prohiberi, vel per pacta disjunctiva, ut vel non pascant, vel si pascant, & deprehendantur, solvant poenam; Opinio tamen contraria est probabilior, & communior cum Bonacina citat. & secut. a La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 254. quod nempe in hoc fiat injuria, possitque etiam peccari mortaliter, si attingatur materia gravis; nam quaevis Communitas habet ad sua pascua jus strictum contra alias Communitates, neque scitur, quod adsint talia mutua pacta: Neque potest dici, quod talia damna mutuo compensentur, quia, ut recte dicit Vasquez *cap.* 4. *de restitutione* §. 4. *dub.* 1. compensatio debet fieri in bonis ejusdem, qui damnum intulit, & non bonis alterius innocentis, prout in hoc casu frequenter fieret; cum non fiat ex bonis propriis ejus, qui damnum intulit, sed communibus aliorum qui nihil debent.

22 Quae dicta sunt de pascuis, intelligenda sunt etiam de
23 lignatione in sylvis, ut tradunt communiter Doctores. Qui insuper docent quoad ista attendendas esse consuetudines, & Leges diversis Provinciis, ac locis proprias.

24 Gabella imposita ab Universitate super pascuis non comprehendit animalia Ecclesiasticorum. *S.C. Immunit.* 14. *Sept.* 1675. *lib.* 1. *Decret. Astov. pag.* 1146.

25 Pro pasculatione animalium Ecclesiasticorum nihil solvendum, si hucusque ita fuit observatum. *Sacr. Congreg. Immunit. in Laquedonen.* 2. *Jul.* 1630. *l.* 2. *Decret. Paul. pag.* 51.

26 Statutum Laicorum prohibens moram, & ingressum animalibus in pascuis, non comprehendit Ecclesiasticos. *S. C. Immun. in una Montis Falisci* 24. *Jan.* 1646. *l.* 3. *Decret. Paul. pag.* 243.

27 Si territorium sit proprium Communitatis, non intrat Immunitas Ecclesiasticorum circa pascua; *Sacra. Congreg. Immunit. in Amerina* 7. *Octobris* 1632. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 92.

28 Verum pascua provenientia, non ex tenuta particulari Communitatis, sed totius territorii proprii Ecclesiarum, & particularium Civium, reduci debent ad pristinum statum Libertatis, tam quoad Laicos, quam quoad Clericos; *sacra Cong. Immun. in Faventina* 26. *Junii* 1627. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 97.

29 Laici pro belluis ab Ecclesiasticis eis traditis sub specie cujusdam contractus nominati Census revera transferentis Dominium ipsarum belluarum in Laicos, tenentur ad solutionem Fidae, seu pasculi, & in hoc Decreto Sac. Congr. recessit a jam decisis, quod non tenerentur; *Sac. Congr. Immunit. in Larinen.* 24. *Septembris* 1697. *lib.* 2. *decret. Vallem. pag.* 113.

30 Circa Edictum Episcopi, an obliget Clericos ad solvendum pro pascuis aliquam summam minorem, quam Laici? Sacra Congr. remittit causam ad A. C. *Sac. Congreg. Immun. in Marsicen.* 7. *Julii* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 230.

31 Super controversiis inter Abbatem Commendatarium, & Baronem Loci Lateziae Sacra Congreg. respondit: Firma remanente restitutione Jicci; omnia quoad pascua, seu praetensam Fidam remittuntur ad A. C. cum facultatibus Sacrae Congregationis; *Sac. Congregat. Immunit. in Abruntina* 2. *Decembris* 1704. *lib.* 3. *Decretal. Vallem. pag.* 632.

32 Cum jus supra pascua animalium competat Archiepiscopo Regien. ratione Dominii temporalis, injungitur Episcopo Boven. ut informet, & interim nihil innovet; *S.C. Immun. in Boven.* 3. *Sept.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 213.

Novae additiones ex aliena manu.

De jure pascendi an, & quando ipsum secum ferat pro- 1
hibitionem immutandi culturam, tum restringendi, non incongrue hic disquiritur.

Potest jus pascendi competere vel in propriis agris aliis 2
concessis ad percipiendos fructus duntaxat industriales; uti est tunc quum competit *jure dominii fundiarii*, vel in agris alienis. Priori sane casu non est dubitandum quin possessores agrorum nequeant immutare culturam, & restringere, quum dominium unde provenit libertas illa im- 3
mutandi culturam, & restringendi, non sit apud Possessores agrorum, sed apud illum qui jus habet pascendi; *Card. de Luc. de Servit. disc.* 37. *n.* 10. *Capyc. Latr. consult.* 83. *n.* 34. *& plur. seq.*

At posteriori casu non semper eodem modo se res ha- 4
bet. Porro si jus pascendi in agris alienis competat *jure servitutis verae & propriae*, ut est dum ab uno praedio alteri praedio debetur, & sic talia pascantur Animalia, quae praedii vicini instrumento continentur, adeoque praedii accessoria sunt, in hoc pariter casu non est in arbitrio possessorum agrorum quamvis Dominorum, immuta- 5
re culturam, & restringere; Surd. *consil.* 27. *n.* 10. *Cepoll. de servit. rust. praed. cap.* 9. *n.* 40. Oter. *de pascuis cap.* 16. *n.* 2. Antunez *de Donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 78. Cohel. *de Bon. Regim. cap.* 10. *n.* 198.

Quod si jus pascendi in alienis agris competat *non jure* 6
servitutis verae & propriae, prout est quum non praedio, sed personae, & quidem indefinite & generaliter quibuscumque animalibus debetur, & in hoc disparato casu si acquisitum ostendatur titulo expresso, eoque *oneroso*, nec in potestate est possessorum agrorum licet dominorum culturam immutare & restringere; Rot. *in Veliterna juris pascendi* 9. *Junii* 1755. §. 4. *cor. Em. Busso.*

Sin autem acquisitum sit titulo quidem expresso, sed 7
liberalis concessionis, puta *statuto*, *privilegio &c.* liberum est possessoribus agrorum vi dominii immutare culturam & restringere, quum concessum intelligendum sit, quamdiu ipsi agri aperti remaneant, prout erant de tempore ipsius liberalis concessionis, ne alias propria cuique liberalitas noceat; Calcan. *consil.* 50. *n.* 4. *& sequent.* Casanatt. *consil.* 22. *num.* 10. Capiblanc. *de Baron. pragm.* 11. *num.* 115. Corradin. *de Jur. Praelat. quaest.* 74. *num.* 17. *& duobus sequent.* Thomat. *decis. Maceraten.* 234. *numer.* 31. *&* 34. Rot. *coram Molin. decis.* 774. *num.* 16. *& sequent.*

Idemque juris est si acquisitum sit consuetudine, seu 8
praescriptione; Quum consuetudo haec seu praescriptio proveniat *ex natura campestri & aperta agrorum*, *tamquam ex cessante murorum*, *vel septum*, *aut foveorum impedimento*: ut sunt verba Card. de Luc. *de servit. discurs.* 37. *n.* 6. & adamussim conveniunt Capiblanc. de Baron. *pragm.* 11. *n.* 30. Antonell. *de Tempor. legal. cap.* 110. *n.* 4. Carol. Anton. de Luc. ad de Franch. *decis.* 301. *n.* 6. Tomat.
decis. Macerat. 234. *num.* 54. Hinc est quod impedire haud 9
valet quominus possessores eorumdem agrorum virtute dominii culturam immutent, & restringant; Rocc. *disp. jur. select. cap.* 169. *num.* 23. Bonden. ad Oter. *de pasc. cap.* 16. *n.* 5. Panimol. *decis.* 25. *adnotat.* 2. *nu.* 33. Rot. *in Praenestina Herbarum* 27. *Junii* 1736. §. *At*, *cor. clar. mem.* Calcagn.

Idque procedit etiamsi agatur de consuetudine, seu prae- 10
scriptione immemorabili. Tametsi enim vigore consuetu-
dinis, seu praescriptionis immemorabilis allegari regula- 11
riter queat quicumque titulus magis utilis; ea tamen in casu, uti habens *certam originem* ex mox dicta *natura campestri & agrorum*, operari haud valet praesumptionem tituli utilis, adeoque inefficax est ad impediendam immutationem culturae & restrictum; Rot. *in signina Juris pascendi* 25. *Junii* 1723 §. *fin. cor. clar. mem. Aldovrand. in Carpentoraten. Territorii super damnis* 16. *Junii* 1747 §. *& in confirmatoria* 2. *Decembris* 1750. §. 4. *cor. Reverendiss. Molin & in Balneoregien. Juris pascendi super bono jure* 25. *Januarii* 1751. §. 3. *cor. Eminentiss. Busso.*

Solumque consuetudo, seu praescriptio immemorabilis 12
efficax esse potest ad impediendam immutationem culturae, & restrictum, si illi, qui ex ea acquisiverunt jus pascendi, simul prohibuerint, quominus possessores agrorum
immutarent culturam, & restringerent, & hi acquieve- 13
rint. Ceterum secluso concursu talis prohibitionis, talisque acquiescientiae, nequit consuetudo seu praescriptio immemorabilis impedire immutationem culturae & restrictum, eo quia fieret transitus *ab affirmativo jure pascendi ad negativum*, illudque longe diversum *jus prohibendi* immutationem culturae, & restrictum, qui sane transitus non permittitur; Rot. *in Balneoregien. Juris pascendi super bono jure* 25. *Januarii* 1751. §. 6. *cor. Eminent. Busso*, *in Sutrina juris pascendi quoad facultatem faciendi restrictum super reservatis* 27. *Martii* 1752. §. 3. *&* 16. *Martii* 1753. §. 3. *cor. Emin. Elephant. & in Veliterna juris pascendi* 9. *Jun.* 1755. §. 4. *& seq. cor. Emin. Busso.*

P A T E R.

S U M M A R I U M.

1 *Pater, & filius dicuntur una persona.*
2 *Dicuntur tamen una, & eadem persona non vere, sed ficte, seu juris fictione.*
3 *Nomine patris venit etiam Avus, & proavus paternus respectu Nepotum, & pronepotum, seu respectu Neptum, & proneptum, si fuerint sub potestate Avi, & proavi.*
4 *Pater filius Avi, vivente eodem Avo, non habet jus in suos filios, nisi habitu.*
5 *Pater, decedente Avo, acquirit actu potestatem in suos Filios.*
6 *De Jure communi pater ob transitum ad secundas nuptias, non privatur usufructu bonorum filiorum prioris Matrimonii.*
7 *Adducitur, & solvitur objectio de paritate Matris.*
8 *Pater non potest Beneficium habere in una Ecclesia, & filius in alia, quando ambæ sunt sorores.*
9 *Pater, & filius possunt celebrare in eadem Ecclesia.*
10 *Pater legitimus nulla indiget dispensatione ad obtinendum immediate Beneficium filii, licet filius, quamvis legitimus, dispensatione egeat ad obtinendum immediate Beneficium patris.*
11 *Pater enim non prohibetur obtinere immediate Beneficium filii sui legitimi.*
12 *Pater, reclamantibus filiis, etiam minoribus, Uxore mortua, potest Professionem in aliqua Religione emittere.*
13 *Pater, qui dormiens in lecto filium suffocavit, efficitur Irregularis.*
14 *Pater percutiens filium in Sacris constitutum, excommunicationem incurrit.*
15 *Immunitas duodecim filiorum non conceditur patri propter adoptivos.*
16 *Talis immunitas non tollitur per emancipationem aliquorum ex filiis.*
17 *Nec tollitur ex nuptiis filiarum.*
18 *Nec tollitur per Professionem aliquorum ex filiis in Religione.*
19 *Alia, remissive.*
20 *Pater an, & quando teneatur ad restitutionem mutui sine suo consensu accepti a filio?*
21 *An, & quo sensu patris iniquitas transfundatur in filium?*

1 PAter, & Filius dicuntur una persona, & habetur expresse in Juribus, tam Civilibus, quam Canonicis, In Civilibus, *in l. Si quis duobus, 11. Cod. de impuberum, & aliis substitutionibus*, ibi, *Cum, & natura Pater, & Filius eodem esse persona pene intelliguntur*, & sæpe ali-
2 bi. In Canonicis, *in cap. Contradicimus 21. caus. 25. qu. 3. §. 1.* ibi: *Cum una caro probetur Pater, & Filius*, & sæpe alibi. Dicuntur pater, & Filius una, & eadem persona, non vere, sed ficte, seu juris fictione, ut statuunt Baldus *in leg. de tutela §. Si duo, ff. de legitim. tutel.* & alii communiter.

3 Nomine Patris venit etiam Avus, & proavus paternus respectu Nepotum, & pronepotum, seu respectu Neptum, & proneptum, si fuerint sub potestate Avi, &
4 proavi; *l. Cum oportet 6. Cod. de bonis, quæ liberis in potestate &c.* cum similibus. Pater filius Avi, vivente eodem Avo, non habet jus in suos Filios, nisi habitu, *l. Nam Civium 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt*, ibi: „ Nam qui ex me, & Uxore mea nascuntur, „ in potestate mea sunt, item qui ex Filio meo, & U- „ xore ejus, idest Nepos meus, & Neptis æque in mea
5 „ sunt potestate." Pater decedente Avo, acquirit actu potestatem in suos Filios; *leg. Nepotes 5. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt*, ibi: „ Nepotes ex filio, „ mortuo Avo, recidere solent in filii potestatem, hoc „ est patris sui.

6 De Jure communi pater ob transitum ad secundas nuptias non privatur usufructu bonorum Filiorum prioris Matrimonii. Gomez ad *leg. 48. Tauri n. 1. in fine*, Paschalis *de viribus patr. potest. p. 3. n. 37.* Ascanius Clemens *de patria potest. cap. 7. effect. 2. n. 40. vers. Amplia decimo tertio*, Castillus *de usufructu cap. 3. num. 26.* Sanchez *consil. moral. lib. 1. cap. 2. dub. 28. in fine*, Joannes Angelus Bossius *de patr. potest. cap. 7. n. 170. & in tract. de contractu Matrimonii cap. 11. num. 176. & 325.* & innumeri alii ibi ab ipso citati. Et ratio est, quia Filiifamilias ex priori Matrimonio nati per transitum patris ad secundas nuptias non desinunt esse sub patria ipsius potestate, ut omnes concedunt, ergo nec eorum bona desinent esse sub ipsius administratione, & usufructu; jura etenim, quæ non diffidunt quoad personam, nec diffidere videntur quoad bona; Hoc idem evincitur *ex l. Generaliter 5. & leg. Hac edictali 6. Cod. de secundis nuptiis.*

7 Nec valet objicere, quod sicuti mater transiens ad secundas nuptias privatur jure educationis, & tutelæ filiorum prioris Matrimonii, ita pater transiens ad secunda vota debet privari usufructu bonorum filiorum prioris Matrimonii. Non valet, inquam, quia non currit paritas quoad hoc de matre, & patre; Mater enim nec habet filios sub sua patria potestate, nec gaudet usufructu in eorum bonis, sed solummodo exercet munus tutelæ, quod est quid diversum a munere patriæ potestatis, & cum ipsa quodammodo transeat sub potestate secundi Mariti, non est æquum, quod filios prioris apud se retineat: Quæ omnia considerari non possunt in patre transeunte ad secundas nuptias.

Pater non potest Beneficium habere in una Ecclesia,
& filius in alia, quando ambæ sunt sorores, ita ut resi- 8
dens in una censeatur in alia residere, quarum aliquæ reperiuntur in Hispania, *S. C. C.* apud Nicol. Garziam *de Benefic. p. 7. in addit. ad cap. 3. n. 75.* & Barb. *in summa Apostol. dec. verb. Pater n. 3.*

Pater, & filius possunt celebrare in eadem Ecclesia. 9
Sac. Congregat. Concil. sub die 31 Januar. 1503. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap. 92. nu. 7.* Barbol. *loc. cit. num. 4.*

Pater legitimus nulla indiget dispensatione ad obtinen- 10
dum immediate Beneficium filii; Licet filius quamvis legitimus dispensatione egeat ad obtinendum immediate Beneficium patris. *Sac. Congregat. Concil.* apud Nicol. Garziam *in addit. ad dict. part. 7. cap. 3. n. 29.* & Barbol. *loc. cit. n. 5. & 6.*

Pater enim non prohibetur obtinere immediate Benefi- 11
cium filii sui legitimi. *S.C.Conc. sub die 30. Maji 1602. & in Maceraten. 18. Nov. 1628.* apud Sellium *cit. cap. 92. n. 8.* & Barb. *loc. cit. n. 7.*

Pater, reclamantibus filiis, etiam minoribus, Uxore 12
mortua, potest Professionem in aliqua Religione emittere. *S.C.C. in Cosalen. educationis Filiorum 26 Aug. & 25. Dec. 1719.* de qua late Ursaya *tom. 4. p. 1. discept. 15.*

Pater, qui dormiens in lecto filium suffocavit, effici-
tur Irregularis propter culpam, vel negligentiam, quæ 13
homicidium præcessit, ut est textus *in cap. Consuluisti 2. q. 5. cap. ult.* cum ibi notatis, *de iis, qui filios occiderunt*; Fagnan. *lib. 5. Decr. in cap. Si confiterit 12. de accusationib. n. 39.* Silvester in verb. *Homicidium secund. n. 15. in 23. qu.* & alii passim.

Pater percutiens filium in Sacris constitutum Excom- 14
municationem incurrit, ut efficaciter probat textus a contrario sensu *in cap. Cum voluntate §. fin. sentent. Excom.* Cum enim percutientes correctionis causa propinquos inferiorum graduum, idest Minorum Ordinum in sententiam Excommunicationis non incidant, ut ibi deciditur, utique a contrario sensu in hujusmodi Excommunicationem incidunt, qui percutiunt propinquos superiorum graduum idest in Sacris constitutos, & ita videtur sentire ibi Glossa final. & tenent expresse Hostiens. *num. 13.* Butrius *num. 25.* & Abbas *num. 8. vers. Item quoad percussionem.* Idem firmant Hostiens. *in cap. Indecorum 3. de ætat. & qualitat. num. 8. vers. Item quoad nimiam violentiam*, Joan. Andreas *num. 13. vers. Item quoad violentiam*, Fagnanus *numer. 48.* & ipso teste reliqui omnes.

Immunitas duodecim filiorum non conceditur patri pro- 15
pter adoptivos; Si enim per Statutum, seu constitutionem dispositum sit, quod pater habens duodecim filios gaudeat Immunitate quoad onera communia, ut in Statu Mediolanensi, & pluribus aliis Provinciis habetur concessum, ne nimio gravamine in alendis tot liberis prematur pater, qui in procreatione tot liberorum sic favorabilis videtur Reipublicæ ad notat. per textum *in l. Cum ratio naturalis 7. & §. si plures filios, ff. de bonis donator. & l. 2. C. de indicta viduitate.* Tunc si pater non habeat complementum filiorum duodecim, nisi computatis adoptivis, talis immunitas eidem non competit, *arg. l. Sextum 2. ff. de vacatione, & excusatione munerum, §. Adoptivi filii in numerum non proficiunt eorum liberorum, qui excusare parentes solent, & Instit. de excusationibus Tutorum in princ.* ibi: *Sed adoptivi liberi non prosunt.* Rosignol. *de patr. potest. discept. 2. cap. 10. n. 4.* & alii communiter.

Immunitas duodecim Filiorum patri concessa non tol- 16
litur per emancipationem aliquorum ex Filiis. Roland. *cons. 52. n. 5. vol. 2.* Menoch. *consil. 486. n.* Rosignol. *loc. cit. discept. 6. cap. 23. num. 3.* ubi pluribus adductis testatur de communi.

Nec talis Immunitas tollitur ex nuptiis filiarum, licet
plures ex filiabus nubant, non cessat privilegium in pa-
tre duodecim liberorum, ut definivit *Excellentissimus Me-* 17
diolani Senatus per litteras patentes in casu Joannis Petri de Mutina dicti Othonæ die 7. Maji 1552. teste Rosign. *loc. cit. n. 5.*

Item nec talis Immunitas tollitur per Professionem ali- 18
quorum ex filiis in Religione. *Communis*, teste Rosign. *loc. cit. n. 6.*

Alia, vide verb. *Filius*, verb. *Parentes*. 19

Pater an, & quando teneatur ad restitutionem mutui 20
sine suo consensu accepti a Filio, vide verb. *Mutuum a num. 1. ad 19.*

Patris iniquitas transfundi potest in filium quoad pœ- 21
nam

nam, seu punitionem temporalem, non quoad culpam, seu defectum moralem: quoad pœnam quidem, ut exponunt SS. Patres: *Exodi cap. 20. vers. 5. Visitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem: & idem cap. 34. vers. 7. ac num. 14. vers. 18.* ut etiam multoties Deus propter unius peccatum populum totum punivit; ita *libr. 2. Regul. capit. 24. vers. 15.* propter Davidis peccatum pestem in populum Israeliticum immisit in tantum, quod tribus diebus septuaginta hominum millia mortui sunt; immo id etiam quandoque contigit propter privati hominis peccatum; sic *Josue cap. 7.* accidit propter furtum Achan filius Charmi in Jericho. Præfata tamen dubio procul a Deo præstita sunt, & præstantur sanctissime: siquidem pœna in insonte ordinatur in patientiæ exercitium, virtutumque excitamentum, atque incrementum; Accedit, quod *Exodi cap. 34. vers. 7.* nullus apud Deum per se innocens est proindeque pœna illa in proprii piaculi expiationem cedere potest.

22 At Patris iniquitatem transfundi non posse quoad culpam in Filium liquet *Ezech. 18. vers. 20. Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur; Filius non portabit iniquitatem Patris: justitia justi super eum erit, & impietas impii erit super eum*, & idem *Deuteron. cap. 24. vers. 16. Regum lib. 4. cap. 16. vers. 6. Paralip. lib. 2. cap. 25. vers. 4.* Quod si Filii Adam nedum pœnæ sed etiam malum culpæ peccati originalis contraxerunt: *Psalm. 50. vers. 7.* „ Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum &c. & ad „ Rom. cap. 5. vers. 12. Per unum Hominem peccatum „ in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & „ ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt:“ Id sane est, quia Dei infinita Sapientia, & Voluntate æquissima fuit Adamus totius generis humani Caput creatus tum physice, tum moraliter; ac omnium voluntates in Protoparente tanquam in Capite, & principio totius posteritatis repositæ fuerunt; sicque ut justitia originalis participanda erat, si Supremi Numinis mandatum observasset, ita contrahendum originale, quoties violasset; de quo tamen non plus æquo & temere explorandum, sed potius firma mente incessanter volvendum, quod justa judicia Domini, & in seipsis justificata, atque non minus grato corde jugiter meditandum Hominem primum ac in eo omnes peccavisse, & Filium Dei de Cœlis descendisse, amictumque carne Sanguinem, & vitam in copiosam Redemptionem prodidisse.

Novæ additiones ex aliena manu

1 QUod ait *Auctor num. 8.* scilicet non posse habere Be-
neficium Patrem in una Ecclesia, & Filium in al-
tera Ecclesia sororia, id intellige de filio illegitimo. Cæ-
terum filius legitimus non prohibetur habere Beneficium
2 non solum in Ecclesia sororia, sed & in eadem Eccle-
sia, in qua Pater habet Beneficium, solumque prohibe-
tur immediate succedere in patris Beneficium; Con-
fer *Murg. de Benefic. quæstion. 3. subject. 2. n. 649.*
3 Quænam vero Ecclesiæ dicantur *sororiæ*, tum quid re-
quiratur ut Ecclesiæ possint esse sororiæ, tradit *Rota in
Cæsaraugustana Canonicatus 2. Julii 1742. coram Eminen-
tissimo Bussio*, ubi quod si proponatur qualitas sororia ad
4 omnes Juris effectus, requiritur vel privilegium apostoli-
cum, vel consuetudo immemorabilis; secus vero si ea
proponatur ad simplicem illum effectum, ut Beneficia-
5 rii unius Ecclesiæ possint promiscue interesse divinis of-
ficiis in altera.
6 Ut autem prohibeatur filius illegitimus obtinere bene-
ficium in Ecclesia sororia, non est probanda qualitas so-
roriæ ad omnes effectus, sed satis est eam probare ad effe-
ctum illum, ut possint Beneficiati Ecclesiæ, in qua pa-
ter habet Beneficium, interesse divinis officiis in altera
illa Ecclesia; *Rota in dict. Cæsaraugustana Canonicatus §.
2. & 3.*
7 Quod si Filius illegitimus jam obtinuerit Beneficium
in una Ecclesia, tunc pater prohibetur obtinere vel in
eadem, vel in sororia Ecclesia alterum Beneficium. „ Ra-
„ tio hujus est (inquit *Murg. de Benefic. q. 3. subsect. 1.
„ num. 624.*) quia quum simul post Concilium Tridenti-
„ num beneficia obtinere nequeant in eadem Ecclesia,
„ congruentius erit prohibere patrem, ne acquirat de
„ novo, quam compellere Filium ad dimittendum jam
„ quæsitum & possessum.

PATRIA POTESTAS.

SUMMARIUM.

1 *Patria potestas rigorose capta quid sit?*
2 *Patria potestas radicaliter oritur a Jure naturæ corroborato Lege Divina.*
3 *Quoad modum autem quo utimur, dicta patria potestas oritur a Jure Civili.*

4 *Definitio tradita de patria potestate procedit solum de ipso rigorose capta, quæ oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis. Unde ipsa solum radicaliter oritur a Jure naturæ corroborato Lege Divina. Quæ autem oritur per adoptionem vel per quid aliud, originem habet a Jure Civili.*
5 *Ad acquirendam patriam potestatem rigorose captam, requiritur, ut procedat ex justis nuptiis.*
6 *Patria potestas extenditur ad omnes Filios legitimos, sive fuerint masculi, sive fœminæ.*
7 *Etiam ad conjugatos, & senes, si adhuc eorum pater, seu Avus vixerit.*
8 *Filii, Nepotes & Pronepotes quamtumvis conjugati dicuntur Filiifamilias, & vivunt sub potestate Avi, seu Proavi adhuc viventis.*
9 *Pater, Filius Avi, vivente eodem Avo, non habent patriam potestatem in suos Filios, nisi habitu.*
10 *Decedente autem Avo, Pater acquirit actu patriam potestatem in suos Filios.*
11 *Decedente vero proavo, & remanente Avo, & ejus Filio patre Nepotum, tunc Filii non recidunt actu in patriam potestatem sui patris, sed in potestatem Avi primi descendentis.*
12 *Patria potestas, mortuo patre, non transit in Matrem.*
13 *Mortuo Filio soluto patria potestate, ejus Filii non recidunt in potestatem Avi.*
14 *Filii nati ex Filio illegitimo, sed ex legitimis nuptiis, non transeunt in patriam potestatem Avi, qui non ex legitimis nuptiis, sed fornicarie genuit hunc patrem, sed transeunt immediate sub potestate patris sui licet illegitimi.*
15 *Patria potestas acquiritur, non solum per procreationem ex justis nuptiis, sed de Jure communi acquiritur etiam per legitimationem prolis, aut per adoptionem hominis liberi.*
16 *Legimatio prolis fit, vel per subsequens Matrimonium inter parentes ejus legitime contractum, vel per Rescriptum Principis.*
17 *Per quale subsequens Matrimonium, & per quale Rescriptum Principis legitimetur proles?*
18 *Adoptio quid sit?*
19 *Adoptio est duplex, una propria, & perfecta, quæ Adrogatio dicitur, & alia impropria, & imperfecta, quæ* Adoptio simplex, & in specie *vocatur.*
20 *Quænam sit utraque, & in quibus differant?*
21 *Per simplicem, seu impropriam, & imperfectam adoptionem adoptans regulariter non acquirit patriam potestatem in adoptatum.*
22 *Excipe tamen, nisi Filius legitimus datus fuerit in adoptionem Avo materno Filii, vel etiam si ipse pater legitimus fuerit emancipatus a suo patre, & Filium suum in adoptionem dederit suo patri, & respective Avo sui Filii paterno.*
23 *Per adoptionem vero propriam, & perfectam, seu per* Adrogationem *Adrogans patriam potestatem in Adrogatum acquirit.*
24 *Adoptare, seu Adrogare possunt solum Mares, non autem Fœminæ, nisi ex speciali concessione Principis.*
25 *Adoptantes, seu Adrogantes debent esse majores natu adrogatis, & ipsos decem & octo annis præcedere.*
26 *Adoptantes, seu Adrogantes debent esse potentes saltem physice, & naturaliter ad generandum; Unde Castrati adoptare non possunt.*
27 *De Jure communi, quamvis non possint adoptare Castrati, possunt tamen* Spadones. *Et qui veniant nomine* Spadonum, *& nomine* Castratorum?
28 *Sacerdotes, & alii Sacris Ordinibus initiati possunt adoptare.*
29 *Adoptantes seu Adrogantes debent esse sui juris.*
30 *Adoptari, seu Adrogari possunt tam masculi, quam Fœminæ.*
31 *Adoptari possunt solum legitimi, & legitimæ.*
32 *Adoptari possunt solum inferiores ætate saltem 18. annorum adoptante, seu Adrogante.*
33 *Patria potestas quando, & quibus modis amittatur a patribus super Filios; & qualis fuerit penes Romanos, & qualiter tollebatur?*
34 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 39.

PAtria potestas rigorose capta est jus radicaliter a natura inditum, & per jura Civilia modificatum, quod habet pater in Filios, eorumque bona ex vi legitimæ generationis, Rosign. *de patr. potest. in princip. nu. 1.* Sanchez *Opuscul. moral. lib. 1. cap. 1. dub. 11.*, & in re alii passim. Unde, ut vides, patria potestas radicaliter oritur a Jure naturæ corroborato Lege Divina, ut evincitur ex Aristotele *lib. 1. politic. cap. 8.* ubi sic habet: *Naturæ lege, ac præcepto liberos parentum imperio subesse; quod enim procreavit, & genuit, id ut præsit, & amicitiæ ratio, & senectutis postulat*, & ex quarto Decalogi præcepto: *Honora parentes*, quod præceptum Doctores communiter asseruerunt esse Juris naturalis corrobo- 1

ratum Lege Divina. Quoad modum vero, quo uti-
mur, dicta patria potestas oritur a Jure Civili, ut evin-
citur *ex §. Jus autem potestatis 2., & §. Qui igitur 3. In-
stit. de patria potest., & leg. Item 3. de his, qui sui,
vel alieni juris sunt*, ibi: *Item in potestate nostra sunt li-
beri nostri, quos ex justis nuptiis procreavimus, quod jus
proprium Civium Romanorum est.*
4 Dicta autem definitio tradita procedit de patria pote-
state, ut fuit dictum, *rigorose* capta, quatenus oritur ex
vi naturalis, & legitimæ generationis, nam ex qua ori-
tur, vel per adoptionem, vel per quid aliud, non est
proprie talis, sed solum per quamdam accommodationem,
nec proprie habet originem a natura, sed solummodo a
Jure Civili, per quod inducta est adoptio.
5 Unde ad acquirendam patriam potestatem rigorose ca-
ptam prout oritur ex vi naturalis, & legitimæ genera-
tionis, requiritur, ut proles procedat ex justis nuptiis,
nempe ex masculo, & fœmina conjunctis per verum, &
legitimum Matrimonium, de quibus loquitur textus *Inst.*
6 *de patria potest. in princip.* Hinc patria potestas extendi-
tur ad omnes Filios legitimos, sive fuerint masculi, sive
fœminæ, ut colligitur expresse *ex §. Qui igitur 3. Institut.
de patria potest.* ubi fit mentio æque de masculis, ac de
fœminis, ibi: *Nepos tuus, & Neptis æque in tua sunt po-
testate, & Pronepos, & Proneptis.* Etiam ad conjugatos,
7 & senes, si adhuc eorum Pater, seu Avus vixerit; *cit.
§. Qui igitur 3. Instit. de patria potestate*, ibi: *Qui igitur
ex te, & Uxore tua nascitur, in tua potestate est. Item,
qui ex Filio tuo, & Uxore ejus nnascitur idest Nepos tuus,
& Neptis æque in tua sunt potestate, & pronepos, & pro-
neptis, & deinceps ceteri, & leg. Nam Civium 4. ff. de
his, qui sui, vel alieni juris sunt*, ibi: *Nam qui ex me,
& Uxore mea nascuntur, in potestate mea sunt. Item qui
ex Filio, & Uxore ejus, idest Nepos meus, & neptis æ-
que in mea sunt potestate.* Filii enim, Nepotes, & pro-
8 nepotes, quantumvis Conjugati, dicuntur adhuc Filii-fa-
milias, & vivunt sub potestate Avi, seu proavi adhuc
viventis, nisi fuerint emancipati, cum Avus, & proa-
vus habeant patriam potestatem in Nepotes, & pronepo-
tes descendentes per lineam rectam masculinam, per tex-
tum ,, in cit. §. Qui igitur 3. Instit. de patria potestate,
,, & l. Si Maritus 7. de Cod. eod., ibi: Si Maritus tuus
,, licet militans in patria potestate constitutus Filium ex
,, legitimis suscepit nuptiis, cum in potestate Avi perse-
,, verasse non ambigitur.
9 Unde Pater Filius Avi, vivente eodem Avo non ha-
bet patriam potestatem in suos Filios, nisi habitu, per
,, tum in cit. §. Qui igitur 3. Instit. de patria potestate,
,, & citat. l. Maritus 7. Cod. eodem, & cit. l. Nam Ci-
vium 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, cum
similibus.
10 Decedente autem Avo, pater acquirit actu patriam po-
testatem in suos Filios, textu expresso ,, in l. Nepotes 5.
,, ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, ibi: Nepotes
,, ex Filio, mortuo Avo, recidere solent in Filii pote-
,, statem, hoc est patris sui.
11 Decedente vero Proavo, & remanente Avo, & ejus
Filio patre Nepotum, tunc Filii non recidunt actu in pa-
triam potestatem sui patris, sed in potestatem Avi primi
descendentis ,, §. Permissum est, Institut. de Tutelis, &
,, cit. §. Qui igitur 3. Instit. de patria potestat., & cit.
,, leg. Nepotes 5. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt.
Et ratio est, quia sicuti, mortuo proavo, pater ipse re-
manet in potestate Avi, ita in ejusdem Avi potestate re-
manere debent Filii, seu Nepotes ex Filio, cum non
possit alios in sua potestate habere, qui non est suæ pote-
statis, textu expresso ,, in l. Sic eveniet, 21. ff. ad Leg.
,, Juliam de Adulteriis, ibi: In sua enim potestate non
,, videtur habere, qui non est suæ potestatis.
12 Patria potestas, mortuo patre, non transit in matrem:
evincitur expresse ex textu ,, in §. Ceteri 3. Institut. de
,, Hæredum qualitate, & differentia ibi: Quia fœminæ in
,, potestate liberos non habent, & ex §. Fœminæ 10. In-
,, stit. de adopt., ibi: Fœminæ quoque adoptare non pos-
,, sunt, quia nec naturales liberos in sua potestate ha-
,, bent. Rota recent. part. 5. tom. 1. decis. 329. num. 15.,
& Doctores passim.
13 Mortuo Filio soluto patria potestate, ejus Filii non
recidunt in potestatem Avi, quia soluto patre a patria po-
testate sui patris, etiam ejus Filii intelliguntur soluti ab
ipsa, cum non ex capite alio subjiciantur Nepotes patriæ
potestati Avi, nisi ex quo d. potestati remanet subjectus
eorum Pater, adeoque ipso ab ea soluto, solvuntur &
ipsi, nec eo mortuo videntur in eamdem recidere, sed
remanent sui juris absolute; *arg. Leg. Nepotes 5. ff. de
his, qui sui, vel alieni juris sunt.* Sic Glossa *in dict. l.
Nepotes verb. In familia*; Sanchez *lib. 1. consil. moral.
cap. 1. dub. 12. num. 4.* Joann. Angelus Bossius *de patria
potest. cap. 1. num. 34.* Rossignol. *de patria potest. discep. 4.
cap. 40. n. 1. & 3.*
14 Filii nati ex Filio illegitimo, sed ex legitimis nuptiis,
non transeunt in patriam potestatem Avi, qui non ex
legitimis nuptiis, sed fornicarie genuit hunc patrem, sed
transeunt immediate sub potestate patris sui licet illegiti-
mi. *Communis.* Et ratio est, quia in tantum Filii Filio-
rum non transeunt in potestatem suorum Patrum, sed
Avorum, & ascendentium, in quantum & Patres ipso-
rum non sunt sui juris sed sub potestate Patrum suorum,
per jura adducta *sup. num. 7. & seq.* sed in hypothesi,
de qua loquimur, Patres istorum Filiorum, utpote geniti
fornicarie, non sunt sub potestate sui Patris fornicarii,
ad terminos *Instit. de patr. potest. in princip.*, ibi: *In po-
testate nostra sunt liberi nostri, quos ex justis nuptiis pro-
creavimus, & cit. §. Qui igitur 3. Inst. sub eodem de pa-
tria potestate; & cit. l. Nam Civium 4. ff. de his, qui
sui, vel alieni juris sunt*; ergo nec Filii istius transeunt
in potestatem Patris illegitimi sui Patris, sed immediate
in potestatem sui Patris, quamvis illegitimi, quia quam-
vis ipse sit illegitimus, legitime tamen eos genuit ex ju-
stis nuptiis; quas præcise requirunt supracitata jura ad
inducendam Patriam potestatem.
Patria potestas acquiritur, non solum per procreatio- 15
nem in justis nuptiis, seu legitimo Matrimonio, sed
de jure communi acquiritur etiam per legitimationem
prolis, aut per adoptionem hominis liberi. *Communis* per
jura infra adducenda.
Legitimatio prolis fit, vel per subsequens Matrimonium 16
inter parentes ejus legitime contractum. *Cap. Conquestus
1., & Cap. Tanta 6. Qui Filii sunt legitimi; l. Divi Con-
stantini 5. leg. Nuper 11. l. cum quis 18. Cod. de natural.
liber.* cum similibus. Vel per Rescriptum Principis *§. Si
quis sane non habens Filios legitimos, & §. Sit igitur li-
centia. Auth. Quibus modis naturales efficiantur legitimi,
Auth. Præterea, & Auth. Item sine, Cod. de naturalib.
liber, cap. per venerabilem 13. Qui Filii sint legitimi* cum
similibus.
Per quale autem subsequens Matrimonium, & per 17
quale Rescriptum Principis legitimetur proles, vid. verb.
Filius a n. 32. ad 56.
Adoptio quid sit, vide verb. *Impedimenta Matrimonii* 18
art. 1. num. 74.
Adoptio est duplex, una propria, & perfecta, quæ 19
Adrogatio dicitur; & alia impropria, & imperfecta; quæ
Adoptio simplex, & in specie vocatur; *l. 1. de Adoption.*
Quænam sit utraque, & in quibus differant, vid. verb. 20
Impedimenta Matrimonii art. 1. n. 7., & seq.
Per simplicem, seu imperfectam, & impropriam ado- 21
ptionem Adoptans regulariter non acquirit Patriam pote-
,, statem in Adoptatum. *Communis* per textum in §. Sed
,, hodie 2. Inst. de Adoptionibus, ibi: Sed hodie ex no-
,, stra Constit. cum Filius-familias a Patre naturali ex-
,, traneæ personæ in Adoptione datur, jura Patris natu-
,, ralis minime dissolvuntur, nec quidquam ad Patrem
,, Adoptivum transit, nec in potestate ejus est. Et ra-
,, tio est clara, quia qui remanet sub alterius potestate,
non potest transire sub potestate Adoptantis, sed dum fit
simplex Adoptatio, Adoptatus remanet adhuc sub pote-
state ejus, sub quo prius erat, ut patet ex ejus defini-
tione, *& ex §. Adoptio 1. & cit. §. Sed hodie 2. Instit.
de Adoptionibus; & leg. Generalis 2. ff. de Adoptioni-
bus*, ergo &c.
Excipe tamen nisi Filius naturalis, & legitimus datus 22
fuerit in Adoptionem Avo Filii, vel etiam si ipse Pater
naturalis, & legitimus fuerit emancipatus a suo Patre,
& Filium suum in Adoptionem dederit suo Patri, & re-
spective Avo sui Filii paterno; Tunc enim ipse Avus ma-
ternus, & paternus respective ad casus propositos acqui-
rerent in Nepotem Patriam potestatem, per textum *in cit.
§. Sed hodie 2. Instit. de Adoptionibus, & leg. Cum in
adoptivis Filiis 10. Cod. de Adoptionibus* addita ratione,
quod in hoc casu copulantur jura naturalia.
Per adoptionem vero propriam, & perfectam, seu per 23
Adrogationem Adrogans acquirit Patriam potestatem in
Adrogatum. *Communis*, per textum *in §. Adoptio 1. In-
stit. de Adoptionibus, & l. Generalis 2. ff. eod. tit.* Cum
enim sic Adrogatus sit sui juris, vel ex eo quod Ascen-
dentes per lineam masculinam non habeat, vel ex eo
quod sit emancipatus, si alia serventur, quæ ad legiti-
mam, & propriam Adrogationem requiruntur, certum
est, quod transeat in Patriam potestatem Adrogantis per
citata jura.
Adoptare, seu Adrogare possunt soli mares, seu ma- 24
sculi, nam fœminæ adoptare non possunt, nisi ex spe-
ciali concessione Principis, *§. Fœminæ 10. Instit. de A-
doptionibus*, ibi: *Fœminæ quoque adoptare non possunt
quia naturales liberos in sua potestate habent, sed ex in-
dulgentia Principis ad solatium liberorum amissorum ado-
ptare possunt.*
Adoptantes, seu Adrogantes, debent esse majores natu 25
adrogatis, & ipsos decem, & octo annis præcedere, tex-
tu expresso *in §. Minorem 4. Instit. de adoptionibus*, ibi:
*Minorem natu, majorem non posse adoptare, placet;
Adoptio enim naturam imitatur, & pro monstro est ut
major sit Filium per Adoptionem, vel Adrogationem
facit, plena pubertate, idest decem, & octo annis
præcedere.*
Adoptantes, seu Adrogantes debent esse potentes sal- 26
tem physice, & naturaliter ad generandum; Unde Castra-
ti adoptare non possunt *§. Sed, & illud 9. Inst. de adoptio-
nibus*, ibi: *Sed, & illud utriusque adoptionis commune
est,*

est, quod & ii, qui generare non possunt, (quales sunt
27 *Spadones) adoptare possunt, Castrati autem non possunt*. Ubi, ut vides, Textus dicit, quod Spadones possunt adrogare, non autem Castrati: Nomine autem *Spadonum*, ut notat Glossa *ib. in verb. Spadones*, veniunt ii, quibus testiculi, vel genitalia abscissa sunt cultello, vel spatha, nomine vero *Castratorum* veniunt ii, qui sic nati sunt, & ab origine sunt inepti ad generationem; Ratio autem cur possint adoptare Spadones, non autem Castrati, ea est, quam adducit Glossa *ibid.* quia scilicet naturæ fortius est impedimentum, quam accidentium, per textum *in leg. Sed est quæsitum*, §. 1., *& 2. ff. de liber.*, *& posth.* Et sic tenent Mysingerius *in d. §. Sed, & illud*, 9. *Instit. de adoptionibus*, Piccardus *in d. §. Minorem* 4. *cod. tit.* Rosignol. *de Patria potest. disceps.* 2. *cap.* 3. *n.* 10., & alii. Vulgo tamen Castrati, Spadones, & Eunuchi pro sinonymis solent accipi. Advertendum tamen est, quod Sacri Canones Castrationem voluntariam expresse vetant, & sic castratos irregulares declarant, *Cap. Si quis* 4. *Cap. Hi qui* 5. *Cap. Qui partem* 6. *Cap. Si Evangelica* 13. *dist.* 55. *cap.* 1. *de Cleric. pugnant. in duell. Cap. Ult. de homicid. in* 6. *Clem. unic. eodem tit.* cum similibus. Rationes autem quare Sacri Canones castrationem detestentur, enumerat Pignatell. *l.* 7. *consult.* 66., & Ursaya *Inst. crim. lib.* 2. *tit.* 5. *a numer.* 162. I. Scilicet, quia pomorum amoris abscissio magno vitæ periculo peragitur. II. quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, pusillitasque accedit, ipsaque corpora deteriora fiunt, quod in bestiis experientia manifestum est; & III. quia voluptatum voluntas nullatenus exscinditur, sed potius incrementum accipit, præcipue ex parte mulierum, ob remotionem periculorum gravidationis, juxta lepidum dictum Anton. Abbat. *nelle Frascher. fol.* 198.

28 Sacerdotes, & alii Sacris Ordinibus initiati possunt adoptare, quia isti non a natura, seu physice, sed per accidens & moraliter tantum inhabiles sunt ad generandum. Abbas *in Cap. Si qui* 1. *de cognatione legali n.* 4. Hostiens. *ibidem n.* 4. Rosign. *loc. cit. n.* 11. & alii.

29 Adoptantes, seu Adrogantes debent esse sui juris, & majores 25. annis, quia alias nondum habent administrationem suorum bonorum. Quæ omnia, & alia habentur *tot. titul. ff. & Cod. de adoptionibus, & Institut. eodem*.

30 Adoptari, seu adrogari possunt tam masculi, quam fœminæ, textu expresso *in §. Adoption.* 1. *Institut. de Adoptionib.* ibi: *Qualis est Filius, Filia, Nepos, Neptis, Pronepos, Proneptis*.

31 Adoptari possunt solum legitimi, & legitimæ; spurii enim, & etiam solum naturales excluduntur; *l. Legem* 7. *vers. in posterum, Cod. de naturalibus liberis*, §. *Oportet enim semper, Authen. Quibus modis natural. efficiant. sui*. Sic Joann. Angel. Bossius *de Patria potest. cap.* 1. *n.* 59. Alcatius Clemens *de Patria potest. cap.* 1. *num.* 7. Decius *consil.* 288. & alii.

32 Adoptari possunt solum inferiores ætate saltem 18. annorum Adoptante, vel Adrogante, textu expresso *in §. Minorem* 4. *instit. de adoptionibus* per verba adducta *numer.* 25.

33 Patria potestas quando, & quibus modis amittatur a patribus super Filios: Vide verb. *Filius a num.* 121. *ad* 128. Hic autem ad uberiorem notitiam insuper accipe, quod patria potestas tanta erat apud Cives Rom. quod lex XII. Tab. sic præcipiebat: *In liberos suprema patrum auctoritas esto: Venundare, occidere liceto*. A patris autem potestate liber efficiebatur, ac sui juris, Paterque familias Filius constituebatur post triplicem venditionem mox declarandam: Leg. cit. *Si pater filium ter venunduit, Filius a patre liber esto*. Hinc præhabendum, emancipationem in Jure Romano esse actum, quo Pater, e manu, seu mancipio, idest ex potestate, & dominio Filium etiam impuberem, & Tutore indigentem dimittebat, Purch. *p.* 2. *Ethicæ cap.* 10. *ad Tit.* 9. *de Patria potestat.* ubi etiam tradit apud Gal. emancipationem esse actum, quo minor 25. annis, altero, vel utroque parente orbatus, ex consanguineorum consilio, auctoritate Principis judicibus cognita, tutoris potestate dimittitur, ut suorum bonorum usumfructum habeat sub curatoris auctoritate, donec completo anno 25. plenum habeat rerum suarum dominium.

Liberorum igitur emancipationes veteri Jure Romano fiebant per tres imaginarias venditiones, & totidem manumissiones (est autem manumissio idem, ac de manu missio, sive datio libertatis, at rigorose loquendo est respectu servorum, de quibus in verb. *Servitus*. Pater itaque naturalis adibat Prætorem cum aliquo sibi amico, cui maxime fidebat, ac idcirco Pater fiduciarius appellatur. Hinc vendebat, seu mancipabat Filium sic: Pater fiduciarius coram Prætore, & quinque testibus, ac Libripende, sic vocato, quod libram, seu stateram ferret, Patri naturali dabat in similitudinem pretii unum, vel duos nummos, quos ferebat Libripens, sicque Filius in illius transibat potestatem; illico tamen eum manumittebat, ac iterato in patris naturalis potestatem recidens rursus ab eo mancipabatur, & a patre fiduciario manu mittebatur, ut supra bis, & tertio; quibus expletis, Filius e patria potestate dimittebatur.

His successit 1. Emancipatio Anastasiana, quæ fiebat ex rescripto Principis, ut constituerat Imperat. Anastasius *l.* 1. *Cod. de emancipationibus* 2. Justinianæ, quæ fiebat coram Magistratu, prout statuit Justinianus *l.* 6. *cod. eod. tit.* Item patria potestas jure Rom. solvebatur per summam Filii dignitatem, & per Patris, aut Filii mortem civilem. Hæc autem erat capitis diminutio, idest status prioris mutatio, quæque triplex distinguitur, nempe minima, media, & maxima; 1. est tantum Familiæ mutatio, salva Civitate, & libertate, ut in adoptivis, qui in aliam transibant Familiam; 2. est amissio Civitatis, & consequenter Familiæ, retenta tamen libertate, ut iis accidebat, quibus aqua, & ignis interdicebatur, sive qui, ut postea mos obtinuit, ob maleficium in insulam deportabantur; quod pœna major erat Relegatione; deportati namque Civitatem amittebant, & peregrini fiebant, retentis duntaxat iis, quæ de Jure Gentium. Relegati vero cives Romani persistebant, juribus Rom. gaudebant, videlicet testamenti factione, jure connubii, patriæ potestatis &c. 3. est amissio libertatis, Civitatis, & Familiæ, ut eveniebat iis, qui majores 20. annis ad pretium participandum venundari patiebantur, vel qui servi pœnæ efficiebantur, idest qui ob maleficia ad metallum e fodinis eruendum damnabantur, aut bestiis subjiciebantur. Media, & maxima capitis diminutione solvebatur patria potestas, non tamen minima, ut nec etiam solvebatur, sed solum suspendebatur per captivitatem patris propter Jus postliminii, quo scilicet fingebatur patrem nunquam abfuisse; postliminio autem reversus dicebatur, qui ab hostibus captus ad Patriam remeabat; Prælaud. Purch. *l. cit.*

Additio ex Auctore.

Patria potestas neque Divino, neque naturali, aut Gen- 34
tium Jure inducta est, sed Legibus Romanorum; Benedictus XIV. tom. 2. Constitut. 28. incip. *Postremo mense*
§. 9. Ea ab Imperatore Antonino ad omnes Imperii Ro- 35
mani subditos ampliata est, & consequenter ad Judæorum nationem; Idem *ib.* Ea amittitur a parentibus, si li- 36
beros exponant, & abjiciant; Idem *ibid.* Patria potestas 37
residet apud Patrem, non vero apud Matrem; Idem *ib.* 38
§. 15. Ut tamen infidelium filius licite baptizetur, sufficit, quod a Matre ad Baptismum offeratur, etiam dissentiente Patre; Idem *ibid.* §. 16. Patria potestas non
officit, quin baptizetur filius adultus, sive adolescens, 39
qui sponte Baptismum petit; Idem *ib.* §. 36.

Novæ additiones ex aliena manu.

JAM in additionibus ad verbum *Mater* dictum est, quod 1
inspecto Jure naturæ potestas in filios æque Matri, ac
Patri competit. Jure vero Romano competit solummodo 2
Patri, & quidem in immensum.
Num autem hodiernis moribus effectus omnes patriæ 3
potestatis secundum Jus Romanum obtineant, non inutilis est disquisitio. Confer tamen *Stryk. de usu modern. Pandect. lib.* 1. *tit.* 16. *per tot.* qui rem pro dignitate tractat, confutatis *Groenwegg. Gudelin. Ruguyon*, aliisque tenentibus omnes patriæ potestatis effectus hodie cessasse.

PATRIMONIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ad titulum Patrimonii, vel pensionis ordinari posthac non possunt nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum.*

2 *Necessitas, vel saltem utilitas Ecclesiæ pro admittendo Patrimonio, vel pensione regulariter concurrit, & alterum adesse censetur, quoties agitur de promovendo viro docto, vel nobili, seu potente, probatæ vitæ, & integritatis.*

3 *Patrimonium, seu pensio debet vere, & realiter ab ordinando pacifice obtineri; & debet esse sufficiens ad suam honestam sustentationem.*

4 *Unde Clericus suscipiens Ordines Sacros cum patrimonio ficto, sicuti etiam cum ficto Beneficio, suspensionem incurrit.*

5 *Non esset tamen suspensus ipse Ordinatus, si bona fide, & sine ulla fraude, & dolo absque legitimo titulo ordinaretur.*

6 *Et sic ordinatus in Subdiaconum ad titulum patrimonii ipsi a Patre assignati, si postea habuit notitiam prioris obligationis dicti patrimonii, nullas incurrit pœnas statutas a Tridentino.*

7 *Donans fraudulenter, vel ficte promittens patrimonium, deprehensa fraude, & consito quod promissio patrimonii fuit ficta, vel donatio tantum verbalis, debet propter fraudem commissam contra Ecclesiam puniri per sententiam Judicis amissione patrimonii.*

8 *Un-*

8 *Unde patrimonium pro ordinando semel constitutum non potest amplius revocari prætextu quod fuerit fictitie constitutum, & donatum; nec admittitur constituens, aut donans ad allegandam, & probandam fictionem, sed cogitur illud libere Ordinato consignare.*

9 *Patrimonium Clerici non dicitur fictum, neque fiduciarium, neque insufficiens, si patri una cum Fratribus insimul donantibus nihil remaneat pro eorum victu; dummodo donatio sit realis, firma, legitime facta, & tot bonorum, ut fructus ascendant ad summam præscriptam in Diœcesi.*

10 *Non potest tamen solus pater donare uni Filio Clerico pro patrimonio in præjudicium aliorum filiorum, non relicta eis legitima portione.*

11 *Donatio patrimonii facta a patre filio, ut ad Sacros Ordines promoveri possit, non conferri debet, nec imputari in legitimam.*

12 *Donatione facta, & secuta traditio bonorum donatorum pro patrimonio ad suscipiendos Ordines Sacros, si Clericus moriatur ante susceptos Ordines, non obstat De*cretum Concil. Trident. cit. sess. 21. c. 2. *quin donans recuperet eadem bona, si attento Jure communi restituenda forent.*

13 *Non desunt tamen, qui teneant contrarium.*

14 *Patrimonium donatum per parentes ea conditione, ut filius usumfructum habeat, donec Beneficium aliquod, aut bona alia ad ejus congruam sustentationem sufficientia acquisierit, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari.*

15 *Talis autem Clericus non spoliatur dicto patrimonio, quamvis Beneficium, vel bona acquirat, sed viget patrimonium ut prius, non obstante dicta conditione, donec ab Episcopo non fiat subrogatio.*

16 *Tale patrimonium assignatum Clerico a consanguineis cum clausula:* Donec fuerit de Beneficio provisus, *non comprehendit officium Organistæ, & Magistri Capellæ.*

17 *Patrimonium debet constitui super re immobili.*

18 *Item patrimonium debet esse res certa & fructifera.*

19 *Patrimonium pro ordinando Clerico potest constitui super bonis Emphyteuticis.*

20 *Patrimonium constitui potest etiam in censibus, dummodo &c.*

21 *Patrimonium constitui non potest in bonis hypothecatis.*

23 *Potest tamen in ipsis bonis hypothecatis constitui, quando bona hypothecata, deductis oneribus, sufficiunt ad congruam sustentationem.*

23 *Item potest in ipsis bonis hypothecatis constitui, quando donator, vel assignator patrimonii aliis hypothecati promisit evictionem, & habet alia bona libera, de quibus eam præstare potest, & multo magis quando ipsa bona donata, vel assignata, sufficiunt ad congruam sustentationem.*

24 *Patrimonii quantitas, ad quod quis promoveri possit, non taxatur, sed remittitur ad terminos Concilii.*

25 *Patrimonii examen pertinet ad Episcopum privative quoad alios.*

26 *Taxa patrimonii Sacri extra Urbem in summa scutorum quadraginta Monetæ Romanæ non dicitur excessiva, nec est reducenda.*

27 *Ultra taxam non possunt in patrimonium assignari alia bona.*

28 *Impetrato Beneficio, bona assignata in patrimonium redeunt ad primævum statum etiam pro rata Beneficii obtenti, facta tamen prius subrogatione per Ordinarium.*

29 *Patrimonium ordinandi inserviens solum pro supplemento defectus redituum Beneficii, non admittitur, nisi Ecclesiæ utilitas, aut necessitas id exigere Episcopo videatur.*

30 *Facilius tamen Ordinandus admittitur ad hunc titulum, quam si haberet patrimonium simplex sine admixtione Beneficii.*

31 *Obtinens Breve extra tempore cum clausula:* Ut ad titulum patrimonii tui promoveri licite possis, *non censetur dispensatus super necessitate, vel commoditate Ecclesiæ a Concilio Tridentino requisita ad hoc, ut quis ad titulum patrimonii possit ordinari.*

32 *Episcopus non potest ordinare suum Familiarem triennalem ad titulum patrimonii, vel Pensionis ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, sed requiritur Beneficium.*

33 *Patrimonium Clerici, ad cujus titulum fuit ad Sacros Ordines promotus, non potest capi in executionem ob illata vulnera alicui ad reficiendas Curationis expensas a Judice condemnatas, etiamsi nihil aliud præterea possideat.*

34 *Sine patrimonio, aut Beneficio non possunt promoveri ad Sacros Ordines Clerici Religiosi more Regularium in communi viventes, qui nunquam, vel nonnisi ad certum tempus Professionem emittunt, & interim ad Sæculum redire possunt.*

35 *Patrimonium an tale sit, quod sufficiat, relinquitur arbitrio Ordinarii, propter diversitatem locorum, cum in uno loco sufficiat, quod in alio non erit sufficiens.*

36 *Patrimonium, seu pensio, posthac sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, remitti nullatenus potest donec ordinati Beneficium Ecclesiasticum sufficiens suo statui sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint.*

37 *Unde patrimonii titulus non extinguitur, etiamsi Ordinatus acquirat alia bona, donec ab Episcopo loco patrimonii subrogentur.*

38 *Neque Ordinatus potest absque expressa licentia Episcopi donare patrimonium libere constitutum, reservato sibi usufructu ad vitam.*

39 *Neque potest absque dicta licentia Episcopi illud in Emphyteusim concedere, reservato desuper annuo Canone fructibus correspondente.*

40 *Neque patrimonium potest sine licentia Episcopi alienari, etiamsi Ordinatus consequatur Beneficium.*

41 *Prohibitio Concilii Tridentini alienandi patrimonium extenditur ad Fidejussionem Ordinati, & quomodo tali casu provideatur Creditori?*

42 *Venditio, Hypothecatio, extinctio patrimonii, vel pensionis subsequens promotionem est invalida.*

43 *Patrimonii Sacri permutatio sine Episcopi consensu nulla est.*

44 *Ad uberiorem notitiam adducitur hic Epistola Encyclica Sacræ Congregationis Concilii super patrimonio Ordinandorum.*

45 *Adducta ab hoc numero 45. ad n. 65. non indigent Summario, quia satis summarie sunt collecta a D. Riccio in sua Synopsi.*

AD titulum Patrimonii, vel Pensionis ordinari posthac 1
non possunt, nisi illi, quos Episcopus judicaverit
assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum
suarum. Sic expresse Concil. Trident. *sess.* 21. *de reform.*
cap. 2. ibi: „ Patrimonium vero, vel pensionem obtinen-
„ tes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episco-
„ pus judicaverit assumendos pro necessitate, vel com-
„ moditate Ecclesiarum suarum" & novissime de man-
dato Innocentii XI. *Sacr. Congregat. Concil.* 3. *Martii*
1679.

Necessitas autem, vel saltem utilitas Ecclesiæ pro ad- 2
mittendo patrimonio, vel pensione regulariter concurrit,
& alteram adesse censetur, quoties agitur de promoven-
do viro docto, vel nobili, seu potente, probatæ vitæ,
& integritatis, quibus valde indiget Ecclesia; *cap. Super*
specula 5. *de Magistris*, *cap. Cum ex eo* 34. *de elect. in* 6.
Riccius *prax. For. Eccles. tom.* 3. *resolut.* 457. *num.* 3.
Ventrigl. *tom.* 1. *annot.* 44. §. *Unico num.* 29. Monacell.
tom. 1. *tit.* 3. *formul.* 17. *num.* 3. ubi addit: „ Quod no-
„ ta pro captando arbitrio Episcoporum, qui non semel
„ rerum cortice hærendo excusatione deficientiæ Benefi-
„ cii etiam hos ab Ordinatione repellunt: & eodem tom.
„ 1. in Appendice ad litteram Sac. Congreg. Concilii su-
„ per patrimonio Ordinandorum num. 7." ubi citat etiam
Garziam.

Patrimonium, seu pensio debet vere, & realiter ab Or- 3
dinando pacifice obtineri, & debet esse sufficiens ad suam
honestam sustentationem. Sic expresse Concil. Tridentin.
citat. sess. 21. *cap.* 2. ibi: „ Eo quoque prius perspecto, 4
„ patrimonium illud, vel pensionem vere ab eis obtine-
„ ri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis
„ sint." Unde Clericus suscipiens Ordines Sacros cum
Patrimonio ficto, sicuti etiam cum ficto Beneficio su-
spensionem incurrit; vide verb. *Ordo art.* 2. *num.* 90. ubi
jura, & Decreta ad id adducuntur. Non esset tamen 5
suspensus ipse Ordinatus, si bona fide, & nulla fraude,
& dolo absque legitimo titulo ordinaretur. Vide d. verb.
Ordo num. 91. Et sic ordinatus in Subdiaconum ad titu- 6
lum patrimonii ipsi a patre assignati, si postea habuit no-
titiam prioris obligationis dicti patrimonii, non incurrit
pœnas statutas a Tridentin. *cit. sess.* 21. *cap.* 2. quia ab
initio fuit in bona fide. Sic decisum fuisse *a Sac. Congr.*
Conc. sub die 26. *Junii* 1621. refertur Sellius *in Selectis*
Canon. cap. 3. *num.* 17. & Barbosa *in Concil. Trident. loc. cit.*
num. 72.

Donans fraudulenter, vel ficte promittens patrimo- 7
nium, deprehensa fraude, & constito quod promissio
patrimonii fuit facta, & donatio tantum verbalis, de-
bet propter fraudem commissam contra Ecclesiam puniri
per sententiam Judicis amissione patrimonii. Nicol. Gar-
zias *de Benef. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 152. Sanchez *de*
Matrimon. lib. 6. *disp.* 32. *num.* 8. *ad med.* Fr. Emma-
nuel *in Summa tom.* 2. *capit.* 15. *numer.* 7. Petrus de
Ledesma *in Summa part.* 1. *de Sacrament.* ubi *de Sacra-*
mento Ordinis cap. 7. *conclus.* 6. *diffiult.* 5. Avila *de Cens.*
part. 3. *disc.* 5. *dub.* 5. *vers. Tertia Conclusio.* Roderi-
cus a Cunha *in Commentar. ad cap.* 1. *num.* 23. *distinct.*
70. Barbosa *in Concil. Trid. citat. sess.* 21. *cap.* 3. *num.*
70. & alii.

Patri-

8 Patrimonium pro Ordinando semel constitutum non potest amplius revocari prætextu, quod fuerit fictitie constitutum, & donatum, nec admittitur constituens, aut donans ad allegandam & probandam fictionem, sed cogitur illud libere Ordinato consignare. Sic respondit *S. Congreg. Episc. in una Januen. 6. Septembr. 1697. proponente Eminentissimo Colloredo*.

9 Patrimonium Clerici non dicitur fictum neque fiduciarium, neque insufficiens, si Patri una cum Fratribus insimul donantibus, nihil remaneat pro eorum victu, dummodo donatio sit realis, firma, legitime facta, & tot bonorum, ut fructus ascendant ad summam præscriptam in Diœcesi. *S. Congr. Episcop. in Aretina* 10. *April.* 1590. citat. & secut. a Nicolio *Lucubrat. Canonic. lib.* 1. *tit.* 1. *post num.* 23. *vers. Et quod Patri*, & a Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 13. *num.* 5. Tales autem donationes non debent recipi, nisi prius constet parentes aliunde habere, unde honeste pro status qualitate sustentari queant. *S. C. Conc. in Cesenaten. Synod.* 26. *Febr.* 1695. apud Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *form.* 2. *n.* 4.

10 Non potest tamen solus Pater donare uni Filio Clerico pro Patrimonio in præjudicium aliorum Filiorum, non relicta eis legitima portione, sed tantum relicta debita portione aliis Filiis, ita ut talis donatio in præjudicium aliorum Filiorum nec juramento firmetur; Gabriel *de donat. concl.* 4. *num.* 5. Marius Antoninus de Macerata *Variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 88. *num.* 9. *vers. tertio*, Nicolius *Lucubrat. Civil. lib.* 2. *tit.* 7. *de donat. inter Virum & Uxorem, & inter Patrem & Filium nu.* 15. *vers. Immo Filius*, Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *formular.* 13. *num.* 6. Ventriglia *tom.* 1. *adnotat.* 42. §. 1. *num.* 24. subdens, quod hinc bene servant nonnullæ Curiæ Ecclesiasticæ informationem capiendo super numero Filiorum, & bonis Donantis.

11 Donatio Patrimonii facta a Patre Filio, ut ad Sacros Ordines promoveri possit, non conferri debet, nec imputari in legitimam, quia talis donatio non dicitur ob causam, cum non habeat necessitatem, ut est donatio causa Dotis, nec respiciat commodum donantis; Tum quia Patrimonium non est libere assignatum, ut de illo possit Clericus ad libitum disponere, cum non possit vendi, nec alienari, quod requiritur in legitima, adeoque &c. Gratian. *discept. Forens. cap.* 159. *n.* 31. Squillant. *de privil. Cleric. cap.* 12. *n.* 25. cum aliis ibi citatis. Ventriglia *l. cit. n.* 22. Barbosa *de offic. & potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 19. *a n.* 64. *ad* 69. cum innumeris ibi citatis contra plures alios citatos *ibid. n.* 70.

12 Donatione facta, & secuta traditione bonorum donatorum pro Patrimonio ad suscipiendos Ordines Sacros, si Clericus moriatur ante susceptos Ordines, non obstat Decretum Concilii Tridentin. *cit. sess.* 21. *cap.* 2. quin donans recuperet eadem bona, si attento jure communi restituenda forent. Sic decisum fuisse a *Sacr. Congreg. Concilii in Mutinen.* 21. *Junii* 1631. referunt Sellius *in Select. Canon.*
13 *cap.* 3. *n.* 3. & Barbosa *in Concil. Trident. loc. cit. nu.* 43. Ventriglia tamen *loc. cit. n.* 23. cum Riccio, Antonio de Marinis, Donat. ibi adductis dicit, quod si hæc donatio facta pro suscipiendis Sacris Ordinibus non habuerit effectum suum, quia donatarius discesserit e vita ante susceptionem Ordinum adhuc donatio ad hæredes donatarii transit, & non ad Donantem revertitur.

14 Patrimonium donatum per parentes ea conditione, ut Filius usumfructum habeat donec Beneficium aliquod, aut bona alia ad ejus congruam sustentationem sufficientia acquisierit, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari. Sic decisum fuisse a *Sacr. Congreg. Episc. & Regul. in Eugubina* 22. *Maji* 1590. referunt Sellius *loc. cit.*
15 *cap.* 3. *n.* 2. & Barbosa *loc. cit. num.* 41. Vide *infra n.* 28. Talis autem Clericus non spoliatur Patrimonio, quamvis, Beneficium, vel bona acquirat, sed viget Patrimonium ut prius, non obstante dicta conditione, donec ab Episcopo non fiat subrogatio. Vide verb. *Ordo art.* 2. *nu.* 93. ubi afferuntur ad id Decreta Sacr. Congreg.

16 Tale autem Patrimonium assignatum Clerico a Consanguineis cum clausula: *Donec fuerit de Beneficio provisus &c.* non comprehendit Officium Organistæ, & Magistri Cappellæ; *Sacra Congregat. Concilii* 26. *Junii* 1621. apud Barbosam *in Summ. Apostolicar. decis. verb. Patrimonium num.* 10.

17 Patrimonium super re immobili constitui debet; *Communis* cum Barbosa *in Concil. Tridentin. sess.* 21. *cap.* 2. *n.* 36. *& de offic. & potest. Episcop. par.* 2. *allegat.* 19. *numer.* 55. cum pluribus ibi citatis. Item Patrimonium de-
18 bet esse res certa, & fructifera. Sic decisum referunt Garzias *de Beneficiis part.* 2. *cap.* 5. *nu.* 96. & Barbosa *in Trid. loc. cit. n.* 37. *& in Summa loc. cit. n.* 4.

19 Patrimonium pro ordinando Clerico potest constitui super bonis Emphyteuticis. *Sacr. Congreg. Concilii in Lucana* 7. *Septembr.* 1630. apud Barbosam *in Summa Apostolic. decis. l. c. n.* 12.

20 Patrimonium constitui potest etiam in Censibus, dummodo constituentes tale Patrimonium in forma juris valida se obligent, quod in casu redemptionis pro sufficienti Ordinati victu providebunt, donec iterum investiantur. *Sacr. Congregat. in Nullius* 21. *Junii* 1629. *l.* 13. *decretor. p.* 109.

Patrimonium constitui non potest in bonis hypothecatis, quia ordinatus non poterit ex illis bonis sustentari, si Creditor de iis sibi satisfieri voluerit, nam transierunt 21
cum onere hypothecæ. *Sacra Congreg. Episcop. in Ugentina* 6. *Octobris* 1717. Potest tamen in ipsis hypothecatis 22
constitui, quando bona hypothecata, deductis oneribus, sufficiunt ad congruam sustentationem. *Eadem Sacr. Congregat. Concil.* apud Nicol. *Lucubrat. Canonic. lib.* 1. *tit.* 11. *num.* 25. *vers. Quod tamen*. Item potest in ipsis bo- 23
nis hypothecatis constitui, quando donator, vel assignator Patrimonii aliis hypothecati promittit evictionem, & habet alia bona libera, de quibus eam præstare potest, quia tunc ratio cessat, & multo magis quando ipsa bona donata, vel assignata, deductis oneribus, sufficiunt ad congruam sustentationem. *Eadem Sacr. Congreg. Episcop. in dict. Faventina* 9. *Maji* 1614. apud Nicol. *loc. citat. vers. Limitandum tertio*.

Patrimonii quantitas, ad quod quis promoveri possit, 24
non taxatur, sed remittitur ad terminos Concilii. *Sacr. Congregat. Concilii* penes Garziam *de Benefic. part.* 2. *c.* 5. *num.* 113. & Barbos. in Tridentin. *sess.* 21. *cap.* 2. *nu.* 37. *& jur. Ecclesiast. universss. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 155. *& in Summa loc. cit. n.* 3.

Patrimonii examen pertinet ad Episcopum privative 25
quo ad alios. *Sacr. Congreg. Conc. in Placentin.* 16. *Martii* 1630. apud Barbosam *in Trid. loc. cit. num.* 39. *& in Summa l. c. n.* 11. *& Jur. Eccles. univers. l. c. n.* 156.

Taxa Patrimonii Sacri extra Urbem in Summa Scuto- 26
rum quadraginta Monetæ Romanæ non dicitur excessiva, nec est reducenda. *Sacr. Congr. Conc. in Senogallien. pro Terra Rocchæ contradæ* 20. *Junii* 1705. *in respons. ad primum dubium*.

Ultra taxam non possunt in Patrimonium assignari alia 27
bona. *Ead. Sacr. Congreg. Concil. in d. Senogallien. in respons. ad tertium dubium*.

Impetrato Beneficio bona assignata in Patrimonium re- 28
deunt ad primævum statum etiam pro rata Beneficii obtenti, facta tamen prius subrogatione per Ordinarium. *Eadem Sacr. Cong. Conc. in dict. Senogallien. in responsione ad* 4. *&* 5. *dubium* juxta alia Decreta *in Terracinen.* 20. *Julii* 1619. *& in Tolentinaten.* 10. *Maji* 1692. in quibus responsum fuit, Titulum, & Privilegium Patrimonii Ordinati non extingui, quamvis Ordinatus acquirat Beneficium, nisi fiat ab Episcopo subrogatio.

Patrimonium Ordinandi inserviens solum pro supple- 29
mento defectus redituum Beneficii, non admittitur, nisi Ecclesiæ utilitas, aut necessitas id exigere Episcopo videatur. *Sacr. Congreg. Conc. in Asculana* 13. *Martii* 1693. *l.* 23. *Decet. fol.* 61. *& in Tridentina* 1. *Martii* 1687.

Facilius tamen ordinandus admittitur ad hunc Titu- 30
lum quam si haberet Patrimonium simplex sine admixtione Beneficii. Monacell. *tom.* 1. *in Appendic. ad litteram Sacræ Congregat. Concilii de Patrimon. Ordinandorum numer.* 16. *& tom.* 4. *supplement. ad tom.* 3. *n.* 183. Quarant. *in Summ. Bullar. verb. Ordo vers. Secundo extende*. Riccius *Prax. For. Eccl. tom.* 1. *resolut.* 458. *n.* 3. ubi declarationem Sacræ Congregationis affert.

Obtinens Breve extra tempora cum clausula: *Ut ad ti-* 31
tulum Patrimonii tui promoveri licite possis, non censetur dispensatus super necessitate, vel commoditate Ecclesiæ a Concil. Tridentin. requisita ad hoc, ut quis ad titulum Patrimonii possit ordinari. *Sacra Congregat. Concil. in Parmen.* 10. *Junii* 1648. *& in S. Agathæ Gothorum eodem die, anno*.

Episcopus non potest ordinare suum Familiarem trien- 32
nalem ad titulum Patrimonii, vel Pensionis ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ, sed requiritur Beneficium, ut declaravit *Sacra Congregat. Concilii in Tricaricen.* 27. *Julii* 1697. in qua proposito dubio: *An stante novissima Constitutione Sanctissimi D. N. possit Episcopus Familiarem triennalem ad titulum Patrimonii promovere ad sacros Ordines ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesiæ nullo collato Ecclesiastico Beneficio*; Respondit *Negative*, & est contra Barbosam *in Summa loc. cit. num.* 2. Garziam *de Benefic. p.* 2. *cap.* 5. *num.* 81. & alios citantes antiquum Sac. Congr. Decretum.

Patrimonium Clerici ad cujus titulum fuit ad Sacros 33
Ordines promotus, non potest capi in executione ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas a Judice condemnatas, etiamsi nihil aliud præterea possideat, quia ejus alienatio interdicta est Decreto Concilii *cap.* 2. *sess.* 21. *de reformat. Sacra Congregat. Concilii* 5. *Februarii* 1604. apud Barbosam *in Summa loc. cit. n.* 9. *& lib.* 1. *juris Eccles. univers. cap.* 33. *n.* 160.

Sine Patrimonio, aut Beneficio ad Sacros Ordines pro- 34
moveri non possunt Clerici Religiosi more Regularium in communi viventes, qui nunquam, vel nonnisi ad certum tempus Professionem emittunt, & interim ad sæculum redire possunt. S. Pius V. Constit. 75. incipient. *Romanus Pontifex*.

Patrimonium an tale sit, quod sufficiat, relinquitur ar- 35
bitrio Ordinarii propter diversitatem locorum, cum in uno

loco

loco sufficiat, quod in alio non erit sufficiens. *Sacr. Congr. Concil.* apud Barbosam *in summa loc. cit. numer.* 2.

36 Patrimonium, seu pensio posthac sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus potest, donec Ordinati Beneficium Ecclesiasticum sufficiens suo statui sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint. Vide verb. *Ordo art.* 2. n. 93.

37 Unde patrimonii titulus non extinguitur, etiamsi Ordinatus acquirat alia bona, donec ab Episcopo loco patrimonii subrogentur. Vide d. verb. *Ordo art.* 2, *num.* 93.

38 Neque Ordinatus potest absque expressa licentia Episcopi donare patrimonium libere constitutum, reservato sibi usufructu ad vitam. Vide dict. verb. *Ordo art.* 2. *num.* 94.

39 Neque potest absque licentia Episcopi illud in Emphyteusim concedere, reservato desuper annuo Canone fructibus correspondente. Vide dict. verb. *Ordo artic.* 2. *num.* 95.

40 Neque patrimonium potest sine licentia Episcopi alienari, etiamsi Ordinatus consequatur Beneficium. Vide d. verb. *Ordo art.* 2. *n.* 96.

41 Prohibitio Concil. Tridentin. alienandi patrimonium extenditur ad Fidejussionem Ordinati. Et quomodo in tali casu provideatur Creditori, vide dict. verb. *Ordo numer.* 97.

42 Venditio, Hypothecatio, extinctio patrimonii, vel pensionis subsequens promotionem est invalida, quia dictio illa Concilii: *Nullatenus possit*, importat nullitatem actus ipso jure. Barbosa *in Concil. Trid. cit. sess.* 21. *cap.* 2. *num.* 60. *& seq.* cum pluribus ibi citatis, & alii communiter.

43 Patrimonii Sacri permutatio sine Episcopi consensu nulla est. *S. C. C. in Fanen. patrimonii sacri* 2. *Aug.* 1717. *ad primum dubium*.

44 Ad uberiorem notitiam juvat hic afferre Epistolam Encyclicam Sacræ Congregationis Concilii super patrimonio Ordinandorum, quæ est, ut sequitur.

„ Etsi Sacra Congregatio Concilii Tridentini *cap.* 2. *sess.* „ 21. *de reform.* diserte caveat, ne quis Clericus Sæcula„ ris, quamvis alias sit idoneus moribus, & scientia, & „ ætate, ut ad Sacros Ordines promoveatur, nisi prius le„ gitime constet, eum *Beneficium Ecclesiasticum*, quod si„ bi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere; Pa„ trimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari non „ possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumen„ dos pro necessitate Ecclesiarum; Temporis tamen cur„ su animadversum est nonnullos Episcopos ab hac ordi„ nandi norma, absque ullo discrimine deflexisse, passim „ quoscumque ad patrimonii titulum ad Sacrum Ministe„ rium admittendo. Quantum ex hoc jacturæ in Eccle„ siastica disciplina acceptum fuerit, manifestum est. „ Quare Sanctissimus Dominus Noster per suo insigni ze„ lo malis hujusmodi provide obviaturus prædictæ dispo„ sitionis exactissimam observantiam in Urbe in primis „ instauravit, deinde per hasce circulares litteras Ordi„ nariis omnibus Tridentini Decretum in memoriam re„ duci mandavit, quatenus omnes illud sancte custodiant, „ sciantque non aliter, eunt ordinandum ad titulum pa„ trimonii, & pensionis, nisi cum Ecclesiæ *necessitas*, „ vel *commoditas* ita exigat, qua in re prudens Or„ dinarii, timorato ruinque judicium versari debebit. „ Dominatio igitur tua Sanctitatis suæ exemplo, & „ mandato sese conformare non omittat, dum ei om„ nia prospera precamur a Domino.

Romæ 3. Maji 1679.

Uti Frater.

F. Card. Columna Præfectus.

S. Archiepisc. Brancatius *Episcopus Viterb. Secr.*

45 Bona assignata in patrimonium Clericorum pro Ordinibus suscipiendis non sunt subjecta, nisi oneribus certis realibus & invariabilibus, quando tempore assignationis erant subjecta similibus oneribus. *Sac. Congreg. Immunit. in una Montis Regalis* 11. *Augusti* 1638. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 69.

46 Patrimonia, ad quorum titulum Clerici sunt ordinati, sunt immunia impositionibus, & Gabellis. *Eadem Sacr. Congregat. Immun. in Alban.* 14. *Septemb.* 1626, *lib.* 1. *Decretal. Paul. pag.* 15. *&* in *Faventina* 24. *Martii* 1627. *ibi pag.* 42.

47 Limita tamen quoad usque Clerici non obtineant Beneficium legitime subrogatum loco patrimonii. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Fundana* 25. *Sept.* 1627. *eodem l. pag* 66. 13. *Novembr.* 1629. *lib.* 7. *Decret. paul. pag.* 62. *in Aquilana* 27. *Apr.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paulucc. pag.* 58. *in Lycien.* 26. *Aug.* 1636. *ibi pag.* 12. *in Nucerina* 28. *Januarii* 1674. *lib.* 1. *Decretal. Altov. pag.* 891. *in Firmana* 14. *Maji* 1675. *d. lib. pag.* 1097.

48 Licet patrimonia Clericis sint assignata pro assumendis Sacris Ordinibus, non est permittendum gaudere exemptione patrimonii Ecclesiastici, nisi post assumptionem Sacr. Ordinum; gaudere tamen debent exemptione bonorum Clericorum, si vere cum effectu fuerint in Clericum translata. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Aquilana* 5. *Martii* 1641. *lib. lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 138.

49 Bona integre assignata Clerico in patrimonium non gaudent Immunitate patrimonii Sacri ab oneribus Laicis nisi a die suscepti Ordinis Sacri. *Eadem S. C. Immun. in Aquilana* 4. *Aug.* 1627. *lib* 1. *Decret. Paul. pag.* 58. *in Aprutina* 2. *Julii* 1630. *libr.* 2 *Decr. Paul. pag.* 47. *in Nazarena* 2. *Aprilis* 1669. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 336. *in Neritonen.* 12. *Julii* 1689. *lib. Decret. Martelli pag.* 493. *in Pedemontana* 22. *Nov.* 1692, *libr.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 4. *in Aquilana* 11. *Apr.* 1693. *d. l. pag.* 36.

50 Restituenda sunt quæcumque fuerunt a Clerico indebite exacta per Ministros Laicos super bonis, ad quorum titulum fuit ordinatus. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Capataquen.* 30. *Mart.* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 114.

51 Amplia I. Etiamsi ille promotus fuisset ad Ordines Sacros, incepto jam semestri, in cujus fine collectæ solvendæ erant. *Eadem S. C. Immun. in Æsina* 5. *Octobris* 1688. *lib. Decret. Martelli pag.* 357. excipe tamen onera privilegiata, *ibidem*.

52 Amplia II. Etiam quo ad Collectas Camerales. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Camerinen.* 7. *Octobris* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 93. *in Forosempronien.* 13. *Augusti* 1647. *libr.* 4. *Decret. Paulucc. pag.* 23. *in Montis alti* 14. *Octobris* 1630. *libr.* 2. *Decret. Paulucc. pag.* 62.

53 Amplia III. Quod bona patrimonii Clericalis sint exempta ab onere subsidii triennalis. *Ead. Sacr. Congreg. Immun. in Anagnina* 13. *Aug.* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 166.

54 Amplia IV. Quamvis in assignatione patrimonii apposita fuisset clausula: Donec, & quousque obtinuerit Beneficium Ecclesiasticum, vel de aliis fructibus provisus fuerit quibus se alere possit. *Ead. Sac. C. Immun. in una Civitatis Castelli* 2. *Martii* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vallemani pag.* 275.

55 Amplia V. Quod bona subrogata loco bonorum ad quorum titulum quis fuit ordinatus, si subrogatio legitime facta fuerit, gaudent exemptione. *Eadem S. C. Immun. in una S. Severini* 26. *Aug.* 1636. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 12. *& in una S. Angeli in Vado* 12. *Julii* 1686. *lib. Decr. Mart. pag.* 495.

56 Amplia IV. Quod etiam bona acquisita a Clerico, & subrogata in patrimonium sunt exempta.

57 Amplia VII. Quod bona assignata pro patrimonio Clerici delenda sint de Catastro Laicorum, & describenda inter bona Ecclesiasticorum. *Ead. Sacr. Congreg. Immunit. in Squillacen.* 21. *Jan.* 1676. *libr.* 1. *Decr. Alt. pag.* 1202.

58 Amplia VIII. Nec possunt confiscari, & ideo restituenda sunt. *Eadem S. C. Immun. in Mutinen.* 15. *Junii* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag* 64. *&* 15. *Junii* 1640. *dict. lib. pag.* 127.

Amplia IX. Quod bona assignata in patrimonium ad Sacros Ordines suscipiendos gaudent exemptione a Collectis
impositis per Æs, & libram pro eo tempore, quo Ordi- 59
natus non habuit sufficiens Beneficium. *Ead. S. C. Immun. in una Civitatis Plebis* 10. *Nov.* 1674. *lib* 1. *Decret. Altov. pag.* 1022.

60 Amplia X. Quod etiam bona assignata pro supplemento patrimonii juxta taxam factam in Synodo gaudent exemptione. *Ead. Sacra Congreg. Immunit. in Recinaten.* 18. *Decembr.* 1668. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 300.

61 Amplia XI. Quod bona assignata in patrimonium Clerici sint Immunia a Bonatenentia; illa vero transeunt cum suis hypothecis, pro quarum liberatione Clericus agere potest contra assignantem. *Ead. Sacra Congreg. Immunit. in Sulmonen.* 19. *Nov.* 1630. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 66.

62 Sacerdos, cui fuit evicta possessio, super qua erat constitutum patrimonium, si subrogavit aliam possessionem legitime cum auctoritate Episcopi, gaudet pro subrogata exemptione a Collectis. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Æsina* 21. *Jan.* 1676. *lib.* 1. *Decr. Altov. pag.* 1158.

63 Injungitur Episcopis Status Sabaudiæ, ut circa assignationes pro patrimoniis Clericorum obvient fraudibus, observando Sacros Canones, Concilia, & Constitutiones Apostolic. in illorum Constitutione. *Ead. Sacra Congreg. Immun. in Taurinen.* 15. *Martii* 1650. *lib.* 44. *Decr. Paul. pag.* 101.

Injungitur Episcopus status Pedemontis, ut sedulo curent,

rent, ne fiant fraudes circa patrimonia assignanda Clericis in præjudicium Communitatum, & ne eadem patrimonia excedant quantitatem sufficientem pro quolibet Ordinandorum Episcop arbitrio juxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini. *Ead. Sacra Congreg. Immunit. in Pedemontana* 28. *Febr.* 1658. *libr. Decr. Rocci pag.* 70.

65 Verum quando Pater habens plures filios assignat duobus omnia sua bona in patrimonium, Episcopus provideat, ne subrepant fraudes, & informet. *Ead. Sacra Congreg. Immun. in Squillac.* 9. *Junii* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 592.

66 Patrimonii loco ad suscipiendos Ordines sacros a Græcis assignari nequit dos uxoris. Bened. XIV. tom. 1. Const. 57. incip. *Etsi pastoralis* §. 7.

67 * Constitui non debet patrimonium in industria Clerici, ut si sit Musicus, Ludimagister &c. ut respondit Sac. Cong. *in una Segunt. mense Oct.* 1589. Sicuti nec constitui potest in bonis mobilibus, & semoventibus, ut respondit Sacr. Congr. Conc. 29. *Novemb.* 1670. *Instit. Eccl.* 16. §. 7.

68 Patrimonium admissurum se profitetur Benedictus XIV. dum erat tantum Archiepiscopus Bononien. in Cappellania amovibili, dummodo Patronus obligasset fidem suam nunquam ab ordinato removendi illam Cappellaniam, quousdusque ille vixisset, vel quoadusque ordinandus non obtinuisset aliud sive Beneficium sive patrimonium, & idem Patronus, vel alius se pariter obstrinxisset ad alimenta ordinato præstanda, si forte impediretur a celebratione Missæ. *Ibidem* §. 11.

69 Item admisit in censibus perpetuis, dummodo debitores census, si voluissent illum restituere obligassent sese ad deponendam pecuniam in loco tuto, ad hoc ut in novis censibus, vel stabilibus impenderetur. *Ibidem* §. 12. Tunc autem curæ erit ordinato sub pœna suspensionis de investienda pecunia.

70 Si quis voluerit assignare de suo patrimonium sufficiens ordinando, dummodo hæc liberalitas sit vera, & inalienabilis absque licentia Ordinarii, id ubique admitti poterit ex variis responsis Sacræ Congregationis. *Ibidem* §. 13. Curandum est tamen, ut bona illa adeo libera sint ab aliis oneribus, ut remaneant ex iis sufficientia alimenta ordinato. *Ibidem* §. 14. Dummodo etiam absit omnis pactio tacita, vel expressa extra instrumentum, ut possessio bonorum remaneat apud assignantem. Non valet assignatio patrimonii facta a patre respectu filii, cui in præjudicium legitimæ reliquorum filiorum omnia sua tribuit. Sicut nec admittitur, si pater transferat omnia sua in filium cum onere, ut se alat, nisi id expressum candide fuerit in instrumento patrimonii. *ibid.*

71 Si quis fictum patrimonium suum sciat, & nihilo secius ordinationem recipiat manet suspensus, ut ex Can. *Neminem*, & Can. *Cunctorum*, *dist.* 70. & ex decreto Sacræ Congregationis Anno 1610. Si vero id nesciat, sciat autem Ordinarius, & tamen ordinet, Ordinarius quidem suspensionem non incurrit, tenetur tamen de suo ordinatum alere ex vi eorumdem Canonum, & sensu Sac. Congr. Concilii. *Ibid.* §. 16.

72 Patrimonii alienatio absque Ordinarii licentia ipso jure nulla est, ut ex decretis Sacræ Congregationis, *ibidem* §. 28. Nec commutari potest in alia bona, vel in aliud pariter beneficium sine facultate Ordinarii, ut ex similibus decretis. *Ibidem* §. 29. Nec tandem obligari possunt bona patrimonii, adeo ut si forte accidat, ut debitum solvendum sit, nulla fieri executio poterit, nisi supra eorum bonorum partem, quæ alimentis ordinati superfluit. Fas est tamen creditori recipere in solutum, seu vendere jus, quod post mortem transiret ad hæredes. Ita ex decretis Sacræ Congr. *ibid.* §. 30.

73 Denique ordinati ad titulum Beneficii, resignare illud nequeunt, nisi facta mentione tituli, qui Beneficio resignando adjacet, & concludentibus probationibus demonstretur aliam suppetere resignanti viam, qua commode sibi de victu provideat. Ita ex decretis S. Congr.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 AD titulum patrimonii non posse ordinari, nisi eos, qui vel necessarii, vel utiles sunt Ecclesiæ, com-
2 muniter traditur. At non in eo omnes conveniunt, quinam dicendi sunt vel utiles vel necessarii Ecclesiæ.

3 „ Stimo utili alla Chiesa (*recte inquit Auctor Notarum in novissima Concordata inita S. Sedem inter & Serenissimum Regem Neapolis cap.* 4. *art.* 2. *numer.* 2.) „ quelli, i quali si promovono allo „ stato ecclesiastico chiamati dal Sig. non già per „ ambizione o per altro rispetto o vantaggio umano, e che fanno sperare che col di loro buono „ esempio e dottrina possano edificare i Popoli, e „ servire i Parrochi, assistere ai Vescovi, ed adempire alle parti che sono proprie del loro istituto. „ Necessarj poi si considerano a riguardo del bisogno delle Chiese e del commodo de' Popoli, accadendo che in un luogo benchè numeroso di Popolo per mancanza di Benefiej, Cappellanie, servizj di Chiese e simili necessiti minor numero di „ ecclesiastici, e che all' incontro maggior numero „ si richiegga quantunque meno numeroso di Popoli, e ciò per soddisfare al servizio delle Chiese „ Collegiali, Cattedrali, ed altre Chiese, che hanno bisogno del cotidiano servizio del Coro, o per „ adempire all' obbligo delle Messe e simili fondazioni; e concorrendovi l' utilità delle Chiese i „ Vescovi devono essere più facili, perchè mai fu „ superfluo, e molto meno odioso il numero di buoni e santi Ecclesiastici, ma più tosto da' nostri „ Popoli sempre desiderato.

Recteque idem Auctor ubi supra *numer.* 4. monet, 4
quod: *basta che per detto effetto vi concorra l' una o l' altra, cioè la commodità o sia l' utilità, o la necessità della Chiesa*: idque quia disjunctive loquitur Concilium Tridentinum *sess.* 11. *capit.* 2. *de Reform.*

PATRINUS.

Vide verb. *Baptismus art.* 7. *a numer.* 4. *ad* 34.

PATRONI BENEFICIORUM.

PAtronus Ecclesiasticus tenetur præsentare ad Be- 1
neficium Curatum illum, quem digniorem putat *session.* 24. *capit.* 18. etiamsi de prælectione dignioris non inter approbatos ab examinatoribus, ex vi Tridentini fuerit ei facta interpellatio. Benedictus XIV. tom. 2. Bull. Constitut. 4. incipit. *Redditæ Nobis*.

Patroni Ecclesiastici judicium in electione dignioris 2
sequi tenetur Episcopus, si nemo adversus Patroni judicium reclamet. Secus vero si inter approbatos ab examinatoribus sit qui reclamet a prælectione Patroni. Idem *ibidem*. Vide infra verb. *Præsentatio*.

* Patronus laicus præsentare tenetur digniorem ad 3
Beneficium curatum, ut ex S. Thoma 2. 2. *qu.* 65. *art.* 2. *ad* 3. aliisque Theologis firmatur *Instit. Eccles.* 7. §. 5. 8.

Patronus si promiserit conferre alicui Beneficium 4
ex motivo aliquo temporali, nempe quia sibi conjunctus sanguine &c. non obligatur servare quod spopondit, cum præsertim cum nondum Beneficium vacat. Ita ex S. Thoma, *Institut. Eccles.* 23. §. 28. *

Patroni præsentare possunt Canonicos Regulares La- 5
teranenses, & SS. Salvatoris ad Beneficia Sæcularia Curata, & residentialia, cum præservatione Beneplaciti Apostolici, aliisque conditionibus latius expressis a Benedicto XIV. tom. 1. Constit. 135. incip. *Quod inscrutabili*, §. 17. & 18. Vide infra verb. *Præsentatio*.

Ex stylo Datariæ, si lis inter Patronos intra tem- 6
pus præfixum finiri nequeat, provisio Beneficii reservata est Papæ ex allegatis per Riganti tom. 3. *pag.* 279. *numero* 191. *in Regulam* 42. Cancellariæ.

* Si Patronus Beneficii Rectorem interficiat, ipse, & omnes ad patronatum jus habentes illud amittunt, ex cap. *In quibusdam*, *de pœnis*. De *Synodo Diœc. lib.* 13. 7
cap. 24. §. 21. *

Alia ad rem. Vide verb. *Beneficia art.* 3. *a nu-* 8
mer. 69. *&* *art.* 5. *a n.* 31. & verb. *Juspatronatus* per tot. & signanter *art.* 4.

PATRONI SANCTI.

SUMMARIUM.

1 *Electio Sanctorum in Patronos facienda est juxta Decretum a Sacra Congregatione Rituum de mandato Urbani VIII. die 23. Martii 1630.*

2 *Hoc Decretum est in viridi observantia, Recurrentibus enim ad Sacram Congregationem Rit. pro approbatione electionis in Patronum alicujus Sancti solet rescribi, quod doceant de servato Decreto Urbani VIII.*

3 *Et si in electione requisita dicti Decreti observaverint, & locus non sit celebris notæ, solet concedi approbatio cum clausura :* Dummodo alium principalem Patronum, seu Protectorem non habeant.

4 *Electio Patroni non confirmatur a Sac. Congregatione Rituum ex solo motivo Devotionis, sed ex aliis causis hic recensitim.*

5 *In electione Sancti in Patronum non debent fieri promissiones, & Vota servandi Diem Festum ejusdem de præcepto, & jejunandi in ejus Vigilia.*

6 *Excipitur tamen Festum unius ex principalioribus Patronis in quocumque Regno, sive provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit; Nam tale Festum est de præcepto observandum.*

7 *Excipiuntur etiam electiones Sanctorum Patronorum factæ ante emanationem supra allati Decreti Urbani VIII. Tale enim Decretum, licet irritet electiones postea factas, & faciendas, non irritat tamen electiones jam antea celebratas.*

8 *Regulares tenentur celebrare Festum, & Officium de Patrono principali loci Conventus, ac de Patrono, seu Protectore principali Civitatis; Regni, aut Provinciæ sub ritu duplici primæ Classis, & sine Octava.*

9 *Ad Officia vero de Patronis minus principalibus, ac de Sanctis Diœcesum, non tenentur, nisi sint descripta in Kalendario, & tunc non sub alio ritu quam ibi assignato.*

10 *Ad hoc autem ut Regulares teneantur ad Officia Patronorum principalium, & Clerici sæculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent esse electi in Patronos juxta conditiones requisitas in dicto Decreto Urbani VIII.*

11 *Regulares exempti, & utentes Breviario Romano an possint recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de Festis Diœcesum solitis recitari a Clero sæculari?*

21 *Regulares sub ritu primæ Classis, sed sine Octava, tenentur recitare Officium Sanctorum, qui Provinciæ ipsorum Regularium præsunt tamquam eorum Patroni, seu Titulares.*

13 *Officium Patroni principalis loci tenentur omnes recitare sub ritu duplici primæ Classis; Clerici quidem sæculares cum octava, Regulares autem sine octava.*

14 *Si in locis Diœcesis nullus reperiatur electus patronus, tenetur Diœcesis non solum ad Festum de Patrono Civitatis, sed etiam ad octavam.*

15 *In Patronorum, sive protectorum præcedentia servandus est Ordo Hierarchiæ Ecclesiæ, & inter ordinem Hierarchicum, anterioritas in electione.*

16 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 18.

1 Electio Sanctorum in Patronos debet fieri juxta Decretum a Sacra Congregatione Rituum editum de mandato Urbani VIII. quod, ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic ad litteram datur.

DECRETUM.

Super electione Sanctorum in Patronos a Sacra Rituum Congr. de ordine Sanctiss. Domini Nostri

URBANI PAPÆ VIII.

Emanatum die 23. Martii 1630.

„ Sacra Rituum Congregatio, annuente SS. D. N. „ in electione Patronorum mandavit infrascripta in „ posterum servari debere, declarans, quod aliter facta „ electio nulla sit ipso jure.

„ Primo, quod eligi possint in Patronos ii solum, qui „ ab Ecclesia universali titulo Sanctorum coluntur, non „ autem Beatorum duntaxat.

„ Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fie- „ ri debeat per secreta suffragia a populo median- „ te consilio generali illius Civitatis, vel Loci, „ non autem ab Officialibus solum, & quod acce- „ dere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius „ Loci.

„ Idemque servari debeat in Patrono Regni, qui pa- „ riter eligi debeat per secreta suffragia a populo singu- „ larum Civitatum Provinciæ.

„ Et quod Repræsentantibus Regnum, Civitatem, „ vel Provinciam nulla competat facultas eligendi Pa- „ tronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & „ ulterius interveniat consensus Episcopi, & Cleri dicta- „ rum Civitatum.

„ Et tertio, quod caussæ electionis novorum Patro- „ norum debeant in Sacra Congregatione deduci, & ab „ ea examinari, ac demum caussa cognita, ab eadem „ Congregatione approbari, & confirmari.

„ Et ne præmissorum ignorantia ullo unquam tempo- „ re possit allegari; Eadem Sacra Rituum Congregatio supradictum Decretum imprimi, & publicari mandavit.

Hoc decretum est in viridi observantia, nam recurrentibus Universitatibus ad Sacram Congregationem Rituum pro approbatione electionis in Patronum alicujus Sancti, si preces dictis requisitis sunt destitutæ; rescribi solet: *Doceant de servato Decreto Urbani VIII.* prout non semel se vidisse testatur Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 10. *num.* 11. vel *Pro concessione servata forma Decreti Urbani VIII.* 2

Aliis vero, qui in electione requisita Decreti observarunt, si locus non sit celebris notæ, solet concedi approbatio cum clausula; *Dummodo alium principalem Patronum, seu Protectorem non habeant*, ut in una *Mazzarien.* 30. *Martii* 1697. *pro Universitate Castri Veterani*, & in alia *Lysien.* 12. *Julii* 1699. *pro Universitate Terræ Monteroni*. 3

Hinc edoceri debet Clerus, & populus, quod electio Sancti in Patronum non debet fieri ex solo motivo devotionis, sed vel quia loci primus Episcopus fuit, vel quia ibi corpus humatum reperitur, quia oriundus, & Civis fuit, vel quia in necessitatibus mirabiliter populum protexit & adjuvit, vel tandem ob alias similes, & congruentes caussas, quæ in Concilio Universitatis exprimi debent, prout expresse ex Gavanto notat Monacell. *loc. cit. numer.* 12. asserens insuper Decretum *Sacræ Congregat. Rituum in Alessan.* 6. *Septemb.* 1698. 4

Item edoceri expedit Clerus, & populus, quod in hujusmodi Patronorum electione fieri non debent promissiones, & vota, quæ frequenter fieri solent ab Universitatibus servandi diem Festum Patroni electi tamquam de præcepto, ac jejunandi in ejus Vigilia: Nam has promissiones, & vota Sacra Congregatio Rit. non admittit, nec approbat, sed rejicit, & tantum ex devotione servari posse concedit, ut respondit *in Theatina* 15. *Martii* 1698. pro Clero, & populo nonnullorum Oppidorum, ut refert Monacell. *loc. cit. num.* 12. & dist. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 15. ubi dicit, se pluries vidisse supplices Libellos hac in re Sacræ Congregationi Rituum porrectos pro confirmatione hujusmodi promissionum, & votorum fuisse rejectos, & præcise *in Urbevetana* 6. *Octobris* 1696. *in Messanen. loci Milazzi* 25. *Januarii*, & *in Alessanen. Terræ Cersani* 6. *Septembris* 1698. Hactenus Monacell. 5

Excipitur tamen Festum unius ex principalioribus Patronis in quocumque Regno, sive Provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque Civitate, Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit. Nam tale Festum est de præcepto observandum, ut expresse statuit Urbanus VIII. Const. incip. *Universa* §. 2. 6

Excipiuntur etiam electiones Sanctorum Patronorum factæ 7

ctæ ante emanationem supra allati Decreti Urbani VIII. quia tale Decretum licet irritet electiones jam antea celebratas, ut respondit *S. Rit. Congr. in Trojanensi Patronatus 15. Junii 1633. & in Pampilonensi Patronatus Sancti Francisci Xaverii*, in qua fuit approbata electio facta in Comitiis Regni Navarræ; quæ resolutio tamquam juridica fuit per Rotam, proponente Reverendissimo Decano, approbata, considerato solum quod ad evitandum præjudicium electionis antiquissimæ S. Firmini debet uterque tamquam Patronus coli, quod certo præsupponit validitatem electionis. *Et Neapolitana Patronatus ejusdem Sancti Francisci sub die 15. Septembris 1636.* Et in terminis electionis Patroni, qui ab Ecclesia universali titulo Sancti nondum celebratur, post dictum Decretum fuit observatum in admissione Beati pro tunc, & nunc Sancti Jacobi de Marchia, cujus electio *anno* 1620. atque adeo ante Decretum editum, celebrata fuit, & deinde *anno* 1647. admissa, & solemni repositione statuæ in Thesaurum Neapolitanum comprobata.

8 Regulares tenentur celebrare Festum, & Officium de Patrono Principali loci Conventus, ac de Patrono, seu Protectore principali Civitatis, Regni, aut Provinciæ sub ritu duplici primæ Classis, & sine Octava. *S. Congr. R.* 3. *Junii* 1682. *&* 20. *Martii* 1683. ut patet in *Rubricis particularibus nostri Breviarii Franciscani num.* 78. *&* 80.
Ad Officia vero de Patronis minus principalibus, ac de
9 Sanctis Diœcesum non tenentur, nisi sint descripta in Kalendario, & tunc non sub alio ritu, quam ibi assignato. *Cit. Rubr. particul. d. n.* 78. ex decreto Sacræ Congregationis Rit. ibi adducto.

10 Ad hoc autem, ut Regulares teneantur ad Officia Patronorum principalium, & Clerici Sæculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent esse electi in Patronos juxta conditiones præscriptas in d. Decreto Urbani VIII. adducto *supra n.* 1.

11 Regulares exempti utentes Breviario Romano an possint recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de Sanctis Diœcesum, seu solitis recitari in Diœcesibus, in quibus existunt, vide verb. *Officium divinum art.* 3. *n.* 86.

12 Regulares sub ritu primæ Classis, sed sine Octava, tenentur recitare Officium Sanctorum, qui provinciis ipsorum Regularium præsunt, tanquam eorum Patroni, seu Titulares. *Rubr. particular. nostri Breviarii Franciscani n.* 77.

13 Officium Patroni principalis loci tenentur omnes recitare sub duplici primæ Classis; Clerici quidem Sæculares cum Octava; Regulares autem sine Octava. *Sacr. Cong. Rit.* 27. *Maji* 1628. & pluries in aliis Decretis.

14 Si in locis Diœcesis nullus reperiatur electus Patronus, tenetur Diœcesis non solum ad Festum de Patrono Civitatis, sed etiam ad Octavam. *Sacra Rit. Cong.* 28. *Sept.* 1658.

15 In Patronorum, sive Protectorum præcedentia servandus est ordo Hierarchiæ Ecclesiæ, & inter ordinem Hierarchicum anterioritas in electione. *Sac. Rit. Congr.* 12. *Martii* 1690.

16 Patronus Civitatis, Nationis, & hujusmodi non constituitur *Sanctus* aliquis, nisi ab Ecclesia universa titulo
Sancti colatur. Benedict. XIV. tom. 2. Constitut. 29.
17 incip. *Jampridem* §. 22. Patroni principales plures Sancti
ad sedandas populorum controversias interdum a Sede
18 Apostolica conceduntur. Idem *ibid.* Patroni principales Urbis Romæ denominandi sunt SS. Apostoli Petrus & Paulus. Idem *in Appendic. num.* 4. *pag.* 29.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 " SAcrum Tribunal *Rotæ* in Tarentina celebrationis Festivitatis super processione 26. Junii 1744. §. 6. cor.
" Reverendiss. P. D. Camillise Decano *in medio reliquit:*
" an approbatio (*sunt ejus verba*) seu confirmatio Apostolica in electione S. Patroni necessaria duntaxat sit
" ad certos principaliores effectus, ex. gr. vel ad effectum
" concedendi Officium, & Missam propriam, vel ad effectum recitandi Officium sub ritu duplici secundæ
" classis, vel denique ad effectum determinandi Festum
" de præcepto, quod alias non esset; non autem requiratur ad alios & quoscumque effectus licet minus principales, qualis reputatur ille celebrandi cum exteriori
" pompa, & solemnitate diem a S. Sede in honorem
" ejusdem Sancti consecratam, quum catholicæ gentis pietatem, ac devotionem favore quoquo modo deceat favere, ac nutrire.

Illud tamen ex mente ejusdem supremi Auditorii in *d.*
2 *Tarentina celebrationis Festivitatis super Processione* §. 6. 6. certum est, quod si actus electionis Sancti in Patronum præcesserit Decretum Urbani VIII. quo necessitas hæc approbationis Sac. Congregationis Rituum imposita est, ea non requiratur, tametsi actus ille post Decretum 3
hoc fuerit innovatus, & confirmatus. Præsumitur itidem hæc approbatio S. Congregationis Rituum ex centenaria observantia, ut firmavit idem Tribunal *in d. Tarentina celebrationis Festivitatis super Processione* §. 7.

PATRONUS ECCLESIASTICUS.

Additio ex Auctore.

PAtronus Ecclesiasticus tenetur præsentare ad Ecclesiam 1
Parochialem digniorem inter approbatos ab Examinatoribus; Bened. XIV. tom. 2. Constitut. 4. incip. *Redditæ Nobis*. Etiamsi de præelectione dignioris non fuerit 2
ei facta interpellatio; Idem *ibid.* Episcopus tenetur sequi 3
judicium Patroni Ecclesiastici in electione dignioris, si nemo adversus Patroni judicium reclamet; Secus vero,
si inter approbatos ab Examinatoribus sit, qui reclamet 4
a præelectione Patroni; Idem *ibidem*.

Patroni præsentare possunt Canonicos Regulares Late- 5
ranenses, & Sanctissimi Salvatoris ad Beneficia sæcularia Curata, & residentialia, cum præservatione Beneplaciti Apostolici, aliisque conditionibus latius expressis a Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 135. incip. *Quod inscrutabili* §. 17. *&* 18.

PAUPERTAS.

Vid. verb. *Votum art.* 2. *a num.* 43. *ad* 116.

PAX.

SUMMARIUM.

1 *Pax est vinculum Charitatis, & spiritualis virtus.*
2 *Pacem cum alio facere nullus est compellendus, sed sufficit pro foro conscientiæ intus injuriam remittere.*
3 *Pacis osculum viris Ecclesiasticis in Choro sedentibus, non cum instrumento, sed osculo oris dandum est.*
4 *Pacis osculum nulli etiam Præsidenti, vel Regio Consiliario dandum est ante Episcopum.*
5 *Pax, & Thus debet dari Domino loci juxta formam libri Cæremonialis.*
6 *Pax non debet dari Domino loci, & aliis Laicis, nisi post datam pacem omnibus de Choro, & tunc debetur non a Beneficiato, sed ab aliquo Ministro Cotta induto, non cum osculo, sed cum instrumento.*
7 *Pax mulieribus non datur. Et aliquando an danda sit, remittitur arbitrio Episcopi.*

PAX est vinculum Charitatis, & spiritualis virtus, qua 1
salvamur, & in bono pacis consistit Universorum salus; Leo X. Const. 20. incip. *Pastor*.

Pacem cum alio facere nullus est compellendus, sufficit 2
enim pro foro conscientiæ intus injuriam remittere (a); *Sac. Cong. Episcop. & Regular. in Cajetana* 15. *Novembris* 1588. apud Sellium *in selectis Canon. cap.* 17. *n.* 24. & Barbosam *in summa Apostolicar. Decision. verb. Pax n.* 2.

Pacis osculum viris Ecclesiasticis in Choro sedentibus, 3
non cum instrumento, sed cum osculo oris dandum est; *Sac. Cong. Rit. in Messanen.* 8. *Julii* 1620. apud Sellium *loc. cit. n.* 25. & Barbosam *loc. cit. n.* 3.

Pacis osculum nulli, etiam Præsidenti, vel Regio Con- 4
siliario dandum est ante Episcopum: *S. C. Rit. Granaten.* 9. *Maji* 1606. apud Sellium *loc. cit. n.* 26. & Barbosam *loc. cit. n.* 4.

Pax, & Thus debet dari Domino loci juxta formam 5
libri Cæremonialis; *Sacr. Congr. Rit. in Strongolen.* 4. *Martii* 1606. apud Sellium *loc. cit. num.* 29. & Barbosa *loc. cit. n.* 6.

Pax non debet dari Domino loci, & aliis Laicis, nisi 6
post datam omnibus de Choro, & tunc debebitur non a Beneficiato, sed ab aliquo Ministro Cotta induto, non cum osculo, sed cum instrumento; *S. C. Rit. in Pacen.* 21. *Martii* 1609. *& in Calagurit.* 5. *Julii* 1614. apud Sell. *loc. cit. n.* 30. & Barb. *loc. cit. n.* 7.

Pax mulieribus non datur *Sac. Congr. in Lucerin.* 3. 7
Junii 1617. & aliquando an danda sit, remittitur arbitrio Episcopi: *Eadem Sacra Congr. Rit. in Pacen.*

(a) Nota. Signis tamen externis animum debet suum ostendere.

28. *Januarii* 1812. apud Sellium *loc. cit. n.* 11. & Barb. *loc. cit.*

PECCATUM.

SUMMARIUM.

1 *Peccatum generalissime sumptum potest esse vel naturæ, vel artis, vel moris.*
2 *Peccatum sic generalissime sumptum definitur, quod sit* transgressio Legis.
3 *In hoc sensu etiam natura dicitur peccare in suis effectibus, quando producit monstra, aliaque naturaliter defectuosa, & imperfecta, & appellatur* peccatum naturæ.
4 *Item in hoc sensu etiam artifex dicitur peccare quando errat in operibus suis illa non faciendo juxta regulas artis, & vocatur* peccatum artis.
5 *In proposito autem non est sermo de peccato naturæ, vel artis, sed solum de peccato moris, quod proprie dicitur culpa, in quantum est transgressio Legis per carentiam rectitudinis debitæ inesse actibus moralibus.*
6 *Peccatum moris interdum sumitur pro caussa vel effectu peccati. Interdum sumitur pro materia, circa quam versatur peccatum. Interdum sumitur pro Hostia in expiationem peccati; Hic autem nos agimus de peccato moris, sive morali stricte, & rigorose sumpto.*
7 *Peccatum moris, sive morale stricte, & rigorose sumptum varie definitur a Patribus, & Doctoribus, sed in re omnes conveniunt, & adducuntur præcipuæ Definitiones.*
8 *Explicatur per singulas particulas illa tradita a Divo Augustino, cum qua omnes aliæ in re conveniunt*
9 *Peccatum, ut sic, varie dividitur. Primo enim dividitur in peccatum Originale, & peccatum personale, & quid sit utrumque? ac breviter de justitia originali, vulneribusque peccati originalis.*
10 *Secundo peccatum personale subdividitur in actuale, & habituale; & quid sit utrumque?*
11 *Tertio peccatum personale actuale dividitur in peccatum Commissionis, & Omissionis; & quid sit utrumque?*
12 *Quarto peccatum personale dividitur in peccatum carnale, & spirituale, & quid sit utrumque?*
13 *Quinto peccatum personale dividitur in mortale, & veniale; quid sit utrumque? & datur salutare monitum circa veniale.*
14 *sexto aliqui dividunt peccatum personale etiam in philosophicum, & Theologicum; & quid sit utrumque?*
15 *At revera non datur peccatum philosophicum re ipsa, & in praxi a Theologico separatum.*
16 *Et affertur ratio.*
17 *Ad contrahendum quodcumque peccatum actuale, sive mortale, sive veniale, tres requiruntur conditiones, quæ assignantur.*
18 *Item tria requiruntur potissimum ad peccatum mortale, quorum si unum desit, jam non erit peccatum mortale, sed ad summum veniale; & assignantur, ac ubertim elucidantur*, ad n. 23.
24 *Peccatum mortale potest esse triplex. Primo mortale* ex genere suo. *Secundo mortale* ex præcepto. *Tertio mortale* ex accidente, vel circumstantia; *& quod sit unumquodque?*
25 *Peccatum veniale etiam triplex esse potest. Primo veniale* ex genere suo. *Secundo veniale* ex imperfectione actus. *Tertio veniale* ex parvitate materiæ; *& quid sit unumquodque?*
26 *Peccatum mortale ex genere suo fit veniale per accidens in individuo potissimum quatuor modis, qui assignantur.*
27 *Peccatum veniale ex genere suo potest per accidens fieri mortale potissimum sex modis, qui assignantur.*
28 *Peccatum formaliter acceptum non consistit in positivo, sed in privativo.*
29 *Sic tenent aperte plurimi Sancti Patres, qui adducuntur.*
30 *Et affertur ratio.*
31 *Distinctio specifica moralis peccatorum omissionis desumitur ex actibus debitis, quorum sint omissiones.*
22 *Distinctio specifica moralis peccatorum commissionis desumitur ex diversis specie virtutibus, seu diversis ejusdem virtutis rectitudinibus, quibus privant.*
33 *Unde ad distinctionem specificam moralem peccatorum sufficit, ut vel diversis specie virtutibus opponantur, vel opponantur eidem virtuti, secundum diversas specie honestates, & rectitudines.*
34 *Distinctio numerica moralis peccatorum desumitur ex distinctione numerica actuum voluntatis moraliter interruptorum.*
35 *Actus voluntatis interni quando moraliter interrumpi censeantur?*
36 *Hinc resolves primo, quod peccata interna, quæ solo animo perficiuntur, toties multiplicantur numero, quoties actus ipse internus renovatur.*
37 *Resolves secundo, quod peccata, quæ opere externo perpetrantur, toties numero multiplicantur, quoties actus ipsi exteriores peccatum illud consummentes repetantur.*
38 *Resolves tertio, quando actus sunt ordinati ad unum numero actum, seu finem principalem, omnes illi actus non sunt tot peccata distincta ab ipso actu finali, sed unum duntaxat peccatum.*
39 *Resolves quarto, quod quando actus sunt disparati, itaut unus non dependeat ab alio, nec ordinetur ad ipsum, tunc tot sunt numero peccata, quot sunt actus in se completi, & consummati.*
40 *Peccatum originale deletur in infantibus per solum Baptismum in re susceptum.*
41 *In adultis autem peccatum Originale deletur per Baptismum sive in re, sive in Voto. Immo in ipsis adultis per Baptismum delentur insuper omnia peccata personalia ante ipsum Baptismum commissa, non solum quoad culpam sed etiam quoad totam pœnam.*
42 *Peccatum mortale post Baptismum commissum remittitur solum per Sacramentum Pœnitentiæ in re vel in Voto.*
43 *Unum autem peccatum mortale in hac providentia remitti non potest sine alio.*
44 *Neque de facto unquam remittitur peccatum veniale sine remissione peccati mortalis.*
45 *Potest tamen econtra remitti peccatum mortale quin remittatur veniale.*
44 *Peccatum veniale post Baptismum commissum remittitur universim duobus modis. Primo ex opere operantis, secundo ex opere operato per Sacramenta, & aliquatenus per Sacramentalia.*
47 *Ex opere operantis quomodo remittantur peccata venialia?* ad n. 50.
51 *Ex opere operato quomodo remittantur peccata venialia?*
52 *Per Sacramentalia quomodo remittantur peccata venialia?*
53 *Sacramentalia quare sic appellentur?*
54 *Sacramentalia enumerantur, & explicantur*, ad n. 60.
61 *De pœna debita decedentibus cum solo peccato Originali quinque sunt diversæ sententiæ, & assignatur quid sentiat prima.*
62 *Assignatur, quid sentiat secunda.*
63 *Assignatur, quid sentiat tertia.*
64 *Assignatur, quid sentiat quarta.*
65 *Assignatur, quid sentiat quinta.*
66 *Ex enumeratis sententiis prima, & secunda, non solum falsæ, sed etiam sunt hæreticæ.*
67 *Quarta sententia, licet non careat sua probabilitate, tamen a nobis non admittitur.*
68 *Quinta sententia, licet non videatur aperte ab Ecclesia Catholica reprobata, rejicitur tamen passim in Scholis.*
69 *Secundum tertiam sententiam, quam sequimur, pueri decedentes cum solo peccato Originali nullam patiuntur pœnam sensus. Nec post diem judicii passuri sunt alias corporis afflictiones, sed tantum patiuntur, & patientur solam pœnam damni sine ullo dolore interno, & externo, seu sine ullo prorsus dolore, vel tristitia de amissione Beatitudinis.*
70 *Probatur prima pars quod scilicet tales pueri nullam patiantur pœnam sensus, nec post diem judicii passuri sint alias corporis afflictiones.*
71 *Probatur secunda pars, quod scilicet tales pueri patiantur, & passuri sint perpetuo pœnam damni, ad* num. 72.
73 *Probatur tertia pars, quod scilicet tales pueri patiantur, & passuri sint perpetuo pœnam damni sine ullo dolore, interno, & externo, seu sine ullo prorsus dolore, vel tristitia de amissione Beatitudinis.*
74 *Affertur, & solvitur prima objectio*, ad n. 75.
76 *Affertur, & solvitur secunda objectio*, ad n. 77.
78 *Affertur, & solvitur tertia objectio*, ad n. 79.
80 *Adducitur distinctio locorum in quibus recipiuntur animæ ex hoc mundo decedentes.*
81 *Pœna debita decedentibus cum peccato actuali mortali est pœna æterna, tam damni quam sensus.*
82 *Pœna debita decedentibus cum solis peccatis venialibus non est æterna, sed solummodo temporalis.*
83 *Peccatum veniale conjunctum cum mortali punitur in inferno pœna temporali.*
84 *Affertur, & solvitur instantia.*
85 *Assignatur verus sensus illius Catholici axiomatis,* quod in Inferno nulla est redemptio.
86 *Circumstantiæ peccati* remissive.
87 *Peccatum lethale mortua constituit bona opera, quæ in eo fiunt, & jam facta reddit mortificata,* remissive.

PEccatum generalissime sumptum potest esse vel natu- 1
ræ, vel artis, vel moris. *Communis.* Peccatum sic 2
gene-

generalissime sumptum definitur a S. Augustino *lib.* 2. *de*
consensu Evangelistarum cap. 3. dicendo : *Peccatum est*
3 *transgressio Legis* . In hoc enim sensu etiam natura dici-
tur peccare in suis effectibus; quando producit monstra ,
aliaque naturaliter defectuosa, & imperfecta , & appellatur
4 *Peccatum naturæ* . Item in hoc sensu etiam Artifex dici-
tur peccare, quando errat in operibus suis , illa non fa-
ciendo juxta regulas artis , & vocatur *Peccatum Artis* . In
5 proposito autem non est sermo de peccato naturæ , vel
artis, sed solum de peccato moris , quod proprie dicitur
culpa , in quantum est transgressio Legis per carentiam re-
ctitudinis debitæ inesse actibus moralibus.

6 Peccatum moris interdum sumitur pro causa, vel effe-ctu peccati , uti ad *Romanos c.* 7. *n.* 17. ibi : *Quod habitat in me peccatum* , idest fomes peccati , seu concupiscentia ; Interdum sumitur pro materia, circa quam versatur peccatum, uti *Deuteronom. c.* 9. *n.* 11. ibi : *Peccatum autem vestrum , quod feceratis , idest vitulum , arripiens igne consumpsi* ; Interdum sumitur pro hostia in expiationem peccati , uti 2. *ad Corinth. cap.* 9. *n.* 22. dicitur , quod Christus factus sit *pro nobis peccatum* , idest Hostia pro nostro peccato. Hic autem nos agimus de peccato moris , sive morali stricte , & rigorose sumpto.

7 Peccatum moris, seu morale stricte , & rigorose sumptum varie definitur a Patribus , & Doctoribus , sed in re omnes conveniunt. Sanctus enim Joannes Apostolus *in sua prima Epistola cap.* 3. *n.* 4. dicit , quod *Peccatum est iniquitas* . S. Ambrosius *lib. de Paradiso cap.* 8. sic habet : *Quid est peccatum , nisi prævaricatio Legis Divinæ , & cœlestium inobedientia præceptorum ?* S. Augustinus *lib.* 22. *contra Faustum cap.* 27. eumque secutus S. Thomas 1. 2. *q.* 71. *art.* 6. ita definiunt actuale peccatum , dicendo : *Peccatum est dictum, vel factum , vel concupitum contra Legem Dei* . Scotus *in* 2. *dist.* 17. *q.* 1. dicit quod *Peccatum est carentia rectitudinis debitæ inesse actui* . Alii passim dicunt, quod *Peccatum est actio , vel omissio voluntaria contra Legem Divinam* . (a)

8 Unde hic explicatur per singulas particulas illa tradita a Divo Augustino , cum qua omnes aliæ in re conveniunt . Dicitur autem primo : *Dictum , vel factum , vel concupitum* ad denotandum triplex peccatum , quod committi potest scilicet cogitatione , verbo , & opere ; Et quamvis talia videantur comprehendere sola peccata commissionis , & non omissionis , tamen , quia *affirmatio , & negatio reducuntur ad idem genus* , ut notant communiter Doctores , & constat etiam ex *l. Si mora* 9. *juncta Glossa verb. Facto , ff. Soluto Matrimonio* , vere comprehendunt etiam peccata omissionis , per ly enim *dictum* vel *factum &c.* intelliguntur etiam horum negationes , scilicet *non dictum , non factum* ; & sic peccata omissionis reducuntur ad peccata commissionis, ut expresse dicit D. Thomas *de veritate quæst.* 15. *art.* 4. *ad* 10. ibi : „ Agere , „ & non agere , cum quis agere debet ; ad idem genus actus reducuntur , secundum quod peccatum omissionis ad peccatum actus reducitur . Et idemmet S. „ Augustinus *de perfect. Just. par.* 3. dicit : „ Duobus modis constat esse peccatum , si aut fiant illa , quæ „ prohibentur , aut illa non fiant , quæ jubentur “ . Dicitur secundo *contra Legem* , in quo consistit formale peccati ; Est enim peccatum terminus concretus dicens pro materiali ipsam actionem , vel omissionem , pro formali inobedientiam , seu actum contra Legem . Dicitur tertio contra *Legem Dei* simpliciter , quia peccans contra Legem humanam , peccat saltem mediate contra Divinam , cum transgressio Legis humanæ , sive Canonicæ , sive Civilis , non aliter sit peccatum , nisi quia est contra Legem Dei volentis , ac præcipientis , ut nostris legitimis Superioribus aliquid juste præcipientibus obediamus . *Ad Hebræos enim cap.* 13. *num.* 17. habetur expresse : *Obedite Præpositis vestris , & subjacete eis , ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri* . *Et ad Roman. c.* 42. *n.* 2. præcise dicitur : *Qui resistit Potestati , Dei ordinationi resistit* . Et sic sufficit , quod S. Augustinus posuerit in definitione verba illa *contra Legem Dei* , nec fuit necesse addere *contra Legem humanam* .

9 Peccatum ut sic varie dividitur. Primo enim dividitur in peccatum Originale , & peccatum Personale . *Peccatum Originale* est carentia justitiæ originalis transfusa ad Adamo per virtutem seminalem , seu carnalem propagationem in posteros ; Siquidem juxta illud Apostoli *Ad Romanos cap.* 5. *n.* 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit , & per peccatum mors , & ita in omnes homines mors pertransiit , in quo omnes peccaverunt* , quod de peccato Originali est intelligendum , prout communiter docens SS. Patres , & Theologi , & ipsum Concilium Tridentinum *sess.* 5. *in Decret. de peccat. Originali* . Ut autem peccati originalis descriptio perfecte percipiatur , ad mentem breviter revocandum est , per justitiam originalem dona illa omnia supernaturalia designari , per quæ homo rectus efficiebatur, per quæ scilicet portio , sive pars inferior hominis , videlicet appetitus sensitivus portioni , sive parti superiori , nempe Rationi perfecte subjiciebatur ; est (proh dolor) Homo , cum in tanto honore esset , non intellexit , comparatus est jumentis insipientibus , & similis factus est illis . Hinc ultra exclusionem a vita æterna secum traxit originalia præcipua quatuor vulnera , quibus sæve sauciamur , & sunt ignorantia intellectus , malitia voluntatis , seu pronitas ad malum , concupiscentis carnis adversus spiritum , & infirmitas corporis aggravantis animam , ac voluntatis ad tentationes vincendas, & ad bonum arduum aggrediendum ; & hæc vulnera neque per Baptismum tolluntur , unde PP. & Theologi docent , semper in nobis fomitem peccati manere , puta perduellionem appetitus sensitivi contra rationem &c. *Peccatum Personale* est illud , quod a propria cujusque voluntate contrahitur ; atque a propria (ut ita dicam) cujusque persona committitur , unde & *Personale* nuncupatur . *Communis* .

Secundo , *Peccatum Personale* subdividitur in actuale , 10
& habituale . *Peccatum actuale* est actualis transgressio Legis Divinæ ; Et sic tunc committitur Peccatum actuale quando actualiter violatur Lex Divina , sive eliciendo actum ad ipsa prohibitum , sive omittendo actum ab ipsa præceptum : *Communis* . Peccatum habituale est macula relicta in anima de peccato actuali moraliter permanente ; Unde peccatum habituale nihil aliud est , quam peccatum actuale , cujus commissio physice jam præteriit , moraliter tamen permanet , donec per veram Pœnitentiam expietur . *Communis* .

Tertio , Peccatum personale actuale dividitur in pecca- 11
tum commissionis , & omissionis . *Peccatum commissionis* , est quo fit id , quod a Lege divina prohibetur . *Communis* . *Peccatum omissionis* est , quo omittitur id , quod a Lege Divina præcipitur . *Communis* . Unde S. Augustinus *de perfect. just. c.* 3. ad rem sic dicit : *Duobus modis constat esse peccatum : si aut fiant illa , quæ prohibentur , aut illa non fiant , quæ jubentur* .

Quarto , Peccatum personale dividitur in peccatum 12
carnale , & spirituale juxta illud Apostoli 2. *ad Corinth. cap.* 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis , & spiritus* . *Peccatum carnale* est illud , quod in concupiscentia carnis , seu in inordinata delectatione carnis consistit , uti sunt Gula , & Luxuria , & diversæ peccatorum species ad hæc duo peccata reducibile . *Communis* . *Peccatum spirituale* est illud , quod in concupiscentia , seu in inordinata delectatione spirituali perficitur , & consummatur , uti sunt superbia , inanis Gloria , & hujusmodi . *Communis* . Quinimmo S. Gregorius *l.* 31. *moral. c.* 31. dicit , quod Capitalium vitiorum quinque sunt spiritualia , scilicet Superbia , Invidia , Avaritia , Ira , & Acedia , duo vero carnalia , scilicet Gula , & Luxuria .

Quinto , peccatum personale dividitur in mortale , & 13
veniale . *Peccatum mortale* est defectus contra Legem , vel præceptum , cujus observantia necessaria est simpliciter ad consequendam gratiam , & salutem finalem consequendam . Unde dicitur *mortale* , quia ob sui gravitatem solvit penitus amicitiam , & gratiam cum Deo , pœnamque meretur æternam , quæ est mors secunda ; Et de hoc dicitur *Sapient.* 16. *Homo per malitiam occidit animam suam* . Et *Ezechiel.* 18. *Anima quæ peccaverit , ipsa morietur* . Et ad Romanos 6. *Stipendia peccati mors* . Et Jacobi 1. *Peccatum cum consummatum fuerit , generat mortem* . Peccatum veniale est defectus contra Legem , vel præceptum , cujus observantia non est simpliciter necessaria , sed tantum secundum quid ad melius , & citius salutem finalem consequendam ; Unde dicitur veniale , quia licet fervorem Charitatis minuat , non tamen penitus amicitiam , & gratiam cum Deo solvit , nec meretur pœnam æternam , adeoque ob sui levitatem veniam facilius consequitur ; Et de hoc intelligitur illud *Proverb.* 24. *Septies enim cadet justus , & resurget* , & *Jacob. c.* 3. *In multis offendimus omnes* , & hujusmodi . Sic in re *Communis Doctorum* . Prætereundum autem non est commiserandum valde fore , quod multi parum timeant , aut nihil sibi a venialibus caveant ; minime advertentes grandia mala , ad quæ paulatim disponunt ; immo per venialia pedetentim non paucos in ruinam fuisse prolapsos ; Unde Eccl. *cap.* 19. *v.* 1. *Qui spernit modica , paulatim decidat* , Eccles. *cap.* 10. *v.* 18. *In pigritiis humiliabitur contignatio , & in infirmitate manuum perstillabit domus* . Apoc. *cap. v.* 16. *Quia tepidus es , incipiam te evomere ex ore meo* . D. Bern. *de ordin. vit. & morum instit.* ait : *A minimis incipiunt , qui in maxima proruunt* . S. Chrysost. *hom.* 87. *in Matth.* “ Mirabile „ quidem , & inauditum dicere audeo : Solet mihi non-

(a) Nota . Verbum, quo utitur Joannes Apostolus epistol. 1. cap. 3. vers. 4. significat *Transgressionem Legis* , *discrepantiam a Lege* . Est enim *Anomia* , ex a priv. & *Nomos* Lex-Ideoque definitiones Ambrosii , Augustini , & Thomæ eodem recidunt .

,, nonnunquam non tanto studio magna videri esse peccata vitanda, quanto parva, & vilia: illa enim, ut aversemur ipsa peccati natura efficit; hæc autem hac ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt; & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere; unde cito ex parvis maxima fiunt negligentia nostra ". D. Bonavent. *de perfet. relig. lib.* 5. *cap.* 10. ,, Ex minimis guttis multiplicatis inundationes aquarum fiunt, quæ etiam magna aliquando mænia subruunt; per modicam rimam aqua latenter in navem influit, donec submergatur ,,. S. Augustin. *in Psalm.* 39. *vers.* 13. Præcavisti magna; de minutis quid agis? an non times minuta? projecisti molem, stude ne arena obruaris ". Quare concludendum cum Ecclef. 7. *vers.* 19. *quod timet Deum, nihil negligit*.

14 Sexto, aliqui dividunt peccatum personale in Philosophicum, & Theologicum. *Peccatum Philosophicum*, dicunt ipsi, est actus humanus disconveniens tantum naturæ rationali, seu rationi. *Peccatum vero Theologicum* est actus humanus Dei offensivus, ut disconveniens ejus Legi æternæ; Unde primum dicitur *Philosophicum*, quia consideratio rationis, & virtutis moralis naturalis est Philosophi; Secundum vero dicitur *Theologicum*, quia consideratio Dei, ejusque Legis æternæ est Theologi; hinc homicidium v. gr. innocentis consideratum, ut contrarium naturæ rationali, seu principio naturali rationis: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, dicitur Peccatum *Philosophicum*; consideratum autem, ut contrarium voluntati Dei, & ejus Legi æternæ, dicitur peccatum *Theologicum*.

15 Ast tamen revera, & ex natura rei idem peccatum v. gr. idem homicidium innocentis est simul Philosophicum, & Theologicum, quia eo ipso, quod adversatur rationi naturali, indispensabiliter adversatur Deo, ejusque Legi æternæ, adeoque est offensa Dei, & Peccatum Theologicum: cum quando attingitur peccatum, ut disconveniens naturæ rationali, attingatur impræcisibiliter, ut prohibitum a Deo, atque adeo ut Dei offensivum, ex quo in actibus ab intrinseco malis malitiæ philosophicæ sit naturaliter, & inseparabiliter annexa malitia Theologica, seu offensa Dei: Unde non datur peccatum philosophicum ipsa re, & in praxi a Theologico separatum: Immo implicat peccatum, quod solum sit Philosophicum, & non etiam Theologicum.

16 Et ratio est, quia peccatum de sua ratione adversatur formaliter dictamini rationis: Implicat autem, quod rationis dictamini adversetur, & non adversetur simul Legi æternæ, cum dictamen rationis sit veluti præco indicens nobis Divinam voluntatem, sive præceptivam, sive prohibitivam, sive permissivam, ut docent Doctores communissime ex S. Augustino *sermon. 6. de verb. Domini* cum S. Thoma *p. 3. q. 91. art.* 2. ubi dicit lumen rationis nihil aliud esse, quam impressionem Divini luminis in nobis, juxta illud Regii Psaltis *in Ps.* 4. qui cum inter rogasset: *Quis ostendit nobis bona?* ut scilicet ea sequamur, statim respondet: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*. Hinc Apostolus *ad Romanos cap.* 2. *num.* 14. scribit: ,, Gentes, quæ Legem non habent, naturaliter ea, quæ Legis sunt, faciunt, ejusmodi Legem non habentes, ipsi sibi sunt Lex, qui ostendunt opus Legis scriptum in cordibus suis ". Et Cicero l. *de Legibus*, Legem naturalem definit, quod sit: *Ratio summa insita in natura, quæ jubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria*. Unde revera implicat peccatum, quod solum sit philosophicum, & non etiam simul theologicum, cum implicet, quod dari possit homo Legis naturalis invincibiliter ignarus. Hinc merito ab Alexandro VIII. die 24. Augusti 1690. damnata fuit sequens propositio in ordine 2. ,, Peccatum Philosophicum, seu morale, est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi; Theologicum vero, & mortale est transgressio libera Divinæ Legis Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui vel Deum ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque pœna æterna dignum".

Ad contrahendum quodcumque peccatum actuale, sive 17
mortale, sive veniale, tres requiruntur conditiones. Prima est, ut sit voluntarium, idest, ut fiat a voluntate consentiente: Unde S. Augustinus *lib. de vera Religione cap.* 4. dicit: *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum si non sit voluntarium*. Secunda est, ut sit liberum, idest, ut sit in potestate voluntatis illud facere, vel non facere; Non enim sufficit libertas a coactione, sed requiritur libertas a necessitate, idest potentia indifferens, tum ad ponendum, tum ad omittendum actum; Hinc ab Innocentio X. pridie Kalend. Junii anno 1653. damnata est sequens propositio Jansenii tertia in ordine; *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*. Nec etiam sufficit qualiscumque libertas in causa, seu mediata; sed peccatum debet dependere a propria libertate operantis. Unde ab Alexandro VIII. die 7. Decembris 1690. damnata fuit sequens propositio prima in ordine; ,, In statu naturæ ipsæ ad peccatum mortale, & demeritum sufficit illa libertas qua voluntarium ac liberum fuit in causa sua peccato Originali, & voluntate Adami peccantis ". Et quamvis damnatio dicat *Ad peccatum mortale*, tamen eadem ratio est etiam de peccato veniali; hinc additur & *demeritum*: quod etiam veniali convenit. Tertia conditio est, ut advertatur malitia peccati. *Communis*. (a)

Item

(a) Nota. Circa advertentiam ad malitiam peccati, quæ *num.* 17. & sequentibus plena P. Lucio desideratur, ut homo mortalis culpæ sit reus, notare necesse est; atque distinguere; *primum posse esse peccatum mortale imputabile sine advertentia actuali malitiæ*. Nam falsum omnino est nunquam graviter peccari, nisi prævia peccati cognitione animus illustretur, ut per plenum, & firmum judicium intellectus de malitia objecti deliberet, ac vitandi peccati desiderio extimuletur. Hæc doctrina firmissimis argumentis ex Scriptura depromptis fulcitur. Primo absurdum enim est a peccato excusare persecutores Apostolorum, qui tamen prævium mentis illustrationem circa illius peccati malitiam non habebat, nec illud vitandi desiderio stimulabantur: cum potius hac in persecutione obsequium se præstare Deo arbitrarentur, juxta illud Christi Discipulo alloquentis oraculum: *Venit hora, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare Deo: & hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me*. Secundo Apostolus, dum persequebantur Ecclesiam, procuidubio graviter peccabat, ut ipse fatetur 1. ad Timotheum 1. *Fui blasphemus*, inquit; *& persecutor, & contumeliosus*. Sed præviam illam animi illustrationem & attentionem ad actionis pravitatem non habebat, imo potius se laude dignum ob illud facinus existimabat, dum se abundantius supra coætaneos suos paternarum traditionum æmulatorem agnoscebat, juxta illud Epistolæ ad Galatas *c.* 1. ,, Audistis conversationem meam aliquando in Judaismo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam Dei, & expugnabant illam, & proficiebam in Judaismo supra multos coætaneos meos in genere meo, abundantius emulator existens paternarum mearum traditionum ". Non ergo necesse est ad peccatum, ut attendat peccator ad actionis pravitatem. Tertio, idem probat Christi Domini pro suis crucifixoribus oratio. *Luc.* 23. *Pater dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt*. At tantum abest, ut se prave agere arbitrarentur, quin potius justitiam se adimplere existimabant, cum Christum seductorem, & malefactorem haberent, non Dominum gloriæ cognosceret. Quarto, illos peccare certum est, quos Deus *dimisit vias suas ingredi*, quosque *tradidit in desideria cordis eorum*: At illi non modo ad actionis pravitatem non attendunt, nec desiderii ab ea abstinendi stimulis agitantur: quin potius cum gaudio, & ostentatione quadam nefaria perpetrant facinora. Non est igitur necesse ad imputationem peccati, ut homo ad ejus pravitatem attendat, ejusque vitandi desiderio moveatur. His omnibus expletis, *S. Bernardus* in Tractatu ad *Hugonem a S. Victore* probat in magnis ignorantiæ tenebris eos versari, qui peccari posse per ignoranti. Adde illa Psalmorum Oracula: *Psalm.* 9. ,, Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Non est Deus in conspectu ejus, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Auferetur judicia tua a facie ejus. Psal. 49. Intelligite hæc qui obliviscimini Deum, nequando rapiat, & non sit qui eripiat. Psal. 71. Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt.

Confirmatur ex *S. Augustino lib.* 1. *Retractationum cap.* 15. Nam & qui nesciens peccavit, *inquit*, non incongruenter nolens peccasse dici potest, quamvis & ipse quod nesciens fecit, volens tamen fecit; ita nec ipsius esse potuit sine voluntate peccatum. Quæ voluntas utique, sicut definita est, animi motus fuit, nullo cogente, ad aliquid vel non admittendum, vel adipiscendum. Quod enim si noluisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse quod fecit; Ita nec peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti, non voluntate peccati, quod tamen factum peccatum fuit: Hoc enim factum est, quod fieri non debuit ,,. At si necessaria esset attentio ad actionis pravitatem, nunquam peccaret, qui nescit peccatum esse quod facit, neque sola facti voluntate, sed etiam voluntate peccati, quodlibet peccatum esset voluntarium.

Iterum confirmatur ex eodem S. Doctore. Manichæis affingebat Julianus Pelagianus errorem illum, quod a peccato immunem esse dicerent eum, qui flagitium aliquod perpetraverit ad malitiam ejus non attendens, non repugnante conscientia illud committens, immo exultante id perpetrans audacia, & quasi se bene agere existimans.

Quid

18 Item tria requiruntur potissimum ad peccatum mortale, quorum si unum desit, jam non erit peccatum mortale, sed ad summum veniale. Primo igitur ex parte intellectus requiritur plena advertentia, & deliberatio. Secundo

---

Quid ad hæc S. Augustinus? De Manichæis ipsis id credere refugit, cæterum assertionem horret ut Catholicæ Fidei repugnantem, Libro 4. contra Julianum Pelagianum, *capit.* 8. „ Quid autem ad nos pertinet, quia Manichæos dicere affirmas, si quis homicidium conscientia formidante commiserit, reus est, quia timuit: Si autem aliquod facinus exultans perpetrarit audacia velut credens se ex fide facere, quod male facit, evasit culpam? Quod quidem nunquam audivi dicere Manichæos. Sed quid ad nos, sive dicant, sive etiam ipsis calumnieris: cum hoc Catholica Fides non dicat quam tenemus, & cujus te pondere urgemus? *Præterea, hanc Propositionem*: Nunquam peccatur, nisi prævia peccati cognitione animus illustretur, ejusque vitandi desiderio exstimuletur, *plerique Galliarum Episcopi, & Parisiensis Accademia*, Falsam esse, & viam aperire ad excusandas excusationes in peccatis, *olim pronuntiarunt*. *Non minus erronea est illa Propositio*: Peccatum Philosophicum, seu Morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum vero & morale est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave, in eo qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum." Quæ propositio Atheos, & Infideles omnes, & peccata quantumvis gravia perpetrantes, nec non Christianos excæcatos, & obduratos, a peccato absolvit, a pœna immunes facit: ut felicior illorum conditio hac ex parte videatur, quam Fidelium qui Deum noverunt, & nondum in illam cæcitatis abyssum prolapsi sunt. At vero, Paganos in ignorantiæ tenebris sedentes, peccata nihilominus æterna pœna digna commisisse, testatur Apostolus ad Ephesios 4.

Ostendi potest etiam ex aliis absurdis. Superflua certe diceretur paterna Dei erga nos sollicitudo, inutilis charitatis divinæ Filium Unigenitum pro salute hominum dantis commendatio censeretur, labores Apostolici pro revocandis ab errore hominibus, ut vani abjicerentur, si prava illa opinio recepta esset: Ad quid enim verbi divini Prædicatores in Regiones remotissimas proficiscuntur, si Gentes Christianorum dogmatum insciæ nullatenus Deum offendant, nec peccata mortalia & æterna pœna digna committant; immo in salutis discrimen vocentur documentis, & adhortationibus Concionatorum qui illos ad cogitandum de Deo, & de Lege Divina excitant, quam alias sine mortalis peccati, & æternæ pœnæ reatu violarent, ut peccati Philosophici inventoribus, aut propugnatoribus visum est? Non esset cur parentes de sua filiorumque salute solliciti, tam sedulam in illorum institutione operam collocarent; cur Pastores e sacris Pulpitis verbum, Legemque Dei tam accurate exponerent. Siquidem homines in ignorantia Dei Legumque divinarum relicti, voluptatibus tranquillo servirent animo, & absque peccati formidine. Denique tam exiguus non esset Electorum numerus, tam *arcta non esset via, quæ ducit ad vitam*. Non diceret Propheta *Psal.* 118. *Longe a peccatoribus salus, quia justificationes tuas non exquisierunt*. Quæ verba S. Hilarius expendens in Psalmum 118. Littera 20. „ Non habet veniam, *inquit*, ignoratio voluntatis, quia sub scientiæ facultate nescire, repudiatæ magis quam non repertæ scientiæ est reatus. Ob id enim longe a peccatoribus salus est, quia non exquisierunt justificationes Dei: cum non utique ob aliud consignatæ litteris maneant, quam ut ad universorum scientiam notionemque defluerent."

Merito itaque Alexander VIII. Pontifex Maximus distinctiunculam illam peccati Philosophici, & Theologici, & opinionem, quæ hoc veluti cardine nitebatur, damnavit ut *scandalosam*, *temerariam*, *piarum aurium offensivam*, *& erroneam*; Excommunicationem ipso facto incurrendam, Sedique Apostolicæ reservatam tulit in eos omnes, qui hanc Propositionem atque opinionem docuerint, defenderint, ediderint, aut de ea etiam disputaverint, publice seu privatim (nisi forsan impugnando) tractaverint; In virtute denique Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione Divini Judicii omnibus Christi Fidelibus prohibuit, ne damnatam Propositionem ad praxim deducant, Decreto edito die vigesima quarta Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo.

Deinde ne ex Luciana Doctrina decipiaris, præter ea quæ ex Summa Alexandrina hactenus recensuimus, placet etiam hæc alia ex P. Antoine subnectere, quo facilius valeas gravia peccata distinguere, ac declinare. Ait itaque: Ad Mortale, etiam secundum se imputabile, sufficit advertentia virtualis, & interpretativa malitiæ, aut periculi illius, consistens in eo quod quis possit ac debeat advertere malitiam, vel ejus periculum, nec tamen advertat. Quia 1. malitia actus secundum se ei merito imputatur, qui debuit, & potuit illam advertere, & vitare actum, cui annexa est. Nam ei malitia satis voluntaria est, & libera, cum potuerit, & debuerit ab eo vitari. Ut malitia secundum se imputetur, ex communi sententia sufficit consensus voluntatis interpretativus, cum scilicet voluntas potest, & debet repudiare objectum malum, & non repudiat. Ergo etiam sufficit advertentia interpretativa: nam ad peccatum imputabile non minus requiritur consensus voluntatis, quam advertentia rationis. 2. Peccatum mortale est libera transgressio præcepti graviter obligantis; Sed ad talem transgressionem sufficit advertentia virtualis interpretativa: nam talis transgressio est libera, hoc ipso quod posita est ex defectu advertentiæ actualis, quæ potuit, & debuit haberi: hoc ipso enim talis transgressio ita posita est, ut potuerit non poni a voluntate. Advertentia virtualis, & interpretativa est ea, quæ quidem non habetur, sed haberi potest ac debet. Sed qui legem violat, quem potuit ac debuit cognoscere, perinde se habet moraliter, & in æstimatione prudenti, in ordine ad imputabilitatem etiam moralem (licet non tantam, quando advertentia non est affectata) ac si eam actu cognosceret; ac proinde non excusatur a peccato etiam mortali; *Paulo aliter*. Advertentia interpretativa est ea, cujus privatio est culpabilis, cum ipsa potuerit, ac debuerit haberi, ac proinde non excusat a peccato actiones, & omissiones secutas contra legem; cum ipsa sit culpabilis, nec tollat voluntarium indirectum, ac interpretativum sufficiens ad culpam; nec culpa possit quemquam excusare. Igitur malitia actus merito imputatur voluntati, hoc ipso quod actus malus procedit a voluntate libere, & scienter, vel cum vincibili ac culpabili ignorantia aut inadvertentia agente. 3. Vincibilis ignorantia seu carentia cognitionis habitualis, non excusat a peccato. Ergo multo minus excusat inconsideratio, & inadvertentia vincibilis: nam (ut ait Suarez) ignorantia non refertur ad voluntarium, vel involuntarium ratione habitualis scientiæ qua privat, sed proxime, & immediate ratione actualis considerationis quam tollit: quia voluntas non movetur proxime, & immediate ab habituali cognitione, sed ab actualis. Inadvertentia autem erit vincibilis, & voluntaria, hoc ipso quod potuit, & debuit depelli per advertentiam; sicut ignorantia habitualis est vincibilis, & voluntaria hoc ipso quod potuit, & debuit depelli per inquisitionem veritatis.

Equidem nihil est volitum quin præcognitum: & voluntarium est id, quod est a principio intrinseco cum cognitione; sed cum cognitione vel actuali, vel virtuali & interpretativa. Nam ad voluntarium indirectum, & interpretativum sufficit cognitio virtualis, & interpretativa. Item cum actus moralis definitur, actus qui libere fit cum advertentia ad regulam morum, intelligi debet advertentia vel actualis, vel virtualis, & interpretativa; alioqui definitio mala est, cum non conveniat omni actui morali, nempe peccato commisso ex ignorantia, vel inadvertentia vincibili.

Advertentia virtualis, & interpretativa adest, cum quis potest, & debet advertere ad præceptum, seu obligationem, vel malitiam actus, & tamen non advertit. Potest tamen advertere, quando ex aliqua cognitione præsenti ejusdem vel alterius objecti, aut circumstantiæ, prudenter ac circumspective agendo, deveniret in cognitionem malitiæ, quam novit quidem habitu, sed actu non advertit. Tunc enim habet sufficiens principium discurrendi, & considerandi, an actus sit licitus vel illicitus. Et si hoc non cognoscit aut considerat, male consultat, & imprudenter agit: unde merito illi imputatur peccatum, quod inde sequitur. Nam in omni deliberatione humana primo considerandum est, utrum res liceat, nec ne: eodem enim præcepto, quo tenemur vitare peccatum, & servare legem, tenemur adhibere advertentiam & considerationem, cum sine ea lex observari nequeat.

Hinc in iis, quæ intrinsece mala sunt, contra Legem naturalem, ad virtualem advertentiam malitiæ moralis habitualiter notæ sufficit, ut consideretur ipsa actio secundum se, seu ut quis mere advertat, quid agat. Nam hoc ipso facillime excitari potest actualis cognitio malitiæ, utpote habentis cum illa intrinsecam connexionem, si considerate & sine præcipitatione agatur, ut notat Suarez. In iis vero, quæ non sunt per se mala, sed vetita solo jure positivo, quamvis semper sufficit consideratio ipsarum actionum secundum se, cum non habeant intrinsecam connexionem; tamen si quis non laboret ulla ignorantia facti, sola objecti propositio simul cum cognitione malitiæ, si qua par est consideratione & mora, in agendo procedatur. Possunt & alia principia deliberandi in talibus rebus occurrere, ut si quis non cogitans de die abstinentiæ, videat alios vesci cibis quadra-

ge-

do ex parte voluntatis requiritur perfectus consensus .
19 Tertio requiritur gravitas materiæ . *Communis* . Ad pleniorem autem horum captum est advertendum 1. Plenam, & perfectam advertentiam in eo consistere , quod intellectus per plenum, & firmum judicium cum libero, & expedito interiorum sensuum usu de malitia objecti deliberet expendendo singula ; e contra vero esse semiplenam , & imperfectam advertentiam ad mortale insuf-
20 ficientem : 2. Plenum & perfectum voluntatis consensum situm esse in plena , & perfecta voluntatis approbatione plenam intellectus advertentiam præsupponente ; e contra vero esse semiplenum , & imperfectum consensum item ad letale insufficientem ; ex quibus consequens est cum plena advertentia compati posse imperfectum consensum; est enim voluntas semper libera ; & cum imperfecta advertentia minime stare posse plenum consensum, nil namque volitum , quin præcognitum ; atque ideo si objecti malitia sit imperfecte repræsentata , non
21 potest esse perfecte volita . 3. Quod tres in voluntate spectantur motus , videlicet primo primus , qui vel omnem rationis usum , & malitiæ advertentiam prævenit, vel ex vehementissima passione sensitiva , & distractione rationem perturbante ita celer est , ut cohiberi non possit; unde motus primo primus libertate non potitur : 2. motus secundo primus , qui advertentiam supponit aliqualem, vel majorem, adhuc tamen ita imperfectam , ut solum semiplene liber haberi possit ; denominantur autem præfati actus primo primus , & secundo primus respective ad plenam advertentiam , quam suo ordine præveniunt ; 3. motus perfectus , & plene deliberatus, & est , qui supponit rationem plene expendentem singula , & non perturbatam , vel vehementissima passione libertatem simpliciter tollente , nec vehementi eam diminuente , proin est actus consensus perfecte liber.

22 Ulterius magis magisque dicta elucidantur adducendo juxta communes conjecturas , signa valde utilia imperfectæ advertentiæ, imperfectique consensus, per quæ quisque tute adjudicare potest se non habuisse plenum consensum, ac proinde memoriæ committendæ pro serenitate conscientiæ , ut advertit Fel. Pot. *c. 4. de peccatis :* ex quo ut sequitur . Signa igitur imperfectæ advertentiæ sunt 1. Si remisse , & ut ita dicam , ad similitudinem semidormientis rei malitiam apprehendis , 2. Si postea melius considerans judicas te id non fuisse facturum , si ita apprehendisses. 3. Vehementi passione , apprehensione, vel distractione laborasti , vel turbatus fuisti itaut fere nescires quid ageres.

Signa imperfecti consensus sunt 1. Si quando actionem alias graviter malam quis fecit , non fuit plene sui compos, sed quasi semidormiens , distractus &c. ita ut judicet se id non fuisse facturum, si plene vigilasset ; immo addit. Mast. in Theol. Moral. disp. 15. de peccatis , quod si quis post factum dubitet an id fecerit in somno , vel in vigilia , num esset sui compos , vel non ? non est leve indicium id fecisse sine plena advertentia , & sine pleno consensu: nam quæ cum plena advertentia fiunt facilius sic facta cognoscuntur , quia plena advertentia præterita liberam permittit homini de suis actibus cognitionem , nisi forte temporis mora aliquam induxerit oblivionem . 2. Si quis dubitet an plene consenserit , & timoratæ sit conscientiæ peccatum mortale abhorrens, eique dissentire solitus , præsumendus est non plene consensisse , licet aliquam in repellendis tentationibus negligentiam admiserit ; secus est judicandum de viro perdito tentationibus succumbere solito : ratio utriusque est , quia ex juris peritis valida præsumptio , & probabilitas ex consuetis desumitur , 3. Si quis valde timide, & suspense se processisse meminit . 4. Si comperias te fuisse sub tali dispositione talibusque circumstantiis, ut faciliter potuisses peccatum exequi , non tamen sis exequutus , immo cum sui plene compos es præ viribus respuis præsume repotes te non plene consensisse ; quia non ita faciliter affectus deliberatus mutatur . Hinc ut advertit Tambur. cap. 1. de pecc. §. 3. quando motus pravus tempore imperceptibili insurgit , & paulo post ut advertis curas expellere , est signum nullius, aut certe duntaxat imperfecti consensus præstiti . 5. Si quis soleat ita esse affectus , ut animum firmum , & sæpe repetitum non committendi mortale habeat , præsumere potest non plene consensisse peccato ; hic enim non consensit faciliter , & quod est multoties odio habitum , si postea plene ametur , facillime cognoscitur.

Postremo circa gravitatem materiæ est eam agnosci, vel 23
ex horrore rei, & gravi conscientiæ remorsu, vel ex eo quod deprehendatur rem esse contra legem graviter obligantem ; legem vero graviter obligare dignoscitur . vel ex modo loquendi Sac. Scripturæ, ut si pœnam æternam v. g. comminetur , vel ex declaratione Ecclesiæ, vel ex communi sensu Doctorum.

Peccatum mortale potest esse triplex . Primo mortale 24
ex genere suo , quod scilicet ex ipso objecto secundum se habet intrinsecam malitiam mortalem , seclusa prohibitione Legis , ut blasphemia, adulterium, & hujusmodi. Secundo mortale *ex præcepto* , quod ideo solum mortale est , quia Lege positiva prohibetur , ut comedere carnes diebus Veneris, & Saturni , opera servilia facere diebus Festis , & hujusmodi : Tertio mortale *ex accidente* , *vel circumstantia*, quod licet secundum se, neque ex objecto, neque ex præcepto mortale sit, sed vel veniale , vel omnino indifferens , tamen ex accidente , vel circumstantia aliqua malitiam mortalem contrahit , ut ratione conscientiæ erroneæ, ratione mortalis finis adjuncti, ratione contemptus, *& hujusmodi* , ut clarius infra . *Sic Communis Doctorum* .

Peccatum veniale etiam triplex esse potest . Primo ve- 25
niale *ex genere suo* , quod scilicet ex natura sua, & proprio objecto ita levis est malitiæ , ut , seclusa malitia alterius speciei , non possit excrescere in peccatum mortale , ut est verbum otiosum , mendacium jocosum , vel officiosum, vana cogitatio , & hujusmodi . Secundo veniale *ex imperfectione actus* , quod scilicet , quamvis ex genere suo sit mortale , tamen ex defectu plenæ advertentiæ , & perfectæ deliberationis evadit hic , & nunc in individuo veniale , ut est subditus , & non plene deliberatus motus odii , luxuriæ , superbiæ , invidiæ , & hujusmodi . Tertio veniale *ex parvitate materiæ* , quod scilicet quamvis ex genere suo sit mortale in sufficienti materia , evadit veniale ratione parvitatis , ut est furtum unius oboli , aut alterius rei levis , & hujusmodi . *Sic Doctores communiter* .

Peccatum mortale *ex suo genere* fit veniale *per accidens* 26
in individuo potissimum quatuor modis . Primo *ex conscientia erronea* (a) , quando scilicet quis ex errore invincibili putat peccatum aliquod esse veniale tantum , quod revera mortale est , ut perjurium assertorium in re levi , tunc enim is solum venialiter peccat ; Secundo *ex causa excusante* , quando scilicet quamvis non adsit plena causa excusans a peccato in toto , adest tamen aliqualis causa excusans in modico sui defectu a mortali, & veniale constituens , ut ignorantia invincibilis excusat a toto peccato , ignorantia tamen aliqualiter vincibilis , & leviter culpabilis excusat a mortali , & constituit veniale ; (b) Item metus gravioris morbi excusat omnino a jejunio , vel ab auditione Sacri ; metus autem morbi non ita gravis excusat a mortali , & venialem efficit transgressionem , & sic de similibus : Tertio *ex imperfectione actus* , quando scilicet , nec ex parte intellectus adest perfecta advertentia , nec ex parte voluntatis plenus consensus ; quorum unum si desit & adsit solum imperfecta advertentia , vel semiplenus consensus: erit solum peccatum veniale ex imperfectione , actus in quacumque materia , Lege , seu præcepto ; Sic omnis actio de se mortaliter peccaminosa , quæ fit a semidormiente , semiebrio , distracto , vel turbato vehementi passione , ita ut ad id , quod agit , ejusque malitiam advertere plene non possit , nec plenum , & perfectum consensum præbere ratione imperfectæ advertentiæ , & imperfecti , seu non pleni consensus , erit solum peccatum veniale ; dummodo non fuerit mortale in causa; Quarto *ex parvitate materiæ* , quando scilicet aliquid quod ex genere suo in sufficienti materia esset mortale , hic , & nunc evadit veniale ratione parvitatis materiæ , ut furtum unius oboli , aut alterius levis rei , & hujusmodi . *Sic communis Doctorum* .

Peccatum ex genere suo veniale potest per accidens 27
fieri mortale potissimum sex modis . Primo *ex conscientia erro-*

---

gesimalibus ; vel die festo nihil cogitans de Sacro , audiat festivum campanarum pulsum , aut videat populum ad templum accurrentem. Ex his aut similibus excitari potest cogitatio præcepti : quæ tamen si adhibita sufficienti attentione , & consideratione non habeatur , tunc inadvertentia erit naturalis , & invincibilis , qualis esse solet in timoratis , & circumspectione agentibus : in aliis autem plerumque est vincibilis , & culpabilis . Quod si malitia non sit habitualiter nota , tunc actus est culpabilis , si ignorantia sit vincibilis , quia hæc non excusat a peccato.

(a) Animadvertas velim , mi lector , perraro contingere , in præceptis præsertim divinis , & naturalibus , peccatum mortale , *ex conscientia erronea* , veniale evadere. Hæc enim præcepta talia, ut ignorantiam invincibilem a culpa excusantem haud facile admittant.

(b) Nota. Cave ne putes, metum levem quoque excusare hominem a mortali culpa, levis enim metus est vanus, ne lex aliunde obligat saltem cum aliquo incommodo , etsi Ecclesiastica sit . Hinc regula juris habet , *vani timoris justa excusatio non est*.

erronea, quando scilicet quis ex errore invincibili credit peccatum aliquod esse mortale, licet de se revera non sit, nisi veniale, ut credens erronee, quod mendacium jocosum sit mortale, si jocose mentiatur cum tali errore invincibili, peccat mortaliter. Secundo *ex fine mortaliter malo*, quando scilicet ratione finis mortalis adjuncti, quod est de se leve, evadit mortaliter grave, ut si quis leviter, vel officiose mentiatur, ut feminam inducat ad fornicationem, vel adulterium, ipsum mendacium de se veniale fit mortale ratione talis pravi finis. Tertio *ex contemptu*, quando scilicet transgressio aliqua, seu inobedientia de se venialis committitur ex formali contemptu Legis, vel Legislatoris; tunc enim licet materia Legis obligantis sub veniali sit levis, contemptus tamen Legis, seu Legislatoris est gravis. Quarto *ex scandalo*; quando scilicet ratione gravis scandali, quod peccator secuturum prævidit, aut prævidere potuit, ac debuit, aliqua sua actio venialis cedit directe in grave proximorum scandalum, seu ruinam spiritualem: Sic levitates de se veniales Religiosorum coram sæcularibus exinde graviter scandalizandis evadunt mortales. Quinto *ex ultimo fine constituto*, quando scilicet ex nimio affectu ad aliquod peccatum de se veniale constituit quis in eo ultimum finem, ut si quis ita inordinate afficiatur ad fabulas, ad verba otiosa, seu jocosa, ad lusum, & hujusmodi, ut propterea paratus sit potius quamcumque Legem Dei transgredi, vel Deum quomodolibet offendere, & non raro transgrediatur, seu offendat, quam illis privari, tunc enim is graviter peccat, quia in ipsis peccatis de se venialibus constituit ultimum finem, cum plus creaturam, quam Deum diligat. Sexto *ex periculo*, quando scilicet advertitur in aliqua actione de se veniali tantum, aut etiam indifferenti, adesse periculum proximum labendi in mortale, juxta illud *Ecclesiastici cap. 3. numer. 27. Qui amat periculum, in illo peribit*. Sic si quis excedendo in potu, etsi venialiter tantum, certo prævideat se inebriandum, in pollutionem, aliudve peccatum lapsurum, si frequentando conversationes de se non mortaliter malas, certo ex experientia prævideat se mortaliter peccaturum, & hujusmodi, eo ipso peccat mortaliter. *Sic Doctores communiter*.

28 Peccatum formaliter acceptum non consistit in positivo, sed in privativo, idest in carentia, seu privatione debitæ rectitudinis, seu conformitatis ad Legem Divinam. S. Bonaventura *in 2. dist. 37. art. 2. q. 1.* Scotus *in 2. dist. 73. qu. 1.* & Scotistæ passim cum plurimis aliis contra verios alios.

29 Nostram tamen conclusionem videntur aperte tenere plurimi Sancti Patres; Sanctus enim Dionysius *de Divinis nomin. cap. 4. circa finem* sic ait: *Relinquitur ergo malum imbecillitatem, atque privationem boni esse*. S. Ambrosius *lib. de fuga sæculi cap. 4.* sic habet: *Non invenient in me malitiam, quia malitia nihil est*. S. Augustinus *tract. 1. in Joann.* sic habet: *Peccatum nihil est; & nihil fiunt homines cum peccant*. S. Damascenus *lib. 2. de Fide cap. 4.* sic expresse dicit: *Nihil aliud est malum, nisi boni privatio*; quæ verba habet etiam S. Fulgentius *lib. de Fide ad Petrum cap. 21.* S. Anselmus *lib. de concordia præscientiæ, & prædestinationis cap. 1.* aperte pronuntiat: *Non est injustitia qualitas, aut actio aliqua essentia, sed tantum absentia debitæ justitiæ*.

30 Et probatur ratione, quia, si peccatum non consisteret in privativo, sed in positivo, haberet caussam sui efficientem; sed non habet caussam sui efficientem, ut expresse docet S. Augustinus *lib. 2. de Civitate Dei cap. 7.* ibi: *Nemo ergo quærat efficientem caussam malæ voluntatis; Non enim est efficiens, sed deficiens, quia nec illa effectio est, sed defectio*, adeoque &c. Tum quia eodem modo se habet peccatum ad Legem, sicut malitia moralis ad dictamen rationis; sed malitia moralis consistit formaliter in privatione conformitatis, seu convenientiæ ad dictamen rationis; ergo peccatum consistit in privatione rectitudinis, seu conformitatis ad Legem; Unde S. Thomas *1. 2. qu. 85. art. 4.* dicit, quod ordinatio actus sit quoddam bonum, & subdit: *Hujus privatio est essentialiter ipsum peccatum*. Tum etiam quia si peccatum formaliter consisteret in positivo, sequeretur, quod Deus per se, & directe esset caussa peccati; quia omne positivum per se, & immediate efficitur a Deo: *Omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: Joann. 1.* Quod autem Deus per se, & directe sit caussa peccati, est falsissimum, quia Deo, qui nihil odit eorum, quæ fecit, *odio sunt impius, & impietas ejus. Sapient. 14.* adeoque &c.

31 Distinctio specifica moralis peccatorum omissionis desumitur ex actibus debitis, quorum sunt omissiones; Unde omissiones illæ sunt peccata specie distincta, quæ privant actibus debitis secundum speciem moraliter distinctis. *Communis*; Hinc omissio Missæ die Festo audiendæ distinguitur specie ab omissione præcepti jejunii, quia auditio Missæ, & observantia jejunii sunt actus debiti specie distincti; E contra omissio Missæ in die Dominico, & omissio Missæ in die Festo non distinguuntur specie moraliter, quia neque actus præceptus auditionis Missæ in prædictis diebus distinguitur specie.

32 Distinctio specifica moralis peccatorum commissionis desumitur ex diversis in specie virtutibus, seu diversis ejusdem virtutis rectitudinibus, quibus privant. Sic Scotus *in 2. dist. 37. quæst. 1.*, & Scotistæ passim, aliique tenentes peccatum actuale formaliter consistere in privativo, & non in positivo. Et ratio est, quia peccatum formaliter sumptum est privatio rectitudinis debitæ, seu debitæ conformitatis præcepto; ergo ubi reperitur diversitas specifica privationum, reperitur & diversitas specifica peccatorum, licet sit unicus actus, vel plures; Atqui ubi actus privatur diversis specie rectitudinibus debitis, adsunt diversæ specie privationes, cum privationes specificentur a formis, quibus privant, ergo &c.

33 Dicitur autem notanter sub disjunctione *ex diversis specie virtutibus, seu diversis ejusdem virtutis rectitudinibus*, quia ad distinctionem specificam moralem peccatorum sufficit, ut vel diversis specie virtutibus opponantur, ut v. g. Furtum, & Mollities, quorum prius opponitur virtuti justitiæ, & alterum virtuti Castitatis; Vel opponantur eidem virtuti secundum diversas specie honestates, & rectitudines, ut v. g. Mollities, Sodomia, & Bestialitas, quæ, non obstante, quod opponantur eidem virtuti Castitatis, & eidem ipsimet naturæ, tamen quia ipsi opponuntur secundum diversas honestates, & rectitudines, propterea distinguuntur specie, non solumin genere entis, sed etiam in genere moris; Unde merito ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. fuit damnata sequens propositio 24. in ordine; *Mollities, Sodomia, & Bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideoque sufficit dicere in Confessione se procurasse pollutionem*.

34 Distinctio numerica moralis peccatorum desumitur ex distinctione numerica actuum voluntatis moraliter interruptorum; Unde tot sunt numero distincta peccata, quot sunt actus voluntatis moraliter interrupti, & repetiti. *Communis*. Et ratio est, quia cum voluntas sit principium actuum moralium bonorum, & malorum, nec ullum sit peccatum nisi in quantum ab ipsa voluntate deliberata procedit, hinc sequitur, quod tot peccata numero distincta multiplicentur, quot actus pravi ipsius voluntatis moraliter interrupti repetuntur.

35 Actus autem voluntatis interni moraliter interrumpi censentur, quoties nec formaliter, nec virtualiter perseverant, idest quoties nullus effectus assignari potest, in quo virtualiter prior ejusmodi actus permanere censeatur. Et ita actus internus voluntatis moraliter interrumpitur per retractationem, seu voluntatem contrariam. Item moraliter interrumpitur actus internus voluntatis per cessationem ab illo voluntariam, & liberam. Immo aliqui, inter quos Vasquez *12. disp. 35. cap. 3.* Diana, & alii, tenent actum internum peccaminosum moraliter interrumpi etiam per cessationem involuntariam, & naturalem, sive ea fiat per somnum, sive per distractionem ad alia.

36 Hinc resolves primo, quod peccata interna, quæ solo animo perficiuntur, ut Odium Dei, vel proximi, Hæresis, Delectatio venerea morosa, & hujusmodi, toties multiplicantur numero, quoties actus ipse internus peccati renovatur quia quilibet talis actus internus in se est completus, & posterior actus nullam habet dependentiam, vel connexionem cum priori. *Communis*.

37 Resolves secundo, quod peccata, quæ opere externo perpetrantur, toties numero multiplicantur, quoties actus ipsi exteriores peccatum illud consummantes repetuntur, quia, interveniunt plures actus mali, quorum unus ad alterum non ordinatur, nullamque cum ipso habet connexionem, cum quilibet eorum in se sit completus actus. *Communis*.

38 Resolves tertio, quod quando actus sunt ordinati ad unum numero actum, seu finem principalem, omnes illi actus non sunt tot peccata distincta ab ipso actu finali, sed unum duntaxat peccatum, quia unitatem numericam desumunt ab ipso actu principali, & finali; Unde oscula, tactus, verba impudica, & alii actus copulam præcedentes, comitantes, & subsequentes unum numero peccatum integrant cum actu principali, seu finali, nempe cum copula, quæ sola est explicanda in Confessione. *Communis*.

39 Resolves quarto, quod quando actus sunt disparati, ita ut unus non dependeat ab alio, nec ordinetur ad ipsum, tunc tot sunt numero peccata, quot sunt actus in se completi, & consummati, quia quilibet actus habet terminum definitum, & limitatum, in quo completur, & terminatur; adeoque de se independenter ab alio est peccatum; Unde qui plures homines successive occidit, plura commisit homicidia numero distincta: qui plures fornicationes commisit eadem nocte etiam cum eadem muliere, & voluntate continuata per totam noctem fornicandi, plura commisit peccata fornicationis numero distincta in Confessione explicanda. *Communis* (a).

(a) Etiamsi non successive, sed unica actione, seu ictu occideret, plura homicidia committeret numero distincta.

40 Peccatum Originale deletur in infantibus per solum Baptismum in re susceptum: *cap. Majores ad Baptismo cap. Firmissime 2.*, *& Cap. Nulla præter 142. dist. 4. de consecrat.* ibi: *Nulla præter Baptismum salus promittitur infantibus, quia infantes, si per Sacramentum, quod ad hoc est Divinitus institutum, in credentium numerum non transeunt in tenebris manent*, cum similibus juncto Concilio Florentino *in Decreto Eugenii III. §. Primum omnium*, & Concilio Tridentino *sess. 5. §. 5.*, *& sess. 6. cap. 14.*, *& sess. 14. cap. 8.* * Nota, quod ubi noster Auctor ait, *per solum Baptismum in re susceptum*, loquitur de Baptismo sive fluminis, sive sanguinis, ut cohæreat hæc doctrina, cum iis, quæ alibi dicta sunt verb. *Baptismus artic. 1. num. 16.*, & verb. *Martyrium, numer. 13. & 14.* *

41 In adultis est peccatum Originale deletur per Baptismum sive in re, sive in Voto. Immo in ipsis adultis per Baptismum delentur insuper omnia peccata personalia ante ipsum Baptismum commissa, non solum quoad culpam, sed etiam quoad totam pœnam; sic expresse Concilium Florentinum *in citat. Decret. Eugenii §. Primum omnium*, his verbis: *Hujus Sacramenti effectus est remissio omnis culpa Originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur: propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad Regnum Cælorum, & Dei visionem perveniunt.* Et hoc idem definivit Concilium Tridentinum *sess. 5. §. 5.* ubi docet, homines per Baptismum renasci Deo innocentes, immaculatos, puros, innoxios, Deo dilectos, hæredes Dei, & cohæredes Christi: *Ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur*, & expressius *sess. 6. cap. 14.* ubi dicit, in Sacramento Pœnitentiæ non semper totam pœnam remitti, ut in Baptismo fit; quod latius repetit *sess. 14. cap. 8.* ubi in hoc constituit discrimen inter justificationem, quæ per Baptismum, & per Sacramentum Pœnitentiæ fit.

42 Peccatum mortale post Baptismum commissum remittitur solum per Sacramentum pœnitentiæ in re, vel in voto, idest per Sacramentum pœnitentiæ vere, & realiter susceptum, aut per Contritionem cum Voto tale Sacramentum suscipiendi. Sic ultra varia Sacræ Scripturæ testimonia; expresse Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 2.*, *& 4. & ibidem Can. 1. 2.*, *& 3.*

43 Unum autem peccatum mortale in hac providentia remitti non potest sine alio; expresse enim deducitur, tum ex Sacra Scriptura, quæ nonnisi integram peccatorum remissionem promittit pro integra pœnitentia, ut patet *Ezechiel. cap. 18. num. 21.*, ibi: *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est . . . omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.* Unde si pœnitens de uno solo peccato complacentiam haberet, jam esset prorsus indignus remissionis aliorum, juxta illud *Jacobi cap. 2. num. 10.*, ibi: *Quicumque totam Legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*; Tum ex Doctrina Concilii Tridentini *de justificatione sess. 6.*, *& de Pœnitentia sess. 14.* ubi justificationem declarat per modum vivificationis, & liberationis a morte juxta modum loquendi Sacræ Scripturæ. Hæc autem non habetur, nisi per integram omnium peccatorum mortalium remissionem, nam per unum solum peccatum mortale, quod in anima remaneret, homo non esset justus, sed impius, non esset vivus, sed mortuus spiritualiter, demum non esset in statu salutis, sed damnationis æternæ. *Sic Communis Catholicorum.*

44 Neque de facto unquam remittitur peccatum veniale sine remissione peccati mortalis. *Communis Catholicorum* cum S. Thoma *3. part. quæst. 87. art. 4.* Et ratio est, quia nullum etiam veniale peccatum remittitur de facto sine infusione gratiæ sanctificantis; sed gratia sanctificans non potest de facto consistere cum peccato mortali, ergo &c. Tum quia inconveniens, & absurdum est, quod Deus reconcilietur in re levi illi, a quo manet graviter offensus, & cum quo graves adhuc gerit inimicitias, uti est peccator perseverans in peccato mortali.

45 Potest tamen econtra remitti peccatum mortale, quin remittatur peccatum veniale, quia potest haberi dolor de mortali, quin habeatur dolor de veniali, immo adsit complacentia de ipso veniali, quod infusionem gratiæ sanctificantis non impedit. *Communis.*

46 Peccatum veniale post Baptismum commissum remittitur universim duobus modis, primo ex opere operantis, secundo ex opere operato per Sacramenta, & aliquatenus per Sacramentalia. *Communis.*

47 Ex opere operantis remittuntur peccata venialia per Contritionem, & quidem omnia, quorum displicentiam continet, seu de quibus in genere saltem habetur Contritio. *Communis ac certa*; Cum enim Contritio perfecta sufficiat ad tollenda peccata mortalia, multo magis sufficiet ad tollenda venialia.

48 Item ex opere operantis peccata venialia delentur in homine justo per Attritionem de eisdem conceptam; utpote quod Deum offendendo venialiter sit peccator pœnas Purgatorii, aliasque pœnas temporale promeritus. Item privationem majoris gratiæ, gloriæ &c. Suarez *part. 3. tractat. 4. disput. 11. sect. 3. num. 11.* Mastrius *Theol. moral. disp. 11. quæst. 4. num. 82.*, & ipso teste omnes Scotistæ, Coninch. *disp. 2. 2. dub. 4.* Reiffenstuel *Theol. moral. tractat. 3. de peccatis dist. 1. quæst. 3. num. 28.* Sporer *tom. 3. Theol. Sacramental. part. 3. cap. 2. sect. 4. num. 37.*, & plures alii contra Vasquez, & quosdam Recentiores in homine justo ad deletionem venialium extra Sacramentum requirentes Contritionem formalem, vel saltem virtualem; Et ratio nostræ conclusionis est, quia ex opposita sententia sequeretur, quod magis vel æque rigorosa satisfactio exigeretur pro peccato levi, seu veniali, ac pro peccato gravi, seu mortali, quod non convenit justitiæ; sed Contritio formalis, seu virtualis necessario extra Sacramentum exigitur ad deletionem peccati mortalis, ergo talis satisfactio non necessario exigitur ad delectionem venialis, præsertim in homine justo. sed minor sufficiet, qualis est Attritio, cum minor offensa sit venialis, quam mortalis.

Item ex opere operantis peccata venialia delentur in 49
homine justo per omne opus meritorium propter Deum factum in ordine ad delationem peccatorum venialium, seu saltem in ordine ad deletionem omnium suorum peccatorum, ut sic a Deo ad talem finem acceptetur. Sic Scotus *in 4. dist. 21. q. 1. §. In ista quæstione*, Mastrius *l. c.* & plurimi alii: Et ratio desumitur ex illa Salvatoris promissione *Luc. c. 6. Dimittite, & dimittemini*, quæ promissio habetur similiter de actibus aliarum virtutum, ac præsertim Misericordiæ sæpe sæpius in Sacra Scriptura; tum quia Concilium Tridentinum *sess. 14. c. 5.* dicit, quod peccata venialia multis aliis remediis expiari possunt, ibi: *Multisque aliis remediis expiari possunt*; Unde S. Augustinus aliique Sancti Patres, & Doctores dicunt, quod peccatorum venialium remissionem a Deo consequitur per Orationem Dominicam, & alias preces ad Deum fusas continentes in se petitionem veniæ peccatorum, atque per omne opus bonum factum, & Deo ad talem finem oblatum.

Item ex opere operantis peccata venialia delentur in 50
homine justo per actum formalem amoris Dei super omnia, quo Deus præfertur omnibus omnino rebus ei displicitis, tam levibus, quam gravibus; Justus enim perfecto amoris actu se Deo absolute, & penitus subjiciens, volens ipsi in omnibus actionibus placere, & obtemperare, eo ipso implicite saltem, & virtualiter detestatur omnia peccata, non solum mortalia, sed etiam venialia, quatenus omnia Deo displicent; adeoque talis actus perfecti amoris semper ad omnia etiam venialia se extendit, atque omnia delet secundum culpæ reatum. *Communis.*

Ex opere operato peccata venialia remittuntur per o- 51
mnia Sacramenta novæ Legis cum debita dispositione suscepta; dummodo ad ea nullus formalis, vel virtualis vigeat affectus. *Sic* S. Thomas *3. par. quæst. 87. art. 3.* Mastrius *loc. cit. num. 85.* & ipso teste Communis Sanctorum Patrum, & Doctorum. Et ratio est, quia omnia Sacramenta novæ Legis instituta sunt ad sanctificandas animas nostras ex opere operato, easque Perfecte disponendas ad gloriæ consecutionem, & consequenter ad tollenda omnia impedimenta, quæ aliquo modo possunt a gloriæ consecutione impedire; Unde cum peccata venialia nos retardent a consecutione gloriæ, debent per Sacramenta digne suscepta remitti.

Per Sacramentalia remittuntur peccata venialia ex ope- 52
re operato, remote tamen, & mediate, quatenus nempe per preces Ecclesiæ injunctas rebus Sacramentalibus, dum iis pie utimur, movetur Deus (etsi non infallibiliter) ut in nobis excitet pios illos motus, quibus annexa est remissio venialium, partim ex opere operantis, quatenus homo iis Sacramentalibus pie utitur in remedium, ac remissionem peccatorum suorum cum piis motibus displicentiæ peccatorum, conversionis in Deum, amoris, adorationis, & hujusmodi: Et hæc videtur esse mens D. Thomæ *3. part. q. 87. art. 3.* ubi habet hæc verba „ Triplici ratione aliqua causant remissionem venialium peccatum; Uno modo in quantum eis infunditur gratia, quia per infusionem gratiæ tolluntur venialia peccata, ut supra dictum est; Et hoc modo per Eucharistiam, & Extremam Unctionem, & universaliter per omnia Sacramenta novæ Legis, in quibus confertur: Secundo in quantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum; Et hoc modo Confessio generalis, tunsio pectoris, Oratio Dominica operantur ad remissionem peccatorum venialium. Nam in Oratione Dominica petimus: Dimitte nobis debita nostra; Tertio modo in quantum sunt cum aliquo motu reverentiæ in Deum; & ad res Divinas. Et hoc modo Benedictio Episcopi „ (& quidem etiam Sacerdotis in Missa, & præsertim cum Venerabili Sacramento) *aspersio aquæ benedictæ, quælibet Sacramentalis Unctio, oratio in Ecclesia dedicata, & si quæ alia sunt hujusmodi, operantur ad remissionem venialium peccatorum.* Hactenus S. Doctor relatus, & secutus a Sporer *tom. 3. Theol. Sacram. part. 3. cap. 1. sect. 4. num. 45.* Et videtur idem sentire Scot. *in 4. dist. 21. qu. 1.* idemque sentit Reiffenstuel *loc. cit. nu. 31. & seq.* & communior Doctorum.

Sacramentalia autem sic appellantur, vel ex eo quod 53

soleant adhiberi ad Sacramenta efficienda, vel ministranda, ut efformatio Crucis, Benedictiones, Orationes Ecclesiæ, vel ex eo quod aliqualem sequantur, & imitentur virtutem Sacramentorum, ut aspersio aquæ lustralis, usus rerum benedictarum ab Ecclesia, Confessio generalis, tunsio pectoris, & hujusmodi. Et communiter enumerantur sex, ad quæ cetera reducuntur, & continentur sequenti versiculo.

Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens.

55 Per ly *Orans* denotatur quotidiana Oratio Fidelium, ac præsertim *Pater noster*, de quo dicitur *cap. De quotidianis, de Pœnit. dist.* 3. „De quotidianis, brevioribus, levibusque peccatis, sine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio Fidelium satisfacit; eorum est enim dicere Pater noster, qui es in cœlis, &c. Delet omnino hæc Oratio minima, & quotidiana peccata:" Huc reducitur Tunsio pectoris.

56 Per ly *Tinctus* significatur aspersio Aquæ Benedictæ, de qua *c. Aquam, de consecr. dist.* 4. sic legitur: „Nam si Cinis vitulæ sanguine aspersus populum sanctificabat, & mundabat, multo magis aqua sale aspersa, Divinisque precibus sacrata populum sanctificat, atque mundat." Hinc Unctio Cæremonialis in Regem, & similes Unctiones; item impositio Cineris benedicti.

57 Per ly *Edens* intelligunt aliqui dignam Sacrosanctæ Eucharistiæ, immo cujuslibet Sacramenti susceptionem; Verum hoc non tam videtur spectare ad Sacramentalia, quam ad ipsa Sacramenta; & hinc alii per ly *Edens* intelligunt devotam manducationem panis benedicti, & hujusmodi.

58 Per ly *Confessus* communiter intelligitur Confessio generalis, quæ in hunc finem ab Ecclesia est instituta ut dicatur in principio Missæ, atque sub Prima, & Completorio.

59 Per ly *Dans* denotatur elargitio Eleemosynæ, juxta illud *Tob.* 4. *Eleemosyna ab omni peccato liberat*. Daniel. *cap.* 4. *Peccata tua eleemosynis redime*, & alibi; Huc reducuntur alia Opera Misericordiæ, tum corporalia, tum spiritualia.

60 Tandem per ly *Benedicens* designatur Benedictio Episcopi, vel Abbatis consecrati alios benedicentis, prout explicat Bonacina *tom.* 1. *disp.* 4. *q.* 6. *sect.* 2. *punct.* 2. citans plures alios, & tenet Glossa *in Proemio sexti Decretalium* vers. *Benedictionem*, ubi inquit: *Per benedictionem Prælati devote susceptam venialia remittuntur*, atque ad hoc allegat *cap. Dictum est, c. Maledicam, c. Infra* 1. *q.* 1. quamvis non adeo clare id habeant. Hæc ad litteram P. Reiffenst. *Theol. moral. tract.*3.*dist.*2.*q.*3. *n.* 34. *ad* 39.

61 Pœna debita decedentibus cum solo peccato Originali non una, & eadem ab omnibus assignatur: Quinque enim de infantibus non baptizatis referuntur Auctorum sententiæ a Bellarmino *tom.* 4. *de controv. lib.* 6. *de statu peccati cap.* 1. ubi sic habet: Prima sententia fuit eorum, qui Regnum Cœlorum infantibus non baptizatis promittere audebant, etiamsi non negarent eos in peccato Originali conceptos, & natos. Ita sensit quidam Vincentius, quem refellit S. Augustinus *in lib.* 1. *de origine Animæ cap.* 9. *& lib.* 3. *cap.* 13. Idem sensit Zuinglius *in declar. de peccato Originali ad Urbanum Regium*, ubi docet probabile esse per Christum universam naturam humanam ita esse restitutam, ut etiam Filii infidelium sine Baptismo decedentes salventur: Et id censet non solum probabile, sed etiam certum de filiis Fidelium; quem errorem, quod attinet ad filios Fidelium; sequuntur multi Sectatorum, ut Bucerus, Martyr, Calvinus, & alii.

62 Secunda sententia paulo quidem minus liberalis, sed tamen valde mitis, fuit eorum qui parvulos non baptizatos excludebant a Regno Cœlorum, & vita beata Sanctis promissa; tamen eis dabant vitam æternam, & naturalem beatitudinem sine ulla molestia, aut dolore extra Regnum Beatorum, & procul a carcere Damnatorum, hoc est in loco medio inter gehennam, & Cœlum, qualis locus vix potest fingi alius, quam terræ convexum; Ita sensisse olim Pelagianos docet S. Augustinus *in lib. de Hæresibus cap.* 88. „Nam, inquit, etiamsi non baptizentur, promittunt eis extra Regnum quidem Dei, sed tamen æternam, & beatam quandam vitam suam." Ad quem errorem proxime accessisse videntur Ambrosius Catharinus *in lib. de statu puerorum sine Baptismo decedentium*, Albertus Pighius *in prima controversia*, & Hieronymus Savonarola *in lib. de triumpho Crucis*; docent enim ipsi, & alii, infantes sine Baptismo morientes futuros post judicium beatos naturali beatitudine, & in quodam veluti Paradiso terrestri perpetuo, feliciterque victuros.

63 Tertia sententia jam aliquanto severior, docet, parvulos sine Baptismo decedentes damnari apud inferos æterna morte, sed tamen sic puniri carentia visionis Dei, quæ dicitur pœna damni, ut nullum patiantur omnino dolorem, neque internum neque externum. Ita docet S. Thom. *in q.* 5. *de malo art.* 1. 2. *&* 3. & cum ipso, tum alii aliquot scholastici Doctores *in* 2. *sententiar. dist.* 33.

Quarta sententia superiore adhuc severior liberat quidem parvulos ejusmodi a cruciatu ignis, & vermis, de quo legimus *Marci* 9. *Vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur*, quæ proprie dicitur pœna sensus, sed non eos liberat ab interno dolore, qui sequitur ex amissa beatitudine sempiternæ felicitatis; Ita docet Petrus Lombardus *in* 2. *sentent. dist.* 33. *litt. E.* eumque nonnulli alii secuti sunt; ut referunt S. Thomas, S. Bonaventura, Gregorius Ariminensis, & alii *in Comment. ejusdem loc. cit.* 64

Quinta sententia severissima, atque extrema docet, parvulos propter Originale peccatum utroque pœnæ genere, damni scilicet, & sensus in Gehenna perpetuo cruciari. In hanc sententiam satis aperte propendit Gregorius Ariminensis *in* 2. *sentent. dist.* 33. *q.* 3. & Joannes Driedo *in* 1. *lib. de gratia, & libero arbitr. tract.* 3. *cap.* 2. Hactenus Doctissimus Bellarminus *loc. citat.* & hanc sententiam sequitur novissime Poncius *disp.* 8. *quæst.* 6. & aliis. 65

Ex enumeratis sententiis, prima, & secunda non solum falsæ, sed etiam hæreticæ existimandæ sunt: Et contra, Fide Catholica tenendum est, Parvulos sine Baptismo decedentes absolute esse damnatos, & non solum cœlesti, sed etiam naturali beatitudine perpetuo carituros. Sic expresse Bellarminus *loc. cit. cap.* 2. 66

Quarta sententia licet non careat sua probabilitate, eamque sequatur idem Bellarminus *l. c. cap.* 6. citans pro ipsa varios SS. Patres, & Theologos; Tamen a nobis non admittitur, cum ut infra patebit, teneamus, quod quamvis pueri decedentes sine Baptismo sint passuri re ipsa pœnam damni, non tamen de illa ullum habituri sunt dolorem, vel tristitiam. 67

Quinta sententia licet non videatur aperte ab Ecclesia Catholica reprobata, rejicitur tamen passim in Scholis, ut testatur idem Bellarminus *l. c. c.* 4. Unde sicut ipsi, ita & nobis improbabilis esse videtur; Unde tertiæ adhærentes concludimus, quod 68

Pueri decedentes cum solo Originali peccato secundum tertiam sententiam, quam sequimur, nullam patiuntur pœnam sensus, nec post diem Judicii passuri sunt alias corporis afflictiones; sed tantum patiuntur, & patientur solam pœnam damni sine ullo dolore interno, & externo, seu sine ullo prorsus dolore, vel tristitia de amissione beatitudinis. Sic S. Thomas, & Bonaventura, & Scotus *in* 2. *sentent. dist.* 33. aliique Scholastici. Et pro hac nostra sententia citatus etiam Nyssenus *Oratione de infantibus*, & S. Augustinus *lib. de peccatorum meritis, & remissione cap.* 27. asserens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati; Idem tenent Vasquez, Suarez, Salas, Lessius, Becanus, Arriaga, Turrianus, Aversa, Oviedus, Amicus, & late Mastrius *in* 2. *sent. disp.* 4. *quæst.* 6. *de peccato Originali art.* 1. *&* 3. *& in Theolog. Moral. disp.* 28. *quæst.* 3. *num.* 67. ubi testatur esse hanc sententiam omnium Recentiorum. 69

Probatur igitur prima pars nostræ Conclusionis, scilicet quod pueri decedentes cum solo Originali peccato nullam patiantur pœnam sensus, nec post diem Judicii passuri sint corporis afflictiones; Quam sententiam S. Bonaventura dicit omnes Magistros magis approbare communiter, & Scotus hanc sententiam Magistrorum appellat teste ipsomet Mastrio *in* 2. *sentent. disp.* 4. *qu.* 3. *art.* 1. *num.* 159. Et ratio est, quia, ut dicunt Scotus, & S. Bonaventura *l. c.* acerbitas pœnæ correspondet quantitati delectationis juxta illud Apocalypsis *cap.* 18. *n.* 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*: sed parvuli nullam delectationem inordinatam habuerunt, nec in spiritu, nec in carne; ergo non debent ullum tormentum, & pœnam sensus pati. Tum quia quod pœna sensus, & afflictio Corporis soli peccato actuali, ac delectationi illud consequenti correspondeat, habetur ex variis aliis Sacræ Scripturæ consimilibus locis, ut „Deuteronom. 24. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, & Apocalyp. 22. Ecce venio cito ..., reddere unicuique juxta opera sua, & Matthæi 25. Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus; Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum &c. & ad Romanos 2. Qui reddet unicuique secundum opera ejus, & 2. Ad Chorinth. cap. 5. numer. 10. Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, ut referat unusquisque propria Corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum;" ex quibus, & similibus locis aperte desumitur, pœnam ignis, seu corporis afflictivam soli correspondere peccato actuali, quod cum pueri decedentes sine Baptismo non habuerint, tali pœnæ obnoxii esse non debent. 70

Probatur secunda pars nostræ conclusionis, quod scilicet pueri decedentes sine Baptismo patiantur, & passuri sint perpetuo pœnam damni, idest visione Dei perpetuo sint cárituri, & primo ex illo *Joann.* 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in* 71

Regnum Dei, & secundo *ex cap. Majores* 3. *de Baptismo*, ubi Innocentius III. dicit: „ Pœnam peccati Originalis „ esse carentiam Divinæ visionis, actualis vero perpetuæ „ gehennæ cruciatum, *& idem habetur* c. Nulla 143. „ dist. 4. de consecrat. his verbis: Nulla præter Bapti- „ smum Christi salus promittitur infantibus, quia infan- „ tes, si per Sacramentum, quod ad hoc Divinitus insti- „ tutum, in credentium numerum non transeant, profe- „ cto in tenebris manent " idest Divina visione carent, qua illuminarentur. Item ex Concil. Flor. sub Eugenio IV. in literis Unionis asserente: *Decedentes in mortali vel Originali mox in infernum descendere*, hoc est in inferiores terræ partes, ut teste Mastrio *l. cit.* exponunt communiter Doctores, sed *pœnis inæqualibus puniendos*, quæ inæqualitas in eo consistere dicit, quod Originali sola pœna damni respondet, actuali autem utraque, scilicet & pœna damni, & pœna sensus.

72 Tum quia absolute loquendo non est futurus aliquis medius status inter Beatos, & damnatos, in quo quis feliciter, & beate vivat, ut definitum est *in Concilio Arausicano post Canon. 77. tom. 1. Conciliorum*, ubi dicitur: *Si quis dicat ideo dixisse Dominum in Domo Patris mei mansiones multæ sunt, ut intelligatur, quia in Regno Cœlorum erit aliquis medius, aut altus, aut alicubi locus, ubi beate vivant parvuli, qui sine Baptismo ex hac vita migrarunt, anathema sit.* Plures etiam Patrum auctoritates refert Salmeron *in cap. 5. ad Romanos disput.* 43. apud ipsum videndas, quibus permotus Angles merito inquit, oppositam sententiam tenentes parvulorum tortores vocari, & propterea illam quam duram esse ab omnibus exclusam, quam etiam valde duram appellat S. Bonav. *dist.* 33. *par.* 3. *quæst.* 1. (a).

73 Probatur tertia pars nostræ conclusionis, scilicet quod licet pueri patiantur & reipsa passuri sint pœnam damni sine ullo tamen dolore interno, & externo de illa, seu sine ullo prorsus dolore vel tristitia de amissione Beatitudinis; quia, ut discurrunt S. Bonaventura, & Scotus *loc. cit.* si infantes de tali Privatione Beatitudinis tristarentur, cum tristitia secundum S. Augustinum sit de his, quæ nobis invitis accidunt, ipsi involuntarie sustinerent suum statum & vellent oppositum ad Divinam voluntatem, & dispositionem, qua *Ecclesiastes c. 11. numer.* 3. statutum est quod ubicumque ceciderit lignum, ibi erit: sed quod tales infantes velint oppositum ad divinam voluntatem, & dispositionem nullo modo est dicendum, cum isti nullam inordinatam volitionem habuerint in isto statu, ergo nullam etiam habebunt inordinatam volitionem in alio statu, & consequenter neque ullam tristitiam interiorem habebunt. Tum quia *si tristarentur de carentia visionis* Dei, cum desperent de ea, haberent pœnam gravissimam inter pœnas omnium damnatorum, scilicet tristitiam ex desperatione. Hoc autem non est dicendum, adeoque &c. Tum etiam quia tales infantes, ut probatum est supra *sub num.* 65. ex fere communi omnium Patrum, & Theologorum non habebunt pœnam sensus ab extrinseco, ergo tanto minus habebunt pœnam interiorem, scilicet tristitiam spiritus, cum longe major sit dolor, & pœna spiritus, quam dolor, & pœna sensus. Sic in re discurrit Scotus *cit. dist.* 33.

74 Objiciunt tamen primo Adversarii contra nostram Conclusionem dicentes, quod cum Dominus juxta *cap.* 25. *Matthæi* ad judicandum venerit, duæ tantum assignabuntur hominum Classes, una eorum, qui a dextris erunt, & ibunt in vitam æternam, & alteram eorum, qui a sinistris erunt, & ibunt in ignem æternum; Atqui parvuli non erunt a dextris, neque ibunt in vitam æternam, ut omnes fere fatentur, ergo erunt a sinistris, & ibunt in ignem æternum.

75 Respondetur, quod ibi est sermo solum de adultis damnatis ob proprias culpas actuales, ut ex ipsomet textu clare habetur; reddens enim ibi Christus Dominus caussam cur qui sunt a sinistris, in ignem æternum sint ituri, inquit: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare &c.* Unde ex hoc potius nostra confirmatur sententia, quod pro solis actualibus, & personalibus peccatis infligenda sit omnis positiva pœna sensus universaliter nomine æterni ignis significata. Tum quia, ut talem textum exponit S. Augustinus *lib. 6. contra Donatistas post collationem cap.* 4. ibi, dicit S. Doctor, exprimitur forma, qua judicabuntur Fideles in Ecclesia existentes, comparantur enim boni, & mali Ovibus, & Hædis ejusdem Pastoris, & Ovilis. Certum est parvulos ante Baptismum ad Ovile Ecclesiæ non pertinere. Et sic etiam explicandi sunt alii consimiles textus, qui solent adduci ab Adversariis, quod nempe in eis sermo sit de adultis puniendis propter peccata sua personalia, & actualia, ut communiter exponunt Sacri Interpretes; vel de Fidelibus intra gremium Ecclesiæ, ut dicebat S. Augustinus.

76 Objiciunt secundo dicentes, quod S. Augustinus *serm. 24. de verb. Apostol.* satis aperte scribit: Parvulos decedentes sine Baptismo igne sempiterno esse cruciandos, & idem S. Augustinus (seu, ut alii volunt, S. Fulgentius sub nomine Augustini) *de Fide ad Petrum Diaconum cap.* 17. relatus *in cap. Firmissime tene* 3. *dist. 4. de consecration.* sic exprese dicit: *Firmissime tene, non solum homines ratione utentes, verum etiam parvulos, qui sive in uteris Matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur, sive jam de Matribus nati sine Sacramento Baptismi, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, de hoc sæculo transeunt, sempiterno igne puniendos; quia etsi peccatum propriæ actionis nullum habeant, Originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione ex nativitate traxerunt.*

Respondetur, quod ibi Sanctus Augustinus, & S. 77
Fulgentius sub nomine Augustini, loquuntur metaphorice, nomine ignis pœnam Damni significant, ut docent S. Thomas *quæst. 5. de malo, & in 2. dist.* 33. *quæst. 2. artic. 1. ad 1.* S. Bonaventura *eadem dist.* 33. *quæst. 1. ad 1.* & Glossa *in c. Nulla* 143. *de consecr. dist.* 4. Nomine enim *ignis* quælibet pœna designatur, ut patet ex illo Psalm. 65. *Transivimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*, quod expresse tradit ipsemet S. Augustinus *qu. 9. in Josue*. Et quod sic veniat intelligendus S. Augustinus aperte constat, ex quo suum intentum erat contra Pelagianos probare, quod parvuli decessi sine Baptismo non essent æterna felicitate donandi; quod satis convincitur dicendo ipsos passuros esse pœnam Damni, cum qua nequit conjungi æterna felicitas; Tum quia S. Augustinus (seu ut alii volunt S. Fulgentius sub nomine Augustini) in cit. Canone *Firmissime tene*, asserit pertinere ad Fidem, quod tales parvuli sint sempiterno igne puniendi. Nemo autem audebit dicere, dogma Fidei esse, quod tales parvuli sint cruciandi æterna pœna sensus, sed solum quod sint damnati, & puniendi æterna pœna damni: adeoque S. Augustinus, seu S. Fulgentius sub nomine S. Augustini, nomine *ignis* pœnam damni ibi significare intendit; Unde Glossa supracitata *in dicto Canone Nulla* sic ait: *Carentia Visionis Dei est pœna ignis, de qua intelligendus est Canon*: Firmissime tene.

Objiciunt tertio dicentes, quod pueri passuri sal- 78
tem sint tristitiam ad amissionem gloriæ consequentem, quia, ut arguit Bellarminus *loc. cit. cap.* 6. ubi hanc defendit opinionem, ex apprehensione privationis æternæ felicitatis naturaliter sequitur aliqua tristitia: sed tales infantes cognoscunt, seu cognoscent se privatos esse æterna felicitate, quia, quamvis nunc forasse nesciant se propter peccatum originale excludi a Regno Dei, scient tamen in die judicii, in quo hoc Mysterium eis revelabitur; ergo &c.

Respondetur cum Scoto *loc. cit.* quod relictis variis 79
aliis responsionibus ab aliis datis, & videndis apud Mastrium *loc. cit. numer.* 174. *&* 175. tales infantes non sunt tristaturi de amissione æternæ felicitatis, quia erunt contenti de statu suo, scientes Deum de se ita disposuisse; nec suo actu id aliquando demeruisse. Tum quia, ut dicit S. Bonaventura *dist.* 33. *art. 3. quæst.* 2. tales infantes non sunt habituri tristitiam de dicta amissione felicitatis, seu gloriæ æternæ, quia caussas solatii habebunt, quæ eamdem impediant, v. g. quod non peccaverint peccato actionis ex una parte, & quod non patiantur pœnam ignis, ut damnati in inferno ex alia; pro quo rationem satis idoneam affert S. Doctor, quia nimirum infantes constituti sunt a Deo in statu quodam medio inter Beatos, & damnatos; quare opus fuit, ut ex una parte Beatitudine carerent sicut damnati, & ex altera nullum haberent dolorem sicuti Beati; Ex quo fit, licet agnoscant se carere Beatitudine, ad quam fuerant ordinati, & ex hac parte magnam habeant tristitiæ occasionem. Quia tamen simul agnoscunt se evasisse gravissimas inferni pœnas, & peccata mortalia, quasi in æquilibrio sunt constituti, ut non doleant de ea Beatitudinis amissione, sed potius gaudeant de pœnarum inferni evasione, quam rationem ceteris probabiliorem existimat Arriaga *d. 52. sect.* 3.

Hic juvat adducere distinctionem locorum, in quibus 80
recipiuntur animæ ex hoc mundo decedentes, ut optime declarat S. Bonav. *in 4. dist. 45. art. 1. qu. 1. & 2.* ubi ait, quod loca animarum sunt in duplici differentia; est enim locus gloriæ, scilicet Cœlum, & quia Charitas, quæ meretur gloriam, est unius speciei, ideo iste locus non subdividitur; Alius autem est locus pœnæ, qui dicitur Infernus generaliter accipiendo nomen inferni; Est autem locus iste pœnalis dupliciter, scilicet secundum pœnam damni, & secundum pœnam sensus, & utrumque membrum dividitur. Illi enim, qui puniuntur pœna damni, aut simpliciter, & æternaliter puniuntur, & sic locus iste dicitur Limbus puerorum cum solo Originali dece-

(a) Nota. Vide ea, quæ disputavimus de pœna parvulorum sine Baptismo decedentium in appendice nostra *de Inferno*.

decedentium; aut ad tempus, & sic locus illorum est Superior, qui dicitur sinus Abrahæ; Similiter illi, qui puniuntur pœna sensus, aut puniuntur æternaliter, & sic istorum locus est infernus proprie dictus inferior aliis; aut ad tempus, & sic istorum locus est Purgatorium, quod est locus alteri superior secundum legem communem, & ordinariam; & subdit tandem S. Bonav. *loc. cit. quæst.* 2. quod post Christi adventum vel in Paradiso, vel in Inferno, vel in Limbo, vel in Purgatorio animæ Defunctorum recipiuntur, ergo secundum veriorem, & probabiliorem sententiam animæ puerorum cum solo Originali decedentium in Limbo recipiuntur, & detinentur, non autem in Inferno, etiam post diem judicii, & in perpetuum; Unde auctoritates Scripturæ & SS. Patrum, quæ dicunt, animas puerorum cum solo Originali decedentium in Infernum descendere, vel in Inferno detineri, non sunt intelligendæ de Inferno generaliter sumpto, ut significet quemlibet locum inferiorem in visceribus terræ existentem; Sicuti aliæ quoque auctoritates Scripturæ, & Patrum, quæ locum, in quo purgantur animæ justorum, appellant Infernum, quæ tamen de tali Inferno proprie dicto, qui est locus Damnatorum, non sunt intelligendæ, ut magis ostenditur sub verb. *Purgatorium*. Sic ex Divo Bonaventura habet expresse Mastrius *Theolog. Moral. dis.* 28. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 69.

81 Pœna debita decedentibus cum peccato actuali mortali est pœna æterna, tam damni, quam sensus, & quidem de pœna damni, quæ in Beatificæ visionis privatione consistit, satis constat ex illo *Matthæi* 8. ubi de reprobis, & peccatoribus dicitur, quod *ejicientur in tenebras exteriores*; De pœna vero sensus habetur ex *Matthæi* 25. ibi: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus*; & sic de variis aliis similibus, quæ non juvat hic in longum adducere; cum hoc sit de Fide.

82 Pœna debita decedentibus cum solis peccatis venialibus non est æterna, sed solummodo temporalis. *Communis*,
83 *& de Fide*. Difficultas solum est de peccatis illis venialibus, cum quibus decedunt etiam peccato mortali obnoxii; an scilicet peccatum veniale conjunctum peccato mortali puniatur in Inferno pœna æterna, vel temporali? Thomistæ cum D. Thoma *q.* 87. *art.* 5. *ad* 3. tenent, tale peccatum veniale puniri pœna æterna, cum in Inferno nullus neque remissioni, neque redemptioni sit locus. Scotistæ vero cum Scoto *in* 4. *dist.* 21. *quæst.* 1. asserunt, peccatum veniale, sive in hac vita remissum quoad culpam, sive non, sola temporali pœna etiam in Inferno puniri, licet cum peccato mortali conjunctum; atque ideo peccatum veniale in Inferno remitti posse nedum quoad pœnam, sed etiam quoad culpam. Et quidem de peccato veniali in hac vita remisso quoad culpam, non vero quoad pœnam, est ratio evidens, quia qui solvit rem, quam debet, a debito illius omnino liberatur, adeoque damnatus, qui totam temporalem pœnam veniali correspondentem patitur in Inferno, vere liberatur a debito illius pœnæ, cum passione illius solvat, & patiatur totum id quod solvere, & pati debebat. Idem dicendum est etiam de peccato veniali non remisso in hac vita quoad culpam, quia peccatum veniale, quamvis non remissum quoad culpam, tantum est dignum pœna temporali, & determinata, quam vere solvit qui patitur in Inferno, & passione illius temporalis pœnæ extinguitur debitum illius pœnæ.

84 Nec valet dicere, quod damnatus in Inferno existat in peccato mortali, adeoque non possit solvere debitum pro culpa neque veniali. Non valet, inquam, quia, licet damnatus in Inferno existat in peccato mortali, adhuc vere solvit debitum pro culpa veniali, quæ est solum digna pœna temporali, sive jam ipsa culpa venialis fuerit remissa in hac vita, sive non; Deus enim semper punit citra condignum, & esto quod secundum rigorem justitiæ puniret ad condignum, omnino injustum esset æternam pœnam infligere pro peccato veniali, cui secundum se solum pœna temporalis debebatur. Vide Mastrius *in* 2. *sent. disp.* 6. *de peccatis q.* 8. *per tot. & in Theol. moral. disp.* 25. *n.* 53 *&* 54. ubi multa ad rem.

85 Sensus autem illius Catholici axiomatis: *Quod in Inferno nulla est redemptio*, est solum, quod nulla sit spes inde evadendi, juxta illud *Lucæ* 16. *n.* 26. ibi: *Hi qui volunt hic transire ad vos, non possunt, neque inde huc transmeare*. Unde nihil facit, sive ibi aliquod veniale remitti possit, aut aliqua pœna venialis, vel etiam mortalis jam hic dimissi, sive non. Vide Mastrium *cit. q.* 8. *n.* 222. *&* 223. *& cit. disp.* 25. *n.* 54.

86 Circumstantiæ peccati. V. de verb. *Pœnitentiæ Sacramentum art.* 2. *n.* 100.

87 Peccatum letale mortua constituit bona opera, quæ in eo fiunt, & jam facta reddit mortificata. Vide verb. *Pœnitentia art.* 3. *n.* 8.

PECCATUM CONTRA NATURAM. Vide verb. *Luxuria a n.* 33. *ad* 70.

PECCATA CAPITALIA.

Peccata Capitalia communiter cum S. Gregor. *lib.* 31. 1
moral. cap. 31. enumerantur septem indicata hac di-
ctione *Saligia* singulis litteris ordine indicantibus litteras
initiales peccatorum. Superbia, Avaritia, Luxuria, Ira,
Gula, Invidia, Acedia. Dicuntur autem *Capitalia* vulgo 2
etiam *Mortalia*, non quod de se semper mortalia sint,
sed quia ab illis alia peccata oriuntur, & instar Capitis,
quod fluit in membra, ipsa influunt in alia peccata, ut
inquit S. Gregor. *loc. cit.* Siquidem ex his septem Capita-
libus peccatis frequentius cetera peccata oriuntur secun-
dum rationem causæ finalis; quamvis nonnulla ex illis
causis interdum non oriantur. Quid autem, & quale pec-
catum sit quodlibet ipsorum? Vide sub proprio cujuscum-
que verbo, scilicet sub verbo *Superbia*, verbo *Avaritia*,
verbo *Luxuria*, verbo *Invidia*, verbo *Gula*, verbo *Ira*,
verbo *Acedia*.

PECULATUS.

Peculatus est species furti, quo vel pecunia ad Æra- 1
rium publicum, aut Fiscum Principis pertinens, vel
pecunia Sacra, aut Religiosa subripitur ab eo, cujus Fidei
non est commissa; *l. Lege Julia Peculatus* 1. *l. Lege Julia*
Peculatus 4. §. 1. *&* 7. *l. Sacrilegii* 9. §. 2. *ff. Ad Legem*
Juliam Peculatus, *&* §. 9. *Inst. de publicis Judiciis*. Et
sic quando ex publica pecunia aliquid aufertur, occulta- 2
tur, & quomodolibet defraudatur, committi dicitur Pecula-
tus. Ludov. Gilleausen *in arbor. Jud. Crimin. cap.* 29. *n.* 7.
Valenz. *cons.* 10. Sanfelic. *dec.* 285. *num.* 5. 29. *& seq.* Bugior.
Instit. Crim. lib. 2. *cap.* 19. *n.* 1. Urlaya *Instit. Crimin. lib.* 2. *tit.* 3.
n. 2. & alii.

Committitur autem a Judicibus, & Officialibus publi- 3
cis de tempore suæ administrationis, & in administratione
ipsa publicas pecunias subripientibus, vel eas ab aliis
administratas subtrahentibus, quam ab aliis personis pri-
vatis non administrantibus subripientibus; §. 9. *Instit. de*
publicis Judiciis, *& l. Judices* 1. *Cod. de crimine pecula-*
tus, Farinac. *q.* 171. *n.* 64. *& seq.* Galeot. *Respons. Fiscal.*
22. *num.* 15. *& seq.* Raynald. *tom.* 2. *cap.* 14. §. 21. *num.*
29. *& seq.* Urlaya *loc. cit. num.* 3. *&* 4. & alii.

Peculatus committitur multis modis juxta casus enume- 4
ratos a Raynald. *tom.* 2. *cap.* 14. §. 21. *a num.* 28. *usque*
ad 42. & ab Urlaya *loc. cit. a n.* 5. *ad n.* 11. Et primo
si quis per semetipsum pecuniam quomodolibet auferat,
intercipiat, & exportet, *l. Lege Julia Peculatus* 1. *ad Le-*
gem Juliam Peculatus. Secundo, si mandet, ut quis au- 5
ferat, & intercipiat, *cit. l. Lege Julia Peculatus*, ibi:
Neve faciat quo quis auferat, intercipiat. Tertio, si quis 6
ex metallis Cæsarianis, idest ex virgis aureis, & argen-
teis, quæ sunt Cæsaris, & ad publicam monetam cu-
dendam, vel ad aliud publicum opus destinatis, furatus
fuerit, *l. Sacril.* 6. §. 2. *ff. ad Legem Jul. peculatus*. 7
Quarto, si quis prædam ab hostibus captam subripuerit,
l. Is qui prædam 13. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*.
Quinto, si quis muros publicos perfoderit, & inde ali- 8
quid abstulerit, puta pecuniam, metalla, vel alia pretio-
sa, vel de materia ipsa murorum aliquid exemerit, &
abstulerit; *l. Qui perforaverit* 11. *ff. ad Legem Juliam*
Peculatus. Sexto, si quis publicam tabulam continen-
tem formam, & fines agrorum publicorum, & latitudi-
nem, & mensuram viarum publicarum, & Curiarum re- 9
finxerit, & aliquid inde commutaverit, vel deleverit; *l.*
Qui tabulam 8. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*. Septimo, 10
si quis etiam privatam pecuniam subripuerit, quæ ta-
men publica evadere debebat, veluti si quis, quod Fisco
debetur, simulans se Fisci Creditorem acceperit; *l. Sacri-*
legii 9. §. 3. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*. Octa- 11
vo, si quis pecuniam Sacram, Religiosam, & quidquid
donatum Deo abstulerit, interceperit; *l. Lege Julia Pe-*
culatus 4. *ff. Ad Legem Juliam Peculatus*.

Pœna criminis Peculatus est a Lege diversimode taxata 12
juxta diversitatem personarum ipsum committentium; Si
enim committatur a Judicibus, vel aliis Officialibus du-
rante tempore suæ administrationis, in Capitali pœna pu-
niuntur; *leg. Judices* 1. *Cod. de crimine peculatus*, ubi
Glossa verb. *Judices*, & verb. *Publicas*; Decian. *lib.* 8.
cap. 26. *num.* 29. *cap.* 39. *num.* 6. Berlich. *conclus.* 57. *n.*
2. *lib.* 5. Rovit. *consil.* 60. *num.* 4. *lib.* 4. Raynald. *tom.*
2. *cap.* 14. §. 21. *num.* 42. Urlaya *loc. citat. num.* 23.
& alii.

Si committatur ab aliis personis privatis, subripientibus 13
pecunias ab aliis administratas, puniuntur civiliter, & cri-
minaliter. *Civiliter*, hoc est, pœna pecuniaria, seu qua-
drupli; Dummodo lis contestata, vel inquisitio formata
sit, vivente ipso delinquente, alias secus. Anell. Amat.
cons. 55. *per tot.* Card. de Luca *de Regularibus disc.* 119.
num. 25. Urlaya *loc. citat. num.* 25. & alii. *Criminaliter*
vero pœna Judicis arbitraria, seu Deportationis, *l. Pe-*
culatus pœna 3. *ff. ad Legem Juliam Peculatus*, cum aliis 14
apud Farin. *q.* 171. *num.* 8. & Rovit. *cons.* 60. *lib.* 5. *n.*
3. Ubi quod quando idem crimen est pluries iteratum,
tunc devenitur ad pœnam mortis, quod admittit etiam 15
Giball,

Gaball. *resolut. crim. cas.* 49. *num.* 4. Quando vero cum Peculatu concurrit falsitas, a quibuscumque personis committatur, semper intrat pœna mortis, *l. Sciant omnes, Cod. de his. qui ex publicis rationibus*. Ibique Glossa verb. *Omnibus*, Rovit, *cons.* 60. *n.* 2. *lib.* 3. Ursaya *loc. cit. num.* 28. & alii.

16 Reus delicti Peculatus confugitus gaudet immunitate, cum non sit de exceptis in Bulla Greg. XIV. (adde nec in Bulla Bened. XIII.) *Sac. Congr. Immun. in Neapolitana* 24 *Martii* 1627. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 43. *& die* 31. *Jan.* 1628. *eodem lib. pag.* 82.

17 Ex gratia speciali Sanctissimus annuit pro retentione nulliter extracti ex caussa Peculatus ab Archiepiscopo, attento quod Princeps suspendit acceptare sententiam Archiepiscopi usquedum audiret sensum Sacræ Congregationis. *Sac. Congr. Immun. in Taurinen.* 8. *Febr.* 1667. *lib.* 1. *Decret. Altoviti pag.* 84.

18 Datur facultas Archiepiscopo extrahendi Thesaurarium, & alios Debitores Ærarii Ducalis, & aliorum interesse habentium, uti reos Peculatus, modo constet summarie de veritate facti, & retinendi in carceribus Eccles. ad dispositionem Sacræ Congregationis, & etiam perquirendi, & extrahendi eorum bona in quocumque loco immuni, exceptis Monasteriis Monialium, & Conservatoriis, & consignandi. *Sac. Congr. Immun. in Taurinen.* 14. *Jun.* 1698. *lib.* 2. *Decret. Alt. pag.* 157.

19 Depositarius in alios usus convertens pecunias publicas non tenetur pœna Peculatus, quia pecuniæ, quæ penes Depositarium sunt, ejus periculo subsunt. Ad hoc autem, ut Peculatus verificetur, debet fieri pecuniarum furtum ab eo, cujus periculo non sunt, Ursaya *loc. cit. n.* 34. cum aliis ibi citatis.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 INterdum, tametsi publica pecunia intervertatur, mi-
nime tamen peculatus admittitur; ut si illi interverte-
rint, ad quorum periculum pecunia pertinebat, æditui
scilicet, & qui trajiciendam pecuniam acceperunt; *L.* 9. *ff.*
ad Jul. Peculat. idque quia eo ipso quod periculum pecu-
niæ suscipiunt, de accusatione peculatus quasi cum ipsis
deciditur.
2 Objici potest, quod Arcarii, & qui Ærario præsunt,
peculatum committunt, si vel mutuo dederint pecuniam
fidei suæ commissam; *L.* 1. *&* 2. *C. de His qui ex public.*
3 *ration.* quanto igitur magis si interverterint? quum etiam
capite eo casu plectantur, ex *L. unic. C. de crimine pe-*
culat. Tum quod absurdum sit, extra pœnam eos esse,
4 quorum fidei, & periculo pecuniæ publicæ sunt commis-
sæ, quive eas administrant, quum his major peccandi,
quam cæteris facultas sit, eo autem gravius punienda de-
licta, quo major peccantibus delinquendi facultas, atque
copia patet.
5 Ad videndum, ne male confundantur exactores, arca-
rii, ærario præfecti, Judices denique, & Administratores
pecuniarum publicarum, cum iis denique, quorum peri-
6 culo ipsæ sunt. Illi administrant quidem, cogunt, cu-
rant, non tamen suo periculo; ideoque si quid interce-
7 perint, rei fiunt peculatus. Hi autem, quorum periculo
sunt pecuniæ, peculatus rei non fiunt, propterea quod,
ut dictum mox est, periculo imposito de crimine cum eis
decidi videtur, ita ut eam pecuniam, si interverterint,
tamquam privati debitores Reipublicæ debeant, non tam-
quam criminis Rei.
8 Publica pecunia, cujus sustractio locum facit pecula-
tus, est pecunia populi Romani, non item pecunia Civi-
tatum, secundum Papinianum *in Leg.* 81. *de Furtis*, ita
ut subtracta pecunia hac Civitatum, furti, non pecula-
tus actio competat. At Imperatores Trajanus, & Hadria-
9 nus etiam ad pecunias Civitatum accusationem pecula-
tus produxerunt, *L.* 4. §. *ultim. ff. ad L. Jul. peculat.* quo
jure utimur.
10 Pœna peculatus ex lege Julia erat aquæ, & ignis in-
terdictio; Constitutionibus vero Principum capite plecti-
11 tur, qui peculatum committit; *L. unic. C. h. t.* Et fru-
stra hanc pœnam, ut duram improbavit Leo *novell.* 105.
defenditur enim rigor utilitate publica, quæ tanta est,
ut nisi peculatores severissime puniantur, nunquam defu-
turæ sint hirundines, quæ corpus Reipublicæ sanguine,
& nervis destitutum relicturæ sunt.

P E C U N I A.

Vide verb. *Emptio art.* 1. *num.* 8. *&* 9.

PEDAGIUM, SEU GUIDAGIUM.

Vide verb. *Gabella num.* 9.

PEDOMANTIA, seu potius PÆDOMANTIA.

Vide verb. *Superstitio num.* 23.

PENSIO, PENSIONARIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Pensio unde sit dicta?*

2 *Pensio dividitur in Laicalem, & Clericalem, & quæ utraque sit?*

3 *Pensio Clericalis subdividitur in duas species, una est, quæ assignatur in titulum Beneficii Ecclesiastici, & demonstratur quæ sit.*

4 *Alia autem est pensio, quæ nomine pensionis communiter intelligitur, & demonstratur quæ sit.*

5 *Affertur definitio pensionis sic acceptæ.*

6 *Pensio Clericalis primo modo accepta & collata in titulum est vere, & proprie dictum Beneficium Ecclesiasticum.*

7 *Nec refert, quod appelletur pensio, cum ipsi integre conveniat definitio Beneficii.*

8 *Pensio Clericalis secundo modo accepta in materia odiosa non venit nomine Beneficii, bene vero in materia favorabili.*

9 *Pensio hujusmodi potest imponi, vel personæ Beneficiarii, vel Beneficio, & assignatur, quando imponatur uni, & quando imponatur alteri.*

10 *Papa potest ex rationabili motivo omnibus præfatis modis pensionem Beneficii imponere.*

11 *Hinc Papa potest pensionem super quocumque Beneficio imponere, etiam nulla caussa expressa.*

12 *Unde Papa potest etiam imponere pensionem super Beneficio Patronato, facta mentione hujus qualitatis.*

13 *Excepto Beneficio de Jure patronatus Regio, cui Papa derogare non solet.*

14 *Episcopus, & quicumque alius Collator Papa inferior non potest novum Censum, vel pensionem perpetuam imponere, neque antiquum Censum, seu pensionem augere.*

15 *Regulariter loquendo Episcopus nequit conferre Beneficium sub reservatione pensionis, cuipiam persolvendæ.*

16 *Potest tamen Episcopus ex caussa rationabili pensionem imponere saltem duraturam ad vitam Beneficiarii gravati, atque in eam consentientis, cum quo extinguatur pensio.*

17 *Talis autem pensio non potest constitui ab Episcopo in certa quota reddituum, sed in certa quantitate fructuum, seu reddituum.*

18 *Assignantur justæ, & rationabiles caussæ, propter quas potest Episcopus pensionem in certa quantitate reddituum imponere personæ Beneficiatæ ad ejus solam vitam duraturam.*

19 *Justa caussa, ut Episcopus reservet pensionem, est quoque amor erga suum ex Fratre Nepotem, vel ut commodius Sacræ Theologiæ, Sacris Canonibus, seu Sacræ Scripturæ operam dare possit.*

20 *Episcopus non potest propter prædictas caussas Beneficio imponere pensionem transmissibilem ad successorem.*

21 *Contrarium tamen sustinent aliqui, sed minus probabiliter.*

22 *Episcopus in collatione Beneficii convenire non potest, ut pensio solvatur sibi.*

23 *Simonia est pactio inter partes sine Judice, ut una pars cedat liti super Beneficio, & recipiat pensionem annuatim ab altera, si pars cedens habeat Jus in caussa, alias secus.*

24 *Potest Episcopus, cessante pacto partium in permutatione Beneficiorum mandare, quod recipiens Beneficium pinguius solvat aliquam pensionem suo tempore duraturam ad coæquandos fructus utriusque Beneficii.*

25 *Quamvis de Jure illicitum sit, atque Simoniacum resignare Beneficium cum pacto, seu conditione apposita parti solvendi pensionem; tamen ex justa, & gravi caussa potest Episcopus Resignanti pensionem constituere ipsi solvendam ad vitam Beneficiati gravati, seu consentientis in eam.*

26 *Immo resignans existente rationabili caussa pro reservanda sibi moderata pensione, ut securior sit, potest ante suam resignationem Episcopo supplicare.*

27 *Insuper possunt partes prius inter se tractare, atque Resignans super aliqua pensione sibi danda cum Successore amicabiliter componere, non quidem absolute, & quasi per se ipsos illam concludendo, sed sub conditione relata in consensum Superioris, seu Episcopi, in cujus manibus Beneficium resignatur, ac sese omnimode submittendo ejus liberæ dispositioni.*

28 *Episcopus, & quicumque Collator Papa inferior nequit imponere pensionem super parochialibus, & affertur ad id novissima Constitutio Benedicti XIII.*

29 *Vicarius Episcopi non potest vi Officii sui imponere pensionem.*

30 *Legatus a latere potest idem circa impositionem pensionum, quod potest Episcopus.*

31 *Collatores inferiores, item Compromissarii, & Judices*

non

non possunt pensionem imponere, nisi auctoritate Episcopi.

32 Superiores Regularium possunt pensionem imponere in Beneficiis suæ Religionis manualibus, & amovibilibus, seu incorporatis suis Monasteriis, & per Vicarios administratis.

33 Præceptor Generalis Militarium potest imponere pensionem in Commendis suæ Religionis spectantia ad ipsum ad favorem Religiosorum, sive Equitum ejusdem Religionis.

34 Laicus de Jure est capax pensionis temporalis.

35 Immo de Jure communi est capax etiam pensionis Ecclesiasticæ, quando non confertur in titulum.

36 Ex stylo tamen, & observantia Curiæ non conceduntur pensiones, nisi Clericis cum exercitio, seu privilegio Clericali.

37 Sicuti Laici non sunt capaces pensionis Ecclesiasticæ; ita neque illius commoditatis, seu perceptionis fructuum.

38 Papa vero potest pensionem etiam Laico reservare.

39 Prout eidem Laico concedi potest facultas retinendi pensionem.

40 Quinimmo ubi pensio Ecclesiastica concedatur alicui tamquam Laico, tunc si sit Bigamus, non eget alia dispensatione.

41 Pensio conferri potest puero Septennali.

42 Filii Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt Matrimonio, non possunt obtinere pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerant.

43 Filius autem legitimus potest obtinere pensionem super Beneficio, quod pater obtinet de præsenti, non obstante Concilio Trident. sess. 25. c. 15. de reformat.

44 Pater Clericus habens facultatem, pensionem, quam possidet, transferendi, illam transferre potest in Filium Clericum etiam illegitimum dispensatum simpliciter ad Beneficia, & pensiones.

45 Milites Lauretani ex privilegio peculiari possunt retinere pensionem Ecclesiasticam usque ad summam ducentorum Ducatorum auri de Camera, non obstante Matrimonio contrahendo, & Bigamia.

46 Milites Ss. Mauritii, & Lazari, etiamsi contrahant Matrimonium, dummodo cum unica tantum, & Virgine, remanent capaces retinendi pensiones usque ad summam Ducatorum 400. auri de Camera.

47 Milites S. Stephani retinent pensiones usque ad summam 400. Ducatorum auri de Camera, non obstante Matrimonio contracto, & Bigamia.

48 Milites etiam Bigami militiæ Christianæ possunt recipere pensionem usque ad Summam Ducatorum 300.

49 Equites Hierosolymitani, seu Melitenses capaces sunt pensionis super Commendis, & Beneficiis suæ Religionis, & Magnus Magister habet amplissimam facultatem a statuto imponendi tales pensiones.

50 Sunt autem incapaces pensionis Beneficio Ecclesiastico sæculari impositæ, nisi accedat dispensatio Apostolica, qua mediante, fiunt capaces, sicuti & alii Regulares.

51 Regulares non possunt obtinere pensionem super Beneficiis Ecclesiasticis sæcularibus, & vacant per professionem Regularem.

52 Nisi præcesserit gratia Apostolica & dispensatio retinendi pensionem, etiam emissa professione.

53 Religiosi Societatis Jesu post professionem trium votorum, & ante professionem quarti voti possunt retinere pensiones Ecclesiasticas super Beneficiis Ecclesiasticis sæcularibus, quarum Regulares professi sunt incapaces.

54 Illegitimus sicuti est incapax Beneficii Ecclesiastici, ita est etiam incapax pensionis Ecclesiasticæ.

55 Illegitimus prævia dispensatione ordinatus eo ipso censetur, & efficitur capax pensionis absque particulari dispensatione.

56 Excommunicatus, suspensus, Interdictus est incapax pensionis.

57 Irregularis an sit, vel non capax obtinendæ, & retinendæ pensionis?

58 Filii, & Nepotes Hæreticorum, & a fortiori ipsi Hæretici, sicuti sunt inhabiles ad Beneficia obtinenda, ita etiam inhabiles sunt ad obtinendas pensiones.

59 Militiæ sæculari operam dantes, sicuti sunt incapaces Beneficii, immo ipsum amittunt statim, ac declarantur milites, ita etiam incapaces evadunt pensionis, eamque statim amittunt, si habeant etiamsi re integra, antequam pugnant, militiam deserverant, & primævum statum reassumant.

60 Sicuti per Matrimonium a Clerico contractum vacant ejus Beneficia, ita vacant ejus pensiones.

61 Nisi pensio fuerit reservata alicui, non tamquam Clerico, sed tamquam benemerito pro servitiis præstitis.

62 Vel nisi dispensatio Apostolica intercesserit, aut privilegium Apostolicum juxta dicta supra a num. 45. ad 50. de Militibus Lauretanis, Ss. Mauritii, & Lazari &c.

63 Sicuti per professionem Regularem in Religione approbata vacant Beneficia, ita vacant etiam pensiones.

64 Potest tamen Regularis professus obtinere pensionem super Beneficio Regulari ad nutum Superioris amovibilem, non obstante voto paupertatis, & præcipue si inservire debeat ad sublevandam Religionem ab oneribus, quibus alias Religio gravaretur.

65 Sicuti vacant Beneficia per promotionem ad Episcopatum, ita etiam vacant pensiones datæ in titulum Clericalem, nisi concedatur a Papa retentio.

66 Facultas autem retinendi pensionem concessa promoto ad Episcopatum, non intelligitur cum facultate transferendi, quæ ante promotionem competebat, nisi fuerit expressa.

67 Non vacant tamen pensiones per promotionem ad Episcopatum Titularem, seu in partibus Infidelium.

68 Neque vacant per promotionem ad Episcopatum Cardinalitium non obligantem ad residentiam.

69 Per promotionem autem ad Episcopatum non vacant pensiones, nisi secuta Consecratione, & adepta possessione.

70 Pensio non extinguitur per promotionem ad Cardinalatum.

71 Neque etiam extinguitur pensio per assumptionem Cardinalis ad Papatum.

72 Pensio excedens summam scutorum 60. de Camera extinguitur eo ipso sine ulla monitione, citatione, Judicis Decreto, aut ministerio, si pensionarius non deferat Habitum, & Tonsuram Clericalem, tanto tempore, ut ab omnibus reputetur Laicus.

73 Si pensio sit reservata in persona unius ad commodum tamen, & utilitatem alterius, tunc extinguitur per mortem cujuslibet ex his duobus, nisi tamen qui præmoritur, in alium ante mortem transtulerit.

74 Pensio potest transferri cum legitima facultate ab una in aliam personam.

75 Et tunc ad vitam pensionarii constituitur novum Jus ad pensionem.

76 Pensionis translatio fieri potest etiam in articulo mortis.

77 Indultum autem, vel facultas transferendi pensionem, seu concedendi pensionem cum facultate illam transferendi in alium, potest concedi a solo summo Pontifice.

78 Pro transferenda in alium pensione est sub pœna nullitatis servanda forma translationi præscripta a Papa in Indulto.

79 Formula talis Indulti traditur a Card. de Luca.

80 In dicto Indulto apponitur clausula, servata tamen forma Constitutionis Innocentii XI. super translationibus pensionum æditæ. Unde ut ab omnibus præ oculis haberi possit, hic ad litteram datur.

81 In qua, ut vides, translatio pensionis ad habentibus Indultum fieri non potest, nisi pro medietate.

82 Si tamen Indultarius pensionem transferret ultra medietatem, & summam permissam, translatio non esset nulla, sed solum maneret vitiata in excessu.

83 Item per translationem invalidam non remanet consumpta facultas transferendi.

84 Translatio pensionis potest fieri coram omnibus in dignitate Ecclesiastica constitutis.

85 Non habentes ad id speciale privilegium debent pro translatione pensionis exhibere Executoris Indultum.

86 Tale autem privilegium transferendi pensiones sine exhibitione Indulti habent omnes Cardinales, & etiam Milites Sancti Petri.

87 Translatio autem pensionis debet fieri in Clericum, qui talis sit tempore translationis, & qui capax esset primo recipiendi pensionem, nisi in Indulto habeatur aliud speciale privilegium.

88 Facultas transferendi pensionem exerceri potest etiam per Procuratorem Indultarii: Dummodo persona; in quam est transferenda, sit certa, & nominata ab Indultario.

89 Pensio translata, est eadem pensio cum prima, & transit in Translatarium cum eisdem privilegiis, quibus utebatur Transferens.

90 Ad translationem pensionis requiritur consensus Titularis, seu Beneficiati.

91 Adeoque translatio ab initio facta absque consensu Titularis est nulla.

92 Quandoque tamen sufficiens reputatur, quod consensus superveniat.

93 Nisi aliter habeatur ex mandato Papæ.

94 Papa tamen potest absque alicujus consensu ex mera ejus liberalitate transferre pensionem, & concedendo facultatem illam transferendi, dicitur supplere consensum Titularis.

95 In-

95 *Intellige tamen hoc verum solum respectu consensus requisiti juxta Regulas Cancellariæ, non autem requisiti vigore pacti inter Titularem, & pensionarium initi.*

96 *Papa enim in facultate translationis pensionis derogando simpliciter consensui Titularis, non censetur derogasse speciali consensui illius virtute pacti acquisito.*

97 *Unde mentio specifica requiritur pro derogatione pacti inter partes initi, & acceptati, alias subreptio committitur, si in Indulto translationis pensionis non fuerit narratum Papæ, quod in litteris reservationis fuit expresse prohibita translatio etiam vigore Indulti.*

98 *Qui non habet Indultum transferendi pensionem, potest illam in toto, vel in parte quoad commoditatem ipsam percipiendi, gratuito, libere, & sine ullo pacto, & pecunia, sive anticipata solutione cedere, & remittere ad favorem Titularis, donec naturaliter vixerit, etiam sine Beneplacito Apostolico.*

99 *Pensio secundum se non potest sine Beneplacito Apostolico redimi pecuniis, licet istæ dicantur esse veluti anticipatæ aliquot annorum solutiones.*

100 *Vendere fructus pensionis, retento adhuc titulo, an sit Simonia?*

101 *Etiam dato, quod vendere fructus pensionis, retento adhuc titulo, non sit Simonia, tamen hæc venditio non potest ad totam vitam, & pro longo tempore fieri sine Beneplacito Apostolico.*

102 *Pensio debet esse ita moderata, ut congrua sustentatio adhuc remaneat Beneficiato.*

103 *Et ideo Papa solet reservare pensiones; Dummodo remaneant pro Titulari, seu Beneficiato duæ tertiæ partes fructuum. Aliquando tamen reservatur usque ad dimidiam partem fructuum. Et sane juxta stylum Datariæ Beneficia solent gravari pensione ascendente ad medietatem fructuum. Ultra tertiam vero, aut dimidiam partem reservari non solent pensiones.*

104 *Ita ut pensio reservata ultra medietatem fructuum sit nulla, & corruat tota.*

105 *Hinc clausula solita apponi:* Dummodo pensio tertiam partem, seu medietatem fructuum non excedat, *operatur, ut pensionarius non possit agere ad pensionem, nisi prius eamdem clausulam verificaverit, & justificaverit dictum non excessum etiamsi Titularis consenserit pensioni; Pensio enim reservata cum dicta Clausula nullatenus sustinetur, nisi prius verificata fuerit ab ipso pensionario, ad quem spectat onus probandi, & qua non verificata, corruit reservatio pensionis.*

106 *In impetratione ab impositione pensionis facienda est mentio, quod Beneficium sit alia pensione gravatum.*

107 *Pensio autem reservata, nulla facta mentione primæ antecedenter impositæ super eodem Beneficio, dicitur subreptitia, & nulla. Et quidem nulla est ipso Jure, non ope exceptionis, adeo ut nec reviviscat, ubi prima pensio cesset, etiamsi secunda pensio motu proprio fuerit reservata: Immo corruit in totum.*

108 *Pensio legitime imposita, est a Beneficiato sub mortali solvenda.*

109 *Si pensiones non sint solutæ a priore Beneficiato, tenentur ejus hæredes, & si hi non possint, & pensionarius probet se fecisse debitas diligentias pro obtinenda pensione suis temporibus, tenetur successor in Beneficio solvere ipsas pensiones decursas non solutas ab antecessore, & ad id datur actio pensionario contra ipsum.*

110 *Pensionario moriente ante terminum solvendæ pensionis, Beneficiarius tenetur solvere hæredibus pro rata fructuum perceptorum vivente pensionario; Et idem servandum est; quando Camera Apostolica Defuncto succedit in spolio; Debetur enim Cameræ, ubi adest usus spoliorum.*

111 *Annus pro solvenda pensione incipit currere a die constitutæ pensionis, & terminat eadem die sequentis anni.*

112 *Locus, in quo solvi debet pensio ordinarie est, ubi situm est Beneficium, & ubi fructus percipiuntur, nisi aliter in Litteris reservationis sit dispositum.*

113 *Pensio imposita in pecunia, solvenda est in pecunia debita, nec Beneficiatus liberatur solvendo aliam.*

114 *Esset tamen admittenda solutio in alia specie pecuniæ, quando esset penuria qualitatis promissæ, & debitæ, & pensionarius in æquivalenti servaretur indemnis.*

115 *Pensio simpliciter, & indistincte constituta, & reservata in Ducatis & in scutis, nulla facta mentione, an sint Ducati de Camera, vel Monetæ usualis, an sint scuti aurei, vel argentei, solvenda est in Ducatis, seu scutis monetæ usualis Regionis, & exiguioribus, & minus gravantibus Beneficiatum?*

116 *Si autem ex usu, vel ex Regione, vel ex contextu Litterarum reservationis possit haberi interpretatio, de qua specie Summus Pontifex intellexerit, tunc in illa specie facienda est solutio.*

117 *Pensio reservata in Ducatis Cameræ, si solvatur in Curia, debet solvi in Ducatis auri de Camera, & pro eis scuta aurea in auro cum additione unius Julii; Si autem solvatur extra Urbem in aliis Regionibus, ubi difficulter reperiuntur aurea, sufficit, quod fiat solutio in alia moneta valoris æquivalentis.*

118 *Aurea autem de Camera æstimantur in ratione Juliorum quatuordecim, nec ab eorum valutatione recedendum est de tempore.*

119 *Quomodo solvenda sit pensio, quando valor monetæ, qui erat tempore reservationis pensionis fuit alteratus, & mutatus? remissive.*

120 *Pensio exigi non potest ante expeditionem Litterarum Apostolicarum, & si ante fuerit exacta, reditur nulla stante Decreto in reservatione poni solito:* Vigore Litterarum Apostolicarum desuper conficiendarum, nec ante, alias præsens reservatio sit nulla.

121 *Dicuntur autem Litteræ expeditæ, quando sunt plumbatæ.*

122 *Pensio post expeditas Litteras est solvenda a die reservationis, non autem a die expeditionis earum Litterarum, quamvis expeditio sit in conditione posita.*

123 *Pensionarius sub onere non faciendi fructus suos, sed eos restituendi, tenetur quotidie recitare Officium B. Mariæ Virginis.*

124 *Satisfacit tamen pensionarius, si recitet Officium Divinum, & omittat Officium Beatæ Mariæ Virginis.*

125 *Insuper Clericus in Sacris, vel habens Beneficium, & pensionem satisfacit suæ obligationi unica recitatione Divini Officii, etiamsi omittat Officium parvum B. M. V.*

126 *Pensionarius, cui auctoritate Apostolica est redempta pensio in totum, non obligatur amplius ad Officium B. M. V.*

127 *Secus autem, si auctoritate propria admittat tantum aliquas anticipatas solutiones.*

128 *Quando pensio est reservata in capite, seu persona unius in commodum, & utilitatem alterius, ille duntaxat ad recitationem Officii obligatur, in cujus commodum pensio reservata est.*

129 *Pensionarius ex redditibus pensionis impositæ super Beneficio, tenetur pro rata concurrere ad Ecclesiæ reparationem, sicuti tenetur ipse Beneficiatus, nisi pensio ita imposita fuerit, ut ab omni prorsus onere libera solvatur.*

130 *Nisi enim Papa eximeret pensionarium a quibuslibet oneribus, & impositionibus, tenetur pensionarius ad onera, quæ in dies imponuntur super Beneficiis.*

131 *Immo ubi agatur de pensionibus super Beneficiis Religionis Hierosolymitanæ impositis, pensionarius, etiamsi sit Cardinalis, tenetur ad onera ejusdem Religionis.*

132 *Prout in casu contributionis tenetur pensionarius contribuere pro Rata Pensionis, adeoque tenetur ad solutionem decimarum, & onerum præstandam Principi, nisi fuerit specialiter derogatum.*

133 *Unde generaliter tenetur Pensionarius pro rata pensionis contribuere ad omnia onera Beneficii nisi Papa addiderit, quod pensio sit omnino libera, immunis, & exempta.*

134 *Pensionarius habens pensionem ultra valorem 60. Ducatorum auri de Camera tenetur deferre vestes Clericales Talares sub pœna privationis.*

135 *Pensionarius habens Pensionem solitam concedi Clerico gaudet privilegio Fori, etiamsi non deferat Habitum, & Tonsuram.*

136 *Contrarium tamen defendunt alii.*

137 *Pensionarius, qui habet Indultum retinendi pensionem, etiamsi non incedat in Habitu, & Tonsura Clericali, & Matrimonium contrahat, non censetur dispensatus ad militiam, ad quam si transeat, amittit statim pensionem, etiamsi re integra, antequam sævus exerceat, militiam deserat, & primævum statum resumat.*

138 *Item pensionario pro retinenda pensione obstat Officium militis levis armaturæ.*

139 *An, & quando teneatur, vel non, pensionem minuere, seu remittere remissive?*

140 *An pensionarius teneatur eodem modo ac Beneficiatus superfluos fructus pensionum in pios usus expendere?*

141 *Subnectuntur supplementa Auctoris, ad n. 146.*

PEnsio est ita dicta, vel quia penditur, idest solvitur, nam & quælibet annua solutio dicitur pensio, 1
& ipsius

& ipsius Pensionis solutio dicitur Pensatio, ut cum multis notat Barbosa *lib. 3. Juris Ecclesiastici univers... cap. 1. num. 2.* Vel dicitur Pensio a pendeo, quia dependet formaliter a Beneficio, a quo detrahitur, sicut ususfructus a proprietate, ut notant Card. *in Clementin. 1. de supplend. negligent. Prælator.* Barbosa *loc. cit.* & expresse Fagnan. *lib. 1. Decretal. in cap. Ad audientiam 35. de Rescriptis n. 49.* per text. *in cap. Quicumque 18. quæst. 2. cap. Possessiones 16. quæst. 1. cap. Final. de Pignoribus, & cap. Quamvis 4. de præbend. in 6.*

2 Pensio dividitur in Laicalem, & Clericalem. *Communis.* Pensio *Laicalis* est, quæ datur ob ministerium temporale, aut aliam temporalem causam, & ista convenire potest nedum Clericis, sed etiam Laicis, ut v. g. Œconomis Ecclesiæ, Cantoribus, Organistis, Æditui, & aliis hujusmodi. Pensio Clericalis, seu Ecclesiastica e contra est, quæ Clericis auctoritate Superioris Ecclesiastici justis de causis constituitur, ipsisque solis competere potest. Et de hac sola Clericali in præsenti est sermo, & non de Laicali.

3 Pensio Clericalis subdividitur in duas species; una est, quæ assignatur in titulum Beneficii Ecclesiastici, prout accidit cum Ecclesia redditibus abundat, & caret suffragio Ministri, & auctoritate superioris statuitur, ut ibi sit unum Beneficium perpetuum. v. gr. perpetua Vicaria pro Clerico, cui assignetur Pensio, seu portio fructuum ejusdem Ecclesiæ annuatim percipienda, ut habetur *in cap. Conquerente 6. de Cleric. non resident.* & docent Abbas *in cit. cap. Conquerente n. 1. & 5.* Anton. de Butrio *in 1. notabil.* Petr. de Ancharan. *n. 2.* & Joann. de Imol. *in 1. notabil.* Fagnan. *in cit. cap. Ad Audientiam 31. de Rescriptis n. 42. & seq.* Reiffenstuel *lib. 3. Decretal. tit. 5. num. 86. & 87.* dicentes expresse, quod, cessante fraude, super fructibus Ecclesiæ potest constitui certa Pensio nomine Beneficii, & sic potest super uno Beneficio creari aliud; dummodo primo Rectori remaneat tantum unde honeste sustentari valeat, & dummodo id non fiat in fraudem, quo casu est locus prohibitioni Concilii Generalis *in cap. Extirpandæ 30. §. fin. de præbend.* ubi statuitur; *Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de proventibus Ecclesiæ, quæ curam habere debet proprii sacerdotis, pensionem alicui quasi pro Beneficio conferre præsumat.*

4 Alia est Pensio, quæ nomine Pensionis communiter intelligitur, & ea est, quæ simpliciter constituitur ad tempus de fructibus alicujus Beneficii, justaque de causa cui-
5 piam assignatur auctoritate superioris. Et Pensio sic accepta definitur, quod sit „ Jus percipiendi partem fru-
„ ctuum ex alieno Beneficio auctoritate superioris Eccle-
„ siastici cuipiam Clerico justa de causa constitutum. Est
„ in re Communis „.

6 Pensio Clericalis primo modo accepta, & collata in titulum est vere & proprie dictum Beneficium Ecclesiasticum, ut probatur *in cit. cap. Conquerente 6. de Cleric. non resid.* & tenent expresse Covarruvias *pract. quæst. cap. 36. n. 10. vers. Quarto quoties*, Cardinal. *in Clementin. 1. §. Eadem num. 4. vers. Sed quatenus est Beneficium, de supplend. negligent. prælat.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 90.* Fagnan. *loc. cit. num. 44. & 46.* ubi cum aliis ibi citatis indubitanter infert, quod de tali Pensione facienda est mentio in Rescriptis Beneficialibus perinde ac de Beneficio.

7 Nec refert quod appelletur Pensio, quia non est vis in nomine, quando constat de re: Tali enim Pensioni, utpote datæ in titulum, atque tribuenti Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis integre convenit definitio Beneficii. Ancharan. *in cap. 1. n. 5. vers. Si igitur prædictæ conditiones, de Regul. Juris in 6.* Abbas *consil. 45. incip. Illud de Jure quæritur vers. Quartum consideretur lib. 2.* Cicciælup. *de pensionibus quæst. 12.* Gagas *de Pensionibus quæst. 1. n. 1. & quæst. 28. n. 20. & quæst. 96. num. 23.* Redoan. *de Simonia 2. par. cap. 14. n. 11.* Cardinal. *loc. cit.* Ancharan. *loc. cit.* Abbas *loc. cit.* Covarruv. *loc. cit.* Fagnan. *loc. cit.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 91.* & alii.

8 Pensio Clericalis secundo modo accepta, scilicet constituta ad tempus in materia odiosa non venit nomine Beneficii, bene tamen in materia favorabili. Sic expresse Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam 31. de Rescriptis a num. 117.* ubi cum fusissime præmisisset contrarias Doctorum opiniones, tandem *num. 117. & seq.* easdem hac ratione conciliat, & addit *n. 120. & 134.* quod hanc distinctionem inter materiam odiosam, & favorabilem sæpius probaverit *Sacra Congr. Conc.* quod ipsum repetit *in cap. Cum in cunctis 7. de electione n. 103. & seq.* & Gregor. XIII. proposito sibi dubio a Sacra Congregatione *die 19. Jul. 1577.* respondit in materia favorabili, ut est illa Privilegii Fori, appellatione Beneficii venire Pensionem. Unde *die 8. Augusti ejusdem anni 1577.* Congregatio Generalis, cum essent sibi hæc relata, dixit servandam esse hanc distinctionem, & ita rescribendum, prout refert idem Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam num. 134.* & Reiffenstuel *loc. cit. a num. 92. ad 98.* ad longum variis adductis id probans.

9 Pensio hujusmodi potest imponi, vel Personæ Beneficiarii, vel Beneficio. Pensio tunc imponitur personæ Beneficiarii, quando ea imponitur soli personæ Clerici gravati, ita ut talis obligatio solvendi non transeat in successorem ipsius in Beneficio, sed cum se ipso solo extinguatur, ut est casus *in cap. Nisi essent, 21. de præbend.* Tunc autem Pensio imponitur ipsi Beneficio, quando imponitur ad vitam Pensionarii, ita ut transeat etiam ad Successores ejus in Beneficio, quamdiu vixerit ille, cui Pensio constituta fuit. *Communis.*

Papa potest ex rationabili motivo, ac dispensando in 10
Jure communi omnibus præfatis modis Pensionem Beneficiis imponere. *Communis*, per text. *in cap. Licet 2. de præb. in 6.* ubi habetur, quod „ Ecclesiarum, Personarum, Dignitatum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum plenaria dispositio ad Romanum noscatur Pontificem pertinere, & Clementin. Si duobus 1. Ut lite pendente §. final. ibi: „ Salva tamen in præmissis omnibus Romani Pontificis potestate, ad quem Ecclesiarum, Personatuum, Dignitatum, aliorumque Beneficiorum plena, & libera dispositio ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere “.

Hinc Papa potest Pensionem super quocumque Bene- 11
ficio imponere, etiam nulla causa expressa, cum in Beneficiis plenissimam habeat potestatem per *citatos textus*, & de Jure possit secundum plenitudinem potestatis supra Jus dispensare, *cap. Proposuit 4. de concessione præben.* ibi: *Qui secundum plenitudinem potestatis de Jure possumus supra Jus dispensare.* Fagnan. *in cit. cap. Nisi*
essent 21. de præbend. in 6. Barbosa *lib. 3. Juris Eccles.* 12
univers. cap. 11. n. 55. & alii passim. Papa potest etiam imponere Pensionem super Beneficio Patronato, facta
mentione hujus qualitatis; Card. de Luca *de Jur. discurs.* 13
66. num. 14. Excepto Beneficio de Jure patronatus Regio, cui Papa derogare non solet; Card. de Luca *loco citato n. 15.* cum super Beneficio de Jure patronatus Regio imponi non soleat Pensio sine consensu Patroni, Card. de Luca *de Jure disc. 66. n. 15. & de Pensionibus disc. 58. n. 3. & disc. 94. n. 5. & 8.*

Episcopus, & quicumque alius Collator Papa inferior 14
non potest novum Censum, vel pensionem perpetuam Beneficio imponere, neque antiquum Censum, seu pensionem augere, textu expresso *in cap. Prohibemus 7. de Censibus*, ibi: „ Prohibemus, ne ab Abbatibus, Episcopis, vel ab aliis Prælatis novi Census imponantur Ecclesiis, nec veteres augeantur .... Si quis vero aliter fecerit, irritum, quod egerit, habeantur „. Et concordant *cap. Scientes 3. eodem, & Clementin. 1. §. Eadem quoque, de supplenda negligent. Prælator.* Ita Abbas *in cit. cap. Prohibemus n. 2. de Censibus.* Fagnan. *in cap. Nisi essent 21. de Præbend. n. 46.* Pithing *lib. 3. decretal. tit. 39. n. 8.* Engel *ibid. n. 2.* Reiffenstuel *ibid. n. 8. & tit. 12. n. 87.* Barb. *in cit. cap. Prohibemus 7. de Censibus n. 2. & part. 3. de Offic. & potest. Episcop. allegat. 85. n. 1.* citans alios, & Communem Doctorum.

Regulariter loquendo Episcopus nequit conferre Be- 15
neficium sub reservatione Pensionis cuipiam persolvendæ. *Communis*, *ac certa* ex Rubrica, & textu *tituli 12. libri* Tertii Decretalium, ubi pro Regula ponitur: *Ut Ecclesiastica Beneficia sine diminutione conferantur* cum similibus.

Potest tamen Episcopus ex causa rationabili Pensio- 16
nem imponere saltem duraturam ad vitam Beneficiarii gravati, atque in eam consentientis, cum quo extinguatur Pensio. Glossa *in cap. Audivimus, verb. pensionem, de collusion. detegend.* Innocentius *in cap. de cætero n. 7.* & Abbas *ibidem num. 2. de transactionibus*, Navarr. *consil. 43. num. 4. de Simonia*, Garcias *part. 1. de Benefic. cap. 5. num. 295. & 296.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. Gloss. 5. §. 7. num. 27.* citans Rotam *in una Melitens. Canonicatus 6. Mart. 1596. coram Millino*, & alias sæpius, Fagnan. *in cap. Nisi essent 21. de præbend. n. 28.* ubi cum pluribus aliis dicit receptissimam sententiam esse, Episcopum Jure suo ordinario posse imponere Pensionem ad vitam Titularis gravati. Reiffenstuel *cit. lib. 3. decretal. tit. 12. num. 89. & tit. 39. num. 9.* Engel *ibid. n. 3.* Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 85. num. 11. & in cap. Prohibemus 7. de Censibus n. 3.* atque ibi Joan. Andr. *num. 1.* Card. de Luca *de Pensionibus discurs. 40. num. 2. & 3.* citans plures alios, & Rotam apud Millin. *decis. 104. decis. 166. n. 5. part. 2. recent.* ubi in specie de Pensione reservata ad favorem pauperis Nepotis studiis operam dantis *& decis. 386. n. 3. part. 5. decis. 94. n. 6. part. 6.* Monacell. *part. 2. tit. 14. formul. 7. n. 5.* Et conclusio nostra desumitur dare *ex cap. Nisi essent 21. de præbend.* ubi Pensio quadraginta librarum alteri litigantium, eo quod Dignitati Prioratus cesserit, per Judices Compromissarios fuit pro *bono pacis, & utilitatis* ordinata, eidem per Priorem confirmatum annuatim porrigenda, quam etiam Papa toleravit, ac confirmavit, ibi: „ Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, ut ad præstationem quadraginta librarum non Dignitas Prioratus, sed persona Prioris maneat onerata. Ne forte circa proventus aliqua videatur facta sectio Prioratus, ita quod, Priore defuncto, successor ipsius ad præstationem quadraginta librarum minime teneatur. *Ac-*

„ *cedit alius notabilis textus* in cap. De cetero 5. de transactionibus, ibi: „ Si compositio non est Juri contraria, non est a loci Episcopo reprobanda, sed census absque Episcopali auctoritate, cui præest Ecclesiæ, sub hoc prætextu solutus, vitam ejus, qui solverit, non excedit ".

17 Talis autem Pensio non potest constitui ab Episcopo in certa quota redditurum (puta in dimidia, vel tertia) ne videatur facta sectio Beneficii contra expressam prohibitionem *in cap. Majoribus* 8. *& cap. Tuæ* 20. *de præbend.* sed in certa quantitate fructuum, seu redditurum. Sic Abbas *in citat. cap. De cetero* 5. *de transactionibus num.* 2. cum aliis ibi citatis, Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent* 21. *de præbend. num.* 37. cum aliis ibi adductis, Reiffenstuel *loc. cit. tit.* 12. *num.* 98. Card. de Luca *de Pensionib. disc.* 40. *num.* 3. *& discurs.* 41. *num.* 12. & alii passim.

18 Justæ causæ, propter quas potest Episcopus Pensionem in certa quantitate reddituum imponere personæ Beneficiatæ ad ejus solum vitam duraturam, sunt pro bono pacis, pro aliqua lite componenda, pro studio alicujus Scholaris pauperis, pro utilitate Ecclesiæ, pro pauperibus, & egenis, pro benemeritis, pro usu pio, pro renunciantibus ex causa renunciationis loco alimentorum in quantitate moderata, & non ex pactione partium. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *cit. allegat.* 83. *n.* 13. *& lib.* 3. *Jur. Eccles. univers. cap.* 13. *n.* 56. cum aliis ibi citatis, Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 40. *n.* 3. & alii passim teste Barbosa *loc. cit.*

19 Justa causa, ut Episcopus reservet Pensionem, est quoque amor, quo ille suum ex Fratre Nepotem prosequitur, vel ut commodius Sacræ Theologiæ, & Sacris Canonibus, seu Sacræ Scripturæ operam dare possit. Barbosa *citat. lib.* 3. *Jur. Eccles. univers. cap.* 11. *num.* 37. ad textum *in cap. Dilectio* 25. *de præbend.* ubi, ipso teste, id notant Doctores, & expresse Rota *part.* 2. *Recentior. decis.* 166. *num.* 4. quam citat, & sequitur etiam Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 40. *num.* 3. Rebuff. *de pacific. possess. num.* 23. & alii. Justam similiter causam reputat eadem Rota *in una Meliten. Canonicatus* 9. *Martii* 1596. *coram Card. Millino* impressa per Marchesan. *de commissionibus part.* 1. §. 1. *pag.* 611. quia ille, ad cujus favorem Episcopus Pensionem imposuerat, originarius Melitensis erat, & in Urbe Sacris litteris operam dabat, quæ causa respicit utilitatem, non solum illius particularis Ecclesiæ, sed etiam Universalis, quæ ad suum regimen viris litteratis maxime indiget, cum ab ipsis regatur, & sustineatur, *cap. Super specula, de præbend. c. Cum ex eo, de election. in* 6. cum similibus, & notant Doctores communiter cum Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 46. *nu.* 1. *& seq.*

20 Episcopus non potest propter prædictas causas Beneficio imponere Pensionem transmissibilem ad Successorem, seu ad vitam ipsius Pensionarii, ita ut post mortem Beneficiarii gravati transeat onus Pensionis præstandæ ad Successorem ipsius in Beneficio; Cardinal. de Luca *de Pensionibus disc.* 40. *num.* 4. Navarr. *consil.* 8. *num.* 9. *de Jurepatronat. & Consil.* 43. *num.* 4. *de Simonia*, Flamin. Parisius *de Confidentiis Beneficial.* q. 28. *n.* 120. Azorius *part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. *quæst.* 11. Lessius *lib.* 2. *de justit. & jur. cap.* 34. *n.* 206. Sanchez *lib.* 8. *in Decalog. cap.* 29. *n.* 99. Reiffenstuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 12. *num.* 92. Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent* 21. *numer.* 40. *& seq. de præbend.* ubi ex professo, ac fusissime hanc sententiam propugnat, & multipliciter probat, scilicet Episcopum ordinaria sua potestate non posse pensionem imponere transmissibilem ad Successores in Beneficio. Et ratio hujus nostræ conclusionis desumitur clare ex *cit. cap. Nisi essent* 21. *de præben.* ubi Innocentius III. Papa expresse decernit, quod pensio pro bono pacis ex jussione Judicum Delegatorum super Prioratu constituta, non debeat vitam ejus, cui solverit, excedere, neque Successorem ad ejus præstationem ullo modo obligari, ne forte circa proventus ipsius Prioratus aliqua videatur facta sectio illis explicitis verbis adductis *supra n.* 16.

21 Contrarium tamen, scilicet, quod ex gravi causa possit Episcopus pensionem constituere transmissibilem ad Successorem, seu ad vitam ipsius Pensionarii, ita ut post mortem Beneficiarii gravati transeat onus præstandæ ad successorem ipsius in Beneficio, tenet Felinus *in cap. Ad audientiam* 31. *de Rescriptis num.* 2. *concl.* 2. Gigas *de Pensionibus quæst.* 6. *num.* 4. Garcias *de Benef. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 339. Layman *lib.* 4. *Theol. moral. tract.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. citans alios adducentes pro sua ratione *cap. De cetero* 5. *de transactionibus*, ubi dicitur: *Sed Census absque Episcopali auctoritate, cui præest Ecclesiæ sub hoc prætextu solutus, vitam ejus, qui solverit, non excedat*, ex quibus verbis argumento a sensu contrario desumpto inferunt, auctoritate Episcopi posse excedere. Vide Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent* 21. *de præbend. a num.* 40. & signanter *num.* 63. & Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. cit. tit.* 12. *a n.* 91. *ad* 97. ubi ad longum istam sententiam cum suis fundamentis rejiciunt, & enervant.

22 Episcopus in collatione Beneficii convenire non potest, ut Pensio solvatur sibi: Hoc enim est Simoniacum, quia omne pactum, & omnis modus, & conditio, quæ Jure non inest, adjecta collationi Beneficii, efficit eam Simoniacam, ut *cap. Quam pio* 2. *quæst.* 2. *& cap. final. de pactis*, & in hac specie respondit Navarrus *consil.* 4. *An committatur Simonia, Si Episcopus de Simonia*, & cum multis probat Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent* 21. *de præbend. n.* 5. *&* 18. per textum ibi: *Non ex pactione partium, sed ex jussione Judicum.*

Simoniaca est pactio inter partes sine Judice, ut una pars cedat liti super Beneficio, & recipiat Pensionem annuatim ab altera, si pars cedens habeat Jus in causa, alias secus, quia, si altera pars Jus non haberet, non esset aliqua simonia, sed pars potius redimeret vexationem suam, ut dicit Glossa *in cap. Cum pridem verb. Illicitæ pactionis, de pactis*, & pluribus adductis Fagnan. *in cit. cap. Nisi essent* 21. 23

Potest Episcopus, cessante pacto partium, in permutatione Beneficiorum mandare, quod recipiens Beneficium pinguius solvat aliquam Pensionem alteri suo tempore duraturam ad coæquandos fructus utriusque Beneficii. Rota *part.* 4. *recent. decis.* 165. *num.* 4. *& Melitens. Canonicatus* 9. *Martii* 1596. *coram Card. Millino, & in Albingen. Confidentiæ* 9. *Martii* 1606. *coram Card. Marquemontio*, Ancharan. *consil.* 279. *Quæstio proponitur vers. Ex qua causa num.* 1. Flamin. Parisius *de confident. Benefic. quæst.* 18. *num.* 120. *in princip. & in fine vers. ad coæquandum*; Redoan. *de simonia part.* 2. *cap.* 21. *n.* 34. *& seq.* Stephan. Gratian. *discept. Forens. part.* 6. *cap.* 18. *n.* 1. *&* 2. Camil. Curt. *de Pensionibus in princip.* Paulus Roman. *de pension. cap.* 4. *n.* 10. Caccialup. *de Pensionib. quæst.* 13. *n.* 4. Gambirupt. *de Offic. Legati lib.* 6. *n.* 77. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 87. *n.* 12. *& lib.* 3. *Juris Eccles. univers. cap.* 12. *num.* 58. & alii contra alios citatos, & secutos a La Croix *lib.* 4. *num.* 1104. Vide *ibi*. 24

Quamvis de Jure illicitum sit, atque simoniacum resignare Beneficium cum pacto, seu conditione apposita parti solvendi pensionem, tamen ex justa, & gravi causa (puta si Resignans est ætate decrepitus, vel infirmus, aut quia pro bono pacis fit resignatio Beneficii litigiosi, & hujusmodi) potest Episcopus Resignanti Pensionem constituere solvendam ipsi ad vitam Clerici gravati, seu consentientis in eam. Colligitur *ex cit. cap. Nisi essent* 21. *de præbend.* & tradit Barbosa *ibid. n.* 8. Fagnan. *ibid. n.* 28. Abbas *in cap. Ad audientiam* 31. *de Rescriptis n.* 6. Felinus *ibid. n.* 2. Navarr. *cons.* 5. *n.* 1. *&* 2. *de Simonia*, Piasec. *in prax. Episcopal. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 64. Garcias *part.* 1. *de Beneficiis c.* 5. *num.* 295. *& seq.* Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 12. *num.* 102. Rota *recent. part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 386. *n.* 10. 25

Immo Resignans existente rationabili causa pro reservanda sibi moderata Pensione, ut securior sit, potest ante suam resignationem Episcopo supplicare; Colligitur ex *cap. Tua nos* 34. *de Simonia*, ibi: *Rogans humiliter*, & docent Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 12. *num.* 10. Reiffenstuel *ibid. n.* 105. & alii. 26

Insuper possunt partes prius inter se tractare, atque Resignans supra aliqua pensione, sibi danda cum successore amicabiliter componere, non quidem absolute, & quasi per se ipsos illam concludendo (hoc enim esset simoniacum, *cap. Quam pio* 1. *quæst.* 2. *cap. Final. de pactis, & cap. Quæsitum* 5. *de rerum permutat.* cum similibus) sed sub conditione relata in consensum Superioris, seu Episcopi, in cujus manibus Beneficium resignatur, a sese omnimode submittendo ejus liberæ dispositioni Glossa in *Clement. unica verb. Volentibus, de rerum perm.* Abbas *in c. cap. Quæsitum n.* 10. *eodem*, hanc opinionem appellans veriorem, Navarrus *consil.* 18. *n.* 1. *de Simonia*, Layman. *lib.* 4. *Theolog. moral. tract.* 10. *cap. ultim.* §. 5. *n.* 50. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 106. Suarez, Silvester, & alii plures. Cavendum tamen est, ne in his committatur Simonia, cum compositiones, & conventiones pro Beneficiis ad hoc, ut e Simonia excusentur, debeant capere principium ab auctoritate Superioris, & non a pactione, seu a conventione saltem absoluta partium, *arg. cap. Nisi essent* 21. *de præbend* ibi: *Non ex pactione partium, sed ex jussione Judicum*, & nota Fagnan. *ibid. num.* 5. & Garcias *cit. part.* 1. *de Benefic. cap.* 5. *n.* 340. *&* 348. 27

Episcopus, & quicumque Collator Papa Inferior nequit imponere Pensionem super Parochialibus. Sic declaravit per speciale Edictum Innocentius XII. *die* 11. *Novembris* 1692. & per specialem Constitutionem confirmavit & innovavit novissime Benedictus XIII. octavo Idus Septembris 1724. Quæ Constitutio, ut scitu summopere necessaria, hic ad litteram datur. 28

CON-

CONSTITUTIO.

Qua Edictum felic. recordat. Innocentii Papæ XII. de Parochialibus Ecclesiis Pensionum onere non gravandis confirmatur, perpetuisque futuris temporibus observari mandatur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam.

QUanta Pastoribus animarum, quas Redemptor Noster Jesus Christus pretiosissimo cruore suo acquisivit, in crediti sibi Gregis regimine adhibenda sit vigilantia exacti muneris ratio ab ipsis Supremo Pastorum Principi districte reddenda aperte nos docet, dum commissarum Ovium sanguinem, quæ Custodum forsan incuria peribunt, extremi examinis die de illorum manibus severus Judex requiret. Porro inter cetera, quæ animarum Rectoribus Divino præcepto mandata sunt, quemadmodum Sancta Tridentina Synodus recte admonet, illud esse dignoscitur, ut ipsi pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerant; hoc est illis, qui inopia laborant, præsertim vero Viduis, atque Virginibus, Orphanis, pupillis, & infirmis, non modo spiritualia debitæ pietatis, & Charitatis officia tribuant, verum etiam more boni Patrisfamilias, eorum necessitatibus pro viribus subveniant, & quæcumque possunt, temporalia subsidia conferre non prætermittant. Nec sane minorem, immo forte potiorem iidem animarum Rectores adhibere tenentur curam, & diligentiam, ut Parochiales cujusque ipsorum Ecclesiæ, quas maxima decet Sanctitudo, quoties necessitas exigit, a temporis injuriis vindicentur, ac insuper omni cultu, ornatu, atque decore præfulgeant. Quæ quidem omnia a plerisque Parochis, præsertim in Italia (ut diuturno quinquaginta annorum in Episcopatu, licet infeliciter a Nobis transactorum experimento satis novimus) præstari, & impleri non possunt, quoniam Parochialia, quæ obtinent, Beneficia gravibus adeo Pensionibus, fructuum reservationibus, aliisque oneribus, ut plurimum obnoxia sunt, ut ipsis interdum proprio victui necessaria vix supersint, & qui Altari serviunt, de Altari vivere aliquando non valeant.

§. 1. Gravem ejusmodi pensionum, onerumque abusum animo secum reputans fel. rec. Innocentius Papa XII. Prædecessor Noster, pro eximio zelo suo a Sancta Dei Ecclesia eum submovere curavit, & re ipsa toto Pontificatus sui tempore submovit, ac e medio sustulit, saluberrimo desuper promulgato, typisque edito edicto tenoris sequentis: videlicet: "Bandino del „ Titolo di San Pancrazio, Prete Cardinale Panciatichi, e della Santità di Nostro Signore Prodatario. Volendo la Santità di Nostro Signore con la sua paterna Carità, e zelo eccitare li Parochi alla maggiore vigilanza dell' anime alla di loro cura commesse, e facilitargli il modo di sovvenire alle necessità delle medesime con più abbondanti elemosine; Quindi è che per ordine datoci a bocca della Santità Sua comandiamo, ed ordiniamo, che per l' avvenire non s' abbiano da aggravare le Parrochiali etiam di Juspadronato Laicale di pensioni, e che ciò debba osservarsi ancora dagli Ordinarj nelle provisse, che essi faranno per farne. Inoltre che non si ammettino rassegne, o permute di Parrochiali con riserva di Pensioni a favore di chi si sia, e sotto qualsivoglia Titolo etiam di prestazione di alimenti, e che molto meno si riservino pensioni sopra le medesime Parrochiali, *sine causa Beneficio pleno* di consenso de' Possessori per qualsivoglia causa, e titolo. Dalla Dataria questo dì 11. Novembre 1692. Bandino „ Card. Prodatario". Quod quidem Edictum, tamquam æquitati, justitiæ, sacrisque sanctionibus maxime consentaneum, ut omnibus innotesceret, & ab omnibus etiam quemadmodum par erat, observaretur, Nos, qui tunc, præter Cardinalatus honorem, Metropolitanæ Ecclesiæ Beneventanæ regimini præeramus, in prima nostra Provinciali Synodo ejusdem Ecclesiæ habita anno 1693. tit. 22. cap. 2. expresse memoravimus, ejusque præterea integrum tenorem in Appendice retulimus.

§. 2. Verum postquam antedictus Innocentius Prædecessor viam universæ carnis ingressus fuit, præfatum Edictum, utpote temporarium, in desuetudinem abiit, omnique penitus effectu caruit, & Parochiales Ecclesiæ iisdem, ut antea, Pensionibus, aliisque oneribus prægravari ceperunt: quin etiam, sicut accepimus, atque diuturno Pastoralis muneris exercitio abunde comperimus, quorumdam Patronorum laicorum, quibus Juris præsentandi, seu nominandi Rectorem pro tempore earumdem Parochialium Ecclesiarum, occurrente illarum vacatione, ceteroqui legitime competit, impudentia, ac effrænis avaritia, quæ idolorum servitus est alicubi eo usque processit, ut ejusmodi præsentationem, seu nominationem veluti sub hasta ponere, & (quod dolentes dicimus) licitatori ampliorem Pensionem, offerenti polliceri, & addicere non erubuerint.

§. 3. Hinc igitur est, quod Nos detestandæ huic Beneficiorum Ecclesiasticorum nundinationi, aliisque præmissis pro Pastoralis Officii nostri debito consulere, ac simul opportune providere volentes, ut antedictis animarum Pastoribus de cetero commodior suppetat modus, nedum suas Parochiales Ecclesias, quotiescumque oportuerit, reparandi, ornandi, sacrisque suppellectilibus, ad Divinum cultum necessariis instruendi, sed etiam subveniendi pauperum, aliarumque miserabilium personarum indigentiis ex eo, quod honestæ, & congruæ ipsorum sustentationi superit, ac insuper ipsis incitamentum præbere cupientes, ut suscepti ministerii labores, & incommoda libentius perferant, & Græci alacrius attendant, in quo positi sunt regere plebem Dei; Motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura Constitutione præinsertum laudatissimi Prædecessoris Edictum, omniaque, & singula in eo contenta amplissime confirmamus, & approbamus, illisque perpetuæ, ac irrefragabilis Apostolicæ firmitatis vim, robur, & munimen adjicimus, omnesque, & singulos Juris, & facti, ac alios defectus, si qui forsan intervenerint, in eisdem supplemus, atque illud, & illas, quatenus opus sit, innovamus, ac instauramus, & ab omnibus, ad quos spectat, ac de cetero quomodolibet spectabit perpetuis futuris temporibus inviolabiliter, & inconcusse observari volumus, statuimus, & mandamus. Reservata tamen Nobis, & Romano Pontifici pro tempore existenti facultate, ac auctoritate imponendi antedictis Parochialibus Ecclesiis eas Pensiones, quas Beneficiorum proventus, & locorum, personarumque conditio imponi permiserint, in favorem duntaxat, & commodum Fabricæ earumdem Ecclesiarum, ad hoc ut illæ ejusmodi certo subsidio promptius reparari, opportune manuteneri, & congruis etiam ornamentis, ut præfertur, augeri possint & valeant.

§. 4. Decernentes, præsentes Litteras, & in eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod in præmissis Jus, vel interesse habentes, aut habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, ac auditi, causæ, propter quas eædem præsentes emanarunt verificatæ, seu alias sufficienter, aut etiam in aliquo justificatæ non fuerint, vel aliis quibusvis de causis quantumvis urgentibus, ullo unquam tempore a quoquam de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quolibet, quantumvis magno, formali, & substantiali defectu, notari, impugnari, retardari, invalidari, aut ex quovis quæsito prætextu, vel colore in controversiam vocare, ad terminos Juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque Juris, vel gratiæ remedium impetrari, aut quempiam impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, concesso uti nullatenus posse, sed easdem præsentes litteras semper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces existere ac fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, ac obtinere, necnon memoratis animarum Rectoribus plenissime suffragari; Sicque, & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, ac Nuncios, & quosvis alios qualibet auctoritate, præeminentia, & potestate fungentes, & quandocumque functuros in qualibet causa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet in quocumque judicio aliter judicandi, ac interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, irritumque, inane, nulliusque prorsus roboris, vel momenti, quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 5. Non obstantibus, quatenus opus sit de jure quæsito non tollendo, aliisque nostris, & Cancellariæ Apostolicæ Regulis, necnon aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum Constitutionibus, & Ordinationibus quibuscumque, ac illa præsertim fel. record. Pii IV. de gratiis qualecumque interesse Cameræ Nostræ Apostolicæ concernentibus intra certum inibi expressum tempus exhibendis, & registrandis, itaut easdem præsentes Littera ibidem exhiberi, & registrari nunquam necesse sit; aliisque quibuscumque Apostolicis, & in Provincialibus, ac Synodalibus Conciliis editis, ac edendis specialibus vel generalibus Constitutionibus, statutisque, Decretis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, ac Privilegiis, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibusvis tenoribus, & formis, etiam motu simili, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, & cum quibuscumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisve efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis, etiam consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantiscumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti dero-

derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quælibet alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores, formas, causas, & occasiones præsentibus proplene, & sufficienter, ac exactissime expressis, insertis, servatis, & specificatis respective habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum specialiter, & expresse, ac plenissime, & amplissime derogamus, & derogatum esse volumus, & mandamus; cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 6. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra illud ab omnibus habeatur, quæ haberetur præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc nostrarum voluntatis, confirmationis, approbationis, præcepti, sanctionis, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo vigesimo quarto, Octavo Idus Septembris, Pontificatus Nostri anno primo.

P. M. Card. Prodatarius.

F. Card. Oliverius.

Visa de Curia J. C. Archiepiscopus Amasenus.

Loco ✠ Plumbi.

L. Martinettus

Registrata in Secretaria Brevium.

29 Vicarius Episcopi non potest vi sui Officii imponere Pensionem. Garcias, Soroz, Bero, Leurenius citati, & secuti a La Croix *lib.* 4. *num.* 1123.

30 Legatus a latere potest idem circa impositionem Pensionum, quod potest Episcopus. Azorius, Garcias, Filliucc. Castropal. Leurenius citati, & secuti a La Croix *loc. c. n.* 1123.

31 Collatores inferiores, item Compromissarii, & judices non possunt nisi auctoritate Episcopi. Garcias, Leurenius citati, & secuti a La Croix *loc. citat. numero* 1123.

32 Superiores Regularium possunt Pensionem imponere in Beneficiis suæ Religionis manualibus, amovibilibus, seu incorporatis suis Monasteriis, & per Vicarios administratis. Barbosa *lib.* 3. *Juris Eccles. univers. cap.* 11. *n.* 61. Abbas *in cap. Nisi essent* 21. *de præben. n.* 12. La Croix *loc. cit. n.* 1123. *& alibi*. Rota *in Trojana Pensionis* 24. *Junii* 1610. *coram Pirovano*.

33 Præceptor Generalis Militarium potest imponere Pensionem in Commendis suæ Religionis spectantibus ad ipsum ad favorem Religiosorum., sive Equitum ejusdem Religionis. Rota *in una Montis Falisci Pensionis* 1. *Junii* 1630. *coram Pirovano*, Barb. *loc. cit. n.* 61., & in specie quod Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ possit illam reservare super Commendis, vel Dignitatibus, Card. de Luca *de Pensionibus Discurs.* 42. *per totum*.

34 Laicus de Jure est capax Pensionis temporalis. Rota
recent. part. 5. *tom.* 1. *decis.* 30. *n.* 22. & Communis Do-
35 ctorum. Immo de Jure communi est capax etiam Pensio-
nis Ecclesiasticæ, quando non confertur in titulum, Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 450. *n.* 3. Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 10. *n.* 5. *disc.* 7. *n.* 10. *disc.* 81. *n.* 25. *disc.* 95. *n.* 3. & alii.

56 Ex Stylo tamen, & observantia Curiæ non conceduntur Pensiones, nisi Clericis cum exercitio, seu privilegio Clericali. Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 450. *num.* 20. 21. 31. & 34. & *decis.* 450. *n.* 4. & *decis.* 539. *n.* 6. Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 2. *sub. num.* 3. *disc.* 78. *n.* 11. *disc.* 81. *num.* 21. *disc.* 82. *n.* 9. & 10. *de Benefic. disp.* 94. *n.* 3. Annotat. *ad Concil. disc.* 12. *n.* 5. Sanctus enim Pius V. expresse statuit, quod Pensiones Ecclesiasticæ non possint concedi Laicis. Sic in Constit. 73. incip. *Sacrosanctum*.

37 Sicut Laici non sunt capaces Pensionis Ecclesiasticæ,
ita neque illius commoditatis, seu perceptionis fructuum.
Rota recent. *part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 539. *num.* 17. & 19.
38 Papa vero potest Pensiones etiam Laico reservare. Rota
part. 4. *tom.* 1. *decis.* 12. *sub num.* 3. Prout eidem Lai-
co concedi potest facultas retinendi pensionem. Rota *part.*
39 5. *tom.* 2. *dec.* 450. *num.* 25. Quinimmo ubi Pensio Ec-
40 clesiastica concedatur alicui tamquam Laico, tunc si sit
Bigamus, non eget alia dispensatione. Rota *part.* 5. *tom.*
1. *decis.* 12. *num.* 39.

Pensio conferri potest puero septennali. [*Sacra Congre-* 41
gat. Concil. in Nullius 24. *Martii* 1627. *lib.* 13. *Decret. fol.* 123. Urtaya *in* 1. *Miscellan. sacr. & profan. litt. P. num.* 137. qui *ibi num.* 144. subjungit, quod Pensionis capax est puer annorum septem. *Imolen. Pensionis ann.* 1694. de qua *in tom.* 3. *part.* 1. *disceptat.* 32. ubi ad rem plura habet per totum. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *num.* 3. & multi alii citati a Borbosa *lib.* 3. *Juris Eccles. univers. cap.* 11. *num.* 42. & a Ventriglia *tom.* 2. *Annotat.* 11. §. 1. *num.* 28. ubi testantur ex Stylo Datariæ sufficere septem annorum ætatem ad obtinendam Pensionem.

Filii Clericorum, qui non ex legitimo nati sunt Ma- 42
trimonio, non possunt obtinere Pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt. Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform. cap.* 14. ibi. *Nec pensiones super fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere*. Rota recent. *part.* 2. *decis.* 549. *n.* 4. & fuit dictum *in Meliten. Pensionis* 14. *Martii* 1604. *coram Buratto*, & tenent expresse Barbosa *supra Conc. l. cit. n.* 32. & *de Offic. & potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 65. *numer.* 26. & *lib.* 3. *Juris Ecclesiastic. univers. cap.* 11. *n.* 64., & plures alii ibi citati.

Filius autem legitimus potest obtinere Pensionem super 43
Beneficio, quod Pater obtinet de præsenti, non obstante Concil. Trident. *cap. sess.* 25. *cap.* 15. *de reform.* Sic *sacra Congreg. Concil. die* 12. *Januarii* 1601. apud Barb. *in Summa Apostolic. decis. verb. Pensio num.* 5. & *in Concil. Trident. loc. cit. n.* 33.

Pater Clericus habens facultatem, Pensionem, quam pos- 44
sidet transferendi, illam transferre potest in Filium Clericum, etiam illegitimum dispensatum simpliciter ad Beneficia, & Pensiones, quia Concil. Tridentin. *loc. cit.* loquitur de Pensione reservata super Beneficio, quod habuit pater. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellar. Gloss.* 5. *num.* 22. & 23. Barbosa *lib.* 3. *Juris Ecclesiastici univers. cap.* 11. *n.* 66. & *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 65. *n.* 27. & *in Trid. loc. cit. num.* 35. cum pluribus ibi citatis, & refert, quod *Sacra Congregatio Concilii in Zamorensi* 9. *Novembr.* 1619. censuit, Clericum reservatarium Pensionis annuæ Scutorum 200. super Ecclesia, quam ipse nunquam obtinuit, posse transferre medietatem ad favorem sui Filii illegitimi, & sic etiam *in alia sub die* 15. *Septembris* 1629., ut refert etiam *in Summa loc. cit. n.* 6. & & *in Trident. loc. cit. num.* 35.

Milites Lauretani ex peculiari privilegio possunt re- 45
tinere Pensionem Ecclesiasticam usque ad summam ducentorum Ducatorum auri de Camera, non obstante Matrimonio contrahendo, & Bigamia. Sixtus V. Constitut. incip. *Postquam Divina Clementia*, & alia incipient. *Ad exequendum*, & alia incipient. *Solet Apostolicæ Sedis*. Rota *in Hyeracensi Pensionis* 21. *Junii* 1531. *coram Verospio*, cujus dispositio vindicat sibi locum, non solum super Beneficiis liberæ Collationis, sed etiam Jurispatronatus, etiam Principum, & Regum. Rota *in Uerulensi Pensionis* 15. *Septembris* 1600. *coram Cardinal. Sacrato*.

Milites SS. Mauritii, & Lazari, etiamsi contrahant 46
Matrimonium, dummodo cum unica tantum, & Virgine, remanent capaces retinendi Pensiones usque ad summam Ducatorum 400. auri de Camera. Clemens VIII. Constit. incip. *Decet*; ubi ad id moderatur, limitat, & reducit facultatem retinendi Pensiones pro summa Ducator. 300. auri eis prius concessam a Pio IV. Constit. 95. §. 48.

Milites S. Stephani retinent Pensiones usque ad sum- 47
mam 400. Ducatorum auri de Camera, non obstante Matrimonio contracto, & Bigamia; Paulus V. Constitut. incipien. *Dum generose*.

Milites etiam Bigami militiæ Christianæ possunt reci- 48
pere Pensiones usque ad summam Scutorum 300. Urbanus VIII. Constit. incip. *Inscrutabilis*.

Equites Hierosolymitani, seu Melitenses capaces sunt 49
Pensionis super Commendis, & Beneficiis suæ Religionis, & Magnus Magister habet amplissimam facultatem a Statuto imponendi tales Pensiones. Rota recent. *part.* 16. *decis.* 152. *num.* 13. & patet ex dictis *supra n.* 33. Sunt autem incapaces Pensionis Beneficio sæculari impositæ. Lotter, Leurenius citati, & secuti a La
Croix *lib.* 4. *n.* 1145. vide verb. *Hierosolymitani Milites n.* 50
16., ubi fuit probatum, Equites Melitenses sine dispensatione Pontificia non esse capaces Pensionis super Beneficia Ecclesiastica, sicuti nec capaces Beneficii sæcularis, & mediante Pontificia dispensatione fieri capaces sicut alios Regulares.

Regulares non possunt obtinere Pensionem super Bene- 51
ficiis Ecclesiasticis sæcularibus, & vacantibus per Professionem. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *decis.* 246. *n.* 2. & 6. & *part.* 12. *decis.* 121. *num.* 1. Card. de Luca *de Beneficiis disc.* 64. *num.* 3. 5. & 6. *de Pensionibus disc.* 44. *num.* 2. & *Annotat. ad Concil. disc.* 13. *num.* 2.; & Commun-
nis aliorum. Nisi præcesserit gratia Apostolica, & dispen- 52
satio retinendi Pensionem etiam emissa Professione, cum dispensatio præservet pensionem, & removeat omne impedimen-

dimentum, & incapacitatem ex futura professione contrahendam, & Regularis media ipsa dispensatione Apostolica fiat capax pensionis super Beneficio sæculari. Doctores communiter *in cap. Cum de Beneficio, de præbend. in 6.* Rota *part.* 12. *decis.* 121. *num.* 2. & 3.

53 Religiosi Societatis Jesu post Professionem trium votorum, & ante Professionem quarti voti possunt retinere pensiones Ecclesiasticas super Beneficiis sæcularibus, quarum Regulares professi sunt incapaces. Card. de Luca *de renuncian. disc.* 17. *num.* 7. *de Regularibus disc.* 62. *n.* 12. *Annotat. ad Concil. disc.* 13. *num.* 6. Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11. §. 3. *numer.* 23. & alii passim.

54 Illegitimus, sicuti est incapax Beneficii Ecclesiastici *ex cap.* 1. *de Filiis Presbyter. in* 6. cum similibus, est etiam incapax pensionis Ecclesiasticæ. Barbosa *lib.* 3. *Juris Ecclesiast. univers. cap.* 11. *num.* 26. cum plurimis ibi citatis, & alii communiter.

55 Illegitimus prævia dispensatione ordinatus, eo ipso censetur, & efficitur capax pensionis absque particulari dispensatione, Rota *in Veneta pensionis* 10. *Decembris* 1572. *coram Robusterio, in Cæsaraugustana Pensionis* 19. *Februarii* 1595. *coram Gipsio, in Melitensi Pensionis* 14. *Maji* 1614. *coram Buratto*, & sæpe alibi. Barbosa *loc. cit. n.* 28. & Communis aliorum.

56 Excommunicatus, Suspensus, Interdictus est incapax pensionis; Ideo enim præmittitur absolutio pensionarii ab his Censuris. Leurenius *in Foro Beneficiali part.* 3. *quæst.* 524. La Croix *lib.* 4. *numer.* 1149. & alii passim.

57 Irregularis, quod sit incapax obtinendæ, & retinendæ Pensionis, tenent Barbosa *loc. cit. num.* 46. Ugolin. Zerola, Campanil. Sayrus, Avila ibi citati, Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11. §. 1. *num.* 20. cum pluribus ibi citatis, & alii. At quod Irregularitas non causet amissionem Pensionis, tenet expresse Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 47. *num.* 11. dicens, quod neque homicidium voluntarium, vel aliud crimen, quantumvis majoris Irregularitatis inductivum, hujusmodi effectum producit, citans ad id Rotam *in Perusina Pensionis* 29. *Januarii* 1663. *coram Carro*. Et de facto Fagn. *l.* 1. *Decret. in cap. Ad audientiam* 31. *de Rescriptis num.* 134. refert *Sacram Congregationem Concil. die* 11. *Julii* 1577. & iterum de mente Sanctissimi *die* 8. *Augusti eod. anno* respondisse quod Clericus homicida voluntarius, ejusque socius obtinere, & obtentas retinere potest Pensiones absque dispensatione, non obstante *c.* 7. *sess.* 14. Concilii Trident. Vide verb. *Homicidium n.* 66. & sic tenent Leurenius *in Foro Beneficiali part.* 3. *qu.* 640. La Croix *lib.* 4. *n.* 1175. & alii.

58 Filii, & Nepotes Hæreticorum, & a fortiori ipsi Hæretici, sicuti sunt inabiles ad Beneficia obtinenda *ex cap.* 2. §. *Hæretici, de hæretic. in* 6. ita etiam inhabiles sunt ad obtinendas Pensiones. Barbosa *loco cit. numer.* 43. & alii communiter.

59 Militiæ sæculari operam dantes, sicuti sunt incapaces Beneficii, immo ipsum amittunt statim ac declarantur milites, *ex cap. final. de Cleric. conjugat.* cum similibus; ita etiam incapaces evadunt Pensionis, ipsamque amittunt, si habeant. Barbosa *loc. cit. n.* 50. *Rota coram Celso decis.* 69. *num.* 16. & 17. ubi ampliat *num.* 22. locum habere etiamsi re integra, antequam pugnent, militiam deserant, & primævum statum reassumant, & sic respondit quoque *Sacra Congreg. Concilii in Nicien.* 19. *Decemb.* 1648.

60 Sicuti per Matrimonium a Clerico contractum vacant
ejus Beneficia *ex cap.* 1. *de Clericis conjugat.* ita vacant
ejus Pensiones. Barb. *loc. cit. num.* 30. & alii communi-
ter. Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 50. *n.* 19. *part.*
8. *decis.* 33. *num.* 1. Cessat enim Pensio ipso Jure, & est
incompatibilis cum Matrimonio, sive Matrimonium fue-
rit contractum cum Virgine, sive cum Vidua. Rota *part.*
5. *tom.* 2. *decis.* 450. *num.* 6. *part.* 18. *tom.* 1. *decis.* 126.
61 *num.* 12. Nisi pensio fuerit reservata alicui, non tamquam
Clerico, sed tamquam benemerito pro servitiis præstitis.
Rota *part.* 2. *decis.* 383. *num.* 3. Vel nisi dispensatio Apo-
62 stolica intercesserit. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *decis.* 50. *n.* 10.
& *seq.* Aut privilegium Apostolicum, juxta dicta *supra a
num.* 45. *ad* 48. de militibus Lauretanis, SS. Mauritii,
& Lazari, & S. Stephani, & Militiæ Christianæ.

63 Sicut per Professionem Regularem in Religione appro-
bata vacant Beneficia, *ex cap. Beneficium* 4. *de Regula-
ribus in* 6. ita vacant etiam Pensiones; Barbosa *loc. cit.
numer.* 39. cum communi aliorum; Rota recent. *part.* 4.
tom. 1. *decis.* 246. *n.* 2. & 6. *part.* 12. *decis.* 121. *num.*
64 1. & patet ex dictis *supra num.* 51. & *seq.* Potest tamen
Regularis Professus obtinere pensionem super Beneficio
Regulari ad nutum Superioris amovibilem; non obstante
voto paupertatis, & præcipue si inservire debeat ad sub-
levandam Religionem ab oneribus, quibus alias Religio
gravaretur. Rota recent. *part.* 2. *decis.* 301. *numer.* 2.
& 3.

65 Sicuti vacant Beneficia per promotionem ad Episco-
patum, ita etiam vacant pensiones datæ in titulum Cle-
ricalem; Barbosa *loc. cit. numer.* 38. & alii commu-
niter; Rota *part.* 2. *decis.* 143. *num.* 1. *part.* 18. *tom.* 1.
decis. 126. *n.* 11. Nisi concedatur a Papa retentio; Rota
ib. num. 66. Faculta autem retinendi pensionem concessa 66
promoto ad Episcopatum non intelligitur cum facultate
transferendi quæ ante promotionem competebat, nisi fue-
rit expressa; Rot. *part.* 2. *decis.* 143. *numer.* 1. Barbosa
loc. cit. & alii passim.

Non vacant tamen Pensiones per promotionem ad Epi- 67
scopatum titularem, seu in partibus Infidelium. Card. de
Luca *de Pensionibus disc.* 43. *num.* 3. *disc.* 58. *sub numero*
11. *disc.* 75. *num.* 2. La Croix *lib.* 4. *num.* 1177. & alii
passim. Neque vacant per promotionem ad Episcopatum 68
Cardinalitium non obligantem ad residentiam. Card. de
Luca *de Pensionibus disc.* 58. *numero* 10. *disc.* 75 *nu-
mer.* 6. & alii.

Per promotionem autem ad Episcopatum non vacant 69
Pensiones, nisi secuta consecratione, & adepta possessio-
ne. Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 43. *numero* 2. *cir-
ca finem* Gratian. *disceptat. Forens. cap.* 296. *num.* 1. &
seq. Ventriglia *tomo* 2. *annotat.* 11. §. 3. *num.* 32. Sera-
phin. *decis.* 110. ubi *in fine* concludit, Rotam voluisse ad
inducendam extinctionem Pensionis, & vacationem Be-
neficiorum, requiri utrumque, scilicet Consecrationem,
& adeptionem possessionis.

Pensio non extinguitur per promotionem ad Cardina- 70
latum. Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 75. *num.* 4. 5.
& 6. La Croix *loc. cit. numer.* 1177. & alii passim. Am-
plia, ut reservata ad favorem Cardinalis duret etiam di-
misso Cardinalatu. Cardin. de Luca *de Benefic. disc.* 2.
num. 3. *de Pensionibus disc.* 2. *num.* 4.

Neque etiam extinguitur Pensio per assumptionem, 71
seu auspicationem Cardinalis ad Papatum; Lotter. *de re
Benefic. lib.* 2. *qu.* 41. *num.* 1. & *seq.* ubi id non solum
de Jure comprobat, sed servatum fuisse in praxi in mul-
tis casibus refert, & tenet Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 11.
§. 3. *num.* 36. La Croix *loc. cit. n.* 1177. & alii contra
Gabriel. *consil.* 200. *num.* 2. *l.* 2. & Gratian. *disceptat.
forens. cap.* 296. *num.* 11. & *seq.*

Pensio excedens summam scutorum 60. de Camera ex- 72
tinguitur eo ipso sine ulla monitione, citatione, Judicis
Decreto, aut ministerio, si Pensionarius non deferat Ha-
bitum, & Tonsuram Clericalem tanto tempore, ut ab
omnibus reputetur Laicus. Sic expresse Sixtus V. Constit.
incip. *Pastoralis*, Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 48.
num. 7. Leurenius *in Foro Beneficial. part.* 3. *quæst.* 642.
Ventriglia *tom.* 2. *Annot.* 11. §. 3. *n.* 28. Barbosa *loc. c.
numer.* 49. La Croix *loc. cit. numer.* 1176. & alii com-
muniter.

Si Pensio sit reservata in persona unius ad commodum 73
tamen, & utilitatem alterius, prout servatur in locis, in
quibus viget *pragmatica, ne Pensiones reserventur ad fa-
vorem exterorum*, tunc extinguitur per mortem unius ex
his duobus, scilicet, tam per mortem personæ contem-
platæ, si præmoriatur, ita ut cum ea remaneant extin-
ctæ omnes obligationes, quam etiam per mortem Reser-
vatarii, in quo actio formaliter radicatur, nisi tamen,
qui præmoritur, in alium ante mortem transtulerit. Se-
raphin. *decis.* 1088. Ventriglia *loc. cit. n.* 5. Lotter. *de
re Beneficiar. lib.* 1. *qu.* 36. *n.* 98. & *seq.* Garcias *de Be-
nefic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 266. La Croix *loc. cit. n.* 1179.
cum aliis ibi citatis.

Pensio potest transferri cum legitima facultate ab una 74
in aliam personam. Leurenius *in Foro Beneficial. part.* 3.
qu. 607. cum communi aliorum. Et tunc ad vitam Pen- 75
sionarii constituitur novum Jus ad Pensionem. Leurenius
loc. cit. & alii communiter Pensionis translatio fieri po- 76
test etiam in articulo mortis. Neque hic locum habet Re-
gula Cancellariæ de infirmis intra viginti dies morienti-
bus. Leurenius *loc. cit. qu.* 616. & 622. La Croix *l.* 4.
n. 1170. & alii passim, patetque ex verbis Indulti con-
cedi soliti.

Indultum autem, vel facultas transferendi Pensionem, 77
seu concedendi Pensionem, cum facultate illam transfe-
rendi in alium, potest concedi a solo summo Pontifice.
Leurentius *loc. cit. qu.* 613. La Croix *loc. cit. num.* 1170.
Parisius Gamb. Garcias, Castropal. Lotterius ibi citati, 78
& alii passim. Pro transferenda in alium Pensione est
sub pœna nullitatis servanda forma translationis præscri-
pta a Papa in Indulto. Leurenius *loc. cit. qu.* 660. La 79
Croix *loc. cit. num.* 1170. Corrad. Lott. & alii passim.
Formula talis Indulti traditur a Card. de Luca *post tra-
ctat. de Pensionibus ad ornatum Constitutionis Innocentii
XI. de non transferendis Pensionibus ultra medietatem il-
larum* Vide *ibi*. In quo Indulto apponitur clausula: *ser-* 80
*vata tamen forma Constitutionis Innocentii XI. super transla-
tionibus Pensionum editæ*. Unde, ut ab omnibus præocu-
lis haberi possit, hic ad litteram datur.

CON-

CONSTITUTIO,

Ut nemini liceat Pensiones, vel fructus Ecclesiasticos transferre ultra illorum medietatem.

INNOCENTIUS XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. Circumspecta Sedis Apostolicæ providentia Christifidelium commodis jugiter invigilans, ea, quæ alias pro Ecclesiarum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum exoneratione optimo quidem constituta fuere consilio, si optatus inde effectus minime proveniat, sed gravia potius exoriantur incommoda, in melius commutare, atque reformare studet, sicuti Magistra rerum experientia faciendum suadet, ac æqui bonique ratio, nec non Ecclesiarum, & Beneficiorum ipsorum utilitas, & Christifidelium pax, & tranquillitas noscuntur postulare.

§. II. Cum itaque dudum fel. rec. Urbanus VIII. Prædecessor noster omnes, & singulas facultates, Indulta, & Privilegia transferendi quascumque Pensiones annuas super Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, & Abbatialium Mensarum, & quorumvis Ecclesiasticorum, tam Sæcularium, quam Regularium Beneficiorum, quomodocumque qualificatorum, fructibus, tam certis, quam incertis, ac etiam distributionibus quotidianis reservatas, quæ tamen per extractionem integrarum Pensionum hujusmodi ab ipsis translatariis factam realem, & actualem effectum sortita non essent, pro summa, quæ medietatem veri annui valoris fructuum Mensæ, seu Beneficii, super quibus Pensio transferenda, seu translata reperiretur, excederet, quibusvis personis, etiam Abbatiali, Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel alia quavis dignitate, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, sive etiam ad favorem quorumcumque locorum piorum, & Collegiorum, quovis intuitu, & consideratione, etiam motu proprio, ac ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, ac cum quibusvis clausulis, & Decretis, tam per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores suos, quam ipsum Urbanum Prædecessorem concessa eatenus revocaverit, cassaverit, & annullaverit, ac viribus, & effectu evacuaverit, ita tamen, ut, facultates transferendi Pensiones hujusmodi pro ea parte, cuæ medietatem fructuum, etiam incertorum, vel distributionum, quatenus super illis essent impositæ, non excederent, firmæ, & illesæ remanerent: Et insuper voluerit, & ordinaverit, eos, qui prætextu excessus medietatis fructuum, seu distributionum, hujusmodi partem Pensionum translatarum solvere recusarent, ad excessum ipsum probandum teneri, nec interim istius dispositionis prætextu processum executivum aut solutionem integræ pensionis, quatenus alias illis locus esset, impediri, aut retardari debere, & alias, prout in ejusdem Urbani Prædecessoris Constitutione desuper edita & in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicæ MDCXXIV. die XXIV. Januarii publicatâ, cujus tenorem præsentibus pro plene, & sufficienter expresso, & inserto haberi volumus, uberius continetur.

§. III. Verum cum quotidiano experimento compertum sit, prænarratam Constitutionis hujusmodi dispositionem Ecclesiis, & Beneficiis, Pensionum hujusmodi onere gravatis, illasque obtinentibus, qui excessum medietatis fructuum iisdem Pensionibus gravatorum probare, & interea donec rei judicatæ effectum desuper obtinuerint, Pensiones ipsas solvere tenentur, parum esse proficuam, & e converso tam transferentibus, quam translatariis Pensionum hujusmodi non modicum adferre incommodum; illis quidem, quod propter ignorantiam, tum veri valoris annui fructuum, & distributionum, tum quantitatis aliarum pensionum desuper reservatarum, frequentissime, ac fere semper dubii sint, & incerti, quas Pensiones transferre possint; his vero, quod lites super Pensionibus in eos translatis, quas Ecclesiarum, & Beneficiorum hujusmodi possessores, sub prætextu excessus prædicti impugnant, sustinere, & prosequi cogantur; ita ut ejusmodi litibus discutiendis ac decidendis Tribunalia assidue fatigentur, partes vero ærumnosis dispendiis prægraventur.

§. IV. Hinc est, quod nos litibus, & dispendiis hujusmodi ansam præcidere, ac tam Ecclesiarum, & Beneficiorum prædictorum exonerationi, quam illas, & illa obtinentium, nec non eorum, quibus ejusmodi facultates transferendi Pensiones ab hac S. Sede concessæ sunt, & in posterum concedentur, ac illorum, in quos Pensiones ipsæ transferentur, commoditati, securitati, & indemnitati, quantum Nobis ex alto conceditur, providere cupientes, ac quorumcumque privilegiorum, indultorum, & facultatum transferendi Pensiones hujusmodi, seu illarum loco fructus, reditus, & proventus Ecclesiasticos reservatos, & reservandos, quibusvis personis, cujuscumque status, gradus, ordinis, præeminentiæ, & Dignitatis existentibus, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, seu alias specifica, & individua mentione, & expressione dignis, etiam motu proprio, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, ac cum quibusvis clausulis, derogationibus, & decretis per quoscumque Romanos Pontifices predecessores Nostros, ac etiam per Nos, & Sedem prædictam hactenus quomodolibet concessorum, litterarumque Apostolicarum, tam sub plumbo, quam in simili forma Brevis, Cedularum motus proprii desuper expeditarum, & Chirographorum cujusvis Romani Pontificis manu subscriptorum tenores, etiam veriores, & datas; aliaque omnia, & singula, etiam specialem, & individuam mentionem & expressionem requirentia, præsentibus pariter pro plene & sufficienter expressis, & insertis, exactissime, & accuratissime specificatis habentes: Motu proprio, non ad cujusquam Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & matura deliberatione nostra, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ut de cetero omnes, & singuli etiam S. R. E. Cardinales, seu quavis alia præeminentia, & dignitate prædici, & alias quomodolibet qualificati, seu specificam, & individuam mentionem requirentes, quibus ejusmodi Indulta, privilegia, & facultates transferendi Pensiones annuas super fructibus, & redditibus, & proventibus, Juribus, obventionibus, & emolumentis undecumque provenientibus, & in quibuscumque rebus consistentibus, ac distributionibus etiam quotidianis, & manualibus Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Abbatialium, aliarumve Mensarum, ac Dignitatum etiam majorum, & principalium, Personatuum, Officiorum, Præposituratum, Præpositatuum, Canonicatuum, & Præbendarum, aliorumve quorumlibet cum Cura, & sine Cura, Sæcularium, & cujusvis Ordinis, Congregationis, & Instituti Regularium Beneficiorum reservatas, seu illarum loco fructus, redditus, & proventus hujusmodi reservatos, sive per viam cassationis, & novæ reservationis, sive simplicis translationis, seu alias quomodolibet hactenus a Sede Apostolica concessæ sunt, & in futurum tam per Nos, quam per Romanos Pontifices Successores nostros, & Sedem prædictam concedentur, eorumdem privilegiorum, indultorum, & facultatum vigore dimidiam dumtaxat, seu dimidia minorem partem ipsarum Pensionum, seu fructuum, reddituum, & proventuum illarum loco reservatorum hujusmodi, quas, & quos vigore primæ reservationis, seu in eos factæ translationis de præsenti percipiunt, & pro tempore percipient, seu legitime percipere possunt, & poterunt respective, transferre valeant, ita tamen, ut ejusmodi translationes, si servatis ceteroquin dictorum privilegiorum, indultorum, & facultatum, ac præsertim quoad quantitatem Pensionum, & fructuum trasferendorum in eis expressam, forma, & dispositione, factæ fuerint, tametsi fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta, & distributiones, etiam quotidianæ, & manuales Mensarum, aliorumque Beneficiorum hujusmodi Pensionum, & Fructuum reservatorum oneribus ultra eorum medietatem adhuc gravata remanerent, nihilominus validæ, firmæ, & efficaces existant, nec ex capite excessus medietatis fructuum, aliorumque prædictorum in vim prædictæ Constitutionis Urbani prædecessoris, quam hac in parte quoad futuras translationes nullius roboris, & momenti fore decernimus, ullo modo impugnari possint, tenore præsentis perpetuo statuimus, & ordinamus.

§. V. Decernentes, easdem præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod præfati, & alii quilibet, etiam specifica, & individua mentione digni, ac Cardinalatus honore fulgentes, in præmissis interesse habentes, seu habere, quomodolibet prætendentes illis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, seu caussæ, propter quas ipsæ præsentes emanarint, adductæ, specificatæ, & justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet, etiam quantumvis juridica, pia, & privilegiata caussa, colore, prætextu, & capite, etiam in Corpore juris clauso, etiam enormis, enormissimæ, & totalis læsionis, nullo unquam tempore, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, seu interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam quantumquis magno, & substantiali, ac incogitato, & inexcogitabili, individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, seu ad terminos Juris reduci, aut adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque Juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso, vel emanato quempiam in Judicio, vel extra illud uti; seu se juvare ullo modo posse, sed easdem præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, & in omnibus, & per omnia plenissime suffragari, & ab eis respective inviolabiliter, & inconcusse observari, sicque, & non aliter in præmissis censeri, atque ita per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam caussarum Palatii Apostolici Auditores, Sanct. Rom. Eccl. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apostolicæ Sedis prædictæ Nuncios, aliosve quoslibet, quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet

libet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. VI. Non obstantibus facultatibus, privilegiis, indultis, aliisque præmissis, ac de jure quæsito non tollendo, & quod Cardinales prædicti sub Regulis, & Constitutionibus faciendis non comprehendantur, ceterisque nostris, & Cancellariæ Apostolicæ regulis, nec non prædicta Urbani prædecessoris, aliisque Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, stylis, usibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis præfatis, aliisve personis, & Collegiis quibuslibet, sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu, & scientia, & potestatis plenitudine paribus, ac etiam concistorialiter; & alias quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, ac pluries, & quantiscumque vicibus, iteratis, confirmatis, approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, spesica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata exprimerentur, & insererentur, præsentibus plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, aliis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ac plenissime, & amplissime derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. VII. Ut autem præsentes litteræ omnibus facilius innotescant, volumus illa, seu earum exempla ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ de Urbe publicari, & affigi, sicque publicatas omnes, & singulos, quos concernunt, perinde afficere, ac si unicuique illorum personaliter intimatæ fuissent; Ipsarum vero præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem, tam in Judicio, quam extra illud, ubicumque locorum haberi, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanct. Petrum sub Annulo Piscatoris die 7. Februarii 1677. Pontificatus Nostri Anno secundo.

J. G. Slusius.

81 In qua, ut vides, translatio pensionis ab habentibus
Indultum fieri non potest nisi pro medietate. Innocentius
82 XI. *ibi.* Si tamen Indultarius Pensionem transferret ultra
medietatem, & summam permissam, translatio non esset
nulla, sed solum maneret vitiata in excessu, quia cum
sit materia dividua, utile per inutile non vitiatur. Card.
de Luc. *de Pensionibus disc.* 66. *n.* 6. Lotter. *de re Be-
nefic. lib.* 1. *qu.* 40. *num.* 74. Tondut. *de Pensionibus c.* 23.
n. 14. Adden. *ad Burat. dec.* 12. *litt.* F. Monacell. *tom.*
2. *tit.* 14. *form.* 7. *num.* 7. Item per translationem inva-
83 lidam non remanet consumpta facultas transferendi. Garc.
de Benefic. part. 1. *cap.* 5. *n.* 249. Monacell. *loc. cit. n.*
7. & alii passim.
84 Translatio pensionis potest fieri coram omnibus in Di-
gnitate Ecclesiastica constitutis, idest non solum coram
Episcopis, aut aliis Dignitatibus, sed etiam coram Canonicis Cathedralium, qui ad hoc dicuntur in Dignitate
constituti, ut patet ex verbis ipsis Indulti, ibi: *Ut qui-
cumque loci Ordinarius, vel Canonicus Metropolitanæ, aut
alterius Cathedralis Ecclesiæ, vel alia persona in Digni-
tate Ecclesiastica constituta a te quomodocumque eligendi,
vel eligenda.* Tondut. *de Pensionibus capite* 28. *num.* 30.
Monacell. *loc. cit. num.* 1. & alii communiter.
85 Non habentes ad id speciale privilegium debent pro
translatione Pensionis exhibere Executori Indultum. Ro-
ta recent. *p.* 5. *t.* 1. *dec.* 113. *n.* 8. *p.* 13. *dec.* 142. *n.* 4.
86 La Croix *lib.* 4. *n.* 1170. Leurenius & alii passim. Tale
autem privilegium transferendi Pensiones sine exhibitio-
ne Indulti habent omnes Cardinales, ut patet ex verbis
Indulti soliti ipsis concedi, & relati a Card. de Luca *post
dict. tract. de Pensionibus*, in quo hæc præcisa verba le-
guntur: „ Seu si tibi magis placuerit, & ita volueris,
„ etiam præsentibus litteris non exhibitis, vel præsenta-
„ tis Pensionem, seu Pensiones pro summa, & quantita-
„ te &c. in unam, vel plures personas, & alias saltem
„ Charactere Clericali insignitas &c. quandocumque tibi
„ placuerit, etiam in mortis articulo nominandas, etiam
„ coram solo Notario, & testibus, transferre possis, con-
„ cedimus, & indulgemus &c. " Quod privilegium habere etiam Milites Sancti Petri, testantur Tondutus *de Pensionibus cap.* 28. *n.* 31. & Monacell. *l. c. n.* 2.

Translatio autem Pensionis debet fieri in Clericum, qui 87
talis sit tempore translationis, & qui capax esset primo
recipiendi Pensionem, nisi in Indulto habeatur aliud spe-
ciale privilegium. *Communis*, & patet ex citatis verbis
consueti Indulti, & *alias saltem Charactere Clericali insi-
gnitus*.

Facultas transferendi Pensionem exerceri potest etiam 88
per Procuratorem Indultarii; dummodo persona, in quam
est transferenda, sit certa, & nominata ab Indultario.
Rota *coram Dunozett. Jun. dec.* 208. *num.* 2. 11. 50. 53.
62. *& per tot.* Garcias *de Benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 246.
Tondut. *de Pensionibus cap.* 39. *n.* 5. *&* 6. Monacell. *loc.
cit. num.* 5. & alii passim.

Pensio translata est eadem Pensio cum prima, & tran- 89
sit in Translatarium cum iisdem privilegiis, quibus ute-
batur Transferens. Rota *p.* 1. *recent. dec.* 122. *num.* 10.
Lotter. *de re beneficiaria p.* 1. *qu.* 40. *n.* 346. Unde etiam
illius favore vigent, & intactæ remanent obligationes fa-
ctæ, & fidejussiones datæ in Pensionis reservatione. Ad-
dend. *ad Greg. dec.* 445. *num.* 9. Addend. *ad Burat. dec.*
638. *n.* 13. Tondut. *de Pensionibus c.* 30. *n.* 32. Monac.
l. c. n. 15. & alii.

Ad translationem Pensionis requiritur consensus Titu- 90
laris, seu Beneficiati. Rota recent. *p.* 13. *dec.* 142. *n.* 5. 91
Adeoque translatio ab initio facta absque consensu Titu-
laris est nulla. Rota *ibid. n.* 9. Quandoque tamen suf- 92
ficiens reputatur, quod consensus superveniat. Rota *p.* 13. 93
dec. 299. *n.* 6. *&* 7. Nisi aliter habeatur ex mandato Pa-
pæ, *ibid. n.* 8.

Papa tamen potest absque alicujus consensu ex mera 94
ejus liberalitate transferre pensionem, & concedendo fa-
cultatem illam transferendi dicitur supplere consensum Ti-
tularis. Rota *p.* 11. *dec.* 247. *n.* 18. *&* 23. Intellige ta- 95
men hoc verum solum respectu consensus requisiti juxta
Regulas Cancellariæ, non autem requisiti vigore pacti in-
ter Titularem, & Pensionarium initi, quia facultas trans-
ferendi Pensionem non suffragatur, quando illius transla-
tio est prohibita ratione pacti in illius reservatione appo-
siti. Rota *dec.* 689. *n.* 1. *p.* 4. *divers. & p.* 5. *rec.* 1. 1.
dec. 153. *n.* 1. *& p.* 11. *dec.* 247. *num.* 17. *&* 24. Papa 96
enim in facultate translationis Pensionis derogando sim-
pliciter consensui Titularis, non censetur derogasse spe-
ciali consensui illius virtute pacti acquisito, cum deroga-
tio tamquam odiosa non debeat extendi ad alios casus;
arg. cap. Odia 15. *de regul. Juris in* 6. & pluribus addu-
ctis sic expresse tenet Rota *p.* 11. *dec.* 247. *num.* 25. *&*
26. Unde mentio specifica requiritur pro derogatione pa- 97
cti inter partes initi, & acceptati, alias subreptio com-
mittitur, si in Indulto translationis Pensionis non fuerit
narratum Papæ, quod in Litteris reservationis fuerit ex-
presse prohibita translatio, etiam vigore Indulti. Rota
part. 11. *rec. decis.* 147. *a numer.* 16. *ad* 17.

Qui non habet Indultum transferendi Pensionem, po- 98
test illam in totum, vel in parte quoad commoditatem
ipsam percipiendi gratuito libere, & sine ullo pacto, &
pecunia, sive anticipata solutione, cedere, & remittere
ad favorem Titularis, donec naturaliter vixerit, etiam si-
ne Beneplacito Apostolico. Sic expresse Rota recent. *p.*
12. *dec.* 397. *num.* 3. 19. *&* 20. Card. de Luca *de Pen-
sionibus disc.* 68. *num.* 6. *& de Regalibus disc.* 37. *sub
num.* 9. *in fine*; Lotter. *de re Benef. libr.* 3. *qu.* 39. *n.*
86. *& seq.* Tondut. *de Pension. cap.* 17. *num.* 25. *& seq.*
Ventriglia *tom.* 2. *annot.* 12. §. 3. *n.* 38. Monacell. *t.* 2.
tit. 14. *form.* 7. *n.* 10. & apud ipsum *Sacr. Congr. Conc.
in Nullius* 27. *Maji* 1645. *lib.* 27. *decr. p.* 480.

Pensio secundum se non potest sine Beneplacito Apo- 99
stolico redimi pecuniis, licet istæ dicantur esse veluti an-
ticipatæ aliquot annorum solutiones. Navarr. Gigas, Pa-
risius, Azorius, Garcias, Bonacina, Barbosa, Lotterius,
Leurenius citati, & secuti a La Croix *lib.* 4. *n.* 1183.
Card. de Luca *de Pensionibus disc.* 6. *n.* 3. *disc.* 31. *num.*
10. *disc.* 80. *n.* 5. dicens expresse, quod extinctio Pensio-
nis facta gratis non exigit beneplacitum, secus mediante
pretio; Ventriglia *tom.* 1. *annot.* 11. §. 3. *n.* 42. ubi di-
cit expresse, quod de stylo Curiæ, qui facit Legem, &
vigore Constitutionis S. Pii V. incip. *Ex proximo* non po-
test Pensio vendi, aut redimi sine auctoritate Summi Pon-
tificis, alias incurritur crimen Simoniæ, ut post Azo-
rium, Reginald. Suarez, Filliuc. Layman, Bonacinam,
& alios advertit Barbosa *lib.* 3. *Jur. Eccles. univ. cap.* 11.
n. 20. *& seq.*

At tamen ipse Barbosa *l. c. n.* 25. cum Bonacina per 100
eum adducto, dicit absolute Pensionarium absque Simo-
niæ labe posse alteri vendere, vel donare fructus suæ
Pensionis etiam ad totam vitam, modo illius titulum re-
tineat, Quod & videtur tenere etiam Rota *part.* 12. *re-
cent. dec.* 397. *numer.* 19. expresse dicens, quod Pensionis
*commoditas exigendi cadit in commercio, recipit hypothe-
cam; & potest libere vendi*, & ad id citat aliam Rotæ
decisionem 834. *num.* 11. *coram Buratt.* Azorium, Suarez,
Bonacinam, & Larream. In tali enim casu cessio, seu
venditio, aut donatio Pensionis comprehendit solam
com-

commoditatem, & Jus casuale ejusdem Pensionis, non autem titulum, & Jus formale, cum talis titulus & Jus formale Pensionis remaneat semper penes cedentem, ut advertit eadem Rota recent. p. 15. dec. 8. n. 2. Et probabilius cum plurimis aliis tenent La Croix lib. 4. num. 1184. ubi contra Henriq. Layman, Garciam, Tondut. Lotter Lucam apud Leuren. l. c. qu. 668. tenentes redemptionem pensionis propria auctoritate factam esse absolute Simoniacam, dicit quod, probabilius tenent plurimi cum Diana p. 12. tract. 5. resol. 5. Haun. de justitia t. 6. tract. 2. n. 564. nullo modo esse Simoniacam: Immo Cajetan. Valent. Tolet. Suarez, Rayn. Less. Castropal. Pirhing dicunt nullum esse peccatum, pensionem jam antecedenter constitutam redimere anticipate solvendo, quia dicunt, ibi tantum emitur immunitas ab obligatione quotannis solvendi Pensionem, quæ immunitas est quid mere temporale. Idem etiam tenet Felix Potestas t. 2. p. 2. num. 1381. cum Castrop. Tancr. Ant. a Spiritu Sancto contra Navar. Sotum, & alios, quia, dicit ipse, redemptio pensionis non est emptio alicujus Juris spiritualis, sed extinctio debiti temporalis; Immo est quædam anticipata solutio, per quam non tollitur, nec dissolvitur Jus, quod pensionarius habet ad recipiendos fructus, sed perficitur, & completur; Adeoque, qui Pensionem redimit, non emit Jus pensionarii ad fructus, sed anticipate ei fructus, ad quos habet Jus, solvit. *Hæc ille*.

101 Ast dato etiam, quod vendere fructus Pensionis, retento adhuc Titulo, non sit Simonia, tamen hæc venditio non potest ad totam vitam, & pro longo tempore fieri sine Beneplacito Apostolico, cum de stylo Curiæ, qui facit Legem, & vigore Constitutionis S. Pii V. incip. *Ex proximo*, non possit Pensio vendi, aut redimi sine auctoritate Papæ, & sit contra *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienand.* cujus vigore fructus Pensionis non posse vendi, vel locari ultra triennium defendunt Navarr. consil. 11. de rebus Eccles. Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 35. num. 122. ad finem, Garcias de Benefic. p. 2. cap. 1. n. 37. Ventriglia tom. 1. annotat. 1. n. 29. & tom. 2. annot. 11. §. 3. num. 42. & alii. Unde tenentes fructus Pensionis, & commoditatem posse vendi, intelligendi sunt, & admittendi solum per triennium, & non ultra secundum dicta per Garciam l. c. Cap. 5. num. 26. & seq. & Ventrigliam loc. cit. numer. 42. & per alios.

102 Pensio debet esse ita moderata, ut congrua sustentatio adhuc remaneat Beneficiato. Rota recent. p. 5. t. 1. dec.
103 287. numer. 13. Et ideo Papa solet reservare pensiones, dummodo remaneant pro titulari, seu Beneficiato duæ tertiæ partes fructuum; Rota recent. p. 11. dec. 11. numer. 15. Quandoque tamen Pensio reservatur usque ad dimidiam partem fructuum. Rota p. 19. tom. 1. dec. 279. numer. 13. Et sane juxta stylum Datariæ Beneficia solent gravari Pensione ascendente ad medietatem fructuum. Rota p. 4. tom. 3. dec. 536. num. 6. Ultra tertiam vero, aut dimidiam partem reservari non solent Pensiones: Ro-
104 ta p. 2. dec. 444. num. 1. Ita ut Pensio reservata ultra medietatem fructuum sit nulla, & pro nulla declarari debeat. Rota p. 16. dec. 342. num. 2. Gigas, Barbosa, Lotter. Ventriglia, Leurenius l. c. qu. 484. apud La Croix l. c. n. 1133. dicentes Pensionem excedentem determinatam quantitatem corruere totam.

105 Hic clausula solita apponi: *Dummodo Pensio tertiam partem, seu medietatem fructuum non excedat*, operatur, ut Pensionarius non possit agere ad Pensionem, nisi prius eandem clausulam verificaverit, etiamsi Titularis consenserit Pensioni. Rot. p. 11. dec. 288. n. 4. & 5. p. 8. dec. 24. num. 2. & 3. p. 17. dec. 24. num. 33. & 34. Quia dicta clausula qualificat reservationem Pensionis, ita ut non mereatur executionem antequam eadem qualitas fuerit justificata, seu pensio possit exigi, donec a Pensionario non fuerit justificatus non excessus. Rota p. 10. dec. 3. n. 57. & 8. Dicta enim clausula in reservatione Pensionis apposita reddit illam conditionalem, Rota part. 17. dec. 41. num. 11. Immo non solum reddit illam conditionalem, sed etiam onus probandi transmittit in Pensionarium. Rota p. 3. dec. 747. num. 1. Et sic Pensio reservata cum dicta clausula nullatenus sustinetur, nisi prius illa verificata fuerit. Rota p. 18. t. 1. dec. 135. numer. 1. Qua non verificata, corruit reservatio Pensionis. Rota p. 11. dec. 187. n. 10.

106 In impetratione, & impositione Pensionis facienda est mentio, quod Beneficium sit alia Pensione gravatum. Rota p. 5. tom. 1. dec. 49. num. 7. Reservatio enim Pensionis super Beneficio alia Pensione gravato plerumque denegatur, vel difficiliter conceditur a Papa. Rota p. 16.
107 dec. 69. num. 4. Pensio autem reservata, nulla facta mentione primæ antecedenter impositæ super eodem Beneficio, dicitur subreptitia, & nulla. Rota p. 2. dec. 666. num. 2. & dec. 739. n. 1. p. 4. tom. 1. dec. 119. n. 2. p. 7. dec. 169. n. 1. p. 10. dec. 107. n. 15. p. 16. dec. 69. n. 4., & sæpe alibi. Panimol. dec. 136. num. 54. cum aliis ibi citatis. Et quidem nulla est ipso Jure, non ope exceptionis, adeo ut nec reviviscat, ubi prima Pensio cesset, etiamsi secunda Pensio motu proprio fuerit reservata. Rota p. 7. decis. 169. num. 12. & 3. Immo corruit in totum. Rota p. 7. cit. dec. 169. num. 1. p. 17. dec. 279. num. 15. Garcias de Benefic. p. 1. Cap. 5. n. 561. Paritius de Resignat. Benef. lib. 6. q. 2. num. 4. Caputaquen. decis. 312. numer. 3. & 4. part. 2. Panimol. dec. 136. n. 54. & alii passim.

Pensio legitime imposita, est a Beneficiato sub mortali 108
solvenda, quia acceptando Beneficium Pensione gravatum, censetur contraxisse cum Pensionario, & se obligasse ad solutionem. Rota recent. p. 1. dec. 176. n. 1. p. 3. dec. 110. num. 14. Barbosa lib. 3. Juris Eccles. univ. cap. 11. n. 70. cum pluribus ibi citatis, Leurenius in Foro Benef. p. 3. qu. 544. La Croix l. 4. n. 1159. cum Azor. Garcia, Barbosa, Castropal. ibi cit. & alii passim.

Si pensione non sint solutæ a priore Beneficiato, te- 109
nentur ejus hæredes, & si hi non possint, & Pensionarius probet se fecisse debitas diligentias pro obtinenda pensione suis temporibus, tenetur successor in Beneficio solvere ipsas Pensiones decursas, non solutas ab antecessore, & ad id datur actio Pensionario contra ipsum. Rota in una Canariensi Pensionis 15. Jan. 1567. cor. Gypsio, in Hispalensi Pensionis 16. Decembr. 1577. coram Card. Blanchetto, & in Oscensi, & Barbastrensi Pensionis 19. April. 1609. coram Card. Lancellot. & sæpissime in aliis citatis, in Neritonensi Pensionis 10. Jan. 1611. coram Gregorio XV. impressa per Farinac. dec. 352. n. 2. p. 2. recent. & per Bellarm. dec. 507. numer. 1. & per Campanil in divers. Jur. Canon. Rubr. 11. c. 24. num. 20. & sic tenent Gratian. discept. Forens. cap. 9. n. 59. Garcias de Benef. p. 1. cap. 5. num. 199. Panimoll. dec. 134. numer. 33. & seq. Barbosa l. c. n. 72. Card. de Luca de pensionibus dis. 19. num. 5. & 14. disc. 31. num. 8. disc. 33. num. 4. dis. 87. n. 2. 7. Ventrigl. tom. 2. annot. 11. §. 2. a num. 42. cum plurimis ibi adductis, & alii passim. Et ratio est, quia onus solvendi Pensionem videtur esse impositum non hujus, vel illius anni fructibus, sed quibuscumque usquedum solvatur Pensio. Tum quia Papa videtur ab initio ad hoc obligasse beneficiatum, & Successores in beneficio gravato. Et sic Successores tenentur ad solutionem pensionis decursæ, non tamquam debitum proprium, sed tanquam debitum beneficii. Rota rec. p. 16. dec. 132. n. 4.

Pensionario moriente ante terminum solvendæ pensio- 110
nis, beneficiarius tenetur solvere hæredibus pro rata fructuum perceptorum, vivente pensionario. Rota apud Coccin. decis. 327. numer. 1. & apud Cavaler. dec. 129. Panimol. dec. 134. n. 25. & seq. Riccius in praxi part. 3. resol. 468. num. 1. Bellet. Disquisit. Cler. part. 1. tit. de Bonis Cleric. §. 18. Ventriglia tom. 2. annot. 11. §. 3. n. 7. & 8. Card. de Luca de Benef. disc. 81. num. 23. disc. 138. num. 10. de pension. dis. 28. n. 3. & 4. & alii passim dicentes hoc idem servandum, esse, quando Camera Apostolica mediante spolio defuncto succedit; debetur enim Cameræ, ubi adest usus spoliorum. Panimol. dec. 134. num. 32.

Annus pro solvenda pensione incipit currere a die con- 111
stitutæ pensionis, & terminat eadem die sequentis anni. Rota p. 15. recent. dec. 356. num. 3. Leurenius l. c. quæst.
561. La Croix l. c. num. 1164. & alii communiter. Lo- 112
cus, in quo solvi debet pensio, est ordinarie, ubi situm est beneficium, & ubi fructus percipiuntur, nisi aliter in Litteris reservationis sit dispositum, Leurenius l. c. quæst. 562. Bartol. Garcias, Corrad. Castrop. citati, & secuti a La Croix loc. c. num. 1164. & alii passim.

Pensio imposita in pecunia solvenda est in pecunia de- 113
bita, nec Beneficiatus liberatur solvendo aliam, per textum in l. 2. §. Mutui datio ad fin. ff. si certum petatur; ubicumque enim deducta est qualitas in stipulationem, ea est præstanda, nec potest solutio fieri in diversa, per textum in l. Cum quid, ff. si certum petatur, per Baldum in d. l. 2. §. Mutui datio n. 3. & in terminis Lotter. de re Benef. lib. 1. qu. 39. num. 172. & seq. Ventriglia t. 2. annot. 11. §. 2. n. 26. & alii passim. Vide verb. Moneta num. 19.

Esset tamen admittenda solutio in alia specie pecuniæ, 114
quando esset penuria qualitatis Monetæ promissæ, & debitæ, & quando pensionarius nullum damnum reportaret ex mutatione, sed omnino conservaretur indemnis. Rota in una Cremonensi pensionis 15. Julii 1589. coram D. Orano, arg. Cap. Olim 20. & Cap. Cum Canonicis 25. de Censibus, Ventriglia l. c. n. 26. Lotter. l. c. num. 174. & 175. & alii communiter; Vid. verb. Moneta n. 20.

Pensio simpliciter, & distincte constituta, & reservata 115
in Ducatis, aut in Scutis, nulla facta mentione, an sint ducati de Camera, vel monetæ usualis? an sint Scuti aurei, vel argentei? solvenda est in Ducatis, seu Scutis monetæ usualis regionis, & exigurioribus, & minus gravantibus Beneficiatum, per text. in l. Nummis indistincte legatis 75. ff. de Legatis 111. ibi: „ Nummis indistincte „ legatis, hoc receptum est, ut exiguiores legati videan„ tur, si neque ex consuetudine Patris familiæ, neque Re„ gionis, unde fuit, neque ex contextu testamenti possit „ apparere; l. Semper in obscuris, de Reg. Juris " ubi in obscuris, quod minimum est, debetur, & in dubio semper
pro Debitore judicandum est, l. 1. §. Cui certum, & l. Cum 116
certum ff. de aur. & arg. legat. Si autem ex usu, vel ex Regione, vel ex contextu Litterarum reservationis possit habe-

haberi interpretatio, de qua specie Summus Pontifex in-
tellexit, tunc in illa specie facienda est solutio, per tex-
tum expressum *in cit. l. Nummis* 75. *de Legatis* 111. *Com-
munis* cum Ventriglia *l. c. n.* 28. Vide ipsum ibi multa
adducentem ad rem *sub num.* 29. *&* 30.
117 Pensio reservata in Ducatis Cameræ, si solvatur in Cu-
ria, debet solvi in Ducatis auri de Camera, & pro eis
Scuta auri in auro cum additione unius Julii juxta for-
mam Litterarum Apostolicarum: si autem solvatur extra
Urbem in aliis Regionibus, ubi difficulter reperiuntur au-
rea, sufficit, quod fiat solutio in alia Moneta valoris
æquivalentis. Rota *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 430. *n.* 1. & sæpe
alibi, Ventriglia *loc. cit. n.* 27. & alii passim, Vide verb.
118 *Moneta num.* 20. Aurea autem de Camera æstimantur in
ratione Juliorum quatuordecim, nec ab eorum valutatio-
ne recendum est de tempore gratiæ. Rota *part.* 4. *tom.* 2.
dec. 488. *n.* 1.
119 Quomodo autem solvenda sit Pensio, quando valor
Monetæ, qui erat tempore reservationis pensionis, fuit
alteratus, & mutatus? Vide dicta sub verb. *Moneta a n.*
13. *ad* 17.
120 Pensio exigi non potest ante expeditionem Litterarum
Apostolicarum; & si ante fuerit exacta, redditur nulla
stante Decreto in reservatione apponi solito: *Vigore Lit-
terarum Apostolicarum desuper conficiendarum, nec ante;
alias præsens reservatio sit nulla*, Barbosa *l.* 3. *Juris Ec-
clesiast. citat. cap.* 11. *n.* 98. La Croix *lib.* 4. *num.* 1168. Card.
de Luca *de Pension. disc.* 22. *num.* 3. *disc.* 29. *n.* 3. *disc.*
30 *n.* 9. *disc.* 40. *n.* 7. *disc.* 44. *n.* 9. *de Benefic. disc.* 94.
n. 10. *& comm. Aliorum*. Rota *part.* 2. *recent. dec.* 392. *n.*
1. *part.* 3. *dec.* 78. *n.* 4. & sæpe alibi. Dicuntur autem
121 Litteræ expeditæ, quando sunt plumbatæ Rota *par.* 3. *dec.*
68. *sub n.* 4. & sæpe alibi; Barbosa *loc. cit. num.* 100.
122 cum pluribus ibi citatis. Debita tamen Pensio potest ex-
peditas Litteras, est solvenda a die reservationis, non au-
tem a die expeditionis ipsarum Litterarum, quamvis ex-
peditio sit in conditione posita, Rota *rec. part.* 5. *tom.* 2.
dec. 539. *num.* 16. Leurenius *loc. cit. quæst.* 585. Card. de
Luca, & alii.
123 Pensionarius sub onere non faciendi fructus suos, sed
restituendi, tenetur quotidie recitare Officium B. M. V.
ex Constitutione 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*. Bar-
bosa *loc. cit. n.* 11. cum pluribus ibi citatis; Ventrigl.
tom. 2. *§.* 2. *n.* 86. & alii communiter, dicentes Pensiona-
rios teneri ad recitationem Officii B. M. V. sub eadem
pœna, sub qua Beneficiati tenentur ad recitationem Of-
124 ficii Divini. Satisfacit tamen Pensionarius si recitet Of-
ficium Divinum, & omittat Officium B. M. V. Barbosa
loc. cit. n. 13. Ventriglia *loc. cit. n.* 86. Bonacina *de Horis Ca-
125 nonicis disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 4. *n.* 10. & alii passim. Insu-
per Clericus in Sacris, vel habens Beneficium, & Pensio-
nem satisfacit suæ obligationi unica recitatione Divini Of-
ficii, etiamsi omittat Officium parvum B. M. V. Barbosa,
126 Ventriglia, Bonacin. locis citatis, & alii passim. Pensio-
narius, cui auctoritate Apostolica est redempta Pensio in
totum, non obligatur ad Officium B. M. V. quia S. Pius
obligat solos Pensionarios, qualis hic non est, cum dimi-
serit totaliter Jus Pensionis auctoritate legitima Papæ Bona-
cina *loc. c. n.* 11. la Croix *lib.* 4. *n.* 1156. Barbosa *loc. c. sub n.*
127 14. & alii. Secus autem si auctoritate propria admittat tan-
tum aliquas anticipatas solutiones, quia hic revera rema-
net adhuc Pensionarius, cum adhuc retineat Jus Pensionis,
la Croix *loc. c. n.* 1156. & alii passim.
128 Quando Pensio est reservata in capite, seu persona
unius in commodum, & utilitatem alterius, ille dunta-
xat ad Officii recitationem obligatur; in cujus commo-
dum Pensio reservata est. Barbosa *loc. cit. n.* 12 Bonaci-
na *loc. cit. n.* 7. Ventriglia *loc. cit. n.* 86. & alii passim.
129 Pensionarius ex redditibus Pensionis impositæ super Be-
neficio tenetur pro rata concurrere ad Ecclesiæ repara-
tionem, sicuti tenetur ipse Titularis, seu Beneficiatus;
Nisi Pensio ita imposita fuerit, ut ab omni prorsus onc-
re libera solvatur. Panimoll. *dec.* 6. *adnotat.* 8. *n.* 53.
Navarr. *consil. unico de Eccles. ædificand.* relat. per Bar-
bos. *de Offic. & potest. Episcop. allegat.* 64. *n.* 18. Ventri-
glia *tom.* 2. *annotat.* 21. *§.* 2. *num.* 1. *& seq.* cum pluri-
bus ibi citatis. Rota recen. *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 343. *n.* 31.
130 Nisi enim Papa exemerit Pensionem a quibuslibet oneri-
bus, & impositionibus; tenetur Pensionarius ad onera,
quæ in dies imponuntur super Beneficiis. Rota rec. *part.*
131 2. *decis.* 407. *n.* 3. Immo ubi agatur de pensionibus super
Beneficiis Religionis Hierosolymitanæ impositis, Pensiona-
rius, etiamsi sit Cardinalis, tenetur ad onera ejusdem Re-
132 ligionis. Rota *ib. n.* 16. Prout in casu contributionis te-
netur pensionarius contribuere pro rata Pensionis. Ro-
ta *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 23. *num.* 4. Adeoque tenetur ad
solutionem decimarum, & onerum præstandam Principi,
nisi fuerit specialiter derogatum, Rota *par.* 5. *tom.* 1. *d.*
dec. 23. *n.* 31. Atque etiam concurrere debet ad necessa-
133 rias impensas reparationum. Rota *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 343.
n. 32. Unde generaliter tenetur pensionarius pro rata Pen-
sionis contribuere ad omnia onera Beneficii, nisi Papa
addiderit, quod pensio sit omnino libera, immunis, &
exempta: Azor. Barbosa, Lotter. Leuren. citati, & secu-
ti a la Croix *lib.* 4. *n.* 1158.

Pensionarius habens pensionem ultra valorem 60. Duca- 134
torum auri de Camera, tenetur deferre vestes Clericales
Talares sub pœna privationis; Sixtus V. Constitut. 92.
incip. *sacrosanctam*.
Pensionarius habens pensionem solitam concedi Cleri- 135
co gaudet privilegio Fori, etiamsi non deferat Habitum,
& Tonsuram. Sic Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. par.*
2. *alleg.* 12. *n.* 8. cum pluribus aliis ibi citatis, asserens
id decidisse Sacram Congregationem Concilii, *& de offic.
& potest. Episc. par.* 3. *alleg.* 57. *n.* 151. ubi affert præci-
sum Decretum Sacræ Congregationis Concilii, & testatur
se vidisse, & legisse ejus Originale, *& in Summa Apostolic.
decis. verb. Pensio n.* 4. ubi expresse dicit, quod Pensio-
nem obtinens habetur pro Clerico Beneficiato ad effectum
privilegii, & Fori exemptionis, & refert sic decidisse Sa-
cram Congregationem Concilii *sub die* 18. *Decembris* 1595.
& item *in Portugallien.* 10. *Aprilis* 1622. Speroll. *dec.* 66.
n. 34. ubi etiam ipse asserit sic decrevisse Sacram Congre-
gationem Concilii, ob quam decisionem varii sententes
contrarium se retractarunt, & novissime D. Riccius *in
sua Synopsi Decretorum Sacræ Congreg. Immun. verb. Pen-
sionarius num.* 1. præcisis his verbis asserens Decretum
ejusdem Congregationis, ibi: *Pensionarius censetur Bene-
ficiatus ad effectum fruendi privilegio Fori, etiamsi non in-
cedat in Habitu, & Tonsura. Perusina* 20. *Febr.* 1652.
lib. 4. *Decret. Paul. pag.* 175 Contrarium tamen, scilicet 136
non gaudere privilegio Fori pensionarium, nisi deferat Ha-
bitum, & Tonsuram, sustinent Azoved. *lib.* 1. *num.* 5.
vers. Sed an Pensio tit. 4. *lib.* 1. *novæ recopil.* Flamin. *de
Resignationibus lib.* 1. *quæst.* 11. *n.* 70. Garcias *de Benefic. par.*
1. *cap.* 5. *n.* 70. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 5.
n. 6. & alii apud Barbosam *in cit. allegat.* 12. *num.* 8. af-
ferentes etiam pro se aliam Decisionem Sacræ Congrega-
tionis, & novissime Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7. *n.*
14. ubi dicit sic decrevisse *Sacr. Congregat. Concil.* 6. *Jun.*
1612. & late idem Monacell. *tom.* 4. *supplement. ad d. tom.*
2. *n.* 150. *ad* 154. ubi etiam pro se allegat plures Doctores,
inter quos Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Ad audientiam*
31. *de Rescriptis n.* 232. dicens ibi adducere ad id decla-
tionem Sacræ Congregationis Concilii; Qui tamen Fagna-
nus si ibi attente legatur cum declaratione dictæ Sacræ Con-
gregationis, immo & cum declaratione Sanctissimi aperte
favet nostræ sententiæ, ipsamque tuetur contra sententiam
oppositam defensam a Monacell. & ab aliis supracitatis, ut
ibi videri potest, & ea, quæ diximus *supra n.* 8. adeo-
que &c.
Pensionarius, qui habet Indultum retinendi Pensionem, 137
etiamsi non incedat in Habitu, & Tonsura Clericali, &
Matrimonium contrahat, non censetur dispensatus ad mi-
litiam, ad quam si transeat, amittit Pensionem, quia ta-
lis dispensatio nequit supplere defectum provenientem ex
militia, quæ est in diversa specie impedimenti, nempe il-
lius, per quod exercentur, seu exerceri possunt sæva, un-
de indiget sua speciali dispensatione, alias statim ac effi-
citur miles, Beneficium, & Pensionem amittit. Rota *coram
Celso dec.* 69. *n.* 16. *&* 17. *& num.* 22. ubi amplius locum
habere, etiam re integra, antequam sæva exerceat, mi-
litiam deserat, & primævum statum reassumat; & ita re-
spondit quoque *Sacr. Congr. Conc. in Niciens.* 19. *Decemb.*
1648. 18. *pag.* 563. & tenet Card. de Luca, *de Pensioni-
bus disc.* 46. *num.* 3. Monacel. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 7.
n. 11. & alii passim.
Item Pensionario pro obtinenda Pensione obstat Officium 138
militis levis armaturæ. *Sacr. Congreg. Conc. in Romana
Indulti* 7. *Decemb.* 1720. ad quem effectum concedi non
solet sanatoria. *Sacra Congreg. Conc. dict. die ad* 2. *dub.
quam deinde concessit die* 22. *Mart.* 1721. Sic refert Urraya
1. *Miscell. Sacro, & profano litt. P. num.* 145.
An, & quando pensionarius teneatur, vel non, pen- 139
sionem minuere, seu remittere? Vide verb. *Locatio a n.*
37. *ad* 47. & sicuti ibi de Locatore, discurre hic, salva
proportione, de pensionario.
An Pensionarius teneatur eodem modo, ac Beneficia- 140
tus superfluos fructus pensionum in pios usus expendere?
Variant Doctores. Negat absolute la Croix *l.* 4. *n.* 1157.
cum Covarr. Menoch. Tusc. Vasquez, Ricc. Nald. Galler.
Lugo, Binsf. Redoan. Azor. Reginald. Gigant. Trullench.
Vallens. Taber. Leurenio, ibi citatis. At Mastrius *Theo-
log. Moral. disp.* 14. *num.* 77. Lhom. Hurtad. *respons. mo-
ral. lib.* 2. *num.* 649. Molina *tom.* 1. *de Justitia, & Jure
tract.* 2. *disp.* 145. & plures alii affirmant valde proba-
biliter ad id obligari.
Advertendum est, quod pensio reservata Clericum ha- 141
bitum & Tonsuram Clericalem non deferenti, & etiam
carnales nuptias cum pluribus successive, aut cum vidua
ineunti amittitur ob transitum ad sæcularem militiam.
Sic expresse *Sacr. Congregat. Concil. in Ulixbonen. Orien-
talis Pensionis* 23. *Novemb.* 1737. Quod procedit etiam in
terminis Equitum levis Armaturæ Custodiæ Corporis Sum- 142
mi Pontificis destinatorum, ut resolvit *eadem Sacr. Cong.
in Romana indulti* 7. *Decemb.* 1720. Ad hoc enim ut
Pensio retineatur post assumptam sæcularem militiam, 143
necesse est ut ad id, ultra supradictum Indultum, speci-
fica dispensatio obtineatur, ut declaravit *eadem Sacr. Congr.
in Niciens.* 19. *Decemb.* 1648. & coram Celso *dec.* 69.

num. 16. 17. 19. & 22. Nec ad id solet concedi sanatoria.
*Eadem Sacra Congreg. in D. Romana Indulti 7. Dec. 1720. ad
2. dub.* pro Equite levis Armaturæ, quamvis ipsi postea
ex speciali gratia fuit concessa *die* 22. *Mart.* 1721. Vide
Thesaurum Resolutionum Sacr. Congregat. Concil. ad. an.
1737. *in dict. Ulixbonen. Orientalis Pensionis*, ubi ab E-
minent. Card. Cavalchino, tunc ejusdem Secretario plu-
rima sapientissime, ac eruditissime suo more adducuntur
ad rem.

144 Pensionum abolendarum pacta contemporanea resignatio-
ni Beneficiorum, & earundem pensionum reservationibus
damnantur, & annullantur. Bened. XIV. tom. 1. Const. 30.
incip. *In sublimi* §. 3. Pensionum abolitiones, & cassationis
145 obtentæ intra sex menses a die captæ possessionis Benefi-
cii annullantur. Idem *ibid.*

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 PEr promotionem ad Episcopatum non modo cessant pen-
siones, sed & evanescit indultum eas transferendi;
Rota in Tricaricen. pensionis 8. *Junii* 1735. §. 4. *cor. Eminent.
Cresc.* inter impressas *decis.* 134. *n.* 3. & *in Imolen. pensionis*
21. *Junii* 1748. §. 7. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

2 Quod si in Indulto dictum sit: „ Decernentes, prædicta
„ omnia, & singula, præsentesque litteras &c. nec non
„ quæ in præmissis facta sunt, aut fieri contigerit &c.
„ nec etiam per promotionem ad Ecclesiam Cathedralem,
„ etiam Metropolitanam, aut translationem, vel aliam
„ status, & personæ vestræ mutationem: " intelligitur
Papa fecisse potestatem Indultario transferendi pensiones,
non obstante promotione ad Episcopatum; *Rot. in Imolen.
pensionis* 22. *Junii* 1748. §. 8. *cor. bon. mem. Vicecom.*

3 Quid si promoto indultario ad Episcopatum in decreto
consistoriali dictum sit: „ Pensiones annuas quoad viveres
„ obtinere, retinere, & percipere, & de illis dispo-
„ nere libere, & licite valeres?" Prævaluit opinio, quod
his verbis tributa intelligatur facultas retinendi, non item
transferendi pensiones. Vide *Rot. in d. Tricaricen. pensionis*
8. *Junii* 1735. §. 4. & *plur. seq. cor. Emin. Crescent.* inter im-
pressas *decis.* 134. *n.* 4. & *plur. seq.*

4 Votantes Signaturæ Justitiæ fruuntur indulto transfe-
rendi pensiones. Num autem hoc indulto frui possit ali-
quis de votantibus Signaturæ justitiæ, qui sententia Ju-
dicis ob crimina fuerit relegatus, privatus advocatia Con-
sistoriali, & clericatu Cameræ, ad quem ascenderat, &
5 de quo vivæ vocis oraculo dictum fuerit, *ut in futurum
non describeretur in albo Prælatorum*? Affirmat *Rota in
Romana pensionis* 7. *Junii* 1743. *cor. clar. mem. Tanario*, in-
ter impressas *decis.* 268. idque ex ea potissimum ratione,
quod ille haud deberet esse Prælatus.

6 De eo etiam quæri solet, an sustineatur translatio pen-
sionis ab Indultario facta, si pridem is Titulari promise-
rit, se non esse translaturum? Confer *Rot. in Aretina
pensionis* 16. *Junii* 1721. & 2. *Martii* 1722. *cor. bon. mem.
Gamaches.*

PERCUSSIO.

Vide verb. *Excommunicatio, art.* 12. *a num.* 2. *ad* 6.

PEREGRINI.

Vide verb. *Lex art.* 3. *a num.* 18. *ad num.* 45.

PERJURIUM.

Vide verb. *Accusatus a n.* 31. *ad* 43. verb. *Juramentum,
art.* 1. *a num.* 13. *usque in finem*, verb. *Mendacium a num.*
17. *ad* 21, verb. *Pœna art.* 2. *a n.* 176. verb. *Restrictio men-
talis per tot.* verb. *Reus n.* 26.

PERMUTATIO BENEFICIORUM.

Vide verb. *Resignatio*, seu *Renunciatio Beneficiorum.*

PERQUISITIO.

1 PErquisitio frumenti Ecclesiasticorum in locis Immuni-
bus a Nuncio demandata Ministro Laico improbatur;
& injungitur, ut deputet personam Ecclesiasticam non dif-
fidentem Ministris Abundantiæ. *Sacra Congregat. Immun.
in Florentina* 9. *Febr.* 1694. *lib.* 2. *Decret. paul. pag.* 71.

2 Perquisitio in Molendinis, & in aliis locis Commendæ
Religionis Hierosolymitanæ, Appaltatoribus non est lici-
cita, nisi mediante Ministerio Curiæ Eccles. habentis fa-
cultatem a Sacra Congregatione. *Ead. Sacr. Congr. Im-
munit. in Auximana* 25. *Julii* 1643. *lib.* 4. *Decret. paul.
pag.* 18.

3 Perquisitiones scripturarum, & rerum factæ a Fiscali
Nunciaturæ in Conventu, seu Cella Regularis prætensi
Monetarii, sunt nullæ, & cum Sanctissimo pro faculta-
te Nuncio utendi rebus, & scripturis sic extractis, &
prosequendi processum etiam super asserta moneta con-
tra dict. Regularem carceratum a Curia Laica, & statim
remissum in carceribus Nunciaturæ. *Ead. Sac. Cong. Im-
munit. in Neapolitana* 29. *Maji* 1696. *lib.* 2. *Decr. Val-
lem. pag.* 26.

Vigore Literarum perquisitionis rerum futurarum Vica- 4
rius non consignet judicii Sæculari res, & pecunias, quæ
non sunt expressæ, & indicatæ inter res furatas, sed ip-
sas consignet cui de Jure. *Eadem Sacra Congr. Immun. in
Neapolitana* 15. *Junii* 1688. *lib. Decret. Mart. pag.* 306.

Permittitur perquisitio furti pecuniarum commissi a Mi- 5
nistris Domus Sanctissimæ Annunciatæ, ut prætenditur,
absconditi in Monasterio Monialum, facienda tamen per
Episcopum, vel aliam personam Ecclesiasticam. *Eadem
Sacra Congr. Immunit. in Trojana* 21. *Januar.* 1626. *lib.
Scripturarum Veterum pag.* 91.

Datur facultas perquirendi Thesaurum in Ecclesia ad 6
effectum consignandi cui de Jure, facta tamen obligatio-
ne de reducendo omnia in pristinum. *Eadem Sacra Cong.
Immunit. in Capuana* 6. *Maji* 1664. *lib. Decretal. Rocci
pag.* 553.

Datur facultas perquirendi, & extrahendi instrumenta 7
ad usum conficiendi aleas in locis immunibus, etiam in
Monasteriis Regularium, non tamen mulierum. *Ead. Sac.
Congr. Immun. in Romana* 12. *Julii* 1678. *lib.* 12. *Decret.
Alt. pag.* 1612.

Datur facultas Episcopis status Mediolan. perquirendi 8
fraudes, & res repositas in locis immunibus in præjudi-
cium Appaltatorum in forma, etiam Domos Regularium,
& illius vigore procedant, & provideant per viam præ-
cepti tantum, non autem per viam Edicti. *Eadem Sacra
Congr. Immun. in Mediol.* 23. *Sept.* 1659. *lib. Decret. Rocci
pag.* 210.

De mandato Sanctissimi datur Em. Archiepiscopo facul-
tas ad annum perquirendi res furatas; res, uti dicitur *di
contrabbando*, res dolose Decoctorum, & res Administra- 9
torum substantiæ pupillorum in locis immunibus quibus-
cumque (exceptis Monasteriis Monialium, & Conserva-
toriis) & consignandi Judici sæculari, ut de ipsis dispo-
nat, prout de Jure, recepta promissione prius, & jura-
mento non utendi rebus sic extractis pro corpore delicti:
Eadem Sac. Cong. Immun. in Mediol. 12. *Aug.* 1696. *lib.*
2. *Decret. Vall. pag.* 168.

Datur facultas, annuente Sanctissimo, perquirendi Em. 10
Legato in omnibus locis immunibus (exceptis Monaste-
riis Monialium) fraudes contra Appaltatores Tabacchi;
Dummodo in faciendis istis perquisitionibus utatur Mini-
sterio Ecclesiastico cum solitis cautelis. *Eadem Sacr. Cong.
Immun. in Ferrarien.* 14. *April.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Vall.
pag.* 39.

Conceditur facultas perquirendi in locis immunibus bo- 11
na spectantia ad spolium, & extrahendi in forma. *Eadem
Sacra Congr. Immun. in Ferent.* 7. *Maji* 1650. *lib. Decret.
Rocci p.* 86.

Dantur A. C. litteræ perquisitionis in forma contra 12
bona Episcopi debitoris pensionis, excepta Cathedrali, &
Palatio Episcopali. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Callien.* 31.
Jul. 1674. *lib.* 1. *Decret. Alt. pag.* 977.

Dantur litteræ perquisitionis in forma A. C. pro re- 13
bus, seu frumentis, ac penoribus Episcopi ad favorem
pensionarii dict. Episcopi. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Ro-
mana, seu Nolana* 21. *Octobris* 1679. *lib.* 2. *Decret. Altov.
pag.* 1863.

Dantur A. C. litteræ perquisitionis in forma contra E- 14
piscopum, qui fraudulenter transtulerit omnia sua bona
in locis immunibus ad effectum satisfaciendi Eminentiss.
Cardin. Creditori Pensionis. *Eadem Sac. Congr. Immunit.
in Terracin.* 8. *Septemb.* 1675. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.*
2144.

In casu, quo Parochus debitor cujusdam Sacerdotis 15
conservabat omnia omnino bona sua in domo Parochia-
li, conceduntur Episcopo literæ Perquisitionis, & extra-
ctionis ad favorem Creditoris, attento quod jam obtinue-
rat mandatum executivum contra Parochum. *Ead. Sac.
Congr. Immun. in Tiburtina* 19. *Septembr.* 1702. *lib. De-
cret. Marefusci.*

Contra Debitores, qui fraudulenter transtulerunt om- 16
nia bona sua in diversis locis immunibus, conceditur Epi-
scopo, ut possit perquirere, & extrahere ea ad effectum
consignandi, facto inventario, Judici competenti, ut de
iis disponat, prout de Jure. *Ead. Sacra Congr. Immun. in
Catacen.* 6. *Octob.* 1708. *lib. Decret. Marefusci, in Neapo-
litana* 19. *Septembris d. A. & lib.*

Censurati ob Perquisitiones eorum jussu factas in Ædi- 17
bus Canonicalibus absolvuntur in forma privata, qui ve-
ro illas fecerant, quatenus petant, absolvantur in forma
Ecclesiæ. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Florentina* 9. *Feb.*
1694. *lib.* 2. *Altovitii pag.* 103.

PERSONATUS.

Vide verb. *Beneficium art.* 1. *num.* 27.

PE-

PESTIS.

Neque hic est opus summario.

1 JUbente Sanctissimo injungitur Archiepiscopo Neapolitano publicare Edictum pœnale, ne aliqua persona Ecclesiastica sæcularis, & Regularis audeat tempore suspicionis Pestis ingredi Civitatem Neapolitanam absque speciali licentia ejusdem Archiepiscopi gratis concedenda. *S. Cong. Immun. in Neapolitana* 20. *Jun.* 1606. *lib.* 5. *Decret. Paul. p.* 100. apud Riccium verb. *Edicta Ecclesiastica n.* 10.

2 Et injungitur Nuncio, ut quinque Canonicos Lateranenses, qui fuerint ingressi, puniat rigorose, nec non Abbatem, qui illos recepit. *Ead. Sac. Cong. Immun. ib.*

3 Datur facultas extrahendi personas, & res suspectas morbo pestilentiali. Unde fuit prorogata ad decennium talis facultas extrahendi personas, & res suspectas morbo Pestilentiali. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Meliten.* 26. *Mart.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 179.

4 Regulares, qui tempore Pestis absque Beneplacito Apostolico solvunt scuta duo millia pro costruendis Lazaretis, incidunt in pœnas contentas in Decreto de rebus Ecclesiæ non alienandis. *Eadem Sac. Cong. Immun. in Florentina* 21. *Jan.* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 72.

5 Similiter Regulares, qui sine dicta facultate tempore pestis concedunt, vel consentiunt concessioni Conventum pro usu Lazareti, incidunt in Excommunicationem. *Eadem Sacr. Congr. Immun. ibid.* apud Riccium verb. *Pestis*.

6 Quomodo Episcopi residere, & ministrare Sacramenta debeant, & possint tempore pestis: Vide verb. *Episcopus art.* 3. *n.* 12. *& seq.*

7 Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis Parochialibus; Possunt tamen per alium idoneum ministrare Parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos procedendum est, servata forma Concilii Tridentini *cap.* 1. *in fine sess.* 23. *de reform. Sacr. Congr. Concilii in Mediol.* 10. *Octob.* 1576. apud Barbosam *in Summa Apostol. decis.* verb. *Parochus quoad residentiam n.* 16.

8 Parochi tempore pestis an teneantur etiam ministrare Eucharistiam peste infectis? Variant Doctores. Mollesius enim, Major, & alii apud Dianam *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 174. *& part.* 5. *tract.* 3. *resolut.* 53. Lohner *in Instruct.* 6. *part.* 3. *de Eucharistia art.* 3. *q.* 5. Gobat *tract.* 4. *n.* 414. & alii docent Parochum tempore pestis non teneri ministrare Eucharistiam, quia cum ejus vita requiratur ad alia Sacramenta magis necessaria, etiam aliis conferenda, non videtur esse propter aliquos exponenda tanto periculo in administratione Sacramenti, utilis quidem, sed minus necessarii. E contra Suarez. Fagundez, Toler. Navarr. Sotus, Henriq. Villalob. Filiucc. Silvester, Nugnus, Marchant. Mancin. Tabiena, Sà, Castrop. Lugo, Busemb. Aversa, Cardenas, Verivys apud La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 484. dicunt Parochum teneri, sive per se, sive per alium Eucharistiam ministrare omnibus licite petentibus, etiam peste infectis, quia peste infecti habent Jus illam petendi, & sunt in gravi necessitate spirituali illam suscipiendi, licet forte Sacramentum Pœnitentiæ susceperint; cum nihilominus valde infestentur a Dæmone, indigeantque viribus spiritualibus, quas hoc Sacramentum causat; possetque ipsis etiam per accidens causare primam gratiam, si non haberent; Unde revera saltem per alium, si possit haberi, tenentur Parochi Eucharistiam ministrare peste infectis; Si vero in aliquo loco non adesset alius Sacerdos, qui in defectum Parrochi posset substitui, tunc ipse Parochus ad id non teneretur, quia non deberet, ministrando aliquibus Eucharistiam, exponere se periculo destituendi totum populum, eumque relinquendi sine aliis magis necessariis Sacramentis; nam necessitas Communitatis prævalet necessitati privatæ, & inter duo mala majus est evitandum, & minus eligendum; *c. Duo mala* 1. *dist.* 13.

9 Idem pariter est dicendum de obligatione Parrochorum administrandi peste infecti Extremam Unctionem, sive per se, sive per alios, quando possint haberi; secus autem non, uti mox dictum est de Eucharistia; Vide verb. *Extrema Unctio n.* 43. *&* 44.

10 Pestis causa qui abfuerunt, quotidianæ distributiones illis non debentur, nisi probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi darentur absentibus ex justa causa *S. C. Conc.* apud Barbosam *in Summa Apostol. dec. verb. Pestis n.* 2.

11 Pestis occasione Canonicus absens non lucratur distributiones quotidianas, nisi pestis grassetur, & probetur legitima consuetudo, quod distributiones hujusmodi dari consueverunt absentibus ex justa causa; Quando autem di-
12 catur pestis grassari, ut sit justa causa absentiæ, relinquendum est arbitrio Episcopi. *S. C. Conc. in Mediol.* 9. *Nov.* 1630. apud Barbosam *l. cit. n.* 3. *&* 4.

13 Cautelæ adhibendæ a Parochis, & eorum Vicariis pro se conservandis in administratione Sacramentorum tempore pestis, traduntur a Reiffenstuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 4. *n.* 106. Vide *ibi*.

14 * Pestis tempore quid agi liceat, vel secus, vel circa administrationem Sacramenti Confirmationis, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, vide in singulis eorum articulis.

15 Num liceat dimidiare confessionem mortalium ex timore contrahendi morbi, quæstio est anceps inter Doctores, in qua nihil certe decernitur. *De Synodo Diœc. lib.* 3. *cap.* 19. §. 19. *nov. edit.*

16 In ordine ad ministrandam Eucharistiam non esse omnem Ecclesiæ ritum servandum, qui modo ab Ecclesia præscribitur, docet immortalis memoriæ vir Muratorius in Tract. de Peste; sed ab Episcopi judicio expetendum esse quid a singulis præstari posset, ut minus periculose, sed decenter ministretur, quod etiam rescriptum fuit ad postulata Vicarii Apostolici Juliæ Cæsareæ. *De synodo Diœc. ibid.* §. 26.

17 Tuto posset Episcopus judicare tempore pestis, quod Eucharistia laicis porrigeretur suis manibus accipienda, ut ipsi per se ori illam inducerent. *Ibid.* §. 27.

18 Extrema Unctio erga peste infectos conferri potest inungendo organum illius sensus qui Unctioni magis expositum se offert, ita formam proferendo, quomodo fieri solet cum unus tantummodo sensus inungitur. *Ibid.* §. 29.

19 Licet autem judicio Episcopi in eo casu inungere ægrotum adhibita oblonga virga, cujus in extrema parte sit gossypium oleo Sacro imbutum. *Ibid.* §. 30.

HHISIOGNOMIA. Vide verb. *Superstitio n.* 24.

PIGNUS.

* QUæ vendi non possunt, nec possunt in pignus dari; *L. Pupillus*, §. *Eam rem*, *ff. Quæ res pignori*. Quare res Ecclesiæ, & etiam mobilia pretiosa non nisi concurrente legitima causa, & accedente licentia Sedis Apostolicæ, vel Episcopi respectu mobilium minoris pretii vendi possunt. *Instit. Eccles.* 69. §. 5.

Alia: Vide verb. *Hypoteca*, per tot.

PILEOLUS.

Neque hic est opus summario.

1 PIleoli usus in Missa etiam extra Canonem concedi non potest ab Episcopo, sed solum a Papa *S. C. Episc. & Regul.* 3. *Januar.* 1590. *& die* 17. *Junii* 1595. *& Sac. C. Rit.* 24. *Aprilis* 1626. & colligitur *ex cap. Nullus* 56. *de consecr. distinct.* 1.

2 Nullus etiam Episcopus Pileolo uti potest in Missa sine Sedis Apostolicæ licentia, *Sacr. Congreg. Rit.* 3. *Jun. &* 24. *April.* 1626. apud Barb. *in summa Apostol. dec. verb. Pileolus n.* 1.

3 Qui assistit in Choro Missæ Conventuali, non potest portare Pileolum per totum Canonem; In aliis vero Divinis Officiis uti potest. *S. C. Episc. & Reg. in una S. Angeli* 5. *Nov.* 1602. apud Nicol. *in Floscul. verb. Pileolus n.* 2. Alii vero dicunt hoc Decretum esse Sacræ Congregationis Rituum, ut videre est apud La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 2055. *Decr.* 55.

4 Pileolo uti non possunt Parochi, tam de die, quam de nocte ministrantes infirmis Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, neque prætextu invaletudinis. Sic respondit *S. C. Rit. in Romana* 13. *Aug.* 1695. *&* 2. *Jun.* 1696. Parocho Sancti Laurentii in Damaso apud Monac. *tom.* 4. *suppl. ad.* 3. *tom. n.* 9. *&* 10.

5 Alia. Vide verb. *Birretum*.

6 Immo neque in Choro potest portari Coma fictitia, seu, ut vulgo dicitur *Perucca*. *Sac. Cong. Conc. in una Bergomensi* 9. *Decemb.* 1690. *lib.* 4. *Decr. fol.* 765. ubi rejecit instantiam Abbatis Petri Nigroni Canonici Cathedralis deferendi Comam fictitiam in Choro sub prætextu frigiditatis, & subtilitatis aeris, apud Monacell. *supplement. ad* 3. *tom.* 9. *&* 10.

7 Et tanto minus Coma fictitia, seu Capillitium adscititium potest deferri, & retineri in actu celebrationis Missæ, ut expresse prohibuit Innocentius XI. ut patet ex Decreto de ejus mandato publicato *in Diœcesi Colon. die* 21. *Mart.* 1689. quod refertur sub verbo *Missa art.* 9. *n.* 4. Vide *ibi*: & apud Reiffenstuel *lib.* 3. *Decr. tit.* 1. *n.* 95. ubi refertur consimile Decretum publicatum de mandato Innocent. XII. *die* 18. *Sept.* 1692.

8 Quinimmo Clerici deferentes Comam fictitiam, vulgo *Perucca*, possunt excommunicari, si sint Beneficiati, vel in Ordinibus Sacris constituti, ut habetur *in Concil. III. Constantin. Canon.* 96. Et hanc pœnam excommunicationis ferendæ sententiæ contra Beneficiatos, & in Sacris constitutos deferentes Comam fictitiam, sustinendam, & imponendam esse declaravit Sacra Congregatio Nonnullorum Cardinalium specialiter a Papa deputata *in Vigilien. Synodi* 18. *Maji* 1695. *In responsione ad* 28. Contra vero ceteros Clericos Minorum Ordinum esse procedendum juxta dispositionem Concilii *sess.* 23. *cap.* 6. *de reform.* apud Monac. *tom.* 2. *in Append. annot. ad Litter. Encyclicam sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium super exercitiis indicentibus Ecclesiasticorum n.* 20.

9 Et quod Capillitium adscititum permittendum non sit Ecclesiasticis personis, decrevit novissime *Sac. Congregat. Concil. in Melphit. 8. August.* 1722. quod fuit expresse pariter prohibitum in Urbe de mense Februarii 1725. de mandato Sanctissimi D. N. Benedicti XIII. ut refert Ursaya *in Miscell. Sacro, & profano 1. litt. C. num.* 52. & habetur in Concilio Romano ab eodem Summo Pontifice celebrato anno 1725. *sub tit. 16. de vita & honestate Clericor. capitul.* 3. ubi expresse statuitur, quod *Comam fictitiam vulgo Perucca, aut Cerchietti numquam adhibeant*.

10 Alia ad rem. Vide verb. *Coma fictitia per tot.* & verb. *Missa art. 9. a. 2. ad 4.*

P L A G I U M.

S U M M A R I U M.

1 *Plagium quid sit?*
2 *Qui tale crimen committunt plagiarii appellantur.*
3 *Plagiarii unde dicti?*
4 *Tale crimen, si homo, qui subripitur sit sui juris, non est proprie furtum.*
5 *Si autem persona, quæ subripitur, est adhuc sub patria potestate constituta, verum furtum est.*
6 *Et inde patri actio furti competit.*
7 *Talis autem actio furti non competit Matri.*
8 *Pœna plagii olim erat pecuniaria.*
9 *Hodierno autem Jure est pœna mortis.*
10 *Plagii crimen committunt illi, qui modica pecunia data, vel fraudulentis suasionibus incautos alliciunt Juvenes ad se adscribendum militiæ.*

1 Plagium est crimen publicum, quo quis dolose surripit hominem liberum, vel servum alienum, sive detineat illum victum, aut celet, vel ei suadeat, ut a Patre, vel Domino suo aufugiat, sive vendat, donet, permutet, vel alio contractu, quo dominium rerum transfertur, alias tradit, *l. 1. cum sequentibus ff. & Codic. ad leg. Fabiam, de Plagiariis.*

2 Hinc qui tale crimen committunt, Plagiarii appellan-
tur, *citat. l. 1. cum sequentibus, ff. & Codic. ad L. Fa-*
3 *biam, de Plagiariis.* Et Plagiarii dicti sunt *a Plaga*, quia
Patri, & Domino magna plaga infligitur, dum ipsis libe-
ri, & servi subtrahuntur, & surripiuntur, quo casu com-
mitti dicitur furtum, & Plagium, juxta text. *in §. Inter-*
dum, Instit. de oblig. quæ ex delict. nascuntur, & obser-
vat Cotta *in Memor. verb. Plagiarius fol.* 450. Ursaya *Inst.*
Crimin. leg. 2. tit. 8. n. 216.

4 Tale crimen si homo, qui subripitur, sit sui Juris, non
est proprie furtum, quia libera persona sub nullius est do-
minio, *l. Item Juris, Institut. de inutil. stipul.* Si autem
5 persona, quæ subripitur, est adhuc sub patria potestate
constituta, verum furtum est; *§. Instit. de oblig. quæ ex*
delict. nascuntur. Et inde Patri actio furti competit: *l.*
Eum qui 14. §. Si filius familias 13. ff. de furtis, ibi: *Si*
6 *filius familias subreptus sit, patrem habere furti actionem,*
palam est: & idem reperitur *l. 37. ff. eod.*

7 Talis autem actio Furti non competit Matri, utpote potestate in prolem carenti; *leg. Mater filii 38. ff. eod. de furt.* ibi: *Mater filii subrepti, furti actionem non habet.*

8 Pœna Plagii olim erat pœna pecuniaria, *l. final. ff. ad*
9 *L. Fabiam, de Plagiariis.* Hodierno autem Jure est pœ-
na mortis. *Cap. Qui furatur 1. de furtis*, ibi: *Qui furatur*
hominem, & vendiderit, convictus, morte moriatur, jux-
ta *leg. Quoniam 7. & leg. final. Codic. Ad Leg. Fabiam,*
de Plagiariis.

10 Plagii crimen committunt illi, qui modica pecunia data, vel fraudulentis suasionibus incautos alliciunt juvenes ad se adscribendum militiæ, ut observat Amenus *de delictis, & pœnis tit. 3. §. 6. num.* 36. ubi quod id practicari vidit in Urbe pro cujusdam Principis servitio, sed seditione facta, opus fuit ad illam sopiendam captos pristinæ libertati restituere, & refert etiam Ursaya *loc. cit. num.* 219. Quod, & novissime accidisse anno 1738. refertur.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 Ridiculus fere semper *Auctor* est, dum etymon nominis tradit; at maxime hic ridiculus est, qui, „ Plagiarii (inquit) dicti sunt a plaga, quia Patri, & Domino magna plaga infligitur, dum ipsis liberi, & servi subtrahuntur." Vide si lubet de etymologia hujus vocis *Antonium Matthæum de Crimin. titul. de Leg. Fabia de Plagiar. cap 1. n. 2.*

2 Illud hic non omittendum, quod is, cujus consilio plagium commissum est, plagii non tenetur. Non adversatur quod qui Plagiario in qua re socius est, & ipse Plagiarius sit; *l. penult. §. ultim. ff. de L. Fab. de Plagiar. Socium enim* (ut recte inquit *Antonius Matthæus ubi supra num. 4.*) *intelligere debemus non qui consilium duntaxat dedit, aut scalas forte commodavit, sed qui societatem sceleris contraxit, & in ipsa suppressione socius fuit.*

Nec refragatur quod plagiarius sit qui servo alieno per- 3
suasit, ut a Domino fugiat; Dum enim dicimus plagii non
teneri eum, cujus consilio plagium commissum est, intelligimus si consilium datum Tertio sit, non item si consilium servo datum sit; *Anton. Matt. ibid.*

P OE N A.

A R T I C U L U S I.

De pœnis in genere.

S U M M A R I U M.

1 *Pœna quid sit?*
2 *Pœna est mensura culpæ.*
3 *Regulariter sine culpa nemo punitur.*
4 *Interdum tamen ob publicum bonum punitur qui sine propria culpa.*
5 *Pœna, & mulcta quomodo distinguantur?*
6 *Quomodo distinguantur pœna, & pœnitentia?*
7 *Pœna alia est Civilis, alia Criminalis, alia Legalis, alia Judicialis, & quæ singulæ sint.*
8 *Pœna Criminalis subdividitur in capitalem, & non capitalem, & quæ utraque sit?*
9 *Pœna Criminalis alia est corporalis, seu corporis afflictiva, alia pecuniaria, alia temporalis, & alia perpetua.*
10 *Pœna in genere alia est ordinaria, & alia extraordinaria, & quæ utraque sit?*
11 *Item alia est latæ, & alia ferendæ sententiæ; & quæ utraque sit?*
12 *Assignantur quinque regulæ ad cognoscendum an pœna sit latæ, vel ferendæ sententiæ.*
13 *An quando Lex utitur verbis imperativi modi, quæ afficiunt immediate ipsam pœnam, sit latæ, vel ferendæ sententiæ, multi volunt, quod sit latæ.*
14 *Plurimi alii tamen sustinent, quod sit solum sententiæ ferendæ.*
15 *Affertur responsio ad auctoritates pro prima opinione adductas.*
16 *Pœna, seu Lex pœnalis sententiæ ferendæ non obligat ante sententiam Judicis.*
17 *Pœna, seu Lex pœnalis latæ sententiæ in iis, quæ aliam executionem externam non requirunt, obligat in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis.*
18 *Pœna, seu Lex pœnalis latæ sententiæ in iis, quæ externam executionem requirunt, non obligat in conscientia ante Judicis sententiam declaratoriam de crimine commisso, nisi Lex in specie addat clausulam:* alia etiam declaratione non secuta.
19 *Immo secundum plurimos, etiamsi Lex addat talem clausulam:* alia etiam declaratione non secuta, *vel simile, non obligat ante declaratoriam Judicis de crimine commisso, nisi in aliquibus pœnis, quæ assignantur.*
20 *Declaratoria de crimine commisso requirit citationem partis; & ab ea dari potest appellatio.*
21 *Adducitur, & solvitur instantia.*
22 *Assignatur notabilis differentia inter sententiam condemnatoriam, & declaratoriam.*
23 *Assignatur quomodo non obstante clausula:* ipso facto incurrenda, *adhuc requiritur sententia declaratoria Judicis.*
24 *Assignatur quomodo non obstante clausula* absque alia declaratione, *adhuc requiratur talis sententia declaratoria Judicis.*
25 *Transgressores Legis incurrunt pœnam illius, etiamsi talem pœnam ignorent, exceptis tamen Censuris.*
26 *Judex inferior regulariter loquendo non potest augere, vel minuere pœnas a jure statutas.*
27 *Id tamen potest Princeps supremus.*
28 *Et ex justis causis id potest interdum etiam Judex inferior.*
29 *Assignantur justæ præcipuæ caussæ, ex quibus Reorum pœnæ a Judice inferiori augeri possunt,* ad num. 37.
38 *Assignantur justæ præcipuæ caussæ, ex quibus dictæ pœnæ minui possunt,* ad num. 45.
46 *In pœnis arbitrariis debet Judex procedere juxta qualitatem delicti, ut sic pœna criminis commensuretur.*
47 *Stante autem dubio, aut diversa juris intelligentia, Judex debet semper in mitiorem partem declinare.*
48 *Cum hoc tamen quod circa Reos in gravioribus criminibus*

nibus legitime convictos, non debet Judex uti nimia clementia.

49 *Pœna unius metus est multorum.*

50 *Pœna imposita in foro conscientiæ non liberat a pœna imponenda in foro fori.*

51 *Pœnas pecuniarias, seu mulctas tenetur Episcopus applicare locis, & usibus piis.*

52 *Pœnæ pecuniariæ non sunt applicandæ Fabricæ, vel Sacristiæ Ecclesiæ.*

53 *Nec possunt applicari pro reparatione Palatii Episcopalis, aut Domus Vicarii Generalis.*

54 *Nec ulla earum portio potest ab Episcopo assignari Depositario earumdem, nec restaurationi carcerum Episcopalium, nec pro supplemento Salarii Musicorum Ecclesiæ Cathedralis.*

55 *Nec applicari possunt pro Vicario Curiæ Episcopalis, aut salario Notarii, & Ministrorum.*

56 *Nec pro Procuratore Fiscali, Executoribus, ac Ministris Curiæ.*

57 *Nec pro Birruariis Curiæ Episcopalis.*

58 *Nec pro expensis Tribunalis.*

59 *Nec potest Episcopus etiamsi pauper, eas sibi applicare, non obstante contraria consuetudine.*

60 *Unde Episcopus vere pauper debet recurrere ad Sacram Congr. pro gratia talis applicationis.*

61 *Et Episcopus in his Transgressor non est immunis a culpa mortali.*

62 *Si concedatur Episcopo applicatio pœnæ pecuniariæ pro Episcopatu, & Sacrario, quid intelligatur nomine ipsorum?*

63 *Pœnæ pecuniariæ delinquentium in una ex duabus Diœcesibus unitis applicandæ sunt piis locis Diœcesis, cujus sunt delinquentes, & in pari necessitate pauperibus loci, ubi habitant ipsi delinquentes.*

64 *Si mulctæ non fuerint per Episcopum in vita applicatæ, non possunt ad minorem summam reduci per Vicarium Capitularem.*

65 *Pro mulctis retinendis debet ab Episcopo fieri Depositarius ipsarum.*

66 *Et talis mulctarum Depositarius debet esse aliquis de Capitulo.*

67 *Debetque cautionem præstare de bene administrando, & reddenda ratione in fine anni coram Ordinario, & duobus Capitularibus.*

68 *Quartum Canonicorum alter debet eligi ab Episcopo, & alter a Capitulo.*

69 *Pecunia mulctarum nullo modo retineri potest ab Ordinario.*

70 *Unde Depositarius mulctarum non debet deputari pro forma, sed ut vere & realiter mulctæ apud eum deponantur.*

71 *Pœnæ, & mulctæ non observantium dies Festos pro tertia parte applicari debent accusatori, & pro quarta executoribus.*

72 *Pœna, & mulcta interficientis Presbyterum applicanda est pro medietate Ecclesiæ, cui præfuit, & pro alia medietate distribuenda est in pauperes pro anima mortui.*

73 *Ordinarius abstinere debet a pœnis pecuniariis contra Regulares.*

1 PŒna, ut expresse habetur in *l. Aliud* 131. *ff. de verbor. signific.* est noxæ vindicta, ibi: *Pœna est noxæ*
vindicta, idest, est delictorum, sive criminum coercitio,
seu vindicta in emendationem hominum constituta: *l. Si*
Pœna 20. *ff. de pœnis*, ibi; *Pœna constituitur in emendationem*
hominum. Pœna enim est mensura culpæ, juxta illud
2 Deuteronomii 25. *Pro mensura peccati erit & plagarum*
modus, & *c. Sane* 11. *de officio Delegati* cum similibus.
3 Et regulariter sine culpa nemo punitur; *l. Sancimus* 22.
Cod. de pœnis, *cap. Joannes* 23. & *Cap. Quidam* 25. *de*
homicid. Cap. sine culpa 23. *de Regul. Juris*, ibi: *Sine*
culpa (nisi subsit causa) non est aliquis puniendus. Quam-
4 vis interdum ob publicum bonum puniatur quis sine propria culpa, uti fit in crimine læsæ Majestatis, ratione cujus filii etiam innocentes puniuntur in detestationem tanti paterni criminis; *l. Quisquis* 5. §. 1. *Cod. Ad l. Jul. Majest.* & in aliquibus aliis casibus ubi subest justa causa puniendi etiam innocentes ad ceterorum terrorem; unde *in citat. cap. sine culpa* 23. *de Reg. juris* merito dicitur quod sine culpa non est aliquis puniendus *nisi subsit causa*.
5 Pœna differt a mulcta, ut patet ex *l. Aliud* 131. *ff. de verborum signific.* ibi: *Inter mulctam autem & pœnam multum interest*: Pœna enim nomen est generale conveniens cuilibet criminis coercitioni; mulcta vero nomen est speciale conveniens tantum pœnæ pecuniariæ, ibi: „ Cum pœna generale sit nomen omnium delictorum „ coercitio, mulcta specialis peccati, cujus animadversio „ hodie pecuniaria est; pœna autem non tantum pecu„ niaria, verum capitis, & existimationis irrogari solet." Item pœna a lege decernitur, mulcta vero arbitrarie a Judice datur, ibi: „ Mulcta quidem ex arbitrio ejus ve„ nit, qui mulctam dicit, pœna non irrogatur nisi quæ „ quaque lege, vel quo alia jure specialiter huic delicto „ imposita est; quinimmo mulcta ibi dicitur, ubi specia„ lis pœna non est imposita.

Pœna differt etiam a pœnitentia, quia hæc imponitur, 6
ut satisfiat Deo in foro interno; pœna autem, ut satisfiat Reipublicæ in foro externo, & ideo pœnitentia non liberat a pœna, ut recte notant Abbas *in cap. De his n. 3. de accusat.* Amenus *de delictis, & pœnis tit. 1. proæmial. §. 4. n. 5.* & alii; unde excommunicatus denuntiatus, ut absolvatur a Censura debet subire pœnitentiam sibi injunctam ab absolvente ad satisfaciendum Ecclesiæ offensæ, & pœnam inflictam a Judice ad satisfaciendum pro delicto commisso in ceterorum exemplum, & terrorem. Item pœna infligitur invito independenter, & contra Rei voluntatem; pœnitentia autem indiget acceptatione, & consensu pœnitentis, ut recte observant Thesaurus *de pœn. p. 1. cap 2. vers. secundo pœna*, Amenus *loc. cit. num.* 5. & alii passim.

Pœna in genere alia est Civilis, & alia Criminalis.
Pœna *Criminalis* est, quæ tendit ad vindictam publicam,
estque definita *supra num.* 1. Pœna *Civilis* est, quæ non
tendit ad vindictam publicam, sed ad privatum commo- 7
dum partis læsæ, quæ tamen rigorose loquendo non est pœna proprie dicta, sed solum minus proprie talis. Hæc pœna subdividitur in Conventionalem, Legalem, & Judicialem. Pœna *Conventionalis* est, quæ committitur, & præstari debet ex conventione partium, si aliquid v. gr. datum, vel factum non fuerit, ut patet *in cap. Constitutus 7. de pœnis*. Pœna *Legalis* est, quæ imponitur a Lege, vel pro reparatione damni illati, vel propter contumaciam, aut contemptum. Pœna *Judicialis* est, quæ a Judice infligitur.

Pœna Criminalis subdividitur in Capitalem, & non Ca- 8
pitalem. Pœna *Capitalis* est, per quam infertur mors naturalis, vel Civilis per mediam, vel maximam capitis diminutionem, adimendo libertatem, vel jus Civitatis, sicque pœnæ capitales sunt tres, scilicet ultimum supplicium, quæ vocatur maxima, damnatio ad metallum, quæ dicitur media, & deportatio in Insulam, quæ appellatur minima; *l. Rei capitalis* 2. & *l. Capitalium pœnarum* 28. *ff. de pœnis*, & *l. Licet* 103. *ff. de verbor. significat.* Pœna *non Capitalis* est, qua quis salva vita naturali, & civili coercetur, uti est pœna relegationis, fustigationis, amputationis alicujus membri, stigmatis, seu bullationis, & hujusmodi; *citat. l. Capitalium* 28. §. 1. *ff. de pœnis*.

Pœna criminalis alia est corporalis, seu corporis affli- 9
ctiva, & alia pecuniaria. Item alia temporalis, & alia perpetua, patentque omnes ex terminis.

Pœna in genere alia est ordinaria, & alia extraordi- 10
naria, seu arbitraria. Pœna *ordinaria*, seu Legalis est, quam lex, seu Princeps expresse, & determinate statuit, aut consuetudo induxit, seu præscripsit. *Extraordinaria* autem seu arbitraria est, quæ nulla lege, statuto, aut consuetudine est definita, sed extra ordinem a Judice imponitur juxta prudens, ac justum ejus arbitrium pro varia delictorum qualitate. Sic *in re Communis Doctorum*.

Item pœna in genere alia est latæ, & alia ferendæ
sententiæ. Pœna *latæ sententiæ* est, quæ ipso facto, seu 11
criminis perpetratione, & Legis, seu mandati transgressione incurritur absque sententia condemnatoria, Pœna *ferendæ sententiæ* est, quæ a delinquente non statim ipso facto seu legis, aut mandati transgressione incurritur, sed requirit sententiam Judicis condemnatoriam, debetque primum a Judice infligi. Sic *in re Doctores communiter*.

Ad cognoscendum an pœna sit latæ, vel ferendæ sen- 12
tentiæ traduntur quinque regulæ, quæ assignantur sub verb. *Lex art. 2. a n. 28. ad 35. Vide ibi*.

An quando Lex utitur verbis imperativi modi, quæ af- 13
ficiunt immediate ipsam pœnam, sit latæ, vel ferendæ sententiæ? multi volunt, quod sit latæ sententiæ. Vide *d. verb. Lex art. 2. n. 32.*

Plurimi tamen alii tenent, quod sit solum sententiæ 14
ferendæ. Vid *ibid. n. 33.*

Respondetur ad auctoritates pro prima opinione addu- 15
ctas. Vid *ib. n. 34.*

Pœna, seu Lex pœnalis sententiæ ferendæ non obli- 16
gat ante sententiam Judicis. Vide *ib. n. 36.*

Pœna seu Lex pœnalis latæ sententiæ in iis, quæ aliam 17
executionem externam non requirunt obligat in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis. Vide *ibid. n. 37.*

Pœna, seu Lex pœnalis latæ sententiæ in iis, quæ ex- 18
ternam executionem requirunt, non obligat in conscientia ante Judicis sententiam declaratoriam de crimine commisso, nisi Lex in specie addat clausulam: *alia etiam declaratione non secuta*. Vide *ibid. n. 38.*

Immo secundum plurimos, etiamsi Lex addat talem clau- 19
sulam: *alia etiam declaratione non secuta*, vel simile, non obligat ante declaratoriam Judicis de crimine commisso, nisi in aliquibus specialibus pœnis, quæ assignantur. Vide *ibid. n. 39.*

Declaratoria de crimine commisso requirit citationem 20
partis, & ab ea dari potest appellatio. Vide *ibid. n. 40.*

Adducitur, & solvitur instantia. Vide *ibidem n. 41.* 21

Assignan-

22 Assignatur notabilis differentia inter sententiam condemnatoriam, & declaratoriam. Vide *ibid. n.* 42.

23 Assignatur quomodo non obstante clausula *ipso facto incurrenda*, adhuc requiratur sententia declaratoria Judicis. Vide *ibid. n.* 43.

24 Assignatur, quomodo non obstante clausula: *absque alia declaratione*, adhuc requiratur talis sententia declaratoria Judicis. Vide *ib. n.* 44.

25 Transgressores Legis incurrunt pœnam illius, etiamsi talem pœnam ignorent, exceptis tamen Censuris. *Communis*. Et ratio est, quia ignorantia solius pœnæ non tollit caussam pœnæ, adeoque nec effectum, seu ipsam pœnam; Tum quia ex praxi omnium Tribunalium Rei, & Legum transgressores puniuntur variis pœnis v. g. patibuli, gladii, combustionis, rotæ, & hujusmodi, quamvis invincibiliter ignoraverint delicta a se committenda, & commissa pœnis hujusmodi subjacere.

26 Judex inferior regulariter loquendo non potest augere, vel minuere pœnas a jure statutas. *Communis*. Et ratio est, quia Judex tenetur servare æquitatem Legalem, debetque, non de Legibus, sed secundum Leges judicare; *cap. In istis* 3. *dist.* 4. ibi: *In istis temporalibus Legibus, cum fuerint institutæ & confirmatæ, non licebit Judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas*, & concordat *cap. Summopere* 70. *caus.* 11. *qu.* 3. *& l. Accusatorum* 1. *§.* 4. *ff. Ad senatus Consultum Turpillianum*, ibi. *Facti quidem quæstio in arbitrio judicantis est, pœna vero prosecutio non ejus voluntati mandatur, sed Legis auctoritati reservatur.*

27 Id tamen potest Princeps Supremus. *Communis*. Et ratio est, quia cum ipse Lege humana superior censeatur; *leg. Princeps* 31. *ff. de Legibus*, potest licite Reo pœnam aut minuere, vel omnino remittere, aut augere, quod & interdum expedit, præsertim in delictis enormibus, & atrocibus, aliisque frequentatis, cum majorum pœnarum metu delinquentes facilius a delictis abstineant, *ut quos timor Dei a peccatis non revocat, saltem coerceat severitas disciplinæ*, textu expresso *in cap. Cum in cunctis* 7. *§. Clerici sane, de election.* Unde Princeps uti non debet lenitate contra delinquentes, sed potius severitate, per lenitatem enim Rex contemnitur, Lex despicitur, & Grex inficitur: E contra vero per severitatem Rex honoratur, Lex servatur, & Grex salvatur, ut observant Luc. de Pena *in l.* 2. *Cod. De his, qui ex publicat. collect.* & Caballus *Resolut. crimin.* 99. *n.* 102. ac alii.

28 Et ex justis causis id potest interdum etiam Judex inferior: Ipse enim ob speciales circumstantias potest pœnas ordinarias, & a Lege præscriptas imminuere, aut aggravare. *Communis* per text. *in l. Aut facta* 16. *ff. de pœnis*, ubi inter alia dicitur, quod quantum ad hoc delicta *consideranda sunt septem modis, caussa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, eventu.*

29 Justæ autem caussæ, ex quibus eorum pœnæ a Judice inferiore augeri possunt, sunt præsertim sequentes. Prima est ratione qualitatis personæ delinquentis; *l. Aut facta* 16. *§.* 3. *ff. De pœnis*; quæ si ob rationem sui status obligetur ad evitanda delicta, & tamen delinquat, gravius evadit ejus delictum, graviusque est puniendum, juxta illud Sancti Gregorii *Homilia* 9. *in Evangelia*, ibi: *Lectio Sancti Evangelii, Fratres carissimi sollicite considerare nos admonet; ne nos qui plus cæteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimur ab Auctore mundi, gravius inde judicemur.*

30 Secunda, ratione objecti, seu personæ offensæ; *cit. l. Aut facta §.* 3. gravius est enim offendere Deum, quam hominem, *cap. Sicut qui Ecclesiam* 17. *quæst.* 4. *cap. Vergentis, de Hæretic. Authent. Cathares eod. tit.* & gravitas delicti contra hominem commissi mensuratur a dignitate personæ offensæ. *Clementin.* 1. *§. Nec super, de pœnis.*

31 Tertia, ratione caussæ; *cit. l. Aut facta. §.* 2. ubi enim nulla, aut debilis est caussa delinquendi, gravius evadit delictum, quia in tali casu major arguitur perversitas voluntatis in delinquente; unde gravius puniuntur homicidia sine ulla, aut debili caussa commissa, quam cum aliqua gravi caussa patrata; *cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.*

32 Quarta ratione advertentiæ; gravius enim delinquit, qui advertenter, & pensate delictum committit, quam qui ex perturbatione mentis ab ira, amore, furore, & hujusmodi *cit. l. aut facta §.* 2. ut patet de graviori punitione homicidii appensati, quam casuali; *cap. Sicut dignum* 6. *de homicid. & cap. Lator* 9. *tit. eodem.*

33 Quinta, ratione consuetudinis delinquendi, quia ob talem consuetudinem censetur delinquens magis deliberato animo, & iniquiori voluntate delinquere; *l. Capitalium* 28. *§.* 3. *&* 10. *ff. de pœnis: l. Nemo deinceps* 3. *Cod. de Episcopali audientia*; *cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.*

34 Sexta, ratione loci, *cit. l. Aut facta §.* 4. gravius enim evadit crimen commissum in Palatio, aut præsentia Principis, quam alibi, juxta illud *Esther cap.* 7. *num.* 8. ibi: *Etiam Reginam vult opprimere me præsente in domo mea.* Et universaliter locus majori reverentia dignus aut delictum in eo commissum; *argum. cap.* 1. *de pœnit. dist.* 5. *l. Sed est quæstionis in princip. ff. de injuriis §. Atrox, Instit. eod. tit. l. Aut facta §.* 4. *ff. de pœnis, l. Prætor edixit §. Atrocem, ff. de injuriis.*

Septima, ratione temporis, *cit. l. Aut facta §.* 5. *& cit. cap. Sicut dignum.* Sic omnia delicta commissa tempore nocturno graviora evadunt ratione talis temporis, ut patet de furto, quod ratione nocturni temporis gravius reputatur omni jure Divino, Ecclesiastico, & Civili. *Exodi cap.* 22. *num.* 2, *cap. Si perfodiens* 3. *de homicid. leg.* 4. *§.* 1. *ff. Ad Leg. Aquil. leg.* 9. *ff. ac Leg. Cornel. de Sicariis, l. Sacrilegii vers. Ceterum, ff. ad Leg. Jul. peculatus*, & sic etiam graviora sunt delicta commissa temporibus pœnitentiæ, jejuniorum, Festivitatum, & Divinorum Officiorum, & hujusmodi. 35

Octava, ratione modi, *cit. l. Aut facta, §.* 6. *cit. cap. Sicut dignum*; gravius enim delictum est hominem repetitis tormentis, ac lenta morte perimere, quam simpliciter necare; & gravius est homicidium proditorium, quam aperta aggressione commissum; *l. Plus est* 1. *C. de Maleficis, & Mathemat.* ibi; *Plus est hominem extinguere veneno, quam occidere gladio*, cum similibus. 36

Nona, ratione scandali, cum enim scandalum ex se grave peccatum sit, juxta illud Matthæi, *cap.* 18. *n.* 6. *Qui scandalizaverit unum ex his pusillis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*, si adjungatur alicui delicto ex tali adjectione gravius redditur crimen. Unde jure merito Leges tum Civiles, tum Canonicæ talia scandalosa crimina maxime adversantur, *l. Si quis filio* 6. *§.* 7. *&* 8. *ff. & de injusto, rupto, irrito facto Testament. l. Qui cædem* 16. *ff. ad Leg. Cornel. de Sicariis, cap. Consideravimus*, 10. *de election. cap. super eo* 1. *de sentent. excommun.* cum similibus. Aliæ adhuc justæ caussæ augendi Reorum pœnas possent adduci, sed brevitatis gratia videndæ apud Criminalistas relinquuntur, & ad justas caussas dictas minuendi & temperandi pœnas transimus. 37

Prima igitur justa caussa minuendi pœnas est credulitas, & opinio non delinquendi, mitius enim punitur qui delinquendo credit se non delinquere, sed licite agere; *l. Igitur, vers. Et generaliter, ff. de liber. caus. l. Clam possidere, ff. de acquirend. possess. cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.* cum similibus. 38

Secunda est ætas delinquentis, sive tenella, & imbecillis, ut in pueris, sive ingravescens, ut in Senibus; Minores enim, & Senes delinquentes mitius puniri consuetum est; *l. Fere omnibus, ff. de Regul. Juris, l. Aut facta* 6. *§.* 3. *in fine, ff. de pœnis cap.* 1. *&* 2. *de delictis puer. cap. Sicut dignum* 6. *de homic. cap. Fraternitatis dist.* 34. *& cap. Tanta nequitia dist.* 86. cum similibus. 39

Tertia est iracundia; delictum enim ex ira commissum mitius puniri debet; *l. Aut facta* 16. *§.* 2. *de pœnis, l. Abolitio* 2. *Cod. de abolitionibus, cap. Si quis iratus*, 2. *qu.* 3. cum similibus. 40

Quarta est sexus fragilitas: Mitius enim puniri debent feminæ, quam viri, cum in pœnis infligendis sexus ratio habenda sit, text. expresso *in cit. c. Sicut dignum* 6. *de homicid. & in c. Indignanter* 4. *caus.* 32. *qu.* 6. 41

Quinta est præstantia, & nobilitas personæ delinquentis; Nobiles enim, & digniores mitius puniri debent, quam ignobiles, & minus digni, *l. Podius, §.* 1. *& l. final. de incendio, ruina, & naufragio, l. Aut damnum §. In ministerium, ff. de pœnis, l. Sacrilegii, §.* 1. *ff. Ad leg. Jul. Peculatus, l. Annorum, §. pœna, ff. de sepulcro violato, c. final. de pœnis, & c. Pastoralis, de officio delegat.* 42

Sexta est insignis peritia delinquentis; Excellens enim, & unicus in arte non debet mori, & propter ejus excellens artificium, & eximiam industriam ei minuitur, vel in totum, pœna remittitur, *l. Ad bestias* 31. *ff. de pœnis.* 43

Septima est ebrietas: omne enim delictum quamvis grave & atrox durante ebrietate commissum, non rigorosa pœna ordinaria, sed mitiori extraordinaria punitur; *leg. Omne delictum* 2. *§.* 7. *verb. Per vinum, ff. de re militari, c. Sane, & c. Inebriaverunt* 25. *qu.* 1. 44

Octava est diuturnitas temporis lapsi a die commissi delicti. Qui enim jam a multo tempore delictum commisit, non rigorosa pœna ordinaria, uti de recenti delinquentes, sed mitiori extraordinaria puniendi sunt, text. expresso *in leg. Si diutino tempore* 25. *ff. de pœnis*. Variæ aliæ adhuc justæ caussæ minuendi Reorum pœnas essent hic adducendæ, sed istæ etiam apud Criminalistas videndæ relinquuntur, notando solum, quod omnes illæ adductæ, si adsint, augent Reorum culpam, & pœnam; si absint, ipsam minorant. 45

In pœnis arbitrariis debet Judex procedere juxta qualitatem delicti, ut sic pœna crimini commensuretur: *Cap. Sane* 11. *de officio Delegati, cap. Sicut dignum* 6. *de homic.* Quantum enim quis peccavit, tantum puniri debet, juxta illud *Deuteronomii cap.* 25. *n.* 3. *Pro mensura peccati erit, & plagarum modus*, & aliud Apocalypl. *cap.* 18. *n.* 7. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum.* Et ratio conclusionis est, quia Arbitrium Judici relictum non sumitur pro arbitrio libero, & absoluto, ac pleno suæ voluntatis, sed pro arbitrio regulato a jure, & recta ratione, sive pro arbitrio boni Viri; *arg. leg. Non possunt* 12. *ff. de legibus, leg. Si societatem* 6., *& leg. societatem* 76. *ff. pro socio.* 46

Stante autem dubio, aut diversa juris intelligentia, Judex debet semper in mitiorem partem declinare, *Cap. In obscuris* 30. *de Regul. juris in* 6., ibi: *In obscuris minimum* 47

est

est sequendum, *Cap. In pœnis* 49. *eodem in* 6., ibi: *In pœnis benignior est interpretatio facienda*, *l. Factum* 155. §. 2. *ff. de regul. juris*, ibi: *In pœnalibus causis benignius interpretandum est*. Ex capite enim *Alligant* 12. *caus.* 26. *quæst.* 7. expresse habetur, quod *melius est propter misericordiam rationem reddere*, *quam propter crudelitatem*, & in ejus Summario dicitur: *melius est errare in misericordia remittendi*, *quam in severitate ulciscendi*.

48 Cum hoc tamen, quod circa Reos in gravioribus criminibus legitime convictos non debet uti nimia clementia juxta illud *Exodi* 22. *Maleficos non patieris vivere*, ne inde malefactores spe clementiæ, & ulterioris veniæ sensim multiplicentur in grave Reipublicæ detrimentum, sed cum istis juxta Legum severitatem cum aliquo temperamento benignitatis procedat, prout statuitur *in l. Respiciendum* 21. *ff. de pœnis*, ad hoc ut ceteri punitorum exemplo edocti ad crimina perpetranda non prosiliant, ut *unius pœna metus possit esse multorum*, textu expresso *in l. Ut unius* 1. *Cod. ad Leg. Jul. Repetunda-*
49 *rum*. Unde ad rem Seneca *de Clementia lib.* 1. *cap.* 22. *in princip.* sic habet: *In vindicandis injuriis tria Lex secuta est*, *quæ Princeps quoque sequi debet*; *Aut ut eum*, *quem punit*, *emendet*. *Aut ut pœna ejus ceteros meliores reddat*. *Aut ut sublatis malis securiores cæteri vivant*.

50 Pœna imposita in foro conscientiæ non liberat a pœna imponenda in foro fori. Clar. *qu.* 16. *n.* 5., *& qu.* 60. *n.* 21. Amenus *de delictis*, *& pœnis tit.* 8. §. 6. *n.* 60. & alii passim.

51 Pœnas pecuniarias, seu mulctas tenetur Episcopus applicare locis, & usibus piis, tum ex dispositione Juris *in cap. Presbyteri* 2. *de pœnis*, tum ex præcepto Conc. Trident. *cap.* 1. *sess.* 6. *cap.* 1. *sess.* 23. *& cap.* 3. *sess.* 25. *de reform.* ut pluries decrevit Sacra Congregat. Concil. ac Episc., & Regul. apud Barbosam *de offic.*, *& potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 107. *a num.* 19. Dianam *part.* 10. *tract.* 8. *resolut.* 2. §. *Ad hæc*, Quarant. *in Summa Bullar. verb. pœnæ pecuniariæ*, Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 5. *tit.* 37. *per tot.* Fagn. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Presbyteri* 2. *de pœnis per tot.*, & tenet Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 37. *num.* 101. Conciol. *resolut. criminal. verb. Episcopus resol.* 1. *num.* 10. Monacell. *tom.* 1. *formul.* 13. *n.* 1. Ursaya *Instit. criminal. lib.* 4. *tit.* 5. *numer.* 196., & alii passim. Vide verb. *Episcop. art.* 6. *a n.* 63.

52 Pœnæ omnes, & mulctæ, sive ex Constitutionibus Synodalibus, sive ex præceptis, sive ex decretis Episcopi, vel Vicarii proveniant, sive ex stipulatione Prætoria descendant, sunt piis locis, non autem Fabricæ, vel Sacristiæ Ecclesiæ applicandæ. *Sacr. Congregat. Concil. in Messanen*, apud Fagnan. *loc. cit. num.* 32., & Barbosam *in Summa Apostol. dec. verb. Pœna criminalis pecuniaria num.* 2.

53 Pœnæ pecuniariæ non possunt erogari in reparationem Palatii Episcopalis, aut domus Vicarii Generalis, *Sac.* Congregat. Concil. apud Fagnan. *loc. cit. num.* 38., *& Sac. Congregat. Episc.*, *& Regul. in Aversana* 22. *Jan.* 1591. apud Barbosam *loc. cit. n.* 3.

54 Pœnarum, seu mulctarum nulla portio potest ab Episcopo assignari Depositario earundem pœnarum, nec restaurationi carcerum Episcopalium, nec pro vestiendis Apostolis, quibus lavantur pedes in die Cœnæ Domini, nec pro supplemento Salarii Musicorum Ecclesiæ Cathedrali inservientium, *Sac. Congregat. Conc. in Firmana* 16. *Apr.* 1633. apud Barb. *loc. cit. n.* 9.

55 Nec potest Episcopus applicare pœnas pecuniarias pro Vicario Curiæ Episcopalis, aut Salario Notarii, & Ministrorum. *Sac. Congregat. Concil. in Albanen.* 5. *Febr.* 1618. apud Barbosam *loc. cit. n.* 7.

56 Nec eas pro aliqua parte applicare potest Procuratori Fiscali, Executoribus, ac Ministris Curiæ. *Sac. Congregat. Concil. in una Montis Alcini* 10. *Jul.* 1610. apud Fagnan. *loc. cit. n.* 30.

57 Nec eas assignare potest pro Birruariis Curiæ Episcopalis. *Sac. Congregat. Concil. in Januen.* 5. *Jun.* 1632. apud Barb. *loc. cit. num.* 8.

58 Nec eas applicare potest pro expensis Tribunalis, quia hæc causa non potest dici pia; Tum quia cum expensæ hujusmodi spectent ad Episcopum, *Cap. Militare* 5. *caus.* 23. *qu.* 1., & notantur in *Cap. Cum ab omni* 10. *de vita*, *& honestate Cleric.* talis applicatio cederet in Episcopi utilitatem, quo casu nec ipsi Ecclesiæ vel Sacristiæ fieri potest earum applicatio, ut respondit *Sacr. Congregat. Concil.* teste Fagnan. *loc. cit. n.* 31. *&* 37.

59 Nec potest Episcopus, etiam pauper, eas sibi, seu Cameræ suæ Episcopali applicare non obstante contraria consuetudine; *Sac. Congregat. Concil.* apud Quarant. *in Summ. Bullar. verb. Pœnæ pecuniariæ*, Pialec. *in praxi Episc. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 97. Barbos. *loc. cit. numer.* 5. Monacell. *loc. cit. num.* 2., *& seq.* Ursayam *loc. cit. numer.* 196.

60 Unde si Episcopus vere sit pauper, vereque indigeat, debet recurrere ad *Sac.* Congregat. Concil. pro gratia applicationis dictarum mulctarum, quæ solet illas ad tempus permittere Episcopis vere pauperibus, vereque indigentibus, vel pro sua, & familiæ necessitate, vel pro Episcopali Palatii refectione, & similibus, ut pluries fuisse decisum refert Zaul. *tom.* 1. *lib.* 4. *rubr.* 20. *num.* 57., & resolvit *d. Sac. Cong. Concil. in Ravellen.* 13. *Jan.* 1646., *& in Civitatis Ducalis* 27. *Maji* 1656. *ac in Narnien.* 6. *Febr.* 1700. apud Ursayam *loc. cit. n.* 198.

Et Episcopus mulctas pecuniarias locis, & usibus piis 61
non assignans, sed sibi, aut suis Officialibus, & Ministris applicans sine facultate Sacræ Congregationis non est immunis a culpa mortali, ut multis probat Monacell. *loc. cit. num.* 3., & sequitur Ursaya *loc. cit. n.* 197. & alii; Talis enim Episcopus contemnit in gravi Sacros Canones, ac Concilium Tridentinum, quod *sess.* 25. *de reform. cap.* 3. non hortatur, neque obiter decernit, sed imperative omnibus Episcopis tam pauperibus, quam divitibus præcipit, quod mulctæ pecuniaræ *locis piis assignentur*, adeoque transgressio ex sui natura erit mortalis, cum Decreta Apostolica, & Conciliaria obligandi vim habeant etiam sub reatu peccati mortalis; *Cap. Nulli fas* 5. *dist.* 19. *Cap. De his* 6. *distinct.* 5. *Cap. Quia* 6. *dist.* 64. *Cap. Violatores* 5. *caus.* 25. *qu.* 1., & tenent Fagnan. *in Cap. Quoniam* 13. *de Constitut. num.* 22. cum Archidiacon. Geminian. Felin. & aliis ibi citatis, *& in Cap. A crapula* 14. *de vita*, *& honest. Cleric. numer.* 21. cum aliis ibi allegatis.

Si concedatur Episcopo applicatio pœnæ pecuniariæ 62
pro Episcopatu, & Sacrario, sub nomine Episcopatus intelligitur Ecclesia Cathedralis, Palatium Episcopale, & omnes Fabricæ, quibus Episcopus providere tenetur: sub nomine vero Sacrarii, non solum suppellex, quæ inservit pro Ecclesia Cathedrali, sed etiam quælibet alia necessaria pro aliis Ecclesiis, Oratoriis, vel Cappellis ab ipso Episcopatu, vel Cathedrali dependentibus. *Sacr. Congregat. Episcopor.*, *& Regular. in Assisien.* 17. *Maji* 1592., *& in una Montis Pelusii* 17. *Novembris* 1593. apud Pitton. *Constitut. ad Episcopos n.* 27.

Pœnæ, & mulctæ delinquentium in una ex duabus 63
Diœcesibus unitis applicandæ sunt piis locis Diœcesis, cujus sunt delinquentes, & in pari necessitate pauperibus loci, ubi habitant ipsi delinquentes. *Sac. Congregat. Episcop.*, *& Regular. in Venusina* 21. *Novemb.* 1600. apud Pitton. *loc. cit. numer.* 376. Barb. *loc. cit. num.* 4., *& eadem Sacra Congregat. in Squillac.* 6. *Mart.* 1618. apud Monacell. *loc. cit. num.* 6.

Si mulctæ non fuerint per Episcopum in vita applica- 64
tæ, non possunt ad minorem summam reduci per Vicarium Capitularem. Sic respondit *Sac. Congregat. Concilii in Ripana* 18. *Apr.* 1654. *lib.* 19. *Decretal. fol.* 336. apud Ursayam *loc. cit. n.* 199.

Pro mulctis retinendis debet ab Episcopo fieri Deposi- 65
tarius ipsarum. *Sac. Congregat. Episcopor. in Oscuren.* 3. *Septembris* 1577. *in Spoletana* 25. *Octobris* 1580. *in Andrien.* 6. *Augusti* 1602., *&* 17. *Februarii* 1645., *& Sac. Congregat. Conc.* apud Fagnan. *loc. cit. n.* 32. *& seq.*

Et talis mulctarum Depositarius debet esse aliquis de 65
Capitulo. *Sac. Congregat. in Messanen.* apud Fagnan. *loc.*
cit. numer. 32. Monacell. *loc. cit. num.* 7. Debetque cau- 67
tionem præstare de bene administrando, expendendo, seu distribuendo cum mandato subscripto ab Ordinario, & reddenda ratione in fine anni cor. Ordinario, & duobus Capitularibus. *Sacra Congregat. Episcop.*, *& Regul. in Cathacen.* 17. *Febr.* 1645., *& in Minerbien.* 6. *Septemb.*
1652. Quorum Canonicorum alter debet eligi ab Episco- 68
po, & alter a Capitulo. *Sacr. Congregation. Episcop. in Terracinen.* 20. *Novembris* 1653.

Pecunia mulctarum nullo modo retineri potest ab Or- 69
dinario, *Sacra Congregat. Episcop. & Regul. in Andrien.* 10. *Septemb.* 1596. apud Nicol. *in Floscul.* verb. *Pœna num.* 6., & sic videtur voluisse etiam *Sac. Congregat. Concil. in Messanen.* apud Fagnan. *loc. cit. numer.* 32. dum Archiepiscopo Messanensi injunxit, ut Pœnarum pecuniariarum Depositarium aliquem ex Capitulo constitue-
ret. Unde Depositarius mulctarum non debet deputari 70
pro forma, sed ut vere, & realiter mulctæ apud eum deponantur. Monacell. *loc. cit. n.* 9., & alii id colligentes ex allatis Decretis.

Pœnæ, & mulctæ non observantium dies Festos pro 71
tertia parte applicari debent accusatori, & pro quarta executoribus; S. Pius V. Const. incip. *Cum primum*. Fagn. *loc. cit. num.* 34.

Pœna, & mulcta interficientis Presbyterum applicanda 72
est pro medietate Ecclesiæ, cui præfuit, & pro alia medietate distribuenda est in pauperes pro anima mortui, textu expresso *in Cap. Presbyteris de pœnis*, & ibi Canonistæ communiter.

Ordinarius abstinere debet a pœnis pecuniariis contra 73
Regulares. *Sac. Congregat. Episcop.*, *& Regul. in una Conventualium* 29. *Septemb.* 1645. apud Nicol. *loc. cit. numer.* 7.

Novæ additiones ex aliena manu.

QUædam sunt crimina, in quibus minor ætas non mi- 1
nuit pœnam. Hujusmodi sunt furtum Hostiæ ex Con- 2
stitutione Innocentii XI. *Ad nostri Apostolatus* confirmata a feliciter regnante Summo Pontifice in Constitutione

Gra-

Gravissimum; celebratio Missæ facta a non promoto ad Presbyteratus Ordinem ex Constitutione Urbani VIII. *Apostolatus Officium* confirmata a san.mem.Benedicto XIV. in
3 Constitutione *sacerdos in æternum*. Idemque obtinet, si
4 quis non promotus ad Ordinem Presbyteratus Confessiones Fidelium audiverit, *ut ex iisdem Constitutionibus*.

5 Adverte tamen id procedere, dummodo Reus vigesimum annum compleverit. Quod si infra annum vigesimum fuerit, locus est diminutioni pœnæ, ut habetur *in nunc citatis Constitutionibus*.

6 Quinimmo attentis *iisdem Constitutionibus* aliud singulare in delictis hisce occurrit, quod scilicet confessio, quam vocant *de plano*, facta scilicet a Reo in primo generali Interrogatorio, nec etiam suffragatur ad pœnam minuendam.

7 De Episcopo quæri solet, an valeat is componere delicta Clericorum convertendo pœnam in mulctam aliquam pecuniariam? Varias Doctorum opiniones refert *Rosa de Resident. Episcop. cap. 4. sect. ultim. num. 58.*, *& plur. sequent.* qui tamen pro affirmativa est; Confer etiam Romaguer. *ad Synodal. Gerund. lib. 3. tit. 2, cap. 3. n. 11.*

8 Cæterum non debet temere, & sine causa Episcopus ad compositionem devenire: „ Episcopus (inquit Rosa „ ubi supra) debet multa observare; præsertim, ut eas „ tunc faciat, quando pars est concordata, & habita fuit „ remissio, seu excusatio a parte offensa &c. Secundo, „ ut fiat ante sententiam latam, licet nunc in praxi u„ tatur illa claudula: *Salva potestate minuendi, aggra„ tiandi &c.* Qua attenta post sententiam latam a Vica„ rio potest Episcopus facere compositionem &c. Et sic „ Episcopus compositionem facere debet, quando hæc pe„ cuniaria plus juvaret quam alia &c. Divitibus autem „ cum magna cautela, & prudentia imponenda est pœ„ na hæc pecuniaria, quia nullam Reus prætermittit „ culpam, quam redimere potest auro &c. Et docent e„ tiam hujusmodi Doctores, quod tantum facere potest „ hanc compositionem quando venit imponenda pœna „ extraordinaria, & ubi pœna non est a jure taxata; „ secus autem si esset statuta, vel in gravioribus crimi„ nibus, vel manifestis &c. Tandem compositionem fa„ cere debet gratia correctionis pro corrigendis excessi„ bus, & charitatis ardore &c. In visitationibus autem „ ab hujusmodi compositionibus abstinere debet:" Consule etiam *Squillant. de Privileg. Episcop. part. 1. cap. 28. n. 15.*, *& plur. seq.*

9 De applicatione pœnæ pecuniariæ facienda ab Episcopo, vide distinctiones, cum quibus procedunt, apud *Rosa loco citato*, *& Fagnanum in Cap. Presbyteri, de pœnis*.

10 Illud vero non est hic prætermittendum, quod Episcopus pœnas a Sacris Canonibus impositas, non potest remittere nisi in casibus expressis; Romaguer. *ad Synodal. Gerund. lib. 1, de summa Trinit. num. 87.*

ARTICULUS II.

De pœnis in specie, & variorum delictorum.

SUMMARIUM.

1 *Amputationis alicujus membris pœna quid sit? cum quibus soleat practicari.*
2 *Berlinæ pœna quid sit?*
3 *Bullationis, seu stigmatis pœna quid sit?*
4 *Carceris pœna quid sit?*
5 *Catenæ infamis pœna quid sit?*
6 *Confiscationis bonorum pœna quid sit?*
7 *Fiscus quid sit?*
8 *Pœna confiscationis bonorum Clerici quoque imponi potest.*
9 *Damnationis in metallum poena quid?*
10 *Degradationis poena quid?*
11 *Deportationis poena quid?*
12 *Detrusionis in arctum Monasterium poena quid?*
13 *Exilii poena quid?*
14 *Fustigationis poena quid?*
15 *Ictum funis, seu torturæ poena quid?*
16 *Immutationis pœna quid?*
17 *Infamiæ pœna quid?*
18 *Inhabilitatis ad Beneficia pœna quid?*
19 *Mitræ pœna quid?*
20 *Pecuniaria pœna quid?*
21 *Privationis Beneficiorum poena quid?*
22 *Relegationis poena quid?*
23 *Stigmatis, seu Bullationis poena quid?*
24 *Talionis poena quid?*
25 *Triremium poena quid?*
26 *Verberationis, seu Flagellationis poena quid?*
27 *Ultimi supplicii poena quid?*
28 *Poena ultimi supplicii dividitur in tres species, quæ assignantur.*
29 *Delictorum poenæ variæ pro varietate criminum hic subnectuntur. Et primo assignatur Abigeatus pœna.*
30 *Abortus poenæ quæ?*
31 *Abusus in Baptismo poena quæ?* ad n. 32.
33 *Abusus in Confessione poena quæ?* ad n. 36.
37 *Abusus in Eucharistia poena quæ?* ad n. 41.
42 *Abusus in Matrimonio poena quæ?* ad n. 43.
44 *Abusus in Ordine poenæ quæ?* ad n. 48.
49 *Abusus sacræ Scripturæ poenæ quæ?*
50 *Adulterii poena quæ?*
51 *Alchimistarum poena quæ?*
52 *Alienationis bonorum Ecclesiasticorum poena quæ?*
53 *Ambitus poena quæ?*
54 *Annonæ fraudatæ poena quæ?*
55 *Apostasiæ poena quæ?*
56 *Appellationis malæ poena quæ?* ad n. 59.
60 *Arma prohibita deferentium poenæ quæ?* ad n. 61.
62 *Assassinii poena quæ?*
63 *Astrologiam Judiciariam profitentium poena quæ?*
64 *Bestialitatem committentium poena quæ?*
65 *Blasphemias loquentium poena quæ?*
66 *Calumniatorum poena quæ?* ad n. 69.
70 *Collusionis, seu Prævaricationis poena quæ, & quid sit Collusio, & Prævaricatio?* ad n. 73.
74 *Concubinatus poena quæ?* ad n. 80.
81 *Concubinariorum Clericorum poenæ quæ?*
82 *Concussionis poena quæ, & quid sit Concussio?* ad num. 85.
86 *Consortii suspecti poenæ in Clericis quæ?* ad n. 88.
89 *Conspirantium poenæ quæ?* ad n. 92.
93 *Dilapidationis poenæ quæ?* ad n. 96.
97 *Duellantium poenæ quæ?*
98 *Expilatæ hæreditatis poena quæ, & quid sit crimen expilatæ hæreditatis?* ad n. 99.
100 *Falsariorum poenæ quæ?*
101 *Falsificantium monetas poenæ quæ.*
102 *Fornicationis poena quæ?* ad n. 103.
104 *Furti poenæ quæ?* ad n. 121.
122 *Hæreticorum poenæ quæ?*
123 *Homicidii poenæ quæ?* ad n. 136.
137 *Incendiariorum poenæ quæ?*
138 *Incestus poenæ quæ?* ad n. 144.
145 *Injuriantium poenæ quæ?* ad n. 146.
147 *Largitionis, & receptionis munerum in Regularibus, & aliis poenæ quæ?*
148 *Læsæ Majestatis poenæ quæ?* ad n. 155.
156 *Libellos famosos componentium, dictantium, & vulgantium poenæ quæ?*
157 *Litteras alienas aperientium, lacerantium, & intercipientium poenæ quæ?*
158 *Litteras Apostolicas, aliasque falsificantium poenæ quæ?*
159 *Magiæ poenæ quæ?*
160 *Maledicorum poenæ quæ?* ad n. 164.
165 *Monopolii poena quæ?*
166 *Omittentium Sacramentalem Confessionem, & Communionem in Paschate poenæ quæ?*
167 *Omittentium recitationem Horarum Canonicarum poenæ quæ?*
168 *Osculantis foeminam invitam poenæ quæ?* ad num. 170.
171 *Osculantis Monialem, & ulterius copulam carnalem cum ipsa habentis poenæ quæ?* ad n. 172.
173 *Parricidii poenæ quæ?*
174 *Partus suppositi poenæ quæ?*
175 *Peculatus poena quæ?*
176 *Perjurii pœna quæ?*
177 *Plagii pœna quæ?*
178 *Poligamiæ pœna quæ?*
179 *Prævaricationis pœna quæ?*
180 *Rapinæ pœna quæ?* ad n. 181.
182 *Raptus poena quæ?*
183 *Repetundarum criminis poena quæ?* ad n. 185.
186 *De residuis criminis poenæ quæ, & quid sit crimen de residuis;* ad n. 187.
188 *Revelationis secretorum poena quæ?* ad n. 194.
195 *Revelantium audita in Confessione Sacramentali poenæ quæ?*
196 *Sacrilegorum poenæ quæ?*
197 *Schismaticorum poenæ quæ?*
198 *Sepulcri violati poena quæ, & quid sit sepulcri violati crimen?*
199 *Simoniacorum poenæ quæ?*
200 *Sodomitarum poenæ quæ?*
201 *Sollicitantium ad turpia extra Confessionem poenæ quæ*
202 *Sollicitantium ad turpia in Confessiones Sacramentali poena quæ?*
203 *Sortilegiorum poena quæ?*
204 *Stellionatus poena, & quid sit crimen Stellionatus?* ad n. 205.
206 *Stupri poena quæ?* ad n. 207.
208 *Subornationis testium ad dicendam falsitatem poenæ quæ?*
209 *Subornantium vosales Regulares poenæ quæ?*
210 *Tergiversationis poena quæ?*

211 Ter-

1 A*Mputationis alicujus membri* , puta manus , aurium , narium &c. poena est quæ solet infligi in delictis atrocibus, & prætertim quando agitur de faliantibus scripturas, armata manu insurgentibus in Officiales majores, ipsosque ferientibus , ac occidentibus , & hujusmodi . Sic solet manus abscindi Notariis falsa instrumenta conficientibus, scribis Scripturas falsantibus, Libellos famosos contra Principes componentibus , Militibusque suos majores Officiales ferientibus , ac occidentibus ; sicque aliis propter gravia ignominiosa facinora , nares, seu aures ad eorum perpetuum dedecus solent abscindi . Ursaya *Institut. Criminal. lib. 4. tit. 5. n.* 166. cum aliis ibi citatis .

2 *Berlinæ* , seu ut alii dicunt , Catenæ infamis poena est species punitionis dari solitæ malefactoribus eos publicæ derisioni, & ludibrio exponendo in loco , qui vulgo *Berlina* vocatur , & hæc irrogari solet furibus , incisoribus bursarum truffatoribus , falsis testibus , meretricibus , & similibus vilibus personis . Farinac. *prax. crim. quæst.* 19. *num*, 28. Gandin. *in praxi tit. de poenis Reorum qu.* 16. Ursaya *loc. cit. numer.* 176.

3 *Bullationis* , seu *stygmatis poena* est species punitionis , qua antiquitus bullabantur Rei in facie , sed hæc sublata fuit per Constantinum Imperatorem *in leg. Si quis in metallum* . 17. *Cod. de poenis* ; Et quidem pia , & sancta ratione, quia , ut ibi dicitur , facies hominis ad Dei similitudinem est efformata , ideo fædari non debet , ibi : *Facies quæ ad similitudinem pulchritudinis est coelestis figurata , minime maculetur* . Farinac. *loc. cit. qu.* 18. *numero* 97. , *& seq.* Ursaya *loc. cit. num.* 182. *& seq.* & alii .

4 *Carceris poena* possunt Rei puniri juxta eorum delicta perpetuo , vel ad tempus . Quamvis enim inventio carceris facta fuerit ad Reorum custodiam, & non ad poenam ; ex recepta tamen communi hodierna praxi formalis carcer tam perpetuus , quam temporalis pro poena Reis infligitur , *cap. Excommunicamus* 15. §. *final. de Hæreticis* , *Cap. Quamvis* 3. *de poenis in* 6. , ibi : Quamvis ad Reorum „ custodiam, non ad poenam carcer specialiter deputatus „ esse noscatur ; Nos tamen non improbamus , si subje„ ctos tibi Clericos confessos de criminibus, vel convictos „ (eorum excessibus , personis , ceterisque circumstantiis „ provida deliberatione pensatis) in perpetuum , vel ad „ tempus , prout videris expedire , carceri mancipes ad „ poenitentiam peragendam .

5 *Catena infamis* poena est eadem ac illa *Berlinæ* . Vide *supra num.* 2.

6 Confiscationis bonorum poena est auctio universalis omnium bonorum , vel alicujus quotæ ad Fiscum , ita ut diem sit dicere confiscatio , ac applicatio , ut notat Gaslan. *ad consuet. Burg. rubr.* 2. *de confiscat. num.* 2. Ursaya *loc. citat. tit.* 6. *num.* 4. , *&* 5. cum aliis ibi citatis . Fiscus autem , qui Saccus male ablatorum vocatur , a De
7 Rubeis *in disc. ad scient. Amat. in princip. tom.* 3. *recent. numer.* 912. dicitur bursa publica , in qua pecunia publica reponitur , illumque describit Guazzin. *de confiscat. concl.* 1. *num.* 3. ut sit vir parum placidus , omnibus invisus , Deo odiosus , & nihil in se æquitatis habens . Bajard. vero *ad Clar. quæst.* 3. *num.* 4. asserit , Fiscum esse, aliud esse , quam subditorum calamitatem , & late Pereg. *de jure Fisci tit. de Fisc. num.* 1. ubi quod primo loco Fiscus erat bursa , seu crumena publica , deinde transivit in Saccum , & tandem in domum seu Cameram , indeque appellatur *Camera* ; sic expresse Ursaya *loc. cit.*
8 *numer.* 6. , *&* 7. Pœna confiscationis bonorum Clericis quoque imponi potest , *Cap. Vergentis* 10. *de Hæreticis* , *Cap. Cum secundum* 19. *eodem in* 6. *Cap. super* 25. *de verbor. significat.* ita tamen ut bona confiscata applicentur Ecclesiæ, in qua Clericus Beneficium habuit , *Cap. Excommunicamus* 13. §. *Damnati* , *de Hæreticis* , ibi : *Si vero Clerici , applicentur* (bona) *Ecclesiis , a quibus stipendia receperunt* . Si autem Clericus nullum Beneficium habuit , bona illius confiscata veniunt ad Fiscum Ecclesiæ , vel Episcopi convertenda in pios usus . Farin. *prax. crim. qu.* 190. *a n.* 154. , & alii passim juxta dicta *supra art.* 1. *n.* 50. *ad* 62.

9 Damnationis in metallum , seu in opus metalli pœna erat antiquitus multum in usu , & per ipsam licet vitam non amitterent , amittebant tamen libertatem , & Civitatem , juxta text. *in leg. Aut damnum* 8. *ff. de poenis* cum aliis apud Alciat. *lib.* 2. *Parergon cap.* 39. At hodie illius loco pœna Triremium subrogata est , vulgo *Galera* , ubi Rei asperis catenis vinciuntur , & ad opus remigandi damnantur . Jul. Clar. *in Praxi quæst.* 67. , *&* 70. Ursaya *loc. cit. numer.* 132. , *& seq.* & alii passim.

Degradationis Pœna quid sit , & in quibus casibus lo- 10
cum habeat? Vid. verb. *Degradatio per tot.*

Deportationis pœna antiquitus satis frequens consiste- 11
bat in amissione Civitatis , retentis vita , & libertate ; *Leg. Relegati* 4. , *& Leg. Inter poenas* 6. *ff. de Interdictis , & Relegatis* : Hodie tamen in ejus locum successit bannum , seu exilium . Farinac. *loc. cit. qu.* 19. *n.* 15. , *&* 16. Clar. *in Prax. qu.* 67. *num.* 9. Ursaya *loc. cit. n.* 155. & alii .

Detrusionis in arctum Monasterium pœna antiquo jure 12
infligi solita , *Cap. Pervenit* 2. *de Adulter. cap. Inter* 10. *de Purgat. Canonic. Cap. Tuæ* 6. *de poenis* cum similibus , hodie in desuetudinem abiit , & loco illius vel Triremes , vel carceres perpetui infliguntur . Farinac. *in Prax. crimin. q.* 119. *num.* 53. Ursaya *loc. cit. tit.* 5. *a num.* 90. Fagnan. *in Cap. Cum non ab homine* 10. *num.* 104. *de Judiciis* , Reiffenst. *l.* 5. *Dec. tit.* 37. *n.* 111. & alii .

Exilii pœna est ejectio a Civitate , & interdum etiam 13
a tota ditione , seu statu , quæ in præsentes dicitur *exilium* , in absentes vero *bannum* . Scann. *de Visit. carcer. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 15. Ursaya *loc. cit. num.* 156. , & alii passim . Vide verb. *Bannitus* , *Bannum* .

Fustigationis pœna de se clara ex ipsomet nomine est , 14
quæ irrogari solet furibus , incisoribus bursarum , truffatoribus , falsis testibus , & similibus vilibus personis . Scann. *de visitat. carc. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 12. Ursaya *loc. cit. num.* 174. Farin. *loc. cit. qu.* 19. *num.* 29. Gandin. *in prax. tit. de poen. Reor. qu.* 16. De hoc fit sermo *in l. Ictus fustium* 22. *ff. de his , qui notantur infamia , & in l. Fustibus* 16. *Cod. Ex quibus caussis infamia irrogatur* . Vide *infra numer.* 26. *de verberationis poena* .

Ictuum funis , seu Torturæ pœna est , quæ infligitur 15
in delictorum vindictam , & sæpe sæpius in publico loco etiam pro levibus delictis hac pœna torquentur viles personæ , ut pro ludis vetitis , pro delatione armorum , & similibus . Ursaya *loc. cit. n.* 179. & alii passim .

Immurationis pœnas est , qua Rei clauduntur intra Cel- 16
lam , muro obstructa porta , & relicta tantum parva fenestra ad recipiendum lumen , & altera , per quam eis subministrari possint necessaria ad victum , qua pœna puniendi sunt Religiosi hæretici ; *cap. Accusatus* 8. §. *final. de Hæreticis in* 6. Moniales ob delicta carnis consummata , & scandalosa . *Sacr. Congregat. Episcop.* , *& Regularium in Ragusina* 16. *Maji* 1620. Nicol. *in Floscul. verb. Poena num.* 2. Ursaya *loc. cit. n.* 162. & alii .

Infamiæ pœna quid sit , & quos pariat effectus? Vide 17
verb. *Infamia per tot.*

Inhabilitatis ad Beneficia pœna est , qua quis inhabilis , 18
& ineptus redditur ad valide recipiendum Beneficium , Dignitatem , & Officium Ecclesiasticum , ita ut collatio ipso facto , & ante omnem sententiam sit nulla . *Communis* , & patet ex dictis sub verb. *Lex art.* 2. *num.* 37. ubi fuit dictum , quod Pœna seu Lex pœnalis latæ sententiæ in iis , quæ nullam executionem requirunt , sed potius in negatione , & carentia , seu abstinentia consistunt , obligant statim in conscientia ante sententiam Judicis . Quinam autem inhabiles sint ad obtinenda Beneficia ? Vide verb. *Beneficia art.* 5. *a num.* 65. *ad* 90.

Mitræ pœna est , cum qua Reus mitratus producitur in 19
publicum , dum fustigatur , idque pro majori ignominia , & Judices hanc pœnam infligere solent lenonibus , ut observant Vulpin. *de delictis carnis qu.* 144. *per tot.* Peguer. *decis. criminal.* 14. Sabell. *in prax. univers.* §. *Ruffian. num.* 1. Ursaya *loc. cit. tit.* 5. *num.* 178. referens hac pœna punitos fuisse publice per Urbem die 16. Septembris 1711. Maritum , & Uxorem ob lenocinium ejusdem Mariti cum sua Uxore .

Pecuniaria pœna in hoc consistens , quod delinquens 20
loco alterius pœnæ , vel una simul cum alia certam summam pecuniariam solvere debeat , licite , & valide etiam a Judicibus Ecclesiasticis imponi potest . *Communis* , *arg. cap. Statuimus* 55. *caus.* 16. *qu.* 1. *cap. Dilectus* 6. *de Offic. Ordinar. Cap. Postulasti* 14. *de Judæis* , ibi : *Ipsum* pœna pecuniaria punias , vel alia temporali , ita tamen , ut regulariter loquendo non ipsi Judici , sed caussis piis debeat applicari , juxta dicta *art. antecedenti a num.* 50. *ad* 62.

Privationis Beneficiorum pœna est , qua quis privatur 21
Beneficiis , Dignitatibus , vel Officiis Ecclesiasticis rite obtentis . *Communis* . Quot autem modis , & ex quibus caussis proveniat talis poena , Vide verb. *Beneficia art.* 7. *per tot.*

Relegationis poena , quæ confunditur cum Exilio , seu 22
Banno cum hac differentia ; quod Relegatio restricta est ad certam Civitatem , & locum : Exilium autem seu Bannum non sic , potest , & solet etiam adhiberi ab Episcopis contra Clericos delinquentes , ipsos relegando in aliquem certum locum suæ Diœcesis , vel etiam in exilium mittere extra Diœcesim . *Communis* per text. *in Cap. Cum fortius* 1. *de calumniatoribus* , *Cap. Cum beatus* 8. *dist.* 45. cum similibus.

Stigmatis , seu Bullationis poena quid sit? & quare sub- 23
lata fuerit? *Vide supra n.* 3.

24 Talionis pœna est, quæ indicta est contra calumniatores, seu falsi criminis accusatores a S. Damaso Papa *Epist. 4. c. 7.*, & ab Adriano I. *Ep. Decret. cap. 24.* relat. *in Cap. Calumniator 2.*, *& Cap. Qui non probaverit 3. caus. 2. quæst. 3. leg. Quisquis 10. Cod. de Calumniatoribus*, & est, ut Calumniator, seu falsi criminis accusator subiret eas pœnas, quas de jure subire debuisset accusatus, si concludenter probatus fuisset delinquens; Et quamvis hæc pœna videatur hisce nostris temporibus abiisse in desuetudinem, ejus tamen vim innovavit S. Pius V. Constitut. incip. *Cum primum*; Unde adhuc omnino pœna talionis infligenda est in illis locis, & Religionibus, in quibus justis de causis per suas peculiares Leges præcipitur observari, ut præcipitur observari in nostra Religione Minorum de Observantia *Statut. Vallisolet. c. 7. tit. de pœna talionis*, Amenus *de delict.*, *& pœnis tit. 5. §. 4. verb. Calumniatio n. 17.* Compend. Sanct. *verb. Accusatio*, *Accusator*, *num. 5.*, *6.*, *8.*, *& 9. verb. Talionis pœna*, Reiffenstuel *lib. 5. Decret. tit. 1. numero 12.*

25 Triremium pœna vulgo *Galera* est, qua Rei catenis asperis, & durissimis vinciuntur, & ad opus remigandi damnantur. Raynald. *tom. 2. ad cap. 19. §. 4. num. 8.* Urlaya *loc. cit. tit. 5. num. 33.* & alii passim.

26 Verberationis, seu Flagellationis pœna quamvis plerisque in locis in desuetudinem abierit, & Clerici præsertim verberari non consueverint, teste Claro *§. final. qu. 71. numer. 3.* tamen de jure adhuc infligi potest; dummodo absque sanguinis effusione, & non enormiter, sed moderate fiat: Clericus enim alium Clericum calumniose accusans Beneficio, & officio privari, & verberibus castigatus in exilium mitti potest, textu expresso *in Cap. Cum fortius 1. de Calumniatoribus*, ibi: Subdiaconatus, quo „ indignus fungitur, privari Officio, & verberibus pu„ blice castigatum in exilium deportari; cap. In Archie„ piscopatu 4. de Raptoribus, ibi: Pecuniaria poteris pœ„ na mulctare, & etiam flagellis afficere moderatione „ adhibita, qua flagella in vindictam sanguinis transire „ minime videantur. “ Clarus *loc. cit.* Reiffenstuel *lib. 5. decretal. tit. 2. num. 10. & tit. 37. num. 104.* & alii passim.

27 Ultimi supplicii pœna consistit in separatione animæ a corpore; *l. Ultimum supplicium 21. ff. de pœnis*, ibi: *Ultimum supplicium esse mortem solam interpretamur*. Dicitur etiam *Capitale*, *l. Præsenti 6. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*, ibi: *Capitali, & ultimi supplicii animadversione plectendis*. Et etiam *Capitis*, *l. Relegati 4. ff. de pœnis*, ibi: *Poena capitis*. Item vocatur *Poena gladii*, *l. Si quis 20. Cod. de his, qui accusare non possunt*, ibi: *Ultore gladio feriatur*. Item appellatur simpliciter *Supplicium* sine aliquo addito, per antonomasiam enim intelligitur pœna mortis; *l. Quis cum major natu 14. §. 3. ff. de bonis Libertorum*, ibi: *Supplicium haburit*, *l. Fratres 2. ff. de Lege Pompeja*, *de Parricidiis*, ibi: *Supplicio affectus*.

28 Pœnam hanc ultimi supplicii, seu mortis naturalis in tres dividit species Carena *de Offic. Inquis. part. 3. tit. 11. num. 1. & seq.* In quarum prima ponit illam, quæ sequitur ex concrematione, ac excoriatione, & sectione per serram, ex dissectione in partes, ex objectione bestiis ad dilaniandum, ex reptatione, & laceratione per spinas, & tribulos, ex perpetuis vigiliis, ex lapidatione, & ex inedia. In secunda ponit illam, quæ sequitur ex furca, & ex præcipitatione. In tertia ponit illam, quæ sequitur ex capitis amputatione, & ex sanguinis per venas paulatim, & non copiose facta emissione, sic litteraliter Ursaya *loc. cit. lib. 4. tit. 1. a n. 105. ad 107.*

29 Delictorum pœnæ variæ pro varietate criminum hic subnectuntur. Et primo Abigeatus pœna de jure communi varia est pro varietate circumstantiarum delicti, & personæ, ita ut aliquando ad bestias damnentur, & aliquando relegentur; *l. De abigeis puniendis 1. l. Abigeatus 2. & l. Oves 3. ff. de Abigeis*: Hodierna autem consuetudine puniri solent ut Fures, prout ad citatas Leges magis declarant Doctores.

30 Abortus pœnæ quæ sint; Vide verb. *Abortus per tot.*

31 Abusus in Baptismo, si committatur malitiose ex parte materiæ, aut formæ, aut intentionis, & judicialiter possit probari aliquem sic abusum fuisse ad positivum finem non conferendi Sacramentum, quamvis pœna pro tali crudeli delicto non reperiatur in jure expressa, esset tamen ultimi supplicii, quia si tali pœna puniendus est injustus homicida corporis, ut dicitur de pœna homicidii, a fortiori tali pœna puniendus esset homicida animæ. Amenus de delictis, & pœnis tit. 8. §. 1. verb. 6. *Abusus in Baptis-*
32 *mo n. 13. & 14.* Si abusus committatur in voluntaria, & malitiosa reiteratione Baptismi, de jure Civili est mors tam in conferente, quam in malitiose suscipiente, textu expresso in *l. Si quis 2. Cod. Ne Sanctum Baptisma iteretur*. Et de jure Canonico talis rebaptizans, & rebaptizatus etiam occulte sunt irregulares, *cap. Confirmandum 65. dist. 50. cap. Afris 3. dist. 98. cap. Qui in quolibet 10. caus. 1. quæst. 7. cap. Qui in his 117. & cap. Eos 118. de consecrat. dist. 4.* cum similibus.

33 Abusus in Confessione, si committatur a non Sacerdote excipiente Sacramentales Confessiones, prima pœna est irregularitas, *c. 1. & 2. de Cleric. non ordinat. ministrant.* Secunda pœna est, quod taliter absolvens puniatur tamquam vehementer suspectus de hæresi, ut statuit Gregorius XIII. Constit. incip. *Officii nostri*. Tertia pœna est traditio in manus Judicis Laici, qui Reum ultimo supplicio afficiat, ut statuit Clemens VIII. Constit. incip. *Etsi alia*, & quamvis minor ætas salvet Reos ab ultimo supplicio, tamen si Reus hujus delicti superet annos 20. licet non compleverit annos 25. adhuc est morte plectendus, ut decrevit Urbanus VIII. Constit. incip. *Apostolatus officium*. Si committatur a Sacerdote absolvente pœ- 34
nitentes absque Jurisdictione est Suspensio ex sententia Judicis, *cap. Placuit. 9. q. 2. cap. Placuit, de pœnit. dist. 6.* & cum talis se gerat ut Confessarius, & Confessarius non sit, potest insuper puniri pœna falsi, *arg. l. Eos qui diversa §. final. ff. Ad Leg. Cornelii de Fals.* Amen. *loc. cit. tit. 8. §. 4. n. 20.* & alii. Si committatur a Sacerdo- 35
te absolvente a Censuris, & casibus reservatis sine jurisdictione, est Excommunicatio, privatio Officiorum, Dignitatum, & Beneficiorum, ac inhabilitas ad ipsa, ut jussu Clementis VIII. statuit Sacra Cong. 26. Novembris 1602. contra omnes Sacerdotes sæculares, aut Regulares præsumentes absolvere extra mortis articulum ubique a casibus contentis in Bulla Cœnæ, aut a quinque casibus Clementis Papæ reservatis extra Urbem, & intra Italiam. Si committatur a Sacerdote frangente sigillum Con- 36
fessionis, quas pœnas incurrat? Vide verb. *Sigillum Sacramentalis Confessionis a n. 25.*

Abusus in Eucharistia, si contumeliose, & sacrilege 37
committatur, eam pedibus conculcando, brutis comedendam projiciendo, in sterquilinium, aut ignem injiciendo, aut cultro, seu pugionibus dilacerando, & hujusmodi, est mors qualificata juxta modum, & gravitatem contemptus, & quidem severior ea, quæ debetur pro crimine læsæ Majestatis humanæ; cum longe gravius sit tale crimen læsæ Majestatis Divinæ. Si committatur per Sacri- 38
legum furtum ipsius, ut furans ea utatur ad superstitiones, incantationes, aliaque sortilegia, seu illam de manu Sacerdotis ore accipiat communicare fingens, & deinde ad dictos superstitiosos, & sortilegos fines conservet, atque adhibeat, est etiam mors qualificata juxta gravitatem contemptus; sicuti si furans sacram Pyxidem, indigne projiciat SS. Sacramentum in terram. Vide verb. *Fur. n. 7.* Item si furans Sacram Pyxidem ad eam conflandam, ac vendendam, & occasionative etiam Eucharistiam asportat, ultimo supplicio puniatur, uti etiam morte punitur furans Sacram Pyxidem, & Sacras Particulas relinquens in Ciborio, Altari, aut in terra; Amenus *loc. cit. tit. 8. §. 2. a n. 13. ad 15.* Vide verb. *Fur a n. 75.* Vi- 39
de *infra n. 115.* Si committantur abusus per Vomitum Eucharistiæ causatum ex ebrietate, seu voracitate, si talis abutens sit Laicus, debet pœnitere per 40. dies, si est Clericus, vel Monachus per 70. si vero Episcopus per 96. dies; *cap. Si per ebrietatem; de consecrat. dist. 2.* Si au- 40
tem abusus committatur in negligenti, seu minus decenti ipsius Eucharistiæ custodia, ita ut ob talem negligentiam Eucharistia aliqua injuria afficiatur, is, cui demandata est talis custodia, debet per trimestre a proprio officio suspendi, textu expresso *in cap. Statuimus 1. de custodia Eucharistiæ*: *Et si per ejus incuriam aliquid nefandi inde contigerit* (ut videlicet Eucharistia fuerit a muribus corrosa, aut temeraria manu furto sublata) *ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda ... graviori subjacere debet ultioni*, arbitrio nempe Superioris infligendæ, textu expresso *in cit. cap. Statuimus*. Si tandem abu- 41
sus committatur a Sacerdote, qui sine aqua, & candelis accensis, vel in pane fermentato, vel vase ligneo sacrificet, tunc Officio, & Beneficio privatur, textu expresso *in cap. Litteras 14. de celebratione Missarum*.

Abusus in Matrimonio, si committatur a Clerico in 42
Sacris contrahente Matrimonium, pœna est Excommunicatio, & Irregularitas. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art. 2. n. 6. & 7.* insuper tamquam suspectus de Hæresi potest puniri in Sancta Inquisitione pœna arbitraria Sacræ Congregationis supremæ Inquisitionis, quæ pœna aliquando ex circumstantiis facti extenditur usque ad damnationem ad Triremes. Amenus *loc. cit. tit. 8. §. 5. n. 29.* 43
Si autem committatur Polygamia variæ pro varietate abusus sunt pœnæ. Vide verb. *Polygamia a num. 27. ad 33.*

Abusus in Ordine, si committatur, ex quo conferatur, 44
& suscipiatur ante legitimam ætatem, vel extra tempora, aut sine Litteris Dimissoriis, seu sine legitimo Titulo, aut sine celebratione Missæ, vel ex quo eidem conferantur duo Sacri Ordines eodem die, aut non expectatis interstitiis, variæ pro varietate abusus sunt pœnæ. Vide verb. *Ordo*, *Ordinare*, *art. 4. per tot.* Si committa- 45
tur, ex quo Ordines sint furtive suscepti, sic ordinatus non potest ministrare in taliter susceptis, nec ad superiores Ordines promoveri. Et si Episcopus protulit Excommunicationem contra furtive accedentes, solus Papa dispensare potest. Si autem Religionem ingrediatur, & in ea laudabiliter vivat, potest Episcopus, aut ejus Prælatus dispensare. Quod si Episcopus nullam excommunicationem interminavit, potest Episcopus cum illo dispensare,

re, peracta pœnitentia imposita : *capit. Veniens* 1. *capit.*
Cum collator 2. *capit. Innotuit* 3. *de eo qui Ordinem fur-*
tive suscepit. Amenus *loc. cit. tit.* 8. §. 3. *numer.* 18. Si
45 committatur abusus, ex quo quis per saltum Ordinem
suscipiat, ipse est suspensus ab Ordine per saltum suscepto,
& non potest sine dispensatione ad alios Ordines
promoveri, & ab ipsa suspensione, si promotus non ministravit
in Ordine male suscepto, dispensare potest illius
Episcopus etiam cum scienter male promoto, & etiam in
casu publico, ut ex Trid. *sess.* 23. *cap.* 14. *de ref.* ubi
Barbosa *num.* 9. Si autem ministravit, indiget dispensatione
Apostolica, ut firmant Majol. Salzed. Filiuc. Riccius,
47 Homobon. Bonacin. apud Barbos. *loc. cit. n.* 7. Amen.
loc. cit. num. 22. & alii. Si committatur abusus, ex quo
Clericus, aut Laicus ministret in Ordine Sacro, quem
non habet, ipse est Irregularis respectu Ordinum suscipiendorum,
& respectu ordinum susceptorum manet suspensus
arbitrio Episcopi, qui potest (imposita prius pœnitentia,
& ea in parte a Reo adimpleta) illam tollere;
48 *cap. Ex litteris* 2. *de Clerico non ordinato ministrante*.
Non promotus autem ad Sacerdotium attentans Missam
celebrare, aut Sacramentales Confessiones excipere (post
abjurationem de vehementi, & si Clericus sit, degradationem)
tradendus est Curiæ sæculari ultimo supplicio
perimendus. Gregor. XIII. Const. incip. *Officii nostri*;
Clemens VIII. Constit. incip. *Et alias*; Urbanus VIII.
Constit. incip. *Apostolatus Officium*. Vide *supra n.* 33. Si
tandem committatur abusus, ex quo Sacerdos absque privilegio,
vel necessitate plures Missas celebret eadem die,
tunc talis Sacerdos sit Irregularis. *Sacr. Congregatio Concil.
in Placentina* 11. *Januarii* 1710. *ad primum dub.* Vide
verb. *Missa art.* 5. *numer.* 10. *&* *a n.* 18. *ad* 27. ubi
assignantur sufficientes necessitates celebrandi plures Missas,
eadem die. Et si plures Missas celebret propter solam
avaritiam, & non jejunus, peccat mortaliter, & est
puniendus pœna arbitraria juxta circumstantias delicti,
temporis, loci, & personæ, cum id sit contra multos
Canones: *cap. Ut jejuni dist.* 5. *cap. Nihil* 7. *quæst.* 1.
cap. Sufficit, *&* *cap. Consuluisti* 3. *cap. Te referente* 12.
de celebrat. Missarum cum similibus. Vide Amen. *loc.
cit. n.* 40. *& seq.*

49 Abusus Sacræ Scripturæ variæ sunt pœnæ pro varietate
multiplicis abusus; Potest enim abusus committi in
usurpatione verborum Sacræ Scripturæ ad ostendendum
acumen ingenii in re lubrica, aut scurrili, aut
proximi contumeliosa. Vel ad irridendam simplicitatem
phrasis Sacræ Scripturæ, aut Mysterium aliquod Fidei,
aut Ecclesiæ institutionem. Vel ad docendum ex verbis
Scripturæ perverse detortis errorem manifestum in Fide,
seu moribus. Vel tandem ad producendos malos effectus
per sortilegia, incantationes &c. Hinc juxta majorem,
vel minorem gravitatem abusus attentis circumstantiis loci,
& temporis, personæ, consuetudinis scandalosæ, &
majo effectus, majori, vel minori gravitate pœnarum est
puniendus, ut sic pœna crimini commensuretur, *cap. Sane*
11. *de offic. delegat. cap. Sicut dignum* 6. *de homicid.*
Deuteronom. *cap.* 25 *num.* 3. & Apocalyps. *cap.* 18. *numer.*
7. Vide *art. antec. num.* 45. cum hac semper advertentia,
quod si abusus Sacræ Scripturæ sit ad inducendam,
vel defendendam hæresim, debet puniri pœna
Hæreticorum.

50 Adulterii pœna. Vide verb. *Adulterium artic.* 2. *per
tot. &* *art.* 3. 4. *&* 5.

51 Alchimistarum pœna, ut vult Amenus *loc. cit. tit.* 6.
n. 10. est de jure Cæsareo, quod si Reus sit ingenuus,
deportetur, & omnia ipsius bona publicentur; Si autem
servus, ultimo supplicio afficiatur, & allegat *lib.* 1. §.
final. ad Leg. Cornel. de fals. Et si aurum adulteratum
signetur in monetam, delinquens declaratur Reus læsæ
Majestatis, & igne comburendus decernitur, *l. Si quis
nummos* 2. *Cod. de falsa moneta*. Concludit tamen, quod
circa hoc crimen diversificantur pœnæ juxta statuta municipalia,
seu consuetudines Regionum. Quæ autem sit
eorum poena de jure Canonico? Vid. verb. *Alchimia n.*
2. *& seq.*

52 Alienationis bonorum Eccles. poena? Vid. verb. *Alienatio
art.* 6. *per tot.* & verb. *Libri a n.* 15. *ad* 23.

53 Ambitus poena, cum a Laicis committitur si aut pecunia
pro obtinendis publicis Officijs ac Dignitatibus sæcularibus,
est, ut convictus de hoc crimine uti vis publicæ
Reus in Insulam deportetur; *l. Nullus omnino*,
Cod. Ad Leg. Jul. de Ambitu, & ut puniatur in quadruplum
ejus, quod dedit pro assumendo Magistratu, vel
pro illo dando accepit; *l. Sancimus* 6. *Cod. Ad Leg. Jul.
Repetundar*, & ut sit infamis; *l. Hæc Lex.* 1. *ff. de Lege
Jul. Ambitus*. Ursaya *Instit. crim. lib.* 2. *tit.* 2. *a n.*
78. *ad* 82. Si autem Clericus circa Officia, & dignitates
Eccles. reus sit hujus criminis, puniri debet poena Simoniacorum,
quæ infra assignabitur *sub. num.* 197.

54 Annonæ fraudatæ poena est, quod qui aliquid facit
quo annona carius vendatur, vel impedit quominus annona
in Civitatem deferatur, mulcta 20. aureorum puniatur;
leg. Lege Julia 2. *ff. Ad Leg. Jul. de Annona*.
Item pœna 20. aureorum puniuntur, qui monopolium
faciunt, ut annona carior evadat; *l. Jubemus* 1. *Cod. de
monopoliis*. Item poena criminis stellionatus puniuntur,
qui publice emunt annonam pluris quam valeat, ut ceteri
ad emendam eodem pretio incitentur, & sic rerum pretium
augeatur; *leg. stellionatus* 3. *ff. de crimine stellionatus*.
Item poena extraordinaria puniuntur, qui totam
annonam emunt, quam reperiunt in Provinciis, ut soli
possint eo pretio, quo volunt, eam deinde vendere; & si
sint negotiatores, ac mercatores, interdicitur eis negotiatio,
& interdum relegantur, si sint nobiliores; si autem
humilioris status personæ, damnantur in opus publicum,
l. Annonam 6. *ff. de extraordinariis criminibus*, Ursaya
loc. cit. lib. 2. *tit.* 4. *n.* 36.

Apostatiæ, seu Apostatarum poena, Vide verb. *Apostasia*, 55
Apostata per tot.

Appellationis malæ poena, si sit appellantium a Papa 56
ad futurum Concilium, est Excommunicatio Papæ reservata
ipso facto incurrenda, quæ incurritur non solum ab
appellantibus principaliter, sed etiam a dantibus circa hoc
consilium, auxilium, seu favorem. Si sit trahentium caussam
Ecclesiasticam ad Forum Laicum, appellando scilicet a sententia
lata, aut obtinendo a Judicibus Laicis prohibitiones, 57
aut mandata contra Judices Ecclesiasticos Ordinarios, aut
Delegatos, aut impediendo executionem Decretorum Romanæ
Sedis, aut quorumcumque ipsorum Judicum, est pariter
Excommunicatio Papæ reservata ipso facto incurrenda,
quam incurrunt non tantum principales, sed etiam dantes
consilium, patrocinium, & favorem.

Si sit Regularium temere appellantium ad Tribunal 58
sæculare, sic appellantes incurrunt particulares Excommunicationes
Pontificum, qui fere omnibus Ordinibus
specialibus sub simili censura vetuerunt hujusmodi
appellationes, ut videre est in Compendio Privilegiorum
Mendicantium, & non Mendicantium, & proprio cujusque
Ordin. Et nobis Minoribus de Observantia specialiter
id prohibuit inter alios Gregor. XIII. Constitut. incip.
Quoniam nostro sub pœnas Excommunicationis Papæ reservata
ipso facto incurrenda, privationis vocis activæ, &
passivæ, omnium Officiorum Ordinis, & perpetuæ inhabilitatis
ad illa, quas pœnas incurrunt etiam omnes quomodocumque
directe, vel indirecte per consilium, auxilium,
aut favorem ad talem appellationem concurrentes.

Et dictas Gregorii pœnas incurrunt etiam appellantes 59
ad Tribunal Episcopi, cum Constitutio, seu Breve Gregorii
loquatur *de Tribunalibus sæcularibus*, quale est Tribunal
Episcoporum, quod non est Regulare, sed sæculare,
cum Clerus alius sit sæcularis, & alius Regularis.
Sanctor. *de pœnis capit.* 18. *quæst.* 3. *vers. Respondeo* 3.
Amenus *loc. cit. tit.* 2. §. 3. *num.* 35. qui *n.* 36. subdit,
quod appellantes ad Tribunal Episcopi licet incurrant pœnas
latas a Pontificibus contra appellantes ad Tribunalia
sæcularia, non tamen incurrunt pœnas trahentium
caussas Ecclesiasticas ad Tribunalia Laica, cum Tribunal
Episcopi, licet sit sæculare, tamen non sit Laicum.

Arma prohibita deferentium pœna quoad Laicos depen- 60
det a dispositione statutorum, ac Edictorum Principum,
quæ Edicta, seu statuta aliquando mulctas pecuniarias, aliquando
pœnas corporales etiam ultimi supplicii cum bonorum
confiscatione pro diversitate armorum indicunt.
Universaliter autem prima pœna est amissio eorumdem armorum
indicunt. Universaliter autem prima poena est
amissio eorumdem armorum, quamvis de hac pœna nihil
loquantur Statuta, & Edicta, ut cum aliis notat Ripa *de
nocturno temp. cap.* 8. *n.* 63. *&* 69. Amenus *loc. cit. tit.* 7.
§. 1. *num.* 17. qui ante *num.* 7. dicit, quod in statu Ecclesiastico
deferentes, seu etiam domi retinentes archibusillos
breviores duobus palmis, vulgo *Mazzagatti* furcis
suspendi sanciuntur, vocanturque Rei criminis læsæ Majestatis,
& Rebellionis a Pio IV. Constitut. 49. incip. *Cum
vices ejus*, & hanc Pii IV. Constitutionem confirmavit,
& ampliavit ad arma breviora tribus palmis, ut pugiones,
Stylos & cultellos, exceptis cultellis ad frangendum
panem, S. Pius V. Constit. 45. incip. *Cum vices*. Quas
autem poenas incurrant Clerici, & Regulares deferentes, 61
& retinentes arma, & an quoad hæc subjaceant bannimentis
Laicalibus, possintque a Curia sæculari ipsis spoliari?
Vide verb. *Arma per tot.*

Assassinii poena. Vide verb. *Assassinium*, *Assassinus per* 62
tot.

Astrologiam judiciariam profitentium poena. Vide verb. 63
Astrologia, *Astrologus*, & verb. *superstitio a num.* 40.

Bestialitatem committentium poena. Vide verb. *Luxu-* 64
ria num. 69.

Blasphemias loquentium poena. Vide verb. *Blasphemia* 65
art. 2. *per tot.*

Calumniatorum poena est, quod in primis teneatur ca- 66
lumniator Reo refundere expensas litis, & resarcire omne
damnum eidem secutum. Farin. *in prax. crim. quæst.*
16. *a num.* 10. Clarus *quæst.* 62. *num.* 4. Reiffenstuel *lib.*
5. *Decretal. tit.* 2. *num.* 6. & communis aliorum; *arg. l.
Eum quem* 79. *ff. de judiciis*, *l. Præparandum* 13. *Cod.
eod. cap. Finem* 5. *de dolo*, cum similibus. Item Calumniator
evadit infamis infamia juris; *cap. Si quis* 1. *caus.* 2. *q.*
3. *l. Prætoris verba* 1. *&* *l. Athletas* 4. §. 4. *ff. de his, qui notantur
infamia*, *l. Nostris* 8. *Cod. de Calumniatorib.* cum

similibus. Unde incurrit etiam Irregularitatem, ita ut
neque Ordines suscipere, neque susceptos exercere valeat,
*cap. Qui aliquo crimine 5. dist. 51. cap. Infames 17. caus.
6. quæst.* 1., ac fit inhabilis ad Beneficia, & dignitates
Ecclesiasticas, *arg. c. Inter* 11. *de excessibus Prælat.* cum
67 similibus. Item incurrit pœnam talionis, *cap. Calumnia-
tor* 2. *& cap. Qui non probaverit* 3. *caus.* 2. *qu.* 3. *l. Quis-
68 quis* 10. *Cod. de Calumniatorib.* Vide *supra num.* 24. Item
Clericus alium Clericum calumniose accusans Beneficio,
& Officio suo privari, & verberibus castigatus in exilium
mitti potest: *cap. Cum fortius* 1. *de calumniatoribus*, cum
similibus. Vide *supra num.* 26.

69 Collusionis, seu prævaricationis pœna, quamvis sit ar-
bitraria, seu extraordinaria pro diversitate circumstantia-
rum imponenda; *l. Sciendum* 2. *ff. de prævaricatione* ibi:
*sciendum est, quod hodie iis, qui prævaricati sunt, pœna
injungitur extraordinaria*, juncta *l. Accusatorum* 1. §. 7.
ac l. Et privatis 3. *ff. Ad Senatus consultum Turpillia-
num*; tamen Prævaricator etiam pœnam infamiæ in spe-
cie incurrit; *l. Si is* 4. *ff. de prævaricatione*. Si autem
70 collusio fiat super Beneficio Ecclesiastico (uti casus ha-
betur *in cap. Audivimus* 3. *de collusione detegenda*)
uterque colludentium privari debet ipso Beneficio, tum
ne fraus, & dolus alicui patrocinetur, *cit. cap. Audivi-
mus*, cum similibus; tum ne delicta maneant impunita
contra *l. Ita vulneratus ff. Ad Leg. Aquil. cap. ut famæ*
35. *de sentent. Excommunic.* ibi: *cum publicæ Communita-
tis intersit, ne crimina maneant impunita*.

71 Et hic adverte, quod ,, Collusio est inter Actorem, &
,, Reum latens, & fraudulenta conventio, qua interve-
,, niente, aliquando delicta manent impunita, vel etiam
,, committuntur " ut explicat Glossa *in cit. cap. Audivi-
mus, verb. Collusione*. Unde Actor, seu Accusator in Ju-
dicio dicitur colludere cum Reo convento, seu accusa-
to, si ejus partes adjuvet celando, vel dissimulando ve-
ras probationes, & falsas defensiones, seu exceptiones ad-
mittendo, vel ab accusatione omnino desistendo, ut Reus
absolvatur, & pœnam ipsi infligendam evitet, ac judi-
cium publicum reddatur illusorium, *arg. cap. Scripta* 1.
cap. Audivimus 3. *& cap. In tantum* 2. *de Collusione de-*
72 *tegenda*. Hæc autem Collusio a Civilistis vocatur *Præva-
ricatio*, quæ est verorum criminum palliatio: Prævaricari
enim est vera crimina abscondere, & palliare, ad hoc ut
veritas non appareat, *l. Accusatorum* 1. *§. Calumniari, Ad
S. C. Turpillianum*. Ille enim prævaricator dicitur, qui
aliquem de vero crimine accusat, sed veras probationes
omittit; & fictitias solum adducit, ut ex eis nihil contra
accusatum concludi possit; *l. Prævaricator* 1. ibique
Glossa, *ff. de Prævaricatione*. Item Collusio a Civilistis
73 vocatur *Tergiversatio*, quæ nihil aliud est, quam accu-
sationis desertio, dum nempe accusator ab accusatione
jam cœpta omnino desistit. Tergiversari enim in univer-
sum ab accusatione desistere est; *l. Accusatorum* 1. *ff.
Ad. S. C. Turpillianum*; Vide *num.* 108.

74 Concubinatus pœna, quamvis olim de jure Civili nul-
la ordinaria, & determinata fuerit expresse statuta *l. In
Concubinatu* 3. §. 1. *ff. de Concubinis, & l. unic. Cod. de
Concubinis*; tamen hisce temporibus in foro sæculari puni-
tur, & quidem gravius, quam simplex fornicatio, licet
pœna extraordinaria, & arbitraria Judicis, Clarus *in pra-
xi §. Fornicatio sub num.* 6. Decian. *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 38.
Panimol. *dec.* 19. *num.* 28. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal.
tit.* 16. *num.* 62. Engel. *ibid. num.* 22. & alii passim.
De jure autem Canonico Concubinatus semper fuit prohi-
bitus, & specialibus pœnis punitus, tam respectu Laico-
75 rum, quam Clericorum, ut patet ex Concilio Toletan. 1.
cap. 17 Concil. *Aurelianen.* III. *cap.* 9. Concil. *Turonen.
IV. cap.* 10 Concil. *Triburiens.* I. *cap.* 49. Concil. Ro-
man. *sub Nicolao* II. *cap.* 13. Concil. Mediolanen. II. ti-
tul. 1. *Decret.* 19. Concil. Lateran. V. *sess.* 9. *in Bulla
Reform. Curiæ. & ex cap. Audite* 6. *dist.* 33. *cap. Concu-
binæ* 5. *caus.* 32. *quæst.* 2. *cap. Nemo* 4. *cap. Dicat* 9. *caus.*
32. *qu.* 4. *c. Cum dilectus* 20. *de accusationibus, cap. Si
Concubinæ* 55. *de sent. Excom.* cum similibus, & specia-
liter Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de reform. Matrim. c.* 8.,
ubi contra Concubinarios Laicos, sic præcise statuitur:
,, Grave peccatum est homines solutos concubinas habe-
,, re; gravissimum vero, & in hujus magni Sacramenti
,, singulare contemptum admissum, uxoratos quoque in
,, hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quando-
,, que domi etiam cum uxoribus alere, & retinere. Qua-
,, re ut huic tanto malo S. Synodus opportunis remediis
,, provideat, statuit, hujusmodi concubinarios, tam
,, solutos, quam uxoratos cujuscumque status, dignita-
,, tis, & conditionis existant, si postquam ab Ordinario,
,, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concu-
,, binas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non
,, sejunxerint, Excommunicatione feriendos esse, a qua
,, non absolvantur, donec re ipsa admonitioni factæ pa-
,, ruerint. Quod si in concubinatu per annum Censuris
,, neglectis permanserint, contra eos per Ordinarios seve-
,, re pro qualitate criminis procedatur: Mulieres sive
,, conjugatæ, sive solutæ, quæ cum adulteris, seu
,, concubinariis publice vivunt, si ter admonitæ non
,, paruerint, ab Ordinario locorum nullo etiam requirente
,, ex Officio graviter pro modo culpæ puniantur, & extra
,, Oppidum, vel Diœcesim, si id eisdem Ordinariis vide-
,, bitur, invocato, si opus fuerit, brachio sæculari, eji-
,, ciantur, aliis pœnis contra adulteros, & concubinarios
,, inflictis in suo robore permanentibus.

Ad hoc, ut Ordinarius possit ferre sententiam Excom- 76
municationis contra Concubinarios, præcedere debent
tres monitiones distinctæ, & separatæ, ex quibus eorum
vera contumacia eliciatur non resipiscendi a peccato; Si
autem Episcopus velit eos punire pœnis pecuniariis, aut
aliis a jure communi, vel a Synodo statutis, non requi-
ritur talis trina prævia monitio, sed probato conclu-
denter crimine, potest pœnam infligere, ut declaravit
Sacr. Congregat. Concil. cujus declarationem refert Gabriel
Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 34. *num.* 12. *in fine,
vers. Quare*, relat. a Barbosa in Concil. Tridentin. *cit.
sess.* 24. *cap.* 8. *num.* 4. his verbis: ,, Ad quartum re-
,, spondetur, trinam monitionem tunc tantum esse ne-
,, cessariam, cum ad Excommunicationem contra concu-
,, binarios proceditur; quod si aliis pœnis a jure com-
,, muni, vel a Synodo statutis Episcopus afficere velit
,, hujusmodi delinquentes, utique trinam monitionem
,, minime requiri." Episcopus potest punire concubina-
rios, non solum pœna pecuniaria, sed etiam pœnis 77
corporalibus, nempe carceris, fustigationis, & hujusmo-
di; maxime si sint personæ viles, & infimæ plebis cum
ratione concubinatus reddantur infames, & ut tales re-
pellantur ab accusando, & testificando *argum. cap. Cum
dilectus* 20. *de accusationibus*, juncta Glossa *ibid. verb.* 78
concubinarius. Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 3. *num.* 17.
Concubinatus crimen est mixti fori, ut tenent Barbosa 79
in Concil. *sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 8. *num.* 5. cum
pluribus ibi citatis, Amenus *loc. citat. num.* 14. cum
multis ibi allegatis, & alii plures. Unde sæcularis con-
cubinarius punitus de hoc crimine a Judice Laico, po-
test iterum puniri ab Ecclesiastico, & sic viceversa, quia
Judex Laicus procedit ad solam punitionem hujus deli-
cti, ne crimina maneant impunita, Ecclesiasticus autem
procedit ad correctionem morum pro salute animæ. Hinc
cum diversi sint fines Judicum in ferenda pœna, unus
post alium potest procedere, & punire, ut tradunt Pe-
reira *loc. cit. n.* 22.

Amenus *loc. cit. n.* 14. Barbosa *loc. cit. n.* 6. & alii. Con- 80
cubinarius, si moriatur in concubinatu, nullo dato signo
pœnitentiæ, carere debet Ecclesiastica sepultura, & si
sine pœnitentiæ signo in loco sacro fuerit sepultus, de-
bet exhumari, & in loco prophano sepeliri: *cap. Sacris*
12. *de sepulturis, Clementin.* 1. *de sepultur.* Amenus
loc. citat. num. 18. cum pluribus ibi allegatis, Farinac.
loc. cit. quæst. 138. *n.* 68. *& sequent.* Panimol. *decis.* 59.
a num. 11. Ursaya *loc. citat. lib.* 3. *tit.* 5. *num.* 220.
& alii.

Clericorum Concubinariorum pœnæ sunt, quod ab 81
ipsis nullus Missam audire, aut Sacramenta recipere de-
beat, excepto Baptismo, Pœnitentia, & Sacro Viatico,
cap. Nullus, cap. Præter, dist. 32. Item, quod si moni-
ti non resipiscant, sint ab Officio, & Beneficio suspensi;
cap. Sicut 4. *de cohabitat. Clericor. & mulier. cap. Quæ-
situm, cap. Vestra, tit. eod. c. A multis* 9. *de ætat. & qua-
litat. præficiend. cap. Decernimus c. De his, cap. Presby-
ter distinct.* 28. *cap. Erubescant distinct.* 32. cum similibus,
Concil. Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 14. *de reform.* & quod Cle-
rici concubinarii notorie, & publice tales sint ipso jure su-
spensi ab Officio, & Beneficio, ita quod si celebrent, in-
currant Irregularitatem, decisum referunt Belletus, *disquis.
Cleric. part.* 1. *tit. de disciplin. Cleric.* §. 5. *num.* 45. Ni-
col. Garcias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 14. *num.* 11. *&* 13.
Barbosa *in Conc. Trid. sess.* 25. *de reform. cap.* 14. *num.*
17. & alii, *arg. cap. Is cui* 20. *de sent. Excomm. in* 6.
Item, si adhuc contumaciter in concubinatu persistant,
sunt excommunicandi; *cap. Si quispiam* 2. *cap. Clericos*
3. *de cohabit. Clericor. & mulier.* Concilium Trident. *sess.*
25. *de reform. cap.* 14. *vers. Sed si postquam*. Et si adhuc
non se corrigant, perpetuo deponuntur, textu expresso in
cap. Sicut 4. *& cap. Si autem* 6. *de cohabit. Clericor. &
mulier.* Item efficiuntur infames, & inhabiles ad Beneficia,
& dignitates obtinendas, *c. Infames* 6. *q.* 1. Concil. Late-
ranense V. *sess.* 9. *Bulla de reform. Curiæ cap.* 3. Leo X.
Constit. incip. *Supernæ*. Clerici concubinarii non haben-
tes Beneficia debent ab Episcopo puniri pœna carceris; su-
spensione ab Ordine, ac inhabilitate ad Beneficia, aliisque
modis juxta Sacros Canones. Sic expresse Conc. Trid.
tit. cap. 14. *vers. Clerici vero*. Et tandem omnes Cle-
rici concubinarii, si moriantur in concubinatu sine
signo pænitentiæ, carere debent sepultura Ecclesiasti-
ca, & si sine pœnitentiæ signo in loco sacro fuerint
sepulti, debent exhumari, & in loco profano sepeliri,
cap. Sacris 12. *de sepultur. Clement.* 1. *de sepultur.* Vide
supra n. 80.

Concussionis pœna de jure communi, est extraor- 82
dinaria & pro modo, & qualitate delicti infligenda.
Glossa *in l. Si simulato* 1. *verb. Coercet*: ubi Bartolus, &
Salicet. *ff. de concussione*, Raynald. *lib.* 2. *observat. crimi-
nal.*

nal. c. 14. *num.* 92. cum pluribus ibi citatis, ubi ex aliis
refert, concussores aliquando fuisse flagellatos, seu fu-
stigatos, aliquando ad Triremes transmissos, aliquando in
exilium extra Provinciam, aliquando ad privationem Of-
ficii. Urlaya *lib.* 2. *tit.* 2. *a n.* 104. ubi dicit Concussores
posse puniri Civiliter, & Criminaliter. *Civiliter* mediante
pecuniæ restitutione cum concussione extortæ per text.
in l. Si simulato 1. *ff. de concussione*, & Gloss. *ib. verb. A-
blatum. Criminaliter* vero pœna extraordinaria.

83 Hic autem adverte, quod Concussio nihil aliud est, quam
extorsio pecuniarum facta per vim, vel metum, & dici-
tur quasi intimoratio, quia terror, & timor incutitur ad
extorquendum ab aliquo pecuniam, *l. Si simulato* 1. *& l.
Concussion.* 2. *ff. de Concussione*. Raynald. *loc. c. n.* 38. cum
aliis ibi allegatis, diciturque Concussio quasi timoris incus-
sio; Urlaya *loc. cit. num.* 73. Brugior. *Instit. crimin. lib.*
84 12. *tit.* 19. *n.* 30. *& seq.* Et quamvis concussio soleat com-
mitti a persona habente Officium, ut quando Officialis, seu
Judex indebite aliquem vexando pecuniam ab eo invito
extorquet, *l. Quod evitandi* 3. *Cod. de condition. ob tur-
pem caus.* veluti si Judex minetur honestæ mulieri proces-
sum de crimine adulterii, nisi ei pecuniam det juxta ex-
emplum Jodoch. *in prax. crimin. cap.* 129. *de Concuss. n.*
5. Tamen potest committi a quavis alia persona, ut in-
nuit Glossa in *l. Si simulato* 1. *verb. Oblatum*, ubi Bartol.
ff. de Concussione, & Farinac. *q.* 111. *n.* 46. Raynald.
loc. cit. numer. 98. veluti si non Judex, sed quivis al-
ter privatus, alicui minetur se illum accusaturum de
crimine aliquo non commisso, nisi sibi pecuniam det; &
ideo ab ipso pecuniam extorqueat. *l. Si simulato* 1. *& l.
Concussionis* 2. *ff. de Concussione*, Decian. *lib.* 8. *cap.* 35. *n.*
24. Urlaya *loc. c. n.* 76.

85 Adverte hic etiam, quod quamvis hæc tria, scilicet
Concutere, *Compellere*, *& Superchiare* videantur esse
Synonima, ac unum & idem significare, tamen ponde-
rata vi, & natura cujuslibet horum, intercedit inter ipsa
aliqua differentia, Nam *Concutere* dicitur is, qui metum
infert, & eo illato alium invitum inducit ad faciendum,
quod non vult Amad. *de Syndic. n.* 165. Raynald. *l.* 1.
observ. ad cap. 12. §. 2. *ad* 4. *n.* 22. Urlaya *loc. cit. lib.*
2. *tit.* 5. *n.* 242. Farinac. *q.* 211. *n.* 43. *&* 45. ubi ex-
plicat verb. *Concutere*, hoc est *intimorare*, quod signifi-
cat actum intrinsecum animum perstringentem, juxta
text. *in c. Sæculari §. Sunt quædam, ff. de extraordin. cri-
minibus. Compellere* autem dicitur is, qui per vim aliquem
repugnantem inducit ad aliquid faciendum, argumento eo-
rum, quæ dicit Farinac. *q.* 109. *n.* 76. Raynald. *loc. cit. n.*
21. *& Compellere* significat actum extrinsecus personam
attingentem, *arg. l. In eadem Lege*, *verb. dejecerit*, *ff.
Ad Leg. Jul. de vi pub. Superchiare* dicitur is, qui recur-
rit ad favorem Potentis, vel alicujus factionarii ad hoc,
ut ope, & auxilio ejusdem inducat aliquem ad contrahen-
dum, vel distrahendum; seu *Superchiare* dicitur is, qui
ad perterrefaciendum adversum ad hoc, ut desistat a lite,
vel aliud faciat, superimponit domui inscriptionem ali-
cujus Potentis, vel in actis asserit, domum, seu fundum
esse alicujus Potentis; *l. Unic. de iis, qui potentiorum no-
mine titulos prædiis affigunt, vel eorum nomina in lite
prætendunt; & Superchiare* significat utrumque actum, sci-
licet intrinsecus, & extrinsecus personam attingentem,
nam & incutit timorem intrinsecus, & inducit compulsio-
nem extrinsecus. Raynal. *l. c. n.* 25. 28. *&* 30. Urlaya *loc.
cit. n.* 241. & alii.

86 Consortii suspecti pœnæ in Clericis, ex decreto Conc.
Trid. *sess.* 25. *de reform. c.* 14. prohibente Clericis non so-
lum Concubinatum, sed etiam consortium suspectum, ibi:
„ Prohibet Sancta Synodus quibuscumque Clericis, ne
„ concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi
„ suspicio, in domo, vel extra retinere, aut cum illis
„ consuetudinem habere audeant", sunt sequentes, nem-
pe quod si moniti a Superioribus non desistant a tali
suspecto consortio, *pro prima vice priventur tertia par-
te fructuum, obventionum, ac proventuum Beneficiorum
suorum quorumcunque, & Pensionum ipso facto*; si secun-
dæ monitioni non paruerint, *Fructus Beneficiorum ex inte-
gro amittunt*; & si post tertiam monitionem adhuc perse-
verent, *priventur Beneficiis, & si postquam eas dimiserint,
semel intermissum consortium repetere, aut alias scandalo-
sas mulieres sibi adjungere ausi fuerint, præter prædictas
pœnas, excommunicentur*; sic expresse Concil. Trid. *loc.
cit.*

87 Quo ad pœnas Clericis Beneficia, & Pensiones non ha-
bentibus, & hujus criminis Reis debitas, sic statuit Con-
cilium *loc. cit.* ibi: „ Clerici vero Beneficia Ecclesiasti-
„ ca, aut Pensiones non habentes juxta delicti, & con-
„ tumaciæ perseverantiam, & qualitatem ab ipso Epi-
„ scopo carceris pœna, suspensione ab Ordine, ac inhabi-
„ litate ad Beneficia obtinenda, aliisque modis juxta Sa-
„ cros Canones puniantur.

88 Pœna lata pro frequentantibus Monasteria Monialium,
sicque Reis quodammodo suspecti consortii, si sint Cle-
rici, est depositio, si autem Laici, est Excommu-
nicatio; si non obstante canonica monitione non desi-
stant, textu expresso *in cap. Monasteria* 8. *de vita & ho-
nestat. Clericor.* Si vero sint Regulares, variis aliis sub-
jiciuntur pœnis. Vid. verb. *Moniales art.* 4. *a n.* 12.
usque in finem.

Conspirantium pœnæ, si conspiratio facta sit in Princi- 89
pem supremum, sunt ipsæmet statutæ pro Reis læsæ Ma-
jestatis, quæ adducentur *infra n.* 138. Si conspiratio fa- 90
cta sint contra Episcopum, aut Clericum a Clericis, seu
Monachis, debent deponi; si a Laicis, debent excommu-
nicari, & omnes declarari infames, ac pœna carceris pu-
niri, *cap. Conjurationum* 20. *cap. Conspirationum* 21. *cap. Si
qui Clerici* 22. *cap. Si Clerici* 23. *cap. Si qui Clericorum* 24. 91
caus. 11. *q.* 1. Si conspiratio facta sit a Laicis contra pri-
vatam personam, est pœna arbitraria, *l. Hodie* 13. *ff. de* 92
pœnis, Amenus *loc. cit. tit.* 2. §. 4. *n.* 8. Si conspiratio facta
sit a Regularibus contra Superiorem, vel aliquem particu-
larem Religiosum, attendi debent pœnæ statutæ a suis spe-
cialibus respective Constitutionibus.

Dilapidationis pœna, si dilapidatio facta sit a Laico 93
habente administrationem communis pecuniæ, & bono-
rum alicujus Communitatis, Collegii, Societatis, &
hujusmodi, & contra istos tamquam dolo malo de-
linquentes in dilapidatione procedatur, talis damnandus
est ad compensationem damni, & pro qualitate culpæ
puniendus pœna peculatus. Amenus *l. cit. tit.* 3. §. 7. *n.*
20. *&* 21. Vide verb. *peculatus per tot.* Si dilapidatio 94
facta sit a Prælato sæculari absque dolo, sed sola incu-
ria, imprudentia, aut inhabilitate ipsius, dandus est ei
Coadjutor, sine quo nihil agere possit, & prohibenda
est utrique omnis alienatio, *cap. Venerabili* 37. *de Offic.
deleg.* & ibi Abbas *n.* 6. *&* 11. ac alii passim. Si autem
facta sit ex dolo, debet deponi, *cap. Apostolicas* 13. *&c.
Monemus* 58. *caus.* 12. *q.* 2. Et idem dicendum est de quo-
libet Clerico beneficiato bona Beneficii sui dilapidante;
Bernardus Diaz *pract. crimin. canon. c.* 71. Amenus *l. c.
num.* 22. Et si dilapidatio facta sit a Clerico Officiali amo- 95
vibili, ut Syndico, aut Procuratore Capituli, si probe-
tur Reus dolosus, puniendus est pœna Peculatus arbitrio
Judicis. Amenus *l. c. n.* 22. Vide verb. *Peculatus per tot.* 96
Regulares tandem dilapidatores bonorum Conventus, &
Religionis puniendi sunt juxta proprii Ordinis statuta,
& Constitutiones.

Duellantium pœnæ. Vide verb. *Duellum*, *articul.* 97
2. *per tot.*

Expilatæ hæreditatis pœna est arbitraria juxta facti, 98
& personarum qualitatem, *l.* 1. *&* 3. *ff. Expilatæ hære-
ditatis*; Card. de Luca *in Summ. de hæredit. n.* 13. Urlaya
Instit. crimin. lib. 2. *tit.* 10. *n.* 54. cum aliis ibi citatis. Pro
intelligentia autem criminis expilatæ hæreditatis adver-
tendum est, quod hærede non adeunte hæreditatem,
hæreditas dicitur jacens, & nullum dominum habere di-
citur; *l.* 1. *§. Scævola, ff. Si quis testam. lib. esse*, & con-
sequenter si aliqua res hæreditaria sublata fuerit, non est
proprie furtum, sed ab ipso actu explicationis; & dimi-
nutionis hæreditatis crimen expoliatæ hæreditatis appel- 99
latur, & eas res auferens, non fur, sed expilator hære-
ditatis dicitur: *l. Si expilatæ hæreditatis* 2. *ff. Expilatæ
hæreditatis*, Urlaya *l. c. n.* 54. Brugior. *Instit. crimin. lib.*
3. *tit.* 8. *n.* 2. ubi quod Expilator hæreditatis dicitur im-
probior fure.

Falsariorum pœnæ. Vide verb. *Falsarius*. 100

Falsificantium monetas pœnæ. Vide verb. *Moneta*. 101

Fornicationis pœna quamvis olim de jure Civili nul- 102
la fuerit constituta, *l. Si uxor* 13. §. 2. *ff. Ad l. Jul.
de adult. & l. Quæ adulterium* 29. *Cod. eod.* Tamen
hodie Laici fornicatores, nedum in Foro Ecclesiastico,
& de jure Canonico, sed etiam in Foro Civili pro diver-
sitate personarum, circumstantiarum puniri solent pœna
arbitraria. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decret. tit.* 16. *n.* 57. Urla-
ya *l. c. lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 221. Panimol. *decis.* 38. *n.* 13. & 103
alii apud Farinac. *q.* 137. *n.* 36. Clericorum fornicantium
pœnæ ex antiquis Canonibus variæ erant, ut patet ex Ca-
none 24. *Apostolorum, c. Presbyter & Diaconus dist.* 81. *cap.
Si quis Episcopus ead. dist.* 81. *c. Presbyter* 51. *dist.* 82. *cap.
Attendendum* 57. *q.* 4. *Cap. Sicut* 4. *Cap. Si autem* 6. *de
cohabit. Cler. & mulier. Cap. Clericorum* 13. *de vita & ho-
nest. Clericorum.* At hodie ex communi praxi pœna Cle-
ricorum fornicantium est arbitraria, & ad pecuniariam
reduci solet, & juxta qualitates personarum, & cir-
cumstantias delicti, quandoque extenditur ad carceratio-
nem, & potest extendi etiam ad suspensionem, & pri-
vationem Beneficii, si Fornicatio fuerit notoria, &
scandalosa. Abbas *in Cap. At si Clerici n.* 35. *de Judic.*
Farin. *q.* 137 *num.* 17. *&* 24. Fagnan. *in Cap. Non debet*,
n. 8. *de consanguin. & affin.* Panimol. *dec.* 38. *n.* 6. Reif-
fenst. *lib.* 3. *decr. tit.* 2 *a num.* 49. *& seq.* 5. *tit.* 16. *num.*
58. *& seq.* Amenus *l. c. tit.* 4. §. 3. ubi observat, quod
pœna ab antiquis Canonibus statuta jam abierit in desue-
tudinem.

Furti pœna pecuniaria est, ut, si sit furti manifesti, 104
præter rem Furto ablatam solvatur quadruplum; & si
sit furti non manifesti, solvatur duplum, textu expresso
in §. Pœnam 5. *Inst. de obligationibus, quæ ex delicto na-
scuntur*; ibi: *pœna manifesti furti quadrupli est .... non mani-
festi, dupli*. Et concordat §. *Furti actio* 19. *Instit. eod.* & §.
Ex maleficiis 18. *Inst. de actionibus*. Pœnæ autem Crimi- 105
nales Furti præter solutionem quadrupli, vel dupli sunt,
quod

quod in primis Furti condemnatus sit infamis, *l. Athletas 4. §. fin. ff. de his, qui infamia notantur*. Deinde si criminaliter agitur contra fures vi juris antiqui puniuntur pœna arbitraria, vel pecuniæ Fisco applicandæ, vel fustigationis, vel carceris, vel exilii, & hujusmodi pro diversitate criminum, personarum, & aliarum qualitatum, ac circumstantiarum, *l. Meminisse 92. ff. de furtis, l. Fures 1. & l. Sed si 2. ff. de furibus balneariis, l. De his 1. & l. Inter 2. ff. de Effractoribus, & Expilatoribus. Authent. Sed novo jure, Cod. de servis fugitiv. Novella Ut nulli Judicum 134. cap. 13. vers. Pro furto*.

107 Ita tamen quod pro simplici furto vetitum fuerit aliquem puniri pœna mortis, aut mutilationis, textu expresso *in cit. Authent. Sed novo jure, & cit. Novella Ut nulli Judicum*.

108 Jure autem novo Cæsareo Friderici I. & Caroli V. pro furtis pœnæ graviores etiam mutilationis, & mortis sunt statutæ: Dictus enim Fridericus I. *lib. 2. Feudor. tit. 27. §. 8.* sic expresse statuit: *Si quis quinque solidos valens, aut plus fuerit furatus, laqueo suspendatur: Si minus scopis, & forcipe excorietur, & tondeatur*. Et Carolus V. *in Constitutione Crim. de pœnis Furti* ubique recepta, teste Reiffenstuel *lib. 5. decret. tit. 18. n. 37.* sic statuit, nempe quod Furtum primum, seu prima vice commissum, si sit parvum, idest quinque solidos non attingens, & simplex, idest tale quod in solo furandi actu sine concurrentia alterius delicti consistat, & non sit manifestum, puniatur pœna dupli, si fur est solvendo; si non, pœna carceris, ac debeat rem ablatam restituere, *art. 157.* Si vero hujusmodi primum simplex, & parvum furtum sit manifestum, & fur honestæ conditionis existat, ipseque emendationis appareat, punitur pœna quadrupli, si est solvendo, sin minus, pœna carceris corporalis. Si autem fur vilis conditionis sit, ad numellas virgis damnatur, & relegatur, ita tamen quod uterque prius restituat rem ablatam, vel æstimationem ejus *art. 158.* Si tamen furtum primum simplex, & magnum sit, idest quinque solidos adæquans, vel excedens, arbitrio Judicis puniendus relinquitur, *articul. 160.*

109 Furtum secundum, seu secunda vice commissum, si utriusque valor quinque solidos non adæquat, hanc pœnam secum trahit, videlicet positionem pro numellis, relegationem, & confinationem; Si vero quinque dictos solidos excedat pœna Judicis arbitrio imponitur, *art. 161.*

110 Furtum tertium, seu tertia vice commissum, etiam simplex, nulla attenta quantitate, & valore rei ablatæ, pœnam capitalem habet, ita ut mas laqueo, fœmina autem suffocatione aquæ, vel alia simili mortis pœna, gladii v. g. perimatur *art. 162.*

111 Furtum violentum vero, idest quod cum ædium effractione, vel cum telo, & armis fit, quod etiam furtum periculosum vocatur pœna capitali, vel si circumstantiæ aliud suadeant, non capitali punitur, *art. 159.* sic litteraliter *l. citat. n. 37. ad 41.*

112 Ex dicta Constitutione Carolina *sub n. 108.* relata patet, quod furti etiam parvi tertia vice commissi pœna est mors; quod tenent Clarus *§. Furtum n. 14.* Bajard. ad Clar. *in §. Furtum n. 28. 29. & 88.* Reiffen. *l. c. n. 40.* Mascard. *de probation. lib. 2. Concl. 838. n. 6.* Menoch. *de arbit. Judic. l. 2. cas. 295. num. 17.* Gram. *vot. 9. n. 25. & vot. 17. n. 25.* Jodoch. *in practic. crim. c. 110. rubr. de furt. n. 35.* Pirhing. *l. 5. decret. tit. 8. n. 22. & seq.* Amenus *l. c. tit. 3. §. 8. à n. 18. ad 20.* & alii plures tenentes, quod tria furta etiam parva pœnam mortis importent; Dummodo sint non solum re, sed etiam loco, tempore, & intentione distincta.

113 Et ex citata Constitutione Friderici I. allata *sub n. 108.* colligitur, quod pœna mortis possit infligi etiam propter unicum simplex furtum magnum, quod & innuere videtur etiam Constitutio Caroli V. allata *supra n. 108. in fine*, ubi dum pro uno simplici furto magno relinquit pœnam arbitrio Judicis, videtur statuere, quod si furtum tam magnum sit, ut arbitrio Judicis pœnam mortis mereatur, eam imponere possit, & sic tenent Baldus *in Authentic. Sed novo jure num. 5. Cod. de servis fugitiv.* Covarruv. *lib. 2. variar. resol. cap. 5. num. 7.* Menochius *de arbitr. Judic. cas. 295. n. 9.* Reiffenstuel *l. c. n. 43.* Amenus *l. c. tit. 3. §. 6. a num. 23.* Caballus *resolut. crim. centur. 5. cas. 18. num. 6.* cum pluribus aliis ibi citatis contra varios alios.

114 Si furtum sit sacrilegum, variis punitur pœnis pro varietate rerum, personarum, circumstantiarum, modi, temporis, ætatis, & sexus, textu expresso *in l.*

115 *Sacrilegii 6. ff. ad Leg. Jul. peculatus*. Hinc furtum Sacræ Hostiæ, vel unius, vel plurium Particularum consecratarum cum Sacra Pyxide, vel sine illa, punitur pœna mortis, ut tradunt communiter Doctores, & statuit Carolus V. *Const. Crimin. art. 172.* decernens, quod hujusmodi fures vivi comburantur, & Innocentius XI. Constit. incip. *Ad nostri Apostolatus auditum* decrevit, quod tales fures confessi, aut convicti etiam pro prima vice a Curia Ecclesiastica, seu Sancti Officii, cui hujus criminis spectat cognitio, tradantur Curiæ sæculari condignis pœnis pro criminis atrocitate puniendi, non obstante minori ætate, dummodo 20. annum attingant. Vide *supra nu. 38.* Sic fur vas aureum, vel argenteum cum, 116
vel sine reliquiis, aut Calicem, vel Patenam abstulerit, vel Ecclesiam, seu Sacristiam, aut gazophylacium, seu Cippum, vel capsam eleemosynarum animo furandi effregerit, aut dolosis instrumentis aperuerit, pœna corporali, vel capitali exasperata, vel mitigata pro diversitate circumstantiarum est puniendus, ut statuit Carolus V. *in cit. sua Constitut. Criminal. art. 172. & 173.* & concordat *l. Sacrilegii 9. & seq. Hac lege 10. ff. Ad l. Jul. Peculatus, l. Si quis 10. Authent. de Episcop. & Clericis*.

De jure Canonico furti Sacrilegi Pœna, si sit factum 117
cum fractura muri, portæ, aut Sacræ Ecclesiæ, aut hujusmodi, est Excommunicatio latæ sententiæ, *cap. Canonica 107. caus. 11. qu. 3. cap. Omnes 5. caus. 17. qu. 4. Cap. Quisquis 21. eodem caus. & qu. & cap. Conquesti 22. de sent. Excommun.* Quæ excommunicatio post denunciationem ab Episcopo factam a Papa solum potest absolvi, *cap. Conquesti 22. de sentent. Excommun.* juncto ejus Summario sic dicente: *Qui cum effractione spoliant Ecclesias, excommunicati sunt, & per Papam tantum post denunciationem absolvuntur*. Amenus *loc. cit. numer. 34.* Si autem 118
furtum sacrilegum commissum sit sine ulla effractione, ejus pœna est quidem Excommunicatio, sed solum ferendæ sent. text. expresso *in cap. Conquestus 16. de foro compétent.*

Clericus fur notorius, aut furti condemnatus est infa- 119
mis, *Cap. Infames 17. caus. 9. qu. 1.* & consequenter etiam irregularis, adeo ut ad Sacros Ordines promoveri, vel in jam susceptis ministrare non valeat. Abbas *in cap. fin. de furtis num. 2. & 14.* Navarr. *in Manual. cap. 17. n. 204.* Suarez *de Censuris disp. 48. sect. 2. num. 2.* Pirhing. *lib. 5. Decret. tit. 18. num. 2.* Reiffenstuel *ibid. num. 50.* & alii; *cap. Qui in aliquo 5. dist. 51.* cum similibus. Immo prae- 120
ter pœnam infamiæ, & irregularitatis Clericus fur notorius ab officio, & Ordine Clericali deponi debet, *cap. Presbyter 12. dist. 81. & Cap. Cum ab homine 10. de Judiciis*. Et si non resipiscat, debet excommunicari, & tandem si incorrigibilis evadat, Curiæ Sæculari tradi debet, textu expresso *in cit. cap. Cum non ab homine 10. de* 121
Judiciis. Regulares autem fures puniendi sunt juxta proprii Ordinis statuta, ac Constitutiones.

Hæreticorum pœnæ. Vide verb. *Hæreticus*. 122

Homicidii simplicis voluntarii injusti pœna est mors 123
tam de Lege Divina, quam Civili humana: *Genesis enim Cap. 9. num. 6.* habetur; *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius*, Levit. *Cap. 24. nu. 17. Qui percusserit, & occiderit hominem, morte moriatur*. Matth. *cap. 26. numer. 52. Qui acceperint gladium* (eoque percusserint) *gladio peribunt*. Apocal. *Cap. 13. num. 10. Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi*; & hæc pœna mortis in homicidas voluntarios injustos statuitur pluribus Legibus in jure Civili, & signanter *§. Item Lex Cornelia 5. Instit. de publ. jud. l. Quoniam 6. Cod. de vi publica, l. Unic. vers. Et merito C. de raptu virg.* Constit. Crim. Caroli V. *art. 37. & 137.*

Si autem homicidium voluntarium injustum non sit sim- 124
plex, sed qualificatum, pœna mortis exasperatur pro diversitate atrocitatis, & malæ qualitatis admixtæ, ita ut gladius augeatur in furcam, rotam, truncationem membrorum, rogum, adustionem per ferrum candens &c. juxta cit. Constitut. Crimin. Caroli V.

Homicidium proditorium ultra exasperationem pœnæ 125
ordinariæ privat etiam jure Asyli. Vide verb. *Immunitas art. 2. a n. 109. ad 116.*

Homicidium assassinum ultra exasperationem pœnæ or- 126
dinariæ, & excommunicationem ac depositionem ab Officio, & Beneficio ipso facto, & diffidationem perpetuam a toto populo Christiano, juxta *cap. 1. de homicidio in 6.* privat etiam jure Asyli. Vide d. verb. *Immunitas art. 2. a num. 117. ad 125.*

Homicidium sacrilegum ratione personæ occisæ præter 127
exasperationem pœnæ ordinariæ inducit etiam Excommunicationem majorem ipso facto, Juxta *Cap. Si quis suadente 29. caus. 17. qu. 4.* Sacrilegium vero ratione loci sacri, in quo committitur, secum trahit etiam privationem Asyli. Vide v. *Immunitas art. 2. a n. 102. ad 107.*

Pœna Parricidii proprie talis de Jure Civili olim erat, 128
ut Parricida virgis sanguineis verberatus in corio insueretur, & includeretur cum cane, gallo gallinaceo, vipera, & simia, & in profundum maris, & vel si mare longe distet, in flumen, vel lacum projiceretur, *§. Alia deinde 6. Instit. de publicis judic. l. Pœna Parricidii 9. ff. Ad Leg. Pompejam, de Parricidiis, l. Unic. Cod. de his, qui parentes, vel liberos occiderunt*.

Verum hæc pœna ob nimiam ejus crudelitatem reces- 129
sit ab aula criminali, & in ejus locum imponitur pœna ultimi supplicii pro diversitate circumstantiarum arbitrio Judicis, & consuetudine locorum, ac Legum municipalium exasperanda, vel mitiganda, ut tradunt communiter Criminalistæ, & signanter Ursaya *l. 2. tit. 5. Instit. crim. n. 475.* Julius Clarus verb. *Parricidium n. 5.*

Poena Parricidii improprie talis de jure Civili est or- 130
dinarium homicidii supplicium; *§. Alia deinde 6. Institut. de publ. judic. l. lege Pompeja 2. & l. Pœna parricidii 9. ff. Ad leg. Pompejam, de parricid.* cum hoc

tamen

tamen quod juxta diversas circumstantias, & locorum consuetudines pœna hæc exasperetur, vel mitigetur.

131 Parricidium autem proprie tale est homicidium, quo proles parentem, avum, aut aviam, vel parens prolem occidit, *l. Unic. Cod.* de his qui parentes, vel liberos occiderunt, *l. Lege Pompeja* 1. *& l. Pœna parricidii* 9. *ff.*
132 *Ad Leg. Pompejam, de parricid.* Parricidium vero improprie tale, ac large sumptum, est quodvis homicidium cujusvis consanguinei etiam collateralis, aut etiam affinis, & conjugis, *citat. l. Lege Pompeja* 1. *ff. Ad Leg. Pompejam, de parricidiis*, & insuper homicidium Novercæ, & Sponsæ, vel Sponsi, *l. sed sciendum* 3. *ff. Ad Legem Pompejam, de parricidiis*.

133 De Jure Canonico Parricidæ olim puniebantur variis illis pœnis, quæ recensentur *in cap. Latorem* 15. *caus.* 33. *q.* 2. *& toto tit. de his, qui filios occiderunt*. Verum tales pœnæ recesserunt ab aula: Unde in casu parricidii Judices Ecclesiastici remittere debent Laicos parricidas Judicibus sæcularibus pœnis Legis Civilis puniendos. Clericos vero prius juxta præscriptum Canonis deponere debent, ac degradare, sicque degradatos Curiæ sæculari consignare debita pœna puniendos, ut tradunt Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 10. *num.* 5. Reiffenstuel *ibid. n.* 10. & alii.

134 Quibus pœnis subjaceant parentes, & alii procurantes abortum? Vide verb. *Abortus per tot.*

135 Parentes sine debita cautela infantes noctu in lecto cum ipsis tenentes, ac ex culpabili negligentia ipsos suffocantes, aut opprimentes, tamquam Rei homicidii, seu infanticidii, licet moderatius, sunt puniendi, *cap. Consuluisti* 20. *caus.* 2. *q.* 4. ibi: *Monendi sunt namque, & protestandi parentes ne tam tenellos secum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente suffocentur, aut opprimantur, unde ipsi homicidii Rei inveniantur .... Hi autem, qui probantur, vel confitentur talis reatus se noxios, tua eos constringet moderatio, quia si ille, qui conceptum in utero per abortum deleverit, homicida est, quanto magis qui unius saltem diei puerulum peremerit, homicidam se esse excusare nequibit?* & concordat *cap. De infantibus* 3. *de his, qui filios occiderunt*; ubi statuitur, quod parentes contra prohibitionem infantes tenellos secum in lecto tenentes, ac ipsos ex negligentia suffocantes, aut opprimentes, trium annorum pœnitentiam, & quidem uno integro in pane, & aqua transigere debeant. Vide verb. *Mater n.* 16.

136 De Jure Canonico homicidæ injusti voluntarii subjacent Excommunicationi sententiæ ferendæ, nisi pœnitentiæ satisfactione commissum homicidii crimen deleverint, & diluerint; *c. Itaque* 20. *caus.* 24. *q.* 3. Et si fuerint Clerici, sunt ab Ordine, & Officio deponendi, *cap. Si Episcopus* 7. *dist.* 50. *cap. Inquisitionis* 21. *de accusationibus*; *cap. Sicuti* 6. §. *final. de homicid. cap. Tuæ* 6. *de pœnis* cum similibus, juncto Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* & in arctum Monasterium sunt detrudendi; *cit. cap. Episcopus, & cit. cap. Tuæ*, quæ pœna detrusionis jam abiit in desuetudinem; & mutata est in pœnam perpetui carceris, aut condemnationis ad Triremes, ut observat Farinac. *prax. crim. q.* 119. *num.* 149. *&* 155. Item incurrunt ipso facto Irregularitatem a solo Summo Pontifice dispensabilem, *cap. Miror* 4. *cap. Clericum* 5. *dist.* 50. *cap. Sicut* 6. §. *Clericos, de homicid. & cap. De cetero* 7. *eod. Clement. unic. eod.* juncto Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 7. *& sess.* 24. *cap.* 8. *de reform.* Item perpetuo inhabiles sunt ad omnia Beneficia, & Officia Ecclesiastica, Concil. Tridentin. *citat. sess.* 14. *cap.* 7. *de reform.* Ac insuper privandi sunt Beneficiis prius rite obtentis; *cap. Si Episcopus* 7. *dist.* 50. *cap. Inquisitionis* 21. *de accusat. cap. Sicut* 6. §. *Clericos, de homicid. cap. Tuæ* 6. *de pœnis, cap. Clericis* 5. *Ne Clerici, vel Monachi*; *cap. Ex litteris* 10. *de excessibus Prælator.* Tandem si Clerici homicidium iterent, gravius plectuntur, & si incorrigibiles sunt, sunt etiam anathematizandi, degradandi, & Curiæ sæculari tradendi, *cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis*, & ibi Doctores communiter.

137 Incendiariorum pœnæ. Vide verb. *Incendiarius*.

138 Incestus simplicis sine Matrimonio commissi pœna pro Foro sæculari est ultimum supplicium, si committatur inter ascendentes, & descendentes, *argum. l. Si adulterii* 38. §. 2. *ff. Ad Leg. Jul. de adulter.* & ibi Glossa verb. *Gentium*, Farinac. *q.* 149. *num.* 14. *&* 16. Monac. *de arbitr. judic. caus.* 502. *a num.* 1. Bajard. *ad Clarum* §. *Incestus num.* 3. Item si committatur inter Collaterales in primo gradu, v. g. inter fratrem, & sororem. Menoch. *loc. cit. a num.* 14. Haunoldus *de justit. & jur. tom.* 6. *tract.* 2. 347. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 16. *num.* 7. Item quando cum incestu conjunctum est adulterium. Clarus §. *Incestus num.* 2. Haunoldus *loc. cit. num.* 245. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 70.

139 Incestuosum Matrimonium scienter contrahentes incurrunt de Jure Civili confiscationem omnium bonorum, tam dotalium, quam patrimonialium, exilium, spoliationem cinguli militaris, idest privationem Dignitatis, & administrationis, & si Rei viles sint, etiam verberationem, textu expresso *in Authen. Incestus, Cod. Ad Leg. Jul. de incest. nupt.*

140 De Jure Canonico Laici incestum simplicem sine Matrimonio committentes sunt excommunicandi, *cap. De his qui incesti* 9. *caus.* 35. *quæst.* 2. Et si aliquis ex conjugibus incestum committat cum consanguineo aut consanguinea alterius conjugis, privatur jure petendi conjugale debitum, *c. Si quis* 1. *& cap. Transmissæ* 4. *de eo, qui cognovit consanguin. uxor.* Si autem cum Matrimonio, seu incestuosas 141
contrahendo nuptias ipsum committant, sunt ipso facto excommunicati, *Clementin. unic. de consanguin. & affinit.* Nec possunt amplius cum alia persona Matrimonium licite contrahere, nisi ignoranter contraxerint, *cap. Qui propinquam* 4. *caus.* 35. *quæst.* 2. Laici incestuosi de Jure Ca- 142
nonico sunt infames ipso jure, & facto, *cap. Consanguineorum* 4. *caus.* 3. *quæst.* 4. *& cap. Conjunctiones* 2. *caus.* 35. *q.* 2. Amenus *de delictis, & pœnis tit.* 4. §. 6. *n.* 17.

Clerici incestum committentes deponuntur, & Benefi- 143
ciis privantur; *argum. cap. Si quis* 20. *& seq. dist.* 8. *& cap. Si adulterium* 11. *caus.* 32. *q.* 7. Farinac. *prax. crimin. q.* 149. *num.* 35. Pirhing *lib.* 5. *Decretal. tit.* 16. *num.* 66. Reiffenstuel *ibid. num.* 74. Ac idem procedit etiamsi aga- 144
tur de incestu minus proprie dicto proveniente ex cognatione spirituali, puta quia Clericus rem habuit cum filia spirituali, puta quam e Baptismo levavit, aut tenuit in Confirmatione, aut audivit, ac absolvit in Confessione Sacramentali, aut commatrem, seu illius Matrem cognovit, *argum. cap. Omnes, & cap. Si quis* 9. *& cap. Non debet* 10. *caus.* 30. *qu.* 1. Farinac. *loc. cit. n.* 53. *& seq.* Menoch. *loc. cit. caus.* 502. *n.* 27. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 75. Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 116. Urlaya *Instit. criminal. lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 130.

Injuriantium pœnæ de jure communi sunt extraordina- 145
riæ, & arbitrariæ Judicibus, §. *In summa* 10. *Institut. de injuriis, & l. De injuria* 45. *ff. de injuriis*. Unde pro diversitate injuriarum indici debet injurianti satisfactio erga injuriatum, quæ regulanda est juxta atrocitatem, aut levitatem injuriæ, attentis circumstantiis personarum, locorum, & temporum. Condemnati actione injuriarum pœnali, sive hæc Civilis, sive Criminalis sit, incurrunt infamiam juris, tum de jure Canonico, tum de jure Civili, *cap. Cum te* 23. *de sentent. & re judicata, l. Athletas* 4. §. *final. ff. De his qui notantur infamia*. Dum- 146
modo tamen injuria, de qua condemnati sunt, fuerit atrox, ut cum communi docet Clarus §. *Injuria vers. Item condemnatus*. Vide *supra n.* 66. *verb. Calumniatorum pœnæ*, & infra verb. *Libellos famosos componentium pœna*, & verb. *Maledicorum pœna*.

Largitionis, & receptionis munerum in Regularibus, & 147
aliis pœnæ. Vide verb. *Donatio art.* 2. *a num.* 34. *verb. Moniales art.* 2. *a n.* 62. *verb. Regulares art.* 1. *a n.* 68. *& verb. Xenia*.

Læsæ Majestatis pœnæ (si Reus hujus criminis sit vivens, ac præsens in manibus Curiæ, & crimen commissum sit in primo capite) sunt multæ. Primo igitur est perpetua infamia, *cap. Felicis* 4. *de pœnis in* 6. Farinac. *qu.* 116. §. 1. *num.* 4. Urlaya *Institut. crimin. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 145. *&* 169. Secunda est deletio armorum, & insignium ipsius Rei, atque agnationis; Gigas de *crimin. læsæ Majestat. lib.* 2. *tit. de proditor. q.* 8. *num.* 2. Urlaya *loc. cit.* 147. Amenus *de delictis, & pœnis cit. tit.* 2. §. 6. *num.* 40. *argum. l. Eorum, ff. de pœnis*. Tertia est confiscatio omnium bonorum; *leg. Quisquis* 5. *Cod. Ad Leg. Jul. Majestatis, & Authent. Bona damnatorum* §. *final. Cod. de bonis proscriptor.* Quarta est privatio omnium beneficiorum, ac privilegiorum Reo a Jure Civili competentium; *l. Amissione* §. 1. *ff. de capitis diminut. l.* 1. *ff. de jurisdict. omnium judic. Extravagant. Qui sint* 148
rebelles? ibique Bartolus verb. *Rebellanda n.* 13. 19. *&* 20. Farinac. *q.* 116. §. 2. *num.* 92. Amenus *loc. cit. num.* 149. Quinta est devastatio, & demolitio ejus domus a fundamentis, ita quod non remaneant ejus vestigia, & amplius reædificari non possit, *c. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. Urlaya *loc. cit. n.* 152. *&* 169. Raynald. *tom.* 1. *cap.* 2. §. 1. *num.* 109. Sexta est ultimum supplicium; *l. Quisquis* 5. *Cod. Ad Legem Juliam Majestatis*; Urlaya *loc. citat. num.* 160. *&* 163. Raynald. *loc. cit. num.* 49. Amenus *loc. cit. num.* 39. ubi quod mortis genus est per ignem, vel per dissectionem in frusta, vel per aliam atrociorem formam, & testatur Farinacius *cit. q.* 116. *n.* 2.

Insuper Filii talis Rei evadunt infames, amittunt Be- 149
neficia Juris Civilis, arma, & insignia domus, privantur omni hæreditate, & successione sibi ex testamento, aut ab intestato obveniente; *l. Quisquis* 3. §. *Filiis, Cod. Ad Legem Juliam Majestatis*; *leg. Quando de bonis proscriptor. Novella* 134. *cap. fin.* Urlaya *loc. cit. num.* 170. Amenus *loc. cit. num.* 42.

Excipiuntur tamen a supradictis pœnis filii emancipa- 150
ti ante crimen Patris, ut defendit Glossa *in cap. Si quis cum militibus, in verb. Filii vero caus.* 6. *quæst.* 1. communiter approbata, teste Ameno *loc. cit. num.* 45. adducens pro ratione, quod filius emancipatus desinit esse de familia; *leg. Qui etiam* §. *final. ff. de ritu nuptiar.* & ex aliis subdens, quod a dictis pœnis excipiuntur etiam filii adoptivi, Nepotes, & filii Clerici, & filiæ. Immo dictas pœnas *citat. leg. Quisquis* ex laudabili consuetudine hodie non extendi ad filias, testantur Angelus *in leg. Fallaciter num.* 4. *Cod. de abol.* Gigas *de*

crimin. læsæ Majestatis lib. 3. rubr. de pœnis , quas filii incurrunt quæst. 23. *num.* 3. Decian. *lib.* 7. *cap.* 41. *num.* 38. teste Ursaya *loc. cit. n.* 171. ubi ipse ex aliis habet , quod dictæ pœnæ non comprehendunt filios natos , antequam Pater commisisset tale delictum.

151 Si autem crimen commissum sit solum in secundo capite, tunc talis Reus punitur pœna ultimi supplicii , & confiscationis omnium bonorum . Farinac. *quæst.* 116. §. 1. *num.* 23. & 24. Ursaya *loc. citat. n.*173. At pœna devastationis domus non habebit locum , minusque aliæ tangentes filiorum præjudicium . Glossa *in leg. Eorum , ff. Ad Legem Juliam Majestatis* ; Farinacius *quæst.* 116. *num.* 123. *& sequent.* Ursaya *loc. citat. num.* 173. *& sequent.*

152 Si Reus hujus criminis sit absens, nec haberi possit in potestate Curiæ, depingitur ejus effigies in tabella, capite ad terram verso , & pedibus furcæ suspensa cum inscriptione proditorem, & læsæ Majestatis Reum indicante. Decianus *lib.* 7. *cap.* 31. *num.* 15. *& cap.* 30. *numero* 27. cum aliis ibi citatis , Ursaya *loc. citat. numero* 147. & 175. Amenus *loc. citat. num.* 40. Et qui talem imaginem delet , seu aufert , pœna quingentorum aureorum tenetur ; *Leg. Si quis id* 7. *ff. de Jurisdictione.*

153 Si Reus talis criminis sit prædefunctus, & crimen commissum sit in primo capite, tunc ejus memoria damnatur, declaratur infamis, ejusque bona confiscantur , atque ab illius hæredibus adimuntur ; *l. Majestatis* 6. *l. Meminisse* 7. *& l. Post D. Marci* 8. *Cod. Ad Legem Juliam Majestatis* ; *l. Is qui* 11. *ff. eod.* Ursaya *loc. cit. num.* 164. *& seq.* Amenus *loc. cit. n.* 4.

154 Si vero crimen commissum sit in secundo capite , tunc post mortem delinquentis non potest agi , nec memoria defuncti damnari, vel aliter cognosci , aut procedi contra illum, *cit. leg. Is qui* 11. *ff. Ad Legem Juliam Majestatis* , Decianus *lib.* 7. *cap.* 39. *num.* 37. & 38. Amenus *l. cit. num.* 40. Ursaya *loc. cit. num.* 166. Glossa *in cit. leg. Meminisse, verb. Meminisse, Cod. ad Legem Juliam Majestatis* ;

155 Qua autem pœna , & a quo Judice puniendi sint Clerici, & Religiosi Rei hujus criminis ; seu potius proditionis, ut volunt Clarus *quæst.* 36. *num.* 27. Farinac. *qu.* 111. *num.* 263. & Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 124. *num.* 3. ac alii , dissentiunt Doctores: Pignatelli enim *cit. consult.* 124. *sub n.* 1. *& per tot.* pluribus adductis contendit , Clericos offendentes suum Principem naturalem, seu temporalem non esse Reos læsæ Majestatis ; nec posse ab eo puniri per varios Sacros Canones ; & signanter per *cap. At si Clerici , de judic. cap. Significantibus ; de Offic. Delegati , cap. Si diligenti , de foro competenti cap. Si Imperator dist.* 96. cum similibus referens *ibid. sub num.* 2. ex Tapia , Riccio , Genuens. Diana ; & aliis sub Clemente VIII. in quadam rebellione fuisse processum contra Clericos , & Monachos ex delegatione Summi Pontificis per Judicem Laicum Clericali charactere insignitum insimul cum Judice Ecclesiastico. Gigas vero *tract. de crimin. læsæ Majestatis rubr. Qualiter , & a quibus crimen læsæ Majestatis committ. quæst.* 63. Decian. *prax. crimin. lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 6. & alii plures sustinent ; tales Clericos, ac Religiosos evadere Reos læsæ Majestatis; & posse puniri a Judice Laico , per text. *in cap. Hac constitutione* 15. *vers. Nec aliquis , de Offic. delegat. in* 6. *in cap. Perpendimus* 23. *de sentent. Excommunic. & in cap. Si quis Laicus* 19. *caus.* 22. *quæst.* 5. Ursaya *loc. citat. num.* 176. expresse habet , quod quia hoc crimen committi potest a Clericis, a Judice Ecclesiastico in hoc casu privari debent Beneficiis , atque degradari , juxta textum *in cap. Si quis Laicus* 19. *caus.* 22. *quæst.* 5. quem textum notabilem dicit Abbas *in cap. At si Clerici , in princip. de judic.* Amenus autem *loc. cit. num.* 49. concludit , quod quidquid sit de jure , scit Principes de facto in casus contingentia, maxime si lædatur Majestas in primo capite , procedere per suos Judices , & ultimo supplicio Reos afficere : An autem bene , vel male procedant ; non hominum , sed Dei judicio dimittit . Unde in tanta Doctorum diversitate concluderem pro tutiori cautela posse consulto Summo Pontifice similes Clericos , & Religiosos degradari , & tradi Curiæ sæculari puniendos prout de jure , ut etiam teste Pignatello *loc. cit. num.* 6. admittunt Doctores, ut videre est apud Farinac. *in prax. quæst.* 8. *num.* 81. Episcop. Scalent. *de irregularit. cap.* 14. Felician. *de Censur. cap.* 14. Delbene *de immunitat. Ecclesiast. c.* 6. *dub.* 5. *sect.* 3. *n.* 17.

156 Libellos famosos componentium, dictantium , & vulgantium pœnæ : Vide verb. *Libellus famosus per tot.*

157 Litteras alienas aperientium , lacerantium , & intercipientium poena varia est juxta varietatem personarum , quarum litteræ aperiuntur , lacerantur , aut intercipiuntur , & etiam juxta diversitatem finis , quem intendit aperiens , lacerans , aut intercipiens . Unde quia aliquando id potest esse crimen læsæ *Majestatis* , aliquando crimen *falsi* , aliquando *Stellionatus* , aliquando *injuriarum* , ideo Reus puniendus est aliquando pœnis læsæ *Majestatis*, aliquando *falsi* , aliquando *stellionatus* , & aliquando *injuriarum* . Hinc videndæ sint pœnæ assignatæ sub propriis dictis verbis.

Litteras Apostolicas , aliasque falsificantium pœnæ . Vide verb. *Falsarius* . 158

Magiæ pœnæ eædem sunt ac maleficii , & sortilegii . Unde vide verb. *Superstitio n.* 40. *& seq. ac* 78. 159

Maledicorum pœna , si maledictum sit in personam privatam commissum , est quod præter reatum peccati , & obligationem restituendi famam , maledicens sit obnoxius actioni injuriarum , & palinodiæ , seu recantationi ; *arg. l. Item* 14. §. 27. *ff. de injuriis , & famosis libellis* , Reiff. *lib.* 5. *Decret. tit.* 26. *num.* 5. Si maledictum commissum sit in Principem supremum , quamvis olim ejus pœna fuerit pœna criminis Læsæ Majestatis , teste Arnobio *lib. adversus gentes* , hodie tamen de jure communi nulli certæ, & determinatæ pœnæ , sed soli arbitrariæ pœnæ ipsius Principis subest ; *l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit* . Si autem maledictum sit in ipsum Officium Principis, aut circumstantiæ aliud suadeant , tunc ad terrorem aliorum graviter puniri debet ; *argum. cap.* 1. *de Maledicis* , Menoch. *de arbitr. judic. cas.* 377. *n.* 7. *& seq.* Reiffenstuel *loc. cit. n.* 6. & 7. 160

Item quamvis consultum sit , ut Papa exemplo mansuetudinis Christi remittat maledicta in solam suam personam illata ; *arg. c. Inter querelas* 57. *caus.* 23. *q.* 4. *& l. Si quis* 10. *Cod. de Episcop. & Cleric.* juncta *cit. l. Unic. Cod. Si quis Imperatori maledixerit* , & ut practicavit S. Pius V. testibus Barbosa *in cap.* 1. *n.* 2. *de Maledicis* , & Reiffenstuel *loc. cit. n.* 8. Tamen gravi , & exemplari pœna ad terrorem aliorum punienda sunt maledicta prolata contra ipsam Sedem Apostolicam , seu Officium , & Primatum ipsius , textu expresso *in cit. c.* 1. *de Maledicis* , ut tradunt ibi Doctores communiter . 161

Sic quamvis Episcopus punire non debeat maledictum contra solam suam personam prolatum , ut tradit Glossa communiter recepta *in cit. cap. Inter querelas* , *arg. cit. l. Si quis* 10. *Cod. de Episcopis , & Clericis* , ibi : *Cui Sanctitas ignoscendi gloriam dereliquit* . Tamen arbitrio alterius Judicis pro qualitate injuriæ puniendum est , ut tradunt Hostiens. *in summa , tit. de Maledicis* , §. *Alii maledicunt* , Farinac. *prax. crim. q.* 105. *n.* 405. Reiffenst. *loc. cit. n.* 11. Clerici maledici pœna est , quæ statuitur *in c. Clericus* 5. *dist.* 46. his verbis . *Clericus maledicus* (maxime in Sacerdotibus) *cogatur ad postulandam veniam , si noluerit , nec unquam ad Officium absque satisfactione revocetur* . 162
163

Religiosi autem aliquem Ecclesiæ Prælatum maledicto offendentes , aut eidem detrahentes , de jure communi debent per duos menses subjacere illis poenis , quæ juxta Regulas , seu statuta eorum ob gravia crimina sunt impositæ , textu expresso in *Clement.* 1. §. *Quibus etiam, de Privileg.* 164

Monopolii poena est , quod hujus criminis Rei puniantur perpetuo exilio , & confiscatione bonorum textu expresso *in leg. Unic. Cod. de Monopoliis* . Ursaya *Instit. Crim. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 12. cum pluribus ibi citatis . 165

Omittentium Sacramentalem Confessionem , & Communionem in Paschate , pœna est Interdictum ab ingressu Ecclesiæ , & si in hoc peccato decesserint absque signo Contritionis , est privatio Ecclesiasticæ sepulturæ , textu expresso *in c. Omnis utriusque sexus , de pœnitent. & remissionibus* . Tale autem interdictum est solum sententiæ ferendæ : Unde talis Censura non incurritur , nisi a Judice competente in Reum contumacem per sententiam feratur : Privatio tamen sepulturæ Ecclesiasticæ est poena latæ sententiæ , ut patet ex verbis citati Canonis : *Christiana careat sepultura* . Amenus *loc. cit. tit.* 5. §. 1. *num.* 11. & 12. 166

Omittentium recitationem Horarum Canonicarum , si Beneficiati sint , seu Officii Beatæ Mariæ Virginis , si tantum Pensionarii Ecclesiastici sint , poena est obligatio ad restituendum fructus Beneficii , sive pensionis pro omissionibus , & talis poena subire debent in conscientia ante quamvis Judicis sententiam . Concil. Lateranense *sub Leone X. sess.* 9. §. *Statuimus* , S. Pius V. Const. incip. *Ex primo* , Amenus *loc. cit. n.* 13. Vide verb. *Officium Divinum* , *art.* 1. *a num.* 29. 167

Osculantis fœminam invitam pœna est extraordinaria & arbitraria Judici pro qualitate personæ , loci , & intentionis , Farinac. *q.* 142. *n.* 161. Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 2. *n.* 40. Et si osculum fiat in publico ad finem injuriandi foeminam invitam osculatam , vel ejus illustrem familiam , aut aliæ adsint gravantes circumstantiæ , potest extendi poena etiam ad ultimum supplicium , quo revera punitus fuit quidam nobilis Gallus , qui osculum rapuerat Susannæ Trivultiæ illustri foeminæ nuptæ , ut refert Bossius *tit. de extraordinariis criminibus num.* 3. & ex ipso Amenus *loc. cit. n.* 40. ubi subdit , quod deficiente publicitate loci , ac malo exemplo , temperatur poena . 168

Osculans ob œstrum amoris puellam in publico , puniendus est exilio , & pœna pecuniaria . Giurba *consil. crimin.* 41. *num.* 16. Amenus *loc. cit. num.* 41. Afflict. Farinac. Decian. Menoch. & Caball. ab ipsis citati , Osculans in publico puellam invitam , ut ducat in uxorem contemplatione dotis pinguis , & hoc modo impediatur Matrimonium cum alio , puniendus est pœna extraordinaria triremium . Raynald. *Syntax. crimin. lib.* 1. *cap.* 11. §. 6. *n.* 169
170

8. *n.* 3. cum Bartol. Boss. Farinac. & aliis ibi citatis, Amenus *loc. cit. n.* 42.

171 Osculantis obiter Monialem pœna est extraordinaria. Farinacius *quæst.* 146. *num.* 33. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *c.* 20. *num.* 16. Amenus *loc. cit. tit.* 4. §. 9. *n.* 17. *&* 18. ubi subdit graviori pœna extraordinaria puniendum esse talem sacrilegum, si post osculum ad alios impudicos, & lascivos actus cum ipsa Moniali procederet. Et
172 si carnalem copulam cum Moniali habeat, vel Matrimonium cum ea contrahere attentaverit, de jure Civili punitur pœna mortis, & bona delinquentis jubentur applicari Monasterio, in quo Monialis degebat. Menoch. *de arbitr. judic. casu* 389. *n.* 27. Reiffenstuel *lib.* 5. *decret. tit.* 16. *n.* 78. per text. *in Novella* 123. *c.* 43. *&* *l. Si quis* 5. *Cod. de Episcopis*, *& Clericis*, & concordat *cap. Si rapuerit* 30. *caus.* 27. *quæst.* 1. *& cap. Si quis non dicat* 3. *caus.* 36. *q.* 2. Advertit tamen Farinac. *quæst.* 146. *n.* 1. quod licet pœna capitali adhuc puniatur tale Sacrilegum crimen cum Moniali committens, tamen bona illius non Monasterio Monialis, sed delinquentis heredibus applicari solent, juncta *Authent. Bona damnator. Cod. de bonis proscriptor.* nisi raptus, aut violentia in Monialem intervenerit. De jure autem Canonico sic peccans cum Moniali si sit Laicus, excommunicatur, si sit Clericus, non solum Beneficio privatur, sed etiam ab Ordine depositus in Monasterium ad pœnitentiam agendam detruditur. Menoch. *de arbitr. judic. casu* 189. *n.* 24. Farinacius *loc. c.* *n.* 4. *&* 26. Reiffenstuel *loc. c.* *n.* 80. *c. Si quis Episcopus* 6. *cap. Virginibus* 14. *& cap. Si quæ Monachorum* 28. *caus.* 27. *quæst.* 1. Monialis autem, quæ ad tale sacrilegium libere consensit, ad agendam pœnitentiam in arctius Monasterium detrudi jubetur; *cap. Si quæ Monacharum* 28. *& cap. Si quis rapuerit* 39. *caus.* 27. *q.* 1. juncta *Novella* 123. *quæst.* 43. Vel, quod convenientius est, ad perpetuos carceres sui proprii Monasterii condemnanda est; *cap. Impudicas* 11. *caus.* 27. *quæst.* 1. Menochius *loc. c. n.* 26. Farinacius *loc. c. n.* 12. Reiffenstuel *loc. c. n.* 81.

173 Parricidii pœnæ. Vide *supra a numer.* 128. *ad numer.* 134.

174 Partus suppositii (idest cum aliqua sterilis femina fœtum tanquam ex se natum supponit, cum revera alterius feminæ sit; ut ex *l. Si partus subject.* 1. *& l. Cum suppositii partus* 10. *Cod. ad Legem Cornel. de falsis*, *& ex cap. Officii* 9. *de pœnitentiis*, *& remissionibus*) *ex cit. l. Si partus subjecti*, existimat Peguer. *dec. crim.* 80. *n.* 8. esse pœnam capitalem. Basilius autem *dec.* 7. *nu.* 12. dicit id esse arbitrio Judicis remittendum, qui vel pœnam minuat, vel augeat usque ad mortem pro diversitate circumstantiarum; Pœna vero partus suppositii hoc modo, si nutrix v. gr. aliqua, quæ infantem opprimat alienum, eique mortuo proprium supponat ut habetur 3. *Regum cap.* 4. de litigio duarum meretricum ante Tribunal Salomonis, secundum opinionem Alexandri *consil.* 50. *n.* 3. *vers. Tertio per id*, *volum.* 2. citantis ad hoc *l. Quoniam* 7. *& l. Plagiarii* 16. *Cod. ad Legem Fabiam, de Plagiariis*, *& l.* 1. *ac penult. ff. eod. tit.* est ultimi supplicii; & concordat Bossius *tract. crim. tit. de Plagiariis* allegans ad id statutum Mediolani imponens Plagiariis pœnam capitalem. Quod tamen intelligendum esse de consuetis in hoc delicto, dicit Clarus *quæst.* 68. *n.* 31. & sequitur Amenus *l. cit. tit.* 3. §. 6. *n.* 39. concludens, quod citra mortem puniri deberet nutrix, quæ infantem, ut præmissum est, surriperet.

175 Peculatus pœna. Vide verb. *Peculatus*.

176 Perjurii pœna olim de jure Civili erat tamquam de crimine læsæ Majestatis, si sponte, & deliberate quis pejerasset; *l.* 2. *Cod. Ad Leg. Jul. Majestatis*, & sic perjurii ultimo supplicio afficiebantur, *cap. Rex debet*, *caus.* 23. *quæst.* 5. Sed hodie dictæ pœnæ abierunt in desuetudinem, & redactæ sunt ad pœnam Judici arbitrariam, & regulariter imponitur pro perjurio pœna exilii ultra refectionem damni, & interesse facienda illi, contra quis pejeravit. Glossa *in l. final. verb. Lucrum*, *C. de jurejurando* cum aliis apud Dianam *lib.* 6. *cap.* 23. *n.* 27. Farinac. *quæst.* 161. *n.* 36. Raynald. *tom.* 2. *cap.* 20. §. *unic. n.* 20. *& seq.* Amen. *loc. cit. tit.* 5. §. 7. *n.* 31. Ursaya *Instit. Crim. lib.* 3. *n.* 17. De jure Canonico perjurus, si sit Laicus, efficitur infamis, & consequenter irregularitatem incurrit; *cap. Infames* 18. *causa* 6. *quæst.* 1. Si vero sit Clericus, deponendus est ab Ordine, *cap. Cum non ab homine* 10. *de judiciis*; Privandus est Beneficiis, *cap. Querelam* 19. *& cap. Tua* 11. *de jurejurando*; Atque efficitur inhabilis ad alia obtinenda, *cit. cap. Querelam* 10. *de jurejurando*, Ursaya. Et si fuerit Episcopus, privandus, & deponendus est; *cap. Si quis causa* 22. *q.* 5. *& cap. Cum quidam* 12. *de jurejurando*, Ursaya *loc. cit. a n.* 59. *ad* 62. cum pluribus ibi citatis.

177 Plagii pœna. Vide verb. *Plagium*.

178 Polygamiæ pœna. Vid. verb. *polygamia*.

179 Prævaricationis pœna. Vide *supra a n.* 70. *ad* 72.

180 Rapinæ pœnæ, si agatur civiliter, est restitutio in quadruplum, ita ut præter rem ablatam, eamdem in triplo adhuc pretii, vel æstimationis compensare, post annum vero non nisi ipsam rem rapina ablatam, vel æstimationem illius una cum refusione lucri cessantis, & damni emergentis restituere debeat. *princ. Instit. de vi bonorum raptor.* & concordat *l.* 1. *&* 2. *ff. eod.* Si autem agatur criminaliter, & rapina commissa sit cum armis, Raptor pœnam capitalem incurrit; *l. penult. ad Leg. Jul. de vi public. & ordin. Caroli V. art.* 126. Et si commissa sit sine armis, pœna illius est amissio tertiæ partis bonorum, dignitatis, item & honoris cum infamia; §. *Item Lex Julia* 8. *Institut. de public. jud. l.* 1. *in princip. ff. de vi privata*, juncta *l.* 2. *Cod. eod.*

De jure Canonico pœna Raptorum est Excommunicatio infligenda ab Episcopo loci, ubi rapina committitur, etsi Raptor sit alterius Diœcesis, a qua nequit absolvi a proprio Episcopo Diœcesano, nec recipi ab eo, sed ad Episcopum excommunicantem remitti debet, nisi plene satisfecerit; *c. De illis* 1. *de Raptoribus*. Et si Raptor in ipsa rapina moriatur, vel satisfacere nolens decedat, tamquam in peccato mortali defunctus caret Ecclesiastica sepultura; *c. Super eo* 2. *de Raptoribus*, *& c. Fures* 2. *de furtis*. 181

Raptus pœna. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 5. *a n.* 148. 182

Repetundarum criminis pœna est varia pro varietate hujus delicti. Vel hoc crimen commissum est a Judice corrupto in causa criminali capituli accipiendo pecuniam, vel aliam rem a sponte dantibus, ut hominem innocentem condemnaret ad mortem, & mors de facto est secuta, & tunc punitur pœna capitis; *l. Lex Julia* 7. §. *final. ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* & insuper confiscatione bonorum. *Authen. Novo jure*, *Cod. de pœna Judicis*, *qui male judicavit*, cum aliis apud Farinac. *quæst.* 111. *num.* 61. *& seq.* Et si causa criminalis non sit capitalis, punitur talis corruptus Judex pœna Relegationis. Decian. *lib.* 8. *cap.* 39. *n.* 15. *&* 19. Ursaya *Instit. crimin. lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 85. Vel hoc crimen commissum est a Judice pecunia corrupto in causa Civili, & tunc punitur civiliter, & criminaliter. Civiliter condemnatur ad expensas, & damna passa per litigatorem propter ejus corruptionem *l. de eo* 2. *Cod. de pœna Judic. qui male judicaverit*, & ultra damnum, & interesse tenetur ad restituendum quadruplum ejus quod accepit; *l. Ut unius* 1. *in fine*, *Cod. Ad Legem Jul. Repetundar.* Quamvis juxta *Authent. Novo jure*, §. 1. *Cod. de pœna Judicis*, *qui male judicavit* sit restricta talis pœna ad triplum dati, & respective recepti, ad duplum vero simpliciter promissi, ut ex Farinac. & aliis notat Ursaya *loc. cit. num.* 90. Criminaliter autem talis Judex privatur dignitate, qua erat insignitus, & redditur inhabilis ad judicandum in futurum, ac efficitur infamis: *cit. Authent. Novo jure*, *& l. Judices*, *Cod. de dignitatibus*, ac *l. Eadem Lege* 6. §. 1. *ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* ac insuper punitur pœna extraordinaria, a quæ solet esse exilii, vel durior, aut mitior juxta delicti qualitatem. Gloss. *in l. Lex Julia*, §. *Hodie*, *verb. Extra ordinem*, *ff. Ad Leg. Jul. Repetundar.* Ursaya *loc. cit. num.* 94. cum aliis ibi allegatis. 183

Si vero crimen commissum sit ab aliquo, qui pecuniam, 184
sponte dedit, ut Judicem corrumperet, & in suam voluntatem traheret, tunc iste tam in Civilibus, quam in Criminalibus tenetur eadem pœna Judicis corrupti, & insuper si Reus hujus criminis sit Actor, punitur amissione causæ, & actionis; *l. Constit.* 1. *Cod. de poena Judicis*, *qui male judicavit*; Et si sit Reus, amittit jus se defendi, & sic etiam ipse pro suo jure, & interesse causam amittit. Glossa *in cit. l. Constitit*, *verb. Amittat*; Farinac. *quæst.* 111. *tit.* 3. *num.* 125. *&* 129. Ursaya *loc. cit. n.* 100. *& seq.* Nisi tamen agatur de causa criminali sanguinis, quia tunc licitum est Reo sanguinem suum, & vexationem quoquo modo redimere; *l. Transigere* 18. *Cod. de transactionibus*, Ursaya *loc. cit. num.* 103. cum aliis ibi allegatis.

Si autem pecunia non a sponte dantibus, sed per vio- 185
lentiam, & concussionem recipiatur a Judice, vel ab alio Officiali, qui minetur alicui crimen, & capitale judicium, ut sub hoc prætextu pecuniam ab illo extorqueat, seu recipiatur talis pecunia ab aliquo privato minante alicui se illum accusaturum de crimine aliquo non commisso; & ideo ab eo pecuniam extorsit, tunc punitur pœna concussionis. Vide *supra a n.* 82. Conspirantes enim in accusationem, & condemnationem innocentum, & pecuniam accipientes ad non accusandum, vel non condemnandum, tenetur *Lege Cornelia, de Sicariis*, quæ est publici judicii, *lib.* 1. *ff. Ad Leg. Cornel. de falsis*: Et insuper *Lege Julia Repetundarum*; quæ etiam est publici judicii; *l. Eadem Lege* 6. *ff. Ad legem Jul. Repetundar.*

· De Residuis criminis pœna est, quod præter restitutio- 186
nem pecuniæ inique detentæ, vel non debite erogatæ solvat adhuc triplum seu tertiam partem, ita ut qui 90. duplas male erogavit, 120. duplas restituere teneatur; *l. Lege Julia* 4. *ff. Ad Leg. Juliam Peculatus*. Et insuper Reus hujus criminis incurrit infamiam cunctis criminibus publicis debitam; *l. Infamem* 7. *ff. de public. judic.* Et ulterius puniri debet criminaliter pœna arbitraria graviori, quam puniatur simplex furtum. Ursaya *Institut. crimin. lib.* 2. *tit. n.* 31. *& seq.* cum aliis ibi citatis. Crimen autem de Residuis est delictum publicum, quo pecunia ad certum debitum usum non erogatur, sed vel retinetur vel in alium usum

convertitur; *l. Lege Julia 4. §. 3. 4. ff. Ad Leg. Juliam peculatus*.

188 Revelationis secretorum pœnæ variæ sunt pro varietate revelantium. Si revelans sit persona privata, quæ secretum amici sibi communicatum revelet dolo malo ad perniciem ipsius amici, est pœna falsi; *arg. leg. Pœna 1. §. 4. & 6. ff. Ad Legem Cornel. de falsis*, Amenus *tit. 5. §. 6. n. 33.* cum aliis ibi citatis. Hujusmodi enim proditores amicitiæ falsarii sunt, & juxta Scotum *in 4. dist. 21. q. 2. art. 1.* sunt infames.

189 Consiliarius, seu alius revelans secreta Principis sibi commissa pœnas perjurii subire debet, ut ex aliis tradit Amenus *loc. cit. num.* 34. Et si illa panderet hostibus Principis, de jure Canonico anathema esset; *cap. Si quis Laicus 23. quæst. 5.* Et si esset Clericus, deberet degradari. De jure vero Civili tamquam Reus criminis læsæ Majestatis debet ultimo supplicio affici; *l. Omne delictum 6. §. 4. ff. de re militari, & leg. Si quis 38. §. 1. de pœnis*, ubi habetur, quod hujusmodi Rei aut vivi exuruntur, aut furcæ suspenduntur.

190 Testes propalantes propria testimonia in judicio sub juramento deposita, antequam auctoritate Judicis publicentur, puniuntur pœna Judici arbitraria juxta damnum
191 sua propalatione parti, vel Fisco causatum; *l. Qui, ff. de Testibus*. Notarius, seu secretarius, qui secreta Judicis partibus, vel secreta unius partis, alteri adversariæ indicat, incurrit pœnam falsi; *leg. Pœna 1. §. 6. ff. ad Legem Cornel. de falsis*. Et eamdem pœnam incurrit Causidicus, qui secretum instrumentum unius partis alteri ostendit; *cit. l. Pœna 1. §. 6.* Senatores autem, & qui præsident alicui Universitati, si revelant quod pro bono Universitatis in Senatu, aut Consilio tractatum est sub secreto, privari debent Officio, Amenus *loc. cit. n. 35.* cum aliis ibi allegatis.

192 Qui per se, vel per alios de rebus Christianæ Reipublicæ Turcas, ac Hæreticos certiores faciunt, ac secreta, revelant, incurrunt Excommunicationem in Bulla Cœnæ Papæ reservatam. *Bulla Cœnæ Excommunicat.* 7.

193 Auditores Rotæ, ac eorum Locatenentes, & Coadjutores revelantes vota, seu suffragia in caussis, quæ in eorum Auditorio discutiuntur, aut suffragantium, & non suffragantium nomina, incurrunt pœnam perjurii, & Excommunicationem Papæ reservatam. Urban. VIII. in Appendic. Bullarii Const. 57. alias 167. incip. *Exponi*.

194 Revelantes quæ secreto tractantur cum Papa, pœnis maximis afficiendi sunt, & confiscanda eorum bona, & aliquando ultimo supplicio puniendi. S. Pius Const. 147. incip. *Romani*.

195 Revelantes audita in Sacramentali Confessione subjacent gravissimis pœnis. Vide verb. *Sigillum Sacramentalis Confessionis a n. 25.*

196 Sacrilegorum pœnæ. Vide *supra a n. 31. ad 50. num.* 103. *a n.* 114. *ad* 118. *n.* 127. 143. *& seq. n.* 170. & infra *n.* 205. *& n.* 214. & verb. *Ecclesia art. 4. verb. Excommunicatio art.* 10. 11. *&* 12. *verb. Furtum*.

197 Schismaticorum pœnæ. Vide verb. *Schismatici a n.* 14.

198 Sepulcri violati pœna est, præter infamiam, quam incurrit hujus criminis Reus, textu expresso *in c. Sepulcri violati 1. ff. de sepulcro violato*, arbitraria, & subinde etiam capitalis, præsertim si corpora, vel ossa eruantur, *l. prætor ait 2. l. Sepulcri violati 6. & l. Rei sepulcrorum 11. ff. de sepulcro violato*. Sepulcri autem violati crimen est, quo quis sepulcrum non tantum violat, sed etiam inde monumenta, vel alia aufert, vel cadavera effodit, & spoliat; *l. si sepulcrum 2. & l. Prætor art. 3. ff. de sepulcro violato*.

199 Simoniacorum pœnæ. Vide verb. *Simonia art. 3. a n.* 4.

200 Sodomitarum pœnæ. Vide verb. *Luxuria a n. 60. ad 63.*

201 Sollicitantium ad turpia extra Confessionem pœnæ sunt arbitrariæ pro qualitate, & diversitate circumstantiarum; *l. Sollicitatores 1. ff. de extraordinariis criminibus, & c. Sollicitatores 15. dist. 1. de pœnitentia*, Amenus *tit. 4. §. 2. a n. 35.* varia ad rem adducens.

202 Sollicitantium ad turpia in Confessione Sacramentali pœnæ, Vide verb. *Sollicitatio ad turpia in Confessione*.

203 Sortilegorum pœnæ. Vide verb. *Superstitio a n. 40.*

204 Stellionatus pœna est extraordinaria, & arbitraria; *l.*
205 *Stellionatus 2. & l. Stellionatus accusatio 3. §. 2. ff. Stellionatus*. Stellionatus autem est quoddam crimen irregulare, vagum, atque incertum; nam quandocumque in aliqua actione hominis injuste, & dolose facta, & quæ meretur pœnalem animadversionem, deficit titulus criminis, illic stellionatus crimen objicitur, textu expresso *in l. Stellionatus accusatio 3. §. 1. ff. Stellionatus*. Et hoc crimen fuit appellatum Stellionatus ob suam varietatem, & instabilem, atque irregularem naturam, sumpta similitudine ab animali, quod vocatur stellio, quo nullum aliud animal fraudulentius homini invidere observat Plin. *lib. 4. cap.* 10. Animal hoc tergum habet luculentibus quibusdam guttis depictum ad modum stellarum, est varii, & diversi coloris, & ut Cœlum stellis, ita intuentium oculis apparet variis stellulis diversi coloris tinctum, & transversum, ut tradit Glossa *in cit. l. Stellionatus accusatio 3. ff. Stellionatus*, & doctores communiter, teste Ursaya *Inst. Crim. l. 2. tit. 10. numer.* 123. Duo inter alia hujus criminis afferuntur exempla *in cit. cap. Stellionatus accusatio*. Primum est, si quis rem alteri obligatam dissimulata obligatione in alium per calliditatem distraxerit, & alienaverit, vel cum alia re permutaverit, aut alteri Creditori in solutum dederit. Secundum si quis merces jam debitori obligatas avertit, quia scilicet bonas jam antea obligatas non tradiderat, postea vero ei tradidit, malas & viliores dicens eas esse illas, quas ei obligaverat. Caball. *resolut. criminal. caus. 66. n. 1. & 3.* Ursaya *l. cit. n.* 125. Rota *par. 19. recent. dec. 263. n.* 16. ubi de cedente creditum jam exactum.

206 Stupri pœna est, quod si quis vilioris conditionis stuprum sine vi committit, fustigetur ac relegetur; si vero stuprator sit melioris, ac considerabilioris conditionis, publicatione dimidiæ partis bonorum puniatur; *§. Item Lex 2. vers. Pœnam, Institut. de public. judic.* Si autem quis vi, seu violenter non tantum invitam virginem violaverit, sed etiam honestam viduam, aut maritatam, punitor pœna capitis; *l. Sollicitatores 1. §. 2. ff. de extraordin. criminib.* Constitut. crimin. Caroli V. *art.* 119. Clarus §. *Stuprum 3. ad finem*. Farinac. *prax. crimin. quæst. 147. num. 6.* Glossa *in Cap. Pervenit 2. verb. plectendus, de adulteriis, & stupro*, & ibi Abbas *n.* 5. Reiffenstuel *lib. 5. decretal. titul. 16. §. 2. n.* 48. & alii.

207 De jure Canonico qua pœna stuprator puniri debeat? Vide verb. *Stuprator num. 6. & verb. Dos art. 2. a n. 14. ad 38.* Addo tamen, quod si stuprator sit Clericus, præter donationem debitam jubetur deponi, maxime si cum vi stuprum commiserit. Clarus verb. *Adulterium num.* 3. Abbas *in cap. Si seduxerit 1. num. 4. de adulteriis, & stupro, & in cap. At si Clerici 4. de Judic. num.* 35. Farinac. *prax. criminal. quæst. 147. n.* 62. Pirhing *libr. 5. decretal. tit. 16. num.* 43. Reiffenstuel *ibi n.* 52. & teste Claro communis aliorum *argument. cap. Presbyteri aut Diaconus 12. & cap. Si quis Episcopus 13. dist.* 81. cum similibus. Menoch. tamen *de Arbitr. Jud. cas. 288. num.* 6. Vallensis *tit. de stupro §. 1. n.* 2. & etiam Farinac. *l. cit. num.* 65. & alii, censent, stupratorem Clericum posse a Judice puniri pœna arbitraria, videlicet quandoque pœna pecuniaria, vel carceris, quandoque pœna suspensionis, depositionis, vel privationis Beneficii, prout circumstantiæ personarum, & delicti fuaserint.

208 Subornationis testium ad dicendam falsitatem pœnæ variæ sunt pro varietate subornationum. Si subornatus sit testis ad offensam, & ejus falsa testificatio sortita sit suum effectum, tunc sicut pœna testis falsi est pœna talionis; *l. Lege Cornelia 1. §. 1. ff. Ad Legem Corneliam, de Sicariis*, ita pœna inducentis ad testificandum falsum est ad similitudinem ejus, quæ ipsi testi falso debetur. Ita Clarus, Bertazzin, Menoch. Farinac. & Caball. citati, & secuti, ab Ameno *tit. 5. §. 8. n.* 31. Si autem effectus non sit secutus, eo quia falso accusatus se defendit probando falsitatem testimonii, tunc & falsus testis, & subornator puniuntur pœna arbitraria. Farinac. *quæst.* 67. *num.* 9. 10. 14. 17. *&* 21. Guazzin. *defens. 28. cap. 18. num.* 3. Amen. *l. cit. num.* 31. Item pœna arbitraria, seu extraordinaria punitur testis falsus, & subornans, si subornatio, & falsa testificatio fuit ad defensam. Clarus, Farinac. Bertazzin., & alii citati, & secuti ab Ameno *l. cit. num.* 31. Intellige tamen hoc, quando subornatio, & falsa testificatio est ad puram defensam Rei contra Fiscum, non autem quando est ad defensam Rei contra Accusatorem, quia tunc probando Reum innocentem probat Accusatorem ex consequenti calumniosum, & perinde est ac si testis examinaretur ad offensam Accusatoris; Unde in casu tam subornator, quam falsus testis puniendus esset, ut supra dictum est, pœna talionis, ut recte advertit Amenus *l. cit. n.* 32.

209 Regulares subornantes Electores pro consequendis Officiis Regularibus incurrunt Excommunicationem latæ sententiæ reservatam Summo Pontifici, & privationem perpetuam vocis activæ & passivæ, ex Constitut. 138. Sancti Pii V. incip. *Pastoralis Officii*, quæ tamen Excommunicatio modo potest absolvi a Superioribus Generalibus, ubi agitur de electione Superiorum inferiorum ex declaratione Gregorii XIII. Constitut. incip. *Consuevit* edit. 8. Septembr. 1573. & dictæ Constitutiones quamvis editæ sint pro Ordine Minorum de Observantia, afficiunt tamen omnes Regulares, ut docent Pellizar. *Manual. Regular. tom. 2. tract. 9. cap. 2. n. 181. vers. Cum autem, & n.* 182. Amenus *l. cit. num.* 34. & alii. Et præsertim quia Pianam Constitutionem confirmavit. Clemens VIII. in decretis pro reformatione omnium Regularium Constitut. 60. incip. *Nullus omnino* §. 35. & innovavit Urbanus VIII. decreto edito a Sacra Congregatione Concil. in Constitut. 26. ejusdem Pontificis, ut tradit etiam Justus Redn. *tom. 2. part. 2. tit. 6. n.* 16.

210 Tergiversationis pœna est extraordinaria, & arbitraria. Ursaya *Institut. crim. lib. 2. tit. 10. n.* 121. cum aliis ibi allegatis per text. *in l. Accusatorum 1. § 7. & in l. Si quis 7. in fine, ff. Ad Senatus consultum Turpillianum*. Vide *supra n.* 73.

211 Termini moti pœna est vel pecuniaria 50. aureorum,

l. Le-

l. Lege Agraria 3. ff. de termino moto, vel etiam relegatio, aut fustigatio illorum, qui occupandorum aliorum finium caussa id fecerint, *leg. Divus Adria-* 212 *nus 2. ff. eod.* Termini autem moti crimen est, quo quis terminos, vel lapides finales dolose eruit, aufert, aut mutat, vel ut præcise noceat alteri, vel ut eidem de fundo aliquid detrahat, & suo adjiciat, *leg. 1. & tot. tit. ff. de termino moto*, Ursaya *Institut. crim. leg. 2. tit. 10. numero 55. & seq.* ubi multa ad rem, Reiffenstuel *libr. 5. decret. tit. 18. num. 86.*

213 Truffatorum poena varia est, & regulatur a qualitatibus, & circumstantiis truffæ, aliquando enim est fustigatio, ut notat Bajard. *ad Clarum quæst. 70. numer. 5.* quandoque est pœna relegationis, & aliquando triremium, ut advertit Sanfel. *decis. 42.* & interdum est extraordinaria, & Judici arbitraria, ut observat Cortiad. *decis. 106. num. 62.* apud Ursayam 214 *Institut. Crim. lib. 2. tit. 8. numer. 146.* Truffa autem generaliter sumpta idem sonat, ac deceptio, fraus, seu dolose gestum. Cyriac. *controvers. 76. numer. 1. & 2.* Rota *part. 19. recent. decis. 473. numer. 1.* ubi quod idem est truffare, ac decipere, specialiter vero importat furtum improprium. Unde truffam committere dicitur, qui non restituit id, quod ei ad aliquem finem consignatum fuit, & etiam truffam committit, & Truffator dicitur, qui sub colore, seu prætextu mutui, commodati, conducti, vel depositi rem sibi traditam in ejus usum distrahit. Et generaliter quod qui utitur re ad alium usum, quam destinatum, dicitur Truffator, advertunt multi allegati ab Ursaya *loc. cit. a numero 143. ad 145.* ubi sub *numer. 146.* refert ad id aliquos casus.

215 Vis publicæ pœna varia est pro varietate casuum, in quibus committitur; *Si* enim committatur in latrocinio, & grassatione a Latronibus, & Grassatoribus simplicibus, est pœna damnationis in metallum, vel relegationis in Insulam *leg. Capitalium 28. §. Grassatores, ff. de poenis*; *Si* vero commissa sit a Latronibus, & Grassatoribus famosis, est poena ultimi supplicii, & furcæ *d. cit. l. Capitalium 28. §. Famosos, ff. de poenis*. Et si Clericus sit hujus criminis Reus, degradatur, & in arctum Monasterium detruditur *cap. Tuæ 6. de Poenis*, Farinac. *in Fragm. verb. Clericus n. 314. & 318.* Ursaya *Instit. crimin. lib. 2. tit. 7. a n. 138.* & alii.

216 Si committatur in Raptu, tunc tam Raptores, quam auxiliatores, & fautores, si fuerint Laici, puniuntur ultimo supplicio; *§. Si autem per vim, Institut. de publicis judiciis, & l. 1. Cod de raptu virgin. & l. Si quis, Cod. de Episcop. & Cleric.* qui licet loquatur de rapientibus Moniales, ex communi tamen DD. opinione extenditur etiam contra rapientes mulieres non sacratas. Insuper Raptores perdunt omnia bona applicanda raptæ mulieri, si illa sit laicalis conditionis; *leg. 1. §. Et si, & seq. Cod. de raptu virgin.* ubi Glossa verb. *Diminutionem, & verb. Transferantur*. Si autem sit Monialis, applicanda ipsimet raptæ quoad usumfructum donec vixerit, post mortem vero Monasterio ipsius Monialis, *leg. Raptores, §. Bona, Cod. de Episcopor. & Clericor.* Ursaya *loc. citat. a numer. 142.* cum aliis ibi allegatis. Si vero Raptores fuerint Ecclesiastici, deponuntur ab eorum Officiis, nec eis imponitur pœna degradationis, & multo minus mortis, etiamsi agatur de raptu Monialium, sed alia Judicis arbitraria regulanda a circumstantiis casus, ut late probat Bertachin. *Vot. decis. 504. per tot.* ubi quod die 4. Septembris 1696. Sacra Consulta, cui S. M. Innocentius XII. commisit caussam cujusdam Sacerdotis Religiosi, qui invitis parentibus rapuerat puellam honestæ conditionis, resolvit, eumdem Religiosum esse perpetuo suspendendum a Divinis, & relegandum in arctum Ergastulum per decennium. Sic litteraliter Ursaya *loc. cit. n. 146. & seq.*

217 Si vis publica committatur in stupro Virginis invitæ, punitur hujus criminis Reus poena capitis; *leg. Sollicitatores 1. §. 2. ff. de extraordinar. crimin.* Constitut. crimin. Caroli V. *articul. 119.* Vide *supra numero* 204.

218 *Si* vis publica committatur ædes, vel Villas alienas cum turba armata expugnando, expilando, & bona ibidem existentia rapiendo, Rei capite plectuntur; *l. Hi qui ædes 11. ff. ad Leg. Juliam de vi publica*. Item qui ad aliquem expellendum de possessione domus, Agri, Navis, & hujusmodi accedunt cum armatis hominibus propter quam caussam homicidia secuta sunt, capite puniuntur, *leg. Quoniam 9. Cod. Ad Leg. Jul. de vi publica*. Item poena capitis puniuntur Rei quoties cum vi publica reperitur conjuncta causa læsæ Majestatis, veluti seditio, tumultus, rebellio, & hujusmodi, ut tradunt communiter DD. per text. *in tot. tit. ff. & Cod. Ad Leg. Jul. Majestatis*. Vide *supra a numero* 248. in aliis autem casibus hodie usus, & praxis obtinuit, ut pro vi publica Rei hujus criminis extraordinaria, & arbitraria poena puniantur, ut testantur Decian. *lib. 8. cap. 18. num. 29.* Ursaya *loc. cit. num. 150.* & alii.

Vis privatæ poena est, quod hujus criminis Rei puniantur publicatione tertiæ partis bonorum; *§. Item Lex Julia 8. Institut. de public. judic.* Usus tamen, & praxis hodie obtinuit, quod pro ea imponatur pœna arbitraria, ut observant Decian. *loc. citat.* & Ursaya *loc. cit. num. 156.* 219

Intercedit autem hæc differentia inter vim privatam, & publicam, quod vis publica fit cum armis, privata vero sine illis; *§. Item Lex Julia 8. Institut. de publicis Judiciis*, Raynald. *tom. 2. cap. 23. §. 1. num. 3.* Ursaya *loc. cit. num. 2.* & alii. 220

Usurariorum poenæ. Vide verb. *Usura a num. 88. usque in finem*. 221

Alia de variis aliis delictorum pœnis brevitatis gratia relinquuntur videnda apud Criminalistas de ipsis ex professo tractantes. *Sicuti*, & poenæ impositæ pro delinquentibus Regularibus videndæ relinquuntur apud suas cujusque Religionis peculiares Constitutiones. 222

Poena adversus baptizantes Hebræorum filios illicito modo, & sine consensu parentum, est, quod mulctentur pro Judicis arbitrio, & prudentia, poena scilicet aut mitiori, aut severiori juxta circumstantias. Benedictus XIV. tom. 2. Constitut. 28. incip. *Postremo mense* §. 31. 223

Poena contra Confessarios exquirentes a poenitentibus complicum nomina, cum denegatione absolutionis, sunt, quod puniantur uti tradentes, & tuentes opiniones scandalosas & perniciosas uti tales a Sede Apostolica condemnatas, & in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis suspensionis ab officio, confessiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinis, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, & si fuerint Regulares, vocis activæ, & passivæ, aliæve poenæ decernuntur. Idem Constitut. 8. incip. *Ubi primum*. Vide tom. 2. ad verb. *Confessarius*. 224

Poenæ contra impedientes libertatem mutui commercii inter subditos Ditionis Ecclesiasticæ, seu Contravenientes Constitutioni hac de re editæ, sunt, quod incurrant omnes poenas inflictas a Pio V. Gregorio XIII. Clemente VIII. Gregorio XIV. Urbano VIII. & Innocentio X. contra extrahentes triticum, & aliud genus prohibitum extrahi extra statum, & insuper in poenam 500. aureorum toties quoties contrafecerint. Idem Constitut. 53. incip. *Quo die* ubi plura ad id. 225

Poenæ adversus Episcopos in propria Dioecesi non residentes sunt omnes, & singulæ illæ comminatæ a Tri- 226 dentino, & Constitutionibus Apostolicis, amissionis scilicet quartæ partis fructuum unius anni, si sex mensibus continuis abfuerint, & aliæ quartæ partis, si absentia ad alios sex menses protrahatur, incursus etiam in peccatum mortale, & obligationis restituendi fructus in absentia perceptos absque prævia declaratione. Idem Const. 18. incip. *Ad universæ*, ubi multa alia ad rem merito observanda.

Poenæ contra imprimentes, aut publicantes libros, 227 scripturas, & hujusmodi circa imminutionem dierum Festorum de præcepto, sunt quoad contravenientes, præter librorum, & operum prohibitionem, si Laici, excommunicationem latæ sententiæ Papæ reservatam incurrant, si Ecclesiastici usque ad Sacerdotalem gradum, poenam Suspensionis a Divinis, in superioribus vero gradibus constituti suspensionis a Pontificalibus, & a perceptione fructuum omnium suorum Beneficiorum, atque Pensionum, quarum poenarum relaxatio, & respective rehabilitatio Papæ reservatur. Idem Constitut. 63. incip. *Non multi menses*, ubi multa alia merito observanda.

Poenæ jam statutæ in Præsbyteros Sacrificio Missæ ad sortilegia abutentes, confirmantur, iisque additur perpetua inhabilitatio ad ipsius Missæ celebrationem. Idem *in Append. n. VIII. pag. 46.* 228

Poenæ in Presbyteros, qui vigore Indulti Pontificii plures Missas in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum celebrantes, aliquid plus eleemosynæ loco acceperint, quam pro unica Missa, juxta Locorum consuetudines, aut leges Synodales percipi solet, sunt, quod contrafacientes poenam Suspensionis a Divinis Papæ reservatæ ipso facto incurrant; Quam tamen Episcopi jure Delegato relaxare poterunt, facta prius restitutione eleemosynæ perceptæ in pios usus ab Episcopis erogandæ; Et si dicti Sacerdotes post incursam præfatam suspensionem celebraverint, incurrant irregularitatem omnino Papæ reservatam. Idem Constitut. 61. incip. *Quod expensis*, ubi varia alia scitu necessaria. 229

Additio altera ex Auctore.

230 PŒnæ in eos, qui ad Sacerdotium non promoti Missas celebrant, aut Fidelium Confessiones excipiunt, statutæ recensentur, reprobataque benigniori praxi, Apostolicarum Constitutionum vigor restituitur a Benedicto XIV. Constitut. incip. *Quam grave*, & Constitut. incip. *Divinarum*, in cujus Summario sic expresse habetur: „ Celebrantibus, aut Fidelium Confessiones excipientibus, sine Sacerdotali Charactere, sincera criminis confessio facta in primo interrogatorio generali nihil suffragatura decernitur ad evadendam pœnam traditionis brachio sæculari, indictam a Constitionibus Apostolicis;" Vide ad id jam tradita a nobis in *Supplementis* ad verb. *Missa* & verb. *Sacerdos num.* 5. ubi assignantur pœnæ statutæ etiam contra Sacerdotes abutentes Sacrificio Missæ ad sortilegia, vel in Sacramentali Confessione sollicitantes ad turpia; juxta Decretum Universalis Inquisitionis coram Benedicto XIV. editum, & a nobis ad litteram jam adductum in *Supplementis* ad verb. *Confessarius*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 AGere de singulis singulorum delictorum pœnis immen-
2 si esset laboris. Vide tamen, ubi res postulat, de pœnis delictorum Ecclesiasticorum *Thesaurorum de pœnis Ecclesiasticis*. Illustratum tamen a clarissimo *P. Giraldi Scholarum Piarum*, qui tum pœnas omissas ab ipso *Thesauro* supplevit, tum vel postmodum mutatas, vel omnino novas addidit.

3 Hic vero præterire haud possumus, male *Auctorem n.* 184. sequutum *Ursayam*, per text. *in L. 18. C. de Transact.* asseruisse, licere Reo in caussa criminali, cui pœna sanguinis imposita sit, corrumpere Judicem, ex ratione illa, quod licet *Reo sanguinem suum*, & *vexationem quoquo modo redimere*.

4 In mox allegata enim *L. 18. C. de Transact.* habetur quod accusatus de crimine capitali excepto adulterio transigere, & paciscí potest impune, ut non habeatur pro confesso; idque quia quum agatur de vita hominis, non præsumitur Reus fateri delictum, sed periculi gravitate propter dubium litis eventum compulsus.

5 Non videmus autem quomodo inferri ex hac lege possit, quod valeat Reus in caussa criminali, cui imposita sit pœna sanguinis, Judicem corrumpere.

6 Aliud enim est transactio, aliud corruptio Judicis. Transactio enim nil turpe in se continet, adeoque permitti potest: corruptio vero Judicis mala in se est, adeoque nunquam permittenda.

POENITENTIÆ SACRAMENTUM.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Pœnitentiæ naturam, materiam, & formam, ac Ministrum.

SUMMARIUM.

1 *Pœnitentia unde dicta?*
2 *Pœnitentia dupliciter sumitur, nempe ut est virtus, & ut est Sacramentum.*
3 *Pœnitentia ut virtus quid sit?*
4 *Pœnitentia ut Sacramentum quid sit?*
5 *Pœnitentia sic sumpta est verum, & proprie dictum novæ Legis Sacramentum.*
6 *Pœnitentiæ Sacramentum est immediate institutum a Christo Domino inchoative adhuc vivente in carne mortali, simpliciter tamen, & absolute in effectu post Resurrectionem.*
7 *Sacramentum Pœnitentiæ est omnibus post Baptismum in peccatum mortale lapsis omnino necessarium ad salutem in re, vel saltem in voto.*
8 *Materia Sacramenti Pœnitentiæ est duplex, scilicet proxima, & remota.*
9 *Materia proxima quæ sit?*
10 *Actus pœnitentiæ quare dicantur materia proxima?*
11 *Materia remota quæ sit?*
12 *Peccata quare dicantur materia remota?*
13 *Peccatum Originale, & peccata actualia ante Baptismum commissa non sunt materia apta Sacramenti Pœnitentiæ.*
14 *Hinc si Judæus, seu Gentilis de recenti Baptizatus sola peccata ante Baptismum commissa vellet confiteri, ipse non posset absolvi.*
15 *Materia remota Sacramenti Pœnitentiæ est duplex, videlicet necessaria, & sufficiens, & quæ sit necessaria?*
16 *Et quæ sufficiens?*
17 *Peccata jam rite confessa, & absoluta esse materiam sufficientem Sacramenti Pœnitentiæ, & esse fructuosum, & salubre denuo confiteri, ostenditur.*
18 *Adducitur, & solvitur instantia.*
19 *Dictæ materiæ necessariæ, & sufficienti solet addi tertia materia remota, scilicet* materia necessaria, *sed* non sufficiens, *ut sunt peccata mortalia dubia.*
20 *Forma Sacramenti Pœnitentiæ quæ sit?*
21 *Licet speculative loquendo sola illa duo verba* Absolvo te, *vel æquivalentia sint de essentia formæ Absolutionis, ac necessario exprimenda necessitate Sacramenti.*
22 *In praxi tamen tutius tenendum est requiri tamquam de essentia formæ Sacramentalis etiam illa verba a* peccatis tuis, *vel saltem* a peccatis.
23 *Aliter Confessarius peccaret mortaliter, & exponeret Sacramentum probabili periculo nullitatis sine necessitate, & contra justissimam voluntatem Pœnitentis.*
24 *Absolutio est valida, sed illicita, si detur aliis verbis, quæ tamen non mutent sensum formæ ordinariæ, nec actum Judicii, & afferuntur variæ similes formæ.*
25 *Omnes dictæ, & similes formæ sunt validæ.*
26 *Sunt tamen illicitæ.*
27 *Absolutio data his verbis?* Ego te mundo a peccatis, *vel aliis verbis consimilibus a pluribus censetur insufficiens, & qui eam daret sub similibus verbis, peccaret mortaliter, sicuti mortaliter peccaret, qui extra casum necessitatis voluntarie relinqueret;* Ego, & *, in* nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
28 *Omissio vero aliarum precum, si fiat aliqua rationabili caussa, non est ne quidem peccatum veniale.*
29 *Urgente aliqua necessitate, v. gr. periculo mortis instantis, potest Confessarius breviter dicere;* Ego te absolvo ab omnibus Censuris, & peccatis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.
30 *Absolutionis verba non præcise, & unde indicant, & declarant pœnitentem esse a Deo absolutum, sed vere, & per modum sententiæ judicialis, important absolutionem pœnitentis a peccatis loco Dei a Confessario, velut a Judice pronunciatam.*
31 *Absolutio non est valida, si proferatur modo deprecativo.*
32 *Alia,* remissive.
33 *Absolutio a quibus, & de quibus dari possit, vel non?* remissive.
34 *Absolutio quibus dari possit, vel non?* remissive.
35 *Minister Sacramenti pœnitentiæ est solus Sacerdos.*
36 *Non tamen quicumque Sacerdos est talis, sed solum ille, qui præter potestatem Ordinis, habet etiam potestatem Jurisdictionis.*
37 *Quæ requirantur in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ ad valide, & rite ejus Officium exercendum?* remissive.
38 *Ea, quæ concernunt Ministrum Sacramenti pœnitentiæ quoad ejus approbationem;* remissive.
39 *Ea quæ concernunt Ministri Sacramenti Pœnitentiæ facultatem quo ad absolutionem;* remissive.
40 *Varia alia, quæ concernunt Ministrum Sacramenti pœnitentiæ;* remissive?

1 Pœnitentia ex Divo Isidoro *l. 6. Etymolog. Cap. ult.* dicta est a nomine *Poena*, & a verbo *teneo*, quasi idem sit *poenitere*, ac *poenam tenere*. Unde Poenitens est *poenam tenens*, & Poenitentia est *poenæ tenentia*, ut semper quis puniat in se ulciscendo quod commisit peccando. *Sic in re omnes Catholici.*

2 Poenitentia dupliciter sumitur, nempe ut est virtus,
3 & ut est Sacramentum, *Communis*. Poenitentia ut
virtus *est detestatio, ac dolor animi de peccato quate-
nus est offensa, & injuria Dei, cum intentione eam
delendi, ac vindicandi, seu compensandi*. Estque in
re ipsa Contritio generatim sumpta, de qua infra.
4 *Sic in re Communis*. Poenitentia ut Sacramentum est
*absolutio hominis poenitentis facta certis verbis cum
debita intentione prolatis a Sacerdote Jurisdictionem ha-
bente ex institutione divina efficaciter significantibus ab-
solutionem animæ a peccato*. Sic Scotus *in 4. dist.
14. q. 4.* Seu, quod idem est, & captu facilius; *Est
Sacramentum novæ legis, quo homo vere poenitens,
& confessus a sacerdote legitimo certa verborum for-
ma a peccatis absolvitur. Sic in re Communis.*

5 Poenitentia sic sumpta est verum, & proprie dictum novæ legis Sacramentum. *Est de Fide certa inter Catholicos*; Habetur enim *Matth. 16. Tibi dabo Claves Regni Coelorum, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in Coelis*, & Matth. 18. *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Coelis, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Coelis*, & est expresse definitum in pluribus Conciliis, & novissime in Conc. Tridentino *sess. 14. Can. 1.* „ Si „ quis dixerit, in Catholica Ecclesia Ponitentiam non „ esse vere, & proprie Sacramentum pro Fidelibus, „ quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsis „ Deo reconciliandis a Christo Domino institutum, ana- „ thema sit.

6 Unde patet, quod Sacramentum Poenitentiæ est immediate institutum a Christo Domino: *Est de Fide certum* ex mox adducto *Canon. 1. session. 14. Concil. Trident.* Et quidem potestas absolvendi prædicta, est promissa Apostolis, adeoque Sacramentum Poenitentiæ inchoative institutum est a Christo adhuc vivente vita mortali; *cap. 18. Matth.* simpliciter tamen, & absoluta in effectu institutum est post Resurrectionem. *Joan. 20.* quando Christus Apostolis dixit: „ Accipite Spiri- „ tum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittun- „ tur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. “ *Sic Concil. Trident. sess. 14. c. 1. dicens:* „ Dominus au- „ tem Sacramentum Poenitentiæ tunc præcipue instituit, „ cum a mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos „ dicens; Accipite Spiritum Sanctum, quorum remi- „ seritis peccata, remittuntur eis, & quorum reti- „ nueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, & ver- „ bis tam perspicuis potestatem remittendi, & retinen- „ di peccata ad reconciliandos Fideles post Baptismum „ lapsos Apostolis, & eorum legitimis Successoribus fuisse „ communicatam, universorum Patrum consensus semper „ intellexit.

7 Sacramentum Poenitentiæ est omnibus post Baptismum in peccatum mortale lapsis omnino necessarium ad salutem in re, vel saltem in voto, eliciendo actum Contritionis. *Est certa, & indubitata inter Catholicos:* Habetur expresse in Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 1.* ibi: „ Est autem hoc Sacramentum Poenitentiæ lapsis post Ba- „ ptismum ad salutem necessarium, ut nondum regene- „ ratis ipse Baptismus “; Unde Sacramentum Pœnitentiæ rectissime appellatur a Sanctis Patribus *Secunda post naufragium tabula* naufragis præparata, prout habetur in *cap. Secunda post naufragium tabula, de Poenitentia dist. 1.* & a Concilio Tridentino *cit. sess. 14. Canon. 2.* ibi: „ Si quis Sacramenta confundens ipsum Baptismum Sa- „ cramentum Poenitentiæ dixerit, quasi hæc duo Sacra- „ menta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non „ recte secundam post naufragium tabulam appellari, A- „ nathema sit „.

8 Materia Sacramenti Poenitentiæ est duplex, scilicet
9 proxima, & remota. *Communis*. Materia proxima sunt
actus poenitentis; videlicet Contritio, Confessio, & Sa-
tisfactio, de quibus infra. *Communis*. Et hi actus Poeni-
10 tentis dicuntur materia proxima, quia proxime applicant
materiam remotam, scilicet peccata Sacris Clavibus, ut
per absolutionem remitti possint; In omni enim Sacra-
mento materia proxima dicitur id, quo materia remota
proxime applicatur, ut accedente forma Sacramentum
proxime, & immediate perficiatur, ut ablutio aquæ in
Baptismo, Unctio Chrismatis in Confirmatione, traditio
Calicis, & cujuslibet respective materiæ remotæ in Ordi-
11 ne, seu Ordinibus &c. Materia remota sunt peccata actua-
12 lia post Baptismum commissa, *Communis*. Et hæc pecca-
ta dicuntur materia remota, quia non sunt proxime, &
immediate remissibilia, nisi mediantibus actibus Poeniten-
tis proxime applicentur Sacris Clavibus, ut per Absolu-
tionem remitti possint. *Communis.*

Dicitur autem notanter materiam remotam esse *pecca- 13
ta actualia post Baptismum commissa*: quia peccatum Ori-
ginale, & peccata actualia ante Baptismum commissa,
non sunt materia apta Sacramenti Poenitentiæ, cum ipsa
omnia deleantur per Baptismum, & Sacramentum Poeni-
tentiæ, tamquam secunda post naufragium tabula institu-
tum sit a Christo ad delenda peccata post Baptismum com-
missa, ut docet Scotus *in 4. dist. 4. q. 5.* cum communi
Catholicorum, & expresse definivit Concilium Tridenti-
num *sess. 14. Canon. 1.* ibi; „ Si quis dixerit, in Catho-
„ lica Ecclesia Poenitentiam non esse vere, & proprie
„ Sacramentum pro Fidelibus, quoties post Baptismum in
„ peccata labuntur, ipsis Deo reconciliandis, a Christo
„ Domino nostro institutum, anathema sit, & ibidem
„ Can. 2. “ ubi definit: *Poenitentiam appellari secundam
post naufragium tabulam* per verba adducta *supra num.* 7.
Hinc si Judæus seu Gentilis de recenti baptizatus sola 14
peccata ante Baptismum commissa vellet confiteri, ipse
non posset absolvi, quia non afferret materiam aptam hu-
jus Sacramenti Poenitentiæ. *Communis.*

* An autem peccata mortalia commissa in ipsa susceptione Baptismi, sive Peccatum fictionis, ut vocant Theologi (quod est illud, quo quis adultus sine debito dolore peccatorum a se commissorum ad Baptismum forte accedit, vel accedit cum voluntate aliquod peccatum mortale committendi) sint etiam materia hujus Sacramenti Poenitentiæ, adeoque in Confessione Sacramentali explicanda, non audet affirmare Ligorius *lib. 6. num.* 427. sed pro parte affirmativa stant mordicus Tamburinus *lib. 5. Cap. 1. num. 2.* Felix Potestas *in Exam. Confess. Tom. 1. p. 4. num.* 3039. Suarez, aliique multi cum S. Bonaventura, D. Thoma, & S. Augustino, apud Ligorium *loc. citat.**

Materia remota Sacramenti Poenitentiæ est duplex, vi- 15
delicet necessaria, & sufficiens. Materia remota *necessa-
ria* est omne peccatum mortale post Baptismum commis-
sum, & nunquam legitime confessum, & absolutum. *Com- 16
munis*. Materia remota *sufficiens* est omne peccatum ve-
niale, vel mortale jam rite confessum, & absolutum.
Communis.

Quod peccata jam rite confessa, & absoluta sint materia sufficiens Sacramenti Poenitentiæ, possintque denuo fructuose confiteri, & subjici Clavibus Ecclesiæ, praxim communem piorum hominum sæpe sæpius peragentium confessiones, tum generales, tum certorum particularium peccatorum jam rite confessorum, & absolutorum, habetur expresse *in Extravaganti inter communes* incip. *Inter cuncta §. Ceterum, de privilegiis*, ibi: Ceterum licet, si- „ cut prædicitur, de necessitate non sit iterum eadem „ confiteri peccata, tamen quia propter erubescen- „ tiam, quæ magna est poenitentiæ pars, ut eorum- „ dem peccatorum iteretur Confessio, reputamus salu- „ bre. 17

Nec valet dicere, quod peccata jam rite confessa, & 18
absoluta, & consequenter remissa non possunt iterum confiteri, ut absolvantur, seu remittantur, cum non amplius extet, quid absolvatur, & remittatur. Non valet, inquam, quia de ratione Sacramenti per se remissivi peccatorum & collativi gratiæ, non est quod actu semper remittat peccata, sed quod per se conferat gratiam sanctificantem, quæ ex natura sua est remissiva peccati, si nondum fuisset remissum, ut patet in peccatore jam ante confessionem sanctificato per veram contritionem, ubi licet Sacramentum Poenitentiæ tunc nihil remittat, confert tamen gratiam natura sua remissiva peccati, si nondum remissum esset; & tale peccatum mortale jam ante confessionem deletum per veram Contritionem, adhuc est materia non solum sufficiens, sed etiam necessaria Sacramenti Poenitentiæ secundum omnes; Adeoque a fortiori peccatum mortale jam rite confessum, & remissum, erit materia sufficiens remota, si nova accedat materia proxima, nempe nova dispositio poenitentis, scilicet novus dolor, & nova Confessio ejusdem: Et sic quamvis Sacramentum Poenitentiæ non sit in tali casu remissivum peccati, cum non adsit; nec collativum primæ gratiæ sanctificantis, cum jam adsit; est tamen remissivum peccati, si adesset, & collativum gratiæ secundæ, seu augmenti prioris gratiæ jam receptæ, & remissivum poenæ temporalis debitæ peccatis jam antea remissis; idque ex opere operato, & virtute Sacramenti, & non solum ex opere operantis, seu novæ dispositionis, doloris, erubescentiæ, aliorumque actuum Poenitentis, per quos Justus meretur gratiæ augmentum, & remissionem poenæ temporalis. Sic

Com-

Communis Doctorum cum S. Thoma *in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 3.*

19 Dictæ materiæ necessariæ, & sufficienti solet addi tertia materia remota, scilicet materia *necessaria, sed non sufficiens*; Et pro tali materia assignantur peccata mortalia dubia; quæ quidem sunt materia *necessaria*, quia sunt necessario aperienda in Confessione, at non sunt materia *sufficiens*; quia sola peccata dubia sine additione materiæ certæ non sufficiunt pro obtinenda absolutione absoluta. Unde si daretur casus, quod aliquis non haberet materiam certam præteritam, nec jam confessam, & absolutam, quam adderet, tunc posset solum ei impendi absolutio conditionata, cum non possit dari sententia absoluta, & certa pro peccato dubio, sed solum dicta absolutio conditionata, quia sic consuleretur & saluti animæ poenitentis, & reverentiæ Sacramenti, cujus vitaretur irreverentia, quæ posset oriri ex periculo, quod poenitens careret materia; supra quam caderet absolutio Sacramentalis: Et sic Sacramentum esset nullum (a).

20 Forma Sacramenti Poenitentiæ sunt verba absolutionis a Sacerdote prolata, scilicet illa: *Ego te absolvo a peccatis tuis*, vel alia æquipollentia actum Judicialem sententiæ absolventis sufficienter exprimant; Habetur ex Concilio Florentino *in Decreto unionis*, ubi dicit: „ Docet præterea Sancta Synodus, Sacramenti Poenitentiæ formam, in qua præcipua ejus vis sita est, „ in illis Ministri verbis positam esse: Ego te absolvo &c. Quibus quidem de Ecclesiæ Sanctæ more „ preces quædam laudabiliter adjunguntur; Ad ipsius „ tamen formæ essentiam nequaquam spectant, neque „ ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria.

21 Licet speculative loquendo sola illa duo verba *Absolvo te*, vel æquivalentia, sint de essentia formæ absolutionis, ac necessario exprimenda necessitate Sacramenti; Vide verb. *Absolutio articul.* 3. *numero* 2.

22 In praxi tamen tutius tenendum est requiri tamquam de essentia formæ Sacramentalis etiam illa verba *a peccatis tuis*, vel saltem *a peccatis*. Vide *ibidem numero* 3.

23 Aliter Confessarius peccaret mortaliter, & exponeret Sacramentum probabili periculo nullitatis sine necessitate, & contra justissimam voluntatem poenitentis. Vid. *ibid. num.* 4.

24 *Absolutio* est *valida*, sed *illicita*, si detur aliis verbis, quæ tamen non mutent sensum formæ ordinariæ, nec actum judicii; & afferuntur variæ similes formæ. Vide
25 *ib. n.* 5. Omnes dictæ, & similes formæ sunt validæ. Vi-
26 de *ibid. numer.* 6. Sunt tamen illicitæ. Vide *ibid. numero* 7.

27 Absolutio data his verbis: *Ego te mundo a peccatis tuis*, vel aliis verbis consimilibus, a pluribus censetur insufficiens; Et qui eam daret sub similibus verbis, peccaret mortaliter, sicuti peccaret mortaliter, qui extra casum necessitatis voluntarie relinqueret: *Ego, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Vide *ibid. numero* 8.

28 Omissio vero aliarum precum, si fiat aliqua rationabili causa, non est ne quidem peccatum veniale. Vide *ibidem num.* 9.

29 Urgente aliqua gravi necessitate, v. g. periculo mortis instantis, potest Confessarius breviter dicere: *Ego te absolvo ab omnibus Censuris, & peccatis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen*. Vide *ibid. numero* 11.

30 Absolutionis verba non præcise, & nude indicant, & declarant poenitentem esse a Deo absolutum, sed vere, & per modum sententiæ Judicialis important absolutionem poenitentis a peccatis loco Dei a Confessario, velut a Judice pronunciatam. Vide *idem numero* 12.

31 Absolutio non est valida, si proferatur modo deprecativo. Vide *ibidem num.* 13.

32 Alia. Vide *ibid. usque in finem.*

33 Absolutio a quibus, & de quibus dari possit, vel non possit? Vide dict. verb. *Absolutio artic.* 1. *per totum*.

Minister Sacramenti Poenitentiæ est solus Sacerdos, *Communis inter Catholicos*, & habetur expresse ex pluribus Conciliis, & signanter ex Concil. Tridentino *session.* 14. *cap.* 6. *& Canon.* 10., & ex illo *Joann.* 20. ubi Christus solis Apostolis jam antea in ultima Coena in Sacerdotes ordinatis postquam a mortuis resurrexerat, dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. 35

Licet autem solus Sacerdos sit legitimus Sacramenti Poenitentiæ Minister, non tamen quicumque Sacerdos est talis, sed solum ille, qui præter potestatem Ordinis habet etiam potestatem Jurisdictionis, idest legitimam Jurisdictionem, vel Ordinariam, vel saltem delegatam. *Communis inter Catholicos*: & clare patet ex perpetua traditione, ac sensu Ecclesiæ, & pluribus Conciliis, & præsertim ex Tridentin. *citato session.* 14. *cap.* 7. ubi expresse dicit: „ Persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatum non habet Jurisdictionem." 36

Quæ autem requirantur in Ministro Sacramenti Poenitentiæ ad valide, & rite ejus Officium exercendum, Vide verb. *Confessarius art.* 1. *per totum*. 37

Ea, quæ concernunt Ministrum Sacramenti Poenitentiæ quoad ejus approbationem. 38

Vide verb. *Approbatio, per totum*.

Ea, quæ concernunt Ministri Sacramenti Poenitentiæ facultatem quoad absolutionem. 39

Vide verb. *Absolutio, per totum*.

Varia alia, quæ concernunt Ministrum Sacramenti Poenitentiæ. 40

Vide verb. *Confessarius artic.* 4. *per totum, & verb. Sigillum*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

* POEnitentiæ Sacramentum iis, qui morbo pestis infecti sunt non tenetur per se præstare Episcopus, cum ille agat per Parochos, ut causa universalis per particulares, sed Parochus omnino tenetur, quod & ratio suadet, & Decreta Sacræ Congregationis approbata a Gregorio XIII. declarant; quamquam administrare illud possit aut directe per se, aut adhibita opera alicujus Sacerdotis ab Ordinario approbati; nam si Parochus omnino per se id agere deberet, cæteri Parochiani morbo non affecti nollent tunc a Parocho recipere, Sacramenta, eo quod sibi metuerent. *De synodo Diœcesan. libro* 13. *cap.* 19. §. 7. *nov. editione*. * 41

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt Contritionem, & Confessionem.

SUMMARIUM.

1 *Contritio in communi, prout est genus ad Attritionem, & Contritionem, quid sit?*
2 *Contritio sic generatim, & in communi sumpta dividitur in Contritionem perfectam, & Contritionem imperfectam, seu Attritionem.*
3 *Contritio perfecta, quæ est Contritio simpliciter, & absolute dicta, quid sit?*
4 *Quare dicatur Contritio, & de hac in articulo mortis, remissive.*
5 *Contritio imperfecta, seu Attritio quid sit?*
6 *Quare dicatur Attritio?*
7 *Assignatur differentia inter Contritionem, & Attritionem.*

8 *An*

(a) Si peccata mortalia dubia non includant certum peccatum veniale: scilicet si peccata dubia sint tam in ratione peccati mortalis, quam in ratione peccati venialis; tunc recte procedit Doctrina Auctoris. Verum si dubium sit tantum de mortali, non item de veniali incluso, & inhærenti: tunc locum habet Doctrina posita sub num. 16.

8 An in Attritione, ut Pœnitens sufficienter ad gratiam Sacrament. Poenitentiæ percipiendam sit dispositus, aliquis Dei amor sit necessarius? ad numer. 10.

11 Attritio in Sacramento Poenitentiæ quomodo dicatur fieri Contritio, & Attritus fieri Contritus.

12 Ut Attritio cum Sacramento in re sufficiat ad justificationem peccatoris, requiritur quod procedat ex aliquo motivo supernaturali.

13 Sufficit tamen dolor de peccatis ob metum poenarum temporalium, ut a Deo immissarum vel immittendarum.

14 Et a fortiori sufficit Attritio, seu dolor de peccatis ob metum Gehennæ.

15 Item sufficit Attritio ob turpitudinem peccati supernaturaliter, seu ex Fide cognitam.

16 Item sufficit ille dolor, quo quis dolet se non dolere de peccatis, sicut deberet, si per hoc judicet, quod de suis peccatis vere dolet, sed non tam vehementi dolore ac deberet.

17 Non sufficit tamen dolor ille, quo quis dolet se non dolere de suis peccatis, si per hoc judicet se carere vera detestatione, & displicentia peccatorum.

18 Attritio, etiam cognita ut talis, sufficit cum Sacramento ad salutem, & justificationem.

19 Attritio, putata & æstimata tantum etiam invincibiliter, quæ secundum se non sit reipsa vera attritio, sicuti non est sufficiens ad fructuosam susceptionem Sacramenti Poenitentiæ: ita neque est sufficiens ad validam ejus susceptionem: Seu quod idem est: Non potest dari Sacramentum Poenitentiæ validum, & informe.

20 Adducitur ratio, ad n. 21.

22 Affertur, & solvitur objectio, ad n. 23.

24 Affertur, & solvitur alia objectio, ad n. 25.

26 Affertur, & solvitur adhuc alia objectio, ad n. 27.

28 Affertur, & solvitur instantia de supposita adultera Matre Gratiani, Petri Lombardi, & Petri Comestoris, ad n. 30.

31 Ad valorem Sacramenti requiritur dolor supernaturalis, & universalis saltem virtualiter respectu omnium peccatorum mortalium.

32 Secus autem est de peccatis venialibus.

33 Dolor de peccatis mortalibus commissis debet esse summus non intensive, sed appretiative.

34 Dolor requisitus ad Sacramentum Poenitentiæ consulto, & utilissime præmittitur Confessioni, non debet tamen necessario Confessionem præcedere, sed sufficit, ut eliciatur in ipsomet Confessionis actu.

35 Debet tamen talis dolor necessario præcedere absolutionem, nec sufficit, si eliciatur post ipsam absolutionem.

36 Non est autem necesse, quod dolor, seu Attritio eliciatur immediate ante absolutionem, vel Confessionem, sed sufficit, quod sit elicitus ante, & non sit retractatus.

37 Qui in Confessione oblitus est alicujus peccati mortalis, de quo antea explicite, & formaliter non doluit, potest paulo post datam absolutionem illud confiteri absque eo quod habeat novum dolorem.

38 Item si propter imminens mortis periculum absolvatur moribundus audito tantum uno, vel altero peccato, potest postea auditis reliquis secundo absolvi ab illis ex vi prioris doloris moraliter permanentis, absque eo quod novum eliciat dolorem.

39 Dolor ad hoc, ut sufficiat pro valore Sacramenti, debet esse conjunctus cum proposito non peccandi de cætero.

40 Propositum non peccandi de cætero, quamvis per se loquendo debeat esse formale, & expressum, tamen sufficit, quod sit implicitum, & virtuale.

41 Propositum debet esse absolutum, firmum, efficax, & universale se extendens ad omnia mortalia in posterum evitanda.

42 Quamvis autem propositum debeat esse absolutum, firmum, efficax, & universale, non requiritur tamen credulitas, seu existimatio, vel persuasio certa ex parte intellectus, quod quis deinceps non amplius sit relapsurus.

43 Circa sola peccata venialia, sicuti in Sacramento Poenitentiæ requiritur supernaturalis dolor, & detestatio eorum; ita requiritur propositum absolutum saltem virtuale, & implicitum vitandi ipsa venialia confessa, vel saltem unum, aut alterum ipsorum.

44 Affertur prima Hæresis exorta circa Confessionem Sacramentalem.

45 Talis Hæresis evincitur ex sacra Scriptura.

46 Evincitur etiam in Conciliis.

47 Affertur secunda Hæresis circa Confessionem Sacramentalem.

48 Talis Hæresis evincitur ex Scriptura, & Conciliis.

49 Adducitur, & solvitur objectio ex facto Nectarii Patriarchæ Constantinopolitani, & S. Joannis Chrysostomi, ad n. 50.

51 Affertur tertia Hæresis circa Confessionem Sacramentalem.

52 Talis Hæresis evincitur ex Concilio Tridentino, & ex ipsa ratione.

53 Confessio Sacramentalis quid sit?

54 Ad constituendam, seu faciendam legitimam, & perfectam Sacramentalem Confessionem sexdecim communiter assignantur qualitates, seu conditiones, quæ afferuntur.

55 Prima conditio, seu qualitas, scilicet quod sit simplex, quid importet?

56 Secunda, quod sit humilis, quid importet?

57 Tertia, quod sit pura, quid importet?

58 Quarta, quod sit fidelis, quid importet?

59 Quinta, quod sit frequens, quid importet?

60 Sexta, quod sit nuda, quid importet?

61 Septima, quod sit discreta, quid importet?

62 Octava, quod sit libens, quid importet?

63 Nona, quod sit integra, quid importet?

64 Decima, quod sit integra, quid importet?

65 Undecima, quod sit secreta, quid importet?

66 Non esset tamen invalida Confessio, si ex aliqua necessitate, aut alia de caussa publice, seu aliis audientibus fieret.

67 Duodecima, quod sit lacrymabilis, quid importet?

68 Tertiadecima, quod sit accelerata, quid importet?

69 Quartadecima, quod sit fortis, quid importet?

70 Quintadecima, quod sit accusans, quid importet?

71 Sextadecima, quod sit parere parata, quid importet?

72 Ex supradictis sexdecim Conditionibus, seu qualitatibus bonæ, & perfectæ Confessionis, solæ tres sunt necessariæ ad valorem Sacramenti, nempe fidelitas, dolor, & integritas, aliæ autem pertinent solum ad modum, & perfectionem ipsius.

73 Quoad fidelitatem, & Dolorem nihil remanet addendum.

74 Quoad integritatem autem varia adhuc remanent addenda, & præsertim quod ipsa integritas est duplex scilicet materialis, & formalis.

75 Integritas materialis in quo consistat?

76 Integritas formalis in quo consistat?

77 Confessio ut sit valida, debet semper esse integra saltem integritate formali.

78 Item per se, ac regulariter loquendo Confessio debet semper esse integra integritate materiali.

79 Per accidens autem, & in quodam casu extraordinario Confessio potest esse valida cum sola integritate formali absque integritate materiali.

80 Caussæ excusantes ab integritate materiali Confessionis generatim tres assignantur, scilicet inculpata ignorantia, seu oblivio, impotentia physica, & impotentia moralis ob grave damnum proprium vel alienum, tam corporale quam spirituale, alioquin secuturum.

81 Ratione inculpatæ ignorantiæ, seu oblivionis excusantur omnes illi, qui præmisso sufficienti examine non recordantur alicujus peccati mortalis, aut ignorantia invincibili poenitus ignorant illud esse grave peccatum.

82 Ratione impotentiæ physicæ excusantur omnes illi, qui aliqua impotentia physica omnino impediuntur ad integre confitendum, sive impotentia oriatur ex parte Confessarii, sive ex parte Poenitentis, & assignantur casus.

83 Item ab integritate materiali Confessionis excusatur mutus, qui uno, vel altero peccato explicato per nutus, vel si neque hoc facere possit, signo doloris de suis peccatis, edito, absolvi potest; si tamen scribere sciat, expedit, ut sua peccata integre in scriptis Confessario exhibeat, ad quod probabilius, & tutius tenetur.

84 Item ab integritate materiali Confessionis excusatur vir ignarus idiomatis non habens Confessarium peritum suæ linguæ.

85 Is autem quamvis urgente præcepto Ecclesiastico annuæ Confessionis non teneatur confiteri per interpretem; tamen in periculo mortis, si dubitet non posse verum Contritionis actum elicere, tenetur non quidem præcepto Divino, sed ex præcepto Charitatis erga seipsum per interpretem confiteri.

86 Ratione impotentiæ moralis ob grave damnum proprium, vel alienum tam corporale, quam spirituale alioquin secuturum excusantur ab integritate materiali omnes illi, qui ex Confessione omnium peccatorum rationabiliter, & prudenter timent sibi, aut Confessario, vel tertiæ personæ aliquod grave damnum corporale, vel spirituale; & assignantur casus ad num. 87.

88 Non excusat tamen ab integritate materiali Confessionis magnus poenitentium concursus ob quem non liceat facere dimidiatam Confessionem.

89 Quantum ad peccata, quæ propter supradictas caussas licite in Confessione reticentur, non requiritur dolor Contritionis ad eorum remissionem, sufficit dolor Attritionis, & propositum illa confitendi, cessante caussa, seu impotentia.

90 Ea

91 Ea tamen peccata, quæ antea ob justam caussam, seu impotentiam non potuit quis confiteri, debet postea data opportunitate in proxima Confessione exprimere, & directe Clavibus Ecclesiæ subjicere, ut ab ipsis directe absolvatur.

92 Pœnitens habens mortalia, & venialia non peccat contra Confessionis integritatem, si prius confiteatur uni Confessario mortalia, & postea alteri bonam opinionem de ipso habenti nimia verecundia affectus confiteatur sola venialia.

93 Ab integritate materiali confessionis non excusat infamia propria, aut complicis apud solum Confessarium.

94 Adducitur, & solvitur instantia.

95 Pœnitens habens peccata reservata, si in urgente necessitate celebrandi, vel communicandi, non habeat copiam Confessarii valentis a reservatis absolvere, tenetur pro servanda integritate Confessionis ipsa peccata reservata una cum non reservatis confiteri Confessario inferiori, etiam non habenti facultatem absolvendi a reservatis.

96 Non potest superior sine urgente caussa absolvere tantum a reservatis, & quoad reliqua remittere pœnitentem ad inferiorem.

97 Pœnitens sic absolutus in urgente caussa, seu casu a reservatis a superiore, adeundo Confessarium inferiorem pro absolutione directa a non reservatis, probabilius non tenetur reconfiteri cum ipsis etiam reservata jam confessa, & absoluta.

98 Adducitur, & solvitur instantia.

99 Sicuti etiam qui justa de caussa in aliquo casu urgentis necessitatis, non extante Confessario approbato pro reservatis; fuit absolutus a Confessario non approbato pro reservatis, non tenetur denuo reconfiteri Confessario approbato pro reservatis etiam peccata non reservata jam confessa, & absoluta.

100 Ad integritatem Confessionis requiritur ut pœnitens omnia mortalia confiteatur, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie.

101 Unde autem oriatur distinctio specifica, & numerica peccatorum? remissive.

102 Pœnitens igitur in Confessione debet exprimere numerum omnium suorum mortalium peccatorum, de quibus post diligens examen recordatur: Si autem certus numerus occurrat, debet exprimere numerum verisimilem.

103 Item ad integritatem Confessionis requiritur, ut pœnitens confiteatur, non solum omnia peccata mortalia, tam quoad speciem, quam quoad numerum in eadem specie, sed etiam circumstantias speciem peccati mutantes.

104 Circumstantiæ peccati quid sint?

105 Circumstantiæ peccati septem enumerantur in hoc vulgari versu contentæ:
Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis,
Cur, Quomodo, Quando.

106 Quid denotetur per ly Quis?

107 Quid denotetur per ly Quid?

108 Quid denotetur per ly Ubi?

109 Quid denotetur per ly Quibus auxiliis?

110 Quid denotetur per ly Cur?

111 Quid denotetur per ly Quomodo?

112 Quid denotetur per ly Quando?

113 Tales circumstantiæ, aliæ sunt mutantes speciem, & aliæ simpliciter aggravantes intra eamdem speciem.

114 Quæ sint circumstantiæ mutantes speciem?

115 Quæ sint circumstantiæ simpliciter aggravantes intra eamdem speciem?

116 Circumstantiæ aggravantes, aliæ sunt notabiliter aggravantes, & aliæ parum, seu leviter aggravantes.

117 Circumstantiæ notabiliter aggravantes quæ sint, hisque adduntur aggravantes in infinitum, & explicantur.

118 Circumstantiæ parum, seu leviter aggravantes quæ sint?

119 Ex supradictis circumstantiis sunt necessario confitendæ illæ, quæ mutant speciem, & aggravantes in infinitum.

120 Non sunt necessario confitendæ circumstantiæ, parum, seu leviter tantum aggravantes.

121 Circumstantiæ notabiliter aggravantes an sint necessario confitendæ? ad n. 122. ubi resolvitur probabilius, & tutius pro affirmativa.

123 Afferuntur probationes pro nostra affirmativa conclusione, ad n. 125.

126 Respondetur ad rationem opinionis contrariæ.

127 Circumstantia consuetudinis quamvis per se loquendo non sit necessario confitenda, tamen interdum per accidens obligatur pœnitens ad talem circumstantiam aperiendam, & signanter, quando a Confessario ad id interrogatur.

128 Peccata mortalia dubia sunt necessario confitenda, sub dubio tamen.

129 Qui confessus est peccatum aliquod mortale, ut dubium, si postea reperiat illud certum, tenetur illud denuo ut certum confiteri.

130 Qui confessus est peccatum mortale tamquam certum, quale tunc putabat esse, quamvis postea judicet dubium, non tenetur iterum confiteri ut dubium.

131 Item qui confessus est peccatum integre, prout commissum est, & prout erat in sua conscientia tempore Confessionis, quamvis pro tunc, & ipse Confessarius dubitaverit, an esset mortale, vel veniale, non tenetur illud iterum confiteri, licet postea ipse, vel Confessarius comperiat, seu agnoscat fuisse mortale.

132 Pœnitens non potest, licite, nec valide confiteri Confessario absenti per litteras, aut Nuntium, & ab eo absolvi, etiamsi reperiatur in articulo mortis.

133 Sic etiam invalida esset absolutio, si Confessarius pœnitentem præsentem audiret, & postea per litteras eum absentem absolveret.

134 Valida autem est Confessio, si per litteras pœnitens mittat peccata Confessario absenti, qui ea legat, & huic factus præsens dicat: Accuso me de peccatis illis, quæ tibi scripsi, & peto absolvi: sicuti etiam si præsens peccata scripta det Confessario legenda, & postea dicat, de illis peccatis scriptis me accuso, & peto absolvi, non est tamen hoc faciendum sine rationabili caussa.

135 Immo volunt multi hoc extra casum necessitatis esse illicitum.

136 Confessio ex traditione, consuetudine, & usu Ecclesiæ debet regulariter, & ordinarie esse vocalis.

137 Unde graviter peccaret qui sine justa caussa signis, vel nutibus solum confiteretur.

138 Si perpetuo mutus possit scribere; aut si hoc non possit, possit autem saltem nutibus, & signis sua peccata in particulari aperire, cessetque periculum publicationis, tenetur ita scripto, nutibus, vel signis confiteri, non tantum ex præcepto Divino, in articulo mortis, sed etiam ex præcepto Ecclesiastico semel in anno; Quamvis tamen extra articulum mortis non pauci id negent.

139 Confessio est necessario iteranda, quoties est invalida, quod ex duplici capite accidere potest, scilicet ex parte Confessarii, & ex parte Pœnitentis.

140 Assignatur, quando Confessio sit invalida, & iteranda ex parte Confessarii.

141 Assignatur, quando Confessio sit invalida, & iteranda ex parte Pœnitentis.

142 Valida est, & non iteranda Confessio bona fide facta Confessario, quantumvis indocto, & ignaro, etiamsi inter mortale, & veniale discernere nequeat; immo etiamsi putasset aliquod peccatum esse veniale, quod tamen est mortale.

143 Invalida tamen, & iteranda esset Confessio, si scienter, & ex malitia fiat cum eo, ut peccata discernere nequeat, & pœnitenti mederi, ut oportet, non possit.

144 Item valida est, & non iteranda Confessio bona fide facta Confessario Surdastro, semidormienti, seu distracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non intellexit sine omni culpa pœnitentis; Quod si pœnitens postea advertat, tenetur in sequenti Confessione ea sola repetere quæ probabiliter judicat, aut cognoscit non fuisse audita, aut percepta.

145 Si autem pœnitens post talem Confessionem nesciat quænam sint illa peccata, mortalia, quæ Confessarius non audivit, aut non percepit, tenetur tunc repetere totam Confessionem, si illa sit brevis; & paucorum peccatorum; Si autem Confessio fuit prolixa, & multorum peccatorum, tunc non tenetur omnia repetere, sed satis erit se accusare in communi de illis peccatis mortalibus; quæ Confessarius non audivit, aut non percepit determinando materiam, quantum fieri potest.

146 Qui culpabiliter in Confessione aliquod peccatum mortale tacuit, & postea in aliis Confessionibus subsequentibus inculpabiliter est oblitus illius Sacrilegii, non tenetur ad omnes istas subsequentes Confessiones iterandas, quando recordatur talis Sacrilegii, sed solum tenetur ad iterandam illam, in qua per culpabilem reticentiam illius mortalis peccati sacrilegium commisit.

147 Qui certus de mortali in Confessione omisso negative dubitant, an illud omiserit ex verecundia, an ex justa caussa, tenetur cum illo reliquorum mortalium Confessionem repetere.

148 Qui inculpabiliter omisit in Confessione aliquam circumstantiam etiam speciem mutantem, si talis circumstantia seorsim sufficienter declarari possit; non tenetur repetere totum peccatum, & multo minus totam Confessionem præteritam.

149 Qui culpabiliter fecit Confessionem invalidam, undecumque provenerit invaliditas, tenetur repetere Confessionem.

150 Si talis Confessio invalida, & Sacrilega reiteretur apud Confessarium diversum a primo, tunc debent necessario repeti apud hunc omnia, & singula mortalia distincte,

& in

& in particulari, ac si nunquam fuissent confessa exprimendo sacrilegium, quod fecit.

151 *Si autem Confessio invalida repetatur apud eumdem Confessarium, & hic habeat adhuc distinctam memoriam peccatorum sibi confessorum, satis est, si pœnitens defectum Confessionis aperiat, & in genere addat*: Et jam me accuso de omnibus peccatis in tali Confessione Sacrilega tibi confessis.

152 *Immo id verum est, etiamsi Confessarius eorum peccatorum singillatim in specie, & numero non recordetur: dummodo saltem confuse recordetur status Pœnitentis, ut convenientem Pœnitentiam, medicinam, ac remedia præscribere possit.*

153 *Item verum hoc est, & sufficiens in repetendis multis, & plurimis Confessionibus invalide factis apud eumdem Confessarium, sive invaliditas proveniat ex defectu doloris, sive ex defectu integritatis, sive ex aliis capitibus; Sufficit enim, quod Confessarius recordetur in confuso, & in communi status, ac vitæ pœnitentis quam tunc ducebat, & quod Pœnitens in compendio, & generatim de omnibus se accuset, & defectum corrigat: dicendo v. g.* Accuso me de omnibus illis peccatis, quæ tibi confessus sum in cunctis Sacrilegis Confessionibus tribus ab hinc annis, usque ad hanc, a quo tempore bis ordinarie omni mense confessus sum, & communicavi, quia reticueram malitiose istud peccatum, vel non habui verum dolorem, & propositum, *& hujusmodi.*

154 *Si vero Confessarius, nequidem in confuso & in communi recordetur status, ac vitæ Pœnitentis, quam tunc ducebat, aut Pœnitentiæ a se ei impositæ, tunc Pœnitens tenetur saltem ea distincte repetere peccata in aliis Confessionibus confessa, ut ex ipsis, & aliis modo confessis possit Confessarius iterum formare judicium saltem confusum de statu Poenitentis, & ipsi congruam injungere Poenitentiam.*

155 *Præceptum Confessionis tum Divinum, tum Ecclesiasticum obligat omnes Fideles peccato mortali obnoxios, adeoque etiam Hæreticos, & pueros doli capaces.*

156 *Præceptum Divinum Confessionis obligat per se potissimum in articulo mortis, ac quolibet ejus morali periculo.*

157 *Per accidens autem præceptum Divinum de habenda Confessione Sacramentali obligat, quando sumendum est aliud Sacramentum, respectu eorum, qui sibi conscii sunt peccati mortalis, & præsertim quoties sumendum est Sacram. Eucharistiæ.*

158 *Præceptum Confessionis Ecclesiasticum obligat omnes Fideles, etiam Hæreticos, & pueros doli capaces ad semel saltem in anno confitenda omnia sua peccata mortalia.*

159 *Nullum datur præceptum, nec Ecclesiasticum quidem obligans omnes Fideles ad Confessionem peccatorum venialium.*

160 *Quamvis autem non habentes ullum peccatum mortale nullo præcepto obligentur per se ad Confessionem annuam venialium, tamen possunt per accidens obligari ad ipsam ratione scandali.*

161 *Qui pluries in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccet mortaliter, vel recordetur peccati mortalis non confessi, tenetur illa ultima die confiteri ad satisfaciendum præcepto, cui necdum satisfecit.*

162 *Qui tamen mortale peccatum anno præcedente commissum, & per oblivionem omissum hoc anno confessus est, satisfecit præcepto.*

163 *Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit præcepto, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum.*

164 *Annus pro implendo hoc præceto, secundum aliquos computandus est a die prima Januarii usque ad ultimam Decembris, Communius autem, & Ecclesiasticæ consuetudini conformius secundum alios computandus est a Paschate ad alterum Pascha.*

165 *Præceptum annuæ Confessionis potest per se adimpleri in quocumque anni tempore. Nec obligat per se tempore Paschali, sed solum per accidens ratione communionis Paschalis.*

166 *Affertur, & solvitur instantia.*

167 *Si quis, sive culpabiliter, sive ob legitimum impedimentum in Paschate non est confessus, is tenetur postea per anni decursum confiteri.*

168 *Qui toto anno non confitetur sine justa caussa, peccat mortaliter.*

169 *Insuper qui culpabiliter non confitetur semel in anno, vivens interdicitur ingressu Ecclesiæ, & moriens privatur Ecclesiastica sepultura.*

170 *Ipse tamen non adimplens præceptum annuæ Confessionis non est ipso jure interdictus, sed interdicendus.*

171 *Qui sive justa, sive injusta de caussa Confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri cum primum commode poterit.*

172 *Quo quis diutius differt Confessionem ultra annum, probabilius est eo gravius peccare; Dilatio tamen illa probabilius est unicum peccatum continuatum.*

173 *Qui, pluribus annis jam elapsis, non est confessus, confitendo prima, vel secunda, vel alia die hujus currentis anni, valet hæc sua unica Confessio, tam pro hoc anno, quam pro omnibus annis præteritis.*

174 *Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilius obligaretur ad iterum confitendum hoc anno.*

175 *Præcepto Ecclesiastico annuæ Confessionis non satisfit per Confessionem voluntarie nullam, & scienter invalidam, & Sacrilegam.*

176 *Præcepto annuæ Confessionis potest satisfieri confitendo, cum proprio Parocho, tum aliis Confessariis legitime approbatis, sive Sæcularibus, sive Regularibus.*

177 *Non sufficit tamen Confessio facta Regulari, qui pro approbatione se præsentavit Episcopo, & fuit injuste reprobatus.*

178 *Alia ad rem*, remissive.

Contritio in communi, pro ut est genus ad Attritionem 1
& Contritione: *Est dolor animi, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero.* Sic expresse Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 4.*

Contritio sic generatim, & in communi sumpta dividi- 2
tur in Contritionem perfectam, & in Contritionem imperfectam, seu Attritionem, *Communis Catholicorum* cum
Tridentino *loco citato*. Contritio *perfecta*, quæ est Con- 3
tritio simpliciter, & absolute dicta, est *dolor animi, ac detestatio peccati propter Deum summe dilectum, & super omnia, cum firmo proposito non peccandi de cetero. Communis.* Et dicitur *Contritio*, quia peccatorem per-
fecte, & proxime disponit ad gratiam sanctificantem, 4
ipsumque peccatum omnino delet, ac veluti conterit, *Com-*
munis; & de hac in art. mortis: Vide verb. *Moribundus* 5
n. 30. Contritio *imperfecta*, sive *Attrito est dolor animi, ac detestatio peccati contra Deum commissi propter turpitudinem peccati, vel metum Inferni, vel alterius mali, con-*
ceptus cum firmo proposito non peccandi de cetero. Commu- 6
nis. Et dicitur *Attritio*, quia peccatorem non penitus disponit ad ipsam gratiam sanctificantem, sed solum ita disponit, ut cum Sacramento Pœnitentiæ capax sit gratiæ sanctificantis, ipsumque per se non delet, vel conterit; sed solum quasi *atterit*, & ita applicat, ut per Sacramentum remissibile fiat. *Communis.*

Unde *Contritio*, & *Attritio* conveniunt in hoc, quod 7
utraque est dolor supernaturalis cum proposito non peccandi de cetero, sed differunt inter se, & ratione motivi, & ratione effectus. Ratione *motivi* differunt, quia *Contritio* fit ex motivo Charitatis erga Deum, idest ex motivo objecti, nempe Dei summe, & super omnia diligendi, ipsumque Deum respicit quatenus in se absolute bonum atque perfectum. *Attritio* vero ex motivo Charitatis erga se ipsum, seu ex motivo timoris Inferni, vel alterius mali, quibus Deus castigare solet peccata, ac in Deum tendit quatenus nobis bonus, & nostra beatitudo. Ratione *effectus* differunt, quia *Contritio* per se remittit peccata, & justificat extra Sacramentum in re, quamvis non sine voto Sacramenti Pœnitentiæ; Unde Contritus tenetur sub mortali suo tempore confiteri. *Attritio* vero quantumvis supernaturalis per se non sufficit ad justificationem, & remissionem peccati mortalis sine Sacramento Pœnitentiæ in re. *Sic Doctores communiter* juncto Conc. Trid. *sess. 14. cap. 4.*

Difficultas autem est, an Attrito, ut ad Sacramen- 8
tum Pœnitentiæ, gratiamque per ipsum percipiendam sufficiat, debeat esse cum aliquo Dei amore conjuncta, & quidem hac de re multa est lis inter Theologos varie sentientes ut infra: prius tamen animadvertendum necesse arbitror hoc in puncto ad hæc usque tempora nil Ecclesiam definiisse, litemque adhuc sub Judice fore. Porro nihil decretorie pronunciavit imprimis Conc. Trident. ut fuse ac perdocte ostendit inter alios Tournely *in prælectionibus de Sacramento Pœnitent. quæst. 5. art. 2.* siquidem ex locis in quibus S. Synodus circa dispositiones ad justificationis gratiam obtinendam necessarias mentem suam aperit, nulla extenditur definitio, nullumque decretum controversiam præmissam dirimens; quippe procul dubio in locis præsignantis, vel nullam de dilectione facit mentionem; vel si de dilectione verba facit, non est respectu attritionis ad confessionem, vel non constat, an de dispositionibus agat necessariis ad justitiam obtinendam in *Sacramento* Pœnitentiæ, vel extra: immo dum de attritione generatim, vel de attritione in ordine ad *Sacramentum* Pœnitentiæ peragit, amor non exprimitur, ut singula percurrenti fit obvium, nec inter canones, in quibus dogmaticæ definiuntur veritates, est ullus, qui expresse statuat amorem Dei necessariam esse dispositionem ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ percipiendam. Rem plene comprobat Alexandri VII. auctoritas; siquidem nil ea in re definitum fuisse in Concil. Trid. supponit, dum de anno 1667. die 5. *Maii* ad exortas inter scholæ Theologos dissentiones extinguendas, pacemque eos inter fovendam

conceptis verbis prohibuit, *ne quis audeat alicujus theologicæ censuræ alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis in præfata attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentium dictæ dilectionis necessitatem, donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*; igitur &c. Secundo nec tempestate posteriori aliquid ab Ecclesia definitum est, siquidem nulla prostat assignabilis determinatio circa controversiam: immo impræsentiarum adversi inter se Theologi permittuntur contrarie opinari. Hinc nemo inficias ibit quidquid a Theologis in diversa abentibus ex Trident. vel ex Eccl. ingeritur de dilectionis actu in attritione respectu Sacramenti Pœnitentiæ, id mere opinative, & ex ratiocinio Theologico proficisci.

9 Proclamant igitur aliqui, quod ut Pœnitens sufficienter dispositus extet ad Sacramenti Pœnitentiæ gratiam obtinendam, nullum necesse expostulari in attritione amorem Dei; ac attritionis notionem non nisi esse juxta sess. 14. Trid. cap. 4. quod sit animi dolor, ac detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero, ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ metu conceptus; & hæc est, quam inter Scholasticos suo tempore communiorem supra testatus est Alex. VII. Alii opinavere attritionem talem haberi debere, ut bona fide contritio existimetur. Alii contendunt, & quidem communius hisce temporibus attritionem, ut sufficiens sit ad Sacramentum, requirere Dei amorem, non sane contritionis perfectæ ex motivo charitatis, & amicitiæ tendentis in Deum ut in se summum bonum, sed ex motivo spei, & amoris concupiscentiæ terminantis in Deum, quatenus nobis bonus, nostra beatitudo, & finis ultimus. Uno verbo: Necessarium in attritione astruunt aliquem Dei amorem imperfectum, quem initialem, & inchoatum nuncupatum habent, quo Pœnitens incipiat, & inchoet diligere Deum tamquam fontem totius justitiæ, phrasi accepta ex sess. 6. cap. 6. ubi Sacros. Syn. præter actus fidei, & spei, requirit in Catechumenis ad Baptismum, ut Deum tamquam totius justitiæ fontem diligere incipiant, ac propterea moveantur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem. Alii nota non minus conspicui, tam ante, tam post Trident. ferventius quidem sed rigidius censuerunt, ad Sacramentum Pœnitentiæ necessariam contritionem perfectam; cumque Trident. sess. 14. cap. 4. de contrione imperfecta doceat, quod quamvis extra Sacr. Pœnit. ad Justificationem perducere non valeat, tamen ad impetrandam justificationis gratiam in ipso Sacramento disponat, reponunt qui post Trident. scripsere, contritionem imperfectam admittendam esse tamquam remotam dispositionem; Cæterum proximam, & immediatam fatendam esse contritionem perfectam. Verum isti ex Trident., & Eccles. minus potius sortiuntur præsidium, quam attritionis amore initiali informatæ Patroni; enim vero licet Trid. can. 4. inter actus pœnitentis, quos quasi materiam Sacramenti Pœnit. definit, contritionem enumeret, non exprimit tamen se perfectam intelligere, & alibi ne verbum quidem habet Concil. de necessitate contritionis perfectæ ad Sacram. Pœnitentiæ, ut legenti fit palam: immo haud obscure oppositum patet ex allatis verb. sess. 14. cap. 4. pluries cit. Nec magis eis favet Ecclesia, siquidem nedum pro ipsis nullam protulit sententiam, sed ex ejusdem praxi, ut jam alibi monuimus, moraliter certum est attritionem ad Sacram. sufficere; immo aliqui post Tridentinum sententiam exigentem perfectam Contritionem erroneitatis nota inurunt; tamen numquam satis laudatum, & commendatum se in actibus contritionis perfectæ exercere, atque ad id singulariter sub munimen summi Dei divitis in omnes, qui invocant illum, confugere.

10 Ut autem, quid circa difficultatem mea fert opinio, exploratum habeas, meminisse oportet, quæ de attritione Sacros. Syn. sess. 14. c. 4. tradidit adversus veritatis hostes, nempe attritionem non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, sed esse donum Dei, impulsum Spiritus Sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat; & quamvis extra Sacramentum, ad Justificationem perducere non valeat, tamen ad impetrandum Justificationis gratiam in ipso Sacram. disponit; quibus positis, opinor non scrupulizandum, & ipsummet supernaturalem attritionis actum ex sui natura vel explicite, vel implicite secum semper ducere aliquem Dei amorem; movetur enim pœnitens per attritionem ad aversionem a peccatis, & conversionem ad Deum, estque ille supernaturalis dolor de peccatis, eo quia ipsis quatenus Dei offensa, debita est pœna, atque ideo ad dolendum movetur pœnitens de peccatis prout sunt offensa Dei cum proposito observandi deinceps illius mandata, & similia; hæc autem non videntur posse concipi absque aliquo Dei amore explicito, vel implicito, formali, seu virtuali, ac quin vehant secum dilectionem in Deum, ut avertat a pœnis, & se misericordem ostendat; unde juxta D. Aug. *lib. 14. de Civ. Dei cap. 7.*, & S. Thomam *in supplem. quæst. 3. art. 1.* dolor in amore fundatur rei illius, de cujus jactura dolemus, igitur &c. nec non in præfato sensu varia infra posita veniunt intelligenda.

* Attritio de peccatis sufficit quidem ex mente Tridentini ad disponendum pœnitentem ut Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtineat, sed quænam sit ista attritio non satis liquet; potest enim esse cum aliquo Dei amore conjuncta, sed debili, tenui, ac remisso. Potest etiam esse dolor propter Deum non quatenus est summe bonus, sed quatenus est bonus nobis; potest insuper esse dolor de peccatis unice conceptus propter eorum turpitudinem, aut solum metum pœnarum, & gehennæ absque ulla Dei dilectione. Hæc tamen postrema attrito potest etiam excitari ex metu gehennæ, ut conjungatur cum aliquo Dei amore initiali, quatenus ita peccata odio habentur propter supplicia, ut simul animus feratur in Deum ut objectum diligibile. Quæstio est anceps inter Theologos, num sufficiat attritio servilis, quæ elicitur ex unico metu gehennæ, & pœnarum, nullo vel initiali Dei amore adjuncto: vel requiratur saltem conjunctus amor Dei initialis. In hac quæstione nihil decidendum ab Episcopo monet Sapientissimus Pontifex Benedictus XIV.; suadet tamen, ut doceantur Confessarii æquum esse hortari pœnitentes, ad veram, & perfectam contritionem, quod, & in Rituali jussu Pauli V. edito monetur. *De Synodo Diœces. lib. 7. c. 13. per totum.* *

Attritio in Sacramento Pœnitentiæ dicitur fieri Contritio, & *Attritus* fieri *Contritus*, non *formaliter*, quia non variatur objectum, seu motivum, cum adhuc Attritio sit ex motivo timoris Inferni, vel alterius mali, quibus Deus castigare solet peccata, sed solum *effective*, & *æquivalenter*, quatenus Attritio cum Sacramento in re justificat peccatorem, sicuti Contritio cum Sacramento in voto. *Communis* cum S. Thoma *in Supplement. quæst. 1. art. 2.* & Scoto *in 4. dist. 14. quæst. 4. ad 2.* Sporer *tom. 3. part. 3. cap. 2. sect. 3. q. 3. n. 277., & seqq.* 11

Ut autem Attritio cum Sacramento in re sufficiat ad justificationem peccatoris, requiritur, quod procedat ex aliquo motivo supernaturali; Unde dolor mere naturalis non sufficit; Sic non sufficit dolor de peccato, eo quod propter ipsum peccator publicam infamiam incurrerit, pœna pecuniaria mulctatus fuerit, & hujusmodi. Habetur clare ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 4.* ubi docet, quod Attritio, quæ ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit, debet esse donum Dei, & Spiritus Sancti Impulsus, qualis non est Attritio naturalis ex motivo pure humano, & naturali. Hinc merito Innocentius XI. die 2. Martii 1679. damnavit sequentem propositionem in ordine 57., ibi: *Probabile est, sufficere Attritionem modo honestam.* 12

Sufficit tamen dolor de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immissarum, vel immittendarum, v. g. Si quis doleat de peccatis propter morbum, famem, sterilitatem, bellum, aliasque similes pœnas temporales, ut a Deo inflictas, vel infligendas propter ipsa peccata; Nam talis dolor non elicitur ex motivo mere humano, & naturali, sed respicit Deum, ut justum vindicem peccati, & ultorem ejus per pœnas etiam temporales; adeoque cum sic sit elicitus ex motivo supernaturali, est dolor supernaturalis, & sufficiens. *Communior* inter Doctores, & probabilissima. Sic La Croix *lib. 6. part. 2. num. 884.* cum plurimis ibi citatis, Anaclet. *Theol. moral. tract. 14. de Sacramentis dist. 6. q. 4. n. 42.* Sporer *loc. cit. numer. 243., & seq.* Felix Potestas *tom. 1. part. 4. n. 3063.* Rosignol. *de Pœnitentia p. 1. qu. 3. art. 12. num. 9., & seq.* Viva *ad propos. 57. ex damnat. ab Innocentio XI. n. 1.* alii passim, & colligitur ex Concilio Tridentino *sess. 4.* ubi dicit, Attritionem supernaturalem concipi, aut ex consideratione turpitudinis peccati, aut ex Gehennæ, & pœnarum metu; & insuper addit exemplum de Ninivitis, qui timore subversionis Civitatis, & mortis quæ erat pœna temporalis, pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt, ibi: *Hoc enim timore utiliter concussi Ninivitæ ad Jonæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt.* Unde merito ab Alexandro VIII. die 7. Decembris 1690. damnata fuit sequens propositio 15. in ordine ibi: *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.* 13

Et a fortiori sufficit Attritio, seu dolor de peccatis ob metum Gehennæ. *Communis*. Habetur enim clare ex Concilio Tridentino *sess. 6. Canon. 8.* ibi: *Si quis dixerit, gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores pejores facere, anathema sit, & sess. 14. cap. 4.* ibi: *Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam, vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.* Hinc Alexander VIII. d. die 7. Decembris 1690. 14

meri-

mento damnavit sequentem propositionem 14. in ordine, ibi: *Timor gehennæ non est supernaturalis*.

15 Item sufficit Attritio ob turpitudinem peccati supernaturaliter, seu ex Fide cognitam. *Communis*. Habetur ex Concilio Tridentino *cit. sess. 14. cap. 4.* per hæc verba relata numero antecedenti. *Vel ex turpitudinis peccati considerationè*, ubi subdit, Attritionem ex tali consideratione conceptam *verum donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum*. Unde merito ab Alexandro VIII. d. die 7. Dec. 1690. fuit damnata sequens propositio 9. inter alias. *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & disconvenientiam cum natura rationali sine ullo ad Deum offensum respectu*.

16 Item sufficit ille dolor, quo quis dolet se non dolere de peccatis, sicuti deberet, si per hoc judicet, quod de suis peccatis vere dolet, sed non tam vehementi dolore ac deberet, quia cum Sacramento Pœnitentiæ sufficit ad justificationem etiam remississimus dolor, si nihil aliud desit, quam intensio, & dummodo sit verus dolor de peccatis conceptus ex motivo supernaturali cum absoluto proposito non peccandi de cetero. Gobat *tract. 6. n. 111.* Lessius *in Auctario verb. Confessio cas. 2.* & alii passim.

17 Non sufficit tamen dolor ille, quo quis dolet se non dolere de suis peccatis, si per hoc judicet se carere vera detestatione, & displicentia peccatorum, & potius sentire complacentiam de illis, quam odium, ac proinde dolere, quod hanc complacentiam, & affectum jam nequeat superare; Et ratio est, quia hic non dolor, sed carentia doloris peccatorum, & venia peccatorum, seu justificatio non acquiritur dolorem solummodo concupitam, sed per re ipsa existentem dolorem de peccatis. Gobat *loc. cit.* Felix Potestas *tom. 1. p. 4. n. 3068.* & alii communiter.

18 Attritio etiam cognita ut talis sufficit cum Sacramento ad salutem, & justificationem. *Est Communis*. Et ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess. 14. c. 4* dogmatice loquens per verba adducta *supra n. 11.* absolute, & simpliciter dicit Attritionem cum Sacramento disponere ad gratiam, adeoque sufficit Attritio etiam cognita ut talis, quando scilicet pœnitens certo scit, ac cognoscit se esse duntaxat Attritum; Alias Sacramentum Pœnitentiæ non esset Sacramentum mortuorum, idest per se, ac primario a Christo Domino institutum ad remissionem peccati mortalis, & collationem primæ gratiæ Sanctificantis, si virtute ejus numquam conferretur prima gratia, sed mediante Contritione perfecta, semper supponeretur jam ante Confessionem collata, & remissio peccatorum concessa.

19 Attritio putata, & æstimata tantum etiam invincibiliter, quæ secundum se non sit reipsa vero Attritio, sicuti non est sufficiens ad fructuosam susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, ut testantur omnes, ita neque est sufficiens ad validam ejus susceptionem; Seu quod idem est, non potest dari Sacramentum Pœnitentiæ validum quoad essentiam, & informe quoad effectum Gratiæ, ut docent Scotus *in 4. dist. 1. q. 5. §. Contra istam opinionem, in fine*, Mastrius *Theolog. moral. disp. 21. n. 135.* Sporer *tom. 3. p. 4. cap. 2. sect. 4. n. 263. cum sequentibus, & 275. cum seq.* Felix Potestas *tom. 1. p. 4. n. 3081.* & alii Scotistæ, Gab. *in 4. dist. 17. q. 1. art. 1. dub. 2.* & ibi Major *q. 9.* Vega *lib. 13. in Trid. cap. 26. & 34.* Vasquez *q. 92. art. 2.* Coninch *disp. 4. dub. 5. & 11.* Turrian. *disp. 28. dub. 1.* Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 9. n. 2. & seq.* Arriaga *tom. 7. de Sacrament. in genere disp. 11. sect. 1. 2. & 3.* Madernus *tractat. 4. de virtut. & Sacrament. Pœnitent. q. 4. art. 12. n. 1.* Rosignol. *de Sacrament. Pœnitentiæ p. 1. q. 5. art. 14. n. 2. & sequ.* Joannes Medina, Adrianus, Amicus, Emmanuel Sà, Fagundez, & alii plures contra Thomistas, & Suarez, Lugo, Valent. Averf. Caspens. Henriquez, Navarr. Dianam, Bonacinam, & alios Morales.

20 Et ratio nostræ Conclusionis est, quia & Concilium Florentinum *in Decreto Unionis*, & Tridentinum *citat. sess. 14. c. 4.* requirunt ad hoc Sacramentum Attritionem veram, & non æstimatam, vel putatam tantum; nam Attritio putata tantum etiam invincibiliter non est vera Attritio, sicut homo pictus non est verus homo, quamvis etiam invincibiliter æstimata, vel putata, v. g. inefficax, naturalis tantum, &c. est donum Dei, vel impulsus Spiritus Sancti, cum non sit concepta veris motivis a Concilio *loc. cit.* assignatis, nec habeat alias conditiones, & perfectiones, quas *ibi* Concilium attribuit Attritioni sufficienti in Sacramento ad justificationem.

21 Hinc clare patet, quod Sacramentum Pœnitentiæ non potest esse validum quoad essentiam, & informe quoad effectum Gratiæ, quia, deficiente aliqua parte substantiali, & essentiali Sacramentum ipsum est invalidum; Atqui Attritio vera supernaturalis est pars substantialis, & essentialis Sacramenti, & non mera dispositio; ergo non existente vera Attritione supernaturali, non potest existere validum Sacramentum. Major est infallibilis, admissa ab omnibus, etiam adversariis; Minor patet ex Concilio Tridentino *cit. sess. 14. c. 4.* ubi inter partes essentiales Sacramenti Pœnitentiæ assignat ipsam Attritionem veram, & supernaturalem.

22 Nec valet objicere, quod, quamvis deficiat hujusmodi Attritio secundum suum esse verum, & reale, existat tamen secundum existimationem, & apprehensionem Pœnitentis confitentis; non valet, inquam, quia Attritio requiritur secundum suum esse verum, & reale, non autem secundum meram existimationem, & apprehensionem Pœnitentis confitentis; quia, sicuti a pari si in Sacramento Eucharistiæ adhiberetur Hostia, quæ etiam invincibiliter reputaretur triticea, & talis secundum suum verum esse reale non esset, non validum conficeretur Sacramentum, quia secundum verum esse deficeret pars essentialis materialis; ita si in Sacramento Pœnitentiæ adhiberetur Attritio, quæ etiam invincibiliter existimaretur, & reputaretur sufficiens, & secundum suum verum esse reale non esset talis, non conficeretur validum Sacramentum. Cum Attritio secundum suum verum esse reale non minus sit pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ, ac Hostia triticea secundum suum verum esse reale sit pars essentialis materialis Sacramenti Eucharistiæ, adeoque &c.

23 Tum quia Sacramentum Pœnitentiæ validum, est Sacramentum verum, & perfectum includens omnes suas partes essentiales cum debita intentione Ministri, adeoque est signum verum efficax practicum Gratiæ ex institutione Christi, & acceptione, ac promissione Dei, qui est infallibilis veritatis; Atqui implicat tale signum verum efficax, practicum Gratiæ sine suo signato, scilicet sine suo effectu Gratiæ: ergo implicat Sacramentum Pœnitentiæ validum quo ad essentiam, & informe, quoad ad effectum Gratiæ. Major est de se clara, & minor patet, quia alias tale Sacramentum non esset signum verum, efficax practicum Gratiæ ex institutione Christi, & acceptatione, ac promissione Dei infallibilis veritatis, quod non est dicendum.

24 Nec valet dicere, quod sicuti alia quædam Sacramenta possunt esse valida quoad essentiam, & informia quoad effectum, scilicet carere effectu Gratiæ, ob indispositionem suscipientis, ut præsertim asseritur communiter de Baptismo, ad quem si adultus sine debita dispositione accedat, scilicet ficte sine dolore, & Fide, hic recipit Baptismum validum quo ad essentiam, & informem quoad effectum Gratiæ quam pro tunc ratione indispositionis, seu fictionis non recipit, sed solum recipit ex post, recedente fictione, & vi Baptismi præteriti.

25 Non valet, inquam paritas adducta de aliis Sacramentis, & de Sacramento Pœnitentiæ, quia magna est disparitas, & differentia inter hoc, & alia Sacramenta; quia in aliis Sacramentis dispositio necessaria ad effectum distinguitur ab omnibus iis, quæ ad eorum essentiam requiruntur; At in hoc Sacramento Pœnitentiæ idem actus, qui est dispositio necessaria ad ipsius effectum, est etiam ipsius pars essentialis, cum dolor sit ejus materia proxima; Unde alia Sacramenta, cum non includant ut partem essentialem ipsam suscipientis dispositionem possunt esse valida quo ad essentiam, & informia quo ad effectum Gratiæ, quia omnia essentialia includere possunt, etiamsi debitam suscipientis dispositionem non includant in ordine ad effectum Gratiæ. At non sic Sacramentum Pœnitentiæ, quod cum ipsam Pœnitentis dispositionem includat, ut partem essentialem, quoties eam includit, non solum est validum quo ad essentiam, sed etiam efficax, & formatum quo ad effectum Gratiæ; Et quoties eam non includit, non solum est inefficax, & informe quo ad effectum Gratiæ, sed etiam invalidum quo ad essentiam.

26 Item nec valet dicere, quod Sacramentum Pœnitentiæ potest esse validum, & informe ex defectu doloris extensive, quia potest dari casus, quod quis habens tantum duo peccata mortalia disparata, v. g. Mollitiei, & Homicidii, invincibiliter oblitus peccati Mollitiei, eliciat actum doloris tantum de peccato Homicidii, ex speciali motivo, & peculiari turpitudine illius peccati in specie, illudque confiteatur; Atqui in hoc casu Sacramentum esset validum, & informe, ergo &c. Major est clara, cum casus non sit impossibilis: Minor autem ostenditur, quia in tali casu Sacramentum esset validum, cum ibi adsint omnes partes essentiales: scilicet sufficiens dolor, & Confessio de peccatis memoriæ occurrentibus, de quibus tantummodo tenetur Pœnitens dolere, & ea solum confiteri, cum nemo ad impossibile possit obligari, textu expresso *in l. impossibilium 185. ff. de Regul. Juris, & c. Nemo potest 6. de Reg. Juris in 6.* Esset autem informe, scilicet sine effectu Gratiæ, quia in tali casu peccatum Mollitiei oblitum non esset remissum; nec directe, ut de se patet, cum non confessum, nec indirecte ex vi absolutionis peccati Homicidii confessi, quia nullum peccatum remitti potest sine ullo dolore formali, aut saltem virtuali supra ipsum cadente, & in dicto casu non caderet supra peccatum Mollitiei dolor formalis, ut supponitur, nec dolor virtualis, quia dolor peccati homicidii, cum supponatur habitus ex solo speciali motivo, & ex sola peculiari turpitudine peccati homicidii, non potest virtualiter extendi ad peccatum Mollitiei penitus diversæ rationis, & speciei, cum non possit comprehendi sub illa speciali turpitudine. Unde cum in tali casu neque esset remissum peccatum homicidii confessum, ex quo, ut omnes fatentur, non possit unum peccatum mortale remitti sine alio, tunc daretur Sacramentum validum quo ad essentiam, & informe quo ad effectum Gratiæ.

27 Non valet, inquam, quia etiam admissa majori, negatur absolute minor, scilicet quod tunc Sacramentum esset validum, & informe, quia vel talis dolor esset sufficiens, ad valorem Sacramenti, vel non; Si esset sufficiens ad valorem Sacramenti, esset etiam sufficiens ad effectum & fructum Sacramenti, quia non potest esse dolor sufficiens ad valorem Sacramenti, nisi sit dolor reconciliativus cum Deo; Concilium enim Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 3. dicit: *Sane vero res, & effectus hujus Sacramenti quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo*, & dolor reconciliativus cum Deo continet implicite, & virtualiter detestationem omnium mortalium, sicuti patet de actu perfectæ Charitatis, qui virtualiter continet detestationem omnium peccatorum mortalium, quamvis homo eorum omnium non recordetur, quia actus ille stare non potest cum affectu ad aliquod peccatum mortale; Et sic cum talis dolor de *Homicidio* contineret in dicto casu etiam implicite, & virtualiter dolorem, & detestationem *Mollitiei*, Sacramentum non solum esset validum quoad essentiam, sed etiam formatum, quo ad effectum Gratiæ. Si autem non esset dolor sufficiens, tunc Sacramentum non solum esset informe, sed etiam invalidum, & nullum ob defectum materiæ proximæ necessariæ, qui est dolor reconciliativus cum Deo continens saltem implicite, & virtualiter detestationem omnium mortalium, etiam invincibiliter, & inculpabiliter oblitorum.

28 Nec valet instare, quod potest dari casus, quo quis vere doleat de aliis suis peccatis mortalibus, & ipsa confiteatur; At de aliquo non doleat, nec ipsum confiteatur, credens, & firmiter tenens ex aliquo sibi viso rationabili motivo non obligari ad dolorem, & Confessionem dicti peccati, ut fertur de Adultera Matre illorum trium insignium Fratrum, videlicet Gratiani celeberrimi Compilatoris Decreti, Petri Lombardi vulgo Magistri sententiarum, & Petri Comestoris Historiæ Ecclesiasticæ eximii Collectoris, quæ cum dictos tres suos ex adulterio procreasset, & postea videns, & audiens quanta nominis celebritate dicti sui Filii in Orbe florerent, quantumque commodum, & utilitatem universæ Ecclesiæ attulissent, ita gavisa fuit de tali conceptione liberorum, ut crederet stulte se acturam, si doleret de peccato, quo tantos viros pepererat; Unde vere ipsa dolente de aliis peccatis, eaque confitente, de tali autem adulterina conceptione non dolente, nec ipsam confitente; ratione talis inculpabilis credulitatis, fuit Sacramentum vere quidem validum, sed informe, ex quo fuit sine remissione etiam illorum peccatorum, quæ cum vero dolore in Confessione aperuit, quamvis ipsa ratione talis inculpabilis credulitatis non peccaverit.

29 Non valet, inquam, quia in primis dictus casus est fabulosus, ut testantur Bellarminus *in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis*, *verb. Petrus Lombardus*, Gobat *tractat.* 6. *n.* 171. *cum sequentibus*, pluresque alii, & novissime doct. P. Ignatius Hyacinthus Amat. de Graveson *in sua Historia Ecclesiastica tom.* 4. *p.* 2. *fol.* 644. *primæ impressionis Romanæ*, his præcisis verbis: Fertur, Petrum Lombardum, Gratianum, & Petrum Comestorem germanos Fratres fuisse ex adulterio procreatos, quorum Mater de peccato, quo tantos viros pepererat, vix dolere potuerit; Sed hæc historiola inter aniles fabulas reponenda est, cum certissime constet, *Petrum Lombardum* Insubrium fuisse, & Patria Novariensem, *Gratianum* ex Etruria in oppido *Clusio* oriundum, *Petrum vero Comestorem* natione Gallum, Patria Trecensem. Qui igitur fieri potuit, ut tres illi insignes viri, nationibus adeo diversis ejusdem Matris ex utero prodierint, apage fabulam. *Hactenus ille*. Et in vita Gratiani apposita ad Calcem sui Decreti in veteribus exemplaribus habetur sic præcise: Alii tamen fatentur eos nec germanos, nec contemporaneos fuisse, etsi tempore vicinos; Claruit enim Gratianus temporibus Henrici IV. anno Domini millesimo centesimo vigesimo, Petrus Lombardus sub Conrado Imperatore III. anno Domini millesimo quadragesimo, & Petrus Comestor sub Friderico Imperatore primo anno Domini millesimo centesimo sexagesimo. *Hæc ibi*.

30 Ast dato etiam, & non concesso pro vero dicto casu, cum illum referant plures Scriptores, ut habetur in dicta vita Gratiani his verbis: Et a quibusdam prædicatur in populis, hos tres, Gratianum videlicet, Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem fuisse germanos ex adulterio natos. Quorum Mater cum in extremis peccatum suum confiteretur, & Confessor redargueret crimen perpetrati adulterii, quia valde grave esset, & ideo multum deberet dolere, & pœnitentiam agere; Respondit illa: Pater, scio, quod adulterium peccatum magnum est, sed considerans quantum bonum secutum est, cum isti mei sint lumina magna in Ecclesia, ego non valeo poenitere. Et Confessor ad eam: Quod tui Filii sint notabiles viri, & opera utilia fecerint Ecclesiæ Dei, non ex te, sed ex dono Dei est. Ex te autem adulterium crimen magnum & de hoc doleas. Et si non habes tantum dolorem, quantum exigit tam horrendum scelus, de hoc tamen doleas, quod non potes dolere. *Hæc ibi*. Et referunt etiam Tiraquell. *de nobilitate cap.* 15. *n.* 32. Caramuel *in Theologia fundamentali*, & alii plures. Dato igitur, & non concesso pro vero dicto casu, Respondetur, quod si dicta Mater in dolore formali de aliis suis peccatis mortalibus non habuit etiam dolorem saltem implicitum, & virtualem de ipso suo adulterio, sed potius eum exclusit, Sacramentum nedum fuit informe, & infructuosum, sed etiam omnino invalidum, quia non habuit dolorem requisitum, & sufficientem ad valorem Sacramenti.

31 Ad valorem enim Sacramenti requiritur dolor supernaturalis, & universalis saltem virtualiter respectu omnium peccatorum mortalium. Unde si de uno solo mortali scienter non habeatur, nec scienter haberi dolor, peccatur gravissime, & nullum redditur Sacramentum, quia deficit materia proxima necessaria, quæ est dolor reconciliativus cum Deo, qui saltem implicite, & virtualiter debet includere detestationem omnium mortalium, etiam invincibiliter oblitorum, aut inculpabiliter ignoratorum.

32 Dicitur autem notanter *respectu omnium peccatorum mortalium*; nam secus est de peccatis venialibus, ad quorum Confessionem licet requiratur aliquis dolor, ac propositum eadem evitandi, tamen potest haberi dolor, & remissio de uno, etiamsi non habeatur dolor, & remissio de aliis, quia venialia, cum non sint materia necessaria, sed solum sufficiens, possunt omnia, vel aliqua eorum in Confessione etiam voluntarie omitti sine ullo peccato, ut expresse habetur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 5. ibi: *Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labitur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis modis expiari possunt.*

33 Dolor de peccatis mortalibus commissis debet esse summus, non intensive, sed appretiative, ita ut Pœnitens nihil magis detestetur, quam peccatum, & velit potius omnia mala mundi perpeti, quam mortaliter Deum offendere. *Communis*.

34 Dolor requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ consulto, & utilissime præmittitur Confessioni; Non debet tamen necessario Confessionem præcedere, sed sufficit, ut eliciatur in ipsomet Confessionis actu, ut patet ex communi sensu Fidelium, & recepta praxi Confessariorum; qui post auditam Confessionem solent exhortari Pœnitentes ad eliciendum dolorem, quem de facto ipsi Pœnitentes amplius pro tunc elicere curant. *Sic Doctores communiter*.

35 Debet tamen talis dolor necessario præcedere absolutionem, nec sufficit, si eliciatur post ipsam absolutionem; alias Confessio non esset accusatio, sed simplex peccatorum narratio; & absolutio non datur nisi Pœnitentibus se de suis peccatis cum dolore, & firmo proposito accusantibus. *Communis*.

36 Non est autem necesse, quod dolor, seu Attritio eliciatur immediate ante absolutionem, vel Confessionem, sed sufficit, quod dolor sit elicitus mane, & actu non retractato Pœnitens confiteatur post quatuor, quinque, & sex horas. *Communis*. Immo sufficit etiam si quis vesperi examinans suam conscientiam eliciat actum doloris pro habenda Confessione in crastinum; hic enim actu non retractato poterit sequenti mane valide confiteri sine novo actu doloris; *Communis*: Quinimmo Tamburinus *in methodo expedita Confessionis l.* 1. *c.* 2. §. 4. Gobat *tr.* 6. *n.* 159. & alii, dicunt valere actum doloris elicitum non solum præcedenti vesperi, sed etiam præcedenti die; dummodo relate ad Confessionem habendam, & actus non sit retractatus, cum adhuc moraliter, & virtualiter perseverat. (a)

37 Qui in Confessione oblitus est alicujus peccati mortalis de quo antea explicite, & formaliter non doluit, potest paulo post datam absolutionem illud confiteri, absque eo quod habeat novum dolorem, cum dolor prior virtualiter, & moraliter se extendat etiam ad peccata oblita, & perseveret, ac valeat, ac si esset novus dolor de solis peccatis oblitis. Diana *part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 50. & 51. Lugo *disp.* 15. *de Pœniten. sect.* 3. Gobat *tr.* 6. *num.* 165. ubi cum Dicastillo *disp.* 2. *dub.* 12. testatur de communi.

Item

(a) Nota. Doloris actus materia proxima est Sacramenti Pœnitentiæ. Materiam Sacramentorum proximam, seu applicationem materiæ remotæ (quod idem est) debere moraliter formæ conjungi, ut unum cum ipsa constituat, atque Sacramentum inde coalescat, sententia est certissima penes omnes Theologos. Qui igitur fieri potest, ut juxta Tamburinianam, & Gobatianam hypothesim, qua doloris actum hesterna die elicuisse sufficiat, eumdem actum doloris moraliter formæ conjungatur, unumque cum ipsa constituat? Hinc hujusmodi Sententiam, atque alias huic affines eodem in numero relatas, nullatenus esse ad praxim deducendas, certo certius tenendum est.

38 Item si propter imminens mortis periculum absolvatur moribundus, audito tantum uno, vel altero peccato, potest, postea auditis reliquis secundo absolvi ab illis ex vi prioris doloris moraliter permanentis, absque eo quod novum eliciat dolorem. *Citati Doctores*, & alii passim.

39 Dolor ad hoc, ut sufficiat pro valore Sacramenti, debet esse conjunctus cum proposito non peccandi de cete-
40 ro. *Communis*, ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 4. Propositum non peccandi de cetero, quamvis per se loquendo debeat esse formale, & expressum, ut tenet communior Theologorum, tamen sufficit etiam, quod sit implicitum, & virtuale, quia verus dolor reconciliativus animæ cum Deo est incompossibilis cum proposito peccandi, unde includit virtualiter propositum de non peccando de cetero, adeoque sufficit propositum virtuale, & implicitum. Scotus *in* 4. *dist.* 14. *q.* 4. §. *Ad primum argumentum dist.* 17. *q. unic. in solut. principalium*, & alibi, Felix Potestas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3072. Leand. *tract.* 5. *disp.* 7. *qu.* 22. & alii passim. (a)

41 Propositum debet esse absolutum, firmum, efficax, & universale se extendens ad omnia mortalia in posterum
42 evitanda. *Communis*. Quamvis autem propositum debeat esse absolutum, firmum, efficax, & universale, non requiritur tamen credulitas, seu existimatio, vel persuasio certa ex parte intellectus, quod quis deinceps non amplius sit relapsurus. Layman *lib.* 5. *tr.* 6. *c.* 4. *num.* 8. Petrus Marchantius *t.* 1., *Tribunalis tract.* 4. *tit.* 3. *q.* 3. Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 14. *dist.* 6. *qu.* 4. *n.* 52. Sporer *tom.* 3. *p.* 3. *cap.* 2. *sect.* 4. *n.* 310. ubi testatur de communi, Felix Potestas *loc. cit. n.* 3073. ubi dicit esse communem. Et ratio est; quia dolere de peccatis, & proponere de cetero non peccare, est actus voluntatis; existimare autem, seu credere, vel sibi persuadere, quod non amplius sit relapsurus, sed servaturus propositum voluntatis præsentis, est actus intellectus, qui ob cognitam humanæ conditionis fragilitatem, nostræque voluntatis mutabilitatem, & plurimas hinc inde peccandi occasiones, ex dicto dolore, & proposito voluntatis non necessario consequitur: Potest enim quis vere dolere, & detestari peccatum, ac vere, & absolute proponere se de cetero non peccaturum, & nihilominus timere, aut existimare, immo certe credere se ob dictas rationes non omnia mortalia evitaturum, sed in hoc, vel illud peccati genus iterum relapsurum. Unde si Pœnitens dicat: „ Omnino quidem dolo ac firmiter propono in posterum abstinere, interim tamen scio, quod iterum faciam, iterum labar, jam toties expertis &c. " is tamquam bene dispositus præmissa confirmatione, & consolatione debita absolvendus est, quia sensus verbi *iterum faciam* est tantum indicativus, seu enumerativus ex parte intellectus; Secus autem, si sensus esset optativus ex parte voluntatis significans scilicet actualem aliquem affectum voluntatis ad peccatum in futuro, quod valde notandum est, ut ex communi expresse notat, & docet Sporer *l. c. n.* 310. (b)

43 Circa sola peccata venialia, sicuti in Sacramento Pœnitentiæ requiritur supernaturalis dolor, & detestatio eorum, ita requiritur propositum absolutum saltem virtuale, & implicitum vitandi ipsa venialia confessa, vel saltem unum, vel alterum ipsorum, quia Pœnitens debet habere voluntatem efficacem absolute vitandi id omne, de quo sperat absolutionem, alioquin non esset vere Pœnitens. Dicitur autem notanter, *Vel saltem unum, vel alterum ipsorum*, quia licet peccet venialiter qui confitetur alia venialia, de quibus non habet verum dolorem, & propositum sufficiens; si tamen de illo uno, vel altero vere Pœnitens proponit efficaciter illud vitare, valet Sacramentum secundum communiorem Doctorum, quamvis aliqui defendant contrarium.

44 Quantum ad Confessionem Sacramentalem plures exortæ sunt Hæreses, & præcipue tres hic adducuntur, & confutantur. Prima docet Confessionem Sacramentalem non esse a Deo institutam, sed esse merum humanum inventum. Auctor hujus falsitatis fuit quidam Petrus Hispanus Oxomensis in Salmantina Universitate Theologiæ Professor, qui postea hanc Hæresim, & alias, quas evomuerat, retractavit. Huic inter alios accessit Calvinus, qui *libro tertio Institutionum c.* 4. §. *Septimo* sic expresse habet: „ Miror qua fronte audeant contendere Confessionem, de qua loquuntur, Juris esse Divini, cujus equidem justissimum esse usum fatentur, sed quem possumus evincere olim fuisse liberum; Certe nullam de ea statutam fuisse Legem, aut Constitutionem ante Innocentii III. tempora, eorum quoque Annales narrant, *Et infra:* Itaque ipsis testibus nondum elapsi sunt anni trecenti, ex quo injectus est ab Innocentio III. laqueus & imposita confitendi necessitas; Atque ut de tempore taceam, sola verborum barbaries fidem Legi abrogat; Nam quod jubent boni Patres omnem utriusque sexus quotannis semel proprio Sacerdoti confiteri omnia peccata, faceti homines lepide excipiunt hoc præcepto teneri solos hermaphroditos, ad neminem vero spectare, qui sit, vel mas, vel fœmina. " Et in suo Tridentini supra omne venenum pestifero antidoto dicit, nullum post annos mille a Christo nato fuisse in Ecclesia Confessionis usum, donec, inquit, *Innocentius III. cum paucultis Cornutis bestiis*) hoc nomine appellat Sacros Antistites in Concilio Lateranensi congregatos) *laqueum hunc populo Christiano induxit, quem Tridentini Patres adstringunt.*

Ast hæc Hæresis facile evincitur, ut manifesta falsitas, 45
tum ex variis Sacræ Scripturæ locis, tum ex Conciliis; Fuisse enim Sacramentalem Confessionem a Christo Domino institutam habetur exprese ex illo *Joann.* 20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, ex quibus stat clarum, præcepto Divino ordinatam esse Confessionem Sacramentalem, cum non possint peccata remitti, nisi ea cognoscantur, & judicialiter subjiciantur Clavibus, seu Confessioni Sacramentali, ut advertit Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 5. Et quod semper fuerit in usu usque de tempore Apostolorum habetur ex ipsis Actibus Apostolicis *cap.* 19. ibi: „ Multi credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos " Item ex 2. *Ad Corinth. cap.* 5. ibi: „ Dedit nobis ministerium reconciliationis, & posuit in nobis verbum reconciliationis, pro Christo ergo legatione fungimur, &c. " Item ex Epistola Catholica Jacobi Apostoli *cap.* 5. ibi: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Item ex Epistola prima Joannis Apostoli *cap.* 1. ibi: „ Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate ".

Evincitur falsitas talis hæresis etiam ex Conciliis, & 46
signanter ex Concilio Laodiceno *Canon.* 2. ibi „ His, qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, & instant Orationi, Confessioni, ac Pœnitentiæ malorum suorum, perfectam conversionem demonstrantes, pro qualitate peccati tempus pœnitentiæ tribuendum est ". Item *ex Canone* 102. *Sextæ Synodi*, ibi: „ Oportet autem eos, qui solvendi, & ligandi potestatem a Deo accepere, peccati qualitatem considerare, & ejus, qui peccavit ad eam conversationem promptum studium, & sic morbo convenientem adferre medicinam ". *Item ex Canone* 8. *Concilii* 1. *Cabilonensis*, ibi: „ Ut pœnitentibus a Sacerdotibus, facta Confessione, indicatur Pœnitentia, universitas Sacerdotum noscitur convenire. Item *ex Canone* 32. *Concilii II. Cabilonensis*, ibi: „ Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam, dum confitentur peccata sua Sacerdotibus, non plene id faciunt; Quia ergo constat hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet, & corpore, & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, solerti indagatione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit Confessio, scilicet ut & ea confiteantur quæ per Corpus gesta sunt, & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur. " Consimiliter habetur ex pluribus aliis Conciliis, & præsertim ex Conciliis Generalibus, Lateranensi sub Innocentio III. *cap.* 21. Constantiensi *sess.* 8. Florentino *in Instructione Armenorum*, & Tridentino, *sess.* 14. *cap.* 5. ibi: „ Ex Institutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata universa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse a Domino integram peccatorum Confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis Jure divino necessariam existere ". *Et infra circa finem subjungit:* „ Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod Jure Divino necessarium, & institutum esse intellexerat; sed ut præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur ". Et eadem *sess.* 14. *Canon.* 6. definit sic: „ Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse Jure Divino; aut dixerit modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse humanum, anathema sit.

Se-

(a) Nota. Huic sententiæ opponimus auctoritatem, & verba Card. Bellarmini lib. 2. de pœnit. cap. 6. ubi necessitatem propositi formalis, & expliciti adstruit per totum. *Sed nobis*, inquit, *communis, ac trita a veteribus via semper visa est tutior, & commodior*; (utinam ejus semitas Casuistæ calcassent.) *Probatur igitur ad contritionem requiri explicitum, ac formalem propositum vitæ melioris.*

(b) Nota. Laxissimæ doctrinæ hoc in numero traditæ Apostoli verba oppono, ad Rom. cap. 8. scribentis: „ Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est Christo Jesu Domino nostro.

47 Secundas hæresis est Montani, & Novati cum aliis docentium *quod lapsi a Deo venia petenda, & non ab Ecclesiæ Sacerdotibus venia speranda sit*, ut refert Sozomenus *lib.* 1. *cap.* 21. & Layman *lib.* 5. *cap.* 7. *sub num.* 1. §. *Tertium*. Et hæc Hæresis, quod non sit necessarium confiteri peccata Sacerdoti, sed soli Deo; quamplurimis etiam moderníoribus Hæreticis, ut Lutheranis, Calvinistis, & aliis secuta fuit, & sequitur in dies. Ast facillí-
48 me evincitur, quia ex quo *Joannis* 20. Christus tradiderit Sacerdotibus facultatem remittendi, & retinendi peccata peccatoribus; hoc ipso implicite obligavit peccatores ad iisdem subjicienda propria peccata; alias frustranea esset talis potestas; si non esset obligatio peccatorum peccata sua iisdem subjiciendi; Cum Sacerdotes hoc interioris Fori judicium lapsis necessarium, incognita caussa, sive incognitis criminibus, a Reo particulatim non explicatis, exercere nequaquam possint. Alia enim ratione Sacerdotes cognoscere nequeunt, quænam peccata sint remittenda, & quæ retinenda: Unde Concilium Tridentinum *sess.* 4. *cap.* 5. dixit: „ Quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cœlos, Sacerdotes, sui ipsius Vicarios reliquit, tamquam Præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christifideles ceciderint, quo pro potestate Clavium remissionis, aut retentionis peccatorum sententiam pronunciet: Constat enim Sacerdotes Judicium hoc, incognita caussa, exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere duntaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent. " *&* *Canon.* 3. *ejusdem sess.* 14. definit sic: „ Si quis dixerit, verba illa Salvatoris: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ sicut Ecclesia Catholica semper intellexit; Detorserit autem contra institutionem hujus Sacramenti ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit; & Canon. 6. sic: Si quis negaverit Confessionem Sacramentalem &c. Vide reliqua verba *supra num.* 43.

49 Nec valet objicere, quod Nectarius Patriarcha Constantinopolitanus, & S. Joannes Chrysostomus ejus Successor absolute docent Confessionem non esse faciendam Sacerdoti, sed soli Deo; Immo ipse Nectarius Confessionem fieri solitam Sacerdoti penitus abrogavit ob scandalum ortum ex Confessione nobilis cujusdam fœminæ, quæ se accusaverat patrati cum Diacono Sacrilegii in Ecclesia, ubi Domino supplicatura diutius morabatur ex Pœnitentiarii mandato, ut referunt Socrates *lib.* 5. *cap.* 19. Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 16. Nicephorus *lib.* 12. *Histor. cap.* 28. & ex ipsis alii passim.

50 Non valet, inquam, quia Nectarius abrogavit solum Confessionem peccatorum occultorum publicam; non autem Confessionem Sacramentalem auricularem, & secretam, Cum enim tunc Pœnitentiarius, audita secreto peccatorum Confessione quorundam, interdum publicationem consuleret in satisfactionem, ubi consentirent Pœnitentes, ut expresse insinuat Origenes *homil.* 2. *in psalm.* 37. ibi: „ Circumspice, *inquit*, diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum, ... si intellexeris talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat &c. " Hanc tantum peccatorum publicam expositionem, seu manifestationem sustulit Nectarius, ut sic auferret caussam dicti scandali, quod a Confessione non auriculari, & secreta, ut patet, sed a publica ortum fuerat; Hocque evidenter ostendit Socrates *cit. lib.* 5. *cap.* 19. ibi: Mulier, inquit, longius in confitendo progressa, alterius culpæ seipsam insimulat, ac docet Diaconum Ecclesiæ cum ipsa dormivisse, ob quod facinus hoc modo patefactum (*adeoque per Confessionem publicam*) Diaconus ab Ecclesia ejectus est, tumultus inde in populi multitudine excitatus. Et sic quemadmodum Nectarius non Confessionem Sacramentalem privatam, & auricularem, sed publicam abrogavit: Etiam S. Chrisostomus passim Confessionem publicam carpit; privatam autem, & auricularem nusquam reprehendit; ut late ex propriis ipsius verbis ostendit Doctissimus Card. Bellarminus *tom.* 3. *Controversi. de Pœnitent. lib.* 3. *cap.* 15. *per tot.* Vide ipsum *ibi*, *& cap. antecedenti*, ubi abunde satis fit objectionibus, quæ adducuntur ab Hæreticis de facto Nectarii, & dictis S. Joannis Chrysostomi.

51 Tertia Hæresis docet, quod quamvis admitteretur necessitas Confessionis Sacramentalis, adhuc tamen ante ipsam Confessionem non esset necessaria conscientiæ discussio, & omnium suorum peccatorum examinatio, & hanc docuit Lutherus cum aliis, & sequuntur Hæretici passim;

52 Ast hæc Hæresis aperte evellitur ex Concilio Tridentino *cit. sess.* 14. *cap.* 5. ubi dicit *oportere a Pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in Confessione recenseri*; & ibidem *Canon.* 7. ubi necessitas talis discussionis, seu examinationis indicatur, ibi: „ Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula, peccata, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur .... anathema sit ". Insuper hæc Hæresis evincitur etiam ratione, quia de Jure Divino debemus confiteri omnia peccata mortalia, non solum secundum diversitatem specificam, sed etiam secundum numericam, & circumstantias mutantes speciem, ut definivit Concilium Tridentinum *cit. Can.* 7. *sess.* 14. sed hoc non possumus præstare, nisi præmittamus diligentem discussionem, & examinationem propriæ nostræ conscientiæ, & peccatorum, in quæ lapsi sumus, ergo &c.

53 Confessio Sacramentalis, ut supra Christo instituta, & necessaria peccatoribus ad justificationem, & salutem, recte sic definitur: *Est legitima, & Sacramentalis accusatio de propriis peccatis facta coram Sacerdote legitimo ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem. Sic in re Communis.*

54 Ad constituendam, seu faciendam legitimam, & perfectam Sacramentalem Confessionem sexdecim communiter assignantur qualitates, seu conditiones; quarum aliquæ pertinent ab substantiam, & aliæ ad modum, & perfectionem, quæ omnes sequentibus versiculis continentur.

Sit simplex, humilis Confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

55 Prima igitur conditio, seu qualitas est, quod sit *simplex*, idest quod non sit composita ex inutilibus, & impertinentibus verbis, seu historiis, sed simpliciter veritatem, & statum conscientiæ, uti vere est, aperiat.

56 Secunda, quod sit *humilis*, idest sine audacia, & jactantia, ita ut Pœnitens non solum interne coram Deo cognoscendo sua crimina se humiliet veniam suppliciter impetraturus, sed etiam externe coram Confessario humiliter explicans eadem peccata absolutionem ipso accepturus.

57 Tertia, quod sit *pura*, idest nullo pravo fine affecta, sed cum animi puritate, & sola intentione consequendi finem Sacramenti, nempe recuperandi Dei amicitiam, & propriam justificationem.

5 Quarta, quod sit *fidelis*, idest sincera sine ulla deceptione, & mendacio referens certa pro certis, & dubia pro dubiis, prout vere sunt, & ipse Pœnitens ipsa cognoscit.

59 Quinta, quod sit *frequens*, idest ut frequenter quis confiteatur, quæ conditio requiritur tantum ex consilio, & ad melius, & perfectius esse, nam circa hanc nullum adest præceptum, nisi de Confessione annua, de qua infra. (a)

60 Sexta, quod sit *nuda*, idest non palliata, & vestita certis verborum ambagibus, quibus peccata obscurentur, ne eorum gravitas a Confessario plene percipiatur, sed sit clara, & distincte peccata explicans sine ulla diminutione, & æquivocatione.

61 Septima, quod sit *discreta*, idest fiat verbis discretis, & honestis apud discretum, & prudentem Confessarium, qui sciat discernere inter lepram, & lepram, ac debita remedia, & consilia præbere.

62 Octava, quod sit *libens*, idest voluntaria ex proprio animo, ita ut non coacte, sed sponte fiat cum animo vere confitendi, ac recipiendi Sacramentum.

63 Nona, quod sit *verecunda*, idest cum pudore, ita ut Pœnitens corde, & ore debeat præferre verecundiam; ne sicut fabulam, aut historiam impudenter narret peccata sua.

64 Decima, quod sit *integra*, idest, quod omnia peccata mortalia, quæ memoriæ occurrunt, prius non confessa, tam in specie, & numero, quam quoad omnes circumstantias mutantes speciem aperiantur, ut expresse habetur ex Concil. Trid. *sess.* 14. *cap.* 5. *Can.* 7.

65 Undecima, quod sit *secreta*, idest sine teste, & coram solo Sacerdote, quæ propterea dicitur Confessio *auricularis*, quia ordinarie fit ad aures Sacerdotis, ne quid ab aliis percipiatur, quamvis possit aliter fieri, modo quis sit solus cum solo; & quod debeat esse secreta, habetur *ex cap. Omnis utriusque sexus* 12. *de pœnitentiis, & remissionibus*, ubi dicitur: *Solus peccata confiteatur*, & Tridentin. *sess.* 14. *cap.* 5., ibi: *Secreto apud solum Sacerdotem*, & *Canon.* 6. ibi: *Secrete soli Sacerdoti*. Non esset

(a) Nota. Adest quidem præceptum diutius non permittendi in statu Lætalis culpæ se seque ad Deum quantocius convertendi. Si quis autem gratiam recuperare non posset, nisi per pœnitentiæ Sacramentum, defectu perfectæ Contritionis, quæ hominem ante Sacramenti susceptionem justificet: nonne pro isto verum adesset præceptum confitendi frequentius, quam semel in anno?

66 esset tamen invalida Confessio, si ex aliqua necessitate, aut alia de causa publice, seu aliis audientibus fieret, quia ex institutione Christi, Confessio secreta ita est præcepta, ut publica nec sit præcepta, nec prohibita, ut habetur ex Concilio Tridentino *cit. sess.* 14. *cap.* 5. ibi: „ Ceterum quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem delicta sua publice confiteri possit, non est tamen hoc Divino præcepto mandatum, nec satis consulte humana aliqua Lege præciperetur, ut delicta præsertim secreta publica essent Confessione aperienda.

67 Duodecima, quod sit *lacrymabilis*, idest saltem cum lacrymis cordis, videlicet cum vera displicentia, atque interno dolore de peccatis cum firmo proposito non peccandi de cetero, unde *lacrymabilis* hic idem importat, ac *dolorosa*.

68 Tertiadecima, quod sit *accelerata*, idest quod post commissum peccatum non diu differatur ipsius Confessio, si commode fieri potest; quamvis hoc sit solum consilium, & non præceptum, cum nullum præceptum inveniatur circa tempus Confessionis faciendæ, nisi Divinum pro tempore mortis, & Ecclesiasticum de ipsa facienda semel in anno. Vide nota *ad num.* 59.

69 Quartadecima, quod sit *fortis*, idest cum animi constantia, ita ut nullo motivo humano sinat Pœnitens se retrahere a Confessione omnium suorum peccatorum, sed vincat omnes tentationes, superet omnes difficultates, & timorem, seu pudorem, retrahentem a Confessione penitus destruat, & extirpet.

70 Quintadecima, quod sit *accusans*, idest, quod Pœnitens sibi imputet peccata sua, & se solum reum accuset, non autem inaniter se excuset alteri ea imputando, v. g. Dœmoni, malis sociis, complexioni, Cœlo, Fato, & hujusmodi.

71 Sextadecima, quod sit *parere parata*, idest, quod Pœnitens accedat cum animo obediendi Confessario in omnibus iis, in quibus tenetur ipsi obedire, videlicet in ordine ad evitandas proximas peccatorum occasiones, ad faciendas debitas restitutiones, & hujusmodi, nec non ad acceptandam, & implendam Pœnitentiam.

72 Ex supradictis sexdecim conditionibus, seu qualitatibus bonæ, & perfectæ Confessionis solæ tres sunt necessariæ ad valorem Sacramenti, nempe fidelitas, dolor, & integritas; Aliæ autem pertinent solum ad modum, & perfectionem ipsius. *Communis*.

73 Quoad fidelitatem, & dolorem nihil remanet addendum, cum de se satis pateant, & satis de ipsis, & præ-
74 sertim de dolore sit dictum supra. Quoad integritatem autem varia adhuc remanent addenda, & præsertim quod ipsa integritas est duplex, scilicet materialis, & formalis. *Communis*. Integritas materialis in eo consistit, quod Pœ-
75 nitens declaret omnia omnino mortalia secundum numerum, speciem, & circumstantias, ita ut nullum ex mortalibus nondum confessis remaneat aperiendum. *Commu-*
76 *nis*. Integritas formalis in eo consistit, quod Pœnitens omnia illa peccata mortalia exprimat, quæ hic, & nunc potest, & tenetur exprimere, licet aliquando ex necessitate, vel impedimento non exprimat cum voluntate illud postea exprimendi, necessitate, aut impedimento cessante, *Communis*.

77 Confessio, ut sit valida, debet semper esse integra saltem integritate formali, adeoque, qui vel unicum mortale sponte, & sine justa causa omittit in Confessione, committit grave Sacrilegium, & Sacramentum non suscipit, cum talis Confessio sit invalida, *Communis*, & patet ex Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 5. ubi expresse dicit: „ Qui vero secus faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil Divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt; si enim erubescat ægrotus vulnus Medico detegere, quod ignorat, medicina non curat, & *Canon.* 7. per verba mox adducenda.

78 Item per se, ac regulariter loquendo Confessio debet semper esse integra integritate materiali. *Communis*, & patet ex Concil. Trid. *cit. sess.* 14. *cap.* 5. & *Canon.* 7. ibi: „ Si quis dixerit, in Sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta & circumstantias, quæ peccati speciem mutant .... anathema sit.

79 Dicitur autem notanter *per se*, & *regulariter loquendo*, quia per accidens, & in quodam casu extraordinario Confessio potest esse valida cum sola integritate formali absque integritate materiali. *Communis*. Præceptum enim Divinum de facienda Confessione peccatorum integra integritate materiali non obligat cum impotentia physica, vel morali, cum ad impossibile nemo obligetur, textu expresso *in l. Impossibilium* 185. *ff. de regul. Juris* & *cap. Nemo potest* 6. *de Regul. Juris in* 6.

80 Causæ excusantes ab integritate materiali Confessionis generatim tres assignantur, scilicet inculpata ignorantia, seu oblivio, impotentia physica, & impotentia moralis ob grave damnum proprium, vel alienum, tam corporale, quam spirituale alioquin secuturum. *Communis*.

Ratione inculpatæ ignorantiæ, seu oblivionis excusantur omnes illi, qui præmisso sufficienti examine non recordantur alicujus peccati mortalis, aut ignorantia invincibili penitus ignorant illud esse grave peccatum. *Communis*. 81

Ratione impotentiæ physicæ excusantur omnes illi, qui aliqua impotentia physica omnino impediuntur ad integre confitendum, sive impotentia oriatur ex parte Confessarii, sive ex parte Pœnitentis, ut si immineat periculum mortis Pœnitentis, & per hoc non habeat tempus confitendi integre omnia sua peccata. Vel periculum sit, ne Confessarius amittat usum loquelæ ante integram omnium peccatorum Confessionem. Item si in periculo naufragii, grassantis pestis, subiti prælii, incendii, & hujusmodi immineat multitudo moribundorum, qui nequeant singuli integre confiteri, sufficit illis aliqua peccata breviter aperire. Immo in hujusmodi casibus, quando periculum imminens aliud non permittit, possunt omnes simul aliquod peccatum confiteri, & omnes simul absolvi cum illa formula: *Ego vos absolvo &c.* Quinimmo si aliter fieri non possit, sufficit in simili casu dicere in genere *se esse peccatores*, aut etiam signo aliquo exteriori Pœnitentiam suorum peccatorum ostendere, & absolutionem Sacramentalem petere uti fit in repentinis præliis, ubi milites jamjam præliaturi, vel genuflexione, vel manuum conjunctione, vel pectoris tunsione Pœnitentiam ostendentes, & absolutionem petentes, a Confessario omnes simul absolvuntur sub hac forma: *Ego vos absolvo a peccatis vestris &c.* 82

Item ab integritate materiali Confessionis excusatur mutus, qui uno, vel altero peccato explicato per nutus, vel si neque hoc facere possit, signo doloris de suis peccatis v. g. percutiendo pectus, edito, absolvi potest; Si tamen hic scribere sciat, expedit, ut sua peccata in scriptis Confessario exhibeat, ad quod teneri probabilius, & tutius dicunt Doctores magis communiter. 83

Item ab integritate materiali Confessionis excusatur vir 84
ignarus idiomatis non habens Confessarium peritum suæ
linguæ; Is enim tempore præcepti, aut alterius neces-
sitatis potest absolvi, quamvis non integre percipiatur,
cum ipse faciat, quod moraliter potest. Is autem, quam- 85
vis urgente præcepto Ecclesiastico annuæ Confessionis non teneatur confiteri per interpretem, & excusetur tunc ab observatione dicti præcepti Ecclesiastici, ex quo Ecclesia non præcipiat nisi Confessionem secretam, nec velit obligare ad Confessionem per interpretem cum tanto incommodo, & jactura aliquali propriæ famæ, ut docent Scotus *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 1. *art.* 4. Cajetanus *in Summa verb. Confessio condit.* 11. Navarrus *in cap. Fratres num.* 86. *dist.* 5. *de Pœnitent.* Toletus *libr.* 3. *cap.* 6. *n.* 4. Valentia *disp.* 7. *quæst.* 11. *punct.* 1. Layman *libr.* 5. *tract.* 6. *cap.* 6. *numer.* 5. Bonacina *de Sacrament. Pœnitent. disp.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *punct.* §. 2. *proposit.* 11. *n.* 22. Rosignol. *de Sacram. Pœnit. part.* 1. *quæst.* 4. *art.* 6. *numer.* 6. Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 14. *dist.* 7. *qu.* 1. *numer.* 23. & alii passim: Tamen in periculo mortis, si dubitet non posse verum Contritionis actum elicere, tenetur, non quidem præcepto Divino, sed ex præcepto Charitatis erga se ipsum, per interpretem confiteri, ut sic una cum Attritione, & Sacramento Pœnitentiæ evitet æternam damnationem, & procuret salutem animæ suæ; Sannig. *diss.* 19. *de Confession. quæst.* 2. *n.* 6. & 7. allegans Scotum *in* 4. *dist.* 17. *qu. unic.* Herin. *disp.* 3. *de Confessione q.* 7. *n.* 19. Reiffenstuel *loc. cit. numer.* 23. Canus *Prælection.* 9. *de Pœnitent.* Suarez *disp.* 21. *sect.* 3. Henriquez *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 4. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 6. *n.* 5. Bonacina *loc. cit. n.* 23. *vers. Adde fieri posse*, Rosignol. *loc. cit. n.* 7. & alii.

Ratione impotentiæ moralis ob grave damnum proprium, vel alienum, tam corporale, quam spirituale alioquin secuturum, excusantur ab integritate materiali Confessionis omnes illi, qui ex Confessione omnium peccatorum rationabiliter, & prudenter timent sibi, aut Confessario, vel tertiæ personæ aliquod grave damnum corporale, vel spirituale: Sic quando pœnitens rationabiliter timet aliquod suum peccatum a Confessario fore revelandum, aut tali scientia contra se esse usurum in grave ipsius præjudicium spirituale, vel corporale, tunc potest alia peccata confiteri, dicto peccato prætermisso, alteri Confessario postea aperiendo; quia pro tunc censetur moraliter impotens ad tale peccatum confitendum, cum præceptum Divinum positivum confitendi integre non obliget cum tanto incommodo, sed cedat præcepto Legis naturæ de conservanda propria fama, & vitandis propriis damnis, & periculis gravibus spiritualibus, & corporalibus, Item si fœmina ex jam expertis, vel aliis probabilibus caussis, ex peccati carnis Confessione rationabiliter timet fore sollicitandam a Confessario juvene, non bonæ famæ, hujusmodi, tunc, si non habeat copiam alterius Confessarii, potest illud peccatum omittere, & alii confiteri (a). 86

Item

(a) Nota. Excusat impotentia moralis tunc tantum, quando urget necessitas emittendæ Confessionis.

87 Item ob damnum alienum, nempe ipsius Confessarii, vel *Corporale*, ut si ex mora Confessionis integre audiendæ timeat probabiliter esse inficiendum tempore pestis, occidendum, vel male tractandum ab infidelibus, aut Hæreticis tempore persecutionis, comburendum tempore subiti incendii, naufragandum tempore naufragii, & hujusmodi; tunc, audito uno, vel altero peccato, abrupta Confessione, potest Confessarius Pœnitentem absolvere ab omnibus peccatis. Vel etiam ob damnum *Spirituale*, ut si ex Confessione alicujus peccati carnis prudenter timeatur Confessario periculum ruinæ spiritualis, seu si ipsemet Confessarius nequeat alteri Confessario confiteri aliquod suum peccatum absque læsione sigilli Sacramentalis, uti si invalide culpabiliter absolvisset aliquem simoniacum, incæstuosum, & hujusmodi, & non posset confiteri, nisi illi, qui facile cognoscant quisnam sit ille simoniacus, incestuosus &c. tunc potest illud peccatum prætermitti alteri Confessario aperiendum.

88 Non excusat tamen ab integritate materiali Confessionis magnus Pœnitentium concursus, ob quem non licet facere dimidiatam Confessionem; Unde Innocent. XI. *die 2. Maji 1679.* inter alias merito damnavit sequentem propositionem 50. in ordine, ibi: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatis, aut Indulgentiæ.*

89 Quantum ad peccata, quæ propter supradictas causas licite in Confessione retinentur, non requiritur dolor Contritionis ad eorum remissionem, sed sufficit Attritionis, & propositum illa confitendi, cessante causa, seu impotentia, quia per directam Sacramentalem absolutionem cadentem supra peccata confessa, jam indirecte Pœnitens absolvitur etiam a non confessis ob justam causam;

90 *Communis.* Dicitur autem notanter, quod *sufficit dolor Attritionis, & propositum illa confitendi, cessante causa, seu impotentia*; quia ea peccata, quæ antea ob justam causa, seu impotentiam non potuit quis confiteri, debet postea data opportunitate in proxima Confessione exprimere & directe Clavibus Ecclesiæ subjicere, ut ab ipsis directe absolvatur. Hinc Alexander VII. *die 24. Septembris 1665.* merito inter alias damnavit sequentem propositionem 11. in ordine, ibi: *Peccata in Confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam non tenemur in sequenti Confessione exprimere.*

91 Pœnitens habens mortalia, & venialia, non peccat contra Confessionis integritatem, si prius confiteatur uni Confessario mortalia, & postea alteri bonam opinionem de ipso habenti nimia verecundia affectus confiteatur sola venialia; peccata enim venialia non sunt materia necessaria, unde Pœnitens non tenebatur ad integrandam Confessionem ipsa confiteri primo Confessario, ut expresse docet Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 6.* ibi: *Taceri tamen circa culpam, multisque aliis remediis expiari possunt*; Et mortalia respectu posterioris Confessarii, cum supponantur rite confessa, & absoluta a priori, pariter non sunt materia necessaria, sed solum sufficiens, quæ circa culpam reticeri potest. Sic Bonacina, Leander, Arsdekin citati, & secuti a Felice Potest. *tom. 1. part. 4. n. 3106.*, & alii passim.

Vide Appendicem Romani Theologi, *n. 54.*

92 Ab integritate materiali Confessionis non excusat infamia propria, aut complicis apud solum Confessarium: Quoad primam partem est *Communis*; quod secundam autem, quamvis Diana *part. 1. tract. 7. resolut. 49.* Volpi *resolut. 150. numer. 7.* Navarr. *in Manual. cap. 7. num. 3.* & alii plures dicant excusare ab integritate materiali Confessionis infamiam complicis apud Confessarium, adeoque teneri Pœnitentem tacere illud peccatum ad servandam famam proximi cum proposito illud postea confitendi, habita copia alterius Confessarii, cui ignotus sit complex, quia dicunt præceptum de servanda fama proximi, cum sit juris Divini naturalis fundatum in illo principio: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, magis urget, quam præceptum de integritate materiali Confessionis, cum sit Juris Divini positivi; Tamen contrarium est tenendum, scilicet non debere Pœnitentem illud Peccatum tacere, sed confiteri, si non extante alio Confessario, qui complicem ignoret, non possit ipse aliter peccatum, vel circumstantiam mutantem speciem explicare, quin complicem manifestet. Sic expresse docet S. Bernardus *in opusculo de formula vitæ honestæ*, ibi: *De nullo prorsus sinistre loquaris quantumcunque sit verum, vel manifestum, nisi in Confessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* Et sic tenet Scotus *in 4. dist. 21. quæst. 2. litt.* L. S. Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, Alensis, Gerson, Suarez, Vasquez, Coninch, Filliucius, aliique relatis Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 12.* Lugo *disput. 16. sect. 8. num. 394.* Tamburin. *Opuscul. exped. Confess. lib. 2. c. 9. §. 2.* Sporer *tom. 2. part. 3. cap. 2. sect. 1. num. 471.* Henno *tom. 2. tract. de Pœnitent. disp. 5. quæst. 9. conclus. 8.* Felix Potestas *loc. cit. numer. 3111.* Leander *de Pœnitentia tract. 5. d. 5. quæst. 61.* Durandus, Paludanus, Major, Almainus, Becanus, Amicus, Aversa, Caspensis, & alii citati, & secuti a Mastrio *Theol. moral. disput. 21. quæst. 7. art. 4. num. 185.* ubi dicit hanc esse communiorem, & probabiliorem opinionem, quam de facto defendunt plurimi alii, & Recentiores passim. Et ratio est, quia, si non teneremur confiteri peccatum hoc unico timore infamandi complicem apud illum Confessarium, sequeretur quod conjugati non tenerentur ad confitenda peccata commissa in casu Matrimonii, quando uterque est Confessario notus, hoc autem non est dicendum, adeoque &c.

93 Nec valet adductum fundamentum pro opinione contraria ab Adversariis, quod nempe sit præceptum Juris Divini naturalis de non infamando proximo, adeoque non posse violari ob servandum præceptum de integritate materiali Confessionis, quod est solum Juris Divini positivi. Non valet, inquam, quia occultum proximi peccatum alteri manifestare est solum contra præceptum Juris Divini naturalis in duobus casibus, ut recte notant Becanus *cap. 36. quæst. 2.* Mastrius *loc. cit. numer. 185.* & alii, nempe quando fit sine rationabili causa, & quando fit ex intentione infamandi proximum; in nostro autem casu nulla adest intentio infamandi proximum manifestando complicem, sed hoc fit sola justa intentione, & causa integre confitendi, quia Deus obligat ad manifestandum peccatum in specie, quæ exprimi nequit, sine manifestatione personæ complicis; Tum quia ratione sigilli, quo Confessarius obstringitur, & ratione obligationis Pœnitentis integre confitendi, nulla sequitur infamatio complicis apud Confessarium per talem directam ipsius manifestationem factam solummodo ad proprium peccatum exprimendum, quod etiam innuit Scotus *in 4. dist. 21. q. 2. Litt. L.* ut notat Mastrius *loc. cit.* adeoque &c.

94 Pœnitens habens peccata reservata, si in urgente necessitate celebrandi, vel communicandi non habeat copiam Confessarii valentis a reservatis absolvere, tenetur pro servanda integritate Confessionis ipsa peccata reservata una cum non reservatis confiteri Confessario inferiori, etiam non habenti facultatem absolvendi a reservatis. Sic expresse S. Thomas *qu. 9. supplement. art. 2. ad 4.* ubi dicit: *Etiamsi Sacerdos non possit de omnibus absolvere, tamen tenetur Pœnitens ei omnia confiteri.* Henno *loc. cit. conclus. 6.* ubi dicit hanc esse fere communem opinionem inter Doctores, Volpi *resolut. 63. num. 11.* Felix Potestas *tom. 1. part. 4. num. 3121.* Mastrius *Theolog. moral. disput. 21. qu. 9. art. 3. numer. 241.* & apud ipsum Suarez, Lugus, Coninch. Amicus, Aversa, Bonacina, Pontius, & alii Recentiores, & Summistæ passim, dicentes Sacerdotem peccatis reservatis obstrictum, si necessitatem habeat celebrandi, nec copiam habeat Confessarii approbati pro reservatis, posse, & debere Confessario non approbato pro reservatis omnia peccata sua confiteri, ut directe a non reservatis, indirecte vero, & consecutive a reservatis, absolvatur cum onere, & obligatione adeundi postea Superiorem pro absolutione directa reservatorum; non desunt tamen, qui contrarium sentiant.

95 Non potest Superior sine urgente causa absolvere tantum a reservatis, & quo ad reliqua remittere Pœnitentem ad inferiorem; Ita Silvester, Victoria, Canus, Suarez, Vasquez, Coninchius, Becanus, Caspensis, Amicus, Bonacina, Brancatus, Faber, & alii Recentiores passim citati, & secuti a Mastrio *loc. cit. num. 238.* contra Cajetanum, Navarrum, Sotum, Valentiam, & alios; Et ratio est, quia integritas Confessionis est de Jure Divino, quod omnino servandum est, nisi aliter permittat urgens, & rationabili causa, v. g. periculi mortis, amissionis loquelæ, damni notabilis, & similium, quæ non minus ex parte Absolventis contingere possunt, quam ex parte Pœnitentis; & in his casibus tantum, aliisque similibus assignatis *supra a nu. 77.* quæ deobligent ab integritate Confessionis, potest Superior dimidiare Confessionem absolvendo solum a reservatis directe, & indirecte a non reservatis cum obligatione Pœnitentis adeundi, cum possit, Confessarium inferiorem, ut etiam directe absolvatur ab aliis non reservatis.

96 An autem Pœnitens, sic absolutus a reservatis a Superiore, adeundo Confessarium inferiorem pro absolutione directa a non reservatis, debeat reconfiteri cum ipsis etiam reservata jam confessa, & absoluta; variant Doctores, Cajetanus enim, Navarrus, Sotus, Valentia, & alii dicunt teneri talem Pœnitentem reconfiteri etiam reservata jam dimissa; At probabilius id negant, & defendunt contrarium, Mastrius *loc. cit. nu. 239.* & omnes Auctores numero antecedenti citati, & ab ipso secuti pro nostra sententia; & ratio est, quia sicuti quando Pœnitens ex oblivione inculpabili, vel ignorantia invincibili, aut alia justa de causa ex enumeratis *supra a n. 76.* aliquod peccatum in Confessione omittit, non tenetur simul cum illo etiam alia jam directe confessa, & absoluta reconfiteri, cum datur opportunitas alterius Confessionis, quia ipsa jam supponuntur rite confessa, nec cadunt sub voto alterius Confessionis, sicuti illud omissum ex dicta obligatione, seu ignorantia, aut justa causa, ita a pari non tenetur talis Pœnitens in Confessione non reservatorum apud Confessarium inferiorem reconfiteri etiam reservata jam absoluta a Superiore, cum ipsa supponantur vere, & rite confessa, & absoluta.

Nec

97 Nec valet objicere cum adversariis, quod *ex cap. Omnis utriusque sexus* 12. *de pœnitentiis, & remissionibus* omnia peccata sunt integre confitenda saltem uni Sacerdoti, adeoque etiam reservata jam dimissa a Superiore deberi cum non reservatis reconfiteri a tali Pœnitente apud Confessarium inferiorem, ut sic omnia peccata sint integre confessa uni Sacerdoti. Non valet, inquam, quia auctoritas allata *ex cap. Omnis utriusque sexus*, debet intelligi de integritate materiali, alioquin semper cum oblitis, & ex justa causa non confessis essent etiam reconfitenda jam rite confessa, & absoluta, quod non est dicendum; Unde Confessio facta Superiori de solis reservatis est integra formaliter, quamvis non sit integra materialiter ob justam aliquam causam, & tunc absolutio est valida directe remittens peccata reservata, indirecte vero, & consecutive non reservata, adeoque in nostro casu talis Pœnitens absolutus a reservatis a Superiore, non tenetur postea inferiori Confessario reconfiteri etiam ipsa reservata jam confessa, & absoluta directe cum non reservatis solum indirecte, & nondum directe absolutis.

98 Sicuti etiam qui justa de causa in aliquo casu urgentis necessitatis, v. g. tuendi famam, vitandi scandalum, & hujusmodi, non extante Confessario approbato pro reservatis, fuit absolutus a Confessario non approbato pro reservatis, directe a peccatis non reservatis, & indirecte, & consecutive a reservatis juxta dicta *supra n.* 91. non tenetur denuo confiteri Confessario pro reservatis etiam peccata non reservata, a quibus fuit directe absolutus a Confessario approbato pro reservatis; sed tantummodo tenetur reconfiteri peccata reservata, a quibus fuit absolutus solum indirecte, ut sic etiam reservata directe subjiciantur Clavibus Ecclesiæ, ut directe absolvantur; Et ratio est, quia peccata non reservata jam fuerunt directe confessa, & absoluta, nec adest obligatio bis directe subjiciendi eadem peccata Confessioni; Sic Mastrius *loc. cit. n.* 239. *in fine, & num.* 241. cum omnibus adductis *supra n.* 91. contra Vasquez, & alios citatos ab ipso Mastrio *l. cit. n.* 240.

99 Ad integritatem Confessionis requiritur, ut Pœnitens omnia mortalia confiteatur, tam quo ad speciem, quam quo ad numerum in eadem specie. *Communis*; & habetur expresse a Concilio Tridentino, *sess.* 14. *cap.* 5. *& Canon.*
100 7. ubi anathematizantur tenentes contrarium; Unde autem sumatur distinctio specifica, & numerica peccatorum, Vide *verb. peccatum a n.* 26. *ad* 24.

101 Pœnitens igitur debet in Confessione exprimere numerum omnium suorum mortalium peccatorum, de quibus post diligens examen recordatur, dicendo v. g. toties sum furatus, fornicatus, mentitus, & hujusmodi; Si autem certus numerus non occurrat, debet exprimere numerum verisimilem, dicendo v. g. se quinquies, sexies, aut septies, vel circiter plus, minusve tale peccatum commisisse, seu in tali peccato continuasse tanto tempore, illud committendo tot, vel tot circiter vicibus, plus, minusve per mensem, hebdomam, vel diem.

102 Item ad integritatem Confessionis requiritur, ut pœnitens confiteatur, non solum omnia peccata mortalia, tam quo ad speciem, quam quo ad numerum in eadem specie, sed etiam circumstantias speciem peccati mutantes. *Communis*, & habetur expresse ex Concilio Tridentino, *cit. sess.* 14. *cap.* 5. *& Canon.* 7. ibi: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse Jure Divino confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ sunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumstantias, quæ peccati speciem mutant .... Anathema sit.*

103 An autem sint a Pœnitente necessario explicandæ, & confitendæ etiam circumstantiæ solum aggravantes? Variant Doctores; At hic pro clariori resolutione notandum est, quod circumstantiæ peccati dicuntur ejusdem peccati particulares, & accidentales conditiones, & affectiones, eo quod vel actum peccati, vel ejus objectum acci-
104 dentaliter afficiant, & quasi circumstent. *Sic in re Communis*. Circumstantiæ septem enumerantur in hoc vulgari versu contentæ.

Quis, Quid, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

105 Ubi, ut vides, per ly *Quis* denotatur qualitas, seu conditio personæ, v. g. in peccato fornicationis an sit persona libera, an conjugata, an voto Castitatis ligata; in peccato furti an sit pauper, vel dives, & hujusmodi.

106 Per ly *Quid* denotatur res, circa quam, seu objectum, circa quod fit peccatum, v. g. in furto an sit multum, an parum, an res sacra vel profana; in percussione, seu occisione an percussus, seu occisus sit Clericus, sit Pater, vel Mater, & hujusmodi.

107 Per ly *Ubi* denotatur locus, in quo fuit commissum peccatum, v.g. in peccato carnis an sit commissum in loco sacro, vel profano, an in loco privato, vel publico, & hujusmodi.

108 Per ly *Quibus auxiliis* denotantur concomitantia, seu coadjuvantia ad peccatum, vel instrumenta, & media ad ipsum, v.g. in provocanda ad malum muliere, an quis sit usus mediis magicis, instrumentis prohibitis, personis innocentibus sic ad malitiam edoctis, & hujusmodi.

109 Per ly *Cur* denotatur finis peccantis, v. g. in furto, an sit quis furatus ad malum finem, ut ad fornicandum, ad se inebriandum, ad ludendum, vel ad sublevandam suam paupertatem, & hujusmodi.

Per ly *Quomodo* denotatur modus, quo commissum fuit 110
peccatum, v. g. in furto, an violenter, an dolose, an palam, an occulte, an effractione, an falsa clavi, & hujusmodi.

Per ly *Quando* denotatur tempus, quo commissum est 111
peccatum, v. g. in furto, an sit factum tempore belli, famis, necessitatis, an sit factum quando quis erat dives, vel pauper, an in gravi, an in extrema necessitate, & hujusmodi.

Tales circumstantiæ aliæ sunt mutantes speciem, & 112
aliæ simpliciter aggravantes intra eandem speciem. *Com-* 113
munis. Circumstantiæ mutantes speciem sunt illæ, quæ actui novam, & diversam speciem malitiæ contra aliam virtutem afferunt, quando scilicet circumstantia addita actui ex se habet propriam specialem malitiam, ac deformitatem distinctam a malitia propria specifica ipsius actus peccati, & sic transfert actum ex materia unius vitii, & peccati in materiam alterius vitii, & peccati, & ut clare patet in peccato carnis, quod si committatur inter personas solutas, est simplex fornicatio contra virtutem Castitatis tantum: si committatur a persona, vel cum persona conjugata, est adulterium contra virtutem Justitiæ; si committatur a persona, vel cum persona Sacra, est Sacrilegium contra virtutem Religionis; si committatur inter personas consanguineas, vel affines, est incestus contra virtutem Pieta- 114
tis; & sic de aliis. *Communis*. Circumstantiæ simpliciter aggravantes intra eandem speciem sunt illæ, quæ non transferunt malitiam peccati ad aliam speciem, sed solum intra eandem speciem eam augent, vel minuunt, & hujusmodi, uti sunt major, vel minor intensio actus peccaminosi, major, vel minor duratio ipsius, major, vel minor quantitas materiæ, ut patet clare in peccato furti, qui enim heri furatus est decem, & hodie centum, ejusdem speciei peccatum furti committit; At hodie gravius furtum committit, quam heri, & sic est circumstantia solum aggravans, & non mutans speciem.

Circumstantiæ aggravantes, aliæ sunt notabiliter aggra- 115
vantes, & aliæ parum, seu leviter aggravantes. *Commu-* 116
nis. Circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt istæ, quæ secundum communem conceptum augent notabiliter gravitatem peccati, v. g. in peccato furti addit quis circumstantiam notabiliter aggravantem, si furetur supra quantitatem requisitam ad peccatum mortale aliam quantitatem simul, & semel considerabilem æquivalentem pluribus peccatis mortalibus intra eandem speciem in gravitate, ut si non solum furetur decem scuta, sed etiam mille, & bis mille; *Communis*. Et his addi possunt aggravantes in in- 117
finitum, quæ scilicet materiam venialem transferunt in mortalem; sic esse mendacium cum gravi damno Proximi; & dicuntur aggravantes in infinitum, eo quod lethalis gravitas quasi infinite distat a peccato veniali. Circumstantiæ parum, vel leviter aggravantes sunt illæ, quæ secundum communem conceptum non nisi modice, & parum augent gravitatem peccati, ut si furto pervenienti ad mortale addatur solum modica quantitas, v. g. unus solus Julius, unus solus obulus, & hujusmodi; *Communis*.

Ex supradictis circumstantiis sunt necessario confiten- 118
dæ illæ, quæ mutant speciem, ut certum est apud omnes, & jam resolutum est supra, nec non aggravantes 119
in infinitum, ut de se patet. Item certum est apud omnes, quod non sunt necessario confitendæ circumstantiæ parum, seu leviter aggravantes. De circumstantiis autem 120
notabiliter aggravantibus variant, ut supra dictum est, Doctores. Non esse tales circumstantias necessario confitendas tenent S. Thomas *in* 4. *dist.* 16. *quæst.* 3. *art.* 2. *quæstiuncul.* 5. *in corpore, & dist.* 41. *quæst.* 1. *art.* 4. *in corpore*, S. Bonaventura, S. Antoninus, aliique probatissimi Auctores plusquam 45. quos refert, & sequitur Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resolut.* 1. *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 67. Lugo *de pœnitent. disput.* 16. *sect.* 3. Sporer *tom.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *sect.* 1. *numer.* 407. ubi dicit, hanc opinionem esse satis tutam, & valde probabilem, citatque pro hac plurimos alios Doctores, inter quos Scotum *in* 4. *dist.* 17. Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 14. *dist.* 7. *quæst.* 3. *num.* 49. ubi dicit, quod Scotus *in* 4. *dist.* 17. §. *De secundo* libertatem suis reliquit hanc, vel contrariam sententiam tuendi, Mastrius *Theolog. moral. disput.* 21. *numer.* 174. & 175. citans plurimos alios, Rosignolus *de pœnitent. part.* 1. *q.* 4. *art.* 14. *numer.* 1. cum aliis ibi citatis, Stoz. *lib.* 1. *part.* 1. *a numer.* 83. citans etiam plurimos alios, Moya, Dicastill. Bonacina, Albertus Magnus, Durandus Caspensis, Vasquez, & alii plures.

Et ratio potissima pro hac sententia est, quia Conc. 121
Triden. *sess.* 14. *Cap.* 5. *& Canon.* 7. ubi exacte tradit, & docet, quid confitendum sit, solummodo meminit obligationis confitendi omnia, & singula peccata mortalia, *& circumstantias, quæ speciem peccati mutant*; ergo sufficienter innuit non esse necessario confitendas circumstantias solum aggravantes, alioquin non processisset doctrinaliter, sed valde mance; sicuti, inquit Lugo *de Pœnit. dist.* 16. *n.* 108. qui doctrinaliter procederet, & explicaret necessitatem confitendi peccata, & semper adderet quæ mortalia sunt, sus-

sufficienter doceret venialia non necessario esse confitenda, adeoque &c. Tum quia Tridentinum *cit. cap.* 4. expresse subjungit: *Nihil aliud in Ecclesia a pœnitentibus exigi*.

122 Tales circumstantias esse necessario confitendas defendunt alii Auctores gravissimi, quorum 25. referunt Diana *part.* 1. *tract.* 7. *resol.* 1. *p.* 3. *tract.* 4. *resol.* 67. & Aversa *q.* 10. *sect.* 8. & apud Mastrium *l. c. n.* 174. idem tenent, Alensis, Altisiodorensis, Major, Marsilius, Suarez, Coninchius, Nugnus, Sanchez, Fagundez, Henriquez, Amicus, Abellius, & Recentiores alii; & ex Scotistis Hiquæus, Faber, Aretinus, Henno *tom.* 2. *tract. de Pœnit. disp.* 5. *q.* 6. *conclus.* 3. Felix Potestas *t.* 1. *p.* 4. *cap.* 3. *n.* 3143. ubi citat Scotum *in* 4. *dist.* 17. *q. unic. de* 2. *art. litt. N.* his verbis. *Nec solum peccata, sed circumstantias peccatorum notabiliter aggravantes includit dictum præceptum*, quamvis ab aliis Scotus citetur in contrarium, qui tamen revera talis non est, sed vere dubius, ut patet ex præcisis suis verbis *in* 4. *dist.* 17. *n.* 20. ibi; *Non est ita certum, quod oporteat illas*, scilicet circumstantias aggravantes, *confiteri*, *tamen tutum, & utile id fieri*, & sic tenent plures alii Scotistæ. Sanchez *in Decal. lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 39. vocat hanc verissimam sententiam, Bonæ Spei *de peccatis d.* 4. *a n.* 85. ubi *n.* 112. dicit, sententiam hanc non esse quidem de Fide, attamen, attentis locutionibus Tridentini, videri manifeste induci ex principiis Fidei, oppositam autem infirmis valde, & parum Tridentino conformis inniti fundamentis; Sic apud La Croix *lib.* 7. *p.* 2. *n.* 977. ubi hanc sententiam fuse propugnat, citatque pro ista plurimos alios Doctores, & solvit argumenta, quæ adducuntur pro contraria sententia: & hanc uti probabiliorem, communiorem, & tutiorem amplectimur, præsertim si circumstantiæ notabiliter aggravantes ad malitiam substantialem actus concurrant ratione materiæ majoris, aut objecti multiplicati, ut tenent etiam Sporer *loc. c. n.* 109. *cum sequentibus*, Petrus Marchant. *Tribunal. p.* 1. *tract.* 3. *tit.* 3. *q.* 4. Suarez *de pœnit. disp.* 12. *sect.* 3 Layman *lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 10. *n.* 3. Esparsa *q.* 9. *art.* 4. *ad* 8. & alii plures apud ipsos.

123 Et ratio nostræ Conclusionis est, quia illæ peccatorum circumstantiæ sunt necessario confitendæ, quæ notabiliter alterant Judicium Sacramentale; quibus scilicet cognitis, aliter agere debet Judex Sacramentalis, quam si ignotæ sint, cum peccata in Confessione ita sint explicanda Confessario, ut is de eorum qualitate, & quantitate possit recte judicare, & convenientem Pœnitentiam, & medicinam ac obligationem præscribere, ut insinuat Conc. Trid. *cit. sess.* 14. *cap.* 5. ubi statuentes necessario confitendas esse circumstantias, quæ peccat speciem mutant; hanc ipsam dat ratione præcisis his verbis: „ Quod sine illis peccata ipsa neque a Pœnitentibus integre exponantur, neque Judicibus innotescant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, & pœnam quam oportet, imponere ". Atqui dictæ circumstantiæ notabiliter aggravantes eodem modo, & sæpe multo magis, quam circumstantiæ speciem mutantes, alterant, & immutant Judicium Sacramentale: ut *sine illis neque peccata ipsa a Pœnitentibus integre exponantur*, nec a Judice Sacramentali rite judicari possint; ergo tales circumstantiæ sunt necessario confitendæ, cum Tridentinum licet explicite, & aperte solum exprimat circumstantias speciem mutantes, tamen per ipsam allegatam rationem innuit implicitè voluisse comprehendere etiam dictas circumstantias notabiliter aggravantes. Major est certa, & admittitur ab omnibus. Probatur minor, quia dictæ circumstantiæ notabiliter augent malitiam, ideoque etiam notabiliter alterant, & mutant Judicium Confessarii; immo sæpe multo magis, quam circumstantiæ speciem mutantes; clare enim patet quod major est malitia, & magis alterat Judicium Sacramentale furari v. g. mille Florenos extra locum Sacrum, quam furari solum decem in loco Sacro, licet hæc circumstantia furandi solum decem *in loco Sacro* mutet speciem, & illa furandi mille *extra locum Sacrum* aggravet tantum. Item major est malitia, & magis alterat Judicium Judicis Sacramentalis furari mille aureos, quam furari casulam exigui valoris, quamvis circumstantia furti casulæ, utpote rei sacræ, mutet speciem, & circumstantia furti mille aureorum solum notabiliter aggravet. Item major est malitia, & magis alterat & mutat Judicium Judicis Sacramentalis priusquam homo occidatur, ipsi amputare brachia, & pedes, oculos effodere, nasum comburere, ventrem aperire &c. & postea ipsum occedere, quam unico solo, ictu gladii ipsum occidere in Ecclesia, licet circumstantia occisionis in Ecclesia, utpote loco Sacro, mutat speciem, & circustantia occisionis cum priori amputatione brachiorum, & pedum, oculorum effossione, nasi combustione, ventris apertione &c. solum notabiliter aggravet: ergo etiam ipsæ circumstantiæ notabiliter aggravantes sunt necessario confitendæ; tum ut recte, & integre percipiantur peccata a Judice Sacramentali; tum ut juxta eorum gravitatem imponatur ab ipso debita, & proportionata Pœnitentia, seu satisfactio peccatoribus, uti patet etiam ex Canonibus Pœnitentialibus, qui habentur in fine Decreti Gratiani, & dantur art. sequen. n. 49. in quibus designantur notabiliter diversæ Pœnitentiæ pro peccatis ejusdem speciei ob solas diversas circumstantias, ut patet in casu 21. 22. 37. 38. & alii.

124 Tum quia si circumstantiæ sic notabiliter aggravantes non essent necessario confitendæ, sequeretur, quod Confessarius non posset injungere majorem Pœnitentiam majoribus peccatoribus, quam minoribus: sed hoc non est dicendum ergo &c. Minor de se patet: Major autem clare ostenditur, quia in tali casu Confessarius non posset imponere majorem Pœnitentiam furi unius millionis aureorum, quam furi unius aurei; Incendiario Villæ integræ, quam Incendiario paucarum segetum; foventi odium, vindictam, desiderium impurum per quindecim annos, quam illis adhærenti per solum quadrantem, cum possent eodem modo peccatum suum exprimere dicendo in primo casu *commisi Furtum mortale*, in secundo, *nocui proximo notabiliter*, & intentio *habui odium grave*, *desiderium impurum*, & hujusmodi, quæ omnia, ut vides, sunt absurda, adeoque &c.

125 Confirmatur nostra Conclusio auctoritate Cathechismi Romani jussu S. Pii V. conscripti, & ex Decreto Concilii Tridentini editi, qui *cap.* 9. *de Pœnitentia* sic præcise habet: „ Neque vero solum peccata gravia narrando explicare oportet, verum etiam illa, qua unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valde augent, vel minuunt; *Et infra subjicit: Hæc igitur*, ut diximus, enumeranda sunt; quæ vero pravitatem rei magnopere non augent, sine crimine omitti possunt " & concordat *c. Considerent* 1. *de Pœnit. dist.* 5. ubi inter alia dicitur, quod Pœnitens debet considerare qualitatem criminis, quantum in eo perseveraverit, & ut agnoscat augmentum peccati, consideret cujus ætatis fuerit, cujus sapientiæ &c. *quia*, inquit, *omnis ista varietas confitenda est*.

126 Ad rationem autem pro opinione contraria adductam *supra n.* 118. Respondetur, quod licet Concilium *cit. sess.* 14. *cap.* 5. expresse mentionem fecerit solum de obligatione confitendi circumstantias mutantes speciem, implicite tamen satis indicavit esse necessario confitendas etiam circumstantias notabiliter aggravantes, ut patet ex ipsamet alleggata ratione ab eodem Concilio per sua præcisa verba adducta *supra n.* 123. Ex confirmatione, in fine n. 121. nihil sequitur ad rem, quia ibi Concilium, ut patet ex contextu, & observant Lugo, La Croix *loc. cit.* & alii, solum dicit, nihil exigi præter confessionem mortalium, quæ Pœnitens agnoverit post diligens examen, nec ibi ullum habet sermonem de circumstantiis mutantibus speciem.

127 Circumstantia consuetudinis, quamvis per se loquendo non sit necessario aperienda in Confessione. (Vide Appendice, *n.* 55.) ut recte docent Suarez, Vasquez, Regin. Bonacina, Aversa, Lugo citati, & secuti a La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 968. Reissenst. *Theolog. moral. tract.* 14. *dist.* 7. *q.* 3. *n.* 53. & alii; Tamen interdum per accidens obligatur Pœnitens ad talem circumstantiam consuetudinis aperiendam, & signanter, quando a Confessario, ut rectum Judicium formare valeat de dispositione ipsius Pœnitentis interrogatur; Unde Innocentius VI. *die* 2. *Martii* 1679. merito inter alias damnavit sequentem propositionem 58. in ordine, ibi: „ Non tenemus Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem. "

128 Peccata mortalia dubia sunt necessario confitenda, sub dubio tamen; S. Thom. *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 3. S. Bonaventura *ib. p.* 2. *art.* 1. *q.* 2. Alensis *p.* 4. *quæst.* 77. *membr.* 2. *art.* 5. Sporer *l. c. n.* 392. Reissenst. *l. cit. n.* 54. *& seq.* Felix Potestas *tom.* 1. *p.* 4. *c.* 3. *n.* 3040. & satis *Communis* contra paucos. Et ratio est, quia ex Concilio Tridentino *cit. sess.* 14. *c.* 5. confitenda sunt, prout sunt in conscientia, seu prout occurrunt memoriæ, adeoque sicuti peccata certa confitenda sunt necessario ut certa, quia sic occurrunt memoriæ Pœnitentis, ita dubia propter eamdem rationem, alias Pœnitens se exponeret periculo peccandi, & errandi circa integritatem Confessionis.

129 Qui confessus est peccatum aliquod mortale, ut dubium, si postea reperiat illud certum, seu certo illud commisisse, tenetur illud denuo ut certum confiteri; *Sic Communior Doctorum*, adeo ut Dicastillus *disp.* 9. *dub* 2. *n.* 141. dicat, oppositum esse inauditum in Ecclesia Dei; Sanch. *in Decalog. lib.* 1. *Cap.* 10. *num.* 69. Carden. *in Crisi disputat.* 51. *numer.* 6. Moya *tom.* 3. *disputat.* 1. *quæst.* 6. *numer.* 1. dicunt hanc opinionem esse certam, & communi praxi totius Ecclesiæ conformem, & absolute tenent Mendo *d.* 10. *num.* 70. & plurimi alii apud ipsum, Lugo *d.* 16. *a n.* 77. ubi postquam pro utraque parte rationes attulit, concludit se ab hac, utpote communi nolle recedere; Felix Potestas *l. c. n.* 3045. Henno *l. c. d.* 5. *q.* 8. *conclus.* 2. Turrian. *de pœnitent. q.* 9. *art.* 2. *disp.* 26. *dub.* 6. Hurtad. *de Sacram. dis.* 9. *de Pœnit. diffic.* 7. Diana *p.* 2. *tract.* 4. *resol.* 91. Rohgnol. *de pœnit. p.* 1. *qu.* 2. *art.* 1. *n.* 21. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *a n.* 615. cum pluribus ibi citatis, ubi solvit insuper argumenta contraria, & alii contra Arriagam *disp.* 31. *de pœnit. sect.* 6. Sporer *l. c. n.* 397. & alios ab ipso citatos, & adductos a La Croix *l. c.* Et ratio nostræ conclusionis est, quia ex Tridentino *cit. sess.* 14. *cap.* 5. peccata debent sic exponi Confessario, ut de ipsis possit et-

tor-

formare rectum judicium, & peccatori congruentem imponere Pœnitentiam, seu satisfactionem: Atqui Confessarius diversum efformat Judicium circa peccatum certum, ac circa peccatum omnino dubium, ergo &c. Tum quia peccata sunt confitenda, uti sunt in conscientia Pœnitentis, ex eodem Concilio Tridentino *loc. citat*, dictum autem peccatum confessum solum ut dubium jam nunc est certum in conscientia Pœnitentis, nec ut certum est adhuc confessum, adeoque ut tale debet iterum confiteri, quamvis jam fuerit confessum, ut dubium.

130 Qui confessus est peccatum mortale tamquam certum, quale tunc putabat esse, quamvis postea judicet esse dubium, non tenetur iterum confiteri tamquam dubium, quia qui absolvitur a peccato certo, magis absolvitur a peccato dubio, cum sententia lata illud ut certum, afficiat, & exæquet totam rationem dubii quodammodo inclusam, & superatam in ratione certitudinis; *Communis*.

131 Item qui confessus est peccatum integre prout commissum est, & prout erat in sua conscientia tempore Confessionis, quamvis pro tunc, & ipse, & Confessarius dubitaverint, an esset mortale, vel veniale; non tenetur illud iterum confiteri, licet postea ipse, vel Confessarius comperiat, seu agnoscat fuisse mortale, quia jam integre suum manifestavit peccatum, nec ex modo confitendi determinavit Confessarium ad falso judicandum; Nec est necesse ad Confessionis valorem, quod Pœnitens vel Confessarius sciat determinate peccatum confessum esse mortale, vel veniale; Unde quamvis per accidens judicetur esse veniale, quando est mortale, adhuc valida est Confessio; Dummodo Pœnitens dixerit factum peccaminosum, sicuti tunc in conscientia novit; *Stoz. lib. 1. part. 5. num.* 170. La Croix *loc. cit. num.* 619. Tamb. *de Confessione lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 26. Sanchez *in Decal. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 69. Dicastill. *d.* 10. *num.* 248. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3044. Bosco *d.* 7. *sect.* 8. *num.* 147. ubi dicit esse communem.

132 Pœnitens non potest; nec licite, nec valide confiteri Confessario absenti per litteras, aut nuncium, & ab eo absolvi, etiamsi reperiatur in articulo mortis, vel impotens ad accedendum ad illum; Scotus *in* 4. *dist.* 17. *q. unic. litt.* Z. & communis aliorum, & colligitur *ex cap. Quem pœnitet* 88. *de pœnit. dist.* 1. & expresse ex Clemens VIII. Constitut. incip. *Sanctissimus*. Vide verb. *Absens art.* 4. *num.* 1.

133 Sic etiam invalida esset absolutio, si Confessarius Pœnitentem præsentem audiret, & postea per litteras eum absentem absolveret. Vide *d. verb. Absens n.* 2.

134 Valida autem est Confessio, si per litteras Pœnitens mittat peccata Confessario absenti, qui ea legat, & huic factus Præsens dicat: *Accuso me de peccatis illis, quæ scripsi, & peto absolvi*; Sicuti etiam, si præsens peccata scripta det Confessario legenda; & postea dicat, *de istis peccatis hic scriptis me accuso, & peto absolvi*. Non est tamen hoc faciendum sine rationabili causa (a). Vide *dict. verb. Absens n.* 3.

135 Immo volunt multi, hoc extra casum necessitatis esse illicitum. Vide *dict. verb. Absens n.* 4.

136 Confessio ex traditione, consuetudine, & usu Ecclesiæ debet regulariter; & ordinarie esse vocalis; *Communis* ex Concilio Florentino *in Decreto Eugenii IV. ad Armenos*, *ex Extravag. Inter cunctas, de privilegiis*, ubi habetur: *Nisi articulus necessitatis occurrat, Sacerdoti facienda est oris Confessio, prout scriptum est, Corde ad justitiam creditur, ore autem fit Confessio ad salutem, &* ex cap. *Quem pœnitet* 98. *de Pœnit. dist.* 1. ibi: *Præcipit Dominus mundandis, ut ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda, quia si per vos peccatis, per vos erubescatis; erubescentia enim ipsa partem habet remissionis*.

137 Unde graviter peccaret, qui sine justa causa signis, vel nutibus solum confiteretur; *Communis* cum Sporer *loc. cit. num.* 489. Si perpetuo mutus possit scribere, aut si hoc non possit, possit autem saltem nutibus, & signis sua pec-
138 cata in particulari aperire, cesseque periculum publicationis, tenetur ita scripto, nutibus, vel signis confiteri non tantum ex præcepto Divino in articulo mortis, sed etiam ex præcepto Ecclesiastico semel in anno; *Communis*; cum Sporer *loc. cit. n.* 491. quamvis tamen extra articulum mortis non pauci id negent.

139 Confessio est necessario reiteranda, quoties est invalida, quod ex duplici capite accidere potest, scilicet ex parte Confessarii, & ex parte Pœnitentis; *Communis*.

140 Ex parte Confessarii invalida est, & reiteranda Confessio, I. Si Confessarius formam omisit, aut substantialiter vitiavit, vel intentionem actualem, aut virtualem absolvendi non habuit. II. Si Confessarius non habeat Jurisdictionem. III. Si Confessarius habeat Jurisdictionem impeditam per Censuram, utpote si fuit excommunicatus vitandus, quatenus est publice denunciatus, vel notorius percussor Clerici. IV. Si nullum prorsus peccatum intellexit, quia tunc practice non habuit materiam, quam absolveret. *Communis* (b).

Ex parte Pœnitentis est valide, & reiteranda Confessio. 141
I. Si Pœnitens confessus est sine dolore requisito, aut cum defectu alterius partis essentialis. II. Si Pœnitens confessus est sine vero proposito se emendandi, aut cum voluntate adhuc peccandi mortaliter. III. Si Pœnitens voluntarie, & culpabiliter tacuit in Confessione aliquod peccatum mortale, aut in re gravi, & necessaria mentitus fuit, verum negando, aut falsum dicendo. IV. Si Pœnitens in ipsa Confessione peccavit mortaliter, ut si eam fecit ad finem mortaliter malum cum injusta infamatione, vel detractione proximi, & hujusmodi, V. Si Pœnitens mortaliter negligens fuit in examinanda sua conscientia de commissis peccati. *Communis*.

Valida est, & non iteranda Confessio bona fide facta 142
Confessario quantumvis indocto, & ignaro, etiamsi inter mortale, & veniale discernere nequeat, immo etiamsi putasset aliquod peccatum esse veniale, quod tamen est mortale; quia ad valorem Confessionis sufficit notitia peccata in communi, seu confuso, videlicet quod Pœnitens habeat peccatum. Diana *part.* 3. *tract.* 3. *resolut.* 121. Leander *tract.* 9. *disc.* 5. *quæst.* 74. Tamburin. *lib.* 2. *cap.* 10. §. 3. Sporer *loc. cit. n.* 496. cum Suarez, Sanchez, Layman ibi citatis, & alii passim. Invalida tamen, iteranda
esset Confessio, si scienter, & ex malitia fiat cum eo, ut 143
peccata discernere nesciat, & Pœnitenti mederi, ut oportet, non possit; quia tunc Confessio ratione indispositionis, & malitiæ Pœnitentis fuisset mortaliter mala, & sacrilega, adeoque tota repetenda esset. *Citati Doctores, & alii communiter*.

Item valida est, & non iteranda Confessio bona fide fa- 144
cta Confessario surdastro, semidormienti, vel distracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non intellexit sine omni culpa Pœnitentis, quia essentia, & effectus Sacramenti consistere potest absque integra, & specifica explicatione peccatorum, si ea absque ulla culpa Pœnitentis vere dispositi omittatur. Quod si Pœnitens postea advertat, tenetur in sequenti Confessione ea sola repetere, quæ probabiliter judicat, aut cognoscit non fuisse audita, & percepta Sporer *loc. cit. n.* 497. cum supracitatis, Felix Potestas *loc. cit. n.* 3175. & alii passim.

Si autem Pœnitens post talem Confessionem nesciat, quæ- 145
nam sint illa peccata, quæ Confessarius, non audivit, vel non percepit, tenetur tunc repetere totam Confessionem, si illa sit brevis, & paucorum peccatorum, quia tunc prudenter debet, & potest dubitare, quod nulla intellexerit, aut perceperit. Si autem Confessio fuit prolixa, & multorum peccatorum, tunc non tenetur omnia repetere, sed erit se accusare in communi de illis peccatis mortalibus, quæ Confessarius non audivit, seu non percepit, quia in tanta multitudine peccatorum non potest prudenter dubitare, quod nulla intellexerit, aut perceperit. Diana *p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 198 Leander *tract.* 5. *disp.* 5. *q.* 86. Lugo *disp.* 16. *a n.* 60, Illsung *n.* 149 Sporer *loc. cit. n.* 497. Tamb. *loc. cit. cap.* 10. §. 3. *n.* 5. Felix Potestas *loc. cit. n.* 3174. *cum sequentibus*, ubi *sub n.* 3176. recte subjungit, quod Pœnitens tunc debet determinare materiam, quantum fieri potest, v. g. dicendo: *scio, vel dubito, an Confessarius audierit unum meum grave peccatum, vel aliqua mea gravia peccata, & nescio quale, vel qualia fuerint, sed tempore illo solebam committere tales, vel tales species peccatorum*.

Qui culpabiliter in Confessione aliquod peccatum mortale 146
tacuit, & postea in aliis subsequentibus Confessionibus inculpabiliter est oblitus illius Sacrilegii, non tenetur ad omnes istas subsequentes fideles, integras, dolorosas Confessiones iterandas, quando talis Sacrilegii, seu sacrilege factæ Confessionis recordatur, sed solum tenetur ad iterandam illam, in qua per culpabilem reticentiam illius mortalis peccati sacrilegium commisit, quia aliæ Confessiones bonæ fide factæ post Confessionem illam sacrilegam, & invalidam ratione bonæ fidei, & inculpabilis oblivionis illius sacrilegii jam fuerunt validæ, & fructuosæ. *Communis*.

Qui certus de mortali in Confessione omisso negative 147
dubitat, an illud omiserit ex verecundia, an ex justa causa, tenetur cum illo reliquorum mortalium Confessionem repetere, quia certus est de præcepto confitendi hæc peccata, & dubitat de adimpletione, cum dubitet de valore Confessionis; Debito autem certo non satisfit per solutionem ita incertam, cum possessio stet pro debito. Moya *d.* 1. *q.* 8. *n.* 17. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1212. & alii plures contra paucos alios oppositum sentientes.

Qui inculpabiliter omisit in Confessione aliam circum- 148
stantiam, etiam speciem mutantem, si talis circumstantia

(a) Nota. Vide adnotationem adjectam verbo Absolutio.

(b) Adderem V. Si Confessarius ea quæ ad Pœnitentiæ Sacramenti administrationem necessaria sunt, penitus ignoraverit. Etenim S. Carolus in *Instructionibus Confessorum*, inter ea quæ Confessiones nullas, atque iterandas, constituunt reponit ex parte Confessarii, *Si quæ sunt ad hoc Sacramentum ministrandum necessaria, penitus ignoraverit*.

seorsim sufficienter declarari possit, non tenetur repetere totum peccatum, & multo minus totam Confessionem præteritam. La Croix *loc. cit. num.* 1209. cum communi aliorum.

149 Qui culpabiliter fecit Confessionem invalidam, undecumque provenerit invaliditas, tenetur totam Confessionem
150 repetere. *Communis*. Si talis Confessio invalida, & sacrilega reiteretur apud Confessarium diversum a primo, tunc debent necessario repeti apud hunc omnia, & singula mortalia distincte, & in particulari, ac si nunquam fuissent confessa, exprimendo Sacrilegium, quod fecit; *Communis*.

151 Si autem Confessio invalida repetatur apud eumdem Confessarium, & hic adhuc habeat distinctam memoriam peccatorum sibi confessorum, satis est, si Pœnitens defectum Confessionis aperiat, & in genere addat; *Etiam me accuso de omnibus peccatis in tali Confessione Sacrilega tibi confessis*. *Communis Doctorum*. Immo id verum est, etiamsi
152 Confessarius eorum peccatorum singillatim in specie, & numero non recordetur; Dummodo saltem confuse recordetur status Pœnitentis, ut convenientem Pœnitentiam, medicinam, ac remedia præscribere possit. *Sic satis Communis sententia* cum S. Antonino, Navarro, Toleto, Emmanuel Sa, Vasquez, aliisque citatis Layman *c.9. n.6.* Sporer *loc. cit num.* 103. La Croix *loc. cit. num.* 1216. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3158. Mastrius *Theolog. moral. disp.* 1. *quæst.* 8. *num.* 198. cum pluribus aliis citatis, & alii passim.

153 Item hoc verum est, & sufficiens in repetendis multis, & plurimis Confessionibus invalide factis apud eumdem Confessarium, sive invaliditas proveniat ex defectu doloris, sive ex defectu integritatis, sive ex aliis capitibus: Non enim opus est, ut Confessarius distincte, & in specie recordetur omnium illorum peccatorum sibi confessorum in dictis omnibus Confessionibus, sed sufficit, quod recordetur in confuso & in communi status, ac vitæ Pœnitentis, quam tunc ducebat: Nec est necesse, quod Pœnitens omnia peccata repetat distincte, & singillatim, sed sufficit, quod in compendio, & generatim de omnibus se accuset, & defectus corrigat, dicendo verb. gr. *Accuso me de omnibus illis peccatis, quæ tibi confessus sum in cunctis sacrilegis confessionibus tribus ab hinc annis usque ad hanc, a quo tempore bis ordinarie omni mense sacrilege confessus sum, & communicavi, quia reticueram malitiose istud peccatum, vel non habui verum dolorem, & propositum*, & hujusmodi: Sic enim Confessio adhuc erit formaliter integra, & Confessarius, ut supponimus, sufficientem notitiam habet, ac memoriam peccatorum, quæ absolutioni Sacramentali modo subjiciuntur. Ita Navarr. Silvester, Vasq. Valentia, Henriquez, Toletus, Bonacina, Reginaldus, Layman, Calpensis, Aversa, & alii passim citati, & secuti a Mastrio *loc. cit. n.* 198. Sporer *loc. cit. n.* 503. Felix Potestas *loc. cit. n.* 3170. La Croix *loc. cit. à n.* 1216. cum pluribus aliis.

154 Si vero Confessarius nequidem in confuso, & in communi recordetur status, ac vitæ pœnitentis, quam tunc ducebat, aut Pœnitentiæ a se ipsi impositæ, tunc Pœnitens tenetur saltem ita distincte repetere peccata in aliis Confessionibus confessa, ut ex ipsis, & aliis modo confessis possit iterum formare Judicium saltem confusum de statu Pœnitentis, & ipsi congruam injungere Pœnitentiam. Lugo *disp.* 16. *num.* 642. Aversa *quæst.* 10. *sect.* 20. La Croix *loc. cit. num.* 1218. Felix Potestas *loc. cit. num.* 3168. Cum Divo Thoma, Mastrio, Bonacina, Navarr. & aliis ibi citatis.

155 Præceptum Confessionis tum Divinum, tum Ecclesiasticum obligat omnes Fideles peccato mortali obnoxios, adeoque etiam Hæreticos, & pueros doli capaces. *Communis*.

156 Præceptum divinum Confessionis obligat per se potissimum in articulo mortis, ac quolibet ejus mortali periculo, idest quando quis infirmus est infirmitate mortali, vel est adjudicatus morti, vel ingreditur periculosum mortale bellum, aut periculosam navigationem; seu quando mulier tenera est proxime paritura, vel alias est jam experta habere partus difficiles, & periculosos, & hujusmodi. *Communis*. Et ratio est, quia non est assignabile aliud tempus, in quo hoc Divinum præceptum potius obliget, quam in mortis articulo, seu periculo, a quo pendet nostra æterna salus, propter quam Sacramentalis Confessio instituta est & præcepta, juxta Concil. Tridentinum *sess.* 14. *Can.* 6. ibi: *Si quis negaverit, Confessionem Sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse Jure Divino; aut dixerit, modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper observavit, & observat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inventum esse hominum, anathema sit*: Tum quia nisi tunc saltem homo peccato mortali obnoxius confiteatur, nunquam implebitur hoc præceptum, aut certe homo exponet se periculo certo, vel probabili nunquam implendi hoc divinum præceptum, cum, secuta morte, amplius adimpleri non possit, adeoque &c.

157 Per accidens autem præceptum Divinum de habenda Confessione Sacramentali obligat, quando sumendum est aliud Sacramentum respectu eorum, qui sibi conscii sunt peccati mortalis, & præsertim quoties sumendum est Sacramentum Eucharistiæ, juxta illud Apostoli 1. *Ad Corinth. cap.* 11. ibi: *Probet autem se ipsum homo, & sic de Pane illo edat, & Calice bibat*. Unde quandoque etiam per vitæ decursum, atque extra articulum, & periculum mortis obligare Divinum præceptum Confessionis Sacramentalis colligitur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *c.* 5. ubi sic habet: *Unde cum a Sanctissimis, & Antiquissimis Patribus magno, unanimique consensu secreta Confessio Sacramentalis, qua ab initio Ecclesia Sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a Divino mandato alienam, inventum humanum esse atque a Patribus in Concilio Lateranensi congregatis initium habuisse dicere non verentur: Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christifideles confiterentur, quod Jure Divino necessarium, & institutum esse intellexerat; Sed ut præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impleretur*. Ex quibus verbis clare colligitur, quod Ecclesia semper intellexerit, Præceptum Confessionis, quandoque extra mortis articulum, & periculum obligare Jure Divino: & cum tempus illud non fuerit præcise, & expresse determinatum a Christo Domino, illud designavit Ecclesia statuendo, quod *omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis devenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti*. Sic expresse in c. *Omnis utriusque sexus* 12. *de Pœnitentiis, & remissionibus*. Sic Mastrius *Theolog. Moral. disp.* 11. *q.* 8. *art.* 1. *n.* 160. cum pluribus ibi citatis. Reiffenstuel *Theol. moral. tract.* 10. *dist.* 3. *q.* 1. *n.* 11. *&* 12. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 2023. & alii passim.

Præceptum Confessionis Ecclesiasticum obligat omnes Fideles, etiam Hæreticos, & pueros doli capaces ad semel saltem in anno confitenda omnia peccata sua mortalia. *Communis*, & habetur expresse ex Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. celebrato, & relato in *cap. Omnis utriusque sexus* 12. *de pœnitentiis, & remissionibus*, ibi: *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum*. Et definivit Concilium Tridentinum *sess.* 14. *Can.* 8. ibi: *Si quis dixerit, Confessionem peccatorum, qualem Ecclesia servat, esse impossibilem, & traditionem humanam a piis abolendam, aut ad eam non teneri omnes, & singulos utriusque sexus Christifideles juxta magni Concilii Lateranensis constitutionem semel in anno, & ob id suadendum esse Christifidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ, anathema sit*. 158

Dicitur notanter in conclusione: *Omnia peccata sua mortalia*, quia nullum datur præceptum, nec Ecclesiasticum quidem, obligans omnes Fideles ad Confessionem peccatorum venialium. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 371. contra aliquos antiquos, & habetur clare ex Concilio Trid. *sess.* 14. *cap.* 5. ibi: *Venialia, quibus a Dei gratia non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptionem in Confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari* 160 *possunt*. Quamvis autem non habentes ullum peccatum mortale nullo præcepto obligentur per se ad Confessionem annuam venialium, tamen, qui sub prætextu carentiæ peccati mortalis, omitterent penitus Confessionem, non leve præberent fundamentum sinistræ suspicionis, censetur per accidens ad ipsam obligari ratione scandali, quod semper fere timendum esset. Sic Escobar, & alii apud Sporer *loc. cit. n.* 527. Eò vel maxime, quod S. Bonaventura, Abulensis, Richardus, Nugnus, Rhod. aliique apud Aversa *quæst.* 15. *sect.* 3. dicunt, habentes tantum venialia nihilominus obligari ad Confessionem annuam, quia Ecclesia absolute præcipit Confessionem, adeoque, si non habeant mortalia, tenebuntur ad confitenda venialia; quam sententiam vocat probabilem Gobat *in Experient. tract.* 4. *num.* 230. 159

Qui pluries in anno confessus est peccata sola venialia, si die ultima anni peccat mortaliter, vel recordetur peccati mortalis non confessi, tenetur illa ultima die confiteri ad satisfaciendum præcepto, cui necdum satisfecit, cum Confessio venialium non sit materia præcepti. Vasquez, Reginaldus, Layman, Bonacina, Lugo, Arriaga, Aversa, Castropalaus, cum la Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 2040. & alii passim contra paucos. Qui tamen mortale 161
peccatum anno præcedente commissum, & per oblivionem omissum, hoc anno confessus est, satisfecit præcepto, quia licet tale peccatum remissum esset indirecte, adhuc tamen erat materia necessaria hujus Confessionis, ut remitteretur directe. La Croix *loc. citato num.* 2041. & alii passim. Qui per annum saltem semel confessus est mortale dubium cum venialibus, satisfecit præcepto, nec tenetur iterum confiteri, quamvis postea incidat in mortale certum, quia erat obligatio confitendi illud peccatum dubium, adeoque posuit materiam præcepti. Lugo 162

disp.

disp. 15. *n.* 169. Dicastill. *dist.* 7. *num.* 135. La Croix *loc. cit.* & alii passim.

164 Annus pro implendo hoc præcepto secundum Vasquez, Nugnum, Silvestr. Castropal. Lug. Rhod. Dicastil. Gorm. Boic. & alios cum Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 81. computandus est a die prima Januarii usque ad ultimam Decemb. quia nomine anni per præceptum expressi in communi acceptione intelligitur illud tempus, quod a prima die Januarii decurrit usque ad ultimam diem Decembris; Secundum autem Sotum, Navarrum, Suarez, Coninch, Layman, Fagundez, Bonacinam, Arriag. Avers. Tannerum, & alios computandus est a Paschate ad alterum Pascha, ita ut, qui post Paschalem hanc Confessionem in peccatum mortale lapsus est, ejus Confessionem usque ad sequens Pascha differre possit, & non amplius citra peccatum mortale. Et hæc opinio est communior, & Ecclesiasticæ consuetudini conformior, ut recte notant Suarez *disp.* 39. *sect.* 3. Coninch. *disp.* 5. *dub.* 6. Tannerus *disp.* 6. *q.* 7. Layman *c.* 6. *n.* 8. Sporer *l. c. num.* 534. & alii. Et de facto id confirmat praxis Ecclesiæ, siquidem eo solo tempore Pastores a Fidelibus suis Confessionem peccatorum intra annum commissorum exigere solent; *arg. Extravagant. Vices illius de Tregua, & pace*; ubi dicitur; *De Jure* (idest *cap. Omnis utriusque* 12. *de Poenitentiis, & remissionibus*) *tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti*.

165 Præceptum annuæ Confessionis potest per se adimpleri in quocumque anni tempore; nec obligat per se tempore Paschali, sed solum per accidens, ratione Communionis Paschalis, quam Confessio peccatorum mortalium necessario præcedere debet. *Sic communior, & probabilior sententia* cum Soto, Victor. Henriq. Em. Sa, Vasquez, Valentia, Coninch. Bonacin. Layman, Filiucc. Castropal. Lug. Dicastill. Arriag. Tamburin. Boic. Gorm. citatis, & locutis a La Croix *l. c. n.* 2042. Sporer *l. c. n.* 535. cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 10. *dist.* 3. *q.* 2. *n.* 15. & 16. & alii passim contra P. Sot. Suarez, Fagund. & alios; Et ratio est, quia Concilium Lateranense *in cit. cap. Omnis utriusque sexus* aliter statuit de annua Confessione, & aliter de Sacra Communione: De Sacra enim Communione statuit, quod illa ad minus in Pascha suscipiatur: *suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum*; De annua Confessione vero, quod saltem semel in anno habeatur. *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur*: Quæ verba nisi ad alienum sensum torqueantur, satis clare significant tempus præcepti pro Confessione esse totum annum, ut recte intelligunt La Croix *loc. cit.* Reiffenstuel *loc. cit.* aliique supracitati.

166 Nec obstat communis consuetudo confitendi in Paschate, & quod tunc Pastores soleant a suis Fidelibus Parochianis exigere testimonium Confessionis, & quod *in cit. extravagant. vice illius, de Tregua, & pace*, dicatur quod *de jure tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti*, quia legenti contextum patet mentem Pontificis fuisse tantum dicere, quod saltem semel in anno debeat Parochianus recognoscere Parochum; quod si alias non fecerit, debeat in Paschate, de quo ideo specialiter meminit, quia tunc solent omnes confiteri, & qui est in mortali, per accidens tenetur ratione Communionis, cujus dignæ perceptioni, habita copia Confessarii, præmittenda est Confessio Sacramentalis; nec sufficit sola Contritio de commisso peccato mortali, pro ut declaravit Concilium Trident. *sess.* 13. *cap.* 7.

167 Unde si quis sive culpabiliter, sive ob legitimum im-
pedimentum in paschate non est confessus, is tenetur
postea per anni decursum confiteri, quia hoc præceptum
168 urget toto anno. Sic Doctores citati. Qui toto anno non
confitetur sine justa causa, peccat mortaliter, quia trans-
169 greditur præceptum in re gravissima. *Communis*. Insuper
qui culpabiliter non confitetur semel in anno, vivens in-
terdicitur ingressu Ecclesiæ, & moriens privatur Eccle-
siastica sepultura; *cit. c. Omnis utriusque sexus* 12. *de Pœ-*
170 *nitentiis, & remissionibus*. Ipse tamen non adimplens
præceptum annuæ Confessionis non est ipso Jure interdi-
ctus, sed interdicendus. Unde, si ante declarationem mo-
riatur, non est privandus Ecclesiastica sepultura, nisi ta-
men intermissio esset notoria, vel adesset statutum Syno-
dale in contrarium. Vide verb. *Eucharistiam num.* 24. &
verb. Pascha num. 19. & 20.

171 Qui sive justa, sive injusta de causa Confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri, cum primum commode poterit; Sic Sporer *loc. cit. num.* 536. ubi dicit esse hanc communiorem, & sibi omnino veram sententiam, cum Navarro, Suar. Coninch. Laym. Gobat, & aliis, quam ut probabiliorem defendit etiam La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2046. cum plurimis ibi citatis contra S. Antoninum, Silvestr. & alios non paucos. Vide verb. *Pascha, num.* 21. & 22.

172 Quo quis diutius differt Confessionem ultra annum, probabilius est eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione præcepti jubentis Confessionem fieri saltem semel quolibet anno; Dilationem tamen illam esse unicum peccatum continuatum, tenent Valentia, Coninch, Nugnus, Laym. Diana, Silvester, & alii cum Aversa apud La Croix *loc. cit. n.* 2044. Sporer *loc. cit. num.* 536. & plures alii contra Bonacinam, Vasq. Suarez, & alios volentes, talem peccare toties mortaliter, quoties occasionem commodam confitendi oblatam negligit.

Qui pluribus annis jam elapsis non est confessus, con- 173
fitendo prima, vel secunda die, vel alia hujus currentis
anni, valet hæc sua unica Confessio, tam pro hoc anno,
quam pro omnibus annis præteritis, quia per unicam
hanc Confessionem obtinet finem præcepti, qui est recon-
ciliatio cum Deo per Confessionem omnium mortalium
eousque commissorum; La Croix *loc. cit. num.* 2047. cum
Aversa, Bosco, Gorm. ibi citatis, Sporer *loc. cit. n* 533.
Lugo *disp.* 15. *num.* 180. & alii. Si autem adhuc ante 174
finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilius ob-
ligaretur ad iterum confitendum hoc anno, quia priori
Confessione censetur satisfecisse obligationi præcedentis
anni, cujus obligatio necdum erat sublata, adeoque, si
iterum peccaret mortaliter, cum nova adveniret obliga-
tio per novum peccatum, iterum confiteri obligabitur;
La Croix *loc. cit. num.* 2047. cum Suarez, Nugn. Coninch.
Hurtad. Filiucc. Bonacina. Laym. Aversa ibi citatis,
Sporer *loc. cit. num.* 536. ubi cum Coninch. & Layman
omnino certam putat hanc sententiam, quidquid negent
alii.

Præcepto Ecclesiastico annuæ Confessionis non satisfit per Confessionem voluntarie nullam, & scienter invalidam, & Sacrilegam. Unde Alexander VII. die 24. Sempt. 1665. inter alias merito damnavit sequentem propositionem 14. in ordine, ibi: *Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ*. 175

Præcepto annuæ Confessionis potest satisfieri confitendo, tum proprio Parocho, tum aliis Confessariis, legitime approbatis, sive Secularibus, sive Regularibus; *Communis*. Quamvis enim esset olim obligatio confitendi proprio Parocho, ex quo Concilium Lateranense relat. *in cap. Omnis utriusque sexus* dicat, *Confiteatur proprio Sacerdoti*, tamen nunc certo satisfaciunt, qui confitentur Regularibus legitime approbatis, ut patet ex Bulla 22. Leonis X. incip. *Dum intra mentis arcana* §. 6. Bulla 48. Pauli III. incip. *Licet debitum*; Item ex Extravagant. Joannis XXII. incip. *Vas electionis, de Hæreticis*; Item ex Extravagant. Benedict. XI. incip. *Inter cunctas, de Privilegiis*; Item ex Constitutione Clementis VIII. incip. *Significatum fuit nobis*, cum similibus. Unde Alexander VIII. *die* 21. *Augusti* 1690. merito damnavit sequentem propositionem 20. in ordine, ibi: *Confessiones apud Religiosos factæ plereque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ*. 176

Non sufficit tamen Confessio facta Regulari, qui pro approbatione se præsentavit Episcopo, & fuit injuste reprobatus, ut expresse habetur ex sequenti propositione 13. in ordine inter merito damnatas ab Alexandro VII. *die* 24. *Septembr.* 1665. ibi: *Satisfacit præcepto annuæ Confessionis qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato*. 177

Alia, Vide verb. *Absolutio*, verb. *Approbatio*, verb. *Confessarius*, verb. *Sigillum*. 178

* Moriturum, qui, antequam incidat subitus ægritudinis gravis casus, signa contritionis exhibuit, & postquam supervenit Confessarius nullo signo hanc voluntatem ostendit, adhuc tamen absolvi posse multo verior, & tuta est opinio. Neque hic locum habet controversia, num absolutio conferenda sit sub conditione, an absolute; hæc enim tantum valeat in casu, quo moriturus dubia prorsus, & ambigua contritionis signa præbuit. *De Synodo Dioecesan. lib.* 7. *cap.* 15. § 8. *nov. edit.* 179

Si vero ex nullo testimonio constet, illum ante casum mortalis illius morbi signa doloris exhibuisse, & petiisse Confessionem, adhuc tamen multo verior est opinio contendentium, ut absolvatur sub conditione, dummodo moriturus christiane vixerit; nam acta Christianæ vitæ totidem sunt voces, quibus muset ille absolutionem sibi dari petierit, & contritionem exhibuerit; & nisi sint præsentes actus pœnitentis, per vitam illam antea Christiane actam, præcessisse dicendi essent, & tunc pro præsentibus haberi, quemadmodum præsens censetur contritio, ante subitum mortis casum præmissa. *De Synodo Dioeces. lib.* 7. *cap.* 15. §. 10. *nov. edit.* 180

Sunt etiam qui velint, neque iis negandam absolutionem sub conditione, qui licet male vixerint, tamen Catholicam Fidem retinuerunt, & pro Catholicis se gesserunt, quorum tamen sententia nimis laxior videtur. *Ibid.* §. 13. 181

AR-

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt satisfactione Sacramentalem; seu Pœnitentiam.

SUMMARIUM.

1 *Satisfactio Sacramentalis quid sit?*

2 *Effectus satisfactionis Sacramentalis est remissio pœnæ temporalis.*

3 *An satisfactio Sacramentalis remittat totam pœnam temporalem, ita ut nihil remaneat luendum in Purgatorio? Quidam tenent sententiam affirmativam.*

4 *At contraria negativa tamquam probabilior, & communior defenditur.*

5 *Unde dicendum est, quod per satisfactionem sacramentalem eo major, vel minor pœna remittitur, quo major, vel minor fuerit satisfactio, & quo majori, vel minori dispositione fuerit adimpleta.*

6 *An satisfactio Sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debeat necessario adimpleri a Poenitente in statu Gratiæ; Tres sunt Doctorum sententiæ, quæ assignatur, & eligitur tertia docens, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortiatur suum effectum; bene vero sortiatur, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiæ.*

7 *Probatur specialiter, quod, durante statu, peccati mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortiatur suum effectum.*

8 *Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiæ, satisfactio sacramentalis sortiatur suum effectum: & reserantur opera mortua, & mortificata.*

9 *Satisfactio, seu poenitentia Sacramentalis adimpleta; seu peracta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem Sacramenti, & ad implendum præceptum Confessarii de persolvenda Poenitentia.*

10 *Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injungere Poenitenti aliquam satisfactionem seu Poenitentiam.*

11 *Et quidem licet satisfactio in esse exhibitio, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis Sacramenti Poenitentiæ; satisfactio tamen in Voto, idest propositum saltem implicitum satisfaciendi; potest dici pars essentialis ipsius.*

12 *Hinc poenitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur acceptare, & implere Poenitentiam rationabilem obligatorie impositam a Confessario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non posset absolvi.*

13 *Probatur conclusio ex Concilio Tridentino.*

14 *Adducitur, & solvitur objectio ex Scoto.*

15 *Potest tamen poenitens ex aliqua rationabili caussa, licite hanc, vel illam in particulari Poenitentiam respuere.*

16 *Poenitens tenetur satisfactionem, seu Poenitentiam acceptatam adimplere, & quidem sub gravi peccato, si sit gravis, & pro gravibus peccatis, sub levi autem si sit levis, pro peccatis venialibus, aut mortalibus jam antea confessis, & remissis.*

17 *Poenitens tenetur adimplere Poenitentiam tempore, vel termino sibi a Confessario præfixo.*

18 *Potest tamen termini dilatio facile excusari a mortali, & assignantur casus.*

19 *Si terminus a Confessario præfixus non sit, tenetur Poenitens Poenitentiam implere quam primum commode moraliter potest.*

20 *Unde quamvis sit levi peccatum ipsam adimpletionem poenitentiæ differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies, plus, minusve; Tamen grave peccatum erit, si nimium, & ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia, seu oblivio eam adimplendi, aut si poenitentia implenda ipsa dilatione minuatur.*

21 *Poenitens potest adimplere poenitentiam, quando adimplet aliud opus præceptum, modo poenitentia & aliud opus se invicem non excludant.*

22 *Poenitens satisfacit poenitentiæ sibi injunctæ, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, immo nec cogitet tunc implere poenitentiam, & satisfacere suæ obligationi.*

23 *Poenitens tenetur per se ipsum poenitentiam adimplere, ita ut non auctoritate propria, nec Confessarii possit eam adimplere per alium.*

24 *Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem, aut Communionem.*

25 *Quando poenitens, sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiæ sibi impositæ, quandiu non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat, Consultum tamen est in sequenti Confessione petere sibi imponi aliam congruam peccatis, quæ confiteri solet.*

26 *Poenitens invalide absolutus non tenetur adimplere poenitentiam.*

27 *Poenitentiæ injungendæ debent esse aliquo modo proportionatæ delictis, salutares, convenientes poenitentium dispositioni, facultati, & utilitati.*

28 *Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa caussa ex mera conniventia, affectu, vel respectu humano levissimas injungunt poenitentias pro gravibus peccatis; Et si tali conniventia ansam præbeant licentius peccandi; eorum peccatorum participes fiunt.*

29 *In poenitentiis injungendis debent Confessarii præ oculis semper habere duos fines, qui assignantur.*

30 *Confessarii dictos fines præ oculis habentes possunt quandoque etiam leviores poenitentias pro qualitate, dispositione, & statu poenitentium imponere:*

31 *Assignantur hic in specie præcipuæ aliquæ caussæ, propter quas levior pœnitentia; quam alioquin peccata mereantur, possit licite a Confessariis imponi.*

32 *Opera pro pœnitentia Sacramentali regulariter injungenda consistunt generice* in jejunio, oratione, & eleemosyna; *& quæ sub ipsis comprehendantur?*

33 *Pro satisfactione, seu Pœnitentia Sacramentali potest nedum injungi opus bonum externum, sed internum, considerato pœnitentis statu, etiam opus bonum internum.*

34 *Pro pœnitentia imponi potest etiam opus aliunde præceptum.*

35 *Et tunc in illud cadet duplex obligatio, cujus utriusque circumstantia in casu omissionis erit in Confessione aperienda.*

36 *Ordinarie tamen, cessante justa caussa, non sunt imponenda pro poenitentia opera aliunde jam præcepta, & debita, sed opera supererogatoria, & aliunde indebita.*

37 *Potest Confessarius interdum, modica poenitentia imposita, etiam reliqua poenitentis opera, tam debita, quam libera determinato aliquo tempore facienda, auctoritate Clavium elevare, & imponere in poenitentiam Sacramentalem; Immo hoc quandoque valde expedit magnis peccatoribus.*

38 *Potest pro poenitentia injungi Oratio, Eleemosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus Purgatorii.*

39 *Poenitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam absolutionem.*

40 *Cæterum potest etiam imponi poenitentia post datam absolutionem, non solum quando Confessarius est oblitus eam imponere ante, sed etiam aliquando ex studio, & voluntate.*

41 *Poenitentiam sibi a Confessario impositam non potest poenitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius.*

42 *Poenitentia commutare potest non solum ille Confessarius, qui eam imposuit, sed etiam quicumque alius æqualem potestatem habens.*

43 *Confessarius autem non habens potestatem in casus reservatos non potest commutare poenitentiam ab alio pro reservatis impositam; Alii autem probabiliter sustinent contrarium.*

44 *Commutatio Poenitentiæ, si fiat ab eodem Confessario, qui illam imposuit. potest etiam fieri extra Confessionem; Dummodo duret adhuc Sacramentum moraliter, idest dummodo Confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam Confessionis, & status poenitentis.*

45 *Si autem Confessarius oblitus esset omnino Confessionis, & nullam penitus retineret notitiam status poenitentis, non posset poenitentiam commutare, nisi repeteretur Confessio, seu saltem poenitens rememoraret in confuso sua peccata; Alii tamen probabiliter sustinent contrarium.*

46 *Si commutatio poenitentiæ fiat a Confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in Confessione.*

47 *An ad hoc, ut posterior Confessarius possit in nova Confessione commutare poenitentiam prius ab alio impositam, necesse sit, quod ipsi repetantur, & explicentur illa peccata, ob quæ prior Poenitentia fuit imposita? Multi tenent negativam sententiam.*

48 *Affirmativa tamen sententia, quod nempe necesse sit repetere dicta præterita peccata, est communior, probabilior, & tutior.*

49 *Adducuntur Canones poenitentiales.*

50 *Subnectitur hic poenitentia solita imponi ob violatam Immunitatem Ecclesiasticam.*

SAtisfactio Sacramentalis est solutio, seu compensatio 1
pœnæ temporalis debitæ ob injuriam Deo illatam consistens in operibus bonis, & pœnalibus a Confessario taxatis in Sacramento Pœnitentiæ. *Est in re communis.*

Effectus satisfactionis Sacramentalis est remissio pœ- 2
næ

næ temporalis, quia ipsa præter generalem virtutem satisfactoriam cujuscumque boni operis in gratia facti ex opere operantis, habet virtutem specialem ex opere operato compensandi, & delendi partem pœnæ temporalis peccatis debitæ, quam non haberet, si illud opus esset voluntarie assumptum, aut aliunde impositum. *Communis* ex Concil. Trid. *sess.* 14. *cap.* 3. & 8. & *Can.* 13. 14. & 15. Cum enim sit pars integralis Sacramenti a Christo specialiter instituta ad satisfactionem pœnæ debet virtute Sacramentali habere aliquem effectum ex opere operato, quem alias non haberet.

3 An autem satisfactio Sacramentalis a Confessario imposita remittat totam pœnam temporalem peccatis debitam, ita ut satisfactione peracta, nihil amplius remaneat. Pœnitenti luendum in Purgatorio? Variant Doctores Affirmativam sententiam tenent Major, Sotus, Medina, Hurtadus, & alii apud Mastrium, *in Theolog. moral. disp.* 21. *num.* 267. Oppositam negativam sententiam tanquam probabiliorem, & communiorem defendunt Suarez; Vasquez, Lugo, Bonacina. Averla, Meratius, Valentia, Nugnus, Reginaldus, Cuspensis, & ex Scotistis Aretinus, & alii passim citati, & secuti ab ipso Mastrio *loc. cit. num.* 267. Et ratio hujus nostræ probabilioris, communioris sententiæ est, quia admissa contraria sententia, sequeretur, quod quicumque decederet ex hac vita paulo post Confessionem, Pœnitentia peracta, nullas omnino pœnas luere deberet in Purgatorio, quod est alienum a communi sensu Ecclesiæ; Sic enim negligerentur penitus Indulgentiæ, & alia opera bona; Tum quia nullus Confessarius quantumvis prudens, & doctus certo scit, qua mensura puniantur peccata in Purgatorio, & quanta pœna cuicumque peccato correspondeat, & qualis satisfactio Sacramentalis correspondeat tantæ pœnæ Purgatorii, adeoque, ut recte argumentatur Mastrius *loc. cit.* non potest inferri, ut prætendunt adversarii, quod per satisfactionem a Confessario taxatam etiam prudenti Judicio juxta peccatorum gravitatem tollatur omnis pœna peccato debita, itaut pœnitenti, peracta satisfactione, nihil in Purgatorio luendum remaneat.

4 Unde dicendum est, quod per satisfactionem Sacramentalem non remittitur tota pœna temporalis, sed eo major, vel minor pœna remittitur, quo major, vel minor fuerit satisfactio, & quo majori, vel minori dispositione fuerit adimpleta. Sic Mastrius *loc. cit. n.* 268. Henno *tom.* 2. *tract. de Pœnitent. disp.* 6. *quæst.* 5. *conclus.* 3. Lugo *disput.* 25. *num.* 26. & 27. La Croix *lib.* 9. *part.* 2. *num.* 1237., & alii. Et ratio primæ partis est, quia, si parva satisfactio remittit ex opere operato aliquid pœnæ temporalis, quia virtute Clavium est ad id elevata, plus sine dubio remittet satisfactio, cum sit etiam secundum se totam ele-
5 vata. Ratio autem secundæ partis est, quia, sicut idem Sacramentum cum majori dispositione susceptum plus de Gratia confert, ut expresse docet Concil. Tridentin. *sess.* 7. *cap.* 7., ubi loquens de adultorum justificatione per Sacramenta, dicit, illos justitiam recipere *secundum propriam cujusque dispositionem, & cooperationem*, ita & hæc pars Sacramenti plus de pœna remittit, quando fit cum majori dispositione; & e contra minus remittit, quando fit, seu adimpletur cum minori dispositione; Est enim discurrendum de effectu satisfactionis Sacramentalis proportionate ad effectum Sacramentorum.

6 An vero satisfactio Sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debeat necessario adimpleri a Pœnitente in statu Gratiæ, vel etiam sufficit ad talem effectum, quamvis adimpleatur in statu peccati mortalis? Tres sunt Doctorum sententiæ. Prima absolute negat, satisfactionem Sacramentalem in statu peccati adimpletam suum sortiri effectum, non solum pro eo tunc, sed nec etiam postea, remoto obice peccati, & succedente statu Gratiæ, & pro hanc citantur D. Thom. Richardus, Capreolus, Adrianus, Valentia, Ledesma Hurtadus, & alii quamplures apud Mastrium *loc. cit. num.* 276. & apud la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1245. Secunda absolute affirmat, satisfactionem Sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam etiam tunc suum sortiri effectum, remittendo scilicet pœnam illi proportionatam, non obstante tali statu peccati mortalis, in quo adimpletur. Sic Scotus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 1. *num.* 26. quem secuti sunt, non solum Scotistæ omnes, tam veteres, quam recentiores, sed etiam Gabriel, Marsilius, Medina, Navarrus, Vasquez, Diana, Amicus, & alii quamplures apud Mastr. *loc. cit. num.* 276. & *sequent* ubi hanc late propugnat, & apud La Croix *loc. cit.* Tertia, media via procedens, negat quidem satisfactionem Sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam sortiri suum effectum, nempe remissionem pœnæ pro tunc, scilicet statu peccati mortalis; At vero affirmat talem suum effectum sortiri postea, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu Gratiæ. Sic Cajet. Petrus Soto, Henriquez, Suarez, Coninchius, Lugo, Averla, & alii Recentiores apud Mastrium *loc. cit. num.* 277. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 15. cum aliis ibi citatis, Rosignolus *de Pœnitentia part.* 1. *quæst.* 5. *art.* 11. *num.* 7. & 9. cum aliis ibi citatis, Viva *ad propos.* 18. *Alexand. VIII. num.* 14. & alii plures, & ex Scotistis Sporer *tom.* 3. *part.* 3. *cap.* 4. *quæst.* 1. *n.* 140. & *sequent.* Felix Potestas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3190. & *seq.* Et hæc opinio videtur jam communior, & probabilior.

Unde probatur specialiter, quod, durante statu peccati 7
mortalis, satisfactio Sacramentalis non sortiatur suum effectum, quia effectus primarius satisfactionis Sacramentalis est remissio pœnæ temporalis, sed existens in peccato mortali pro eo tempore, quo in eodem existit, non potest mereri talem remissionem, ergo &c. Major est certa; Probatur minor, quia, qui dignus est pœna æterna, non est dignus, ut obtineat remissionem pœnæ temporalis, cum non possit remitti temporalis, nisi prius, remissa culpa mortali, pœna æterna ipsi debita commutata sit in pœnam temporalem, & sic sola ipsa pœna temporalis luenda supersit, adeoque &c. Tum quia remissio pœnæ temporalis est effectus secundarius Sacramenti, ideoque pendere videtur a permanentia effectus principalis, ac primarii, qui est remissio culpæ mortalis per infusionem Gratiæ sanctificantis.

Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati 8
mortalis, seu recuperato statu Gratiæ, satisfactio Sacramentalis sortiatur suum effectum, quia satisfactio injuncta a Confessario virtute Clavium, ut definitur a Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 3. est pars Sacramenti Pœnitentiæ, & confert ad perfectam peccatorum remissionem in ordine ad pœnam temporalem pro eisdem debitam, sed Sacramenta, quæ suum producunt effectum ex opere operato, si illud non obtineat, extante obice, obtinent postea, eodem obice ablato, & remoto; ergo hoc idem dicendum est de satisfactione Sacramentali, quæ ut pars Sacramenti operatur virtute Clavium, & ex opere operato, adeoque licet satisfactio Sacramentalis adimpleta in statu peccati mortalis non potuerit pro tunc sortiri suum effectum, stante obice peccati mortalis; ipsum tamen suum effectum sortietur, recedente, seu remoto obice dicti peccati mortalis: alias non causaret dictam remissionem pœnæ temporalis ex opere operato. Ex occasionem autem *num.* 7. & 8. non omittendum, bona opera ratione peccati lethalis alia esse mortua, & alia mortificata. Prima sunt quæ fiunt in peccato mortali, quod est mors animæ; unde dicuntur nasci mortua, & reviviscere impossibilia. Secunda sunt quæ facta fuerunt in gratia, quæ est vita animæ; iis tamen accessit peccatum mortale, ob quod rationem meriti ad vitam deperdunt æternam, utpote tamen nata viva, recedente lethali, reviviscunt: Hinc prodiere versus.

Illa reviviscunt, quæ mortificata fuere.
Vivere non possunt, quæ mortua nata fuere.

Bona autem opera mortua, licet non prosint ad vitam æternam, nec per pœnitentiam reviviscant, juvant tamen ad alia, juxta versus Glossæ *cap. Quod quidam* 5. *de pœnitentia*, & *remiss. verb. Pœnitentia.*

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ,
Cor faciunt humile, & minuunt tormenta gehennæ.

Satisfactio, seu Pœnitentia Sacramentalis adimpleta, seu 9
peracta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem Sacramenti, & ad implendum præceptum Confessarii de persolvenda Pœnitentia; *Communis*. Et ratio est, quia Confessarius præcipit opus, & non modum, & ipse Pœnitens illud implet quo ad substantiam, cum ponat totam opus præceptum; Tum quia talis est communis sensus, & praxis Fidelium, qui nec solent Pœnitentias in statu peccati peractas repetere, nec a Confessariis obligari ad ipsas repetendas.

Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injun- 10
gere Pœnitenti aliquam satisfactionem, seu Pœnitentiam; *Communis*. Et patet ex verbis præceptivis Concilii Tridentini *sess.* 14. *cap.* 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere.* Unde idem Concilium *cit. sess.* 14. *cap.* 3. & *Canon.* 4. enumerat satisfactionem inter partes Sacramenti Pœnitentiæ.

Et quidem licet satisfactio in esse exhibito, seu in actua- 11
li executione posita, sit solum pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ; Satisfactio tamen in voto, idest propositum saltem implicitum satisfaciendi potest dici pars essentialis ipsius, se tenens ex parte materiæ proximæ, in quantum hoc sublato (idest si Pœnitens tale propositum saltem implicitum non haberet, sed contrariam voluntatem) non conficeretur Sacramentum, cum qui Contritus, vel Attritus confitetur, debeat habere etiam votum, & propositum satisfaciendi, idest solvendi Pœnam post absolutionem remanentem, nam si peccator tale propositum saltem implicitum non haberet, sed potius voluntatem contrariam, Sacramentum non conficeretur; Scotus *in* 4. *dist.* 1. *quæst.* 1. *litter.* E Mastrius *in Theolog. Moral. disput.* 21. *quæst.* 11. *art.* 1. *n.* 264. & *in* 4. *disput.* 5. *n.* 569. cum aliis, Felix Potestas *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 3180. & alii.

Hinc Pœnitens sub gravi obligatione ex genere suo 12
mortali tenetur acceptare, & implere Pœnitentiam rationa-

tionabilem obligatorie impositam a Confessario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non posset absolvi, quia non esset dispositus, nec verum dolorem haberet. *Sic Communissima Doctorum sententia omnino vera, Conciliis conformis, & in praxi omnimode tenenda:* teste Sporer *loc. cit. n.* 547. contra Medinam, Sotum, Cajetanum, Silvestrum, Armillam, Navarrum, & paucos alios.

13 Probatur nostra Conclusio ex Concilio Tridentino *sessjon.* 14. *cap.* 8. ubi ex verbis Christi *Matth.* 18. *Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlis*, & *Joannis* 20. *Quorum retinueritis peccata, retenta sunt*; concludit in Confessariis esse potestatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum, sed etiam ad peccati commissi vindictam, ac satisfactionem, ibi: „ Habeant „ præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit „ tantum ad nostræ vitæ custodiam, & infirmitatis, me„ dicamentum sed etiam in præteritorum peccatorum „ vindictam, & castigationem; Nam claves Sacerdotum, non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum conces„ sas antiqui Patres, & credunt, & docent ": Ex quibus verbis clare patet, non posse Pœnitentes rationabilem Pœnitentiam respuere, cum in Judice potestas imponendi supponat in reo obligationem acceptandi. Unde hæc veritas temerarie jam negaretur, inquit Suarez; Immo Victoria, & quidam alii volunt esse de Fide ob cit. Concil. Trid. textum, ut notat Henno *tom.* 2. *tract. de Pœnitentia disp.* 6. *q.* 3. *concl.* 1.

14 Nec valet objicere, quod etiam Scotus *in* 4. *distinct.* 15. *qu.* 2. §. *De secundo principali*, & *dist.* 19. §. *Ad quæstionem*, *litt. D.* uti a pluribus etiam Scotistis intelligitur, & citatur, teneat, Pœnitentem posse Pœnitentiam non acceptare, & absolvi, si dicat velle pœnam solvere in Purgatorio. Non valet, quia Scotus tantum vult absolvendum esse ex caritate Pœnitentem, qui ex nimia animi fragilitate respueret omnem Pœnitentiam peccatis condignam si aliunde esset dispositus, ubi non vult *omnem pœnitentiam simpliciter*, sed *omnem Pœnitentiam condignam*, ut satis explicat *in Reportat. Col. dist.* 19. *qu.* 1. *n.* 14. indicans quod alibi loqueretur de eo qui nollet recipere Pœnitentiam *ullam de quacumque imposita, quæ esset condigna*, ut expresse notant Henno *loc. cit. concl.* 1. & Herinex *disp.* 4. *de satisfact. n.* 15. Sannig *dist.* 12. *q.* 2. *n.* 10. & 11. Reiffenstuel *tract.* 14. *dist.* 10. *qu.* 1. *n.* 12. & alii; Tum quia, ut recte observat Mastrius *in Theol. Moral. disput.* 21. *qu.* 11. *art.* 3. *n.* 282. certum est etiam de mente Scoti simpliciter, & absolute loquendo Penitentem obligari ad acceptandam, & implendam Pœnitentiam sibi rationabiliter a Confessario impositam; nec posse licite illam respuere, & satisfactionem in Purgatorio implendam reservare, quia *cit. dist.* 19. Scotus dicit Pœnitentem *teneri Pœnitentiam acceptatam adimplere sub pœna peccati*, quæ obligatio nulla esset, nisi potestas ligandi obligationem induceret, in qua potestate fundatur hæc obligatio ex parte pœnitentis, non autem in sola ipsius acceptatione, ut innuit Scotus illis verbis: *Tunc enim obligatur præcepto Ecclesiæ, cui se voluntarie submisit*, quibus verbis significat hanc obligationem oriri ex impositione ipsa, & jussione Confessarii, ne dicatur potestas Confessarii coarctata, & subjecta ad consensum ipsius Pœnitentis, ut solum possit obligare quando alter vult obligari. Hæc Mastrius *loc. cit. n.* 282.

15 Potest tamen Pœnitens ex aliqua rationabili causa, v. g. quia ipse commode secundum suum statum, & conditionem peragi nequit, licite hanc vel illam in particulari Pœnitentiam respuere, veluti sibi non convenientiorem, ac rogare Confessarium, ut aliam mitiorem, sibique conveniorem imponat, ut docet Scotus *in* 4. *dist.* 15. *qu.* 1. *litt. M.* & communis Doctorum, quia ex Tridentino *cit. sess.* 14. *cap.* 8. Pœnitentiæ a Confessario injungendæ debent esse salutares; & convenientes statui, seu facultati Pœnitentium, ibi, *Pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutares & convenientes Pœnitentias injungere.*

16 Pœnitens tenetur satisfactionem, seu Pœnitentiam acceptatam adimplere; & quidem sub gravi peccato, si sit gravis, & pro gravibus peccatis: sub levi autem, si sit levis, & pro peccatis venialibus; aut mortalibus jam antea confessis & remissis; *Communis*. Et quidem prima pars de gravi obligatione eam adimplendi, si Pœnitentia sit gravis, & pro gravibus peccatis imposita; patet *ex cap. Omnibus utriusque sexus* 12. *de Pœnitentiis, & remissionibus*, ubi cuilibet pœnitenti præcipitur, quod injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere. Et ratio est, quia cum pœnitentia gravis sit quid notabile, tum ex parte materiæ, tum ex radice impositionis, quæ sunt gravia peccata, tum etiam ex parte Confessarii imponentis, qui censetur velle obligationem proportionare materiæ, stat certum, quod Pœnitens ad eam graviter obligatur; Secunda autem pars de levi obligatione eam adimplendi, si pœnitentia sit levis, & pro peccatis venialibus, aut mortalibus jam antea confessis, & remissis imposita, de se patet, quia cum Pœnitentia ex omni assignato capite sit levis, non est unde graviter obliget: cum
17 etiam hic levitas materiæ excuset a mortali.

Pœnitens tenetur implere pœnitentiam tempore, vel termino sibi a Confessario præfixo, & determinato; *Communis*. Potest tamen talis termini dilatio facile excusari
a mortali, quia plerumque præceptum Confessarii cadit 18
magis in rem ipsam præstandam, quam in tempus præfixum, & determinatum; Hinc Doctores recte a mortali excusant eum, qui jussus a Confessario jejunare hac die Veneris, v. g. differt in diem Veneris sequentem; Item si jussus communicare singulis mensibus, mense finito, differt ad sex, vel octo dies, præsertim ex causa, quamvis levi; Diana *part.* 9. *tract.* 7. *resolut.* 57. Sporer *loc. c. nu.* 577. & alii passim.

Si terminus a Confessario præfixus non sit, tenetur 19
Pœnitens Pœnitentiam implere quam primum commode moraliter potest. *Communis*, quia cum adimpletio, seu executio Pœnitentæ sit pars integralis non potest sine
justa causa diutius differri; Unde quamvis sit leve pec- 20
catum ipsam adimpletionem Pœnitentiæ differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies plus minusve, tamen peccatum grave erit, si nimium, & ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia, seu oblivio eam adimplendi, aut si Pœnitentia implenda ipsa dilatione minuatur, uti esset, si alicui essent pro Pœnitentia impositæ certæ quotidianæ perpetuæ preces, ut quinque Pater, Corona, Rosarium, & hujusmodi; Tunc enim ad octiduum sine justa causa a mortali excusant plerique apud Sporer *loc. cit. num.* 578. ubi addit, quod ipse aliquid amplius concederet, reprobatque Dianam dicentem *loc. cit.* Pœnitentiam sine mortali differri posse usque ad annum, quod tamen ultra Dianam tenent etiam Leander, Escobar, Henriquez, Fernand. & alii apud Felicem Potest. *loc. cit. n.* 3188.

Pœnitens potest adimplere Pœnitentiam, quando adim- 21
plet aliud opus præceptum, modo Pœnitentia, & aliud opus se invicem non excludunt; Unde dum quis v. gr. audit Missam de præcepto, potest recitare certas preces sibi pro Pœnitentia injunctas, quia hæc invicem se non excludunt, cum dictæ preces, seu Rosarium, vel Officium etiam libere, & non pro Pœnitentia recte recitentur, dum auditur Missa de præcepto. *Communis* ex universali praxi Fidelium.

Pœnitens satisfacit Pœnitentiæ sibi injunctæ, ita ut 22
nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, immo nec cogitet tunc implere Pœnitentiam, & satisfacere suæ obligationi; Sporer *loc. cit. nu.* 180. cum aliis ibi citatis. Vide verb. *Officium Divinum artic.* 2. *num.* 17. & *sequ.* (Vide Appendicem, *num.* 60.).

Pœnitens tenetur per seipsum Pœnitentiam implere, 23
ita ut nec auctoritate propria, nec Confessarii possit eam implere per alium, Mastrius *in Theolog. mor. disput.* 21. *numer.* 287. & apud ipsum Vasquez, Coninch, Lugo, Amicus, Aversa, Bonac. & alii passim. Et quidem quod propria auctoritate id facere nequeat, habetur ex propositione 15. inter merito damnatas ab Alexandro VII. *die* 24. *Septembris* 1665. ibi: *Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius Pœnitentiam adimpleat*. Quod autem neque id facere possit auctoritate Confessarii, colligitur clare ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 3. ubi pro materia proxima hujus Sacramenti statuuntur tres actus, *Contritio, Confessio, & Satisfactio* Pœnitentis solum, & non alterius, ibi: *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius Pœnitentis actus, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio; qui quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.*

Pœnitens non tenetur adimplere Pœnitentiam ante ab- 24
solutionem, aut communionem, *Communis*. Unde merito Alexander VIII. *die* 4. *Decembris* 1690. damnavit inter alias propositionem 16. in ordine, ibi: *Ordinem præmittendi Satisfactionem absolutioni induxit, non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi Lex, & præscriptio naturæ rei idipsum quodammodo dictante*. Item damnavit propositionem 17. in ordine, ibi: *Per illam praxim mox absolvendi ordo Pœnitentiæ est inversus*. Item damnavit propositionem 22. in ordine, ibi: *Sacrilegi sunt judicandi qui Jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis Pœnitentiam egerint.*

Quando Pœnitens sive inculpabiliter, sive culpabiliter 25
oblitus est Pœnitentiæ sibi impositæ, quamdiu non recordatur, nec memorem Confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur Confessionem repetere, ut aliam Pœnitentiam recipiat (Vide ibidem, *num.* 63.) Unde si culpabiliter oblitus sit, v. g. ob voluntariam nimiam dilationem in ipsa adimplenda, satis erit confiteri dictam culpabilem oblivionem, ut contra Richardum, Silvestrum, & quosdam alios docent Paludan. *in* 4. *d.* 17. *q.* 5. *art.* 3. *in fine*, Cajetanus verb. *Confessio iteranda*, *verb. Ex parte satisfactionis*, Coninc. *disp.* 10. *dub.* 6. *num.* 86. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 17. *verb. Sed quid?* Vasquez, Lugo, & alii communiter cum Sporer *l. cit. num.* 532. Et ratio est, quia præceptum Confessarii non plus obligat, quam aliæ leges, & præcepta, quæ dum ignorantur, obligare nequeunt; Merito tamen consulunt citati Doctores expedire,
ut

sit Pœnitens, qui sive inculpabiliter, sive culpabiliter, oblitus est Pœnitentiæ, in sequenti Confessione petat sibi imponi aliam congruam peccatis, quæ confiteri solet. Longe enim melius est satisfacere in hac vita, quam in alia.

26 Pœnitens invalide absolutus non tenetur Pœnitentiam adimplere, quia tenetur postea Confessionem repetere, & inde novam Pœnitentiam peragere. *Communis*.

27 Pœnitentiæ injungendæ debent esse aliquo modo proportionatæ delictis, salutares, & convenientes Pœnitentium dispositioni, facultati, & utilitati. *Communis* ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 8. ibi: *Debent ergo Sacerdotes Domini quantum spiritus, & prudentia suggesserit pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate salutares, & convenientes Pœnitentias injungere.*

28 Unde graviter peccant Confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera conniventia, affectu vel respectu humano levissimas, seu nimis leves injungunt Pœnitentias pro gravibus peccatis, v. g. pro peccatis carnalibus aliquot Pater, & Ave; Et si tali conniventia ansam præbeant licentius peccandi, eorum peccatorum participes fiunt, ut expresse habetur ex Tridentino *loc. citato*, ubi sic præcise proloquitur: *Ne si forte indulgentius cum Pœnitentibus egerint, levissima quædam opera pro gravissimis delictis imponendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

29 In pœnitentiis injungendis hos duos fines præ oculis semper habere debent Confessarii; primo nempe ut quantum fieri potest, Pœnitentia injuncta sit ad aliquam saltem castigationem, & vindictam peccatorum, & secundo, ut aliquo modo conducat ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis contra relapsus medicamentum, ut expresse præscribit Tridentinum, *loco citato* his verbis: *Habeant præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam in præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.*

30 Confessarii dictos duos fines præ oculis habentes possunt quandoque etiam leviores Pœnitentias pro qualitate, dispositione, & statu Pœnitentium imponere, quia ut loquitur idem Tridentinum *cit. sess.* 14. *cap.* 8. Tribunal Pœnitentiæ non est Forum iræ, vel pœnarum, ibi: *Nec propterea existimarunt Sacramentum Pœnitentiæ esse Forum iræ, vel pœnarum*. Et S. Joan. Crysost. *homil.* 43. *cap.* 23. *Matthæi* relatus *in c. Alligant.* 12. *caus.* 26. *q.* 7. sic expresse dicit: *Si erramus modicum Pœnitentiam imponentes, non ne melius est propter misericordiam reddere rationem, quam propter crudelitatem? Ubi Pater largus est, Dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, cur Sacerdos austerus? Vis apparere Sanctus? circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus; Audiant te homines parva mandantem*, & *gravia facientem*. Et S. Greg. Nazianz. *Oration.* 26. sic habet; *Hanc rationem tene, ut partim illum corrigas, idque leviter & humane, non ut hostis, neque ut durus, & rigorosus Medicus*. Sanctus Franciscus agens de Pœnitentiis imponendis sic dicit: *Confessarius melleis & consolatoriis verbis imponere debet Pœnitentias .... & petere semper debet ab eo, an Pœnitentiam injunctam libenter faciat? Quia, si videret eum angustiari, rectius faceret aliam ei leviorem imponendo*. Sanctus Carolus Borromeus *in Instruct. Pœniten. p.* 4. *pag.* 523. sic docet: *si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, an ve dubitet Penitentiam sibi injunctam peragere? alioquin eam mutabit, aut minuet*. S. Antoninus *p.* 3. *tit.* 17. *cap.* 20. sic hortatur: *Confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se, sed potius imponat ei unum Pater, & aliud leve*. Unde ibidem dicit: *Si sacerdos non possit gaudere de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat, quod liberatum a Gehenna transmittat ad Purgatorium*. Et Gerson *part.* 2. *Operum in regul. moral.* sic recte concludit: *Tutius est cum parva Penitentia, quæ sponte suscipitur, & verisimiliter adimpletur, ducere confessos ad Purgatorium, quam cum magna non implenda præcipitare in Infernum.*

31 Unde hic assignantur in specie præcipuæ aliquæ causæ, propter quas levior Pœnitentia, quam alioquin peccata mereantur, possit licite a Confessariis imponi. Prima est infirma Pœnitentis dispositio, & fragilitas, sive corporis, sive animi, ob quam prudenter timetur majorem etsi justissimam non impleturum; Secunda est, quando in Pœnitente apparet extraordinaria magna contritio, qua jam multum expunxit de debitis pœnis, quippe quæ per seipsam potest sola totam abolere pœnam: Tertia est, quando Pœnitens lucratur Jubilæum, vel aliam Indulgentiam plenariam, (Vide Appendicem, *n.* 63.) tunc enim non cogitur poenitens, nisi leviorem acceptare Poenitentiam, quæ se habeat per modum medicinæ ad tollendas peccatorum reliquias. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 17. *num.* 2. Suarez *disp.* 38. *sect.* 10. *n.* 10. & *disput.* 39. *sect.* 2. *num.* 7. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 12. Sporer *loc. cit. n.* 545. qui *num.* 538. addit justam causam diminuendi Poenitentiam esse etiam, quando Pœnitens lucratur, vel lucrari solet Indulgentias, etiam non plenarias. Quarta est gravis infirmitas Poenitentis, ob quam, si jam desperata sit ejus salus, & plus ab ipso exigi non possit, expedit ei saltem injungere, ut Sacrosanctum Jesu nomen ter, vel quinquies ore proferat; vel si non possit ore proferre, saltem corde concipiat, & invocet, & inde moneatur, ut Poenitentiæ loco ipsam suam infirmitatem, & mortem impendentem Deo offerat in satisfactionem pro peccatis suis idque in unione Passionis, & mortis Christi; Item moneatur, ut de bonis suis eleemosynas largiatur, Missas celebrari curet; Si autem non sit desperata ejus salus, est ei imponenda congrua Poenitentia, quæ si forte pro gravitate criminum gravior esse debeat, injungi ei debet, præstantia postquam convaluerit.

32 Opera pro Poenitentia Sacramentali regulariter injungenda consistunt generice *in Jejunio*, *Oratione*, & *Eleemosyna*, Sicut enim peccatum in genere distinguitur in tria membra, scilicet in peccatum, seu Concupiscentiam carnis, in Concupiscentiam oculorum, & Superbiam vitæ; 1. *Joann.* 2. Hinc Scotus *in* 4. *dist.* 15. *q.* 1. recte notat, quod singulis peccatis sic in genere distinctis correspondeant de congruo propriæ satisfactiones in genere, scilicet peccato carnis *Jejunium*, sub quo comprehenduntur omnes poenalitates, ac afflictiones, seu mortificationes corporales, disciplinæ, Cilicia, humi cubitiones, peregrinationes, & hujusmodi: Peccato Superbiæ, & ceteris spiritualibus *Oratio*, quæ & humiliat Spiritum Deo, & roborat contra peccata; & sub Oratione comprehenduntur omnes actus Religionis, ac Virtutum Theologicarum, ut actus Fidei, Spei, & Charitatis, seu amoris Dei, Contritionis, laudis Divinæ, adorationes, genuflexiones, Ecclesiarum visitationes, & hujusmodi; Peccato circa Concupiscentiam temporalium, scilicet Avaritiæ, & hujusmodi, *Eleemosyna*; sub qua comprehenduntur omnia opera misericordiæ corporalia, & spiritualia, omnesque actus Charitatis erga proximum. Idipsum habet Rituale Romanum *tit. De Sacramento Poenitentiæ*, ibi: *Quare curet* (Minister) *quantum fieri potest, ut contrarias peccatis Penitentias injungat, veluti Avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictiones, Superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia &c.*

33 Pro satisfactione, seu Poenitentia Sacramentali potest, nedum injungi opus bonum externum, sed interdum considerato Poenitentis statu, etiam opus bonum internum, v. g. actus Fidei, Spei, Charitatis, Oratio mentalis, meditatio Mortis, Judicii, Inferni, Passionis Christi, & hujusmodi, quia ex una parte hi actus in ordine ad Sacramentum satis sensibiles fiunt per externam injunctionem Confessarii, & acceptationem Poenitentis, & plerumque se sensibiliter produnt signis, & motibus sensibilibus; & ex altera parte sunt opus aptum ad satisfaciendum, & plurimum utile Poenitenti; immo sæpissime multo magis, quam opera externa, ut docet experientia. *Est fere communis* contra paucos.

34 Pro poenitentia imponi potest etiam opus aliunde præceptum, v. g. Jejunium in Quadragesima. *Communis*, (Vide Appendicem, *num.* 61.). Et ratio est, quia tale opus, ultra quam quod potest esse meritorium gratiæ, potest etiam esse satisfactorium poenæ, cum, non obstante priori præcepto, adhuc sit liberum, & consequenter 35 virtute Clavium elevari potest ad satisfactionem Sacramentalem. Et tunc in illud cadit duplex obligatio, una præcepti, alia Sacramenti. Unde tale opus omittens, v. g. Jejunium in Quadragesima, deberet utriusque præcepti circumstantiam confiteri, quia contraheret duas malitias specie distinctas; Transgrederetur enim præceptum Ecclesiæ intendens obedientiam, seu temperantiam, & præceptum Confessarii intendens satisfactionem, & sic justitiam. *Communis*.

36 Ordinarie tamen, cessante justa causa, non sunt imponenda pro poenitentia opera aliunde jam præcepta, & debita, sed opera supererogatoria, & aliunde indebita. Unde si Confessarius aliud non exprimat, aut ex ejus verbis, aut aliis circumstantiis contrarium non appareat, semper est intelligenda poenitentia de opere non præcepto, & aliunde indebito, adeoque, si injungat auditionem Missæ in die Festo, tenetur poenitens audire duas. *Communis*.

37 Potest Confessarius interdum, modica poenitentia imposita, etiam reliqua poenitentis opera, tam debita, quam libera determinato aliquo tempore facienda, v. g. toto hoc mense, tota hac Quadragesima, toto hoc anno auctoritate Clavium elevare, & imponere in poenitentiam Sacramentalem. Immo hoc quandoque expedit magnis peccatoribus, quibus propter fragilitatem, vel occupationes condigna pro peccatis poenitentia imponi non potest; Marchant. *Trib. part.* 1. *tract.* 4. *t.* 7. *q.* 4. Sporer *loc. cit. n.* 567. & *seq.* & ipsis testibus, *Communis aliorum*. Et ratio est, quia sicuti potest Confessarius imponere poenitentiam totius anni in certo opere debito, vel indebito, ita etiam potest imponere in pluribus atque omnibus bonis operibus, quæ poenitens tali tempore facturus est, v. g. elevare in satisfactionem Sacramentalem omnia jejunia totius Adventus; totius Quadragesimæ, Officium Divinum totius anni, omnes eleemosynas fieri solitas, omnes auditiones Missarum fieri consuetas, & hujusmodi.

38 Potest pro poenitentia injungi Oratio, Eleemosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus Purgatorii. Lugo *disp.* 25. *sect.* 4. *num.* 62. Sporer *loc. cit. num.* 570.

Diana *part.* 3. *tract.* 24. *resolut.* 54. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 3194. & communior aliorum cum Cathechismo Romano *part.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 63. contra paucos alios. Et ratio est, talis charitativa applicatio operis boni in suffragium defunctorum habet rationem satisfactionis ex duplici capite. I. Quantum est ex opere operato illius operis per Sacramentum elevati in applicationem ipsius Pœnitentis. II. Quantum est ex operé operantis applicantis fructum satisfactorium, & impetratorium dictis animabus, ut proinde ea obligatio sic applicandi non impediat, sed merito Charitatis, & misericordiæ etiam augeat satisfactionem propriam Pœnitentis. Tum quia si Confessarius potest imponere pro satisfactione eleemosynam corporalem dandam pauperibus hujus sæculi, cur non potest eleemosynam spiritualem pauperibus animabus Purgatorii?

39 Pœnitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam absolutionem, quia sic ordo Judicii, & Justitiæ vindicativæ melius servatur, & omnes partes materiales Sacramenti subjiciuntur Sacerdotis absolutioni, tamquam parti formali Sacramenti; *Sic communis Doctorum*,
40 & universalis praxis Ecclesiæ. Cæterum fatentur omnes, posse etiam imponi Pœnitentiam post datam absolutionem, non solum quando Confessarius est oblitus eam imponere ante absolutionem, sed etiam aliquando ex rationabili caussa, quia talis ordinis nulla apparet necessitas, vel obligatio; Tum quia satisfactio imposita paulo post absolutionem censetur moraliter fieri in ipso Sacramento, sicuti imposita ante absolutionem; In Jure enim quæ in continenti fiunt, simul esse videntur.

41 Pœnitentiam sibi a Confessario impositam non potest Pœnitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius, quia inferior nunquam potest commutare in melius opus a Superiore præceptum; Pœnitens autem judicio Confessarii ut Superioris se subjicit; adeoque tenetur stare ejus sententiæ: *Communis* contra paucos.

42 Pœnitentiam commutare potest, non solum ille Confessarius, qui ipsam imposuit, sed etiam quicumque alius æqualem potestatem habens, quia idem est Tribunal, idem Judicium ejusdem potestatis; & quamvis diversi in individuo sint Ministri, eorum tamen potestas est ejusdem rationis in omnibus, cum secundus Confessarius se habeat ut successor prioris in eodem Tribunali. *Communis*.

43 Dicitur autem notanter *æqualem potestatem* habens, quia Confessarius non habens potestatem in casus reservatos non potest commutare Pœnitentiam pro reservatis ab alio impositam, quia non potest Confessarius commutare Pœnitentiam, quam non potest imponere: sed non potest imponere Pœnitentiam pro reservatis, cum possit ab illis absolvere: ergo nec potest talem Pœnitentiam commutare. *Sic communior, & probabilior sententia Doctorum* contra Vasquez, Henriquez, Fernandez, Navarrum, Bonacinam, & quosdam alios probabiliter tenentes contrarium, ex quo reservatio illorum peccatorum per primam absolutionem sit jam ablata, adeoque alius inferior Confessarius respectu illius Pœnitentis jam habeat sufficientem Jurisdictionem in illa peccata.

44 Commutatio Pœnitentiæ, si fiat ab eodem Confessario qui illam posuit, potest etiam fieri extra Confessionem; dummodo duret adhuc Sacramentum moraliter, id est dummodo Confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam Confessionis, & status pœnitentis. *Communis*. Et ratio est, quia quamdiu durat moraliter Sacramentum, commutatio censetur ad idem Judicium pertinere, & intra illud fieri; Confessarius enim ex peracto Judicio adhuc memor Confessionis, & status Pœnitentis virtualiter retinet potestatem mitigandi, & commutandi pœnam ad petitionem, & preces ipsius Pœnitentis.

45 Si autem Confessarius omnino oblitus esset Confessionis, & nullam penitus retineret notitiam status Pœnitentis, non posset Pœnitentiam commutare, nisi repeteretur Confessio, seu saltem Pœnitens rememoraret in confuso sua peccata; quia Confessarius non potest sententiam ferre, nisi cognita causa. *Sic communior, & tutior sententia* Henno, Scoti, Valentiæ, Sporer, Suarez, Coninch, & aliorum cum Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 15. *num.* 16. ubi addit, quod secundum hanc probabiliorem sententiam repetenda sit quoque confessio penes eumdem Confessarium adhuc retinentem memoriam peccatorum, seu status pœnitentis, si commutatio postuletur, elapso longo tempore a peracta Confessione, v. gr. trium, vel quatuor dierum intervallo, quia cum prioris Sacramentalis Confessionis Judicium legitime absolutum fuerit, & cum eo posterior Pœnitentiæ impositio ob temporis intervallum nullum ordinem gerat, sequitur non fore hanc Pœnitentiam Sacramentalem, seu pertinentem ad Sacramentum Pœnitentiæ, nisi de novo Sacramentalis Confessionis, & absolutionis Judicium instituatur. Sic sane probabilissime Layman tutiora suadens, ut fatetur etiam Sporer *loc. cit. n.* 586. quamvis ipse cum aliis contrariam sententiam, ut probabilem, & tutam teneat, & defendat, uti tenet & defendit etiam Lugo *disp.* 25. *num.* 112. & plures alii.

46 Si commutatio Pœnitentiæ fiat a Confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in Confessione, alias, si fieret extra Confessionem, non esset Sacramentalis, & consequenter nulla, quia Confessarius nullam habet Jurisdictionem Sacramentalem in Pœnitentem, nisi dum sedet ut in Tribunali Pœnitentiæ. *Communis & certa*.

An autem ad hoc, ut posterior Confessarius possit in
nova Confessione commutare Pœnitentiam prius ab alio 47
impositam, necesse sit, quod ipsi repetantur, & explicentur a Pœnitente illa præterita peccata jam confessa, ob quæ prior Pœnitentia fuit imposita? Variant Doctores; Navarrus enim *in Manual. cap.* 6. *num.* 22. Tamburin. Tolet. Henriquez, Rodriquez, Emmanuel Sà, & quatuordecim citati a Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 53. & *p.*4.*t.*4. *resolut.* 241. Sporer *loc. cit. num.* 589. & alii tenent, probabile esse posse posteriorem Confessarium in nova Confessione commutare illam Pœnitentiam, etiam non auditis præteritis peccatis, ob quæ fuit imposita; quia posterior Confessarius cum sit Judex, & Medicus, potest de tota causa simul judicare juxta præsentem statum, & dispositionem Pœnitentis, pro ut magis videbitur expedire; De tota autem simul causa sufficienter judicat, quando etiam non repetita pristina Confessione judicat hic & nunc Pœnitenti non expedire talem Pœnitentiam, sed magis expedire aliam.

Communior tamen, & sine dubio probabilior, & tu- 48
tior sententia, teste ipsomet Sporer *loc. cit. num.* 588. cum Suarez, Coninch, Layman & aliis tenet, non posse Confessarium posteriorem commutare Pœnitentiam, nisi auditis saltem in confuso peccatis prioribus. Sic etiam Lugo *disputat.* 25. *n.* 107. cum aliis ibi citatis recte notans etiam, quod ex Auctoribus, qui pro prima sententia afferuntur, multi non eam docent universaliter, sed solum quando subest aliqua gravis, & rationabilis causa. Mastrius *Theolog. moral. disput.* 21. *num.* 295. Reiffenstuel *Theolog. moral. tract.* 14. *dist.* 10. *quæst.* 1. *num.* 17. Felix Potestas *loc. cit. quæst.* 3. *conclus.* 2. *verb. Hic autem controvertitur*, & plurimi alii; Et ratio nostræ conclusionis est, quia Confessarius, ut Judex, non potest ferre sententiam, nisi cognita causa, in nova autem Confessione, quamvis cognoscat causam præsentem, non cognoscit tamen causam præteritam, adeoque non potest disponere de sententia præterita, nisi notitiam saltem in confuso habeat causæ præteritæ; Tum quia Pœnitentia, quam posterior Confessarius imponit pro prioribus peccatis est Sacramentalis, ergo debet esse pars Sacramenti; sed non potest esse pars Sacramenti, ergo &c. Probatur minor subsumpta, quia non potest esse pars hujus Sacramenti secundi, cum non possit esse pars hujus Sacramenti ea satisfactio, quæ non imponitur pro peccatis confessis in hoc Sacramento, & quorum non datur absolutio; nam Satisfactio sequitur Confessionem, & absolutionem; Neque potest esse pars prioris Sacramenti, quia non est ex præcepto, & impositione primi Confessarii, qui fuit ejus Minister, sed ex præcepto, & impositione secundi, seu posterioris Confessarii, qui in dicto casu non est Minister prioris Sacramenti: ergo ea Satisfactio imposita a secundo, seu posteriore Confessario, non est pars illius prioris Sacramenti adeoque &c.

Adducuntur hic Canones Pœnitentiales, quorum no- 49
titia viris Ecclesiasticis est valde necessaria.

Sunt enim quædam regulæ directivæ ad Pœnitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de Canonibus Pœnitentialibus: ad quorum intelligentiam prænotandum est, quod sicut est in scientiis practicis, quæ versantur circa opera, quod sermo in universali est incertus, & dubius, sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia morali: Sic est intelligendum in proposito, quod Canones instruunt in generali quomodo est Pœnitentia imponenda: sed descendendo ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias Personarum attendentes ad Canones, sicut ad regulas directivas, quia si contra Canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare *distinct.* 38. *Nullis*. In Canonibus autem maxime determinatur Pœnitentia quo ad tempus, & magis quam quoad modum: quia illa determinatio est certior, & communior; Hæc Bonaventura. Ut ergo scias qualiter deceat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra; septennis est pro peccato mortali Pœnitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem, sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moysi lepra percussa separata fuit extra castra VII. diebus, *Num.* 12. Maria significat pœnitentem: Interpretatur enim amarum mare. Hæc pœnituit VII. diebus, sed nunc pœnitet VII. annis, quod significatum est *Ezech.* 4. Diem pro anno dedi tibi.

Si quæratur quare pœnitentia sit aggravata, cum Lex nova sit Lex misericordiæ? Resp. quod hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ Legis, in qua Christi Sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius

satisfactio in Lege nova debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in Lege nova debet esse perfecta, ut in pristinum statum reducat; Et quia sol in una die non redit in idem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursum, quia perfectum remedium est in Lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes, scilicet tres animæ, & quatuor corporis obtinendas. Hujusmodi autem Pœnitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmanda, sed est insinuanda, ut cognoscatur, quam gravis est culpa. Hæc S. Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta tali Pœnitentia, debet tamen imponi magis, vel minus aspera, prout majoritas, vel minoritas criminis cum cæteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A prædicta namque regula excipiuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis, vel criminis enormitatem imponitur pœnitentia major, aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa Pœnitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per Canones certæ Pœnitentiæ imponuntur, quos scilicet Canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

Primus est, quod si Presbyter fornicationem fecerit, Pœnitentiam X. annorum faciat hoc modo, scilicet quod sit inclusus, sive a ceteris in aliquo loco remotus, sacco indutus, & humi prostratus misericordiam Dei jugiter implorantes, primis tribus mensibus a vespere in verspera pane, & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modico vino, pisciculis, & leguminibus recreatur. Elapsis autem sic tribus primis mensibus, de illo exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquatur; Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum, & dimidium in pane, & aqua expleat, exceptis Dominicis, & alii præcipuis Festis, in quibus vino, sagimine, ovis, & caseo poterit uti: Finito sic primo anno, & dimidio, particeps sit Corporis Domini, & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendos in Choro ultimus recipiatur. Ad cornu tamen Altaris non accedat, sed minorum Ordinum tantum Officia gerat, deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam, & sextam, exceptis diebus Paschalibus, qui sunt quinquaginta, in pane, & aqua jejunet. Secundam tamen feriam uno Psalterio, vel denario si sit operarius redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus ad gradum pristinum revocare; ita tamen quod in tribus annis sequentibus sine ulla redemptione omni sexta feria in pane, & aqua jejunet. Et eadem Pœnitentia imponenda est Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia 82. *dist. Presbyter si fornicationem*; quod intelligunt quidam de simplici fornicatione, alii forte melius secundum Rayn. de adulterio, vel incestu: puta quia cognovit conjugatam, consanguineam, vel affinem.

Secundus casus est, si Presbyter cognovit Filiam suam spiritualem, quam scilicet baptizavit, vel in Baptismo, vel in Confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet Pœnitentiam agere XII. annis, & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum, & peregrinando XV. annis pœniteat, & postea Monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus vero, qui talia commisit, pœniteat XV. annis. Ipsa vero mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in Monasterio Deo servire, 30. *q.* 1. *Si quis Sacerdos, & cap. Non debet*.

Tertius est, quod quicumque Filiam suam spiritualem, vel Matrem cognoscit, septem annis pœniteat, & similiter ei consentientes, 30. *q.* 3. *Non oportet*.

Quartus est, quod qui contrahit cum aliqua alii desponsata per verba de præsenti, ipsa dimissa 40. diebus jejunet in pane, & aqua, & sequentibus septem annis pœniteat. *De sponsa duorum, Accepisti*.

Quintus est, quod qui cognoscit duas commatres, vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus VII. annis pœniteat, licet plus deberet, 30. *q.* 4. *Si Pater*.

Sextus est, quod qui cognoverit Monialem, sive devotam, X. annis pœniteat, & similiter ipsa secundum formam traditam 27. *q.* 1. *De filia, & c, Devotam*, in quorum I. C. dicitur, quod si filia Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi post votum solemne contraxerit Matrimonium, non admittitur ad communionem, nisi marito defuncto Pœnitentiam egerit, si autem eo vivente decesserit, & Pœnitentiam egeri, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam; in 2. c. dicitur, quod Devota peccans non est recipienda in Ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit Pœnitentiam X. Annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam in Ecclesia admittatur ad orationem ad nullius convivium Christianæ mulieris accedat.

Septimus est de eo, qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel Matrem, & Filiam, vel Amitam, & Neptem, pœniteat, VII. annis, si autem scienter, perpetuo privetur conjugio, 34. *q.* 1. *Si quis cum duabus*.

Octavus est, quod qui duxit in uxorem eam, quam polluit per adulterium, pœniteat V. annis, 31. *quæst.* 1. *Si qua fuerit vidua*.

Nonus est, quod qui contra naturam peccavit, si sit Clericus, debet deponi, vel Religioni tradi, si corrigibilis appareat ad perpetuam Pœnitentiam peragendam. Si vero sit Laicus a cœtu Fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus, *De excess. Prælat. Clerici*. Hoc enim vitium majus est, quam cognoscere Matrem, 39. *q.* 7. *Adulterii* & hæc August. Adulterii, inquit, malum vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu fornicatio. Pejus enim est cum Matre, quam cum aliena uxore concumbere, sed omnium horum pessimum, est, quod contra naturam fit, ut si vir membro mulieris non ad hoc concesso voluerit uti *Hæc Aug.* Quocumque autem modo tale factum exerceatur, præter quam inter virum, & fœminam ordinate, & in vase debito, vitium contra naturam, & sodomiticum judicatur, ut dicit Raynal.

Decimus est, quod qui coierit cum brutis pœniteat plusquam VII. annis, & similiter pro incestu, 33. *quæst.* 2. *Hoc ipsum*.

Undecimus est, quod Presbyter qui interest Clandestinis nuptiis triennio suspendatur, & si culpa exegerit, gravius puniatur. *De Cland. despons. Cum inhibitio*.

Duodecimus est, quod qui votum simplex violaverit, pœniteat 3. an. 27. *dist. Si vir*.

Decimus tertius est, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & per 2. 4. & 6. feriam a vino, & carnibus abstinere, 11. *q.* 3. *de His*. De pœna vero degradati celebrantis habetur *dist.* 50. *Accedens*.

Decimus quartus est, quod homicida voluntarius sine spe restitutionis deponitur, & pœniteat VII. annis 50. *distinct. Miror*.

Decimus quintus est, quod homicidia casualis pœniteat V. ann. & hoc secundum Rayn. si culpa casum præcessit, aliter non, nisi forte ad cautelam, *distin.* 50. *Eos, & duobus Cap. sequen.*

Decimus sextus est, quod si quis fecerit homicidium propter necessitatem evitabilem pœniteat II ann. *dist.* 50. *Cap. De his Clericis*, quæ licet si inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur, 50. *dist. Quia te*. Quod verum est quoad culpam, sed bonum esset, quod pœniteret quoad cautelam, & innocentiam suam *Ecclesiæ* ostendendam, *De homic. cap.* 2. §. *ultim.* Et secundum Rayn. forte distingui potest in homicidio necessario, sicut in casuali, & utrum culpa præcesserit necessitatem, vel non. *Arg. dist.* 50. *De homicid. Interfecisti*. Sed si quis per insaniam comittat homicidium, non ei imputatur, 3. *q.* 9. *Judicas*: quin etiam, qui intuitu disciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur, *De homic. Presbyterum* 15. *q.* 1. *Si quis non iratus*. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur, *de homic. Suscepimus*. Qui autem latronem occultum occidit, quum vivum comprehendere potuit, 40. diebus non intret Ecclesiam, & alias pœnitere debet, *De homic. Interfecisti*. Qui vero Paganum, vel Judæum occidit, pœniteat 40. diebus *distinct.* 50. *cap. Qui vere odii*.

Decimus septimus est, quod matricida pœniteat X. ann. secundum formam satis aperte traditam 33. *q.* 2. *Latorem*. Ut uxoricidæ vero gravior pœnitentia debet imponi. Talis enim, & qui Dominum occidit, numquam equitat, nec vehiculo portatur, nec Matrimonium contrahit usque ad X. an. carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur 33. *q.* 2. *Admonere, & c. Quicumque*. Imponitur autem Pœnitentia major uxoricidæ, non quia illud peccatum sit gravius isto, sed quia homines proniores sunt ad occidendum uxores, quam Matres; Majus enim peccatum est occidere Matrem, quam uxorem occidere, ut dicit Bonaventura *in* 4. *sent.* & communiter omnes Doct. Gul. vero Duran. tenet contrarium *in Repertor.* pro eo quod uxoricidæ imponitur Pœnitentia major. Mihi autem magis placet sententia aliorum; Sed qualem Pœnitentiam agere debent qui filios occidunt? Resp. Aut est certum quod ipsimet interfecerunt, & sic debet eis imponi Pœnitentia major, quam pro alio homicidio. *Arg. de his, qui filios occiderunt, cap. ult. in text. & gl. & de homicid. Cum juramento, De pæn. dist.* 1. *Aut facta*. In hoc tamen casu vix uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipsa Pœnitentiam agit secundum arbitrium Episcopi, ita quod si habet alios filios, pacifice gubernare possit eos uxor, c. Intelleximus, eod. tit. quod si virum non habet, induci debet, ut intret Religionem, ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut *eod. Tit. c. Veniens*. Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non, ut patet 33. *q.* 1. *In adolescentia*. Et si pater sit Clericus, ab officio Altaris debet perpetuo abstinere, & ei gravior quam Laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) Pœnitentia debet imponi, *de pæn. Quæsitum*. Aut certum est quod non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contigit; & sic de stricto jure in nullo tenentur. *Arg. De homic. Ex litteris* 2. *c. Joannes &c. ult.* Nisi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præsumitur, quod non hoc ex certa scientia, sed po-

tius ex incuria provenerit; *De præsumpt. Afferte*. Aut certum est, quod non exhibuerunt omnem diligentiam, quam potuerunt & debuerunt, & sic culpa præcessit casum. Et si sit gravis culpa, ut si posuit puerum in medio utriusque, secundum arbitrium Pœnitentiarii imponitur Pœnitentia V. vel VII. an. 50. *dist. Si qua fœmina, & cap. seq. & c. si quis sponte*, occulta, si sit occultum, publica, si sit publicum: & major si in lecto suffocetur, quam si in cunis, & major Presbytero Græco, quam Latino, ut habetur *De Pœniten. Quæsitum*, & licet dispensetur quoad Pœnitentiam, quæ est arbitraria, ut dicitur *ibid.*, non tamen quoad Ordines propter homicidium, quod est delictum enorme, & indispensabile, *dist. 50. Minor*. Si autem culpa, quæ præcessit casum sit levis, ut si posuit puerum in eodem lecto longe tamen a se, imponitur pœnitentia 3. ann. Secundum hoc intellige illud cap. de infantibus, De his, qui filios occiderunt; Monendi ergo sunt parentes, quod tam tenellos secum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia intervenientе opprimantur, & suffocentur, *ut 2. q. 5. Consuluisti*. Et hoc modo distinguit Host. Ber. cap. de infant. de his, qui filios occiderunt. Quid de illis, qui filios, vel servos suos infantes, vel etiam adultos languidos relegata pietate exponunt? idest extra se ponunt ante Ecclesias, ut aliqui moti misericordia colligant eos? Resp. Tales graviter peccant, quia cum ignoretur sæpe consanguinitas expositorum, contrahere possent Matrimonium cum sorore, vel consanguinea, ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & est puniendus, sicut expositus, si scienter cum tali contraheret, puniretur. *De pœnit. Officii* secundum Host. Talis enim secundum Rayn. est tamquam homicida judicandus, qui hominem sibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circumstantiis, & utrum ob hoc mors secuta fuerit, vel non fuerit, Pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares secundum Rayn. si mors inde sit secuta, quia scilicet fuerunt in culpa eos exponendo, vel alimenta negando, tamen secundum Rom. si in nulla culpa fuissent, quia forte nec eleemosynas quærendo, nec aliter eos alere possent, irregulares non essent, nec peccarent.

Decimus octavus est, quod qui Presbyterum interfecit, pœniteat XII. ann. *De Pœnit. rem. cap. 2.* de Pœnitentia vero ejus, qui cecidit Monachum, vel Clericum, Subdiaconum, vel Diaconum, habetur 17. q. 4. *Qui occiderit*. De pœnitentia autem ejus, qui machinatur in mortem Domini sui vel in regimen ejus, habetur 23. q. *ult. cap. Si quis*.

Decimus nonus est, quod qui injuste alium ad mortem accusat 40. diebus in pane, & aqua per VII. ann. jejunet, & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrum perdiderit, triennio pœniteat, *de accus. Accusasti*. Host. vero, & Joan. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per VII. ann. quolibet anno jejunando 40. diebus in pane, & aqua: secundus vero per tres ann. G. vero Durin. intellexit, prout littera magis sonat, scilicet quod primus jejunabit 40. diebus in pane, & aqua, sive continue, sive interpolate, & per VII. ann. jejunabit, & pœnitebit, non tamen in pane, & aqua, sed ad arbitrium Presbyteri; secundus vero per tres Quadragesimas, prima ante Natalem Domini, secunda ante Pascha, tertia ante S. Joannem, has enim instituit B. Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane, & aqua; probantur hæc secundum Host. 22. q. 5. *cap. 1. 2. & 3.*

Vigesimus est, quod perjurus 40. diebus in pane, & aqua jejunet, & VII. ann. seq. pœniteat, & semper debet esse in pœnitentia, scilicet interiori; 6. q. 1. *Quicumque*.

Vigesimus primus est, quod qui compulsus conditionaliter a Domino scienter pejerat, si liber sit, 40. diebus in pane, & aqua, & hoc secundum Gl. intellige vel continue, vel interpolate, pœniteat VII. ann. seq. non tamen in pane, & aqua, ut dicit Gl. Si vero servus sit ejus, qui eum coegerit, tribus Quadragesimis, & legitimis feriis scilicet 2. 4. & 6. 22. q. 5. *Qui compulsus*.

Vigesimus secundus est, quod qui pejerat in manu Episcopi, vel in Cruce consecrata, pœniteat 3. ann. Si vero in Cruce non consecrata, uno anno, Qui vero coactus, & ignorans ignorantia juris, & postea cognoscit, pœniteat tribus Quadragesimis; 22. q. 5. c. 1. Qui vero coactus pro vita redimenda, vel qualibet causa, vel necessitate pejerat (quia corpus plusquam animam dilexit) tribus Quadragesimis pœniteat, *ead. q. 5. cap. Si quis coactus*. Alii inducunt 3. ann. & unum ex his in pane, & aqua.

Vigesimus tertius est, quod qui falsum scienter jurat, vel alium jurare cogit, diebus 40. pœniteat in pane, & aqua & VII. seq. annis nunquam sit sine Pœnitentia, scilicet interiori, Alii etiam si conscii fuerint, similiter pœniteant 22. q. 5. *Si quis convictus*.

Vigesimus quartus est, quod qui mensurat in falsa mensura, 30. diebus in pane, & aqua jejunet. De contrah. emp. Ut mensuræ. De pœna vero falsarii Litterarum habetur extr. *cap. Ad audientiam; Cap. Ad falsariorum, & de verb. sign. Novimus*.

Vigesimus quintus est, quod qui frangunt Pœnitentiam solemnem, sive redeundo ad crimina priora, vel similia, sive redeundo ad negotiationem, vel militiam sæcularem, quæ sibi fuerint interdicta, sola inter Ecclesiam Fidelibus oratione junguntur, a communione suspenduntur, a Catholicorum conviviis separantur, & pœnitere debent X. ann. & communicent in fine, 43. q. 2. *de his vero, & de pœnit. dist. 5. Si quis vero*.

Vigesimus sextus est, quod qui canit Missam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Missas non cantare. *De cons. disp. 2. Relatum*.

Vigesimus septimus est, quod Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla Altaris, pœniteat X. annis, & mensibus V. Diaconus vero triennio, & dimidio. *De cons. d. 1. Nemo per ignorantiam*.

Vigesimus octavus est, quod qui committit sacrilegium Ecclesiam violando, vel Chrisma, sive Calicem sacrum pollutis manibus accipit, vel similia Sacrilegia committit, pœniteat VII. annis. Primo anno extra Cœmeterium, quod violavit, consistat. Secundo anno ante fores Ecclesiæ; tertio in Ecclesia, & in hoc triennio carnes non comedat, vinum non bibat, nisi in Pascha, vel Natali, non offerat, nec communionem accipiat; quarto anno communicabit, & in illo, & in V. & VI. & in VII. tribus feriis a carnibus, & vino abstineat jejunando, 12. q. 2. *De viro*. Comburens autem Ecclesiam, XV. annis pœniteat, & eam restituat, 17. q. 4. *cap. Si quis*. De pœna vero raptoris, sive furis rei Ecclesiasticæ, & de pœna furis, & effractoris tam Clerici, quam Laici, habetur, *cap. pecunia, & cap. Si quis Clericus ead. caus.* 17. q. 4.

Vigesimus nonus est, quod si parentes frangunt sponsalia filiorum, a communione triennio separentur, & similiter filii si sint in culpa. Si tamen filii secundum promissionem factam contraxerint, excusantur utique, scilicet quoad pœnam Ecclesiæ, sed non quoad reatum ex quo dederunt operam in contrarium, 31. q. 3. *Si quis parentes, arg. de pœnit. d. 1. Si cui*.

Trigesimus est, quod qui blasphemaverit publice Deum, vel aliquem Sanctorum, & maxime Beatissimam Virginem Mariam, illi debet Episcopus hanc Pœnitentiam injungere, scilicet ut VII. diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ in manifesto, dum Missa cantatur, existat, & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium, & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & septem præcedentibus sextis feriis in pane, & aqua jejunet Ecclesiam nullatenus ingressurus; & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel saltem unum reficiat, si potest, & si non potest, hæc pœna in aliam commutetur: quod si renuerit agere omnia supradicta, interdicatur sibi Ecclesia, & in morte privetur Ecclesiastica sepultura. *De maled. Statuimus*. Item blasphemus si dives fuerit, 40. alioquin 30. vel 20.; & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum usualis monetæ pœna mulctetur, nullamque misericordiam in hoc habiturus, ut dicitur *ibidem*, scilicet quin solvat quinque solidos, quos si non habet, currat per Civitatem, vel commutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna solvetur ei, qui condemnat, idest Potestati sæculari: Hanc enim pœnam temporalem præcepit Papa imponi per Potestatem temporalem; quod si neglexerit, per Episcopum precipitur cogi. *Hæc Host.* Habet autem prædicta pœna locum secundum Gof. cum quis blasphemat non ex ira, vel ebrietate, vel dementia, quia tunc cum eo mitius ageretur, 2. q. 3. *Si quis iratus*. Secundum vero Host. hæc pœna est specialiter inducta contra eos, qui Deum blasphemant ex ira; Non enim aliquis de levi blasphemat Deum, nisi iratus. Tanta tamen posset esse iracundia, quod æquiparetur dementiæ, & tunc illud quod dicit Gof. locum posset habere. *Hæc Host.*

Quod si quis juret per caput, vel per ventrem, vel capillum; Resp. Host. quod si faciat hoc affirmando, vel jurando, non habet locum hæc pœna: Secus est si faciat hoc detestando, vel vituperando, licet iratus. Item secundum Gof., & Host. hæc, quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt Judice pro tribunali sedente. In Judicio autem animæ Presbyter discretus molliendo rigorem dispensare poterit ex causa circa pœnam spiritualem superiorem, 26. q. 7. *Pœnitent. Hæc Host.* Item blasphemus Clericus, maxime Presbyter cogatur ad veniam postulandam: quod si noluerunt, degradetur, *d. 6. Cler.*

Notandum vero quod blasphemus secundum Leges est decapitandus, ut *in Auth. Ut non lux contra nat. circa med. coll. 6.* Secundum vero Canonem antiquum Clericus erat degradandus, & Laicus excommunicandus, 22. q. 1. *Si quis per capillum*. Hodie vero Laicus aget Pœnitentiam supradictam, scilicet illius Canonis *statuimus*, & hoc si publice blasphemavit. Si enim occulte, non pœnitebit publice, ut puto: Clericus vero hodie est corrigendus pœna arbitraria, & occulta, non illa, quæ est publica. Clericus enim publice non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet pœna Legis, scilicet ut Laicus decapitetur in Foro Civili, & in Canonico anathematizetur, idest ingressus Ecclesiæ sibi interdicatur, & in morte privetur Ecclesiastica sepultura. Clericus vero degradetur. *Hæc Host. tit. de maled.*

Trigesimus primus est de Presbytero, qui revelat Confessionem, quod de jure antiquo debet deponi, & omni-

omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinari. *Poenit. dist. 6. Sacerdos.*

Trigesimus secundus est, quod qui in dicendis Horis Canonicis, & aliis Officiis Divinis discrepat a consuetudine propriæ Metropolitanæ Ecclesiæ, VI. mensibus privatur communione, si hoc accidat ex contemptu, 12. *dist. de his.*

Trigesimus tertius est, quod Episcopus, qui ordinat sine justa caussa Clericum invitum, aut reclamantem, vel penitus invitum, absolute suspenditur uno anno, 74. *dist. Episcopus.*

Trigesimus quartus est, quod Episcopus, qui correctionem de venditione Ministeriorum dissimulat, 2. mensibus, Presbyter 4. Diaconus 3. Subdiaconus, & ceteri ad arbitrium Judicis pœnitere debent, 1. *qu.* 1. *Quidquid invisibilis.*

Trigesimus quintus est, quod sortilegus 40. diebus pœniteat. *De sortil. In tabulis.*

Trigesimus sextus est, quod qui videt in astrolabio, pœniteat 2. ann. *De sor. Ex tuarum.*

Trigesimus septimus, est, de stilla Sanguinis Altaris cadentis super terram, vel aliquid propter negligentiam Presbyteri, debet Presbyter pœnitere 40. diebus, si cecidit super pallio Altaris, pœniteat 4. diebus, *de conf. dist.* 2. *cap. Si per nigligentiam.*

Trigesimus octavus est, quod si aliquis evomit Eucharistiam propter ebrietatem, & voracitatem, si Laicus, pœniteat 40. diebus, si Clericus, vel Monachus, vel Presbyter, vel Diaconus pœniteat 70. diebus, si Episcopus poeniteat 90. diebus; Et debet evomitura comburi, & juxta Altare collocari. Si vero caussa infirmitatis evomerit, 7. diebus poeniteat. *De conf. dist.* 2. *Si per ebrietatem.*

Trigesimus nonus est, quando mus corrodit, vel comedit Corpus Christi; de Poenitentia hujus casus Vide *Cap. Qui bene* 94. *dist.* 2. *de consecrat.*

Quadragesimus est, quod qui domum, vel aream voluntarie succendit, sublata, vel incensa omnia restituat, & 3. ann. poeniteat. *De injur. Si quis domum.* Canon tamen dicit quod si ex odio, vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec absolvi, donec satisfecerit, & juraverit quod ignem de cetero non apponet. Imponitur autem sibi, ut Hierosolymam, vel in Hispaniam vadat in Dei servitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxaverit, damnum restituat, & ab Officio Episcopali per annum abstineat, 22. *qu.* 8. *Pessimam.* Hodie autem postquam sunt denuntiati non possunt nisi per Sedem Apostolicam absolvi, tract. *De sent, excom. Tua nos.* Immo text. loquitur de incendiariis indistincte postquam sunt publicati, & Ber. hoc idem dicit expresse, & Gratian. *ext. de sent. excom. in* 6. *Quicumque*, & Gos. licet Rom. contrarium dicat. Secundum autem Leges qui in Civitate data opera incendium fecerit, si sit humilis, subjicitur bestiis; si sit in aliquo Gradu, decapitatur, vel in insulam relegatur, *ff. de incend. ruin. naufrag. l. fin.* Qui vero alibi, ut Villis, vel Castris remissis ibidem ædes positas combusserit, si hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum com. Host. si sit humilis. Si autem hoc ex sua negligentia contigerit, resarciet damnum, vel si minus idoneus sit, parum, vel leviter castigetur, & nomine ædium omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur: *Qui ædes.*

Quadragesimus primus est; quod qui dederit, vel acceperit communionem ab Hæretico, & nesciverit hoc esse prohibitum ab Ecclesia, & postea intelligit, poeniteat uno anno, si autem scivit, & neglexit, poeniteat X. ann. vel secundum quosdam 7. vel secundum alios 5. Qui vero permitit Hæreticum Missam celebrare in Ecclesia Catholica per ignorantiam juris, poeniteat 40. diebus; Si pro reverentia ejus, per annum poeniteat. Si pro damnatione Ecclesiæ Catholicæ, & pro consuetudine Romanorum, projiciatur ab Ecclesia sicut Hæreticus, si sit impoenitens, alioquin poeniteat X. ann. Si autem relicta Ecclesia ad Hæreticos transierit, & alios ad hoc induxerit, poeniteat XII. ann. 3. extra Ecclesiam, 7. inter audientes, 2. extra Communionem, & sic XII. anno communionem, sive oblationem percipiat, 24. *q.* 1. *Si quis dederit.*

Quadragesimus secundus est, quod patronus qui res Ecclesiæ dilapidat, uno anno poeniteat, 16. *quæst.* 7. *cap. Filiis.*

Quadragesimus tertius est, quod qui domum suam magicis, & incantationibus lustrat, vel aliud facit, & qui ei hoc consuluit annis V. poeniteat, 6. *q.* 8. *qui divinationes, &c. Non liceat.*

Quadragesimus quartus est, quod qui pacem cum proximo suo non facere jurat, anno uno poeniteat, & ad pacem redeat, 22. *q.* 4. *Qui sacramento.*

Quadragesimus quintus est, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur pro Poenitentia regulariter 7. anni, & similiter pro fornicatione, licet non ita aspera Poenitentia injungitur, 22. *qu.* 1. *Prædicandum* 33. *quæst.* 2. *Hoc ipsum.*

Quadragesimus sextus est, quod qui scienter rebaptizat, 7. ann. pœniteat, & feria 4., & 6. in pane, & aqua jejunando, tres quadragesimas facit, & hoc si fecit pro Hæresi introducenda. Si autem pro munditia, 1. pro salute corporis obtinenda, *tract. de Apost. cap.* 2. tribus annis pœniteat. *De conf. dist.* 4. *Qui bis*, & talis qui bis baptizatur, vel confirmatur, fit de foro Ecclesiæ, & cogitur fieri irregularis *dist.* 84. *Dictum est.* De pœna autem talium habetur *De conf. dist.* 4. *eos*, cujus capituli sententiam prætermitto gratia brevitatis.

Quadragesimus septimus est, quod qui uxorem adulteram cognoscit, antequam pœniteat, 3. ann. poeniteat, *cap. Si quis*, 6. *caus.* 32. *qu.* 1. Qui vero cognoscit eam poenitentem, ante poenitentiam peractam, poeniteat 2. ann. *Cap. Si quis* 4. *caus.* 32. *quæst.* 1. Quomodo vero Poenitentia injungenda sit mulieri partum alterius supponenti, vel etiam de non suo viro concipienti, habetur *de Poenit. & rem. Officii.*

Ad regulas igitur prædictas inspiciendo potest studiosus indagator procedere ad poenitentias pro diversis criminibus secundum Canones imponendas, & ex caussa consideratis circumstantiis, ut dictum est supra, moderari poterit eas, & licet ab ipso omnes circumstantiæ sint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates personæ, & præcipue utrum sit persona obnoxia alicui aliquo vinculo servitutis. Nam circa tales personas cavere debet pro posse Presbyter ne talem poenitentiam eis imponat, per quam illis, quibus sunt adstrictæ, præjudicium fiat, maxime circa conjugatos, unde si servus sit, & amore peccaverit obediens Domino suo in atrocioribus, est mitius puniendus, 22. *qu.* 5. *Qui compulsus*, obedire tamen non tenebatur in talibus, 11. *qu.* 3. *Si Dominus.* Si autem voluntarie peccaverit, corpore punietur, etiam acrius, quam alius, 24. *qu.* 1. *Qui contra pacem.* Nec est servo injungendo peregrinatio, per quam Dominus ejus, qui non est in culpa, illius servitio defraudetur. *De sent. excomm. Relatum.* Si vero liber sit, tota Poenitentia Canonis, si potest facere, debet imponi, 26. *qu.* 7. *Sacerdos Poenitentiam*: sed ex caussa poterit eam Presbyter moderari.

Considerandum etiam erit, utrum sit Persona nova in Fide, quia novis in Fide minor debet etiam Pœnitentia imponi, *de Pœnitent., & rem. Deus qui.* Et similiter considerandæ erunt aliæ personarum circumstantiæ, de quibus ad præsens supersedeo gratia brevitatis.

Sciendum autem, quod in foro Pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ 2. 4., & 6. *Dist.* 82. *Presbyter*, *de conf. dist.* 3. *jejunia.* Aliqui tamen ut dicit Rom. pro secunda feria ponunt Sabbathum.

Insuper notandum est, quod si Poenitentia in pane, & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminibus, & pisciculis vesci, & etiam aliis, si necessitas illud requirat, *de Pœnitent., & rem. Licet in text., & gl. alias non licet.*

Notandum etiam secundum Joan. Si Poenitentia sit imposita a Canone, liberatur qui a jejunio dando Denarium, vel legendo Psalterium propria auctoritate. Innoc. vero dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi non possunt redimi, nisi subsit rationabilis causa, voluntaria vero redimi possunt etiam sine auctoritate Superioris.

Ad hoc etiam nota; quod ubi imponitur Poenitentia aliquot annorum, sive Quadragesimarum, nec additur quomodo quis debeat poenitere, hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum Poenitentiæ sint arbitrariæ, ut dictum est super. Ipse enim Presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, secundum *can.* 50. *dist. De his Clericis*, *de hom. cap.* 2., & in multis aliis jur., & sic intelligitur illud *De accus. Accusasti*, *& de spons. Discedus*, & similia. *Expliciunt Canones pœnitentiales.*

Subnectitur hic poenitentia solita imponi ob violatam 50
Immunitatem Ecclesiasticam, prout habetur ex variis Decretis ejusdem Sacræ Congr. collectis a D. Petro Andrea Riccio in sua Synopsi verb. *Pœnitentia.*

Quando Ecclesia violata non potest reintegrari, vel quia 51
extractus fuit occisus, vel quia Reus in Ecclesia ipsa fuit occisus, vel ex alio actu irretractabili, in absolutione a Censuris imponitur pro Poenitentia eleemosyna facienda Ecclesiæ violatæ convertenda, vel in vas Sacrum, vel in lampadem argenteam, vel in supellectilem ad perpetuam rei memoriam. *Sacra Congregatio Immunitat. in Salernitana* 28. *Octobris* 1628. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 110. *in Rossanen.* 26. *Maji* 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 128. *in Mutinen.* 17. *Januarii* 1640. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 118. *in Neapolitana* 5. *Martii* 1641 *d. lib. pag.* 140. *in Pinen.* 16. *Decemb.* 1664. *lib. Decret. Rossi pag.* 607. *in Vicana* 16. *Junii* 1673. *lib.* 1. *Decret. Alt. pag.* 813. *in Mileten.* 16. *Februar.* 1696. *ibi pag.* 1064. *in Papien.* 5. *Martii* 1675. *ibi pag.* 1071. *in Culmen. in Polonia* 29. *Maji* 1696. *lib.* 2. *decr. Vall. pag.* 25.

Sic occidentes existentem in Campanili Ecclesiæ absol- 52
vuntur, facta prius Eleemosyna Ecclesiæ violatæ. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Feretrana* 3. *Octobris* 1673. *lib.* 1. *decret. Alt. pag.* 831.

In absolutione a Censuris ob extractionem dolosam im- 53
ponitur salutaris Poenitentia, sed non in enumerata pecunia, data jam reintegratione Ecclesiæ, & satisfactione Partis. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Hydruntina* 22. *Octobris* 1692. *lib. Decret. Grimaldi pag.* 213.

Præ.

54 Prævia eleemosyna Ecclesiæ spoliatæ in summa arbitrio Archiepiscopi, & præcepto de non accedendo saltem per quinque annos ad Terram Longobucis, Archiepiscopo arbitrio Milites Campaneæ absolvuntur publice præ foribus Ecclesiæ, impositis gravibus, & publicis Pœnitentiis. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Rossanen.* 2. *Octobr.* 1703. *Dec. Vall. pag.* 524.

55 Rex Catholicus pro reparatione Immunitatis Ecclesiæ S. Laurentii Excurialis violatæ per extractionem violentam Marchionis de Valensuele elargitur intuitu omnium culpabilium ad hoc, ut possit obtinere absolutionem a Censuris incursis, eleemosynam viginti quatuor mille *pezze da otto*, ut dicitur, applicandum in confectione Reliquiarii pro Reliquiis Sancti Laurentii apponendi in dict. Ecclesia ad publicam, & perpetuam rei memoriam. *Eadem Sacra Congreg. Immun. in Toletana* 18. *Febr.* 1678. *Alt. pag.* 1533.

56 Ad complacendum simpliciter Majestati Regis Catholici instantiis apud Sanctissimum, quod Gubernator, & alii declarati excommunicati ob extractionem violentam mulieris ab Ecclesia, & deinde fustigatæ per Civitatem, Sanctissimus permittit, ut possint absolvi, non adimpletis conditionibus, seu Pœnitentiis appositis in facultate eos absolvendi, nempe quod Gubernator abstineret per unum mensem ab exercitio suorum Officiorum, ut se gereret tamquam excommunicatum, ut solveret Ecclesiæ violatæ centum duplas, & alii aliam summam, solum quod ad pœnam pecuniariam remisit ad arbitrium omnino Episcopi. *Ead. Sacr. Congreg. Immunit. in Placent.* 20. *Martii* 1700, *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 275.

57 Aliquando Violatori Immunitatis Ecclesiast. in absolutione a Censuris imponitur Poenitentia visitandi septem Ecclesias Urbis. *Ead. Sacr. Congreg. Immun. in Beneventana* 7. *Maji* 1630. *lib.* 2. *Decret. paul. pag.* 39.

58 Aliquando imponatur Poenitentia Gubernatori in absolutione a Censuris habens tractum successivum ratione exempli. *Ead. Sacr. Congregat. Immunit. in Aprutina* 9. *Aug.* 1639. *l.* 3. *Decr. Paul. p.* 39.

59 Ministri, & Satellites Regiæ Audientiæ absolvuntur in forma publica, & impositis gravibus Poenitentiis salutaribus ob extractionem. *Eadem Sacra Congregat. Immunit. in Beneventana* 13. *Decembris* 1692. *lib.* 1. *Decr. Vallem. part.* 10. *in Cosent.* 28. *Maji* 1695. *d. l. p.* 192., *& alibi*.

60 Attento accessu ad Urbem remittitur Censuratus Ordinario, ut absolvat impositis gravibus Poenitentiis salutaribus. *Eadem Sacra Congregat. Immun. in Avers.* 19. *April. d. A. & l. p.* 183. *in Alben.* 4. *Maji* 1700. *lib.* 2. *Decret. Vall. pag.* 285.

61 Prævio consensu Patris, & obligatione de parendo Mandatis Ecclesiæ super restitutione extracti facta alteri Ecclesiæ, quam spoliatæ, impositis gravibus Poenitentiis salutaribus, & præstita obligatione jurata de non amplius incurrendo in similia ob extractionem Confugiti factam ab Ecclesia Parochiali, absolvitur Potestas Oppidi N. privatè, sed servata forma, alii vero in forma consueta, & publice. *Ead. Sacr. Congregat. Immun. in Regien.* 3. *Septemb.* 1695. *leg.* 1. *Decr. Vall. pag.* 214.

62 Arbitrio Emin. Episcopi prævia erogatione eleemosynæ Ecclesiæ spoliatæ in summa ab eodem Eminentissimo arbitranda, servata forma, & impositis gravibus Poenitentiis salutaribus absolvitur Gubernator ob extractionem. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Aversana* 19. *Maji* 1695. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 191.

63 Prævia cautione quatenus possit dari per Oratorem, attenta ejus paupertate, sin minus prævia obligatione de reficiendis damnis absolvitur in forma consueta ob extractionem Confugiti ab Ecclesia, impositis gravibus Poenitentiis salutaribus. *Ead. sacr. Congreg. Immun. in Sab.* 16. *Novembr.* 1695. *d. lib. pag.* 157.

64 Injungitur Episcopo, qui vigore facultatis absolverat Judicem Censuratum ob violatam Immunitatem, cum Poenitentia salutari, ut removeat poenam privationis Officii, uti improportionatam. *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in Balneor.* 16. *Decembris* 1630. *l.* 2. *Decr. Paul. p.* 57.

65 Censurati ob attentatam extractionem ab Ecclesia absolvuntur impositis gravibus poenitentiis salutaribus. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Minerbin.* 26. *Decemb.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 96. *in Sutrina* 20. *Augusti* 1695. *dict. lib. pag.* 210.

66 Baroncellus, & Socii Executores Curiæ Laicæ ob dolosam extractionem absolvuntur; impositis gravibus poenitentiis salutaribus. *Eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Hydruntina* 22. *Octobr.* 1692. *lib. Dec. Grim. pag.* 213. *in Spoletana* 20. *Februarii* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 106. *in Nucerina* 22. *Junii d. Ann. & lib. p.* 130.

67 Officiales Regiæ Audientiæ Salerni absolvuntur arbitrio Episcopi in forma Ecclesiæ impositis gravibus poenitentiis salutaribus ob carcerationem exempti. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Caputaquen.* 24. *Julii* 1694. *lib.* 1. *Decr. Vall. pag.* 136.

68 Item Abactuarii, & Executores Curiæ Laicalis qui carceraverant operarios cujusdam Parochi. *Eadem Sacra Congregation. Immunitat. in Theanen.* 1. *Martii* 1695. *ibi pag.* 170. *in Urb.* 12. *Decembris* 1693. *d. lib. pag.* 93. *in Theanen.* 4. *Septemb.* 1703. *lib.* 3. *Decr. Vall. pag.* 512. *in Milit.* 20. *Febr.* 1694. *l.* 1. *Decr. Vall. p.* 106.

Notarius, qui scribendo processum cooperatus est ad carcerationem Sacerdotis factam de ordine Judicis Laici absolvitur impositis gravibus poenitentiis salutaribus. *Eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Placentin. in Hispania* 24. *Februar.* 1694. *d. l. pag.* 107. *in Egitanien.* 23. *Januar.* 1694. *ibi p.* 101. 69

In forma Ecclesiæ impositis gravibus poenitentiis salutaribus Executores Curiæ Laicæ ob tentatam Carcerationem Cursoris Curiæ Episcop. absolvuntur. *Eadem Sacra Congregat. Immunit. in Anglon.* 19. *Julii* 1695. *d. l. pag.* 203. 70

Satellites Regiæ Audientiæ ob vexationes Clerico illatas absolvuntur in forma publica impositis gravibus poenitentiis salutaribus. *Eadem sacr. Congreg. Immunit. in Cosentina* 28. *Maji* 1695. *l.* 1. *Decr. Vall. p.* 192. 71

Ministri, & Officiales Curiæ Laicæ ob recognitionem corporis delicti, etsi ignoranter, ut asserunt, factam super Sacerdote occiso, absolvuntur impositis gravibus Pœnitentiis salutaribus, *Eadem Sac. Cong. Immun. in Alatriana* 13. *April.* 1696. *d. l. p.* 182. 72

Birruarius percutiens Religiosum absolvitur, impositis gravibus, & publicis Pœnitentiis salutaribus in forma Ecclesiæ arbitrio Episcopi, & adimpletis conditionibus expressis in Litteris sub die 23. Decembris præteriti. *Eadem sac. Congr. Immun. in Brundusina* 7. *Apr.* 1694. *l.* 1. *Decr. Vallemani pag.* 115. 73

In casu necessitatis Presbyteri Græci Catholici possunt latinos absolvere, debent tamen uti forma absolutionis in Concilio Generali Florentino præscripta. Benedict. XIV. tom. 1. Constit. 57. incipient. *Et si Pastoralis*. §. 5. Extra necessitatis casum prudentiæ, & arbitrio Ordinariorum relinquitur ut Presbyteri Græci Albanensem Latinorum etiam Confessiones excipere valent. Idem *ibid.* Sacerdotes Græci Conjugati possunt, & Curam suscipere Parochiarum, & Parochianorum suorum confessiones audire. Idem *ibid.* 74 75 76

In Pœnitentiæ Sacramenti administratione damnatur, & prohibetur sub gravissimis pœnis perversa praxis introducta exquirendi a pœnitentibus complicum nomina, & denegandi absolutionem, nisi illa manifestent. Idem tom. 2. Constit. 8. incip. *Ubi primum*. Vide tom. 2. verb. *Confessarius*, & verb. *Complex*. 77

APPENDIX,

Sive Novus de Poenitentia

ARTICULUS.

1. NOvum, Amice Lector, tibi offero de poenitentia articulum, ne nimium distrahi cogaris notulis, & animadversionibus, quas variis secundi, & tertii articuli locis, subjiciendas monuere Censores; & ut per certa, ac petitioribus Theologis nostris probata principia, securiorem, ac veram de hominis per poenitentiam reconciliatione, doctrinam, proponam, & explicem. Si quæ vero a Lucio nostro asserta, aut falsa, aut minus tuta pronuncio, ne putes, me probo, atque docto viro, fratrique meo dilectissimo detractum quidpiam voluisse. Moveor enim ad ita scribendum, cum ut Censorum jussa faciam, tum etiam insito quoque mihi veritatis amore, ac studio quodam, quo ferri me sentio ad vulgandam, ac omnibus quoad fieri possit explicandam puriorem Ethicam Christianam, ac tutam eternæ salutis viam: Et opiniones, quas noto, non Patris Lucii sunt, sed Lacroixii, Vivæ, Tamburini, Sporerii, aliorumque hujus furfuris Auctorum, quorum ipse opiniones fideliter recenset. Ut autem ad rem veniam, primum de dolore, deinde de confessionis integritate, ac demum de satisfactione disputabo.

I. Ut autem intelligas, quinam, & qualis esse debeat necessarius ad obtinendam per poenitentiam remissionem peccatorum, operæ pretium duxi perspicue exponere, in quo virtus poenitentiæ consistat, quæ teste Tridentina Synodo *sess.* 14. *cap.* 4. ad impetrandam veniam peccatorum quovis tempore necessaria fuit; & quæ necessariam illam dispositionem constituit, quæ in poenitente desideratur, ut per absolutionem Sacramentalem justificationem obtineat. Est itaque virtus Poenitentiæ. *sincera hominis ad Deum conversio, qua peccata commissa detestatur, & odio habet, propter Deum, cum gravi animi dolore, & cum firmo proposito deinceps non peccandi, sed malam vitæ consuetudinem, corruptosque mores emendandi, & spe veniæ a Dei misericordia consequendæ*. Dubitari non potest, quin poenitentia virtus sit proprie dicta: quæ enim divina lege præcipiuntur, ad virtutem proprie dictam pertinent. Nil vero frequentius in sacris litteris præcipitur, quam de perpetratis flagitiis poenitentia. Ezechielis 18. habetur: *Convertimini, ait Dominus Deus, & agite pœnitentiam de omnibus iniquitatibus vestris*: Matthæi 3. *Pœnitentiam agite ...... facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et, ut alia mittam Lucæ 6. legitur: *Cœpit Jesus* 2 3

prædi-

prædicare, *&* *dicere* : *Agite poenitentiam*. Deinde dolor de peccatis eo modo, & fine conceptus, ut extrema declinet, nequit non esse virtutis actus, ut inquit S. Thomas 3. *part. quæst.* 85. *art.* 1. qui enim lætantur cum male fecerint peccant, ac peccant itidem, ita dolent, ut in disperationem se conjiciant, ut Cain, & Judas. Dolor ergo ad leges æquitatis, & Christianæ moderationis mensuram conceptus, actus virtutis est. Virtus autem hæc non generalis, sed peculiaris est, & revocatur ad justitiam commutantem. Nam poenitentia dolet de malo commisso, quatenus est offensa Dei, cujus læsum jus reparare conatur. Violati vero alterius juris compensatio, ad justitiam commutantem attinet. Cum vero pro illata Deo injuria ad æqualitatem satisfacere, atque compensare peccator nequeat, cum sit incapax, ac debeat tantum, quantum potest, ac Deus exigit, compensare, ideo a Theologis non pars subjectiva, sed potentialis tantum justitiæ commutantis appellatur.

4 II. Virtus autem hæc non acquisita est humanis actibus, ut justitia, fortitudo &c. sed gratuito infusa a Deo est, ut sunt virtutes Theologicæ, fides, spes, & caritas. Hæc enim veritas aperte revelata in Scripturis est. Jerem. XXXI. dicitur. *Converte me*, *&* *convertar* : *quia tu Dominus Deus meus Postquam enim convertisti me*, *egi poenitentiam*; Ezechiel sic Deum loquentem inducit: *Dabo vobis cor novum*, *&* *spiritum novum ponam in medio vestri* .... *&* *dabo vobis cor carneum* .... *&* *faciam ut in præceptis meis ambuletis*. Hinc Concilium Tridentinum *sess.* 6. *can.* 8. hanc veritatem definivit: *si quis dixerit*, *sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione*, *atque ejus adjutorio hominem credere*, *sperare*, *diligere*, *aut pœnitere posse*, *sicut oportet*, *ut ei justificationis gratia conferatur*; *anathema sit*. Illa enim virtus infusa dicitur, inquit S. Thomas 3. *parte q.* 85. *art.* 5. quam Deus in nobis sine nobis, non tamen sine nobis dispositive cooperantibus, in primis producit. Ejusmodi est habitus pœnitentiæ, ut ex Scripturarum testimoniis constat.

5 III. Pœnitentia hæc necessaria est necessitate medii, & necessitate divini præcepti, ut ex divinis Scripturis patet; Matth. 4. inquit: *Coepit Jesus prædicare*, *&* *dicere*: *Poenitentiam agite* : *appropinquavit enim regnum coelorum*. Item Lucas *Act.* 3. *Poenitemini igitur*, *&* *convertimini*, *ut deleantur peccata vestra*; Iterum Lucas in Evang. *cap.* 13. inquit : *Si poenitentiam non egeritis omnes simul peribitis*.

6 Adducta testimonia, & alia plurima, quæ brevitatis studio omitto, necessitatem tum medii, tum præcepti evincunt. Nam illud dicitur necessarium necessitate medii, sine quo obtineri finis nequit. Porro æterna salus, quæ est hominis finis, ita a poenitentia pendet, ut sine ea haberi non possit: *Si poenitentiam non egeritis*, *omnes simul peribitis*. Hanc veritatem definivit Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 1. his verbis: *Fuit quidem poenitentia universis hominibus*, *qui se mortali aliquo peccato inquinassent*, *quovis tempore ad gratiam* *&* *justitiam assequendam necessaria*, *illis etiam*, *qui baptismi Sacramento abluti petivissent*, *ut perversitate abjecta*, *&* *emendata*, *tantam Dei offensionem cum peccati odio*, *&* *pio animi dolore detestarentur*. Pœnitentia igitur ante omnem legem scriptam fuit peccatoribus necessaria ad salutem, atque adeo necessaria necessitate medii, & quidem intrinseci, cum sit natura sua cum fine conjuncta. Quamobrem Tertullianus *lib. de poenit. cap.* 11. *Deus post tot*, *ac tanta delicta humanæ temeritatis a principe generis humani auspicata*, *post condemnatum hominem*, *post ejectum paradiso*, *mortique subjectum*, *cum rursus ad suam misericordiam maturavisset*, *jam inde in semetipso poenitentiam dedicasset*. Accedit etiam evidens ex ipsa naturæ lege depromptum argumentum. Nam homo per peccatum fit a Deo aversus; Deum injuria afficit; legis transgressione Deum ipsum contemnit; ac secundum incommutabiles providentiæ, ac justitiæ leges, fit iræ ac divinæ vindictæ obnoxius. Ergo ut Deo reconcilietur, converti per pœnitentiam ad ipsum debet, compensare quantum potest illatam injuriam, sese paratum exhibere ad legem, & Dei voluntatem faciendam, ac punire in semetipso peccatum, per quod divinæ justitiæ iram, atque vindictam subire oportebat. Idem enim exigunt incommutabiles divinæ providentiæ, & justitiæ leges, secundum quas homo, hominisque voluntas divinæ voluntati perfecte subjecta esse debet, ac summum Deo honorem deferre.

7 IV. Gradus, per quos pervenimus ad poenitentiæ virtutem, sex a Theologis designantur cum S. Thomas 3. *p.* *q.* 85. *art.* 5. ubi hæc habet: „ Dicendum, quod de pœnitentia loqui possumus dupliciter. Uno modo quantum ad habitum; & sic immediate a Deo infunditur sine nobis principaliter operantibus, non tamen sine nobis dispositive cooperantibus per aliquos actus. Alio modo possumus loqui de poenitentia quantum ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur. Quorum actuum primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundum illud Thren. ult. *Converte nos Domine ad te*, *&* *convertemur*. Secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur. Quartus
„ actus est motus spei, quo quis sub spe veniæ conse-
„ quendæ assumit propositum emendandi. Quintus actus
„ est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet
„ secundum seipsum, & non jam propter supplicia, Sex-
„ tus actus est motus timoris filialis, quo propter reve-
„ rentiam Dei aliquis emendam Deo voluntarius of-
„ fert. “ Eamdem doctrinam confirmat Tridentina Syno-
dus *sess.* 6. *cap.* 6. atque facile Sacrarum scripturarum
oraculis comprobamus. Nam Joannis 15. Christus ait,
Sine me nihil potestis facere, & cap. 4. *Nemo potest ve-*
nire ad me, *nisi Pater*, *qui misit me*, *traxerit eum*; qua-
mobrem Concilium Trident. *sess.* 6. *can.* 3. ita definivit :
Si quis dixerit, *sine præveniente spiritus Sancti inspira-*
tione, *atque ejus adjutorio hominem credere*, *sperare*, *di-*
ligere, *aut pœnitere posse sicut oportet*, *ut ei justificationis* 8
gratia conferatur; *anathema sit*. Dogma itaque catholi-
cum est, veram pœnitentiam a Dei operatione, sive San-
cti Spiritus impulsu initium sumere. Secundo huic succe- 9
dit fidei motus. Ad Hebræos enim 11. Paulus, scribit,
Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet
accedentem ad Deum, *quia est*, *&* *quod inquirentibus se*
remunerator sit. Est enim fides virtutum omnium funda-
mentum, religionis principium, conversionis peccatoris
initium, ac prima justificationis radix. Hæc præcedit 10
pœnitentiam, non vero constituit, nec ejusdem pars est,
ut perperam commenti sunt Novatores. Fidem sequitur 11
timor servilis; cum enim per fidem Deus exhibeatur re-
munerator bonorum, ac malorum vindex, qui iis paravit
æterna supplicia, fide posita, terror in peccatore oritur
æternorum suppliciorum, quo terrore utiliter concutitur,
ut ait Tridentina Synodus, & a peccatis retrahitur. Ti- 12
morem hunc non esse malum, sed utilem adversus hæ-
reticos facile demonstramus, nam a superno fidei motu
oritur, atque a peccato hominem revocat; quamobrem in
sacris litteris commendatur, atque præcipitur. Nam Ec-
clesiastici 1. habetur: *Timor Domini expellit peccatum*.
Nam qui sine timore est, *non poterit justificari*. Et Chri-
stus Dominus Matthæi 10. *vers.* 28. hunc timorem præ-
cipit, *Timete eum*, inquiens, *qui potest*, *&* *animam*, *&*
corpus perdere in gehennam. Quartus gradus est motus 13
spei, quam concipimus, dum servili illo timore concussi
ad divinam misericordiam confugientes, confidimus Deum
nobis propter Christum propitium fore: qua spe erecti
vitam, & mores emendare constituimus. Quintus mo- 14
tus est charitatis, quo peccatum displicet pœnitenti se-
cundum seipsum, & quatenus Dei summe boni offensa
est, vel propter suam turpitudinem, non suppliciorum
metu; *Sicque Deum tamquam justitiæ fontem diligere in-*
cipit, ut loquitur Tridentinum. Pœnitens enim superna
ille spe erectus, ad peccati turpitudinem, ac summam
Dei bonitatem attendens, peccatum detestatur, quod Dei
offensa est, & ob propriam turpitudinem, *quod charita-*
tem pertinet, ut ait S. Thomas 3. *part.* 15. *q.* 85. *art.* 5.
ad 1. Atque hinc sextus oritur gradus, qui motus ti- 15
moris filialis appellatur, quo pœnitens Deum tamquam
Patrem optimum revereri incipit, atque ob reveren-
tiam erga beneficentissimum Parentem offensæ illatæ satis-
factionem offert, atque in seipso peccatum punire con-
stituit.

V. Motus isti, quos ex Tridentino, & S. Thoma de- 16
scripsi, non sunt omnes ita absolute necessarii, ut om-
nes explicite, & formaliter requirantur; Sed posito gra-
tiæ prævenientis motu, qui semper est formaliter neces-
sarius, cæteri in unico formali actu comprehendi valent.
Potest enim unico instanti peccator converti, ut patet
in conversione S. Pauli Apostoli. Ideo autem Tridenti-
num, & S. Thomas post alios Patres ejusmodi actus in
œconomia pœnitentiæ enumerant, quia juxta consue-
tum divinæ providentiæ cursum hoc ordine concurrunt
ad justificationem. Motus isti veri meriti rationem ad
justificationem obtinendam non habent, prout præce-
dunt justificationem: nam gratia ipsa justificans est prin-
cipium meriti. Porro motus isti, qui justificationis gra-
tiam præcedunt, sunt dispositiones veluti materiales,
quæ nobis consentientibus, & per Dei gratiam operan-
tibus, in animam introducuntur, & iidem ad justi-
ficationionis gratiam per merita Christi Jesu obtinendam
præparantur. Quæ doctrina traditur a Synodo Trid. *sess.*
6. *cap.* 8. his verbis: „ Cum vero Apostolus dicit justi-
„ ficari hominem per fidem, & gratis; ea verba in eo
„ sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ Ca-
„ tholicæ consensus tenuit, & expressit, ut scilicet per
„ fidem ideo justificari dicamur, quia fides est huma-
„ næ salutis initium, fundamentum, & radix omnis
„ justificationis; sine qua impossibile est placere Deo, 17
„ & ad filiorum ejus consortium pervenire : gratis au-
„ tem justificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quæ
„ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera ipsam
„ justificationis gratiam promeretur: Si enim gratia est,
„ jam non ex operibus: alioquin, ut idem Apostolus in-
„ quit, gratia jam non est gratia.

VI. Hactenus de pœnitentiæ virtute hominibus in mor- 18
tale aliquod peccatum lapsis quovis tempore necessaria;
ut ex dictis liquet, atque ex definitione Concilii Triden-
tini *sess.* 14. *cap.* 1. Nune de pœnitentiæ Sacramento
agen-

agendum est, quod a Christo Domino institutum est, ut
per juridicam Sacerdotis absolutionem homini contrito,
& confesso remittantur peccata post baptismum commis-
sa. Singulari hoc beneficio, quo Ecclesiam suam Christus
Dominus ornavit, atque munivit, potestatem faciendo
Sacerdotibus remittendi per absolutionem Sacramentalem
peccata, homines peccatores a virtutis pœnitentiæ exer-
citio non liberantur, sed novo potius titulo novoque
incitamento ad illam exercendam ferventius stimulantur.
Tum quia Sacramenta ad perficiendas, non ad infirman-
das virtutes destinata sunt; tum quia, hæc peculiaria be-
neficia cum sint, homines adstringere debent ad gratum
quoque animum ob nova suscepta beneficia exhibendum
per ferventius virtutis exercitium; tum demum, quia,
cum in pœnitentiæ Sacramento ad alios virtutis actus,
per quos homo ad reconciliationem disponitur, addita sit
peccatorum confessio, quæ affectum verecundiæ, atque
confusione inde orta, plurimum confert ad detestationem
peccati, facile intelligere est, Christum Dominum voluis-
se, ut institutum a se Sacramentum pœnitentiæ, novos
stimulos afferret ad detestanda peccata, ac ferventius
19 exercendam pœnitentiæ virtutem. Sacramentum ergo pœ-
nitentiæ institutum a Christo Domino fuit ad fovendam
perficiendamque virtutem pœnitentiæ, non vero ad at-
tenuandam, & ad supplendum per virtutem clavium per-
fectæ contritionis defectum. Audiantur verba Cathechismi
Concilii Tridentini *part. 2. de pœnitentia §. 46. Ut enim
hoc concedamus*, inquit, *Contritione peccata deleri, quis
ignorat; illam adeo vehementem, acrem, intensam es-
se oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine
æquari conferrique possit?* Hæc est contritio charitate per-
fecta, qua justificatur peccator absque actuali Sacramenti
susceptione, cum solo illius voto. De imperfecta vero sub-
dit: *At quoniam pauci admodum ad hunc gradum perve-
nirent, fiebat etiam, ut à paucissimis hac via peccatorum
venia speranda esset. Quare necesse fuit, ut clementissimus
Dominus faciliori ratione Communi hominum rationi con-
suleret, quod quidem admirabili consilio effecit, cum cla-
ves Regni Cœlestis Ecclesiæ tradidit: Etenim ex Fidei Ca-
tholicæ doctrina, omnibus credendum, & constanter affir-
mandum est: Si quis ita animo affectus sit, ut peccata ad-
missa doleat simulque in posterum non peccare constituat,
& si hujusmodi dolore non afficiatur, qui ad impetrandam
veniam satis esse possit, ei tamen, cum peccata sacerdoti
rite confessus fuerit, vi clavium scelera omnia remitti, ac
condonari: ut merito a sanctiss. viris Patribus nostris cele-
bratum sit; Ecclesiæ clavibus aditum in Cœlum aperiri; de
quo nemini dubitare fas est, cum à Florent. Conc. decre-
tum legamus, pœnitentiæ effectum esse absolutionem a pec-
catis.* Vides ergo; Sacramentum pœnitentiæ fovere, at-
que perficere virtutem; atque virtutis conatus augere po-
tius; quam infirmare debere, in eo vero ipsius beneficium
repositum esse, ut vehementis, acris, intensæque contri-
tionis defectum suppleat, conferrendo absolutionis benefi-
cio justificationem etiam illi, qui non vehementem, a-
crem, & intensam, sed remissam, & imperfectam Con-
tritionem habeat. Hac ratione faciliorem reddit commu-
nitati credentium remissionem peccatorum, cum valde
difficile sit vehementem, acrem, intensumque illum con-
20 tritionis motum concipere, quo extra Sacramentum ho-
mines justificentur. Hæc notata, ac fusius explicata sunt,
ut videas; quam inepte philosophentur, qui pro extollen-
da clavium virtute; ac efficacia Sacramenti, obligatio-
nem incundæ pœnitentiæ ita in peccatoribus minuunt,
ut disponi illum posse credant ad absolutionem recipien-
dam sine ullo divini amoris actu, quo se a creaturis aver-
si, & conversi ad Deum profiteantur.

21 VII. Sacramentum pœnitentiæ suam, ut Sacramenta re-
liqua, materiam habet. Hæc vero duplex est, remota,
& proxima. Materia remota sunt peccata detestanda, &
destruenda: Nam sicut ligna ignis materiam dicimus, quia
igni consumenda subjiciuntur, ita Theologi, peccata, quæ
clavium virtuti ac pœnitentiæ Sacramento supponuntur,
ut deleantur, materiam Sacramenti pœnitentiæ appel-
lant. Peccata vero, quæ post Baptismum committuntur,
proprie materiam Sacramenti Pœnitentiæ constituunt;
Mortalia materiam necessariam, venialia vero materiam
tantum sufficientem; cum absque confessione Sacramenta-
li, aut ejus voto; atque Sacerdotis absolutione remitti
possint. Media autem, quibus remissio peccatorum ve-
nialium confertur, sunt fervor caritatis; Sacramenta vi-
vorum; & Sacramentalia, quatenus sint cum motu dete-
stationis peccatorum conjuncta; ut confessio generalis,
tunsio pectoris, & oratio Dominica; vel cum motu re-
verentiæ in Deum, resque divinas, ut Benedictio Episco-
palis, aspersio Aquæ Benedictæ, Oratio in Ecclesia con-
secrata, & alia hujusmodi. Dixi *cum detestatione peccato-
rum conjuncta*, quia remitti nunquam possunt peccata et-
iam venialia, quandiu voluntas illis adhæret; quamobrem
ait S. Thomas, ne Martyrium quidem venialia peccata
delere: *Si actualiter voluntatem peccato invenerit inhæ-
rentem*. Sacramentalia ergo, ac vivorum Sacramenta ad
venialium remissionem conducunt, quatenus *Inclinant*,
inquit idem Doctor Angelicus, *animam ad motum Pœniten-
tiæ, qui est detestatio peccatorum, vel implicite, vel explicite*.

VIII. Materia proxima hujus Sacramenti vocantur actus 22
pœnitentis, per quos delenda peccata subjiciuntur potesta-
ti Clavium, ac satisfactione puniuntur. Sunt autem hu-
jusmodi actus, cordis contritio, oris confessio, atque ope-
ris satisfactio. Primum de contritione, deinceps de confes-
sione, ac demum de satisfactione dicemus. Hic tamen
obiter notare juvat, tres antedictos actus a Florentina Sy-
nodo non Materiam, sed *quasi materiam* appellari, quia
Scotistæ aliique Theologi, ac viri gravissimi, ajunt qui-
dem, tres illos actus necessario in Sacramento pœniten-
tiæ requiri, ut Sacramentum ex effectu sit integrum, sive
esse materiam, circa quam proxime, & objective pœni-
tentia occupatur; sed negant ad integritatem substantia-
lem pertinere, aut intrinsece Sacramentum ipsum com-
ponere; Doctor enim Subtilis *in 4. distinct.* 14. *qu.* 4. &
dist. 16. *quæst.* 1. hujus Sacramenti essentiam in sola ab-
solutione reposuit, itaut; quatenus ritus sensibilis est, pro
materia, quatenus vero remissionem peccatorum signifi-
cat, haberi pro forma debeat. Nec opinio hæc fuit un-
quam ab Ecclesia improbata, aut censura ulla notari po-
test.

IX. Contritio, inquit *Trid. sin. sess.* 14. *cap.* 4. quæ 23
primum locum inter actus pœnitentis habet: „ Animi do-
„ lor, ac detestatio est de peccato commisso, cum pro-
„ posito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis
„ temporis ad impetrandam veniam peccatorum hic con-
„ tritionis motus necessarius, & in homine post Baptis-
„ mum lapso, ita demum præparat ad remissionem pec-
„ catorum si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto
„ præstandi reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipien-
„ dum hoc Sacramentum requiruntur. " Declarat igitur
S. Synodus, hanc contritionem non solum cessationem a
peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed
veteris etiam odium continere. Perpende quæso Concilii
declarationem? Ait contritionem, quæ necessaria est ad
præparandum hominem in Sacramento pœnitentiæ ad re-
missionem peccatorum, detestationem peccatorum, pro-
positum non peccandi, *sive novæ vitæ propositum, & in-
choationem* continere; atque exprimere. Vide ergo 1. num 24
sustinere possit illa Probabilistarum opinio, quæ ait, non
requiri in pœnitente propositum expressum de non pec-
cando de cætero; sed implicitum sufficere, illud scilicet,
quod dolor ipse, ac detestatio peccatorum in se invol-
vit. Nam Concilium duo hæc expresse postulat, ut pœ-
nitens detestetur peccatum & propositum habeat non pec-
candi de cætero; cessationem a peccato, & vitæ novæ
propositum. Satis ergo superque declarat, necessariam in
pœnitente esse expressam peccati detestationem, ac ex-
pressum quoque propositum non peccandi de cætero, quod
novæ vitæ inchoationem contineat. Concilii ergo menti
repugnat benigna illa Casuistarum opinio, quæ solum im-
plicitum propositum sufficere affirmat. 2. Num novæ vi- 25
tæ propositum, & inchoatio haberi possit sine ullo Dei
amore, sine ullo caritatis initio: Cum enim caritas, &
amor Dei vita hominis spiritualis sit, cujus privatio
mors spiritualis hominis nuncupatur, non videtur homi-
nem pœnitentem novam inchoare posse vitam, quin ali-
quem in se Dei amorem, atque caritatis initium habeat;
& quin primum omnium maximum Dei mandatum ser-
vare incipiat. *Sede iis paulo infra.*

X. Contritio, ab eodem Concilio *cap. citato*, dividitur 26
in perfectam, & imperfectam. Perfectam vocat, quæ ex 27
caritate perfecta concipitur, quæ etsi hominem Deo re-
conciliat priusquam etiam hoc Sacramentum actu susci-
piat, declarat tamen reconciliationem ipsi contritioni sine
Sacramenti voto non esse adscribendam; imperfectam ve-
ro, quæ attritio dicitur, eam, quæ *vel ex turpitudinis* 28
*peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum me-
tu communiter concipitur*; Hæc, si voluntatem peccandi
excludat, cum spe veniæ, non solum non facit hominem
hypocritam, & magis peccatorem, sed etiam donum Dei
est, & Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inha-
bitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus,
viam sibi ad Justitiam parat. Et quamvis sine Sacramen-
to Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere pec-
catorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sa-
cramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. Ad imperfe- 29
ctam contritionem, sive attritionem quod attinet, obser-
vare necesse est primum, attritionem naturalem, idest
quam rationes mere naturales excitant, & quæ solis na-
turæ viribus concipitur, non sufficere, etiam cum Sa-
cramento Pœnitentiæ, ad hominem Deo reconciliandum;
opposita enim opinio damnata fuit ab Innocentio XI. De- 30
inde nequidem attritionem illam sufficere, qua quis doleat
de peccato, quatenus offensa Dei &c. si peccandi volun-
tatem, & peccati affectum non excludat; attritio enim
necessaria ad reconciliandum hominem in Sacramento
Pœnitentiæ, detestationem secum ferre debet de peccato
commisso, cum proposito non peccandi de cetero, ac vi-
tæ veteris odium, & vitæ novæ propositum, & inchoa-
tionem: ubi vero peccandi voluntas, & peccati affectus
non excludatur, verum non peccandi propositum deest,
verum peccati odium desideratur, nec efficax propositum
adest, neque efficax novæ vitæ inchoatio, ut consideran-
ti patet. Denique observare est, attritionem ex turpitu- 31
dinis

dinis peccati consideratione atque ex gehennæ, & pœnarum metu conceptam, utilem esse, atque ad justificationem disponere, ut est a Concilio Tridentino adversus Lutheranos definitum. Idque constat etiam ex iis, quæ supra nos de timore disputavimus. At aliud est utilem esse, atque disponere ad justificationem, & aliud sufficientem esse. Nam fides utilis sane est, atque disponit, sola vero non sufficit: spes quoque inter utiles dispositiones recensetur: sed nec hæc etiam cum fide conjuncta sufficit. Etsi ergo dolor ex metu illo conceptus utilis sit, atque disponat, non inde perspicue sequitur, dolorem hujusmodi cum ipsa fide, & spe conjunctum sufficientem esse ad hominum Deo reconciliandum in Sacramento Quamobrem jure meritoque disputant Theologi, num attritio necessaria in Sacramento Pœnitentiæ sine Dei amore saltem inchoato, sufficiens sit ad justificationem obtinendam.

32 XI. Supervacaneum autem existimo disputare, num in Sacramento requiratur contritio perfecta, falsam enim opinionem id asserentem communiter omnes Theologi exi-
33 stimant. At neque in Concilio Tridentino, neque alio Ecclesiæ Decreto hæc sententia proscripta unquam fuit. Præfatam sententiam gravissimi Theologi ante Concilium Tridentinum propugnarunt, Hugo a S. Victore *lib. 2. de sacram. part. 14. c. 8.* Richardus Victorinus *lib. de potest. absolvend. cap. 7.* Robertus Pullus *de Sacram. part. 5. c. 13.* Innocentius III. *in psalm. 2. pœnit.* Guillelmus Antisiodorensis *in Sum.* Albertus Magnus *in 4. sentent. dist. 17. & 18.* Alexander Alensis *part. 4. Sum. quæst. 8. memb. 1.* S. Raymundus *lib. 3. de pœnit. §. 8.* Vincentius Bellovacensis *lib. 8. specul. Hist. cap. 43.* S. Bonaventura *in 4. dist. 18. part. 1. art. 2. quæst. 1.* S. Bernardinus Senensis *tom. 2. Serm. 27. de confess.* Gabriel Biel *in 4. dist. 14. q. 11. art. 2.* Alphonsus Tostatus *cap. 5. Defensorii*, Guillelmus Pepinus *serm. 5. in Cœna Domini*, inquit: *Regula generalis Theologorum est, quod Confessor neminem debet absolvere, quem non credit verisimiliter a Deo absolutum.* Nemo Theologorum tribus integris sæculis ante Tridentinum notam hæresis huic sententiæ impegit, neque in Conciliis Lateranensi IV. Lugdunensi II. Viennensi, Constantiensi, Basiliensi, Florentino de eadem querela aliqua mota fuit. Immo nec ipsum Concilium Tridentinum aliquam in eamdem censuram tulit; ut testatur Cardinalis Pallavicinus *lib. 4. hist. cap. 10.* atque gravissimi Theologi, qui eidem Concilio interfuere; Andreas Vega *lib. 13. in Conc. Trident. cap. 33.* Richardus Tapperus, ut colligitur ex hi-
34 storia *Concil. Trident. lib. 12. cap. 10.* Dominicus Soto *in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 2.* Relata sententia de perfecta contritione, quæ culpam deleat, non ita facile cum potestate clavium componi valet; quamvis hæc duo variis viis consociare illius Auctores studeant. Idcirco omnes Theologi jure nunc hanc sententiam rejiciunt, non quod sit ab Ecclesia peculiari decreto proscripta; sed quia reipsa falsa est, & clavium potestati derogare videtur; Si plura hac de re cupis legas P. Drouin *Tomus 2. lib. 2. cap. 3.*

35 XII. Hæc præmittenda duximus, ut facilius Lectores intelligant, quænam cavenda, ac aliqua reprehensione
36 digna habeantur *in 2. & 3. articulo de pœnitentia*; Itaque *num. 13. secundi art.* exponitur, atque probatur eorum opinio, qui cum Lacroixio, aliisque benignioribus Theologis tuentur; *sufficere in pœnitentia dolorem de peccatis ob metum pœnarum temporalium, ut a Deo immissarum, vel immittendarum*; qui ergo de peccato ea unice de causa doleat, quia timet, vel morbum gallicum, vel carcerem, vel famem, vel infamiam, vel gravem infirmitatem, quam peccati causa a Deo inflictam, vel infligendam credat, satis superque paratus est ad obtinendam in Sacramento Pœnitentiæ justificationem. Ita ne, mi Luci, fideles pœnitentes instruendos putas? Nihil aliud ab homine exposces, qui ad te peccata manifestaturus accedat? Ac Innocentii XI. decreto sancitum est, non licere, ubi de valore Sacramenti agitur, sequi opinionem probabilem, aut etiam probabilissimam, relicta tutiore. Igitur cum te fatente probabilitatis lineam non excedat assertio de sufficientia hujus timoris, ut Pontificio decreto obsequaris, cogeris obligare pœnitentem ad novum, & perfectiorem dolorem concipiendum. Sed quid, si levissima etiam sit probabilitas? Nam graviores Theologi opinionem istam pro laxa; atque falsa omnino habent. Et quidem jure atque merito ita opinari videntur. Primum, quia Concilium Tridentinum, utilem attritionem describens ex metu pœnarum conceptam, ait *ex gehennæ, & pœnarum metu*. Alias ergo pœnas cum gehenna conjungit, hoc est cum pœna æterna, quæ propria peccati mortalis pœna est, quæque per fidem unice proponitur, non vero per sensus, perque rerum sensibilium amorem, quo ad aversanda, & timenda mala temporalia trahimur. Deinde Concilium Tridentinum dolorem disponentem ad justificationem in Sacramento ex supernaturali motivo, atque ex superno Sancto Spiritus impulsu, concipi oportere declarat. Supernus vero Divini Spiritus impulsus, hominem a terrenis, & temporalibus retrahit, atque ad cœlestia & æterna vocat, & dirigit. Id adeo certum est, ut in controversiam revocari nequeat. Dum ergo homo detestando peccatum, sistat in timore, vel carceris, vel infamiæ, vel morbi gallici, aut etiam temporariæ mortis, qua se a Deo punitum iri metuat, dubitari prudenter poterit, timorem illum non esse ex impulsu supernæ gratiæ, sed ex proprio potius, & humano illo amore, quo natura hominis impetu quodam mala hæc refugit, & aversatur, Atque hæc nostra conjectura consona est Christi Domini sententiæ, qui Matthæi 10. utilem Discipulis suis timorem demonstrans, inquit, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed timete eum, qui potest, & animam, & corpus perdere in gehennam.* Monet itaque Servator noster, ne timorem illum concipiamus, & foveamus, qui pro objecto habeat mala temporalia, quorum mors extremum est, sed illum tantum, quo a gehenna, & externa pœna retrahimur. Quorsum vero hoc, nisi quia timor ille infirmæ semper, aut fermæ semper humanitatis est motus; hic vero superni illius Spiritus, qui per fidem æternas pœnas demonstrat, & quo ad Cœlestia, & æterna dirigimur? Et sane debita peccato mortali pœna æterna est, non temporaria; qua de causa apposite Concilium Tridentinum pœnarum metum cum metu gehennæ copulavit; scilicet, ut intelligeremus, primarium hominis peccatoris objectum timoris, æternas esse pœnas, pœnas vero reliquas, veluti illius consectaria. Non diffiteor; utilem esse posse hujusmodi timorem cum retrahere aliquo modo hominem a peccato possit, ac excitare illum ad æternas pœnas considerandas, quarum timore intimius, atque validius concutitur. Sed hunc tantum timorem sufficere, probare nullo modo possumus. Distinguat ergo Lucius *inter utilem, & sufficientem*: non enim quæcumque utilia sunt, ea sufficiunt ad justificationem obtinendam. Nec ad rem facit Ninivitarum, quod ipse affert, exemplum: ii enim utiliter timore concussi dicuntur a Concilio Tridentino; sed quis dicit, timorem tantum pœnæ temporalis concepisse, cum Jonas Civitatis exterminium, mortem, ac divinam illis minitatus fuerit vindictam, & cum ex iis concepto timore utiliter concussi fuerint? Videndum etiam qua ratione utiliter concussi fuerint. Non alia sane ratione, nisi quia ex hujusmodi timore moti sunt ad considerandam Divinam misericordiam, in qua spem veniæ collocaverunt, & ad considerandam Divinam justitiam, cujus deinceps amore conversi sunt de via sua mala, hoc est facti sunt aversi a creatura, & conversi ad Creatorem, qua unice via obtinere tunc poterant justificationem. Accedit etiam, quod de Ninivitis legatur: *Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala &c.* Deus porro nullam rationem habet operum in ordine ad justificationem, nisi procedant ex fide, quæ per dilectionem operatur. Ut enim ait S. August. *serm. 88. alias 50. de Verbis Domini c. 2. Adde charitatem, prosunt omnia; detrahe charitatem, nihil prosunt cætera.*

XIII. Non solum dolorem ob metum pœnæ tempora- 37
riæ insufficientem habemus ad justificationem obtinendam; sed dubitamus etiam de sufficientia doloris ex solo metu gehennæ concepti, aut ex turpitudinis peccati consideratione, si initialis ille amor non accedat, quo homo aversus a peccato & creatura, & conversus ad Deum esse incipiat, & quo novam illam vitam inchoet, quam a Tridentina Synodo commemoratam diximus, Et cum in Sacramentis conficiendis, tutam sectari teneamur viam post laudatum Innocentii XI. decretum, contendimus, teneri Confessarios ad hortandos pœnitentes, ut conentur, ex aliquo saltem initiali Dei amore, dolorem de peccatis concipere. Si opinio hæc asserens probabilis sit nemo dubitat ad id teneri. Quid vero, si probabilior quoque sit? At ita se res habet, ut facile quisque intelliget, dum serio attendat ad vera, atque solida Theologiæ principia. Nos hic pauca primum dicemus de servili timore gehennæ, ac de dolore ex turpitudinis peccati consideratione; deinde de initialis amoris necessitate.

XIV. Jam diximus, servilem gehennæ timorem bonum, 38
atque utilem esse motum, quo scilicet homines utiliter concutiuntur, ac retrahuntur a peccatis. Ostendendum nunc est, utilem hujusmodi timorem ad justificandum ho- 39
minem cum Sacramento neutiquam sufficere. Id autem ostenditur primo, quia nova est, nec duobus sæculis vetustior doctrina, quæ asserit sufficientem esse hujusmodi timorem, ut docet Benedictus XIV. *de synodo Diœcesana lib. 7. cap. 13. n. 6.* inquiens: *Quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam satis esse contritionem imperfectam; quam jam tum attritionem nuncupabant, attritionis tamen nomine nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, seu omnino sejunctum ab aliquo saltem remisso, tenui, debili, seu initiali amore benevolo Dei.* Si nova est in Theologia doctrina de sufficientia timoris servilis; ergo suspecta, & minus tuta; cum vera doctrina sit ea, quam per manus Patrum ex Apostolis a Christo Domino deductam, Ecclesia, atque antiquiores Theologi acceperunt. Deinde dolor disponens ad justificationem ex Concilio Tridentino loco supra citato debet excludere voluntatem peccandi; cum voluntate enim peccandi vera virtus pœnitentiæ consistere nequit; atqui dolor ex metu gehennæ, sive gehennæ timor, quod idem est, voluntatem peccandi non excludit; timor enim, ut pluries docuit

Augustinus, ac alii tradidere Patres, *manum cohibet, non animum*. En verba Augustini *Concione 25. in Psalm. 118. Timor, quo non amatur justitia, sed timetur pœna, servilis est, & ideo non crucifigit carnem. Vivit enim peccandi voluntas, quæ tunc apparet in opere, quando speratur impunitas*. Similia habent Gregorius Magnus *in lib. Moral. cap. 27.* atque alibi, S. Bernardus *Epistol. 11.* Patres, Ex Theologis sufficient S. Thomas, & S. Bonaventura: Doctor enim Angelicus *2. 2. qu. 19. art. 9.* ait: *Timor servilis non est numerandus inter septem dona Spiritus S.; licet sit a Spiritu S.*, quia, ut Augustinus dicit *in lib. de natura, & gratia cap. 57. potest habere annexam voluntatem peccandi: dona autem Spiritus S. non possunt esse cum voluntate peccandi, quia non sunt sine charitate*; S. Bonaventura *3. Sententiarum dist. 34. qu. 1. de timore nu. 59.* affirmat, *metu suppliciorum æternorum, & Divinæ justitiæ, hominem cessare a peccatorum perpetratione, sed non omnino a voluntate*, & *q. 2. n. 65.* expresse ait: *manere voluntatem peccandi in habitu & radice* in eo, qui a peccato abstinet ob timorem pœnæ. Timor ergo hujusmodi voluntatem
40 peccandi non excludit. Denique dolor, quo homo ad pœnitentiam, & justificationem præparatur; cordis conversionem secum ferre debet: ut enim per peccatum fit homo aversus a Deo, & conversus ad creaturam, ita per pœnitentiam aversus a peccato, & a creatura fieri debet; & conversus ad Deum: *Offensa peccati mortalis*, inquit S. Thom. *3. p. q. 86. art. 2. procedit ex hoc, quod voluntas hominis est aversa a Deo, per conversionem ad aliquod bonum commutabile. Unde requiritur ad remissionem Divinæ offensæ, quod voluntas hominis sic immutetur, ut convertatur ad Deum cum detestatione conversionis prædictæ, & proposito emendandi*. Atqui conversio hæc solo timore gehennæ fieri non potest; tum quia conversio hæc debet esse motus contrarius conversioni ad creaturam; motus autem huic conversioni contrarius; non est nisi conversio ad Deum per amorem: hinc S. Thom. *lib. 4. contra Gentes c. 72. Mens nostra*, inquit, *debite ad Deum converti non potest sine charitate*. Tum etiam quia non habetur vera ad Deum conversio, quin illi restituatur, quod per injuriam ablatum fuit. Itaque cum homo peccando debitum Deo amorem creaturis tribuerit, manifestum est, non posse ad reconciliationem disponi, nisi avertendo se a creaturis; ac se convertendo per amorem ad ipsum Deum: Et sane peridicula res videtur, hominem, qui peccavit, detrahendo Deo debitum amorem, reconciliationem cum eo per pœnitentiam exposcere, & ne quidem amori initium reddere eidem oportere: Tum demum quia impossibile est converti hominem ad Deum posse; quandiu in ipso homine prædominans creaturæ amor incalescat: hic enim amor malus cum sit; nequit cum vera ad Deum conversione componi; & cum hujusmodi conversio aliquatenus a creatura aversionem, & debitum humanæ voluntatis Deo subjectionem secum ferre debeat, manifestum est, cum prædominante sui ipsius amore conciliari in homine non posse: atqui quandiu ex solo gehennæ metu homo de peccato dolet, in se ipso creaturæ, ac sui ipsius prædominantem amorem gerit; nam sine amore, qui vita cordis est, esse homo non potest; ut Auctor libri de substantia Dilectionis, & S. Fulgentius *lib. 1. ad Monim.* aperte tradunt. Ergo cum in homine amor Dei non statuatur, necesse est ut Creaturæ amor prævaleat: Et sane, unde nam metus mali in homine oritur, nisi ex prædominante sui ipsius amore, quo quidquid ei malum exhibeatur aver-
41 satur, & fugit? Ex quo apparet, hominem per timorem retrahi potius a Deo, quam eidem per debitam obedientiam subjici, ac per actum voluntatis ad ipsum converti: Opus ergo est dilectione aliqua, quo amare incipiat Divinam bonitatem atque Justitiam, ut homo ad Deum conversus dicatur. Audiat ergo Lucius noster Alexandrum Alensem qui *in 4. quæst. 17. art. 6.* hæc de servili timore habet: *Dico, quod timor est principium remotum* (pœnitentiæ) *quia ex hoc quod pœnam timet, desistit ab actione peccati, sed nondum justificatur. Sed post incipit* (pœnitens) *moveri in Deum per amorem, & sic timor est principium remotum, amor vero propinquum*. Et in Speculo animæ: *Timor*, inquit, *semper cum mortali peccato est, scilicet cum quis dimittit peccatum facere solummodo ratione pœnæ*. Et in libro *de 7. donis Spiritus S. cap. 1. Timor servilis non mutat voluntatem in bonum, licet criminis impediat executionem*. Disponit itaque timor, sed non sufficit ad justificationem obtinendam, sicut fides, & spes disponunt, sed non sufficiunt.

42 XV. Venio nunc ad attritionem ex turpitudine peccati conceptam. Triplex in peccato turpitudo concipitur, 1. in eo consistit, quod peccatum v. gr. furti res sit in humana societate probrosa, & ignominia plena: 2. Peccato ipsi intima in quantum peccatum natura difforme est, & honestati, ac rationi, animæque nostræ pulchritudini contrarium atque ita furtum turpe sua natura est. 3. Denique peccati turpitudo in oppositione consistit peccati cum justitia, & sanctitate Dei; dubitari enim non potest, quin turpe sit, quod Dei sanctitati ejusque æternæ legi contrarium est. Jam vero, si quis de peccato doleat, quia sibi, propriæque existimationi noxium est non peccatum, sed propriæ famæ jacturam detestatur, & gemit; Itaque conversus ad Deum dici nequit. Item qui peccatum detestatur, quia honestati repugnat, ac propriæ animæ pulchritudinem deformat, nec alio altiori motivo de patratis iniquitatibus affligitur; is constituit in se ipso finem suum, ideoque vere pœnitens dici nequit: immo novum peccatis suis superbiæ crimen addit; Audi Augustinum *lib. 5. de Civ. Dei cap. 20. Cum anima*, inquit, *in se delectatur, nondum re incommutabili delectatur: & ideo adhuc superba est, quia se pro summo habet, cum superior sit Deus*. Superest ergo, ut solus ille dolor vere ad justificationem in Sacramento obtinendam disponat, qui ex turpitudinis peccati consideratione concipitur, quatenus Deo, fonti sanctitatis infinitæ displicet, ejusque incommutabili justitiæ contrarium est. Non potest vero hic dolor esse sine aliquo Dei amore; immo ex amore ipso velut ex caussa, ac principio nascitur: quod erit ex iis, quæ dicenda supersunt, certissimum.

XVI. Contritio ergo imperfecta, sive attritio, quæ homi- 43
nem proxime disponit ad justificationem in Sacramento pœnitentiæ, amorem Dei, sive caritatem initialem, qua Deum diligere incipiat veluti omnis justitiæ fontem, necessarie ferre secum debet. Ne a sodalium meorum doctrina recessisse videar; præter Alensis, & S. Bonaventuræ auctoritates, supra recensitas, in medium hic afferre duxi, primum S. Bernardini Senensis, deinde Doctoris Subtilis sententias: Illo itaque ait: „ Qui conteritur principaliter pro„ pter timorem inferni, & non propter amorem Dei, non „ est in statu salutis, quia non dolet amore Dei, sed amo„ re sui, ut si cessaret damnatio ex propria culpa, cessa„ ret & contritio illa. Licet ad veram contritionem con„ currat dolor humilians, debet tamen concurrere amor „ inflammans: unde, etsi in peccatore initiet timor pœ„ næ, superveniens tamen amor talem timorem debet re„ pellere. *Scotus vero* in 4. *Sentent.* dist. 18. Contritio ad „ hoc ut sit dispositio ex congruo ad receptionem gratiæ, „ oportet, quod sit voluntaria detestatio, & debita cir„ cumstantia finis; quod homo pœniteat, non solum pro„ pter timorem pœnæ, sed timore filiali . . . Si timor non „ sit cum amore, non disponit ex congruo. *Et ibidem* „ dist. 20. qu. unica, *inquit*: Ad hoc, quod displicentia va„ leat, & sit ordinata, oportet quod sit debite circum„ stantionata, & maxime circumstantia finis; & princi„ pii activi principalis: ut scilicet sit voluntaria propter „ Deum . . : oportet non solum timere judicem, sed dili„ gere: ut enim dolere possit commissa, (*Judex Deus*) „ arbitrii libertatem quærit, non necessitatem, charita-
„ tem, non timorem: " In hanc opinionem propensos 44
fuisse Tridentinos Patres, facile patet; licet enim controversiam hanc definire noluerint, ut habemus ex ejusdem Concilii historia, tamen præferre voluisse videntur opinionem adstruentem necessariam esse aliquam Dei dilectionem, ut homines proxime ad justificationem disponantur; habent enim *sess. 6. c. 6.* homines adultos justificari, „ Dum „ peccatores se esse intelligentes a Divinæ justitiæ timo„ re, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei „ misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fi„ dentes Deum sibi propter Christum propitium fore: il„ lumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere inci„ piunt: ac propterea moventur adversus peccata per odium „ aliquod & detestationem, hoc est, per eam Pœniten„ tiam, quam ante Baptismum agi oportet. " Si hæc desiderantur in baptismo, quanto magis in pœnitentia, quæ a Tridentinis laboriosus baptismus nuncupatur? Atque hinc apparet, injuria Auctorem Bibliothecæ *n. 14.* secundi articuli concludere ex Tridentino, sufficientem esse timorem servilem in Sacramento pœnitentiæ, quia Patres dixerant, per hunc peccatorem *utiliter concuti*. Qua enim ratione utiliter concutiatur, expositis Concilii verbis declaratur; Fides Deum veluti supremum Judicem exhibet peccatori, qui per æterna supplicia puniri velit homines læthali culpa gravatos: hæc repræsentatio timorem in homine excitat suppliciorum; per quem a peccato eorundem caussa retrahitur, & qui amorem in homine excitat concupiscentiæ, quo Deum sibi propitium, ac bonum fore optat; tum spes sequitur, quæ amori concupiscentiæ, sive desiderio antedicto juxta doctrinam S. Thomæ *1. 2. q. 25. art. 1. addit quemdam conatum, & quamdam elevationem animi ad consequendum bonum arduum*, quo sensu Concilium dixit, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi per Christum propitium fore: elevato denique in spem animo, Deus summe bonus, & summe justus exhibetur, quo fit, ut contritus homo diligere Divinam bonitatem, & justitiam incipiat, Deum nempe veluti totius rectitudinis, sive justitiæ fontem; & hujusmodi amor est novæ illa vitæ inchoatio, de qua Tridentinum loquitur, & efficax novæ vitæ propositum, quod consistere in homine sine Dei summe boni dilectione non potest.

XVII. Ex his facile liquet, quam æqua sit censura Cle- 45
ri Gallicani, dum hanc propositionem proscripsit in Comitiis Generalibus anno 1700. celebratis, *Attritio ex gehennæ metu, sufficit etiam sine ulla Dei dilectione, sine ullo ad Deum offensum respectu, quia talis honesta, & supernaturalis est*. Ait enim: *Hæc propositio, quia a dispositionibus necessariis ad absolutionem, excluditur quilibet ad Deum offensum respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa,*

in hæresim inducit ; deinde vero suam doctrinam ita explicat : *Post absolutas propositionum censuras , supersunt quædam pro rei gravitate enucleatius exponenda , & ab ipsis principiis in apertam lucem deducenda.*

Et quidem de dilectione Dei , sicut ad Sacramentum baptismi in adultis , ita ad Sacramentum pœnitentiæ , quæ est laboriosus baptismus , requisita , ne necessariam doctrinam omittamus ; hæc duo in primis ex Sacrosancta Synodo Tridentina monenda , & docenda esse duximus.

Primum , ne quis putet , in utroque Sacramento requiri , ut prævium contritionem , eam quæ sit charitate perfecta , antequam actu suscipiatur , hominemque Deo reconciliet ; alterum , ne quis putet , in utroque Sacramento securum se esse , si præter fidei & spei actus , non incipiat diligere Deum , tamquam omnis justitiæ fontem.

Neque vero satis adimpleri potest utrique Sacramento necessarium vitæ novæ inchoandæ , ac servandi mandata divina propositum , si pœnitens primi , ac maximi mandati , quo Deus toto corde diligitur , nullam curam gerat , nec sit saltem animo ita præparato , ut ad illud exequendum , divina opitulante gratia , se se excitet , ac provocet.

Placet etiam caveri a Sacramenti pœnitentiæ administris , ne in hoc pœnitentiæ Sacramento , aliisque Sacramentis conferendis , sequatur opinionem probabilem de valore Sacramenti , relicta tutiore ; Neve pœnitentes ipsorum fidei animam suam committentes admonere cessent , ut in pœnitendo inchoatæ saltem dilectionis Dei ineant viam , quæ sola secura sit : graviter peccaturi in hoc salutis discrimine , vel eo solo quod certis incerta præponant.

46 XVIII. Afferenda hic essent ad id magis comprobandum Scripturæ , ac Patrum auctoritates : at eas de industria omittimus , cum legere quisque illas possit apud satis obvios auctores , qui easdem collegere. Videantur Carolus Vvitasse , Laurentius Berti , Auctor de re Sacramentaria , Daniel Concina , aliique doctissimi Recentiores , qui hanc controversiam in suis operibus Theologicis fusim pertractant . Nobis enim sat est argumenta indicare , quæ Patres , antiquioresque Theologi suggerunt . Pri-
47 mum itaque sit : Lex ipsa naturæ postulat , ut homo , qui peccando pervertit Divinæ providentiæ ordinem , Deum offendit , ejusque inimicus evadit , dum eidem Deo reconciliari desiderat , ita in se ipsum redeat , ut serio , atque efficaciter proponat , restitutum velle turbatum per ipsum Divinæ providentiæ ordinem , compensatam Deo illatam injuriam , ac conciliatam iterum sibi Dei amicitiam . Quis enim dicat , conversum ad Deum peccatorem esse , si servatum nolit stabilitum a Divina justitia ordinem , si compensare pro illata injuria recuset , si denique inire cum Deo amicitiam enixe non optet ? At efficaciter non vult servatum constitutum ordinem , qui amare saltem non incipit Deum tamquam totius justitiæ fontem , scilicet tamquam eum , per quem totius rectitudinis ordo constitutus est , si non incipiat diligere ipsum tamquam summum bonum , cum rectus ordo exposcat , ut Deus super omnia toto corde diligatur : neque pro illata Deo injuria vult efficaciter compensare , qui sublatum Deo debitum amorem , ac creaturis tributum , eidem Deo iterum restituere efficaciter non constituat ; qui vero Deum amare non incipit , qua summum bonum est , non vult profecto efficaciter idem debitum restituere amorem : nec demum inire cum Deo amicitiam efficaciter desiderat , qui eum initiali saltem amore amicitiæ non diligit . Deinde , Scripturæ in homine pœnitente exigunt , *Ut revertatur ad Deum in universo corde suo . & tota anima sua* , 3. Regum 8. atque 1. Joannis 3. ajunt : *Eum , qui non diligit , manere in morte* . Quomodo vero in universo corde suo , & in tota anima sua reversus ad Deum homo dici potest , si saltem amare ipsum non incipiat ? Scimus enim nonnisi per amorem cor & animam hominis ad Deum reverti . Quomodo deinde novam vitam inchoasse dicetur , ut Concilium Tridentinum in pœnitente postulat , qui non diligendo maneat in morte , si saltem per initium charitatis non incipiat diligere Deum ? Reliqua facile patent ex dictis .

48 XIX. Ex iis , quæ dicta sunt , facile colligens , amorem qui requiritur in pœnitentia , secundum Tridentini definitionem , non esse amorem concupiscentiæ , & spei , sed amorem amicitiæ , ac saltem charitatis initium . Id enim cum ex eo constat , quod amor concupiscentiæ spem præcedat , ut diximus , & quod Concilium præter fidem , & spem , aliud virtutis actum exposcat : *Quo diligere incipiat Deum tamquam justitiæ fontem* ; tum etiam ex eo , quod propositum novæ ineundæ vitæ involvere secum debeat efficax desiderium servandi primum , & maximum mandatum , diligendi scilicet Deum super omnia . Efficax autem hujusmodi desiderium , aut dilectionis initium est , aut dilectionem ipsam secum necessario trahit ; per quam homo dicitur novam inchoare vitam . Non est ergo audiendus Honoratus Tournely , qui de amore concupiscentiæ , & spei locutos fuisse Tridentinos Patres affirmat , nec etiam P. Gabriel Antoine , qui post quam probavit necessitatem initii charitatis , ad declinandam fortasse aliquorum invidiam , concludit , sufficere amorem , quo Deus diligatur *præcise ex motivo , spei , seu concupiscentiæ* .

49 XX. At inquiunt , in Sacramento pœnitentiæ *hominem ex attritio fieri contritum* , ut universim Theologi affirmant ; id vero dici non posset , si ex motivo charitatis concipi deberet dolor præquisitus ; tunc enim ante absolutionem contritus homo esset . At audiant doctissimum Theologum Alphonsum Vivaldum , qui *in Candelabro aureo , tit. de attritione q. 9.* rem ita exponit : „ Quotiescumque invenitur in Doctoribus , quod attritio fit contritio , vel attritus cum Sacramento fit contritus , intelligendum est de attritione perfecta , de illa nimirum , qua propter Deum pure dolemus de peccatis ; sed non ita tervide , & super omnia , ut par erat . *Audiant Joannem Viguerium* Instit. de Sacram. pœnit. cap. 16. §. 4. tit. de Contritione : Si attritio dicatur dolor de peccatis voluntarie assumptus propter timorem servilem ... ut scilicet sit detestatio peccatorum propter metum pœnæ , vel propter Deum non summe dilectum ; tunc attritio numquam fit contritio , nec ex attrito aliquis fit contritus , nisi ad hunc sensum , quod post attritionem venit contritio : sicut dicimus , ex mane fit meridies , & ex injusto fit justus consecutive ; sic postquam aliquis fuit attritus , fit contritus , attritione desinente propter aliud principium , sive objectum superveniens , quod est timor filialis , vel Deus summe dilectus ; & hæc fuit opinio S. Thomæ in 4. Si vero attritio dicatur dolor voluntarie assumptus propter Deum summe dilectum , sed non cum sufficienti , & requisita intentione , sive gradu , puta quia non est ex toto corde , & ex tota mente &c. sicut cum motus naturalis a principio fit remissus , & in fine velocissimus , & tamen est idem motus , qui successive perficitur : sic attritio ista per continuationem , vel applicationem absolutionis fit contritio : & sic intelligitur id , quod a Doctoribus communiter dicitur , quod virtute clavium ex attrito fit contritus .

XXI. Sed iterum ajunt , qui Deum amat , spiritualiter 50
vivit : præmisso ergo amore Dei super omnia , quid Sacramentum præstabit ? Qua ratione pœnitentia vere dici Sacramentum mortuorum poterit ? Respondet Auctor Summæ Alexandrinæ , varios esse vitæ spiritualis gradus : *Habet illa exordium suum , progressum , perfectionem . Amor vita cordis est . Amor inchoatus est initium vitæ spiritualis : amor provectus est progressus vitæ spiritualis : amor perfectus est perfectio vitæ spiritualis ; secundum illud S. Augustini :* Inchoata charitas inchoata justitia est : provecta charitas provecta justitia est : perfecta charitas perfecta justitia est : *peccator itaque imperfecte contritus , sive attritus , Deumque , ut omnis justitiæ fontem , diligere incipiens , vivit vita inchoata , quæ dispositio est ad vitam perfectam , ex charitate perfecta & a Sacramento ipsam conferente procedentem . Duplicis hujus vitæ distinctionem approbavit Pius Quinto Sanctissimus Pontifex , cum Michaelis Baii Propositionem sexagesimam tertiam his verbis conceptam inter alias damnavit :* Illa distinctio duplicis vivificationis , alterius qua vivificatur peccator dum ei Pœnitenti , & vitæ novæ propositum , & inchoatio per gratiam inspiratur : alterius , qua vivificatur qui vere justificatur , & palmes vivus in Christo rite efficitur , commenticia est , & Scripturis minime conveniens judicatur , *Et quamvis ante susceptionem Sacramenti , seu ante Absolutionem Sacramentalem vivat Pœnitens ; seu vita inchoata & imperfecta , cum imperfecte contritus est , seu vita perfecta , cum perfectam Contritionem habet ; Pœnitentia nihilominus Sacramentum est mortuorum , quia peccatores vivificat per dispositiones , vel partes sibi prævias , sibique connexas , quæ etiam efficaciam ab ipsa mutuantur .*

XXII. Cum itaque valde probabile sit , hominem , ex 51
motivo charitatis dolere oportere de peccatis , ut sufficienter dispositus sit ad justificationem obtinendam in Sacramento pœnitentiæ : & cum hæc tutior sit via , quæ ad salutem peccatores perducat , manifestum est post Innocentii XI. Decretum , Confessores omnes teneri ad hortandos pœnitentes suos , ut pro viribus conentur dolorem ex hoc motivo concipere ante quam absolutionem recipiant , secundum monitum S. Caroli Borromæi in edita pro Confessariis instructione . Ad tollendos vero hac de re scrupulos , animadvertendum duximus , ex motivo charitatis detestari peccata etiam illos , qui doleant ex eo , quod a Deo separari timeant , ejusque beatifica visione privari . Ii enim Deum tamquam omnis justitiæ fontem gratis amore casto diligunt , ut docent S. Augustinus *serm. 78. alias 19. de verbis Apostoli cap.* 10. quia qui amant videre Deum suum , timentque hac visione privari , divinam justitiam amant , sive Deum tamquam omnis justitiæ fontem . Item qui Deum diligunt ut bonum suum , ac æternam suam beatitudinem , illum amicitiæ , non concupiscentiæ desiderio expetunt ; nam non deprimunt Deum ad commodum suum , quod amoris concupiscentiæ proprium est ; sed eum ita diligunt , ut se illi omnino subjiciant , illi obediant , & in illo tamquam in suo ultimo fine requiescant . Idem etiam constat ex S. Augustino in *Psal.* 43. ubi ait : *Exigitur a te , ut eum gratis colas , non quia dat temporalia ; sed quia præstat æterna* . Hinc S. Bernardus *serm. 8. de diversis* invicte probat , mercenarium non esse hominem , qui Deum diligat ut finem suæ beatitudinis , *& qui paternæ inhiat hæreditati , eamque toto affectu expetit , & expectat , quam nimirum filii mercedem esse , non merce-*

arit, Propheta testatur, *inquiens*: Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filii merces &c. Nam anima Dei amore sive charitate mota *tota*, inquit *pergit in Deum, unicumque ei, ac perfectum desiderium est, ut introducat eam Rex in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso fruatur*. Et Hugo a S. Victore *lib. 2. de Sacr. cap. 8.* perspicue demonstrat, purum Dei amorem non excludere desiderium Dei, quatenus beatitudo nostra est, sed necessario hujusmodi desiderium involvere, quia diligere nil aliud est, quam illud velle habere, quod diligimus. Item, qui dolent, quod Deum, ut par est, non diligant, ac magis ipsum diligere cupiunt, jam Deum, ut omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac proinde sufficienter contriti censendi sunt ad absolutionem Sacramentalem recipiendam. Nam desiderium amoris initium amoris est. Hinc Guillelmus Parisiensis *lib. de Sacram. pœnitent. cap. 6.* inquit: *Qui quærit amare Deum, utique jam amat Deum, licet nondum ex amore, quem quærit. Cum enim quærat amare Deum, utique desiderat amare Deum: qui autem desiderat, amat. Amat ergo amare Deum, & non amat illud, nisi propter Deum*. Tandem, qui firmum & efficax propositum habeant non peccandi de cætero, etiam ii, Deum amare firmo proposito secum ipsi constituunt. Proponunt enim servare mandata Dei, ac proinde servare primum, & maximum mandatum, amandi scilicet Dominum Deum ex toto corde; illum igitur amare incipiunt. Nonne enim vero fur est, quisquis gerit furandi propositum? Nonne adulter est, quisquis firmum adulterandi propositum concepit? Nonne avarus, sive amator pecuniæ est, quisquis firmo proposito decrevit pecuniam amare? Eadem igitur ratione Dei amator est, quisquis firmo proposito decrevit Deum amare. Quisquis autem peccatum sincere detestatur, & deinceps non peccare decrevit, Deum amare sincere desiderat ac firmiter decernit. Quomodo enim illum veteris amoris pœniteret, qui novo amore succendi non inciperet? Quomodo creaturarum cupiditatem detestaretur, qui cor suum non devoveret Creatori? Quomodo diceret, *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum*, qui una diceret, *Legem autem tuam dilexi*?

53 XXIII. Hæc quantum ad cordis contritionem, quibus unum adhuc addendum superest ut recte Lectores intelligant, quæ minus tuta in secundo Articulo reputantur. Num. 16. Auctor ex Gobat, & Lessio ait, sufficere ad justificationem in hoc Sacramento etiam remississimum dolorem, dummodo veros dolor sit ex motivo supernaturali. Si dolor hujusmodi peccati affectum excludat, non dubito, quin sufficiat; cum quandoque sensibilis apparere possit dolor *remississimus*, quia motivum remotissimum apparet nocumento sensibili, re tamen vera, talem potest in animo, & ratione dispositionem habere, quæ peccati affectum excludat. At non adeo facile probanda in usu est hujusmodi doctrina, cum gravem Tridentini Patres dolorem expostcant, cumque peccatum mortale, quod maximum malorum est, gravissimum in sui detestationem dolorem requirat. Quamobrem opinio illa de remississimo dolore suspecta esse potest.

54 XXIV. In eodem articulo num. 91. ait Auctor, non peccare pœnitentem contra integritatem Confessionis, si uni Confessario mortalia, & postea alteri *bonam opinionem de ipso habenti, nimia verecundia affectus, confiteatur sola venialia*. Stat utique Confessionis integritas, sed cum hac via Pœnitens graviter peccandi periculo se exponat, hujus doctrinæ usus non probandus, sed damnandus est. Audiatur Auctor Summæ Alexandrinæ *de sacram. pœnitent. num.* 102. ubi ait: *Hypocrisis reus est, & periculo peccandi mortaliter se exponit, qui duos eligit Confessarios, quorum uni venialia dumtaxat, alteri vero lethalia peccata aperiat*. Peccat enim ille contra sinceritatem Pœnitentiæ Sacramento debitam; & inanis gloriæ studio inflammatus, suæ potius famæ, & existimationi, quam animæ saluti, & gloriæ Dei consulit: ac præterea exponit se periculo frequentioris prolapsionis in peccata mortalia, si Confessarium adeat, vel imperitum vel cui est ignotus, qui proinde opportuna Pœnitentiæ, & satisfactionis remedia non applicet; *Canon. Consideret, dist. De pœnitent.* Qui autem ita est affectus, ut Confessario suo mortale peccatum non aperiret, si alterius Confessarii copiam non haberet, procuBdubio peccat lethaliter.

55 XXV. Num. 127. probat Auctor P. Vivæ, aliorumque opinionem, qui ajunt, circumstantiam consuetudinis per se loquendo aperiendam in Confessionem non esse, sed per accidens tantum, dum scilicet de ea pœnitens a Confessario interrogetur. At doctrina hæc falsa visa est nostris Theologis, ac omnino improbanda. Hæc enim circumstantia peccati gravitatem plurimum auget. Nam Christus Dominus Lucæ 11. de recidivo loquens ait: *Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus*, & S. Thomas 1. 2. *quæst.* 78. *art.* 2. probat, eum, qui peccat ex habitu, & consuetudine, *peccare ex certa malitia*; & *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *art.* 3. refellens contrariam opinionem, inquit, *Sed ex hac opinione videtur relinqui, quod non possit plene recidivantis morbo remedium adhiberi: multa enim expediunt ad spiritualem salutem recidivantis quæ non sunt necessaria innocenti; ut scilicet circa eum major cautela adhibeatur*. Et sane an non pœnitens ad Sacrum Ministrum accedere tenetur, tamquam ad Doctorem, ad Judicem, ad Medicum? Quomodo ergo muneri satisfaciet suo, si consuetudinis vitium non aperiat Doctori, qui salutariter eum instruat, Judici, qui æquam de eo sententiam ferat, Medico, qui salutarem medicinam præscribat? Nisi enim pœnitentiæ Ministro status pœnitentis apprime sit cognitus, is antedicta efficacia rite, & salubriter exercere non potest. Vitiosa ergo consuetudo ad statum peccatoris aperiendum necessario manifestanda est; quod innuere procul dubio voluit Innocentius XI. dum hanc propositionem damnavit, *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*; ac cla- 56
rius constat ex nota, quam eidem affixit Clerus Gallicanus anno 1700. per hæc verba: *Falsa est, temeraria, in errorem inducit, sacrilegiis favet, Christianæ simplicitati, Ministrorum Christi judiciariæ potestati, Confessionis integritati, atque ipsius Sacramenti institutioni ac fini derogat*. Eccur quæso interroganti peccandi consuetudinem fateri pœnitens cogitur, nisi quia consuetudo hæc *certam malitiam habet*, ut loquitur S. Thomas nisi quia peccatum est Ecclesiæ clavibus subjiciendum, nisi quia morbus est animi, cui Medicus spiritualis apte medicinam designare, ac tribuere debeat? Nam quæ peccata non sunt, nec pœnitens manifestare tenetur, nec adigi ad ea confitenda a Confessario potest. Quoniam hic de circumstantia agimus, placet etiam adnotare, & refellere, quod num. 148. scribit, de eo qui circumstantiam speciem mutantem inculpabiliter omiserit, quam ita debeat postea in alia Confessione aperire, ut non teneatur fateri peccatum, si sola declarari circumstantia possit. Quis namque sanæ mentis homo concipiat fieri id rite posse? Quin enim iterum peccatum dicatur, quodnam judicium de circumstantia ferri potest? Et quomodo circumstantia peccati malitiam explicabit, cui sit satisfactio injungenda, nisi peccatum ipsum declaretur?

XXVI. De Confessionis integritate periculo non carent, quæ num. 142. & 143. ejusdem secundi articuli ex- 57
posita, atque probata sunt: nempe dum scripsit, *non iterandam Confessionem bona fide factam*, vel Confessario ita ignaro, & indocto, ut inter veniale, & mortale peccatum discernere nequiverit; imo etsi existimarit veniale, quod mortale peccatum esset, vel Confessario surdastro, semidormienti, & distracto, qui aliqua peccata etiam mortalia non audierit, modo in eo nulla pœnitentis culpa intercesserit. Nolo hic cum Lucio disputare de speculatione, & num theorice sustineri hæc doctrina possit. Usum doctrinæ perniciosum assero, ac non modo non consulendam, sed ne scribendam quidem fuisse ab Auctoribus arbitror, ne apud imperitos vulgata pravam illorum consuetudinem foveret, qui de industria imperitos; aut surdastros Confessarios adeunt, ut minori cum verecundia peccata fateantur; ut facilius, & quin de dispositionibus necessariis interrogentur, absolutionem obtineant; & ut etiam minima injungatur ipsis pro satisfactione pœnitentia. Hæc sane indicia cum sint, pœnitentes aut dispositos non esse, aut saltem parum de dispositione sollicitos periculi plena sunt. At hæc sunt quæ expositam numeris illis doctrinam fovent. Quamobrem illis in casibus prudentem Confessarium consulere oportere ait pœnitentes ad iterandam confessionem. Nam quis sanæ mentis homo, qui doctorem adierit pro rei suæ familiaris instructione obtinenda, atque hunc omnino ea de re imperitum repererit, alium peritum, & doctum non quærat? Quis est, qui postquam Judicem adierit pro domesticæ rei causa expedienda, illumque adeo ignarum reperent, ut quæ ipsius causa sit non intelligat, alium Judicem non inquirat, si liceat, qui causa cognita pro justitia decernat? Quis denique erit, qui gravi morbo pressus, dum Medicum advocaverit, qui nec morbum agnoscat, nec præscribere aptam medicinam sciat, alium non accersat Medicum peritum, & doctum, qui pro morbi qualitate decernat? At pœnitentes ad Sacros Ministros accedere tenentur veluti ad doctores, qui eosdem instruant, & moneant; veluti ad judices, qui eorundem cognita de æterna salute causa æquam sententiam ferant, ac debitam satisfactionem decernant; veluti denique ad Medicos, qui adversus animi morbos, salutares, atque aptissimas medicinas præscribant. Quæ cum ita se habeant, quis hominem pœnitentem, qui ad eum accesserat Ministrum, quem ineptum omnino norit ad salutarem instructionem, ad rectum justumque judicium ferendum, atque ad debitam ei medicinam designandam, non moneat & consulat, ut doctum adeat, & peritum Ministrum, ut ab eo exposcat salutarem juxta miseram sui conditionem, instructionem, rectum de patratis a se peccatis judicium, ac proficuas pro istis deinceps præcavendis medicinas? Deinde dum pœnitens se a Confessario deceptum agnovit, an non alium adire tenetur, qui ipsum recte instruat? Dum vero tam ignaro Ministro confessus sit peccata sua, ut mortale pro veniali peccato habuerit, jam scit se in hoc fuisse deceptum ac prudenter existimat, se in reliquis quoque deceptum fuisse. Ad surdastros vero, semidormientes, & distractos quod spectat, si pœnitens dubitet plura non

au-

audivisse peccata, fatentibus omnibus, iterare confessionem debet. At hæc dubitatio non adeo facile excludi potest, ut consideranti patet; quamobrem non adeo facile vulgata est probanda Auctoris assertio, cum admodum difficile sit pœnitenti scire, quod nam sit peccatum, quod non audierit; & cum facile opinio hæc ansam præbere possit minus fervidis hominibus adeundi suspectos hujusmodi Confessarios. Hactenus de his, quæ secundo articulo continentur. Paucis nunc addemus circa tertium articulum, qui est *De Satisfactione*.

58 XXVII. Satisfactio, voluntaria est pœnæ perpessio ad compensandam injuriam Deo illatam, ipsumque placandum, cum firmo proposito peccata imposterum omni studio vitandi. Hanc injungere pœnitentibus tenetur Sacerdos, pro viribus enim conari debet, ut integrum sit pœnitentiæ Sacramentum, quod sine satisfactione integrum proculdubio non esset. Concilium Tridentinum *sess.* 15. *cap.* 8. hæc habet: „ Debent ergo Sacerdotes Domini, „ quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutares, „ & convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte „ peccatis conniveant, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, aliorum peccatorum participes efficiantur. *Et s. Carolus Borromæus, in Instructionibus* „ *Sacramenti Pœnitentiæ*: Injunget, *inquit*, Pœnitentiam „ pro culpa, & personæ ratione: ita ut superbis humilitatis opera; carnis voluptatem sectantibus, jejunia, abstinentiam, cilicii gestationem, aliamque corporis macerationem pro peccati gravitate indicat; in oratione „ negligentibus, ut singulis diebus mane saltem, & vespere orationi vacent; feria secunda, & aliis certis feriis pro Defunctis orent; certis item definitisque diebus devote visitent Stationales, & præcipuæ devotionis „ Ecclesias, & Altaria, præsertim in Quadragesima, & „ in Adventu: Mundi pompas, choræas, aliaque opera „ Satanæ consectantibus, eam Pœnitentiam imponant, ut „ in hebdomada mane certis diebus (id quod in singulos „ dies etiam faciendum esse gravissime Beatus Chrysostomus monet) sancta meditatione sibi proposita, solemnem illam sponsionem, quam per Compatres in Baptismo sancte fecerunt, redintegrent, intime Deum precando; in qua precatione firmo stabilique animo proposito statuant, se Christo Domino adhærere, renunciareque iterum atque iterum sæculi pompis, operibus „ tenebrarum, & diabolo in primis; cui se adversarios „ esse, & professi sunt, & profitentur perpetuo.

9 XXVIII. Hæc autem pœnitentiæ sunt genera a Sanctis Viris accepta, & Ecclesiasticæ disciplinæ Interpretibus, quæ pro peccatorum ratione adhiberi etiam nunc poterunt, attenta etiam personarum qualitate.

Ut Pœnitens vestium sericarum usu, auri ornamento, conviviorum apparatu, venatione, aliquo certo tempore abstineat.

Ut egentibus hominibus cibum suppeditet, ac ministret, pedes item lavet.

Ut peregrinos pro facultatum ratione hospitio excipiat.

Ut in publica domo, hospitali, locove pro aliquot dies operam navet.

Ut visitet, qui in carcere sunt, eosdem consoletur, & cum per facultates potest, alat certo præscripto tempore.

Ut se per aliquot dies in Monasterium aliquod, aliumve remotum locum abdat, ubi pœnitens vivat.

Ut aliquot diebus carne, aut vino item abstineat.

Ut certis diebus, præsertim feria quarta, sexta, & Sabbatho jejunet; vel etiam vescatur solum pane, & aquæ potu utatur.

Ut certo aliquo tempore non equitet.

Ut, si facultates suppetant, certam pecuniæ, aut frumenti, aut vini quantitatem in eleemosynam pauperibus Christi conferat.

Ut genibus flexis, aut etiam brachiis extentis in modum crucis, certo tempore, & hora præfinita, ante Crucem, aliamve Sacram Imaginem in Ecclesia oret.

Ut humi aliquandiu jaceat, cubetve.

Ut flagella certis præscriptis diebus sibi adhibeat.

Ut cilicium aliquot dies induat.

Ut religiosam aliquam peregrinationem suscipiat, sancteque conficiat.

Ut statos Psalmos Pœnitentiales, aliasque pœnitentiales preces pie recitet aliquot dierum spatio.

Ut certas Ecclesias, puta stationales, vel præcipuæ devotionis visitet.

60 XXIX. Satisfactio itaque pars integralis Sacramenti est, ac suscipienda a Pœnitente est, ut peccatum in se puniendo Deo satisfaciat. Si pars integralis est Sacramenti, facile patet, non posse a Pœnitente sine gravi culpa omitti, etiamsi levis sit, vel pro levi culpa a Confessario injuncta. Licet enim venialia peccata, vel mortalia jam confessa non necessaria, sed tantum sufficiens materia sint hujus Sacramenti, tamen posito quod confiteri ea Pœnitens velit, & Sacramentum suscipere, partes, quas Sacramentum requirit, sub gravi culpa adimplere tenetur. Sunt vero satisfactiones partes Sacramenti. Gravitas vero illius obligationis, non a levi, vel gravi satisfactionis materia, sed a Sacramenti natura repetitur, ut observat optime Elizalde, Quamobrem corrigendus Ferraris est n. 16. oppositum asserens. Et ob eandem rationem improbandum videtur quod n. 22. asseritur de eo, qui sine animo satisfaciendi pro injuncta pœnitentia opera illa fecerit, quæ injuncta a Confessario fuerant. Nam qui animo non contendat satisfacere oneri a Sacro Ministro injuncto, atque ita integrum perficere Sacramentum, opus efficit, quod nulla ratione ad Sacramentum refertur; sola enim facientis voluntate ad illud refertur: ergo opus illud integra pars Sacramenti haberi non potest; præsertim cum præsumatur alia de caussa ab homine factum, qui secum ipse constituerit alio voluisse tempore pro injuncta pœnitentia opus illud suscipere.

XXX. Ac multo minus ferri potest, quod n. 34. adstruitur, scilicet imponi posse pro pœnitentia opus aliunde præceptum. Audiatur Gabriel Antoine *de pœnit. art.* 3. *qu.* 3. ubi ait, non posse hæc opera licite imponi, si Pœnitens possit alia præstare. Quia ex Concilio Trid. *sess.* 14. *Cap.* 8. *Satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.* At opera jam aliunde præcepta nequeunt esse ad vindictam, & castigationem peccatorum præteritorum: nam etiamsi nulla peccata comisisset pœnitens, teneretur illa præstare; nec illis iterum impositis puniri censetur. Idcirco restitutio injuriæ, & damni compensatio, ac fuga occasionis peccandi non sunt satisfactiones vindicativæ. 61

Porro Confessarius censendus est imposuisse opus non aliunde præceptum, nisi illud exprimat, vel ex circumstantia colligi queat, nam hæc est rationabilis ejus intentio. Quare si simpliciter imponat jejunium, Pœnitens non satisfacit jejunando uno die, in quo ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto tenetur. 62

XXXI. Duo quoque alia in articulo de satisfactione super sunt animadversione digna. Primum occurrit in n. 25. ubi eximitur ab onere iterandæ confessionis Pœnitens, qui inculpabiliter, vel culpabiliter injunctæ pœnitentiæ oblitus, eamdem prætermiserit; sed sufficere asseritur, *ut in alia confessione petat sibi imponi aliam congruam pœnitentiam pro peccatis, quæ confiteri solet.* Nam quanam ratione poterit congruam pro peccatis pœnitentiam recipere, nisi peccata sua Confessario manifestet? Et quomodo Confessarius caussa cognita pœnitentiam præscribet, ut jubet Tridentina Synodus, si peccata ipsi non ostendantur per eorumdem confessionem? Tenetur ergo Pœnitens ille iterare Confessionem; sicuti etiam iterare Confessionem debet, qui pœnitentiam commutari velit ab alio Confessario rationabili de caussa, cum hic non possit judicium ferre, nisi caussa cognita, cuique debitam pro peccatis vindictam decernere, atque aptam medicinam præscribere nequeat, quin cognita per Confessionem peccata sint, ac status pœnitentis exploratus: quamobrem dum ab eodem Confessario quoque pœnitentiæ commutatio exquiritur, si hic confusam saltem peccatorum memoriam, ac status pœnitentis notitiam non servet, etiam ipse co- 63
gere pœnitentem debet ad Confessionem iterandam. Al- 64
terum occurrit n. 31. ubi inter caussas minuendi pœnitentiam, Jubileum, & Indulgentia recensentur: id vero jam refutatum est in nostra de Indulgentia appendice. Ac refelli quoque ex eo potest, quia Seraphicus Patriarcha Franciscus, lumine cœlesti perfusus, intellexit ex 24. millia hominum Assisium confluentium, quatuor aut sex, ni fallor, lucratos fuisse; Indulgentiam illam Plenariam. Debitum satisfactionis exhibendæ Deo certum, & liquidum est, & jure divino solvendum Indulgentiarum assecutio incertissima: & pauci sunt qui eas assequantur: Debitum autem certum solutione incerta non extinguitur. Rogo ergo benignos nostros Theologos, ut observent, & intelligant, clavium potestatem, Sacramenta, & Indulgentias non ad extenuandas virtutes, nec ad impediendum virtutis exercitium, sed in subsidium imbecillitatis nostræ, & ad fovendam, roborandam, perficiendamque virtutem fuisse a Christo Domino hominibus concessa.

PŒNITENTIARIA APOSTOLICA.

POENITENTIARUS MAJOR.

Addítio Auctoris e II. Editione.

Pœnitentiariæ facultates late traduntur a Benedict. XIV. 1
tom. 1. Constit. 95. incip. *Pastor Bonus*. Pœnitentia- 2
riæ Apostolicæ facultates Sede vacante absolvendi a quibuslibet Censuris, & dispensandi in foro Conscientiæ, &
ad tempus, perseverant juxta disposita ab eodem *ib.* §. 51. 3
Pro foro tamen externo conquiescit, præterquam quoad Regulares, & Moniales, & quoad absolutiones cum reincidentia, Idem *ibid.* §. 53.

Pœnitentiariæ Apostolicæ Officiales sunt Major Pœni- 4
tentiarius, Regens, Theologus, Datarius, Canonista, Corrector, Sigillator, Procuratores, seu Secretarii tres, & Scriptores Ordinarii itidem tres cum additione unius Procuraris, & unius Scriptoris, Item Const. 95. incip. *In*

Apo-

Apostolicæ Pœnitentiariæ §. 2. *per tot.* ubi assignantur eorum qualitates, munera, & emolumenta, & alia eos con-
5 cernentia. Et §. 21. statuit de Signatura Pœnitentiariæ, interessentia Officialium, methodoque in ea servanda.
6 Ad Pœnitentiariæ Apostolicæ Scriptorum Officium non debent admitti, qui alienis servitiis, vel alteri incompati-
7 bili Officio addicti sint. Idem tom. 2. Const. 41. incip.
8 *Quamvis*. Iisdem injungitur, ut Procuratorum, seu Secretariorum Officia frequentent. Idem *ib.* Pœnitentiariæ Apostolicæ Secretarii, seu Procuratores, ipsius Officii praxim didicisse debent in prævio executionis muneris Scriptoris. Idem *ib.* Tam Procuratores, quam Scriptores, per
9 Concursum eligendi sunt. Idem *ib.* Pœnitentiario Majori
10 R. E. Cardinali injungitur præmissorum executio. Idem *ibid.*
11 Pœnitentiariæ expeditiones omnes secreto, & gratis fiunt. Idem cit. Const. incip. *In Apostolicæ* §. 22.
12 Pœnitentiariæ æmolumenta unde sumenda, & quomo-
13 do administranda assignat Idem *ib.* §. 29. *& seq.* Superflua
14 applicantur Hospitio pauperum invalidorum de Urbe. Idem *ibid.* §. 33. Pœnitentiariæ Archivum publicum, & secretum, omni diligentia disponendum & custodiendum constituitur. Idem *ibid.* §. 37. *& seq.*
15 Major Pœnitentiarius unus ex S. R. E. Cardinalibus debet esse Presbyter, & in Theologia Magister, seu Decretorum Doctor a solo Romano Pontifice per Litteras eligendus. Ipso e vita discedente tempore Sedis vacantis, tunc a majore numero Cardinalium per secreta suffragia eligendus est alius Cardinalis Pro-Pœnitentiarius ad ejus-
16 dem Sedis vacantis tempus. Idem *ib.* §. 3. *&* 4. Præcipuum Majoris Pœnitentiarii munus consistit in recto, ac prudenti exercitio facultatum sibi concessarum. Et in quatuor diebus Majoris hebdomadæ, Dominica quidem Palmarum in Basilica S. Joannis in Laterano, Feria vero quarta in Basilica S. Mariæ Majoris, & quinta, & sextis feriis in Basilica S. Petri Vaticana Fidelium confessiones in Sede ad id constituta excipere, nec non capita pie sese submittentium Virga Pœnitentiarii tangere; Indulgentiam centum dierum ipsis impartiendo, juxta facultatem eidem concessam in alia Constitution. incipien. *Pastor Bo-*
17 *nus*. Præterea tribus anni diebus, videlicet Feria quarta Cinerum (qua die ipse Cineres capiti Summi Pontificis, Cardinalium, cæterorumque assistentium inspergit) & mane Feriæ sextæ in Parasceve, & die Commemorationis Fidelium Defunctorum, solemni ritu rem Divinam in
18 Pontificia cappella peragere. Et ad hæc Romano Pontifici in supremo vitæ agone constituto ad spiritualem eidem in tali articulo ferendam opem, assistere; Idem *ib.* §. 5.
19 Major Pœnitentiarius Minores Pœnitentiarios in tribus Basilicis Urbis in Ecclesia Lauretana, ac pro anni Sancti tempore in Basilica S. Pauli, aliisque Urbis Ecclesiis de-
20 putet; *ib.* §. 6. Majori Pœnitentiario assignantur emolumenta centum scutorum auri pro quolibet mense. Et aliorum 200. annuorum monetæ e superfluis Pœnitentiariæ emolumentis. Idem *ib.* §. 8. *&* 9.
21 Pœnitentiarius major potest consulere Papam etiam in prohibitis, & ei de vivæ vocis oraculo asserenti est fides
22 habenda. Idem in cit. Const. 95. incip. *Pastor Bonus* §. 5. Pœnitentiarii Majoris facultates a pluribus Pontificibus concessæ colliguntur & ordinantur ab eod. *per tot. dict.*
23 *Constitutionem*. Absolvi enim a peccatis, & censuris. Idem
24 *ibid.* §. 17. Dispensat super irregularitate. Idem *ib.* §. 17.
25 Convalidat titulos Beneficiorum condonando, seu compo-
26 nendo quo ad fructus male perceptos. Idem *ib.* §. 20. Remitti, seu condonat alia male percepta, & habilitat ad
27 percipiendum. Idem *ibid.* §. 25. Relaxat, seu commutat
28 juramenta, vota, & onera. Idem *ib.* §. 28. Regulares habilitat, absolvit, & transitus eisdem concedit de una ad
29 aliam Religionem. Idem *ib.* §. 31. Et eadem respectu Mo-
30 nialium. Idem *ib.* §. 36. Dispensat in Matrimonialibus super impedimentis impedientibus occultis, revalidat dispen-
31 sationes male obtentas etiam legitimando prolem. Idem
32 *ib.* §. 39. Dat facultatem Minoribus Pœnitentiariis. Idem
33 *ib.* §. 47. Concedit indulgentiam centum dierum in tactu Virgæ. Idem *ib.* §. 50. Commissiones Majoris Pœnitentiarii, vel Pro-Pœnitentiarii non expirant eo decedente,
34 vel ab Officio cessantem. Idem *ib.* §. 49. Pœnitentiarii Minores in Basilicis Urbis, & *Æde* Lauretana deputantur a Cardinali Majori Pœnitentiario cum facultatibus ipsius arbitrio. Idem cit. Const. 66. incip. *In Apostolicæ Pœnitentiariæ*, §. 6. Vide dictas duas Constitutiones *Pastor Bonus*, *& In Apostolicæ Pœnitentiariæ*, ubi declarantur supradictæ facultates, & plurima alia statuuntur ad rem.
35 Ad Pœnitentiarium Majorem pertinet supplere negligentiam, tam Ordinariorum Localium, quam Regularium Superiorum Monialium, in deputationibus Confessariorum in casibus a Concilio Tridentino præscriptis, aliis recen-
36 sitis in Constitutione 66. incip. *pastoralis*; *ibid.* Pœnitentiarius Major, etiam vacante Apostolica Sede Monialibus deputare nequit Confessarios, qui ab Ordinariis locorum pro Monialibus expresse approbati non fuerint; Idem *ib.*
37 Pœnitentiariis Minoribus Basilicæ Lateranensis Ordinis Minorum Reformatorum, inopia laborantibus, annui redditus augentur in scutis ducentis, ex Officio Sigillatoris
Pœnitentiariæ Apostolicæ dismembratis; Idem Const. 39.
incip. *Laborantibus*. Item in aliis scutis centum ex red- 38
ditibus Pœnitentiariæ arbitrio Pœnitentiarii Majoris alias
permissis; Idem *ib.* Præterea eorum Collegio assignantur 39
mulctæ ejusdem Officii Pœnitentiariæ. Idem *ib.* Hujus- 40
modi autem assignatio declaratur, quod facta fuerit eorum Collegio per modum eleemosynæ. Idem Const. 31. incip. *Decet*.

Alia ad rem, vide verb. *Dispensatio a n.* 68. *ad fin.*

POENITENTIARIUS. Vide verb. *Canonicus art.* 9. *a num.* 45. *ad* 49.

POLLUTIO. Vide verb. *Luxuria a n.* 35. *ad* 45.

P O L Y G A M I A.

S U M M A R I U M.

1 *Polygamia, seu uxorum pluralitas duplex esse potest, scilicet successiva, & simultanea.*
2 *Polygamia successiva quæ sit?*
3 *Qui duas uxores successive habuit, dicitur* Bigamus, *si tres, dicitur* Trigamus, *si quinque, dicitur* Quintogamus, *si octo, dicitur* Octogamus; *& sic de aliis.*
4 *Polygamia simultanea quæ sit?*
5 *Hæc simultanea pluralitas Uxorum est vera, & propria Polygamia de qua in præsenti est sermo.*
6 *Et quidem pluralitas successiva* Uxorem *valida est, & licita.*
7 *Polygamia, seu pluralitas simultanea Uxorum est Jure Divino prohibita.*
8 *In Lege veteri polygamia, seu pluralitas Uxorum fuit licita, & permissa.*
9 *Polygamia autem, seu potius* Polyviria *plurium virorum simul cum una uxore nunquam, nec in Lege veteri fuit licita, & permissa.*
10 *An potuerit Deus in Lege veteri; & possit nunc dispensare in hac polygamia, seu* Polyviria; *Multi negativam sententiam defendunt.*
11 *Affirmativa autem sententia est communior, & probabilior.*
12 *Circa polygamiam, seu pluralitatem simultaneam Uxorum, sicuti de facto Deus dispensavit in Lege veteri, ita posset, si vellet, dispensare etiam nunc in Lege Evangelica.*
13 *Nullus autem homo, neque summus Pontifex dispensare potest circa utramque polygamiam, scilicet tam viri cum multis uxoribus simul, quam Uxoris cum multis simul Viris.*
14 *Ad evitandam polygamiam, & contrahendum secundum Matrimonium ob mortem alterius conjugis requiritur & sufficit certitudo saltem moralis de morte ejusdem Conjugis.*
15 *Probatur prima pars, quod scilicet requiratur certitudo, & non sufficiat solum dubium, aut probabilis opinio de morte alterius Conjugis, nec ejus absentia plurimum annorum.*
16 *Probatur secunda pars; quod scilicet sufficiat certitudo moralis.*
17 *Notitia sufficiens, & certitudo moralis de morte alterius conjugis habetur: Primo, si de ea testetur Parochus.*
18 *Secundo, si adsit attestatio publica, vel authentica.*
19 *Tertio, si adsint duo testes de visu.*
20 *In similibus casibus etiam consanguinei, & affines possunt esse testes; Excipiuntur tamen ad id interesse habentes, uti sunt ipsimet conjuges superstites.*
21 *Quarto, si cum uno teste de visu, aut cum fama, aut cum pluribus testibus de auditu concurrunt verosimilia indicia, & conjecturæ.*
22 *Immo multi volunt sufficere etiam unicum testem de visu.*
23 *Et probabilius non sufficit unus testis, nisi concurrant aliqua adminicula, & indicia.*
24 *Item non sufficit sola fama sine aliquo ex dictis indiciis, & conjecturis.*
25 *Item sine aliquo ex dictis indiciis, seu adminiculis, & conjecturis nec sufficit absentia alterius conjugis per multos annos.*
26 *Quandonam ex supradictis habeatur sufficiens certitudo moralis de morte conjugis, spectat ad Judicem Ecclesiasticum suo prudenti judicio, attentis omnibus circumstantiis locorum, temporum, & personarum, judicare.*
27 *Polygami in Jure Civili, etiam ab Imperatoribus Gentilibus infamiæ nota aliisque pœnis afficiuntur.*
28 *Polygami, nedum in Jure Civili, sed potissimum in Jure Canonico infames declarantur.*
29 *Polygami condemnantur ad Triremes per quinquennium;*

nium: vel si falses produxerunt testes ad probandam mortem prioris conjugis, ad septennium.

30 *Quinimmo ii qui, mentito nomine, vel cognomine, prima Uxore vivente, secundam ducunt, damnantur ad Triremes in perpetuum, & si fuerint inhabiles, fustigantur, & ad carceres perpetuos damnantur, & si pro attrocitate criminis majoris pœnæ meruerint, traduntur etiam Curiæ sæculari.*

31 *Polygami debent abjurare de levi, vel de vehementi, prout fuerint, vel leviter, vel graviter de Hæresi suspecti.*

32 *Unde crimen Polygamiæ spectat ad Forum Ecclesiasticum, sive ad Inquisitores Hereticæ pravitatis privative quoad Judices sæculares.*

33 *Polygamus, qui Polygamiæ Pœnitentiam, seu pœnam triremium jam explevit, non potest cum secunda Uxore denuo Matrimonium contrahere, quamvis prima legitima Uxor decesserit, nisi habeat dispensationem Apostolicam.*

1 POlygamia, seu Uxorum pluralitas duplex esse potest,
2 scilicet successiva, & simultanea. *Communis.* Polygamia successiva est, quando quis successive plures habet Uxores. *Communis.* Et hic si duas successive habuit, dicitur *Bigamus*, si tres, dicitur *Trigamus*, si quinque, dicitur *Quintogamus*, si otto, dicitur *Octogamus*, & sic
3 loquendo de aliis, textu expresso *in c. Aperiant 11. caus. 31. quæst. 1.* Polygamia simultanea est, quando quis si-
4 mul plures habet Uxores. *Communis.* Et hæc simultanea pluralitas Uxorum est vera, & propria Polygamia, de
5 qua in præsenti est sermo. Et quidem pluralitatem Uxorum successivam validam esse, & licitam, altero conju-
6 jugum mortuo, est communis Catholicorum sensus contra Montanistas, & Novatianos olim secundas nuptias damnantes; & expresse habetur *ex 1. Ad Corinth. 6.* ibi: *Mulier alligata est Legi, quanto tempore vir ejus vivit; Quod si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult nubat, tantum in Domino.* Et *1. Ad Timoth. c. 5.* vult Apostolus *Viduas Juniores nubere.* Et *c. Aperiant 11. caus. 31. quæst. 1.* dicitur expresse: *Ego nunc libera voce proclamo non damnari in Ecclesia Bigamiam, immo nec Trigamiam, & ita licere quinto, & sexto, & ultra; quomodo & secundo marito recte nubere.* Et hoc supponitur pro certo, & indubitato *tot. tit. de secundis nuptiis 21. lib. 4. Decretalium.*

7 Polygamia, seu pluralitas simultanea Uxorum est Jure Divino prohibita; *Est certa de Fide*, & qui contrarium assereret, esset Hæreticus reputandus. *Sic Catholici ex Can. 48. Apostolorum*, ex Concilio Niceno 1. *can. 25. & 26.* ex Innocent. I. *Epistola 36.* ex Syricio *Epistola 1. cap. 4. ut in cap. De conjugali 25. quæst. 2.* ex Cœlestino I. *in cap. Videtur nobis 35. quæst. 6.* ex Concilio Toletano I. *cap. 17.* ex Nicolao I. *ad Consulta Bulgaror. c. 15.* ex Alexandro III. *in Appendice c. 15. & 25.* ex Innocentio III. *in cap. Gaudemus 8. de divortiis*, ubi ad hoc dicit unam tantum costam in unam tantum fœminam conversam fuisse, & non plures; Ex Concilio Florentino *in Decret. pro Armenis*; ex Coloniensi sub Paulo III. *part. 1. c. 41.* ex Concilio Moguntino sub eodem *in Decretis Fidei cap. 36.* & ex Concilio Tridentino *sess. 24. Can. 4.* ubi sic est definitum: *Si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere Uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum, anathema sit*; & hoc aperte colligitur ex verbis ipsius Christi *Matth. 19. & Marc. 10.* ubi expresse docet, esse adulterum eum, qui, *dimissa Uxore*, ducit aliam, quod non esset, si vivente priori, alia quoque esset Uxor ejus legitima.

8 In Lege veteri Polygamia, seu pluralitas Uxorum fuit licita, & permissa Divina dispensatione ab ipso Deo indicata primis aliquot Patribus, deinde illorum verbo, aut exemplo ad cæteros perventa. *Communis* cum Scoto *in 4. dist. 33. quæst. 1. art. 2.* S. Thoma, & S. Bonaventura *ibid.* Bellarmino *lib. 1. de Matrimon. cap. 11. propositione quarta*, & aliis passim. Et probat Scotus *ex Genes. 16. & 25.* de Abrahamo, qui habuit Uxores Saram, Agar, & Ceturam; De Jacob, qui habuit Uxores Rachelem, & Liam; & de David *2. Reg. 5.* qui plures habuit Uxores: Credibile autem non est, quod hi Sancti Patres ducendo plures simul Uxores fecerint aliquid illicitum, sed potius credendum est, quod illas non accepissent, nisi fuisset illis Divina dispensatione, seu inspiratione concessum, & in casu paucitatis Fidelium procreantium prolem, ut hoc modo plures mulieres ab uno fœcundarentur, & sic proles ad Divinum cultum propagaretur, & multiplicaretur. Et de facto Moyses *in Deuteronomio c. 21.* tamquam de re nota, & passim licita loquitur dicens: *Si fuerint alicui duæ Uxores, una dilecta, altera odiosa.*

9 Polygamia autem, seu potius *Polyviria* plurium virorum cum una Uxore nunquam nec in Lege veteri fuit licita, & permissa. *Communis* cum S. Augustino *lib. 3. de Doctrina Christiana cap. 12., & lib. de bono Conjugator. cap. 17.* S. Thoma *in 4. dist. 33. q. 1. art. 1. ad 7.* Scoto *in 4. dist. 17. & 26.* Bellarm. *loc. cit.* Et ratio est, quia hæc Polygamia, seu potius *Polyviria* adversatur fini primario Matrimonii, qui est propagatio prolis, & educatio ejusdem, & ex plurium virorum concubitu cum eadem muliere, vel nunquam proles propagatur, vel non nisi rarissime, ut notavit S. Augustinus *in lib. de bono Conjug. cap. 17.*, & docet experientia de meretricibus.

An autem potuerit Deus in Lege veteri, & possit nunc 10
dispensare in hac Polygamia, seu *Polyviria*, nempe plurium virorum cum una Uxore? Variant Doctores; Negativam sententiam defendunt Bellarminus *cit. l. 1. de Matr. cap. 11. proposit. 2.* Rosignol. *in universis de Matrimon. 11. prænot. 15. num. 5.* citans ibi S. August. *leg. 3. de Doctrina Christiana cap. 12., & lib. de bono Conjugator. cap. 17.* S. Thomam *in 4. dist. 33. quæst. 1. art. 3. ad septimum*, & sic tenent plures alii, ex eo quia hæc Polygamia, seu *Polyviria* plurium virorum cum una Uxore sit contra prima principia Juris naturæ, nec per ullam mutationem circumstantiarum possit fieri bona, cum repugnet omnibus finibus Matrimonii; In iis autem, quæ sunt contra principia Juris naturæ non potest Deus dispensare; secus non essent prima principia Juris naturæ, adeoque &c. Af- 11
firmativam sententiam, nempe posse Deum in hac Polygamia, seu *Polyviria* dispensare, tenent communius, & probabilius Doctores, ut tenet, & testatur Mastrius *in Theol. mor. disp. 20. q. 3. n. 53. in 3. dist. 36.* Et ratio est, quia Deus dispensare potest in aliis quoque præceptis Juris naturæ, ut in fornicatione, furto, homicidio, & similibus, ut docet Scotus *in 4. dist. 36.* adeoque etiam in hoc dispensare posset, cum non sit præceptum urgentius istis; Tum quia Deus in tali casu posset res ita disponere, ut ex hujusmodi Polygamia, seu *Polyviria* non sequerentur illa inconvenientia, ob quæ a Lege naturæ est prohibita; atque ideo tali dispositione facta Lex naturæ non obligaret; Tum quia, quod sit contra Jus naturale, non obstat, quin Deus id concedere possit, quia non est contra Jus naturale stricte sumptum, & primario, sed tantum late sumptum, & secundario, ut distinguit ipsum Jus naturale Scotus *in 4. dist. 17., & dist. 26.*, & repetit *dist. 33. q. 1.* Mastrius *loc. cit. n. 52.*, & alii plures; Tum etiam quia, ut docet Scotus *in 3. dist. 36.*, & sequitur Hurtad. *disp. 9. dif. 2.* cum pluribus aliis recentioribus, ipsius Dei concessione, & dispensatione, quæ est Juris declaratio, desinit esse contra Jus naturæ, quia desinit esse contra Jus mariti, cum Deus ut supremus corporum Dominus possit uxori facultatem concedere, ut valide, & absque injustitia in Maritum, aliis quoque Maritis suum tradat corpus; Sicuti etiam concessione Divina facta alicui, ut alterum occidat, vel ejus bona accipiat, occisio illius, & bonorum acceptio desinit esse injusta, & contra Jus naturæ, quia Deus est supremus Dominus bonorum, & vitæ omnium; *arg. Cap. Gaudemus 8. de Divortiis.*

Circa Polygamiam, seu pluralitatem simultaneam uxorum, sicuti de facto Deus in Lege veteri dispensavit, ut satis ostensum fuit *supra n. 8.* ita posset, si vellet, dispen- 12
sare etiam nunc in lege Evangelica. *Communis* cum S. Thoma *in 4. dist. 33. q. 1. art. 2. in corpore*, Scoto *loc. cit.* Rosignol. *num. 5.*, & alii passim: Unde non indiget probatione.

Nullus autem homo, neque Summus Pontifex dispensa- 13
re potest circa utramque Polygamiam, scilicet tam viri cum multis uxoribus simul, quam Uxoris cum multis simul viris. *Communis.* Et ratio est, quia Polygamia est Jure Divino prohibita, ut patet ex dictis *supra num. 7.* sed nullus homo dispensare potest in Lege Dei, cum inferior nequeat dispensare in lege superioris, *cap. Inferior 4. dist. 21. c. Cum inferior 16. de major. & obedient. Clement. Ne Romani, de elect.* adeoque &c.

Ad evitandum Polygamiam, & contrahendum secundum
Matrimonium ob mortem alterius Conjugis requiritur, & 14
sufficit certitudo saltem moralis de morte ejusdem conjugis. Barbosa *in c. In præsentia 19. de sponf. n. 7.* Abbas *ibid. num. 6.* Alexander de Nevo *num. 22.* Mascard. *de probationibus conclus. 1074.* Guttierez *pract. l. 2. q. 8. n. 4. & seq.* Reiffenstuel *lib. 7. decret. tit. 21. num. 7.* Rosignol. *loc. cit. num. 6.* cum aliis ibi citatis, Bosco *disp. 22. sect. 12. conclus. 2. num. 22.* Sanchez *de Matrimonio lib. 2. disp. 26. num. 6.* cum pluribus ibi citatis, Layman *lib. 5. tract. 10. p. 3. num. 1. & 2.* ubi testatur de communissima aliorum.

Probatur igitur prima pars, quod requiratur certitudo,
& non sufficiat solum dubium, aut probabilis opinio de 15
morte alterius Conjugis, nec ejus absentia plurium annorum, *ex Cap. Dominus 2. de secundis nuptiis*, ubi Lucius III. universis Christianis in captivitate Saracenorum positis sic respondit: *Sane super Matrimoniis, quæ quidam, ex vobis (nondum habita obeuntis Conjugis certitudine) contraxerunt, id vobis respondemus, ut nullus amodo ad secundas Nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus.* Et ex *Cap. In præsentia 19. de sponsalibus*, ubi Clemens III. sic respondit Cæsaraugustano Episcopo: *In præsentia nostra quæsivisti, quid agendum sit de mulieribus, quæ viros suos causa captivitatis, vel peregrinationis absentes ultra septennium præstolatæ fuerint, nec certificari possunt de vita, vel de morte ipsorum, licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem, & pro juvenili ætate, seu fragilitate carnis nequeunt se continere, petentes aliis Matrimo-*

nio

niis copulari. Consultationi ergo tuæ taliter respondemus; quod quantocumque annorum numero ita remaneant viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium Canonice convolare. Nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere; donec certum nuncium recipiant de morte virorum. Ex quibus Sacris Canonibus clare constat, requiri certitudinem ad secundas nuptias celebrandas, seu secundum Matrimonium contrahendum.

16 Probatur secunda pars, quod scilicet sufficiat certitudo moralis, ut tenent omnes Doctores citati numero antecedenti. Scotus *in 4. distinct. 22. quæst. unic. art. 5.* Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 4 punct. 2.*, & alii passim; *argum. c. Cum jam bellicam 1. caus. 34. q. 2.*, ibi; *Nec tamen culpabilis judicetur, qui personam ejus mariti, qui jam non esse existimabatur, assumpsit*, ubi ly *non esse existimabatur*, vere, & realiter non plus importat, quam certitudinem moralem, & *Cap. final. §. Porro ut lite non contestata* ibi: *Tamdiu alteruter conjugum expectetur; donec de ipsius obitu verosimiliter præsumatur*, ubi ly *verosimiliter præsumatur*; plus sane non significat, quam certitudinem moralem. Et colligitur etiam ex *Instructione per examine illorum, qui inducuntur pro contrahendis matrimoniis; tam in Curia Eminentissimi D. Card. Urbis Vicarii, quam in aliis Curiis ceterorum Ordinariorum*, relata a Monacel. *tom. 3. Append. ad Formular. Instructione 6. n. 12. in fine* sic habetur; *Si tamen hujusmodi testimonia haberi non possunt, sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes; quæ de jure communi possunt admitti; Dummodo sint legitimæ, & sufficiens.*

17 Probatio autem legitima, & sufficiens, seu moralis certitudo de morte conjugis habetur; Primo, si de ea testetur Parochus, quia hujus testimonium, ex libro Baptismi, Matrimoniorum, & Mortuorum sufficienter probat; Ex præscripto enim, & auctoritate Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 1., & 2. de reform. Matrimon.* industria, & Fides Parochi est electa ad conscribendum talem librum; adeoque indubitanter fides tali libro adhibenda est. Mascard. *de probationibus conclus. 673. num. 1., & seq.* allegans plurimos alios; Pax Jordanus *tom. 3. tit. de Fide instrument. num. 48.* citans Rotam *decis. 311. num. 3. part. 1. noviss.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 10.* & alii passim.

18 Secundo, si constet de tali morte publice, & authentice, idest per attestationem, aut instrumentum publicum, vel authenticum a Magistratu Ecclesiastico, Politico, aut Militari datum, vel a Notario publico, vel alia persona in publica auctoritate constituta confectum. Hæc omnia plene probant, ut docet Mascardus *de probationibus conclus.* 1101. *n.* 5. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 11.; *& Communis, alii.*

19 Tertio, si adsint duo testes de visu; Isti enim ordinarie plene probant, *ex l. Ubi numerus, ff. de testibus*, quæ canonizata est *in Cap. Si testes §. Ubi; num. 4. q. 3.* quo utroque in loc. dicitur: *Ubi numerus testium non adjicitur etiam duo sufficiunt*; Concordat textus *in Cap. Licet universis 23. de testibus*, ubi Papa Alexander III. sic expresse dicit: *Mandamus, si inter vos..... emerserit quæstio.... non minus, quam duorum, vel trium virorum; qui sint probatæ vitæ, & fidelis conversationis testimonium admittatis, juxta illud Dominicum* (Matth. cap. 18., & Luc. cap. 17.) *in ore duorum, vel trium testium stat omne; Quia licet quædam sint causæ, quæ plures, quam duos exigant testes, nulla est tamen causa, quæ unius testimonio (quamvis legitimo) terminetur*; & quid simile habetur *in Cap. In omni negotio 4. de testibus*, ubi expresse dicitur, *quod duorum hominum testimonium verum est*; Censentur autem ad præsens testes de visu, non solum qui conjugis morti vere præsentes fuerunt, vel illum mortuum viderunt propriis oculis, sed etiam qui ejusdem sepulturæ, aut exequiis, die tertia, septima, & tricesima interfuerunt, & consanguineos illius viderunt, & audierunt talem conjugem mortuum, sepultum, & hujusmodi &c. Mascardus *de probationibus conclus.* 1077. Gobat *tract. 9. n.* 312. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 12.

20 In similibus casibus etiam parentes, consanguinei, & affines sufficiens testimonium ferre possunt, utpote ordinarie magis, quam alii conscii de morte suorum conjunctorum; *argum. l. De tutela 7. Cod. de integrum restitutione.* Sic post Joan. Andream Mascard. *loc. cit. num.* 3. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 13., & alii passim; Exceptis tamen ad id interesse habentibus, uti sunt ipsimet Conjuges superstites, quia in propria causa nemo idoneum testimonium ferre potest; *leg. Nullus, ff. de testibus, & leg. Omnibus, Cod. eodem* Gobat *loc. cit. n.* 310. Reiffenstuel *loc. cit. n* 13., & alii.

21 Quarto, si cum uno teste de visu, aut cum fama, & rumore, vel cum pluribus testibus de auditu concurrant alia verosimilia indicia, & conjecturæ de morte conjugis, verb. gr. si casu e ponte, muro, vel navi in flumen deciderit, nec amplius apparuerit, & quamvis diligenter in tali flumine inquisitus, minime repertus fuerit; si periculosam navigationem, aut prælium ingressus, vel in loco, ubi pestis, aut fames grassabatur, diu moratur jam a longo tempore non compareat, & interim scitur in talibus occasionibus plures naufragio, gladio, contagiosa lue, aut penuria periisse, & hujusmodi; per ipsa enim, & similia fit sufficiens probatio, *argum. leg. Ultim. Cod. De probationib. leg. Indicia certa, Cod. de rei vindic. lib. 3. §. Ejusdem, ff. de testibus, leg. Hæredes palam §. Sed si notam, ff. de testamentis, leg. Cum proponeretur, ff. de Legatis 2. lib. 1. §. final. ff. de verbor. obligat.* cum similibus, *cap. Si testes §. Sæpe 4. quæst. 3. cap. 1. de appellationibus, cap. Præterea 27. de testibus, Cap. Illud quoque XI. de præsumptionibus* cum similibus; Et in specie tenent Gobat *loc. cit. num.* 314. Guttierez *de Matrimonio cap. 51. n. 2.* & alii plures.

Immo Abbas *in cap. In præsentia 19. de sponsalibus n. 6.* & ibi Hostiensis *in fine*; Angelus; Veracrux, & alii, volunt etiam unicum testem de visu facere sufficientem probationem de morte Conjugis; *argum. cit. cap. In præsentia 19. de sponsalibus*, ubi statuitur; quod mulieres nequeant contrahere aliud Matrimonium; *donec certum nuntium recipiant de morte virorum*, ubi per ly *certum Nuntium*, videtur designari unum testem de visu deponentem; Quod admittit etiam Farinac. *in praxi criminal. part. 5. quæst. 140. n.* 73. casu, quo Conjux obierit in loco ita distanti, ut facile nequeant aliæ probationes haberi, quod cum hac limitatione recipit etiam Sanchez *cit. disp. 46. n.* 12. 22

At ille Sanchez *ibidem* cum Bartolo; Emmanuel, & aliis docet, probabilius non valere unicum testem, nisi concurrant aliqua adminicula, aut conjecturæ ex recensitis *supra num.* 21. Quod; & tenent Rosignol. *loc. cit. num. 6. in fine* cum aliis ibi citatis; Guttierez *de Matrimonio cap. 51. num.* 2. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 15. Barb. *in cit. cap. In præsentia 19. de sponsalibus num.* 3., & alii recte intelligentes dicta verba *Certum Nuntium* non in masculo, sed in genere neutro ita ut significent *certa nova*; seu certam relationem, non autem certam personam; quia una sola persona quantumvis legitima, & idonea relationem de Jure certam non facit, nec sufficienter probat; *leg. Jurisjurandi, Cod. de testibus*, ibi: *Manifeste sancimus, ut unius omnino testis responsio non audiatur; etiamsi præclaræ Curiæ honore præfulgeat*; ubi proinde Summarium refert illud vulgatum *Vox unius, vox nullius*: Concordant *Cap. Admonere 33. quæstion. 1.* ubi Stephanus Papa V. generaliter inquit; „Nec Evan„gelium; nec ulla Divina; Humanaque Lex unius „testimonio quempiam condemnat, vel justificat;" *Cap. Veniens 10. de testibus*, ibi: „Nec unius testimonium „ad condemnationem sufficiat alicujus;" *cap. Licet universis 23. eodem*, ibi; „Nulla est tamen causa, „quæ unius testimonio quamvis legitimo terminetur." 23

Item nec sufficit sola fama ad probandam mortem Conjugis sine aliquo ex indiciis, adminiculis, aut conjecturis relatis *supra num.* 21. quia sola fama sine adminiculis, & indiciis non facit plenam probationem; Fama enim sæpe est fallax, teste experientia, *nam dict. unius, facile sequitur multitudo*; ut dicit expresse Innocentius III. *in Cap. Cum in juventute 12. de purgatione Canonica.* Et tenent Barbosa *in cit. cap. In præsentia 19. de sponsalibus num.* 3. cum plurimis ibi citatis, Sanchez *cit. disp. 46. num.* 15. Rosignol. *loc. cit. num.* 6. Reiffenstuel *loc. cit. num.* 10. Glossa *in cap. si testes 4. quæst. 3. verb. Fama*; Mascardus *de probationibus; conclusion.* 754. ubi testatur de communi. 24

Item nec sufficit sine aliquo ex dictis adminiculis, aut conjecturis absentia alterius Conjugis ad multos annos; Sanchez *cit. disput.* 46. Guttierez *loc. citat. num.* 3. Silvester verb. *Matrimonium 8. quæst.* 12. Navarrus *cap. 22. num.* 53. Rosignol. *loc. citat. num.* 6., & alii passim, per textum *cit. cap. In præsentia 19. de sponsalibus* relat. *supra num.* 15., ibi: *Absentes ultra septennium... Quantocumque annorum numero ita remaneant.* 25

Quandonam autem ex supradictis habeatur sufficiens certitudo moralis de morte conjugis? Spectat ad Judicem Ecclesiasticum suo prudenti judicio, attentis omnibus circumstantiis locorum, & temporum, & personarum, judicare. Sanchez *lib. 2. de Matrimon. disput. 47. num.* 7. Guttierez *lib. 2. practic. qq. quæst. 8. num.* 9. Layman *lib. 5. tractat. 10. cap. 3. num.* 1. Reiffenstuel *loc. citat. num.* 9. Abbas *in cap. In præsentia 19. de sponsalibus num.* 6. & alii passim per textum *in lib. 3. §. Ejusdem, ff. de testibus*. Quæ Lex canonizata est *in cap. si testes 3. caus. 4. quæst. 3.* ibi: „Sæpe sine publicis mo„numentis cujusque rei veritas deprehenditur, alias nu„merus testium, alias Dignitas, & auctoritas, alias ve„luti consentiens fama confirmat rei, de qua quæritur, „fidem. Hoc ergo solum tibi rescribere possum summa„tim (alloquitur Judicem Imperator) non utique ad „unam probationis speciem cognitionem statim alligare „debere, sed ex sententia animi tui te existimare opor„tere, quid aut credas, aut parum probatum tibi opi„naris." *Et citat. cap. Si testes 3. caus. 4. quæst.* 3., ibi: „Confirmabitque Judex motum animi sui ex argu„mentis, & testimoniis, quæ rei aptiora, & veritati „proximiora esse compererit." Et *cap. Præterea 27. de testibus*, ibi; „Etenim circumspectus Judex atque discre„tus motum animi sui ex argumentis, & testimoniis, „quæ rei aptiora esse compererit, confirmabit. 26

Polygami in Jure Civili etiam ab Imperatoribus Genti- 27
libus

libus infamiæ nota, aliasque pœnis afficiuntur; *leg. Prætoris verb.* 1. *ff. de his, qui notantur infamia, leg. Neminem* 2. *Cod. de incestis, & inutilibus nuptiis*; Bellarminus *lib.* 1. *de Matrimon. cap. X. in fine*, & alii passim.

28 Polygami, nedum in Jure Civili, sed potissimum in Jure Canonico infames declarantur, textu expresso *in cap. Nuper* 4. *de Bigamis non ordinandis*, ibi: *Unde illum committatur infamia, qui duas simul uxores habet*.

29 Polygami condemnantur ad Triremes per quinquennium; vel si falsos produxerunt testes ad probandam mortem prioris conjugis, ad septennium, prout late docet Carena *part.* 2. *de Polygamis tit.* 5. §. 11. cum plurimis aliis, Rosignol. *loc. cit. n.* 11.

30 Quinimmo Urban. VIII. *die* 20. *Jul.* 1627. Constitut. incip. *Magnum in Christo* decrevit, quod ii, qui mentito nomine, vel cognomine, prima uxore vivente, secundam ducunt; præter pœnas, quas ordinarie incurrunt polygami, damnentur ad triremes in perpetuum, & si fuerint inhabiles fustigentur, & ad carceres perpetuos damnentur; Si vero pro qualitate, & enormitate criminis majores pœnas meruerint, etiam Curiæ Sæculari arbitrio Sacræ Congregationis Cardinalium Generalium Inquisitorum puniendi tradantur.

31 Polygami tamquam suspecti de Hæresi debent abjurare de levi, vel de vehementi, prout fuerint, vel leviter, vel vehementer, de Hæresi suspecti. Carena *loc. cit.* §. 11. *per tot.* Rosignol. *loc. cit. n.* 11. & alii passim. Unde crimen polygamiæ spectat ad Forum Ecclesiasticum, sive
32 ad Inquisitores Hæreticæ pravitatis, privative quoad Judices sæculares. Rosignol. *loc. cit. n.* 11. cum aliis ibi citatis; & late Pignatell. *tom.* 1. *consult.* 115. *per tot.* & præsertim *n.* 3. ubi dicit, quod generatim observatur per totam Italiam, & Europam, ac ubicumque sunt Inquisitores Fidei, quod ex hujusmodi Hæresis suspicione Officium S. Inquisitionis procedat contra ducentes secundam uxorem, vivente prima; Quod ab anno 1625. usque ad hanc diem semper in suprema, & universali Inquisitione fuit habitum pro constante, itaut contra Judices Laicos prætendentes causam Polygamiæ ad se spectare, privative quoad Ordinarios; & Inquisitores, processerit tamquam contra impedientes S. Officium, præsertim *die* 18. *Jan.* 1601. *& die* 30. *Sept.* 1604.

33 Polygamus, qui Polygamiæ pœnitentiam, eu pœnam triremium jam explevit, non potest cum secundo uxore denuo Matrimonium contrahere, quamvis prima legitima uxor decesserit, nisi habeat dispensationem Apostolica; quia obstat ei impedimentum criminis. *Sac. Cong. Conc. in S. Severi* 1. *Jun.* 1704. ut refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *n.* 30. & Ursaya *in Miscellaneo Sacro, & profano* 1. *litt. P. n.* 227.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUomodo sit probanda mors conjugis, ut permittantur secundæ nuptiæ, non male hic expendit *Auctor*. Sed confert etiam *Naurat de vita, & morte hominis Theorem* 50. *per tot.* tum *Albic. de Inconstant. in Fid. cap.* 36. *n.* 90. *plur. seq.*

2 Polygamiam non esse delictum mixti Fori, sed unice pertinere ad Judicium Ecclesiasticum, vel Tribunal Inquisitionis, vel Ordinariorum, pluribus probat *Albic. de Inconstantia in Fide dict. cap.* 36. *a numer.* 1. *ad plur. seq.*

3 Quid autem si Polygamus in Tribunali Inquisitionis exceptionem opponat nullitatis prioris matrimonii a se contracti, an remittenda sit causa ad Ordinarium, ita ut prius de exceptione hac sit cognoscendum?

4 Varias Doctorum opiniones, cum praxim Supremæ Inquisitionis affert *Albic. de Inconst. in Fid. dict. cap.* 36. *num.* 108. *& plur. seq.*

5 Gravior quæstio est, an puniri in S. Officio possit qui pendente lite super validitate primi matrimonii, contraxerit secundum matrimonium?

6 At consule etiam de hac quæstione eumdem *Albic. de Inconstant. in Fid. cap.* 36. *n.* 118. *& seq.*

7 Ex Constitutione Urbani VIII. cui initium est: *Magnum*, Polygami, qui falsis testibus deceperunt Curiam Ecclesiasticam ad obtinendam licentiam contrahendi secundum matrimonium, damnandi sunt ad Triremes in perpetuum, vel si sunt inhabiles, publice sunt fustigandi, & damnandi in perpetuum quoque sunt ad carceres; quinimmo ex circumstantiis possunt arbitrio Supremæ Congregationis Universalis tradi brachio Sæculari.

8 Verum hanc Constitutionem emanasse ad terrorem inde liquet, quod vix elapsis decem annis ab ejus promulgatione Suprema Congregatio Archiepiscopo Beneventano rescripsit, Polygamos, qui ad suum statum liberum probandum usi haud fuerunt falsis testibus, damnandos esse ad triremes per quinquennium, Polygamos vero qui usi sunt falsis testibus ad probandum suum liberum statum, ad triremes per septennium esse damnandos, & falsos Testes damnandos esse ad triremes ad quinquennium, vel brevius tempus pro varietate circumstantiarum. Et ita semper postea servatum est.

Non immerito dubitari potest, an hæc pœna obtineat 9
contra Polygamos, qui non falsis Testibus, sed falsis scripturis usi sunt?

PONTIFICALIA.

Neque hic est opus summario.

POntificalia exercere, & Pontificaliter celebrare de Ju- 1
re potest Episcopus in locis exemptis suæ Diœcesis; *Sacr. Congregat. Rit. in Ferrarien.* 20. *Junii* 1600. *teste* Aldan. *in Compendio Canon. resolut. libr.* 2. *titul.* 8. *num.* 15.

Pontificalia exercens Episcopus in Ecclesiis Regularium 2
Baldachinum erigere potest; *Sacra Cong. Episcop. & Regul. die* 10. *Julii* 1603.

Pontificalia exercens Episcopus extra Cathedralem, non 3
Presbyteros simplicis, sed Canonicos Cathedralis inservientes adhibere debet; *Sacra Cong. Rit. die* 2. *Augusti* 1651. penes Aldan. *d. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 16. Vide tamen verb. *Assistentia n.* 25.

Pontificalia exercere in Ecclesiis Suffraganeorum absque 4
licentia Episcopi Ordinarii prohibitum est Archiepiscopo per Concil. Trid. *sess.* 6. *de reformat. cap.* 5. *Sacr. Congr. Episcop. & Regul. die* 18. *April.* 1599. apud Aldan. *d. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 17.

Pontificalia exercere non potest Suffraganeus datus E- 5
piscopo post illius mortem, Sede vacante, Capitulo contradicente; *Sacra Congregat. Concil. in Vilnen.* 22. *Februarii* 1631. referente Sellio *in Selectis Canon. cap.* 21. *num.* 3.

Pontificalia exercens Episcopus in aliena Diœcesi de 6
Ordinarii loci expressa licentia potest Ordines conferre, etiam suis propriis Diœcesanis, non obstante Concil. *cap.* 5. *sess.* 6. *de reformat. Sacra Congregat. Concilii*, de qua Sell. *d. cap.* 21. *num.* 5.

Pontificalia exercere in loco exempto, & Jurisdictionis 7
non Episcopi, sed inferioris, non potest Episcopus vocatus etiam ab ipso inferiore sine licentia Episcopi, inter cujus Diœcesis fines esset locus ille, etiamsi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit, ad administrandum Sacramentum Confirmationis; Dummodo locus ipsius exempti sit intra fines Diœcesis alicujus, ita ut non sit nullius, quia tunc posset; *Sac. Congr. Concil.* cujus meminit Armend. *in addit. ad recop. Leg. Navarræ lib.* 1. *titul.* 18. *lib.* 7. *de Episcopor. num.* 68. apud Barbosam *in Summ. Apostol. decis. verb. Pontificalia num.* 7.

Pontificalia exercere non potest alienus Episcopus de 8
licentia Patriarchæ in Diœcesi alicujus Episcopi Suffraganei sine ipsius licentia; *Sacr. Congregat. Concilii* apud Barbos. *in Summ. Apostolic. decis. verb. Pontificalia numer.* 8.

Alia. Vid. verb. *Episcopus art.* 4. *& art.* 7. 9

Additio ex Auctore.

Episcopus, & Præpositus Militiæ S. Georgi Martyris 10
in Bavaria Pontificialia exercere solummodo possunt in Ecclesia in Ædibus Ducalibus, & Electoralibus sita, & Militum Equitum dicti Ordinis Conventui assignata, &
exempta, atque immuni ab omni Ordinarii Episcopi Loci 11
jurisdictione. In quibuscumque autem aliis Ecclesiis, nullo pacto, nisi de Ordinarii Locorum permissu, toties quoties occasio postulaverit, sub pœnis juxta Canonicas sanctiones inflictis exercere valent; Benedict. XIV. tom. 1. Constitut. 32. incip. *Militares* §. 6.

* Pontificalium usus, quo quis ex privilegio gaudeat, 12
non probat illius exemptionem ab Ordinaria jurisdictione; Idem tom. 2. Constit. 40. incip. *Caussarum*. Ideo in *c. Ut Apostolicæ, de privileg. in* 6. distinctio fit inter Prælatos Pontificalibus utentes, qui exempti sunt, & eos, qui non sunt exempti; Idem *ibid.*

DISSERTATIO I.

Pontificalium usus.

Additiones Novissimæ.

De Pontificalium usu præstat hic adferre sequentes Dissertationes.

Abbates Congregationis Monachorum Camaldulensium, etiam post edita Alexandri VII. Decreta de usu Pontificalium, possunt in suis Monasteriis, ac locis supellectilem alienæ Ecclesiæ benedicere, ac Calices, & Patenas ad minus alienarum Ecclesiarum consecrare, aliosque nonnullos Pontificales actus in laudatis. Decretis prout inferioribus Prælatis restrictos exercere, virtute amplissimi Privilegii ab Innocentio VIII. Galliarum Cisterciensibus concessi.

1 UT positæ assertionis veritas demonstretur tria potissimum hic attendenda sunt 1. nempe quod laudatum Innocentii VIII. Privilegium revera existat, ac genuinum sit; 2. quod illud revocatum, aut restrictum nunquam fuerit, præsertim per celeberrima de usu Pontificalium Alexandri VII. Decreta; 3. quod Abbates Camaldulenses eodem gaudeant privilegio, ac si directe & nominatim concessum ipsis fuisset.

2 Genuinum esse laudatum Privilegium, quod nonnulli *surreptitium*, aut *dubiæ admodum, & incertæ auctoritatis* affirmare ausi sunt, alii *interpollatum* suspicantur, in suo Manuali V. *Pontificalia* doctissimus P. Avignonus Abbas Cisterciensis Provinciæ Lombardiæ (quem ut diligentem Auctorem laudavit immortalis memoriæ. Benedictus XIV. in privata Epistola ad Cardinalem Ferronium die 15. Febr. 1755. data, dum eidem Pontifici præfatum Manuale obtulisset) pro aris, & focis propugnat, & quidem validissimis argumentis, quæ in laud. opere videri poterunt.

3 Quidquid sit, an Privilegium illud interpollatum dici valeat quoad eam partem, qua in eo datur Abbatibus facultas subditos suos initiandi Sacris Ordinibus *Subdiaconatus*, & *Diaconatus*, quoniam eam partem non reperio in Can. ejusdem Innocentii VIII. per extensum descripta in Lib. Privilegiorum Camaldulensium pag. 12. Innocentianum Privilegium, sive Constitutionem incip. *Exposcit* datam v. idus Aprilis 1489. quam legere est in Bullariis Roderici, Casinensium, Camaldulensium, apud Henriquez, Avignonem aliosque, genuinam esse, præter rationes ab Avignono productas, eamque præsertim quod Eminentissimus Petra, qui de Apostolicis Constitutionibus ex professo pertractat, non uno in loco testimonium perhibet de indubia fide Innocentianæ Constitutionis, ac insuper votum suum firmat auctoritate Sac. Congregationis Concilii, cui diu a Secretis ipse fuit, alio invicto argumento confirmare volo, ex quo nempe Pontifex Summus æque ac sapientissimus Benedictus XIV. eamdem Innocentii VIII. Constitutionem, cum ipsius initio, die, & anno laudaverit in Bulla confirmatoria Privilegiorum Congregationis Cœlestinorum data die 12. Aprilis 1742. tom. 1. Bullarii sui, atque ad instar Privilegii Cisterciensibus eadem in Constitutione concessi, Abbati Generali Cœlestinorum facultatem fecerit suos benedicendi Abbates. Ex quibus, ut arbitror, nullum amplius subest dubium, an hujusmodi extet Constitutio, & an ipsa genuina sit.

4 In ea porro Constitutione data Joanni Abbati Monasterii Cistercii Cabilonensis Diœcesis, postquam Innocentius VIII. §. 1. narraverat: *ex Privilegiis, & Indultis Apostolicis tibi, & aliorum quatuor Monasteriorum prædictorum Abbatibus pro tempore existentibus, ut omnes Ordines Minores personis Ordinis ejusdem intra Monasteria prædicta conferre, ac pallas Altaris, & omnia ornamenta Ecclesiastica benedicere, ac Mitra, & Anulo, & aliis Pontificalibus Insignis, nec non ipsis, & aliis Monasteriis, & Prioratibus illis subjectis, ac Parochialibus, & aliis Ecclesiis ad eos communiter, vel divisim pertinentibus, quamvis eis pleno jure non subessent, benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia .... elargiri valerent ... concessum fuerit .... & ab aliquibus hæsitetur, an tu, & dicti Abbates pallas, & alia ornamenta extra ipsius Ordinis Monasteria, & etiam illa, quæ ad Monasteria, & loca dicti Ordinis non spectarent, & an possint in quibuslibet aliis Monasteriis, & locis dicti Ordinis utriusque sexus benedicere, licet Abbates Prædecessores a tanto tempore citra cujus hominum memoria non existit, prædicta omnia, seu majorem partem facere consueverint*, subdit §. 2. *Nos qui Ordinem ipsum præ ceteris in visceribus gerimus charitatis, & illum intendimus non minoribus gratiis, & privilegiis, quam Prædecessores nostri fecerint, decorare, tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tibi, & successoribus tuis, ac dictis Abbatibus aliorum quatuor Monasteriorum prædictorum nunc & pro tempore existentibus, ut de cetero perpetuis futuris temporibus prædicta, & quæcumque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica (corporalibus, Vasculisque ad reponendam Sacram Eucharistiam, ac Immaginibus quibuslibet comprehensis) in locis, & Domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare tam de dicto Ordine, quam si ad vos aliunde nonnunquam deferantur; Altaria de novo constructa, seu translata, restaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis (Chrismate sacro prius ab aliquo Catholico Antistite recepto) consecrare, & etiam Benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia in quibuslibet Monasteriis, Domibus, atque locis dicti Ordinis utriusque sexus, servatis gradibus superioritatis inter vos, elargiri ...., libere possitis, & possint, Apostolica auctoritate, & ex certa scientia tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus.*

Ex adductis Innocentiani Privilegii verbis constat I. prædictos Abbates Cistercienses posse *in locis, ac Domibus dicti Ordinis*, proindeque *& in aliis Monasteriis utriusque sexus, & Prioratibus illis subjectis*, quinimmo *& in parochialibus, & aliis Ecclesiis ad eos pertinentibus*, quamvis eis pleno jure non subessent, ea omnia præstare, quæ Pontifex in §. 2. concedit, aut declarat iisdem Abbatibus convenire. 5

Constat II. Abbates ipsos posse quarumcumque Ecclesiarum ad dictum Ordinem spectantium Altaria omnia, tam portatilia scilicet, quam firma non solum eripere, & mutare, verum etiam *consecrare*. 6

Constat III. eosdem Abbates posse quamcumque Ecclesiasticam supellectilem, & ornamentum tam prædictarum omnium Ecclesiarum suarum, quam etiam alienæ Ecclesiæ benedicere; atque insuper tam propriarum, tum extranearum Ecclesiarum *consecrare Calices*; adeoque & *Patenas*, quæ Calicibus correlativæ sunt: non tamen alienæ Ecclesiæ Altaria, licet portatilia, neque Campanas: nisi dicere vellimus & Campanas alienæ Ecclesiæ in laud. Innocentii Privilegio comprehendi sub nomine *ornamentorum Ecclesiasticorum*, aut in ipso Privilegio Campanarum quoque consecrationem concedi ex Regula 53. Juris in 6. *Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus*, ut se habet Campanarum consecratio, quæ a Pontificali Rom. *Benedictio signi* nuncupatur, respectu consecrationis Calicum, cum & Campanarum consecratio in eodem cum ceteris Ecclesiasticis rebus consecrandis fit ordine; & quamdam cum ipsis habeant Ecclesiarum Campanæ connexionem. Quæ Regula Juris illud ad minus certissime suadet, prædictis Abbatibus proprii ordinis Campanas consecrandi datam esse facultatem, cum ipsis facta sit potestas sacrandi quascumque alias suarum Ecclesiarum res, quæ juxta ritum Ecclesiæ consecrari consueverunt, exceptis Basilicis. 7

Constat IV. Pontificalium usum, nempe potestatem *utendi Mitra, Anulo, & aliis Pontificalibus Insignis*, ac facultatem *elargiendi solemnem Benedictionem*, quæ in Constitutione Innocentiana concessa referuntur §. 1. atque approbantur, & confirmantur ab ipso Innocentio §. 2. tum cum ait, *se intendere non minoribus gratiis, & privilegiis, quam Prædecessores nostri fecerint* Cisterciensem Ordinem *decorare*, tum cum inquit se facultatem facere omnibus ibi recensitis Abbatibus *Benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia* in quibuslibet Monasteriis, Domibus, atque locis dicti Ordinis utriusque sexus elargiendi, Pontificalium, inquam usum in eadem Constitutione restrictum ad certas duntaxat vices in anno non esse (ut præfigi solet in pluribus Indultis similibus) sed *indefinite* citra ullam exceptionem, aut functionum discrimen concessum esse; adeoque prædictos Cistercienses Abbates Pontificalibus sine temporis, aut functionis ulla exceptione uti posse, cum *propositio indefinita æquipolleat universali*: sicut hanc ipsam rem erudite probat loc. cit. pag. 148. Avignonus ex S. Bernardo, ex Barbosa, ex Rota Romana, atque ex Benedicto XIV. l. 3. de Synodo Diœcesana cap. 11. n. 11. 8

Neque dici potest, amplissimas has gratias Galliarum Cisterciensibus Abbatibus factas per generalia Decreta S. R. C. sub die 27. Septemb. 1659. ab Alexandro VII. approbata, quæ legere est apud Ferraris in Bibliotheca V. *Abbas* num. 31. quæque innovavit Benedictus XIV. speciatim quoad alienas res benedicendas, seu consecrandas in Epistola per eandem Sac. Congregationem ad singulos locorum Ordinarios transmissa 31. Martii 1744. revocatas, aut restrictas fuisse: quæ est secunda assertionis nostræ pars. 9

Verum quidem est in Decretis illis præter cetera interdici usum Pontificalium inferioribus Episcopo Prælatis, præterquam tribus solemnibus per annum diebus; §. 18. hæc haberi: *Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant*; §. 19. *Reliqua Pontificalia extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditas pariter alienas, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus adhibetur Unctio, nec non Minorum Ordinum collationes*; ac §. 17. sancitum fuerat: *In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, nec non in vestitionibus Monialium, & emissione Professionis earumdem, etiam pleno sibi jure subjectarum, in benedictione sacræ supellectilis, ceterisque actibus (Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnitatibus ter tantum in anno, ut præfertur exceptis)* neque 10

in

in Ecclesiis, Oratoriis, aliisque locis tam publicis, quam privatis, quantumvis exemptis, eisdemque Abbatibus pleno jure subjectis Mitram, Baculum, & quævis alia Pontificalia insignia, nisi de expressa Sedis Apostolicæ concessione, adhibeant.

11 At prætermisso etiam trito argumento quod in laud. Decretis nulla mentio fiat Cisterciensis Ordinis, ut necessarium statuerunt plures Sum. Pontifices ad derogandum ejusdem Ordinis Privilegiis: quod etiam nobis Camaldulensibus concessit Leo X. in celebri sua Constit. *Etsi a summo* data 4. Julii 1513. quæ in Rom. Cherubini Bullario, est n. 2. §. *At quod* ex sequentibus, prætermisso, in quam, hoc argumento, S. R. C. præfatis Decretis illud unice præscribere voluit, quid Prælatis Episcopo inferioribus conveniat, *spectato jure communi*, seu attentis *communibus* Pontificalium Privilegiis, salvo tamen semper *jure particulari*, quod ratione *specialium Privilegiorum* aliquibus ex eisdem Prælatis competere posset, quibus Sac. ipsa Cong. Decretis suis nullum intendit præjudicium inferre.

12 Id autem suadetur I. ex fine, quem sibi proposuit S. C., quem ipsa manifestat in ipsa Decreti fronte, nempe ut *tollentur, ac eliminentur circa Ecclesiasticos Ritus, qui irrepserunt abusus... eo præsertim tempore, quo privilegia ipsa perperam interpretantes, obtendentesque, parum obsequi student Decretis pluries ab ead. S. C. hac in re evulgatis, aut ipsa ignorare prætendunt*. Non ergo S. C. novum jus condere intendit, sed vetus innovare ad præscriptum *communium* Indultorum. Nec refert quod in eadem præfatione habeatur, mentem S. Cong. esse, *ut excessus aboleantur, uniformisque inducatur Sacrorum Ritus in omnibus*; quoniam sicut eodem fine conditum fuit Episcoporum Cæremoniale, de quo ibidem sermo est, nec tamen inde specialia abolita sunt Privilegia alicui Ecclesiæ, sive Episcopo concessa, ut puta gestandi in Pontificalibus functionibus Pileolum, aut Vestem rubei coloris, ita & in casu nostro ratiocinandum.

13 Suadetur II. ex quo in decursu ipsorum Decretorum pluries, ac pluries reserventur jura, quæ vigore specialium indultorum convenire possent, per illam, aut similem exceptionem, *absque expresso S. Sedis Indulto*: ut patere potest cuilibet legenti eadem Decreta §. 6. 12. 14. & 17.

14 Suadetur III. ex quo S. ipsa Cong. instantiam exceperit Procuratoris Generalis Casinensium, ac rata habuerit eorumdem specialia Indulta, si comprobata sint, sub die 12. Jun. 1660. quam Sac. Cong. Declarationem legere est apud Ferraris l. cit.

15 Suadetur IV. ex quo Sum. ipse Pontifex Alexander VII. confirmans 20. Julii 1660. hanc ipsam Declarationem pro Casinensibus factam, clausulam hanc expresse adjunctam voluerit. *Salva quavis contraria verbaliter expressa dispositione privilegiorum particularibus Monasteriis Cong. Casinensium concessorum*: quæ videri potest ad calcem illius Declarationis.

16 Suadetur V. ex Rota Rom. in Lucensi coram Cerro 26. Junii 1662. quæ habetur inter Dec. recen. p. 3. dec. 193. n. 10. ubi inquit: *Licet Abbates prohibeantur exercere Pontificalia extra eorum Ecclesiam, ex Decr. S. Congr. Rit., edito 1659. die 27. Sept. hoc tamen non procedit, quando contrarium ex Privilegio doceatur*, Similia habent Cæsar de Pannimollis, ac Card. de Luca, quorum primus Decis. 30. annot. 1. n. 6. ait: *Hujusmodi particularia privilegia non sunt vigore generalis Decreti* (nempe sub Urb. VIII. & Alexandro VII.) *restringenda, & coarctanda ad celebrationem Missarum Pontificalium in tribus tantum anni solemnitatibus &c.*, ut advertit idem de Luca loc. cit. n. 3. & 5. nimirum in Thesauro veritatis tom. 3. Dis. 15.

17 Suadetur VI. ex doctissimo Card. Lambertino in sua Notific. 20. t. 1. inter Italicas, ubi disserens de facultate Abbatum Regularium benedicendi, ac consecrandi res alienas, & mentionem faciens Decr. Alex. VII. hæc habet: *Quando gli Abati Regolari abbiano i chiari privilegj Apostolici di benedire i Paramenti, e consecrare i Vasi, non solamente per le loro Chiese, ma ancora per le altre, non intendiamo, che d'essere Protettori, e Conservatori de' loro Privilegj*. Censuit igitur sapientissimus Cardinalis, postea Sum. Pontifex, specialia Privilegia per generalia Decr. Alex. VII. revocata non fuisse, aut restricta. Videatur Avignonus V. *Pontificalia*, ubi rem hanc fuse ac solide prosequitur. Stant ergo etiam post Decreta Alex. VII. ab eodem Pontifice Bened. XIV., innovata, Privilegia omnia Galliarum Cisterciensibus Abbatibus per Innocentii VIII. Constitutionem concessa.

18. Addam insuper per eadem Decreta derogatum non fuisse quibusdam facultatibus utendi Insigniis Pontificalibus, etiam extra loca propriæ jurisdictionis in aliquibus sacris functionibus, quæ Mitratis Abbatibus conveniunt sive ex jure Canonico, sive ex dispositione Pontificalis Romani, aut Cæremonialis Episcoporum, sive ex laudabili inveterata consuetudine, præsertim Episcopis non contradicentibus: ut quod Abbates in Synodis Provincialibus, ac Diœcesanis Mitra utantur Auriphrygiata, si exempti sint, simplici autem, si non sint exempti, ut disponitur C. *Ut Apostolicæ*, de Privilegiis in 6. quod a Cæremoniali Episcoporum l. 1. c. 31. n. 11. ad Mitram simplicem pro omnibus Abbatibus quoad solas Provinciales Synodos redactum fuit; quod Mitram in capite gestent, dum assistunt Benedictioni alicujus Abbatis, aut dum intersunt solemnioribus Exequiis uti Coabsolventes, si sint Prælati Mitræ usum habentes, quemadmodum se habent Abbates nostri, sicut præscribitur in Pontificali Romano tit. de *Benedictione Abbatis, & de Officio, quod post Missam solemnem pro Defunctis agitur*; quod Mitra decorentur, dum parati assistunt sacris actionibus per Summum Pontificem peractis; quod Mitram ad minus adhibeant dum assistunt, aut inserviunt solemnioribus quibusdam functionibus per aliquem S. R. E. C., vel Episcopum, aut proprii Ordinis Abbatem Generalem celebrantis, in quibus convenit, ut Abbates ipsi ordinarie loquendo, id Mitræ genus adhibeant, quod illis respective concessum est cit. cap. Canonici Juris *Ut Apostolicæ*, de Privilegiis in 6.

His autem derogatum non fuisse per Alexandri VII. Decreta, contra ac alicui minus æquo in hujusmodi Abbates videri fortasse poterit, probatur, quia vix credi potest, Sac. R. Congregationem iis derogare voluisse, quæ in Canonico Jure concessa sunt, vel per Romanum Pontificale, aut Episcoporum Cæremoniale a RR. Pontificibus confirmata, inveniuntur præscripta. 19

Probatur pariter ex communi usu, quo hæc tum ante, cum post laudata Decreta facta esse constat sub oculis Sum. Pontificum, S. R. E. Cardinalium, ac Episcoporum, ac illis non solum permittentibus, sed sponte annuentibus, & Abbates ipsos invitantibus. 20

Probatur denique duplici ejusdem S. R. Congr. recenti Decreto apud Meratum t. . . . . in quorum primo edito 12. Julii 1727. dicitur: *Abbatibus pontificaliter indutis, uti Coabsolventibus debetur præcedentia super Canonicos Cathedralis in Processionibus funerum*: in altero autem sub die 24. Nov. 1731. *Abbates pontificaliter induti, invitati pro Assistentia in solemnibus Vesperis, Processione, & Missa debent sedere in loco decenti, separatim a Canonicis in Choro post Episcopos. Pariter Abbatibus pontificaliter indutis, & genua flectentibus in actu receptionis, & restitutionis sacrarum Reliquiarum, quæ per eosdem in Processione deferuntur, debet permitti usu ejusdem Pulvini, quo in eodem actu utuntur tam Archiepiscopi, quam Episcopi suffraganei, & processionibus secum ducere possunt duos tantum Clericos, seu Monachos Cotta indutos in utroque latere assistentes pro servitio, & usu Mitræ, & Baculi Pastoralis*. 21

Superest ut tertio loco demonstremus, Abbates Camaldulenses enunciato Innocentii VIII. Privilegio ita perfrui, ac si ipsis directe, & nominatim illud concessum fuisset. 22

Sæpius laudatus Avignonus in suo Manuali V. *Pontificalia* pag. 149. probat, datum Abbati Cistercii in Galliis, ac quatuor primis Cisterciensis Ordinis Abbatibus Privilegium æque pariformiter cunctis Congregationis Cisterciensis Italiæ Abbatibus convenire, ex quo Gregorius XIV. in sua Constitut. *Romanus Pontifex* in Romano Cherubini Bullario n. 16. data 6. Sept. 1591. omnia & singula Privilegia *Ordini Cisterciensi, ac Abbatibus concessa ad Cong. S. Bernardi in Italia, illiusque, Monasteria, Abbatesque absque ulla penitus differentia, perinde ac si illis, & eorum singulis principaliter, & specialiter, & expresse, ac nominatim, & non ad instar concessa fuissent . . . extendit, communicavit, & concessit*. 23

Ne autem quis suspicari valeat, an in præfata Privilegiorum communicatione comprehendantur Pontificalia, aliæque singulares prærogativæ in Privilegio Innocentiano contentæ, adducit testimonium doctissimi, ac severioris in his rebus sententiæ Cardinalis Petræ, qui in Bullas Apostolicas t. 1. ad Const. 2. Benedicti XI. §. 17. ingenue fatetur: *Cum Privilegiorum communicatio est verbis prægnantibus concepta* (ut plane se habet præfata communicatio) . . . *dubium non est, quin in ea comprehendantur etiam specialia Privilegia*, dummodo tamen eadem *militet ratio*: ut militat utique inter omnes Abbates, qui eadem in Dignitate constituti sunt. 24

In ejusdem rei confirmationem adducit pariter recentem S. R. Cong. Declarationem in causa nullius, Fuld. concessioni Indulti editam 22. Sept. 1703. quam exscribit idem Eminentissimus Petra ad Const. 6. Urbani IV. §. 18. Nam *proposito dubio, an ad facultatem consecrandi, & benedicendi, Abbati Fulden. suffragetur communicatio Privilegiorum Cong. Casinensis, vel si adesset observantia immemorabilis, cum posset juvare?* responsum fuit: *Affirmative vigore communicationis Privilegiorum, nec non consuetudinis, & in locis propriæ jurisdictionis*. 25

Porro iisdem plane argumentis constat, Camaldulenses Abbates omnibus ac singulis Privilegiis Abbati Cistercii in Galliis aliisque quatuor primis Abbatibus per Innocentianam Constitutionem concessis æque pariformiter gaudere. Enim vero laudatus Gregorius XIV. eodem anno 1591. eodemque mense, nempe 24. Sept. Const. ex injuncto n. 2. in laudato Cherubini Bullario, & in Libro Privilegiorum Camald. p. 107. & 108. iisdem prægnantibus verbis Cong. Camald. *ejusque Prælatis &c. communicavit, extendit, & concessit, omnia & singula Privilegia &c. quibusvis aliis Regularium Cong. Ordinibus, eorumque Monasteriis .,. eorumque Generalibus, Abbatibus, aliisque Superioribus, & Personis eorumdem, in quibuscumque Mundi partibus existentibus, alias quomodolibet concessa, & concedenda . . . etiamsi talia sint vel fuerint, quæ specialem, & individuam requirerent mentionem*, 26

seu in præsentibus de verbo ad verbum insertionem, seu particularem concessionem . . . . æque pariformiter, & absque ulla penitus differentia, perinde ac illis, & eorum singulis personaliter, & specialiter, & impresse, ac nominatim, nec non ad instar (forte legendum *& non ad instar*) *concessa essent*.

27 Confirmari etiam potest, ex quo subortum dubium, an Abbates Camaldulenses sibi subditis Regularibus Minores Ordines conferre possent, sustulerit Clem. VIII. in sua Constitutione *Officii nostri* data sub die 3. Augusti 1594. quam legere est in eodem nostrorum Privilegiorum Lib. pag. 111. declarando id prædictis Abbatibus usique convenire, *attenta maxime communicatione privilegiorum eidem Congregationi per dictum Gregorium XIV. prædecessorem concessa*, verba sunt ejusdem Pontificis. Gaudent itaque Camaldulenses Abbates Privilegiis omnibus in Constitutione Innocentii VIII. contentis perinde ac ipsis specialiter, expresse, ac nominatim Privilegia illa ipsius Abbatibus Camaldulensibus concessa fuissent.

28 Quo autem omnis e medio tollatur dubitatio, objectum proponam, ac refellam, quo quis contendere posset, Innocentianum Privilegium vel genuinum non esse, vel eo Abbates uti non posse. Cum Procurator generalis Monachorum Cassinensium cetera inter dubia S. R. C. proposita post edita Alexandri VII. Decreta §. 18. quo vetita est Abbatibus benedictio Sacræ supellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum repoluerit, *etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licitum esse Ecclesiasticam supellectilem benedicere, sac. Congregatio sub dicto die 12. Junii* 1660. *mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstineri*. Porro Indultum hoc non aliud esse potest, quam Innocentianum, quod insuper non constat unquam ex Apostolico Archivio desumptum fuisse; adeoque ab hujusmodi Benedictionibus abstinere adhuc debent Abbates.

29 Verum respondeo falsum omnino esse exhibitum a Cassinatibus Sac. Congr. Indultum, de quo in objectione, fuisse Innocentianum nostrum Privilegium. Siquidem Indultum illud erat de facultate dumtaxat benedicendi extranea, ut patet tum ex adductis verbis, tum quod instantia facta sit super §. 18. non super §. 19. in quo de Consecrationibus sermo est. At Innocentianum Privilegium non solum extraneam supellectilem benedicendi, sed etiam Calices undecumque delatos sacrandi potestatem apertis verbis elargitur. Dicendum est ergo Cassinates aliud Indultum exhibuisse, illudque dubiæ fidei; ideoque S. Congregationem demandasse, ut hujusmodi Indultum exhiberent authenticum ex Apostolico Archivio, ac interim ab illis Benedictionibus extraneæ scilicet supellectilis abstinerent.

30 Ceterum si Cassinenses Monachi Indultum indubiæ fidei exhibuissent, utique S. Congregatio ratum illud habuisset; quemadmodum ad §. 5. ratum habuit Alexandri II. Privilegium Cavensi Monasterio concessum, atque Alexander VII. Declarationes ad instantiam Cassinensium factas confirmans, expressa Privilegia data particularibus Monasteriis Cassinensium excepit: ut supra dictum est *n.* 15.

31 Hinc Abbates perfectam communicationem Privilegiorum cum primis Cisterciensis Ordinis Abbatibus *verbis prægnantibus* obtinentes, Innocentii VIII. amplissimo Privilegio tuto uti possunt cum illud, esto in Tabulario Apostolico non reperiatur, quod mihi non constat, non modo inveniatur totidem verbis expressum in pluribus Bullariis, atque Innocentiana Constitutio ut genuina agnoscatur ab eruditissimis, ac probatissimis Auctoribus Morino, Berti, Auctore de re sacramentaria, de Petio, Eminentissimo Petra, aliisque ab Avignono loc. cit. V. *Pontificalia*, laudatis, verum etiam eadem Constitutio citetur a Clemente VIII. in suo Brevi edito 30. Januarii 1604. ut habet Avignonus eodem loco, ac demum laudetur quoque a sapientissimo Pontifice Benedicto XIV. cum ipsius initio, die, & anno, ut diximus *n.* 3. atque Privilegium in ea concessum ab utroque Pontifice vel explicetur, vel extendatur; adeout nullum videatur amplius inbesse dubium de ejusdem Constitutionis genuina existentia. Addam insuper quod licet quis suspicari posset Innocentianam Constitutionem interpellatam fuisse, id ad summum contingere posset quoad eam tantum partem, qua facultas primis Cisterciensis Ordinis Abbatibus conferendi Ordinem *Subdiaconatus & Diaconatus* fertur concessa: non quoad alias partes, sive Privilegia in eadem concessa, de quibus nemo, quem noverim, dubitat. Sobrii tamen ac prudenter procedant Abbates nostri, neque hisce Privilegiis aut passim, aut ad ostentationem unquam utantur, *ne Privilegium mereatur amittere, qui sibi permissa abutitur potestate*: ut inquit Innocentius III. cap. *Cum illorum*, de senten. excom.

DISSERTATIO II.

Abbates Regulares Sacerdotio, ac Benedictionis munere insigniti, vel speciali Indulto suæ Congregationi directe concesso perinde ac si idem Benedictionis munus suscepissent muniti, plenamque cum ceteris Monasticarum Congregationum Abbatibus communicationem privilegiorum obtinentes, possunt Diœcesano Episcopo, seu Loci Ordinario consentiente, alienæ Ecclesiæ res omnes benedicere, ac etiam consecrare, necnon alios pontificales actus in Decretis Alexandri VII. Abbatibus interdictos exercere, excepta collatione primæ Tonsuræ, ac minorum Ordinum sibi non subditis Regularibus.

1 PRincipio illud pro certo habendum est, Abbates Regulares Sacerdotio, ac Benedictionis munere insignitos, aut speciali Indulto propriæ Congregationi directe concesso perinde ac si idem Benedictionis munus suscepissent munitos, ut se habet Congregationi nostra Camaldulensis vi Bullæ Leonis X. *Pius a summo* dat. 4. die Julii 1513. §. *Præfati sic electi* Privilegiorum nostrorum fol. 32. donatos insuper Privilegio vel directe, vel per communicationem ipsis concesso imponendi primarium Ecclesiæ lapidem, Ecclesias benedicendi, reconciliandi, pollutam Ecclesiam jam consecratam, Ecclesiasticas res benedicendi, præsertim illas, pro quibus sacra unctio requiritur, ad quas benedictiones impertiendas speciale Sedis Apostolicæ Privilegium necessarium esse colligitur ex Decreto S. Congregationis Concilii sub die 10. Septembris 1614. præfatos, inquam, Abbates, si prædictas facultates exerceant vel in alienas res, vel in loco non propriæ jurisdictionis, *valide* easdem exercere, quamquam suis in Privilegiis eædem facultates ipsis concessæ sint dumtaxat pro usu suarum Ecclesiarum, atque ea sub conditione ut in propriis tantum Monasteriis, & locis eas valeant exercere: quinimmo licet ex Trident. sess. 23. de Refor. c. 10. Abbates Regulares nonnisi sibi subditis Regularibus valeant Tonsuram, ut Minores Ordines conferre, attamen Tonsuræ, ac quatuor Minorum Ordinum collatio per Regularem Abbatem Sacerdotem, ac Benedictum vel Apostolico Privilegio munitum, atque Regulares sibi subditos habentem, facta sibi non subditis vel Regularibus, vel etiam Sæcularibus, valida est, ut constat ex pluribus S. Congregationis Concilii Declarationibus, etiam recentibus, ut se habet ea, quæ in Lucana 16. Martii 1726. & quæ in Brixiensi 28. Novembris 1743. ad 8. dubium prolata est, atque ut late probant præ ceteris Fagnanus in cap. *Statuimus*, de suppl. neglig. Prælatorum an. II. atque in cap. *Aqua* de Consecr. Eccl. n. 11. & seq. Eminentissimus Petra in Bullas, Appostolicas t. 5. in Constitutionem 9. Pii II. n. 138. & seq. atque Benedictus XIV. lib. 3. de Synodo Diœcesana c. 11. n. 13. quidquid in contrarium afferat Ferraris *V. Abbas n.* 23. & alii, propterea non audiendi.

2 Horum autem quæ diximus ratio est, quia facultates, hujusmodi Benedictiones, Consecrationes &c. elargiendi, ac conferendi primam Tonsuram, & Minores Ordines spectant *ad potestatem Ordinis*, quæ semel concessa, cum indivisibilis sit, restrictionem non recipit quoad loca, res, & personas, in quas exerceatur; neque insuper secundum partem auferri potest, secundum aliam in pristino statu relinqui: ut docet Fagnanus in libr. 1. Decretalium ad laudatum cap. *Statuimus fere per totum, præsertim* n. 46. & in Libr. 3. ad dictum cap. *Aqua* n. 12. idque probat ex Angelico Doctore 2. 2. q. 39. art. 3. atque ex variis canonici juris testibus. Propterea restrictiones illæ quoad loca, res, & personas appositæ sive in Privilegiis ipsis, sive in Tridentino Concilio, sive aliis in Decretis *solam exercitii, seu jurisdictionis potestatem spectant*; proindeque Benedictiones prædictæ, Consecrationes, atque etiam collati Minores Ordines iterandi non sunt, ut de his expresse in nonnullis ex laud. S. Congreg. Concilii Declarationibus dicitur.

3 Dictum est autem n. 1. Abbatem Regularem, ut valide exteris conferat Tonsuram, aut Minores Ordines, debere Regulares sibi subditos habere. Etenim cum Trident. Synodus loc. cit. Abbatum facultatem conferendi Tonsuram, ac Minores Ordines restrinxerit ad solos Abbates Regulares habentes Religiosos sibi subditos, qui sibi subditos non habent Regulares, nedum jurisdictionis, sive exercitii potestate destituuntur, sed & potestate Ordinis quoad Tonsuræ, ac Minorum collationem; adeout non modo *licita* non sit, sed nec *valida* hujusmodi Ordinatio: ut docet Fagnanus in laudato cap. *Statuimus* n. 13. dicens. *Si Abbas* (loquitur de Abbate Regulari) *sit talis, ut nullos omnino subditos habeat, irrita est Ordinatio, quia privilegium ejus in totum fuit sublatum per Concilium*. Ex superius dictis consequitur præfatas Benedictiones, Consecrationes, atque Ordinationes habitas per prædictos Abbates Regulares quoad loca, res, & personas alienas illicitas dumtaxat fore ratione defectus potestatis exercitii, seu jurisdictionis.

4 Nunc vero disquirendum, an consentiente Episcopo, sive loci Ordinario, proindeque concedente hujusmodi Abba-

Abbatibus exercitii, seu jurisdictionis potestatem nedum validæ, sed etiam licitæ censendæ sint præfatæ Benedictiones, Consecrationes atque Ordinationes.

6 Tota difficultas ad hoc tantum reducitur, an Locorum Ordinarii per positivas leges prohibeantur hujusmodi licentiam prædictis Abbatibus impertiri; hisce enim legibus præcisis quis inficiabitur, Locorum Ordinarios jurisdictionem suam Abbatibus delegare posse, ut nempe isti valeant sibi datam potestatem Ordinis exercere, sicut & alios Pontificales actus sibi per Apostolica Privilegia concessos exequi in loca, res, & personas eisdem Ordinariis subjectas?

7 Id prohibitum nostra hac tempestate quoad collationem Tonsuræ, ac Minorum Ordinum certum plane est. Quamvis enim id olim permitteretur, dummodo ordinandi dimissoriales Litteras ad Abbatem ordinantem directas a proprio haberent Prælato, etiam ex Declaratione Sacræ Congregationis Concilii 21. April. 1572. ut videre est apud Fagnanum utroque in loco superius citato, atque apud Benedictum XIV. pariter laudatum in loc. num. 12. Attamen, ut iidem referunt, sub Urbano VIII. sub die 23. Novemb. 1641. eoque approbante alterum prodiit ejusdem S. Congregationis Decretum, quo non solum Abbates omnes prohibiti sunt primam Tonsuram, Minoresque Ordines alienis subditis conferre etiam de Ordinariorum licentia; sed & inhibitum fuit *Archiepiscopis, Episcopis, & aliis prælatis inferioribus, ut in futurum concedere non audeant litteras dimissorias Abbatibus directas, nec ab ipsis recipi, Quod si secus fiat, tam concedentes, quam Ordinantes suspensi remaneant, præter alias pœnas arbitrio ejusdem S. Congregationis reservatas.*

8 Idem videri potest dicendum quoad prædictas Benedictiones, Consecrationes, aliosque Pontificales actus propter varia decreta, præsertim sub Alexandro VII. edita, & a Benedicto XIV. innovata, de quibus in superiori Dissertatione n. 9. quibus inferioribus Prælatis Pontificalium usus restrictus est, ac potissimum interdictus usus Consecrationum, & aliorum Pontificalium *extra loca ipsis Abbatibus subjecta, & pro servitio alienæ Ecclesiæ*, addita clausula *etiam de Ordinariorum licentia*, ut habetur expresse §. 8. & 9. ac insuper ad calcem Decretorum dicitur: *Indulsitque*, nempe Alexander VII. *locorum Ordinariis*, ut *auctoritate Sedis Apostolicæ possint, immo debeant, præfatos*, scilicet inferiores Prælatos, *etiam per censuras compellere*.

9 Verum ita intelligenda haud arbitror hujusmodi Decreta; idque mihi probatur I. ex quo potestas, quæ a jure convenit Episcopis, aliisque locorum Ordinariis adempta censenda non est, nisi omnino constet.

10 II. Quia Apostolica illa Decreta in gratiam Episcoporum, atque ipsis potissimum instantibus edita sunt, ne videlicet insciis, aut invitis locorum Ordinariis ab Abbatibus, aliisque inferioribus Prælatis in eorum Diœcesi extra eorumdem Abbatum, aut Prælatorum Ecclesias, aut in ipsis Ecclesiis suis passim, ac sine limite Pontificalia exerceantur, aut alienas Ecclesias iidem Abbates benedicant, vel reconcilient, vel istarum supellectili Benedictionem, aut Consecrationem impertiant: Non vero Decreta illa constituta sunt ad coarctandam Ordinariorum jurisdictionem, adeo ut ipsi non valeant facultatem Abbatibus facere exercendi Ordinis potestatem, quæ ipsis per Apostolica Privilegia concessa est: neque demum Decreta illa facta sunt in odium Episcoporum, quibus non exiguum levamen præstare possunt Abbates, si commissas ab Episcopis ipsis exequantur Benedictiones, atque Consecrationes, quibus peragendis iidem Episcopi pluries, maxime in ampla diœcesi, vel si senio, aut mala valetudine laborent, impares inveniuntur.

11 III. Mihi probatur non tantum ex Decreto S. R. Congregationis edito 6. Decembris 1631. apud Barbosam V. *Abbas* I. in quo hæc habentur: *Abbas licet exemptus, & habens privilegium usus Pontificalium, non potest illis uti extra Monasterium, nisi de licentia Ordinarii*, verum etiam ex alio ejusdem S. Congregationis recentiori Decreto, edito post Alexandrum VII. hoc est die 24. Novembris 1731. quod exscripsimus superiori Dissertatione n. 27. & in quo cum S. Congregatio supponat Abbates Pontificaliter indutos, & quidem non tantum cum Mitra, sed etiam cum Pastorali Baculo interesse sacris actionibus, & processionibus extra propria loca, cumque id Abbatibus inhibeatur in Decretis Alexandri VII. eadem S. Congregatio id licitum tunc esse censebit ex Ordinarii consensu.

12 IV. Mihi probatur exemplo tot piissimorum, ac sapientissimorum Antistitum, ac S. R. E. Cardinalium, qui tam ante Alexandri VII. Decreta, quos inter S. Carolus Borromeus, quam post edita eadem Decreta, vel consensere, ut Abbates Pontificales actus extra propria loca exercerent, vel voluere ut publicis eorumdem Episcoporum, ac Cardinalium functionibus Abbates interessent Pontificalibus induti, vel honoris causa in aliquem Abbatem, indulsere, ut Missam Pontificalem cum insignis Episcopalibus in ipsa sua Cathedrali Ecclesia celebrarent, vel demum etiam Romæ sacram supellectilem ad Abbates, ut ab ipsis benediceretur, aut consecraretur pluries transmisere. In quam rem juvat hic singulare adducere exemplum Benedicti XIII. viri Ecclesiasticæ disciplinæ retinendæ tenacissimi, nec non Sacrorum Rituum peritissimi, qui proinde Alexandri VII. aliaque Apostolica Decreta non ignorabat, nec infringere ullo pacto volebat. Hic dum Cardinalis amplissimus atque Archiepiscopus Beneventanus foret, P. Abbatem Piccaluga Canonicum Regularem Congregationis Sanctissimi Salvatoris maximo hoc honore affecit, ut Pontificalem Missam in ipsa Beneventi Metropolitana Ecclesia decantaverit, eique usum proprii Solii, Mitræ pretiosæ, atque assistentiæ duorum Canonicorum, præter alios, qui eidem Abbati tamquam Altaris Ministri inserviebant, benigne concessit.

V. Tandem probatur ex Epistola quadam Domini Ignatii Reali primi Cæremoniarum Magistri Benedicti XIV. conscripta de mente ejusdem sapientissimi Pontificis Archiepiscopo Ragusino data Mense Martii anni 1749. proindeque postquam idem Pontifex Alexandri VII. Decreta innovaverat an. 1744. (quod maxime adnotatione dignum est) cujus Epistolæ exemplar extat in Archivo Monasterii nostri SS. Hyppoliti, & Laurentii Faventiæ, & apud me. In ea itaque Epistola nomine Sanctissimi, atque ad ejus mentem in responsionem dicto Archiepiscopo data, ut habetur sub initium ejusdem Epistolæ, circa finem Dominus Reali recenset insignia, quæ ex jure Diœcesano Episcopo privative, ut dicitur, conveniunt, nempe Solium cum Baldachino, Baculus Pastoralis, Cappa magna, septimum Candelabrum, duorum Canonicorum tamquam Diaconorum assistentia, Canonicorum circuli, totius Capituli associatio; sive comitatus in accessu, & recessu Prælati ab Ecclesia. Indulgentiarum publicatio, genuflexio inferioris Cleri erga celebrantem Prælatum, privata Benedictio populi: tum subdit, non deesse exempla, quamvis passim, ac cum omnibus non imitanda, quibus Diœcesani Episcopi in eorum absentia Episcopis tum extraneis, tum suffraganeis, quinimmo & Abbatibus proprium solium, duorum Canonicorum assistentiam, ac comitatum alicujus partis Capituli in accessu, ac recessu Prælati celebrantis concessere; atque in hujusce rei probationem unicum adducit a nobis supra laudatum san. mem. Benedicti XIII. erga P. Abbatem Piccaluga exemplum. Censet ergo Dominus Reali, immo doctissimus, ac vigilantissimus Pontifex Benedictus XIV. etiam post edita Alexandri VII. Decreta, a se ipso innovata, posse Diœcesanum Episcopum Abbatibus locorum Pontificalium usum, qui in Decretis ipsis interdicitur benigne indulgere, cum hujusmodi exempla cum laude in medium adducantur. 13

Hinc quæ in Decretis Alexandri VII. inhibentur Abbatibus, *etiam de Ordinariorum licentia*, exponenda puto *de interpretativa* Ordinariorum licentia, adeo ut Abbates non valeant Ordinarii mentem interpretari; sed necessarius sit ejusdem consensus: non vero ita intelligenda, ut eadem non possint ab Abbatibus præstari, etiamsi in id consenserit Ordinarius, maxime autem si sponte Ordinarius hanc alicui Abbati provinciam committat, ut sepius contigit quoad alienarum rerum Benedictiones, atque Consecrationes, aut Abbatem aliquem velit honoribus afficere. 14

Similiter verbum illud *debeant* in indulto Ordinariis concesso inferiores Prælatos auctoritate Sedis Apostolicæ per censuras quoque compellendi, exponendum erit de ipsis inferioribus Prælatis contra ibidem sancita, Ordinario contradicente, aliquo Pontificali actu utentibus, atque cum id necessarium, & opportunum eidem Ordinario videbitur. 15

DISSERTATIO III.

Regulares habentes communicationem privilegiorum, præsertim etiam concedendorum, cum ceteris Regularibus Ordinibus, possunt post editam quoque Constitutionem Benedicti XIV. incip. Impositi a Diœcesano Episcopo Sacros Ordines extra tempora suscipere, atque de ejusdem in scriptis licentia ab aliquo quocumque Episcopo, licet ipsi Regulares privilegio non donentur, ut Sacris extra tempora initiari valeant, directe proprio Ordini post Tridentinum concesso.

Quandoquidem Sacrosanctum Tridentinum Concilium *sess.* 23. *cap.* 8. edixit sacras Ordinationes *statutis a jure temporibus* habendas esse, plures non sine gravi ratione dubitarunt, quæcumque antea concessa Regularibus privilegia sacros Ordines *extra statuta tempora* suscipiendi, revocata fuisse. 1

Dubitationem hanc sustulisse visus est Benedictus XIII. qui prius re diligenter in particulari Congregatione expensa, in Romano Concilio *tit.* 5. *cap.* 2. ita sancivit „ Quo vero ad Regulares privilegia a Summis Pontificibus habentes expresse, sive per viam communicationis „ concessa, sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi, cum privilegia ipsa in suo robore persistant, „ nec iis derogatum fuisse constet, decernimus proinde „ Regulares eosdem absque novo Indulto Apostolico tuto „ posse extra tempora ordinari. 2

3 Verum cum in eo decreto non dicatur: sive espresse, sive per viam communicationis *ante Concilium Tridentinum* edita; nonnulli adhuc ancipites videntur an id intelligendum de privilegiis ante Tridentinum Concilium datis, cum vel per ipsum Concilium, vel per Bullam Pii IV. *In principis Apostolorum* 17. *Febr.* 1565. privilegia omnia quæ decretis Concilii Tridentini adversantur, revocata sint. De hac re præ ceteris dubitare visus est Eminentissimus Lambertinus in sua Institutione Ecclesiastica inter Italicas *num.* 3. *tom.* 2. inter Latinas *num.* 23. §. *In Concilio:* ubi tamen non improbat praxim, qua passim Regulares omnes ad sacros Ordines ab Episcopis *extra tempora* admittuntur, cum se praxim illam non modo servasse, verum etiam se deinceps servaturum palam profiteatur §. *Hæc diximus;* adeoque Regularium privilegia de sacris Ordinibus *extra tempora* suscipiendis sive espresse sive *per communicationem*, saltem post Tridentinum concessa, in suo robore permanere non diffitetur.

4 Quamobrem ut ostendatur jura Juribus concordare, dispositionem nempe Concilii Romani sub Benedicto XIII. cum decretis Tridentinæ Synodi, demonstrabimus 1. privilegium de Regularibus *extra tempora* ordinandis alicui Religioni post Tridentinum Concilium concessum directe fuisse; 2. idem privilegium aliis Ordinibus extensum fuisse; 3. denique nunc quoque post editam a Benedicto XIV. Constitutionem *Impositi* ad id non opus esse privilegio directe ordinandis Regularibus concesso, at sufficere privilegium de iisdem *extra tempora* initiandis per communicationem tantummodo datum.

5 Quoad primam partem dato etiam quod per Tridentinum revocata sint quæcumque privilegia ante ipsum Concilium Regularibus quoad sacras Ordinationes *extra tempora* habendas concessa: quod tamen plures negant, quos inter doctissimus Avignonus Abbas Cisterciensis in suo Manuali v. *Ordines sacri pag.* 135. *&* 136. quem ut Auctorem diligentem laudavit Benedictus XIV. in privata epistola ad Eminentissimum Terronium data 15. *Feb.* 1755. post oblatum eidem Pontifici prædictum Manuale: omissis quoque variis quæ in hanc rem circumferuntur privilegiis, ut se habet privilegium quod concessum dicitur a Gregorio XIV. Congregationi S. Bernardi constitutione *Romanus Pontifex*, ut ait Ferraris v. *Ordo num.* 13. aliud Clementis VIII. quod datum dicitur Congregationi S. Joannis Evangelistæ in Portugalia, sine ulla prohibitione communicationis, die 18. Novembris 1596. quod se vidisse testatur Portellus apud Ferraris loc. cit. demum privilegium a Gregorio XIII. concessum die 7. Januarii 1584. per litteras in forma Brevis Majori Eremi Camaldulensis, quod legitur in libro privilegiorum Camaldulensium pagin. 94. omissis, inquam, hisce privilegiis, primo quidem quia *in citata Bulla*, quæ habetur in Bullario Romano Cherubini sub num. 16. nihil de hac re reperitur, secundo quod in Romano Bullario non habeatur, nec satis mihi constet de ipsius existentia; tertio denique quod restrictum illud sit ad solos S. R. E. Episcopos Cardinales ad sacram Eremum accedentes, ac fortasse ex speciali ratione ibi adducta ad alia Monasteria ac Religiones extendi non valeat: certum plane est. Gregorium XIII. sua Constitutione in Bullario Cherubini 77. *Pium & utile* data 21. Septembr. 1582. inter cetera §. 3. concessisse Patribus Societatis Jesu, ut possent *extra tempora* tribus diebus festivis, sive continuis sive interpollatis, sacros Ordines ac etiam Presbyteratum recipere. Verum cum idem Pontifex §. 4. hæc addiderit „ Præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia „ cum ipsa Societate copiose participant, participareque „ poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino pro„ hibemus ": alii tamen Summi Pontifices Gregorii Successores idem privilegium ad alios Regulares qui communicatione gaudent privilegiorum cum ceteris Ordinibus, extenderunt: quod nunc probandum superest. Itaque.

6 Ad secundam assertionis nostræ partem quod attinet, dicimus ceteros Regulares communicatione privilegiorum cum aliis Ordinibus fruentes, præfato Gregorii XIII. privilegio participare, saltem quoad illam partem de sacris Ordinibus suscipiendis *extra tempora* (quidquid sit de receptione sacrorum Ordinum tribus festivis diebus continuis) quod ex adducta Romani Concilii sub Benedicto XIII. declaratione plane sufficit.

7 Enimvero Romani Pontifices Gregorii successores *prægnantibus* ut dicitur *verbis*, variis Regularibus Ordinibus omnium vel Societatis Jesu, vel Religionum cunctarum privilegiorum, etiam specialium, quæque sub generali concessione non comprehenduntur, vel quorum expressa mentio, & ad verbum insertio facienda foret, amplissimis cum derogatoriis, plenissimam communicationem concessere, adeo ut iisdem privilegiis „ omnibus & singulis „ æque, pariformiter, & absque ulla penitus differentia, „ perinde ac si illis & eorum singulis personaliter, & „ specialiter, & expresse ac nominatim, necnon ad in„ star concessa essent, uti, frui, potiri, & gaudere li„ bere & licite possint ac valeant ". Sic Gregorius XIV. constitutione 17. in laudato Bullario *Illius* sub die 21. Septembris 1591. concessit Infirmorum Ministris §. 26. „ ut omnibus & singulis, etiam speciali nota dignis pri„ vilegiis, etiam &c. Clericis Regularibus & Presbyte„ ris collegialibus Societatis Jesu &c. concessis participes „ esse possint & debeant pariformiter, æque principa„ liter, absque ulla penitus differentia, perinde ac &c ut supra. Idem concessit Urbanus VIII. Fratribus discalceatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis in sua Bulla *Redemptoris nostri* 28. Martii 1634. ac Ordini S. Mariæ de Mercede Clemens X. in sua constitutione *Redemptori* data 22. Octob. 1678. declarando se ejusmodi Ordini non solum impertiri privilegia Societati Jesu specialiter concessa, verum & omnia ea quæ in generali concessione non comprehenduntur, quibuscumque contrariis derogando.

Demum ut alios omittam, præfatus Gregorius XIV. in 8
sua constitutione ex injuncto, quæ est 18. in dicto Cherubini Bullario, data 24. Septembris 1591. §. 11. nobis Camaldulensibus „ omnia & singula privilegia &c. qui„ busvis aliis Regularium Congregationum Ordinibus, „ eorumque Monasteriis tam Virorum quam Mulierum, „ eorumque Generalibus, Abbatibus, aliisque Superio„ ribus, & Personis eorumdem, in quibuscumque Mun„ di partibus existentibus, alias quomodolibet concessa & „ concedenda &c. etiam per viam communicationis & „ extensionis &c. etiamsi talia sint vel fuerint, quæ spe„ cialem & individuam requirerent, seu in præsentibus „ de verbo ad verbum insertionem, & seu particularem „ concessionem &c. perpetuo communicavit, extendit, „ & concessit, ita quod &c. præmissis omnibus & singu„ lis æque, pariformiter, & absque ulla penitus differen„ tia, perinde ac si illis (Camaldulensibus) & eorum sin„ gulis specialiter & expresse ac nominatim, necnon ad „ instar concessa essent, uti, frui &c. libere & licite pos„ sint & valeant ". Similia ibidem habentur in derogatoriis clausulis. Ubi & illud adnotandum, in amplissimo hoc privilegio non inveniri clausulam, quæ in similibus apponi post Concilium Tridentinum consuevit, *dummodo sacri Concilii Tridentini decretis non adversentur*; quamquam & hæc clausula de privilegiis ante, non vero post Tridentinum concessis jure intelligi debeat. Videantur in hanc rem Barbosa p. 3. de potestate Episcopi alleg. 17. num. 6. Passerinus tom. 3. quæst. 189. nu. 831. Donatus tom. 1. tract. 7. quæst. 8. Roncaglia tom. 2. tr. 30. cap. 2. quæst. 4. resp. 2. aliique plures.

Hanc Gregoriani privilegii extensionem ad alios Re- 9
gulares Ordines admittere debet Eminentissimus Lambertinus, qui laudata in Institutione 23. ad calcem §. *Itaque Ordines* inquit „ Illud vero certum est juxta Suarez e So„ cietate Jesu (De leg. l. 8. c. 17. n. 8.) non posse hu„ jusmodi privilegium in partem admitti, nisi in com„ municatione quæ petitur, ejusdem privilegii expressa „ mentio contineatur, vel omnino declaretur tribui par„ ticipationem earum quoque immunitatum, quæ antea „ interdicebantur ". Siquidem id in adductis a nobis amplissimis privilegiis, aliis Regularibus Ordinibus datis, verbis æquipollentibus habetur, cum ea quoque quarumcumque Religionum, ac Societatis Jesu privilegia communicentur, quæ specialem mentionem, ac de verbo ad verbum insertionem &c. requirunt, idemque in derogatoriis clausulis habeatur. Quinimmo tantum Virum hanc ipsam Gregoriani privilegii extensionem admisisse omnino dicendum est, cum ex una parte de privilegiis pro Regularibus ordinandis *extra tempora* ante Tridentinum concessis dubitare ibidem visus sit seq. §. neque aliud privilegium post Tridentinam Synodum datum ipse agnoscat cit. §. *Itaque Ordines*, quam illud Gregorii XIII. Societati Jesu concessum, ex alia vero parte §. *Hæc diximus* paratum se testatur ceteris quoque Regularibus sacros Ordines extra tempora conferre, quemadmodum antea se præstitisse fatetur.

Eamdem Gregoriani privilegii extensionem admittere 10
tenetur Eminentissimus quoque Petra, licet strictioris in hisce rebus sententiæ. Quamvis enim doctissimus hic Purpuratus in Bullas Apostolicas ad Constitutionem 2. Benedicti XI. § 9. scripserit „ non dari communicationem „ privilegiorum in iis quæ requirunt specialem concessio„ nem, immo caussam specialem, qualis esset potestas con„ firmandi &c. " nihilominus §. 17. dixit quod „ cum „ privilegiorum communicatio est verbis prægnantibus " (qualia certe sunt verba privilegiorum quæ supra adduximus hic num. 7. & 8.) „ concepta, dubium non est „ quin in ea comprehendantur etiam specialia privilegia, „ dummodo tamen eadem militet ratio ".

Hinc audiendus non est Monacellus in Regularium pri- 11
vilegia non semper satis æquus, qui in Supplemento ad tom. 2. Formul. legal. pract. tit. 16. form. 2. num. 44. ait „ Privilegia quæ involvunt præjudicium tertii, vel „ sunt alii onerosa, aut speciali nota digna, vel quæ ra„ ro conceduntur, vel demum jurisdictioni ordinariæ E„ piscoporum sunt præjudicialia, vel læsiva, non confe„ runtur per solam communicationem, sed indigent spe„ ciali & expressa concessione, non obstante quod com„ municatio habeat clausulas prægnantes ". Non inquam audiendus Monacellus, tum quia privilegium ordinandi Regulares extra tempora, de quo nunc agimus, nulli præjudicat, neque Episcoporum jurisdictioni, qui per privilegium illud non coguntur Ordines Regularibus con-

ferre extra tempora, si nolint, ut mox dicemus, tum quia verba prægnantia, ac similes clausulæ quæ habentur non in omnibus, sed in aliquibus tantum privilegiis, nihil significarent, omnique effectu carerent supra aliam communem communicationem; tum quia sicut privilegia quibus per eorum verba derogari non potest nisi exprimantur, revocantur per æquivalentia verba, puta etiamsi specialem mentionem exquirerent: sic eoque magis cum ibi de re odiosa, hic de re favorabili agatur, per æquipollentia verba communicari possunt; tum denique quoniam ut late probant rerum Regularium pertractatores, præsertim Tamburinus de jur. Abb. tom. 1. disput. 18. quæst. 6. Samalticenses tract. 13. cap. 1. Roncaglia tract. 3. quæst. ult. cap. 3. quæst. 3. aliique apud eos, in dubio late atque in Regularium favorem interpretanda sunt, ex plurium etiam summorum Pontificum, præsertim Sixti IV. in Bulla *Dum ad universos* num. 10. in Bullario Romano data Canonicis Regularibus sub die 23. Aug. 1476. concessione. & quamvis aliqua videantur contra jus commune, ac jus tertii, non ita tamen se habent, ut probat Angelicus Doctor in 4. dist. 17. art. 3. quæst. 5. ad 1. & Opusc. 19. ubi ait hujusmodi privilegia cedere in præjudicium illorum dumtaxat Pastorum „ qui quærunt „ quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præ„ sunt non ut pascant, sed ut pascantur ". Hinc hujusmodi privilegia vere odiosa non sunt, sed favorabilia, adeoque latam admittunt interpretationem: ac quodcumque privilegium quoad communicationem nullum excludere dicendum est, nisi ratio illud concedendi adeo specialis fuerit, ut nonnisi ei, cui directe concessum est, aptari possit, aut alteri qui eadem prerogativa donatus sit, ut puta eadem dignitate; ut se habet facultas concessa Abbatibus conferendi Minores Ordines, consecrandi &c.

12 Neque præfatæ communicationi privilegii Gregoriani obstat quod in Alma Urbe soli admittantur ad Sacros Ordines *extra tempora* Patres Societatis Jesu; quoniam cum per privilegium Regularibus datum ut ordinari *extra tempora* possint, non coarctantur Antistites eosdem *extra tempora* promovere, sicut 4. Decembris 1693. declaravit Innocentius XII. ut legitur in ejusdem speciali Bullario pag. 263. Eminentissimi Urbis Vicarii ad sacros Ordines *extra tempora* admittere non consueverunt nisi Patres Societatis Jesu, quos ex celebri caussa Meclinensi in Sac. Concilii Congregatione definita die 8. Maji 1683. constat præditos esse privilegio directe ipsis concesso per Gregorium XIII. ut *extra tempora* sacris valeant initiari Ordinibus, sicut habet in laudata Institutione Ecclesiastica Cardinalis Lambertinus §. *Illud etiam*. Ceterum & alios Regulares possent iidem Eminentissimi Urbis Vicarii, si vellent, admittere ad sacros Ordines *extra tempora*: quemadmodum manifestum est sapientissimos Antistites, quos inter ipse Eminentissimus Lambertinus, diversorum Ordinum Regulares sacris *extra tempora* suis in diœcesibus passim initiasse, ac nunc etiam post editam quoque Benedicti XIV. constitutionem *Impositi*, de qua infra, initiare.

13 Denique quod spectat ad tertiam assertionis nostræ partem, quidquid in contrarium adstruunt P. Ubaldus Girarli Scholarum Piarum in addit. ad Mascat. lib. 1. tit. de Tempor. Ordinat. sub num. 15. & ex eo Romanus Jurista in Additionibus ex aliena manu ad Biblioth. P. Ferraris super V. *Ordo* n. 1. & seq., si attente expendatur Constitutio *Impositi nobis* Benedicti XIV. edita die 26. Febr. 1747. falsum esse deprehenditur ex eadem haberi, privilegium recipiendi sacros Ordines *extra tempora* illis dumtaxat Regularibus suffragari, quibus post Tridentinum Concilium *nominatim atque recta* concessum fuerit, aut in forma specifica, non communi, postmodum fuerit confirmatum. Id enim in laudatissima Constitutione dumtaxat statuitur de privilegio, ut Regulares a quocumque catholico Episcopo Ordines recipere valeant; quæ duo privilegia inter se diversa sunt, ut colligitur ex sæpius laudatissima Instit. Ecclesiastica ejusdem Pontificis, dum Archiepiscopus Bononiensis foret, §. *Illud etiam*. Perlegatur diligenter ea Constitutio, ac quisque statim deprehendet, unicum ejusdem Constitutionis scopum in eo constitutum esse, ut Regulares a solo Diœcesano Episcopo (illo nimirum, in cujus Diœcesi situm est Monasterium, cui Regularis ordinandus tamquam de familia a superioribus suis actu adscriptus invenitur) ordinari debeant, nisi hic fortasse a sua absit Diœcesi, aut sacras Ordinationes statuto ab Ecclesia tempore non sit habiturus, vel denique nisi Regulares aliqui Apostolico privilegio directe ipsis post Tridentinum dato, aut in forma specifica confirmato cum litterali veteris Indulti insertione, ejusque expressa innovatione: quos etiam Pontifex monet, ne privilegio illo *sine justa caussa, nec extra debitas circumstantias pro libitu*, atque *ad ostentationem* utantur. In ipsa autem Constitutione bis vis veluti per transennam Pontifex mentionem habet alterius privilegii Regularibus concessi de sacris Ordinibus *extra tempora* suscipiendis, nempe §. *Præterea* & *Hæc profecto*: atque utroque in loco privilegium hoc indiscriminatim subsistere supponit, nihilque novi circa hoc ipsum privilegium disponit.

14 Sane si Pontifex sapientissimus, qui in laudata sua Institutione §. *In Concilio* & *Hæc diximus* de eo privilegio conferendi sacros Ordines Regularibus cunctis *extra tempora* subdubitare visus est (non ita tamen, ut firma de illius existentia & usu ratio desit, cum ut supra adnotavimus, se illud ad praxim deduxisse non diffiteatur, quinimmo se quoque id facturum ibidem aperte polliceri dignatus sit) ad Pontificatus apicem sublimatus de ejusdem privilegii quoad omnes Regulares firmitate anceps fuisset, vel illud, ut poterat, revocare quoad Regulares indiscriminatim voluisset, conceptis verbis de hac ipsa re laudata in Constitutione locutus fuisset, quemadmodum id præstitit de alio privilegio Ordines suscipiendi a quocumque catholico Episcopo: atque illud pariter quoad Regulares omnes vel non subsistere, vel non satis esse, vel se retractare aperte declarasset.

15 Neque quis opponat, Benedictum XIV. in laudata Constitutione *Impositi* duobus citatis in locis, ubi meminit privilegii de sacris suscipiendis Ordinibus extra tempora, illudque adhuc in suo robore permanere supponit, loqui de solis Patribus Societatis Jesu, quibus privilegium ipsum expresse & recta datum esse constat a Gregorio XIII.

16 Respondeo enim id omnino falsum esse, nempe §. *Præterea* Pontificem de Patribus Societatis Jesu locutum esse; §. autem *Hæc profecto* de ipsis solis ibidem sermonem habere. Atque ad primum quidem quod spectat, satis id manifestum est, quoniam Patres Societatis Jesu ut ab extraneo Episcopo ordinentur sive *statutis temporibus*, sive *extra tempora*, non indigent attestatione Ministrorum Diœcesani Episcopi, quod ipse a Diœcesi sua „ absit, vel „ Clericorum Ordinationes habiturus non sit proximo le„ gitimo tempore per ecclesiasticas leges ad hunc effectum „ statuto " quam attestationem authenticam deinceps necessariam fore ibidem decernit Pontifex, ut Regulares ab extraneo Antistite valeant sacris initiari tam *statutis temporibus*, quam *extra tempora* ex privilegio, *quo ipsi gaudent*: non inquam indigent Patres Societatis Jesu; quippe iidem alio muniti sunt privilegio nominatim ipsis post Tridentinum per eumdem Gregorium XIII. concesso: quod privilegium adhuc sartum tectumque declarat ibidem Benedictus XIV. subseq. §. *Quemadmodum vero*?

17 Quoad alterum vero locum, hoc est §. *Hæc profecto*, ex verbis ejusd. §. plane constat Pontificem ibi loqui de omnibus prorsus Regularibus, quos ad concordiam cum Diœcesanis Episcopis adhortatur, atque ad evitandas adversus ipsos querimonias, cum isti sacros Ordines eisdem *extra tempora* juxta ipsorum privilegium conferre detrectant: quos inter Regulares infimum hac in re locum tenent Sodales Societatis Jesu; siquidem isti prædicto in casu ad alium quemcumque Episcopum absque Diœcesani consensu ac dicta attestatione confugere possunt.

18 Ut autem liberalis sim cum adversariis nostris, equidem non inficias ibo, per laud. Bullam *Impositi* Regularibus concessa per communicationem privilegia, ut *extra tempora* ad sacros Ordines promoveri valeant, indirecte aliquatenus restricta fuisse. Cum enim in §. *Præterea* Pontifex sanciverit ut Prælati Regularis dimissoriæ litteræ ad Episcopum extraneum nullæ sint & irritæ, nisi adjunctam habeant authenticam, de qua supra, attestationem ministrorum Diœcesani Episcopi, qua constet „ vel „ ipsum a Diœcesi abesse, vel Clericorum Ordinationem „ habiturum non esse proximo legitimo tempore per ec„ clesiasticas leges ad hunc effectum statuto " si Diœcesanus Episcopus longe ab eo tempore Regularem *extra tempora* ordinare noluerit, hujusmodi attestatio a prædictis ministris obtineri non poterit, cum id quod ab ipsis petitur, ab iisdem atque etiam ab Episcopo ipso probabiliter ignoretur, adeo ut de eo testimonium ferre non valeant, proindeque Regularis ille ab extraneo Episcopo extra tempora sacris Ordinibus initiari non poterit.

19 Hoc sensu privilegium illud per Constitutionem *Impositi* indirecte restrictum manet, non autem sublatum omnino, cum idem Pontifex §. *Hæc profecto* asserat, propter sancita in hac Constitutione Regulares conqueri non posse „ quod recusantibus Episcopis sacram Ordinationem ad„ ministrare præterquam in temporibus Ecclesia statutis, „ eorum privilegia de Ordinibus extra tempora suscipien„ dis effectu vacua remaneant: Episcopi enim alios etiam „ opportunos dies ordinandis Regularibus facile inve„ nient " si nempe Regulares ipsi Diœcesanos Episcopos *congruo honore & congruenti reverentia venerentur*, ut debent, atque ut eosdem Regulares præcedenti paragrapho idem Pontifex una cum verbis Lateranensis Concilii sub Leone X. paterno affectu adhortatur.

20 Putarem nihilominus in præfato casu, quo Diœcesanus Episcopus vel nequiret, vel nollet sacros Ordines *extra tempora* conferre, si idem Episcopus consentiret (atque id in scriptis testaretur) ut Regularis Diœcesanus ad alium Episcopum se conferret, posse eumdem Regularem ab extraneo Episcopo sacris Ordinibus *extra tempora* initiari. Id enim alienum haud videtur a mente Pontificis, quippe tum quoque sarta tecta servatur Regularium quoad sacros Ordines suscipiendos a Diœcesano Episcopo dependentia: idque insuper conforme est cuidam decreto edito pro Regularibus sub Gregorio XIII, quod in eadem Bulla *Imposi-*

ti

ti describitur. Curent ergo Regulares, ne ullum debiti erga Diœcesanos Episcopos obsequii ac reverentiæ actum omittant. Hac enim in re, sicut adnotavit idem nunquam satis laudandus Pontifex in citata sua Institutione ecclesiastica §. *Hæc diximus*, *bonum est habere Judicem propitium*.

Adduntur hic ad litteram verba duplicis supralaudatæ Constitutionis, ut ex iis veritas assertionis quoad tertiam partem magis magisque elucescat: „ Præterea volumus „ atque decernimus, ut Superiorum Regularium dimisso„ riæ, quæ ideo ad alium Antistitem directæ fuerint, pro„ pterea quod Episcopus diœcesanus extra diœcesim com„ moretur, vel Ordinationem non sit habiturus, nullius „ sint roboris & momenti, nisi illis juncta fuerit authen„ tica attestatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii aut Se„ cretarii ejusdem Episcopi diœcesani, ex qua constet vel „ ipsum a diœcesi abesse, vel Clericorum Ordinationem „ habiturum non esse proximo legitimo tempore per Ec„ clesiasticas leges ad hunc effectum statuto: Hoc enim „ expresse declarari opus est ad excludendam nonnullo„ rum arrogantiam, *qui cum Privilegio gaudeant suscipien„ di Ordines extra tempora*, existimarunt Episcopos ipso„ rum voluntati adeo addictos esse debere, ut si quando„ cumque ipsis placuisset ad Ordines promoveri non sta„ tim, ipsoque die ab ipsis designato, voti compotes fie„ rent, jam dici possit, Ordinationem ab Episcopo non „ haberi, proindeque alius Episcopus pro suscipiendis Or„ dinibus adeundus esset &c.

„ Hæc profecto Christianæ veritatis & charitatis docu„ menta cum utrimque servata fuerint omnibus in rebus, „ adeoque in hac etiam Ordinationum materia importu„ næ partium querelæ penitus conticescerent. Neque enim „ Regulares conqueri poterunt, quod recusantibus Episco„ pis sacram Ordinationem administrare, præterquam in „ temporibus ab Ecclesia statutis *eorum Privilegia de Or„ dinibus extra tempora suscipiendis* effectu vacua rema„ neant; Episcopi etiam alios etiam opportunos dices or„ dinandis Regularibus facile invenient &c.

PONTIUS PILATUS.

Additamenta novissima Auctoris.

1 Pilatus, quis, & unde esset, variant Auctores. Quidam ipsum dicunt Romanum, alii Italum. Petrus Comestor sustinet fuisse Gallum a Delphinatu, & Theophilactus natum in Ponto. Calmet in Dictionario verbo *Pilatus* hæc habet: Pontius Pilatus, cujus genus & patria latent; quamvis Romanus, vel saltem Italus vulgo credatur, vir erat ingenio fervido, & pervicaci, avarus, insatiabilis, sententias venditans, rapinas, injurias, clades, tormenta, crebras cædes, sævissimam crudelitatem, etiam contra innocentes exercens. Is cum sederet pro tribunali in examine causæ Domini Nostri Jesu Christi, per internuncium a sua uxore monitus fuit, ne se in caussa justi illius hominis immisceret: *Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor ejus, dicens: nihil tibi & justo illi; multa enim passa sum hodie per visum propter eum*. Matth. 27. & 19.

2 De hoc somnio uxori Pilati immisso an divinitus, vel a diabolo, non conveniunt Doctores. S. Ignatius Martyr, *Epist. 8. ad Philipp*, vult, somnium illud a diabolo fuisse immissum, quia metuebat, ne Christi morte regnum suum everteretur, ibi: *Cacodæmon terrebat mulierculam uxorem Pilati, turbans eamdem in somniis, & ut a crucifigendo cessaret, moliebatur, quia sentiebat suam perniciem*. Et idem sentit Beda in Matth. At Origenes, Theophilactus, Euthimius, Ambrosius, Augustinus, & Chrysostomus tenent, somnium illud divinitus immissum fuisse, ut antequam injustissima Christus damnaretur sententia, hoc quoque somnio illum esse innocentem aperte constaret. Sic apud Card. Lambertin. deinde Bened. XIV. in Opere *de Fest. D. N. J. C. num.* 242. ubi etiam refert, quod dicta uxor Pilati vocaretur, ut tradunt aliqui, *Claudia Procensula*; & Cornelius a Lapide testatur, quod apud Græcos sit in Sanctorum numero ad-

3 scripta. Pilatus autem suorum scelerum pœnas luit; damnatus enim ad perpetuum carcerem Viennæ in Gallia, quam urbem popularis Viennensium traditio refert, suam fuisse patriam, in tantas angustias redactus, eo furoris devenit, ut necem sibi consciseret. Eusebius *lib. 2. cap. 7.* Orosius *lib. 7. cap. 5.* apud Calmet *loc. cit.* Adeo Viennensis Episcopus in *Chronico* apud Lambertin. *loc. cit.*

P O R T A.

Non est hic opus summario.

1 Episcopus facit claudere portas habentes aditum immediate ad Ecclesiam; *Sac. C. Immun. 20. Novemb. 1640. l. 2. Decret. Paul. p.* 133.

2 Janua domus positæ super Sacristiam locatæ Laicis, si habeat aditum ad ipsam Sacristiam, claudanda est; *Sac. Cong. Immun. in Reatina 4. Decembr. 1628. lib. 1. Decret. Paulucci pag.* 115.

Injungitur Ordinario, ut faciat claudere januam apertam a Debitore, per quam sibi aditum aperuit ad Ecclesiam in fraudem Creditorum; *sacra Cong. Immun. in Cosentina 26. Februarii 1636. l. 1. Decret. Paul. p.* 243. 3

Injungitur Episcopo, ut januam domus Laici tendentem ad Ecclesiam claudere faciat ad vitanda inconvenientia ob confugium male viventium; *Sacra Cong. Immun. in Urbevetana 7. Maji 1658. lib. Decret. Rocci pag. 89. in Theanen. 30. Martii 1677. lib. 2. Decret. Ast. pag. 1581. in Bojanen. 15. Julii 1679. d. lib. pag.* 1799. 4

Similiter Janua e Monasterio habens ingressum ad Molendinum, a quo patet aditus ad viam publicam, est claudenda ad fraudes vitandas; *Sac. Cong. Immun. in una Civitatis Castelli 13. Martii 1663. lib. Decretor. Rocci pag.* 464. 5

Janua domus Ecclesiæ Commendæ Equitum Hierosolymitanorum, per quam patet aditus ad ipsam Ecclesiam, quatenus locetur Laicis, claudatur: *Sac. Cong. Immun. in Asculana 17. Sept. 1680. lib. 2. Decret. Ast. pag.* 2649. 6

Claudatur Janua Sacristiæ, per quam habetur exitus extra Civitatem; *Sacra Cong. Immun. in Sorana 2. Junii 1693. lib. 1. Decret. Vallemani pag.* 54. 7

Episcopus mandet claudi aditum ad Cæmeterium, & eo clauso, declaret domum contiguam Ecclesiæ, & Cæmeterio non gaudere Immunitate; *Sac. Cong. Immun. in Alatrina 2. Martii 1700. lib. 2. decret. Vallemani pag.* 276. 8

Episcopus absque facultate Apostolica nulliter absolvens ab excommunicatione effractores januæ Ecclesiæ, tenetur illis notificare se absque facultate absolvisse; *Sacra Cong. Immun. in Bobien. 2. Martii 1700. ibi pag.* 275. 9

Injungitur Episcopo, ut cryptas, & aditus subterraneos a domibus privatorum ad Ecclesias, & loca immunia claudere faciat. *Sacra Cong. Immun. in Aquilana 9. Mart. 1632. lib. 2. Decret. Paul. pag.* 115. apud D. Riccium *in sua Synopsi verb. Episcopus quoad Immunitatem n.* 30. 10

Januam per quam habetur aditus ad Ecclesiam claudenda est. *S. C. C. in Eugubina 2. Jun. & 4. Augusti* 1736. non obstante transactione, & concordia cum quadam Societate Lanariorum facta a Dominis de Tundis. Sic apud Thesaurum Resol. S. C. C. tom. 7. quæ Resolutiones prostant Venetiis apud Jo. Bapt. Recurti. 11

PORTIO, PORTIONARII CATHEDRALIUM.

Non est hic opus summario.

Portio, quæ sit in Ecclesia, erigi non potest in Præbendam Pœnitentialem, sed Præbenda Canonicalis: at si non essent Præbendæ, sed fructus omnes in distributionibus quotidianis consisterent, tunc distributiones habebuntur pro Præbenda. *Sacr. Congreg. Concil.* teste Nicolao Garc. *de Benefic. part. 5. cap. 4. n.* 127. 1

Portiones, si perpetuo unitæ sint Dignitatibus, ita ut Portionum titulo suppresso, effectum sit unum dumtaxat Beneficium, non tenentur ii, qui tales obtinent Dignitates ad aliud servitium, quam suarum Dignitatum; Quod si absque suppressione tituli Portiones unitæ sint Dignitatibus ad vitam obtinentium, & alias uti duo Beneficia obtineantur, utriusque Beneficii servitia præstanda sunt. *Sacr. Cong. Concilii* referente Nicol. Garc. *de Benefic. part. 3. cap. 2. n.* 509. 2

Portionarii, & dimidii Portionarii vocem in Capitulo habentes sunt Capitulares; sed tunc inter Capitulares censendi sunt, cum ex Apostolico privilegio, vel ex consuetudine, aut Ecclesiæ statuto inter Capitulares connumerantur; Si autem ipsi talibus facultatibus non potiantur, Episcopus poterit contra eos absque Adjunctis procedere. *Sacr. Congreg. Concil.* penes Nicol. Garc. *in addit. ad suum tract. de Benefic. part. 11. cap. 1. n.* 210. & Rotam *decis. 296. n. 1. part. 2. diversar.*, & *decis.* 708. *part. 2. recent.* & apud Barb. *in Sum. Apost. decis. verb. Portio, Portionarii Cathedralium n.* 3. 3

Portionarii repræsentant Beneficiatos, seu Mansionarios, & tenentur ad omnia sicut Beneficiati. *Sac. Congreg. Rit. in Hispalen. die 5. Julii 1603.* quam refert Sellius *in Selectis Canon. cap. 35. n.* 48. 4

Portionarii, & alii Beneficiati, si in omnibus sunt æquales Canonicis, duplici ductu, sicut Canonici, thurificandi sunt, non obstante libro Cæremonialis, quia intelligitur, quando Presbyteri non sunt æquales Canonicis. *Sacra Congreg. Rit. in Cæsaraugustana de Daroca 21. Martii 1615.* penes Sell. *d. cap. 35. n.* 47. 5

Portionarii Ecclesiæ Cathedralis, etiam animarum curam habentes, debent in Processionibus incedere post Canonicos, & tamquam membra non debent a corpore sepa- 6

rari per interpositionem Rectorum aliarum Ecclesiarum. *Sacra Cong. Rit. in Turritana 1. Junii 1601. & 27. Julii ejusdem anni, & in Terulen. 29. Decembris 1601.* apud Sellium *dict. cap. 45. n. 48.*

7 Portionarii perpetui Ecclesiarum Parochialium præcedere debent Portionariis amovibilibus Ecclesiæ Cathedralis in Processionibus, in quibus dantur distributiones ex redditibus Capituli Cathedralis. *Sac. Congr. Rit. in Terulen. 17. Decembris 1605.* quam citat Sellius *d. c. 35. numer. 49.*

8 Portionarii non debent quidquam alterare, & æquiparare se Canonicis in vestibus. *Sacr. Congreg. Rit. in Segobien. 7. Julii 1612.* de qua Sellius *d. cap. 35. numero 50.*

9 Portionarii non comprenduntur sub *c. 6. sess. 25. de refor.* si solum vocem in Capitulo habeant, & ideo potest Episcopus sine Adjunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem eorum procedere. *Sac. Cong. Concil.* quam adducit Sellius *d. cap. 35. n. 51.*

10 Portionariis, & Beneficiatis Ecclesiæ Toletanæ prohibetur uti Habitu concesso Canonicis, sed ut antiquum Habitum retinere debeant, declarat *Sac. Cong. Rit. in Toletana 17. Decemb. 1605.* apud Sell. *d. c. 35. num. 52.*

11 Portionarii Ecclesiæ Terulen. uti de corpore illius Ecclesiæ debent insimul cum Canonicis, & aliis Ministris incedere, & præcedere Portionarios, & Vicarios aliarum Ecclesiarum Parochialium illius Civitatis. *Sac. Cong. Rit. in Terulen. 13. Martii 1603. & 16. Sept. 1606. & 12. Maji 1612.* ut per Sell. *d. cap. 35. n. 53.*

Novæ additiones ex alienа manu.

1 SUnt in Cathedralibus, & Collegiatis Beneficiarii, qui
alibi Portionarii, alibi Mansionarii, alibi Hebdoma-
2 darii, & alibi aliter nuncupantur. Videtis *Ayrer de Be-
neficiar. Assis.* Eorum institutio exeunte sæculo decimo-
tertio Romæ primum facta est in Basilica S. Petri a Joan-
ne XXI. de anno 1277. *ut ex ejus Bulla relata in collectione*
3 *Bullarum s. Basilicæ Vaticanæ t. 1. ad annum 1277.* Primis
enim illis temporibus, quibus in Cathedralibus Ecclesiis Ca-
pitula inducta fuere, unici Canonici, si Clericos ministe-
riales excipias, divina Officia in Choro persolvebant,
majori vel minori frequentia pro Cathedralium diver-
4 sitate. At ex quo Canonici residentiæ leges violare cœ-
perunt, ne ipsa divina Officia penitus in Ecclesiis Ca-
thedralibus desererentur, instituti fuere hi Beneficiarii,
ut vice Canonicorum eademmet divina Officia persol-
verent, cum plena tamen ad ipsos Canonicos subjectio-
ne, servitiumque Cathedralis habitum fuit pro titulo
Beneficii eorumdem, ut colligitur ex dicta *Bulla Joan-
nis XXI.* tum ex altera *Nicolai III. anni 1279.* Confer
5 etiam *Ayrer ubi supra.* Atque exinde ea differentia
nata est inter Canonicos Capitulorum Cathedralium, &
hosce Beneficiarios, quod illi pro titulo habent Eccle-
siam ipsam, cui *incardinati* sunt, hi vero habent pro
titulo non quidem Ecclesiam ipsam, sed ejusdem servi-
tium ab ipsis in illius Choro præstandum *ut patet ex mox
citatis Bullis.*

6 Ex hac ipsa ratione, quod assumpti hi Beneficiarii sunt ad supplendas vices Canonicorum non residentium, facile colligi potest, cur secus ac Canonici ipsi, quippe quibus longe facilius absentia indulgetur, ad assiduam præsentiam, & perpetuam residentiam, neque illam otiosam, & desidiosam, sed laboriosam qualem Canones volunt teneantur.

7 Qua Beneficiariorum Chori recenti origine spectat miratulum haud est, si nulla eorum fiat mentio in decretalib. Greg. IX. & propterea dum de hujusmodi Beneficiariis disserendum occurrit, loco textus, qui sane deest, allegatur communiter celebris *Glossa in cap. penultimo, verbo Assisos, de Cleric. non resident.* quæ *Glossa* post tempora Joannis XXI. & Nicolai III. scripta fuit, quod a dictis Pontificibus in dictis Bullis traditum est de dictis Beneficiariis, applicat *Assisis in dicto cap. penultimo* memoratis, vocatosque Assisos vult, quasi assiduos scilicet ex eo quod in ipsos assiduum, & quotidianum Chori servitium rejecerint Canonici, rariori assistentia ob dignitatem sibi reservata: quod etsi verum vocis illius etymon non sit (verum enim profert Ducange) ad rem tamen alludit.

8 Hi Beneficiarii non veniunt nomine Capituli, neque stallum in Choro, neque vocem in Capitulo habent. *Autor. Fabricium Bleuyan. in prax. Beneficial. titul. de Relig. stipend. Ecclesiast. fere per tot.*

9 Eadem tamen haud est horum Beneficiariorum conditio
10 in omnibus Ecclesiis; *Idem Auctor. ubi supra.* Quinim-
mo hi Beneficiarii in aliquibus Ecclesiis jure Collegii gau-
dent, & sic peragunt suas peculiares Congregationes, ha-
bent proprium illudque distinctum Archivium, arcam
communem, peculiare sigillum, stallum in Choro, tum
11 pro capite Dignitatem. Sed hinc non sequitur, quod cor-
12 pus efforment a Canonicis distinctum. Jus enim Collegii
solummodo tribuere iis valet facultatem se congregandi
pro negotiis propriis, & de iis statuendi sine dependentia
a Capitulo, tum cætera mox dicta; non item efformatio-
nem Corporis distincti, quæ in una eademque Ecclesia re- 13
pugnat. Quocirca & hi Beneficiarii gaudentes jure Colle-
gii in reliquis Capitulo obedire debent. Confer *Rot. in Ge-
runden. servitutum super bono jure 23. Februarii 1731. §. Si-
quidem, cor. clar. mem. Cincio.*

Nec ulla in Ecclesia sunt hi Beneficiarii in omnibus æ- 14
quales Canonicis, & propterea thurificandi duplici ductu
non secus ac ipsi Canonici, *ut vult Auctor n. 5.* allegata
ex Sellio Resolutione Sacræ Congregationis Rituum *in Cæ-
saraugustana de Daroca 21. Martii 1615.* Possunt sane ex 15
inveterata consuetudine esse hi Beneficiarii, qui perinde
ac Canonici, thurificentur duplici ductu, at non inde se-
quitur, quod sint, & esse possint ii in omnibus Canoni-
cis æquales, contra ipsorum institutionem. Et in his ter- 16
minis accipienda est dicta Resolutio S. Congregationis Ri-
tuum, si vera est; nam *Sellius* hinc inter Apocryphos Au-
ctores recensendus est, observante *Ursaya tom. 2. part. 2. di-
scept. 17. n. 37.*

PORTIO CONGRUA.

Neque hic est opus summario.

POrtio congrua assignanda Parocho ex causa debiti Pensionum carcerato censeri debet Summa Scutorum centum argenti illarum partium *Sacr. Congr. Concil. in Albinganen. 27. Junii 1626.* teste Aldan. *in Compend. Canon. resol. lib. 3. n. 4.* 1

Portio congrua Vicario præstanda interim, dum Parochiali de idoneo Rectore providetur, est, aureorum aureorum pro singulis mensibus. *Sacr. Congreg. Conc.* referente Nicol. Garc. *de Benefic. part. 9. c. 2. n. 15.* 2

Portio congrua assignanda Vicario est arbitraria Episcopo, pensata qualitate personæ, Beneficii, & loci. *Sacr. Congregat. Concil.* juxta Nicol. Garc. *dict. part. 9. cap. 2. num. 15.* & Massobr. *in praxi habendi concursum reg. 1. dub. 25.* & apud Barbosa *in Summ. Apostol. Decis. verb. Portio congrua n. 3.* 3

Portio fructuum Parochialium Ecclesiarum vacantium constituenda Vicario curam exercenti, quousque ad novam institutionem deveniatur, referenda est ad congruam portionem, & stipendium arbitrio Ordinarii sumendum ex fructibus percipiendis, nisi aliquæ personæ sint Jure obligatæ ad supplendum aliunde. *Sacr. Congreg. Concil.* teste Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 15.* 4

Portio non detrahitur ex distributionibus quotidianis pro constructione, & sustentatione Seminarii. *Sacr. Congreg. Conc. in Lucana 5. Jul. 1628. in respons. ad 2.* penes Aldan. *d. lib. 3. tit. 3. n. 6.* 5

Portio debita Seminario ratione Beneficiorum exigi potest post unionem ejusdem Beneficii factam Regularibus, qui Mendicantium privilegiis gaudent. *Sacra Congregat. Concilii die 21. Julii 1629.* apud Aldan. *dict. lib. 3. tit. 3. numer. 7.* 6

Alia ad rem, Vide verb. Congrua, verb. *Vicarius Parochialibus.* 7

Novæ Additiones ex aliena manu.

VIDE additiones ad verbum *Congrua.*

PORTORIUM.

Vide verb. *Gabella n. 8.*

POSSESSIO.

POssessione sua nemo inauditus est spoliandus, quamvis illa dicatur injusta. *Sacra Congregat. Rit. in Elven. 10. Januarii 1604.* de qua Sellius *in selectis Canon. c. 43. numero 16.* 1

2

Possessionis exercendi suas functiones manutentionem debet habere ille, qui per decennium præteritum illas exercuit, donec in petitorio aliter declaretur *sacra Congregat. Rit. in Asten. 16. Julii 1605.* teste Sellio *dict. cap. 43. n. 22.*

Possessionem quadragenariam cum titulo, seu privilegio sustulit omnino Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 20. vers. Ad hæc; sac Congregat. Concil. in Theatina 22. Julii 1613.* referente Sellio *d. c. 43. n. 25.* 3

Possessio capta a Coadjutore, vivente Coadjuto, non suffragatur post mortem coadjuti, nisi de novo capiatur. *S. Cong. Rit. in Colimbr. 16. sept. 1606. & in Patavina 30. Januar. 1616.* penes Sell. *d. c. 43. n. 26.* 4

Possessio ab obitu Coadjuti numeranda est quamvis prior Possessio per Coadjutorem capta accederet ad annos viginti *Sac. Congreg. Rit. in Bergom. 7. Aug. 1627.* apud Sellium *d. c. 43. n. 27.* & apud Barbos. *in sum. Apostolic. Decis. verb. Possessio n. 5.* 5

Alia, Vide verb. *Dominium, art. 1. a num. 21. usque in finem.* 6

Possessio immemorabilis tribuit Prælato inferiori juris- 7

dictionem intra Episcopi Diœcesim Bened. XIV. tom. 1.
8 Constit. 76. incip. *Apostolicæ* §. 1. Non idem dicendum est de possessione quadragenaria cum titulo colorato. Idem
9 *ibid.* §. 3. Possessio immemorabilis solo labefactatur rumore. Idem *ibid.* §. 4.
10 Possessio Beneficiorum resignatorum capienda est intra sex menses a data concessionis gratiæ, si Beneficia sint citra montes, vel intra novem, si ultra ? Idem tom. 2. Constit. 10. incip. *Ecclesiastica Ministeria*.

POSSESSOR BONÆ, ET MALÆ FIDEI.

S U M M A R I U M.

1 *Possessor bonæ Fidei quis dicatur?*
2 *Possessor malæ Fidei quis dicatur?*
3 *Possessor bonæ Fidei tempore a jure statuto potest præscribere, & sibi acquirere, & rem possessam & fructus inde perceptos.*
4 *Et quidem res mobiles cum titulo possessor bonæ Fidei præscribit, & sibi acquirit triennio; res vero immobiles per longi temporis possessionem, idest inter præsentes decennio, & inter absentes viginti annis;*
5 *Possessor autem malæ Fidei nullo tempore potest præscribere: & acquirere sibi rem possessam, & fructus inde perceptos.*
6 *Fructus rei alii sunt naturales, alii industriales; & alii mixti, & assignantur omnes.*
7 *Alii quartam speciem fructuum addunt, quos Civiles appellant.*
8 *Item fructus alii sunt percipiendi, & adhuc pendentes & alii jam percepti.*
9 *Fructus percipiendi, & adhuc pendentes qui sint?*
10 *Fructus percepti qui sint?*
11 *Fructus percepti, alii sunt adhuc extantes; & nondum consumpti, & alii non amplius extantes, & jam consumpti, & qui sint.*
12 *Expensæ, quæ solent fieri à possessore tum bonæ, tum malæ Fidei, sunt triplicis generis, scilicet vel necessariæ, vel utiles, vel voluptuosæ; & assignantur quæ sint?*
13 *Res aliena apud possessorem sive bonæ, sive malæ Fidei potest crescere, & decrescere dupliciter, scilicet intrinsece, & extrinsece; & assignatur quomodo.*
14 *Possessor malæ Fidei tenetur restituere rem mala fide possessam; si adhuc extet, aut si non extet; quantum ex illa factus est ditior.*
15 *Item possessor malæ Fidei tenetur restituere etiam omnes fructus naturales ex re aliena perceptos, sive adhuc extent, sive jam consumpti sint.*
16 *Item tenetur restituere, non solum fructus perceptos, sed etiam qui a Domino honeste percipi potuissent.*
17 *Possessor malæ Fidei non tenetur restituere fructus mere industriales.*
18 *Possessor malæ Fidei tenetur restituere fructus quo ad illam partem, quæ respondet naturæ rei, non autem quoad illam partem, quæ respondet suæ industriæ.*
19 *Idem dicendum est de fructibus civilibus.*
20 *Idem pariter est dicendum de eo, qui mala fide possidens alienum torquem aureum, ipsum elocavit pro pretio.*
21 *Possessor malæ Fidei potest in restitutione deducere expensas necessarias factas circa rem, & fructus.*
22 *Item potest in restitutione deducere etiam expensas utiles.*
23 *Item potest in restitutione deducere etiam expensas voluptuarias factas in ornatum separabilem a re mala fide possessa.*
24 *An deducere possit eas, etiamsi sine damno rei separari nequeant?*
25 *Possessor malæ Fidei tenetur restituere rem alienam cum omni suo incremento, tum intrinseco, quam extrinseco.*
26 *Si res aliena apud possessorem malæ Fidei aucta sit augmento intrinseco: debet fieri restitutio secundum optimum statum, quem in manu ejus habuit, quamvis fortasse augmentum illud apud suum Dominum habitura non fuisset.*
27 *E contra si talis res apud Dominum suum manens incrementum multum intrinsecum recepisset, quod de facto apud possessorem malæ Fidei non recepit ob suam culpabilem negligentiam, tenetur possessor malæ Fidei reddere æstimationem talis augmenti.*
28 *Si res aliena apud possessorem malæ Fidei aucta sit augmento, seu valore solum extrinseco, debet fieri restitutio secundum valorem majorem, quo ipsi Domino valuisset, si ei injuste ablata, aut detenta non fuisset.*
29 *Item possessor malæ Fidei tenetur restituere illum summum valorem, si Dominus ex quo tempore currentis talis summi valoris carendo sua re injuste a possessore malæ fidei retenta, debuit emere aliam illo summo valore.*
30 *Item tenetur possessor malæ fidei restituere illum summum valorem, quamvis Dominus rei non fuisset illam venditurus, nec aliam sibi empturus tempore dicti summi valoris, sed eo tempore ipse consumpsisset, vel donasset amico.*
31 *Si Dominus rei consumpturus, vel alienaturus erat rem suam eodem tempore quo possessor malæ Fidei eam consumpsit, tunc possessor malæ Fidei tenetur solum restituere tantum, quanti pro eo tunc valebat ipsa res.*
32 *Quamvis Dominus consumpturus, vel alienaturus, fuisset rem suam tempore minoris valoris, ante tempus majoris valoris, quo ipsam consumpsit, vel alienavit possessor malæ Fidei, adhuc ipse possessor malæ Fidei tenetur restituere ipsum totum pretium majus currens tempore, quo eam consumpsit.*
33 *Item quamvis Dominus conservaturus fuisset rem suam usque in tempus, quo minus valeret, possessor malæ Fidei adhuc teneretur restituere totum pretium, seu illum majorem valorem currentem pro tempore, quo ipse injuste rem consumpsisset, vel alienasset.*
34 *Si dubitetur ad quodnam tempus, scilicet majoris, vel minoris valoris Dominus rem suam fuisset servaturus, nisi à possessore malæ fidei fuisset inique detenta, & consumpta, probabilius est restituendum pro ratione dubii secundum judicium prudentum.*
35 *Adducitur, & solvitur instantia.*
36 *Immo possessor malæ Fidei nec tenetur credere Dominum se rem suam fuisse servaturum, seu venditurum tempore majoris valoris, nisi accedant aliæ circumstantiæ, & conjecturæ, quibus certo cognosci possit talis veritas.*
37 *Possessor malæ Fidei tenetur compensare omne damnum emergens, & lucrum cessans Domino ex iniqua detentione rei suæ.*
38 *Possessor malæ Fidei debet suis expensis restituere rem mala fide possessam in loco, ubi Dominus eam haberet, si inique detenta; aut destructa non fuisset.*
39 *Possessor bonæ Fidei tenetur restituere rem bona fide possessam statim ac cognoscit, esse alienam, & quam primum commode fieri potest.*
40 *Possessor bonæ Fidei tenetur rem bona Fide possessam restituere ipsi Domino, etiamsi eam non repetat ob ignorantiam, vel aliam caussam, quæ non denotet implicitam remissionem.*
41 *Et probabilius tenetur eam restituere ipsi Domino, & non furi, seu alteri possessori malæ Fidei, quamvis aliter suum pretium datum pro ea recuperare non possit.*
42 *Revera tamen est etiam probabilis contraria opinio.*
43 *Nec talis possessor bonæ Fidei restituendo talem rem Domino potest ab ipso repetere expensum pro ea.*
44 *Possessor bonæ Fidei incipiens dubitare solum per leves rationes, seu per leves conjecturas, an res sit sua, vel aliena? non tenetur examinare veritatem, sed tuto pergit possidere.*
45 *Si autem possessor bonæ Fidei incipiat dubitare ob graves, & probabiles rationes occurrentes, tenetur omnino inquirere, & examinare veritatem, adhibita diligentia humana, ordinaria, majori, vel minori, fuerit res possessa incipiens esse dubia majoris, prout vel minoris momenti.*
46 *Quod si post factam talem inquisitionem nequeat reperire veritatem, & deponere tale dubium, tunc possessor potest ipsam rem possessam licite, & juste retinere, uti suam.*
47 *Si facta debita diligentia adhuc perseveret possessor bonæ Fidei in tali dubio, & interim compareat Dominus, tenetur ei restituere rem extantem, Si autem rem jam consumpserit vel alienaverit, & postea compareat Dominus, tenetur solum restituere, quantum inde factus est ditior.*
48 *Unde si quis alius talem rem dubiam a dicto possessore bona fide possessam æque dubitet, vel probabiliter putet esse suam, non potest eam sine Judicis auctoritate auferre; & si auferat, injustum ei damnum infert, & ad integram restitutionem tenetur.*
49 *Possessor bonæ Fidei, qui bona fide durante, ita rem alienam consumpsit, ut nihil omnino remanserit, in quo factus sit ditior, nihil restituere tenetur.*
50 *Si vero possessor bonæ Fidei non ita in totum rem alienam consumpserit, quin remaneat aliquid, in quo factus sit ditior, id restituere tenetur, quam primum advertit sibi provenisse ex re aliena, & non ex sua industria.*
51 *Possessor bonæ Fidei cognoscens rem esse alienam non tantum ipsam, sed etiam fructus rei naturales, & mixtos, quoad eam partem, quæ respondet naturæ rei, restituere tenetur, solum tamen adhuc extantes.*
52 *Unde, si bona fide durante, eos consumpsit, vel*

bonæ

donavit, vel perdidit, ad nihil tenetur ratione absumptionis, nisi in quantum factus est ditior.

53 *Possessor bonæ Fidei non tenetur restituere dictos fructus naturales, sive adhuc extent, sive eos consumpserit, & ex ipsis factus sit ditior, si eos possedit bona fide per integrum triennium antequam a vero Domino una cum fundo repeterentur.*

54 *Bonæ Fidei possessor semper etiam sine titulo facit suos fructus industriales.*

55 *Si autem habeat titulum, tunc omnes fructus, etiam naturales, non consumptos, facit suos.*

56 *Possessor bonæ Fidei etiam sine titulo facit suos fructus civiles, quos, facto, provisione, seu diligentia sua percipit, eo quod ipse laboravit, & ei solvens liberatur.*

57 *Possessor bonæ Fidei non tenetur restituere ullos fructus ante litem contestatam consumptos si ex eis non sit factus ditior.*

58 *Possessor bonæ Fidei, re per Dominum evicta tenetur restituere universos fructus post litem contestatam consumptos.*

59 *Possessor bonæ Fidei tenetur restituere fructus naturales ante litis contestationem consumptos quoad excessum locupletationis, seu in quantum inde factus est locupletior, deductis prius omnibus factis expensis.*

60 *Quo ad fructus industriales, & Civiles probabilior, communior, & tutior opinio docet, quod possessor bonæ Fidei teneatur eos ante litis contestationem consumptos restituere, in quantum ex eis factus est ditior.*

61 *Est tamen satis probabilis etiam contraria sententia docens, quod eos restituere non teneatur, quamvis ex eis factus sit ditior.*

62 *Possessor partim bonæ, partim malæ Fidei, si bona fide superveniente consumpsit, tenetur ex re accepta restituere pro tempore bonæ Fidei, sed a tempore malæ Fidei tenetur etiam ex injusta acceptione ad omnia damna.*

63 *Possessor partim bonæ, partim malæ Fidei, qui prius mala fide, possedit & consumpsit partem rei mala fide possessæ, & postea cum titulo apparenter justo bona fide consumpsit reliquum; Si inde cognoscat se verum Jus non habuisse, tenetur ex injusta acceptione ad restitutionem pro tempore malæ Fidei, & a tempore bonæ Fidei tenetur tantum ex re accepta.*

64 *Qui prius percepit, & possedit mala fide, sed nihil consumpsit, nisi postquam supervenit bona fides, non tenetur restituere, nisi ex re accepta quantum factus est ditior.*

65 *Qui bona fide percepit fructus, si supervenit mala fides antequam consumantur, vel quandiu ex illis manet ditior, jam ex tunc tenetur restituere id totum Domino; & si non restituat, tenebitur postea ratione injustæ detentionis ad totum damnum inde vero Domino postea sequutum.*

66 *Successor possessoris malæ Fidei, si succedat ut hæres immediatus, & rem ab hoc acceptam consumat etiam bona fide neque inde factus sit ditior, tenetur adhuc restituere ex injusta acceptione sui antecessoris rem, & fructus, & compensare omnia damna, & lucra cessantia ex mala fide antecessoris orta, quantum vices hæreditatis patiuntur.*

67 *Et hoc totum verum est probabilius etiam de hæredibus mediatis.*

68 *Si successor possessoris malæ Fidei succedat ei, non ut hæres, sed alio nomine v. g. ut Legatarius, Emptor, & hujusmodi, non tenetur ex injusta acceptione, sed tantum ex re accepta.*

69 *Alia ad rem remissive.*

1 POssessor bonæ fidei dicitur ille, qui detinet rem alienam bona fide, idest nesciens talem rem esse alienam, & probe existimans ejusmodi rem esse suam. *Communis*, per textum *in l. Possideri 3. §. 21. & 22. & cap.*
2 *si virgo 5. caus. 34. qu. 2.* & similibus. Possessor autem malæ fidei e contra dicitur ille, qui detinet rem alienam mala fide, idest certo sciens talem rem esse alienam, & non suam, prout fur detinet rem furtivam. *Communis*, per text. *in cit. cap. Possideri, & cit. cap. Si virgo*, cum similibus.

3 Possessor bonæ fidei tempore a Jure statuto potest præscribere, & sibi acquirere, & rem possessam, & fructus inde perceptos. *Communis*, per text. *in l. Bonæ fidei §. 1. ff. De acquir. rerum Domin. l. Item veniat §. Præter hæc ff. de Petit. hæredit. Instit. de usucapionibus, & longi*
4 *temporibus præscriptionibus in princip.* cum similibus. Et quidem res mobiles cum titulo possessor bonæ fidei præscribit, & sibi acquirit triennio. Res vero immobiles per longi temporis possessionem; *Cit. Instit. de usucapionibus, & longi temporis præscriptionibus in princip.* ibi: *Jure civili constitutum fuerat, ut qui bona fide ab eo, qui Dominus non erat, cum crederet eum Dominum esse, rem emerit, vel ex donatione, aliave quavis justa causa acceperit*; ubi vides, quod fit mentio de bona fide, & justo titulo, atque ibidem loquendo de rebus taliter acquisitis, atque possessis, subjungitur: *Constitutionem super hoc promulgavimus; qua cautum est, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero per longi temporis possessionem (idest inter præsentes decennio, inter absentes viginti annis) usucapiantur*; & concordant *l. Cum nostri unic. Cod. de usucapione transformanda*. Possessor autem malæ 5
fidei nullo tempore potest præscribere, & sibi acquirere rem possessam, & fructus inde perceptos. *Communis*, per text. *in cap. Vigilanti 5. de præscriptionibus*, ibi: *Vigilanti studio cavendum est, ne malæ fidei possessores simus in prædiis alienis, quoniam nulla antiquorum dierum possessio juvat aliquem malæ fidei possessorem, & cap. Quoniam 20. cod.* ibi: *Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio tam Canonica, quam civilis*. Hinc *cap. Possessor 2. de Regul. Jur. in 6.* absolute dicitur *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit*. Ut 6
recte percipiatur qualis sit obligatio possessoris, tam bonæ, quam malæ fidei restituendi cum re possessa, etiam fructus; Advertendum est quod fructus rei, alii sunt naturales, alii industriales, & alii mixti. Fructus *naturales* sunt illi, quos res ipsa ex natura sua sponte producit, nullo, seu vix ullo humano labore, vel industria cooperante, ut sunt fœtus animalium, herbæ pratorum, silvæ cæduæ, & hujusmodi; *l. Fructus 45. ff. de usur.* Fructus *industriales* sunt illi, quos sola humana industria profert, & nullo modo natura rei ex se producit, quamvis concurrat ut instrumentum hominis industrie operantis, vel negotiantis, uti est stipendium, quod quis accipit, dum ipsemet ad aliquod opus, seu artefactum utitur alieno instrumento, item lucrum, quod quis reportat ex pecunia, vino, frumento, & hujusmodi ad negotiationem positis, *l. Bonæ fidei, ff. de acquirend. rerum Domin. l. Si ejus ff. de rei vindicat.* Fructus *mixti* sunt illi, ad quos producendos notabiliter concurrunt tam natura rei, quam industria hominis, uti sunt segetes, uvæ, omnesque fructus serendo, & colendo producti, vinum, oleum, caseus, hujusmodi, quia hæc producit quidem natura rei, at debet industria hominis ad ipsa notabiliter concurrere.

Alii quartam speciem fructuum addunt, quos *fructus* 7
Civiles appellant, uti sunt pensiones domorum, & navium vecturæ, mercedes, salaria, usuræ, pretia rerum elocatarum, & hujusmodi, quæ omnia in foro Civili habentur veluti fructus; non quia proprie fructus sunt, sed quia ad similitudinem fructuum Jure Civili sunt constituta, ut habetur *l. Prædiorum 36. ff. de usuris*, ibi: *Prædiorum urbanorum pro fructibus accipiuntur*.

Item advertendum est, quod fructus alii sunt percipien- 8
di, & adhuc pendentes, & alii jam percepti. *Commu-* 9
nis. Fructus percipiendi, & adhuc pendentes sunt illi, qui nondum sunt collecti, sed in rebus, e quibus nascuntur, adhuc existunt, & pendent; Et tales fundo cedunt, fundum sequuntur, ac proinde una cum fundo (deductis tamen expensis) restituendi sunt; nam *fructus pendentes pars fundi esse videntur*, ut loquitur textus in *leg.*
Fructus pendentes 45. de rei vendicat. Fructus percepti 10
sunt illi, qui jam perfecte collecti sunt, & in horreis, vel cellariis jam reconditi. Immo etiam illi, qui industria hominis sunt a solo separati, licet nondum sint in horreis, vel cellariis reconditi *l. Si Usufructuarius. ff. Quibus modis usufructus, vel usus amittitur*, uti expresse dicitur: *Fructum percipi spectica, aut fæno cæso, aut uva adempta, aut excussa olea, quamvis nondum tritum frumentum, aut oleum factum, vel vindemia coacta sit*.

Fructus percepti, alii sunt adhuc extantes, & nondum 11
consumpti, & alii non amplius extantes, & jam consumpti. Fructus adhuc extantes & nondum consumpti, sunt illi, qui adhuc existunt, & nondum a possessore conversi sunt in suos usus. Fructus non amplius extantes, & jam consumpti e contra sunt illi, qui non amplius existunt, & jam a possessore conversi sunt in suos usus. *Communis*.

A possessore rei alienæ, tum bonæ, tum malæ fidei 12
sæpe sæpius fiunt expensæ, vel pro re conservanda, vel pro ipsa melioranda, aut pro fructibus ex ea percipiendis. Et tales expensæ possunt esse triplicis generis, scilicet vel necessariæ, vel utiles, vel voluntariæ, & voluptuosæ. Expensæ *necessariæ* sunt illæ, quæ necessario fiunt ad conservationem rei alienæ, quæ sine ipsis, vel omnino periret, vel notabiliter deterior efficeretur, aut nullos, seu non ordinarios fructus afferret, ut reficere domum, agrum, vel vineam e tribulis mundare, fruges sub tecto conservare, & hujusmodi. Expensæ *utiles* sunt illæ, quæ fiunt ad rem utiliorem reddendam, seu ut plures fructus afferat, quam adferret, si fierent solum expensæ necessariæ, uti esset v. gr. agros, & vineas ampliare, extraordinarie meliorare, novas arbores plantare, & hujusmodi. Expensæ *voluntariæ*, & *voluptuosæ* sunt illæ, quæ fiunt tantum ad voluptatem, vel ad ornatum, aut de delicias, ut sunt fontes, viridaria, statuæ, picturæ, & hujusmodi, a quibus licet res reddatur pretiosior, & æstimabilior, tamen non ideo affert majores fructus: Unde tales expen-

sæ non sunt, nec necessariæ, nec utiles, sed tantum voluntariæ, & voluptuosæ.

13 Res alienæ apud possessorem, sive bonæ, sive malæ fidei potest crescere, & decrescere dupliciter, videlicet, aut *intrinsece*, & in se, & secundum suam substantiam, ut si vitulus fiat bos, pullus equinus fiat equus, Bos, seu Equus de macro fiat pinguis, & sic plus valeat; Vel contra de pingui fiat macer, & de juvene robusto & forti fiat senex, & debilis, & sic minus valeat. Aut *extrinsece* quoad solum valorem, ut si modius tritici modo valeat quatuor scutis, deinde ob penuriam, vel multitudinem ementium valeat sex, seu octo; Vel e contra modo valeat sex seu octo, deinde propter abundantiam, vel paucitatem ementium valeat solum quatuor, seu quinque. *Communis*.

14 His notatis, & bene perceptis resolvitur, quod possessor malæ fidei tenetur restituere rem mala fide possessam,
15 si adhuc extet, aut si non extet, quantum ex illa factus est ditior. *Communis, ac certa*. Item possessor malæ fidei tenetur restituere etiam omnes fructus naturales ex re aliena perceptos, sive adhuc extent, sive jam consumpti sint. *Communis*, per textum *in l. Si fundum 17. Cod. de rei vindicatione*, ibi: *Tam fundum vestrum ...., quam fructus, quos cum mala fide percepisse fuerit probatum, aditus Præses Provinciæ restitui jubebit*; *l. Certum est 22. C. eod.* ibi: *Certum est, malæ fidei possessores omnes fructus solere cum ipsa re præstare*; & concordat textus *in §. si quis a non Domino 35. Instit. de rerum divisione*, ibi. *Qui alienum fundum sciens possederit .... cum fundo etiam fructus*
16 *licet consumpti sint, cogitur restituere*. Insuper possessor malæ fidei tenetur restituere, non solum fructus perceptos, sed etiam qui a Domino honeste percipi potuissent. *Communis* per text. in *l. Fructus non modo percepti 33. ff. de rei vindicat.*, *& l. si de possessione, 4. Cod. Unde vi*, ibi: *Reum causam omnem, præstare oportet, in qua fructus etiam, quos vetus possessor percipere potuit, non tantum quos prædo percepit, venire non ambigitur*, *& c. Gravis 11. de restitutione spoliator.* ubi Papa loquens de restitutione fructuum percipiendorum clarissime id ipsum insinuat his præcisis verbis; *Sed quos (si eis possidere fuisset licitum) possessores veteres percepissent, reddi faciatis eisdem*.

17 Possessor malæ fidei non tenetur restituere fructus mere industriales. *Communis*. Et ratio est, quia ad eum spectant fructus, cujus est causa fructificans, sed fructus mere industriales non sunt effectus rei alienæ, utpote omnino sterilis, ut supponitur, sed solius hominis industrii operantis, vel negotiantis, ergo fructus mere industriales ex re aliena non sunt restituendi a possessore malæ fidei, cum isti non sint fructus suæ malæ fidei, & iniquitatis, sed solius suæ industriæ: Hinc qui mala fide possidens pecuniam alienam, exponit eam cum lucro ad ludum, ad negotiationem, ad Censum &c. non tenetur hoc lucrum restituere, quia pecunia est res de se sterilis, & lucrum inde acquisitum est mere industriales. Si autem Dominus pecuniæ, si ipsam habuisset, ipsa usurus fuisset ad lucrum quærendum, tenebitur quidem possessor malæ fidei compensare lucrum speratum, at non per modum fructus, sed per modum interesse, & lucri cessantis, ut fatentur omnes.

18 Possessor malæ fidei tenetur restituere fructus mixtos quoad illam partem, quæ respondet naturæ rei, non autem quoad illam partem, quæ respondet suæ industriæ; seu quod idem est, possessor malæ fidei tenetur restituere fructus mixtos, sed detractis expensis, & æstimatione suæ industriæ. *Communis*. Et ratio est, quia fructus rei sequuntur rem, & fructus industriæ sequuntur industriam tamquam suam causam; adeoque cum fructus omni jure spectet ad eum, cujus est causa fructificans, & partim industria hominis, sunt pro rata concursus dividendi inter Dominum rei, & possorem industrium.

19 Idem per eandem dictam rationem dicendum est de fructibus vocatis, ut supra. Civilibus; Si quis enim mala fide possidens alienam navim, domum, seu alienum Equum, Camelum & similia, ea locavit pro pretio, pretium illud spectat ad Dominum rei detractis tamen, si quæ factæ sint a possessore malæ fidei, expensis. *Communis*.

20 Idem pariter est dicendum de eo, qui mala fide possidens alienum torquem aureum, ipsum elocavit pro pretio; Hoc enim pretium restituendum est Domino torquis, cum non sit fructus industriæ locantis, quia torques non habet se veluti instrumentum, per quod operetur industria ipsius malæ fidei possessoris, sed veluti domus, quæ elocatur; adeoque sicuti tenetur restituere pretium acceptum pro elocatione Domus alienæ mala fide possessæ, ita etiam tenetur restituere pretium acceptum pro elocatione torquis mala fide possessi. *Communis*, teste Sporer *tom. 2. tract. 4. cap. 2. sect. 2. n. 78.*

21 Possessor malæ fidei potest in restitutione deducere expensas necessarias factas circa rem, & fructus. *Communis*, textu expresso in *l. Domum, Cod. de rei vindic.* Et ratio est quia Dominus ipse dictas expensas facere debuisset. Tum quia fructus non habent rationem fructus, nisi deductis his expensis, *l. 36. §. final. ff. de hæredit. petit.* adeoque &c.

Item possessor malæ fidei potest in restitutione dedu- 22
cere etiam expensas utiles. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n. 82.* Quamvis enim in *l. Adeo 7. §. Ex diverso, ff. de acquirendo rerum domino*, possessori malæ fidei negetur actio ad illas repetendas, tamen est Lex pœnalis, quæ non obligat in conscientia ante sententiam Judicis; Tum quia rigor illius Legis mitigatus est per *l. Plane 38. de hæreditatis petitione*, ibi: *Sed benignius est in hujus quoque persona (scilicet malæ fidei) haberi rationem impensarum; non enim debet petitor ex aliena jactura lucrum facere. Plane potest in eo differentia esse, ut bonæ fidei quidem possessor omnimode impensas deducat, licet res non extet, in quam fecit, sicut Tutor, vel Curator consequantur; prædo autem non aliter, quam si res melior sit*. Unde etiam in *leg. Fundus 51. ff. Familiæ Herciscundæ*, absolute dicitur; *Nullus casus intervenire potest, qui hoc genus deductionis (scilicet expensarum) impediat*. Et ratio est, quia tales expensæ cessarunt in commodum, utilitatem Domini rei, adeoque, quamvis possessor malæ fidei, cum utiliter rem Domini gesserit, ex æquitate Juris naturalis etiam ipsi compensandæ sunt dictæ utiles expensæ.

Item possessor malæ fidei potest in restitutione deduce- 23
re expensas voluntarias, seu voluptuarias factas in ornatum separabilem a re mala fide possessa. Quæ enim ab ipsa re sine sui damno separari possunt, ut portæ, fenestræ, statuæ, horologia, insignia, & hujusmodi alienis ædibus, seu prædiis affixa, licite auferuntur etiam a possessore malæ fidei, ut omnes concedunt, teste Sporer *loc. cit. n. 85.* Si autem sine damno rei separari nequeunt, Mo-
lina, Lessius, Sayr. & alii apud La Croix *lib. 3. part. 2. n.* 24
222. dicunt, in foro conscientiæ posse deduci etiam tales expensas voluntarias, & voluptuarias factas in dictum ornatum, non separabilem; quia res per illas facta est pretiosior, potestque pluris vendi. Unde videtur iniquum, ut quis ditescat ex damno alterius contra expressa Jura in *l. Jure naturæ 206. ff. de Reg. Juris*, ibi: *Jure naturæ æquum est neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletiorem*, & in *cap. Locupletari, 48. de Reg. jur. in 6.* ibi; *Locupletari non debeat aliquis cum alterius injuria, vel jactura*. Sanchez tamen, Layman, Rebell. Castropal. & alii apud eumdem *ib.* tenent, deduci non posse tales expensas voluntarias, & voluptuarias factas in ornatum non separabilem, quia Dominus injuste cogerentur ornatum illum emere.

Possessor malæ fidei tenetur restituere rem alienam 25
cum omni suo incremento, tam intrinseco, quam extrinseco. *Communis*. Et ratio est, quia quando res crescit, suo Domino crescit, adeoque, cum possessor malæ fidei non sit Dominus rei alienæ mala fide possessæ, non potest esse Dominus ejus augmenti, vel majoris valoris, & consequenter tota res aliena, quomodocumque creverit, est ita restituenda Domino vero, & proprio; Sic v. g. si apud possessorem malæ fidei pullus equinus, seu vitulus juvenis jam adolevit, & crevit, vel impinguatus est, si vinea meliorata, si in agro, in viridario multæ adauctæ sint plantæ arborum, & hujusmodi. Item si interim pretium rei alienæ, v. g. frumenti, vini, equi, bovis &c. propter raritatem similium, & multitudinem emptorum creverit, quantumcumque creverit, totum spectat ad Dominum, ut docent omnes communiter.

Si res aliena apud possessorem malæ fidei aucta sit 26
augmento intrinseco, debet fieri restitutio secundum optimum statum, quem in manu ejus habuit, quamvis fortasse augmentum illud apud suum Dominum habitura non fuisset. *Communis*, textu expresso; *in l. In re furtiva 8. de conditione furtiva §. 3.* ibi: *Si ex causa furtiva res condicatur, cujus temporis æstimatio fiat, quæritur. Placet tamen id tempus spectandum, quo res unquam plurimi fuit, maxime cum deteriorem factam fur dando non liberatur, semper enim moram fur facere videtur*. Sic verb. grat. qui furatus vitulum, seu bovem macrum, & postea factum bovem adultum, seu pinguem consumpsit, vendidit, vel sua culpa perire, aut deteriorari permisit, tenetur restituere pretium, vel æstimationem bovis adulti, seu pinguis secundum optimum statum; quem talis bos habuit apud ipsum furem, seu possessorem malæ fidei, quamvis fortasse apud suum Dominum manens bos ille nunquam accepisset illud augmentum, nec illum Dominus deduxisset ad illum optimum statum, sed antea consumpsisset, perdidisset, vendidisset. Et ratio est clara, quia talis bos, quando fuit in illo optimo statu apud possessorem malæ fidei, erat res Domini sui, ergo secundum illum optimum statum spectabat ad Dominum, cum totum incrementum intrinsecum, & optimus status rei inhærens, una cum ipsa re ad Dominum spectet, adeoque possessor malæ fidei tenetur restituere pretium, vel æstimationem bovis adulti, seu pinguis secundum illum optimum statum, quem semel talis bos habuit ad ipsum possessorem malæ fidei, quamvis fortasse manens apud suum Dominum nunquam ad tale intrinsecum incrementum, seu optimum statum pervenisset.

E contra autem, si talis vitulus, seu bos macer apud 27
Dominum suum manens adolevisset, seu impinguatus fuisset, sicque incrementum multum intrinsecum recepisset, quod de facto apud possessorem malæ fidei

non

non recipit ob ejus negligentiam culpabilem, vel quia
statum adhuc vitulum, seu bovem macrum consumpsit,
seu vendidit, tenetur possessor malæ fidei reddere æstima-
tionem secundum summum illum valorem, ad quem Do-
minus dictum vitulum, seu bovem macrum certo, vel
probabilius deduxisset, seu vendidisset, & hoc ratione damni
emergentis, & lucri cessantis. *Communis*.

28 Si res aliena apud possessorem malæ fidei aucta sit aug-
mento, seu valore solum extrinseco, debet fieri restitu-
tio secundum valorem majorem, quo ipsi Domino valuis-
set, si ei injuste ablata, aut detenta non fuisset. *Commu-
nis*. Sic v. g. si Dominus fuisset rem suam venditurus
tempore, quo summum valorem habebat, tunc clare pa-
tet, furem, seu possessorem malæ fidei teneri restituere
summum illum valorem, quia in summo illo valore da-
mnificaverit Dominum. Item fur, seu possessor malæ fi-
dei tenetur restituere illum summum valorem, si Domi-
nus ex quo tempore currentis talis summi valoris caren-
do sua re injuste a possessione malæ fidei possessa, v. g.
29 tritico, debuit emere aliud illo summo valore, quia sic
malæ fidei possessor fuit causa, quod tantum damnum in-
30 juste emersit Domino rei, adeoque totum compensare de-
bet. *Communis*. Item tenetur fur, seu possessor malæ fi-
dei restituere illum valorem, quamvis Dominus rei, v.
g. tritici, non fuisset venditurus triticum, nec aliud sibi
empturum tempore dicti summi valoris, sed eo tempore
ipse consumpsisset, vel donasset amico, qui fuit injusta
causa, ne Dominus re sua, scilicet *suo tritico* eo tempore
uteretur; Dominus enim non solum passus est carentiam
tritici, sed etiam passus est damnum carendo *tritico*, ejus-
que usu, quando usus erat majoris æstimationis, sive pro
se, sive pro aliis; adeoque possessor malæ fidei debet red-
dere tantum, quantum tunc valebat ille usus, nec satis-
facit reddendo nunc simile *triticum*. Sic Lugo *disput*. 18.
sect. 6. *num*. 123. Tamburin. *lib*. 8. *tract*. 3. *cap*. 2. §. 7.
num. 9. Illsung *tom*. 4. *d*. 3. *num*. 16. Petschacher *de restitu-
tione part*. 221. Sporer *loc. cit. num*. 151. La Croix *lib*.
3. *part*. 2. *num*. 234. & alii contra Vasquez, Turrian. &
alios.

31 Si Dominus rei consumpturus, vel alienaturus erat rem
suam eodem tempore, quo fur, seu possessor malæ fi-
dei eam consumpsit, tunc possessor malæ fidei, seu fur
tenetur solum restituere tantum, quanti pro eo tunc va-
lebat ipsa res, quia Dominus plus non est damnificatus,
quam in valore, qui tunc erat. *Communis*. Quamvis Do-
minus consumpturus, vel alienaturus fuisset rem suam
32 tempore minoris valoris, ante tempus majoris, quo ipsam
consumpsit, vel alienavit possessor malæ fidei, adhuc
ipse possessor malæ fidei tenetur restituere ipsum totum
pretium majus, currens tempore, quo eam consumpsit.
Communis, *&* *certa* cum Tamburin. *loc. cit. num*. 13. &
Sporer *loc. cit. num*. 153. Et ratio clara est, quia res ad-
huc existens illo tempore aucti valoris, est adhuc Domi-
ni sui, & non possessoris malæ fidei, & consequenter in
valore crevit Domino, & non possessori malæ fidei, cum
res Domino suo crescat, adeoque, si illo tempore majo-
ris aucti valoris injuste a possessore malæ fidei consuma-
tur, vel vendatur, totum illud pretium majoris valoris
est ab ipso restituendum Domino rei; etsi non ratione
damni majoris, tamen ratione Juris Dominii. Item quam-
vis Dominus conservaturus fuisset rem suam usque in
33 tempus, quo minus valeret, possessor malæ fidei adhuc
teneretur restituere totum pretium, seu illum majorem
valorem currentem pro tempore, quo ipse injuste rem
consumpsisset, vel alienasset. Sic Lugo *loc. cit. num*. 126.
cum aliis ibi allegatis, Sporer *loc. cit. nu*. 155. La Croix
loc. cit. num. 223. Petschacher *de restit. pag*. 223. Tam-
burin. *loc. cit. n*. 13. ubi hanc vocat verissimam, licet
oppositam sententiam teneant Lessius *lib*. 2. *cap*. 12. *dub*.
16. *n*. 105. & ex illo Layman *l*. 3. *tract*. 2. *cap*. 4. *num*. 6.
& alii. Et ratio nostra satis urgens a priori est hæc,
quam affert *Sporer loc. cit*. quia, dicit, quando possessor
malæ fidei, seu fur rem alienam consumpsit injuste, tunc
statim absque mora ratione injustæ consumptionis tene-
batur ex justitia restituere totum valorem, seu pretium,
quantum eo tempore res valebat, & non quantum vali-
tura erat postea, decrescente ejus pretio; Res enim
tunc in toto suo valore erat Domini, & non possessoris
malæ fidei, seu furis, & postea jam absumpta non pote-
rat amplius decrescere Domino, immo nulli, adeoque
possessor malæ fidei semper restituere debebit eumdem va-
lorem majorem illius temporis, quo rem consumpsit,
vel alienavit; Tum quia si possessor malæ fidei, seu fur
posset sibi retinere excessum illum majoris pretii, repor-
taret lucrum, & ditesceret ex duplici suo delicto, scili-
cet ex furto, seu injusta detentione, & ex injusta rei a-
lienæ consumptione, quod nullimode potest dici secun-
dum justitiam, & rectam rationem, quia, ut habetur in *l*.
Non fraudantur 134. §. 1. *ff. De Reg. Juris*, ibi: *Nemo ex
suo delicto meliorem suam conditionem facere potest*. *Ne*,
ut dicitur *in cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, *Ne videa-
tur de sua malitia commodum reportare*.

34 Si dubitetur ad quodnam tempus, scilicet majoris, vel
minoris valoris Dominus rem suam fuisset servaturus,
nisi a possessore malæ fidei fuisset inique detenta, &
consumpta? Vasquez, Azorius, Reb. & alii censent, es-
se tunc judicandum in favorem Domini, & totum valo-
rem majorem esse ipsi restituendum, eo quod in dubio
inclinandum sit in favorem innocentis, cujus conditio me-
lior est; At Lugo *disput*. 18. *n*. 133. Lessius *loc. cit. n*. 109.
Tamburin. *loc. cit. n*. 7. Petschacher *loc. cit. p*. 227. Illsung *loc.
cit. n*. 165. Dicastill. *d*. 2. *n*. 17. & alii probabilius docent me-
dia via esse incedendum, & pro ratione dubii esse resti-
tuendum secundum judicium prudentum, quia pro dam-
no incerto non debet restitui tantum, quantum pro da-
mno certo; Dubietas enim, & incertitudo imminuit æsti-
mationem lucri, & damni.

Nec valet dicere, quod in dubio est judicandum in fa- 35
vorem innocentis, adeoque totum valorem majorem esse
restitundum Domino innocenti. Non valet, inquam, quia
hoc verum est solum, quando adest possessio pro innocen-
te, quæ in hoc casu non adest, cum necdum extiterit
major valor. Vel quando res dividi non potest, neque
utrique parti satisfieri, quod utique in hoc casu po-
test.

Immo possessor malæ fidei nec tenetur credere Domi- 36
no, se rem suam fuisse servaturum, seu venditurum tem-
pore majoris valoris, nisi accedant aliæ circumstantiæ, &
conjecturæ, quibus certo cognosci possit talis: Unde si
certitudo haberi non possit, & adhuc res maneat dubia,
erit adhuc restituendum solum secundum proportionem
dubii, & majoris, vel minoris apparentis veritatis. Sic
Sporer *loc. cit. n*. 160. & Diana, Lugo, Tamburin. Les-
sius, Turrian. Petschacher citati, & secuti a La Croix *loc.
cit. n*. 576.

Possessor malæ fidei tenetur compensare omne damnum 37
emergens, & lucrum cessans Domino ex iniqua detentio-
ne rei suæ. *Communis*; Possessor enim malæ fidei tenetur
restituere ad æqualitatem arithmeticam justitiæ commuta-
tivæ, ita ut Dominus tantum recipiat, & habeat quantum
habuisset, si res sua injuste detenta non fuisset, ad hoc
autem requiritur, ut de se patet, compensatio omnis da-
mni emergentis, & lucri cessantis.

Possessor malæ fidei debet suis expensis restituere rem 38
mala fidei possessam in loco, ubi Dominus eam haberet,
si inique detenta, aut destructa non fuisset. *Communis*; Per
restitutionem enim Creditor debet reduci ad æqualitatem,
ita ut nullum patiatur damnum, aut gravamen ex inju-
sta detentione, aut destructione rei suæ; Ad hoc autem
requiritur, ut sine ulla sua expensa rem suam recipiat in
loco, ubi eam haberet, si inique detenta, aut destructa
non fuisset, alias per restitutionem non reduceretur ad
æqualitatem.

Possessor bonæ fidei tenetur restituere rem bona fide 39
possessam statim ac cognoscit esse alienam, & quampri-
mum commode fieri potest. *Communis*, *ac certa*. Posses-
sor bonæ fidei tenetur rem bona fide possessam restituere
ipsi Domino, etiamsi non repetat ob ignorantiam, vel
aliam causam, quæ non denotet implicitam remissionem.
Communis; quia cum sciat rem esse alienam, & cujus sit, 40
jam eum urget præceptum restitutionis. Et probabilius te-
netur eam rem restituere ipsi Domino, & non furi, seu 41
alteri possessori malæ fidei, quamvis aliter suum pretium
datum pro ejus v. g. emptione recuperare non possit. Spo-
rer *loc. cit. n*. 120. cum plurimis ibi adductis. Vide verb.
Emptio art. 2. *n*. 6. Revera tamen est etiam probabile, quod
talis possessor bonæ fidei possit talem rem reddere furi, 42
aut alteri possessori malæ fidei ad pretium suum recuperan-
dum, seque indemnem servandum. *Sporer loc. cit. n*. 121.
cum plurimis ibi citatis. Vide verb. *Emptio art*. 2. *n*. 7.
Nec talis possessor bonæ fidei restituendo talem rem Do- 43
mino potest ab ipso repetere expensum pro ea, textu ex-
presso *in leg. Mater* 3. *Cod. de rei vindic*. ibi; *Rem tuam
a possessore*, *etiam non oblato pretio*, *vindicare poteris*.
Vide dict. verb. *Emptio art*. 2. *num*. 22. *&* *num*. 10. &
resolve ut *ibi*.

Possessor bonæ fidei incipiens dubitare solum per leves 44
rationes, vel leves conjecturas, an res sit sua vel aliena?
non tenetur examinare veritatem, sed tuto pergit possi-
dere, quia nemo tenetur inquisitionem contra se ipsum in-
stituere ex levibus solum rationibus, & conjecturis. Sic ex-
presse Sporer *loc. cit. n*. 91. addita ratione, quod sicut ipse
Superior non tenetur, & forte non potest ex levibus con-
jecturis moveri ad inquirendum contra te v. g. sic multo
minus nec tu contra teipsum; perge ergo in possessione
tua. *Hæc ille*.

Si autem possessor bonæ fidei incipiat dubitare ob gra- 45
ves, & probabiles rationes occurrentes; tenetur omnino
inquirere, & examinare veritatem, adhibita diligentia
humana, morali, ordinaria, majori, vel minori, prout
res possessa incipiens esse dubia majoris, vel minoris fue-
rit momenti. *Communis*; Et ratio est, quia dubitans ob
graves, & probabiles rationes, an res sit sua, vel alie-
na? si omittat inquirere veritatem, desinit esse possessor
bonæ fidei, cum prudenter timere debeat, ne sua posses-
sio sit injusta forte talis sibi apparitura post factam debi-
tam inquisitionem ad indagandam veritatem, adeo-
que, ne se exponat periculo detinendi injuste rem alie-
nam, sicque peccandi peccato injustitiæ pergendo possi-
dere cum conscientia practice dubia de validitate, & ho-
nesta-

nestate suæ possessionis, debet omnino inquirere, & examinare veritatem pro deponendo tali practico dubio, & &sic inde licite, & tute possideat, si repererit rem possessam esse vere suam; vel restituat, si compererit esse alienam.

46 Quod si post factam talem inquisitionem nequeat reperire veritatem, & deponere tale dubium, nunc potest ipsam rem possessam licite, & juste retinere uti suam, *Communis*, per textum *in l. Nemo* 126. §. 2. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Cum de lucro duorum quæritur, melior est causa possidentis*; *l. In pari causa* 128. *ff. eod.* ibi: *In pari causa possessor potior haberi debet*; *cap. Quod autem* 5. *de Jurepatronat.* ibi: *Melior est conditio possidentis*, *c. In pari* 65. *de Reg. Juris in* 6. ibi: *In pari delicto, vel causa potior est conditio possidentis*.

47 Si facta debita diligentia adhuc perseveret possessor bonæ fidei in tali dubio, & interim compareat Dominus, tenetur ei restituere rem extantem; Si autem rem jam consumpserit, vel alienaverit, & postea compareat Dominus, tenetur solum restituere quantum inde factus est ditior; Sic ex communi Covar. *Reg. Possessor*, *part.* 2. §. 5. & *Reg. Peccatum part.* 3. *princip. num.* 4. Vasquez *disputat.* 66. *cap.* 7. Silvester verb. *Restitutio* 3. *quæst.* 7. *dicto* 3. Suarez *tom.* 5. *disp.* 40. *sect.* 5. *nu.* 14. Molina *tom.* 1. *art.* 2. *disp.* 25. & 36. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 21. Sanchez *l.* 2. *de Matr. dip.* 41. *num.* 12. Sporer *l. c. n.* 95. & alii passim.

48 Unde si quis alius talem rem dubiam a dicto possessore bona fide possessam æque dubitet vel probabiliter putet esse suam, non potest eam sine Judicis auctoritate auferre, & si auferat, injustum ei damnum infert, & ad integram restitutionem tenetur. Sanchez *lib.* 2. *de Matrimonio diput.* 41. *num.* 26. Navarr. *cap.* 17. *n.* 117. Layman *loc. cit. num.* 21. Sporer *loc. cit. num.* 94. & alii. Et ratio est, quia dum res incerta est, seu partium jura obscura sunt, interim ordinarie loquendo est præsumptio pro possessore ex Juris dispositione, uti clare constat ex §. *Retinendæ possessionis* 4. *Institut. de Interdictis*, ibi: *Commodum autem possidendi in eo est, quod etiamsi ejus res non sit, qui possidet, si modo Actor non potuerit suam esse probare, remanet in suo loco possessio, propter quam causam, cum obscura sunt utriusque jura, contra petitorem judicari solet*.

49 Possessor bonæ fidei, qui, bona fide durante, ita rem alienam consumpsit, ut nihil omnino remanserit, in quo factus sit ditior, nihil restituere tenetur. *Communis*, per textum *in l. Bona fides* 136. *ff. de Reg. Juris*, ibi: *Bona fides tantumdem possidenti præstat, quantum veritas, quoties Lex impedimento non est*: Cum enim talis res, durante bona fide, consumpta sine ulla culpa contra justitiam fuerit consumpta, non est unde oriatur obligatio restitutionis. Vide verb. *Emptio art.* 2. *n.* 4.

50 Si vero possessor bonæ fidei non ita in totum rem alienam consumpserit, quin remaneat aliquid in quo factus sit ditior, id restituere tenetur, quamprimum advertit sibi provenisse præcise ex re aliena, & non ex industria, *Communis*, per textum *in l. Item veniunt* 20. §. 6. D. *de hæreditatis petitione*, ibi: *Eos autem, qui justas causas habuissent, quare bona ad se pertinere existimassent, usque adeo dumtaxat quo locupletiores ex ea re facti essent, condemnandos*, scilicet ad restitutionem, ubi Glossa ait: *Hanc esse optimam regulam, qua nulla verior in jure, ut bonæ fidei possessor ad id tantum, quod ad se pervenerit, teneatur*.

51 Possessor bonæ fidei cognoscens rem esse alienam, non tantum ipsam, sed etiam fructus rei naturales, & mixtos quoad eam partem, quæ respondet naturæ rei, restituere tenetur, solum tamen adhuc extantes. *Communis*; textu expresso *in l. Certum est* 22. *Cod. de rei vindicatione*, ibi: „ Certum est malæ fidei possessores omnes fructus solere cum ipsa re prestare; bonæ fidei vero extantes. *Concordat* l. Fructus percipiendo 45. De usuris, ibi: Fructus percipiendo Uxor, vel Vir ex re sibi donata suos facit, illos tamen, quos suis operis acquisierit (veluti serendo) nam si domum decerpserit, vel ex silva ceciderit, non fit ejus, sicut nec cujuslibet bonæ fidei possessoris, quia non ex facto ejus is fructus nascitur.

52 Dicitur autem notanter *solum tamen adhuc extantes*, quia si bona fide durante, eos consumpsit, vel donavit, vel perdidit, ad nihil tenetur, ratione absumptionis, nisi in quantum inde factus sit ditior: *l. Senatus consultum* 1. *Cod. De petitione hæreditatis*, ibi: „ Fructus bonæ fidei possessores reddere cogendi non sunt, nisi ex his locupletiores extiterint; leg. Sed & si lege 25. ff. De hæreditatis petitione §. 11. ibi: Consuluit Senatus bonæ fidei possessoribus, ne in totum damno afficiantur, sed in id dumtaxat teneantur, in quo locupletiores facti sunt; leg. Illud 40. §. 1. ff. eodem, ibi; In bonæ fidei autem possessore hi tantum veniunt in restitutione, quasi augmenta hæreditatis, per quos locupletior factus est.

53 Possessor bonæ fidei non tenetur restituere dictos fructus naturales, sive adhuc extent, sive eos consumpserit, & ex ipsis factus sit ditior, si eos bona fide possedit per integrum triennium; antequam a vero Domino una cum fundo repeterentur, quia censetur eos præscripsisse; „ Institut. de usucapionibus, & longi temporis præscriptionibus in princip. ibi; Cautum est, ut res quidem mobiles per triennium . . . usucapiantur, & concordat *l. Sequitur* 4. §. *Fructus*, *ff. de usurpationibus, & usucapionibus*, & *l. Cum nostri unic. Cod. De usucapione transformanda*; Covarruv. *lib.* 1. *variar. resolut. c.* 3. *n.* 7. Menoch. *de recuperand. possess. remed.* 15. *n.* 588. Reiffenstuel *l.* 2. *Decret. t.* 13. *n.* 14. & alii passim.

Bonæ fidei possessor semper, etiam sine titulo, facit suos fructus industriales; *cit. l. Fructus percipiendo* 45. *ff. De usuris*, §. 35. *Instit. de rerum division.* ibi: „ Si quis a non Domino, quem Dominum esse crediderit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliaque qualibet justa causa æque bona fide acceperit; naturali ratione placuit, fructus quos percepit, ejus esse pro cultura, & cura. Et ideo si postea Dominus supervenerit, & fundum vindicet, de fructibus ab eo consumptis agere non potest; " Sic expresse Fagnan. *lib.* 2. *Decr. in Cap. Gravis* 11. *de restitutione spoliat. n.* 45. cum triplici Glossa ibi citata, & plurimis aliis adductis. Ubi *n.* 56. addit, 54

quod si habeat titulum, tunc fructus omnes, etiam naturales non consumptos facit suos: & ita intelligi debet textus *in l. Bonæ fidei emptor* 46. *ff. de acquir. rerum Dominio*; ubi dicitur: „ Bonæ fidei emptor non dubie percipiendo fructus ex aliena re, suos interim facit, non tantum eos, qui diligentia, & opere ejus provenerunt, sed omnes, quia quod ad fructus attinet, loco Domini pene est"; & plurimis adductis dicit sic hodie communiter sentire modernos, nec obstare textum *in l. Fructus percipiendo* 45. *ff. de usuris*, jam adductum *supra n.* 51. quia, inquit, textus ille intelligi debet de fructibus naturalibus extantibus, quos bonæ fidei possessor, etiam cum titulo, facit suos, non autem de consumptis, producitque rationem. Vide ipsum *ib.* & Reiff. *lib.* 2. *Decret. tit.* 13. *a n.* 135. *ad* 141. ubi dictos textus *in l. Bonæ fidei emptor* 46. *ff. de acquirend. rerum domin.* & *in l. Fructus percipiendo* 45. *ff. de usuris* explicat, & conciliat. 55

Possessor bonæ fidei, etiam sine titulo, facit suos fructus Civiles, quos facto, provisione, seu diligentia sua percepit, eo quod ipso laboravit, & ei solvens liberatur, ut *in l. Si urbana prædia* 55. *De conditione indebiti*. Innocent. *in c. In lit.* 5. *de restitut. spol. n.* 3. *in fine vers. Nisi forte*, Bartolus *in l. Ex divers. ff. De rei vindicat. n.* 5. Fagn. *l. c. n.* 49. Butrius Ancharan. & Bero apud ipsum a fortiori id concludentes; Nam si male fidei possessor tales fructus civiles facit suos, licet revocabiliter, quia tandem tenetur illos restituere, ergo multo magis bonæ fidei possessor sine titulo. 56

Possessor bonæ fidei non tenetur restituere ullos fructus ante litem contestatam consumptos, si ex eis non sit factus ditior. Glossa *in cit. Cap. Gravis* 11. *de restitutione spoliator. verb. Fructus*. Abbas *ibid. n.* 6. Barbosa *ibid. n.* 8. Reinffest. *l. c. n.* 142. & ipso teste, communis aliorum, per textum *in l. Sed & loci* 4. §. 2. *ff. Finium regundorum*, ubi generaliter, & absque distinctione inter fructus industriales & naturales, vel inter bonæ fidei possessorem cum titulo, aut sine titulo exprese dicitur: „ Aut enim bona fide percepit, & lucrari eum oportet, aut mala fide, & condici oportet"; & concordant textus *in l. Senatus consultum* 1. *Cod. de petitione hæreditat. l. Sed & si lege* 25. *ff. de hæreditatis petitione*; *l. Illud* 40. *ff. eodem*, adducti *supra n.* 52. quibus, ut patet, statuitur posseseores bonæ fidei de fructibus consumptis teneri solum restituire id, in quo ditiores facti sunt; Unde a sensu contrario recte infertur eos ad nihil teneri, quando non sunt facti ditiores; ut colligitur ex *l. Utrum autem* 23. *ff. De hæreditatis petitione*, ubi exprese dicitur, quod bonæ fidei posseseores nec teneantur ad pretium, nisi quatenus facti sunt locupletiores. 57

Possessor bonæ fidei, re per Dominum evicta tenetur restituere universos fructus ejus post litem contestatam consumptos. *Communis*, per expresum textum *in l. Certum est* 22. *Cod. de rei vindicatione*, ubi dicitur, quod possessor bonæ fidei fructus ante litis contestationem perceptos soleat cum ipsa re præstare extantes, post litis autem contestationem universos; ibi: „ Certum est malæ fidei possessores omnes fructus solere cum ipsa re præstare: bonæ fidei vero, extantes; post litis autem contestationem universos"; Et ratio est, quia talis possessor quoad fructus post litem contestatam perceptos, & consumptos incipit esse possessor malæ fidei, & concordat textus *in l. Et ex diverso* 35. §. 1. *ff. de rei vindic. l. Ædiles etiam* 25. §. 8. *ff. de Ædilitio Edicto*, & §. *Et si in re* 2. *Institut. de Officio Judicis*, ubi exprese dicitur: „ Post inchoatam autem petitionem etiam illorum fructuum ratio habetur, qui culpa possessoris percepti non sunt, vel percepti, consumpti sunt. 58

An autem possessor bonæ fidei teneatur ad restituendos omnes fructus ante litis contestationem consumptos, quando ex eis factus est ditior? Conveniunt Doctores, quod teneatur ad restitutionem fructuum naturalium quoad excessum factæ locupletationis, deductis prius omnibus factis expensis; Et id satis patet ex dictis *supra num.* 53. & 57. 59

60 & 57. & magis patebit ex mox dicendis. Quantum autem ad fructus industriales, & civiles discrepant Doctores inter se. Plurimi enim, & quidem probabilius, communius, & tutius docent, quod possessor bonæ fidei teneatur restituere fructus, etiam industriales, & civiles ante litis contestationem consumptos, in quantum ex eis factus est ditior. Sic Bartolus *in l. Et ex diverso 25. de rei vindicatione n. 6. & 7.* Antonius Butrius *in cit. Cap. Gravis 11. de restitutione spoliatorum n. 12. col. 3. circa med. vers. Bartolus dicit*, Abbas *ibid. n. 6.* Fagnan. *ibid. n. 57.* Covarruv. *lib. 1. variar. resolut Cap. 3. n. 6. conclus. 3.* Alexander *consil. 21. n. 10. lib. 4.* Jason *l. Si me, & Titium n. 1. ff. Si certum petatur*, allegans alios, Sanchez *l. 2. in Decalog. Cap. 23. n. 76. & seq.* Reiffenst. *l. c. n. 153.* Pontas *in suo Dictionario verb. Restitutio casu 9.* & plures alii, per text. *in l. Item veniunt §. 6. ff. de hæredit. petit.* ibi: „ Eos autem, qui justas caussas habuissent, quare bona ad se pertinere existimassent, usque „ eo dumtaxat, quo locupletiores ex ea re facti essent, „ condemnandos esse, l. Si & rem, & pretium 22. l. „ Utrum autem 23. *l. Sed & si lege 25. ff. de hæreditatis petitione, l. Nam hoc natura 14. ff. de conditione indebiti*, cum similibus. Et ratio est, quia possessor bonæ fidei tenetur vero Domino comparenti restituere fructus, etiam industriales adhuc extantes; ut habetur *ex c. l. Certum est 22. ff. de rei vindicatione*, ibi: *Bonæ fidei vero extantes*, cum similibus. Atqui fructus illi, ex quibus possessor bonæ fidei factus est ditior; licet secundum se ac substantiam suam sint consumpti, nihilominus adhuc extant, & perseverant in illo augmento, per quod possessor factus est ditior, ergo tale augmentum (deductis prius expensis) reddi debet vero Domino rei, cum quælibet res Domino fructificet; Tum quia: „ Nam hoc na„ tura æquum est, neminem cum alterius detrimento fie„ ri locupletiorem " ut expresse dicitur *in l. Nam hoc natura 14. ff. de conditione indebiti, & in l. Jure naturæ 206. ff. De Regul. Juris*, ibi; „ Jure naturæ æquum est „ neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locu„ pletiorem, &c. Locupletari 49. de Regula Juris in 6, „ ibi: Locupletari non debet aliquis cum alterius inju„ ria, vel jactura; Unde cum Leges dicunt possessorem bonæ fidei non obligari ad restitutionem hujusmodi fructuum, quando eos consumpsit, illud intelligendum est secundum hanc opinionem de iis fructibus, qui sic consumpti sunt, ut neque in natura sua, neque in pretio suo ullatenus perseverent.

61 Multi autem alii satis probabiliter tenent, non obligari possessorem bonæ fidei ad restituendos fructus industriales, & civiles ante litis contestationem consumptos, quamvis ex eis factus sit ditior; Sic Glossa *in l. Et ex diverso 35. de rei vindicatione, vers. De consumptis*, dicens expresse, quod bonæ fidei possessor *de fructibus consumptis nullo modo tenetur, quia lucrifacit eos pro cultura, & cura*, & hujus Glossæ doctrinæ communiter acquiescere Doctores fatetur Bartolus *ib. §. sequitur in Glossa*, quamvis ipse postea teneat oppositum Joannes Garcias *t. 17. Tractatuum tract. de expensis cap. 23. n. 40.* Cynus *in l. Non est, Cod. Familiæ Herciscundæ*, Baldus *in l. 2. Cod. De usur. & fructib. legat.* Angelus & Imola *in l. Sequitur §. 1. ff. de usurpationibus, & usucapionibus*, & plures alii, quos pro hac sententia cit. Joann. Garcias *l. c.* & Sanchez *l. c.* ubi appellat hanc sententiam valde probabilem, uti eam censent etiam Abbas *in cit. cap. Gravis n. 6.* Pontas *l. c. casu 9.* Reiffenst. *l. cit. n. 151. & seq.* per text. *in l. Fructus percipiendo 5. ff. usuris*, ibi: „ Fructus percipiendo Uxor, vel Vir ex re sibi donata „ suos facit, illos tamen, quos suis operis acquisierit (ve„ luti serendo) nam, si pomum decerpserit, vel ex Silva „ cæciderit, non fit ejus, sicut nec cujuslibet bonæ fidei „ possessoris, quia non ex facto ejus is fructus nascitur " quibus verbis satis evidenter videtur ostendi, quod possessor bonæ fidei suos omnimode faciat fructus industriales, seu civiles, tamquam debitos ipsius industriæ, laboris, ac diligentiæ: *Illos tamen quos sui operis acquisierit, veluti serendo*; E contra autem suos non faciat fructus mere naturales, quia non fructus de ejus labore, industria, ac diligentia, *Quia non ex facto ejus is fructus nascitur*; Item per textum *in §. 35. Instit. De rerum division.* ibi: „ Si quis a non Domino, quem Dominum esse „ crediderit, bona fide fundum emerit, vel ex donatio„ ne, aliave qualibet justa caussa æque bona fide accepe„ rit, naturali ratione placuit, fructus, quos percepit, „ ejus esse pro cultura, & cura. Et ideo si postea Do„ minus supervenerit, & fundum vindicet, de fructibus „ ab eo consumptis agere non potest „; Quibus verbis satis indicatur naturali ratione possessorem bonæ fidei sibi totaliter acquirere fructus industriales, seu civiles pro ejus erga ipsos adhibitas cultura, & cura; nec eos debere restituere Domino comparenti, si ipsis consumptis, inde factus sit ditior; Et Leges numero antecedenti pro contraria opinione adductæ, & aliæ consimiles, quæ videntur dicere possessorem bonæ fidei teneri restituere id, in quo ex fructibus ante litis contestationem consumptis, factus est ditior, intelligendæ sunt solum de fructibus naturalibus, & nullatenus de industrialibus, uti notat ipsamet Glossa *in cit. §. 35. Instit. de rerum divisione, verb. Fructus*.

Possessor partim bonæ, partim malæ fidei si bona fide cœpit, sed mala fide superveniente consumsit, tenetur ex re accepta restituere pro tempore bonæ fidei, sed a tempore malæ fidei tenetur etiam ex injusta acceptione ad omnia damna. *Communis*, per textum *in l. Qui bona fide 23. ff. de acquirendo rerum Dominio §. 1. cap. Si virgo 5. caus. 34. q. 2.* 62

Possessor partim bonæ, partim malæ fidei, qui prius mala fide possedit, & consumpsit partem rei mala fide possessæ, & postea cum titulo apparenter justo bona fide consumpsit reliquum, si inde cognoscat se verum Jus non habuisse, tenetur ex injusta acceptione ad restitutionem pro tempore malæ fidei, & a tempore bonæ fidei tenetur tantum ex re accepta, quia mala fides præcedens non fuit causa posterioris damni, seu consumptionis, reliqui factæ tempore bonæ fidei, cum dicta mala fides fuerit jam purgata per hanc supervenientem bonam fidem; Unde nunc Dominus non patitur damnum ob iniquam perceptionem, sed ob consumptionem bona fide subsequutam, & sic in ordine ad posterius tempus bonæ fidei idem est moraliter, ac si non præcessisset mala fides. 63

Qui prius percepit, & possedit mala fide, sed nihil consumpsit, nisi postquam supervenit bona fides, non tenetur restituere nisi ex re accepta quantum factus est ditior, quia influxus perceptionis, & possessionis iniquæ in damnum Domini interruptus fuit per bonam fidem supervenientem, qua juste fructus illos retinuit, & inde consumpsit, quæ bona fides, & justa retentio fuit causa, quod illi fructus consumerentur, & quod Dominus patiatur damnum non ex injusta perceptione, sed ex justa retentione, bona fide subsequuta. Unde juxta dicta numero antecedenti Dominus nunc non patitur damnum ob iniquam perceptionem, sed ob consumptionem bona fide subsequutam, adeoque &c. 64

Qui bona fide percepit fructus, si supervenit mala fides, antequam consumantur, vel quamdiu ex illis manet ditior jam ex tunc tenetur restituere id totum Domino; Et si non restituat, tenebitur postea ratione injustæ detentionis ad totum damnum inde vero Domino postea sequutum. 65

Successor possessoris malæ fidei, si succedat ut hæres immediatus, & rem ab hoc acceptam consumat etiam bona Fide, neque inde factus sit ditior, tenetur adhuc restituere ex injusta acceptione non sua, sed sui antecessoris rem, & fructus, & compensare omnia damna, & lucra cessantia ex mala fide antecessoris orta, quantum vires hæreditatis patiuntur, Sic Afflict. *dec. 240. n. 10.* ubi refert, quemdam hæredem a Concilio Neapolitano condemnatum fuisse ad restitutionem fructuum ad exonerandam conscientiam Defuncti, Fagnan. *l. 2. Decret. in c. Gravis 11. de restitutione spoliator. a n. 130. ad 134.* cum Bartol. Abbat. Bero, Ruin. Socin. ibi citatis, & alii passim; Et ratio est, quia tunc bona Fides hæredis non sibi prodest, quia cum succedat in jus omne Defuncti, & in omnibus ejus personam repræsentet, ut *in Authent. de Jurejurand. a morient. præstit.* sequitur, ut succedat quoque in vitium, ac malam Fidem Defuncti, quæ propterea sibi etiam nocet, ut habetur *in l. Litigator 2. Cod. de fructibus, & litium expensis*, ubi postquam statutum est, possessorem post litem contestatam teneri de fructibus perceptis, & percipiendis, statim subjungitur; *Hæredis quoque succedentis in vitium par habenda fortuna est*, & *in l. Cum hæres 11. ff. De diversis temporalibus præscriptionibus*, ubi expresse habetur. *Cum hæres in jus omne Defuncti succedit, ignoratione sua Defuncti vitia non excludit*, & in fine subjungitur: *Neque enim recte defendetur, cum exordium ei bonæ fidei ratio non tueatur*, & in terminis docet Glossa *in l. Sequitur §. Fructus, in verb. Non fuerit, ff. De usurpationibus, & usucapionibus* reddens rationem, quia hæres vitiorum & culpæ Defuncti est successor; *l. Si ego emi 11. §. 2. ff. De publiciana in rem action. & cit. leg. Cum hæres 11. ff. de diversis temporalibus præscription.* 66

Et totum hoc etiam verum esse de hæredibus mediatis probabilius docent Lugo, & alii cum La Croix *lib. 3. p. 2. n. 490.* 67

Si successor possessoris malæ fidei succedat ei, non ut hæres, sed alio nomine, v. g. ut Legatarius, Donatarius, emptor, & hujusmodi, non tenetur ex injusta acceptione, sed tantum ex re accepta. Si quis enim a malæ fidei possessore emerit, aut dono acceperit bona Fide, tunc talis bona Fides in successore prodest ad fructuum acquisitionem, potestque ipse successor cum bona Fide præscribere, quia non facit unam cum illo personam, & censetur succedere tantum in Juribus realibus, non autem in vitiis personalibus, unde non est inspiciendum exordium personæ, a qua causam habuit, quia in illius vitium non succedit, ut colligitur *ex d. l. Si ego emi 11. §. 2. ff. de publiciana in rem actione*, ubi textus constituit differentiam inter successorem singularem, & universalem, & ibi hoc tenuit Glossa Menoch. *in verb. sed hæres*, Abbas *in cit. Cap. Gravis 11. de restit. spoliat. n. 10.* Bero *ib. n. 38.* Fagn. *ib. n. 135.* Menoch. *de recuperand. possess. remed. 15. n. 120.* La Croix *lib. 4. part. 2. n. 238.* & alii passim. 68

Alia, Vide verb. *Dominium*, verb. *Emptio*, verb. *Restitutio*. 69

Ne-

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 POssessor bonæ ne, an malæ Fidei præsumi debeat uti-
2 lis disquisitio est. Possessorem autem, tametsi titulo
destitutum bonæ Fidei esse præsumendum, si jus commu-
ne non contradicat, nec alius appareat antiquior posses-
sor, communis est sententia, ut videre est apud *Vasquium
controvers. illustr. lib. 2. cap. 79. numer. 15. & cap. 81.
numer. 8.*
3 At *Fachinæus controv. jur. lib. 8. c. 32.* communem
hanc sententiam impugnat, tenetque bonæ fidei possesso-
rem præsumi eum haud posse, qui titulo careat; idque
quia *omnes scire debent, quod suum non est, ad alios mo-
dis omnibus pertinere; L. ultim. Cod. Unde vi.*
4 De possessore autem bonæ Fidei notissima est Regula
illa juris: *Bona fides tantum possidenti præstat, quantum
veritas, quoties Lex impedimento non est; Leg. 136. ff.
de Regul. Jur.*
5 Et sane quidem par est bonæ Fidei possessoris, & Domi-
ni ratio in actionibus excipiendis, par est & in actioni-
bus exercendis: Amissa possessione uti dominus rei vindi-
catione, ita & possessor bonæ fidei Publiciana actione ad-
versus tertium agit; *L. 1. ff. de Publician.*
6 Par ratio est, etsi de utilitate rei disseratur; Possessor
enim bonæ Fidei, non secus ac dominus, de re dispone-
re potest; *l. 25. §. 1. ff. de usur. l. 48. ff. de Acquir.*
7 *rer. domin. §. Si quis a non domino, Inst. de rer. divis.*
Immobilium demum, sive possessor bonæ Fidei sive domi-
nus, judicio sisti, damnique infecti satisdare non cogitur;
*l. penult. §. 3. ff. Qui satisd. cogant. l. 9. §. penul. ff. de
damn. infect.*
8 Modus vero huic exæquationi positus est verbis illis:
9 *Quoties lex impedimento non est.* Non una vero est Inter-
pretum sententia de *hoc modo*. Vide eas apud Jacobum
*Gothofredum in comment. ad hanc leg. 136. ff. de Regul.
Jur.* qui ita de eo sentit: *Primo igitur* (inquit), pona-
,, mus exemplum in Sen. Cons. Syloniano, eoque odio-
,, so: Ibi scilicet domini appellatione non continetur, qui
,, servum bona Fide possedit non magis, quam usumfru-
,, ctum solum habuit, leg. 1. §. 2. ff. de Sen. Cons. Sy-
,, lonian. Secundo ponamus in actione ex edicto de servo
,, corrupto, quæ utique bonæ Fidei possessori non com-
,, petit; seu hoc edicto agere non potest, ut idem Ulpia-
,, nus illud edictum interpretans definit leg. 1. de serv.
,, corrupt. quæ potissimum species hic mihi placet una
,, cum sequenti. Tertio ponamus, & in edicto de Reli-
,, giosis, ad quod pertinent tres proxime sequentes Regu-
,, læ, & de qua Paulus egit lib. 27. Ibi edictum diserte
,, domino dat actionem in eum, qui mortuum in locum
,, alienum intulit, vel inferre curavit, non vero bonæ
,, fidei possessoris; l. 2. §. 1. ff. de Religios.
10 Sed nec male exemplum meo judicio in fructibus poni
potest. In fructuum enim ratione non semper bona Fides
tantum præstat, quantum veritas. Quare caute idem
Jurisconsultus Paulus *in l. 48. ff. de acquirend. rer. do-
min.* scripsit: *Quod ad fructus attinet, bonæ Fidei empto-
rem loco domini PENE esse*. Exempli gratia bonæ Fidei
possessor restituere cogitur domino supervenienti fructus
extantes, nec dum consumptos. Sed, & quidquid Paulus
addat iisdem de fructibus naturalibus, Pomponius tamen
in l. 45. ff. de usur. & hos denegare videtur bonæ fidei
possessori.
11 Latissimus hic se offert campus disserendi de fructibus,
quos facit bonæ Fidei possessor; Sed ne nimius sim, vi-
de qui rem pro dignitate tractant *Stryk. in usu modern.*
12 *Pandect. l. 6. tit. 1. §. 12. & plur. seq.* ubi de eo etiam
discutit, an Judex possit ex officio adjudicare fructus ab
Auctore non petitos, *Bohemer. introduct. in jus digestor.
lib. 6. tit. 1. §. 11. & seq.*
13 De possessore bonæ Fidei quoad recuperationem impen-
sarum adi quoque *Stryk. in usu modern. Pandect. l. 6. tit.
1. §. 16. & seq.*
14 Et demum quando possessor bonæ fidei, talis esse desi-
nat, tradit idem *Stryk. in usu modern. Pandect. libr. 6.
titul. 1. §. 14.*

POSTLIMINIUM.

SUMMARIUM.

1 *Post liminium quid sit.*
2 *Postliminii Jus non habet locum in Officiis minoribus Regularium.*
3 *Habet tamen locum in Prælaturis electivis, etiam si non sint perpetuæ, sed ad certum tempus.*
4 *Et de facto postliminium habet etiam locum in Officiis ad certum tempus solum duraturis, ut patet de Tutore qui licet captus ab hostibus desinit esse Tutor, tamen reversus recipit tutelam Jure postliminii.*
5 *Quo postliminii Jure quicumque reversu statum recuperat pristinum, & munia etiam civilia, & cuncta ei incolumia servantur.*
6 *Postliminii Jus secundum Canones locum non habet quantum ad hoc, ut Christiani capti ab hostibus servi eorum efficiantur, sed bene quantum ad hoc, ut reversi a captivitate, omnia, quæ habebant, recuperent.*
7 *Et ad hoc datur casus Patris Joannis Cheron Provincialis Carmelitarum, qui a Turcis captus, ac postea liberatus, a Sacra Congregatione Episcopor. & Regular. jubetur in possessione provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, cassata alterius provincialis electione.*
8 *Immo etiam secundum Leges Civiles capti a Piratis, vel Latronibus liberi permanent, & retinent omnia Jura sua, nec est eis necessarium Postliminium.*

POstliminium est ejus amissæ rei recuperandæ ab ex- 1
traneo, & in statum pristinum restaurandæ. *Sic tuæ
Communis*, per textum *in l. Postliminium 19. ff. de capti-
vis, & redemptis ab hostibus.*
Postliminii Jus non habet locum in Officiis minoribus 2
Regularium, ad quæ Regulares non assumuntur per ele-
ctionem Canonicam, sed sunt Obedientiarii, & ad nutum
superiorum amovibiles. *Communis* per textum *in cap. Cum
ad Monasterium §. Tales, vers. Nec alicui, de statu Mo-* 3
nachor. Habet tamen locum Postliminii Jus in Prælaturis
electivis, etiamsi non sint perpetuæ, sed ad certum tem-
pus, puta ad biennium, triennium, & sexennium; quia
Prælati sic Canonice electi, eo tempore durante, Juris
ordine non servato, & sine justa, & rationabili caussa
removeri non possunt; textu expresso *in c. Monachi §.
Priores, de statu Monachorum.*
Et de facto Postliminium habet etiam locum in Officiis 4
ad certum tempus solum duraturis, ut patet in Officio
Tutelæ; Licet enim Officium Tutoris non sit perpetuum,
sed temporale, & finiatur Pubertate, ut *Inst. de Attilia-
no Tutore, §. Ab hostibus*, tamen reversus recipit tutelam
Jure Postliminii, ut expresse dicitur *in cit. §. Ab hosti-* 5
bus, ibi: *Nam reversus recipiebat Tutelam Jure postlimi-
nii*. Quo jure alia quoque omnia recuperat, ut ibi no-
tat Glossa *in verb. Jure postliminii*, sicuti quilibet alius
reversus ab hostibus, ut est textus expressus *in l. postli-
minii 5. ff. de captivis, & postliminio, §. 1.* ibi: ,, Om-
,, nia restituuntur ei Jura, ac si captus ab hostibus non
,, esset; l. Cum duæ 14. ff. eodem, *ibi*: Cum duæ species
,, postliminii sint, ut aut nos revertamur, aut aliquot re-
,, cipiamus, cum filius revertatur, duplicem in eo caus-
,, sam esse oportet postliminii, & quod pater eum reci-
,, peret, & ipse Jus suum, l. Hostes, 24. eodem, *ibi*:
,, Ab hostibus autem captus .... postliminio statum pri-
,, stinum recuperat, & Institut. Quibus modis Jus patriæ
,, potestatis solvitur " *§. Si ab hostibus*. Unde & munia
Civilia recuperat: *l. liber captus 17. Cod. de postliminio
reversis, l. libertus 17. ff. Ad municipalem, §. 6.* & in-
columia cuncta ei servanda sunt; *l. Diversarum, 20. Cod.
De postliminio reversis, vers. Reddantur*, ibi: *Quibus Ju-
re postliminii etiam veterum responsis incolumnia cuncta
servanda sunt.*
Postliminii Jus secundum Canones locum non habet 6
quantum ad hoc, ut Christiani capti ab hostibus eorum
servi efficiantur, ut erat cautum de Jure Civili, ut *§.
Servi, Instit. de Jure personar.* sed bene quantum ad
hoc, ut recuperent omnia, quæ prius habebant, ut cla-
re constat *ex Cap. Prima actione, 14. caus. 16. qu. 4. &
Cap. Cum per bellicam, 1. caus. 34. q. 1.* & tenent com- 7
muniter Doctores, & si semper fuit judicatum. Et si-
gnanter in casu Patris Joannis Cheron Provincialis Car-
melitarum Vasconiæ, qui rediens a Capitulo Generali in
Urbe celebrato, *die 31. Maji* 1648. fuit in Mari captus
a Turcis, & cum Generalis Ordinis de illius captivitate
certior factus fuisset, creavit Vicarium Provincialem, sed
eo conquerente, quod Vicario nomine non posset Provin-
ciam gubernare, & Regularis observantia multum pericli-
taretur, cumque nulla spes subesset redemptionis Patri
Cheron, comitia Provincialia indixit, in quibus, *die 8.
Maji* 1650. idem Vicarius in Provincialem electus est,
sed *die 16. Aprilis immediate præcedentis* antiquus Pro-
vincialis præter spem redemptus Romam perrexit, & po-
stulavit sibi reddi Provincialatum, sed, Generali renuen-
te, recursum habuit ad Sanctissimum D. N. reque a San-
ctitate sua ad Sacram Congregationem Episcop. & Regu-
lar. delata, tametsi nonnulli regulares contenderent ele-
ctionem secundi Provincialis fuisse legitimam, nec Pro-
vincialem Redemptum posse Provincialatum repetere, ut
in specie P. Lezana in suis consultationibus, *consult. 41.*
Nihilominus Sac. Cong. mandavit Generali Ordinis, ut
Patrem Cheron in possessione Provincialatus manutene-
ret, & ad liberum illius exercitium restitueret, & rein-
tegraret, electionem novi Provincialis cum omnibus inde
sequutis cassando, & annullando, contrariis non obstan-
tibus. *Die 12. Augusti* 1650. Sic refert Fagnan. *lib. 5.
Decret. in cap. Per tuas, 32. de Simonia n. 46.*
Immo etiam secundum Leges Civiles, capti a Piratis, 8
vel Latronibus liberi permanent, ut expresse habetur,
*in cit. l. postliminium, 19. ff. De Captivis, & postlimi-
nio, §. 2.* ibi: *A Piratis, aut Latronibus capti, liberi*
per-

permanent, & ideo retinent omnia sua Jura, & postliminium non est illis necessarium, ut expresse dicit textus *in cit. l. Hostes*, 24. *ff. eodem*, „ ibi: „ Et ideo qui a „ Latronibus captus est, servus Latronum non est, nec „ Postliminium illi necessarium est.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 NUM dictio juris postliminii, tum legis Corneliæ hodie obtineat, vide apud *Stryk. in usu modern. Pandect. lib.* 49. *tit.* 15. §. 1.

POSTULATIO PRÆLATORUM.

SUMMARIUM.

1 *Postulatio proprie dicta, & quantum ad propositum quid sit?*

2 *Postulatio est de persona aliquo impedimento, aut defectu laborante, ratione cujus non est eligibilis, ac propterea opus habet dispensatione.*

3 *Postulatio potissimum differt ab Electione, quia Electio est persona habilis sine dispensatione ad Dignitatem; Postulatio autem est persona inhabilis sine dispensatione ad ipsam Dignitatem.*

4 *Proinde Postulatio innititur Gratiæ; Electio vero Juri, seu Justitiæ.*

5 *Postulatio est duplex, scilicet solemnis, & non solemnis; Et quæ utraque sit?*

6 *Postulare possunt omnes illi, qui possunt eligere.*

7 *Postulari possunt, generatim loquendo, soli illi, qui propter aliquem dispensabilem Canonicum defectum eligi non possunt, & cum dispensatione habiles sunt ad promoveri.*

8 *Duplex est defectus, seu inhabilitas, scilicet dispensabilis, & indispensabilis, & quæ utraque sit?*

9 *In postulatione oportet exprimere omnes hujusmodi defectus, seu inhabilitates, alioquin Postulatio erit irrita.*

10 *Episcopus consecratus, immo solum confirmatus nequit eligi ad alium Episcopatum, sed solum potest postulari.*

11 *Potest tamen eligi Episcopus nominatus, seu electus ante factam suam confirmationem.*

12 *Item Episcopus, qui renuntiavit Episcopatui, eligi potest ad aliam Ecclesiam, nec debet postulari.*

13 *Item Episcopi Titulares non sunt eligendi, sed postulandi, ut cæteri alii Episcopi.*

14 *Item Cardinales Episcopi non possunt eligi ad alium Episcopatum, sed solum postulari.*

15 *Cardinales autem non Episcopi, uti sunt Cardinales Presbyteri, & Diaconi, eligi possunt ad Episcopatum, non vero postulari postulatione solemni, quamvis debeant postulari postulatione non solemni, sed simplici.*

16 *Prælati, aliique Clerici & Religiosi Episcopo inferiores eligi possunt ad alterius Ecclesiæ similem, seu superiorem Dignitatem, aut prælaturam, & etiam ad Episcopatum; Dummodo accedat postulatio simplex, & non solemnis.*

17 *Postulantes non possunt amplius variare postulationem, seu ab illa recedere, postquam postulatio est eorum subscriptionibus roborata, & superiori jam præsentata.*

18 *Possunt tamen Postulantes variare Postulationem, seu ab illa recedere, si superior cum ipsis ad id consentiret, non obstante tali præsentatione facta, nec non contradictione postulati.*

19 *Item postulantes possunt variare postulationem, seu ab illa recedere, quamvis jam fuerit publicata, vel etiam ad Superiorem destinata; Dummodo ipsi necdum actualiter fuerit præsentata.*

20 *Immo possunt postulantes variare postulationem, seu ab illa recedere, quamvis talis postulatio jam fuerit ipsi postulato præsentata, & ab eo jam præstitus conditionatus consensus; Dummodo necdum fuerit præpræsentata superiori.*

21 *Non possunt tamen postulantes in foro conscientiæ variare postulationem, seu ab illa recedere absque gravi, & justa caussa; Unde si postulatus de consensu postulantium fecisset aliquas expensas, tenentur illi ad earum restitutionem.*

22 *Postulantes ad prælaturam scienter indignum, seu laborantem defectu indispensabili pro ea vice sunt ipso Jure privati potestate postulandi, seu eligendi.*

23 *Item ipso Jure sunt pro ea vice privati potestate postulandi, seu eligendi, qui postulationem vitio personæ cessatam denuo innovare præsumunt.*

24 *Postulantes ad Episcopatum minorem viginti septem annis saltem inceptis, aut Regularem cujusvis Ordinis Mendicantium, non solum sunt ipso Jure privati pro ea vice potestate postulandi, & eligendi, sed etiam Beneficiis quæ obtinent in illa Ecclesia, ad quam postulant, suspensi per triennium declarantur.*

25 *In similibus casibus, quando postulantes privati sunt ipso Jure potestate postulandi, & eligendi, ea potestas devolvitur ad alios Capitulares, licet numero pauciores, qui in tales indignas, seu defectuosas postulationes non consenserunt, sed expresse contradixerunt.*

26 *Immo, si unus tantum e Capitularibus innocens superfit, aliis omnibus mortuis, vel privatis, ille solus prælatum eligere, vel postulare poterit.*

27 *Si postulatio non concurrat cum electione alterius in discordia, sed sola fiat, parte una Capitularium postulante unum, & parte altera postulante alium; tunc sufficit ad ejus validitatem, & ut admitti possit a superiore, quod sit facta a majori parte Capituli, etiam penitus invita parte minori.*

28 *Si autem postulatio concurrat cum electione alterius in discordia, idest, si una pars Capitularium unum postulet, & altera pars alium eligat, tunc requiritur, quod postulantium numerus sit duplo major, quam numerus eligentium.*

29 *Si vero in concursu Electionis cum postulatione numerus postulantium non sit duplo major, tunc rejecta postulatione, electio ab alia parte, quamvis minore, celebrata valet, & confirmari debet; Dummodo hæc pars Eligentium superet unum tertium omnium suffragantium saltem per unicum votum, & aliunde Electus sit idoneus.*

30 *Et de facto fuit sic novissime observatum in Coloniensi.*

31 *Postulatio fieri debet, & admitti potest ab eo Superiore, ad quem alias spectat prælati confirmatio; Dummodo habeat potestatem dispensandi super impedimento, & defectu Electionis.*

32 *Affertur exemplum de postulatione in meo Seraphico Franciscano Minorum de Observantia Ordine.*

33 *Item generatim, si quis legitime postulatur ad aliquam Ecclesiam, seu Dignitatem Episcopatu inferiorem, talis postulatio admitti potest ab Episcopis, aliisque prælatis, quibus competit potestas confirmandi Electos ad talem Ecclesiam, seu Dignitatem, & qui possunt dispensare super defectu, ob quem fit postulatio.*

34 *Item postulatio unius Episcopi ad alium Episcopatum admitti potest a solo Summo pontifice.*

35 *Superior, absolute loquendo, non tenetur ex obligatione Justitiæ stricte sumptæ admittere postulationem, etiamsi sit facta a Capitularibus unanimiter de persona idonea, sed potest postulationem rejicere absque cujusque injuria.*

36 *Tenetur tamen Superior ex debito sui Officii admittere postulationem rite celebratam, & factam ob urgentem necessitatem, vel magnam utilitatem Ecclesiæ.*

37 *Unde si Prælatus inferior habens potestatem dispensandi in defectu, seu impedimento, dictam legitimam postulationem rejiciat, & nolit admittere, possunt postulantes superioris Prælati Officium implorare, ut recusantem compellat admittere.*

38 *Postulantes tenentur postulationem præsentare postulato quam citius commode poterunt; Et si ipsi fuerint negligentes, non præsentando infra octo dies, puniuntur, ut Electores.*

39 *postulatus autem post factam sibi præsentationem postulationis, tenetur intra mensem, si velit acceptare Prælaturam, præstare consensum conditionatum.*

40 *Pro facienda postulatione solemni tutius est observare formam scrutinii.*

41 *Nihilominus non est absolute necessarium pro postulatione facienda observare dictam formam scrutinii.*

42 *Pro facienda postulatione invalidæ sunt sequentes formulæ, nempe* Eligo Postulando, & Postulo Eligendo, aut Eligo postulandum seu postulo.

43 *Item invalidæ sunt istæ:* Eligo in postulandum, vel postulo eligendum.

44 *Item invalida est etiam ista:* Eligo & Postulo, prout potest melius de Jure valere.

45 *Excipitur tamen casus, quando probabiliter dubitatur, utrum quis sit Eligendus, vel potius postulandus.*

46 *Affertur notabilis advertentia.*

47 *Postulatus consensum præstare debet intra mensem post præsentationem sibi factam.*

POstulatio proprie dicta, & quantum ad propositum, est alicujus personæ ad Prælaturam, seu Dignitatem Ecclesiasticam erga Superiorem directa petitio, ut eam dispensative admittere dignetur. *Est in re Communis*; Unde, ut vides, Postulatio est de persona aliquo impedimento aut defectu laborante, ratione cujus non est eligibilis, ac propterea opus habet dispensatione, ut si quis non sit procreatus de legitimo Matrimonio, *cap. Innotuit* 20. *de electione*, vel quia non habet legitimam ætatem, aut similem defectum patiatur, quem Superior non tenetur dispensative admittere ex Justitia, sed solum ad dispensandum cum eo, atque ad ejus admissionem concedendam 1 2

quandoque movetur ex Gratia, *cap. Bonæ memoriæ 3. de Postulatione Prælatorum*, & Glossa *ibi*, *verb. Gratia*.

3 Hinc Postulatio potissimum differt ab Electione, quia Electio est personæ habilis sine dispensatione ad Dignitatem, ut patet ex ejus definitione tradita sub verb. *Electio art. 3. n. 3.* Postulatio vero est personæ aliquo defectu, vel impedimento laborantis, ratione cujus non est eligibilis sine dispensatione; Ac proinde Postulatio inniti-
4 tur Gratiæ, Electio Juri, ut notat Glossa communiter recepta *in cap. Unico Verbo Eligo postulando*, *de Postulatione Prælat. in 6.* Postulatio enim nullum tribuit jus Postulato, utpote ex aliquo defectu inhabili, quem Superior non tenetur dispensative admittere ex justitia, sed solum ex Gratia, *cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione Prælatorum*, juncta Glossa *ibid. verbi Gratia.* Electio autem, si sit canonice celebrata, & ab Electo acceptata, tribuit Jus ipsi Electo ad Prælaturam, seu Dignitatem, & ei, si dignus & idoneus sit, ut supponitur, ex Justitia debetur, *c. Postquam 3. de electione*, & docet communiter recepta Glossa ad *Rubricam tituli de postulatione Prælatorum in 6.*

5 Postulatio est duplex, scilicet solemnis, & non solemnis. Postulatio solemnis est, quando postulatur quis ab eo Superiore, qui potest in impedimento, seu defectu Postulati dispensare, & de hac procedit tradita superius definitio Postulationis: Postulatio *non solemnis* seu simplex est, quando quis postulatus ab eo Superiore, qui non potest dispensare super impedimento, seu defectu Postulati, sed solum licentiam, seu consensum concedere potest ad Postulati promotionem, ex quo Postulatus subsit ejus jurisdictioni, nec possit sine ejus licentia, aut consensu promoveri, ut si Religiosus a Capitulo, seu Canonicis eligatur in Episcopum, debet simpliciter, seu non solemniter Postulari a suo Prælato, seu Superiore Regulari pro habenda ejus licentia, ut Religiosus electus, seu eligendus possit in sui electionem consentire, & sic transire de Monasterio ad Episcopatum, quod sine dicta sui Superioris licentia, seu consensu Religiosus nullimode potest; *cap. Si Religiosus 27. cap. Si Albatem 3. de elect. in 6.*

6 Postulare possunt omnes illi, qui possunt eligere, *Communis* per text. *in cap. Ad hæc 1. §. Licet, de postul. Prælat. c. Bonæ memoriæ 4. §. Mandantes, tit. eod. cap. Bonæ memoriæ 4. §. Ceterum, tit. eod. cap. Innotuit 20. de electione*, ubi electio, & postulatio quo ad Jus suffragandi æquiparantur, & qui eligere possunt, etiam postulare permittuntur.

7 Postulari possunt, generatim loquendo, soli illi, qui propter aliquem dispensabilem Canonicum defectum eligi non possunt, & cum dispensatione habiles sunt ad promoveri. *Communis*, per textum, *in cap. Unico, de postulatione Prælatorum in 6.* Postulatio enim est inventa in subsidium Electionis, ut sic illi, qui secundum Canones eligi non possunt, saltem postulari, atque ex Superioris Gratia dispensative promoveri valeant, quando ceteroquin Ecclesiæ utiles esse futuri dignoscuntur; Unde quando potest fieri Electio, nequit fieri Postulatio; cum hæc duo sibi invicem adversentur; *c. Unic. de postulat. prælat. in 6. & ibi* Glossa communiter recepta *in verb. Eligo postulando.*

8 Dicitur autem notanter *propter aliquem dispensabilem Canonicum defectum eligi non possunt*, quia duplex datur defectus, seu inhabilitas, scilicet dispensabilis, & indispensabilis. Defectus, seu inhabilitas *dispensabilis* est ille, seu illa, in quo, seu in qua Superior potest & solet dispensare, ut est defectus natalium in illegitimis natis *cap. Innotuit 20. de elect.* Item defectus Sacri Ordinis ad Prælaturam requisiti, *c. Dudum 22. de electione*; Item defectus ætatis, *Extravag. Unic. de postulation. Prælat.* Vinculum etiam alterius Episcopatus, *cap. Et unanimiter 6. de postulatione Prælatorum*, & hujusmodi alii defectus dispensabiles, qui non impediunt, quominus Postulatus possit cum utilitate, & ædificatione populi, præfici, & Prælati munus obire, de quibus late Joan. Andr. *in cit. cap. Etsi unanimiter 6. de postulatione Prælatorum n. 4. & seq.* Defectus, seu inhabilitas indispensabilis est ille, seu illa, in quo, seu in qua Superior non potest, vel non solet dispensare ad Prælaturam obtinendam, ut est morum infamia, Hæresis, insordescentia in Excommunicatione, suspensione, seu interdicto, ut *in c. Ad hæc 1. de postulatione Prælatorum.* Item si defectus, seu inhabilitas sit talis, in quo, seu in qua dispensari non solet, ut si quis sit bigamus, spurius, aut ex damnato coitu procreatus, ut colligitur *ex cap. Nisi cum pridem 10. §. personæ vero, de renunciat.*

9 In Postulatione ad Superiorem directa oportet exprimere omnes hujusmodi defectus, seu inhabilitates, etsi dispensabiles in Postulato existentes; alioquin Postulatio erit irrita, ut colligitur *ex cit. cap. Innotuit 20. de electione*; Si enim taceatur unus solus defectus, dispensatio veluti subreptitia corruit in totum, *arg. cap. 1. de ætat. & qualitat. in 6.* & tenent Doctores communiter.

10 Episcopus consecratus, immo Episcopus solum confirmatus, licet nondum consecratus, nequit eligi ad alium Episcopatum, sed solum potest postulari, *Communis* per textum expressum *in cit. cap. Etsi unanimiter 6. de postulatione Præl.* ibi: *Cum eligi nullo jure potuerit, sed potius postulari*; Episcopus enim, licet solum confirmatus, cum contraxerit spirituale Matrimonium cum sua Ecclesia, *cap. Inter corporalia 2. cap. Licet 4. de translatione Episcopi*, non potest ad aliam Ecclesiam sine Papæ auctoritate transferri, aut propria temeritate transire: *c. Cum ex
illo 1. c. Inter corporalia 2. c. Quanto 3. c. Licet 4. de* 11
translatione Episcopi. Potest tamen eligi Episcopus nominatus, seu electus ante factam suam confirmationem; quia licet fœdus conjugii spiritualis inter Episcopum, & Ecclesiam in electione sit initiatum, adhuc tamen nondum est ratum, seu perfecte contractum, cum ratum primo fiat in ejus confirmatione; per textum *in cit. c. Licet 4. de
translatione Episcopi.* Item Episcopus, qui renunciavit E- 12
piscopatui, eligi potest ad aliam Episcopalem Ecclesiam, nec debet postulari, quia talis non est amplius alligatus alicui Ecclesiæ, cum vinculum prioris Ecclesiæ per renunciationem legitime factam, & acceptatam, sit jam penitus dissolutum. *Communis.*

De Episcopis Titularibus est pariformiter discurrendum, 13
ac de ceteris aliis Episcopis; Unde dicti Episcopi Titulares non sunt eligendi, sed postulandi, uti alii Episcopi, cum sint veri Episcopi, sicuti alii, *arg. c. Legimus §. Ubicumque, dist. 93. c. pastoralis 7. qu. 1.* cum similibus, & etiam inter ipsos, & Ecclesias, ad quas consecrantur, intercedat fœdus conjugii spiritualis *cap. Inter corporalia 2. de translatione Episcopi*; adeoque dispositio loquens simpliciter de Episcopis comprehendat etiam Episcopos Titulares; quia ubi eadem ratio, eadem est Legis dispositio; *l. Illud, ff. Ad legem Aquiliam, & cit. cap. Inter corporalia 2. de translatione Episcopi.*

Item per eamdem rationem Cardinales Episcopi non 14
possunt eligi ad alium Episcopatum, sed solum postulari, cum hoc generale sit de omnibus, & singulis Episcopis per superius dicta. *Communis.*

Cardinales autem non Episcopi, uti sunt Cardinales Pres- 15
byteri, & Diaconi, possunt eligi ad Episcopatum, non vero postulari Postulatione solemni, quamvis debeant postulari Postulatione non solemni, seu simplici pro obtinenda licentia Papæ, ut possint discedere a Curia Romana, & a suis respective Titulis, & transire ad sibi destinatos Episcopatus; Ita Abbas Panormit. *in c. Cum Ecclesia vestra 57. de electione n. 15.* Fagnan. *in cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione prælatorum n. 18.* Pirhing. *lib. 1. Decretal. tit. 5. n. 11.* Reiffenst. *ibidem n. 56.* & alii passim, per textum *in cap. Ecclesia vestra 57. de electione*, ubi legitur quemdam Presbyterum Cardinalem fuisse electum in Episcopum; Et ratio est, quia in Cardinalibus non Episcopis cessat ratio spiritualis conjugii, ob quod Episcopi non possunt eligi, sed solum postulari ad alium Episcopatum: Unde Doctores dicentes, Cardinales non Episcopos postulandos esse ad Episcopatum, per textum *in cit. cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione prælatorum*, intelligendi sunt, sicuti & ipse textus *cap. Bonæ memoriæ* de Postulatione simplici, & minus solemni; quæ reipsa est Electio: Quam postulationem simplicem, & minus solemnem esse necessariam in Electionem Cardinalium non Episcoporum ad Episcopatum, & nos ultro fatemur, ut patet supra in conclusione; cum Cardinales habeant alas ligatas nec possint sine licentia Papæ discedere ab Ecclesia Romana, & sui Tituli, ubi residere tenentur; *cap. 2. Ex gestis, de Clericis non residentibus*, & si monici non resideant, seu discessi non redeant ad residentiam, privandi sunt, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anastasius a Leone IV. in Concilio Romano, prout refertur *in cit. cap. Ex gestis*, ibi: *In synodo Anastasius Presbyter Cardinalis Tituli Beati Marcelli ab omnibus Canonice est depositus: eo quod parochiam suam per annos quinque contra Canonum instituta deseruit, & in alienis usque hodie demoratur.*

Prælati, aliique Clerici, & Religiosi Episcopo inferio- 16
res eligi possunt ad alterius Ecclesiæ similem, seu superiorem dignitatem, aut Prælaturam, & etiam ad Episcopatum. Dummodo accedat Postulatio simplex, & non solemnis, seu licentia suorum respective superiorum. *Communis* per textum *in cap. Cum inter 21. cap. Dudum 22. de electione. cap. Si Religiosus 27. c. Nullus 28. cap. Si Abbatem 36. de electione in 6.* Dicti enim Sacri Canones, aliique similes permittuntur, ut alii Prælati, & Clerici, seu Religiosi Episcopo inferiores ad alias Dignitates, seu Prælaturas, & etiam ad Episcopatus eligi possint; Dummodo accedat licentia, seu consensus suorum respective Superiorum, sine qua, vel sine quo in electionem de se factam nequeunt consentire; *c. Quorumdam 24. c. Si Religiosus 27. de electione in 6.*

Postulantes non possunt amplius variare postulationem, 17
seu ab illa recedere, postquam postulatio est eorum subscriptionibus roborata, & Superiori v. g. Papæ est jam tradita, seu præsentata. *Communis*, textu expresso *in cit. cap. Bonæ memoriæ 4. de postulatione prælatorum §. Nec obstabat*, ibi: *Si enim postquam postulatio subscriptionibus postulantium roboratur, & præsentatur Summo Pontifici approbanda, possent ab ea recedere postulantes, Nobis* (inquit Innocentius III. Papa) *frequenter illuderent, & judicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur.*

Possent

18 Possent tamen postulantes variare postulationem, seu ab illa recedere, si Superior cum ipsis ad id consentiret, non obstante tali Præsentatione facta, nec non contradictione postulati, *arg. cit. cap. Bonæ memoriæ 4. de postulatione prælatorum*, ac notant Abbas *ibid. n. 12.* Fagnan. *ibid. n. 50.* cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *lib. 1. Decretal. tit. 5. num. 21.* & alii passim, quia tunc cessaret ratio illudendi Superiori, nec postulatus haberet, unde juste conquereretur, cum nullum adhuc esset ipsi jus quæsitum.

19 Item Postulantes possunt variare postulationem, seu ab illa recedere, quamvis jam fuerit publicata, vel etiam ad Superiorem destinata; Dummodo ipsi actualiter nec dum fuerit tradita vel præsentata; Colligitur *ex cit. c. Bonæ memoriæ 4. §. Non obstabat, de postulat. prælat.* & tenent *ibi* Abbas *num. 11.* Barbosa *ibid. nu. 14.* cum *aliis* ibi citatis Reiffenstuel *l. c. n. 17.* & alii passim; Per dictam rationem, quod postulatus non habet, unde juste conqueratur, cum per dictam postulationem nullum adhuc jus acquisierit ratione suæ inhabilitatis nondum a Superiore dispensatæ.

20 Immo per eamdem rationem possunt postulantes variare postulationem, seu ab illa recedere, quamvis talis postulatio fuerit jam ipsi postulato præsentata, & ab eo jam præstitus fuerit conditionatus consensus: Si tamen necdum fuerit præsentata, & tradita Superiori, Engel *lib. 1. Decret. tit. 5. n. 4.* Reiffenstuel *ibid. n. 18.* Passerinus *c. 24. de elect. q. 9. n. 17.* Baldus *in c. postulationem 5. de postulatione prælat. n. 2.* insuper addens hoc ipsum esse verum, quamvis promiserint se non variaturos.

21 Non possunt tamen in foro conscientiæ postulantes variare postulationem seu ab illa recedere absque gravi, & justa causa, quia talis variatio, seu recessio, ultra quam quod solet parere graves discordias, & inimicitias, cedit in præjudicium honoris, & reputationis postulati, habetque in se contumeliam, *arg. l. Si vero §. final. ff. Qui satis dare cogantur*, & notant Baldus *in cap. Publicato 58. de electione n. 3.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 19.* Passerin. *l. c. q. 9. n. 19. & 20.* recte addens, quod si postulatus de consensu postulantium fecerit aliquas expensas, teneantur ad earum restitutionem, si sic injuste varient postulationem, cum sit penitus illicitum variare, seu mutare cum alterius detrimento, *c. Mutare 33. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Mutare quis consilium non potest in alterius detrimentum.*

22 Postulantes ad Prælaturas scienter indignum, seu laborantem defectu indispensabili, pro ea vice sunt ipso Jure privati potestate postulandi, seu eligendi, *Communis*, per textum *in cap. Ad hæc 1. §. Licet, de postulatione Prælator. c. Gratum 2. eod. c. Scriptum est 40. §. Si vero, de electione*, cum similibus.

23 Item ipso Jure sunt pro ea vice privati potestate postulandi, seu eligendi, qui postulationem vitio personæ cassatam, denuo innovare præsumunt, *Communis*, textu expresso *in c. Gratum 2. de postulatione Prælatorum.*

24 Postulantes ad Episcopatum minorem viginti septem annis saltem inceptis, aut Regularem cujusvis Ordinis Mendicantium, non solum sunt ipso jure privati pro ea vice potestate postulandi, & eligendi, seu etiam Beneficiis, quæ obtinent in illa Ecclesia, ad quam illum postulant, suspensi per triennium declarantur. *Communis*, textu expresso *in Extrav. Unica, de postulatione prælatorum inter communes.*

25 In similibus casibus, quando postulantes privati sunt ipso jure potestate postulandi, & eligendi, ea potestas devolvitur ad alios Capitulares licet numero pauciores, qui in tales indignos, seu defectuosas postulationes non consenserunt, sed expresse contradixerunt. *Communis*, textu expresso *in cit. cap. Gratum 2. postulatione Prælat.* & concordant *c. Bonæ memoriæ 23. & c. Cum Vintonien-*
26 *sis 25. de election.* Immo si unus tantum e Capitularibus innocens superstit, aliis omnibus mortuis, vel privatis, ille solus Prælatum eligere, vel postulare poterit, ut tradit Glossa communiter recepta *in cit. cap. Gratum verb. Pauciores*, & habetur clare *ex l. Sicut 7. ff. Quod cujuscumque Universitati nomine §. 2.* ubi statuitur quod jus, & nomine Universitatis stet, & conservetur etiam in uno, ibi: *Cum jus omnium in unum reciderit, & stet nomen Universitatis*, Gloss. *ibid. verb. Nomen Universitatis, & Communis Doctorum*. Vide vero. *Electio art. 2. n. 5. & art. 4. a n. 23. ad 25.*

27 Si Postulatio non concurrat cum electione alterius in discordia, sed sola fiat, parte una Capitularium postulante unum, & parte altera postulante alium, tunc sufficit ad ejus validitatem, & ut admitti possit a Superiore, quod sit facta a majori parte Capituli, etiam penitus invita parte minori. Abbas *in cap. Bonæ memoriæ 3. de Postulatione Prælator. n. 12.* Layman *ibid. n. 5.* Pirhing *l. 1. decretal. tit. 5. n. 18.* Reiffenstuel *ibid. n. 22.* & alii passim; Et ratio est, quia ordinarie ad gesta Capituli sufficit, quod concurrat major pars Capitularium suffragantium, per textum *in cap. Cum in cunctis 1. De his, quæ fiunt a majori parte Capituli, c. Bonæ memoriæ 3. de Postulat. prælator. cap. Dudum 11. cap. Auditis 29. c. Coram 35. c. Quia propter 42. cap. Ecclesia 48. cap. Cumana 50. cap. In Genesi 55. de electione, cap. Quoniam 3. de Jurepatron. Hoc ipsum 11. caus. 33. q. 2. & l. Quod major, ff. Ad municipalem.*

28 Si autem postulatio concurrat cum Electione alterius in discordia, idest si una pars Capitularium unum postulet, & altera pars alium eligat, tunc requiritur, quod postulantium numerus sit duplo major, quam numerus Eligentium, ita ut duæ partes, seu duæ tertiæ Capitularium in postulationem Personæ idoneæ concurrant, seu consentiant, quibus duabus partibus concurrentibus, admittitur postulatio unius, & rejicitur Electio alterius. *Communis*, textu expresso *in cap. Scriptum est 40. §. Et si partes, de electione*, juncto ejus Summario, in quo sic præcise habetur, ibi: *si postulatio cum electione concurrit, & numerus postulantium est duplo major, & postulatus est idoneus, postulatio admittitur, rejecta electione.*

29 Si vero in concursu Electionis cum postulatione, numerus postulantium non sit duplo major, tunc, rejecta postulatione, Electio ab alia parte quamvis minore celebrata valet, & confirmari debet; Dummodo hæc pars Eligentium superet unam tertiam omnium suffragantium saltem per unicum votum, & aliunde Electus sit idoneus. Colligitur clare *ex cit. c. Scriptum est 40. de Electione*, ubi postquam Papa decrevit, quod, rejecta Electione, admittatur postulatio, si postulantium numerus fuerit duplo major Eligentium, statim *in §. Quod si*, subjungit, oppositum esse observandum, quando postulantium numerus non reperiretur duplo major, neque Eligentes excederent unam tertiam saltem per unum votum, ibi; *Quod si ad faciendum duplo majorem numerum simul omnes prædicti* (scilicet Postulantes) *minime sufficerent, sive dignus, sive indignus fuerit postulatus; tu, postulatione repulsa, Electionem Plebani auctoritate nostra confirmes; Dummodo nihil obsistat eidem, quod ipsum tanto præsulatu reddat indignum*; Et sic tenent *in d. cap. Scriptum est*, Innocentius,
30 & Abbas *n. 13. & 14.* Barbosa *ibid. n. 1.* Hostiensis *in Summa, de postulat. prælator. n. 13. §. final.* Reiffenstuel *lib. 1. decret. tit. 6. n. 154.* & alii plures; & de facto fuit sic novissime observatum in famosa Controversia inter Serenissimum Josephum Clementem e Ducibus Bavariæ, & Eminentissimum Cardinalem de Furstemberg, Episcopum Argentinensem pro Electione, & Postulatione de eis respective facta ad Archiepiscopatum Coloniensem *de anno 1688.* Cum enim dictus Serenissimus, & Reverendissimus Princeps, Josephus Clemens Episcopus tunc Frisingensis, & Ratisbonensis, (obtento prius eligibilitatis suæ Indulto Apostolico) ex convenientibus viginti quatuor Capitularibus per novem vota electus fuisset in Archiepiscopum Coloniensem, ejusdem Electio per Sacram Congregationem Rebus Consistorialibus præpositam fuit tamquam Canonica, & legitima declarata *die 15. Septembris 1688.* & per Summum Pontificem Innocentium XI. confirmata fuit *die 20. septembris ejusdem anni 1688.* non obstante concursu postulationis, per quam dictus Eminentissimus Cardinalis de Furstemberg Episcopus Argentinensis, tredecim votis (nam alia duo vota dispersa erant) ad prædictum Archiepiscopatum postulatus fuisset: quæ postulatio, omnibus mature perpensis, & luculenter discussis, fuit rejecta, & repulsa, tum a dicta Sacra Congregatione, tum a præfato Summo Pontifice, ut videre est apud P. Julium Redn. *tom. 1. Operis Canonico-Politici tit. 2. sect. 4. n. 133.* ubi ad litteram refert & Decretum Sacræ Congregationis, & Breve Summi Pontificis, & late per totum dictum Titulum secundum refert integre præfatam celebrem Controversiam digne *ibi* animadvertendam.

31 Postulatio fieri debet, & admitti potest ab eo Superiore, ad quem alias spectat Prælati confirmatio, dummodo habeat potestatem dispensandi super impedimento, & defectu Electionis; nam admissio Postulationis vim confirmationis habet. *Communis*. 32 Sic in meo Seraphico Franciscano Minorum de Observantia Ordine, si pro una Provincia, & alia per Provinciale Capitulum legitime celebratum postuletur Pater aliquis in Ministrum Provincialem, cujus alias Electio irrita esset, & nulla ob Canonicum Extraneitatis impedimentum juxta nostra statuta per Summum Pontificem approbata *cap. 8. §. 37. num. 3.* admissio hujus Postulationis pertinet ad Ministrum Generalem, cum ad eumdem pertineat confirmatio Electionum Provincialium. *Clement. Exivi, de verb. significatione*; Et ita est discurrendum pariformiter de aliis Regularibus habentibus consimiles quo ad hoc Constitutiones.

33 Item generatim, si quis legitime postuletur ad aliquem Ecclesiam, seu Dignitatem Episcopatu inferiorem, talis postulatio admitti potest ab Episcopis, aliisque Prælatis, quibus competit potestas confirmandi Electos ad talem Ecclesiam, seu dignitatem, & qui possunt dispensare super defectu, ob quem fit postulatio; nam qui dispensare non potest, nec potest postulationem admittere, cum in illa requiratur dispensatio, ut patet ex ejus definitione tradita *n. 1.* & declaratione data *n. 2.* Unde si minor 20. annis juxta *cap. Permittimus Unic. de ætat. & qualit. in 6.* vel minor 22. annis juxta Concil. Trid. *sess. 24. cap. 12. de reformat.* ad dignitatem, cui Cura animarum non est annexa, v. gr. Decanatum, Archidiaconatum, fuerit po-

postulatus, non potest Episcopus talem Postulationem admittere, quia ipse non potest dispensare in defectu ætatis jure communi Canonico requisitæ ad Ordines, vel Beneficia, ut desumitur clare *ex citato cap. promittimus unic. de ætat. & qualit. in 6.* & Concil. Trid. *cit. sess. 24. cap. 1. de Reform.*

34 Item Postulatio unius Episcopi ad alium Episcopatum admitti potest a solo Summo Pontifice, cum cessio & translatio Episcoporum numeretur inter causas majores, seu graviores, quæ soli Summo Pontifici sunt reservatæ; *cap. Quod translationem 4. de Offic. Legat. cap. Majores 3. de Baptismo, cap. Ut debitas 59. in fine, de appellation. cap. Cum ex illo 2. de translation. Episcopor.* cum similibus.

35 Superior, absolute loquendo, non tenetur ex obligatione justitiæ stricte sumpta admittere Postulationem, etiamsi sit facta a Capitularibus unanimiter de persona idonea, sed potest Postulationem rejicere absque cujusquam injuria; Colligitur clare *ex cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione Prælatorum, vers. Attendentes*, ibi: *Cum etiam quando aliquis ab aliis unanimiter postulatur ad admittendam postulationem eorum, non tam ex justitia, quam ex Gratia moveatur*, scilicet Apostolica Sedes, & *ex c. Postulationem 5. tit. eodem*, ibi: *Licet ergo per postulationem hujusmodi nullum jus sit alicui acquisitum, ideoque sine præjudicio alicujus postulationem potuissemus repellere memoratam.* Sic tenent Glossa *in cit. cap. Bonæ memoriæ verb. Gratia*; Hostiens. *in Summa de postulatione Prælator. num. 12*, Gregor. Tolosan. *tract. de election. cap. 2. n. 11.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 5. n. 15.* Julius Redn. *tom. 1. Oper. Canonico-Politic. tit. 2. n. 129.* & alii contra alios. Et ratio nostræ Conclusionis est, quia tota admissio Postulationis nititur Gratiæ Superioris, ut patet *ex cit. cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione Prælator.* ibi: *Non tam ex justitia, quam ex Gratia*, & concordat *cit. cap. Postulationem 5. tit. eodem*, ubi dicitur, quod *per postulationem hujusmodi nullum Jus sit alicui acquisitum, ideoque sine præjudicio alicujus postulatio possit repelli*; adeoque &c. Tum quia admissio Postulationis continet dispensationem, cum in postulato semper sit impedimentum, seu inhabilitas ad Prælaturam obtinendam, in quo, seu qua Superior dispensare debet: Atqui omnis dispensatio Superioris in impedimento, vel inhabilitate, non ex justitiæ debito proprie, sed ex Gratia procedit, cum jure inhabilis ad rem aliquam non habeat jus exigendi illam tamquam sibi debitam, *cap. Litteras 14. dist. 63.* ergo per Postulationem nullum acquiritur jus Postulato, & consequenter nulla etiam illi irrogatur injuria, seu præjudicium, etiamsi repellatur quævis Postulatio a Superiore, adeoque Superior non tenetur ex debito justitiæ stricte sumptæ illam admittere, cum nemo invitus de suo cogatur facere beneficium, textu expresso *in cap. precariæ 4. caus. 10. q. 2.*

36 Quamvis tamen non teneatur Superior admittere talem Postulationem, ut dicebatur, absolute loquendo, & ex obligatione justitiæ stricte sumptæ; Tamen ex debito sui Officii tenetur Superior admittere Postulationem rite celebratam, & factam ob urgentem necessitatem, vel magnam utilitatem Ecclesiæ, verb. g. si Postulatus esset necessarius, vel valde utilis Ecclesiæ, seu bono communi, & hujusmodi; Glossa notabilis *in cap. Cupientes §. Denique, verb. Gratia, de election. in 6.* id a simili probans *ex l. 1. §. penult. ff. de aqua quotid.* Alia Glossa *in cap. Ut constitueretur 25. verb. Detrahendum dist. 50.* Abbas *in cap. Postulationem 5. de postulatione Prælator. nu. 2.* Post Joann. Andream, & Hostiensem *in cap. Cum ad Monasterium, de electione.* Alexander *consil. 80. num. 11. l. 1.* Fagnan. *in cit. cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione Prælator. num. 66.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 5. sub n. 15.* Reiffenstuel *ibid. num. 72.* Julius Redn. *loc. cit. num. 131.* & alii passim; Et ratio est, quia Superior ex vi sui Officii tenetur necessitatibus, & utilitatibus commissæ sibi Ecclesiæ, & Boni communis providere, & non impedire; Et si ad id quandoque necessaria sit aliqua dispensatio propter urgentem, justamque rationem atque majorem utilitatem, erit ab ipso concedenda; Concil. Trident. *session. 25. de reformation. cap. 18.*, ibi: *Quod si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis a quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum*; ergo Superior in dictis casibus tenetur talem postulationem dispensative admittere, alias si ipsam non admitteret injustitiam committeret contra Ecclesiam, ut videtur colligi *ex cap. Postulationem 5. in fine de postulatione Prælator.* ubi Pontifex quoad controversam Postulationem, citat ad sui præsentiam utramque contendentem partem sic concludens; *Quatenus* (utraque parte præsente) *quod justum fuerit, decernamus*; Superior enim Ecclesiæ sibi commissæ omni meliori modo ex justitia mutua providere tenetur, *c. Ne pro defectu 41. de election.* Immo Superior non admittendo talem legitimam postulationem ultra injuriam quam faceret postulantibus, faceret injuriam etiam ipsi postulato, si aliunde, ut supponitur, idoneus esset, *arg. cap. Pastoralis 29. de Jurepatron.* ubi Episcopus condemnatur ad providendum de Beneficio competenti Clerico præsentato legitime a Patronis, & ab ipso injuste repulso, ibi: *Verumtamen constituimus, ut Episcopus, qui præsentatum idoneum malitiose recusavit admittere, ad providendum eidem in competenti Beneficio compellatur, quatenus puniatur in eo, in quo ipsum non est dubium deliquisse.*

37 Unde Prælatus inferior habens potestatem dispensandi in defectu, seu impedimento, dictam legitimam postulationem rejiciat, & nolit admittere, possunt postulantes Superioris Prælati Officium implorare, ut recusantem compellat admittere. Glossa *in cit. cap. Bonæ memoriæ 3. de postulatione Prælator. verb. Gratia*, Layman *ibid. nu. 7.* Abbas *ibid. n. 13.* Pirhing *loc. cit. sub n. 16.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 73.* & alii.

38 Postulantes tenentur postulationem præsentare postulato quam citius commodo poterunt; Et si ipsi fuerint negligentes, non præsentando infra octo dies, puniuntur, ut Electores, colligitur *ex cap. Quam sit Ecclesiis 6. de election. in 6. & cap. Cupientes 16. §. Ceterum, & §. Denique eod. in 6.* & Glossa *in d. §. Denique, verb. Consensum*, ubi sic expresse habet; *Et si postulantes negligentes fuerint in præsentando, punientur, ut electores*; Electores autem sub gravissimis pœnis statutis *in cit. cap. Cupientes 16. de election. in 6. §. Ceterum* tenentur Electum præsentare infra octo dies, postquam commode poterunt, ibi: *Ceterum si Eligentes Electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas infra octo dies, postquam commode poterunt, Electum præsentare distulerint, ipsos, qui culpabiles in hoc extiterint &c.*

39 Postulatus autem post factam sibi Præsentationem Postulationis tenetur infra mensem, si velit acceptare Prælaturam, præstare consensum conditionatum, aut saltem dicere, quod non dissentiat, sed in hoc voluntati Domini Papæ se submittat; *arg. cit. cap. Quam sit Ecclesiis §. Electus*, ibi: *Intra mensem a tempore præsentationis, & cit. cap. Cupientes 16. de election. in 6. §. 1.*, ibi: *Infra unum mensem, & §. Denique*, ibi: *Si non dissenserint* & Glossa *ibid. verb. Consensum*, ubi sic expresse habet: *Episcopus postulatus ad Ecclesiam sic debet respondere, nec consentio, nec dissentio; sed in hoc me voluntati Domini Papæ suppono; c. Ad hoc; cap. in Scripturis 9. caus. 9. 1.* ibi: *quod infra mensem facere debet.*

40 Pro facienda postulatione solemni tutius, seu securius est observare formam scrutinii, qualis pro facienda Electione præscribitur *in cap. Quia propter 42. de election.* Cum enim Abbas Panormitan. *in cit. cap. Quia propter 42. de Electione num. 9. q. 2.* Innocentius *in cap. In causis 30. num. 1. de election.* Gregor. Tholosan. *tract. de election. cap. 2. num. 11.* Baldus *ad Rubricam de election. num. 4.* Layman *in qq. de Prælator. election. q. 80.* & varii alii teneant etiam in solemni Postulatione necessario observandam esse dictam formam scrutinii, tutius est illam observare: *arg. cap. Si quis autem 4. de Pœnitent. dist. 7.* ubi ex verbis S. Augustini dicitur: *Ergo tene certum, dimitte incertum.*

41 Nihilominus non esse absolute necessarium pro Postulatione facienda observare dictam formam scrutinii tenent Hostiensis *in Summa tit. de Postulation. n. 10.* Fagnan. *in cap. publicato n. 52. de election.* Franchus *in cap. Unico n. 3. de postulat. in 6.* Layman *ibid. num. 5.* Silvester *verb. Postulatio quæst. 1.* Passerinus *cit. c. 24. q. 5. n. 9.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 5. num. 21.* Reiffenstuel *ibid. num. 59. & seq.* & alii plures; Et ratio est, quia si eadem forma scrutinii requireretur ad postulationem, sicuti ad Electionem, sequeretur, quod sicuti publicato scrutinio, non possunt variare Electores, ita nec possent variare Postulantes; hoc autem est falsum, ut patet ex dictis *supra n. 19. & 20.* adeoque &c. Tum quia nullibi in Jure reperitur expresse requisita talis forma scrutinii pro facienda postulatione, sicuti pro facienda Electione reperitur expresse requisita *in cit. cap. Quia propter, de election.* Et jure merito requiritur pro Electione, & non pro postulatione, quia per Electionem acquiritur Jus Electo, *c. Postquam 2. de election.* cum similibus; per postulationem autem nullum Jus acquiritur postulato; *cap. Bonæ memoriæ 3. & cap. Postulationem 5. de Postulatione Prælatorum* per verba adducta *supra num. 35.* Unde non mirum, quod pro Electione requirantur majores solemnitates, quam pro postulatione, sicuti ad testamentum, quia perfectior est actus, requiruntur plures solemnitates, quam ad Codicillum, utpote actum minus perfectam, adeoque &c.

42 Pro facienda postulatione prohibitæ sunt, & reprobatæ a Jure Canonico sequentes formulæ nempe: *Eligo postulando & postulo Eligendo*, aut *Eligo postulandum, seu postulo Eligendum*; Sic textu expresso *in c. Unic. de Postulatione Prælatorum in 6.* addita ibi hac ratione, *cum nec vera Electio, nec vera postulatio resultet ex ipsis, quin sibi potius invicem adversentur.* Item probantur istæ for- 43
mulæ: *Eligo in postulandum, vel postulo in Eligendum*,
textu expresso *in cit. cap. Unico*, addita ibi hac ratione: 44
Cum rem imperfectam significare noscantur. Item reprobatur etiam ista formula: *Eligo, & Postulo, prout potest*
melius de Jure valere, textu expresso *ibidem* addita 45
hac ratione: *Cum incertitudinem contineat.* Excipitur

tamen

tamen casus, quando *probabiliter dubitatur*, *utrum quis sit eligendus*, *vel potius postulandus*, *quo casu is qui sic Postulatus fuerit*, *& electus consensus tempore*, *viam Electionis*, *vel Postulationis*, *ne in incerto vagetur*, *eligere necessario tenetur*, *redeundi ad aliam* (*postquam unam elegerit*) *sibi licentia penitus interdicta*. Sic præcisis verbis Bonifacius VIII. *in cit. cap. Unico*, *de postulatione Prælatorum in 6.*

46 Ubi, ut vides, in tali casu debet sic Postulatus, seu Electus tempore consensus, eligere viam Electionis, vel postulationis, ne vagetur in incerto; Et una harum electa, non poterit redire ad alteram, idest si elegerit viam Electionis, non poterit amplius redire ad viam Postulationis, & si elegerit viam Postulationis, non poterit am-
47 plius redire ad viam Electionis; Consensum autem præstare debet intra mensem post præsentationem sibi factam ex citatis Juribus, & Glos. *supra num.* 39. addita Glos. *in cit. cap. Unico*, *de postulatione Præl. in 6. verb. Consensus*, ubi sic expresse dicit: *Quem infra mensem post præsentationem sibi factam exhibere tenetur:*

48 Alia ad rem. Vide verb. *Episcopus art.* 2. *&* 3.

P R Æ B E N D A.

Neque hic est opus summario.

1 PRæbenda suppressa, ut fructus assignentur Theologo, qui legat, & prædicet, Clerico Sæculai, & non Regulari, assignandi sunt; *Sac. Congr. Rituum in Illerden.* 15. *Novemb.* 1603. quam refert Sellius *in Selectis Canon. c.* 42. *n.* 11. & Barbosa *in summ. Apostolicar. Decision.* verb. *Præbenda n.* 1.

2 Præbenda, quæ mutat statum, & de Diaconali effecta est Presbyteralis, debet gerere habitum Presbyteralem, non autem Diaconalem; *Sac. Congr. Rit. in Januen.* 24. *Martii* 1612. teste Sellio *dict. c.* 42. *n.* 12. Barbosa *loc. cit. num.* 2.

3 Præbenda Presbyterali vacante, poterit Episcopus eam conferre illi, qui Diaconalem, seu Subdiaconalem habet, & has uni, qui ætatem habeat pro his obtinendis; *S. C. Conc.* penes Nic. Garc. *de Ben. p.* 7. *c.* 4. *n.* 26. Barbos. *l. c. n.* 3.

4 Præbenda in mensibus reservatis Sedi Apost. vacans non potest erigi in Præbendam Pœnitentialem; *S. C. Conc.* apud Nicol. Garc. *de Benefic. p.* 5. *c.* 4. *n.* 127. Barbos. *l. c. n.* 4.

5 Præbenda post Concilium primo vacans, si non fuit in Pœnitentialem erecta, potest optari, sed si ante optionem Episcopus erexit, erectio prævalet, etiamsi postea optaretur; *S. C. Conc.* apud Nicol. Garc. *de Benefic. p.* 5. *c.* 4. *n.* 129. & apud Barbos. *in dict. Summ. Apost. decis. verb. Præbenda n.* 5.

PRÆBENDA THEOLOGALIS, ET POENITENTIALIS.

S U M M A R I U M.

1 *Deputatio actualis requiritur ad erectionem Præbendæ Theologalis.*
2 *Erectio Præbendæ Theologalis non habet locum in ea, quæ vigore statuti a sequenti Canonico optatur.*
3 *Deputatio Præbendæ Theologalis non habet locum in Ecclesiis Regularibus.*
4 *Collatio Præbendæ Theologalis erectæ post Concil. spectat ad eum, ad quem ante Concil. spectabat.*
5 *Regulari conferri non potest Præbenda Theologalis Ecclesiæ Cathedralis.*
6 *Præsens in Choro habendus est ille, qui habet Præbendam Theologalem pro diebus, quibus legit, & qualiter?*
7 *Canonicus Præbendæ Theologalis, si legere nolit, quomodo ab Episcopo compellendus?*
8 *Canonici antiquiores præcedunt illi, qui habet Præbendam Theologalem.*
9 *Optari non potest præbenda, quæ erecta fuit in Theologalem.*
10 *Optioni non subjacet Præbenda Theologalis, postquam est effectum sortita.*
11 *Optandi ad Jus competens Canonicis non est admittendus Canonicus Theologalis.*
12 *Optare aliam præbendam adinstar aliorum Canonicorum non potest obtinens præbendam Theologalem.*
13 *Theologus, & Pœnitentiarius Canonicus non est admittendus ad Jus optandi.*
14 *Episcopus, dum præbenda Theologalis vacat, potest fructus applicare personæ, quæ suppleat.*
15 *Præbenda primo debet prius per Episcopum assignari pro Theologo, quam pro pœnitentiario.*
16 *Collatio Præbendæ uniendæ Officio Pœnitentiarii ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat.*
17 *Alia ad rem*, remissive.

1 PRæbendæ Theologalis ad erectionem requiritur actualis deputatio, & ideo si in provisione Præbendæ non fuit facta actualis deputatio, non potest provisus compelli obire munus lecturæ. *Sac. Congregat. Concil.* teste Nicol. Garc. *de Benefic. part.* 5. *cap.* 4. *numer.* 155. & apud Barbos. *in Summ. Apostol. dec. verb. Præbenda Theologalis num.* 1.

Præbendæ Theologalis erectio locum non habet in ea, 2
quæ vigore statuti a sequenti Canonico optatur, sed illa Præbenda, quam dimittere Canonicus novissime optat, huic muneri unita, & affecta remaneat. *Sacr. Congregat. Concil. in Saonen.* 6. *Junii* 1592. penes Nicol. Garc. *in addit. ad suum tract. de Benefic. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 130. & Barbos. *loc. cit. num.* 2.

Præbendæ Theologalis deputatio non habet locum in 3
Ecclesiis Regularibus, ubi Ecclesiæ non sunt distinctæ, nec Ecclesiæ numeratæ, prout est Ecclesia Cathedralis Pampilonensis, sed cogendi sunt Monachi, ut provideant de Lectore idoneo Theologiæ, qui publice legat, non solum ipsis Monachis, sed omnibus aliis audire volentibus. *Sacr. Congregat. Concil. in Pampilon.* 9. *Septemb.* 157. apud Barbosam *l. cit. n.* 3.

Præbendæ Theologalis collatio erectæ post Concilium 4
spectat ad eum, ad quem ante Concilium spectabat, scilicet ad Capitulum, & institutio ad Episcopum. *Sac. Congregat. Concil. in Toletana* 24. *Septembr.* 1592. apud Barbosa *loc. cit. num.* 2.

Præbenda Theologalis Ecclesiæ Cathedralis conferri Re- 5
gulari non potest. *Sacr. Congr. Episcop. & Regul.* 28. *Junii* 1584. quam refert Sell. *in Select. Canon. c.* 16. *n.* 42.

Præbendam Theologalem habens diebus, quibus legit, 6
habendus est tamquam præsens in choro, non modo pro illis Horis Matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die, ac distributiones quotidianas percipere debet. *Sacra Congregat. Concil.* testibus Armendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *l.* 2. §. 2. *de resident. Canon. num.* 68. Nicol. Garc. *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 218. apud Barb. *l. c. n.* 6.

Præbendam Theologalem obtinens, si legere ullo modo 7
nolit, poterit Episcopus illum cogere comminationibus pœnarum, sequestrationibus fructuum, assignatione portionis de eisdem fructibus alteri, qui ipsius loco legat: demum crescente contumacia, ad alias pœnas etiam privationis devenire poterit, factaque privatione ad corroborandum Concilii Decretum Episcopus declarare debet talem Præbendam, & Canonicatum affectum fuisse, & esse ex Concilio pro Sacræ Scripturæ Lectore: tunc eligat personam idoneam, quæ id munus per se ipsam exequi valeat, & illi per Ordinarium Collatorem hujusmodi Præbenda conferatur. *Sacr. Congreg. Concil. in Majoricen.* apud Sellium *in sel. Can. cap.* 8. *numer.* 12. & Barb. *l. cit. n.* 7.

Præbenda Theologalis non est Dignitas, & ideo primum 8
locum eam obtinens relinquere debet antiquioribus Canonicis. *Sacra Congreg. Conc. in Mediol.* apud Barb. *l. c. num.* 8.

Præbenda optari non potest, quæ fuit erecta, & depu- 9
tata in Theologalem pro Theologo a sequenti Canon. *Sacra Congr. Conc.* teste Nicol. Garc. *de Benefic. part.* 5. *cap.* 4. *n.* 132.

Præbenda tam Theologi, quam Pœnitentiarii, etiam 10
postquam est effectum sortita, non subjacet optioni. *Sacra Congr. Conc.* 12. *Febr.* 1601. quam cit. Nicol. Garcia, *de Benefic. in addit. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 122.

Præbendam Theologalem obtinens non est admittendus 11
ad Jus optandi competens Canonicis. *Sacra Congreg. Concil.* quam adducit Nicol. Garc. *in addit. ad p.* 5. *cap.* 4. *n.* 134.

Præbendam Theologalem obtinens non potest illam di- 12
mittere, & aliam optare ad instar aliorum Canonicorum. *Sacr. Congr. Conc. die* 7. *Jun.* 1601. apud Barbosa *l. cit. num.* 12.

Præbenda Theologalis, vel Pœnitentiarii, sicut non 13
potest ab aliquo Canonico optari, cum detur per electionem, prævio examine, ita Theologus, vel Pœnitentiarius non est admittendus ad Jus optandi, *Sacra Congreg. Conc. die* 12. *Februar.* 1601. quam refert Sell. *d. c.* 8. *n.* 13.

Præbenda Theologalis, dum vacat, potest Episcopus 14
fructus applicare alicui personæ, quæ suppleat munus legendi. *Sacra Congregat. Episcop. & Regul. in Camer.* 8. *Febr.* 1694. penes Sellium, *d. cap.* 8. *num.* 15. & Barb. *l. c. num.* 14.

Pœnitentiarium providere de prima Præbenda non est 15
in optione Episcopi, licet ratione Curæ Animarum videatur esse magis necessarium, sed potius de ipso providere debet prius Theologum propter verba Concilii *sess.* 5. *cap.* 1. *de reform.* Verum si magis expediens in aliquo loco particulari fuerit judicatum, ut prius de Pœnitentiario provideatur, habenda est confirmatio a Sede Apostolica ad omnem difficultatem tollendam. *Sacr. Congregat. Concil. in Civitatis Castellana* 17. *Novembr.* 1629. quam refert Sellius *in Select. Canon. cap.* 26. *n.* 40.

Collatio Præbendæ uniendæ Officio Pœnitentiari ab il- 16
lis fieri debet, ad quos antea spectabat: Unde si contingant in mense Apostolico Officii Pœnitentiarii, & unitæ Præbendæ vacatio, vel alias Præbenda esset reservata, vel affecta, electio personæ hujusmodi Pœnitentiarii

per-

pertinet ad Papam. *Sacra Congr. Concil.* teste Nicol. Garcia *de Benef. p. 5. cap. 4. n. 144.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 Confer, quæ diximus in additione ad verb. *Canonicatus art. 1., & 2.*

PRÆCEDENTIA;

SUMMARIUM.

1 *Episcopus brevi manu, summarie, & de plano componere potest Præcedentiarum controversias in processionibus, & Funeralibus exortas.*

2 *Dignioribus semper danda est præcedentia.*

3 *Episcopi præcedunt inter se secundum tempus Electionis, seu provisionis.*

4 *Episcoporum in Conciliis Provincialibus præcedentia statuitur juxta tempus Ordinationis, non secundum Dignitatem Ecclesiarum.*

5 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis præcedunt Canonicis Collegiatæ.*

6 *Canonicis Ecclesiæ Cathedralis danda est præcedentia in Processionibus, & Funeralibus.*

7 *Canonici Collegiatarum an habeant præcedentiam supra Collegium Parochorum?*

8 *Parochi Ecclesiarum quomodo inter se præcedant.*

9 *Clero Sæculari supra Regulares præcedentia debetur.*

10 *Sacerdotes ex antianitate Ordinis, non ex gradu Doctoratus, inter se præcedant.*

11 *Antianitatis præcedentia inter ejusdem, & non diversi Ordinis Milites servanda.*

12 *Balivi Capitulares, & Milites magnæ Crucis Religionis Hierosolymitanæ inter se præcedunt per antianitatem.*

13 *Advocatorum Consistorialium præcedentia ante alios Advocatos Rom. Curiæ.*

14 *Canonicorum Sæcularium Ecclesiæ Lateran. præcedentia est ante Canonicos Basilicæ S. Petri.*

15 *Canonici S. Georgii in Alga præcedunt Canonicis Cong. Lateranens.*

16 *Canonici Regulares Lateranens. præcedunt Monachis Cassinensibus.*

17 *Fratres Prædicatores præcedunt aliis Fratribus Mendicantibus, & non Mendicantibus.*

18 *Præcedentia inter Regulares in Territorio Romano servanda est, sicut in ipsa Urbe.*

19 *Monachi præcedentiam servant juxta Bullam Gregorii XIII.*

20 *Cistercienses reformati præcedunt Mendicantibus.*

21 *Fratres Mendicantes semper, & ubique tribuere debent præcedentiam Monachis.*

22 *Fratres minores de Observantia præcedunt Fratribus Minoribus Conventualibus.*

23 *Fratres Observantes, & Tertiarii S. Francisci præcedunt inter se juxta Bullam Greg. XIII.*

24 *Præcedentia inter simplices presbyteros debetur antianis, nisi presbyteri Minores suppleant vices, & munus Parochi.*

25 *Prothonotarius ratione hujus Dignitatis non præcedit in Choro, & functionibus aliis presbyteris antianis, quamvis in Ecclesia non adsint distributiones.*

26 *Declara quatenus non incedat in Habitu prothonotarii.*

27 *In Processionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, Beneficiati illius præcedunt supra Parochos.*

28 *Præcedentia, quæ debetur Parochis perpetuis, debetur etiam Curatis amovibilibus.*

29 *Quod procedit etiam in eorum substitutis, & subrogatis.*

30 *Præcedentia inter Regulares utriusque sexus incipit a die professionis, non Habitus, non obstante quolibet prætextu, & contraria consuetudine.*

31 *Si duo profiterentur eodem prorsus temporis momento, & eodem quoque tempore fuissent vestiti, data paritate professionis, præcedit qui prius acceptatus fuit, licet in eodem Capitulo.*

32 *Etiamsi professio facta fuisset in alio Monasterio.*

33 *Licet quis cedere vellet Juri suo.*

34 *Non obstante qualibet contraria consuetudine, quæ declaratur abusus.*

35 *Qui professionem nulliter emissam ratificavit, nonnisi a tempore ratificatæ professionis præcedentiam metitur.*

36 *Ex gratia concessa fuit præcedentia a Sacra Congregatione a die completi anni Novitiatus, dum per Novitium non steterat, quominus professionem emitteret.*

37 *Præcedentia in professis ante tempus bona fide incipit a fine 16. annorum.*

38 *In Laicis factis Clericis per Breve incipit a die professionis Clericalis.*

39 *In Novitiis, durante Novitiatu, præcedentia desumitur a die Habitus.*

40 *Novitii Clerici in Ordine Minorum de Observantia non præcedunt Laicos professos; Bene vero in Ordine Minimorum, & aliis.*

41 *Clerici, & Choristæ præcedunt Conversis, licet professione antiquioribus.*

42 *Clerici Religionis Ministrantium infirmis, in quibusvis actibus, Laicis ejusdem Ordinis etiam antiquioribus professione præferuntur.*

43 *Præcedentia Fratribus Minoribus de Observantia de una ad aliam provinciam incorporatis, debetur a die incorporationis; Quod currit etiamsi Religiosus incorporatus in alia Provincia denuo redeat ad suam primam, ibique, ubi primo Habitum sumpserat, reincorporetur.*

44 *Regulares inter se precedunt secundum ordinem præscriptum in Bulla Gregorii XIII. quæ quantum ad præsens hic affertur.*

45 *Insuper affertur ad hoc alia consimilis Constitutio Urbani VII. confirmans Decreta Sac. Congregationis, utpote ad mentem dictę Constitutionis Gregorii XIII.*

46 *Constitutio Gregorii comprehendit etiam PP. Ord. Prædicatorum.*

47 *Item comprehendit etiam Monachos.*

48 *Regulares Conventus de recenti fundati in loco, in quo adest alter ejusdem Ordinis Conventus, gaudent eadem precedentia, qua gaudent Fratres illius antiquioris sui Ordinis Conventus.*

49 *Et hęc non solum quando Fratres modernioris Conventus incedunt simul sub Cruce antiquioris conventus, sed etiam quando incedunt soli sua propria Cruce.*

50 *Item Regulares succedentes de recenti in Conventuum eis cessum ab aliis Religiosis ejusdem Ordinis gaudent precedentia, qua super alios gaudebant Religiosi primo ipsum inhabitantes.*

51 *Religiosi diversorum Conventuum ejusdem Ordinis precedunt inter se juxta anterioritatem Conventuum; Minores tamen de Observantia ubique, & in omnibus gaudent precedentia super Reformatos.*

52 *Regulares Conventus conatu, seu violentia Turcarum, aut Hereticorum, vel hostili furore suppressi, & postea ipsis restituti, gaudent pristina precedentia, & recuperant omnia primęva Jura.*

53 *Secus autem, si fuerit motu proprio Papę suppressus, & postea ex mera gratia a S. Sede restitutus, nisi in Litteris Pontificiis aliud exprimatur.*

54 *Regulares in processionibus incedunt post Confraternitates Laicorum.*

55 *Regulares in Suburbiis, & territorio Romano servant precedentiam sicut in in ipsa Urbe.*

56 *Clerum Sæcularem in processionibus anteire debent Regulares, nec cum eo possunt mixtim incedere.*

57 *Precedentiam pretendere non possunt Regulares super Parochum Regularem, quando inter alios Parochos precedit in processionibus.*

58 *Clero Saeculari in processionibus digniorem locum cedere debent Regulares, licet prior Regularium deferat Reliquiam. precedentia enim debetur solis Regularibus paratis*

59 *Quoad ea, quę concernunt precedentiam Episcoporum, remissive.*

60 *Quoad ea, quę concernunt precedentia Vicarii Generalis, remissive.*

61 *Quoad ea, quę concernunt precedentiam Canonicorum, remissive.*

62 *Quoad ea, quę concernunt precedentiam Coadjutorum, remissive.*

63 *Quoad ea, quę concernunt precedentiam Vicarii Foranei, remissive.*

64 *Quoad ea, quę concernunt precedentiam Confraternitatum, remissive.*

65 *Quoad ea, quae concernunt praecedentiam Magistratus, remissive.*

66 *Quoad ea, quę, concernunt praecedentiam generatim, remissive.*

67 *Assignatur, quibus danda sit praecedentia in Disputationibus publicis.*

68 *Canonici Clerici, ubi praebendae non sunt distinctae in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, cum promoventur ad Sacerdotium, non recuperant praecedentiam, quam prius cesserant Canonicis Presbyteris possessione posterioribus.*

69 *Canonici Collegiatae in omnibus precedunt Parochis etiam Ecclesiae Matricis.*

70 *Quae praecedentia debeatur Missionariis de Observantia pro Sanctis Locis, & aliis? remissive.*

71 *Canonici Regulares Lateran. praecedunt omnibus Regularibus in processionibus.*

72 *Affertur Dispositio Innocentii XIII. quoad praecedentiam inter Clericos & Laicos Reformatos, & Tertii Ordinis.*

73 *Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad n. 88.*

PRæcedentiarum Controversias in Funeralibus, & Processionibus componere potest Episcopus brevi manu, 1

manu, summarie, & de plano, ac sine strepitu, & figura Judicii; *Sacr. Congregat. Concil.* testibus Franc. Leone *in Thesaur. For. Eccles. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 18. Campan. *in diversorio Juris Cannonic. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 126. Armend. *in addit. ad recop. Legum Navarræ libr.* 1. *tit.* 14. *l.* 24. §. 31. *de procession, num.* 10. Modern. Hisp. *de Regia protect. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 9. *numer.* 15. Lezana *in summ. quæst. Regul. tom.* 3. *verb. Episcopus quoad Regulares num.* 13., & Barbosa *in summ. Apostolic. dec. verb. Præcedentia n.* 1.

2 Præcedentia semper Dignioribus danda est. *Sac. Congr. Rit. in Sancti Severin.* 1. *Septemb.* 1607. quam refert Sellius *in Selectis Canon. cap.* 47. *num.* 5., & Barbosa *loc. cit. num.* 2.

3 Præcedentia inter Episcopos nulla alia ratione regulatur, nisi electionis, seu provisionis, ut qui prius electus, seu provisus fuit de aliquo Episcopatu, alteri postea electo, seu promoto præcedat. *Sacr. Congregat. Rit. in Segobien.* 31. *Martii* 1609. penes Sellius *dict. Cap.* 46. *numer.* 6. Et de præcedentia inter Episcopos, & Protonotarios participantes Pius II. Constitut. 4. incip. *Cum servare, pridie Id. Jun.* 1459. apud Laert. Cherub. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 316.

4 Præcedentia Episcoporum in Conciliis Provincialibus statuenda est juxta tempus Ordinationis, non autem secundum Dignitatem Ecclesiarum. *Sacr. Congregat. Concil. die* 9. *Aprilis* 1596. referente Sellio. *d. cap.* 46. *num.* 7., & Barbosa *loc. cit. n.* 4.

5 Præcedentia semper debetur Canonicis Ecclesiæ Cathedralis supra Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, etiam in associandis Funeribus propriæ ipsius Collegiatæ Parochiæ. *Sac. Congr. Rit. in Prænestina Cavarum* 28. *Augusti* 1618. de qua Aldan. *in Compendio Canon. res. lib.* 3. *tit.* 6. *n.* 3., & Barbosa *loc. cit. n.* 5.

6 Præcedentia in Processionibus, & Funeralibus danda est Canonicis Ecclesiæ Cathedralis. *Sac. Cong. Rit. in Rigana* 30. *Jul.* 1616. apud Aldan. *d. tit.* 6. *num.* 4. & Barbosa *loc. cit. n.* 6.

7 Præcedenti debetur Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ supra Collegium Parochorum, & aliorum Presbyterorum etiam ipsius Civitatis, dum occasione synodi, vel alterius similis causæ simul conveniunt. *Sacr. Congr. Rit. in Faventina Brisguellæ* 12. *Martii* 1616. attestante Sellio *d. c.* 47. *n.* 8., & Barbosa *loc. cit. n.* 7.

8 Præcedentia inter Curatos Ecclesiarum Parochialium non ratione Regulæ, sed ratione antianitatis, seu prærogativæ Ecclesiæ Parochialis Curatis danda est. *Sacra Congr. Rit. in Assen.* 21. *Mart.* 1609. teste Sellio *d. c.* 47. *num.* 9., & Barbosa *loc. cit. n.* 8.

9 Præcedentia semper debetur Clero sæculari supra Regulares, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis; *Cap. Adia* 6. *caus.* 16. *qu.* 1. cum similibus. *Sac. Congreg. Rit. in Firmana Terræ Sanctæ Victoriæ* 31. *Martii* 1618. cujus meminit Joann. Maria Novar. *in Lucerna Regul. verb. Præcedentia num.* 4., & 5. Hinc *Eadem Sacr. Congregat. Rit. die* 3. *Aug.* 1602. decrevit, & ordinavit, ut in generalibus Processionibus Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum teneant, nec mixtim cum Regularibus incedant, & Clemens VIII. in sua Constit. incip. *Quæ ad removendum* 5. *Novemb.* 1603. ex voto ejusdem Sacræ Congreg. declaravit, Clerum Sæcularem in omnibus locis, etiam in propriis Ecclesiis, Conventibus Patrum Monachorum, & Religiosorum quorumcunque in universo Regno Castellæ, & Legionis præferendum esse, & præcedere debere, quam Clement. VIII. Constitutionem observari mandavit Gregor. XV. in sua Constitut. incip. *Alias a felicis*, *die* 3. *Aug.* 1622. quæ reperiuntur impressæ apud recollectionem Apostolicarum Constitutionum, quam imprimi curavit status Ecclesiastus Regnorum Castellæ, & Legionis. Sic apud Barbosam *loc. cit. num.* 9.

10 Præcedentia inter Presbyteros sumitur ex antianitate Ordinis, non ex gradu Doctoratus, quia Presbyteratus Ordo longe dignior est, quam gradus Doctoratus. *Sac. Congregat. Rit. in Mediolanen.* 29. *Novembris* 1603., *& in Messanen. Taurinen.* 20. *Jun.* 1609., *& in Panormit.* 15. *Maji* 1610., *& in Terræ Coniglionis in Sicilia* 19. *Mart.* 1611., *& in Eanen. Sancti Constantii* 4. *Jul.* 1615., *& in Catanien.* 30. *Januar.* 1616., *& in Nucerina Terræ Gualdi* 19. *Jan.* 1619. *& in Cephaluden. ac Catanien. eadem die*, *& in Messanen. Terræ Guglinni* 20. *Apr.* 1619., *& in Catanien.* 22. *Aug.* 1620., *& in Cephaluden.* 30. *Mart.* 1621. quarum meminit Sellius *d. cap.* 47. *n.* 10. Beneficiatus in Ecclesia sui Beneficii præcedentiam habere debet supra alios Beneficiatos in eadem Ecclesia non-Sacerdotes. *Sacr. Congregat. Rit. in nullius prov. Florentinæ de mense Jan.* 1633. quam refert Bonfadin. *in thesaur. Eccles. dec. resol.* 32. *n.* 10., & Barbosa *loc. c. num.* 10.

Præcedentia antianitatis inter ejusdem Ordinis Milites servanda est, non autem inter milites diversi Ordinis. *Sac. Congregat. Rit. in Meliten.* 9. *Maji* 1609. penes Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 7. Barbosa *loc. c. n.* 11.

11 Præcedentia inter Balivos Capitulares, & Milites magnæ Crucis Religionis Hierosolymit. per antianitatem, & non per aliam rationem est discutienda. *Sac. Congregat. Rit. in Melitan.* 12. *Aug.* 1608. teste Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 8., & Barbosa *loc. cit. n.* 12.

12 Præcedentia Advocatorum Consistorialium est ante alios Advocatos Romanæ Curiæ. Sixtus V. Const. 62. incip. *Sac.* 10. *Kal. Sept.* 1587. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 588. alias *pag.* 477. in noviss. impress., & Barbosa *loc. cit. n.* 13.

13 Præcedentia Canonicorum sæcularium Ecclesiæ Lateranensis est ante Canonicos S. Petri de Urbe. S. Pius V. Const. 94. incip. *Infirmæ* 12. *Kal. Januar.* 1596. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 1. *pag.* 340. alias *pag.* 255., & Barbosa *loc. cit. n.* 15.

14 Præcedentiam habent Canonici S. Georgii in Alga quoad Canonicos Congregationis Lateranensis, S. Pius V. Const. 127. incip. *Cum alias* 11. *Kal. Junii* 1571. apud Laert. Cherub. *d. t.* 1. *pag.* 340. alias *pag.* 255., & Barbosa *loc. cit. n.* 15.

15 Præcedentiam habent Canonici Regulares Lateranenses quoad Monacos Cassinenses. S. Pius V. Const. 75. incip. *Romanus*, *pridie Idus Octob.* 1568. apud Laert. Cherub. 16 *dict. tom.* 2. *pag.* 272. Immo etiam ante omnes alios Regulares post Clerum Sæcularem; idem S. Pius V. Const. incip. *Cum ex Ordinum* 10. *Kal. Jan.* 1570. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 2. *pag.* 342. alias *pag.* 243. in noviss. impress., & Barbosa *loc. cit. n.* 16.

17 Præcedentiam Fratrum Prædicatorum quoad alios Mendicantes, & etiam non Mendicantes post Clerum Sæcularem, & antiquos Ordines Monachales statuit S. Pius V. Const. 75. incip. *Divina* 27. *Aug.* 1578. apud Laert. Cherub. *d. tom.* 2. *pag.* 267. Clemens VIII. Const. 13. incip. *Inter cetera* 25. *Sept.* 1592. referente Joann. Maria Novar. *lucerna Regul. verb. Præcedentia n.* 16., & illarum meminere Fr. Emman. *qu. Reg. tom.* 1. *q.* 35. *art.* 1. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 1. *cap.* 3. *pag.* 210. Sfortia *in relect. Summorum Pontificum Const. epit.* 156. *theorem.* 393. Michael Ferrus *de præcedent. Ecclesiast. q.* 45. *n.* 3., & Barb. *l. c. num.* 17.

18 Præcedentia inter Regulares de suburbiis, & territorio Romano servatur sicut in ipsa Urbe. *Sac. Congreg. Rit. in Tusculana* 2. *Mart.* 1631. de qua Sellius *d. cap.* 47. *num.* 11. Nam ad tollendas omnes lites, & controversias in materia præcedentiarum debet servari id, quod in Alma Urbe omnium Magistra servatur. *Sac. Congregat.*, *& Regul.* 26., *&* 30. *Aug.* 1593. referente R. P. D. Sperello *in dec. Fori Ecclesiast. decis.* 76. *num.* 16., & Barbos. *l. c. n.* 18.

19 Præcedentia inter Monachos servatur juxta Bullam Gregorii XIII. *Sac. Congreg. Rit. in Saxoferraten. Nucerinæ Diœcesis* 16. *Maji* 1614. penes Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 10. & Barbosa *loc. cit. n.* 19.

20 Præcedentiam habent Monachi Cistercienses reformati Ordinis B. Mariæ Fulien. ante Ordines Mendicantes. Clemens VIII. Const. 56. incip. *Regis*, *Non Febr.* 1599. apud Laert. Cherub. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 72. alias *pag.* 53., & illius meminit Mich. Ferro. *de præcedent. Ecclesiast. quæst.* 45. *n.* 3., & Barb *l. c. n.* 20.

21 Præcedentiam Monachis semper, & ubique tribuere debent Fratres Mendicantes. *Sac. Congregat. Rit. in Monopolitana* 23. *Mart.* 1619. teste Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 12., & Barbosa *l. c. n.* 21.

22 Præcedentiam habent Fratres Minores S. Francisci de Observantia ante Fratres Minores Conventuales Leo X. Const. 26. incip. *Licet* 6. *Decemb.* 1517. apud Laert. Cherub. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 520. alias *pag.* 429. in noviss. impress., & Barbosa *loc. c. n.* 22.

23 Præcedentia inter Fratres etiam Observantes, & Tertiarios S. Francisci servatur juxta Bullam Gregorii XIII. ut ii præferantur, qui prius in loco Controversiæ Monasterium, & locum obtinuerunt. *Sac. Congregat. Rit. in causa Montis feltri* 3. *Octob.* 1613., *& in Cosentina* 1. *Mart.* 1614., *& in Teraccinen.* 2. *Sept. ejusdem anni*, *& in Rossanen. terræ novæ* 14. *Februarii* 1615., *& in Agrigentina terræ Mari* 4. *April. ejusdem anni*, *& in Meliten.* 15. *Jul.* 1617., *& in Spoletana* 8. *Aug.* 1618. *& in Oritana terræ Frattæ* 28. *Septem.* 1619., *& in Tudertina terræ Altaris* 1620. De quibus Aldan. *d. tit.* 6. *n.* 13., & Barbosa *l. c. n.* 23.

24 Præcedentia inter simplices Presbyteros debetur antianis, nisi Presbyteri minores suppleant vices, & munus parochi. *Sac. Congreg. Rit. in Prænestina præcedentiæ* 13. *Aug.* 1701. apud Monacell. *tom.* 4. *Supplement. ad tertium tom. n.* 100.

25 Protonatarius ratione hujus Dignitatis non præcedit in Choro, & functionibus aliis Presbyteris antianis, quamvis in Ecclesia non adsint distributiones. *Sac. Congregat. Rit. in Nullius Phasani*, *Præcedentiæ* 24. *Jan.* 1688. apud Monacell. *l. c. n.* 101.

26 Secus tamen si incederet in Habitu Protonotarii, ut declaravit. *Eadem Sac. Congreg. in alia Ventimilien.* 13. *Sept.* 1670. apud Monacell. *l. c. n.* 101.

27 In Processionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ejusdem supra Parochos. *Sac. Congreg. Rit. in Taurinen.*

tinen. 2. *Octob.* 1663. Et licet contrarium decisum reperiatur *in alia Bituntina* 21. *Augusti* 1588: in qua præcedentia data fuit Parochis supra Beneficiatos Cathedralis, hoc venit, quia Praochi Bituntini habent stallum in Choro, & sunt de Gremio illius Capituli, ut positive se recognovisse testatur Monacell. *loc. cit. n.* 104.

28 Præcedentia, quæ debetur Parochis perpetuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amovibilibus ad nutum, quia etiam hi gaudent prærogativis Parochorum perpetuorum, ut respondit. *Sacr. Congreg. Concilii in una Comensi* 27. *Martii* 1706.

29 Et hoc procedit etiam in eorum Substitutis, & Subrogatis, *Sacra Congregat.* Rit. 20. *Januar.* 1691. apud Monacell. *loc. cit. n.* 106.

30 Præcedentia inter Regulares utriusque sexus incipit a die Professionis, non Habitus, non obstante quolibet prætextu, & contraria consuetudine. *Sacra Congreg. & Regul. in Ravennatensi* 12. *Septembr.* 1688; *in una Augustinian. Lombardiæ* 7. *Januarii* 1650. apud Nicolium *in Flosculis verb. præcedentia n.* 15. Et pro Monialibus est Decretum *a Sac. Congreg. Concil. in Paduana, de anno* 1608. apud Barbos. *in Summa Apostolic. decis. verb. Præcedentia n.* 19. Quod scilicet præcedentia inter Moniales a die Professionis, non autem receptionis Habitus Regularis debetur; quatenus vero duæ insimul Professionem emitterent, illa, quæ prius admissa fuerit, præcedere debet; & si eodem tempore ad Habitum admissæ fuerint; data etiam Professionis paritate, quæ prius in Capitulo acceptata fuerit præcedere debet. *Hæc ibi.*

31 Si duo profiterentur eodem prorsus temporis momento, & eodem quoque tempore fuissent vestitæ, data paritate Professionis, præcedit qui prius acceptatus fuit, licet in eodem Capitulo, *S. Cong. Episcop. & Reg. in Assisien.* 13. *Mart.* 1603. apud Nicol. *loc. cit. sub n.* 15.

32 Etiamsi Professio facta fuisset in alio Monasterio, *Sac. Cong. Episcop. & Regul. in Mexicana* 3. *Januar.* 1594. apud Nicol. *loc. cit. sub n.* 15.

33 Licet quis vellet cedere Juri suo *Sac. Cong. Episc. & Reg. in Assis.* 30. *Octob.* 1600. apud Nicol. *l. c. sub n.* 15.

34 Non obstante qualibet contraria consuetudine, quæ declaratur abusus. *Sac. Congr. Episcop. & Reg. in Neapol.* 23. *Novembr.* 1592. *in Anconitana* 14. *Jun.* 1595. apud. Nicol. *loc. cit. sub n.* 15.

35 Qui Professionem nulliter omissam ratificavit, non nisi a tempore ratificatæ Professionis præcedentiam metitur, prout declaravit, & censuit *Sac. Cong. Conc.* 1. *Octob.* 1672. *in dubiis Præcedentiæ*. Quod Decretum refert Card. Petra *in comment. ad Const. Apostol. t.* 4. *circa Constit.* 8. *Eugen. IV. sub n.* 17.

36 Ex gratia concessa fuit præcedentia a Sacra Congregatione a die completi anni Novitiatus, dum per Novitium non steterat, quominus Professionem emitteret. *Sac. Congr. Episcoporum & Regul. in una Vallisumbrosanor.* 14. *Novem.* 1657. *& in una Augustinianor.* 24. *Julii* 1654. apud Nicol. *loc. cit. sub n.* 15.

37 Præcedentia in Professis ante tempus bona fide incipit a fide 16. annorum. *S. Cong. Episcop. & Reg. in una Basilianorum* 13. *Novemb.* 1647. apud Nicol. *l. cit. num.* 16.

38 In Laicis factis Clericis per Breve incipit a die Professionis Clericalis *S. C. Episcop. & Reg.* 26. *Feb.* 1649. apud Nicol. *loc. cit. n.* 16., & Lantusch. *Theatr. Reg. verbi Præcedentia n.* 3. ubi affert Decretum ad litteram.

39 In Novitiis, durante Novitiatu, præcedentia desumitur a die Habitus. *S. C. Episcop. & Reg. in Forosempronien.* 1. *Januar.* 1601. apud Nicol. *l. c. n.* 17.

40 Novitii Clerici in Ordine Minorum de Observantia, & Reformator. non præcedunt Laicos Professos. Sic *Sac. C. Episcop. & Reg.* 8. *Augusti* 1665. apud Lantusch. *in Theatro Regular. verb. Præcedentia n.* 1. his verbis: „ S. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcop. & Regular. præposita. Audito Commissario Generali Ordinis hujusmodi statuit, atque decrevit dictis Novitiis quousque Professionem emiserint, tam in publicis, quam in privatis functionibus ultimum locum deberi „. *Romæ* 8. *Augusti* 1653. *M. Card. Ginettus H. Archiepiscop. Patracen. Secretarius*; & refert etiam Matthæucc. *loc. cit. n.* 10. Quoad Novitios tamen Minimorum refert Pignatell. *tom.* 10. *consult.* 56. *n.* 8. & 9. quod relata in Sacrorum Rit. Congregatione per Cardinalem Franciottum Controversia a Fratribus Conversis, & Oblatis Professis Ordinis Minimorum excitata, ex quo ipsi præcedentia sibi deberi præsumerent supra Novitios Clericos, qui nondum Professionem emiserunt. *Eminentissimi Domini visis, ac mature perpensis partium Juribus, censuerunt præcedentiam deberi Novitiis Clericis supra Laicos juxta dispositionem Juris communis, & Constitutiones editas a Capitulis Generalibus Romano, & Massiliensi, & ita ubique, & in toto Orbe servandum esse mandarunt sub pœnis in contravenientes, vel non acquiescentes per Regulæ Constitutiones decretis, aliisque arbitrio Sacræ Congregationis. Die* 28. *Sept.* 15. *Julius Episcopus Sabinensis Cardinalis Sacchettus. Franciscus Maria Phæbeus Congregationis Sacrorum Rituum Secretarius.*

Clerici, & Choristæ præcedunt Conversis licet Professione antiquioribus. *Sacra Congr. Episcop. & Regul. in Fulginaten.* 19. *Octobr.* 1621. apud Nicol. *in Flosculis verb. Præcedentia sub n.* 15. Et expresse Urbanus VIII. in suo Brevi incipiente *cum sicut*. In quo sub Excommunicationis pœna ipso facto incurrenda prohibetur, ne Laici Ordinis Minorum, etiam ratione antiquioris receptionis ad Habitum, vel Professionis primo emissæ Clericos, tam in publicis, quam in privatis ejusdem Ordinis functionibus præcedere audeant; Qua Censura ligantur quoque Superiores id permittentes, Vide apud Lantusch. *in Theatro Reg. verb. præcedentia n.* 1. ubi per extensum refert tutum dictum Urbani VIII. Breve dat. 16. *Novembr.* 1642. 41

Clerici Religionis ministrantium infirmis in quibusvis actibus, Laicis ejusdem Ordinis etiam antiquioribus Professione præferuntur, ut expresse statuit Alexander VII. in suo Brevi incip. *Alias emanatio, dat.* 5. *Decemb.* 1662. relat. per extensum a Lantusch *in additione ad Theatrum Regul. verb. Præcedentia n.* 2. 42

Præcedentia Fratribus Minoribus de observantia de una ad aliam Provinciam incorporatis debetur a die tantum suæ incorporationis; Sic expresse statutum est in Capitulo Generali *de anno* 1625. *tit. pro Cismontana Familia*, ibi; *Qui sua sponte, licet obtenta prius licentia ad alienam Provinciam transferant, Fratres tam incorporati, quam incorporandi, in ea locum, ordinem, & præcedentiam a die tantum incorporationis suæ; non autem a die receptionis Habitus, aut emissæ Professionis teneant, & habeant*, quæ statuta fuerunt in forma specifica confirmata ab Urbano VIII. Const. 49. incip. *Sacrosanctum*: Et hoc est intelligendum, etiamsi Religiosus incorporatus in alia Provincia, denuo redeat ad suam primam, ibique, ubi primo Habitum sumpserat, reincorporetur, Sic expresse multis adductis docet Pignatell. *t.* 10. *consult.* 62. *per tot.* & ex ipso Matthæuc. *Officialis Curiæ ultimæ impressionis Venetæ cap.* 37. *n.* 9. per textum *in c. Mandamus* 2. *caus.* 19. *quæst.* 2. ibi: „ Mandamus, & universaliter interdicimus, ne quis Canonicus Regulariter professus Monachus efficiatur: Quod si Decreto nostro contraire præsumens agere tentaverit ad Ordinem Canonicum, præcipimus ut redeat.... Et ultimus in Choro maneat: & cap. Intelleximus 12. de ætate, & qualitate, ibi: " *Ne quis Canonicus Regularis ..... efficiatur Monachus, & si factus fuerit, ad Canonicatus Ordinem revertatur, ultimus in Choro manendo*, Hinc non poterit Definitorium Provinciæ, in qua ipse primo Habitum sumpserat, illum reincorporare cum privilegio præcedentiæ a die susceptionis Habitus, cum sit contra dictum statutum a Summo Pontifice confirmatum, in quo nullus inferior Romano Pontifice dispensare potest; *c. Inferior* 4. *dist.* 21. *c. Cum inferior* 16. *de majoritat. & obedient. Clementin. Ne Romani, de electione*. Sic cit. Doctores, & alii. 43

Tenor igitur dictæ Constitutionis est: „ Exposcit & *infra*; De Nobis attributæ potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus, inter se de præcedentia hujusmodi contendentibus, ut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causæ præmissorum occasione ortæ jam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, ac Juris præcedendi sunt positi, quibuscumque reclamationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis in Processionibus, tam publicis, quam privatis præcedere debeant. 44

„ Quando vero non probatur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ hujusmodi, inter Fratres quidem Mendicantes, ii, qui antiquiores in loco controversiæ, Confratres vero inter se litigantes, ii, qui prius saccis usi sunt in Processionibus, tam publicis, quam privatis præcedere debeant; ita ut si contigerit nova Monasteria, aut Domus alicujus Ordinis Mendicantium fundari in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut Domus prius erecta, & instituta sint, ille Ordo qui prius Monasterium, seu Domum in loco habuerit, præcedat.

„ Præterea quia inter prædictos Ordines plerumque alia in Processionibus, & alia in Conciliis Generalibus, & aliis actibus publicis, sive privatis ratio circa modum præcedendi servatur, nolumus per præsentes prærogativis dictorum Ordinum quoad præcedentias hujusmodi, quæ propriis Ordinibus, prætequam in Processionibus prædictis debentur, præjudicium generare. Sicque per quoscumque &c. irritum, &c. non obstantibus &c. Romæ 25. Julii 1583.

Insuper affertur ad hoc alia consimilis Const. Urbani VIII. confirmans Decreta Sacræ Congregationis, utpote ad mentem dictæ Constitutionis Gregorii XIII. 45

„ Nuper pro parte Dilecti filii Blasii a Gherisio, Procuratoris Generalis Patrum Ordinis Minorum S. Francisci, Conventualium nuncupatorum, Nobis expositum fuit, quod dictus Ordo gravatur admodum litibus occasione præcedentiæ cum aliis aliorum Religionum Regularibus in Processionibus, ex quo etiamsi alias a Venerabilibus Fratribus S. R. E. Cardinalibus negotiis Regularium Præpositis, diversis in præfata materia præ-

„ ceden-

„ cedentiæ Litteris emanatis, unam videlicet contra ejusdem Ordinis de observantia nuncupatos Arbenses, aliam contra Servorum Beatæ Mariæ Virginis Soanen., nec non duas Litteras contra Prædicatorum respective Ordinum Fratres Cassanen. & Ferentinos obtinuerit tenoris subsequentis videlicet.

Arbi, All' Arcivescovo.

Pare che sia nata differenza della precedenza tra cotesti Frati di S. Francesco Conventuali, ed Osservanti, allegando ogn' uno di loro alcune ragioni, per le quali si persuadono di dover precedere agli altri, le quali essendosi diligentemente considerate nella Congregazione di questi miei Illustrissimi Signori preposti da Nostro Signore sopra le cose de' Vescovi, e Regolari, s' è rissoluto etiam con il parere degl' Illustrissimi Protettori di tutte due le Religioni di far scrivere a V. S. che occorrendo più simili differenze, le termini senza alcuna eccezione nell' istesso modo, che quel Convento tenga il primo, e più degno luogo, che è più antico nella Città, secondo che si è fatto sin' ora, per quanto si presuppone. Imperciocchè questo mezzo usato altrove è stato tale, che ha finito ogni controversia, come si spera, che farà anche così per mezzo della prudenza, e destrezza di V. S. Dio &c. Roma 6. M[illegible]o 1528.

Al Vescovo di Soana, o suo Vicario.

Avendo inteso questi miei Signori Illustrissimi, che in cotesta Città sono in disparere di precedenza li Frati de' Servi con quelli di San Francesco Conventuali, hanno voluto, che io faccia sapere a V. S. che nella precedenza di questi Mendicanti secondo il parere di Nostro Signore, s' attende solamente l' antichità de' loro Conventi, cioè, che procedino quelli, che prima hanno ottenuto i Monasterj ne' luoghi, ove è nata la differenza, e perciò ella potrà dichiarare, che quelli precedino, li quali prima sono venuti ad abitare in cotesta Città, che sarà appunto conforme a quello, che s' è risoluto, ed osservato in altri luoghi &c. Roma li 24. Maggio 1583.

Al Vescovo di Cassano.

Fu dato in Congregazione un memoriale dal procuratore Generale de' Frati Conventuali di San Francesco a nome del suddetto Monastero Castrovillari di cotesta Diocesi, nel qual si doleva, che alcuni Padri di S. Domenico, che poco fa hanno pigliato luogo nella medesima Terra, pretendevano nelle azioni pubbliche di precedergli, non ostante, che già siano 350. anni, che quel Monastero di S. Francesco è fondato, e sapendosi, che Nostro Signore altre volte aveva dichiarato, come si doveva procedere in simili casi, questi miei Signori illustrissimi vollero, che se ne dasse conto a Sua Beatitudine, la quale ha commesso, che si scriva a V. S. che faccia avere la prerogativa, ove nascono queste novità, alle Religioni, che son più antiche nel luogo, il che farà V. S. intendere a' detti Padri di S. Domenico, ed opererà, che così s' eseguisca. Roma li 24. Maggio 1583.

Ferentino al Vescovo.

Nella differenza, che verte tra cotesti Fratidi S. Domenico, e quelli di S. Francesco per conto della precedenza, la Sacra Congregazione vuole, che s' osservi per l' avvenire quello, che è stato osservato tra loro per lo passato, sin tanto che non sia destinato altro, ed inclina, che conforme al moto proprio di Gregorio XIII. di fel. mem. debbano precedere quelli, che prima hanno avuto il luogo nella Città, ed i Decreti, che si allegano per parte de' Frati di S. Domenico in contrario non sono stati fatti per derogare generalmente al moto proprio di Gregorio XIII. oltre che in quelle occasioni militavano altre ragioni da quelle, che possono militare così. Questa è la mente di questi Illustrissimi miei signori, ed ella dovrà assegnare, e Dio etc. Roma il 1. Giugno 1604.

„ Attamen in casibus occurrentibus eædem Litteræ reputantur provisiones particulares, non autem Declarationes Generales, dictique Fratres Conventuales nova semper judicia iisdem de rebus subire coguntur. Quare d. Blasius Procurator Generalis, Nobis humiliter supplicare fecit, ut circa prædictarum Litterarum observantiam per aliquod opportunum declarationis nostræ ministerium providere, ac alias indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur &c. præinsertas Litteras ab eisdem Cardinal. alias utcumque in casibus particularibus emanatas, cum innitantur Justitiæ motus proprii Gregorii XIII. hac de re editi, & sint conformes Declarationibus Sac. Concil. Tridentini, ac Rituum Congregationum, ut qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant, & ubi non probatur, aut non constat de possessione, præcedant ii, qui sunt antiquiores in loco controversiæ, esse generaliter observanda, ubicumque contigerit de eadem præcedentia dubitari, Apostolica auctoritate tenore præsentium præcipimus, & mandamus. Decernentes &c. non obstantibus &c. 18. Decembris 1639.

46 Constitutio Gregorii XIII. comprehendit etiam PP. Ordinis Prædicatorum, adeo ut in materia præcedentiæ in Processionibus, etiam quoad ipsos sit procedendum ad præscriptum dictæ Gregorianæ, cum etiam respectu dictorum Patrum vigeat motivum, propter quod Gregorius XIII. edidit dictam Constitutionem, nempe ob sedandas lites, & controversias, quæ in dies oriebantur occasione præcedentiæ, vel Juris præcedendi in Processionibus, ut innuitur in proœmio dictæ Constitutionis; Tum quia etiam ex mox adducta Constitutione Urbani VIII. constat expresse etiam contra ipsos fuisse editam sine ullo dubio Constitutionem Gregorii XIII. & revera comprehendere etiam PP. undequaque dignissimos Prædicatores, seu Dominicanos, & per dictas Constitutiones Gregorii XIII. & Urbani VIII. moderari quoad hoc Constitutionem Sancti Pii V. incipit. *Divina*, & Constitutionem Clementis VIII. incipit. *Inter cetera* restringi ad loca Aragoniæ, Valentiæ, & Cataloniæ, ut plurimi adductis late probat Pignatell. *tom. 1. cons. 138. per tot.* & Matthæuc. *loc. cit. num. 3.* & alii. Hinc Sacra Congregatio deinceps ubicumque casus evenit, respondet juxta dispositionem dictæ Constitutionis Gregorianæ, & præsertim *in una Arben. die 13. Martii 1582. in una Cassanen. 31. Maji 1983. in una Ferentina die 1. Junii 1604. in una Jesuitarum die 15. Julii 1616. in una Conventualium die 13. Novembris 1637. in una Augustinianorum die 8. Octobris 1645.*, ut observat Pignatell. *loc. cit. numer. 14.* & idem confirmavit Urbanus VIII. in allata Constitutione *supra num. 45.* & utriusque Pontificis Litteras expresse servari mandavit *dicta Sacra Congregat. Episcoporum, & Regul. die 6. Octobris 1645.* his verbis: *Sacra Congregatio censuit servandas esse Litteras Gregorii XIII. & Urbani VIII. ea de re editas, ut qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant, & ubi non constat de possessione, præcedant ii, qui sunt antiquores in loco controversiæ, & ita ab iis, ad quos spectat, servari mandat, & præcipit;* & sic refert Lantuscha *loc. cit. num. 10.* & Matthæucci *loc. cit. sub numer. 3.* ubi subjungit: Ceterum ubi est consuetudo, quod Regulares præcedant inter se ratione Originis Religionis, & non fundationis Conventus est servanda, ut respondit *Sacra Congregat. Episcop. & Regul. in Foroliviven. 23. Februarii 1693.* Item dicta Constitutio
comprehendit etiam Monachos, nempe quod Monachi 47
præcedant inter se secundum ordinem præscriptum in Bulla Gregorii XIII. incipit. *exposcit*, & adducta *supra num. 44.* Sic *Sacr. Congregat. Rit. in Saxoferrat. Nucerinæ Diœcesis 19. Maji 1614. & in alia causa Monachorum 29. Novembr. 1618.* & idem pluries declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regular. ut referunt Pignatell. *loc. cit. num. 22.* & Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiastic. Univers. cap. 13. a n. 183.* ubi varias ejusdem Congregationibus in casibus occurrentibus datas declarationes ad litteram adducit.

48 Regulares Conventus de recenti fundati in loco, in quo adest alter ejusdem Ordinis Conventus, gaudent eadem precedentia, qua gaudent Fratres illius antiquioris sui Ordinis Conventus; Sic expresse habetur ex declaratione, & responsione Sac. Rit. Congreg. ad sequens dubium ei propositum his verbis.

„ Pro parte Procuratoris Generalis Ordinis Minorum Observantiæ Sacr. Rit. Congregationi expositum fuit, quod cum in pluribus locis, & Civitatibus Orbis inveniantur duo, & aliquando plura Monasteria ejusdem Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, & in publicis, & privatis Processionibus circa modum præcedendi, dubitetur, quo loco incedere debeant Fratres Monasterii novissime fundati in eodem loco, seu Civitate? An in ultimo loco, ut aliqui opinantur, juxta tempus fundationis sui Monasterii, disjuncti, & separati a Fratribus ejusdem Ordinis antiquioribus, qui ab antiquo Monasterium habuerunt in eodem loco, seu Civitate, Vel potius uniti, & conjuncti cum Fratribus ejusdem Ordinis incedere, & procedere in publicis, & privatis Processionibus debeant?

„ Audita relatione Illustrissimi, & Reverendissimi Cardin. de Monte, cui hæc causa commissa fuerat; Eadem Sac. Congregatio respondit, & declaravit Constit. fel. rec. Gregor. VIII. quæ incipit.: Exposcit &c. Præcedentiam dandam esse Ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio, ita ut in illo loco per fundationem primi Monasterii acquiratur anterioratus ejusdem, sed etiam cuilibet alii posterius fundato ejusdem Ordinis. Idem quoque servandum, quando præcedentia competit ex quasi possessione, & Jure præcedendi in terminis dictæ Constitutionis, & quando concurrant ad Processiones, tam publicas, quam privatas omnes ejusdem Ordinis Fratres uniti, & non divisim debere procedere, ita ut post crucem Fratres strictioris Observantiæ, sive discalceati, seu Recollecti, vel Reformati uniti immediate incedant, & post illos Fratres de Observantia dicti, si juxta Regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & Jure præcedendi præcedentiam habent. Alioquin in præceden-

,, cedentia servetur etiam inter ejusdem Ordinis Fratres anterioritas fundationis Monasterii cujuscumque. Neque Monasteria alterius Ordinis debere, neque posse impedire frui dicto Jure præcedendi, neque ordinem incedendi pervertere, & ita in causa prædicta eadem Sacr. Rit. Congreg. declaravit, & servari mandavit. Die 3. Jun. 1617.

M. Mar. Episcop. Ostien. Card. Gallus.

Loco ✠ sigilli.

F. P. Macansius Secr.

49 Et hoc procedit non solum quando Fratres modernioris Conventus incedunt simul sub Cruce antiquioris Conventus; sed etiam quando incedunt soli sub propria Cruce; Sic expresse decrevit Sac. Rit. Congr. ut infra.

SALERNITANA PRÆCEDENTIÆ.

,, Orta alias controversia inter Fratres Reformatos ex una & nonnullos Regulares Civitatis Salernitanæ partibus ex altera, de, & super præcedendi Jure in publicis Processionibus, & Funeralibus, quando Reformati non incedunt cum Familia Minor. Observ. Sacr. Rit. Congr. die 10. Decembr. 1619. *Respondit*, Præcedentiam semper dandam esse Fratribus Reformatis, sive soli de per se, & sub propria Cruce, sive cum Familia, & sub Cruce Minor. Observantium processionaliter, sive in funeribus incedant, & ita ubique servari mandavit; Cui Decreto non acquiescentes Patres S. Augustini, B. Mariæ de Carmelo, S. Francisci de Paula, & B. Petri de Pisis, ac B. Joannis Dei litis consortes existentes in Civitate Salerni, quotiescunque incedant sub propria Cruce, & sine Fratribus Observantibus de Familia, adiverint Sacr. Congregat. Rit. ut declarare dignaretur, cui danda sit præcedentia, & proposita iterum causa die 21. Aprilis 1640. per Eminentiss. D. Cardin. Rondininum, pluries citatis, & auditis in Jure, & in facto Procuratoribus Generalibus Ordinum ambarum partium, Eminentiss. Patres Sacr. Rit. Congregationi præpositi confirmandum esse prædictum Decretum 1629. censuerunt; sed cum Patres S. Augustini, & litis consortes, ut denuo revideretur hujusmodi quæstio, instanter supplicassent placuit Eminentiss. Dominis novam audientiam eis concedere, unde tertia vice proposita præfata causa per eumdemmet Eminentiss. D. Cardin. Rondininum, & acerrime utraque parte informante, Sacr. Rit. Congreg. stetit in decisis. 15. Decembris 1646.

A. A. Capponius.

Loco ✠ sigilli.
M. Gallius Sacr. Rit. Congr. Secr.

Item aliud consimile in materia dictæ Præcedentiæ emanavit novissime Decretum a Sacra Rit. Congr. *die* 8. *Martii* 1700. quod fuit confirmatum ab Innocentio XII. *die* 4. *Junii* 1700. ut infra.

,, Emanavit nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Card. Sacris Ritibus Præpositorum in causa præcedentiæ inter dilectos Filios Fratres Provinciæ S. Didaci novæ Hispaniæ in Indiis Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia Discalceatorum nuncupatorum ex una, & Fratres Provinciæ Sanctissimi Nominis Jesu Ordinis Eremitarum Sancti Augustini ex altera partibus, vertente, Decretum tenoris, qui sequitur, videlicet.

,, Mexicana præcedentiæ. Cum sub die 13. Martii proxime effluxi in causa Præcedentiæ inter Fratres Discalceatos strictioris Observantiæ S. Francisci Provinciæ S. Didaci ex una, & Patres Augustinianos Provinciæ Sanctissimi Nominis Jesu ex altera partibus, super executione Decretorum Sacræ Rituum Congregationis diversis temporibus ad favorem eorumdem Patrum Discalceatorum S. Francisci alias editorum, & signanter lati sub *die* 3. *Junii* 1676. & per Litteras in forma Brevis data 19. *Junii ejusdem anni* a san. mem. Clem. PP. X. approbati, ac confirmati in Regno Mexicano ultimo loco agitata. Sac. eadem Rituum Congregatio super infrascripto dubio ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Petruccio relato, videlicet:

,, An Fratribus Discalceatis, strictioris Observantiæ Ordinis S. Francisci, non solum in Processionibus solis, & sub propria Cruce, sed etiam in Concionibus, disputationibus, concurrentia Prælatorum, aliisque actibus, tam publicis, quam privatis, interveniente, vel non interveniente familia de Observantia, competat præcedentia supra Fratres Sancti Augustini tam in voce, quam in scriptis, partibus acerrime informantibus auditis, responderit: in casu, de quo agitur, præcedentiam competere Patribus Discalceatis Sancti Francisci, ac amplius dubium proponi vetuerit: & nihilominus non acquiescentes Patres Augustiniani institerint, præter ordinem pro declaratione supradicti rescripti: Sacra eadem Rituum Congregat. die 8. Maji currentis 1700. Patribus auditis Eminentissimo, & Reverendissimo Cardinali Petruccio, respondit: Fratres Augustiniani pareant & perpetuo acquiescant, & ita decrevit, & servari, ac exequi mandavit.

Alderanus Card. Cibo.
Loco ✠ Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congr. Secr.

,, Cum autem, sicut dilectus pariter Filius Josephus Monioro prædicti Ordinis Fratrum de Observantia Discalceatorum professor, ac Sacr. Theolog. Lector, necnon Tribunali Sacr. Inquisitionis Qualificator, ac dictæ Provinciæ Sancti Didaci Custos, & procurator, nomine dilectorum etiam Filiorum Ministri Provincialis, & Definitorum ejusdem Provinciæ Nobis subinde exponi fecerit, ipse Decretum hujusmodi, quo firmius subsistat, & servetur exactius, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri, perpetuumque desuper Fratribus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini supradictis silentium imponi, ac tandem ejusmodi diuturnam controversiam finiri summopere desideret; Nos ipsos &c. supplicationibus eorum nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decret. præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac perpetuum prædictis Fratribus Ordinis Eremitarum Sancti Augustini silentium super præmissis imponimus. Decernentes &c.; sicque &c. irritum &c. non obstantibus &c. Romæ 4. Junii 1700.

Unde, ut vides, Præcedentia debetur Fratribus Minoribus Discalceatis, Recollectis, & Reformatis, aliisque de Corpore Observantium, etiamsi sint posteriores in loco controversiæ; Dummodo in eo loco priores ad alios Regulares, & in possessione præcedendi fuerint Observantes; quoties enim in eadem Civitate, seu Oppido existunt plures ejusdem Ordinis Conventus diversis temporibus fundati, antiquioritas unius influit, & communicat præcedentiam omnibus aliis ejusdem Ordinis quomodolibet posterioribus, ut præcisis verbis censuit Rota *die* 21. *Aprilis* 1690. *in Hispalen. Præcedentiæ coram Emerix Decano decis.* 16. *num.* 45. ex impressis apud Monacell. *part.* 2. *in Appendic.* addens, quod sic expresse disponit eadem Bulla Greg. XII. §. *Quando vero*, ibi: *Si contigerit nova Monasteria, aut Domus alicujus Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis eo dictis Mendicantibus Monasteria, aut Domus prius erecta, & instituta sint, ille Ordo, qui prius Monasterium, seu Domum in loco habuerit, præcedat*; & inhærendo illius Bullæ dispositioni tradunt Card. de Luca *de præeminent. discurs.* 25. Lantuscha *in Theatro Regul. verb. præcedentia n.* 11. & 13. *in fine*, Novar. *in Summ. Bullar. comment.* 96. *n.* 11. Bordon. *Oper. moral. in Theatr. præcedentiæ nu.* 478. ac respondit *Sacr. Rit. Cong. in Salernitana præcedentiæ sub die* 3. Junii 1617. Et summa quidem ratione, nam alias scinderetur unitas Ordinis, ac non levia scandala orirentur in populo, ut advertit Cardin. de Luca *d. disc.* 25. *de Præminent.* Sic expresse Rota *loc. cit.*

Quæ Rota *dec.* 17. *num.* 8. inter impressas apud eumd. Monacell. *loc. cit.* enervat insuper objectionem, & paritatem adductam in exemplis PP. Carmelitarum, & Augustinianorum Discalceatorum præcedentiam desumentium solum a fundatione propriorum Conventuum, quamvis sint ejusdem Ordinis cum aliis Carmelitis, & Augustinianis Calceatis. Rectissime enim ibi respondet Rota, quod Patres Carmelitæ, & Augustiniani Discalceati sunt quidem ejusdem Ordinis, sed non ejusdem corporis cum aliis Carmelitis, & Augustinianis Calceatis, cum semper incedant separati ab aliis sub propria Cruce, & regantur a diversis Superioribus, nec eligi possint ad munera aliorum Carmelitarum, & Augustinianorum Calceatorum; At Fratres Discalceati, Recollecti, & Reformati, non solum sunt ejusdem Ordinis, sed etiam absolute faciunt unum corpus cum Observantibus cum incedant sub illorum Cruce, recognoscant eumdem Superiorem Generalem, & eosdem Definitores Generales &c. Vide apud Monacell. *loc. cit. decis.* 16. *in Hispalen. præcedentiæ, coram Emerix Decano, decis.* 17. *Eamdem coram Caprara, decis.* 19. *Eadem coram Emmanuel. decis.* 20. *Eamdem coram Molines*, in quibus omnia ad rem optime resolvuntur.

Item Regulares succedentes de recenti in Conventum eis cessum ab aliis Religiosis ejusdem Ordinis gaudent Præcedentia, qua super alios gaudebant Religiosi primo ipsum inhabitantes; Sic late probat Ursaya *tom.* 2. *part.* 2. *disceptat.* 11. *per tot.* referens plures Rotæ decisiones; & decreta Sacræ Rit. Congregationis, & signanter Decretum emanatum per viam legis die 17. *Jun.* 1627. relat. *ibi num.* 50

24. sub his verbis; *Procuratore cujus M. O. R. narrante eidem Sacræ Congregationi, Fratres Observantes Reformatos pati controversiam circa præcedentiam quasi nuper adjectos in Civitate, cum tamen ingressi sint, & habitent in Monasteriis Familiæ; ideo supplicavit provideri, & Sacra Congr. Rit. referente Cardinali Millino, mandavit dari omnino præcedentiam dictis Reformatis*. Et concordat Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 19. *num.* 13. ubi postquam probavit, quod quando antiquior Conventus conceditur aliis Regularibus, in istos transferuntur omnes prærogativæ antiqui Conventus, ait: *Et in hac specie admisit Sac. Congr. Rit. declarando præcedentiam deberi Fratribus Minorib. strictioris Observantiæ ratione Conventuum eisdem cessorum per Fratres Minores*; Et ipse Ursaya, qui *loc. cit. discept.* 21. *in Pinnen. Præcedentiæ pro PP. Reformatis Terræ Laureti cum PP. Capuccinis ejusdem Oppidi* dixerat causam pendere adhuc indecisam, postea *in Miscellaneo* 1. *Sacro, & Prophano litt. p. n.* 257. dicit, quod *die* 1. *Septembris* 1719. *a Sacra Congr. Episcop. & Regular. Ponente Card. Casono, resoluta fuit contra Capuccinos*.

51 Religiosi diversorum Conventuum ejusdem Ordinis præcedunt inter se juxta anterioritatem Conventuum, quando quilibet Conventus erigit propriam Crucem juxta Decret. Sacræ Congreg. Rit. adduct. *supra n.* 48. Et sic Rota 21. *April.* 1690. *in d. Hispalen. Præcedentiæ cor. Emerix Decano §. Neque*, Lantuscha *loc. cit. n.* 11. Mattheucci *loc. cit. sub n.* 7. & alii passim. Minores tamen de Observantia ubique, & in omnibus gaudent Præcedentia super omnes Reformatos, ut novissime statuit Benedictus XIII. Constitut. incip. *Pastoralis Officii*, quæ hic ad litteram datur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

,, PAstoralis Officii nobis divinitus injuncti sollicitudo nos admonet, ut omni cura, ac studio ad ea jugiter intendamus, per quæ Christifidelium sub suavis arctiori Religionis jugo mancipatorum, uberesque bonorum operum fructus benedicente Domino, proferre jugiter satagentium quieti, & tranquillitati consulatur, & quæ Religiosum eorum propositum turbare possunt, removeantur, ut nulla re præpediti, ac sublatis animorum dissidiis, & æmulationibus juxta Regularia suorum Ordinum Instituta in pacis amænitate gratum Altissimo impendant famulatum, felicioribusque in dies in via Domini proficiant incrementis. Cum itaque, sicut accepimus, tametsi Fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, Excalceati, Recollecti, ac Reformati respective nuncupati, unicum corpus Religionis, ac Ordinem insimul constituant, atque sub uno, eodemque Capite, & Ministro Generali, etsi sub diversis Constitutionibus in Ecclesia Dei militent, antiquus tamen usus, ac generalis prope consuetudo invaluit, ut ipsi Fratres de Observantia ubique nedum in Galliarum, Hispaniarum, Portugalliæ, & Algarbiorum Regnis, ac universa Germania, verum, & in hac Alma Urbe nostra, ac reliqua passim Italia, ubi fel. rec. Gregorii XIII. Prædecessoris nostri Constitutio super præcedentia edita maxime viget, eosdem Fratres Excalceatos, Recollectos, & Reformatos in Processionibus, aliisque tum privatis, tum publicis actibus, & functionibus quibuscumque nulla habita ratione majoris, vel minoris antiquitatis suorum Conventuum præcedant, solumque aliquot ab hinc annis, pro parte dictorum Fratrum Reformatorum nonnullæ quæstiones super ejusmodi præcedentia memoratis Fratribus de Observantia in quibusdam Italiæ Provinciis motæ fuerunt sub obtentu, quod quidam eorum Conv. tempore, & fundatione illis Fratrum de Observantia forent priores, licet in reliquis ejusdem Italiæ Provinciis Fratres de Observantia prædicti præcedentiam præfatam pacifice obtineant, etiamsi eorum Conventus post alios Fratrum Reformatorum inibi erecti reperiantur; Nos considerantes ejusmodi controversias inter Fratres dicti Ordinis, qui vota sua in spiritu humilitatis, & paupertatis Domino exhibere profitentur, minime decere, ac turbas in eumdem Ordinem non sine scandalo ac mutuæ inter eos Caritatis detrimento invehere posse, adeoque illas omni ratione recidere, unamque, ac certam hac in re formam ab omnibus Fratribus Reformatis prædictis servandam præscribere volentes, nec non Gregorii Prædecessoris Litterarum prædictarum tenorem, & alia quæcumque etiam specificam, & individuam mentionem, & expressionem requirentia præsentibus pro plene, & sufficienter expressis & exacte specificatis habentes, motu proprio, & ex certa scientia, maturaque deliberatione nostris deque Apostolicæ potestatis plenitudine, quascumque causas, lites, seu controversias inter Fratres de Observantia, & Reformatos prædictos super præcedentia præfata ubilibet, & coram quibusvis Judicibus quomodolibet motas, ac pendentes ad Nos harum serie avocamus, illasque penitus, & omnino extinguimus, ac supprimimus, & perpetuum desuper silentium imponimus; Utque deinceps idem usus, ac mos, qui in Urbe præfata, ac alibi inter Fratres de Observantia, & Reformatos servatur, ac retinetur, in universa Italia observari, & retineri debeat, quod scilicet dicti Fratres de Observantia ubique in Processionibus, aliisque actibus, tam publicis, quam privatis digniorem, & honorabiliorem locum obtineant, ac ipsos fratres Reformatos præcedant, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus tenore præsentium statuimus, & ordinamus. Districte in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub Excommunicationis majoris latæ sententiæ eo ipso per contrafacientes incurrenda pœna omnibus, & singulis Fratribus Reformatis Ordinis prædicti nunc, & pro tempore existentibus inhibentes, ne deinceps super præmissis, eorumve occasione Fratres de Observantia hujusmodi molestare, inquietare, perturbare, aut quoquomodo impedire audeant, vel præsumant. Sicque per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & alios quoslibet quacumque auctoritate, & potestate fungentes, & functuros sublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate ubique judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Quocirca Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis Filiis locorum Ordinariis per præsentes, motu simili mandamus, quatenus ipsi, vel eorum quilibet per se, vel alium, seu alios, ubi & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum Fratrum de Observantia fuerint requisiti, eis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra præmissa, juxta præsentium continentiam, & dispositionem observari: Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmissis non parentes, per Sententias, Censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna juris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

,, Non obstantibus dictis Gregorii Prædecessoris litteris, ac Nostra, & Cancellariæ Apostolicæ Regula de jure quæsito non tollendo, aliisque quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Ordinis, ac Fratrum Reformatorum prædictorum, illorumque Conventuum, Domorum, & Locorum, etiam juramento, confirmatione Apostol., vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis sub quibuscumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis, etiam per modum statuti perpetui, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis, & innovatis: Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro eorum sufficienti derogatione illis, eorumdem totis tenoribus, specialis, specifica, individua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata exprimerentur, & insererentur, præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque; Aut si aliquibus communiter, vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, & de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem; Volumus autem, quod præsentium Litterarum transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus ubique fides, tam in judicio, quam extra illud, adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

,, Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die decima quarta Februarii anni millesimi septingentesimi vigesimi sexti, Pontificatus Nostri Anno secundo.

F. Cardinalis Oliverius.

Locus ✠ Annuli Piscatoris.

Regulares Conventus conatu, seu violentia Turcarum, vel Hæreticorum aut hostili furore suppressi, & postea ipsis restituti, gaudent pristina præcedentia, & recuperant omnia primæva Jura; Sic enim in facti contingentia fuit resolutum *a Sacr. Rit. Congregatione die* 6. *Decembr.* 52

1645. *in Augustana Præcedentiæ* inter Minores Conventuales (quorum Conventus fuerat Hæreticis Lutheranis Augustæ suppressus) & Fratres Minores de Observantia, qui post Conventualium expulsionem Conventum in dicta Civitate obtinuerant; Et fuit decretum, Præcedentiam tam in Processionibus publicis, quam in eis, quæ fiunt in tumulandis Cadaveribus Defunctorum, & in sessionibus, aliisque similibus, deberi Conventualibus postea restitutis; Et quidem merito, quia cum dictus Conventus fuerit injuste, & violenter suppressus, nunquam Conventuales fuerunt privati sua legitima possessione præcedendi, licet per aliquod tempus caruerint exercitio, adeoque ex capite Justitiæ illam recuperare potuerunt. *l. final. Cod. Si per vim, & l. Clam possidere, §. Qui ad nundinas ff. de acquirend. vel amittend. possess.* In similibus enim casibus redintegratio retrotrahitur ad tempus primæ erectionis, cum currat in istis natura Postliminii, quod rem in pristinum statum reponit, ut patet ex dictis verb. *Postliminium per tot. &* signanter *n.* 7. ubi P. Joannes Cheron Provincialis Carmelitarum a Turcis captus, & postea liberatus, ex Decreto Sacræ Congregationis Episcop. & Regul. fuit manutentus in possessione sui Provincialatus, cassata alterius Provincialis electione. Et sic tenet Rota *coram Merlino decis.* 302. *n.* 2. Pignatell. *tom.* 9. *consul.* 183. *n.* 12. Menoch. *de recuperand. possess. remed.* 10. *n.* 111. Gratian. *discept.* 1545. *n.* 9. *& sequent.* Canon *disceptat.* 345. *tom.* 5. & alii passim.

53 Secus autem, si fuerit motu proprio Papa suppressus, & postea ex mera gratia a Sancta Sede restitutus; Tunc enim præcedentia in Processionibus, & aliis actibus debetur Regularibus præexistentibus, quia talis restitutio habetur pro nova fundatione. Sic *S. Congr. Rit. in Senogallien.* 21. *Januarii, &* 1. *Septembris* 1696. apud Monacell. *par.* 5. *tit.* 6. *formul.* 19. *n.* 14. Nisi restitutio fiat plenarie quoad omnia, de quo textus *in Cap. Quamvis* 8. *de rescriptis in* 6. alias nequaquam, ut ibi in Littera: *Cum talis restitutio, ubi aliud non exprimitur, intelligatur fieri sine juris præjudicio alieni:* Quia licet dicti Regulares sint primi ratione Conventus, ad quem restituti fuerunt, sunt tamen secundi respectu ad restitutionem, & novam gratiam, adeoque nisi Pontifex in Litteris restitutionis expresserit eos restituere etiam quoad præcedentiam, non possunt præcedentiam prætendere, ut ponderat Glos. *in cit. cap. Quamvis, verb. Præsupponatur in fide*, ibi: „Nisi aliud Papa diceret in restitutione, videlicet quod me restituit ad datam, & prioritatem temporis, & vult gratiam meam valere perinde ac si revocata non fuisset, etiam quoad prioritatem temporis." Pignatell. *t.* 9. *consult.* 183. *n.* 10. *& seq.* & alii passim.

54 Regulares in Processionibus incedunt post Confraternitates Laicorum, & post eos in digniore loco Clerus sæcularis. *Sac. Congr. Rit. in Messan.* 7. *Augusti* 1621. apud Sellium *in Select. Canon. cap.* 25. *num.* 17. Barbosa *Summ. Apostol. dec. verb. Regulares quoad præcedentiam numer.* 5.

55 Regulares in suburbiis, & territorio Romano servant præcedentiam, sicuti in ipsa Urbe. *Sac. C. Rit. in Tusculana* 2. *Mart.* 1613. *& in Anagnina* 20. *Jun.* 1626. apud Lantulch. *in Theat. Regul. verb. Præcedentia*, ubi per extensum refert dicta Decreta.

56 Regulares in Processionibus debent Clerum sæcularem anteire, nec cum Clero sæculari mixti incedere valent. *S. C. Rit. in causa Castellæ, & Legionis* 30. *Augusti* 1592. *& in Legion.* 24. *Septem.* 1605. *& in Neapolit.* 7. *Julii* 1612. apud Barbosa *in Summa Apostol. decision. verb. Regulares quoad præcedentiam n.* 7.

57 Regulares non possunt prætendere præcedentiam super Parochum Regularem, quando inter alios Parochos procedit in Processionibus. *S. Cong. Rit. in Asten.* 23. *Novembris* 1601. apud Sell. *cit. Cap.* 25. *n.* 18. & Barbosa *loc. cit. n.* 8.

58 Regulares debent locum digniorem in Processionibus cedere Clero sæculari, licet Prior Regularium deferat in Processione Reliquiam. *S. C. Rit. in Senogall. Montis Boddii* 24. *Septembr.* 1605. *&* 23. *Januarii* 1610. apud Barbosa *l. c. n.* 9. Præcedentia enim supra Clerum sæcularem debetur solis Regularibus paratis deferentibus in Processione Reliquias, non tamen ceteris non paratis. *S. C. Episcop. in Juvenac.* 4. *Sept.* 1693. apud Monac. *t.* 1. *tit.* 5. *num.* 32.

59 Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Episcoporum. Vide verb. *Episcop. art.* 4. *&* 7.

60 Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Vicarii Generalis. Vide verb. *Vicarius Generalis art.* 2.

61 Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Canonicorum. Vide verb. *Canon. art.* 7. *&* 8.

62 Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Coadjutorum. Vide verb. *Canonicus art.* 10. *verb. Coadjutor.*

63 Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Vicarii Foranei. Vide verb. *Vicarius Foraneus.*

Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Confraterni- 64
tatum. Vide verb. *Confraternitas art.* 16.

Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam Magistratus. 65
Vide verb. *Magistratus.*

Quoad ea, quæ concernunt præcedentiam generatim. 66
Vide Pignatell. *tom.* 5. *consultat.* 12. *per tot.* ubi *n.* 81. habet ut infra.

In disputationibus publicis Romæ observatur fere sem- 67
per hic præcedentiæ ordo. Si inter invitatos ad arguendum aliquis sit Prælatus, hic ratione dignitatis est primus argumentator. Secundus Regularis Thomista. Tertius Regularis Scotista, vel alterius Religionis, aut Sæcularis. Si vero Prælatus nullus arguat, serventur privilegia concessa a Summis Pontificibus, præsertim Thomistis, & Scotistis repræsentantibus propriam scholam. Unde Primus Arguens est Regularis Thomista, secundus Regularis Scotista, tertius ad libitum, nisi forte tam Prælatus, quam Thomista, & Scotista velit resumere tertium argumentum, quod reputatur specialis honor; Doctores autem sæculares, etiam actu legentes, cum non repræsentent propriam scholam, cedere debent Thomistis, & Scotistis.

His adde quod Canonici Clerici, ubi Præbendæ non 68
sunt distinctæ in Presbyterales, Diaconales, ac Subdiaconales, quamvis antiquiores receptione, non sunt præferendi Canonicis Presbyteris, etiam postquam ipsi Canonici Clerici fuerint effecti Sacerdotes, & tunc nec ipsis competit reintegratio, seu præcedentia adversus Canonicos Sacerdotes, & posteriores receptione; cum jus semel adeptum ex Sacerdote, nunquam amittatur, non obstante immemorabili in contrarium consuetudine, quam abusum imperceptibilem declaravit. *Sac. Cong. Rit. in Sutrina Præcedentiæ, die* 27. *Aug.* 1707. & alibi sæpissime, ut refert Scarfantonus ad Ceccoperium *p.* 1. *in animadv. ad tit.* 11. *sub num.* 16. & refert etiam Monacell. *p.* 4. *in supplem. ad III. Tomum n.* 108. & Piton. *de S. R. t.* 2. *n.* 1632.

Canonici Collegiatæ capitulariter incedentes, in omni- 69
bus sunt præferendi Parochis, & etiam Parocho Ecclesiæ Matricis. Sic expresse *S. R. C. anno* 1666. *mense Augusti in resp. ad* 1. *dub.* apud Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 74. & novissime *in Januens.* 19. *Jul.* 1710. ubi cum Parochi Urbani prætenderent præcedentiam supra Collegiatam insignem S. Mariæ Vinearum, proposito dubio: *An Canonicis dictæ Collegiatæ præcedentia gauderent adversus Parochos Urbanos:* S. Rit. Congr. ad relationem Eminentissimi Barberini *sub die* 19. *Julii* 1710. *ad* 111. dub. respondit: *Affirmative*, ut refert Ursaya, qui in hac causa egregie scripsit ad favorem ejusdem Collegiatæ *t.* 2. *discept.* 6. *sub n.* 192. Et iterum confirmavit stando *in Decisis anno* 1716. 19. *Julii*, ut refert eruditissimus Nicolaus Coleti in additione ad Ughellum *in Italia Sacra t.* 4. *Provinc.* 8. *de Januens. Episc. p.* 836. Et pluries firmavit etiam Sacra Rota, & signanter *p.* 17. *recent. dec.* 87. *in Burgen. Præeminentiæ coram Rondinino numer.* 4. ubi plura adducit merito videnda.

Quæ præcedentia debeatur Missionariis Ordin. Minor. 70
de Observantia pro Sanctis Locis, & aliis; Vide verb. *Privilegium art.* 1. *n.* 31.

Et hic attendendum est novissimum Decretum Sacræ Congregationis Generalis de Propaganda Fide, habitæ die 30. Maji 1747. ibi: „Iterum proposita per Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum D. Cardinalem Mosca Ponentem Causa vertente intra PP. Missionarios Duodennales Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia nuncupatorum, & PP. Lectores Jubilatos de non numero ejusdem Ordinis super præcedentia; Sacra Congregatio mature perpensis utriusque partis rationibus, & prævio recessu a Decisis sub die 10. Martii 1744. declaravit, & decrevit competere præcedentiam PP. Missionariis Duodennales Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia nuncupatorum, & PP. Lectores Jubilatos de non numero ejusdem Ordinis super præcedentia; Sacra Congregatio mature perpensis utriusque partis rationibus, & prævio recessu a Decisis sub die 10. Martii 1744. declaravit, & decrevit competere præcedentiam PP. Missionariis Duodennariis supra Lectores Jubilatos de non numero ad formam Brevis Sanctæ Memor. Clementis PP. Lectores Jubilatos de non numero ad formam Brevis Sanctæ Memor. Clementis Papæ XI. incip. *Commissi Nobis*, sub dat. 21. Januarii 1710.

Datum ex Ædibus ejusdem S. Congregat. die 10. *Junii anno quo supra.*

S. C. Valenti Præfectus, (a)

Loco ✠ Sigilli.

Nicolaus Lercarius secretarius.

Atten-

(a) Nota. Supradictum Decretum eadem, qua conditum fuit, die auctoritate SS. D. N. Benedicti Papæ XIV. revocatum fuit.

71 Attendenda est hic Constitutio Bened. XIII. incip. *Mi-
litantis Ecclesiæ*, edita 25. Junii 1727. in qua confirma-
matur Constitutio S. Pii V. super præcedentia Canonico-
rum Regularium Congregationis Lateranensis Ordinis S.
Augustini in Processionibus, & in aliis actibus publicis,
& privatis, statuendo quod ipsi, ubi interesse contigerit,
statim ipsum Clerum Sæcularem non exemptum subsequi,
dum ipsi subsequendo præcedunt, dum vero præcedendo
præcedunt, illum immediate sequi debeant.
72 Observanda est Constitutio Innoc. XIII. incip. *Dudum*,
edita 5. Julii 1725. qua statuitur, ut Fratres Laici de
Observant. Reform. ac Tertii Ordinis in Regno Siciliæ
præstent juramentum, vel votum emittant coram testi-
bus cedendi Clericis præcedentiam, nec Superiores Ordi-
nis prædicti possint imposterum Laicos, seu Conversos
quoscumque ad Professionem admittere, nisi prius ab ipsis
emisso tali voto, vel juramento; Injuncta Superioribus
contrafacientibus privationis Officii, & vocis activæ, &
passivæ pœna ipso facto incurrenda; Laicis vero, seu
Conversis sine prædicto Voto seu juramento profitentibus
nullitatis Professionis. Et interim Superiores ejusmodi
Laicos, seu Conversos compellant ad observantiam Litte-
rarum Urbani VIII. hac de re emanatarum 16. Novem-
bris 1642. in quibus statuit præcedentiam deberi Clericis
sub pœna excommunicationis contra ipsos, & Superiores
contrafacientes circa dictam præcedentiam, & non ob-
stante quocumque prætextu anterioritatis Vestitionis, &
Professionis, & consuetudinis.
73 Præcedentiæ non semper a personali dignitate desu-
muntur; Abbates enim simplices aliquando præcedere pos-
sunt Superioribus Generalibus sui Ordinis præsertim ex-
tra actus Monasticos. Benedict. XIV. tom. 1. Constit. 98.
incip. *Inter plures*, §. 16. ubi affert exempla promiscuæ
74 præcedentiæ. Nempe, inter Canonicos Basilicarum Urbis
quum aliqui sint Episcopali, & Archiepiscopali Dignitate
insigniti, hi quidem reliquos omnes Canonicos præcedunt;
Vicarius autem repræsentans personam Cardinalis Archi-
presbyteri, qui Basilicæ caput est, quamvis idem simplex
Prælatus sit absque Ordine Episcopali; tamen in Choro,
& in omnibus actibus Capitularibus, prædictos Canoni-
cos Episcopos præcedit; Extra Chorum vero, & extra
75 actus Capitulares, infra eosdem incedit, & sedet. Idem
pariter procedit in Collegio Advocatorum Consistorialium
inter Advocatos Episcopali dignitate insignitos, & Deca-
num Collegii, qui uti caput, quamvis plerumque sim-
plex Clericus existat, in actibus Collegialibus, ipsis præ-
cedit, extra vero in omnibus decedit.
76 Præcedentiæ inter Græcos, & Latinos desumuntur ab
Ordine, antianitate, aut Dignitate personali. Idem Const.
77 57. incip. *Et si Pastoralis* §. 9. Præcedentiæ inter Episco-
pos & Gubernatores Prælatos, aut Vicelegatos Ditionis
Ecclesiasticæ stabilitæ sunt ab eodem Pontifice Const. 18.
incip. *Quod Apostolus*, & in *Appendic. t. 2. n. 2. p.* 6.
78 Vide *ibi*, late de omnibus. Præcedentiæ Ordo inter vo-
tantes signaturæ Justitiæ, & Gratiæ servandus præscribi-
tur ab eodem Pontifice tom. 2. Const. 9. incip. *Militan-
tis Ecclesiæ*, nempe quod votans prius in suo respective
Tribunali admissus, alteri in suo posterius admisso præce-
79 dat. Et si contigerit ambos alterius Signaturæ votantes
eodem die in suo respective Tribunali admissos fuisse,
præcedentia detur illi, qui in Prælatura quacumque an-
tiquior, & prior reperitur. Verum cum aliquis Votans
alterius Tribunalis hujusmodi sive Episcopali charactere
insignitus, sive Protonotarii Apostolici dignitate ornatus,
sive quocumque alio ejusdem Romanæ Curiæ munere,
vel Officio decoratus reperietur, præcipit; ut nulla habi-
ta Signaturæ Justitiæ, aut Gratiæ votantis ratione, illa
80 duntaxat præcedentia illæsa remaneat, quæ votante alias
debetur. Et denique statuit, hujusmodi præcedentiam,
cum quivis Votans in utroque Signaturæ Justitiæ, & Gra-
tiæ Tribunali adscriptus fuerit a primæva ipsius Votantis
in altero utriusque Signaturæ Tribunali admissione esse
repetendam, & definiendam.
81 Quoad præcedentiam hic juvat adducere, quæ tradit
eruditissimus Franciscus Maria Pitonius Advocatus Roma-
nus, & Episcopus Imeriæ, & Benedicti XIII. Auditor,
in parte tertia discept. 57. *num.* 14. ubi in Summario sic
præcise habet: *Parochus Regularis Ecclesiæ Matricis præ-
cedit parocho Ecclesiæ Sæcularis eidem subditæ*, & *sic et-
iam Clerus Regularis Ecclesiæ Cathedralis quoad Clerum
sæcularem Ecclesiarum inferiorum*, & in corpore, *sub eo-
dem num.* 54 ita pariter præcise: Ex quo principio de-
cisam habemus illam quæstionem, an parochus Regularis
Ecclesiæ Matricis præcedere debeat parocho Ecclesiæ Sæ-
cularis in quibuscumque processionibus, & functionibus
publicis, licet enim de jure præcedentia competat paro-
cho, & Clero Sæculari supra Regularem, id tamen pro-
cedit, ubi uterque Clerus & parochus interveniunt tam-
quam personæ de Ordine, & hierarchia Ecclesiastica in
genere inter se coæquales, secus autem ubi parochus, &
Clerus Regularis interveniat tanquam repræsentans Ec-
clesiam Superiorem, nempe aut Cathedralem, aut Matri-
cem, hoc enim casu non intrat ratio ordinis hierarchici
circa præcedentiam Cleri Sæcularis supra Regularem, sed
ratio superioritatis, & respective subjectionis, ne detur
absurdum, quod Subditus præcedat Superiorem, dum ta-
li casu Regularis dicitur intervenire in figura, & repræ-
sentantia Superioris, & sic præcedit, ut quidquid dixerit
Pignatell. *consult.* 26. *tom.* 4. bene firmavit Card. de Lu-
ca *de præeminent. disc.* 52. *num.* 20. Ansald. *in annot. ad
decis.* 55. *n.* 17. & ego obtinui in una Melevitana *pre-
æminentiarum in Sacr. Congregation. Rituum* 27. *Februa-
rii* 1723. *in respons. ad dub. secundum ad relat. Eminen-
tiss. D. Card. Gualterii*, ubi scribendo pro PP. Domini-
canis Ecclesiæ parochialis B. Mariæ de Portu Salvo Ci-
vitatis Vallettæ, obtinui resolutionem, quod parocho Re-
gulari supradictæ Ecclesiæ Regularis tamquam Matricis
competeret præcedentia supra parochum Ecclesiæ paro-
chialis Sæcularis S. Pauli in quibuscumque processionibus
Generalibus, & functionibus Episcoporum, juxta quam
resolutionem, me scribente, judicavit etiam Rota *in Nul-
lius Calaguritana juris ingrediendi Chorum super manuten-
tione* 10. *Maji* 1723. §. *Aut vero, coram Reverend. Pa-
tre Dominico Cerro*.
Et revera Sapientissimus, & practicissimus Card. de Lu- 82
ca loco ab ipso citato sic præcise habet: His ita consti-
tutis, de consequenti nimium planam esse dicebam respon-
sionem ad objectum præcedentiæ debitæ Clericis Sæcula-
ribus supra Regulares ex deductis supra *dict. disc.* 24. *&
alibi*, quod scil. conclusio sit in suo casu verissima, sed
male ad rem applicata; procedit etenim, quando Clerici
Sæculares, & Regulares diversarum Ecclesiarum inferio-
rum æque subditarum in functionibus interveniunt, adeo
ut aliam non faciant figuram, nisi illam, quam proprius
Ordo, propriæque Ecclesiæ qualitas præbeat, cum tunc
dicta distinctio hierarchica intret: secus autem ubi aliqui
Regulares interveniunt tamquam repræsentantes corpus
Cathedralicum, ut sequitur in illis Cathedralibus, vel
Metropolitanis, quæ sunt Regulares, juxta recensita su-
pra *d. disc.* 3. *& sequent.* sive tamquam repræsentantes
Ecclesiam Superiorem, & constituentes unum corpus cum
Prælato Regulari, ut in istis Ecclesiis Monasterialibus
contingit, quoniam tunc non intrat d. ratio ordinis hierar-
chici, sed intrat altera Superioritatis, & subjectionis re-
spective, & ne detur absurdum, quod subditus præcedat
Superiorem, quodque membra inferiora præcedant caput.
Ideoque Monachi Benedictini, seu Cassinenses, vel Cano-
nici Regulares Lateranenses hodie in Urbe occupant suum
locum in ratione antiquitatis, sed quando erant Canoni-
ci Ecclesiæ Lateranensis, occupabant primum locum su-
pra universum Clerum Romanum cum similibus, atque
in hoc versantur adeo frequentia modernorum æquivoca.
quæ eorum cibus quotidianus esse videtur intelligendi, &
practicandi conclusiones in abstracto, sive in littera, non
reflectendo ad hujusmodi distinctiones, & circumstantias,
ex quibus applicatio pendet, in qua totus est punctus.
Præcedentia inter parochos debetur illi, qui prior fuit 83
assumptus ad regimen suæ parochialis: de Jure enim is
præcedit, qui in labore est antiquior instar Militiæ; *l.
Nemo* 2. *de Officio Magistri Officior. lib. Tyrones* 4. *Cod.
de Tyronib.* Cyriac. *controvers.* 201. *n.* 44. Seraphin. *de-
cis.* 326. *n.* 3. Pignatell. *t.* 6. *consult.* 67. *n.* 1. ubi refert,
quod id resolvit S. R. *Cong. in Maceratensi præcedentiæ*,
referente Eminentissimo Sacchetto, atque habetur in Sta-
tuto Cleri Romani *c.* 2. §. 6.
Quilibet autem parochus in propria Ecclesia omnibus
aliis parochis præcedit, excepto Capitulo Cathedralis,
quia secluso hoc casu de interventu Capituli Cathedralis
respectu præcedentiæ quilibet in domo sua regulariter di-
citur major; *L. Nihil omnino* 4. & *ibi* Glossa final. *cod.* 84
de Palatinis sacrar. largition. & expresse cum aliis Rota
recent. part. 1. *decis.* 616. *n.* 3. Rectores autem Ecclesia-
rum in propriis Ecclesiis dicuntur esse in propria domo;
cap. Duo 23. *qu.* 4. Abbas *in cap. Venerabilem, de elect.
n.* 19. cum aliis relatis per Gonzal. *ad Regul.* 8. *gloss.* 6.
n. 102. Quinimmo in ea sunt Reges, & Imperatores: 85
Unde etiam Rex existens in aliena domo, debet cedere
Domino, ut notat Decian. *Consil.* 67. *num.* 12. *&* 13.
volum. 2. Solorzan. *in allegat. pro supremo Concil. Indiar.
super præcedent. n.* 92. Besoid. *dissert. de præcedent. c.* 3.
n. 15. & expresse Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 18. *n.* 14. Vi-
de tom. 8 in Appendice Decret. S. C. Conc in *Mace-
raten. Jurium parochialium in respon. ad* 6. *&* 7. *dub.*
Prior enim in propria Ecclesia, etiamsi sit aliis paro- 86
chis inferior, dicitur pro se habere juris assistentiam in
præcedendo cæteris aliis, ad text. *in cit. L. Nihil omni-
no Cod. de Palat. sacr. largit.* & *ibi* etiam Glossa final.
Decian. *consil.* 69. *num.* 12. *& sequent. volum.* 2. & Ro-
ta *in Calaguritana præeminentiarum de victoria* 16. *No-
vembr.* 1691. *coram Penia*; Abbas *in cap. postulasti n.* 8.
de concess. Præbend. Geminian. *in cap. A collatione n.* 7.
de appellat. Put. *decis.* 104. *n.* 4. 5. *&* 6. *l.* 3. *in correct.*
allegat. a Rota *recent. part.* 5. *tom.* 4. *decis.* 3. *n.* 6. *&* 27.
Et ita expresse resolvit *Sac. Rit. Congregatio in Asculana*
23. *Maji* 1643. apud *Pignatell. tom.* 7. *consult.* 46. *n.* 6.
ubi expresse dicit, quod prædicta eo magis locum habent
in Ecclesia propria, etiamsi parochus alter sit dignior,
citans ad id Abbatem, Gonzal. & Gratian. & asserens id
sæpius declarasse eamdem *Sacr. Congr. Rit.* Et ad hoc fa-
cit etiam, quod nec Episcopo extra suam Ecclesiam, &

Diœ-

Diœcesim conveniunt ea, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & Diœcesi debentur, ut declaravit *eadem Sacra Rituum Congregatio in Policastren. 21. Augusti* 1694. his verbis: ,, Episcopo extra suam Diœcesim, & in loco, in quo non habet jurisdictionem non conveniunt ea, quæ proprio Episcopo in sua Ecclesia, & Diœcesi debentur, " Sic apud Pignatell. *tom.* 3. *consult.* 54. *n.* 3.

87 Attendenda tamen semper in his legitima consuetudo, quæ in materia præcedentiæ inducitur per decem annos, eaque præscribitur. Cyriac. *controv.* 201. *num.* 169. Pignatell. *tom.* 6. *consult.* 67. *numer.* 5. cum pluribus ibi allegatis. Rota *in Mutinensi præcedentiæ* 25. *Junii* 1683. *& part.* 5. *recentior. decis.* 483. *num.* 1. Etiamsi sit contraria juris dispositioni, cum ipsa habeatur pro jure, & prævaleat etiam ipsi juri. Cyriac. *l. cit. num.* 171. Seraphin. *decis.* 964. *numer.* 1. Gregor. *decis.* 224. *numer.* 2. Sperell. *decis.* 36. *numer.* 4. Pignatell. *loc. cit. numer.* 3. Et Rota *in dict. Mutinens.* accedente præsertim scientia, & patientia adversarii, Greg. *decis.* 417. *num.* 2. Coccin. *decis.* 26. *numer.* 3. *& decis.* 31. *num.* 6. apud Post. *de manutenent.* Pignatell. *l. cit. n.* 3. Rota *recent. part.* 2. *dec.* 716. *num.* 3. quæ consuetudo nec interrumpitur per reclamationem, in qua quis succubuit. Rota *recent. part.* 4. *tom.* 2. *decis.* 214. *n.* 2. *&* 3. *& part.* 19. *tom.* 1. *decis.* 99. *num.* 10. *& sequent.* Et actus quamvis unicus tribuit quasi possessionem manutenibilem in materia præcedentiæ. Rota *recent. part.* 11. *decis.* 320. *num.* 14. *& part.* 14. *decis.* 148. *n.* 8. Præsertim constito de bono jure, Rota *recent. part.* 17. *decis.* 156. *num.* 13. Licet secus sit, ubi actus sit æquivocus. Rota *recent. part.* 11. *dec.* 320. *n.* 32.

88 * Parochus loci, ubi quis obiit, cadaver associans semper habet præcedentiam supra alios, quoadusque est intra limites Parœciæ suæ. *Institut. Ecclesiast.* 105. §. 54.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 Consuetudinem utramque paginam facere in subjecta materia præcedentiæ, proverbii loco dici solet.

2 Nihilo tamen minus gravis est quæstio, an sit servanda.

3 Varii in varias abierunt sententias; Rota vero processit hac cum distinctione, ut si agatur de præferendo minus digno magis digno *in omnibus actibus*, stari minime debeat huic consuetudini; sin vero res sit de prælatione minus digni magis digno *in aliquibus tantummodo actibus*, recedi haud possit ab hac consuetudine. Vide Decisiones *in Capuana, seu Casertana Processionum super præcedentia* 10. *Martii* 1743. §. 8. *cor. bon. mem. de Vais*, & 17. *Junii* 1746. §. 8. *Eminentiss. Elephant.* ubi quod procedit

4 tum si triginta, vel quadraginta annorum, tum & maxime si centenaria, vel immemorabilis sit consuetudo.

5 Sed dubitari non immerito potest, an hæc distinctio locum sibi vindicare queat, ubi ex dispositione expressa Ritualis, vel Cæremonialis Episcoporum, magis dignus obtinere debeat præcedentiam supra minus dignum in actu

6 particulari? Sacrum Tribunal Rotæ etiam in hoc casu admittere videtur supradictam distinctionem, in mox allegatis decisionibus; Sed præter caussæ illius necessitatem; nam ut habet *Decisio diei* 17. *Junii* 1746. §. 7. præcedentia in illo casu non descendebat ex Rituali, vel Cære-

7 moniali. Magis arridet sententia eorum, qui hoc in casu tenent, servandam haud esse consuetudinem, ex Decreto irritante, quo munitæ sunt Constitutiones confirmatoriæ Ritualis, & Cæremonialis; *Sperell. decis.* 179. *num.* 34. *& plur. sequent.* Confer & *Clericat. de Benefic. discord.* 68. *n.* 6. *& plur. sequent.*

8 De præcedentia, ubi res postulat, consule *Jacobum Gothofredum de jure præcedentiæ*, qui accuratissime de ea agit.

PRÆCEPTUM. Vide verb. *Lex art.* 1. *a numer.* 16. *ad* 18.

PRÆDICARE, PRÆDICATOR.

SUMMARIUM.

1 *Prædicare tenentur Episcopi, & hoc est præcipuum eorum munus, ac per se, vel per alios in casu legitimi impedimenti id facere debent.*

2 *Item prædicare tenentur parochi per se, vel per alios.*

3 *Immo parochi, si ab Episcopo moniti trium mensium spatio suo prædicandi muneri defuerint, possunt ad id per Censuras compelli, seu per alias pœnas arbitrio ipsius Episcopi, & etiam per subtractionem fructuum Beneficii, alteri, qui id præstet, persolvendorum.*

4 *Prædicandum est per annum saltem omnibus Dominicis, & solemnibus diebus Festis; Tempore autem jejuniorum Quadragesimæ, & Adventus Domini quotidie, vel saltem tribus diebus, si ita oportere duxerint Episcopi. Et prædicator dicit salutationem Angelicam semper. Non vero Regina Cœli, etiam tempore paschali.*

5 *Per ly* Tempore jejuniorum *intelligitur solummodo tempus Quadragesimæ, & Adventus, non autem tempus Vigiliarum.*

6 *Relinquitur arbitrio Episcoporum, an tempore Quadragesimæ, & Adventus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur.*

7 *Prædicationis tempore in Ecclesiis separanda sunt loca Virorum, & Mulierum saltem per velum.*

8 *Concionandum est Judæis semel in hebdomada, qui tenentur ad Concionem accedere.*

9 *Prædicationem in Ecclesia omnes possunt audire, Gentiles, Judæi, & Hæretici.*

10 *Prædicationis tempore interesse tenentur Episcopi non impediti, Clerici, & alii ejusdem Ecclesiæ.*

11 *Unde potest Episcopus statuere, ne Canonici, & alii de Capitulo discedant ab Ecclesia tempore Concionis, & quod illi intersint quotidie sub pœna amissionis distributionum illius diei, in qua defuerint.*

12 *Prædicationis tempore non potest in Ecclesia dici Missa.*

13 *Prædicationis tempore prohibendi sunt populi stare otiosi in Foro, seu in Platea.*

14 *Non est prædicandum de nocte, sed tempore præscripto ab Ordinariis; Unde nulla Concio, neque passionis Dominicæ debet fieri de nocte.*

15 *Si Concio habeatur tempore Missæ, debet haberi statim post* Evangelium, *vel post,* Credo, *si in dicta Missa tali die dicatur; Quod si Celebrans ipse concionetur, deposita casula, & manipulo, sedet ad cornu Evangelii, vel ascendit Cathedram; si quis tempore Missæ sit concionaturus coram Episcopo loci, circa initium Evangelii genuflexus petit ab illo Benedictionem per* Jube Domne Benedicere *osculata Episcopi manu, postmodum Cathedram ascendit, & de more concionatur.*

16 *Prædicator, si concionetur, dum est expositum SS. sacramentum, stat nudo capite.*

17 *Prædicare non possunt Laici cujuscumque sint Ordinis, & professionis.*

18 *Immo Laici prædicantes subjacent Excommunicationi, & nisi quam citius resipuerint, alia competenti pœna sunt plectendi.*

19 *Et a fortiori prędicare nequeunt mulieres.*

20 *Potest tamen prędicationis munus ab Episcopo committi etiam Clerico, qui non sit in Sacris Ordinibus constitutus.*

21 *Regulariter vero facultas prędicandi non conceditur, nisi Sacerdotibus; vel saltem constitutis in Ordine Diaconatus.*

22 *Episcopus potest prędicare in quacunque Ecclesia, etiam Regulari suę Diœcesis, nec ab ullo potest impediri, aut prohiberi.*

23 *Non potest tamen prędicare extra Diœcesim suam sine licentia Ordinarii loci.*

24 *Episcopo prędicanti per se ipsum in sua Ecclesia, cum ex proprio munere ad id teneatur, minime licet etiam pretextu paupertatis pretendere sibi prestari eleemosynam solitam dari prędicatoribus ab Universitate electis.*

25 *Quando ipsemet Episcopus prędicat, silere debent alii Concionatores, illisque poterit precipere, ut eo tempore a prędicatione se abstineant.*

26 *Possunt tamen parochi per se ipsos inter Missarum solemnia sermonem habere, etiam quando Episcopus ipse prædicat.*

27 *Parochi, si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri.*

28 *Immo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis Ecclesiis prædicare, non obstante consuetudine, quod in sola Matrice, vel alia Ecclesia concionetur.*

29 *Parocho per se ipsum concionanti in sua Ecclesia, cum ex proprio munere ad id teneatur, minime licet prætextu cujuscumque paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari prædicatoribus ab Universitate electis.*

30 *Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos; etiamsi prędicare vellet aliquis Episcopus.*

31 *Possunt tamen parochi dare licentiam alicui viro docto, & noto etiam Regulari, ut bis vel ter concionetur in suis Ecclesiis sine Episcopi approbatione.*

32 *Et a fortiori possunt, immo debent parochi, concedere approbatis ab Ordinario licentiam prędicandi in suis parochiis.*

33 *Approbare prędicatores spectat ad Episcopum, licet electio spectaret ad alios.*

34 *Unde Prælatus exemptus inferior Episcopo, qui non habet Territorium separatum cum vera qualitate* Nullius, *non dat licentiam, neque Benedictionem prædicatoribus, qui prædicare debent in locis suæ Jurisdictionis, sed ista facultas spectat ad Episcopum, in cujus Diœcesi locus exemptus existit.*

35 Hinc

35 *Hinc ad Episcopum spectat dare Benedictionem Concionatori, qui prædicare debet in Ecclesia Conventuali Ordinis Militaris Sancti Stephani.*

36 *Item ad Episcopum Diœcesanum spectat dare licentiam, & Benedictionem Prædicatoribus, qui debent prædicare in Ecclesiis Prioratuum Religionis Hierosolymitanæ non habentium Territorium separatum cum Jurisdictione quasi Episcopali, & vera qualitate* Nullius.

37 *Ordinarius debet eligere Prædicatores, nisi in contrarium sit consuetudo ab immemorabili.*

38 *Electio tamen prædicatoris in sua Cathedrali spectat ad solum Episcopum, nulla habita ratione consuetudinis, etiam immemorabilis, quæ competeret Capitulo, seu Episcopo cum Capitulo, vel de consilio Capituli.*

39 *Unde Capitulum in electione Prædicatoris pro Ecclesia Cathedrali nihil potest.*

40 *Si Civitas, seu Universitas sit in possessione nominandi Prædicatorem pro Cathedrali cum onere solvendi eleemosynam, debet manuteneri in tali possessione; At si Episcopus vellet Jus nominandi sibi vindicare (prout vere potest) non posset eamdem ad solutionem cogere, sed teneretur de proprio expensas, & eleemosynam subministrare.*

41 *Nec in tali casu Pensionarii Mensæ Episcopalis contribuere tenentur ad dictam eleemosynæ taxam, seu prædicatoris manutentionis expensas.*

42 *Et dato, quod Episcopus ab exercitio Jurisdictionis pro aliquo tempore suspendatur, & detur ei Vicarius Apostolicus, adhuc retinet Jus talis electionis.*

43 *Consuetudo immemorabilis nominandi, vel præsentandi Prædicatorem Episcopo pro Ecclesiis inferioribus non est sublata; Unde si Communitas, vel Dominus loci temporalis nominat Prædicatorem, & solvit eleemosynam, consuetudo hujusmodi servanda est.*

44 *Item si Episcopus consuevit eligere, & Communitas solvere, talis consuetudo servanda est.*

45 *Si autem Communitas, vel Dominus loci temporalis nominat, & non solvit eleemosynam, tunc nisi consuetudo esset immemorabilis, & probata, posset, & deberet Episcopus hoc jus impugnare, & sibi vindicare deputando Prædicatorem pro libito.*

46 *Communitas dare debet Prædicatoribus mercedem dari solitam, nec potest ipsam imminuere, & reducere ad certam parvam quantitatem. Et an, & quando tenetur eis alimenta præstare?*

47 *Episcopus prætendens Communitatem teneri præstare eleemosynam pro Prædicatore Cathedralis, tenetur ipse probare consuetudinem immemorabilem.*

48 *Habentes jus nominandi Prædicatorem Quadragesimalem, debent illum nominare, & præsentare Episcopo in termino a Synodo Diœcesana præscripto; scilicet vel ante Festum Nativitatis D. N. J. C. vel duobus mensibus ante Quadragesimam, vel intra mensem Novembris; & si præsentatus fuerit rejectus, alium per totum mensem Decembris nominare, & præsentare, alias pro illa vice Jus amitterent, & ad Episcopum devolveretur, & solitam eleemosynam adhuc cogerentur solvere.*

49 *Si tamen nominatio, & præsentatio Prædicatoris fiat, re integra, paulo post terminum elapsum, admitti debet saltem ex gratia.*

50 *Item quando habentes Jus nominandi, nominaverunt, & præsentaverunt in tempore, si nominatus, & electus postea non vult, vel non potest illuc ire, non idcirco debent privari Jure suo sine culpa.*

51 *Nisi accideret in ultimis diebus ante Quadragesimam, quia tunc providebit Episcopus, nec Universitates habentes dictum Jus recusare poterunt Prædicatorem, vel ei eleemosynam solitam denegare.*

52 *Universitates, seu alii habentes Jus nominandi Prædicatorem non possunt in suis Patentibus Litteris uti verbis* Eligimus, & deputamus, ac electum & deputatum declaramus, *sed debent uti verbis* Nominamus, & præsentamus.

53 *Hæc regula etiam procedit, quamvis nominatio Prædicatoris ad Generalem alicujus Religionis pertineret, quotiescumque non pro Religione, sed pro commoditate Universitatis, quæ eleemosynam solvat; in Ecclesia Regulari Concio habenda sit.*

54 *Prædicator destinatus ab Episcopo defuncto, vel Electus a Rectoribus antiquis, prædicare debet; nec Successores possunt alium eligere.*

55 *Turnus, seu circulus Concionum, ubi est in usu, debet observari.*

56 *Licet alternativa esset inter Universitatem, & Regulares.*

57 *At ubi non est in usu, non debet introduci.*

58 *Quando partes non sunt concordes, seu vertitur lis inter Episcopum, & Communitatem, Sacra Congregatio solet eligere Prædicatorem, vel præcipere, ut jam electus prosequatur sine præjudicio partium.*

59 *In quo casu tenetur Communitas, seu Universitas eleemosynam erogare.*

60 *Casu, quo Parochus velit per se ipsum prædicare, debet id intimare, & notificare iis, qui Jus nominandi Prædicatorem habent ante tempus præfixum ad faciendam nominationem; alias habentes tale jus possunt juxta consuetum libere nominare, & eorum nominatio, & præsentatio, esset executioni demandanda.*

61 *Ubi adest consuetudo, quod non prædicetur, nisi in Cathedrali, vel Matrice, Episcopus potest prohibere, ne prædicetur in aliis Ecclesiis, etiam Regularium.*

62 *Excipiuntur tamen Ecclesiæ Parochiales, in quibus prædicatio Verbi Dei prohiberi non potest, si Parochus per se ipsum hoc munus adimpleat, cum ad id Parochus teneatur ex suo Officio.*

63 *Episcopus prohibere potest Regularibus ne aliquo die concionentur, ut totus populus conveniat ad Cathedralem.*

64 *Absque licentia Episcopi Prædicatores non possunt tempore Quadragesimæ, & Adventus, aliisque temporibus commendare in Pulpito pauperes, & miserabiles personas.*

65 *Prædicatores, etiam Regulares, tenentur emittere Professionem fidei, si ab Episcopo exigatur.*

66 *Episcopus examinare potest Prædicatores, etiam Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt.*

67 *Et Episcopus licentiam prædicandi semel iisdem Regularibus concessam, ob rationabiles caussas, licet occultas, Prædicationem tamen concernentes, suspendere potest.*

68 *Non potest tamen Episcopus generatim prohibere Regularibus, quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædicent.*

69 *Prædicatores Regulares non possunt prædicare, nequidem in Ecclesiis sui Ordinis, nisi prius a suis Superioribus Regularibus fuerint examinati & approbati, & ab eis licentiam obtinuerint.*

70 *Insuper Prædicatores Regulares, ut prædicent etiam in Ecclesiis sui Ordinis, debent prius petere Benedictionem ab Ordinario.*

71 *Sufficit tamen, ut Regulares in Ecclesiis sui Ordinis prædicare possint, quod Benedictionem ab Ordinario petierint, quamvis illam non obtinuerint.*

72 *Dummodo tamen Episcopus expresse non contradixerit.*

73 *Nec Episcopus tenetur significare Regularibus caussam, ob quam contradicat eis, ne prædicent.*

74 *Prædicatores Regulares tenentur petere Benedictionem ab Ordinario, etiam quando in quibusvis Oratoriis sui Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, aut ad Crates Monasteriorum Monialium sibi subjectarum, licet clausis januis, & nullus sæcularis ibi intersit, habere voluerint.*

75 *Hinc non possunt Regulares in propriis Oratoriis, vel in propriis Ecclesiis, ne quidem unum sermonem in eorum Festis, etiam extra tempus Adventus, & Quadragesima, habere coram populo sine Benedictione Ordinarii.*

76 *Item Regulares, qui occasione recitandi Rosarium in suis Ecclesiis exponunt Sacra Mysteria, & faciunt pias exhortationes, tenentur petere Benedictionem ab Ordinario loci.*

77 *Tempore Quadragesimæ, Adventus, & hujusmodi longi temporis continuatæ prædicandi non est necesse, quod Prædicatores Regulares singulis diebus pro singulis Concionibus petant ab Ordinario Benedictionem, sed sufficit, quod illam petant, & obtineant in principio.*

78 *Regulares ad prædicandum in Ecclesiis non suorum Ordinum, nedum indigent Benedictione, sed etiam licentia Episcopi ultra licentiam suorum Superiorum.*

79 *Et Episcopi gratis concedere debent licentiam prædicandi.*

80 *In locis Diœcesis distantibus, & difficilis itineris, debet Episcopus aliquem deputare, qui det approbationem, & Benedictionem.*

81 *Regulares prædicare volentes in Ecclesiis suorum Ordinum non spectat ad Ordinarium examinare, sed ad eorum Superiores.*

82 *Secus autem, si Prædicator sit Clericus Sæcularis etiam electus a Regularibus, vel si Regularis prædicare velit in Ecclesiis aliorum Ordinum, etiam ab ipsis Regularibus electus.*

83 *Regulares nequidem in propriis Ecclesiis possunt tempore Quadragesimæ, & Adventus, aliisque temporibus in Pulpito pauperes, & miserabiles personas absque licentia Episcopi commendare.*

84 *Possunt tamen commendare propria Monasteria.*

85 *Ac etiam possunt, dum prædicant in suis Ecclesiis, recipere, & distribuere eleemosynas arbitrio suo, & commendare quemcumque locum pium ex iis, quæ Episcopus edixerit: At extra suas Ecclesias, prout Episcopus voluerit. Ad commendandum vero Familias, seu personas particulares indistincte necessaria est licentia Episcopi.*

86 *Ad prædicandum Monialibus mitti potest quilibet Regularis, modo non alloquatur seorsim aliquam ex ipsis.*

87 *Etiam pro sermonibus spiritualibus ad Crates.*

88 *Vel ad conferendum cum Monialibus sermonem de rebus spiritualibus, sive ad Crates, sive ad Collocutorium.*

89 *Regulares vero missi ad Crates Monialium pro munere prædicationis obeundo peccant mortaliter, & incurrunt Censuras, & pœnas, si sine expressa licentia ad colloquendum immediate post Concionem cum aliquibus, seu cum una tantum, omnibus aliis audientibus immisceant Sermones cum quæstionibus, vel dubiis spiritualibus, aut materiis ipsius Concionis.*

90 *Prædicatores regulares non acquirunt stipendium sibi, sed immediate Monasterio.*

91 *Prædicatores non possunt allegare Doctores, & Auctores modernos præsertim viventes.*

92 *Prædicatores non possunt publicare Indulgentias non publicatas per Ordinarios locorum.*

93 *Protonotarii extra numerum, possunt concionari cum Mantelletta, & Rochetto.*

94 *Prædicatores debent salutare prius Capitulum, quam Magistratum.*

95 *Item Prædicatores debent salutare prius Canonicos, quam Gubernatorem Civitatis, sive absente, sive præsente Episcopo.*

96 *Prædicatores institui non debent, nisi sint ætatis triginta annorum, sintque graves, maturi, & docti.*

97 *Prædicatores tenentur prædicare Sacram Scripturam receptam a S. Ecclesia, & a Doctoribus Ecclesiæ approbatis sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ.*

98 *Prædicatores deviantes a communi sensu Patrum in exponendis Sacris Scripturis, sunt ab Ordinario corripiendi, & Ministerio abjiciendi.*

99 *Prædicatores non debent obloqui de Magistratu, vel de Episcopo. Unde Prædicatores etiam Regulares obloquentes de Ordinario in sermonibus, quæ habent in Oratoriis, vel in propriis Ecclesiis, possunt ab eodem Ordinario puniri.*

100 *Prædicatores non possunt redarguere aliquem expresso nomine in actu prædicandi sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ.*

101 *Prædicatores prædicantes scandala, aut errores in qualibet Ecclesia debent ab Episcopo removeri ab Officio prædicandi, etiamsi sint exempti, & contra ipsos potest procedere prout de jure.*

102 *Prædicatores non debent proponere quæstiones difficiles populo rudi.*

103 *Prædicari non potest tempus determinatum futurorum, ut Antichristi, vel Judicii, nec vanæ revelationes de his, vel aliis sub pœna excommunicationis Papæ reservatæ.*

104 *Prædicari non possunt novæ inspirationes, vel revelationes, nisi a Papa, vel loci Episcopo sint examinatæ, & approbatæ sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ.*

105 *Prædicari non possunt dubia pro certis, neque apocrypha, neque comica, neque anilia, fabulæ, obscenitates, aut quæ risum movent, sed quæ lacrymas.*

106 *Prædicari non possunt miracula nova, nisi per Episcopum sint approbata.*

107 *Prædicari, aut imprimi non possunt sine licentia Sedis Apostolicæ miracula, gratiæ, beneficia &c. quæ præsumuntur accepta a Deo ad intercessionem alicujus mortui cum opinione sanctitatis, nisi fuerit Canonizatus, vel Beatificatus.*

108 *Prædicari non possunt miracula, gratiæ &c. talis mortui non Canonizati, nec Beatificati, sine tali licentia Sedis Apostolicæ sub pœnis Clericis sæcularibus privationis Officiorum, Suspensionis a Divinis, & administrationis Sacramentorum: Regularibus vero omnium Officiorum, nec non vocis activæ, & passivæ.*

109 *Nobiles Fœminæ, vulgo Dame, prohibentur quæstuare in Civitatibus eleemosynam pro Concionatoribus.*

110 *Canonicus Theologus petita, & obtenta licentia a Capitulo potest concionari per alium.*

111 *Supplementa Auctoris*, ad n. 118.

1 PRædicare tenentur Episcopi, & hoc est præcipuum eorum munus, ac per se, vel per alios in casu legitimi impedimenti id facere debent. Concil. Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reform.* ibi: „ Quia vero Christianæ Reipu„ blicæ non minus necessaria est prædicatio Evangelii, „ quam lectio, & hoc est præcipuum Episcoporum mu„ nus, statuit, & decrevit eadem Sancta Synodus omnes „ Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios „ Ecclesiarum Prælatos teneri per se ipsos, si legitime „ impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Jesu „ Christi Evangelium; Si vero contigerit Episcopos, & „ alios prædictos legitimo detineri impedimento, juxta „ formam Concilii viros idoneos assumere teneantur ad „ hujusmodi prædicationis Officium salubriter exequen„ dum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, di„ strictæ subjaceat ultioni. " *Et sess.* 24. *de reformat. cap.* 24. ibi: „ Prædicationis munus, quod Episcoporum „ præcipuum est &c. " Concil. Mediol. *part.* 1. *prædic. Verbi Dei*, ubi post multa de gravi obligatione Episcoporum prædicandi Verbi Dei subjungit: „ Quod si levi de „ causa, aut quodam animi languore impediti non fece„ rint, sciant sibi prætermissi necessarii Officii Judici Deo „ præcipue rationem esse reddendam; Sin autem se inter„ dum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos ex „ præscripto ejusdem Concilii diligendos hoc munus stu„ diosissime populo præstent ". Unde in Episcopali consecratione cuilibet Episcopo dicitur; „ Accipe Evange„ lium, vade, prædica populo tibi commisso. " Et ideo Apostolus hanc strictam, & gravem prædicandi in Episcopis obligationem agnoscens, tremens 1. *ad Corinth. cap.* 6, scribit: „ Væ enim mihi, si non Evangelizavero. "

2 Item prædicare tenentur Parochi per se, vel per alios, Concil. Trident. *cit. sess.* 5. *de reformat. cap.* 2. ibi: „ Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Paro„ chiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias „ quocumque modo obtinent, per se, vel per alios ido„ neos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Do„ minicis, & Festis solemnibus plebes sibi commissas pro „ sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis &c. Concil. Mediolanens. *loc. cit.*

3 Immo Parochi, si ab Episcopo moniti trium mensium spatio suo prædicandi muneri defuerint, possunt ad id per Censuras compelli, seu per alias pœnas arbitrio ipsius Episcopi, & etiam per subtractionem fructuum Beneficii, alteri, qui id præstet, persolvendorum, textu expresso in Concilio Tridentino *cit. sess.* 5. *cap.* 2. ibi: „ Itaque ubi ab Episcopo moniti „ trium mensium spatio muneri suo defuerunt, per Cen„ suras Ecclesiasticas, seu alias ad ipsius Episcopi arbi„ trium cogantur, ita ut etiam, si ei sic expedire vi„ sum fuerit, ex Beneficiorum fructibus alteri, qui id „ præstet, honesta aliqua merces persolvatur, donec „ principalis ipse resipiscens Officium suum impleat. " Quomodo autem, & quando peccent in hoc deficientes? Vide verb. *Parochus art.* 2. *n.* 71. 72. & 73.

4 Prædicandum est per annum saltem omnibus Dominicis, & solemnibus diebus Festis: Tempore autem jejuniorum Quadragesimæ, Adventus Domini quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint Episcopi. Sic expresse Concilio Tridentino *citata sess.* 24. *de reformat. cap.* 4. Et prædicator dicit salutationem Angelicam semper, non vero *Regina Cœli*, etiam tempore Paschali. Ita Cæremon. Episcop. *lib.* 1. *cap.* 22. §. 3. Merati *tom.* 1. *pag.* 2. *tit.* 6. *num.* 38. *vers. Postquam.*

5 Per ly *Tempore jejuniorum* intelligitur solummodo tempus Quadragesimæ, & Adventus, non autem tempus Vigiliarum. Sic decisum refert Barbosa *ad Concilium Trident. cit. sess.* 24. *de reformat. cap.* 5. *num.* 14. & *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 76. *num.* 30.

6 ubi insuper addit decisum fuisse per dictum *cap.* 4. *Concilii Trid.* relinqui arbitrio Episcoporum, an tempore Quadragesimæ, et Adventus quotidie, vel tribus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur; Dicit enim Concilium: *Si ita oportere duxerint*. Et de facto tempore Adventus solis Dominicis, & Festivis diebus prædicari solet, ut etiam Romæ practicatur, & tempore Quadragesimæ pluribus in locis solet prædicari solum tribus diebus in hebdomada, etiam in Ecclesiis majoribus, & Cathedralibus, & teste Barbosa *cit. allegat.* 76. *n.* 30. in Regno Portugalliæ singulis diebus per loci Ecclesias distributis in Quadragesima, excepto Sabbatho prædicatur.

7 Prædicationis tempore in Ecclesiis separata, seu distincta sint loca virorum, & mulierum. Concil. Mediolanens. 1. *p.* 1. *tit. de prædicatione Verbi Dei*, ibi: „ Concionis „ audiendæ causa loca virorum, & mulierum, si fieri „ potest, episcopi cura distinguantur; Qui ad id exe„ quendum idoneos aliquot viros adhibeat, & a sæcula„ ribus Magistratibus, si opus erit, auxilium petat. Unde omnes etiam Regulares tenere debent in Concionibus velum divisivum mulierum a viris. *Sacr. Congr. Episcop. & Regul. in Fanensi* 22. *Maji* 1609. apud Nicol. *in Floscul. verb. Prædicator. num.* 20. & apud Pignat. *tom.* 4. *consult.* 206. *n.* 72.

8 Concionandum est Judæis semel in hebdomada, qui tenentur ad Concionem accedere, Gregorius XIII. Constit. 92. incip. *Sancta Mater*.

9 Prædicationem in Ecclesia omnes possunt audire, Gentiles, Judæi, & Hæretici. Concil. Carthagin. IV. *cap.* 48.

10 Prædicationis tempore interesse tenentur Episcopi non impediti, Clerici, & alii ejusdem Ecclesiæ. Concil. Mediolanens. 1. *part. tit. de prædicatione Verbi Dei*; Unde potest Episcopus statuere, ne Canonici, & alii de Capitulo discedant ab Ecclesia tempore Concionis, & quod illi intersint quotidie sub pœna amissionis distributionum

stitus diei, in qua defuerint. *Sacra Congregat. Episcop. in Comens.* 16. *Maji* 1580. *in Castellanaten.* 20. *August.* 1602. & *Sacr. Congregat. Concilii in Nicien.* 18. *Novembris* 1628.

12 Prædicationis tempore non potest in Ecclesia dici Missa. Concil. Colonienſ. III. *tit. Censuræ cap.* 19. Concil.
13 Mediolan. *part.* 1. *tit. de prædicat. Verbi Dei*. Prædicationis tempore prohibendi sunt populi stare otiosi in Foro, seu in Platea. Concil. Treviren. *cap.* 10.

14 Non est prædicandum de nocte, sed tempore præscripto ab Ordinariis. Concil. Mediolanens. 1. *part.* 1. *tit. de prædicatione verbi Dei*; Unde nulla Concio, neque Passionis Dominicæ debet fieri de nocte. *Sacr. Congregat. Episcop. & Regul. in Castrens.* 20. *Martii* 1629. apud Nicol. *in Flosculs. verb. prædicator num.* 17. & apud Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 206. *num.* 72.

15 Si Concio habeatur tempore Missæ, debet haberi statim post Evangelium, vel post *Credo*, si in dicta Missa tali die dicatur; Rubricæ enim vetant, ne habeatur post Oblationem; Quod si Celebrans ipse concionetur, deposita Casula, & Manipulo, sedet ad cornu Evangelii, vel ascendit Cathedram; Si quis tempore Missæ sit concionaturus coram Episcopo loci, circa initium Evangelii genuflexus petit ab illo Benedictionem per *Jube Domne benedicere*, osculata Episcopi manu, postmodum Cathedram
16 ascendit, & de more concionatur. Prædicator, si concionetur, dum est expositum SS. Sacramentum, stat nudo capite, ex Decreto *Sacræ Congregationis Rit.* 16. *Februar.* 1630. ibi: *Ne fiat Concio coram SS. Sacramento in Altari exposito capite tecto*, & habetur in Instructione edita de mandato Clementis XI. ab Eminentissimo Urbis Vicario *die* 20. *Januarii* 1705. pro observandis in Oratione 40. horarum cum expositione SS. Sacramenti *num.* 22. quæ refertur sub verbo *Eucharistia n.* 64.

17 Prædicare non possunt Laici cujuscumque sint Ordinis, & Professionis; textu expresso *in cap. Sicut* 14. *de Hæreticis* ibi; „ Cum igitur nonnulli Laici prædicare præsumant, & verendum nimis existat, ne vitia sub specie virtutum subintrent. Nos attendentes, quod Doctorum „ ordo est in Ecclesia Dei quasi præcipuus: mandamus, „ quatenus cum alios Dominus Apostolos dederit, alios „ Prophetas, alios vero Doctores, interdicas Laicis uni„ versis cujuscumque Ordinis censeantur, usurpare Of„ ficium prædicandi, & concordat " *cap. Cum ex injun-*
18 *cto* 12. *eod.* Concil. Carthaginense IV. *cap.* 18. Concil. Treviren. II. *cap.* 2. Immo Laici prædicantes subjacent Excommunicationi, & nisi quamcitius resipuerint, alia competenti pœna sunt plectendi; textu expresso *in cap. Excommunicamus* 13. *de Hæreticis*, §. *Quia vero*, ibi: „ Quia vero nonnulli sub specie pietatis virtutem ejus „ (juxta quod Apostolus ait) abnegantes auctoritatem „ sibi vindicant prædicandi, cum idem Apostolus dicat „ (quomodo prædicabunt, nisi mittantur?) omnes, qui „ prohibiti, vel non missi præter auctoritatem ab Apo„ stolica Sede, vel Catholico Episcopo loci susceptam, „ publice, vel privatim prædicationis Officium usurpare „ præsumpserint, Excommunicationis vinculo innodentur, „ & nisi quam citius resipuerint, alia competenti pœna „ plectantur; & concordat Concil. Constantiens. *sess. ultim. in Constitutione Martini V. circa finem*, & sic expresse decrevit *Sacra Congregat. Concilii die* 23. *Junii* 1580. apud Fagnan. *in cap. Respons.* 43. *de sentent. Excommun. num.* 19.

19 Et a fortiori prædicare nequeunt Mulieres, *lib.* 3. *Constitut. Apostolor. cap.* 6. *ibi*: „ Igitur mulieribus, ut in „ Ecclesia doceant, non concedimus, sed tantum ut pre„ cationes faciant, & audiant Doctores: Noster enim Ma„ gister, ac Dominus Jesus Christus, cum nos duodecim „ ad docendum populum, & gentes misit, nusquam mu„ lieres ad prædicandum misit, tametsi non deerant. „ Erant enim nobiscum Mater Domini, & sorores ejus „ præterea .... Sane quidem si necesse fuisset, ut mu„ lieres docerent, ipse primus iis quoque mulieribus, „ quæ nobiscum erant, populum erudire præcepisset. Si „ enim vir caput mulieris est, non est æquum reliquum „ corpus capiti præesse; & concordant *cap. Mulier* 29. *dist.* 23. Concil. Carthaginens. IV. *cap.* 68. Concil. Constantiens. *sess. ult. in Constitutione Martini V. circa finem*.

20 Potest tamen prædicationis munus ab Episcopo committi etiam Clerico, qui non sit in Sacris Ordinibus constitutus. *Sacr. Congregat. Concil. die* 23. *Junii* 1580. apud Fagnan. *in cap. Responso* 43. *de sentent. Excomm. num.* 19. Apud Barbos. *in summa Apostolic. dec. verb. Prædicator num.* 6. *& de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 76. *num.* 45. *& ad Concil. Trid. sess.* 5. *de reform. cap.* 2. *n.* 4. Possevin. *de Offic. Curati cap.* 3. *n.* 14.

21 Regulariter vero facultas prædicandi non conceditur, nisi Sacerdotibus, vel saltem constitutis in Ordine Diaconatus; Unde *Sacr. Congregat. in una Caputaquen.* 14. *Decembris* 1696. cuidam Clerico Andreæ Sanson. ætatis annorum viginti unius licentiato in Philosophia, & Theologia prædicare volenti tempore Quadragesimæ in uno ex locis dictæ Diœcesis, & contra Episcopum ei talem licentiam denegantem ad dictam Sacram Congregationem pro facultate recurrenti respondit *Relata*. Et quod talis facultas non sit concedenda, nisi saltem constitutis in Ordine Diaconatus, fuit expresse ordinatum in Edicto de mandato Clementis XI. publicato, *die* 20. *Januarii* 1705. ibi: *Quello poi dovrà sermoneggiare, sarà almeno costituito nell' Ordine Diaconale*.

Episcopus potest prædicare in quacumque Ecclesia, et- 22
iam Regulari, suæ Diœcesis, nec ab ullo potest impediri, & prohiberi. *Sacr. Congregat. Episcopor. & Regular. die* 17. *Januarii* 1584. apud Barbosa *in Summa Apostolic. dec. verb. prædicare num.* 1. *& ad Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 4. *num.* 3. apud Lezan. *in Summ. qq. Regular. tom.* 3. *verb. Concionari num.* 13. & apud Ni-
col. *in Floscul. Verb. prædicator num.* 14. Non potest ta- 23
men prædicare extra suam Diœcesim sine licentia Ordinarii loci. *Sacra Congregat. Episcop. & Regular. in Theatina* 12. *Decembr.* 1614. apud Nicol. *l. cit.*

Episcopo prædicanti per se ipsum in sua Ecclesia, cum 24
ex proprio munere ad id teneatur, minime licet etiam ex prætextu paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari prædicatoribus electis ab Universitate. *Sacr. Congregat. Episcop. & Regular. in Vestana* 20. *Martii* 1621. apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 23. *num.* 18. & Barbosa *ad Concil. Tridentin. cit. sess.* 24. *cap.* 5. *num.* 4. & Gavant. *in Manual. Episcop. verb. Concio Sacra n.* 2.

Quando ipsemet Episcopus prædicat, silere debent alii 25
Concionatores, illisque poterit præcipere, ut eo tempore a Prædicatione se abstineant, Sic de mandato Urbani VIII. statuit *Sacra Cong. Conc. in Bituntina* 2. *Maji* 1629. Vide verb. *parochus art.* 3. *n.* 74.

Possunt tamen Parochi per se ipsos inter Missarum so- 26
lemnia sermonem habere, etiam quando Episcopus ipse prædicat. Sic censuit *eadem Sacr. Congregat. Concil. in Terrulen.* 11. *Junii* 1631. ubi subdit, id non intelligi respectu Parochorum in sua Ecclesia Parochiali. Ita apud Barbos. *de Offic. & potest. Parochi part.* 1. *cap.* 14. *numer.* 3.

Parochi, si per se velint munus Prædicationis obire, 27
non debent impediri. *Sacra Congregat. Concilii ad cap.* 2. *sess.* 5. *de reformat.* in hæc verba: *Si Curatores animarum per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri*. Sic refert Barbosa *l. cit. n.* 5.

Immo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis 28
Ecclesiis prædicare, non obstante consuetudine, quod in sola Matrice, vel alia Ecclesia concionetur. *Sacr. Congregat. Concilii in Florentina Juris prædicandi* 26. *Januarii* 1697. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 10. *formul.* 19. *numer.* 4.

Parocho per se ipsum concionanti in sua Ecclesia, cum 29
ex proprio munere ad id teneatur, minime licet prætextu cujuscumque paupertatis prætendere sibi præstari eleemosynam solitam dari Prædicatoribus ab Universitate electis. Vide verb. *parochus art.* 2. *n.* 77.

Parochi prohibentur in suis Ecclesiis admittere Con- 30
cionatores ab Ordinario non approbatos, etiamsi prædicare vellet aliquis Episcopus. Vid. d. verb. *Parochus art.* 2. *n.* 78.

Possunt tamen Parochi dare licentiam alicui viro do- 31
cto, & noto, etiam Regulari, ut bis, vel ter concionetur in suis Ecclesiis sine Episcopi approbatione. Vide dict. verb. *parochus art.* 2. *n.* 79.

Et a fortiori possunt, immo debent Parochi concedere 32
approbatis ab Ordinario licentiam prædicandi in suis Parochiis. Vide d. verb. *parochus art.* 2. *n.* 80.

Approbare Prædicatores spectat ad Episcopum, licet 33
electio spectaret ad alios. *Sacr. Congregat. Episcop. & Regular. in Aquens.* 8. *Aprilis* 1603. apud Nicol. *in Flo-
sculis verb. Prædicator num.* 15. Unde Prælatus exem- 34
ptus inferior Episcopo, qui non habet Territorium separatum cum vera qualitate *Nullius*, non dat licentiam, neque Benedictionem Prædicatoribus, qui prædicare debent in locis suæ Jurisdictionis, sed ista facultas spectat ad Episcopum, in cujus Diœcesi locus exemptus existit. *Sacra Congregat. Concil.* 21. *Novemb.* 1596. Pignatell. *to. consult.* 151. *num.* 16. *&* 17. Cardinal. *Petra tom.* 4. *Commentar. ad Constitut.* 4. *Calisti III. sect.* 2. *num.* 57. *& seq.* ubi adducit plures *Sac. Cong. Conc.* & Rotæ decisiones.

Hinc ad Episcopum spectat dare Benedictionem Con- 35
cionatori, qui prædicare debet in Ecclesia Conventuali Ordinis Militaris Sancti Stephani, ut declaravit *Sacra Congregat. Concil. in Pisana Jurisdictionis* 21. *Februarii*
1688. *in responsione ad* 18. Item ad Episcopum Diœcesa- 36
num spectat dare licentiam, & Benedictionem Prædicatoribus, qui debent prædicare in Ecclesiis Prioratuum Religionis Hierosolymitanæ non habentium Territorium separatum cum Jurisdictione quasi Episcopali, & vera qualitate *Nullius*, sic *Sacra Congregat. Concil. in Vulturariens.* apud Cardinalem Petram *loc. cit. n.* 5. ubi refert totum Decretum, & etiam plures decisiones Sacræ Rotæ Romanæ.

Ordinarius debet eligere Prædicatores, nisi in contra- 37
rium sit consuetudo ab immemorabili tempore. *Sacra Congreg. Concil.* apud Zerol. *in praxi Episcop. p.* 1. *verb. Prædicatio* §. 7. Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 76. *num.* 5. *& in Summ. Apostolic. decision.*

verb. Prædicator n. 12. *& supra Concil. Tridentin. sess.* 5.
38 *cap.* 2. *num.* 5. Electio tamen, & deputatio prædicatoris
in sua Cathedrali spectat ad solum Episcopum, nulla ha-
bita ratione consuetudinis, etiam immemorabilis, quæ com-
peteret Capitulo, seu Episcopo cum Capitulo, vel de con-
silio Capituli. *Sacra Congreg. Concil. in Abulens.* 2. *Au-
gusti* 1586. apud Barbosa *in Summa Apostolic. decis. verb.
Prædicator num.* 11. *& supra Concil. cit. num.* 6. *& seq.
& cit. allegat.* 76. *num.* 6. & Pignatell. *tom.* 4. *consult.*
206. *num.* 41. Unde Capitulum in electione prædicatoris
pro Ecclesia Cathedrali nihil potest. Sic *Sacra Congregat.
Concil.* apud Barbosa *in Summa loc. cit. num.* 8. *& supra
Concil. loc. cit. n.* 8. *& cit. allegat.* 76. *num.* 7. Addenda
39 sunt sequentia resoluta dubia a Sacra Congregatione Con-
cilii die 5. Septembris 1705. in Urgellen. juris concionan-
di, videlicet.

Primo: an Concionator deputatus ab Episcopo ad præ-
dicandum in Cathedrali, aliisque Ecclesiis in ejus ambitu
existentibus teneatur exhibere Litteras Patentales Capitulo
in casu &c.

Secundo: an liceat Capitulo, seu ejus Decano retinere
clavem pulpiti ejusdem Ecclesiæ Cathedralis?

Tertio: an Episcopus procedere possit per censuras in
casu, quo Decanus, & Canonici se opponant in casu &c.
non obstante quod Capitulum se tueretur observantia sibi
favorabili, ac prætensione ordinariæ jurisdictionis super
Ecclesia Cathedrali, ejusque ambitu?

*Sacra Congregatio die qua supra respondit: Quoad pri-
mum, & secundum, Negative. Ad tertium, Affirmative,
& amplius in omnibus.* Sic apud Scarfanton. *p.* 3. *addit.* 18.
n. 11. per tot. ubi multa alia adducit ad rem.

40 Si Civitas, seu Universitas sit in possessione nominandi,
& præsentandi prædicatorem pro Cathedrali cum onere
solvendi eleemosynam, debet manuteneri in tali posses-
sione; At si Episcopus vellet Jus nominandi sibi vindicare
(prout vere potest), non posset eamdem ad solutionem co-
gere, sed teneretur de proprio expensas, & eleemosynam
subministrare. Sic pluries respondit *Sacra Congreg. Concilii*
apud Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 206. *n.* 41. & apud Monacel.
p. 1. *tit.* 11. *formul.* 7. *n.* 14. & signanter 11. *Junii* 1596. De-
creto tenoris sequentis: „ Sac. Congreg. Concilii censuit,
„ esse in electione Episcopi, vel deputare in sua Cathe-
„ drali prædicatorem, etiam quod populus illum ab im-
„ memorabili tempore eligere consuevisset; Vel prædi-
„ ctam nominationem ipsi populo relinquere, ita ut si E-
„ piscopus prædicatorem eligat, populum ad eleemosynas
„ prædicatori erogandas non compellet. Verum si populum
„ prædicta facultate eligendi prædicatorem uti permiserit,
„ tunc populum ad solitas eleemosynas præstandas coge-
„ re poterit; " *& in Urbinaten.* 7. *Junii* 1698. *in Æsina* 30.
Sept. 1702. *in Neocastren.* 6. *Octob.* 1703. apud Monacell.
p. 2. *tit.* 3. *formul.* 8. *n.* 3. & sic pluries respondit etiam *Sac.
Cong. Episcop.* apud Pignatell. *loc. cit.* & Monacell. *p.* 1. *loc. cit.
num.* 14.

41 Nec in tali casu pensionarii mensæ Episcopalis contri-
buere tenentur ad dictam eleemosynæ taxam, seu prædi-
catoris manutentionis expensas. *Sac. Cong. Concil. in Nol-
lius* 29. *Maji* 1649. in qua sic habetur: „ Sacra Congrega-
„ tio Concilii censuit, pensionarios mensæ Episcopalis
„ non teneri contribuere pro rata expensis, quas Episco-
„ pus annuatim solvit ex fructibus mensæ prædicatori in
„ Cathedrali concionanti, *lib.* 18. *Decret. p.* 624.

42 Et dato, quod Episcopus ab exercitio Jurisdictionis pro
aliquo tempore suspendatur, & detur ei Vicarius Aposto-
licus, adhuc retinet Jus talis electionis, quia si ipse solvit,
debet prædicatorem in Cathedrali eligere, & non Vica-
rius Apostolicus, ut respondit *Sacra Cong. Episc. in Sorana*
13. *Febr.* 1699.

43 Consuetudo immemorabilis nominandi, vel præsentandi
prædicatorem Episcopo pro Ecclesiis inferioribus non est
sublata, ut decisum fuisse refert Barbosa *supra Concil. cit.
sess.* 5. *cap.* 2. *n.* 16. & Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 206. *num.* 26.
Unde si Communitas, vel Dominus loci temporalis no-
minat prædicatorem, & solvit eleemosynam, consuetudo
hujusmodi servanda est. *S. C. Episc. in Aprutina, seu The-
ramen.* 7. *Februarii* 1615. *S. C. Concil. in Aquilana* 2. *Ju-
nii* 1696.

44 Item si Episcopus consueverit eligere, & Communitas
solvere, talis consuetudo servanda est; absque eo quod
Universitas, seu Communitas possit prætendere nomina-
tionem. *S. C. Conc. in Ostunen.* 15. *Nov.* 1692. *& in Bovinen.*
20. *Junii* 1693.

45 Si autem Communitas, seu Universitas, vel Dominus
loci temporalis nominat, & non solvit eleemosynam, tunc
nisi consuetudo esset immemorabilis, & probata, posset,
& deberet Episcopus hoc Jus impugnare, & sibi vindica-
re deputando prædicatorem pro libito; In hoc enim casu
nulla concurrit æquitas, neque adest correspectivitas no-
minationis ad eleemosynam, ut docent Card. de Luca *ad-
notat. Ad Concil. disc.* 3. *n.* 6. Monacell. *p.* 1. *tit.* 11. *formul.* 7.
num 13.

46 Communitas dare debet prædicatoribus mercedem dari
solitam, nec potest ipsam imminuere, & reducere ad cer-
tam parvam quantitatem. *S. Cong. Concil. in Viterbien. Ci-
vitatis Vetulæ de mense Septembr.* 1620. apud Barbosam
in Summa Apostolic. decis. verb. Prædicator, num. 13. &
pluries *S. C. Episcop. & Regul.* apud Nicol. *in Flosc. verb.
Prædicator, n.* 21. & nuper *in Tyburtina contra Universita-
tem Terræ Poli* 4. *Julii* 1693. *referente Eminentiss. Card. de
Judice*, & recurrente P. Bucciarello Monacho Silvestrino.
Vide verb. *Alimenta an.* 124. *ad* 126. ubi de alimentis præ-
dicatori debitis.

Episcopus prætendens Communitatem teneri præstare 47
eleemosynam pro prædicatore Cathedralis, tenetur ipse
probare consuetudinem immemorabilem. *Sac. Cong. Conc.
in Sutrina* 10. *Martii* 1618. *&* 10. *Julii* 1627. apud Bar-
bosa *in Summa Apostol. decis. Prædicator, n.* 10. & apud
Sellium *in Selectis Canon. cap.* 8. *n.* 51.

Habentes Jus nominandi prædicatorem Quadragesima- 48
lem debent illum nominare, & præsentare Episcopo in
termino a Synodo Diœcesana præscripto, vel ante Festum
Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, vel duobus men-
sibus ante Quadragesimam, alias nominatio devolvitur ad
Episcopum. *S. Cong. Concil. in Narnien.* 24. *Febr.* 1625.
lib. post. fol. 383. *&* 446. *& in Theanen.* 14. *Apr.* 1635.
apud Monacell. *p.* 4. *ad supplement. ad* 2. *tom. n.* 110. Vel
ut habet idem Monacell. *p.* 1. *tit.* 1. *formul.* 7. *n.* 1. debent
præsentare Episcopo intra Mensem Novemb. Quadragesi-
mæ præcedentem; & si præsentatus fuerit rejectus, alium
per totum mensem Decemb. nominare, & præsentare,
alias pro illa vice jus amitterent, & ad Episcopum de-
volveretur, & solitam eleemosynam adhuc cogerentur
solvere, ut pluries decrevit *S. Cong. Episcop. & Regul.* apud
Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 206. *n.* 54. & Nicol. *in Flosculis verb.
Prædicator n.* 3. & signanter *in Rossanen.* 10. *Decemb.* 1561.
in Marsicens. 13. *April.* 1612. *in Melevitana* 22. *Junii* 1612.
Cassanen. 11. *Junii* 1627. & nuper teste ipso Monacell. *cit.
num.* 1. declaravit *Sacr. Cong. Concil. in Trojana* 14. *Au-
gusti* 1700. & novissime *eadem sacr. Congregat. Concil. in
Theanen.* 1728. *ad* 1. *dub.* respondit, quod Communitas
tenetur exhibere Episcopo nominationem prædicatoris per
duos menses ante initium Quadragesimæ. Sic apud The-
saur. Resolut. Sac. Congregat. Concil. tom. 4. Quæ re-
solutiones prostant Venetiis apud Jo: Bapt. Recurti.

Si tamen nominatio, & præsentatio prædicatoris fiat re 49
integra, paulo post terminum elapsum, admitti debet,
saltem ex gratia. *Eadem S. C. Episc. in Nucerina* 29. *Jan.*
1627. apud Pignatell. *loc. cit. n.* 54.

Item quando habentes Jus nominandi nominaverunt, & 50
præsentaverunt in tempore, si nominatus, & electus post-
ea non vult, vel non potest illud ire, non idcirco debent
privari Jure suo sine culpa. *Eadem Sacr. Congr. Episcop.
in Narniens.* 14. *Februarii* 1612. apud Pignatell. *loc. citat.
num.* 54. & Nicol. *loc. cit. n.* 3. *& ead. Sac. Congreg. in
Ariminen.* 8. *Febr.* 1686. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 12.
formul. 8. *n.* 4.

Nisi accideret in ultimis diebus ante Quadragesimam, 51
quia tunc providebit Episcopus: Nec Universitates haben-
tes dictum Jus recusare poterunt prædicatorem, vel ei
eleemosynam solitam denegare. *Eadem Sac. Cong. Episcop.
in Montis Falisci* 28. *Septemb.* 1648. apud Pignatell. &
Nicol. *l. c.*

Universitates, seu alii habentes Jus nominandi prædi- 52
catorem, non possunt in suis Patentibus Litteris uti ver-
bis: *Elegimus, & deputamus, ac electum, & deputatum
declaramus*, sed debent uti verbis: *Nominamus, & præsen-
tamus*, uti pluries declaravit *S. Cong. Episcop. & Regul.*
apud Pignatell. *loc. cit. n.* 54. *& sequent.* & signanter *in Cæ-
senatensi die* 17. *Septemb.* 1655. & nuper *Sac. Congregat.
Concil. in Sutrina* 8. *Maji* 1686. *& in Urbinaten.* 7. *Junii*
1698. *&* 10. *Januarii* 1699. apud Monacell. *p.* 1. *tit.* 11.
formul. 6. *n.* 4.

Ubi *sub n.* 4. subjungit, quod hæc Regula etiam pro- 53
cedit, quamvis nominatio prædicatoris ad Generalem ali-
cujus Religionis pertineret; quotiescumque, non pro Re-
ligione, sed pro commoditate Universitatis, quæ eleemo-
synam solvat, in Ecclesia Regulari Concio habenda sit,
prout censuit *Sac. Congreg. Episcopor. & Reg. in Alatri-
na* 3. *Julii* 1693. *proponente Eminentissimo Cardin. de Ju-
dice*.

Prædicator destinatus ab Episcopo defuncto, vel electus
a Rectoribus antiquis, prædicare debet, nec Successores 54
possunt alium eligere, *Sac. Cong. Episc. in Acherintina* 2.
Aprilis 1601. *&* 17. *Februarii* 1645. & antea *in Maza-
riens.* 15. *Decemb.* 1687. apud Pignat. *loc. cit. n.* 57. & apud
Nicol. *loc. cit. n.* 4.

Turnus, seu Circulus Concionum, ubi est in usu, de- 55
bet observari, *Sac. Congreg. Episcop. in Sutrina* 4. *Februa-
rii* 1641. *& in Senogalliens.* 3. *Novembr.* 1612. apud Pi- 56
gnatell. *loc. cit. num.* 56. & apud Nicol. *loc. cit. num.* 7.
Licet alternativa esset inter Universitatem, & Regulares;
*Sac. Congreg. Episcopor. & Regul. in una Augustiniano-
rum* 22. *Julii* 1646. apud Pignatell. *loc. cit. num.* 56. At
ubi non est in usu, non debet introduci. *Sac. Congregat.
Episcopor. & regular. in Firmana* 24. *Januarii* 1617.
apud Pignatell. *loc. citat. num.* 56. & Nicol. *loc. citat.
num.* 7.

Quando partes non sunt concordes, seu vertitur lis in- 57
ter Episcopum, & Communitatem, Sacra Congregatio
solet eligere prædicatorem, vel præcipere, ut jam electus

prosequatur sine præjudicio partium; Ita sæpe *S. Congr.*
Episcop. & Regul. & signanter *in Dertonensi* 10. *Novemb.*
1645. *& in Montis Falisci* 5. *Martii* 1648. & alibi fre-
quenter apud Pignatel. *loc. c. n.* 57. In quo casu tenetur
Communitas, seu Universitas eleemosynam erogare. *S. C.*
Episcop. & Reg. in una Civitatis Plebis 24. *Februarii* 1617.
apud Pignall. *loc. c. n.* 57. & Nicol. *l. c. n.* 6.

60 Casu, quo Parochus velit per se ipsum prædicare, de-
bet iis intimare, & notificare iis, qui jus nominandi
Prædicatorem habent, ante tempus præfixum ad facien-
dam nominationem; alias habentes tale jus possent jux-
ta consuetum libere nominare, & eorum nominatio, &
præsentatio valeret, essetque executioni demandanda. *S.*
Cong. Episcop. & Regul. in Senegall. inter Parochum Mat-
thæum Fabri, & Universitatem Montis Novi 16. *Martii*
1690.

61 Ubi adest consuetudo, quod non prædicetur nisi in Ec-
clesia Cathedrali, vel Matrice, Episcopus potest prohibe-
re, ne prædicetur in aliis Ecclesiis, etiam Regularium.
S. C. Episcop. & Regul. in Dertonen. 10. *Februarii. & in*
62 *Asten.* 6. *Septemb.* 1604. apud Monac. *part.* 2. *t.* 13. *formul.*
8. *n.* 5. Excipiuntur tamen Ecclesiæ Parochiales, in
quibus prædicatio Verbi Dei prohiberi non potest, si
Parochus per se ipsum hoc munus adimpleat, cum ad
id Parochus teneatur ex suo Officio. Vide *supra n.* 26.
27. 28.

63 Episcopus prohibere potest Regularibus, ne aliquo die
concionentur, ut totus populus conveniat ad Cathedra-
lem. *Sac. Congr. Concil.* apud Barbosa *in summa Apostolic.*
decis. verb. Prædicator n. 19., & Lezanam *in Summa*
quæst. Reg. verb. Concionari n. 13., & Gavant. *in Ma-*
nual. Episcop. verb. Concio Sacra n. 5.

64 Absque licentia Episcopi Prædicatores non possunt tem-
pore Quadragesimæ, & Adventus, aliisque temporibus
commendare in Pulpito pauperes, & miserabiles Perso-
nas. *Sac. Congr. Episcop. & Reg. in Placentina* 20. *Jul.*
1619. apud Barbosa *l. c. n.* 17.

65 Prædicatores etiam Regulares tenentur emittere Profes-
sionem Fidei; si ab Episcopo exigatur. Vide verb. *Fidei*
professio n. 4., *&* 22.

66 Episcopus examinare potest Prædicatores etiam Regu-
lares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ suorum Ordi-
num non sunt. *Sacr. Congregat. Concil. in Ugentin.* 22. *Ja-*
nuar. 1628. Clemens X. Constit. incip. *Superna*, ibi: Pos-
,, se autem Episcopum licentiam concessurum Regularibus
,, in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, prædica-
,, re volentibus, illos, quamvis ab Universitatibus, aut
,, Magistratibus Laicis nominatos, etiamsi Episcopi ante-
,, cessores per tempus immemorabile hanc licentiam absque
,, examine; si ita ipsius arbitrio, quod moderatum, &
,, discretum esse debet, visum fuerit.

67 Et Episcopus licentiam prædicandi semel iisdem Regu-
laribus concessam ob rationabiles causas, licet occultas,
Prædicationem tamen concernentes, suspendere potest.
Sic præcise Clemens X. in d. Constit. *Superna*, ibi: Et
,, licentiam prædicandi semel iisdem concessam ob ratio-
,, nabiles causas, licet occultas, Prædicationem tamen
,, concernentes, suspendere.

68 Non potest tamen Episcopus generatim prohibere Re-
gularibus, quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædi-
cent. Sic expresse Clem. X. in d. Const. *Superna*, ibi:
,, Non posse tamen Episcopum generatim prohibere Re-
,, gularibus, quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædi-
,, cent.

69 Prædicatores Regulares non possunt prædicare, ne qui-
dem in Ecclesiis sui Ordinis, nisi prius a suis Superiori-
bus Regularibus fuerint examinati, & approbati, & ab
eis licentiam obtinuerint. Sic expresse Concil. Trid. *sess.*
5. *de reform. c.* 2. ibi: Regulares vero cujuscumque Or-
,, dinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus, & sci-
,, entia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum
,, licentia etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare
,, non possint.

70 Insuper Prædicatores Regulares, ut prædicent etiam
in Ecclesiis sui Ordinis, debent prius petere Benedictio-
nem ab Ordinario: Sic expresse Concil. Trid. *loc. cit.*,
ibi: Cum qua licentia personaliter se coram Episcopis
,, præsentare, & ab eis Benedictionem petere teneantur
,, antequam prædicare incipiant. Idem statuit Gregorius
,, XV. Constit. incip. *Superna*, ibi: *Regulares, qui in Ec-*
clesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo
Diœcesano Benedictionem petere.

71 Sufficit autem, ut Regulares in Ecclesiis sui Ordinis
prædicare possint, quod Benedictionem ab Ordinario pe-
tierint, quamvis illam non obtinuerint. Sic expresse Cle-
mens X. in d. Const., *Superna*, ibi: *Prædicare tamen pos-*
se quamvis illam non obtinuerint.

72 Dummodo tamen Episcop. expresse non contradixerit,
quia si Episcopus nedum non concesserit Benedictionem,
sed etiam contradixerit, tunc Regulares nequeunt præ-
dicare nequidem in Ecclesiis sui Ordinis. Sic expres-
se Clemens X. in d. Const. *Superna*, ibi: Quod si Epi-
,, scopus Benedictionem nedum non concesserit, sed et-
,, iam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis
,, licere Regularibus prædicare, eosque contravenientes
,, ab illo tamquam Sedis Apostolicæ Delegato Censuris,
,, aliisque pœnis Ecclesiasticis in vim Constitutionis fel.
,, rec. Gregorii XV. prædecessoris Nostri incip. Inscrutabili
,, Dei providentia, coerceri, & puniri posse; Episcopum
,, tamen absque justa, & rationabili causa contradicere
,, non debere. Et videtur sic prius statuisse Concilium Tri-
,, dentinum sess. 24. de reformation. cap. 4., ibi: Nullus au-
,, tem Sæcularis, sive Regularis etiam in Ecclesiis suorum
,, Ordinum, contradicente Episcopo prædicare præsumat,
,, & sic declaravit *Sac. Congr. Concil.* in una Forolv. 4. Feb.
,, 1647. ad cap. 4. sess. 24. de reform. apud Pign. tom. 1. con-
sul. 325. ubi reprobat Peyrinum, Dianam, Mirandam,
Villalobum, & alios, quos minus recte dicit sequutum es-
se Barbos. *de pot. Episc. part.* 3. *alleg.* 76. *n.* 20. Vide ipsum
Barb. *ibi*, *& supra Conc. cit. sess.* 24. *cap.* 4. *de ref. n.* 23.
ubi ad id affert Litteras Urbani VIII. in forma Brevis di-
rectas Emin. Card. de Sandoval Episcopo Giennensi sub dat.
30. Jan. 1629.

Nec Episcopus tenetur significare Regularibus causam, 73
ob quam contradicat eis, ne prædicent: Sic decrevisse
Sacram Congreg. Concilii *refert* cum aliis Barb. *sup. Concil.*
cit. sess. 24. *cap.* 4. *num.* 22., & Pignat. *tom.* 4. *consult.*
206. *n.* 68. Et videtur esse juxta mentem dictæ Consti-
tutionis *Supernæ*; in qua, §. 5. statuitur, Episcopum
non teneri significari Regularibus causam, ob quam Con-
fessarios a se simpliciter aprobatos ad Confessiones Sæcula-
rium, ab iisdem audiendis suspendat, ibi: Nec eam te-
,, neri Episcopum ipsis Regularibus significare, sed Sedi
,, Apostolicæ duntaxat, ubi eam sibi aperiri postulave-
,, rit: Sic cum aliis Anton. de regimine Ecclesiæ, lib. 7.
,, cap. 13. sub num. 9. Matthæucci Officialis Curiæ c. 12.
,, n. 5., & alii.

Prædicatores Regulares tenentur petere Benedictionem 74
ab Ordinario, etiam quando in quibusvis Oratoriis sui
Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, aut
ad crates Monasteriorum Monialium sibi subjectarum, li-
cet clausis januis, & nullus sæcularis ibi intersit, habe-
re voluerint. Sic expresse Clemens X. in d. Constit. incip.
Superna, ibi: Et hujusmodi Benedictionem teneri etiam
,, Regulares petere, si in quibuscumque Oratoriis sui
,, Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis,
,, aut ad crates Monasteriorum Sanctimonialium eo-
,, rum Jurisdictioni subjectarum, licet clausis januis,
,, & nullus sæcularis ibi intersit, habere volue-
,, rint.

Hinc non possunt Regulares in propriis Oratoriis, vel 75
in propriis Ecclesiis, nequidem unum sermonem in eo-
rum Festis, etiam extra tempus Adventus, & Quadra-
gesimæ, habere coram populo sine Benedictione Ordina-
rii, ut colligitur ex citatis verbis d. Constitutionis *Su-*
perna, & expresse jam declaraverat *Sacr. Cong. Concil. in*
Vercellensi die 21. *Martii* 1643. *ex Tridentin. cap.* 2. *sess.*
25., *& cap.* 4. *sess.* 24. *de reform.* apud Pignatell. *tom.* 1.
consult. 266. Item Regulares, qui occasione recitandi Ro- 76
sarium in suis Ecclesiis exponunt Sacra Mysteria, & fa-
ciunt pias exhortationes, tenentur petere Benedictionem ab
Ordinario loci. Sic declaravit *Sacr. Congr. Concil. in una*
N. die 14. *Augusti* 1643. apud Pignatell. *tom.* 1. *concl.* 1.
consl. 407.

Tempore Quadragesimæ, Adventus, & hujusmodi 77
longi temporis continuare prædicandi non est necesse,
quod Prædicatores Regulares singulis diebus pro singulis
Concionibus petant ab Ordinario Benedictionem, sed suf-
ficit, quod illam petant, & obtineant in principio, ut
aperte colligitur ex Conc. Tridentino *cit. sess.* 5. *de reform.*
,, *cap.* 2., ibi: Antequam prædicare incipiant; Et pro
,, certo tenet Matthæucc. Offici. Cur. c. 12. n. 5.
,, & alii.

Regulares ad prædicandum in Ecclesiis non suorum Or- 78
dinum, nedum indigent Benedictione, sed etiam licen-
tia Episcopi, ultra licentiam suorum Superiorum. Sic
,, expresse Concil. Trid. sess. 5. cap. 2., ibi: In Eccle-
,, siis vero, quæ suorum Ordinum non sunt, ultra licen-
,, tiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam ha-
,, bere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesiis non suorum
,, Ordinum nullo modo prædicare possint, ipsam autem li-
,, centiam gratis Episcopi concedant. Quod confirmavit
,, Gregorius XV. cit. Const. incip. Inscrutabili. Unde no-
,, ta, quod Episcopi gratis concedere debent licentiam 79
,, prædicandi, ibi: Ipsam autem licentiam gratis Episco-
,, pi concedant. Quod, & expresse mandatur in Taxa In-
,, nocentiana, &, §. Si dichiara, ibi: Si dichiara anche il-
,, lecito ogni emolumento diretto, e per conseguenza se
,, ne proibisce al Vescovo, o Prelato, Vicario, e Cancel-
,, liere, ed ogni altro Ministro, e Famigliare ogni esazio-
,, ne sotto qualsivoglia pretesto anche di Mancia, e dona-
,, tivo, nell' infrascritte cose, cioè per la licenza, o Pa-
,, tente di predicare così nella Quaresima, o nell' Avven-
,, to, come in tutti li altri tempi, e in qualsivoglia luo-
,, go. Vide verb. Taxa.

In locis Diœcesis distantibus, & difficilis itineris debet 80
Episcopus aliquem deputare, qui det approbationem, &
Benedictionem. S. Congr. Episcop., & Regul. 20. Septemb.
1583. & Sac. Congr. 10. Maji 1635. quæ scripsit Lit-
teras hortatorias ad Episcopos, qui peramplas habent

Diœceses, ut Regularibus longe distantibus Benedictionem,
vel licentiam prædicandi concedant per Litteras Patentes,
vel per suos Vicarios Foraneos, apud Pignatell. *tom.* 4.
consult. 206. *n.* 67.
81 Regulares prædicare volentes in Ecclesiis suorum Ordi-
num non spectat ad Ordinarium eos examinare, sed ad
eorum Superiores, *Sac. Cong. Episcop. & Regul. in Saler-
nitana* 19. *Decembris* 1610. Secus autem si prædicator sit
82 Clericus sæcularis, etiam electus a Regularibus, vel si
Regularis prædicare velit in Ecclesiis aliorum Ordinum,
etiam ab ipsis Regularibus electus. *Sacr. Congregat. Epi-
scopor., & Regul. in Cajetana* 15. *Decembr.* 1607. apud
Pignatell. *cit. consult.* 206. *n.* 66.
83 Regulares nequidem in propriis Ecclesiis possunt tem-
pore Quadragesimæ, & Adventus, aliisque temporibus
in Pulpito pauperes, & miserabiles personas absque li-
centia Episcopi commendare. *Sac. Congregat. Episcopor.*,
& Regul. in Placentina 20. *Julii* 1619. Possunt tamen com-
84 mendare propria Monasteria. *Sacr. Congregat. Episcopor.*,
& Regul. 8. *Maji* 1602. Ac etiam possunt, dum prædi-
cant in suis Ecclesiis, recipere, ac distribuire eleemosy-
85 nas arbitrio suo, & commendare quemcumque locum
pium ex iis, quæ Episcopus edixerit; at extra suas Ec-
clesias prout Episcopus voluerit. Ad commendandum ve-
ro familias, seu personas particulares indistincte necessa-
rie est licentia Episcopi. *Sacr. Cong. Concil. in Paduana*
27. *Novemb.* 1626. Sic expresse apud Pignatell. *consult.*
206. *n.* 69.
86 Ad prædicandum Monialibus mitti potest quilibet Re-
gularis, modo non alloquatur seorsim aliquam ex ipsis.
Sacr. Congregat. Episcop., *& Regul. in Montisfalisci* 25.
Mart. 1591. *& in Hieracensi* 2. *Mart.* 1592. Etiam pro
sermonibus spiritualibus ad crates. *Eadem Sacr. Congreg.
Episcopor.*, *& Regul. in Interamnensi* 8. *Junii* 1563., *&*
78 *in Taracinensi* 5. *Martii* 1608. Vel ad conferendum cum
Monialibus sermonem de rebus spiritualibus, sive ad gra-
tes, sive ad collocutorium. *Eadem Sac. Congr. Episcop.*,
88 *& Regul.* 2. *Jun.*, *&* 14. *Novemb.* 1601. apud Pignat. *l.
cit. n.* 71.
89 Regulares vero missi ad crates Monialium pro mune-
re prædicationis obeundo peccant mortaliter, & incur-
runt Censuras, & pœnas, si sine expressa licentia ad
colloquendum immediate post Concionem cum aliquibus,
seu cum una tantum, omnibus aliis audientibus, immi-
sceant sermones cum quæstionibus, vel dubiis spirituali-
bus, aut materiis ipsius Concionis. *Sacr. Congregat.
Concil. die* 21. *Maji* 1678. Vide verb. *Moniales art.* 4. *n.*
20., *&* 21. ubi affertur integrum Decretum.
90 Prædicatores Regulares non acquirunt stipendium sibi,
sed immediate Monasterio. Donat. *prax. rerum Regul.
pag.* 2. *tract.* 11. *qu.* 3. Matthæucci *Offic. Curiæ cap.* 12.,
& Communis aliorum. Quidquid enim acquirit Mona-
chus, acquirit Monasterio; *Cap Statutum* 1. *caus.* 18. *qu.*
1. *Cap. Abbates* 17. *caus.* 19. *qu.* 3. *cap. In præsentia* 8.
de probationibus 7. *caus.* 19. *qu.* 3. *Cap. In præsentia* 8.
de probationibus, *Cap. ad Monaster.* 6. *de statu Monach.
Cap. Exiit in* 6. *de verbor. Significatione*, §. *Ne alium*,
cum similibus, Pagnin. *lib.* 3. *Decretal. in Cap. Mona-
chi.* 2. *de statu Monachor. num.* 11.. & alii passim. Et
expresse Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regularibus*, *& Mo-
nialibus cap.* 2., ibi:,, Nemini igitur Regularium, tam
,, virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel
,, mobilia cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis
,, modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam
,, nomine Conventus possidere, vel tenere, sed statim ea
,, Superiori tradantur, & Conventui incorporentur. Et ex-
pressius Decr. Clement. VIII. pro reformatione Regul.
incip. *Nullus omnino*, §. 3. Vide verb. *Legatum a num.*
88. *ad n.* 94., *& verb. Monialis art.* 2. *n.* 64. *usque in
finem*.
91 Die 7. Octobris 1649. Sacra Congregatio S. Officii
mandavit, ut Superioribus Religionum notificetur, quod
Prædicatoribus significent, ut caveant ab allegatione Do-
ctorum, & Auctorum moderhorum, præsertim viven-
tium, apud Nicol. *in Flosculis verb. Prædicator n.* 28.
92 Prædicatores non possunt publicare Indulgentias non
publicatas per Ordinarios Locorum. Concil. Trident. *sess.*
21. *cap.* 9.
93 Protonotarii extra numerum possunt concionari cum
amiculo brevi, passim Mantelletta, & Carbasina Præ-
sulari, vulgo Rocchetto. Sic probat Pignatell. *tom.* 4.
consult. 22. adducens ad id Decretum *Sacra Congregat.
Rit. in una Mazariensi die* 28. *Septembris* 1630.
94 Prædicatores debent salutare prius Capitulum, quam
Magistratum; In causa enim Capuana fuerunt proposita,
& resoluta sequentia dubia:

I. An Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ debeatur præce-
dentia super Magistratum Sæcularem ejusdem Civitatis in
omnibus functionibus Ecclesiasticis?

II. An Concionator debeat salutare prius Capitulum,
vel Magistratum?

III. An absente Archiepiscopo Magistratus debeat salu-
tari cum titulo Illustrissimi, & Capitulum cum titulo Re-
verendissimi?

Sacra Congregatio Rit. 23. Januarii 1700. respondit.

Ad I. Deberi.

Ad II. Affirmative.

Ad III. Negative in casu proposito.

Et jam in alia Vercellensi 2. August. 1691. declarave- 95
rat, quod Concionator debet prius salutare Canonicos,
quam Gubernatorem Civitatis. Sic apud Mon. *p.* 4. *sup-
plem. ad* 1. *tom. n.* 19. 20., *&* 21. Et in eadem Vercel-
lensi.... Cum *sub die* 12. *Aug.* 1691. Sacrorum Rituum
Congreg. ad instantiam Canonicorum Cathedralis Vercel-
len. declaraverit, a Concionatore salutandos esse prius Ca-
nonicos dictæ Cathedralis in apparatu Chorali; absente
Episcopo, Capitulariter sedentes, & deinde Gubernato-
rem; modo exortum fuit dubium, an hoc procedere de-
beat, etiam præsente Episcopo? Et eadem Sac. Congreg.
respondit: *In decisis; etiam præsente Episcopo die* 24. *Ja-
nuar.* 1693. Quæ Decreta videntur intelligenda, ubi Gu-
bernator est Laicus; secus si Prælatus, prout esse solet
in Provinciis, & Civitatibus status Ecclesiastici: Sic Jo-
ann. Baptista Bassi *Tractat. de sodalitiis quæst.* 19. *sub
num.* 15.

Prædicatores instituì non debent, nisi sint ætatis 30. an- 96
norum sintque graves, maturi, & docti. Concil. Raven-
naten. II. *sub Clemente V. Cap.* 13. Concil. Senonens. *in
Decret. morum cap.* 35. *Extrav. de privileg. c.* 35. *Inter
cunctas*.

Prædicatores tenentur prædicare Sacram Scripturam re- 97
ceptam a S. Ecclesia, & a Doctoribus Ecclesiæ approba-
tis sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ. Conc.
Coloniens. II. *part.* 6. *cap.* 20. Concil. Lateranens. V. *sess.* 11.
Constitut. 1.

Prædicatores deviantes a communi sensu Patrum in ex- 98
ponendis Sacris Scripturis sunt ab Ordinario corripiendi,
& a Ministerio abjiciendi. Conc. Mog. IV. *cap.* 50.

Prædicatores prohibentur obloqui de Magistratu, vel de 99
Episcopo coram populo. Clem. 1. *de privilegiis*. Concil.
Mediolan. I. *tit. de prædicatione Verbi Dei*; Unde Prædi-
catores etiam Regulares obloquentes de Ordinario in suis
sermonibus, quos habent in Oratoriis, vel in propriis Ec-
clesiis possunt ab eodem Ordinario puniri. *Sac. Cong. Conc.
in Vercellensi die* 21. *Mart.* 1643. *ex cap.* 3. *sess.* 6., *& cap.*
14. *sess.* 25. juncto *cap.* 2. *sess.* 5. apud Pignatell. *tom.* 1. *con-
sult.* 268.

Prædicatores non possunt redarguere aliquem expresso 100
nomine in actu prædicandi sub pœna Excommunicatio-
nis Papæ reservatæ. Concil. Lateranens. V. *sess.* 11.
Const. 1.

Prædicatores prædicantes scandala, aut errores in qua- 101
libet Ecclesia, debent ab Episcopo removeri ab Officio
prædicandi, etiamsi sint exempti, & contra ipsos potest
procedere prout de jure. Concil. Trident. *sess.* 5. *de reform.
cap.* 2.

Prædicatores non debent proponere quæstiones diffici- 102
les populo rudi. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat.
cap.* 4.

Prædicari non potest determinatum tempus futurorum; 103
Antichristi, vel Judicii; neque vanæ revelationis de his;
vel aliis, sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ.
Concil. Lateranens. V. *sess.* 11. *Const.* 1.

Prædicari non possunt novæ inspirationes, vel revela- 104
tiones, nisi a Papa, vel Loci Episcopo sint examina-
tæ, & approbatæ, sub pœna Excommunicationis Papæ
reservatæ: Concilium Lateranense V. *citat sess.* 11. *Con-
stitut.* 1.

Prædicari non possunt dubia pro certis, neque apocry- 105
pha, neque comica, neque anilia, fabulæ, obscenitates,
aut quæ risum movent, sed quæ lacrymas. Concil. Tre-
virens. II. *cap.* 4. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat.
cap.* 4.

Prædicari non possunt miracula nova, nisi per Episco- 106
pum sint approbata. Concil. Senon. *in Decret. morum*
40. Concil. Trident. *sess.* 25. *decret. de invocat. Sancto-
rum*.

Prædicari, & imprimi non possunt sine Sedis licentia 107
Apostolicæ miracula, gratiæ, Beneficia &c. quæ præsu-
muntur accepta a Deo ad intercessionem alicujus mortui
cum opinione Sanctitatis, nisi fuerit Canonizatus, vel
Beatificatus. Urban. VIII. Constitut. 37. incipient. *San-
ctissimus*.

Prædicari non possunt miracula, gratiæ &c. talis mor- 108
tui non canonizati, nec Beatificati sine tali licentia Sedis
Apostolicæ sub pœnis Clericis Sæcularibus privationis Of-
ficiorum, Suspensionis a Divinis, & administrationis Sa-
cramentorum; Regularibus vero omnium Officiorum, nec
non vocis activæ, & passivæ. Urb. VIII. cit. Constit. 37.
incip. *Sanctissimus*.

De mandato SS. injungitur Episcopo, ut prohibeat no- 109
biles Fœminas vulgo *Dame* quæstuare eleemosynam

pro

pro Concionatoribus in Civitate Casalen. juxta Edictum ab eodem Episcopo nuper publicatum, & in casu inobedientiæ suspendat concionatorem, & prohibeat, ne concionetur in ea Ecclesia. *Sac. Congr. Imm. in Casal. 17. Januar.* 1703. *l.* 3. *Dec. Vall. p.* 468.

10 Canonicus Theologus petita, & obtenta licentia a Capitulo potest concionari per alium. *Sac. Congregat. Concil. in Urgellen.* 15. *Decemb.* 1725. ubi ad 11. dubium, *An Canonicus Theologalis concionari possit per alium in casu?* Respondit *posse, petita licentia a Capitulo*. Et reproposita caussa *die* 28. *Septemb.* 1726. ad 11. dubium: *An Canonicus Theologalis concionari possit per alium, & quatenus id facere possit petita licentia a Capitulo, sufficiat, quod eam petat, vel ulterius necessarium sit, quod obtineat?* Respondit; *Quod secundum teneri petere, & obtinere licentiam a Capitulo, salvo recursu ad Episcopum*. Sic apud d. Thes. Resol. Sacr. Congreg. Conc. *tom.* 3.

Additio ex Auctore, sub verbo Concio.

1 Conciones in Ecclesiis de die haberi debent; Benedict.
2 XIV. tom. 1. Consil. 137. incip. *Singularem* §. 3. Conciones in Cappella Pontificia, & in Basilica Vaticana ha-
3 bentur inter Missarum solemnia; Idem *ibid.* §. 9 Concionatoris Apostolici munus Ordini Fratrum Minorum Sancti Francisci Cappucinorum perpetuo addicitur; Idem Constitut. 75. incipien. *Inclytum*.

Additio ex Auctore, verbo Prædicare.

4 Numeris 38. & 39. addenda sunt sequentia resoluta dubia a Sacra Congregatione Concilii die 5. Septemb. 1705. in Urgellen. juris concionandi, videlicet.

„ Primo an Concionator deputatus ab Episcopo ad „ prædicandum in Cathedrali, aliisque Ecclesiis in ejus „ ambitu existentibus teneatur exhibere Litteras Paten- „ tales Capitulo in casu &c.

„ Secundo an liceat Capitulo, seu ejus Decano reti- „ nere clavem pulpiti ejusdem Ecclesiæ Cathedralis?

„ Tertio an Episcopus procedere possit per censuras in „ casu, quo Decanus, & Canonici se opponant in casu „ &c. non obstante quod Capitulum se tueretur obser- „ vantia sibi favorabili, ac prætensione ordinariæ Ju- „ risdictionis super Ecclesia Cathedrali ejusque ambi- „ tu?

„ Sacra Congregatio die qua supra respondit; Quoad „ primum, & secundum Negative. Ad tertium Affirma- „ tive, & amplius in omnibus; " Sic apud Scarfanton. *p.* 3. *addit.* 18. *num.* 11. per tot. ubi multa alia adducit ad rem.

5 Dum Episcopus per semetipsum prædicat, alii, nec etiam Regulares in propriis Ecclesiis prædicare nequeunt, nisi ipse Episcopus permittat; Benedict. XIV. de Synodo Diœcesana *lib.* 7. *cap.* 43. *n.* 6. & 7. *ex Decr. S. Congregationis Concil. in Pacen.* 26. *April.* 1607. *ad* 4. *in Bitontina* 17. *Februarii* 1629. & *in Brundusina* 10. *Martii*
6 1645. Possunt tamen, si Episcopus alios coram se prædicare jubeat; Idem *ib. n.* 7. *ex cit. Decr. in Pacen.* 26.
7 *Aprilis* 1607. Quod si idipsum ex caussa publica, convocatis Clero Magistratu, & populo faciat, potest Episcopus præcipere Regularibus, etiam sub censuris, ut a prædicando abstineant; Idem *ibid. n.* 6. *ex cit. Decret. in Brundusina* 10. *Martii* 1645. Non expedit tamen ad
8 præcavendas lites, & discordias inter Episcopus, & Regulares, ut id generali constitutione statuat; Idem *ibid. num.* 8. *S. C. Consil.* 2. *Julii* 1687. quæ ad evitandas dictas lites & discordias, censuit, posse quidem Episcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet solemnem indicere concionem coram se ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipsa hora in suis Ecclesiis prædicent: minime tamen expedire, ut Constitutione, seu Edicto illis generatim prædicare prohibeat, quotiescumque ipse coram se solemniter prædicare faciet.

9 * Parochi singuli tenetur concionem habere in suis Ecclesiis, nec excusantur ex consuetudine etiam immemorabili, sive quod in aliis Ecclesiis conciones habeantur, sive ex infrequenti auditorum numero. Ita Innocentius XIII. in sua Constitutione pro reformanda disciplina regnorum Hispaniæ, quam Benedictus XIII. confirmavit,
10 ut esset norma ceteris Ordinariis. *Instit. Eccles.* 10. §. 3. Sufficit tamen pro concione allocutio pia, singulis festis, ut respondit S. Congregatio die 8. Augusti 1732.

11 Concionem proprii Parochi, quam in Parochiali Ecclesia diebus festis habet auscultare parochiani non tenentur, præcipiente licet Tridentino, cujus sanctionem contraria modo consuetudo abrogavit. *De Synodo Diœcesan. libr.* 7. *cap.* 64. §. 13.

12 Concionatores si per scurrilitatem *Verbum Dei, veluti in scenam adducant, non levem culpam committunt, sed grande piaculum*, ita ex verbis encyclicæ S. Congregationis Concilii sub Innocentio XI. datæ 6. Julii 1686. *Inst. Eccles.* 27. §. 13.

13 Alia, Vide supra verb. *Conciones*.

Novæ additiones ex aliena manu.

PRæcipuum Episcoporum munus esse prædicare, & qui- 1
dem per se ipsos, pluribus monstrant *Van espen Jur.*
Eccles. univ. p. 1. *tit.* 16. *cap.* 7. *fer. per tot.* ubi quod 2
nulla consuetudo Episcopos ab hac obligatione eximere valeat, & *Rousseaud de La Combe in sua Jurisprud. Canon. verbo Prædicator sect.* 1. *n.* 1. & 2.

Atque hinc descendit, quod nemo regulariter prædica- 3
re potest dissentiente Episcopo; *Rousseaud de la Combe ubi supra n.* 3. Confer etiam *Ducass. de Jurisd. Eccles. cap.* 7. *sect.* 4. *n.* 1. Et jure meritoque; repugnat enim ut quis vices alterius gerat, eo contradicente.

Quod attinet ad Regulares, *in Concilio Tridentino*, diu 4
multumque disputatum est an & ii huic legi obstricti esse deberent. Caussam disputationi dederunt privilegia, quibus, Regulares a S. Sede donati sunt; *Consule Pallavicin. Histor. Conc. Trid. lib.* 7. *cap.* 7.

At *sess.* 5. *cap.* 2. *de Reform.* placuit distinguere Eccle- 5
sias suorum Ordinum inter ac Ecclesias non suorum Ordinum. In illis ultra licentiam suorum superiorum necessaria quoque fuit existimata licentia Episcopi. In his vero sufficere visa est simplex Benedictio Episcopi cum licentia suorum superiorum.

Decretum hoc in quantum permittit Regularibus præ- 6
dicare in Ecclesiis suorum Ordinum, de licentia suorum superiorum, & vix petita benedictione ab Episcopo, valde displicuit nonnullis Patribus Tridentinis, & præsertim Brachio Martello Episcopo Fesulano. *Acerbe se angi*, inquit in cœtu Patrum super discussione hujus decreti instituto 25. Aprilis 1546. „ quod liberum esset Re- „ gularibus neque missis, neque vocatis suis in Cœnobiis, „ per Episcoporum diœceses concionari. Quod, *excla-* „ *maret*, quidnam aliud est, nisi permittere, ut Lupi „ non per ostium, sed aliunde ingressi ovile perturbent?

Deinde in Congregatione generali habita 10. Maji de- 7
nuo oratione satis prolixa coram Patribus id ipsum urgere, & quidem vehementissime perrexit. Atque hoc in caussa fuit, ut *sess.* 24. *cap.* 4. *de Reform.* habita die 11. *Novembris* 1563. quum jam numerus Episcoporum esset frequentior, & temporum conditio convenientior, decretum fuerit, ut: *Nullus in Ecclesiis suorum Ordinum contradicenter Episcopo prædicare præsumat:* Nec diversum statuit Constitutio Clementis X. quæ incipit *Superna*, si serio perpendatur.

Quo respiciens *Rousseaud de La Combe l. cit.* §. 25. 8
ait Regulares sine permissione Episcopi, vix prædicare posse in eorum Capitulis, aliisque locis Monasteriorum Fratribus suis, non item populo.

Sine Episcopi licentia prædicare & Regulares posse 9
Monialibus sibi subjectis, iisque solis & clausis Januis, rescripsit Sacra Congregatio Concilii interpres *in Conversana Jurisdictionis* 8. *Maji* 1751. *ad dubium decimum tertium*. Conceptum enim fuerat hoc dubium „ An ad cra- „ tes Ecclesiæ seu collocutorii, aut alibi, liceat Com- „ missario Monasterii sermonem aut Conciones habere ad „ Moniales sine Episcopi licentia? Et responsum fuit affir- „ mative pro solis Monialibus, & clausis Januis ". Videtur autem hac resolutione recessum a mox dicta Constitutione Clementis X.

Quod vero concernit Clericos sæculares; a mox dicta 10
lege excipiendi sunt Parochi, tum Canonici Theologi, qui vi proprium munerum prædicare possunt & tenentur, quin opus habeant licentiam Episcopi impetrare. Cæterum si vel Parochus vel Canonicus Theologus impeditus sit prædicare per se ipsum, nequit alium substituere sine approbatione Episcopi; *Rousseaud de la Combe eodem loco sect.* 3. *n.* 1. & *sect.* 5. *num.* 5. Quod si vel
unus vel alter negligeat prædicare, potest Episcopus alium 12
substituere impensis negligentis, secus vero si prædicare velit; *Idem Auctor ubi supra*.

Notabile est, quod Episcopus potest, ubi ita existimat, 13
non approbare Clericum vel sæcularem vel Regularem ad prædicandum; nec tenetur caussam aperire cur illum
non approbet. Sin autem ipse Episcopus caussam manife- 14
staverit cur illum non approbaverit, eaque minus legitima sit, non prohibetur recursus ad Superiores; *Rousseaud de La Combe ibidem sect.* 2. *n.* 4.

Quamvis autem Episcopi munus præcipuum sit prædi- 15
care nominatio tamen Prædicatorum potest pertinere ad alios, reservata Episcopo approbatione, sed confer *Rousseaud de La Combe cit. loc. sect.* 7. *num.* 6. de hac nominatione.

De qualitatibus requisitis in Prædicatore vide *Ducasse* 16
de Jurisdict. Eccles. Cap. 7. *sect.* 4. *num.* 2. Illud vero non 17
est hic omittendum, necesse haud esse quod prædicator sit Sacerdos, vel in sacris Ordinibus constitutus, sed satis esse quod sit Clericus; *Ducasse ubi supra*. Consule etiam *Fagnan. in cap. Responso n.* 14. & *plur. sequent. de Sentent. Excommunic.* ubi quod ita resolvit Sacra Congregatio Concilii interpres.

De iis, quæ Episcopus Prædicatoribus injungere de- 18
beat, consule *Acta Eccles. Mediolan. tit. de Concionator.* Confer itidem *Ducasse l. c. n.* 3.

PRÆ-

PRÆDICATORUM ORDO.

Additio novissima Auctoris.

1 PRædicatorum nomen præclarissimo Ordini Dominicanorum ab Innocentio III. concessum est. Sic in Bullario dicti Ordinis in Indice rerum *t.* 8.*p.* 771. ubi citatur ad id t.1.p.5.Const.3.n.3. in quo sic expresse: Prædicatorum quo tempore nomen illud nobis fuerit inditum, docet Stephanus Salanchus Auctor coævus in Tract. *de glorioso nomine Prædicatorum cap. 1. Celebratio siquidem Concilio Lateranensi An.MCCXVII. Summus Pontifex* (Innocentius III.) *ordinans quædam circa negotium Fidei in partibus Tolosanis agenda, & decernens super his scribere B. Dominico & iis, qui cum eo erant, accito notario, dixit ei, sede scribe bis Fratri Dominico, & sociis suis in hæc verba... & stans paululum, noli scribere, inquit, sic sed hoc modo: Fratri Dominico, & cum eo prædicantibus in partibus Tolosanis... statimque aliquamdiu considerans plus, sic inquit, scribe: Magistro Dominico, & Fratribus prædicatoribus &c. & surrexit, Sic dixit Dominus, scripsit notarius. Nutu Dei præsens tunc Romæ aderat Pater sanctus, qui audito verbo Domini totius mundi Vicarii J. C. gavisus est gaudio magno valde, nam deinceps in Curia, & ubique, ipse & filii ejus cœperunt se fratres prædicatores vocare, cœperuntque in Curia, & ubique ab omnibus sic vocari.*

2 Qua de causa hoc præclaro nomine prædicatorum fuerint insigniti, tradit Benedictus XIII. in Const.incip. *Pretiosus* §.29.ibi: *Memores porro quantum ex prædicatione verbi Dei Catholica Religio incrementum reportaverit, & quantum proinde meritum sibi comparaverint Fratres hujus Ordinis, quos proinde Sedes Apostolica ab incunabilis ejusdem Ordinis præclaro nomine prædicatorum insignivit &c.*

3 Ast nedum ex prædicatione Verbi Dei, sed etiam ex eorum scholastica Doctrina Catholica Religio maximum incrementum reportavit, ut jure merito Sanctissimi eorum Angelici Doctoris doctrina, nedum a Summis Pontificibus, omnibusque aliis usque ad sidera commendetur, sed & ab ipsomet Christo fuerit semel, bis, & ter commendata præcisis his verbis: *Bene de me, Thoma scripsisti;* ut proin Sixtus V. effigiem S. Thomæ pingi jusserit sinistra manu Ecclesiam gestantis, dextera vero, qua scribit, magnum luminis splendorem in eam effundentis; hac addita epigraphe: *S. Thomæ de Christo scripta, a Christo Crucifixo probantur.* Unde ad id juvat afferre, quæ traduntur in laudato Bullario *t.* 5. *p.* 157. *n.* 6. ibi: Factum referunt antiqui scriptores laudatis in notis ad Constitutionem XL. Joannis dicti XXII. Ejusdem meminere Summi Pontifices, quorum diplomata postea transloquens scribentur. Ex ipsis Clemens VIII. alloquens Neapolitanos, hæc habet: pie, prudenterque cogitatis de novo Civitati Patrono adsciscendo, Cive vestro, divinæ voluntatis Angelico interprete, vitæ sanctitate, & miraculis claro Thoma Aquinate, cujus doctrinæ fuit tantum tributum, ut christianæ eruditionis suæ divinum etiam illud habeat testimonium: *Bene de me, Thoma, scripsisti.* In alio autem diplomate sic loquitur idem Clemens: Doctrinæ (S. Thomæ) testis est ingens librorum numerus, quos ille brevissimo tempore in omni fere disciplinarum genere, singulari ordine, ac imperspicuitate, sine ullo prorsus errore conscripsit. In quibus conscribendis interdum Sanctos Apostolos Petrum, & Paulum colloquentes, locosque illi quosdam Dei jussu enarrantes habuit. Quos deinde conscriptos expressa Christi Domini voce comprobatos audivit. Id perenni monumento posteris persuasum esse voluit Sixtus V. prudentissimus Pontifex, cum in Bibliotecha Vaticana S. Thomæ pingi jussit effigiem sinistra manu Ecclesiam gestantis, dextera vero, qua scripsit, magnum luminis splendorem in eam effundentis; addita epigraphe: S. Thomæ de Christo scripta, a Christo Crucifixo probantur. Hac de re legendus Angelus Rocca de Bibliotheca Vaticana. Notat Joannes Diestemius Blærus S. Jacobi Leodiensis Prior Ordinis, S. Benedicti art. VIII. Commentarii de Institutione Corporis Christi Anno MCCXCVI. conscripti, quod in foribus Ecclesiæ Bolsenæ... dipictus... est B.Thomas sedens ac scribens tanquam doctor in cathedra circumstante Curia: depictus est insuper Crucifixus, alloquens S. Thomam, coram se super genua adorantem, & dicens: Bene scripsisti de me, Thoma. Ter a Christo Domino commendatam fuisse doctrinam S. Thomæ, referunt Auctores.

4 Hinc Benedictus XIII. Const. incip. *De missas preces* retundit calumnias adversus doctrinam SS. Augustini, & Thomæ intentas, uti & fecit Clemens XII. Const. incip. *Apostolicæ providentiæ*, retundens calumnias eorum, qui asserebant, censuris Constitutionis *Unigenitus* doctrinam SS. Augustini, & Thomæ Acquinatis de divinæ Gratiæ efficacia esse perstrictam; laudesque, quibus SS. Augustini, & Thomæ doctrina celebratur, confirmat, ne quis eamdem calumnietur, cavet, & scholarum catholicarum paci consulit. Videatur etiam Constitutio Sixti V. incip. *Triumphantis Jerusalem*, in qua doctrinam SS. Thomæ Aquinatis, & Bonaventuræ egregiis laudibus ornat; assseritque expresse: hi enim sunt duæ olivæ, & duo candelabra in Domo Dei lucentia, qui & charitatis pinguedine, & scientiæ luce Ecclesiam collustrant. Hi singulari Dei providentia eodem tempore tanquam duæ stellæ ex oriente ex duobus clarissimis Regularium familiis prodierunt, quæ Sanctæ Ecclesiæ ad Catholicam Religionem propugnandam maxime utiles, & ad omnes labores, & pericula pro Orthodoxa fide subeunda paratæ semper existunt, ex quibus tanquam ex fertili, & bene culto solo quotidie per Dei gratiam fœcundæ & fructuosæ plantæ procreantur, hoc est, viri doctrina & Sanctitate præstantes, qui Petri naviculæ tot fluctibus agitatæ, & Romano Pontifici ejus clavum non sine magna sollicitudine tenenti, fortem & fidelem operam navant.

Crucis obviæ retro incedentibus ubique terrarum PP. 5
Prædicatoribus familiaris est gestatio; ex laudato suo Bullario *tom.* 8. *in Indice rerum pag.* 637. & *pag.* 320. *num.* XIII. ubi traditur, quod ad dubium inter alia quintum; an liceat dictis Patribus in eisdem processionibus gerere Crucem obviam retro incedentibus? Sac. Congregr. Rit. die 10. Martii 1736. respondit ad V. *quoad gestationem Crucis obviæ retro incedentibus, licere &c.* Sic ubique publicis supplicationibus, seu processionibus, ut loquuntur, Imaginem Crucifixi deferant ad ipsos fratres conversam. Vide etiam ejusdem Bullarii *tom.* 7. *p.* 392. & *seq.* ubi cum ipso quinto dubio referuntur alia septem proposita, & a dicta Sacr. Congregat. resoluta, die qua supra.

PRÆDICTIONES DETERMINATI TEMPORIS FUTURORUM. Vide verb. *Prædicare num.* 103. & verb. *Astrologia per tot.*

PRÆFATIO.

SUMMARIUM.

1 *Missæ Præfationes novem primitus fuerunt secundum Romanum Ritum constitutæ.*

2 *Dictis Novem Præfationibus addita est decima de B. M. V. cœlitus inspirata.*

3 *Præfatio Missæ S. P. N. Francisci a quo fuerit composita, & quando possit, & debeat recitari?*

4 *In Missa feriæ quartæ quatuor Temporum occurrentis in die Octava Nativitatis B. M. V. dicenda est Præfatio communis, non vero de B. M. V.*

5 *Si Festo Ss. Apostolorum Philippi, & Jacobi, ac Inventionis Sanctæ Crucis occurrerint infra Octavam Ascensionis; Præfatio in Missa erit de Apostolis, vel de Cruce, ac Communicantes de Ascensione. Idem dicendum est de aliis Festis, & de Missis votivis infra eamdem Octavam. Non sic de Festis occurrentibus infra Octavam Nativitatis Dominicæ.*

MIssæ Præfationes novem pro diversitate temporum, 1
& Festivitatum secundum Romanum Ritum ab omnibus Sacerdotibus recitandæ, fuerunt comprobatæ, & mandatæ a Pelagio II. in Concilio Romano ad id anno 590. celebrato, ut constat ex Epistola ejusdem Pelagii II. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ penes Labbè *tom.* 3. *fol.* 913. *Cum in Dei &c.* & referunt Baronius *ad ann.* 590. *num.* 5. & *seq.* Batteglinus *tom.* 1. *Histor. univers. Concil. ad an.* 590. *fol.* 301. & alii, & tales Præfationes enumerantur in *cap. Invenimus* 71. *distinct.* 1. *de Consecrat.* ibi: „ Invenimus has novem Præfationes in Sacro „ Catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro „ vetustas in Romana Ecclesia hactenus servavit, idest „ unam in Albis Paschalibus, aliam de Ascensione Do„ mini, tertiam de Pentecoste, quartam de Natali Do„ mini, quintam de Apparitione Domini, sextam de A„ postolis, septimam de sancta Trinitate, octavam de Cru„ ce, nonam de jejunio in Quadragesima tantummodo „ recitandam; Has Præfationes tenet, & custodit San„ cta Romana Ecclesia; has tenendas vobis mandamus." Et de his fit mentio etiam *in Cap. Sanctorum* 2. *distinct.* 70. (a) (b)

Dictis

(a) Nota. Clemens XIII. jussit, ut qualibet die Dominica non habente propriam Præfationem, recitetur ea, quæ est de SS. Trinitate.

(b) Cardinalis Bona Rer. Liturgic. l. 2. cap. 10. epistolam Pelagii II. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ refert, sub-

2 Dictis novem Præfationibus addita est decima de B. M. V. ab Urbano II. in Concilio Placentino celebrato anno 1095. ipsam canendo, dum Missam celebrabat in Ecclesia B. M. V. ejusdem Civitatis Placentiæ, vulgo nuncupatæ *Madonna di Campagna*, nunc a Nostratibus cum Magnifico Conventu inhabitatæ, nec antea compositam, sed ex improviso in illo actu celebrationis Missæ sibi cœlitus inspiratam, ac revelatam, ut refert Bartoglinus *l. c. fol.* 302. Et additio talis Præfationis habetur expresse *in Cap. sanctorum* 2. *dist.* 70. ibi: „ In eodem etiam Concilio antiquo novem Præfationibus decima addita est, quæ ita se habet: Æquum, & salutare: Et te in Veneratione, vel Assumptione B. V. M. collaudare, benedicere, & prædicare. Quæ & Unigenitum tuum Sancti Spiritus obumbratione concepit, & Virginitatis gloria permanente lumen æternum mundo effudit Jesum Christum Dominum nostrum.

3 Præfatio Missæ Sancti Patris nostri Francisci composita a nostro Beato Joanne ab Alvernia, ut refert P. Petrus Antonius a Venetiis nel Giardino Serafico *tom.* 2. *p.* 5. *cap.* 5. quæque recitatur a Nostratibus in Solemnitate, & tota Octava ejusdem Seraphici Patris, recitari potest, & debet in Festo Omnium Sanctorum nostri Ordinis *S. Congr. Rit.* 22. *Augusti* 1722. Vide inter *Resolutiones Sacrarum Congregationum* nost. tom. 8.

4 In Missa feriæ quartæ Quatuor Temporum occurrentis in die Octava Nativitatis B. Virginis Mariæ dicenda est præfatio communis, non vero de B. M. V. *Sac. Rit. Congreg.* 12. *Decemb.* 1626.

5 Si Festa SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi, ac Inventionis Sanctæ Crucis occurrerint infra Octavam Ascensionis, præfatio in Missa erit de Apostolis, vel de Cruce, ac *Communicantes* de Ascensione, *S. Rit. Congr.* 28. *Aug.* 1627. Item dicendum est de aliis Festis, ac de Missis votivis propriam habentibus præfationem, & infra eamdem Octavam celebrandis. Non sic autem de Festis occurrentibus infra Octavam Nativitatis Dominicæ, in quibus non solum semper dicitur *Communicantes* ejusdem Nativitatis, sed etiam Præfatio, licet Missa occurrens propriam habeat præfationem, ut clare patet ex Missa Sancti Joannis Evangelistæ, in qua recitatur præfatio Nativitatis, non vero Apostolorum. Vide inter *Resolutiones sacrarum Congregationum* citat. tom. 8.

6 * Præfationem SS. Trinitatis *singulis Dominicis diebus, quibus præfationes propriæ per rubricas non sunt adsignatæ* recitandam decrevit Clemens XIII. die 3. Januar. 1759. cujus Decretum habes tom. 8. inter Decreta Sanctæ R. C. sub. 1602.

Nota ** Illustriss. ac Reverendiss. DD. Alphonsus de Ligorio in sua Instructione practica pro Confessariis Italice scripta, *Tom.* 2. *cap.* 15. *num.* 88. hæc in proposito relati Decreti subjungit: „ Si avverta quì di più, che il nostro presente Pontifice CLEMENTE XIII. ha ordinato, che in tutte le Domeniche il Prefazio nella Messa sia *de Trinitate*, purchè non vi sia Prefazio proprio di quel giorno. Si è dubitato poi se dentro la Quaresima, o dentro l' Ottava (per esempio) della B. Vergine, o degli Apostoli, e simili, debbasi dire il Prefazio proprio, o della Trinità. Sin tanto che dalla Sacra Congregatione de' Riti ciò non si dichiarerà, io stimo che dentro le Ottave debbasi dire il Prefazio della Ottava, perchè quello è Prefazio proprio del giorno, ma dentro la Quaresima debbasi dire il Prefazio *de Trinitate*, perchè quello della Quaresima non è proprio del giorno, ma del tempo “. Hæc Auctor doctissimus æque ac piissimus, cujus ratio, quando subsistat, valebit etiam pro tempore Paschali **

PRÆLATUS REGULARIS.

SUMMARIUM.

1 *Prælati nomen unde dictum?*
2 *Prælatura quid sit?*
3 *Prælati Regulares supremi sunt Generales, medii sunt provinciales, & infimi sunt Superiores locales.*
4 *Prælati, & superiores Religiosorum non solum habent potestatem dominativam, qualem habent Patresfamilias in suos, sed etiam spiritualem jurisdictionem, quæ in ipsis est ordinaria, & non delegata.*
5 *Pro eligendis Prælatis Regularibus est attendenda forma in unaquaque Religione præscripta, consueta: Et talis forma electionis potest esse triplex, scilicet forma Scrutinii, Compromissi, & Inspirationis.*
6 *Quoad illos, qui possunt eligere vel eligi in prælatos, remissive.*
7 *Quoad obligationem, quam habent Electores eligendi digniores in prælatos, & ipsi prælati si indigni sint, renuntiandi, remissive.*
8 *Prælati putativi gesta regulariter sunt valida, si talis reputetur communi errore cum titulo colorato.*
9 *Et hæc conclusio habet locum etiam quoad spiritualia, & pertinentia ad forum conscientiæ.*
10 *Ad validitatem eorum, quæ fiunt a prælato putative requiritur, quod error communis sit facti, non autem Juris.*
11 *Gesta per prælatum putativum valent, quandiu toleratur; secus si esset notorium eum esse suspensum.*
12 *Unde prælato putativo est obediendum, quandiu est in pacifica possessione, & toleratur, dummodo concurrat titulus putatæ legitimæ electionis, aut auctoritas Superioris, & tunc subditus ei non obediens, graviter peccat.*
13 *Prælati Regulares, sub Excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, non possunt ad instantiam, & requisitionem quarumcumque personarum extra Ordines suos existentium, etiam Cardinalium, Ducum, Regum, & Imperatoris alicui Religioso aliquod Officium, aut dignitatem concedere, vel pœnas remittere.*
14 *Prælati Regulares, uti Generales, & Provinciales possunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, a quibus possunt Episcopi absolvere suos Diœcesanos.*
15 *Immo possunt absolvere suos subditos etiam ab omnibus casibus in Bulla Cœnæ contentis, quinque solum exceptis.*
16 *Quinimmo ex amplissima concessione S. Pii V. possunt suos subditos absolvere ab omnibus casibus excepto homicidio voluntario injusto, & mutilatione commissa post ingressum in Religione.*
17 *Unde majorem, & ampliorem facultatem absolvendi, & dispensandi habent Prælati Regulares in suos subditos, quam Prælati sæculares in suos Diœcesanos.*
18 *Nec ista tam ampla privilegia Prælatorum Regularium sunt revocata.*
19 *Immo Julius II. expresse declaravit, quod non obstante Bulla Cœnæ, possint Prælati Regulares absolvere suos subditos juxta sua privilegia.*
20 *Et Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium facto verbo cum Clemente VIII. absolute decrevit, quod omnes Bullæ, & Decreta derogatoria privilegiorum Regularium quantum ad facultatem absolvendi a casibus Papæ reservatis sunt intelligenda solum in ordine ad sæculares, non autem in ordine ad suos subditos Regulares.*
21 *Nec officit, quod de Stylo Curiæ, seu sacræ Pœnitentiariæ soleant quandoque Regulares recurrentes ab ipsa absolvi, & dispensari super aliquos ex casibus Papæ reservatis.*
22 *Nec per hoc, quod Sacra Pœnitentiaria absolvat, & dispenset Regulares, si qui ad ipsam recurrant, sequitur, quod non sit in Prælatis Regularibus talis potestas.*
23 *Adducitur, & solvitur instantia ex Decreto sacræ Cong. Episc. & Reg. approbato ab Urbano VIII.*
24 *Datur hic ad litteram tale Decretum.*
25 *Tale Decretum non est novum, sed confirmativum aliorum similium jussu Clementis VIII. & Pauli V. editorum, quæ referuntur in Decreto responsali ejusdem Sac. Congreg. ad Cardinal. Filomarinum.*
26 *Datur hic ad litteram tale Decretum responsale.*
27 *Ex quibus Decretis clare patet non loqui ibi pontifices de Prælatis, seu Superioribus Regularibus in ordine ad suos subditos, sed solum de ipsis Confessariis Regularibus, adeoque intelligi debent in ordine ad sæculares, & non in ordine ad Regulares.*

28 Et

subditque; „ Hoc ipsum Decretum in antiquis editionibus Gratiani de *consecr.* dist. 1. cap. *Invenimus*, Gelasio adscribitur. Sed hanc Epistolam dum attentius considero, hac suspicione vehementer perculsus sum, ne alterius forte Pontificis recentioris sit, & Pelagio per errorem tributa. Si enim ætate Pelagii illis tantum Præfationibus Romana Ecclesia tamquam dudum in ea receptis, & approbatis utebatur, quomodo Gregorius ejus immediatus successor, sacrorumque rituum tenacissimus custos, alias novas instituit? .... De epistola Pelagii silent scriptores illius, & aliquot sequentium sæculorum. Quod si mea suspicio æquo lectori non placet, hoc saltem negare non poterit ... Decretum de novem Præfationibus nullibi receptum, nec executioni mandatum, nisi sæculo X. vel XI. Evidens enim est in libris antiquis sacramentorum, qui Romanæ Ecclesiæ titulum præseferunt, plures reperiri Præfationes, vixque ulla Missa est, cui propria, & peculiaris non assignetur “ Hactenus dona, qui §. 2. scripserat; Cornelius Schultingius tom. 1. Biblioth. Eccles. par. 2. c. 12. laudat librum, in quo sunt ducentæ quadraginta Præfationes propriæ.

28 *Et eo magis hoc patet ex declaratione Sacræ Congreg. Episc. & Regular. facto Verbo cum Summo Pontifice Clemente VIII.*

29 *Et ad hoc multum confert declaratio Alexandri VII. qua damnavit inter alias propositionem 4. in ordine, quæ hic affertur.*

30 *Ast tamen, si verum esset, quod Sacra Congregatio declaraverit non posse Prælatos Regulares absolvere ab Hæresi occulta, ut referunt aliqui, non esset a tali sententia recedendum; eo vel maxime quod plurimi Doctores classici, qui hic afferuntur, etiam independenter a tali declaratione Sacræ Congregationis, sic expresse tenent, innixi præsertim textui ejusdem Bullæ Pœnæ, qui textus revera multum urget: unde in praxi suadeo hanc opinionem tamquam tutiorem tenendam.*

31 *Prælati Regulares an possint suos subditos, & Novitios absolvere ab Excommunicatione contracta ob quamcumque percussionem, etiam enormem?*

32 *Prælati Regulares, licet a Tridentino non habeant facultatem dispensandi ab Irregularitate concessam Episcopis, eamdem tamen habent in suos subditos per concessionem variorum Pontificum.*

33 *Refertur ad id amplissimum privilegium concessum Prælatis Regularibus.*

34 *Nec hoc privilegium videtur revocatum per Concilium Tridentinum.*

35 *Istæ tamen tam amplæ facultates non sunt de facili deducendæ ad praxim; Immo per varios graves Doctores nequeunt Prælati Regulares dispensare cum suis subditis, furiosis, epilepticis, lunaticis, energumenis, enormiter leprosis, & aliis, qui enumerantur.*

36 *Prælati Regulares, & de eorum licentia sui Religiosi Confessarii possunt dispensare super impedimento petendi debitum ratione affinitati contractæ ex copula post contractum Matrimonium cum aliquo, vel aliqua sui conjugis consanguinea, vel consanguineo in primo, vel secundo gradu.*

37 *Quando autem possint dispensare Confessarii Regulares super impedimento petendi debitum conjugale sine speciali commissione seu licentia Prælati Generalis, vel Provincialis*, remissive.

38 *Prælati Regulares ingredientes extra necessitatem Monasteria Monialium sibi subjectarum ligantur Excommunicatione majori, & privantur omnibus Officiis, & Dignitatibus.*

39 *Non possunt Prælati Regulares ordinarie ingredi Monasteria Monialium*, nisi ex caussa Visitationis localis, & hoc semel tantum in anno; ita ut eo anno, in quo unus ex memoratis Superioribus visitaverit, alius Superior a Visitatione hujusmodi se omnino abstineat.

40 *Prælatus Regularis, si fuerit Generalis potest secum introducere duos socios sui Ordinis: si fuerit alius a Generali potest introducere secum unum tantum socium sui Ordinis.*

41 *Nec ipse Visitator, nec ejus socii possunt sumere intra Clausuram ullam refectionem.*

42 *Si ob clausuram, aut aliam urgentem, & necessariam caussam oportuerit Prælatum Regularem eodem anno pluries ingredi septa Monasterii, tunc non aliter ingredi potest, quam cum præsentia Episcopi Diœcesani, vel alterius personæ Ecclesiasticæ sæcularis boni exempli ac maturæ ætatis ab ipso Episcopo ad hoc specialiter deputatæ.*

43 *Si Prælatus Regularis supradictis contrafecerit, ipso facto pœnam Excommunicationis, & privationem omnium Officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia imposterum obtinenda, vocisque activæ, & passivæ absque alia declaratione incurrit, potestque puniri ab Ordinario tamquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato.*

44 *Prælatus Regularis quando, & quomodo possit concedere licentiam ingrediendi, Clausuram Monialium sibi subjectarum?* remissive.

45 *Prælati Regulares quoad absolutionem ab Excommunicatione violatæ Clausuræ gaudent respectu suorum subditorum eadem facultate, qua gaudent Episcopi respectu suorum.*

46 *A pœnis privationis Officiorum, & Dignitatum, & inhabilitatis latis a S. Pio V. in violantes Clausuram, possunt Prælati Regulares absolvere suos subditos pro utroque Foro.*

47 *Prælati Regulares, etiamsi sint Generales, nequeunt sine approbatione Episcopi audire Confessiones Monialium sibi subjectarum.*

48 *Prælati Regulares nequeunt jure proprio, & ordinario concedere Indulgentias suis subditis.*

49 *Possunt tamen Jure Delegato, & ex speciali commissione.*

50 *Monitoria concedere pro suis subditis possunt solum Prælati Generales, eorumque Visitatores, & Provinciales, non vero Superiores locales.*

51 *Posse autem Superiores locales Monitoria edere in suis conventibus, non quidem ad finem revelandi pro rebus, aut scripturis deperditis, vel subtractis, sed pro aliis delictis tenent multi.*

52 *Prælati Regulares in quibus votis, & juramentis possint dispensare, seu ipsa irritare respectu suorum subditorum?*

53 *Prælati Regulares, puta Generales, & Provinciales undecim tantum casus reservare possunt, & non plures sine consensu Capituli Generalis pro tota Religione, vel Capituli Provincialis pro provincia, & affertur ad id Decretum Clementis VIII.*

54 *Præfatum Decretum confirmavit Urbanus VIII. cum aliquibus Declarationibus.*

55 *Supradictum Decretum super qualitate casuum comprehendit etiam prohibitionem annectendi aliquibus peccatis in ipso non contentis Excommunicationem, ejusdemque absolutionem sibi reservandi.*

56 *Soli Prælati auctoritatem quasi Episcopalem habentes, nempe Generales, Provinciales, & Abbates possunt in Religionibus reservare casus, & nullatenus Superiores locales.*

57 *Immo superiores locales sine facultate a Generali, vel Provinciali obtenta, seu de consuetudine sibi commissa, & delegata, nequeunt absolvere a dictis casibus reservatis.*

58 *Affertur ad id Decretum Congregationis Visitationis Apostolicæ.*

59 *Superiores locales nequeunt sibi eligere in Confessarium simplicem sacerdotem non approbatum a Generali, vel Provinciali.*

60 *Regularis, qui inscio, vel invito Prælato sui Ordinis approbatur ab Ordinario loci ad audiendas Confessiones in sua Diœcesi, an valida eas excipiat?* remissive.

61 *Prælati Regularium possunt suos subditos a se, vel a suis prædecessoribus, vel aliis quibuscumque Superioribus ad audiendas Confessiones approbatos ab eisdem Confessionibus audiendis suspendere, etiam ex caussa occulta, & extrajudicialiter.*

62 *Prælati Regulares possunt Religiosos sibi subditos in Notarios creare, & deputare.*

63 *Prælati Regulares possunt dispensare cum suis Religiosis illegitimis ad Officia, & Prælatitias Ordinis obtinendas.*

64 *Prælati Regulares habentes, ut supra, facultatem dispensandi cum subditis Religiosis illegitimis, quoties scientes esse tales, conferunt illis aliquam prælatitiam, vel Officium, censentur saltem in Foro conscientiæ cum illis dispensare.*

65 *Prælatus Regularis, sicut quilibet alius captus a Turcis, vel Saracenis, seu ab aliis hostibus, non est ipso Jure privatus sua Dignitate, nec privandus per sententiam, sed interim deputandus est Vicarius, qui durante captivitate, provinciam, seu Monasterium regat, & ipse ex captivitate reversus pristinam dignitatem, & prælatuam recuperat.*

66 *Unde P. Joannes Chiron provincialis Carmelitarum a barbaris captus, ac postea liberatus, a Sacra Congregat. Episcopor. & Regular. jubetur in possessione provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, cassata alterius Provincialis electione.*

67 *Assignatur quid importent absolutiones Generales, quas Prælati Regulares in fine Visitationis, & in quibusdam anni solemnitatibus dare consueverunt suis subditis Religiosis.*

68 *Enixe deprecantur, & serio monentur Prælati omnes Regulares ad has Generales absolutiones suis subditis impertiendas diebus omnibus, & Festivitatibus, quibus id eis est a Sede Apostolica per specialia privilegia concessum, ne tanto spirituali bono fraudentur, & tales dies, & Festivitates assignantur cum suis respectivæ formulis absolutionum*, remissive.

69 *Idem, quod de absolutionibus Generalibus a Prælatis Regularibus dari consuetis, currit de absolutionibus cum Indulgentia in articulo mortis dari solitis infirmis moribundis.*

70 *Absolutio, quæ datur a Prælato, seu Præsidente ante electionem Capitularem, quid importet?*

71 *Siquis Religiosus esset ligatus aliqua Censura, a qua Prælatus, seu Præses Capituli non posset absolvere; tunc ipse non esset absolutus, & sic non posset in dicta Capitulari electione eligere.*

72 *Item talis absolutio non prodest absentibus.*

73 *Talis absolutio secundum multos est cum reincidentia.*

74 *Prælati Regulares possunt concedere specialibus Benefactoribus suæ respectivæ Religionis Filiantias, seu Litteras Filiationis eis communicando Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona spiritualia tamquam Filiis propriæ Religionis.*

75 *Prælati Regulares an, & quando teneantur applicare Missam pro omnibus suis?* remissive.

76 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 79.

Præ-

1 Prælati generatim dicuntur illi, qui aliis cum honore, & jurisdictione præferuntur, seu præficiuntur. *Sic in re Communis*. Prælatura enim est gradus honorificus
2 cum jurisdictione in subditos. *Est etiam in re Communis*.

3 Prælati inter Regulares, supremi sunt Generales, medii sunt Provinciales, & infimi sunt Superiores locales, videlicet Priores, Rectores, Guardiani, & hujusmodi, & Vicarii in capite, scilicet non habentes suis Conventibus Superiorem; Isti enim omnes sunt vere Prælati, cum habeant in suos subditos jurisdictionem quasi Episcopalem, ut tradunt communiter Doctores *in Clem. 1. de rebus Eccles. non alienand. verb. Proprii*, & sumitur *ex c. Abbates 3. de privilegiis in 6.*

4 Tales Prælati, & Superiores Religiosorum, non solum habent potestatem dominativam, qualem habent Patresfamilias in suos, sed etiam spiritualem jurisdictionem, cum utrumque sit necessarium ad rectam gubernationem, œconomiam spiritualem, & temporalem Religiosorum suæ Curiæ commissorum, & in ipsis talis jurisdictio est ordinaria, & delegata, cum ipsis competat virtute Legis, & non virtute commissionis saltem temporalis, ut tradunt communiter Doctores.

5 Pro eligendis Prælatis Regularibus est attendenda forma in unaquaque Religione præscripta, & consueta; Et talis forma electionis potest esse triplex, scilicet forma scrutinii, compromissi, & inspirationis. Vide verb. *Elect. art. 1. a n. 20. usque in finem*.

6 Quoad illos, qui possunt eligere, vel eligi in Prælatos. Vide d. verb. *Electio n. 2. per tot.*

7 Quoad obligationem, quam habent Electores eligendi digniores in Prælatos, & ipsi Prælati, si indigni sint, renuntiandi. Vide d. verb. *Electio art. 3. & 4.* ubi multa ad rem attente ibi legenda.

8 Prælati putativi gesta regulariter sunt valida, si talis reputetur communi errore cum titulo colorato. *Communis*, per textum *in l. Barbarius, ff. de Offic. Prætor. & cap. Infamis 1. caus. 3. quæst. 7.* cum similibus: Quamvis enim quis ratione alicujus positivi occulti impedimenti non sit legitimus Prælatus, seu Superior, adhuc omnia ejus gesta sunt valida, quia error communis cum titulo colorato, seu putativo dat jurisdictionem; Ecclesia enim ob bonum commune ad vitanda gravia incommoda, quæ alias sequerentur, dat ei auctoritatem, & valorem, & supplet in eo defectum veræ Jurisdictionis, tollitque omne
9 impedimentum Juris humani, seu a Jure positivo proveniens; Et hæc conclusio habet locum etiam quoad spiritualia, & pertinentia ad forum conscientiæ. Sic Hostiensis, Innocent. Card. & alii *in cap. Nihil, de electione*, Navarr. *in c. Placuit, de pœn. d. 6. n. 177.* Silvester verb. *Conf. 2. n. 15.* Fagn. *lib. 5. Decret. in cap. Super eo 2. de crimine falsi*, & alii passim.

10 Ad validitatem eorum, quæ fiunt a Prælato putativo requiritur, quod error communis sit facti, non autem juris; Nam *in d. l. Barbarius, ff. de Offic. Prætoris* ille servus credebatur liber, & sic factum servitutis ignorabatur; idem patet *in cap. Infamis vers. Verumtamen 3. q. 7.* ibi: *Servus cum putaretur liber, ex delegatione sententiam dixit*, Fagn. *l. 5. Decr. in c. Quod a Prædecessore 1. de schismaticis n. 135.* Federic. de Senis *consil. 137. Viso, & examinato sub n. 2. vers. Hoc salvo*, & alii passim.

11 Gesta per Prælatum putativum valent, quandiu toleratur. Secus si esset notorium eum esse suspensum; per textum *in c. Veritatis, de dolo, & contumac. cap. Ad probandum, de rejudicat. & cap. verum dist. 32.* cum similibus, Fagn. *loc. c. n. 136.* & alii communiter.

12 Unde Prælato putativo est obediendum, quandiu est in pacifica possessione, & toleratur; Dummodo concurrat titulus putatæ legitimæ electionis, aut auctoritas Superioris; Et subditus ei non obediens graviter peccat. *Sic Communis Doctorum*, ut ex aliis testantur Fagnanus *l. 5. Decr. cit. cap. Super eo 2. de crimine falsi n. 12.* Matthæucci *Officialis Curiæ cap. 38. n. 31.* Sanchez, Peyrin. & alii.

13 Prælati Regulares, sub Excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, non possunt ad instantiam, & requisitionem quarumcumque Personarum extra Ordines suos existentium, etiam Cardinalium, Ducum, Regum, & Imperatoris, alicui Religioso suæ Religionis aliquod Officium, vel Dignitatem concedere, aut pœnas remittere. Sic expresse pro Minoribus de Observantia Urbanus VIII. Constit. incip. *Admonemur*. Benedictus tamen XIII. Constit. incip. *Universalis Ecclesiæ regimini* id prohibet in virtute S. Obedientiæ, & solum sub pœna privationis Officiorum arbitrio Romani Pontificis Superioribus Generalibus ejusdem Ordinis, Provincialibus vero, & reliquis dicti Ordinis Prælatis arbitrio ipsorum Superiorum Generalium. Item sub pœna Excom. latæ sententiæ id prohibuit Carmelitarum Prælatis Clemens VIII. Constit. incip. *Quia nemo*. Item in virtute S. Obedientiæ Prælatis Ordinis Prædicatorum id prohibuit Gregorius XIII. Const. incip. *Cum nihil*; quod etiam confirmavit Clem. VIII. Const. incip. *Religiosos viros*. Item id prohibuit Augustinianorum Prælatis Clemens VIII. Const. incip. *Admonemur*. Et idem pariter est prohibitum fere cunctis Prælatis omnium Religionum; Unde quisque consulat Constitutiones Apostolicas hac de re pro sua respective Religione editas.

Prælati Regulares, uti Generales, & Provinciales possunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, a quibus possunt Episcopi absolvere suos Diœcesanos. Vide verb. *Absolvere, Absolutio, n. 29.* 14

Immo possunt absolvere suos subditos etiam ab omnibus casibus in Bulla Cœnæ contentis quinque solum exceptis, qui assignantur. Vid. d. *verb. Absolvere n. 30.* 15

Quinimmo ex amplissima concessione S. Pii V. possunt suos subditos absolvere ab omnibus casibus, excepto homicidio voluntario injusto, & mutilatione commissa post ingressum in Religionem. Vide d. *verb. Absolvere n. 31.* 16

Unde majorem, & ampliorem facultatem absolvendi, & dispensandi habent Prælati Regulares in suos subditos, quam Prælati Sæculares in suos Diœcesanos. Vide d. *verb. Absolvere n. 32.* 17

Nec ista tam ampla privilegia Prælatorum Regularium sunt revocata. Vide d. *verb. Absolvere n. 33. usque ad 35.* 18

Immo Julius II. expresse declaravit, quod non obstante Bulla Pœnæ, possint Prælati Regulares absolvere suos subditos juxta sua privilegia. Vid. d. *Absolvere n. 36.* 19

Et Sac. Congr. Episc. & Regul. facto verbo cum Clemente VIII. absoluto decrevit, quod omnes Bullæ, & Decreta derogatoria privilegiorum Regularium (a); quantum ad facultatem absolvendi a casibus Papæ reservatis, sunt intelligenda solum in ordine ad Sæculares, non autem in ordine ad suos subditos Regulares. Vide d. *verb. Absolvere n. 37.* 20

Nec officit, quod de stylo Curiæ, seu Sacræ Pœnitentiariæ soleant quandoque Regulares recurrentes ab ipsa absolvi, & dispensari super aliquos ex casibus Papæ reservatis. Vide d. verb. *Absolvere n. 38.* 21

Nec per hoc, quod Sacra Pœnitentiaria absolvat, & dispenset Regulares, si qui ad ipsam recurrant, sequitur, quod non sit in Prælatis Regularibus talis potestas: Vide d. verb. *Absolvere n. 39.* Et supradictas Conclusiones *a n. 14. ad hunc n. 22.* tenent, & defendunt Suarez *de Religione tom. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 20.* Peyrin. *de privil. Regular. in Constitut. Sixti IV. n. 35.* Coriolanus *de casibus reservatis part. 1. sect. 1. art. 23. n. 6.* Brunius *in Theologia morali de censuris par. 2. dis. 3. tract. 2. q. 26.* Torranus *a pag. 22. ad 35.* Amendolia *tom. 2. in edition. de anno 1698.* ubi se retractat a sententia negativa, quam in priori editione tenebat, Hablensis *in Sum. q. Regul. verb. Absolutio quoad Fratres*, Uterque Rodriquez, Portell. Villalobos, Bannes, Sousa apud Melphi *in Comm. cap. 2. statut. 4.* Insuper statuta nostri Ordinis *cap. 7. §. 4. n. 1.* Donatus *tom. 1. part. 1. tract. 13. q. 17. & tom. 2. part. 2. tract. 12. q. 17. & 18.* Felix Potestas *tom. 1. part. 4. a n. 3375. ad num. 3424.* ubi ex supradictis late, & solide plurimis adductis hanc sententiam propugnat, & fundamenta contrariæ opinionis solvit, dicitque quod ex rationibus, & fun- 22

(a) Privilegia Prælatis Regularibus a P. Lucio asserta, ab aliis quoque Auctoribus etiam ex professo hac de re disputantibus, recensentur, atque probantur. Videatur P. Gaudentius a Janua in suo opere *de visitatione tom. 2. dubitat. 19.* ubi plura de hujusmodi privilegiis disserit, eorumque originem exponit. Nos vero hic Lectores monemus, pios doctosque Regulares nec uti, nec usuros esse privilegiis, nisi ea certo sint expressa, & ita cognita, ut in Constitutionibus Pontificiis extent, nec sint revocata: Ii enim Regulares nunquam absolutionem frustrationis periculo exponent. Caveant ergo Regularium Confessarii, ne obtentu privilegiorum absolvant sæculares a votis, a debiti petitione in conjug. &c. nisi certo iis constet habere revera hujusmodi privilegia. Videantur hac de re P. Daniel Concina *tom. 10. pag. 345. n. 10.* & Angelus Faranzoja *lib. 6. cap. 3. de Sacramentis animad. 31.* Quo ad subditos vero illud certum videtur, non habere majorem facultatem Prælatos Regularium, quam Episcopi in suos subditos habent. Episcopus ab hæresi manifesta ac etiam occulta absolvere suos subditos non posse, Bulla quæ in Cœna Domini legi solet, satis aperte indicat, ut verba ejusdem Bullæ a P. Lucio *n. 30.* relata manifeste demonstrant. Circa enormem quoque Clerici percussionem, irregularitatem, aliasque censuras Romano Pontifici reservatas, non adeo facile absolvere suos subditos debent Regulares, nisi perspecta ex concessione Pontificia privilegia habeant, quæ revocata non sint. Vide etiam P. Matthæucci *Officialis curiæ cap. 38. num. 21.* ubi ostendit, Prælatos Regulares subditos suos absolvere non posse a casibus Bullæ Cœnæ, nec ab excommunicatione propter admissionem mulierum intra clausuram conventus, nec ingredientes sine licentia clausuram Monialium, nec Moniales sibi subditas ob violationem clausuræ.

& fundamentis adductis a supracitatis sectantibus hujus sententiæ evidenter concluditur recensitum jus Prælatorum Regularium in suos subditos esse certum; revocationem vero nedum esse dubiam, sed potius clare constare nullam adesse, ac proinde hinc sententiam remanere moraliter certam: Vide ipsum, & Sapientissimum P. Donatum *loc. c.* ubi non solum id docet, & resolvit de aliis casibus Bullæ Cœnæ, & de Hæresi, sed etiam de relapsis in Hæresim ex privilegio Gregorii XIII. 10. Martii 1584. quo conceditur Generali Societatis Jesu suos subditos absolvere ad Hæresi, & relapsu in Hæresim.

23 Nec obstat Decretum *Sac. Congreg. Episcop. & Regular. sub die Novemb.* 1628. expresse approbatum, & reservari mandatum ab Urbano VIII. in quo ab Adversariis prætenditur fuisse declaratum non posse Prælatos Regulares absolvere suos subditos a casibus Bullæ Cœnæ, & præsertim ab Hæresi occulta. Non obstat, inquam, quia tale Decretum, ut illud legenti patet, censuit solum extincta esse privilegia, si quæ Regulares habebant, absolvendi a casibus Ordinario locis reservatis, & a casibus in Bulla Cœnæ contentis, adeoque Regulares, nec extra Italiam posse quemquam absolvere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ contentis, aut Ordinario loci reservatis. Decretum ipsum referunt Diana *par.* 8. *tract.* 7. *resol.* 50. Donatus *tom.* 2. *par.* 1. *tract.* 11. *q.* 17. *n.* 6. & ex ipsis Felix Potestas *tom.* 1. *par.* 4. *n.* 3414. & est, ut sequitur.

24 ,, Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, per confirmationes privilegiorum, quas Regulares a Sede Apostolica post Sacrum Conc. Trident. obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absolvendi a casibus Ordinario Loci reservatis. Quemadmodum nec indulta absolvendi a casibus contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi consuevit, utpote sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisivisse ex subsequentibus privilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti etiam necessario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim privilegiorum, aut confirmationem ejusmodi, quas vel hactenus obtinuerint, vel deinceps forte obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt, posse quemquam absolvere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario Loci reservatis. Ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore. Ab aliis vero casibus, & Censuris Sedi Apostolicæ reservatis siquidem Regulares habent a Sede Apostolica absolvendi facultatem, illam extra Italiam minime sublatam fuisse iisdem Sacræ Congregationis decretis hac de re editis jussu Sanct. Memor. Clementis VIII.

,, Quam Sacræ Congr. sententiam Sanctitas Sua ad se relatam approbavit, mandavitque ab omnibus, ad quos pertinet, inviolabiliter observari. Romæ 17. Novemb. 1638.

F. A. Cardinalis S. Honuphr.

25 Quod Decretum non est novum, sed confirmativum aliorum similium jussu Clementis VIII. & Pauli V. editorum, quæ referuntur in Decreto responsali ejusdem Sacræ Congregationis de die 7. Decembris 1646. ad Cardinalem Filomarinum, quod refert Donatus *tom.* 1. *tract.* 13. *quæst.* 17. *post n.* 27. & est, ut sequitur:

26 ,, Ascanio per la Dio misericordia del Titolo S. Maria Aracæli della Santa Romana Chiesa Prete Cardinale Filomarino, Arcivescovo di Napoli, e Delegato Apostolico. Avendo la Sacra Congregazione sopra i negozj de Vescovi, e Regolari drizzata a Noi lettera del tenor seguente vid. A foris, all'Eminentissimo, e Reverendissimo Signor mio Osservandissimo, il Signor Cardinale Filomarino Arcivescovo di Napoli. Locus ✠ Sigilli, intus vero: Eminentissimo, e Reverendissimo, Signor mio Osservandissimo. Questa Sacra Congregazione ha più volte dichiarato con ordini espressi di Clemente Ottavo di Gennaro, e Novembre 1602. di Paolo Quinto di Gennaro 1617. e di Urbano Ottavo, Santa Memoria, di Novembre 1626. Che tutte le facoltà d'assolvere dai Casi riservati, o riservandi de gli Ordinari, ovvero compresi, o da comprendersi nella Bolla in Cœna Domini implicite, vel explicite, ed altri riservati solamente alla Santa Sede nel medesimo Decreto di Novembre 1602. concessa a' Secolari, o Regolari, Congregazioni, o Confraternità di qualunque prerogativa, o specialità etiam necessario exprimenda, sono state annullate, ed estinte, così dal Sacro Concilio di Trento, come dalle suddette Constituzioni. E che in vigore delle confermazioni, estensioni, o comunicazioni, ottenute dopo, o da ottenersi per l'avvenire sotto qualsivogliano amplissime clausule, non s'intenda mai rinnovata la suddetta facoltà, riservando solo gl'indulti concessi specialmente fuori d'Italia, o dentro Roma, quanto alli casi riservati alla Santa Sede, non compresi nella suddetta Bolla: onde venendo rappresentato alla Santità di Nostro Signore da Vostra Eminenza con sua Lettera de' 4. di Agosto precedente, che in cotesta Città, e sua Diocesi alcuni Confessori Secolari, e Regolari, senza giustificare, con quali facoltà assolvano de fatto dalle Censure, e casi suddetti. Ed inoltre disseminando opinioni erronee, asseriscono, che per poter assolvere validamente dalli casi riservati all'Ordinario, basti aver domandato al medesimo la facoltà, ancorchè ricusi di concederla. Questi Eminentissimi miei Signori di commissione espressa di Sua Beatitudine, mi hanno imposto di scriverle, che coll'autorità, che a tal effetto se le comunica, in virtù delle presenti, e sotto le pene, che giudicherà espedienti, faccia intendere a tutti i Confessori di costì sino quanto si vogliano privilegiati, ed esenti, che omninamente si conformino con i suddetti Decreti, e non ardiscano di contravenire sotto qualsivoglia pretesto, o caso, etiam di precisa necessità, fuorchè in articulo mortis, con reincidenza, si convaluerint. Dichiari similmente annullati tutti gli Oracoli, e Indulti Apostolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, e agli altri, che pretendano averne Breve, o Bolla in forma specifica dopo l'ultima Costituzione d'Urbano, prefigga un termine perentorio di tre mesi ad esibirle a questa Sacra Congregazione: altrimente vuole, e dichiara Nostro Signore, che s'intendano decaduti, e privati di essi eo ipso senza altra intimazione. E finalmente, che dopo aver fatto notificar costì, e come stimerà esser di bisogno, che quelli, che dimandano all'Ordinario, la facoltà d'assolvere, e non l'ottengono, non possono valersene; Ella dichiari incorrere nella sospensione dall'udir le Confessioni Sacramentali quelli, che pubblicamente difenderanno la dottrina suddetta, o pure præsumeranno temerariamente di assolvere, ancorchè loro sia stata denegata, o non concessa la facoltà dagli Ordinarj; Così V. Eminenza resti servita di fare, che puntualmente si eseguisca, con darci quà distinto avviso dell'operato. Ed io le bacio umilmente le mani. Di Roma 7. Dicembre 1656. Di V. E. umilissimo, e affezionatissimo Servitore. M. Cardinale Ginetti. G. Arcivescovo di Patrasso, Secretario. Napoli, Sign. Card. Arcivescovo sopra li Confessori. Per l'autorità a Noi concessa a tal effetto in virtù di detta Lettera ordiniamo, e comandiamo a tutti i Confessori Regolari, Secolari, omnibusque in executione præsentium nominan. & cognominan. di questa nostra Città, e Diocesi, siano quanto si vogliano privilegiati, ed esenti sotto pena della rivocazione della facoltà d'udir le Confessioni Sacramentali, eo ipso, che contraverranno, carceri formalj, ed altre a nostro arbitrio, che omninamente deboano ad unguem osservare il contenuto in detta preinserta Lettera, persiggendo agli altri, che pretendono averne Breve, o Bolla in forma specifica dopo l'ultima Costituzione della felice memoria d'Urbano Ottavo per termine perentorio tre mesi dal dì della notificazione della presente ad esibirle alla medesima Sacra Congregazione, dichirando incorrere nella sospensione dall'udir le Confessioni Sacramentali, quelli che pubblicamente difenderanno la dottrina suddetta, ovvero presumeranno temerariamente d'assolvere, ancorchè loro sia stata denegata, o non concessa de Noi la facoltà. Ed acciò da nissuno si possi alleggare causa d'ignoranza, Ordiniamo, che la copia della presente sia personalmente intimata alli Superiori delli Regolari, quali debbano fra due giorni quella notificare in pubblico Capitolo a' detti suoi Regolari; Volendo, che dopo detta notificazione astringa tutti, come se fosse stata a ciascheduno personalmente intimata. Data dal nostro Palazzo Arcivescovale di dì 26. Febbrajo 1647. Ascanio Card. Filomarino Arcivescovo di Napoli, e Delegato Apostolico. D. Bartholomæus de Neapol. Actorum Mag. Sancti Officii.

Ex quibus Decretis clare patet, non loqui ibi Pontifices
de Prælatis, seu Superioribus Regularibus in ordine ad 27
suos subditos, sed solum de ipsis Confessariis Regularibus; adeoque intelligi debent in ordine ad Sæculares, & non in ordine ad Regulares; Et aperte indicat idem Eminentissimus Cardinalis Filomarinus Archiepiscopus Neapolitanus in ordinatione facta Confessariis Regularibus, & Sæcularibus dictæ suæ Civitatis, & Diœcesis in virtute dictæ Epistolæ cum præinsertis Decretis sibi transmissæ; ibi: *Per l'autorità a Noi concessa a tal effetto in virtù di detta Lettera ordiniamo, e comandiamo a tutti i Confessori, Regolari, Secolari &c.* ubi, ut vides, ipsemet expresse loquitur solum de Confessariis Regularibus in ordine ad Sæculares, & non de Prælatis, seu Superioribus Regularibus in ordine ad suos subditos, qui non indigent facultate Ordinarii ad suos subditos absolvendos. Et revera cum dicta Decreta loquantur indiscriminatim, & unitim de reservatis Ordinario, & de reservatis Papæ in Bulla Cœnæ & iisdem, quibus prohibent absolutionem a reservatis Ordinariis locorum, prohibeant absolutionem a reservatis Papæ in Bulla Cœnæ, manifeste patet, quod loquantur solum de ipsis Confessariis in ordine ad Sæculares, & minime de Prælatis, seu Superioribus Regularibus in ordine ad suos subditos, quia isti non subjacent casibus reservatis Ordinariis locorum.

Tum

28 Tum quia, ut *supra n. 20.* dictum est, ut ex Peregrino, & Naldo refert Peyrinus *in Const. 6. Jul. II. n. 21.* & Felix Potestas *loc. cit. n. 3416.* Sac. Cong. Episcop. & Regul. facto verbo cum Clemente VIII. expresse declaravit, quod omnes Bullæ, & Decreta derogatoria privilegiorum Regularium, quantum ad facultatem absolvendi a casibus Pa-
29 pæ reservatis sunt intelligenda solum in ordine ad Sæculares, non autem in ordine ad suos subditos Regulares: Et ad hoc multum confert declaratio Alexandri VII. sub die 25. Septembris 1665. qua damnavit sequentem propositionem 4. in ordine, ibi: *Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque Sæculares ab Hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa*, ubi, ut vides, Pontifex damnat solum dictam absolutionem in ordine ad sæculares, ibi: *Absolvere quoscumque Sæculares*.

30 Ast tamen, si verum esset, quod Sacra Congregatio declaraverit non posse Prælatos Regulares absolvere ab Hæresi occulta, ut ex Mendo refert Viva *ad propos. 4. Alexand. VII.* Rosignol. *de pœnitentia part. 1. q. 7. art. 19. sect. 5. n. 19.* & alii, non esset a tali sententia recedendum; Eo vel maxime, quod sic expresse tenent plurimi Classici Doctores etiam independenter a tali declaratione Sacræ Congr. innixi præsertim textui ejusdem Bullæ Cœnæ, quæ §. *Ceterum* utitur universali negativa, qua omnes excluduntur, ibi: *Ceterum a prædictis sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem... absolvi possit etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis Sæcularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus.... Per Nos, & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreto, verbo, Litteris, aut alia, quacumque scriptura in genere, vel in specie concessorum, & innovatorum, aut concedendorum, & innovandorum*; Qui textus multum urget; Unde in praxi suadeo hanc opinionem tamquam tutiorem tenendam, uti eam expresse tenent Tambur. *t. 2. de Jure Abbat. disput. 12. q. 2.* Sigismundus a Bononia, Bartholomæus de Vecchis, & alii apud ipsum, Casar. *Compend. privil. Fratrum Minor. verb. Absolutio ord. quoad Fratres n. 9.* Confectius *Summa privil. Mendicant. tit. 17. cap. 7.* Diana *part. 1. tract. 4. resolut. 6. part. 3. tractat. 2. resolut. 123. part. 6. tractat. 7. resolut. 63. part. 8. tractat. 7. resolut. 70.* La Croix *lib. 7. part. 2. num. 1622.* cum aliis ibi citatis, Matthæucc. *Officialis Curiæ cap. 38. num. 24.* cum pluribus ibi citatis, ubi *usque ad n. 28.* late probat, Mendo *dist. 1. qu. 4.* dicens sententiam Bonagratiæ Habentis, & aliorum ipsam tenentium non amplius esse probabilem.

31 Prælati Regulares (*pro quibus in hoc non veniunt Superiores locales Conventuum ex Decreto Visitationis Apostolicæ 13. Maji 1601. relato infra n. 48.*) possunt suos subditos, & novitios absolvere ab Excommunicatione contracta, nedum ob percussionem levem, & mediocrem, sed etiam ab Excommunicatione contracta ob percussionem enormem. Vide verb. *Excommunicatio art. 11. a n. 15. ad 17.* Id tamen possunt etiam Superiores locales, si a Generali, vel Provinciali habeant, ut communiter solent habere, in suos reservatos casus jurisdictionem delegatam. Matthæucc. *Offic. Cur. c. 39. num. 21.* & alii. Immo Roncaglia *tom. 1. tr. 4. cap. 2.* citans Palaum, Bordonum, & alios absolute dicit posse Superiores locales, & in eorum absentia eorum Vicarios absolvere suos subditos ab Excommunicatione contracta ob quamcumque percussionem vel alterius Religiosi, vel Clerici etiam sæcularis ex concessione Bonifacii VIII. & Clementis VII. Vide verb. *Excommunicatio art. 12. a n. 15. ad 17.*

32 Prælati Regulares licet a Tridentino non habeant facultatem dispensandi ab Irregularitate concessam Episcopis, eamdem tamen habent in suos subditos per concessionem variorum Pontificum. Vide verb. *Irregularitas art. 3. n. 17.*

33 Refertur ad id amplissimum privilegium concessum Prælatis Regularibus. Vide d. verb. *Irregul. art. 3. n. 18.*

34 Nec hoc privilegium videtur revocatum per Conc. Trid. Vide *ibid. n. 19.*

35 Istæ tamen tam ampliæ facultates non sunt de facili deducendæ ad praxim: Immo per varios graves Doctores nequeunt Prælati Regulares dispensare cum suis subditis furiosis, Epilepticis, lunaticis, energumenis, enormiter leprosis, & aliis, qui enumerantur. Vide *ibidem num. 20.* Vide verb. *Absolutio art. 2. a n. 29. ad 40.* Prælati Regulares,
36 & de eorum licentia sui Religiosi Confessarii, possunt dispensare super impedimento petendi debitum ratione affinitatis contractæ ex copula post contractum Matrimonium cum aliqua, vel aliquo sui conjugis consanguineo, vel consanguineo in primo, vel secundo gradu. Vide verb. *Debitum Conjugale art. 2. n. 20.*

37 Quando autem possint dispensare Confessarii Regulares super impedimento petendi debitum conjugale sine speciali commissione, seu licentia Prælati Generalis, aut Provincialis? Vide *ibid. a n. 12. usq. in fin.*

38 Prælatis Regulares ingredientes extra necessitatem Monasteria Monialium sibi subjectarum ligantur Excommunicatione majori, & privantur omnibus Officiis, & Dignitatibus. Vide verb. *Moniales art. 3. n. 73.*

Nec possunt Prælati Regulares ordinarie ingredi Monasteria Monialium, *nisi ex causa Visitationis localis, & hoc semel tantum in anno, ita ut in eo anno, in quo unus ex memoratis Superioribus visitaverit, alius Superior a Visitatione hujusmodi se omnino abstineat*. Vide *ibid. n. 74.* 39

Prælatus Regularis, si fuerit Generalis, potest secum introducere duos socios sui Ordinis; si fuerit alius a Generali, potest introducere secum unum tantum socium sui Ordinis. Vide *ibid. n. 75.* 40

Nec ipse Visitator, nec ejus socii possunt sumere intra clausuram ullam refectionem. Vide *ibid. n. 76.* 41

Si ob clausuram, aut aliam urgentem, ac necessariam causam oportuerit Prælatum Regularem eodem anno plu- 42
ries ingredi septa Monasterii, tunc non aliter ingredi potest, quam cum præsentia Episcopi Diœcesani, vel alterius personæ Ecclesiasticæ Sæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis ab ipso Episcopo ad hoc specialiter deputatæ. Vide *ibid. n. 77.*

Si Prælatus Regularis supradictis contrafecerit, ipso facto pœnam Excommunicationis, & privationem omnium 43
Officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illam, vel alia in posterum obtinenda, vocisque activæ, & passivæ absque alia declaratione incurrit; Et nihilominus nullis privilegiis, & exemptionibus tueri se potest, quominus ab Episcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato quoties, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat. Vide *ibid. n. 78.*

Prælatus Regularis quando, & quomodo possit concedere licentiam ingrediendi clausuram Monialium sibi subjectarum. Vide *ibid. a n. 88. ad 93.* 44

Prælati Regulares quoad absolutionem ab Excommunicatione violatæ clausuræ gaudent respectu suorum subditorum eadem facultate, qua gaudent Episcopi respectu suorum. Vide *ibid. n. 22.* 45

A pœnis privationis Officiorum, & Dignitatum, & inhabilitatis latis a S. Pio V. in violantes clausuram possunt Prælati Regulares absolvere suos subditos pro utroque foro. Vide *ibid. n. 24. & 25.* 46

Prælati Regulares, etiamsi sint Generales, nequeunt sine approbatione Episcopi audire Confessiones Monialium sibi subjectarum. Vide verb. *Moniales art. 5. n. 8.* 47

Prælati Regulares Jure nequeunt proprio, & ordinario concedere Indulgentias suis subditis. Vide verb. *Indulgentia n. 27. art. 2.* 48

Possunt tamen Jure delegato, & ex speciali concessione. Vide *ibid. n. 28.* 49

Monitoria concedere pro suis subditis possunt solum Prælati Generales, eorumque Visitatores, & Provinciales, non vero Superiores locales. Vide verb. *Monitorium num. 10.* 50

Posse autem Superiores locales Monitoria edere in suis Conventibus, non quidem ad finem revelandi pro rebus, aut scripturis deperditis, vel subtractis, seu pro aliis delictis, tenent multi. Vide *ibid. n. 11.* 51

Prælati Regulares in quibus votis, & juramentis possint dispensare, seu ipsa irritare respectu suorum subditorum? Vide verb. *Juramentum artic. 3. num. 30.* & verb. *Votum*. 52

Prælati Regulares, puta Generales, & Provinciales undecim tantum casus reservare possunt, & non plures sine consensu Capituli Generalis pro tota Religione, vel Capituli Provincialis pro Provincia. Sic expresse decrevit Clemens VIII. Decreto tenoris sequentis. 53

„ Sanctissimus D. N. jam pridem accurate perpendit, & „ re ipsa comperit, quod reservatio facultatis absolvendi „ Religiosos pœnitenter a peccatis quibusdam gravioribus, „ nisi Superiores ad modum prudenter, ac moderate illa „ utantur, nonnullos infirmiores, qui interdum Superiori „ suo conscientiæ maculas detegere formidant, adducere „ posset in æternæ damnationis periculum, & spiritualis „ remedii desperationem;

„ Quo circa, ut huic malo Sanctitas Sua opportune pro- „ videret, decrevit, ut nemo ex Regularium Superioribus „ peccatorum absolutiones sibi reservet, exceptis iis, quæ „ sequuntur, aut omnibus, aut eorum aliquot prout sub- „ ditorum utilitati expedire in Domino judicaverit.

I. Veneficia, Incantationes, Sortilegia.

II. Apostasia a Religione, sive Habitu dimisso, sive retento, quando eo provenerit, ut extra septa Monasterii, seu Conventus fiat ingressio.

III. Nocturna, & furtiva e Monasterio, seu Conventu egressio etiam non animo apostandi facta.

IV. Proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

V. Juramentum falsum in Judicio Regulari, seu legitimo.

VI. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non secuto.

VII. Falsificatio manus, aut sigilli Officialium Monasterii, aut Conventus.

VIII. Furtum de rebus Monasterii, seu Conventus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale.

IX. Lapsus carnis opere consummatus.

X. Occisio, aut vulneratio, seu gravis percussio cujuscumque personæ.

VI. Malititiosum impedimentum, aut retardatio, aut aperitio litterarum a Superioribus ad inferiores, & ab inferioribus ad Superiores.

Si quod aliud peccatum grave pro Religionis conservatione, aut pro conscientiæ puritate reservandum videtur, id non aliter fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia, matura discussione, & consensu; ,, Superiores in singulis Domibus deputent ,, duos, tres, aut plures Confessarios pro subditorum nu- ,, mero majori, vel minori &c. qui a non reservatis eos ,, absolvant, & quibus etiam reservatorum absolutio com- ,, mittatur, quando casus occurrerit &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum 26. Maji 1593.

54 Præfatum Decretum confirmavit Urb. VIII. per Decr. *Sacræ* Congreg. Concilii die 21. Septembris 1624. addens quod sequitur:

,, Sanctitas Sua deinceps declaravit, ut si hujusmodi ,, Regularium Confessariis cujus alicui reservati faculta- ,, tem petentibus, Superior dare noluerit, possint nihilo- ,, minus Confessarii illa vice pœnitentes Regulares, etiam ,, non obtenta a Superiore facultate, absolvere.

55 Super dict. Decr. Clement. VIII. dubitatum, ut infra, fuit:

An in Decr. Clem. Papæ VIII. de ann. 1593. 26. Maji super qualitate Casuum ab eorumdem Regularium Superioribus reservandorum edito Censuræ etiam comprehenderentur; ita ut iisdem Superioribus absque Capituli Generalis, aut Provincialis consensu, aliquibus peccatis in Decreto hujusmodi non contentis, Excommunicationem annectere, ejusdemque absolutionem sibi reservare liceat?

Sacra Congregatio Card. negotiis Regularium præposita Illustrissimo Bandino referente, Censuras in supradicto Decreto comprehendi censuit.

Romæ 7. Julii 1615.

56 Soli Prælati auctoritatem quasi Episcop. habentes, nempe Generales, & Provinciales possunt in Religionibus reservare casus; & nullatenus Superiores locales. *Communis*, & clare patet ex adductis Decretis. Unde in nostra Religione adest statutum Generalis celebrati Assisii de anno 1526. quo expresse ordinatur, & mandatur auctoritate Apostolica, & totius Capituli Generalis, quod nullus Guardianus possit sibi reservare aliquem casum.

57 Immo Guardiani, & ceteri Superiores locales quocumque nomine nuncupati, sine facultate a Generali, vel Provinciali obtenta, seu de consuetudine sibi commissa, & delegata, nequeunt absolvere a dictis casibus in suis respective Religionibus, vel Provinciis reservatis, cum soli Generales, Provinciales, & nullatenus superiores locales habeant ad id jurisdictionem, & auctoritatem ordinariam, ut expresse decrevit Sac. Cong. Visitationis Apostolicæ de mandato Sanctissimi die 13. Martii 1601. decreto ut infra:

58 ,, In Congregatione adm. Illustrium, RR. DD. Præla- ,, torum Visitationis Apostolicæ de mandato Sanctis. D. N. ,, Papæ die 13. Mart. 1601. habita; *Inter alia:* Al Me- ,, moriale del P. Custode de' Reformati di S. Francesco la ,, Santità Sua dichiara; che il Decreto suo sopra la reser- ,, vazione de' casi de' Religiosi fatto alli 26. di Maggio ,, 1593. non dispone, nè determina a chi spetti l'autorità ,, d'assolvere da detti casi; rimettendosi in questo alle Co- ,, stituzioni, uso, ed osservanza commune delle Religio- ,, ni, che il Generale, e Provinciale abbiano quest' au- ,, torità ordinaria; e non li Guardiani e Priori Superiori ,, immediati de' Conventi; dovranno però detti Provin- ,, ciali, & Generali communicare detta facoltà in ciasche- ,, duno Convento a persona discreta, ed intelligente per ,, assolvere i Religiosi di quel Convento, che faranno ri- ,, corso, ovvero nelli casi particolari che occorreranno, ,, concedere la facoltà a ciascuno Confessore deputato in ,, detto Convento, quando esso Confessore ne faccia i- ,, stanza, e giudica espediente, se gli conceda, nel qual ,, caso li Superiori, anco delegati, dovranno prontamen- ,, te concederla, conforme al detto Decreto Pontificio, ,, perchè, negandosi, la Santità Sua intende, che il Con- ,, fessore possa assolvere da detto caso." *Orb. Seraph. tom.* 4.

59 Hinc Superiores locales, uti Priores, Rectores, Guardiani, & hujusmodi nequeunt in suis Conventibus sibi eligere in Confessarium simplicem Religiosum Sacerdotem sibi subditum non approbatum a Generali, vel Provinciali; Superiores enim locales in suis Conventibus sunt veluti parochi in suis parochiis; Parochi autem nequeunt sibi in Confessarium eligere Sacerdotem non approbatum ab Ordinario, ut est certissimum post Decretum Alexandri VII. qui *die 24. Septembris 1665.* inter alias merito damnavit sequentem propositionem 16. in ordine, ibi: *Qui Beneficium Curatum habent, possunt eligere Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario;* ergo neque Superiores locales possunt sibi in Confessarium eligere simplicem Sacerdotem non approbatum a Generali, vel Provinciali; Cum enim nequeant ipsum approbare pro aliis, neque possunt approbare pro se. Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 32. & alii passim.

Regularis, qui inscio, vel invito Prælato sui Ordinis approbatur ab Ordinario loci ad audiendas Confessiones in sua Diœcesi, an valide eas excipiat; Vide verb. *Approbatio art.* 1. *n.* 18. *&* 19. 60

Prælati Regularium possunt suos subditos a se, vel suis prædecessoribus, vel aliis quibuscumque Superioribus ad audiendas Confessiones approbatos, ab eisdem Confessionibus audiendis suspendere, etiam ex causa occulta, & extrajudicialiter, ut declaravit *Sac. Cong. Episc. & Reg. in una Theatinorum 2. Jul. 1617.* Vide *idem verb. numero* 10. 61

Prælati Regulares, nempe Generales, & provinciales possunt Religiosos sibi subditos in Notarios creare, & deputare. Sic S. Pius V. Const. incip. *Debitum* concessit expresse Prælatis Ord. Prædicatorum, de quo privilegio participant ceteri Regulares communicantes cum ipsis in privilegiis. Vide verb. *Notarius*. 62

Prælati Regulares, puta Generales, & Provinciales, possunt cum Generali, & Provinciali, seu Intermedio Capitulo dispensare cum suis Religiosis illegitimis ad Officia, & Prælatis Ordinis obtinenda; Quamvis enim privilegia ad id concessa Religionibus, & relata a Rodriquez *t.* 1. *q. Reg. q.* 13. *art.* 6. & Peyrin. *t.* 1. *privileg. Minim. in Constit.* 2. *Julii II.* §. 93. fuerint abrogata a Sixto V. Constit. incip. *Cum de omnibus*, & alia incip. *Ad Romanum Pontificem*; tamen ex post Gregorius XIV. Constit. 3. incip. *Circumspecta Romani Pontificis providentia* §. 4. moderans prædictas Sixti V. Constitutiones id eis iterum concessit, statuendo ,, Licere Generali, aut Provinciali singulorum Or- ,, dinum, aut Congregationum, aut Hospitalium, ad ,, quos dicta dispensatio spectat (juxta tenorem privilegio- ,, rum, & Indultorum Apostolicorum eis concessorum, ,, quæ dummodo usu recepta, nec alias sub ullis revoca- ,, tionibus comprehensa sint, ut præfertur, in hac parte ,, revalidamus cum illegitimis, quos alias dictus Genera- ,, lis cum Generali, Provinciali, seu intermedio Capitu- ,, lo, & non alias, suffragantibus meritis, dignos judica- ,, verint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas ,, dispensare, ac dispensationes hujusmodi ita factas, & ,, inde sequuta quæcumque, ut antea, valere, ac tenere ,, perinde, ac si dictæ Constitutiones non emanassent. *Miranda in Manual. tom.* 2. *q.* 2. *art.* 3. Matthæucci *Offcial. Curiæ cap.* 38. *num.* 39. *Lezana summ. quæst. Regular. tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 60. Peyrin. *tom.* 1. *privilegior. Minimor. in Constitut.* 2. *Julii II.* §. 29. *a num.* 95. & alii passim. Et idem sub ampliori forma concessit postea Gregorius XIV. in privilegio dato Congregationi Clericorum Regularium Ministrantium infirmis Constit. 17. incip. *Illius* §. 19. his verbis. ,, Ac dicto Præfecto Ge- ,, nerali pro tempore existenti, seu de illius licentia Præ- ,, fectus inferioribus aliorum locorum, seu Provincialibus ,, dictæ Congregationis pro tempore existentibus, & illo- ,, rum Vicariis, ac locum tenentibus, ut cum ejusdem Con- ,, gregationis personis defectum natalium etiam ex adul- ,, terio, sacrilegio, incestu, & quovis alio nefario, & il- ,, licito, ac prohibito, & damnato coitu provenientem ,, patientibus, postquam in dicta Congregatione vota emi- ,, serint, ut defectu hujusmodi non obstante, ad quos- ,, cumque Sacros etiam presbyteratus Ordines promoveri, ,, & illis etiam in Altaris ministerio ministrare, necnon ,, ad quæscumque Administrationes, personatus, præemi- ,, nentias, & Officia dictæ Congregationis eligi, admitti, ,, & assumi illaque gerere, & exercere." 63

Prælati Regulares habentes, ut supra, facultatem dispensandi cum subditis Religiosis illegitimis, quoties scientes esse tales conferunt illis aliquam prælatiam, vel Officium, censentur saltem in foro conscientiæ cum illis dispensare; Talis enim Prælaturæ, vel Officii collatio est quædam virtualis dispensatio. Rodriquez *tom.* 1. *q. Regul. q.* 13. *art.* 16. Navarr. *in Manuali cap.* 25. *n.* 74. Lezana *loccit. cap.* 18. *n.* 63. & alii. 64

Prælatus Regularis, sicuti & quilibet alius captus a Turcis, vel Saracenis, seu ab aliis hostibus, non est ipso jure privatus sua dignitate, nec privandus per sententiam, sed interim deputandus est Vicarius, qui, durante captivitate, Provinciam, seu Monasterium regat, & ipse ex captivitate reversus pristinam Dignitatem, & Prælatiam recuperat; *cap. Si Episcopus, de supplend. negligent. prælator. in* 6. Captivitas enim non est delictum, & ubi delictum non est, ibi non debet esse pœna, *cap. Cognoscentes, de Constitutionibus*, & Glossa communiter recepta *in cap. Si Beneficia vers. Sine culpa, de præbend. in* 6. Tum quia nimia crudelitas esset talem affligere, cui potius est miserandum, *cap. Licet, de Censibus*, & ibi Glossa communiter recepta verb. *Misereri*, & facit textus *in cap. Cum percussio* 7. *quæst.* 1., ibi: *Non debet a nobis addi flagellatis afflictio, in cap. Ex parte de Cleric. ægrotant.* ibi: *Nec afflictio afflicto sit addenda; cap. At si Clerici, de Judiciis* §. *De adulteriis*, ibi: *Nec duplici debeat ipsum contritione conterere*, *& in leg. Navis onustæ* §. *Cum autem ff. Ad Legem Rhod. de* 65

jactu,

jectu; ibi: *Quia non debet duplici damno onerari*, cum similibus.

66 Unde P. Joannes Cheron Provincialis Carmelitarum a Barbaris captus, ac postea liberatus, a Sacra Congregatione Episcop. & Regul. jubetur in possessione Provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, cassata alterius Provincialis electione; Vide verb. *Postliminium* n. 7. ubi refertur casus.

67 Assignatur quid importent Absolutiones generales, quas Prælati Regulares in fine Visitationis, & in quibusdam anni solemnitatibus dare consueverunt suis subditis Religiosis, quæ Absolutiones cadunt super Excommunicationibus, Suspensionibus, & Irregularitatibus, quas subditi forte ignoranter contraxerunt, vel obliti sunt, ita ut si postea recordentur, & cognoscant se aliquam Censuram, vel pœnam reservatam incurrisse, non teneantur amplius pro absolutione ab illis Censuris, vel pœnis recurrere ad Superiorem habentem facultatem, sed sufficiat, quod confiteantur communi Confessario peccata, ob quæ illas incurrerunt, nam illa peccata, ut supponitur, erant solum reservata ratione Censuræ, qua sublata, cessat reservatio peccati; Illæ tamen Absolutiones non sunt *Sacramentales*, nec per eas quis absolvitur a culpa peccati, cum tunc non fiat Confessio specifica peccatorum, sed sunt quædam absolutiones deprecativæ, per quas subditi absolvuntur *ab omnibus Censuris &c. & a pœna debita pro peccatis jam quoad culpam dimissis, adhuc in hac, vel altera vita exsolvenda*; Unde cum in talibus absolutionibus dicitur: *Absolvo vos ab omnibus peccatis vestris*, idem est ac *ab omnibus pœnis debitis pro iisdem*, juxta illud 2. *Machabæorum cap.* 12. *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*, ubi peccata sumuntur, ut vides, pro pœnis debitis pro iisdem; Sic Rodriquez *tom.* 1. *quæst.* 10. *art.* 26. Kerchove *in Statuta generalia cap.* 6. §. 22. *numer.* 161. Kazemberger *Supplemen. Theolog. Sacramental. P.* Sporer *caput.* 3. *sectiton.* 2. *quæst.* 3. *numer.* 142. *fol.* 260. & alii passim; Vide verb. *Indulgentia artic.* 2. *numer.* 28. *artic.* 4. *numer.* 11. *& art.* 5. *a num.* 65. *ad* 69.

68 Unde enixe deprecantur, & serio monentur Prælati omnes Regulares ad has generales absolutiones suis subditis impartiendas diebus omnibus, & Festivitatibus, quibus id eis est a Sede Apostolica per specialia privilegia concessum, ne tanto spirituali bono fraudentur; Dies autem, & Festivitates, in quibus id est eis concessum, assignantur cum suis respectivis formulis Absolutionum *sub verb. Indulgentia artic.* 5. *a num.* 65. *ad* 69. Vide *ibi*.

69 Idem, quod de Absolutionibus generalibus a Prælatis Regularibus dari consuetis, dicendum est de absolutionibus cum Indulgentia in articulo mortis dari solitis infirmis moribundis, quibus dari possunt etiamsi eas non petierint, & jam sint sensibus destituti, nihilque percipiant, aut sciant de tali Indulgentia; *Doctores citati*.

70 Absolutio, quæ datur a Prælato, seu Præside ante electionem Capitularem, cadit super Censuras, & irregularitates, quæ possunt esse impedimentum inhabilitatis ad eligi, & eligere; Et patet expresse ex sequenti formula uti consueta: *Misereatur vestri &c. Indulgentiam &c. si tenemini aliquo vinculo Excommunicationis majoris, vel minoris, Interdicti, vel suspensionis, in quantum se extendunt gratiæ, & privilegia Ordini nostro concessa, vos omnes auctoritate Beatorum Petri, & Pauli, ac S. Sedis Apostolicæ, mihi in hac parte commissa, & vobis concessa, ad effectum electionis (vel electionum,) canonice, ac rite per vos faciendæ (vel faciendarum) absolvo. Item, eadem auctoritate, & ad eumdem effectum dispenso vobiscum super omni Irregularitate, si quam contraxistis, quatenus opus sit, & indigetis, vos habilito executioni Ordinum, & Officiorum vestrorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

71 Si quis Religiosus esset ligatus aliqua Censura, a qua Prælatus, seu Præses Capituli non posset absolvere, tunc ipse non esset absolutus, & sic non posset in dicta Capitulari electione eligi, aut eligere; Hoc enim videtur expressum in hac clausula dictæ absolutionis; *In quantum se extendunt privilegia, & gratiæ Ordini nostro concessæ*; Sic Peyrin. *de Prælat. quæst.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. cum quo transeunt Doctores, teste Matthæucci *Officialis Curiæ cap.* 18. *num.* 18.

72 Item talis absolutio non prodest absentibus; Quamvis enim absolutio ab Excommunicatione dari possit etiam absentibus per Litteras, ut tradunt communiter Doctores; Hæc tamen solum ad præsentes dirigitur, ut demonstrat aperte illud pronomen demonstrativum *Vos*, quod Electores præsentes exigit, ut de beneficio talis absolu-

73 tionis participent; Sic expresse Matthæucc. *loc. cit. numer.* 18. *& sequent.* ex multis probat contra Sanctorium, quod talis absolutio fit cum reincidentia, cum sit data ad cautelam, ne ex titulo Censurarum possit postea electio, alias valida, impugnari; Unde cum non absolute detur, sed restricte *ad effectum electionis faciendæ*, completa electione, Capitulares, qui aliqua Censura erant irretiti, in eamdem reincidunt; Et sic, ut electus possit deinde Officium exercere debet absolutionem petere a Sacra Pœnitentiaria; Nam absolutio, quæ a Præside præstatur, solum operatur, ut possit Canonice eligi, non vero quod valeat exercere; Sed hic opus est puro, & absoluto absolutionis beneficio, *Hæc ille*; Vide *ibi*.

Prælati Regulares possunt concedere specialibus Benefactoribus suæ respectivæ Religionis Filiantias, seu Litteras Filiationis, eis communicando Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona spiritualia tamquam Filiis propriæ Religionis, ex concessione Urbani V. facta Prælatis totius Ordinis Minorum, pro ut refertur *in Compendio Privilegiorum verb. Indulgentia quoad sæculares quarto numer.* 6. ibi: *Urbanus V. concessit, ut Generalis, & Provincialis totius Ordinis Minorum possint communicare Suffragia, Indulgentias, Orationes, & bona spiritualia Benefactoribus Ordinis*. Per quid intelligatur, & veniat, patet ex ipsis Litteris Filiationis, quæ ipsis Benefactoribus passim dantur, in quibus omnia ad longum clare exprimuntur. 74

Prælati Regulares an, & quando teneantur applicare Missam pro ovibus suis? Vide verb. *Missa articul.* 3. *sub n.* 11. *circa finem*. 75

Prælati inferiores jurisdictionem quasi Episcopalem exercentes, tenentur statutis temporibus visitare Limina Apostolorum, & Ecclesiarum statum exponere; Benedictus XIV. tom. 1. Constitut. 7. incip. *Quod Sancta* §. 5. Vide supra ad verb. *Limina Apostolorum*. 76

Prælato inferiori acquiritur jurisdictio intra Episcopi Diœcesim, vel ex privilegio, vel ex consuetudine immemorabili; Idem Constitut. 76. incipiens *Apostolicæ servitutis* §. 2. Non vero ex possessione quadragenaria ex titulo colorato; Idem *ib.* §. 3. Vide supra ad verb. *Jurisdictio*. 77 78

Prælatis inferioribus Jurisdictionem habentibus in Clerum, & populum, conceditur facultas impertiendi Benedictionem cum Indulgentia plenaria in articulo mortis; Idem tom. 2. Constitut. 34. incip. *Pia Mater*; Vide *supra verb. Moribundus n.* 38. *&* 39. ubi datur etiam formula eam impertiendi. 79

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Privilegiis Prælati Regularis, tum de potestate ejusdem in suos subditos, plene agit *Graeber de Privileg. Religios.* de privilegiis *tract.* 2. *per tot.* & de potestate *tract.* 3. *pariter per tot.* Consule *& cum locis citatis* de Privilegiis, & potestate *Abbatis Commendatarii*. 1

PRÆSCRIPTIO.

Articulus Unicus.

Quoad ea, quæ concernunt naturam, effectum, & conditiones Præscriptionis, seu Usucapionis.

SUMMARIUM.

1 *Præscriptionis nomen sumitur dupliciter, scilicet generatim, & magis proprie.*
2 *Præscriptio generatim sumpta idem est ac exceptio, sive oppositio ad excludendam actionem, seu intentionem alterius.*
3 *Præscriptio magis proprie sumpta idem est ac exceptio peremptoria &c.*
4 *Præscriptio secundum aliquos distinguitur ab Usucapione per hoc, quod Præscriptio proprie sit rerum immobilium, Usucapio verum mobilium.*
5 *Tamen hæc distinctio non habet fundamentum in Jure.*
6 *Præscriptio, seu Usucapio definitur.*
7 *Præscriptio, seu Usucapio fuit primitus introducta per Jus Civile, & deinde per Jus Canonicum approbata.*
8 *Præscriptio, seu Usucapio fuit introducta ob varias justas causas, quæ assignantur.*
9 *Præscriptio, seu Usucapio est valida, & licita, nedum in foro externo, sed etiam in foro interno, seu Conscientiæ.*
10 *Ut præscriptio, seu Usucapio sit legitima, vimque licite, & juste transferendi rerum Dominium habeat, requiruntur quinque conditiones in his vulgatis versiculis comprehensæ, quæ per distinctos Paragraphos majoris claritatis gratia expenduntur.*

PRæscriptionis nomen sumitur dupliciter, scilicet generatim, & magis proprie. *Communis*. Præscriptio generatim sumpta idem est ac exceptio, sive oppositio ad excludendam actionem, seu intentionem alterius. Sic accipitur Præscriptio *in l. Sed & si* §. *Ultim. ff. De judiciis, & in toto ff. & Cod. tit. de Exceptionibus, & Præscriptionibus*. Præscriptio magis proprie sumpta idem est ac Exceptio Peremptoria, per quam Possessor bonæ fidei 1 2 3

fidei post decursum certi temporis a Lege definiti potest repellere Dominum rem suam pristinam repetentem, vel antiquo suo Jure uti volentem, opponendo ei continuatam possessionem talis rei, vel juris bona fide factam tempore a Lege definito ad præscribendum, seu peremptorie excipiendam, per quam possessionem talem rem, vel jus fecit suum. Et sic accipitur Præscriptio toto *titulo 26. de præscriptionibus lib. 2. Decretal. & tit. 6. Institut. de Usucapionibus, & longi temporis Præscriptionibus, & ff. De usurpationibus, Usucapionibus*.

4 Unde quamvis nonnulli Doctores cum Glossa *in l. 3. ff. De usucapion.* in hoc distingui dicant Præscriptionem ab Usucapione, quod præscriptio proprie sit rerum immobilium; Usucapio vero rerum mobilium; quam differentiam etiam Scotus *in 4. dist. 15. q. 7. De secundo* supponere videtur, ibi: *Et hoc dico, quod præscriptio in immobilibus, & usucapio in mobilibus &c.* Tamen hæc distinctio non habet fundamentum in jure, ut patet *ex princip. Institut. de usucap. & præscript.* ubi Usucapio etiam ad res immo-
5 biles refertur, & *ex l. unic. Cod. De usucapion. transformand.* ubi sublata est omnis differentia inter Usucapionem, & præscriptionem; Nam præscriptio locum habet in rebus mobilibus, cum post illarum Usucapionem opponi possit exceptio præscriptionis contra priorem Dominum, *Covarr. in Regul. possessor. p. 1. §. unic. n. 2. & 3.* Unde jam passim pro Synonimis accipiuntur hæc nomina *Præscriptio*, & *Usucapio*.

6 Hinc præscriptio, seu Usucapio definitur communiter a Doctoribus, quod sit *Acquisitio, seu Adjectio Dominii rei alienæ, vel alieni juris peremptio per continuationem possessionis tempore, & modo Legibus definito*: In qua definitione notanter ponitur *Vel alieni juris peremptio*; ad denotandum, quod per præscriptionem, seu Usucapionem eliditur etiam jus alienum, seu acquiritur jus aliquod, quod antea alteri competebat, cum etiam jura aliena præscribi possint, ut ususfructus, servitus &c. immo etiam liberatio a debito aliquo.

7 Præscriptio, seu Usucapio fuit primitus introducta per Jus Civile, & deinde per Jus Canonicum approbata. Patetque *ex l. 1. & seq. ff. De usucapionibus, & usucapionibus, & l. 1. & seq. Cod. De præscription. longi temporis*, cum similibus, ubi plurimæ Leges præscriptionem, seu Usucapionem introducentes reperiuntur, quæ postea per Jus Canonicum *l. 2. Decretal. tot. tit. 26. de præscriptionibus* fuerunt approbatæ; Quod & patet *ex cap. Vigilanti 5. de præscriptionibus*; ubi Alexander III. Summus Pontifex dicit, quod *Ephesinus enim legislator solum propter vitandam miserorum segnitiem, & longi temporis errorem, & confusionem, primus Tricennali, vel quadragennali præscriptioni vigorem Legis imposuit*.

8 Præscriptio, seu Usucapio variis ob justas causas fuit introducta; primo scilicet ob bonum publicum, ne rerum dominia diu, & fere semper essent incerta, textu expresso *in l. Bono publico 1. ff. De usucapionibus, & usucapionibus*, ibi: *Bono publico usucapio introducta est, ne scilicet quarumdam rerum diu, & fere semper incerta dominia essent, cum sufficeret Dominis ad acquirendas res suas statuti temporis spatium*. Secundo, ut præcidantur innumerabiles, & perpetuæ lites, quæ ceteroquin oriri possent; textu expresso *in l. Usucapio 5. ff. Pro suo*, ibi: „ Usucapio rerum etiam ex aliis causis concessa, interim propter ea, quæ nostra existimantes possideremus, constituta est, ut aliquis litium finis esset;“ Tertio, ne rerum possessores prope immortali timore teneantur; textu expresso *in l. Cum notissimi 7. in princip. Cod. de præscript. 30. vel 40. ann.* ibi: *Ne possessores ejusmodi prope immortali timore teneantur*. In perpetuo enim timore essent, ne res ab ipsius possessæ evincerentur; Unde in præjudicium boni publici fieret, utinemo auderet fundos colere. Quarto, ut hoc modo segnities, ac desidia hominum qui res suas, ac jura in judicio persequi negligunt, evacuetur, dum ea punitur ademptione Dominii, juxta *l. Ut perfectius 2. de annali exceptione*, ibi: *Sed si aliqua inter desides, & vigilantes differentia*, & *cap. Vigilanti 5. de præscriptionibus*, ibi: *Ephesinus enim propter vitandam miserorum segnitiem, & longi temporis errorem, & confusionem, primus tricennali, vel quadragennali præscriptioni vigorem Legis imposuit*. Unde sibi imputare debet negligens; *l. Quod quis, ff. de Regul. Juris*. Jura enim subveniunt vigilantibus, & non dormientibus, ut habetur in *leg. Non enim, ff. Ex quibus causis majores, & leg. Pupillus, ff. de iis, quæ in fraudem Creditorum*.

9 Præscriptio, seu Usucapio est valida, & licita, nedum in foro externo, sed etiam in foro interno, seu conscientiæ, adeo ut, qui aliquam rem legitime præscripsit, non teneatur ad ejus restitutionem, nequidem in foro conscientiæ, quamvis post legitime completam præscriptionem certo cognoscat rem illam antea fuisse vere alienam. Sic expresse Glossa *in cit. c. Vigilanti 5. de præscriptionibus verb. Noverit*; Abbas *ibid. n. 6.* Fagnan. *in cap. Si quis n. 40. de Regularibus*, Scotus *in 4. dist. 15. q. 2. §. De secundo*, & communis aliorum: Et ratio, quam optime adducit Scotus *loc. cit.* est quia translatio Dominii facta auctoritate Legis publicæ justæ, justa, & licita est; sed in præscriptione, seu Usucapione legitime completa intervenit talis translatio Dominii, ergo justa, & licita est etiam in foro interno, seu conscientiæ; Minor clare patet ex Juribus adductis *supra n. 7. & 8.* Major autem probatur, quia Lex justa potuit a principio juste determinare prima rerum Dominia, ut in confesso est apud omnes, ergo etiam posterior Lex justa de iisdem potuit, & poterit disponere juxta temporum varietatem, & exigentiam, seu necessitatem boni publici, *arg. c. Sciendum 1. & c. Regulæ 2. dist. 29.* ibi: „ Regulæ Sanctorum Patrum „ pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante „ necessitate, traditæ sunt. Quod autem præscriptio, seu Usucapio introducta sit a Lege publica propter exigentiam, & necessitatem boni publici, clare, & expresse habetur *ex l. Bono publico 1. ff. de Usurpationibus, & usucapionibus*, & aliis Legibus cum præcisis suis verbis relatis *supra n. 8.* adeoque &c. Tum quia non est verosimile, quod Sacri Canones, qui principaliter salutem animarum considerant, *cap. Novit 13. de jud. cap. Ut animarum 2. de Constit. in 6.* præscriptionis Jura approbassent, si effectus eorum conscientiæ repugnaret.

Ut autem præscriptio, seu usucapio sit legitima, vimque 10
licite, & juste transferendi rerum Dominium habeat, requiruntur quinque conditiones a Doctoribus in his vulgatis versiculis comprehensæ.

Non usucapies, ni sint tibi talia quinque.
Bona fides, justus titulus, res non vitiosa.
Ut res tradatur, tempus quoque continuetur.

Seu ut alii tradunt:

Non usucapies, ni sint tibi talia quinque.
Si res apta, fides bona, sit titulus quoque justus.
Possideas juste, completo tempore legis.

Unde juxta ordinem horum ultimorum versiculorum expenduntur singulæ conditiones per distinctos paragraphos majoris claritatis gratia.

Novæ Additiones ex aliena manu.

PRæscriptio Jure Digestorum nil aliud erat, quam mo- 1
dus excludendi Actorem, ejusque actionem, & quidem vel ideo, quod elapso tempore legitimo ageret. Sunt enim quibuscumque actionibus præfixa certa tempora, intra quæ institui debebant, quo non facto, Actoris intentio præscriptione excludebatur: idque ut finis imponeretur litibus, quæ alias perpetuum habituræ essent effectum in detrimentum Reipublicæ, tum etiam, ut puniretur negligentia cessantium agere, & jus suum persequi.

Dominium interim præscriptio haud tribuebat præscri- 2
bendi, sed hunc effectum tantummodo habebat usucapio, quæ currebat etiam contra negligentes, salva interim quandoque restitutione in integrum. Præscriptio vero haud oberat impeditis, & non negligentibus; *L. 15. Cod. de Inoffic. Testament.* Quod & Jus Canonicum repetiit, *cap. 13. & seq. cap. 16. q. 3. cap. 10. 14. 15. de Præscript.*

Quoniam vero præscriptio exceptionem solummodo pro- 3
ducebat, & possidentem defendebat, inde quoties reus possessione casu exciderat, rei vindicatione uti, & rem a quovis possessore repetere haud poterat, quem effectum unice habebat usucapio.

At Imperator Justinianus, in *L. unic. Cod. de Transform.* 4
usucap. illi præscriptioni, quæ possessionem quandam qualificatam rerum a reo possessarum continebat, effectum usucapionis tribuit, ut non tantum jus excipiendi, sed etiam agendi reo tribueret, id quod etiam Jus Canonicum e Jure Romano assumpsit, & nonnulla quædam noviter ei addidit.

§. I.

Si res apta.

Quoad ea, quæ concernunt, res quæ possunt præscribi, vel non,

S U M M A R I U M.

1 *Omnes res possunt præscribi, nisi Lege aliqua, vel speciali ratione prohibeantur.*
2 *In specie autem non possunt præscribi, aut usucapi homines liberi.*
3 *E contra tamen possunt homines servi præscribere libertatem contra Dominos, si spatio viginti annorum bona fide se gesserint pro liberis.*
4 *Item res Sacræ nullo tempore a Laicis præscribi possunt.*
5 *Bene tamen res Sacræ præscribi possunt a personis Ecclesiasticis.*
6 *An possit dari, & valeat præscriptio contra onera, & Fundationes Beneficiorum, & contra onus, & numerum Missarum? ad n. 8.*
9 *An Cappellanus, qui per annos triginta qualibet hebdomada legit ex errore tres Missas pro Fundatore, putans ad tot teneri, si postea in Fundatione*

inve.

inveniat, quod ad duas tantum sit obligatio, præscripserit contra se, & teneatur continuare celebrare tres qualibet hebdomada?

10 *Item præscribi non possunt nec in totum, nec in partem res publicis usibus deputatæ.*

11 *Item præscribi non possunt limites, seu termini provinciarum, Diœcesum, & parochiarum; Dummodo constet tales fines falsce legitima auctoritate præfixos, & constitutos.*

12 *Si autem non constet tales fines fuisse legitima auctoritate præfixos, & constitutos, tunc procedit, & valet Præscriptio.*

13 *Sicut etiam procedit, & valet præscriptio in limitibus prædiorum, qui privata auctoritate, ac conventione præfiguntur, ac constituuntur.*

14 *Item res indivisim communes pluribus præscribi non possunt ab aliquo sociorum, etiamsi longissimo tempore eas detinuerit.*

15 *Item præscribi non possunt res pupillares.*

16 *Item præscribi non possunt res dotales, nisi præscriptio, antequam res dotales efficerentur, inchoata fuerit.*

17 *Item præscribi non possunt res meræ facultatis, seu gratuitæ voluntatis.*

18 *Excipiuntur tamen aliqui casus, qui assignantur.*

19 *Item præscribi non possunt res reservatæ supremo Principi in signum absoluti, & supremi Dominii.*

20 *Item præscribi non potest Precarium, Commodatum, Pignus, Conductum, Depositum, & quælibet res Emphiteutica.*

21 *Item præscribi non possunt res furtivæ, vel vi possessæ.*

22 *Intellige vero quod tales res furtivæ, vel vi possessæ non possunt præscribi tempore ordinario trium, decem, vel viginti annorum; Attamen præscribi possunt tempore extraordinario, seu longissimo 30. vel 40. annorum.*

23 *Intellige etiam nisi res furtivæ, vel possessa in potestate Domini sui redierit.*

24 *Item præscribi, & usucapi regulariter non possunt res, quæ nequeunt alienari.*

1 OMnes res possunt præscribi, seu usucapi, nisi Lege aliqua, vel speciali ratione præscribi, seu usucapi prohibeantur; *Communis* per text. *in* §. 1. *& seq. Institut. de Usucapionibus*, & *in l. Longi temporis*, *Cod. De Praescriptionibus longi temporis*, cum similibus, ubi, ut legenti patet, rerum Præscriptio seu Usucapio conceditur indistincte aliquibus dumtaxat rebus postmodum exceptis.

2 In specie autem præscribi, seu usucapi non possunt homines liberi; quia nullo tempore præscribi potest, ut homines liberi fiant servi, licet Possessores bona fide illos emerint, putantes esse servos: *Communis* per text. *in* §. *Sed aliquando Institut. De Usucapionibus*, *l. Usucapionem* §. 9. *ff. de Usurpationibus*, *& Usucapionibus*, *& l. ultim. Cod. De longi temporis praescriptione*, *quae pro libertate*, ubi dicitur, contra libertatem hominis non præscribi etiam tempore sexaginta annorum.

3 E contra tamen possunt homines servi præscribere libertatem contra Dominos, si spatio viginti annorum bona fide se gesserint pro liberis, etiam sine titulo libertatis, *Communis*, per text. *in cit. l. ultim. Cod. De longi temporis praescriptione*, *quae pro libertate* & Glossa *ibi*, *verb. Bona fide*, *& verb. Per* 20. Hoc enim statutum est favore libertatis, cum libertas hominis connumeretur inter caussas favorabiles; *c. ult. de senten. & re judic.* adeoque possunt homines servi præscribere libertatem contra Dominos, non vero Domini præscribere servitutem contra homines liberos; quia, cum servitus sit quid odiosum, & libertas quid favorabile, currit *Reg.* 15. *Juris in* 6. quod *Odia restringi*, *& favores convenit ampliari*.

4 Item res Sacræ, V. G. Ecclesiæ, Jura spiritualia, Jus conferendi Beneficia Ecclesiastica, & hujusmodi nullo tempore a Laicis præscribi possunt, cum nec talia a Laicis possideri valeant; *Communis*, per text. *in c. Caussam* 7. *de Praescriptionibus*, & *in l. Usucapionem* 9. *ff. de Usurpationibus*, *& Usucapionibus*, *&* §. *Sed aliquando Institut. De Usucapionibus*, cum similibus.

5 Dicitur autem notanter *a Laicis*; quia Ecclesiæ quoad proprietatem ab uno Prælato Ecclesiastico contra alium, & alia Jura spiritualia possunt sine dubio præscribi a Clericis, aliisque personis Ecclesiasticis; *Communis*, per text. *in c. Placuit* 1. *c. De quarta* 4. *c. Ad aures* 6. *c. Auditis* 15. *& c. Cum olim* 18. *de Praescriptionibus*, cum similibus.

6 An autem possit pari, & valeat Præscriptio contra onera, & Fundationes Beneficiorum, & contra onus, & numerum Missarum? Variant Doctores, posse enim præscribi contra onera, & conditiones Fundationum tenent multi cum Layman *lib.* 3. *sect.* 3. *tr.* 1. *cap.* 7. *num.* 17. & Pasqualig. *de Sac. qu.* 1192. Similiter præscribi posse contra onus, & numerum Missarum docent Pasqualig. *qu.* 1192. *& seq.* Tamburin. *in Method. celeb. lib.* 3. *cap.* 7. §. 1. Pellizarius *tract.* 5. *cap.* 9. *num.* 92. testans Viros doctos a se consultos esse ejusdem mentis, Thomas Hurtad. *de residentia c.* 1. *lib.* 6. *R.* 6. §. 4. *n.* 8. *&* §. 6. *a n.* 14. Gobat *in Exper. tr.* 3. *n.* 514. addens *n.* 515. idem esse de obligatione Anniversariorum, Officii defunctorum, eleemosynæ &c. La Croix *l.* 4. *n.* 852. testans ex Thulc. *litt. S. conclus.* 424. *num.* 9. & Corrad. *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 524. hanc sententiam secutam esse Rotam. Et ratio potissima inter alias, quas adferunt apud La Croix *loc. cit.* est, quia fundatio, & Beneficium admittunt Præscriptionem, *c. Cum de Beneficio* 5. *de praebend. in* 6. & *ibid.* Glossa, Anchar. Franch. Sylv. Gom. Barb. *n.* 4. Rebuff. *in praxi Benef. tit. Regularia Benef.* insuper Gobat, & alii *in principio citat.* putant sufficere ad id inter præsentes annos 20. & inter absentes 30. requiri tamen 40. annos docet Pasqual. *qu.* 1193. quia agitur contra Ecclesiam. Hos autem sufficere tenent Glossa aliique cum Barbosa *loc. cit. num.* 5. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloss.* 7. *num.* 8. *&* 25. Tusch. *litt. P. conclus.* 542. Et successor in Beneficio potest, ut dicit Dicastill. *de Justitia l.* 2. *tom.* 1. *d.* 1. *n.* 262. gaudere accessione temporis antecessorum suorum, ut ab aliqua conditione, seu onere in Fundatione requisito liberetur, eamque libertatem bona fide illos possedisse in dubio præsumendum, juxta *Regul.* 14. *Juris in* 6. ibi: *Cum quis in Jus succedit alterius*, *justam ignorantiæ caussam censetur habere*, & notavit Nav. *l.* 2. *consil.* 1. *Præscrip.* & in simili Covarr. *Regul. Possessor. part.* 2. *n.* 6. *Corollario* 4. Hactenus La Croix *l. c.*

Alii vero tenent oppositum, & signanter Felix Potestas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 2345. dicens sibi probabilius esse contra Tamburin. quod non possit dari Præscriptio contra onus Missarum, quia dicit ex Jure Res pupillaris, durante statu pupillari, præscribi non potest: *l. Bonæ fidei* juncta Glos. *verb. Pupil. ff. de acquir. rerum domin.* & *l. Sicut in rem*, *Cod. de Præscription.* 30. *vel* 40. *annorum*: Atqui Animæ Purgatorii, quo ad suffragia eis debita, sunt pupillæ, quia sicut pupilli ob defectum ætatis, ita Animæ ob defectum status, caussam suam agere non valent; Unde sicuti negligentia, aut carentia Tutoris non potest cadere in detrimentum pupilli, ita nec negligentia, aut carentia hæredum &c. in detrimentum illarum Animarum; Adeoque contra eas non datur Præscriptio; Nam Præscriptio est introducta in pœnam negligentium Jus proprium, *l. Ut perfectius* 2. *de annali exception.* & *l. Vigilanti* 5. *de Præscriptionibus*; Nulla autem negligentia imputari potest illis Animabus, cum alia voce clamare non possint, nisi illa *Job cap.* 29. *Miseremini mei &c.* Hactenus ille *l. cit.* Vide *ibi*. 7

Et pro hac opinione facit id quod refert Monac. *part.* 4. *Suppl. ad* 2. *tom. num.* 53. ibi: „ Quidam Testator „ mandavit suis executoribus, ut erigerent pro amore „ Dei, & remedio animæ suæ unam Cappellaniam cum „ destinatione Cappellani, qui Missam singulo mane ce„ lebrare curaret. “ Fuit erecta Cappellania cum assignatione congruæ dotis; At quia Cappellani pro tempore semel in hebdomada vacare consueverant, & Sacrificium pro Testatore applicare omiserant, delata caussa ad *Sacram Congregationem Concil.* Hæc *in Lucan.* 18. *Febr.* 1702. declaravit Cappellanum teneri applicare Sacrificium pro Fundatore, licet ipse id non expresserit, & condemnavit Cappellanos, seu Rectores pro tempore, quod celebrare, & applicare Sacrificium omiserint; non obstante descriptione contraria facta in Tabella occasione Visitationis Apostolicæ a centum annis circa. Hæc ille. 8

An Cappellanus, qui per annos 30. qualibet hebdomada legit ex errore tres Missas pro Fundatore, putans ad tot teneri, si postea in Fundatione inveniat, quod ad duas tantum sit obligatio, præscripserit contra se, & teneatur continuare celebrare tres qualibet hebdomada? Variant quoque Doctores. Tamburinus enim, & Pasqualig. *qu.* 1165. cum La Croix *loc. cit. n.* 853. docent probabilius non præscripsisse contra se, adeoque non teneri nisi ad duas Missas in fundatione impositas, quia, dicunt, nemo est, qui possideat contra ipsum; Præscriptio autem non inducitur sine possessione, juxta *Regul.* 3. *Juris in* 6. ibi: *Sine possessione Praescriptio non procedit*. Tum quia actus per errorem gestus non nocet erranti: *l. Si per errorem ff. de Jurisdict.* adeoque &c. Pellizarius autem *loc. citat. num.* 94. dicit, talem Cappellanum teneri ad celebrandas tres, docetque posse contra Cappellanos præscribi spatio decem annorum: at contra Regulares exigi triginta annos: Ego vero dicerem, talem Cappellanum præscribere contra se, & teneri ad tres Missas, in sententia illorum, qui tenent posse Cappellanum præscribere contra onus, & numerum Missarum; Et e contra non præscribere contra se, in sententia illorum, qui docent non posse Cappellanum præscribere contra onus, & numerum Missarum; Et id suadet hæc ratio, quia qui sentit commodum, sentire etiam debet onus, & e contra; *l. Si merces* 23. §. 6. *ff. Locati*, & *cap. Qui sentit* 55. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Qui sentit onus*, *sentire debet commodum*, *& e contra*; Et Leges permittentes, ut Cajus ver. grat. præscribat contra Sempronium, permittunt quoque, ut Sempronius præscribat contra Cajum, contrariorum enim eadem est ratio, & disciplina; *l.* 1. 9

ff. de

ff. de his, qui sui, vel alieni Juris. Et sic sentire vide-
tur Felix Potestas *tom. 1. part. 2. cit, num.* 2345. & Go-
bat *loc. cit. num.* 516. quamvis concludat nihil se deter-
minare in hac re, & materia neglecta fere ab aliis.

10 Item præscribi non possunt nec in totum, nec in par-
tem res publicis usibus deputatæ, ut viæ publicæ, Pon-
tes, Plateæ, Fora, Theatra, & hujusmodi. *Communis* per
text. *in l. Usucapionem 9. ff. de Usurpat & Usucapioni-
bus*, & *l. præscriptio 7. Cod. de operib. publ.* Et ratio
clara est; quia hujusmodi res publicæ, utpote omnibus
communes, a privatis non possidentur, sed promiscue
usurpantur, *l. 1. §. Final. de acquiren. possession.* Sine
possessione autem non procedit Præscriptio, ut expresse
cavetur *in Reg. 3. Juris in 6.* ibi: *sine possessione Præ-
scriptio non procedit*. Et hoc procedit, etiamsi populus iis
uti desierit, ut expresse cavetur, *in l. 2. ff. de via pu-
blic. & itineribus public.* ibi: *Viam publicam populus non
utendo amittere non potest*, etiam si centum annis per
ipsam non iverit, prout subjungit Glossa *unica ib.* com-
muniter recepta asserens hoc contingere favore publicæ
utilitatis.

11 Item præscribi non possunt limites, seu termini Pro-
vinciarum, Diœcesium, & Parochiarum, vel finibus co-
hærentia: Dummodo constet tales fines fuisse legitima
auctoritate præfixos, & constitutos. *Communis*, textu ex-
presso, *in cap. Super eo 4. de Parochis*, *cap. Quicumque
4. caus. 16. qu. 4.* ubi & hujus ratio redditur: *Ne Pro-
vinciarum termini confundantur*; & concordat *cap. Licet
5. cap. Inter memoratos, 6. cap. Dilectio tua 7. ead. caus.*
12 16. & *qu.* 4. Si autem non constet tales fines fuisse legi-
tima auctoritate præfixos, & constitutos, tunc procedit,
& valet Præscriptio. Abbas *in cit. cap. Super numer.* 2.
Engel *l. 2. Decret. tit. 26. §. 2. n.* 8. Reiffenstuel *ib. n.*
13 43. & alii passim. Sicut etiam procedit, & valet Præ-
scriptio in litibus prædiorum, qui privata auctoritate,
ac conventione præfiguntur, & constituuntur, Isti enim
limites præscribuntur spatio 40. annorum. *Communis*,
textu expresso *in cap. Quia judicante 9. de præscriptioni-
bus*, cum similibus.

14 Item Res indivisim communes pluribus præscribi non
possunt ab aliquo Sociorum etiamsi longissimo tempore
eas detinuerit, sed ceteris sociis semper tenebitur dare
suam portionem, quia non suo tantum, sed omnium so-
ciorum, seu coheredum nomine rem, seu hereditatem
communem possidere dicitur. *Communis*, per textum, *in
l. si communem, 10. ff. Quemadmodum servitutes amit-
tantur*.

15 Item præscribi non possunt res pupillares. *Communis*,
per textum, *in l. Bonæ fidei*, juncta Glos. verb. *Pupilli*,
ff. de acquir. rer. domin. Contra ætatem enim pupillarem
non currit Præscriptio, *l. Sicut in rem*, *Cod. de præ-
script. 30. vel 40. annor.*

16 Item præscribi non possunt res dotales, nisi Præscri-
ptio, antequam res dotales efficerentur, inchoata fue-
rit. *Communis*, textu expresso, *in l. Si fundum 16. ff. de
fundo dotali*.

17 Item præscribi non possunt res meræ facultatis, seu
gratuitæ voluntatis. *Communis*; Sic enim desumitur ex *l.
2. ff. De via public. & itin. public.* ubi dicitur, quod,
Viam publicam populus, non utendo amittere non potest,
etiamsi centum annis per ipsam non iverit, ut addit
18 Glossa *Unica ibidem*. Unde, si quis etiam per centum an-
nos, & ultra iverit ad certum Molendinum, vel ad cer-
tum furnum, seu ad certam officinam pro suis respecti-
vis indigentiis; vel si quis domum suam hactenus nun-
quam altius ædificaverit, non tamen vi Præscriptionis
cogi potest, ut deinceps dictum Molendinum, Furnum,
Officinam frequentet, seu quod altius Domum suam non
ædificet; quia in facultativis non datur Præscriptio. Ex-
cipe tamen casus, in quibus Domino Molendini, Furni,
& Officinæ Jus hujusmodi quæsitum fuerit contra suos
Vasallos, sive subditos, ex eo quod ex consuetudine
jam antea vigente, vel privilegio saltem colorato, si-
que bona fide prohibuerit suis subditis, ne frequentarent
alia Molendina, alios Furnos, & alias Officinas, & ipsi
prohibitioni sic interpositæ acquieverint, quia tunc etiam
ea, quæ meræ facultatis sunt, præscribi possunt: Sicuti
esset etiam de eo, qui prohibitus a vicino, ne Domum
suam altius ædificaret, ab ædificando destiterit, & man-
dato, ne ædificaret, obtemperavit; Tunc enim locum
potest habere Præscriptio incipiens a die factæ prohibi-
tionis. Sic Abbas, *in cap. Significante, de appel. num.* 1.
Covarr. *in Reg. Possessor. part. 2. §. 4. n.* 7. allegans plu-
rimos alios, Pirhing *l. 2. Decret. tit. 26. n.* 17. Reiffen-
stuel *ib. n.* 39. Engel *ib. n.* 9. & alii passim.

19 Item præscribi non possunt res reservatæ Supremo Prin-
cipi in signum absoluti, & supremi dominii, verb. grat.
Præstatio tributi, & hujusmodi. *Communis*, textu expres-
so, *in l. Comp. Cod. de Præscr. 30. vel 40. annor.*

20 Item præscribi non potest Precarium, Commodatum,
Pignus, Conductum, Depositum, & qualibet res Em-
phyteutica. *Communis*, per textum *in l. Cum notissimi 7.
§. 6. Cod. de præscription. 30. vel 40. annorum*. Et ratio
clara est, quia talia alieno nomine possidentur; alieno
autem nomine possidens, non præscribit, nam is possidet,
cujus nomine possidetur, *cap. Si diligenti 17. de præscri-
ptionibus*.

Item præscribi non possunt res furtivæ, vel vi posse- 21
sæ non tantum a fure ipso, qui malæ fidei est, sed nec
a quocumque bonæ fidei possessore, qui forte illas a fu-
re, vel a tertio emit, vel alio quocumque justo titulo
accepit, & possedit. *Communis*, per text. *in §. Furtivæ*,
& ibi, Glossa verb. *Vi*, *Institut. de usucap. l. Sciens 7.
Cod. de usucap. pro emptore l. Vitia 11. Cod. de acqui-
rend. possess.* ubi expresse habetur, quod *Vitia possessionum
a majoribus contracta perdurant*, *& Successorem auctoris
sui culpa comitatur*.

Intellige vero, quod tales res furtivæ, & vi possessæ 22
non possunt præscribi tempore ordinario trium, decem,
vel viginti annorum; Attamen præscribi possunt tempo-
re extraordinario, seu longissimo triginta, vel quadra-
ginta annorum, si tanto tempore bona fide possessæ fue-
rint, quia per Præscriptionem longissimi temporis purga-
tur vitium furti, vel violentiæ, quo affecta erat res, &
omnis actio extinguitur: *l. Sicut 3. & l. Omnes 4. Cod.
de præscr. 30. vel 40. annorum*. Et sic tenet *Communis
Doctorum*.

Intellige etiam nisi res furtiva, vel vi possessa in po- 23
testatem Domini sui redierit, quia tunc, vitio purgato,
ab alio bonæ fidei possessore præscribi potest tempore or-
dinario, §. *Aliquando*, *Institut. de usucap. & l. Sciens
7. Cod. de usucap. pro emptore*.

Item regulariter præscribi, seu usucapi non possunt 24
res, quæ alienari nequeunt, *argument. l. Alienationis 26.
ff. de verb. signific.* ibi: *Alienationis verbum etiam usu-
capionem continet; vix est enim, ut non videatur aliena-
re, qui patitur usucapi*. Hinc prohibita alienatione, hoc
ipso saltem tacite censetur prohibita Usucapio, *l. Si fun-
dum 19. ff. de Fundo dotali*, *& l. Bonae fidei 48. ff. de
acquirend. rerum domin.* Deficit enim in his plerumque
justus titulus ex defectu justæ alienationis, concurritque
error Juris, qui non prodest ad Usucapionem, seu Præ-
scriptionem, *l. Nunquam, 31. ff. de usurpat. & usucap.
& cap. 2. de rebus Eccles. non alienand. in 6.*

Præscriptio induci nunquam potest adversus Jus Divi- 25
num; raro autem adversus Jus Commune Ecclesiasticum.
Benedict. XIV. t. 2. Constitut. incip. *Declarasti*.

Novae additiones ex aliena manu.

DE rebus, quæ tum jure Civili, tum jure Canonico 1
præscribi nequeunt, agere nimium esset; Consule,
si lubet, *Dunod de Praescription. part. 1. cap. 12. per tot.* 2
Tantum hic disseremus, & quidem breviter, de rebus
aliquibus, quæ præscribi jure Canonico haud possunt.

Huc I. pertinent decimæ maxime respectu laicorum, 3
qui eas contra Ecclesiam præscribere nullo pacto possunt,
quia, ait Pontifex *in cap. 7. de Praescription. Quum lai-
ci decimas detinere non possint, eas nulla valent praescri-
bere ratione*. Confer etiam *cap. 15. 17. 19. de decim.*

II. Bona mensalia. Jam *in addition. ad verbum Alie-* 4
natio art. 1. n. 3. tradidimus distinctionem bona commu-
nia Ecclesiæ inter, & bona mensalia ejusdem. Præscribi
autem non posse bona mensalia utpote speciali fundatio-
ne destinata ad sustentationem illorum, qui Ecclesiæ in-
serviunt, & ita officio sacro connexa, probant *Bohemer.
in decretal. lib. 2. tit. 26. §. 25. & sequent. Lyncker.
respons. 2. n.* 157. contradicentibus licet *Brunneman. jur.
Eccles. univers. lib. 2. c. 11. ser. per tot. Horn. in consult. &
respons. class. 1. n.* 21.

III. Quæ ad curam animarum, & ea, quæ Ordinis sunt, 5
spectant, utpote quæ commercio civili prorsus exempta
sunt; *Lyncker. respons. 74. num.* 32. Tolli itaque præscri- 6
ptione nequit visitatio Ecclesiastica, quæ officio sacro in-
time cohæret, & ex cura animarum fluit; *cap. 16. de
Praescription.* Adde etiam *Fritsch. de Jur. visitand. cap. 3.
in fin.* Quin nec procurationes præscriptione tolli pos- 7
sunt, idque quia quum eæ debeantur ratione visitationis,
præscriptione tolli nequeunt, sicuti tolli ipsa visitatio
præscriptione nequit; *dict. cap. 16. de Praescription.* Vi-
de quoque *Brunemann. Jur. Eccles. lib. 2. cap. 9. §. 11. &
Stryk. in notis*.

IV. Jurisdictio Ecclesiastica respectu Laicorum. Præ- 8
scriptio enim sine possessione haud procedit. Laici autem
possidere nequeunt jurisdictionem Ecclesiasticam, & sic
præscribere eam nequeunt; Consule *Sperel. dec. 2. n.* 126.

V. Debita jurata, secundum *Pacion. in select. allegat.* 9
*Canon. & Civil. allegat. 28. in fin. Seraphin. de Privileg.
jurament. 47. per. per tot.* ex ea ratione, quod juramen-
tum inducat moram ipso jure, & instar interpellationis
sit. Sed refutant opinionem hanc de credito, & quidem
recte, *Cardinal. de Luca discurs. 129. n. 2. Cyriac. con-
trovers. 618. num. 35. & seq.*

Affert & *Auctor* res alias, quæ jure Canonico præscri- 10
bi haud possunt. Sed non inutilis est inquisitio, an hæ 11
res uti a præscriptione longi temporis eximuntur, ita
immunes sint a præscriptione immemorabili, vel cente-
naria? Confer omnino *Bohemer. in decretal. lib. 2. tit. 26.
§. 35. & plur. sequent.*

§. II.

Bona fides.

Quoad ea, quæ concernunt bonam fidem ad Præscriptionem requisitam.

SUMMARIUM.

1 *Bona fides in proposito quid sit?*
2 *Mala fide possidere quis dicatur?*
3 *Jure Civili Cæsareo in præscriptione longi temporis bona fides requiritur solum ab initio ad inchoandam præscriptionem.*
4 *Unde secundum Jus Civile Præscriptio cœpta per Defunctum bona fide, continuari, & compleri potest ab hærede, quamvis ipse sit in mala fide, & sciat rem esse alienam.*
5 *Immo secundum Jus Civile in præscriptione longissimi temporis 30. vel 40. annorum, nullo tempore, nequidem ab initio requiritur bona fides.*
6 *Jure tamen Canonico ad legitimam præscriptionem omnino requiritur bona fides.*
7 *Et talis bona fides requiritur, quod intersit toto illo tempore, quo currit Præscriptio.*
8 *Leges enim Civiles aliter disponentes tamquam nutritivæ peccati, fuerunt a Jure Canonico correctæ, & abrogatæ.*
9 *Et hæc Juris Canonici dispositio est impræsentiarum observanda; & de facto observatur in utroque Foro, tam Civili, quam Canonico.*
10 *Hinc possessor malæ fidei, quamvis per centum, & mille annos possederit rem alienam, numquam poterit eam præscribere.*
11 *Immo mala fides possessoris nocet etiam suo hæredi immediato.*
12 *Non nocet tamen hæredi mediato.*
13 *Neque Donatario, vel Emptori.*
14 *Neque Successori in Dignitate, Beneficio, vel Officio.*
15 *Dubitans num res sit sua nec ne? si cum tali dubio incipit rem possidere, non censetur habere bonam fidem, adeoque, stante illo dubio, nequit Præscriptionem inchoare.*
16 *Si autem tale dubium superveniat post præscriptionem bona fide jam inceptam, tunc sic dubitans potest continuare rem possidere, & perficere præscriptionem; dummodo interim debitam diligentiam adhibeat ad investigendam an res sit vere sua, vel aliena?*
17 *Ignorantia Juris clari, & indubitati impedit bonam fidem, & Præscriptionem in utroque Foro, etiamsi sit invincibilis, & inculpata.*
18 *Adducitur, & solvitur instantia.*
19 *Probabile autem est secundum aliquos, quod ignorantia Juris invincibilis non impediat in Foro conscientiæ bonam fidem requisitam, & sufficientem ad legitime præscribendum.*
20 *Ignorantia Juris dubii, & inter Doctores controversi non impedit bonam fidem requisitam, & sufficientem legitimam præscriptionem.*
21 *Ignorantia facti, si sit invincibilis, non impedit bonam fidem requisitam ad legitime præscribendum.*

1 Bona fides in proposito *est sincera rei alienæ ignorantia*,
seu illa dicitur bona fides, qua quis probabiliter, &
prudenter existimat rem, quam possidet, ad se pertinere,
vel saltem alienam esse non cognoscit: Unde Glossa, *in
cap. Si Diligenter 17. de Præscriptionibus verb. Bona fides*
expresse dicit: *Bona fides intelligitur, cum aliquis
credit tradentem esse Dominum, vel habere Jus distrahendi,
licet erret in facto, l. Bonæ fidei emptor* 109. *de verb.
significat.* ibi: *Bonæ fidei emptor esse videtur, qui ignoravit
eam rem esse alienam, aut putavit eum, qui ven-
2 didit, jus vendendi habere.* Mala autem fide possidere dicitur,
qui scit, vel credit rem, quam possidet, alienam
esse, vel non esse suam. *Sic in re Communis.*
3 Jure Civili Cæsareo in Præscriptione longi temporis
bona fides requiritur solum ab initio ad inchoandam Præscriptionem;
l. Unica, & ibi Glossa *verb. Ab initio. Cod.
4 De Usucapion. transformand.* Unde secundum Jus Civile
Præscriptio cepta per defunctum bona fide continuari,
& compleri potest ab hærede, quamvis ipse sit in mala
5 fide, & sciat rem esse alienam; *cit. l. Unica & §. Diuturna,
Instit. de Usucap.* Immo secundum Jus Civile in
Præscriptione longissimi temporis 30. vel 40. ann. nullo
tempore, nequidem ab initio requiritur bona fides, adeo
ut quamvis Præscriptor malam fidem habuerit ab initio,
si tamen rem alienam tali longissimo tempore possedit,
eam sibi Præscriptione acquisivit, adversus Dominum
petentem, & requirentem talem rem, exceptione tutus
est, & hoc statutum est ob odium Domini res suas petere
negligentis, *l. si quis emptionis, 6. §. Quod si quis,
Cod. de præscription. 30. vel 40. annorum.*
6 Jure tamen Canonico ad legitimam Præscriptionem omnino requiritur bona Fides, adeo ut nec in Foro Canonico, nec in Foro Civili valeat præscriptio cum mala fide. *Communis*, textu expresso *in cap. Vigilanti 5. & cap. Quoniam 20. de præscriptionibus*, ubi in Concilio Generali Lateranensi sub Innocentio III. sic decisum expresse refertur, „ Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum „ est, Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat absque „ bona fide præscriptio, tam Canonica, quam Civilis. “ Unde *in cap. possessor 2. de Regul. Juris in 6.* expresse cavetur, quod *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.*

Et talis bona fides requiritur, quod intersit toto illo 7
tempore, quo currit Præscriptio. *Communis*, textu expresso
in cit. cap. Quoniam 20. de præscriptionibus, ibi:
*Unde oportet, ut qui præscribit, in nulla temporis parte
rei habeat notitiam alienæ.*

Leges enim Civiles adductæ *supra a n. 3. ad 5.* ali- 8
ter disponentes, tamquam nutritivæ peccati (eo quod
homines ob desiderium præscribendi animarent ad continuandam
injustam rei alienæ possessionem) fuerunt a Jure
Canonico correctæ, & abrogatæ, *in cit. cap. Vigilanti
5 & in cit. cap. Quoniam 20. de Præscriptionibus*, ibi:
„ Cum generaliter sit omni Constitutioni, atque consue-
„ tudini derogandum, quæ absque mortali peccato non
„ potest observari. “ Et hæc Juris Canonici dispositio 9
est impræsentiarum observanda, & de facto observatur in
utroque Foro, tam Civili, quam Canonico, juxta definitionem
Concilii Generalis, „ in cit. cap. Quoniam 20.
„ de præscriptionibus, *ibi*: Quoniam omne, quod non
„ est ex Fide, peccatum est, Synodali Judicio definimus,
„ ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam Ca-
„ nonica, quam Civilis.

Hinc Possessor malæ fidei, quamvis per centum, & 10
mille annos possederit rem alienam, numquam poterit
eam præscribere. *Communis*, textu expresso, *in cit. cap.
Vigilanti 5. de præscriptionibus*, ibi: „ Vigilanti studio
„ cavendum est, ne malæ fidei possessores simus in præ-
„ diis alienis, quoniam nulla antiqua dierum possessio
„ juvat aliquem malæ fidei possessorem, &c. Possessor 2.
„ de Regul. Juris in 6. *ibi*: Possessor malæ fidei ullo
„ tempore non præscribit.

Immo mala fides possessoris nocet etiam suo hæredi im- 11
mediato, adeo ut, si defunctus fuerit possessor malæ fidei,
tunc hæres ejus immediatus non potest ullo tempore
rem a defuncto mala fide possessam præscribere, quamvis
eam bona fide habeat, & velit a se ipso Præscriptionem
inchoare. *Communis*. per textum, *in l. Ultim. Cod.
communia, de usucapionibus, l. Cum hæres, ff. de diversis
& temporal. Præscriptionibus & §. Diutina, Institut.
de usucapionibus.*

Rem autem mala fide a defuncto possessam, licet non 12
possit ullo tempore præscribere hæres immediatus; potest
tamen ipsam præscribere tempore ordinario hæres mediatus,
idest hæres primi hæredis; dummodo talis hæres mediatus
bona fide rem possidens incipiat Præscriptionem,
computando solum tempus, quo ipse possedit, & non
connumerando tempus, quo possedit suus antecessor seu
hæres immediatus Pirhing *l. 2. Decr. tit. 26. n. 70.* Reiffenstuel
ib. num. 138. Covarruv. *part. 2. in Regul. Possessor.
§. 9. n. 7.* Lessius, *l. 2. cap. 6. n. 43.* & alii passim.
Et ratio disparitatis inter hæredem immediatum,
& mediatum est, quia hæres immediatus repræsentat omnino
personam defuncti, immo censetur una, & eadem
persona cum defuncto. *Authent. de Jurejurando a moriente
præstito*, adeoque censetur fictione Juris habere
eamdem malam fidem; Non sic autem hæres mediatus,
seu hæres hæredis, quia cum ipse non censeatur una, &
eadem persona cum tali primo defuncto, nec etiam censetur
habere eamdem malam fidem fictam fictione Juris;
Fictio enim non parit fictionem.

Et tanto magis potest ipsam tempore ordinario præscri- 13
bere Successor singularis, verb. grat. Donatarius, Emptor,
cui primus hæres rem hujusmodi bona fide donavit,
vel vendidit. Ipse enim successor singularis nullo
modo personam Defuncti repræsentat. *Communis*, textu
expresso, *in §. Sed tamen, Instit. de usucapion.*

Item successor in Dignitate, Beneficio, vel Officio po- 14
test cum bona fide præscribere rem a Defuncto, vel antecessore
suo habitam, dummodo solum computat tempus,
quo ipse bona fide possedit. Glossa *in cap. De quarta
verb. se posse tueri, de Præscription.* Abbas *ib. n. 9.*
Felinus *ib. num. 23.* Covarruv. *loc. cit. num. 7.* Pirhing.
loc. cit. num. 72. Reiffenstuel *loc. cit. n. 140.* & alii passim.
Et ratio clara est, quia talis successor non possidet
Dignitatem, Beneficium, vel Officium Jure sui Antecessoris,
sed Jure sibi tributo a legitimo Collatore, adeoque
mala fides Antecessoris non potest nocere suæ bonæ fidei,
sicque ipse sine dubio potest præscribere rem a se
bona fide possessam.

Dubitans, num res sit sua, nec ne? si cum tali dubio 15
incipit rem possidere, non censetur habere bonam fidem,
adeoque, stante illo dubio, nequit Præscriptionem inchoare.
Communis. Et ratio est evidens, quia incipiens
possidere rem cum dubio an sit sua, vel alterius? injuste,
& inique agit eam sibi arrogando, cum non sit me-

stior ipsius conditio , quam alterius , qui eam rem prius possederat ; sed e contra melior fuerit conditio istius , utpote conditio possessoris , quæ semper melior est ; *cap. Ad aures 6. De præscriptionibus , cap. Quod autem 5. de jurepatron. cap. In pari 65. de Regul. Juris in 6. l. Nemo* 126. §. 2. *& l. In pari caussa 128. ff. De Regul. Juris* . Cum injustitia autem , malitia , seu peccato non stat bona fides , qualis requiritur ad Præscriptionem ; ergo , ut incipiat Præscriptionem , requiritur , ut is determinate judicet rem , quam incipit possidere , vel esse nullius ; sicque fieri suam per occupationem , vel probabiliter judicet habere Jus illam sibi arrogandi , & possidendi .

16 Si autem tale dubium superveniat post Præscriptionem bona fide jam inceptam , tunc sic dubitans potest continuare rem possidere , & perficere Præscriptionem ; Dummodo interim debitam diligentiam adhibeat ad investigandum , an res sit vere sua , vel aliena ? *Communis* , per text. *in cap. Si virgo 5. caus. 34. qu. 1.* ubi de talibus bona fide possessionem inchoantibus expresse dicitur : *Tandiu quisque bonæ fidei possessor rectissime dicitur , quamdiu se possidere ignorat alienum* , & per text. *in cap. Quoniam 20. de præscriptionib.* ubi solum requiritur ad continuandam Præscriptionem , ut possessor , in nulla temporis parte ad præscribendum constituta , habeat conscientiam rei alienæ , ibi : *Unde oportet , ut qui præscribit , in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ* , Tum quia , ut expresse dicitur , *in cap. Ad aures 6. de præscriptionibus : De Jure melior est conditio possidentis* , uti consimiliter dicitur etiam in aliis citatis Juribus *num. antecedenti* , adeoque , qui postquam cœpit bona fide rem possidere , dubitat , an sua sit , potest continuare possessionem , sicque tempore ordinario præscribere ; Dummodo , ut dicebatur in conclusione , adhibeat moralem diligentiam ad investigandam veritatem , an res sit sua , vel alterius ; In tali enim casu præsumptio stat pro possessore , *arg. citatis Juribus , & cap. Occidit 14. caus. 23. qu. 8.*

17 Ignorantia Juris clari , & indubitati impedit bonam fidem , & Præscriptionem in utroque Foro , etiamsi sit invincibilis , seu inculpata ; Sic fere communis Doctorum sententia cum Glossa *in cap. Apostolicæ verb. Præscriptionis , de Donationibus* , Abbas , *in cap. De quarto num. 12. de Præscriptionibus* , Covarruv. *in Regula Possessor. p. 2. §. 9. num. 8.* Layman *lib. 3. Theolog. moral. sect. 5. tract. 1. cap. 8. num. 11.* Lessius *l. 2. cap. 6. num. 14.* Engel *lib. 2. Decretal. tit. 26. num. 15.* Pirhing *ibid. num. 62.* Reiffenstuel *ibid. numer. 68. & seq.* & alii passim contra paucos arbitrantes ignorantiam inculpatam Juris sufficere ad præscribendum pro Foro conscientiæ . Et ratio nostræ conclusionis est , quia Præscriptio , per quam aliquis amittit Dominium rei suæ , & alius acquirit , est introducta Jure positivo humano præter Jus naturæ , ergo non habet locum in casu , ubi Jura positiva humana expresse statuunt errorem Juris non prodesse ad Præscriptionem , seu Usucapionem , ut clare patet *in l. Nunquam , ff. De Usucapionibus* , ibi : *Nunquam in Usucapionibus Juris error possessoribus prodest* . Item *l. 2. §. Si a pupillo , ff. Pro Emptore* ibi : *si a pupillo emeris , & scias pupillum esse , putas tamen pupillo licere res suas sine Tutoris auctoritate administrare , non capies usu , quia juris error nulli prodest* . Item *l. 4. ff. de Juris , & facti ignorantia* , ibi : *Juris ignorantia usucapione negatur prodesse , facti vero ignorantiam prodesse constat* . Tum quia errans in Jure præsumitur malam fidem habere ; *l. Quemadmodum , Cod. de Agric. & Cens.* ibi : *Malæ fidei namque possessorem esse nullus ambigit , qui aliquid contra Legum interdicta mercatur , cap. Qui mercatur 82. de Regul. Juris in 6.* ibi : *Qui contra jura mercatur , bonam fidem præsumitur non habere* . Possessor autem malæ fidei ullo tempore non præscribit , textu expresso *in cap. Possessor , de Regul. Juris in 6.*

18 Nec valet dicere , quod , sicuti ignorantia inculpata Juris excusat a peccato , ita potest constituere possidentem in bona fide sufficiente ad Præscriptionem . Non valet , inquam , quia licet talis ignorantia inculpata sufficiat ad constituendum possidentem in bona fide Theologice , seu moraliter excludente peccatum , non sufficit tamen ad constituendum ipsum in bona fide Civiliter , seu Juridice necessaria ad inducendam Præscriptionem , ex eo quod a Jure expresse reprobetur in ordine ad effectum Præscriptionis ; Quamvis enim ad inducendam Præscriptionem requiratur necessario semper bona fides Theologice , seu moraliter , non sufficit tamen de se sola , nisi concurrat etiam simul bona fides Civiliter , seu Juridice , quia , ut diximus , Jura positiva humana , a quibus Præscriptio suam originem , & totam vim habet , expresse statuerint , quod error Juris ad Præscriptionem , seu Usucapionem non prosit , ut patet ex citatis Legibus . *n. antecedenti* .

19 Probabile autem est secundum aliquos , quod ignorantia Juris invincibilis non impediat in Foro conscientiæ bonam fidem requisitam , & sufficientem ad legitime præscribendum . Sic Lessius *loc. cit. num. 17.* Lugo *de Just. & Jur. disp. 7. sect. 3. n. 33.* Medina *in tract. de contractibus qu. 17. prope finem* , Castropal. *in c. p. 22. §. 8. n. 9.* & alii . Et ratio est , quia Jura ideo negant cum ignorantia Juris præscribi posse , quia non præsumunt bonam fidem in possidente , cum possidens contra Jura clara , manifesta , & indubitata ordinarie præsumatur mala fide possidere , ut patet *ex cit. l. Quemadmodum , Cod. de Agricol. & Censit.* , ibi : *Malæ fidei namque possessorem esse nullus ambigit , qui aliquid contra Legum interdicta mercatur , & cit. c. Qui contra 82. de Reg. Juris in 6.* ibi : *Qui contra Jura mercatur , bonam fidem præsumitur non habere* , ergo cum in Foro conscientiæ , in quo de veritate , & de bona fide constat , cesset dicta præsumptio juris , ignorantia Juris invincibilis , & inculpata non impediet Præscriptionem .

Ignorantia Juris dubii , & inter Doctores controversi 20
non impedit bonam fidem requisitam , & sufficientem ad legitimam Præscriptionem . Abbas *in cap. De quarta numer. 12. de Præscriptionibus* , Covarruv. *l. c. §. 7. num. 19.* Lessius *loc. cit. num. 16.* Layman *loc. cit. num. 11.* Pirhing *loc. cit. n. 60.* Reiffenst. *loc. cit. n. 77.* & alii . Et ratio est , quia ipsa ambiguitas Juris , circa quod sunt diversæ Doctorum sententiæ , utramque partem facit probabilem , ita ut utramvis prudenter in praxi sequi quis possit , ergo non impedit bonam fidem requisitam , & sufficientem ad legitimam Præscriptionem . Videatur hac de re Angelus Franloja (a) .

Ignorantia facti , si sit invincibilis , non impedit bo- 21
nam fidem requisitam ad legitime præscribendum . *Communis* , textu expresso *in l. 4. ff. De Juris , & facti ignorantia* , ibi : *Juris ignorantia in usucapione negatur prodesse , facti vero ignorantiam prodesse constat* ; Ignorantia enim , seu error invincibilis facti , sicuti excusat a culpa , ita constituit possessorem in bona fide ad legitime præscribendum ; Si quis enim acceperit rem a fure , ignorans invincibiliter esse furem , durante tali invincibili ignorantia , seu errore , bona fide possidet rem alienam , eamque sic possidendo præscribit .

Novae additiones ex aliena manu .

De eo , utrum *dubitare* sit in *bona* , an in *mala* fide ; 1
tum an error juris excludat *malam* fidem , consule *Dunod de præscript. part. 1. cap. 8. sub initium* .

Hic vero ea non est omittenda investigatio , an doctri- 2
na juris Canonici de bona fide locum etiam sibi vindicet in præscriptione actionum maxime personalium ? Affirmant inter alios *Lyncker. in dissertat. de bona fide in præscript. tam jur. civil. quam canon. thes. 24. & seq. Stryk. de Act. investigat. sect. 3. n. 1. axiom. 6. num. 3. & seq.* Negant vero *Coccejus in dissert. 1. de finib. bon. fid. in præscript. sect. 2. §. 11. & sect. 3. per tot. Franck. lib. 3. resolut. 13. ser. per tot. Rauchbar part. 2. qu. 38. n. 23. Zanger. de except. lib. 3. cap. 10. n. 106. & seq.* Adde etiam *Dunod de præscript. dict. p. 1. dict. cap. 8.*

Rectius meo judicio *Bohemer. in decretal. lib. 2. tit.* 3
26. §. 66. *& seq. Neque* , inquit , ,, malæ fidei definitio ,, eis applicari potest , qui aliquid de suo debent , non ,, vero rem alienam possident ; alioquin dicendum foret ,, omnes omnino homines esse in mala fide , quia vix ullus reperitur , qui non de suo aliquid debeat . Audio , ,, *pergit* , quidem objectionem . Aliud esse debere , & aliud ,, æs alienum solvere nolle : illi notam malæ fidei adspergi non posse , bene tamen huic , quum sciat se debere , & tamen solvere differat . Verum , qui non solvit , aut interpellatus est ad solvendum , aut non . Priori casu præscriptionem interruptam esse concedo , quia ,, negligens dici nequit , qui interpellavit debitorem . Sistitur hoc casu cursus præscriptionis , non quod per interpellationem mala fides proprie inducta sit , sed quod ,, præscriptio fuerit interrupta . Cæterum , non insistitur ,, interpellationi , post interpellationem de novo currere ,, incipit , & perficitur præscriptio , uti optime observavit ,, Coccejus dissert. de finib. bon. fid. in præscript. sect. 2. ,, §. 12. Quod si dicamus per interpellationem malam fidem ,, inductam esse , nullo tempore deinceps posset perfici ,, præscriptio , quod tamen ex definitione malæ fidei elici nequit . Posteriori casu nullum plane indicium malæ ,, fidei apparet , quum nequidem debitor solvere cogatur , ,, qui haud interpellatur , immo qui tanto tempore haud ,, exigit debitum , juste existimari potest debitum remisisse ; *Confer eumdem* loco citato §. 68.

An de jure Canonico mala fides obstet etiam imme- 4
morabili , & centenariæ , adit *Dunod ubi supra* , qui & de hoc disserit , an Communitas semel in mala fide existens , semper dicatur existere in mala fide .

§. III.

(a) Cum principium , cui consequentia innititur , claudicat scilicet , posse quemquam in praxi sequi utramvis partem probabilem ; claudicabit etiam consequentia , nempe posse aliquem præscribere cum ignorantia dubii juris , & inter Doctores controversi ,

§. III.

Sit titulus quoque justus.

Quoad ea, quæ concernunt titulum ad Præscriptionem requisitum.

SUMMARIUM.

1 *Titulus justus requiritur ad Præscriptionem.*
2 *Quid sit talis Titulus?*
3 *Hujusmodi titulus potest esse multiplex, scilicet Donatio, Emptio, Permutatio &c.*
4 *Qui bona fide possidet rem alienam* pro Donato, pro emptore, pro transacto, pro hærede, *& hujusmodi, licet non acquirat ejus Dominium, acquirit tamen Usucapiendi conditionem.*
5 *Alii autem tituli, ut commodatum, depositum, Precarium, & hujusmodi, neque etiam usucapiendi conditionem præbent, nihilque prosunt ad Præscriptionem.*
6 *Assignatur quomodo, & quare titulus* pro hærede *sufficiat ad Præscriptionem, sicuti etiam alii tit.* pro Emptore, pro Donato, *& hujusmodi, & non sufficiunt illi alii ut Commodatum, Depositum, Precarium, & hujusmodi?* ad n. 8.
9 *Titulus specialis, v. g. Emptionis, Donationis, & hujusmodi requiritur solummodo in duobus casibus, qui assignantur.*
10 *Præscriptio immemorabilis quæ sit?*
11 *Præscriptio immemorabilis habet vim veri, & legitimi tituli, & privilegii, & propterea illam habens potest allegare meliorem titulum de mundo.*
12 *Præscriptio immemorabilis probari debet per testes, qui saltem per 40. annos testentur de visu, vel sensu proprio, ac de cætero etiam semper a suis majoribus audiverint rei statum sic fuisse.*

1 Ad legitimam Præscriptionem requiritur justus titulus: *Communis*, textu expresso *in cap.* „ Si diligenti 17. „ de Præscriptionibus, *ibi*: Cum in præscriptionem re„rum Ecclesiasticarum bona fides, & justus titulus exi„gatur, *& concordat* cap. Dudum 31. de Decimis; *Item* „ *text.* in l. ultima Cod. de Usucapion. pro hærede, *ibi*: „ Usucapio, non præcedente vero titulo, procedere non „ potest, & l. Nullo justo titulo præcedente, ratio Ju„ris quærere dominium prohibet, " cum multis similibus.

2 Titulus ad Præscriptionem requisitus nihil est aliud, quam causa habilis ad transferendum dominium, vel ad præbendam Usucapiendi conditionem, *Sic in re communis*

3 *Doctorum*. Et hujusmodi titulus potest esse multiplex, scilicet *Donatio, Emptio, Permutatio, Transactio, Legatum, Hæreditas, Dos*, & similia, quibus, si tradens rem sit ejus Dominus, transfert dominium, si autem non sit Dominus, præbet saltem usucapiendi conditionem.

4 Hinc qui bona fide possidet rem alienam *pro Donato, pro Empto, pro Transacto, pro Hærede, pro Legato, pro Dote*, & hujusmodi; licet non æquirat ejus dominium, ex quo non acceperit ipsam a vero Domino, acquirit tamen usucapiendi conditionem, cum tales tituli ex na-

5 tura sua tendant ad Dominii translationem. Alii autem tituli, qui ex natura sua non tendunt ad Dominii translationem, sicuti Commodatum, Depositum, Precarium, & hujusmodi, neque etiam usucapiendi conditionem præbent, nihilque prosunt ad præscriptionem; *sic communiter Doctores*.

6 Ad faciliorem horum tituli intelligentiam datur hic pro omnibus explicatio tituli *pro Hærede*. Titulus enim *pro Hærede* tunc juvat ad Præscriptionem, quando Defunctus rem bona fide possedit ut suam, & necdum tempus Præscriptionis complevit; in tali enim casu possessio defuncti continuatur in hærede, textu expresso *in §. Diutina Instit. de usucapionibus*, ibi: *Diutina possessio, quæ prodesse cœperat defuncto, & hæredi bonorum possessori continuatur*, & concordant *l. Dolia §. Eum, qui ff. de contrahend. empt. & l. Pomponius §. 1. ff. de acquirend.*

7 *possess.* Hinc hæres alicujus bonæ fidei possessoris, qui rem immobilem alterius privati quinquennio cum titulo, v. g. *Emptionis, Donationis, Legati*, & hujusmodi possedit, potest additis aliis quinque annis suæ possessionis æquali bona fide continuatæ Præscriptionem inter præ-

8 sentes complere. Secus autem esset, si defunctus talem rem detinuisset, veluti sibi commodatam, locatam, oppignoratam, vel apud se depositatam; tunc enim ipsius hæres nunquam talem rem præscribere poterit, quantumvis bona fide, ac Jure hæreditario ipsam possideat, quia cum hæres succedat in omne Jus defuncti; text. expresso *in l. Cum hæres ff. de diversis, & temporal. præscr. & ex Regul. 46. Juris in 6. Is, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit*, non potest tenere illam rem, nisi eo modo, ac Jure, quo ipsam tenuit defunctus, scilicet per modum Commodati, Locati, Pignoris, & Depositi, & hujusmodi, adeoque cum defunctus nun-

quam bona fide possederit illam rem ut suam ullo titulo ad Præscriptionem requisito, & sufficienti, neque id poterit, suum immediatus hæres.

9 Titulus specialis, v. g. Emptionis, Donationis, Transactionis, Legati, & hujusmodi requiritur solummodo in duobus casibus. Primo scilicet, ut Præscriptio compleatur breviori, seu ordinario tempore; Cum aliquo ex dictis titulis bona immobilia privatorum præscribuntur solo spatio decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes, textu expresso *in §. 1. Instit. de Usucapionibus*; Sine ullo autem ex dictis titulis talia bona non præscribuntur nisi spatio 30. annorum; *l. Sicut in rem C. de Præscription. 30. vel 40. annorum*. Secundo requiritur titulus, quando Jus commune resistit Præscribenti, vel alias habetur præsumptio contra ipsum; textu expresso *in cap. 1. de Præscriptionibus in 6.* ibi: „ Licet ei, qui rem „ præscribit Ecclesiasticam, si sibi non est contrarium Jus „ commune, vel contra eum præsumptio non habeatur, „ sufficiat bona fides, ubi tamen est ei Jus commune „ contrarium, vel habetur Præsumptio contra ipsum, bo„na fides non sufficit, sed est necessarius titulus, qui „ possessori caussam tribuat præscribendi; Nisi tanti tem„poris allegetur Præscriptio, cujus contrarii memoria „ non existat. " Ubi, ut vides, extra hos duos casus sufficit ad Præscriptionem bona fides etiam sine speciali titulo; & concordat etiam textus *in c. De quarta 4. c. Ad aures 6. & c. Quoniam 20. de Præscription.* ubi nullus prorsus fit mentio de titulo, & tamen interveniente bona fide, & possessione legitimo tempore continuata admittitur Præscriptio.

Præscriptio autem immemorabilis ea dicitur, cujus contrarii, vel initii memoria non extat, & contra quam nihil unquam actum, visum, vel auditum fuerit, *l. In summa 2. §. 7. ff. de aqua, & aquæ pluviæ arcenda, l. Hoc Jure 3. §. 4. ff. de aqua quotidian. c. Super quibusdam 26. de verbor. significat.* Rota recent. *p. 5. t. 1. decis. 126. n. 22. part. 10. dec. 253. n. 8. part. 12. dec. 279. n. 14. & 16. part. 13. dec. 70. n. 65.* & sæpe alibi. Præscriptio immemorabilis habet vim veri, & legitimi tituli, & privilegii, & propterea illam habens potest allegare meliorem titulum de mundo, per text. *in citatis Juribus*, cum similibus; Rota recent. *p. 1. dec. 677. n. 4. part. 3. dec. 489. n. 2. part. 4. tom. 1. dec. 542. n. 8. part. 5. tom. 1. dec. 249. n. 4. part. 8. dec. 249. num. 2.* & sæpissime alibi. Præscriptio immemorabilis probari debet per testes, qui saltem per 40. annos testentur de visu, vel sensu proprio, ac de cætero etiam a suis majoribus semper audiverint rei statum sic fuisse, & sic tales testes debent habere ætatem saltem annorum 54. ita ut de principio visus habuerint saltem annos 14. Rota *part. 1. decis. 254. n. 1. part. 2. dec. 248. p. 3. dec. 432. n. 1. & 2. part. 4. tom. 1. dec. 47. n. 2. part. 7. dec. 96. n. 3. part. 11. dec. 163. n. 16.* & sæpissime alibi.

Novæ additiones ex aliena manu.

Confer hic omnino *Dunod. de Præscript. part. 1. c. 6. §. 1* qui materiam recte expendit.

§. IV.

Possideas juste.

Quoad ea, quæ concernunt possessionem ad præscriptionem requisitam, ejusque dormitionem, & interruptionem, ac restitutionem in integrum contra eam.

SUMMARIUM.

1 *Possessio legitime continuata requiritur ad præscriptionem.*
2 *Ad præscriptionem requiritur talis possessio, ut quis rem proprio nomine possideat, non autem alieno.*
3 *Ad præscriptionem requiritur, & sufficit sola possessio Civilis sine Naturali.*
4 *Non sufficit autem ad præscriptionem sola possessio Naturalis sine Civili.*
5 *An ad præscriptionem sufficiat possessio Civilissima?*
6 *Quid autem sit possessio Naturalis, Civilis, & Civilissima? remissive.*
7 *Quæ hic dicuntur de possessione, intelligenda sunt etiam de quasi possessione: Nam Incorporalia, seu Jura proprie non possidentur, sed quasi possideri dicuntur.*
8 *Præscriptio quando dicatur non procedere, seu non currere.*
9 *Præscriptio jam inchoata quando dicatur dormire?*
10 *Præscriptio quando dicatur interrumpi.*
11 *Assignatur differentia inter dormitionem, & interruptionem præscriptionis.*
12 *Interruptio præscriptionis est duplex, Naturalis, & Civilis. Et quæ sit utraque.*
13 *Præscriptio, seu usucapio non interrumpitur per litis contestationem.*
14 *Præscriptio tamen decem, vel viginti annorum cum titulo, & bona fide; Aut triginta, vel quadraginta annorum cum bona fide, licet sine titulo, interru-*

rumpitur per litis contestationem coram Judice competenti factam; non vero per simplicem citationem.

15 *Præscriptio ulterius interrumpitur Civiliter, quando quis non valens litem contestari Judicem adit, eique bellum offert contra absentem, seu contra eum, qui aliqua de caussa conveniri nequit.*

16 *Item interrumpitur Civiliter præscriptio per Sacrum Oraculum.*

17 *Præscriptio sive naturaliter, sive Civiliter interrupta, cessante impedimento, seu caussa interruptionis, potest denuo inchoari a bonæ fidei possessore.*

18 *Beneficium, seu remedium restitutionis in integrum conceditur Minoribus vigintiquinque annis, & Ecclesiis, aliisque piis locis adversus Præscriptionem etiam longissimi temporis 30. vel plurium annorum completam, & fugitam; idque intra quadriennium computandum a die Præscriptionis completæ, & cognitæ.*

1 AD præscriptionem requiritur possessio, quæ sit tempore a Jure constituto legitime continuata; *Communis*, textu expresso „ in l. Sine possessione 25. ff. de Usurpa„ tionibus & Usucapionibus, *ibi*: Sine possessione Usuca„ pio contingere non potest; & cap. Sine possessione 3. de „ Regulis Juris in 6. *ibi*: Sine possessione Præscriptio non „ procedit, " cum similibus.

2 Ad Præscriptionem requiritur talis possessio, ut quis rem proprio nomine possideat, non autem alieno, quia is, qui alieno nomine possidet, revera non est proprie possessor, sed alter, qui per ipsum possidet, ut expresse habetur *in c. Cum venissent 9. de restitut. spoliator.* ibi: *Cum sicut tantum est, is possideat, cujus nomine possidetur*, & Glossa *ib. verb. Cujus nomine*, cum pluribus ibi ab ipsa citatis, & *c. Si diligenti 17. de Præscriptionibus*, ibi: *Cum . . . is possidere dicatur, cujus nomine possidetur*; & Glossa *ib. verb. Cujus nomine*, cum aliis Juribus ibi adductis; Et sic tenet *Communis Doctorum*.

3 Ad Præscriptionem requiritur, & sufficit sola possessio Civilis sine naturali; *Communis*, teste Pirhing. *lib. 2. Decret. tit. 26. n. 39.* Et ratio est, quia ad Præscriptionem requiritur, & sufficit talis possessio, ex qua sequi possit translatio, sive acquisitio Dominii; *cit. l. Sine 25. ff. de usurp. & usucapionibus, l. Acquiritur 10. §. ultim. ff. de acquirend. rerum domin.* cum similibus; sed ex sola possessione Civili sine Natural. sequi potest translatio, sive acquisitio dominii; absens enim, quem constat, solam Civilem possessionem animo retinere, possidet quantum ad hoc, ut Usucapio continuetur; *l. Servi 17. §. ultim. ff. De furtis, l. 1. § Per servum, qui in fuga ff. De acquirenda possess.* ergo &c.

4 Non sufficit autem ad Præscriptionem sola possessio Naturalis sine Civili: *Communis*. Et ratio est, quia, ut dicebatur, ad Præscriptionem requiritur talis possessio, ex qua sequi possit translatio, sive acquisitio dominii; *cit. l. Sine 25. de usucapionibus, l. Acquiritur 10. §. ultim. ff. de acquirend. rerum domin.* Sed ex sola possessione Naturali sine Civili non potest sequi dominii acquisitio; cum desit animus possidendi rem, alioquin non solum Naturaliter, sed etiam Civiliter possideretur; ergo &c. Tum quia Depositarius, & Colonus possident Naturaliter, & tamen non præscribunt, ex quo non possideant Civiliter, ergo non sufficit ad præscriptionem sola possessio Naturalis sine Civili.

5 An autem ad præscriptionem sufficiat possessio Civilissima? Variant Doctores. Negativam sententiam tenent Felinus *in cap. Illud col. ultim. de præscriptionibus*, Baldus *tom. 17. Tractatuum tract. de præscriptionib. part. 3. principal. circa fin.* Romanus *singul. 401.* Affirmativa autem sententia est probabilior per text. *in l. Raptores Cod. De Episcop. & Cleric.* ibi: „ Ecclesia vero omnem pro„ prietatem, & plenam possessionem earumdem rerum, „ nostro habeat beneficio. " Et sic tenent Glossa *final. in cap. Contingit 9. de Dolo, & contum.* Covarr. allegans communem Doctorum cum Reiff. *loc. cit. n. 190.* Et ratio est, quia possessio Civilissima censetur ministerio Legis vera possessio; *cit. l. Raptores Cod. de Episcop. & Cler.* Jason *in l. possessio n. 72. ff. De acquirend. possess.* ergo eumdem sortitur effectum, ac possessio Civilis, adeoque &c.

6 Quid autem sit possessio Naturalis, Civilis, & Civilissima? Vide verb. *Dominium art. 1. a n. 23. ad 27.*

7 Quæ hic dicuntur de possessione, intelligenda sunt etiam de quasi possessione; Nam incorporalia, seu Jura proprie non possidentur, sed quasi possideri dicuntur; *l. 3. ff. De acquirend. vel amittend. possess. l. Servum §. Incorporales ff. de acquirend. rerum domin.*, & *l. Sequitur §. 27. ff. de Usurpat. & Usucapionibus, cap. Cum Ecclesia 3. de caussa possess. & proprietat.* & Glossa *ib. verb. Quasi possessionem, cap. Si diligenti 17. de præscriptionibus*, & Glossa *ib. verb. In quasi*, ubi expresse habet: *Hoc ideo dicit, quia incorporalia non possidentur, sed quasi possidentur.*

8 Præscriptio tunc dicitur *non procedere*, seu *non currere*, quando ex defectu alicujus conditionis ad ipsam requisitæ ipsa nec incipit, nec incipere potest; Sic intervenit, quando deest ei legitima possessio, textu expresso in *cap. Sine possessione præscriptio non procedit*, & *leg. Sine possessione 25. ff. de usurpationibus, & usucapionibus*, ibi: *Sine possessione usucapio contingere non potest*; Item quando deest ei bona fides, textu expresso *in cap. Possessor 1. de Regul. Juris in 6.* ibi; *Sine possessione usucapio contingere non potest*; Item quando deest ei bona fides, textu expresso *in cap. possessor 2. de Reg. Juris in 6.* ibi: *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit*; *cap. Quoniam 20. de Præscriptionibus*, ibi; *Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide Præscriptio, tam Canonica, quam Civilis*; Item quando deest ei verus titulus; textu expresso *in l. ultima Cod. de usucapion. pro hærede*, ibi: *usucapio, non præcedente vero titulo, procedere non potest*. Et sic de similibus.

Præscriptio jam inchoata dicitur *dormire*, quando cessat currere tempus propter impedimentum adveniens, & 9 interim suspensa manet, sive quiescit, donec, cessante illo impedimento, denuo currat, & compleatur, computato tempore præcedente, & subsequente dictum impedimentum; Et sic Præscriptio dicitur dormire tempore hostilitatis, seu Belli; textu expresso *in cap. Transmissa 10. De Præscriptionibus*; Item dormit Præscriptio adversus Ecclesiam vacantem, seu destitutam Prælato, aut Rectore suo; *cap. Novit ille 1. & cap. Constitutus 3. Ne Sede vacante, cap. Placuit 1. cap. De quarta 4. & cap. Auditis 15. de præscript.* Item dormit contra Ecclesiam tempore Schismatis; *c. Placuit 1. & cap. Dum nobis 14. de præscriptionibus*; Idem dormit Præscriptio contra Pupillum, durante ætate pupillari, non item cum ad Pubertatis annos pervenit; *l. Sicut id rem 2. Cod. De præscript. 30. vel 50. annor. & Authent. Nisi triennale Cod. de bon. matern.* Item dormit Præscriptio contra de Jure impeditum, & non valentem agere: *l. Super annali 1. §. final. Cod. De annali exceptione*.

Præscriptio dicitur *interrumpi*, quando ipsa semel le- 10 gitime cœpta ex aliqua caussa ita cessat, ut totum præcedens tempus ipsius omnino extinguatur, ita ut sublata tali caussa, seu cessante tali impedimento, dictum tempus quoad Præscriptionem non amplius revivisc at, & ad nihil inserviat, sed debeat de novo Præscriptio inchoari, & compleri per totum tempus ad præscribendum requisitum, nullatenus computato tempore illo præcedente interruptionem: *Communis*, & colligitur *ex cap. Illud 8. de præscription.* ubi in fine expresse dicitur: *Etsi proba- 11 te fuerit interruptio, præscriptio non tenebat*; Ubi, ut vides, in hoc differunt dormitio, & interruptio Præscriptionis, quod in dormitione adhuc computatur tempus ipsam præcedens, & conjungitur cum tempore ipsam sequente ad complendam Præscriptionem: In interruptione autem nullimode computatur tempus ipsam præcedens, sed solummodo tempus sequens.

Interruptio Præscriptionis est duplex, scilicet Natura- 12 lis, & Civilis: Sic Glossa communiter recepta *in cit. cap. Illud 8. de præscriptionibus, verb. Interruptio*. Naturaliter interrumpitur Præscriptio, quando incipit aliquid deficere ex his, quæ necessario ad Præscriptionem requiruntur, ut si auferatur possessio, quia v. gr. per inundationem maris, aut fluminis occupatus est fundus; *l. Possideri 3. §. 17. ff. de acquirend. vel amittend. possess. l. Qui universas 30. §. 3. ff. eodem*, & Glossa *cit. in d. cap. Illud*; Vel si omissa sit possessio Civilis per spoliationem; *l. Naturaliter 5. ff. de usurpat. & usucapionibus*, & cit. Glossa *in d. cap. Illud 8. de præscriptionibus verb. Interruptio*; Vel denique si bona fides cesset, & interveniat mala fides, interveniente rei alienæ notitia, nam bona fides necessaria requiritur, non solum ad inchoandam, sed etiam ad continuandam Præscriptionem; *cap. Vigilanti 5. & c. Quoniam 20. de præscriptionibus*, & *cap. possessor 2. Regul. Juris in 6.* Civiliter autem interrumpitur Præscriptio ex Juris dispositione per actum aliquem Judicum interpositum, v. gr. motæ litis coram Judice competente super re ab altero possessa; *l. Motae litis 26. Cod. de rei vindicat. l. S. Pater tuus 7. Cod. de statu defunctorum*, cum similibus.

Præscriptio autem, seu Usucapio triennalis per litis 13 contestationem non interrumpitur, sed continuatur, & perfici potest; etiam durante lite, ita tamen, ut quamvis post lapsum interea triennium adversus possessorem sententia feratur, ipsa res possessa debeat Domino, pro quo judicatum est, restitui, non obstante Usucapione; *l. pro emptore possidet 2. §. 21. ff. Pro emptore l. Si post acceptum 18. ff. de rei vindicat.*

Præscriptio tamen decem, vel viginti annorum cum ti- 14 tulo, & bona fide, aut triginta, vel quadraginta annorum cum bona fide, licet sine titulo, interrumpitur per litis contestationem coram Judice competenti factam, non vero per simplicem citationem; *l. Motae litis 26. Cod. de rei vindicat.* cum similibus.

Præscriptio ulterius interrumpitur Civiliter, quando 15 quis non valens litem contestari, Judicem adit, eique libellum affert contra absentem, seu contra eum, qui aliqua de caussa conveniri nequit, & in dicto libello querimoniam producit contra injuste possidentem rem suam; vel si Judex haberi non potest, id facit coram publicis personis, vel ad domicilium Rei, ut expresse dicit Glossa communiter recepta *in cit. cap. Illud 8. de præscriptionibus*

verb.

verb. Interruptio, per text. in *l. Ut perfectius* 2. *Cod. de annali exceptione*, & *l. Nemo ambigit* 10. *Cod. De acquirend. & amittend. possess.*

16 Item interrumpitur Civiliter præscriptio per Sacrum Oraculum, idest per petitorium, seu Rescriptum Principi porrectum, quando per Executorem, seu Nuncium postea subsecuta fuit conventio, seu citatio; *l. Sicut in rem* 3. *Cod. De præscriptione* 30. *vel* 40. *annorum*, & expresse Glossa *in cit. c. Illud* 8. *de præscriptionibus verb. Interrupta*, ubi insuper plura alia subjungit, quibus dicit Civiliter interrumpi præscriptio.

17 Præscriptio sive Naturaliter, sive Civiliter sit interrupta, cessante impedimento, seu causa interruptionis, potest denuo inchoari a bonæ fidei possessore, dummodo nova, seu a tempore cessantis interruptionis computanda præscriptio instituatur; Covarruv. *in cit. Regul. Possessor* 2. *de Regul. Juris in* 6. §. 12. *n.* 6. & 7. Pirhing *loc. cit. num.* 138. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 218. & *seq.* & alii communiter, per text. *in leg. Sæpe quidam* 9. *de præscriptione* 30. *vel* 40. *annorum*.

18 Beneficium, seu remedium restitutionis in integrum conceditur minoribus viginti quinque annis, & Ecclesiis, aliisque piis locis adversus præscriptionem etiam longissimi temporis 30. vel plurium annorum completam, & finitam, idque intra quadriennium computandum a die præscriptionis completæ, & cognitæ; *leg. unic. Cod. Si adversus usucapionem*, *leg. Super vacuam* 7. *Cod. De temporibus in integrum restitutionis*, *leg. Sancimus* 5. *Cod. In quibus causis in integrum restitutio necessaria non est*, *cap. Ecclesia* 1. *de restitutione in integrum in* 6. cum similibus.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 Gravissima hic se offert quæstio, utrum ad *dormitionem* possessionis sufficiat sola hostilitas, vel belli status, an requiratur præterea *justitium*, quod scilicet Curia sileat?

2 Sunt, qui tenent requiri simul justitium; Ita censuit Rota *in Cracovien. venditionis* 15. *Martii* 1752. §. 5. *cor. Illustriss. Figueroa*, & 11. *Martii* 1754. §. 6. *cor. bon. mem. Vicecom.* Alii vero distinguunt inter jus civile, & canonicum, & secundum hoc sufficere autumant solam hostilitatem, non item secundum hoc. Meo Judicio rectius Bohmerus *exercit. ad Pandect. tom.* 2. *exercit.* 25. *cap.* 2. §. 16. & *plur. seq.* distinguit usucapionem intra ac præscriptionem, & in illa, quæ non tam fundata est in odio ejus, qui intra illud tempus non egit, quam in favore

3 publicæ utilitatis, tum ejus, qui bona fide, & justo titulo per tempus idoneum rem detinuit, requirit simul justitium: in hoc vero, quæ unicum habet fundamentum in pœna ejus, qui quum experiendi potestatem habuisset, experiri neglexit, minime justitium requirit.

5 Notabilis est differentia inter casum, quo dormit præscriptio, & casum, quo interrumpitur eadem præscriptio. Priori casu sublato impedimento tempus prius cum sequenti conjungitur, posteriori vero casu prius tempus penitus non prodest, sed de novo est inchoanda præscriptio; Pet. Barbos. *in l.* 2. §. *Immo num.* 27. *Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* Zanger. *de except. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 157. & *plur. seq.* Stryk. *jurisdiction. dissert. volum.* 9. *disputat.* 22. *cap.* 1. §. 30. *Dunod. de præscript. lib.* 1. *cap.* 9.

6 Æque notabilis est differentia inter interruptionem naturalem, & interruptionem civilem præscriptionis. Interruptio enim naturalis prodest omnibus, contra quos præscriptio currebat. Civilis vero ei tantum prodest, qui actum interruptionis exercuit, nec ipsius personam egreditur: *Brunem. in l.* 7. §. 5. *seq. per tot. Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* *Stryk. juridic. dissert. vol.* 9. *disp.* 13. *cap.* 4. §. 4. ubi & de eo agit, an interruptio contra principalem facta noceat fidejussori.

7 Quibus modis dormiat præscriptio, tradit *Dunod. de præscription. lib.* 1. *cap.* 10.

8 Et quibus modis præscriptio, tum naturaliter, tum civiliter interrumpatur, optime explicat *Stryk. juridic. diss. volum.* 9. *disput.* 13. *cap.* 2. & 3. utrobique *per tot.*

---

§. V.

Completo tempore Legis.

Quoad ea, quæ concernunt tempus ad complendam Præscriptionem rerum, servitutum, & actionum requisitum.

SUMMARIUM.

1 *Res mobiles privatorum cum titulo, & bona fide præscribuntur triennio; Immobiles vero pro longi temporis possessionem, scilicet decennio inter præsentes, & viginti annis inter absentes.*

2 *Quænam res dicantur immobiles, & quæ mobiles?*

3 *Nomine rerum immobilium, veniunt etiam Beneficia, Census, Redditus, Juspatronatus, Ususfructus, & Servitutes.*

4 *Jura autem, & Actiones, si sint ad res immobiles, veniunt nomine Immobilium; si vero sint ad res mobiles, veniunt nomine mobilium.*

5 *Præsentes, & absentes quantum ad propositum quinam dicantur?*

6 *Nihil refert, sive res præscribenda sit pariter in eodem loco, sive in diverso, & distanti.*

7 *Quid de eo, qui quibusdam annis fuit præsens, & quibusdam absens.*

8 *Ab Usucapione, seu præscriptione triennali excipiuntur res furtivæ, seu vi possessæ.*

9 *Unde ut præscribantur a mediato possessore, Domino ignorante, requiruntur 30. anni; Si autem Dominus sciat, & negligat contestari, sufficiunt 10. anni inter præsentes, & 20. inter absentes.*

10 *Ab ipso autem fure, seu per vim possidente, tamquam possessore malæ fidei, nunquam possunt præscribi.*

11 *Si tamen ipsi furi, seu per vim possidenti supervenerit bona fides, possunt etiam ab ipso præscribi tempore extraordinario, seu legitimo 30. vel 40. annorum.*

12 *Res tam mobiles, quam immobiles, privatorum sine titulo, sed cum bona fide præscribuntur triginta annis.*

13 *Res immobiles Ecclesiæ Romanæ non præscribuntur nisi 100. annis.*

14 *Pro rebus Romanæ Ecclesiæ, quæ intelligantur?*

15 *Res immobiles aliarum Ecclesiarum inferiorum, & aliorum Locorum piorum, seu caussarum piorum præscribuntur 40. annis.*

16 *Res Monasteriorum, & Ordinum Regularium quanto tempore præscribuntur?*

17 *Res mobiles Ecclesiarum, aliorumque piorum locorum (demptis pretiosis) cum titulo, & bona fide præscribuntur triennio.*

18 *Immo secundum multos neque Romana Ecclesia in mobilibus habet speciale privilegium.*

19 *Bona privata, & patrimonialia Clericorum præscribuntur tempore ordinario, sicuti bona Laicorum.*

20 *Bona etiam mobilia Fisco sæculari propter delictum addicta, & per sententiam Judicis incorporata præscribuntur 40. annis.*

21 *Si autem necdum sint Fisco incorporata præscribuntur quinque annis.*

22 *Bona Fisco debita, ex quo vacent ob mortem alicujus decedentis sine legitimo hærede, si necdum sint denunciata Fisco, præscribuntur tempore ordinario, sicut alia bona privatorum cum bona fide, & titulo, mobilia tribus annis, immobilia 10. inter præsentes, & 20. inter absentes; Et sine titulo cum sola bona fide 30. annis.*

23 *Si autem talia bona sint Fisco denunciata, at tamen nondum ab eo occupata, tunc præscribuntur adversus Fiscum quadriennio cum titulo, vel etiam sine illo, sed cum bona fide.*

24 *Servitus mere personalis, qua tollitur libertas hominis, nullo unquam tempore potest præscribi.*

25 *Servitus tamen personalis extinguitur per præscriptionem, si servus bona fide etiam sine titulo per 20. annos gesserit se ut liberum.*

26 *Servitus mere realis, tam affirmativa, quam negativa, tam rustica, quam urbana, sive sit continua, vel quasi continua, sive sit discontinua cum titulo, & bona fide, præscribitur 10. annis contra præsentes, & 20. contra absentes; Neque requiritur scientia, & patientia ejus, contra quem præscribitur, quando adest titulus.*

27 *Servitus mere realis, si sit continua, vel quasi continua cum bona fide, licet sine titulo, sciente tamen, & patiente adversario, contra quem fit præscriptio, præscribitur 10. annis inter præsentes, & 20. inter absentes.*

28 *Si autem Servitus sit discontinua, non præscribitur absque titulo nisi tempore immemorabili.*

29 *Servitus mixta præscribitur cum bona fide, & titulo 10. annis inter præsentes, & 20. inter absentes.*

30 *Actiones Civiles, tam reales, quam personales, & obligationes, seu debita rerum mobilium, & immobilium, quæ per Actiones exigi possunt, præscribuntur regulariter 30. annis cum bona fide contra Creditores.*

31 *Excipitur ab hac regula Actio hypothecaria, quæ contra Debitorem, vel ejus hæredem non extinguitur, seu præscribitur nisi annis 40.*

32 *Contra alios autem præscribitur, seu extinguitur 10. annis inter præsentes, & 20. inter absentes.*

33 *Legata, & Fideicommissa contra Legatarium, & Fideicommissarium præscribuntur solum 30. annis.*

34 *Actiones, & obligationes adversus Ecclesias, & loca pia præscribuntur eodem tempore, quo præscribuntur earum res, seu bona.*

35 *Actiones Criminales ordinarie præscribuntur, & tolluntur 20. annis.*

36 *Actio tamen injuriarium expirat, seu præscribitur lapsu unius anni.*
37 *Actio ad accusandum crimen Peculatus extinguitur, seu præscribitur lapsu quinquenii.*
38 *Item Actio ad accusandum adulterium, vel alia peccata carnis extinguitur, seu præscribitur lapsu quinquenii.*
39 *Excipitur tamen hinc stuprum per vim illatum.*
40 *Item excipitur adulterium cum incestu.*
41 *Item excipitur Raptus.*
42 *Actio redhibitoria quæ, & quo tempore præscribatur.*
43 *Actio quanti minoris quæ, & quo tempore præscribatur?*
44 *Ad præscribendum, seu quasi præscribendum contra Legem Civilem requiruntur, & sufficiunt 10. anni.*
45 *Contra tamen Legem Canonicam requiruntur, & sufficiunt 40. anni.*
46 *Probabile autem est, quod etiam ad præscribendum contra Legem Canonicam sufficiant decem anni.*
47 *An requiratur bona fides ad præscribendum contra Legem?*
48 *Quantum tempus requiratur ad præscriptionem Jurispatronatus.*
49 *Præscriptio in quo principaliter differat a consuetudine.*
50 *subnectuntur supplementa Auctoris.*

1 RES mobiles privatorum cum titulo, & bona fide præscribuntur, seu usucapiuntur triennio; Res autem immobiles pro longi temporis possessionem, idest decennio inter præsentes, & viginti annis inter absentes; *Communis*, textu expresso in §. 1. *Instit. de Usucapion.* ibi: *Cautum est, ut res quidem mobiles per triennium, immobiles vero per longi temporis possessionem (idest inter præsentes decennio, inter absentes viginti annis) usucapiantur*; & concordat *l. unic. Cod. de usucapione transformanda*, contra jus antiquum requirens ad præscriptionem rerum mobilium unum solum annum.

2 Pro rebus mobilibus veniunt omnes illæ, quæ loco moveri possunt, ut pecunia, vestis, navis, animalia, & hujusmodi; Pro rebus autem immobilibus veniunt illæ, quæ loco nonmoventur, ut domus, agri, vineæ, & hujusmodi.

3 Nomine rerum *immobilium* veniunt etiam Beneficia, Census, Redditus, Juspatronatus, Usufructus, & Servitutes, Privilegia, & similia; Ista enim omnia fixa manent, & instar immobilium afferunt fructum, & commoditatem suam; Sic Lessius *lib.* 2. *c.* 6. *num.* 25. Pirhing. *lib.* 2. *Decretal. tit.* 26. *num.* 89. Reiffenstuel *ibid. num.* 150. & alii communiter, per text. *in Clementin. Exivi* §. *Cumque annui redditus, de verbor. significat.* ibi: *Cumque annui redditus inter immobilia censeantur a Jure.*

4 Jura autem, & Actiones, si sint ad res immobiles, veniunt nomine immobilium; Si vero sint ad res mobiles, veniunt nomine mobilium, per text. *in c. Accessorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Accessorium naturam sequi congruit principalis.*

5 Præsentes quantum ad propositum dicuntur illi, qui habitant in eadem Civitate, vel in ejusdem Territorio; Absentes vero dicuntur illi, qui habitant in diversis Civitatibus, seu in Territorio diversarum Civitatum. *Communis*, per textum *in l. Cum in longi temporis præscri-*
6 *ptione* 12. *Cod. de præscriptione longi temporis*. Ubi insuper statuitur, quod nihil referat, sive res præscribenda sit pariter in eodem loco, sive diverso, & distanti ibi: „ De rebus autem, de quibus dubitatio est, nulla erit „ differentia, sive in eadem Provincia sint, sive „ in Vicinia vel trans mare positæ, vel longo spatio separatæ. . . . Nihil enim prohibet, sive in eadem Provinciæ res constitutæ sint, sive in Judicio Provinciali „ moveri, & multo magis in hac florentissima Civitate; Quid enim prodest in ipsa Provincia esse possessionem, an in alia? Cum Jus vindicationis incorporale est, & ubicumque res positæ sunt, & Dominum „ earum, & vinculum ad Dominum, vel Creditorem possit reverti?

7 Si quis quibusdam annis fuit præsens, & quibusdam aliis fuit absens, tunc unus annus præsentiæ æquivalet duobus annis absentiæ, & vicissim duo anni absentiæ æquivalent uni anno præsentiæ; Unde si quis per octo annos v. gr. fuerit præsens, & per duos fuerit absens, alii duo anni debent superaddi Præscriptioni decem annorum, quia in tali, antequam compleatur dicta Præscriptio, debet abesse quatuor annis, quia quatuor anni absentiæ, sunt veluti duo anni præsentiæ, qui cum aliis dictis octo præsentiæ constituunt decem annos præsentiæ requisitos ad Præscriptionem decem annorum inter præsentes: & sic dicendum est de ceteris Præscriptionibus, per textum expressum *in Authent. Quod si quis, Cod. de Præscript. longi temporis*. ibi: *Quod si quis quibusdam annis præsens sit, quibusdam absens, adjiciant ei super decennium tot anni, quot annis ex decennio fuit absens.*

Ab Usucapione, seu Præscriptione trienniali excipiuntur res furtivæ, seu vi possessæ; Tales enim res, si prius non redierint ad Dominum, vel nisi fur, aut rapiens sit factus hæres Domini, non præscribuntur ordinario tempore, nequidem a mediato possessore, §. *Furtivæ Instit. De Usucap. l. Si aliena, ff. De Usucap.* Unde ut 8
præscribantur a mediato possessore, Domino ignorante, requiruntur 30. anni, *Novell.* 119. *c.* 7. Si autem Dominus sciat, & negligat contestari, sufficiunt decem anni inter præsentes, & 20. inter absentes, uti habetur *in* 9
cit. Novell. Ab ipso fure autem, seu per vim possidere, tamquam possessore malæ fidei, numquam possunt præscribi, per text. *in c. Vigilanti* 5. & *c. Quoniam* 20. *de Præscriptionibus*; & *cap. Possessor* 2. *de Regul. Juris in* 6. 10
ibi: *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit*. Si tamen ipsi furi, seu per vim possidenti, supervenerit bona fides, v. g. quia a Confessario ei dictum est licite potuisse tunc accipi, (a) vel nunc res retineri, possunt etiam ab ipso præscribi tempore extraordinario, seu longissimo 30. vel 40. annor., si tanto tempore bona fide possessæ fuerint, quia per præscriptionem longissimi temporis purgatur vitium furti, vel violentiæ, quo affecta erat res, & omnis actio extinguitur, *l. Sicut in rem* 3. & *l. Omnes* 4. *Cod. De præscript.* 30. *vel* 40. *annorum*. Vide *supra* §. 1. *n.* 22. & *seq.*

Res tam mobiles, quam immobiles privatorum sine 12
titulo, sed cum bona fide præscribuntur 30. annis. *Communis*, per textum *in l. Sicut in rem* 3. *Cod. de Præscript.* 30. *vel* 40. *an.* ubi generaliter dicitur: „ Si „ qua res, vel Jus aliquod postuletur, vel persona „ qualicumque actione, vel persecutione pulsetur, nihilominus erit agenti 30. annorum præscriptio metuenda " & concordat *cap. Sanctorum* 3. *de præscriptionibus*.

Res immobiles Ecclesiæ Romanæ non præscribuntur nisi 13
spatio 100. annorum; *cap. Nemo* 16. *caus.* 16. *q.* 4. *c. Ad audientiam* 13. & *Cap. Cum nobis* 26. *de præscript. Cap. Si quis* 2. *eod. in* 6. *Authent. Quas actiones, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*; ubi expresse habetur: „ Quas actiones, alias decennalis, alias vicennalis, alias tricennalis præscriptio excludit; Hæ, si loco Religioso competant, quadraginta annis excluduntur; Usucapione triennii, vel quadriennii præscriptione in suo robore durantibus; Sola Romana Ecclesia gaudente centum annorum „ spatio, vel privilegio. Pro rebus autem Romanæ Ecclesiæ intelliguntur res Ecclesiæ Lateranensis, & Romani Pontificis bona, ac patrimonium; ut explicat La Croix *l.* 3. *p.* 2. *n.* 533. & alii passim.

Res immobiles aliarum Ecclesiarum inferiorum, & 15
aliorum Locorum piorum, seu causarum piarum præscribuntur spatio annorum 40. *Cap. De quarta* 4. *cap. Ad aures* 6. *cap. illud autem* 8. & *c. Quia judicante* 9. *De præscriptionibus*, ubi clare habetur decisum, quod contra Ecclesiam, Jura Episcopalia, Decimas, & hujusmodi quadraginta annorum spatio præscribatur, & concordat *cit. Authent. Quas actiones, Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis*, ibi: *Hæ, si loco Religioso competant, quadraginta annis excluduntur.*

Monasteria quædam, & Ordines quidam sunt specialiter privilegiati, ut majori, quam quadraginta annorum, Præscriptione gaudeant. Sic Præscriptione 60. annorum gaudet Ordo S. Ben. ex concessione Eugenii IV. & Ordo S. Salvatoris ex concessione Jul. II. Et præscriptione centenaria gaudent Cistercienses, & Ordines Mendicantes, & alii communicantes cum eorum privilegiis ex concessione eis facta a diversis Summis Pontificibus, ut testantur Engel *l.* 2. *Decret. tit.* 16. *n.* 33. & alii plures apud ipsum, Reiffenstuel *ibid. n.* 166. La Croix, *l. c. n.* 534. & alii passim; & Rota recent. *p.* 15. *dec.* 285. *n.* 17. ubi expresse dicit, quod centenaria Præscriptio requiritur ad præscribendum adversus Regulares. 16

Res mobiles Ecclesiarum, aliorumque piorum Locorum (ademptis tamen pretiosis) cum titulo, & bona fide præscribuntur, seu usu capiuntur triennio. *Sic Communior, & probabilior Doctorum sententia*, cum Innocent. *in c.* 1. *de in integrum restit.* Dyno *in Regul. Possessor. n.* 18. *de Regul. Juris in* 6. ex professo hanc quæstionem examinante, Covarruv. *p.* 2. *in d. Regul. Possessor.* §. 2. *n.* 3. Lessius *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 22. Layman *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 8. *n.* 13. Pirhing. *lib.* 2. *Decr. tit.* 26. *n.* 90. Reiffenst. *ibid. n.* 171. Zoesio *ibid. n.* 5. Sanig. *eodem cap.* 3. *n.* 1. Vallens. *eod.* §. 6. *n.* 3. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 529. & plures alii apud ipsos; Et ratio hujus communioris, & probabilioris sententiæ desumitur *ex Authent. Quas actiones, Cod. de Sacrosan. Eccles.* ubi locis Religiosis conceditur privilegium præscriptionis quadragenariæ, sed cum addita limitatione illis verbis; *Usucapione triennii, vel quadriennii Præscriptione in suo robore durantibus*; Et hæc Authentica est per Gratianum inserta Juri Canonico *in c.* 17

Pla-

(a) Nota. At si Confessarius erraverit, quo jure id retinere poterit?

Placuit 15. §. *Quas actiones caus.* 16. *q.* 4. atque ab Ec-
clesia recepta, uti volunt Layman, Vallensis, Pirhing,
Reiffenstuel, & alii hujus sententiæ Patroni contra plu-
res alios; quos adducit Reiffenstuel *l. c. num.* 169. *&*
seq. cum suis fundamentis, quæ deinde solvit *n.* 172. *&*
18 *seq.* Immo La Croix *l. c. num.* 529. insuper addit, quod
neque Romana Ecclesia in mobilibus habet speciale pri-
vilegium præ aliis, uti tenet Glossa, Molina, Layman,
Sanchez, Castrop. Lugo, Haun. contra Silv. Covarruv.
Panormitan. Fel. Bald. Less. & alios.
19 Bona privata, & patrimonialia Clericorum præscribun-
tur tempore ordinario, sicut bona Laicorum; Glossa *in*
cap. possessiones 16. *qu.* 4. *verb. Episcop.*, Covarruv. *lib.*
1. *Variar. resol. cap.* 4. *num.* 3. *&* 4. Piringh. *l. cit. n.*
95. Reiffenstuel *loc. cit. n.* 167. Abbas, *in cap. Sancto-*
rum 3. *de Præscriptionibus in* 6. Barbosa *ibid. numer.* 2.
testans de communi, La Croix *l. c. n.* 535. ubi dicit, sic
sentire omnes; Privilegium enim Quadragenariæ Præscri-
ptionis, quamvis sit concessum Ecclesiis, aliisque Locis
piis ex dictis, & Juribus adductis *supra n.* 15. nullibi ta-
men reperitur concessum Clericis, horumque bonis Patri-
monialibus. Quinimo oppositum videtur innuere textus
in cap. sanctor. 3. *de præscriptionibus*, ut explicat Gloss.
in c. Possessiones 16. *qu.* 4. *vers. Episcop.* adeoque eorum
bona patrimonialia præscribuntur tempore ordinario si-
cut bona Laicorum.
20 Bona etiam mobilia Fisco sæculari propter delictum ad-
dicta, & per sententiam Judic. incorporata præscribun-
tur spatio 40. annorum. Sic Bartol. Panorm. Covarr. Mo-
lina, Laym. Silv. Lugo, Illsung, & alii ex *l. Omnes* 4.
21 *& l. Competit* 6. *Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor.* Si
autem necdum sint Fisco incorporata, præscribuntur spa-
tio quinque annorum, *l. Neque commissum* 2. *Cod. de*
Vectigalibus, & commiss. Pirhing. *l. citat. num.* 105. La
Croix *l. citat. numer.* 535. & alii passim.
22 Bona Fisco debita, ex quo vacent ob mortem alicujus
decedentis sine legitimo hærede, si necdum sint denun-
ciata fisco, præscribuntur tempore ordinario, sicut alia
bona privatorum, cum bona fide, & titulo, mobilia spa-
tio trium annorum, immobilia spatio decem, vel viginti
annorum, & sine titulo cum sola bona fide spatio tri-
ginta annorum; *l. Quamvis* 18. juncta Glossa *ibid. verb.*
Diutina, de usucapionibus, Pirhing *l. c. num.* 105. & alii
23 passim. Si autem talia bona sint fisco denunciata, & ta-
men nondum ab eo occupata, tunc præscribuntur adver-
sus fiscum quadriennio cum titulo, vel etiam sine illo,
sed cum bona fide, *l.* 1. *Codic. de Quadrien. Præscript.*
& l. Intra 10. *ff. de divers. & tempor. Præscription.* Pi-
rhing *l. c.* & alii passim.
24 Quamvis Servitus mere personalis qua tollitur libertas
hominis, nullo unquam tempore possit præscribi, ut te-
net *Communis Doctorum*, per text. *in §. sed aliquando*,
Instit. De Usucapionibus, *l. Usucapionem* 9. *ff. De usurpa-*
tionibus, & usucapionibus, & l. ultim. Cod. de longi
temporis Præscriptione, quæ pro libertate; Tamen Servi-
25 tus personalis extinguitur per Præscriptionem, si servus
bona fide etiam sine titulo per 20. annos gesserit se ut
liberum. *Communis* per textum *in citat. leg. ultim. Cod.*
de longi temporis præscriptione, quæ pro libertate, & Glos-
sa *ib. verbor. Bona fides, & verbor. Per* 20. Vide *supra*,
§. 1. *num.* 2. *&* 3.
26 Servitus mere realis, seu quæ a re debetur rei tam
affirmativa, quam negativa, tam rustica, quam urbana,
sive sit continua, vel quasi continua, uti est Servitus
oneris ferendi, stillicidii, tigni immittendi, aquæ ductus,
& hujusmodi, sive sit discontinua, cujus usus per inter-
valla est, uti est Servitus itineris per fundum alienum
ducendi currum, & hujusmodi cum titulo, & bona fide
præscribitur spatio decem annorum contra præsentes, &
20. contra absentes, *l. Cum in longi temporis præscriptione*
12. *Cod. de Præscriptione longi temporis*; Neque requiri-
tur scientia, & patientia ejus contra quem præscribitur,
quando adest titulus; Sic ex Communi docent Lessius *lib.*
de justit. & jure cap. 6. *num.* 28. Pirhing *l. c. numer.*
119.
27 Servitus mere realis, si sit continua, vel quasi conti-
nua cum bona fide, licet sine titulo, sciente tamen, &
patiente adversario, contra quem fit Præscriptio, præ-
scribitur spatio decem annorum inter præsentes, & 20.
inter absentes. *Communis*, per text. *in l. Si quas actio-*
nes 1. *& l. Si aquam* 2. *de servitutibus*, & *l. Si quis*
10. *ff. de servitut. vindic.* Et ratio est clara, quia si Do-
minus, seu is, cujus interest, sciat, & permittat tanto
tempore rem suam alteri servire, ut v. g. tolerando ti-
gnum alterius suo parieti immissum, vel aquæductum in
suo fundo factum, & similia, censetur hoc Jus sponte
cedere, adeoque dummodo interveniat bona fides, non
est opus alio titulo ex parte Præscribentis.
28 Si autem Servitus sit discontinua, uti est Servitus iti-
neris, seu viæ per fundum alienum ducendi currum, &
hujusmodi, non præscribitur absque titulo, nisi tempore
immemorabili. *Communis*, per tex. *in l. Servitutes* 4. *ff. de*
servitutibus. Et ratio disparitatis est evidens, quia Servitus
discontinua ab altero prætensa, cum ejus usus sit rarus, &
valde interruptus, non potest ita facile adverti a Domino
fundi, ut eam possit impedire; At vero in servitute conti-
nua, vel quasi continua, ejus usus facile advertitur, cum sit
continuus, vel quasi continuus, adeoque Dominus potest
facile eum impedire, si velit, & si non impediat, cense-
tur sponte cedere.
Servitus mixta, quæ a re debetur personæ, ut est 29
ususfructus, usus, & habitatio, præscribitur cum bo-
na fide, & titulo, spatio 10. annorum inter præsentes,
& 20. inter absentes, sed sine titulo spatio 30. anno-
rum. *Communis*: per text. *in leg. Cum in longi temporis*
præscriptione 12. *Cod. de præscriptione longi temporis*, *in*
fine.
Actiones Civiles, tam reales, quam personales, & 30
obligationes, seu debita rerum mobilium, & immobi-
lium, quæ per actiones exigi possunt, præscribuntur re-
gulariter spatio 30. annorum contra Creditores cum bo-
na fide. *Communis*, per text. *Sicut in rem*, *Cod. de præ-*
scriptione 30. *vel* 40. *annor. & lib. Cod. de annali excè-*
ption.
Excipitur tamen ab hac regula Actio hypothecaria, 31
quia si res hypothecata possideatur ab ipso debitore, qui
eum oppignoravit, vel ejus hæredibus, non præscribitur
contra Creditorem nisi annis 40. computandis a die, quo
debitum solvendum erat. *Communis*, per text. *in l. Cum*
notissimi 7. *Cod. de præscription.* 30. *vel* 40. *annor.* Si au- 32
tem res hypothecata possideatur cum titulo, & bona fide
ab aliquo alio, qui nec Debitor, nec Debitoris hæres sit
(ut si fuisset vendita alicui ignoranti, quod sit hypothe-
cata) tunc actio hypothecaria præscribitur spatio 10. an-
norum inter præsentes, & 20. inter absentes; sine titulo
autem spatio annorum 30. *Communis*, per text. *in cit. l.*
Cum notissimi.
Legata, & fideicommissa contra Legatarium, & fidei-
commissarium præscribuntur solum 30. annis, non autem 33
præscribi possunt tempore ordinario, sive longo 10. vel
20. annorum. *Communis*, per text. *in leg. Si duobus* 3. §.
penult. Cod. Communia, de Legatis, & Fideicom.
Actiones, & obligationes adversus Ecclesias, & Loca 34
pia præscribuntur eodem tempore, quo præscribuntur ea-
rum res, seu bona. Unde vide dicta *supra n.* 13. *ad n.* 18.
& conclude sicut *ibi*.
Actiones Criminales ordinarie præscribuntur, & tollun- 35
tur spatio 20. annor. computando hoc tempus a die com-
missi Criminis; *Communis* per text. *in leg. Querela falsi*
12. *Cod. ad l. Cornel. de falsis*, ibi: „ Querela falsi tem-
„ poralibus Præscriptionibus non excluditur, nisi 20. ann.
„ exceptione, sicuti cætera quoque fere crimina.
Dantur tamen quædam delicta, quorum actio, ad accu- 36
sandum minori tempore extinguitur, seu præscribitur;
Sic actio injuriarum expirat, seu præscribitur lapsu unius
anni; *Communis*, textu expresso *in leg. Si non convitii* 5.
Cod. de injuriis, ibi: „ Et ex eo die annus excessit, cum
„ injuriarum actio annuo tempore præscripta sit, ob in-
„ juriæ admissum conveniri non potest, " Actio ad accu- 37
sandum crimen peculatus extinguitur, seu præscribitur lapsu
quinquennii. *Communis*, textu expresso *in leg. Pecula-*
tus 7. *ff. ad Legem Jul. Peculatus*, ibi: " Peculatus
„ crimen ante quinquennium admissum objici non opor-
„ tet.
Item Actio ad accusandum adulterium, vel alia pecca- 38
ta carnis extinguitur, seu præscribitur lapsu quinquen-
nii. *Communis*, textu expresso *in leg. Mariti* 29. §. 5.
& seq. ff. Ad leg. Jul. de adulteriis. Excipitur tamen
hinc stuprum per vim illatum, textu expresso *in cit. leg.*
Mariti §. 9. ibi: „ Eum autem, qui per vim stuprum in- 39
„ tulit mari, vel fœminæ sine præfinitione hujus tempo-
„ ris accusari posse, dubium non est, cum eum publicam
„ vim committere, nulla dubitatio est. " Item excipitur 40
adulterium cum incestu, textu expresso *in leg. Vim pas-*
sam 39. §. 5. *ff. Ad leg. Jul. de adulteriis*, ibi: *Præscri-*
ptione quinque annorum crimen incesti conjunctum adulterio
non excluditur. Item excipitur Raptus, textu expresso 14
in leg. Qui cœtu 5. §. 2. *ff. Ad leg. Juliam, de vi pu-*
blica, ibi: „ Qui vacantem mulierem rapuit, vel nu-
„ ptam, ultimo supplicio punitur, & si pater injuriam
„ suam precibus exoratus remiserit, tamen extraneus si-
„ ne quinquennii præscriptione reum postulare poterit,
„ cum Raptus crimen legis Juliæ de adulteriis potestatem
„ excedat.
Actio *redhibitoria*, qua Emptor intra sex menses, re- 42
scissa emptione, reddere potest propter vitium, quod si
scivisset, non fuisset empturus, præscribitur contra em-
ptorem sex mensibus computandis a die, quo emptor vi-
tium rescivit. *Communis* textu expresso *in l. Sciendum* §.
6. *ff. de Ædilitio Edicto*, ibi: *Tempus autem redhibitionis*
sex menses utiles habet.
Actio autem *quanti minoris*, competens intra annum 43
illi, qui cognito rei vitio, empturus quidem fuisset, sed
minori pretio, ut quanto minoris emisset, repetere pos-
sit, præscribitur integro anno. *Communis*, textu expresso
in cit. l. Sciendum §. 6. *de Ædilitio Edicto*, ibi: *Si autem*
mancipium non redhibeatur, sed quanti minoris agitur, an-
nus utilis est.
Ad præscribendum, aut quasi præscribendum contra 44
Legem Civilem requiruntur, & sufficiunt decem anni.

Communis. Vide verbum *Consuetudo n.* 20. Contra tamen Legem Canonicam requiruntur & sufficiunt 40. anni. Vide *ibid. n.* 2. *& seq.*

46 Probabile tamen est, quod etiam ad præscribendum contra Legem Canonicam sufficiant 10. anni, sicuti sufficiunt ad præscribendum contra Legem Civilem. Vide *ibid. n.* 23. *& seq.*

47 An requiratur bona fides ad præscribendum contra Legem? Vide *ibid. a n.* 29. *ad* 31.

48 Quantum tempus requiratur ad præscriptionem Jurispatronatus? Vide verb. *Jurispatronatus artic.* 1. *a num.* 34. *usq. in fin.*

49 Præscriptio principaliter differt a Consuetudine, quia præscriptio datur inter privatis inducitur; Consuetudo vero non inducitur nisi a communitate, cum ipsa sit Lex, & Jus non scriptum, *leg. quibus* 32. *ff. de legibus §. Sine scripto* 9. *Inst. De jure naturali*. Vide verb. *Consuetudo num.* 36.

Additio ex Auctore.

50 Præscriptio induci numquam potest adversus Jus Divinum; raro autem adversus Jus Commune Ecclesiasticum; Benedictus XIV. tom. 2. Constitut. 3. incip. *Declarasti*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 NOn omnes præscriptiones eodem tempore complentur. Pro diversitate enim actionum aliæ complentur paucis mensibus, aliæ uno anno, aliæ duobus annis, aliæ tribus, aliæ quatuor, aliæ quinque, aliæ decem, aliæ triginta, aliæ quadraginta, aliæ centum, & aliæ demum tempore immemorabili.

2 Utile porro esset, de hisce omnibus præscriptionibus agere; At limites additionum haud patiuntur adeo diffusam tractationem. Satis sit indicare, qui de ipsis accuratissime, & accommodate ad praxim agit. *Dunod. de præscript. part.* 2. *a cap.* 1. *ad cap.* 15. Consule eum igitur, ubi ita res postulat.

PRÆSENTATIO, PRÆSENTATUS AD BENEFICIUM.

1 PRæsentatio, quando competit vigore Turni non dicitur consumpta in primo præsentato, si hic post acceptatam præsentationem renunciavit, vel alias institutio effectum non habuit, ut respondit *Sacr. Congreg. Concil. in Bononien.* 10. Aprilis 1680. seu 1681. apud Monacell. part. 2. tit. 15. formul. 1. num. 12. & facit *cap. Si electio* 26. *de election. in* 6. ac tenet ibi Barbosa n. 2. & 3. citans Rotam, & alios.

Additio ex Auctore.

2 PRæsentantes, aut Nominantes ad Episcopatus, digniores promovere tenentur. Benedictus XIV. tom. 1.
3 Constitut. 5. incip. *Ad Apostolicæ* §. 7. Præsentatio ad Beneficia de Jurepatronatus Ecclesiastici in mense Apostolicæ Sedi non reservato fieri debet coram Ordinario. Idem tom. 2. Constitut. 32. incip. *Dum universi*. Si autem patronus sit S. R. E. Cardinalis habens indultum con-
4 ferendi Beneficia, etiam reservata, quando præsentat vigore indulti, præsentatio fieri debet coram Pontifice; Idem *ibid.*

Additio altera ex Auctore.

1 CIrca præsentationem ad parochialem notanda sunt responsa Benedicti XIV. ad dubia sibi proposita ab Archiepiscopo Florentino in Epistola incipit. *Reddita Nobis*, 9. Apr. 1746. I. Patronum Ecclesiasticum teneri infuro externo præsentare ad Beneficium Curatum magis idoneum, & magis dignum inter approbatos ab Examinatoribus. II. Episcopum debere Beneficium conferre præsentato a Patrono absque eo quod inquirat de illius judicio, si inter examinatos nemo de hoc queratur; si vero sit qui queratur, teneri in dictum judicium inquirere. III. Admittendam esse appellationem in devolutivo tantum, interpositam ab eo, qui se digniorem existimat, & post habitus est, non retardata possessione præsentati, si Episcopi, & Patroni judicium de magis digno conveniat. Si vero non conveniat, tunc si quis ex approbatis ab examinatoribus & tamquam magis dignus præelectus a Patrono, putet se gravatum esse ab Episcopo, & ideo appellat; ejus appellationem operari debere ad effectum suspensionis: & interim Ecclesiam Parochialem remanere sub œconomo, donec lis finiatur.

Alia, Vide verb. *Beneficia art.* 3. *a num.* 69. *& art.* 5. *a num.* 31. Vide etiam verb. *Juspatronatus art.* 3. *n.* 36. *& art.* 4. *a n.* 5. *usque ad num.* 103.

PRÆSTIMONIUM.

SUMMARIUM.

1 *Præstimonium vi nominis, quid sit?*
2 *Præstimonium sumptum pro portione præstimoniali, quid sit?*
3 *Præstimonia, seu portiones præstimoniales cum dantur solummodo ad certum tempus in vitæ subsidium, non sunt Beneficium Ecclesiasticum proprie dictum.*
4 *Si autem præstimonia congerantur in titulum, atque in perpetuum, tunc connumerantur inter Beneficia proprie dicta.*
5 *Talia præstimonia in Titulum perpetuum Beneficii collata, quamvis habeant annexum onus spirituale recitandi Horas Canonicas; Ex sua tamen institutione nullum servitium in Ecclesia habere solent.*
5 *Præstimonia autem data solummodo ad tempus, cum non sint proprie Beneficia, habent solum sæpe adjunctum onus orandi quotidie quinquies Pater, & Ave.*

PRæstimonium vi nominis idem est *ac præstans munium*; Sic Hostiensis *in cap. Postulasti, de Rescriptis*, Menochius *lib.* 2. *de arbitr. Judic. cas.* 201. *num.* 56. & alii. Pro ut autem Præstimonium sumitur pro *portione præstimoniali*, nihil aliud est, quam stipendium, quod ab Ecclesiasticis redditibus abstractum dari solet Canonicis, vel aliis Clericis in vitæ subsidium, præsertim ubi literis, seu studiis vacant; Menochius *loc. cit. num.* 56. Layman *lib.* 4. *Theol. moral. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. *&* 6. & alii passim. 1

Præstimonia, seu portiones præstimoniales, cum dantur solummodo ad certum tempus in vitæ subsidium, v. 2
gr. durante tempore studiorum, non sunt Beneficium Ecclesiasticum proprie dictum. Menochius *loc. cit. num.* 57. *&* 60. Layman *loc. cit. num.* 5. *&* 6. Azorius *part.* 2. *Instit. moral. cap.* 7. *quæst.* 1. testans de communi; Et ratio est clara, quia de ratione Beneficii proprie dicti est 3
tribuere Jus percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ; Adeoque, cum præstimonia dantur solummodo ad certum tempus, v. g. ad tempus studiorum, non sunt Beneficium proprie dictum.

Si autem præstimonia conferantur in titulum, atque in 4
perpetuum, ita ut cum obitu illius, qui accepit, vacent (pro ut in Hispaniis communiter dari talia præstimonia testantur Garcias *de Benefic. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 218. & Fagnan. *in cap. Ad audientiam* 31. *de Rescriptis num.* 62. Gonzalez *ad regul.* 7. *Canc. gloss.* 5. §. 2. & alii) tunc connumerantur inter Beneficia proprie dicta, ut tenent Menochius *loc. cit. cap.* 58. *&* 59. Azorius *loc. cit. num.* 117. & alii passim per text. *in cap. Ultim. de concession. præbend. in* 6. ubi præstimonia aperte connumerantur inter Beneficia, ibi: „ Concessiones super Canonicatibus, „ Dignitatibus, præstimoniis, & aliis quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis:“ in tali enim casu nihil ipsis deficit ex requisitis ad beneficium Ecclesiasticum.

Talia præstimonia in titulum perpetuum Beneficii da- 5
ta, seu collata, quamvis habeant annexum onus spirituale recitandi Horas Canonicas; Ex sua tamen institutione nullum servitium in Ecclesia habere solent. Garcias *de Beneficiis part.* 1. *cap.* 2. *num.* 117. cum ibi citatis, Azorius *cap.* 2. *Institut. moral. cap.* 7. *quæst.* 1. *vers. In hac Controv.* ubi expresse dicit, quod „ qui præstimonia nunc „ habent liberi sint ab onere, obligatione, & præcepto „ residendi in Ecclesiis, quarum sunt præstimonia, ita „ ut nec per alios in sui locum suffectos, inservire ullo Jure cogantur, quod certe horum Beneficium est „ proprium.

Præstimonia autem data solummodo ad tempus; v. gr. 6
Durante tempore studiorum, cum ex dictis *supra num.* 3. non sint proprie Beneficia, habent solum sæpe adjunctum onus orandi quotidie quinquies Pater, & Ave. Sic refert La Croix *lib.* 4. *n.* 217.

Novæ additiones ex aliena manu.

PRæstimonia licet antiquis temporibus nihil aliud essent, quam certæ portiones fructuum, quæ a Capitulis Ecclesiarum præstabantur iis, qui Literis operam navarent; deinde tamen inter Ecclesiastica Beneficia enumerata sunt, & tanquam Beneficia Ecclesiastica conferri consueverunt fere ubique, & præsertim in Hispania, itaut obnoxia sint Apostolicis reservationibus. Confer Rot. in *Auren. Beneficii de serboi* 12. *Martii* 1725. §. *Non relevante*, *coram bonæ memoriæ Ratt.*, *&* 25. *Februarii* 1726. §. *Posita*, *coram bonæ memoriæ Cerro*, *& Aprilis* 1728. §. *Hujusmodi*, *coram mox dicto bonæ* 12. *memoriæ Ratt.* 1

PRÆ-

P R Æ S U M P T I O.

S U M M A R I U M.

1 *Præsumptio generatim sumpta, alia est, quæ dicitur filia superbiæ, & alia, quæ est quoddam probationis genus.*
2 *Præsumptio filia Superbiæ quid sit?*
3 *Præscriptio, prout est quoddam probationis genus, quid sit?*
4 *Talis præsumptio ex vi nominis quid sit?*
5 *Præsumptio alia est Juris, & alia est Hominis.*
6 *Præsumptio Juris quæ sit?*
7 *Præsumptio Hominis quæ sit?*
8 *Præsumptio Juris subdividitur in præsumptionem Juris tantum, & in præsumptionem Juris & de Jure.*
9 *Præsumptio Juris tantum quæ sit?*
10 *Præsumptio Juris, & de Jure quæ sit?*
11 *Omnis præsumptio cedit veritati.*
12 *Præsumptio Hominis subdividitur in vehementem, seu violentam, in probabilem, & in levem, seu temerariam.*
13 *Præsumptio vehemens, seu violenta quæ sit?*
14 *Præsumptio probabilis quæ sit?*
15 *Præsumptio levis, seu temeraria quæ sit?*
16 *Præsumptio levis, seu temeraria nihil penitus probat, sed est omnino repellenda.*
17 *Præsumptio probabilis se sola probat tantum semiplene.*
18 *Si autem præsumptio probabilis adjuvetur publica fama, vel aliis adminiculis, potest etiam facere plenam probationem.*
19 *Præsumptio vehemens, seu violenta facit plenam probationem, adeo ut ad condemnationem sufficiat saltem in causis Civilibus, non nimium arduis.*
20 *Ex solis præsumptionibus etiam vehementibus nemo in caussa criminali criminaliter mota condemnandus est; Nisi tamen sint indubitata, & luce clariora, seu talia, quæ evidentiam rei inducant.*
21 *Talia enim indicia sufficientem probationem constituunt, unde merito in conclusione excipiuntur; & hoc modo facile solvuntur argumenta contraria.*
22 *Præsumens prudenter restitutionem faciendam sibi liberaliter condonandam esse, si debitum suum manifestaret, vel rogaret Dominum, non tenetur ad restitutionem; Quod si revera Dominum invitum postea resciret, ad eam teneretur.*
23 *Inventus mortuus non est præsumendus a se ipso, vel a Dæmone occisus, nisi signa adsint; Unde non ideo statim privari debet sepultura Ecclesiastica.*
24 *Subnectuntur Supplementa.*

1 PRæsumptio generatim sumpta alia est, quæ dicitur filia Superbiæ, & alia, quæ est quoddam probationis
2 genus. *Communis*. Præsumptio filia Superbiæ est appetitus temere aliquid aggrediendi supra vires, seu contra Jus; sic cum homo vult temere facere, seu tentare aliquid supra id quod potest, seu contra Jus, dicitur *Præsumptuosus*; Unde Præsumptio, prout importat temere tentare, seu facere aliquid contra Jus, habetur in Jure non semel expresse, & signanter *in c. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Ne... Clericorum quisquam exercere præsumat*; Et *Clement.* 1. *de privilegiis*, ibi: *Religiosi, qui..... a pœna & culpa absolvere quemquam præsumpserint*; & sæpe alibi. Præsumptio autem, ut est quoddam probationis genus, definitur, quod rationabilis conjectura (vel probatio) rei dubiæ collecta ex argumentis, & indiciis, quæ per rerum circumstantias frequenter
3 eveniunt. *Sic in re Communis*; & de præsumptione sic sumpta erit hic sermo.

4 Præsumptio igitur sic sumpta ex vi nominis idem est ac *ante*, & *sumptio*; hoc est *antesumptio*, quia videlicet ante legitimas probationes aliquid sumit pro vero. Ita Simanca *lib. Catholic. Inst. tit.* 30. *de præs.* Menoch. *lib.* 1. *de præsumpt. q.* 7. *num.* 4. Reiffenstuel *l.* 2. *Decr. tom.* 23. *n.* 2., & alii.

5 Præsumptio alia est Juris, & alia est Hominis. *Communis.*

6 Præsumptio *Juris* est, quæ ex Juris auctoritate, ac præcepto procedit, quando scilicet Lex ipsa ex aliquo indicio rem dubiam colligit; Sive quæ in ipso Jure est scripta, vel a Lege approbata. *Sic in re communis*. Præsump-
7 ptio *Hominis* e contra est, quæ nullo Jure scripta reperitur, sed juxta rerum, circumstantiarumque exigentiam, & varietatem ex variis verisimilibus conjecturis, seu indiciis prudentis Hominis, scilicet Judicis arbitrio, concipitur, seu formatur. *Sic in re communis*.

8 Præsumptio Juris subdividitur in Præsumptionem Juris
9 tantum, & in præsumptionem Juris, & de Jure. *Communis*. Præsumptio *Juris tantum* est illa, cui Jus tamdiu innititur donec contrarium probetur; contra hanc enim præsumptionem probatio in contrarium admittitur. *Sic in re communis*. Hinc de Jure quilibet præsumitur bonus, nisi probetur malus; ut *Cap. Mandata* 6. *de præsumptionibus*, ibi: *Quia ex transacta in te vita didicimus, quid de subsequenti conversatione tua præsumamus*, & *Cap. Dudum* 16. *eodem*, ibi: *Cum prima facie præsumatur idoneus, nisi aliud in contrarium ostendatur*. Et contra ex *Cap. Semel malus* 8. *de Regul. Juris in* 6., ibi: *Semel semper præsumitur esse malus*, intellige tamen in eodem genere mali, ut explicat Glossa *ibid. in casu*, & nisi de emendatione pateat; *Cap. Ferrum* 18. *dist.* 50. Item hac præsumptione Juris vicinis præsumitur scire ea, quæ facta sunt in vicinia; *Cap. Quosdam* 7. *de præsumptionibus*, in cujus Summario sic expresse habet: *Ex vicinitate præsumitur notitia facti loci vicini*, & concordat *cap. Quanto* 8. *eodem*, in cujus Summario sic præcise notatur: *Præsumitur factum notum in vicino loco, quod est notum in remoto*. Item præsumitur filius ex Uxore natus, cum qua vir cohabitavit; *l. Filium* 6. *ff. De his, qui sui, vel alieni juris sunt*; Item si Chirographum Debitoris sit cancellatum, vel deletum, præsumitur Debitori esse satisfactum; *l. Si Chirographum* 24. *ff. de probationibus*. Et sic de plurimis similibus.

Præsumptio *Juris*, & *de Jure* est illa, cui Jus adeo 10
fortiter innititur, ut eam plene pro veritate habendam decernat; Unde hæc præsumptio in Foro judiciali tantum operatur, quantum veritas. Et contra hanc præsumptionem regulariter non admittitur probatio in contrarium: textu expresso *in Cap. Is qui fidem* 30. *de sponsalibus*, ibi: *Contra præsumptionem hujusmodi non est probatio admittenda*. Nisi de contraria veritate aperte constet, quia 11
tunc omnis præsumptio cessat, & cedit veritati; *argum. cap. Super hoc* 5. *de renunciat.*, *leg. Continuus* 137. *ff. De verb. signific. leg. Ultim. ff. Quod metus caussa*, *leg. Imperatores*, *ff. De probationibus*. Et sic in re *Communis Doctorum*. Et de hac præsumptione *Juris*, & *de Jure* plena exempla habentur in utroque Jure; *Sic in cit. cap. Is, qui fidem* 30. *de spons.* cognoscens sponsam de futuro præsumitur in Matrimonium consensisse, ita ut non admittatur probatio in contrarium; Hodie tamen tale Matrimonium præsumptum propter subsequutam copulam carnalem, tanquam clandestinum est reprobatum, & irritatum per Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 1. *de reform. Matrimon.* Item *in Clement. Litteris*, *de Probation.* contra Litteras Summi Pontificis de facto proprio attestantis non admittitur probatio in contrarium; Item *in leg. Ult. Cod. Arbitrium Tutor.* præsumitur, quod res in Inventario a Tutore descriptæ vere fuerint in bonis Defuncti, nec regulariter admittitur idem Tutor ad probandum oppositum, & sic plura alia habentur in Jure consimilia exempla, quæ adducit Glossa *final. in cit. cap. Is, qui fidem* 30. *verb. Contra præsumptionem, de spons.*

Præsumptio Hominis subdividitur in vehementem, seu 12
violentam, in probabilem, & in levem, seu temerariam. *Communis*. Præsumptio *vehemens*, seu *violenta* est, quæ per urgentes conjecturas vehementer movet, & quasi violenter trahit animum Judicis ad credendum. *Sic in re communis*; Et exemplum hujus vehementis, seu violentæ præsumptionis est, si mulier undecimo mense 13
post mortem mariti peperit; præsumitur enim tunc ex fornicatione peperisse, & sic de similibus. Præsumptio *probabilis* est, quæ oritur ex probabilibus, & minus urgentibus conjecturis, & indiciis. *Sic in re communis*; Et 14
exemplum hujus probabilis præsumptionis est, quod non sit Virgo illa fœmina, quæ sæpe in obscuris, & remotis locis sola cum juvenibus, & uxoratis versatur, & sic de similibus. Præsumptio *levis*, seu *temeraria* est, quæ ex levibus, & minus probabilibus, ac proinde insufficientibus conjecturis, & indiciis oritur, vel ex factis æque in 15
bonam, & malam partem referibilibus concipitur. *Sic in re communis*; Et exemplum hujus levis, seu temerariæ præsumptionis est, si quis v. gr. suspicetur Petrum esse adulterum, quia interdum conversatur cum alterius Uxore, etsi non in loco suspecto; & sic de similibus.

Præsumptio levis, seu temeraria nihil penitus probat, 16
sed est omnino repellenda. *Communis* per text. *in c. Primo semper* 13. *caus.* 2. *q.* 2. *c. Omnis* 9. *caus.* 6. *q.* 1., & *c. Inquisitioni tuæ* 44. §. *in secundo*, *de sentent. excomm.* ubi expresse statuitur, conscientiam levis, & temerariæ credulitatis esse expellendam, ibi: *Conscientia levis, & temerariæ credulitatis explosa*.

Præsumptio probabilis se sola probat tantum semiplene; 17
colligitur clare *ex cit. cap. Inquisitioni tuæ* 44. §. *fin. de sentent. excommun.*, & *ex cap. Tertio loco* 14. *de præsumptionib.* in quo habita tali præsumptione probabili defertur partibus juramentum suppletorium; Illud enim deferri non potuisset, si præsumptio illa semiplene non probaret; *argum. leg. In bonæ fidei*, *Cod. De rebus credit.* neque potuisset exigi, si dicta præsumptio plene probasset; *cap. Sicut* 2. *de probationibus*. Et sic tenent passim Doctores.

Si autem præsumptio probabilis adjuvetur publica fama, 18
vel aliis adminiculis, potest etiam facere plenam probationem; colligitur clare *ex cap. Illud* 11. *de præsumptionibus*; juncto ejus Summario, ubi dicitur, quod per cohabitationem diutinam, & famam de Matrimonio, aliaque adminicula, probatur Matrimonium; & *ex cit. Tertio loc.* 13. *eodem*, juncta Glossa, & DD. *ibidem*.

19 Præsumptio *vehemens*, seu *violenta* facit plenam probationem, adeo ut ad condemnationem sufficiat saltem in caussis Civilibus non nimium arduis. *Communis*, per textum *in Cap. Afferte 2. de præsumptionibus*, ubi refertur, quod Salomon Regum Sapientissimus ex hujusmodi violenta præsumptione tulerit definitivam sententiam inter duas feminas de filio vivente coram eo litigantes, & in ejus Summario expresse dicitur: *Ex violenta præsumptione fertur definitiva.*

20 Dicitur autem notanter: *Adeo ut ad condemnationem sufficiat saltem in caussis Civilibus non nimium arduis*: quia an in caussis Criminalibus (quibus æquiparantur caussæ Civiles arduæ, & magni momenti) Reus ex præsumptionibus etiam vehementibus, seu violentis condemnari possit? multum variant Doctores; Aliqui enim affirmant, & alii negant; Alii autem mediam viam tenentes, dicunt, condemnari quidem posse reum ex præsumptionibus vehementibus, & violentis; at tamen ad pœnam solum mitiorem, seu extraordinariam, uti notant, & referunt Menochius *l. 1. de præsumptionibus quæst. 97. num. 19., & seq.* Engel *l. 2. Decretal. tit. 23. num. 3.* Fachin. *lib. 1. Controvers. Jur. cap. 29.*, & alii. In hac igitur opinionum varietate concludendum est, quod ex solis præsumptionibus etiam vehementibus, & violentis nemo in caussa Criminali Criminaliter mota condemnandus est; Nisi tamen indicia sint indubitata, & luce clariora, seu talia, quæ evidentiam rei inducant. Sic Engel *leg. 2. Dec. tit. 23. num. 4., & seq.* Pirhing. *ibid. num. 49.* Reiff. *ibid. num. 63.* Fachin. *cit. lib. 1. Controv. Jur. cap. 29.* Mascard. *de probationibus conclus. 1228. num. 73., & seq.* cum aliis ibi citatis per textum expressum *in Cap. Litteras vestras 14. de præsumptionibus*; ibi: *Propter suspicionem, quamvis vehementem nolumus illum de tali gravi crimine condemnari*; juncto ejus Summario, ubi sic expresse habetur; *Propter præsumptionem etiam vehementem non debet quis de gravi crimine condemnari*; Et sic ibi Abbas *numer. 1.*, & alii Canonistæ communiter, teste Pirhing *loc. cit.* Et ratio est, quia in caussis Criminalibus criminaliter motis, ut possit Reus condemnari, requiruntur probationes indubitatæ, & luce meridiana clariores; *l. Ultim. Cod. de probationibus*; ibi: *Instructa apertissimis documentis, vel indiciis ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita*; Alioquin enim præstat nocentem dimittere, quam innocentem condemnare, *l. Absentem 5. de pœnis*: Tum quia si in Civilibus caussis regulariter favorabiliores sunt partes Rei, quam Actoris, & proniores debemus esse ad absolvendum, quam condemnandum, cum promptiora sint Jura ad absolvendum, quam ad condemnandum, textu expresso *in Cap. Ex Litteris 3. de probationibus*, *l. Arianus 45. ff. De obligationibus, & action.* cum similibus; multo magis id debet verificari in Criminalibus, cum multo plus sit alicui eripere vitam, & sanguinem, quam pecunias, & modica temporalia.

21 Merito autem fuit addita in conclusione illa limitatio: *Nisi tamen indicia sint indubitata, & luce clariora, seu talia, quæ evidentiam rei inducant*, ut v. g. Si marito per annum absente, interim Uxor prægnans inveniatur: Si vir cum femina in eodem lecto nudus cum nuda deprehendatur, & hujusmodi; quia cum talia indicia sint indubitata, evidentia, & luce meridiana clariora, sufficientem probationem constituunt, adeoque in conclusione expresse excipiuntur; Et sic tenent citati Doctores, & alii passim; Et hoc modo facile solvuntur argumenta, quæ ab adversariis afferri solent; Et signanter ad objectionem, quam afferunt *ex l. ult. Cod. de Probationibus*; ubi dicitur etiam indicia sufficere posse ad condemnationem in caussa criminali: Item *ex cap. Litteris 12., & Cap. Tertio loco 13. de præsumptionibus*, ubi habentur solæ præsumptiones, & tamen ex illis lata est sententia; Respondetur enim, quod textus *in cit. l. ult.* loquitur dumtaxat de indiciis indubitatis, & luce clarioribus, ut patet ex verbis ipsius numero antecedenti relatis: *Ad Cap. Ex Litteris, & cap. Tertio loco*, Respondetur, quod ibi intervenerunt indicia indubitata carnis, ut legenti patet; Immo indicia *in citat. Cap. Tertio loco* relata manifestam facti evidentiam induxerunt, ut ibi fatetur ipsemet Pontifex, qui ex ipsis sententiam tulit; ibi: *Nos autem, quæ dicta sunt, intelligentes, præsertim cum hoc non dicatur occultum, sed quasi prædicetur a pluribus manifestum.*

22 Præsumens prudenter restitutionem faciendam, sibi liberaliter condonandam esse, si debitum suum manifestaret, vel rogaret Dominum, non tenetur ad restitutionem, quia tunc adest voluntas præsumpta Domini sufficiens, ut retentio non fiat illo quoad substantiam invito (a). Quod si revera Dominum invitum postea resciret, ad eam teneretur. Molina *t. 3. d. 68. num. 5.* Burg. *Centur. 3. cas. 85.* Lugo *disp. 21. a num. 53.* La Croix *libr. 3. part. 2. numer. 462.* cum Less. Reginald. Sa ibi citatis, & alii passim. Vide in calce Tomi verb. *Præsumptio*, *Notas R. Theol.* ad hunc *numer. 22.*

Inventus mortuus non est præsumendus a seipso, vel Dæmone occisus, nisi signa certa adsint, v. g. si inveniatur in laqueo mortuus, si caput plane in tergus sit obtortum, & hujusmodi; Unde non ideo statim privari debet sepultura Ecclesiastica, quia talis non sufficienter probatur esse malus, cum potius præsumi debeat mortuus morte naturali, præsumendum est semper pro cujusque innocentia, cum de Jure quilibet præsumatur bonus, donec probetur malus *Cap. In cunctis 32. caus. 11. qu. 3. Cap. Mandata 6., & Cap. Dudum 16. de præsumptionibus*. La Croix *l. 4. n. 1477.* & alii. 23

Additio ex Auctore.

Præsumptio Concessionis Apostolicæ non admittitur in iis, quæ nunquam a Sede Apostolica concedi solent, Benedict. XIV. tom. 2. Constit. 3. incip. *Declarasti*. 24

Novæ additiones ex aliena manu.

PRobatio inartificialis instruitur ex præsumptione. Est 1
autem præsumptio, *conjectura probabilis desumpta ex* 2
circumstantiis ejusmodi, quæ probabilitatem animo ingenerare possunt.
Dividitur præsumptio in præsumptionem *Juris*, & præ- 3
sumptionem *Hominis*. Vulgo creditur omnem præsumptio- 4
nem, quæ in jure reperitur expressa, *Juris* esse, eam vero præsumptionem, quæ in jure non exprimitur, esse *Hominis*. At male. Potest enim esse præsumptio juris, ta- 5
metsi in jure non expressa; Quum enim is, qui jurisdi- 6
ctioni præest, debeat procedere ad similia; *l. 12. ff. de Legib.* omnis præsumptio, ex qua aliquid legitime infertur, esset dicenda *juris*, quia licet expresse in legibus non contineretur sufficere tamen posset, quod Legibus præeuntibus ita ad similes casus fieret extensio. Confert *Bohemer. in dissert. de Collis. Præsumpt. cap. 1. §. 9.* Con- 7
tra vero non omnis præsumptio in jure expressa est *juris*, paritque effectus præsumptionis juris. *Aut* (recte inquit *Andreol. Controvers. 104. in fin.*) *lex habet hujusmodi præsumptionem pro vera adeo ut faciat plenam probationem, tunc semper transfundit onus probandi in eum, contra quem stat præsumptio. Aut lex tantum eam habet pro adjuvante veritatem, non pro fundante; tunc non sufficit ad transferendum onus probandi contrarium, sed solum confirmat probationem probantis minus plenam.*
Quoad effectus differunt inter se præsumptio Juris, & 8
præsumptio Hominis. I. Præsumptio Juris liberat a probando, non vero Hominis, quæ probantem saltem adjuvat. II. Illam sequitur Judex in dubio in caussis civili- 10
bus, & pro eo pronunciat, pro quo est præsumptio, nequaquam vero hanc, utpote quæ vim probandi plenam non habet; III. Illa rejicit onus probandi in Adversarium, non item hæc, quia alioquin Actor qui onus pro- 11
bandi subire debet, leves quasdam præsumptiones pro se adferre, & ita urgere posset Reum contrarium probare debere; id quod tamen Praxi repugnat. Qui probare tenetur, non nudis conjecturis incedere debet. IV. Illa 12
vim probationis habet; non hæc, quæ aliquando, vel purgatorio, vel suppletorio facit locum, quum præsumptio juris adjumento nullo indigeat. Consule *Coccejum de direct. probat. negativ. c. 3. §. 8., & 9.*
Præsumptio juris dividitur in præsumptionem *Juris tan-* 13
tum, & præsumptionem *juris*, *& de jure*. Hæc adeo 14
fortis reputatur, ut probationem in contrarium haud admittat: At admittere probationem in contrarium, & præsumptionem hanc juris, & de jure, demonstrare nititur *Coccejus in dissert. de Probat. negativ. cap. 3. fer. per tot. Bohemer. in dissert. de Collis. Probat. cap. 1. §. 5.. & plur. sequent.*
Fundantur præsumptiones rationibus naturalibus gene- 15
ralibus, quæ ut plurimum locum habere, & in vita communi contingere solent, ex quibus subinde variæ spe- 16
ciales conclusiones derivantur. Prima, eaque generalis Regula est, quod *naturalia inesse subjecto præsumuntur*. 17
Altera Regula est; *Mutatio non præsumitur*. Tertia Re- 18
gula: *Præsumptio facienda in meliorem partem*. Vide Conclusiones speciales ex his regulis derivatas apud *Bohemer. in decretal. lib. 2. tit. 23. §. 4. & plur. sequent.*
Aliquando utrinque præsumptiones concurrunt, ita ut 19
collisio oriatur. Judicio propterea limato opus est, ut 20
attendatur quænam sint fortiores, probabiliores, & speciales, utpote quæ debiliores enervant, tolluntque, ut pro veritate amplius haberi nequeant.
Meo judicio *Bohemer. in cit. dissert. de Collis. Præ-* 21
sumpt. cap. 20. per tot. rejectis Regulis a Menochio aliisque traditis, alias suggessit huic rei maxime inservientes. Adi ipsum, ubi e recta sit materiam hanc discutere.

PRÆ-

(a) Nota: Nimis periculosa hæc opinio est, adeoque falsa, & in praxi rejicienda.

PRÆVENTIO JURISDICTIONIS.

SUMMARIUM.

1 *Præventio Jurisdictionis quid sit?*
2 *Præventio Jurisdictionis potest contingere tripliciter. Primo in caussa mixti Fori.*
3 *Secundo in Reo mutante Domicilium.*
4 *Tertio in pluribus delegatis in solidum.*
5 *Præventio Fori, seu Jurisdictionis inducitur per citationem legitime interpositam.*
6 *Ut prævento per citationem inducatur, requiritur quod fuerit legitime facta.*
7 *Citatio ut inducat præventionem, requiritur, quod emanaverit auctoritate judicis, atque ad petitionem partis; Nec sufficit, quod fiat a Judice motu proprio ubi agitur ad utilitatem privatam.*
8 *Sufficit tamen citatio facta a judice motu proprio quando procedit ex Officio ad utilitatem publicam.*
9 *Sufficit citatio unica, & simplex ad notitiam citati perventa, sive sit verbalis, sive realis, seu facta per capturam.*
10 *Citatio autem realis, seu facta per capturam fortior est, ac præfertur citationi verbali, etiam anteriori.*
11 *Cætera, quæ sequuntur, non indigent summario, cum satis summarie tradantur, ut collecta a D. Petro Andrea Riccio* in Synopsi verb. Præventio.

1 PRæventio Jurisdictionis est illa, per quam unus Judex Jurisdictionem alterius Judicis ceteroquin etiam competentis prævenit., seu præoccupat, ita ut iste amplius causæ præventæ se nequeat intromittere. *Sic in re Communis.*

2 Præventio Jurisdictionis potest contingere tripliciter.
Primo in causis mixti Fori, quæ scilicet in utroque Foro
tam Ecclesiastico, quam Civili tractari possunt, ita ut
præventioni locus sit; Sic desumitur *ex c. Sicut quedam*
28. caus. 23. q. 5. & c. 1. de Offic. Ordin. ac notavit Sacra
Congregatio Immunitatis sæpe sæpius, & signanter *in Sorana 18. Februar.* 1631. apud Pignat. *tom. 5. consult. 2.*
3 *n. 58.* & in Decretis, quæ infra a n. 11. dantur; *Secundo* in Reo mutante domicilium, postquam a Judice prioris
loci jam citatus, sicque præventus fuit, *c. proposuisti 19.*
de Foro competente. *Tertio* in pluribus delegatis in soli-
4 dum; nam tunc uno eorum causam commissam, seu delegatam inchoante, alii se nequeunt intromittere, *cap.*
Cum plures 8. de Officio Delegati in 6.

5 Præventio Fori, seu Jurisdictionis inducitur per citationem legitime interpositam. *Communis*, per textum, *in cit. cap. proposuisti 19. De Foro competente*, juncto *ejus Summario; c. Non injuste 14. de Procur. c. Si quis justo 46. §. 1. de Elect. in 6. l. Si quis posteaquam 7. l. Qui appell. 29. & l. Ubi acceptum 30. ff. De Judiciis*, cum similibus.

6 Ut Præventio per Citationem inducatur, requiritur, quod fuerit legitime facta; *cit. c. proposuisti 19. de Foro competente*: Alias esset invalida, & Citatio invalida, seu facta a Judice incompetente, vel a Jure reprobata, non arctat Citatum; *cap. Bone memorie 36. de Electione*, juncta ibi Glossa finali communiter recepta; Nec perpetuat Jurisdictionem Citantis; *arg. cit. c. proposuisti 19. De Foro competente*, juncta Glossa *ibidem* & DD.

7 Ut per Citationem inducatur Præventio, atque perpetuetur Jurisdictio Judicis citantis, requiritur, quod dicta Citatio emanaverit auctoritate Judicis ad petitionem partis; Unde ubi agitur ad utilitatem privatam, non sufficit, quod Judex motu proprio aliquem citaverit, aut quis extrajudicialiter alicui litem denunciaverit, ut recte notant Abbas *in cit. cap. proposuisti n. 3.* Barb. *ib. n. 2. & 3.* Bartolus *in leg. Ad peremptorium, ff. de Judiciis*, & alii, *arg. cit. cap. proposuisti*, ibi: *ad petitionem cujusdam Adversarii sui a te legitime citatus ad causam.*

8 Sufficit tamen Citatio facta a Judice motu proprio, quando procedit ex Officio ad utilitatem publicam, uti fit in Judicio inquisitionis, *arg. c. Qualiter, & quando 24. de Accusationibus*; Et sic Abbas *loc. c. n. 3.* Eng. *l. 2. Decret. tit. 2. n. 32.* & alii passim.

9 Sufficit citatio unica, & simplex ad notitiam citati perventa, sive sit verbalis, sive sit realis, seu facta per capturam; Matcharous, *de Probationibus conclus. 1233. n. 7. & 8.* & alii passim.

10 Citatio autem realis fortior est, ac præfertur Citationi verbali etiam anteriori. Fagn. *l. 5. Decret. in cap. Pervenit 2. de Adulteriis n. 40.* ubi cum Bartol. *in l. Sepultura, ff. de sepulcr. violat.* & aliis ibi citatis, docet, quod si in crimine mixti Fori, Judex Ecclesiasticus præveniat in Citatione; Laicus autem Judex præveniat in Captura criminosi, adhuc præventio realis, seu captura facta a Judice Laico præfertur præventioni verbali, licet anteriori factæ a Judice Ecclesiastico; & idem tenent etiam Farinac. *lib. 1. prax. criminal. tit. 2. de Inquisitione q. 7. n. 53.* cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *lib. 2. Decretal. tit. 2. n. 174.* & alii; Et id sentire videtur *Sac. Congr. Immun. in sequent. Decret.*

In Delictis mixti Fori, qui prævenit in captura reali, 11
procedat, præterquam in Censuris; Nam super his solus Judex Ecclesiasticus procedere potest, *Sac. Congr. Immun. in Senogall. 9. Octobris* 1640. *lib. 3. Decret. Paul. pag.* 133.

Judex, qui prævenit realiter, cognoscere debet caussam 12
mixti Fori, & in contumacim uterque Judex procedere potest; *Sac. Congreg. Immun. in Cesenaten. 16. Julii 1626. lib. 1. Decret. Paul. pag. 9.*

In dubio de præventione utriusque Curiæ caussa stupri 13
cognoscenda est ab Episcopo *Sacr. Congreg. Immunit. in Agnanina 30. Martii 1666. lib. Decretal. Borrom. pag.* 146.

Attenta præventione in caussa vulnerum Clerico infli- 14
ctorum a Laico, spectat ad Curiam Episcopalem, non ad Gubernatorem; *Sac. Congr. Immun. in Senogalien. 11. Augusti 1631. l. 2. Decret. Paul. pag. 87.*

Quando Laicus dedit caussam rixæ cum Clerico a se in- 15
vicem vulnerato, attendenda est Præventio Judicis Laici. *Sacra Congr. Immun. in Æsina 10. Januarii 1639. lib. 3. Decret. Paul. pag. 83.*

Data præventione per Curiam Ecclesiasticam in cogni- 16
tione caussæ criminis nefandi, & facta assignatione Domus pro carcere, Reus postea carceratus formiter per Curiam Sæcularem, restituendus est Curiæ Archiepiscopali in formalibus carceribus, inde non dimittendus, nisi consulta Sacra Congregatione. *Sac. Cong. Imm. in Bononien. 23. Martii 1683. l. 3. Decret. Altovitii pag. 153.*

Posita Præventione Curiæ Laicæ super delicto mixti 17
Fori, v. g. Stupri, Curia Ecclesiastica abstineat a procedendo. *Sac. Congr. Immun. in Nucerina 8. Julii 1687. lib. Decret. Martelli pag. 130.*

Amplia, Quamvis præcipitanter, & absque sufficienti- 18
bus probationibus Reus fuerit absolutus. *Sac. Congr. Immun. ib.*

In dubio an testis Laicus pro falsitate examinis commis- 19
sa coram Judice Ecclesiastico puniri possit a Judice Laico, vel potius ab eodem Judice Ecclesiastico privative, non obstante Præventione Fori Laici, Congregatio censuit locum esse præventioni, nisi adsit contraria consuetudo. *Sacr. Congreg. Immun. in Lycien. 11. Januar. 1695. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 166.*

Non obstante Præventione Fori Ecclesiastici in caussa 20
furti Sacrilegi, Sanctissimus avocat causam a Curia Ecclesiastica, & illam committit Eminentissimo Legato. *Sacr. Congreg. Imm. in Urbinat. 21. Sept. 1697. lib. 2. Decret. Vallemani pag. 113.* etiamsi fures sint Coloni Commendæ Relig. Jerosolimitanæ. *Ead. sac. Congr. Imm. in Senogalien. 25. Februar. 1698. pag. 239.*

Novæ Additiones ex aliena manu.

GRavissima hic se offert quæstio, an præventio locum 1
sibi vindicet per citationem, *ex L. Diffamari C. de Ingen. & Manumiss.*

Præventionem, & litis pendentiam per citationem hanc 2
induci non tam respectu judicii diffamatorii, sed & respectu ipsius caussæ principalis, tradunt *Ægid. Boss. de crimin. tit. de For. compet. num. 107. Blarer. ad L. Diffamari cap. 4. num. 4.* Adde etiam *Mund. ad eamdem l. Diffamari c. 5. §. 1. n. 36. & seq.*

At negant *Bruneman. ad L. Diffammari ser. per tot. C.* 3
de Ingen. & Manumiss. Carpzow. lib. 2. Respons. 34. n. 10. & sequent. Zanger. de except. part. 2. cap. 13. n. 21. Mev. decis. 198. ser. per tot. part. 1. Diffamatus enim, ut *mox laudati Auctores ajunt*, non agit, sed per citationem ad agendum invitat. Atque hinc inferunt, quod ejus citatio nullam litis pendentiam, seu præventionem inducere potest.

Alii distinguunt judicium diffamationis inter, & caus- 4
sam principalem, tenentque induci præventionem quoad diffamationem, non item quoad caussam principalem, quum sint separata judicia, quorum diversi sunt fines; *Gail. lib. 1. observ. 11. num. 6. Græv. lib. 1. conclus. 11. num. 3.*

PRECARIUM, PRECARIÆ.

SUMMARIUM.

1 *Precarium quid sit?*
2 *Precarium est species quædam liberalitatis, adeoque contractus gratuitus.*
3 *Precarium quomodo differat a Donatione?*
4 *precarium in quibus simile sit Commodato?*
5 *Et in quibus ab ipso Commodato differat*, ad n. 7.
8 *Precarium expirat per revocationem concedentis.*
9 *Item expirat moriente illo, cui concessum est, non item morte illius, qui concessit.*
10 *Item expirat si istud concedens, rem Precario concessam alienaverit.*
11 *Precariæ, seu Precaria in singulari numero quid?*
12 *Contractus Precariæ, seu Precariarum differt a contractu Precarii. Primo, quia precarium locum habet tam*

in rebus mobilibus, quam immobilibus, precariæ autem solum in rebus immobilibus.

13 *Secundo, quia Precarium ordinarie non conceditur ad certum, & determinatum tempus; Precariæ autem conceduntur, vel ad dies vitæ, vel ad aliud certum tempus.*

14 *Tertio, quia Precarium potest semper revocari pro arbitrio concedentis; precariæ autem revocari non possunt, antequam tempus concessionis sit elapsum.*

15 *Dummodo tamen Precariæ, de rebus Ecclesiæ non sint irrationabiliter, seu in grave damnum Ecclesiæ factæ.*

16 *Ad concessionem precariarum requiruntur solemnitates Juris, quando conceduntur ultra triennium.*

17 *Secus vero, si non conceduntur ultra triennium.*

18 *Precariæ expirant, quando ipsæ fuerunt concessæ ad longum tempus, & elapso quinquennio, is, qui eas accepit, non petiit renovationem earum.*

1 PRecarium est, quod *precibus petenti utendum conceditur tamdiu, quamdiu is, qui concessit, patitur*; Sic expresse definitur *in l. Precarium 1. ff. de precario*, & concordat *cap. precarium 3. de precariis*, ibi: *Precarium utendum conceditur, quamdiu patitur, qui concessit.*

2 Precarium est species quædam liberalitatis, adeoque contractus gratuitus; textu expresso *in cit. l. Precarium §. 1. ff. De precario*, ibi: *Quod genus liberalitatis ex Jure gentium descendit.*

3 Precarium differt a donatione per hoc, quia qui donat, sic dat, ne amplius recipiat; Qui autem Precario concedit, sic dat quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit Precarium solvere, seu revocare; textu expresso in c. *l. precarium §. 2.* ibi: *Et distat a donatione, eo quod, qui donat, sic dat, ne recipiat; At qui precario concedit, sic dat, quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit precarium solvere.*

4 Precarium quamvis ex *c. lege precarium §. 3.* simile sit Commodato, quantum ad hoc, quia etiamsi, qui commodat alteri rem suam, sic commodat, ut eam non faciat recipientis, sed post certum tempus, aut completum usum ab eo recipiat, ibi: *Et est simile Commodato, nam & qui commodat rem, sic commodat, ut non faciat rem accipientis, sed ut ei uti re commodata permittat*; Nihilominus differt a Commodato in pluribus aliis. *Sic Com. Doctor.*

5 Primo igitur differt Precarium a Commodato, quia qui rem commodatam recipit, nec civiliter, nec naturaliter possidet, cum rei commodatæ possessionem retineat ipsemet Commodans; *leg. Rei commodatæ 8. ff. Commodati*, ibi: *Rei Commodatæ, & possessionem, proprietatem retinemus*, & concordat *§. Possidere; instit. de interdictis*; At vero is, qui Precario rem accepit, naturaliter eam possidet, remanente possessione solum Civili penes Dominum concedentem; *leg. Et habet 15. §. 4. ff. De precario*, *& ibi* Glossa *verb. Corpore, & verb. A possessione*, *&* Glossa *in cap. precarium 3. de precario, verb. precarium*, Azor. *part. 3. lib. 7. cap. 2. qu. 4.* Pirhing. *lib. 3. Decretal. tit. 14. sub n. 6. verb. Secundo differunt*, Reiffenstuel *ibid. n. 8.* & alii passim.

6 Secundo differt Precarium a Commodato, quia Commodatum conceditur utendum ad certum, & specialem usum, & ad certum tempus expressum, vel tacitum, ut si alicui commodetur equus ad faciendum iter, ad quod certum tempus requiritur, videlicet quantum ad commode faciendum taliter sufficit, & exigitur, *l. Interdum 73. in princ. & l. Continuus 137. §. Cum ita, de verb. Obligat.* Precarium autem non datur ad certum, & determinatum usum, neque ad certum tempus, sed quandiu concedens permiserit, sive Precarium non revocaverit, *cit. l. precarium 1. ff. De precario, & cit. c. precarium 3. De precario, & cit. c. Precarium 3. De precariis*; Immo etiamsi Precarium concedatur ad certum tempus, v. gr. ad kalendas Julias, ut *in l. Cum Precario 12. ff. De Precario*, tamen eo pacto conceditur, ut semper liberum sit concedenti revocare rem Precario concessam, etiam ante tempus illud finitum; textu expresso *in cit. leg. Cum Precario ff. de precario*, & concordat *cit. leg. Precarium, & cit. cap. precarium*, juncta Glossa *ib., verb. per conventionem*, & tenet Abbas *ibid. n. 11. & 12.* Pirhing. *loc. cit. num. 6.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 6. & 7.* & alii communiter.

7 Tertio differt Precarium a Commodato, quia qui rem Precario accepit, tenetur dumtaxat ex dolo, & culpa lata, quæ dolo in Jure æquiparatur, non tamen ex culpa levi, & levissima *l. Quæsitum 8. §. 3. ff. De precario, leg. Contractus 23. ff. De Reg. Jur.* Qui autem Commodatum accepit tenetur etiam ex culpa levi, & levissima, *cit. leg. Quæsitum 8. §. 3. ff. De precario*: Ubi etiam ratio affertur, quia Precarium totum procedit ex mera liberalitate Concedentis, qui potest illud revocare, quandocumque voluerit, & ideo sibi imputare debet, si ipsum non revocavit antequam accipiens commisisset culpam levem in ejus custodia; Secus autem est dicendum de Commodato, quia ipsum non potest revocari ante completum usum, sive tempus determinatum: Unde Commodatarius tenetur adhibere in custodia rei sibi commodatæ majorem diligentiam, quam is, qui Precario accepit in custodia rei Precario acceptæ; Sic Glossa *in cit. leg. Quæsitum §. 3. verb. Ex liberalitate*, Abbas *in cit. cap. precarium n. 15.* Pirhing. *loc. c. n. 6. verb. Tertio differt*, Reiff. *loc. cit. n. 9.* & alii passim.

8 Precarium expirat per revocationem Concedenti. *Communis*, per text. *in leg. Precarium 1. & leg. Ait Prætor 2. de precario, & cap. precarium 3. de precariis*, ibi. *Precarium utendum conceditur, quandiu patitur qui concessit*, uti expresse etiam dicitur *in cit. leg. precarium*, per verb. adducta *supra n. 1.*

9 Item Precarium expirat moriente illo, cui concessum est, non item morte illius, qui concessit. *Communis*, textu expresso *in c. cap. Precarium 3. De precariis*, ibi: *Solvitur quoque obitu ejus, cui concessum est, non etiam concedentis*; Licet enim expiret per obitum ejus, cui concessum est, ex quo Precarium sit Beneficium personale ipsi precanti concessum, & Beneficium personale sequatur personam, & cum ipsa extinguatur textu expresso *in c. Privilegium 7. de Regul. juris in 6.* ibi: *Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona*; Tamen non expirat per obitum ejus, qui concessit, sed transit ad ejus heredem; textu expresso *in l. Quæsitum 8. §. 1. & leg. Cum precario 12. §. 1. ff. De precario*, ibi: „ Precarii rogatio, & „ ad hæredem ejus, qui concessit, transit; Ad hæredem au„ tem ejus, qui Precario rogavit, non transit, quippe ipsi „ dumtaxat, non etiam hæredi concessa possessio est.

10 Item precarium expirat, si illud concedens rem Precariam concessam alienaverit; Tunc enim emptor eam revocare potest, & sic per ejus revocationem expirat, & tollitur Precarium *Communis*, textu expresso *in c. cap. precarium 3. de precariis*, ubi dicitur, quod solvitur Precarium, *Aut cum ipsum alienari contingit alicui hoc revocare volenti, quia per conventionem hujusmodi non licet rem alienam invito Domino possideri.*

11 Precariæ, seu *precaria* in singulari numero est contractus Jure Canonico introductus, quo alicui ad preces, & plerumque causa remunerationis ususfructus alicujus prædii, vel alterius rei Ecclesiasticæ immobilis ad dies vitæ, vel ad aliud tempus conceditur, ea lege, ut singulis quinquenniis renovatio hujus concessionis, seu contractus petatur: *Sic in re communis* per text. *in cap. Ea etiam 2. cap. precariæ nomine 3. c. precariæ, de quinquennio 4. & cap. de precariis 5. caus. 10. q. 2. & cap. precariæ 1. & cap. de precariis 2. de precariis.*

12 Contractus Precariæ, seu Precariorum multum differt a contractu Precarii; Primo enim differt, quia Precario concedi possunt tam res mobiles, quam res immobiles: Item Jura, & servitutes, v. gr. iter, vel actus per fundum alterius; *l. prætor 2. §. 3. l. In rebus 4. in princip. ff. De Precario*: Precariæ autem locum solum habent in possessionibus, seu rebus immobilibus, *cap. Ea etiam 2. §. Si Œconomus, & cap. precaria a nomine 3. caus. 10. qu. 2.* & sic notant Pirhing *l. 3. Decretal. titul. 14. num. 10.* Reiffenstuel *ibidem num. 11.* & alii.

13 Secundo differt contractus Precariæ, seu precariarum a contractu precarii, quia precarium ordinarie ad certum, & determinatum tempus non conceditur, sed solum tandiu, quandiu placuerit concedenti, *l. precarium 1. ff. De precario, cap. precarium 3. de precariis*; Precariæ autem concedi possunt, vel ad dies vitæ, vel ad aliud certum tempus quamvis de quinquennio in quinquennium renovari debeant *cap. precariæ 1. & cap. precarium 3. de precario, cap. precariæ, de quinquennio 4. caus. 10. qu. 2.*

14 Tertio differt contractus Precariæ, seu precariarum a contractu precarii, quia precarium potest semper revocari pro arbitrio concedentis; *l. precarium 1. ff. De precario, cap. precarium 3. §. 1. de precariis*; Precariæ autem revocari non possunt, antequam tempus concessionis sit elapsum, textus expresso *in cap. precarium 3. § final. de precariis*, ibi: *Porro precariæ, quæ quandoque de Ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium revocandæ.*

15 Dummodo tamen Precariæ de rebus Ecclesiæ non sint irrationabiliter, seu in grave damnum Ecclesiæ factæ, nam in tali casu revocari possent, ac deberent a successore concedentis; textu expresso *in cap. De precariis 2. De precariis*, juncta Glossa communiter recepta *ibid. verb. Ab eo*; ubi insuper, adductis variis Juribus, dicit posse, & debere etiam revocari ab ipsomet concedente, seu alienante; & sic tenent Engel *lib. 4. Decretal. tit. 14. n. 5.* Reiffenst. *ibid. n. 14.* & alii passim.

16 Et ratio est clara, quia ad alienationem quamcumque rerum Ecclesiasticarum, immo etiam ad locationem ultra triennium requiruntur solemnitates Juris; textu expresso *in Extrav. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand.* Unde cum Precariæ contineant hujusmodi alienationem similem locationi ultra triennium, ex quo, ut patet ex dictis, per ipsas Precarias concedatur ususfructus rei Ecclesiasticæ immobilis ad dies vitæ, vel ad certum tempus, si concedantur, ut fieri solet, ultra triennium, requiruntur solemnitates Juris, quæ si non adhibitæ fuerint, tales Precariæ, utpote nullæ, ipso Jure revocari possunt ac debent, nedum a Successore, sed etiam ab ipsomet concedente, seu alienante.

17 Secus autem, si Pre-

cariæ

catiæ essent concessæ ad solum triennium, seu infra triennium, quia tunc, cum non requirantur solemnitates Juris, sicuti nec requiruntur ad locationem (cui assimilantur) non excedentem triennium, *ex cit. Extrav. Ambitiosæ, de reb. Eccles. non alienand.* si rationabiliter, & sine gravi damno Ecclesiæ sint concessæ, revocari non debent, nec possunt, nec a Successore, nec ab ipsomet concedente, ut patet ex dictis *verb. Alienatio, & verb. Locatio.*

18 Precariæ expirant, quando ipsæ fuerunt concessæ ad longum tempus, & elapso quinquennio, is, qui eas accepit, non petiit renovationem earum; colligitur *ex cap. precariæ de quinquennio 4. caus. 10. q. 2. & c. Precariæ 1. De Precariis*, ubi expresse præcipitur, quod *Precariæ de quinquennio in quinquennium secundum auctoritatem, & antiquam consuetudinem renoventur*; Adeoque qui negligunt sic renovare, cadunt Jure suo, sicuti cadit suo Jure Vassallus non petens renovationem Investituræ a novo Domino intra legitimum tempus, ut recte probant Abbas *in cit. cap. Precariæ 1. De Precariis n.5.* Pirhing *loc. cit. n. 14.* Reiffenst. *loc. cit. n. 21.* & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 VArias a variis adductas rationes, cur in precario præstetur dolus, & quæ in civilibus nomine doli venit *culpa lata*, & in commodato præstetur culpa etiam levissima affert, & una confutat *Jacob. Gothofred. in Leg. 23. ff. de Regul. Jur.*

2 Meo judicio: *Ulpiani rationi* (recte inquit idem Jacobus Gothofred. ubi supra (*adhærendum est in dict. leg.14. §. 11. de Furt. quæ huic conjungenda est, ut & secundæ quæ ab Interpretibus redditur, sed quas ita evolvo.* „ In precario ideo dolus dumtaxat præstatur, eo quod hæc liberalitas sit, seu donatio, qua scilicet possessio rei datur, donatur", *leg.15.§. Eum qui de Precar. concedi-tur* (*qua quidem in re concedend. vox propria est, leg. 1. princip. §. 2. leg. 4. in fin. l. 6. §. 4. leg. 8.§.3. leg.12.§.1. de Precar. l.1.§.1. de Trin. adhuque priv. l. 163, infr.*), etsi non perpetuo jure habenda (precario enim id opponitur) attamen proprio interim quodam jure precarium conceditur possidendum, fideique Rogantis committitur, sic ut re tamquam sua, qui precario habet, interim utatur, eamque possideat. Quare ab eo culpa exigi non debet, non potest, quum res ejus sit interim quodammodo, sed dolus tantum, quia reddendi conditio ei inest. Nam & si rogantis arbitrio res utenda possidenda conceditur, tamen ex fide bona oritur precarium, *l. 2. §. 2. ff. de precar.*, quæ in omnibus contractibus, quibus vitæ societas continetur, præstanda est. Neque is, qui precario rogavit, eo animo possessionem nanciscitur, ut credat se dominum esse, *leg. 13. §. 1. de Publician.* Eadem proinde hic ratio, quæ in deposito, quod in utroque res in totum fidei, arbitrioque accipientis deposita, vel precario data committatur, concedatur.

3 Tertius *precariæ* olim denotavit *concessionem ad preces factam ex largitate Episcoporum, qua ostendebatur res tales mansisse in dominio Ecclesiæ, & redditus tantum detentori attributos fuisse*: Ea de causa antiquitus priusquam Beneficia ecclesiastica, ita ut hodie, ordinata fuere; Clerici ab Episcopo nonnunquam bona ecclesiastica in vicem salarii fruenda hoc titulo occuparunt, ut docet *Concilium Toletanum VI. cap. 5. relatum in capit. 72. causa 12. quæst. 2.*

4 Laici quoque nonnunquam per preces ab Episcopis obtinebant, ut rerum Ecclesiasticarum redditus usque ad vitam suam perciperent, maxime qui valde pauperes erant, idque quia ex penu Ecclesiæ alendi erant omnes pauperes; Confer de Precariis *Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 14. per tot.*

PRECES PUBLICÆ.

* PRincipes sæculares si petant ab Episcopo ut preces publicæ indicantur pro necessitate status, id utique potest & debet. Nonnisi vero summa abusio esset, si etiam ex consuetudine Principes Episcopali auctoritate neglecta indicere, illas vellent. Benedictus XIV. Const. *Bull. tom. 1. num. 82.* incip. Quemadmodum preces. *

PRESBYTERATUS.

Vide verb. *Ordo a num. 48. ad 50.*

*PRETATICUM.

Vide verb. *Hæbreus num. 7.*

PRIMÆ PRECES IMPERATORIS.

Vide verb. *Beneficia art. 12. per totum.*

PRIMICERIUS.

SUMMARIUM.

1 *Primicerius generatim quis dicatur?*
2 *Primicerius in proposito quis sit?*
3 *Primicerii Officium quale sit?*
4 *Primicerius an sit in dignitate, vel personatu constitutus?*
5 *Quantum ad hoc quod dicitur de Primicerio, idem dicendum est de Thesaurario, Sacrista, & Custode.*

PRimicerius generaliter loquendo dicitur ille, qui primus juxta antiquorum consuetudinem erat scriptus in ordine ceræ seu scripturæ; Mos enim erat antiquis in tabulis ceratis, & pugillaribus scribere, & hinc quicumque in quolibet hominum ordine primo loco scriptus erat in Albo, seu tabula cerata, *Primicerius* appellabatur; & qui secundo loco *secundocerius*, & qui tertio *Tertiocerius*, ut colligitur *ex l. Primocerius*; Sic *in Rubrica Cod. De primicerio l.12.* Primus Notariorum appellatur *primicerius*, eo quod in Matricula Notariorum primo loco sit scriptus, ut explicat Glossa *ibidem*. Similiter *l. Primicerium 2. Cod. de Fabricensibus*; Primus Fabricensium vocantur *primicerius*, aut tradunt Gregor. Tholosan. *lib. 15. Syntagm. Jur. cap. 22. num. 5. & seq.* Azorius *p. 2. lib. 3. cap. 16. q. 1.* Pirhing *lib. 1. Decret. tit. 25. num. 1.* Reiffenstuel *ibid. n. 1.* & alii passim. 1

Quoad præsens autem *Primicerius* dicitur *primus Cantor*, seu primus in Cantu, seu Choro, qui alio nomine appellatur *Præcentor*, ut patet *ex cap. Cum olim 6. de consuetud.* & qui secundum locum post ipsum tenet, ejusque absentis vices gerit, vocatur *Succentor*, ut *cap. Inter dilectos 11. de excessibus prælator.* sibi *Vicecantor*. Azor. *cit. part. 2. lib. 3. cap. 22. q. 2.* Pirhing *loc. cit. n. 1.* & alii; Et alicubi vocatur *Magister Scholarum*, seu *Scholasticus*; Sic notat Hostiens. *in Summa n. 1. tit. de Primicerio*, Pirhing *loc. cit. num. 1.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 1.* & alii. 2

Primicerii Officium describitur *in cap. perlectis 1. §. Ad primicerium dist. 25.*, & *cap. Unic. de Officio primicerii*, quod sit præesse Diaconis, & reliquis Clericis in docendo ordinem, & modum psallendi, & canendi in Choro pro diversitate, & solemnitate temporum, & ad ipsum spectet Divinum Officium ordinare, Psalmos, Lectiones, Responsoria, & alia hujusmodi assignare, quæ quisque Clericorum dicere debeat, ipsumque Chorum regere, operam dare, ut omnes ab ipso, vel a quo ipse jusserit, instruantur, & disciplina inter eos observetur, tamquam pro iis rationem coram Deo redditurus, alioquin enim tenebitur de negligentia in Officio suo commissa. 3

Primicerius, Cantor, seu Præcentor in illis locis, seu Ecclesiis, in quibus ratione sui Officii præcedit aliis Canonicis, censetur constitutus in Dignitate, seu Personatu, ibique Primiceriatus est Dignitas, seu Personatus, ut constat *ex cap. Cum accessissent 9. de Constitutionibus, & cap. Cum olim 6. de consuetud.* Ubi vero nullam præeminentiam, seu præcedentiam in alios Canonicos habet, non censetur in Dignitate, seu Personatu constitutus, sed ibi nudum Officium, seu administrationem habet. Et idem dicendum est de Thesaurario, Sacrista, & Custode. Azorius *loc. cit. cap. 16. qu. 3. & cap. 2. quæst. 1.* Pirhing *loc. cit. num. 1.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 3.* Layman *in cit. cap. Unic. de Officio primicerii*, & alii passim. 4

Novæ additiones ex aliena manu.

VIcarii nati Episcopi primitus fuere *Archidiaconus*, & *Archipresbyter*. Additus postmodum fuit in Ecclesiis Cathedralibus *Primicerius*, qui ex delegata potestate Episcopi præerat Clero inferiori, seu minori. Primis temporibus hæc potestas Archidiacono demandata erat ab Episcopo, ut omni Cleo etiam Presbyteris, & Archipresbyteris præesset, ut ejus quasi esset administrator, & Vicarius Generalis. Quum vero hic potissimum auctoritatem suam in Clerum majorem, & superiorem extendisset, substitutus est ei alius Vicarius, a quo Clerus inferior regeretur: *Thomassin. vet., & nov. Eccles. disciplin. tom. 1. lib. 2. cap. 103. §. 10.* Factum est inde, ut in absentia Episcopi his tribus Vicariis *Archidiacono*, *Archipresbytero*, & *Primicerio* gubernacula Ecclesiæ demandarentur, ut *mox laudatus Auctor loc. cit. §. 5.* ex Epistola Papæ Martini ostendit. 1 2 3 4 5

Plene officium Primicerii in Cathedralibus describit „ Isidorus in C. 1. d. 25. Ad Primicerium, inquit, pertinent Acolythi, Exorcistæ, Psalmistæ, atque Lectores, *Pergit vero:* Signum quoque dandum pro Officio Clericorum, pro vitæ honestate, & Officio meditandi, & peragendi sollicite lectiones, benedictiones, psalmum, laudes, offertorium, & responsoria, quis Clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus psalendi in Choro pro solemnitate temporum, ordinatio quoque pro luminibus deportandis. Si quid etiam necessarium est, 6

pro

„ pro reparatione Basilicarum, quæ sunt in Urbe, ipse „ denunciat Sacerdoti, Epistolas Episcopi pro diebus je„ juniorum Parochianis ipse per Ostiarios dirigit: Cleri„ cos, quos delinquere cognoscit, ipse distinguat. Quos „ vero emendare non valet, eorum excessus ad cognitio„ tionem Episcopi deferat. Basilicanos ipse constituat, „ & matriculam ipse disponat.“ Plenius hoc declaratur *in C. unic. de offic. Primicer.* ubi additur, quod præsit Diaconis, & reliquis gradibus Ecclesiasticis in ordine positis, quamvis Archidiacono constitutus sit, & ejus sub officialis esse videatur.

7 De Primicerio juxta hodiernam disciplinam, Consule *Corvin de Person. & benefic. Eccles. titul. de Primic.*

8 Alias constat Primicerium vocari Amelignanum cujuscumque Officii Civilis & Sacri. Fit hoc sensu in antiquis monumentis mentio *Primicerii Notariorum Palatii, Aulæ, sacri cubiculi, sacrarum largitionum, Defensorum, judicum, Lectorum, Silentiariorum &c. Du-Cange in Glossar. ad Script. med. & infim. Latinit. voce primicer.* Confer etiam *Jacob. Gothofred. ad Leg. 19. Cod. Theodos. de palatin. Sacr. Largit. Brisson. de verb. signific. voce Pri-*
9 *micerius*. Sicuti itaque qui primum locum tenebant, *Primicerii* appellabantur; ita qui secundum, & tertium locum, dicebantur *Secundarii, Tertiocerii*. *Bisson. ubi supra*.

P R I M I T I Æ.

S U M M A R I U M.

1 *Primitiæ, quid sint?*
2 *Primitiæ unde sint dictæ?*
3 *Primitiæ sunt Quadragesima, vel Sexagesima pars* primorum fructuum.
4 *Ad primitias reducuntur omnia primogenita, idest primi partus, tam de hominibus, quam de animalibus.*
5 *Primitiæ in Lege veteri debebantur Jure Domino positivo.*
6 *Primitiæ secundum substantiam etiam in Lege nova adhuc debentur de Jure Divino. Formaliter vero sumptæ debentur solum de Jure humano.*
7 *Primitiæ formaliter sumptæ non amplius debentur ubi non adest consuetudo eas solvendi.*
8 *Inter primitias, Decimas, & Oblationes quænam sit differentia?*

1 PRrimitiæ sunt primi fructus agrorum, vinearum, hortorum, arborum, & hujusmodi. *Communis*; & colligitur aperte *ex libr. Exodi cap. 24. numer. 16.*, & 19. *ex lib. Numer. cap. 18. num. 12. & ex lib. Deuteronom. cap. 16. num. 2.* Vocantur autem *primitiæ*, quia sunt primi fructus. *Communis*, per text. *in leg. Numer. cap. 18. num. 12. & 13.* ibi: „ Quidquid offerunt primi„ tiarum Domino, tibi dedi, Universa frugum initia, „ quas gignit humus, & Domino deportantur, cedant in „ usus tuos.“ Insuper Barbosa *in Rubric. de primitiis n.*
2 6. Silvester verb. *Decimæ num. 1. in fine*. Reiffenst. *lib. 3. Decretal. tit. 30. num. 171.* addunt vocari *primitias*, quia sunt fructus optimi, sive primi in bonitate, per text. *in cit. lib. Num. cap. 18. num. 12.* ibi: „ Omnem medul„ lam olei, & vini, ac frumenti, quidquid offerunt pri„ mitiarum Domino &c.“ Quod negant Suarez *lib. 1. de Divino cultu cap. 8. num. 2.* Pirhing *lib. 4. Decretal. tit. 30. num. 169.* & alii dicentes, quod significantur hic nomine Primitiarum primi fructus tempore, non bonitate, idest optimi, ut colligitur *in cit. lib. Num. cap. 18. num. 13.*: *Universa frugum initia* (idest Primitias) *quas gignit humus &c.*

3 Per primitias non intelliguntur, nec olim intelligebantur omnes primi fructus alicujus terræ, agri verbi gratia aut vineæ; nec erat quantitas certa, & determinata; Postea vero fuit determinata hæc quantitas, scilicet; Quod nemo plusquam Quadragesimam partem dare teneretur, & nemo minus, quam Sexagesimam dare posset de primis fructibus; textu expresso *in cap. Decimam partem 1. de Decimis, Primitiis, & Oblationibus §. At vero*, ibi: „ At vero primitiæ, quas de fructibus offere„ bant, non erant speciali nomine definitæ, sed offeren„ tium arbitrio derelictæ; Traditionem quoque accepimus „ Hebræorum, non Lege præceptam, sed arbitrio Magi„ strorum inditam; Quod qui plurimum, Quadragesimam „ partem dabant Sacerdotibus, qui minimum, Sexagesi„ mam; Inter Quadragesimam, & Sexagesimam licebat „ quodcumque voluissent offerre: Quod igitur in Penta„ theuco dubium derelictum est, hoc specialiter definitur „ propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius a populo „ exigant in Primitiis offerendis.

4 Ad Primitias reducuntur omnia Primogenita, idest primi partus, tam de hominibus, quam de animalibus, qui Deo specialiter offerri, & sacrificari debebant, juxta *cap. 13. Exodi n. 2.* ibi: „ Sanctifica mihi omne primogenitum, „ quod aperit vulvam, tam de hominibus, quam de ju„ mentis, & cap. 18. Numer. ibi; Quidquid primum „ erumpit vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domi„ no, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui „ Juris erit, ita dumtaxat, ut pro hominis Primogenito „ pretium accipias.

5 Primitiæ in Lege veteri debebantur Jure Divino positivo. *Communis*, per text. *in cap. 23. num. 19. Exodi cap. 48. num. 12. Num. c. 16. num. 2. Deuteron.* cum similibus.

6 Primitiæ secundum substantiam, quatenus videlicet spectant ad honestam sustentationem Ministrorum Ecclesiæ etiam in Lege nova adhuc debentur de Jure Divino; Formaliter vero sumptæ, seu pro certa quantitate, debentur solum Jure humano. Prima pars colligitur *ex cap. Revertimini 65. caus. 16. q. 1.* ubi Decimæ, ac Primitiæ quoad substantiam Jure Divino obligari supponunt, & *cap. Tua 26. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus*, ubi expresse habetur: *Nimis profecto videtur iniquum, si Decimæ, quas Deus in signum universalis Domini sibi reddi præcepit, suas esse Decimas, & Primitias asseverans &c. diminui valeant*. Et tenent Glossa *in cap. Ecclesias 2. caus. 13. qu. 1. verb. Primitias*, Gutierez *Canonic. qq. lib. 2. cap. 21. n. 6.* Barbosa *de Offic. & potest. Parochi par. 3. cap. 27. num. 5.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 175.* Didac. & alii. Secunda autem pars clare patet *ex cap. Revertimini 65. cap. 16. qu. 2. & cap. Decimas 1. ead. caus. 16. qu. 7.* ibi: „ Oportet autem ... Primitias quas „ Jure Sacerdotum esse sancimus, ab omni populo ac„ cipere; cap. præter. 6. dist. 32. in fine, *ibi*: Primi„ tiæ .... fideliter reddantur a Laicis.

7 Primitiæ formaliter sumptæ non amplius debentur; ubi non adest consuetudo eas solvendi: *Communis*, ut patet ex fere universali praxi eas non solvendi; Cum enim primitiæ formaliter sumptæ, idest secundum specificam, & determinatam quantitatem sint introductæ sola Lege humana, potuit huic derogare consuetudo legitime præscripta; textu expresso *in cap. Cum tanto 11. de consuetudine*.

8 Inter Primitias, Decimas, & Oblationes hæc adest differentia, quod *Primitiæ* solvuntur semel tantum de primis fructibus Novalium, agrorum, vinearum, arborum, & animalium in signum gratitudinis erga Deum. *Decimæ* solvuntur singulis annis in recongnitionem universalis Dei Domini de omnibus fructibus. *Oblationes* solvuntur sine determinatione temporis, qualitatis, aut quantitatis ex caussa devotionis. Sic expresse Engel *lib. 3. Decretal. tit. 30. num. 60.* & alii. Vid. verb. *Decimæ*, & verb. *Oblationes*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 PRimitiæ dicuntur primæ fructuum obventiones, ut primi animalium foetus, primi fructus de terra ad culturam redacta, & denique prima de fructibus singulorum annorum commoda.

2 Antiquissimi sane fuit instituti, eas Deo consecrare Fonti omnis boni, & omnium commodorum largitori. Te-
3 nebantur hic etiam devotione Gentiles: Consule *Samuel. Pitisc. in Lexic. antiq. Roman. voce Primitiæ, Spencer. de leg. Hebreor. Ritual. lib. 3. diss. 1. capit. 9. Gutber. de vet. jur. pontif. lib. 4.*

4 Male vero *Spencerus* inde colligit, institutum primitiarum ex Religione Gentilium esse petendum. Prima ejus vestigia inter eos, qui verum Deum colebant, deprehendimus, Sacra Scriptura exemplo Abelis id corroborante; *Gen. IV. 4.*

5 Nulla in Ecclesia nascente erat Lex de Primitiis solvendis. Quod enim *in can. 4. Apostolorum apud Harduin, tom. 1. Concil. p. 10. & p. 33.* de Primitiis traditur, non est Apostolicum institutum, sed sæculorum subsequentium usus; „ Pseudo Clemens ait; Omnis autem fructus do„ mum mittatur. Primitiæ Episcopis & Presbyteris. Cla„ rum est, quod Episcopi, & presbyteri Diaconis, & re„ liquis distribuant: Canone præcedente III. Apostoli „ finguntur indulsisse, ut tantum legumina nova tempo„ re opportuno ad Altare deferantur, quod eo tempore „ inter non entia relatum est. Qui mensas Agapis de„ stinatas Altaria fuisse asserunt, næ graviter errant ut „ Eruditi docuerunt.

6 Si canones arabici Nicæni genuini forent, jam sæculo IV. fuisset Lex de solvendis primitiis. Siquidem *can. 1.* constitutum apud *Harduinum tom. 1. Concil. p. 510.* fingitur: „ Item exigit a vobis Deus, ut offeratis primitias „ frugum vestrarum, & primitias fructuum vinearum, „ & jumentorum vestrorum Ecclesiis, ut ex iis alantur „ Sacerdotes, & Ecclesiæ Ministri „; Hanc vero Legem ignorant Canones Nicæni genuini, ignorant Canones Synodorum reliquarum hujus sæculi.

7 Posterioribus vero temporibus legem de solvendis primitiis in Ecclesia fuisse indictam tenent nonnulli præsertim ex *Can. 7. Concilii a S. Gregorio VII. Romæ in Laterano anno 1208. habiti*, quod relatum est *in Can. 1. caus. 16. qu. 7.* At alii censent, potius contineri adhor-
tationem, & consilium, quam jussum. Sed quidquid hujus 8
rei

9 Duobus vero casibus adhuc debentur. Primo si Paro-
chorum facultates adeo angustæ sint, ut congruæ ipsarum
10 sustentationi haud sufficiant. Secundo si solvi alicubi
consueverunt. Et, quod mirum est, *Jacobus la Lande in*
11 *Rubric. ad tit. Decret. De decim.* censet, oblationes con-
suetudine quantumvis vetustissima haud evadere. Ratio-
nem vero diversitatis his verbis reddere nititur: „ Obla-
„ tiones (inquit) ex pietatis officio & mera donan-
„ tium voluntate proficiscuntur, & nullo jure cogen-
„ te celebrari debent juxta id, quod ait sacer tex-
„ tus: Voluntarie sacrificabo tibi: & illud Exodi 35.
„ Omnes viri, & mulieres mente devota obtulerunt do-
„ naria, ut fierent opera, quæ jusserat Dominus per ma-
„ num Moysi: cuncti filii Israel voluntaria domino de-
„ dicaverunt: Can. 6. Concilii Cabilon. Aliud obtinet
„ circa Primitias, propterea quod specialis sit ratio eas
„ præstandi, nimirum in recognitionem divinæ liberali-
„ tatis ob fructus concessos, quæ cum temporis diuturni-
„ tate concurrit, atque ita Primitiæ duobus casibus obli-
„ gationis nexu continentur, si populus usu longævo eas
„ rependere solitus sit, si vel Sacerdotes indigeant, qui-
„ bus intervenientibus sunt in mandato, & primitias re-
„ nuentes possunt excommunicari." Can. Præter hoc *dist.*
32. Sed & oblationes consuetudine obligatorias evadere,
monstravimus *in addit. ad verb. Oblationes.*

PRIVATIO VOCIS ACTIVÆ, ET PASSIVÆ, ET OFFICII, VEL BENEFICII.

Vide verb. *Lex art. 1. num. 27. ad 44.*

PRIVILEGIUM.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegiorum naturam, divisionem, concessionem, acquisitionem, & communicationem.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium proprie sumptum quid sit?*
2 *Ad substantiam privilegii non requiritur, quod sit scriptum.*
3 *Privilegium dividitur primo in privilegium contra Jus, & in privilegium ultra, vel præter Jus, & quale sit utrumque?*
4 *Secundo privilegium dividitur in privilegium clausum in corpore Juris, & in privilegium extra corpus Juris, & quale sit utrumque?*
5 *Tertio privilegium dividitur in reale, personale, & mixtum, & quale sit quodlibet?*
6 *Quarto dividitur in privilegium remuneratorium, & privilegium mere gratiosum, & quale sit utrumque?*
7 *Quinto dividitur in scriptum, & non scriptum, & quale sit utrumque?*
8 *Sexto dividitur in perpetuum, & temporale, & quale sit utrumque?*
9 *Septimo dividitur in commune, seu communitatis, & in privatum, seu privatorum, & quale sit utrumque?*
10 *Octavo dividitur in purum, & conventionale, & quale sit utrumque?*
11 *Nono dividitur in privilegium pro foro conscientiæ tantum, & pro foro externo, & quale sit utrumque?*
12 *Decimo dividitur in privilegium concessum ex motu proprio concedentis, & in privilegium concessum ad preces, & supplicationem privilegiati; & quale sit utrumque?*
13 *Assignatur notabilis differentia in utrumque hoc privilegium.*
14 *Privilegium concedere potest solus ille, qui Legem concedere potest.*
15 *Privilegium* contra Jus *non potest concedi, nisi aliquo modo subditis.*
16 *Privilegium autem* ultra, *seu præter Jus potest concedi etiam non subditis.*
17 *Ut concessio privilegii sit licita, requiritur justa caussa.*
18 *Secus ut sit valida.*
19 *Privilegium acquiri potest ex concessione Principis, sive facta motu proprio, sive ad preces privilegiati.*
20 *Item privilegium acquiri potest præscriptione, seu consuetudine legitime præscripta.*
21 *Item privilegium acquiritur per communicationem.*
22 *Communicatio privilegiorum quid sit, & in quo consistat?*
23 *Regulares Mendicantes habent plenissimam inter se communicationem privilegiorum. Immo communicant etiam privilegiis concessis aliis Ordinibus.*
24 *Quoad hanc privilegiorum communicationem nostra Religio Fratrum Minorum de Observantia inter alias amplissimam concessionem obtinuit a Clemente VII. a Clemente VIII. & a Benedicto XIII.*
25 *Adducitur Constitutio Clementis VIII.*
26 *Adducitur Constitutio Clementis VIII.*
27 *Regulares Mendicantes communicant in omnibus privilegiis Societatis Jesu, etiam in illis, in quibus apposita est sequens, seu similis clausula: Ne illis* per communicationem fruantur cæteri Mendicantes.
28 *Pontifices enim Successores concesserunt, & confirmarunt communicationem privilegiorum absolute sine simili clausula prohibitiva Communicationi, & qui?*
29 *Si privilegium alteri Religioni communicatum apud primam Religionem privilegiatam restringatur, vel usu contrario penitus aboleatur, seu abrogetur; id non nocet dictæ secundæ Religioni privilegiatæ per communicationem.*
30 *Communicantes privilegiis aliorum possunt illis uti contra eosdem.*
31 *Adducuntur privilegia, & regulæ Collegialium Collegii S. Barthol. de Urbe Ord. Min. de Observantia pro Missionibus Locorum Sanctorum, & aliorum; nec non concessio Benedictionis Papalis omnibus Missionariis ejusd. Ord.*

PRivilegium proprie sumptum est Supremi Principis Constitutio specialem favorem concedens; Unde privilegium dici solet Lex privata contra, vel præter Jus aliquid concedens; *c. Privilegia 3. dist. 3. & c. Abbate 25. de verb. signification.* ibi: *Cum privilegium sit Lex privata, nec esset privata, nisi aliquid specialiter indulgeret.* Sic in re Communis. 1

Ad substantiam privilegii non requiritur, quod sit scriptum; *c. Institutionis 7. caus. 25. q. 2.* & ibi Glossa verb. *præsentia*, *Clement. 2. §. Non enim, de sepulturis*, ibi: *Universa privilegia, gratias, Indulgentias, verbo, seu scripto concessa &c.* & Glossa ibidem verb. *Verbo*. Et *Extrav. ultim. post initium, de pænit. & remissionib. inter Communes*, ibi: *Facultatum per Nos concessarum, tam verbo, quam in scriptis confectis exinde litteris, vel non.* Et sic *Doctores communiter.* 2

Privilegium dividitur primo in privilegium contra Jus, & privilegium ultra, vel præter Jus. Privilegium *contra Jus* est, quo Juri communi derogatur, ut exemplo a solvendis Decimis, vel a Jurisdictione Ordinarii, & hujusmodi, quæ conceduntur contra Jus commune; Privilegium *ultra, vel præter Jus* est, cujus actus, vel materia non est quidem Jure prohibita, sed tamen non nisi certis personis concessa, ut potestas absolvendi a Reservatis, vel dispensandi, & hujusmodi. 3

Secundo, privilegium dividitur in privilegium clausum in corpore Juris, & in privilegium extra Corpus juris, seu datum per speciale Rescriptum Principis. Privilegium *clausum in corpore Juris* est, quod inter alia jura, seu alias Leges Corporis juris insertum est, ut sunt privilegia Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, quæ habentur passim, cum in Jure Canonico, tum etiam Civili *in Titulo, & Cod. de SS. Eccles. & Cod. de Episcop. & Cleric.* Item privilegia pupillorum, Minorennium, studiosorum, Militum, Fisci, Creditorum, & similia, quæ passim habentur in utroque jure. Privilegium *extra Corpus Juris* est illud, quod per speciale Rescriptum Principis, seu per speciales litteras, vel per Bullam, Diploma, seu Indultum alicui personæ, Communitati, vel loco est concessum, & necdum Juri communi est insertum. 4

Tertio, privilegium dividitur in reale, personale, & mixtum. Privilegium *reale* est illud, quod proxime, immediate, & directe confertur rei, loco, muneri, dignitati, & hujusmodi, v. g. Prædio, Ecclesiæ, Monasterio, Prælaturæ, & consequenter etiam; & ultimate personis, quæ talem rem, locum, Prælaturam, Dignitatem, vel Officium habent. Privilegium *personale* est illud, quod proxime immediate, & directe confertur personæ ratione illius personæ sine contemplatione rei, *arg. cap. Mandata 6. de præsumpt.* ibi: *Quas non loco tribuimus, sed personæ.* Privilegium *mixtum*, idest partim personale, & partim reale est illud, quod conceditur certo personarum generi, seu qualitati, ut privilegium restitutionis in integrum concessum Minoribus 25. annis, quod etiam ad hæredes transit, *l. Non solum 6. ff. de integrum restit.* Item privilegium S.C. Velleiani concessum fœminis, ne ex fidejussione obligentur; Item privilegium SC. Macedoniani concessum filiis familias, ne ex mutuo sine consensu Patris accepto obligentur. Item privilegia Clericorum, Studiosorum, Militum, & hujusmodi; Talia enim privilegia dicuntur mixta, quia conceduntur non mere respectu personæ, nec mere respectu rei, sed mixte, & respectu personæ, & respectu rei, videlicet intervenientis læsionis, vel ratione status, Dignitatis, Officii, aut conditionis ipsis adhærentis; idcoque etiam perpetua sunt, & transeunt ad 5

perso-

personas succedentes in Dignitate, Officioque, & sic etiam realia privilegia censentur.

6 Quarto, Privilegium dividitur in Privilegium remuneratorium, & in privilegium mere gratiosum. Privilegium *remuneratorium* est illud, quod conceditur intuitu meritorum v. g. laborum, molestiarum, fidelitatis, servitiorum, expensarum, & hujusmodi, in conversione infidelium, Hæreticorum, Rebellium, Schismaticorum, in bello, & hujusmodi exhibitorum, & præstitorum: sicque hoc Privilegium censetur datum, seu concessum tamquam in præmium, & quamdam remunerationem, seu compensationem. Privilegium *mere gratiosum* est illud, quod ex mera Concedentis gratia, & benevolentia, non intuitu meritorum, aut in illorum compensationem conceditur.

7 Quinto, Privilegium dividitur in scriptum, & non scriptum. Privilegium *scriptum* est illud quod per scripturam, seu Rescriptum Principis conceditur. Privilegium *non scriptum* est illud, quod Princeps ottenus dumtaxat sine scriptura concedit, & dicitur privilegium *vivæ vocis oraculo concessum*, de quo fuse sub verb. *Oracula vivæ vocis*.

8 Sexto, Privilegium dividitur in perpetuum, & temporale. Privilegium *perpetuum* est illud, quod conceditur absque limitatione temporis, vel adhæret rei de se perpetuo duraturæ. Privilegium *temporale* est illud, quod conceditur pro determinato, & limitato tempore.

9 Septimo, Privilegium dividitur in Commune, seu Communitatis, & in privatum, seu privatorum. Privilegium *Commune*, *seu Communitatis* est, quod primario conceditur Communitati, seu Universitati, & per se respicit bonum Communitatis, cui est concessum, quamvis etiam redundet in membra ejus, ut est privilegium Fori, & Canonis concessum toti statui Clericali. Privilegium *privatum*, *seu privatorum*, est, quod primario conceditur personis particularibus, & per se respicit bonum personarum particularium, quamvis mediate redundet etiam in bonum Commune, ut est privilegium restitutionis in integrum Minoribus 25. annis concessum, & hujusmodi.

10 Octavo, Privilegium dividitur in purum, & in Conventionale. Privilegium *purum* est illud, quod sine aliqua conventione, seu reciproca obligatione conceditur. Privilegium *Conventionale* est illud, quod conceditur cum conventione, & obligatione aliquid dandi, aut faciendi, & hujusmodi; Unde hoc privilegium quodammodo emitur, seu per contractum onerosum acquiritur.

11 Nono, Privilegium dividitur in privilegium pro foro conscientiæ tantum, & pro foro externo. Privilegium *pro foro conscientiæ* est, quod solum prodest, ut quis salva conscientia illo uti possit, non vero, ut quis exterius, & in foro contentioso pro privilegiato agnoscatur. Privilegium *pro foro externo* est, quod non tantum prodest in conscientia, sed etiam in Judicio externo.

12 Decimo, Privilegium dividitur in privilegium concessum ex motu proprio concedentis, & in privilegium concessum ad preces, seu supplicationem privilegiati. Privilegium concessum *ex motu proprio* est illud, quod in Litteris privilegii insertam habet clausulam *Motu proprio*, etiamsi forte privilegiatus per se, vel per alium pro eo supplicaverit; Textus, & Glossa communiter recepta, *in cap. Si motu proprio* 23. *de Præbend. in* 6. Unde idem operatur motus proprius ad instantiam partis concessus, ac motus proprius ex mera Principis liberalitate procedens. Barbosa *clausul.* 79. *n.* 6. & alii passim. Privilegium concessum *ad preces*, *seu supplicationem privilegiati* est illud, quod sine dicta clausula simpliciter ad preces, seu supplicationem conceditur.

13 Inter utrumque hoc privilegium notabilis intercedit differentia, quod scilicet privilegium *motu proprio* concessum, non tantum sit altero favorabilius, & plenissimæ interpretationis, *cap. Quamvis* 4. cum ibi notatis per Glossam in verb. *Plenissimæ*, *de præbend. in* 6. sed etiam non possit argui de subreptione, *cit. cap. Si motu proprio* 23. *de Præbend. in* 6. E contra vero privilegium, quod sine dicta clausula simpliciter ad preces, seu supplicationem conceditur, corruit per falsa narrata, vel tacitam veritatem, quæ de Jure, aut stylo Curiæ exprimi debuisset; Semper enim intelligitur illa tacita conditio: *Si preces veritate nitantur*, textu expresso *in cap. Ex parte* 2. *de Rescriptis*, ibi: *In hujusmodi Litteris intelligenda est hæc conditio, etiamsi non apponatur: Si preces veritate nitantur.*

14 Privilegium concedere potest solus ille, qui Legem condere potest. *Communis*: Privilegium enim, vel est *contra Jus*, & tunc clarum stat, quod soli Legislatori, vel ejus Successori, vel utriusque Superiori competit facultas concedendi tale privilegium, cum includat dispensationem, & derogationem Legis. Vel est privilegium *ultra*, seu *præter Jus* commune, vel municipale, & tunc etiam clare patet, quod solus Legislator, vel Successor, seu Superior utriusque potest ipsum concedere, cum solus ipse obligare possit saltem suos subditos, ne impediant privilegiatum in usu sui privilegii.

15 Privilegium *contra Jus*, non potest concedi nisi aliquo modo subditis. *Communis*. Per tale enim privilegium eximitur privilegiatus a Lege, seu Jure, cui subdi debet, aut exercetur aliquis actus Jurisdictionis, qui exerceri non potest nisi aliquo modo subditos. Privilegium autem *ultra*, seu *præter Jus* potest concedi etiam non subditis. 16
Communis; Concessio enim talis privilegii non est tam actus jurisdictionis, quam cujusdam Donationis, & Dominii illius rei, vel Juris, quod per privilegium datur: Videmus enim in dies Principes concedere sibi benemeritis forensibus, & extraneis privilegium, ut in suis Ditionibus liberi sint a præstandis Vectigalibus, ut possint extrahere frumentum, merces, arma, milites, & hujusmodi.

Ut concessio privilegii sit licita, requiritur justa caussa. 17
Communis, Justitia enim distributiva, & Legalis requirit, ut nullus absque rationabili caussa eximatur a Lege communi, & sic ne concedatur alicui privilegium contra jus; Immo neque privilegium *ultra*, seu *præter Jus*, quia si sine justa caussa id Princeps concederet, argueretur prodigalitatis, & acceptionis personarum, dareque occasionem invidiæ, & perturbationis aliis non privilegiatis.

Potest tamen concessio privilegii esse valida, quamvis 18
sit facta sine justa caussa. *Communis*: Valor enim privilegiis, sive *contra Jus*, sive *ultra*, seu *præter Jus* pendet omnino a voluntate Concedentis ipsum privilegium; Unde sicut ipse potest absque ulla caussa tollere valide hujusmodi jus, seu Legem ex toto; Ita a fortiori ex parte unam, vel aliam personam per speciale privilegium ab ejus obligatione eximendo saltem valide.

Privilegium acquiri potest ex concessione Principis, si- 19
ve facta motu proprio ex ultronea ipsius liberalitate, sive facta ad preces, & supplicationem privilegiati. Qui tamen privilegiatus ad hoc ut valide, & licite privilegium acquirat, debet in supplicatione evitare obreptionem, & subreptionem, necessario enim debet fideliter exprimere ea omnia, quæ verisimiliter retrahere possent animum a concessione Privilegii. Sic notant passim Doctores post Clarum, §. *final. q.* 59. *verb. Debes advertere*.

Item privilegium acquiri potest Præscriptione, seu con- 20
suetudine legitime præscripta. *Communis*, per textum, *in cap. Novit* 13. *de Judiciis*, & *cap. Super quibusdam* 26. *de verborum significat.* Consuetudo enim legitime præscripta habet vim Privilegii, & inducit jus, *argument. titat. cap. Novit* 13. *de Judiciis*, ibi: *Nisi forte jure communi per speciale privilegium, vel contrariam consuetudinem aliquid sit detractum*: Ubi Glossa communiter recepta verb. *Consuetudinem*, sic dicit: *Nota, quod consuetudo parificatur privilegio*; *cap. Conquestus* 8. *caus.* 9. *qu.* 3. *cap. Quia sancta* 28. *dist.* 63. *cap. Quia per ambitionem* 6. *dist.* 64. Unde per consuetudinem legitime præscriptam acquiritur jurisdictio, *cap. duo simul* 9. & *ibi* Glossa *verb. Consuetudo*, *de Offic. Judic. Ordinar. cap. Cum contingat* 13. *in fine de Foro competent.* Item per ipsam acquiritur jus exigendi tributa, & pedagia, *cap. Super quibusdam*, 26. §. *Præterea*, & *ibi* Glossa *verb. Non extat memoria*, *de verb. significatione*. Item per ipsam acquiritur exemptio a Decimis, Funeralibus, & similibus, *c. De quarta* 4. & *cap. Cum olim* 18. *de præscriptionibus*, cum similibus.

Item privilegium acquiritur per communicationem. 21
Communis.

Communicatio autem, seu communicare idem est, ac 22
commune facere, & conferre alicui quod prius jam alteri fuerat concessum; Unde communicatio Privilegiorum consistit in participatione, & concessione quadam Privilegii, quod Superior, postquam illud uni simpliciter concesserat, etiam ad alium extendit, *argument. cap. Cum de Diversis* 2. *de privilegiis in* 6.

Regulares Mendicantes habent plenissimam inter se 23
communicationem Privilegiorum; Immo communicant etiam Privilegiis concessis aliis Ordinibus non Mendicantibus. Sic Herincx *disp.* 4. *de legibus q.* 6. *n.* 75. Sannig. *dist.* 2. *de privileg. Reg. q.* 4. Gallaing. *de privileg. Regular. tract.* 1. *cap.* 3. *præposit.* 1. Portel. *verb. Communicatio privilegiorum*, Casarubios *eodem verbo*, Rodriquez *tom.* 1. *qu. Reg. q.* 55. Reiffenstuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 33. *n.* 55. & *seq.* & alii communiter. Et id clare patet ex variis Summorum Pontificum Constitutionibus, & signanter Sixti IV. Alexandri VI. Julii II. Leonis X. Clementis VII. Pauli V. Pii IV. S. Pii V. Gregorii XIII. Sixti V. Clementis VIII. pluriumque aliorum, quos enumerat, & adducit novissime Benedictus XIII. Constitut. incipient. *Summe decet*, & Constitut. incip. *Pretiosus*, & in aliis Constitutionibus specificatis, & moderatis a Clemente XII. Constitut. incip. *Romanus Pontifex*.

Et quo ad hanc Privilegiorum communicationem dea 24
Religio Fratrum Minorum Regularium Observantiæ inter alias amplissimam concessionem obtinuit a Clemente VII. Constitut. incipient. *Dum fructus uberes* quæ Bulla fuit postea confirmata a Paulo IV. Pio IV. Gregorio XIII. Sixto V. & aliis Pontificibus, & specialiter a Clemente VIII. Constitut. incipient. *Ratio pastoralis*, & a Benedicto XIII. Constitut. incipient. *Summe decet*; quæ tamen Benedicti XIII. Constitutio quo ad maximas ampliationes, & ingentes novas concessiones una cum aliis ab eodem emanatis pro aliis Ordinibus Regularibus fuit moderata a Clemente XII. Constitut. incip. *Romanus Pontifex*.

Unde hic juvat adducere dictam Constitutionem Cle- 25
ment. VII. quæ est, ut sequitur.

CLE-

CLEMENS PAPA VII.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ DUM fructus uberes, quos ordo Sacer dilectorum Fratrum Minorum Regularis observantiæ in agro militantis Ecclesiæ cum propagatione Religionis, ac defensione, & augmento fidei Catholicæ, ac salute Christifidelium produxit hactenus, & in dies producit, diligenter attendimus, dignum, quin potius debitum putamus (ut ejus statum prosperum, & tranquillum omni diligentia procuremus) illius Religiosas personas specialibus favoribus, & gratiis prosequi. Hinc est, quod Nos motu proprio, & ex certa nostra scientia, tenore præsentium, omnia, & singula privilegia, immunitates, exemptiones, præsertim de non solvendo Clericis Secularibus Quartam funeralium quoad fratres in possessione non solvendi quartam hujusmodi existentes, ac omnia, & singula Indulta, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias dicto Minorum, ac S. Claræ, ac tertio de Pœnitentia nuncupato Ordinibus illorumque Fratribus, Monialibus, Sororibus, & utriusque sexus personis, atque Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & Locis quibuscumque, etiam per modum extensionis, seu communicationis, & per alias quomodolibet, per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac per Nos, & Sedem prædictam concessa, auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus, & innovamus, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inviolabiliter observari debere, ipsosque Fratres, Moniales, Sorores, Personas, Monasteria, Domus, Ecclesias, & alia loca hujusmodi omnibus, & singulis Privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis, quibusvis Congregationibus dictorum Ordinum, aliorumque Ordinum Mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis, nec non etiam quibusvis facultatibus, & gratiis suæ professioni Regularis Observantiæ non contrariis, aliis Ordinibus quibuscumque non Mendicantibus quomodolibet concessis, & concedendis, uti, frui, & gaudere posse, atque debere in omnibus, & per omnia perinde, ac si eis specialiter concessa fuissent, & Constitutiones in ultimo Capitulo Generali dicti Ordinis Minorum Regularis Observantiæ, in Provincia Burgensi Regni Castellæ factas pleno robore firmitatem obtinere, & ab omnibus quamdiu per Capitulum aliud Generale dicti Ordinis mutatæ non fuerint, inviolabiliter observari debere, nec non Regulam ipsam per Sanctum Franciscum pro Fratribus Minoribus institutam, observabilem, meritoriam &c. Cum omnibus clausulis revocativis.

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 30. Maji Anno Millesimo quingentesimo vigesimo quinto Pontificatus Nostri Anno secundo.

Hæc Bulla videri potest in compendio privilegiorum nostrorum P. Alphonsi Casarubios in fide.

26 Adducitur etiam alia dicta Constitutio Clement. VIII. quæ est, ut sequitur.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ RAtio Pastoralis Officii nostri exigit, atque efflagitat, ut quorum Religionem, ac virtutem Sedi Apostolicæ, totique Ecclesiæ non modo illustrem, & præclaram, sed utilem etiam, ac necessariam esse animadvertimus, eosdem nostris, & ejus Sedis Apostolicæ honoribus, ac beneficiis libenter prosequamur. Cum vero ex bonis, & commodis spiritualibus Ordinum Mendicantium, ea longe lateque pateant, semperque patuerint, quæ a Sacro Ordine Fratrum Minorum de Observantia, ab ipsis fundatæ Religionis initiis in omnes Christianæ Republicæ Provincias profluxerunt, quotidieque profluunt, & promanant, faciendum Nobis esse statuimus, ut in eodem Ordine, nostris, & Sedis Apostolicæ gratiis, atque muneribus honestando, nihil Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum benignitati, ac studio concedamus.

„ §. 1. Cum igitur pro parte dilecti Filii Joannis Baptistæ Moles Commissarii Generalis in Romana Curia ultramontanæ Familiæ prædict. Ordin. de Observantia Nobis expositum fuerit, ex ipsius Sedis benigna dignatione provenire, ut Romanus Pontifex, quandoque Prædecessorum suorum Romanorum Pontificum gesta innovet ac Apostolica auctoritate innovata, & restaurata muniat, & fulciat, & in pristinum statum reponat, ac reducat; nec non propterea nonnulli Romani Pontifices Prædecessores nostri quasdam gratias, Concessiones, Indulgentias, & peccatorum remissiones, absolutiones, etiam plenarias, libertates, prærogativas, favores, immunitates, exemptiones, declarationes, facultates, multaque alia privilegia, & indulta, tam prædictis Fratrum Minorum, quam Sanctæ Claræ, ac tertio de Pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Superioribus, Fratribus, Monialibus, & Sororibus, ac utriusque sexus personis, & Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque dictorum Ordinum nunc, & pro tempore existentibus in genere, vel in specie etiam per modum communicationis, sive extensionis privilegiorum aliis Ordinibus, Domibus, Ecclesiis, & utriusque sexus personis Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium existentibus concessiorum concesserunt, aut jam concessa confirmarunt, prout in singulis Concessionibus, Declarationibus, & Litteris eorumdem prædecessorum expeditis plenius dicitur contineri.

„ §. 2. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat, illa, quæ sæpius Apostolica auctoritate prædicta munita existunt, Majorem obtineant roboris firmitatem, pro parte prædicti Jo: Bapt. Moles Nobis fuit humiliter supplicatum, ut prædictis privilegiis, Immunitatibus, favoribus, conservatoriis, declarationibus, facultatibus, dispensationibus, gratiis, concessionibus, Indulgentiis, & Indultis, pro illorum observantia, nostræ approbationis robur adjicere, aliasque in præmissis opportune providere, benignitate Apostolica dignaremur.

„ §. 3. Nos igitur, qui omnium votis, præsertimque illorum, qui sub suavi Religionis jugo Divinis Laudibus, & Christianæ Religionis augmento incumbentium personarum tranquillitati, & commoditati consulunt, libenter annuimus, eaque favoribus prosequimur opportunis, hujusmodi supplicationibus inclinati, quæcumque præmissa, ac omnia singula alia privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogativas, favores, conservatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, Concessiones, Indulgentias, & Indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extensionis inter se, & cum aliis Ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus ejusdem Fratrum Minorum Regularis Observantiæ, & S. Claræ, & de Pœnitentia Tertio Ordinibus, etiam in Congregatione sub trium votorum substantialium professione, & eorumdem Superiorum Ordinis Minorum Regularis Observantiæ hujusmodi obedientia degentibus, ipsorumque Superiorum Fratribus, Monialibus, Sororibus, ac utriusque sexus etiam singularibus personis, nec non Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque in genere, & in specie, etiam per solam signaturam, etiam vivæ vocis oraculo, ut præfertur, aut alias per eosdem Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac Nos, & Sedem prædictam, sub quacumque forma, & expressione verborum concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata, nec non omnibus, & singulis, in eis forsan contentis clausulis, Decretis, & Declarationibus quibuscumque, ac singulis desuper etiam pluribus vicibus confectas litteras, & in eis contenta, & inde secuta quæcumque illorum omnium tenores, & formas datas, effectus, & Decreta in illis apposita, ac si de verbo ad verbum insererentur, & in his essent inserta, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, dicta Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, ex certa scientia (in his omnibus in quibus Decretis Concilii Tridentini non adversantur, salvis etiam Decretis a Nobis in favorem fratrum Reformatorum concessis) approbamus, & confirmamus, ac innovamus, perpetuæque roboris firmitatem obtinere, & firmiter observare, nec non Ordinibus fratrum Minorum Regularis Observantiæ, & Sanctæ Claræ, ac Tertio de pœnitentia nuncupato, etiam in Congregatione sub obedientia Fratrum Minorum de Observantia hujusmodi degentibus Superioribus, Fratribus, etiam Tertiariis nuncupatis, sororibus, personis, Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis prædictis, etiam per modum communicationis, & extensionis hujusmodi suffragari, illisque frui, uti, & gaudere, & quando, & quoties opus fuerit, posse, & debere, in Judicio, & extra, ac etiam in foro conscientiæ, in omnibus, & per omnia, ac si specialiter, & expresse eisdem Fratrum Minorum, & Sanctæ Claræ, & Tertio de Pœnitentia Ordinibus per Nos concessa fuissent, decernimus; Supplentes omnes, & singulos juris, & facti, ac solemnitatum etiam de juris necessitate, aut alias quomodolibet requisitarum forsan omissarum, & alios quoscumque defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem.

„ §. 4. Quo circa venerabilibus Fratribus Mantuan. & Canarien. Episcopis, ac dilecto filio causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori per easdem præsentes committimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, vel unus eorum per se, vel alium, seu alios faciant auctoritate nostra præsentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, plenum eorum effectum sortiri, illisque omnes, quos concernunt pacifice frui, & gaudere. Non permittentes quemquam desuper contra præsentium tenorem sub quovis prætextu, & causa, etiam defectu intentionis nostræ per quoscumque quomodolibet indebite molestari: quinimmo quidquid contrarium attentari, vel fieri contigerit, omnia semper in pristinum reponi; Contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quascumque pœnas Ecclesiasticas, & alia opportuna juris, & facti remedia, appellatione quacumque postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis, servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Sicque per quoscumque Judices, & Commissarios, ac S. R. E. Cardinales, nec non Sacri Palatii

„ Apostolici causarum Auditores, sublata eis quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & definire debere.

„ §. 5. Non obstantibus præmissis, ac piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris nostri de una, & in Concilio Generali de duabos dietis, dummodo ultra tres-dietas aliquis præsentium vigore ad judicium non trahatur, aliisque Apostolicis Constitutionibus, ac provincialibus, & Capitularibus statutis, & Consuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roborati, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apostolicis, etiam in forma Brevis per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores nostros, ac etiam Nos, & Sedem prædictam, & motu proprio, ac scientia, & potestatis plenitudine similibus, ac cum quibusvis irritativis, annullativis, restrictivis, & reservativis, exceptivis, restitutivis, declarativis, mentes attestativis, ac derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, quomodolibet, etiam pluries concessis, firmatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, & non autem per Clausulas Generales, idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, etiam, quod in eis caveatur expresse, quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma derogari posset, tenoris hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita, observata inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, motu, scientia, & auctoritate similibus derogamus. Aut si aliquibus communiter, vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem, ceterisque contrariis quibuscumque.

„ §. 6. Verum, quia difficile foret, præsentes Litteras ad singula quæque loca, in quibus forte opus esset, deferri, volumus, & pariter Apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis manu alicujus ex Secretariis cujusvis prædictorum Prælatorum, Generalium, ac Romanæ Curiæ Commissarii, & suorum successorum, aut Notarii publici subscriptis, & Sigillo Officii alterius eorumdem, aut alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu Curiæ Ecclesiasticæ munitis, eadem prorsus fides in Judicio, & extra illud adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

„ Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die vigesima Dec. 1595. Pontificatus Nostri Anno sexto.

27 Regulares Mendicantes communicant in omnibus privilegiis Societatis Jesu, etiam in quibus apposita est sequens, seu similis clausula: (2) *Ne illius per Communicationem fruantur ceteri Mendicantes*. Sic Diana, *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 81. Rodriq. *tom.* 1. *q. Regul. q.* 55. *art.* 7. Herinex *disp.* 4. *de legibus q.* 6. *n.* 75. Donatus, *tom.* 1. *p.* 1. *tract.* 7. *q.* 8. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 5. *conclus.* 2. Reiffenst. *lib.* 5. *decret. tit.* 3. *num.* 64. Kazenberg. *in Supplem. Theol. moral. P. Sporer*, *cap.* 1. *sect.* 4. §. 2. *n.* 225. & alii. Et ratio est, quia Pontifices Successores Gregorii XIII. (qui talem clausulam prohibitivam communicationis apposuit) in Constitutione incip. *Pium, & utile*, de novo absque tali, seu simili clausula prohibitiva Communicationis amplissimam concesserunt Mendicantibus, & confirmarunt communicationem privilegiorum, quorum Pontificum potestati derogare non statuit, immo non potuit ullus Antecessor, quia Par in Parem non habet imperium; *cap. Innotuit* 20. *de electione*, §. *Quamvis*, & *cap. Exiit* 3. §. *Ceterum Sanctæ memoriæ*, *de verbor. signific. in* 6.

28 Quod autem sine tali, seu simili clausula prohibitiva communicationis concesserint, seu confirmaverint Successores Pontifices, patet ex variis eorum Bullis, & signanter ex bulla Pii IV. incipien. *Circumspecta*, confirmata per S. Pium V. Constit. incip. *Etsi cuncta*, & per ipsummet Gregorium XIII. Constit. incip. *Quo magis*, & per Sixtum V. Const. incip. *Etsi* & per Gregorium XV. Const. incip. *Quanta Christianæ*, & per Clement. VIII. Constit. incip. *Pastoralis*, Quibus accedunt Constitutio Clement. VIII. incip. *Ratio Pastoralis* adducta *supra n.* 24. in qua Ordini nostro Minorum de Observantia, & singula privilegia, quibuscumque, & quomodocumque concessa, *non obstantibus quibusvis clausulis irritativis*, *annullativis*, *cassativis etiam Privilegiorum earum revocativis*, & *restrictivis* &c. prout amplius potest videri in dicta bulla, §. 5. Item Constitutio Gregorii XIV. incip. *Illius, qui*, in qua concessit Cisterciensibus, & Cruciferis præter cuncta alia privilegia, etiam in specie privilegia Societatis Jesu; Item Constitutio Benedicti XIII. incip. *Summe decet* emanata pro nostro Ordine Minorum de Observantia, & alia incip. *Pretiosus* emanata pro præclarissimo Prædicatorum Ordine, in quibus præter omnia alia summa privilegia concedit eis in specie sine ulla limitatione cuncta privilegia præstantissimæ Societatis Jesu, quamvis dictæ Benedicti XIII. Constitutiones, quoad maximas ampliationes, & ingentes novas concessiones, una cum aliis ab ipso pariter editis pro diversis aliis Ordinibus Regularibus fuerint moderatæ a Clemente XII. Constit. incip. *Romanus Pontifex*. Et jam amplissimam Privilegiorum confirmationem, extensionem, & innovationem sine superius dicta limitatione, aut simili restrictione concesserant nostro Minorum Ordini de Observantia varii Summi Pontifices, & signanter ipsemet Gregorius XIII. Constit. incip. *Ex benigna*; Paulus V. Constit. incip. *Injuncti Nobis*, Clemens VIII. Const. incip. *Ratio Pastoralis*: Urbanus VIII. Const. incip. *In plenitudinem*, quæ omnes & aliæ confirmatoriæ Bullæ Privilegiorum nostrorum de novo fuerunt plenissime, & amplissime confirmatæ sine tali, aut simili clausula prohibitiva communicationis ab Innocentio XI. Const. incip. *Exponi Nobis*. Unde ut concludunt Reiffenstuel *loc. cit. n.* 65. Kazenberger *l. c. n.* 425. & alii, nullum prorsus dubium superest, quin ceteri Mendicantes, & præsertim fratres Minores gaudeant quoque privilegiis Societatis Jesu etiam cum clausula: *Ne illis per communicationem fruantur ceteri Mendicantes*, aut alia simili concessis.

Si privilegium alteri Religioni communicatum, apud primam Religionem privilegiatam restringatur, vel usu contrario penitus aboleatur, seu abrogetur, id non nocet dictæ secundæ Religioni privilegiatæ per communicationem. Sic Engel *lib.* 5. *decret. tit.* 33. *n.* 1. Suarez *de legibus cap.* 15. Reiffenstuel *l. c. n.* 69. & ipso teste alii passim. Et ratio est, quia licet tale privilegium dependeat a priore privilegiata Religione in productione, non dependeat tamen ab ipsa in conservatione sed a secunda privilegiata per Communicationem cum statim ac privilegium est concessum uni Religioni efficiatur etiam proprium alterius Religionis habentis communicationem cum illa; adeoque quamvis prima Religio privilegiata per non usum, seu revocationem illud amiserit, adhuc reservatur in secunda Religione, cui fuit communicatum, potestque ipsa illo libere uti, cum eidem Jus fuerit jam acquisitum ante illius cessationem seu revocationem. 29

Communicantes privilegiis aliorum possunt illis uti contra eosdem. Unde Regulares *communicantes* in privilegiis aliorum Regularium possunt illis uti in Judicio contra eosdem Regulares, quibus ea primitus fuerunt concessa; Dummodo Regulas *communicantes* sint rei, vel agant de damno vitando; facta enim semel privilegiorum *communicatione* quælibet Religio æqualiter, & independenter ab alia gaudet talibus privilegiis, *Communis*, teste Reiffenst. *loc. cit. num.* 70. & *seq.* 30

APPROBATIO.

Et confirmatio Regularum Collegii, seu Seminarii Missionariorum in Conventu S. Bartholomæi in Insula de Urbe Ordinis fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum destinati. 31

CLEMENS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

Commissi Nobis Divinitus Sacrosancti Apostolatus officii ratio postulat, ut illis, quæ provido consilio pro Collegiorum, seu seminariorum, in quibus Religiosi viri ad Christianam fidem, & Catholicam Religionem propagandam mittendi opportune instituuntur, salubri directione, felicique progressu constituta esse noscuntur, quo firmius subsistant, & serventur exactius, Apostolici muniminis adjungamus firmitatem.

§. 1. Alias siquidem Nos juxta Decretum, quod prius nempe in Congregatione Venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis propagandæ fidei præpositorum die tertia Octobris MDCCVII. coram Nobis habita ediderramus, dilectis filiis quorumdam Religiosorum Ordinum superioribus præcipimus, ut omnino, ac quamprimum suo cuique in Ordine Conventum aliquem, veluti pro Seminario Missionariorum, ad instar seminariorum, seu Collegiorum in S. Pancratii prope, & extra muros Urbinis fratrum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo discalceatorum nuncupatorum, ac S. Petri in Monte aureo de eadem Urbe Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia Reformatorum etiam nuncupatorum Conventibus respective institutorum deputarent, in quo diu, ac diligenter vocatio, & spiritus eorum, qui Missionibus destinarentur, probaretur, ipsique etiam ibidem de omnibus, quæ ad hoc Apostolicum Ministerium cum laude, & fructu exercendum utilia,

(2) Nota. Nisi aliunde constet de Communicatione, & quidem, expresse, id falsum est.

utilia, ac necessaria forent, plene instruerentur: quatenus vero in aliquo Ordine Conventus hujusmodi destinatio ad hunc effectum tantum non tam cito fieri posset, donec ea fieret, ea omnia in aliquo Conventu, vel domo ejusdem Ordinis, ubi Regularis Observantia magis vigeret, executioni mandarentur.

§. 2. Porro in præmissorum implementum, sicut præfati Cardinales Nobis nuper exposuerunt, novissime in Conventu S. Bartholomæi in Insula de Urbe præfata Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia nuncupatorum novum Collegium, seu seminarium pro Missionariis hujusmodi erectum, seu destinatum, nec non dormitorium pro duodecim Religiosis ad loca Terræ Sanctæ, & alias Missiones expediendis assignatum fuit, & insimul nonnullæ Regulæ pro novo Collegio, seu Seminario hujusmodi confectæ, illæque ipsis Cardinalibus, ut ab iis confirmarentur, exhibitæ fuerunt tenoris, ut sequitur, videlicet: *Regulæ, & provisiones pro novo Collegio, seu Seminario Minorum Observantium erecto in Conventu S. Bartholomæi in Insula ejusdem Ordinis a Sacra Congregatione Generali de Propaganda Fide confirmandæ.*

I. Cum a Congregatione particulari habita die duodecima Sept. MDCCIX. resolutum fuerit esse destinandum locum, seu dormitorium in dicto Conventu pro duodeim Religiosis expediendis ad loca sancta, & respective ad alias Missiones, & Pater Cœlestinus a Mediolano Vice-Commissarius Generalis assignaverit Dormitorium, e conspectu Palatii Dominorum de Sabellis continens duodecim cellas, & alias contiguas pro Lectoribus juxta numerum inferius præfigendum, confirmanda videtur dicta assignatio, & ponenda in principio Dormitorii, vel in loco aptiori inscripto.

Collegium, seu Seminarium pro Missionibus Sanctorum, & aliorum locorum.

II. Ut Missionum munus, quod vere Apostolicum est, per viros undequaque idoneos omni cura, & fervore, ac cum fructu exerceatur, incumbat; Superior Generalis eligere debet Religiosos Regulari disciplina, probitate morum, ac zelo Gloriæ Dei præditos, & ad animarum salutem eximia charitate accensos, qui veluti candelebra super Montium jugis sita, ad tenebras tam infidelitatis, quam hæreseos pro viribus dissolvendas sint apti, quique nec minores sint annis vigintiquinque, nec trigesimoquinto majores, exceptis tamen lectoribus Jubilatis, & sexennalibus Sacræ Theologiæ ad has Missiones divinitus vocatis, dummodo tamen quadragesimum annum non excedant, robusta quoque corporis valetudine polleant ad jugiter laborandum in vinea Domini, & quidem indistincte, tam pro locis Terræ Sanctæ, quam pro aliis Missionibus: Theologiæ pariter cursum expleverint, ac Lectores, seu Concionatores fuerint, aut saltem in Morali Theologia bene versati, illosque non ex sola Italia, sed ex omnibus Provinciis advocare curet, & plures etiam ex una Provincia, dummodo sic electi prædictas habeant qualitates, moneatque super Provinciales, Guardianos, aliosque, si opus fuerit, Religiosos, ne accedere volentes ullo modo retrahant, & contra tales dissuadentes, ac male consulentes, pœnas comminetur privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque arbitrio Sacræ Congregationis.

III. In ipso ingressu singuli exercitia spiritualia peragant per decem, aut saltem octo dies, cum omne donum perfectum desursum sit, descendens a Patre luminum, & deinde immediate in manibus dicti Patris Superioris Generalis Cismontani, aut eo absente, alterius ab eo deputandi juramentum juxta infrascriptam formulam præstent, illudque ad Sacram Congregationem transmittatur. Formula juramenti talis est.

Ego Frater N. professus in Conventu N. Provinciæ N. Ordinis S. Francisci de Observantia juro, & promitto in manibus Paternitatis vestræ Reverendiss. N. sive superioris Delegati me ab hoc seminario non discessurum, neque discedere procuraturum, mediate, vel immediate per interpositam personam, nisi ex legitima causa admittenda a Paternitate vestra Reverendissima, vel a vestris successoribus canonice intrantibus, & non alias. Insuper pro Fidei Catholicæ propagandæ causa, ac salute infidelium procuranda ad loca Terræ Sanctæ aut aliam quamcumque Provinciam, vel Regnum, sine aliqua repugnantia, & exceptione, quandocumque iturum, & ad aliam partem ex dictis locis, aut Provinciis, ad quam a Paternitate Vestra Reverendissima ero destinatus, & missus; Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia: Ego N. N. affirmo ut supra manu propria.

IV. In dicto Seminario permaneant spatio duorum annorum, & non ultra, nisi fortasse cum aliquo ob insignis spem profectus, vel ex alia legitima causa censuerint Lectores protrahendam esse moram ad triennium, idque cum dispensatione in scriptis Patris Superioris Generalis Cismontani, & Sacræ Congregationis.

V. In omnibus Collegiales subsint, prout etiam Lectores obedientiæ Guardiani, & Superiorum Ordinis respective, sicut ceteri Fratres, & Lectores de Familia, ac si ii habeatur, dum in Seminario permanserint, eadem ratio, ac si hujus Provinciæ Fratres essent, tum circa præcedentiam juxta susceptionem habitus, cum hac tamen declaratione respectu Lectorum Jubilatorum, & Sexennalium, ut dum actu sunt Collegiales, præcedentia, & præementiis ipsis competentibus secundum statuta Ordinis fruantur; & si Sexennales in propria Provincia locum non haberent, sint immediate post ultimum aggregatum de numero. Tum etiam circa reliqua eorum Religiosis necessitatibus convenientia, exceptis his, quæ sequuntur hoc modo, nempe vestiarium cuique ex dictis studentibus subministretur a singulis respective eorum Provinciis, juxta morem in Religione observatum, ac practicatum erga alios studentes. Quo vero ad Lectores actu legentes Vestiarium subministretur ex pecuniis Terræ Sanctæ, mediante Syndico Apostolico, eisdemque Lectoribus, prout etiam sex studentibus ex eisdem pecuniis subministrentur ceteræ, quæ in Religione vocantur necessitates, vero ad alios sex, subministrentur a Guardiano dicti Conventus, & Dominus Secretarius Sacræ Congregationis supplicabit Sanctissimo pro eleemosyna Missarum in dicta Ecclesia S. Bartholomæi celebrandarum pro sex ad minus dictorum Religiosorum, ne pro habenda dicta eleemosyna, ad alias Ecclesias divagentur.

VII. Duo semper in hoc Seminario ad minus pro nunc adsint Lectores, alter controversiarum, & alter pro lingua Arabica; & si possibile sit, addatur tertius, pro lingua Illyrica, & remittitur prudentiæ Patris Superioris Generalis Cismontani invenire lectorem, qui utramque ex dictis linguis calleat, & non admittantur nisi prævio examine, & confirmatione Sacræ Congregationis, iisdemque serio injungatur sedulitas, & assiduitas in lectionibus, repetitionibus, & exercitiis; ac dicti Lectores dum actu legunt, habeant præcedentiam modo, quo sequitur, nempe Lector Controversiarum, si fuerit lector Jubilatus de non numero, inter lectores Jubilatos de numero ultimo tamen loco; si fuerit solum sexennalis, omnes Ex-Definitores, lectores linguæ Arabæ, si fuerint Jubilati, vel sexennales, eo modo, quo lector Controversiarum; si tantum instituti lectores Theologi, inter Ex-Definitores juxta antiquitatem habitus; si non sint lectores Theologi, & trigesimum annum compleverint, immediate post Vicarium; si non compleverint trigesimum annum inter lectores artium cum prærogativis secundum morem, & statuta Ordinis respective competentibus præcedant, incedant, & potiantur.

VII. Præfatus lector Controversiarum binas ad minus singulis hebdomadis tradat in scriptis lectiones utiles locis Terræ Sanctæ, ac aliis respective locis, ubi Religio Missiones habeat, & post Vesperas earumdem agat conferentiam, frequentibusque exercitiis studentes instituat; singulis vero mensibus traditæ doctrinæ disputationes habeantur, intervenientibus etiam aliis Lectoribus, & Religiosis ejusdem Conventus. Alii autem Lectores linguarum ter in hebdomada legant, & rerum, quas docuerint, repetitionem a studentibus exigant singulis diebus, quibus legere tenentur, per horam post Vesperas auditores suos exercendo.

VIII. Prohibetur æque Lectoribus, ac studentibus diebus Lectionum a Conventu egredi quacumque de caussa, nisi expletis integre lectionibus, ac exercitiis ea die, quæ fieri debebunt, & in hoc Guardianus diligenter incumbat, & si Theses eadem die habeantur, si ita expediens videbitur, absolute licentiam deneget.

IX. Interdicitur pariter æque Lectoribus, ac Collegialibus quadragesimalium concionum cursus aggredi, & solummodo permittatur studentibus sermonem aliquem, aut concionem interdum infra annum habere ob aliquam occurrentem Festivitatem, aut quadraginta horarum, & similiter in mensa, aut in Conventu, ad hoc ut prompti sint ad hujusmodi exercitium subeundum tempore Missionum, dummodo per id a studiis prædictis nulla penitus distractio sequatur.

X. A lectionibus, repetitionibus, ac exercitiis utriusque studii, nemo prorsus ex studentibus quocumque titulo, aut colore eximatur, aut unquam permittatur abesse, & si quis neglexerit, a Guardiano corrigatur, idemque fiat, si aliquem negligentem in excribendis lectionibus, aut in dictis studiis desidiosum reperiat, & tam Lectores, quam Guardianus de omnibus Superiorem Generalem, ac etiam Sac. Congregationem certiorent.

XI. Senis quibuscumque mensibus Theses Theologiæ, seu Controversiarum Arabico, Latino, & quatenus fieri possit, Illyrico idiomate habeantur, quibus Guardianus interesse teneatur, ad dignoscendum eos, qui proficiunt, & monere debeat Patrem Superiorem Generalem de iis, qui forsan studio hujusmodi minus vacaverint, ut valeant, illis submotis, alios subrogare.

XII. Curet Superior Generalis aliquem Religiosum deputare, qui ad ipsos studentes singulis mensibus magno zelo, ac fervore concionem habeat de Missionariorum muneris præstantia, deque peculiaribus ejusdem functionibus quo Spiritus Apostolicus in eis succendatur, ac perseveret, erudianturque in iis omnibus, quæ ad illud congrue, & cum Dei Gloria peragendum pertinent.

XIII. Superior Generalis Familiæ Cismontanæ, vel alter ab eo delegatus singulis saltem quatuor mensibus studium illud visitet, & si studentem aliquem minime proficientem inve-

invenerit, aliqua pœnitentia injuncta, qua alii ab assumpto munere negligendo deterreantur, eum ad propriam Provinciam redire jubeat, & eamdem Sacram Congregationem de remotione moneat, aliumque in remoti locum quamprimum subroget. Ultra vero præfatam Patris Superioris Generalis visitationem, Secretarius itidem Sacræ Congregationis idem Collegium bis visitet in anno absque Superiorum interventu, ut liberius queat statum, & necessitates Collegii exponere, adhibito secum dumtaxat aliquo Arabicæ linguæ perito, per quem possit alumnos examinare, & de eorum progressu certiorare.

XIV. Singulis diebus Dominicis, & aliis festivis de præcepto præfati Collegiales in loco per Superiorem Cismontanum in Conventu destinando post Vesperas serio, & cum opportunis observationibus explicet Religiosis Sacerdotibus, Clericis, & Laicis Catechismum Romanum, & unusquisque turnarie continuet per mensem, quousque compleatur, & deinde de novo per ordinem incipiatur, ad hoc, ut aptiores evadant tempore, quo in Missionibus permansuri erunt.

XV. Completo biennio singuli Collegiales juxta Decretum die tertia Octobris MDCCVII. emanatum in Congregatione coram Sanctitate Sua examinentur, præsente quoque Eminentissimo Protectore Ordinis, qui cum Superiore Generali eliget illos ad Sancta loca mittendos, & alios pro ceteris Missionibus eidem Eminentissimo benevisis, & referre dignabitur Sacræ Congregationi, & si nullus tunc temporis in promptu sit Terræ Sanctæ, vel Missionis locus, aut saltem non pro omnibus Collegialibus, a Patre Superiore Generali destinentur ut inferius, in aliquibus Conventibus, quousque advenerit occasio juxta indigentiam, & opportunitatem transmittendi, & Sac. Congregationem certioret, & si aliquis ad locum destinatum renueret, aut accedere negligeret, arbitrio Sacræ Congregationis plectetur: & advenientibus novis Collegialibus, præmissis exercitiis spiritualibus, factoque juramento, illud ad Sacram Congregationem transmittat.

XVI. Ut autem dicti Ordinis Collegiales, aliquo etiam temporali præmio alliciantur, animosque libentius intendant ad Sacrum Missionum Ministerium, ac consequenter studiis præfatis, veluti ad Missiones ipsas directis, infra dicendis privilegiis gaudeant, & potiantur.

XVII. Donec completo studio sese obtulerit occasio ad loca Sancta, vel alias Missiones accedendi, Pater Superior Generalis illis ad proprias revocet, collocetque in aliquo principali Provinciæ Conventu iisdem grato, ex quo, ipso Generali Superiore Cismontano inconsulto, dimoveri nequeant.

XVIII. Iis vero, qui in Missione aliqua Præfecti munere per sexennium laudabiliter perfuncti fuerint, liceat in reditu aliquem ex principalibus propriæ Provinciæ Conventibus sibi deligere, ac inter Lectores Jubilatos de numero præcedentiam habere juxta antiquitatem institutionis cum præeminentiis per Constitutionem fan. mem. Urbani VIII. concessis; etsi jam iidem Præfecti fuerint Lectores Jubilati instituti, sive de numero sive de non numero, potiantur præcedentia, & loco immediato ad ultimum Ex-Ministrum Provincialem in propria Provincia, nec non præeminentiis eorundem Ex-Ministrorum Provincialium in propria Provincia, ac si officio Ministeriatus hujusmodi functi fuissent.

XIX. Liceat pariter iis, qui laudabiliter duodecim annorum spatio Sacræ Congregationi in Missionibus, vel in locis Sanctis inservierint, post reditum unum ex principalibus propriæ Provinciæ Conventibus sibi deligere, eorumque locus sit (si jam non fuerint instituti Lectores Jubilati, vel Lectores sexennales) immediate post actuales Definitores supra quoscumque alios; si vero jam fuerint instituti Lectores Jubilati, vel Sexennales, & inservierint, ut supra, per octo annos post reditum ad propriam Provinciam, potiantur præcedentia, & præeminentiis Lectoribus Jubilatis de numero concessis, servando inter se anterioritatem institutionis; Et sic discedentes ex Missionibus pro negotiis earumdem Missionum ad Urbem se conferant de licentia Sac. Congregationis, maneant in dicto Conventu S. Bartholomæi si commode recipi possint, vel in alio Conventu B. Mariæ de Aracœli, & interim habeantur, ac si essent de Familia quousque per Sacram Congregationem expediantur.

XX. Utque similiter tam Lectores Controversiarum, quam lectores, seu Magistri linguarum, qui laudabiliter, & cum approbatione Patris Superioris Generalis Cismontani in prædictis se gesserint, aliquod præmium pro eorum laboribus consequantur, conceditur, ut si lectores Jubilati de non numero per quadriennium, sexennales per octennium, & lectores Theologi tantum instituti per decennium legerint; non instituti vero Theologi, linguas per quinquennium docuerint redeuntes ad propriam Provinciam, potiantur eadem præcedentia, & præeminentiis, quibus gaudent lectores Jubilati de numero, servata pariter inter eos anterioritate institutionis.

XXI. Studeat Superior Generalis Cismontanus deputare Procuratorem pro Missionibus, qui vel in Sancti Bartholomæi, vel in Aracœlitano Conventibus commoretur, & unum socium gratum habeat, qui in gerendis negotiis Missionum eum coadjuvet, & petita solita benedictione a Superiore locali, e Conventu exeat, qui quidem Procurator, vel per sexennium completum fuerit Præfectus, aut Officialis locorum Terræ Sanctæ, vel per decennium Missionarius, aut servitio Terræ Sanctæ per idem tempus permanserit. In his omnibus Sacra Congregatio conscientiam Superiorum Ordinis Familiæ Cismontanæ oneratam esse voluit, eorumque arbitrio reliquit Regulas (supradictis tamen firmis remanentibus) tum exactam regularem disciplinam, tum studiorum Præfectum respicientes, & per eamdem Sacram Congregationem approbandas.

§. 3. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, memorati Cardinales, facta sibi per dilectum Filium Secretarium prædictæ Congregationis omnium, & singularum Regularum hujusmodi distincta relatione, unanimi consensu illas approbantes, confirmandas esse censuerint: Hinc est, quod Nos inviolabili earumdem Regularum robori, efficaciæ providere volentes, supplicationibus eorumdem Cardinalium Nobis super hoc humiliter porrectis benigne inclinati, easdem præinsertas Regulas cum omnibus, & singulis in eis contentis auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes, & singulos juris, & facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus: salva tamen semper in præmissis auctoritate præfatæ Congregationis Cardinalium.

§. 4. Decernentes, easdem præsentes Litteras, ac Regulas hujusmodi, semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari, & ab eis respective inviolabiliter observari, sicque in præmissis quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quatenus opus sit præfati Conventus S. Bartholomæi, & illius Ordinis, aliisve quibusvis etiam juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, & consuetudinibus, stabilimentis, & usibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis, Quibus omnibus, & singulis, illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 21. Januarii 1710. Pontificatus nostri anno decimo.

F. Oliverius.

Concessio Indulgentiæ Plenariæ Missionariis Ord. Min. de Observantia, & Christifidelibus, ad quos missi fuerint.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Universis Christifidelibus præsentes Litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cœlestium munerum Thesauros, quorum dispensatores esse nos voluit Altissimus, libenter iis impertimur, quos pro sua in Deum, & proximos charitate, & Christianæ Religionis zelo animarum salutem omni studio procurare intelligimus. Quo in genere cum Fratres Minores Ordinis Sancti Francisci de Observantia habeamus, eosque in primis, quos Dilecti Filii eorumdem Fratrum Superiores ob hanc causam hoc ipso, & consequentibus annis in diversas Provincias Christianæ Reipublicæ mittere constituerunt; Nos sane eorumdem Fratrum pietatem, ac operam ad quos illi mittendi erunt, Religionem, & devotionem spiritualibus gratiis confovere, atque augere cupientes, Supplicationibus dilecti filii Matthæi a Sancto Stephano dicti Ordinis Ministri Generalis Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, piamque illius deliberationem, quantum cum Domino possumus, promovere volentes: de Omnipotentis Dei Misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus, & singulis Fratribus dicti Ordinis tam Reformatis, quam non Reformatis, Ministro Generali ejusdem Ordinis subjectis, ad Missiones in quibusvis locis de Ordinariorum licentia respective exercendas in futurum mittendi (ubi tamen non erunt Missionarii Congregationis de propaganda Fide) & aliis de utriusque Sexus Christifidelibus, ad quos ipsi mittendi accesserint, nostram,

& Apo-

& Apostolicam benedictionem, per præsentes impertimur: Nec non iisdem vere pœnitentibus, & confessis, ac Sacra Communione refectis, qui pro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ exaltatione, Principum Christianorum unione, Infidelium Conversione, hæresum extirpatione prout unicuique suggeret devotio, pias ad Deum preces effuderint, Plenariam omnium suorum peccatorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino auctoritate Apostolica tenore præsentium pro una vice dumtaxat pro unaquaque Missione de Ordinariorum locorum licentia respective facienda concedimus, & elargimur. Hortantes Venerabiles Fratres, Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiarum Prælatos, & Rectores, ac verbi Dei Prædicatores, ut in suis quisque Ecclesiis, cum populus frequentior fuerit, præsentes Litteras, & omnia in eis contenta publicent, & publicari faciant, ac omnem eisdem fratribus, tam Reformatis, quam non Reformatis, favorem, & auxilium in præmissis præstent: Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ obsignatis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die XX. Aug. MDCXCIX. Pontificatus Nostri Anno Nono.

J. F. Cardinalis Albanus.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 DE Privilegio personali, cum reali, de quo frequenter
in Foro disputari solet, non male paulo latius hic
agitur.
2 Personale privilegium dicitur quod Personæ concessum
cum ea extinguitur, nec ad hæredes transit. Reale vero,
quod rei cohæret, & ad hæredes, aliosque successores transmittitur; *L. 3. §. 1. L. 4. §. 3. ff. de censib. L. 4. ff. de Jur.
Immunit. L. 7. §. 1. ff. de except. L. 196. ff. de Regul. Jur.*
3 At privilegium personale non est tantum quod uni certæ personæ datur, sed & quod uni generi certarum per-
4 sonarum lege generali conceditur. Sic quondam Pupillis pro administratione tutelæ, Uxori pro recuperatione
dotis, privilegium inter Tutorum, ac Maritorum Creditores tributum, ipsis solis, non item hæredibus prælationem tribuebat; *L. 19. ff. de reb. Auctor. Jud. possid. L.
unic. C. de privileg. Dot. §. Fuerat 29. Instit. de Action.*
Pariter solis Maritis conventis de dote, uti & cæteris qui-
5 bus competentiæ beneficium a Lege datum, id ipsum prodest, nequaquam hæredibus; *L. Maritum, & L. sequent.*
6 *ff. de re Judicat. Leg. 7. princip. ff. de except.* Reale quoque
7 privilegium non rei seu causæ tantum singulari sed & generaliter conceditur. Actioni enim judicati contra condemnatos intentandæ privilegium dilationis quatuor mensium
additum est, non ipsis solummodo condemnatis, sed & hæredibus, & aliis in locum eorum succedentibus profuturum;
8 *L. 29. ff. de Judic.* & actioni funerariæ cohærens privilegium religionis favore non funeranti tantum, sed & hæredi ejus agenti utile est.
9 Privilegium personale uti ad hæredes non transit, ita nec
cessione juris, aut actionis in aliam personam transferri potest; idque quia hac ratione personam egrederetur contra
concedentis intentionem; *L. 42. ff. de Admin. & peric. Tut.*
10 Contra reale privilegium concessione transit; *L. 68. de Re-*
11 *gul. Jur.* Licetque fortassis extra materiam privilegiorum non
universaliter verum sit illud, omne quod ad hæredes transire valet, etiam posse cessione transferri; tamen quum
reale privilegium dicatur ex eo quod rei, seu causæ ipsi
adsit, & insit, æquum est, ut quemadmodum ipsa causa,
seu actio recte creditur, ita & inhærens ei privilegium
12 cedendo censeatur translatum; Confer *Anton. Matth. de
Auction. lib. 2. cap. 6. n. 3. & seq.*
13 Quod si de concesso privilegio non satis constet, utrum
personale an reale sit, illud ex onerosa, vel gratuita
concessione dijudicari oportere censent *Gail. lib. 2. observ.
2. n. 13. & seq. Anton. Matthæi de Auction. lib. 2. cap.*
14 *7. num. 50.* sic ut gratis datum putent in dubio persona-
15 le, ex contractu oneroso impetratum reale esse. At quum
onerosa impedire haud debeat restrictionem ejus, quod odiosum est, maxime si per modum privilegii concessum sit,
ac gratuitam concessionem non raro procedant benemerita,
Principis benevolentiam non minus provocantia, quam ex
contractu numeratum pretium; ideo inspiciendum potius,
utrum in privilegio id comprehensum sit, quod est favorabile, & publicam utilitatem & jus tertii non lædit, an
contra odiosum in præjudicium Reipublicæ, aut juris ter-
16 tio quæsiti datum. Priori casu privilegium personale, po-
17 steriori vero reale censendum est, *Zæs. in commentar. ad
Pandect. lib. 2. tit. 4. num. 18.* Consule etiam *Enenkel de
privileg. 3. cap. 1. n. 25. Klock. de contribut. cap. 16. n. 51.
& se Mev. part. 5. decis. 182. n. 8. Cristin. vol. 5. decis.
47. n. 37.*
18 Negandum vero haud est, quod ex variis personarum,
rerumque circumstantiis aliis, utrum privilegium personale, an reale sit, quandoque sit judicandum, uti id pluribus tractant *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 103. Klock. de contrib. cap. 16. n. 73. & sequent.*

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegiorum confirmationem, extensionem, & interpretationem.

SUMMARIUM.

1 *Confirmatio privilegiorum quid sit?*
2 *Confirmatio est duplex; una in forma communi, seu simplici, & ordinaria, & alia in forma speciali, seu ex certa scientia.*
3 *Confirmatio in forma communi, seu simplici, & ordinaria quæ sit?*
4 *Confirmatio in forma communi nullum Jus novum tribuit.*
5 *Confirmatio in forma speciali, seu ex certa scientia quæ sit?*
6 *Unde cognoscatur confirmationem esse factam in forma speciali, & non solum in forma communi.*
7 *Confirmatio privilegiorum alia censetur utilis, & alia inutilis.*
8 *Quæ censeatur confirmatio utilis?*
9 *Quæ censeatur inutilis?*
10 *Regularium privilegia pluries sunt a Summis Pontificibus concessa, innovata, & confirmata, non tantum in forma communi, sed etiam in forma speciali; Et sic confirmatione inutili, sed confirmatione utili.*
11 *Et hoc clare patet ex plurimis Constitutionibus, & concessionibus Pontificiis favore signanter Fratrum Minorum emanatis.*
12 *Ex quibus colligitur privilegia Fratrum Minorum etiam nunc valere quibusdam exceptis.*
13 *Idem dicendum est de Privilegiis aliorum Regularium.*
14 *Dum privilegia sæpius confirmantur, & in una Bulla confirmatoria quædam omittuntur, quæ in alia ponuntur, non censentur esse revocata, quæ fuerunt omissa.*
15 *Quomodo sit intelligenda clausula:* Quatenus vel Dummodo sint in usu.
16 *Quomodo clausula:* Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur.
17 *Per clausulam:* Dummodo Decretis Concilii Tridentini non adversentur, *secundum aliquos Classicos Doctores a confirmatione eximuntur illa dumtaxat privilegia, quæ a Concilio Tridentino expresse sunt revocata.*
18 *Quomodo intelligatur clausula:* Quatenus, vel Dummodo non sint revocata, *vel* sub aliqua revocatione comprehensa?
19 *Extensio, & interpretatio privilegiorum est duplex, una proprie dicta, quæ dicitur* extensiva, seu *interpretatio* per extensionem; *Alia improprie dicta, quæ dicitur* comprehensiva, *seu interpretatio* per comprehensionem.
20 *Interpretatio* per extensionem, *seu* extensio extensiva *quæ sit?*
21 *Interpretatio* per comprehensionem, *seu* extensio comprehensiva *quæ sit?*
22 *Interpretatio alia est auctoritativa, seu Authentica, & alia Doctrinalis, seu Magisterialis, & quæ utraque sit?*
23 *Interpretatio privilegiorum Authentica, seu Auctoritativa fieri potest a solo concedente privilegium, vel ejus Successore, aut Superiore.*
24 *Interpretatio Doctrinalis, & Magisterialis potest fieri etiam a Doctoribus, & Magistris, aliisque viris doctis, & in Jure versatis.*
25 *Ubi verba sunt clara, nulla admittitur interpretatio.*
26 *Privilegium non est extendendum ab una persona, cui concessum est, ad aliam non expressam; Nec ab uno casu ad alium.*
27 *Privilegia, quæ non sunt contra Jus commune, sed solum præter, vel ultra Jus, nec cedunt in præjudicium alterius, sunt late interpretanda.*
28 *Privilegia autem, quæ sunt contra Jus commune, & cedunt in præjudicium alterius, sunt stricte interpretanda.*

COnfirmatio seu innovatio Privilegiorum est *privilegii* 1
*prius legitime habiti per legitimum Superiorem facta
corroboratio.* Est in re Communis.
Confirmatio est duplex, una in forma communi, seu 2
simplici, & ordinaria, & alia in forma speciali, seu ex
certa scientia. *Communis.* Confirmatio *in forma communi*, 3
quæ & confirmatio simplex, & ordinaria appellatur, ea
est, seu Jus, seu privilegium prout hic & nunc reperitur,

 non

non præcedente alia cognitione causæ, corroboratur, seu confirmatur, relinquendo ipsum in eodem statu, in quo prius fuerat. *Communis*, per textus mox adducendos. Notanter autem additur: *Relinquendo ipsum in eodem statu, in quo prius fuerat*; Quia Confirmatio in forma communi nullum Jus novum, neque valorem tribuit illi, cui accedit, sed supponit Privilegium jam validum; approbatque illud sicuti reperitur validum, nec tamen facit privilegium de novo validum, si prius reperiebatur invalidum, ut clare habetur *ex cap. Cum dilecta 4. de confirmatione utili, vel inutili*, ubi Pontifex in simili confirmatione sic loquitur: *Nolentes, quod ex innovatione hujusmodi novum Jus Monasterio acquiratur, sed antiquum (si quod habet) per innovationem Privilegii conservetur*, & *cap. Quia diversitatem 5. de concession. præben.* ubi sic dicitur: *Non obstante confirmatione a Sede Apostolica obtenta sub forma communi, quæ confirmat Beneficia, & Præbendas, sicuti juste, & pacifice possidentur*, & concordat id, quod habet *in c. Præceptis 2. dist. 12.* ibi: *Non novum aliquid præsenti jussione præcipimus, sed illa, quæ olim videntur indulta, confirmamus*.

5 Confirmatio *in forma speciali*, seu *ex certa scientia* ea est, quæ fit cum perfecta notitia totius negotii, seu Privilegii, & omnium ejus circumstantiarum, novumque Jus tribuit, ita ut non solum valida corroboret, sed insuper revalidet, & de novo concedat *Privilegia* etiam revocata; *Communis, argum. cap. Sicut grave 1. de transactionibus*; Et ratio est clara, quia confirmatio in forma speciali, seu ex certa scientia non est nuda, & simplex confirmatio, sed potius est in re, & effectu nova concessio, adeoque vim habet Privilegia ceteroquin nulla, & invalida reddendi valida.

6 Quod confirmatio facta sit in forma speciali, & non solum in forma communi, colligitur ex variis signis, videlicet si in ipsa confirmatione apponatur clausula *ex certa scientia*, seu clausula *Ex plenitudine potestatis*, aut clausula *Non obstante quacumque Lege, vel consuetudine in contrarium* vel clausula *Supplentes omnes Juris, & facti defectus*, seu clausula *Sublata &c.* aut in Litteris confirmationis inferatur tenor totius privilegii, aut Instrumenti; *Sic passim Doctores*.

7 Confirmatio Privilegiorum alia censetur utilis, & alia
8 inutilis; *Communis*. Confirmatio utilis tunc censetur, quando est valida, & talis Judex inferior nequit contravenire, nec de ea judicare potest; *cap. Si quis 1. &c. De confirmationibus 2. de confirmatione utili, vel inutili*,

9 Confirmatio inutilis tunc censetur, quando ipsa nullius est valoris, ut si obreptitie, vel subreptitie fuit obtenta, narrato scilicet falso, aut suppresso & rejecto vero, quod de Jure exprimi debuisset; *c. Bonæ memoriæ 3. cap. Ad nostram 5. cap. Porrecta 6. & c. Examinata 7. de confirmatione utili, vel inutili, & c. Super Litteris 20. de Rescriptis*, cum similibus.

10 Regularium privilegia pluries sunt a Summis Pontificibus concessa, innovata, & confirmata, non tantum in forma communi, sed etiam in forma speciali, seu ex certa scientia, & sic non confirmatione inutili, sed confirmatione utili, ut patet ex variis Summorum Pontificum Constitutionibus, & signanter editis pro nostro Ordine Minorum, quas ad 120. enumerat, & initiative adducit una cum aliis favorabilibus Decretis Benedict. XIII. Constit. incip. *Summe Decet*.

11 Et ad hæc habentur plurimæ aliæ Pontificiæ concessiones, innovationes, confirmationes, ampliationes, & extensiones, & communicationes in nostro Compendio privilegiorum Fratrum Minorum; omni cum debita reverentia, & obedientia erga S. Sedem juxta Dec. Concilii Tridentini, & aliarum constitutionum reformata, & sic reformato edito, adeout nullum in illo reperiatur privilegium a Concilio Tridentino, vel aliqua Constitutione usque ad Clementem VIII. (sub quo reformatum fuit) rennovatum, seu abrogatum, ut testantur Reiffenstuel *lib. 2. Decret. tit. 33. n. 235.* Kazenberger *l. c. sub n. 441. vers. Quantum ad privilegia*.

12 Unde ex his colligitur, quod Privilegia nostra etiam per communicationem cum aliis tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, vel alia ratione nobis competentia omnino adhuc valere, & firma subsistere, solis illis exceptis, quæ a Constitutionibus Apostolicis post allegatas Bullas, & dictum reformatum Privilegiorum compendium emanatis expresse fuere derogata, & quæ Sacri Concil. Trid. Decretis, aut Regularibus nostri Ordinis Institutis adversantur. Sic expresse Reiffenst. *loc. cit. n. 87.* Kazenberger *loc. c. n. 441.* & alii.

13 Idem dicendum est de Privilegiis aliorum Regularium a variis Summis Pontificibus eis concessis, confirmatis, & communicatis, & in Pontificiis Constitutionibus, atque in suorum privilegiorum reformatis compendiis contentis.

14 Dum privilegia sæpius confirmantur, & in una Bulla confirmatoria quædam omittuntur, quæ in alia ponuntur, non censentur esse revocata quæ fuerunt omissa, sed relinquuntur in suo vigore, quem pro tunc habent; Unde plene adhuc valent, nisi sint revocata ab aliqua posteriore Constitutione, aut Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini adversentur: Pontifex enim per Constitutiones confirmatorias non intendit, nec solet aliqua privilegia revocare, nisi id exprimat. *Communis*.

15 Clausula: *Quatenus*, vel, *Dummodo sint in usu* (quæ in Constitutionibus confirmatoriis privilegiorum solet apponi) significat, quod Papa nolit de novo confirmare, seu confirmando de novo revalidare illa privilegia, quæ per non usum, vel usum contrarium jam cessarunt, seu amissa fuere, & consequenter non amplius sunt in usu. Sic Donatus *tom. 1. part. 1. tr. 11. q. 13.* Rodriq. *tom. 1. quæst. Regular. q. 8. art. 3.* Peyrin. *in declarat. privileg. Ordin. Minimor. tom. 2. Const. 1. Gregorii XIII. n. 1.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 108.* & alii passim.

16 Clausula: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur*, facit solum hunc sensum; *Dummodo Sacris Canonibus Concilii Tridentini, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur*; Non enim per illa verba Sacris Canonibus intelliguntur Sacri Canones in Corpore Juris clausi, seu contenti, alias nulla, & otiosa, sibique contradictoria esset omnis confirmatio privilegiorum, cum omnia Regularium privilegia proprie dicta adversentur Juri communi: privilegium enim dicitur Lex privata contra, vel præter Jus aliquid concedens; *cap. Privilegia 3. dist. 3. c. Abbates 25. de verb. significat.* Et sic illam clausulam intelligit Communis Doctorum teste Reiffenst. *loc. c. n. 113.* (a).

17 Per clausulam; *Dummodo Decretis Concilii Tridentini non adversentur*, Reiffenst. *loc. c. n. 116. & num. 139. usque ad 146.* cum Suarez, Miranda, Rodriquez ibi citatis, & pluribus rationibus adductis, contrariisque argumentis solutis, dicit, & docet, quod probabilissime a confirmatione eximuntur illa duntaxat privilegia, quæ a Concilio Tridentino sunt revocata, qualia sunt omnia, quæ contraria sunt Decretis *sess. 25. de Regularibus*, sicut & illa, quæ adversantur præcedentium Sessionum Decretis positis cum clausula, *Non obstantibus privilegiis*, seu alia simili clausula privilegiorum derogatoria, seu revocatoria. Alia vero privilegia, quæ contraria sunt Decretis aliarum Sessionum (excepta dicta *sess. 25. de Regularibus*) & clausulam privilegiorum derogatoriam expressam non habentibus, docet non censeri revocata ab eodem Concilio, nec eximia confirmatione per illam clausulam: *Dummodo Decretis Concilii Tridentini non adversentur*. Vide ipsum *loc. c.* ubi multa ad rem (b).

18 Clausula: *Quatenus*, vel, *Dummodo non sint revocata*, vel, *sub aliqua revocatione comprehensa* significat aperte, quod Pontifex nolit confirmare illa privilegia, quæ per Legem, Constitutionem, vel Decretum generale, aut speciale, expresse, vel tacite fuerunt revocata, & de novo non amplius concessa, vel confirmata. *Communis, ac certa*.

19 Extensio, & Interpretatio Privilegiorum est duplex, una proprie dicta, quam aliqui *extensivam* vocant, & alia improprie dicta, seu *comprehensiva*: Seu ut loquitur Fagnanus *in c. Quod nonnullis 25. de privileg. n. 26. & 28.* & duplex est interpretatio, una per *extensionem*, seu *extensiva*, & alia per *comprehensionem*, seu *comprehensiva*.

20 Interpretatio *per extensionem*, seu *Extensio extensiva* est illa, per quam Legis alicujus decisio transfertur, seu extenditur ad alium casum, vel personas, tam ultra verba Legis, quam ultra mentem Legislatoris, quamvis non contra mentem ipsius, *arg. c. Cum dilecta 4. §. Nos igitur, de confirm. utili, vel inutili*.

21 Interpretatio per *comprehensionem*, & Declarationem, seu *extensio comprehensiva* est illa, quæ fit ultra verba Legis, sed non ultra mentem Legislatoris; Et hæc tunc intervenit, quando decisio Legis transfertur, seu extenditur ad alium casum, seu personam non comprehensam sub verbis Legis, comprehensam tamen sub mente Legislatoris, juxta quod *l. Scire oportet 13. §. 2. ff. De excusationibus*, dicitur: *Sed etsi maxime verba Legis hunc habeant intellectum, tamen mens Legislatoris aliud vult*: Interpretatio enim potius menti, quam verbis Legis convenire debet; *cap. Humanæ aures 11. caus. 22. quæst. 5.* ibi: *Non debet aliquis verba considerare* (intellige nude, & simpliciter) *sed voluntatem, & intentionem, quia non debet intentio verbis deservire, sed verba intentioni*. Unde *l. scire 16. ff. De legibus* dicitur: *Scire leges, non hoc est, verba earum tenere, sed vim, ac potestatem*; & *cap. certum est 88. de Regul. Juris in 6.* expresse habetur: *Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem*. Idem dici-

---

(a) Nimis deflectit a sensu istorum verborum: *Dummodo sacris Canonibus & Decretis Concilii Trid. non adversetur*, explicatio ab Auctore tradita. Canones Tridentini Fidem duntaxat spectant. Numquid præsumendum est Pontificem concedere velle privilegium fidei contrarium? Igitur verba illa: *sacris canonibus* denotant Canones in corpore juris contentos, quibus Papa derogare minime intendit per privilegiorum confirmationem, nisi alias privilegium aliquod speciale concesserit ipsis contrarium.

(b), Nota, Hæc opinio Regularibus nimium indulget, propterea que non videtur in omnibus probanda.

dicitur *in l. Non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem.*

22 Interpretatio, alia est *Auctoritativa*, seu *Authentica*, vel *Definitiva*, ac *Judicialis*, & alia *Doctrinalis*, seu *Magisterialis*. Prima est illa, quæ fit a Principe privilegium concedente, seu ejus Successore, & ipsi standum est, tam inquam extra Judicium, *arg. l. Inter æquitatem 1. l. leges 9. l. Si imperialis 12. Cod. De legibus*, ibi: „ Si enim „ in præsenti leges condere soli Imperatori concessum est, „ & leges interpretari solo dignum Imperio esse oportet, " juncto ejus Summario, in quo præcise dicitur; *Ejus est legem interpretari, cujus est condere; & cap. Inter alia 31. de sententia excomm.* ibi: *unde Jus prodiit, Interpretatio quoque procedat*. Secunda, scilicet *Doctrinalis*, seu *Magisterialis* est illa, quæ a Magistris, seu Doctoribus dari potest, & solet, *l. unic. Cod. De professoribus urbis Constantinopolit.*

23 Hinc Interpretatio Privilegiorum *Authentica*, seu *Auctoritativa*, vel *definitiva*, ac *judicialis* fieri potest a solo Concedente Privilegium, vel ejus Successore, seu Superiore, *arg. cit. l. Inter æquitatem 1. l. leges 9. l. Si imperialis 12. Cod. De legibus, cap. Cum venissent 12. de judiciis*, ibi: *Cum super privilegiis Sedis Apostolicæ caussa vertatur, nolumus de ipsis per alios judicari*, juncto ejus Summario, ibi: *Solus Papa cognoscit de dubiis Privilegiorum Apostolicæ Sedis, & non inferior*: & concordat *cit. cap. Inter alia 31. de sentent. excomm.* Interpre-
24 tatio autem *Doctrinalis*, seu *Magisterialis* Privilegiorum potest fieri etiam a Doctoribus, seu Magistris, aliisque viris doctis, & in Jure versatis, *cit. l. unic. Cod. De Professoribus urbis Constantinopolit.* quæ tamen interpretatio probabilitatem dumtaxat affert, non autem necessitatem, sicuti prima *Auctoritativa*, seu *Authentica*, vel *Definitiva*, ac *judicialis*.

25 Ubi verba sunt clara, nulla admittitur interpretatio; *l. licet imperator, ff. De legatis 1. & l. Ille, aut illa, ff. de legatis 111. c. Ad audientiam 12. de Decimis, cap. porro 7. de Privileg.*: ibi: „ Quod totum inspectione Privilegiorum „ suorum plenius advertere potes, & secundum quod inveneris, ita observes, cap. Receptimus 8. eod. *ibi*: Inspicienda sunt ergo Privilegia, & ipsorum tenor est diligentius attendendus. *Unde Glossa communiter recepta* „ in cap. Cum dilectus 8. de consuet. verb. Nec juri „ communi in fine, *sic expresse habet*: Ubi verba non sunt „ ambigua, non est locus Interpretationi, sed ubi sunt „ dubia, necessaria est interpretatio.

26 Privilegium non est extendendum ab una persona, cui concessum est, ad aliam non expressam, & sic nec ab uno casu ad alium. *Communis*, per text. *in cap. Sane 9. de privileg.* ibi. „ Temerarium est, & indignum, ali- „ quem sibi sua auctoritate præsumere, quod Roma- „ na Ecclesia alicui, certa ratione inspecta, singulari- „ bus voluit beneficiis indulgere, & cap. Quod alicui 74. „ de Reg. juris in 6. *ibi*: Quod alicui gratiose concedi- „ tur, trahi non debet aliis in exemplum. " Rota recent. *p. 13. decis. 70. num. 43. part. 14. dec. 238. num. 12. part. 18. tom. 2. dec. 741. n. 10.* & sæpe alibi.

27 Privilegia, quæ non sunt contra Jus commune, sed solum præter, vel ultra Jus, nec cedunt in præjudicium alterius, cum sint meræ gratiæ, seu beneficia Principis, sunt late interpretanda. *Communis*, per text. *in c. Cum olim 16. de verb. significat.* ubi dicitur; „ Cum beneficia „ Principum sint interpretanda latissime, & l. Beneficium „ 3. ff. de Constitutionib. Princ. *ibi*: Beneficium Impe- „ ratoris, quod a Divina scilicet ejus Indulgentia profi- „ ciscitur, quam plenissime interpretari debemus; c. Quia „ circa 22. de Privilegiis. *ibi*: Ac in beneficiis plenis- „ sima sit interpretatio adhibenda, c. Odia 15. de Reg. juris „ in 6. *ibi*: Odia restringi, & favores convenit ampliari.

28 Privilegia autem, quæ sunt contra Jus commune, & quæ cedunt in præjudicium alterius sunt stricte interpretanda. *Communis*. Et quidem quoad primam partem ratio est clara, quia omnis recessus a Jure communi censetur odiosus, *cap. is qui 1. & cap. Si quis 2. de filiis Presbyt. in 6.* Odiosa autem sunt restringenda, *cap. Odia 15. de Reg. juris in 6.* ibi: *Odia restringi, & favores convenit ampliari, & c. Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda*. Quoad secundam autem partem clare desumitur *ex cap. Super eo 15. de Officio Delegati*, ibi: *judicium generare*; & concordant *cap. Licet 12. de Offic. Ordinar. cap. Cum Cappella 16. cap. pastoralis 19. & c. Dudum 31. de privileg.* juncta Glossa, & DD. inde inferentibus, quod Pontifex nullius Juri intendat derogare, nisi fortasse hoc expresserit, adeoque Privilegium cedens in præjudicium alterius, si in ipso aliud non sit expressum, est stricte interpretandum.

29 Privilegia non attenduntur, nisi de eorum veritate do-
30 ceatur. Ben. XIV. tom. 2. Constit. 40. incip. *Caussarum*. Privilegia Regularium a Gregorio XIII. redacta fuerunt
31 ad terminos juris. Idem Constitut. 27. incip. *Impositi Nobis*. Privilegia recipiendi Ordines a quocumque abolita fuerunt in Concilio Tridentino, ideoque nisi post confirmationem ipsius Concilii ex integro concessa fuerint, minime suffragantur. Idem Constitut. 30. incip. *Caussarum*. Vide tom. V. verb. *Ordo, Ordinare*.

Privilegia honoris non inducunt exemptionem ab Ordi- 32
naria Episcopi jurisdictione. Idem Constitut. 40. incip. *Caussarum*. Privilegium, ne locus, aut personæ Ecclesia- 33
stlicis Censuris subjiciantur sine mandato Sedis Apostolicæ, non probat loci, aut personarum exemptionem ab Ordinaria Episcopi jurisdictione. Idem *ib.* Hujusmodi privilegia, præterquam Regibus, Reginis, eorumque Filiis, aut Ordinibus Regularibus universim concessa ad Ordinariorum sententias, & processus non extenduntur. Idem *ib.*

Novæ additiones ex aliena manu.

VAlde interest dignoscere, utrum confirmatio privilegii 1
facta sit *in forma communi*, an in *forma specifica*. Duas inter alias solent Doctores afferre conjectura, quibus confirmationem in *forma specifica* esse credunt.

Prima est, si tenor privilegii confirmationi fuerit inser- 2
tus, quod colligitur ex *cap. 8. de confirmat. util. vel inu-* 3
til. At *Bohemer. in decretal. lib. 2. tit. 30. §. 4. & seq.* postquam ostendere conatus est textum hunc minime primam hanc conjecturam suppeditare: „ In privilegiis (*ait*) „ ubique praxis obtinet, ut confirmationibus tenor pri- „ vilegiorum plene inseratur, unde tamen majorem vim „ haud accipiunt. Insertio siquidem privilegiorum docet „ scientiam ejus confirmantem habuisse, ast quod certam, „ & solidam scientiam habuerit, inde non liquet, quam „ aliter habere nequit nisi matura, plena, & solida caus- „ sæ cognitio, & dubiorum excussio deliberata accesserit. "
Quidquid vero dicat *Bohemer.* confirmatio in forma spe- 4
cifica dicenda est semper ac totus tenor privilegii confirmati fuit confirmationi insertus, ut probat *Rot. cor. Coccin. dec. 1573. n. 15. ad plur. sequent. cor. Falconer. dec. 9. num. 24. de Offic. Ordinar. & Territ. separat.*

Altera est, si confirmationi apposita sit clausula: *Ex* 5
certa scientia, vel *ex plenitudine potestatis*, vel *non obstante quacumque lege statuto, & consuetudine, quæ sit in contrarium*. Hanc vero conjecturam ab *Auctore* traditam 6
n. 6. non male rejiciunt inter alios, *Bohemer. in Decr. lib. 21. tit. 30. §. 6. & sequent. Stryk. juridic. dissert. vol. 1. disp. 2. cap. 1. §. 6.* Idque quia tales clausulæ hodie plerumque 7
fere apponuntur potius de stylo, quam ex mente, ut singulare quid ex Principis intentione operari debeant.

Præcipua autem differentia confirmationem *in forma* 8
communi inter, & confirmationem *in forma specifica* quod attinet ad privilegia, est, quod ex illa probatum haud remanet ipsum privilegium confirmatum, ex hac vero privilegium confirmatum remanet probatum; *Stryk. juridic. dissert. vol. 11. disp. 2. c. 1. §. 28.*

De interpretatione privilegiorum, de qua pariter in 9
hoc articulo agit *Auctor*, consule *Stryk. juridicar. dissert. vol. 4. disp. 24. de Privilegiorum interpretatione*, qui septem integris capitulis materiam hanc tractat, & quidem accuratissime. Primo enim capitulo agit *de sensu Rubricæ*, secundo *de privilegiorum interprete*, tertio *de modo interpretandi privilegia in genere*, quarto *de authentica, & in specie de simplici privilegiorum interpretatione*, quinto *de extensiva privilegiorum interpretatione*, sexto *de restrictiva privilegiorum interpretatione*, & septimo *de correctiva privilegiorum interpretatione*.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt modos, quibus Privilegia cessant, seu amittuntur.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium singulariter personale cessat per mortem personæ privilegiatæ.*

2 *Non cessat tamen privilegium per mortem, seu depositionem ab Officio ipsius privilegiantis, seu concedentis privilegium absolute, & sine limitatione.*

3 *Si autem privilegium non sit absolute, & sine limitatione concessum, sed cum aliqua conditione, aut limitatione ad certum tempus, dicendo v. g.* usque ad beneplacitum nostrum, *tunc ipso facto cessat per mortem concedentis.*

4 *Si vero privilegium concessum sit sub clausula* usque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, *aut hujusmodi, durat perpetuo, nisi a Concedente, vel ipsius Successore revocatur, neque cessat morte ipsius Concedentis.*

5 *Item non cessat morte Concedentis privilegium concessum sub Clausula*: Donec revocavero.

6 *Privilegium reale cessat, & extinguitur, extincta re, cui inhæret.*

7 *Intellige tamen, si ipsa res privilegiata extinguatur sine spe restitutionis.*

8 *Si autem res privilegiata extinguatur cum spe restitutionis, tunc conservantur omnia ejus privilegia, & Jura.*

9 *Sed tamen cum hoc discrimine, quod si privilegia, seu jura sint concessa ipsi loco, seu pavimento, ei-*

que

que adhæreant, tunc semper remanet, & conservantur.

10 Si vero privilegia loci sint concessa principaliter ipsi Ædificio, aut Ecclesiæ, Altari, & hujusmodi; Tunc vel privilegia sunt talia, ut eorum usus præcise requirat illum locum; Et hoc casu quamvis privilegia illa non omnino extinguantur, suspenduntur tamen, donec reædificetur talis Ecclesia, seu tale Altare.

11 Vel privilegia sunt talia, ut etiam extra illum locum exerceri possint, & tunc privilegia nequidem suspenduntur pro illo tempore.

12 Sic si Superioris auctoritate Ecclesia, Monasterium, seu Conventus, Civitas, vel Oppidum transferantur ad alium locum, vel alteri uniantur, tunc non cessant ejus privilegia.

13 Privilegium cessat etiam, & perditur per abusum.

14 Privilegium autem non semper ipso Jure, & facto amittitur per abusum, sed per sententiam, & revocationem est auferendum, nisi in Jure aliud exprimatur.

15 Privilegium revocari potest saltem per sententiam, si incipit cedere in grave præjudicium aliorum, seu Communitatis.

16 Privilegium cessat etiam cessante caussa, ob quam datum est.

17 Hoc tamen intelligendum est solummodo de caussa finali, non autem de caussa duntaxat impulsiva.

18 Item est hoc intelligendum solum de privilegio, quod derogat Juri communi, vel alterius tertii; Secus autem est de privilegio præter, vel ultra Jus commune.

19 Privilegium cessat etiam lapsu temporis, ad quod duntaxat fuit concessum & restrictum.

20 Idem dicendum est de privilegio concesso sub conditione.

21 Privilegium cessat etiam per renunciationem liberam, & expressam alicujus personæ particularis, si in ejus solius favorem sit privilegium concessum.

22 Si autem privilegium sit principaliter concessum in favorem alicujus Communitatis, dignitatis, vel Loci, non potest ei renunciari a personis particularibus illius Communitatis, vel Loci.

23 Unde Clerici, nec volentes possunt renunciare privilegio Fori.

24 Neque possunt renunciare privilegio Canonis.

25 Item nec Religiosi possunt renunciare privilegiis suæ Religioni concessis.

26 Possunt tamen Prælati Regulares limitare, restringere, immo etiam tollere suis subditis usum quorumcumque privilegiorum, etiam a Sede Apostolica concessorum, ita ut nequeant talibus privilegiis uti.

27 Sic tota potest aliqua Communitas renunciare privilegio sibi concesso, quod eidem, vel non est utile, vel est indifferens.

28 Secus autem, si talis renunciatio cederet in præjudicium Ecclesiæ, vel Communitatis; in quo casu etiam unus solus de Capitulo contradicens impedire potest renunciationem.

29 Si vero privilegium incipiat esse nocivum, per se cessat, ita ut observari non debeat.

30 Privilegia affirmativa concessa cum gravamine aliorum amittuntur per non usum via præscriptionis, si interim fuit occasio utendi privilegio, & tamen eo usus non fuerit Privilegiatus scienter, sponte, ac voluntarie, & per tempus requisitum ad Præscriptionem pro qualitate Privilegiorum.

31 Unde ad id requiritur, quod privilegiatus habuerit occasionem utendi privilegio.

32 Item quod habuerit notitiam illius.

33 Item quod sponte, ac voluntarie, idest sine ulla coactione, aut impedimento ullo uti omiserit.

34 Et hoc per tempus requisitum ad præscriptionem pro qualitate privilegiorum respective cujusvis privilegii in specie ad instar cujusvis respective in specie rei, Juris, actionis, & servitutis.

35 Privilegia affirmativa, quæ sunt meræ gratiæ, atque in nullius gravamen cedunt, per merum non usum, nunquam amittuntur.

36 Similiter per camdem rationem privilegia negativa mere gratiosa nunquam amittuntur per usum contrarium.

37 E contra autem privilegia negativa cum onere aliorum concessa amitti possunt per usum contrarium.

38 Ut dicta privilegia negativa amittantur per usum contrarium, requiritur tantum temporis, quantum requiritur ad præscriptionem.

39 Privilegium cessat, seu amittitur per revocationem Concedentis, Successoris, vel Superioris.

40 Revocatio privilegiorum est duplex, una expressa, & alia tacita.

41 Revocatio expressa subdividitur in generalem, & specialem, & quæ sit utraque?

42 Revocatio generalis alia est communis, & alia extraordinaria, & quæ sit utraque?

43 Per clausulam communem generalem: Non obstantibus quibuscumque privilegiis: in posteriore privilegio positam absque alia expressa, & specifica mentione non revocantur privilegia clausa in corporis Juris, & certis personis concessa.

44 Per dictam clausulam communem generalem: Non obstantibus quibuscumque privilegiis; nec revocantur privilegia extra corpus Juris existentia, si fuerint concessa cum clausula, quod revocata non censeantur, nisi expresse eorum mentio fiat.

45 Dicta tamen privilegia revocata censentur per clausulam: Non obstantibus quibuscumque Privilegiis sub quacumque verborum forma concessis. Vel sic. Etiamsi de verbo ad verbum deberet de ipsis fieri mentio, & hujusmodi.

46 Per nullam ex prædictis clausulis generalibus censentur revocata privilegia per modum Contractus concessa; vel in remunerationem meritorum, & obsequiorum præstitorum, nisi saltem in genere addatur clausula: Etiamsi per modum contractus fuerint concessa; Vel etiam meritorum intuitu.

47 Tacita privilegii revocatio quomodo fiat?

48 Circa tacitam privilegiorum revocationem traduntur communiter sequentes Regulæ, & assignatur prima.

49 Assignatur secunda.

50 Assignatur tertia.

51 Privilegium mere gratiosum subdito concessum potest ex justa caussa revocari a Concedente, vel ejus Successore, seu Superiore valide, & licite; Sine justa caussa autem valide quidem, sed illicite.

52 Si autem privilegium mere gratiosum sit concessum non subdito, nequit amplius revocari.

53 Hinc privilegia, quæ Imperatores, aliique Principes concesserunt Ecclesiis, nequeunt amplius revocari.

54 Privilegia remuneratoria, vel per modum pacti, seu Contractus onerosi concessa etiam subdito nequeunt amplius revocari, nisi ex gravi caussa spectante ad bonum commune, & cum compensatione aliqua Juris ablati.

55 Privilegia Regularium non sunt omnia a Conc. Tridentino revocata, sed plurima ab eodem sunt confirmata.

56 Omnia, & singula privilegia Regularium ante Concilium Tridentinum eis concessa, quæ adversantur Decretis in sess. 25. de Regularibus, & Monialibus, sunt revocata ab eodem Concilio.

57 Item revocata sunt privilegia illa Regularium ante Tridentinum eis concessa, quæ adversantur præcedentium Sessionum Decretis habentibus supradictam, vel similem clausulam privilegiorum revocatoriam: Non obstantibus quibuscumque Privilegiis &c.

58 An revocata censeantur non solum illa Regularium privilegia, quæ adversantur alicui ex Decretis Conc. Tridentini cit. sess. 25. de Regularibus, vel alicui ex Decretis præcedentium sessionum habentibus supradictam expressam clausulam privilegiorum revocatoriam; Non obstantibus quibuscumque privilegiis sed illa quoque, quæ adversantur Decretis aliarum Sessionum (excepta dicta sess. 25. de Regularibus) & clausulam privilegiorum revocatoriam expressam non habentibus.

59 Regulares non possunt nec in foro conscientiæ, uti suis privilegiis, quæ sunt expresse revocata a Concilio Tridentino.

60 Immo Regulares non possunt in foro conscientiæ uti suis privilegiis a Concilio Tridentino expresse revocatis, nec in locis, ubi Tridentinum Concil. non est receptum.

61 Nec secundum communiorem sententiam possunt Regulares in foro conscientiæ uti suis privilegiis solum implicite a Tridentino revocatis.

62 Quamvis multa Regularium privilegia, tum per Concilium Tridentinum, tum per varias pontificias Constitutiones fuerint vere revocata, adhuc tamen multa, & plurima alia existunt, quæ non sunt revocata.

63 Alia de Privilegiis, remissive.

64 Affertur Constitutio Clem. XII. sedulo attendenda, per quam moderantur nonnulla Regularibus, & Mendicantibus a Bened. XIII. concessa.

PRivilegium singulariter personale cessat per mortem personæ privilegiatæ; *Communis* per text. *in cap. privilegium 7. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona*, & concordant *l. In omnibus caussis 68. & l. privilegia quædam 169. ff. de Regul. Jur.* 1

Non cessat tamen privilegium per mortem, seu depositionem ab Officio ipsius privilegiantis, seu concedentis privilegium absolute, & sine limitatione: Regula enim generalis est, & communiter recepta, quod Gratia, uti est privilegium, absolute concessa & acceptata non cesset per mortem, aut depositionem ab Officio ipsius concedentis; *cap. Si super Gratia 9. de Officio Jud. Delegat. in 6. & cap. Si cui 26. de præben. in 6.* 2

Si autem Privilegium non sit absolute, & sine limitatione concessum, seu cum aliqua conditione, aut limitatione ad certum tempus: dicendo v. g. *Usque ad beneplacitum nostrum*, tunc ipso facto cessat per mortem concedentis, per mortem enim concedentis omnino etiam extinguitur ipsius beneplacitum; *Communis*. textu expresso *in cap. Si gratiose 5. de Rescriptis in 6.* ibi: *Hujusmodi Gratia per ejus obitum, per quem ipsius beneplacitum omnino extinguitur, eo ipso expirat.* 3

Si ve-

4 Si vero privilegium concessum sit sub clausula: *Usque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ*, aut hujusmodi, durat perpetuo, nisi a Concedente, vel ipsius Successore revocetur, neque cessat morte ipsius Concedentis; *Communis*, textu expresso *in cit. cap. Si gratiose 5. de Rescriptis in 8.* ibi: *Secus autem, si usque ad Apostolicæ Sedis beneplacitum Gratia concedatur prædicta; Tunc enim, quia Sedes ipsa non moritur, durabit perpetuo, nisi a Successore fuerit revocata.*

5 Item non cessat morte concedentis privilegium concessum sub clausula *Donec revocavero*; Suarez *lib. 8. de Legibus c. 32. n. 2. & seq.* Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 23. n. 11.* post Navarrum, Covarruviam, & alios, Pirhing. *lib. 5. Decret. tit. 25. n. 172.* Reiffenstuel *ib. n. 160. & lib. 1. Decret. tit. 3. n. 261.* ubi testatur de Communi, Barb. *clausula 43. n. 21.* Menochius *de Arbitr. Judic. lib. 1. q. 69. n. 12.* citans Communem aliorum contra Bartolum; Et ratio est, quia ad revocationem requiritur actus novus positivus contrarius, qualis non habetur per solam mortem concedentis; Nam, ut recte argumentatur Menochius *consil. 360. n. 9.* cum aliis, aliud est voluntatem cessare, & aliud eam revocare; Voluntatis cessatio fit per mortem; quia morte finitur voluntas hominis; *l. Locatis 4. ff. Locati*; Voluntatis autem revocatio requirit factum quoddam, nempe expressionem ipsius revocationis.

6 Privilegium reale cessat, & extinguitur, extincta re, cui inhæret. *Communis*, per text. *in cap. Accessorium 42. de Regul. Juris in 6*, ibi: *Accessorium naturam sequi congruit principalis.*

7 Intellige tamen cum hac distinctione, nempe quod Privilegium reale cesset per extinctionem rei, cui inhæret, si ipsa res privilegiata extinguatur sine spe restitutionis prout contingit, si res, Ecclesia, vel alius locus destruatur Superioris auctoritate absque ulla spe restitutionis, aut reparationis; Tunc enim extinguuntur etiam, & perduntur omnia privilegia ei cohærentia, tamquam sublata in perpetuum a fundamento cui inhærent, nec amplius dici possunt illius Ecclesiæ Clerici, aut illius Oppidi Cives, vel Municipes, ut colligitur *ex cap. Placuit 26. dist. 1. de consecrat.*, *& cap. Et hoc diximus 9. caus. 16. q. 7.* Sic Glossa communiter recepta *in cap. Privilegium 7. de Reg. Juris in 6.* Pirhing *loc. cit. n. 198.* Reiffenst. *l. cit. n. 171., & 172.* & *Communis aliorum.*

8 Si autem res privilegiata extinguatur cum spe restitutionis, prout contingit, si res, Ecclesia, vel alius locus ab hostibus destruatur, aut occupetur, seu casu fortuito comburatur cum spe refectionis, aut reædificationis, tunc conservantur omnia ejus Privilegia, & Jura, ut colligitur *ex cap. Pastoralis 24. caus. 7. quæst 1.*, *& Cap. Quæ semel, 4. caus.*
9 *19. quæst. 3.* Sed tamen cum hoc discrimine, quod, si Privilegia, seu Jura sint concessa in loco, seu pavimento, eique adhæreant, ut est Consecratio, & Benedictio loci sacri, & privilegia inde provenientia, nempe quod locus ille non possit vendi, nec converti in usus profanos, & hujusmodi, tunc semper remanent, & conservantur, quia eorum fundamentum non est destructum, *l. Æde Sacra 73. ff. de contrahenda emptione*, ibi: *Æde Sacra terræmotu diruta locus Ædificii non est profanus*; Reiffenstuel *loc. cit. n. 173.* Pirhing *l. c. n. 199.* Suarez *lib. 8. de Legibus cap. 5. n. 6.*, & alii passim.

10 Si vero privilegia loci sint concessa principaliter ipsi ædificio, aut Ecclesiæ, Altari, & hujusmodi, tunc, vel Privilegia sunt talia, ut eorum usus præcise requirat illum locum v. g. ut intra talem Ecclesiam, seu ad tale Altare fiat, ut Indulgentia concessa visitantibus talem Ecclesiam, Indultum pro celebrantibus ad tale Altare privilegiatum; & hoc casu, quamvis privilegia illa non omnino extinguantur, suspenduntur tamen, donec reædificetur talis Ecclesia, seu tale Altare; *arg. Cap. pastoralis 24. caus. 7. q. 1.*, & *l. Cum loca 36. ff. Religios.*, *& sumptib. funer.* Pirhing *loc. c. n. 199.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 164.* Suarez *loc. cit. n. 6.* Zoesius *lib. 5., Decretal. tit. 33. de privileg. n. 53.*, & alii commu-
11 niter. Vel privilegia sunt talia, ut etiam extra illum locum, v. g. extra illam Ecclesiam alibi exerceri possint, & tunc privilegia ne quidem suspenduntur, pro illo tempore, quia manent in personis, quæ uti possunt talibus privilegiis loci; Sic Episcopus, vel Canonicus alicujus Ecclesiæ occupatæ, vel destructæ ab infidelibus, seu Hæreticis adhuc retinet denominationem ab illa Ecclesia, quamvis extra illam resideat, & gaudet privilegiis ipsi concessis ratione Episcopatus, vel Canonicatus talis loci, ut patet de Episcopo Gebennensi, seu Genevensi, qui cum suis Canonicis fruitur titulo, & Privilegiis Ecclesiæ Gebennensis, seu Genevensis, quamvis cum ipsis resideat Annesii in Sabaudia & sic de aliis; Pirhing *loc. cit. n. 199.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 175.* Suarez *loc. cit. n. 6.*, & alii passim.

12 Sic si Superioris auctoritate Ecclesia, Monasterium, seu Conventus, Civitas, vel Oppidum transferatur ad alium locum, vel alteri uniatur, tunc non cessant ejus privilegia, sed una cum Ecclesia, Monasterio, seu Conventu, Civitate, vel Oppido transferuntur, quando non sunt concessa ratione situs; sed directe ipsi Ecclesiæ, Monasterio, seu Conventui, Civitati, vel Oppido, ejusque nomine; colligitur *ex Cap. Et temporis 48.*, *& cap. postquam 49. caus. 16. q. 1.*, *& cap. Quia Monasterium 2. de Religiosis Domibus*; Ita Glossa communiter recepta *in cit. Cap. Privilegium 7. de Reg. Jur. in 6.* Pirhing *loc. cit. n. 168.* Suar. *loc. cit. n. 4.*, *& seq.* Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 23. quæst. 11.*, & alii communiter.

Privilegium cessat etiam, & perditur per abusum, tex- 13
tu expresso *in cap. Ubi ista 7. dist. 84.* ibi: *Nam Privilegium Dignitatis meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate*; *cap. Privilegium 63. caus. 11. quæst. 4.* ibi: *Privilegium omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate*, *& cap. Ut privilegia 24. de Privilegiis*, ibi: *Quia Privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.*

Privilegium autem non semper ipso Jure, & facto a- 14
mittitur per abusum, sed per sententiam, & revocationem est auferendum, nisi in Jure aliud exprimatur. Zoesius *lib. 5. Decret. tit. 33. de Privileg. nu. 38.* Reiffenst. *ibid. n. 179.* Suarez, & alii, per text. *in cit. Cap. Ut privilegia 24. de Privileg.* ibi: *Quædam in eisdem Privilegiis duximus declarare, ne minus sane intellecta pertrahantur ad abusum, propter quem possint merito revocari.*

Privilegium revocari potest saltem per sententiam, si 15
incipit cedere in grave præjudicium aliorum, seu Communitatis. Colligitur *ex Cap. Suggestum 9. de Decimis*; ubi Summarium sic expresse habet: *Revocatur Privilegium si ex post facto incipit enormiter esse nocivum*, & *Cap. Cum ad hoc sint 16. de Clericis non residentibus*, in cujus Summario sic expresse dicitur: *Si Ecclesia patitur Ministrorum defectum, Privilegiati super absentia per subtractionem proventuum redire coguntur.*

Privilegium cessat etiam, cessante causa, ob quam da- 16
tum est. *Communis*, per textum *in cap. Cum cessante 60. de appellation.* ibi: *Cum cessante causa, cesset effectus.*

Hoc tamen intelligendum est solummodo de causa fina- 17
li, quæ est principalis causa Privilegii, sine qua princeps Privilegium nullo modo concessisset, & a quo valor Privilegii pendet in fieri, & conservari: non autem de causa duntaxat impulsiva, quæ secundario solum movet Principem ad concessionem Privilegii, adeoque, ipsa cessante, non cessat Privilegium, cum in ea non nitatur. Abbas *in cap. suggestum 9 de Decimis num 5.* Suarez *lib. 8. de Legibus cap. 30. n. 1.* cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *l. c. n. 184.* Pirhing *l. c. n. 168.* & alii passim.

Item est hoc intelligendum solum de Privilegio, quod 18
derogat Juri communi, vel alterius tertii, ad cujus etiam conservationem requiritur causa: Secus autem est de Privilegio *præter*, vel *ultra Jus commune*, seu quod continet merum beneficium Principis; & ad sui conservationem non requirit aliam causam præter liberalem Principis concessionem; Tale enim Privilegium perseverat, etiamsi causa, ob quam concessum fuit, cessaverit, Suarez *l. c. n. 169.* Reiffenstuel *l. c. n. 185.* Zoesius *l. c. n. 32.* & alii per text. *in cap. Decet 16. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Decet concessum a Principe beneficium esse mansurum*, juncta Glossa *ibidem verb. Decet* cum pluribus Juribus ab ipsa adductis.

Privilegium cessat etiam lapsu temporis, ad quod dum- 19
taxat fuit concessum, & restrictum, quod verificatur solummodo in Privilegio temporali, & non in perpetuo. *Communis, arg. cap. De causis 4. de Offic. Judic. Delegat.* Idem dicendum est de Privilegio concesso sub conditione.
Nam ipsum est solum concessum pro tanto tempore, quan- 20
to duraverit ipsa conditio; adeoque, cessante conditione, cessat etiam Privilegium, cum sit finitum tempus, pro quo fuit concessum. *Communis.*

Privilegium cessat etiam per renunciationem liberam, 21
& expressam alicujus personæ particularis, si in ejus solius favorem sit Privilegium concessum. *Communis* text. expresso *in Cap. si de terra 6. de privilegiis*, ibi: *Cum liberum sit unicuique Juri suo renuntiare*, *& l. si quis 29. Cod. de pactis*, ibi: *Regula est Juris antiqui, omnes licentiam habere, iis, quæ pro se introducta sunt, renunciare.*

Si autem Privilegium sit principaliter concessum in fa- 22
vorem alicujus Communitatis, Dignitatis, Loci, v. g. Civitatis, Ecclesiæ, vel Monasterii, non potest ei renunciari a personis particularibus illius Communitatis, vel Loci. *Communis*, textu expresso *in cap. Si diligenti 12. de Foro competent.* ibi: *Cum non sit beneficium hoc personale, cui renunciare valeat, sed potius toti Collegio Ecclesiastico publice sit indultum, cui privatorum pactio derogare non potest.*

Unde Clerici nec volentes possunt renunciare Privile- 23
gio *Fori Communis*, per text. *in cit. cap. si diligenti 12. de Foro compet.* Neque possunt renunciare Privilegio Ca-
nonis. *Communis* textu expresso in c. Contingit 36. de 24
sententia excomm. ibi: „ Cum ille Canon non tam in „ favorem Clerici, ordinati, quam in favorem Ordinis „ Clericalis fuerit promulgatus.

Item nec Religiosi possunt renunciare Privilegiis suæ 25
Religioni concessis, ut Privilegio *Exemptionis*, sine consensu Papæ, qui eos ab aliorum Ordinariorum jurisdictione exemit, & suæ gubernationi ac protectioni immediate subjecerit; *arg. cap. cum tempore 5. de Arbitr. n. 2.* Suarez *lib. 8. de Legibus cap. 33. n. 2.* Pirhing *l. c. num. 174.* Reiffenstuel *l. c. n. 193.*

Possunt tamen Prælati Regulares limitare, restringere, 26
immo

immo etiam tollere suis subditis usum quorumcumque Privilegiorum etiam a Sede Apostolica concessorum, ita ut nequeant talibus privilegiis uti; Sic concessit Leo X. Minoribus, & Augustinianis, Clemens IV. Cistercienfibus, & Gregorius XIII. Societati Jesu; *Compend. privilegior. Mendicant. verb. privilegia Fratrum* §. 26. Miranda *in Manual. t. 2. qu. 43. art. 4.* Rodriquez *t. 1. qq. Regular. q. 9. art. 2.* Tamburin. *de Jure Abbatum t. 1. disp. 16. q. 9.* Reiff. *loc. cit. n. 199. & 200.* Lezana *in Summa qq. Regular. t. 2. cap. 18. n. 56.* & alii; & ad hoc faciunt *cap. Cum accessissent 8. de Constitutionibus; cap. Pro illorum 22. de præbend.* Et hic locum habet Regula, quod favori suo iis, quibus competit, renunciare possunt; *arg. l. Si quis 39. Cod. De pactis, cap. Si de terra 6. de privilegiis*; Et quod nemo beneficio sibi concesso uti cogitur; *arg. l. Invito ff. de Regul. juris.*

27 Sic potest tota aliqua Communitas, v. g. Civitas, Prælatus cum Capitulo, & hujusmodi renunciare Privilegio sibi concesso, quod eidem, vel non est utile, vel est indifferens; *per cit. cap. Cum accessissent 8. de Constitutionibus, c. Pro illorum 22. de præbend. cap. Si de terra 6. de Privileg. l. Si quis 29. Cod. de pactis, l. Invito ff. de Regul. juris.*

28 Secus autem, si talis renunciatio cederet in præjudicium Ecclesiæ, vel Communitatis, in quo casu etiam unus solus de Capitulo contradicens impedire potest renunciationem; Innocent. *in cap. Accedentibus 15. de privilegiis*, & Glossator, Abbas, Alexander de Nevo *ibid. in additionibus*, Pirhing. *loc. cit. n. 174.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 196.* & alii passim.

29 Si vero privilegium incipiat esse nocivum, per se cessat, ita ut observari non debeat; *Communis*, per text. *in cap. Quod ob gratiam 61. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.*

30 Privilegia *affirmativa* concessa cum gravamine aliorum, v. g. exigendi Decimas, imponendi Tributum, & hujusmodi, amittuntur *per non usum* via Præscriptionis, si interim fuit occasio utendi privilegio, & tamen eo usus non fuerit privilegiatus *scienter, sponte, ac voluntarie*, & *per tempus requisitum ad præscriptionem pro qualitate Privilegiorum*; *Communis* per text. *in cap. Cum super 23. de Offic. Delegat.* ibi: *Cum noluerit, quod potuerit*, & *leg. Nundinis 1. ff. de Nundinis*, ibi: *Nundinis impetratus a Principe non utendo, qui meruerit, decennii tempore usum amittit*, & *cap. Si de terra 6. de Privileg.* ibi: *De privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis, cum liberum sit unicuique suo Juri renunciare, eoque modo non potestatis vos in hac parte tueri.*

31 Dicitur tamen notanter: *Si interim fuit occasio utendi privilegio, & tamen eo usus non fuerit privilegiatus*, quia si occasio utendi Privilegio nunquam se offerat, illud per *non usum* non amittitur, quamvis per mille annos nullus exerceatur usus Privilegii, *Communis*, *arg. l. Architriclinus ff. de servitut. Rustic. prædior.*

32 Item notanter dicitur *scienter*, quod quis sciat se habere tale Privilegium, & tamen oblata sibi favorabili occasione, eo uti omittat; Quia qui ignorat se habere tale Privilegium, illud non amittit, si eo uti omittat: *Communis*, *arg. l. his, qui usumfructum 10. ff. Quibus modis ususfructus, vel usus amittitur.*

33 Item notanter dicitur *sponte*, ac *voluntarie*, quia si quis violenter, aut ob infirmitatem, vel absentiam *ab usu* impeditur, privilegium non amittit; *Communis* cum Gloss. *in cap. Ut privilegia 24. de Privilegiis, verb. Semel in anno.*

34 Item notanter dicitur: *Et per tempus requisitum ad Præscriptionem pro qualitate privilegiorum*; quia tempus ad præscriptionem requisitum est varium pro diversitate rerum, Jurium, Actionum, & Servitutum, ut patet ex dictis sub verb. *Præscrip.* §. 6. Unde cum Jura, Actiones, Privilegia, & similia veniant nomine rerum immobilium, ex dictis sub *dict. verb. Præscriptio* §. 5. *n.* 3. & 4. Et res immobiles privatorum cum titulo, & bona fide præscribantur decennio inter præsentes, & 20. annis inter absentes, ex dictis *ibid. n.* 11. Sine titulo autem, sed cum bona fide præscribantur triginta annis, ex dictis *ibi. nu.* 12. Et res immobiles Ecclesiæ Romanæ præscribantur dumtaxat spatio 100. annorum, ex dictis *ibid. n.* 13. Et res immobiles aliarum Ecclesiarum inferiorum, & aliorum locorum piorum, seu causarum piarum præscribantur spatio 40. annorum, ex dictis *ibid. n.* 15. Et res immobiles Ordinum, & Monasteriorum Regularium præscribantur sola centenaria, ex dictis *ibid. n.* 16. Sic pariformiter est discurrendum de tempore requisito ad Præscriptionem cujusvis respective Privilegii in specie; *Communis.*

35 Privilegia *affirmativa*, quæ sunt meræ Gratiæ, atque in nullius gravamen cedunt, v. g. celebrandi ante auroram, absolvendi, dispensandi, & hujusmodi, per *merum non usum* nunquam amittuntur; Gloss. *in c. Ut privileg. 24. de Priv. verb. Semel in anno*, Engel *lib. 5. Decr. tit. 22. n. 29.* Pirhing. *ibidem num. 176.* Reiffenstuel *ibidem numer. 209.* Bassæus verb. *Privilegium 3. num. 16.* Suarez, Layman, Bonacina, Rodriquez, & alii passim; Et ratio est, quia *merus non usus* est actus liberæ facultatis, qui non inducit Præscriptionem, seu renunciationem. In facultatibus enim non datur præscriptio, ex dictis sub verb. *Præscriptio* §. 1. *n.* 17.

36 Similiter per eamdem rationem Privilegia *negativa* mere gratiosa, v. g. non jejunandi, nunquam amittuntur *per usum contrarium*; Suarez *lib. 8. de Legibus c. 25. n. 22.* Pontius *lib. 8. de Matrimonio c. 18. n. 25.* Pirhing *l. c. num. 183.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 212.* cum communi aliorum.

37 E contra autem Privilegia *negativa* cum onere aliorum concessa, v. g. non solvendi Decimas, seu Tributum, amitti possunt *per usum contrarium*. Suarez *l. c. c. 34. nu. 20. & c. 35. n. 1. & 2.* Layman *lib. 1. tract. 9. c. 23.* Pirhing *l. c. n. 178.* Reiffenstuel *l. c. n. 213.* cum communi, & certa aliorum; *arg. c. Cum accessissent 8. de Constitutionibus.*

38 Ut dicta Privilegia *negativa*, quæ in non faciendo consistunt, & aliis onerosa sunt, ut est Privilegium immunitatis a solvendis Decimis, vel Tributis, Privilegium exemptionis a Jurisdictione Ordinarii, amittantur *per usum contrarium*, v. g. voluntarie, libere, ac sponte solvendo Decimas, vel Tributa, sistendo se Tribunali, seu Jurisdictioni Ordinarii sine protestatione, requiritur tantum temporis, quantum requiritur ad Præscriptionem juxta dicta *supra n.* 34.

Privilegium cessat, seu amittitur per revocationem 39
Concedentis, Successoris, vel Superioris. *Communissima.*
Revocatio autem privilegii duobus modis fieri potest, sci- 40
licet expresse, vel tacite, seu duplex est revocatio, una
expressa, & alia *tacita*. *Communis*. Revocatio expressa 41
subdividitur in specialem, & generalem. *Specialis* est,
quando illud, vel illud privilegium in specie revocatur.
Generalis est, quando in genere revocantur omnia privi-
legia alicui Constitutioni, & Decreto contraria. *Sic Do-
ctores communiter*. Revocatio Generalis, alia est commu- 42
nis, & alia extraordinaria; Revocatio generalis *commu-
nis* est, quæ fit per clausulam generalem communem, di-
cendo v. g. *Non obstantibus quibuscumque Privilegiis*; Re-
vocatio generalis *extraordinaria* est, quæ fit per clausu-
lam generalem extraordinariam, & fortiorem, dicendo v.
g. *Non obstantibus Privilegiis quibuscumque sub quacum-
que verborum forma concessis*; Vel sic: *Etiamsi de verbo
ad verbum deberet de ipsis fieri mentio*, & hujusmodi.
Communis.

43 Per clausulam communem generalem: *Non obstantibus quibuscumque Privilegiis* in posteriore privilegio positam absque alia expressa, & specifica mentione non revocantur privilegia clausa in corpore Juris, & certis personis concessa. *Communis*. Et ratio est, quia correctio Jurium est evitanda, quantum fieri potest, nec est facile præsumenda, nisi clare exprimatur, *arg. Cap. Cum expediat, de elect. in 6.* adeoque per generalem derogationem, nisi clare exprimatur, non censetur tolli Jus speciale prius habens rationem specialem; Si enim hoc Princeps voluisset, expressisset; *Arg. c. Inter Corporalia 2. de translatione Episcopi* §. *Sed neque istud, c. Ad audientiam 12. De Decimis, & Cap. Quia circa 21. de privileg.*

Per dictam clausulam communem generalem, *Non ob-* 44
stantibus quibuscumque Privilegiis, nec revocantur privi-
legia extra corpus Juris existentia, si fuerint concessa cum
clausula, quod revocata non censeantur, nisi expresse
eorum mentio fiat. *Communis*. Dicta tamen privilegia re- 45
vocata censentur per clausulam: *Non obstantibus quibus-
cumque privilegiis sub quacumque verborum forma conces-
sis*. Vel sic, *Etiamsi de verbo ad verbum deberet de ipsis
fieri mentio*, & hujusmodi. *Communis*, & clare patet ex
ipsismet verbis clausularum.

46 Per nullam ex prædictis clausulis generalibus censentur revocata privilegia per modum contractus concessa, vel in remunerationem meritorum, & obsequiorum præstitorum, nisi saltem in genere addatur clausula; *Etiamsi per modum contractus fuerint concessa, vel etiam meritorum intuitu. Communis*. Et ratio est, quia talis revocatio cedit in præjudicium tertii auferendo ei *jus quæsitum*, adeoque non præsumitur in Principe voluntas revocandi, nisi exprimatur; Tum quia talia Privilegia ordinarie revocari non possunt, nisi ex causa gravi ad bonum publicum pertinente, adeoque revocata censeri non debent, nisi specialiter exprimatur.

47 Tacita autem Privilegii revocatio fit per actum Principis directe contrarium privilegio, seu qui non potest subsistere, vel non habere effectum intentum sine revocatione privilegii antea concessi. Dummodo possit præsumi eum scire privilegium antea concessum, illiusque recordari. *Communis, argum. l. Idem Ulpianus, ff. de excusationibus Tutorum &c.*

48 Unde circa hanc etiam privilegiorum revocationem traduntur communiter sequentes Regulæ. Prima est: per Legem generalem, quæ non expresse revocat privilegia, censentur tacite revocata privilegia in corpore Juris contenta; non autem censentur revocata privilegia extra corpus Juris existentia, nisi eorum mentio specialis fiat. Et ratio primæ partis est, quia cum privilegia in corpore Juris contenta pertineant ad Legem universalem, præsumitur Legislatorem ea scire, adeoque revocare legem priorem continentem privilegium juris communis,

quam-

quamvis in posteriore lege non exprimat. Ratio autem secundæ partis est, quia cum privilegia extra Corpus Juris existentia contineant Jus privatum, & particulare factum; Legislator vero non præsumatur scire Jura privata, aut particularia facta *cap. Licet 1. de Constit. in 6.* sequitur aperte, quod non censeatur ea velle revocare nisi ea exprimat.

49 Secunda Regula est. Privilegium prius concessum non tollitur, nec tacite revocatur per Privilegium posterius priori contrarium, nisi illius prioris fiat mentio specialis; Cum enim Privilegium sit Jus privatum, & particulare, præsumitur, quod Princeps concesserit privilegium secundum ex ignorantia primi, si de illo nullam mentionem fecit; Adeoque secundum concessum privilegium censetur subreptitium, & invalidum, *arg. c. Cum ordinem 6. de Rescriptis, cap. Ex parte 42. de Offic. Deleg. cap. Veniens 19. de præscriptionibus, cap. Licet 1. de Constitutionib. in 6.* & late id declarat Glossa *in cap. Sicut 1. de Rescriptis verb. Mandatum.*

50 Tertia Regula. Per sententiam latam contra privilegium a Principe, qui potuit Privilegium concedere, non revocatur privilegium tacite, sed potius reprobatur, idest tamquam defectuosum, seu invalidum rejicitur, & sic non tamquam prius validum aufertur, seu tacite revocatur, *arg. cap. Suborta 21. de sent. & re judicat.*

51 Privilegium mere gratiosum subdito concessum potest ex justa caussa revocari a concedente, vel ejus Successore, seu Superiore valide, & licite; Sine justa caussa autem valide quidem, sed illicite, *Communissima, & satis clara*, unde non indiget probatione.

52 Si autem Privilegium mere gratiosum sit concessum non subdito, nequit amplius revocari. *Communis* cum Pirhing *loc. cit. numer. 186.* Suarez *libr. 8. de Legibus cap. 37. n. 2.* Reiffenstuel *loc. cit. num. 121.* Et ratio est, quia postquam Privilegium fuit acceptatum, transit in pactum, seu contractum, quo proprio dictum Jus acquiritur Privilegiato, quod non subdito auferri nequit; Tale enim Privilegium concessum non subdito, quamvis ab initio sit contractus voluntarius, ex post facto tamen est necessitas, ut dicit Glossa *in c. Decet 16. de Regul. Juris in 6. verb. Nota ulterius in fine*, juxta illud vulgatum: *Quod a principio est voluntatis, ex post fit necessitatis, arg. l. Sicut 5. Cod. de obligationib. & actionib.*

53 Hinc per dictam rationem Privilegia, quæ Imperatores, aliique Principes concesserunt Ecclesiis, nequeunt amplius revocari; Sic expresse Glossa *in cit. Decet*, Pirhing. *loc. cit. n. 186.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 121.* Layman *loc. cit. cap. 23. n. 25.* & alii passim.

54 Privilegia remuneratoria, vel per modum pacti, seu contractus onerosi concessa etiam subdito nequeunt amplius revocari, nisi ex gravi caussa spectante ad bonum commune, & cum compensatione aliqua Juris ablati; Pirhing *loc. cit. n. 187.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 122.* Engel *loc. cit. n. 22.* Suarez *loc. cit. cap. 37. num. 5. & seq.* & alii passim; Et ratio est, quia etiam Princeps tenetur servare pacta præsertim onerosa inita cum subditis: *arg. cap. 1. de probationibus:* adeout ab eis recedere non possit, etiam de plenitudine potestatis, ut notat Fagnanus *in cap. Antigonus n. 7. de Pactis*; Et ratio est, quia Princeps ex pacto præsertim oneroso obligatur jure naturali, ac Divino, cui, & Papa, & Imperator subjiciuntur; Et licet ob publicam necessitatem rescindere possit contractum cum subdito initum, non tamen potest juste illum omnino privare re sua sine ulla compensatione, cum Princeps non sit absolutus Dominus rerum subditi.

55 Privilegia Regularium non sunt omnia a Concilio Tridentino revocata, sed plurima ab eodem sunt confirmata; *Communis*, textu expresso in eodem Concilio *sess. 25. de Regularib. cap. 20. ad finem*, ubi in plurimis privilegia Regularium firma, & illæsa asserens, ac denuo confirmans sic expresse habet. *In cæteris omnibus præfatorum Ordinum Privilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & jura concernunt, firma sint, & illæsa.*

56 Omnia, & singula privilegia Regularium ante Concilium Tridentinum eis concessa, quæ adversantur Decretis *in sess. 25. de Regular. & Monialib.* sunt revocata ab eodem Concilio. *Communis*, per text. ejusdem Concilii *cit. sess. 25. de Regularib. cap. 22.* ubi ab omnibus Regularibus „ omnia, & singula in superioribus Decretis „ contenta observari præcipit &c. Non obstantibus eorum omnium & singulorum privilegiis sub quibuscumque verborum formulis conceptis, ac Mare magnum „ appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non Constitutionibus, & Regulis etiam juratis, atque etiam „ consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus &c.

57 Item revocata sunt privilegia illa Regularium ante Tridentinum eis concessa, quæ adversantur præcedentium Sessionum Decretis habentibus supradictam, vel similem clausulam privilegiorum revocatoriam; *Non obstantibus quibuscumque Privilegiis &c. Communis*; Et ratio est, quia, ubi adest expressa clausula privilegiorum revocatoria, de Revocatione dubitare non licet; In claris enim, & expressis non datur interpretatio; vel voluntatis conjectura; *l. Licet Imperator ff. de Legatis I. & l. Ille, aut illa ff. De Legatis III.* Unde Glossa communiter recepta *in cap. Cum dilectis 8. de consuetudine, verb. Nec Juri communi*, sic expresse habet: *Ubi verba non sunt ambigua, non est locus Interpretationi, sed ubi sunt dubia, necessaria est interpretatio*, & concordant *cap. Ad audientiam 12. de Decimis, & cap. Porro 7. de privilegiis.*

An autem revocata censeantur non solum illa Regularium privilegia, quæ adversantur alicui ex Decretis Concilii Tridentini *cit. sess. 25. de Regularibus*, vel alicui ex Decretis præcedentium Sessionum habentibus supradictam expressam clausulam privilegiorum revocatoriam: *Non obstantibus quibuscumque privilegiis &c.* sed illa quoque, quæ adversantur, seu contraria sunt Decretis aliarum Sessionum (excepta dicta *sess. 25. de Regularibus*) & clausulam privilegiorum revocatoriam expressam non habentibus, ita ut per Bullas confirmatorias privilegiorum Regularium nunquam censeantur confirmari, sed potius pro invalidis declarari per illam clausulam: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Tridentini non adversentur?* Non conveniunt Doctores; Donatus enim *tom. 1. part. 1. tract. 11. q. 15. a n. 4.* Peyrin. *in declarat. privilegior. tom. 2. in Constit. 1. Gregorii XIII. n. 3.* & alii tenent sententiam affirmativam; Suarez autem *lib. 8. de Legibus cap. 18. in fine*, Rodriquez *tom. 1. qq. Reg. qu. 6. art. 7.* Miranda *Manual. Prælat. t. 2. qu. 8. art. 3. vers. Sed alii*, & plures alii, signanterque Reiffenstuel *lib. 5. Decret. tit. 33. a n. 116. ad n. 118. & a n. 139. ad 146.* defendunt sententiam negativam, dicentes, quod illa Regularium privilegia, quæ adversantur, seu contraria sunt Decretis aliarum Sessionum (excepta dicta *sess. 25. de Regularibus*) & clausulam privilegiorum revocatoriam expressam non habentibus, probabilissime non censentur revocata ab eodem Concilio, nec eximuntur a confirmatione per illam clausulam: *Dummodo Sacris Canonibus, & Decretis Concilii Trident. non adversentur*; vide ipsum Reiffenstuel *loc. cit.* ubi pluribus rationibus, & Juribus adductis, contrariisque argumentis solutis, solide, & fuse hanc sententiam propugnare. 58

Vide not. *ad num. 16. art. 2.*

Regulares non possunt nec in foro conscientiæ uti suis privilegiis, quæ sunt exprese revocata a Concilio Tridentino, *Communis, ac certa*; Sententia enim contraria fuit exprese damnata ab Alexandro VII. *die 18. Martii 1666.* propositione 36. in ordine, ibi: *Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per Conc. Trid.* 59

Immo Regulares non possunt in foro conscientiæ uti suis privilegiis a Concilio Tridentino expresse revocatis, nec in locis, ubi Trident. Conc. non est receptum. Sic cum aliis solide probat Viva *ad dictam propositionem 36. n. 10.* 60

Qui *ibidem n. 11.* ex communiori dicit, neque posse Regulares in foro conscientiæ uti suis privilegiis solum implicite a Trid. revocatis; quia Tridentinum condendo Legem in contrarium illam revocavit implicite, & in Bullis confirmatoriis privilegiorum Regularium addi solet clausula illa, *Dummodo Decretis Conc. Trid. non adversentur*, adeoque neque iis possunt Regulares uti in foro conscientiæ, quidquid in contrarium docuerit Rodriquez cum Miranda, & Portello, quos postea cum aliis sequutus est Reiffenstuel *loc. supra cit.* 61

Quamvis multa Regularium privilegia, tum per Conc. Trid. tum per varias Pontificias Constitutiones fuerint vere revocata; Adhuc tamen multa, & plurima alia existunt, quæ nec dicto Conc. Trid. nec dictis Constitutionibus Pontificiis adversantur, seu contraria sunt, & consequenter non sunt ab eis revocata, uti clare patet in Compendiis privilegiorum Regularium recenter editis, & juxta Decreta Conc. Trid. & aliarum Pontificiarum Constitutionum reformatis, & signanter *in nostro Privilegiorum Compendio primitus compilato ab Alphonso de Casarubios Hispano*, & postea *per Hieronymum a Sorbo* omni debita cum reverentia, & obedientia erga Sedem Apostolicam juxta Decreta Conc. Trid. & aliarum Pontificiarum Constitutionum reformato, in quo nullum privilegium a Conc. Trid. vel aliqua Pontificia Constitutione usque ad Clementem VIII. (sub quo reformatum fuit) reperitur revocatum, & tamen plurima in illo reperiuntur privilegia etiam nulli posteriori constitutioni Pontificiæ contraria, nec *per usum contrarium*, vel *non usum*, *Renunciationem*, *Præscriptionem*, vel aliam viam amissa. Sic Reiffenstuel *l. c. a n. 232.* Kazenberger *loc. c. n. 441.* & alii. 62

Alia, vide verb. *Oracula vivæ vocis per tot.* Hic autem pro complemento tandem sit. 63

Constitutio Clementis XII. in qua nonnullas Apostolicas Litteras Ordinibus Regularibus, & Mendicantibus a piæ mem. Benedicto Papa XIII. concessas moderatur, ac reducit ad terminos juris communis, Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum. 64

CLEMENS EPISCOPUS
Servus Servorum Dei,
Ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex, quem cælestis Paterfamilias Vineæ suæ custodiendæ præposuit, diu noctuque operarios, impigre in ea laborantes, circumspicit; congruam, immo amplam mercedem eis largiturus, ut Vinea, probis Agricolis hoc pacto ad eam alacrius excolendam incumbentibus, uberiori proventu fructificare possit.

Sane

Sane fel. recordat. Prædecessor noster Benedict. XIII. strenuas Ordinum Regularium, & Mendicantium cohortes, hanc Domini Vineam, atque Agrum Ecclesiæ indesinenter colere conspicatus, ac paterno erga eos animo affectus, quo etiam Nos ipsi utique afficimur, plura eis privilegia concessit, ratus, ea pari voluntate universim excipienda: Quod tamen secus evenisse, Nos ad supremi Sacerdotii apicem, disponente Domino, evecti, ægre intelleximus; inde nimirum præter omnem expectationem nostram variis litibus, & controversiis exortis, ac nisi opportune occurratur, forsasse in posterum exorituris; Quare nonnullis ex hujusmodi Litteris, & Constitutionibus Apostolicis mature perpensis, ad sedandos rumores propterea excitatos, mutuamque, & vere Christianam inter Episcopos, & Regulares Familias, ac etiam Sæculares Ordines, & Sodalitates, publicasque Universitates benevolentiam, & pacem ubique in Ecclesia servandam, de consilio nonnullorum ex Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus in hanc sententiam devenimus, ut subsequentibus Litteris, & Constitutionibus Apostolicis, eodem Pontifice Benedicto sedente vulgatis, moderationem aliquam auctoritate nostra adhibendam esse decerneremus. Litteræ vero ipsæ, & Constitutiones Ordinibus Regularibus pridem concessæ hæ sunt. Editæ IV. Idus Decemb. ann. MDCCXXV. quæ incipiunt: *Paterna*. Aliæ IX. Kalendas Januar. ann. MDCCXXVI. quæ incipiunt: *Ratio Apostolici ministerii*. Aliæ III. Nonas Julias ejusdem anni, quæ incipiunt, *Singularis devotio*. Aliæ VIII. Augusti ejusdem anni, quæ incipiunt, *Exponi nobis nuper fecerunt*. Aliæ Kalendis Septembris ejusdem anni, quæ incipiunt: *Vitæ & morum integritas*. Aliæ Kalendis Januarii anni MDCCXXVII. quæ incipiunt: *Libenter*. Aliæ V. nonas Martias ejusdem anni, quæ incipiunt: *Loca sancta*. Aliæ Kalendas Aprilis ejusdem anni, quæ incipiunt: *Ex quo Sedes*. Aliæ V. Nonas Aprilis ejusdem anni, quæ incipiunt: *Summe decet*. Aliæ VII. Kalendis Junias ejusdem anni, quæ incipiunt: *Pretiosus*, unacum declarationibus sub die XXVIII. Septembris anni MDCCXXVIII. ab eodem Pontifice factis super quibusdam dubiis circa intelligentiam rerum in ipsa Constitutione contentarum exortis. Aliæ XXI. Martii anni MDCCXXIX. quæ incipiunt: *Exponi nobis fecit*. Aliæ demum VII. Kalendas Aprilis ejusdem anni MDCCXXIX. quæ incipiunt: *In sede*. Quamvis autem hæc omnia, & singula ex ejusdem recolendæ memoriæ Benedicti pia, & laudabili erga Regularium Familias voluntate, profecta fuerint, quos ipse ob eorum zelum de salute animarum, religionis fervorem, doctrinam, & regularis disciplinæ observantiam, magna, ac vere paterna dilectione prosequebatur, Nosque ipsi æque prosequimur, concessa, extensa, decreta, confirmata, & declarata fuerint; Nos tamen qui post varias altercationes, & difficultates de eisdem Litteris, & Constitutionibus excitatas, & optatam Sanctæ Dei Ecclesiæ tranquillitatem præ oculis habemus, volentes, ut universis Dominici gregis Pastoribus, ac præsertim Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, in partem solicitudinis nostræ vocatis, liberum jurium suorum, quæ summi Dei gloriam, & animarum salutem respiciunt, in illorum Diœcesibus exercitium servetur, quæque illud quomodocumque impedire, & lædere forsasse possunt, pro virili nostra penitus amovere cupientes, quemadmodum alias Romani Pontifices Antecessores nostri sæpius egerunt; Nos quoque ad preservandum iisdem Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac quibuscumque aliis Ordinibus, ac Cœtibus Ecclesiasticis, & Sæcularibus suorum jurium exercitium, & possessionem, amovendamque quarumcumque dissensionum, & litium occasionem ex concessa Nobis Divinitus Apostolicæ potestatis plenitudine, eorumdem Antecessorum nostrorum Pontificum Romanorum vestigiis inhærentes, statuimus, & decernimus de omnibus & singulis prædictis Litteris, & Constitutionibus, quæ ab eodem Antecessore nostro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, Gratiis, Favoribus, Indultis, Exemptionibus, Facultatibus, & Declarationibus in iisdem contentis, eam deinceps decisionem, ac judicium, etiam in foro conscientiæ habendum, quod sive ex jure communi, sive ex Concilio Tridentino, sive ex Decretis, Constitutionibus Apostolicis, sive alias, legitime habebatur, antequam eædem Litteræ, & declarationes ab eodem Benedicto concessæ fuissent, perinde, scilicet ac, si illæ non emanassent; Ad quam dispositionem ejusque pristinum statum, ac terminum, omnia superius enunciata, omnino reducimus, & reducta esse volumus, itaut in posterum supradicti Ordines Regulares earumdem Litterarum, & Constitutionum usu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.

Hinc ad præmissorum effectum pro nullis, & infectis haberi volumus omnia Decreta irritantia Prohibitiones, Declarationes, Mandata, & quæcumque in Litteris, & Constitutionibus prædictis quomodolibet apposita, atque alia, eorumdem occasione facta, huic reductioni Decreto, & Voluntati nostræ quomodocumque adversantia, quibuscumque ea essent concepta formulis, & præservationibus, declarationibus, modificationibus, restrictionibus, explicationibus, derogatoriarum derogatoriis, aliisque validissimis, efficacissimis, & inviolabilibus clausulis, præsertim quod semper in data cuicumque Constitutioni illarum revocatoriæ, in posterum edendæ, posteriores censeantur. Etiam motu proprio, & potestatis pari plenitudine, ac ex certa scientia; Etiam Consistorialiter, etiam pro conservatione status regularis, etiam in vim contractus, & stipulationis inter Sedem Apostolicam, & Ordines prædictos initæ, quam ad hujusmodi effectum rescindimus, & ex nunc rescissam, nulliusque roboris, & momenti esse volumus, & decernimus; Ideoque omnes dissensiones, altercationes, & lites coram quibuscumque Judicibus Ordinariis, Extraordinariis, & Commissariis, etiam a Caussarum Palatii nostri Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, nec non quacumque eorumdem Cardinalium Congregatione, prædictarum Litterarum, & Constitutionum occasione, jam motas, necdum decisas, aut finitas, vel etiam, quæ jam decisæ essent, si modo tractum habeant successivum, easque rursus in posterum excitare contingat, juxta juris communis, Conc. Trid. Decretorum & Constitutionum Apostolicarum, ac præsentem hanc nostram dispositionem, nec aliter decidendas esse præcipimus. Futura vero dubia & difficultates ubicumque, & quandocumque oriantur, ad Nos, & Sedem Apostolicam, ad quam Pontificiarum Constitutionum, atque Ecclesiasticarum sanctionum interpretatio pertinet, referendum esse decernimus.

Itaque omnia, & singula hactenus memorata, nec non præsentes, etiam ex eo quod causæ ob quas emanaverint, comprobatæ, expressæ, & verificatæ, aut in præmissis interesse habentes, vel prætendentes, ad hoc vocati, citati, & auditi non fuerint, neque eisdem consenserint, vel alias ex quocumque capite, prætextu, colore, ingenio, vel causa, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, vel intentionis nostræ, sive alio quovis defectu notari, & impugnari, argui, infringi, retractari, in jus, vel controversiam vocari, ad terminos juris reduci, aut contra eas quodvis gratiæ, vel justitiæ remedium impetrari, seu concedi nullatenus posse; Sed eas, ac omnia, & singula in eis contenta semper, & perpetuo valida, firma, & efficacia esse, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis ad quos spectat, & pro tempore quomodolibet spectabit, inviolabiliter observari, omnino statuimus; Sicque, & non alias per quoscumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam Causarum Palatii nostri Auditores, ac prædictæ S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vice Legatos, dictæque Sedis Nuncios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, definiendi & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, definiri, & interpretari debere, ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & decretum esse volumus; Non obstantibus præmissis, nec non nostra, & Cancellariæ Apostolicæ regula de jure quæsito non tollendo; nec non omnibus, & singulis prædicti Benedicti prædecessoris, declarationibus super dubiis, aliisque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non omnium, & singulorum Ordinum prædictorum, ac eorum cuilibet, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis, etiam Mare Magnum, vel alias quomodolibet nuncupatis, Litterisque Apostolicis, sub quibuscumque tenoribus, & formis cum quibuscumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, aliisque decretis in genere, vel in specie etiam motu proprio, & Consistorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmissorum, concessis, confirmatis, & pluries innovatis: Quibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret: eorum omnium, & singulorum tenores, iisdem præsentibus pro plane, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, latissime, & plenissime hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque quomodolibet contrariis quibuscumque.

Volumus autem, &c.

Nulli ergo omnino hominum, &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1732. tertio Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

ARTICULUS IV.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegia vivæ vocis Oraculo concessa.

Vide verb. *Oracula vivæ vocis, per tot.*

ARTICULUS V.

Quoad ea, quæ concernunt Privilegium Fori, & Privilegium Canonis.

Vide verb. *Clericus art. 2. per tot.*

FINIS TOMI SEPTIMI.

R.P. FERRARIS
BIBLIOTHECA
CANON: JURID
MORAL: THEO

TOM. IV. V.

L. K.

